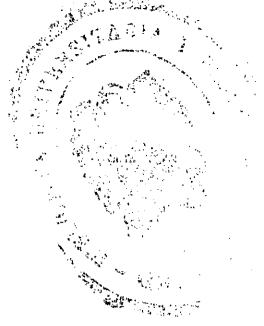
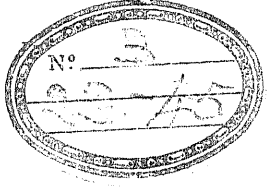

102-6-16

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

1 400 410 MADE IN SPAIN

TRACTATUS BIPARTITVS
DE PURITATE
ET NOBILITATE
PROBANDA.

SECUNDVM STATVTA S.OFFICII INQVIVISIONIS REGII
Ordinum Senatus, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ, Collegiorum,
aliarúmque communitatum Hispaniæ.

AD EXPLICATIONEM
Regiæ Pragmaticæ Sanctionis §. 20. incipit, *Y porque el odio*, à Domino nostro Rege
PHILIPPO IV. latæ Matriti 10. Februarij Anno Domini 1623.

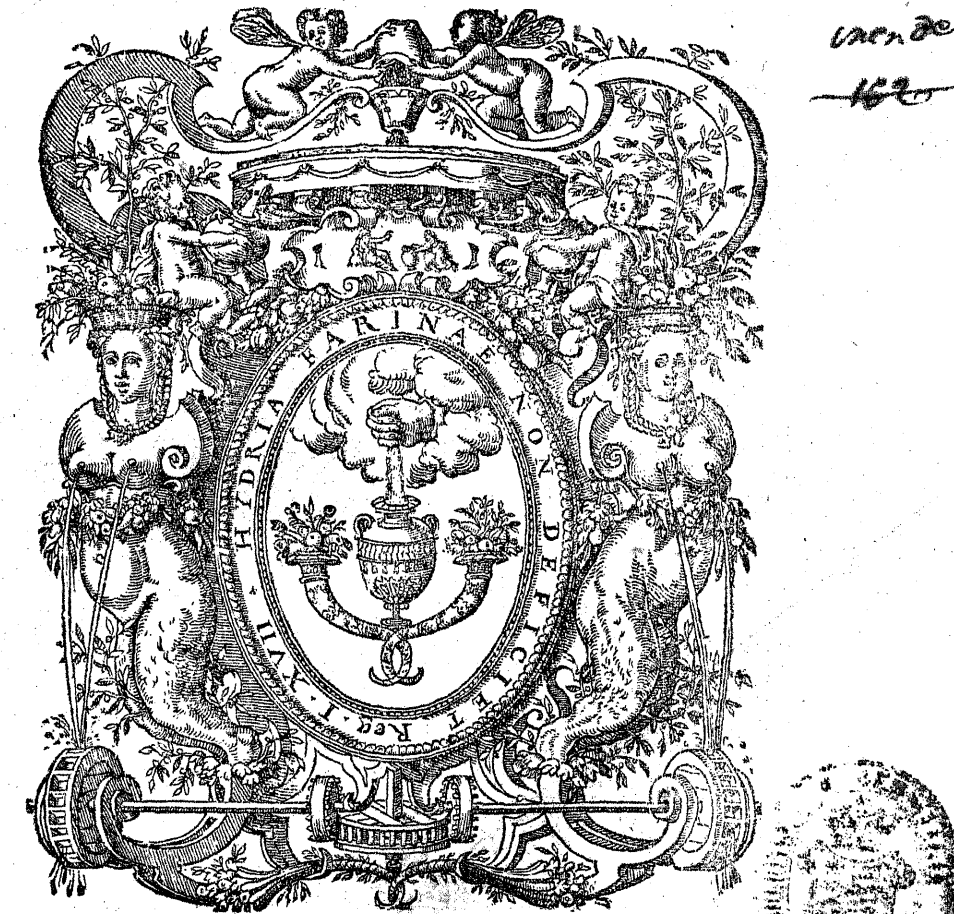
IN CIVIS PARTE

- I. *Agitur de natura, utilitate, sine & intelligentia statutorum puritatis: recensenturque omnes species probationum, ex quibus prædictæ qualitates possunt & debent probari, ex mente ipsorum statutorum, secundum ius commune.*
- II. *Explicatur prædicta Pragmatica per singulos §§. in calcèque adduntur utilissima Quæstiones de Officio Promotoris Fiscalis, & de officio Iudicum circa iudicandas Puritatis & Nobilitatis Probationes. Et tandem Instructio sermone vulgari edita, ministris, qui versantur, in consiciendo informationes Puritatis, & Nobilitatis, utilissima.*

Authore D.D. IOANNE ESCOBAR à CORRO, I.V.D. Fidei causarum Cenfore, tunc in Llerenensij Prætorio, nunc in Cordubensij, ac quondam apud Hispalenses S. MARIE de LASV maximi Collegij togato, & in ejus Vniuersitate Decreti Cathed. & Antecessore.

Opus quidem, & res difficillima, in qua, velut magna, voluisse sat est, ut dixit Propertius, utilissimæque tam utriusque in rebus
Caesari, & Pontificij Professoribus, Iudicibus, Causidicis, & cæteris in foro versantibus, quam Theologis,
quibus plura, præcipuè in re morali, noviter explanata, atque enodata, et adduntur.

EDITIO vltima, ab ipsomet AVTHORE aucta, & à mendis expurgata.

GENEVE,
EXCVDEBAT PHILIPPVS GAMONETVS

ANNO M. DCLXIII.

CHRISTIANAE
MINERVAE,

*Semper Virgini Pura, Immaculata,
Nullo unquam hereditario naso,
Aut auiti sanguinis infecta labecula,
Mulieri amicta sole, coronata stellis, calceata Luna.*

NONDUM opus conceperam mente (ô Tutelaris Diua, sacra Minerua, & puritatis singulare Prodigium) cum iam tuis, vel ipsa operis cogente materie, sacraueram aris; Tuis fortunandum commendaueram auspiciis; Tuo protegendum patrocínio commiseram. Nec quidem mente dubia, nec ancipiti consilij lance ad tuos stiteram, sicut sisto prouolutus pedes iure deuotionis: ad aras tutelæ tuæ opella hæc, *De puritate sanguinis, nobilitatæque generis*, etsi crassa, vel pingui elaborata Minerua, at non inuita lubens occurrit. Duo me ad hoc impulerunt; tua in me tana magnifica manu effusa beneficia; Nobilitas tua, munditiæque nulla unquam vel primæuæ labis, vel leuissimæ alterius maculæ face obscurata. Tuæ, inquam, hoc opus dicatur puritati, nobilitati sacratum. Ad quod enim aliud asylum conuolet liber in quo *de puritate & nobilitate probanda* agitur, quam ad purissimum totius nobilitatis fontem: ad primam perfectissimæ puritatis originem? ad pulcherrimam Dei Genitricem, quam ex omni parte purissimam, ab omnique labe sospitem semper extitisse, non mendaci Apollinis tripode, sed non solum sanctis, verum & diuinis passim vulgatur Oraculis. Diuinis, inquam, iuxta illam cœlestis rædæ sponsalem vocem, *Tota pulchra es, & macula non est in te.* Sanctis etiam, ex pluribus vnum seligo Hieronymi re, & nomine Doctoris maximi, *Quidquid, inquit, in Maria gestum est, totum puritas, totum veritas, totum gratia fuit.* Aliud enim vel leuiter excogitare nefas autumo, cum tuam puritatem, munditiem, ac splendorem Deo quam simillimum, Diuinitati affinem, ac vicinum Ecclesie, Patres, ac Procere passim euulgare magis, ac magis non sinât, vt Hieronymi vestigiis inhærendo Anselmus promulgavit ita, *Decens erat, vt ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, Virgo niteret.* Hæc ille. Hæc enim tantâ testimonia mihi animum fecerunt, vt hunc qualemcumque libellum sub tuo nomine in lucem ederem: certumque me reddiderunt, in te ipsum librum patrociniû, & nobilitatem inventurum: tum quia purus est, de puritate agens; tum quia nulla me intemperies animi agit, vt cum illo alios læderem. Ad te it, Alma parens, puritatis singulare portentum, in qua totum veritas est, veretur enim liber veritatis author, & sectator, se in nullo alio asylum reperturum, quam in te, que summa post Deum veritas es. Si igitur totum in te puritas est, cui alij dicitur opus,

Lib. de Conceptione Virg. & peccato orig. cap. 18.

quàm tantè puritatè? Si enim grauiam infimum terræ locum amant, leuiora sublimiorem; quem alium centrum de puritate liber expectat, quàm integerrimam puritatem? In illam natio pondere opus inclinat, quod si retardetur, & contra naturæ propensionis impetum retrahatur: obstacula nitetur vincere, & in tuum auxilium conuolare. Ast non solum, quia de puritate liber agit, sed etiam quia de nobilitate disputat, te Patronam desiderat, *Alma Parens*; sub tanto fidere in lucem editus nobilior micaturus, (sub micantibus enim sideribus natam sobolem, nobilem esse, sub obscuris ignobilem, Firmicus autumat) Quod si de aliis sideribus hoc asseritur, quàm meritò sub te, *ò fulgentissimum Sidus*, natus hic liber nobilitetur? Omnes enim nobilitatem à tua præclara nobilitate mutuatur; non tam ex proauorum splendore desumpta, quàm ex proprii animi dotibus orta; & ex tuarum virtutum scaturiente fonte dimanante. Quem eximium virtutum splendorem vel ex eo in te colligi licet, quod æternam summi Numinis sapientiam è cælo in terram descendisse coegerit. Si enim virtutibus parta nobilitas vel immortalem attrahit Deum; Nobilitas tua, qua Deo simillima es effecta, æternam allecit sapientiam, allectam nobis in terras attraxit. His ergo ad operis huiusce mei nomen adludens, causam alteram dedicationis addam, antiquitatis amans, vetustiorisque æui tempora spectans. Enim verò primitias rerum dicatas olim Mineruæ vulgare est, vel ipsis sellulariis, ac in truiis sapiens à pueris decantatum. Quod si aues veritatis testem, appello Euripidem, versutique latinitati reddo.

Ego quod annus optimum produxerit

Voui immolare lucifera certè Dea.

Quare primogenium ingenij fortum Mineruæ meæ non ementiæ, aut laruaræ iure deuoueo. Deæ lucenti, siue lucifera sacrum appendo. Sed *ò* vox fausta, & opportunus sermo, qui aurem mihi vellicans ob oculos proponit, & in memoriam reuocat symbolicum inuentum satis instituto, & argumento appositum. Inter Cæsarea igitur honoris gentilitij numismata, auitæque gloriæ emblemata, fœmina quædam, aut Dea formosissima annulo aureo graphicè excusa, (fides sit apud Æneam Vicum) reperta olim fuit habitu, ac vultu adeò præfulgido, ac nitenti, ut solaris Phari radios, penè pulchritudine, & splendore vinceret: magnis voluminibus librisque circumsepta, ac dextra clypeum insertans corpus protegebat, trunco ad pedes Dracone; quod venustum Emblemata alij ad victorias Cæsaris: alij, & quidem non ineptè, ad Mineruæ referunt simulacrum egide peltatum sua Gorgone interempto, librisque velut sapientiæ indicinis circumexpositis, aut explicatis. Ego quidem maius quid subodorans, id esse typum arbitror veræ, ac sacra Mineruæ, illius scilicet speciosæ Virginis, cuius pulchritudinem admirans Ioannes in sermonis commendatitii vocem prorumpit: *Signum magnum apparuit in caelo, Mulier amicta Sole & Luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Cui ex aduerso, siue aduersus, aderat Draco ille magnus, & rufus, habens capita septem & cornua decem.* Sed singula singulis componamus, & coaptemus. Quid, Sodes, orbis iste solaris præ se fert? cuius character, & signum? Sanè splendentis, ac bene læuigatæ pelte, qua veluti peltebatur Mulier, eiusque fulgoribus, aut radiis Draconis oculos perstringens e-

uirabat, eneruabat, elidebat. Quid, obsecro, præfulgentes, ac coruscantes stelle coronantes verticem? Quid lima ad plantas obuoluta? nisi volumina, libri, lucubrationes, quibus Tu, *ò Diua D. O. M. Parens* splendorem concilias, patrocinio protegis defendisque ab irruente Dracone, mordente Critico, carpente Momo, obiurgante Aristarcho. Iis coronam capiti texis, calcamenta pedibus confas. Sed ne è cerebro ficta isthæc videantur de astris ita loquitur Daniel, *Qui autem docti fuerint, sub-* Cap. 12. 3.
gebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stelle in perpetuas æternitates. Ergo liber hic meus stellæ nomen sibi vindicat? virgineam frontem ornat? tempora cingit? caputve coronat? Absit tale cogitatum, non enim adeò gloriæ arrogans, & appetens sum, adeò tumidus & elatus, ut mihi videar Diadema fronti, aut tiaram capiti Mineruæ meæ elaborasse, dum opus hocce de puritate sanguinis illi quàm sacrum offero. Licet enim libros, lucubrationesque Doctorum tanti Dea hæc, Virgoque faciat, ut eas supra caput attollat. *Nec purus Deus* (verbis utor Nazianzeni) *tanto in pretio quidquam habeat, quam puritatem.* Puritatisque adeò amicus sit, ut actus puri nomenclatura gaudeat, & à cælestibus Emphyrei mentibus nunquam interrupta, aut intermissa voce, *Sanctus, Sanctus, Sanctus* appellaretur, seu, quod in idem recidit (Dionysio interprete) *purus ab omni contagione*; tamen opus ex se tam exile, tam subleste, & obscurum vix, aut ne vix quidem, ad pedes deuolui, ne dum præcingere, dignum existet. Quare coronent alia opera & scripta virgineam frontem, cingant regale caput stellato Diademate; meæ autem opelle huic satis superque felicitatis erit, si vel supplex pertingat tantæ Virginis plantas, & instar Lunæ deosculetur pedes, opusque de puritate sanguinis, & splendore suscipiat cum Bernardo sidereum illud Diadema. *Quid, inquit, sidereum micat in generatione Maria? Planè quod ex Regibus orta, quod ex semine Abrahæ. quod generosa ex stirpe David.* Iure ergo ex his sub tuo nomine liber hic lucem videat; quæ tota puritas, & nobilitas est. Tibi debetur, tibi dicatur, tuo fidens patrocinio non timebit obtrectatorum linguas; rigidum ridebit censorum: ex tuisque auspiciis liber eam felicitatem & nobilitatem capiet, quam nec ab authoris ingenio, nec ab vlllo alio protectore poterit sperare.

Hæ causæ dedicationis meæ; sed communes. Priuatam adhibeo, ea sit, tua in me materna pietas, & clementia; sint magna manu data munera, & auxilia; quæ tacitus premere consultum habui, ne iis potius tenebras adferam, quàm lucem, ea tamen grata in mente semper fixa hærebunt. O quidem beatissima, ac piissima Mater! quibus referre possem verbis à te recepta beneficia, quo calamo adscribere? qua lingua palam facere? tu me in periculis auxilium, in tenebris lucem, in lapsibus protectionem, in omnibusque piissimæ Matris viscera ostendisti. Tu denique (custodia puritatis, sic enim apud Leonem verè re, & nomenclatura Magnum appellaris) hunc de puritate, & nobilitate libellum custodi, authorémque libri, tibi summè addictum clientem refoue, faue.

D. Ioannes Escobar
& Corro.

AD LECTOREM.

Vix apud sacrum Fidei Tribunal Quæstoris munus non paucis abhinc annis obieram (LECTOR BENEVOLE) quando magistra didici experientia plures passim, nec leuioris armature difficultates, nec è media plebe dubia suboriri in probanda defœcata stirpis, puraque propaginis integritate, tam ex ipsamet grauium negotiorum dignitate, & varietate, quàm ex oppositis ad arbitrium opinantium placitis, qua sententiarum discordia inde præcipuè ducebat ortum, quod nullus huc usque (quod mirabere in tam fecunda Scriptorum atate) diligenti examine, meditatoque iudicio huic operi manum admouerit, nec qui primus in hac semita, ut arduum ipsum opus, ardua ipsa sibi exigebat materies) vestigia presserit, aut regiam monstrârit viam inoffenso pede percurrendam: nullus præuiam ministrârit facem, qua natura, & proprietates generosi, ac puri sanguinis iudiciaria trutina probè agnosceretur: cuius præambula notitia controuersiarum densus turbo euanesceret. Hac igitur diu apud me tacitè versans, ne suscepto deessem officio rem è vestigio enucleatè tradere decreui: implexos quaestionum nodos iurisprudentia duce, comitæ ratione dissolui, & per otium domesticis scriptis explicatè mandavi, quorum tam Superioribus, & Collegis, quàm amicis, periculi facienda causa, copiam feci, attentè legere illi, perlegere isti, cumque in meis aduersarijs plura utilia, alia scitu digna obuiam facerent, emeritam prælo operam iudicârunt; meque suasionè, consilio, prece, communi commodo proposito tandem impulere, ut hunc tractatum nouissima cura concinnarem, publicaque luci exponerem, omnium emolumento publico communibus annui desiderijs, & tibi (mi Lector) iam diu non uno voto speratum opus adfero, offero. Hac tractatus scribendi causa, hoc operis argumentum. Nec diu te morabor; opus enim non tam mole, quàm re magnum excudere impensè studui. Legas, obsecro, qualecùmquè illud sit, lectionis enim labori suus erit usus, suus fructus, & (fidenter quidem id affirmem) sua delectatio, offendes crebrò tam Physiologia, & Theologia, præsertim qua parte mores instruit, quàm utriusque iuris decerptos flores rerum cohesione et serie miro ordine intermixtos. Disputationes aliquot modo ad iuris sacrarium, modo ad secretum conscientia tribunal spectantes exactè, & nouiter discussas reperies: ubi quid præter alios nos adiecerimus penes tuum erit arbitrium, nec ideo vulgaria rationum momenta in omisis habeam, addam tamen alia ex arcano iuris thesauro prælibata libero ingenij delector. Idem enim omnibus non congruit: scriptio autem cibo persimilis. Ego verò hunc tractatum omnibus velut in gustum do-

ut sic vulgare, & delicatius palatum proprium habeat alimentum. Committes ergo disceptationes de testibus, de fama, de inimicitia, de consanguinitate, de instrumentis, & id genus alijs, leui, ut aiunt, brachio, leui calamo edisseram: quin tamen arctata breuitas officiat plenitudini, aut diffusa tractatio confusionem pariat. Nihil mutilum, nihil superfluum, quoad potuero scribam. Hac erit styli facies, & forma Erunt sanè (sic enim infelix fert nostri aui conditio) superciliosi qui legant, & negligant, rodant, & rideant, qui nec de salebris aut tenebris cogitant, ubi via sit strata, & veritatis lux manifesta: alij tamen legent & in tam nouo operis argumento, ut illic materia plura selegent, qua commendent, qua extollant. Fastidient, & carpeni illi inuidio oculo, mordaci dente: eleuabunt isti nati ad laudes, quibus cum Hieronymo præfatione in Esdras, & Nehemiam in fine, præfari liceat; Itaque licet Hydria sibilet, victor que Sinon incendia iactet, nunquam meum, iuuante Christo, silebit eloquium, etiam præcisa lingua balbutiet, legant qui volunt, qui nolunt abijciant. Euentilent apices, literas calumnientur, magis vestra charitate prouocabor ad studium, quàm illorum detractioe; & odio deterrebtor, Vale.

D. Ioannes Escobar
à Corro.

Censura Licentiati Blasij Dorantes de Salazar, Regij Senatus Pintiani, pauperumque sanctæ Inquisitionis Aduocati, & in Mantuano Prætorio Quæstoris candidati.

LX commissione D. Lic. D. Ioannis de Velasco Azebedo, Prioris de Ronces-valles, huius Regalis Curie Vicarij generalis, qua potui diligentia vidi, & perlegi tractatum de Puritate, & Nobilitate probanda D. D. Ioannis de Escobar à Corro; in quo nihil Catholicæ Ecclesiæ dogmatibus, aut bonis moribus aduersum inueni; imò plurimas, difficilisque quæstiones acutè disputatas, verè resolutas, & omnia, quæ ad eius materiam (scitu quidem dignam, vniuersòque Regio vtilissimam) pertinent, tot voluminibus dispersa, & ab alijs incidenter dicta, ex professo tractata, in vniuersumque celsè & iudicè authoris ingenium, eximiam eruditionem, & litterarum peritiam non mediocriter ostendere, dignumque laude, & què d' typis excudatur, si quid iudico, censeo, Matrili XV II. Septembris M. D. C. XXXII.

Lic. Dorantes de Salazar.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

Visto este libro intitulado de Puritate, & Nobilitate probanda, y por lo que a mi toca doi licencia para que se pueda imprimir e imprima. En Madrid diez y siete de Septiembre de seiscientos y treinta y dos años.

Licenciado Velasco y Azebedo.

Approbatio Doctoris Gundisalvi à Ribero, Consultoris S. Officij, Regalibus in Consilijs Aduocati Serenissimi Infantis Cardinalis Domini Ferdinandi: pauperum, carceratorumque sanctæ Generalis Inquisitionis.

AGENS Consilij iussu hunc à Doctore D. Ioanne Escobar à Corro contra hereticam prauitatem Apostolico Inquisitore in Llerenensi Prætorio de Puritate, & Nobilitate probanda ex statutis sancti Officij Inquisitionis, Regij Ordinum Senatus, sanctæ Ecclesiæ Tolitanæ, Collegiorum aliarumque communitatum, librum conditum vidi, legi, ac iterum totum legi, acutè, & vtiliter persolutum; nihil tamen contra bonos mores nostræque fidei puritatem inueni. Datum Mantuæ Carpentanæ primo Kalend. Iulij anno millesimo sexcentesimo trigessimosecundo.

ALIA EIUSDEM.

LA diuersidad de flores y igualmente por naturaleza matizadas, y en vltimo ser, y perfeccion vnidas priuan la eleccion de alauar esta, sin agrauio a las demas: assi me sucede en la copia, y composicion de este libro, que por estar todo ran lleno de buenas letras, erudicion, leyes, Canones, Philosophia, Theologia, y tambien tratado todo, que sin agrauio de las partes, no se puede en especial alauar ninguna; y su abundancia para este fin embaraça, *ut dixit Ouidium* en sus Fastos.

Vt stat in certo, qua sit sibi neçia eundem.

Cum vidit, & omni parte viator iter.

Sic quia posse datus diuersas reddere causas

Quò ferar ignoro, copiamque ipsa nocet.

Obra en fin digna de todo agradecimiento; sin que reparar en las costumbres: conforme a los dictámenes irrefragables de nuestra Fee; con integridad en el statuto; singular en su assumpto; vniuerso en todo; y assi juzgo por conueniente, que la Estampa le haga partícipe del goço vniuersal desta Monarquía, que possèa V. A. siglos largos, con los aumentos que promete el cielo. En Madrid, &c.

El Licenciado González de Ribero.

ELENCHVS

ELENCHVS

Omnium Quæstionum, & Paragraphorum qui continentur in prima & secunda parte huius tractatus de puritate & nobilitate probanda.

PRIMÆ PARTIS

QVÆSTIO I.

Procemialis, & de causa huius Pragmaticæ. fol. 1.

- §. I. **D**E mali nominis, & infamix incommodis, & opprobrio. 2.
 2. De boni nominis, & famæ commodis & vtilitate. 5
 3. De bono nomine, & proprio honore curando, atque tuendo. 7.
 4. De sanguinis puritate, seu infectione sanguinis in particulari, de qua principaliter nostra est instituenda tractatio. 9.
 5. Quatenus quilibet nobilitatem, & sanguinis appetat puritatem. 12
 6. De calumniis, conuictis solitis aduersus nobiles, & puros sanguine inferri. 14
 7. De calumnijs iniuste illatis patienter ferendis. ibid.
 8. De iniurijs aduersus sanguinis qualitates illatis vlciscendis, & quomodo. 15
 9. Inferitur ex præcedentibus causa, & finis nostræ pragmaticæ. 18

QVÆSTIO II.

De statutis nobilitatis, & puritatis qualitates requirentibus. 20

QVÆSTIO III.

Vtrum statuta, quæ puritatis & nobilitatis qualitates exposcunt odiosa sint an verò fauorabilia. 27

- §. I. Quid circa præp. firmum dubium vsque adhuc senserint nostriates. ibid.
 2. Nouè ostenditur quando puritatis statuta fauorabilia; quando verò odiosa reputari valeant. 30
 3. Dicta magis explicantur, & ex eis plura vtilia in materia inferuntur. 35

QVÆSTIO IV.

De verbis, quibus hoc in tractatu agen-

dum est: tã quæ ad familias pertinet, quã ad sanguinè; quã lo puritas, & macula contrahantur, & vnde oriatur, & de pœnitentijs in sancto Inquisitionis Officio impostis, quæ & quando descendètib; obstant, quã lo verò, non, noua quidè, diligens, & perutilis in materia explanatio, & pertractatio. 46

- §. I. De nominibus, quæ ad familias, & genera pertinent. 47
 2. De nominibus, quæ ad purum, aut maculatum sanguinem pertinent. 52
 3. De pœnitentijs viuis, & præsentibus in sancto Inquisitionis Officio impostis; & quatenus filiis, & descendètib; nocent. 59
 4. De pœnitentijs defunctis, & absentibus impostis, & quatenus nocent filiis ante parris delictum natis. 66
 5. De nobilitate & eius speciebus, & quæ ex nostris statutis requiratur. 85
 6. De filiis illegitimis excludis in aliquibus statutis. 92
 7. De conditionibus in hominum dispositionibus oppositis, ex quibus requiruntur qualitates puritatis & nobilitatis. 96

QVÆSTIO V.

De natura, & essentia iudicii, quo de probanda nobilitate, & sanguinis agitur puritate. 112

QVÆSTIO VI.

De ingressu in his informationibus puritatis, & de modo, & forma in eis seruanda a Commissario. 117

- §. I. De Commissarii informatis electione, ibid.

Elenchus

2. De eis, quæ semper præ oculis electi Commissarij habere debent, & à quibus se cauere oportet, vt munus suum ritè perficiant. 121.
 3. De aliquibus seruandis à Commissario ante accessum ad testium examen. 124.
 4. De forma, & modo seruando in examine test. ù, & dirigendo in formatório. 130.
 5. De fide promissa & secreto seruando. 135.
 6. De recusatione Commissarij, Notarij, & Nunciij qui in informationibus puritatis intendunt. 146.
 7. De relatione actorum à Commissario faciendâ, & qua forma. 149.
- QVÆSTIO VII.
- De iure quæsito, quotuplex sit, quando adquiratur, amittaturve. 149
- QVÆSTIO VIII.
- De probationibus, & præsumptionibus puritatis & nobilitatis, & infectionis sanguinis. 164
- §.1. De probationibus, & præsumptionibus in genere. 165.
 2. De præsumptione puritatis, & an detur præsumptio puritatis? an quæ respectu statutorum puritatis sufficiat. 168.
 3. Proponuntur peritiles quædam illationes ex præcedentibus deductæ. 176.
- QVÆSTIO IX.
- De testibus, quando in causis puritatis ad testimonium ferendum teneantur, & ex quibus puritas sufficit. 185
- §.1. De obligatione testium ad ferenda testimonia in causis puritatis. ibid.
 2. An generis macula per testes de visu probari valeant, & quomodo. 194.
 3. Vtrum puritas, & macula per testes singulares probari valeant, & quomodo. 200.
 4. De testibus de auditu, quatenus regulariter probent, & quid in puritate & nobilitate probanda sit seruandum. 209.
- QVÆSTIO X.
- Quatenus puritas, & nobilitas per famam & comunem reputationem probetur. 220
- §.1. De vi famæ, quanta iure sit, & quatenus probet. 222.
 2. Vtrum puritas & nobilitas per famam, & communem reputationem probentur, & quomodo. 224.
 3. Quomodo secerne valeat fama, quæ fidem meretur ab ea quæ infirma, & debilis est. 230.
 4. De his, quæ famam sociare debent, & in eius probationem concurrere, vt plenè

5. De praxi iudicandi per famas contrarias. 242.
6. An vno eodemque tempore circa eadem rem, & in eodem loco concurrere valeant duæ contrariæ famæ, quæ verè tales dici valeant. 249.

QVÆSTIO XI.

Quatenus consanguinei in puritatis, & nobilitatis causis ad testimonium admittantur, quomodo, & ad quid 251

- §.1. Ex quibus causis ad examen consanguineorum accedere non liceat in puritatis, & nobilitatis probatione. ibid.
2. An in puritatis, & nobilitatis causis testimonia consanguineorum prodesse ad aliquid valeant produci, & examinari per Commissarium? 256.

QVÆSTIO XII.

De testibus inimicis in puritatis, & nobilitatis probatione admittendis, & quatenus probent. 262.

- §.1. Qui dicantur, seu dici valeant inimici in puritatis, & nobilitatis causis vt testimonio repellantur, & non probent. ib.
2. Quatenus inimici à testimonio reiiciantur, & admissi fidem efficiant. 266.
3. An sint eausque peculiæ, ex quibus inimici admitti valeant in puritatis causis ad aliquos vtiles effectus. 267.

QVÆSTIO XIII.

De testibus in aliis iudiciis productis & examinatis, quatenus probent in his. 273

- §.1. Proponuntur præmissa necessaria ad intelligentiam quæstionis. 274.
2. De fide testium, & probationum, super quibus nulla fuit lata sententia, aut si fuerit lata, est in eorum fauorem, quatenus aduersus alios probent. 277.
3. De fide testium eneruatorum, & reprobatorum per sententiam. 285.
4. De aliquibus vtilibus illationibus in materia huius quæstionis ex præcedentibus deductis. 294.

QVÆSTIO XIV.

De testibus ad perpetuam rei memoriam circa puritatem, & descendentiã corã iudicib. ordinariis examinatis, & à partibus productis in iudiciis puritatis & de eorum fide, & effectu. 306.

- §.1. Quo iure examen ad perpetuam rei memoriam introductum fuerit. ibid.
2. De forma, & solemnitatibus requisitis in examine testium ad perpetuam rei memoriam. 308.
3. De

Quæstionum, & Paragraph.

QVÆSTIO XVI.

3. De fide testibus ad perpetuam rei memoriam examinatis præstanda. 311.
4. De fide quæ specialiter in causis puritatis, & nobilitatis secundum rigorosa statuta oritur ex testibus ad perpetuam memoriam examinatis. 312.

QVÆSTIO XV.

Quomodo puritas, descendentiã & parentela per instrumenta, & eorum verba enunciatiua probentur. 319

- §.1. De instrumentis, & eorum fide, & de eis quæ interuenire debent, vt probet. 320.
2. Vtrum puritas, & nobilitas per instrumenta directè probari possint. 323.
3. Vtrum puritas & macula, nobilitas, descendentiã, & parentela indirectè saltem per instrumenta possint probari. 324.

De identitate familiæ, personarum & matrimonij probanda. 331

- §.1. Quis teneatur ad identitatis probationem. 332.
2. De forma probandi identitatem. Et primò quo pacto familiæ probetur identitas. 337.
3. De identitate personæ probanda. 340.
4. De identitate matrimonij probanda. 345.
5. Quædam breuiter proponuntur ad perfectiorem prædictorum explicationem. 350.

QVÆSTIO XVII.

De sententia circa puritatem, & nobilitatem, quatenus noceat in vna causa quæ lata fuit in alia. 351

- §. vnic. Proponuntur declarationes vtiles ad omnia præcedentia. 357.

SECUNDAE PARTIS

Tractatus de puritate, & nobilitate probanda: ad specialem explicationem nostræ Pragmaticæ sigillatim per singulos §§.

QVÆSTIO I.

De præmissis, & rationibus decidendi huius Pragmaticæ; ad interpretationem §. 20. in principio, incipit, Y porque el odio, malicia y otros respetos. foli

- GLOSS. I. **D**E odiis, & malitiis introductis in puritatis, & nobilitatis probationibus 3
2. De vtilitate Regni in conseruatione familiarum nobilium. 4.
 3. De pace, & concordia Reipublicæ seruanda. 7.
 4. De vtilitate diuitiarum, & ciuium in Republica. 9.
 5. De anima, & conscientia illis seruandis; & de obligatione Regum remouendi causas ruinæ subditorum suorum. 12.
 6. De fine legum, & specialiter nostræ Pragmaticæ. 17.
 7. De statutorum obseruantia, & vtilitate. 18.
 8. De iniquitate, & absurditate legum, & statutorum vitandis. 19.

QVÆSTIO II.

De schedulis, seu libellis secretis, vulgò dictis, memoriales sin firma, in causis puritatis, & nobilitatis oblati, ad explicationem huius Pragmaticæ in §. Ordinamos y mandamos que do aquí adelante ninguna persona, &c. 22

QVÆSTIO III.

De verbis iniurijs contra puritatem, & nobilitatem prolatis in rixis, conuenticulis, & priuatis loquutionibus: an quid probent, & aliquam mereantur fidem; ad interpretationem §. Otro si, que las palabras. 34

QVÆSTIO IV.

De re iudicata, seu de tribus sententijs in causis puritatis, & nobilitatis latis: quatenus prosint descendentijs, & vniuerso generi, & familie: ad interpretationem §. Ytem porque auiendo en todas las materias limite, huius Pragmaticæ. 42

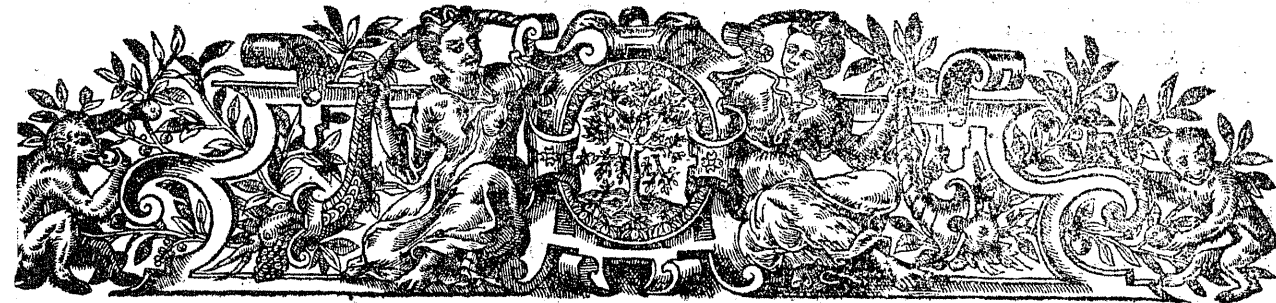
ARTIC. I. De auctoritate rei iudicatæ, & ratione decidendi nostræ constitutionis, quæ continetur à principio huius §. vsque ad verba, a penas hallaron entrada las leyes. ibid.

2. De tribus sententijs latis circa puritatem, nobilitatem eiusdem stirpis, & familiæ, quatenus & quibus casibus efficere valeant rem iudicatam, iusque generi acquirant reale: ad interpretationem huius §. in vers. Ordenamos y mandamos que en quarto o quartos, &c. 44.
3. De tribunalibus, & communitatibus, ex quibus actus positivi oriri debent, vt efficerentur.

Index Quæstionum, & Paragraph.

<p>efficere valeant rem iudicatam, iuf- que reale generi acquirant; ad intelli- gentiam §. <i>Y porque auiedo de obrar los</i> <i>tres actos, &c.</i> 57</p> <p>4. De non retractandis tribus ſententijs, ſeu actibus poſitiuis per instrumenta de nouo reperta, nec annullandis per falſa: ad interpretationem §. <i>Y porque</i> <i>conforme a derecho.</i> 59</p> <p>§.1. An iure communi dentur cauſæ, ex quibus res iudicata infringi valeat? & quæ ſint. 60</p> <p>2. An iure assignari poſſint cauſæ, ex quibus etiam extante decifione generali hu- ius Pragmaticæ tres actus poſitiui ſub- uerſi, vimque amittere valeant. 68</p> <p style="text-align: center;">QVÆSTIO V.</p> <p><i>De catalogis, ſeu regiftris deſcendentium à In-</i> <i>deis, Mauris, ſeu alijs maculatis, libros ver-</i> <i>des, o del beçerro appellatis; ad interpreta-</i> <i>tionem §. Otro ſi porque mucha personas</i> <i>con malicia.</i> 74</p> <p style="text-align: center;">QVÆSTIO VI.</p> <p><i>De confeſſionibus, ſeu genealogijs in ſancto In-</i> <i>quiſitionis Officio acceptis, in quibus deſcen-</i> <i>dentiam maculatam ſententur aſcendentes,</i> <i>quatenus noceant tam conſentibus ipſis,</i> <i>quam deſcendentibus. Et de adminiculis,</i> <i>quibus oportet eſſe roboratas, ut plenè pro-</i> <i>bent: ad interpretationem §. Ytem, por-</i> <i>que en algunos conſejos y tribunales,</i> <i>&c.</i> 78</p> <p>§.1. Proponuntur iuris rationes, quæ par- tem affirmatiuam propoſitæ quæſtio- nis ſuadent. 79</p> <p>2. Contrarię ſententię rationes proponun- tur. 83</p> <p>3. Conciliantur, & intelliguntur prædictæ contrarię rationes ſecundùm ius com- mune. 87</p> <p>4. De vero intellectu, & ratione noſtri</p>	<p>textus. 92</p> <p>5. De adminiculis, quid ſint, & qualia de- beant eſſe, vt alias coadiuuare valeant probationes. 96</p> <p>6. De aliquibus adminiculis in ſpecie, quæ in præſenti adduci, & conſiderari poſ- ſunt. 98</p> <p style="text-align: center;">QVÆSTIO VII.</p> <p><i>De obligatione, & effectu huius Pragmaticæ</i> <i>quatenus obliget omnia tribunalia, commu-</i> <i>nitates & collegia ad eius obſeruationem; ad</i> <i>explicationem §. Ytem porque algunos de</i> <i>los tribunales, &c.</i> 102</p> <p style="text-align: center;">QVÆSTIO VIII.</p> <p>De officio promotoris fiſcalis in his puritatis informationibus. 108</p> <p style="text-align: center;">QVÆSTIO IX.</p> <p>De iudicum officio in puritatis infor- mationibus, & de forma, quam ſer- uare debent in earum diiudicatio- ne. 116</p> <p>§.1. De arbitrio iudicum in puritatis infor- mationibus dirigendo, & ex quibus regulando. <i>ibid.</i></p> <p>2. De his, quæ ſeruare iudices debent in fe- renda ſententiã in puritatis cauſis. 121</p> <p>3. De teſtium numero, an minor circa ma- culam præferatur maiori aſſerentium puritatem? ad verum intellectum trium præcedentium regularum, & conciliationem oppoſitarum opinio- num Laræ, & Zaballus. 124</p> <p>4. Proſequuntur regulæ ad inſtructionem iudicum circa puritatis cauſas dijudi- candas. 136</p> <p><i>Inſtrucion brebe, y ſummaria, utily neceſſaria</i> <i>para los Comiſſarios, y Notarios de las</i> <i>informaciones de limpieza, y ſu buen acier-</i> <i>to y direccion.</i> 141</p>
--	---

TRACTA-

TRACTATUS DE PURITATE ET NOBILITATE PROBANDA, EX STATVTIS SANCTI OFFICII INQUISITIONIS,

Regij Ordinum Senatus, ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ,
Collegiorum, aliarumque Communitatum.

PRIMA PARS

Ad explicationem Regiæ Pragmaticæ ſanctionis §. 20. incipit y porque
el odio à Domino noſtro Rege Philippo IIII. lata Matris;
10. February, anno Domini 1623.

QVÆSTIO PRIMA.

Procemialis & de cauſa huius Pragmaticæ.

SVMMARIVM.

1. Secundùm ordinem omnia fieri debent. Ordo diffi-
cillimis intellectum præbet, & inordinata con-
fuſionem pariunt, *ibid.*
2. Diuiſio cum ordine claritatem præbet, & tres nota-
biles effectus producit, *nu. 4.*
3. Diuiſa, & ordinatim diſtincta melius intelligun-
tur.
5. In tractatus progreſſu ordinem & diſtinctionem
promittimus.
6. Diuiſio huius quæſtionis.

OMNIA decenter, & ſecun-
dùm Ordinem fieri debere
docet ꝑ Apoſt. 1. ad Corinth.
cap. 14. in ſm. quia ordo dif-
ficillimis intellectum præ-
bet: & inordinata confu-
ſionem pariunt, Auth. de
Hered. & falci. 9. *Hi ſi igitur*
verſ. Inordinatim, ubi gloſſ. verb. confuſum, Lau-
rent. Sylvan. de feud. recogni. quæſt. 1. num. 2. Nicol.
Everard. in Topicis loco, *Ab ordine, 1. numer. 1.* Aym.
Cravet. in repetit. Rubricæ, de leg. 1. num. 2. Ioan. Ne-
vizan. in ſylua nuptiali in princ. num. 9. Ioan. Mon-
tan. de Auctoritas magni Conſilij, num. 38. Petr. Gre-
Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

gor. in ſyntaxi artis mirabilis tom. 2. lib. 4. cap. 41. nu.
18. Acebed. in curia Piſana lib. 2. cap. 2. num. 11. plu-
res noviffimè apud Hermoſill. ad prolog. gloſſ. 2.
nu. 130. partia 5. & concinit illud Horatij in arte
Poëtica.

Singula quæque locum ſeneant ſortita decenter.
Et alibi Poëta dixit.

Omnis res floret, quam inſſus dirigit ordo:
Omne ſed euerſit reprebis ordo bonum.

Conuenit quæ text. in cap. cum dilecta. 22. de reſ-
cript. cum ſimilibus adductis per Nicol. Everard.
d. loco, *Ab ordine, per totum.* ꝑ Et ſi ordini congruo
diuiſionem adiciamus, cum debita procedere
claritate promittimus, ſecundùm text. in cap. ſuper
litteris, 20. de reſcript. Abb. conſil. 96. lib. 1. ꝑ quia
diuiſa & ordinatim diſtincta melius intelligun-
tur, *l. 1. in princ. iuncta gloſſ. de doli except. §. ſed non*
uſque inſit. de leg. Iaf. conſil. 24. lib. 1. ꝑ Et tres no-
tabiles, & vtilis effectus ex diuiſione provenien-
tes ſignat gloſſ. verb. *eaſdem inſiſſiones, in præ-*
mio, inſi. §. ſcitur. ꝑ Quare non ſolum in tractatus
progreſſu, ſed in ſingulis quæſtionibus ordinem
& diſtinctionem adiciemus, & ſervabimus: &
cum plura nunc ad explicationem noſtri tracta-
tus, & Pragmaticæ, eiufque, & huius quæſtionis
veram oſtendendam cauſam ſint præhabenda, in
noyem omnia dividemus partes per totidem §§

& in calce quæstionis vniuersi tractatus divisionem accingemus : † præsentis igitur quæstionis partes hæc sunt.

- 1 De mali nominis & infamiae incommodis.
- 2 De boni nominis, & famæ commodis & utilitate.
- 3 De bono nomine, & proprio honore curando, atque tuendo.
- 4 De sanguinis puritate, & macula in speciali.
- 5 Quatenus quilibet nobilitatem, & prioritatem nascisci appetat.
- 6 De calumnijs, & convitijs solitis adversus puritatem & nobilitatem.
- 7 De calumnijs iniuste illatis patienter ferendis.
- 8 De iniurijs adversus sanguinis qualitates prolatis vlciscendâs, quo animo, & modo.
- 9 Ex omnibus dictis infertur causa, & finis nostra Pragmatica, & tractatus.

§. I.

De mali nominis, & infamiae incommodis, & opprobrio.

SVM MARIVM.

- 1 Mors potius eligenda quam infamia, & nu. 7.
- 2 Mei infamia maior quam mortis.
- 3 Mors & infamia in multis æquiparantur, & sup. num. 29.
- 4 Infamia plus fugienda, quam cetera perniciofa.
- 5 Mors naturalis honorifica, infamia verò ignominiosa dicitur.
- 6 Infamia notari diuersis iure nuncupantur nominibus.
- 7 Ignominia ingentiora offert mala, quam hostium, & inimicorum insidæ.
- 8 Infamia semel accepta cicatrix nunquam deletur.
- 9 Plus hominibus malum plaudet proximi, quam bonum.
- 10 Insuria famosa dupliciter ferit, & triplex producit damnum, & n. 12.
- 11 Audiens infamiam, & incaute eam veram iudicans, non minus ludit, quam calumniator, ibid. num. 12.
- 12 Lingua sine auditoribus nihil operatur, n. 12.
- 13 Auditus voluntarius detractionis peccatum producit letale, & obligationem restitutionis, maxime in eo, qui ad eam incitat, n. 14.
- 14 Qui gratiam sibi fore aliorum detractionem ostendit peccat mortaliter.
- 15 Delectatio detractionis aliquando non est peccatum, maxime si fraterna non omittitur correctio.
- 16 Quilibet tenetur detractorem corrigere nisi iusta eum excuset causa, & qualis sit. Ad correctio-nem quis tenetur, & qui non, ibidem.
- 17 Interrogans infamiam proximi sine iusta causa, peccat, & qualis dicitur iusta causa.
- 18 Referens ab alijs auaritia multiformiter peccatum.

- committere potest, & qua conditiones requirantur, ut peccatum evitetur.
- 20 Tuis est abstinere à detrahendo proximum & ab audiendo aliorum infamiam.
- 21 Infamia proximi publica licet detegitur non solum ubi publica est, sed etiam ubi ignoratur. Infamatus publicè ius bona fama undique amisit, ibid.
- 22 Olim publicè infamatus, qui bonam postea æsequutus fuit famam, & exiat emendatus, infamatus pro illo tempore dici potest, cum expressione emenda, dummodo de alio delicto diuerso non infametur, nu. 23.
- 23 Aures sunt penna quibus infamia ad omnium euolat notitiam.
- 24 Verbum iniuriosum sicut sagitta, leniter volat, & grauius vulnerat.
- 25 Lingua tenerum membrum, est tamen in efficacia magnum.
- 26 Verborum icibus, etsi videtur leuis, alio quolibet atrocior censetur.
- 27 Parua verba magnos solent creare tumultus.
- 28 Vulnera verborum tanto difficilior curantur, quanto facilius profertur.
- 29 Qui proximum indebitè infamat grauius peccat.
- 30 Sicut honor ceteris est pretiosior rebus ita eius amissio maior est omnium bonorum.
- 31 Ardua sunt causa dedecoris, & debent mitissime tractari, n. 33.
- 32 Tractatio circa probandam puritatem & nobilitatem grauius est.

EX Indis (vt refert Anonymus) quemdam sagittandi arte cum primis celebrem, aded vt etiam per annulum sagittam mittere diceretur, in bello cum cepisset Alexandri iussit artis suæ specimen edere: recufantem iratus Rex necari iussit: cum diceretur homo, dixit his, à quibus ducebatur, se multis diebus non exercuisse artem, eo quòd timuisse ne aberraret: id vbi denunciatum est Alexandro, quòd non contumacia, sed ignominia metu recufasset, admittatus ingenium gloriae studiosum, dimisit illum donatum, † eo quòd mortem appetere maluisset, quàm fama sua videri indignus, cuius vestigia non defunt in iure, nam in l. 2. §. cum placuisse, 24. vers. initium fuisse de Orig. iuris, refertur de quodam Virginitio qui cum Appium Claudium incensum, ac captum Virginis filia suæ amore, omnéque fas, ac nefas milcuisset, animadverteret, & castitatem filia vitæ quoque eius præferendam putaret, arrepto cultro de taberna Lanionis filiam interfecit; in hoc scilicet, vt morte virginis contumeliam stupri arceret. † Atque ideo infamiae metum metu mortis maiorem esse, docuit Paulus l. C. in l. isti quidem, §. quod meius causa, & ex alijs exornat Pelæz de Meres de maiorat. 1. part. quæst. 51. num. 8. & 19. † Alias quidem æquiparantur infamia & mors, vt in l. iusta causa, §. manuum vindicta, cui conuenit, l. 1. ibi, a su fennor de morte, o de mala fama, titul. 22. part. 4. † Et plus cæteris perniciosi rebus infamiam fugiendam constitutum habetur in l. Iulianus, 26. in §. principij, si quis omnia causa testam. l. reprehendenda, §. C. de insti. & subtit. l. quisquis. 6. §. 1. C. de Postulad. exornat Perez de Lara lib. 2. de annuers. & capellam. cap. 4. num. 58. Tapia in l. fi. 2. part. cap. 9. num. 83. de consuet. Princip. Plura Medicis tom. 2. Opusculor. fol. 310. Menoch. de arbitris ca. 1137. num. 19.

Et casu 396. nu. 7. Farinac. in praxi crim. 1. part. qu. 15. n. 6. Petr. Surd. consil. 426. n. 57. † Ratio est, quia naturaliter mortuus honorificè, infamia verò notatus cum dedecore & ignominia mortuus cæsetur, vt in l. 1. §. filium habuit 8. de bon. poss. contra tab. l. a Eliene §. 5. Publicatione quoque, pro socio, l. quociens, 14. in §. de Nouat. §. Publicatione 8. insti. de societ. † Quo dedecore notatos iam infamia iniustos appellat text. in l. omnes 33. C. de decurio. lib. 10. cap. cum in l. uenture 12. de purgat. canon. Iam homines notj integros vocat I. C. in l. pupillaris 14. popul. act. Iam decoloratos videri ostendit text. in l. qui cum 19. C. de Episc. & Cleric. alias vero infamia obstrictos afflictos nominat, elegans text. in l. si libid. 25. C. ad l. l. de adulter. † Quibus etiam conuenit noster Hispaniarū Rex Alphonſus in suis septem partitarū legibus, qui in l. 55. p. 1. tit. 5. loquitur ita, Tal ferida como esta es peligrosa, ca nunca puede sanar, & in l. 4. ibi, Tal podria ser el enfamamiento que mecor le feria la muerte que la vida, & in l. fi. libi e porde los antiguos pusieron esta ferida por mas estrana que la de la muerte, por que esja non es mas de una vez, e esta es de cada dia, tit. 13. part. 2. consonat etiam l. 3. ibi, que llegaria à peligro de muerte, o de deshonra del Rey, e todos los omes buenos e honrados, tit. 16. part. 2. Quibus etiam adtipulatur Philosophus quidam cum dixit, vno fore ignominia tristior est morte, que cum gloria, & spe publica salutis sine longæ cruciatu additur. Et conuenit illud Xenophon lib. 1. de insti. tut. Cyr. non est res magna molesta, quam vicijs & honore. † Quia nec sunt crudeliores hostium impetus, nec iaceratio sanguinea trillior, nec sagitta mortifera acerbius vt elegantibus plenè verbis significauit Rhegius de amicitia, iniquis, Multi hæcenus plus mali per calumnias, quam per hostes, acceperunt, & multis iam iniuria maior facta est propter aurium informitatem, quam inimicorum iniurias, quorum rationem traditam inuenies apud Thruverum Apoph. 5. dum dixit, † vulnus quidem curare, sed nunquã potes eius cicatricem omnino extirpare, multo est perofius ignominia femel acceptæ omnem dedere. † Quod sicut grave ita & frequens; nam plaudet hominum auribus vicini malum, & malum nomen plus bono arri-det, & est quasi venenum, quòd ex minimo carperetotum hominem solet. Et cum malitia hominū maximam partem veneni sui bibat, ac velut serpētes, quod in alienam perniciem perferunt, sine iua continent, non est huic simile, hoc habentibus pessimum est vt significauit Seneca Epist. 82. † Et aptè, verèque, quia famosa iniuria dupliciter ferit, ferit & dictum, ferit & auditum, nam res est grauiſſima, in qua duo sunt, qui iniuriam faciunt, vnus qui afficitur, calumniator enim iniuriam facit, non præsentem lacerat, & similiter qui ei fidem præstat, antequam verè rem agnoſcat, qui autem abest iniuriam patitur, tum à calumniatore, tum ab eo qui ipsum aures calumniantis præbens pro malo reputat, vt totidem verbis Herodotus dixit lib. 7. Imò triplex malū quidam incognitus ex simili exhauiat contumelia (inquis) famosa tribus personis eadem opera nocet, nam declaratum iniuria afficit, & auditores veritate priuat, & conscientiam suam atrociter fauciat, † nō certè minus audientium aures causa sunt iniuria detractionis, & infamiae quam lacerat oburgantis lingua, quæ nisi audientibus aut non loquitur, aut nullū nullo audiētē effectū saltem patrarēt loquēdo iniuriam.

Quofda enim comperi (vt Luciani verbis utar) studio calumniae adeo suauiter titulari auriculas, vt si pennis confices, proinde talibus adiuti loci, & calumniatores, cum irruerint, cuncta pro viribus evertunt: nec magna emittitur victoria, vbi nemo reputat, nemo vim tormentorum sustinet, aut iacula iaculis mutat, quare qui auscultat ipse suis auribus iniuriat. Vnde Anonymus sapienti cuidam, cum aliquis ei diceret, me præſente tibi à certo quodam convitiium factum est, dixit, Nisi tu libenter audiuisses, nunquam ille mihi eſſet conuiciatus. Quæ est ratio illius tam communiter à DD. receptæ, quam veræ opinionis, quod videlicet non minus lethali afficiat peccato auditus volutarius detractionis, quàm ipsamet detraçtio. Imo grauiori, & aliquando cum obligatione restitutionis, vt communiter probant DD. ex Navarro in Annuali cap. 183. 7. & Petr. Navarra de restit. lib. 2. cap. 4. dicitur. in d. n. 335. Arag. 2. 2. qu. 72. art. 2. Salon ibid. q. 73. art. 4. conclus. 2. Soto de insti. & iure lib. 5. q. 10. art. 4. Paul. Layman. lib. 3. sect. 5. et all. 3. p. 2. c. 3. n. 14. Filliuc. tract. 32. nu. 242. & seq. & tract. 40. nu. 121. & 199. P. Th. Sanc. cof. moral. 1. tom. c. 3. dub. 7. lib. 1. Sayr. Clam. reg. lib. 11. c. 5. n. 38. Rebello de obligat. insti. 1. part. lib. 4. q. 6. nu. 2. Mol. de iust. et all. 4. d. 3. p. 34. Azor. insti. mora. 3. part. lib. 13. cap. 7. d. 10. Valer. Reginal. in praxi fore pœnent. lib. 2. q. 95. Leonard. Lessi. de iust. lib. 2. c. 11. dub. 1. Mart. Bonacina. de restit. d. 2. q. 4. nu. 11. n. 1. † quòd maxime locū obtinet in eo, qui alium incitat ad detrahendum in re graui, text. in l. non solum 11. & §. 1. vbi elegantissime Bart. & in §. Acilicinus 6. de iniurijs, §. non solum 12. ibi, vel qui procurant, insti. eod. facit text. in c. si vbi gl. verb. tuisiſti extra, eod. plura apud Farin. 3. tom. praxi crim. q. 105. nu. 9. & seq. † Inad qui sibi gratiam fore aliorum detractionem ostendit mortaliter peccat, sicut qui delectatur de proximi infamia audita à detractore licet tunc ad restitutionem non teneatur vt rectè voluit præcitati. † Siquidem delectatio non sit de malo proximi, sed tantum de auditu rei noxæ, aut de eloquentia detractōis, de similibus circumstantia nec fuerit detractionis causa, nec ad eam incitauerit, deficiet etiam peccatum mortale dummodo non defecerit correctio, cum obligatio corrigendi adest, vt voluit Rebell. n. 6. Reginal. 96. Lessi 20. Filliuc. 2. et all. 40. num. 121. Paul. Laym. & P. Th. Sanc. Bonacina §. in locis citatis & Navar. in man. cap. 13. n. 26. † Quia quilibet tenetur detractorem corrigere, nisi verissime sit, non profuturam correctionem, aut si timeatur grave damnum ex correctione proventurum siue audiens sit inferior persona, cui ex correctione verecundia possit evenire, siue res de qua detrahatur notoria & publica fuerit, quia his & similibus casibus corrigendi deficit obligatio, vt præcitati omnes animadvertant, & alij plures pēnes Dianā resoluit. moral. 1. part. et all. 3. misel. resol. 24. pag. 109. Vnde raro personæ privaræ mortale non corrigendo percipiunt peccatum. Sæpe verò Prælati, parentes, Domini & similes non corrigendo peccatum & obligationem restitutionis sui mueris ratione obtinebunt, vt communiter tenent DD. citati præcitatis in locis. † Et de iniuria proximi alium interrogas lethaliter peccat, cum restitutionis obligatio nisi iusta causa excuset causa, secundum Navar. d. c. 18. n. 26. & alios citatos, vt si agatur de ineundo matrimonio, aut de electione ad

officium requirens certas generis, & virtutis qualitates, aut de ingressu Collegij, alteriusve comunitatis, quia tunc ratione vitandi proximi danum, & interrogatio, & responsio defectuum iuste procedit, quia iusta causa adest, & deficit iniuriandi animus, l. 3. §. 1. de inur. l. qui servum 34. de Act. l. 1. §. si omnes 8. de in spic. venere. Idem Navar. in man. c. 23. n. 26. & Reginald. lib. 24. n. 69. & dicam infra 2. 19 p. 9. gl. 5. n. 20. & 21. Similiter etiam, qui ab aliis audita refert multiformiter lethaler peccat velut asseverando proximi auditam infamiam, defectumve, quia tunc est idem, ac si ipse perse infamaret proximum. Aut si deficiat conditio aliqua ex quinque à DD. requisitis, vt referens auditum infamie proximi absque asseveratione lethaler non peccet, quas nunc non refero, tum quia notitiam non est in hac re plurimum vagari, & quia videri possunt penes DD. statim citandos, tum etiam quia raro interveniunt omnes predictae conditiones, & quasi semper referre audita de proximi gravi infamia lethale gignit peccatum, quare tutius est, non solum abstinere à similibus relationibus, sed etiam ab audientibus proximorum defectibus, & infamijs ex supradictis, circa quae videantur Navar. in man. cap. 18. n. 50. Petr. Navar. de restit. lib. 2. cap. 4. part. 2. n. 330. Arag. 2. 2. q. 62. art. 2. dub. 6. vbi etiam Salon controuers. f. 22. concl. 4. Valent. com. 3. disp. 5. q. 6. punct. 5. P. Mol. de inst. irael. 4. disp. 30. Filliuc. irael. 40. c. 4. ex n. 94. cum segg. Paul. Laymā. d. n. 14. Val. Regin. lib. 24. n. 77. Less. de iust. l. 2. c. 6. dub. 5. Sayr. Clam. reg. lib. 11. c. 6. n. 16. Rebell. 21 de restit. q. 3. Emman. Saa. verb. infamare, n. 4. Nisi infamia fuerit omnibus nota & publica, non solum in loco vbi extitit notoria, sed etiam quo ignoratur, peccantur licet, qui infamatus publice ius bonae famae vndique amisit, secundum Bañez. 2. 2. q. 73. art. 2. dub. 3. Salon ibid. controuers. 2. concl. 4. & in d. q. 62. art. 2. controuers. 18. conclus. ult. Mol. disp. 33. Petr. Navar. n. 286. Reginald. 854. Saa. 5. Azor. dub. 8. Filliuc. n. 120. & segg. Layman. n. 9. in locis citatis, & alij apud Dianam, 3. p. tract. 5. resol. 17. & irael. 4. resol. 128. in 4. part. contra alios quos plena manu congerit Sayr. Clam. reg. lib. 11. cap. 6. n. 22. Etiam si olim infamatus bonam nūc fuerit famam honestis consequutus actibus, quod non tollit ius dicendi eum infamem pro illo saltem, tempore quo infamis extitit, dummodo si emendatus fuerit, eius emendatio, & poenitentia etiam exprimantur, secundum Lessium, Azorium, & alios, quos refert, & sequitur Mart. Bonacina de restit. disp. 2. q. 4. punct. 6. n. 4. & segg. maxime nu. 108. 23 verb. non est tamen. Et eum non infamet in alio genere criminis, de quo publice extat infamatus, quod nullam connexionem habeat cum delicto publico, alijs enim oriatur peccatum lethale, ex Aragon. dub. 3. & Salon. controuers. 19. concl. 1. Lessio c. 11. dub. 14. Petr. Navar. n. 231. Sayr. n. 28. locis citatis. 24 Quae omnia confirmantur, nam aures audientium libenter maledicta pennae sunt, quibus sicut sagitta emissā velociter ad omnium scientiam, devolat iniuria, & sicut nebula per ventos vndique sparsa per hominum aures evolat irrevocabile infamiae verbum ex illo Horatij 1. Epist. 18. Nesci vox missa reverti, Et senel emissum volat irrevocabile verbum. 25 Quare D. Bernard in quodam suo sermone. Time (inquit) sagittā, leviter volat, leviter penetrat, sed dico tibi non leve infligit vulnus, cito interficit,

nimirum sagitta verbum iniuriae prolatum est. Et alibi elegantissime ita verba profert. Leviter quidem sermo leviter volat, sed graviter vulnerat, leviter transit, sed graviter vrit, leviter profertur, sed non leviter revocatur, facile volat, ideo facile charitatem violat, Tenendum membrum lingua, attamen vix teneri potest, substantia quidem infirmū atque exiguum, sed vsu magnum, & validum invenitur: tenuis est, & lata, ideo aptissimum evacuandis fordidibus instrumentum. Plura mala ex lingua provenientia videas penes Ludou. Pegueram deo. crim. 13 n. 5. & 6. Quare verborū ictus, etsi levis videatur, quolibet alio atrocior sentitur, ex Athanasio Apolog. 1. Nam qui lapide ictus est, quaerit medicum, ictus autem caligine gravus quam lapides feriunt, est etiam calumnia clava, & gladius, & iaculū incurabile, vt ait Salomō. Cui etiam convenit D. Io. Chrysostomus supra illud Matthaei 5. Qui dixerit fratri suo fatue, du inquit. Parva verba multoties homicidium perpetraverunt, & civitates integras everterūt: nunquā parvum exitimes fiatrem vultum vocare, auferens ei prudentiam, & intellectū, quo homines sumus, & ab irrationabilibus distamus, & vt re clarus demonstrē, & appareat, qualis quantaq; sit infamia, & iniuria in hominum aures sparsa, nihil elegantius, quam Valerij Episcopi in quodam sermone verba haec. Nihil favius, nihil violentius amatis asperisque sermonibus, quorum vulnera tanto difficilius curantur quanto facilius proferuntur; vidimus frequenter verborū facta in crimē venire, & nimia facultate verborum amicitijs odia succedere: quando autem potest fieri, vt homo, aut magniloquus, aut maliloquus non habeatur ingratus: Quibus concinit Cic. ad Philip. 3. dum ait. Nihil detestabilius de decoratione, nihil fediū servitute, ad decus, & libertatē nati sumus, aut hoc teneamus, aut cū libertate moriamur. Et deniq; vt hjs finem adiciam, non parvi pendenda sunt Regis Alphōi elegantissima verba in iam allegata. l. n. ibi. Orro si le aebē mucho guardad de mala fama ca maguer se face por palabra, e va por aire, mucho mas face estrazio golpe que el arma. Porque esta maza al ome nō le colēa la vida, lo que el arma nō puede hacer, e face aun mui peor golpe ca el arma non llega a orro, si non aquel a quien fiere, mas esta llaga, e aquel a quien la ponen, e aun a su linaxe, e aun a las orexas de aquellos, que las quisierē creer, e aun a en si otra manera de mal que mas de grave sanan los omes desta, que de la llaga. Est enim idem cū eo quod idem Rex dixerat in l. 4. eiusdem 1. 3. part. 2. v. 1. E nno menos a las carlas de nuevo ca el pueblo que dufama a su Rei, diciendo mal del, porque pierda buena preze, buena nombradā, porque los omes los ayā de desamar, e aberrecer, face trasicion cono cida, bien assi como si le mataren, ca segun dixerō los sabios antiguos que fierō las leyes antiguas, dos yerros son como quā les matar al ome o infamar lo de mal. Porque el ome despues que es infamado, maguer non aya culpa muerto es quanto al bien, a la honrra desta mundo, & saltem generaliter apud omnes cōstitutum est, quod honoris & vitae causa equiparantur, secundum Greg. in l. 4. verb. las leyes, l. 11. 13. part. 2. Cordoba de Lara irael. de alimnet. in l. si quis à liberis, in prin. n. 34. de liber. agros. Menchac. quest. illust. cap. 18. n. 13. Cald. Pereira in l. si curato rem, verb. cum non absimilit, n. 10. C. de in int. v. 1. Marian. Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 11. n. 2. Brunior à Sole in locis communib. verb. bon. n. 4. Menoch. conf. 96. n. 15. & conf. 98. n. 8. & conf. 302. à prin. Petr.

Petr. Surd. decif. 89. num. 21. 30 Ex quibus primò inferitur, quàm graviter peccet, qui suum proximum graviter infamat five factio sit five literis, aut verbis, vel ex causa falsa, five vera, quae in occulto adest, fiat hoc occultè, in absentia proximi, quod detrahere dicitur, aut in eius praesentia, quod inferre contumeliam est, aut per denisionem, de quibus agunt Theologi apud Th. 2. 2. q. 72. art. 2. & q. 73. art. 1. & q. 75. art. 2. vbi communiter DD. & probatur in l. 1. siem apud 15. §. ait Praetor. Neguid 25. de inur. princ. inst. eod. Paul. lib. 5. tit. 4. Quia cum honor sit omnibus rebus pretiosior, vt in seq. §. dicam iniuria adversus eum gravior iudicatur, quam amissio bonorum omnium, ita Mart. Bonac. de restit. disp. 2. q. 4. punct. 1. n. 7. vbi, & in segg. late de hac materia agit, nec quidem nobis licet in hoc plurimum laborare. 31 Secundò inferitur, multoties sunt ardua infamiae & dedecoris causae, vt ex text. in l. si inimicus, §. §. si. de his quibus, vt indign. probat Bart. Chassan. in Catal. gloria munda lib. 1. c. 1. n. 2. Valquez controu. illust. c. 11. nu. 7. & segg. cum alijs relatis à Valenzuela conf. 92. n. 8. & seg. & n. 81. quantūque mitissimè debeant tractari, & cum lege prudentijs & Christianitatis resolvi cum magna animadversione, & pondere, vt docuit Alciat. conf. 306. n. 4. secundum imprei. onem antiquam, in nova est conf. 2. n. 5. lib. 7. Viguer. in sit. Theolog. c. 20. §. 9. cum pluribus in discursu referendis. Et eum ex ignobilitate & sanguinis spurcicia provenientem à conspersis macula iudaica, Sarracena, Apostasiaca, seu Heretica tot sequantur damna, vt à maximis honoribus, & dignitatibus arceantur in nostra Hispania cum eorum infamia & dedecore, rem archifissimam & arduam constituit eius tractatio, & iudicatio; è noitris videndi sunt Navar. de finib. human. actuum; §. nono inferitur, n. 51. & 52. Petr. Navar. de restit. lib. 2. cap. 4. à n. 1. cum segg. pluribus relatis ab Idephonso de Lara in tract. de annivers. & Capellan. lib. 2. c. 4. n. 56. Gomez. lib. 2. de post. in se. p. 10. n. 15. Menoch. conf. 96. n. 15. Riminal. conf. 468. n. 58. vol. 4. Pe-laez de Meres de morat. l. 1. p. d. q. 11. quasi per totam, & à Io. Sancio Aulensi in pract. disp. 46. n. 8. & 9. Aueñā de confessor. sollicitant. q. 19. n. 9. vbi plures, & Fr. Ant. à Soussa in sumis irael. 2. c. 7. nu. 4. & duob. segg. & à Ioan. Baptista Valenzuela, conf. 92. à nu. 5. cum segg. Prosp. Farin. dec. 167. à n. 13. in si. cum pluribus segg. p. à quibus quod his deficit fumentum est.

§. II.
De boni nominis & famae com-
modis, & vtilitate.
SVM MARIVM.
1 Honor servari commendatur in pluribus sacre Scri-
ptura locis, & n. 2.
2 Qui curant conscientiam, & negligunt famam, crū-
deliter faciunt, & n. 4.
3 Inclis est animi famam diligere & lucra negli-
gere.
Fama bona The. aurius est inestimabilis, incundum,
& sicut liliū dans suavitatem odoris, & est res
pretiosa, ibid.
6 Boni non tanti sentiunt rerum amissionem, sicut
Tract. de Purit. & Nobilit. prob. Pars I:

- 7 Fama bona est multum pretiosa, & omnibus rebus
ditior, & n. 8.
- 8 Honor maximum bonorum.
- 9 Opinio bona dicitur est pecunia, & in tenebris pro-
prium splendorem tenet.
- 10 Honestus rumor alterum est patrimonium.
- 11 Contemnes bonum nomen ceteras negliget virtutes.
- 12 Contemptio boni nominis viciosa est cum impuden-
dentia, & insania iunctum.
- 13 Fama bona plus curanda; & relinquenda liberio,
quam divitia.
- 14 Qui integri status sunt dicuntur esse in dignitate.
- 15 Viro honesto nobis est bona fama antiquius.
- 16 Impossibile iudicatur, quod servato nomine, & fa-
ma bona fieri non potest.
- 17 Metus honoris insulsi est, & excusationem praestat.
- 18 An quis sine peccato suam valeat prodigere sa-
mam, distinguitur, nu. 19. & limitatur num. 22.
Infamare seipsum quando peccatum, sub d. n. 18.
Fama nostra an sit dominio nostro, ibid.
- 20 Invidia honoris grauior, quam membri abscissio.
- 21 Raro quis se infamat absque aliorum detrimento.
- 22 Aliquando licet, & meritorium est, propriam pro-
digere famam.
- 23 Conseruado alma Societatis I. E. S. V. detegendi su-
periculis crimina religioforum laudatur, ibid.

Contra igitur honor, integritas, & puritas sanguinis, nobilitasque familiae, seu bonum cuiusquam nomen quanti sit habendum pluribus tam sacrae Scripturae locis, quàm sententijs receptorum Patrum ostenditur, vt patet Ecclesiast. 7. 1. Melius est bonum nomen, quàm vnguenta pretiosa, & dies mortis die natiuitatis. Et Proverb. 15. 30. Fama bona impinguat ossa, & cap. 22. 1. Melius est bonum nomen quàm diuitiae multae: super argentum enim & aurum gratia bona, quare per plurimum honorem commendat. Gërium Doctor ad Roman. 12. 10. ibi, honore invicem praue-nientes & ad Corinth. 1. 23. & quae putamus ignobiliora membra esse corporis his honorem abundantiorē circumdamus, & ad Timoth. 3. 7. oportet autem scilicet testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, idem enim facit, D. Petr. Epist. 1. cap. 2. & 3. Quod verò diligenter honor sit seruan-dus pluribus alijs locis commendatur Ecclesiasti-ci 33. 23. In omnibus operibus tuis praeceles sita, ne dederis maculam in gloria tua, & cap. 4. 15. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis per-manebit tibi, quàm mille thesauri preciosi & magni. Bonae vitae numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in aeternum, & in alijs pluri-bus locis quos longum esset recensere. Quare D. August. de bono viduatae cap. 22. vt refertur in cap. Non sunt audiendi 56. 11. quast. 3. inuehitur in eos, qui cum reprehenduntur de mala suspitione, di-cunt coram Deo sufficere sibi conscientiam, a tri-mationem hominum non solum impudenter, ve-rum etiam crudeliter contemptes; proinde sub-iungit. Quisquis à criminibus flagitiorum, atque facinorum vitam suam custodit sibi bene facit, quisquis autem etiam famam, & in alijs miser-cores, est, nobis enim necessaria est vita nostra, alijs fama nostra, & in serm. 3. de communi vita Cleri-cor. vt Gratianus refert in cap. nolo 10. 11. quast. 1. ait. Providemus enim bona. vt ait Apostolus, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus;

propter nos conscientia nostra nobis necessaria est, propter vos fama nostra non polluit, sed pollere debet in vobis: Dux sunt conscientia & fama, conscientia necessaria est tibi, fama proximo tuo, qui confidens conscientie, negligit famam crudelis est. Et in l. de Doctrina Christiana, sic (inquit) Doctor bona eligat vitam, ut etiam bonam non negligat famam, de quibus plura cumulat Petr. Navar. de restit. lib. 2. c. 14. n. 110. cum segg. Jacob Simanch. de Carbol. in f. 11. n. 56. n. 5 & D. Io. Ramirez in tract. de confirmat. ordin. D. Jacobi, cap. 25. sub n. 3. vbi, & in n. 9. plura ad propositum cumulat, & ait. quod bona fama est thesaurus hominis inestimabilis, jucundus, & sicut lilium, dās suavitatem odoris, est res pretiosa, Aymon Cr. vet. consil. 125. Alber. de testik. c. 2. n. 10. Fiacisc Brun. de iudicis tract. de corrupta. 1. p. 9. n. 2. & Cassianus lib. 1. Epistola 3. dum ait. Nam in clyti animi signum est, famam deligere commodum, & lucra caulorum negligere, nam qui affectat famam commodum pecunie negligit augmenta Regnantis facultas tunc fit ditior cum remittit, & acquirit Thesauros famam neglecta utilitate pecunie, & paulo post subiungit ad eadem. Nemo futurum putat diligentem, quem in ipsa novitate operationis licet non videt esse custodem, prouidus institutor horum suum fecundis nititur ornare plantarijs, ut reddat fructu ceteros, quae solitis fuerat culta laboribus, & lib. 4. Epist. 1. Pulchrum est commodum famam scada neglexisse lucra pecunie, & lib. 8. Epist. 12. Hoc naturae Theauris reponimus, quod famam commodis applicamus, & concinit illud Plauti licet vulgare. Ego si bonam famam mihi seruare sat ero diues.

6 Quare nullam rerum amissionem tanti boni sentiunt, sicut gloriae, & famae, ut ostendit Arist. lib. reipub. cap. 11. Ut ij qui (inquit) pecunias amant, pecuniarum imminutionem, sic ambitiosi, ac boni viri gloriae iacturam motu est ferunt: quia bona fama est multum pretiosa, ut ait l. 55. tit. 1. n. 1. in f. & est thesaurus inestimabilis secundum Bald. in l. 1. c. de confes. s. adductum à Neuz. in sylvia nuptiali vers. Non est nubendum, nu. 22. pag. 29. & refert Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quast. 51. nu. 12. & 13. idem Bald. in alijs locis adductis per Chalfan. in Catalogo gloriae mundi 1. part. conf. 2. per totum. Quare dicitur quod honor est maximum bonorum, glof. 1. in Extr. ad conditionem, vers. honorem, de verbor. sig. Arist. ethicor. lib. 4. D. Th. 1. 2. quast. 2. art. 2. Nauar. in tract. de finib. bonor. ad luum nu. 45. Quod verò bonum nomen, & opinio cuiusque omnibus rebus ditior sit, omnesque preciosiores antecellat, satis erudite significauit Seneca de remed. formic. 9. Bonam dixit opinio hominum ditior est pecunia bonum quod est supprimitur, nequaquam extinguitur, bona fama in tenebris proprium splendorem tenet, & alibi persequitur. Damnum appellandum est cum mala fama lustratur, & honestus rumor alterum est patrimonium. Imò quod bonum nomen contemnens simul, atque magis ceteras omnes contemnat virtutes. Tacitus lib. 4. anna. ostendit, dicens. Vnum est insatiabiliter parandum prospera sui memoria, nam contemptu famam contemuntur & omnes virtutes. Nam ut dixit Pin-tarchus in Alcibiad. Contemptio boni nominis vitium est cum impudentia, & insania quadam coniunctum. Quare Stobus lerm. 46. ut consiliu. 13. Plus tibi cura esse ut bonam famam, quam diuitias ingentes libris relinquant, nam haec mortales sunt, illa verò immortalis, quia ut docet Lupinus Fa-

ma est vnus sapiētiae thesaurus, purissima vitæ gemma, contra famam & fidei damna maiora sunt, quam quis aestimari queat. Et in Orat. ad Alumnar. Quid rerum humanarum carius famamque iure est bonis ante omnia bona & ipsam vitam. Quibus conuenit sapiens Rex noster in l. 17. ibi & aquelles que dios quere, que an honra complida, llegan al estado mexer que llegar puden en este mundo, que les dura cada via tambien en muerte como en vida, tit. 13. p. 2. vbi Greg. gl. 3. dixit, quod hi qui sunt integri status, & bonae famae dicuntur esse in dignitate. per legemissionem 5. §. estimatio 1. de extraordin. cognit. & faciunt tradita per Bart. in l. 1. nu. 46. C. de dignit. lib. 12. & per alios, quos refert Pelaez de maiorat. 1. p. 9. n. 17. Quia nihil viro honesto bona fama est antiquius, ut eleganter ostendit Oualdus Illigerus ad Donel. lib. 15. comm. c. 38. lit. N. Quare id, quod seruato nomine, & fama fieri à bono viro non valet, fieri non posse dicitur, & velut impossibile iudicatur, ut in l. in eadem o. ibi. In vinculis autem etiam nos accipimus, qui ita alligati sunt, ut sine dedecore in publico patere non possunt. Ex quibus causis maiores, l. nepos Procudus 125. c. 1. c. f. m. de verbor. signis. Oldrad. conf. 93. n. 4. in fin. & n. seg. & probat. Petr. Gerard. singul. 2. & Bart. C. de h. an. n. Catalog. gloriae mundi lib. 3. conf. 2. sub n. 4. Aud. Tiraq. de nobil. c. 20. n. 164. pag. 148. al. 122. Menoc. conf. 102. num. 1. cum segg. lib. 4. cum alijs relatis à Pelaez de Meres de maiorat. 1. p. 9. n. 89. vers. Et est etiam.

Ex quibus provenit primò, verum esse, quod tradit glossa in c. dilectus, vbi etiam Ant. de Butrio. n. 14. Quod metus causa, ut videlicet metus honoris iustus sit & sequuntur consulendo Zephal. conf. 295. nu. 14. lib. 2. l. l. Ferrer. conf. 3. cum alijs adductis ad idem per eundem Pelaez de Meres q. 51. à nu. 8. vbi per totam quaestionem plura huiusce rei congerit, citato in loco, & quod infamiae metus iustus sit pluribus comprobat Nauar. in man. c. 17. nu. 89. & 90. vbi in fine ad haec adducit text. cum gloss. in l. l. si quidem 8. nec timorem 7. iuncta glo. verb. infamiae. Quod metus causa Oualdo 15. Doneli c. 38. lit. N. refert cum alijs nouissimè Cabrer. de metu. 2. c. 47. nu. 20. Padilla in l. in re possit. 1. nu. 1. C. de transact. Henric. de matr. lib. 11. cap. 9. nu. 4. plures referunt Acuria de confessor. l. c. 1. nu. 9. & Fr. Anton. à Soussa eod. tit. c. 2. cap. 9. nu. 3. & 5. P. Th. Sancius de matr. lib. 4. disp. 5. n. 11. & 13. & Ioan. Gutier. eod. tract. cap. 7. 8. nu. 12. Mart. Bonacina de impedim. matr. quast. 3. punct. 8. sub n. 6. quod metus verborum protumphantum contra dedecorationem alicuius à contumelioso, & mali loquo homine excusationem praestet, tenet glossa in d. cap. cum dilectus, quam sequuntur DD. adducti à P. Th. Sancio in d. nu. 1. qui videndus est pro huiusce rei maiori explicatione.

Provenit secundò vera intelligentia illius dubij inter Theologos maximè cõtrouersi, an quis possit absq; peccato suam prodigere famam, & honorum fatetur quidem Nauar. in man. c. 8. n. 27. & 28. P. Mol. de iust. tract. 4. disp. 37. nu. 3. Sayr. Clau. Reg. lib. 11. c. 3. nu. 1. Bañez. 2. 2. qu. 73. art. 2. disp. 2. vbi Salo. n. 74. dicitur. 3. Emm. Saa verb. infamiae, n. 1. Per. Nauar. de restit. lib. 2. c. 4. n. 14. & 15. Adrian. n. 4. d. de restit. fama, qu. 3. & Quodlib. 11. pag. 7. Angles de restit. fama dub. 1. difficult. 2. & 9. de Demimo art. 2. conel. 2. Soto lib. 5. de iust. qu. 10. art. 2. c. celebrat. num. & lib. 4. q. 2. art. 3. & 9. 6. de regend. secreto n. 7. bro 1. conel. 3. Torres de iust. disp. 54. sub. 2. Lessi.

S V M M A R I V M.

eod. tract. lib. 2. c. 4. dub. 11. n. 59. Sanchez de statu religioso lib. 6. c. 18. n. 43. Cobbar. lib. 2. var. c. 2. n. 2. n. 8 & nouissimè Filliuc. tract. 40. n. 53. & segg. & n. 113. & segg. Paul. Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 2. p. 2. c. 3. n. 15 Regis. lib. 24. n. 37. vers. 2. Prima est. Mart. Bonac. de restit. disp. 1. q. 4. punct. 10. num. 1. constituentes vnum quem esse dominum suae famae, sicut est dominus suarum facultatum, & sic eam prodigere erit in rigore veniale. Negant tamen, Abb. & Felin. in c. 1. de test. cog. Socin. in repet. c. Ad audientiam, de Homicid. Lupus tract. de regno Nauar. 3. p. 5. 2. & in repet. de donat. inter vir. & vxor. §. 7. n. 4. Caiet. 2. 2. q. 73. art. 2. & in summa verb. de restit. Armill. verb. de de restit. §. 4. Paludan. in 4. distict. 21. q. 2. art. 3. conel. 4. Pedraza in summa praecip. §. 8. 2. Major. in 4. dist. 22. col. 5. Valentia to 3. disp. 5. q. 17. punct. 2. Turrianus disp. 54. dub. 1. refert alios Pet. Nauar. de restit. lib. 1. c. 4. n. 111. & alij plures dicentes, se ipsum infamantem peccare mortaliter, quia nemo est Dñs suae famae, sicut non est Dñs suae vitæ.

19 Ego verò si amissioni famae sit de re parua, & minoris aestimationis, assentiam cum primae sententiae sectatoribus, sin verò sit infamia grauis, veriorum iudicio opinionem Caietani; Valentia & sequacium, tum quia sibi grauem infert & injuriã in grauiori re, quam membri abscissio, quae sine peccato non licet, secundum D. Th. 2. 2. q. 65. art. 1. ad 3. Martin. Bonac. de restit. disp. 2. q. 1. sect. 1. punct. 6. n. 1. tum quia nunquam, aut raro infamare se quis poterit absque aliorum detrimento, aut sine scandalo, aut proximi ruina, in quibus speciebus omnes fatentur non licere absque peccato suam detegere infamiam, Molina, & Bonacina, vers. dixi, citatis in locis, Soto de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4. Lessi. lib. 2. c. 1. dub. 6. n. 31. Rebell. de restit. q. 1. n. 4. Io. Sancius Abulens. in selest. disp. 46. sub n. 9. circa medium, & alij communiter, tum denique, quia sic intelligunt text. in l. nec timorem. Quod metus causa, glof. ibi. verb. infamiae, & Matienço in Rub. glof. 1. num. 189. tit. 1. lib. 5. recap. & P. Th. Sancius in d. disp. 5. num. 15. vers. Hic tamen intellige, circa quod vide meliorem distinctionem nouiter per me excogitatam infra 2. p. q. 6. §. 3. numer. 43. Fatetur tamen licere aliquando ex rationabili causa prodigere famam propriam, ex quo alijs dampnum, scandalum, nec ruina provenire non possit, quia ita factum vidimus à sanctis, & providis viris, ut à sancto Augustino, & sancto Anselmo & alijs, ut docent Rebell. & Salon. locis citatis, & Pet. Nauar. in d. c. 4. numer. 113. alij & copiose allegati per Mart. Bonac. n. 2. vbi in segg. plura infert: & per Io. Sancium Abulens. citatis in locis, qui videndi sunt, nam nobis non licet, nec tractatus congruit in hac re plurimum vagari, fatetur ideo à quibusdam laudatur consuetudo almae Societatis Iesv detegendi crimina religiosorum superioribus ea ratione, quia quilibet videtur suo Iuri, & honori cedere, prout potest, de quo agunt Luisius Turrian. disp. 54. dub. 2. n. 4. & segg. Bonac. de restit. disp. 1. q. 3. punct. 10. n. 1. vers. 2. in vltima impres. P. Mol. de iust. tract. 4. disp. 37. & rationes reddunt Nauar. in man. c. 18. n. 6. Reginald. lib. 24. q. 87. vers. ut ut merito.

- 1 Ob honorem omnia cooperantur, & de nihilo magis quam de eo curandum est.
- 2 Gloria nulla maior, quam quod posteritas ex nostris factis excellentiam nanciscatur. Liberis potius honor comparandus quam diuitiis, ibid.
- 3 Nihil est improbius, quam infamiam posteris non vereri.
- 4 Pudicitiam vxorum & filiarum namq; securus negligere debet.
- 5 Quisq; non tantum sibi: sed & suis progenitis viuere debet.
- 6 Dum plus honoris filijs relinquitur, maior mater parentibus gloria. Opus & vita fluxa & caduca sunt, fama verò perpetua durat, ibid. & n. 7.
- 8 Vita non hac praesens, sed quae memoria aeternum aeternat, nuncupari debet. Memoria gloriae acquisita nos absentes adesse facit, & mortuos viuere, ibid.
- 9 Pater propter filios de honore curare debet.
- 10 Filij per parentes nobilitantur, & parentes ex filiorum nobilitate laudantur.
- 11 Maiorum merita ad posterorū transunt, & eos excitant ad similem suo exemplo assequendam gloriam, & n. 12.
- 13 Ex qualitatib. patrum sibi mores deducuntur.
- 14 Parentes & filij pro vna habentur persona.
- 15 Filius est portio corporis patris, vna caro, & sanguis, n. 16.
- 17 Vbi filius, ibi est pater.
- 18 Memoria parentum in filijs conseruatur cum eisdem qualitatibus honoris aut dedecoris.
- 19 Parentes velut regulae sunt, quae mores, & qualitates filiorum dimituntur. Extra regulam natura est filios dissimiles esse parentibus, ibid.
- 20 Unusquisque suorum progenitorum naturam sequitur, ibid.
- 20 Ortus ex bono bonum, & ad omnia idoneus praesertitur esse.
- 21 Ex pessimo natus pessimum praesumitur.
- 22 Effectus bonitatis, vel malitiae parentum, in filios transferuntur.
- 23 Filij ex parentum meritis remunerantur in pluri-mis, & n. 27.
- 24 Nobilitas & puritas parentum profunt filijs ad obtinendum dignitates & honores ex nostris statutis. Et contra verò ignobilitas & macula.
- 25 Parentes causa esse solent virtutis filiorum, qui illorum vestigia plerumque sequuntur.
- 26 Maiorum praeterea facta suo exemplo progeniem excitant ad similia.
- 28 Honor parentum & filiorum iure equiparantur. Patria est honor filij, & e contra dedecus vni de decus est alterius.
- 29 Filij sicut ex honore parentum, sic parentes excoluntur propter filiorum dignitatem, exponitur, num. seg.
- 31 Parentes tenentur mediocrem diligentiam adhibere in acquirendis bonis, quibus filij alantur iuxta proprium statum, & eos erudiri facere in aliquo arte qui facultate. Et similiter tenentur honorem filijs curare suis operibus, & dirigendo eorum mores, ut ea discant, quibus & Deo seruiant, & suo honori & statui consulant.

§. III.
De bono nomine, & proprio honore curando, atque tuendo.
Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

Quare igitur de nihilo magis curandum est, quam de bono nomine & integro statu, & dignitate acquirenda, & de acquisita servanda, quia ob eam cetera cooptantur omnia, ut D. Io. Chrysofostomus in Matth. ostendit, cum dixit. *Nihil enim in ista pecunia concupiscere facit, sed gloria cupido: propter hanc namque famulorum greges equos auro ostentat & argenteis mercibus expellunt homines, non ut utilitatem aut voluntatem impleant: sed ut multis ostendantur.*

¶ Nulla enim gloria maior est, quam ut alicuius posteritas ex eisdem acquisita gloria, & honore dignitatem, & excellentiam nanciscatur. ¶ Et ideo omnes curare debent libetis honorem potius, quam amplas divitias comparare, ut consuluit Stobeus serm. 46. inquitens. *Pius tibi cura sit, ut honestam famam, quam divitiis ingentes liberes reliquas, non habentes mortales sunt, illa vero immortalis. ¶ Quid igitur improbius quam infamiam posteris non vereri? quia qui non veretur, his (quod longissimè discessit à fortitudine) impudentissimus fit, necesse est. Nihil autem tam esse potest alienum ab eo viro, què iure non solum omnes probant, verum etiam admirantur (cujus etiam proprium est agendis honestis posteritati suæ decus assequi) quam imprudentia ac improbitas, quæ labes totius est honestatis. Quotus enim pater est, qui filio grauius ægrotanti, aut manum in acie cum conferenti non timeat, etiam quàm grauissimè? Quod quidem humanitatem amantis patris est, non imbecillitas fracti hominis, quare magis infamiam mortem timet. Quis etiam rogo nisi impudens idemque abestitissimus filiarum ac vxorum pudicitiam securus neglexerit, de qua propter tuam, fuorūque filiorum gloriam quique maxime solet esse solitus, ut dixit Pontanus de foris iud. lib. 2. cap. 5. ¶ Debet enim quique sibi non tantum, sed suis etiam progenitis viuere, ut Lipsius cuiusdam suo amico scripsit centur. 3. Epist. 49. his verbis. *Famam bonam omnes boni uolumus, si creuit, & late se sparsit pondus, ut tueare adfert, & illis non tibi tantum uisus.* ¶ Cum plus filij honoris, & amplitudinis remanet, manet & patri gloria, & æternitatis preciosissima gemma, opes enim & uita caduca, & fluxa sunt & opes quidem ante nos sæpe, uita nobiscum semper abit: ¶ nomen autem & fama æternant, eaque sola, cum non erimus, hæc erunt, ut idem dixit Lipsius Orat. pro calumniat. cui concinit illud Ouidij lib. 1. Trist. Ellog.*

*Donec eram scilpes ictu tangebat amore,
Quærendique mihi non inuis ardor erat.*

¶ Quorum omnium optimam assignauit rationem Cicero pro Marco. *Non uita (inquit) hæc dicenda est, qua corpore & spiritu consistitur, illa inquam, illa uita est, quæ uiget memoria seculorum omni, quam posteritas alit quam ipsa æternitas semper intuetur, idem enim licet uerbis alijs non minus erudire, atque eleganter pro Milone dixit, Ex omnibus prauis uirtutis amplissimum est præmium gloria, quæ uita breuitatem posteritatis memoria consolatur, quæ efficit, ut absentes adsumus, mortui uiuamus, cuius gradibus etiam homines in celum uidentur ascendere. Et 1. Etiam Tulci. dixit, cum optimus quisque maxime posteritatis seruiat, esse aliquid uerissimè est cuius is post mortem sensum si habebit. ¶ Debet enim pater de honore suo maxime curare, ex eo enim nobilitantur filij quibus gloria est parentum honor, ipsique ubique cognouuntur. ¶ quique fama teste per filios laudantur. ¶ ut optime considerauit Casiodorus lib. 2. Epist. & c. nostris I. Garcia de nobil.*

glo. 40. n. 3. Io. Bap. Valenc. cons. 97. n. 33. & 34. Grac. discept. c. 108. n. 55. Vnde Calistr. I. C. in lib. herorum. 228. §. prater hæc 3. de uerb. sign. per hæc uerba. *Et enim idcirco filius, filius dicitur concipitur atque edimus, ut ex prole eorum, carissime duntaxat nobis memoria in ævum relinquamus. Et idem uoluit Imp. Iustinia. in lege 14. in princ. ibi, cum natura utrumque corpus ediderit, ut maneat suis uicibus immortalis. C. de l. hæred. & in Auth. de nuptijs in princ. ibi. Matrimonium sic est honestum, ut humano generi uideatur immortalitate artificiosè introducere, & ex filiorum procreatione renouata genera manent jugiter.*

Vnde iure nostro maiorum merita ad posteros transeunt ex Baldo cons. 351. Præsentandum est. col. 2. uerjenti. Quid igitur lib. 1. quem referendo sequitur Socin. cons. 84. Accuratisimè, col. 3. Io. Bap. Valencuela cons. 83. n. 156. ¶ ut excelsis factis & suo exemplo ad uirtutes, & similes assequendam gloriam eos incitent secundum Abb. in c. uenerabilis, n. 4. ac Præbend. plura And. Tiraq. de nobilit. c. 20. n. 22. cum seqq. & Felac. de Meres de maiorat. p. 9. 51. n. 20. ¶ Et sic ex nobilitate aut ignobilitate parentum sobolis mores communiter deducuntur ex Arist. Rhetoricæ, ad Theodectem lib. 2. c. 12. tenet Masch. de probat. concl. 107. 2. n. 17. Io. Redin de maiest. & Princ. uerb. Per legitimos trau. tes. num. 201. ¶ Quia cum habeantur pro vna eademque persona. C. de Impuber. l. 2. u. 5. par. 6. ubi Greg. & in l. 7. gloss. 6. n. 12. 13. ead. par. ¶ Et filius sit quali portio corporis Patris, leg. cum scimus. 22. C. de Agric. & Censit. lib. 11. gloss. 1. l. 1. u. 15. & gloss. 12. l. 1. u. 20. par. 2. lac. Menoch. de presump. lib. 4. presump. 18. n. 27. & lib. 5. presump. 33. n. 11. Masch. de probat. concl. 115. n. 1. Plura Sigimund. & Scaccia de Iudicij lib. 2. c. 9. n. 170. 1. ¶ Et ideo sunt vna caro & sanguis, & eiuor. in l. de inu. lib. 1. ¶ Et ubi filius ubi est pater. Anchar. cons. 82. n. 2. ¶ in filiis memoria conservatur parentum, quæ si gloriofa cum gloria est in filiis, si cum dedecore, obiscuram & fædæ liberi patris nam portabunt notam & infamiam, ut in l. 3. de lib. ca. l. sed si unus, 17. §. aut Prator. 10. cum seqq. & quod deinde 18. cum seqq. de inu. gloss. in §. generaliter, in fin. uerb. occasione Auth. constituit. qua dignit. Gracian. discept. for. c. 108. num. 55. Et utrumque amplectitur Eccles. 3. 12. & 13. ibi. *Ne glorietis in contumelia patris: non enim tibi gloria eius confusio: gloria enim hominis ex honore patris sui, & dedecus filij pater sine honore.* ¶ Quia parentes velut regula sunt. qua mores & filiorum qualitates dimetiuntur, cum extra regulam nature sit, quod dissimilis nascatur filius parentibus, ut ostendit D. Chrysofostom. in Matth. 23. Homil. 43. & Homil. 45. dixit, sicut arbor in fructu cognoscitur, & fructus per arborem demonstrantur sic parentes cognoscuntur in filiis, & filij per parentes, cum semper vnusquisque suorum progenitorum naturam sequatur, Bald. in l. 1. numer. 2. & 3. de senat. Afflic. in cap. 1. numer. 15. de success. fratrum. Mantie. de tac. & ambig. tom. 2. lib. 2. tit. 16. num. 4. ¶ Vnde ex bonis & nobilibus ortus parentibus bonus, & ad omnia idoneus præsumitur esse, l. quod si nolit. 31. §. qui mancipia, 21. de e. d. Editio. Auth. de referend. Prælati. §. hæc autem tua, ibi, & præcipue in uis procedentibus ex patribus quidem bonis, ubi gloss. & in cap. uenerabile 34. §. eos igitur, uerb. Prægenitores, de elect. & in capite secundo uerb. de factis de filijs Presbyter. in 6. gloss. 1. in capite primo, 61. distict. cap. l. que enim militibus, 22. §. filij uero 6. q. 1. l.

9. 1. l. 6. & 7. tit. 18. part. 2. Alc. reg. 1. presump. 48. Pelacz. de maiorat. 1. part. 9. §. 1. n. 165. ¶ E contra uerò ex pessimis parentibus pessimos generati filios præsumitur, ut Sapient. 3. 12. ex infensatis requissimis oriuntur filij, & Cicero pro Roscio, *Nemo ex improbo patre probum filium nasci posse asserat,* gloss. uerb. Non infamata in d. §. qui mancipia. Plura cumulat Bart. Chaffan. in Catalogo 11. p. confid. 25.

¶ Et sic bonitatis, vel malitiæ parentum effectus sicut ex causa in filios transferuntur, ut in l. eman. cipatum 7. de senat. l. militis 8. l. dico Marco 11. C. de question. Andr. Tiraq. de primog. 9. 40. n. 46. pag. 276.

¶ Et in plurimis ex parentum meritis filij remunerantur, ut in text. in l. nemini 11. uerb. filius autem & in l. petitionem 13. uerb. Filij. C. de advocat. divers. l. u. d. & in l. Iubemus 3. uerb. & filios. C. de aduoc. diuers. l. Indicum, l. uniusquisque 7. §. 1. C. de proxim. sacris serm. lib. 11. & in l. his scholaribus 14. l. Iubemus, 6. §. si. C. de erogat. milit. Anon. lib. 12. in l. ubi glossa C. de filijs offic. milit. qui in bello mor. eod. lib. l. 5. tit. 27. p. 2. And. Tiraq. de pœnia temp. cau. 4. §. n. 11. Bodad. in Politica lib. 4. c. 2. n. 75. Io. Botet. de ratione stant. lib. 9. fol. 167. Roman. cons. 22. n. 5. & cons. 29. In causa Afflic. dec. 307. num. 4. Io. Vincent. de Anna Afflic. 50. n. 12. ¶ Sicut ex nostris puritatis statutis, & ex nobilitate, & paritate parentum, qui probi semper fuerunt, filij cooptantur ad eorum honores qui inæstimabiles in nostra habiti sunt Hispania, & ex ignobilitate, & macula progenitorum expelluntur uelut indigni & infames cum ignominia, & dedecore, quod maxime iustum, & decens semper uisum fuit, & communi bono ualde uile, ut experientia docuit, & ostendemus in duabus seqq. quæst.

¶ Et cum parentes soleant causa esse uirtutis filiorum, qui eorum uestigia sequi plerumque solent, §. qui quisque 5. §. Filij uero. C. de iug. l. ut maies. c. si quis 22. §. Filij uero 6. quæst. 1. & bene significauit Baptista Mantuan. ad Ludouic. Fucarum dicens. Solent enim iuvenes, qui aliquid indolis habent, ne degenerare uideantur maiorum suorum dignitate amulari, & ad paternam laudem aspiare sollicitatè. ¶ Et maiorum præclara facta suo exemplo progeniem excitent, secundum Abb. in cap. uenerabilis nu. 4. de præbend. Plura Andr. Tiraq. de nobilit. c. 20. num. 22. cum seqq. pag. 138. ¶ Merito aliquando remunerantur ex præclaris factis filiorum ut in l. ante omnia fin. 5. Hæc autem præuilegia non in eorum tantummodo, sed in matrum quoque, & vxorum personis ualent, & ad integrum permanent. C. de Castrensi. & Ministerianis lib. 12. Auth. de consilij. c. 2. incipit, si autem eorum, collat. 8. Nouell. 103. ibi. Hic satis est nisi mater eius constar. iam consulari digna, & prius honorata, & uelut ea vnà frui secum schemate, & hoc in sola matre probemus, ¶ & clariùs ostendit ipse Imperator. Iustinian. in Auth. constituto qua dignitatibus, & Episcop. c. 2. incipit. ¶ Præterea igitur uerb. Generaliter autem sicuti dictum est, sancimus, ut omnis dignitas, & omne cingulum à curia liberare ualens hoc etiam suæ potestatis præmium honoratur, & nobiliores adhuc patres ostendat, & in ferijs pauo in l. ibi. Hoc enim multo maior patribus laus erit, & lætitiæ occasionem præbet magnè. ¶ Et ideo patrum & filiorum honor iure æquiparatur, ut fecit Vlp. I. C. in l. mortis est 9. §. Patres quoque, & liber. acurionum in eadem causa sunt, de Pœnis, quia honor patris est gloria filij,

Card. Tusch. præf. concl. 12. lit. G. tom. 4. August. Barb. Axioma. juris, in n. 4. pag. 72. Feder. de Senis cons. 185. n. 2. uerb. ex hoc, ita ut sicut filij ex dignitate & amplitudine parentum magis ac plus extolluntur, ita & parentes ex filiorum acquisita gloria honorantur, ut probat Luc. de Penna in l. mulieres n. 3. uerb. & hoc proceditur, C. de dignit. lib. 11. And. Tiraq. de nobilit. c. 18. num. 5. & 6. Io. Rayner. eod. tract. g. 5. prim. c. 11. per totum Medicis de definis. 6. 42. in fin. n. 27. 101. 18. fol. 302. Grat. disfor. 101. c. 590 n. 18. ubi n. 17. ait, quod dignitas Episcopalis inuat fratres & colaterales, ex Ang. Tiraq. & Afflic. quos allegat, Aloyf. Ric. in præf. scri. Eccl. dec. 545. in impr. & ref. 467. per totam in 2. impres. Gam. dec. 112. ubi Flores, Aug. Barbof. de off. Episc. 2. p. alleg. 1. n. 22. ad partes pluribus adductis probat Fontanell. dec. 229. ex n. 9. & seqq. sicut etiam est contra dedecus unius dedecus est alterius, l. 3. de reb. cau. sal. l. sed si unus 17. §. ait Prator. 10. & seq. de inu. gl. uerb. occasione, in §. generaliter Auth. consilij. qua dign. Gracian. 1. tom. discept. c. 108. n. 55. ¶ Quod nullum continet dubium in honore & dignitate accidentali de nouo à filio acquisita, quæ in parentum semper fluit gloriam, & nomen; at in his, quæ ex sanguinis qualitatibus, & nobilitate generis non ita, in qua non eadem uertatur ratio in filiis circa parentes, sicut in parentibus respectu filiorum, ex his, quæ tradimus infra, g. 4. §. 2. n. 46. & 47. & 2. p. g. 4. art. 2. n. 72.

Ex quibus inferitur, quod sicut parentes tenentur mediocrem diligentiam adhibere in acquirendis bonis, quibus filij alantur, iuxta proprium statum, ut Apost. 2. ad Corinth. c. 12. 14. D. Th. 2. 2. 9. 101. art. 2. ad 2. Moltes. in sum. tral. 11. c. 18. nu. 83. Valer. Reginald. lib. 10. n. 25. Azor. tom. 3. c. 4. §. 17. & 18. P. Ant. Fernand. à Corduba in instruat. cons. 5. p. in 4. præcept. nu. 8. pag. mibi 242. & eos erudiri facere in aliqua arte, aut facultate, & non tantum in grammatica si facultates suppetant, ex Bart. in l. de bono nu. §. non solum de Carb. edic. l. surd. de alim. tit. 6. qu. 19. e. n. 7. cum seqq. Grac. 10. 2. discept. 167. ex nu. 420. Filliuc. tract. 27. nu. 27. & faciunt triadita à Io. Gut. de iur. 1. p. c. 3. an. 1. Emm. Barbof. ems. ad ord. l. iust. lib. 1. tit. 8. §. 15. n. 3. pag. 301. & lib. 4. tit. 9. §. 7. n. 4. pag. 212. & n. 8. pag. 213. & est text. in l. 2. impr. l. qui filium 4. ubi pap. edic. de d. de bono 6. §. non solum §. de Carb. edic. l. 3. tit. 4. p. §. 1. §. 1. 15. p. 6. de quibus plura commincentem uide Velaico de priuileg. paup. 1. p. qu. 4. ex nu. 53. cum seqq. ¶ Ita maiori ex ratione, in suis operibus, & in diligendis filiorum moribus, eis honorem curare debent, & ut ea discant, quibus, & Deo interuiant, & suo honori, & statuti consulari, secundum Azorium, & P. Ant. Fernand. locis citatis, Regim. lib. 10. n. 45. Bonac. 2. tom. discept. 6. §. vni. p. uel. 6. n. 2. pag. mibi 266. Filliuc. tract. 27. n. 22. itayt & suo expro ad bene agendum eos incitent, & sua opera à peccando auertant, ut colligi potest ex DD. citatis.

§. IV.

De sanguinis puritate, seu infectione in particulari, de quibus nostra tractatio principaliter instituenda est.

SVMMARIVM.

1 Puritas generis ingressum præstat ad omnes honores,

- maacula vero excludit, num. 3.
- 2 *Thesaurus magnus est ortu ducere à claris parentibus.*
- 3 *Maculati velut infames ex nostris repelluntur statim.*
- 4 *Hebraei, & Agareni, & eorum descendentes abiecti & infames ab omnibus reputantur. Et sunt seditionis, cupidi, avari, & perniciosi ad communitates, n. 7. Vbi quod suspecti in fide, inquieti ambitiosi, & perfidi atque infideles, mendaces, & fallaces, nu. 8. Increduli, & dura cervicis, n. 9. Cupidi & avari, & undique mali insectatores, seipso amantes, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, inimicos, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, & c. n. 10. Ingrati, maium pro bono reddentes, n. 11. Superstitionibus & incantationibus valde dediti, n. 12. Morosi & seditionis, & qui excitare discordias solent, & omnia exturbare, velut proditores, n. 13. Aversissimi vindictæ, inimicique Christianis, n. 14. Dum lex Moysi salutaris erat, eam custodire volebant, & cum mortifera esset, ab ea diuelli nequeunt, n. 16. Peiores quam Iudæi Iscariotes, n. 17. Dei placitum semper aduersantur, n. 18. Opera Christi non agnouerunt, demones vero se, n. 19. vbi de pluribus damnis ab eis ortis, remissis cum summi medici mortem agris procurant, nu. 20. Hypocrita sunt ad decipiendum nos, nu. 21. Sunt similes sepulchris dealbatis, n. 22. Vita & saluti hominum offiunt, & insidiantur curatores, seditionibus & magnis ruinis, n. 23. Expulsi ex pluribus regnis, atque prouincijs, n. 24. Habiti apud omnes pro infamibus, abiectis, irrisis, oppressis, & vilissima conditionis, & facti abominabiles in conspectu Dei, & hominum, & in vulgi saltem opinione viles, n. 25. Et iure communi acento non possunt habere officia publica, nu. 26. Transferunt predictas qualitates in omnes suos posteres, n. 27. Eorum progenies facile ad vomitum redit.*
- 5 *Quid sit puritas, & macula, & unde proueniant, & nu. 29. Quatenus considerentur, nu. 31.*
- 6 *Incommoda plura sequuntur ex admissione insectatorum, que cessant cum eorum exclusione.*
- 15 *Hæretici omnes prauis moribus sunt præditi, quibus plerumque ad hæreses compelluntur.*
- 30 *Maculati velut paterna labe notati eijciuntur à communitatibus & honoribus, qui à bonis haberi maxime oportet.*
- 31 *Macula considerantur velut quedam infamia nota, qua descendentes apud omnes denigrantur.*

Vidimus immensa mali nominis, & infamie damna, & simul commoda honoris & bonæ fortunæ, idem enim dicimus de puritate & macula, cum per illam admittantur homines ad vniuersos Reipublicæ honores. Et sit magnus Thesaurus, ortum ducere ex claris parentibus, vt ex Aristot. Eccl. c. 6. & alijs pluribus probat Simanch. de Cathol. instit. tit. 50. nu. 8. cum seqq. Per hanc enim repelluntur à dignitatibus, quæ sanguinis claritatem exposcunt quod maximum dedecus & infamia est, vt patet ex ipsismet statutis præcipue ex Toletano illis verbis. (Talibus functionibus & officijs illorum administrationibus spoliatur, & velut infames, & detestabiles personæ omni indignæ, ac incapaces munere habeantur, loquitur enim de Hebræorum, & Agarenorum descendenti- bus. Qui ab omnibus nationibus abiecti & infames reputantur, vt testatur Ignac. del Villar. in sui

syna. respons. 12. n. 41. & alij infra n. 25. referendi.
 Dicitur ergo in nostra hac materia, & instituto, puritas, claritas sanguinis proueniens à maioribus à gentilitia gente originem trahentibus, qui post susceptam in Baptismo veram Christi Domini nostri Catholicam fidem, eam constantet & intrepidè ita obseruauerunt, vt nusquam ab ea discesserint, nec diuertisse sit auditum nec cognitum. E contra vero impuritatem vocamus qualitatem, seu sanguinis maculam proueniens ex eo, quod maiores, seu eorum aliquis relicta fide Christi quam semel susceperunt, alienam fuerint hæresim amplexi seu ortum trahunt à Mosaisicis, aut Satrapeis, hereticis, aut pœnitentijs per sanctum officium vt latius infra qu. 4. s. 2. per totum dicam, & considerant licet non clarè definiant Perezus de Lara de annuers. & Capellan. lib. 2. c. 4. à n. 56. Cobbar. lib. 1. var. c. 11. n. 2. & in reg. peccatorum p. n. 6. Pelacz de Merces de maiorat. p. 752 per totum, Io. Redin. de maiestate Princ. vbi b. s. etia per legitimos transmissos à n. 200. cum seq. Gonzalez ad reg. 3. Cancellaria gl. 4. m. 16. in 2. tit. in 2. vero est, c. 47. n. 84. Otalora de nobil. 2. p. 3. principal. c. 7. num. 15. & seq. Simanch. de Cathol. instit. c. 4. n. 14. Latè Ignac. del Villar. citato loc ex n. 39. cū pluribus seqq. Prop. Farin. 1. p. dec. 167. n. 13. & 14. & respectu Collegiorum cõstitutur in l. 2. tit. 7. lib. 1. r. e. ep. & facit text. de iure communi in l. omnes 49. C. de decuria. Quod rectè obseruatur in quibusdã Tribunalibus, & cõmunitatibus, in quibus strictum manet sanguinis puritatis statutum, & vitinam rectius, & strictius obseruaretur & quod in omnibus indistinctè, procederet obseruatio; quia multa incommoda cessaret, quæ quotidie experimur, vt supra relati docent, & referunt præcipue Otalora, & Ignac. del Villar. locis citatis, & plura referunt Io. Carier. d. d. de Primogenitura lib. 1. quæst. 16. & 17. Valdès de dignitate Regum cap. 19. nu. 67. Iul. Ferrer. de gabellis n. 268. cum seqq. Tib. Decian. v. alt. v. m. tom. 1. tit. de poenis Iudæor. lib. 5. n. 4. Andr. ab Exea in cap. n. 2. q. 1. cum seqq. de confis. Falcon Reg. 247. & 248. Fr. Alphons. de Spina, in Fortalitio fidei. Ludouicus Vives, & Flagellum Iudæor. Perezus de Lara, in d. tract. de annuers. & capellan. lib. 2. cap. 4. nu. 13. Valerius differens. vtriusque fori, verbo genus, diff. vn. vers. de consuetudine, & seqq. Bobadilla in Politica lib. 1. cap. 4. nu. 25. vbi inquit. Per quæ estis tales (loquitur quidem de conuersis & Iudæis) se vieno per experientiam, que son seducit, & coactiofos, y ambiciosos, y en consequencia desto m. y perniciosos para las communitades, y officios publicos, como lo referen muchos Doctores antiguos, y modernos, vt fuerunt præditi: & quos ipse ibi refert lit. F. & in n. 29. profertur inquit. O a lo menos quales se buysen para colegios y algunas Iglesias Cathedralales, para lo qual se gnan sus estatutos no basta que solamente sean virtuosos, sino que sean tambien Christianos viceçes como lo escriuen Inocencio y otros. Porque por experientia se a visto los daños, que un sucedido y proueniens de lo contrario, vbi lit. A. alios plures adducit DD. & Villadiego in l. 3. gl. 3. n. 4. tit. 2. lib. 1. fori, ibi. Hinc ergo in nostra Hispania. qui descendunt ex genere Iudæorum erito repelluntur ab officijs S. Inquisitionis, & Collegijs scholarum, & Monteterijs præcipue D. Hieronymus, quia multi istorum suspecti sunt in fide, inquieti, ambitiosi, maioreq; istorum perfidi fuerunt Iudæi. qui ore Salvatoris vocati sūt progenies viperina, putra & adultera, & conuenit Scaccia de re iudicata

iudicata cap. 1. gloss. 1. quæst. 1. nu. 44. & Filliuc. de statu cleric. tract. 41. cap. 5. num. 6. vers. notandum secundum Azor. in sit. moral. 2. part. 9. lib. 6. cap. 4. quæstio 26. circa fin. vers. ego tamen. Et ratio verè, præter signatas, in promptu est, nam Iudæi vt plurimum infideles sunt, & maxime perfidi, mendaces, & fallaces, vt omnia hæc ostenduntur Deuter. 32. 20. generatio enim peruersa est, & infidelis filij. Increduli & duræ cervicis, vt Exodo. 31. 9. & 33. 5. & c. 34. 9. & Deuter. 19. 6. Sunt etiam cupidi & avari, & vndique mali insectatores, vt 2. Machab. 10. 20. Erant cupiditate ducti, & omnia congerit Apost. 2. ad Timoth. 5. 2. Erant homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, inimicos, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, & voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, & hos deuia, & his enim sunt, qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, qua ducuntur varijs desiderijs, semper discetes, & nunquam ad sciensiam veritatis peruenient.

11 *tes. Sunt etiam ingrati, malum pro bono reddentes, ex David. Psalm. 35. Retribuebam mihi mala pro bonis.*

12 *Superstitionibus, & incantationibus valde dediti, quod velut hæreditarium suis posteris reliquerunt ex Pena in director. 2. p. comm. 53. vers. & comburi fecerunt pag. mibi 317. col. 1. Did. Velasquez in defensione statuti Toletani cap. 1. vers. eundem, & 50. in princ. & cap. 5. vers. qua in re.*

13 *Suntque valde morosi, seditionis, & qui excitare discordias solent, vt considerari idem Did. Velasquez citato loco in d. cap. vers. sunt quoque, vbi alia plura horum recenset vitia, & in cap. 51. seq. in princ. ait. Conspirationibus, & factionibus valde esse deditos, omniaque exturbare esse solitos, quia proditores sunt, vt significatur Esdræ lib. 2. c. 6. Quod tu & Iudæi cogitatis reuelare, & 2. ad Timoth. 3. 4. & 18. Mali autem homines, & seductores profecti in peius errantes, & in errorem mittentes, & docuit Ignac. del Villar in d. respons. 12. num. 14. vbi bene loquitur. Ex quadamque naturali propensione vindictæ amicissimi sunt, & inimici Christianis veteranis ex antiquissima vtriusque populi Iudaici videlicet & Gentilicij diuisione, vt significatur in text. in cap. cum sit nimis absurdum, 16. ibi, quoniam sub tali prætextu Christianis plurimum sunt infestis, de Iudæis, cap. constituit sanctum Concilium 31. ibi, sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt 17. quæst. 4. & probant Ioan. à Roxas sing. 104. nu. 8. ex Nicephoro lib. 4. Ecclesiastica Historia cap. 14. Did. Velasquez in defensione statuti Toletani cap. 57. vers. Iudæorum natio.*

15 *Generaliter igitur loquendo hæretici omnes prauis motibus sunt præditi, quibus ad hæreses plerumque compelluntur, vt notavit Peña in d. eccl. 3. part. commun. 110. vers. Adhac sola fama, col. mibi 597. & plura exempla in huius confirmationem afferit Didac. Velasquez in citato loco à cap. 27. cum seqq. pluribus, vbi cap. 29. Priorem Canobij D. Hieronymi Toletani, & Guardianum Murcianum Apollatas inventos refert, & in cap. 31. vers. Perisidi, ait.*

16 *Quod dum lex Moyfi salutaris erat, hi eam custodire nolebant, & cum mortifera esset ab ea diuelli nequeunt, & præmaximè Apollatas, & hæreticos esse probat in cap. 38. & 109. vbi miris rationibus demonstrat peiores esse, quam fuit Iudæi Iscariotes, de qua re etiam agit in cap. 42. & 48.*

Quibus conducit D. Cyprianus, de Orat. Domini- ca, ibi, Inuisti sibi placentes & transpuncta meque alienatione dolentes, præcepta contemnunt, medellam vulneris negligunt, agere pœnitentiam nolunt, ante amissum facinus improvidi, & post facinus obstinati, & conuenit D. I. Chrysofom. orat. Libi. Semper ea faciunt, que Dei placitum aduersantur, etenim cum illos volebat ieiunare tunc increpabantur, dilatabant, & tuncque. Rursus vbi non vult eos ieiunare mordicus inuenit ieiunium. Cum vellet illos victimas offerre, ad simulachra præperabant, cum non vult illos celebrare festum diem, studio festum diem agunt. Et paulò inferior ait. In hoc solum incubusis, vt quacumque Deus præceperat, is contraria faciat. Et in idem conuenit Mendocça lib. 1. Reg. cap. 2. nu. 36. annotat. 24. cetera litteram scilicet. 4. §. 22. fol. mibi 1018. Et licet opera Christi manifesta essent, ita, vt Demones illa agnoscerent, Iudæi nocere noluerunt, vt dixit D. Ambros. Lucæ. 4. 41. ibi, Populus negat, quem demones confitentur, & peior Magistro discipulorum hæreditas; idem Mendocça lib. 1. reg. cap. 8. num. 22. annotat. 36. §. 8. fol. 1096. col. m. 3. & in lib. 2. cap. 2. nu. 36. §. 34. fol. 1034. Scaccia de re iudicata cap. 1. glossa. 1. nu. 240. cum seq. Et plura damna à Iudæis orta referunt Zurila Annal. lib. 6. cap. 38. tom. 20. fol. 41. & lib. 8. cap. 26. fol. 220. Damian. de Goës in Chronica Regis Manuelis 1. part. cap. 102. & 103. P. Mariana Historia Hispan. lib. 6. cap. 18. vbi de eorum prodicione aduersus nostram Hispaniam, & in lib. 15. cap. 19. & lib. 22. & cap. 8. & lib. 23. cap. 15. & 19. Io. Bafseus Chronicor. Hispaniæ tom. 1. annc. 649. fol. 111. Et plures medicos ex his, qui loco medicine mortem ægris afferebant, refert Doctor Ioan. Socapan in su medicina Espanola 1. part. Refran. 25. pag. 229. vers. sobre todo, & alios refert Ignac. del Villar. in d. respons. 12. nu. 51. vbi exempla quorundam Iudæorum refert, quibus ab eis cavere docemur, & Maxime quia sub pelle ovina, & Christianæ humilitatis tegmine, quam fingere plerumque solent, vt venenum interius melius cooperiant ad decipiendum nos, secundum Ioan. à Roxas 1. part. de hæretico nu. 152. & seq. Peña 3. part. director. comment. 22. vers. dicimus modus, magis fugiendi sunt, simul cum eorum operibus, secundum Domini consilium apud Matth. 23. 3. secundum opera vero eorum nolite facere, autem enim & non faciunt, & paulo inferius, & vobis Scribæ, & Pharisæi hypocritæ quia mundatis quod foris est calicis, & paropfidis: intus autem pleni estis rapina & immunditia, similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia, sic & vos à foris quidem parent hominibus lusti: intus autem pleni estis hypocritæ, & iniquitate, & Apostol. 2. ad Timoth. 3. 5. habentes speciem quidem pietatis virtutem autem eius abnegantes: Ita vt in multis facile & vitæ & saluti hominum officere, & insidari valeant, quod & semper appetunt, & damna inferre passim intuentur, & si possunt, vt multoties evenit, executioni tradunt cum Reipublicæ, communitatum & lociorum incommodis, seditionibus, rixis, & magnis ruinis, ita vt cum D. Paulo 2. ad Timoth. cap. 3. 6. dice potest, Ex his enim sunt qui penetrant domos, communitates seducunt, socios pervertunt, discordias feminant, & omnia perturbant, vt sæpe sæpius expertus sum, & probant Io. à Roxas in d. sing. 1. & 12. & Ignac. del Villar. in d. respons. 12. num. 47. & 51. vbi plura

exempla adducit, & ego plurima in presenti cumulare possem, sed non libuit quia trita & cognita ab omnibus sunt, & ex allegatis & alijs facile colligi possunt; & ne eis valde odiosus, & molestus videar, ad quod maiorum, & consanguineorum meorum adversus eos infestationes & inimicitie me compellere possent, à quo valde alienus sum, Deum testator, tantum enim publicæ utilitati consulere intendo, vt & de se fuit protelatus

24 Ignatius del Villar. in d. resp. 12. nu. 52. ¶ Vnde summo Iure ex pluribus regnis & provinciis fuerunt expulsi, vt refert Vicente de Acosta Matos in suo discursu contra Iudæos cap. 11. per totum, Camill. Borell. de præstantia Regum hispania cap. 69. n. 31. Palschal. de virib. patria potest. 1. part. cap. 7. num. 15. Villadiego in l. 3. gloss. 3. per text. ibi tit. 2. lib. 12. fori, Pineda Monarch. Ecclesiast. lib. 20. §. 2. & l. b. 22. c. 4. Sigism. Scaccia. 4. de re iudic. cap. 1. gloss. 1. quæstio. 1. 4. nu. 20. fol. 43. Gracian. discept. for. tom. 4. cap. 658. num. 51. & seqq. & plures causas ad hoc novissimè refert Ricciol. de iure person. extra gremium Eccles. ex. st. lib. 2. cap. 51. num. 11.

25 Quare Hebræi, & Agareni, eorumque descendentes sunt apud omnes habiti infames, abiecti, irrisi, oppressi, & vilissimæ conditionis, vt inquit Simanch. de Cathol. instit. 1. 3. num. 5. factique abominabiles in conspectu Dei, & hominum, vt multis probat Acebed. in l. 2. num. 38. tit. 2. lib. 8. recop. & quod viles existant in vulgi saltim opinione, dicunt Alphonsus à Castro de iust. hære. puni. libro 1. cap. 7. vers. Fateor tamen. Avendano de mandatu reg. lib. 1. cap. 19. num. 20. Ignac. del Villar. n. Sylva d. resp. 12. sub num. 35. vers. Intellige. Fontanella de pact. nupt. claus. 5. gloss. 1. p. 1. ex num. 103. & seqq. vbi plura de his & plura de Marranis scribit Straca de mercatura 2. part. num. 37. pag. 77. Vnde rectè voluit Bart. in l. omnes, C. de decurion. lib. 1. ¶ quod descendentes ex Iudæis Iure communi attento non possunt habere officia publica, quam sequuntur Romanus sing. 107. & Acebed. in curia Pisana 2. part. cap. 12. nu. 23. Mastrillo. 2. mag. strat. cap. 12. n. 50. & 51. & 64.

27 Quæ omnes qualitates, & pravos mores Hebræorum, & Agarenorum facile in eorum progeniem transeunt, cum paterni mores filij mores arguant, secundum Aristot. de generat. animal. lib. 1. cap. 9. Alciat. eg. 1. præsumpt. 24. Mascard. de probat. concus. 1072. num. 12. Tiraquel. in l. 7. connubial. nu. 1. cum seqq. Nevi. zan. in sua Sylva nuptial. lib. 2. nu. 114. & 115. Chassan. n. Catalogo gloria mundi 11. part. cons. 25. ¶ Imò experientia docuit quod horum progenies facile ad vomitum prædecessorum redit, vt considerant plurimi apud Marianam. Histori Hispan. lib. 26. cap. 1. in fi. Ignac. del Villar. d. resp. 12. nu. 27. & Vincent. Acosta Discursu contra Iudæos cap. 24. & ideo est præsumptio legalis, quod filij hæredes sunt criminum, & morum parentum, secundum Gregor. in l. 7. verb. non ve. ga de linage, tit. 18. part. 2. & alios apud Perez de Lara in compend. vitæ homin. cap. 1. sub num. 53. in fi. & num. 54. & apud Mastrill. 4. n. num. 11. ¶ Ex quibus parentum pravus moribus insolitis, & nocivis, seu ex nota publicæ penitentia à sancto Inquisitionis officio imposta provenit hæc, quam nos impuritatem vocamus, quasi ex his maculatis parentum moribus in filijs gignatur quedam invisibilis macula, seu qualitas ad prava, & perversa, detestabiliaque inclinans, seu tacite inclinans, qua ad similia flagitia,

& mores propensi esse præsumuntur, secundum supra relatos, pro quo facit illud Gregor. in Luca cap. 3. Homil. 20. ante medium illis in verbis. Et notandum, quod male soboles malorum parentum actiones imitantes genimina viperarum vocantur, quia per hoc quod bonis invident, eosque persequuntur, quod quibusdam mala retribuunt, quod læsiones proximis exquirunt: quoniam in his omnibus patrum suorum carnalium vias sequuntur, quasi venenati filij, de venenatis parentibus nati sunt, & legitur ab Ecclesia in Dominica 4. Adventus 7. lectione Homilia. ¶ Et velut paterna labe notati eiciuntur è communitatibus, dignitatibus & officijs, quæ à puris & bonis præditis moribus haberi, & exerceri maxime oportet, ex l. 1. §. pen. de venire in spic. Guil. Benedic. in cap. Raynuccius in princip. num. 57. de testam. & traditio supra, & infra quæst. 3. §. 2. post princ. ¶ Et ideo macula Mosayca, seu Mahometana consideratur velut quedam infamia nota, qua descendentes apud omnes notantur & denigrantur, vt latius dicam infra quæst. 4. §. 1. per totum, & ex qua effectus, de quibus infra in quæstionibus seqq. & per totum tractatum agendum est, provenire dicuntur.

§. V.

Quatenus quilibet nobilitatem, & sanguinis appetat puritatem.

S Y M M A R I V M.

- 1 Puritas & nobilitas ab omnibus appetuntur, & macula rejicitur.
- 2 Homines quod melius est appetunt, ibid.
- 3 Puritas & nobilitas in iustis aliquando calumpniantur à malevolis. Hispani honori magis auidi, quam exteri, ibid.
- 4 Honores augent qualitates possidentium.
- 5 Fama dicitur estimatio dignitatis, quia valde estimatur ab omnibus.
- 6 Fama damna maiora sunt, quam possunt estimari.
- 7 Thesauri magni & diuitia, nihil respectu bona fama.
- 8 Thesaurus est magnus ortum esse ex parentibus bonis.
- 9 Præsumptio est quod quilibet intendit incrementum honoris sue agnationis, ibid.
- 10 Homines immodici honoris appetentiores sunt, & optant nominis sui odorem bonum posteris relinquere, etiam post mortem, ibid.
- 11 Honores puris & nobilibus libenter tribui debent.
- 12 Ignobiles nobilitari desiderant, & purificari maculati, & aliquando obliquè & fallaciter, nu. 10. & 11.
- 13 Puniri debent velut falsi, sub eod. nu. 9.
- 14 Alii quod recta via asequi non valent, fallacis incedunt, ibid. sub n. 9.
- 15 Indigni quædam honores in consideratione non sunt, ibid.
- 16 Falsi pena puniuntur qui falso honore utuntur, ibid.
- 17 Lucrum ex malè partis provenire non potest.
- 18 Honor malis exhibitus in eorum committitur vinnam.

EX dictis duo notabilia maximè sequuntur. Primum quòd cum à natura sit institum hominibus amare, & sibi velle, quæ meliorea & utilia sunt, vt docet I. Guier. lib. 4. pract. 9. 8. nu. 45. & 46. ostenditur quantum puritas, & nobilitas ab omnibus licet immeriti, improbi, & impuri sint, appetantur, & econtta quantum impuritas ab ipsismet maculatis reiiciatur & improbetur, velut iniuriola & detestabilis res, ¶ Alterum, quod etiam nobiles, & puri iniuste à malevolis extent calumpnati, per fallam contumeliam, & imaginariæ labis impositionem, in vulgum fallaciter sparlam. Quorum primum maximè probatur ex dictis supra in §. 2. & 3. vbi latè diximus quanti apud omnes bonum nomen, & puritas, & sanguinis nobilitas habeatur, & ex his quæ docet Arist. lib. 7. politic. & M. Tullius lib. 1. de offic. Simanc. de repub. c. 20. maximè nos Hispani, qui magis quàm exteri sumus honoris reputationis avidi, vt bene consideravit Christoph. Pelagius lib. 4. de regis institut. & Io. Salisber in Policar. de Curial. nugis c. 2. Pacatus Drepan. in panegyric. ad Imp. Theodos. Auiles c. 6. præf. Pet. Martyr. lib. de insulâ nuper inuentæ ita vt rectè I. C. Vlpian. dixerit in l. si longius, 18. §. fin. in fin. de iudic. ¶ quod per dignitates, & honores, qui ex qualitatibus prædictis maximè proveniunt utilitas possidentis augetur, in tantum, vt nummario pretio æstimari haud valeat, vt dixit Bald. in cap. ex tenore. 2. col. de appellat. & in capitul. 1. de vita & honest. cleric. refert, & sequitur Bart. Chassan. in catalog. gloria mundi lib. 1. cons. 2. numero 1. ¶ Quare Adrianus quo libro 11. in i. supposito, nuncupauit famam æstimationem dignitatis, quia valde ab omnibus communiter estimatur, atque idè dixit Liuius lib. 3. dec. 1. ¶ Famæ damna maiora esse, quàm vt æstimari possint faciunt tradita per Ias. in l. reprehendendam, notab. 3. C. de institut. & substitut. Curt. Iun. cons. 79. n. 3. Bursat. cons. 191. n. 13. tom. 2. Phil. Corn. cons. 192. n. 8. vol. 1. Zephal. cons. 615. n. 89. Aym. Crauetta cons. 765. n. 5. & cons. 830. n. 8. Quibus adsuppletur Segura Daualos in directio. iudic. Eccles. 2. p. c. 14. num. 24. Et honor (inquit) adfert secum utilitatem, l. longius, in fine, de iud. præsertim in propria specie in qua non solum obinendaurum dignitatum ingenem adfert utilitatem, imò innumerabilia commoda; & auctoritatis pondus inquisitis, eorumq; successoribus inde proveniunt: honores autem huiusmodi læsto non solum prædicta eisdem inquisitis, filijs, & hæredibus suis, verum etiam omnibus ex ipsa progenie procedentibus auferuntur; & status ruina, ac mille incommoda inde sequuntur. Hæc Segura. ¶ Nec enim in harum rerum comparatione pro aliquo reputantur diuitiæ & Thesauri ponderis magni, vt ex Sacræ Scripturæ locis probavi supra §. 2. in princ. & probant de Iure tex. in capitul. ex merito, 139. quæst. 1. cap. licet in beato, 14. in fin. de accusat. Cobb. in Reg. Peccatum. 1. part. relect. numero sexto P. Mol. de iust. & iure tom. 4. disputat. 37. numero 24. Oldrad. d. cons. 93. in princ. & numero tertio, & seqq. Bursat. cons. d. 273. numero 16. libro tertio. ¶ Et idè Iure admittum quod est magnus Thesaurus aliquem esse ortum ex bonis parentibus, vt ex multis probat Simanch. de Cathol. institut. tit. 10. numero octauo, cum seqq. Relatus à Pelæz de Meres de Maiorat. 1. part. 9. 51. nu. 40. Et præsumitur, quod quilibet intendit augmentum honoris & dignitatis suæ agnationis; ex Mantica de consuet. vlt. volum. libro 6. tit. 15. Tract. de Purit. & Nobilit. prob. Pars. I.

numero primo, & secundo, & Nicol. Boerio. decis. 104. n. 3. docet idem Pelæz de Maiorat. 2. p. 6. n. 4. 45. quia homines honoris immodici appetentiores sunt, vt tradit Agidius lib. 1. de regim. Princip. 3. part. Guillicm. Benedic. in ca. Raynuncius, gloss. 1. n. 26. & ante eos Arist. lib. 2. Rhetoric. ad Theodectem cap. 15. relati per And. Tiraq. de nobilit. cap. 23. nu. 1. pag. 196. & secundum aliam impressionem pag. 141. & his tacitis Acebed. in leg. 1. n. 56. tit. 6. lib. 6. recop. & post omnes refert Pelæz de Meres de Maiorat. 1. part. quæst. 51. nu. 182. maximè cum ex naturali inclinatione optent nominis sui odorem bonum posteris relinquere etiam post mortem, vt bene considerant Pet. Nauarr. de restitu. libro 2. capitul. 4. ex numero 351. Reginald. libro 24. sub numer. 86. paulo ante fin. Sayr. claus. Reg. libro 11. c. 7. num. 31. cum seqq. Filliuc. 2. tom. tract. 40. num. 13. Mol. de iust. tract. 4. disp. 28. numero primo. ¶ Vnde necesse est tanti ponderis & utilitatis res ab omnibus appeti, & siquidem à puris & nobilibus desiderentur, iuste eis tribui, & pè honores impertiri debent, arg. l. ab ea, §. de probat. l. huiusmodi, §. 4. §. legatum, 10. vbi Iason. de leg. 1. Bart. in leg. si quarimus, de testam. ¶ sed quidem sunt ignobiles, qui nobilitari, & sanguine impuro infecti, qui maximè purificari appetunt, sed hi in consideratione non sunt quoad nostros honores habendi, text. est in leg. vt gradam. 11. §. 1. ibi, si idonei sunt, de muner. & honor. leg. 2. ibi, seyendo ome para ello, tit. 15. parte secunda, Imò pro mortuis habendi, cap. primo, §. Vassalvici Quæ fuerit prima causa benef. amittent. Quintil. Mandoc. ad Reg. 20. Cancellar. quæst. 7. numero sexto, fol. 151. Ioan. Lopez ad Rub. §. 27. numero octavo, vbi Barahona, de Donat. inter virum & vxor. Et præterquam quod grauissimis puniri debebant pœnis, maximè dum honorem sibi indebitum usurpant, & quidem velut falsi ex text. in lege peritia, §. fin. Ad leg. ful. maiest. & in leg. eos 27. §. fin. Ad leg. Corn. de falsi. & in lege prima, vbi Bart. Cod. vt dig. ord. seruetur. libro 12. cum latè cumulatis per And. Tiraq. de nobilit. capitul. 13. per totum. Pet. Greg. syntagm. Iur. libro 36. capitul. 2. numero primo, in fin. Menoch de Arbitr. libro secundo. casu. 318. numero 25. & 32. Farin. de falsi. & simulat. p. 150. num. 3. 2. & 86. cum prædicti exoptant, quòd sanguis maiorum, & veritas ipsa, quæ immutabiles sunt, in eis repugnat, quòd recta via consequi non valent, obliquè fallacis, peritrijs, & fallacitibus exposcunt, vt docet Diuus Greg. in Moralib. dum mali (inquit) Præpositi suum contra veritatem honorem exigunt, ab omni veritate sequentium corda subuertunt. ¶ Subuertunt quidem à rectitudine rectissimos, & integerrimos Iudices, subuertunt & testes, dum fortè hi blanditijs, percibus, & pecuniis inducti falso falsam sicut veram sanguinis nobilitatem & puritatem iureiurando afferunt: illi verò dum veris probationibus, sed fallacibus, quæ tamen veræ apparerent (aliud enim excogitari à tantis viris nõ valet) alii que humanis indumentis nixi nobilem, & purum sententia efficiunt, quem impurum, & ignobilem, sui relinquerunt maiores, vt valde rei huic accommodatè ostendit Salustius in Catilinam cum dixit. ¶ Gloriam & honorem, & imperium bonum, & ignauum aquè sibi exoptat, si bonus vera via nititur, sed ignauus, quia bona artes desunt, dolis & fallacis contendit. ¶ Atque idè cum ex malè partis lucrum vile provenire non valeat, euenit, quod idem Gregor. in 7. Moralium dixit. ¶ Honor malis exhibitus in eorum

commutat in ruinam, quia citò honor iniustus malicijs & machinationibus partus exarefcit, seu excrucatur cum maiori anhelantium opprobrio, & ambitioforum ruina, atque ignominioforum infamia.

§. VI.

De calumnijs, & conuitijs solitis aduersus nobiles, & puros sanguine inferri.

SVM MARIVM.

- 1 Maleuoli puros & nobiles maculare intendunt.
2 Viles alterius vituperatione se laudare putant.
3 Calumniator famam maculare conatur, licet plurimum habeat splendoris.
4 Inimici famam non ita ut nota est ferunt, facit mententur, omniaque mala cogitant ut damna inferant inimico, & n. 5.
5 Inuidi nobiliores infamae intendunt. Honor nimis per inuidiam nobiliores euerit.
6 Homines commune est de alijs male loqui. Calumnia iusta solatium secum affert, ibid.
7 Nihil ridiculosius, quam contemni sapientem ab insano, puris a maculato, nobilem a plebeo.
8 Opinio sua circa hominum qualitates oriri ab iniquis let, cupientibus, quod oriatur fama mala.
9 Indices non cuique d. lo. credere debent.

Secundum verò quod ex præcedentibus deduci, dixi, circa calumnias & conuitia quæ bonis & puris inferuntur à maleuolis, qui illorum nobilitatem, & puritatem obsecnis maculis, & falsis iustificationibus suffocare intendunt, & forte eadem hæc conuincunt se honorare & purificare putant cum aliorum infamia, & falsa macula, vt alijs considerauit D. Hieronymus in Epistola ad Nepotem in hæc verba, Vitium factis hominum est, & suam laudem querentium, alios vitales facere, quia alterius vituperatione se laudare putant, & qui suo merito placere non possunt, placere volunt in comparatione malorum. Satis qui quidem hoc idem eleganter consideratur in nostra Pragmatica in hoc §. 20. incipit Porque el odio, malicia y otros respectos, &c. Et optimè prius dixerat Lipsius in Orat. de Calumnijs, dum inquit, Famam vnicuique sapientium thesaurum, purissimam vitæ gemmam, appetit calumniator assidue, & subtrahere, aut maculare conatur omni fraude; & Cassianus itidem lib. 6. epist. 12. Interdum (ait) rissidus labores, & ipsa ingratis facium dignitates, graue pondus inuidia est splendore, singulari claritate, & nonum lampade non lucere. Licet claritas morum, sanguini & nobilitum parentum maximè fulgeat & omnibus splendescat, venit acutus ac vlceratus inuidi ac venenosi serpentis oburgantis mortuus, quò pulchritudo famæ citò marcescit, inuidia, seu morbo quodam, vt Strobæus ferm. 18 dixit. Sunt enim hi prauis homines ac non conscientie tute ac inimici vt dixit Plautus, Inimici famam non ita, ut nota est, ferunt.

Inimici famam non ita, ut nota est, ferunt.

Qui facile aduersus inimicos mentiuntur, vt considerauit Vlpianus I. C. in l. 1. §. Præterea inimicorum, 24. de quæstion. & omnia mala cogitant, vt damnatum inferant inimico, tam in facultatibus, quam in suo honore, & fama, vt in d. l. 1. & in cap. pellantur. 7. de Acusatis. Philip. Dec. consil. 64. col. 4. vers. Propter Ludou Roman. cons. 7. vifis necessarijs, col. 1. Tiber. Decian. respons. 5. num. 128. & Surd. cons. 4. 7. n. 2. & post omnes Valenquela cons. 92. n. 129. & alij relati infra, §. 12. §. 2. num. 11. & 12. Sunt etiam valde inuidi, quia appetunt, vt dixi, ab alijs tollendo, quod ipsis deest ab origine suorum, & forte, immò & frequentius euenit in nobilitatibus, & clarioribus, quos nimis honor per inuidiam euerit, vt Plutarchus in moralibus probauit, probatque Segura Daualos. Direc. iudic. Ecclesiast. c. 2. n. 2. & 3. Atas enim nostra mificam quamdam extulit vim hominum improborum, qui magnam laudem in obrectatione positam putant, nec quidquam frigidius faciunt, quam vt quidquid, offunt, ex aliena gloria alterant, creduntque ita se demum emersuros, sed qui extant, deprefferint, quam rationem grassantes ad famam, cum nemo vnquam approbauerit, nulla est eorum habenda ratio, illisque respondeat D. Hieron. in ptæm. Paralipom. verba sunt Stephan. Gratiani, in præfat. i. tom. discept. fo. numer. 94. in fin. & numer. 95. Comune enim hominibus est de alijs male loqui, ex Seneca libro de moribus. Male de te (inquit) opinantur homines, bene autem loqui nesciunt, faciunt, non quod merearis, sed quod solent ipsi homines de malis loqui molestum, si quid mentiuntur, sic immeritò minima innocentia, nunc maximè gaudeo: appareo enim illos vera obiecturos, si posse. Et Epistola 77. dixit, male de me loquuntur homines, quia bene loqui nesciunt; faciunt non quod mereor, sed quod solent; cui etiam conuenit Franc. Petrarcha Dialogo 39. vbi. Sed contemnor? Resp. si iniuste quidem est, non inficior, quod doleas, seras tamen, aliqui est quod redcas. Nihil est enim ridiculosius, sed nihil crebrius, quam contemni sapientem ab insano. Igitur similiter ridiculosius nihil, & nihil crebrius, quam ab ignobilibus & impuris, purum & nobilem contemni. Et ided plerumque praua communis opinio de qualitatibus nobilitum, & puri sanguinis enasci solet ab eis, qui iniusto animo affecti, cupientes quod oriatur, & inforgat mala fama, eam fingere, & simulare procurant, vt alijs dixit Paris. de Puteo de syndicat. part. Quidam latro famosus, num. 5. Addit ad Martin. Vranum in cap. cum liceris, nume 6. de testib. Quare iudices non cuique dicto, & opinioni, seu vage famæ aduersus puritatem fidem adhibere debent, vt suo loco latius probabimus, de quibus videndi sunt Fabius Quintilian. libro 5. institut. Orator, capitul. 27. & ex D. Hieronymo ad Rufin. tradit Tertulianus in Apolog. cap. 8. Cenedo. in collectan. ad 6. Decretal. collect. 6. post Seguram Daualos Allegat. direc. iudic. Ecclesiast. 2. p. c. 14. n. 28. quos & alios plena manu congerit Io. Baptist. Valenquela cons. 90. n. 184. & seq. & quæ dicemus infra quæst. 10. §. 4. num. 40. & seq. quæst. 12. §. 3. ex num. 34. cum seq.

§. VII.

De calumnijs iniuste illatis patienter ferendis.

SVM MARIVM.

SVM MARIVM.

- 1 Solatium est maculatum vocari ab eis, qui simili laborant morbo eorum quam ab alijs.
2 Virtus & fama velut odoriferus flos, cum plus teritur plus ofcitat.
3 Sicut Lux in obscuris magis lucefcit, ita & honor cum maliciosjs circumducitur tenebris.
4 Proprium est honoris non sine auulis, & calumniatoribus esse.
5 Contraria contrarijs opponuntur, ita ignobilibus ignobiles, & maculati puris.
6 Veritas dum magis oppugnatur, magis progreditur in lucem.
7 Victoria magis gloriosa, vbi fuerit laboriosa certamina.
8 Honor & fama in rebus aduersis plenior gloria euadit, & n. 9.

Quæ vero omnia vsque adhuc allata maximum his, qui calumnijs, & fallacibus impositionibus ab inimicis in sua fulgida, & decora optrimuntur qualitate, & aliquando miserè & rigidè conqussantur, solatium (si aliquid esse potest in simili honoris afflictu) afferre possunt, cum plerumque ab his asseratur malum, & spargatur in omnes infamia, & macula, qui simili laborant morbo. Et quia virtus & fama velut odoriferus flos, cum plus teritur, & æmulationibus retrahitur, vehementius odorem euehit, vt Anonymus dixit vt aromata tam vehementius fragrant, cum mouentur, aut terantur, franguntur, ita virtuti fama, latius spargitur, cum exercetur negotijs, & rebus aduersis. Et velut clara lux in obscuris magis ac magis lucefcit, ita honor, cum malitiosis tenebris circumducitur, plus splendescit. Bona enim opinio hominum rarior est, praua, bonum quod est, supprimitur, nequaquam extinguitur, bona fama in tenebris proprium splendorem tenet, dixit Seneca de remed. formicar. cui etiam conuenit Lipsius Epist. 11. Vt stella (inquit) in cæo per ipsas tenebras fulget, sic bonum fama per obstantium calumniarum nubes. Immo proprium est honoris, & existimationis magis non sine auulis, & calumniatoribus esse; Quia vt flamma firmior non surrexit vnquam sine fumo sic nec fama sine nube aliqua liuoris, verba sunt ipsius Lipsij ad Belg. Epist. 14. & alibi lib. nempe. i. eadem Epist. 14. etiam dixit, Nec flamma vlla magna sine fumo solet surgere; nec sine calumnia fama. Contraria enim contrarijs opponuntur, nobilibus ignobiles, & sanguine puro præditis qui impuri sunt, & maculati, contrariantur; quod adinuicem sibi met aliquando, l. mentiris 30. Pro socio. Bald. in l. 1. de his qui sunt sui, & in Leam quam, col. 6. C. de fideicom. Et facit illud Proverb. 14. 2. Ambulans vello sine re, & timens Deum, despicitur ab eo, qui infami graditur via. Et ad propositum animaduertunt Sarmiento 4. selell. b. 16. quem citat Segura Daualos in directior. 1. p. c. 2. nume. 2. Et quod rustici odio habent nobiles, & contra, dixerunt Selua 4. de benefic. 9. 1. numero 2. Neuzian. 2. Sylua nup. numero 25. quos refert Pelacz 1. de maiorat. 9. 5. sub numero 39. Vnde provenit quod sicut veritas matrac. de Purit. & Nobilit. prob. Pars. I.

gis, ac magis oppugnata, & contrita calumnijs tanto clarior nebulis expulsa progreditur in lucem, vt satis significauit D. Ambros. lib. 1. offic. cap. 15. hilce verbis. Nam & ea est magis gloriosa victoria, vbi fuerit laboriosa certamina, & docuit Innocent. Episc. Epist. 7. provt refertur in cap. graues, 7. 25. 9. & in cap. inter dilectos 6. de fide instrum. & voluit gloss. in cap. cum Ioannes, verbo. Postquam, illo eod. tit. Flamin. Paris. de resigna. benef. lib. 11. 9. 1. num. 3. Bo badilla in politica lib. 1. c. 10. num. 1. plures apud August. Barbosam Axioma 224. num. 1. pag. 139. & pluribus exornat Io. Neuzian. in sua Sylua nupt. 1. lib. in princ. nu. 1. & concl. 70. num. 2. lib. 1. & cons. 6. n. 1. lib. 2. Ludouic. Zuntus in respons. pro uxore nu. 2. Marcus Ant. de Amata decis. Marchia 41. num. 6. Ayim. Craueta cons. 135. n. 18. Ita etiam & honor & pulchra fama quando rebus aduersis, & æmulationibus teritur, & falso contrariatur, tanto magis fulgentior, & plenior, gloria euadit, vt optimè docuit Calliodorus Etianus (inquit) copia plurimum solet habere falsidium, bonum tamen nomen conqussatum semper efficitur gloriosius, quibus eleganter conueniunt verba Steph. Gracia discept. fo. 4. tom. e. 800. circa si. Conuitia non attigimus, quia scimus istum tibi saurum stultis in lingua sum, vt quæstus habeant male loqui melioribus, & æquo animo audienda sunt imperitorum conuia, & ad honesta videnti contemendus est iste contemptus. Et quibus duo manet constituta; & quod his qui nobiles, & puros fallaci calumnia, & infamia vulgo afficiunt, ided maximè hoc exagitant, quia similem maculam, quam in semetipsis imbutam agnoscent, reicere intendunt per aliorum opprobrium, & dehonestationem. Et etiam quod gloria; & puritas maiorum, ided pulchrior, & fugentior, efficitur, quod contrarijs æmulationibus, & calumnijs teratur, & nebularum conflictu oppugnatur; & denique quod vtrumque afferre potest solatium magnum eis, qui calumniosis dehonestationibus in sua pulchra & decora fama laborant, vt constitutum & probatum manet.

§. VIII.

De iniurijs aduersus sanguinis qualitates illatis vlciscendis, & quomodo.

- 1 Iniuriam relinquere inultam vili animi est.
2 Vlcerem ferendo iniuriam inuitas noiam.
3 Calumnia est res incurabilis, cuius vulnus, si resinquitur, acerbius fit.
4 Fama, sicut ignis facile teneri potest, & extincta videri non facile reaccenditur. De honore cura maxima esse debet. Honorem tuentes plurimum laudantur, ibidem.
5 Honorem spernere vili animi est.
6 Verendum est honorem inultum relinquere.
7 Iniuria familiam tangens renunciari non potest, neque condonari, num. 20.
8 Vindictam non esse sumendam suadet ex pluribus sacra Scriptura locis, & quomodo intelligi debeant, explicatur, nu. seqq. Nihil tam Christianum quam iniurias remittere, ibid.

- 10 Perfectius operatur iniurias remittendo & parando cor ad ferendum alias pro Deo.
- 11 Quilibet potest in iudicio sequi iniurias absque peccato. Et extra resistere inferentem iniuriam, num. 12. Et eum occidere, si alior se, & suum honorem defendere non possit, numero 13. Quod declaratur numero 14. Et etiam potest occidere iniuriantem fugientem, ita ut nec irregularitatem incurrat, sub d.n. 14. Et quid in Clericis, ibid.
- Odiū remittere tenemur, non satisfactionem, sub d.n. 11.
- 15 Vindicta iniusta, & auctoritate propria sumpta non licet, sed legitime directā modis. Imò aliquando expedit, ut sumatur, ne detur occasio malis peius agendis: etiam si offensio dignam offerat satisfactionem, n. 16.
- Lex humana iuste cogit heredem vindicare necem defuncti, ibi sub n. 16.
- Iniuria particulari remissa non censetur sublata publica satisfactione, ibid.
- 17 Deserere proprium honorem aliquando inducit peccatum lethale, & n. 21.
- 18 Dum peccatum est remittere famam, etiam peccatum non curare de restoratione famam.
- 19 Honorem totius generis amissum relinquere mortale constituit peccatum.
- 20 Infamator non liberatur a restitutione per condonationem iniurie communis pluribus, si ab uno tantum fiat, infamans se non tenetur ad restitutionem nisi in aliis si familia veritatur, ibid.
- 22 Patientia in ferendis iniuriis maius meritum constituit, quam vindicta.
- 23 Præcepta patientia exp. tenet ad preparationem animi eam exercendis, non ad verum præceptum constitutum.
- 24 Negligentia proprii honoris non commendatur in sacra pagina, sed tantum ut vindicta sua non sumatur, ut proximum laedatur, & n. 25.
- 26 Modi, quibus insequi honorem iniuriatus licite possit, quales, & n. seq.
- 27 Vindicta in aliis in honoris causis an expedit, n. 27.
- 29 Maculari causam a præensione honoris puritatem requiritur, & quare.

Nec quidem idem qui simili iniuste opprimuntur face, & à sua fulgida opinione machinis æmulantium dehonestantur, debent adversarium contemnere, immò iniuriam ferre inultam, dummodò vindicta, & odium abeant, vilis animi est, nec præmittendam docet D. Basiliius Epist. 65. Ad calumnias (inquit) tacendum non est, non ut contradicendo nos viles faciamus, sed ne mendacio inoffensum progressum permittamus, aut eos, qui seducti sunt, damnos habere sinamus, quia, ut inquit Aul Gellius lib. 8. noct. Attic. Petrem ferendo iniuriam iniurias nouam. Et ideo Philosophus ita consulit, Ne minem unquam vestrum fortasse viperam mordit, neque phisagium, & absi, ut mordeat unquam, sed tamen omnia huiusmodi animalia ubi conspexeritis, mox interficite, itidem & cum delatorem, & crudelium hominem videritis viperinam habere naturam, ne expectate donec aliquem vestrum mordeat, sed eum primum occurrere moriatur, non quidem (ut Christianus quilibet accipere id debet) homo, sed iniuria, eam, si possit, veritatis cultello interficiendo, nisi concurrentibus requisitis à Doctoribus, ut

nos iniuriante occidere iuste possimus, de quibus infra aliquid dicemus. Ratio horum est ex D. Athanasio Apolog. 1. Quia calumnia est ciana & gladius, & iaculum inveniunt, ut ait Salomon, sed his veritas mederi potest, quæ ubi negligitur, vulnere acerbiora sunt: quia, ut inquit Lucianus in Moral. 1. Fama est sicut ignis, qui sevel accersit facile, servatur, exstinctus non facile reaccenditur: ita famam tueri facile est, extinctam non facile restitueri, cui etiam ad stipulatur Plutarchus in libello, quo quæritur fieri gerenda sit respublica: ubi ita eleganter prorumpit. *Ut flamma, ita etiam honor non diffuciliter conservatur, sed alimentum seu fontem hunc magnum requirit, extinctam reuocant facile, & sine labore vultum incederit, atque excidit.* Et ideo cura maxima de honore debet esse, & plurimum cum tuentes laudantur à Menoch. *conf. 302. n. 1. lib. 4. & à Valen. quæla. conf. 92. à num. 1.* Quibus fauet Philosophus quidam dicens: *Honoris & glorie cupiditas digna laude est, & in societate hæc humana vtilissima, ea enim ad cogitationes, atque actiones generosas & excelsissimas, & Sperneret enim famam & honorem vilis hominis est, ut Cicero in Pisonem docet, ibi. *U. l. ent. tas est in anem autem non vultum, & omnes vultus etiam in gloria consistunt, sic lentis est in anem, in omni, & splendo, remque fugere, ut in ista famam, quæ est finis vera gloria, bonis, & iustis repugnare.* Quare verecundum esse honorem in suam inultum relinquere docet text. aureus in *matiles, 11. §. Secer. 3. ibi. Quare non iniquo repellitur, qui commedum doris vindicta domus sua præcipere non erubuit, Ad legem Iul. de adulter. & probat Bartol. Chassan. in Cataligo. *Gloria mundi, 1. p. confid. n. 3. Farin. 1. 10. q. 15. §. 1. n. 6. & bellinum esse non exigere de honoris dejectione, dicit Aloysius Riccius collectan. 33. to. p. 8. Quod præcipue locum obtinet iniurijs, & calumnijs, totam domum, progeniem, seu familiam tangentibus, quæ cum non tam proprium honorem, quam totius generis respiciant, defensionem eius ientunciate non expedit, ut ex multis probant Pet. Nauarra de *restitut. 2. c. 4. num. 12. & Rebel. de oblige. 1. iust. lib. 4. de restitu. quæst. 1. n. 4. & Io. Sarcus Abulen. lib. 1. c. 1. de disputatio. 46. sub numer. 9. vers. quid tamen fuit sum. Mart. Bonacina de *restitut. disp. 2. quæst. 4. p. 10. sub nu. 2. vers. Dixi ex suo genere. de quo latius inferius hoc eodem §. n. 15. & 2. part. quæst. 6. §. 3. illat. 4.*****

At his grauitur obitare videtur illud ad Roman. 12. 19. *Mibi vindictam, & ego retribuam, & ite: um ibi. Non vos vlciscntes: & secundum aliam translationem, Non vos defendentes, ut Gracian. in *sum. 23. quæstio. prima, Deut. 32. 35. & Ezech. 25. 12. Mea est vltio, & ego retribuam. & Luc. 6. 28. Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos. Matth. 5. 39. Et qui te percussit in maxillam unam, præbe illi & alteram. Et ei, qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere dimittet ei & pallium. & alia Sacre pagine, ut patet ex David. Psalm. 17. & Petro Epistol. 1. cap. 2. quæ probant quod vindicta non est sumenda, sed humiliter tacendo iniurie ferenda; quibus velut à Domino traditis præceptis obediendum omnino quilibet non inficiatur. Mol. de *iust. & iure, 5. tom. tract. 4. disp. 20. Nauarra, cap. inter verba, conclus. 2. numero 11. causa. 11. §. 3. atque similia, profana tamen, refert Caberios de *muru, 2. cap. 47. ex num. 4. & ideo dicitur, nihil tam Christianum, quam iniurias****

rias remittere, ut per rationem text. in *1. §. venditor, 6. §. 1. de seru. exportand. dicit eleganter. Ant. Fab. in C. lib. 9. tit. 20. def. n. 12. n. 1.*

10 Sed primò dico, prædicta non ita esse accipienda, ut præcepta constituant, sed tantum consilia, ad hoc ut perfectius operetur iniurias remittendo, & ex corde parato ad alias pro Deo ferendas calumnias, & contumelias, ut ea accipiunt Banez, Salon; & Aragon ex Caietano 2. 2. q. 68. & Sayr. *Clau. Reg. lib. 11. cap. 14. numer. 1. & 2. Valenc. tom. 3. disp. 5. punct. 3. Fillinc. tra. 40. c. 3. quæst. 10. nume. 86. Mart. Bonac. 2. tom. de restitu. disp. 2. q. 4. punct. ult. n. 4. vers. Obvies. in vlt. impressione.* Et alias nemo iuste absque crimine lethali propriis iudicio insequi posset iniurias, quod verum non est, tam ex communi iuristarum, quam Theologorum recepta sententia, cum S. Thoma 2. 2. quæst. 68. art. 1. Nauarra in *Man. cap. 21. numer. 13. Tollet. lib. 5. cap. 5. Sayr. Clau. Reg. libro 14. cap. 16. numer. 6. Valencia 2. 2. 10. 3. disp. 3. quæst. 12. punct. 1. Pet. Nauarra de restitu. lib. 2. cap. 4. numero 100. vers. Orlaua. & in duobus numer. seqq. Cum et si odium remittere tenemur, non tamen iniurie satisfactionem, ea si que contristamus. 90. disp. nouissimi D. Franc. de Amaya obseruat. lib. 4. ca. 8. num. 7. in vlt. impress. pro quo est bonus text. in *d. l. §. venditor, 6. §. 1. de seru. exportand. item tenet Zerola præxi Episcop. charitat. sol. mibi, 44. Mol. 2. de primæ c. 5. n. 12. Mastrillo ad Indulgentiam generale Siciliæ, cap. 24. sub n. 37. in fin. Sequeretur etiam non posse virum honoratum, qui aliter honorem suum tueri non valet, ignominiam inferenti resistere, ut verè ac securè potest, ex P. Mol. de *iust. & iur. tract. 3. disp. 71. 5. tract. 3. disp. 17. & tract. 4. disp. 10. n. 3. Leonard. Lessio lib. 2. de iust. cap. 9. dub. 1. à num. 77. Imò ad sufficientem contumeliam atrocibus, si aliter honor defendi non valeat, iure occidere possimus, ut recepta & verior est sententia, ex Aut. Gom. 3. var. c. 3. nu. 23. Clar. lib. 5. sent. §. homicidium, nu. 21. vers. f. de iniquo & multo magis, plures allegati à Pelæz. de *mior. 1. p. q. 51. nu. 13. Diana, resol. no. 3. p. tract. 5. misc. cel. resol. 15. pag. 113. & nouissime me hoc loco citato in 5. part. tract. 4. de homicidio, resol. 9. Becan. 4. de *iust. & iur. q. 8. n. 2. & alij apud Farin. 3. o. lib. 4. de homicidio. q. 121. n. 116. & q. 135. n. 41. quod temperat n. 42. sed intelligendum est de iniurijs minoribus quibus aliter resisti valet, quia tunc & nos asserimus per occisionem non licere. Quod & clarius exponit ibi n. 100. in nobili iniuriato à vili & plebeio, qui suum honorem tueri non valet, ni maiorè illi reddendo iniuriam, quæ fuit cõficiata, quia tunc ei licet eo modo se defendere, quò proprio consulat honori, quò & velle videtur P. Nauarra de *restitut. lib. 2. c. 3. n. 37. & seqq. & P. Mol. loco citato, & 17. 4. disp. 20. n. 3. & adducti per Mart. Bonacina de *restitut. disp. 2. q. vlt. sect. 1. p. n. 17. à n. 5. cum seqq. etiam iniuriantem fugientem occidendo, dum honor iniuriati lesus manet, ex Nauarra in *man. 5. n. 4. Pet. Nauarra, de restitu. lib. 2. c. 3. n. 33. Henric. in sum. lib. 14. c. 10. n. 3. lit. T. Ferdin. ex an. mor. p. 1. c. 9. §. 1. n. 16. Zabali. com. contra com. q. 55. Diana, resol. mor. p. 2. tract. 1. misc. resol. 15. pag. 46. vbi resol. 16. ait. homicidam qui fugere poterat, & vitâ euadere, nò tamen sine honore detrimero, irregularitatem nò incurtere, quia iuste occidit, ex Suarez 3. p. c. 5. de censur. disp. 7. q. 4. punct. 6. n. 4. Coinch. de sacram. disp. 17. dub. 9. n. 90. cõtra Farin. 2. par. frag. n. 490. & cõtra alios, quos ibi Diana refert, maximè cù honor sibi, & suis necessarius erat, ut concludit Laymã lib. 3. disp. 5. tra. 3. p. 3. c. 9. n. 3.********

in fine, qui alias contrarius exiit, conuenit aliis citatis Gracia. 5. disp. 187. vbi in sequentiâ, ut absque incurfu censuræ possit quis prouenire clerici percussione. dum probabiliter timet recipere ab eo lesionem in corpore, bonis aut honore, ex gloss. in *c. si per sed. v. secular. & in c. si per sed. de homic. & ex Vgolino de cens. Pont. 2. p. §. 2. n. 2. quævis in clericis loquendo cõtariū teneat Sa. v. *Homic. n. 5. v. cleric. volens quòd teneatur fugere, potius quàm occidere, imò quòd eis occidere non liceat indistinctè, nec pro defensione honoris, nec facultatū, sed intelligendus venit, dū hoc possunt omittere absque sui incommodo, aliter fecus, ut cum multis explicat Bouacina 2. de restitu. q. vlt. sect. 1. punct. 10. n. 11.**

Dico secundo, prædicta sac. pag. documenta intelligenda de iniusta vindicta & auctoritate propria sumpta quæ nūquā licet, nò verò intelligi valet de iusta & legitimis directā modis, nū eis seruat is vnusquisque potest tura cõsciencia suā prosequi iniuriam, ex Nauarra in *c. cõtra. n. 12. de pœna. disp. 5. Sear. de *si re, tr. de belle. disp. 11. n. 1. Maldonat. in *Man. 5. n. 39. Imò aliquando expedit iustā vindictā à calumniatoribus sumere, siue verbis innocentia ostendendo ob scandalū proximi vitādū, siue factō resistēdo aut in iudicio accusando, ne detur occasio malis peius agendi ut rectè ex Lyra. *sup. lo. c. 18. & ex Banez 2. 2. q. 62. ar. 2. dub. 2. docet Io. Sanc. Abul. *selel. & præ. disp. 46. n. 6. 7. & 31. Castro Palao in opus. mor. tr. 6. de charit. disp. 1. punct. 6. n. 8. & 9. vbi ait, etiam procedere dum officior condignā offit satisfactio, cum aliquando expedit recipere offensum ab accusatione desistat, pro quo adducit Suar. de *char. disp. 5. sect. 5. fin. Coinch. de *char. disp. 4. dub. 6. n. 103. Lorca cod. tr. sect. 3. disp. 25. n. 3. Bonac. 2. to. de *char. disp. 3. q. 4. p. 3. n. 5. idè Io. Sac. disp. 2. n. 11. qui infinitos quasi refert, & fatetur D. Greg. 8. ep. 45. ibi. *Linguas detrahentū oportet aliquando cõpescere, refert Nauarra in *inter verba cõc. 2. n. 10. i. q. 3. fateturque Sum. Pont. in *c. 2. de hom. n. 6. P. Greg. 38. *sum. 1. n. 16. & seq. & alij apud D. Franc. de Amaya de *8. sub n. 7. nec aliàs quidem iuste cogere lex posset humana heredē vindicare testatoris necè sub pœna amittendi hereditatem, ut in l. 3. §. 18. l. 8. §. fin. l. 9. l. 22. pen. & fin. Ad Syllan. 17. de *hie quib. ut indig. l. 1. 6. & seq. C. cod. l. 1. C. ubi causa fiscal. 13. l. 7. p. 6. Gom. 3. var. c. 3. n. 53. Pichard. de *vulg. c. 16. n. 24. Cujas. lib. 18. obser. 6. & ad resp. Pap. lib. 6. in l. 4. & 21. ad Syl. & li. 16. resp. Pauli, in d. l. 2. Osuald. lib. 6. com. c. 24. li. M. & alij apud Amay. n. 3. citato loco, hoc quidè obediendo legi præcipiti, nò vero odio occisorè habendo, ut in c. *quis emendat. 5. disp. c. si quis cõtrist. 90. disp. c. de occid. 35. q. 5. cū super adductis. Atque inde etiā prouenit, quòd remittēdo propriā iniuriam non cõsetur remissa publica satisfactio, secundū Bar. in l. 1. §. si es, de *venire in poss. mit. Mat. de *lac. & amb. 2. to. li. 27. n. 3. n. 33. Quod maximè meo videti locū habebit in cõtumelijs, & iniurijs non solū propriā iniuriati personā respiciētib; sed etiā totius generis, & ipsius progeniei dehonestationem, quia tunc honorè tangentē plures deserere nò iuste poterit, Imò dicere audeo, quòd si ex desertione proprii honoris notabile dānā cognationi obuenerit, pro vt in publicis iniurijs languens rāgentibus plerumque euenit, à lethali nò exculatus peccato, qui tueri potuit & deseruit, pro quo faciūt Banez, & Sancius n. 6. *lecc. citatis, vbi aiunt Quòd in casibus, quibus est mortale remittere famam erit etiam mortale, nò curare de eius restoratione per media conuenientia, & ordinata. Et cum*******************

amissum relinquere honorem totius generis, graue pondus, & damnus con sanguineis ingerat, ex iam superius dictis peccatum mortale gignet, vt cōcludit ex omnium mente, Marr. Bonac. d. disp. 2. de restitut. 94. punct. 10. n. 1. vers. dixi ex suo genere, & ipse Io. Abulens. hoc idem asserere videtur in præcitata d. sp. 46. sub n. 9. vers. Quod tamen falsum, & expressius Pet. Nauar. de restit. lib. 2. cap. 4. n. 12. & alibi.

Atque idè licet condonare quis valeat iniuriam receptam, contra suum honorem & famam, ex omnium communi opinione; tamen dum positiuè in alium redundat iniuria, velut in monasterium, patrem, & genus condonari non valet, vt communis omnium sententia fert, & patet ex S. Ion. controu. 23. & Arag. dub. 5. vers. dico tertio, in 2. 2. 7. 62. art. 2. Pet. Nauar. d. c. 4. n. 385. & expressius nu. 393. & 394. Lessio de iust. 2. c. 11. dub. 2. 4. n. 129. Sayr. Clau. Reg. lib. 1. c. 6. n. 16. Reginald. lib. 10. num. 338. Emm. Sa. verb. infamare, n. 3. Becan. de iust. & iure 9. 62. c. 16. per totum, & tunc quamvis condonetur recepta iniuria ab vno, infamator nō liberatur à restitutione cæteris faciendâ, ex Arag. Salo. & Pet. Nauar. Reginald. n. 338. vers. aduerte, & n. 339. Sa. n. 3. locis citatis. Filiuc. in act. 40. c. 3. q. 10. n. 85. vers. recentiori Paul. Laxm. sum. Theol. lib. 3. p. 2. c. 7. num. 5. Sayr. elau. reg. 1. c. 6. n. 16. & Bonac. d. 9. 4. punct. 11. nu. 5. maxime cum fama non à condonante, sed ab alio proueniebat, ex Reginald. d. numero 339. vers. cum verò ceteri, & similiter licet se infamans ad restitutionem non teneatur, quia non facit contra iustitiam, quæ est ad alterum, non ad se ipsum, ex Petr. Nauar. num. 367. Reginald. 336. locis citatis, secus autem erit, si infamia communis sit alij, quorum ratione, ex iustitia tenetur ad restitutionem, & ad communem famam tuendum, & supradictis. Igitur similiter peccatum orietur ex omissione curandi restitutionem famæ, quæ tangit descendentes & familiam, seu potest tangere, quod ex prædicta ratione nullum dubium continet, nisi forte puritas, aut qualitates familiæ, tam notæ, & omnibus consciæ fuerint, vt in mente omnium radicata sit opinio bona, quæ subverti ex illata iniuria timeri non possit, velut si plures actus positiuos fuerint con sanguinei consequuti, quia tunc poterit iniuria passus eam spernere, & iuridicam restitutionem omittere, sicuti tenet idem Io. Sanc. Abulens. in d. disp. 46. n. 34. & alij ex relatis, quia tunc cessat ratio damni accepti, de qua supra egimus.

Dico tertio, sacrâ scripturam in dictis locis tantum agere de animæ interioribus in maius meritum, & perfectionem dirigendis, nempe commendando virtutem patientiæ in factis, & dictis contra nos, ita vt paratum animum ad similes semper ferendas habeamus contumelias. si expediens fuerit, quia præcepta patientiæ magis expectant ad præparationem animi, eam exercendi in factis, & dictis contumeliosis ferendis, quam vt obligationem pariant exercendi æquè in omnibus actus patientiæ, vt explicuit D. Aug. in Serm. Domini in monte, & refert Io. Sanc. Abulens. d. disp. 46. n. 7. exemplo Domini nostri Iesu Christi: hoc comprobans qui videndus est pro huiusce rei ampliori explicatione, & alij ex n. 10. allegati.

Dico quarto quod eisdem in locis non commendatur famæ & honoris proprii negligentia, nec quod parvipendantur bonum nomen, & pulchra apud omnes existimatio, quia oppositum

alijs in locis pluribus, de quib. in §. 1. egimus, strictè valde commèdatur, sed id suadet, vt vendicta & defensio non ita sumantur, vt animo, nec verbis, nec cordis odio proximum lædamus, vt ostendit verba Pet. i. c. 2. ibi, Nec inuenitus est dolus in ore eius, qui cum malediceretur, non maledicebat, im pateretur non comminabatur: quia & si à proximo lædamur non nobis licet vindictam ab eo ita fumere, vt ipsum iniuriemus seu deonestemus, sed tantum licebit, vt bonis, & licitis artibus ad proprii amissi honoris, restorationem & hoc principaliter per se, licet secundariò in proximi damnus veritatur, quod expetendum non est, velut causa damni proximo euenientis, sed tantum velut restauratio nostræ periclitantis existimationis & famæ. Ad quam ergo consequendam non desunt in honoris causis modi, præter propriam vendictam, quibus recuperari valet amissus honor, vt est iudicialis, qui omnib. licet, vt Theologi omnes fatentur, cū D. Th. 2. 2. q. 68. Sayr. Clau. reg. 12. c. 14. n. 1. & 2. & eo vt oēs tuta anima valebūt, dummodò odium & vindicta ab sint. Sed ab aliquib. in puritatis causis nō iudicatur hæc iudicialis salutaris medela, quia videtur ex publica omnium scientia magis macula augeti, & ex reductione ad publicam scripturam, & processum, quasi perpetuari nota, & cōmuni oriri infamia; quod fateor saltem, vt semper non liceat, si alij sint modi, quibus persequi & tueri valeat percussus honor, vel si non aded tutus sit, vt contrariam maculâ ab inimicis assertam nō omnino falsâ probari speretur: tunc enim in iudicio proprii sanguinem vindicare, nō erit expediens, at si honor & puritas certa sit & conuicti assertum omnino falsū apparebit, & desunt alij modi, nulli erit inconueniens restitutione corâ iudice postulare, & ab iniuriante eâ expetere, quod à fulgidis, & decoris familiis fuisse factū, notū est, nec idè eorū fulgor minutus fuit, Est & alius modus, quod asserta macula tolli, & honor reassumi valet, vt est postulatio officij, seu præbende, ad quâ stricta informatio qualitatū præcedere est opus, ex quorum affectione maxime redintegratur honor ab inimicis cōquassatus, vt fieri quotidie vidimus, sed hoc tutū est vera sanguinis puritate præditis, licet falsè infamatis, maculati verò caueat, aut aliter verè diffamatis, nam aliquando hac via macula iam oblita, seu quasi mortua iterū suscitatur: ū maiori suorum infamæ & ruina, vt paulo superius dixi. Manet igitur ex dictis quod debet quilibet sibi, & suis in fama licitis modis prospicere, eamq; à qualibet iniuria propulsare, quæ ita propulsata à malignantiū scorpionū morsu illustrior atq; splendidiore manebit, licet quæ sæpè ab iniuria cōiuciali intacta manet aliquib. potioribus & fulgētior videatur. Dū enim à potentioribus & improbis semel inuasa, intacta & illæsa euadit, pulcherrima & splendidissima redditur: est enim certū quod si vera aliqua adesset macula, eam inimici propalarent, nec latere sinerent, quod si non fecerunt, idè fuit, quia veram nullam notæ causam inuenerunt.

§. IX.

Infertur ex præcedentibus causa, & finis nostræ Pragmaticæ.

S V M M A R I U M.

S V M M A R I U M.

- 1 Causa nostra Pragmatica qualis, & nu. 9.
2 Modus omnibus in rebus seruandus. Et quid sit numero 3.
3 Iustitia temperantiam sequi debet, aliàs in crudelitatem cadit.
5 Mediocritas optima in omnibus rebus.
6 Medium est inter extremadeambulare. Iudices medium iustum & æquabile ferre debent: ibid.
7 Iustitia in medio, iniustitia in extremis consistit, ibid.
8 Iustitia, & lex in extremis magnas afferunt calamitates & miserias.
9 Intentione auctoris in compositione huius operis.
10 Diuisio totius operis.

Nunc deniq; ex tam latè adis apparebit causa qua nos inuictus Rex Philippus IV. hanc nostram ediderit Pragmaticam. Quia videlicet, cum existimatio, honor inæstimabiles res, & nobilitas sanguinis tanti apud nos sint. Ex aduerso que macula generis quasi infamiam generet, arceatq; suos velut indignos à tot honoribus & dignitatibus sanguinis claritatem & nobilitatem exposcens, exindeque, & ex ascendendi ad altiora hominum studio, & cupiditate generentur in hoc nostro Regno tot dāna, quot recentet nostra Pragmatica in d. §. 20. & nos in eius explicatione exornabimus infra 2. per. q. 1. Dum calumniantium detractio nobiles & puras accere cum fallacijs, & prauis caullitionibus maximo per se studet ad honoribus, puritatis officijs, & dignitatibus, vt supra ostendimus §. 4. 5. & 6. & nostra hæc insinuat Pragmatica in d. §. 20. ibi. Porque el odio malicia, y otros respetos, y accidentes parciales se an hecho tanto lugar en el modo de la calificacum de la nobleçay limpieza, en los autos que se requieren, &c. Contra verò alij indigni, impuri, & ignobiles aduersus statuta & cōmunitatum constitutiones cum peritijis execrabilibus, improbatibus, & falsis assertionibus in eis admisceri procaciter appetunt cū magnò ipsarum comunitatum incommodo & detrimento, atq; statutorum, & constitutionum abusu, & transgressione, vt in d. §. 5. tetigi, & ostendit nostra hæc eadem Pragmatica hinc in verbis, Porque se conseruen en suprimisima calidad, & institucion los santos statutos, y los vitiles, y loables fines del beneficio comun, aque se encaminaron, y que de subuen uso se an sperimentado. Inter hæc duo extrema, vnum dū nobiles & puri iniuste à dignitatum consequitione turbantur. Alterum cum ignobiles & maculati appetunt nancisci, quæ eis non aptantur, nec conueniunt: à Philippo nostro in hac sua Pragmatica sanctione eligitur modus quo vtrique deinceps medeatur damno; & digni suum non amittant honorem, nec infecti consequantur, quod eis non fuit paratum, nec est debitum; vt aperte ostenditur illis in verbis, Porque siendo tan conuiniente en la substancia, no se pongan en estado de perjuicio por los accidentes en el modo. Ordenamos y mandamos, &c. Quia in omnibus rebus modus est seruandus, non cuiusque immoderata luxuria, text. est in lex damni. 40. in princ. de damno inflicto. Est quidem modus (secundum Aristot.) Relucendo rerum, sed & virtutum, seu ex Luca de Peña, in l. præceptis 3. v. stem nota quod modus est, C. de Canone largissonal. 11. lib. 10. & Pet. Rebus. in l. maiore, Tract. de Purit. & Nobil. prob. Paris. I.

136. col. mibi, 754. vers. Modus est de verb. sign. Est medium conseruatum in esse, limes iustitia, ornamentum ordinis, & via morum, quia vt inquit D. Gregor. Homil. 3. super Ezech. Iustitia temperantiam sequi debet, quia plerumq; iustitia si modum non habet, in crudelitatem cadit: & probat per vulgare illud Horatii Satyr. 1. & lib. 2. Ode. 10.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines. Quos ultra, citraque nequis consilere rellum. Aueam quisque mediocritatem diligit.

Et illud Plauti: Modus omnibus in rebus seror est optima.

Quia vt inquit Cicero 3. Offic. In omnibus rebus mediocritas est optima: quem & alios refert, & cumulat Io. Sancius Abulens. in suis select. & pract. disp. 40. sub numero 9. pag. mibi, 327. col. 2. quia vt inquit idem Cicero lib. 1. Orat. Sic in iure civili finis hio legitime, atque vstrato in rebus, causisque ciuium aequalitatis conseruatio. Porro medium quo id obinere potest, est inter extrema deambulare, iustum & iniustum discernere, æquale & inæquale componere. Medium quidem iustum, & æquabile ferre debent iudices, & in quantum medium ad æquabilitatem pertinet: ita & iustitia in medio ipso, iniustitia in extremis consistit, vt docuit Aristot. lib. 5. Ethicor. cap. 3. Nam non solum si infra modum sit iustitia, atque lex, verumetiam si modum excedat, ipsis conducere non solet: imò interdum magnas illis affert calamitates, eorū que in mortes miserabiles & lues insanabiles conijcit, vt aliàs dixit Dionys. Halic. lib. 8. Vt rectè in nobilitate, & puritate probanda nostra considerat Pragmatica, quæ inter duo prædicta extrema, medium tenet, æquabilitatem eligit, iustum & iniustum discernit, æquale & inæquale componit, sedem statuit, medium conseruatum docet, limes iustitiæ terminat odinis, ornamentum imponit, viam signat morum, iustitiæ temperantiam ostendit, & vt omnia in vnum redigam, modum conseruat, quo vltèrius seruato, & nobilitas & puritas ita rectè probabuntur, vt vnicique sui honoris qualitas tribuatur, & vniuersitatum & Tribunalium constitutiones, & statuta obseruentur, intactaque custodiantur, quorum vtilitas tam magna est, vt cuique excogitare non difficile erit. Atque idè ostendere id, in quo hæc æquabilitas, & mediocritas circa nobilitatem & puritatem probandam iure consistunt, & quæ iudices obseruare debent, vt id adimpleant, nostraque Pragmatica perfecte explicata maneat, non ab se, nec indignum esse, imò fortè vtile, & maximi momenti tam Communitatibus, & Tribunalibus, & Iudicibus, & ipsismet Prætoribus, quam publico totius Regni bono, iudicauit, & tractatum hunc pergratum omnibus fore, ipsa res, & communitas publica suadere videntur, quod vt consequar: & expeditiū, atque distinctiū procedam, sequentem seruare ordinem in vniuerso tractatu constitui.

Antequam ad specialem huius Pragmaticæ explicationem accedam, in primis inuestigare curauit, quæ sint statuta puritati, sanguinis, de eorum natura, & qualitatibus inquirere, & postea ostendere essentiam iudicij, in quo agitur de puritate, & nobilitate probanda, de verbis puritatem,

& maculam notantibus, in quibus consistant qualitates, hæc de horum iudiciorum & informationum ingressu, modò que à Commissario seruando despiciam. Deinde de probationibus, presumptionibus, testibus, fama, & reputatione communi, de consanguineis, & inimicis examinandis, & in alijs iudicijs testibus iam productis, de que instrumentorum, & scripturarum verbis enunciatijs, identitatè que probanda agam, quatenus in rem iudicatam transeant sententiæ puritatis. Statimque & sigillatim in secunda parte per singulas quæstiones ad singulos paragrafos nostras Pragmaticæ intellectum accingam; & denique de his informationibus plenè confectis à Promotore fiscali videndis, eiusque officio, & à Iudicibus diiudicandis quæstiones annectam. Quibus integrè peractis, manebit plenè puritatis & nobilitatis probationis materia nouiter, ac perutiliter pertractata, atque perfecta, nostraque pragmatica hac in parte plenè explicata, atque intellecta.

QVÆSTIO II.

De statutis nobilitatis, & puritatis qualitates requirentibus.

SVM MARIVM.

- 1 Statutum quid sit & quid puritatis, num. 8.
3 Statutum Officium,
5 Ecclesia Toletana, & aliq.
6 Ordines militares,
7 Collegia,
Alie Communitates,
2 Sanctum Officium erectum à Ferdinando & Elisabetha contra Iudeos, Sarracenos, & hereticos, qui & eorum descendentes à tanto tempore expelli inceperunt, & quare, num. 3. Ex quo maximi fructus orti fuerunt, n. 4.
4 Inquisitores moribus atque virtutibus alios antecellant.
9 Statuta puritatis velut leges seruanda, & improbari est prohibitum, numero 10. Et seruari honorabilissimum est. Ad vsq; ubique seruanda. Et iusta sunt, & rationabilia, eaque plures extolunt, numero 11. In conscientia obligat sub letha. li, numero 12. & 13. Ciuitatis similiter obligant, num. 14.
12 Argumentum de lege ad statutum validum.
15 Communitates possunt in sui conseruationem statuta condere.
16 Mandatum Superioris non seruans verbaliter peccat.
17 Detinens officium contra prohibitionem statutorum illud renuuciare tenetur, aliàs mortaliter peccat. & numero 19. & seqq. explicatur num. 25. & 27.
Obtinens officium seu honorem sibi indebitum pœna falsi, vel sacrilegij puniuntur, ibi, n. 24.
Conferens indigno officium aut dignitatem, mortaliter peccat, & iudices tenentur ex officio inquirere causam inhabilitatis & infamie ad repellendum eum, sub d. n. 17.
18 Commissarius infirmans omni cura tenetur inquirere veritatem, aliàs ex culpa tenebitur.

- 20 Qualitate deficiente deficit ius obtinendi, & recipiendi officium, dignitas, & c.
21 Exclusio censetur, qui non habet qualitates requisitas.
22 Causa finalis statutorum puritatis est, immaculata, ac conseruare communitates, & honores.
23 Accipere scienter contra causam finalem inducit peccatum, & obligationem restituendi.
24 Ingressus Collegij, & capere pium legatum sine qualitatibus requisitis, que fuerunt causa finis, obligat ad restitutionem.
Infamis acceptans munus indicandi tacita infamia, acriter puniuntur, ibid.
Officia publica appetere an licitum, ibid.
25 Bona fides excusat obtinentem officium & honorem sine qualitatibus requisitis.
26 Qui possidet ex decreto Communitatis, insitè possidet.
Nemo tenetur suos defectus, nec sue familia prodere.
27 Dubius an rellè possideat, non tenetur dimittere possessionem, & habet locum generaliter in omnibus virtutibus, num. 28.
29 Auctores, qui agunt de puritate probanda referuntur, Et qui contradicant puritati statuti, licet minus rellè, num. 30.
31 Vitium statuta puritatis debent restringi ad certos gradus, non verò indefinitè procedere, & num. seq.
32 Humana fragilitas nihil sanctum, nec vtile intantum relinquit.
33 Puros & maculatos misceri contra bonum publicum est.
34 Infamia facti perpetua est.
35 Malum semen bonos eijcere fructus non potest.
36 Prohibitio vni imposta ad omnes pesteros transiit.
Inhabilitas medijs insitit inhabilitatem in extremis.
37 Radice exclusa excluditur quidquid prouenit ab ea. Et corrupta, corruptum est quidquid prouenit ac ea, num. 38.
39 Filii indigni, an nepos dignus esse non potest.
40 Exclusio vni gradus ceteros omnes excludit.
Maculati licet iure communi digni reputentur, experientia indigni habiti insitè excluduntur, ibid.
41 Genus certum personarum iure amitti, & excludi potest.
42 Demerita & ingratiuitudo iustam exclusionis causam præstant, maxime inimicitia & odia superuenientia, & nulla maiora quam Iudeorum, num. 43.
44 Indigni ad seruandum in domo Principum, non possunt digni esse ad seruandum in causa Dei, & Republica. Christiani antiqui preferendi Neophytis & eorum descendens, ibid.
45 Iudæi, nec Sarraceni, nec eorum proles non tute si dem descendunt. Nec exercebunt officium sancte Inquisitionis, num. 46. Nec Rempublicam, nec Regnum gubernabunt, n. 47. Communitatibus & Ecclesiis rixas portabunt, n. 48. Antiquis Christianis ignominias afferent, n. 49. Ex eorum exclusione plura fuerunt subacta damnata, n. 50.
51 Qui nouiter insurgunt contra statuta puritatis audiendi non sunt, sed reijciendi, & sancta statuta honoranda.

- 52 Profelyti antiqua lege reijcebantur cum sua progenie ab honoribus, cui nostris diuina prouidentia similitudo seruata.
53 Statuta puritatis licet per accidens nocina videantur, esse tamen publica utilitatis, quam deseruiunt, & seruanda. Restricta ad certas Ecclesias, & communitates nulla sunt, numero 54. Etiam si communitas, & non particularia fuerint, num. 55.
56 Testator, fundator, seu Patronus Ecclesia, loci pij, sine capellania apponere possunt in iure fundationis quamlibet prohibitionem, sine generis distinctionem: voluntas eorum in vocationibus, & conditionibus primium locum obtinet, numero 57.
58 Conditiones quibus expelluntur descendentes Iudeorum, & Maurorum iure probantur honestissimæ, & iustissimæ dicuntur.
59 Statuta puritatis nec odiosa nec restringenda videntur.
Et non possunt dici nulla nec iniusta, n. 60.
61 Nemo usque adhuc ex professo egit de statutis puritatis, nec de eius probatione.

Antea igitur præmittendum est, statutum nihil aliud esse quam ordinationem quandam à Populo, seu communitate ob ipsius bonum, & utilitatem factam, qua à Principe confirmata vim legis in ipsa habet ciuitate, seu communitate; ex l. ius civile 6. & leg. leg. omnes Populi 9. de iust. & iur. l. vlt. de Colleg. & i. per. cop. ius civile. 1. dist. cum alijs latè congestis à Gregor. Lopez in l. 12. gloss. 1. tit. 1. part. 1. DD. communiter in d. l. omnes populi, & alij relati à Ferdin. Vasquez illustr. cor. i. iur. lib. 1. cap. 47. n. 9. Burg. de Paz in l. 1. Tauri, à n. 3. 2. Io. Yñez Paulador, 3. tom. differ. 39. num. 10. Io. Garcia de nobilit. in inscrip. n. 10. & alij, quos referam infra in seq. quæst.

quo supposito sciendum est, quod cum sanctum Officium Inquisitionis à Catholicis Regibus Ferdinando & Elisabeth vltimè fuisset restitutum aduersus legem Moyfi, Iudaicamque, & Sarracenam præiuratum obliuiscunt, aliòque à fide Apostata, & Hæreticos, vt recensent, & testantur Io. à Roxas, serg. p. 104. n. 8. & 11. & Ludouic. à Paramo de orig. Inquis. lib. 2. tit. 2. cap. 2. num. 2. & cap. seq. 3. num. 2. & alij passim. Quod tam præcellum munus cum non rectè, nec tute exerceri posset à descendens eorum, aduersus quos ipsum erectum est officium sanctum, nec à quibus agnoscentur prauissimi mores, & pessimæ propensiones naturales, vt sunt Hebræi, Sarraceni, & Hæretici, eorumq; descendentes, vt latè probati supra in anteced. quæst. §. 4. per totum, sed eligi, opus esse, qui moribus, sanguine, & vitæ claritate ceteros antecellant, constitutum fuit, quod ad tam præclarum munus, & sanctum ministerium, quo de fidei exaltatione, & hæresium extirpatione agitur, Iudæi, Mauri, nec hæretici, nec descendentes eorum non admitterentur, sed omnes veteres Christiani cooperarentur, qui nullam etiam minimam ab eisdem maculam in infinitum trahant. Ex quo (vt experientia docuit) & maximi, & plures boni fuerunt orti effectus, & prouenit tranquillitas, & iniustitia magna, qua manus hoc aduersus hæreticos fideliter, ac rectè exequitur, & quod Inquisitores, ceterique huius tantè rei Officiales & ministri moribus puritate, atque virtutibus longè alios

antecellant, vt animaduertit Paramus de orig. Inquis. lib. 2. tit. 3. cap. 1. n. 16. & lib. 3. q. 9. à n. 23. Et ante cum Simanch. de Cabell. n. litem. tit. 34. n. 9. litem. seqq. 10. à Roxas de Præleg. Inquis. n. 410. Sigism. Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 87. a. num. 1. Ripa tract. de Peste, 2. parte. n. 140. post Archid. in cap. quia plerique de offic. Ord. in ac. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 37. n. 40. & conf. 94. num. 12. l. b. 1. August. Barbosa de officio Episcopi 2. p. Alleg. 40. num. 37. col. 374.

Ex qua maxima utilitate, & fructu moræ sunt alie communitates, Tribunalia, & Collegia ad simile erigendum, & constituendum statutum, vt in Ecclesia Toletana Hispaniarum Primatu summa cum laude, atque sæculorum memoria constituit D. Io. Silicens Cardinalis, & Archiepiscopus illius sanctæ Ecclesiæ, quod ad literam recenset Io. à Roxas d. serg. 104. n. 2. & de eius iustificatione, & causa egit latè Did. Velasquez de Simanch. in particulari tractatu de defensione ipsius Toletani statuti, de quo etiam meminit Ignac. del Villar vbi supra d. serg. 112. n. 3. 10. Redin. de Imperia. Matell. v. b. etiam per leges n. 1. n. 1. s. b. numer. 204. Alphons. de Heredia in libello de hido de sacros quæst. 11. Salcedo in præll. crim. canon. cap. 23. n. 9. Nauarro corf. 7. de iust. in Otalora de nobilit. 2. part. 1. p. 1. cap. 7. numero 24. Pelæz de Meres de maiorar. 1. part. quæst. 31. numero 12. & 25. & in Ecclesia Cordubensi, Gienensi, Legionensi, & Ouetensi, de quibus testatur Arg. Barbosa de conditione. 1. 3. num. 28.

Ordinèque militares idem in suis stabilimentis & constitutionibus statuerunt, atque vtiliter ordinant, vt habetur in ordinat. D. Iacobi tit. 16. de las caliaades. cap. 3. & Calatranae tit. 1. & Alcantara tit. 23. del Hubste. 6. n. & in ordine D. Io. annis, vt de omnibus testatur Did. Velasq. in d. suo tract. de defensione statuti Toletani ca. 53. pag. 113. & D. Christoph. de Paz de Tenuta 1. part. 6. 32. num. 50. Ignac. del Villar d. respons. 13. numero 49. Io. Redin. citato loco num. 199. Rota d. ci. 176. numero 7. p. 1. d. i. uerbor.

Idem dignissimi fundatores constitutum reliquerunt in quatuor collegijs maioribus Vniuersitatis Salmanticensis, & sanctæ Crucis Pinciani, & Maioris Complutensis, & denique in collegio maiori sanctæ Mariæ de Ins. v. Hispanensis vulgò de Maese Rodrigo, cuius licet indignus habitum gressi in 3. statuto Magistri Nauari Canonici Hispanensis, de quibus testantur Alphonsus de Oueda eiusdem mei Collegij Collega de iur. con. patib. lib. 1. p. 2. n. 2. & numero 136. Roxas d. serg. 104. sub n. 6. & 10. Ignac. del Villar d. respons. 12. num. 42. Acbed. in l. 22. tit. 7. lib. 3. de cop. Salcedo in præll. crim. canon. d. c. 23. num. 17. Pelæz de Meres in d. serg. 51. num. 28. Did. Velasq. in d. c. 53. Heredia loco proxime citato. Ceredo collect. 77. ad. c. cum sit n. 1. de Iudæis. Christoph. de Paz in d. c. 32. numero 67. Nauar. in d. conf. 7. Otalora citato loco in n. 24. 10. Redin. proximo verbo n. 2. 6. nouissimè D. Franc. de Amaya et seruat. iur. lib. 2. c. 6. n. 52. & confirmantur prædicta collegiorum statuta per l. 22. tit. 7. lib. 3. de cop. & sunt etiam similia statuta in alijs communitatibus, Collegijs, Ecclesijs, & confraternitatibus, & Religiosis, quorum aliquos referunt Velasquez & Ignatius, & alij relati in præcitat. locis, & Vill. diego in d. l. gloss. 3. n. 4. tit. 2. lib. 12. fore, & ego omnia nunc non refero, quia parum vtile, & valde laboriosum esset.

8 Quæ videlicet statuta secundum dicta supra n. nihil aliud sunt, nisi ordinationes quædam ad communitatem conseruationem, & tranquillitatem, quibus admittuntur tantum sanguine puri, & nobiles, veteres Christiani, non originem trahentes à Iudæis, nec Mauris, nec hæreticis, etiam in remotissimo gradu, repellunturque horum descendentes, vt nunquam obtinere veant in eis officium, insigniam, collegiaturam, nec præcedam.

9 Quæ cum sit à summis Pontificibus, & Regibus confirmata, debent velut leges obseruari, de quorum validitate, & vtilitate nunc non est ambigendum, nec in eorum confirmationem, & comprobationem plurimum laborandum, cum ita sit in nostra hac Pragmatica expressum, & declaratum in illis verbis. *Los sanctos statutos, y las visles, loables fines del beneficio comun a que se encaminaron.* † Et habemus probatum illa improbari sub Anathema à supremo Inquisitionis senatu, vt testatur Acebed. *in d. l. 22. num. 4. 7. lib. 1. recop.* & statutum Toletanum improbens concionator quidam, quem dolor hic tangebatur dicens vnam hæresim esse dictum statutum, & qui illud confirmatum è Roma afferebant, vnam hæresim portabant, reuocauit publicè hunc errorem per latam sententiam à Dominis Cardinalibus sanctæ Inquisitionis Consiliarij Romæ 11. Nouembris anno Domini 1572 vt refert Did. Velazquez *in sua defensione statuti Toletani cap. 59. fin. à ver. Ceterum quia h. vsque in finem capitis.* † Quare Ignac. del Villar *in d. resp. 12. numero 42.* ait rem esse honoratissimam, dum debitum horum statutorum rigor obseruatur, & ad vnguem seruanda esse indubitatè proponitur à Roxas *d. sing. 104. numero 10.* & ab Hieron. Zaballos *comm. contra comm. tom 4. questio. 900. numero 133.* Perezio de Lara *de annuers. & Capellan. libro 2. cap. 4. numero 41.* iusta & rationabilia vocat Ignac. del Villar *in d. resp. 12. n. 43. vers. & professo,* & omni laude illa extollunt Glossa Parisiensis ad Decium *de cap. cum adeo. num. 4. de resp. & in cap. At si Clerici. §. de adulterio, numero 25. de iudic. 10.* Redin. de Maiestate Principis *d. verb. sed etiam per legitimis et amicos, numero 20.* Salcedo *in pract. crimin. canon. cap. 23. numero 29.* Chistoph. de Paz *1. tomo de tenuta cap. 32. numero 50. est 66.* & alij plures quos lato calamo cumulat Pelaez de Meres *de maiorat. 1. parte questio. 51. à numero 22.* cum pluribus seqq. Ex quo procedit, quod ex puritatis statuti queritur communitatibus maior dignitas, honor, & prærogatiua, qua præferuntur cæteris, quæ simile non habent statutum, & idèd receptum, quod confraternitates laicorum, quæ statutum puritatis habent, præferuntur in processionibus, & alijs congressibus cæteris, quæ hoc statuto carent, vt est apud Minchac. *in pract. cont. om. ill. lib. 1. Lara 1. de annuers. est capellan. c. 24. numero 28.* Salgado *de reg. protecl. 2. p. 9. numero 49. est. 50.* refert etiam D. Io. Delatrea Granat. *deciso 41. numero 6. in medio.* quia etiam in spiritualibus habetur ratio nobilitatis, & puritatis, 4. vt prædicti subdunt, docentq; Lambertini. *2. de iure patronat. 3. p. 9. 2. ar. 9.* Barbola *de officio parochi c. 2. num. 20.*

12 Vnde pronenit, quod cum iusta sint prædicta statuta, & à summis Pontificibus extent confirmata, omnino in conscientia obligare, transgredientesque lethali afficere crimine, quia ve-

lut leges seruandæ sunt, quæ in conscientia obligant, ex D. Th. *1. 2. questione 66. ar. 4.* Syluest. *in summa verb. Lex. numero 8.* cum adductis à Salrs de legib. *disp. 10. sect. 1. numero 6. est sect. 8. numero 38.* Suarez *cod. tract. libro 3. cap. 21. est 74. est libro 4. cap. 17. Valencia 2. part. disp. 7. quest. 5. punct. 6.* Bellarmin. *de summo Pontif. cap. 15.* cum pluribus alijs adductis à Mart. Bonacina *2. tom. tract. de iur. lib. disp. 1. quest. 1. punct. 7. §. 1. à numero 1.* & probant *l. 2. de legib. l. diuus 6. de iure patronat.* Felin. *in cap. 3. numero 5. de iur. iur. & generaliter in omnibus legibus, & sacris constitutionibus, & statutis ex multis tam Theologis, quàm iuris Pontificij Professoribus comprobant Io. Zñez Parlatior. libro 3. quot. dian. differenz. 12. numero 1.* & Mastrill. *3. de magistr. cap. 3. numero 121.* quia generaliter argumentum de lege ad statutum validum est, ex cap. *1. de constitut. in 6.* docet Burgos de Paz *in l. 1. rari num. 586.* † Quare similia statuta seruati debere in animæ foro præbent gl. 51. & Bald. per text. ibi, dicens alibi non reperiri. *in cap. qua in Ecclesiis, 7. de constitut. quem citat & sequitur Iass. in l. si post discussionem, numero 8. de iuris est sect. 1. §. 1. & refert approbando Bart. Chaffan. in Consequ. Burgundia. Reb. 4. §. 1. ver. b. Ne peccat fuisse, numero 6. vers. videtur quod non, pro. à itque Bart. *in l. si quis pro eo, numero 11. de fideiussor. est in Aurb. Sacramenta puerum, numero 11. C. si aduersus vend. 2. & relati per Seraphin. in tract. de priuileg. rament. 1. part. questio. 58. numero 1. 9. fol. mibi, 317.* Franc. Aloysius Barriola Mediolanens. Augustin. *in consil. 2. vers. cum ergo, statutum est alius seqq. pro vt habetur in fine florum Francisci Peñaz fol. mibi, 275.* † Quod in cuiusque ciuitatis statutis ad ipsius conseruationem creatis probat ex Nauarro. Ludouic. Lopez & Corduba, Fr. Emman. Roderic. *in summa cap. 4.* vbi etiam loquitur de statutis puritatis sanguinis de quibus loquimur, & in tom. 1. regular. questio. 14. ar. 1. pro quo faciunt tradita per Alb. *in tom. 1. regular. questio. 14. ar. 1.* pro faciunt tradita per Abb. *in cap. cum accessissent 8. de constitut. & per Felin. in cap. cum omnes, cod. tit. Salas de legib. disp. 8. sect. 17. ar. 89.* & per adductos à Mart. Bonacina relato loco punct. 3. n. 31. vers. Dixi leges prop. id acceptas. † Quatenus communitatibus & collegiis tribuunt potestatem ordinandi, & constituendi quidquid ad eorum vtilitatem pertineat, & subditos strictè obligant ad seruandum ita dispositum.*

Quare nõ seruans superioris mandatum, seu statutum peccat mortaliter ex cap. *1. de constitut. cap. si. cod. tit. in 6. cap. qui resistit. 11. quest. 3. & ex Rebuff. resp. 11. vers. item,* cum adductis per Henricum de Botis *in tract. de synodo Episcopi 3. part. ar. 1. numero 253.* probat Valenquelo *conf. 34. num. 125.* † Et quod detinens officium contra prohibitionem statutorum illud renunciare teneatur, aliàs mortaliter peccabit, nisi legitima eum excuset causa, tenet Fr. Emman. Roderic. *1. tom. regular. 9. 14. ar. 8.* de quo latius statim ex num. 19. cum seqq. & idèd etiam lethaliter peccabant conferentes indignis sanguine officia puritatis, vt ex Innocent. *in cap. qualiter & quando, de accus. docet Acebed. in l. 3. n. 44. tit. 3. li. 3. recop. pil. ubi n. seqq. ait,* debere iudices ex officio procedere ad probandum infamiam, & inhabilitatem possidentis dignitatem, & ad eum repellendum, ex Balquem allegat. *in l. arenam, C. de inoff. testam. & facit quod dixit Arif. 4. Polit. cap. 6. n. 6. Magis tracta-*

tum infamia & macula insigni notari dum bastardi ad dignitates & honores admittuntur, refert Mastrill. *2. de magistr. cap. 12. num. 4. 2. & cap. 8. numer. 18.* ex Bald. *in cap. per inquisitionem, num. 5. de elect. ait* quod sit maxima iniuria dignitati dum ad eam viles admittuntur. In quo sicut in re graui deficere graue peccatum non potest, & quod spetius electus ad maioratus successionem, ad quam indignus iure reputatur; acceptare nec retinere in conscientia non possit, tenet vterque Mol. *de maiorat. 2. c. 5. numero 77. & de iust. 2. disputat. 595. in fine.* Ad quod certè multum aspicere debent omnes ex ipsis communitatibus, in quibus vigent stricta statuta puritatis, & nobilitatis, aliarumque qualitatum, ne suam lethaliter ligent animam, & conscientiam ex transgressione, & admissione eius, qui caret requisitis qualitibus. † Et magis hoc attendere debet commissarius informans, cui informatorium qualitatum conficiendum committitur, qui debet omni cura inquirere veritatem, ex culpa igitur, negligentia tenebitur, etiam vt puto in foro animæ, ex *l. si procuratorem, 8. §. fin. Mandati, l. 1. de tutela & ration. distrah. l. contractus, 23. de reg. iur. l. à Procuratore. 11. C. Mandati, l. cum interdicta 6. l. quidquid 7. C. Arbitrium tutela.* caueat quidem à dolo in similibus causis, quia iure infamat, *l. 1. de his qui not. infam. de quo latius dicam infra questio. 6. §. 1. ex num. 20. cum seqq. & §. 5. quasi per totum.*

19 Prouenit etiam, quod obtinens officium ad quod puritas requiritur sanguinis dissimulata certa sui generis macula, tenetur in conscientia dimittere officium, alias mortaliter peccabit, tum quia damnatum incutit puris, & immaculatis, quibus verè illud competit officium, & communitas iniuriam patitur; † tum quia deficiente qualitate requisita, deficit ius obinendi, & retinendi officium, aut dignitatem, *l. legata sub conditione 41. de conditione & demonstratione l. Thais Ancilla 4. de fideicommiss. libertat. leg. legatum 4. Cod. de condition. in iert. l. v. m. §. fin. autem aliquid sub conditione, 7. C. de Cad. toll. Valenquela conf. 23. numero 156. & conf. 53. numero 14.* † Tum etiam quia exclusus censetur, cum non habeat conditionem ad admissionem necessariam, *l. si post mortem, 68. §. si pure; 2. de leg. 1. aliquando, 107. de cond. & dem. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 4. illat. 8. numero 18. & 24.* * Tum quia causa finalis huius prohibitionis est; immaculatas conseruare communitates & honores, secundum Bald. *in l. nec filium, vers. istud vltimum, C. de secund. nupt. & adductos ab eodem Pelaez 1. part. quest. 51. numero 48.* † Et accipere scienter contra causam finalem, inducit peccatum & obligationem restituendi ex communi omnium opinione, de qua restantur Nauarr. *in manu. cap. 17. numer. 108.* Vazquez *de restitut. cap. 7. dub. 10. numero 90.* Lessio *de iust. libro 2. cap. 17. dub. 5. numero 33.* Azor. *instit. moral. 3. part. libro 4. cap. 21. questio. 8.* † Tum quia communis est opinio quod ingressus collegij, aut capere puerum legatum sine qualitibus requisitis, quæ ferunt causa finalis obligat ad restitutionem ex eodem. Nauarro *supra à cap. 18. numero 8. P. Enriquez libro 13. cap. 16. numero 1. P. Antonin. Ferdinand. instrucion de confessores 2. part. cap. 11. numero 1. Martin. Bonacina de restitut. disp. 3. questio. 1. punct. 2. §. 2. numero 10. & 11.* & magis specificè in nostra specie tenet Fr. Man. Roderic. *tom. 1. regular. questio. 14. ar. 3. vers. 10. Quantum ad primum,*

& art. 8. vbi ad renunciandum obligat, nisi interueniat causa iusta, sed qualis sit iusta causa non dubio caret, nunc tamen illud omitto quamuis inferius aliquas causas proponam, & faciunt tradita per vtrumque Mol. proxime citati locis. Et quod obtinens honorem seu officium sibi indebitum, puniatur poena falsi, vel sacrilegij, voluit Bart. *in l. 1. per text. ibi, C. ut dignis, ord. seruet. libro 12. Abb. in cap. dilecta, not. ab vlt. de excessib. Prælat. & alij allegati supra questio. 1. §. 1. sub numero 9. vbi plures, & quod infamis, qui acceptat munus iudicandi tacita infamia grauitè puniatur, probat text. *in l. 2. C. si seruus vti liber. ad Decurion. libro 10. vbi notat Bart. numero 2. Barbola in l. cum Prætor. 129. §. fin. de iudic. vbi tamen numero seqq. distinguit dupliciter Acebed. in leg. 3. numero 60. & 61. tit. 3. libro 8. recop. & de minori obtineri officium tacita minori ætate agunt Matien. *dial. 9. Relati, 3. c. 58. numero 23.* Ceruani. *in l. 3. tit. 1. Mastrill. 2. de Magistr. c. 5. nu. 70.* alias licitum est, appetere officia & dignitates si idoneitas adsit, absintque pretia & fraudes, ex Nauarr. *23. man. nu. 14.* Cauarr. *1. pract. c. 1. Menoch 2. de arb. casu 4. 1. Graff. dec. cons. 1. l. bro. 1. c. 15. numero 10.* Mastr. *1. Magistrat. cap. 30. ex num. 1.***

Dixi, dissimulata, vt ostendam, prædicta non simpliciter intelligenda, sed dum interuenit mala fides ab initio, & scientia in obtinendi officium, seu honorem; & fraus, ex quo fuerit dignitatem consequutus, secus cum nihil horum interuenit, quia tunc illam retinere securè potest, cum soleat capitulum, & communitas se informare de qualitibus admittendi, & si ex incuria informantis, aut alia ex causa, defectus tegantur, nihil est; quod admisso imputari valeat, & cum habeat titulum ex approbatione suarum qualitatum, † & ex decreto communitatis, seu Capituli fuerit obtentus possessionem, iuste possidet secundum Bald. *in l. ancilla, opposit. 4. C. de iuris, & Bald. de præf. 3. p. 9. 2.* & ipse non tenetur suos defectus, nec suæ familiæ detegere, *cap. quis aliquando, 87. de parit. dist. 1. cum adducendis infra, 9. 11. §. 1. n. 21.* & alibi Quando autem quis teneatur suam detegere infamiam, vel non, vide Abb. Bart. Immol. Fel. & Dec. *in c. forficatarius, de forficat. Fulu. Pacian. 2. de prebat. c. 20. n. 108. & in alijs ibi.*

Dixi etiam, certa macula, nam si dubius sit, non tenetur dimittere possessionem, cuius in causa dubia melior est conditio, & dum certitudo non apparet, potest credere, quod sibi prodest. & omittere, quod nocet, arg. lege miles, 11. §. Quæ propter 9. Ad l. Jul. de adulter. faciunt tradita infra 1. part. 9. 6. §. 2. numero 26. * Et hæc regula generalis est vtroque foro, & in omnibus virtutibus, vt in dubio possit quis se in sua possessione tueri, & magis propitium sumere, ni ipsa ei obstat possessio, quia contrariam habet, vt nouissimè ex pluribus probant, & exornant Martin. Bonacina *de restitut. disp. 1. quest. 1. punct. 2. §. 1. ceteri, per totum, & Io. Sancius Abulens. in suis select. & pract. disp. 42. & 43. vbi latissimè de materia, & idèd hanc probat opinionem specificè loquendo p. Emman. Roderic. *tom. 1. regular. quest. 14. ar. 3. dub. 3. & ar. 4. quæ generaliter loquendo in se vera est, non verò in specie de qua ibi Emmanuel loquitur circa filios natos ante hæresim patris, qui secundum nostram opinionem constitutioni subiaccnt, vt infra dicam quest. om. 4. §. 4. quasi per totum, & col-**

luntur dubia, de quibus agit Rodericus in dictis locis sustinendo opinionem contrariam quæ mihi, nec alijs pluribus nullo modo probatur, nec placet.

Ex quibus sequitur quantum ineptè, quantumque parum cordarè hæc diebus quidam Religiosus fecerit, dum per viginti quatuor annos sub cuiusdam Religionis disciplina degerit, in qua habetur strictum puritatis statutum, nimis rigidè servatum, ita ut professionem emittant Religiosi sub conditione, ut si postea in suo sanguine aliqua probetur macula, irrita reddatur professio: qui quidem præposito Generali dictæ Religionis rescriptis, se ex maculata orti radice, & tuta anima non posse in Religione manere: prudens Prælatas protunc reticuit, Religiosus vero iterum, atque iterum idem repetit delirium, qua instantia motus Prælatas sumere informationes circa veritatem iussit, patefactaque antiquissima maculæ opinio per quosdam senes, etsi in eius familia plures aderant condecorati insigniis, & munitibus puritatis, spoliatus fuit Religiosus, & è Religione turpiter eiectus, qui certè proprium defectum cum sui, suorumque dehonestatione pro palare non tenebatur, nisi, ut prædiximus.

29 At de horum statutorum puritatis sanguinis iustitia & obseruantia, & de qualitatibus requisitis probandis agunt, licet persusætorie Simanch. de Carol. inst. tit. 46, de penitent. & conuers. à numero 22. cum seqq. in impressione, & in 2. A. tit. 47. à numero 81. Auendaño in diction. verb. f. odio. Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quæst. 1. numero 43. ubi plures citat, & quæst. 51. à numero 13. Io. Redin. in d. tract. de Maest. Princip. verb. sed etiam per legitimos tramites, à numero 197. & seqq. Holeda de incompatibilit. benef. cap. 27. à numero 136. p. 1. Nauarr. consi. 1. à numero 1. de constitut. & in manuali cap. 27. numero 205. Alphons. de Heredia in d. libello dechado de suces. & quæst. 11. si el indio puede ser inez. Olano in concordant. antinom. lit. A. numero 70. & seqq. Oralora de nobilit. 3. part. principal. part. 2. cap. 7. à numero 24. Petr. Navarra de residu. tom. 1. libro 2. cap. 3. numero 301. Cenedo in collectam. ad Decretal. in cap. cum sit furiosus 1. part. s. 2. numero 7. Io. à Roxas d. sing. 104. Salcedo in pract. crim. canon. cap. 23. numero 18. & seq. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 4. numero 161. Ignac. del Villat in sua sylvæ resp. 12. à numero 37. cum sequ. pluribus, libro 1. Christoph. de Paz de remota. 1. part. cap. 32. à numero 28. cum seqq. Pererius de Lara de annuvers. & capellan. part. 2. cap. 4. per totum Hieron. Zaballo comm. contra comm. quæst. 930 à numero 84. cum seqq. maxime in 1. & 113. Io. Garcia de nobilit. gloss. 8. Io. Gutierrez. in pract. quæst. libro. 3. quæst. 14. per totam, & de stirpe Mosaiica & Mahometana, numero 17. Petr. Emm. Roderic. to. 1. reg. d. 9. art. 1. vsque ad 14. & tom. 3. quæst. 11. per totam Antou. Ricciul. de Neophyt. cap. 6. post tractatum de iure personarum numero 2. & 28. & cap. 7. Io. Baptista Valencuela consi. 90. cum duobus seqq. consiliis, Io. Baptista Coccin. deci. 198. per totam, & deci. 211. Prosp. Farin. deci. 167. & 182. & 195. & 204. tom. 1. part. 1. & deci. 277. & 335. in 2. part. eiusdem primi tom. & deci. 494. tom. 2. 1. part. & deci. 71. 1. part. in postquam. Cabedo. deci. 73. secunda parte. T. b. de Anna cons. 88. per totam prima parte D. Franc. de Amaya obseruat. 1. libro secundo cap. 6. nu. 52. est 53. D. Io. del Castillo lib. 5. conuers.

quotid. tom. 6. c. 123. n. 17. ubi plures. Alex. Ludouisio deci. 455. est deci. 498.

Ex quibus vnum nempe de horum statutorum iustitia prætermittam, quia ex relatis DD. satis constat nec opus est, cum nullum iam contineat dubium, sitque decusum sub anathema per sanctum Inquisitionis senatum Regium ut ex Acebedo, & Didaco Velasquez superius annotauit, & expressè à nostra Pragmatica eorum utilitas & iustitia appareat. Licet non defuerint qui contra eam audaciter, sed & iniuste inuenerint, plurimumque latrauerint, frustra, & inaniter, ut fuit ille tam loquax, quam audax Fr. Enriquez de Monrroi Franciscanus in Apologia pro Iudæis Christianis contra Archiepiscopum Toletanum (quem temerarium vocat Io. à Roxas d. sing. 104. n. 3. atque vel Iudæum extitisse, aut ab ipsismet Iudæis pecunijs, seu precibus ad tractatum illum scribendum conductum seu inductum fuisse, cui, adhæret Salcedo in p. act. crimin. can. c. 23. numero 19.) cuius vestigia antea fuerat sequutus Turicremata in cap. constitut. 17. quæst. 4. Toftat. in Lenuis. cap. 19. quæst. 31. Alphons. Char-tag. in defensione unitatis Christianæ, Did. Perez in l. 9. tit. 1. l. 1. ord. & Alphons. Montalque de honestate verbi. Tarnadico tit. 3. lib. 4. fori, & Auendaño lib. 1. de exequend. mand. cap. 19. numero 20. Quibus nouissime accedere videtur Marius Curellius ad leges sicutas cap. 3. nota. 73. per totam. pag. 211. & seqq. (à quibus cauendum docet Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quæst. 51. sub numero 27. versu. ex quibus) August. Barbol. de offic. Episcop. 1. part. tit. 2. gloss. 17. in verb. Neophytum numero 17. alijs 19. cum seqq. ubi à numero 20. alijs à n. 22. vtriusque classis Doctores refert, tamen n. 22. vsque ad 25. in tribus speciebus prædicta approbat statuta, quas videtur transcripsisse ex Riccio de Neophytis d. c. 6. ex n. 14. cum seqq. tacito eius nomine, & eo allegato in tract. de canonic. & dignit. c. 13. ex n. 28. cum seqq.

Primo dum eorum prohibitio non est inde finita, sed restricta ad certos gradus, veluti intra secundum, vel tertium, aut ad summum intra quartum, intra quos poterit esse statutum rationabile propter parentum odium & suspensionem, quæ haberi potest & attentus videtur. Curellius supra nu. 3. est 15. ne parentum crimina geniti imitentur, ut in cap. 2. §. credentes, & in ca. ut commissi §. priuandi, & in cap. statutum 15. de heret. in 6. ultra quos gradus prohibitio generalis non potest esse rationabilis, tum quia in vetere lege etiam Mohabitæ ultra quartum gradum non repellbantur ab Ecclesia, cap. scito. 16. §. Denique Mohabitæ 1. quæst. 1. tum etiam quia parentum macula extincta præsumitur post illum gradum, leg. non facit, 4. de G. adib. cap. non debet, 8. de consang. & affinit. tum denique quia impossibilis efficeretur progeniei probatio ex c. dices ex quadam 47. de testib.

Heu proh dolor humanæ fragilitatis! quæ hæc nostris calamitosis temporibus, nihil est tam sanctum, quod intactum relinquat: nec ita purum, quod maculare non intendat; nec vtile, quod damni inuolucro tepide, ac versus è damnare non audeat, nec longa utilitatis experientia sufficit, nec paræ communitatum tranquillitati attenditur, nec commune totius Regni bonum, pro ut ius est, præfertur, sed cuiusque vana sophisticandi curiositas, sui que & suorum sanguinis commoditas & desiderium, quo Christianam Rempublicam perturbare intendunt, & puros & maculatos cum publica per-

pernicie miscere, contra antiquiorum I. C. assensum, ut in l. 1. §. sed & si erunt 13. de venire in spic. l. super statu 9. C. de quæst. & contra nostras plures Hispanicas constitutiones, quas cum alijs pluribus refert, & exorat Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quæst. 51. numero 5. per totum, & numero 29. & 30. & quod antiquissimas, & implicabiles vtriusque populi Iudæici videlicet & Gentilici inimicitias, in eorum posteros vsque translatas, ut testatur Ignacio del Villar. in d. resp. 12. numero 47. nunc facile sedari posse conentur, & audaciter asserant? Et quos nostris his temporibus cum tot insidijs, machinationibus, prodicionibusque involutos inspicimus, fideles, parcos, & pacis amatores esse, suadere nos facile profragitent? Quodque ex natura ipsa innata cordium durtitiam, & perpetuè duræ cervicis progenies sine termino traditam Exod. 32. 9. & c. 33. 3. & 7. & Deuteron 9. 6. nunc lenem & placibilem sociam nobis tradere, & suadere audeant? Et quam sine termino in dies actam in descendentes post plures gradus experimur pluries, scilicet iam, & mutilatam post tantum quatuor gradus Sophistæ nostri calidè asserere non sinant? Quodque olim ob exilij merum, nunc vero ob pænam tremendæ inquisitionis vitandas Christicolæ factos, virtutis amore orthodoxam Religionem amplexos dicant, & nobis socios cum æqualitate tradant? Intèrque mites, & superbos, inter humiles, & iracundos, inter fideles & proditores, inter pudicos, & impudicos nullum velint hi. sua utilitate ducti, discrimen constitueret? Quodque apud Hispanos omnes indebili infamia notatos, & vniuersæ conditionis effectos, honore iam inducere, & dignitatibus illustrare velint nostri pietatis amatores, seu, ut potius dicam, boni communis destructores? Et quod immortalem totius generis notam, quæ sicut personalis, de factio saltem, perpetua est; l. palam 47. de ritu nupt. gloss. & DD. in l. 3. & 4. C. ex quibus caus. infam. v. r. & specificè in nostro casu loquens tenet Fr. Emman. Roder. tom. 2. regul. quæst. 14. artic. 3. sub versu. Quantum ad tertium, ex tempore delere, & eius nomen manentibus effectus è hominum memoria abradere conentur? Et sint obliti Dieterij Placiti, *Hominum immortalis est infamia, etiam tum vitui, tum eam esse credit mortuam*, refert Ouald Illiger ad Donel. lib. 18. commun. cap. 8. sub littera XX. pag. 129. Acebed. in l. 3. numero 38. tit. 3. lib. 8. & c. 1. Vidimusne malum semen etiam pluries in fertili, & bona seminatua area bonos fructus eijcere? nequaquam, ut pluribus probat Matth. de Afflictis ad Neapolit. constitut. in Procemio post mundi machinam n. 17. & 18. & si aliquando hoc accidisse dicant, raro tamen esse fatebuntur, quod in consideratione non esse iura proclamant, ut bene consideravit Did. Velasquez in d. def. s. statuti Toletani cap. 58. Prohibitio iure vni imposta terminaturne postea quotò in gradu in descendentes suis, videas quod non in l. fin. C. de ver. sig. cap. §. Jo. c. autem, etiam dum, de his qui feudum dare possunt, gloss. 1. Gallus, §. nunc de lege Velleran. de liber. & p. s. libum, Bart. in l. libero rum. numero 16. de ver. sig. g. maxime cum non est maior ratio exclusionis vnius, quam alterius, vel si ex persona exclusi succedere intendatur, ut novissime probat pluribus adductis D. Io. del Castillo contro. vers. lib. 3. cap. 15. n. 63. & tom. 6. lib. 5. cap. 119. numero 13. & seqq. Peregr. de fideicom. art. 26. numero 2. & art. 27. numero 18. Petr. Sured. de r. c. numero 7. & cons. 85. numero 10. Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

volum. 1. & inhabilitas medij influit inhabilitatem in extremis l. vna prædica 3. de ser. vit. nullis. Bald. in l. ant. si quas ruinas, ad fin. C. de sacros. Eccl. Fulgol. cons. 86. ex factis, col. 2. Et exclusa radice non excluditur quidquid ab ea provenit, secundum eundem Bald. in l. maximum vitium, C. de liber. præterit. Guil. Benedict. in cap. Rainucius, verb. duas habens filias, numero 1. 4. cum seq. de testam. Anton. Peregr. d. art. 27. numero 6. & 18. Menoch. cons. 172. lib. 2. Et radice corrupta nonne corruptum est quidquid provenit ab ea? fateretur Bald. in l. qui rem, Cod. locati, Mantica de tacit. & ambig. libro 2. tit. 10. numero 4. Zaccus consil. 5. numero 95. libro 1. & cons. 18. numero 10. Et si filij indigni sunt, poterit esse dignus adnepos? negant communiter omnes, majori ex ratione adnepotem indignum judicantes in l. si vna marit 6. de bon. matris, Bald. cons. 34. lib. 1. Paul. cons. 119. lib. 1. & cons. 91. lib. 2. Rom. cons. 445. Et exclusio vnius gradus nonne extenditur ad omnes? rectè quidem, l. si quis filium, 34. C. de inoffic. testam. l. fin. C. de natur. liber. l. liberorum, 220. de verbor. sign. Auth. de hered. & falsis. §. reliquum, ubi Angel. notat, & per plures quos cumulat Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quæst. 6. à numero 220. Et si communi iure hi digni ad honores fuerint habiti, tamen indigni experientia facti per nostra statuta iuste omnes excluduntur, quasi ex venenato semine venenati, semper oriantur fructus: sicut & suspicio in capite suspicionem generat in exinde provenientes, Bald. in l. 1. c. ff. Kell. pron. Craveta de antiq. v. p. scil. Quarto limitatu, numero 8. Fusario de substitut. 9. 317. numero 2. & 4. Et est ne injustum excludere, seu admittere certum genus personarum tam per legem, & statutum quam per pactum? nullibi tale scriptum videbis, sed contrarium potius, text. est in l. codicillis, alias, l. Lucius Tullus 88. §. marit 16. de leg. 2. l. si ita quis 135. §. ea lege 3. de verbor. obligat. Bart. in l. fin. ad Trebell. Bald. & Salicet. in l. fin. Cod. de liber. præter. Præcipue quando ad admissionem interfunt benemerita, & ad exclusionem demerita & ingratitude, ut in d. §. marit, l. à quibus 27. si pater 4. de donat. plura And. Tiraq. in l. unquam, verb. donatione largitus, numero 19. cum seqq. & à nu. 142. cum seqq. de revocand. donat. Imò jus ex præsumpta testatoris voluntate exclusionem vocatorum admittit ob superuenientes inimicitias & odia, l. 4. §. fin. & l. 1. §. de l. ex parte 22. de adm. leg. Mantica de consil. vlt. vol. lib. 2. c. 5. Peregr. de fideicom. art. 19. numero 34. Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quæst. 48. numero 122. & seq. & nu. 142. & 144. & 148. At quæ majora demerita, quæ ingratitude major, quam Iudæorum? ut pluribus probavi in anteced. quæst. §. 4. ex quibus excludantur cum sua progenie à quibusdam honoribus, & dignitatibus, quas salvas fore antiquis Christianis descendentes à fidelibus, & pijs parentibus, qui onera plura pro fidei defensione, & propagatione passi fuerunt, maxime oportet, decens, ac vtile, & maxime esse iustum, nemo sanæ mentis inficiabitur. Et quidem rectum non videtur, quod olim indigni ad seruiendum Regibus, & eorum domibus, ut in l. 2. tit. 9. part. 2. animadvertunt Ignac. del Villar. d. resp. 12. numero 141. Villadiego in l. 3. gloss. 3. tit. 2. lib. 12. fin. Camillus Borrellus de præstantia Regum Hispan. cap. 69. numero 31. nunc ad seruiendum in domo & causa Dei & Reipublicæ digni reputentur, & ideo receptum est velut iustissimum, quod descendentes ex antiquis Christianis præferantur Neophyti & eo-

rum descendentes, ut voluit Ripa in cap. eam te, nu. 32. de re script. Avend. in cap. Prator. i. part. cap. 19. cap. 19. vers. ceteri vero. August. Caput de regimin. resp. cap. 3. nu. 13. v. c. f. & nota quod Christiani antiquiores, & post eos Ricciol. de Neophyt. cap. 5. nu. mer. 13. post tractatum de iure personatum. ¶ Heu! vae tibi orthodoxa fides, si te illi defendant, qui ortum ducunt ab irridentibus te, à conspuentibus te, ab spernentibus te, vae tibi fides, si à progenie eorum tuearis, qui Christum tuum capesserunt, flagellarunt, & cruci turpissimè tradiderunt? Vae tibi fides, si tui oppugnatores, tui hostes, & invafores ab illis terreantur, & premantur, qui ortum ducunt ab eiusdem sectæ sectatoribus, & per eandem viam grassantibus! ¶ Heu! vae tibi, Sanctissimum Propugnaculum, sancta inquam inquisitio, quæ sola in nostra Hispania hæresum extirpatrix diceris! Vae tibi, si tuum brachium rexeerit hi, adversus quos erecta fuisti! quomodo ab illis honoraberis, quos inhonorasti? quomodo exaltaberis ab eis, quos turpissimè humiliasti? quomodo diligaris ab eis, quos semper odio habuisti? vae tibi Ramus vitidæ olivæ, quia citò arefies, & inverteris, si ab eis fulcians quos virtute aridos, & rigore plenos semper cognovimus! Vae tibi gradus fulgidus, quo huius venerandi Tribunalis constans, & perpetua significatur voluntas, cum inconstans, & fluctabilis citò efficiaris, si ab eis dirigaris qui nihil rectum agnoverunt, quomodo maiorum suorum facinora, aut alia eis similia inquirant, & detegant? quomodo reos capient? torquebunt? & severe punient? si suimet sanguinis vestigia in eis met imbuta respiciant, nonne maiorum suorum exempla, si rectè faciunt, damnant? & ex eo verecundam sibi, & trepidam faciem reassument? Quidem certè, si rectè faciunt; sed non ita, qui ratò, aut nunquam rectitudinem inveniunt, cum eam, & iustitiam odio semper habeant, & suos & eorum mores semper diligit, et si pravi existant & sinuosi, si in similibus cum similibus facit, quod Plutarch de educat. liber. & Euripid. in Hippolyto, dixerunt nempe memoriam scelerum patrum, in similibus genus deprimere animum ad bene res gerendas. ¶ Vae inquam, nostræ vniuersæ Hispaniæ si imperium, & aliquis sit potestas penes sabbatizantes, & eorum infectam progeniem, quia nos omnes subiugabunt miserè, si iustitiæ habeant exercitium, iniquitatibus, & iniurijs vniuersam circuibunt terram, & dissipabunt, si ad honores & dignitates ascendent, superbia nos humiliabunt, & compriment. ¶ Vae Communitatum, & Ecclesiarum, quia ex eorum societate pacem & tranquillitatem non agnoscent, & abundabant rixis, contentionibus, & ruinis; vae quidem vexillorum, & victoriarum, quibus semper Hispanica exaltata est militia, & ab exteris nationibus timori habita, si sub ea degant timidi, & vilissimi Hebræi, & eorum progenies, qui proditores, & falsi sæpè fuerunt comperti.

49 Vae vestri Christiani veterani, antiqui, & nobilissimi, si in communitatibus & honoribus socios habeatis hos infæcos sanguine, quia honore denudabitis, & ab eis ignominias patiemini, cum maximè sint elati superbi, & falso honore cupidi, qui facillè alios spernunt, & irrident, & dum eos sublimiores habent, se calumniosè humiliant, & hypocritas fingunt; si verò nos eis subsumus, & ipsi potestate vtantur, nos vilipendent, & trucidabunt.

¶ In statutorum quidem initio plurima fuerunt ex-
 50 perta damna ex admissione infectorum, quæ postea cum eorum exclusione sublata fuerunt, & usque adhuc nos à periculis præservarunt per plurimis, ut experientia quotidie docuit, & nunc post tanta beneficia, & utilitates, nociva, & refecanda Sophistæ nostri nostra dicunt statuta. Quid magis? ¶ Reiciantur quæ ipsi, & sua iniusta, & per-
 51 riculosa petitijs; honorentur & venerentur sancta & vtilia statuta, bono communi plusquam exco-
 52 gitari potest conducibilia: reiciantur Prose yti Iudæi exemplo antiquæ & Divinæ legis, ¶ quæ
 53 Profelytos, & suam progeniem ab honoribus, & prærogativis reiciebat, ut refert Abulen. in
 Math. cap. 43. quæst. 90. Par. m. de origine Inquisit. libro 1. tit. 3. cap. 5. nu. 23. fol. 87. Fr. Io. de la Puente in sua convenientia vtriusque monachia, libro 2. cap. 19. §. 4. folio 212. & puro quod divina providentia assimilari in hoc voluit novam, & antiquam legem, ut sicut olim Iudæi Profelytos perpetuo expellebant, ita & hodie nos proteruos ipsos Iudæos à nostris congressibus repellamus. ¶ Et licet sancta statuta, & modus servatus circa
 54 probandas qualitates sanguinis aliquando nociva videantur, quod nego, parum aut minimum est respectu publicæ utilitatis, quam ex statutis auctam indies, ac magis ad oculum experientia docuit, & sic summa ex ratione sunt intacta servanda, l. prescript. 12. §. 1. Cui & à quibus, cum similibus, l. in l. quod si Ephesi, §. interdum, in fin. de eo quod certis loco, Cardin. Tusch. littera E, conclus. 312. nu. 16. & 17. tom. 3. maximè ex ipsa experientia, §. penult. in fin. de satis dat. cap. quam si. 6. de elect. lib. 6. cum adductis per August. Barbof. Aviom. 88. pag. mibi 55.

Secunda quidem species, in qua Ricciolus, & Augustinus Barbofa nostra approbant statuta, est, cum prohibitio est restricta ad certas Ecclesias, seu communitates iuxta tradita per Rotam in vna Hispanens. vot. 21. Aprilis 1597. coram Gypso, qua ratione Ecclesiæ Toletanæ, & aliarum in Hispania existentium statuta probata, fuerunt, quod reperit idem Barbofa de canonic. c. 13. nu. 29. de quibus & nos loquimur, non vero de statuto generali ad omnes Ecclesias, & communitates Regni, quod potius lex, quam statutum dici debebat, & diversum à nostro videtur esse instituto, ni locum habeat Riccioli, & Barbofæ præsuppositum in statuto erecto circa omnes communitates vnius civitatis, cuius iustitia & ratio magis esset dubitabilis attentis ipsorum rationibus.

Sed mihi in neutro casu vllam gignit dubitationem nostra opinio, & nostrorum statutorum summa utilitas, & ratio, tum quia eadem versatur absque discrimine vllò in hac sicut in illa specie: tum etiam quia sicut favorabilia, & vtilia prædicta sunt statuta respectu communitatum particularium, in quibus eriguntur, ut supra est dictum dicemus, & probabimus in sequenti quæstione; ita etiam respectu vniuersi Regni, aut vnius civitatis, & oppidi, in quo similia erigerentur statuta, à quorum commodis non iuste privati possent. Tum denique quia natura & utilitas prædictorum statutorum sumpta ab eorum fine & damnis ab eis præcautis, mutari non potest ex diversitate, seu multiplicitate communitatum, seu Tribunalium, à quibus propriam non sumunt naturam, sed ab eorum causa & fine, per quem regulari debent, non ex pluralitate,

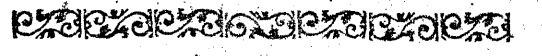
litate, aut paucitate subiectorum, quorum maior aut minor numerus non lauat speciem, ex vulgaris, quibus adde alias rationes supra relatas, & referendas in sequenti quæstione.

Atque ita vidimus, quod simile statutum, seu consuetudo vniuersalis adest in Cathalonia non non admittendi simili effectos macula ad officia & honores publicos, ut refert Ludou. Peguera de crim. 13. 14. & Fontan. de pact. nupt. claus. 1. p. 1. n. 104. quod iustissimè fit, & servatur.

56 Tertia species Riccioli, & Barbofæ est, cum prohibitio, seu generis distinctio per patronum seu fundatorem fit in limine foundationis Ecclesiæ seu loci pij, aut capellanæ, quam iustam fa-
 57 rentur, quia quilibet in re sua quascumque apponere potest conditiones pro suo libito, etiam si contra ius fuerint, ni impossibiles, aut iure manent improbatæ. Lambertin. de iure patronat. 1. p. 7. 9. nu. 52. ¶ & eius voluntas in vocationibus, & conditionibus primum locum obtinet text. in l. in conditionibus 19. l. Pater Severinam 101. de condit. & demonstr. Pelaez de maioratibus 1. p. q. 50. n. 1. & 2. p. 9. 1. à n. 30. cum seqq. ¶ Et similes conditiones, quæ expellunt Neophytos, & eorum descendentes, & tantum admittunt descendentes à Christianis veteranis, approbant expressè Perezius de Lara de annuer. & capellan. lib. 2. c. 4. nu. 1. & 10. Otalora de nobilit. 2. p. 3. principalis. 7. nu. 26. honestissimè, & iustissimam similem appellat conditionem Pelaez de maiorat. 1. q. 51. nu. 2. & 3.

59 Ex quibus primò inferitur, quod et si prædicta statuta adversus ius commune esse videantur, ex cap. eam te 7. de re script. ubi animadvertunt Abb. n. 7. Felin. 12. Ripa. 29. vers. vltimo noto, & ita pluries per Rotam iudicatum tradit idem Barbofa in d. gl. 17. sub n. 27. alias nu. 20. tamen cum vtilia, & maximè necessaria in nostra Hispania experientia pluries dixerit, & publicæ consulant utilitati, ut in seq. quæstione latius dicam, per quam & iuri naturali derogatur, l. 1. de vsucap. Sigismund. Loffred. cons. 14. n. 12. nec omnino odiosa nec restringenda veniunt, ut dicam in seq. quæstione contra Ricciol. Barbofam, & alios.

60 Secundò inferitur cavendum esse ab eo quod idem Ricciol. d. c. n. 13. & Barbofa in d. gloss. 7. n. 21. alias n. 13. constituunt quod videlicet hæc puritatis statuta, vel sunt nulla iudicanda, aut saltem iniusta, quod nullo modo ferendum est, quocumque loquatur sensu, nam ut patet, non solum iusta, & valida sunt, sed etiam vtilia, & maximè commoda Reipublicæ, & vniuerso Regno, tam ex dictis, quam ex latè dicendis in sequenti quæstione.

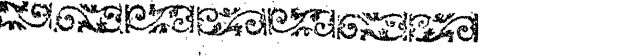
QVÆSTIO III.

Vtrum statuta, quæ puritatis, & nobilitatis qualitates exposcunt odiosa sint, an verò favorabilia.

Quæstionem in tres partes dividam, ut aptius explicata, ac enodata maneat.

De opinione usque nunc recepta circa pro-
 Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

- positam quæstionem.
- 2. Meam, & novam proponam sententiam.
- 3. Aliquas vtilis, & quotidianas illationes proferam ex præcedentibus deductas.

§. I.

Quid circa propositum dubium usque adhuc fenserint Nostrates.

SUMMARY.

- 1 Statuta omnia stricti iuris sunt, & velut odiosa strictè interpretanda, maxime quæ sunt iuris communis correctoria. Contrarium, num. 19. & seq. maxime, n. 25.
- Puritatis stricti iuris esse videtur veluti contra ius commune, n. 2.
- Confirmari debent à Summo Pontifice, seu à Principe. Et puritatis confirmata extant à Summo Pontifice, n. 21. & 22.
- 3 Descendentes arceri ab honoribus propter prædecessorum delictum pœnale est, & exorbitans, & strictè venit interpretandum.
- 4 Omnia quæ feruntur contra ius commune odiosa sunt.
- 5 Verba statutorum strictè accipienda, & ubi cessat cessat statutum, n. 6.
- Vbi non congruunt non congruit dispositio, nu. 7.
- Nec habent locum in casu omisso, n. 8.
- Casus omisus in statuto pro omisso censetur, n. 9.
- Statutum si voluisset casum comprehendere illum expressisset, n. 10.
- Puritatis intelligendum iuxta verborum proprietatem, etiam si latè casum comprehendat, numero 11.
- Loquens in casu vero non extenditur ad fictum, nec præsumptum, n. 12.
- In vno genere personarum ad aliud non extenditur, n. 15.
- In vna causa inhabilitatis, seu macula ad aliam non adducitur, n. 16.
- Excludentia à certis Officijs, & dignitatibus non extenduntur ad alias, n. 19. ubi agitur de constitutione Clementis VIII. loquens de descendentes ab Hebræis in Regno Lusitania.
- 13 Interpretatio in statutis fieri debet de his, quæ sunt propriè talia, non vero secundum quid.
- 14 Statutum loquens de reconciliatis & eorum descendentes in certo gradu de veris intelligendum non de præsumptis.
- Et de descendentes à Iudæis, & Sarraçenis locum non habet in descendentes à Gentilibus, numero 16.
- De pœnitentia ob hæresim locum non habet in pœnitentia infligta in sancto Officio ob alias causas præter hæresim, nu. 18.
- Loquens de certis dignitatibus, & Officijs ad diversa non extenditur, n. 19.
- 23 Ratio eadem versatur in extensione statutorum ad extensionem legum.
- Nulla alia circa hoc considerari debet, ni quod sit dispositio contra ius commune, nec-ne, nu. 4.

Certum iure, & omnibus commune est, quod statuta omnia stricti iuris sunt, & velut

odiosa strictè interpretari debent ex textu in l. 1. §. hoc interdum, 4. de fone, l. cum quidam, 15. de liber. & posth. l. 3. §. hoc verba, 6. ubi DD. de neg. gest. & alijs adductis à Burgos de Paz. in l. 1. i. tauri, num. 584. tenet Bart. in lege omnes populi, n. 60. de iustitia & iure. Mich. Grass. communis opinionis libro primo c. 3. verb. statutum q. 22. Alber. à Rotat. lib. 1. de statutis, quasi. 9. Andr. Gayl. lib. 2. observat. 33. numer. 9. Stephan. Gratian. decis. 45. n. 14. Petr. Surd. decisione 91 numero 6. Roland. à Valle. consilio 95. incipit. In hoc articulo, n. 7. libro tertio Cephalo. consilio 126 numero 22 libro primo consilio 210. numero 36. libro 2. maxime in his quæ sunt iuris communis correctoris, ex d. l. 3. §. hoc verba, de negot. gest. ubi hoc ita notat Bart. l. constitutionibus, 4. ad municip. l. si verò 64 §. de viro, 9. solur. matrim. l. 1. c. de iure dotium, l. precipimus, 32. C. de appellat. l. sancimus, 27. C. de testam. Bart. in lege si constante, n. 39 43 & 49. ubi etiam Ripa, fol. matrim. Lambert. de iure patron. libro secundo p. prima questione 2 numero 19 Sacramento libro primo sel. Etar. cap. 12. nu 5 Aym. Crauet. de antiq. tempor. 4. part. §. videamus modo de aliquibus limitationibus, numero 22 & §. absolutie differentie, nu. 38 Io. Vannez Parlador. 1. tom. quotid. differ. 39. n. 10. latè Ande. Tiraq. in l. communi glossa 2. numero 22. & in lege si nunquam, verb. libertis, n. 73 C. de reuocand. donation. Menoch. de recuper. possession. remed. 14 numero 17. & de adpisc. remed. 4. numero 35. Villalob. communis opinionis lictera E. num. 15. Viuiò eodem tract. op. n. on. 270 numero 1. Dec. consil. 438. numero 5 & consilio 58. numero 3 tom. 2. & consil. 625. numero 4. Georg. Nata. in tract. stat. repellent. fœmin. q. 9. 3. quæst. princ. p. Petr. Gerard. sig. 7 n. 20. Messia ad l. Toleti 2. parte fundam. 1. n. 20. & 21. Zephal. consilio 178. num. 9 & consil. 246. numero 12. & consil. 247. numero 38. Aretin. consil. 130. nu. 3. Alph. n. à Villagut. de extens. leg. q. 1. unde extensio. leg. cor. rect. & pœnal. simul numer. 92. 134. & 144. quam opinionem communem omnium esse aperte patet.

2. Quæ locum habere videntur in statutis puritatis, de quibus loquimur, quæ sunt iuris communis correctoria, tum quia habilitantur ad officia, munera, & dignitates à iure communi concessam, vt in c. eam 7. de refer. magna ex parte tollunt & euerunt, † tum quia accere descendentes à prædictis honoribus ob maiorum suorum delicta, aduersus tex. in c. non debet. 21. ubi gloss. de reg. iur. in 6. cum similibus, pœnam continet, atque idè pœnale, & exorbitans est, & per consequens strictè venit interpretandum secundùm Gloss. & Abb. n. 7. Fel. 12. Ripan. 19. vers. vltimo not. in d. c. eam 7. de refer. & per eundem text. ita tenent Lambertin. de iure patron. libro 2. l. p. q. 2. art. 19. Perezius de Lara de capell. lib. 2. c. 4. n. 40. & 41. Valençuela consil. 90. à n. 201. cum seqq. & consil. 91. n. 37 & 76. & nouissimè Ricci. de Neophytijs c. 7. n. 1. capite 2. & Aug. Barbosa de offi. Episcopi. l. p. titulo 2. gloss. 17. n. 27. in alijs est n. 29. ubi pluries in Rota ita decisum commemorat. Velasco de priuileg. pauper. 2. p. q. 65 §. 2. n. 199. Gironda de priuileg. explicans. n. 1444. Poteus decis. 267 n. 2. l. p. idem Barbosa, quem post hæc præ manibus habuimus, de canonicis. c. 13. n. 30 & 59.

4. Ratio est, quia omnia, quæ contra ius commune feruntur, odiosa sunt, & generalitèr omnis recessus à iure communi odiosus reputatur, ex Abb. in c. quia 3. notab. de priuileg. & in c. olim. supra Gl. 1. de verb. sign. lal. in l. qui excepti. post n. 1. de condi. indeb. Aym. Crauet. qui plures refert, de antiq. temp. 4. p. in

princ. n. 42. Iac. Menoch. de recuper. rem. 1. n. 24. Pet. Pekius de testam. coniug. libro 4. c. 3. n. 6 & idè velut odiosus strictè semper accipitur & interpretatur.

Quare introductum, quod in similibus & restringendis statutis, ita verborum sit proprietates attendenda, vt ad alia præter expressa non extendatur dispositio, ex l. 1. §. si is qui nauem, 19. vers. in re igitur, de exercit. act. & in l. non aliter. 69 in princ. de leg. 3. Dec. in l. factum, §. in pœnal. n. 10. & in l. semper in obscuris, n. 3. in l. 1. n. 11. & in l. in contrahenda, n. 13. de reg. iur. Alciat. de præsum. regula 3. præsum. vlt. n. 7. Alph. de Villag. tract. de extens. l. pœn. respectu mera pœne, n. 10. † Et ubi verba statuti cessant, debet cessare ipsum statutum, l. lalam, 19. ubi Bald. in princ. C. de collat. Messia in l. Toleti 2. p. fundam. 1. n. 11. Decio consil. 669. incipit. V. 1. 1. & p. l. 1. n. 6. Paris. consil. 98. incipit. Circa presentem consultationem, n. 30. lib. 1. † quia ubi verba non congruunt, non cõgruit statuti dispositio, l. 4. §. tertiens 6 de damno infecto. Gl. in l. mancipia, 6. de seruic. fug. Floriano de sãcto Petio in l. Prator aut. §. quod autè n. 8. & 9. de Aleator. dec. Genue 176 n. 14. † Nec habet locum in casu omisso, ex lal. in lege quidquid adstringenda, de verb. decif. Genue, 129. n. 5. Causalcano decif. 15. n. 4. p. 1. † Immo casus in verbis omissus pro omisso censetur in dispositione si extraneus, 6. de condit. causa data, d. l. si vero, 64. §. de viro, fol. matrim. ubi DD. & in lege apud Laborem, §. hoc editum de iur. Zal. consil. 7. n. 19. libro primo & consil. 22. n. 38. libro 2. Dec. consil. 555. numero 3. Burg. de Paz. consil. 8. numero 21. Crauet. consil. 161. numero 10. August. Barbosa Axioma 39. n. 7. Quia si statutum vo uisset casum comprehendere illum expressisset; Bald. in lege Reipubl. n. 1. C. quibus ex causis maior. & in c. nihil 44. numero 5. de elect. Rola à Valle consil. 91. numero 18. ex lege vn. §. si autem ad deficientis, 6. de caduc. toll. Aug. Barbosa Axioma 136. numero 5. ubi plures immò num. seq. ait, quod præsumendum est, legem noluisse, quod non expressit, ex Menoch. consil. 30. numero 8. Amendar. in præm. legis Regni Nauarra, numero 15. Ricciol. d. c. 7. n. 3. & seqq. ubi ait, non excludi illum, de cuius puritate, nec macula non constat vllis probationibus, quod reicimus infra q. 8. §. 3. n. 69. & 70. Ex quibus multa inferunt Doctores quorum hæc ad nos tantum conuadunt.

Primum, quod statuta hæc puritatis intelligenda sunt iuxta verborum proprietatem, non vero possunt ad alia extendi, etiam si ex lata, & impropria verborum significatione in eorum valeant dispositione comprehendi, vt speciatim probant Perezius de Lara in dicto capite 4. numero 40. & 41. Valençuela consilio 90. numero 203. & consilio 91. à numero 4. cum seqq. Aug. Barbosa de officio Episcopi d. gloss. 17. sub numero 27. aliàs 29. in fine, ubi alios Doctores idem tenentes adducit, & in num. seqq. plura exempla huiusce rei affert.

Secundò inferunt, quod verba statutorum loquentia in casu realiter verò non extenduntur ad casum præsumptum seu fictum, ex Olasco decisione Pedam. vigesima prima, numero decimo tercio. Rolan. consilio vigesimo septimo numero vigesimo secundo, & ex adductis per Farinac. prima parte fragment. lit. E. numero 215. †. Quare receptum quod interpretatio debet in statutis fieri de his, quæ sunt proprie talia, non autem secundùm quid, ex lege si maritus, decimo quinto paragrafo legis Iulia prima Ad l. Jul. de adulter. l. merito, 207. de verbor. signif. defendit Franc. Con-

Concius in Rub. de offic. delegat. numero 47. versio. undecimo accedat, prout eum, & alios refert & sequitur Narbona in lege secunda glossa vigesima, numero septuagesimo tertio, tit. 1. lib. 4. recop. in explanatione concordie familiarum Sanctæ Inquisit. quæ est vetior sententia in statutis correctoris loquendo, quàm alia contraria relata per Farinac. in d. lit. E. numero 214. ex clement. 1. & ubi gloss. verb. in eisdem. prop. fin. de atate & qualit. Anton. de Butrio in cap. si fallent. 1. & 12. de consuetud. & in cap. 1. fallent. 1. de tempore ordin. in 6. lal. in fine num. 5. de in ius uocando. Olasco decif. Pedam. 147. num. 3. Alphonsi. à Villagut. de extens. leg. correct. & pœn. simul, ante num. 1. & 25. vsque ad 36. † Quod verificari poterit in nostra puritatis materia, si statutum repellat hæreticos Reconciliatos per sanctum Officium, & eorum descendentes in certo gradu, vt adest in sancta Ecclesia Hispanensi, quia intelligi debet de hæreticis formalibus, & veris reconciliatis, & de eorum descendentibus, non verò de hæreticis præsumptis reconciliatis ob iuris præsumptionem prout colligitur ex Abb. in cap. inter. 10. sub numero 4. & 6. de purgat. canon. Puteo. decif. 400. libro 2. Valençuela consil. 90. numero 34. & consil. 91. numero 6. quod an verum sit in omnibus generalitèr statutis puritatis, & de eius ratione & intelligentia latius despiciam infra quæst. 4. §. 3. numero 25. & hac eadem quæst. §. 3. illat. 2.

Tertio inferunt, statuta loquentia in vno genere personarum non posse extendi ad alias dissimiles, seu diuersi generis, ex traditis per Tiraq. in l. si nunquam, verb. libertis, numero 30. C. de reuocand. donation. Ignac. del Villar. in sua sylua resp. 7. 4. part. numero 2. Zephal. consil. 59. numero 26. tom. 2. & consil. 114. num. 7. Alciat. respons. 326. numero 1. Cæpol. consil. ciuili. 7. numero 16. Roman. consil. 92. numero 3. Rola à Valle consil. 24. numero 9. Marc. Anton. Eugen. consil. 18. numero 52. consil. 45. numero 34. Alphonsi à Villagut. citato loco de extens. lege exorbitant. numero 11. † Velut si statutum loquatur in descendentibus à Iudæis, & Mauris, non poterit intelligi, nec practicari in descendentibus à Gentilibus, vt cum Ricciolo de Neophytijs, c. 7. nu. 30. & 31. defendam, contra Perezium de Lara infra hæc in quæst. §. 3. illat. 6.

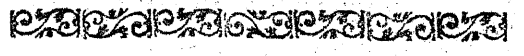
Quarto inferunt, statutum loquens in vna causa inhabilitatis, seu macule non posse extendi ad aliam diuersam, seu diuersi generis, ex d. gloss. verb. in eisdem, vt per illum text. in clem. 2. de atate & qualit. Plaça in epib. delict. lib. 1. c. 1. n. 15. Ripa in l. si constanti, num. 66. solut. matrim. Nicol. Euerard. in loco à ratione legis stricte, n. 7. & 10. Alph. à Villagut. Rubi. de extens. legum correct. & pœn. simul, an. 2. cum seqq. pluribus, ubi multos adducit; † Veluti si loquatur statutum de inhabilitate, ob pœnitentiam in sancto Inquisitionis Officio impositam propter hæresis facinus, non poterit extendi ad pœnitentiam iniunctam ab eodem Sancto Officio ob alia causa præter hæresim, seu, loquens in macula contracta ob causam reconciliationis, non poterit extendi, nec intelligi in causa pœnitentie, quia hæc non est eiusdem rationis nec potentie, sicut illa expressa, de quibus latius agam infra hæc in quæst. §. 3. illat. 5. & quæst. 4. §. 3. ex n. 21. cum seqq.

Inferunt quinto, quod statutum seu constitutio loquens de repellendis descendentibus à Iudæis, & Mauris à certo genere dignitatum, seu officiorum, non potest extendi ad alias dignitates, seu officia. de Purit. & Nobilit. prob. Pars I.

ficia, vt ex Gonçalez ad reg. 8. Cancill. gloss. 45. in princip. à num. 39. docet Barbosa de Episcop. muneris, 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 28. & 29. & in 2. edit. est n. 30. & 31. exemplum constituens in constitutione Clement. VIII. qua repelluntur descendentes ex Hebræis vsque ad septimam generationem à Canonibus & præbendis, ac dignitatibus cathedralium, & à principalibus dignitatibus Collegiarum Ecclesiarum Regni Lusitaniæ, &c. nempe quod non extendatur ad præbendas portionarias, nec ad alias, quæ canonicatus non sunt, nec vocem habent in capitulo, quod quidem verum puto, & latius videri poterit penes relatos. In quantum verò loquitur prædicta constitutio de principalibus dignitatibus in Ecclesia Collegiata intelligenda est de vna tantum principali, non de cæteris, vt ex alijs probat idem Barbosa ex num. 30. cum seqq. & in 2. edit. ex num. 32. nec etiam extenditur constitutio ad Parochialem accessorie annexam alicui dignitati, seu canonicatu ex ibidem non inclusis, quem habere poterit, qui non est præditus prædictis qualitibus, quamuis Parochialem habere directè non possit ex eadem constitutione, vt multis probat idem Barbosa ex num. 32. in 1. edit. in 2. verò ex num. 34. cum seqq. loco citato, cui addè quod statutum loquens de adquirentibus ius ad beneficium, non debet intelligi de continuantibus suum ius, & sic nec de regressu ad beneficium, vt dixit Rota apud Puteum, decisio. 267. parte 1. de quibus vide eundem Barbosam iterum de eisdem agentem more suo, cum pluries repetat ad litteram in vno tractatu seu quæstione, quæ in alijs iam dixerat, & ita quotidie nouum librum facile in publicum edit, vide inquam illum de canonic. cap. 13. ex n. 48. cum seqq.

At statuta idè odiosa reputari, quia stricti iuris esse iudicentur, sustineri non posse videtur, esto sit aduersus communem relatam, quia differentiam bonæ fidei, & stricti iuris tantum in contractibus iure admitti, non verò in legibus, nec statutis, quorum proprium est, de nouo aliquo statuere, multis probat Franc. Duaren. in l. 1. lictia de adquirenda possessione, & Alexander Turaninus libro singulari de legibus, tertio parte capitis quinti, numero septimo, & sequentibus, quos refert, & sequitur Osuald. Illiger. ad Hug. Donel. libro vigesimo sexto, commentariorum, capite secundo lictera A. pagina mibi, millesimo trecentesimo nonagesimo primo. † Quod indubitabilis est cum statuta prius confirmari debeant à Summo Pontifice seu à Rege, aut eius magno senatu, cui legis condendæ tantum imperium est ex lege decima quarta titula sexto libro tertio & libro octauo, titulo primo libro septimo recop. cum adductis à Matienço in lege 4. glossa quarta n. 2. tit. 14. lib. 5. recop. Io. Gutier. de iur. confirmat. 1. p. c. 38. n. 1. & lib. 3. practiq. 23. m. 10. Garcia de nobilitate in inscrip. num. 12. ubi num. 13. de Collegiorum statutis loquitur. † Sicut nostra puritatis statuta, de quibus loquimur confirmata extant à Summis Pontificibus, vt decisum pluries est in Rota, & refert Perezius de Lara dicto capite quarto numero secundo. † Et cerè omnes rationes, & iura tam ciuilia quàm Pontificia, ex quibus colligitur extensionis, seu restrictionis materia, aut loquamur in fauorabilibus, aut in odiosis, penalis, seu correctoris, expressè loquuntur, & locum habent in legibus, ex quibus trahuntur ad statuta, quia eadem ratio in eis versè

fatur, vt facile quisque colligere valet ex superius relatis, & congestis à Nicol. Euerard. in locis legal. loco à ratione legis stricta, & à ratione legis larga, nu. 45. & segg. & num. 55. & 55. & 65. Villagut. in locis superius relatis, Aym. Craueta de antiqui. temp. 4. part. in princ. nu. 147. in fin. vers. Contrarium. quod imo. & à Fatnac. in 1. part. Fragment. lit. E. à num. 50. vbi latissimè de hac materia. ¶ Quare Sarmiento lib. 3. select. interpretat. cap. 11. à num. 1. cum segg. nullam aliam inuenit rationem, qua statutum extendatur, seu restringatur, in quod sit contra jus commune, necne, quia leges ex hac ratione extensionem, seu restrictionem patiuntur, ita vt nulla ratio sit præcipua, qua statuta dici valeant stricti iuris, seu canonice constitutiones, obseruari debent, & nec odiosa, nec strictæ interpretationis iudicari quatenus cæteræ leges, & constitutiones iuris extensionem, seu restrictionem patiuntur. Circa quam nouam (contra antiquiorem) opinionem plura satis eruditè congerit doctissimus Alphons. Carrança de pa tu legi. c. 2. §. 4. num. 44. vers. Quod verò, & num. segg. vbi num. 46. & 47. tradit nostram iam dictam rationem, quem non vidisse ante hanc editionem nos pœnitent, factum enim libenter ad multa tanti viri eruditionem huic operi profuturam. Quod quia à communi abhorret, & non est meum hic ex professo, nec largi de ejus veritate, & certitudine agere, quid reuera communi in hac nostra quæstione pro veritate sit tenendum in sequenti §. dispiciam.

§. II.

Nouè ostenditur quando puritatis statuta favorabilia, quando verò odiosa reputari debeant.

SVMMARIVM.

- Statuta puritatis ob Reipublica, & totius Regni utilitatem adinuenta, & nu. 35.
1 Publicè interest dignitates & familias ita saluas manere: vt fordida stirpes nobilibus non misceantur. Nobilitas perit ex immixtione impurorum, ibid.
2 Interest Reipublica scire spurios & alios hominum defectus, & quod boni cum bonis misceantur.
3 Cautio ne nobiles familie impuris, & improbis misceantur, intendit, eas ab omni labe præseruare, quod publicè interest, & favorabilia est.
4 Statuta puritatis intendunt, ne fordida, & impura familiae splendide, & puris misceantur, & quod nota sint.
5 Sanctum Inquisitionis Officium institutum fuit ad puniendos hæreticos fidei inimicos.
6 Fidei propagatio in publicam vertitur utilitatem. Et eius causa favorabilis est, nu. 38.
7 Ex hæreticorum punitione pax & tranquillitas Hispania, qua publicè interest, provenit.
8 Descendentes hæreticorum non debere admitti ad

- eam præclarum munus ipsa dictat ratio naturalis.
11 Quilibet suos diligit, & bonum exoptat, & de facili reddit ad primænam naturam, num. 12.
12 Res quelibet reuertitur facili ad primænam naturam.
13 Bonum publicum exoptat, non aliàs admitti ad sanctum Officium Inquisitionis, nisi nati ex honestis & puris parentibus.
14 Ordines militares ad fidei hostes oppugnandos fuerunt adinuenti à quibus bello debellatur: sicut in sancto Officio iurium deprimuntur gladio.
15 Senatus Regium ordinum statutum puritatis rigide obseruat. Et si ex aliqua graui causa dispensatur, quod raro fit, à Summo Pontifice confirmatur, & in scheda gratia exprimitur.
16 Pax in Ecclesijs, & communitatibus seruari publicè interest, & num. 22.
17 Ecclesie & communitates non parum condecorantur civitatem & Regnum.
18 Propagatio communitatum ex pace consequitur.
19 Concordia parua res crescunt, discordia autem maxima dilabuntur.
20 Nichil magis ad conseruationem decet, sicut concordia. Nec plus tranquillitatem perturbat, quam sciorum sinistra mors, nu. 23. Consortium vniu. sæpè multos corrumpit, ibid.
21 Tumulti & seditiones pernamque à maculatis oriuntur.
22 Ex Collegijs Hispania iudices integerrimi eliciuntur.
23 Iudices oportet clari esse sanguine.
24 Inuria Regem prosequitur patrocinaus maculatos ad obtinendum officia publica.
25 Ignobiles sanguinis puri preferendi Neophytis, & eorum descendens in obtinendis publicis officijs.
26 Publicè interest nobiles & puros Collegijs admitti.
27 Origo natalium inspicienda de iure communi inelargiendis publicis officijs.
28 Iudai & Mauri eorumque descendentes ob prauos mores odio iustitiam habent, & ad omne sunt proclives malum, & non continentur sub statuto fundato in æquitate.
29 Potestas exercendi officia publica Iudais interdicta.
30 Mores parentum cum semine transeunt.
31 Conuersi, etsi nobiles, insidè à Collegijs repelluntur.
32 Facultates condendi maioratus & si deneganda non sint ignobilibus & rutilis, iustum tamen est denegari descendens à Iudais & Mauris.
33 Facultas obtenta à descendens à Iudais, vt nobiles efficiantur tacita hac macula subreptitia est, sicut & legitimatio obtenta ab spurio dupliciter, tacita vna spuritate ordinem dignitatum seruari publicè interest, ibi. Dignitates publicè sunt iuris, & condecorant regiam magnitudinem, & Regnum. Civitas illa magis beata est, qua maioribus fulcitur dignitatibus ad condecorationem ciuium, ibid.
34 Statuta & leges respicientes publicam utilitatem bona fidei, & favorabilia, & extendenda veniunt. Et si prorsus in aliquorum odium vertantur, num. 39. Etiam si pœnalitæ sint, num. 40.

Aut

- Aut correctoria, num. 41. Aut exorbitantia, num. 42. Aut aliàs odiosa & restringenda, numer. 43.
44 Ob publicam utilitatem licet recedere à regulis iuris communis. Etiam si incidenter in alterius odium vertatur, nu. 45. Præcipue cum primò intenditur fauor publicus secundario odium alterius, nu. 46.
47 Utilitas publica semper preferenda. Fauor & non odium considerandus, ibid.
48 Leges & statuta quatenus respiciant bonum publicum & damnum priuatum ad considerationem Sarmientis, lib. 1. selectar. c. 12. nu. 1. Explicatur, nu. seqq.
49 Leges omnes bonum prospiciunt commune aliàs tales desinunt esse.
50 Statuta puritatis primario respiciunt utilitatem publicam, secundario odium maculatis habent, nu. 52. Sunt favorabilia à respectu communitatum, respectu vero infidelium odiosa. Nomen accipiunt à digniori causa & fine, qui fauor est publicus, & sic favorabilia nuncupari debent, num. 53.

Ad quod constituo, quod hæc puritatis statuta ob Reipublicam imo totius Regni communem utilitatem adinuenta fuerit; quod ostendam tam ex iuridica ratione, quam ex ipsorum statutorum fine & causa. Iuridica enim ratio, imo naturalis penè suadet, quantum publicè interest ciuium dignitates, & familiarum condecorationem ita saluas manere, vt fordida stirpes nobilibus non misceantur, vt in l. 1. §. jed & si seruum 13. ibi. Publicè enim interest partus non subijci: vt ordinum dignitas familiarumque salua sit, de ventre inspic. custod; que partu, & in l. super statum 9. ibi. Ne aliene fortè fordida stirpes splendidis & ingenuis natalibus audeant subrogari. C. de quæst. exornat Palæaz de Mères de maiorat. 1. parte quæst. 51. num. 29. vbi num. 30. iura Regni plura adducit, quæ huc valde petiunt, & sub n. 5. vers. & interest, ¶ ait, interest. Reipublicæ scire spurios, & alios hominum defectus, conuenit Did. Velaquez in defensione statuti Toletani cap. 34. vers. Publicè, pag. 77. ex Bartol. & Angel. in l. cum qui nocentem, 18. de iniurijs, & in l. que omnia, 25. de procurat. Thom. Grammat. decisio. 37. nu. 1. & quis nobilis sit, & quis ignobilis Anton. Fab. in C. lib. 7. tit. 19. definit. 7. num. 4. ne ex eorum mixtione peteat citium nobilitas, plurimum iure commendata, vt in l. sed quæst. 12. de sponsul. l. vidus, 28. C. ad. de nuptijs, & in l. humilim, 7. C. de inacth. nuptijs, Auth. de defensor. ciuitat. §. 1. & melius in l. honor, 14. §. de honoribus, 3. de muner. & honor. And. Tiraq. de nobilit. cap. 20. Redio. de maiestate Principis verb. maiestatem, num. 42. cum segg. Osuald. & Illiger. ad Donel. lib. 15. eorum. cap. 24. littera H. in medio. Gregor. in l. 1. gloff. 7. tit. 19. par. 7. & ideo etiam interesse Reipublicæ quod boni cum bonis misceantur, vt boni ex eis orientur, ex dictis iuris probat Gracian. discipuli. forens. cap. 567. num. 8. ¶ Et cum cauetur, ne nobiles familie impuris, & improbis misceantur, intenditur eas intactas ab omni labe præseruare, quod omne & publicè interest, & favorabile est, secundum tradita per Doctores in l. 1. Cod. ad leg. lul. de adulter. Ioan. And. in addit. ad specul. Rub. de successio. ab intest. Roman. conf. 32. per totum. Curtium Iunior. conf. 9. num. 2. Zephal. conf. 3. 9. num. 33. lib. 3. Petr.

Surd. conf. 53. num. 9. Bardelonum conf. 56. num. 12. Theaur. decisio. 37. num. 6. quibus adde plura adducta infra ex num. 35. maxime sub nu. 37. ¶ Quod quidem omne intenditur in puritatis statutis, vt videlicet fordida, & impura familie splendidis & puris ne misceantur, & nota sint, & ne alias in sanguine polluant, nec cum suis prauis moribus puras sacrarum communitatum aras, quas intactas manere ab omni labe publicè interest, vt statim subijciam.

Ex fine, & causa cuiusque communitatis, & Tribunalis, in quo simile adest statutum patet. Primò in sacrosancto Inquisitionis officio, quod cum institutum & instauratum fuerit ob punitionem hæreticorum, præcipue Iudeorum, & Maurorum, nostræ veræ & sanctæ fidei inimicorum, præcedentibus ipsorum grauissimis facinoribus, vt recenset Paramus de origine Inquisitionis libro 2. tit. 3. cap. 4. d. num. 2. & alibi pluries, ad ipsius fidei propagationem, & defensionem, ¶ quæ in publicam omnium utilitatem vertitur, vt patet ex tit. 6. & Decretalium de somma Trinit. & fide Cathol. vbi communitè DD. text. in l. inter clauas 8. vers. Nemo pax; C. illo tit. cap. quædamque §. his ita, cap. unum pateris, 9. 23. quæst. 8. Doctores in cap. in fidei fauorem de Hæret. m. 6. & colligitur ex adductis à Vasquez & ab eo allegatis in 3. part. decisio. 169. cap. 1. P. Th. Sanchi in Decalog. lib. 2. cap. 2. Bellarm. lib. de pœnit. cap. 8. P. Suarez in 3. part. tom. 3. quæst. 65. artic. 4. in comment. ¶ Et quod fidei causa favorabilis sit, probat text. in clem. sepe, de verbor. signific. & Simanch. de Cathol. institut. cap. 40. num. 30. Acuna de confessorijs sollicit. quæst. 5. ubi num. 8. Paramus de orig. Inquisit. libro 3. quæst. 10. num. 39. Fr. Anton. de Soussa in opuscul. de conf. sollicit. 1. part. cap. 18. sub num. 3. ¶ Maxime cum ex hæreticorum punitione proveniat tranquillitas hæc pax, & concordia, qua nostra fruitur Hispania, quam publicè interesse nemo dubitabit, vt considerat idem Param. d. l. b. 2. tit. 3. cap. 3. à num. 28. & 46. ¶ Ad cuius numeris exercitium hæreticorum descendentes non admitti debere ipsa naturalis ratio dicit, & aperte docet: tum quia parentum moribus sapere filios iure præsumitur, nec ab eis exerceri iuste, nec fideliter sperare possumus. vt latè dicam inferius à numero 25 cum pluribus sequentibus, ¶ tum quia quemlibet suos diligere, & bonum exoptare præsumitur text. in l. isti quidem, 7. in fin. Quod met. causa, l. si pupillarum 7. §. si pater 2. de reb. eorum que sub tutela, l. nec ei, 17. de adoptio. §. si, in fin. de nexalib. cap. ex litteris, 14. de præsumpt. Alciat. regu. 1. præsumpt. 22. & 21. ¶ Et de facili reuertitur ad suorum mores & naturam, vt in cap. si gens, 10. §. d. ill. Aristot. de generat. lib. 1. cap. 19. Ioseph. Maschar. de probat. concl. 1073. num. 11. ¶ Si cut & altera quelibet res citò in suam primænam mutatur naturam, text. in l. si vnus, 17. §. pactus ne peteret, 2. vers. Quod in specie, de pallis, l. si tibi, 20. de reb. cred. l. filie, quem pater, 23. de liber. & posthum. l. si mater, 11. §. eandem 4. de excep. rei iudic. l. qui possessorem, 17. de vi, & vi arm. cum adductis per Andr. Tiraquel. de retr. act. municip. §. 19. gloff. 2. num. 4. & §. 32. gloff. 1. n. 68. & per Cravetan. conf. 102. per totum, Malcard. de probat. concl. 174. num. 16. Perçezius de Lara in d. cap. 4. num. 111. & 114. vers. oratorem, ¶ tum denique, quia bonum publicum expostular, tantum ex honestis parentibus natos, & in nihilo præcipue in sanguinis infectione suspectos ad sanctum monasterium admitti, vt ait Param. d. lib.

Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

2. tit. 3. cap. i. nu. 16. rejicique à fidei defensione, qui ab his proveniunt. qui ipsi fidei odium habuerunt, repellique iustissime à sancti officij muneribus, qui ex his nati sunt, in quorum punitionem, & detestationem ipsum sanctum fuit erectum officium: & sic quod similia statuta fuerint erecta in fidei favorem dicit Rota apud Puteum dec. 267. n. 2. part. 1.

15 Secundo etiam eadem ratio versatur in his condecorandis ordinum militarium congressibus, & honoribus, qui ad fidei hostes oppugnandos fuerunt adinventi ut Hispanici historici referunt, & è nostris Barth. Chaffan. in *Catalogo gloria mundi*, 9. part. considerat. 7. cum duobus segg. iuncta considerat. 3. & sic definit Sebast. Cobbarr. in *Theatro Lingua Hispana verb. Ordines*, 3. & sicut legum & iurium gladio in sancta Inquisitionis officio puniuntur, extirpanturque hæretici, sic ab ordinum militibus bello debellantur, & deprimuntur fidei Catholicæ infautores inimici, quod fieri rectè ab eorum descendentibus non securè præsumi potest, quare ab his honoribus rejici, & decet, & publicæ utilitati maximè expedit. † Quare in supremo Ordinū Senatu statutū hoc rigidè observatur, & si ex aliqua gravi, & urgenti causa à Rege nostro in simili dispensatum est defectu, quod raro fit, huius indulti confirmatio à summo Pontifice assequitur, & in schedula gratiæ dispensatio, & eius causa exprimitur, ut animadvertit Iguac. del Villar in d. resp. 12. num. 44. Et quod de iure communi isti milites esse non possint docent Tib. Decian. *crim. libro 5. cap. 43. num. 4.* Farinac. *de heres. quæst. 189. §. 4. nu. 53.* relati per Fr. Anton. à Souff. in *Aphorism. lib. 3. cap. 7. num. 9.*

17 Tertio patet, in Sacrosancta Ecclesia Toletana, & in cæteris Ecclesijs, & communitatibus, in quibus pax & concordia servari decet, non tantum ipsarum communitatum commodo, sed etiam totius Reipublicæ Christianæ, † cum Ecclesiæ & communitates non parum augeant & condecorant civitates, & Regnum. Quare ad Reges & Principes expectant Ecclesiarum, & communitatum tranquillitas, & propagatio, ex cap. fin. 96. dist. cap. sicut excellentiam 48. 23. quæst. 4. & considerat Bart. Chaffan. citato loco 5. part. consid. 17. † quæ ex earum pace & concordia consequuntur, & ideo pluribus commendatur in per plurimis sacratum literarum locis, ut Proverb. 18. 19. Ecclesiast. 35. 2. Psal. 133. 1. Matth. 5. 9. Apost. ad Roman. 12. 16. & 15. 6. quia ut dixit Salust. de bello Jugurtino. † Concordia parvares crescunt, discordia autem maxima dilabuntur, & significavit T. Calphurn. Eccl. 2. versibus his.

Esto pax, & ob hoc concordas vivite: nam vos Et decor, & canem, & amor sociatus, & aras.

21 Quare ad conservationem nihil magis commendatur quam concordia, ex illo Poëtæ.

Vivite concordas, & nostrum discite munus.

22 Quod igitur pax & concordia Ecclesiarum publicè interstit probatur in *linter claras 8. vers. Nanz. pax Ecclesiæ, C. de summa Trinit.* & ideo graviter puniuntur, qui contra Ecclesiæ pacem evolvuntur text. in cap. qui contra 32. 24. quæst. 1. vbi summarius ait, *Proprio expolientur honore, qui contra pacem Ecclesiæ nuntentur*, plura diximus infra 2. part. quæst. 1. 23. gloss. 3. per totam. † At nihil plus tranquillam om-

nium communitatum quietem, & gaudium perturbat, & omnino evellit, quàm pravi sociorum mores, ut elegantissime Strobæus serm. 78. *probat. hyscemet verbis.* Mufonium dicebat, nullas nuptias sine concordia esse honestas, nec ullam societatem vilem; improbos verò inter se concordiam alere non posse, sicut lignum rectum cum curvo, aut duo ligna curva inter se convenire nequeunt. Et vnus mali consortium sæpè bonos corrumpit, cap. sapè 12. 28. quæst. 1. Andr. Tiraquel. in l. 5. connub. 5. part. gloss. 1. n. 19. Camill. Borrell. in *additio. ad Belgug. in speculo Princip. Rub. 11. §. viso littera C. vers. Item hereticus.* Et cum Iudæi, & Hæretici omnes eorumque descendentes animi elati, inquieti, mendaces moribusque præditi sint pravis, & nihil paci magis diffiduum quàm hi, contemptum, multoties fit, ut ex allegatis superius clarè constat, & ex adductis supra quæst. 1. §. 4. per totum, & speciatim ad nostrum propositum considerant Iguac. del Villar. d. resp. 12. num. 43. vers. professio & Did. Velasquez in *defens. stat. Toletan. cap. 52. pag. 110.* vbi ferè impossibile esse ait, qui hi in Collegijs, & Ecclesijs tranquille, ac in pace simul vivant. † Et semper tumulti & seditiones, & communitatum discordiæ ab his infectis notè fuerunt, ut testantur Concil. Toletan. 7. & 8. Camil. Borrell. de *præstantia Regum Hispania cap. 69. num. 13.* Alex. de Ales 2. part. quæst. 17. plura congerit Fr. Ioan. Marquez in *el Governador Christiano, lib. 1. cap. 3. §. 4.* Bobadilla loco inferius citando num. 26. Experiètiæque ipsa passim hanc comprobant veritatem: pluries enim vidi malis prædium moribus, spaciatiim ex sanguine infecto, non solum communitatem, sed & rempublicam integram evertete, magnisque contentionibus afficere; imo aliqua generis sinistra suspitione tantum laborantes per maximè has parere discordias.

Quarto hoc idem etiam probatur in maioribus Hispaniæ Collegijs, ex quibus velut litterarum, virtutum, & nobilitatis, puritatisque seminarijs in omne Regnum, in supremisque senatus, & audientias, tam sæculares, quàm Ecclesiasticas integerrimi iudices eliciuntur, à Regibusque cooperantur, † & cum maximè oporteat clari, & puri sanguinis esse, à quibus bona & iustitia sperantur, ut ait l. 18. ibi: *Primeramente ser de buen linaje, para aver verguença de non errar, tit. 9. l. 2. vers. e por esto sobre todas las cosas, tit. 21. part. 2. & in ordinat. Lusitan. lib. 1. tit. 1. in princ. & tit. 55. in princip. ibi, Deut ser de boa linhagem de padre & madre, porque seo ser, sempre a vera vergonha de facer coisa que lhe este mal.* Simanch. *de Catholicis institut. tit. 47. de penitent. num. 89.* Molin. *de primogen. lib. 10. cap. 5. num. 66. & lib. 2. eodem cap. & num.* & alij, quos adducit Cabedo dec. 2. 1. parte, Otalora *de nobilitat. 2. parte 3. principal. cap. 7. num. 24. vers. sc.* Caterum quod dicitur, vbi animadvertit, † quod iniuria Regem maxima prosequitur, qui tacita conversorum macula eorum descendentes patrocinat ad officia publica obtinenda, quod & multis probat Bobadilla in sua politica lib. 1. cap. 4. per totum, vbi à num. 26. de descendentibus à Iudæis non admittendis ad officia publica congerit plurima, plura etiam Iguac. del Villar in sua *syntaxi resp. 11. sub num. 38. vers. Ego vero consulo, Mastrillo de magistrat. lib. 2. cap. 12. num. 51. & 64.* & plura ad hoc congerit Fr. Ioan. Marquez in *el Governador Christiano, lib. 1. cap. 3. §. 4. per totum.* † Et quod ignobiles sanguinis puri præferantur

Ne-

Neophytis, & eorum descendentibus, dixit Ignatius in citato loco, & Avendaño lib. 1. *de mandatis Reg. cap. 9. num. 14.* Heredia in *exemplari iudicium, in quæst. quæ incipit. Que respuesta o satisfacion se pade dar al Concilio Toledano, fol. 58.* Quibus adde Acebed. in l. 22. nu. 4. tit. 7. lib. 1. *recep. Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 51. sub num. 305. vers. sponde etiam, & num. 306.* † Publicè interest nobiles & puros his collegijs admitti, ut agnoscantur & cooperentur ad similia officia, in quibus rectè, & iuste Regi & Reipublicæ inserviant, ut optimè considerat Salced. in *pract. crim. cap. 23. num. 14.* † quia in officijs & dignitatibus eligendis iure etiam civili omnium communis natalium origo inspicit ubetur in l. honor. 14. §. de honoribus 3. de muner. & honor. Didac. Velasquez in *defens. stat. Toletan. cap. 55.* & plures alij quos allegat Pelæz *de maiorat. 1. parte quæstio. 51. numero 6.* Iudæi verò & Mauri cum cæteris hæreticis pravis moribus præditi sunt ex Peña in *director. 3. part. commun. 110. vers. Ad hac la fama, & alijs relatis supra quæst. 1. §. 4. † & ob cupiditatem, fraudes, & deceptiones, quibus abundat, & passim vtuntur, odio iustitiam habent, & sunt proclives ad omnes opus reprobum, & facinus ut pluribus probant Otalora, & Ignac. del Villar. nu. 37. & seq. & num. 43. & 45. citatis in locis. Hoied. *de incompatibilit. benefic. 1. parte cap. 23. num. 74.* Andr. Gayl. lib. 2. *observat. 33. nu. 7.* Ioan. à Roxas *ling. 104. nu. 8. & 11.* Et ideo quia æquitatem non agnoscent alijs exercendam rigidè ipsi sunt iudicandi, quare receptum, quod non continentur in statuto fundato in æquitate, secundum gloss. fin. in fin. in cap. 2. de iudic. cum pluribus allegatis à Marta *de iurisdic. Etione 4. part. casu 166. nu. 1.* & per Gracian. *discepti. forens. 4. tom. cap. 68. num. 4.* de quo dubio in utramque partem agit Ricciol. *de iure person. extra grem. Eccles. lib. 2. cap. 20. per totum.* † Atque ideo in Concilio Toletano 3. cap. 14. fuit interdicta Iudæis potestas exercendi officia publica, ut refertur in cap. cum sit nimis 16. ibi Prohibentes ne Iudæis publicis officijs preferantur, quoniam sub tali prætextu Christianis plurimum sunt infesti, de Iudæis & Sarracenis, & in cap. constituit. 31. ibi. Ut Iudæi, aut hi, qui ex Iudæis sunt officia publica nullatenus appetant, quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt 17. quæst. exornat Pelæz in d. 9. §. 1. n. 27. à quibus plurima mala, si imperium, & potestatem habeant, timeri valde possunt. † & cum sint mores, & inclinationes ab ipsa natura illi generi hominum quasi imbutæ, in progeniem cum semine transeunt, ut significavit Ovid. lib. 4. *Metamorph.**

Qui viret in foijs venit à radicibus humoris Et patrem in natos transeunt cum semine mores.

Et Horat. lib. 3. Oda 6:

Etas parentum peior auis illis Nos equivoques mox darios Progeniem vitiosorem.

Idem lib. 4. Oda 4.

Fortes creantur fortibus & bonis, Est in iuvenem, est in equo patrum Virtus, nec imbellens procos Progenerant Aquila columbam.

Et Seneca in Hippolyt.

Reddit ad auctores genus Stipèpque primam degener sanguis referit.

Cum alijs adductis à Ioff. Mascar. *de probat. concius. 2. 22. à num. 2.* Farinac. *de indicijs & tortura, quæst. 47. nu. 179.* Perezus de Lara in d. cap. 4. nu. 9. P. Thom. Sancius in *Decalog. lib. 2. cap. 17. num. 7. 10. & 11. cum duobus segg.* Bart. Chaffan. in *catalog. glor. mundi lib. 11. consid. 25. per totam*, Pelæz. in d. quæst. 51. num. 14. & 15. Olvald Illiger. ad Dönel. lib. 24. *commun. cap. 22. l. 1. l. 2. l. 3. l. 4. l. 5. l. 6. l. 7. l. 8. l. 9. l. 10. l. 11. l. 12. l. 13. l. 14. l. 15. l. 16. l. 17. l. 18. l. 19. l. 20. l. 21. l. 22. l. 23. l. 24. l. 25. l. 26. l. 27. l. 28. l. 29. l. 30. l. 31. l. 32. l. 33. l. 34. l. 35. l. 36. l. 37. l. 38. l. 39. l. 40. l. 41. l. 42. l. 43. l. 44. l. 45. l. 46. l. 47. l. 48. l. 49. l. 50. l. 51. l. 52. l. 53. l. 54. l. 55. l. 56. l. 57. l. 58. l. 59. l. 60. l. 61. l. 62. l. 63. l. 64. l. 65. l. 66. l. 67. l. 68. l. 69. l. 70. l. 71. l. 72. l. 73. l. 74. l. 75. l. 76. l. 77. l. 78. l. 79. l. 80. l. 81. l. 82. l. 83. l. 84. l. 85. l. 86. l. 87. l. 88. l. 89. l. 90. l. 91. l. 92. l. 93. l. 94. l. 95. l. 96. l. 97. l. 98. l. 99. l. 100.* Quare Ignac. del Villar. in d. quæst. 51. num. 305. & seq. docet † quod et si conversi, & Neophyti nobiles sint ex privilegio, aliave ratione iusti ac sanctè à Collegijs reputantur, quia illa occidentalibus nobilitas naturalem, & innatam qualitatem malè agendi & operandi tollere, nec abraderè non valet. Igitur adest publica & communis utilitas ad repellendum à Collegijs maioribus & cæteris communitatibus descendentes Iudæorum, Sarracenorum, & hæreticorum; à quibus timeri possint incommoda & plurima damna, tam in ipsis Collegijs & communitatibus, quàm postea in officijs publicis, ad quæ cooperati fuerint.

Ex quibus apparet quantum prædicta statuta publicam respiciunt utilitatem & quando rationes tam urgentes deficerent, ab omni dubio nos seducit nostra Pragmatica, vbi ita, ut iam diximus, aperte probatum est in illis verbis d. numer. 20. §. 1. *Porque se conserven en su primitiva calidad, y institucion los santos statutos, y los utiles y loables fines del beneficio comun a que se encausaron, y que de su buen uso sean experimentado*, atque ita ante hanc Pragmaticam voverunt Did. Velasquez in sua defens. statuti Toletan. cap. 19. in fin. ibi: Statuta verò sicut rectas leges decet publicam utilitatem, & Ecclesiarum honorem, & Religionis puritatem considerant, & in cap. 32. *illis in verbis.* Quia ratione statutum hoc magis favorabile, quàm odiosum est, non enim tam in odium conversorum, quàm in favorem Ecclesiæ confirmatum esse videretur novissimè Fr. Anton. à Souffa in *Aphorism. inquisit. lib. 3. cap. 23. num. 12.* & Pelæz de *Meres de maiorat. 1. part. quæst. 51. num. 40. in fine*, vbi ait, quod et si hæc statuta probatissima iure non essent, tenerentur ea servare, qui Reipublicæ utilitatem prospiciunt, & faciunt quæ idem tradit in 1. part. quæst. 1. num. 4. & seq. & ante eum Avendaño in l. 27. *tam i. gloss. 1. nu. 3. fol. 52.* volentes, † quod et si ignobilibus & rusticis facultates ad condendos maioratus denegandæ non sunt, contra Peralt. in l. 3. §. qui fideicommissum, num. 190. in fin. *de hered. instit. & Molin. de primogen. lib. 1. cap. 18. nu. 8.* Valdes in *addit. ad Suarez in l. quoniam in prioribus limitat. 1. num. 1. pag. 87. C. de iust. iustam*; tamen fatentur, iustum esse, quod denegentur descendentibus à Iudæis & Mauris, quibus similes facultates ad maioratus erigendos non sunt dandæ, quia ex hoc damnis gravissimis Regnum afficitur, cum multæ nobiles familiae sint maculate propter matrimonis, quæ contrahunt cum primogenitis à prædictis infectis & maculatis, ut experientia quotidie docuit † atque his fulcitur, & verificatur opinio eiusdem Pelæz 1. part. quæst. 3. nu. 13. volentis, quod facultas nobilitatis obtenta à descendentibus ex Iudæis, tacita origine & hoc notabili defectu subreptitia est, cui libenter adhaereo, & vtiatam præxis in pluribus casibus fuisse ita servata, sicut & legitimatio obtenta ab spurio, sub assertione, quod spurius sit, non valet, si sit spurius

duplici spuritate, ea non expressa, veluti si sit ex coniugata secundum Alex. con. 195. lib. 2. Cardin. Tafch. pract. littera C. c. n. cl. 342. num. 10. tom. 1. adductos ad hoc per August. Barbolet. 40. num. 37. Facit etiam quod dixit Imper. Theodos. in l. 2. ut dignit. ordo servat. nempe quod ordo & prerogativa dignitatum debet servari, quia hoc respicit ad publicam utilitatem, l. quod bonis 15. §. 1. in fin. ad l. falsid. Hier. Gabr. cor. f. 144. num. 36. volum. 2. dignitates quidem publici sunt iuris, vt multis probat Ioan. Lecitier lib. 2. de primogen. quast. 13. num. 2. & magis condecorant regiam maiestatem, & famam regie dignitatis, & vertuntur in publicam utilitatem Regnorum, vt in l. contra publicam 14. C. de re iur. lib. 12. §. in l. 1. C. de prapof. agent. in reb. eod. lib. Ioan. Botero lib. de ratione status o. de procmio. Castiod. lib. 3. var. cap. 6. Ideoque illa civitas magis beata dicitur, quæ maioribus dignitatibus fulcitur ad condecorandos honore cives, & alijs probat Valençuela conf. 82. num. 33. vbi alios adducit.

38 At nunc sciendum est, quod iure apud omnes velut certum manet constitutum leges & statuta, quæ publicam utilitatem respiciunt, & concernunt, non stricti iuris esse, sed bonæ fidei, & favorabilia, quare ad similes casus ex eadem extendi, vt aperte probatur in l. si quis in gravi 3 §. hi quoque 14. Ad S. C. Sylanian. per quem textum ita volunt gloss. v. b. alios in cap. sciant cuncti, de electione in 6. §. in cap. soluta de maiestate & obed. DD. communiter in l. omnes populi, vbi Oroscius, num. 157. vers. Tertio fiti, de insti. & iure, Nicol. Everard. in locis legalib. loco, à: atione legis stricta, nu. 12. vers. Quarta limitatio, Petr. Barbofa in l. si constati, in princ. à num. 94. maxime §. 8. solut. matrim. Sarmiento libro 1. selet. interpret. lib. 1. cap. 12. num. 2. Acebedo in l. 5. num. 4. tit. 5. lib. 5. recop. Acuña de confessor. solicit. quast. 7. nu. 14. vbi Additionator Fr. Seraph de Freitas, num. 42. relati plures à Molin. de primogen. lib. 1. cap. 18. & à Farinac. in fragm. littera E. num. 79. & ex Theolog. Salas de legib. quast. 97. tract. 14. disp. 21. sect. 4. & 5. P. Suarez eod. tract. lib. 6. cap. 3. cum segg. D. Ioan. Sancius Abulen. in suis novissimis seletis & practicijs disp. 11. sub nu. 12. vers. & licet prædicta lex pag. mihi 76.

39 Et ideo dum Reipublicæ favor intervenit, & si in aliquorum odium versatum statutum favorabile dicitur à præcipua, quam respicit, causa, per lita vulneratus §. circa fin. ad leg. Aquil. Bart. in l. qui exceptionem, de condit. indeb. & in l. quemadmodum, C. de Agricol. & censuris lib. 11. & cæteri communiter quos referunt Christoph. de Paz de Tenuta 2. part. cap. 65. num. 25. & seg. & Pelaez de maiorat. 1. parte, quast. 21. num. 45. And. Tiraquel. de retract. lignag. §. 30. gloss. 1. nu. 5. P. Th. Sancius de matrim. lib. 1. disp. 1. num. 4. Aug. Barbofa Axioma 166. num. 5. & alij inferius referendi, cum Mart. Bonac. de legib. disp. 1. quast. 1. punct. 8. num. 13. Menoch. de recup. remed. 1. ex num. 33. cum segg.

40 Quod & procedit etiam in omnibus quæ aliàs de iure extensionem ad similes casus non admitterent, vt patet. Primò in pœnalis, in quibus favor Reipublicæ extensionem parit, ex pluribus adductis à Nicol. Everard. in ropicis legalib. loco, à: ratione legis largæ num. 71. And. Tiraquel. in l. si unquam verb. libertis, nu. 62. C. de reuocand. donat. Aym. Craveta de antiq. temp. 4. part. in princ. num. 48. vers. Imò isto casu & §. videamus modo, num. 7. vers. Ista prima jimitatio; Anton. Corfeto, singul. verb. extensio lib. 2.

num. 1. Marfil. qui plura adducit, & exornat in pract. crim. §. Aggredior, num. 18. & segg. Ignac. del Villar. resp. 5. 1. part. 26. & 3. parte nu. 6.

Secundò in correctorijs, si in favorabilibus ver. 44 semur, extensio admittitur secundum Tiraquel. eodem verb. libertis, num. 61. Iacob. Menoch. de adu. p. cenda remed. 4. num. 41. Roland. cor. f. 72. nu. 64. lib. 1. & de communi testatur Franc. Viuius comm. opin. 269. Alphons. Narbona Toletanus in l. 50. gloss. 1. sub num. 170. in fi. 11. 4. lib. 2. recop. Prosp. Farin. in fragm. d. littera E, num. 93.

Tertiò in exorbitantibus publicis favor extensionem admittit ex pluribus adductis ab Aymon. Craveta de antiq. temp. 4. part. in princ. num. 79. Croto in repetit. l. omnes populi num. 129. concl. f. 12. de insti. & iure, & ab Alphons. Villegut. in d. tract. de extens. leg. Rub. de extens. leg. lim. itatuar. à num. 9. cum segg. & in Rub. de extens. exorbitant. numer. 3. & segg. Iacob. Menoch. de recup. remed. 15. numer. 18. & ex pluribus allegatis à Farinac. citato loco num. 81.

Quartò locum habet proposita regula in odiosis & restringendis, quæ ob bonum publicum favorabilia efficiuntur, & patiuntur extensionem, vt communiter firmant DD. in cap. quæ sicut, vbi Ioan. Andr. & Abb. extra, de Divortio, Nicol. Everard. in locis legalib. loco, à: ratione legis largæ nu. 51. Aym. Craveta vbi supra, §. videamus modo de aliquibus limitationibus nu. 10. Anton. Corfeto. in suis singularib. verb. extensio el 2. ante fi. num. 23.

Ratio horum est, quia ob publicam utilitatem 44 licet recedere à regulis iuris communis, vt in innumerabilibus casibus probari posse asserit C. in l. in a vulneratus §. circa fin. v. f. Multa autem, ad leg. Aquil. l. Pantonus 85. de acquir. hered. cum pluribus alijs adductis à Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 5. nu. 41. vbi in terminis nostris loquitur, & passim docent tam Iuriconsulti, quam Doctores. † Quod 45 etiam procedit si incidenter in alterius odium vertatur, vt communiter probant omnes ex l. qui exceptionem, 40. de condit. indeb. plura cumulat Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 18. à: num. 2. cum segg. And. Tiraquel. de retract. in præfat. num. 6. in fin. Iacob. Menoch. de recup. remed. 1. à: nu. 17. Alphons. Villagut. citato loco, Rub. de extensione cunctisque dispositionis num. 19. & seg. † Et si igitur in hac vltima specie sint, qui contrariam veriore proferant sententiam ex Tiraquel. & Menoch. citatis in locis tamen dum favor publicus principaliter & primariò consideratur, odium verò personarum secundariò, vt loquendo in statutis nostris puritatis diximus supra, & expressè voluit Did. Velasquez in sua defens. statuti Toletan. cap. 32. in princ. pag. 74. procedit hæc nostra sententia indubitabiliter ex eodem Tiraquel. ibidem nu. 56. & in §. 30. gloss. 1. nu. 5. & in tract. Res inter alios acta paulo post princ. Menoch. de remed. 1. num. 31. in fine, & num. seg. Nicol. Everard. vbi proximè nu. 68. Pet. Pek. de testam. coniug. lib. 4. cap. 3. post nu. 3. & post num. 6. vers. Secundò adduco, Roman. conf. 39. num. 2. Ioseph. Ludou. decis. lucen. 26. num. 13. 1. part. Zephal. conf. 35. lib. 1. Honned. conf. 95. num. 17. lib. 1. & post omnes Farinac. 1. part. fragm. d. littera E, num. 97. † Quia semper vtilitas publica privatis commodis præferri debet ex l. actione 63. Labeo §. Pro socio, l. vnd. §. penult. C. de caduc. tollend. cap. bona 1. vbi gloss. de postulat. Pralat. cap. licet 18. extra de regular. Aristot. lib. 1. Ethicor. plura adducit Gregor. in l. 8. per text. ibi gloss. 2. tit.

28. part. 3. Barr. Chassan. in Catalogo gloria mundi lib. 12. considerat. 24. vers. tertio dicitur, & Sortia tract. de in integr. restit. q. 13. art. 8. nu. 52. Valençuela conf. 99. nu. 26. Et odium quando venit in necessariam consequentiam concessionis favorabilis considerandum non venit, l. cum ex oratione 44. §. si. de excusat. tur. Bald. in l. quod favore opposit. 7. C. de legib. Ant. Perreg. de fideicommiss. art. 1. nu. 25. & in dubio potius favor, quam odium considerandum est, Gonçalez ad Reg. 8. Cancel. §. 6. procm. nu. 37. Aug. Barbofa Axioma 165. n. 6. pag. mihi 105.

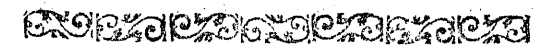
48 Nec tunc obstat Sarmienti consideratio lib. 1. selet. interpretat. cap. 12. n. 1. cum segg. aientis prædictam opinionem legibus & statutis favorabilibus bono communi extensionem tribuentem, & strictis que non ita respiciunt favori publico. eam negantem, fallam existere, † quia omnes leges, & statuta bono omnium communi ita consulunt, vt si aliter facerent, tales delinunt esse, l. 1. n. 2. de legib. P. Molin. de insti. & iure, disp. 2. col. 2. Fortun. Garcia de vltimo sine vtriusque iuris nu. 3. & 4. Marta de iurid. del. 4. part. casu 1. n. 44 & ego latè probabo infra 2. part. q. 7. ex n. 7. cum segg. pluribus, † quia & si id fatear, tamen non ita confusè, & indistinctè considerandum est legum & statutorum favor publicus, cum aliquando principaliter intendatur, tam in prima intentione, quam in secunda, ita vt lex, siue statutum nihil aliud respiciat, nisi bonum commune: tunc igitur lex, siue statutum favorabilis dicitur, quia quod principaliter intendit, est bonum commune. Aliquando verò non ita favor publicus intenditur, quin privatis etiam & primò consulat commodis; ita vt eisi lex, aut statutum bonum commune respiciat tamen hoc est medianter privatorum utilitate, quam respicit primò, vt exinde communitati vniuersæ consulat, quam secundariò intendit, & respicit: tunc igitur non ita favorabile dicitur statutum, vt extensionem pariat, sicut est dictum, † Statuta verò puritatis, & cetera, quæ diximus posse velut favorabilia extendi ex identitatis ratione, primò & principaliter communem prospiciunt utilitatem, & ideo extensionem, quam diximus, patiuntur, faciunt tradita infra 2. part. q. 7. nu. 9. & segg.

49 At inficias ire non possumus, nisi quod hæc puritatis statuta respectu descendentiæ à Iudæis, & Mauris, & cæteris infectis odiosa existunt, velut in eorum odium, & in detestationem suorum morum, & naturalium inclinationum facta, & adinventata, qua in specie loquuntur, & intelligi debent Perezius de Lara in d. c. 4. n. 40. Aug. Barbofa de officio Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17. n. 21. & 27. & Decisiones Rotæ ibi per eum allegatæ, à Valençuela cor. f. 90. n. 201. & conf. 91. n. 37.

50 Vnde concludendo statuo pro firmissimo, atque tenendo, quod hæc puritatis statuta respectu sancti Officij Ecclesiæ Toletanæ, ordinum senatus, & collegiorum favorabilia sunt, quia eorum, & communem respiciunt utilitatem atque ita intelligenda sunt à nobis hoc in §. dicta respectu vero infectorum & impati sanguinis odiosa & restringenda, cum nullum dubium contineat in eorum odium fuisse adinventata, vt patet ex serie statuti Toletani, & aliorum, atque ita intelligendi sunt Doctores præallegati, & quæ fuerunt congesta supra in §. 1. per totum, Sed à potentiori, & digniori eorum causa & siue, qui favor est publicus, nonnè accipere debent, & sic favorabilia

51 52 53

vocari, non vero odiosa, secundum tradita per Andr. Tiraquel. de retract. lignag. §. 30. gloss. 1. numero 5. P. Thom. Sanc. de matrim. libro primo disputat. 1. numero 4. August. Barbofa Axioma 166. numero 6. pag. 105. & ex alijs docuit Rota apud Farinac. decisio. 53. numero 7. 1. part. in poll. huius, Suarez 6. de legib. cap. 4. num. 5. Salas eod. disputat. 21. col. 4. numero 10. Bonacin. eod. disput. 1. q. 11. punct. 8. nu. 12. & 13. & magis in nostra specie loquendo sic bene consideravit Did. Velasquez in defens. statuti Tolet. cap. 32. Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 51. num. 40. in fine, & numero 41. & faciunt tradita per Christoph. de Paz de Tenuta 2. part. cap. 65. numero 25. & 26. & perallegato lupia ex numero 44. cum sequentibus.

§. III.

Dicta magis explicantur, & ex eis plura vtilia in materia inferuntur.

S V M M A R I V M.

1 Statuta puritatis quando favorabilia, odiosa in dicitur, vt extendantur, restringantur, An extendantur ad descendentes quorumcunque hereticorum, numero 15. & sequentibus. Quæ repellunt reconciliatos per sanctum Officium, an repellant presumpcos, numero 24. & sequentibus. Loquentia de descendentijs hereticorum, an comprehendant descendentes ab heretico presumpcos; numero 26. Distinguitur; numeris sequentibus. De captis per sanctum Officium quo modo intelligi ac interpretari debeant, numero 34. & sequentibus; In intelligenda de captura ista & valida, non de iniusta & nulla; in qua nihil operatur, numeri 36. & 41. Si expresse loquerentur de captura iniusta servari non oportet; numero 41. Irrationabilia mortifera sunt, numero 43. Conchensis Collegij non loquitur pro re servatur, numero 46. Repellunt descendentes à Iudæis, & Sarracenis ob eorum singitia & pranos mores, numero 51. Puritatem simpliciter requiritia nullo assignato gradu quomodo intelligenda; nu. 75. & segg.

2 Favor publicus debet præferri.
3 Extensio ad diversa non fit. Verba vbi cessant, cessat dispositio, ibidem. Dispositionis seu statuti in primis inspicienda ad comprehensionem, seu exclusionem inducendam, numero 14. Iudios, o Moros, an omnes comprehendant hereticos, numeri 16. & 18. Statuti inspicienda ad sciendum an loquantur de captis tantum, an simul de penitentia, numero 47. Ista statutorum puritatis, Christianos viejos explicantur, numeri 69. & 71. Generalia accipiuntur de similibus expressis, non de diversis, ibidem, Christianos viejos ex communi Hispania acceptione indefinitè accipiuntur, numero 76. Dispositionis intelligenda secundum communem, & vsitatum significatum, numero 77.

- 4 Extensio in delictis sit ex publica utilitate non vero si diversitas interueniat delicti. Vt locum habeat, qua debeat concurrere, num. 5. & 6. Est ex eadem, aut similitudine, non vero secundum quid etiam in materia ex sua natura extensibilis, num. 64.
- 7 Comprehensione generali, aut impropria cessante deficit dispositio & eius extensio.
- 8 Comprehensio quida & quid extensio? Extensio in correctorijs admittitur dum adest eadem ratio, secus dum similitudo, ibid.
- 9 Dispositio partim fauorabilis, & partim odiosa an de iur. nu. 99.
- 10 Actus bonus & malus etiam diuersis respectibus dari non potest.
- 11 Odium & fauor simul dantur secundum Cobbar. explicatur, n. 1.
- 12 Casus idem simul fauorabilis, & odiosus esse non potest. Casuum circumstantia varia & inaequales, ibid.
- 13 Dispositio eadem plures habere potest fines, & obiecta. Res eadem diuerso iure censetur respectibus diuersis, ibid.
- 16 Iudaei & Mauri haeretici nisi improprie non dicuntur. Dicuntur Christiani transuentes ad ritum Iudaorum, & Maurorum, numero 19. Extant à Domino maledicti, & in eis adest ratio prauorum morum, numer. 78. & 79. Eorum prauos mores causam fuisse impulsivam statuto um puritatis, non finalem minus benedixit Perezus de Lara, & quare, numero 91.
- 17 Comprehensio impropria sufficit ad extensionem.
- 20 Haeretici omnes idem sunt, conueniuntque in errore, & habent caudas allegatas. Magis sunt detestabiles, quam Iudaei, & magis nocent cum sua bona apparientia, quam alij pessimi homines, numero 22. Praesumpti non reconciliantur, numero 25. ex praesumptione iuris, & de iure velut heretici veri damnantur, nec eis prodest contraria directa probatio, numero 29. Praesumpti vehementer aut leniter statuto non comprehenduntur si de veris loquatur, & quare. Nisi statutum sit de poenitentia, quia in eo comprehenduntur praesumpti si fuerint poenitentia, numero 30. & 31. Improprie delicti in statuto puritatis non comprehenduntur, numero 32.
- 21 Ratio eadem inuenitur in excludendo descendentes haereticorum, ac in exclusione descendendum Iudaorum, & Maurorum, uno & maius, numer. 99.
- 23 Seruandum in primis est quod ex statuto colligitur.
- 25 Reconciliatio quando locum habeat, & quando non.
- 27 Praesumptio iuris & de iure quae firmum sui statuti, & habetur pro omnimoda veritate, nu. 28. remissive.
- 33 Confessarius sollicitans filias spirituales in Sacramento poenitentiae ad turpia, & poenitentiam in sancto Officio non comprehenditur in statuto puritatis, nec est inhabilis ad beneficia nisi statutum speciatim repellat poenitentia per sanctum Officium. Delictum iustificatum in fide, si infamiam produ-

- cat, arceat à consequentione dignitatum, & ponuntur exempla, ibid. sub nu. 33.
- 34 Captura in causis fides nocet, non vero si ex alia prater fidem causa, qua in primis respicienda est, ibid. Non leniter famam laedit, num. 35. Iusta à principio & postea debet esse, numero 36. Refoluta debet tanquam non tanquam haberi, numero 39.
- 37 Effectus vim capiunt à sua causa. Destructio antecedenti destruitur consequens, ibid.
- 40 Actus resocato resocati censentur omnes ab eo prouenientes effectus.
- 44 Absurdum esse poenam pati ex crimine, quod commissum fuisse non constat.
- 47 Coniunctio separationem non admittit. Distinguitur verificatur in qualibet specie cui adiungitur, ibid.
- 48 Indi, & Aethyopes, eorumque descendentes an excludantur per puritatis statuta, & numeris sequentibus. Licet à Gentilibus descendunt, non tamen ab Apostolo fidem sumpserunt, numero 49. Sed ubi hoc fit, numero 82. In eis deficit qualitas veteranorum Christianorum, numer. 5 & 53. Non excluduntur ex puritatis statuto, ut velut versus probatur, à numer. 54 & sequentibus, explicatur, numero 81. Non assumuntur Iudaei nec Sarraceni, numer. 55, 65 & 70. In eis deficit ratio ideo iudaeitas, quae versatur in his, numer. 57, 64. & 65. Post susceptam fidem constanter eam amplectuntur, numer. 63, & 64. Vbi plures boni eorum mores resocentur, non tra. sinitunt maritiam ad descendentes in infinitum, numero 77. Exclusi sunt expressè in aliquibus statutis, numero 80.
- 50 Locum Pauli 1. ad Timoth. cap. 3. de Neophytis loquens opponitur. Explicatur, nu. 84. cum seqq. Adduci non potest ad comprobandum statuta puritatis, n. 90.
- 52 Argumentum à contrario sensu non admittitur in causa impulsiva.
- 53 Qualitas descendente à Christianis veteranis de omnibus in infinitum descendentibus intelligenda, & n. 68. & 71.
- 55 Dispositio loquens in uno genere personarum ad aliud non extenditur.
- 58 Pratermissum in statuto non dicitur comprehenditur.
- 59 Causa prima & finalis statutorum puritatis fuit eripere communitates à prauis Hebraeorum & Sarracenorum moribus. Expressa in praemio finalis dicitur, n. 60.
- 61 Exclusio ob causam laudabilem iniusta est.
- 62 Qui fidem suscipiunt non puniendi, sed fauoribus sunt prosequendi.
- 65 Aequiparatio vniuersalis, & in omnibus, & per omnia debet esse, praecipue quae ad casum aequiparatum pertinent.
- 66 Aequitas magna facit pro descendentes ab Indis, & ab Aethyopibus.
- 67 Ex generatione Iudaica multa praua cognita sunt.
- 70 Generalitas restringitur secundum specialitates additas.
- 71 Ascendentes in odiosis terminantur in secundo gradu de rigore iuris, secus aliter, & numero 72. etiam si agatur de fidei favore, numero 73.

74 Dispo.

- 74 Dispositiones seruanda prout loquuntur non in diuersis personis.
- 78 Ratio prauorum morum adest in Iudaeis, quia omnes extant maledicti à Domino, & num. 79.
- 81 Christiani antiqui in obtinendis honoribus Neophyti & eorum descendentes non sunt admittendi ubi interuenit bonum publicum, & ubi ita expedire videatur, ibid.
- 82 Apostoli Officium predicandi habuerunt, & Episcopos sui loco elegerunt.
- 83 Episcopi loco Apostolorum successerunt, & munus predicandi habent, & illi quibus ipsi commiserunt. Gentiles conuersi à Prædicatoribus nostri temporis est idem ac si conuerterentur ab Apostolis, ibid.
- Aburdum esse dicere hodie non esse Christianos veteranos, qui paulo post Apostolos fuerunt conuersi, ibid.
- 84 Neophyti ab Episcopis reiciuntur. Et ab ordinibus sacris, num. 85. Nisi bona vita specimen dederint, numer. 86. Vel transacto biennio à sua conuersione, numer. 87. Hac prohibitio unde emanat, ibid. Vel si à natiuitate fonte Baptismatis fuerint initiati, numero 88. Et tunc proprie non dicuntur Neophyti, numero 89. Quae ad eos ordinandos Episcopus inquirere debet, ibid. Eorum descendentes de iure communi non arcentur à dignitatibus, nec ab ordinibus, numero 90.
- 89 Episcopus multa considerare debet ad ordinandos Neophytos, & quae sint?
- 91 Causa finalis statutorum puritatis fuerunt prauos mores Iudaorum, & Maurorum, & eorum descendendum, contra nonnullos.
- 92 Relatiua quae sunt separari non possunt.

AT quid ex differentia hac fauoris, & odij deducemus illud quod si agatur de horum statutorum extensione facienda in terminis, & genere personarum, de quibus speciatim loquuntur, ut in descendentes ex Iudaeis & Mauris, siue in poenitentia per sanctum Officium inter ipsosmet nominatos, & inter eos, in quibus adest eadem ratio; extensio fiat: Sin verò extra ad alterius generis personas, seu descendentes nullo modo admitti valeat, quia tunc stricti iuris sunt, & non extenduntur ad alias personas extra quas expressè loquuntur. Ratio est, quia licet inter ipsosmet Iudaorum, & Maurorum descendentes odium versetur, versatur simul fauor publicus, qui debet praferri, ex l. actione 65. §. labeo. 5. Pro socio, l. vnic. §. hac autem 14. C. de caduc. toll. l. vtilitas, 3. C. de Præmipil. lib. 12. auct. de restitut. & ea, quae parit in vndecimo mense, cap. 1. incipit. Quam ob rem, vers. ea enim quae communitur. Explicat ad nostrum propositum Nicol. Euetard. in locis legal. loco à ratione legis largam. 44. 45. & 50. tal. in l. qui exceptionem, n. 1. notab. 1. de condit. indob. Sarmiento lib. 1. selectur. cap. 17. n. 2. Andr. Tiraq. in l. si vquam verb. libertis, n. 63. C. de resocand. don. Ant. Corlet. in singular. verb. extensio. n. 2. vers. si autem specificat. Barbosa in l. si constante in prim. à numero 94. sol. matrim. Acebedo in l. 5. n. 4. tit. 15. lib. 5. recop. D. Io. Sancius Abulen. in suis pract. & select. disp. 11. sub n. 12. vers. Et licet predicta lex. Dum verò agitur de extensione facienda ad alios diuersos casus, seu person-

nas de quibus non loquuntur statuta, nec eadem omnino adest in eis ratio non debent eis damnum afferre, cum de eis non loquantur, & eorum respectu sint odiosa, dum quidem verba proprie cessant statuti odiosi, eius etiam cessare debet dispositio, l. illam 19. vbi Bald. in princ. C. de coll. l. pro. spexit, 11. Qui & à quibus manum. And. Gail. d. obseruat. 33. nu. 1. Meffa in l. Toletii 2. part. fundam. n. 11. And. Tiraq. de retractu lignag. §. 1. 2. gloss. 14. à n. 31. & §. 2. gloss. 1. sub n. 15. Iac. Menoch. de recuper. remed. 1. sub n. 32.

Sicut etiam in delictis receptum est, quod licet in eodem genere delicti ex identitate, seu maiori- tate rationis possit, utilitate publica existente, extensio fieri ad alios prater expressos casus, secundum glossam verb. Italiae in c. 1. de tempor. ordin. in 6. & allegatos supra in §. praed. n. 40. Non verò fieri poterit, si agatur de diuerso criminis genere ex pluribus congestis à Nicol. Garcia de benef. 11. part. cap. 11. numer. 206. & ex eo Ioahnn. Sanc. Abulen. dict. disp. 14. num. 13. quia tunc nulla omnino fieri poterit, nec debet extensio ex praecitata. Ita similiter ex ratione eadem fieri extensio poterit, dum adest fauor publicus, in eodem genere personarum ex identitate, seu maiori- tate rationis, secus verò, si ad aliud personarum genus extensio dirigatur.

Quae ratio ut radicatus percipiatur, notandum est, quod in correctorijs, & poenalibus locum extensio non habet, etiam utilitate publica interueniente nisi duo simul concurrant, rationis videlicet identitatis, siue similitudo & comprehensio personarum, seu casuum generalis saltim, seu impropria in statuto & eius verbis, v.g. quod personae seu casus, ad quos volumus extensionem facere, habeant eandem, aut similem rationem sicut expressi in statuto; & simul quod in eius verbis generaliter saltim seu improprie comprehendantur.

De rationis identitate, aut similitudine nullum est dubium, quia omnes Doctores relati eam exposcunt, comprehensio quidem saltim generalis etiam requiritur, ut in leg. cum lege 26. de testam. Aut impropria, ut in leg. §. parentem, 2. de in ius vocando, iuncto textu in leg. Iurisconsultus, 10. §. parentem, 7. de Gradibus & quae notant Angel & Iass. 4. notab. in dict. §. parentem, Crauera citato loco, §. videamus modo, numero 39. & seq. Quia si vtraque comprehensio deficiat deficiat, casus erit omnino diuersus, nec dispositioni subiacet, arg. leg. si duo 51. in fin. de admitt. tutor. leg. si Chorus, 79. de leg. 2. l. qui usum fructum, 58. de verbor. idem Craucta eodem loco, 4. part. in princip. à numero 155. And. Tiraq. dict. verb. libertis numero 116. versicul. & haec quae, & de retractu. tit. 1. §. 1. gloss. 14. numer. 102. & dict. gloss. 1. sub. d. nume. 15. alias igitur absque ratione fieret extensio, aut contra statuti mentem, cum nec expressè, nec tacite casum, nec personam comprehendat, quod admittendum non est, esto sit aduersus eos, qui his casibus potius comprehensionem dicunt, quam extensionem malunt, quia comprehensio dicitur, dum omnino eadem est ratio: extensio verò, cum licet non eadem, similis tamen adest, ut bene intellexit Ouald. Illiger. ad Donel. libr. 1. cōm. c. 14. lit. A. & ratione similitudinis est impropria saltim comprehensio, de qua etiam infra à quast. 9. §. 4. n. 44. Mantica de tac. & amb. lib. 4. tit. 32. nu. 94. Gracian. discept. for. tom. 5. capi. 918. n. 66. atque ideo dici poterit, quod statuti dispositio fauorabilis ad

diuersum personarum, casuūve genus præter expressa non extenditur, non tam quia respectu illius generis odiosum statutum iudicetur, cum & si favorabile esset, locum nõ haberet eius extensio ex reddita ratione, sed quia nec in eius ratione, nec generalitate, aut improprie saltem tale genus in statuto manet cõprehensum, cuius virtute extensio admitti possit, cessat extensio extensionis causa & ratio, & sic vidimus quod statuta correctoria, quæ ex cõmuni opin. extensione non patiuntur, eã admittunt, dũ ad eadẽ ratio, etiã impropriando verba, ex l. filium 14. ad Maced. l. nominis, 6. §. 1. de ver. sign. l. his scilicet, 7. Co. de reu. don. & ex pluribus DD. apud Mantica de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 3. n. 11. qui ait hoc esse commune dictum, quod non est, dum non eadem, sed similis adest ratio, quia tunc extensio nisi in favorabilibus non admittitur, vt probatum relinquimus.

- 9 Quo sensu puto, substineri posse Sarmienti opinionem, qui lib. 1. selectar. cap. 12. numer. 3. putat dispositionem partim favorabilem, partim odiosam etiam diuersis respectibus dari iure nequaquam posse; † sicut nec actus bonus & simul malus etiam diuersis respectibus fieri non valet, secundum D. Th. 2. sententiar. dist. 40. quæst. 1. art. 4. Nauar.
- 10 in man. prelud. 7. numer. 17. † Quamquam Cobbar. lib. 1. var. cap. 11. numero quinto, versic. solet etiam auocari, arbitretur odium & fauorem simul dari posse, immo aliquando secerni, & distinctim considerari. † Quia intelligendus est Sarmientus, vt loquatur in casibus comprehensis in dispositione, & qui sunt omnino eiusdem rationis, & naturæ, hi enim omnes sunt eiusdem speciei, aut favorabilis, aut odiosæ, simul enim alij odiosi, alij fauoris esse non possunt, alijs enim eiusdem rationis, & comprehensionis non essent, & horum respectu dispositio odiosa partim, partim verò favorabilis esse non potest: quia si in omnibus eadem adest ratio, & comprehensio in statuto, eius dispositio, vel sit fauoris, vel odij, patifortiter omnes comprehendit, & parifortiter omnes dispositioni subdunt, vbi enim adest eadem ratio eademque natura discrimen fauoris & odij dari, ipsa abhorret natura, & ratio; At cum casuum & negotiorum circumstantiæ variæ, inæquales sæpius appareant, in quibus aliquid vel plus vel minus adesse, & simul dubitari recte valeat, an dispositioni subiciant, si dispositio odiosa est, extensio ad eos coarctatur, sin verò favorabilis ampliatur, in quantum dispositionis fauor patitur, quod sumendum est ex præcedenti distinctione & intelligentia, † Præterea vna & eadem dispositio plures potest habere, fines & obiecta, quorum aliqua fauorem contineant, alia odium, secundum adductos supra præced. §. numer. 39. sicut vna, & eadem res diuerso iure censei non debet, nisi diuersis respectibus ex Ant. Monach. Florentin. decis. 28. numer. 12. Aug. Barboza. Axiom. 13. §. numero septimo, vt in nostra specie statuta respiciunt bonum, & tranquillitatem Tribunalium, & communitatum, in quo fauor versatur, & simul respiciunt prauos mores Iudæorum, & Maurorum, quos odio habent, quæ etsi diuersa optimè concurrunt.
- 11 Atque ita intelligendus venit Cobbar. in loco proxime citato & habemus illam fauoris & odij distinctionem, quam ipse proponit, & nos sumere debemus ad specierum & negotiorum causam & rationem, in prædictis in primis disposi-

tionis, seu statuti verbis, eorum natura & proprietate secundum textum, in l. libro 7. §. idem Tubero. de sup. elect. leg. l. in ambigu, 3. de reb. dub. Bald. in l. generaliter, notab. 1. Cod. de non numer. pecun. & in leg. tres denunciationes, numer. 5. Cod. quomodo & quando Iud. & in cap. super littera numer. 11. de rescript. l. ass. in l. neque professio, numer. 6. C. de testam. Dec. in l. semper in suspensionibus, nu. 4. de reg. jur. cum alijs adductis in quæstione sequenti in princip. vt sciatur, qui casus, & quæ personæ in eo comprehendantur & eorum rationes & circumstantiæ melius percipiuntur, & ponderentur, vt in l. rell. 13. ex quib. caus. maior. l. si vero 64. §. de viro, 9. sol. matrim. cum similibus Bald. in Auth. sed omnino, n. 11. in §. C. Ne vxor pro marito, quod ex sequentibus illationibus amplius declarabitur.

Ex quibus omnibus primò inferitur, quod si agatur de repellendis ex prædictis puritatis statutis descendentibus a Iudæorum hæreticorum, v.g. Lutheranorum, & Caluinorum cæterorumque, extendi ad eos potest statutorum dispositio. Tum quia expelluntur expressè in verbis, Christianos vitios, quæ omnes à fide segregatos, præcipue perfidos expellunt cum vniuersa eorum progenie. † Tum quia in verbis, Iudæi & Mauri, cæteri omnes hæretici comprehenduntur generaliter saltem & improprie, quia etsi Iudæi & Mauri proprie hæretici dici non valeant, ex Ioan. à Roxas singular. 172. numero quinto, Simanch. de Catholic. instit. tit. 31. numero 4. & tit. 35. numero 10. Param. de orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. numer. 68. Petr. Gregor. synagoga. Iuris lib. 3. cap. 1. numero 6. & segg. Cobbar. lib. 1. var. cap. 1. numero 2. tamen improprie saltem tales dicuntur in l. Manichæi, 12. in princip. Cod. de hæretic. gloss. & eius additio, verbo, redierunt in ca. contra Christianos, de Hæretic. in 6. vbi DD. Ioan. And. numero 3. Abb. 3. Butr. 6. Zabarella, 5. & Socin. 6. & 8. in cap. firmissime, de Hæret. Belluga in speculo Princip. rub. 39. sub numer. 1. versic. Primo quia, vbi plene hæreticos eos vocat, & alios adducit Camill. Boirel. ibi lib. D. Report. Inquisit. verbo Hæreticus, numero 19. Tib. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 10. numer. 19. Io. Lopez in allegat. Hæret. §. 4. post medium, & versic. & hinc est, & saltem generaliter & improprie comprehenduntur in dictis statutis, † quod sufficit ad intentionem faciendam in favorabilibus ex superius dictis, & gloss. in d. c. contra Christianos, quam ad hoc cum multis Doctoribus extollit Farinac. 1. part. fragm. ent. lit. E, nu. 152. Mantica de tac. & amb. tom. 2. lib. 13. tit. 21. numero 15. † Tum etiam quia in prædictis verbis dici potest, quod hæretici omnes etiam proprie contineantur, quia non tantum significant descendentes Iudæis & Mauris, qui tales sunt à natiuitate, & prosapia: sed etiam descendentes à Christianis transeuntibus ad ritus Iudæorum, & Maurorum, vt & considerat Did. Velazq. in defens. statut. Tolet. cap. 38. pag. 94. & cap. 57. versic. cum igitur, pag. 120. Fr. Ant. à Soulla in aphorism. lib. 3. cap. 23. numero 13. † qui etiam verè Iudæi, seu Mauri dicuntur, quia eorum ritus & ceremonias obseruauerunt, & verè & proprie hæretici appellantur in d. cap. contra Christianos, vbi gloss. & Io. And. Peña in direct. 2. part. com. 6. & 70. plures cumulat Farinac. de Hæresi quæst. 183. numero 19. Quia etsi proprie Apostatæ dicantur tamen Hæretici proprie sunt, nec quidem specie inter se differunt, ex Peña vbi supra com. 74. versic. Qui verò tertio, Paramo de orig. Inquisit. lib. 1. tit. 1. cap. 6. num. 4. P. Valencia

Valencia 2. 2. disp. 1. quæst. 11. p. 1. diff. 1. & quæst. 12. punct. 1. notab. 1. Bañez 2. 2. quæst. 12. art. 1. dub. 1. P. Th. Sancio in decalog. lib. 2. cap. 7. numer. 16. versic. & alij dicunt, & segg. Martin. Bonacina. de censur. disp. 2. quæst. 5. punct. 1. numer. 8. & Iura omnia & pœnæ quæ locum in hæreticis habent, loquuntur similiter in Apostatis, ex Jo. Roxas de heret. 1. part. numero 489. Farinac. d. quæst. 183. numero 15. Bonacina loco citato. Quare prohibentur admitti ex his statutis descendentes à Iudæis & Mauris, non solum quatenus ex stirpe sunt Moisaica, aut Sarracena, & à fide catholica, & sacro Baptismo segregati, sed etiam quatenus descendunt ab Apostatis seu Hæreticis, qui vnum aut plures ritus Iudæorum, seu Maurorum post susceptam fidem præuere elegerant, in quo omnes hæreticorum descendentes comprehenduntur, quia omnes etsi diuersæ hæresis idem sunt, in idemque quoad errorem saltem conueniunt, ex d. cap. quidam. 39. §. pen. & final. 24. quæst. 3. Hostiens. & communiter Doctores in cap. excommunicamus, 13. de Hæretic. & omnes caudas simul habent alligatas, vt ait textus in d. cap. excommunicamus, in princ. p. & cap. pen. de Hæretic. cap. sed & illud, 9. 26. quæst. 2. Locat. in praxi Inquisition. verb. Relapsus, versic. Igitur relapsus, Ioan. à Roxas singular. 172. numero 4. & de hæretic. 2. part. numero 141. quare iures & rectè dici potest, quod omnes omnino hæretici comprehensi manent cum sua progenie in his puritatis statutis. † Tum denique, quia adest eadem ratio in omnibus hæreticis, ac in Hæbræis & Sarracenis tam ex dictis, quam ex prauis omnium moribus, qui æquè horribiles in illis inueniuntur, ac in istis, vt considerat Peña in direct. 3. part. commun. 110. versic. Ad hoc forma, fol. 397. constat ex coniectis à Panaro de orig. Inquisition. libro secundo, tit. 3. cap. 1. à numero 21. num. segg. & numero 51. & 62. & alijs ibi, & libro tertio, quæstion. 5. à numero 129. cum alijs pluribus, & expressius loquitur Ignac. del Villar. in d. respos. 12. numero 17. vbi generaliter de filijs loquitur hæreticorum, de quibus etiam loquitur Did. Velazquez in defens. statut. Toletan. d. cap. 37. pag. 94. & ita hoc dubium discutit Fr. Emman. Roderic. tom. 1. regular. quæstion. 14. §. 2. versic. Nec valet dicere, argumento à contratio sensu, & conueniunt Menoch. de arbitr. casu. 200. numero 21. & 22. & Griland. de penis omnifur. coitus, quæstio. 12. in fin. sequenti per Ricciol. de iure person. extra grem. Ecclesia exist. libro secundo, cap. 53. ex numero secundo, † Immo maior ratio videtur esse in exclusione hæreticorum, & eorum descendentium quàm in Iudæis, quia hæretici multò magis detestabiles sunt, secundum Bald. in lege 2. num. quarto, Cod. de summa Trinit. Felin. in Rub. de Iudæis. Roxas de heret. 1. part. numero 571. & licet honorum morum & vitæ appareant, peiores sunt, & magis nocent cum sua bona vita, & apparientia, quàm alij perquam pessimi homines, ex eodem Roxas d. 1. parte numero 35. ex ratione tradita ab Eymérico 3. part. direct. de decem modis quibus errores suos obterege student, versic. decimus modus, vbi Peña commun. 22. eodem versic. Paramo citato loco libro secundo tit. 1. cap. 5. numero 12. † quod obseruandum puto, nisi ex ipsimet statutis aliud contrarium colligatur, quia id seruari debet, cum videant in aliquibus statutis non repelli omnes descendentes ab hæreticis condemn-

nati per sanctum officium, nisi in certis gradibus vt in ordine D. Iacobi intra quartum, instit. de las calidales que a de tener el cabellero, cap. 4. fol. 47. pag. 1. refert Valenzuela dist. consilio 91. numero 1. idem in ordine Calatraux tit. 17. del habito cap. 1. vbi descendentes hæretici penitentiati expelluntur tantum intra gradum à iure communi signatum, vt in dist. capite primo, §. 2. fol. 264. licet hanc nostram opinionem seruare Regium ordinum Senatium non semel intellexi.

Secundò inferitur vera & perfecta illius dubij, de quo supra hac quæstione, §. 1. illar. 2. in final. vbi diximus, quod statutum repellens hæreticos reconciliatos per sanctum Officium, & eorum descendentes, intelligi debet de hæreticis formalibus, non verò de præsumptis; vt aiunt DD. ibidem adducti. Quod certe licet ex propositis rationibus suaderi videatur, si attentè perpendatur, nec dubitari, ita vt propositum est, à doctis potuit vitis irreprehensibiliter, saltem, quia nunquam dari casus poterit quo hæreticus præsumptus, ita vt præsumptus est, reconcilietur quia aut post capturam præsumptæ hæresis crimen factus est, & misericordiam, & reconciliationem clamat, & tunc licet reconciliati debeat, non est velut præsumptus hæreticus, sed sicut verus suamet confessione factus; & tunc locum habebit dicti statuti dispositio, nec de hoc dubitari valet. Aut dilectum non est falsus, & tunc aut iuris & de iure præsumptio adest, & reconciliationi non est locus: sed est verè hæreticus vltimo plectendus supplicio, ex iuribus adducendis infra, & tenet Eymericus, 2. part. Direct. quæst. 55. numero 16. vbi Peña alios adducit littera 1, & allegati à Farinac. de hæresi quæstion. 187. numero quadragesimo sexto. Aut adest præsumptio vehementis, aut leuis tantum; & non habebit locum reconciliationis, nec relaxatio, sed tantum abiuratio cum aliqua extraordinaria pœna, secundum Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæstion. 100. nu. 11. Canteria in sua quæstion. crimin. tit. de hæretic. c. cap. 1. numer. 56. versic. Quando quis est tantum lapsus, Tib. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 47. n. 2. & tenent communiter DD. & seruatur quotidie in practica, ita vt reconciliatio cadere in præsumpto hæretico non possit, & videtur parum aduertenter loquutos fuisse Doctores allegatos in d. illar. 2.

Quare dubium hoc in eo consistit, an in puritatis statutis, per quos descendentes hæreticorum repelluntur expressè, siue tacitè prout in terminis præcedentis illationis comprehendantur etiam descendentes ab hæreticis præsumptis. In quo dubio distinguendum videtur inter hæreticos præsumptos ex violenta præsumptione, quam iuris & de iure vocamus; † quæ dicitur dum lex aliquid præsumens super præsumpto tanquam sibi competito statuit, secundum Alciat. de præsumpt. regul. 2. numer. 2. Iac. Menoch. cod. tract. lib. 1. quæst. 3. num. 17. & quæst. 8. post numer. 1. versic. & est dispositio; Franc. Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 1. tit. 2. numer. 3. Peña in direct. 2. parte commun. 86. versic. Tertia suspitio, † quæ præsumptio firmum ius statuit, & habetur pro omnimoda veritate, ex Bald. in leg. sue possidetis, numer. 6. Cod. de probat. & ex alijs probat idem Alciat. citato loco in illud. numero 3. Masch. de probat. in princip. quæstion. 10. numero 48. de quo latius infra in quæst. 8. in princip. & habemus

exempla plura in hæresis crimine, de quo loquimur in cap. ad abulensiam, 9. §. qui vero de Hæretic. in p. inter sollicitudines, 10. de purgat. can. capitul. filij, 3. capitul. f. per eo 4. capitul. cum contumacia, 7. capitul. accensurus, 8. §. cum vero, & §. ille quoque. capitul. contra Christianos, 13. de hæret. in 6. quæ speciatim refert Peña in director. dist. commun. 80. & in 3. parte commun. 24. vers. illa facta, cum sequu. & plures alij allegati à Farinac. de hæresi quæstion. 186. à numero 47. † Hi enim pro veris hæreticis in omnibus reputantur, & damnantur, in cunctis pœnis iure veris hæreticis, impositis, nec eis prodesse contraria valet directa probatio, ex Peña dist. commun. 80. vers. Tertia suspicio, Simanch. de Carholice. institutio. titul. 50. numero 48. Farinac. citato loco numero 48. quare inter eos nulla potest sufficiens disparitatis ratio assignari, ut impunitatis statutis non comprehendantur, sicut alij veri hæretici, cum ius nullum ad ceterarum pœnarum incursum constituat. † Et inter ceteros hæreticos ex iuris præsumptione, chementi, seu leui ad quos statuta extendi, nulla ratio patitur. Tum qui loqui sunt intelligenda de veris hæreticis saltim effectu iuris, non verò de præsumptis ex præsumptionibus, quibus ius perfectè ad veram hæresim constitucendam non assistit. Tum quia eadem ratio in his non versatur, sicut in veris hæreticis, & qui iure pro talibus habentur, ut vitrumque patet ex text. in cap. iul. l. i. de as. 4. de præsum. capitul. accusatus, 8. in princip. de hæret. in 6. vbi glossa, & communiter DD. cum relatis à Farinac. vbi supra numero 38. Et specifice tenent Abb. in capitul. inter, numero 6. de purgat. canon. Puteo decif. 400. libr. 2. Idem Farin. decif. 51. sub numero 8. libro 1. post. tom. 1. consiliorum, & infra numero 33. referendi. † Nisi forte statuta loquantur de pœnitentiatis per sanctum Inquisitionis Officium, & quis fuerit, ob præsumptionem vehementem seu leuem pœnitentiatus, quia repulsam patietur cum progrediente sua intra gradus statuto comprehensos, non tam ob hæresim commissam, quam ob pœnitentiam passam, quæ fuit præcipua causa, & ratio statuti, & faciunt tradita per Valençuel. consilio. 91. per totum, vbi quemdam Prætensores defendit ex eo, quod descendebat à quodam pœnitentiato per sanctum Officium ob iniuriam cuidam Inquisitori illatam, non quia verè, nec suspèctè hæresim fuerit admittus, atque ita sunt intelligendi Abbas, Pateus, & idem Valençuela in locis adductis supra in §. primo, illat. 2. de quo etiam latius infra loquenti quæstione §. tertio, per totum.

32 Tertio infertur, quod cum plures hæretici dicantur impropiè, qui verè tales dici non valent, nec eis similantur, nec eandem continent rationem, nec quidem similem, de quibus in glossa in cap. ul. firmissimè, vbi b. Hæreticum, extra. de hæretic. Praxis Inquisit. vbi b. Hæreticum, numero decimo nono, & sequentibus. Did. à Cantera in suis quæstione crim. in angust. punit. decif. quæstione secunda, de hæreticis, numero 2. Farinac. in dist. quæstione 178. numero 24. cum duobus sequentibus, non potest ad eos extendi. horum statutorum dispositio, quia deficit omnimoda ratio, de qua superius, nec quidem hæretici impropiè æquiparantur hæreticis propriè sumptis.

33 Quarto infertur, si certotem confessarium sollicitantem fœminas in actu pœnitentiæ ad libidinosos actus, aut aliter de hæresi suspectam abjurantem de vehementi, aut leui, non esse inhabilem ad obtinendas dignitates & beneficia, ut tenet Nicol. Garcia de beneficio. tom. 2. part. 1. cap. 10. nu. 87. Henriquez lib. 13. de excommunicat. capitul. 56. §. 1. l. K. Rota apud Farinac. libro primo decif. 51. Riccio in praxi sibi Ecclesiast. decif. 676. à numero 5. Nauar. libr. 5. consil. 5. & 6. titul. de hæresis. Emman. Roderic. tom. 2. Regular. quæst. 82. art. 2. Souffla, de confessor. sollicitant. tract. 2. cap. 17. numero 6. & 7. Acuña eod. tract. quæst. 24. numero 22. vbi Freitas numero 70. Lara dist. capitul. 4. numero 140. vers. deinde latissimum. Ricciol. de Neophyt. capitul. 7. numero 7. & de iure person. extra Ecclesia gremium, libro 5. capitul. 19. numero 26. & 27. vbi citat P. Thom. Sanchez. in decalog. libr. 2. capitul. 15. numero 12. Paris. de resig. at. libr. 4. quæstione 3. numero 17. & alij adducendi infra quæst. 9. §. 2. numero 43. & 44. quia statutum loquens in delicto non loquitur in suspitione delicti & suspectus in fide hæreticus dici non potest, ut bene Puteus decif. 400. numero secundo & tertio, vbi ita decisum & practicum fuit. Quod verum puto, etiam si fuerit statutum, quod puritatem positivè ad dignitates, seu beneficia obtinenda requiratur, cum non idèd confessorius puritate fuit desinat, quam à suis fuit cõsequutus maioribus. Secus verò, si excludantur pœnitentiati per sanctum Officium ex hæreticalibus causis, quo erit comprehensus confessarius punitus ob sollicitationem, aut aliam ob causam, quæ inducat suspitionem hæresis, ut omnes fatentur, quos retuli in tract. de sollicitatione, 1. part. quæst. 1. numero 9. cum sequ. vel si delictum producus suspicionem hæresis infamæ notam, iurat, quia tunc claudit portas dignitatum, leg. 2. Cod. de dignit. libr. 12. capi. infamibus de reg. iur. in 6. & specifice ita docet Parlad. 3. quotid. differ. 108. ex nu. 15. exemplum assignans in secundo nubente coniuge primo superstiti, in sortilego, sodomita & publicam pœnitentiam passis præcipuè cum sacris benedictis.

34 Quintò infertur, statuta loquentia de captis per sanctum Officium, & de eorum descendentes tripliciter intelligi posse, & debere, ut ab eorum mente in praxi non discedatur. Primo ut captura sit pro crimine hæresis inflicta, pro alijs autem causis extra fidem nocere non debet, cum causa præcipua similis constitutionis fuerit delictum contra fidem paratam ab ipso Prætensores, seu à maioribus eius, ita ut non tantum captura in sancto Officio sit inspicienda ad repulsam, quam eius causa arg. l. sicut. 22. de his qui notis infam. l. ad tempus §. eos qui 12. de decurion. l. iustibus 16. Cod. ex quibus infam. irrog. Rebuff. de reprobat. rest. num. 224. gloss. 12. vers. Hac verba, & gloss. 14. in l. 5. §. 1. 6. part. 7. illius enim causa hæresis est, quæ famam lædit, non captura per se, atque ita loqui sunt intelligendi Peña in director. 2. part. comm. 12. in si ibi. Propter insigne honoris detrimentum, quod in hoc crimine sola captura afferre dignoscitur, & 3. parte comment. 14. vers. Dixi verò, pag. mibi 421. Simanch. de Carholice. institut. titul. 17. numero secundo, & in Enchirid. titul. 25. numero tertio, Villadiego de hæret. quæst. 11. Ioan. à Roxas eod. tract. 1. part. numer. 16. & 35. in fin. Lud. à Pafamo de origine Inquisit. libro tertio, quæstione 10. numero 12. column. 865. † Aientes capturam in sancto Officio ob hæresim non leuiter famam lædere: quare si aliquis capiatur ex alijs extra fidem causis, etiam in carceribus secretis sancti Officij excludi non debet per simile statutum, nec eius descendentes, ut de pœnitentiis dicam infra quæst. seq. ex num. 38. cum seqq.

Statuta irrationabilia esse monstruosa, & art. 2. numero 87. Franc. Curt. consil. 5. Facti contingenitur, vers. Quarto s' adetur, column. 13. & quia lequeretur absurdus intellectus, & cum quis pœnam pateretur ex crimine, quod commississe non constat contra text. in l. in ambigua 19. de legib. l. nam absurdum 37. de bon. libert. l. scire, 13. §. aliud, 2. de excusat. tnt. Bartol. in d. l. omnes populi, quæst. 9. de iust. Bruno de statutis, art. 5. numero 12. Alexand. consil. 83. v'isa, facti numero 5. volum. 2. † & à quolibet prudenti redargui valeret contra l. Saluus, 6. de lege præstand. Rol. à Valle, in tract. de confess. inueniar. §. quæstur, etiam, numero 8. Bart. consil. 8. volum. 3. Zephal. consil. 13. numero 11. libro 1. & consil. 79. numero 89. & consil. 146. numero 20. Socin. Senior consil. 63. vol. 1. col. 5. cum adductis loquendo in legibus à Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quæst. 1. numero 28. † Vnde patet, quid dicendum de statuto Conchenfis Collegij, seu potius dicam de declaratione, seu iniura praxi, & introductione eiusdem Cœnobij contra ipsius statuti & fundatoris mentem, quo ita requiritur puritas, & eius fama, & tumor, ut contrarium neque vero, neque falso rumore aliquid sit dictum, neque auditum, de quo D. Franc. de Amaya obseruat. iur. lib. 2. cap. 6. numer. 52. & nos infra 2. part. quæst. 7. numero 6. Ego verò pro nunc nihil plus audeo dicere, cum videam toleratum à Doctis, & à Christianis practicum, quod nisi viderem non crederem à tantis, qui veritatem omitunt, & sequuntur mendacium, & falsitatem veritati præferunt, quid amplius.

35 Tertio & vltimò inspicere debent verba statutorum, quorum alia loquuntur de captis per sanctum Officium, & simul de pœnitentiatis per hæc verba. Presos penitencidos por el sacro Officio, nam tunc non tantum captura requiritur ad exclusionem, sed simul pœnitentia, ut demonstrat coniunctio illa &, quæ ita coniungit, ut separationem non admittat, nec singula profunt, sed simul omnia locum constitutioni faciunt, text. in l. Titio, 36. §. nihil, 2. deleg. 1. l. triplici, 142. de verborum significat. cum similibus vulgatis. Aliquando verò cum disjunctiua, ita, Presos o penitencidos, & tunc captura tantum sufficit, sicut & pœnitentia per se sola, ex Reg. in alternatiuis, de regulis iuris, in 6. cum adductis à Nicol. Euerard. loco: A natura alternatiuorum, numero 8. & 15. & ab Augustin. Barboza dist. 46. numero 1. cum duobus sequentibus, pag. mibi 208. & magis specifice in simili statuto loquendo tenent gloss. in leges in nepota, Cod. de servis fug. & Felin. in capite pœnitentiis, num. 116. §. in quario de rescript. Graciani decisione 109. numero v'idesimo & duodecimo Euerardo loco, A natura Copula, numero duodecimo vers. Hinc est, quæ etiam specie captura iniusta, aut sine causa nocere non debet, ex proxime dictis.

36 Sextò infertur vera decisio, & ratio illius quæstionis, de qua pro vtraque parte agit Alphonsus Perezus de Lara de annexis, & capellan. 2. part. cap. 4. à numero 100. cum pluribus sequentibus. Nempe, an ex puritatis statutis excludantur Indi, & Aethiopes nouiter conuersi, eorumque descendentes à Anve admitti ad eorum honores valeant? in qua quæstione ipse negatiuam eligit partem ex rationibus de quibus à vers. Pro parte tamen negatiua. Quarum prima est, quod licet Indi, &

36 Secundò requiritur, quod ista fuerit captura in principio, & postea etiam eius causa durare: quia si captus quis fuerit ex causis hæreticalibus per falsas probationes, & calumniolos testes, & postea de sua plenè confiterit innocentia, & absolutus maneat, non debet comprehendi nec eius descendentes in statutis prohibitione, nec à tantis honoribus ex illa arceri causa. Tum quia si illa non sufficeret ad exclusionem, quia falsa, quare captura ob eam facta, nullatenus; † cum effectus vim capiant à sua causa ex vulgatis, & adductis per Valençuel. consil. 25. numero 19. & 20. & destructo antecedenti, destruitur consequens, l. 1. §. huius res, de offic. eius, l. veteres, 4. de iur. act. qua prim. Bald. in l. 1. opposit. 9. C. de fidei commissis. Craueta consil. 202. numero 28. & consil. 131. numero 2. Mantica decif. 15. numero 5. & decif. 199. numero 9. Anton. Monach. Florent. decif. 29. numero 16. † Tum quia prædictum statutum intel igit debet de captura iusta & valida, non de iniusta & nulla, & ex text. in l. non putatis, 8. §. non quevis 2. de bon. poss. contra tab. Andri. Tiraquel. de retract. l'gnag. §. 2. gloffa 2. numero 5. Messia in l. Telesii, 2. part. fundam. 1. numero 7. Lafarte de gabell. cap. 14. numero 2. Accbedo in l. 10. numero 13. tit. 11. lib. 5. r. cap. Paul. Castren. consil. 74. incipit, in causa nota, numero 1. volum. 2. Cepola consil. ciuil. 44. incipit. Inquisitione, numero 3. vers. de prima, & sequent. † Tum quia captura resoluta debet tamquam non facta haberi, l. nec ullam, 13. §. 1. de petit. hæred. lege 1. §. sine autem. & l. pen. de condit. sine causa, l. 2. §. peruenisse, de hæred. vel act. vendit. l. nomen §. 4. in fine. l. aliud est, capere, 71. de verb. significat. Letiam, 27. de solut. l. Iulianus, 131 §. 1. de verb. Matth. de Afflict. decif. Neapol. 40. numero 4. in fine Zephal. consil. 168. incipit, Bonaque, numero 13. vol. 2. Craueta consil. 102. incipit, per arbitros, numero 24. 25. & 28. part. 2.

37 Laffarte in d. cap. 14. numero 29. † Tum etiam quia reuocato actu reuocati censentur omnes ad eo prouenientes effectus, ex l. nam origo 8. Quod v' aut clam. l. egi 26. de excepti. rei iudic. leg. Antau, 14. in fine cum leg. seq. de aqua & aqua pluui. ar. cend. §. si extraneus, 6. de condit. causa data, Craueta citato loco numero 40. Decio consil. 35. numero 9. vers. non obstat. † Tum quia statutum in actu inualido, seu iniusto nihil operatur ex text. in l. sitim, 5. §. si quis contra tabuias 3. vbi Bartol. de leg. præstand. l. continui, 137. §. cum quis 6. de verbor. Bald. in l. quid ergo, §. cum autem, ante sine de his qui not. infam. & in l. 1. §. fin. numero 1. Quod quisque iuris. Ial. in l. 1. §. 1. numero 10. notab. §. illo tit. Felin. in cap. ceterum, numero 19. de iudic. & in cap. tua nos numero 6. de iur. iur. & in cap. ex tenore, numero 4. de rescript. Alexand. consil. 59. in fine vol. 5. faciunt pluria tradita per Valençuel. consil. 11. à numero 37. cum pluribus seqq. vbi numero 100. plures ad propositum congerit. † Quare si statutum expressè loqueretur de captura iniusta, iniustum redderetur, & velut irrationabile seruati non oporteret, ex cap. 2. de consil. c. p. mala. dist. 8. Bartol. in l. omnes populi, in quæstion. princip. 3. vers. iuxta prædicta de iust. & iure. Henrich. de Botris de synodo Episcopi 3. part. art. 1. conclus. 7. numero 26. & 28. vbi ait † Pars trat. &c.

49 & Æthiopes à Gentilibus originem trahant, non tamen ab his, qui ab Apostolis fidem acceperunt: sed potius velut pertinaces idolatræ eorum vniuersalem fidei prædicationem contempserunt, vt ex Psal. 18. deducitur.

50 Secundò adducit vulgare illud Pauli. ad Timoth. cap. 3. Non Neophytum, ne fortè in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, vbi generaliter prohibet Apostolus Neophytum in Episcopum eligi, quod adducit D. Ambrosius epistola octogesima secunda ad Verceilens. vt refertur in capite Neophytus 9. 61. dist. & latè nouissimè explicat Aug. Barbosa de officio Episcopi, 1. parte in titulo secundo glossa decima septima per totam. Et sic non solùm loquitur Apostolus de Neophytis ex Iudæis, sed etiam ex Gentilibus, & de quibuscumque aliis, ad quos non tantum, sed etiam ad eorum descendentes ex vi horum statutorum extendi debet prohibitio.

51 Tertio probat ex ascendenti Christianorum veteranorum qualitate, ab his statutis requisita, quæ similiter deficit in conuersis à Gentilibus, sicut in aliis, qui nec eorum descendentes in hoc dispositioni satisfaciunt, licet hi his statutis causam non præbuerint, sicut descendentes ex Iudæis, debet ad eos extensio fieri, quia comprehensum manent sub dispositione maximè cum prædicta causa non fuerit finalis, sed impulsiva, ex l. 1. de postul. Barbosa l. prim. parte n. octogesimo quarto cum sequentibus solutionis matrimoni. Quia ob causam impulsivam non admititur argumentum à contrario sensu ex lege tale pactum, 4. §. final. de pactis, tenent Villagut. de exco. sionis leg. pratud. 23. numero 6. Cardin. Tusch. lit. A. conclus. 498. num. 33. tom. 1. August. Barbosa loco, 27. num. 2. pag. 3. ita hæc Lara.

52 Et confirmatur prædicta Laræ opinio, nam qualitas illa, vt præterea descendat à Christianis veteranis, intelligenda venit de omnibus æquè in infinitum ascendentes, & deficiente in vno deficit in omnibus, argumento l. si quis filium, trigesimo quarto. Cod. de inofficio testamento. Authen. de hered. qua ab intestat. de her. §. reliquum, vbi notat Angel. & Bald. in l. finali. columna prima, Codice de lib. præter. faciunt tradita à Molin. de primogen. libro tertio, capite septimo, numero quarto. Menoch. consilio 242. numero 12. & à Pelaez de Meres de maiorat. 2. part. questione 1. à numero 81. & questione 4. illat. 1. numero 38. & seg. & quest. 6. à numero 220. cum sequentibus. At qualitas illa, de qua verè constare debebat. l. Præter. quarto. paragrapho docere. de vi. bon. rapior. Iacobus Menoch. l. 1. præsumpt. 9. 24. n. 13. Petrus Surtus de alimentis. tit. 5. 9. 7. nu. 40. & tit. 9. 9. 29. numero 11. & decisione 268. numero 12. prima parte. Martiengo in lege octava titulo septimo libro quinto. recopil. glossa quarta numero primo plures refert Alphonsus Narbona in lege vigesima, glossa decimona, numero primo, titulo primo, libro quarto recopil. & alios Valenzuel. conf. 91. n. 9. deficit omnino in descendentes, ab Indis, & Æthiopicibus cum non omnes eorum ascendentes & maiores fuerint Orthodoxi, vt patet. Igitur in eis verificatur statutorum dispositio, & exclusio.

54 Ego verò licet fatear hoc verum in ipsismet conuersis ex Gentilibus, tum quia in tam noua, & recentia eorum conuersione non est multum fidendum, tum quia dignitas illis, qui eos velut recentè à diabolo recesserunt, latè non oportet, nec honestati congruit; in eorum verò descendentes (salua doctissimi iuri pace, veniens contrarium conicio, im-

mò istorum liberis posse similia officia & dignitates largiri, dummodo bonum orthodoxæ fidei specimen præstiterit promouendus, eiusque vsque ad auum, seu ad plus proauum parentes, licet defendere videretur Ricciol. de Neophyt. c. 7. n. 30 & 31. sequuntur à Barbosa de canonic. c. 13. n. 47. quod mihi ex sequentibus, præter adducta ab ipsomet Perezio de Lara pro contraria à veritate. Sed an Indis, quæ sigillatim recensere non curo, quia per eum ibi videri possunt.

55 Probatur primò, ex mente tam ipsorum statutorum, quàm statutum repellendi tantum ab honoribus & officiis descendentes à genere Iudæorum, & Sarracenorum, aut eos, qui similes illis sunt, ob eorum pessima flagitia, & detestabiles mores, vt ex ipismet statutis ex Toletano maximè apparet, & colligitur ex dictis à Io. Roxas. d. sing. 104. & ab Ignatio del Villar, in sua sylvia respons. 12. à n. 37. Bobadilla, & aliis supra relatis in præcedenti quæst. & in quæst. 1. §. 4. quib. nec assimilantur gentiles, Indi, nec Æthiopes, immò plurimò ab eis distant. Igitur comprehensos in dictis statutis dicere non possumus, arg. c. intelligentiæ, 6. c. p. acceras, de verbor. signifi. l. nomini, 6. §. verbum ff. iud. Alexand. c. s. n. 8. lib. 4. Rol. à Valle conf. 6. nu. 35. vol. 2. Valenzuela conf. 3. numero 89.

56 Confirmatur, nam dispositio loquens in vno genere personarum non potest extendi ad alias personas, præter nominatas, ex l. qua conditio, 39. de condition. & demonstrat. l. si verò, 64. §. de viro, 9. sol. matrim. probant Acebed. in Rub. nu. 106. tit. 2. lib. 6. recop. & adducti in duobus præcedentibus §. huius quaestiois, sed statuta puritatis tantum loquuntur in descendentes à Iudæis, & Sarracenis, igitur ad diuersos extendi non valebunt.

57 Secundò probatur, quia in Indis, & Æthiopicibus cæterisque Gentilibus deficit identitas rationis: deficitque comprehensio in statutis, nec enim adest eadem ratio, nec comprehensio expressa, nec tacite coniecturata, quibus speciebus non posse extendi ad eos statutorum dispositionem, iam superius pluribus probaui. Igitur nulla est causa, quoad eos possit extensio fieri.

58 Pater antecessens primò, quia peculiari motu, & ratione statuta nostra repellunt Iudæos, & Mauros eorumque in infinitum descendentes, vt ex ipsorum statutorum serie aperte apparet, & quæ si aliud vellent expressissent etiam descendentes à Gentilibus, argum. text. in capite ad audiendum duodecimo ibi, etiam si intelligeremus eam modo de nonalibus, vbi ponimus de laboribus, de nonalibus ponemus. De decimis, capite inter corporalia, secundo §. Sed neque istud, ibi. Vnde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de translatione poterat expressisse, & quod non est Sanctorum Patrum Decreto sancitum superstitiosis non est adinventionibus præsumendum, de translat. Episcopi, lege vnic. Sobis autem legatarij, versiculo fin autem ad deficienti, C. de caduc. tollend. l. item apud Laborem. 15. §. Hoc edictum vigesimum sextum, de iniuriis, faciunt tradita à Narbona in lege vigesima quinta glossa 10. tertia & 14. titulo 21. lib. 4. recop. pagina 666. Valenzuela conf. 76. n. 54. & segg. Magis enim præsumendum rationi consonum venit, idèd prætermitti, gentiles in his statutis, quia eos velut diuersæ rationis comprehendere noluerunt statuentes. Igitur comprehensos indicare illos in exclusiuâ statutorum, non debemus.

Ante

59 Antecessens secundò probatur, quia causa primæ, & finalis horum statutorum fuit eripere Communitates & Tribunalia à prauis & similibus Istaëlarum, Sarracenorum, hæreticorum, & eorum descendentiū moribus, à quibus magnis damnis & præiudicijs afficiebantur quotidie, vt ex traditis in re latissis constat, & comprehensum habemus in præmio aliquorum statutorum, quod cautam finalem denotat, ex lege finali de hered. institutionum. Gonzalez in regular. 8. Cancellaria, §. 7. præmij n. 12. & 192. Rol. à Valle conf. 49. numero 34. & 61. lib. 1. & conf. 67. num. 72. lib. 3. Hieron. Giar. respons. 44. num. 18. & respons. 36. numero 2. vol. 2. latissimè pluribus cumulat August. Barbosa Axioma 192. numero 1. pag. 117. non enim idèd stabilita fuerunt, quod Iudæi & Mauri aliquando extra Catholicam fidem in suam legem, & iustitiam extiterint oblationem, & deinde ad orthodoxam postea fidem fuerint reducti; nam si hoc ita esset, & Gentiles omnes, & cæteri, qui aliquando fidem non agnouerunt, statuta subiacerent, & eorum dispositio reproba, atque iniusta maneret, cum eos pleteret, & excluderet ex causis, quæ potius laudabilis, & honorabilis est, quàm punibilis, & detestabilis, vt expressè reprobat à Nicolao V. in quadam sua Bulla, de qua testatur Did. Venet. in defens. stat. Toletan. cap. 17. per totum; maximè in vob. ex quibus. Cum magis iuri & rationi consonum sit, vt reuocatos fonte Baptismatis, pristina cæcitate dimissa, amplioribus fauoribus, & gratiis prosequantur; vt sic de seruente ad libertatem transire videantur, vt in cap. eam. 27. vbi gloss. finali iura adducit de reser. p. cap. s. rrum, 50. dist. cap. Iudæi, §. de Iudæis, & de iure regio. l. 2. tit. 3. lib. 4. fo. 15. 9. tit. 1. lib. 1. v. 1. 12. v. 1. 1. si non bre. tit. 10. lib. 8. recop. l. 3. n. 5. part. 5. multis probant Pet. Navarra de vob. lib. 2. cap. 4. n. 98. Augustinus Barbosa de officio Episcopi, 3. parte in 2. dist. 17. num. 12. cum segg. Ricciol. de neophyt. capite quinto ex numero sexto cum segg. n. ibi. idem Barbosa quem post hæc præmanibus habuimus de canonicis capite decimo tertio, numero vigesimo primo, non verò decet, vt idèd 63 similibus penes ab statutis punirentur. Quæ quidem ratio finalis non interuenit in descendentes à Gentilibus, Æthiopicibus, & Indis, qui cum fidem catholicam suscipiunt, constantè & interpidè eam oblationem, & iustitiam, vt idem fatetur Lara in dicto. c. p. 10. quarto numero centesimo quadagesimo versiculo, & præ parte, & versiculo Præterea. & vt experientia docuit, sunt bonæ indolis, sine fraude, caualationibus. Igitur omnino cessat ratio præcipua & finalis prædictorum statutorum.

64 Antecessens tertio probatur, nam ad hoc, vt dispositio statutorum puritatis extendi possit ad descendentes ex Gentilibus debebat adesse eadem, aut similis ratio simpliciter, non verò secundum quid ex DD. Communiter, in c. irrat. stat. 3. de constit. Archid. Dominic. & Præposit. in capite relatum, trigesima octava dist. 1. Nicolaus Euerardus in Topicis legal. loco à simili numero quarto adductis à Menoch. de arb. ir. casu 84. numero octauo Alphonsus à Villagut. de extens. leg. penal. respectu materia. p. 1. sub numero 4. vers. Fallit primò Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 13. num. 10. Maschard. eod. tract. lib. 3. conclus. 1233. numero 5. Fatimac. 1. parte fragment. lura E. sum. 58 & 159. Cardinal. Tusch. lura A. conclus. 507. numero 29. latè August. Barbosa loco 101. à numero 3. cum pluribus segg. vbi n. 7. ait, quod præ-

Tract. de Purit. & Nobilit. Prob. Pars I.

ua differentia destruit similitudinem, ex Bertazol. in reperi. l. si quis maior, n. 62. C. de iur. iur. Marian. Antonin. var. resolut. libro tertio resolutione 19. §. prima nona, numero trigesimo quarto, maximè in materia priuationis, etiam si agatur de re ex sua natura extensibili. Honded. conf. 72. n. 30. & 31. tom. 1. Barbosa conf. 50. Clement. n. 1. volum. 4. Franc. Vinius de cessione 255. numero tertio in med. l. b. 1. refert idem Barbosa supra numero decimo secundo. Et licet in eadem ratio in eo, quod Gentiles sicut Iudæi, & Mauri à cæcitate prauæ oblationis ad fidei claritatem eleuati fuerint; deficit tamen in principali, quod est in moribus, caualationibus, & fallacis, quibus Communitates omnes subiacent Iudæis, & Mauri, & Hæretici eorumque descendentes. Igitur nec eadem simplex ratio in gentilica adest progenie, nec horum statutorum dispositioni subiaccit.

65 Antecessens quartò probatur, nam si aliqua ratio extensio ad descendentes ex Gentilibus fieri posset, idèd esset, quia veluti similes cum Iudæis, & Mauris æquiperari extiterent: At æquiperatio hæc vniuersalis, & in omnibus, & per omnia debebat esse, glossa in verbo, Pro quibus, n. cap. 10. c. 1. tit. 2. de regularibus in 6. adducti plures ab eodem Nicol. Euerardo loco, à ratio e legita, largi, sub numero 52. versiculo scilicet si aliqua. Aym. Craueta de ant. quis. ten. p. 4. part. in primo. p. numero 100. & sequentibus, idem Alphonsus à Villagut. de extens. leg. corollor. & p. n. simi, numero sexagesimo quarto, vers. limina singulariter, Cardin. Tusch. lura E. conclus. 3. 8. numero 18. & 28. tom. tertio Augustinus Barbosa Axioma, 14. numero quarto vbi plures, pag. à decimo quinta & loco sexto, numero secundo de cum segg. pagina 306. præcipue in his, quæ calui cui æquiperatio fit, pertinent, ex Augustino Barbosa numero 2. Craueta 101. vers. sed contra & numero 135. vers. sed certè ista limitatio. Villagut. numero 64. in primo. & secunda ampliat. loci citatis. Menoch. de arb. ir. casu 55. n. 4. & de recuper. rem. n. 97. & ten. 13. n. 57. Et certè non conuenit in præcipua causa æquiperatio facta de Gentilibus ad Iudæos, & Mauros, quia plura inueniuntur in his, quæ causam prohibitioni dederunt, quæ in illis omnino deficiunt. Igitur nec eadem ratio, nec comprehensio descendentiū ex Gentilibus in his statutis dari possunt.

66 Quibus accedit æquitas magna quæ facit pro his descendentes à Gentilibus, Æthiopicibus, & Indis, quia cum ex cæcitate sua libenter ad fidei licentiam peruenirent, & eam constantè subtingent; ac obseruent, in omnibus virtutis perfecta, & orthodoxa signa ostendentes, sintque bonis moribus, fidelitate ac cordis simplicitate præditi: non differ. siombus, nec rixis dediti, Christianis veteranis diligenter, & fideliter interuenientes, nulla est iusta causa eos excludendi ex his puritatis statutis: sed potius fauoribus, & gratiis prosequendi. In quibus libenter ego admitterem eam, quæ de omnibus tam Iudæis, quàm Gentilibus ad fidem conuersis, congerit Augustinus Barbosa de officio Episcopi prima parte in titulo secundo, glossa decima septima à numero duodecimo cum sequentibus in Iudæis verò nullatenus: tum ex copiose iam dictis, tum quia multa cognita sunt praua de generatione illa, vt cog. notuisset Ignac. del Villar in d. respons. 12. numero 37. sed quis erit, qui maiora quotidie non cognouerit & sit expertus?

67 Sed maxime obstat, quod qualitas illa expressè ab his puritatis statutis requisita, quod videlicet

D 4

licet descendatmittendi à Christianis veteranis, accipienda est de omnibus ascendentibus in infinitum, vt supra dixi in præcedenti quæstione ex numero 32. cum pluribus sequentibus & infra in sequenti quæstione §. 2. latius dicam, quæ ita deficit in descendentibus à Gentilibus, sicut à Iudæis & Mauris, & videtur adesse rationis identitas, & idem comprehensio in statutis. Cui simpliciter respondeo. † Primo verba illa statutorum generalia, *Christianos viejos*, exponi & terminari per sequentia specialia, videlicet, *impios de toda mancha de Judios Moros, y penitenciadados por el Sancto Officio*. Et tantum debent accipi, & intelligi in terminis horum specialium, seu in quibus omnino eadem adsit ratio, quia verba generalia restringuntur ad ea tantum, quæ sunt similia expressis, non vero ad diuersa extenduntur, ex textu in *lege finali §. quod si ita 2. de Tritico, vino & oleo lege textus in capite fides, 15. de rescriptione clem. prim. de præbend.* Abb. Felin. Sicul. Butr. *Immol. in d. c. sedes, Cobbar. lib. 3. var. c. 5. n. 5. versio. Tertio arget.* † Et generalitas restringitur secundum specialitates in dispositione additas, ex Angel. post Iacob. de Arenis in *in obligatione generali de pignore Pelæz de maiorat. 2. parte quæstione 12. n. 62.* Marta parte 4. clausula 1. numero 4. Mantica *de tacit. & ambiguis conuent. lib. 3. tit. 2. n. 36.* Marchellan. *de commiss. parte secunda, pag. 583. numer. 2. in vit. impress.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. 795. nu. 18.* Aloyf. Ricc. in *collect. decis. par. 4. collect. 1100.* Rota apud Zach. post *tract. de oblig. Camer. dec. 111. n. 1.* at descendentes ex Indis, & Æthiopi. diuersi & distincti sunt à Iudæis, & Mauris, & ab eorum descendentibus, à quibus in pluribus differunt, vt dictum est. Igitur sub illa clausula generali comprehendendi gentiles non possunt, nec per consequens in statutorum prohibitione.

71 Secundò respondeo, quod qualitas illa descendentiæ à Christianis veteranis ex vi vocabuli verificatur in procreatis à parentibus & auis Christianis, etiam si ceteri gentiles fuerint, quia in his terminantur de rigore iuris ascendentes in odiosis, (sicut enim supra dixi, quod dum agitur de extensione horum statutorum ad aliud personarum genus præter expressa debent velut stricta restringi) vt probat aperte text. in *l. si quis incesti 6. ibi, de ascendentibus autem Pater, Mater, Aui, Aua, C. de incestis nuptiis.* † Et generaliter receptum est, quod in odiosis vltra non extendatur ascendentes, sicut nec descendentes, vt probat Rebuff. in *l. liberorum, 220. §. præter hæc, versiculo. Notandum, & aliis ibi, de verborum significatione* quamuis regulariter in non odiosis ascendentes in infinitum accipiuntur, *l. 4. §. parentem in fine de in ius vocando.* Menoch. *consilio trecentesimo trigesimo tertio num. 11. & consilio 334. numero decimo sexto,* sicut etiam descendentes, *lege fin. Codice de suis & legitim. Auth. de heredibus ab intestat. in principio Pereg. de suis & legitim. Auth. de hered. ab intest. in princip. Pereg. de fideicommiss. art. 19. n. 11. & art. 22. n. 43. & art. 25. n. 8. & art. 30. n. 2. & 14. latè Aug. Barbofa *Appellat. 70. n. 1. & seq. pag. mibi.* 171. † Etiam si agatur de fidei fauore, quia licet sic iure receptum, quod infamiae pœnas hæretici eorumque descendentes patiantur, non tamen transgreditur secundam generationem, vt expressè iure constitutum habemus in text. in *capite 21. §. hæretici, cap. statum. 19. de heret. in 6.* quia velut odiosum in nepotibus finitur, quod alias ad ceteros*

omnes nullo secluso gradu transire debebat, *l. nuptia 53. l. fin. de ritu nupt. l. nemini, 17. C. de nupt. §. ergo, inst. de gradib. l. 4. tit. 6. part. 4.* & considerat Rebuff. citato loco, quare autem prohibitio eorum statutorum omnes descendentes Iudæorum & Mauro- rum indistinctè comprehendat statim subiungam. Nec facit hoc esse verum de iure communi, non verò statutario, quo in infinitum Christiani veterani qualitas requiritur, vt ex quasi omnibus puritatis statutis patet, quorum dispositionem seruandam nulli erit dubium. Quia respondeo, quòd licet statutorum dispositiones seruandæ sint, intelligentiæ tamen sunt, circa illa personarum genera tantum de quibus speciatim loquuntur, non verò circa diuersa; & cum suam generalem dispositionem, & promotionem ditigant expressè ad descendentes Hebræorum & Sarracenorum, in eis tantum indefinita illa per gradus omnes accipienda est: non verò in aliis ab eis diuersis, de quibus nullibi loquuntur, & in quibus diuersa inuenitur ratio. & dissimiles mores, & inclinationes naturales, quæ causa fuerunt expellendi descendentes Iudæorum & Maurorum, & quidem finalis, & vt eriperent communitates à sinistris eorum moribus, & cum hæc deficiant in gentilibus prædicta statuta non repperant eorum descendentes, nec ad eos direxerunt suam prohibitionem. quod non inficias it Perezus de Lara in *dillo capite quarto numero centesimo quadragesimo versiculo. Pro parte tamen negativa, & nos pluries hac quæstione docuimus, & dicemus in seq. q. §. 2. per totum.*

Ex quibus sequitur, quòd in statutis, quæ expressam in infinitum non faciant exclusionem descendentium ex Hebræis, & Sarracenis attento iuris rigore extensio non fiet ad omnes in infinitum sed intra certos gradus, quibus verificatur dispositio, tum ex *dicta lege si quis incesti, & relatis rationibus.* Tum quia macula parentum postea extincta præluitur, ex *capite non debet, 8. de consanguinitat. & affinitat.* tenet August. Barbofa in *dilla glossa 17. num. 13.* At respectu communis acceptio- nis, quæ hodie in Hispania viget, accipiendo verba, *Christianos viejos*, pro descendentiâ indefinita, nullo etiam vteriori intercluso gradu, à Christianis veteranis, non descendentibus à Iudæis, nec Mauris, vt probabo infra in seq. quæst. §. 2. aliud dicendum conicio, nam ex simplici exclusione exclusi omnes censerentur: † quia dispositionis verba intelligenda sunt secundum communem & vltimum significatum, *l. labeo, 7. §. Tubero, de supellect. lege 5. cum de lanionis, 18. §. Item Cacabos, 3. versio. septimum ergo, de Instrum. & instrum. leg. cum similibus adducendis in seq. quæst. in princip. & adductis per August. Barbofa. *Axioma. 222. numero 7.* ad quod est animaduertendum, hanc significationem tantum receptam esse in descendentibus à Mosæicis & Sarracenis, non vero respectu gentilium, nec nunquam in infinitum similem perpetuam maculam ad omnes posteros transmittunt, nec suis vnquam in vulgo recepta transmissio: & certè ratio disparitatis maxima est, tum ex dictis, † tum quia in Iudæis omnibus indistinctè adest prauorum morum ratio, ex illo Deut. *trigesimo secundo. Generatio peruersa, & infidels filij,* non vero in Gentilibus, tum quia Iudæi & eorum generatio, & progenies absque limitatione extant maledicti à Christo Domino nostro ex Matth. *duodecimo & decimo septimo* Ioan. 8 Luc. 9. Deut. 9. & 32. Act. 7. quod omne deficit in descen-*

descendentibus ex Gentilibus conuersis, inter quos interuenit magna rationis disparitas.

80 At si in aliquo horum statutorum specificè extent exclusi omnes ex Indis, & Æthiopiis, seu descendentes ex aliis personarum generibus, aut ex neophytis, præcipuè in foundationibus, & dispositionibus particularibus testatorum, qui possunt suis vltimis elogiis, quascumque adicere conditiones & grauamina, & quas voluerint personas nominare, seu excludere ex Lambert. *de iure patronatus lib. 2. part. 1. quæst. 9. numer. 52.* Otalora *de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 7. numero 26.* Perezus de Lara *d. cap. 4. numero 1. & 10.* Barbofa in *d. glossa 17. numer. 25. & 26.* erit dispositio & exclusio valida, licet non tam iuri & rationi consona, sicut in Hebræis, & Sarracenis quod probat Ricciol. *de neophyt. cap. 7. numer. 32.* sicut admillum video in Collegio maiori sanctæ Mariz de IESV ciuitatis Hispanensis, quo excluduntur gentiles, & Æthiopes in tertio articulo generalis interrogatorij ad informationes Collegium, vt patet ibi, *T que no sin Canarios de los Guanachos, ni Gitanos, ni negros, ni mulatos,* quæ vt intelligo magis ex consuetudine, & arbitratu Collegialium appoita fuerunt, quàm ex statuto ipsius Collegij, nullum enim vidi, quo specialiter prædicti repellerentur.

81 Manet quidem ex dictis, quòd Indi, & Æthiopes, ceterique gentiles nouiter conuersi, eorumque filij & nepotes exclusi existant ex verbis generalibus, *descendentes de Christianos viejos*, in dictis existentibus statutis, & hoc non tam ex eorum mente & virtute, sed simul ex quadam honestatis ratione, qua non erit expediens, quòd nouiter, & de recenti conuersi, & eorum filij, & nepotes ad similia euehantur officia, dignitates & honores, ad quos tanta sanguinis puritas & claritas à Christianis deriuata parentibus requiritur, quæ aliquo modo in prædictis deficere videtur, arg. *cap. non debet, 8. de consangu. & affin. l. non facile, 4. in princip. de Gradibus,* Barbofa in *d. glossa 17. num. 23.* & quia oportet in similibus præferri Christianos antiquos eis, qui nouiter sunt conuersi ad fidem ex Ripa in *cap. eam et, num. 32. de rescript. Auend. in cap. prat. 19. numer. 20. vers. ceteri verò, 1. part. Barbofa in collect. ad c. 8. numero 5. tit. 6. libro 5. Decretal. Ricciol. de Neophyt. cap. 5. numero 13. vbi, numero 14. ait, non admittere, vbi interuenit bonum publicum, & vbi expedire videatur hoc non admitti, vt in specie nostra opportunissimè est, cum horum qualitates differant plurimum à qualitatibus Christianorum antiquorum, vt Rota *decis. 249 sub n. 5. p. 1. recent. Celsi de Grassis dec. 2 sub n. 5. & sub n. 10. Ricc. c. 8. n. 6. loco citato.**

82 Nec tunc obstant Laræ rationes, & fundamenta. Non Primum, quia nihil interest, quòd Gentiles conuersi fuerint ab Apostolis, aut ab eorum successoribus, qui eorum in loco fuerint subrogati, quia et si Apostoli officium prædicandi habuerint Matth. 28. 19. Luc. 16. 15. & illi auctoritate accepta à Christo Domino nostro in sui loco Episcopos elegerunt, *cap. quorum vices, 6. 68. dist. 1.* Et idè dicatur Episcopos loco Apostolorum successisse, *c. in nouo, numero 21. dist. cap. Absi, 14. 15. quæst. 2. cap. videtur, 16. §. si pæ verò, 12. quæst. 1. Concil. Trident. sess. 23. cap. 4. in medio.* Ballarmin. *de conuersione Christiana fides tit. 1. conuersione, 3. generali, libro 4. de Romano Pontifice, cap. 25 P. Suarez libro 4. de pœnit. 2. part. disp. 15. sect. 1. numero 12. videndus latè Aug-*

ust. Barbof. *de offic. Episcopi 1. part. tit. 1. cap. numero 29. & seqq.* qui munus prædicandi habent, ex Trid. *sess. 5. de reformat. cap. 5.* Campan. in *diuerso loco Iuris Canon. Rub. 12. c. 13. nu. 13* & hi, quibus illimet commiserint, *cap. inter ceteri 2. 15. de offic. Ordin. Syluest. verb. Prædicatio, numero 1. vers. Primo verò, Soto in 4. dist. 4. quæst. vn. art. 1. vers. Neta alium, idem Barbofa citato loco, 3. part. allegat. 73. num. 5.* Vnde qui à prædicatoribus nostri temporis ab Episcopis electi fuerint conuersi, est idem, ac si ab ipsismet olim conuerterentur Apostolis, etiam ad finem de quo loquimur: & si non ex Iudæis, Mauris, nec hæreticis, sed ex gentilibus descendant, post nepotes admitti poterunt ad sanguinis puritatis munerà, conducunt tradita à Did. Velasq. in *desens. statuti Tolet. c. 19. vers. Prætera nostra statuta,* quia exinde Christiani veterani ex gentilibus dicuntur, maximè cum ipsi, nec eorum descendentes specialiter non sint ab his statutis prohibiti, nec reiecti; sequeretur enim ex Laræ ratione, quòd gentiles conuersi paulò post Apostolorum mortem, non possent hodie dici Christiani veterani, quia non fuerunt ab Apostolis conuersi, quod absurdum, nec ferendum, est, vt rectè considerauit Did. Velasquez in proximè citato loco.

Nec secundum obstat ex D. Pauli loco *1. ad Timoth. cap. 13.* quod aduersus hanc opinionem nihil facit, nec quidem aduersus gentiles; nec quòd magis est; contra Iudæorum, nec Mauro- rum descendentes, si bene inspicatur Apostoli mens. Nam ratio quæ Neophyti ab Episcopatus dignitate rejiciuntur, idè est, ne ex tam recenti conuersione ad tantam ascensu dignitatem, & superbia elati in iudicium incidant diaboli, vt patet ex eodem loco, & *d. cap. Neophytus, 9. 61. dist. 1.* Ex qua ratione communiter receptum est, quòd ad ordines sacros non debent promoueri, vt probant Cobb. in *Clem. si furis sui, 1. part. §. 2. numero 7. vers. secunda conclusio, & alij plures relati à Mart. Bonacin. de Irregularit. dist. 7. quæst. 2. punct. 1. numero 1. & ab Aug. Barbof. in d. glossa 17. numero 6. & 2. part. Allegat. 10. numero 7. † At si bonæ vitæ specimen dederint, ordinari facit valebunt, ex *d. cap. Neophytus,* præcipuè si humiles inueniantur ex Alphonso Alvarez Guetero in *speculo Iuris Pontifici, cap. 10. post princip. † Immo transacto biennio à sua conuersione, posse ordines accipere sacros, dixit Campanil. in diuerso Iuris Canon. Rub. 11. cap. 7. numero 5. vt vtrumque refert Barbofa citato loco, numero 6. in fine & numero 7. dicens in seq. numero hanc prohibitionem non ex præcepto Christi emanasse, sed secundum legem communem Apostolum ipsum hoc pronunciasse tamquam Ecclesiæ Doctorem, præipientem nomine Christi ex *d. cap. Neophytus,* & Turrecremata, & Azorio quos citat. † Quare si aliter deficiat prædicta ratio principalis, Neophyti similiter promouendi veniunt ad sacros ordines, velut si à natiuitate sacro fonte Baptismatis fuerint conuersi; Immo Neophyti propriè tunc non dicuntur ex Cobbar. citato loco, 1. conclus. Nauarro, Tolet. Filiucio, Reginald. & alijs adductis ab eod. Mart. Bonac. n. 5. & à Barbof. n. 4. citatis in locis, & in *d. Allegat. 10. numero 7. vbi num. 8. docet,* quæ ad eos ordinandos inquirere, & perscrutari debeat Episcopus, at in eorum descendentibus omnino cessat ratio, & dispositio, quia cum non descendant ab hæreticis propriè sumptis, & illi per se Christiani sint, & non Neophyti, † ordinum & dignita-**

rum ex iure communi capaces sunt, ex Suarez tom. 3. dist. 43. sect. 3. num. 8. Filiucio tract. 20. cap. 9. n. 141. docet Bonacina citato loco quest. 3. punct. 7. n. 11. quare nullam habet vim Pauli locus in nostro dubio, loquitur enim in diuersa specie, & ratione, vt vidisti, ita vt afferri hac a viro docto non expediat. Scio enim communiter adduci a DD. cum aliis sacrae paginæ locis ad horum statutorum iustitiam demonstrandam, sed certè immeritò, quia quoad ea parum, aut nihil conuincit, immò ad rem omnino non pertinet, nec quid probat, vt satis ex dictis apparet.

90 Nec tertium Laræ fundamentum deductum ex illis statutorum verbis, Christianos vicior, nec quidem eius confirmatio, quam adduxi supra num. 53. quicquam faciunt. Nam satis responsum manet superius in vers. sed maxime obstat, n. 78. cum pluribus seqq.

91 Sed illud omittere non audeo, non rectè firmasse Perezium de Lara in citato loco, Iudæos & Mauros & eorum sinistros mores fuisse tantum causam impulsivam, non finalem constituendi prædicta statuta, quia verius est finalem in statuendum mente fuisse, immò clarè constat ex proœmio statuti Toletani, & aliorum, in quibus Iudæi & Mauri & eorum causæ finales, à quibus eripere vulerunt communitates & causæ adscriptæ in proœmio finales censentur ex text. in l. si de heret. inst. & DD. adductis superius num. 63. & licet præcipua eorum causa fuerit bonum commune Tribunalium & communitatum, tamen cum hoc consisteret in eis eripiendis à periculis & damnis, quæ quotidie eueniebant ex receptione infectorum propter suos prauos mores, & detestabiles inclinationes, fuerunt hæc primæ causæ erigendi puritatis statuta, quibus non egerent communitates, si Neophytorum mores recti essent & honesti, & cessarent prædicta pericula & damna ex eis prouenientia, † quæ in nostra specie separari non poterunt à communitatum damnis seu vilitate, cum sint inter se velut relatiua, & coherentia, arg. text. in l. si de acceptilat. l. fin. de ind. et viduit. toll. & quæ animaduertunt Io. Garcia de nobilit. gloss. 7. num. 23. & Valenguela conf. 90. num. 42. & seqq. & faciunt plura tradita per August. Barbol. Axioma 6. n. 1. & seqq. pag. mibi. Quibus manet hæc sexta illatio expedita, & satis explicata, & vniuersa quæstio perfecta & bene enodata.

Vique adhuc egimus de primo membro huius primæ partis nostri tractatus, de iustitia videlicet & vtilitate statutorum puritatis. De secundo verò circa probandum nobilitatem & puritatem sanguinis latè in sequentibus quæstionibus, & per totum tractatum discutiemus, quia à nemine quem viderimus vsque adhuc ex professo saltim de hac materia actum, nec tractatum inuenietur, vt nunc erit; citati verò in præced. quæst. n. 29. non principaliter, sed incidenter de ea fuerunt loquuti, itavt nunc plurimum noui, atque vtilitatis ex hoc nostro labore prouenire, Deo fauente, speremus.

QVÆSTIO III.

De verbis quibus hoc in tractatu agendum est, tam quæ ad familias

pertinent, quàm ad sanguinem. Quando puritas seu macula contrahantur, & vnde oriuntur. Et de pœnitentiis in sancto Inquisitionis Officio impositis, quæ fini & quando descendentes obstant, quando verò non. Noua quidem diligens, & perutilis in materia explanatio, & pertractatio.

S V M M A R I V M.

- 1 Verborum significatus, & definitio materiam explicant, & dicendis intelligentiam præstant.
- 2 Nomina eo in significato accipienda, quo communiter accipiuntur, & secundum consuetudinem Regionis.
- 3 Appellatio vulgaris pro lege habetur, ibidem.
- 4 Multoties dum verborum proprietates attenditur veritatis sensus amittitur.
- 5 Statuta de nobilitate loquentia intelligenda de nobilitate generis, quia eo in sensu eam vulgus accipit si fuerint facta à viris doctis intelligi debent de quacumque nobilitate iuridica, numero 5. Presumuntur edita à viris doctis, numero 6.
- 6 Verba à Doctis prolata intelligenda secundum loquendi modum peritorum.
- 7 Non est recedendum à propria verborum significatione, si ea omnes videntur, si verò non attendatur dispositionis auctores, vt secundum cuiusque conditionem significatio sumatur. In dubio tamen recedendum non est à proprio significato verborum, numero 8.

Cum verborum significatus, seu definitio rem, de qua agitur, eiusque naturam, & essentiam explicent, & demonstrant, plurimumque ad materiam intelligentiam deleruiant, ex pluribus adductis à D. Io. del Castillo li. 1. quotid. controuer. de usus in l. cap. 4. num. 1. & à D. Ant. Pichardo in §. extraneis, n. 28. in l. da ha. ed. qualis. & differ. & in tract. de mora, n. 3. plura Moneta de distribui. quosid. 1. part. quæst. 4. ex n. 2. cum seqq. necessarium, atque maxime expediens mihi visum fuit, speciatim nunc agere de verbis ad nostrum tractatum conducentibus, in quibus dispositio statutorum puritatis verificari, locumque habere valeat, in quibus verò non, vt quæ in vniuerso tractatu agenda, & adducenda sunt, facilius intelligantur, & demonstrantur.

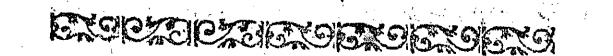
Et in primis sciendum est, nomina accipienda eo in significato, & sensu quo communiter & generaliter accipi solent ex notis Iuribus in l. liberorum, §. 2. §. quid tamen Cassius, 4. de l. 3. l. cum de lanionis, 18. §. item Caccabos, 3. vers. optimum ergo, de Instrucl. vel instrum. l. l. labeo 7. §. Tubero 1. de supplecl. leg. l. cum in re 6. §. de Donat. ante nups. Bald. in auth. Quod sine, n. 5. C. de testam. Cobb. in cap. Alma mater. 1. part. §. 8. n. 5. de sent. excommunic. in 6. Salacar. de usu & consuetud. c. 1. n. 85. & 86. cum aliis ibi Marc. Ant. Genuens. practic. ecclesiast. 9. 116. n. 2. Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 65. nu. 49. Card. Mantica de coniect. ult. vol. li. 3. tit. 8. n. 1. & de tac. & amb. li. 1. tit. 3. nu. 10. & li. 2. tit. 8. ex n. 1. cum seqq. & tom. 2. lib. 14. tit. 40. n. 24. & li. 24. & tit. 2. numer. 3. Fr. Ant. à Soulla ad Bullam in cœna Domi-

Domini cap. 2. nu. 4. & cap. 6. dist. 39. num. 3. & cap. 7. num. 5. Gonzalez ad Reg. 8. Cancellar. gloss. 11. numer. 63. gloss. 13. num. 62. & Surd. conf. 313. num. 87. & conf. 454. num. 19. & secundum consuetudinem regionis, vt per Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 78. num. 29. Pelæz de maiorat. 1. part. in initio. nu. 268. Zaball. comm. 9. 409. per totam quia vulgaris appellatio pro lege habetur, ex eodem Gonzalez d. gloss. 11. n. 69. refert August. Barbosa Axioma 222. sub num. 7. Io. à Roxas de heret. 1. part. num. 380. vbi n. seq. ait, † quòd multoties, dum verborum proprietates attenditur veritatis sensus amittitur, ex dictis iuribus, & cap. intelligencia 6. cap. Præterea 8. de verb. sign. cap. Marquion. 64. 1. quæst. 1. cap. ex luteris, 7. de sponsal. Bat. Chaffan. in Catalogo glor. mundi, 8. part. confid. 16. vers. & horum. & confid. 17. vers. & an statutum, & vtrouique ait, † statuta de nobilitate loquentia esse intelligenda de nobilitate generis, quia hoc sensu vulgò & communiter accipitur, ex Felin. in cap. super eo numer. 4. vers. Primo propter stirpem, de testib. Matth. Mattheil. sing. 103. incipit. nota quod si capitulum. Paulo de Castro conf. 228. † Quamuis statuta fuerint facta à viris doctis & literatis, intelligi debent de quacumque nobilitate iuridica, eo quòd verba à doctis prolata intelligenda sunt secundum loquendi modum peritorum, vt subdit idem Chaffaneus d. confid. 17. vers. cum autem, consuetudines, ex glossa, & Bart. in l. quid si nepotes 6. quam legit cum l. antecced. de testam. auela & in l. omnes populi, in 3. quæst. 6. quæst. princip. de iust. & iur. & Alex. Barb. & Bono de Curte in locis ibi pet Chaffaneum allegatis. Curt. Iun. conf. 5. † vbi ait, quòd statuta præsumuntur edita à viris eruditis, Aym. Craueta in Reper. Rub. n. 13. de leg. 1. † licet regulariter loquendo à propria verborum significatione non sit recedendum ex l. non aliter, 69. in princip. de leg. 3. l. si quis, 112. de verbor. & ex aliis adductis à Io. à Roxas 1. parte de heret. numero 282. Pelæz de maiorat. 1. p. q. 65. numero 57. plures congerit Aug. Barbosa d. Axioma. 222. numero 4. & 5. † si verò significatio communis ita generalis sit, vt omnes ea indistinctè vrantur, aut saltim qui verba profert; semper attendenda erit ex iuribus supra adductis, si verò non ita communis, quia vulgus aliter, aliter periti eam sumunt; videndi sunt dispositionis auctores, an docti seu vulgares ignari & secundum cuiusque intelligentiam, & qualitatem significatio sumenda erit, ex adductis per Mantica de coniectur. ult. volunt. libro 3. tit. 5. num. 70. & aliis apud Pelæz de Mores de maiorat. 2. part. in initio num. 268. cum seqq. Ant. Peregr. de fideicom. art. 11. numero 5. & seqq. atque ita sunt intelligendi superius citati. In dubio verò intelligenda sunt in proprio significato l. 1. §. 25. qui namem de exercit. Crauet. conf. 288. sub num. 3. Gratian. Marchia decif. 43. n. 12.

Quibus suppositis, vt ea quæ ad nostræ quæstionis explicationem tradituri sumus debito ordine, & claritate procedant, vniuersam quæstionem in septem diuidam partes, in quibus differam, quæ sequantur.

- 1 De nominibus, quæ ad familias, & genera pertinent.
- 2 De his quæ ad sanguinem pertinent.
- 3 De pœnitentiis à sancto Inquisitionis of-

- scio viuis & presentibus ante filiorum natiuitatem impositis.
- 4 De impositis absentibus, & defunctis quantum noceant filiis natis ante commissum crimen.
- 5 De nobilitate breuiter pauca proponam.
- 6 De filiis illegitimis, & spuris exclusis in aliquibus statutis.
- 7 De conditionibus in hominum dispositionibus appositis, à quibus requiruntur puritatis & nobilitatis qualitates, & quo pacto intelligantur.

§. I.

De nominibus, quæ ad familias, & genera pertinent.

S V M M A R I V M.

- 1 Consanguinitas, & num. 5.
- 2 Consanguineus, ibid. & num. 9.
- 3 Coniuncti, & n. 6.
- 4 Cognati, & n. 8.
- 5 Agnati, & n. 7.
- 6 Genui.
- 7 Familia, ibid. & n. 11. & 12.
- 8 Domus.
- 9 Agnatio.
- 10 Gens.
- 11 Linæ.
- 12 Consortium.
- 13 Propapia.
- 14 Stirps.
- 15 Fons.
- 16 Cippus, ibid.
- 17 Linæ, & n. 19. & seqq.
- 18 Posterus, & n. 30.
- 19 Progenies.
- 20 Proles.
- 21 Soboles.
- 22 Generatio.
- 23 Descendentes.
- 24 Liberi.
- 25 Sanguis.
- 26 Semen.
- 27 Mei.
- 28 Gradus.
- 29 Naturales continentur sub appellatione consanguineorum & consanguineorum, & de linea dicuntur, numero 42.
- 30 Jura sanguinis aequalia inter masculos & feminas.
- 31 Descendentes à feminis cognati dicuntur, ibid. & n. 8. & consanguineus, n. 9.
- 32 Transuersales comprehenduntur sub nomine agnatorum, nisi aliud colligatur ex mente dispositionis.
- 33 Genui aliquando sumuntur pro qualitatibus generis & sanguinis personarum.
- 34 Familia nomen quos comprehendat, Domus.

Quid sint?

Quid sint?

Quid sint?

- men etiam ibid.
- 35 Agnati & cognati comprehenduntur sub appellatione familiae Domus, & similitum.
- 39 Linea idem quod funiculum. Recta debet esse, num. 20. & 21. Quid sit: collectina est, & multorum graduum inclusiva, n. 24. Tripliciter consideratur, numero 25. Ascendentium unica, n. 26. Descendentium plures, numero 27. Duas tantum ab aliis quibus considerari, numero 44. Contrarium verum, ut ibi, & numer. seqq. Collateralis in decimo finitur gradu.
- Descendentium & ascendentium in infinitum procedit, num. 48. Et quoad iura sanguinis eorum, num. 49.
- 23 Amor & sanguis equiparatur.
- 30 Posthumi & femina an veniant appellatione posterit.
- 40 Femina comprehenduntur sub appellatione posterit, progeniei, scilicet, & similitum.
- 42 Fratres de linea dicuntur.
- 43 Status loquens de posterit seu progenie, & de similibus intelligitur de omnibus descendibus in infinitum.
- 45 Differentia inter ascendentes, & descendentes, Opinio Cujacii, Hatomani, & P. charadi circa lineas reuocatur & veram esse communem probatur, ibid.
- 46 Correlativa ex duobus extrinsecis constituitur, & non potest esse unum sine altero, nisi diuersa utriusque sit ratio, n. 47.
- 47 Ascendentes & descendentes in aliquibus iure differunt, & à collateralibus, n. 48.
- 49 Successio maioratum in infinitum procedit. Gradus quoad iura sanguinis indefinisse considerantur, ibid. & numero 54. Quomodo considerentur, numerentur, n. 50. & 52. & seqq. deseruiunt ad numerandum coniunctiones sanguinis, n. 51.
- 34 Iura sanguinis in infinitum procedunt & perpetua sunt. Computatio graduum necessaria non est dum agitur de puritate probanda, ibidem.
- 55 Macula generis melius probatur per assignationem certae personae à qua proueniat, quam generaliter.

Inter ea, quae hac in quaestione dicenda sunt, magis vulgariter videbuntur, quae in hac prima parte sunt tractanda, sed cum acturi simus in uniuerso tractatu de puritate & nobilitate probanda inter omnes de familia ab eadem stirpe, seu radice prouenientes, qui consanguinei, & ab eadem orti linea dicuntur, operae pretium esse duxi, de his uocibus aliquid breuiter agere, licet apud DD. eorum significatio nota & communis esse videatur.

In primis est sciendum, quod consanguinitas dicitur sanguinis communicatio inter eos, qui ab eadem descendunt radice, & à sanguine parentum, quorum commixtio sanguinis generatio processit, & est quasi unitas sanguinis, & consanguinei quasi eodem sanguine iuncti, ut dixit, I. C. in l. i. s. scendum 8. ver. Consanguineos autem, de suis & leg. hered. & apte probatur in l. i. ubi Greg. in summa. & in gloss. 1. tit. 6. part. 4. Et ideo coniuncti etiam appellantur, & comprehenduntur omnes eodem iuncti sanguine tam masculi, quam feminae, Rebuff. in l. i. ver. Decimo tertio de uerb. sign. Tiraq. de retract. li.

gnag. §. i. gloss. 9. num. 200. Menoch. lib. 4. praesumpt. 84. num. 31. Simon de Pretis de inter. pretat. de uolunt. fol. 291. num. 67. & fol. 337. num. 14. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 32. August. Barbof. Appellat. 56. num. mer. i. ubi plures, & in num. 3. ait contineri etiam naturales, & ex And. Tiraq. num. 3. & 4. Peregr. 85. & 89. locis citatis. & Fufar. de substitut. quasi. 369. num. 4. quare qui eodem sanguine iunguntur cognati dicuntur, quasi ex uno nati, seu quia nascendi initium quasi commune habuerant, ut ait L. Vlpian. n. l. 1. Vnde cognati, l. no. facile 4. §. cognati l. i. par. consuetud. 10. §. nomen, de grad. & affir. explicat. Cobb. in 4. 2. part. cap. 6. §. 6. num. 1. cum adductis à Pelaez de maiorat. 2. part. quasi. 6. num. 400. * Definiturque ex his consanguinitas, ut sit vinculum personarum ab eadem stirpe descendendum carnali propagatione contractum ex Cobbar. citato loco, P. Th. Sancio de matrim. lib. 7. disp. 50. à princip. ubi latè rem explicat, Io. Gutier. eod. tract. cap. 98. n. 1. Mart. Bonacin. tract. eodem quasi. 3. punct. 5. §. 1. num. 3. August. Barbof. de officio Episcopi 3. part. Allegat. 51. num. 1. 4. & Appellat. 57. a numero 1. cum seqq. pag. mibi, 1109. ubi latè numerat omnes, qui consanguineorum appellatione continentur.

Ex quibus sequitur, quod cum iura sanguinis aequalia sint inter masculos & feminas, eodem modo cognatos dici descendentes à masculis, sicut à feminis ut colligitur ex l. si. §. in. et agnatos, de grad. & affir. quia cognatus uerbum genericum est tam masculos, quam feminas apprehendens, licet iterum sumatur in specie pro descendibus à feminis tantum. Et agnatus priuatiuè à masculino descendente significat; ita ut cognatio in genere sumpta contineat cognationem in specie & simul agnationem, ut constat ex d. §. inter cognatos, & ex l. 3. §. agnati, de suis & legitim. Princ. inst. de leg. agnat. succes. Simon de Pretis de interpretat. ult. uol. libro 3. dubit. 1. solut. 11. numero 10. plures alij penes August. Barbof. Appellat. 13. numero 1. & explicat Io. Vanez Parlad. quæst. d. ff. 90. sub numero 1. & D. Ant. Pichar. in princip. num. 2. inst. de Gradib. cognat.

Agnatorum uero nomine secundum ueriores opinionem non solum comprehenduntur descendentes, sed etiam transuersales, ut docent adducti per Mantic. de consuet. ult. uolunt. lib. 8. tit. 12. numero 12. Menoch. libro 4. praesumpt. 88. numero 19. & conf. 41. 4. numero 20. & seq. Fufar. de substitut. quasi. 262. ex numero 4. Aucharr. conf. 152. numero 5. Tib. Decian. conf. 86. num. 28. & seq. lib. 3. Peregr. conf. 49. num. 6. & seqq. lib. 1. nisi aliud ex mente disponentis colligatur, Menoch. num. 9. ver. secundum casum Fufar. num. 10. locis citatis. Intrigli. de substitut. certitur. 3. quasi. 83. numero 23. Cephal. conf. 510. numero 2. cum seqq.

Cognatorum quidem appellatione ueniunt masculi generaliter tamen, specialiter uero feminae tantum l. i. unde cognati, inter agnatos, §. unde legitur, l. non facile, 4. §. cognationis, 2. de Gradib. Andr. Tiraq. de retract. lignag. §. i. gloss. 9. numero 1. Laurent. de Palat. in tract. quod extrane. maso. numero 215. Ant. Peregr. de fideicom. art. 22. numero 39. Fufar. de substitut. quasi. 368. numero 1. nisi aliud de mente testatoris colligatur, ut si uocet cognatos de familia & domo; quia tunc non feminae, sed agnati comprehenduntur tantum, ut bene explicat Fufar. num. 2. citato loco, Atque etiam naturales sub cognatorum nomine ueniunt, ex Peregr. numero 85. & 89.

- 9 in fine, & Fufar. n. 4. citatis in locis. Et cognati sub nomine consanguineorum comprehenduntur ex consuetudine aliquarum regionum ex Tiraq. nu. 5. Peregr. 35. Fufar. 2. citatis in locis Ludou. Gom. Episcop. Sernens. dec. 102. lib. 1.
- 10 Quos omnes tam agnatos quam cognatos uocamus genus, seu familiam. Genus igitur, quia omnes ab aliqua stirpe descendentes, etiam collaterales comprehendit, ut docet Rebuff. in l. tigni, 62. uersio. & uarias generis, de uerbor. sign. Io. Garcia de nobilit. in diuis. num. 25. & gloss. 1. §. 1. num. 37. plura August. Barbof. appellat. 108. per eorum. Genus autem aliquando sumitur pro qualitatibus, seu conditionibus personatum, ut sumitur uerbum genus in cap. 7. sess. 23. de reformat. Concil. Trid. quo inquiri iubetur, an ad Ordines promovendos ex Catholicis oriatur parentibus, an ex proditione damnatis, aut de matre serua natus sit, iuxta expositionem Mayoli de irregulari libro 4. cap. 2. P. Henric. in summa lib. 10. cap. 17. in comment. littera C, An uero legitimus, uel liber, seu ex genere Hebraeorum descendens, prout explicat Cenedo ad Decretal. coll. 77. num. 20. Cui ueniunt Filiucum de statu de clerice. tract. 41. cap. 5. num. 6. uersio. notandum secundum, licet reproberetur in hoc ultimo ab August. Barbof. de offic. Episcopi, 2. part. alleg. 10. nu. 5. & probatur ex communi acceptione, nam cum scite cupimus sanguinis qualitates alicuius, interrogamus ex quo sit genere natus, quod improprie sumitur, principale pro accessorio sumendo.
- 11 Familia igitur est, quae ex pluribus propagatis ab una stirpe, qui processerunt ab illa constituitur, ut in l. pronuntiatio 195. §. rem appellatur, ubi Rebuff. & Io. Brechæus, de uerb. sign. Molin. lib. 1. de Hispan. primog. cap. 4. num. 40. & est idem ac domus, ut colligitur ex illo Lucæ 2. eo quod essent de domo & familia David, Cobbar. libro 3. uariar. cap. 5. numero 4. §. secundum, uersio. Nec iure probari potest, ubi aequiparat has uoces familia, domus, agnatio, & gens, ex d. l. pronuntiatio, §. familia, uersio. communi iure, Perezio de Lara de an. uers. & capellan. 2. part. cap. 2. nu. 25. August. Barbof. appellat. 81. nu. 1. & appellat. 4. ubi latissime, nam omnes ex eo dicuntur, quod ab uno capite procedant, à Iulio uidelicet, qui primus eius nominis fuit, (scilicet ultimo nominetur à I. C. in d. §. si em appellamus) prouenit uniuersa familia, quae Iulia postea dicta fuit, ut explicat Cobbar. ibidem, uer. Rufus idem iurisconsultus.
- 12 Qui autem comprehenduntur sub nomine familiae, uidentur penes August. Barbof. in d. appellat. 94. ubi plures, & qui sub appellatione domus, Menoch. lib. 4. praesumpt. 88. & 89. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 27. cum pluribus congestis per eundem August. Barbof. appellat. 81. per totam.
- 13 Quibus etiam similatur nomen consortium, in quo ueniunt omnes qui sunt eiusdem familiae secundum Philip. Franc. in cap. si pater, col. pen. uersio. oclauo, de testam. Mantica de consuet. lib. 8. tit. 12. num. 18. Iac. Menoch. lib. 4. de praesumpt. 88. num. 17. Sim. de Pretis de inter. pretat. ult. uolunt. fol. 289. nu. 20. Peregr. de fideicom. d. art. 22. num. 42. August. Barbof. appellat. 88. uer. totam: ubi connumerat omnes, qui sub hoc nomine comprehenduntur. Et idem de nomine Propagati, quod importat idem ac Generatio, & familia l. si diuersus, 21. cum facis, 23. C. de Agric. & censu, lib. 11. glossa in l. si quis ex corpore, C. de muri leg. eod. lib. Simon. de Pretis de inter. Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

pretat. ult. uolunt. fol. 292. n. 62. Fufar. de substit. 70. ff. 333. nu. 1. & ex alijs docet August. Barbof. appellat. 226. per totam pag. mibi, 281.

Quo sensu in uocibus praedictis genere uidelicet, familia, domo, & ceteris comprehenduntur tam agnati, quam cognati ut ex l. cum pater, 77. §. cum inter, 28. de leg. 2. §. ceterum, de legi. agnat. success. l. l. si. C. de uerbor. sign. Socin. consil. 43. num. 10. libro 3. Dec. consil. 481. num. 11. Alc. & Rebuff. in d. l. pronuntiatio, §. familia, sicut & de uerbo, linaje prebat, l. cum qui 3. de interd. & rel. l. liberos, 1. 2. de uerbor. sign. l. communium, 9. §. si uero sine liberis, 1. de natural. lib. l. 2. tit. 15. part. 2. Dec. in l. femina, n. 65. & seqq. de reg. iuris, And. Tiraq. de retract. lignag. §. i. gloss. 9. n. 23.

Quare licet stirps proprie dicatur truncus arborum ex quo rami, germina, fetulae, & uirgulta proueniunt, humorem & uitam capiunt, ut colligitur ex l. seruus 28. §. si saluum, 27. ubi, Ne stirpes laeues, ad l. Aquil. l. si arbor, 2. de arbor. eod. Vnde dicitur ex stirpe, seu stirpibus, pro radicibus decerpere, ut in l. 3. §. quod si quis 4. §. furcum, 7. §. si quis radicibus, 2. uerb. fur. cess. tamen sumitur pro origine generis, & familiae, ut constat ex illo Virg. A. eid. 3.

Qua uos à stirpe parentum prima tulit tellus, Ouid. 2. Metam.

Semper interea diuina stirpis alumno, Le uis erat.

Misibone ueni gaudebat honore.

Et probat text. in l. sylua 30. uersio. ex stirpibus, ubi Rebuff. utrumque amplectitur pag. mibi, 243. de uerb. sign. quia sicut arboris stirps plures producit ramos, & ferulas, ita generis origo, & initium plures progenitos. Quare etiam dicitur fons, uelut à quodam memoriae fonte decurrens, ut in l. pronuntiatio, 195. §. rem appellatur, 4. ubi idem Rebuff. illo tit. de uerb. sign. Et etiam Cippus, ex Card. Tusch. lit. D. conclus. 202. num. 8. tom. 2. Paris. consil. 47. n. 52. lib. 3. August. Barbof. eos referenti appellat. 50. nu. 2. & nu. 3. ait, quod eo nomine proprie tantum continentur, qui sunt fundamentum & stabilimentum domus, ex Menoch. lib. 4. d. praesumpt. 88. in fin. Sim. de Pretis de interpretat. ult. uolunt. fol. 289. num. 19. Aug. Barb. citato loco n. 3. ubi à n. 1. latè de hoc uerbo.

Vnde sicut arboris stirps, seu radix plures distinctos ramos, folia, & uirgulta producit, & fons plures riuulos eiecat, ita stirps generis distinctos ramos, & uirgulta eiecit, quae lineas uocamus. Est igitur linea secundum Geometros, longitudo latitudine experta, And. Tiraq. in tract. le mors, 2. part. declarat. 7. num. 18. pag. 201. Pelaez de maiorat. 2. part. quasi. 7. num. 40. Vnde sumitur pro funiculo in l. lineam, 26. ad l. falsus, & in l. inter eos, 29. de adq. eod. l. si seruus, si cum maritus, ad l. Aquil. l. si quis uxor 53. §. si linea, de fur. Ant. Pichard. in princ. num. 3. inst. de Grad. cognat. Et debet esse recta sine conuictu, nec circuitu, l. si uis uisus mibi, 9. Quae admodum uisus caueat, l. si quod Dominus 6. de condit. indob. Rebuff. in l. hac uerba, 73. de uerbor. sign. pag. mibi, 489. Quare simpliciter de linea mentione facta, recta intelligitur, ex Bald. consil. 321. lib. 1. Bart. Socin. consil. 63. lib. 1. & utrumque refert Pelaez citato loco nu. 32. & 34. & conueniunt Anton. Peregr. de fideicom. d. art. 22. num. 24. & alij pluri.

res penes August. Barbof. appellat. 135. num. 1. & in sequentibus, late de materia. ¶ Et in nostro instituto accipitur pro quadam genitorum catena proveniente ab stirpe, qua descendentes alij ab alijs geniti se invicem quasi tenent, & velut alligati eodem sunt sanguine, velut de amore dicitur. Una est catena, que nos alligatos tenet amor vita. ¶ Amor enim & sanguis quoad hoc æquiparantur, Cobbar. in cap. requisisti, num. 7. de testam. Tiraquel. de pœn. temper. causâ, 22. Surd. de aliment. tit. 6. quæst. 21. num. 4. Menoch. lib. 4. præsumpt. 89. num. 70. Morla in empirio 1. part. 2. in princ. num. 201. Card. Mantica de tacitis & ambig. tom. 2. libro 13. tit. 20. num. 2. cum seqq. Acebed. in l. 34. num. 3. tit. 6. libro 3. recop. P. Th. Sancius de matrim. lib. 6. dis. fut. 26. num. 6. Stephan. Gratian. discept. forens. 200. nu. 4. Christoph. de Paz. in l. 63. slyli, num. 34. Card. Tusch. littera A, conclus. 326. tom. 1. plura Carol. de Grassis de effectibus amicitia, ita ex sanguinis infusione in genitos catena velut spiritualiter intellectu consideratur in l. 2. i. b. linea de parenteseo es ayuntamiento ordenado de personas, que se tienen unas de otras como cadena, descendiendo de una rax: e hacen entre sigrados de parvidos, tit. 6. part. 4. vbi glossa, 4. ait, ¶ quod linea est collectio personarum ab eadem stirpe descendenti gradus continens, & numeros distinguens, ex Io. Andr. in arbore consanguinitatis in 6. col. 2. in princ. & ex alijs explicat D. Anton. Pichard. in d. princ. num. 3. in tit. de Gradib. Aug. Barbof. de offic. Episc. 3. part. allegat. 51. num. 155. vnde linea collectiva, & multorum graduum inclusiva est, vt DD. in leg. cum ita, §. in fideicommissis, de leg. 2. Menoch. libro 4. præsumpt. 187. num. 38. & consil. 585. nu. 30. lib. 6. Surd. consil. 344. nu. 14. & 15. lib. 3. Gracia. discept. forens. tom. 4. cap. 773. nu. 1. & 13.

25 Et licet à quacumque origine, seu stirpe non tantum vna, sed etiam plures (vt dixi) oriri valeant lineæ distinctæ, & diversæ, velut ex pluribus filijs descendentiæ plures, vt notavit Paul. in l. maritus, C. de procurator. Carol. Ruin. consil. 149. num. 7. lib. 2. ad hoc adducti à Pelacz de maiorat. 2. part. quæst. 7. num. 29. tamen omnes in tribus linearum comprehenduntur speciebus; vna sursum, quæ ascendentes comprehendit; altera deorsum descendentes; vltima ex transverso sive à latere, quæ transversalis appellatur, in l. 1. l. stemmata, §. de Gradib. & expressius constat ex l. 2. tit. 6. part. 4. & ab omnibus tam iuris Cæsarei, quam Pontificij Doctoribus est receptum vt probat Aug. Barbof. d. allegat. 51. num. 155. & seqq. Pelacz citato loco numero 37. ¶ At linea ascendens omnibus vnica tantum esse potest quia non plures partes, nec matres quis habere potest, & licet postea in plures derivetur, & fecundatur, tamen inspecta origine Patre, videlicet, seu matre, à quibus denominatur vnica dicitur, non plures, ex d. l. 2. tit. 6. part. 4. ex Bart. Socino consil. 33. colum. 5. lib. 3. probat Pelacz citato loco nu. 29. ¶ Descendentia verò plures esse possunt, sicut ex pluribus filijs plures descendentiæ, vt paulò superius probavi, ¶ quæ omnes continentur in verbis Posterij, & Progenies, quæ significant vniuersas descendentiæ lineas, vt demonstrari videtur in l. si. C. de emendat. liber. Franch. in cap. si pater, num. 10. vers. Quarta, de testam. in 6. ¶ Et omnes qui his lineis ab stirpe derivantur dicuntur Proles, Progenies, Soboles, Posteritas, Generatio, Descendentes, Liberi, semen, & sanguis, quæ synonyma sunt, & vnum quid significant, l. cum quis

10. C. natur. liber. l. no diuini, 21. C. de Agric. & test. lib. 11. Cobbar. in cap. Rainaldus, in princ. 16. de testam. Pelacz d. 2. part. quæst. 6. num. 402. Ant. Peregr. de fideicommiss. artic. 22. num. 23. & alij quam plurimi. ¶ De posteritatis vero appellatione, & an feminæ sub ea comprehendantur videndi Decius in l. 2. num. 62. vers. tertio reperit. de reg. iur. Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. num. 202. & 239. Rustic. in l. cum avus, de condit. & demonstr. lib. 1. cap. 5. nu. 3. & lib. 6. cap. 9. num. 11. & seqq. Fular. de substitut. quæst. 330. nu. 12. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 23. tit. 17. num. 13. Alexand. consil. 160. num. 4. libro 2. Anton. de Butr. consil. 9. viso puncto, nu. 1. Anchar. consil. 339. num. 3. Ruin. consil. 99. num. 4. lib. 5. Alban. consil. 85. num. 8. Menoch. consil. 40. num. 28. & consil. 390. num. 14. Card. Tusch. littera D, conclus. 210. nu. 7. tom. 2. & littera P, conclus. 891. num. 5. cum seqq. 6. & post omnes August. Barbof. appellat. 208. per totam pag. mihi, 274. Et de appellatione posterij, & qui sub ea veniant, an posthumi, & feminæ, loquuntur text. in l. vocatio, 13. de muner. & bon. l. quod huius verbis, 83. S. idem testator. de leg. 3. l. immunitates, 4. de iure immunit. Peregr. num. 37. Rustic. d. cap. 9. Fular. nu. 1. Menoch. d. num. 28. locis citatis. Card. Tusch. d. littera P, conclus. 455. num. 1. Petra de fideicommiss. quæst. 11. num. 85. Sim. de Pret. fol. 291. num. 61. & fol. 515. num. 108. & fol. 293. nu. 67. & fol. 137. num. 10. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 91. in si. & præsumpt. 84. num. 29. & præsumpt. 89. num. 2. & consil. 1. num. 84. & consil. 40. num. 28. & consil. 331. num. 15. & consil. 895. num. 10. & consil. 941. num. 12. & consil. 1012. num. 19. & consil. 1076. num. 6. August. Barbof. appellat. 209. per totam pag. mihi, 278. ¶ Et de verbo vero Progenies, an comprehendat feminas, & descendentes ab eis, & transversales, videantur Peregr. nu. 23. Fular. 335. Card. Tusch. lit. 9. conclus. 891. Simon. de Pret. d. fol. 292. num. 60. locis citatis, Surd. de aliment. tit. 1. quæstio. 16. num. 3. Stephan. Gratian. tomo 1. discept. forens. 259. numer. 13. August. Barbof. appellat. 222. per totam pag. mihi, 278. ¶ Et de verbo Proles, quod accipitur de omnibus descendentiibus in infinitum, etiam feminæ, & transversales improprie saltem, Peregr. numer. 2. cum duobus sequentibus, Fular. 326. num. 1. & sequentibus Simon. de Pret. fol. 292. numer. 63. locis citatis August. Barbof. appellat. 223. pag. 278. ¶ Et idem de verbo Sobolis ducitur ex text. in l. 1. solut. matrim. l. 2. C. de infant. exposit. vbi gloss. etiam intelligit de naturalibus, & non legitimis, per text. in auth. licet, C. de natur. liber. & l. 3. eiusdem tit. l. cum satis 23. in princ. & §. fin. Cod. de Agric. & cens. libro 11. auth. quibus mod. natur. efficitur, §. si quis autem defunctus, latissime Rustic. in l. cum avus, lib. 2. cap. 6. nu. 14. de condit. & demonstr. Fular. loco citato quæst. 334. à nu. 1. Gironda de privileg. numero 1241. & alij penes August. Barbof. appellat. 244. per totam pag. 292. ¶ Et etiam descendentes omnes tam masculi, quam feminæ veniunt appellatione generationis, generiue, vt in l. liberorum, 220. in fine principij, puncto, §. si. ibi, idcirco filios filiaue concepimus, de verb. signif. late Rebuff. in l. 1.igni, 62. illo titulo & in l. 1. vers. Decimo tertio, eodem tit. Peregr. num. 28. citato loco Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. numer. 241. Burg. de Paz in Procem. nu. 117. ad leg. 1. auri, Menoch. de præsumpt. 94. num. 26. & præsumpt. 88. num. 8. & consil. 1127. numer. 9. & 10. Mantica de condit. ult. vol. lib. 8. tit. 12. nu. 19. & de tacit. & ambig. convent. lib. 22. tit. 15. nu. 5. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 15. nu. 27. &

27. & 28. Fular. in d. tract. de substitut. quæst. 329. numer. 2. Cardin. Tusch. littera G, conclus. 38. & 39. & alij apud August. Barbof. appellat. 108. per totam pag. 226. vbi pro. & contra DD. refert. ¶ Idem per consequens dicendum est de verbo descendentes, quia omnes in infinitum masculos, feminas, nascituros, & naturales, comprehendit, nisi aliud voluntas. & subiecta suadeat materia, ex l. si. C. de suis, & leg. auth. de hered. ab intest. in princ. Cobbar. lib. 3. var. cap. 5. n. 4. vers. secundum, & in cap. Rainutius, §. 2. in si. de testam. Petra de fideicommiss. quæst. 11. num. 85. Peregr. eod. tract. art. 19. num. 11. & art. 22. num. 43. & art. 25. nu. 8. & art. 30. num. 2. & 14. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 91. in si. & consil. 1. num. 84. & in alijs per plurimos consilijs, Fular. d. tract. de substitut. quæst. 427. num. 1. Petra de interpret. vltim. vol. fol. 289. num. 24. Card. Tusch. littera D, conclus. 229. tom. 2. August. Barbof. plures alios adducens, appellat. 208. per totam pag. mihi, 273. ¶ simile etiam est nomen, Liberi, de quo in d. l. liberorum, 220. de verb. signif. l. officiales, 4. C. de Episcop. & Cler. l. 1. vbi gloss. C. de condit. inst. l. vlt. C. de leg. hered. Auth. de hered. ab intest. §. 1. gloss. verb. liberi, in Clem. vnde Baptifino, Arias Pinel. in 3. nu. 33. C. de bon. mater. Peregr. d. art. 22. num. 43. & art. 25. num. 8. Costa in c. si pater, verb. ab quo liberi, num. 22. de testam. P. Th. Sancius in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 9. nu. 13. Gracian. tom. 1. discept. forens. 120. num. 26. Fular. citato loco quæst. 326. ex num. 1. Card. Tusch. littera L, conclus. 337. per totam, tom. 5. August. Barbof. late appellat. 130. per totam pag. 239. ¶ Et nomen sanguis, dum vocatur hi, qui sunt de sanguine, eisdem comprehendit, vt in l. hac parte, 2. vnde cognati, & in l. vel si sanguine, 12. de manum. vindic. l. vacantia, 4. C. de vacant. lib. 10. & in l. nullus 24. de Decurion. eod. lib. Peregr. d. art. 22. num. 35. Fular. eodem tract. quæst. 332. ex num. 1. Card. Tusch. littera V, & consil. 206. tom. 8. August. Barbof. appellat. 57. pag. 169. & appellat. 238. pag. 288. ¶ Cui etiam similiter appellatio semen, vt in l. 1. Cod. de condit. inst. inseritur, Fular. d. tract. de substitut. quæst. 332. ex num. 1. Petr. Surd. consil. 276. ex num. 6. cum seqq. Ceph. consil. 664. num. 25. August. Barbof. appellat. 239. pag. 289. vbi ex citatis docet, quando sub eo non nine naturales, & collaterales comprehendantur. ¶ Et denique eiusdem nature est nomen Mei, sub quo intelliguntur descendentes omnes secundum Petr. Rebuff. in l. in eorum, 91. vers. Postremo, de verb. signif. pag. 400. ex Guid. Papa Delphin. decisio. 330. Petrus, & decisio. 306. Generale, refert August. Barbof. appellat. 151. numero 3. pag. mihi, 251. ¶ sub quibus tam comprehenduntur feminæ, quam masculi, vt præcitati tenent, & Berouius consil. 77. numero 2. libro per text. in §. 1. vs. que ad §. hactenus, in tit. de Gradib. in l. stemmata, 9. eodem tit. & Bald. consil. 321. in opit. Testament. canetur, libro 1. & alij quos citat Cotbulus tract. de iure employt. de causis privatationis ob lineam finitatem, num. 40. fol. 56. ¶ Et fratres etiam dicuntur, de linea, ex l. iuris consultus, 10. §. Nam quoties, 9. vers. idcirco fecimus dnm de Grad. & affi. tenent Bald. & Socin. in l. Gallus, §. Nunc de lege, colum. 2. num. 3. de lib. & posth. Burg. de Paz consil. 26. nu. 40. Quod intellige respectu parentum, non verò respectu fratrum, vt ad bonum casum considerant Dec. consil. 377. Alciat. consil. 6. 20. sequutus à fac. Menoch. consil. 326. num. 8. & lib. 3. Pelacz de maiorat. 2. part. quæst. 7. numero 51. Et quando fratres & ceteri collaterales de linea dicantur, videndi sunt plures pe-

nes August. Barbof. appellat. 135. per totam pag. mihi, 241. & sequentibus. ¶ Et naturales etiam de linea dicuntur, vt tradit Dec. consil. 365. adductus à Zopharo consil. 591. à nu. 1. cum seqq. libro 4. vbi late de hys Peregr. de fideicommiss. d. artic. 22. sub num. 80. ante mediam, & alij penes August. Barbof. de appellat. 135. numero 22. ¶ Quare statutum loquens de posteris, seu progenie, intelligitur de omnibus descendentiibus in infinitum, vt in specie decilum fuisse in Rota decisio. 154. num. 7. & 8. in nouissimâ, recenset ex Ricciol. de Neophyt. cap. 7. num. 29. August. Barbof. de officio Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. nu. 37. loquens in statuto sanctæ Ecclesiæ Toletanæ puritatem in vniuersa progenie requirenti, quare sufficere probare stirpem, seu agnationem infectam absque graduum præstatione, quia verbum progenies, de quo in d. statuto, hoc significat, vt supra diximus num. 31.

Et quamvis Iac. Cujac. & Hotom. & eis relat. D. Anton. Pich. in d. princip. num. 4. & 5. in tit. de Grad. duas tantum constituent lineas, rectam videlicet, & transversam in Crucis modum, ¶ exemplum constituentibus, quia sicut transversales ex vnoque latere vnica amplectuntur linea, vt & accipitur in dictis iuribus, ita etiam recta linea, tam ex superiori ascendenti parte, quam ex inferiori descendenti parte vnica considerari valet, & debet. Quod velut novum & à prædictis excogitatum exitus omne ius, sequendum non est, sed rejiciendum effectu saltem iuristum quia est aduersus iura prædicta clarè & specificè loquentia, tum etiam quia inter descendentes, & ascendentes maxima est in iure differentia, vt constat ex text. in l. nam est 15. de inoff. testam. l. scripto. 7. §. si. si tab. test. nulla ext. ab. & vnde liberi & ex traditis per Io. Guetier. in c. quamvis pactum, nu. 33. de pactis, in 6. ¶ sunt igitur correlativi, qui ex duobus extremis constituentur, & licet inter se habeant mutuam relationem, & non possint esse alij sine alijs l. si. de acceptil. l. si. C. de iudic. l. 1. C. de compressis, lib. 10. P. Thom. Sancius de matrim. lib. 1. dis. fut. 54. nu. 1. & lib. 6. dis. fut. 19. num. 10. Sanctat. var. resolut. 31. num. 31. part. 1. Farinac. 1. part. fragm. littera E, numero 255. cum sequentibus, Cardinal. Tusch. littera C, conclus. 1041. tom. 2. tamen ita diversi sunt, vt velut contrarij in aliquibus considerentur, habentes inter se quoddam diversas qualitates, & notas in iure differentias, saltem quoad certos effectus, quæ inter collaterales non inveniuntur, ita vt rectè separentur ascendentes à descendentiibus, & e contra, nec in vna quoad iuris considerationem contineri linea valeant, sed diversas constituent. Licet igitur vno intuitu lineæ aliter considerati omnes simul possint, quia descendentes ita proveniunt ab ascendentiibus, vt ex his illi veniant recta via, & sint geniti, ¶ tamen quia respectu vnus, v.g. Petri, diversa causa est suorum ascendentiū, ac sunt filij & ceteri eius descendentes, tam in honore eis exhibendo, quam in successione; vt triusque lineæ diversi sunt in iure effectus, Bald. consil. 188. numero secundo in fine, libro primo, Cardinal. Tusch. littera C, dicta conclusione 1041. numero 21. homo 2. quia in honore adhibendo ascendentes præferri debent, sicut descendentes præferuntur in successione; nec simul ytrique concurrere valent: rectè diversas constituentur lineas ad diversos effectus, & idcirco tres eorum species ex dictis iuribus, & rationibus communiter

bene à DD. considerantur. † Nec ideo quia transverfalium vna fit linea tantum, eadem vnica debet esse in ascendentibus, & descendentibus, quia ratio, quæ in his invenitur ad eos separandos, in illis omnino deficit. Inter collateralales igitur nulla inveniri, nec excogitari differentia valet sicut inter ascendentes, & descendentes iure constituitur. Fateor tamen quoad nostrum probandæ puritatis institutum cessare prædictas rationes, & sustineri posse Cujacij, & sequacium opinionem, cuius respectu nihil dissonum continet, nec differentia prædicta, nec alia considerari hac in specie valet.

49 Et licet linea collateralis ex iure in decimo finiatu gradu, linea verò ascendentium & descendentium in infinitum extendatur, vt considerant Salicet. inter consilia Ancharani *consil. 95. num. 9.* Curt. Iun. *consil. 22.* Pelæz *de maiorat. 2. part. quæst. 7. num. 30.* Simon. de Pret. *de interpret. ultim. vol. fol. 291. num. 45.* August. Barbof. *appellat. 135. numer. 12. pag. 242.* tamen in iuribus sanguinis, quæ perpetua sunt, indefinitè omnes considerantur gradus, vt in maioratibus perpetuis servatur, in quibus succeditur etiam in millesimo gradu, ex Bald. *in cap. de feudis*, March. per text. ibi, Andr. Tiraquel. *de utroque retract. §. 1. gloss. 9. num. 23. pag. 134.* Gregor. *in l. 4. tit. 15. part. 2.* & relati à Cobbar. *in Epi. success. ab intest. numero 12.* Suarez *in l. quoniam in prioribus limit. 11. numero 19. pag. 102.* Avend. *in l. 24. tauri, gloss. 1. numero 12.* Molin. *de primogen. libro 1. cap. 3. numero 12.* Anton. Peregr. *de fideicommiss. artic. 29. num. 9. & 10.* Franc. Mantica *de comitibus, lib. 8. tit. 12. num. 38.* & post omnes Pelæz *de maiorat. d. quæst. 7. num. 70.*

50 Sicut igitur in Catena, ad cuius similitudinem lineam dici, diximus supra, annulus annulum capit, ita similiter in ascendentiâ, & descendentiâ, & in transverfali persona personæ generatione iungitur, quæ personarum coniunctiones gradus nuncupantur: ita vt quot generationes, seu coniunctiones personarum sunt tot inveniuntur gradus, admodum videlicet scalarum, in quorum gradibus de vno in alium transitum facimus, sicut in specie nostra de gradu proximiori in alium remotiorem, vt colligitur ex *l. si. §. Gradus 10. de Grad. & affim. l. 3. vers. Grado es, tit. 6. p. 4.* vbi explicat Greg. gloss. 2. D. Ant. Pich. *in d. princ. nu. 6. in fine. de Gradib.* Aug. Barbof. *de offic. Episc. 3. part. alleg. 51. nu. 157.* † Hi igitur gradus ad hoc deserviunt, vt per eos cognationis, & consanguinitatis proximitas dimetiatur, seu numeretur, vt animadvertit Valentia *tom. 4. disput. 10. quæst. 5. punct. vers. cognatio*, P. Thom. Sancius & alij statim citandi.

52 Ad quod certa & communis persona à qua omnes, de quorum consanguinitate agitur, proveniunt, constituenda est, vt inde gradus numerentur, quia tot gradus inter se intererunt, quot à communi stipite, seu persona distant. † In quo diversa causa est iuris civilis & Pontificij, nec meum est hic ex professo de ea agere, videndi tamen sunt Ioan. Andr. *in d. consanguinit. arbore*, & plures relati à Nic. Garc. *de benefic. 7. part. cap. 13. num. 24. cum duobus sequentibus*, Anton. Pich. citato loco *num. 8. cum seqq. & num. 12. vsque in finem*, August. Barbof. *de offic. Episcop. cum ab eo allegatis in d. alleg. 51. à num. 158. cum sequentibus*, P. Thom. Sancius *de matrim. lib. 7. disput. 50. num. 4.* Valer. Regin. *in praxi spon. lib. 31. num. 141.* Mart. Bonacin. & ab eo al-

legati *de matrim. quæst. 3. punct. 5. num. 6.* † Sed in nostra puritatis probandæ materia graduum computatione non eagemus, quia puritas, & macula à certo non proveniunt gradu, nec certa præcluduntur meta, vt infra in sequentibus, §. dicemus, & alibi passim per totum tractatum; sed à quocumque gradu & generatione proveniat macula, amplius non debetur, & nocet descendentibus omnibus, quare non erit necesse personam primam maculatam speciatim ostendere, sed sufficit probare, ex genere oriri infecto prætensores, & pro tali communiter habitum, & reputatum extitisse, absque vlla personæ, maculæ, originis, nec graduum definitione, vt ex Ioan. Garcia. & Cabedo voluit Perezus de Lara *de capellan. 2. part. cap. 4. num. 12. & 13.* Aug. Barbof. citato loco *1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 37.* † Licet optimus, imò & præexcellens probandæ puritatis modus sit assignatio personæ, in qua prima fuit macula, & ex ea per distinctos gradus vsque ad prætensores descendentiâ aperte probare, ex ratione text. *in cap. series, 26. de testibus, glossa penult. in cap. licet ex quadam eodem tit. & ex pluribus cumulatis à Petegri. de fideicom. art. 41. à num. 79. cum seqq. pag. mch. 1161.* Quia omnia ferè in omnibus tribunalibus & communitatibus in quibus puritatis vigent statuta indubiè observantur.

§. II. De nominibus, quæ ad purum, seu maculatum sanguinem pertinent.

- S V M M A R I V M.
- 1 Puritas,
 - 21 Impuritas,
 - 38 Christianus veteranus,
 - 42 Pulchrum,
 - 43 Liberum,
 - 48 Conuersus, & n. 51. Neophytus, sub d. n. 48.
 - 49 Christiano nueno, & n. 54.
 - 53 Confessus,
 - 56 Maranus,
 - 57 Impurum,
 - 2 Puritas dupliciter accipitur, de iure communi, quo certi gradus præfinitis sunt.
 - Et de iure speciali statutorum, quo indefinitè procedit, nu. 3.
 - Differentia inter utrumque ius, n. 4.
 - Indefinitè in Hispania accipitur, n. 10.
 - Simplex dicitur, macula verò multiplex, numero 41.
 - Ab ascendentibus in descendentes provenit, non è contra, n. 46.
 - Statutum simpliciter puritatem requirens sine certi gradus præfinitione an sit accipiendum secundum ius commune, nec ne? Affirmativa proponitur, à n. 6.
 - Negativa defenditur, à n. 10.
 - In dubio speciatim se confirmare cum iure communi, nu. 6. & illi non derogare, nu. 7.
 - Ab eo passivam recipit interpretationem, numero 8.
 - Dubium ex iure interpretandum, n. 9.
 - Interpretandum ita vt plus operetur, quam ductum ex

- ex iure communi, ne si per vacuum maneat, nu. 11.
- Et iuris proprium est, aliquid de novo inducere, numero 12.
- Dum est contra ius commune ex eo non interpretandum, ibid.
- Puritatis omnes in conscientia obligat, n. 17.
- Non tam respicit hereticorum crimen, quam generationem & prava mores eorum, nu. 20.
- 10 Verbum, puritas, indefinitè in Hispania accipitur, Iudio in nostra Hispania non similatur verbo, Hereje, nec comprehenditur sub dispositione, l. 2. tit. 10. lib. 8. recop. n. 63. & 64.
- Idem dicendum de verbo, Moro, n. 65. & 66.
- Si verò probetur mentem iniuriantis fuisse communiandi alterum de actuali observatione legis Moysi, aut sectæ Mahometi, palinodiam absque dubio recantabit, n. 67.
- 12 Praxis servata velut lex attendenda Statuta contra ius commune ex eo non interpretanda, ibid. Intelligenda ita vt ei aliquid addant, ibid.
- 13 Verba & mens statutorum in primis attendenda. Neophytus, conversus, confessus, Christianus novus, synonima sunt, num. 55. Christianus veteranus, & conversus, purus & maculatus, licet contraria velutia sunt, & de vno agendo inciditur in aliud, num. 58. Servus & liber, Nobilis & plebeius, ibidem, numero 59.
- 14 Ordines D. Jacobi & Calatrava non requirunt militem esse Christianum veteranum. Sicut collegia, & ordo Alcantara exposcunt, & quomodo accipi debeat remissive.
- 14 Plurimum interest ad informationes puritatis, & examen testium & eorum depositiones, an sint statuta puritatis stricta, an procedatur ex iure communi, & in quo consistat differentia.
- 15 Commissarius nec index non debet interrogare testes de puritate indefinita deficiente speciali statuto. Nec testes ipsi interrogentur hoc sensu respondere debent, secus stante puritatis statuto, numero 16.
- 18 Prohibicio ex iure communi tantum locum habet in heretico defunctis, & eorum descendentiâ intra gradum signatum, non in cæteris. Secus verò de iure statutorio, nu. 19.
- 22 Impuritas aliter contrahitur ex iure communi, aliter ex statuto.
- 23 Iudai illi ex nostris repelluntur statuto, qui fuerunt conuersi paucis ab hinc annis. Non verò qui ab Apostolis, & post eos. Iudai, & eorum descendentes hypocrita sunt, & virtutibus apparentibus alios decipiunt, nu. 33. & 34.
- 24 Conuersi ex antiquissimis Iudæi geniti præferendi sunt descendentiis à Gentilibus.
- 25 Maculatus, qui perclaris moribus, & virtutibus est præditus, an admitti ex puritatis statuto debeat. Quod sic ex num. 26. Contrarium, ex numero 31.
- 26 Persona eius cui defertur honor in primis consideranda.
- 27 Nobilitas ex propria virtute dimetienda. Nobilitas virtutum, vitæq. honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorum, n. 28. Illegitimus virtuosus, nobilis & de familia dicitur, ibidem.
- 29 Conuersatio non admittendi nisi nobilem servari non debet in ignobili virtute claro.
- 30 Statuta non tanta vis sunt eo sunt ualentia.

- 31 Statuta puritatis maculatos repellunt, quantum vis boni & py existant. Sane utilia, & seruanda, licet aliquos officere videantur, n. 32.
- 35 Iura propter bonos mores violanda non sunt.
- 36 Merita personarum non attendenda ubi agitur de iustitia.
- 37 Exempla nociua vitanda. Statuta ob bonum publicum non restringenda ex habilitate personæ, ibidem.
- 39 Bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu.
- 40 Purus ex omnibus, impurus ex vnica dicitur parte, & n. 44.
- 42 Pulchrum non dicitur, quod aliqua labe obcaesur.
- 43 Liberum non est, quod aliquo seruitutis realii obnoxium est. Liber in parte, & in parte servus, quis non potest esse, ibid.
- Sicut nec in parte nobilis, & in parte ignobilis, ibidem.
- 45 Modicum fermentum totam massam corrumpit. Verba absque aliqua macula, minimam etiam reijciunt, ibid.
- Moneta in parte falsa in totum rejicitur. Bonum cum malo mixtum amplius bonum non dicitur, ibid.
- Sapor solus macula multum operatur, ibid.
- 46 Qualitates sanguinis ab ascendentiis in descendentes veniunt, non è contra.
- 47 Macula à filio de nouo acquisita nec parentibus nec fratribus nocet.
- 50 Origo vitiosa cum vitio transit.
- 51 Res qualis est in origine talis est in acquisitione.
- 57 Graduum probatio non requiritur in probanda macula.
- 60 Connexorum eadem ratio, & sunt individua.
- 61 Palinodia an recantanda dum aliquo vocatur Iudio, o Moro, & nu. seqq.
- 63 Iniuria qua vocamus Iudam aut Maurum quomodo in Hispania accipiat, & n. seqq.
- 68 Dispositio pœnalis etiam ad similia non extenditur.
- 69 Apostata comprehenduntur sub verbo hereticus.

Puritas igitur (præter tradita supra quæst. 1. §. 4.) dicitur qualitas è maioribus in descendentes proveniens ex eo quod illorum nemo, cuius sit memoria ex Iudæis, nec Mauris, nec Hæreticis, conuersive originem trahit, nec horum eos minima inficiat macula. Estque quasi quidam nitor ex eo proveniens, quod maiores, & parentes omnes fidem intrepidè & constanter observarunt catholicam, in eorum descendentes derivatus. † Quæ dupliciter capi potest, aut ex iure communi, quod habitas seu puritatis qualitas ad officia & munerera, sacrosque ordines obtinendos ab hæreticorum descendentiis certis sunt gradibus præfinitæ, vsque ad secundum videlicet in agnatis, in cognatis verò ad primum tantum gradum per lineam rectam prohibitio extenditur, vt constat ex cap. statutum, 15. de heret. in 6. & in c. felix, 5. §. quod si quis, de pœnis cod. lib. 3. vbi Acebed. nu. 24. & 31. tit. 3. lit. 8. recop. adductis pluribus à Farin. de heresi, q. 191. §. 1. n. 21. & 22. & §. 2. n. 50. & 51. P. Th. Sancio in decalog. lib. 1. cap. 28. n. 2. & postea pluribus explicat. & de nobilitatis amissione ob hæresis crimen descendentiis interrogata agit in cap. 9. per raju. & alij plures Theologi adducti à Mart. Bonac.

de irregular. d. spul. 7. quæst. 3. punct. 7. num. 9. Valen-
 quela consil. 9. num. 75. itavt jure hoc inspecto pu-
 ritate gaudere dicantur omnes post hæreticorum
 nepotes, & sceminarum filios, vt ex præcitatâ pa-
 tet.

3. Secundo sumitur puritas ex jure speciali statu-
 torum privatorum quorundam Tribunalium, &
 communitatum pro descendentiâ in infinitum
 absque præfinitione aliqua ab antiquis Christia-
 nis, qui semper constanter fidem observavere ca-
 tholicam, nec fuerunt aliqua contrariæ doctrinæ
 spurcitiâ coinquinati, nec quid in contrarium
 hominum notitiâ est assequuta, vt ex ipsismet sta-
 tutis constat, & ex Simanc. de Cathol. instr. t. 1. 47.
 no. 84. vbi si Ioan. à Roxas si. 4. Patamo de orig.
 Injusti. lib. 1. tit. 3. cap. 1. num. 16. Perezio de Lara d.
 cap. 4. d. nu. 2. Ignac. del Villar. in sua Sylva resp. 12. nu.
 42. Valenquæ. consil. 90. num. 1. & 43. & relatis alijs
 pluribus supra quæst. 2. vers. At de puritatis, nu. 19.
 & vulgo ita accipi solent puritas pro indefinita de-
 scendentia ab antiquis orthodoxis Christianis.

4. Vnde differentia inter jus commune, & statuta-
 rium est, quod jure illo terminati sunt gradus, in
 statutis vero strictis, & ex communi nostræ His-
 panicæ acceptione non ita, sed in quocumque ec-
 tiam remotissimo gradu macula intervenerit hæ-
 reticalis, seu alienæ religionis observatiâ, omni-
 bus postea etiam in infinitum nocet, vt astatu-
 Ignac. del Villar citato loco, n. 42.

5. Ex qua differentia oritur primò quod statutum
 requirens puritatem indefinitè nulla graduum
 præfinitione adhibita expressè saltem, intelligend-
 dum est de puritate inducta à jure communi, vt
 videlicet cooptandi sint omnes hæreticorum per-
 tinacium descendentes post nepotes, secundùm
 distinctionem traditam supra, & in cap. statum 15.
 de heret. in 6. cum alijs ibidem allegatis. † Quod
 prima facie probati videtur ex dictis, & ex eo
 quod statutum puritatem simpliciter requirens
 absque vlla alia declaratione, nec expressione
 cenetur se conformare cum juris communis dis-
 positione, ex l. 2. C. de noxal. act. Math. Wesembek
 in parat. ad Rub. de iure dotium, sub nu. 11. vers. Pu-
 ro tamen paulò ante fin. in Ignac. del Villar in sua Syl-
 va resp. 5. num. 14. Aym. Cravet. de indemn. mulier.
 ex stat. Ferrar. num. 25. vbi citat ad hoc cap. cum de-
 lectus 8. de consuet. cap. ad audientiam 15. vbi Abb. &
 DD. de cler. non resid. † & illi nõ derogare DD. in l.
 4. S. Prætor ait. de damno infecto, Pelacz de maiorat.
 1. part. quæst. 58. num. 190. Rota apud Ioan. Baptist.
 Coccin. decis. 157. num. 6. & decis. 488. num. 7. † sed
 potiùs ab eo passivam recipit interpretationem, ex
 l. 1. S. lex falcid. vbi Bart. & DD. ad l. falcid. idem
 Bart. & etiam DD. in l. omnes populi, in 3. q. 6. prin-
 cipalè, de iust. & iure, Valquez de success. creat. lib.
 3. S. 22. limitat. 17. num. 85. vsque ad 91. fol. 5. 4. Marta
 de iurisdic. 4. part. casu 28. num. 15. & casu 55. nu. 13.
 & 14. † vnde receptum quod dubium statutum ex
 jure interpretandum venit, vt in l. 2. C. de noxalib.
 vbi Bart. gloss. ff. in l. si. S. in computatione, vbi Bald. C.
 de iur. deliber. cap. ad audientiam 15. de cler. non re-
 sid. tenent Abb. 7. s. Felin. 4. in c. ex litteris, de constit.
 Bald. in d. l. omnis papal. n. 35. Menoch. de adpisc.
 remd. 4. n. 125.

6. Sed contrarium in Hispania nostra verius judi-
 co. vt videlicet in dubio statuto, quod puritatem
 indefinitè requirit nullâ circa gradus addita præf-
 initione, debeat fieri interpretatio stricta puritatis

omnium ascendentium, nulla graduum f. & a re-
 strictione. Tum quia hoc sensu communiter in
 Hispania sumitur, & sensus communis verborum
 sequi semper ab omnibus debet, vt iam supra in
 principio hujus quæstionis probavi. † Tum etiam
 quia illa interpretatio in statutis sumenda est quæ
 ultra juris communis regulas aliquid plus opere-
 tur, ne supervacua statuta maneant vt pluribus re-
 latis docet Ludolph. Schæder. de feud. 7. part. cap. 2.
 num. 53. & cap. 7. num. 35. Gracian. d. s. ept. forens. tom.
 4. cap. 682. nu. 10. † Imò hoc proprium statutorum
 est aliquid de novo inducere, ex adductis ab Ignac.
 del Villar. in d. Sylva resp. 5. num. 67. à Marta de iurisdic.
 d. 4. part. casu 62. num. 15. & casu 85. num. 30. & ab
 Osvald. Illiger. ad Donel. lib. 26. conat. num. cap. 2. lit-
 tera A. pag. mibi 139. & cum statuta puritatis sint
 contra jus commune, ex eo interpretanda non
 sunt ex egregia doctrina Bald. in l. 2. maximum vi-
 t. um. nu. 14. C. de lib. præter. & in cap. cum non luceat,
 num. 5. de prescript. imò in l. si verò, §. de viro, nu. 10.
 solut. matrim. Tib. Decia. consil. 16. num. 31. volum. 1.
 Zephail. consil. 5. 6. num. 1. volum. 4. Socino Sen. conf.
 52. num. 6. volum. 7. Paris. consil. 9. nu. 12. volum. 3.
 Riminald. consil. 608. num. 3. volum. 6. consil. 242. ex
 nu. 34. Gozald. consil. 19. num. 8. Rota decis. 158. nu. 8.
 & 9. lib. 2. d. verfor. plures apud Martam de iurisdic.
 d. 4. part. casu 83. num. 25. & apud Gracian. d. s. ept.
 forens. tom. 2. cap. 300. num. 15. & 16. & tom. 4. cap. 685.
 num. 11. & 12. sed etiam generaliter loquantur, in-
 telligenda sunt, vt aliquid juri communi addant
 ex Alexand. consil. 24. animad. num. 12. lib. 2. Gracian.
 Archiep. decis. 188. sub num. 9. quare strictam pu-
 ritatem contineri in statuto præsumendum est,
 non verò generalem præfinitam à jure communi,
 cum quo non convenit communis hujus vocabu-
 li acceptio, nisi servata praxis aliam interpretatio-
 nem magis suadeat, l. si de interpretatione 37. de leg.
 gib. cum adducendis infra hac quæstione, §. 4. nu-
 mer. 107.

In quo plurimum verbis & menti ipsorum sta-
 tutorum attendi debet ex adductis ab And. Tira-
 quel. de retract. lignag. §. 2. gloss. 1. num. 5. & 6. And.
 Gayl. lib. 2. observat. 79. nu. 5. vt in stabilimentis Or-
 dinum D. Iacobi & Calatravæ probat Valenquela
 consil. 90. num. 37. vers. quoad primam, cum sequenti-
 bus. Ex eo, inquit, quod non exposcunt expressè
 admittendum Christianum veteranum esse de-
 bere; provt in statuto Toletano, & Collegiorum,
 & Ordinis Alcantaræ ad litteram requiritur; sed
 tantùm quod non sit infectus macula converso-
 rum, seu à sancto Officio penitentiariorum, non
 requiritur præcisè, quod illa probeatur specificè
 qualitas, sed eo tantùm, quod non probeatur macu-
 la penitentiariorum, seu conversorum, militem
 admittendum ex quadam Rotæ decisione probat.
 Quod an verum respectu prædictorum Ordinum,
 nunc non disputo, dicam tamen inferiùs in §. se-
 quenti, num. 51. cum sequentibus: sufficit enim pro
 nunc docere, quod verba statutorum hac in spe-
 cie & similibus sunt plurimum attendenda, vt
 sciat, an cum juris communis qualitatibus sint
 contenta, an verò ulterius procedant, plus aliquid
 requiringdo ex supradictis, & dicendis.

Secundò ex eadem differentia oritur, quod plu-
 rimum attendi debet in informationibus puritatis
 conficiendis, & in testium examine, & in eorum
 depositionibus, an statuta specialia puritatis in-
 terveniunt? Anque puritatem in infinitum requi-
 rant?

rant? An verò ex jure communi tantùm informa-
 torum fiat, & testes interrogentur? † Quia hac in
 specie, nec judex commissarius tuta poterit inter-
 rogare anima de puritate indefinita, cum causa, &
 jus interrogandi deficient; nec quidem testis, & si
 ita interrogetur, tenebitur hoc in sensu responde-
 re, nec interrogatis plenè satisfacere, velut sine
 causa, & injustè interrogatus ex Navarro in cap.
 humana aures, quæst. 1. nu. 9. 22. quæst. 1. Sayro in clavi
 Regia lib. 4. cap. 5. num. 4. & libro 12. cap. 17. num. 29.
 Martin. Bonacina 2. tom. de iuram. disputat. 4. quæst. 1.
 punct. 7. num. 5. vers. secundo sequitur, & ita poterit
 ruta conscientia descendente à Iudæis & Sarraceni-
 s, & hæreticis ultra gradus prædictos à jure
 communi signatos Christianum veteranum nun-
 cupare, intelligendo in sua mente, provt jus com-
 mune requirit, & judex interrogare debebat, vt
 doctè docet P. Thom. Sancius in Dealogi præcepta
 lib. 2. cap. 28. quæst. 2. num. 16. † Stante vero puritate
 rigorofo statuto aliud est asserendum, quia tunc
 & judex poterit, & debet circa puritatem indefi-
 nitam interrogare, & testis hoc in sensu, & secun-
 dum veritatem satisfacere, quia adest causa & jus
 speciale, statutum videlicet, cuius virtute interro-
 gatio procedit, & per consequens responsio se-
 cundùm eam, & ejus sensum fieri, ex Valencia 2. 2.
 disputat. 5. quæst. 13. puncto 2. & ex ratione tradita
 ab eodem Thom. Sancio citato loco libro 3. cap. 6.
 num. 16.

17. Et statuta hæc omnes in conscientia obligant,
 vt ex cap. 1. cap. fin. de constitut. cap. qui resistit. 11. qua-
 sitio. 3. Rebuff. respons. 11. vers. item, & adductis ab
 Henrico de Bottis de Synodo Episcopi 3. part. artic. 1.
 num. 253. relatis per Valenquæ. consil. 3. nu. 123. pag.
 281. & alijs probavi supra quæst. 2. ex numero 13:
 cum sequentibus, de quo principaliter dubio am-
 pliùs dicam infra quæstione 14. §. 4. ex numero 29.
 cum pluribus sequentibus.

18. Estque altera differentia inter jus commune, &
 speciale statutorum puritatis, nam prædicta pro-
 hibitio ex jure communi tantùm locum habet in
 veris hæreticis defunctis, seu velut tales per sen-
 tentiam declaratis, & condemnatis, & eorum de-
 scendentibus; non verò in descendentes recon-
 ciliatorum, nec in Iudæis, Sarracenis, nec cæteris,
 qui existentes extra fidem ad eam sacro Baptisma-
 te suscepto libenter accedunt, quia cum non sint
 verè hæretici, non subijciuntur canonum disposi-
 tioni, vt ex eodem cap. statutum, cæterisque iuri-
 bus allegatis constat, & expressè tenet P. Suarez
 disput. 43. de irregular. c. sect. 3. num. 8. Filiucio tract.
 20. cap. 9. quæst. 3. nu. 241. penes Mart. Bonacina de
 irregular. disputat. 7. quæst. 3. punct. 7. num. 11. & col-
 ligitur ex allegatis ab Augustin. Barboza de Offic.
 Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 6. & sequenti-
 bus.

19. † Statuta vero puritatis non solùm descendentes
 à veris hæreticis, seu damnatis expellunt, sed et-
 iam à reconciliatis, & improprijs hæreticis, qui
 se libenter à Mosaicis & Sarracenis observati-
 bus ad fidem Orthodoxam conversi fuere, etiam si
 nullum adversus eam crimen patravissent, nec veri
 hæretici nunquam extiterint, qui conversi, aut
 Neophyti dicuntur, vt ex ipsismet statutis patet,
 & loquitur Salcedo in præd. crim. canon. cap. 23. nu-
 mer. 11. & sequentibus; Roxas d. singul. 104. Ignac. del
 Villar d. respons. 12. à num. 32. cum sequentibus; maxi-
 mè num. 40. & alijs ibi. † Quia statuta non tantùm
 crimen sicut jus commune respiciunt, quantum

generationem, & pravos mores, quibus omnes hi
 laborant, & qui in omnibus, etli non verè hæretici
 fuerint, æquè inveniuntur ex præcitatâ, & conge-
 stis supra quæst. 1. §. 4. per totum.

Impuritas verò è contrà dicitur macula orta è
 majorum prava legis Mosaicæ: scilicet Mahome-
 tanæ, & hæreticorum observatiõne, & ad vniuersos
 omnes descendentes transmissa, & derivatiua,
 qua ab honoribus, & officijs puritatem requiren-
 tibus omnino arcentur, & repelluntur, velut infam-
 es, & detestabiles personæ, quorum progenies
 in infinitum impura dicitur, vt constat ex Acebe-
 do in l. 2. num. 2. tit. 7. lib. 1. recop. P. Thom. Sancio in
 dealog. lib. 2. cap. 28. nu. 1. Perezio de Lara in d. cap.
 4. nu. 72. & Ignac. del Villar in Sylva resp. 12. nu.
 40. & sequenti-
 Et alij per plures in quæstionibus
 præcedentibus allegatis.

Et secundùm distinctionem paulò ab hinc cir-
 ca puritatem appositam, impuritas in respectu iuris
 communis contrahitur ex prava ascendenti-
 um observatiõne, & protervia vsque ad mortem via
 paterna vsque ad secundam generationem, & per
 fœminei sexus descendentiâ ad primam tantùm
 gradum, ceteri verò post hos gradus iure commu-
 ni puri dicuntur, & reputantur; respectu verò ho-
 rum statutorum ultra eos gradus indefinitè macu-
 la derivatur, & ceteros omnes, atque vniuersos ap-
 prehendit descendentes, & successores.

Quoad verò Iudæos intelligendum est de illis,
 qui paucis ab hinc annis ex perfidis Iudæis, & A-
 postatis conversi ad fidem fuerunt, quorum con-
 versio provt maximè f. & fuit, & pravi eorum mo-
 res patentes, & plurimum nocivi: non verò de eis,
 qui olim conversi fuerunt ab Apostolis & post
 eos, quorum descendentes hodie vetustissimi sunt
 Christicolæ habit, vt optimè distinguit, ac expli-
 cat Didac. Velasquez in defens. statuti Telesani, cap.
 10. vers. Confundunt antiquissima tempora, pagin. 23.
 & cap. 19. vers. Preterea nostra statuta, pag. mibi 45.
 & Avendaño, Ojalora, Heredia, & Olano in locis
 citatis per Fr. Ercman. Roderic. tom. 3. regul. quæst. 11.
 art. 1. post primè, & idem de eis qui conversi fuerunt,
 anno 1400. decisum refert in Barcinonæ senatù
 Fontanella de pact. nupt. claus. gloss. 1. part. in 107.
 † Imò conversos ex antiquissimis Iudæis genitos,
 qui nunquam perfidi, aut infideles extiterunt præ-
 ferendos descendentiis à Gentilibus, docet idem
 Velasquez in cap. 56. in princ. & deinceps, cuius ra-
 tionem reddit in cap. 41. vers. Item & illud adde-
 pag. 98.

Sed cum impuritas hæc non solùm ex prava a-
 lienæ legis observatiõne oriatur, sed maximè ex
 pravis moribus, quibus precipuè descendentes Iu-
 dæorum, & Maurorum laborant; qui præcipua
 causa eos excludendi fuerunt, vt sæpiùs dixi; dubi-
 tari potest, an eis cessantibus, & Prætorum macu-
 latus bonis & præclaris moribus, & excellenti
 virtute præditus arceatur nihilominus velut im-
 purus à prædictis honoribus, & dignitatibus. Et
 videbatur quod non, tum quia ratione et iustitæ
 debet etiam cessare statuti dispositio. † Tum etiam
 quia imprimis consideranda persona est eius, cui
 defertur honor, sive muneris administratio; text.
 ad propositum aureus in l. honor 14. §. de honoribus
 de muner. & honor. † Tum quia præcipua nobilitas,
 & animi laus ex præptia virtute distinguenda est ex
 D. Hieronymo ad Celant. summa nobilitas est, clarum
 esse virtute, Arabros. de Noë cap. 4. Prebati viri ge-

non virtutis propria est, & Alexandrinus Baronio teste tomo 8. anno 600. dicebat. Vera nobilitas non ex sanguine, aut carne; sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem. Et sic vidimus quod illegitimus licet Nobilis esse non possit ex Bald. in l. fin. Cod. de verbor. significat. Tiraquell. de nobilit. cap. 15. numero 24. si verò sit virtuosus nobilis, & de familia dicitur, & sic Decutio esse potest, per l. generaliter, 3. §. Juris, de decurion. Marc. Anton. Genuens. p. atticab. Eccles. questione 632. numero tertio. Tum denique, quia sic expressè probari videtur in cap. venerabilis frater, 37. de prebend. & dignit. vbi constitutum habemus, quod virtutum nobilitas, vitæque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum servitorem. Et ideo si in Ecclesia inveterata sit consuetudo non recipiendi ni nobilem, & ex illustribus natum parentibus est cooptandus virtute clarus, licet generis ignobilis sit, & ex non claris parentibus natus, quod cum in consuetudine iure admittatur, debet maiori ex ratione admitti in statuto, quod non tantam obtinet vim sicut consuetudo, argum. text. in cap. cum super, 9. de maiorat. & obed. juncto text. in cap. fin. de consuetud. & traditis per Decium in cap. qua in Ecclesia nati, de consuetud. & per Craver. de a. t. q. tempor. i. p. art. sect. Circa p. nati partem, numero 42. Ioseph de Rusticis in l. cum a. v. de condit. & demort. a. l. b. 3. cap. 12. num. 3. Sigism. Scaccia de appella. quest. 2. num. 29. versic. tertio. Atque ita nobilem non virtuosum non preferendum ignobili virtuosum tradit Menchaca 1. controvers. illustriss. 25. num. 31. quem ad hoc refert Hermosilla ad p. olog. 5. part. 2. gloss. 3. numero 4. Quare ex his & alijs huius opinionis fuerunt Fr. Anton. à Corduba Franciscanus in suo questionario, questio. 54. conclus. 3. folio 4. & August. Barbosa in sp. p. allegata gloss. 17. à num. 35. cum seqq. refert, licet non sequatur Did. Velasquez in defen. statuti Tolet. cap. 38. in fin. vers. Invenio vero, Valeus d. i. ser. utriusque fori, verb. genui d. ff. vn. ante fin.

31 At contraria opinio & ratione verior, & vsu & stylo omnium Tribunalium, & communitatum approbata sæpe sæpius extat, tum ex ipsismet statutis ita expressè decideantibus, vt ex Tolerano h. sc. e. verbis; Etiam quantumvis probi, & sancti, quantumvis sit in Christo Iesu nos, ad. fidi articulis rectè sapientes. Tum quia in communi lata fuerunt statuta hæc puritatis quod sufficit, quantumvis aliquibus ex post facto ind. bitè officere videantur, l. nam ad ea. l. 5. cum similibus de legibus, Didac. Velasquez in d. cap. 38. Tum quia nullatenus decet, vt tali questio colore scopus præbeat ad sanctarum sanctionum violationem, nihil enim plus descendentes Iudæorum, velut maxime ad suum commodum sagaces, & calidi, vt dixit: Ioan. à Roxas secunda parte de heretico, numero 6. optare possent, nisi ex ficta sanctitate, & probis apparentibus moribus statuta hæc, & communitates violatæ, ipsi enim ex se hypocritæ sunt, sanctitatem, & bonos mores fingunt, pravòque à natura habent, ex Eymeric in direct. 3. part. de modis decem heret. versic. decimus modus, Ioan. à Roxas de heret. i. part. num. 332. & sequenti bus, quibus non solum idiotas & simplices, sed & doctos & litteratos decipere intendunt, & solent, secundum Penham d. 3. part. De rectoribus commun. 12. versic. decimus modus. Tum quia propter bonos mores cuiusquam iura violanda non sunt, vt cap. 1. vbi Bald. no-

tab. vltim. vt lite pendente, l. cum in l. qui iuris d. l. i. vltim. C. de sent. pass. & restit. tenet Anton. Fab. in C. lib. 7. tit. 19. de iur. i. 7. num. 10. Tum denique, quia prava exempla per plura vitanda sunt, ex eis enim plerumque iurium violationes, & transgressiones iustitiam sequuntur, cum communis boni, & Tribunalium damno, & detrimento, ex I. C. in l. observandum, 47. de iudic. l. 1. in princ. ad S. C. Maced. l. divum 33. de re iud. l. exemplum, vbi notat Hugo Donel. C. de probat. Costanus lib. 1. quest. iuris cap. 16. n. 2. præcipue quia statuta ob bonum publicum lata restringi non debent ex habilitate personæ vt per Bart. in l. qui in gravi, §. utrum numer. 4. v. s. venio ad fecit. dum ad. §. i. l. man. Gracian. de script. forens. tom. 1. cap. 109. nu. 11. quod ita servari video communiter in omnibus communitatibus & Tribunalibus, & quidem summo iure & ratione.

Vnde (vt à diverticulo revertamur (provenit Christianum veteranum esse, qui per omnes indistinctè gradus ab orthodoxis descendit. absque eo quod sit immixtio aliqua pravitatis hæreticæ observationis, argum. auct. de referendar. s. v. p. l. i. circa fin. ibi, & præcipue in visis procedat ex partibus quidem bonis, vbi gloss. verb. ex partibus, Ioan. à Roxas in d. sing. 104. num. 10. Tum quia sicut bonum ex integra causa, malumque ex quacumque dicitur defectu, Glossa verb. vita puritate, in extratrag. exco. ab. de prebend. Tum ita purus ex omni parte, impurus verò ex vnica etiam linea, vel minima dicitur parte, Perezius de Lara in d. cap. 4. num. 73. Valenquel. consil. 90. num. 43. facit text. in l. 2. §. fin. C. de heretico. Bart. in l. nullam, §. 2. l. e. l. Cod. ex quib. caus. infam. Tiraquell. in l. si vnquam verb. revertatur, num. 94. v. que ad 103. & num. 243. Cod. de revocand. donat. Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 35. num. 2. & 3. cum seq. Roman. consil. 199. num. 2. Tum quia puritas simp. ex, macula verò multiplex dicitur, vel à patre, vel à matre, ex vnica, vel pluribus lineis, vel ex omnibus, sicut de bono & malo, dixit Aristotel. lib. 1. magn. moral. cap. 34. bonum quidem & purum pro eodem aliquando lumuntur, facit à contrario sensu, quod docuit Plato de legibus Dialogo 4. Impurus enim (inquit) mali est animus, boni autem purus, ab impuro autem capere munera neque bonum virum, neque Deum decet. Tum ideo sicut pulchrum non dicitur quod aliqua fœditatis labe etiam minima obcæcatur, vt docuit Aristoteles libro 4. Metaphysicæ cap. 3. Tum Nec liberum, quod aliquo servitute reatu obnoxium est, nam solum liberum est, quod est præditum omni libertate, & absolutum omni servitute, gloss. in l. si profundo, verb. liberum, Cod. de irat. fact. Baldus in cap. qua in Ecclesiis, numero 6. de consuetud. Aym. Craveta consil. 121. num. 5. & 6. volum. 1. Berol. consil. 158. num. 24. lib. 1. Paris. consil. 81. nu. 4. libro 3. copiose Honded. consil. 52. num. 51. vsque ad 55. volum. 1. Sicut nec ex parte liberum, nec ex parte servum esse, vt in l. si pariter, 9. in fin. de liber. causa, & in l. Titia, 100. de condit. & demonstrat. l. vnic. in princ. versic. Quis enim patiatur, C. de lat. lib. 20. l. Anton. Gomez in var. cap. 9. num. 26. nec ex parte nobilis, & ex parte ignobilis iudicari, vt ex d. l. si

d. l. si pariter, ex l. iudicata, 29. de except. rei iud. l. vltim. C. de sent. pass. & restit. tenet Anton. Fab. in C. lib. 7. tit. 19. de iur. i. 7. num. 10. Tum denique, quia prava exempla per plura vitanda sunt, ex eis enim plerumque iurium violationes, & transgressiones iustitiam sequuntur, cum communis boni, & Tribunalium damno, & detrimento, ex I. C. in l. observandum, 47. de iudic. l. 1. in princ. ad S. C. Maced. l. divum 33. de re iud. l. exemplum, vbi notat Hugo Donel. C. de probat. Costanus lib. 1. quest. iuris cap. 16. n. 2. præcipue quia statuta ob bonum publicum lata restringi non debent ex habilitate personæ vt per Bart. in l. qui in gravi, §. utrum numer. 4. v. s. venio ad fecit. dum ad. §. i. l. man. Gracian. de script. forens. tom. 1. cap. 109. nu. 11. quod ita servari video communiter in omnibus communitatibus & Tribunalibus, & quidem summo iure & ratione.

Vnde (vt à diverticulo revertamur (provenit Christianum veteranum esse, qui per omnes indistinctè gradus ab orthodoxis descendit. absque eo quod sit immixtio aliqua pravitatis hæreticæ observationis, argum. auct. de referendar. s. v. p. l. i. circa fin. ibi, & præcipue in visis procedat ex partibus quidem bonis, vbi gloss. verb. ex partibus, Ioan. à Roxas in d. sing. 104. num. 10. Tum quia sicut bonum ex integra causa, malumque ex quacumque dicitur defectu, Glossa verb. vita puritate, in extratrag. exco. ab. de prebend. Tum ita purus ex omni parte, impurus verò ex vnica etiam linea, vel minima dicitur parte, Perezius de Lara in d. cap. 4. num. 73. Valenquel. consil. 90. num. 43. facit text. in l. 2. §. fin. C. de heretico. Bart. in l. nullam, §. 2. l. e. l. Cod. ex quib. caus. infam. Tiraquell. in l. si vnquam verb. revertatur, num. 94. v. que ad 103. & num. 243. Cod. de revocand. donat. Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 35. num. 2. & 3. cum seq. Roman. consil. 199. num. 2. Tum quia puritas simp. ex, macula verò multiplex dicitur, vel à patre, vel à matre, ex vnica, vel pluribus lineis, vel ex omnibus, sicut de bono & malo, dixit Aristotel. lib. 1. magn. moral. cap. 34. bonum quidem & purum pro eodem aliquando lumuntur, facit à contrario sensu, quod docuit Plato de legibus Dialogo 4. Impurus enim (inquit) mali est animus, boni autem purus, ab impuro autem capere munera neque bonum virum, neque Deum decet. Tum ideo sicut pulchrum non dicitur quod aliqua fœditatis labe etiam minima obcæcatur, vt docuit Aristoteles libro 4. Metaphysicæ cap. 3. Tum Nec liberum, quod aliquo servitute reatu obnoxium est, nam solum liberum est, quod est præditum omni libertate, & absolutum omni servitute, gloss. in l. si profundo, verb. liberum, Cod. de irat. fact. Baldus in cap. qua in Ecclesiis, numero 6. de consuetud. Aym. Craveta consil. 121. num. 5. & 6. volum. 1. Berol. consil. 158. num. 24. lib. 1. Paris. consil. 81. nu. 4. libro 3. copiose Honded. consil. 52. num. 51. vsque ad 55. volum. 1. Sicut nec ex parte liberum, nec ex parte servum esse, vt in l. si pariter, 9. in fin. de liber. causa, & in l. Titia, 100. de condit. & demonstrat. l. vnic. in princ. versic. Quis enim patiatur, C. de lat. lib. 20. l. Anton. Gomez in var. cap. 9. num. 26. nec ex parte nobilis, & ex parte ignobilis iudicari, vt ex d. l. si

noviter conversus fuit ad fidem, vt Cobbar. loquitur in Clement. §. si quis, 1. parte §. 2. numero 7. Pelacz de maiorat. i. part. questio. 51. numero 28. num. 11. duobus numeris sequentibus, (qui Neophytus etiam nuncupatur text. in cap. si quis, §. 2. de ma. Cobbar. in d. l. §. 1. num. 8. versic. Quarta conclusio, Ignac. del Villar in loco infra citando numero 38. Salcedo in p. all. crim. can. p. 23. numero 1. August. Barbosa de effu. Episcop. i. part. 1. §. 2. glo. 17. num. 2. Mart. Bonacin. pluribus cumulatis de regul. disp. 7. quest. 2. par. 1. num. 4. & 5. Ioan. à Roxas singul. 64. num. 6. & Farinac. de heret. quest. 88. num. 121.) sed & omnes eius descendentes indefinitè abscisi etiam dicuntur, Roxas citato loco num. 8. uncto numer. 10. Ignac. del Villar in iura resp. 12. num. 4. 2. Tum vbi ait, quod verbum illud, Christianus n. n. n. non tantum de recenter ad fidem, & religionem Christianam conversis intelligendum est, ex communi, & receptissimo idiomate Hispaniæ, sed etiam de illis, qui à Iudæis antiquam trahunt originem, & sic vsus, & consuetudo receptum habet, & observat, non tam quia verè conversi sint, sed quia descendunt ab eis, qui ex aliena ad veram fuerunt conversi fidem, & loquendo de descendentes Iudæorum in provincia Catalonia docet Fontan. de p. n. n. n. clas. 5. gloss. 1. part. 1. num. 103. Tum quia cum prima origo, per quam sanguis ad vitiores pervenit descendentes, vitiosa sit, vitium cum sanguine in progeniem simul derivatur, ceteri sint in decimo, & millesimo gradu, velut si quis seminet semen malum, quia omne quod ex eo oritur infectio est, & eodem laborat morbo & vitio, vt ex Matth. de Afflictis in confitit. Neapol. in p. n. n. n. post in v. d. machinam, nu. 17. & 18. totidem dixit verbis Pelacz de maiorat. 2. part. questio. 2. numero 18.

Et qualis res est in origine, talis est in acquisitione, ex l. Gasu, 18. de manum. Baldus in l. bonorum, numero 25. Cod. qui admitti, idem Pelacz ibidem, & secunda parte, questio. 4. illar. 1. numero 42. Tum Quare conversus communiter dicitur omnis, qui à Iudæis, & Sarracenis provenit, etiam in longissimo gradu ex leg. 8. tit. 2. libro 8. recop. Cobbar. loco citato, Simanch. de Cathol. in stat. vetul. 47. numero 81. & 82. Acebedo in l. 22. numero 1. & 2. tit. 7. libro 1. & in Rub. num. 17. tit. 2. libro 8. recop. Ioan. à Roxas d. singul. 104. num. 10. facit Valenquela, d. l. 90. numero 44. Tum Is aliquando confessus nominatur, quia vel recenter fidem fuit professus, vel quia ab eis descendit, qui aliena lege, sectæ relicta ad Catholicam fuerunt conversi fidem, & facti quæcumque ei contrariam esse mendacem, & pravam. Tum Appellatur etiam Christianus novus, non tam quia de i. novo ad fidem Christi sit conversus, sed quia ab his descendit, qui de novo legem receperunt orthodoxam, & per Baptismum fuerunt effecti Christiani, etiam si Tritanus, alijsve superius ascendentis quantumcumque remotus fuerit conversus, seu confessus noviter nostram fidem, vt communitate in nostri Hispania accipitur, & dixit Ignac. del Villar in proximè citato loco, Acebedo in Rub. numero 15. tit. 2. libro 8. recop. Ioan. à Roxas d. singul. 104. num. 10. Ita vt omnia hæc verba Neophytus, conversus, confessus, & Christianus novus, synonyma sint, & idem significant ex Hispanica acceptione.

Vocanturque hi etiam Martavi, cuius verbi

44 lib. 7. tit. 19. de iur. i. 7. num. 10. Tum denique, quia prava exempla per plura vitanda sunt, ex eis enim plerumque iurium violationes, & transgressiones iustitiam sequuntur, cum communis boni, & Tribunalium damno, & detrimento, ex I. C. in l. observandum, 47. de iudic. l. 1. in princ. ad S. C. Maced. l. divum 33. de re iud. l. exemplum, vbi notat Hugo Donel. C. de probat. Costanus lib. 1. quest. iuris cap. 16. n. 2. præcipue quia statuta ob bonum publicum lata restringi non debent ex habilitate personæ vt per Bart. in l. qui in gravi, §. utrum numer. 4. v. s. venio ad fecit. dum ad. §. i. l. man. Gracian. de script. forens. tom. 1. cap. 109. nu. 11. quod ita servari video communiter in omnibus communitatibus & Tribunalibus, & quidem summo iure & ratione.

45 lib. 2. cap. 4. num. 369. Tum quia modicum fermenti totam massam corrumpit, vt Apostol. Corinth. cap. 5. & ad Galat. 5. Mendola lib. 1. Reg. cap. 2. num. 21. annotat. 20. fol. mibi, 802. §. 15. tom. 1. & num. 26. §. 2. cum duobus sequentibus Didac. Velasquez in defen. statuti Tolet. cap. 35 & 36. Sandoval in Chronica Caroli, 5. libro 25. §. 39. fol. mibi 365. vt denotant verba illa absque aliqua macula posita in quati omnibus statutis, quæ excludunt quamlibet etiam minimam vt ex l. si seru. 71. §. au. Prætor. 7. de acquir. her. l. mulier, 24. §. si de cond. inst. ad nostrum propositum considerat Stephan. Gracian. tom. 5. de script. forens. cap. 54. num. 54. & Cæsar de Grassis decif. 5. num. 5. in fi. Qui filij sint legitimi, sicut moneta ex optimo confecta metallo, si tamen aliquid falsi contineat in totum rejicitur, vt in l. 1. §. 2. Cod. de falsa moneta, l. eleganter, 24. §. qui reprobaros, 1. de pign. act. & bonum cum malo mixtum amplius bonum dicitur non potest, argum. l. adeo, §. cum quis 7. de acquir. rer. dom. §. cum ex aliena materia 27. in fin. de ver. d. vis. utrumque amplectitur Riccioli de iure person. extra gremium Eccles. lib. 5. cap. 21. num. 9. in fi. & nu. 10. Sicut macula vnius membri per totum corpus diffunditur, cap. sed & illud 26. quest. 2. Pulv. Pacian. de probat. cap. 26. sub num. 50. p. mibi 68. ita macula vnius lineæ extenditur ad omnes. Er ideo huius maculæ solus sapor, atque gustatus multa, quæ fierent, ne fiant, diverunt, vt dixit Fontanella de p. n. n. n. clas. 5. gloss. 1. p. n. n. 4. accipit enim eandem distinctionem de iure communi, & statuario, de qua supra egi, nec enim sæpius idem repetere erit fas.

46 Ex eisdem etiam sequitur, quod puritas seu macula, & ceteræ sanguinis qualitates ex maioribus in descendentes proveniunt, & derivantur, ex quibus semper dimittuntur, & regulantur, vt optimè probant Baldus in cap. cæterum, 17. de iudic. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 2. n. 48. Andr. Tiraq. eod. tract. cap. 16. num. 1. & seq. Ioan. Rayout. tract. eod. quest. 5. princ. cap. 13. Ioan. Mantua in Glossa iuris clas. 1. dialog. 10. adducti à Flores de Mens ad Antop. Gamm. decif. 112. Farinac. decif. 71. num. 4. & decif. 120. nu. 1. part. 1. & decif. 575. numero 2. part. 2. in posthum. nunquam verò ex ipsa progenie in maiores derivati valent iura sanguinis, quia etsi aliquando hoc eveniat, vt probavi supra quæstione 1. §. 3. num. 15. cum sequentibus intelligendum est accidentaliter, propriè verò, & naturaliter nullo modo, vt ex prædictis patet. Tum Quare macula noviter contracta, & à filio acquisita patri, nec ceteris ascendentibus nocere non valet, velut si ex matre impura natus fuerit, seu desererit Catholicam fidem, & contrariam ei legem, aut sectam fuerit sequutus, aut penitentiam in sancto Inquisitionis Officio passus, nam hæc sibi, & suis nocent descendentes secundum in hac quæstione dicta, maioribus verò nullo modo, nec quidem fratribus, nec alijs, qui ab eo sanguinem per generationem non receperint, quod & indubium est, & passim stylo, & praxi communiter receptum.

48 Conversus igitur nominatur, non solum, qui

res denominationes Doctores afferunt, nihil certi confluunt, Ignacius verò del Villar in sua syl-
na resp. 12. n. 47. Jait Marranos dici quasi divos,
& segregatos à Marranata, quod est divisio, ut in
cap. Gmiliarium, 30. in ordine, 23. quæstio. 4. sed magis
verum suadet, quod sit nomen à nostris novè in-
ventum, & barbarum ad significandum conversos,
& eorum descendentes, ut constat ex adductis à
Velalquez in defensione statusi Tolat. cap. 37. vbi plu-
res etymologias & significationes refert; ipse ta-
men in vers. ceterum, pag. 87. putat dictum à verbo,
Marrar, quod errare significat, quasi deviantes, &
errantes à veritate, & ideo est nomen apud nos
infame, & ignominiosum, ex Acebedo in l. 2. d. n.
254. tit. 10. lib. 8. rec. p.
57 Quare in nostra materia impetus dicitur, qui
quacumque conversorum, seu pœnitentiorum
per sanctam officium macul. laborat. etiam si pro-
veniat à gradu quantumcumque superiori, & re-
moto & ita loquuntur statuta puritatis, quæ vigo-
rosia vocantur, ut observat Acebedo in d. n. 2. Si-
manch. Roxas. & Ignac. del Villar citatis in locis,
& idèd in statuto Tolitano, eo quod vitur verbo
progenie, comprehendendi omnes descendentes fas-
sus fuit Aug. Ba. b. de offic. Episc. 1. part. tit. 2.
glosa 1. n. 37. & Ric. diol. de Neophysis cap. 7. nu-
mer. 7. Vnde non est necesse certorum graduum
probatio ad maculam plenè probandam, sed suffi-
cipsum genus, & progenies infecta in abstracto
ostendi, ut idem Barbol. ibidem, & Io. Garcia, &
Cabelo in locis adductis à Perezio de Lara in d.
cap. 4. n. 12. & 13.
58 Vnde provenit, quod verba Christianus vetera-
nus. & conversus, purus, & maculatus, licet con-
traria sint, habent tamen inter se quandam rela-
tionem, ita ut de vno agendo, sit necesse incidere
in aliud, & quæ in vno dicuntur per contrariam
intelligi debere in alio, sicut de servo, & libero,
nobili, & plebeio, seu populati, probat ex argum.
text. n. l. ex hoc iure, 5. de iustit. & iure, iuncto cap.
omnis anima, 2. extra de censib. Ioan. Garcia de nobi-
lit. gl. 7. n. 23. s. 1. 107. col. 1. ex quo & ex Bart.
pluribus in locis, & ex Butrio. in cap. fundamenta,
num. 10. de etel. in 6. tradit Valençuela d. consil. 90.
60 n. 42. quia connexa inter se sunt, quorum in iu-
re eadem ratio ex text. in l. 3. s. iudicio contrario. de
cont. ar. tut. 1. de his, qui sunt sui, l. in fundo, 38. de
rei vendic. cum actum, 17. de neg. 1. glos. l. & si contra,
37. de vulg. l. proinde, 22. §. 1. ad leg. Aquil. §. 1. insit.
de his, qui sunt sui, Pr. no. p. n. tit. de vtel. cap. trans-
lato, vbi Felin. num. 6. de consil. cap. Præterea, 5. de
offic. deleg. Alvar. Valas. num. 1. consil. 155. num. 15.
Zeph. consil. 74. num. 11. & consil. 111. num. 24. Rol. à
Valle consil. 60. n. 6. & 7. lib. 1. plures congerit Au-
gust. Barbol. Axioma, 51. n. 1. clausul. 18. num. 4. Imò
connexa quasi individua iudicantur, Sigism. Scac-
cia de appo. 1. 9. 17. s. m. 21. ubi n. 56. Petr. Sard. dec.
199. n. 13. Anchar. consil. 160. n. 2. Craver. consil. 75. n.
4. & 5. & consil. 461. n. 50. & consil. 939. n. 27. & 29. ex
quo plura infert Valençuela ibidem à num. 43. cum
sepe.
61 Vnde etiam provenit, quod postquam Iudæi ad
fidem non conversi è nostra Hispania eieci fuerunt
à Catholicis Regibus, Ferdinando & Elisa-
beth. ut sibi dixi, & in his regnis tantum commo-
rari, permitti fuerunt, qui fidem Catholicam liben-
ter amplexi fuerunt, qui & ipsorum descendentes
licet iam Christiani effecti nihilominus commu-

niter Iudæi appellati fuere, ita ut vulgò Iudæorum
appellatione Christiani conversi è Iudæis acci-
pantur, nec iam eo nomine legis Iudæicæ secta-
tores intelligantur, sed originarij ab his, qui tales
fuere, significentur, ut optimè considerat Ioan. Ya-
ñez Parlador. lib. 1. rer. quorid. cap. 17. num. 24. Salazar
de usu & consuetud. cap. 1. num. 85. Ioan. à Vela de
pœn. delict. cap. 17. de insularum pœna, n. 23. Inde
inferentes hoc verbum Iudæo in rixa adversus ali-
quem proferentem non teneri ad palnodiam re-
cantandam, secundum dispositionem l. 2. t. 10. lib.
8. recop. vbi alterum convicians appellando eum
hæreticum illa plectitur pœna, quia dicta com-
munis & vulgaris acceptio verbi huius Iudæo in
nostra Hispania non similat illud cum verbo He-
reje, sed longè illa distinguit, & discernit, tantum
originem à Iudæis significans. Quare in disposi-
tione d. l. 2. non subditur ex vi illorum verborum,
Ostros denuestos semejantes. Et idem dicendum
puto de verbo, Moro, quod eodem in significatu
acceptum vidi, ut non significet in Hispania sectæ
Mahometicæ sectatorem, sed originem ducentem
ab eius observatore, maxime post statum eorum
ab Hispania expulsiōnem, cum nulli præter des-
cendentes aliquos Moricorum remanserunt in ea,
ita ut hodie nullum videam discrimen inter hæc
verba Moro & Morisco, idem significantia, esto
adversus Parlador. supra. Quod utique igitur con-
vitiium maiori pœna quam decem milie marabeti-
norum plectendum non esse puto. Quicquid con-
trarium omnino voluerint Cobbar. lib. 1. var. cap. 1.
n. vers. Præcis enim, Placa de delictis cap. 1. n. 14. Hu-
mada in l. 35. tit. 18. p. 2. §. off. 1. n. 5. cum seg. 7. Didac.
Perez in l. 9. tit. 1. lib. 1. & in l. 2. vers. Qui autem di-
cit Iudæum, tit. 9. lib. 1. ordin. Acebedo in d. l. 2. n. 42.
& n. 87. vbi Di. lacum Perez pro sua opinione rec-
tè affert, quicquid dicat Parlador. pro sua contra-
ria eum adducendo, sed hodierna die nullo modo
Acebedi & sequacium opinio sequi, nec practica-
ri debet ex ratione quam proposui, quia videlicet
convitiium, quo aliquem Iudæum aut Maurum
vocamus, simile non est contentis in d. l. 2. nec qui-
dem Hæretico assimilatur Christianus à Iudæis,
seu Mauris descendentes, ut communiter in His-
pania accipitur. Et sic licet non ex nostra ratio-
ne abolitam esse palinodij pœnam in provincia Mar-
chiæ refert Gracian. de off. 195. num. 3. & in Senatu
Barcinonæ secundum Fontanell. dicit. p. 1. nuptial.
claus. 5. glos. 2. part. 1. n. 106. Quod si igitur apertè pro-
betur, quod vocans aliquem Iudæum, aut Maurum
ea fuit mente loquutus ut illum conviciari volue-
rit de actuali legis Mosæicæ, aut Sarracenæ obser-
vatione, nullum est dubium nisi quod palinodij
pœnam patietur, quia hoc sensu sumptum ver-
bum Iudæo Moro æquivaleret, & assimilaret verbo
Heretico, & comprehensum manet sub d. l. 2. dispo-
sitione & pœnis, virtutè clausulæ generalis. Ostros
denuestos semejantes, sub qua abique dubio com-
prehenditur hoc convitiium, non verò sub verbo
Heretico, quia cum sit dispositio pœnalis, non po-
terat extendi ad similia, licet eiusdem rationis,
quia Iudæus & Maurus in quantum tales sunt, non
proprie dicuntur hæretici, & dispositio pœnalis
extendi non poterat ad ea, quæ impropria sunt, li-
cet eiusdem rationis, ut latè probavi supra in præ-
ced. q. §. 1. Quod quatenus ex Christianis facti fue-
runt Iudæi, aut Mauri Apostatæ dicuntur, qui cõ-
prehenduntur sub verbo Heretico, ex dictis in præ-
cedenti

cedenti quæst. §. 3. illar. nu. 19. & sic in dispositione
d. l. 2. & quidem propriissime ex ibidem dictis.

§. III.

De pœnitentijs viuis, & præsentibus
in Sancto Inquisitionis officio im-
positis, & quatenus filijs & des-
cendentibus noceant.

S V M M A R I V M.

- 1 Pœnitentia olim triplex, & qualis, & n. 3. Publica
infamiam generat, & irregularitatem secun-
dum quosdam, & n. 10. & 11. contrarium, n. 6.
Solemnis irregularitatem tantum producit, n. 5.
Omnis, quæ infamiam generat, & irregularita-
tem etiam, num. 7. Non expressa in statuto, quæ
non habet eandem rationem, quæ est in expres-
sis, statuto non comprehenditur, numero 12.
Quod etiam locum habet in qualibet constitu-
tione & lege, numero 23. Presumitur i. f. i.
facta in sancto Officio propter hæresim, nume-
ro 44.
2 Pœnitentia publicè palam sunt puniendi.
8 Episcopus ordinans peragentem solemnem pœni-
tentiam per annum à celebratione suspendatur.
9 Sanctum officium Inquisitionis solet vti pœniten-
tijs publicis. Quæ sicut ex facto infamant, n.
10. & 11.
12 Statuta puritatis expellant pœnitentiam passos &
eorum descendentes. Loquentia de pœnitentia,
extenduntur ad maiorem, non verò ad maiorem
pœnitentiam in qua non adest eadem ratio, &
num. 27. Exempla ponuntur, ibidem, & à nu-
mer. 33.
De pœnitentia ob leuem presumptionem extendun-
tur ad vehementem & ad reconciliationem, sub
eodem, n. 33.
Si verò generaliter loquatur omnes similiter am-
plectuntur pœnas, num. 34. Proponuntur aliqua
statuta ita loquentia, num. 35. Intelligenda de
publica pœnitentia non de secreta, numero 37.
Nec de i. f. i. ex alijs causis præter hæresim,
aut eius suspensionem, numero 38. Loquentia de
filijs reconciliatorum intelligenda de illis, qui
inviti fuerunt capti, non de sponte comparenti-
bus, numero 46. Sed non habet locum in nostris
statutis puritatis & quare, numero 47. De con-
versis, & pœnitentijs per sanctum Officium,
an requirant possitū puritatem probari, nume-
ro 51. Negativa proponitur, numeris sequenti-
bus. Affirmativa velis verior eligitur, à nu-
mer. 54. cum sequentibus. Requisita purita-
tem expressè eam probare possitū præcipiunt,
num. 53. solum requisita, quod admittendus
non descendat à pœnitentijs, non exposcent
hanc qualitatem possitū probari, quia negati-
va, num. 59.
13 Pœna hæreticorum qualis;
Relaxatio, ibid.
14 Reconciliatio,
15 Arbitraria suspectis imposita,
Hæreticus reconciliandus impunitus non debet ma-
nere, n. 14.
} Quæ sint.

- 16 Ex defectu probationum, si tamen reus suspectus,
manet impositur arbitraria pœna.
17 Pœna vehementia presumptionis quæ: Et levis, nu.
18. Hodie ob leuem presumptionem publica non
imponitur, n. 19. An hæ omnes statuta compre-
hendantur, n. 21. & seg.
20 Captura in crimine hæresis non leuiter honorem le-
dit.
24 Non prohibitus admittitur censetur, num. 24. Exem-
plum ponitur in statuto Hispanensis Ecclesia, nu-
mer. 25.
24 Argumentum de minori pœna ad maiorem, & con-
tra, quando procedat.
28 Argumentum de minori ad maius quam rectè pro-
cedat.
29 Verisimile non est statutum voluisse rejicere des-
cendentes conversos ad fidem, & admittere filios
permanentes.
30 Infidelitati non plus tribuendum quam conver-
sioni.
31 Extensio ex maiori rationis locum habet etiam
in odiosis & strictis. Propter absurdum vitia-
rum admittitur, n. 32.
36 Dispositio generalis generaliter intelligi debet, &
tantum operatur, quantum singulorum expres-
sio. Etiam si maior sit ratio in vno, quam in
alio.
39 Delictum non sententia coinguit hominem, et-
iam si pœna infamatoria non sit, sed pecuniaria,
num. 40.
41 Qualitas delicti probanda est ad incursum infam-
ie, num. 41. Nec prodest facti probatio sine
qualitate, num. 42. Quia statutum locum non
habet nisi prius probata qualitate quam requirit,
num. 43.
44 Delictum grave ex levi facto deduci non potest.
45 Presumitur quod regulare est.
48 Pœne graves imponebantur ob levia delicta in ini-
tio sancti Officij. In quibus faciliè dispensatur per
supremum senatum, n. 50.
52 Defectus non efficit, dum existentia non est de sub-
stantia.
56 Verbum macula ex Hispanica acceptione ex quob-
cunque oriatur, & quos comprehendat, numer. 55.
& 67.
56 Fama impuritatis demonstrat descendentiã à Iu-
dæis, vel à Sarracenis, vel à conversis, vel à pœ-
nitentijs.
Maculatum non est, & non descendere à conver-
sis nec à pœnitentijs, idem, ibidem.
57 Remotio certarum qualitatum contrarias admit-
tit.
58 Expressum est, quod ex verbis necessario inferitur,
& quod virtualiter inest, & in consequentiam
venit.
60 Discrimen non est inter verba, Christianus vetera-
nus, & non descendentes à conversis nec pœni-
tentijs, & n. 62.
61 Nobilitas & puritas potest deficere in probatione sua-
rum qualitatum ob defectum testium, ut evenit
de facto.
63 Idem est quod eiusdem est substantia.
64 Natura rei non mutatur per diversos modos lo-
quendi.
65 Verba affirmativa & negativa differunt.
Negativa magis neget quam affirmativa affirmat,
ibidem.
66 Negativa aliquando resolvitur in affirmativa.

Puritas consistit in negatua macula, ibidem.

1 Pœnitentia olim triplex extitit, Sacramentalis, publica, & solemnitas, quarum duæ hodie servantur, tertia & ultima ab usu recessit; Sacramentalem quidem quotidie experimur, suscipimusque in pœnitentiæ Sacramento. De publicæ observatione constat ex Concil. Trident. sessio. 24. cap. 8. de reformat. cap. sed illud, 45. dist. cap. si peccaverit, versic. ergo ipse, 2. quæstio. 1. cum secundum Apostolum. 1. ad Timoth. cap. 5. publicè peccantes palam corripiendi sunt, Salcedo in pract. crimin. can. cap. 23. cuius titulus inscribitur. Post peractam pœnitentiam solemnem, versic. Publica. † De omnibus quidem his & simul quæ olim fuerit solemnitas pœnitentia videndi sunt text. 1. de pœnit. & remiss. cap. in capite 64. cum duobus seq. dist. 1. 19. tit. 6. par. 1. allegati ab eodem Salcedo citato loco, lit. A, Ludou. à Param. de orig. Inquisit. lib. 1. tit. 2. cap. 6. num. 3. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 11. num. 19. Toledo in summa lib. 1. cap. 64. & ab August. Barbof. de offic. Episc. 3. part. allegat. 43. num. 6. & 7. Mart. Bonacin. de irregular. disput. 7. quæst. 3. punct. 2. à n. 1. Prosp. Farinac. de heresi quæst. 19. num. 1. versic. vel secundum.

4 † Pœnitentia vero publica & solemnitas infamiam notam generat, ac ideo irregularitatem, ut probant ex text. in cap. de pœnitentiis, 55. cap. canones, 60. dist. 50. Tolet. & Sayr. in locis citatis, quos reprobat in quantum ad publicam, Bonacin. citato loco num. 3. versic. contrarium, † admittens tantum irregularitatem ex solemnitate pœnitentia, de qua loquuntur iura prædicta cui ad stipulari videntur Bern. Diaz, & Salcedo in d. cap. 23. Enriq. lib. 13. cap. 23. §. 3. versic. tertio, & alij allegati à Barbof. d. num. 6.

6 † Imò quod publica pœnitentia nec infamet, nec facrorum ordinum susceptionem impediatur, probat ex Maiolo, de irregularit. lib. 3. cap. 1. post num. 2. versic. & licet, Mario Alterio de censur. tom. 2. disput. 16. de suspensione cap. 1. versic. quartus casus, & idem voluerunt P. Suarez tom. 5. de censur. disput. 42. sect. 2. num. 4. Filiucio tract. 19. num. 189. penes eundem Bonacin. loco citato, † qui tamen concludit quod omnis pœnitentia, quæ causa infamiam est, irregularitatem gignit, quod verum puto. † Episcopus igitur ordinans peragentem solemnem pœnitentiam per annum à celebratione suspenditur, in cap. nullum, 2. 55. dist. Barbof. citato loco, allegat. 111. n. 15. vbi Henriquez, Matium Alterium, & Bonacinam adducit.

9 In sacrosancto enim Inquisitionis officio his pœnitentijs publicis passim utimur, tam contra hæreticos, quam contra laborantes hæresis suspicionem, ut videre licet penes Farinac. de heresi quæst. 193. à numer. 80. cum sequentibus, & ab eo allegatos, Canteram in suis quæst. crimin. tit. de quæstio. a gent. punit. delict. quæst. 1. de heret. nu. 54. & 55. pag. 411. & sequentibus, Simanch. de Cathol. instit. tit. 4. 3. de pœnit. & conuers. & de pœnitent. iniunctis suspectis de heresi, breviter refert Fr. Anton. à Soussa in Aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 40. & sequentibus, & videndus Ioan. à Roxas sing. fidei. 1. num. 22. † quæ pœnitentiæ publicæ pœnitentem infamant, quia si veris imponantur hæreticis, nullum est dubium, nisi quod iuris & facti infamiam incurrant, tam ipsi, quam eorum filij, ex adductis à Cantero d. quæst. 2. de heret. nu. 9. & 11. & à P. Th. Sanctio in decalog. lib. 2. cap. 25. & 27. cum duob. seqq. Farinac. citato loco quæst. 189. n. 40. cum seqq. & de filijs hæretic. quæst.

191. nu. 23. Fr. Ant. à Soussa in Aphorism. lib. 3. cap. 7. per totum, & cap. 2. nu. 4. qui plures alios adducunt.

† In cæteris vero hæreticis præsumptis ob vehementem suspicionem, qui in arbitrijs publicis pœnis damnantur, & adducuntur in Ecclesijs ad publicè audiendas sententias, licet iuris infamia locum non habeat, quia iura quæ eam irrogant, in veristantum loquuntur hæreticis, ut in specie considerant ex text. in cap. inter, 10. de purgat. canon. DD. allegati supra quæstio. 3. §. 3. illat. 4. facti tamen nota excusari non valet, cum apud bonos & honestos graviter læsa maneat pœnitentiæ opinio, ut notum & per vulgare est, & colligi potest ex adductis à Valençuela consil. 91. per totum, maxime num. 1. iunctis num. 16. 45. versic. iustitiam, & numer. seq. vbi de pœnitentia audiendi missam, & eundi in processione cum candela incensa in manu absque pallio, & cappello, & num. 51. & 52. cum sequentibus. † Quare in ferè omnibus statutis puritatis expelluntur pœnitentiam passim in sancto Inquisitionis officio, cum sua progenie vel sine graduum terminatione, aut certo assignata, ut in discursu quædam similia signabo statuta, & ac idè nunc de eorum intelligentia, & praxi agere non ab re, nec à nostro instituto indignum fore exiimavi.

Ad quod igitur antea scire expediens erit, quod hæretici, ac suspecti de heresi, diversis, ac multiplicibus puniri solent pœnis de hæreticæ pravitate Inquisitoribus, quæ in triplici sunt differentia: vna, quæ præcipua hæresis pœna est quæ relaxatio dicitur qua veri hæretici, aut de heresi plenè convicti, aut relapsi, seu pertinaces seculari brachio traduntur, ultimo igneo plectendi supplicio. Auth. inter claras, Cod. de summ. Trinit. & fide Cathol. l. 2. Cod. de Indis. l. 1. Ariani, §. 8. Manichæus, l. quicunque, §. 8. nulli in super, versic. eos verò, l. ubi cingue, 11. cum duobus leg. b. seqq. C. de heret. cap. ad abolendum 9. de heret. vbi communiter, DD. cap. si per eo 4. eod. tit. in 6. l. 2. tit. 26. part. 7. l. 1. & 2. tit. 1. lib. 4. for. 10. à Roxas sing. 91. per totum, Ludou. à Paramo de orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. nu. 114. & 157. & alij plena manu congesti per Farinac. de heresi quæst. 189. nu. 3. cum tribus seqq. Fr. Ant. à Soussa in Aphorism. lib. 3. c. 6.

Alia pœna est, quæ imponi solet reconciliatis, qui ab errore infideli respicientes pœnitentia ducti merentur veniam, & reducuntur ad vniõnem, & reincorporationem Ecclesiæ Romanæ, à qua per sua recesserant flagitia, ut constat ex d. cap. ad abolendam, §. præfati, & §. laicis, de heret. d. l. 2. tit. 26. part. 7. Didac. Perez in l. 1. versic. con animo pertinax, versic. quaritur tamen, tit. 1. lib. 1. ord. Acebed. in l. 1. num. 177. tit. 3. libro 8. recop. quasi innumeris propriè adductis per eundem Farinac. de heresi quæst. 193. §. 1. num. 2. & seqq. vbi à num. 80. cum alijs ibi ait, quod si hæreticus ad misericordiam reconciliandus recipiatur, tamen non debet impunitus manere, absque aliqua salutari pœnitentia, quæ plerumque arbitraria est, ex gloss. & communiter DD. in cap. ut commissi, 12. versic. & illorum, de heret. in 6. Simanc. de cathol. instit. tit. 4. 7. n. 78. & seqq. Io. à Roxas sing. 135. n. 1. Iac. Menoch. de arbit. casu, 374. nu. 7. Fr. Ant. à Soussa citato loco lib. 2. cap. 44. numero 11. & quamvis alix sint plures hæreticorum pœnæ, ut est excommunicatio, privatio Ecclesiasticæ sepulturæ, irregularitas, infamia, carcer, confiscatio bonorum, & alie, eas tamen omitto, quia

quia mei non est instituti de eis sigillatim agere, sed tantum de quibus opus est ad nostrum tractatum & materiam puritatis, ad quam relaxæ sufficiunt.

15 Ultima est, quæ suspectis de hæresi imponi solet, siue hoc sit, quia delictum commissum non verè hæresis est, siue ex vehementibus, seu leuibus suspicionibus & præsumptionibus condemnandi veniant, quæ non ad ordinariam sufficiunt pœnam ex superioribus adductis, & infra referendis, quod triplici, ex capite euenire solet.

Primum ex plenarum probationum defectu, manet tamen inquisitus grauius in fide suspectus, ut prædixi, quia tunc in ordinaria pœna puniri non potest, sed extraordinaria affligitur, ex Simanch. de cathol. instit. tit. 50. num. 2. & tit. 51. numero 12. Io. à Roxas de heret. sing. 164. n. 3. & seqq. & 2. parte 304. & seq. Lud. à Piramo de orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. n. 64. Peña in d. vcl. 2. n. 1. com. 80. versic. Sed hanc sententiam, & alij adducti à Farinac. citato loco quæst. 187. §. 1. n. 2.

17 Secundum ex vehementi præsumptione, quia in pœnitentia publica & pecuniaria pœna arbitraria suspecti damnantur ex Simanch. citato loco tit. 46. de pœnis n. 76. Peña in direct. 2. part. commun. 80. v. & ob hanc præsumptionem, & versic. sed hanc sententiam, Menoch. c. 2. n. 144. & seqq. lib. 1. idem Farinac. d. 9. 187. §. 3. n. 42. Fr. Ant. à Soussa supra lib. 2. 4. per tot.

18 Tertium ex leui præsumptione, siue suspitione, possunt, & solent Inquisitores pœna arbitraria, extraordinaria & publica punire ex Tib. Decia. tract. crim. lib. 5. cap. 38. num. 7. Reperit. Inquisit. verb. Testes, versic. Nota quod sufficit, & Carera in tract. de Heretic. num. 118. post medium, versic. Aut attendit Inquisitor, & docet Farinac. citato loco num. 33. Soussa citato loco cap. 40. per totum, † licet hodie ratio, aut nunquam ob leuem suspicionem pœna imponitur publica, secundum Simanch. de Catholico instit. cap. 1. num. 24. Io. à Roxas sing. 1. num. 11. & 56. Peña in Direct. 3. parte commun. 40. versic. Præterea, & seqq. faciunt tradita in tract. de felicitat. 3. part. quæst. 5. §. 5. versic. Dubitabis secunda, sed tantum secreta & leuissima, quia ex ea non debent moneri Iudices ad aliquod graue, sed quod alicuius sit momenti, nec quidem ad capturam, † cum ex ea in crimine hæresis non leuiter honorèdatur, ut optimè considerat Peña in direct. 2. parte commun. 12. versic. ceterum, super cap. excommunicatus, 13. §. qui autem, de heretic. & 3. n. 10. commun. 80. versic. Prima est medicina, vbi adducit Simanch. de Cathol. instit. 50. n. 2. §. primo octauo & alij quos retuli supra quæstio. 1. tit. 3. lib. 5. n. vigesimo nisi fortè grauitas, seu causa iusta adit, ex qua graues pœnæ imponi, & captiua iustitiam valeant, scio tamen olim graues ob leuissimas suspitiones impositas fuisse pœnas, quæ iam hodie ab usu recesserunt, & quidem iustè.

20 At nunc dubium est, an omnes prædictæ pœnitentiæ excludant pœnitentiam, eiusque descendentes ex vi horum institutorum ab officijs & muneribus puritatis? In quo dubio ante omnia prævidenda sunt verba statuti prohibitiui, & secundum eorum mentem rem hanc regulari, quia mens & verba statutorum seruanda ad vnguem sunt, & qualitas requisita ante omnia est probanda, ut sæpius dixi, & probatur in l. diis causation. 4. §. 1. de dam. infest. docent Bart. in l. 1. de pœ. n. 1. & quid in loco publico, & Perr. Surd. decif. 276. numero 2. plura congerit August. Barbof. Axioma. 222. nu. 1. cum duobus

seqq. pag. 135. & in puritatis materia probant Perenzius de Lata, in pract. crim. can. cap. 23. num. 13. in fi. d. Ioan. à Roxas sing. 10. n. decimo loquens in statuto Collegij Conchenfis Salmanticensis, nulla extensione permilla de casu expresso ad non expressum contra mentem ipsius statuti, † quia tunc cum persona, casus, aut pœnitentia expressa non fuerit, aut non habeat eandem, aut similem, siue maiorem rationem, stricta interpretatio fieri debet, ex l. cum quidam, 19. de lib. & posthum. l. quod vero contra, decimo quarto de legibus l. 3. §. hac verba, de reg. gest. l. constitutiones, 24. Ad municip. And. Gail. lib. 2. obseruat. 33. num. 9. Oluald. Illiget. ad Doncl. lib. 26. comm. capite 2. lib. 1. A pagina mibi 1391 Valençuela consilio 4. numero quinto & septimo & latius probaui in præcedenti quæst. §. 1. & 2.

Quod non solum procedit in statutis, quæ iustitiam iuris esse, aliqui dixerunt ex dictis iuribus, & ex allegatis per Gaylium d. obseruatione 33. & à Valençuela d. consilio quarto, n. sexto & à nobis in principi. præced. quæstionis sed etiam in legibus, & Canonibus, quæ si filijs condemnatorum ultimo relaxationis supplicio prohibitionem constituent, non possunt extendi ad filios reconciliatorum, quos emendatos esse constitit, ut exemplum habemus in capite stat. iur. 159. hoc sanè filijs de heret. n. 6. vbi communiter Doctores reser. in 3. vbi Acebed. n. 28. tit. 3. lib. 8. recop. Nauarr. consil. 5. num. 3. l. 6. 3. de regularib. P. Mol. de iust. & iur. libro 3. tract. 2. disp. 688. sub numero 19. plures adducti à Farinac. citato loco quæst. 191. n. 24. & tamen in prædicta specie adeft fauor fidei publicus, & nihilominus extensio locum non habet.

Cuius ratio est, nam qui non est specialiter saltem in ratione inclusiuè prohibitus admittitur censetur, l. numer. 43. §. cum quaritur, de procurat. l. nec iõm 28. §. quod eius. Ex quibus causis, maior. cap. ad quæstionis 6. vbi gloss. verb. Ad habitum, de rer. permutat. cap. qui spiritalem, 30. quæstio. 4. l. 4. tit. 4. l. 5. tit. 5. l. 2. vbi gloss. l. 1. tit. 4. parte 3. Bart. in l. cum Prator. 12. de iudic. Io. à Roxas de successione capite 27. num. 8. atque ita in proprijs terminis tradidit decilum à Rota decif. 999. num. 1. parte 3. lib. 3. nouissim. & decif. Putei. 400. & apud Paul. Emil. decif. 62. & 208. cum seqq. parte 3. Hoieda de incomparabili benef. lib. 1. cap. 23. numero 129. & refert Valençuela consil. 9. numero 9. † loquentes de statuto Hispanic. Ecclesiæ, quo filij & nepotes reconciliatorum per sanctum Officium propter crimen hæresis excluduntur à præbendis illius sanctæ Ecclesiæ, ut eo non comprehendantur filij, & nepotes eorum, qui ob hæresis suspicionem fuerint in sancto Inquisitionis officio reconciliati, quia hæresis suspicio plurimum distat ab hæresi propriè sumpta, prout loqui prædictum statutum est intelligendum, & licet hæc in sui ratione vera esse possit, tamen cum casus dari non videat, quo suspectus de hæresi tantum ad reconciliationem admittatur, non potest prædicta opinio aliqua in specie verificari, ut latius probaui in præced. quæst. §. tertio illat. secunda possunt tamen intelligi prædicti Doctores, ut loquantur in pœnitentijs propter hæresis suspicionem, ad quos non poterit extendi Hispanicè statutum, quod in reconciliatis ob veram hæresim tantum loquitur, ita ut videatur, quod non consideratur discretum, quod est inter reconciliationem & pœnitentiam.

Vt igitur perfectius, & radicatus hoc dubium intelligatur inspiciendum est, an statutum loquatur

in maiori pœna, seu delicto, aut in minori, respectu illius, ad quod extensio fieri intenditur, nam si maior est comprehensa in statuto, eius decisio non poterit obtinere locum, cum non sit eadem ratio in minori, sicut in maiori delicto, seu pœna, nec poterunt eo comprehendi ille, nec eius descendentes, qui ex minori crimine minori fuit afflictus pœna, quàm est comprehensa in statuto, vt probat text. in d. capite statutum, §. hoc sanè de filiis, Abb. in capite inter solitudines, 10. numero 4. & §. de purgat. can. nec quidem argui ita affirmatiuè potest de minori pœna ad maiorem, vt rectè voluerunt Iass. in lege qua delegato, num. 4. deleg. 1. Ignac. del Villar. in sylua, resp. 16. cap. 4. num. 4. Thom. de Thomass. in florib. legum, reg. 53. Petr. Surd. de Aliment. tit. 9. quæst. 1. nu. 11. præcipuè si hoc intelligatur prout intellexit Cardin. Tusch. lit. A. concl. 301. num. 8. & 10. tom. 1.

27 † At si loquatur statutum de minori comprehendet maiorem pœnam, seu delictum, v. g. retento thema te prædicti statuti loquentis in filiis & nepotibus reconciliati, locum habebit, & si expressè non prohibeat, in filiis & nepotibus relaxatorum, † tum quia rectè procedit hac in specie argumentum de minori ad maius, de quo in l. 1. §. sed consulto de his, qua testam. delent. & in l. qui pignoris, 30. ibi immol. de acquir. poss. l. pen. in fin. si quis caution. l. si non singuli, §. C. si cert. per. l. 3. C. de condit. indeb. cap. cum in cunctis, 7. vbi DD. de elect. Auth. Multo magis C. de sacros. Eccles. cum cumulatis ab Euerard. loco 65. a minori, Petr. Surd. num. 11. Th. de Thomass. reg. 52. Tusch. n. 13. locis citatis. Fulu. Paciano de probat. lib. 2. cap. 28. num. 41. Farin. in praxi, tom. 1. quæst. 24. num. 10. Malchard de probat. concl. 123. numero 2. qui loquitur in delictis. † Tum quia verisimile non est. statutum voluisse reicere filios & nepotes illius, qui pœnitentes conuersus, & reductus fuit ad fidem, quam deseruerat, & admittere eos, qui fuerunt geniti ab impœnitenti & pertinaci parente, qui idèd vltimo fuit damnatus supplicio, arg. l. 3. §. 1. vers. sed fas non est, de Donat. in ter. gloss. in cap. plerumque, de dete. post diuort. restitu. Paul. Castr. cons. 147. Reuocatur in dubium, & cons. 154. Pro ista Domina, lib. 2. & specificè loquendo tenent allegati supra quæst. 3. §. 3. num. 18.

30 † Tum quia plus honoris vitio infidelitatis tribueretur, quàm virtutis conuersionis ad fidem; aduersus rationem text. in Auth. de restitu. & quæ patit in vndecimo mense, §. in Nouell. 39. gloss. verb. volumus, in d. cap. statutum, vbi communiter DD. & per plures allegati à P. Th. Sancio in decalog. libro 2. cap. 27. num. 1. cum aliis à me congestis supra quæst. 3. §. 3. 1.

31 lat. 6. num. 62. † Tum quia extensio ex maiori ratiõis etiam in strictis & odiosis aliàs restringendis locum iure habet, ex text. in l. his solis, 7. vers. Aetionem verò, ibi. Etiam tacite, cautum putamus, C. de reuocanda donatione capite 1. §. sed quia, Quæ fuit prima causa benef. amitt. in vñb. feud. Bald. & DD. in Auth. quas actiones, C. de sacros. Eccles. Petr. Surd. de aliment. tit. 6. quæst. 38. num. 33. & tit. 8. primilieg. 38. num. 19. Io. Gutierrez. lib. 1. practice, quæst. 106. numero 2. Castaldoro decif. 3. numero 3. de testamentis & loquendo in statutis odiosis sic expressè tenent. Flamin. Paris. de confident. quæstione 20. num. 5. & 6. Ant. Monach. Lucenl. decisione sexagesimaquarta numero vigesimo sexo.

32 & vigesimo septimo. † Tum etiam quia ex aduerso maximum sequeretur absurdum, quando etiam in pœnalibus licita est extensio propter absurdum vitandum ex l. vxor. decumaguarum §. 1. Ad leg. Jul. de adult. Euerard. in loco, A ratione leg. larga num. 65. vers. nam

vbi non fuit extensio, Aym. Craucta de arrip. temp. 4. partis §. videamus modo de aliquibus limitat. vñb. n. 1. vsque ad 17. & num. 24. Alphonsa Villagur. de extens. leg. correct. & pœn. sum. num. 78. & seq. in Rub. de extens. leg. pœn. resp. Elu. mera pœna à nu. 59. & post omnes Farin. 1. parte fragm. lit. E. numero 156. August. Barbola axiomate secundo ex nu. 1. & loco secundo per totum, tum denique, quia ita hoc decifum habemus in l. velegatorum, 7. §. potest alicui 22. de interd. & veleg. & Capolum in leg. 1. §. sed sciendum, nume. 54. de adu. lit. ed. ilo.

Ex quibus prouenit primò statutum prohibitivum loquens in descendentiis indetermiatè, aut in certo gradu à Pœnitentiato per sanctum officium ex leui præsumptione hæresis amplecti etiam progeniem illius, qui punitus ob vehementem fuit præsumptionem, aut reconciliatus sicut verus hæreticus, quia maior interuenit ratio in hac, quàm in illa specie, ex præcitat. 33

Prouenit etiam secundò, quòd si statutum loquatur in descendentiis à punito seu pœnitentiato per sanctum Inquisitionis officium generaliter loquendo, comprehendit omnes prædictas pœnitentias, tam vero hæretico impositas, quàm ob vehementem, seu hæresis leuem suspicionem, quia illa generalis dispositio omnes apprehendit pœnas oblique distinctione aliqua, dummodo pœnitentiæ publicæ fuerint. Atque ita puto intelligi statuta Collegiorum maiorum, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ & aliquorum Ordinum militarium, † speciatim D. Iacobi in rit. de las qualidades que a de tener el cauallero, capite 4. fol. 47. pag. 1. vbi tantum declaratur incapax, & inhabilis, ad obtinendum habitum miles, cuius ascendentes, vel eorum aliquis intra quartum gradum fuerint damnati, aut pœnitentiati per sanctum officium Inquisitionis velut hæretici, aut suspecti in fide. Et in ordine Alcantare tit. 17. del habito, capite 1. ibi, O pœnitentiato per el sancto officio por cosas de feo fasta el quarto grado, & Calatrane cap. 1. §. 2. fol. 203. vbi tantum loquitur in pœnitentiatis, & eorum descendentiis vique ad gradus à iure communi signatos, vt patet ibi, Item declarando que las palabras que dizen, que no sean herejes, ordenamos, que quando alguno de qualquier estado o condicion que sea, fuere condenado por el sancto officio de la Inquisicion por hereje, ora sea relaxado al braço seglar, o reconciliado, o por sospechoso en la fe, pœnitentiato publicamente en cada hlo bucho en placa, o en Iglesia, el y sus descendientes por linea masculina, o femenina sean inhabiles, e incapaces para tener el habito de nuestra orden, en el grado que el derecho dispone para las demas honrras y dignidades.

Proceditque iure prædicta resolutio, quia dispositio generalis generaliter intelligi debet, in lege locutionis, 29. Locati, l. Non aliter, 69. §. 1. de leg. 3. l. 1. §. generaliter, de leg. prest. Alciat. respons. 103. August. Barbol. Axioma 73. numero 6. pagin. 46. & tantum operatur, quantum singulorum expressio, l. si duo, 51. in fin. de adu. in stranda tutela gloss. in l. si quis bona, 25. §. in sum. 4. de acquirenda hereditate Ripa in l. 1. num. 31. de vngari. Rol. à Valle cons. 2. num. 9. lib. 4. Zephailo cons. 150. num. 13. Etiam maior ratio fit in vno quàm in alio, ex l. 1. §. quod autem, de Aleator. l. 1. §. vñb. xori de auro & arg. leg. d. l. 1. §. generaliter, de leg. prest. Petr. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 124. numero decimo Aym. Craucta consilio 92. numero 4. & cons. 133. num. 5. Io. Gutierrez. cons. 5. vbi num. 6. hoc extendit ad materiam odiosam, cui conuenit Craucta. cons. 118. num. 14. Andri.

Andr. Tiraq. in l. si unquam, in prefat. numer. 119. C. de reuocanda donat. relatus per August. Barbolam citato loco, vbi ex Romano cons. 379. circa primum in principio, extendit ad dispositionem iuratum negatiuam quæ dicitur vniuersaliter negare.

37 Prouenit tertio, quòd statuta loquentia de pœnitentiatis in sancto Inquisitionis Officio impositis intelligi debent de publicis, non verò de occultis, quibus vtitur Inquisitores, aliquando in Tribunali ostiis clausis, aliquando in religioso monasterio, aut alio pio loco salutare inuungendo pœnitentias ad animarum salutem, quæ, & similes comprehendere non videntur in statutorum dispositionibus, quantū vnus generaliter loquantur, tum quia nullam infamiam notam gignunt, tum quia solent similes imponi pœnæ ob leue delictum & suspicionem, quæ tantam non merentur afflictionem, & carceantur descendentes à similibus honoribus ob enim facile verbum, cui non deest forte ignorantia, & ob factum cui licet suspicio plena tamen consideratio & malitia deficiunt, tam graues & ignominiosas pati pœnas, maximè erit dandum, atque inhumanum, nec non etiam irrationabile, e. 2. de consuet. cum similibus, atque idèd reprehensibile, l. Saluum 6. d. l. prest. & specificè ita tenere videtur Parlad. 3. quorid. differ. 108. num. 8. qui à giti de publica pœnitentiis, & bene loqueretur circa puritatis statuta, non verò de iure communi, prout loqui videtur, ex quo pœnitentia publica nisi fuerit solemnis, non infamat, nec obstat ad recipiendum ordines, nec dignitates ecclesiasticas, vt diximus sup. num. 6.

38 Prouenit etiam quarto, quòd cum ratio præcipua, qua descendentes à pœnitentiatis per sanctum Officium ascendunt ex prædictis statutis ab eorum officijs & honoribus, sit Religionis Catholicæ contemptus, siue veris appareat probationibus, aut præsumptionibus, si ex alia causa præter fidem fuerit pœnitentia imposita, vt puta ex illata iniuria Inquisitoribus aut Inquisitionis Officialibus, siue ex falsitate testificationis, aut denunciationis factæ ex odio aduersus innocentem coram Inquisitoribus, aut ex aliis similibus causis, quæ ad fidem non pertineant, locum non habebit prohibitio, nec idèd pœnitens nec eius filij, nec descendentes ceñsentur reiecti ab hisce, & similibus officijs obtinendis, vt communiter tenent DD. in d. statutum, 15. de heret. in 6. R. Acebd. d. i. d. l. 3. n. 70. in 3. lib. 8. recop. vbi adducit Simar. ch. de Cathol. vñb. 64. de restit. num. 95. & seq. P. Molin. de iust. lib. 3. tit. 2. d. 5. 658. sub. num. 19. P. Thom. Sancio in decalog. lib. 2. e. 27. n. 25. & ex eis Valer. quela d. cons. 91. per totum, maximè num. 3. & seq. in quo ego nullum inuenio dubium.

Cuius ratio est, quia delictum, non sententia nec pœna infamiam irrogat, l. i. d. l. 22. vbi Bal. de his qui noi. infam. l. 4. §. ad tempus, de re mil. l. ad tempus §. l. eos qui 12. de Decurion. l. in famam, 7. de pub. iudic. l. iustitiam 16. C. ex quib. caus. infam. vñb. l. 5. vbi gloss. 12. & 14. in 6. part. 7. Corral. lib. 1. m. f. c. 16. nume. 5. † Etiam si pœna ex se infamatoria non sit, vt si pecuniaria fuerit, dummodò facinus famam lædat, infamia oritur, text. in leg. 1. l. A. hleas, 4. §. fin. de his qui noi. infam. l. cons. 36. d. ad. & obliq. Valençuela cons. 52. nu. 71. quare cum statutum non tantum se fundet in pœnitentia, sed in eius causa, quæ est hæresis, vel eius suspicio, vt patet ex ordinum statibilimentis relatis supra n. 35. in illis verbis, o pœnitentiatis, & N. e. n. prob. Paris.

teniendo por el sancto officio por causas de fe. Qualitas illa probanda est, cum causa sit infamiae, & exclusionis, non verò sententia, nec eius pœna, ex notis iuribus in l. non putamus. 8. non quauis, 1. de bon. poss. contra tab. l. diuus Traianus 24. de testam. milit. l. g. Præ. 4. §. decore, 12. de re honor. raptor. & in aliis adductis à Matienço in l. 8. gloss. 8. n. 1. vñb. 7. lib. 5. recop. Petr. Surd. de Aliment. tit. 5. quæst. 7. num. 40. & tit. 6. quæst. 29. numer. 11. & decif. 268. nume. 2. part. 1. & decif. 320. nu. 6. Lud. à Param. de orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 8. num. 69. & congestis à Farin. 1. part. quæst. 1. n. 23. † Nec hoc in casu facti probatio absque qualitate aliquid prædest, leg. si per alium §. §. docere, Ne qui cum qui in ius voc. est. l. 10. Gut. can. quæst. lib. 2. cap. 19. num. 20. Th. Gramm. voto, 11. d. nume. 5. cum seqq. & consil. 27. nu. 1. cum allegatis à Valençuela d. cons. 91. num. 11. vbi in propriis terminis ex facto decidit dubium, & defendit hanc sententiam, & ante eum Hugo Celsus cons. 1. nu. 47. † Quia statutum locum non habet, ni prius probata quauitate, in qua eius fundatur dispositio, ex pluribus adductis ab Andr. Tiraq. de retract. lignag. §. 4. gloss. 7. num. 1. Petr. Caual. de homicid. numer. 520. & in resolut. crimin. casu, 56. num. 29. & 33. & casu, 115. numer. 2. Ios. Malch. de proba. concl. 1249. per totum, Stephan. Gracian. d. acceptat. forens. l. 1. c. 6. nu. 95. & p. 2. c. 293. nu. 28. Bonacola in suis q. crim. verb. qualitas, vers. si in descriptionem, Boer. q. 113. num. 3. Hippol. Rimin. cons. 69. numer. 4. Gaigiar. cons. 326. num. 25. Petr. Foller. cons. 77. numer. 13. & aliis relatis à Card. Tusch. in suis præcl. conclus. l. 1. Q. concl. 106. per totum. † Licet in specie de qua loquimur, constituto de pœnitentia à sancto officio imposita, præsumptio meo iudicio erit; propter hæresis facinus infamiam fuisse, cum hoc munus in i. lo. venerando, Tribunali præcipuum sit, & aliæ causæ extra fidem tard. eueniant quare aliud intendens, illud probare debet, quod enim regulare est in primis præsumitur, l. nam ad ea §. cum l. leg. de legib. casu. dist. 3. l. 36. vbi gloss. 1. c. 34. part. 7. & gloss. 4. in l. 1. §. part. 6. Bald. in Rub. numer. 27. C. de fide. instrum. Did. Velasq. in defensi. statuti. Tolet. c. 58. in princip. At si constitit non ex causa fidei pœnitentiam fuisse impositam, quam tumvis grauis existat, obstat non debet, nec locus erit statutis prohibitionis ex prædictis rationibus.

Prouenit etiam quinto, quòd statutum loquens in filiis & nepotibus reconciliatorum per sanctum Officium intelligi debet de illis, qui inuiti capti fuerunt per sanctum Inquisitionis officium, quotiùm Sæbeniti in Ecclesia affiguntur, non verò de eis, qui sponte comparuerunt, & secrete absque publica pœnitentia, nec Sæbenitarum afflictionis fuerunt reconciliati; vt circa Hispalense statutum pluries à Rota decisum fuit, & constat ex d. c. 120. part. 3. lib. 2. & dec. 38. n. 2. & dec. 21. eiusdem part. lib. 3. in nouissimis. Nat. cons. 31. in fi. de Iudic. Lara d. 6. 4. n. 40. vers. deinde statutum, Ricciol. de Neophy. e. 7. n. 7. in fi. † Quod licet verum sit in specie dicti statuti Hispalensis Ecclesiæ, quo puritas in rigore & posituè non requiritur, tamen vbi statutum excludit quamcumque maculam, & descendentiã à Iudæis, Mauris, & Hæreticis, habebit similiter locum in sponte, & secrete reconciliato, & eius descendentiis, quia ipsamet reconciliatio præcessit regressum à fide præsupponit, qui causa fuit prædictæ prohibitionis, arg. leg. 2. Cod. de iur. iur. ar. n. l. cum adductis à Iosepho Malch. de probat. concl. 974. à nu. 3. & manet comprehensus in

statuto, cum sit inter has duas species, & statuta magna discriminis & aperta ratio.

43 Vnum tamen animaduertam, in prima sanctæ Inquisitionis origine maximo rigore in leuibus causis & delictis processum fuisse, & ex leuissimo crimine pœnitentias graues, & publicas impositas, quæ hodie descendentes primùm nocent, puto enim hoc ita expedituisse in initio sanctæ Inquisitionis, siue ob maximam aduersus fidem delinquendi consuetudinem, siue ad iurisdictionis & sancti Officij fundamentum. In quocunque igitur euentu prædictas pœnitentias propter leuissima crimina impositas descendentes nocere, perquam mihi inhumanum visum semper fuit, quis enim rationis consonum asserere poterit quod verbum ex leuitate, ira, aut ioco, in ludo, aut priuatis loquutionibus inaduertere prolatum siue ex ignorantia, & rusticitate, infamiam irroget delinquenti, & descendentes eius indefinitè, nec in certo gradu, vt ab officijs, & honoribus puritatis arceantur? Quis enim ex ipsa leuitate, 49 ioco, seu inaduerterentia deducere audebit crimen effectum saltem grauissimum, & omnibus tam nocibile? argum. text. in leg. ea quidem, §. Cod. si mancip. ita fuer. alien. vt man. iunctis his quæ tradunt Barrol. & Salicet. ibi & Iaf. in leg. quinta, §. hac autem verba, numero 113. Quod. quis que iuris, Felin. in capit. ex tenore, numero septimo, de rescript. Aym. Crauera consilio 216. numero 12. Rebuffus responsi. 24. versicul.

50 Nam quid. † Quare in hisce similibus causis supremus sanctæ Inquisitionis senatus solita sua clementia, & misericordia facillimè dispensationes & indulta impartitur, vt deinceps nullam infamiam notam, nec obstaculum ad puritatis officia obtinenda descendentes afferant prædictæ pœnitentia.

51 Prouenit etiam sextò, quod si statutum prohibitionem suam dirigat speciatim ad maculam conuersorum, & pœnitentiarum per sanctum Officium, & non requirat expressè positiuam puritatem nec Prætensores Christianum veteranum esse, si macula illa in statuto expressa non probetur, nec aliter appareat, nec constet Prætensores descendere à similibus conuersis, nec pœnitentiatis, etiam si positiuè non probetur, esse Christianum veteranum debet admitti ad prætensum munus, quia adimpletum manet cum mente, & dispositione ipsius statuti ex eo tantum, quod non sit probata macula conuersorum nec ascendentium vlla pœnitentia, quæ sunt expressæ causæ in statuto.

52 Nec refert quod qualitas Christiani veterani expressè non probetur, quia eam statutum non requirit, & eius defectus nocere non debet dum existentia non est de substantia, argum. text. in leg. turpia, §. si Titia 1. de lege prima. & plura adducta per Messiam in leg. Tolet. part. vltim. numero secundo, cum sequentibus fil. 195. & in nostra specie loquendo per Valençuela consil. 90. à numero 8. cum sequentibus, & sub numero 44. qui hanc pro vitibus defendit opinionem, & quia cum sit calus omisus in statuto remanet sub dispositione iuris communis, leg. commodissimè, 11. de libr. & postham. & in terminis dixit Rota in Tolet. canonic. 21. Decemb. 1608. versicul. eum vero illud, & factis informationibus macula quæ per eas non inuenitur, præsumitur non esse. Castrenl. consil. 136. nu-

mero 7. libr. 1. & ex aliis probat in nostra specie loquendo Ricciol. de Neophyt. capit. 7. numero 5. & 6. † Aliud verò dicendum erit, si Christiani veterani qualitas expressè in statuto requiratur, nam tunc specialiter probandam esse, nihilum continet dubium, ex sapius adductis supra, maxime nu. 41. & sequentibus, & adducendis infra quæst. 8. §. 3. num. 46. & 47.

At ego contrarium in prædicta specie verius conicio, quia attenda significatione huius verbi macula, quæ hodie in nostra viget Hispania, accipiendum illud pro quacunque descendencia ex laevis, Mauris, seu damnatis, & pœnitentiatis per sanctum Officium, siue ex conuersis, siue ex eo, quod Prætensores maiorèque sui, non sint habiti, nec reputati pro Christianis veteranis, itavt idem demonstrat apud nos maculam habere, ac non esse Christianum veteranum? immò qui non est habitus pro veterem Christiano, dicitur maculam habere: & dum statutum requirit, quod admittendus non habeat maculam conuersorum, nec pœnitentiarum per sanctum Officium, vult, quod sit descendens à Christianis antiquis, hoc est, quod non descendat à nouiter conuersis, nec ab eis, qui crimine aliquod aduersus Orthodoxam fuerint patrati fidem, ob quod extiterint pœnitentiati ab Inquisitionibus hæreticæ prauitatis. Et quidem maiori ex causa prohibito extendi debet ad descendentes eius, qui crimine in fide patrauit, quàm illius, qui conuersus fuit, ex dictis supra in præced. quæstione §. serie, §. la. quarta numero 61. & 62. † Ex quibus duobus prouenit hæc quam maculam vocamus, & fama, & communis macula reputatio, etsi huius origo, & causa primæua aliquando ignoretur, tamen hac extante illam præcessisse præsumitur, cum certum, aut saltem regulare sit ortum ducere ab aliqua ex prædictis causis, vt latius dicam infra 2. part. quæstione 9. §. tertio ex numero 38. vsque ad 42. † & sic fama impuritatis demonstrat vel Prætensores descendere à conuersis, siue à pœnitentiatis per sanctum Officium, siue ab Apostatis, quæ omnia comprehensa sunt in dicto statuto, & eadem sunt, & vnum quid significant; itavt idem omnino sit, quod statutum requirat, quod Prætensores, maculatos non sit, nec descendat à conuersis, nec pœnitentiatis per sanctum Officium, ac si exposceret, quod positiuè Christianus sit veteranus, & quod positiuè puritas probetur, quæ deficit macula interueniente, aut descendencia conuersorum, seu pœnitentiarum, & è contra, & dum statutum illis prohibet ingressum, expressè ad admissionem contrarias qualitates requirit, & per consequens quod positiuè probentur, cum loquendo in illis, necessitatè incidat in has, † & per remotionem earum contrarias qualitates admittat, & præcisè requirit, l. Pomponius, 40. §. sed & 12. in fin. de Procurat. leg. si Titius, 16. de condit. insti. leg. hæc verba ille, 124. de verb. signific. leg. 1. Cod. de iuris, scriptura, 14. Cod. de fide insti. Aristot. §. Metaphys. Mantica de coniect. lib. 5. tit. 13. numer. 19. Surd. consil. 230. numero 13. & de aliment. tit. 9. quæst. 43. & magis in specie de qua loquimur probaui ex eodem Valençuela in præced. §. ex numer. 58. cum sequentibus. † Et quod ex verbis necessitatè inferitur, habetur pro expresso, text. in leg. si cum tibi, 4. Cod. de in-

dic.

dic. vbi Bart. Bald. Paul. Alexand. & Iaf. idem Bart. in leg. Julianus, verum debitorem, num. 5. Cod. de condit. insti. 2. Octau. Olasco decisio. Pedam. 64. numero 5. August. Barbosa Axioma 89. numero 7. & 8. pag. 56. Et quod virtualiter, & in consequentiam statuto continetur, in eo dicitur expressum. Baldus in d. l. l. g. vbi adhuc, numer. 17. & 18. Cod. de iure dotium. Angel. consilio, 257. Quibus concludo dictas condemnationes, eorum. sin. Iosephus de Sesse A. ragonia decisio. 202. numero 31. Anton. Monach. decisio. Lucens. 33. numero 10. Quare in proposito dubio non solum respectu communis acceptiois prædictorum verborum, sed etiam ex eorum vi, & proprietate fatendum est, ab statuto illo requiri veteris Christiani qualitatem, & omnino esse probandam, esto sit contra eundem Valençuela, qui nimis largè loquitur; non attendendo proprietatem, nec communem illorum verborum significationem, nec statuti mentem, quæ omnino præualere debet, & est attendenda, vt superius dixi ex Andr. Tiraquel. de retrad. lignag. §. 2. gloss. numero 5. & 6. Andr. Gaylio lib. 2. obseruat. 79. numero 5. Osuald. Illigero ad Donel. libr. 26. comment. capit. 2. lit. A. pag. mibi, 1391. cum vltis loquendi omnino præualere debeat, & communiter recepta significatio, & dictis supra in principio huius quæstionis, & adductis ac eodem Valençuela consil. 9. numero 49. maxime cum prædicta communis acceptio sit conformis naturæ, & proprietati dictorum verborum, vt ostendimus supra, & vidimus practicari in omnibus Tribunalibus.

59 Aliud verò dicendum est, si statutum nuditer ab alia qualitate requirat cooprandum non debere descendere à pœnitentiatis per sanctum Officium, tunc enim cum sit negatiua, non requirit speciale probationem, nec Prætensores ad eam adstringit, cum iure pro impossibili habeatur. l. actor. quod assuetat. 23. C. de probat. l. 1. tit. 14. part. 3. vbi gloss. 3. cum similibus, Stephan. Gracian. decisio. 64. nu. 12. & decisio. 305. num. 2. sed tantum ex eo quod descendencia à pœnitentiatis non appareat, aut testes examinati tale non audierint, debet Prætensores admitti, cuius naturæ est statutum Hispanensis Ecclesiæ, quod nihil aliud exposcit, nisi quod præbendari non descendat à reconciliatis per sanctum Officium, qua in specie, & in eodem statuto loquuntur decisio. 167. numero 1. parte 1. diuers. sacri Palatii, & decisio. Rota 110. part. 3. libr. 2. manifestarum, adductæ à Valençuela loco citato numero 38. & 39. quod statutum est dissimile ab eis, de quibus loquimur in præsentis dubio, & idèò diuersa ratio.

60 Etsi enim prædictus Valençuela rationes, de quibus supra, pro contrariis agnoscat in numero 40. 41. & sequenti, & libenter fateatur in numero 48. communem intelligentiam, & proprietatem prædictorum verborum, & stabilitati ordinis D. Iacobi, Calatrauæ esse illam, quam nos supra probauimus; tamen est quædam ab eo excogitata differentia inter verba Christianus veteranus, & non descendentes à conuersis nec maculatis, quam in applicatione horum verborum ad statutorum dispositiones non attendunt Doctores communiter cum errore, & deceptione, (quam sibi, suaque nouiter excogitata opinioni cum maiori ratione tribuere debe-

Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars 1.

bat) ait igitur differentiam non consistere in substantia horum verborum, quia vnam & eandem esse fatetur, sed in dispositione statutorum, & definitionum, & quia stabilitatem declarans inhabiles, & incapaces eos qui habent maculam, aut descendunt à conuersis, non extendit suam prohibitionem ad eum qui non probauerit esse purum, mundum, & habuerit qualitatem Christiani veterani, & ita non obligat præcisè ad illius probationem.

Cum & hoc de facto euenire possit, (vt euenit in Diui Iacobi Zebedæi vulgò Conchenli Salmaticensi maiori Collegio) vt quis etsi nobilis, & purus non inueniat testes, qui agnouerint maiores suos, & de sua puritate positiuè deponant, & nihilominus admittendus venit in communitate, cuius statutum verbis macula & conuersos, vtatur, ex ipsius mente, vt sunt statuta Ordinis Diui Iacobi & Calatrauæ cui conuenire videtur Ricciol. de neophyt. cap. 7. septimo, numero 3. 4. & 5. At si statutum vtatur verbis Christiano veterano, vt vtatur stabilitatem ordinis Alcantara, contrarium seruandum pro certo constituit, vt videlicet qualitas illa positiuè, & plenè probauerit debeat, vt dictum manet, ita vt ex usu horum verborum etsi eiusdem sint significationis, differentiam prædictam deducatur, & ratiocinetur Valençuela ipse.

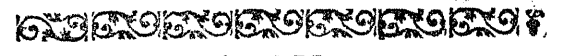
Quæ quidem differentia absque impugnatione impugnata in se & sui ratione satis apparet; in sui ratione, inquam, si vllam habet, quia nullam inuenio: nec quidem habuit prædictor, aut si habuit, non plenè demonstrat; immò contrariam falsus ei non satisfacit; itavt agnoscat rationem nostram, quia constans est, suamque, & suæ opinionis, quia ignota, nec ipse agnouit, nec nobis, vt eam agnoscamus, ostendit: vnde igitur certitudinem, seu veritatem suæ nouæ opinionis deducemus, si deficit eius ratio, aut si non deficit, later; at puto non latere, quia non est, nec excogitare sufficientem potuit prædictus Auctor, cum eam non dixerit, sed quam excogitare, aut agnoscerè potuit? cum & ipse fateatur, Christianum veteranum nihil aliud esse, quàm non habere maculam Iudæorum, Maurorum, aut conuersorum; & è contrario, quod qui caret dicta macula dicatur Christianus veteranus, & puritatem habeat, atq; idèò ex communi acceptioe illa vocabula & eandem qualitatem denotare, & significare vnum per positionem, aliud per remotionem, atque idèò suam differentiam non consistere ait in substantia horum verborum, sed in dispositione & definitione statutorum, quia non potest de vno tractari absque eo, quod incidatur, & tangatur in aliud. His igitur ab eodem ita constitutis, quam potuit excogitare rationem quæ doctissimi viri esse, aut apparere valeat? Et igitur illud quod inter verba, in quibus nulla quoad significationem differentia est, eam inter se constituent puritatis statuta, vnum de vno, aliud de alio loquens, nullo modo, cum etsi diuersis verbis loquantur, idem omnino significant, & postulant. † Si quidem eandem substantiam licet verbis diuersis continent, in quo enim poterit constitui differentia? cum inter eadem nulla vera disparitatis ratio constitui possit, & si posset, non eadem essent, eadem enim sunt, quia eisdem sunt sub-

stantia, ut Philosophi passim, & probat text. in leg. 1. §. nulla & in glo. §. sed & similitudinem 9. Cod. de vet. iur. encl. cum alijs adductis à Nicol. Euerard. in topicis legalibus loco, à simili, numero quinto, facit text. à contrario sensu in leg. lex. velligati, 31. de pig. & hypoib. cum adductis ab ipsomet Valençuela consil. 63. numero 46. & magis expressè docent Bartol. in leg. si quis, & si iniuriam numero secundo, in 2. de edendo, Ancharr. Rhegien. quæst. 100. 6. numero 4. part. 2. Mandol. in gloss. facit, §. nos qui versant. eisdem pag. 106. Cenedo post lib. pract. & canon. quæstion. sing. 45. numero 3. quos refert August. Barbol. dictione, 99. num. 2. pag. in b. 231. At possumus dicere statuta prædicta in eisdem, & in eadem substantia diuersa voluisse nequaquam. Aut quod idem volendo diuersi sensisse: quo modo hæc inter se coniungere valebit Doctor ipse. † cum substantia & natura rei per diuersos modos loquendi non mutantur, secundum Aristot. lib. Ethic. paulò ante fin. assumptio. 6. Ad municip. leg. vtiliam. 6. de præscript. verb. cum adductis ab Andr. Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 23. gloss. un. 36. & in tract. de const. iur. 2. part. ampliat. 2. nu. 3. Palaez. de maiorat. 1. p. in iniur. nu. 66. in nouissima impressione.

Et si dicat (quia non satis explicat) in eo consistere, quod dum circa prædictas qualitates vititur statutum verbis negatiuis, no descendente de conuersos, ni penitenciatos, satisfactum maneat ex eo tantum, quòd descendente à conuersis, nec à penitentiatis non probetur, quia tunc dici non valet à conuersis, & penitentiatis descendere, cum ex vllis probationibus non appareat talis descendente, & idè adimpletum cum requisitis videatur. Non verò cum affirmatiuè requiritur que descendente de Christianis veteris, cui non erit satisfactum ex eo tantum, quòd non probetur descendere à Christianis nouis conuersis, cum tunc non sequatur descendere à Christianis veteranis, quia à conuersis, nec penitentiatis descendente non sit probata, nam et si id non probetur, nihilominus potest Christianus veteranus non esse.

Prima enim facie discriminis ratio videtur, ex reg. leg. filiusfam. 7. §. 1. D. de donat. gloss. 1. in leg. inris gentium, §. sed si fraudandi, de pactis, & in capit. cum dilectus, verb. à suspensis de consuetud. Cobbarr. var. l. bro primo, cap. vul. 3. numero septimo, Marian. Antonin. var. resoluit. 20. libro primo, resoluit. 20. numero 7. Cardin. Tul. h. lit. N. conclus. 27. tom. 5. Sed cuique bene inspecta, fragilem, & nullius esse momenti constabit, quia et si diuersa prædicta duo videantur, tamen re vera eadem sunt, & idem volunt, † cum negatiua illa, No descendente de conuersos, ni penitenciatos, resoluatur ex mente omnium statutorum, & Tribunalium praxi, quæ est optima interpres, in affirmatiuam, id est; quòd descendat à Christianis antiquis qui non fuerint ex conuersis; quia affirmatiua puritatis consistit in veritate negatiuæ descendente à conuersis, & negatiua in veritate affirmatiuæ, nempe, descendente à Christianis antiquis consistit in eo, quòd P. atque non descendat à conuersis, nec à penitentiatis, ita ut verumque idem sit, & in idem incidat, ex communi acceptione, & natura illorum verborum, & ita non habetur nec regulatur sicut negatiua, sed velut affirmatiua, ex Gemilian. consil. 142. numero sexies, versicul. Item est ad.

uertendum. Cardin. Tulch. lit. T. conclus. 260. numero 16. Gracian. discept. capit. 525. numero 24. Et sicut in affirmatiua positiuè est probanda qualitas descendente ab antiquis Christianis, ut statuto satisfaciatur, quod & Valençuela & omnes fatentur, ita similiter in negatiua illa, non quatenus negatiuè sonat, sed quatenus sensum affirmatiuè includit, secundum doctrinam Bartol. in leg. de astate, numero 12. de minor. & in leg. 2. vbi Iacob. de sancto Georgio, Bald. & Alberic. de probatione. Angel. in l. 5. Cod. de codicill. Baldus in l. actor, numero 22. & 23. Cod. de probation. & in cap. tertio loco, numero 14. Cod. eodem, & in cap. tertio loco, numero 9. de probat. & in cap. 1. §. si quis per virginem, numer. 3. si de feud. fuer. controu. Fulgoc. in leg. vis frui numero septimo, si vis fruct. per. Abbas in cap. cum Ecclesia summa, numero vigesimo octavo, & Ripa numero 79. de causa possess. & propriet. At et in leg. in illa stipulatione, numero quarto, de verbor. & in cap. in nostra, numer. vigesimo secundo, & in cap. cum casam, numero 37. de testibus. Anton. Gab. libr. 1. de testibus conclus. 4. numero 7. Egid. Boffio titul. de defensa 100. numero 23. Herculan. de negatiua probanda, numero 157. Fulu. Paciano de probat. libr. primo cap. 1. 44. numero 8. Carol. Ruin. consil. 9. numero 19. volum. secundo Bocetio dec. 23. numero 94 Rota dec. 129. numero quarto, 4. libr. 2. diuers. Præterea quòd genetis macula prouenit vel à conuersis, vel à penitentiatis, nec potest ex alia causa oriri, & ita idem erit requiri ab statuto, quòd cõoptandus non proueniat à conuersis, nec à penitentiatis, & quòd maculam non habeat, & sit Christianus veteranus, absque vlla discriminis ratione qua possit Valençuela suam clipeare opinionem. Quam opinionem post hæc scripta, & typis data bene defensam, & fundatam animaduerti penes Ceuallos comm. contra commun. 9. 900. ex nu. 135. vsque ad 140. & pro ea plures adducit, & inter eos Gutier. 2. can. c. 19. n. 20. & eam nouissimè sequitur Carrança de partu exposto c. 4. num. 51. cuius lectione valde fui lætatus.

§. IV.

De penitentiis defunctis, & absentibus impositis. Et quatenus nocent filiis ante patris delictum natis, S V M M A R I V M.

- 1 Defuncti & absentes puniuntur ob hæresim, & numero 2.
- Eorum filii an noceant pœna, numero 3. Negatiua proponitur, à num. 4. cum seqq. Doctores qui eam patrocinant n. 14. Affirmatiua eligitur, à n. 13. cum seqq. Doctores, qui eam defendunt; numero 24. & 25.
- 4 Pœna aduersus contumaces magis oritur ex contumacia quàm aliunde, & n. 5. Hæresis respectu filiorum exorbitans est, & restringenda venit, n. 56. Imposita filiis hæreticorum mortem hæresis perniciosa requirit, num. 102. Eius tempus morte præcluditur, n. 103. Nec inspicitur tempus incœpta hæresis, n. 105.
- 6 Sententia contra absentem, & defunctum absque legitima defensione fuisse præsumitur, qua contumacia personam non excluditur, numer. 7. & 8. Sententia & confessio ob publicam utilitatem

- tem omnibus præiudicat, n. 23. Lata contra libertatem absentis omnibus præiudicat, n. 24.
- 9 Nemo ex aliena punitur contumacia & n. 24.
- 10 Lex seu statutum filijs inponens pœnam ob patris delictum, non intelligitur de pœna in contumaciam lata.
- 11 Contumax idè damnatur, quia pro confesso habetur.
- Ius ex contumacia crimen præsumit, ibid.
- 12 Sententia in contumacem ad hæresim non transit.
- Non tantam vim habet sicut lata ex veris probationibus, & sic in iudicium non transit, sed contrarium ostendi potest.
- Lata super delicto infamatorio infamiam iuris non præiudicat, n. 13.
- Ex plenis probationibus lata in dubium est filijs nocere, aliàs absurdum sequeretur, num. 15. Ex non plenis iudicium contumacia nocet, quia pro legitima tunc habetur, n. 16.
- 17 Delictum morte extinguere non habet locum in hæresi, num. 18.
- 19 Patrem decessisse hæreticum sufficit, ut filij pœnas incurran.
- 20 Probationes hæresis factæ in vita, & in morte equiparantur.
- Aequiparata eiusdem sunt ratione, ibid.
- 21 Argumentum validum de probationibus ad sententiam, & è contra.
- 22 Hæreticus contumax velut verus ab Ecclesia iudicatur. Præsumptio sicut filio veritatem imitatur, ibid.
- 26 Defuncti bona à filiis confiscantur.
- 27 Contumacia vera at edenda, non verò qua legitimum habuit in præiudicium.
- 28 Defunctus etsi cor pœne non possit verè contumax dici, & quare. In eius damnatione pleniore interuenire debent probationes, numero 29.
- 30 Contumacia toties nocet descendenti, quoties contrarium probatum non fuerit.
- 31 Iudicium in contumaciam semper in contrarium admittit probationes.
- Filij, & consanguinei ad contrarium probandum admittuntur, ibid.
- Filij Antony Perezij à secreto Philippi II. admisi fuerunt ad probandum contrarium in Inquisitione Casaragusta, & obtinuerunt in negotio sui patris, cuius statuta constabatur fuerat, numero 31.
- Nati ante delictum patris an pœne subiciant infamiam, n. 49. Negatiua proponitur à n. 50 cum seqq. Referuntur Doctores, qui eam tuentur, n. 68. & 69 Affirmatiua defenditur, à n. 70. cum seqq.
- Doctores qui eam sequuntur, referuntur, nu. 117. & seq.
- Puniuntur ob delictum patris in criminibus læsa maiestatis diuine & humane, ut videntes in eis puniantur, & facilius à tanti delicti paratione arceantur, n. 15.
- Impunitatis status excluduntur, ne sequantur vestigia patris, n. 36. 52. & 83.
- Infames maneant ob hæresim patris, numero 37. & 39.
- Irregularitates sunt, numero 40. & 118. Contrarium, numero 69. Eius qui crimen læsa maiestatis patris infames etiam, & irregulares sunt, numero 41. Absurdum sequeretur si infames & irregulares esse, non verò filij hæretici, n. 45. In no-

- bilitate ladi non possunt ex factis patris, p'ssumunt tamen in effectibus ipsius nobilitatis, numero 47. & 48.
- Nati ante hæresim verè filij hæretici non dicuntur, n. 57. Contrarium, n. 95. Si habent certum statum, eis mutari non potest, numero 61. Nati ante dignitatem à patre acquisitam ea non gaudent, numero 64. Orthodoxo & fideli nato casus patris obesse non debet, numero 67. Eorum inhabilitas causa qualis, numero 70. & seqq. Accipiunt à parentibus qualitates naturales à tempore conceptionis, numero 72. & seqq. Tales sunt, quales fuerunt parentes, n. 84. Quando eorum cautio attendatur, n. 85. & seqq. Acritus pœna debeant ratione educationis ex delicto matris, quàm patris, num. 88. Nati plus diliguntur à parentibus, quàm nati, num. 90. Omnes indistinctè plebuntur, numero 93. & seqq. & 96. & seqq. Omnes æquè easdem à Parentibus accipiunt sanguinis qualitates, n. 111. & seqq. Iure diuino medicinè licet puniebantur, num. 125. & seqq. Aliter ad punitionem, aliàs ad medicinam, numero 131. Nunguam tamen ex timore ne parentum mors imitetur, numero 132. In eorum punitione nota est discrimin inter ius diuinum, & posituum, numero 173. & seq. Iure civil. sicut & diuino consuetudinum, sic filij puniuntur ob parentum delictum, & nihilominus aliquando puniuntur, numer. 135. Ante delictum patris natos nihil est contrahere, quomodo intelligatur, numero 136. & seq. Nati amittunt dignitatem acquisitam ob patris delictum; numero 141. Quando parentibus hæreticis succedant, numero 61. & 144. Si fruatur nobilitate patris hæretici præsumuntur nati ante eius delictum, numero 152. Eius ingratiudo parentis quando noceat in successione, numero 155. & seqq. In iure proprio nocere à patre non possunt, numero 159. Ex eisdem parentibus nati non possunt habere sanguinis diuersas qualitates, num. 111. Nati ante crimen læsa maiestatis humane patris non subiciuntur pœnis ex iure nouo Hispaniæ; numero 119. Nati ante delictum comprehenduntur in decisione text. in cap. statutum, 15. de heret. in 6. numero 122. Pro parentibus uentro iure puniuntur filij tamen in aliquibus causis, numero 135. Amittere non possunt acquisitam dignitatem propter patris delictum; numero 141. Sicut nec eam acquirere per patrem post eius peccatum, numero 142. Ad successionem patris hæretici an admittantur, numero 144. & supra numero 67. Cum suis descendenti bus excludantur à numeribus puritatis ex delicto patris, numero 148.
- 33 Extranei etiam ex æquitate ad contrarium probandum admittuntur.
- 38 Argumentum de crimine hæresis, ad crimen læsa maiestatis humane, & è contra quomodo procedat.
- Et formari debeat, n. 121. & 143.
- 40 Inhabilitas filiorum hæretici est quasi genus irregulatis non ex infamia procedens, contrarium ibi, & n. seqq.
- 41 Irregularitas filiorum hæreticorum oritur ab infamia orta ex delicto parentum, non ex alia causa.
- 42 Similitudo effectus denotat similitudinem cause.
- 43 Hæresis est crimen læsa maiestatis.
- 44 Dispositio locum habet in criminibus eiusdem

speciei, & qua conprehenduntur ex lata seu propria significatione.

45 Absurdum est, filios infames manere ob crimen laesa maiestatis parentum, non ob heresim.

46 Exentio fit ob publicam utilitatem.

47 Nobilitas sicut ius sanguinis immutabilis, eius effectus nulli a lege possunt, nu. 48.

51 Adversus ex delicto coniugens cessat respectu filiorum ante delictum natorum, & num. seqq. contrarium ostenditur ex num. 71.

52 Timor ex educatione, & imitatione parentum non cessat in filio natio ante delictum patris.

Explicatur a n. 83, & seqq.

53 Causa accidentalis cedit naturali.

54 Similitudines corporea a tempore conceptionis oriuntur.

Naturales propensiones ad bene vel male operandum, etiam, ibid.

55 Tempus conceptionis inspicitur.

56 Poena heresis respectu filiorum exorbitantior est, & restringenda venit.

58 Radix cuiusque rei inspicienda, non vero ex post facto accideris.

Plerumque naturalium, dum mutationem non accipit, num. 123.

59 Origine familia non implicat puram esse, & aliam ex ea dinoscere a fide.

60 Qualitas originis inspicenda, non superveniens, ex licet n. num. 124.

61 Status certus mutari non potest.

62 Adhuc est D. Augustini expediuntur, & explicatur, a num. 125 cum seqq.

63 Iura civilia pro hac parte adducuntur, explicantur a num. 35.

Pontificia n. 65, exponitur, numero 125, cum seqq. De iure Reg. o. num. 66.

Explicatur, n. 143.

67 Casus patris filio orthodoxi non debet nocere.

70 Inhabilitatis causa ex delicto parentis deducta, qua ratione oritur.

Parentes ex delicto non acquirunt novas qualitates, ac antea habebat, ibid.

Eorum scelus, cui virtus tempore conceptionis filiorum plurimum operatur, nu. 71. Affectus transfundunt in filios tempore conceptionis, numero 80. Patri in generatione plus tribuitur quam matri, numero 88. Parentes in filiis puniuntur, n. 89. Plus diligunt filios natos, quam nascituros, num. 90.

72 Presumptio est ex facto heresis pronum fuisse hereticum ad illud patrandum delictum a tempore conceptionis.

73 Qualitates procedentes ex supervenientibus deducuntur, & contra supervenientes ex procedentibus, n. 74.

75 Heresis a naturali provenit superbia, & ab inclinatione naturali.

76 Complexio corporea cuiusque eius mores indicat.

Felix corporis temperatura velut inuitos ac reclamantes nos ad peccandum trahit, ibi.

Feditas corporis ad animum usque pervenit, ac licet, ibid.

77 Animi affectus deducuntur ex motu membrorum.

78 Physiognomia, complexio, & temperies cuius-

que a conceptionis tempore acquiruntur & complexiones naturales.

79 Astrologi sumere debent iudicia ex puncto conceptionis, non natiuitatis.

Bonus cum bonis misceri, publice inter est, ibi.

80 Radix quaelibet naturaliter suam virtutem in patrem mittit.

Affectiones hominum, corporis temperies, bona vel mala valetudo coniectari possunt licet ex naturalibus qualitatibus, signis & dispositione membrorum, ibid.

81 Affectus accidentales acquiruntur ex delicto, non naturales.

82 Delictum heresis demonstrat, velut signum, primum animum, & inclinationes naturales ad similitudinem esse in delinquente a tempore sue conceptionis.

83 Presumptio ne filii parentum mores imitentur, quomodo dederit huic nobis huius causam, & numero 85, & seqq. Non primario, sed secundo eam accedit, numero 85 Sed simul cum sanguinis infectione, & quomodo, explicatur, numero 86, & seqq.

87 Homines ex se, ut plerumque, habent quod sunt, ab extra quod veniunt, n. 87.

91 Affectus maior est ad personas notas, immo deficit circa ignotas, n. 91.

93 Iura loquentia de poenis filiorum hereticorum generaliter loquuntur, explicatur, n. seqq.

98 Positum ad restringendum non presunt ad ampliandum.

99 Hereticus continuat delinquit, & heresis habet causam continuam, solo consensu perficitur, & a tempore perfectionis incipit causa infectionis, n. 100.

101 Duo tempora considerantur ad decisionem tex. in cap. statutum, de heret. in 6.

104 Tempus, quo dispositio sortitur effectum est inspicendum.

106 Statuta puritatis locum habent quocumque tempore Pater fuerit hereticus, moriatur in heresi vel non.

107 Praxis Tribunalium est optima dubiorum interpretis.

108 Statuta puritatis non solum requirunt puritatem in radice, sed etiam possessam in singulis. Et totam ascendenti puram desiderant, numero 109.

Habent negativam Sin mancha qua omnes casus, & tempus comprehendit, n. 5.

110 Radix pura post hereticale factum commissum ab aliquo descendente, quoad illum maculatur deinceps, n. 123 & 145.

111 Tempus anterius vel posterius non producit diversas sanguinis qualitates.

112 Frater dicitur quasi frater alter, unus & idem spiritus inter duos divisus, sunt quasi una persona, & eiusdem corporis partes.

Equae accipiunt a parentibus sanguinis qualitates, & n. 114.

113 De suislibus dissimilia non debent esse iudicia.

114 Iura sanguinis inspicenda, non accidentia.

116 Christianus transiens ad ritum Iudaicum, vel Saracenicum presumitur a Iudeis, aut Saracenis descendere.

120 Leges civiles in mere spiritualibus locum non habent.

123 Ea qua per seminalem rationem procedunt, ut est puritas, macula, & qualitas es sanguinis, tandem durant in suis speciebus, quando semen reperitur in sua essentia.

124 Macula ab uno contracta inspicit omnes, qui ab illo proveniunt.

128 Punio filiorum post delictum natorum demonstrat magis esse propter crimen paternum.

126 Ius positivum plerumque statuit propter delictum, & illud non potest imitari.

133 Discrimen nullum est inter positivum & diminutum ius, circa punitionem filiorum, & numero 135.

134 Omnia non una regula dimittenda.

137 Macula peccatis producit habitum in peccatore, quoad peccandum in se gatur.

138 L. ex facto, 17. §. ex facto, 5. Ad Trib. explicatur.

Depositarius pro mortuo habetur, eius filii velut tales iure non considerantur, ibid.

Albus incidens in causam a qua incipere non valet, an valet, ibid.

139 L. Generaliter, 34. §. fin. de ritu nupt. l. emancipatum, 7. §. in fin. l. filium 9. de senat. l. 2. C. de libert. & cor. lib. l. Senator. 11. C. de dignit. l. 12. §. sed & si inst. de ingen. r. 63.

Perfecta ex supervenientis causa non tolluntur, ibid.

140 Qualitas nova filii acquiruntur ex novo patris delicto heresis.

141 Filii hereticorum non amittunt beneficium quasi ius, nec esum sacrorum ordinum iam receptorum, nec dignitatem, nec officium puritatis iam possessum, sed sequens delictum patris, sub n. 44. vers. ex quibus.

146 Causa maior adest in excludendis filiis heretici, quam conversi.

147 Exponens se sponte periculo magis culpabilis est, quam qui casu, aut coactus.

149 Tres actus positivi acquisiti a genere circa suam puritatem vim amittunt, & non profunt descendenti illius, qui postea hereticus fit.

150 Causa incognita non manet comprehensa in sententia.

151 Res indicata ex supervenientis causa vim amittere potest.

153 Testes quando maculam generis teneantur dicere, quando vero non. Et antequam dicere maculatus filios natos ante delictum patris, num. 154.

155 Ingratitudo patris an noceat filiis natis ante eam commissam.

156 Nominati distinctum ius habent, & idem non admittuntur ad maiorem ex presenti iure, sed ex iam acquisito ex nominatione numero 157.

158 Successores non acquirunt ius novum, sed acquisitum recipiunt. Et ab eo non poterunt primari per factum sui patris, num. 159.

Simanch. de Cathol. i. lib. tit. 2. de absentib. a num. 1. Io. à Roxas sig. 2. num. 4. Lud. à Paramo de orig. filii qu. sit. lib. 3. qu. 4. num. 6. & pluribus allegatis à Prop. Farinac. de heresi qu. 185. a numero 93. cum seqq.

In defunctum vero, quoad famam, & bonorum publicationem decernit ita text. in l. de lam. 4. §. in mortem, 4. C. de heret. & Manub. cap. 6. §. de prescrip. lib. 5. cap. Accusatum, 8. §. In eo vero casu, de heret. cod. lib. ubi glossa, & DD. & in cap. si quis Episcopus 5. ubi etiam glossa. verb. post mortem extra de heret. cap. sane, in 24. qu. 2. Io. à Roxas singul. sub 50. num. 1. vers. inquisitores, & singul. 134. num. 9. Simanch. citato loco, ut. r. n. 14 & Plures allegati à Farinac. 1. part. de inq. istio qu. 10 n. 57. quod & praxi in omnibus Tribunalibus sancti officij communiter servatur, ita ut non plus sit in huiusce rei declaratione immotandum, cum his brevier prehabitis ad nostrum institutum parum attineat longior tractatio.

Quod igitur attinet ad nos illud est An poenitentia a sancto Inquisitionis officio absentibus, & defunctis imponi noceat in fama eorum filius, & descendentiibus, ut ita parentum macula coinquinati arceantur ab officiis, dignitatibus puritatem sanguinis expositibus? & prima facie videtur quod non. Primum quia huius exclusionis causa fuit maiorum facinus contra fidem, ut superius probavi in preced. §. 2. pluribus in locis, & §. 3. num. 38. cum seqq. sed poena adversus contumaces imposita potius oritur ex contumacia, quae non dirigitur contra fidem, quam ex principali delicto heresis, de quo quaeritur. Igitur nulla est causa, qua similis contumacialis sententia noceat descendentiibus ad munera praedicta subeunda. Minor patet ex text. in l. Papinianus, 8. §. in manu se liquere, pudantia, 17. §. fin. de inoff. testam. l. si iac. 55. de euss. & vtroque Bart. l. Praes, 5. C. de p. g. r. obbar. in pract. cap. 13. nu. 5. vers. Haec sane ratio, Ica Roxas sig. 2. numero 3. Andr. Gail. tract. de pace publica libro 2. cap. 5. numero 6. cum seqq. & pluribus adductis à Farinac. 1. p. de Inquisit. qu. 11. numero 92. 93. & seqq.

Secundo probatur ex eo, quod sententia & condemnatione in absentem seu defunctum lata absque vera & legitima defensione esse praesumitur, reus autem in d. l. si iac. 55. ibi, magis enim propter absentiam velut videtur, quam quod malam causam habuit, de euss. Card. Tulch. lit. 5. concl. 124. tom. 7. Peregr. de fideicom. art. 53. nu. 57. Gratian. 2. decept. 217. nu. 24. sed tunc licet sententia noceat absenti principali, seu defuncto, non tamen nocet aliis, cum quibus lis inita non fuit, l. 2. ubi Bal. & Salic. C. de fide. instrum. l. Praes, 5. C. de p. g. r. b. & alia iura à Peregr. citata. Igitur licet sententia in causa heresis absentis, seu defuncto nocere valeat, non tamen damnum afferre filiis, nec descendentiibus eius, cum quibus lis agitata non fuit.

Confirmatur primum ex regula communi, & iure recepta, quod sententia in contumacem lata ei tantum, non vero alicui tertio nocet. Igitur sententia adversus patrem contumacem, seu defunctum lata ipsi tantum non filiis, nec descendentiibus nocebit. Antecedens constat aperte ex iuribus superius allegatis, & ex d. l. ciat. reg. 3. praesumpt. 22. numero 2. Vivio commun. opin. verb. statum dispo. quod patris tenetur solvere, l. licet, 5. l. l. Clito in pract. §. fin. qu. 86. vers. sed quare nunquid. Bonacosa in

Non tantum praesentibus, & vitam adhuc agentibus poenae propter heresim imponi solent, sed etiam absentibus, & defunctis, ut in absentem contumacem statuit, ac probat text. in cap. cum contumacia, 7. cap. ut commissi, 12. cap. ut inquisitio, 18. de heret. in 6. cap. ex comm. unicamus, 13. §. qui autem, extra cod. lit. 1. §. 11. 9. part. 1. cum adductis à

quæst. crim. verb. Pater, pag. mibi, 137. & comm. opin. 2. part. verb. contumax ferri citatus. Iac. Menoch. conf. 100. n. 162. lib. 2. Burfat. conf. 169 per totum li. 2. Marc. Ant. Eugen. conf. 68. n. 6. Anton. Gom. li. 3. variar. tit. de homicid. sub n. 13.

9 Confirmatur secundò, nam si aliqua ratione nocere posset filii & descendibus penitentia patris contumacia, ea maxime esset, quia ex huius mora, & contumacia illi plecterentur, quod omne ius abhorret. Igitur nulla est ratio, qua contraria possit procedere opinio. ¶ Antecedens patet ex text. in l. cum filius fam. 49. ibi, At si pater in mora fuit, non tenetur filius, de verb. oblig. ubi Bart. Paul. Ang. Immol. Alexand. Socin. Iass. & communiter DD. Alex. conf. 84. n. 3. lib. 3. Roman. conf. 75. n. 5. Corn. conf. 42. lib. 2.

10 Confirmatur terriò, Nam si lege statutove expressè decidatur, quòd sententia patris, & pœna ei imposita noceat filio, vt in crimine hæresis constitutum habemus in d. cap. statusum, 15. de her. v. in 6. non comprehendit sententiam nec pœnam in contumacia patris impositam. Igitur nec in specie nostra. ¶ Antecedens probant ex d. l. Preses, 5. C. de pign. 7. Nello de bannitis 1. part. 2. tempore, quæst. 34. & plures quos cumulat, Prosp. Farin. 1. tom. de delictis & pœnis, 9. 24. n. 175.

11 Tertio probatur, nam contumax idèd damnari solet, quia pro confessio habetur præsumit enim ius ex ipsa contumacia delictum à contumace patratum fuisse, vt colligi potest ex d. cap. om. contumacia, & similibus allegatis supra n. 1. & explicant communiter DD. At ficta confessio contentis personam non egreditur. Igitur nec sententia eius virtute lata. ¶ Minor constat ex l. eum qui delatorem, 29. in princ. de iure fisci. & ex adductis à Farin. in d. n. 175. & ex omnibus communiter.

12 Quarto probatur, nam et si regulare sit, quòd sententia lata transeat ad heredes ex text. in l. ex iudicio, 20. ubi gloss. & communiter DD. de Accusat. Anton. Gom. lib. 2. var. 1. n. 82. locum non habet in sententia, & condemnatione in contumaciam lata, ex d. l. eum qui, 29. ubi, Ceterum qui aduersus heredes sui transire non debet, de iure fisci. Igitur infamiae nota, quæ Patrem tangit contumacem ex facti Officij damnatione transire ad filios, nec ceteros descendentes non poterit.

13 Quintò facit, quòd non tantam habet vim sententia in contumaciam lata, sicut quæ veris, & legitimis profertur probationibus, cum hæc possit transire in iudicatum, & nullas in contrarium probationes admittat, vt notum est. At illa nunquam transit in rem iudicatam & semper in contrarium probationes recipit, quibus innocentiam ostendere potest, non solum contumax, sed & filij, & heredes eius. Igitur non debemus sententiis in contumaciam latis eandem tribuere virtutem quam habent conscriptæ in personam, & in iudiciis ordinariis latæ. ¶ Minor patet ex ratione text. in l. annu, 4. in fin. de requir. vel abien. damnand. & tenent Simanch. de Casbol. instit. tit. 2. de absentibus, numero 20. & 21. & tit. 14. de contumacia, numero 10. & in Euchirid. violat. Relig. tit. 45. de absentibus nu. 16. & 17. Roxas sing. 134. numero 11. Peña in direct. 3. part. comm. 49. vers. Adueniente, & segg. & vers. Post, 27. vno. Graciano in script. forens. cap. 119. numero 9. & facit quod ipsa tradit. d. script. 131. numero 48. vers. Ne, ex ea. P. Thom. Sancius in Præcept. Decalogi libro 2. cap. 27. numero 18. Sigilim. Scaccia de iud. vers.

crim. & heret. cap. 98. n. 2. Confirmatur, nam sententia condemnatoria propter delictum infamatorum, in contumaciam lata infamiam iuris non producit, licet secus sit, si feratur ex veris probationibus, vt de iure probant. Castr. conf. 467. super hoc punct. n. 1. li. 1. Decian. conf. 96. num. 25. lib. 1. Petr. Barbof. in l. cum Prætor. 12. §. fin. ex num. 187. & segg. de iudic. Igitur verum est, quòd sententia in contumaciam, non tantam vim habet, sicut lata ex veris probationibus.

Quare Bart. in d. l. filius fam. 49. num. 4. de verbor. & Bal. in l. 2. num. 29. C. de edendo, d. cent. notam aduersus absentem contumacem non egredi eius personam nec ad heredes transire; immò generaliter similem, sententiam non infamare ex multis resoluit Sordus conf. 17. num. 100. vol. 32. & in crimine læsæ maiestatis humanæ loquendo, idem tenet Roland. conf. 29. à num. 21. vel. 3. & conf. 15. numero 4. vol. 4. Centolinus in addis. ad Farin. accf. 62. lib. B. Gracian. 2. discept. 21. 7. num. 23. Et ex eadem ratione Ferd. Vasquez controuers. illustr. cap. 6. à numero. 7. cum segg. ait quòd pœna priuatiua status ad heredes non transit, defuncto eo, qui delictum commisit Et Hostiens. in summa Rub. de Heret. §. quæ pœna feratur, n. 8. vers. verum tamen in prima sententia, voluit, quòd filij hæretici defuncti ante accusationem, seu denunciationem non subiciant sententiæ, quæ postea aduersus patrem feratur, & eandem sententiam defendunt Roland. conf. 29. n. 1. & segg. li. 3. conf. 15. in fin. lib. 4. & plures allegati & sequuti Farin. de crim. læsæ maiest. quæst. 116. §. 4. nu. 130. licet locum ad quem se remittit, inuenire non potui, quibus nouissimè accedit Castro Palao opuscul. moral. tract. 4. de pœnis impositis hæres. suspect. disp. 7. punct. 2. num. 11. & 12. quod maxime habere debet locum in puritatis materia, de qua principaliter agimus, cum exinde viuicula maculetur progenies nota graui, & quodam modo indelebili, quod fieri ex eodem natione in contumaciam & post mortem inhumanum, perque durum omnibus visum est.

Contraria quidem sententia, & verior, & omnino praxi seruanda est Primò, nam si aduersus contumacem veræ sint, & legitimæ probationes obseruationis legis Moyssi, aut scetæ Sarracenorum, siue heresis, nulla est dubitatio, nisi quòd omnino melioris essent conditionis filij & descendentes contumacis, & defuncti in suo errore, quam illius, qui obediens Inquisitorum mandatis, aut qui in vita ab hæresi fuit absolutus, & Ecclesiæ vnioni redintegratus aduersus notas iuris regula. ¶ Aut non plenæ, nec legitimæ sunt probationes, & tunc iuncta contumacia à iure pro legitimis, & plenis habentur, & contumax præsumitur verè hæreticus, & velut talis damnatur ex d. cap. cum contumacia, 7. ibi, ex tunc velut hæreticus condemnatur eadem sunt verba in d. cap. vt Inquisitione, 18. in fin. de heret. n. 6. & in d. cap. excommunicamus, 13. §. qui annu, extra eod. tit. quæ dicitur præsumptio iuris, & idem operatur, ac euident, & perfectissima probatio, vt infra quæst. 8. §. 1. latius dicam. Igitur eisdem debet operare effectus sententia in contumaciam, ac operatur in personam lata.

Secundò probatur, si aliqua ratione sententia contra patrem defunctum nocere non posset filijs, & descendibus ad pœnas infamiae & ceteras incutiendas, ea maxime esset, quia morte delictum

lictum maneret extinctum, nec pœnæ ad heredes transire possunt, ex reg. text. in l. defuncto, 6. de publ. ind. cum similibus congestis ab Anth. Gom. libro 3. var. cap. 1. num. 78. & à Farin. de Inquisit. quæst. 10. nu. meo 36. ¶ At prædicta regula locum non habet in crimine hæresis & apostasiæ, nec in cæteris delictis, in quibus ipso iure imposita est pœna, quæ effectum sortitur à die commissi criminis, & transit ad heredes, sicut in transmissibili parte. Igitur pater nostra affirmatiua sententia. ¶ Minor constat ex l. Gaius, 22. ad Syll. l. 3. §. quod autem, ubi glossa & DD. Quod quicquid in re, in l. commissa, 4. de Public. & vel. §. cum infinitis prope allegatis ab eodem Farin. citato loco num. 108 & circa filios, & pœnas ab eis incurendas ex delicto patris hæretici, probat ex multis P. Th. Sancius in decalog. lib. 2. c. 27. à n. 28. & plures apud Aug. Barbof. in collect. ad c. 15. tit. 2. lib. 5. Decreta l. 10. 3. & Diana 4. p. tract. 8. r. 6. 74.

19 Tertio, quia ad incursum pœnarum tam ab hæretico quam ab eiusdem filijs, sufficit probare patrem hæreticum decessisse, vt expressè probat notus text. in cap. statusum, de crim. quanto ibi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, de heret. in 6. Igitur maiori ex ratione procedet sententia nostra, cum etiam in nudis legitimis probationibus sine sententia locum obtineat.

20 Quarto, quia probationes in vita, & in morte factæ circa crimen hæresis, & Apostasiæ æquiparantur, & robur eis absque sententia tribuitur, in d. c. statusum, & in d. c. cum contumacia, & in d. c. Accus. 8. §. in eo vero casu, de heret. in 6. & in c. si quis Episcopus, 5. extra eod. At eadem in casibus æquiparatis dispositio & determinatio debet esse. Igitur probationes in vita vel in morte factæ etiam sine sententia hæretico, & eius filijs plenè nocent. ¶ Minor probatur in cap. inter ceteras, 4. de rescript. cap. in causis, 19. de re iudic. cum similibus adductis à Nic. Eucard. in Topicis legal. loco à simili, num. 10. cum alijs allegatis à Farin. in fragm. 1. parte lit. E num. 2. c. & segg. & ab August. Barbof. Axioma 14. num. 1. & segg. pag. 15. & loco 6. pag. 306.

21 Confirmatur, de probationibus ad sententiam & contra validum est argumentum de iure, quia dispositum in illis seruati debet in hac absque discrimine villo: At probationes contra hæreticum receptæ ei & filijs suis nocent, etiam absque sententia, vt probauit supra & latius infra quæst. 9. §. 2. ex num. 2. cum segg. Igitur multo magis probationes simul cum sententia. ¶ Maior patet ex text. n. l. sed si possessor, 11. §. fin. & l. segg. l. in duob. 28. §. 1. colon. nu. de iuris. cap. inter dilectos, 6. §. in omnibus autem, de fide instrum. & tenet Molina de primog. lib. 4. cap. 8. num. 5. Iac. Menoch. de arbitr. casu, 111. num. 3. Io. Garcia de nobilit. gloss. 25. num. 8. cum alijs pluribus congestis infra 9. 13. 1. præmiss. 4.

22 Quintò probatur, nam iure ipso, & Ecclesiæ iudicio hæreticus contumax veris velut conuictus iudicatur probationibus. At præsumptio hæc veritatem imitatur & eisdem habet effectus, l. adoptio, 16. de adopt. l. cum ex oratione, 44. §. 1. At si, 2. de excusat. plures apud August. Barbof. Axioma nonagesimo septimo 97. num. 1. & segg. cap. 1. Igitur comprehendet omnes, quos sententia & veræ comprehenderent probationes. ¶ Maior probatur ex traditis per gloss. & communiter DD. in d. c. p. re cum contumacia, de heret. in j. c. 10. Roxas sing. 2. numero quarto & sing. sexagesimo numero tertio. Simancas de Casbol. in-

stit. tit. 2. à num. 1. cum segg. Paramo de orig. Inq. lib. 3. quæst. 4. numero 67. Cælar. Grassi de decis. de heret. quæ habetur in 4. tom. decis. nouissim. Ro. 1.

23 Sextò probatur, nam et si ficta confessio ex contumacia surgens non ita potens esset, vt pœnam in heredes transferret, sicut ex iure communi superius probauit, locum tamen haberet in grauissimis læsæ maiestatis diuinae & humanæ facinoribus, in quibus agit de reipublicæ, & boni communis utilitate, cuius respectu sententia, & confessio omnibus præiudicium afferunt. Igitur hæc opinio omni dæbio caret. ¶ Antecedens patet ex ratione text. in l. C. ubi cause fiscal. & vel. §. cum adductis à Peña in direct. tertia parte comm. 164. vers. Non obstat, & in terminis tradunt Bar. in l. 2. §. fin. de bonis eorum, qui ante sent. & ex l. Si amicus, 4. de heret. & in l. quisquis 5. Codic. Ad l. Iul. maiest. glossa & Doctores in acta lege citæ, qui delatores, & gestiones de iure fisci, tenet Roxas sing. 69. Io. Maich. de probat. conclus. 348. numero 35. Cartarius, de executione sententiæ contumacia, cap. 1. num. 345.

24 Septimò facit, quòd sententia lata contra libertatem absentis, licet a iis non noceat, si tamen feratur ex euidentibus probationibus, vt iuris, quæ à iure pro talibus habentur, & sic ex contumacia alijs iunctis præsumptionibus, omnibus æquè nocet, vt ex l. Dni fratres, 27. circa fin. de liber. causa, docuit Cobbar. in pract. cap. 13. num. 5. vers. Quarto mibi, Igitur & in nostra proposita specie.

25 Ex quibus hanc amplectantur sententiam velut veriorem, & indubitatam Peña in direct. tertia parte comm. 164. vers. At in casu nostro, ubi ex Albert. tract. de assertion. Cathol. quæst. 29. num. 9. ait argumentum de contumace ad pettinacem de iure valere, P. Mol. tom. 3. de iust. 1. parte disput. 658. nu. 19. Filiucio quæst. moral. tractatione vigesima secunda numero 225. & in crimine læsæ maiestatis probant Tib. Decian. tract. crim. libro septimo capite 41. numero 33. C. sig. tractatu de læsæ maiestate libro tertio, titulo primo quæstione 13. n. 3. atque his relatis P. Thom. Sancius citato loco libro secundo capite 27. num. 19. quibus & ego accedo, & hanc opinionem iuri & rationi magis consonam, omninoque in praxi seruandam iudico. In qua hodie non esse dubitandum apparet ex instruct. 16. Anni millesimi quadringentesimi octog. simi quatuor. in impressione nouissima folio vigesimo quinto.

26 ¶ Ex quibus defuncti bona à filijs confiscantur, quod fieri non valeret attenda contraria opinione, qua eius sequaces volunt, quòd filij non priuantur bonis paternis ex damnatione patris defuncti, ita vt non sit locus confiscationi in eorum præiudicium, vt voluit Farinac. d. quæst. 191. numero 43. quod omnino euellitur in dictis instructionibus & sicut priuantur filij bonis paternis, ita & fama, quæ ex ipsius patris facta prouenit, & amittitur, quæ sanè opinio verissima & tenenda est, si eam intelligas duobus cum temperamentis.

27 Primum, vt intelligatur de vero hæretico contumace, & velut tali damnato, prout proponit text. in d. cap. re cum contumacia, secus verò si de contumacia verè non constiterit, quia ob legitimam impedimentum coram Inquisitoribus comparere non valuit, nec excusationem ostendit, vt docent gloss. Domin. Io. Andr. & Francus in d. cap. cum contumacia. Peña 4. 3. part. comm. 164. circa fin. vers. Ceterum hanc sententiam, quam laudat & sequitur P. Thom. Sancius in decalog. d. capite 27. sub numero 19. vers. Quæ tamen sententia. ¶ Sed hoc non ita generali-

ter intelligendum est, vt in parte saltem destruat opinionem, quam defendimus circa damnationem memorie defuncti, quia cum post mortem conuentus comparere non valeat ex vrgentiori impotentia causa, quam alius viuus intendere potuit, videbatur dicendum, quod eius filii non possit nocere condemnatio ex reddita ratione, quare intelligendum est predictum huius sententiae temperamentum in contumace tantum, non vero in defuncto damnato: quia defectus, qui considerari valet in eius causa ex eo suppletur, quod debent interuenire pleniores, & clariores probationes, quam in ceteris causis, ex Simanc. de Cathol. instit. tit. 18. de defunctis numero 12. & sequen. & numero decimo nono & in Enchirid. tit. 62. de mortuis, numero 5. Roxas 2. parte de heret. num. 30. & 31. & post eos Farin. de heresi qu. 197. num. 12. quod circa puritatis statuta magis indubitabile est, immo & in contumacem idem seruare, si probationes fuerint sufficientes, donec contrarium legitime mihi constitisset.

Secundum temperamentum est, vt toties contumacia heretici damnati, seu memoria defuncti damnata filiis & descendens noceant, quoties contrarium probatum non fuerit, quia si filij patris innocentiam & Christianam semper extitisse vere probauerint, damnatio eis ad infamiam, nec ad alias non nocebit poenas. Tum quia iudicij in contumaciam ea est natura, vt semper probationes in contrarium admitrat, ex gloss. communiter recepta in cap. excommunicatus, el. 1. §. qui autem, verb. condemnatur, de heret. allegat plures P. Thom. Sancius d. capite 27. num. 18. vers. secundo, & Farinac. de heresi qu. 185. num. 106. qui etsi loquantur in ipso contumace comparente, locum etiam habet in eius filiis, & descendens, qui patris etiam mortui innocentiam ostendere valent ex eadem ratione, & text. in l. filio, §. 1. de alim. leg. facit optimus text. in l. si quis filium 33. ibi, tamen posse nepotem eandem causam proponere, de inoff. testamento Bal. in l. 2. col. 2. C. Ne ex delicto defuncti, Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. num. 83. Peregr. de iure fisci lib. 4. tit. 5. numero 35. Ferd. Valquez controuers. illustr. cap. 96. num. 15. in fin. & fieri ita semel vidi ex peritione, & instantia filiorum, & descendens Antonij Perezij a Secretis Philippi II. qui velut contumax in Inquisitione CelsarAugustae damnatus fuit, & eius statua publice combusta, & post eiusdem mortem a suis filiis innocentia in supremo Inquisitionis Senatu probata, illius memoria absoluta fuit, & integra ei, suisque restituta fama. Tum etiam, quia ita admittitur videntur Pena citato loco, vers. ceterum hanc sententiam, ibi, Aut denique ea praestitit, dixit, aut fecit, quae ipsum verum Catholicum esse ostenderent, tunc eius filij, & nepotes supradictas inhabilitationis poenas minime paterentur, & P. Th. Sancius citato loco, num. 19. in fin. vers. quae tamen sententia. Immo videtur quod non tantum filij, & haeredes hoc facere possint, sed etiam extranei ad innocentiam ostendendam fauorabile, & misericordiam causa, ex Farinacio prima parte de Inquisitionibus, quastione decima, numero septuagesimo quarto in fine, sed hoc de facto admitti, perdifficile mihi videtur. Quae igitur etsi loquantur in poenis per ius commune hereticis & eorum filiis impositis debent ex eadem ratione extendi ad prohibitionem inductam ex puritatis statutis, in qua eadem omnino interuenit ratio,

De filiis natis ante delictum patris.

Quibus alia proxima est quastio, de qua non semel dubitari vidi inter doctissimos viros: An videlicet filij concepti, aut nati ante patris heresim infamiae notam incurrant, & ceteras patiantur poenas? anque admitti ex nostris valeant statutis, si filii a pura & nobili oriuntur radice? Ad quorum clariorem explicationem tria praemittito. Primum, quod etsi in criminibus laesae maiestatis diuinae, & humanae filij aliquas patiantur poenas, vt ita parentes in eis puniantur, & facilius ab eorum patratione arceantur, ex l. quisquis, §. §. filius. C. Ad leg. Iul. maiest. quae canonicata extat in capite si quis cum, 22. §. filij, 6. quast. 1. Auth. Gazaros C. de heret. cap. accusatus, §. 8. In eo, de heretico lib. 6. capite felicitis, §. de poen. eodem libro lege 7. & 8. tit. 1. parte 7. Andr. Tiraq. in l. si unquam, verb. Donat. one largitur, numero 33. Cobbar. libro secundo var. cap. 8. numero 5. fac. Menoch. lib. 5. praesump. 33. a numero 5. Pichard. in §. interdictum, 11. num. 7. per text. ibi, in §. de hered. que ab intest. Petr. Fab. libro tertio semel. capite 8. Schifordeg. libro 3. tract. 19. quastione 7. Osuald. Illiger, ad Donel. libro 18. comm. capite 8. tit. X. pag. mibi, 129. ex ratione tradita in capite vergentis, 10. extra de heretico. & explicata ab Azorio. primo tomo in §. moralium libro 8. cap. 13. in 8. hereticorum poena. Ricciol. de iure persun. extra grem. Ecol. libro 5. capite 26. num. primo Mol. de iust. 1. tomo disp. 95. P. Thom. Sancio in decalog. libro 2. capite 14. Im puritatis tamen causis praecipua ratio excludendi filios & descendens hereticorum ab honoribus puritate requirentibus, illa est, ne parentum mores & naturales propensiones ad praua, quae cum semine deriuari solent, imitentur, & ne exinde communitatibus, & sociis damna proueniant, a qua ratione non aliena exitit d. l. quisquis, §. §. filij, in illis verbis. Paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hereditarij criminis exempla inuuntur, C. ad l. Iul. maiest. & magis speciatim probatur ex adductis supra hac qu. 2. & q. 1. §. 4. & alibi.

Secundum praemissum est, quod filij hereticorum manent infames ex delicto patris, tum ex text. in cap. 2. §. heretici, & §. Ad hac. de heret. in 6. tum ex arg. sumpto a crimine laesae maiestatis humanae, quo filij infamia notantur, in d. l. quisquis, §. §. filij vero ibi, infamia eos paterna semper comitetur, C. Ad l. Iul. maiestatis. Vallet igitur argumentum de vno delicto ad aliud ex text. in capite vergentis, 10. vers. cum enim de heret. l. 4. in fine tit. 26. p. 7. gloss. verb. subire, in leg. Manichaeos, Cod. de heret. Petr. Sured. de alim. titulo 7. quastione 14. num. 27. & ex aliis infra num. 121. referendis, intellige tamen, quod argumentum valet de crimine laesae maiestatis humanae ad heresim, sicut de minori ad maius, non vero e contra, vt concludit ex Gig. de crim. laesae maiest. libro 3. de poenis quast. filij incurrunt, quast. 17. num. 21. & Roland. consilio 33. num. 16. & seq. libro 3. Prosp. Farinac. 4. tom. quastio. 112. num. 7. Tum denique quia sine vlla extensione textus in d. §. filij, & eius decisio locum habet iure canonico sicut iure ciuili, cum canonicata extat in capite si quis cum mililibus, 22. §. filij, 6. quastione 1. Quare ita defendunt communiter Doctores ex Acebedo in l. 1. num. 171. & in l. 3. numero 34. & duobus seq. tit. tertio libro octauo recap. Cobbar. var. libro 2. c. 8. n. 1. Anton. Gom. in l. 40. iauri, n. 91. vers. 3. Pena in direct. 1. part. commun. 4. vers. 1. Hac autem infamia, Simanc. de Cathol. instit. tit. 9. n. 269. Param. de orig. Inquisit. lib. 3. quastione 9. n. 205. & seq. P. Mol. de iust. tom. 3.

tom. 3. p. dispus. 658. n. 25. P. Henriquez lib. 14. de irregularis. c. 5. n. 4.

- 39 Nec substinere valet contraria, quam ex praedictorum fundamentorum destructione innititur probare P. Thom. Sancius in decalog. d. cap. 28. nu. 5. ex Suarez de censuris 5. tom. in 3. part. disp. 48. sect. 2. num. 2. & de fide disp. 24. sect. vlt. num. 7. Castro Palao opus moral. tract. 4. de poen. imposit. heres. suspect. dispus. 7. punct. 2. num. 10. fac. Menoch. conf. 808. num. 44. & seq. vol. 9. Im quia nullam rationem vrgentem ostendit, qua inhabilitas ad officia ex d. §. heretici, filiis hereticorum imposita sit, quasi quoddam irregularitatis genus, non ex infamia proueniens, quia etsi hereticorum filij ex hac causa irregulares maneat, vt praedicti fatentur, & probant Sayrus lib. 6. capite 10. numero 4. Filiuc. tract. 20. capite 9. quastio. 3. Cobbar. lib. 2. variat. cap. 8. num. 5. Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 2. numero 13. hoc ab incurta infamia prouenit, cum alia causa nec sit, nec iure consideretur, sicut & in filiis eius, qui laesae maiestatis crimen patris, in infamia orta ex d. l. quisquis, irregularitatem producit, vt expressè tenet Mart. Bonacina de irregularis. disp. 7. quast. 3. punct. 1. num. 13. & filij hereticorum idem etiam irregulares dicuntur, quia infames ex delicto patris, vt nominatim voluit quidam Bonacina ex omnium consensu in d. num. in fin. & Fr. Ant. à Soussa in Aphorism. lib. 3. cap. 23. num. 4. & cum vtrumque paternum crimen irregularitatem in filiis producat, & sit certum, quod eius causa in delicto laesae maiestatis humanae est infamia orta a crimine sui parentis in eos deriuata, d. §. filij vero, Bonacina citato loco; sequitur ex eadem causa nasci irregularitatem filiorum in crimine heresim. Tum ob vtriusque delicti similitudinem, d. cap. vergentis.
- 42 Tum quia similitudo effectus denotat similitudinem causae. l. rem non nouam, l. 4. circa fin. C. de iudic. cum allegatis à Nicolao Euerardo in Topicis loco ab effectu num. 1. & 2. & ab August. Barbol. Axiomate 80. num. 6. pag. 51. & loco, Ab effectu, 41. num. 1.
- 43 Immo cum heresim crimen etiam laesae maiestatis verissime dicatur, & in crimine humanae maiestatis poena infamiae filiis sit imposita, & propterea irregularitas, conlequens est, quod inhabilitas imposita filiis ratione paternae heresim prouenit similiter ab infamia ex eadem causa orta, non tantum extensionis ratione, sed & vi ipsius dispositionis, quae locum habet in omnibus criminibus eiusdem speciei, non tantum in disposito, sed & in eo, quod ex propria seu lata significatione sub eo comprehenditur, arg. l. libertum, 64. §. 1. de ritu nupt. & ait gloss. & Bart. in l. miles, in princip. de re iudic.
- 45 Immo quia absurdum sequeretur, si filij manerent infames ex crimine laesae maiestatis humanae à patre commisso, quod minus est, non vero ex paterno delicto contra fidem, quod maius est, vt considerat text. in d. cap. vergentis, & constat ex ratione tradita à Farinac. citato loco quast. 112. num. 7. Etsi igitur extensio necessaria esset, fieri posset ob publicam vtilitatem, & tanti criminis maius exemplum, quae locum habet etiam in poenibus ex identitate, seu maiori ratione, vt dixi supra quast. 3. §. 2. nu. 40. & probat text. in l. illud, 19. vbi gloss. verb. alia causa, l. fin. vbi gloss. verb. capinorum, C. de sacros. Eccl. l. Bart. Alexand. & DD. in l. si constanter in princip. solm. marrim. & de extensione in poenibus republicae fauore faciendae loquuntur Bart. in l. 2. §. exereitue, de his qui not. infam. Abb. in cap. mulieres, de sent. excomm. Alciat. libro 5. paradox. c. 9. Anton. Corset. sing. Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars 1.

ita ex vtroque capite comprehensionis videlicet, & extensionis procedat vere, & indubie nostra opinio, quicquid praedicti renitantur.

Tertium praemissum est, quod etsi filij in nobilitate à maioribus proueniunt ex facto, nec delicto patris laedi non possunt, quia qualitas est naturalis, & immutabilis ex vulgatis, tum etiam ex l. 3. ibi, Quae vero non à parte, sed à genere, à ciuitate, à vna natura ambuerentur, ea incolumia remanent, de inuolunt. & relegat. Tum ex multis, quibus hanc sententiam probant Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 35. num. 4. Acebed. in l. 3. num. 29. tit. 3. lib. 3. recop. Simancas de Cathol. instit. tit. 27. num. 8. P. Thom. Sancius d. lib. 2. cap. 29. nu. 2. Pelaez de maiorat. 2. part. quast. 4. illat. 2. num. 26. Prosp. Farin. de heresi quast. 91. numero 14. breuiter refert Fr. Ant. à Soussa in Aphorism. lib. 3. capite 24. à num. 1. Tamen effectus huius nobilitatis tolli à lege possunt prout facit d. l. quisquis, §. filij, ibi. Ad nullos profuso honores, ad nulla sacramenta perueniant, sint pestremò tales, vt his perperua egessat sordentibus sit & mors solatium, & vicia supplicium, C. Ad leg. Iul. maiest. l. 2. ibi. E decimas de 50 seu hijos que sean varones, debent quedar por infamados por siempre, que non pueden haer honrra de caballeria, ni de dignidad, tit. 2. parte secunda in d. cap. 2. §. heretico, & §. Ad hac, de heret. in 6. vbi speciatim de filiis hereticorum, atque hoc sensu loqui sunt intelligendi Canonica in quast. crimin. tit. de quast. sanguis. parui delicti cap. 2. num. 1. Otalora de nobilit. 2. part. 3. principalis cap. 7. num. 17. & parte 4. princip. cap. 5. num. 23. 5. & faciunt tradita per Narbonam in l. 14. gloss. 1. numero 95. titulo 1. lib. 6. recop. pag. 813.

His sic praemissis circa propositam quastionem: An videlicet filij ante heresim patris concepti, aut nati infamiae poenas lauant? Anque admitti valeant ex puritatis statutis, si aliàs à pura proueniant radice? Sunt quidem plures Doctores, quicam exagitant, loquentes de poenis, quibus filij hereticorum affliguntur, & querentes, an eis subiciantur natè ante commissum delictum: quorum diuersae sunt classes, alij in affirmatiuam, alij in partem negatiuam prorumpentes, quos omnes plena congrua manu Farin. de heresi q. 192. nu. 8. igitur nono & 40. & latissime eam pro vtraque parte disputat, & Doctores P. Thom. Sancius in decalog. ad lib. 1. secundum di, capite vigesimo septimo à num. 6. usque ad 17. & vtriusque conglutinatum refert D. Franc. de Amaya obseruat. iuris lib. 2. obseruat. 21. §. 1. & circa irregularitatem praedicti filij iure impositam contrarios inter se DD. offert Mart. Bonacina 1. tom. tract. de Irregularis. disp. 7. 7. 3. punct. 7. num. 10. ex quibus ad saturitatem inumere, quae velis poteris, quibus rationes addam, & difficillimae quastionis veritatem clarius, quam adhuc extitit, ostendam, maxime quoad attingat ad materiam puritatis probandae.

Et negatiua pars, quod videlicet filij ante patris heresim concepti, aut nati impositas iure non patiantur poenas, praecipue inhabilitatem, & honoris notam, quae ex puritatis statutis ab honoribus arceantur, ex sequentibus probari videtur. Primum quia tunc omnino cessant huius infamiae, & exclusionis rationes, cessat igitur praecipua causa, quae est macula ex delicto insurgens, cum defecerit tempore conceptionis illius causa, quae delictum est, vt Macrobius dixit lib. 5. Saturnal. cap. 11. ad medium, uolet (inquit) ad fingendum, atque animi similitudine firmamandae vni, & natura semine, cū aliis à me alibi compositis cumulatis, & à P. Th. Sancio citato loco n. 192.

1 Nec vrgebit, quod et si deficiat prædicta ratio locum habet & alia non minus potens, timor videlicet imitationis ex exemplo, & educatione parentum, quæ præcipua etiam causa fuit in d. l. quisquis, §. filij, ibi, exempla metuntur, C. ad l. iul. maieftat. & Quintilianus lib. 4. arg. dixit, Argumenta sepe à persona esse deducenda, nam similitudo parentibus, ac maioribus suis filij plerumque creduntur, & nonnunquam ad honestè, turpiterque viuendum inde causa sumunt, & Diogenes, cum ebrius in foro vidisset, illum dixit, pater ebrius fuit, & ex eadem causa dixit Martialis lib. 6. Epigram. ad Catulum, Miror quòd Bassi filia potat aquam, & constat ex pluribus aliis locis, quos referre pudet, & refert Pelaez de maiorat. 1. part. qu. 51. n. 14. & 15. Nam cum hæc causa accidentalit sit, cedit alteri, quæ naturalis est, de qua in proxima ratione, nec mirum si non æqualis sint potentia, & præualeat naturalis causa, vt ostendit idem P. Thom. Sancius citato loco, numero 11. & probant plures apud August. Barbofam Axiomate 40. num. 33. & 34. pagina 20.

54 Confirmatur primò, nam sicut tempore conceptionis corporeæ fetus similitudines gignuntur tam in specie, quam in sexu, & effigie, vt singulas probant Andr. Laurentius lib. 8. de format. fetus cap. 2. & nouissimè Perezius de Lara in compendio vita hominis, cap. 1. à num. 2. cum segg. & similitudo corporis & cæteræ qualitates, secundum Aristot. lib. 1. Polit. cap. 7. & lib. 3. cap. 8. sic etiam & naturales propensiones ad bene, vel malè operandum, quæ sumuntur ex delicto à parente commissio, quod cum deficiat eo in tempore, & deficere debet quælibet sinistra suspicio, quæ ex eo oriri possit.

55 Confirmatur secundò, tam iure naturæ, quàm ciuili tempore conceptionis, siue natiuitatis inspiciuntur ad sciendum fetus conditionem. At eo in tempore parentes sine crimine manent, vt præsupponimus. Igitur nihil est nociuum, quod ad filios transferte valeant, nec quod filios imitari, timeri possit. ¶ Maior pater ex text. in l. antiq. 3. si pars hæred. pet. l. c. si seruus 5. de statu homin. l. emancipatum, 7. §. 1. de Senator. §. 2. institut. de ingen. cum aliis iuribus infra adducendis.

56 Secundò probatur, quia hæresis pœna respectu filiorum exorbitans est à regulis iuris communis, & diuini, atque ideo restringenda, non extendenda venit.

57 At omnia iura de similibus filiorum pœnis in hæreticorum loquuntur liberis, vt patet; & nati ante commissam hæresim hæretici filij dici non possunt, secundum Bart. in l. si senator, 15. per text. ibi, C. de dignit. lib. 12. & per alia iura infra adducenda num. 63. Igitur ad eos extendi prædictæ pœnæ nulla ex causa debent. ¶ Maior probatur, ex l. si pœna, 20. l. crimen, 26. de pœnis, l. sancimus, 22. C. eod. l. si quis, 33. §. legis, C. de inoff. testam. l. 2. C. Ne vxor pro marito, cum adductis à Cobbar. lib. 1. var. cap. 8. num. 5. Cenedo collect. 28. num. 1. ad 6. Io. Vela de pœnis delict. cap. 21. num. 14. & 16. Farinac. in praxi crim. tom. 1. qu. 24. quasi per totam, & quòd restringenda, non extendenda sit probat text. in l. cum quidam 19. de liber. & post. l. cum hi, 8. §. qui transigit, 12. de transact. legatum, 21. de adm. leg. Rebus. in cap. Postulasti, notab. 4. num. 4. de Cler. excomm. Craueta de antiq. temp. 4. part. in princip. num. 157. Gregor. in l. 2. gloss. 10. quæst. 2. & glossa, 11. tit. 2. part. 7. Menoch. de recuper. rem. 15. num. 17. & relati plures per Farinac. 1. part. fragm. litera E, numero 122.

Tertiò radix cuiusque rei inspicienda est, non verò ex postfacto accidens, l. quamquam, 4. de Aqua & aqua pluuia arc. l. clam. possidere, 6. de acquir. poss. vbi Alexand. num. 7. Bal. in l. cum ancillis, num. 10. C. de inoff. nupt. Petr. Gregor. in syntaxi artis mirabilis, tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 2. maximè cum de natalibus quæritur, quia tunc maiori ex causa radicem inspiciendam docuit Bal. in cap. innotuit, n. 11. vers. Item vbi, de elect. per. text. quem mirabilem ad hoc vocat in l. quid ergo 13. in princip. de his qui not. infam. Rol. à Valle conf. 100. num. 28. lib. 1. Igitur si radix & prolapia filiorum pura & nobilis est, non erit attendendum accidens, quod superuenit post eorum natales ex delicto postea à patre commissio.

Quartò, non implicat radicem & vniuersam familiam puram & nobilem existere, & ex ea aliquem diuertere à fide, & ad seclam transire alienam, vt ex traditis à DD. in cap. contra Christianos, de hæret. in 6. facile colligitur. ¶ At in quocunque euentu prima & præcipua causa, & generis qualitas sunt attendenda in eis, quæ ad sanguinem pertinent, vt probat. expressè text. in lege tertia de interd. & releg. cum similibus. Igitur delictum paternum superueniens mutare non debet qualitates à cunabulis in natis existentes.

Confirmantur, nam quoties certum acquisitum filij habent statum mutati eorum qualitates non possunt ex superuenienti causa, l. oratione, 16. §. fin. de ritu nupt. Petr. Gregor. lib. 4. syntagm. cap. 1. numero 7. cum pluribus adducendis infra numero 63. & num. 139. sed filij habent certas qualitates nempe puritatem, & nobilitatem generis, vt præsupponimus, dum eorum pater delinquit. Igitur ex eo mutari non poterunt.

Quintò probatur auctoritate D. Augustini in Psalmo, 84. ea enim (inquit) peccata parentum non pertinent ad filios, quæ faciunt parentes iam nati filijs, & in Deut. quæst. 4. 2. circa expositionem illorum verborum, Filij non moriuntur pro patribus, ita prosequitur, Hic de filijs iam natis est facta distinctio, vt unusquisque in suo peccato moriatur, non enim trahit aliud quid ex patre, qui iam natus erat, quando pater eius peccauit, & in aliis locis, quos refert P. Thom. Santicus d. cap. 27. num. 14. vers. Secundo probatur, à quo transcripsit D. Franc. Amaya lib. 2. obseruat. cap. 6. num. 50. & alia refert Perezius de Lara in compendio vita hom. cap. 1. num. 20. vers. Alia autem.

Sextò probatur de iure ciuili ex text. in l. genera. 34. §. fin. ibi, Filiam senatoris nuptias libertini sequam patri casus non faciunt uxorem, nam quæstia dignitas liberti propter crimen patris auferenda non est, de ritu nupt. l. ex facto, 17. §. ex facto, 5. ibi, Conceptos quidem ante deportationem licet postea edantur efficere, vt conditio deficiat, post deportationem vero susceptos quasi ab alio non prodesset. Ad S. C. Treb. (de explanatione agit Amaya lib. 1. obseruat. cap. 12.) l. emancipatum, 7. §. 1. in fine ibi, si quis conceptus quidem sit antequam pater eius senatu moneatur, natus autem post patris amissionem dignitatem: magis est vt quasi senatoris filius intelligatur, tempus enim conceptionis spectandum plerisque placuit, l. filiam, 9. ibi, Nam quæstia dignitas liberti propter casum patris remoti à Senatu auferenda non est, de Senator. l. 2. ibi, quantum illis delicta parentum non nocent, quos tunc esse ortos constiterit dum libertate illi potuerunt, C. de libert. & eorum lib. l. senator, 11. ibi, editos quippe antequam susciperet dignitatem. Iuncto Bartoli intellectu, ibi, num. 1. C. de dignitat. lib. 12. §. sed et si, ibi, Non debet calamitas matris ei nocere, qui in

qui in viro est. Inst. de Ingentis.

4 Sicut etiam filij ante dignitatem patris nati ea non fruuntur, vt aperte probant text. in l. si senator, 11. C. de dignit. lib. 11. l. de elect. 63. vers. Omnes, qui post peractam illiusdem administrationem, & sua memoria, 65. ibi, Tam ipse quàm liberi eorum post eiusmodi adeptam administrationem procreati, l. fin. ibi, suæque posteritati, quam postquam meruerit dignitatem, vel actum gesserit, edidit, anterioribus filijs in conditione pristina remansuris: C. de Decurion. lib. 10. l. 1. ibi, Los hijos que huieren hauido antes de la caualleria, no goçen de la exencion, y privilegio de sus padres, y que los hijos, que ansí huieren despuës de la caualleria, que aquellos goçen de la dicha libertad, tit. 1. lib. 6. recop. quæ iura exornat Andr. Tiraquel. de nobilit. c. 15. n. 9. pag. 4. & de primog. quæstion. 31. ex nu. 2. Otorala de nobilit. 4. part. prin. c. 2. Gregor. in l. 2. las honrras, tit. 13. part. 2. Cobbar. lib. 2. var. c. 8. n. 5. Io. Gutier. can. lib. 2. c. 30. n. 4. & segg. & ad nostrum propositum nouissimè considerat Perezius de Lara in compend. c. 1. n. 19.

55 Septimò de iure pontificio probatur (in ca. non imputantur filijs peccata parentum, quæ post eorum natiuitatem à parentibus committuntur, 1. quæst. 4. c. iam itaque, 8. ibi, Nam itaque cum homo in se ipso est, ab eo qui genuit eum, alter effectus, peccato alterius sine sua consensione non tenetur obnoxius, traxit ergo reatum, quia vnus erat cum illo, & in illo, à quo traxit, quando quod traxit, admissum est. Non autè trahit alter ab altero, quando sua vnoquoque propria vita viuere iam est, 1. quæst. 4. & ex textu in c. 1. ibi, Tamen quidquid postea quæcquid genuit, peccati pater eius admittit, vbi particeps ipse nõ fuit, ad eum non pertinere, quis ambigit? 24. quæst. 3. & facit. text. in c. quæritis, 129. ibi, semel regeneratus per aliorum voluntatè deinceps nõ potest vinculo alienè iniquitatis obstringi, cui nulla sua voluntate cõgessit. confecrat. dist. 2.) Et denique ex Conc. Tolet. 12. c. 5. de hæreticorum filijs loquenti, vbi dicitur, Quod & de filijs eorum decernimus obseruandis, qui post admisionem scelus nati esse producuntur.

66 Octauò ex iure nostro regio Castellæ probatur in l. 6. in fin. ibi, Pero esto no se entiendo de los hijos que huieren hecho antes que errasen, ca los derechos que fallaron los antiguos de España, en todas las cosas allido pusieron pena a los hijos por reço de sus padres siempre guardaron esto, que non huicessen pena los que antes huia; que el fecho malo se ce. tit. 2. part. 2. l. fin. ibi, El hijo que es nacido no debe recibir pena por yerro del padre, tit. 31. part. 7. l. 3. ibi, Pero decimos que ningun traxdor, ni alenese, ni su hijo, que huuo despuës que hizo la traxcion, o alene no pueden resar a otro, tit. 8. lib. 8. recop.

67 Nonò & vltimò facit, quòd filio orthodoxo, & fideli nato non debet obesse casus superueniens hæretici patris, l. cognominis, 19. & Auth. Idem de Nestorianis, C. de heret. l. 4. tit. 3. part. 6. l. 10. tit. 5. lib. 3. fori. Bart. in l. Gallus, §. quid si 25. 2. de lib. & post. & conf. 108. n. 1. p. 1. Bal. in d. l. Gallus, §. quidam rectè n. 10. Castillo in l. 9. eauri, gloss. ex testamento, versic. tertio caso. 10. à Roxas de successor. c. 20. n. 23. & post omnes Valençuela conf. 7. n. 6. Igitur nocere similiter non debet in specie nostra.

68 Ex quibus rationibus hanc probant & amplectuntur sententiam Doctores à legati à Peña in Director. 3. part. comm. 62. vers. filios ante genitos, licet ipse eam non sequatur, infer quos est Simanchas, qui multis hæc addit opinionem de Cathol. instit. Tracl. de Purit. & Nobilit. prob. Pars 1.

tit. 29. n. 23. & segg. & in eucharid. viol. rebig. tit. 63. n. 10. & 11. Iul. Clar. lib. 5. receptar. §. heresis, n. 17. Mol. lib. 4. de primog. c. 11. n. 55. Alter Mol. Theologus de inst. tom. 3. 1. part. disp. 658. n. 21. Lara in l. si quis liberis, §. si quis ex his, n. 46. & 47. de liber. agnos. Aud. Tiraq. de iure Primog. quæst. 31. num. 4. Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 4. illat. 2. à num. 14. cum segg. & 3. part. in prelat. numero 19. vbi, in quasi propriis terminis in quadam nobilitatis lite pro hac opinione fuisse indicatum in regali Granatenf. Cancellaria referi. Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 2. num. 16. in fin. vbi de iure regio veriore vocat, secus de iure communi, Zaball. comm. contra comm. quæst. 65. numero 14. & segg. & alij adducti à Prosp. Farinac. d. quæst. 161. nu. 39. & plena manu congesti à P. Thom. Sancio. d. cap. 27. sub num. 14. vers. & ideo hanc sententiam, & segg. quibus & ipse accedit. Hieron. Campanil. diuersor. iur. Rub. 11. ca. 26. n. 20. & probabiliorè vocat Fr. Ant. à Souffa in Aphorism. lib. 3. c. 2. 2. num. 2. plures etiam refert licet non sequatur: Ign. del Villar. in sua sylvia respons. 12. num. 10. quos & sequitur D. Io. Santicus Abulens. in suis select. & practic. disp. 4. 4. sub num. 34. vers. Similitudo cum vnijs & adducti à Valençuela conf. 7. num. 6. pag. mibi, 65 & in eadem magis propendere videtur, D. Francis. de Amaya obseruat. iur. lib. 2. cap. 6. num. 50. & in num. segg. vtriusque classis Doctores refert. Nauarr. conf. 13. de hæret. in 2. edit. Sanctar. de hæres. cap. 34. sub 2. num. 11. in fin. Poitel. dub. 2. §. 1. verb. No uittus maculatus n. 23. in addit. & cõgerit 72. auctores hanc tenentes opinionem, Laur. Polo in alleg. pro committatu Baylens. ¶ Et quod prædicti filij nati ante delictum patris hæretici irregulares non maneant, probant reati à Mart. Bonacina de irregul. ar. disp. 7. quæst. 3. vñt. 7. numero 10. versic. Sed contraria, fol. mibi, 130. ex quibus vides, quàm communis & recepta sit hæc negatiua sententia, cum tot, tamque magnis fulcra auctoritatibus, & rationibus.

Contraria igitur opinio verior, & magis amplectenda esse videtur ex alijs per pluribus, & fortè vrgentioribus rationibus. Primò ex illa vulgari, quia non est præcipua causa inhabilitatis filiorum hæretici infectio paterni sanguinis ex ipsismet tantum delictis producta conceptionis tempore, tum quia parentes ex delinquendi actu non acquirunt nouas alias qualitates, ac antea habebant. Tum etiam quia vtrique filij tam concepti ante, quàm post delictum innocentes æquè sunt à crimine commissio à patre. Igitur nulla est ratio, qua magis teneantur filij post delictum habiti, quàm antea geniti.

Nec tunc vrgebit, plurimum operare ad bonos, aut prauos sobolis mores fuisse bonos aut sceleratos parentes tempore conceptionis, ex dictis in præced. quæst. §. 2. numero 33. & multis congestis à P. Thom. Sancio d. cap. 27. numero. 10. qui plurimum hac ratione nostram hanc opinionem euertere curat. ¶ Quia et si hoc fateat, nego tamen ex criminis patratione gigni in patre nouos humores infectos, qui filios ad prauos prauè operando cogant mores: sed quòd præsumitur ex illo scelerato facto hæresis, seu apostasie quædam naturalitas, & pronitas ad similia scelera à natiuitate in patre imbibita fuisse, qua instigante scelus commisit. ¶ Ex factis igitur superuenientibus qualitates, & inclinatione: naturales præcedentes agnoscuntur, ex text. celebri in l. si ibi, Et ab initio parit esse eis videri ex hoc, quòd postea contigit, ostenditur, de

Castro. p. 1. ubi notat Bart. l. si quis, 34. C. Ad leg. Jul. de adulter. §. P. Anonum, ubi bonus textus ad propositum inst. de rer. divis. faciunt tradita per Bart. in l. heredes palam, §. in testamentis, nu. 4. de testam. & in l. 3. n. 5. C. de probat. gloss. 2. in l. 29. r. 12. part. 5. Andr. Tiraq. in l. si unquam verb. Donat. §. de largit. nu. 257. C. de reuoc. donat. Stephan. Gracian. disceptat. forens. cap. 58. numer. 25. cum seqq. Flamin. Paril. de resignat. benef. lib. 7. quast. 1. num. 72. August. Barbosa de offic. Episc. 2. part. allegat. 42. num. 8. Petr. Surd. de off. 126. num. 85. † Et dicitur communiter, quod qualitates precedentes ex postfactis dignoscuntur, per notata à DD. in l. 2. C. de acquir. post. Bart. in l. sed Iulianus, 7. alius l. i. em si filius fam. §. Proinde si acceperit, 11. Ad Macedon. Segura in l. quemadmodum, 7. 463. & seqq. de acquir. post. Morla in emporio 1. part. tit. 9. de contrab. emption. quast. 3. Ioseph. Malc. de probat. concl. 79. nu. 7. Paul. de Cast. co. si. 74. vol. 1. Roman. conf. 333. vol. 1. Curt. Iun. co. si. 6. num. 6. Petr. Surdus & relati ab eo conf. 221. nu. 16. & 45. † Quibus conuenit hæresis crimen pleiūque à naturali superbia prouenire, vt probat D. Thom. 2. 2. quast. 11. art. 1. Alphons. à Castro lib. 1. aduersus hæreses cap. 11. circa princip. & relati ab Ignac. del Villar in sua sylua resp. 12. num. 30. vers. Tum verò & facit text. in cap. hereticus, 28. 24. quast. 3. & ex carnis opere & naturali inclinatione precedente, vt in cap. heresis ibi, & de carnis operibus, est 24. quast. 1. cuius etiam alias plures causas ex vitijs precedentibus congerit Peña in direct. 2. part. comm. 1. vers. Quamquam, pag. 84. Matth. VvesembeK, in paratit. ad tit. 6. de hæres. numero 4. † & indubitabile est, quod cuiusque complexio seu temperies corporea indicare solet eius mores, & ad bona siue praua vitia eum dirigere (non autem cogere, sicut omnia hæc intelligenda veniunt) vt dicit Simon Maiolus in suis colloquijs siue diebus canicularibus tom. 1. collog. 4. de prædictionibus phisicis nominis, vers. Tertium à sexu, pag. mibi, 343. & ex Nicolao de Lira in capit. 1. Daniel. vers. ul. Constituit Rex annonam, & ex Aristotel. lib. Phisicomicon in princip. probat nouissimè in nostra loquens specie Perezus de Lara in compend. vite hominis. capit. 1. numer. 53. plura apud Andr. Tiraq. de nobilitate cap. 31. à numer. 294. & ideo I. C. Vlpianus in l. 1. §. 8. proinde, 8. vers. ul. Apud Vsuianum de Atilio edicto, dixit: Vitium corporale vsque ad animum peruenire, & eum vitare, quod iterum repetit, in leg. ob. que vitia, 4 §. 1. illo eodem tit. exornat ex plurium philosophorum auctoritatibus idem Andr. Tiraquel. citato loco n. 296. & in num. 312. valde ad nostrum propositum dixit quod infelix corporis temperatura velut inuitos, ac reclamantes nos ad peccandum trahit, idem Aristot. de partibus animæ cap. 4. Collegium Conimbricenf. lib. 4. de anima cap. 1. lit. O, pag. mihi 15. & corporalis fœditas animi & morum deformitatem indicat, argum. text. in capit. quia diuersitatem, §. vbi Abbas notab. de concess. præbend. Tiraquel. in leg. 2. connub. glossa 1. part. 2. numero 55. Estob. de ratiocin. capit. 32. numero 1. August. Barbosa de offic. Episcop. 2. part. allegat. 42. numero 9. plura Cauillos comm. quast. 248. à num. 6. cum sequentibus Bobad. lib. 1. Politic. cap. 8. num. 8. Hostienf. Cauilcan. de Brachio regio part. 3. n. 84.

77

Immo affectus animi deducuntur aliquando ex motu naturali membrorum & ex affectionibus corporeis ex illo Proterbo 6. 12. Homo Apostata vit. inuitus, graditur ore peruerso, annuit, oculis serie

pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & Esaias cap. 3. 9. Agnitio vultus eorum respondit eis, & concinit illud Marcialis: Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus, Rem magnam præstat Zoile si bonus es. Quæ qualitates Physiognomica, complexionis, 78 & temperies è parentibus in filios plerumque transire à conceptionis tempore, nulli dubium est ex Aristot. lib. 1. Politicæ capit. 4. & lib. 3. capit. 8. D. Thom. 1. 2. q. 83. art. 2. versio. respondeo dicendum. D. August. in cap. 10. Genes. allegat. 10. Vequer de inst. Christiana, cap. 18. ca. 5. vol. 1. & col. fin. Ambros. Charcher. de peccato orig. disp. 6. & ex D. Bonauenti docet Corduba quast. lib. 1. q. 10. pin. 6. versio. Item secundo Aul. Gell. lib. 5. noct. attic. capit. 10. Bartol. Chaffan. in Catalogo gloria mundi 2. part. confid. 24. in princip. vers. ul. Nam licet sua cuique mens, cum cæteris adductis supra quast. 3. §. 2. numero 33. Et quidem ab instanti conceptionis, & natalibus infunduntur simul cum earum affectibus, qui sunt inclinationes naturales ad bene vel prauè operandum, à quibus parentes hæreticæ crimine prouenisse verisimile est, & licet aliquando hoc deficere possit, à frequentius accidentibus iudicium ferendum est, † quæ est ratio, qua dixit Lucius in summa quast. 1. art. 1. ad 7. relatis à Petro Nauarra de rest. iur. lib. 2. capit. 2. numero 7. quod iudicia ab Astrologis sumenda sunt ex puncto conceptionis, quo ex virga semen in matricem transmittitur non ex puncto natiuitatis, & ex ratione Ptholomæi, & Hali Astrologi ostendit nouissimè D. Villalpando 7. de iure spiritual. capit. 3. numero 33. & 34. quæ vera ratio est in se, si vera essent, quæ exinde Astrologi prædicunt. Atque ita in causis his naturalibus loquuntur Macrobi. lib. 1. Saturnal. cap. 11. ibi, valet atque ad fingendas, atque animi similitudines formandas vitæ, & natura seminis, Gracian. discept. forens. tom. 3. capit. 567. numero 58. & Bald. in leg. Galleso §. quidam recte numero 2. vers. In secundo glossa magna, ibi, vitium quod est in radice naturali transit ad posterios, de lib. & posthum. quare bonos cum bonis misceri, vt boni ex eis oriuntur, interesse recipi. dixit I. C. in leg. 1. §. sed & si seruus 13. de inspic. ventre, & Imperat. in leg. super statu 9. Cod. de quæstion. notat Gracian. discept. forens. tom. 3. capit. 567. numero 58. & 59. Neuzian. in sylua nupt. libro quarto, numero 131. pag. 371. † vbi probat, quod quælibet radix naturaliter suam virtutem eicit in palmite, quem & alios refert Pelæz de maiorat. 1. part. quæstion. 51. numero 16. qui loquuntur de naturalibus parentum affectibus per generationem transfundendis in filios de quibus & loqui sunt intelligendi alij adducti à P. Thom. Sancio pro contraria, atque his qualitatibus naturalibus, signis, ac dispositionibus membrorum coniectari hominum affectiones corporis, temperiem, bonam vel malam valetudinem licitum est, & pars philosophiæ naturalis, vt probant plures Iurispreriti apud August. Barbof. de officio Episcop. 2. parte, allegat. 42. numero 7. Martin. Delrio disquisit. magic. libro quarto, capit. 3. quæstione quarta, conclus. vn. & quæstion. 5. conclus. 1. P. Thom. Sancio in decalog. lib. secundo, capit. 3. §. numero 4. Doctissimus Fr. Raphaël de la Torre, de religione tom. 2. quæstion. 95. artic. 7. disputatione tertia, tit. de Physiognomica diminutione, assert. 1. & titulo de Chiromantia assert. 1. † ij verò affectus, qui generali valent ex crimine iam commisso non naturales, sed potius accident. les appellari

79

80

81

pellari debent, qui non tantum filijs nocent, quia in patribus naturam aliam gignant, ac habebant antea, quantum ex malo exemplo, quod filij accipiunt; & quatenus signa sunt prauarum qualitatium naturalium in patre à natalibus existentium. † Igitur etsi infectio sanguinis innata ex delicto patris huius infectionis causa non fuerit, sed boni, aut scelerati sensus patris conceptionis tempore, qui sunt in patre post, non ante delictum vt contrarij volunt, tamen quia commissum scelus signum, seu præsumptio est prauis parentis animi, & inclinationis acquiritur ab ipsius conceptione, filij omnes, quos postea genuit, illa face imbuti præsumuntur, & inhabilitatis penas æquè patiuntur, & sic tam nati ante, quam post delictum, quia eadem in omnibus adest ratio & iuris sinistra suspicio, ex dictis; itavt hac sua ratione quasi iugulari videantur contrariæ sententiæ sceleratores. 82 Secundo probatur præsumptio, ne filij parentum mores imitentur simul huic inhabilitati causam dedit, vt in d. l. quisquis, §. filij ibi, Paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni hoc est hereditarij criminis exemplum metuentur, Cod. ad leg. Jul. maiest. dist. capit. si quis itaque, 22. §. filij 6. quæstion. 1. cum adductis supra in præmissis. † Quia plerumque tales sunt filij, quales sui fuerunt parentes, vt ex Andr. Tiraq. in l. connub. leg. 3. part. 7. glossa 1. à nu. 1. Barr. Chaffan. in Catalogo gloria mundi, 11. part. confid. 25. Perezio de Lara in compendio c. 7. n. 21. & multis probat idem P. Thom. Sancio citato loco n. 7. quæ ratio in vtriusque æquè filijs ante, seu post delictum natis locum sibi vindicat. Igitur & idem effectus. 83 Nec satisfaciunt iniquis, exemplum imitationis morum parentum ex educatione filiorum in iure non ita attendi, vt per eam filij ex parentum crimine primario inhabilitate crucientur, vt constare videtur ex verbo, hereditarij criminis, in dict. leg. quisquis, §. filij, quod respicit infectum sanguinem velut iure hæreditario translatum in filios in ipsa conceptione, & hoc quidem primario, & principaliter. Exemplum verò ex educatione parentum secundario, & velut minus principale, vt constat ex dict. §. filij, & in simili dixit Diuus August. lib. 1. retractatum ca. 13. tom. 1. & probat idem Thom. Sancio citato loco numero 13. vers. ul. idam constat, & dixi supra in fundament. 1. contrariæ sententiæ, n. 52. & seq. & sic hæc ratio cum secundaria, & minus principalis sit, attendenda non est. 84 Quia respondeo, fatendo hunc timorem non primario in iuris mente fuisse, sed simul cum sanguinis infectione, & inclinatione, & pronitate naturali patris in filios pululatura ad similia patranda flagitia, & vtrumque enim locum habet in filijs natis ante parentum crimine, quia adest parentis infectio; non ex delicto, quod adhuc non erat: sed ex propensione naturali ad ipsum delictum, quæ patri à suæ conceptionis tempore inerat, vt præsumptio est, & sic etiam ante delictum consideratur, & timetur, ne in filios transeat. Et simul prauum exemplum filijs ex delicto iam commisso obueniens; quod ab eis imitari potest: quorum coniunctio mihi aperte adest in dict. §. filij, vbi illi verbo, hereditarij criminis, adiectum fuit & aliud verbum, exempla, vt significetur vtrumque, sanguis videlicet infectus

& velut iure hæreditario in filios transfusus, & simul exemplum prauum exinde filijs obueniens decisioni illius textus causam, dedisse † cui intellectui patrocinatur Galenus in lib. Quod animi mores corporis temperaturam sequantur num. 12. paulò ante fin. ibi. Nec. n. sicut aiunt Stoics extorsio aduenit animabus nostris tota malitia, sed quòd plurimum à se ipsi habent mali homines, extorsio autem minus est valde quod aduenit, quibus demonstrat maiorem causam malitiæ hominibus inesse naturaliter ex ipsismet, quàm ab extra, & vtrumque causam esse eorum malitiæ, quod & clariùs ostendit eodem in loco sub numero 6. ibi. Nemo enim sponte malus est, sed ob corporis prauum habitum vndeque educationem fit malus. † Ex qua ratione satisfactum etiam manet alteri comprobationi adductæ ab eodem Thom. Sancio in dict. numero 13. vers. ul. Tandem ratione probatur, vbi aut, maiorem timoris causam educationis ratione timeri in matre, quàm in patre, & ideo debebat filius acriùs puniri ex eius delicto, quàm ex delicto patris, cuius contrarium vidimus in dict. capit. statutum, 15. Quia cum simul, & quidem primario consideretur praua origo, & conceptio filiorum, in qua plus tribuitur patri, quàm matri, vt idem Sancio probat numero 12. in ipicitur hoc, quod præcipuum est, vt respectu patris acriùs puniantur filij, quàm intuitu matris, quæ conceptionis tempore non tantum tribuit, licet in educatione præcipuam partem assequatur. Tertio probatur, altera ratio, qua filij ex delicto puniuntur patris, est, vt parentes in eis puniantur, & faciliùs à delinquendo abiceantur ob amorem filiorum, vt in leg. si quis in fine, Quod metus causa, cum similibus, & plurius probant supra h. q. numero 35. † Sed parentes multo plus diligunt filios iam natos, quàm nascituros, ac in eis magis puniuntur, ac terrentur. Igitur maiori ex ratione puniri, & comprehendi debent in hac prohibitione filij nati ante patris delictum, quàm postea geniti. † Minor pater ex leg. qui filius, 17. in princip. de leg. 1. leg. Titium, 6. l. item Prator. 8. de iur. & leg. hered. Pelæz. de maiorat. 1. part. quast. 21. num. 38. & 39. † & quia maior consideratur affectio ad personas notas secundum Tiraquel. in l. si unquam, verbo Filios non habens, numero 12. Cod. de reuocand. donat. Curt. Iun. & alios plures apud Peregr. de fideicom. artic. 22. sub. numer. 69. & apud Menoch. lib. 4. præsumpt. 89. numer. 78. & Perezium de Lara de capellan. 1. part. cap. 21. numer. 27. Et apud Cassanat. co. si. 45. n. 117. & iste vers. Non enim præsumendum est & conf. 58. n. 7. † Immo circa ignotos deficit affectio, sicut & notitia Surd. conf. 177. n. 19. vnde sequitur, quod plus parentes in filiis puniuntur natis, quàm in nascituris, & quod magis propter illos à delinquendo abstinebunt, vt in nota supra specie nouissimè probat Perezus de Lara in compend. vite hominis c. 1. numero 44. in fine, & 45. & seqq. Quarto, quia iura loquentia de poenis filiorum hæretici generaliter de omnibus loquuntur filiis sine distinctione, vt constat ex c. vergenti, ibi, eorum filij de heret. c. quicumque, §. hereticus, ibi, ipsorumque filij, & in dict. capit. statutum, 15. de heret. in 6. quibus conuenit, l. 3. tit. 3. lib. 8. recop. quæ indefinita æquipollet vniuersali, si pluribus, 44. in princip. vbi Bar. de leg. 2. bonus textus, vbi de verbo liberis indefinitè prolato in l. 1. §. generaliter, de l. præstand. Cobb. lib. 1.

77

87

88

89

90

91

92

93

var. c. 13. n. 7. Iac. Menoc. lib. 4. p. 51. nu. 8. Igitur de omnibus filiis sunt illa iura intelligenda, vel sint ante, vel post nati.

94 Nec obstat, si dicas, quod iura predicta intelligi debent de filiis hereticorum proprie sumptis, ut tantum sunt nati, seu concepti post haeresim commissam, non vero de ante natis, qui materialiter, non proprie dicuntur hereticorum filij, cum tempore conceptionis pater hereticus non extiterit, ut multis curat probare Sancius citato in loco n. 14. & 17. vers. ad quartum.

95 Quia negatur, quod filij ante haeresim nati non proprie dicantur filij hereticorum, quia inspecto praesenti tempore, nullum dubium est, ni quod filij eius sunt, qui haereticavit; si vero inspiciatur tempus antea delicto, filij sunt illius, qui ex naturali inclinatione pronus erat ad simile patrandum scelus, quod postea verè, & realiter perfecit, quod sufficit, ut haeretici filij proprie dici valeant, ut optime ad propositum consideravit Ignac. del Villar. in sua Sylva resp. 12. n. 31. Iura igitur quibus adstruere Sancius suam opinionem conatur, loquuntur in criminibus ab haeresi diuersis, & in proprie miserationis causa ad poenas euitandas, quia in eis non adest causa timoris imitationis parentum, quod ubi deficit contrarium iudicatur, ut dixit Cobbar. lib. 2. var. c. 8. n. 5. & magis speciatim distinguit Perezus de Lara in compendio vita homin. c. 1. n. 33. cum ibi per eum allegatis, & dicemus latius infra in resolutione ad 6.

96 Quinto expresse probatur in dict. capit. statutum 15. versicul. Hoc sane de filiis & nepotibus hereticorum, & aliorum huiusmodi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, intelligendum esse videtur de hereticis. in 6. ubi omnes filij eius, qui haeresi laceratus miserè perit, poenis adstringuntur, & tunc quidem maxime comprehenduntur filij ante concepti, postea verò gigni non poterant. Igitur aperte filij ante haeresim nati constitutioni subiacent. Argumentum procedit ex Peña dict. 3. part. comm. 163. versic. Postremo, dicenti non facile respondere posse contrariae sententiae sectatores, & exornat Io. Gutierrez. can. lib. 2. cap. 30. num. 40. & 41.

97 Nec facit quod possunt existere filij post haeretice scelus nati, qui locum dispositioni faciant, quia ad haeresis perfectionem sufficit consensus in errore, post quem nasci filij possunt, in quibus verificetur decisio, atque etiam, quod illa constitutio exceptionem constituit, ut tantum filij eius qui haeresi ligatus decessit subiiciantur poenis, non vero eius, qui Ecclesiae reconciliatus fuit, atque ideo non possit comprehendere eos, qui exceptione celsante non comprehenderentur; cum posita ad restringendum ad ampliandum prodesse non valeant ut ex Batt. & alijs probat Decius in l. 1. n. 22. de reg. iur. Cobbar. lib. 2. var. cap. 5. num. 9. Euerard. in loco ab exceptione ad regul. numer. 2. & docent P. Thom. Sancius nu. 17. versic. Ad quintum, citato loco, & adducti ab August. Barbosa, Axiom. 34. n. 11. iuncto nu. preced.

98 Quia respondeo praeter Cobbar. & Guttier. in locis citandis infra, quod cum in haeresi procaciter pater defunctus continuatè deliquisse dicatur vsque ad ultimum vitae spiritum, quia haeresis crimen causam habet continuam, & successiuam ut probant adducti à Fr. Anton. à Soussa in Aphorism. inqq. lib. 2. cap. 28. num. 1. necessarium omnes

superstites filij, qui ante delictum nati, aut saltem geniti fuerunt, praedictis subiacent poenis & expressa illius textus decisione, quia cum nati inueniantur tempore mortis, quo delictum perficitur ad incurrendas poenas illius textus, & patentes postea non valeant alios gignere filios, expressè loquitur textus de filiis genitis, & natis ante delicti perfectionem, quoad incursum illarum poenarum, non vero de postea natis, nam etsi haeresis crimen in vita patris perfectionem acceperit ex solo consensu contra fidem, tamen hoc non sufficit ad incurendas illius textus poenas, sed quod pertinaciter pater in eo vita functus fuerit, & necessariò omnes filij ante perfectionem, & tempus illud geniti fuerunt, postea verò gigni non poterunt, quare nec dici valet, ex ipsius textus exceptione induci extensionem ad casus non expressè comprehensos, quia dicitur in eius manent decisione.

Et si in iste, quod infectio orta in patre ex delicto haeresis initium sumpsit statim post delictum in se perfectum, etiam ante mortem, quae infectio causa esse non potuit, sed haeresis solo consensu perfecta, postquam gigni potuerunt filij, in quibus possit decisio textus verificari, & locum habere absque eo quod comprehendat antea natos, nec inde induci possit eorum comprehensio in dispositione d. c. statutum, saltem necessariò, ut nos asserimus, cum sint alij post crimen nati, & concepti, in quibus verificetur, absque ceterorum comprehensione.

Dico tamen in decisione dicti cap. statutum, duo tempora, & perfectiones posse considerari, aut tempus incepti delicti, quo haeresis fuit perfecta ex solo consensu, de quo argumentatio loquitur; aut tempus mortis haeretici patris in suo errore; quod attenditur, & praesens requiritur ad incursum poenarum dict. cap. statutum, etsi deficiat, licet pater haeticus fuerit dummodo catholicus decesserit; deficiet etiam decisio, & incursum poenarum illius textus ad quod tempus est vsque ad ultimum vitae spiritum, ut rectè consideravit Nauartus consil. 23. num. 4. versic. Prima quidem, de haer. lib. 5. Paul. Grilaq. in tract. de haer. quast. 5. numer. 7. versicul. Ego autem, pro quo ponderat text. in cap. firmissime de haereticis. Quare receptum quod poenas praedictas tantum filij lubeant, dum parentes in haeresi obiere, aliàs verò non, ut apparet ex ipsomet textu, & volunt communiter Doctores inter quos Naar. in summa cap. 27. numero 205. Castro lib. 2. de iusta haeretic. punis. capit. final. & lib. 1. de lege poenali, cap. 7. docum. 1. coroll. 1. Toletus lib. 1. summa cap. 25. numer. 8. Repert. Inquisit. verb. filij, Valencia 4. tom. in 3. part. disputat. 7. quast. 19. punct. 3. in 3. specie irregularitatis. Fr. Emman. Roderic. in summa 1. tom. cap. 160. numer. 2. in 2. editione, Mayol. de irregularit. cap. 46. numer. 5. Emman. Saa. in summa verb. Irregularitas, numer. 2. & relati plures à Martin. Bonacina. 1. tom. de irregularit. disput. 7. quastione 3. punct. 7. sub numero 9. & fatetur idem Thom. Sancius in dict. versic. Ad quintum. & itavt morte ipse terminus ad incurrendas poenas pracludatur. Quia non haeresis per se, sed simul impenitentia, & pertinacia vsque ad mortem causae sunt praedictarum poenarum, de quo tempore, & loquitur textus, & perficitur delictum ad incursum impositarum poenarum, & cum postea gigni filij non valeant comprehenduntur omnes

omnes filij, qui tunc nati inueniuntur, de quibus omnibus loquitur textus, tam de natis ante inceptam haeresim, quam post eam, cum nati postea inueniantur eo in tempore, de quo & loquitur textus, & eius dispositio effectum sortitur, text. in l. quod sponsa. 4. Cod. de donat. ante nupt. ubi Bartol. ait; quod haec regula exceptionem non habet, cum cumulat per Andr. Tiraquel. de promiger. quast. 40. numero 178. pag. 301. Pelaez de maiorat. 1. part. quastione 2. numero 105. quia si textus loquitur de mortis tempore, ad filiorum poenas, necessariò comprehendit omnes, qui tunc nati inueniuntur, quandocumque fuerint nati, & geniti, omnes equidem filij sunt eius, qui in suo errore pertinaciter decessit absque distinctione vlla. Non quidem tempus inceptae haeresis in mente fuit praedictae constitutioni, aliàs quidem & comprehenderentur filij poenitentis, & reconciliati, qui eo in tempore verè fuit haeticus; sicut & pertinax, & in haeresi defunctus; itavt nulla constitutio possit differentia inter filios natos ante inceptam patris haeresim, & post eam natos, cum illud tempus non consideretur, nec eius vlla sit habenda ratio; sed tantum temporis mortis pertinacis parentis, quod inspecto, ut inspicere oportet, ne discedatur à textus mente, & praesupposito; nullum inter filios discrimen est, nec potest constitui.

Quae intelligenda sunt; quoad decisionem tantum; dict. cap. statutum, ut ex ea illationem deducamus ad veram nostri dubij intelligentiam, in quantum atinet ad puritatis statuta, non vero ut asseramus, quod macula, & inhabilitas ex eis inducta non aliter contrahatur nisi mortuo patre, seu ascendente pertinaciter in haeresi, quia etsi reuiviscat à crimine; & catholicus decedat; locus est prohibitioni, cum verus haeticus, seu Apostata fuerit, quod sufficit, ut puritatis statuta, & eorum prohibitio locum habeant quia interea, & dict. cap. statutum, adest magna differentia; cum ad huius decisionem requiritur praesens pertinacia in morte; ut dixi; ad illorum verò prohibitionem non ita, sufficit enim quodocumque haeresim, seu apostasiam, seu alienae legis credentiam interuenire, cum expresse loquantur in descendentes cuiuscumque conuersi, seu poenitentia, in quo omnes praedicti comprehenduntur, ut latius dixi supra in praeced. quastione §. 3. illat. i. quae omnia attende; quia nullibi sic digesta videbis.

Sextò probatur ex praxi omnium Tribunalium, quae optima est dubiorum interpret. leg. si de interpretatione, 37. de legibus; cum adductis ab Andr. Tiraquel. de poenis temper. in praxi. numero 4. & pluribus quos cumulat Augustinus Barbosa Axioma. 56. numero 6. pag. 56. fatiunt plura tradita à Zaballo comment. contra comment. quastione prima per totam, in omnibus quidem hanc sequi vidimus opinionem, de quo generaliter testantur Peña in directorio tertia parte commentar. 163. versiculo omisiss tamen rationibus. Claud. Aquenfi in leg. si quis id quod, numero 14. de iurisd. d. i. i. iudic. Guttier. Canon. libro 2. cap. 30. numero 37. Ignac. del Villar in Sylva respons. 12. numero 31. versic. Et hanc opinionem, ubi eam appellat magis communem, & vlt receptam; Flavius Cherubinus in compendio Bullar. consil. 2. Honorij Papa 4. in scholio, ubi de magis recepta, veteri & rutiore, & Tracl. de Purit. & Nobil. prob. Pars 1.

Castro Palao opuscul. moral. de poenis impos. haer. susp. tract. 4. disputacione 7. part. 2. sub numero 16. circa fin. & de Rota in Conchens. pensio. 6. Martij, 1598. coram Peregr. testatur Ricciol. de iure person. extrag. em. Eccles. ex lib. 5. cap. 30. numero 27. in fin. relati à P. Thom. Sancio citato loco numero 9. versic. Tandem quia Peña, & de sanctae Inquisitionis. Oficio testantur Simancas de Carhol. v. ff. tit. 29. num. 22. Ioan. à Roxas. part. de haeretic. num. 356. & quod ita fuit iudicatum in supremo regio consilio anno 1494. referunt Franc. de Alfaro quast. 20. numero 345. & Perezus de Lara in compend. vita hominis cap. 1. numero 57. & in Rota Romana sic pluries definitum fuit, ut constat ex d. de c. Conchens. pensio. coram Peregr. quam etiam refert Farinac. de haeresi quast. 131. numero 40. & aliam decisionem refert Hieron. Gonzalez reg. 8. C. cellar. gloss. 15. numero 67. Nicol. Garcia de benefic. 2. to. part. 11. cap. 20. numero 72. & 77. à quibus hodie recedi non posse, videtur, ex l. filius, 14. ubi, Si enim inuent. senatum censuisse, ad leg. Corn. de fals. 3. Cod. de legib. 23. tit. 2. libro 2. v. d. m. & plura similia ad propositum, de quo loquimur, congerit Perezus de Lara citato loco sub num. 57. versic. Sed quid ego sentiam, cum duobus seqq. numer. licet hoc temperet in nu. 60. quod mihi in crimine saltem haereticis nullo modo placet, in quo constanter hanc rigidam seruatem opinionem, aequitatem enim non merentur, qui eam non agnoscunt, gloss. in fin. in c. de iudic. cum allegatis à Maria de iurisd. 4. part. cap. 168. n. 10.

Septimò, in puritatis materia, de qua loquimur, probatur, quia statuta nostra non tantum expolunt, quod puritas sit in radice, sed etiam in omnibus simul ascendentes, & in vnoquoque eorum; & positivè in singulis, ut patet ex his verbis, o qualguera de los, positus in quasi omnibus statutis, & in eorum interrogatoriis, & articulis ad examen testium, quae vniuersum genus, & singulos ex eo comprehendunt; ex Acebed. in l. 3. numero 1. tit. 12. libro 7. recop. Christoph. de Paz de tenita 1. part. cap. trigésimo secundo numero 78. & 79. Aldephons. Narbona in lege 13. glossa 2. numero 1. tit. 12. libro 7. recop. & magis speciatim in statuto Conchensis Collegij loquendo tenet D. Franc. de Amaya libro 2. c. servat. cap. 6. numero 5. plures congerit August. Barbosa dist. 317. per totum pag. 336. At in proposita specie pater maculatus manet ex suo crimine contra fidem. Igitur & eius filij ante secula post delictum nati quorum eque pater ille est.

Octavò, omnia puritatis statuta ita vniuersam ascendenti puram esse requirunt, ut nihil etiam minimum in ea maculatum admittant, quia quicquid maculae sit; totam descendenti maculatam reddit, malum enim ex quocumque defectu bonum ex integra causa, gloss. verbo, vita puritate, in extranag. excrebitis, de Præbendis. Perezus de Lara de annuers. & capellan. secunda parte cap. 4. nu. 73. Valer. quela cons. 90. nu. 43. At tunc inuenimus patrem macula dehonestatum. Ergo dehonestatum dicemus vniuersam eius progeniem, & omnes filios maculatos, quandocumque nati fuerint.

Nondò probatur, quia etsi radix, & profapia puritate & claritate fruatur, post haeretice facinus à patre commissum maculata redditur ad similitudinem pulchrae & inestimabilis purpureae.

cui si postea macula accedat, amplius pulchra, nec pura dici non potest: ita semel stirps corrupta corruptipit omnem paternam lineam, ex l. ult. de statu libert. probat Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 50. numero 52. & cum filij utriusque tam nati ante, quam post delictum patris æque descendant ab stirpe nouiter maculata per paternum crimen, æquè etiam omnes maculatos manere, necesse est.

111 Confirmatur primò, implicatio sequeretur, si ex filiis ab eodem patre & matre procreatis, alij puri essent, quia geniti ante delictum; alij verò maculati, quia nati post commissum à patre crimen, & sic in sanguinis qualitatibus, & naturalibus effectibus, qui idem semper sunt, & esse debent, tempus anterius, & posterius diuersos produceret effectus, & inter eadem discrimen constitueret, causis eisdem manentibus, quod quidem implicat. nec sequi, nec cogitari potest.

112 Confirmatur secundò, nam frater dicitur quasi ferè alter, & vnus, & idem spiritus inter duos diuisus, vt multis probat Andr. Tiraquel de pœni. 1. 2. 2. 2. numero 7. & 8. Iosephus Cumia in ea. s. a. quem, de success. feud. verbo, sextus, numero 8. Aul. Gel. libro 3. noel. astio. cap. 15. Fest. Pompeius libro 6. & velut vna, eademque persona, & eiusdem corporis partes iure fratres considerantur, vt multis probat Valençuela consil. 98. numero 23. & æquè sanguinis qualitates à parentibus accipiunt, quia eorum causa, & parentes iidem sunt, tam ante delictum quam post illud. Igitur implicat discrimen constituere inter qualitates sanguinis duorum fratrum ab eisdem genitorum partibus. Sic inter ea quæ similia sunt, dissimilia iudicia, seu qualitates constituere, cap. 2. de Translat. Prelat. cap. inter ceteras, 4. de rescript. cap. cum secundum Apostolum 16. in princ. de prebend. cap. in causis 19. de re iud. cap. dudum 14. circa fin. de prebend. in 6. l. 1. tit. 3. part. 7. Aug. Barbof. loco 101. n. 2. & seqq. pag. 333.

114 Confirmatur tertio, iura sanguinis æquè fratres à patre accipiunt, quæ in primis expectari debent, non verò accidentia, quæ superueniunt, vt Bartol. in l. cum ferro, §. qui maximos, numero, 11. de public. & vsig. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 11. num. 43. Aym. Crauetta consil. 131. num. 15. & consil. 144. numero 2. Gerard. Maynard. decis. Tulosana 37. num. 2. libro 3. vbi ita ait, *Per imaginem accidentalem natura veritate non obumbratur, sed semper causam naturalem in dubio prevalere debere*, sed in specie de qua agimus, qualitas naturalis est pronitas patris ad delinquendum contra fidem ex suo vitio; delictum verò accidentale fuit, licet ex causa, & pronitate naturali procefferit, sicut & gignere filios ante, vel post delictum. Igitur pronitas illa naturalis inspicienda est, quæ utriusque filii communis, non verò accidentia, quæ exinde proueniunt.

115 Decimo probatur ex particula negatiua, *in manebat*, respicienti vniuersum genus, & singulos ascendentes, quæ adest in omnibus puritatis statutis, quæ omnia ita negat, vt omnes casus, & tempora comprehendat, ex gl. in l. providendum, §. 1. C. de postulando, Cobbarr. 1. 1. varia, cap. 13. nu. 7. Orlau. Vulpell. de preposit. ad verb. in dist. nunquam, nu. 3. August. Barbof. Axiom. 158. nu. 3. pag. 102. & dist. 229. numero 1. pag. 184. & melius dist. 171. num. 1. & seqq. pag. 161. Tib. Decian. 1. 37. num. 6. tom. 2. Crauetta consil. 194. nu. 6. Zephalo. consil. 171. numero 15. Igitur mnet

comprehensi in statutis puritatis omnes ascendentes, & omnia tempora ortæ maculæ vel sit ante, seu post natiuitatem filiorum.

Vndecimo probatur, nam Christianus ad ritus Iudæorum, seu Maurorum transiens maxima suspitione infectæ descendentiæ laborat, etiam si bona progenies appareat, nemo ad Iudæos seu Mauros transeat, qui à Iudæis, seu Mauris non descendat, vt restantur Simanc. de Cathol. instr. tit. 35. nu. 15. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. num. 26. At hæc suspicio omnes æquè filios tangit. Igitur omnes æquè filij suspecti, & comprehensi manebunt.

116 Ex quibus, & aliis hanc nostram opinionem, quoad pœnas d. cap. statutum, 15. de heret. in 6. defendunt & probant Peña dicens, nunquam suis rationibus perpenfis de ea dubitasse, nec ab ea esse recedendum in iudicando & consulendo, in direct. 3. part. comm. 163. vers. Omnis tamen rationibus, vsque ad vers. Ob has rationes. Roxas sing. 68. numero 3. & 2. part. de heret. numero 356. Claud. A quenf. in l. si quis id quod, numero 14. de iuris. d. om. iud. Villadiego de heret. quest. 23. numero 5. Pal. Rub. de iure Regni Navarra in 3. part. §. 8. obiect. 5. Iac. Menoch. lib. 5. præsumpt. 33. à numero 17. & consil. 1137. numero 2. vol. 12. Did. Perez in l. 3. verbo, des pues que hizo la traicion, tit. 9. lib. 4. ord. in. Matth. de Affl. qui de magis communi testatur in consil. Regni Sicilia Rub. 9. numero 39. Cobbarr. lib. 2. var. 1. 8. num. 1. vers. Ego opinor. & num. 4. & 5. Ojeda de incompatibilit. beneficio. 1. part. cap. pen. nu. 9. Quemada de bonis confiscatis quest. 24. vbi testatur de obseruata praxi Aug. de maleficiis, verbo, & y 11 ad 20. la tua patria, num. 13. Gig. de crimine lese maiest. tit. de pœnis quas filij incurunt, quest. 5. numero 1. Menchaca de success. creat. lib. 2. §. 12. Anton. Gom. 3. tom. var. cap. 2. numero 16. vers. sed his non obstantibus Alphons. à Castro libro 1. de lege pœnalis cap. 7. vers. & primò infero, Barbofa in l. 4. part. numero 85. soluto matrim. Auendaño in l. 4. tauri gloss. 7. numero 10. Repert. inquisit. verb. Folly vers. Sed quare an pœna, pag. 36. Acebedo in l. 3. num. 23. tit. 4. libro 5. & communem, & verissimam vocat in l. 1. nu. 220. tit. 3. & in l. 2. nu. 25. & à num. 41. vers. Immo siue filius, cum seqq. vsque ad 46. tit. 18. lib. 8. re. cap. Tiber. Decian. lib. 7. crim. quest. 41. nu. 8. 10. Gutier. can. lib. 2. cap. vlt. à nu. 37. Cenedo in quest. canon. quest. 16. nu. 14. Grassis lib. 2. cap. 11. nu. 22. Cardofo in praxi verb. Filius, à num. 20. Ignac. del Villar in loco inferius referendo. Leonard. Duard. super Bullam Cæne Domini lib. 2. can. 1. quest. 27. à nu. 24. plures quos congerunt P. Th. Sancius in decalog. d. cap. 27. nu. 9. vers. & idè loquentes, vsque in fin. & Piosp. Farinac. d. quest. 191. num. 40. & nouissimè post omnes Perezus de Lara in compend. vita hom. cap. 1. à num. 35. vsque ad fin. Azor. instr. moral. lib. 8. cap. 13. in 8. heret. pœna, vers. si quis an comprehendat, & 10. 2. lib. 6. ca. 4. quest. 3. Tolet. instr. El sacerdot. lib. 1. cap. 69. num. 4. vers. Orlauo. Doctissimus Suarez de fide disp. 41. sect. 3. num. 2. Castro Palao nouissimè in opuscul. moral. lib. de pœnis impostis hæres. suspect. vlt. 4. disp. 7. par. 1. 2. ex numero 14. vbi in numer. 16. cum hac concludit probabiliorem vocando, & conuenit Filiucius quest. moral. tract. 22. num. 223. & 224. Ricciol. de iure person. extra grem. eccl. exil. l. 5. cap. 30. n. 27. in fin. & num. 28. Patlad. 3. quotiã. differ. 108. num. 25. Torrelanca de magia lib. 3. cap. 12. num. 45. quamvis postea de iure spiritali lib. 3. cap. 19. numer. 46. contrariam sequi videatur, pro qua minus rectè adducit Couarr. Menoch. Gutierrez. locis citatis, & Ni-

Nicol. Garcian. 11. de benef. 10. ex nu. 75. quos credo nec legisse, nec vidisse, cum apertè hanc nostram patrocinetur opinionem, & Nicol. Garcia ibi, num. 79. referat ad litteram optimam Rotæ decisionem Conchenf. Veneris, 6. Martij, 1598. Vbi optimis rationibus hanc nostram opinionem Rota fuit sequuta, ac sequitur ipse Garcia. Petr. Surd. de alim. quest. 31. num. 4. & consil. 386. num. 7. & Roland. consil. 74. numero 3. vol. 3. Boëtius d. c. 15. & apud Dianam 4. numero 3. tit. 2. lib. 5. Decretal. 10. 1. & apud Dianam 4. part. tract. 8. res. 74. Quare filios ante delictum patris natos irregulares existere, sicut nati post crimen, tenet & rectè defendunt Filiuc. tract. 20. cap. 9. gressio. 3. numero 218. P. Suarez de confuris dist. 43. sect. 3. numero 2. Cobbarr. & alij ex citatis. Et quod hæc opinio de iure communi sit verior, licet non ita de iure regio fallus fuit. Pelaez, 2. part. de maiorat. quest. 4. illat. 2. sub numero 23 & pluries in Rota iudicatum fuit pro hac opinione, vt patet ex decis. 38. numero 6. part. 3. libro 3. nouissimarum inter Fabij auditoris d. c. 15. vbi testatur de magis communi, & constat ex aliis pluribus relatis supra in 6. ratione numero 107. Et licet D. Franc. de Amaya in suis obseruat. libro 2. cap. 6. numero 52. in contrarium propendere videatur, tamen constituit hanc praxi seruandam in suo Conchenf. Collegio, quia in eius constitutionibus repelluntur omnes, quorum parentes, aut maiores descendunt, siue laborant aliqua infamia, siue nota ex genere Iudæorum, Maurorum siue hæreticorum, quod & nos in cæteris Communitatibus, & Tribunalibus pro vero, certo, & seruando supponimus, & asserimus, inter quæ nulla potest iuridica disparitatis ratio assignari quoad hoc.

119 Licet attento iure Hispano in crimine lese maiestatis humanae contrarium sententiam vtiore iudico, quia iuribus apertis nititur cum Gratiano reg. 55. nu. 25. Anton. Gomez Cobbarr. Acebedo, & Gutier. Castro Palao num. 16. locis citatis. At hoc ad nostram speciem adaptari non valet, vt quia leges regie, & ciuiles in merè spiritualibus, vt hæretis crimen est. locum habere non valent, sed tantum ius Pontificium, ex Gregor. in l. 7. gloss. Catholicos, tit. 7. part. 7. Bern. Diaz reg. 163. limit. 3. Roxas de success. icap. 7. num. 22. Carrera de heret. numero 25. fol. 276. Ignac. del Villar in d. res. 12. nu. 30. Tum etiam, quia lese maiestatis diuinæ grauius est, quam humanæ, & non valet argumentum de vno ad aliud, nisi quatenus iure admittitur de minori ad maius, non verò e contra, vt ex Gig. & Rolando probat Farinac. de crim. lese maiest. quest. 111. numero 7. & ex Menoch. Fulvio Paciano, & Rolando à Valle, contra Thom. Sancium probat August. Barbofa de locis comm. argum. loco, 30. pag. mibi, 315. cum relatis supra numero 38. atque ita non valet argumentum in hac specie ita formatum, in crimine lese maiestatis humanæ non patiuntur pœnas filij ante delictum patris nati; igitur nec dum læditur maiestas diuina, valeret tamen e contra ita, Filij ante delictum patris nati patiuntur pœnas in crimine lese maiestatis humanæ: igitur & in crimine lese maiestatis diuinæ, quia minueret delictum hæresis nec eius pœnas propter leges, quæ loquuntur in crimine lese maiestatis humanæ non est licitum, addere tamen licet, quod & voluit ostendere Cobbarr. in d. cap. 8. num. 5. vers. secundo, in fine, ibi, *Nihilominus non sequitur necessariò idem esse in cri-*

mine hæresis, & crimine maiestatis diuinæ, quod multo grauius censetur, conuenit Gutier. citato loco sub n. 45. ad 3. & apertè probatur in e. vergentis, 10. circa medium, extra de hereticis.

At nostram hanc sententiam in specie puritatis de qua loquimur pro viribus defendit Ignac. del Villar in d. suo res. 12. n. 31. vbi hæc verba. Quid enim boni sperare debemus (vt ei faueatur) ab eo, & eius generatione, quæ à Christo suo nigra extitit, vti quæ ille in mundum venerit? An amor, quo filij erga patres afficiuntur, & ex quo paternos mores imitari ferè semper procurant, mutabitur ex eo dūtaxat, quod geniti, aut mati fuerit ante hæresis crimen à parentibus commissū? Nullus profectò sanguis (si cū iudicio aduertat) hoc affirmare audebit quandoquidè amor hic, nec variari, nec minui, nec distingui in filiis aliquo modo possit ex eo solo, quæ ante vel post delictum nati fuerint, nam vt comque nati sunt, tandem filij hæreticorū sunt, indèque suspecti quidem habentur, non solum circa ea, quæ ad religionem attinet Christianam, sed etiã circa cætera omnes quæ Christianis veteranis, ac mūdo sanguine natis officere, vt nos experiētia, docet Hæc Ignatij verba referre libuit, quia auctoris vnici sūt, qui in terminis nostris circa puritatem loquitur, Quæuis in idè consentire videantur Villadiego de heret. d. g. 23. Couarr. li. 2. var. d. cap. 8. n. 4. in fi. 10. à Roxas sing. 66. Peña in direct. 3. part. comm. 163. vers. sob hæc rationes D. Franc. Amaya lib. 2. obseruat. cap. 6. n. 32. & expressiūs Claudius de Scifell. in l. ad quod, de iuris. d. om. iud. Ricciol. de neophytis cap. 7. nu. 28. vbi ait, ita à Rota fuisse iudicatum, nempe in dec. 104. li. 2. n. 4. part. 3. diuers.

Nec tunc obstat in contrarium adducta: Non primum cui satis responsum, atque satisfactum manet supra in 1. & 2. ratione pro hac sententia à n. 7. cum seqq. & n. 85. cum seqq.

Nec secundum, quia ex supra dictis rationibus maximè adductis ad fundamentum pro hac affirmatiua, & veriori sententia, ex nu. 69. defendimus, & probamus, quod propriè in decisione d. cap. statutum 15. de heret. in 6. comprehenduntur omnes filij tam nati ante, quam post patris hæresim, non tam extensionis ratione, qua opus non est, quam comprehensionis in iplamer decisione, & eius ratione, vt ex dictis apertè patet, & ex Gutier. li. 2. canon. c. 30. n. 45. vers. Ad secundum.

Non tertium, quia etsi radix ascendentiæ pura, nobilis, & valde sit pulchra, tamen per culpā hæresis postea ab aliquo ex ea genito commissam ei, fuisse filii macula contrahitur, qua eorum respectu radix illa, aliàs pura, maculata redditur, quia ea, quæ per feminalem rationem procedunt, vt est puritas, & qualitates sanguinis tēdiu durat in sua specie, quamdiu semen reperitur in sua essentia, vt notabiliter dixit Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 6. n. 185. Andr. Tiraq. de primog. quest. 14. nu. 84. Etsi igitur radix cuiusque rei in primis sit inspicienda, vt ante semel probaui, tamen quia in puritatis causis non solum radix, & origo generis, sed etiam vniuersi, & singuli ex eo puri esse debent, ex nostris statutis, non sufficit puritas originis, si postea in indiuiduis deficiat, tūc deficiens in vno coinquinet omnes, qui ab eo proueniunt, arg. text. in l. vna matre, 3. C. de bon. matern. l. si. C. de verb. sign. cap. 1. §. hoc autè, de his, que in feudum dari possunt, cum similibus philip. Decius consil. 424. n. 20. Mantica de rac. & amb. l. 23. tit. 17. n. 10. Quartum similiter nihil obstat, quia soluitur

eadem ratione sicut precedens, etsi non implicet, originem puram esse & postea aliquem ex ea contra fidem delinquere, intelligendum tamen est respectu eorum quos non tangit macula de novo contracta, non vero respectu descendendum ab ipso maculato, quibus non prodest puritas antiqua, & nocet macula recens, ex dictis.

125 Quintum ex auctoritatibus Diui Augustini, nec septimum de iure Pontificio, quod etiam constat ex eiusdem Augustini decretis, etsi difficillima, nihil obstant, quia præter solutiones traditas à Cobbar. lib. 2. var. cap. 8. num. 6. à Io. Gutierrez. d. lib. 2. can. cap. 30. num. 4. Castro Palao in epist. moral. de pœnis in pœnit. hœresis suspecta. d. 4. disp. 7. punct. 2. num. 1. ad 4. ut in omnibus D. Augustinus loquatur de pœnis spiritualibus, non vero de temporalibus, de quibus loquimur, quod patet ex d. cap. non imputari ubi spiritus mali pœnia, & ex d. cap. si habes, 2. 4. quest. 3. quod de Anathema loquitur, nec enim potuit Diuinus Doctor de coporalibus pœnis ambigere, nec loqui, cum tunc nullæ essent impositæ filiis hæreticorum, & puniebantur enim si ijs medicinaliter, vt ex pœna dolore correpti salutem animæ consequantur, & suo exemplo alios à peccando cohibeant, & deterreat, & vt sub mali umbra veram accipiant bonum, conducunt tradita ab Abb. in cap. quæsiuit, num. 9. de hœ. qua sunt à maiori parte cap. Card. deo, ver. b. filius, numero 22. Nicol. de Lira in cap. 24. Deuteron. super verba. Non occidetur pater pro filiis, nec filij pro patribus. Tunc quidem in D. Augustini temporibus nec filij post hæresim parentum nati puniebantur, nec infamia afficiebantur, vt patet ex text. in cap. placuit, 3. 1. quæst. 4. vbi infantes hæreticorum filij, qui necessarii post hæresim parentum nati fuere, promouentur sacri altaris ministerijs, loquitur quidem Augustinus secundum ius diuinum, & sacra Scripturam, qua filij ex aliquibus parentum criminibus puniebantur ob sui ipsorum medicinam & aliorum exemplum, & oportebat, quod punitio nota esset, vt homines à similibus cohiberentur peccatis, quod melius consequebantur ex punitio- ne filiorum natorum post delictum commissum, cui proximiores erant, & illud velut sequebantur, seu sociabant, & ita melius grauitatem paterni delicti eorum pœna demonstrabat, quam si alij nati ante crimen punirentur, qui magis à delicto distabant, & alieni erant. Apparet saltem, & quia verè, & propriè vtrique innocentes sunt paterni criminis, nec maior culpa inter eos alicui tribui potest, punitio verò filiorum post delictum natorum demonstrabat magis clarè, & specialiter fieri propter parentum scelera, non verò ex alia causa, de iure verò positio ad filios puniendos ex patrum delicto, simul cum dictis rationibus concurrunt & aliæ non minus fortes, quæ omnes filios comprehendunt, tam ante natos, quam postea, quia in omnibus adest æquè suspicio sequendi vestigia parentis & in vtrique pater ob suum delictum punitur. Tunc quidem nouum est, iure positio aliqua statui præter ius diuinum, secundum temporis angustiam, & necessitatem, vt bene probat Io. Gutierrez. de iuramento confirm. 1. part. cap. 1. nu. 73. Tunc in similibus punitioibus filiorum pro parentum peccatis non potest humana lex ius diuinum imitari, cum maximè pendeant ab occulto Dei iudicio, vt ex pluribus docet Io. Gutierrez. in d. cap. 30. nu. 22. Qui similes imponit pœnas alijs ad punitio-

nem, alijs ad medicinam, vt ex D. Thom. 2. part. quæst. 87. art. 8. vbi Valquez ibi in commentarijs art. disp. 135. Valencia 2. part. disp. 6. quæst. 17. punct. 2. vers. Priori modo. Martin. Becan. vult. 2. cap. 8. quæst. 3. & post eos Mart. Bonacin 2. tom. de peccat. disp. 2. quæst. 7. de effectibus peccati, punct. 3. n. 5. vers. Dixi pœna propriè, & vers. Respondeo secundum, quos fines simul imitari homines perdifficile est. Nec vnquam legitimus, iure diuino filios puniri ex timore imitationis morum parentum, sicut positio iure consideratur. Vnde cum ex tot capit. finis legis diuine in puniendis parentibus filiorum punitio differat à fine iuris positui nouorum Canonum, non mirum quod differant in modo, & circumstantijs ipsius punitiois & quod non bene sequatur argumentum de vno ad alterum, pro vt vidimus.

Præterea ego contendo quod nulla est differentia inter ius diuinum, & positio iure circa impositionem pœnarum: nam sicut iure diuino est generaliter constitutum, quod nemo puniatur ob aliquem delictum, vt patet ex Deut. 24. 16. ibi. Non occidetur pater pro filiis, nec filij pro patribus. & Ezechielis 18. 20. Anima qua peccauerit ipsa morietur, & ad Galatas, 6. 5. vniquisque onus suum portabit, tamen contrarium in aliquibus seruatim vidimus, nam aliquando filij nati post delictum puniti fuerunt ob suorum parentum peccata, vt de filio Davidis ex adulterio concepto legitur, 1. Regum, 12. num. 14. & 15. & ex maledictione Elisei lepra transmittitur ad posteros ex delicto Gezi, vt 4. Reg. 5. num. 37. Aliquando verò punitis vidimus filios ante patris delictum natos, vt Primogenitus Pharaonis, & Aegyptiorum, cum captiuis & carceratis, & animalibus, vt Exod. 12. 21. & referunt in cap. Ecclesia, 1. quæst. 4. & Roboam filius Salomonis, (qui vndecimo ætatis anno eum genuerat, secundum Hieron. ad Vitalem Epist. 32. Ludou. Soto Mayor. Cantie. 63. vers. Sexaginta sunt Regina. fol. mibi, 1097. pag. 2. lit. B. Lara in compend. cap. 20. numero 92.) indignus fuit factus imperio propter suum parentis idololatriam post eum natum commissum, vt Reg. 3. cap. 11. vers. 12. cum seqq. & cap. 12. vers. 19. & seqq. Aliquando etiam tam nati ante, quam post delictum puniti fuerunt, vt in diluuiio Genes. 7. & in Sodomitis Genes. 19. 25. & in filiis Datam, & Abirom. Num. 16. numero 27. & 28. Alias etiam parentes pro filiorum peccatis fuerunt consumpti, vt de Eli Sacerdote legitur, 1. Regum, 24. & 3. Et denique extranei etiam propter alterius delictum fuerunt puniti, vt propter Davidis peccatum multi ex suo Regno perierunt, 2. Reg. 24. numero 1. & 15. & etiam referunt in d. cap. Ecclesia, 1. quæst. 4. & ob Pharaonis peccatum primogeniti Aegyptiorum captiui & carcerati percussis fuerunt, vt iam dixi ex cap. 12. Exodi numero 21. & ob peccatum Ioram non solum eius filij sed etiam vxores, & populus, vt Paralipom. 2. cap. 21. 14. & 17. de quibus agunt D. Thomas, Valencia, Valquez, Becanus, & Bonacina in locis superius relatis, & referuntur in d. cap. Ecclesia, 11. §. item peccato cum seqq. 1. quæst. 4. & hæc ita, quia non omnia vna regula sunt metiendæ, nec eadem lege iudicanda, sed quilibet casus pro sua natura, qualitatibus, & circumstantijs dimetiendus erit, vt in l. Ant facta, 16. §. 1. cum seqq. de pœnis, & communiter omnes. Ita etiam seruatur omnino in iure nostro Pontificio, & civili, quo etiam constitutum generaliter est, vt filij pro parentibus non puniantur, si pœna 20. §. 1. crimen. 26. de pœnis, l.

126
127
128
129
130
131
132

sancimus 22. C. eod. ca. 1. cum seqq. 1. quæst. 4. Nec aliquis alieni criminis successor constituitur, vt dixit Calistratus in d. l. crimen. 26. de pœnis, exornant Cobbar. lib. 2. var. cap. 8. num. 7. Salas de legib. disp. 5. sect. 12. & communiter omnes; tamen hoc similiter fallit in aliquibus delictis specialibus ob suam enormitatem, & odium, vt est in crimine læsæ maiestatis diuinæ & constat ex d. l. quisquis, §. §. filij verò, C. ad leg. Iul. maiest. cap. si quis itaque, 22. §. filij, 6. quæst. 1. cap. statutum, 15. de hæresi in 6. cum alijs adductis supra n. 35. ita vt non sit contra ius diuinum, nec contra iura in argumento allegata, quod filij nati ante crimen patris aliquibus puniantur pœnis, quod fieri ex iuris causis potest, absque vlla iniuria, nec rationis repugnantia, vt factum asserimus in specie qua agimus.

136 Magis enim obstare videtur contra nostram resolutionem, & aliquas rationes superius propositas, ratio de qua idem D. Augustinus in d. quæst. 42. in Deut. vbi ita dixit. Non enim trahit aliquid ex patre, qui iam natus erat, quando pater eius peccauit, qua significare videtur, quod filij nati ante patris delictum nihil ab eo trahunt, quod causa esse punitiois possit, cum pluries supra à me assertum sit, quod in filiis ante natis manet saltem, aut timor est, quod maneat, praua pronitas, & naturalis inclinatio patris ad similia patranda delicta. Quia intelligendus est D. Augustinus, vt loquatur de nudo actu illo peccandi, ex quo filios ante natos parum, aut nihil attingere potest, quod valeat esse causa punitiois, sicut filios postea natos, quos saltem attingit macula contracta à patente ex ipso delicto, & ex quo in peccatore manet prauus habitus, qui vocatur macula ab effectu peccati, secundum D. Thom. 1. 2. quæst. 86. articulo 1. ad 2. Soto in 4. distict. 5. quæstione 1. art. 2. Valquez 3. par. disp. 139. cap. 5. Valencia 2. tom. secundum dispensatione sexta quæstione decima sexta puncto primo. Azor. in sum. moral. prima parte libro quarto capite octauo quæstio, 8. & 9. Sayr. Clauis Reg. libro secundo cap. 13. n. 4. postquam contractam filij postea geniti, necesse est, quod magis maculati existant, quam antea nati. Nec enim potuit D. Augustinus loqui de cæteris qualitatibus naturalibus in parentibus ab instanti suæ conceptionis existentibus, quæ transferri ad filios, nulli dubium est, quarum respectu omnes filij æquales sunt quandocumque nati de quibus nos loquimur, non verò de macula ex actu peccandi genita, de qua Augustinus loqui, intelligendus est. quam differentiam ex philosophicis, & naturalibus rationibus probatam relinquimus.

138 Nec sextum ex iuribus civilibus quicquam facit, quæ loquuntur in diuersis speciebus, & delictis, quæ ad dubium nostrum trahi non possunt, nam d. l. ex facto 17. §. ex facto 5. Ad S. C. Treb. loquimur in filiis à deportato susceptis, qui cum pro mortuo habeatur, l. 1. §. si deportatus, de ben. lib. Ant. Fab. in iuris prud. 11. princ. 3. & 11. 16. princ. 1. illat. 13. D. Io. Chumacero in selectis disp. 10. numero 3. & mortuus habere filios non valeat, vt fictio veritatem sequatur, non habentur pro filiis suscepti post deportationem, nec adimplent conditionem, procreati verò ante veluti veri filij conditionem, propriè adimplent. Tunc cætera vero iura in argumento adducta loquuntur de dignitatibus quæ sitis filiis natis, quæ stabilitatem habent, nec pendet à futuro euentu, quia si superueniat casus, qui postea eis impedimento esse, vt de nouo non acquirantur, perfectè tamen

acquistos nec tollit, nec euertit, text. in l. patres fuerit 8. de his qui sunt sui, l. creatione, 16. §. fin. de iur. nupt. l. fin. in princip. vnde liberi, l. qui testamento, 20. §. nec furiosus, 4. de testam. l. si Gaudentius, 6. C. de con. ex ab. emp. Franc. Conan. libro quarto comm. cap. 9. numero nouo Gom. var. 2. cap. 10. nu. 21. Cujat. tract. 6. ad African. in l. fundus, 32. de seruit. vltic. Donel. in l. pluribus, 140. §. si placeat, de verbor. Pet. Gregor. lib. 4. synagm. cap. 1. num. 7. Nos vero non tantum loquimur de tollendis qualitatibus sanguinis iam possessis, nec de puritate præterita tollenda propter delictum patris superueniens, sed de noua qualitate acquirenda ex nouo patris delicto, quod maculam in omnibus filiis gignit, etiam si ante delictum fuerint nati, & puritate fruuntur, ex qua noua macula, & praua parentis inclinatione, & pronitate ad peccandum contra fidem, quam delictum commissum veluti digito signauit, mediante statutorum dispositione excluduntur ab omnibus officijs, & dignitatibus puritatem maiorum requirentibus. Idem enim est, quoad pœnas d. cap. statutum, 15. ex quibus nihil mutatur ex precedentibus sanguinis qualitatibus, sed mediante infamia tolluntur effectus puritatis & nobilitatis, & inhabilitas ad omnia officia publica obtinenda de nouo introducitur, vt probauit supra præmissis, 3. n. 48.

Est & in alio differentia inter nostrum casum, & prædictorum iniuriam decisionem, in quorum nullo agitur de puniendis filiis ex delicto suorum parentum, nec de affligendis parentibus in filiis suis ob maiorem sui delicti punitioem, sicut in specie nostra agitur, sed tantum de duobus dubium vertitur. Primo de amittenda dignitate iam filiis natis acquisita propter sequens delictum patris, quod esse non potest, quia perfectum statum filij habent, nec pendet à futuro euentu, Cobbar. lib. 2. var. c. 8. sub. n. 5. vers. Hanc præfello opinionem, faciunt tradita supra præmissis, 3. num. 47. sicut filij hæreticorum non amittunt beneficium iam acquisitum, quamuis non valeant de nouo illud acquirere, Simanch. de Cathol. inst. tit. 19. n. 2. Peña in direct. 3. p. comm. 163. vers. Ego vero quamuis, P. Thom. Sancius in decalog. lib. 2. cap. 28. num. 28. Farinac. de hæresi, 9. 191. §. 2. d. n. 44. v. que ad 5. 2. & in fragment. lit. C. n. 345. & seq. Lara in compend. c. 1. n. 61. & Ricciol. de iure person. extra grem. eccl. exist. lib. 5. c. 29. n. 4. Barbol. de offic. Episc. 3. p. alleg. 57. n. 229. P. Barbosa in l. Prator. 12. §. fin. nu. 185. de iudic. Couarr. 2. var. c. 8. n. 4. Suar. de fide disp. 24. sect. 3. n. 5. Hojeda de incompatib. c. 13. n. 100. Clar. 5. §. hæresis n. 6. Aceb. in l. 1. n. 204. tit. 3. lib. 8. recop. Diana 492. vrigesima octaua, resolutione septuagesima sexta & licet ordines accipere prohibeantur, ab usu tamen iam susceptorum non priuantur, ex Simanc. numero decimo quarto, P. Thom. Sancio, ex numero septima cum seqq. Firin. ampliat. 110. locis citatis, refert Fr. Ant. à Soulla in Aphorismo Inquisit. libro 3. capite. 22. num. 4. nec quidem possunt filij damnatum pati ex superuenienti patris facto, cuius proprium non est tollere ius quæsitum, nec lex est, quæ tale discernat in specie dictorum iniuriam, & sic jus filiorum intactum debet manere. Tunc secundo de acquirenda dignitate à filiis postea genitis de persona patris postquam ipse pater peccauit, & amisit ius nobilitandi filios, qui iuvari se intendunt ex persona sui patris in tempore quo propter delictum iam commissum ipse ius nobilitandi filios amisit habebat, & sic filij à patre nobilitatem consequi non possunt, quæ ipse pater non habebat, cum facilius amittatur ius quærendum,

134
135
136
137
138
139
140

quàm iam quæsitum, vt probat text. in l. si sponsus, §. si maritus, 13. de donat. inter l. quod auzem, 6. in prin. ep. Qua in fraud. cred. l. 1. §. confessor, 23. de Collat. bon. l. iherimus, 3. l. filius pascendo, 23. Cod. de patris, l. fin. de adqui. poss. cap. quemadmodum, 25. de iur. iur. cum adductis à Valençuela conf. 73. n. 59. & conf. 88. num. 11. & 12. In nostra verò specie cum ex expressis iuribus filij in aliquibus propter delictum patris puniantur pœnis, præcipue infamia, & inhabilitate ad obtinenda officia, & publicos honores, aliud dicendum est, cum etsi ex cæteris maioribus puritatem & nobilitatem habeant, & sint habiles ad prædicta officia & honores, tamen ex nouo patris delicto, & simul ex nouorum canonum constitutione obstaculum & impedimentum eis nascitur, vt similia officia & honores non valeant obtinere, vt dixi in præmissis 3. numero 46. quod cum in omnibus generaliter filijs sic constitutum, omnes comprehendendi necesse est, tam natos ante, quàm post delictum patris ex redditis rationibus.

143 Nec octauum de iure regio quicquam facit, cum leges in eo adductæ loquantur in crimine læsæ maiestatis humanæ, & in eo specialiter disponant, trahi non possunt ad delictum hæresis, quia maius illo est, nec valet argumentum de vno ad aliud hoc modo sumptum, vt superius numer. 38. & 121. probaui, & obseruant Cobbart. & Io. Gutierrez, locis citatis, & Ignac. del Villar. de resp. 12. sub nu. 30. & hac de causa nostra hæc opinio vocatur veterior de iure communi, non verò de iure regio quoad delictum læsæ maiestatis humanæ ab Ant. Gom. lib. 3. var. e. 2. n. 16. in fin. & ab aliis adductis à Pelaez de maiorat. 2. parte 9. 4. illat. 2. num. 13. circa medium, & à nobis supra n. 119. & seq.

144 Denique nonum & vltimum nihil facit, nam iura in eo adducta loquuntur de iure antiquo, quod erat constitutum filios orthodoxos parentibus hæreticis necessariò succedere, & etiam patet ex l. 1. Anichæos 4. §. sed nec filius, 6. C. de hæret. l. 7. n. 7. p. 6. l. 2. versic. Orosi, l. 3. tit. 26. p. 7. quod postea per nouiores canones innouatum est, & omnes filij arcentur ab hæreditate parentum hæreticorum, vt patet ex c. vergenti, 10. de hæret. & in c. filij, 3. & c. quicumque 2. §. hæretici, eod. tit. in 6. quod seruandum omnino est, vt animaduertit Gregor. in glof. 2. d. l. 7. & in glof. 12. d. l. 2. par. Peña in dir. ec. 2. p. comm. 9. l. 1. D. Tib. Dec. tract. crim. lib. 5. capite 45. n. 2. 3. & 6. Menoch. de arbit. sent. 6. casu 546. n. 11. P. Th. Sancius in decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 27. à numero 6. vsque ad 13. & cap. 16. n. 16. & 27. Fatim. de hæres. q. 191. §. 1. n. 1. 2. 4. & 20. Castro Palao in opus. moral. tract. 4. de penis impostis. hæres. susp. disp. 7. punct. 3. n. 1. & 2. & tenent communiter omnes, & praxis indubitatè obseruat, & res omni dubio caret.

Ex quibus maximè ex dictis supra ex numero centesimo trigésimo nono & centesimo quadragésimo primo primò inferitur, quòd si filij antequam patet delictum hæresis patrauit, habeant honorem, seu dignitatem acquisitam in communitate, quæ rigidum habet puritatis statutum, ea spoliati non debent, tum quia perfectam possessionem habent, quæ non pendet à futuro euentu, vt probaui in rellatis locis. Tum etiam quia puritatis statuta non priuant ab honore iam possessio, sed tantum prohibent non quæsitum acquirere, vt ex eis patet, & ad aliud probat ex text. in capis quicumque, secundo §. hæresici, de hæret. in 6. Peña in dir. ec. l. 1. sine san. tom. 1. 163. versic. Cursum tenent, pagina nu. 167.

& facit text. in l. filiam 9. de senat. Mantic. de tacit. & ambig. 1. tom. lib. 12. capite 21. num. 20.

Secundò inferitur, quòd si origo & radix pura & pulchra sit, & aliquis ex ea in fide postea deliquerit, omnes, qui ab eo non descendunt puritate fruuntur, & sunt habiles ad obtinendos honores, probat Fr. Emman. Roderic. tom. 1. reg. q. 14. ar. 6. secus verò descendentes illius, quandocumque fuerint nati, quia paterna macula obæcari inhabiles manent ad munerata puritatis subeunda. Immo maior ex ratione hoc procedit in huiusmodi filijs, quàm in descendentes conuerforum, quorum quàm in descendentes in fide segregati fuerunt, qui licet velut cæci male agerent, tamen nullum aduersus fidem delictum patrauerunt, sed potius, qui postea conuersi fuerunt virtutis signa præbuerunt, ex quo sunt laudandi ex dictis supra questione 3. §. 3. numero 62. & ab Angul. Barbosa de officio Episc. in p. titulo 2. glof. 17. numero 12. Alter verò qui ex fidei Catholicæ tranquillitate ad prauam obseruationem sponte se transiit, turpiter nimis fuit grassatus, velut è luce conspicua ad tenebras transiens, & ambulans. Sicut igitur culpabilior erit, qui ex tuto & plano loco libenter, atque scienter in præcipitium tenderet, quàm qui coactus seu incusus simile pateretur periculum, ita culpabilior erit, qui ex fidei Catholicæ securo portu ad contrariam legem semet libenter contulerit, quàm is, qui parentum & consanguineorum delictu, & exemplo à sua natiuitate in similem dirigeretur cæcitatem, arg. 11. in l. si fidei iussor. 7. §. si necessaria, 1. Qui satisd. cog. & quæ adducit Mantic. de tac. & amb. lib. 6. n. 20. n. 25. & sic maiori ex ratione descendentes illius similem infamiam, & inhabilitatem patientur, quam alterius, aliàs quidem melioris essent conditionis descendentes turpissimi Apostatæ, quàm conuersi, qui virtutis actum exercuit, vt etiam dicam infra q. 9. §. 2. n. 30. & 31.

Tertiò inferitur, quòd non tantum filij ante patris crimen nati, sed etiam eius descendentes excludi debent ab obtinendis dignitatibus, & officiis puritatem sanguinis requirentibus, quia ab stirpe iam maculata descendunt, quæ semper cum sua transit macula ad omnes, vt ex assignatis satis constat rationibus, & ex latè congestis à Pelaez de maiorat. 2. parte 9. 6. à n. 220. cum plurib. seqq. ad quem breuitatis causa me pro nunc remitto, quis plura cumulat ad propositum.

Quartò inferitur, quòd tres actus positui, qui ius reale, & indelebile vniuerso generi tribuunt circa suam puritatem, & nobilitatem ex nostra Pragmatica, vt infra, 2. part. q. 4. §. 2. dicam, respectu tamen filiorum, & descendentium illius, qui postea in hæresis delinquit, vim suam amittunt, nec eis villo pacto proderunt deinceps, cum tantum qualificent genus, pro vt eo in tempore existeret, nõ vero comprehendunt similes insolitos casus, nec nouas ex postfacto acquisitas qualitates; similiter atque non comprehendunt maculã ex nouo sanguine contractam ex sequenti matrimonio: quia similes causæ non fuerunt deductæ in illis tribus actibus posituis, arg. l. fin. C. de liber. caus. l. fin. C. de fideicom. lib. 1. vbi Bal. c. adductis à Zephalo conf. 176. n. 14. Cavalcan. dec. 23. n. 11. & res iudicata amittere vim solet ex supervenienti causa, secundum text. in l. si mater 11. §. eandem, & in l. si qui hæres. 25. in prin. de except. rei iud. & in l. si iullo 2. vbi Bald. notat, de condic. sine san. l. 1. 3. C. ad exhib. l. 23. r. 2. par. 3. And. Tiraq. lib. 1. re. tract.

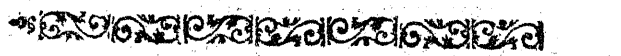
tract. §. 8. glof. 7. nu. 4. pag. 446. Miranta in speculo 2. part. verb. exped. ita, num. 148. Mellia in l. Toleri vlt. part. conclus. num. 24. maximè in his, quæ tempore mutantur, secundum text. in l. ab arbitrio, 9. qui satisd. cog. & in l. si rem meam, 17. cum l. seq. de except. rei iudic. Sarmiento lib. 2. sellect. cap. 12. num. 3. & vtrumque amplectitur Pelaez de maiorat. 4. part. q. 1. l. 1. n. 7. 4. & seq. Pro quo est Epistola generalis ad omnes Inquisitiones lata Martii 27. Octobris anni 1628. vbi hæc verba. pero porque puede suceder que sin embargo de los tres actos positivos padef. an los pretendientes alguna infamia, o insuria personal que les inhabilita, para este efecto solament se les haran informaciones en el lugar de sus naturales cas.

152 Quintò inferitur, non bene procedere, saltem quoad nostrum institutum præsumptionem illam, quam summè notandam commendat Pelaez de maiorat. 2. part. q. 4. illat. 2. nu. 26. & clariùs in 3. part. in initio sub nu. 19. vs. & hæc deseruiunt, nempe quod si filius hæretici post patris mortem frueretur nobilitate, præsumitur natum fuisse ante patris hæresim, & quod hac ratione eam obtineat, cum aliter non iure eam possideret, quia cum ex nostra opinione equales sint filij tam ante nati, quam post patris delictum, nulla est causa, qua procedat similis præsumptio, licet ex alia causa possit esse vera opinio, quam ibi defendit Pelaez de Meres, videlicet quia hæreticus ille reconciliatus fuit, non verò vltimo supplicio damnatus, nec in hæresi defunctus, cuius filij honore de iure communi non priuantur, vt constat ex d. cap. statutum, & Doctõribus adductis supra n. 101. & seq.

153 Sextò inferitur, quod etsi tradita à P. Th. Sancio in decalog. lib. 2. cap. 28. n. 16. in specie de qua principaliter loquitur, vera sint, quod videlicet testes interrogati de puritate generis ad effectum ordinis suscipiendi, seu ad alios honores, ad quos puritas in rigore non requiritur, nec sit speciale statutum, possunt declarare purum, quem noscunt descendere à Relaxatis per sanctum Officium extra gradus iure prohibitos; aut illum, qui natus est ante patris delictum; aut si ab infantia fuit baptizatus, filius tamen Iudæorum, seu Maurorum, qui Neophytus non dicitur: siue filij eorum, qui ad Ecclesiam reconciliati fuerunt, quia hi omnes non sunt iure inhabiles, vt colligitur ex dictis supra h. q. §. 2. In nostra tamen specie aliud dicendum est, respectu decisionis d. cap. statutum, & communitatum, in quibus puritas in rigore requiritur, nam hi omnes, & eorum descendentes exclusi manent, & testes prædictos tenentur detegere defectus: aliàs lethaliter peccabunt, vt colligitur ex eodem Th. Sancio in d. n. 16. in vs. & quidem quando. Et similiter attenda hæc nostra opinio ad idem tenebitur testis, circa eum, qui natus fuit ante paternum delictum, & circa eius descendentes, non tantum dum interrogantur virtute statutorum puritatis in rigore, sed etiam si ex iure communi ad ordines suscipiendos; quia inhabilis est, sicut si post delictum natus fuisset, & etiam descendentes intra gradus iure præfinitos: attenda verò opinione ejusdem Th. Sancij bene loquitur, led meo videri sequenda non est, in hac videlicet specie tantum, quia in cæteris bene procedit ejus doctrina, & sequi debet.

154 Septimò inferitur maximè ex dictis ad 6. rationem contrariæ opinionis n. 63. defendi posse opinionem Pelaez de Meres de maiorat. 2. parte quæ Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars 1.

stione 4. illat. 2. num. 27. dicentis, quod ingratitudo possessoris majoratus, ex qua ipse, & sui filij privandi majoratu veniunt, non debet nocere filijs natis ante commissam ingratitudinem, quia cum jus acquisitum habeant ex primis fundatoribus, l. cohæredes, 41. §. cum filia 2. de vulg. & pup. l. unum ex familia, 67. §. si Falcidia, 1. de leg. 2. cum similib. Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. num. 2. Anton. Peregr. de fideicom. artic. 2. n. 18. Sim. de Pretis de interpret. vlt. vol. fol. 515. num. 106. August. Barbosa appellat. 99. nu. 7. pag. 290. Card. Ruin. consil. 116. num. 15. lib. 2. Zephal. consil. 183. num. 17. & consil. 255. nu. 35. tom. 2. Alvarus Valasc. consil. 160. nu. 7. part. 2. † & plures nominati jus distinctum & separatam obtineant, secundum Bart. consil. 59. num. 3. lib. 1. Paul. de Castro. consil. 164. num. 4. lib. 1. Abb. consil. 85. nu. 2. lib. 1. Dec. consil. 458. nu. 9. Paris. consil. 72. nu. 2. lib. 4. Christophor. de Castell. consil. 10. nu. 51. Alciat. resp. 585. nu. 7. Soc. Iun. consil. 108. num. 3. lib. 2. † & sic non admittuntur ad majoratum ex præfenti iure, sed ex jam acquisito ex nominatione, secundum Ifern. c. 1. n. 7. in fide investitura de re aliena facta Paris. conf. 23. n. 130. lib. 1. Curt. Iun. conf. 50. nu. 17. Zephal. conf. 152. n. 100. lib. 2. Hypol. Rim. conf. 38. n. 1. lib. 1. † & idèdè receptum, quod successores non acquirunt jus novum, sed jam acquisitum recipiunt, ex glo. communiter recepta in cap. vn. de studi. cognit. vbi Bald. Alvarat. Præposit. & Laudens. Barbatia in Rub. n. 39. C. quæ admittit, & conf. 10. n. 8. lib. 2. cum congestis ab And. Tiraq. de iure primog. quæst. 40. num. 99. † non poterunt ab hoc iure privari ex facto sui patris, nec alterius prædecessoris, ex l. id quod nostrum, 11. de reg. iuris ex l. constante, 21. C. de donat. l. vxor. par. 10. C. de leg. tenet idem Pelaez 4. part. q. 1. n. 25. And. Tiraq. de primog. q. 2. n. 7. & seqq. Ant. Fab. in l. lib. 7. tit. 3. de fin. 7. nu. 3. Aliàs quidem esset in potestate possessoris privare successorem à iure, quod ab alio habet acquisitum, contra omne jus & rationem, ex quo opinio verissima mihi videtur, non verò ex eo, quod natus fuerit filius ante, vel post ingratitudinem sui patris, vt in simili dixi supra in respon. ad 6. licet hoc sit contra assensum Pelaez de Meres supra,

§. V.

De nobilitate, & eius speciebus, & quæ ex nostris requiratur statutis.

SVMMA RIVM.

- 1 Statuto quedam nobilitatem exposcunt, & nu. 2.
- 3 Nobilitas quid: Præcipua est sanguinis, & an naturalis detur, nu. 3. Talis est secundum loci consuetudinem, sub nu. 4. Ex privilegio qualis eius effectus, n. 11. & seqq.
- An sufficiat ad habitum militares obtinendos, & cætera officia solis concessa nobilibus, numero 14.
- Negativa pars proponitur, numer. 15. & seqq.
- Affirmativa cum suis fundamentis, à num. 28. cum seqq. Ad veritatem distinguitur, ex numero 56.
- Ex privilegio permanens non est, cum ad libitum renunciarì valeat, numero 23. & 24. Et amittitur per inopiam, numero 25. Nobilitas proprie non appellatur, sed nobilitatis principium, n. 26.

Milinus praestantior est quam nobilitas sanguinis, num. 29. Privilegium nobilitatis impetrans se ipse ignobilem dicit, num. 33. exosa est, velut res facta, materia & d. formis, nobiles eam ridem, & vilipendunt, & in comparatione vera nobilitatis est velut alburna aut opposita, nu. 39. Velut vera nobilitas non habetur, ex num. 39. Ex facto Principis provenit, num. 41. Concessa censetur cum omnibus suis qualitatibus, & honoribus, nu. 42. & 43. Interpretanda, ut omnia impleat, & veram nobilitatem imitetur, numero 44.

Eandem vim habet, ac si ex iure communi competere, num. 45. Pari passu ambulat cum qualitatibus, qua ex natura proveniunt, numer. 52. Adequatur nobilitati sanguinis, numero 53. Si concedatur cum qualitatibus requisitis per statutum sufficit, alias nullo modo, num. 56. & 57. Privilegium immunitatis a tributis non sufficit, sanguinis nobilitas requiritur, numero 58. Concessum persone non sufficit, ubi etiam requiritur nobilitas ascendens, nu. 59.

Non potest concedi, ut iam mortui nobilitentur, numero 60. Non sufficit ubi sanguinis puritas requiritur, numer. 61. Comprehenditur sub statuto nobilitatem simpliciter requirenti, numero 69.

4 *Origo nobilitatis qualis? Nobilis verò dicitur qui pro tali vulgò reputatur, ibid.*

6 *Nobilis praesumitur bonis praeditis moribus. Pro parte esse, & pro parte non, esse potest diversis respectibus, nu. 7. Qui ex negligentia amisit ius non solvendi collectas, admitti debet ad dignitates solis concessa nobilibus, n. 8.*

Non intelligitur nisi qui à maioribus nobilitatem habet, n. 20.

An amittere & renunciare nobilitatem possit, ex nu. 23. cum duobus seqq. Nobilitatem ex privilegio videt, & vilipendit, n. 35.

9 *Doctor quando nobilis dicitur, & velut talis ad honores admittatur, num. seq. nobilis praesertur, ibidem.*

Commissa nubens Doctori non dicitur indigno nubere, ibid.

10 *Argumentum de nobilibus ad Doctores validum. Non valet de nobilitate sanguinis, ad privilegiam, nisi in his, qua expressa à iure sunt, nu. 22.*

11 *Princeps verò nobiles efficere potest. Et solus potest tribuere plenam & universalem nobilitatem, nu. 12.*

Est nobilitatis fons, num. 13. Non potest natales veros mutare, num. 31. Ita nobilitatem concedit, ut veros nobiles constituat, nu. 38. Eius rescriptum potius intelligitur de nobilitate ab ipso concessa, nu. 39. & 40. Praesumitur maiorem habere affectionem suis factis quam alienis, nu. 41. Principem tangit observantia & veneratio dignitatis ab ipso concessa, ibid. Concedit nobilitatem cum suis omnibus qualitatibus & honoribus, numero 42.

Eius privilegium interpretandum, ut omnia compleat, & naturam imitetur, numero 44. Et idem operare debet in re concessa, quod veritas si adhibet, operari, numero 46. Ad eo vera provenit nobilitas, & in ceteros derivatur, numero 47.

Plenissimam habet potestatem in eis, qua sunt iuris

positivi, numero 49. Ita privilegia concedit, ut non solum futura provideat, sed & praeterita omnia tollat impedimenta, num. 51. Nobilitatem quam concedit, adaequat nobilitati sanguinis, nu. 53. Effectus naturalis nobilitatis creare potest, num. 55. Non verò effectus puritatis sanguinis, num. 65. & seq. Imitari debet naturam, nu. 67.

15 *Nobilitatis verbum accipitur de ea, qua sanguinis est. Nobilitas aliud, aliud eius privilegium, nu. 29. Veram statuta requirunt, nu. 21. Renunciari, nec propter inopiam anniti, non potest, n. 25. Perfecta est, qua antiqua est, n. 27.*

Ei praestantior & honorabilior quam acquisita ex privilegio, num. 29. Vera à Principe provenit, num. 47. Differt à puritate sanguinis, nu. 65. & seqq.

17 *Verba intelligenda in proprio, potiori & naturali significato, & nu. 18.*

21 *Statuta veram exposcunt nobilitatem, volunt ut honores à nobilioribus possideantur, atque à dignioribus, nu. 27. Intelligenda in digniori significato, nu. 30. Antiquam non novam expetunt nobilitatem, nu. 32. Requiritur casum verum, non praesumptum, nu. 36. & 37. Eorum desitit diffusio, deficiente qualitate quam requirunt, numero 57.*

Requerentia nobilitatem sanguinis non admittunt, qua competet ex privilegio, numer. 58. Si requirant quod Praetor & eius parentes sint nobiles, non sufficit personale privilegium nobilitatis, nu. 59. Si requirant puritatem sanguinis, non sufficit nobilitas concessa, numero 61. Requiritur puritatem affirmativè, & expellunt maculam negativè, numero 62. Si exposcant nobilitatem simpliciter locum faciunt cuiuscunque nobilitati tam sanguinis, quam privilegij, numero 69.

33 *Impetrans privilegium nobilitatis planè se ignobilem statuit; Sicut qui petit legitimari illegitimum se dicit, n. 34.*

35 *Consensus ab statuto requisitus verus non fictus esse debet.*

37 *Primogenitus vocatus ab statuto verè talis esse debet.*

38 *Gratia sunt ex nutu & voluntate Principis.*

41 *Affectio maior est in rebus proprijs & factis, quam in alienis.*

45 *Omnia censentur comprehensa in privilegio, qua tunc excogitari poterunt.*

46 *Concessio Principis idem operare debet in re concessa, quod veritas, si adesses, operaret.*

48 *Causa proximior potentiores eicit effectus.*

51 *Plebeius nobilitatus, ita est nobilis, ac si nulla praecessisset ignobilitas.*

52 *Qualitas naturalis & privilegiaria idem.*

54 *Equiparata eandem vim habent.*

56 *Verba statuti, & privilegij nobilitatis in primis inspicienda.*

63 *Iura sanguinis non subiacent Principi.*

65 *Differentia magna est inter concessionem nobilitatis, & puritatis sanguinis, & n. 66.*

68 *Macula initium capit ex certa maiorum facto.*

70 *Privilegium residendi in aliquo beneficio, vel prebenda facit, quod Prebendarius faceret, verè residendo.*

71 *Inquisitioes haereticæ praevitatis privilegium residendi habent. Nisi beneficia curata fuerint, n. 72.*

Non

1 **N**on omnia statuta nobilitatem, sicut puritatem requirunt, nec de ealiqui intelligenda sunt, ni specialiter, & expressis verbis de ea loquantur, aliàs enim omnia censentur ex l. ex iranianus 6. de conditione causa data, l. si vero 64. §. de viro 9. sol. matrim. vbi communiter DD. & in l. item apud Labeonem 15. §. hoc editum 26. de iniur. Cravet. conf. 161. n. 10. Burgos de Paz. conf. 28. nu. 21. nec tunc extensio admittitur, vt post Iaf. in l. quidquid adstringendo de verbor. tradit. Cavalc. dec. 65. n. 43. & decif. 2.

2 **G**enera, 119. n. 5. † Sunt tamen statuta, qua nobilitatem expresse exposcunt, vt stabilimenta ordinum militarium, & Divi Iohannis, de quibus testatur Io. Gutier. lib. 4. pract. quaest. 7. n. 2. Io. Garcia de nobilit. gloss. 1. §. 1. num. 5. & alij quos retulimus supra quaest. 2. numero 6. de quibus aliquid in hoc §. videntur esse.

3 **A**d quod in primis praemitto, quod nobilitas secundum Aristot. lib. 2. Rethor. cap. 15. dicitur, quidam maiorum splendor, & claritas, seu ex Boetio lib. 3. de consolat. Philosophiae profa, 6. Quadam laus veniens de meritò parentum. Aut secundum Bald. in l. fin. num. 4. C. de servis fugit. Est quaedam dignitas à parentibus derivata, qua denominatur à parentiori causa, quam definitionem approbare videtur, l. 3. tit. 31. part. 2. secundum D. Ant. Pichard. de nobilit. inter vir. & uxor. communicat. nu. 6. & faciunt adducta à Garcia de nobilit. gloss. 7. num. 17. Vel ex Card. in Clem. 2. de sentent. excomm. Est qualitas quadam, siue dignitas proveniens à consuetudine clari sanguinis sumens originem à parentibus, & in liberis legitimos continuata, quem refert, & sequitur Bart. Chassan. in Catalog. 8. part. confid. 8. versic. fin. vbi adducit Cepol. in tract. de Imper. milit. eligendo, opin. 3. & 23. seu ex Ioan. Gutier. & alijs quos ipse allegat, libro 3. pract. quaest. 14. num. 11. Nobilitas est qualitas illata per Principem, qua quis ultra honestos plebeios acceptus ostenditur. Aut vt magis placuit Acebedo, in Rub. n. 46. tit. 2. lib. 6. recop. Est quaedam qualitas honorifica generis, & sanguinis à maioribus in posteros legitimos & naturales, vel naturales tantum descendens, ex quibus satis sumi potest huius verbi significatio, & essentia.

4 **S**ecundò praemittendum est, nobilitatis originem multis ex causis provenire, quas latè cumulat Bart. Chassan. in Catalogo lib. 8. consider. 8. cum seqq. usque ad 26. Matth. de Afflict. in cap. 1. quae dicitur Dux vel Marchio, à num. 8. Bart. in l. 1. C. de dignit. lib. 11. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 48. §. 3. à numer. 1. Anton. Pichard. loco citato num. 75. cum sequentib. August. Barbof. appellat. 164. sub numer. 1. vagin. 257. Ioan. Gutier. in pract. lib. 3. quaest. 16. num. 37. & quaest. 17. num. 132. & alij relati à Pelaez de maiorat. 1. part. 2. quaest. 51. num. 85. Andr. Tiraqu. de nobilit. à quaest. 3. usque ad 12. Acebedo in Rub. num. 29. & seqq. tit. 2. libro 6. recop. vbi plures differentias nobilitatis refert, quas omnes nunc speciatim recensere non curo, quia ad nostrum non omnes pertinent institutum, sufficit verò scire illas nobilitatis species, de quibus dubitari potest, an statutis nobilitatem exposcentibus satisfaciant, an proponam in seqq. praemissis si prius generaliter dicam quod ille nobilis dicitur, qui pro tali communiter habetur, seu qui talis est secundum loci consuetudinem, ex Andr. Tiraqu. de nobilit. cap. 10. ex n. 6. Ioan. Gutier. d. 9. 17. n. 5. Menoch. de arbit. casu 670 nu. 40 & praesumpt. lib. 6. praesumpt. 60. Masc. de probat. conclus. 1094 n. 8. Card. Tufch. pract. conclus. 48 n. 2 & 15. Tracl. de Purit. & Nobil. prob. Pars 1.

l. 1. N. tom. 5. August. Barbofa in citato loco num. 31. Mantica de iacis. & ambig. libro 23. tit. 3. numero 20.

Tertio praemittendum est, quod prima nobilitatis species, quae superior est, & ceteras omnes antecellit, est sanguinis, quae à maioribus provenit, & in posteros derivatur, ex l. 1. in princ. de cens. lib. 1. de iure aur. annul. l. stemmata, 9 de Gradib. l. 2. §. qua omnia, C. de vetero iure enucl. l. 1. tit. 61. §. 8. & l. 9. & 12. tit. 7. l. 2. tit. 21. l. 4. tit. 23. p. 2 & multis probat Chass. citato loco confid. 6. vers. dicitur tamè, & confid. 8. per totam. Acebedo in Rub. n. 64. tit. 2. lib. 6. recop. Io. Garcia de nobilit. gloss. 7. num. 17. Alphonf. Narbona in l. 14. gloss. 1. numero 91. tit. 2. lib. 6. recop. vbi naturalem nobilitatem dicit, quae à maioribus provenit, & à Garcia d. num. 17. Acebedo num. 36. & seqq. licet naturalis nobilitas dari impossibile ab aliquibus iudicetur ex dicendis infra quaest. 8 §. 2. num. 60. usque ad 65. tamen ita appellatur, quia illa nobilitas, quae à maioribus provenit, perfectior est, quam aliunde quaesita, & effectu saltem naturae aequiparatur. † Quae dupliciter consideratur naturaliter quoad proprietatem, & civiliter quoad effectus. & praecipuus est, quod ea condecorati praesumuntur bonis praediti moribus, atque virtutibus, ex l. quod si nolit 31 §. inaeptia 21 de Adilitio dicta l. 6 & 7 tit. 18. part. 2. & ex Alciaz. reg. 1. praesumpt. 48. num. 1. Menoch. lib. 5. praesumpt. 4. num. 6 & 7 & praesumpt. 59. ex num. 1. libro 6. Rebuff. in tract. nominat. quaest. 12. num. 3 & 10. considerat Pelaez de maiorat. 1. part. quaest. 51. num. 65. Tiraquell. de nobilit. cap. 20. nu. 20. Mantica de iacis. & ambig. lib. 8. tit. 25. num. 6. Laurent. Sylvan. conf. 1. nu. 40. plures cumulat Mastrill. 2. de mag. str. cap. 8. num. 22 & 23. quare haec est, quae requiritur ex nostris statutis, & adesse sufficit; vt ex praecitatis; & ex eisdem patet statutis.

Quarto praemittendum est, quod et si videatur, quod nemo potest pro parte nobilis esse, pro parte verò non, ne vna, & eadem res diverso iure censetur contra iura vulgaria cumblata per August. Barbof. Axioma, 135. numero 7. pag. 84. & in nostra specie loquendo tenet Pelaez citato loco numero 321. Anton. Fabian. C. lib. 7. tit. 9. de fin. 7. numero 40. sicut nec partim legitimus, & partim illegitimus ex reg. l. ex duobus, 30. iuncta glossa, vbi liberatorem, de liber. causa, & tradit Molina lib. 3. primog. cap. 1. num. 14. Tamen diversis ex causis optime potest dari concursus nobilis & plebei in vna & eadem persona, vt probant Cobbar. in pract. cap. 9. nu. 7. versic. Quin & receptum est in Hispania, Orator de nobilit. 2. part. cap. 5. num. 32. versic. octava conchusid. & vers. suadetur; Ioan. Gutier. pract. lib. 1. quaest. 137. num. 71. Iosephus de Sesse dec. 10. num. 30. tom. 1. Bucfat. confil. 219. ex nu. 12. volum. 2. Laur. Sylvano confil. num. 33. in fi. & num. 34. & post eos Alphonfus Narbona in l. 14. gloss. 4. nu. 32. tit. 2. lib. 6. recop. † & tunc si de vera & nobili constet radice, & nihil de substantialibus, quae ad nobilitatem pertinent, amissum habeat, & si quoad cetera contributionem scilicet collectarum & tributorum, & similium privilegia fuerint amissa his statutis locum facere, nec eis rejiciendum est, cum verè nobilis esse dicatur, & comprehendatur sub quacunque nobilium dispositione, vt ad aliud probat Narbona loco citato n. 31.

Quinto praemittendum est, quod Doctor in quatuor Vniuersitatibus maioribus; Salmanticensis

H 2

videlicet, Valliorenſis, Complutenſis, & Collegij Hispanorum Bononiensis gradu condecoratus nobilis dicitur, & omnia nobilium privilegia habet, ex pluribus relatis à Pelaez in d. quaest. 51. num. 155. & segg. Acebedo in Rub. à nu. 73. cum segg. tit. 2. lib. 6. recop. Ioan. Gutier. de nobilit. gloss. 48. §. 3. num. 72. Anton. Gom. in l. 83. tauri, à num. 16. Card. Tusch. lit. N. conclus. 48. nu. 9. tom. 5. Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 78. num. 25. August. Barbof. num. 6. citato loco Gracian. discept. tom. 4. cap. 706. num. 55. & Fontanell. num. 62. loco citando. Imo Doctorem præferendo nobilibus pluribus ostendit Alvarez de Velasco de privileg. pauperum 1. part. quaestio. 4. ex num. 34. cum segg. & quaest. 7. num. 43. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 111. numer. 84. & 85. & quod Comitissa iubens Doctorem non dicatur indigno nubere voluerunt Salic. in l. providendum, C. de postul. Ioan. Lup. in cap. per vestras, §. 8. num. 12. Campeg. de dote 1. part. quaestio. 3. Marc. Anton. Genueni. pract. Eccles. quaest. 705. num. 3. Fontanell. de pract. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 15. num. 63. & velut talis ad officia nobilibus tangencia admittitur, Acebedo in l. 2. nu. 108. tit. 10. lib. 8. recop. tenet & idem Ioan. Gutier. lib. 4. pract. quaest. 17. num. 9. tum quia nobilior dicitur Doctor, quam nobilis, à genere, ex eodem Acebedo in Rub. num. 80. tit. 2. lib. 2. libro 6. recop. Gurier. d. quaest. 17. num. 8. Pelaez citato loco num. 153. & sequentibus. ¶ Tum etiam, quia argumentum de nobilibus ad Doctores iure validum est, ex Gutier. pract. lib. 3. quaest. 17. num. 5. Narbona in l. 35. gloss. 1. num. 17. recop. pag. 6. & pluribus cumulatis per August. Barbof. loco, 71. numer. 2. & 3. pag. 326. Sed quod admittantur ad habitus militares, & cæteros honores, qui ex statutis nobilitatem requirunt, si ex maioribus suis nobilitatem non possideant, observatum nunquam vidi, tamen cum in hoc eadem concurrant rationes in nobilitate ex literis quam in nobilitate sanguinis, idem observari debebat, nisi aliud ex ipsismet suadeatur statutis.

11 Sexto præmittendum est, quod alia nobilitatis species constituitur ex Principis privilegio, qui verè nobiles efficere potest, ex Paul. Castr. in l. quoties nu. 6. C. ubi Senat. & Clarif. & consil. 22. nu. 2. lib. 2. Gregor. Lop. in l. 2. verb. de buen linaje, & in l. 3. verb. con villana, tit. 11. part. 2. And. Tiraq. de nobilit. cap. 6. num. 2. Acebedo in d. Rub. num. 48. tit. 2. lib. 6. recop. Pelaez in d. quaest. 51. num. 62. cum segg. Guardiola de nobilit. Hispania cap. 4. & 5. Ioan. Garcia eodem tract. gloss. 1. §. 1. sub num. 50. & gloss. 35. num. 3. Ioan. Gutier. libro 3. pract. quaest. 7. num. 14. & quaest. 8. num. 36. ¶ vbi probat, solum Principem tribuere posse plenam, & vniuersam nobilitatem, ex l. 6. tit. 27. part. 2. Abb. & Felin. in cap. accedentes, 2. de praescript. cum allegatis ab eodem Gutierrez & à Narbona in d. l. 14. gloss. 4. num. 24. tit. 6. lib. 2. recop. & ab August. Barbof. citato loco n. 2. conveniunt Gam. dec. 322. nu. 5. Cabed. dec. 78. nu. 1. part. 2. ¶ Imò nobilitatis fons Princeps esse dicitur, à quo in omnes nobilitas fluit, ex Paulo Castr. in locis citatis; Bart. in l. 1. nu. 61. C. de dignit. lib. 12. Albert. in l. Imperatoris res text. ubi de decurio. Ripa respons. 183. n. 7. And. Tiraq. in citato loco, & allegatis à Fulv. Paciano de probat. lib. 2. cap. 26. nu. 33. & lato calamo congestis à Pelaez d. quaest. 51. nu. 84. & per Valencuel. cons. 82. n. 22. & segg.

14 Vnde fuit maxima difficultas, an nobiles privilegij obtinere & admitti valeant ad habitus mi-

litares, & ad cætera officia solis concessa nobilibus? de quo dubio agunt nostrates, præcipue Ferdin. Menchaca de success. creat. libr. 3. §. 30. nu. 256. & 250. cum segg. vsque ad 299. Io. Garc. de nobilit. gloss. 1. §. 1. nu. 50. Pelaez d. quaest. 51. à n. 62. cum segg. pluribus, in alijs est nu. 32. & segg. & post eos Io. Gutier. pro vtraque disputans parte libr. 3. pract. quaest. 7. per totam, quibus convenit Acebedo in l. 1. nu. 58. vers. ex quo infero. & num. segg. tit. 1. lib. 6. recop. Perezus de Lara de Capellan. 1. part. cap. 4. n. 104. Garcia Gironda. de priuileg. explicac. nu. 829. August. Barbof. citato loco n. 4. præter quos delinens quaestiois veritate agam, nec, vt spero, in causa erit huiusce rei tractatio, quia aliqui lucis ei condonare confido.

Et pars negativa suadet. Primò nam verba stabilimentorum, seu statutorum dictorum ordinum intelligenda sunt de nobilitate in communi, & visitato significatu accepta, vt pluries supra in hac quaestione, maxime in principio ex numer. 2. probavi. ¶ At verbum nobilitas communiter accipitur de ea, quæ sanguinis est, & à maioribus provenit, vt specificè ex Bono de Curte de nobilitat. 3. parte num. 179. & segg. Matthæo Marhefulan. in pul. 103. probat Chaffan. in Catalogo 8. part. consil. 16. vers. Et horum, in fin. & consider. 17. vers. & an statuum, Acebedo in Rub. num. 38. tit. 2. libro 6. recop. Igitur prædicta stabilimenta de nobilibus ex genere, & sanguine intelligenda sunt, non verò de privilegij.

Confirmatur primò, nam verba sunt intelligenda in proprio & naturali significato: sed sanguinis nobilitas tantum proprie, & naturaliter talis dicitur, ex præcitat. & Garcia gloss. 6. numero 41. ad 13. argum. Igitur de illa tantum intelligenda, & accipienda sunt prædicta statuta, non verò de privilegiaria. ¶ Major patet ex text. in l. ex ea parte, 121. §. infulam, 2. de verborum, leg. 3. §. hac verba, de negot. gest. leg. fin. de his qui veniam atque, capit. susceptum 6. de rescript. libro 6. cum traditis ab Andr. Tiraquell. de iure primogen. quaestio. 1. numero 10. in fine, & à Pelaez in dicta quaestio. 51. numero 121. & segg. & num. 159. Ioan. Gutier. dicto libro 4. pract. quaest. 8. num. 17. & à Perezio de Lara de annuvers. & capellan. libro 2. cap. 4. numer. 107. & 108. plura congerit August. Barbof. Axioma. 212. num. 27. & segg. & quod in potiori significato verba accipi debeant, probat text. in l. 1. §. qui perpetuum, si ager vestig. leg. 1. §. si in qui nanem, de exercit. all. §. quod ius quidem civile in fin. de iure natur. cap. pen. de sent. excom. Menoch. lib. 3. praesumpt. 39. num. 8. cum segg. Card. Mant. de consil. lib. 5. tit. 1. nu. 6. Card. Tusch. lit. V. conclus. 101. tom. 8. & alij penes Barbof. citato loco n. 25.

Confirmatur secundò, nam aliud est nobilitas, aliud nobilitatis privilegium, ex Baeca de inope 6. 16. n. 42. Pelaez d. 9. §. 1. à n. 155. cum segg. At prædicta statuta de nobilitate expressè loquuntur, vt ex eismet patet. Igitur non possunt intelligi de nobilitatis privilegio, quia diversum est ab eo, quod expolcunt, text. in l. Papinianus exuli, 20. de maner. l. si servum, 71. §. amovere 8. de acquir. hered. l. si de Calumnias. l. illam, 19. C. de Collat. cum semitibus.

Confirmatur tertio, nobilis non intelligitur, nisi qui à maioribus nobilitatem assequutum fuisse probaverit, secundum gloss. in l. stemmata 9. de Gradibus, notat Bald. in §. rusticus, de pact. tenenda in vrbibus fendor. Andr. Tiraquell. de nobilitat. cap. 19. num. 5.

num. 5. Acebedo in d. Rub. num. 120. tit. 2. lib. 6. recop. Ioan. Gutier. lib. 3. pract. quaest. 13. num. 74. & quaestio. 21. num. 191. & lib. 4. quaest. 7. num. 2. ¶ sed prædicta statuta veram nobilitatem expolcunt, vt per leg. mores, 207. de verb. signif. leg. si maritus, 15. §. legib. ad leg. lul. de adul. defendit Franc. Constius in Rub. de officio deleg. numero 47. vers. scilicet. vndecimo accedat, Olafcus decisio. Pedam. 21. numero 13. Narbona in leg. 29. gloss. 20. tit. 1. libro 4. recop. pag. 534. Igitur verificari non valent in acquisita per privilegium.

22 Confirmatur quartò, nam in tantum differunt nobilitas, & nobilitatis privilegium, vt non valeat argumentum de vera, & naturali nobilitate, ad nobilitatis privilegium, nisi in his, quæ expressè decisa sunt à iure secundum Bald. in leg. in urbe, de statu hominum Ioan. Garcia dict. gloss. 6. sub num. 41. vers. ad decimum tertium, circa medium. At nullo iure decim habemus, quod privilegij nobiles ad ordinum habitus nec honores horum statutorum admittantur. Igitur illorum decissio ad privilegij nobiles extendi non valet.

23 Secundò probatur, nam nobilitas ex privilegio permanens, & stabilis iudicari non potest, cum ad libitum renunciari, & amitti valeat. At tunc post eam amissam stabilimenta, & Ordines decepti & frustrati manent, vt patet. Igitur credibile non est, quod satiati hac nobilitatis specie maneat.

24 ¶ Major constat Io. Gutier. de iuram. confirmat. cap. 16. num. 74. & lib. 4. pract. quaest. 14. nu. 3. vbi adducit Baecam de inope cap. 16. num. 97. & segg. & Acebedo in leg. 4. num. 14. tit. 2. lib. 6. recop. Balth. Amezcua de potestate in se ipsum, capit. 23. numero 16. Gironda tract. de priuileg. num. 225. adductis à Narbona in dict. leg. 14. gloss. 4. numer. 25. tit. 2. libro 6. recop. pag. 826. Pelaez d. quaest. 51. num. 171. in 2. impres. font.

25 Confirmatur, quia non solum voluntariè, sed & invitè amittere nobilitatis privilegia possunt, veluti si inopia oppressi, quod passim etiam ditioribus evenit, officia exerceant vilia, ex leg. 2. & 3. tit. 1. lib. 6. recop. Baeca de inope d. cap. 16. numero 33. Ioan. Garcia d. gloss. 6. §. 1. sub num. 58. vers. Et licet asserat, & pluribus probat Narbona in l. 61. gloss. 1. num. 22. tit. 4. lib. 2. & in l. 14. gloss. 3. num. 102. tit. 2. libro 6. recop. Ioan. Gutier. 3. pract. quaest. 13. sub numer. 100. in fi. plura novissimè cumulat, Alvarez de Velasco de priuileg. pauperum, 1. part. quaest. 6. ex num. 1. maxime num. 3. & quaest. 36. numer. 1. Cuius contrarium verius est in nobilitate sanguinis, quæ ex vi li exercitio non amittitur, ex eodem Gutier. citato loco à num. 96. cum segg. & libr. 1. quaest. 137. num. 18. Zaball. comm. contra comm. quaestio. 688. per totam, & ex alijs pluribus probat Narbona in d. l. 14. gloss. 1. à num. 90. cum segg. tit. 2. lib. 6. recop. pag. 813. maxime attenda dispositione illius legis, 14. ex qua hodie dubitari de hoc non valet. Igitur magis patet prædicta ratio.

26 Tertio probatur, nobilitas ex privilegio est illa, quæ ex novo indulto incipit recenter. At hæc proprie nobilitas appellari non potest, sed nobilitatis principium. Igitur his statutis, quæ plenam requirunt nobilitatem, non satis erit è privilegio incipiens. ¶ Minor recepta est, ex arg. l. 2. §. que omnia, 5. vers. sed & Anasolium, ibi, vt ab antiqua stirpe legitima nominatur, quia antiqua convenit l. 2. ibi. Pero quanto mas de lueñe dende en adelante, tit. 21. Tit. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

part. 2. Exornat Otalora 2. part. de nobilit. cap. 3. pen. & Acebedo expressè ad intentum loquens in d. Rub. n. 40. tit. 2. lib. 6. recop.

Confirmatur primò, perfectior est nobilitas, quæ antiquior est. At statuta ideo nobilitatem expolcunt, vt honores à dignioribus tam virtute, quam genere possideantur. Igitur competentum & notum est, quod requirunt illam nobilitatem, quæ suos clariore, & nobiliores efficiat. ¶ Major patet ex l. 1. C. de iure annull. aur. l. providendum, 7. C. de postulando, leg. 8. tit. 11. libro 2. recop. cum adductis à Tiraquell. de nobilit. cap. 19. ex num. 1. Acebedo in d. Rub. num. 117. Ioan. Garcia gloss. 7. num. 27. & gloss. 12. num. 6. Ioan. Gutier. lib. 4. pract. quaest. 7. numer. 2. quare Bonus de Curte de nobilit. 3. part. num. 132. dixit, nobilitas quanto antiquior, tanto nobilior, & magis relucet à parentibus relicta, quam à Principe sine virtute donata, provt refert Chaffan. in Catalogo 8. part. consil. 20. vers. scilicet. & multa, in fine, ex quo etiam refert alijs pluribus adductis Ioan. Gutier. libro 3. pract. quaestio. 14. numero 26. refert etiam plures Pelaez dicta quaestio. 51. numero 108. Anton. Fab. in C. libro 5. tit. 29. de fin. 8. numer. 3. in notis.

Confirmatur secundò, nobilitas sanguinis præstantior, & honorabilior quam acquisita ex privilegio reputatur, ex Tib. Dec. res. 21. n. 44. lib. 1. Otalora de nobilit. 4. part. cap. 1. num. 5. cum segg. Ioan. Gutier. lib. 4. pract. quaest. 8. num. 20. Pelaez d. quaest. 51. n. 109. ¶ At prædicta statuta in digniori significato sunt intelligenda. Igitur non sufficit nobilitas, quæ minus præstantior est, nec quæ à nobilibus parvipenditur, vt inferius nu. 35. ¶ Minor patet ex horum statutorum fine, & ex l. bis verbis, 48. de heredi. instit. l. qui liberis, 8. §. hac verba, 1. de vulgari. Roman. in l. si in testamento, nu. 2. si quis omnia causa testam. Mantica de consil. lib. 3. tit. 4. n. 14. provt refert Ioan. Gutier. 4. pract. d. quaest. 8. n. 18. cum relatis supra sub nu. 18.

Quartò probatur, Princeps licet possit nobilitatis prærogativam, atque indulta concedere, non tamen potest natales veros, & naturales murare, ex vulgatis, nec ignobilem, & plebeium verè nobilem efficere, ex Otalora de nobilit. 3. cap. 6. num. 4. Ioan. Gutier. lib. 4. pract. quaest. 8. num. 14. in fine, Pelaez in d. quaest. 51. num. 112. ¶ At statuta semper ab initio innatam, & veram expolcunt nobilitatem, non ex postfacto tributam, vt probant ex l. si maritus, 15. §. legis, ad l. lul. de adulter. Olafch. decisio. Pedam. 2. num. 13. vbi plures adducit Roland. consil. 68. numero 42. lib. 1. & alij adducti à Fatina c. 1. part. fragment. littera E, num. 207. & in statutis loquendo sic tenent, Aym. Craveta consil. 271. numero 13. & adducti per Alvarez Velasco de privilegijs pauper. 1. part. quaest. 1. num. 10. & per plures penes August. Barbof. Axioma, 222. n. 27. & 29. Igitur non erunt contenta cum nobilitate ficta à Rege ex privilegio concessa.

Confirmatur primò, impetrans privilegium nobilitatis planè se ignobilem & plebeium asserit, cum illius qualitatis petitio contrariè positionem demòstret. At tunc potius vera plebeitas, & ignobilitas apparet, quam nobilitas. Igitur verè dicendum est, privilegium nobilitatis non sufficere.

Major patet ex l. Titio usufructus, 96. in princip. de condit. & demonstr. l. manus scriptis, 4. de inst. & iure, capit. ad dissolvendum, 13. de sponsalibus impuber. cap. quod verò non formatum, 31. quaest. 2. plura apud

August. Barbof. *Axiom.* 189. num. 1. pag. 115. sicut legitimationem à Principe impetrans se ipsum fatetur illegitimum, l. 2. C. de iure iur. ann. ubi Bald. Iosephus Masch. de probat. & nos infra 9. 8. §. 2. n. 44 conclus. 97. 4. à nu. 3. & in seqq. plura similia adducit, & ita post privilegij impetrationem apertius nobilitatis defectus in impetrante, & maioribus suis relucet.

35 Confirmatur secundò, privilegiaria nobilitas in tantum est exosa, velut res facta, manca, & deformat, secundum Bald. in cap. fin. de transact. Episc. ubi maximè viti nobiles eam rideant, atque vilipendant, ex Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 35. num. 3. Guiter. lib. 4. pract. d. quast. 8. num. 13. in fi. & nu. 16. facit, quod dixit Pelaez de maiorat. d. 9. n. 51. num. 84. vers. sed hoc nobilibus, & quod in comparatione verè nobilitatis sit privilegium velut alchimia auro opposita, dixit idem Garcia d. gloss. 35. sub d. nu. 3. Guiter. d. lib. 4. quast. 7. num. 9. Igitur verecundum erit privilegiarios nobiles admitti ad familia honorifica insignia.

36 Confirmatur tertio, statutum ita semper requirit casum verum, & propriè sumptam qualitatem, vt si expositum à proximiori præstandum, intelligi debet de vero consensu, non de tacto, nec ficto, secundum Ioan. Andr. in cap. cian. c. euclit. de elect. in 6. Thom. Gramm. decisio. 103. num. 197. atque etiam, quod proximior ille præcedat in gradu vero, non ficto, ex Baldo, in l. si. Cod. de verbor. signif. Alexand. & Salic. in leg. final. C. de testam. militis, Tiber. Decian. consil. 1. num. 177. lib. 1. Petra de fideicommiss. quast. 11. num. 55. & 100. Igitur patet intentum.

37 Confirmatur quarto, statutum mentionem faciens de primogenito, intelligitur de primogenito naturaliter & propriè sumpto, ex allegatis per Andr. Tiraquel. tractat. de primog. quast. 40. nu. 144. in fine, & nu. 136. Bald. in auth. cessante, Cod. de suis & leg. hered. Iac. Menoch. libro 4. præsumpt. 81. nu. 14. & præsumpt. 83. num. 20. & consil. 97. numer. 117. & sequentibus, lib. 1. & consil. 211. num. 23. lib. 3. Hieron. Grat. consil. 2. Igitur similiter intelligi debet statutum de ea nobilitate, quæ vera est, non verò de procurata à Principe. Quare hanc opinionem defendit Perezus de Lara dicens ita iudicatum in Pinciano senatu, de annuvers. & capellan. 2. part. c. 4. à n. 116. cum seqq.

38 Afirmativa verò pars probatur primò Princeps nobilitatis fons ita nobilitatem concedit, vt verè & propriè nobiles constituat, vt supra in præmissis, 6. probavi. Igitur nobilis factus à Principe habilis erit ad quoscumque honores nobilibus pertinentes.

39 Confirmatur primò, in insignijs Ordinum loquendo, gratia sunt ex nutu & voluntate Principis, vt notum est. At rescriptum Principis de nobilitate loquens propriè intelligitur de nobilitate ab ipso Principe concessa. Igitur patet intentum, & huius afirmativæ sententiæ veritas. ¶ Minor probatur ex adductis à Baldo in leg. sacrilegij, C. de diuers. rescripti. Acebedo in d. Rub. num. 50. in 2. lib. 6. recop. & ante eum Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 2. sub nu. 7. etiam eam intelligere velimus in potiori significatione, ex l. 1. §. qui in perpetuum, si ager vel hinc, per. probat. Alphons. Narbona in l. 14. gloss. 4. nu. 24. tit. 2. lib. 6. recop. pag. 826.

40 Confirmatur secundò, nam quisque præsumitur, maiorem habere affectionem rebus & factis pro-

prijs, quam alienis, ex Proverb. 15. Latatur homo in sententia oris sui, S. Clement. Alex. lib. 1. Strom. in principio, imò quod ipsum Principem tangit observantia & veneratio dignitatis per eum concessæ dixit D. Gregor. Nazianzen. in orat. funebri laudum D. Athanasij, & Io. Elcius in festo omnium Sancto. homil. 1. part. 2. num. 1. refert Valençuela, consil. 82. n. 26.

Sed nobiles ex privilegio tales sunt ex facto 41 Principis. Igitur præsumptio est ex affectione Principis, quod noluit private à similibus honoribus, quos ipse tales effecit.

Secundò probatur, ex privilegio Principis concessa censetur nobilitas cum omnibus suis qualitatibus, prærogativis, & honoribus. At non plena concessio nobilitatis esset, quæ ad honores nobilitatem requirentes non sufficeret. Igitur sufficere erit fatendum. ¶ Major patet, arg. l. 2. de iurisdict. omn. iudic. l. ad rem mobilem 56. leg. ad legatum, 62. de procurat. leg. non solum, 6. de usu & habit. leg. si stipularis, 111. de verbor. Petr. Gilk. in aub. habita, n. 2. C. na filius pro patre, Menoch. lib. 3. præsumpt. 103. nu. 31. Rota decisio. 70. numero 4. & parte 1. diuers. Sacri Palac.

Confirmatur primò, Principis privilegium ita 43 interpretandum venit, vt omnia compleat, & naturam imitetur, ex dictis per Ial. in leg. si is qui pro emptore, num. 303. de usufruct. Socin. consil. 1. numer. 10. lib. 1. & consil. 260. nu. 9. lib. 2. faciunt l. si. de constit. Princip. & tradita per DD. in cap. olim, de verbor. signif. & in cap. cum dilecti, de donatio. & congeita per Valençuela consil. 79. num. 78. At non plenè intelligeretur, nec naturalem nobilitatem imitaretur, nisi ad honores omnes esset sufficiens, saltem ad quos nobilitas requiritur. Igitur sufficiens esse, certum est.

Confirmatur secundò, privilegium eadem 44 vim habet, ac si ex iure communi competeret, l. i. liberos, 18. C. de collat. vbi Dec. num. 6. ait, quod omnia censentur comprehensa in privilegio quod tunc excogitari potuerunt Bald. in leg. siue possideris, C. de probat. idem Dec. consil. 609. num. 2. & consil. 695. num. 9. Alvar. Valasc. consil. 12. num. 2. At nobilitas competens ex iure communi, hoc est sanguinis, sufficiens est ad ordinum insignias vt patet & probavi supra præmissis, 3. Igitur & competens ex privilegio.

Confirmatur tertio, concessio Principis idem 45 operari debet in re concessa, quod veritas, si adesset, operaretur cap. ad audientiam, 15. de Cler. non res. cum traditis à Gregor. in l. 3. gloss. 1. tit. 25. part. 3. gloss. in l. 1. §. accedat, Cod. de rei uxoria act. Socino consil. 2. n. num. 16. lib. 1. Olafcho decis. Pedam. 31. num. 24. At vera nobilitas ad habitus milites obtinendos sufficit. Igitur & privilegiaria.

Tertio probatur, vera nobilitas à Principe pro- 46 venit, & in cæteris derivatur, vt passim in iure omnes fatentur, secundum Barr. Chassan. in Catalogo 8. part. consil. 17. per totam, And. Tiraquel. de nobilit. cap. 6. à nu. 1. Fulu. Paciano de probat. libro 5. cap. 26. nu. 33. cum alijs supra adductis. Igitur nihil erit, an ex immemoriali concessione, an verò ex novo indulto nobilitas oritur capiat.

Confirmatur primò, qui proximiores sunt cau- 47 sæ nobilitanti vberius ea gaudere dicuntur, cum ingentiores tunc producat effectus, Pelaez d. quastio. 51. num. 50. & sequitur, vbi num. 111. ait, nobilitatem esse, qui magis stirpi nobili adhæret. Ioan. Garcia

Garcia gloss. 47. §. 7. sub num. 1. vers. Et quanto quis, sed nobiles ex privilegio proximior est causæ nobilitanti, quam nobilis ex genere, vt per se patet. Igitur ex majori ratione admitti ad honores debet.

48 Confirmatur secundò, Princeps in eis quæ sunt juris positivi plenissimam habet potestatem, leg. disputare 3. Cod. de crimin. sacrileg. l. 2. Cod. de fal. cum similibus, præcipuè in dignitatibus, & prærogativis, quarum thesauri penes eum ad sunt, secundum Bald. in cap. quæ dicitur Dux vel Marchio, probat Pelaez de Meres de maiorat. 1. part. quast. 26. n. 114.

49 ¶ Sed in his omnibus non præsumitur, quid secundum fictionem facere, sed omnia propriè & secundum veritatem concedere, vt per Barr. in l. si quis pro emptore, in 3. quast. principis circa si de usufruct. & in l. sed si hac, §. patronum, de in ius vocando, Curt. Sen. consil. 49. num. 41. Igitur semper videtur concedere veram nobilitatem, quæ ad omnia sufficit.

50 Confirmatur tertio, Princeps ita omnia sua indulta, & privilegia concedit, vt non solum futura provideat, sed & præterita omnia tollat impedimenta, & ita plebeius nobilitatis nobilis censetur, ac si nulla præcesserit ignobilitas, ex l. 2. l. si. in fi. de natal. restituend. leg. imperiali 23. §. si æque cum iniustum sit, C. de nuptijs, probat Andr. Tiraque. de iure primog. quast. 3. numero 42. & in nobilitate loquens tract. de nobilit. 27. num. 6. in fin. Ant. Fab. in C. lib. 5. tit. 16. de sim. sub num. 7. Igitur admitti debet ad omnia munera, & honores, ac si nunquam ignobilis fuisset.

51 Quarto probatur, qualitas naturalis, & per privilegium concessa pari semper passu ambulat, eisdemque iure patiunt æque effectus, ex congeitis à Ioan. Garcia de nobilit. d. gloss. 1. §. 1. num. 43. & 50. Menchaca de success. creat. §. 30. num. 291. Ioan. Guiter. lib. 4. pract. quast. 7. num. 12. Pelaez qui plures cumulat, de maiorat. 1. part. d. quast. 51. numero 63. Perezus de Lara d. cap. 4. num. 97. At naturalis nobilitas sufficiens est ad omnia munera, honores, & officia nobilibus concessa subeunda. Igitur & concessa per privilegium Principis.

52 Quintò probatur, Princeps suprema vtens potestate, non solum nobilitatem suis indulget privilegij, sed & eam nobilitati sanguinis adæquat in omnibus & per omnia, vt ex cunctis patet privilegij ex ordinario stylo, & vsu, & speciatim probat verba ipsorum statutorum referendo, Ioan. Guiter. in d. quast. 7. num. 17. vers. Secundum, &

53 præcipuum, & num. seqq. ¶ At ita in æquiparatis adest idem jus, iisdemque effectus. Igitur nobilitas ex privilegio sufficit ad ordinum insignias, cæteròque assequendos honores sicut naturalis, & de genere. ¶ Minor patet ex l. Gallus 29. §. & quid si tantum, §. de lib. & posthum. auth. de non eligendo secundo nub. cap. 2. incipit. Hoc autem, in si. vers. quia vero, & cap. 3. incipit. Cum igitur reliquum, vers. colligentes, Nouella. 2. Flamin. Paril. de confident. benef. quast. 27. num. 74. & quast. 28. num. 82. plures apud August. Barbof. Axiom. 14. ex nu. 1. pag. 15. & loco. 6. n. 1. pag. 306. Olasc. dec. Pedam. 67. n. 9. vers. Pro hac opinione, Zephalo consil. 138. n. 82. Grat. resp. 91. nu. 19. lib. 1. Alphons. à Villagur. de exten. leg. corrector. & pœnal. simul, nu. 64. & in dubio nostro probant Ioan. Garcia, & Pelaez adducti à Perezio de Lara in c. 4. n. 98. & 99.

54 Sextò probatur, quia sicut Princeps tollere effectus

fectus sanguinis, & iuris naturalis potest, licet ipsum jus naturale maneat intactum, vt dixi supra h. §. præcedenti, præmissis, n. 48. ita & effectus ipsos de novo creare, & cuilibet concedere potest, arg. l. nemo, 37. de reg. iur. cum similibus vulgatis. Igitur patet intentum, & nostra hæc afirmativa sententia probata integrè & perfectè manet, quam defendunt omnes Doctores superius relati, num. 14.

Ego verò ex omnibus relatis pro vtrâque opinione præter supra dictos DD. qui de hac re agunt, puto veritatem huius dubij consistere in verbis verè, & perfectè perscrutandis tam statutorum quibus nobilitas requiritur, quam privilegij, quo conceditur; quia si privilegium ita fuit concessum, vt nobilitas pertineat eo modo, quo per statutum requiritur, nullum dubium mihi est, nisi quod sufficit ad ejus honores assequendos: aliàs velut frustratorium, & sine effectu maneret Principis rescriptum, cum non prodesset ad honores nobilitatis assequendos, esset quidem ridicula nobilitas ex eo concessa, cum ei præcipuus nobilitatis deficiat effectus, quod nec cogitandum nec asserendum est. Nisi statutum expresse excludat nobiles ex privilegio, quia tunc servanda erit ejus dispositio. Et sic sunt intelligendæ rationes pro parte afirmativa, & Ioan. Garcia, Guiterrez, Menchaca & alij relati num. 14. qui eam patrocinantur si verò nobilitas ex privilegio non cum eisdem indulgetur qualitatibus, quæ per statutum desiderantur, non sufficit ad similes assequendos honores, & insignias, ¶ Quia verè deficiunt in ea qualitates ab statuto requisitæ, ex l. 4. §. 101. de damno infeste, glossa notabilis in l. mancipi, C. de servis fugis, in. Iacob. Menoch. de adipsenda remedia, 3. num. 94. Iosephus Maschard, de probat. conclus. 1249. Grat. discept. pres. 1. tom. cap. 90. num. 95. & part. 2. cap. 292. num. 18. Card. Tusc. littera Q. conclus. 116. per totam P. Caball. de homin. d. nu. 520. Boëtio quast. 115. nu. 3. atque ita intelligendæ veniunt rationes pro negativa parte, & Perezus de Lara d. cap. 4. à n. 106. cum seqq.

Ex qua vera distinctione primò infero, quod si 57 statutum requirat expresse nobilitatem sanguinis, non poterit admitti, qui tantum habet privilegium immunitatis à tributis, cum inter se plurimum differant ex Ioan. Garcia de nobilit. glossa 7. num. 21. & ipsius privilegij stylo, & vsu, & speciatim probat verba ipsorum statutorum referendo, Ioan. Guiter. in d. quast. 7. num. 17. vers. Secundum, & nec ex diversis villa fieri potest recta illatio ex textu vulgari in l. si maritus 14. C. de collatio. cum similibus, quare necesse erit, vt locum faciat statuto, quod nobilitas sanguinis privilegio indulgetur, aut saltem ejus effectus, qui in potestate Principis sunt, & sic iudicatum fuisse in Pinciano senatu refert Perezus de Lara citato loco nu. 109.

Secundò infero, quod si expresse in statuto requiratur quod non tantum Prætenfor, sed & ejus parentes, & avi nobiles extiterint, non sufficit privilegium concessum Prætenfori tantum, aut patri suo, quia nec tunc verè, nec fiet adimpletur statuti mens, cum parentes, aut avi ejus nobiles nullo modo fuerint, nec nobilitas de novo acquisita retro gradu ad eos ascendere valeat ex Io. Garcia gloss. 12. n. 47. & relatis à Narbona in l. 20. n. 49. tit. 2. lib. 4. recop. pag. 269. Iosephus de Sesse decis. Aragon. 4. relatus ab August. Barbof. de officio Episc. 2. part. alleg. 1. nu. 21. pag. 7. nec Princeps dispensare

in his videtur statutis, ex ipso tantum privilegio, arg. tradita à Pelaez in d. *quæst.* 51. *num.* 305. & *segg.*

59 ¶ Et quidem nec ita concedi poterit nobilitatis privilegium, ut extendatur ad ascendentes, maxime si jam vita fuerint functi, cum facere non possit Princeps, ut sit, quod non fuit, nec illi capaces jam existant harum qualitatium, (cōtra tradita per And. Tirac. de nobil. cap. 6. n. 45. per *rexx.* in l. *si quis in metallum*, 3. de his, qua pro non scriptis.) tradit Gracian. *discept. forens.* 2. part. cap. 396. *num.* 13. si autem adhuc omnes vitam agant, poterit omnibus privilegium concedi, atque ita prætenfor admitti ex nobilitate de novo sibi, parentibus, & avis indulta.

60 Tertio infero, privilegium nobilitatis non sufficere, ubi puritas sanguinis absque macula requiritur, ex Acobedo in l. 22. *num.* 4. tit. 7. libro 1. *recop.* Pelaez in d. *quæst.* 51. *nu.* 304. & 306. Ignac. del Villar in sua *responsorum sylva resp.* 12. *numero* 42. *versic.* *Quod est accipiendum*, & adductis ab August. Barbola *appellat.* 16. 4. *num.* 4. Ratio est. ¶ Tum quia illa qualitas non tantum ab statutis requiritur in prætenfore & parentibus ejus, sed & in vniuerso genere per lineam ascendenti; & non tantum requiritur puritas affirmatiuè, sed etiam negativè, quod non sit macula, quæ negativa non est in Principis potestate, dum macula intervenit, cum facere non possit, ut non sit, quod fuit & est, quæ est vera ratio hujus sententiæ, non verò quam affert Perezus de Lara in d. cap. 4. *num.* 106. & *segg.*

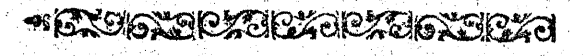
62 ¶ Tum quia est, qualitas sanguini coherens, à qua evelli non potest, nec ejus jura Principi subjacent

63 *linera sanguinis*, 8. de *reg. jur.* ¶ At dices, & si Princeps jura sanguinis minuere non valeat, poterit ejus effectus concedere, & ita ut quis admittatur velut purus, et si puritatem non habeat, & maculatus existat, ut de nobilitate dixi, & probant Io. Gutier. *lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 14. & 15. Perezus de Lara in d. cap. 4. *nu.* 102. *cum segg.* sed adhuc dico quod et si Princeps nobilitatis effectus concedere valeat, puritatis verò, nisi de facto, nullo modo, ¶ quia inter nobilitatis originem, & puritatis initium maximam considero differentiam, ad nobilitatem quidem, nihil amplius requiritur, quam Principis voluntas, qui eam præstare potest, cui maluerit, quia non pendet à certo facto, & potest nobilem efficere filium, patre plebeio manente. ¶ Puritas vero provenit à patre, & simul ab omnibus ascendenti, qui omnes hanc qualitatem in posteros transferunt, ita ut nullo modo incipere valeat à filio, patre & ascendenti maculatis manentibus, & sic cum purum aliquem dicimus, non est quia per se purus sit, sed quia à puris descendit parentibus, & sicut natura efficere non valet, quod descendens à maculatis à puris descendat, ita nec Princeps, ¶ qui naturam imitari debet, l. *Gallus*, 29. §. *si eum* juncta glossa & communi opinione, l. *filio, quem pater*, 27. de *liber. & posthum.* l. *si pater*, 15. de *adoption.* notat Bart. in l. *si is qui pro emptore*, *numero vigesimo secundo*, de *usu cap.* bene Barbol. *Axiom.* 97. *numero* 4. *pag.* 61. ¶ Præterea quia macula initium capit positivè à certo majorum facto, prava videlicet operatione fidei nostræ contraria, & nisi sublato facto illo, velut causa, non poterunt removeri ejus effectus, & cum lex, nec Princeps facta infecta facere non valeant, l. *in bello*, 12. §. *facti* 2. de *capit.* & *posthum.* *reversis*, cum similibus apud August. Barb. *Axioma.* 93. *num.* 34. *pag.* 50. nec poterunt tollere, nec minuire ejus effectus, qui sunt macula in posteris

translata, & pravi mores, quibus vniuersam inficiunt progeniem.

Quarto infero, quod si statutum requirat nobilitatem simpliciter, comprehendet, & locum faciet omnibus nobilibus tam sanguinis in possessione, & in proprietate, & per executoriam, & per notorietatem, quam ex privilegio, qui omnes nobiles sunt, & comprehenduntur in quacumque dispositione de nobilibus loquente ex Doctoribus præcatis, & expressi probat Narbona in l. 14. *gloss.* 4. à *num.* 23. *tit.* 2. libro 6. *recop.* ubi illud verbum, *que nunguam hidalgo*, illius legis, 14. intelligendum putat, non tantum de nobilibus sanguinis, sed etiam de privilegiatis; plures ad hoc cumulat Mastrillo. 3. de *magistr.* cap. 10. n. 107. in quo non est dubitandum.

Quinto & ultimo inferri potest ex prædictis, quod cum privilegium residendi in aliquo beneficio, seu præbenda à summo Pontifice concessum idem operetur, ac si verè præbendam, aut beneficiatus residere secundum textum in cap. *cum dilectus*, 14. & cap. *ad audientiam*, 15. de *Cleric. non resid.* Pelaez de *maiorat.* 1. part. *quæst.* 51. *num.* 67. ¶ Inquisitores hereticæ pravitatis simile residendi in suis præbendis privilegium habeant, ut tradit Io. à Roxas *sing. stat.* 96. & ad litteram recenlet Param. de *orig. Inq. lib.* 2. *tit.* 2. cap. 3. *sub num.* 10. percipient non tantum grossam præbendam, sed omnia ea, quæ interessentibus distribuuntur, ut voluit gloss. in cap. *vn. verb. receperit*, circa *casu*, de *Clerico non resid.* in 6. cum adductis à Nicol. Garcia de *benefic.* 3. part. cap. 2. *nu.* 336. & 442. & Ioan. à Roxas d. *singul.* 99. Armendarez in *additio. ad recop. leg. Navarre*, *lib.* 2. *tit.* 23. *lib.* 2. §. 2. de *residentia vel absentia canon.* *num.* 71. Spino in *speculo gloss.* 3. *princip.* *num.* 78. August. Barbol. de *officio Episcopi allegat.* 53. *numero* 156. ¶ ubi limitat in beneficijs curatis, à quorum residentia Inquisitores, nec cæteri officiales non excusantur, ex Zaballos *comm. contra comm.* qu. 585. *num.* 12. Gonzalez in *reg.* 8. *Cancel.* *gloss.* 6. *num.* 265. & *glossa*, 43. *num.* 164. Aloyf. Riccius *resol.* 393. *num.* 4. contra Spinum citato in loco. Ex quibus puto decidi posse omnes casus qui evenire possunt in nostra materia circa nobilitatem ex statutis requisitam, & agnosendum effectus privilegiorum Principum,

§. VI.

De filijs illegitimis exclusis in aliquibus statutis.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuta sunt, qua legitimitatem exposcunt.
- 2 Filij illegitimi qui? & quot eorum species? quasi infamia nota laborant, & *num.* 5. & 9. Excluduntur à successione familiarum, & *maioratus*, *sub num.* 2. & 11. Et à feudis, *numero* 3. Et à iure patronatus, *numero* 4. A sacra Ecclesia ministerijs, sunt irregulares, *numero* 6. Etiam si illegitimitas secreta fuerit, *numero* 7. eorum rationes proponuntur *numero* 8. & 9. Non sunt moribus continentes, nec in fide stabiles, nec in bello fortes, *numero* 10. Nomine filiorum non comprehenduntur, *numero* 12. Nec de parentela, familia, domo, nec

nec cognatione dicuntur, *numero* 13. Non conservant nomen familia, nec parentum, *numero* 14. Dicuntur patres extranei. Nec comprehenduntur nomine filiorum ubi agitur de honore & dignitate, *numero* 15. Iure repelluntur in aliquibus communitatibus, *numero* 16.

9 Infamii irregularis est.

10 Dignitas infamia debonestatur per admissionem illegitimi. Genus infimum, & memoria scelerum parentum deprimunt animum ad bene agendum *sub d. nu.* 10.

16 Legitimus per subsequens matrimonium velut legitimus ad omnes admittitur honores & dignitates, & *num.* 17. Ex Principis rescripto admittitur, ubi legitimitas præcisè requiritur, *num.* 18. Negativa proponitur ibi, & *num.* 199. Affirmativa eligitur & roboratur, ex *num.* 23. cum sequentibus. Remanet sicut antea infamis aut saltem in eo manet macula originalis indelebile, *sub num.* 18. contrarium, *numero* 27.

19 Causa prohibitionis manente manet prohibitio.

20 Legitimi non dicuntur verè legitimi, sed alchimia similes, & legitimi imago. Nec in maioratibus succedunt, *num.* 21. E contra, verè legitimi dicuntur, *num.* 23. Consequuntur patris nobilitatem, *nu.* 24. Quoad honores nulla est differentia inter legitimos & legitimatos, *num.* 25. Adimplent statutum legitimitatem requirens, *nu.* 26. Nisi aliud ex mente spiritus colligatur statuti, *ibidem.*

22 Naturales legitimi extraneis ad successionem non admittuntur. Macula omnis censetur sublatam per legitimationem, *sub nu.* 24.

28 Infinitior maioratus potest onera & vocationes quas voluerit apponere.

29 Tertius ex rescripto ledi non debet.

30 Legitimitas facta à Principe cum tertij præiudicio non est iusta, Imò non potest concedi cum præiudicio veniensina ab intestato.

Sicut sunt statuta, quæ puritatem, & nobilitatem exposcunt, ita sunt alia quæ legitimitatem in admittendis expetunt, quare hic de eis breviter agere decrevi.

Filij illegitimi (relictis eorum definitionibus & speciebus, quæ latè & passim à Doctoribus pertractantur, & videre licet penes Cobbar. de *spontalibus*, 1. parte *capit.* 8. §. 4. P. Molina de *iustit.* *tract.* 2. *disput.* 355. Sayrum libro 6. *capit.* 10. *num.* 8. & alios penes Mart. Bonacin. de *irregularit. disput.* 7. *quæstio.* 2. *punct.* 3. *numero* 1. Ioan. Gutier. libro 3. *pract.* *quæst.* 56. à *num.* 46. cum sequentibus, plures refert Peña in *director.* 3. part. *com. num.* 163. *vers.* *Sunt enim*, & *versic.* Eorundem meminit, Anton. Pichard. in *princip.* §. 7. à *num.* 6. cum sequentibus, *instit.* de *hered. que ab intest.* cum alijs infra referendis, P. Th. Sancius *consil. moral. nuper impressis*, 2. tom. *capit.* 3. *dub.* 1. *pag.* 86. quia in hoc §. brevissimè me expediam) quasi quadam infamiae nota laborant, quæ jure excludantur à successione, præcipue ab his, quæ tangunt honorem, & conservationem familiarum ut à majoratibus & alijs perpetuis vinculis, & vocationibus ex l. 2. *ibi, si de uxore hujus hujus que transiit de uxore legitima*, *tit.* 5. part. 2. & l. 4. *tauri*, *lib.* 1. *hijus* de *descendente legitimo* Malin. *lib.* 3. de *primogen.* cap. 3. *num.* 45. Pelaez de *maiorat.* 2. part. *quæst.* 2.

n. 1. 9. & 14. cum pluribus *segg.* Peteg. de *fideicom.* *art.* 22. *ex n.* 79. cum *segg.* & plures de hac re communiter agunt, quorum quidam referuntur infra n. 11. & deinceps. ¶ Excludunturque à feudis ex *cap.* 1. *An* 3. *maritus succedat uxori*, tradit Chaffan. in *Catalogo* 11. part. *confid.* 15. *vers.* *Nec includuntur*, & in *consuetud.* *Burg. Rub.* 3. de *fructu*, §. 5. *nu.* 16. *pag.* 473. Pelaez de *maiorat.* 2. part. *quæst.* 2. *nu.* 3. ¶ & similiter à jure patronatus secundum Roch. de *Corte de iure patronatus*, *verb. competens alicui*, *quæst.* 2. *princip.* Lambert. eodem *tract.* *lib.* 1. 2. part. *art.* 32. *quæst.* 2. *princip.* nisi per consequentiam in emptione bonorum, seu hereditate veniat, ex allegatis à Pelaez 2. part. *quæst.* 11. *numero* 16. ¶ & generaliter velut infames ab omnibus atcentur dignitatibus, & honoribus, ex Chaffan. 11. part. *confid.* 15. in *princip.* & *versic.* *Illegitimi*, & *versic.* Imo etiam consiliarij, quem vide per totam illam considerationem, quia plura ad propositum cumulat, & est text. ad hoc expressus in l. *honor.* 14. §. de *honoribus* 13. de *num.* & *honor.* *capit.* 3. & *fin.* de *filij presbyt.* *cap. immozuit. de elect.* Bald. in l. *generaliter*, §. cum autem, C. de *instit.* & *substit.* Felin. in *cap. veniens*, *column.* 1. de *accusat.* cum adductis à Tiraquell. de *nobilit.* *cap.* 5. *num.* 4. & à Corduba. de *emphyt.* *tit.* de *caus. privat.* *ob lineam finit.* *num.* 94. Gig. de *pensio.* *quæst.* 16. *num.* 4. Dec. *confid.* 602. *column.* *fin.* Marfill. *sing.* 193. Paleot. de *nobilit.* & *spur.* *cap.* 56. *num.* 8. & *cap.* 57. & post eos Marefcott. *variatur.* 2. *resolut.* 30. *num.* 2. & 3. circa quæ & circa dispensationes ut illegitimi promoveri valeant ad ordines, & ad beneficia, videndus latè August. Barbol. de *offic. Episcop.* 2. part. *alleg.* 45. *num.* 19. *cum segg.*

Excludunturque à sacra Ecclesiæ ministerijs, & irregulares sunt, ex *cap.* 1. & *fin.* de *filij presbyt.* *cap.* cum in *cunctis*, 7. de *elect.* Cobbar. in *Clem. si furiosus*, de *homicid.* 2. part. *relect.* §. 3. *num.* 4. Navar. in *man.* *cap.* 27. *num.* 207. plures allegati à Mart. Bonacina de *irregularit. d. disput.* 2. *quæstio.* 2. *punct.* 3. *numero* 2. ¶ non tantum si illegitimitas nota omnibus fuerit, sed etiam si occulta, & solum illegitimo comperta, qui nihilominus accedere ad ordines suscipiendos non poterit, ut contra Castrum defendit Ioan. Gutier. *cap. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 20. saltem absque mortali peccato ex Mart. Bonacin. *d. punct.* 3. *num.* 12. *ubi num.* 2. plures adducit, qui contra Castrum cum Gutierrez sentiunt. Quare dispensatione summi Pontificis indigebit ad Ordines, seu ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum, ita ut nec Episcopus cum eo possit dispensare virtute Trident. *sessio.* 24. de *reformat.* *cap.* 16. quo ei facultas conceditur dispensandi in omnibus irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, nam illegitimitas respectu illegitimi delictum non est uti docent Sayr. 6. de *confur.* *cap.* 11. *numero* 8. Bonac. 7. eodem *qu.* 2. part. 3. *num.* 15. Navar. 27. *summ.* *num.* 194. & 201. Reginal. 30. *tract.* 2. *cap.* 7. *numero* 73. Filiuc. *tract.* 19. *cap.* 6. *num.* 152. Suar. *tom.* 5. de *conf.* *disput.* 50. *sect.* 5. *num.* 5. Piascius *praxi Episcop.* 1. part. *cap.* 1. *num.* 56 & 60. Alcedo eod. *tract.* 2. part. *cap.* 6. *num.* 30. & 41. Barbol. in *collecl.* ad d. *cap.* 6. Trident. *num.* 27. quidquid contra velint Avila. 7. de *conf.* *disput.* 3. *dub.* 7. & Diana. 2. part. *tract.* 15. & 1. *Miscel. resolut.* 21.

Rationes autem plures à prædictis ostenduntur, & quibus illegitimi irregulares fiunt, tum in detestationem delicti à parentibus commissi, tum propter periculum incontinentiæ in prole ex imitatione

ne paterna, tum ob reverentiam factis ordinibus debitam, ut ex pluribus refert Bonacina loco citato 10 num. 2. † Tum quia omnis infamis irregularis est, cap. infamibus, 87 de reg. iur. cap. infamis, 6 quest. 1. & illegitimi infames reputantur ex cap. si quis 56 dist. 2. ibi, Infamado es aquel de derecho, que no nasce de casamiento derecho, segun mada la santa Iglesia vi. 6 part. 7 & Lambert. de iure patronat. lib. 1. 2 part. 2. art. 29 num. 10 cum multis allegatis à Pelaez de maiorat. 2 parte quest. 2 num. 2. 4. 7 & 99 August. Barbosa appellat. 99 sub num. 22 pag. 201. Gracian. discepti forens. tom. 1. cap. 135 ex num. 34 versic. quamvis, cujus rationem reddit Bald. eo dignam in 5 naturalis, si de feudo defuncti contentio sit inter dom. & agn. Vassalli, † quia videlicet illegitimi nec sunt moribus continentes, nec in fide stabiles, nec in bello fortes, refert, & exornat Iosephus Mafchard. d. probat. conclus. 67 num. 4. atque ideo dixit Arist. 4 polit. 6 dignitates ipsas infamia notari ex horum admisione, nec enim possunt non timide, demissè que tales rem gerere, cum memoria scelerum paternorum infamumque genus deprimant animi spiritum ad res bene gerendas, ut bene ex Plutarcho de educat. liber. & ex Euripide in Hippolito, dixit Mastrill. 2 de magistr. cap. 12 numer. 42 & 43.

11 Ad successionem etiam non admittuntur illegitimi, l. vulgo concepti 23 de statu homin. iunela l. spurvus, 4 unde cognati l. qui contra, 4 l. si quis incesti, 6 & in auth. ex complexu, C. de incest. nup. l. 4 ad fin. tit. 3 l. 10 tit. 15 part. 2 l. 9 tauri, l. 6 tit. 8 lib. 5 recop. v. bi Marienço gloss. 4 numero 4 & Acebedo, & in l. 1 nam. 32 illius tit. Anton. Gom. in d. l. 9 tauri num. 51 Molina tom. 1 de iustitia disp. 167 numero 19 Ioan. Gutier. l. b. 2 pract. quest. 102 num. 3 Marta de success. legali 1 parte quest. 16 artic. 1 num. 33 Cevallos comm. contra comm. quest. 154 & 3 tom. quest. 796 numero 11 cum seqq. pluribus, & apud August. Barbof. qui plures refert d. appellatione, 99 ex num. 13 cum sequentibus, pag. 201 & Anton. Peregr. de fideicommiss. artic. 22 ex num. 79 & plura ex aliorum regnorum iuribus & Doctoribus cumulat Anton. Pichard. in 12 princ. § 7 num. 9 infra de hered. qua ab intest. † Tum quia nomine filiorum non comprehenduntur ex Rebuff. in l. filij appellatione, 84 de verbor. signific. fol. 528 Bart. Socino consil. 73 lib. 4 Decio consil. 545 eolum. 2 & tradit plura Peregr. de fideicommiss. d. art. 22 num. 81 & art. 28 num. 44 & alij penes August. 13 Barbof. citato loco num. 32 & 33. † Nec de parentela, familia, domo, nec cognatione dicuntur esse, ex l. tutelae, 7 vbi Bart. de cap. de minut. l. hac parte 2 l. spurvus 4 unde cognat. DD. in l. ex fidei, § si quis rogatus, et 1 ad Treb. Ioan. Gutier. lib. 3 pract. quest. 82 num. 3 cumulat plura Pelaez de maiorat. 2 part. quest. 2 num. 96 cum pluribus seqq. & August. Barbofa appellat. 81 num. 4 & seqq. pag. 181 & appellat. 94 num. 55 pag. 194 & appellat. 163 num. 8 pag. 258 & appellat. 184 num. 5 pag. 266. † Tum quia per eos nec nomen parentum, nec familia conservatur, l. lex natura 22 de statu homin. Rosando consil. 74 num. 32 lib. 1 And. Tiraq. de nobilit. cap. 15 num. 10 & seqq. Peregr. de art. 22 num. 82. Card. Mantica de consil. lib. 8 tit. 12 numer. 20 Molina de primog. lib. 1 cap. 4 num. 45 Fular. de substitut. quest. 407 num. 65 Burlat. consil. 52 n. 27 & 28 libro 1 Cald. Pereir. in responso pro Sebastiano Limpio, num. 14. 49 & 10 Menoch. consil. 117 num. 52 & consil. 181 num. 14 & consil. 266 num. 27 & consil. 346 num. 13 Petr. Sured. de. 249 num. 8 & ideo insignia nec

stemmata domus deferre possunt, secundum Matienzi. in Rub. tit. 1 glossa nu. 126 & in l. 7 gloss. 2 nu. 2 tit. 11 lib. 5 recop. Olano in antinom. lib. B. à numer. 9 Ioan. Gutier. pract. lib. 2 quest. 155 numero 2. in fine. Ioan. Garcia de expensis cap. 3 num. 21 versic. 7mo nec arma.

Imò filius illegitimus patri extraneus dicitur ex 15 Lambertino de iure patronat. lib. 1 part. 2 quest. 2 art. 29 num. 33 & faciunt tradita per Bald. in l. ex libe. ra, C. de iur. & leg. hered. Greg. in l. 1 verbo amica, per textum ibi; tit. 11 part. 7 & in l. 4 verbo, fondende, tit. 15 par. 4 & non comprehenditur nomine filiorum vbi agitur de honore & dignitate, Mol. de primog. cap. 3 num. fin. vbi additionator plures refert Aceb. in l. 7 nu. 14 tit. 9 lib. 3 recop. & alij penes Mastrillum de magistr. 2 cap. 12 numero 44 quare deficit omnis causa qua ad similes admitti valeant successiones.

Ex quibus patet, quàm iure in aliquibus communitatibus rejiciantur ab officijs, & honoribus, ut in Collegio majori Hispanensi & alijs. † Sed est 17 dubium, an tunc legitimitati admittantur ad similes honores & officia, & quidem si legitimatus fuerit per legitimum sublequens matrimonium, nullum dubium est, quin non admittantur tam ad Ecclesiè ministeria, ut pluribus probat Nicol Garcia de benefic. 7 part. cap. 1 n. 18 Cobbar. de matrim. 2 part. cap. 8 § 2 Thom. Sancius in decalog. lib. 8 disp. num. 19 Matt. Bonacina d. disp. 7 de irregularit. quest. pun. 22, 3 numero 8 quam ad secularia, & cuiuscumque generis sint, ex eodem Cobbar. citato loco d. cap. 8 § 2 num. 4 Molina de primog. lib. 3 cap. 1 num. 6 alter Molina Theologus de iustit. tract. 2 disp. 172 And. Gail. lib. 1 observat. 24 n. 1 & 2 cum seqq. multos congerit Pelaez de maiorat. 1 part. quest. 58 numer. 31 & 32 & 2 part. quest. 1 ex num. 5 cum pluribus seqq. latissimè Peregr. de fideicommiss. artic. 24 ex num. 1 Ofasc. dec. Pedem. 154 n. 4 cum seqq. & similiter admitti debent ad dictas communitates, & collegia abque vlla hæsitacione, nisi aliud expressè jubetur.

Si verò fuerit legitimatus per Principis scriptum major est dubitatio: nam in primis videtur quod non. Primò quia filius ita legitimatus remanet sicut antea infamis, ex Lambertino citato loco d. 2 part. quest. 2 art. 29 num. 10 Bald. in l. generat. l. 1 & si pepercerit, col. 2 de liber. & posthum. ex ratione tradita à Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 11 num. 2 & 3 Gregor. Lop. in præm. verb. caen en verguença, tit. 13 part. 4 Bart. Chaffan. in consuetud. Burg. Rub. 8 § 5 num. 12 & in Catalogo 11 part. consil. 15 versic. Imò etiam, & quasi per totam considerat, Pelaez de maiorat. 2 part. d. quest. 2 sub num. 3. Ad minus quidem manet in eis macula originalis, quæ indelebilis est, ex Roselo de legitim. de causa fin. legitim. in princ. tom. 2 p. fol. 79 Roland. consil. 100 n. 19 usque ad 30 lib. 2 Cephal. consil. 82 numero 29 lib. 1 Cæsar. de Grassis decisio. 6 num. 4 qui filij sint leg. Gracian. discept. forens. tom. 3 cap. 554 num. 53. Igitur & iidem effectus per legitimationem adesse debent, ac antea adierant.

Confirmatur, quoties eadem ratio, causa, sive 19 impedimentum manet, manet etiam eadem prohibitio, Bald. in l. 1 num. 3 versic. in eadem glossa, de ferijs, & And. Tiraquell. in tractat. de iustit. causa, limit. 7 Valencuela consil. 94 numer. 34 sed in filijs legitimatis manet impedimentum infamiae, quod ante adierat,

20 adierat, & causa erat prohibitionis, † maxime quia dici non possunt verè legitimi, sed alchimix similes, & legitimorum imago, ut inquit Bald. in cap. 1 num. 23 de constitut. ex l. etiam, num. 1 C. de appellat. cum alijs apud Molin. lib. 3 de primog. cap. 3 num. 4 cum seqq. Maltrill. 2 de magistr. cap. 12 num. 43 & 46. Igitur manere debet eadem prohibitio.

21 Secundò probatur, quia nec in majoratibus succedunt legitimati, ut communis est opinio ex prope infinitis allegatis à Pelaez citato loco 2 part. 9. 1 num. 1 & 4 cum seqq. & à Peregr. de fideicom. art. 23 num. 45 Fular. tract. de substitut. questio. 315 Menoch. consil. 625 num. 29 & sequentibus, & consil. 1012 numer. 40 † & legitimis extantibus naturales ad successiones parentum non admittuntur, ex l. 12 tauri, & l. 10 tit. 8 libro 5 recop. vbi communitur DD. Pichard. in d. princ. § 6 num. 21 & alijs ibi, cap. de hered. qua ab intest. nec ad fideicommissum filijs relictum ex Molin. de primog. lib. 3 cap. 3 à nu. 41 Mantica de consuetud. lib. 3 tit. 7 ex num. 4 Peregr. art. 22 num. 79 & seqq. Fular. citato loco quest. 314 ex num. 1 cum seqq. & ex pluribus apud Flores de Mena variat. quest. lib. 1 quest. 16 § 1 per totum, & apud August. Barbof. appellat. 99 ex num. 13 cum seqq. alij verò illegitimi nullo casu succedunt, quantumvis legitimitati existant, ut superius probavi. Igitur similiter admitti non debent ad prædictos honores, maxime cum ali non deficiant, qui velut digniores præferri debeant.

22 At contrarium verius iudico. Primò quia filius legitimatus verè legitimus dicitur, ex auth. Præterea, & auth. Item sine, C. de natural. liber. & in corpore vnde sumuntur, l. 4 ibi, T non deinde adstant legitimus tit. 15 part. 4 l. 17 tit. 6 libro 3 fori, l. 12 tauri, ad fi. l. 10 tit. 8 lib. 5 recop. Ioan. Gutier. lib. 4 pract. 9. 8 n. 11 & quest. 73 num. 21 plures allegat Pelaez citato loco 1 part. quest. 71 nu. 86 Mastrill. 3 de magistr. cap. 10 nu. 33 & 34 Peregr. & alij superius relati. Igitur admitti debent sicut legitimi ad omnes honores, & honorifica officia.

23 Secundò, filij legitimati à Principe consequuntur patris nobilitatem, ac ceteri filij legitimi ex Otalora de nobilit. 2 part. princ. cap. 1, num. 4 versic. de legitimis, disputat latè Guilielm. Cervantes in l. 12 tauri, ex num. 129 & Acebedo l. 10 à num. 46 cum seqq. tit. 8 libro 5 recop. Mastrill. num. 47 & 80. citato loco, & latè Ioan. Gutier. lib. 4 pract. quest. 23 per totum, & quest. 83 num. 25 vbi ait quod filij legitimati non sunt infames, nec turpes personæ, sed honorabiles, & quod omnis macula censetur sublata per legitimationem probant, Paul. & Iaf. num. 6 in l. sed si hac, § patronum, de in ius voc. Gozad. consil. 6 num. 62 Sevof. consil. 175 num. 14 lib. 2 Gracian. discept. forens. 4 tom. cap. 744 num. 2 & cap. 754 num. 35 Anton. Fab. in Cod. libro 5 tit. 16 de fin. § sub num. 7. Igitur & consequenter ceteros honores obtinere valent.

24 Tertiò, quoad honores, & dignitates nulla hodie adest differentia inter legitimos, & legitimatos, ex l. 4 ibi. Que los hyos legitimados non todas las honrras y las proes, que en los hyos de casamientos derechos, & l. si ibi, e aur les nage otro pro de la legitimacion, ea puden ser cabidos a todas las honrras, y a todos los fechos temporales, tamb. en como los otros fijos, que nacen de las mugeres legitimadas, tit. 15 part. 2. & in l. 12 tauri, quæ est, l. 10 tit. 8 lib. 5 recop. ibi, Pero en todas las otras cosas assi en succeder à otros parientes, como en

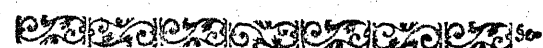
honrras y preeminencias que an los hyos legitimos, mandamos que en ningun caso, a discre. a de los hyos nacidos de legitimo matrimonio, exornant Taurilla omnes, in l. 12 tauri, Marienço & Acebedo in d. l. 10 recop. Molin. de primog. lib. 3 cap. 3 per totum, Ioan à Roxas de success. ab intest. cap. 23 Did. Spino in speculo testam. gloss. 17 ex num. 124 Cobbar. in 4. 2 part. § 7 nu. 4 Ioan. Gutier. in § 15, à num. 187 infra de hered. qual. & differ. & lib. 4 pract. d. qu. 83 nu. 25 Michaël Crassus de success. § successio ab intestato, 9. 19 probat Ant. Pichard. in d. princ. § 5 nu. 4 & 5. vbi. heres, qua ab intest. Gracian. discept. forens. 2 tom. cap. 247 nu. 72.

Quæ opinio omnino tenenda est, si statuta generaliter de legitimis loquantur, quia legitimatus jam non potest dici illegitimus; si verò ex eorum mente aliquid appareat contrarium. Illud est servandum, cum similis prohibitio valeat mero iure, ex traditis in seqq. in princip. & à Pelaez de maiorat. 2 part. quest. 2 num. 3 cum seqq. qui loquitur dum testator, seu majoratus institutor prohibet, ne succedat legitimatus per sublequens matrimonium, & resolvit affirmativè ex eadem ratione in qua nos loquimur, pro qua ultra allegatos videantur latissimè Peregr. de fideicom. art. 2. & consil. 41 n. 4 cum seqq. lib. 4 consil. 61 nu. 7 lib. 5 Fular. de substitut. qu. 15 Menoch. consil. 625 numer. 29 & seqq. & consil. 1012 num. 30.

Et tunc non obstat contraria, quia falsum est illegitimum post legitimationem infamem manere, ut optime defendunt Io. Gutier. in d. qu. 83 n. 26 & Pelaez d. 1 part. qu. 109 & 110 per d. l. 12 tauri, & certè ita ipsa ratio dicitur, cum parum utilitatis legitimationi afferret, si ea concessa nihilo minus infamis maneret legitimatus, quod nec de Principis mente credendum, nec contrarium firmantes sunt ferendi, cum aperte loquantur adversus expressas juris decisiones superius adductas.

Nec secundum obstat, quia institutor majoratus maxime ex regia facultate potest onera & vocationes, quas voluerit apponere in sua institutione quæ omnino servari debent, ex superius adductis, & vocati debent admitti, nec quicquam fieri adversus fundatoris voluntatem, & licet nulla per eum exclusio filiorum illegitimos fuerit facta, tamen non debent admitti postea legitimitati ex adductis à Pelaez citato loco. Nec ideo quidem quod ad similem successionem non admittantur, nec ad alias legitimis adstantibus hæredibus: contrarium huic nostræ opinioni defendi potest, cum hoc sit ex diversa ratione, constitutum, † ne vide licet ex Principis scripto, & factò tertius indubitè lædatur, quod non est præsumendum, ex l. 2 § merito, & § si quis à principe. Ne quid in loco publico, cap. super eo 15 de offic. deleg. cap. ex tuarum, § de auctorit. & usu Palatij, l. 16 tit. 10. lib. 5. ordinarum. Acebed. in l. 2. num. 1. cum seqq. tit. 14. lib. 4. recop. Molina, de primogen. cap. 7. numer. 74. Alvar. Valasc. consil. 72. numero 23. † & quod legitimitatio facta à Principe cum tertij præjudicio in specie proposita non sit iusta, probat Pelaez d. 2 part. quest. 1. numero 66. Imò fieri non potest sine clausula abque præjudicio venientium ab intestato Mantica de consuetud. ultim. vol. lib. 11. tit. 3. num. 9. Decio consil. 338. numero 9. August. Barbofa clar. ul. 1. 1. num. 1. pag. 157. quoad cæteras verò ordinarias successiones in parentum hæreditate, & propinquorum, quando legitimatus admittatur, quando verò non,

quia sunt Doctores contrariæ opinionis, videndus utriusque classis referens Doctores, & eos concilians D. Anton. Pichard, in d. princ. §. 5. num. 10 cum duobus sequentibus, insit. de hered. que ab intest. deferuntur, ubi num. 13. quid de jure novissimo tenendum, & observandum sit ostendit, & sunt videndi Peregr. de fideicommiss. d. art. 23. per totum, & August. Barbof. d. clausula 158. per totam, ubi plures de hac enim successionum materia latius agere, nec meum est, nec institutum patitur similes digressiones, maxime in materia quæ quotidie præmanibus à Doctoribus habetur, quare ad sequentem §. 7. & ultimum me confero, ut finem huic quartæ quæstioni imponam, in qua majorem sum commissus moram, quam unquam mihi sui pollicitus, sed cum non infructuose ferenda libenter est. Unum tamen est, quod inspicere debet, an legitimitas requiratur per statutum, aut per dispositionem hominis in persona admittendi tantum, an etiam quod descendat ex legitimis parentibus: nam in primo casu sufficit, quod ipse ex legitimo conjugio sit procreatus, quamvis genitus ab illegitimo. ex hoc enim manet adimplementum cum tenore dispositionis. In secundo verò casu officiet illegitimitas, cuiusque ex parentibus, arg. l. fin. ubi Salic. num. 1. Cod. de natur. liber. Alexand. consil. 74. num. 4. & que ad 7. volum. 3. Bened. Capra consil. 136. num. 17. Carol. Berdelon. consil. 84. num. 19. cum sequentibus, modò sit intra gradus in ipsa dispositione vel statuto comprehensos, aliàs strictè procedendum est in hac materia, nec extensio locum habet, quia odium continet hujusmodi dispositio, ex vulgatis, de quibus alibi.

§. VII.

De conditionibus in hominum dispositionibus appositis, ex quibus requiruntur qualitates puritatis, & nobilitatis.

SUMMARIVM.

- 1 Quisque sua rei est moderator & arbiter, & potest quascumque conditiones & gravamina in sua apponere dispositione.
- 2 Fundator præcipere potest, quod successores sint puri sanguinis, & quod nubant cum puris, quod adimplere debent, aliàs non admittentur, numero 3.
- 3 Gravatus parere tenetur, & puram ducere non tantum in primis, sed etiam in secundis nuptiis, num. 4. Et si contraveniat presumitur in mala fide & velut prado ad rei, & fructuum restitutionem tenetur, sub n. 3.
- 5 Ratio eadem versatur in primis ac in secundis nuptiis.
- 6 Conditionem deficere in prima aut secunda vice sufficit.
- 7 Negativa omnia negat comprehendisque omnes casus.
- 8 Gravatus si contrahat cum maculata repellitur, & simul eius filij & descendentes, nisi fuerint nati ex pura ante contrahentem patris.

- 9 Inobediens semel, quamvis postea obediat nihil facit, omnino ius suum amisit, & se indignum reddidit, n. 10.
- 11 Ius semel extinctum suscitari ex postfacto non potest.
- 12 Gravatus turpiter nubendo graviter fundatorem offendit, nec tollitur iniuria ex nuptiis postea probè contractis.
- 13 Ius maioratus, seu vinculi ex non adimpleta conditione ad sequentem in gradu fuit translaturum. Cui iam acquisitum auferri non valet, numero 14.
- 15 Factum rite retractari non potest. Gravatus ut cum certa contrahat, se semel interpellatus noluerit, ius amittit, sub d. nu. 15.
- 15 Contrahens cum nobili ex privilegio non tamen pura, conditionem non adimplet, & numeris sequentibus.
- 17 Princeps suo privilegio non potest mutare qualitates naturales, nec derogare voluntati testatoris.
- 18 Maculatus nobilitate ad collegia admitti non potest.
- 19 Descendentes à Iudæis quatuordecim à Principe nobilitati, inspecta nobilitate vera, verè nobiles dici non possunt, numero 20. cum duobus sequentibus. Incapaces sunt nobilitatis, numero 22.
- 20 Nobilitas vera est, qua pro tali communiter estimatur. Privilegiaria stare non potest ubi naturalis non existit, n. 23.
- 24 Ignorantia qualitatum eius cum qua successor matrimonium contraxit, an excusationem præstet. Negatur, nu. seqq. intelligitur, nu. 28. & seqq. & nu. 41. & seqq.
- 25 Mens testatoris fraudari non debet.
- 26 Contrahens tenetur inuestigari qualitates eius cum quo contrahit, presumitur non ignorasse, numero 27.
- 27 Mulier contrahens contra formam statuti presumitur in mala fide esse.
- 28 Reputatio communis an excuset, affirmatur ibi, & n. 29. intelligitur, nu. 30. & seqq.
- 29 Errore communi facta ex æquitate subsistentur.
- 30 Macula non omnino occulta excusationem gravato non præstat.
- 31 Gravatus ad diligentissimam tenetur inquisitionem.
- 32 Ignorantia non presumitur dum agitur de lucro.
- 33 Excusatio non presumitur senibus extraneis à quibus macula uxoris suscitari poterat.
- 34 Ignorantia affectata presumitur ubi sunt, qui sententiam præstare poterant, maxime si facile inveniiri valebant, nu. 35. & 39. Non excusat, cum quis inuestigare tenebatur, n. 36. & 38. Præsertim cum ius tertij ladi potest, n. 37.
- 40 Paria sunt scire, & scire debere, & posse.
- 41 Virgo puella excusationem habet, quia non tenetur inuestigare virorum qualitates. Inscia pluries est eorum, que à suis aguntur parentibus circa suum statum. Eis sine alta inquisitione obtemperat, nu. 42. Debet sequi votum parentum in sui viri electione, n. 43.
- 44 Femina excusationem habet circa virorum qualitates inuestigandas.
- 45 Dolus parentum virgini nocet, numeris sequentibus.
- 46 Dispositiones defunctorum fraudari non debent ob alienum dolum.

- 48 Arbitrio iudicium relinquatur qualis sit iustus causa ignorantia.
- 49 Gravatus excluditur propter nuptias cum impura contrahens, quamvis illa dicefferit ante consummationem. Contrarium à n. 58. concluditur, n. 61.
- 50 Prohibito nuptiarum ad sponsalia extenditur.
- 51 Gravatus contrahens sponsalia cum impura, ea mortua ante consummationem matrimonij, excusationem non habet, cum per ipsum non extiterit Delinqueret incipiens penitentia ductus quando emittat pœnas, ibid.
- 52 Nuptia solo consensu perficiuntur.
- 53 Conditione adimpleta semel, aliud non requiritur.
- 54 Pœna semel contracta ex accidenti non tollitur.
- 55 Prohibitis matrimonium contrahere non meretur pœna sponsalia de futuro contrahendo, secus de presentibus.
- 56 Vxor in nomine sponsa continetur.
- 57 Beneficiatus matrimonium contrahendo quando amittit beneficia.
- 58 Actus sine effectu pœnam non meretur. Inspectendus est, qui habet consensum, n. 59.
- 60 Pœna non habet locum in turpitudine procurata, sed inefficaciter consummata. Vxorem ducere non dicitur nisi post nuptialem benedictionem, & carnalem copulam, ibid. Mulier contrahens sponsalia de presentibus sine copula non puniatur, sicut ex duplici matrimonio, ibid.
- 62 Pœna imposta à testatore seu fundatore etiam habet locum si matrimonium invalidè cum impura contrahatur. Contrarium, à n. 66. Contrahens nulliter cum consanguinea pœnas non evadit, sub n. 62.
- 63 Infamia ex matrimonio prohibito contrahitur, etiam si nulliter initietur.
- 64 Matrimonium contrahens illegitimè non debet esse melioris conditionis, quam qui legitime, ibid.
- 65 Pœna à testatore imposta incurritur ex actu nullo.
- 66 Matrimonium nullum verè tale non est.
- 67 Actus nullus pœnam non meretur.
- 68 Index propter sententiam nullam litem suam non facit.
- 69 Uxor vendens striticum extra taxam sine licentia mariti, quia nulliter contraxit pœnam evadit.
- 70 Beneficiatus nulliter matrimonium contrahens non amittit beneficia, explicatur, n. 70.
- 72 Contrahens nulliter matrimonium aliud contrahere non impeditur.
- 73 L. 4. tit. 20. lib. 8. rec. p. int. eligitur.
- 74 Condicio contrahendi matrimonium cum femina certa, & certa agnationis valida.
- 75 Vocatus non adimplens conditionem appositam bonam amittit.
- 76 Matrimonia etsi libera esse debeant, tamen potest quis ad ea invitari spe præmij.
- 77 Condicio, si nupserit, iure approbata est.
- 78 Testator potest signare personas ad quas sua bona vadant, & ad quas non vadant. Gravatus semel recusando contrahere ex præcepto Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

- 79 Condicio valet ut successor contrahat matrimonium cum ea, que oritur ex turpi progenesis, & maculata, & numero seqq. Contrarium, à numero 83. cum sequentibus. declaratur, numero 103. & seqq.
- 80 Vocatus non obediendo præcepto testatoris inhabilem se reddidit. Et adimplere tenetur omnia gravamina, & conditiones, aliàs maioratum amittit.
- 81 Pro præcepto patris præsumendum.
- 82 Condicio nubendi cum stuprata valet.
- 83 Gravatus ut ducat uxorem, que ex turpi est progenesis, & maculata parere non tenetur.
- 84 Condicio turpis rescitur. Quæ ladi excusationem impossibilitatis indicatur, num. 85. Et nullam parit obligationem, n. 86. Legatum relictum cum contumelia legatarij non valet, sub d. n. 84.
- 87 Consensus filia ad matrimonium contrahendum ex tacite ratate præsumitur, nisi dum indignus est eligitur.
- 88 Vxor ignominiosa dedecori est uniwerso generi. Macula semel contracta in genere indelebilis est, ibid. Nubere indigno, & turpem vitam agere equiparatur, ibid. Indigna dicitur non solum qua turpis est in se, sed etiam qua est de inæquali genere, familia, seu nobilitate, ibid.
- 89 Præceptum cum indigna contrahendi, non magis obligat, quam generalis nuptiarum prohibitio.
- 90 Nuptia promissa rite recusantur ex turpi coniugii conversatione.
- 91 Turpis persona dicitur qua pro tali in regione iudicatur.
- 92 Descendentes à Iudæis, & Mauris pro turpibus in Hispania habentur.
- 93 Macula in sanguine turpis est.
- 94 Pater non potest matrimonium filij impedire, nisi filius maculatam ducat, quia tunc pater iustam habet causam ad impediendum, numero 95. Quo casu non loquitur Concilium Tridentinum, & idè Ecclesiastici indices eum iuvare debent, ibidem. Defendit suum honorem & sue familia iustè & naturali ratione suadente, numero 96. Potest exheredare filiam ignominiosam & indigno nubentem, numero 100. contrarium, numero 101. & 102. Vbi quod pater eam in tertio & quinto exheredare poterit, & ei negare dotem, licet contrarium verius.
- 95 Indices Ecclesiastici iuvare debent patrem impediendum matrimonium filij cum maculata, & numero 96. Et contra dum Pater, aut tutores volunt virginem indigno in matrimonium tradere, possunt differre in denunciationibus, n. 97.
- 98 Filius patri obedire non tenetur in hijs, que pertinent ad vita statum, nisi velit ducere impuram, quia tunc non obediendo graviter peccabit.
- 99 Descendens à Iudæis & Mauris indigna est, respectu illius, qui puri sanguinis est.
- 103 Maculatus maculatam ducere in uxorem dignari non debet, & n. 104.

- 106 Frater qui turpis est, non habet inofficiosi querelam contra fratris testamentum in quo est turpis haeres scriptus.
Mater luxuriosus viuens filiam exheredare propter luxuriam non potest.
- 107 Maculatus femel non plus denigratur ex matrimonio cum impura. Nisi macula uxoris maior aut certior sit ex aliqua interveniente qualitate n. 108.
- 108 Vocatus ducens uxorem ex precepto parentum contra dispositionem testatoris legatum seu maioratum amittit.
- 109 Fundator grauari potest successores, ut certum nomen & arma ferant, & prohibere ne ferant arma, nec nomen certae familiae, numero 110.
Onus deferendi nomen & arma concernit honorem & commodum testatoris, memoriam domus & agnationis conseruat, sub n. 109.
- 111 Delatio nominis & armorum continuata esse debet, & incipere a tempore congruo: Nominis vero statim a tempore adepta possessionis numero 113. Perpetua, & sine intermissione, n. 4.
- 112 Actus momentaneus non sufficit ubi continuatio requiritur.
- 114 Consuetudo & rei natura inspicere oportet in adimplendis oneribus, & grauinibus.
Delatio armorum & nominis sine intermissione & perpetuo debet esse, ibid. ver. Ampliatur secundo.
- 115 Arma materna, sicut paterna apponi in conditione possunt.
- 116 Nomen matris asferre omisso paterno parum honorificum est.
- 117 Onus, arma & nomen ferendi non solum consanguineis, verum & extraneis apponi potest.
- 118 Maioratus erectio, & foeminarum exclusio praesumitur ex precepto deferendi arma & nomen, saltem iunctis aliis adminiculis, n. 120.
- 119 Substitutio fideicommissaria arguitur ex precepto arma, & nomen ferendi.
- 121 Princeps dispensare non potest in grauamine ferendi nomen & arma.
Omittens deferre nomen & arma non solum maioratu priuatur, sed etiam tenetur ad restitutionem fructuum, ibid.
Conditionem respicientem honorem testatoris non adimplens legato seu hereditate priuatur, ibid. sub n. 121.
- 122 Condicio ferendi nomen & arma nisi expressa non praesumitur.
- 123 Priuatio poena est, & non inducitur ubi non est expressa.
- 124 Poena imposta a testatore non deferenti nomen & arma, non habet locum, dum morte praesentis non potuit adimplere.
- 125 Minor restitui potest aduersus omissum nomen & arma, sicut ex qualibet nocua omissione & non adimpleta conditione, n. 129.
- 127 Ignorantia excusatur a deferendo nomen & arma.
- 128 Grauitas ad deferendum arma testatoris seu relinquere non tenetur, sed mixtum ferre potest, n. 131.
- 129 Coniunctio armorum non tollit effectum a testatore praesentium.

- 130 Mixtum sub simplicibus continetur.
- 131 Nomen turpe & inhonestum ad deferendum non obligat, quia importat infamiam & dedecus.
Ex bono bona, ex malo mala oritur suspicio n. 133. Ex eo arguitur qualitas, n. 134.
- 135 Testator potest grauari vocatos, ut cum non plebeia contrahant matrimonium.
- 136 Condicio contrahendi matrimonium cum nobili an adimpleatur contrahendo cum nobili ex privilegio.
- 137 Discrimen an constitui possit quoad propositum dubium inter hominum dispositiones, & inter statuta: Magnum constituit Io. Gutierrez, cuius fundamenta referuntur, a numer. 138: cum sequentibus, & numero 142. Resoluitur, a numero 143, cum pluribus alijs. Distinguitur n. 174.
- 138 Princeps non potest nobilitatem concedere quoad hominum dispositiones, qua intelligenda sunt de vera & naturali nobilitate: contrarium n. 175.
- 139 Statuta & leges non ita abhorrent nobilitatem ex privilegijs, sicut nobiles & boni viri, intelligitur, n. 176.
- 140 Verba legis facilius quam hominis extenduntur, explicatur, n. 180. & seqq.
- 141 Voluntas testatoris in potiori intelligenda est significata, & n. 183, ver. nec facit.
Vnusquisque sine peritis, sine ignavis, quod ad optimum est amare praesumitur, ibid. Explicatur, n. 183.
- 143 Discrimen nullum inter statutum, & inter voluntatem testatoris, & numeris sequentibus & 153 & 154, virumque pro lege obseruandum numero 144. Et eodem modo interpretandum, numer. 145.
- 145 Statuta sicut leges obseruanda, & perperua sunt, n. 147.
- 148 Argumentum validum de voluntate testatoris ad leges & statuta.
- 149 Voluntas testatoris expressa, aut coniecturata adimplenda in nobilitate sanguinis. Coniecturata manifesta dicitur, n. 150. Et praesertim proprietarij verborum, n. 151. Idem in lege & in statuto, numero 152.
- 154 Coniectura eodem modo exquiruntur quoad leges & statuta, & quoad voluntatem testatoris, & n. seqq.
- 155 Statutorum finis utilitas est publica.
- 156 Verba viri docti proprie intelligenda.
- 157 Conditores statutorum ordinum nobilissimi fuerunt doctissimi & vigilantissimi.
- 158 Testatoris qualitates inuestiganda ad praesumendum, qualis fuerit eius voluntas.
- 159 Testator nobilis ex genere praesumitur velle nobilitatem sanguinis.
- 160 Princeps supra statuta est, & potest concedere nobilitatem, quae sit quoad ea sufficiens, non vero quoad voluntates testatorum.
- 161 Testator cuiuslibet sit conditionis requirens expressam nobilitatem generis, non est contentus cum privilegio, idem in statuto, n. 162.
- 163 Derogatio in dubio non inducitur.
- 164 Voluntas testatoris nobilis ex privilegio, aut plebei in dubio quomodo accipienda quoad speciem propositam, n. seqq.
- 167 Nobilitas ex privilegio continetur sub quacumque

- cuique dispositione generali de nobilibus loquuti.
- 168 Plebeium spernere nobilem ex privilegio non praesumitur.
- 169 Nobilis ex privilegio non paripendit nobiles similes sibi.
- 170 Defectus patiens non potest eosdem in alijs damnare.
- 171 Nemo praesumitur abhorreere a qualitate sua.
- 172 Quilibet praesumitur diligere similem sibi.
- 173 Quaestio hac non tam iuris est quam facti.
- 177 Nobilitas empia a vili iuste paripenditur.
- 178 Emptiones nobilitatis an expendant.
- 180 Purus praesumitur reticere nobiles impuri sanguinis.
- 181 Extensio locum habet in defunctorum dispositionibus.
Quae rationi subiacent, sicut leges, numero 182. Et reduci debent ad limites rationis, numer. 183.
- 184 Ex conditione testatoris deducitur an admittat filios naturales.
- 185 An valeat conditio, ut nobilis plebeiam ducat in uxorem?
- 186 Testator praecipere potest in suo testamento ne successor illegitimus sit, & ne illegitimam ducat uxorem, & n. seqq.
- 187 Illegitimi inhabiles ad successiones.
- 188 Prohibitio testatoris addita prohibitioni legis multum operatur.
- 189 Naturales an in dubio censeantur vocati, & an succedant, n. 190.
- 191 Pater habens facultatem condendi maioratum vocare potest filios naturales.

Cum quisque suae rei sit moderator, & abiter, cuique eam legare possit cum tot grauaminibus, & oneribus, quot maluerit, validae sunt omnes conditiones & modi quos apposuerit in sua institutione, & fundatione dummodo impossibiles, seu turpes non sint, ex text. in l. 1. §. conuen. 6. de positi, l. sed & si lege, 25. §. consul. 11. l. si quid posses, 31. §. sicut autem, 3. de petit. hered. l. legem. 10. C. de pactis, l. legem 9. C. de donat. & adductis a Lambert. de iure patronat. lib. 1. part. 1. quaest. 9. numero 52. Otalora de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 7. numero 26. Io. Gutierrez. lib. 4. praet. quaest. 8. numero 2. Pelaez de maiorat. 1. part. quaest. 31. numero 2. & seqq. Hoieda de incompatibil. benefic. cap. 23. numero 153. Perozio de Lara de capellan. lib. 2. cap. 4. numero 2. & 10. August. Barbof. de officio Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17. numero 26. & Axioma 199. numero 3. pag. 123. vbi plures, & Ricciol. de neophyt. c. 6. numero 18. duob. seqq.

2 Quare primo in limine fundationis capellaniae, maioratus, aut vinculi poterit fundator conditionem apponere, vt successores sint puri non descendentes ex genere Iudaeorum, Maurorum, nec haereticorum, & similiter quod contrahant matrimonium cum muliere pura: alijs quod amittant legatum, maioratum, vinculum, seu aliquam quamcumque dispositionem & emolumentum, ex l. cum ita, 63. & seqq. de condit. & demonst. volunt. Lambert. Io. Gutierrez. pelaez, & Lara citatis in locis, & Molin. de primogen. lib. 2. cap. 13. numero 28. Barbofa d. gloss. 17. n. 25. P. Thom. Sanc. qui plures allegat lib. 1. de matrim. disp. 34. numero 40. Gracian. discept. forens. 2. tom. cap. 209. numero 24. & 25. & 5. tom. cap. 963. ex numero 1. Addit. ad Mol. d. numero 28. Et grauari tenetur ad sic contrahendum cum foemina his qualitatibus praedita, alijs amittent legatum, seu fidei-

commiffum, l. quicquid 3. C. de donat. quae sub modo, l. i. & 2. de insti. & subtit. l. 7. vic. 14. part. 5. & fingitur ac si nunquam successisset ex Pelaez d. quaest. 51. numero 403. Acebed. in l. 11. numero 20. tit. 6. libro 5. Recop. Gutier. 4. praet. 9. 8 per totam, vbi agit de non nubendo ignobili. P. Mol. 2. de insti. disp. 34. ex numero 1. Basil. de Leon 3. de matrim. cap. 6. numero 183. Castillo 5. controu. 128. ex numero 1. Fontan. de pact. nupt. claus. 6. gloss. 3. p. 5. numero 56. & faciunt tradita a Pereg. de fideicom. art. 11. numero 86. & n. 146. & art. 43. numero 16. & si contraueniat fingitur fuisse ab initio in mala fide, & praedo, ita vt non solum ad restitutionem rei teneatur, sed etiam fructuum perceptorum, & qui percipi potuerunt, ex Bal. col. 3. Iass. num. 7. vers. tertio nota in Auth. cui relicum, C. de indulta vid. coll. Gracian. discept. forens. tom. 5. cap. 963. n. 20 per text. in l. 1. C. de his quibus, vt indign.

Ampliatur primo, vt procedat non tantum in primis nuptiis, sed etiam in secundis, & inquam in reliquis omnibus, in quibus cum pura tenebitur omnino contrahere, tum quia mens testatoris illa fuit, vt sua familia semper libera a macula enadatur, & simul ne sua bona ad maculatum perueniant, & vtrumque locum habet in omnibus nuptiis tam primis, quam secundis, in omnibus quidem voluntati contrariatur testatoris, si contra faciat; tum quia sufficit conditionem deficere in prima, seu secunda vice, l. in substitutione 31. de vulgari, l. si quis heredem 7. C. de insti. & subtit. Anton. Gabr. tom. 2. comm. opin. lib. 4. de fideicom. concl. 8. numero 1. Pelaez de maiorat. 1. part. quaest. 11. numero 15. tum quia negatiua ita omnia negat, vt nihil ex negatis concedat, & comprehendat omnes casus, & omne tempus sequens ex gloss. in l. providendum, §. r. C. de postul. Cobbar. libro 1. var. cap. 13. numero 7. Octau. Vulpel. de praepos. & ad verb. dist. nunquam, numero 3. August. Barbof. distio. 231. pag. 286. Menoch. de recuper. remed. 14. numero 6. Cenedo poss. lib. praet. canon. quaest. sing. 70. numero 7. Tib. Dec. resp. 37. numero 6. tom. 33. Craueta cons. 194. numero 6. Zephal. cons. 171. numero 15. tum quia hoc aperte probatur in l. hoc genus 16. iuncta glossa verb. nubendo, de condit. & dem. & tenent Cofta in §. si arbitratu lim. fin. numero 4. ab omnibus communiter sequutus secundum Hyppolit. Rimin. in Rub. numero 9. C. Qui admitti, & Cobbar. in d. cap. 13. numero 7. per l. si sit stipulatus, 133. ibi, non enim ad vnae vim pertinet, nam sicut & heredis caput, ita ipsius vi, vel sepius facta complectitur, vt condemnatur, de verber. & in nostris terminis expressis loquendo ita defendunt Io. Gutierrez. lib. 4. praet. 9. 8. numero 5. & 6. P. Thom. Sancius de matrim. lib. 1. disp. 33. numero 14. & disp. 34. numero 42. Gracian. d. cap. 963. numero 2. Pelaez d. 1. part. quaest. 51. numero 50 & seqq. vbi ait, quod contrahens cum maculata non solum manebit inhabilis, sed & eius filij, & vniuersa progenies, quod & probari potest ex multis supra a me traditis, & iterum ab eodem Pelaez in citata quaest. numero 340. cum seqq. & 2. part. quaest. 4. illar. 2. a numero 13. cum seqq. & quaest. 6. numero 220. nisi filij fuerint nati puri ante matrimonium contractum cum impura, quia exclusi non debent censei ex ratione tradita supra hac quaestio. §. 4. illar. 7. ex numero 155. cum seqq.

Ampliatur secundo, vt procedat, dum grauatus femel cum impura precepto testatoris inobediens contraxerit, etiam si postea obediens adimpleat praecceptum cum pura, seu nobili contrahendo secundo, quia non ideo amiffum maioratum, seu vincu-

10 lum recuperabit, tunc quia semel inobediens omnino ius suum amisit, ex d. leg. si quis heredem, & d. leg. in subit. in iudicio, faciunt tradita per Anton. Perez, ad iudicium art. 29. numer. 3. Cobbar. lib. 1. var. c. 14. numer. 3. Mol. de primog. lib. 3. cap. 12. numer. 2. & se indignum reddidit, l. 1. Cod. de his quib. ut indign. Bal. & Cagnol. apud Gracian. Marchia dec. 187.

11 numer. 1. tunc quia illius ius per vnicam contruentionem voluntati testatoris fuit extinctum, nec suscitari ex post. Sto poterit, secundum text. in l. in et stipulanti em, 83. §. sacrum. de verbor. & in leg. qui vire, 98. §. etiam. 8. de solut. l. cum ex causa 9. & leg. fin. C. de remiss. pign. gloss. verb. egerit. in cap. cum venisset, 25. de testib. Flam. Paris. de resignat. benefic. lib. 13. quest. 2. n. 25. Surd. de aliment. tit. 5. quest. 1. n. 64. Craueta conf. 102. n. 2. tunc quia ex solo turpiter nubendi facto grauiter iustitorem offendit, nec iniuriam semel illatam tollit cum secundis nuptiis probe contractis, arg. l. qui ea mente, 65. de furtis, l. iure ciuili, 24. de cond. & dem. tunc quia ipso iure statim post non adimpletam conditionem ius maioratus, seu vinculi in sequentem in gradu fuit translatum, secundum Corn. in l. 1. n. 1. vers. nec obstat, C. de his, que p. vna nomine, & ex alijs probat Pelaez d. 2. part. quest. 4. illat. 8. n. 7. tunc quia iam acquisitum aufert non valet, nec erit expediens, l. fin. vbi Iass. de pact. cap. quamuis, 8. de rescript. in 6. cum similibus adductis per Anton. Perez, de iudic. art. 52. numer. 16. & 85. Pelaez. de maiorat. 1. part. quest. 21. numer. 21. & 25. & 9. 24. numer. 25. & 76. tunc quia ex postfacto non potest retractari, quod rite factum antea fuit, ex leg. si Gaudentius, 6. Cod. de contrah. empt. cum similibus & ita probat multis relictis Pelaez in d. quest. 11. a num. 33. cum seqq. P. Thom. Sancius d. lib. 1. de matrim. disp. 34. num. 42. faciunt maiori ex ratione tradita per Grac. discept. fir. 1. 10. c. 137. ex nu. 1. & per Fontanel. de pact. nupt. claus. 6. part. 4. ex num. 32. cum seqq. qui duo loquuntur, dum grauatus semel interpellatus vt contrahat cum nominata a testatore, contrahere noluit, qui postea ad purgandum non admittetur, quia semel defecit conditio.

16 Ampliatur tertio, vt procedat etiam, si contrahat cum ea, quae ex Principis beneficio facta est in omnibus nobilis, quia etsi nobilis dici valeat ex supra in §. 5. num. 11. cum seqq. & ex numer. 38. cum seqq. congestis non tamen dicitur pura, si ex Iudæis aut

17 Mauris originem trahat. Nec enim Princeps illo priuilegio potuit in ea hanc mutare, aut diluere qualitatem, nec fundatoris conditioni, seu dispositioni derogare, ex Aceb. in l. 22. nu. 4. tit. 7. lib. 1. recop. pag. 118. & in leg. 1. numer. 56. in fin. tit. 1. lib. 6. Pelaez. d. quest. 51. numero 304. cum duobus seqq. vbi

18 n. 306. ait, tunc quod sicut maculatus nobilis ex priuilegio non potest admitti ad collegia, & dignitates Ecclesiasticas, quae puritate requirunt, ita similiter non poterit admitti ex tali conditione, & fundatione, cui adhæret Ignac. del Villar. in sua syll. a respons. 12. numer. 4. 2. vers. Quod est ampliandum, & relati per August. Barbofam Appellat. 164. nu. 4. quibus & ego libentissimè adhæreo. tunc quod quidem hi à Iudæis descendentes, quamtumcumque à Principe nobilitati, & per plures & magnis prosequuti prerogatiuis, & honoribus, si inipiamus

20 veram nobilitatem, tunc illa est, quae communiter apud omnes habetur pro tali, ex l. 9. tit. 11. lib. 2. recop. 10. Garc. gloss. 7. num. 11. Io. Guttier. lib. 3. pract. quest. 13. num. 30. cum seqq. & quest. 14. nu. 6. & 7. cum

alijs ibi, Aceb. in dict. Rub. num. 2. 4. tit. 2. lib. 6. recop. August. Barbofa citato loco, nu. 3. vt nobiles dici non poterunt, sed verbo tenus; tunc quia vulgo nuncquam pro talibus habentur, nec reputantur, ita modo prauit penduntur ipsi, priuilegia, & nobilitas sua vt probant Otalora de nobilit. 2. part. 1. princ. cap. 7. per totum. Pelaez. in dict. quest. 51. num. 309. tunc quod quidem rectè, cum nec nobilitatis capaces existant ex sua natura, & genere, & ex opinione communiter recepta ex eodem Otalora d. 2. part. 3. princ. cap. 7. per totum. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 7. vers. Sed adde Anton. Fab. in suo Codice tit. de re iudic. diffinit. 7. secundum Valençuelam consil. 92. numer. 36. idem Pelaez & alijs penes Christoph. de Paz de tenuitate capit. 32. numer. 39. qui etsi intelligendi sunt, provt loquuntur de nobilitate generis & sanguinis tantum: tamen cum priuilegiata debeat naturalem nobilitatem, quae sanguinis dicitur, imitari, l. Gal. l. 29. §. si eius, iuncta glossa, & leg. filio, quem pater, 33. de liber. & post. leg. si pater, 15. de adoption. §. minorum, in fin. cod. Anton. Pichard. in §. hereditas, 8. numer. 31. in fin. de hered. in fin. tunc quod videtur, quod proprie non possit stare nobilitas ex priuilegio, vbi naturalis consistere non valet, nec quidem descendentes ex Iudæis in proprietate nobiles poterunt declarari ex proximè citatis.

Ampliatur quarto, vt ignorantia qualitatis eius, cum qua grauatus contraxit, excusate eum non valeat ab amissione maioratus, seu vinculi, velut si ignoranter in uxorem accipiat eam, quae impuri sanguinis est, tunc quia facile fundatoris mens fraudari hoc preteritu possit, cui locus dandus non est, leg. in fundo, 38. de rei vendic. leg. cum bis 8. §. 1. si cum l. 20. de transact. leg. qui praeteritum 9. Cod. de sacros. Eccles. cap. porro, 3. de inortijs, Clem. de usu. r. Clem. 1. §. fin. de concess. preben. Marian. Anton. lib. 1. var. resolut. 50. numer. 31. & resolut. 62. numer. 5. tunc quia tenebatur maxima cum diligentia ante contractum matrimonij eius sanguinis qualitates inuestigare, & inquirere, leg. qui cum alio, 19. de reg. iur. Bald. in leg. inuisibile, Cod. de furtis, Alexand. consil. 129. col. pen. lib. 3. Zephal. consil. 444. num. 9. lib. 3. tunc quia praesumptio iuris est, quod non ignorauit qualitates eius cum qua contraxit, leg. si patronus, 4. de confirm. tur. vbi Bart. leg. inuisibile, vbi Bal. C. de furtis, Dec. num. 11. Cagnol. §. in d. l. qui cum alio. Rebuff. in l. vn. gloss. proce, num. 24. C. de sent. que pro eo quod interest. Mant. de sac. & amb. lib. 3. tit. 10. num. 9. latè Iacob. Menochi. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 88. ex num. 1. tunc quia contrahens cum muliere, non seruata forma statuti, praesumitur in mala fide fuisse, Zephalo consil. 51. numero 6. idem Menoch. lib. 5. praesumpt. 3. numero 80. Atque ita specificè in nostra specie loquendo voluit Pelaez in dict. quaestione, 51. numero 55. & 390. & seq. Ioan. Guttier. d. lib. 4. pract. quest. 8. sub numero 2. Munoz. de Escobar. de ratiocin. cap. 19. numero 46. Molina de primogen. lib. 2. cap. 13. numero 28. quod licet in se verum sit, tamen cum duobus temperamentis intelligendum esse puto.

Primum, vt locum non habet, dum vxor cum qua grauatus contraxit matrimonium, communiter erat habita, & reputata pro pura & sine macula, etsi postea de nouo aliqua detegatur, nam possessor grauatus tunc non poterit maioratus, seu vinculo priuari, tunc quia ex communi errore facta, detecto postea, non annullantur, sed merito iure subsistentur, aut saltem ex æquitate, ex

iuribus vulgaribus, vt probant arg. text. in leg. si quis pater, 3. §. 1. S. C. Maced. cap. ad falsarium, 7. vbi gloss. verb. examinet, de crimine falsi glossa in leg. locus, de acquir. poss. & Quintilian. Mandol. tract. de minore quaest. 26. numero 6. tum etiam quia illa communis reputatio nobilitatis nobilitatem comprobabat, vt dicam infra quaest. 10. §. 2. numer. 17. & in terminis tenent & probant Ioi. Guttier. dict. quest. 8. nu. 3. & 4. Pelaez. in d. quest. 51. num. 292. vbi adducit Ripam resp. 12. alias 32. num. 3. l. b. 2. & postea numero 406. alios refert, & ante eos Molina de primogen. lib. 2. cap. 3. num. 29. quem sequuntur Molina Theolog. de iustitia tract. cap. 2. disputatione 10. n. 4. Munos de ratiocin. cap. 19. numero 46. P. Thom. Sancius de matrim. tom. 1. lib. 1. de sponsal. disp. 34. n. 40.

Quod ego intelligo, dum macula ita occulta fuit, quod nemo etiam ex senioribus eam nouerit, quia si non ita occulta, quod grauatus diligentiam adhibere poterat à senioribus maculationem mereri puto, tunc quia ad diligentiam adhibere, vt mandatum testatoris specificè adimpleatur, ad ea, quae scripsit Bartol. in leg. ea igitur, de pignor. act. & Hieron. Grat. consil. 49. numero 6. lib. 1. elati à Melch. de probat. conclus. 467. numero 22. & à Menoch. lib. 5. praesumpt. 1. numero 132. tunc quia cum agatur de luctu captandis ignorantia difficulter praesumitur, leg. error, 8. §. 1. leg. iuris ignorantia, 4. de iur. & facti ignor. leg. fin. vbi Doctores Cod. eod. Baldus in leg. 4. numero 3. C. de iudic. pro empt. & alij penes Menochium lib. 6. praesumpt. 23. numero 24. atque ita velle videntur Guttierrez citato loco numero 2. in fin. vbi tam diligenter inquisitionem requirit, quod sufficiens sit, vt grauatus non maneat deceptus, & assentit Molina per eum adductus de primogen. lib. 2. cap. 13. numero 34. Pelaez. dict. quaestione 51. numero 392. Castillo §. controuers. cap. 116. numero 13. Aditio ad Mol. dict. numero 29. qui exactam diligentiam exposcunt. tunc unde prouenit, quod si sequens in gradu probet, quod tempore contracti matrimonij aderant senes, & alij, ex quibus maculationem vxoris sciscitari, & inquirere possent maioratus possessor, priuari ab eo debet, & locum sequenti facit, tum ex dictis, tunc quia ignorantia affectata praesumitur, cum essent qui scientiam praestare poterant, quae ab eis non fuit sciscitata, & ideo prodesse non potest, ex text. in leg. sed, & si quis, 4. §. 1. & §. nem. quaeritur. Si quis caution. bonus text. in leg. 1. §. fin. ibi, si non color quaestiuus est, de Abigeis glossa in cap. fin. de officio de leg. in 6. Andr. Tiraquel. de retractu lignag. §. 35. gloss. 4. num. 18. Hippolit. v. a. l. de si reuocor. num. 154.

tunc quia maxime cum persona à qua sciri macula poterat de facili posset inueniri, seu eius haberi notitia, Rolando à Valle consil. 18. numero 16. lib. 1. tunc quia ignorantia non excusat, cum quis inuestigare tenebatur, secundum Bart. in leg. non solum, §. morte, col. 2. vers. An autem punietur, de noni. op. is nunciat. Quintil. Mandol. de v. re minor. quest. 26. numero 6. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 1. 94. ex numero 1. cum sequent. & tom. 4. cap. 6. 7. numero 5. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 4. illat. 8. numero 81. tunc quia Praeritum cum ius certij laedi potest ex omissione secundum Aym. Craueta consil. 167. de duobus, numero 4. tunc quia tum etiam quia dum diligentia requiritur

tur, ignorantia non excusat, glossa verb. examinet, in dict. cap. ad falsarium de crim. falsi. vbi etiam Annan. Iacob. Menoch. de arbit. casu 3. 8. numero 5. tunc quia praecipue, cum de facili poterat certiorari, leg. regula 9. §. sed facti 2. de iuris & facti ignor. leg. error 7. Cod. eod. adducti à Ioan. Yañez Paulad. reuim. quotid. 2. part. cap. 1. fin. §. 9. numero 18. pag. 259. Farin. Rozæ decisi. 93. numero. 4. 2. part. recentior. Aug. Barbofa Axioma 174. nu. 29. pag. 109. tunc de nique, quia paria sunt scire, vel scire debere & posse. l. quod se mihi 5. de reb. cred. l. si duo 38. de acquir. hered. l. qui fundum 7. §. seruus meus 2. pro empt. Tiraquel. de retractu lignag. ad si. n. 43. Gracian. discept. forens. 194. n. 1.

Secundum, vt locum etiam non habeat in puella virgine sub parentum aut consanguineorum potestate existente, quae matrimonium contraxit ex iussu, & ordinatione parentum, seu consanguineorum, cum non teneatur viri qualitates inuestigare ob honestatem, quam seruare debet sui status ratione, ex statim citandis, tunc quia pluries ante contractus tractationem, & postea incicia, & ignorans est eorum, quae à praedictis aguntur, circa ipsulmet nuptias & statum, itaut nec valeat inquirere, nec inuestigare viri sui qualitates, sed tantum obediens parentum, seu consanguineorum iussis consensum praestat ei nubendo, cum quo est tractatus parentum initus, circa quod est text. singularis & elegans in leg. miles, 11. §. querebatur, 7. ad leg. ful. de adulter. & facit text. in leg. Praesclus, 63. de ritu nupt. l. fin. de leg. 1. l. 2. §. per contrarium 2. de his, quae vt indigni & tradita per Petr. Barbofam in leg. si cum dotem, §. fin. ex numer. 22. cum seqq. solut. marim. tunc quia debet sequi votum parentum in viri sui electione, quia praesumuntur melius scire virorum mores, & qualitates generis, & sanguinis, ex P. Thom. Sancio de marim. lib. 4. discept. 23. Valer. Reginald. in practi. forens. lib. 31. numero 34. P. Anton. Ferdin. à Corduba in instruct. confessor. 3. part. praecipio 4. numero 23. fol. mihi 244. tunc quia foemina iustam excusationis causam ostendere possunt circa virorum qualitates inuestigandas ex text. in l. fin. §. fin. qui petant tutores, leg. 50. & 51. tit. 14. part. 5. plura cumulat Molina de primog. lib. 2. cap. 13. numero 33. Iacob. Menoch. de arbit. iudic. casu 182. nu. 72. & casu 357. numero 20. Ant. Gabr. lib. 6. comm. op. in. tit. de legitimat. conclus. 4. n. 1. cum seqq. Sfortia Oddo de integritate rest. 2. part. quest. 81. art. 1. numero 15. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 3. numero 220. Mantica de tacit. & amb. lib. 3. tit. 10. numero 11. Castillo controu. 4. cap. 25. n. 56. vers. Quod si dixerit Velasco de priuileg. pauper. 2. part. quest. 10. se 54. numero 17. in fin. Petr. Surd. decisi. 62. à nu. 38. cum seqq. Zephal. consil. 133. num. 40. lib. 1. & consil. 312. numero 120. libro 3. Paris. consil. 57. per totum, lib. 4.

Quod verum intelligo nisi parentes & consanguinei dolosè aut scienter ad fraudanda testatoris iussa, & dispensationem hac fuerint vsi caute in collocanda puella matrimonio cum notoriè descendente à Iudæis, seu Mauris, tunc quia expediens non erit, quod colore testatoris dispositio fraudetur, nec probus iudex hoc debet permittere, vt optimè considerat Pelaez. in dict. qu. ante numero 399. tunc quia tum etiam quia non est nouum, quod dolus parentum, & consanguineorum filijs, & consanguineis noceat leg. si creditoribus 5. in fin.

Co. de seruo pignori dato manum. l. filios 4. C. de veno-
 cand. l. b. que in fraud. Auth. de iureiuran. a moriente
 prass. in prin. collat. 5. animaduertit Padilla in l. tran-
 48 facione. nu. 1. C. de transact. t. circa quod plurimum
 versari iudicis arbitrium, recte voluerunt Pelaez,
 & Menochius in locis superius relatis, vide quæ
 dicam circa simile dubium infra sub n. 108. versic.
 Amplia secundò. Sicut dolus Reſtoris, seu Prælati
 Ecclesie nocet, vt in l. iubemus nullam. 10. Cod. de sa-
 crof. Eccles. Bald. in leg. pupillarum, in fin. C. de repud.
 Pretis, de interpret. vol. 1. dub. 1. nume. 21. & 22. fol.
 440. vt cum alijs refert Castillo. 5. controu. 127. nu.
 30 & faciunt per eundem tradita ex num. 26. ibid.
 49 Ampliatur quintò, vt procedant effectus
 prohibitionis, dum grauatus à fundatore, vt con-
 trahat cum pura, & immaculata, semel in vxorem
 ducit eam, quæ maculam habet, licet illa postea
 ante copulam decedat, tum quia indignam ducen-
 do contra præceptum fecit quantum in se fuit, &
 amittere prælegatum debet, bene probat Gracian.
 50 discept. forens. 1. 10. c. 5. n. 39. t. tum quia testator prohi-
 bens nuptias, & prohibere sponsalia censetur. l. tu-
 ror. 15. ibi. foras iansen, quod de nuptijs tractamus, &
 ad sponsalia pertinere, de sponsal. text. celebris ad
 propositum in leg. vxor. 13. §. diui Seneri 3. ad leg.
 51 l. l. de adulter. t. tum quia per ipsum non stetit
 consummare, l. qui ea mente 65. de furtis, l. iure civili
 24. de conſ. & demon. l. in iure 16. de reg. iur. faciunt
 adducta per Gracian. Marchia dec. 35. n. 10. & licet
 paratus ad criminis actum perficiendum omniten-
 tia ductus ante consummationem, & perfectio-
 nem se abſtineat, pœnas euadat, secundum leg. qui
 falsam. 19. ad leg. Corn. de fals. secus tamen est, dum
 crimen consummatum non fuit ex accidenti præ-
 ter voluntatem superuenienti, quo inuitus, & non
 sponte à delinquendo cessauit, quia tunc pœnas nõ
 effugit, ex celebri distinctione glossa in d. l. qui ea
 52 mente 65. verb. desit. de furt. & allegatis à Prosp. Fa-
 rin. 4. 10. q. 124. num. 150. cum segg. pluribus, & refert
 Alphonſ. Narbona in l. 29. glossa 3. n. 50. tit. 7. lib. 1. re-
 cop. pag. 76. t. tum quia actum perfectum effecit,
 cum nuptia ex solo consensu perficiantur, quod
 sufficit, l. nuptias 30. de reg. iur. l. cui fuerit 15. de con-
 dit. & dem. Ioan. Guttier. lib. 1. can. 9. 17. num. 21. cum
 segg. & Iacob. Menoch. lib. 4. præsumpt. 81. num. 15. &
 est indubitatum & commune. t. Tum quia conditio
 53 adimpleta semel fuit, quo amplius non requiritur,
 l. si quis hæredem 7. Cod. de inst. & subst. vbi commu-
 nitè DD. & And. Tiraquel. in l. boues. §. hoc sermone
 num. 101. & seg. de verb. sign. tenet Pelaez citato lo-
 54 co 1. part. q. 50. numero 96. t. tum etiam, quia cum
 contraxerit contra præcepta testatoris, non est du-
 bium, nisi quod incidit in pœnam, quæ postea ex
 accidentalibus euentu non debet tolli, ex traditis per
 Barr. & DD. in d. l. qui ea mente, de furtis. t. tum et-
 55 tiam, quia si effectus non sequutus esse posset causa
 excusationis, sequeretur, quod etiam consumma-
 to matrimonio, & coniugio diu manente, & filijs
 ex eo susceptis, sed tamen defunctis, eandem excu-
 sationem haberet grauatus, cum eadem tunc in-
 terueniat ratio, quod absurdum esse, nemo inficia-
 bitur, vt ex pluribus probare videtur Pelaez cita-
 to loco 1. part. quæst. 39. à num. 1. & in specie nostra
 probat. in d. quæst. 52. nume. 374. cum segg. t. tum de-
 nique, quia licet matrimonium contrahere prohi-
 bitus sponsalia contrahendo pœnam non mereat-
 ur, ex Marfil. in l. is qui cum te lo. n. 39. C. de fals. De-
 gius cons. 256. incipit. In causa inquisitionis, Pet.

Roic. decis. Lituanens. 3. num. 28. intelligendum ta-
 men est in sponsalibus de futuro, non verò de præ-
 senti, quæ verum faciunt matrimonium, vt nos
 loquimur, & communis tenet, ex Ang. in l. si adu-
 rium cum incestu, §. incestum. n. 6. vers. Ideo autem di-
 xi, ad l. 7. ul. de adulter. Bermond. de public. concub.
 Rub. de incestu, n. 34. in fine. adductis à Farin. 4. tomo
 quæst. 149. num. 197. & post eos Alphonſ. Narbona
 in l. 29. gloss. 3. num. 51. tit. 7. lib. 1. recop. pag. 76. colum.
 2. & conducunt tradita per Cobbar. de sponsal. 2.
 part. cap. 1. in initio nu. 3. & 4. Cald. Pereira in l. si cu-
 ratorum, verb. legis, num. 128. C. de in integr. restitut. 10.
 Guttier. de iuram. confirm. 1. part. cap. 51. num. 2. Fon-
 tanella de pact. nuptial. claus. 5. part. 10. num. 34. & 35.
 plures apud Emman. Barboſ. remiss. ad ordin. Lustr.
 lib. 5. tit. 22. num. 1. pag. 280. Matienço, in leg. fin. gloss.
 6. nu. 1. tit. 2. lib. 5. recop. quidquid distinguat P. Th.
 Sancius de matrimonio lib. 1. disp. 1. numero 3. t. Et
 confirmatur, quia in materia odiosa & pœnali sub
 vxoris nomine sponsa etiam continetur, ex leg. 20.
 tit. 15. lib. 8. ordin. & l. 81. Tauri, quæ est, l. 4. tit. 20.
 lib. 8. recop. Petr. Pechi. de iustam. conſug. lib. 4. cap. 11.
 à princip. Boët. decis. 22. num. 38. quos refert & se-
 quitur Franc. Molina de ritu nuptiar. lib. 3. quæstio-
 ne 6. num. 47. generaliter tenent. Pereira numero
 127. & 128. P. Thom. Sancius num. 2. locis citatis.
 Andr. Tiraquel. de leg. conub. gloss. 2. num. 1 & 18. cum
 segg. & nu. 25. Didac. Perez. in l. 1. vers. item apud, &
 vers. quare vtrum, tit. 1. lib. 5. ord. Cardin. Tusch. lit.
 V. conclus. 385. num. tom. 8. * Et licet communis om-
 57 nium, & vera sit opinio, quod beneficiatus, qui ma-
 trimonium contrahit etiam nondum sequuta co-
 pula amittit beneficium ipso iure, vt patet ex plu-
 ribus conſectis ab August. Barboſa de officio Episto-
 pi, 3. part. allegat. 57. num. 202 & 204. colum. mibi 266
 tamen non ita procedit in eo, qui sponsalia de fu-
 turo contrahit ex allegatis à Farinac. 1. part. fragm.
 lit. C. verb. Clericus, numero 332. P. Thom. Sancius de
 matrim. lib. 7. disp. 42. num. 1. Gonçal. ad reg. 8. Can-
 cel. gl. 15. n. 41. Io. Guttier. de matrim. c. 97. n. 1. Nicol.
 Garcia de benef. 11. part. cap. 9. num. 19 & 20. & nouis-
 simè Ricciol. de iure person. lib. septimo cap. 4. per
 totum. Ex quibus sequitur quod hæc ampliatio tan-
 tum habet locum in eo, qui contraxit sponsalia de
 præſenti, non verò in eo, qui de futuro sponsam
 accepit, ex proximè dictis.
 Sed hæc opinio non procedit absque aliqua
 58 difficultate, tum quia actus executioni mandatus
 ex quo effectus non fuit sequutus pœnam non
 meretur, ex gloss. in verbo. eo ipso, vbi Dominic.
 numero 6 in cap. avaritia, de elec. Gregor. Lop.
 in leg. 51. tit. 14. part. 5. verbo. casando t. tum quia
 59 poterit postea dignè contrahere, quod inspicien-
 dum est, non verò, actus præcedens sine consi-
 stentia, ex celebri text. in leg. hæc conditio. 10. in
 princip. de condit. & demonstr. Bald. in leg. in-
 nitus Cod. de procurat. And. Tiraquel. lib. 1. de re-
 tract. §. 8. gloss. 7. numero 7. pag. 44. t. tum quia defi-
 60 cit turpitudò, quam vitare testator voluit, & pœ-
 na deficere debet, quæ locum non habet in
 incepta, seu procurata, sed in efficaciter con-
 summata, leg. 3. §. hæc verba. Quod quisque
 Iuris, Barr. in leg. vit. de condit. sine causa. Ripa in
 Rub. numero 9 & 10. de secum. nupt. Gregor. in dict.
 verbo. casando, & verè deficit præcipua ratio fun-
 datoris, qui idè hoc grauamen imposuit, vt sua
 familia ab omni labe maneat intacta, quod non
 immutatur ex matrimonio incepto, sed ex per-
 fecto

fecto & consummato, & ideo pœna obtinere non
 debet, ex vulgatis, tum denique quia verè non
 dicitur duxisse vxorem nisi post nuptialem bene-
 dictionem, & carnalem copulam, textus est in
 cap. ex publico, 7. de conuersat. conſug. & in leg. 2.
 ibi o de oia que aya auido que fuese velada, tit. 18.
 part. 3. Cobbar. de matrimot. 1. part. cap. numero
 4 cum segg. & quod sponsalia de præſenti non suf-
 ficiant sine copula ad puniendam mulierem con-
 trahentem secundas nuptias, probant Ripa in Rub.
 numero 15. de secund. nupt. Ioan. à Garronibus in leg.
 1. numero 8. C. eod. tit. quos refert Pelaez de ma-
 61 iorat. 1. part. quæstion. 39. numero 74. & segg. t. Ex
 quibus hæc vltima opinio videtur æquior, altera qui-
 dem in iuris rigore, & vrgentiori ratione verior,
 hanc autem libenter ego admittem in minore
 contrahente cum præcepti impositi inobedientia
 ex equitate ratione minoris ætatis, in adultis verò
 à prima non recederem. Quod enim admittatur in
 hoc casu excusatio minoris ætatis, & in similibus,
 de quibus agimus in hac quæst. propter sexus imbe-
 cillitatem, probant Pelaez 1. de maiorat. q. 50. num.
 14. in prima edit. in 2. verò ex numero 105. Sauch. 1.
 de matrim. disp. 33. sub numero 15. Fontan. de pact. nup.
 claus. 6. gloss. 3. p. 4. numero 38. & 39. P. Mol. de ius-
 62 tit. 2. disp. 614. numero 3. Castillo 5. controu. 127. ex nu-
 mero 3. & 14. & segg. Oddo cons. 79. per totum, lib. 1.
 Menoch. cons. 425. num. 18. & faciunt tradita infra
 num. 125. maxime dum in minore dolus deficit, nam
 si adsit, restitutioni locus non erit, sicut nec in
 alio quolibet delicto, vt vnum pro mille referen-
 do, docet, & late probat Castillo d. cap. 127. ex nu-
 26. cum omnibus segg. & faciunt tradita supra ex nu-
 mero 45.
 62 Ampliatur sextò, vt etiam locum habeat priua-
 tionis pœna, dum matrimonium contractum ad-
 uerſus præceptum fundatoris nullum extet aliqua
 63 ex legitima causa, t. tum quia ad infamiam ex mat-
 rimonio prohibito irrogandam factum etiam nullum
 sufficit. l. quid ergo, 13. §. cum autem, 5. de hic, qui nos.
 infam. cap. nuper. 4. de bigamie, & Gracian. discept. forens.
 1. tom. cap. 5. num. 38. sicut contrahens nulliter cum
 consanguinea pœnas non euadit ex Barr. & Iass. n.
 22. in l. vbi pactum, C. de transact. & alij apud eum-
 64 dem Gracian. citato loco cap. 36. ex. n. 61. cum segg. t.
 tum quia solæ animi destinationi attenditur in si-
 milibus ex l. cum qui duas, 16. in princ. C. ad l. l. de
 adulter. l. hæredibus, 77. in fin. ad S. C. Trebel. Barr. in l.
 non dubium, n. 20. vbi etiam Fulgos. C. de legibus, tum
 quia non debet esse melioris conditionis, qui ille-
 gitimè matrimonium contrahit, quam qui licitè,
 10. Andr. & DD. communiter in cap. Ioannes, de cle-
 ric. conſug. Abb. in cap. 1. n. 2. eod. tit. Iaffon. in l. vbi
 pactum, n. 24. C. de transact. Cobbar. n. 42. part. cap.
 65 6. §. 3. Gracian. vbi supra nu. 39. in fin. Gig. de penson.
 9. §. 4. n. 11. t. tum quia ex actu nullo incurritur pœ-
 na à testatore imposta ex Sim. de Pretis lib. 2. de in-
 terpret. defunct. vol. in sol. 2. dubij. n. 57. cum segg. Phil.
 Corn. cons. 243. lib. 3. Aterin. cons. 18. tum denique
 quia hoc aperte videtur probari in d. l. q. ibi, Aun-
 que se diga, y a lege, que el dicho matrimonio fue ningun-
 66 no, tit. 20. lib. 8. recop.
 At contrarium verius puto, tum quia matrimo-
 nij contractus, ex iusta causa nullus, verè matrimo-
 nium dici non potest, ex pluribus à me conſectis
 infra 2. part. q. 4. art. 4. §. 2. limitat. 2. ex nu. 36. cum
 67 segg. t. tum quia actus nullus pœnam non meretur,
 vt est apud omnes receptum, & notant DD. in l. vbi
 Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars 1.

pactum. 40. C. de transact. per l. si quis legatum 6. ad l.
 Carn. de fals. And. Tiraq. in leg. conub. gloss. 8. n. 207.
 & de retract. lignag. §. 26. glossa 2. n. 11. Matienço in l.
 1. gl. 7. n. 5. & in l. 6. gloss. 1. n. 1. tit. 1. lib. 5. recop. Acebed.
 in d. l. 1. n. 43. plura congerit Narbona in l. 38. gl. 5. n.
 11. & segg. 11. 6. lib. 1. recop. pag. mibi, 63. Nicol. Gar-
 68 cia de benef. 11. part. cap. 8. n. 15. t. Et idè iudex pro-
 pter sententiam nullam litem suam nõ facit, ex i. 1.
 §. 1. vbi Ang. Alex. & Bald. n. 3. Quod quisque iuris,
 gl. in l. fir. in princ. de & extrard. cognit. Nauarr. in
 cap. cum contringat reuoc. 1. nu. 3. de rescript. Messia in
 l. Toletti, 2. part. fundam. 5. n. 35 & segg. Felin. in cap.
 69 iua nos, n. 6 de inuisis. * Et si mulier sine licentia ma-
 ritu triticum extra taxam legis vendat quia vendi-
 tio nulla, legis non subiacet pœnis, secundum A-
 uendan. rescript. 23. in fin. docet Narbona in d. gloss.
 5. n. 17. Gironda de gabel. 9. p. n. 24. Hermisilla in l. 4.
 glo. 5. sub. n. 25. tit. 5. part. 5. contra Parlad. 3. quæst. d. f-
 fer. 3. n. 11. & 15 t. tum denique quia matrimonium
 70 nullum contrahens non amittit beneficia ecclesia-
 stica quæ habet, ex Cardinal. in Clement. gratia, de
 rescript. tradit Rebuff. de nominat. quæst. fin. numero 14
 pag. 266. t. quod intelligendum non puto, dum nul-
 71 litas insurgit ab impedimento extra factò, & volun-
 tate beneficiati, vt si consanguinitas interueniat,
 quam ipse ignorabat, aut si sponsa religionem in-
 grediat, aut si nullitas proueniat ex defectu con-
 sensus ipsius mulieris, quia vi vel metu coacta, libe-
 rè contrahente beneficiato, aliudve simile inuo-
 luntarium impedimentum, quia tunc ipse de se fe-
 cit, quantum potuit, vt validum existeret matrimo-
 nium, ex quo veniam non meretur, ex distinctione
 superius tradita numero 43. cum segg. & quia directè
 actum fecit beneficio, & clericatui contrarium,
 quo proprio factò beneficio renunciaſſe videtur.
 Secus verò si ex defectu consensus beneficiati, quia
 non sanæ mentis, aut vi, vel metu contraxit, vel si
 cum consanguinea, cuius sciebat impedimentum,
 vel si ex defectu forme, quam adhibere, erat in eius
 potestate, vel consensus scemina, quia furiosa vel
 mente capta, cum idem sit, & contrahere cum ima-
 gine, pictura, vel dormiente, seu alia ex causa po-
 testatiua eiudem nullitas proueniat, siue ratione
 minoris ætatis, cui semper venia indulgetur, quia
 his, & similibus speciebus scienter actum nullum
 conficere voluit, & sic non contrarium clericatui,
 nec beneficio, nec dici potest suo factò illud ami-
 72 sisse, prout in eo videri loquuntur Nicol. Garcia
 de benef. 11. part. cap. 8. à numero 4. P. Th. Sancius de
 matrimot. lib. 3. disput. 2. numero 3 & libro 7. disput.
 43. numero 5. cum segg. Fatinac. 1. part. fragm. lit. C.
 verb. Clericus, numero 318. August. Barboſa de offic. E-
 piscop. 3. part. allegat. 57. n. 207. & collect. ad c. 1. nu-
 mero 8. inuncto numero 10. tit. 3. libro 3. Decretal.
 Gracian. discept. forens. 1. tom. 5. numer. 39. & per plu-
 res ab eis allegati. Quamuis contrarium velle vi-
 deatur Zaball. com. 9. 147. numero 4. vers. sed contra-
 riam. * Et nulliter contrahens matrimonium con-
 trahere aliud non impeditur, cap. significauit 2. de
 eo, qui duxit in matrim. quam pol. per adulter. Marc.
 Ant. Cuchus in lit. maiorum li. 5. tit. 12. n. 8. vt vtrum-
 que refert Pelaez in d. qu. 51. n. 384. & seg. vbi cum
 hac opinione residere videtur, Matienço in l. 6. gl.
 1. tit. 1. lib. 5. recop. quæ verior & tenenda est de quo
 dubio latissimè agit Ricc. de iure person. li. 7. c. 2. per
 totum.
 Nec obstat dict. l. 4. recop. quæ est, 81. Tauri, quæ
 73 continet casum specialem, quo mulier, siue sponsa

iniuriam marito, seu sponfo intulit, quæ locum etiam habet, dum matrimonium, seu sponsalia nulla existunt, & idè etiam eius pœna, quare huc adduci non valet, nec quidem cætera allegata iura, Atque ita nullitate matrimonij proueniendi à causa voluntaria ipsius grauari, aut quam à principio præuidit, & nihilominus contraxit, cum actum nullum apertè conficere voluisset indignus ad obtinendum maioratum non redditur, secus verò si à causa in initio incognita, aut contra vel præter ipsius voluntatem, ut dixi.

74 Secundò testator, seu fundator in limine suæ fundationis grauari poterit successores, vt matrimonium contrahant cum feminis certæ agnationis, seu familij, & quidem cum certa femina determinatè, tum quia rei suæ adiciere potest, quas voluerit conditiones, quas si seruent vocati, capient bona, sin verò non, omnia amittent ex vulgatis iuribus, in l. in conditionibus 19 l. pater, 101. de condi. & demens. l. non aliter, 69. de leg. 3. l. 17. Tauri, & alia penes Christoph. de Paz de tenuta, 1. part. cap. 36. ex numero 2. vers. conditiones, & numero seqq. 1. dixi supra in princip. huius §. ¶ tum quia etsi matrimonia libera esse debeant, tamen præmij spe poterit quis ad ea ellici, & inuitati text. in l. Titio 71. §. 1. l. Titio, 96. §. fin. de cond. & dem. l. fin. de statu liber. P. Thom. Sancius de matrim. lib. 1. quæst. 33. nu. 6. & 7. Gracian. discept. forens. 2. tom. cap. 209. num. 24 & 25. Marc. Anton. Genues. præf. Eccles. 9. 738. numero 2. Bonacin. 3. de contract. quæst. 1. punct. 4. numero 10. vers. Hunc sequitur primò Pelacz in d. quæst. 51. numero 3. ¶ tum quia conditio, si nupsit, iure approbata est in l. cum ita, 63. de cond. & dem. & de iure regio, in l. 14. ibi, si casare con tal ome, l. 22. ibi, si casare con tal muger, tit. 9. part. 6. & ex pluribus congestis per Maaticam de coniet. ult. vol. lib. 14. tit. 14. num. 1. & à P. Thom. Sancio citato in loco per Gracian. discept. 5. tom. cap. 963. ex num. 1. Bonacin. loco citato Mol. de primog. 2. cap. 13. nu. 28. vbi Additionat. plures congerit, præcipuè Castillo 5. controuers. cap. 128. Basil. de Leon 5. de matrim. cap. 6. numero 18. Fontanella de pact. nups. tom. 2. claus. 6. gloss. 2. §. numero 56. ¶ Tum denique, quia sicut potest testator præcipere, quòd sua bona ad certas veniant personas: ita similiter, vt ad eas non vadant per matrimonium cum eis à suis hæredibus & successoribus initum; & idè poterit assignare quosdam, cum quibus contrahere possint, vt ad illas sua perueniunt bona, non ad alias, secundùm text. in l. codicillis, 89. alias l. Lucius, 88. §. Secus la codicillis, d. l. 2. cum similibus, ita tenent & plures, quos referunt Pelacz de maiorat. p. 2. §. 50. ex nu. 1. & P. Thom. Sancio in citato loco. Immo ita grauatus statim adimplere tenetur, & si semel renuat, licet postea pœniteat nihilominus bonis carebit, ex Paul. in l. 1. n. 4. C. de insti. & subst. & bene intellexit Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 11. 137. numero 2. 9. & 10.

79 Ampliatur primò, vt procedat etiam, si fundator conditionem adiciat, quòd successor teneatur in matrimonium eam ducere, quæ ex turpi progenie aut vilibus parentibus, aut ex descendenti- bus à Iudæis, Sarracenis, seu hæreticis orta sit, tum ex dictis, quæ omnia locum habere in hac videntur specie, tum quia non ducendo nominatam, seu inhabilem reddit ad successionem maioratus, seu vinculi, ex l. filiam, 114. §. Diui, de leg. 1. l. pater, 59. §. si pater hæredes, de leg. 2. l. pater, 38.

§. Iulius, Agrippa, 4. de leg. 3. Quintilia, Mandof. in proemio glossæ, facultat. fol. 5. colum. 3. vertical. præcepto, Hieron. Grat. consil. 66 libro 2. tum etiam quia cum hoc onere maioratum capere debet, aut illum amittere, ex adductis per Cobbarr. in Epitome de sponsalib. 2. part. cap. 3. §. 3. numero 7. cui adde Decium in l. vit. notab. 3. de insti. ut. Sylua nuptial. lib. 2. numero 28. pag. mibi, 142 Roland. de lucro doctæ, quæstion. 31. numero 6. Mantica de conietur. lib. 11. tit. 18. numero 2. & 4. Molina de primogen. libro 2. capit. 13. numero 28. ¶ tum quia pro præcepto patris, 81 & grauamine ab eo posito (si à patre institutio fiat) præsumendum & semper standum est, leg. nec in ea 22. §. fin. ad l. Iul. de adulter. l. 7. tit. 18. part. 4. facit in ratione sui, l. 27. Tauri, ¶ tum 82 denique, quia sicut valet conditio contrahendi matrimonium cum stuprata, ex Mantica de conietur. ult. vol. lib. 11. tit. 12. n. 27. & 30. & docet contra Carol. Ruin. Pelacz de maiorat. 1. p. 9. §. 50. nu. 11. valere etiam debet conditio contrahendi cum maculata.

At contrarium verius conjicio, immò quòd reiecta simili conditione grauatus, quam maluerit, ducat, & maioratum, seu vinculum impune recipiat, tum quia hæc est conditio turpis aduersus sanguinem nobilem, & proslapiam immaculatam, & reicienda, venit, ex l. conditiones, 9. l. conditiones, 14. de condit. insti. leg. 32. tit. 9. part. 6. & aliis adductis ab Anton. Peregrin. de fideicom. art. 11. numero 16. in fin. alias iure non valeret, prælegatum, velut relictum cum contumelia legatarij, ut in l. 3. vbi gl. verb. ad ignominiam, C. Quædam ad intellam. aper. l. turpia de leg. 1. l. quoties, 9. §. si quis nomen, vbi gloss. verb. contumelia, de hered. insti. Gracian. discept. forens. tom. 2. cap. 214. numero 62. * tum quia conditio, quæ existimationem lædit impossibilis in iure iudicatur, elegans & singularis text. in l. in eadem 10. ex quib. caus. mitor. l. filius, 15. in fin. de condit. insti. l. nepos Proculo, 125. circa fin. de verb. sign. Chaffa. in Catalo. go libro 1. consid. 2. numero 4. Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 20. numero 6. cum duobus seqq. Crauetæ de antiq. temp. 1. part. §. 1. non omisso numer. 7. Menoch. consil. 202. numero 1. cum seqq. Gerard. de Petra Sancta sing. 82. per totum, libro 4. Oldrad. cons. 93. numero 4. in fin. & numero 5. & conf. 16. Thema tale est, numero 2. ¶ vbi plura iura adducit, quæ verò nullam iure parit obligationem, l. mulier, 20. de condition. insti. l. obtinuit. 3. de condit. & demens. leg. 3. tit. 4. part. 6. cum similibus, nec viris nobilibus, & honoratis facile est eius implementum, & sic eam reicere iure permissum, tradit plura Ant. Pichard. in §. impossibilis numero 14. insti. de hered. insti. & probat. l. 3. ibi, & generalmente son llamadas impossibiles segun derecho, todas las condiciones que son contra honestidad de aquel a quien son puestas contra buenas costumbres, o contra obras de piedad, contra derecho natural, tit. 4. part. 6. * tum quia licet ex taciturnitate præsumatur consensus filia, quam pater sponfo tradere vult, ex cap. fin. de desponsat. impuber. & tenent communiter DD. relati à Bonac. de matrim. 9. p. 1. numero 11. ad l. obiect. non habet hæc præsumptio locum, cum indignum genere, aut moribus ei pater eligit, nec filia obedire tenetur vt in textu in l. sed quæ, 12. de sponsalibus, & ex Corduba, Velarmino, Salon, & aliis probat P. Thom. Sancio de matrim. lib. 4. disput. 23. numero 8. vers. vel si pater indigno. ¶ tum quia ignominiosam ducere vxorem dedecorum est filiis, 88 paren-

parentibus, & vniuerso generi, ad quod obstringi non debet, ex singulati text. in l. non tantum, 3. §. si emancipatus, 5. de bonor. poss. contra tab. l. 132. ibi, o contra su forma, o desobrarra de los parientes del, no debe ser guardado de sus descendientes, tit. 9. part. 6. Gracian. 1. tom. 1. cap. 62. num. 4. & admilla semel macula vniuersam progeniem ita inficit, delevi postea nunquam valet, vt pluries dixi, & probat ex l. fir. de stati. liber. Pelacz 1. par. de maiorat. 9. §. 50. numero 92. optimè Fontanel. de pact. nups. claus. 5. gl. 1. ex num. 103. Et quidem iure æquiparatur indigno nubere, & turpem vitam agere, P. Rebell. de obligat. insti. 2. part. lib. 2. quæst. 14. §. 2. numero 16. vers. Quod si obicitas, Card. Tusch. lit. E. concl. 577. nu. 14. tom. 3. Riman. Ion. cons. 133. num. 17. Alvarez de Velasco qui hos refert de priuileg. pauper. 1. part. quæst. 17. numero 10. Indigna quidem dicitur, non solum quæ turpis est in se, sed etiam quæ est de genere inæquali, familia, seu nobilitate, ex Bar. in l. si rogatus, de man. vindic. Io. Andr. in c. super eodem, el. 2. de test. Gracian. discept. forens. tom. 2. cap. 863. numero 14. & 15. Fontanella ex d. numero 103. cum seqq. ¶ Tum quia iussio, vt cum indigna contrahatur non magis obligat, quam generalis nuptiarum prohibitio, quæ inefficax omnino est, text. est, in l. cum ita legatum 63. §. videamus, de condit. & dem. ¶ tum quia turpis conuersatio coniugis, quam plerumque habent descendentes à maculatis, vt pluries probaui, sufficiens causa est recusandi promissas nuptias, text. in l. mulier, 3. §. hic illud quoque, 1. C. de sponsal. Anton. Cucus lib. 3. in fin. in maior. tit. 10. sub numero 63.

¶ Tum etiam quia turpis persona ea dicitur, vt eius coniugium recusari iuste valet, quæ talis est secundum regionis consuetudinem ex l. & si quis, 14. §. hac actio, de relig. & sumptibus funer. ¶ vt in nostra Hispania sunt omnes à Iudæis & Mauris descendentes, vt pluries probaui, & animaduertunt Alphons. à Castro de iusta hæret. punis. libro 1. cap. 7. vers. Fator, tamen, Simanc. de Cathol. insti. tit. 31. nu. 5. Ignac. del Villar in Sylua resp. 12. sub nu. 35. vers. Intellige. Auendan. de mandati. Reg. lib. 1. cap. 19. nu. 20. Fontanella num. 97. citato loco, & claus. 6. gloss. 3. part. 4. n. 26. * conditio, qua macula in sanguine contrahitur, turpis & contra bonos mores rectè iudicatur, & licet, atque impune spectatur, l. reprobenda 5. C. de insti. & subst. Card. in cap. tanta quæst. 16. Qui filij sint, leg. Socin. Ion. cons. 32. n. 6. lib. 1. Quam opinionem sequitur pluribus relatis Pelacz de maiorat. 1. part. in d. quæst. 50. à num. 1. cum seqq. pluribus, & plura ad propositum cumulat & de grauo contrahere cum descendente à Iudæis, & Mauris speciatim agit à num. 91. cum seqq. & sequitur P. Thom. Sancio de matrim. lib. 1. disput. 33. nu. 11. vbi num. seq. cum Costa & Tello limitat in vidua, conuenit etiam Mantica de coniet. ult. vol. lib. 11. cap. 18. num. 5. dicens similem conditionem reici, si honestè nubere non possit per l. cum ita legatum, 63. §. 1. de condit. & dem. l. 2. vbi Paul. Castren. C. de condit. & insti. & per Socin. in l. quoties numero 1. de condit. demens. Curt. Ion. cons. 81. n. 8. & plures apud Grac. tom. 5. discept. forens. cap. 863. per totum, Io. Lup. in cap. per vest. as, notab. 2. §. quod habet concurrere numero 4. & 12. de don. inter. Surd. de alim. tit. 1. §. 6. numero 21. Mantica de tac. & amb. 2. tom. libro 14. tit. 45. numero 25. & nouissimè alijs relatis Velasco de priuileg. pauper. 2. p. quæst. 64. ex num. 12. & 94. seqq.

Ex quibus confirmatur egregia opinio D. Io.

Guttierr. lib. 1. can. 20. à num. 9. cum seqq. usque ad nu. 23. volentis quòd licet pater regulariter loquendo non possit matrimonia filiorum impedire, & si faciat, poterit Iudex ordinarius eos coniungere, spre- tius Concilij Tridentini denunciationibus, tamen si filius ignominiosam ducat vxorem, licet poterit impediri à patre, & ordinarius non licet licentiam præstabit, vt contrahat omissis denunciationibus, ¶ quia pater iustam causam habet, & re- 97 etum est impedimentum eius, non comprehensum in Concilij Tridentini dispositione, quæ tantum procedit, dum iniuste impediuntur nuptiæ, & sine legitima causa, vt pluribus probat Guttierr. ibidem, & contrarijs satisfacit à num. 24. cum seqq. quæ rationalis, & iusta est opinio, quam sequendam omnibus Iudicibus Ecclesiasticis consulo, quia 96 pater honorem suum, & suæ progeniei iustè & naturali æquitate suadente defendit, & pro viribus iuuandus est à iudicibus, quam etiam tuerent Enriquez de matrim. lib. 11. c. 6. num. 5. Did. Perez in l. 1. tit. 15. libro 8. ord. Segura 2. part. discept. Iudic. 16. ex n. 8. cum seqq. Menoch. cons. 69. à nu. 29. vbi P. Thom. Sancio de matrim. lib. 3. disp. 9. sub numero 10. Filiuc. 1. tom. tract. 10. cap. 4. numero 124. ¶ Sicut e contra dum 97 pater, aut tutores volunt, vt virgo indigno nubat iustam præstant causam dispensandi in denunciationibus vt cum digno contrahat, secundum Spin. de testam. gloss. 15. numero 31. Segura 2. part. Discept. Iudic. d. cap. 16. numero 15. Fr. Emman. Roderic. in sum. 1. tom. cap. 17. num. 2. conclus. 1. in 2. editio. P. Thom. Sancio in d. disp. 9. nom. 13. ¶ Et licet filius patri 98 non subiciatur, nec obedire ei teneatur in his, quæ ad vitam pertinent iustum, velut ingressus religionis, & contractus matrimonij, tamen dum indignam in vxorem ducit, cuius qualitates plurimum dedecoris, & infamiae proli sunt alaturæ, parti renuenti obedire tenetur, aliàs mortaliter peccabit, secundum P. Thom. Sancio de matrim. libro 4. disp. 23. sub numero 9. Io. Guttierr. eod. tractat. cap. 79. numero 16. qui alios plures adducunt, & Mart. Bonacin. de matrim. quæst. 4. punct. 17. numer. 8. * & cum descendens à Iudæis, & Mau- 99 ris illius respectu, qui puri sanguinis est, sit communiter indigna reputata, vt dixi pluries, & superius numero 92. Et decisum fuit in Sicilia apud Mastrillum decis. 163. numero 24. & per Senatam Sebastian. in allegat. de fin. 2. libro 5. tit. 2. de nuptiis, prout refert Fontanella d. numero 103. iustissima ex causa habebit in ea locum prædicta opinio. * Et 100 quòd filia ignominiosa, & indigno nubens possit à patre exheredari probant relati à Cobbarr. in Epitome de sponsalib. 2. part. cap. 3. §. 8. numero 7. Pelacz de maiorat. d. quæst. 50. numero 84. qui non meminerit de textu ad hoc expresso in l. non tantum, 3. §. si emancipatus, sibi, cum possit auus iure suo vi, eumque exheredare, iunctis verbis præcedentibus, de bon. poss. contra tab. * Licet hodierno die, de hac exheredationis causa per plurimum sit dubitandum, cum comprehensa non sit, in Auth. Vt cum de appellat. cognosc. §. Aliud quoque capitulum, collat. §. idè contrarium voluit Io. Guttierr. d. lib. 1. can. 20. sub nu. 20. * vbi vult; quòd tantum pater eum priuate poterit à tertio, & quinto, in quo alijs filiis potest constituere meliorationem, non verò in sua legitima, quod sequendum firmiter teneo, cum P. Thom. Sancio & pluribus ab eo allegatis de matrim. libro 4. disp. 24. numero 3. & 15. & ab Emman. Barbosa remiss. ad ord. Lusit. libro 4. tit. 88. §. 1.

num. 1. pag. 186. & cum Mart. Bonacina in 4. decalogi
 precept. disp. 6. quest. vn. punct. 6. §. 3. num. 9. pag. mibi
 271. & quod pater possit denegare dotem filie
 nubenti indigno voluerunt Præposit. in capit. 1. de
 sponsal. Ripa in l. 1. nu. 59. fol. matrim. Iul. Clar. pract.
 crim. quest. 82. Marc. Anton. Genuent. pract. Eccles.
 quest. 738. & aliis penes Mart. Bonacina in 4. præ-
 cept. decalogi disp. 6. quest. vn. punct. 6. §. 2. numero 1.
 versic. amplia quart. & numer. 1. Filliuc. 1. tom. tract.
 10. cap. 4. nu. 133. & seqq. licet hi contrarium vetius
 ostendat, maxime dum non habet ex quo se pos-
 sit alere, quia tunc tantum præstare ei pater debet
 quantum ad alimenta sufficiat, secus si habeat unde
 se possit alere, videantur allegati per Emman.
 Barb. citato loco, nu. 16.

103 Quæ omnia intelligenda putò, cum grauat
 puri, & immaculati sanguinis est, qui nullomo-
 do constringi poterit ad se, & suam maculandum
 progeniem, nec idèd ad maioratum, nec vincu-
 lum admittendum ex simili turpi non adimple-
 ta conditione secundum supra dicta. Si verò im-
 puri sanguinis est, meo videri, nullam potest ex-
 cusationem intendere ad non contrahendum,
 tum quia non rectè excusat similem maculam
 contrahere quam iam radicaliter in se habet, arg.
 leum qui, 14. §. Julianus, 4. de furtis, & expendi po-
 test elegans text. in l. cum mulier, 47. fol. matrim. &
 text. in leg. ex fact. 17. §. si quis regnum, et 1. ad S.
 C. Trebel. leg. cum pater, 7. §. vol. 13. leg. Lucius, 88.
 §. Dama, & Pamphile, 12. de leg. 2. l. generaliter, 6. §.
 cum autem, 1. C. de insti. & subst. cap. si hereticus, 26.
 2. quest. 7. Suarez. tom. 1. comm. opin. lib. N. pag. 314. &
 lit. F. verb. filij naturales, 2. pag. 288. Simanc. de Ca-
 thol. insti. tit. 6. 4. num. 42. Gracian. reg. 29. numer. 1.
 cum seqq. maxime 14. Dec. in cap. in presentia, nume-
 ro 125. & seq. de probat. Menoch. lib. 4. præsumpt. 78.
 numero 34. Mantica de coniect. lib. 11. tit. 9. numero 15.

105 Amaya 1. c. 1. nu. 12. numer. 31. in fin. tum quia, ita
 expressè probari videtur in l. in arenam, 11. ibi. Nisi
 forte, & ipse similis conditionis sit, C. de inoffic. testam.
 ibi, Arenarius; nec infamis non valet teicere
 alium similem sibi, vt vbi tenent Bart. Bald. &
 communiter DD. tum etiam, quia fratrem, qui
 turpis est, non habere inofficiosi querelam con-
 tra fratris testamentum, in quo est turpis hæres
 institutus, voluit glossa, verb. infamia, in l. fratres,
 17. C. de inoff. testam. vbi, Salic & Iass. numer. 6. Ang.
 in l. 1. de inoff. testam. & facit text. in cap. nobile iniquus
 2. 32. quest. 6. & l. 27. tit. 7. part. 1. l. 2. & 3. tit. 8. l. 12. tit.
 27. part. 6. & quæ tradit Angul. in l. 11. gloss. 13. n. 4. &
 5. tit. 5. lib. 5. resop. Nec mater luxuriosè viuens fil-
 iam propter luxuriam exheredare poterit, vt col-
 ligitur ex glossa verb. professantis, in d. Ansb. ut cum
 de appell. cognos. §. Aliud quoque Capitulum, Greg. in
 l. 5. verb. desheredar. tit. 7. part. 6. & plures apud Em-
 man. Barbol. citato loco num. 14. & apud P. Thom.
 Sancium dist. lib. 4. de matrim. disp. 14. sub. num. 7.
 versic. Mater autem, tum quia, ex labe suæ vxoris
 non plus grauatur, nec sui filij denigrabuntur, nec
 maius damnum, nec repulsam patientur, quam ex
 propria iam contracta macula, cum ex ea exclusi
 nihilominus maneat ab honoribus puritatis obti-
 nendis, & æquè maculati dicantur ex vna, sicut
 ex pluribus maculis, vt ex Perezio de Lara de Ca-
 pellan. 2. part. cap. 4. num. 73. & Valençuela consil. 90.
 nu. 41. probauit ex alijs rationibus supra hac eadem
 quest. §. 2. ex m. 8. cum seqq. quare hanc debere ad-
 implere conditionem, & nuptias cum maculata

contrahere, aut maioratum, seu vinculu amittere,
 verius & in praxi seruandum suadent, ni fortè ma-
 cula grauati non ita grauis, aut certa sit, sicut quæ
 adest in persona posita sub conditione, cum ex gra-
 uiori, seu nigrioti labe onus iuste timeatur maius,
 qua specie possunt locum habere, quæ superius pro
 negatiua congeffi.

Amplia secundò, vt etiam procedat, quamvis
 grauatùs aliam ducat ex præcepto parentum, tum
 quia durum & inhumanum erit ita illudere vlti-
 ma defunctorum elogia, & causam dare illa irri-
 dendi, tum etiam quia similis parentum dolus filiis
 nocere iure solet, vt dixi supra num. 47. quare ita
 voluit Pelæz in d. quest. 50. num. 60. & in foro con-
 scientiæ Ludouic. Lopez 2. part. instr. cap. 36. fol.
 1037 Fontanel. de pract. nupt. claus. 6. gloss. 3. part. 4.
 num. 29. & 31. licet contrarium habeamus P. Thom.
 Sancium de matrim. lib. 1. disp. 33. numer. 13. & quos
 ipse refert, circa quod, & similia dubia videantur
 vterque Mol. de primog. cap. 13. numer. 22. & de iust. 1.
 tom. tract. 2. disp. 17. 6. idem P. Thom. Sanc. 4. disp.
 23. numer. 9. Bellarm. de matrim. cap. 19. precept. 3. Le-
 desm. eod. quest. 47. art. 6. dub. 2. Gracian. reg. 83. nu-
 mero 9. Fontanel. de pract. nupt. claus. 4. gloss. 2. numero
 6. cum seqq. Castil'o controuers. 4. cap. 25. ex numero
 48. cum seqq. pluribus, Philip. Palchal. de virib. par.
 pot. 2. part. cap. 5. num. 26. & quamvis plures sint præ-
 dictæ regulæ de qua supra nume. 74. & seqq. am-
 pliationes, & limitationes, nunc eas omitto bre-
 uitatis causa, & quia non plurimum conducunt
 nostro principali tractatui, & interim videri po-
 terunt penes P. Thom. Sancium in dist. disp. 33. &
 34. & apud Pelæz de maiorat. 1. part. dist. quest. 50.
 & 51. per totas, & apud Fontanel. locis superius ci-
 tatis.

Tertiò, potest fundator grauare vocatos, vt cet-
 tum nomen, & arma serant, quod adimplere tene-
 buntur, alias fideicommissio carebunt, ex l. cum filius
 76. §. Pater, 5. de leg. 2. ibi, Nepoti plus tribuas in ho-
 norem nominis mei, l. Titia, testamento, 38. §. Seia, 2. ibi,
 & in patria statui cum subscriptione nominis mei, de
 Auro & arg. leg. l. hoc iure, 19. §. fin. ibi, si iurasses te
 nomen meum laturum, de donat. & tenent commu-
 niter DD. vt constat ex adductis à Molina de pri-
 mog. lib. 2. cap. 14. n. 10. & 25. & Molina Theolog. de
 inst. & iure tract. 2. disp. 615. Meneses in Rub. de fi-
 deicommiss. numer. 5. vers. Quarta ratio, Aluarad. de con-
 iect. mente lib. 2. cap. 1. §. 1. nu. 22. & 31. & seqq. & no-
 uissimè Pelæz de maiorat. 2. part. quest. 4. illat. 8. nu.
 40. & seqq. maxime 74. Fufar. de substi. 5. 447. n. 7.
 & 75. in 2. editione, Peregr. de fideicommiss. art. 11. n. 12.
 Valençuela consil. 90. nu. 158. Gracian. discept. forens.
 tom. 2. cap. 288. nu. 14. & 26. vbi quod concernit ho-
 norem & commodum testatoris, & memoriam do-
 mus & agnationis eius conseruat, & Perezius de
 Lara in compendio cap. 13. nu. 23. tum etiam præ-
 cipere potest, ne successor maioratus arma, nec no-
 men certæ familie deferat, secundum Andr. Tiraq.
 in tract. de nobilit. c. 6. n. 17. pag. 68. & relatus à Pelæz.
 citato loco n. 52.

Quod primò amplia, vt delatio nominis, & ar-
 morum continuata debeat esse, tum quia ex eorum
 natura, & assuetis facere continuationem requi-
 runt, arg. l. hæres palam, 32. §. 1. vers. Sed etsi noiam.
 Qui testam. fac. possint, l. si seruis plurimum, 50. §. fin. de
 l. 1. tum etiam quia actus momentaneus non suf-
 ficit, vbi continuatio requiritur, l. si in si, ibi, Quæ
 vsus

vsus in actu potest ei acquiri, qui momentarius esse osten-
 ditur, C. de bonis que liber. tenem. Andr. Thefaur. dec.
 270. n. 1. cum seqq. Pelæz n. 322. citato loco, & Pere-
 zius de Lara in d. cap. 13. n. 25. tum etiam delatio
 nominis statim à tempore adeptæ possessionis in-
 cipere debet, per l. mulier 20. §. si quis hereditarium.
 de condit. insti. Guido Papa dec. 251. armorum
 verò tempore congruo, & assuetu, sic intelligo
 Gracian. discept. forens. cap. 298. à nu. 10. Pelæz n. 50.
 & Larat. 2. 7. citatis in locis, nisi aliud sit tempus à
 testatore signatum, quia id adimpleri debet absque
 aliqua interpellatione, l. si. C. de reuoc. donat. Io. del
 Castil'o li. 5. controuers. cap. 136. numer. 79. vers. ex his
 quidem, per plures cumulat Ricciol. de iure person.
 libro 1. cap. 1. n. 10. Fufar. d. quest. 447. numero 12. 13. &
 20.

114 In alijs verò oneribus, & grauaminibus rei natu-
 ra, & consuetudo, eiusque vsus inspicit debent, vt
 ita adimpleantur, sicut est congruum; & vstratum;
 ex Thefauro numer. 36. & Lara numero 26. citatis in
 locis.

Ampliatu secundò vt delatio armorum & no-
 minis sine intermissione, & contractu accipiatur
 successino & perpetuo, ex text. in l. 1. §. hoc interdico,
 de iur. iudic. que priuato. Ant. Thefaur. citato loco n. 24
 vbi plures adducit, Pelæz de maiorat. 4. part. quest.
 21. num. 2. intellige cum distinctione præcedentis
 ampliationis, & provt declarant alij plures penes
 Gracian. Marobin. dec. 87. n. 9. Fufar. de substi. 2. p.
 9. 447. n. 10.

115 Ampliatu tertio, vt non tantum poni possit in
 conditione nomen & arma paterna, sed etiam ma-
 terna, vt probant Burg. de Paz conf. 3. num. 45. cum
 seqq. & Pelæz citato loco d. illat. 8. num. 45. sicut &
 poterit filius portare nomen matris, quæ parte no-
 bilior est, ex cap. Rainucius. 17. de testam. docet Lam-
 bert. de iure patron. li. 2. part. 2. art. 4. 3. quest. primo. n. 3.
 16. fol. 150. tum etiam si honorificum nomen patris
 deferere, & alium sumere, ex Ripa resp. 131. n. 17. Pe-
 læz citato loco n. 119.

117 Amplia quartò, quod etsi onus deferendi nomen
 & arma tantum possit imponi his qui sunt de fa-
 milia, & agnatione, nisi in eorum defectu, tradit,
 Nicol. Boeri. dec. 146. n. 6. tamen verius est, quòd e-
 tiam extraneis possit imponi, vt tenet Mantica de
 coniect. li. 8. tit. 17. n. 9. Craueta conf. 830. Pelæz citato
 loco n. 78. & clausulam testamenti, vbi ita fuit dis-
 positum ad literam refert Lara n. 37. in fin. citato in
 loco.

118 Amplia quintò, quòd ex præcepto deferendi no-
 men & arma præsumitur maioratus ere ctio, & foe-
 minatum exclusio, secundum Sarmient. in l. cum ita,
 §. in fideicommissio numero 17. de leg. 3. adducentem
 pro hoc Guid. decif. 467. tum etiam arguit substitutionem
 fideicommissariam, non vulgarem, vt tradunt
 Ancharr. conf. 27. Batt. Socin. consil. 12. ad fin. libro 3.
 119 Tib. Decian. consil. 4. numero 15. libro 2. tum etiam
 rament, quoad præsumptionem, & coniecturam alijs
 iunctis, nam ex solo hoc præcepto nec maioratus
 erectio, nec foeminarum exclusio præsumitur,
 ex Burg. de Paz in proem. legum Tauri num. 111. Mo-
 lina de primog. lib. 1. cap. 5. num. 34. & lib. 2. cap. 14. à
 num. 7. cum seqq. D. Io. del Castil'o libro 5. controuers.
 cap. 136. num. 74. & 75. Lara citato loco numero 33. &
 34. Gracian. discept. forens. 2. tom. cap. 288. numero 27.
 plures apud addition. Molina 1. de maiorat. cap. 5.
 n. 34.

120 Amplia sextò, vt nec Princeps possit dispensare

in hoc grauamine deferendi nomen & arma, vt ex
 Cobbarr. Molina, & alijs tradit Anton. Thefaur.
 decif. Pedam. 270. nu. 6. relatus à Pelæz citato loco
 n. 159.

Amplia septimò, vt omittens deferre nomen &
 arma non solum priuetur maioratu, aut fideicom-
 missio, vt dixi supra num. 109 sed vt velut prædo res-
 tituere debeat omnes fructus perceptos à die sal-
 tim omissionis, ex text. in l. liberto, 21. §. Lucius, 3.
 de ann. leg. l. 4. heres, 12. de condit. causa data, tenet
 Barr. in l. quibus diebus §. Thermanus, Col. vlt. de condit.
 & dem. & alijs relatis Anton. Thefaur. d. decif. 270.
 & Peregrin. d. art. 11. sub. n. 121. sicut etiam in omni-
 bus conditionibus honorem respicientibus testa-
 toris seruatur, dum non adimpletur ex l. liberto, 21.
 §. Lucius, 3. de ann. leg. l. si heres 11. de condit. causa da-
 ta, Paris. conf. 15. col. fin. & conf. 16. numero 51. cum seqq.
 Gracian. Marobin. decif. 8. num. 8. non autem, si
 in vim modi simile grauamen adiciatur ex P. M. l.
 de inst. disp. 615. numero 10. Pelæz 2. de masorat. quest.
 4. illat. 8. ex numero 37. & Vincent. Fufarius de substi.
 titul. quest. 447. numero 2. & 3. Additio. ad Molin.
 2. de primog. cap. 14. num. 23. vers. Declaratur tertio, &
 seq.

122 Sed nunc limita primò, vt similis conditio non
 præsumatur nisi expressa fuerit in fundatione, tum
 quia deficit iustio testatoris, & dispositio legis, Ant.
 de non elig. secundò nubent, §. optimum, tum etiam
 quia priuatio pœna est, nec inducitur, vbi expressa
 non est, l. & si quis, 14. §. diuus, 14. de religio. & sumpt.
 funer. Mol. lib. 3. de primog. c. 36. & in terminis Lara
 citato loco n. 31. & seq.

123 Limita secundò, vbi pœna imposita est per testa-
 torum suum non deferenti nomen, quæ locum non
 habet, dum morte præuentus non potuit adimple-
 re, ex reg. l. multa 6. in princ. & l. Pater, Senerinam, 101.
 de cond. & dem. tradit Simon de Prettis de interpret.
 vlt. vol. lib. 4. dubit. 4. n. 34. & 35. cum adductis à Pe-
 læz d. illat. 8. n. 49.

124 Limita tertio in minore, qui restitui potest aduer-
 sus omittum nomen & arma, tum quia ex qualibet
 nociua læsione restituitur, secundum Mol. de pri-
 mog. lib. 3. cap. 13. numero 61. Io. Gutierrez. libro pract.
 qua. 52. numero 4. Capic. decif. 13. numero 4. Franc. dec.
 439. nu. 7. tum quia restitui potest ex non adim-
 pta conditione, vt in l. 3. §. & si heres sit institutus,
 8. de minorib. l. pipillorum, §. C. de repud. hered. l. 5. tit.
 19. part. 6. C. Io. del Castil'o lib. 3. de coniect. vlt. vol.
 cap. 27. numero 3. & 4. Lara supra n. 29. & c. 28. nume-
 ro 91.

125 Limita quartò propter ignorantiam, nam ad im-
 plementum scientia requiritur, vt probatur in l. 2.
 in fine de condit. & demonst. Bald. in l. 1. quest. 9. C. de
 inst. & substi. Andr. Tiraq. de retract. §. 35. gloss. 4. n. 15.
 pag. 715. Zephal. conf. 322. n. 120. lib. 2. Pelæz citato
 loco sub num. 43. & num. 198 in 2. editione. Fufar nu-
 mero 5. loco statim citando. Et idèd interpellationem
 requiri, vt grauatùs priuetur ob omissionem de-
 ferendi nomen & arma, ex Mol. de primog. libro 2.
 cap. 14. numero 20. vsque ad 24. tenet Gracian. dis-
 cept. for. tom. 4. cap. 798. numero 10. quod verum est,
 si in vim modi sit grauamen appositum, secus si
 in vim conditionis, vt bene Matienço in l. 7. gloss. 1.
 titul. 7. libro 5. recap. P. Mol. numero 4. citato loco
 Fufar. de substi. quest. 447. num. 13. addit. ad Mol. d.
 n. 23.

126 Limita quintò, vt licet adimplere conditionem
 grauatùs debeat ad obtinendum maioratum, ad de-

ferendum tamen arma testatoris necesse non habet sua derelinquere, & tum quia coniunctio armorum non tollit effectum pratenfam a testatore, Bart. in l. si consul. numer. 1 de adopt. Bald. in l. Titia testatoris, ubi Alexand. non. 6. & sal. num. 6. de leg. 1. Felin. in cap. 2. num. 19 de probat. Andr. Gail. in tract. de Arrost. p. 107. cap. 6. num. 26. tum quia sub simplicibus mixtum continetur, l. si ita scriptum, 13. in princ. de lib. et post. Aceb. in l. 23. num. 2. et 8. lib. 7. recop. plura apud Aug. Barbos. Axiom. 152. per totum, pag. 107. maxime cum agitur de valore vltimæ voluntatis, l. si ita facta, 1. de iustro r. p. 10. l. si ma. ter, num. 9. C. de insti. & sublit. Et sic armata testatoris mixtum cum aliis afferri poterunt, vt mos in nostra est Hispania, & receptum ab eius scriptoribus Pet. Barbos. in l. 5. num. 50. fol. marim. Mol. de primog. lib. 2. cap. 1. 4. à num. 29 cum seqq. Pelaez citato loco num. 87. Io. del Castillo d. cap. 136. à num. 77. Valençuela conf. 69. num. 7. & seq. Lara citato loco n. 35. & seq. Gracian. discept. forens. tom. 4. cap. 645. num. 17. nisi aliud ex mente testatoris colligatur, vt tenent plures cumulatim per Additionat. ad Mol. d. e. 14. n. 16.

132 Limita sextò, in turpi, & inhonesto nomine, quod ferre nemo tenetur, tum quia quasi infamiam. & dedecus importat, secundum Salic. in l. 1. in princ. C. de sum. Trinit. Bart. Chaffan. in Catalogo part. 11. confid. 23. vers. ex quibus constat. per l. sed sciendum, 7. in fin. ad Trebel. docet Valençuel. confil. 90. n. 157 in fin. Fular. nu. 16. citato loco apud quæ alias ampliat. & limitat. vide Gracian. discept. for. tom. 4. cap. 798. num. 12. & 13. faciunt tradita supra ex n. 84. cum seqq. tum quia ex bono nomine bona, & ex malo sinistra oritur suspicio, & plus creditur bonum nomen habenti, quam habenti malum. vt notatur in cap. in nostra, 32. de testib. Franc. Niconitius in repetitione cap. quoniam contra falsam, ubi Abb. nu. 46 de probat. Io. Neguzan. in sylvæ nuptiali, fol. mibi, 99.

134 Tum quia ex nomine arguitur qualitas. tradit plura Valençuel. conf. 77. n. 44. Quare ita in specie nostra probat Greg. in l. 3. vs. b. contra honestitatem. gl. 7. tit. 4. par. 7. Mol. de primog. lib. 2. cap. 14. n. 25. & nouissimè Lara citato loco à n. 45. cum seqq. & est de mente Pe. regnini de fideicom. d. art. 11. num. 121. Valençuel. d. conf. 90. sub d. num. 157. Fular. de sublit. quast. 4. 47. ex num. 14. Prettis de vltima voluntate fol. 302. num. 21. in fin.

Quartò principaliter poterit testator grauare vocatos ad maiorum, seu vinculum, vt cum nobili non plebeia contrahant, ex pluribus supra in princ. huius, §. adductis, & tenent communiter DD. quos inferius adducam, qui sub pœna amissionis maioratus huic conditioni, seu præcepto parere tenentur, ex l. cum ita 63. l. hoc modo, 64. l. hoc genus, 106 de condit. & demonst. cum aliis similibus, Io. Guttier. li. 4. pract. quast. 8. n. 2. qua in specie eadem sunt obseruanda, quæ in puritate supra dixi, absque vlla rationis differentia.

136 Circa quam nunc specialiter vnum tantum dubium discutiam: an videlicet grauatus à testatore, vt cum nobili contrahat, conditionem adimpleat, contrahendo cum nobili ex privilegio de quo dubio loquendo in statutis & ordinum stabilimentis, latè supra egi in §. 5. ex n. 14. vers. Vnde fuit, cum seqq. & agit Lara d. cap. 4. n. 99 de annuif. & cap. 1. an. quæ omnia ibi dicta, & resoluta locum habent in specie de qua loquimur, & erunt videnda pro huius dubij responfione, quia semel agitata amplius

repetere fas non erit. Sed videndum est, an vllum constitui valeat discrimen inter statuta, & hominum dispositiones, quæ nobilitatem exposcunt? & maximum constituit D. Io. Guttier. lib. 4. pract. quast. 8. à num. 12. cum seqq. quia licet in præcedenti. quast. 7. dixerat, quod nobilis privilegio admitti debet ex statutis nobilitatem requirentibus, & sic ad obtinendas ordinum militarium insignias; postea in d. quast. 8. contrarium totis viribus defendere conatur in quacumque hominis dispositione de nobilitate loquente, vt videlicet eius præceptum non adimpleat, qui cum nobili ex privilegio contrahit. At tanti discriminis ratio, & causa qualis esse potest?

Quatuor quidem ex eodemmet Guttierrez colligere possum. Prima quod licet Princeps effectus nobilitatis sanguinis concedere, & vendere valeat, hoc est. quoad prærogatiuas, & privilegia ab ipso met Principe concessa, seu à iure ciuili, quod ei met subiacet, non verò quoad nobilitatem in hominis dispositione petitam, quæ de vera & naturali nobilitate est intelligenda, nec ab ea recedere licet, sed adimpleri eo in sensu & forma, qua loquitur, nec poterit Princeps eam derogare per nouas concessiones, & privilegia, vt patet ex eodem Guttierrez n. 15. & 16.

139 Secunda, quia leges & statuta non ita abhorrent nobilitatis privilegia, sicut boni viri, & nobiles in nostra Hispania, quorum verba circa nobilitatem non ciuilitate, sed naturaliter, & in proprio significato sunt accipienda, verba verò legis, & statuti ciuilitate, & improprie intelligi valent, vt in num. 16. vsque ad 24.

140 Tertia, quia verba legis facilius extenduntur: quam testatoris, ex Franc. Mantica de coniectur. vlt. vol. lib. 3. tit. 4. n. 14. quare lex, siue statutum de nobilibus loquens extendi potest ad nobiles ex privilegio, non verò ita voluntas, & verba testatoris, vt ait in n. 37. & 38.

141 Quarta, & vltima, quia non agimus de explanatione verbi nobilis, sed de voluntate testatoris inuestiganda, & intelligenda: quæ in potiori, & vero significato est explicanda, & sumenda, quia vnusquisque siue peritus, siue ignarus, quod optimum est, amare præsumitur, vt prosequitur idem Guttier. n. 45. & 46. Et licet his alias addiderit rationes, sunt tamen communes, & non constituunt specialem differentiam inter statuti, & hominis dispositiones.

142 Ex quibus resoluit Guttierrez cum Pelaez in locis citatis contra Acebedo in d. l. 1. num. 58. tit. 1. lib. 6. recop. quod dispositio testatoris, seu fundatoris quomodocumque præcipiat successores contrahere cum nobili intelligenda venit de nobili ex genere, vel sanguine, quamquam hoc non expresserit testator, esto sit ipse nobilis ex genere, seu ex privilegio, siue plebeius, quia omni casu, & euentu secundum Guttierrez non sufficit nobilitas ex privilegio, nisi expressa, & admissa à testatore fuerit, quæ est magna, & notabilis differentia inter statutum & hominis dispositionem.

143 Sed de veritate huius opinionis tam generalis ad casus omnes, & species operarim dubito, quia nullam differentiam, nec vim maiorem inuenio in dispositione & verbis hominum, quam in Principis legibus, & in communitatum statutis, * cum vltimumque ita pro lege seruari debeat, vt ad plus, nec minus

minus obligare, nec extendi debeat, vt constitutum habemus in voluntate testatoris in l. 1. ad l. falci. d. lege verbis, 120 de verb. sign. Auth. de nuptiis, §. 45. dispenat. collat. 4. cum cæteris vulgatis, tum quæ sicut lex interpretatur, in l. si duo, 38 de acquir. hered. lege heredes mei 57 § cum ita, lege ad Senatus Consultum Treb. Peralta in lege Proculo numero 28 de lege 2. lac. Menoch. libro quarto præsumptione vigesima secunda & sine Iosf. Malch. de probatione concludenda 1417 à num. 1. Tum statuta itidem sicut leges obseruari, & interpretari debent, ex capite primo de locato, capite ex parte, 31 de verb. sign. Duar. in l. 1. de acquir. poss. cum adductis supra quast. 2. & 3. Tum sicut leges perpetue sunt, ita & statuta, ex adductis à gloss. 2. in fine in cap. à nobis, ei 1. de sent. excomm. & in capite secunda verb. statuto, de consuet. lib. 6. vbi communiter DD. Anton. de Butrio in cap. fin. de offic. deleg. Gamba de officio & potestate iud. leg. à latere, lib. 8. tit. de potest. leg. in legib. & statutis, ita vt in nihilo statutum à lege differat. Igitur nec à voluntate testatoris, nec e contra, tum quæ ita familia sunt, vt valeat argumentum de voluntate testatoris ad legem, & statutum, & e contra, vt pluribus docet Nicol. Euerard. in reprec. loco, 46 à lege ad testatorem, & loco, 47 ab vltima voluntate ad legem, statutum, vel consuetudinem, & plures refert August. Barbosa loco 36 num. 2. pag. 315 & loco, 60 num. 2. pag. 323 vbi de argumento legis ad testatorem, & à loco 105 r. 4. pag. 322 estim. a vigesima quarta vbi de statuto ad vltimam voluntatem.

149 Fateor tamen libenter cum eodem Guttierrez, quod voluntas testatoris adimplenda est in nobili ex sanguine si expressè de eo loquatur, siue ex legitimis hoc inuestigari valeat coniecturis, licet Imperator. 74 de lege prima cum similibus adductis per Mantica. de coniecturis vltima voluntatis libro tertio titulo 19 numero 4. & 5. Anton. Peregr. de fideicom. articulo 11. numero 4. Tum coniecturata voluntas ex præsumptione legitima manifesta dicitur, Iac. Menoch. libro primo præsumpt. 37 numero 13 plura cumulatim Pelaez de maiorat. 2. part. in initio num. 252. Tum quæ coniecturata voluntas ex eodem Io. Guttierrez d. quast. 8. num. 43. & cum Pelaez d. 9. §. 1. num. 12 in aliis verò codicibus num. 102 quibus conuenit Acebedo in d. l. 1. num. 58 contra Gregor. Lop. in l. 3. §. 1. con. vltima, tit. 21. part. 2. Tum licet hac in specie contrarium in statutis videatur esse, quibus satisficit nobilitas privilegata, quantumuis nobilissimi ex suo fuerint sanguine statuentes, hoc est quia Princeps supra statuta est, & supra leges. & potest nobilitatem indulgere, quæ sit sufficiens ad omnia statuta, & leges, non verò ad voluntates hominum, quæ ei non subiacent, vt innuit Gut. in d. 9. §. 1. n. 15. & 16.

151 At in nostra specie constituamus statutum nobilitatem requirens simpliciter & dispositionem testatoris, quæ totidem verbis, & eadem forma nobilitatem exposcat, absque eo quod coniectura sit pro testatore, quæ non sit pro statuto, constituemus ne alius in statuto, aliudque in hominis dispositione? Nequaquam, cum omnimoda deficiat ratio, & nobilitas, quæ sufficiens sit ad vnum, sufficit etiam ad aliud. Quare igitur D. Io. Guttier. in d. 9. 7. aliud in statuto, aliudque in vltima maluit voluntate, in d. 9. 8.

152 In inuestigandis coniecturis poterit vllum adesse discrimen inter statuentes, & testatores? nequaquam etiam: quia sicut inueniri potest testator nobilis ex sanguine, alius ex privilegio, plebeiusque

que alter, ita etiam hæc qualitates inueniri poterunt in statuentibus, & si inspicimus vtrorumque mentem, quia sicut testator intendit qualitates suæ familiæ, & generis augere; ita statuentes suæ communitatis auctoritatem, & decorem ampliari; tum suis enim omnium statutorum utilitas est publica, & bonum Tribunalium & communitatum, vt in his puritatis animaduertit Did. Vela: quæ in defens. statuti Tolet. cap. 29 in fin. & dixi latè supra quast. 2. num. 53. & quast. 3. §. 2. nu. 1. & 35. & 51. Et sicut doctus inueniri potest testator, ita & doctissimi statuentes, qui proprietatem verborum inuestigent, * quæ tunc attendi oportet, secundum Bart. Chaffan. in Catalogo Glor. Mundi 8 part. consideration. 17 vers. cum autem consuetudines, Craueta in Rub. numero 13 de leg. 1. * Et si descendamus ad statuta ordinum militarium, de quibus loquimur, qui fuerunt statuentes: Nonne nobilissimi: nonne suorum Ordinum splendoris & auctoritatis vigilantissimi? quis quidem testator potuit in hoc illos præferre? Igitur nulla inueniri poterit sufficiens discriminis ratio inter statuta, & hominum dispositiones. Licet fatear has qualitates clariùs in testatoribus apparere, quam in statuentibus, quia illorum personæ certiores sunt, & omnibus magis notæ, ex quo, nec ex personarum ignorantia, diuersa ratio constitui potest, sed tantum probatio difficilior redditur, quod ad ius non attinet, nec rem admittit, nec eius substantiam mutat ex iuribus notis, & vulgaribus.

153 Fateor etiam, quod testatoris qualitates inspicere debent ad eius voluntatem inuestigandam, ex l. plenum, 12 § Equit. 4. de usu & habitat. l. si vno, 4. Locati, l. sed & quæstion. 6. de liber. & posth. cum adductis ab Ant. Gamma decif. 386 num. 4. Pelaez de maiorat. 2. part. in initio num. 252. Tum quod si testator excelsa generis fuerit nobilitate præditus, debet in dubio eius voluntas de sanguinis nobilitate intelligi, non verò de privilegata, habemus enim præsumptionem ex conditione, & qualitate testantis deductam, quæ hoc ita credendum nobis suadet, in qua specie libenter assentio cum eodem Io. Guttierrez d. quast. 8. num. 43. & cum Pelaez d. 9. §. 1. num. 12 in aliis verò codicibus num. 102 quibus conuenit Acebedo in d. l. 1. num. 58 contra Gregor. Lop. in l. 3. §. 1. con. vltima, tit. 21. part. 2. Tum licet hac in specie contrarium in statutis videatur esse, quibus satisficit nobilitas privilegata, quantumuis nobilissimi ex suo fuerint sanguine statuentes, hoc est quia Princeps supra statuta est, & supra leges. & potest nobilitatem indulgere, quæ sit sufficiens ad omnia statuta, & leges, non verò ad voluntates hominum, quæ ei non subiacent, vt innuit Gut. in d. 9. §. 1. n. 15. & 16.

154 Sicut etiam dum testator, cuiuslibet sit conditionis, requirit expressè nobilitatem sanguinis, non poterit eius dispositio verificari in privilegata, quia vbi aperta sunt verba, est & nota voluntas, quam sequi omnino debemus, vt plura, & vulgaria probant iura, & probauit idem Io. Guttier. ibidem numero 42 & plures apud August. Barbos. in d. Axioma. 222 numero 32 pag. 137. Tum nec hac in specie contrarium dici potest in statuto, cuius specifica verba sequenda sunt, sicut voluntas testatoris, vt probauit superius hac quast. §. 5. illat. Nisi Princeps specialiter aliud voluerit, tum quia in dubio derogatio non inducitur, secundum Colbar. secunda parte de sponsalibus capite octauo. numero 6.

Cod. de transactionibus, Menoch. in consilio 294 lib. 3.
 At erit ne idem dum testator nobilitatem simpliciter exposcit nulla suæ voluntatis adiecta demonstratione, & ipse est nobilis ex privilegio, seu ignobilis, & plebeius? exclusimne iudicabimus nobilem ex privilegio? plebeiumne, aut nobilis ex privilegio non erit contentus cum nobilitate privilegaria? & si hoc negemus cum Guttierrez nu. 44. vsque ad 48 & cum Pelacz à num. 102. locis citatis, qua ratione, qua præsumptione, seu coniectura hoc asserere audeamus? quia nulla est in ipsa dispositione, nec in testatoris qualitatibus, nec in iure; & si his locis deficiunt rationes, & coniecturæ pro illorum sententia, vnde eas inquiremus, vt invenire valeamus?
 In ipsa dispositione patet, cum in ea nullum verbum sit, nec huiusce rei mentio, vt præsupponimus, ex quo id deducere possimus, & loquimur in dispositione, quæ nobilitatem simpliciter exposcit, sub cuius nomine nobilitas privilegaria continetur, vt probatur supra in d. §. pluribus in locis, & probat Alphons. Naubona in lege 14 gloss. 4. num. 23 & 24 tit. 2. lib. 6. recop. pag. 816 & sic in ea dispositio verificatur, & adimpletur absque dubio vilo.
 In testatoris qualitatibus etiam patet, nam si plebeius est, præsumere non possumus spreuisse nobilem ex privilegio, nec eum reicere voluisse; multò minus * si nobilis privilegarius est, parvipendisse nobiles similes sibi, secundum Menoch. lib. 4. præsumpt. 78 num. 34 & consil. 318 num. 16 lib. 4. Sim. de Prectis lib. 2. de interp. testat. defuncti. volunt. solut. 2. num. 301 & lib. 3. dub. 4. solut. 1. num. 75. P. Molina de iustitia tract. 2. disp. 174 Alexand. cons. 94 nu. 12 Zephal. cons. 111 nu. 20 & cons. 23. nu. 42. Tib. Decian. resp. 5. nu. 25 lib. 1. Dec. cons. 425 nu. 12 & quasi in propria specie decusum habemus in l. ex fallo, 17. §. si quis rogatus, 4. ibi, & in libertino, eodem conliberto hoc scripsit, ad S. C. Treb. Verba quidem bene intellecta per Cul. lib. 8. resp. Pap. in d. §. si quis, velatum noviter per Amayam 1. ubi servu. 12. num. 30 vbi præsumitur, quod libertinus noluit reicere conlibertinum similem sibi, & in l. in arena 11. c. 1. de inoff. test. cum iuribus adductis supra ex num. 104. cum seqq. & defectus patiens non potest eisdem in alio damnare, nec opponere, l. cum qui 14 §. Iulianus, 4. de furtis, capite si hæ. eticus, 26. 2. quæst. 7. cum cæteris citato loco videndus Per. Greg. syntagm. iur. lib. 33 num. 5. Malch. de probat. concl. 857 numero 4. Iacob. Simanch. de Cathol. instit. titulo 64. numero 42.
 † nec quis præsumitur abhorruisse à qualitate sua, secundum Ancharr. consil. 339 ex numero 10. Tiraq. de iure primogen. quæst. 10 in fine Menoch. libro 4. præsumpt. 85 numero 4. Peregrin. de fideicommiss. artic. 25 numero 18. Molina de primog. lib. 3. cap. 5. numero 73 plures adducit Pelacz de maiorat. 1. quæst. 51 numero 196 & 2. part. quæst. 6. nu. 136 & 237 & probat Perezius de Lara de anuvers. & capellan. lib. 2. c. 4. nu. 116.
 † vbi ait, quod præsumitur, quemlibet diligere similem sibi, & odio dissimilem habere ex Floratio, Ouidio quos refert. Igitur nec plebeium nec nobilem privilegarium reiecisse nobilem ex indulto Principis præsumendum est, vt infra ad 4. contrariæ sententiæ latius dicam.
 In iure etiam omnis ratio, & causa prædictæ deficit opinionis, cum quæstio non tam iuris sit, quam facti nec plus ius præsumit, quam quod ex verbis, ex dignitate, ex voluntate, ex conditione, que testatoris inuestigari valet, vt in d. l. ex fallo,

17 §. si quis rogatus, ibi, Sed hoc ex dignitate & voluntate, & ex conditione eius, qui fideicommissi, accipiendum erit, ad S. C. Trebel. atque probat glossa fin. per rext. ibi, in lege fin. de iure iur. Franc. Mantica de coniectur. lib. 3. titulo 5. per totum, & cum ex verbis, nec ex conditione testatoris huic opinioni contrarium excogitari non possit, vt prædixi, sequitur quod nec iure, vt speciatim cauetur in dicto §. si quis rogatus.
 Quare est asserendum in propofita specie cum eodem Guttierrez & Pelacz citatis in locis, quod eodem voluntas expressa adest expellendi nobilem ex privilegio, aut testator nobilis in sanguine est, manet exclusus nobilis privilegarius, nec grauatius cum eo contrahens matrimonium adimplebit conditionem, nec fideicommissum capiet, secus verò dum nobilitatis conditio simpliciter adiecta est ab ignobili, seu nobili ex privilegio, nam verificari poterit in nobilitate de nouo à Principe concessa, vt meo videri rectè voluit Alcebed. in dicta lege 1. numero 58. atque intellexit opinionem Greg. Lopez in d. l. 3. gloss. con villanos, tit. 21. par. 2. & post eos Girona de privilegio explicato, quæst. 151. ex nu. 223. cum seqq.
 Nec tunc obfunt rationes contrariæ, quas summarimus supra ex eodem Guttierrez. Non prima nam licet Princeps derogare, nec mutare valeat voluntates testatorum per sua privilegia, potest tamen ex suprema sua potestate nobilitatem creare, in qua supremæ motientium voluntates in specifica adimpleantur forma, quæ cum vera nobilitas dicatur, reiecta non debet dici ex generali dispositione, ni reiciatur expressè, aut ex legitima coniectura.
 Nec secunda, quia licet quidam ex sanguine nobiles nobilitatis rideant privilegia, non ita ignobiles, nec privilegarij, quibus ad hoc omnis deficit causa, & ratio, & nobis etiam ad hoc præsumendum, & dum Plebei in derisum, & opprobrium habent pecuniis emptam nobilitatem, non est respectu ipsius nobilitatis. † sed quia emittit ab aliquibus vilis, & impuræ profapari, in quibus ingentiores eiicit tenebras, quam splendorem, non verò si ematur ab eo, qui ex puris & claris parentibus natus est, & nihil habet, quo nobilitas nigrescat, sed potius magis, ac magis splendeat. † Ego tamen similes nobilitatis emptiones non conculcærem, sed vt quisque suismet factis, ac virtute consequi eam intendat, quæ est vera nobilitatis emptio, ex Andr. Tiraq. de nobilitate cap. 4. per totum. Bart. Chaffan. in Cathalogo, 8. part. consil. 15. Acebed. in Rub. à numero 31. cum quatuor seqq. titulo 2. libro 6. recop. & plura de hac nobilitate cumulat Angust. Barbofa de officio Episcopi 1. p. tit. 2. gloss. 17. num. 14 cum seqq. p. vrbibus.
 Vnum verò ex ratione, quam supra tetigi, animaduerto, quod si nobilis ex privilegio, aut plebeius, qui suo fideicommissio nobilitatis adiecit conditionem fuerit sanguine purus, & immaculatus reicere, est intelligendus, nobiles maculatos, quia homines similis conditionis per plurimum abhorrent nobiles impuri sanguinis, & maximè eis infestis sunt, nec credendum admittere voluisse eos, qui cum sua macula denigrabant progeniem, quam intactam ab omni labe seruare, & illustrare intendit.
 Nec obstat tertia ratio, tum quia in hoc dubio non agimus de extensione voluntatis defuncti, sed de

sed de eius intelligentia per rationem comprehensam in ipsa dispositione, vt sciatur, quando nobilitatem ex privilegio excludat testator, quando vero non, tum etiam quia si de extensione ageremus, ita habet locum in voluntate defuncti, sicut in lege, & statuto, quæ omnia quoad vim, & effectus iuris parificantur, vt superius ostendi, & optimè Anton. Peregr. de fideicommiss. art. 9. num. 31. per rext. in l. Gallus, 29. §. & quid sitantam, 5. de lib. & post. lib. mulier. 22. in princ. ad Trebel. l. si quis, heredem, 7. C. de instit. & subst. Gl. in l. tale patrum, §. de patrum, † & sicut lex rationi subiaceret, ita & testantium vitima elegia ratione discutitur & explicari debent ex l. cum mulier, 4. 7. sol. matrim. l. scire oportet, 13. de excusat. tutor. l. fin. vbi Paul. Iac. & Alexand. C. de verb. sign. Anton. Richard. in princ. §. 3. numer. 45 in ff. de hered. qua ab intest. † & generalis defuncti dispositio reduci debet ad terminos & limites rationis l. cum pariter, 77. §. dulcissimis, vbi Bart. & Bald. de leg. 2. l. nomen 32. §. fin. de leg. 3. l. illis libertis, 34. de cond. & dem. Pelacz de maiorat. 2. part. in instit. n. 43. & cum ratio apprehendere plus & minus soleat, necesse est, quod qualibet vitima dispositio extendatur, & limite tur prout eius ratio patitur, à quo nemo est, qui dissentiat.
 Nec facit quattum & vitimum fundamentum à Guttierrez adductum, quod nec rationis nomen meretur, nec excogitari à viro doctissimo, si quidem presumere non debemus quod omnes et si vilissimæ conditionis semper expectant in suis dispositionibus, quod optimum est et si eis, nec suis qualitatibus non conueniat, sicut nec voluisse, qui vilis est profapari suam ascendere progeniem ad veram, & perfectam nobilitatem, seu dignitatem, nec id præcepisse in suo testamento, saltem in causa dubia: nam quod dicimus voluntatem testantium regulandam, & interpretandam esse ex qualitate, & eorum conditione, intelligendum est adæquatè, & proportionabiliter cum testantis qualitatibus; non verò vt præsumatur, quod voluit inadæquatè quod melius est, si intra, vel extra limites suarum qualitarum, & rationis, vt exemplum habemus in d. l. ex fallo, §. si quis rogatus, ad S. C. Treb. & d. l. fin. de liber. vbi licet liberti potuerint vocare ad fideicommissa ingenuos, in dubio tamen præsumitur vocasse etiã conlibertos similes sibi, ne videantur abhorreere à sua conditione, & qualitate. † Sicut etiam ad admissionem filiorum naturalium inspicitur an testator naturalis fuerit, vel non, vt dicam inferius nu. 188. & ex opinione Io. Guttierrez sequeretur, quod nūquam presumeretur, testatorem vocasse libertos, nec naturales, etiam si ipse eiusdem esset conditionis, cum semper appeteret, quod est optimum, aduerfus quod expressa habemus iura, & rectè explicuit Pelacz in d. 2. part. in initio, n. 351. vbi hæc verba. Inspecienda est qualitas testatoris, nam si nobilis est, verosimile erit, quod vult id quod appetunt nobiles illius conditionis, si illustres, quod illustres, si plebeius, quod plebei, si ex genere infimo, quod desiderant illius conditionis homines, si Clericus, quod clerici, si mulier, quod mulieres, ex conditione & qualitate testantis & sic de singulis, & concludunt tradita per D. Io. del Castillo contranvers. iuris tom. 6. lib. 1. cap. 82. nu. 35. & 37 ita vt præsumptio procedat intra limites qualitarum testatoris, quia si præstiterit omnis, & nulla differentia, quod est optimum, nulla erit ratio, & nulla differentia, sed confusio.

18; sed de eius intelligentia per rationem comprehensam in ipsa dispositione, vt sciatur, quando nobilitatem ex privilegio excludat testator, quando vero non, tum etiam quia si de extensione ageremus, ita habet locum in voluntate defuncti, sicut in lege, & statuto, quæ omnia quoad vim, & effectus iuris parificantur, vt superius ostendi, & optimè Anton. Peregr. de fideicommiss. art. 9. num. 31. per rext. in l. Gallus, 29. §. & quid sitantam, 5. de lib. & post. lib. mulier. 22. in princ. ad Trebel. l. si quis, heredem, 7. C. de instit. & subst. Gl. in l. tale patrum, §. de patrum, † & sicut lex rationi subiaceret, ita & testantium vitima elegia ratione discutitur & explicari debent ex l. cum mulier, 4. 7. sol. matrim. l. scire oportet, 13. de excusat. tutor. l. fin. vbi Paul. Iac. & Alexand. C. de verb. sign. Anton. Richard. in princ. §. 3. numer. 45 in ff. de hered. qua ab intest. † & generalis defuncti dispositio reduci debet ad terminos & limites rationis l. cum pariter, 77. §. dulcissimis, vbi Bart. & Bald. de leg. 2. l. nomen 32. §. fin. de leg. 3. l. illis libertis, 34. de cond. & dem. Pelacz de maiorat. 2. part. in instit. n. 43. & cum ratio apprehendere plus & minus soleat, necesse est, quod qualibet vitima dispositio extendatur, & limite tur prout eius ratio patitur, à quo nemo est, qui dissentiat.
 Nec facit quattum & vitimum fundamentum à Guttierrez adductum, quod nec rationis nomen meretur, nec excogitari à viro doctissimo, si quidem presumere non debemus quod omnes et si vilissimæ conditionis semper expectant in suis dispositionibus, quod optimum est et si eis, nec suis qualitatibus non conueniat, sicut nec voluisse, qui vilis est profapari suam ascendere progeniem ad veram, & perfectam nobilitatem, seu dignitatem, nec id præcepisse in suo testamento, saltem in causa dubia: nam quod dicimus voluntatem testantium regulandam, & interpretandam esse ex qualitate, & eorum conditione, intelligendum est adæquatè, & proportionabiliter cum testantis qualitatibus; non verò vt præsumatur, quod voluit inadæquatè quod melius est, si intra, vel extra limites suarum qualitarum, & rationis, vt exemplum habemus in d. l. ex fallo, §. si quis rogatus, ad S. C. Treb. & d. l. fin. de liber. vbi licet liberti potuerint vocare ad fideicommissa ingenuos, in dubio tamen præsumitur vocasse etiã conlibertos similes sibi, ne videantur abhorreere à sua conditione, & qualitate. † Sicut etiam ad admissionem filiorum naturalium inspicitur an testator naturalis fuerit, vel non, vt dicam inferius nu. 188. & ex opinione Io. Guttierrez sequeretur, quod nūquam presumeretur, testatorem vocasse libertos, nec naturales, etiam si ipse eiusdem esset conditionis, cum semper appeteret, quod est optimum, aduerfus quod expressa habemus iura, & rectè explicuit Pelacz in d. 2. part. in initio, n. 351. vbi hæc verba. Inspecienda est qualitas testatoris, nam si nobilis est, verosimile erit, quod vult id quod appetunt nobiles illius conditionis, si illustres, quod illustres, si plebeius, quod plebei, si ex genere infimo, quod desiderant illius conditionis homines, si Clericus, quod clerici, si mulier, quod mulieres, ex conditione & qualitate testantis & sic de singulis, & concludunt tradita per D. Io. del Castillo contranvers. iuris tom. 6. lib. 1. cap. 82. nu. 35. & 37 ita vt præsumptio procedat intra limites qualitarum testatoris, quia si præstiterit omnis, & nulla differentia, quod est optimum, nulla erit ratio, & nulla differentia, sed confusio.
 Quæstio nobilitatis in quo resolutiue dicendum, diuersam causam esse maculi, ac formæ masculus quidem tenetur parere simili conditioni nubendi cum plebeia, quia ipse & sua progenies nihilominus suam retinent nobilitatem, vt constans, & notum est in iure, Formina verò nobilis, si iubeatur nubere plebeio, parere non tenebitur, quia ipsa & filij eius amittunt nobilitatem, & sequuntur conditionem mariti plebei, ad quod adstringi nisi turpiter non potest, ex superius dictis, vti pluribus adductis tenet Egidius Lusitan. leg. Titia si non nupsit 1. part. num. 73. de condit. & dem. man. Quod autem magis iustitiam nostro accedit, illud est quod qualitates puritatis, & nobilitatis requiritur per testatorem, debent eo modo probari, quo de iure & consuetudine probari solent ad fines, quos respexit testator, dum dictas exposcit qualitates, hoc est, vt successor possit obtinere in quocumque iudicio, quo deducatur cognitio circa prædictas qualitates, siue agatur de possessione, & proprietate nobilitatis, prout agi solet in Cancellariis Regiis, siue de obtinendo honores, officia, & dignitates, ad quas requiruntur puritatis, & nobilitatis qualitates, prout nos agimus, quia hoc omne fuit causa finalis testatoris, dum similes apposuit conditiones, & sic probari debet modo, quo successores, possessores assequi dictum finem valeat, si fortè agat de suis qualitatibus quocumque ex dictis modis: nam clausula generalis interpretari debet ex sine, quem habuit disposens, vel habere potuisse, est verosimile, l. profectitia, §. fin. de iur. dot. l. si quis domus, §. quid tamen, locati. §. Quod autem, de leg. agn. iur. quæ iura ad hoc expendit Crauetta cons. 819. num. 14 & cons. 867. num. 8. vol. 5. Andr. Tiraq. in l. si unquam, verb. Reueritur, num. 36. & 37. C. de reuoc. don. Gem. in cons. 29. n. 4. Hippol. Rimin. cons. 569 nu. 48 & que ad 51 vol. 5. Surd. cons. 402. num. 36 & 37 vol. 3. & quasi in specie docent Iacob. Niger. de gradib. success. c. 21. num. 7. ibi: Sufficit autem eatenus ostendere nobilitatem, quatenus urget necessitas materia, cuius intuitu desideratur: & Seraph. Oliuar. decis. 207. n. 1. cum seqq. vol. 1. vbi loquendo de plena probatione nobilitatis, subiungit hæc, Hanc tamen plenam probationem domini intellexerunt secundum substantiam materiam nobilitatis, & sic secundum quod nobilitas probari potest, vt ait Fel. in rub. de probat. concl. 2.
 Vnde videtur deduci, quod si agatur de probatione nobilitatis per viam paternam, ad obtinendum maioratum ex dispositione fundatoris, debet fieri non solum per famam, & communem reputationem, sed etiam per actus, qui probari debent ad obtinendum contra Regium Fiscalem in iudicio ordinario nobilitatis in Regiis Cancellariis secundum legem Cordubensem: & simul, vt possint obtineri insignia Ordinum Militarium, quia vtrumque fuit finis fundatoris, dum adesse prædictas voluit qualitates. Sin verò agatur de probando nobilitatem maternam, sufficit probari per famam, & communem reputationem, quæ sufficit ad obtinendum prædictos honores, & insignia, nam hoc tantum fuit finis testatoris, dum petit nobilitatem per maternam lineam: non verò, vt circa eam obtineatur in Regiis Cancellariis contra Regium

Fiscalem, ibi enim non potest aut saltem numquam fuit consuetum, de nobilitate materna agere, & sic ille finis fuit extra mentem testatoris. sicut extra reductionem ad praxim. Idem dicendum est circa probationem puritatis utriusque parentis, quæ fieri poterit per testes de auditu, & fama, & alijs modis, de quibus suis locis dicemus.

- 186 Quinto, & ultimo principaliter poterit testator præcipere in suo testamento, & dispositione, quod vocati ad fideicommissum ex legitimo sint matrimonio procreati, nec admittantur, qui ex illicito coitu genitus fuerit; & quod successor illegitimam non ducat uxorem; quod omnino adimpleri debet, tam ex supra dictis, quam licet illegitimi sint inhabiles ipso iure ad similes successiones, ut
- 187 probati supra, §. præced. nu. 11. ¶ tamen prohibitio testatoris addita prohibitioni legis multum operatur, ex *Aurb. de alienandis, aut permut. reb. Eccl. s. Sanctissimus, Pelaez 2. part. quæst. 2. nu. 14. & 4. part. quæst. 4. nu. 11. & 12.* & faciunt tradita per August. Barbof. *Axiom. 79. n. 4. pag. 50. de legitimatis*, an stante prædicta prohibitione admitti valeant, dixi supra in §. 6. huius quæstionis. ¶ An verò in dubio naturales vocati censeantur, tetigi superius n. 183. ex text. in *lex factio, 17. §. si extraneus, 4. ad Trebel.* & sunt videndi allegati à Mantio. *de consuet. lib. 3. tit. 11 per totum, & lib. 11. tit. 9. nu. 15. Dec. in c. in presentia n. 43. in fi. de prob. & D. Io. del Castillo loco proxime citato. Paleot. de notis & spur. c. 27. num. 7. Emman. Costa in c. si pater, verb. Absq. liberis, n. 42. de testam. Menoch. lib. 9. præsumpt. 78. nu. 34. Peregr. de fideicom. art. 28. nu. 46. latè August. Barbof. *Appellat. 99. ex n. 13. 19. & seqq. D. Ioan. Pereja, in d. cap. in presentia. ex nu. 4. 4. vbi latè, Andr. Gail. lib. 2. obseruat. 136. Molina de primog. lib. 3. c. a. n. 3. alter Mol. Theol. de iust. trad. 1. dist. 174. D. Franc. de Amaya lib. 1. obseruat. c. 12. ex nu. 29. Sim. de Pretis de interpret. vl. vol. lib. 2. fol. 1. à nu. 101. Menoch. lib. 4. præsumpt. 78. nu. 34. Pelaez. de maiorat. 1. part. quæst. 51. à nu. 202. cum seqq.* ¶ vbi etiam agit de successione filiorum naturalium, & illegitimorum, de quo etiam Io. Gattier. lib. 3. præf. quæst. 53. & quæst. 55. & seq. Io. à Roxas de succ. c. 1. per totum, Matienço in l. 7. 8. & 9. lib. 5. recop. vbi etiam Acebedo, Anton. Pichard. in princ. §. 6. 7. & 8. in fi. de hered. qua ab intestato, Marta de succ. leg. 1. p. 7. 16. art. 8. n. 30. Zaball. *comm. 9. 164. per totum.**
- 191 E contra verò pater habens facultatem regiam ad erigendam maioratum poterit deficientibus filijs legitimis nominare filios naturales ex text. in l. vl. C. de natur. liber. & l. si in ratione sui, tit. 17. part. 6. & l. 9. Tauri, Ant. Gomez. in l. 10. Tauri. Matienço in l. 9. gl. gloss. 1. n. 9. tit. 8. lib. 5. recop. filios autem illegitimos, & spurios, ex damnatoque coitu natos instituire pater, nec nominare non poterit, secundum Auth. ex complexu, C. de incestis, nupt. & tenent supra dicti DD. & simul quid dicendum sit respectu matris, quæ semper certa est, quos videre lector poterit, quia hic de hoc latius agere non est meum nec præsens patitur institutum, quibus nostra feliciter quarta finitur quæstio.

QVÆSTIO V.

De natura, & essentia iudicij, quo de

probanda nobilitate, & sanguinis agitur puritate.

SVM MARIVM.

- 1 Iudicium in quo de puritate probanda agitur ordinarium est, contrarium, n. 4. & seqq.
- 2 Disceptatio est præcipua causa ordinarij iudicij.
- 3 Iudicia est principaliori causa nomen accipiunt.
- 4 Iudicium extraordinarium quid? & numer. 37. Inquisitionis qualis, & quibus servatis in eo procedatur, & n. 5. & 37. & 38. Vbi an hodie extraordinarium sit.
- 5 In puritatis iudiciis proceditur omittis iuris solemnitatibus, sub d. n. 5.
- 6 Stylus probandi puritatem servatus in communitatibus, vbi sunt stricta statuta iustis, iudicij, & necessarij, & iure est approbatus, nu. 40. & 41.
- 7 Testes in causa status iure recipiuntur sine litiõ contestatione, sub d. n. 6.
- 8 Productio testium regulariter fit cum patris citatione.
- 9 Citandus in omni actõ præiudiciali qui damnum ex eo sentire potest.
- 10 Factum citatione omittis nihil.
- 11 Citatio necessaria non est, dum agitur de probanda nobilitate alicuius ad ei conferendum aliquam dignitatem, vbi officium, nisi agatur de ea probanda in contradictorio iudicio, numer. 11. Dum agitur de aliquo remouendo ab officio seu dignitate iam possessa, n. 12. Licet aliud praxi seruetur n. 14.
- 12 Requiritur tamen pleniores probationes, & plenior ad repellendum causa, numero 15. Ea opus non est, dum agitur de animis iudicium informandis circa promouendorum qualitates, n. 18.
- 13 Durius est in possessione iisici, quàm ab initio non admitti.
- 14 Causa conseruationis favorabilior est, quàm noua acquisitionis, ibid.
- 15 Ius quæsitum facilius reuinetur, quàm de nouo adquiritur, ibid.
- 16 Cauius agendum, vbi periculum est in fama, & si mul in patrimonio.
- 17 Ius in re diffidius tollitur, quàm ius ad rem.
- 18 Solemnitates iuris non requiruntur in probandis ex officio qualitatibus sanguinis.
- 19 Iudices possunt in causis honoris ex officio examinare testes in calculo ferenda sententia ad coadiuandum alias probationes, ibidem.
- 20 Iudex potest sequi propriam conscientiam omittis probationibus, dum agitur de conferendis officiis, & dignitatibus publicis, etiamsi eam habeat in confessione sacramentali.
- 21 Ordo clam & secretè procedendi de more seruatur in omnibus Tribunalibus, & Communitatibus vbi sunt statuta puritatis, Prætor consensum præstat circa seruandum solitum modum & stylum, & cum hac conditione velle videtur, et se subijcit statuto, seu consuetudini communitatis, ibid.
- 22 Contractus acceptari videtur cum omnibus suis clausulis, patijs, et conditionibus, etiam ab ignorantibus

- 23 Volens accipere emolumentum præsumitur velle portare onus; onus sponte suscipiunt etiam sine commodo reportari debet, ibidem.
- 24 Vtens iure aliquo debet et eo vti cum omnibus suis qualitatibus.
- 25 Quali contractus in iuris cum communitatibus, & Tribunalibus approbatus conferretur à Prætorfore cum omnibus suis qualitatibus & intrinsecis conditionibus seruatis ex consuetudine.
- 26 Factum præsumitur quod est consuetum.
- 27 Contractus ex consuetis interpretatur.
- 28 Ordo sacer accipitur cum tacita conditione seruandi castitatem, nisi expressè non vnetur, & quamuis eius ignarus fuerit suscipiens.
- 29 Prætorfor se sponte submittit imperfectæ probationi, & solitum ordinem approbat, maxime secundum requisita statutorum, non ex alijs modis extraneis, & iuri non congruentibus.
- 30 Solemnitates omnes iudicij ex consensu partis possunt omitti, & litiõ contestatio, ibidem, & citatio, numero trigesimo primo. Publicatio, numero 33.
- 32 Pars efficere potest, ut eo absente iudex testes recipiat.
- 34 Consensus tacitus idem ac expressus operatur.
- 35 Consuetudinis inueterata omnes suum præstant consensum.
- 36 Consensus ex consuetudine præsumitur.
- 37 Copia instrumentorum in puritatis iudiciis aduersario non datur, sed ex officio comprobantur.
- 38 Solemnitates aliorum iudiciorum rællè omittuntur ex statutis puritatis. Nec hoc plurimum à iure communi deuiat, numero quadagesimo primo.
- 39 Adacula, nec ignobilitas generis non probaretur, si publicè, & solemniter res ageretur.
- 40 Iudicia puritatis non subicere regulis iuris communis, quomodo intelligendum.
- 41 In causis puritatis proceditur ex consuetudine summarè, de plano, sine strepitu & figura iudicij, hoc est omittis iuris solemnitatibus, & secundum propriam conscientiam, & veritatem, & sicuc Princeps, & Dem iudicaturus esset, numero quadagesimo quarto & antunc videantur sub litiõ probationis, & citatio, numero quadagesimo quinto.
- 42 Disceptatio non est proprie in puritatis iudiciis.
- 43 Veritas visis contrariis, & re sapius agitata melius apparet.
- 44 Cognitio plena deficiente deficit causa vera disceptatio.

Non meum est hic agere de iudiciis nobilitatis, in quibus agitur de eius probatione, ut quis nobilis à nobilitate iudicij declaratur, de quo integri sunt tractatus Io. Arce ab Otalora, & Io. Garcia à Saucedra Galleci, & etiam Andreaz Tiraque-li, & Boni de Curte, & aliorum plurium, quorum mentionem feci in præcedenti quæstione: sed tantum agam de iudiciis puritatis & nobilitatis probandæ, ut locus sit admissioni ad officia Sanctæ Inquisitionis, ad ordinum insignias, Collegia, & Ecclesias, quæ puritatem, & nobilitatem in admittendis exposcunt, quæ valde sunt dissimilia à cæteris prædictis iudiciis, ut ex dicendis apparebit.

Et videtur, quod iudicia ciuilia sunt ordinaria

quia in eis apparent omnes ordinariorum iudiciorum qualitates, est enim Iudex, actor, & reus, qui sunt iudicij ordinarij requisitæ personæ, ut in *causa forum*, de verborum significatione & proceditur ex partibus, prætorforis videlicet, petitione, ut in lege rescritto 6 §. si quis, 2. de numeribus & honoribus lege si pupilli, sexto §. fin. de negotijs gestis lege nihil aliud, quinquagesima prima de actis & obligationibus codice vn. vi ecclesiastica beneficia, sine demum. confer. Adest etiam testium receptio, & causæ conclusio, admittuntur testium repulsa, & instrumentorum; & si forte puritati, aut nobilitati aliquid interueniat aduersum contraria recipitur probatio, & defensio: ¶ est quidem vera causæ disceptatio, quæ præcipua causa iudiciorum ordinariorum est, ex dicto capite forus, ibi, dum discutitur iudicium est, lege rem non nouam 14 ibi, Iuris disceptatores, Codice de iudicio vt ordinarij tenent omnes in dictis Rub. ff. & Codice & Decretalium, de iudiciis, & practici in suis locis, Octauiano de Stylo curia libro tertio capite primo Hug. Don. ad titulum Codice de alibi in princ. Iulio Pacio lib. 3. comm. 1. c. 4. & 1. part. digesterum disp. 13. Pet. Greg. lib. 47 c. 3. Parlat. 3 tom. quor. 1. dist. 136. ¶ Et licet alia quædam desint, à principalioribus hæc iudicia nomen accipere debent, arg. l. insulam, 6 de prescript. verb. l. si uno, 4 in princ. Locati, & que notant DD. in l. non codicillum. C. de testam.

At extraordinarium inquisitionis esse iudicium irregulare, & summarium magis probatur, quia iuris ordine non seruato proceditur, quod proprium extraordinarij iudicij est, vt ex l. pecunia 188 de verb. sign. lege Salarium octaua Mandati, lege actio, quatuoragesima nona de negotijs gestis lege cum filius decima septima de rebus cred. & Decio in Rub. prima lectione numero septuagesimo septimo & secunda lectione nu. 37 extra de iudic. vbi cæteri etiam DD. & Nauarr. n. 17. Maranta, 4 part. Speculi iudic. dist. 10. Paz. annot. 1. nu. 16. Est quidem inquisitio officio Iudicis facta, quæ progreditur ad inquirendum de alicuius nobilitate, atque de eius vita & moribus, vt ex probatis deliberare iudex valeat, vtum ad prætorforum honorem seu officium ascendere seu promoueri valeat, vel non. ¶ Quia sicut in inquisitionis iudicio proceditur officio iudicis, & testes recipiuntur ante litiõ contestationem absque partis citatione, sinetque publicatione, & aliis iudicij ordinarij substantialibus omittis, vt colligitur ex cap. quoniam, 5. §. sunt & alij, vt litiõ non contest. vbi gloss. & in cap. multis verb. extraordinario, 2. quæst. 1. tenent Dec. l. l. n. 7. & in 2. l. l. 5. Ripa 54. Verio. 31. Alciat. 11. Mantua 22. Calidon. 131. Rim. n. 44. Nauarr. 18. in Rub. extra de iudic. Maranta n. 5. Paz. 17. litiõ citatis, Et est receptissima sententia, ex pluribus relatis à Iul. Claro lib. 5. §. fin. quæst. 3. num. 3. Farin. 1 tom. de inquisit. quæst. 1. n. 8. ita similiter in hoc iudicio, de quo agimus, proceditur sine iudicij figura, clam absque citatione, nec actorum copia, omniaque latenter fiunt, nec acta nec testes publicantur, quod omne iudicium omnino abhorret ordinarium, manedo in terminis extraordinariissimi iudicij nõ tamen aduersus iuris regulas, & dispositiones in similibus qualitatibus probandis, quæ quo modo concurrere possint, & debeat intelligi, ex sequentibus apparebit.

Primo hæc sententia, & simul quod modus, & stylus procedendi in omnibus Tribunalibus, & communitatibus circa probandum qualitates sanguinis non solum sit iustus, & iuridicus, sed etiam omnino necessarius, probatur ex eo, quod hæc sunt

causæ status, vt ex l.ingenuum, 25. de statu hominis probat Ioan. Garcia de nobilit.gloss.46.num.4. & 5. in quibus constitutum est, quod testes recipiantur absque vlla litis contestatione, vt in l.cum vero, 26. §. subueniunt. 7. de fideicom.liber.l.infamari, 5. C. de ingen. manum. tenet speciatim glossa verb. regulariter, circa versicul. & secundum quosdam, vbi Hostiensis num. 26. Marian. 49. & 50. in cap. quoniam frequenter, vt l. te non constest. quos refert, & sequitur Farinac. de testib. 9. 76. n. 43. & est text. in l. 5. vbi Greg. glossa 2. tit. 16. part. 3.

7 Secundò, quia & si productio testium regulariter fieri debeat cum partis citatione ad videndos, & cognoscendos testes, aliàs nihil probant, ex cap. 2. ibi nullius momenti, & paulò inferiùs, non habet firmitatem, cap. significavit. 44. de testib. cap. constitutus, 3. de fideiussor. l. si quando 19. ibi si per executores admoniti venire noluerint, & auct. seg. Cod. de testibus, & vtrouque DD. leg. 23. tit. 16. part. 6. Paz. 8. temp. num. 54. relati à Miorla in compo. tit. 11. n. 28. Iof. Malch. de probat. concl. 682. à n. 1. & concl. 1366. n. 2. & generaliter loquendo in quocumque præiudiciali actu citandus est, qui ex eo damnum sentire potest, ex l. recufare, 6. in princip. ad S. C. Trebel. l. de vnoquoque, 47. de re iudic. cap. fin. extra eod. tit. glossa in Clemen. 2. verb. afferentes, de testib. Part. in l. 2. de admin. ver. ad ciuit. persim. Roland. à Valle conf. 2. numero 13. & conf. 76. num. 3. lib. 2. † Et omne factum citatione omiſſa nullius est momenti, ex Bart. in Extramag. ad reprimendam, verb. figur a iudicij, num. 20. gloss. verb. ob hanc causam, in Aurb. iubemus, in fin. C. de iudic. Hieron. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 9. in annotat. à nu. 117. & 132. Acebedo in l. 10. num. 51. & segg. tit. 17. lib. 4. recop. Paul. Castrenf. conf. 244. Videtur dicendum, num. 1. part. 2. Franc. Aretin. consil. 163. n. 9. Rota decis. 275. num. 3. part. 3. lib. 3. Hier. Grat. conf. 20. num. 24. lib. 10.

1. † tamen hoc omne communiter à Doctoribus limitatur, dum agitur de habilitate seu defectu alicuius probando, ad ei conferendum aliquam dignitatem, seu officium, honorem, seu præbendam, quia tunc citatio vlla necessària non est, vt ferè omnes scribentes in d. cap. 2. de testib. præsertim Anton. de Butr. num. 13. Dec. 45. Immol. 9. vlt. limit. Socino reg. 406. fallent. 2. Crocius tract. de testib. num. 352. Conrad. de officio Prator. in caus. ciuil. de testib. limit. 2. n. 9. Perezus de Lara in puritatis materia loquendo in sæpe relato cap. 4. num. 24. plures cumulat nouissimè Franc. Salgado de regia protel. part. 2. cap. 13. nu. 8. 9. & 52. cum segg. Iof. Malch. de probat. concl. 682. n. 17. vbi num. 18. hoc exponit cum Felino, Dominico, & Cardinali, quos citat, † vt locum non habeat, dum de his qualitatibus probandis agitur in contradictorio iudicio, (atque ita intelligo Cened. in collecl. 6. col. 3. lib. 3. & Segura Daualos lib. 3. directorij iudic. Eccles. cap. 14. num. 24. volentes generaliter quod in causis puritatis, & nobilitatis citatio non omitatur) quasi aliter sit in iudicio informatorio tantum, de quo agimus, vt sentire videtur idem Malch. citato loco, & conclus. 877. à num. 1. cum segg. ex mente Abbatis in d. cap. 2. num. 7. in fine, & Decij num. 45. vbi ita distinguere ait Dominicus in cap. si forte in fin. de elect. in 6. † quod intelligi & accipi potest, dum agitur de remouendo aliquem ab honore, seu dignitate iam actu possessa, quia tunc citandum esse, malunt præcipiti, & congesti plena manu per Marefcot. var. resolut. 1. num. 80. lib. 2. & per Farinac. de testib. quasi. 73. à num. 52. & per Salgado. citato loco num. 4. & 66. & segg. † quod summam rationem

habere videtur, quia à possessione eiici durius est, quàm de nouo non admitti, cap. quemadmodum, 25. §. alioquin de iureiur. gloss. verb. ad inopiam in cap. per vellas, de donat. inter. Andr. Tiraquel. de iure constituti 3. parte l. 7. num. 43. Surd. de aliment. tit. 7. qua. 17. num. 41. & conf. 174. num. 13. & conf. 175. num. 42. & conf. 171. n. 54. Beller. disquisit. cleri. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 29. n. 7. Card. Tusch. lit. E. concl. 12. n. 4. tom. 3. & lit. T. concl. 403. tom. 8. Menoch. conf. 90. n. 124. Seraphin. decis. 1483. num. 14. & ideo dixit idem Menoch. conf. 32. n. 37. quòd fauorabilior est causa conseruationis, quàm nouæ acquisitionis, & faciliùs ius acquisitum retinetur, quàm de nouo acquiritur, l. parte furioso, 8. de his qui sunt sui, cum adducendis inf. à 9. 7. n. 131. cum segg. & Surd. decis. 40. nu. 5. † licet hodie nec hac in specie citatio adhibeatur, quia iam vidi non semel, factis clam & secretè informationibus, quemdam à familiaria sancti Officij, & eius titulo spoliari, † sed hoc in casu non solum requiruntur pleniores informationes, vt ex Nauarro conf. 1. incipit, ad primam multarum questionum, num. 6. de Indeis & Sarac. probat Perezus de Lara in d. cap. 4. sub numero 56. sed etiam requiruntur in sanguine maximi & notorij defectus, ex quibus & ex manutatione officij puritatis ortum sit in republica magnum scandalum, quia vbi periculum est in fama, & simul in patrimonio cautiùs agendum, & procedendum est ad exclusionem, & cum possessor sit, habet ius in re, ex glossa verb. collatio, in cap. quodam 40. de proband. Cobbar. lib. 3. var. capite 16. numero 1. & infra in d. quaest. 7. latè dicam, † quod difficiliùs tollitur, quàm ius ad rem, vt dixit Rota decis. 8. de renunciat. in antiquis, & in eitate loco num. 153. & 156. latè dicam. Dum verò de promovendo agitur, & extrajudicialis sumitur informatio, nemo vsque adhuc dubitauit, citationem non esse necessariam, quod & vsus, & stylus vsque adhuc seruatus approbatur.

Et confirmatur, quia dum proceditur simpliciter, & de plano, sine strepitu & figura iudicij secundum textum in capite fin. versic. Quod si Abbas, de statu monach. capite olim. 26. de accusacione & tantum agitur de animis iudicum informandis circa promouendorum qualitates, vt in specie, de qua loquimur, nulla iure requiritur citatio ex DD. communiter in Clem. sæpe, de verborum significatione Abb. in capite nouis, numero 31. de iudicio, Valengueta consilio 43 numero 117. Felin. in capite fin. numero 36. de præsumptione Flam. Paris. libro 10. quaestione 3 numero 70 Rota decisione 9. de concess. præbende, sequitur Nicol. Garcia de beneficio 6. parte capite 2. ex numero 242 cum segg. & citatis supra numero 10 & 11 igitur patet intentum.

Tertiò probatur principalis sententia, quia informationes puritatis fiunt ex officio ad collegij, seu communitatis animos informandos circa promouendi qualitates, & commissarius ad hoc electus per se quærit, & recipit testes, vt fieri solitum est, & probant Perezus de Lara de annu. & capitlan. capite 4 numero 24 & 25 & tunc non sunt necessariæ solemnitates iudiciorum in testium examine. Nec enim requiritur liris contestatio ex glossa communiter recepta verb. regulariter, versiculo. Item vbi aliquid, in capite quoniam frequenter, & vt lite non constest. vbi ad hoc adducit Aurb. si omnes, C. si minor ab hereditate se abstinet. Host. in dicto capite quoniam freq. numero 26. Innoc. numero 1. versiculo. Fallit etiam vbi aliquid peritur officio iudicis, Mar. numero 31. ibi Specul.

Specul. de iure, §. nunc tractemus, numero 2. versiculo. 1. regisino, vbi cumque aliquid. Nec etiam tunc requiritur citatio, cum ex officiis procedatur pro informatione, & introductione iudicum, ex Maranta de ordine iudicum 6. parte membro primo de citatione numero 20. Iof. Malch. de probat. in princ. quaestione 5 numero 39. versiculo sed hoc intellige, & conclusione 1368 numero 14 & 15 quibus adde Bal. in lege 2. numero 2. C. de fidei. com. & in l. qui testamento, §. ver. contrarium, in fine de testam. & in lege neque natales, numero 7. C. de probat. & in l. certum, numero 5. C. vnde leg. Innoc. in capite cum in tua, in fine, de sponsal. & in capite 1. numero 5. vbi etiam Abb. numero 34 & 35. & Ant. numero 50. de postul. prælat. Roland. Abb. in capite cum nobis, numero 5. de electione Rolando consilio 8 numero 31. v. nomine 4. refert, P. Thom. Sanc. libro 3. de matrimonio disputatione 8 numero 5. & generaliter quidem receptum est iure in omnibus causis tangentibus honorem & statum personarum, quod possint iudices in calculo ferendæ sententiæ examinare ex officiis testes ad coadiuuandum probationes factas, & indagandum veritatem iuris solemnitatibus, omiſſis iuxta doctrinam Bald. in Aurb. ampliore, C. de Appellat. Decian. in capite 1. notab. 2. de except. Gracia. disputatione forensi tomo 3. capite 468 numero 43. Rom. consilio 479 numero 4. in fine vbi, Mandos. verbo conclusionem, Crauet. consilio 134 numero 1. Marchiz. decisione 198 numero 22. apud eundem Gracian.

Quartò, maxime iudicio meo probatur ex vrgentissima ratione, nam licet iudex secundum allegata & probata debeat semper iudicare, non secundum propriam conscientiam, nec possit damnare, quem nocentem nouit, si innocens ex probationibus appareat, vt fert quasi omnium communis sententia; hoc tamen fallit dum agitur de conferendis officiis, & honoribus, quia tunc sequi potest priuaram scientiam, & omittere publicam, cum non tam iudex quàm distributor dicatur, vt docent Syluest. verbo Iudex, 2. quaest. 5. Salon. 2. 2. quaestione 67 articulo 2. Sayr. C. lavi reg. libro 12. capite 8 numero 18. & post omnes Mart. Bonacin. 2. tomo de iudicio publico, disputatione 10. quaestione 2. puncto 2. de numero 7. Gallego de cognatione spirituali, capite 23 numero 2. P. Th. Sanc. libro 8. de matrimonij disputatione 34 numero 21. Salas de legibus disputatione 10. lectione 10 numero 57. relati à Nic. Garc. de beneficiis 6. parte dicto capite 2 numero 251. in imò poterit vti scientia habita in confessione sacramentali, & ex ea repellere indignum, etiam si aliàs dignus reputetur, dummodò sigillum non frangatur vti pluribus adductis docet Barbosa 1. de iure Ecclesiastico capite 19 numero 143. quod quidem durius est, quàm recipere & iudicare legitimas probationes in iudicio prætenfore, & aliis solemnibus omissis; nec mirum si ex rei natura extraordinariè queratur veritas, quam ordinariè agendo inuenire perdifficile esset.

Quintò probatur hæc sententia, nam cum hic ordo clam, & secretè procedendi in similibus causis, & negociis sit ab omnibus Tribunalibus, & communitatibus receptus, & obseruatus communiter, videtur suam in hoc præstare qui prætendit, & cum hisce conditionibus velle argumento lege si duo 38. in fine vbi glossa verbo adire, & Bal. numero 2. de adquirenda hereditate Alc. de præsumptione regula 3. præsumptione 32 numero 14. Iac. Menoch. eodem tractatu libro 3. præsumptione 38 numero 8 & 9. & de adip. rem. numero 135. Surdo consilio 460 numero 24. Zephal. consilio 15 numero 22. libro 1. & se subicere statuto seu

consuetudini communitatis cuius honorem appetit, Bart. in lege vt iniuriandi, §. si liberi, numero 5. de opr. libert. Rub. Alex. consil. 79. num. 1. refert Mantie. de tacitis & ambiguis libro 3. titulo 8. numero 8. 9. & 10. † tum quia acceptans contractum videtur illum acceptare cum omnibus suis clausulis, pactis, & conditionibus l. contrarius, 28. §. ultimo cum l. lege de pactis l. Garus, 21. de manum. lege licet §. Codice de locat. lege 4. titulo 8. parte 5. cum cumulatis ab And. Tiraq. de retract. libro 2. in fine num. 2. cum segg. Iass. in l. cum fundus, §. seruum tuum, numero 7. si certum pet. & in lege Pomponius, §. cum quis, num. 12. post Alex. ibi, de adq. possessione & similiter cum omnibus suis qualitatibus, lege secunda in fine de suis & lege her. Andr. Tiraq. libro 1. de retract. §. 1. glossa 10 numero 13. Iac. Menoch. libro quarto præsumptione 101 numero 45. Carol. Ruin. consilio 121. numero secundo & 3. libro 5. Socin. consil. lib. 4. etiam si earum fuerit ignarus, lege cum ab vno 51. de lege secunda Caltr. in dicta lege si duo, de adq. hereditate Surd. consil. 150 numero 20. & 21. libro 1. Gracian. disputatione forensi, tomo 3. capite 511. numero 20. † tum quia volens accipere emolumentum præsumit velle portare onus text. in lege decem 6. l. si debitor. 45. §. 1. de fideicom. liber. l. 1. §. si. de aqua & aqua pluvia arc. l. cum fisco, §. ad S. C. Syllan. cum aliis congestis per Escobar. de ratiocin. cap. 42. numero 12. & comput. 20. num. 14. August. Barbo. Axiom. 44. num. secundo pagina 31. Card. Tusch. littera V. concl. 374. tomo 8. Phil. Dec. consilio 389 numero 10. Hieron. Grac. consil. Si numero 24. & consilio 85 numero 1. libro secundo Tib. Decian. res. 26 numero 107. libro 1. Immo & sine commo onus sponte susceptum necessariò reportari debet, argumento l. item hi. 4. & libro leg. ex quibus causis mai. lege si adorem. 15. §. si. de excusat. §. item vria 6. inst. eod. Mantie. de ratiocin. & ambiguis libro 8. titulo 16. numero 13. † tum etiam quia vtens aliquo iure debet eo vti cum suis qualitatibus, & oneribus, & ita omnia velle & acceptare præsumitur, lege vltima §. & si præfatam, & §. si autem, Codice de iure deliber. Ripa in capite sept. in fin. de restit. spoliat. Alciat. in l. liberorum glossa 1. colum. 3. de verborum sign. Peregr. de fideicom. art. 1. numero 19. & art. 15 numero 24. Grac. discept. for. tomo 5. c. 918. n. 16. & c. 923. n. 12. Burg. de Paz. conf. 14. n. 73. Paris. conf. 26. n. 30. libro secundo † & ideo quasi contractus initus cum prædictis communitatibus, & tribunalibus approbatus videtur à Prætenfore cum omnibus suis qualitatibus, & intrinsicis conditionibus, l. Pomponius 13. §. cum quis, 1. de adq. poss. l. pro hereditarie, secundo Codice de heredit. actian. tradunt Dec. in l. 1. n. 12. de iuris. omn. iud. Zephal. consilio 636. nu. 10. & conf. 491. n. 52. libro 4. Iacob. Put. decisione 367. n. 7. pagina secunda & secundum seruata in similibus consuetudinem, Vincent. Carroc. tr. de locato. tit. de mercede omiſſa. 1. 6. fol. 6. & Malc. de probat. concl. 29. n. 7. Menoch. libro 3. præsumpt. 109. nu. 6. † quia factum præsumitur, quod est consuetum, ex l. si cui, 14. de ann. leg. secundum Bart. in lege vltima, in princ. de his qui in fraud. cred. & in l. non erit, §. neque, de iureiur. Guillem. Benedic. in c. Rainucius verb. condidit testamentum, n. 13. de testam. Menoch. libro 3. præsumpt. 91. n. 62. Alex. conf. 249. n. 35. & consilio 69. lib. 2. Malch. de probat. concl. 732. n. 5. Flam. de resign. libro 11. q. 14. num. 81. Augustinus Barbosa, Axiomate 93. nu. 26. pagina 59. † & sic contractus interpretari debent, ex lege quod si nois. 31. §. quia assidua. 20. de adim. edito leg. si priu. 17. §. 1. de aqua & aqua plu. arc. lege exceptio 18. Codice de locato, Nic. Euetard. loco, ab visita 104. sub n. 5.

plura congerit Pelaez *de maiorar.* 1. parte *questione* 48 numero 71 & 71. † sicut etiam sacrum suspiciens ordinem, & si expressè castitatem non voverit, vovisse censetur, & ea adstrictus manet, quia ex Ecclesie instituto est onus sacris annexum ordinibus, vt docent Sairus *libro 1. de voto, c. secundo* n. 8 P. Th. Sanc. *in decalog. libro 4. capite 1. n. 30.* Mar Bonac. *secundo tomo disp. 4. q. secunda de voto, p. 1. n. 1. secundo vbi in fine reddit rationem, nam qui vult statum aliquem implicite, etiam vult onera illi statui annexa, similiter honorem puritatis desiderans cum oneribus velle censetur, etiam si eorum fuerit ignarus, vt in prop. sita specie lacrorum ordinum circa castitatem annexam voluerunt nouissime plures congekti penes August. Barbof. *de iura eccles. libro 1. c. 37. n. 25.**

29 Quare in specie nostra loquendo, dixit Perezus de Lara *secunda parte de capellan. capite 4 numero 27* quod Prætenfor sponte se huic imperfectæ probationi submittit, & solum ordinem in dictis communitaribus, & tribunaliibus approbat, provt de iure potest ex iuribus ibi per eum adductis, & per *rext. in lege si stipu. a. 1. 4. in principio de usuris l. si legati serui nomine 56. de leg. 1. & adducta ad propositum per Stephan. Gracian. *in secundo disceptatione sarenfi capite 205. ex numero vigesimo secundo cum seg. 7.* quod intelligi debet iuxta formam requisitam per statuta communitatis, in qua prætenfor inuita est; non aliis modis extraneis, & iuri non congruentibus, vt docuit Bald. *per textum ibi, in d. l. si duo de adquir. her. & ex eo de statutis puritatis loquendo vult Valenz. consilio 92. numero 89* atque intelligi debent omnia supradicta, pro quibus facit doctrina Innocentij in *c. cum causa, de test. Bald. in l. fm. C. de probat. Alex. in l. Titia diuortium, n. 14. in principio soluti in matrimonij, l. 1. in lege adnonendi, numero 10. de iur. reuocando, Rom. consilio 104. ad finem versiculi Clarum Hyppol. de probatione, numero 178. Auend. de exequendo mandato *secunda parte capite vigesimo nono n. 5.***

30 Qua in specie ex consensu partis omnes iudicij solemnitates omitti posse iure receptum est. Primò possunt testes recipi sine iuris contestatione ex DD. maximè Mariano n. 26. f. l. 21. in d. capite *quoniam frequentes, vt l. i. non cont. Bald. in capite significauit, n. 1. de re. ve. si nullo itom receptio, extra de testib. & Socir. reg. 413. f. 1. n. 1.*

31 Secundò possunt sine citatione cum plena tamen fide examinari ex DD. maximè Felin. *num. 13. l. 1. in d. l. si duo de testib. reg. 164. f. l. 10. Ant. Gab. tit. de citat. conel. i. n. 364. Iof. Malch. de p. obar. cond. n. 83.* vbi ait, † quòd pars efficere potest vt iudex eo absente testes recipiat, per *tex. in l. Herennius, 63. in prin. de emulion. quem affabè pro hac parte adducit Bald. in l. si quando 35. n. 13. de testib.*

32 Tertio consensus partis testibus non publicatis fide præstat, vt ex Butt. Immol. & Fel. & alijs in *ca. causa 91. de testib. firmavit Fari. de testib. qu. 75. nu. 27.* † Et licet in nostra specie consensus sit tacitus, idè operatur ac expressè, ex *d. l. si duo, Gl. Bal. & Salii. ibi, & ex alijs pluribus superius allegatis, & ex iuris vulgari regula, de qua *rext. in l. 3. de reb. cred. l. Imperatores 37. de p. i. l. si spem. 3. C. Quia res pign. dari pos. cum similibus, plura apud August. Barbof. *Axiomate 217. ex n. 1. & magis ad nectum propositum n. 4.* † præcipue cum adest constans, & inueterata consuetudo, cui omnes suum adherere consensum iure præsumitur ex *d. l. quod si nolit. 31. §. quia assidua 20.***

33

34

35

*de adil. editio l. si prius 17. §. placuit de aqua, & aqua pluuiæ arc. l. semper 34 de reg. iur. Parlad. libro 2. rer. quosid. cap. fin. §. 2. n. 18. in fin. pro quo faciunt tradita ab And. Tiraquel. *de retractu consang. §. 1. glo. 18. n. 31. Cobbarr. tit. de collat. numisuat. cap. 7. §. vn. n. 1. Arias Pinel. in rub. 10. parte cap. 3. n. 16. C. de rescind. Minfing. obseruat. 15. §. de pretio centur. 4. Viuius comment. opin. tit. C. si certum petar. n. 175. Boër. decif. 327. n. 3. v. tamen de consuetudine, Surdus consil. 555. n. 11. & conf. 291. n. 31. Nata conf. 454. n. 1 & Bursat. conf. 325. n. 24. lib. 3. Zephal. conf. 31. n. 2. † quare quòd consensus ex prædicta consuetudine præsumatur, & prætenforibus noceat multis probat Perezus de Lara *in d. c. 4. n. 27. cum segg.***

37 Ex quibus tria maximè constituta manent. Primò, quòd cum agitur de probandis qualitatibus sanguinis, est quædam occulta inquisitio ad animos iudicum informandos circa prætenforis qualitates ex statuto requisitas, & cum inquisitio sit iudicium extraordinarium, vt supra probaui, & probatur in *l. ex rescripto 6 §. si quis accusatorem secundo vbi glossa de muner. & honoribus lege fin. vbi Alber. & alij de in ius vocando, lege 3. Codice de accusat. cap. 1 extra eod. vbi communiter DD. *cap. quisquis 22. q. 4. Iul. Clarj in pract. l. b. §. si n. 9. 3. v. f. Debes autem scire, numero 3 & in questione 5 versic. Quarto in quibus, num. secundo* sequitur etiam extraordinarium esse id, de quo nunc agimus. † Et licet hodie ex communi vsu, & conuetudine non possit inquisitionis iudicium extraordinarium dici vt communiter tenent DD. *re. l. 1. ab Anton. Gom. libro 3. var. c. 1. n. 49 & 50. & à Iul. Claro in d. q. 3. n. 6 versic. Sed certè quidquid sit de iure, & à Farin. tom. 1. q. 1. n. 10* intelligi debet de inquisitionibus, quæ ex possessio resoluuntur in iudicijs ordinarijs, seruando omnes iuris solemnitates, citationem videlicet, litis contestationem, & publicationem actorum; non verò in inquisitionibus, quæ nunquam hæc admittunt, sed manent semper in terminis secretæ inquisitionis, vt euenit in iudicijs puritatis, de quibus agimus.*

38

39 Secundò, quòd etsi iure copia instrumentorum aduerfario danda sit, aliàs ei nullum afferunt præiudicium *ex lege 3. tit. 5 libro 4. recop. vbi alia iura adducit Acebedo à n. 1 cum segg. Maranta 6 parte de actorum editione n. 54* tamen in causis informatiis tantum nulla Prætenfori copia dari debet; sed ex officio Scripturæ extrahuntur, & comprobantur cum originali, & inquiritur, an authentica, & legitima sint, & digna fide, quòd etiam fit dum ab ipso Prætenfore producuntur & quidem exactè, & diligenter fieri debet, quia Prætenfor defendere se directo nequit, nec scire quas defensiones adhibere expediat, & ita eius causa, quantum iure fieri potest, fauere debet.

40 Tertio, quòd iure manet probata forma, & modus procedendi in nobilitatis, & puritatis iudicijs, & quàm iustè, & quidem necessariò omittantur solemnitates aliorum iudiciorum, & è nostris probant Ioan. Redin. *de maiestate Principis verb. Sed etiam per legimos tramites n. 199. Olano in Aninon. inter ius comm. & reg. lit. T. n. 6. Salcedo in pract. crim. can. capite 23. n. 21* vbi testatur de inueterata Hispaniæ consuetudine, Perezus de Lara *in d. capite 4 n. 24 & 122.* Christoph. de Paz *de renuta 1. parte capite 32 n. 124* contra Segura Daulos hanc praxim iniquam pluribus canentem *in director. iud. Eccles. 2. p. capite 14 ex n. 19 cum segg. quem sequitur Cenedo collect. 6 ad 6 Decretal. † Non quidem à iure communi*

41

42

43

44 muni plurimum deuiat, cum in alijs similibus causis idem sit eo iure receptum ex ratione, & peculiari causa, quæ in quocumque negotio adest, nec enim eadem in omnibus equaliter sunt seruanda; sed secundum cuiusque rei, & negocij circumstantias, & peculiare qualitates procedendum est, nam si in nostris puritatis iudicijs res æque publicè, & solemniter ageretur sicut in ordinarijs causis, nullo modo macula, nec ignobilitas, quam tumuis notoria, & publica probari posset, quia res est iniuriosa, ignominiosa, & omnibus odiosa, & nemo auderet eas propalare cum Prætenforis scientia absque maximis incommodis, rixis, & necibus, & Reipublicæ concitationibus. † Vnde venit intelligendus Christoph. de Paz citato loco, dicens iudicia hæc non subiici regulis iuris communis, quòd debet intelligi de regulis iudiciorum ordinariorum, à quibus vt vidimus per plurimum differunt, non verò de regulis specialibus à iure traditis in similibus causis probandi status, & sanguinis qualitates, quæ ab ipso iure traditæ, & approbatæ fuerunt antequam in Hispania erigerentur puritatis statuta, vt probauimus, nec quidem ferendi sunt, qui in his nostris temporibus iusta & sancta puritatis statuta ex hac ratione, & procedendi modo improbare intendunt, qui nec audiendi sunt, nam in propria loquuntur causa, & lucrum captare intendunt aduersus publicam utilitatem, & tranquillam communitatum, & totius Regni pacem.

45 Quarto & vltimò constitutum manet, quòd ex omnium tribunalium, & communitatum seruata praxi, receptum est, quòd in his causis procedatur summarie simpliciter, & de plano sine strepitu & figura iudicij, hoc est, ommissis omnibus iuris subtilitatibus, & solemnitatibus, secundum *Clem. dispensat. de iudic. & clem. sept. de verb. sign. Maranta de ord. iudic. part. 4. dist. 9. n. 8 Ludou. Rodolphin. post tract. de absolutia princip. p. rest. lib. 2. var. 9. 30. n. 7. cum segg. Bartachin. in reperor. 1. part. verb. Summarie pag. 321. col. 4. Marquelan. de commission. 2. part. numero 82 & 83 pag. 419. Rendin. in promptuar. recep. var. sent. 10. 1. 11. 16. numer. 9. Celf. Vgon. in tract. clausul. pag. 485. cum seg. Marta de clausul. 1. part. claus. 148. alias 164. & claus. 160. alias 180. in vlt. impress. Cardin. Tusch. lit. C. conel. 366. 10. 1. Cacheran. Pe. dam. decif. 1. n. 2. † Et secundum propriam conscientiam, & veritatem Guid. Papa decif. 29 Gramm. decif. 6. numero 32. & sicut Princeps ex Alex. conf. 6. num. 2. vol. 3. Cacheran. d. decif. 1. num. 20. Marta d. claus. 180. num. 3. & secundum id, quòd Deus iudicaturus esset, Natta post Bald. in reposit. d. clem. sept. de verb. sign. Hondedeo conf. 94. num. 5. 1. 10. 1. Gracian. *Arch. de decif. 36. num. 13 & decif. 68. n. 1. † & licet verum sit, quòd tunc non videatur subblata citatio, ex Card. Tusch. n. 2. citato loco, Maranta supra 7. part. tit. & an iudex sit competens n. 9. Cald. conf. 130 circa medium, versic. Ne illa verba, de iudic. & conf. 136. alias 4. de dilation. Nec defensionis, Roman. conf. 314. numero 3 Ludou. Rodolphin. d. lib. 2. q. 39. n. 7. Celf. Vgon. citato loco col. 2. Nec probationes necessariæ, Maranta numer. 10. Mart. d. claus. 180. numero 10. citatis locis, tamen cum pleræque ex his excludantur ex natura horum iudiciorum, & praxi seruata, vt superius probauimus, in considerationem non veniunt, nec nobis pugnant hæc limitationes.**

46 Nec obstant, quæ ex contrario supra in principio fuerunt adducta, quibus probauimus, causæ disceptationem similibus inesse iudicijs, quæ ordinaria dici posse videbatur, quia verius est, nullam in eis disceptationem interuenire, cum Prætenfori copia non præletur, nec directè audiatur, nisi cum ex propria scientia, aut præsumptione, proponit, & allegat quòd possit ad veritatis indagacionem deferuere, † quæ melius fit visis contrarijs, & re sæpius agitata, vt ita magis illucescat veritas, ex *cap. grane 37. quest. 2. notat gloss. in cap. cum Joannes, verb. Postquam, de fide instrum. plura apud August. Barbola *Axiom. 224. numero 1. pag. 139. & faciunt, quæ notat Speculat. in proemio operis numero 17. & 18. Alex. consil. 51. numero 2. volum. 4. & Ignac. del Villar in *synua resp. §. sub numero 2. versic. Ad cuius questionis, & facilius mendacia detegantur, & calumniæ, & fallaciæ aduersariorum agnoscantur, quæ in similibus negocijs frequentius interueniunt ob eorum clandestinitatem, quòd plurimum iudices attendere debent, & propter hoc pragmatica nostra maximè fuit lata, vt dixi *quest. 1. §. 6. & latius infra 2. part. quest. 1. gloss. 1. † & cum deficiat actorum copia, & Prætenfor directè non audiatur, non potest vera disceptatio dici, dum deficit rei disceptatæ plena cognitio secundum text. celebrem in *l. cum hi, 8. §. si cui, in fin. ibi, hæc omnia habent disceptationem Prætoris, de transact. vbi verbum Disceptatio pro rei cognitione sumitur, quia cum disceptetur circa actorum veritatem, non potest perfecte fieri, nisi cognitis, & perspectis actis informatiis, nec hoc ex ratione iudicium dici ordinarium, vt ex dictis patet.*****

47

48

49

50

51

QVÆSTIO VI.

De ingressu in his informationibus puritatis, & nobilitatis, & de modo, & forma in eis seruanda à Commissario.

Secundum tempus, & circumstantias quæ considerari valent circa electionem commissarij informantis, & eius munus, & exercitium, in septem partes commode vniuersam scindam questionem, vt me expediam debita cum claritate, & distinctione, & res plenè, & perfecte maneat explicata, quæ hoc præmissis ordine sequuntur.

- 1 De commissarij informantis electione agam.
- 2 Aliqua proponam, à quibus cauere se debet commissarius, vt risè munus suum adimpleat.
- 3 De aliquibus preparatorijs, quæ animaduerti oportet ante testium examen.
- 4 De modo, & forma in examine seruanda.
- 5 De fide promissa, & secreto seruando.
- 6 De recusatione commissarij, & notarij, & an locum habere possit, vel non.
- 7 De relatione mittenda ad Tribunal, seu communitatem circa testium fidem, & consentio in informatiis.

De commissarij informantis electione.

S V M M A R I V M.

- 1 Genealogia à Prætorio offertur post factam gratiam, alias antea, & ad quid.
- 2 Satis est in tempore occurrere, quam post vulnerratum exitum. Negligentia in initio maxime nociva, ibi. Turpius eicitur quam non admittitur hospes, ibid.
- 3 In initio melius reijciatur Prætor quam post factam gratiam.
- 4 Eligendus an facilius reijci possit, quam iam electus.
- 5 Electus ius ad rem habet, quod difficiliter admittitur. Probatio maior requiritur ad repellendum electum, quam ad eligendum, ibid.
- 6 Dignus sanguine purus tunc eligi potest, omisso dignitate maculato.
- 7 Prætor gratia omnino sunt iudicibus arbitria.
- 8 Commissarius eligatur ad consociandum informationes puritate. Et quidam dignior est eligendus, numer. 9. Quibus prætoribus eisdem opponatur, numero 10. Eius electio ad quem perveniat, nu. 19. Tenetur puritatem prætoris probare, sicut & maculam, & cum exipere à calumniosis oppositionibus, n. 20. Nulla ex causa debet statuta spernere, n. 23. veritatem perquirat, n. 25. & 27. Et, & ab eo factis plena fides datur, n. 29.
- 9 Electio fieri debet secundum maiorem idoneitatem respectu negotij de quo agitur.
- 11 Dignus omisso digniori eligi an possit. Electus à communitate quando electus dicatur ab ipsomet prætoris, & quando non, n. seq. declaratur & n. 19.
- 13 Prætor non assentit determinatis & certis personis. Nec approbare videtur personas non publicas, nu. 14. Immo nec notas, nu. 15. Licet se subdat, ut tribunal, seu communitas commissarium informantem eligat, non se subicit huic specialiter electo, n. 16. Potest commissarium recusare, n. 17. Et testibus repulsa opponere, n. 18.
- 17 Approbatum semel reprobari non potest.
- 18 Testis unicus contra producentem probat, etiam si de solo auditu, sine credulitate deponat.
- 19 Electio commissarij ad Tribunal, seu communitatem expectat. Ut non suo nomine tantum eligat, sed etiam nomine prætoris.
- 21 Iudex ex officio tenetur in favorem rei veritatem, & innocentiam aperire. Malè inquitens veritatem ad interesse tenetur n. 22.
- 24 Statuta ad vnguem servanda.
- 26 Veritas falsa opinioni præferenda.
- 28 In dubio quid faciendum à commissario.
- 30 Scribis confraternitatum creditur.
- 31 Consuetudo facere potest, quod non scribis nec notarij fides præstetur. IurisdiCTIONEM TRIBUIT, ibid. in c. 1. nu. 33. Dicitur mater iurisdiCTIONIS, nu. 32.
- 34 Libris mercatorum ex consuetudine fides potest præstari, licet de iure aliud servetur.
- 35 Consuetudo adest in communitatibus & Tribunalibus mittendis ad informationes puritatis militem,

collegialem, seu canonicum, & præstandi fidei omnibus ab eis confectis.

Post gratiam dignitatis, officij, habitus, seu præbendæ largitam, aut electionem factam in quibusdam communitatibus nominatus, seu electus offert memoriale, seu genealogiam suorum patrum, & aorum, cum loci originis expressione. In alijs verò ante factam gratiam, seu electionem prædicta genealogia peti solet, ut aliquis inquitio, seu sumaria fiat informatio siue scripto, siue verbis circa qualitates prætoris, & sui generis, ut suspicio maculæ comperta non solum admissionem impediatur, sed etiam gratiam, & electionem, nec ad pleniorum informationem recipiendam perveniat, ad quod sufficit minima infestiois causa, non verò ad repellendum post gratiam sui electionem factam, cum eo in casu opus sit maiori probatione, quam ante gratiam, seu electionem, & quando satis est occurrere, quam post vulnerratum exitum repellere, l. fin. Cod. in quibus causis in integr. restit. necess. non est. l. i. c. Quando liceat unicus sine iud. leg. 1. Cod. ut nemini liceat sine iudicis auctor. Mantica de tacit. & ambig. convenit. lib. 21. tit. 8. numer. 30. in fin. Card. Tusch. lit. P. concl. 648. tom. 6. Aug. Barbofa Axioma 146. num. 1. pag. 94. Timpus in speculo principis sign. 52. Alciati. resp. 37. num. 2. lib. 5. Petr. Bimius consil. 250. num. 29. lib. 3. ibi, si que vides quantum detrimenti afferat hoc quæ à principio levis videtur negligentia, diligenter sunt igitur morbi, & viii initia notanda, & cauenda, ne longius serpant, & ne levis plaga fiat gravior, aut insanamili, in tempore itaque tibi consule, & principis obsta, sero medicina paratur, cum mala per longas inualuerit moras, &c. & turpius eicitur, quam non admittitur hospes, cap. quemadmodum 25. §. aliqui de iure iur. gloss. verbo, ad inopiam, in cap. per vestras, de donat. inter. Tiraq. de iure consil. part. 3. l. 1. m. 43. Petr. Surdus de aliment. tit. 7. quest. 17. nu. 41. & consil. 174. nu. 13. & consil. 175. nu. 42. & consil. 371. n. 54. Beller. disquisit. clerical. part. 1. tit. 1. de disciplin. clericali, §. 29. nu. 7. Alex. consil. 213. Ponderatis, nu. 7. versis. Accedit quia turpius lib. 6. Menoch. consil. 90. n. 124. Card. Seraph. decis. 1483. n. 14. Ant. Monach. Florent. decis. 24. n. 39. Cardin. Tulch. lit. F. concl. 12. nu. 4. tom. 3. & lit. T. concl. 403. n. 8. * quod maxime attendi oportet, ubi agitur de puritatis statutis strictè obseruandis, nam sæpius omnibus perfectis admittitur egrè, qui in ingressu facile arceretur, quando nullum ius acquisitum habet, & si reiciatur, nihil ei aufertur, ut rectè docuit Nauar. in man. c. 17. n. 72. cum duobus seqq. & in c. grane, de probat. gratia verò donata, seu electione facta saltim est ius ad rem, quod difficiliter admittitur, ut in seq. quæst. & ego ita omnino servarem.

Atque ita intellectus idem Nauarrus consil. 1. incipit, ad primam multarum questionum, n. 6. de Iudic. & Sarras. & consil. 22. de heret. lib. 5. in 2. edit. adductus per Emm. Roderic. to. 1. regul. 9. 14. art. 3. versis. secundum argumentum, differentiam constituens inter eligendum, & electum, ut videlicet ad illum repellendum unicus sufficiat testis, seu quælibet levis præsumptio, non verò ad hunc reiciendum, quia tunc maior & plenior requiritur defectuum probatio, nullam certè continet difficultatè, sicut magnam apponit Perezus de Lara in d. c. 4. n. 56. versis. licet Martini Nauarri, verius iudicans, nullà quoad hoc discretimè esse inter eligendum

5 dum & electum, quod ex ratione, & iure constanti aperte conuincitur, & quia electus ius ad rem consequutum habet ex text. in cap. fir. de traslat. Episc. & relatis pluribus à Nic. Garcia de benefic. 4. part. c. p. 3. n. 3. ad cuius repulsum maior requiritur probatio quam ad repellendum eum, qui adhuc nullum ius assequutus est, ut est eligendus, ex text. in l. patre furioso 8. de his, qui sunt sui, l. 1. §. conseruatur de collat. bon. cap. quemadmodum 25. de iure iur. & alia iuribus in seq. quæst. cumulatè n. 20. cum seqq. & n. 26. & seqq. & è nostris ita docet D. Christoph. de Paz. de ientia 1. part. c. 32. n. 55 & facilius impeditur ius quærendum, quam tollitur ius quæsitum Alex. consil. 196. vlt. n. 5. lib. 7. Cardin. Tusch. tit. F. concl. 12. n. 7. re. 3. Aug. Barbofa Axioma 135. n. 2. pag. 84. Per eg. de fidei com. articulo 52. nu. 153. in fin. Valençuela consil. 83. numero 59. & licet loquamur in electionibus, in quibus non tantum de gratia, sed & simul agitur de iustitia, ut in Sancta Ecclesia Tolerana, dum prouidentur præbendæ iuris Pontificij, & sacre Theologiae, poterit eligi dignus, licet minus litteratus, qui nullam in sanguine notam habeat, relicto digniori, qui maculæ suspicionem habeat, & in ceteris autem prouisionibus, quæ metè sunt gratiarum res omni dubio caret, cum verò sint iudicibus arbitrariæ l. vnum ex familia 6. in prin. & §. 1. l. Lucius 88 §. si decuriones. Quod cuiusque vniuers. nom. l. municipibus. 97. de cond. & demonst. Mol. de primogen. capite 4. numero 5. nec enim alius iuste conqueri poterit, cum nihil iuris ei fuerit ablatum, ex dicendis in seq. quæst.

8 Si igitur ad informationem plenam visum fuerit peruenire, in quolibet Tribunali, seu communitate eligatur commissarius, ut testificationes recipiat, & necessaria agat ad veritatis indagacionem, qui dignus eligi debet, & immò quòd dignior sit eligendus, suadet rei grauitas, & tantum pondus, quod sumendum est ex natura & qualitatibus rei, ad quam eligitur, non verò ex sanctitate, & literis eligendi, qui respectu huius muneris minus dignus esse poterit, quam alius non tam doctus, nec sanctus, secundum D. Th. 2. 2. q. 63. a. 2. ad 2. vbi Caler. questio. 62. articulo 2. & in ientaculo 12. questio. 4. & in summa verb. Acceptor. Ioan. Maior. iat. 4. sent. dist. 24. quæst. 8. & 9. Soto de iust. l. b. 3. quæst. 3. art. 2. conclus. 9. & quæst. 6. art. 1. Cobbar. in cap. peccatum. 2. part. §. 7. nu. c. 4. versis. Dignior verò Zaball. comm. q. 659. n. 3. Io. Guttier. lib. 2. canon. capite 11. nu. 63. & 65. P. Th. Sanc. conf. mor. lib. 2. capite 1. d. b. 2. n. 4. in fin. & n. 5. Mastull. de magistr. lib. 2. c. 1. n. 66. vbi alios referunt, refert etiã alios Barb. de offic. parochi, c. 2. n. 122. Aloysius Riccius collect. 1383. versis. sed quis dicatur. part. 8. & Debet igitur bona conscientia, rectitudine, & intentione esse præditus scientia autem, & experientia non modica in similibus requiritur negotiis, quæ magis adaptari debet ad institutum, de quo agitur, quam ad alia, quia non semel vidi expertos, & diligentissimos, in alijs rebus, qui errores magnos, & præiudiciales nimis in similibus informationibus inter seruerunt. & Si igitur omisso digniori eligatur indignus ad damnorum restitutionem simul cum lethali peccato electores absque dubio tenebuntur, ex Soto libro tertio de iustitia, questione sexta, articulo quarto conclusione 4. Matienço in dialogo reitater. tert. a parte capite octavo numero decimo sexto & cap. 5. quinquagesimo sexto sub nu. 16. Cobbar. in c. peccatum, 1. part. §. 7. nu. 1. Per. Nauarra de restitut. libro 2. cap. 2. a numero 119:

cum seqq. pluribus, & in num. 157. versiculo tertio proposito, & in numero sequenti hoc extendit ut etiam peccet, & restituere damna teneatur eligens dignum omisso digniori, idem etiam docet libro primo, capite 5. nu. 10. quem sequuntur recentiores, quos approbat Bonacina. 1. tom. tract. de restitut. disput. 1. qual. 2. pur. l. 12. sub n. 7. versis. Si verò in pedibus, de quo pro vtraque parte agit Ioan. Gutier. canon. 2. part. cap. 11. per totum. Zaball. comm. q. 619. n. 2.

Ita verò electus à Tribunali, & communitate dicitur electus ab ipsamet parte, & prætoris, ut dixit Perezus de Lara in d. capite 4. nu. 61. & quos testes interrogat, ab illo videntur producti, quise huic modo, & stylo submitit, ut dixi in præcedenti quæstione à num. 21. cum sequentibus: sed contrarium verius puto & fatetur Lara eodem in loco, & tum quia prætor non assentit determinatis, & certis personis, ut ab eo approbatæ maneat, sicut de iure erat necesse, secundum Iosephum Ludouic. in suis commun. conclus. 70. versis. Nihilominus communitas ita; & tum quia, non videtur approbasse personas, quæ ei publicatæ non fuerunt, ut seuatur in causis puritatis circa commissarium electum, & testes examinandos quos ignotat, secundum Baldum in l. bona fidei, C. de reb. cred. & in cap. in nostra. versis. tertium articulus, de testib. Aym. Crauet. de antiq. temp. 1. part. sect. Quaritur etiam num. 14. Phil. Dec. consil. 409. & tum etiam quia etsi prætoris consilius esset testium, & commissarij tempore examinationis, nec personæ, nec dicta eorum approbasse censetur attenda doctrina Cobbar. lib. 2. var. cap. 13. nu. 1. vbi plures refert. Tobij Nonij c. 1. si. 24. à num. 24. Chaffan. consil. 54. nu. 35. tum denique, quia licet pars se subdat, ut Tribunal communitate commissarium informantem eligat atque nominet, non tamen se subicit huic specialiter electo, nec eius personam, nec ab eo acta, & producta approbat, nec testes ab eo examinatos producit aliàs enim nec commissarium semel, licet tacitè se approbatum recusare, nec repulsa contra testes allegare possit, & semel enim approbatum reprobatum non posse, non semel constitutum est, lege Pomponius 9. de negotijs gestis lege cum mulier. 47. soluto matrimonio, lege si vxor. 13. §. fin. ad legem Iulianam de adulter. l. si quis 11. Codice de reb. cred. capite cum Vinonensis 26. vbi glossa verb. admiserant, de elect. capite nulli Episcoporum 5. de accusat. capite veniens quinto de silis presbyti. capite horrendus 32. quæstione quinta & in testium personis approbatis loquitur text. in lege si quis testibus decimo tertio Codice de testibus atque ita censuit Rota apud Seraphi. decisione 295 per totum, maxime numero quinto Peña in direct. tert. a parte comm. 19. versis. & ratio est. l. 1. c. 3. Crauet. de antiq. t. p. 1. parte sect. Quaritur etiam, nu. 15. plures apud August. Barbof. Axioma 31. numero 3. & 4. pag. 21. at potest commissarium recusare, ut Lara fatetur ibi. nu. 49. & nos infra §. 6. probabimus, & similiter potest repulsa testibus adicere, ut passim in practica fit, & aliàs vnus testis tantum velut contra producentem plenam efficeret fidem, ex adductis per Valençuel. consil. 73. nu. 8. & consil. 78. numero 42. Farin. questione 62. numero 211 & 237 & probatur in lege 31. titulo 16. parte 3. etiam si de auditu solo, seu credulitate deponat, ex celebri Romani consil. 4. numero 6 quem sequitur Paris. consil. 50. nu. 6. volum. 1. Decius consil. 303. nu. 4. l. 1. in Rub. numero 9. versis. sexto nobilitate l. ientia, de iure iur. Anton. Gabr. libro primo de testib. consil. 2. nu. 14.

Gracian. *discept. forensium*. l. c. p. 1. num. 23. & 24 & 30. 3. cap. 468 num. 47. & cap. 494. nu. 11 & tom. 4. cap. 699 num. 21 & 22 & *romo* 5. cap. 950 num. 38 quod nec asserendum nec cogitandum est. Igitur nec in commissarij electione consentit Prætor nec testes producit, nec eorum approbat personas, & æquitas ita suadet, nam potest passim evenire, quod inimicus eligatur, aut ad testimonium producatur, qui approbatus censeretur non debet, nec iuri, nec rationi congruit.

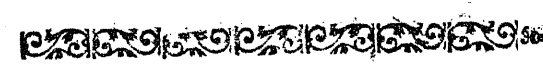
91 Quare quod hæc electio, & nominatio commissarij informantis ita ad Tribunal, seu capitulum attingat, ut nec pars nominationi assentiat, nec testes producat, asserit Prosp. Farin. *de offi. 167 n. 32 vers. Secunda*, 1. part. & voluisse ita videtur August. Barbofa *de offi. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 39.* & confirmatur ex *de offi. 1. 6. num. 1. part. 1. divers. sacri Palatii*, ibi. (Quod comprobatur ex confirmatione, in qua prescribitur modus sumendæ informationis, & imponitur hæc cura capitulo, quod & observatur; nam per eum qui petit, se admitti, nulla sunt probationes, sed sit depositum pecuniarium pro expensis, quæ fieri debent pro capiendâ informatione.) Sed hoc ego ita intelligo, ut non solum electio Commissarij fiat nomine Tribunalis, aut Capituli, sed etiã nomine ipsius Prætoris ad eius puritatē, & nobilitatem probandam, & eripiendam à calumniis, & falsis impositionibus, nempe ne infectionem, & maculam nimis pro communitate perferendo, inquisiti honorem prætermittat, nec deserat, simul enim maculam inquirendo, debet, claritatem sanguinis, si potest, aperire, & à moribus calumniatorum, & amulantium totis eripere viribus: nec quidem, ut in suo Tribunali non cooptetur, qui recentem, & iniustam patitur in sanguine maculam, debet oppositoris honorem, & suæ familiæ proferere: cum quilibet iudex etiam ex officio teneatur in favorem rei veritatem, & innocentiam indagare, & aperire, ex l. 1. §. *fin. de quæstion. l. si non defendat. l. 19. de penis. Bartol. in l. pen. §. ad crimen colum. 3. vers. Sed primo querit, de public. iudic. Farinac. tom. de inquisit. quæstione 11 num. 10.* Et malè inquirens veritatem maculæ, seu criminis ad interesse, & expensas tenetur argum. l. *severiter*, 14. in fin. *Cod. de excoisat. tutor. Bart. in l. monigoret col. fin. Codice de fructibus & lit. expensis* Paril. de Puteo de *syndicatu verb. captura, capite secundo numero quinto* Gregor. in *lege fin. gloss. fin. titulo 7 parte tertia. Acebed. in lege 14 numero 11 titulo decimo nono libro tertio recip. Valençuela consilio quinquagesimo numero quarto.* Nec etiam ob pecunias, amicitias, seu ineptas commiserationes summa cum ratione probata statuta transiliat, nec proferat, libro *secundo de legibus l. dicitur*, 7. de *inrepatron. Felin. in capite 3 num. 5 de inrepatron. Salas de leg. b. dist. 10. sect. 1. num. 6 & sect. 8 num. 38 P. Th. Sanc. in *decalog. lib. 3. cap. 9 num. 34* & communiter omnes, & nostra statuta in animæ foro sub lethali obligant, ut dixi supra quæst. 2. num. 12 & 13. Et ad vnguem servanda sunt, ex l. 1. §. *quis nautæ, de exercit. act. l. in conventionibus*, 52. de *verbor. & ex aliis pluribus* commendat Zaballus *commun. contra commun. quæstione nonicentesima numero centesimo trigesimoquinio* & Perezus de Lara d. cap. 4. numero 41.*

25 Et in omni eventu veritatem perquirat, esto sit aduersus Prætoris, seu in eius favorem l. cum ita 63. vers. *nam de condit. & dem. l. vn. C. de dedit. lib. 20. cap. indicantem*, 30. quæst. 5. Cic. libro 1. *offi. Valençuela cons. 23. numero 86.* plures apud Aug. Barbof.

Axiom. 2. 2. 4. n. secundo & seqq. pag. 139. Et cum semper veritas fallæ opinioni debeat præferri, l. si pater. 4. §. *quæstion. 1. de man. vind. cap. per. nas 12. Qui filij sunt leg. cap. fraternitatis*, 6. de *frigid. & malef. cap. quæstion. que 5. Si dist. Rol. à Valle cons. 19. num. 2. lib. 2. Menoch. de *presumpt. lib. 1. quæst. 31. num. 4.* latè Barbofa citato loco num. 4. & iustitiæ basis, & fundamentum est. Aloyf. Ricc. in *praxi fori Eccles. de off. 2. 4. num. 6 in 2. editione*, & alij apud Barbof. ibi n. 5. Et probus Iudex eam sequi, debitumque ei debet locum præstare, l. 3. §. *pen. de iur. iur. l. 2. non est novum 65. agend. docent. adducti per Zephal. cons. 546 numero 66 & cor. 569 num. 5 Valençuela cons. 13 num. 86 & cons. 92. num. 278.* Et in dubio plus pro Prætoris proferat, quàm pro communitate, cui non tanta interrogatur iniuria ex admissione sicut Prætoris & eius familiæ ex repulsiõne, 1. *ha enim causa*, 4. §. *quæst. ergo ibi, debuisse dicitur hunc integræ esse sumam*, vbi glossa verb. & est verum, de *suspens. iur. cum similibus*, notat ad propositum, Redin. de *maiestate Princip. verb. Pei legimus tram. es num. 172. Paz de tenuta 1. parte cap. 32. num. 60. Hoieda de *incompatibilit. benesic. cap. 1. 32. num. 134 D. Io. del Castillo contravenf. libro 5. tomo 6 capite 123 numero 20. Pet. Surd. de offi. 273. Valençuela cons. 90. numero 29 & cons. 112 num. 112.* Idèd enim dixi, in dubia causa, ne quis ex hoc scopum sumat in qualibet supra modum favendi Prætoribus ex quo etiam damna possunt oriri per plurima, sed tantum, vbi ad hoc iusta inveniatur causa, non transgrediendo fines rectitudinis, & iustitiæ.**

Huic commissario ita electo, & omnibus ab eo confectis, & actis ex iure & consuetudine plena fides datur, ex *Auth. de instrum. cum. & fide cap. 8 in cap. oportet. Nouel. 73. capite cum dilectis*, 9. §. *super tertio*, vbi glossa verb. *approbata de fide instrum. Ant. de Butr. in cap. cum P. 15 numero 3. llo tit. Valençuela cons. 26. numero 16 & 18 & probat in nstra puritatis materia Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 92 & 93. vbi adducit Aluar. Valasc. cons. 10. Et probantem, quod confectis scribis plena datur fides, maxime propter diuturnam observationem, ex doctrina Baldi *cons. 400. num. 5. libro 4 & cons. 402 in fin. libro quinto. Crauet. cons. 101 numero 4 Rota apud Io. Baptist. Coccin. de offi. 128 num. 7 & decisio 128 numero 7 & decisio 258 numero 7* quia sicut consuetudo omnimodam & plenam tribuit iurisdictionem, ex cap. cum contingat 13 vbi communiter DD. de foro compet. cap. fin. de offi. Archid. cap. dilecti. 4. de arbit. c. auditis, 15. de *prescrip. fin. de capell. m. mach. c. conquestus* 9. 3. l. 1. & fin. C. de emancipat. liber. l. viros 8. C. de divers. offi. lib. 12. Cobbar. in reg. Pess. 2. part. §. 3. per totum, Pet. Gilk. in *Auth. Quas actiones*, cap. 12. per totum, vbi plures refert, C. de sacros. Eccles. Immo secundum Bald. in d. l. 1. C. de municipal. liber. sequutus à Moneta de *conseruatoribus*, capite septimo numero 477 cum seqq. & Bart. Chaffan. in *consuetud. Burg. Rub. 1. §. 1. verb. Du Principe*, numero 13. Et consuetudo dicitur mater iurisdictionis, per l. miss. opinatores 10. C. de excoisat. tribus. l. 1. C. de peti. bonor. sublat. libro 10. refert Alphonsi. Naibona in *lege 20 gloss. 22. numero 49 & seqq. titulo 1. lib. 4. recip. & iterum in l. 50 gloss. 1. n. 35 & in l. 60 gloss. vn. n. 28. l. 4. libro 2. eiusdem recip.* Ita similiter consuetudo potest efficere, ut actis à non scriba, nec notario confectis fides præstetur, quo argumento de iuridic. per consuetudinè introducta ad notarium vtitur d. gl. verb. *approbata*, in c. cum dilecti 9. de fide*

de fide instrum. & Valençuela d. cons. 26. n. 17. & seqq. 34. Et qua etiam ratione provenit, quod & si libris mercatorum fides plena de iure adhibenda non sit, potest consuetudo efficere, quod ei plena detur, ac si instrumenta legitima, & quæ ærgia essent, ex DD. communiter, in l. admonand. de iur. iur. l. ass. in leg. 1. num. 16. C. de edendo, Phil. Dec. in cap. 1. n. 27. de probat. Aym. Crauet. de ant. q. 1. em. 1. part. sect. Quarto limita. n. 5. num. 65. Roch. de Curte in 2. act. de consuetud. numero 106. & 272. Anton. Gabi. de consuetud. conclus. 47. Ita similiter in prædictis Tribunalibus & communitatibus adest consuetudo mittendi ad similes informationes militem, collegam, seu Canonicum, & præstandi fidem omnibus ab eis confectis, quæ confectis uelut iure probata, & rationabilis seruanda est, maxime quia cum res sit ardua, & arcaha non ita commodè posset committi notario, seu scribæ extraneo, nec dari fides probationibus ab eo receptis.

§. I I.

De eis, quæ semper pro oculis electi commissarij habere debent: & à quibus se cauere oporteat, ut munus suum ritè perficiant.

SVMMARIVM.

- 1 Commissarius informationum puritatis in primis Deum & conscientiam præ oculis habere debet. Et sua mandata commissariis si eis inspicere, & custodire; à modo & instructione non recedat; numero 2. Leges sua commissariis seruandum bonam fidem custodiat; numero 3. Eius industria & diligentia; numero 4. Omnem promittit diligentiam; & se peritum dicit, numero 5. De dolo, & omni culpa tenetur, numero 6. Et in foro animæ, numero 8. & seqq. Violando mandatum, infamiam, & dedecus sibi querit, nu. 12. & 13. A vera fraude, & eius suspitione cauere oportet, n. 14. Ab assidua alloquatione cum Prætoris & cum eius consors, quicquid, amicitia & inimicitia, numero 5. Præcipue si cauillat, onibus, & fallaciis nitantur, nu. 17. Nisi rationabiliter, & iusta lingua, cur causa, n. 18. Et à munere receptione, n. 20. Cum salaria quotidie lucrerent, n. 20.
- 2 Excessus in modico nocet.
- 7 Mandati si excedens ad interesse tenetur.
- 9 Culpa leuis, & leuissima an obliget in foro animæ; Ad restitutionem obligat ex aliquorum opinione, n. 10.
- 11 Restitutionis obligatio incipit à peccato mortali, non veniali.
- 17 Fictio: bus contra puritatem dandum non est locum.
- 19 Partialitates, & diuisiones locorum perisul. fa. & quid à commissario faciendum.
- 20 Munera accipere iudicibus omnibus iure interdicitur tam delegatis, numero 22. quàm ordinarijs, numero 21. Et inquisi. oribus heretica prauitate, n. 24. Et eorum commissarijs, n. 26. & Notarijs, n. 35.

- 23 Iudices delegati incapaces sunt accipiendi, & retinendi munera.
- Inquisitores heretica prauitate si uices sue delegati à sede Apostolica, secundum quosdam, & secundum alios sunt iudices ordinarij, numero 25.
- 28 Commissarij Sacri Officij munera accipere non possunt.
- 27 Munera accipere iudices interdicitur etiam per interpositas personas Non solum in magnis, sed etiam in exigua quantitate, ut cenia, & esculenta, & poculenta, numero 30. A te & post finem litis, sine informationum, numero 31. Non solum à principali, sed etiam ab eis, quas tangere negotium potest, & qui similes habere causam sperant, numero 33. Etiam si sponte offeratur, nu. 26.
- 28 Accipere per alios est idem, ac accipere per nosmet ipsos.
- 29 Alius non pendet ab exequente, sed ab eo cuius nomine executio fit.
- 32 Donatum post litem finitam ex prauis, & actis datum presumitur.
- Donatio facta post litem propter eam facta censetur & quid in foro animæ, ibid.
- 34 Idem est casum habere, vel de proximo habiturum.
- 36 Notarij & scribæ ab sponte offerenti accipere aliquid extra taxam possunt.
- 37 Verbum, despuer, omne futurum tempus comprehendit.

Commissarij uerò electi ad conficiendum puritatis informationum, ut plenè, & sanctè suum adimpleant munus in primis Deum & conscientiam præ oculis habeant; nihil in eis vindicet odium, uel fauor uisurpet, timor exulet, præmium, aut excoisatio præmij iusticiam non euerat, sed statatim gestent in manibus, lances appendant æquò libramine in omnibus causis agendis, ut sanctè; atque eleganter consuluit Innocentius Quartus in c. 1. de re iudic. in 6.

Posti àque suæ commissionis, & mandati fines inspiciant, & custodia, t. di. genter, 5. mandati, §. is qui exequitur in st. eod. ca. cum alim. 32. de offi. & potest. iud. de leg. plures apud August. Barbof. *Axiom. 144. numero 1 p. g. 93.* & ita eius formam adimpleant, ut quoties certam instructionem, aut modum habeant ab eo non recedant, leg. si quis pro eo. 46. mandati, cap. cum uenissent, 3. vbi Bal. de eo, qui ius, sit poss. cap. *Pisanis*, 19. vbi etiam Bald. notat 3. de restit. spol. ar. Et quia leges in commissione integre secundum bonam fidem custodire conuenit, l. idem quo, 10. in princip. *Mandati, leg. cum mandati*, 11. C. eod. & omnes seruare mandati qualitates, Bal. citatis in locis per textum ibi Dec. cons. 493. numero 9. versic. & non solum Paris. consil. 47. numero 42. & 43. lib. 1. & excessus in modico nocet, secundum Felin. in cap. cum dilecti an p. 1. numero 4. de rescript. Card. Tufch. *concl. 39. nu. 4. lit. N. tom. 5. Paril. nu. 43. citato loco* August. Barbof. *ibidem*, num. 3. & 4. Et cum non solum commissarij informantis industria sit electa, dum ei mandatum; seu commissio traditur, ut uoluit text. in l. si quis uenditor, 18. de edil. ed. llo. & per illum text. ita tenet additio glossæ, verb. & omnem culpam, in l. a procuratore, 13. C. ma. dati. & Christoph. de Paz de tenuta 1. part. cap. 2. nu. 43. Et Sed etiam commissarius ipse, cum mandatum acceptat, &

recipit, omnem promittit diligentiam, & se peritum dicit, ut vulgè DD. opinantur, & docet Hug. Donel. lib. 13. *comm. ca. 11. versio De aquisate, & locis contrarijs*, cum ibi adductis ab Ofualdo *lit. F.* & idè debet commissionem cum exactissima adimplere cura. ¶ tum quia aliena negotia exactissimo officio geri debent, text. est elegans in *leg. ve mandata*, 21. *versio. Aliena, Cod. mandati*, vbi gloss. *verb. exactio* intelligit, id est, exactissimo, quam communiter sequuntur DD. & Pet. Fab. in *leg. contractus* 23. *fol. mibi, 81. in alijs est, 139. & seq. de reg. iur.* ¶ tum etiam quia non solum de dolo, & culpa lata, sed & de leuissima & de negligentia tenetur saltem in foro fori, de quo nemo dubitat, secundum glossam, & DD. in *leg. à procuratore, C. mandati*, Pet. Fab. citato loco, Hug. Donel. in *l. procuratorem, 11. nume. 43. Cod. de iur. Duaren. ad eund. tit. cap. 2. & adducti ab Ofualdo Illig. ad Donel. lib. 13. *comm. ca. 11. lit. D. & E.* & quod ad interesse teneatur, docent ex textu in *leg. si cui mandauero*, 22. §. *si cur, 11. vbi Bart. Mandati, leg. procuratorem, 11. Cod. eod.* Card. Tusch. *di. l. concl. 39. numer. 10. & in concl. 40.* agit, quando dicatur excédere, fines mandati, August. Barbof. *di. l. Axioma, 1. 44. num. 6.* ¶ In foro autem poli adhuc sub iudice res est, alijs asserentibus iura de leui, & leuissima culpa loquétia in animè iudicio ad mortale, nec ad restitutionè non adstringere ex Leonardo Lessio *de iust. lib. 2. cap. 7. de iur. & restit. in genere dub. 6. numer. 24. versio. Secundo.* & alijs allegatis à Vincent Filliuc. in *suis quæst. moralib. tit. 2. cap. 2. numer. 34. & 35. Parlad. in sequent. quod d. differt. 12. num. 8.* quam communem vocat Pet. Nauarr. *de restit. lib. 2. cap. 1. ante num. 54. cum seqq.* ¶ Alijs contrarium firmantibus, videlicet iure exteriori ex leui, seu leuissima obstrictum culpa teneri etiam interiori animæ, ex glossa per text. ibi, in *cap. consulti, 2. quæst. 1. & facit. text. in cap. fin. de iur. Nauarr. in Man. cap. 17. nume. 184. Man. Roder. in summa 2. 22. n. 2. Bañez. de iust. quæst. 6. 2. art. 6.* quam sententiam tueri videtur Mol. Syluestr. Valquez Rebell. Emman. Saa, Garcia, Reginald. Armilla, Angel. & Azor. adducti à Martino Bonacina *disput. de contract. in genere quæst. 1. punct. 6. num. 72. & 73.* ¶ quatenus admittunt in foro animæ restituendi obligationem ex contractibus ad leuem & leuissimam obligantibus, quod non rectè sequeretur, si letale peccatum in simili non adesset culpa, ¶ Saltim ex sententia eorum, qui malunt, restitutionem à peccato mortali omnino incipere, nec à veniali posse, inter quos est P. Thom. Sancius in *decalog. lib. 2. cap. 23. nu. 90. versio.* & id bene explicat Rebellus, & Lessius citato loco n. 25. Azorius *insti. moral. 1. part. lib. 9. c. 8. c. 2. si. quæ mihi videtur verior, & tutior saltem ad animæ securitatem.**

12 Animaduerti autque huiusce grauissimæ rei commissarij, quod Cicero pro Roscio dixit, *Nam* (inquit) *mandati violatio violat duas res sanctissimas, amicitiam, & fidem*, non solum aduersus mandantem, sed & sibimet summum quærit dedecus, vt probat Pet. Fab. vbi proximè, in *priuatis* (ait) *rebus, si quis rem mandatam, non modo maliciosius gesserit, sui quæstus, aut commodi causa, verum etiam negligentius, id admittit summum dedecus*, quem refert, & sequitur Ofuald. Illiger. ad Hug. Don. *di. l. E.* Quid enim (vt Perri Fabri verbis vtar) recipis mandatum, si aut ad tuum commodum conuersurus, aut neglecturus es: cur mihi te offers, ac

meis commodis officio simulato officis, & obstat recedere de medio, per alium transigam, suscipis onus officij, quod te putas substinere posse, ideòq; negligentia in crimen mandati, iudiciumque infamæ reuocatur. ¶ Vnde commissarius, qui versutè cooperit, & celat Prætoris defectum seu ita negligenter procedit, quo cooperiatur, & admittatur maculatus genere, seu indignus moribus, non solum lædit tribunal aut communitatem, sed etiam fidem, quam præstitit, violando, propriam amittit famam, & assequitur maximum dedecus, & quod est omnium peius, se coram Deo letali onerat crimine, ex adductis supra *g. 2. nu. 12. & infra hac. g. 5. in princ. & deinceps.*

14 Et non solum debet à vera cauere fraude, & omissione, sed etiam ab eius suspicione ex text. singulari in *l. apertissimi, 16. ibi, tamen quia sine suspicione omnes lites procedere nobis cordi est, & de iudic. facit. l. vidua, 18. ibi, si huius rei suspicio præcesserit. C. de nuptijs, cap. c. ab omni 10. de vita & honest. cleric. c. audistimus, 4. cum igitur, de simon. Bobad. in politica, lib. 2. cap. 12. numer. 32. ¶ quod euenire poterit ex assidua alloquutione cum inimicis Prætoris, cum eo, & suis consanguineis, & inimicis, quo suspectus reddi potest, secundum text. in *l. 3. §. ceteri, 2. versio. l. imputabiturque eis, & §. quamvis arietem, 3. de adm. & peric. iur.* Atque idem erit cum affinibus, domesticis, & familiaribus ipsius, & suorum inimicorum, in omnibus igitur adest eadem ratio. faciunt tradita per Masrill. *de magistr. cap. 7. numer. 6. & 8.* ¶ Et si videat calumniis, & fallacijs niti, omnino eos rejiciat, à modo modo audiat, ex *cap. nullum, 10. versio. mala, 30. quæst. 5. si quid verò, 23. dist. 86. gloss. in cap. innocens, 12. quæst. 4. Andr. Tirac. de pen. rem. causa, 51. num. 26. & 27. Berlach. in tract. de Episc. lib. 4. part. 3. numer. 33. Segura Daualos in *direct. iudic. Ecclesiast. 2. part. cap. 5. Aceb. in Curia Pisana lib. 2. c. 9. in fin.* ¶ nec quidem fictionibus contra puritatem, & honorem dandus est locus, elegans text. in *l. g. 1. §. sed & si quis non tantum, 5. de Carbon. edicto, cap. dixit dominus, 2. versio. vbi dicitur, 32. quæst. 1. gloss. 1. versio. & sic daretur occasio figmentis, in cap. cum corrigat, 74. de rescript. ¶ bene tamen, & aliquando oportebit, auditum præstare non tantum inimicorum dictis, quam eorum rationi, & causæ ex text. in *l. adigere, 6. §. quamvis, de iure patron. Archid. per. text. ibi, in cap. vbi periculum verb. ratio, de elect. in 6. faciunt tradita per Mol. de primog. c. 5. n. 7. 10. Guttier. lib. 2. pract. quæst. 106. n. 4. Rol. à Valle *confi. 6. nu. 20. lib. 4. Aym. Craveta conf. 243. num. 4. Grato resp. 13. num. 45. l. b. 1.* quæ do autem aures sint adhibendæ delatoribus maculæ, seu criminis, videndus Bobadilla in *Politica lib. 1. cap. 5. h. 22.*****

19 Hæc autem præcipuè locum habent in ciuitatibus, & oppidis, in quibus adsunt inter ciues diuisiones, & partialitates, quæ plerumque oriuntur ex diuersitate familiarum, & sanguinis, vt bene considerat Bobadilla *lib. 3. politica cap. 9. numero 5. versio. No aij lugar.* cum grauius, & enormibus Reipublicæ, & ciuium damnis, vt dixit Neuian. in *sylvæ nupt. lib. 4. incipit, Non obstat, numero 134. & Aceb. in leg. 1. numero 2. titul. 7. lib. 3. recop. & conducent à me tradita infra. 2. part. quæst. 1. gloss. 3. & tunc commissarius neutris credere debet, ni quatenus sint ratione muniti, & alijs integris testibus, qui extra partialitates sint, quibus necessariò vti debet, nec in aliquo deficiat, sed sagaciter, & prudenter in omnib.*

omnibus procedat, quæ est melior regula in hac specie, quam alia iudica, de quo etiam infra hac *g. 5. n. 62.*

20 Similiter cauere debet Commissarius ab accptione munerum, & donatiuorum Prætoris, & consanguineorum eius, tum quia prohibitum est iure, vt in *Auth. vt iudices sine quocuoq; suffragio fiant, §. fin. incipit, scriptum est exemplar. in fin. collat. 2. nouell. 8. & in cap. cum ab omni 10. de vita & honest. cler. leg. 52. tit. 14. l. 27. tit. 22. part. 3. l. 56. tit. 5. lib. 2. l. 5. tit. 6. lib. 3. l. 9. tit. 23. lib. 4. recop. ¶ maxime quia Commissarij harum informationum quotidie lucriantur, & consequuntur salarium à Prætoris: & idè maiori ex causa à similibus donis abstinere debent. ex adductis à Fatin. *de var. ac diuers. crim. quæst. 11. num. 251.* ¶ tum etiam, quia iudicibus delegatis, vt sunt hi Commissarij, magis strictè munerum receptio prohibita extat ex text. in *cap. statutum 21. §. in super, de rescript. in 6. cuius meminit Mart. Bonac. 2. tom. de iudic. publico disp. 10. quæst. 2. punct. 8. numero 5.* non tantum sub letali crimine, sed etiam sub obligatione restitutionis, vt ex eod. textu in *§. si quid aut contra, apertè deceditur, & explicat P. Mol. de iust. 1. tom. tract. 2. disput. 84. numero 11. & seqq. & disp. 88. num. 12. §. presumptu,* vbi ait, ¶ similes iudices incapaces existere ab ita acceptorum dominio, & teneri ad restitutionem ante iudicis sententiã, cum in illo textu efficiantur incapaces dominij, ex quo statim incipit restituendi obligatio, iuxta tradita à Bonacina *de restit. disp. 1. quæst. 3. punct. 3. numero 9.* & generaliter loquendo de omnibus muneris accipientibus probat Bobadilla in *sua politica lib. 2. cap. 11. numero 62. & latius Alphons. Narbona in l. 31. gloss. 6. à numero 17. cum pluribus seqq. tit. 7. lib. 1. recop. & videndi sunt præter allegatos ab eis, Fr. Emman. Roderic. in *summa cap. 185. per totum, & alij apud Morlam in emporio tit. 2. de iurisd. quæst. 10. per totam, & ex Theologis videantur Rebellus de oblig. iust. lib. 1. §. quæst. 22. concl. 2. Azor. *insti. moral. 2. part. lib. 13. Leonar. Lessio de iust. lib. 2. cap. 14. dub. 9. à numero 64. Vincent Filliuc. in quæst. moralib. tract. 31. cap. 9. num. 213. & 214. Virgin. Bocar. de pact. 1. & 2. part. pluribus in locis, Jac. Menoch. de arbit. iud. casu 145. & 517.****

24 Quod & dispositio d. cap. statutum, 11. §. in super, & §. si quid, aut contra, de rescript. in 6. ampliatur primò, vt locum etiam habeat in Inquisitoribus Apostolicis hæreticæ prauitatis, quia cum loquatur generaliter in iudicibus delegatis locum habere debet in Inquisitoribus qui iudices delegati sunt à Sede Apostolica, ex Tib. Dec. *tract. crim. tom. 1. lib. 5. cap. 22. nume. 2. & cap. 23. num. 13. Peña in director. 3. part. comm. 53. per totum, & comm. 79. versio. Nos in hac. Ioan. à Roxas sing. 97. Pet. Barbofa in leg. cum Prætor, 13. §. 1. numero. 43. & 51. cum seqq. de iudicis, & flicet hodie magis pro ordinarijs iudicibus, quam pro delegatis haberi, iudico verius, cum Mol. *de iust. tract. 5. disput. 58. Lud. à Paramo in defen. iurisd. Inquisit. Sicilia, cap. 1. numero. 11. & de orig. Inquis. tit. 3. quæst. 2. per totam, Aug. Barbofa in Col. *est. ca. 17. num. 10. & 11. tit. 2. lib. 5. ad 6. Decretal. vbi cum ratione loquitur, & conueniunt alij penes Anton. Dianam. 4. part. tract. 8. resol. 1. sed nihilominus ad idem omnino tenentur ex pluribus instructionibus, & Epistolis supremi Senatus inquisitionis, vt referunt Simanch. *de Carol. insti. tit. 34. numero. 45. & seqq. tit. 41. numero. 37. Peña in director. 3. part. & seqq. tit. 41. numero. 37. Peña in director. 3. part.****

*comm. 153. versio. de tertia conclusione, cum si 99. Ioan. à Roxas sing. 112. per totum, Acebed. in leg. 1. numero. 18. in fin. tit. 6. recop. & Bobad. in polit. lib. 2. cap. 11. numero 68. ¶ quæ omnia locum habent in Commissariis electis ab eisdem Inquisitoribus, ad quos obligatio hæc similiter tranlit, ex adductis ab Eymérico in director. 2. part. quæst. 13. & seq. vbi Peña *comm. 62. & 63. & iterum de forma instituendi Commissarium, versio. Potest. inquisitor.* vbi etiam Peña *comm. 10.**

27 Ampliatur secundo, vt prohibitio procedat etiam accipiendo per interpositas personas, vt expressè prohibetur in supra relatis Regij iuribus, & in *leg. 7. ibi, Nitomen en publico, ni escondido por si, ni por otros dones algunos, tit. 15. & in leg. 40. tit. 14. lib. 2. ord. ibi, que no se reciban dadinas, ni presentes por si, ni por otros, directè vel indirectè, & in l. 31. ibi, ni per interpositas personas tit. 7. lib. 1. recop. ¶ vbi Alphons. Narbona *gloss. 8.* quia per alios accipere, idem est, ac si ipsimet caperent, *leg. ita autem, 5. §. quod si quis, ibi, Gessisse enim videtur, & qui per alium gessit, de administr. iur. l. v. ibi, omnia enim iura faciunt, quia ex nobis omnia eis impatiuntur auctoritas, C. de veter. iure enuel. cap. mulieres, 6. cap. ut fama 25. ibi, cum non hoc ipsi, sed illi, quorum auctoritate faciunt, facere videantur, de sent. ext. omni. Lud. Gom. in cap. mulieres, nume. 7. de iudic. Rol. à Valle *conf. 86. nume. 26. lib. 1. & conf. 12. num. 53. lib. 4. Bellamera conf. 8. num. 10. Hieron. Grat. resp. 31. nume. 26. vol. 1. & alij plures penes August. Barbof. Axioma. 92. n. 1. ¶ Et actus non pendet ab exequente, sed ab eo cuius nomine executio fit, l. pater ex provincia, 22. de man. vindicta, l. item eorum, 6. §. si decuriones. Quod cuiusque vniuers. nom. l. vnum ex familia, 67. §. si de falcidia, de l. 2. l. apertissimi, 16. vbi glossa fin. C. de iudic. cap. litteris 3. vbi Abbas de rescript. cap. cum aliquibus, 4. eod. tit. lib. 6. Marc. Anton. Eugen. *conf. 50. n. 31. & seqq. Surd. de Alim. tit. 8. priuileg. 16. nu. 28. & priuileg. 65. n. 47. & dec. 25. n. 9. Marian. Anton. var. resol. 19. nu. 5. lib. 3. Cardinal. Tulch. *lit. A. concl. 144. tom. 1.*****

30 Ampliatur tertio, vt locum prohibitio habeat non solum in magnis, sed etiam in exiguis rebus, & quantitibus vt sunt xenia, eculenta & poculenta quia et si aliqui voluerint, quòd hæc non corrumpant animum iudicis, nec deuiant à iustitiæ tramite, vt ex pluribus probat Mart. Bonac. 2. tom. de pub. iud. *aj. 10. quæst. 2. punct. 8. num. 5. versio. dixi in professione,* qui plures ad hoc cumulat, & etiam ex multis nouissimè probat Alphons. Narbona in *direct. leg. 31. gloss. 6. à numero 36. cum pluribus seqq. tit. 7. lib. 1. recop. & Bobad. *di. l. lib. 2. Polit. cap. 11. numero 47. alios refert, tamen contrarium verius alij defendunt, quos cumulat idem Narbona n. 54. & Pobad. à num. 48. citatis in locis hanc probat & expressè constat ex pluribus regni legibus, vt in leg. 6. tit. 4. part. 3. l. 7. tit. 15. lib. 2. ord. & leg. 56. tit. 5. lib. 2. leg. 5. tit. 9. lib. 3. recop. & in inquisitoribus loquendo ex pluribus instructionibus hoc vetitum esse probat Ioan. à Roxas *sing. 112. nu. 3. Jac. Simanch. de Carol. insti. tit. 44. numero. 45. Peña in direct. 3. part. comm. 153. à versio. de tertia conclusione, maxime in versio. sed eisdem instructionibus, ibi, in versio. caeterum, consulit Inquisitoribus à similibus donis, xenijs eculentis, & poculentis abstinere, ad quod, vt ego arbitror, non tantum ex consilio tenentur, sed etiã iure, & obligatione ex dictis iuribus & instructionibus, & probatur Eccles. c. 20. 31. ibi, xenia, & dona***

excitant oculos iudicum. Vnde colligitur, sententiam eorum, qui similia parva accipere dona iudicibus permittunt, licet iure civili probetur, hodie nec veram existere, nec consulendam esse.

- 31 Ampliatur quartò, vt etiam prohibitio procedat, non tantum lite, seu informatione puritatis pendente, sed etiam post finem impositum, ex cap. si quis obire erit, 7. in princ. ibi, nec palium antea, nec postea probandi modi soluat, 1. quæst. 3. l. fin. ibi, exceptis salariis nihil penitus in administratione positos, quam post depositum officium pro aliquo præstito beneficio, tempore administrationis, quam gratiatio meruerint acceptos, C. ad l. l. r. p. r. und. Greg. in l. 6. verb. no reciban, in fi. tit. 4. part. 3. Aviles in cap. Prætor. cap. 1. gloss. Salario, nu. 1. Puteo de sindicari verb. contrahere num. 10 fol. 155. & in verb. p. c. l. e. n. t. cap. 1. & 2. num. 2. in fi. fol. 255. Petr. Gregor. synagm. iur. 3. part. lib. 16. cap. 28. num. 4. † quia datum post finitam litem ex prævis factis, & actitatis donatum præsumitur ex relatis à Tib. Dec. tract. in libro 8. cap. 38. num. 15. Alphons. Naibona in d. l. 31. gloss. 16. num. 16. l. 7. libro 1. recop. pag. 17. licet contrarium ostendere videatur ex Didac. Perez ibidem gloss. 6. num. 56 p. g. 103. tamen nostra opinio verior est, ex Bobadilla d. l. 2. cap. 11. num. 7. ibi, Y el que recibe el p. en lo de p. nes de su of. de l. hecho es como si lo recibe off. artes, & licet alii aliud voluerint, non rectè procedit eorum opinio ex supradictis, & quia actus ille donandi præsumitur factus propter litem præcedentem, & sic debet declarari, ex l. si hi qui. 34. C. ad l. l. de adu. e. Stephan. Gracian. dyf. ceptat. forens. cap. 58 numer. 25. cum seqq. Rota apud Farinac. decisio. 165. num. 1. in fin. 2. part. recop. Si vero datum & acceptum sit ex mera liberalitate & gratitudine in foro animæ non tenebitur ex Navar. 3. om. de datis & promiss. notab. 13. num. 2. & notab. 19. num. 21. & 29. Molin. de iustit. tom. 1. tract. 2. disp. 92. versic. Porro qui, Bonacina, 2. tom. tract. de iudic. publ. disp. 10. quæst. 2. punct. 8. §. incid. num. 14. versic. Hinc sequitur, num. 15. Virgin. Boccaccio de pact. 3. part. num. 78. & Farinac. 3. tom. quæstio. 111. numer. 348.

- 33 Ampliatur quintò vt prohibitio procedat, non solum accipiendo ab eis, quos informatio, seu iudicium inchoatum tangit, sed etiam à quibus tangere potest, & ab eis, qui de proximo similem actionem, seu prætensionem habere sperant ex l. 56 tit. 5. lib. 2. tit. 6. lib. 3. recop. Matienço in dialogo relator. 3. part. cap. 26. n. 4. † quia idem est causam habere, vel de proximo habiturum, secundum regulam l. pen. de iustit. testam. l. item legato, 47. §. 1. vers. utriq. autem legato, de leg. 3. l. si de cond. instat. l. si quis cum sciret, 8. in fi. Pro emptore, & ex alijs tenet Bobadilla citato loco nu. 67. & ab August. Barbof. Axioma. 6. pag. 7. nu. 1.

- 35 Ampliatur sextò, vt prohibitio locum etiam in notarijs habeat, qui informationibus adfunt ad testium dicta adscribenda, tum quia ita iure prohibitum manet. vt in l. 6. l. 35. & 39. tit. 25. lib. 4. recop. Acebed. in d. l. 6. & Narbona in d. l. 35. tum quia hoc ita expressè decim habemus in sancto Inquisitionis officio per instructionem Hispalensem 25. in novissima impressione fol. 8. & instrum. 1. in generalibus fol. 20. ad tergum, & ibidem instrum. 5. fol. 21. & instrum. 9. eodem fol. in tergo, & meminit Peña in d. l. 3. part. comm. 153. versic. sed eisdem, † quod accipiendum est, etiam si sponte offeratur, ex text. in l. per omnes, C. de ex actor. lib. 12. Narbona in d.

l. 35. numero 15. & seq. à quò cavendum esse puto in quantum ibi num. 18. ait, scribam, seu notarium post completum ministerium, sive scripturam confectam, & parti traditam, posse accipere ab vltro, & liberaliter offerenti aliquid vltra taxam, tum quia hoc prohibitum est in dictis iuribus, tum etiam quia hoc prætextu facillè prædictæ leges fraudem acciperent, cum frequenter solutiones scripturarum fieri soleant, postquam sunt confectæ, & parti traditæ, & si tunc impune illud magis accipere possent scribæ, rari dispositiones prædictarum legum locum habere possent, quod indubitabilis procedit post latam d. l. 25. tit. 25. lib. 4. recop. per illa verba, Y que si despuer pareciere haer lleuado mas, † vbi nota verbum despuer, quod omne futurum tempus apprehendit, & complectitur, giesb. in cap. sequens, verb. proponitur, de restit. spoliat. in 6. vbi Archid. in princ. vers. post diem. gloss. in cap. quod à patribus, 75. dist. Speculat. de citat. §. visio, col. vlt. vers. Item nota, Bart. in l. 2. §. creditum, col. 2. vers. aduerte de reb. cred. Alber. in d. l. 10. verb. Post diem. Sabbati Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gloss. 11. n. 40. & 50 Did. Perez in l. 2. 2. vers. item nam d. l. 10. post. tit. 2. lib. 7. v. d. in pag. 403. Aceb. in l. 4. num. 12. tit. 1. lib. 7. recop. vt significet, quod omni tempore, quo accepisse constiterit aliquid vltra taxam pœnas luat, & cum datum post scripturam completam donatum intelligatur ratione ipsius scripturæ, vt dixi supra in 4. ampliacione, si plus accipiat notarius, non poterit fidem præstare se plus non accepisse ratione ipsius scripturæ, quam secundum legem potest, cum re vera accepit contra d. l. 39. ibi, y nomas & si post fidem datam acceptum probetur, præsumitur in fraudem accepisse quia aduersus legis mentem ex vulgatis.

§. III.

De aliquibus servandis à Commissario ante accessum ad testium examen.

SVM MARIVM.

- 1 Commissarius veram originem prætenforis sequi debet, & falsam omittere, nu. 7. An teneatur sequi originem maiorum post patres, & auos prætenforis. Negatiuè respondetur, nu. seqq. Affirmatiuè, ex nu. 20. Quid si in genealogia mutata sint nomina, & cognomina parentum & auorum prætenforis, ex nu. 29. Ad quod plurimum commissarius respicere debet, num. 40. Et quid si post inceptas informationes vult Prætenfor diuersos signare parentes, ex nu. 43. Ante accessum ad testium examen quid sciendum, num. 50. & duobus sequentibus. An ab inimicis incipere expediat, num. 53. Inimicos non spernat, numer. 54. Ab eis regulariter abstinendum est, numer. 55. Nec eis aures præbeat vana maculas, & defectus opponentibus, numero 60. Si fuerint paritales & inimicitie inter prætenforis familiam, & alias quid faciendum, numero 62. Testes ad se vocare potest, numero 64. Nuncio qui testes vocat non tradat memoriam omnium, nec plurimum testium, numero 66. Personaliter

- ad domus testium ire non tenetur, licet aliquando ire expediat, num. 67. & seqq. securus est ad eorum domus personaliter accedere, numer. 69.
- 2 Originarij melius sciunt qualitates inquisiti, & num. 8.
- 3 Origo maiorum semper sequenda, sicut & cuiusque rei, & n. 4. & 12.
- 5 Qualitas prole talis est, sicut in maioribus fuit. Originarius non solum dicitur illius loci in quo natus est, sed etiam eius in quo sui nati fuerunt parentes, ibid.
- 6 Patriam propriam deserentes suspecti sunt.
- 7 Voluntas, nec error damnus veritati afferri non debent.
- 9 Radix qualibet suam veritatem in palmis extendit.
- 10 Origo vitiosa vitia sua eicit in posteros.
- 11 Forma & qualitates radices in quolibet ex ea ortum derivantur.
- 13 Origine dubia existente quid agendum à commissario.
- 14 Origo maiorum supra auos an sequenda. Negatiua proponitur, nu. seqq. Affirmatiua vero, à nu. 20. cum seqq.
- 15 Probatio est facilis de eis, qui intra centum annos vitam agere possunt, post eos vero difficile, imò impossibile, n. 7.
- 16 Immemoriali legitime probata nihil est si postea aliquid probetur contrarium.
- 18 Immemorialis non dicitur ubi adest memoria.
- 19 Praxi omnium Tribunalium contenta est si Prætenfor memoriam parentum & auorum tantum ostendat.
- 20 Qualitas sanguinis ab omnibus ascendentibus derivatur.
- 21 Macula ab ulterioribus ascendentibus provenire potest.
- 22 Causa exclusionis, seu defectus ulterioris ascendentis eadem transit vi in omnes descendentes.
- 23 Radice exclusa excluditur quidquid ab ea provenit.
- 24 Origo prima in qualitatibus sanguinis exquirenda diligenter inuestiganda, & n. 25.
- 25 Rei status in origine manet. Ex bono initio bonus oritur processus, secus e contra, ibidem.
- 26 Res debet referri vnde caput statum & originem. Infuso prima causa semper attendenda, ibid.
- 27 Quidquid à radice est necesse habet eius naturam sapere.
- 28 Qualitates omnium ascendentium inquiruntur, dum capiuntur informationes puritatis in omnibus Tribunalibus.
- 30 Prætenfor detecto errore veros potest nominare parentes quandoquumque.
- 31 Veritas inspicienda tantum dum error intervenit, & nu. 35.
- 32 Pater qui errore pro filio agnovit, qui non erat, sibi non præiudicat.
- 33 Assertio falsi parentis non præiudicat.
- 35 Confessio patris natalis non mutat.
- 37 Dolus neminem patrocinat, & presumitur ex tacita veritate, nu. 38.
- 39 Index ex officio cautelæ occurrere debet.
- 40 Descendentes à maculatis sibi nomina mutare solent.

- 41 Genealogia antiqua sancti Officij vera nomina & cognomina ascendentium maculavorum ostendunt.
- 42 Nomina & cognomina plurimum deserunt ad eruendum veras generis qualitates.
- 43 Prætenfor, qui post inceptas informationes alios nominat parentes non facillè audiendus.
- 44 Suspicio macula producit suspicionem in noua præsertim assertione.
- 45 Nouitas qualibet censetur origo & radix produbina suspicionis.
- 46 Assertio prima Prætenforis præferenda si pro ea sint adminicula.
- 47 Perseuerantia errorem desicere arguit.
- 48 Errore prima nominationis probato veritas præferenda.
- 49 Error neminem incapacem constituit.
- 52 Cautius agendum ubi suspicio manet.
- 53 Inimici an examinandi in puritate informatijs spernendi non omnino nu. 54. Regulariter ab eorum abstinentium examine, nu. 55. Maxime in inquisitionibus secretis, nu. 56.
- 57 Numerus testium adimplendus ex fide dignis. Ministri sancti officij examinandi nisi ex contrario adfuerint causa, ibid.
- 58 Idoneitas testium specialiter aliquando probatur.
- 59 Contestis minus idoneis omnino examinandus, sed in numero idoneorum computandus non est.
- 60 Inimici non audiendi, si vana maculas & defectus afferant.
- 61 Causa leues, frivola, & impertinentes non sunt attendenda.
- 62 Testes non sumi debent de partialitatibus oppidorum. Qui deponunt in puritate causis debent esse omne ex parte idonei, n. 62.
- 63 Fœmina admittuntur in testes in puritate negocijs.
- 65 Commissarij sancti officij cogere possunt testes ad comparandum.
- 67 Persona egregie infirmi, & valetudinarij, senes non debent cogi ad comparandum.
- 68 Commissio ad examinandos testes in causis puritatis subdelegari non debet.
- 69 Commissarius accedat ad domos testium, quia securus est.

Commissarius igitur ita electus, seu nominatus acceptis litteris suæ commissionis cum interrogatorio in quo adscripta sunt Prætenforis, patrum, & auorum nomina, & cognomina pergere debet in originis locum, vbi testes recipiet in numero solito, seu taxato in sua commissione, sive eum excedendo, attentis rei qualitatibus, & circumstantijs, quas prudenter perferutari debet, qui eisdem loci originarij sunt, † tum quia originarij melius sciunt inquisiti qualitates, vt in l. 1. §. flumen de flumin. cap. quosdam 7. & cap. seq. de presumpt. cap. fi. §. alioquin. Qui maritum accus. poss. cum alijs in hanc rem adductis per Bald. in l. ea quidem, n. 55. de accus. & in l. conuenticula, n. 7. C. de Episc. & cler. Menoc. C. presumpt. 24. ex n. 21. cum seqq. Puteum dec. 373. n. 1. lib. 3. & per Io. Bapt. Coccin. dec. 68. n. 16. & per Larzam in d. cap. 4. num. 25. & 26. & per Cabed. dec. 73. num. 11. Rebuff. ad l. Gallia tit. de reprobat. test. num. 125. vers. decimo quarto, & à Farin. de testib. quæst. 70 num. 167. † tum etiam quia sequi originem maiorum semper debet, ad eorum qualitates inquirendas, etiam si nec Prætenfor, nec ejus parentes

asserenti non debet suus patrocinate dolus, *leg. nec ex dolo, de dolo, leg. si remunerandi 6. §. Marus 7. Mandati, leg. in demum, 31. de arbitr. l. si ab hostibus, 10. §. i. soluto matrim. l. si in princ. de furt. l. si. C. de rebus cred. cap. sedes 15. de rescript. cap. cum olim 33. de offic. deleg. † & ex tacita veritate dolus præsumitur, secundum Bald. *consil. 306. lib. 5. Andr. Tiraquel. de p. script. pag. 8. Anton. Gabr. lib. 7. commun. opin. conclus. 2. num. 23. pag. 412. Iof. Malch. de probat. conclus. 1004. num. 4. Aym. Craveta consil. 2. num. 15. Pelaez 1. part. de maiorat. quæstio. 9. numer. 7.**

39 † tum denique, quia similibus cautelis, & calumnijs quotidie fraus fieret nostris statutis, quibus iudex ex officio occurrere potest, & debet, *leg. si præst. 75. de iudic. l. properandum, 13. §. in autem v. rague, Cod. de iudic. capit. calumniam 4. de poenit. Ioan. Bapt. Assin. de execut. §. 7. cap. 19. & seqq. notat Ofwald, illiger. ad Donel. lib. 22. comm. cap. 2. tit. A, in fin.*

40 Quare Perezus de Lara in d. cap. 4. nu. 130. *vers. sed quia solent, animadvertit, quod Commissarius plurimum attendat, an prætor suorum patrum, & avorum nomina, & cognomina mutaverit, & aliena impulerit, quod plerumque facere conueverunt descendentes à poenitentis per Sanctum Officium, seu à conversis, ut maculam elidant inde proveniente, & oblivioni in posterum tradant, ex quo maxima sequuntur incommoda, quibus olim satis commodè occurrere voluit supremus, & vigilantissimus Inquisitionis senatus,*

41 jubendo genealogias petere à maculatis, † ex quibus hodie pluries palam sit veritas fraudis, & nominum mutationis cautela, & macula patefit occulta, quia in prædictis genealogijs vera sunt majorum cognomina, & non est locus mutationi.

42 † Et sic de veris nominibus majorum Commissarius curet, ne ex alienis, & puris cognominibus subtrahatur macula, quæ veris extantibus pateferet, cum vera nomina, & cognomina ascendentium plurimum ad eruendam conferant veritatem, ex text. in *cap. clericum 5. 12. quæst. 1. cap. si cupit 5. 16. quæst. 101. Barr. in leg. 1. num. 19. Phil. Dec. in leg. 2. §. appellata, num. 5. de rebus cred. & si cert. petat. Felin. in proem. Gregor. nu. 29. & adducti à Nicol. Everard. in topicis legalibus loco ab Etymologia, P. Barbofin Rub. 1. part. num. 23. solut. matrim. Guill. Bened. in cap. Rainucius, in princ. num. 54. de testam. Ioan. Garc. de nobilit. in div. leg. à num. 40. cum seqq. & glossa 18. num. 40. Petr. Gerard. sing. 75. cum congestis à Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 4. num. 283. & faciunt tradita per eum in 2. part. quæst. 4. sil. lat. 8. à nu. 41. cum seqq. & à num. 61. vbi ad propositum tradit plura, & Valençuela *consil. 90. nu. 157. & Auguft. Barbof. loco 44. nu. 1. pag. 317.**

43 Si verò post informationes inceptas, seu peractas, prætor intendat alios nominare parentes, seu diversam signare originem, & primò nominati labe aliqua laborant, non faciliè audiendus est, maxime si plene jam filiatio extet probata, ni manifestè errorem probet, esto sit adversus Ricciol. *de neophy. cap. 7. num. 25. vbi citat Laram licet minus bene, † eo enim quod suspicio maculæ in nominatis manet, manet etiam suspicio in nova nominum assertionem, cum ex intervallo tempore suspecto fiat, arg. leg. non existimo 54. de administr. & peric. sur. leg. ab Anastasio, 23. in princ. §. 1. C. mandati, cum traditis à Ioan. Andr. Imola, & Barbacia in 45 cap. ad nobilit. de emptio. & vendit. † & quælibet*

novitas censetur origo, seu radix productiva suspensionis *leg. 2. de consuet. Princip. capit. consuetudinis 9. vbi gloss. verb. vel novus, de consuetud. Franco. Beccius consil. 180. num. 33. 34. vol. 2.*

Et si non plene filiatio, sit probata, & pro prima prætoris assertionem aliqua extent indicia ex testibus examinatis, & productis in informatorio, pro ea præsumendum est, ni palam errore comperto aliter se rem habere legitimis ostendatur argumentis, ex humilitatis per Anton. Gabr. *tit. de confess. conclus. 6. num. 11. Minsinger. decade 6. consil. 59. num. 16. † cum enim parentes suos nominaverit, & cum perseverantia confirmaverit, etiam si ex intervallo postea alios nominet, de quibus ex plenis non apparet probationibus, error non intervenisse præsumitur, Baid. in leg. edita, 2. lect. vers. sic sepe accidit, C. de edendo Gregor. in leg. 5. gloss. 4. ante si. tit. 13. part. 3. & faciunt tradita per Cobbar. *variar. lib. 2. cap. 13. num. 8. Menoch. de arbitr. libro 2. casu, 108. num. 9. & 10. Farinac. de testibus, quæst. 66. ex num. 124. & num. 211. † Si verò primæ nominationis errorem probaverit plene, etiam si prima nominatio aliquibus sit munita adminiculis, veritas semper præferri debet, ex citatis proximè, & dictis supra & à Baldo in leg. si. C. de probat. Speculat. & Ioan. Andr. relatis, & sequitis à Gregor. in dicit. gloss. 4. & à Farinac. num. 147. & 150. & seq. citato loco, † cum error neminem incapacem faciat, leg. 3. §. subtilius, de condit. causâ data, leg. fin. ad S. C. Maced. l. si. de hered. instit. l. procurator. 35. de acquir. rer. dom. l. ornamentorum, 37. de auro & arg. leg. 1. 2. tit. 1. part. 6. qui de jure capax, & habilis est l. non mutant, 11. C. de liber. causâ. Decurio. 41. C. de Decurio, libro 10. D. Anton. Pichard. in §. sed aliquis, numero 3. in fit. de testament. ordin. vbi alijs exornat.**

Antequam ad testium examen accedat, instruat se solerter, secretè, & in voce à fidedignis circa inquisiti qualitates, vt melius cum veritatis notitia dirigere informatorium valeat, & præcaveat, ne in aliquod incidat periculum, vt in simili tradit Bobadilla in politica lib. 1. cap. 5. num. 23. pag. 100. atque etiam de prætoris inimicis, amicis, & consanguineis, ne forte ab eis insciè decipiatur, & accipiat memoriam in scriptis legitimorum, & integrorum testium, ad quorum examen securè accedat.

Quod erit ad duplicem effectum; primum, vt de bonis qualitatibus inquisiti certioratus, ac in bona fide ex fidedignis constitutus examinet testes per ordinaria articula ab sçpe vlla alia indagine, veluti in re constanti, & perspicua, quæ non tanta indiget cura, sicut suspecta, & non secuta causa, † secundum, vt dubio, seu periculo existente in requisitis substantialibus ejus veritas in tempore exquiratur, & quæ agenda sunt prævideantur, & magis cautè in omnibus procedatur, quia vbi suspicio est, res cautius est agenda, vt consilium habemus in l. 1. §. sed si quis 5. de carbon. edito, cap. vbi periculum 3. de elect. in 6. cap. quiescamus, 42. dist. cap. si. 7. quæst. 2. leg. manifestissimi, 22. §. sed cum 3. in fin. C. de furtis, l. additos, 29. C. de appellat. l. 4. vbi gloss. 2. tit. 17. part. 13. gloss. 4. quæst. 2. in l. 2. tit. 11. part. 6. Abb. in cap. series, 26. num. 5. de testibus, Bertazol. in repetit. leg. si quis maior num. 6. C. de transact. Farinac. in praxi crim. part. 4. consil. 65. num. 11. Card. Tusch. *pract. conclus. 28. l. littera P. tom. 6. Menoch. consil. 149. num. 4. & consil. 73. num. 9. Stephan. Gra-*

46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57

ciam. *Marchia decisio. 133. num. 19. Roland. à Valle consil. 81. Altam. in tract. de visitat. verb. debeant quidem, numero 30. Valençuela consil. 95. numero 11.*

Ad quod melius consequendum sunt Commissarii, qui à promovendis inimicis incipiunt testium examen, quia vera non tacere, & aliena asserere solent, & intendunt diligenter assequi, quidquid mali circa inimicos vulgò circumfertur. Ex quo proveniunt duo, vtile vnum, periculosum alterum, illud, quia si macula vlla est, ab inimicis palam faciliùs extrahitur, & aperitur, hoc vero, quia dolosè, quod purum est, calumniari, & maculare solent, quare in horum productione cautè, callidèque se habeant Commissarii, & interrogationibus inquirant veritatem, rationem, & causam maculæ, & alia ad id opportuna adhibeant remedia, & quidem inimicitia causam aperiant, ita vt ex informatorio constet, adhibeant etiam alios fidei integræ & expectatæ, à quorum assertionem rei veritas expectetur, & nihil dubium manere sinant, cum solis inimicis facile credere non debent, ni quatenus alijs fidedignis maniantur eorum dicta monumentis. † Nec ideo quidem inimicos omnino spernat, quia pluries macula communiter ignota ab inimicis suscitatur, ex quibus initium sumitur ad melius ejus probationem insequendam, qui est major effectus ex inimicorum examine proveniens, cum ad fidem parum, aut nihil profunt, vt suo loco dicam latius.

Regulariter igitur loquendo ab inimicorum examine abstinendum est, ni aliud prudenter ex causis, & circumstantijs expedire videatur, ne veritas præeat, cui viam aliquando aperire inimici solent, semper enim eligi debent digniores testes, & qui absque vlla sint suspitione, vt in causis gravibus fieri jubetur, in *cap. licet ex quadam, 47. ibi, sed à fidedignis, & omni exceptione majoribus, de testibus, vbi glossa, & communiter Doctores, leg. 20. in fit. tit. 9. part. 4. lac. Menoch. de presump. lib. 1. quæst. 1. num. 44. Valençuela consil. 90. num. 78.*

† maxime in his inquisitionibus secretis ob majus periculum non suspecti sunt eligendi ex notatis per Mastrell. *de magistrat. libro 6. cap. 2. num. 21. Gabr. Berart. in speculo visitat. cap. 3. num. 76. Petr. Surd. consil. 377. num. 39. & colligitur ex d. l. 20. var. ex quibus numerus solitus adimpleri debet, & ex puris, & nobilibus & sanctæ Inquisitionis ministris, vt iustum extat per supremum senatum. Licet aliquando eos omittere prudentia erit velut si consanguinei sint, suspecti, aut corrupti, præventi, aut aliquid horum suspicetur, quia cum prætores sciunt, ministros producendos, eos aliqui & corrumpere curant, vt aliquando novi, & prædicta forma non est substantialis, & ita omitti ex causa iusta potest arbitrio Commissarii, quam ostendere debet in sine informatio in relatione, quam facere debet. † Et in Collegijs, & in alijs communitatibus de eorum idoneitate, & qualitate specialis fieri solet informatio, licet de jure sufficiat, quod iudex sine scripto de similibus se instruat qualitatibus, etiam dum spectat per statutum idoneitas testium requiritur, vt ex Abb. nu. 3. & Felin. 18. & 31. in cap. si. de presump. tenent adducti à Flores de Mena in *pract. quæst. lib. 1. quæst. 4. num. 19. & seqq. Nicol. Garcia de benefic. 6. part. cap. 2. num. 244. & seqq. & part. 1. cap. 2. num. 136. & ita pluries in Rota judicatum fuisse testatur, & con-**

stat ex Capicio, *decisio. 16. numero 4. & conducunt text. in cap. ad sedem, 15. de rebus spo. cap. causam, 14. de re iudic. & allegati à Malch. *consil. 68. num. 7. de quo latius infra hac quæst. §. 5. ex num. 103 cum seqq.**

Si verò testis minus idoneus in contestem ab alijs signatus fuerit, aut sit causa, qua melius, quam alij, possit testimonium ferre, erit omnino examinandus, & ejus defectus ex actis debet conitari, nec in numero ordinatio erit recensendus; quia ex fidedignis, vt dixi, debet adimpleri, & alijs præferri, qui est dignior, purus, & nobilis, secundum Ioan. Garcia *de nobilit. gloss. 25. numer. 6. quod præcipuum locum obtinet in puritatis probationibus, ex quibus animi iudicium informantur circa inquisiti qualitates, & fieri debet ex integris, nullos defectus patientibus. Quare si rerum status aliud non suadeat, nec iusta sit examinandi causa à suspecti examine abstinendum est.*

Nec quidem autem Commissarius præbeat inimicorum calumniantium vocibus vanas maculas, & defectus opponentibus, præcipue si ex odio & malitia procedere appareat, ex notatis in *cap. qualiter & quando, 17. de accusat. Altamirano de visitat. verb. A Metropolitanis verò, num. 71. Magon. decisio. 1. num. 11. Rotæ Lucens. Flamin. Paril. de confident. quæst. 42. num. 61. Ioan. Bot. in tract. de ratione status libro 1. & novissime Mastrell. 6. de magistrat. cap. 2. nu. 22. & Gabr. Berart. in speculo visitat. cap. 3. num. 61. vbi nu. 69. multis probat, † quod non debent attendi defectus, & causæ leves, frivolæ, & impertinentes, ex Avil. in cap. 1. Prætor, ad gloss. in cap. Dadiuas, num. 9. & in cap. 1. de sindicatu, num. 12. Acebed. in l. 4. num. 10. in fit. 6. lib. 3. recep. Boëtius *decisio. 93. num. 1. Thom. Grammat. consil. 54. num. 3. & quod ab inimicis, nec suspectis instrui non debeat, doceat ex leg. 4. in fit. ibi, Deben tomar configo algunos buenos hombres, que no sean sospechosos, ni odiosos de los primeros juezes, tit. 15. lib. 2. ordin. Martiengo in Dialogo Relat. cap. 59. num. 16. part. 3. Balth. Altamirano, in d. tract. de visitat. verb. A Metropolitanis verò, n. 98.**

Ad quod animadvertat, vtrum in loco informatio sint partialitates, & inimicitie communes inter cives, & familias, sintque alij adversus alios oppositi, & pugnantes, præcipue circa sanguini coherentia, qui calumniari semetipsos sint adinvicem soliti, à quibus cavendum docuit Marc. Tul. Cicero in Oratione pro Lucio Flacco 2. part. vt refert Hieronym. Giacharius in suo *cons. fundat. num. 47. vbi num. 103. & seqq. 221. & 334. & seqq. ad rem satis loquitur & habetur inter opera Iulij Clari in princ. & faciunt tradita à Baiardo ad eundem Iul. Clarum *quæst. 73. num. 39. relati à Gabr. Berart. d. tract. 3. de visitat. cap. 3. num. 67. quia debet testes inquirere, qui neutri adhæreant partialitati, vt etiam tetigi supra hac quæst. §. 2. numero 19. & progredi in informatorio conficiendo magnacum prudentia, & sagacitate, cum locorum partialitates difficilem constituent statum ad veridicas conficiendas puritatis informationes, & soleant alterutri ad libitum, quod volunt probare, & deponere sive verum sit, sive falsum.**

Testes verò omnes, qui in puritatis admittuntur informationibus nullam debent in causa habere affectionem, nec odium, nulla sexuum adhibita differentia, quia licet scemina in testes non admittantur, maxime in causis arduis, secundum

58
59
60
61
62

textum in cap. foris, 10. de verbor. significat. cap. mulierem. 17. vbi glossa. verb. Nec testib. 33. quastion. 5. & communiter Doctores, & in quibus requiruntur testes integri, & idonei, maiores omni exceptione, ex notatis per Cauallan. dec. 19. numero 27. part. 1. tamen vbi proceditur ex officio ad eruendam veritatem, & instruendos animos iudicum; admittuntur ad testimonium ferendum tam ex vfu omnium tribunalium; quam ex communi DD. opinione ex adductis à Match. de probat. concluf. 762. num. 21. & à Roderic. Acuña de confessor. follicitant. quast. 22. nu. 11. & à Souffa eodem tract. cap. 21. numero 6. Farinac. de testib. quastion. 59. numero 8 & 9. in puritatis autem causis nullum in hoc vidi dubium, nec differentiam inter viros, & feminas, ex vtrifque enim adimpletur numerus, nec mirum cum maior sit, quam ordinario iure requiritur, & facile suppleat similes defectus ex vulgatis.

- 64 Post testium denique electionem factam, poterit Commissarius eos ad se vocare, & si forte comparere nolint, ad comparandum eos compellere, ex cap. 1. & quasi per totum titul. extra, de testib. cog. vbi communiter DD. l. 35. ibi, *E si alguno fuese rebelde que non quisiese venir a decir su testimonio, puedele el juez apremiar faciendo le prender, fustia que venga, vbi gloss. 2. titul. 16. part. 3. l. 6.* Vbi Acebed. titul. 6. lib. 4. recop. † quod Commissarij Sancti Officij ex propria eis tributa iurisdictione facere possunt, sicut & electi in supremo ordine Senatū in locis sui territorij, in merè verò regalibus iurisdictionem non habent, sed à Regio consilio Castellæ habent mandatum (quod vulgo *prouision* vocatur) ad coactionem & simile habent concessum Sancta Ecclesia Toletana, Collegia, & alia communitates, quæ rigorosum habent statutum, † Nuncio autem, qui testes vocat, non debet dari memoria omnium, nec plurium testium, sed vnus tantum, & semel testis vocetur & si non appareat, alius subrogetur, ne ex parte prætenforis alloquatur, nec præueniatur, quia experientia docuit, ita fieri debere, & ex contrario damna plura fuerunt orta, nisi examen testis omnino fuerit necessarium, quia citatus, ab alio teste aut alia ex causa expediat, eum examinare, qui tunc ex prædicta ratione, nec ex alia omitti non debet.
- 67 Non igitur tenetur in testium domus personaliter comparere, ni forte egregiæ personæ fuerint, quia tunc ad eas accedere debet ex l. ad personas, 15. de iur. iur. Auth. si iudex de Epsic. & Cleric. & vtrouique DD. d. l. 35. vers. *Oro si decimos que el Arcobispo, vbi gloss. 7. & 8. tit. 16. part. 3. l. 6. Masch. de probat. lib. 1. in præfat. num. 42. vers. Nec idem etiam.* Iac. Menoch. de recuper. rem. 15. n. 359 & de arbitr. casu. 70. n. 1. vbi n. ii. ait, arbitrio iudicum relinqui, quæ personæ dicantur, egregiæ. Et similiter si infirmi, & valetudinarij fuerint, ex d. l. ad personas, ibi, *Eosque qui valetudine impediuntur.* d. l. 35. par. ibi. *E el enfermo de gran enferme dad, vbi gloss. 6. idem Masch. d. l. 1. quast. 5. n. 42. nec accedit nec cogi ad comparandum debent sicut nec senes, qui impediti manet accedendi ad iudicium, ex l. inuit. 8. de test. d. l. 35. par. ibi, *empere si alguno quisiese adducir por testigo en juicio fuese tam viejo, que huuiesse de sentanta años arriba,* Masc. d. quast. 5. n. 42. * Et licet in aliquibus causis possit Index notarium mittere ad similes testes examinandos, in negocijs tamen puritatis commissio hæc periculosa est, & fieri non debet, sed Commissarium simul cum notario ad examen comparere ne-*

cesse est, secundum Abb. in cap. si quis testium, 4. ad medium, & Felin. numer. 4. extra de testib. † Quod generaliter fieri cum omnibus testibus securius iudico, saltem cum timetur periculum alloquendi, seu corrumpendi testes, quia tunc expediet, quod Commissarius eos inquirat, & in eorum domibus statim examinet, ne ex dilatione, & accessu nunciij aliquid sequatur veritati aduersum, vt in collegijs seruatur, & expediret, quod ita omnes seruarent, vt etiam dicam infra in seq. §. reg. 10.

§. IV.

De forma, & modo seruando in examine testium, & dirigendo in formatorio.

SVM MARIUM

- 1 *Locus tutus, & secretus eligi debet ad testium examen.*
- 2 *Testes ex officio producuntur in causis puritatis, non à parte. Instruendi, prænati, seu corrupti non examinandi in similibus causis, quia nihil probant.* n. 4. *Ex alloquutione partis suspecti dicuntur, numero 5.* *In contestes dati præcisè examinandi, numero 6.* *In suis depositionibus concludere debent, & quomodo in causis puritatis, num. 9.* *Interrigentur de sua credulitate, num. 10.* *Non se referat ad interrogationem, articulum, nec ad aliud examen, sed factum completè referant, n. 11.* *Rationem reddere & testes tenentur, & iudex de ea eos interrogare, num. 12.* *cum tribus seqq. Regulariter ni interrogati reddere rationem non tenentur, num. 13.* *Aliud verò in causis status, num. 15.* *Varius, vacillans, & contrarius ad concordiam interrogantibus, & alijs modis adducatur, num. 16.* *Extantibus, qui maculam asserant, plures examinandi sunt, num. 17.* *Etiam extra positum numerum, num. 18.* *Contestes omnes examinandi nullo præcursu, num. 21.* *Quomodo examinandi, num. 22.* *Ecce dicta, & quæ de facto accidunt adscribenda formaliter eisdem verbis, nu. 26. & seqq.* *Examen eorum alijs non committendum, à num. 29.* *Deficientibus in origine testibus quid faciendum, nu. 36.* *Non vocati accedentes ad testimonium suspecti sunt, maxime si contra Prætenforem depnanant, num. 27.* *Nisi in iussu confessorij ad conscientia exonerationem accedat, num. 18.* *Examinatis per indubitam commissionem fidem efficiunt, numero 31.*
- 3 *Officium iudicis est loco partis.*
- 7 *Commissarius occurrat testibus tacentibus veritatem eos interrogando. Curare debet omnibus permisis modis, & interrogantibus veritatem probare, n. 8.* *Quæ ad hoc seruare debeat, à nu. 9.* *Vide infra verbo Index, n. 12.* *Iudicium est veri inquisitio, ibid. n. 8.* *Iudex ex praua inquisitione ob dolum, vel culpam tenetur, ibid.*
- 12 *Iudex à testibus rationem expetere debet, & nu. 14.* *In concordiam adducere eos debet, numer. 16.* *Numere-*

- Numerum eorum excedere non debet, nu. 19.* *Nisi in causis arduis, num. 20.* *Contestes quomodo examinandi, n. 21. & 22.* *Veritatem prudenter, & bonis artibus inquirat, n. 23.* *Omnia nihil præcursu à testibus petat, nu. 24.* *Supplere defectus potest etiam dum ex petitione partis proceditur, ibi.* *Debet testes interrogare diligenter, & non perfunctorie, num. 25.* *Omnia ad scribi efficiat, n. 26.* *Tales per se examinet, & alijs non committat, nu. 29. & seqq.* *Deficientibus testibus in originis loco, suppleat ex locis conuicinis, n. 36. & seqq.* *Notitia maiorum deficienti in origine, quid agendum, à n. 38.* *Dubio exstante an Prætenfor sit ex hac, aut ex illa familia, quid? n. 41.* *Instrumenta & scripturas inquirat, & extrahere faciat, n. 42.* *Quid dum vertitur dubium ex binis nuptijs contractis ab aliquo ascendente Prætenforis, nu. 43.* *Quidque dum occulta littera offeruntur contra Prætenforem, n. 51.* *Numerus testium est determinatus in quibusdam Tribunalibus, & communitatibus.*
- 23 *Veritas prudenter & bonis artibus à teste elicenda, diligenter, & non perfunctorie, n. 25.*
- 27 *Fides maior præstatur testi vocato, quam spm te comparanti.*
- 29 *Commissio examinis in causis puritatis non habet locum. Sicut nec in nobilitatis, n. 30.* *Nec in gravibus causis, n. 31.* *Nec sufficit si postea apud iudicem testes ratificentur, n. 32.* *Nec quod examen inchoetur apud iudicem, ut postea coram solo notario perficiatur, n. 33.* *Contrafaciens puniatur vsque ad officij priuationem, n. 34.*
- 37 *Commorantes in pagis conuicinis ciuitatis ciues eius dicuntur.*
- 38 *Notitia maiorum deficiente in loco originis de cognominibus, & eorum qualitatibus testes interrogentur.*
- 39 *Probatio plena oritur ex duorum combinatione, & ex pluribus iunctis qua simul ad vnum tendant.*
- 40 *Idemitas familia præsumitur ex identitate cognominum eiusdem loci.*
- 41 *Cognomina eadem si duobus conueniant diuersis similibus, nec sciatur à qua Prætenfor proueniat, examinentur quidam illarum familiarum, & probentur vtriusque qualitates.*
- 42 *Instrumenta & scripturas inquirenda quando & ad quid, & sub n. 43.*
- 43 *Nuptia secunda aliquando dubium produunt in probandis qualitatibus sanguinis, & quomodo probari debeat.* *Chronica & Historia Hispania probant, ibid.*
- 44 *Filiatio ex quibus probanda. Primò ex instrumentis & eorum verbis enunciatiuis, ibid. & n. 48.* *Ex libro in quibus adscribuntur baptizatorum & coniugum nomina in Parrochialibus, numo 45.* *Maximè si filiatio antiqua fuerit, n. 46.* *Ex senibus, & comestibus, n. 47.*
- 49 *Cautela infectorum causa fugienda macule est negare veras filiationes.*
- 50 *Coniectura ex quibus filiatio probatur referuntur.*
- 51 *Litteris occultis oblati aduersus Prætenforem quid à Commissario faciendum.*

Post hæc omnibus ritè pensatis, testibusque dignis electis, circa eorum examen, & infor-

mat orium ritè dirigendum, in primis commissarius debet locum tutum, & secretum eligere ad singulos examinandos testes, vt maiori audacia, & sine velamine veritatem apertiant, quod generaliter in omnibus causis constitutum habemus exemplo Danielis, vt dixit glossa verbo, *noluerit, vers. Dicitur autem testis, in l. 1. quando 19. C. de testib.* vbi communiter DD. ex l. nullum, 14. quæ ad hoc allegari solet per verbum *secretum*, illo eod. tit. vbi etiam DD. cap. inquisitionis, 21. §. 1. vbi etiam glossa verbo, *secretum, de accusat.* cum pluribus congettis per Farin. de testib. d. quast. 80. opposit. 38. num. 93. † Et licet in cæteris causis debeant testes ab ipsa adduci parte ex cap. 2. vers. *testes etiam, de test. in 6.* adducti à Paz in pract. tom. 1. part. 1. temp. 8. num. 97. & eos possit alloqui, & instruere de veritate, & circumstantijs factis, ex l. 8. vbi Acebed. glossa fin. num. 8. tit. 6. lib. 4. recop. tamen in nostra puritatis specie inscia parte per Commissarium testes eliguntur, producuntur, & clam examinantur, quia ex officio proceditur, & secundum text in cap. postquam 3. cap. cum dilectus, 32. cap. nihil, 44. elect. cap. qualiter & quando, 24. de accusat. cap. si de clandest. disponat. faciunt tradita per Farin. de inquisit. tom. 1. quast. 1. n. 3. † quia iudicis officium est loco patris, l. si ob causam, 13. vbi Bart. Bal. & alij, C. eisd. & colligitur ex d. cap. qualiter & quando, & cap. quoniam frequenter, 5. §. sunt & alij, vt lise non contest. Paz de tempore 8. n. 97. Iaff. in l. à dno Pio, §. si empor, n. 3. de re iud. 10. Gutier. lib. 1. can. cap. 2. n. 2. & 16. Iac. Menoch. de recuper. rem. 8. nu. 44. Cald. Pereir. de resolut. emphyt. cap. 5. num. 52. & cap. 6. nu. 5. Card. Tusch. lit. F. concl. 30. per totam, tom. 3. Bal. conf. 61. In ista quastione, num. 2. vers. & si dicatur, li. 2. Alexand. conf. 212. Ponderatis, n. 7. vers. secundo respondeo, lib. 6. Anchar. conf. 207. In quastione, n. 4. & 5. Signoroli conf. 189. in fine, Suid. conf. 39. nu. 17. & conf. 49. n. 1. & 37. & conf. 374. n. 9. & dec. 266. n. vlt. Ioseph Ludouic. dec. Perns. 65. n. 5. part. 2. Roc. apud Farin. dec. 184. n. 2. part. 1. recent.

Immo si Commissarius sciat testem à parte instructum, præuentum seu corruptum existere, aut de hoc vehemens fuerit suspicio abstineat se eius examine, tum quia nihil probat, si hoc ex actis constat, & sufficit relatio ipsius Commissarij cum sufficienti causa ex Felino in cap. præterea, 9. num. 13. de test. cog. Bossio in pract. crim. tit. de opposit. contra testes, n. 5. & adductis à Masch. de probat. concl. 1364. n. 3. vbi plures refert, itum quia ex alloquutione partis suspectus dicitur, ex Farin. de test. quast. 67. n. 285. & precibus corruptus, sicut ex pecunijs, vt in cap. quæties 5. de test. b. vbi communiter scribentes, & in l. 1. ibi, *ni los traygan a ello por ruego, n. 7. l. 1. recop. notat Bal. in cap. 1. n. 7. de Inuelt. inter dom. & Vassal. in vrb. feud. Salic. in l. falsum, n. 3. C. si ex fals. instrum. & alij relat. à Masch. concl. 554. num. 3. & à Farin. citato loco, num. 267. & cum Commissarius ex officio procedat, & quæ testes vult examinet, & cæteros prætermittat, est maior causa reiiciendi alloquutos, & præuentos à parte, † ni fuerint ab alijs in contestes dati, aut necessarium eorum examen ad pñctum substantiale, & tunc plurimum eos exhortetur ad veritatem dicendam, & non spernendum iusurandum præstitum. † Et si videat tacere veritatem & reatum dirigat, ex cap. licet ex quadam, 9. ibi, *de singulis circumstantijs subtiliter inquirentor, & ibi, Dec. à n. 51. de prob. & adductis pluribus à Farin. de test. 9. 66. n. 25. & 9. 63. num. 52.* quæ sumere debet ex ipsi-*

testis depositione, & narratione, seu ex aliis examinatis testibus, quod eius arbitrio relinquatur, quia certam circa hoc regulam nec ius tradit, nec nos tradere valeamus.

8 Ita quidem testes examinare debet, ut ex interrogationibus & responsionibus eorum veritas appareat, ad quam aperendam Commissarius eligitur, & creatur ut nullo prætermisso modo, qualitates Prætoris diligenter inuestigare, & probare curet, cum iudicium sit veri inquisitio, ex Ciceronis sententia lib. 1. offic. cap. indicantem, 30. quæst. 5. l. fin. de probat. l. 3. §. pen. de iureiur. l. 2. l. non est, nonnum. 5. C. de edendo. Zephal. conf. 546. numero 66. corf. 9 & 599. num. 5. ¶ Et ex prava inquisitione, vel ob dolium, vel ob culpam in utroque foro ad damna, & expensas tenebitur, arg. text. in l. seueriter, l. 4. in fin. C. de excusat. int. l. ult. vbi glossa l. 6. tit. 15. part. 6. Bart. in l. non ignorat. col. fin. C. de fruct. & lit. expens. Paril. de Puteo tract. fidei iuramentis verb. captiva, cap. 2. numero 5. Aceb. in l. 14. num. 10. verb. & an teneatur iudex. 111. g. libro 3. recop. Valençuel. conf. 30. numero 4. & concludunt tradita supra hac q. 2. in principio, & postea.

Quæ omnia ut aptè, & faciliter consequatur decem & sex regulas obseruare debet. Prima, quod testes, siue affirmatiuè, siue negatiuè deponant, concludere in suis factis depositionibus, v. g. quod prætor, & sui maiores semper extiterint in tali opinione, & reputatione, & pro talibus habiti, & communiter reputati, & quod semper de eo fuit publica fama, atque ita à iuris audierunt maioribus, & ab aliis communiter receptum absque contrario audita viderunt, ex Bald. in leg. prouidendum, per text. ibi, Cod. de postulando, & in l. 2. C. si seruus aut lib. 10. And. Tiraq. de nobilit. cap. 10. n. 13. Meneses in l. adibus numer. 5. C. de seruic. & aqua, Alphons. de Hojeda l. bro 1. de incomparabil. benef. cap. 23. ex num. 140. 10. Garc. gloss. 18. §. 1. num. 3. & seqq. Io. Gutierrez. lib. 1. pract. quæst. 13. à nu. 6. cum seqq. & numer. 5. Perezio de Lara in sepius relato cap. 4. numero 23. & obseruat Communis praxis, & obseruatio, ni aliud ex testium assertionem colligatur, quia id adscribi debet, & si fuerit defectus circa hoc in depositione, appareat ex Commissarij interrogationibus ex sua non fuisse omissione, sed ex parte testis.

10 Secunda, testibus deponentibus de fama, seu auditu maiorum, eos interroget de sua credulitate, an videlicet ita credant Prætoris qualitates existere, sicut præcesserunt auditus, aut communis, quam asserunt, tenet fama, & reputatio, ut ex Hojededa d. cap. 23. n. 40. vers. Quinto declaratur, & Farin. de test. quæst. 68. n. 115. & 116. & Valençuela conf. 50. n. 188. & ex aliis probabo infra q. 9. §. 4. requisito 6. & q. 10. §. 4. n. 28.

11 Tertia, quod non est admittenda testis responsio, qui se refert ad articulum, seu ad aliud examen absque rei speciali narratione, sed debet factum narrare etiam grossis verbis eo modo quo scit, & ita scribi à notario, ut extitit melius eius fides deducatur, ex ratione adducta ab Hostiensis in o. nihil obstat. n. 6. & 7. de verb. sign. And. Gail. obseruat. 104. n. 5. part. 1. & à Farin. de test. quæst. 80. à n. 9. & 10. que ad 104. & licet ibi hoc limitet, nisi in contrarium existat consuetudo, tamen in grauibus causis tolli debet testibus hoc velamen malitiæ, quam ita respondendo celare poterunt.

12 Quarta, rationem sui dicti à testibus petat, cuius

defectus eis tollit fidem. Auth. de testib. §. licet dudum, ibi, Aut. etiam causam testimonij faciant manifestam, vol. 7. cap. cum causam, 57. in princ. de test. * quia et si regulariter rationem ni interrogati testes exponere non teneantur, cap. sicut 16. iuncta glossa 2. e. b. de causis, de re iud. & ex adductis ab Gom. lib. 3. var. cap. 12. n. 104. Masch. concl. 1369. nu. 1. & seq. Amatore Rodrig. de videndo processu. In forma probationis, n. 55. & à Farin. de test. quæst. 70. nu. 91. ¶ Iudex tamen ad rationis interrogationem omnino tenetur ex suo officio, ex l. sola, 3. iuncta glossa, C. de test. cap. si testes, 3. vers. Item solam. 4. quæst. 3. l. 1. 36. ibi, De ne e preguntur como lo sabe. facien dote decir por que ragon lo sabe, vbi glossa, 8. & l. 28. in princ. tit. 16. part. 3. & Rodriguez citato loco, * & testis etiam in causis statutus, & sic in his, de quibus loquimur, rationem etiam non interrogatus reddere debet ex Ant. Gom. d. cap. 12. n. 10. vers. & idem est quando disponunt, Rol. à Valle conf. 3. n. 52. l. i. Farin. d. quæst. 70. n. 45. quare ex utroque latere tam iudicis, quam testis ratio in similibus reddi debet, nec obligatio testis obligatione iudicis tollit, nec excusationem præbet, cum ei incumbat, dirigere testimonium ad statum plenè probationis.

Quinta, & si in dicto & depositione, & in eius ratione varium, vacillantem, seu contrarium testem animaduertat commissarius, in concordiam aliis interrogationibus, & monitionibus eum adducat, & ad veritatem inuite, quia sicut potest iudex ex officio testimonium in concordiam adducere post examen, melius multò in ipso examine testem iuuare, ut contrarius non euadat, arg. tradita à DD. in cap. cum sit, 16. extra, de test. & à Masch. concl. 1367. numer. 10. & à Petro Anton. à Petra de fideicom. quæst. 2. nu. 98. 8. cum pluribus aliis seqq. non tantum ut falsi suspicio tollatur, sed etiam ut aliquid probet, secundum Felin. & Ater. num. 3. in d. cap. cum sit. Alc. in l. 1. num. 21. de noui operis nunciat. Petra citato loco num. 922. cum tribus seqq. Puteo decis. 28. num. 3. part. 3. quod præ maximè ab omni dubio caret in testimonio nondum completo, licet in iam perfetto non careat scrupulo, ut in præcitatis videri poterit.

Sexta, si aliqui sint testes, etsi pauci, qui maculam affertant contra prætorem, alios plures adducat, ac diligenter interroget, & de maculæ ratione, & fundamento inquirat, ut ex plurium assertionem veritas comprobetur, & macula vera aut falsa appareat. ¶ Et licet in omnibus ferè communitatibus sit certus, & terminatus testium numerus, ut sunt duodecim in sancto Inquisitionis officio, & in collegiis viginti quatuor in secretis, & totidem in publicis informationibus, sic dictis, quia testes producuntur coram publico scriba, & collegiali informanti, dum adest maculæ, seu alterius defectus testimonium, prædictus numerus excedi potest, & debet, vsque rei veritas, ac legitimis appareat probationibus, ¶ quia etsi iudex regulariter non valeat, solum excedere numerum, secundum l. si Prator 75. de iudic. & Rebuff. §. tom. ad l. Gall. tit. de test. gloss. 7. in princ. Apleb. in l. 7. num. 1. in fin. tit. 7. lib. 4. recop. & tenent plures apud Farin. de test. quæst. 80. num. 117. & qui excedunt, nullam efficiant fidem ex eod. Rebuff. gloss. 8. & 9. & Aceb. num. 2. citatis locis, tamen in causis arduis, & criminalibus & aliis, in quibus officio iudicis proceditur, & non ad petitionem partis, maximè ad innocentiam, numerus optime excedi potest, ut probat Rebuff. citato loco

loco gl. 2. vers. In criminalibus, & cum eis assimiletur status causæ, ut pluries probauimus, excessus in hoc proderit, & utilis erit, etiam si in commissione numerus sit expressus, quia intelligi debet, nisi aliud rei status, & circumstantiæ petant, ad pleniorum veritatis indagationem.

21 Septima, si testes examinati alios contestes adduxerint omnes nullo prætermisso examinandi veniunt, præcipue si fuerint nominati ad generis maculam comprobendam, circa puritatem verò adducti, in qua nullum dubium, nec contradictio versatur, non est necesse, ut omnes producantur, nisi versetur in controuersa causa, quia tunc omnes interrogari debent, nec est differentia inter maculam, & puritatem, in propostis specie, cum aliis inæqualitas maneret, & iniusticia, nisi fuerint ex proposito, & affectatè nominati, quia hoc constituto mitti poterunt.

22 Dum verò ad contestis examen accesserit, si neget id, ad quod fuit ab alio citatus, in responsione ad articulos generales, magis specialiter eum interroget Commissarius, an videlicet viderit, audiverit, seuer dixerit tale, narrando factum breui sermone tacentis tacitis, & si adhuc inficias eat, replicet ei iterum, quod habetur relatio, siue testimonium sufficiens, eum scire rem, seu causam, de qua fuit scificatus, quia id dixit, audivit, seu vidit, coram certis (non tamen expressis) personis, (sine expressione etiam illius, qui eum in contestem dedit, & tacita qualibet alia specialitate, ex qua peruenire valeat interrogatus in eius cognitionem) & quod memoria recolat, & narret veritatem facti in Deum, & conscientiam absque deminutione, nec falsitate.

23 ¶ Et prudenter bonis artibus veritatem elicere curet, ut consulit P. Ioseph Aldrete de religiofa disciplina iuendas, part. cap. 11. num. 9. & omnia ita scribere, & in actis reducere efficiat, sicut testis dixerit, tam verbis, quam in substantia animaduertendo, quòd hæ specialis interrogationes non debent fieri semper, sed dum causa iusta adfuerit, nec sufficiat inimicum testimonium, sed exhibitum à probo, & fidedigno viro, ut postea latius dicam.

24 Octaua, si in eadem causa plures qualitates, & circumstantiæ probandæ concurrant, quæ omnes respiciant, & tendant ad eandem causam nobilitatis aut maculæ probandam, omnes simul & ordinatim in eodem examine à testibus peti debent, nulla prætermissa, quæ ad rem attineat, arg. tradita ab Abb. & DD. in cap. cum causam, 37. extra de testibus, quod non tantum locum obtiner, dum iudex ex officio inquit, sed etiam dum ex partis petitione procedit, quia potest supplere defectus articulorum, interrogando à testibus, quæ ad ius litigatorum pertinent, & fuerint ab eis prætermissa, ex Corrado in pract. Rub. de interrogat. n. 2. vers. & illa, quæ desunt ex officio suo etiam supplebit, And. Gall. lib. 1. obseruat. 95. num. 8. & probus Commissarius, & iudex integrè omnia complebit, & de substantialibus nihil in testium examine omittet, quia licet possit testem secundò vocare, & interrogare circa omnia, oriatur ex pluribus depositionibus vnius testis implicatio rerum, & obscuritas contentorum, quæ in similibus euitare oportet, text. in capite orit auzem lex, 4. dist. Antonius Gab. libro 2. commun. tit. de sentent. conclusionem 7. numero 19. cum seqq. Card. Tusch. l. 1. O. conclusionem 13 per totam, tom. 5.

25 ¶ Quare Bern. Diaz in pract. crim. can. capite 120.

Tract. de Purit. & Nobilit. prob. Part. I.

Habita informatione sub numero 3. vers. ad unum præterea, & ex eo P. Ioseph Aldrete de religiofa disciplina iuenda libro 1. cap. 1. numero 11. ait iudicem in informationibus summariis debere omnia plenè à testibus scificitari, diligenter, & non perfunctoriè interrogare, & adimplere, quæ ad veritatem indagandam pertineant, ad quod facilius perficiendum omnia interroganda in chartula ad memoriam adhibeat commissarius, ut de omnibus plenè testes interrogare queat.

Non, omnia ita fieri debent, ut ex substantialibus nihil omittatur, & scripto tradantur, quæ à testibus relata fuerint, seu de facto acciderint: & si testis fuerit à commissario vocatus, ita in capite examinatus adscribatur, & si ab aliis fuerit citatus in margine annotetur, & si fortè sponte accedat, etiam exponatur in initio testimonij, ¶ quia maior fides adhibetur ei, qui vocatus venit, quam si sponte accedat, secundum adducta per Maschard. de probat. concl. 131. num. 44. Jac. Menoch. de arb. lib. 2. casu. 474. num. 57. & lib. 2. presump. 55. num. 5. & à Farin. quæst. 80. à num. 1. cum seqq. & non vocatus accedens suspectus est, si de puritate, & nobilitate deponat amicus præsumitur, sin verò de macula æmulus, & inimicus, secundum Card. Tusch. l. 1. A, concl. 137. tom. 1. & l. 1. T, concl. 223. num. 5. tom. 2. à Farin. citato loco n. 5. cum illa prava cogitatio aduersus Prætorem aliud non suadeat, arg. text. in l. inimicitia, 9. de his quibus ut indign. Gandino de presump. & in d. in dub. num. 19. Menoch. lib. 6. presump. 29. num. 26. Maceratenf. var. resol. lib. 3. resol. 6. num. 12. & resol. 17. num. 4. And. Fachin. conf. 79. num. 28. lib. 1. ¶ Nisi fortè iussu confessarij (ut aliquando vidi) veniat ad animæ, & conscientiæ exonerationem, quia in simili iudicio aliquid contra veritatem dixit, & tunc aliquam meretur fidem, licet non plenam, arg. text. in cap. iuratus 6. vbi Immo de probat. & quæ tradunt Felinus in cap. 2. num. 23. in fin. vers. Istum casum limita, extra de test. Hip. de Marfil. sing. 140. Testis qui offert se, vers. assamen limita, Masch. de probat. conclus. 1364. num. 65. Card. Tusch. l. 1. T, concl. 223. num. 10. quæ fides metienda est ex rationibus verisimilibus à teste adductis, iudicium arbitrio, magis quam ex aliis causis.

Decima, animaduertat Commissarius, quod ita ad se pertinet testium examen, ut nulli nec notario illud committere valeat, cum ita iure constitutum sit, tam in causis criminalibus, secundum text. in l. 3. §. item Adrianus ibi, nam ipsos interrogare soleo, de test. Auth. ut de fidei iuramentis non in ius. §. illud etiam, vbi glossa verb. testibus, l. 28. tit. 6. recop. DD. maximè Bart. num. 42. l. 1. ff. de test. Ripa §. in l. aduocandi, de iureiur. Menoch. de recuper. remed. 15 numero 344. & sequentibus & Gracian. de scriptur. forens. capite 60. numero 35. & 36. congestos per Farin. de test. quæstione 77. capite 4. à numero 1. quam in ciuilibus, grauibus, & arduis, d. §. illud etiam, ibi, in quibus de magnis est periculum, & l. 35. ad finem tit. de parte 3. l. 28. ibi, en los p. ocessos criminales, & en los cõplex arduos, de impo. ancia, vbi Aceb. numero 2. & l. 42. tit. 6. libro 3. re op. Ripa in d. l. aduocandi, numero 179. Farin. citato loco, à numero 199. & faciunt l. iudices, 17. & Auth. apud eloquentissimum Codicem de fide instrument. capite testes, ibi, glossa verb. sed presertim, 30. quæst. 9. Clem. 1. vbi etiam glossa verb. ciuilibus, & officio deleg. ¶ Et in nobilitatis causis expressè iussum, & constitutum habemus, in l. 14. & 15. l. 33. & 37. & aliis, ibi, titulo vnde dicitur, libro secundo recop.

in quibus iubetur, quod iudices nobilium ad sint testium examini, & aliis hoc non mandent, & si testes absint, quia tenentur iudices illuc se conferre, & testes praesentialiter examinare, vt in d. l. 33. & animaduertit Narbona ibidem, glossa 1. n. 6. † quia agit de re graui, & honore eximio familiarum, quando commissio examinis locum non potest habere ex dictis iuribus, & Aceb. in l. 28. a. num. 1. cum seqq. tit. 6. lib. 3. recop. & expressius idem Narbona in d. glossa 1. n. 5. pag. 265. † vbi etiam a. num. 7. & 8. ait non sufficere, quod postea testes coram iudice ratificentur, qui coram solo notario deposuerunt, ex d. l. 14. & d. l. 37. ibi non a de bastar. que el testigo ratifique ante el misino Alcade, o Bydor como se suele haer. † Nec etiam licet inchoate examina coram iudice, vt per notarium postea segregatim perficiantur, sed ipse tenetur integro adesse examini, & testem interrogare, & coram eo a notario adscribi, vt clarè decernitur in d. l. 33. ibi, enteramente, & in d. l. 36. ibi, a todo el examen, & in d. l. 37. in princ. d. tit. 11. lib. 2. recop. quorum iurium decisiones necessarid trahendae sunt ad puritatis informationes, cum eadem in eis sit ratio, idem periculum, & rei grauitas idem exposcat, † & contra faciens male agit, & potest puniri vsque ad officij priuationem, vt in d. l. 33. ibi, Sopena de perdimento, del officio. † Licet testibus per indebitam commissionem examinatis plena detur fides, vt probant Auend. in cap. 17. Prator. num. 3. cum seqq. Auiles eod. loco c. 17. gloss. 1. num. 7. Aceb. in l. 28. num. 6. tit. 6. lib. 3. recop. Alphonsi. Narbona citato loco, d. l. 2. glossa, 1. numero decimo pagina ducentesima sexagesima sexta & loquendo in specie nostra puritatis ita docet Valencuela conf. 97. n. 80.

36 Vndecima, si in otiginis loco desunt testes, qui de qualitatibus inquisiti interrogari valeant, vt accidere solet in pagis, & oppidis exiguis, & paruum vicinatis, numerus adimpleatur ex conuicinis locis propinquioribus loco originis, arg. text. in l. 1. §. flumen, ibi, existimacione circumcolenium, de flumin. cap. quosdam, 7. cum seq. de presump. ita tenet Perezus de Lara in d. cap. 9. numero 44. † Et facit quod omnes in dictis pagis, seu oppidulis commorantes conuicini dicuntur illius ciuitatis, in cuius existunt territorio, ex adductis a Platea in lege eius, numero sexto versiculo non autem erit ciuis, C. de incolis, libro decimo Abbas consilio 89. Inquisitione, numero 1. vers. vbiunque enim, lib. 1. & conf. 51. num. 6. vers. Quoad secundum lib. 2. Card. Tusch. pract. concl. lit. C. conclus. 274. num. 8. & 25 ac nouissimè probat Narbona in l. 20. glossa 2. a numero 104. cum duobus seqq. titulo 1. lib. 4. recop. pag. 404. & seq.

38 Duodecima, deficiente notitia maiorum in originis loco, nec sint testes, qui directè circa eorum qualitates deponere valeant, interrogentur testes de nominibus, & cognominibus patrum & aorum Praetoris, an sint, seu olim fuerint, vel commorauerint eo in loco, qui familia ferrent cognomina? anque vnus tantum generis, an vero extiterint cognomina diuersarum familiarum, & agnationum? interrogentur etiam de eorum opinione, & reputatione circa qualitates puritatis, & nobilitatis, vt alibi patrum, & aorum cognitione probata, & cognominum qualitate in eorum origine, ex vtriusque combinatione res diiudicari valeat, vt probat Perezus de Lara citato loco num. 42.

39 † Cum ex duorum coniunctione deducatur optima probatio, argum. l. Gallus, 29. §. ille casus, 15.

ibi, duorum quasi capitibus legia commixtis, de lib. & posth. capite cum dilectis, 3. de success. ab intest. cum adductis ad propositum per Anton. Gab. l. 1. cum no. opin. tit. 1. de probat. conclus. 1. & a Nicol. Euerard. in topicis loco a combinatione duorum legum Aym. Craucta. conf. 73. numero 18. Thom. Gamm. decis. 28. num. 3. Beccio conf. 47. numero 12. Magon. decis. 46. num. 9. & ex pluribus simul iunctis, quae ad vnum tendunt, oritur concludens & certa probatio, arg. text. l. qui in provincia, 57. §. primo ibi, idcirco cum hac omnia in vnum concurrant, de ritu nupt. l. qui sententiam, 16. C. de penis. Auth. de instrum. cant. & fide, §. in his versis, vero nullus, coll. 6. Bal. in cap. cum causam, numero 1. de proba. Sim. de Prettis libro 5. de interpret. vlt. volum. dub. 4. numero 340. fol. 556. Aym. Craucta conf. 33. numero decimo nono & vigesimo, & alij adducti ab August. Barbola loco 22. pagina 309. † Et si similia extiterint cognomina in originis loco praesumitur eadem esse quae in genealogia praetoris continetur, & similiter praesumitur identitas familiae, ex traditis infra quaestione 16. §. secundo nisi ex aliis probationibus aut coniecturis aliquod discrimen appareat, quia tunc cessat identitatis praesumptio, ex Corneo conf. 144. lib. 4. Zauarcla conf. 18. & alij de quibus in d. q. 16. in fin.

41 Decima tertia, si dubium vertatur, an quis sit ex hac, aut ex illa familia, quarum diuersa cognomina in loco inueniuntur originis, nec sit certum, a qua praetoris, & eius maiores proueniant, interrogentur testes eiusdem cognominis, & familiae, qui solent pleniorum huiusce rei notitiam habere, & idem fidem merentur maiorem, ex adductis a Perezio de Lara in dicto capite quarto numero 26. & adducendis infra quaest. 11. per totam sed non debent circa sanguinis qualitates interrogari, quia in suamet causa deponerent, & commodum reportarent, vt communiter tradunt Doctores in capite cum a nobis, 28. de testibus & in capite inter dilectos, 11. de excessibus. Pralas. & aliis de quibus infra citato in loco, & adhuc dubio manente vtriusque familiae & cognominis qualitates probet, vt melius circa eas ferri valeat iudicium.

42 Decima quarta, si ex testibus examinatis, aliterve, appareat esse instrumenta, scripturas, lites, seu processus, quibus dubia dilui descendencia potest, omnia inquirantur, & extrahantur copia a prothocolis, seu registris scribarum, & si fuerint penes priuatum, ad eo exquirantur, ad quod vti poterit iudicia potestate Commissarius sancti Officij, & ordinum Senatus in locis ei subiectis, Collegiales vero, & Canonici Ecclesiarum Cathedralium vti potestate iudicis ordinarij habent necessitate virtute regalium prouisionum quas ex Regio Castellae Senatu secum ferre solent, vt alibi iterum dixi.

43 Decima quinta, si dubium oriatur ex secundis nuptiis contractis ab aliquo ex ascendentibus, nec certum sit, a quibus praetoris proueniat, pater, seu auus eius, certa vero est macula prima, aut secunda vxoris, matrisve ex quo plurima dubia excitari, & iudicia haec difficilima reddi solent, & differri cum magnis sumptibus, & praetoris molestiis, vtendum est probationibus, quae in antiquis praecipuum locum obtinent, vt sunt scripturae, & testamenta, de quibus in l. census 10. de probat. lege in finalibus 11. Finium regund. 15. vbi glossa finali decimo octauo parte tertia Masch. concl. 411. num. 19. & seq. Perezus de Lara in d. capite 4. num. 57. vbi num.

num. 58. hoc extendit ad Chronicas, & Historias Hispaniae, & etiam idem tenet. Masch. de probat. concl. 105. num. 11. & concl. 398. n. 6. Menoch. consil. 132. num. 67. lib. 2. Pelacz de maiorat. 2. part. quaest. 7. num. 94. Io. Grac. de nobilit. gloss. 18. num. 10. & Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quaest. 13. num. 23. Hier. Zaball. comm. lib. 3. quaest. 821. numero 30. Gracian. 5. discept. 893. num. 6. & seqq. Paris. conf. 23. numero 233. libro 1. † Et quod filiatio probetur per instrumenta antiqua, in quibus obiter refertur, Tertium fuisse filium Seij, constat ex Alexand. conf. 6. lib. 1. Raphaelé Cuman. conf. 84. Dec. conf. 152. Ripa reser. 173. num. 12. etiam si per verba enunciatiua loquantur, ex Cob. in epitome de spons. cap. 8. part. 2. §. 3. numer. 9. & aliis adductis.

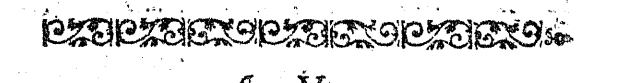
45 a Pelacz citato loco quaest. 20. num. 116. † Similiter libri in quibus adscribuntur baptizatorum, & coniugum nomina in parochialibus Ecclesiis, quibus filiatio, & descendencia plenè probatur, secundum Felin. in cap. cum causam, 13. sub n. 2. vers. Est idem lib. scriptum, vbi Io. Andr. & Hostiens. de probat. Masch. concl. 163. num. 3. Nicol. Garc. de benefic. 7. part. cap. 15. num. 33. quatenus probat, his antiquis libris plenam praestari fidem, licet dubitet circa probationem filiationis Hier. Zaball. 5. to. quaest. 4. num. 80. & 81. vbi alios adducit, † sed est intelligendus de probanda filiatione parui temporis, non verò de antiqua, quam viuentes nocere non potuerunt, quia si haec probatur ex coniecturis, & praesumptionibus, probabitur equidem per hoc libros, maximè concurrentibus adminiculis aliis, de quibus alibi latius dicam. † Senes etiam plurimum in hac profunt specie, qui de fama, & communi opinione sui temporis deponant, & de aliis coniecturis, quibus antiqua descendencia, & filiatio probantur, ex Hier. Gab. conf. 161. n. 9. Socin. Jun. conf. 76. n. 65. lib. 1. Paris. conf. 23. nu. 233. lib. 1. Masch. conclus. 60. num. 72. & conclus. 73. & conclus. 511. a. num. 1. cum seqq. & concl. 840. num. 46. Menochio lib. 6. presump. 15. nu. 40. circa quod dubium & regulam, videantur quae dicam infra quaest. 16. §. 4. per 10. num.

48 Eadem enim obseruari debent ad inquirendum an quis fuerit filius legitimus eius, qui eum alimentauit, & domi retinuit, an verò ex pietatis opere, quia expositus, incognitus, seu derelictus, & a pauperibus procreatus parentibus receptus fuit a putatio parente ad eum alimentandum, seu pro famulo seruendum, † quae sunt vnitae cautela, & euasiones aliquorum infectorum, qui veritatem effugere, & obumbrare solent his subterfugiis, & cauillationibus, & tunc alijs contrariis cautelis debet Commissarius veritatem inquirere, & palam facere, dum macula timetur, vel imputatio parente, aut in filio, siue in alio, & coniecturis & praesumptionibus ex eodem negotio deductis veritatem inuestigare, quia euidentiores probationes plerumque deficiunt in similibus negociis, pro quo est optimus text. in cap. transmissio, 3. ibi, Aut legitimum filium esse negabant, sed dicebant, quod eum pietatis intuitu nutriuisent, iunctis finalibus verbis, ibi, Nisi certis indicis, & testibus iuris confiterent, esse filium iuuenem memoratum. Qui filij sint leg. de quo vide etiam infra quaest. 16. §. 4. n. 28. † Vnde si eum cum filijs alijs aequaliter tractauerint, & heredem instituerint parentes, praegata reliquerint, filium nominauerint, alijue fecerint, quae nisi ob veros filios fieri ratio solent debet pro legitimo filio reputari: nam & si actus qui

Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

directè concernunt ad pietatem, excludant praesumptionem filiationis ex Menoch. de arbit. caso 89. num. 4. lib. 1. Gozad. conf. 13. num. 17. tamen, qui magis filijs conueniunt, quam alijs veram filiationem inducunt, ex Alexand. conf. 88. num. 11. lib. 7. Socin. conf. 89. num. 4. lib. 1. Roland. conf. 96. num. 42. & 48. lib. 3. Rimin. Sen. conf. 289. num. 5. & 32. lib. 2. Gracian. discept. forens. tom. 4. cap. 561. num. 5. & 7. & seqq.

Decima sexta, si littere occultae circa maculam praetoris, & suae familiae fuerint oblatae, & subscriptione alicuius sint munitae, recognosci oportet ab ipso subscribenti solemniter, & cum iurcurando, & signare causam & rationem contentorum, testes in eis signati interrogentur, & scripturae in compulsum reddantur. Sin verò littere nullius subscriptione sint munitae, aut subscriptio ficta, aut supposititia appareat & nondum informatorium clausum manet signati testes similiter interrogentur, absque speciali maculae expressione, cum deficiat causa specialis interrogationis, dum verò informatorium manet clausum, aut missum ad superiores, nihil horum fieri debet, sed mittantur littere ad superiores, vt latius dicam infra, 2. part. q. 2.

§. V.

De fide promissa, & secreto seruando.

S V M M A R I V M.

- 1 Commissarius praestat fidem seruandi constitutiones, & statuta sua communitatis, Facere tenetur, quod integra fronte homo faceret, & omittere quod prudens omisisset nu. 3. Ex duplici capite tenetur promissam adimplere fidem, seruandi statuta sua communitatis, numer. 7. Tam ex iurcurando, quam ex fide promissa, num. 9. Ex transgressione mortaliter peccat, n. 8.
- 2 Fides seruanda tam diuino iure, quam humano, & naturali. Eius interpositio idem operatur, ac iuramentum, n. 4. quia iure aequiparatur, n. 5. Obligat sicut iuramentum, n. 6. Eam frangens infamatus est, n. 10. & 15.
- 6 Promittens fide prestata manet ita obligatus, ac si iurasset. Inter iuramentum, & simplicem loquelam Deus non constituit differentiam, ibidem. Promissa non adimplens peccat mortaliter, sub n. 10.
- 11 Secretum seruandum in causis puritatis, quid sit. Duplex est, vnum ex natura rei, aliud per accidens, num. 12. & 13. Quilibet illud seruare etiam non iuratus tenetur, num. 16. Eius violatio magna producit damna, nu. 20. Manet in terminis vtriusque confessionis, nu. 22. Eius reuelatio multis fieri potest modis, nu. 23. Infamiam & crimem producit falsi & proditoris, nu. 28. Aduersus priuatos facta etiam extra ordinem puniunt, nu. 29. Inste reuelatur ex necessitate ad peccandum, videlicet consilium, & ad se informandum circa aliquod substantiale requisitum, numero 30. Reuelari vni seu duobus viris tacite an sit lethale? & numero 56. & seq. Erat lethale aperte praetori, amico, seu familiari eius dote.

- indicum, testium dicta, & oppositionem fiscalis, nu. 58. Dum non redundat in damnum communitatis, aut alterius possunt officiales de eo loqui, num. 59. Cito publicandum reuelari potest, n. 62.
- Reuelari potest, etiam, qui sunt eiusdem communitatis, & ius sciendi habent, secus si non habeant, num. 66. & qui sibi in Sancto Officio, ibid.
- 14. Locis aliquando seruandum secretum suadet.
- 17. Iurandum ad sigillum obligat.
- 18. Inquisitores, officiales, & ministri Sancti Officii sub grauius poenis seruare secretum tenentur. Non solum in causis fidei, sed etiam in puritatis negotiis, nu. 19. Ex communicatione incurrunt, n. 21.
- 20. Violatio sigilli magna producit damna. Infamiam, & crimen producit falsi, & proditoris, numero 28. Aduersus priuatos facta extra ordinem puniuntur, num. 29. In re parua lethale non consistit peccatum, secus in magna numero 31 & 39. In re minima, seu in circumstantia parui praedicti non inducit mortale, nec est punibile, in foro exteriori, n. 55.
- 21. Arcanum manet in terminis virtualis confessionis.
- 32. Frangens arcanum in re magna sine dolo an peccat? & n. leg. 9.
- 33. Dolus praesumitur ex actu prohibito, & in eo qui facit quod facere non debet.
- 34. Ignorantia in re peritio non praesumitur maxime cum exp. esse secretum promiserint, n. 35.
- 36. D. Ius uerum ad perjurium requiritur, explicatur, n. 37.
- Culpa lata in criminibus non equiparatur dolo, sub d. n. 36.
- 37. Ignorantia, nec error non praesumitur in his ad que tenemur ex officio.
- 38. Peccatum quoad forum interius deficit ex defectu advertentia. Obligatio secreti semper intelligitur nisi iusta causa reuelandi adsit, ibid. Vitiositas eius, in cuius gratiam secretum tacendum venit iusta est causa reuelandi, ibid.
- 39. Iuramentum seruandi secretum tantum obligat, quantum materia graui, aut leuis est. Emissum & eius transgressio in re leui, an inducat peccatum mortale? Triplex referuntur sententia, n. 40. & seq. Prima ait, mortale esse, violare iuramentum principaliter emissum in re parua: secus si res parua est tantum pars materia, hac eligitur, nu. 45. & 46. Secunda est, quocumque modo constituitur peccatum veniale, nu. 41. Tertia docet esse mortale, n. 43. & seq.
- 42. Deum afferre in testem mendacij quatenus constituitur lethale peccatum.
- 44. Veritas in iuramento principaliter requiritur, quae eiusdem est rationis in magna ac in parua re.
- 45. Credibile non est, Deum uelle eandem inducere obligationem in re parua ac in magna. Omino media & distinguens preferenda, ibid.
- 46. Ratio eadem versatur in iuramento, ac in uoto.
- 47. Transgressio iuramenti in re parua promissa directè se opponit Deo, & ueritati, in quibus perjury peccatum consistit. Deum & ueritas lesi manent ex non adimpleta fide

- iuramenti, ibid.
- 48. Iuramentum promissorium tam adimpletur in prima ueritate, quam in executione, immo magis principaliter in executione, n. 45.
- 49. Finis praecipuus promissionis est adimplere promissum. Animus adimplendi promissum tempore iuramenti, si postea deficiat, nihil est, ibid.
- 50. Deficiens in implemento deficit in principali promissione.
- 51. Effectus praecipuus iurandi promissory est executio promissi. Ius Canonum obligat praecise opere, & cum effectu ad adimplendum promissum, ibid.
- 52. Deus in iuramento non solum adducitur in testem ad ius promittendi, sed & principaliter implementum.
- 53. Res minima in considerationem non uenit, & quando aliter, & seq.
- 54. Iuramentum adimpletum in maiori parte, censetur adimpletum in minima qua deficit.
- Minus agendum cum eo qui partem soluit, quam cum eo, qui nihil, ibid.
- 55. Violatio secreti in re minima, seu in circumstantia parui praedicti, non inducit mortale, nec est punibile in foro exteriori.
- 60. Conscientia rei amplius certiorari non habet necessesse, secus si dubius existat, n. 61.
- 61. Dubius qui est, non uerè rem noscit.
- 63. Quod de proximo sciendum est pro noto habetur.
- 65. Ius ad sciendum auferri non potest.
- 66. Noscens quomodocumque rem arcanam ad sigillum manet obstrictus, qui non debet esse melioris conditionis, quam qui primo eam nouit, nu. 69.
- 68. Res semper transe cum suo onere.
- 70. Restituendi obligatio an insurgat ex peccato ueniale? & n. seq.
- Absque dubio insurgit ex mortali, n. 71. Et ubi oritur magnum periculum, & damnum, & ponitur exemplum, n. 72.
- 73. Proximus cuius infamia secreti adest, est in quasi possessione bonae fama, à qua priuari per reuelationem non iuste poteri. Quae ratio adducitur ad testes qui deponunt de alicuius macula, ad indices & fiscales, n. 74.
- 75. Restitutio fama, dum obligatio manet restituendi, qua forma fieri debeat.
- 76. Qui uerum, licet arcanum, reuelat, non tenetur sciteri se mentium.
- 77. Restitutio quo pacto fieri debeat, dum reuelatum est secretum Sancti Officii, uel alterius communitatis.
- 78. Arcani transgressores multis in utroque foro puniuntur poenis, uidelicet de iure Regni est imposita priuationis poena, & etiam in Sancto Officio, n. 79.
- 80. Priuationis poena requirit graue damnum ex secreti violatione. Et eget sententia declaratoria, n. 81.
- 82. Excommunicationis poena est imposita in Sancto Officio Inquisitionis aduersus reuelantes secreta.
- 83. Reuelans secretum Sancti Officii non acquirit dominium sui salarii. Tenetur statim ad illud non recipiendum, & si recipiat, debet restituere, n. 84.

- 85. Officiales Sancti Officii debent plurimum in respiciendo graues poenas impositas contra transgressores secreti.
- 86. Poena etiam infidelitatis & perjury imposita est in Sancto Officio contra transgressores arcanum. Iudices poenas contra transgressores secretum dimitti debent secundum rei grauitatem, personarum, & damnorum, ibidem.
- 87. Testes singulares suffiunt in probando reuelationem secreti, etiam in Sancto Officio, numero 88. Suffiunt in eis, quae difficilia sunt probationis, num. 89. Debent esse maiores omni exceptione, numero 93. Etiam in Sancto Officio, numero 91.
- 91. Qualitas idoneitatis semper in testibus requiritur.
- 92. Testibus singularibus admissis, necessario requiritur eorum idoneitas, quae specialiter debet probari, nu. 110. & seq. Et an simul cum eis aliae praesumptiones & indicia requirantur, n. 93. Ex dispositione Sancti Officii Inquisitionis negatur, à n. 94.
- 95. Lex quod uult exprimit.
- 96. Iudex potest singularibus testibus fidem praestare, & multo melius lex, & Superiorum placitum.
- 97. Testes singulares, & praesumptiones parificantur, & sunt eiusdem potentiae, numero 99. & 100.
- 98. Praesumptiones, & indicia an probent secreti reuelationem, & n. leg. 9.
- 99. Quae probantur per testes singulares, probantur etiam per indicia, & praesumptiones.
- 101. Ad poenam extraordinariam suffiunt praesumptiones, & indicia.
- 102. Difficultas probationis admittit minores, & irregulares probationes.
- 103. Qualitas idoneitatis testium singularium, an sit probanda, & numero 109.
- 104. Qualitas requisita per modum conditionis probanda est, si non requiritur per modum conditionis sed simpliciter.
- 105. Idoneitas testium probari non est necesse.
- 106. Qualitas idoneitatis & maioritas omni exceptione differunt, contrarium, n. 110.
- 107. Expressio idoneitatis in lege aliud operari non potest, nisi quod specificè probetur.
- 108. Gerundia vim conditionis habent.
- 111. Probatio idoneitatis testium potest esse in scriptis, & verbaliter, & n. 113.
- 112. Testes in sollicitationis crimine integri debent esse, & probatur praedicta qualitas uerbis tantum sine scriptis, n. 113.

OMnes commissarij in receptione sui officij, seu commissiois ad recipiendas informationes suam praestant iurando fidem seruandi constitutiones, & statuta huius communitatis, & quomvis expressè eam non promiserint, ex ipso negotio promissa intelligitur ex text. in leg. creditor. 60. §. Lucius 4. Mandati, & quam custodire tenentur tam iure diuino quam fides seruati iubetur, ut Prouerb. 28. 20. Luc. 16. quibus naturalis, secundum Ciceronem lib. 1. offic. & ciuili, ut in leg. 1. in princip. de pactis, l. g. 1. de constit. pacum. leg. ex em. 3. pro. de act. empti. & facere, quod integrè fion. Tract. de Purit. & Nobilit. prob. Pars 1.

tis homo admiserit, ut in leg. quæstum, 13. de testib. & omittere, quod prudens omisisset, ut in text. in l. si plures 38. §. fin. de adm. tutor. & cum fidei interpositio idem operetur, ac iuramentum, ex glossa & Abb. & DD. in capit. querelam. Ne pralati uices suas, idem Abb. & Felin. in cap. querelam. de iureiur. idem Felin. in capit. praterea, numero 15. de sponsal. Archid. in summa 22. quæst. 1. & quia fides & iuramentum æquiparantur, & idem est nuda fidei interpositio, ad iureiurandum, ex cap. penult. ibi, promissionem, seu iuramentum ab illo recipiens, de Simon. cap. ad aures, 3. ibi nisi forte iuramento, uel fide interposita sit formata, de iis qua ui, facit textus cum ibi notatis, in cap. constitutus, 4. de transact. quibus conuenit l. 16. ibi, que recipi esse iuramento, o pro me iumento, ut 17. art. 1. & tenent Iass. numer. 28. Cagnol. 74. & 102. Parpalus 40. in leg. si quis maior, C. de transact. Aym. Grauea consil. 141. num. 11. Carol. Ruin. consil. 9. num. 4. lib. 3. Guido Papa consil. 31. & plures adducit Menoch. consil. 78. numero 15. lib. 2. Matth. de Affl. & dec. 389. n. 2. & qui fide præstita aliquid promittit, obligatus ita manet, ac si iurasset, ex Iass. in l. id. ex duobus §. personale, n. 6. de pactis l. 3. §. fin. de iureiur. M. sch. de probat. concl. 34. n. 77. quia inter iuramentum & simplicem loquelam Deus constituit differentiam cap. iuramentum, 22. quæst. 5. Marc. Anton. Genuens. prædic. Eccl. quæst. 73. nu. 1. Gracian. discip. forens. tom. 4. cap. 72. n. 5. ubi in num. seqq. plura huc facientia cumulat.

Vnde prouenit, quòd ex duplici capite tenentur Commissarij promissam adimplere fidem, qua promiserunt, seruare statuta, & constitutiones & conficere informatorium ritè, & fideliter, tum ex præstito iureiurando, quod necessariò seruari debet, cap. querelam. 11. cum similibus de iureiur. glossa in cap. 1. eod. tit. 6. & in cap. nemo, 13. dist. Lud. Roman. sing. 544. Puteol. tract. iudicai. uerbo, excedunt consil. 29. in præ. cap. & postea, & de legaliter ex transgressione peccant, secundum L. sum. de iustit. lib. 2. cap. 42. sub 5. numero 23. Valenc. 22. dist. 6. quæst. 7. pu. llo 4. Reginald. in præ. iuri. consil. lib. 12. numero 79. Bonac. tom. 2. tract. de iuram. dist. 4. quæst. 1. a numero 1. & dixi supra quæst. 2. & tum etiam ex fide promissa, quæ sicut iuramentum adtingit, ut dixi & hosti etiam seruanda est, ut in cap. noli existimare, 23. quæst. 1. gloss. uerb. apud. Barbat. in cap. offerbat. 32. quæst. 7. Menoch. de arbit. ca. 133. numero 26. Rol. à Vaile consil. 85. num. 4. vol. 4. & in consil. 3. num. 34. vol. 2. dixit, fidem fall. re quibus graue est grauioribus grauius, & uitis exemplaribus grauiussum, de quibus plura congerit Matienço in leg. 2. gloss. 1. a numero 1. tit. 16. lib. 5. recop. & in dial. g. rel. 3. part. cap. 53. per totum, ubi late agit de fide à iudicibus seruanda, & deducunt ex leg. 1. de const. pecun. leg. 1. de pactis. Cobb. de sponsal. 2. part. cap. 3. §. 4. numero 1. Roxas sing. fidei, 65. in princip. Lara in leg. si quis à lib. 10. §. si mater, numero 23. de lib. ignosc. Flam. Paul. de confident. benefici. quæst. 6. num. 3. Anton. Quælada diuers. quæst. 30. num. 13. ad fin. & alij penes Angust. Barbol. Actum. 98. numero 1. pag. 62. & Et ideo qui fidem frangit infamis nuncupatur à Baldo consil. 29. ad euidentiã. lib. 2. Pe. laez de maiorat. 1. part. quæst. 22. numero 62. & est text. expressus in leg. furti 6. §. mandati, 6. de his qui not. infam. Crauet. de uindict. mulier. nu. 12. cui conueniunt tradita supra §. de madatario nò adimplere formam m. adati. Atque ideo apud Theologos rece-

prum est, quod non adimplens promissionem legitime factam & acceptatam peccat mortaliter, ex Syluestro verb. *Pactum, quafito* 4. Nauarr. in man. cap. 8. numero 6. Lopez. 2. part. cap. 30. versic. Porro, Pet. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 2. dub. 7. & numer. 329. Azor. inst. moral. lib. 11. cap. 14. quafito. 3. Man. Rodrigio sum. 2. part. cap. 17. in princ. Lessio de iust. lib. 2. cap. 18. dub. 8. numero 55. Soto ead. tract. lib. 7. art. 1. Reginal. lib. 25. numero 82. P. Thom. Sanc. lib. 1. de matrim. disp. 5. numero 30. & post omnes Mart. Bonacina tract. de institut. disp. 3. quaf. 11. punct. 2. nume. 5. Menoch. lib. 5. praesumpt. 3. num. 63. & segg. & de interna promissione plures refert Diana resol. moral. 2. part. tract. 3. miscellan. resol. 9. pag. 102. & 3. part. tract. 5. miscellan. resol. 116. pag. 213. Becano de iust. & iure c. 6. de translat. domini quaf. 5. & sic electi commissarij curent plurimum adimplere iusta, & ordinationes sui tribunalis, quas custodire promiserunt.

11 Praecipua omnium Tribunalium ordinatio est seruandi secretum ad quod omnes Commissarij tenentur. Et quidem secretum, (vt radicatus eius obligatio ostendatur) quod communiter ignoratur, lege prim. §. 1. de his, qui deiecit. vel effudit. leg. si quis in gratia §. 1. aperire, 20. ad S. C. Syllan. capit. tuanos, 34. in fin. de sumor. cap. si peccauerit, 11. quaf. 1. Auend. respos. 31. nume. 2. Gigas de crimin. lesa maiestas. cap. 2. numero 26.

12 Estque duplex vnus ex rei natura, & proprietate, aliud per accidens, cum quid factum, aut dictum coram paucis fuit, aut traditum sub sigillo naturali, glossa verb. *secretum in cap. quis aliquando*, 87. S. contra, versic. *Filiam namque, de poen. dist. 1.* Archid. in cap. statuta. fin. verb. *secretum, de Heret. 6.* & in cap. ubi periculum, §. nulli, verb. *secreti, de elect. in 6.* † secretum verò ex natura rei dicitur, dum res, de qua agitur, per se tacere suadet, velut si eius scientia nocitura est publicae utilitati, vt si quid moliat ad expugnandos hostes, vel sit opus ad tuendum proximi honorem, vt in leg. omne. 6. paragr. *exploratores, 4. de re milit.* Acebed. in leg. 1. numero 158. titul. 18. lib. 8. recop. † Aut ratione loci, quo res agitur, etiam si tractetur coram pluribus, vt fit in omnibus tribunalibus, comunicatis, capitulis, & consistorijs, quorum res omnino tacenda veniunt, ex adductis à Giganti citato loco numero 25. vbi adducit Germinia, in cap. fin. §. 1. de heret. in 6. & facit text. in leg. 2. C. de proxim. fauor. scrip. & tradita per Paris. de Puteo. de syndicat. verb. *excedunt consiliarij*, numero 2. fol. 16. alias, 89. Did. Perez. in l. 21. sit. 3. lib. 2. ord. colum. 364. Cutia Pisana lib. 3. cap. 1. in princ. Bobadilla in Politia lib. 2. cap. 5. numero

13 18. † vbi ait, quòd transgrediens pro infami habetur, ex leg. si quis maior. 41. C. de translat. † Cutia Pisana citato loco, ad quae sigillo seruanda quilibet etiam non iuratus tenetur, & detegendo peccat lethaliter, Mol. de iust. tom. 4. tractat. 4. disp. 14. Reginald. lib. 2. q. 106. pluribus apud Bonacina. tom. tract. de censur. disputat. 2. quaf. 6. punct. 1. numero 7. & tom. 2. & disputat. 6. de onere & oblig. denunciandi. punct. 1. §. 5. num. 2. atque etiam in foro fori tenebitur, & saltem extra ordinem punietur ex Peña in direll. 3. part. comm. 129. vers. *Quamvis autem*.

14 Cui si adiiciatur iurandum, manet multis obstrictus vinculis cap. 1. de treuga & pace, cum pluribus similibus adductis ab August. Barbola

Axioma. 79. ex numer. 1. pag. 50. & specificè in nostro casu Benedic. Egid. in direll. aduocat. cap. 5. sub numero 13 & periurij crimen ex reuocatione patitur, vt probatur tam iure, quam ex sacrae paginæ DD. iure quidem ex leg. 26. vers. *La quarta, titul. 9. part. 2. leg. 21. tit. 3. leg. 2. titul. 4. lib. 2. ord. 1. 5. titul. 4. lib. 2. recop. leg. si quis testamentum. 42. §. 1. ad & si quis, vbi Bald. ad leg. Aquil. & in cap. 1. versic. nota reuelationem, Quibus modis feud. amittat. & in leg. nullum, versic. *Secu his incidet: ter quaro, Cod. de test. iura*, & plures DD. adducti à Martiengo in dialogo relat. cap. 54. per totum. Simanc. de Cathol. instit. titul. 41. numero 32. Peña citato loco, commut. 122. & alij superius citari. Ex Thologis, inquam, idem volunt D. Antonin. 2. part. titul. 10. cap. 8. §. 3. Syluest. in summa, verb. *secretum*, Nauarr. in man. cap. 12. numero 23. Fr. Emman. Roder. in summa cap. 53. numero 1. & communiter omnes ex Reginal. in praxi fori preuent. lib. 24. numero 106. Mart Bonacina, 2. tom. de restitut. disputat. 2. quaf. 2. numero 1. Vincent. Filiuc. in 8. precept. tractat. 40. cap. 2. numero 59. & 62. versic. *tertia*, dicit communem Ioan. Sancius Abulen. in suis select. & pracl. disp. 46. num. 10.*

18 In sancto verò Inquisitionis officio omnibus tam Inquisitoribus, & officialibus, quam Commissariis, & notariis, & cæteris ministris præceptum seruandi secretum nimis arcte commendatum est, & transgressio grauius punita poenis, vt constat ex cap. statuta, S. iubemus, de heret. in 6. vt tenent Bernard. Comen. in Luccerna inquisit. verb. *Inquisitor*, numero 21. Eymeric. in direllor. 3. part. quaf. 10. 83. vbi Peña commut. 182. Simanc. citato loco, Paramo de orig. inquisit. lib. 1. titul. 2. quaf. 4. numero 20. & 21. Iac. Menoch. de arbitrar. casu. 537. numero 18. Farinac. q. 12. num. 211. & post omnes Narbona in leg. 82. gloss. 4. numero 35. titul. 5. lib. 2. recop. pag. 251.

19 Qui omnes etsi loquantur in causis fidei, hodie tamen per epistolam generalem ad omnes inquisitiones latam per supremum Inquisitionis senatum, Martij, 26. Ianuarij anni 1607. extensum est ad puritatis informationes, vt patet ex illis verbis *de las informaciones de limpieza, que se hanieren hecho, o hicieren para Inquisidores, Oficiales, Commissarios, Notarios, y Familiares, y de todas las cosas tocantes a ellas*, vbi sub poena perjurij & infidelitatis, suspensionis, priuationis, & pecuniarum, informationibus puritatis arcanum seruari iuberur, & quod reuelans non lucretur salaria in animæ foro, licet causa non fuerit deducta in iudicium, & quidem summo iure ita stabilitum extat, † cum ex sigilli violatione magna sequantur damna, præter fidem ruptam, qua pro infami habetur reuelans occulta, vt voluerunt ex text. in leg. si quis maior, 41. Cod. de translat. Pisa in curia lib. 3. cap. 1. in princ. & Bobadilla in d. lib. 2. cap. 5. numero 19. tit. D. & genus sit infidelitatis secreta detegere, vt Proverb. 11. & refert Narbona in loco citato, glossa 1. numero 5.

21 Et licet Ludouicus à Paramo dicit lib. 1. tit. 2. numero 20. & 21. velit, quòd tantum mortaliter peccent sigillu transgredientes, non verò excommunicati maneant, hodie aliter constitutum habemus circa officiales, Commissarios, & ministros sanctae Inquisitionis ex noua eiusdem supremi Senatus Epistola

Epistola lata Martij 22. Ianuarij, anni, 1628. qua præter alias poenas imponitur excommunicatio maior lata sententia ipso facto incurrenda, & eius ablatioe referuata Dominis Consiliariis supremi Consilij, & Domino Inquisitori generali per hæc verba *por quanto algunos testigos se recatan de deponer en las informaciones de limpieza, por el poco secreto que se a guardado en ellas por algunos ministros, mandamos so pena de excomunion maior lata sententia ipso facto incurrenda, cuya absolucion a nos referuamos, promissas las moniciones en derecho necesarias que mingu Inquisidor, Fiscal, Secretario, Comissario, Notario, in otro qualquier ministro del sancto officio, directa, o indirectamente manifeste cosa alguna de lo que los testigos examinados hanieren deponer, ni que personas son las que an de examinarle, o testificar: esto fuera de las demas penas, que por derecho, e instrucciones y cartas acordadas, estan establecidas a los quebrantadores del secreto, que an iurado: fuera de las quales se le apercibe a cada vno de los dichos, que por esta culpa seran priuados de sus officios, y que para la prueba della, bastaram testigos singulares, como sean tres, por pedirlo assi la gravedad del delito, y la importancia deste puno. Y porque los testigos depangan con mayor libertad lo que con verdad supieren, mandamos que antes de su examen se les haga notorio este mandato, y las penas con que seran castigados los ministros, que reuelaren dicho secreto, y desta aduertencia se ha a los testigos darase ad fin de la desposicion de cada testigo, el secretario, o notario, ante que en se hieren las informaciones.* † Et quidem rectè, & salubriter ita constitutum est propter rei grauitatem, arcani utilitatem, & iurifurandi vim, quorum virtute res manet in terminis virtualis confessionis, quæ ad Sigillum omnino adstringit, vt animaduertit ex Saa verb. *infamare*, numero 1. D. Ioann. Sancius Abulen. in suis select. disputat. 46. sub numer. 10. pag. 431.

23 Nec refert, qua forma & modo arcani reuelatio fiat, an verbis, seu factis, an signis seu alijs exterioribus actibus, quibus animum suum profertens detegat, & apta sint ad explanationem condeceptum, † tum quia signa & facta ita explicant interiora, sicut verba l. si tamen sine culpa, 48. S. ei qui seruum 3. de adili. edicto l. quidam suo, 27. de condit. inst. l. 3. §. falsus. Rem ratam haberi, l. reprehendenda §. C. de insti. & subtit. leg. nostram proni. sionem, 30. C. de testament. l. fin. C. de repud. hered. plura apud August. Barbof. Axioma. 93. ex numer. 6. cum segg. † tum quia nihil est, si quid per æquipollens fiat, ex quo idem effectus sequatur, l. mulieres 22. in princ. ad S. C. T. ebel. l. fin. in fin. *Mardati, l. fideicommissa*, 11. §. sicut 11. de leg. 3. l. si mater. 3. C. de insti. & subtit. tit. cap. 1. u. a. 7. vbi notant DD. de confang. & affinit. cum pluribus similibus, cum etiam, quia sic probatur in supra relata epistola in illis verbis, *directa o indirectamente*, quæ sic debent intelligi, & de iure ita probant Abb. in cap. omnia utriusque sexus, notab. vnde per ven. & remiss. Casio-

24 25 26 27 Quomodo cumque igitur arcanum violetur, non solum, vt dixi, reuelans infamis manet, sed etiam crimen committit falsi, & velut falsarius potest

puniri, ex leg. 1. §. is qui 6. ibi, ab eo proditum esse aduersariis eius, ad l. Cornel. de fals. l. omne. 6. §. exploratores 4. de re milit. l. 2. ibi, e si aquellos por ventura maliciosamente las descubriesen, farian muy gran falsedad. sit. 7. part. 7. & in regijs consiliariis loquedo, tenent ita ex Alberico, Bart. & Innoc. Pissa in Curia lib. 3. cap. 1. num. 3. Gig. citato loco sit. Qualiter & quibus q. 21. n. 9. Menoc. de arbitrar. cen. c. casu. 537. n. 15.

28 Immo etiam proditionis crimen ex arcani ortur violatione, & si aduersus Regem sit, maiestatem ipsam lædit, ex d. §. exploratores, & l. 5. ibi, e quien de otra quisa lo ficiese, faria traicion conocida, tit. 9. l. 2. titul. 20. part. 2. l. 1. tit. 18. lib. 8. recop. vbi Acebed. num. 158. & Gig. d. quaf. 21. num. 1. & segg. Tib. Dec. tract. crim. lib. 7. cap. 2. num. 11. Menoch. num. 1. loco citato Fatin. d. quaf. 113. num. 203. qui de hac re latè agunt. † Si verò aduersus priuatos veretur violatio extra ordinem punietur, velut in specie nostra loquendo, si detegatur Petri aduersus Ioannem, & eius puritatem depoluisse, aut vôtu iniquitatoris, consiliarij canonici, seu collegæ, aut oppositio promotoris fiscalis, aut familia, secundum Gig. num. 10. Menoch. 9. citatis locis, atque ita intelligendus venit Pisa citato loco n. 4. cui adde Afflicti, qui bene loquitur. penes Gig. citato in loco.

30 Quæ quidem licet vera sint, non ita simpliciter sunt intelligenda, sed cum duabus aduentionibus, seu temperamentis, vnum ex necessitate, alterum ex materiæ, & negocij paruitate. Ex necessitate, in quam, velut si opus sit, quòd commissarius informetur circa rem ad negocium vtilem, seu ad consilium sumendum, vt rectè informatorium dirigatur, quia tunc licebit secretum vni, seu duobus detegere vt de proximi infamia loquendo, probat P. Mol. de iust. tom. 5. tractat. 4. disputat. 29. numero 5. Azor. insti. moral. 3. part. lib. 13. cap. 31. dub. 3. Io. Sancius Abulen. in suis select. & pracl. disputat. 2. num. 10. & confirmatur ex l. 43. ut. 5. lib. 2. recop. ad hoc adducta à Bobadilla in politia lib. 2. d. cap. 5. sub nu. 50. vbi probat, quòd arcanum ostendi potest ad consilium à doctis sumendum, & quòd plurimum aliquando expedit, & faciunt tradita à Mart. Bonacina de restitut. disput. 2. quaf. 2. num. 2. & quaf. 4. punct. 3. v. 2. versic. *Prima sententia*, de quo inferius.

31 Ex paruitate namque receptum est, quod non quilibet transgressio iurifurandi, aut alterius obligationis punibilis sit, nec crimen constituat lethale, sed dum obligatio, aut res cuius secretum violatur, ita grauis est, vt per se obliget ad mortale, secus verò si ita leuis, vt per se veniale tantum crimen producat, quia similiter transgressio iurifurandi, & sigilli veniale erit probant ex textu in Clement. 1. §. cum iurur in primo, versic. *Declaramus*, de verb. sign. Iurisperiti allegati à Padilla in l. cum pr. veras numero 2. C. de translat. & conuenit Bald. ad hoc adductus à Gregor. in l. 26. gloss. la segunda, titul. 9. part. 2. & horum meminit Alphonsus Narbona in l. 82. gloss. 4. num. 8. & gloss. 5. num. 52. tit. 5. lib. 2. recop. † Qui audiendus non est, in quantum asserit, quòd infringens arcanum, etiam in re graui absque dolo, non tenetur, nec periurium incurrit, quia licet admitti valeat in eo, qui ex officio ad arcanum reticendum non tenetur & illud inaduertenter propalauit, tamen dum ex officio ad id obstrictus sine aduertentia reuelat, de quo nos loquimur, aliud dicendum est, quia in eo

est culpa lata, quæ dolo assimilatur, *l. fidei iussor*, 51. *mandati*, §. & cum faciat actum prohibitum, dolum interuenisse præsumitur, secundum *Masch. de probat. cor. l. f. 3. à num. 47. & numero 136. Menoch. lib. 3. præsumpt. 3. à numero 82. cum sequentibus, & de recuper. ven. 9. numero 19. Aym. Crauet. consil. 195. numero 5. & consil. 282. numero 8. in fin. parisi. consil. 49. numero 21. l. 1. b. 1. & mala fides præsumitur contra illum qui facit actum contra dispositionem iuris seu statuti, *Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 25. nu. 30. ex Roman. Socino, & Craueta*, quos allegat, & qui facit, quod facere non debet, dolo præsumitur, *ex l. procuratorem, §. dolo 9. Mandati, l. 3. §. item sita, ad l. Cor. de scar. l. tutor, qui reperiuntur 7. de adm. int. Masch. num. 80. & Menoch. 66. & segg. locis citatis, maximè cum consiliarij regij de quibus ibi loquitur Narbona non valeant villam circa hoc ignorantiam a legare, cum periti debeant esse, *34* ¶ quorum ignorantia non præsumitur, *ex l. 2. §. fidei iussor, §. de origine iuris, c. 1. de postul. Pralat. & adductis à Fatnac tom 3. tit. de pœnis temp. 9. 89. nu. 74. ¶ & in ingressu sui officij arcani sigillum promiserint, cuius transgressio dolum postea arguit, *ex l. doli 4. ubi glossa mandati Masc. n. 38. & 119. Menoch. de præsumpt. 3. n. 6. & segg. locis citatis Aym. Crauet. consil. 192. nu. 13. & in quaest. de indemnitate mulier. num. 30. Cor. de scar. l. 115. Fatnac. dist. quæst. 89. num. 113.*
36 Nec facit, quod ad peritium verus requiritur dolo, *ex Ias. in l. videamus, num. 7. de in lit. iur. Cagnol. numero 185. & Claud. num. 4. in l. si quis maior C. de transact. Gregor. in l. 7. gl. 4. tit. 11. par. 3. Thom. Gramm. vet. 10. num. 24. & 25. & non sufficit lata culpa, secundum text. in l. si quis id quod 7. §. doli. 4. de iur. iud. l. 3. §. radiatio 2. l. 4. §. 1. ad l. Cornel. de scar. glossa ordinar. in l. si quis in tantum, C. unde vi. Io. Gattier. lib. 1. præf. c. quæst. 81. num. 4. Cæpoia consil. 21. num. 32. Marc. Anton. Eugen. consil. 60. num. 40. l. 1. quæ in pœnalibus non æquiparatur dolo, ex gloss. & communiter DD. in l. magna negligentia 226. de ve. b. sign. Bart. in l. quod Nereus numero 20. de p. s. Cagnol. in leg. conuictus numero 10. de reg. in Florian. in l. 1. §. hac actio, numero 4. & §. si mens. fa. smed. d. x. Gregor. in l. 5. gloss. 1. tit. 24. par. 2. & in l. 1. §. 3. tit. 33. par. 7. Suarez commun. epist. libro 2. tit. 11. nu. 6. & nouissimè Benedic. Ægidius Lusitan. in direct. aduocat. c. p. 5. num. 18. ¶ Quia id intelligitur, dum quis iusta ex causa, aut errore ductus iurauit, quod verum credidit. sed falsum apparuit, qua specie peritium cessat. Non verò dum error, ignorantia, nec iusta causa esse, nec præsumi possunt, ut in eo, qui secretum seruatum iureiurando promisit, & ex suo officio ad id tenetur, (supra quod error, nec ignorantia cadere non potest, nec debet admitti, l. quamquam, 7. ad S. C. Velletar. l. fin. in fine, pro suo. Gail. l. 2. b. 2. obseruat. 48. nu. 19. Masc. concl. c. 37. num. 3. & concl. 79. num. 4. Menoch. lib. 6. præsumpt. 23. num. 12. Cardin. Tusch. l. 1. consil. 22. n. 1. & concl. 23. num. 3. tom. 4. Cephal. consil. 23. nu. 99. tom. 1. & cor. 203. num. 14. tom. 3. Craueta consil. 6. num. 26. lib. 2. Joseph Ludou. Decis. Perus. 23. num. 34.
38 ¶ licet videatur aliud esse in foro interiori, quo ratione inaduententiæ culpa vacare arcani violatio, ad quam quis tenebitur ratione officij, & iurifurandi, ex regula communiter recepta apud plures allegatos à Vasque 1. 2. disputat. 107. cap. 3. numer. 6. & 7. A cor. de scar. l. 1. par. 1. lib. 4. cap. 5. quæstio. 4. Regiu. in præf. lib. 1. cap. 2. numero 32. & cap. 15. num.****

7. & P. Thom. Sanc. in decalog. lib. 1. cap. 1. numero 8. & cap. 16. numer. 21. Mart. Becan. tract. 2. cap. 5. quæstio 5. sic specificè tenet, Ioann. Sanc. disputat. 20. numero 2. & §. & aliquando etiam in foro fori interuenire possit iusta causa reuelandi, qua doli excludatur, immò quòd obligatio secreti semper intelligatur, nisi iusta reuelandi adfit causa, voluerunt *Innoc. in c. qualiter. 17. numero 3. de accusat. Bald. in margaria, verb. Testis, an teneatur. Ludolph. Scrad. de feud. tom. 1. par. 9. cap. 5. n. 55. vers. f. l. v. si Vasallus, velut si credatur, reuelationem vilem esse ei, in cuius fauorem secretum seruandum venit, vt colligitur ex cap. vn. Qualiter iurare debeat vassal. domini fidelis, & ex l. 2. tit. 7. par. 7. & tenet Iacob. de sancto Georg. de feud. §. qui quidem inuesti, numero 4. & 5. Scheneidos lib. 1. feud. tit. 17. numero 1. vers. Illud autem constat, fol. 66. Nicol. Mozius de feud. tit. ult. numer. 35. fol. 120. Balzaram. cod. tract. tit. 17. numero 4. & §. fol. 89. Gregor. in l. 5. gloss. 8. tit. 9. par. 2.
 At nostram (vt à diuerticulo reuertamus) principalem intentionem circa paruitatem materiæ probat, & pluribus exornat P. Thom. Sanc. in decalog. lib. 3. cap. 14. num. 2. inde num. 5. inferens; iuramenta de seruando secreto tantum obligare, quantum materia grauis seu leuis est, & ad mortale, seu veniale ducit, non ad plus, cui conueniunt Caietan. 2. 2. quæst. 70. art. 1. Syluest. & Emman. Saa verb. secretum, Nauarr. in man. cap. 18. n. 52. Pet. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 4. num. 459. Valer. Reginald. in præf. forens. pœnit. libro 24. num. 306. Mol. de iust. tom. 4. tractat. 4. disputat. 4. Mart. Bonacina de restitut. disputat. 2. quæst. 2. punct. vn. sub num. 1. vers. Reuelans verò. Licet in hoc dubio circa iuramentum loquens triplicem proponat sententiam in tract. de iuram. disputat. 4. quæstio. 1. punct. 14. num. 2. vbi proponit quæstionem, an violans iuramentum in re leui, & parui momenti peccet mortaliter. ¶ Quorum prima est Caietani, & aliorum penes Lessium, & Sancium loco infra adducendo numero 22. afferentium violationem iuramenti de re parua principaliter emissa, esse mortalem, cum grauis Deo itrogetur iniuria ex totius promissionis iurata violatione, quamvis parua & vilis æstimationis, atque ideò promittens assem cum iuramento, & non soluens mortaliter peccat, secus verò dum res parua est pars materiæ, cuius violatio erit tantum venialis, quia pœnitias excusat manente iureiurando in principali adimpleto, vnde qui iurauit nummum aureum reddere, non peccat mortaliter, si vnum assem tradere prætermittat.
 Secunda est sententia Nauarri in man. cap. 12. numero 6. & cap. 8. num. 7. Suarez 2. tomo de relig. tractat. de iurament. libro 3. cap. 16. à numero 9. vsque ad fin. Henrici. libro 5. de pœnit. cap. 20. numero 4. & in commun. lit. M. & aliorum penes Thom. Sanc. in decalog. libro 3. cap. 4. numero 23. circa fin. & apud Anton. Dianam. 4. part. tract. 4. miscell. resol. 70. per votam. & me hoc in loco citato in 5. part. tract. 5. de paruit. mater. res. l. 4. quos ipse sequitur, aientium absolute, quòd violans iuramentum in re parua, aut totalis sit, aut partialis, venialiter tantum peccat, quia promittens iureiurando quid facturum, daturumve cum intentione adimplendi offert Deum in testem suæ tantum promissionis, quæ vera est, non verò executionis postea euentientis, quæ si deficiat, non dicitur mendacium,*

dacium, sed infidelitas nec potest lethale constitueri peccatum, dum circa parua rem versatur; *42* * & licet Deum afferre testem mendacij etiam in re minima, constituat lethale crimen, non verò infidelitas secundariò, & ex post facto sequuta, quam non ita iuramentum respexit, sicut præsentem veritatem, quæ est vera cordis promissio, qua existente, nihil est, quod superueniens implementum deficiat, & sequatur infidelitas rei parua quibus assentiri à nostris videntur. *Alexand. consil. 135. magis sic, num. 19. vers. Acedat lib. 3. Crauet. consil. 182. num. 1. Card. Tusch. l. 1. M. conclus. 239. n. 4. & 4. tom. 5. relati ab August. Barbof. Axiom. 151. n. 5. pag. 97.*
43 Tertia est sententia Valencæ z. z. disputat. 6. quæstio. 7. punct. 3. conclus. 3. & Leonardi Lessij de iust. lib. 2. cap. 42. dub. 5. numero 23. Reginaldi lib. 8. præf. num. 79. Gabrieli §. dist. 19. quæstio. 2. artic. 2. conclus. 4. afferentium quòd violans iuramentum in re parua totali, aut partiali indistinctè lucratum peccatum mortale, tum quia addoxit Deum in testem circa rem, quæ saltem agnoscitur falsa in veritate de furto, ex quo magna deitatis proeunt iniuria, tum quia præcipuum, quod in iuramento requiritur, veritas est, quæ eiusdem est rationis iuris magis & parua re, cuius violatio eadem vim & effectum malitiæ sortitur & sic vtriusque contempus lethale constituit peccatum, quam sententiam amplectitur Bonacina citato loco numero 2. vers. etiam sententia, & omnes etiam refert P. Thom. Sanc. in decalog. 4. à numero 21. vsque ad 23. & magis huic videntur accedere Alex. Craueta, Tusch. & Barbofa in locis citatis supra sub nu. 42. aientes quòd modicus defectus in implemento iuramenti etiam in vno nummo nocet, sicut si in toto esset.
45 Ego autem licet cum Bonacina asseram vtraque probabiles, & defensas exitere à doctissimis viris, proliuior sum primæ sententiæ supra relatæ numero 40. tum quia æquior & rationabilior videtur, & media est inter alias, text. est in leg. ad d. 7. §. cum quis 7. vers. est tamen, de adq. rer. dom. Menoch. lib. 2. præsumpt. 71. numero 47. Osuald. ad Don. libro 26. comment. cap. 2. lit. A. pag. 1398. tum quia credibile non videtur Deum eandem obligationem indacere ex parua quantitate, sicut ex magna, arg. d. Clem. 1. §. cum igitur in primis, vers. Declaramus, de verb. sign. ¶ quæ & si loquatur in voto, attamen eadem manet ratio in iuramento, quod manet adimpletum in maiori parte; licet in minima deficiat, tum denique quia hanc defendunt Doctissimi viri, vt fuit Caiet. z. z. quæst. 87. art. 7. dub. 1. Philiarci de officio sacerdot. to. 1. par. 2. lib. 3. c. 3. & tutiorem appellat Corduba in sum. quæst. 188. Sayr. in Clauis reg. libro 5. c. 4. à numero 28. vsque ad 31. Pedraça in summa 2. præcept. §. 5. Cobbarr. libro 1. var. c. 1. numero 2.
47 Nec aliarum sententiarum rationes nobiscum pugnant, non quidem assignatæ à P. Thom. Sanc. pro z. opin. nam omisso tradendi minimam rem iuramento promissam directè se opponit Deo resti & veritati promissionis, in quibus consistit peritij peccatum, & licet tempore iuramenti promissorij adfuerit animus adimplendi, deficiendo postea executio non excusatur à peccato ratione paruitatis rei promissæ, cum Deus & veritas læsi iurandum promissorium tam adimpletur in primæ

us, quam in secundaria executionis veritate, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 1. vbi Caietan. & Soto de iust. lib. 8. quæst. 1. art. 7. ad 1. atque omnes id fateantur, fatetur idem Sancius citato loco num. 2. * Immo ego addo magis principaliter promissorium iurandum respicere secundariam veritatem, & adimplendi tempus, quam primariam intentionem, & promittentis animum, quia præcipuus finis & effectus promissionis est, quòd adimpleatur & executioni promissum tradatur sine quo promissio, & adimplendi animus inefficax, & nullius momenti esset, & quidem talis dici non potest, l. 4. §. condemnatum 6. de re iudic. l. à nullo, 4. C. de firmitate, & quilibet actus ab effectu regulatur l. 1. §. hec autem verba z. Quod quisque iur. cap. eorum, 4. de cler. non est. l. c. v. si Papa 10. de priuileg. in 6. plura apud August. Barbof. Axiom. 80. numero 3. & 4. ¶ & de faciendo in implemento deficeret in principali sine iuramenti a. g. ex l. in l. 3. de oblig. & act. & in l. cum seruati, 104. vbi bonus text. de verb. oblig. l. traditionibus 20. C. de pallio, cum similibus, ¶ & præcipuus effectus iurandi promissorij est executio promissæ secundum Bart. in l. 2. in fin. de iure iur. cuius sententiam communem vocat Ias. ibi, n. 20. & in §. iton si quis postulat, nu. 20. iust. de all. vbi n. 2. ait quòd iuramentum obligat præcisè, id est ad executionem, sine qua frustratorium esset, nullum, & quasi sine effectu, ex dictis iuribus. Mant. de iac. & arb. lib. 4. c. 32. n. 84. & lib. 1. tit. 22. nu. 4. §. & i. & lib. 2. c. 6. n. 25. Grac. discept. to. 4. c. 72. nu. 17. & ex text. in c. debitoribus, 6. de iure iur. Ioseph. Ludou. in com. opin. sit. de iure iur. conclus. in princ. & ex adductis per Suarez in l. post rem iudicatam, notab. 2. de re iud. l. 1. Gut. de iuram. consil. 1. p. c. 62. Parlad. l. 2. quod id. §. fin. p. 1. §. 3. & alij apud Osuald. ad Don. lib. 24. com. c. 15. lit. Q. & sic iure canonum, quilibet obstringitur ad adimplendum promissa præcisè, opere, & cum effectu, c. quatuor. 3. de pœnit. Marc. Ant. Genouent. præf. Eccl. 9. 733. n. 2. maximè cum adest ius iurandum, gl. sing. in l. si pœnitiam, vbi Ias. de cõ. iud. ob caus. Genouent. citato loco, videndus Sarmiento. lib. 1. selectar. c. 3. ex n. 4. * Et quidem Deus non tã adducitur in testem ipsius actus promittendi, sed & principaliter pollicetur virtute iurifurandi adimpletum ita, quod promittitur, ex cuius omissione deficit promittens in eo, quòd principaliter Deo promissit, deficit in veritate, & deficit in fide, & per consequens in iuramento, atque verè peritius dicitur, absque discrimine villo inter rem plaris, & minoris æstimationis, cum omni euentu maneat læsa magna, & inæstimabilis res, Deus videlicet, religio, & fides, quæ in iuramento implicite continentur.
 Nec faciunt rationes tertie opinionis, quia adimplendo promissionem iuramento munitam in maiori parte; licet deficiat in minima, nec promissio violatur, nec iuramentum, cum in considerationem non veniat, leg. scio 4. de integ. rest. leg. 4. in fin. de Edict. edict. leg. si oleum, alias, l. si quis affirmavit, 9. §. vlt. de dolo leg. res bona, 54. de contrab. empt. sed parui pendii debet, minima illa res, quæ deficit, Valensuel. consil. 33. num. 169. maximè in iure rescissorio, vt loquuntur prædicta iura, secus si agatur merè de iure communi, quia tunc ratio habetur de minimis, vt in l. 1. §. illud, 10. de coniung. cum emancip. libro eius, libro 1. §. cum dicitur 6. si cuius plusquam per l. fide, l. quamuis, 13. vt in poss. legat. leg. si proprietaria

rius, in sine princip. de dam. in seculo, & sic vidimus, quod in minima re furtum committitur, vt in *l. naturalium* §. gallinarum 6. de adq. ver. dom. §. gallinarum 17. in *l. de ver. diuis. ita* explicant Bar. & Alberic. in *d. l. seio*, Item in *cap. in maioribus*, numero 3. *verf. & potest addere, de prebend.* Curt. Jun. in *Auth. Præterea*, numero 8. *verf. tu considera*, C. unde vir. & vxor. alij apud Gracian. *discept. tom. 3. cap. 403. numero 32.* & a pud Rending. in *preceptuario recept. sent. tom. 1. tit. 100. numer. 13* licet hæc in foro animæ quoad lethale peccatum, de quo nunc loquimur, non obferuentur, dum minima res notabile non infert damnum, adnotata per Mart. Bonac. *de restitut. disp. 2. quæst. 8. punct. 1. numero 7.* vbi plures, † & cum iuramentum maneat adimpletum in maiori parte, habetur pro impleto in minimo, quod deficit, cuius ratio minimè habenda est, *l. si fidei iur. 29. §. quædam. 4. Mandati*, iuncta vera Hug. Doneli interpretatione libro 13. *commun. cap. 13. verf. sed & quædam exceptiones pag. mibi*, 650. vbi Ouald. *lit. G.* maximè quia hac in specie absque dubio locum habet regula, quod mitius agendum est cum eo, qui partem soluit, quam cum illo qui nihil profusus dedit, vt in *l. fundus 4. §. 1. de lege comm. cap. suam, de pœnis*, Gracian. *discept. forens. 2. tom. cap. 207. numero 21.* ex quibus duabus responsionibus deducitur ratio differentie, quæ intervenit in re minima partiali, & integrali, quoad dubium nostrum.

55 Ex omnibus quidem vsque adhuc dictis quoad nos pertinet, infertur primò, quod violatio secreti in re minima, seu in circumstantia, ex qua principale non detegitur, sufficiens non est in foro animæ ad peccatum mortale, nec in foro fori ad imponendas pœnas contra arcani transgressores, secus verò in re, aut circumstantia graui, ex qua notorium fiat quid nociuum negotio principali quia & lethale oritur, & causa ad imponendas pœnas secundum Filiucium *d. tract. 4. c. 2. n. 63. Mol. to. 4. tract. 4. Regin. lib. 24. praxia n. 136.* & adductos à Mart. Bonac. in *discept. 2. de restit. q. 2. punct. vn. num. 1.* & à nobis supra ex n. 3.

56 Infertur secundò, & si probabilis sententia sit quod aperire secretum rei præiudicialis, & maximi momenti vni, seu duobus personis grauibus, à quibus præsumi possit, seruaturus secretum, non constituit lethale animæ crimen, sed veniale tantum, vt opinantur Caietan. & Corduba relati à Pet. Nauarra *de restitution. lib. 2. capit. 4. numero 335.* & Man. Saa *verb. infamare, numero 4. Azor. inst. mor. 3. part. cap. 31. dub. 3.* Bonacin. in *d. quæst. 2. de restitut. punct. vn. num. 2.* & in *quæst. 4. punct. 3. num. 2.* † Licet contrarium verius, & securius iudicem, cum Mol. *de inst. tract. 4. disp. 29. numero 7. Filliuc. d. tract. 40. cap. 2. numero 62. verf. secundo*, Paul. Laym. *lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 3. num. 6.* & cum pluribus quos sequitur idem Bonacina in *d. quæst. 4. punct. 3. numero 2. verf. Secunda sententia*, & Fr. Anton. à Soussa Lusitan. in *suo tract. de confess. sollicit. 2. part. cap. 7. numero 5. & 6.* † in terminis tamen primæ opinionis erit graue crimen, & peccatum aperite dicta testium, oppositionem Fiscalis, & vota iudicum prætorum, aut aliis ex suis consanguineis, amicis, domesticis, & familiaribus, tum quia exinde graue damnum causæ, & testibus euenire potest tum etiam quia illorum nemo eis est præditus qualitatibus, quas Doctores prædictam tuentes sententiam requirunt, volentes, quod sit prudens,

amicus fidelis, & taciturnus ille, cui reuelatio arcani fiat, & prædicti suspecti sunt, & interesse in causa habent, & sine dubio mortale peccatum, & pœnæ iure impostæ hac in specie locum habebunt.

Infertur tertio, quod dum reuelatio arcani non redundat in damnum communitatis, aut alterius, aut est leue, possunt officiales & ministri loqui de eis cum aliis, v.g. scio Petrum conscium esse alicuius secreti ex reuelatione ab alio ei facta, aut aliter possunt loqui cum eo de illa re, dummodo scientia Petri certa sit, quia ex mea alloquatione nouum non sequitur damnum; † nec Petrus rei conscius amplius certiorari potuit, *arg. l. 1. in fin. de act. empti, cap. si duobus*, 7. *de appellat. Reg. cum qui certus*, 31. *de reg. iur. in 6. vbi communiter DD.* Ripa in *cap. cum. M. Ferrarieris*, n. 169. *de consuet.* Andri. Tiraq. *de retract. consarg. §. 36. gloss. 2. num. 30.* Gracian. *discept. forens. 3. cap. 478. numero 3. & cap. 579. numero 17.* Mantica. *de t. c. & amb. lib. 25. tit. 2. num. 23.* Aug. Barbof. *Axiom. 4. num. 1. pag. 29.* atque in propriis terminis ita voluit P. Mol. *de inst. tom. 5. tract. 4. disp. 29. n. 1. & disp. 32. num. 5.* & alibi & conueniunt Pet. Nauarra *de restit. lib. 2. cap. 4. n. 285.* & Mart. Bonacina. *cod. tr. disp. 2. q. 4. punct. 1. sub n. 3. verf. d. citur de migratio.*

Dixi, dummodo scientia Petri certa sit, quia si dubius existat, nõ licebit cum eo de illa re alloqui vt magis de ea certioretur, cum dubius non verè rem scire dici valeat, *l. fin. C. de condit. indeb. cap. nauiganti*, 19. *de vsur. Pichar. in d. §. in quoque*, 1. num. 25. *inst. Quibus modis re. Alex. conf. 27. viso ihermate*, in *prin. lib. 6. conf. 138. viso punct. lib. 7.* Card. Tusch. *lit. C. conclus. 199. ex numero 8. cum segg.* Barbofa *citato loco sub numero 2.* Gracian. *vbi supra cap. 429. num. 36.*

Infertur quartò, quod si secretum citò, id est, intra duos, vel tres dies publicandum veniat, veluti si pœnitentia publica in Ecclesia aliòve in loco sit alicui infligenda, licebit hoc reuelare, vt amicus actui præsentis existat, aut ad alium honestum, vt ille sine finem, quia ex his, & similibus causis damnum proximo nullum veritur, vt voluit idem Mol. *diel. disputat. 33. numero 1. in fine* & ad hoc adducitur D. Thom. in *4. disp. 19. que. art. 3. ad 1. & 2.* & docet ex Nauarra, Syluestro & aliis P. Nauarra *d. cap. 4. numero 286* Lessio *de iust. libro 2. cap. 11. dub. 13. numero 78.* Paul. Laym. *libro 3. sect. 5. tract. 2. part. 2. cap. 3. num. 9.* † & quod de proximo sciendum est, pro noto habetur ex ratione text. in *l. pen. de testament. milit. item legato 47. §. 1. vers. sul. Vtroque autem legato, de leg. 3. leg. fin. de condit. institut. leg. si quis cum secret. 8. in fin. Pro emptore, cum similibus, & paulò ante sciri nullum afferre potest damnum.*

Infertur quintò, licet secretum reuelare ei, qui ex eadem communitate, seu Tribunali est, & illud ignorat causa absentie, seu ex aliqua alia ratione, cui, si præsens esset, res non lateret, vt in sanctæ Inquisitionis officio sunt Inquisitores, Fiscales, & Notarii, quos del secreto vocamus, quia hi omnes ius ad rem sciendam habent sui officij ratione, & si rem ignorant, calu fuit, † & ad postea sciendum ius eis auferri non valet *arg. leg. fin. de pact. l. si post mortem*, 10. §. 1. & *fin. l. non putauit*, 8. §. sed si post mortem, *de bon. poss. contra tab. Pelæz de maiorat. 1. parte, quæst. 24. numero 76.* Antoni. Peregrin. *de fideicom. art. 52. numero 16.*

66 *16. & sub numero 81.* † Secus autem erit respectu ceterorum officialium, vt est iudex bonorum confilicatorum, Aluacelus, receptor bonorum, filci aduocatus, atque notarij de secretis, 9. *juz gado*, nam hi nullum ius habent ad res tribunalis sciendas, nec eis licet res arcanas reuelare, sicut nec extraneo cui libet, vt expressè iustum extat in instruct. 6. Vallisollerens. anno Domini, 1488. in generalibus fol. 10. nouissimæ impressionis.

67 Infertur sexto, etiam illum ad seruandum sigillum teneri, cui secretum licitè, siue illicitè apertum est, aliàs pœnis subicitur, & lethalliter peccabit, quia tacendi obligatio sequitur ipsam rem, seu proximi infamiam, quatenus secreto adest, & omnes obligat vnanimiter, vsq; ad arcana esse desinat *arg. leg. si duo 38. in fin. vbi gloss. & Bald. de adq. hered. l. contrarium 28. §. vlt. cum leg. seg. de pact. cum similibus*, 68 † quatenus probant rem semper transire cum suo onere & docent *ex leg. cum fundo*, 36. *de seruis. rub. lege 3. Codicæ eodem* & ex aliis congefit à Bellet. *disquis. clerical. 1. parte tit. de exempt. clerico. & eorumdem bonorum à munere publico §. 3. num. 2. & tit. de Clerico debitore §. 8. num. 6. & segg.* Pet. Barbof. in *leg. post dotem, numero 5. soluto matrimonio*, cum aliis pluribus cumulatis ab August. Barbof. *Axioma*, 199. *ex numero 5. cum duobus segg. pag. 123.* & ad propositum specificè considerant Nauarr. in *capite Sacerdos num. 43. de pœnis. dist. 6. Salcedo in pract. capite 109. lit. B.* Suarez *de pœnis. disputat. 33. sect. 5. numero 8.* Fagundez *ad 2. precept. decalogi lib. 6. cap. 6. sub n. 20. verf. Quia res transit cum suo onere.* † & qui postea nouit rem antam non debet melioris esse conditionis, quam alter, qui eam primo nouerat, vt dixit Martin. Bonacin. *diel. 2. parte de restitut. disputat. 2. quæstione 2. punct. vn. num. 12. pag. mibi, 66.* dicens communem, atque idem è nostris tenere videntur, Tib. Dec. *tr. act. oris in lib. 7. capite 17. num. 23.* Menoch. *de arbit. centur. 6. casu, 537. num. 27.* & *conf. 107. num. 68. verf. Secundus est casus Narboya in dicta lege §. 2. glossa, 4. n. 43. titulo 5. libro 2. r. cop. pagina 252.*

70 Infertur septimo ratio illius sententiæ, quæ vult obligationem restituendi non insurgere ex damno, seu violatione secreti, quæ tantum constituit peccatum veniale, cuius grauitas non tanti est, vt similem obligationem producat, vt probabiliter autumat P. Thom. Sancius in *decalogo lib. 2. capite 23. num. 160. verf. Qui numero sexto*, & Azor. *3. parte institut. moral. lib. 9. cap. 8. in fine.* Lessius *de iust. lib. 2. capite 7. dub. 6. num. 26.* contra alios contrarium tenentes, inter quos est Rebellus *de obligat. iustit. prima parte lib. 2. quæstione 5. numero 6.* quem alio in loco cum aliis allegatis. Bonacina *de restitut. disputat. ratione prima, quæstione prima, puncto tertio, §. vn. numero quinto folio mibi 3. columna secunda.* † si verò constituit peccatum lethale, & damnum proximi notabile veritur, obligatio restituendi insurgit, maximè cum ex officio ad reticendam tenebatur, quia tunc iustitiam violauit, ex qua obligatio restituendi oritur, secundum Pet. Nauarram *de restitut. tit. disto capite 4. numero 459.* & P. Mol. *tom. 5. de iust. tract. 4. disp. 6. num. 5.* quem alio in loco refert, & sequitur Bonacina *citato loco disp. 2. quæstione secunda puncto vn. numero 4.* & facit tradita à Vincent. Filliuc. *citato loco, tract. 40. capite 2. numero 60. & 62. verf. Quarta*, atque ita intelligendus venit Io. Sancius Abulens. in *suis select. disp. 46. n. 10.* quatenus in his speciebus restitutionis obligationem simplici-

ter constituit, ex communi omnium opinione, † Quod etiam procedit licet violatio secreti non esset notabilis infamie, sed maximi periculi, & damnorum secundum Mol. citato loco, & verificari potest in nostra specie (licet Molina in alia loquatur) dum quis testium depositiones contra puritatem alicuius reuelat, ex quo licet testi parum infamie sequatur, sequitur tamen maximum periculum, à quo eum liberare, modo quo possit, violator omnino tenebitur.

Cuius ratio est (non in proxima tantum specie, sed generaliter loquendo) quia dum res grauis in occulto adest, nec proximi infamia noscitur, est in bonæ famæ, & honoris possessione, per quam sanguinis qualitates plerumque dimetiuntur, vt dicam infra quæstione 10. in princip. à qua priuari non debet, absque iusta, & legitima causa, ad cuius protectionem omnes ex iustitia tenentur, cum proximum priuare à sui honoris possessione aduersus iustitiam sit, sicut etiam tollere sine causa possessionem alterius rei, quæ tollitur ex reuelatione dicti, infamie, & maculæ occultæ, per quam infamatur, qui vsque nunc honore gaudebat quod omnino iniustum est, vt non obscurè docet Io. Sancius Abulens. in *disto numero 10.* † quæ etiam ratio locum habet in reuelatione dicti alicuius testis, qui maculam asseruit, seu vota iudicum, aut oppositionem fiscalis, qui omnes erant in possessione amicitiæ, & beneuolentiæ cum Prætorum, & suis consanguineis, & ex reuelatione non solum amiserunt illam possessionem, sed adquisierunt capitales inimicos, ex quo maxima poterunt timeri mala, & pericula, ad quæ certè tengetur reuelans; respectu etiam tribunalium & communitatum maxima ex eodem pericula proueniunt, cum ex ea non congruè possit probari prætorum qualitates, & testes veritatem propalare reculent, & iustitia absit, indigni indignè cooptentur, & dignis præstantur, & alia plura, quæ simul ex eodem oriuntur fonte; quibus occurrere voluit epistola supremi senatus inquisitionis, 2. Ianuarij anni 1628. cuius verba retuli superius numero 21. Et etiam interuenire poterit damnum rei familiaris, quæ in interesse consistat, ad cuius restitutionem quilibet ex iniusta reuelatione tenebitur, secundum supra positam distinctionem.

Quo modo igitur restituitur, quoad famam, & pericula obueniencia ex secreti violatione, fieri debeat, videamus, & quidem diuersum ius est fori interioris animæ, & exterioris. In illo Doctores Theologi magis communiter docent, fieri ita debere, vt sapius, qui arcantum violauit cum proximi infamia, honoret, & laudet infamatum apud quos eundem detraxit, & infamiam aperuit, cum nulla magis congrua, & opportuna forma dari possit, vt proximo sua pristina reddatur fama, vt docent Doctores apud Mol. *de iust. tract. 4. disp. 41. Regina lib. 10. praxia num. 341.* Nauarrus & Aragon. pœnes Bonac. *d. disp. 2. de restitut. quæst. 4. punct. 15. n. 3.* † nec enim cum verum sit arcantum reuelatum, adest obligatio cantandi palinodiam nec fateri proprium mendacium. Patladi. cum Cobbar. quem allegat. *libro primo verum quodid. capite decimo septimo numero trigesimo tertio.* Ouald. illiger. ad Don. *libro decimo quinto comm. capite vigesimo quarto, litera H. circa fin. Io. Vela de pœnis delictorum capite 16. de iniuria un pœna numero vigesimo quarto.* quia verum licet secretum reuelatum est vi supponimus, Per-

Nauarra de restitut. libro 2. capite 4. num. 3. 9. Sayr. in clau. Regia lib. 11. cap. 4. num. 29. vbi alios adducit Azor. in iur. moral. 3. pari. lib. 5. cap. 9. quæstio. 7. cum adductis à Bonacina citato loco num. 2. & à P. Thom. Sancio in decalog. lib. 3. cap. 6. num. 18. vbi bene distinguit, quæ opinio est probabilior sit meo videri generaliter loquendo contra eundem Pet. Nauarra citato loco num. 380. Bañez & Salon 2. 2. quæst. 62. art. 2. controuers. 2. conclus. 4. Lessium de iust. lib. 2. cap. 11. dub. 20. num. 110. & alios apud Saurum citato loco cap. 3. num. 21. ¶ tamen cum apertum est secretum sancti Officij, vota iudicium, seu dicta restituta non posse locum habere prædictam opinionem puto, cum non tollatur damnium inde sequutum laudando personas, & sic ille restituendi modus adhibendus est, qui damnum satisfactorem adæquatè supplet prudentis arbitrio; saltem deceptum fuisse, nec rem ita accidisse sicut fuit dictum, seu aliam commodam adhibendo formam, habita restrictione in mente, qua mendaciam excusetur, cum iusta sit causa ad hoc ita faciendum, & sequendum opinionem P. Nauarrae, Sayri & aliorum.

78 In exteriori autem, & ciuili foro pluribus, & grauissimis puniuntur poenis arcani transgressores. Primum ex huius regni legibus priuatum officiorum extat imposita. vt in d. l. 82. ibi, *T assi mesmo mandamos que la pena de perdimento del officio, y las demas, & i. 5. lib. 2. recop. & in aliis legibus eiusdem tituli, simul cum aliis poenis arbitrio Regis, & sui magni Consilij infligendis, & patet ex l. 26. tit. 9. part. 13. & d. l. 82. ¶ Et in sanctæ inquisitionis officio eadem poena amissionis officij imposita est in epistolis fenatus supremi, maxime in lata, 22. Ianuarij anni, 1681. *fuera de las quales se les apercibe a cada uno de los dichos que por esta culpa seran priuados de sus officios, ¶ Quæ priuationis poena infligenda tantum est, dum graue damnium ex secreti violatione sequitur, ex Salcedo in præcl. crim. can. cap. 103. col. pen. in fin. Menoch. qui alios plures refert d. casu 537. num. 5. cum segg. & conf. 107. num. 95. lib. 2. Did. Perez. in l. 21. tit. 3. lib. 8. ord. col. 3. 4. Acebed. in Curia P. sana lib. 3. cap. 1. lit. A. Bobadilla in poltica lib. 2. cap. 5. num. 10. Farin. in tom. 3. quæst. 113. num. 206. & 214. & nouissime post omnes Narbona in d. l. 82. glossa 4. num. 30. pag. 251. ¶ & sententia declaratoria eget, ex relatis à Bonacina tract. de legib. disp. 1. 9. art. 1. punct. 7. §. 2. num. 10. & iterum de iudic. publico disp. 10. quæst. 2. punct. 8. §. incidenti, nu. 18. vers. Sexto imponitur, circa quod videantur plures apud August. Barbof. dist. 2. §. pag. 111.**

82 Secundò est imposita in sancto inquisitionis officio poena excommunicationis aduersus reuelantes dicta testium, vota, & iudicia inquisitorum, & alia tangentia negocia puritatis ex d. Epist. 22. Ianuarij anni, 1628. cuius verba retuli superius num. 21. cuius absolutio Domino inquisitori generali, & consilio supremo sanctæ inquisitionis referuatur, quæ ipso facto quo arcanum reuelatur, incurritur, ex Doctrina communiter recepta, vt testatur Vgolinus de censur. tab. 1. num. 18. P. Suarez eod. tract. disp. 3. sect. 8. n. 3. & seg. Valquez de excommunicat. dub. 12. num. 4. Filiucio tract. 11. cap. 4. quæstio. 1. num. 83. penes Mart. Bonacin. de censur. disp. 1. 9. 1. punct. 9. n. 1. vers. ratio illa a se mibi 13. col. 1.

83 Tertio constitutum est, quòd arcanum reuelans non acquirit dominium salarij quod ratione sui officij lucraturus erat, vt patet ex epistola generali ad omnes inquisitiones lata Martii 16. Februarj,

anni, 1607. ibi, *T que lo contrario haciendo, aunque no sea deducido en iusio el exceso, no pueda en el fuero de la consciencia hacer suya, ni recibir el salario de su plaza, ¶ Vnde colligitur statim teneri in conscientia foro ad non recipiendum salarium, quod lucrari possit post arcani reuelationem, & si illud recipiat teneri ad restitutionem, vt euenit, quoniam lex prohibet dominij acquisitionem, vt communiter tenent DD. per text. in cap. salarium, 11. §. si quis autem, de rescript. in 6. P. Mol. de iust. tract. 2. disp. 88. n. 12. §. possunt, & Bonacina de restitut. disp. 1. quæst. 3. punct. 3. num. 3. ¶ ad quod plurimum respicere debent officiales sancti Officij, cum se onerent peccato mortali, maiori excommunicatione, & simul obligatione restituendi salaria, si arcanum reuelent; & quidem incredibile videtur, quòd Christianus Dei, & conscientia timoratus sit, qui saltem his grauissimis pertimescens poenis, à tam graui, & damno delicto non se abtineat. ¶ Præterquam, quòd in eadem epistola poena perituri, & infidelitatis imponitur, quæ infamat, vt superius tetigi in §. 2. puncto post princip. & in hoc eod. §. num. 10. & 15. & alia arbitrarie poenæ, quæ constant ex epistola, & dictis legibus regni, & iudices eas dimitti debent secundum rei grauitatem, damnumque & personarum qualitatem, vt aperte deciditur in d. l. 26. in fin. ibi, *e a los que fallase, que fusen contra ella debeles dar pena segun el fecho, e el tiempo, e el lugar en que lo ficieron, tit. 9. parte 2.**

Illud autem singulare est dispositum in prædictis regni legibus, quod ad probandum arcani violationem sufficiant singulares testes, vt aperte probatur ex d. l. 82. ibi, *Mandamos que en este delicto de no guardar el secreto, se tenga por probança bastante contra los que lo reuelaren, probandose con testigos singulares segun, y como, y con las circunstancias que esta prouieado por la ley sexta, y titulo nono del libro tercero desta nueua recopilacion, tit. 5. lib. 2. compilar. ¶ Atque idem iustum habemus in sancto Inquisitionis officio in Epistola superius relata 22. Ianuarij anni, 1628. ibi, *T que para la prueba della basten testigos singulares, como sean tres por pedirlo assi la grauedad del delito, y la importancia deste punto. ¶ Quod & iure probatur, nam & si singulares testes regulariter plene non probent, fallit in delicto, quæ sunt difficilis probationis ex Bertazolo conf. 27. n. 5. probat Farin. de test. quæst. 64. num. 297. vt est secreti violationis, quæ semper separatim & absconditè fieri solet, & ideò difficilis est probationis, vt probat Narbona in d. l. 82. glossa 2. n. 1. cum segg. p. 234.**

In quo differentia constitui videtur inter ius regium, & sanctæ Inquisitionis constitutiones, nam ex his videtur sufficere tres testes singulares absque alia circumstantia, cum in epistola superius relata nihil aliud requiratur, ni tres singulares depositiones, aliis præsumptionibus, & circumstantiis ommissis, iure verò regio quatenus d. l. 82. recop. se refert ad qualitates testium, & circumstantias requiritur in l. 6. tit. 9. lib. 3. recop. quæ non solum requirit tres testes singulares omni exceptione maiores, vt patet ibi, *se yendo personas que sean de creer, sed etiam alias præsumptiones, & indicia, vt ostenditur in vers. T otro si auiendo otras algunas prafumciones, quæ duò requisita cum tribus testibus singularibus plene probant arcani violationem, vt etiam de iure communi docet Farin. d. tract. de test. 9. 64. n. 302. cum segg. & magis specificè in nostra materia probat Narbona in d. l. 82. glossa 2. n. 28. cum quatuor segg. p. 238. & seg.*

At pu-

At puto, quòd etiam in sanctæ Inquisitionis officio ex prædicta Epistola requirantur testes singulares, qui fide digni sint, & omni exceptione maiores, cum quia hæ qualitates nunquam in testibus exclusæ censentur, immò semper subintelliguntur in quacunque testium dispositione, in criminali maxime, vt passim iure probatur in l. fin. C. de probat. Malch. concl. 459. num. 6. & 9. concl. 490. n. 9. & alij communiter, tum etiam quia admittitur testium singularitate, necessariò requiritur idoneitas ne duo specialia simul concurrant aduersus notatam in l. C. de dotis promiss. Caualecan. decis. 19. num. 27. part. 1. & plures apud August. Barbof. Axiom. 211 n. 1. & 2. pag. 128. & faciunt tradita per Ioff. Malch. de probat. conclus. 1359. num. 20. Anton. Gabr. de test. concl. 7. num. 10. lib. 1. & allegatos à Farinac. de test. quæst. 62. num. 80. & per Narbonam, qui specificè loquitur in d. l. 82. glossa 2. num. 55. pag. 241. & num. 81. pag. 244. & in l. 2. glossa 5. numero 10. tit. 21. lib. 8. recop. pag. 907.

91 Maior difficultas est, an simul cum tribus testibus singularibus aliæ requirantur præsumptiones, & indicia, vt plene ex eis oriatur fides; & requiri videtur ex d. l. 6. vers. T otro si auiendo otras algunas prafumciones, vbi expressè ita deciditur. Et confirmatur ex iuris communis recepta sententia de qua supra, & per Farin. dicta quæstione 64. numero 302. & segg.

94 Nihilominus tamen attentis verbis prædictæ epistolæ contrarium verius conicio, vbi licet admittantur testes singulares, nihil aliud requiritur, ni quòd tres sint, vt patet ex illis verbis, *bastaran testigos singulares como sean tres por pedir lo assi la grauedad del delito*, qui si fuerint integri, plene hoc probant delictum violati secreti, & cum verba legis clara sint, de dispositione, & mente non est ambigendum, ex vulgatis, ¶ & si aliud vellet prædicta epistola, quæ vim legis habet, illud expressisset, vt in l. 4. §. toties, de damno infecto, l. si excretaue, 6. de condic. causa data, l. si vero 64. §. de viro, vbi DD. sol. matrim. cum similib. adductis supra §. 3. n. 58. & ab August. Barbof. Axioma, 136. num. 5. & 6. pag. 86. ¶ Et sicut potest iudex singularibus testibus sine vllis indicijs plenam adhibere fidem ex iusta, quæ adfit, causa, secundum Cobbarr. lib. 3. var. cap. 3. numero 5. vers. Hinc proficilo, Anton. Gabr. de test. libro 1. conclus. 2. num. 62. Petra de fideicom. quæst. 12. num. 517. 534. 623. & 705. Menoch. de arbit. casu 90. numero 6 & ex aliis tenet Farinac. d. quæst. 66. num. 310 multo quidem melius poterit lex, & superiorum placitum, sicut est prædicta epistola, ¶ quod & apertius probatur ex alijs eiusdem consilij litteris Martii 26. Februarij anni, 1607. vbi de sigillo loquendo ita disponitur, *en pena de periuuro, y de infidelidad qui en fuere contra el tal iuramento, y siendo conuencido por indicijs, o testigos aunque sean singulares, vbi expressè indicia sola sufficiunt ad plenam huius delicti probationem, quibus singulares testes purificantur, & eandem vim habent.*

98 Simile dubium est, an deficientibus testibus per indicia & præsumptiones verisimiles delictum hoc plene probari valeat; & resolutiue affirmatiue respondeo, tum ex verbis epistolæ proximè relatis, tum quia eiusdem sunt potentia indicia, & præsumptiones, ac testes singulares, & omnia, quæ per hos probantur etiam ex præsumptionibus, & indicijs, vt docent Dec. in capite licet causam, numero 79. de probat. & relati à Gabr. dicta conclusione 2. num.

72. Petra d. quæst. 12. numero 9. Masc. concl. 859. numero 24. Aym Crauec. conf. 73. num. 35. Phil. Corn. confil. 73. numero 35. Chaqueran. Pedam. decisioe 99. numero 29. ¶ vbi ait, *indicia & præsumptiones æquialere testibus, singularibus nec in effectu differre.*

Atque idem quoad poenam extraordinariam expressè voluit d. l. 82. recop. in vers. T otro si, que aunque no aya testigos confeses, ni singulares como esta dicho, sino indicijs y sospechas verisimiles, pueda auer castigo respecto del officio, como pareciere a los jueces, que lo sentenciaren, de quo agit Narbona in eadem lege glossa 3. per totam. ¶ Quæ ita introducta sunt ob difficultatem probationis, quæ in similibus delictis inuenitur, & est causa admittendi minores, & irregulares probationes, quàm ius ordinatiè expolcit, ex l. si visus, 9. Codice de nupt. capite veniens, 38. de testi. capite Michaeli. de fil. presbyt. Paramo de orig. libro 3. quæstione 10 numero 156. & seg. & numero 165. Acuña de confess. sollicitanti. quæst. 23. sub numero 3. Fr. Anton. de Souffa eodem tractatu 2. capite 12. numero 1. & 2. Io. Sancio Abulen. in suis select. disp. 11. numero 46. Bonacina de onera & obligation. denunc. disp. 6. qua est ultima, nouissimi tomi, puncto tertio sub numero 31. vers. obicijs primò, præter plures ad idem cumulos per Narbona in d. l. 82. glossa 2. numero 18 cum tribus segg. pag. 236. & seg.

Denique animaduertam, quòd illa qualitas, quæ cum testibus singularibus requiritur; debet specialiter probari, ita vt ex actis de eorum idoneitate, & integritate constet, vt fert communis omnium opinio, de qua infra quæst. 10. §. 4. vers. sed manet dubium, & specialiter è nostris volunt Gregor. in l. 15. glossa de bueno, tit. 9. part. 4. Mol. de primog. lib. 2. cap. 6. num. 29. & 30. Auendaño in cap. 2. prator. n. 19. vers. Quinto ex eisdem, lib. 1. & cap. 29. num. 2. vers. secundo inferitur, lib. 2. Acebed. in d. l. 6. tit. 9. num. 14. cum segg. lib. 3. recop. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 20. num. 29. cum seg. Bobad. in polit. lib. 5. cap. 1. num. 224. & quod ab hac opinione in iudicando & consulendo non sit recedendum voluit Menoch. lib. 6. presumpt. 91. n. 3. & 6.

Sed contrarium in specie criminis repetendum, & arcani violati instruere conatur Narbona in d. l. 82. glossa 2. num. 45. cum segg. tum quia hæc qualitas in d. l. 7. recop. non in modum conditionis requiritur, sed tantum per quamdam simplicem admonitionem, & tunc non est necessaria specialis prædictæ qualitatis probatio, sed sufficit iuris præsumptio, ex adductis à Menoch. citato loco num. 6. & Lapa allegat. 15. & 16. & à Farin. d. quæst. 62. nu. 15 ¶ tum quia dum alia qualitas præter idoneitatem non requiritur, necesse non est articulari, nec probari ex Farin. num. 46. citato in loco, ¶ tum etiam quia qualitas idoneitatis, & maioritas omni exceptione plurimum differunt, ex Farin. d. quæst. 62. nu. 3 & quando idoneitas requiritur, non plus expolcit res quàm ius commune, ex reg. l. 3. de leg. 1. cap. 1. de sum. Trin. & adductis à Narbona num. 57. si verò maioritas omni exceptione requiratur; specificè articulanda & probanda venit; & ita sunt intelligendi supra pro contraria allegati.

Ego verò à communi opinionè recedere non audeo, tum quia expressio idoneitatis in prædictis legibus nihil aliud operari potest, ni quod specificè constet de illa qualitate, ex Alciat. de presumpt. reg. 3. presumpt. 2. numero 6. vers. sed iudico. Zaballo

108 *contra comm. quast. 900. num. 115. vers. cui de-
Erina, ¶ tum quia verba illa, ¶ segendo las personas ta-
les, d. l. 6. recip. vim conditionis habent nec aliud si-
gnificant nisi, si fueren las personas tales, cum no-
tum iure sit, quod gerundia, quibus adiungitur
verbum futuri temporis, conditionem denotant
vt in legi si tu ex parte 76. iuncta glossa, de acquiren-
da hered. Rebuff. adll. Gall. 1. tomo titulo de sent.
provisio. art. 3. gloss. 6. & fatetur idem Narbona in l.
82. gloss. 2. num. 41. vers. tum & secundo, & num. seq. tit.
5. lib. 2. re. op. pag. 240. & velut conditionalia in præ-
sumpta idoneitate verificari non debent, sed in-
certa & legitime probata, ex l. Lucius 83 iunctis ibi
109 traditis à DD. de concl. & dem. ¶ tum quia si præ-
sumptio idoneitatis testium in proposita specie
sufficeret, in tertij esset præiudicium, cum delin-
quens ex ea damnaretur absque specifica probatio-
ne, & tunc prædictæ qualitates non præsumuntur,
secundum Menoch. libro 5. præsumpti. 1. numero 19.
Maich. concl. 2. 2. num. 5. & 6. & allegatos à Farin. i.
110 tom. quast. 47. numero 288. ¶ Tum denique, quia licet
quidam voluerint constituere discrimen inter
idoneitatem testium, & maioritatem exceptionis,
tamen communior, & verior est contraria senten-
tia, vt fatetur idem Farinac. à Narbona pro sua opi-
nionem adductus in d. 9. 61. n. 2. & ideo sicut maiori-
tas omni exceptione specificè debet probari, ita et-
iam idoneitas testium absque discrimine villo.
111 Quoad formam verò probationis potest esse a-
liqua differentia, nam aliquando fit in actis, & in
scriptis per articulos speciales, aliquando quidem
verbis, & sine scripto, vt voluit Narbona citato loco
numero 59 & 60. & generaliter loquendo, ita con-
stituunt Nicol. Garcia de benefic. 6. parte cap. 2. num.
244. cum seqq. Flores de Mena libro 1. præcl. quast. 4.
à numero 19. Gonzalez in reg. 8. Cancell. gloss. 9. nu.
19 & 25. quod iudicandum est ex vltu, & stylo seruato
in similibus iudiciis in illo tribunali, & commu-
nitate.
112 Et licet in sancto Inquisitionis officio requira-
tur integritas testium deponentium in crimine so-
licitationis ad actus turpes in actu sacramentalis
confessionis, vt animaduertunt Acuña de confess. so-
licit. quastione 23. sub numero 11. vers. Ad integram
probationem Fr. Ant. de Souffa eodem tract. 2. capite
12. conclusionis 4. numero 8. D. Io. Sanc. Abulens. in di-
cilia disp. 11. numero 47. & constat ex epistola generali
lata Matriti, 4. Iulij anno 1576. ibi, *informar al con-
sejo de la calidad de las mugeres que de aqui adelan-
te restificaren contra los confesores, de auer cometido
este delicto, y del credito que se les debe dar, ¶ debet
113 tamen hæc informatio verbis tantum fieri, non ve-
rò contineri in scriptis est necesse, vt expressè
continetur in alia Epistola, 17. Martij anno 1568.
vbi in cap. 2. ita deciditur, *Item quanto a la calidad
de los testigos, y credito que se les debe dar, aduertiran
si sen mugeres desbonestas, y apasionadas, y a los demas
defectos que podrian tener, de lo qual se informaran de
palabra de personas graues, y sin sospecha con todo reca-
to.* Et in quadam speciali epistola ad inquisitionem
Canariensem missa 20. Nouembris 1614. ibi, *que el
abono que se hace de testigos en esta materia bastara
que se haga verbalmente, & in alia eiusdem inqui-
sitionis, 19. Aprilis, 1627. ibi, los abonos de los testigos
a la margen de cada vno dellos verbalmente informa-
dos, quod & transcriptum est ad instructiones, quæ
commissariis, & notariis sancti officij traduntur, v-
bi in n. 12. ita instruntur, si fuerit de sollicitatione, des-***

*pues que la muger aya fecho su declaracion, si resulta-
re hauer sido sollicitada en el acto de la confession, o cer-
ca del, se informara el commissario con mucho recato,
y secreto de palabra sin escriuir nada, de la honestidad,
y vida de la muger, y si es tal que se le deba dar credi-
to y lo que en esto hallare, lo escriuira el dicho comissa-
rio de su mano a la margen de la deposicion de la tal
muger, de qua meminit Fr. Seraphin. de Freitas ad
Acuña de confess. felicit. cap. 23. lit. H. n. 26 & tenent
Acuña ibidem nu. 11. vers. qua de re, & Param. de orig.
Inquisit. lib. 3. quast. 10. nu. 165. vers. de quorum vita, &
Souffa de sollicitanti. tract. 2. cap. 21. num. 7.*

§. V.

De recusatione Commissarij, Notarij, & Nuntij, qui in informationibus puritatis intendunt.

S Y M M A R I V M.

- 1 Iudices omnes recusari valent tam seculares, quam Ecclesiastici, numero 3. Etiam Episcopi, numero 4. Et Cardinales, numero 5. Delegati, numero 6. Commissarius ad recipiendas informationes puritatis, ibidem Inquisitores hereticae prauitatis, numero 7. Notarius, numero 15. Nuntius, seu familiaris, numero 17. Contrarium, à numero 18. Limitatur, numero 24.
- 2 Acta post recusationem inuvalida.
- 3 Discrimen inter recusationem iudicis secularis, & ecclesiastici, & num. 10.
Iudex Ecclesiasticus probatis recusationis causis in totum à cognitione causa remouetur, ibidem.
- 7 Inquisitores hereticae prauitatis in magna sunt dignitate constituti, grauissimi, æquissimi, & prudentissimi, inter eos & ceteros iudices, quoad recusationem discrimen nullum, numero 9.
- 10 Iudici seculari recusato adiunctus datur.
- 11 Commissarius ad faciendum informationes puritatis quid faciet post propositam recusationem.
- 12 Informatio puritatis pro incepta habetur postquam Commissarius fuerit profectus ad locum originis.
- 13 Commissarius turpiter procedens in peragendis puritatis informationibus in totum debet ab eis arceri.
- 14 Mandatum renouatur quocumque tempore fides deficiat.
- 16 Officium iudicis cessat statim post propositam recusationem.
- 17 Qui grauare potest, potest recusari.
- 19 Iurisdictionem non habens recusari non potest.
- 20 Appellatio & recusatio pari passu ambulant, contrarium, numero 21.
- 22 Executor cum causa cognitione recusari potest. Merus non ita, & num. 23.

Solent aliquando prætensores Commissarium informantem reculare velut suspectum, quod facere posse nullum dubium continet, quia iure ita stabilitum est circa omnes iudices, qui qualem qualem causarum cognitionem habent, vt pro-

vt probatur in l. apertissimi, 16. Cod. de iudic. cap. cum speciali 61. de appellat. l. 1. tit. 26. lib. 4. recop. l. 2. vbi gloss. 1. tit. 4. part. 3. Auendaño in c. Prætor. 2. part. ca. 23. n. 8. Peña in directior. 3. part. comm. 30. vers. tamen si vero, & alij infra referendi, ¶ & si spreta recusatione ulterius procedant, nulla sunt acta postea facta, ex Bar. in l. quia poterat ad Treb. Abb. n. 12. dec. 9. in d. e. cum speciale, de appellat. Auend. citato loco nu. 14. Boët. decif. 258. & pluribus allegatis per Bobad. lib. 2. politica cap. 21. num. 158. lit. D. Lancel. de attentat. 2. part. cap. 4. per totum, Caballin. milleloq. 864. Paul. Amil. decif. 7. nu. 1. part. 3. Puteo decif. 370. lib. 1. cum alijs adductis à Valenzuel. consf. 43. num. 170. & 172. & nouissimè & latè Ripoll. var. resolut. cap. 2. per totum.

3 Quod primò procedit non tantum in iudicibus secularibus, sed etiam in ecclesiasticis, vt probatur in dict. cap. cum speciali. & cap. secundo requirio, 41. versicul. Quod si coram ipsis, de appellat. cap. si quis contra clericum, 4. de foro compet. & si causæ legitimæ recusationis fuerint probatæ, omnino iudex à causæ cognitione remouetur, vt in dictis iuribus probatur, & ex adductis à Seraphin. decif. 781. n. 6. & negocij debet remitti ad superiorè seu de recusatoris consensu tradi personæ idoneæ, vt in eo secundum iuris formam procedat, ex dict. ca. cum speciali, in princip. de appellat. & refert communis opinio, de qua testatur Marquesan. in consf. de suspectis iud. & adiunct. dand. 2. part. cap. 5. numero 15. alias è contra facta nulla extabunt, vt supra dixi & probat Alexand. consf. 89. vol. 1. & Matquef. citato loco, & Ioan. Vvamesius in dict. cap. secundo requirio, versicul. tertio postulas, num. 2. de appellat.

4 Secundò procedit generaliter in omnibus ecclesiasticis cuiuscumque fuerint dignitatis, & præeminentiæ, etiam si Episcopi, vt apertè probatur in dict. cap. si quis contra clericum causam habuerit, Episcopum ipsius adeat, qui si vt suspectus fuerit recusatus, executor ab eo deputetur, de foro compet. vbi communiter DD. & refert, & sequitur Marquef. d. n. 15.

5 Tertio procedit etiam si Cardinalatus fulgeat dignitate, quia similiter poterit recusari, vt probat, (omissa alia contraria opinione, sed subterici non valent) Barbac. in tract. de Card. leg. à latere quast. 3. n. 1. & 2. & quast. 5. Gambata eod. tract. cap. 1. n. 124. Iacob. Laurenc. qui alios refert tract. de iudice suspecto cap. 2. nu. 11. 13. & 14. Paris. consf. 3. nu. 67. lib. 1. Rol à Valle consf. 19. numer. 17. lib. 1. dicentes, quod etiam si Cardinalis legatus fuerit à latere poterit recusari.

6 Quarto procedit non tantum in iudicibus ordinariis, de quibus sumus loquuti, sed etiam in delegatis, vel fiat ecclesiastici, aut seculares, vt probatur in cap. suspicionis, 39. de offic. deleg. cap. si contra 4. cap. index 5. eod. titul. in 6. P. n. in d. comm. 30. versic. tamen si, Did. Perez in leg. 1. gloss. 1. quast. 10. versic. item potest recusari, tit. 5. lib. 3. ord. fol. 568. in nouissima impressione, Maranta speculo iudic. 4. part. dist. 5. numer. 42. & 43. Acebed. in leg. 1. numer. 29. titul. 16. lib. 4. recop. Morla in emporio 1. part. tit. 2. de iuris d. nu. 109. & 209. & cum commissarius ad recipiendas puritatis informationes iudex sit delegatus, recusari potest, nullus inficiabitur, & probat Lara d. e. 4. nu. 94.

7 Ex quibus sequitur primo, quod licet hæretica prauitatis inquisitores in magna sint dignitate constituti, atque eligi gratissimi, æquissimi, probatissimi, & prudentissimi præsumantur, vt obleruat Sigism. Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 87. à numero. 1. Fr. Did. Murillo de las excellencias de Zaragoza tract. 2. cap. 22. & plures alij apud Emman. Barbol. remiss. ad Ord. Lusitan. lib. 2. tit. 6. in princ. num. 4. pag. 151. & apud August. Barbol. de offic. Episc. 2. part. allegat. 40. num. 37. col. 374. & ideo doctissimi viri censuerint, recusari non posse, vt voluerunt Archid. in cap. quia plerique, de offic. ord. in 6. Ripa tract. de peste 3. part. numer. 140. Roxas sing. 100. & in tract. de hæret. 2. part. titul. de privileg. Inquisit. numero 435. Sigism. Scaccia de iudic. cap. 67. num. 7. Iac. Meno ch. lib. 1. de arbitr. quast. 37. num. 40. & consf. 94. numer. 12. in fin. lib. 1. ¶ tamen cum nulla ratio differentia quoad recusationem assignari valeat inter eos, & ceteros iudices, afferendum est, æquè recusari posse quod velut verius, licet parum vsitatum amplexi fuerint Tabien. in summa verb. inquisitio, §. 4. numer. 5. Simanc. de cathol. inst. tit. 7. numero 51. & 52. & in Enebiv. tit. 47. de defension. numero 26. Eymér. in direct. 3. part. tit. de recusat. inquisit. vbi Peña commun. 30. vers. ceterum, vbi ait, & bene, hanc opinionem hodie confirmatam extare in instructionibus Madrititij Domini Valdesij Anni 1561. & in cap. 32. licet Peña, aut typographus errore ductus dicat, cap. 15 & patet error ex vers. seq. vbi verba refert prædictæ instructionis, incipit. Atque hæc sententia, ex quo cum eodem errore idem refert Narbona in leg. 20. gloss. 1. num. 70. in fin. tit. 1. lib. 4. recop. pag. 364. qui hanc etiam sequitur opinionem, & extra prædictos quos adducit Peña addit Param. de orig. lib. 3. quast. 4. num. 54. & seq. & Iacob. Lauren. in dict. tract. de iudice suspecto, cap. 2. numer. 109. Farin. de hæresi quast. 185. numero 236. utroque refert hanc vltimam sequendo, Castro Palao in opusc. moral. tract. 4. disp. 8. punct. 8. num. 1. vbi num. 2. ait, requiri ad hoc grauem causam ita vt hodie absque dubio hæc procedat sententia.

Sequitur secundo discrimen maximum esse inter recusationes iudicum ecclesiasticorum ex iure canonum, & inter recusationes iudicum secularium ex iure ciuili. hoc igitur iure recusatus iudex non in totum à causæ cognitione remouetur, sed adiunctus ei datur, d. l. apertissimi, d. Auth. si vero, de iudic. d. l. 22. part. & d. l. 1. recop. in prihuius §. adductæ, iure vero canonum iusta recusationis probata causa ecclesiasticus in totum à cognitione remouetur, vt superius dixi, & hanc differentiam agnoscunt Io. Vvamen. in ca. cum speciali, n. 1. de appellat. Iac. Lauren. d. tract. de iudic. suspect. cap. 5. num. 1. & 34. & post eos Narbona in d. l. 39. gloss. 1. n. 234. & seqq. tit. 4. lib. 2. recop. pag. 193.

Sequitur tertio, quod proposita recusatione, si Commissarius inceptum habeat informatium, superfedere debet, & mittere recusationem ad tribunal seu communitatem, à qua sua pedit commissio, vt ibi deliberetur, an causæ recusationis iustæ sint, anque adiunctus adhiberi debeat, & qualis; nam si causa fuerit iam incepta, ita vt integra dici non valeat, in totum remoueri non puto, (nisi causæ aliud ob suam grauitatem suadeant, vt inferius dicam) sed adiunctum dari debet, ex dict. leg. apertissimi, d. l. 22. part. & d. l. 1. recop. Greg. gloss. 2. in d. l. 22. per l. fin. tit. 5. lib. 3. ord. vbi ait, quod idem seruari debet in recusatione iudicis delegati, cui adhæret Auend. in d. e. 23. nu. 9. & 10. lib. 2. prator. &

deducitur ex d. amb. si verò contigerit, C. de iudic. l. nemo 4. de iuris d. leg. 1. & 2. tit. 16. lib. 4. recop. relolunt relati supra, & de praxi testantur Cobbar. in practio. capit. 26. numero 1. Morla dist. titul. 2. de iuris dist. omni. iudic. in princ. numero 175. si verò inceptum non fuerit in formatorem, cum commissarius iurisdictionem actu adquisitionem non habeat, satis esse putatur alium de nouo eligere, ad faciendum pratenoris desiderio & petitioni, & ne in informatorio plures adsint, quod damnosum esse solet. In quo licet diuersa sit causa secularium, qui recusari sine causa possunt, & adiunctus datur, & ecclesiasticorum qui sine causa non recusantur, & cum adest, in totum arcentur à causæ cognitione: & quasi omnes commissarij informationum puritatis sint ecclesiastici, in rigore sine iusta causa recusari non possunt, tamen in his grauissimis negocijs propter maximam honoris iacturam desiderio pratenoris recusantis subueniendum suadeor ex prædicta distinctione, quamvis ius strictum aliud suadeat, & sic re integra alius debet nominari, incepta verò non ita, sed adiunctus dari. Et pro incepta habetur informatio, dum Commissarius acceptis litteris suæ commissionis fuerit profectus ad locum originis cum actus ille dirigatur ad conficiendum informationem, & sic habetur pro incepta, & debet adiunctus dari, ni grauissimæ sint causæ aliud suadentes.

13 Sequitur quæritur, quod si appareat commissarium non rectè officio, & commissione uti, testes suspectos recipiendo, ea, quæ aduersus pratenorem committuntur, celando, munera, & dona accipiendo, aliæ pessime agendo poterit omnino arceri, & alteri informatorem committi, tum quia prædictæ causæ grauissimæ, & iustissimæ sunt, & ostendant fraudem, aut turpitudinem saltem in informanti, quem suspectum maximè reddunt, tum quia si fides, & rectitudo deficiant, potest quocumque tempore mandatum reuocari, & data commissio, ex l. post. litem, 17. iuncta litem si suspectus, 19. de procurat. l. 4. vers. ca. l. once, debe aueriguar la sospecha, tit. 5. part. 3. vbi, gloss. 7. licet regulariter aliud iure sit admissum, dum res integra non est, l. si verò 12. §. si mandauero, Mandati, l. si pater. 3. C. eod. cum similibus.

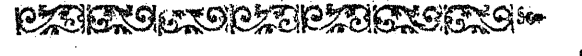
15 Sequitur quæritur, quod si notarius recusetur, ut potest, ex adductis ab Aceb. & Paz citatis locis, Morla n. 165. fol. 95. Rebuff. de recusat. art. 9. vers. Notarius tamen, pag. mibi, 166. in 3. tomo ad l. Gallias, superferendum etiam erit in informatorio, & seruando, quæ in commissario diximus, & faciunt tradita à Zaballo comm. contra comm. quæst. 680. & ab Auguft. Morla in emporio d. tit. 2. in Rub. nume. 211. vbi plura adducit, tum quia statim post propositam reculationem cessat officium iudicis, ex adductis per Lancel. de attentat. 2. part. cap. 4. Millis in reperor. verb. iurisdictione, Paulus Æmilius, decis. 7. numero 1. part. 3. Valençuela consil. 43. numero 107. & sequentibus. & si in aliquibus communitatibus visitatum fuerit, reculationes proponi in eorum capitulo, seu tribunali, non verò coram informanti, si tamen de facto ei intimetur recufatio, debet prædicta seruare, quia uisus ille nihil horum detrahit.

17 Sed est dubium, an nuncius, seu familiaris, qui testes ad examen ducit recusari valeat, ut ab illo munere arceatur. Et affirmatiua suaderi videtur, quia excedere potest, inimicos pratenoris ducendo ad examen, seu nominatos à commissario in-

ferendi potestas, quod expressius defendit Auend. in cap. 23. prator. n. 16. vers. Item ex dicta lege, & n. 11. vbi alios citat. Parlad. ver. quæst. 2. part. c. fin. §. 3. n. 4. n. si. & n. 5. atque ita communiter praxi seruari refert Alphons. à Villadiego in politica cap. 5. in declarat. §. 10. ca. correct. n. 24. ex quibus patet, communem, & magis esse veriorē hanc opinionem, & praxi seruandam, maximè cum nuncius, seu familiaris expectatæ fidei est, & arcani obseruator. Licet aliquando. Si aliud prudenter expedire videatur, ad sedandos animos pratenoris, & suorum, seu ex non tuta nunciij fide aliæ de iusta causa, & sit alius, cui securè hoc munus mandetur, arceri poterit, si verò alius deficiat, recusatus, si probus est, non arceatur.

At contraria sententia verior, & sequenda est, 18 videlicet quod nuncius nec familiaris testes ad examen ducens non possit recusari, nec recufatio admitti, nec recusatus à suo munere arceri, tum quia nec iurisdictionem exercet, nec causæ cognitionem habet, l. executorem 8. Cod. de execut. rei iud. capit. Pastoralis, 27. §. quia vero, de offic. deleg. Morla in emporio 1. part. tit. 2. quæst. 16. n. 2. tum etiam quia licet appellari ab eo non potest, ex cap. nouis. 43. de appellat. & probat multis Parlad. lib. 2. ver. quotid. cap. fin. 2. part. §. 3. nu. 3. & 4. ita nec recusari, tum cum appellatio, & recufatio pari passu ambulet, ex gloss. fin. Cod. de sent. & interlog. omni. iud. & gloss. in cap. quous, 2. quæst. 6. Morla d. tit. 2. in princ. numero 211. & 212. Lancel. 2. part. cap. 6. de attentatis post recusat. numero 8. & cap. 8. de attentatis relar. pendente, numero 1. Ioan. Gut. lib. 1. pract. 9. 94. numer. 4. Emmanuel. Barbosa remiss. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 2. nu. 2. in fin. Aug. Barbof. tract. var. de locis communit. loco. 9. num. 2. & loco. 96. nu. 2. Licet ratio hæc ab aliquibus rejiciatur, constituentibus, non idè quod sit prohibita appellatio, prohibita esse recufationem secundum cap. postremo 36. de appellat. & DD. ibi communiter. Præposit. videlicet. Io. Andr. Abb. & Dec. in cap. super eo. el. 2. §. in causis, de appellat. adductos ad hoc per Bobadill. in politica lib. 2. cap. 20. numero 61. l. F. * Tum etiam, quia executor, seu nuncius, qui aliquam causæ cognitionem habet, recusari tantum potest, non verò executor merus, qui nihil potestatis habet, ni merè executioni tradere quod iustum à iudice habet, in qua non potest adesse grauamen ex parte nunciij, & executoris, licet esse valeat ex parte iudicis mandantis, apud quem est causæ cognitio, nulla verò apud nuncium, nec familiarem, quæ ratio aperte probatur ex text. in cap. nouis. 43. vbi glossa verb. debuisse, de appellat. vbi Innoc. Abb. Præposit. numero 7. Archid. in princ. Dec. numero 17. vers. Si grauamen verò inferre non potest. Idem voluerunt Bar. in l. si quis, §. 1. de pænie. Iust. in leg. si. num. 9. Cod. de iudic. Card. in Clem. fin. §. eorundem, numero 5. de foro compet. Montalic. in repetit. ll. regni, verb. recusans, fil. 99. col. 1. in princip. & adducti per Bobad. lib. 2. politica. cap. 20. numer. 61. Card. Tusch. in practio. conclus. tom. 6. liter. S. conclus. 907. numero 15. & 16. Sigism. Scaccia de appellat. quæst. 52. limit. 11. numero 11. Mantica decis. 324. numero 3. Seraphin. decis. 156. Ripoll. var. resol. cap. 2. ex nu. 59. Tum denique, quia nuncius, & familiaris ita testes vocandi ius habent, ut ad quid vocentur, ignorent, nec eos instruere, nec alloqui valeant, & per consequens nec inferre grauamen, atque idè hanc opinionem, præter relatos tenent Rebuff. 3. tom. ad l. Gall. tit. de recusat. art. 9. gloss. vn. vers. nec poterit recusari, nume. 48. & Paz. in praxi. 4. part. tom. 1. cap. 3. nume. 45. & 46. Did. Perez. in leg. 4. glossa 1. vers. scilicet. Dubitari poterit, in fin. titul. 8. lib. 3. ord. tum quatenus hi duo aiunt, executorem mixtum, qui qualem annexam habet cognitionem, recusari posse, quasi aliud sit in merito executori, cui omnis abest cognitio, & grauaminis infe-

inferendi potestas, quod expressius defendit Auend. in cap. 23. prator. n. 16. vers. Item ex dicta lege, & n. 11. vbi alios citat. Parlad. ver. quæst. 2. part. c. fin. §. 3. n. 4. n. si. & n. 5. atque ita communiter praxi seruari refert Alphons. à Villadiego in politica cap. 5. in declarat. §. 10. ca. correct. n. 24. ex quibus patet, communem, & magis esse veriorē hanc opinionem, & praxi seruandam, maximè cum nuncius, seu familiaris expectatæ fidei est, & arcani obseruator. Licet aliquando. Si aliud prudenter expedire videatur, ad sedandos animos pratenoris, & suorum, seu ex non tuta nunciij fide aliæ de iusta causa, & sit alius, cui securè hoc munus mandetur, arceri poterit, si verò alius deficiat, recusatus, si probus est, non arceatur.

§. VII.

De relatione actorum à Commissario faciendâ, & qua forma & modo.

SVM MARIVM.

- 1 Relatio ex triplici causa fieri potest. Prima ex violentijs, & perurbationibus, quas commissarius sedare non valeat. Secunda ex dubio ordo circa modum conficiendæ informationis, nu. 2. Licet sufficiens dubium raro euenire possit in causis puritatis, numero 3. & 7. Tertia cum informationibus perfectis mistere debet Commissarius plenam relationem eorum, qua consistunt, numero 8. Quia plurimum conducit, ut Capitulum, capella, seu communitas scias quantam testes mereantur fidem, & an fieri debeat in scriptis, aut verbis, ibidem. Quo modo fieri debeat, nu. 9. Contineri debet omnia cum suis qualitatibus, & circumstantijs ad rem pertinentibus, nu. 10. Recta & vera dicitur, cum omnia in specie, clarè & aperte narrantur, nu. 11. Ex quatuor debet constare, primo ex integritate, numero 12. secundo ex veritate, numero 13. Tercio ex fidelitate, & puritate, nu. 14. Quarto ex simplicitate & claritate, numero 15. Eius copia pratenori tradi non debet, nu. 22. Talis non dicitur, sed subreptio, cum confusè, & indistinctè sit, nu. 16. Obscura talis non dicitur, suspicionem continet, nu. 19.
- 4 Nemo melius quàm ipse commissarius scire potest fidem, quam testes mereantur, & sic diluere occurrentia dubia, & n. 8.
- 5 Princeps non debet consuli in merito factis, quia eorum non habet scientiam, n. 6.
- 6 Ius certum in casu dubio non cadit.
- 17 Probatio obscura, & aquiuoca non releuat, & pro nulla habetur, numero 18. Suspecta est, nu. 19.
- 19 Paria sunt obscure loqui, & nihil loqui.
- 20 Copia relationis de iure paribus præstat, & ad quædam. Non verò in causis puritatis, numero 22.
- 21 Index relationem implere debet, dum partes discor-

OB triplicem causam relatio fieri poterit à commissario, & mitti ad superiores, à quibus sua commissio emanat. Prima si à pratenore, seu à consanguineis eius violentiæ fuerint illatæ testibus, seu ortæ perturbationes, quas commissarius sedare non valeat, nec liberè audeant testes veritatem proflare, debet relationem mittere ad tribunal supremum, ut opportunum prouideatur remedium, & si opus fuerit superledeat in informatorio, & in examine testium, ut in omnibus causis generaliter iure constitutum manet. ex l. i. C. de relar. l. ex illo. 13. C. de appellat. cap. bone. 4. §. nec obstat, de postul. pralat. cum similibus. Vancio de nulli. ex def. l. iurid. ord. n. 143. & 199. Maranta de ord. iudic. part. vlt. act. n. 10. Lancel. in d. c. 8. de attent. relar. pend. Pet. Barbof. in l. eum qui, 79. §. si. n. 42. de iudic. cum alijs ab eis allegatis.

Secundò, dum in informatorio conficiendo, & veritate probanda, seu in modo, quo id fieri possit, aliquid magnum se offert dubium, quod in rei magnitudine commissarij mentem superet, itaue dubius valde existat, nec qua via ambulet, nec quò se vertat, sciat, debet superius Tribunal consulere, & causæ relationem mittere, & responsum sperare, ut id fiat, quod iustum mittatur, ex l. eum quem, 79. §. iudicibus, de iudic. l. fin. Cod. de legib. leg. 1. & 2. Cod. de relar. §. fin. ibi. Si quid autem audientes iudices putauerint esse dubium, datus eis licentiam de his nunciare nobis, & consuleri nos, ut dicant, qua necessaria sunt, & ita quod agendum est, explicent, & faciant iusta, & simul rationabilia iudicia, in Auth. de iudic. nouel. 82. capit. intinasti, 68. de appellat. leg. 14. titul. 4. leg. 11. titul. 22. leg. 15. titul. 73. part. 3. Speculat. lib. 2. titul. de relar. §. 4. tum quod raro euenire posse videtur in puritatis, & nobilitatis informationibus, tum quia omnia prædicta iura loquuntur de iure dubio circa ferendam sententiã omnibus visis, & actis completis, & commissarij harum informationum non tam de iure, quam de facto agunt, nec ferre possunt sententiã, ad quam omnia mittunt acta superioribus suis, qui de causa cognoscere valent, tum quia nemo melius quàm idem commissarius dubia circa qualitates pratenoris probandas diluere, nec assèqui potest, cuius munus tradit ad plenam earum probationem, & fidem testium assequendam, ut significatur in l. 3. §. tu magis, de test. quod omne in facto consistit, tum quia quod non solum Principem consulere non debet, ut d. l. eum quem, 79. §. iudicibus, de iudic. Matth. Wesembek. in parat. ad tit. de appellat. sub n. 12. vers. Est autem relatio, sed si eum consulat, se impetum facit, & ostendit, ut probat Narbona in l. 3. gloss. 5. n. 31. tit. 3. lib. 1. recop. pag. 37. tum quod in facto dubio ius certum cadere potest. Bal. cons. 365. certum est, circa medium, lib. 5. Egid. Bellamer. cons. 48. n. 15. vers. Quo ad primum Feder de Senis cons. 152. in pr. relati per Aug. Barbof. Axioma 63. nu. 3. & 5. pag. 58. nec Princeps factorum scientiam, sed iuris tantum habet, quod diuersum est ex diuersitate factorum, l. ut responsum, 15. C. de transact. ca. inuenis. 3. c. de muliere, 6. vbi bonus textus ad propositum de sponsal. cap. habuisse, 7. 33. dist. cap. grane, 74. 11. quæst. 3. ca. 11. discantem. 11. §. ex præmissis 37. quæst. 5. tum Sed nihilominus casus euenire poterit, licet raro, quo necesse habeat commissarius consulere superiores, & tunc relatio fieri debet ea forma, quam inferius præ-

8 Tertio perfectis informationibus, debet eas commissarius mittere cum plena meritorum relatione ad suum tribunal, seu communitatem, & cum iudex, qui examini testium praest, possit melius, quam alij scire fidem quam merentur, vt in leg. 3. §. 1. de testib. & praeter ceteros in nostra puritatis materia loquendo considerat Christoph. de Paz in tract. de reuina. 1. part. cap. 32. numero 80. plurimum conducit informantis relatio circa fidem, & integritatem testium ad animos iudicum informandos de his, quae in actis continentur, & de alijs, quae ex eis apparere non possunt, siue hoc fiat in scriptis vt accidit, cum commissarius non est ex tribunali, nec capitulo, nec calculum fert in informationibus dijudicandis, siue verbis, dum praesens est futurus in earum calculatione, vt adest in collegijs. & capitulis Ecclesiarum, in sancto vero Inquisitionis Officio, & in ordinum Senatu semper relatio scriptis continetur, quia eorum commissarij sunt extra illa tribunaia, & statutum ita est, in v. strucl. 34. commissariorum sancti Officij. Et commissario al pie de la informacion, despues del signo del Notario ha de informar al tribunal de su tierra y firma, lo que siente de la impie- x. a. y costumbres del pretendiente, y de la mug. y del credito, que se pueda dar a los tales testigos. Et idem constitutum est in ordinum Senatu.

9 Forma autem seruanda in dicta relatione est, quod omnibus completis testibus & contestibus examinatis, scripturisque extractis debent commissarij ex cunctis simul rei veritatem indagare, de vero facto se instruire, testes inuicem regere, quot sint pro puritate & nobilitate, quot- que pro macula; & ignobilitate, & ponderare vtro- rumque rationes, fundamenta, & qualitates, quid ex alijs testibus in voce sine scripto interroga- tis perceperint, quidque ex scripturis productis probatum appareat; omniaque recolligere causa merita debent, vt ex omnibus ita collectis faci- ti est fidem, quam omnia acta merentur, summare valeant, & relatio fiat, sicut oportet, quia omnia cum suis qualitatibus, & circumstantijs ad rem pertinentibus in relatione contineri debent, arg. l. 1. §. fin. si facti sur. sic. dic. leg. certum. 6. si certum petatur, cum similibus, ea deducendo ex coniunctio- ne testium cum testibus, & scripturarum cum scri- pturis, vt ad aliud dixit Bald. in l. adeo. §. cum quis, de adq. ver. dom. & consil. 338. incipit, ea que veniunt, lib. 2. & faciunt tradita ab Ant. Pereg. de fideicom. art. 16. n. 111. Dec. consil. 638. num. 7. Et tunc dicitur fieri recta, & vera relatio cum omnia in specie cla- re & aperte narrantur cum suis qualitatibus, vt optime ad propositum dixit ex Dec. consil. 695. numer. 29. Socin. lun. consil. 77. num. 84. lib. 1. Natta consil. 636. num. 192. lib. 3. Pelaez. de maiorat. 1. part. quest. 8. nu. 12.

10 Quae, vt recte fiat, ex quatuor constare debet, & omnia comprehendit Pelaez loco citato. Primo, vt integra sit ex leg. 1. §. sed nec ad nos, cum l. segg. C. de relat. l. ne causas. 15. C. de appellat. l. super 3. ibi relatio- nibus plena maturitas est, leg. si quando 4. ibi, Omnem omnino causam relationis series comprehendat, de- lat. in C. Theodos. lib. 11. c. dudum. 22. §. cum autem alle- gationes, de electione.

11 Secunda quod in omnibus, quae continet, vera sit, leg. si ibi, vt responsuro principis vera p. catio rem aperiat cognoscendam, C. de precib. l. imperat. offer. faciunt iura cumulata per Matienç. in Dialogo relator.

3. part. c. 21. n. 4. Tertia, quod pure & fideliter omnia referantur. 14 c. cum Bertholdus. 18. §. licet autem. ibi. qui cum nobis omnia fideliter retulisset, de re iudic. c. pura. 17. 3. quest. 9. vbi glossa. 1. ait, pura id est sine dolo, & melius explicat idem textus in fin. ibi. quod nihil citam si fuerit bonum addatur. 15

Quarta, quod simplex, clara, non obscura, nec æquiuoca sit, ex leg. 2. de his que pro non scriptis, leg. de atate. 11. §. nihil interest. 7. de interrogat. act. leg. non intelligitur. 3. in princip. de iure fisci, capit. in praesentia 8. de probat. capit. cum dilecti 18. de accusat. capit. erit. 2. in fin. 4. dist. cap. si testes. 3. §. in testibus, vbi bona glossa verb. simp. sciter. 4. quest. 3. nam cum omnia confusa, & indistincte narrantur, potius dicitur subreptio, quam relatio. ex Menoch. consil. 1. numero 4. o. Aym. Craueta consil. 63. num. 3. Carol. Ruyn. consil. 56. numero 28. lib. 3. Thom. Gramm. consil. 34. numero 9 part. 1. decif. Pedam. 142 numero 10. pro vt eos refert Pelaez. dist. 1. part. quest. 7. numero 12. versio. Hinc dicitur. Quare nec obscura, nec æquiuoca probatio releuat. Annan. in capit. audita, numero 2. de restitut. in integrum. Aym. Craueta, consil. 725. numero 5. & consil. 898. num. 22. Tib. Dec. resp. 124. num. 72. tom. 3. Philip. Corn. consil. 254. numero 6. lib. 4. & T. & relatio, & probatio obscu- ra pro nihilo habentur, ex text. in d. leg. de atate, 11. §. nihil interest. 7. de interrogat. act. leg. 2. de his, quae pro non scriptis, & suspecta praesumitur, ex leg. non intelligitur 3. in princip. de iure fisci, docet gloss. verb. simpliciter in d. cap. si testes, 2. §. in testibus, 4. quest. 34. & obscure loqui, & nihil loqui paria sunt, dist. 9. nihil interest. Soarez. tom. 1. commun. opin. lib. 7. titul. 16. num. 119. pag. 233. Aug. Barbof. Axiom. 195. num. 23 pag. 104. Ad quae omnia facile & plenè adimplenda, valde commodum erit ab initio informatorij breuiter in chartula annotare rationes, & qualita- tes singulorum testium, & instrumentorum, vt om- nibus ita summatis, & in promptu habitis magis commodè relatio fiat, de quibus requisitis viden- dum speculator. 2. part. tit. de relat. §. qualiter, n. 2. & in tit. de remission. §. videndum 4. n. 2. versio. demum ad superiorem.

Denique animaduerti debet, quod etfi de iure, dum relatio fit ad Principem, seu ad superiorem, copia partibus exhibetur ad effectum, vt si alicui minus plena videatur, valeat suas opponere ratio- nes & superioribus refutatorios offerre libellos, vt expressè iubetur in dist. 1. 1. & 2. C. de relat. cap. intima- sti, 68. de appell. dist. leg. 11. tit. 22. p. 7. VuelsembeK. ad tit. de appell. num. fin. Auiles in cap. 20. prator. ver- bo. Saber, versio. Et tenet. Pet. Barbofa, in dist. leg. cum qui, §. fin. numero 75. de iudic. & si post scientiam ra- cularit, approbasse videatur, vt ex inde plenam efficiat fidem, ex l. 1. vbi Bart. n. 5. Cod. de relar. Dec. in d. cap. intima sti 68. nu. 6. de appellat. Gregor. verb. ante las partes, in d. l. 11. tit. 1. p. 3. nec auditur, si postea aliquid opponere praesumat, l. 1. §. questum, de appel- lat. l. fin. Quando appellandum sit. & si partes con- cordare nolint, poterit iudex relationem implere, & plenè ita facta probabit, ex l. in venditione 8. §. si vbi Bart. in fin. de bonis auctor. iudic. post. & ex alijs pluribus probat. Pet. Barbofa in d. l. cum qui, §. fin. numer. 39. de iudic. tamen commissarij nullam copiam, nec scientiam relationis informationum puritatis dare praetentori, nec alijs debet, quia vt se- pius dixi secretè res agitur, & incio praetentore in omnibus proceditur, quibus omnibus seruatis sine dubio

dubio commissarij ritè suum adimplebit munus.

QVÆSTIO VII.

De iure quaesito, quotuplex sit, quan- do adquiratur, amittaturve.

SVM MARI VM.

- 1 Intentione, & finis quaesitionis.
2 Ius quaesitum tripliciter consideratur. Primo in spe, a numero 2. usque ad 25. Secundo ad rem de quo, numero 26. & segg. usque ad numero 110. Tertio in re, de quo ex numero 108. usque ad num. 111. Sine facto adquirentis tolli potest, nume- ro 133.
Ius in spe aliquando intactum à iure seruatur, sub d. numero 2. Et aliquando non venit in conside- rationem, numero 3. Ratio huius differentia, nu. 4. Ex qua plura notabilia inferuntur, num. segg. Quod à iure ab ipso iure facile tollitur, sub d. nu- mero 4. 4. Secus si ab hominum proueniat disposi- tione, ibid. & n. 112. & segg. maxime numero 117. Minus est, quam ius ad rem, & in re, & sic facilius renunciat, nu. 20. & 135. Tolli sine facto adquirentis non potest, numero 132. Etiam si ex facto alicuius tertij quaesitum fuerit, nume- ro 133.
4 Princeps tollere potest que sunt iuris civilis, non ita que sunt iuris naturalis vel gentium Actus incidens in causam, à qua inciperè non poterat, quando validus, ibid.
5 Princeps potest tollere, & minuire ius in spe, quod prouenit à iuris dispositione. Nisi actu quaesitum fuerit, n. 6. Secus si ab hominum proueniat volun- tate, & dispositione, & ex leui causa possunt tol- lere inducta iure positio secus si ex iure natura- li & gentium, & sic ius ortum ex praescriptione & consuetudine, n. 7. Et potest successor inhabi- lem reddere, etiam in prauidicium sequentis in gradu, nu. 8. Nisi inhabitat ab speciali hominis proueniat dispositione, vel sit iam alterius actus quaesitum, n. 9. Si vero illum restituat in vita ul- tius possessoris proderit aduersus sequentem in gradu, & econtra potest inhabilitare ne quis ali- aliquo adquirat, nu. 10. Idem etiam est, dum ius prouenit ex contractu, quia nec tolli, nec minui à Principe potest, nisi ex publica utilitate & pre- tio soluto, n. 11. Non habet facultatem derogandi maioratibus nec mutandi eius successores, n. 119. & 120. Incapacem habilitat, n. 123. Clausula sal- uo iure alterius subintelligitur, in omnibus eius concessioibus, n. 124. Licet possit privilegium de- rogare, non tamen si ex eis est ius iam quaesitum, vel proueniat ex contractu, vel ex bene meritis, vel pecuniis, n. 125. Licet quidam malint quod nec possit derogare privilegio semel concessio. n. 126. Potest tamen per legem generalem iuri primo- genitura derogare, n. 127. Et sine lege, dum ius primogenitura ab eo sumptis originem, secus si à tertio, n. 128. Potest prauidicare in iure quarendo spe non approbato, n. 129. Non vero praesumitur velle tollere ius quaesitum, ex causa onerosa, n. 130.
Potestas absolutè an sit in Principe, sub n. 11. Ple- nitudo potestatis in illicitis potius dicitur pleni- Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

- iudo semperstatu, ibid.
12 Oppositio ad capellaniam, seu beneficium, quando ius adquirat, & n. segg. Si proueniat à iure com- muni nulli praestat ius speciale inter oppositores, nu. 13. Si vero proueniat ab aliqua speciali dispo- sitione, vocatur expresse ex oppositione consequi- tur ius ad rem, n. 14. Vbi defenditur opinio Io- Gu. Confilio n. 24. Contra Pelaez de Meres Declaratur amplius praedicta distinctio, n. 16. Co- ciliantur dua contrariae opiniones Pelaez de Me- res circa propositum dubium, n. 15. Vocatis spe- cialiter à testatore tribuit ius in re contra non- nullos, num. 24. Si vero plures vocentur ex certa descendencia & genere inter eos nullum praestat precipuum ius, n. 17. Quod etiam locum habet in statuto seu consuetudine conferendi beneficia ori- ginarius certi territorij, n. 18. Ad honores puri- tatis nullum ius tribuit, nisi specificè nominatis à fundatore respectu ext. aneorum, non vocatorum, n. 19.
L. cum quidam 26. & l. in fraudem, 145. in princ. de iure fisci conciliantur remissuè.
21 Spes hereditatis non adita renouari potest in fraudem fisci sine solemnitatibus requisitis ad ad- quirendum.
22 Prelatus potest renunciare bonis querendis Eccle- sia, aut monasterio absq. solemnitatibus. Maritus sine mulier repudiare potest sine consensu consanguineorum requisito ad alienandum, ibid. Et in creditorum prauidicium poterit renouari o- lucra constanti matrimonio, quaesita, n. 23. Et lega- tum à marito relictum in prauidicium fisci, si commiserit delictum ex quo omnia bona confis- canda veniant, n. 24.
25 Filius legitimam renunciare potest. Hi tamen in fraudem creditorum lucra renouan- res peccant mortaliter, & consulentes similes re- nunciationes, ibid. Renunciatio facta post latam sententiam contra eum qui soluendo non est ex alijs bonis, quia in frau- dem praesumitur non attenditur, ibid.
26 Ius ad rem quale, & ex quibus adquiratur, n. segg. Adquiritur ex admissione ad officium, & ex ius- su faciendi informationes, n. 106. Dummodo ser- uetur forma requisita ab statuto, & si vnus non plures fuerit oppositor, n. 107. Facilius adimitur quam ius in re, n. 133. Et facilius renouatur, ita vt nullum ius habeatur ad rem semel renouan- tam, n. 154.
27 Electio tribuit ius ad rem, quod perfectum non di- citur, n. 28. Facile amittitur, n. 29. & 34. Vbi de electionibus ad collegia & Ecclesias.
28 Vacatio prima non extinguitur per mortem eius qui ad rem tantum habuit, secus si ius in re.
29 Non perfecta faciliè resoluitur. Electus intra mensem non consentiens electionem iu- re suo priuatur, ibid. Et etiam si intra tres menses post consensum praestitum confirmationem non petat, n. 30. Et sufficit si confirmatio petatur ab amico, nume- ro 31. Et si sine confirmatione concessa sine euerit in admi- nistrationem officij, aut praebende etiam iure pri- uatur, n. 32.
33 Acceptatio necessaria non est, vt electus ius adqui- rat ad rem.
34 Collegia ante deuentum ad electionem faciunt summariam informationem qualitatium praeten-

foris, & examen litterarum precedat, quod quidem causi est.

35 Presentatio, & nominatio tribuunt ius ad rem, & quid sint, & nu. 37. & 38. Fieri debet à patronis post vacationem, n. 38. Alias facta, aut promissio presentandi nulla est, numero 39.

A patronis laicis intra quadrimestre, & ab ecclesiasticis intra semestre, n. 40. A quo tempore curat, n. 42.

Ratio differentie inter patronum ecclesiasticum, & inter laicum, n. 47. & seqq. A patrono facta vim electionis habet, n. 50.

Plurium collecta, & simul facta an possit reiterari, numero 63. Laici, dum ecclesiasticus presentari debet, & maculati dum puri, inuulda, & ius presentandi ad superiorem redit, n. 81.

Inhabilis, cum conditione impetrandi dispensationem valida, & non priuatur patronus, nec pro ea vice facultate alium presentandi, n. 83. Facta à Rege nostro Hispania velut patronus tribuit ius ad rem, n. 84.

41 Quadrimestre Regi patrono non currit.

43 Ignorantia patroni presumitur, non scientia & ignorantia unius alius prodest, n. 45.

Crassa, & scientia equiparantur, num. 81. Qualitatum aliquando excusat patronum indignum presentantem, & poterit secundo presentare, n. 91. Probabilis facit quadriennium non currere, numero, 92.

44 Presumptio est pro patrono, nisi eius scientia aperte probetur.

46 Impedimentum, aut absentia patroni ad non presentandum intra signatum tempus ei prodest.

47 Patronus ecclesiasticus post factum presentationem variare non potest, secus laicus, qui potest variare, aut in diuersis temporibus, aut uno contextu plures nominando, numero 48. ratio differentie, numero 49. Verior, numero 51. Ut laicus variare possit, qua requirantur, ex numero 55. cum seqq. Indignum presentans lethaliter peccat, numero 78. Ecclesiasticus priuatur pro ea vice alium presentandi, numero 79. Nisi insimul cum patrono laico indignum presentet, numero 80. & 81. Presentare debet eum, qui qualitibus requisitis sit pradius, numero 89. Et que debeat considerare ad ritum presentandum, n. 90.

52 Variatio in iure quaesito non admittitur.

53 Consilium mutare quando liceat.

54 Ius quaesitum prauidicari non posse, intelligitur si sit perfectum, & dum aliud iure statutum non est.

55 Variatio patroni laici multis concurrentibus fieri debet. Primò, quòd prima nominatio firma maneat, secundo, quòd ius presentato adquisitum extra presentationem saluum existat, numero 58. Tertio, quòd non nisi semel locum habeat, n. 61.

56 Nominatus primò aequè idoneus preferendus est, & n. 57. Maxime licet initia cum aduersario, cui secunda presentatio damnnum afferre non potest, n. 58. Etiam si fuerit defunctus, n. 59. Intelligitur, n. 60. Dum plures nominati à diuersis patronis colligant, & unus decedit, quia tunc secundo presentare non potest patronus, secus si presentatus

colligat cum non presentatis & moritur, quia tunc alium substituere potest, n. 60.

61 Ius variandi pro una tantum competit vice.

62 Infinitas, & pluralitas actuum vitanda, quia confusionem parit. Patronus qui potest variare duos tantum potest nominare, ut infinitas tollatur, ibid.

64 Presentatus à maiori parte patronorum preferendus. Nisi indignus fuerit, quia tunc preferri debet dignus, à minori parte presentatus, n. 66. Ex concordia patroni Ecclesiastici, & laici preferendus presentato ab aliquo eorum separatim, n. 77. A patrono reuici potest per collegium, nec capitulum sine iusta causa, n. 87. Quia ceteris preferendus est, n. 88.

65 Comparatio zeli ad zelum, nec meritis ad meritum non est facienda in legitima presentatione.

Patronus quando peccet presentando idoneum omisso digniori, ibid.

67 Dignior in dubio preferendus.

68 Idoneus aequè nominatis existentibus gratificationis locus est.

Idoneitatem maiorem cognosci perdifficile, ibi.

70 Ius patronatus mixtum, & ecclesiastici, & laici regulatur sicut ecclesiasticum, in privilegiis & commodis, secus quoad diminutionem, numero 73.

Non censetur derogatum, nisi specialiter derogetur, n. 74.

75 Iuris patronatus mentio facta intelligitur de ecclesiastico.

80 Clericus & laicus patroni ratione patrimonij indignum presentantes possunt intra quadrimestre alium presentare, dummodò ignoranter, non scienter hoc fecerint, n. 81.

81 Scientia, & ignorantia crassa equiparantur.

82 Procurator cum generali mandato indignum presentans vero patrono non prauidicat.

85 Impetratio generalis à summo Pontifice non prauidicat presentato à patrono, nisi cum speciali derogatione iuris patronatus, qua presumenda non est, n. 86.

93 Promissio quid? Ius praestat ad rem. Facta censetur sub conditione, si in promissio adsit requisita qualitates, n. 94. Et prout fieri solitum est, n. 95. Promissiones dignitatum requirunt puritatem sanguinis sub conditione censentur facta, si adsit praedicta qualitas, n. 99. Illi competit, in cuius mente decedit, qui ius in re consequutum habet, n. 109.

96 Nemo censetur facere, quòd non est consuetum.

97 Inuestitura presumitur facta prout est mos.

98 Gratia Principis interpretatur secundum modum, & formam solitiam. Et facta à summo Pontifice de praebenda, qua sanguinis requirit puritatem, sub eadem conditione facta censetur, n. 100. Et à Rege nostro facta de habitu militari, ibidem, nu. 102. Adhuc non facta facillè admittitur, n. 116. & 123. Denegari potest in integra, n. 149.

101 Communitas seu capitulum an teneatur maculam, seu defectum promissi probare ad eius exclusionem.

103 Ius in re quando adquiratur in honoribus puritatis, & ex n. 108. maxime, n. 111. Quale, & quando adquiratur, ex n. 108. & seqq. Perfectum est, & si post eius acquisitionem decedat beneficiarius, vacat de nouo beneficium per eius obitum, non uerò prima durat vacatio, numero, 108. &

109. Dummodò acceptata fuerit collatio absentis facta aliis ius ad rem tantum habet numer. 110. Dissi illius admittitur, renunciatuque, numero 156.

104 Praetor in sacro inquisitionis officio ex oblata tantum petitione nullum omnino ius consequitur.

105 Querela aliquorum, qui praetendunt ius ex sola oblatione petitionis reuiciantur, & sine causa esse dicuntur.

112 Ius querendum facillè tollitur, & nu. 113. & renunciatu, n. 11.

115 Ratio non tanta habetur iuris querendi, sicut quaesiti.

119 Nascitur idem ius habent ad fideicommissum quam iam nati. Adquirunt dominium. Et pronatis habentur quoad suum commodum, & numero 120.

121 Ratio eadem versatur in eo qui adest tempore testamenti, sicut in eo qui ex post facto uenit.

123 Incapax habilitatur ex gratia Principis.

114 Clausula saluo iure alterius subintelligitur, in omnibus Principis concessionibus.

131 Ius adquisitum sine facto adquirentia tolli non potest. Etiam si in spe tantum sit, dummodo ex contractu, aut ex lege competat, numero 132. Etiam si ex facto alius tertijs quaesitum fuerit, n. 133.

Radicaur à lege, contraeum, seu quasi contraeum operatur saltem spem considerabilem, num. 134.

Tolli est contra ius diuinum & posituum. Nec dominia rerum Princeps tollere potest, n. 136.

137 Indices ius impartendi manus habent, & multo magis bonam famam & honorem nu. 138. Dum ius quaesitum non est, an possint suos informare animos ex informariis per sententiam reprobatis, numero 147. & seqq. Negatur, numero 150.

139 De minimis in causis honoris considerandum est, & dum agitur de auferendo ius alterius, numero 140. Ius pontificium de eis curam habet, numero 141.

142 Praetor reuici non debet post inceptas informationes puritatis, ius habet considerabile, nu. 150. Habens ius adquisitum non ita facillè repellitur, sicut dum nullum, n. 145.

123 Renunciatio iuris quaesiti quando sit mera donatio. Et tunc dicitur cum sit de iure certo, & radicata, secus aliter, n. 144.

Inefficosa quando possit renouari, n. 147. Amisum quando dicatur, quòd adquiri potuit, & non adquiritur, ibid.

148 Vis parua sufficit ad euertendum ius nullum.

151 Nemo repellitur per id, quòd nihil est. Proximum ledere propter causam reiectam uelut falsam, est contra aequitatem.

155 Auctoritas iudicis non requiritur ad renunciandum ius ad rem, secus ad renunciandum ius in re, n. 157.

conqueritur, si uel non admittatur, aut si differatur admissio: ex quo diminutionem suae estimationis proponit visum nihil fuit hic agere de iure quaesito quando adquiratur, quale, & quotuplex sit, ut deinceps aboleantur praedicta dubia, & importuna praetensorum preces, & allegationes iniuste iuris quaesiti, & si aliquid ius acquisitum habeant, illis obseruetur, sicut res, de qua agitur, & ius exposculant.

Ius adquisitum tripliciter consideratur. Primò, in spe, quod uerè adquirendum uenit, licet actu adquisitum non sit, de quo plura iura loquuntur, quae aliquando intactum illud obseruant, ut facit text. in l. patre furioso, 6. de his, qui sunt sui & in l. cum ita legatur, aliàs l. omnia 32. In fideicommissis, 6. l. cum pater, 77. In libertis, 27. de leg. 2. l. fin. de pallis, l. si post mortem, 10. §. fin. de contra. s. b. l. spem, 3. C. de donat. l. si constante, 9. uel exceptis C. de donat. ante nupt. & similes in discursu allegandi maxime ex numero 131. Alitquando uerò illud spernunt, tollunt, & impediunt, ut in l. 3. illud, 5. uel. ad r. de libro agn. l. 3. §. quare 6. l. post fin. am. 11. de iust. et. 1. l. fin. C. de adq. poss. cap. quemadmodum, 25. de iur. iur. & cum adducendis inferius ex numero 112. cum seqq.

¶ Quae iurium differentia ex diuersis causis oritur, praeter quod dem communiter iure traditam inter actus uerè perfectos, & imperfectos distinctionem, de qua praeter adductos supra q. 4. §. 4. numero 133. agunt Eguinar. Varo, & Corral. in l. pro parte, de seruit. Dim. in reg. factum, de reg. iur. in c. Tiraq. in tract. cessante causa l. m. 12. Claud. Praet. lib. 6. quaecon iuris tit. 7. c. 4. relati à D. Fr. de Amaya lib. 2. c. 5. n. 47. quae ad nos uenit institutum magis pertinet illa est, quòd si ius quaesitum in spe ex iuris communis prouenit concessione, facillè ab eodem iure tollitur, ut faciunt d. l. 3. §. illud, uel. saec. & cetera allegata iurasti uero ab hominum proueniat dispositione, non ita facillè tollitur, qua specie loquuntur iura primo loco adducta & sic intelligenda puto tradita à Peregr. de fideicom. art. 52. n. 15. & licet ab hac distinctione discere uideatur Ant. Fab. de error. Decad. 25. err. 1. n. 4. & 15. intelligendus est prout ipsemet explicat. i. iur. iur. princ. 2. cons. 3. cir. ca si. dum non constat apertè de Principis voluntate, aliter secus, in dubio enim talis uoluntas non praesumitur, quòd & nos asserimus à qua conciliatione, seu distinctione plurimum dubiorum solutio, & responsio proueniant.

Primò posse Principem ius in spe querendum, quòd à iuris communis concessione prouenit, tollere, seu minuere, ut in l. non frandantur, 144. de reg. iur. tradunt communiter DD. in l. Gallus §. & quid si tantum de lib. & posth. Alc. reg. 3. praes. 11. numero 7. Pelacz de maior. 2. part. in ius numero 485. Peregr. d. art. 42. ex nu. 151. explicat Craueta de antiq. rem. 1. p. in ius ex n. 40. etiam si consistat in dispositione hominis, dummodò primariò vim capiat à iure communi, potius quam ab hominum uoluntate ex traditis per Alc. d. praes. 11. numero 5. & à Meno. lib. 2. praes. 9. n. 20. & lib. 4. praes. 99. nu. 3. & cons. 20. n. 29. & cor. 157. n. 24. Dec. in auth. si qua mulier n. 22. C. de secund. nupt. Ant. Theaur. dec. 227. n. 10. & alijs adductis à Pelacz citato loco, n. 487. nisi ius actu quaesitum fuerit, cui non est credendum uelle Principem praedictum afferre. re. l. quoties 2. l. re. cripta. 7. C. de praeb. fmp. offer. & q. quamuis, 8. de rescript. lib. 6. Menoch. de recus. rem. 10. nu. 101. Aug. Barb. claus.

¶ Cum difficiliùs excludatur ab honore, seu dignitate, qui ius aliquod adquisitum habet, quam qui nullum, & is non adeptus ius aliquod iam adquisitum asserat, ut multoties euenit in sacro Inquisitionis officio post oblaram tantum genealogiam cum petitione, aut uerbaliter saltim, &

157. numero, 3. pag. 155. Marc. Ant. Genuenf. *pract. eccl. q. 10. numer. 2. & 9. 65. nu. 4.* † Io. Gut. *conf. 11. a. n. 1.* Laur. Calcan. *conf. 36. n. 28.* si verò ius primariò ab hominis proueniat voluntate, & dispositione, illud Princeps tollere non potest, *ex l. 1. si quid in fraud. patr. l. n. diem, 9. s. non autem, de qua & aq. plur. arc. tradit Greg. in l. 3. gl. ver. b. nuges t. 13. p. 6.* Oldrad. *conf. 64. n. 12. & 13.* Burg. de Paz *conf. 18. n. 3.* Rol. à Valle *conf. 85. n. 24. lib. 3.* Menoch. *conf. 211. n. 97. cum segg. lib. 3.* & in Papa loquitur *text. in c. ad aures 2. vbi glos. & Ripan. 45. de rescript. Peregr. art. 52. nu. 16. & 81. & nu. 154.* vbi plures, vnde dictum p rincipem in legibus humanis dispensare ex leui causa, Moneta *de commutat. vlt. vol. o. 7. n. 119. vers. secundus* Aug. Barb. *claus. 41. n. 11. & 16.* in iure verò naturæ, & gentium, & sic in hominù dispositionibus non nisi ex iusta causa Moneta *n. 120.* Barb. *12. citatis locis,* Marius Cutellus *de donat. inter patrem & filium. tract. 5. dist. 2. part. 6. sub nu. 37. vers. Primus est.* que publicam respiciat vtilitatem, ex relatis infra sub n. 11. atq; inde ius ex prescriptione ortum facillè Princeps tollit ex allegatis à Mastrill. *3. de magist. c. 4. n. 32.* vbi quid in consuetudine.

8 Secundò prouenit, quod si Princeps, coadiuuãdo dispositionem hominis, restituit vocatum qui aliàs inhabilis ex delicto erat ad succedendum, amissa integrè nanciscitur iura, etiam in præiudicium sequentis successoris, vt in *l. 3. de natal. reb. per l. 1. de contra tab. & per alia iura quæ ad hoc adducit Bal. in c. 1. Hic finitur lex Conradi in princ. col. 1. in vñb. feud. & Dec. *conf. 445. n. 70.* plures cumulant Peregr. *n. 487. citatis in locis.* Minchac. *lib. 1. conuou. c. 1. ex. n. 30.* & plures cumulat casus Marc. Ant. Genuenf. *pract. eccl. q. 10. & 91. per totas,* quia tunc iuuat hominis dispositionem, iuris ciuili obstatum tollendo. † Quod etiam intelligendum est secundum propositionem distinctionem, nisi inhabilitas proueniat ex speciali testatoris dispositione; quam tollere Princeps non potest, vt diximus, & nisi restitutio fiat post ius tertio in actu quæsitum, quia mortuo iam vltimo possessore obtinuit fideicommissum, vel maioratum, cui Principis beneficium obesse non potest, secundum Io. Gut. *d. conf. 11. nu. 2.* Menoch. *conf. 103. n. 25. lib. 1. conf. 275. n. 42. lib. 3.* de quo videndi plures apud Ant. Peregr. *d. a. 52. sub nu. 155.* Tib. Dec. *to. 1. crim. lib. 3. c. 35. a. n. 155. cum segg. & 10. 2. lib. 7. c. 40. n. 41.* Pelaez *de maior. 1. p. 9. 12. per totam.* † Si verò restitutio Principis fiat in vita vltimi possessoris proderit restituto eius beneficium respectu sequentis vocati, cui ius tantum in spe est, & non actu, ex Dec. *d. conf. 445. n. 70.* & Matth. de Afflict. *n. 36.* & And. de Iffen. *n. 19. in c. 1. s. praeerea vassallus.* Numquid si Princeps vsib. feud. eontra verò poterit inhabilitare, ne quis ab aliquo adquirit, vt in *l. cum pater, 77. S. filius matrem, 23. de leg. 2. & in l. is cui bonis, 6. de verbor. l. ex c. 9. de postulat. Bar. in l. 1. sub n. 32. vers. aut statusum est prohibitiuum, C. de sum. Trin. Tiraq. ad l. connub. gloss. 8. q. 26. n. 216.* pro vt hæc refert Peregr. *num. 152. citato loco.**

11 Tertid prouenit, idem esse, dum ius quæsitum fuit ratione contractus, quod tollere similiter Princeps non poterit, nec debet, etiam si in spe tantum adquisitum sit, quia non iure communi, sed ex hominis competit dispositione, *d. l. 1. si quid in fraud. patr. cum adductis à Bal. in l. si constanti, C. de donat. ante nups. & conf. 431. ad euidentiã promittendum est, col. 2. lib. 2. Dec. in c. 1. n. 1. vers. similiter non obstat,*

de rescript. Crauet. de antiq. 1. p. in princ. n. 33. & sect. 1. n. 38. Peregr. *n. 127.* Pelaez *543. locis citatis,* Aug. Barb. *claus. 4. n. 26. & segg. pag. 49.* ad quod faciunt plura tradita à Carol. Ruin. *conf. 3. num. 4. 6. & 20. l. 1. quod enim non ex factò legis nec Principis prouenit, sed à priuatis, vel sit in vltima voluntate, vel inter viuos ratio naturalis dicitur à Principe, nec à lege sine causa auferri non posse, quia ratione publicæ vtilitatis posse Principem ius quæsitum tollere omnes vno ore fatentur, per l. item 15. §. 11. de rei vendic. l. Lucius 11. de eni. Peregr. *nu. 128. c. citato loco* P. Greg. *de republ. l. 7. c. 20. numer. 37. & 54.* Menduça *de pat. l. 1. c. 5. numero 23. vers. vel. secundo* apud Amaya *l. 1. obseruat. c. 1. numero 63.* Barbosa *numero 14. sup. nisi aliter publicæ vtilitati valeat succurrere,* ex Aucharr. *Aut. Gab. & Menoch. apud Pelaez nu. 569. citato loco,* & pretio soluto, ex Menchac. & Ouald. *locis citatis,* & ex Mastrill. *3. de magist. c. 4. n. 352. 360. & segg.* attamen alia posse Principem ex absoluta potestate, sine tertij præiudicio in iure verè quæsitò ei negari non potest abque diminutione suæ potestatis cum Pelaez *sub n. 491.* Castillo *de teritiis c. 41. ex n. 2.* qui latissimè de hoc agit *circa medium,* Peregrin. *ex numero 118.* citatis in locis contra Amaya *num. 46. cum dub. segg.* Menduça *quæst. 2. ex numer. 35. citatis in locis quorum contrarias sententias sic puto conciliari posse, vt absoluta potestas in Principe non consideretur quoad tollendum ius verè quæsitum, sic verò quoad quæsitum spe competens ex iuris communis concessione, non ab homine, aliàs bene dicitur, potius esse plenitudo tempestatis quam potestatis vt per Crauet. *d. sect. 1. num. 4. Mench. illust. lib. 1. c. 5. n. 17.* Martheac. *de via iur. lib. 1. c. 34. n. 25.* Ant. Fab. *in iur. iud. l. 1. tit. 1. princ. 2. confut. 3. & tit. 2. princ. 8. confut. 2. & in C. lib. 1. tit. 11. diffin. 1. n. 10.* Aug. Barb. *sup. n. 25.* Olu. ad Dom. *lib. 5. com. c. 3. lit. A. pag. mibi 257.* Castillo vbi supra.**

Quartò prouenit, decisio illius quæstionis, quando ex oppositione ad capellaniam, beneficium seu præbendam ius adquiratur, quia dissonos inuenio Doctores, & vera resolutio est, quòd si ius opponendi proueniat ex iure communi, & non ab aliqua hominum speciali dispositione, vt in Cathedralibus, & collegiatis Ecclesiis sunt ad minus duæ præbendæ, vna iuris Pontificij, altera Sacræ Scripturæ, & Theologiæ, in quarum vacatura possunt se opponere omnes, qui velint, ex qua oppositione nullum ius adquiritur inter ipsos oppositores, ex adductis à Nic. Garc. *de benef. 4. p. c. 3. nu. 65. circa fin. & latius in n. 81.* quia omnes sunt inter se æquales, & iure communi parificantur, nec habet vnus ius magis speciale, quam ceteri, ex quo eis preferatur, † atque ita intelligo Doctores negantes ius adquiri ex oppositione, inter quos est Calfador. *dec. 18. de præb. per totam.* Philarc *de officio sacerdotis, 2. p. l. 4. c. 23.* Nic. Garc. *citato loco numer. 62.* in fin. Pelaez *de maior. 2. part. in initio nu. 474.* vbi refert Puteum *lib. 3. dec. 215.* & alios Gonçal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. numer. 89.* Sarnenf. *de iure quæsitio, 9. 1. n. 10.* Aug. Barb. *claus. 44. n. 3. pag. 53.* † Si verò aliqua sit specialis dispositio, seu vocatio ad statuto, seu ab homine vocatus speciatim ex oppositione adquirit ius saltem ad rem, atque ita sunt intelligendi Gomez *ad regulam Cancellaria de non tollendo iure quæsitio pag. 59.* Rebuff. *in praxi beneficii in declaratione noua prouisionis num. 3. pag. 219.* Io. Gut. *consilio 1. nu. 24.* de quo sine causa dubitauit Pelaez in d.

in d. n. 474 quia cum ibi loquatur Gut. de oppositione facta per vocatum à testatore ad capellaniam, vt patet ex initio eiusdem consilij rectè locutus fuit, pro quo faciunt tradita per Bartholomæum Soci. *consilio 194. Vñsa Bulla numero 20. libro tertio* Nic. Gar. *diçlo capite 3. numero 61.* licet postea n. 63 verius esse aiat, hac in specie ius considerabile tantù adquiri, de quo statim agam & ita loquuntur Sarnenf. *num. 11.* & Aug. Barbosa *numer. 9. locis citatis.*

15 Quintò ex prædicta differentia prouenit declaratio, seu conciliatio cuiusdam cõtrarietatis quam inuenio penes Pelaez de Meres, qui in *2. part. in initio d. n. 474* videtur defendere in prædicta specie nullù ius ex oppositione oriri quatenus dubitat de opinione Io. Gut. in d. n. 24 qui constituit ius ad rē fuisse adquisitū ex oppositione de qua ibi. Et postea idè Pelaez in *4. p. q. 1. n. 161* in eadè specie non tantù ius ad rem admittit, sed etiam ius in re, quod maius est, vt postea dicam, vt videlicet intelligatur pro vt in d. illatione dixi, alias sibi contrarium extare non est dubium, aut errore lapsum circa intelligentiam dicti consilij, & doctrinæ, quod amplius exponitur in sequenti intelligentia.

16 At ego prædictam intelligo differentiam, vt vltima eius pars circa speciale dispositionem cum distinctione accipiatur, nam qui speciatim à fundatore fuerint vocati, & omnino sunt aliis præferendi, & sine dubio habent ius quæsitum in re, cum ex oppositione videantur acceptasse nominationem, seu vocationem à fundatore factam esto sit aduersus Nic. Garc. *de benef. d. c. 3. n. 63,* qui loqui videtur in dissimilibus terminis, quod probatur ex Abb. in *c. cum in cunctis. §. inferiori, n. 11. de elect. Fel. in c. nonnulli, n. 23. & 24. de prescript. Staphil. de liter. gratia, tit. de vi & effect. clausul. §. de clausulis non obseruarium.* Lambert. *de iure patron. q. 7. ar. 29. nu. 3.* Azor. *inst. mor. 2. part. l. 6. c. 8. q. 15.* faciunt tradita per Gomezium in *reg. Cancell. de non tollendo iure quæsitio, pag. 59.* Rebuff. *in praxi benef. in declarata noua prouisionis. 2. pag. 116.* Bart. Socin. *conf. 164. Vñsa Bulla, n. 20. l. 3.* Callador. *decis. 18. tit. de præb. & adducta per eundem Gracian. loco n. 75.* quia isti habent ius certum speciatim à testatore tributum, quod eis auferri non valet, in cuius terminis loquitur Puteus, & habent locum decisiones adductæ ab eodem

17 Nic. Garcia *citato loco num. 66. & segg.* † Si verò certum ius non habeat, sed plures ex genere, & deficientia à testatore nominata se inuicem opponant, quorum ius dubium sit, præcipuum aliquod inter se non habebunt, cum omnium æquale sit, vt ait Mohedan. *dec. 1. & Gonzalez gl. 9. n. 94.* relati à

18 Garcia *suprà nu. 71.* † Quæ distinctio etiam locum habet in statuto, aut consuetudine conferendi beneficia originariis certi territorij, vt est in Granatensi, Genensi & aliis Dioccesibus Hispaniæ, quorum meminit Pelaez in *diçlo in initio, 2. part. num. 473. & 474. & diçlo 4. parte, quæstion. 1. numer. 161.* quia si opponantur plures eiusdem territorij, omnibus est ius æquale, nec vnus eorum præcipuum habebit, ex eod. Gonzalez *gloss. 9. §. 1. a numer. 94.* Mohedano *d. decis. 1. de præbend. Abb. in cap. cum Bertholdus, n. 10 de re iud. Ripa in rub. num. 70. de iudic.* respectu verò incolarum alterius diocesis habet quilibet eorum ius saltem considerabile, quod eis auferri ab alio præter Papam non poterit, vt bene explicat Garcia *citato loco numer. 63.* cui non adharco, quatenus contrarium admittit in Summo Pontifice,

cum non sit verosimile velle ex clausula generali derogare statuto, seu consuetudini speciali secundum Pelaez in *diçlo in initio, num. 474. & d. quæst. 1. nu. 161.* & plures apud August. Barbos. *claus. 117. ex nu. 1. pag. 155.*

Sextò prouenit, in materia statutorum puritatis, quod deficienti speciali constitutione admittendi certas personas, aut ex certo genere, & si plures opponantur, nemo ius quæsitum, nec spe quidem, habebit, vt est in sancto Inquisitionis officio, & Ecclesia Toletana, & in aliquibus Collegiis ex Philarc. *de offic. sacerdot. 2. p. lib. 4. c. 23.* Pelaez *citato loco.* Nic. Garc. *d. c. 1. n. 62. in fin.* si verò sit speciale statutum, aut dispositio admittendi certas personas, aut ex certo genere, si plures concurrant, quorum nemo sit primò vocatus, inter se præcipuum ius non habent, sed æquale, respectu verò aliorum non vocatorum ius habent adquisitum quod eis auferri non potest; si quidem alius sit primò nominatus ex oppositione iuncta prælatione ius in re consequutus est, ex proximè dictis.

Septimò prouenit, quod ius in spe minus est, quam adquisitum ad rem sine in re, & sic facilius renunciatur, secundum *l. alienationis 28. vers. qui occasione adquirendi, de verb. sign. & re. in l. cum quidam, 26. de iure fisci,* que antynomiam cõtrahit cum *l. in fraudem, 45. in princ. eiusdè tit.* de quarum conciliatione, & intelligentia omnino videndi sunt Ouald. Illiger. *ad Don. lib. 23. comm. c. fin. lit. C. obiect. 1.* Cuj. *ad d. l. 26. & Alberic. de statutis, 2. p. q. 3. 4.* Nullus *de bannis, in 1. p. 2. temp. q. 30.* Tesso *Fernand. in l. 4. Tauri, a. n. 62. cum segg. P. Th. Sanc. de matrim. 6. dist. 4. num. 8. vers. Tertio alij temperant. & in decal. l. 2. c. 14. n. 52. & 53.* Filiuc. & Bonac. *infra n. 25.* allegati, † dicentes, quod in fraudem fisci spes hæreditatis non aditæ renunciari valet, etiam non adhibitis solemnitatibus ad acquirendum requisitis, secundum Quintil. Mandos. *de etate minor. q. 11. per totam* Gracian. *discept. for. 10. 2. c. 171. ex nu. 20.* Castel. *in l. 33. Tauri, fol. 161. col. 4.* Pet. *Surd. dec. 1. 278. nu. 8.* & ideo maritus renunciare potest lucris ex matrimonio quæsitis, in præiudicium creditorum, ex Paris. *conf. 127. lib. 1.* Gracian. *suprà tom. 1. c. 132. n. 15. & segg.* & legato sibi relicto in præiudicium filiorum primi matrimonij, ex *Surd. de aliment. titulo 9. q. 4. ex nu. 29. cum segg.* nisi in casu de quo Gracian. *discept. for. 2. tom. c. 248. num. 25* sicut cuilibet legato in præiudicium creditorum *l. fin. C. de adq. poss. Couarr. in c. Rainaldus, §. 3. n. 12. vers. add. præterea, de restam. P. Th. Sanc. inf. à citando loco, Gracian. discept. for. 3. to. c. 458. n. 19 & 20. † & Prælati abque solemnitate potest renunciare bonis quærendis monasterio, vel Ecclesiæ, vt in hæreditate loquendo tenuit Bar. *n. l. fin. de bonor. poss. Bal. in lege bonorum quæstio, 5 numero 7* Codic. *qui admitti;* Abb. *in capite 1. numero 21 & 22 de dolo,* Fel. *qui de communi restatur, in capite in presentia, qu. 10 sub numero 57. de probat. Menoch. de arbit. casu, 171. numero 53.* Simoncel *de decret. li. 3. titulo 8 inspecto 9 numero 67. fol. 128.* Rol. *conf. 15. numero 23. vsque ad 42. lib. 1. Aym. conf. 15. c. num. 9. Rõm. conf. 184.* vbi Mandos. *Lap. alleg. 25. in fin. Aldobr. conf. 29. numero 83. & 84. libro 1. & mulier quæ ex statuto teneret ad alienandum consanguineorum adhibere consensum, reptæ sententia poterit hac solemnitate omissa, ex adductis ab his d. l. Tiraq. in lege 16 connub. gloss. quænta a verb. contracler. numero 31. folio 269.* Gracian. *Marchia decisio 12 nu. 24.* Gozadino *conf. d. n. d. c. m. numero sexso de quo**

in nostra Hispania attenda dispositione, l. 54. § 55. **23** *Tauri*, dubitat Io. Gut. alleg. 3. n. 15. † Et in credito- rum prejudicium poterit mulier renunciare lucris constante matrimonio quæsitis, l. parrem, 19 de his que in fraud. cred. Bal. in rub. col. fin. C. de fide instrum. Iaff. in l. p. st. mortem, n. 2. de his, qua in fraud. cred. & in § item si quis in fraudem, inf. de adl. Couarr. in 4. 2

24 parte capite 7. § 1. n. 12. † Et in fraudem fisci legato à marito relicto, si commiserit crimen ex quo omnia sua bona confiscanda veniant, ex adductis à Tib. Dec. tract. crim. tomo 2 libro 7 capite 40 numero 25 Auend. in lege 3 n. 140 tit. 10 libro 4 recop. Rol. à Valle de lucro datus, questione 40 Ant. Peregr. de fideicom. articulo 32 numero 127 Surd. decis. 140 per totam, & alij relati penes Pelaez de maiorat. 4 parte 9. 23 n. 118 & faciunt plura tradita à Matienco in l. 3 gloss. à n. 7. cum seqq. tit. 4 libro 5 recop. † Et filius poterit renunciare legitime, nec ideo eius patri- monium minutum dicitur, ut dixit Io. Lup. in libro 2. Tau. numero 6 ad hoc adductus per Io. Gut. in capite quamvis pactum, numero 13 de pact. in 6 & in § sui n. 96 inf. de hered. qual. conuenit Pelaez de maiorat. 1 parte 9. 60 numero 17. & expressius sub n. 117. citato loco, & per Stracham de mercatura, 3. parte de doctibus numero 38. plures referuntur, & per Gra- cian. discept. for. r. to. c. 247. n. 37. & c. 249. n. 6. etiam in prejudicium creditorum, ex P. Th. Sanc. de ma- trim. lib. 6. disp. 4. n. 7. l. in i. n. 8. ad fin. vers. tandem alij limitant sequuto à Graciano citato loco, cap. 271. per totum, & à Fontanel. de pact. nupt. claus. 4 gloss. 9. part. 5. ex n. 69. cum seqq. conducunt tradita per Osualdum ad Don. libro 19. comment. c. 4. lit. Bb, vers. Sive etiam, pag. mibi 486. hi tamen omnes ren- unciantes iuri suo in fraudem creditorum, quid- quid in foro exteriori sit, in interiori tamen pec- cant mortaliter, ex P. Thom. Sanc. de matrim. lib. 6. disp. 4. num. 9. & in decalog. lib. 2. c. 14. n. 53. & ex Gra- tiano & Fontanella locis citatis Valq. l. 2. q. 96. art. 5. disp. 17. n. 6. 3. n. 19. Filiuc. tract. 32. o. 5. q. 3. n. 239. & alij penes Bonac. de restit. q. 8. punct. 2. n. 36. & disp. 39. §. punct. ult. §. 1. n. 8. vers. hoc tamen, & seq. Molina de iust. tract. 2. o. 2. disp. 415. ad fin. Grac. discept. for. 20. 2. c. 271. ex n. 24. vbi n. 26. ait, etiam peccare con- sulentes similes renunciaciones, ex P. Th. Sancio citato loco, quæ omnia locum non habent post la- tam sententiam condemnatoriam circa delictum, quia tunc renunciatio, velut in fraudem facta, non attenditur, quin executio fiat in bonis renuncia- tis, vt pronunciatum per senatum fuisse asserit Greg. in l. 12. gloss. engastamento, tit. 10. part. 5. rela- tus per Gut. in d. §. sui, n. 95. & per Pelaez de maior. 4. part. quest. 23. n. 137. & 138.

26 Secundò principaliter aliud ius quæsitum dicitur ad rem, & quæritur multis ex causis, quas cumulat Æneas de Falcon de resign. q. 4. effect. 47. Sar- nens. de non toll. iur. questio. & ex aliis docent Nicol. Garcia de benefic. 4. part. o. 3. per totum, & Filiuc. de statu cleric. tract. 41. c. 3. n. 94. sed ex omnibus res sunt, quæ ad nostam tangunt materiam, de quibus singulis agam. † Prima est electio, quæ tribuit ius ad rem, quod habet, qui eligitur à capitulo à col- legio, seu à communitate alia ad officium, præ- bendam, seu collegiaturam, vt colligitur ex c. fin. de trans. Episo. Fel. in c. causam, qua. n. 26. & in c. in no- stra, n. 25. de rescript. & in c. cum Bertholdus, n. 2. cum seqq. de re iudic. Falcon. de reseruat. q. 4. princ. de ef- fect. 47. n. 5. & seq. Nauarr. in d. c. si quando, except. 10. n. 13. & except. 11. n. 6. de rescripti. Staphil. de liter. gra-

tia, tit. de mod. prouis. n. 5. Zerola in praxi Episc. in par. verb. ius ad rem, §. 2. Gonçal. ad reg. mensurum, gloss. 15. & alij adducti à Nic. Garc. disp. 4. part. c. 3. n. 3. & 8. Aug. Barbosa de iure eccles. l. 1. c. 19. n. 22. & l. 3. c. 15. n. 29. & de off. Episc. 3. part. alleg. 57. col. mibi 265. in aliis est. 136. † vbi ex gloss. verb. collatio in c. pen. de prob. in 6. ait, per electionem non acquiritur ius perfectum, nec per perfectum dicitur beneficium, nec prima ex- tincta vocatio, quæ manet etiam mortuo electo ante acceptationem, nec intelligitur ex eius morte vacasse, quod & contra Seluan. 3. part. de benefic. q. 1. & 11. tenent Gonçal. & Nic. Garc. n. 6. citatis in lo- cis.

Ex qua ratione etiam prouenit, quod ius ex ele- ctione quæsitum facile amitti potest, quia non perfecta facile resoluuntur, quare si electus intra mensem post electionis notitiam, seu ab assignato tempore consensum non præsterit, suo iure pri- uatur, & vacat prelatura, ex cap. quam sit Eccles. 6. §. cupientes, vers. Electus verò, vbi gloss. verb. men- tem, de elect. m. 6. ex v. an. Si religiofus. 2. vbi gloss. eod. tit. inter commun. Gonçal. gloss. 15. num. 50. Aug. Barb. d. alleg. 57. n. 212. col. 268. in aliis 238. † Et si post con- sensum præstitum intra tres menses confirmatio- nem non petat, manet similiter iure quæsitum pri- uatus, gloss. per text. ibi in d. c. quam sit. 6. §. electus ve- rò, vers. Caterum. Gonçal. n. 51. Barb. 213. locis citatis. Pet. Greg. tract. rei benefic. cap. 25. num. 12. † Et sufficit, si conformatio petatur ab amico, etiam sine manda- to, ex gloss. verb. petere, in d. §. electus, vers. Sed po- ne, quod amicus. And. Tiraq. de pœn. temper. caus. 22. num. 37. Azor. inst. mor. 2. p. lib. 3. c. 29. q. 11. Gracian. discept. for. tom. 3. cap. 573. num. 21. † Et si confirma- tione non petita, aut non concessa electus se inie- cerit in administrationem officij, præbendæ, seu dignitatis, iure quæsitum similiter priuatur, ex text. in cap. auaritia, 5. de elect. in 6. & arg. c. eum qui 18. de præbend. in 6. cap. quanto, 3. de trans. Episc. Abb. in ca- pite cum in cunctis, §. 1. num. 10. de elec. Flamin. de re- signat. lib. 12. q. 13. num. 26. Gonçal. loco citato n. 52. & Barbos. 214. Nicol. Garcia de beneficiis 11. p. cap. 6. à num. 17. cum seqq. Debet quidem eligi dignior, et- iam si ceteri digni sint, aliàs peccatum & obliga- tionem restituendi oriri, tenet plures apud Velaf- cum. 1. de priuileg. pauperum quest. 7. num. 10. quamvis distinguant inter beneficia simplicia, & curata, plures alij apud Dianam 2. part. tract. 15. & 1. Miscellan. resolut. 38. iuncta resolut. 40. & in 3. p. in 5. Miscellan. resolut. 10. vbi congerit causas excusantes à peccato, & restitutione, quos vident, quia omnia prosequi huius non est loci. Est tamen absque dubio prædicta op- inio vera post Bullam Pij V. quæ tribuit ius di- gniori, quatenus ei potestatem præstat appellandi ab electione, in qua fuit omissus, & sic ab eo pri- uari absq; peccato non poterit, & sine obligatio- ne restitutionis, Et si enim loquatur in electione Parochialium, extendi ad cætera beneficia fas erit, de quo dubio agunt, licet non ita generaliter ac- cipiant, sicut nos, Garcia 7. de benefic. cap. 16. numero 61. & p. 9. cap. 2. à num. 239. Gratian. 2. discept. 211. n. 31. Ioan. Hier. Campanili diuers. iur. can. rub. 7. num. 75. Velasco num. 11. citato loco.

Ex dictis sequitur primò, quod ad adquisitio- nem iuris ad rem ex electione, necessaria non est acceptatio electi, cum hoc ius quæritur ante ele- ctionis acceptationem, vt probant Domin. in d. c. quam sit, §. 1. nu. 1. Felin. in d. c. cum Bertholdus cor. 28. de re iudic. Zerola 1. p. praxi Episcop. de verb. ius ad rem

ad rem, §. 2. & p. 2. verb. c. electi, §. 2. Mandos. reg. 32. quest. 15. num. 6. & post eos Nicol. Garcia d. 4. part. cap. 3. n. 4.

34 Sequitur secundò, quod electiones factæ à capi- tulis Ecclesiarum de præbendis doctoratus & magisterij ex Pii D. constitutione & Decreto Cong. Trid. sess. 24. de reform. 18. & à capelia collegiorum de collegiaturis, tribuunt electis ius ad rem, antea verò ex sola oppositione nullum omninò conse- quuntur oppositores, vt supra dixi, quare ne post electionem ius ad rem adquirant in collegiis ma- ioribus Hispaniæ qui aliqua sunt coinquinati macula in sanguine, in moribusue, antequam ad eam accedant præcedit litterarum examen, sanguinis, & morum informatio & stricta inquisitio, ne post ius quæsitum defectus notabilis appareat, quod certè cautè, & iuste receptum, & obseruatum est.

35 Secundus modus acquisitionis iuris ad rem præ- sentatio, seu nominatio est, diciturque præsentatio exhibitio personæ per patronum Episcopo, vel alteri ad quem pertinet institutio, legitime facta, vt definit Abb. in cap. eo insititur de his que sunt à præ- lat. & ex eo ceteri, ex Roch. de Curte de iure patro- nati. in princ. quest. 13. Card. Tusch. lit. P. concl. 191. tom. 6. & alij adducti à Barbosa d. 3. part. allegat. 72. numero 112. col. 407. † Nominatio autem est idem in effectu; vt probat ex pluribus Nicol. Garcia d. 4. part. cap. 1. numero 26. & 9. part. cap. 2. dub. 19. num. 289. * quæ ius ad rem præsentato, seu nominato tribuit, si rectè fuerit facta ex Abb. oppos. 2. Felin. col. 1. & 2. in d. cap. cum Barb. l. de. Ripa in Rub. nu- mero 71. de iudic. adductis à Gonçal. in reg. 8. can- cellar. gloss. 15. §. 2. à num. 11. Marc. Anton. var. resolut. lib. 2. resolut. 104. numero 23 Flamin. de regnat. benefic. lib. 2. quest. 25. numero 12. & lib. 7. quest. 1. numero 78. cum seqq. plures refert, & late de hoc ait Nicol. Garcia d. 4. part. cap. 3. à numero 8. cum seqq. Aug. Barbosa etiam plures cumulat, d. 3. part. de offi. Episcopi, alle- gat. 72. numero 15. col. 415. vbi §. 2. † quæ præsentatio fieri debet à patrono post præbendæ vacaturam ex cap. fin. de conce. præbend. & collat. 8. de iure patron. ita vt antea facta, seu concessa potestas, seu pro- missio præsentandi nulla ipso iure sint, ex Lam- bert. de iure patron. 1. part. lib. 2. quest. 6. art. 1. & 19. Rebuff. in praxi benefic. 2. cap. 11. de rescrip. benef. vident. à num. 26. Did. Perez in l. 1. gloss. 2. vers. Non minus elegans, tit. 6. libro 1. ord. Spino in speculo testam. gloss. 4. princip. numero 92. Cabedo de patronat. reg. corona cap. 4. Cenedo in Collectam. ad decretal. collectam. 60. † Et hæc præsentatio fieri debet à pa- tronis laicis intra quadrimestre, cap. cum preter, 27. de iure patron. Et ab Ecclesiasticis intra semest- re: cap. v. §. verum isto tit. in 6. Lambert. de iure pa- tron. libro 2. part. 2. quest. 1. art. 1. Viuiar. eod. tract. 2. part. libro 7. cap. 1. Did. Perez in l. 1. tit. 3. libro 1. eod. pag. 59. Cardoso in praxi verb. Patronatus, num. 15. & 16. Vgolin. de poss. Episc. cap. 51. in princ. numero 5. Franc. Leo in thes. iur. fore eccles. 2. part. cap. 6. nu- mero 2. Moy. Riccius 1. part. collect. 11. & 1. part. decis. Neapoli. 2. 218. numero 14. & seq. Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 9. numero 209. † Fallit tamen hoc in Rege patrono cui non currit quadrimestre etiam scienti, Cabed. de patronat. reg. corona. cap. 28. numer. 7. & 8. Barbos. d. allegat. 72. sub numero 136. in fin. * Et licet contra: oueriam sit à tempore vaca- turæ, an verò à die scientiæ incipiat tempus præ- dictum, tamen verius & communius est à tempore scientiæ currere, non ante, ex adductis ab Andr.

Tiraq. de retractu, tit. 2. §. 25. à numero 7. Marc. Ant. var. resolut. libro 1. resolut. 29. numero 19. & 20. Spino in speculo testam. gloss. 4. princ. numero 2. Gal. Pereira de renouat. emphyt. quest. 5. num. 13. Nicol. Garcia de benefic. 10. parte cap. 2. numero 24. Flores de Mena var. quest. 3. à numero 20. libro 1. Perez de Lara de ar- mine. salib. 1. cap. 6. num. 39. Lessio de iust. libro 2. cap. 37. numero 27. & vtriusque classis DD. refert. Aug. Barbosa de offi. Episc. d. allegat. 72. numero 134. vbi numero 136. Sic pluries à Rota fuisse iudicatum re- fert Immo patroni ignorantia potius præsumitur, quàm scientia, vt in tempore præsentatiõe videatur. ex reg. præsumitur, de res. iur. in 6. tenet Iosephus de Sesse Aragon. decis. 189. num. 8. Ant. Monach. Florent. decis. 71. num. 15. & Osalch. decis. 71. numero 23. * Et sic præsumptio est pro patrono, nisi aperte eius probetur scientia, ex Menoch. lib. 6. presumpt. 77. numero 14. Hier. Gab. cons. 185. num. 11. vel. 2. Rota apud Farin. decis. 520. in 1. collectioe nouissim. & Garcia in d. cap. 2. numero 36. & 37. * Et ignorantia vn us ex pluribus patronis prodest scientibus, vt simul post tempus valeant præsentare ex Nicol. Garcia citato loco num. 41. refert August. Barbosa in d. alle- gat. 72. num. 135. & seq. * atque idem est si patronus sciens vacaturam fuerit iniuste impeditus ab ali- quo, aut in iusta absentia nam post tempus tran- factum nominare poterit ex Rebuff. de pacif. poss. num. 304. Flores de Mena lib. 1. var. quest. 3. numero 4. & 5. Viuiar. in praxi iuris patron. 2. part. libro 7. n. 6.

Ex quibus differentia inducitur inter præsentationem patroni ecclesiastici, quæ ius in re præsta- re videtur, cum variare non valeat a. g. text. in cap. publicato, seruatino. 58. vbi glossa verb. variare, cap. quod sicut, 28. de elect. Barbos. d. allegat. 72. numero 154. * Et inter præsentationem laici, qui cum variare possit, aut vno contextu plures nominando, vt Episcopus quem malit instituat, ex Clem. plures, §. fin. vbi glossa & DD. de iure patron. aut in diuersis temporibus diuersos nominando, & præsentando cap. quod autem, 5. cap. cum autem, 24. cap. pastoralis, 29. de iure patron. Perezius de Lara de annuerf. 2. part. cap. 9. numero 8. vbi ait clericus, collegio, seu vniuersitati variare non permitti, cui conuenit conciliis suis, Zaballus cum. contra comm. quest. 265. & 635. Io. Gutier. de iur. am. consuet. 3. part. cap. 13. per totum, & alios plures allegat. Barbosa citato loco nu. 151. & ita videtur, quod non tantum ius tribuat, sicut patronus ecclesiasticus, * cuius discriminis plures rationes assignant Doctores, sed prædictus Doctor Lusitanus eam amplectitur, quam dixi, vi- delicet clericum patronum ideo variare non posse, quia eius præsentatio vim obtinet certæ, & con- stantis electionis, quæ ius in re electo, præstat ex dictis iuribus.

Quæ quidem ratio vera non videtur, tum quia nullo iure cauetur præsentationem patroni clerici fidem obtinere electionis, quia differunt in pluri- mis, tum etiam, quia & si electionis vites cape- ret, non ideo ius in re produceret, sed ad rem tantum, vt de electione dixi, & probaui supra ex numero 27. & probat idem Barbosa citato loco alle- gat. 57. numero 197. col. 264. vbi præsentationem, & electionem, circa hoc parificat, fatendo ex vtra- que ius tantum ad rem nasci tum quia ratio ista dif- ferentiæ assignata à Barbosa parum cõiungit, & ni- hilominus ex ea res dubia manet, indiger enim alia ratione, qua ostendatur, cur ecclesiastica præsentati-

tioni vis electionis tribuatur, non verò seculari ;
 52 tunc quia verior est communis ratio, quæ tradit, idè clericos patronos variare non posse, quia tenentur melius, quàm laici præsentati idoneitatem inuestigare & inuenire, velut doctiores in rebus ecclesiasticis, qualitatibus, & requisitis sciendis, quam expresse approbavit *textus in l. 7. tit. 15. part. 1. approbat. idem Barbofa sub d. n. 154. vers. Item alia potest esse ratio, ex Lambertino de iure patronatus, lib. 2. part. 2. quest. 7. vers. 1. Io. Gutierrez d. 3. art. de iuram. confirmat. cap. 13. n. 2. Perez. de Lara. d. c. 9. nu. 10.*
 52 Sed est difficultas cur in præiudicium iuris ad rem quæsti ex patroni laici præsentatione ei liceat variare, & alium præsentare, maxime attenda iuris regula, quæ in iure quæsto variatio non permittitur, de qua agit *glossa in capit. nostri, de elect. Tiraq. in leg. si unquam, verb. liberia. num. 19. Cod. de reuoc. donat. & in leg. bonus, §. hoc sermone, limitat. 23 num. 5. de verb. sign. & alij allegati à Pelaez. de maiorat. 1. part. quest. 50. numer. 102. & quest. 24. num. 25. tibi ex Archid. ait, ita esse concordanda iura, quæ dicunt licere mutare consilium, & quæ dicunt non licere, ut *text. in leg. nonnunquam. 6. in princ. vbi glossa. de collat. Aurb. de nuptiis. in princ. vers. scilicet. M. v. r. autem. col. 4. cap. mutare. 33. de reg. iur. in 6. Th. de Thomastat. in floribus legum. reg. 186. Card. Tufi. h. lit. M. conl. 4. 15. tom. 5. Aug. Barbofa Axioma. 55. numer. 3. pag. 35. Pet. Sured. conf. 267. numer. 10.*
 53 Quia licet certa, & generalis sit regula, quòd in præiudicium iuris quæsti à tertio quocumque fieri non possit, intelligenda est in iure perfecte adquisita, & dum aliud iure statutum non est, quia tunc ceteris facta mutatio consilij iuris auctoritate, & prima præsentatio sub conditione, nisi aliud postea visum fuerit secundum iuris permissionem iterum nominandi, quæ conditio cum semper subintellecta habeatur, nullum primo nominato præiudiciu sit *text. in l. iniuriarum. 13. §. 1. de iniur. plures apud Aug. Barbofa. Axioma. 135. nu. 8. pag. 84. & nihilominus plura concurrere debent, vt patronus laicus possit variare, & ita primum nominatum non plurimum lædat.*
 55 Primb, vt ita fiat, quod prima nominatio firma maneat, ei accumulando secundam, non verò eam tollendo, ex Ioan. And. in dicit. cap. cum autem. 24. de iure patron. & ibi communiter DD. Ioan. Gutierrez. d. cap. 13. num. 4. Nic. Garc. d. 5. part. cap. 9. numer. 211. cum duobus seqq. Barbofa d. alleg. 72. sub numer. 158. in medio. Perezio de Lara in dicit. cap. 9. numer. 18. nec priuatiuè recedendo à primo facta ex relatis à Mariano Anton. lib. 1. var. resolut. 104. numero 1. Barbofa numero 159. Gutierrez. & Lara citatis in locis. tunc primò nominatus æquè idoneus præferri debet, & ab Episcopo institui, ex Gutierrez. citato loco, licet hac in specie gratificationi locum esse malit Barbofa in d. allegat. 72. n. 159. in fin. ex gloss. in d. cap. cum autem 24. de iure patron. & alijs, vbi in n. seq. ait. quod primò præsentatus idoneus admitti, & institui debet, si secundus indignus fuerit, nec tunc patronus puniatur, ex Lambert. de iure patron. 2. part. quest. 7. art. 26. Vitian. in praxi in iure patron. 2. part. lib. 12. cap. 4. nu. 7. Licet vtroque casu primo nominatum præferri debere, cum Gutierrez mihi videatur.
 57 Secundò, si præsentatus extra præsentationem aliquod ius adquisierit, vt ex lite inita cum aduersario, ex qua post contestationem acquiritur*

ius eam insequendi, cui ex variatione patroni præiudicium non aduenit, ex Dominico, & Franco n. 3. in cap. 1. vbi lib. l. pendente, in 6. Lancell. de attention. cap. 4. in praxi. d. n. 560. seu 630. Cobbar. in praxi. cap. 36. numer. 7. vers. Tertio, quandoque, plures allegat Nicol. Garcia in dicit. cap. 9. numer. 217. & alios Aug. Barbofa d. allegat. 72. num. 162. tunc etiam si post inceptam litem, & non finitam præsentatus decedat, seu fuerit alium beneficium consequutus, quia tunc similiter alium præsentare non poterit, ex ca. 1. & 2. vt lite pendente in 6. Gonzalez. gloss. 51. numero 212. tunc quod optimè limitat Aloyf. Riccius dicens sic pluries à Rota fuisse iudicatum, in praxi resolut. 159. d. num. 5. vt videlicet, prædicta tantum locum habeant, dum plures à diuersis patronis præsentati colligant, nam defuncto vno, non poterit eius loco alius præsentari, secus verò est, dum præsentatus litigans cum non præsentatis decedit, nam tunc poterit substitui alius à patrono; ne detur locus cauteis, & præmeditatis impedimentis contra patronatus iura, sicut & poterit cum præsentatus prouisus fuit ab ordinario, & decedit, nam tunc cessant rationes dictorum iurium, sequitur, & alias Rotæ decisiones adducit Barbofa citato loco.
 Tertio variationi locus nisi semel non est, & iterum præsentando ius amplius præsentandi patronus amittit, tum quia hæc permissio pro vna tantum intelligitur vice, ex leg. bonus 89. §. hoc sermone. de verb. sign. Zaball. comm. 9. 265 per totam. * tum quia ratio expostulat infinitatem & confusionem tollere, quæ proueniunt ex acterum multiplicitate, & reiteratione, ex l. quibus bona. 13. §. vlt. de damno infecto. leg. si de commissis. 11. §. si quis decem. 18. de leg. 3. l. fm. Cod. de sacros. Eccl. l. vn. Cod. de sent. qua pro eo. Calder. conf. 438. alias. 21. de iure patron. vbi ait, quòd patronus, qui potest variare plures accumulatiuè præsentando, poterit duos tantum præsentare, vt tollatur infinitas, & alios cumulat Aug. Barbofa Axioma. 125. p. 79. & probatur ex alijs adducti ab Andr. Tiraq. in d. hoc sermone. in reg. n. 25. Lambert. de iure patron. d. quest. 7. art. 23. Aloyf. Ricc. in praxi citato loco, dicit. alleg. 72. numer. 61. & faciunt iura, & DD. adducti in 9. 19. §. 1. num. 4. * Licet contrarium ex Clem. plures. §. fin. vbi glossa verb. plures, & verb. præsentare, de iure patron. voluerit Spino in speculo cestam. gloss. 4. nu. 75. quod intelligi debet de præsentatione plurium simul, & collectè facta, vt ex eis vnus instituat, quod non solum laicus, sed & clericus patronus facere potest, vt ex pluribus explicat Garcia citato loco.
 Quartò, si plures sint compatroni, & diuersos præsentauerint, præferendus erit, qui à maiori parte fuerit præsentatus, ex capit. quoniam. 3. vbi gloss. & communiter DD. de iure patron. Lambert. citato loco 3. part. quest. 4. princ. art. 1. 4. & 6. Gracian. tom. 2. disc. prat. forens. cap. 211. ex num. 8. Seraphin. decis. 875. Aloyf. Ricc. citato loco resolut. 173. Marian. Anton. lib. 1. resolut. 104. numero 1. Rota decis. 117 part. 2. Farin. 2. part. tom. 1. decis. 202. etiam si omissus fuerit dignior, ex gloss. in dicit. capit. quoniam verb. qui maioribus. & Did. Perez. in leg. 2. vers. qui. Hoc tamen, tit. 6 lib. 1. ord. Mol. de primog. lib. 2. cap. 5. n. 26

¶ Quia

¶ Quia non est facienda comparatio zeli ad zelum, nec meriti ad meritum, sed tantum, quòd præsentatus, dignus sit, est inspiciendum; Roch. de Curte de iure patron. verb. Honorificum, quest. 4. art. 3. Gracian. numer. 13. loco citato, vbi exponit verum hoc in foro exteriori, ne res publica licibus vexetur, secus in conscientia, in qua tenetur patronus, sicut elector, digniorem nominare, vt ait, numero 10. ex Couarr. in reg. peccatum. 2. p. §. 7. numer. 5. Mandos. ad Lapum alleg. 22. quod in ecclesiasticis patronis verum puto, secus in laicis, vt ex Mol. de primog. lib. 2. cap. 5. ex numero 67. declarat Gracian. citato loco, ex num. 15. & generaliter de omnibus loquendo patronis, & plures pro vtraque parte referendo Doctores resolut Diana resolut. moral. 2. p. tract. 1. miscell. resolut. 37. pag. 98. & P. Thom. Sanc. consil. moral. lib. 2. cap. 1. d. 5. Quibus adde alios plures, quos nouissimè cumulat Velasco de priuileg. pap. 1. part. quest. 7. num. 8. & sequenti. vbi intelligit, dum patronus vnum tantum præsentat, secus si plures, nam tunc dignior ab Episcopo institui debet mediaute eorum examine, ex declaratione Congregationis Concilij, quam ibi refert, & Alexand. Ludovic. decisio. 464. numero 2. & ibi Oliu. Beltram. numero 3. tunc Nisi à minori parte fuerit dignus præsentatus, & à maiori indignus, quia hoc omissò ille confirmari debet, quia patronus scienter indignum præsentans pro illa vice ius præsentandi amittit, ex capit. cum vos. 4. de offi. ord. * & generaliter receptum est, quòd magis idoneus confirmandus venit, dum alter indignus apparet, & si omnes digni sint data æqualitate in patronorum suffragijs, vel si omnes ab vno fuerint præsentati, qui dignior est confirmari, & præferri debet, ex capit. 3. de iure patron. & Lambert. ad hoc adducto per Laram. lib. 2. de annu. cap. 3. numer. 24. Azor. in d. hoc sermone. 2. part. lib. 6. cap. 22. quest. 14. Aloyf. Ricc. vbi supra resolut. 196. tunc & si non dignoscatur maior idoneitas, pro vt difficile est, sed omnes æquè idonei appareant, locus est gratificationi, vt docet Perezius de Lara citato loco, qui ad stipulatur glossa in ca. cum autem. 24. de iure patron. Sayr. in floribus decis. 3. sub tit. de iure reparon. Bonign. dec. 3. n. 7. part. 5. Riccius d. dec. 173. num. 2. & alij adducti à Barbofa d. allegat. 70. n. 199.
 69 Quintò ex prædicta ratione, & differentia inter ecclesiasticum patronum, & laicum deducitur, quod si simul patronatum habeant, regulare se debent per regulas iuris patronatus ecclesiastici; * tum quia ratione connexitatis velut vnum quid considerantur, ex pluribus adductis ab Aug. Barbofa Axioma. 51. num. 1. & 2. pag. 34. & loco 21. pag. 309. & clausula 38. numer. 4. & seqq. pag. 40. & ecclesiasticum, velut magis dignum trahit ad se ius laici velut minus dignum, arg. l. communem fundum. 11. Quemadmodum. seruis. am. 1. que religio. 43. de rei vendic. leg. in iustissimè. 4. de adili. adit. leg. per minorem. 54. de iudic. cap. 3. de consecrat. Eccl. cap. 1. eod. tit. in 6. cap. 3. de iudic. cap. sacros. 12. in fin. de sepultur. cap. per tuas. 9. de arbit. glossa in capit. vn. de iure patron. in 6. tunc quia, & si laicus spiritualium incapax sit, capax efficitur ratione connexitatis, & societatis cum clerico, vt in d. cap. per tuas. 9. de arbit. Couarr. in praxi. quest. 34. n. 1. vers. Imò nihil referre, * quare licet clericus intra semestre præsentare potest, potest & laicus, ex d. gloss. in capit. vn. de iure patron. in 6. & adductis à Perezio de

Lara 2. part. de armis. scap. 9. d. nu. 14. cum seqq. Gu. tier. d. lib. 1. c. 13. num. 10. Aloyf. Ricc. in citata aurea resolut. 458. Nicol. Garc. d. cap. 9. numer. 210. Barbofa d. allegat. 72. nu. 131. tunc vbi num. seq. bene hoc explicat, vt intelligatur quoad priuilegia, commoda, & iurium augmenta, non verò quoad diminutionem. tunc Inde inferens, quod sicut in patronatus laicale non censetur derogatum, nisi ex speciali derogatione, ita & mixtum, ex glossa & DD. in cap. cum dilectus. 28. de iure patronat. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 4. n. 5. Marian. Anton. var. lib. 1. resolut. 39. num. 9. & 10. tunc vbi ait, quod in dubio mentione facta iuris patronatus intelligitur ecclesiasticum. Aug. Barbofa d. allegat. 72. n. 133. vbi alios adducit, * & similiter si laicus, & ecclesiasticus non concordent, poterit laicus intra semestre variare, & alium nominare ex Lambert. de iure patron. 2. part. lib. 2. quest. 7. art. 6. tunc Sed si primò ambo concorditer præsentauerint, posteaque laicus aliam nominet, primus præsentatus ex concordia præferri debet, ex Abb. in d. cap. cum autem. nu. 4. de iure patron. Andr. Tiraq. de iure primog. quest. 17. in 11. numer. 5. vers. Primo quia, vbi loquitur, etiam si secundo admissus fuerit adeptus possessionem. Aug. Barbofa d. allegat. 72. nu. 156.
 Sextò, patronus siue clericus, siue laicus, qui indignum præsentat, lethale contrahit peccatum, ex Azor. in d. moral. 2. part. lib. 6. cap. 31. quest. 4. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 48. num. 30. Aug. Barbofa de offi. Episc. 3. part. allegat. 72. numero 105. Gracian. disc. forens. 2. tom. cap. 211. numero 14. & faciunt tradita per Mart. Bonac. de resitut. disp. 1. quest. 2. part. 12. numero 6. & seqq. tunc In foro vero exteriori ecclesiastici priuantur sicut eligentes pro ea vice iure præsentandi, ex capit. cum in cunctis. 7. §. si. de elect. Aloyf. Riccius citato loco resolut. 141. per totam. maxime numero 4. Zaball. nom. 9. 659. numero 4. Marian. Anton. lib. 1. resolut. 19. numero 15. tunc Et laici, aut clerici ratione patrimonij indignum præsentantes possunt intra quadimestre alium nominare, ex text. in capit. cum vos. 4. vbi glossa, verb. Minus idonei. de effi. ord. in. tunc dummodo hoc ignoranter fecerint, nam si cum scientia certa criminis, seu causæ, ob quam indignus redditur, aut cum præsumpta, dum crasse contra fundatoris expressam voluntatem, quam ignorare non præsumitur, veluti si presbyterum expresse vocatum omiserint, & laicum nominent, aut loco puri sanguinis, requisiti à testatore, notorie maculatum præsentauerint ad superiorem ius nominandi redditur, vt in aurb. de sanctissim. Episcop. cap. 18. incipit, si quis oratory. coll. 2. nonel. 23. Lambert. de iure patron. 1. part. lib. 2. quest. 10. princ. art. 4. numero 23. Andr. Tiraq. in dicit. leg. bonus. §. hoc sermone. limit. 1. numero 32. de verb. sign. Roch. de Curte. verb. Honorificum. num. 15. & 16. Rebus. in praxi beneficii. Pæna contra collatores, à num. 1. cum seqq. Mol. de primog. lib. 2. cap. 2. num. 38. Did. Perez. in l. 2. vers. Pro quo fit, & vers. Tertia conclusio, tit. 6 lib. 1. ord. Cald. Pereira de pe. test. eligendi, cap. 6. num. 60. & 61. Malch. conl. 593. numero 5. Gratian. disc. forens. scap. 8. num. 11. Vgo. lin. de potest. Episc. cap. 51. §. 1. numero 4. vers. Scundo. Marc. Anton. lib. 1. resolut. 19. numero fin. tunc Quod intelligendam est, cum duabus limitationibus, Prima, vt si forte procurator habens generale mandatum nomine patroni indignum, seu inhabilem præsentauerit, non nocebit patrono, secus si mandatum esset speciale ad nominandum inha-

¶ Quia

Tract. de Purit. & Nobilit. prob. Pars I.

bilem, nam tunc perinde est ac si nominatio ab eodem patrono fuisset facta, & ita sunt intelligendi Franc. Marcus *dist. 430* incipit, *quartus quando procurator, part. 1.* & Campanillus *in iur. iur. can. Rub. 11. cap. 13. numer. 461.* & quod opus sit ad hoc mandatum speciale, probant Riccius in *praxi resol. 171. numer. 19.* Card. Mantica *de tacitis & ambig. tom. 1. lib. 7. tit. 16. numer. 49.* Cald. Pereira *de emp. & vend. cap. 15. n. 1.* Scaphin. *dist. 559. part. 1.*

83. ¶ Secunda, quod si inhilabilis, seu indignus presentetur sub conditione impetrandi dispensationem, non puietur nec pro ea vice patronus fiscalitate alium presentandi, & potest ea vti iura quadrimestre cum alitudo saltem, vt resolutum à Rota commemorant Farin. *2. part. tom. 2. de i. 168.* Ricc. in *praxi resol. 185.* vel si clericum debet presentare, poterit nominare de proximo clericandū petendo eum ordinari intra tempus ad presentandam signatum ex Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 4. quest. 2. nu. 5.* & 6. Musbr. *de p. ac. habendi concurs. preiud. 7. tit. 2. numer. 16.* Secundum impressionem. Rom. ficintellectis per Aug. Barbof. *Axioma 6. numero 9. pag. 8.*

84. Septimò prouenit in nostra principali materia, de qua agimus, quod presentationes factæ ad Episcopatus, & præbendas aliquas huius Regni à nostro potentissimo Hispaniarum Rege, qui patronus earum existit, seu à patronis collegiorum ad collegiaturas, in quibus ius presentandi habent, seu ad alias præbendas, seu dignitates, tribuuntur presentatis ius ad rem; nec eis nocet impetratio quælibet generalis à Summo Pontifice obrenta, ni expresse facta illius iuris derogatione, ex *text. in capit. si unum propriè, 23. vbi Domin. numero 6 de præbend. in 6. Clem. 2. de offic. ordin. cum similibus Felin. in capit. in nostra, numero 4.* & Ripa in *capit. ad au. 25. numero 12. de rescript. Flam. Paris. de resign. benef. lib. 10. quest. 2. à numero 73. cum seqq. Selua, 3 part. quest. 17. numero 1.* Menoch. *de arbit. casu 201. numer. 43.* & 149. Franc. Bursat. *consil. 351. numer. 12. lib. 4.* Nicol. Garc. *dist. 4. part. cap. 3. numer. 21.* ¶ Quæ derogatio non est præsumenda à Papa, qui iura intacta relinquere tertio semper præsumitur, nec iura patronorum comprehensa censentur in reservationibus, quomocumque loquantur ex *leg. 2. §. si quis à Principe, Nequid in loco pub. capit. super eo, 15. de offic. deleg. & ex pluribus congestis ab eod. Nicol. Garc. 5. capit. 1. numero 571.*

87. ¶ Nec quidem presentatus à vero patrono rejici poterit per collegium, nec capitulum absque iusta, & aperta causa, nec alius non presentatus eius loco admitti ex superius relatis, & probant *text. in capit. ex insinuatione, 14. capit. illud. 8. de iure patron. capit. decernimus, 16. quest. 7.* * Et ideo presentatus est cæteris omnibus præferendus, ex adductis per Zaballos *comm. contra comm. quest. 693. numer. 27.* & Perezio de Lara *lib. 2. de annuerf. cap. 3. n. 22.*

89. Octauò prouenit, maximè ex sexta superiori declaratione, quod patroni omnino tenentur presentare præditos qualitatibus requisitis à fundatore, & statuto, vt impuritatis materia, de qua loquimur, qui à parentibus materis patris, & nobilibus, & sint bonis præditi moribus, literarumque non ignari vbi scientia requiritur; aliàs quidem, si requisitas spernant qualitates, aut scienter eas committant, carebunt illa vice iure presentandi, ex *dist. cap. cum in unctio. 7. §. si de elect. cum cæteris*

suprà adductis, & communitates aut prælatus eligere, quem velint, poterunt. ¶ Et extra prædictas qualitates debent patroni alias considerare in presentando, quas nouissimè cumulat August. Barbofa *dist. allegat. 7. 2. à numero 202. cum sequentibus usque in fine.* ¶ Nisi requirantur qualitates, quas verisimiliter ignorare patronus potest, aut actu existant, quæ excludunt, quarum scientiam, etiam adhibita diligentia consequi omnes non possunt; immò tunc ignorantia earum potius præsumitur, & iterum poterit secundo presentare, cum iusta ignorantia hoc ei tribuat, nec negligentem arguat, *cap. 2. in unctio, cap. qui diuersitatem 5. de concess. præb. glossa verb. Distulerit in capit. quam sit. de elect. in 6. Ioan. de Ligna in clem. vnic. verb. Continuum. de rebus in unctio. ** Et probabilis ignorantia facit quadriennium non currere, arg. tradita per Bartol. in *leg. 3. mun. 3. §. od. si ex falsis instrument. ex Card. in Clem. vni. versio. Quanto quæro. de resist. in integ. Abb. in cap. cum in litteris. nume. 13. extra eod. §. consi 37. videatur primò. num. 3. part. 1. In *in Arb. quas aduocet. n. 35. C. de sacros. Eccles. Jacob. de sancto Georg. in l. petenda. C. de temp. in integ. rescript. & alij. quos allegat Bern. Diaz *reg. 653. in l. 6. vbi additio Cotta in memorabil. iuris, verbo, restitutionis tempus, & verb. tempus restitutionis, Petr. Gerard. sing. 18. versicul. Sed vnum. Hippol. sing. 572. Marc. Ant. Eugen. conf. 25. n. 69. lib. 1. quod pluries euenire poterit in sanguinis qualitatibus exquirendis quæ plerumque diu latent, & postea suscitantur.***

Tertius modus acquisitionis iuris ad rem est prouisio, dum quis nominatur à superiori prouidendi ius habenti aliquo officium, seu dignitatem ex qua adquiret ius ad rem, tum quia sustinet vim electionis, seu presentationis, quæ vt diximus, illud ius tribuunt, tum etiam quia prouisio nominatio est, quæ etiam ius ad rem tribuit ex Nauar. in *cap. si quando except. 10. num. 13. & except. 11. nume. 6. de rescript. Mandof. reg. 32. quest. 15. numer. 8.* * Tum denique, quia prouisio facta videtur sub conditione, si in prouiso, adint requisitæ qualitates, & antequam id constet, & admitti sit iustum & ab eo acceptatum, non potest ius in re oriri, ex adductis à Pontif. in *Clem. 1. numer. 29. vt lite pendente. Gonzalez gloss. 1. §. 2. num. 59. Mandof. de signat. gratia, tit. de mandatis de prouidendo ad fin. Nicol. Garcia d. 4. part. cap. 2. nu. 55. & cap. 3. nu. 59. & 60. faciunt. Tradita per Aug. Barbof. *appellat. 278. nu. 1. pag. 281.**

Quod confirmatur magis ex eo, quod prouisiones licet ex mera gratia, & voluntate procedant factæ censentur, vt solitum est, ex ratione textus in *leg. si seruus plurium, 50. §. fin. de leg. 1. l. legatis. 65. §. si vnus, de leg. 3. l. cum alimenta. 22. leg. fin. ibi, ante omnia est inspiciendum, quæ solitus fuerat ei prestare, de alim. & cibari. leg. 1. §. quando, 29. in fin. leg. Pediculus. 32. §. 1. leg. inter vestem. 33. de auro & arg. leg. 1. 34. ibi, ni de facer otia, & cosas que no vnieste vsado, tit. 12. part. 5. leg. 24. ibi, ni vsado en su vida, tit. 9. part. 6. vbi Greg. Ioan. Lop. in *capit. per vestras. de donat. inter. Menoch. de presumpt. lib. 1. quest. 28. numer. 5. Oldrad. consil. 129. in questione qua queritur, & consil. 216. circa primum. ¶ Nec enim credendum est voluisse facere, quod consuetum non est, ex Bart. in *leg. gerit. num. 28. de acquir. hered. Bald. in l. fidei commissa, §. si seruo, de leg. 3. Malch. de probat. concl. 61. numer. 2. ¶ vnde prouenit inuestituram censeri factam secundum vsum, & consuetudinem, ex Abb.***

in cap.

in *cap. in presentia, num. 28. de probat. Felin. in cap. 1. num. 13. eod. vbi Butrius num. 2. Menoch. consil. 111. numero 24. lib. 2. & consil. 313. num. 5. lib. 4.* Corneo *consil. 51. numer. 2. lib. 3.* ¶ & gratiam Principis interpretari secundum modum, & formam solitam, ex *Egidio Bosio in præf. crum. tit. de remed. à sola elem. proced. numero 7. Pelaez. de maiorat. 2. part. in initio, numero 223.* faciunt pro his perplurima congesta ab Aug. Barbofa *loco comm. 102. per totum pag. 333.* ¶ Quare ex eadem ratione prouisiones, & gratia officiorum, & dignitatum puritatem sanguinis requirementium sunt sub tacita conditione, si qualitates requisitæ non deficient, & antequam id appareat, & declaratur, non potest ius in re adquiri, sed tantum ad rem, vt probatum relinquimus.

Vnde prouenit primo, quod facta gratia à Summo Pontifice de præbenda, seu beneficio in Ecclesia, quæ habet puritatis statutum ab ipso confirmatum, intelligitur sub conditione largita, si adint prædicta qualitas, nec potest antea ius in re exoriri, esto sit aduersus Aug. Barbof. *de offic. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. numero 35.* dicentem, ¶ quod si non probetur perfectè à capitulo exclusionis causa, prouisus admitti debet virtute suæ prouisionis, nam etsi à capitulo non probetur plene macula, dummodò puritas non ita specificè probetur, sicut expedit ex statuto, cum præsumpta non sufficiat, vt in seq. quæst. ostendam, non poterit prouisus admitti virtute litterarum suæ prouisionis, nam etsi eius virtute immisionem petat, cum tamen deficiat eius tacita conditio puritas videlicet plene & specificè, non præsumptione, probata, deficit vis & effectus litterarum, & admitti non poterit, de quo latius agam infra *quæst. seq. §. si illat. 1.*

Secundò prouenit, quod facta à Rege nostro Hispaniæ gratia habitus militaris D. Iacobi Alcantaræ, seu Caltraux, i. l. e, cui confertur gratia, adquiret ius ad rem, ante qualitatibus verificationem, & approbationem, atque similiter idem ius adquiret ille, cui est facta gratia, seu prouisio alicuius officij titularis sancti Officij Inquisitionis, ab illustrissimo Domino Inquisitore generali, seu à cæteris tribunalibus Inquisitionis familiarum, commissionibus, aut notariatum, alterius sancti Officij ministerij, ¶ Ius autem in re non consequitur nisi factis, & approbatis qualitatibus informationibus, & ex mandato accipiendi possessionem postquam fuerit acceptatum, vt dicam inferius.

Tertio prouenit, quod prætor, qui in sanctæ Inquisitionis Officio petitionem intulit ad impetrandum gratiam officij, seu ministerij, nullum ius adquiret nec in re, nec ad rem, nec in spe saltem considerabile ante elargitam gratiam, & consignationem pecuniarum ad expensas penes depositarium ad hoc nominatum, vt colligitur ex *decis. Rotæ adductis à Nicol. Garcia dist. 4. part. capit. 3. à numero 65. cum duobus sequentibus. Gonzalez gloss. §. 1. à numero 88.* & quidem pluries ita iustum, & decimum habemus à supremo sanctæ Inquisitionis Senatu in epistola generali ad omnia tribunalia lata Martij. 9. Aprilis anno 1619. & alia 28. Ianuarij anno 1620. vbi iubetur, quod prætores de hoc moneantur tempore oblationis libelli, vt sciant ex eo nullum adquirere ius, & faciunt ad hoc tradita superius circa ius quæsitum ex *Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.*

oppositione. ¶ Ex quibus deducitur sine iure & ratione esse aliquorum conquestus, & querelas qui ex sola libelli obligatione, siue ex verbali petitione ius prætentant, quia dicunt ex denegata admissione oriri notam contra suam & sui generis puritatem, & honorem, quod nihil est, cum causæ plures esse possint, quæ honorem non respiciunt, ex quibus admitti non possunt, & si fortè respiciant, non ex eis honor læditur, sed ex macula à suo genere adquireta, quæ si inde in vulgum augetur, sibi impuret, qui absque qualitatibus requisitis honorem subripere noluit.

Quartò prouenit, quod post admissionem, & inceptas informationes qualitatibus prætoris ius ei adquiretur considerabile, seu vt ego intelligo ad rem in prætorio officio, & dignitate, ex *Puteo decis. 273. lib. 3. Mandof. consil. 571. in fin. Gonzalez. dist. gloss. 9. §. 1. numer. 92. & seq. ¶ Dummodò seruetur forma legitima constitutionum, & statuti, vt animaduertit Puteus citato loco Rebuff. in *reg. de infirmis gloss. 1. in princip. Cassidor. de præbend. decis. 22. & à Rota ita foisse decimum refert Nicol. Garcia dist. cap. 3. numer. 87.* & simul si vnus, non plures fuerint oppositores, de quorum qualitatibus receptæ sunt informationes, quia tunc nulli eorum ius adquiretur ex *Mohed. de præbend. decis. 1. Gonzalez. citato loco num. 94. Nicol. Garcia nu. 7.**

Tertius principalis modus acquirendi dicitur ius in re, qui cæteris perfectior, & præstantior est, & adquiretur in beneficiis libus post acceptatum mandatum faciendæ collationis, etiam ante eam factam, nec adeptam possessionem, ex *cap. si tibi absentis, 7. de præbendis, in 6. & ex cap. fin. de concessio. præbende. eod. lib. glossa celebris verb. collatio, in capit. quodam. 40. de præbend. Franc. numer. 3. Domin. 2. in dist. cap. si tibi. Rebuff. in *praxi benef. reg. de non toll. iure quæsto gloss. 6. numer. 38. Flamin. de resignat. quest. 16. numer. 2. lib. 10. quest. 6. numer. 2. & 55. & quest. 9. numer. 5. Corral. 4. part. de benef. cap. 1. numer. 14. Cobb. lib. 3. var. cap. 16. numer. 3. & 5. Aloyf. Ricc. in *collektan. decis. part. 5. collect. 1658. P. Mol. de instituz. tract. 2. dist. 2. versicul. D. xi superius, & dist. 3. in fin. Filliucio de statu cleric. tract. 41. cap. 3. numero 89. Gonzalez. in *reg. de mensibus. gloss. 15. §. 1. numero 13. P. Thom. Sanc. consil. mor. lib. 2. cap. 3. dub. 30. numero 2. pag. 273 Aug. Barbof. citato loco 2. part. allegat. 57. numer. 198. col. 264. Nicol. Garc. dist. 4. part. capit. 2. à nume. 2. cum seqq. ¶ Quare cum ius hoc perfectum dicatur, si post eius adquisitio nem, etiam ante adeptam possessionem decedat præbendatus vacat per eius mortem, non verò durat prima vacatura, & ille prouisionem habebit, in cuius mense mors euenierit, ex *Flamin. dist. quest. 8. numer. 2. Puteo decis. 148. lib. 2. Gonzalez. dist. gloss. 15. §. 2. num. 34.* & adductis à Barbofa *dist. numer. 198. post medium, cui adde alios plures congestos à Nicol. Garcia in d. capit. 2. numero 14.* ¶ Dummodò acceptata fuerit collatio absentis facta, quia tunc adquiret ius in re, ante verò acceptationem ius ad rem tantum retinet, nec dicitur beneficium per eum vacare, cui facta fuit in absentia collatio, secundum *Gonzalez numer. 6. citato in loco, & gloss. 26. numer. 14.* & Barbof. vbi proximè, & in nostris terminis declarat *Perezio de Lara lib. 2. de annuerf. cap. 4. sub nu. 56. ante fin. vbi loquitur de collatione præbendæ sanctæ Ecclesie Tolentanæ facta à Romano Pontificè seu ab illustrissimo Archiepiscopo Toletano; ¶ &*****

videtur locum etiam habere in cæteris officiis & honoribus sancti Officij & regij Ordinum Senatus, & collegiorum, cum informatorium confectum, & approbatum extat, & iustum est possessionem dare, seu recipere iuramentum & titulum tradere, si acceptatum fuerit à prætenfore, ex tunc enim ei acquiritur ius in re, cum nihil aliud deficiat nisi possessionis apprehensio.

112 Ex omnibus igitur usque adhuc dictis sequitur, quod si nullum ius quæsitum prætenfor habeat, licet adquirendum veniat, non est in iuris consideratione, & facile tolli, & impediti potest, ex leg. 5. §. si pater. 5. de iure dotum. leg. 1. §. virum. 6. si quid infra iud. paroni. l. quod autem, 6. in princ. Qua in fraud. credit. l. si sponsus. 5. §. si maritus. 13. de donat. inter. l. 1. §. conferitur. 23. de collat. bon. l. fin. C. de acquir. poss. l. filius. pascendo. 26. C. de pactis. cap. quemadmodum. 2. de iure iur. plura alia cumulat Hojeda de incompatib. benef. cap. 23. num. 30 D. Christoph. de Paz de tenura 1. part. cap. 37. numer. 55. & 68. optimè ac eruditè Oualdus ad Don. lib. 23. comm. cap. 8. lit. C. pag. mibi. 1145 Alex. consil. 196. num. 5. lib. 2. Aym. Craueta consil. 11. numer. 14. Causalcan. decis. 28. numer. 14.

113 Curt. Iun. consil. 147. col. fin. Immo & facile tolli ius quærendum probant ex leg. pactum inter heredem. 46. de pactis, & cap. ex ore. 35. de his, que sunt à maiori parte, cap. 2. vbi gloss. de transact. cap. fin. iuncta gloss. de donat. inter. Clem. gratia. de rescript. cap. fin. de concess. præbende, in 6. extrauag. 1. Ioanis 11. vbi gloss. verb. ius ad rem. de concess. præbende, in antiquis. Buteo decis. 265. lib. 2. ¶ atque ex eadem ratione faciliùs renūciatur, quam ius quæsitum, l. seruum. 3. d. l. filius. 23. C. de pact. tenent. Bald. in l. illud. quest. 3. Cod. de sacros. Eccles. Andr. Tiraquel. in l. si unquam. verb. donatione largitus. num. 181. Cod. de reuoc. donat. & de retract. lignag. §. i. gloss. 9. numer. 125. Paul. Castri. in leg. cum pater. §. libertis. num. 7. de leg. 1. Maranta disput. 9. numer. 12. Causal. dict. decis. 28. num. 24. 1. part. Aym. Craueta dist. consil. 114 Hipolit. sing. 194. Aug. Barbof. Axioma. 135. numer. 2. & alij superius allegati ex numero 20. ¶ quia non tanta habetur ratio iuris quærendi, sicut quæsitum, leg. si ita scriptum. 45. §. 1. l. si scripsit. 46. de leg. 2. Hojeda d. cap. 23. num. 31. Brun. à Sole in locis commun. verbo. ius. nu. 21. August. Barbofa citato loco num. 1. ¶ Quare in gratiis elargiendis à nostro Rege potentissimo, seu à Domino Inquisitore generali in sanctæ inquisitionis Officio, seu à tribunalibus inferioribus, & in Ecclesijs Cathedralibus, collegijs, & alijs communitatibus libera est facultas adimendi ius non quæsitum ex adductis à Mol. de primog. lib. 1. cap. 8. à numero. 28. Hojeda dict. cap. 23. numero 32. ¶ Quod procedit, vt in principio huius questionis dixi, dum gratia à Principe seu Tribunali initium, & finem capit sine interuentu alterius voluntatis, vt in gratijs, de quibus loquimur, ne contra nos sit resolutio Molinæ, meo videti verissima, citato loco numero 31. ¶ qui loquitur in maioratum successione, quæ principaliter ab institutoris voluntate procedit, in cuius derogatione non ita est libera facultas, sicut in gratijs, de quibus loquimur, impartiendis, quare Princeps non poterit gratiam facere maioratus in præiudicium vocatorum, etiam si adhuc nati non sint; ¶ tum quia idem ius habent nascituri ad fideicommissum, quam iam nati, ex leg. pronunciatio. 195. §. familia. d. verb. leg. 3. de iudic. & re leg. §. Gal. l. 29. §. ille casus. 15. vbi Bart. de lib. & posth. cum

alijs adductis per Valenzuel. consil. 7. numer. 25. & seq. ¶ tum quia nascituri ita adquirent de minium, quod ad eos potest pertinere, sicut iam nati, leg. di. ur. 5. §. pactis. Cod. de natur. liber. cum iuribus relatis à Tello in leg. 27. Tauri. num. 2. & quo ad suum commodum pro natis habentur. leg. qui in viro. 7. de statu homin. Menoch. consil. 413. numer. 16. ¶ Tum etiam, quia eadem habetur ratio eius, qui adest tempore testamenti, sicut eius, qui ex postfacto venit, ex text. in leg. si ita fuerit. 9. de leg. 3. plures nouissimè cumulat Aug. Barbofa appellat. 99. numer. 9. & 10. pag. 200. & bene ponderat Pelaez de maiorat. 2. partis initio à numero. 460. cum seqq. ¶ vbi ait, non esse æquum Principi iusto, & qui Dei potestate & voluntate regnum gubernat, & cuius cor in manu eiusdem esse debet, derogare legibus, conditionibus, grauaminibus, & vocationibus maioratum, nec admittere alios cum vocatorum exclusionem, vel sint nati, siue non, tempore quo Princeps vult facere derogationem. ¶ Quod aliter se habet in merè gratiosis, quæ tribui à Principe valent, non solum digno sed etiam incapaci, qui ex concessione scienter facta habilitatur, & idoneus redditur, ex text. in leg. quidam consul. bari. 17. de re iud. vbi Bart. & DD. & idem Pelaez in 1. part. quest. 2. numer. 147. & faciunt tradita ab Abb. in capit. constitutus. col. 2. de re leg. domib. Ripa in leg. ex factis. numero 11. de vulg. & pup. Andr. Tiraq. de cessante causa. l. i. d. numer. 10. cum seqq. Ant. Gamma decis. 278. & Barbof. consil. 49. & consil. 55. lib. 4. ¶ Ex qua ratione in omnibus Principis concessionibus subintelligitur clausula. saluo iure alterius, ex Dec. in leg. milites. num. 6. Cod. de milit. testam. Alciat. reg. 3. præsumpt. 1. numer. 2. Zephal. consil. 186. numer. 36. lib. 2. latè Aug. Barbof. clausul. 17. ex num. 1. pag. 155. ¶ Et licet Princeps priuilegijs semel concessis derogare ad libitum valeat, ex iuris notis regulis, non habet locum, dum ex eis iam est ius tertio quæsitum ex Ioan. Fab. in §. sed natural. num. 4. inst. de iure natur. Hostiens. in loco ibi à Fab. citato. Bald. in leg. 1. col. 3. vers. scilicet. Fecit ad questionem solut. matrim. ad hoc adducto à Greg. in leg. 23. gloss. no valdra. titul. 9. part. 1. & facit quod tradit Ant Gab. comm. opin. lib. 6. titul. de clausul. conclus. 2. numer. 2. nec dum procedunt ex contractu, vel interuenit pecunia, vel merita secundum Pinel. in Rubr. 1. part. cap. 2. col. pen. & vlt. Peregr. de iure fisci. lib. 1. titul. 3. numer. 28. Petra. de potest. Princip. cap. 32. dub. 2. numer. 154. Camill. Borell. de præstantia Regis Catholici. cap. 51. numer. 6. cum seqq. Mol. de primog. lib. 4. capit. 3. numero 18. cum seqq. Sanctarell. lib. 1. resolut. 17. numer. 3. Aloyf. Ricc. part. 4. collect. 862. Suarez. de leg. lib. 8. cap. 37. num. 4. & 10. latè Mastrillo. 3. de magistr. cap. 4. ex num. 162. 311. 323. & seq. 421. & 424. Tiraq. in l. si unquam. verb. Donatione largitus. numer. 11. Cod. de reuoc. don. Fel. num. 11. Aret. 27. in cap. nouit. de iudic. Roder. Suar. alleg. 9. Roland. consil. 76. numer. 13. & seq. vol. 2. & consil. 13. num. 21. & seq. vol. 3. Valalc. consultat. 72. num. 5. & consil. 120. num. 9. Nat. consil. 122. num. 20. & consil. 260. num. 5. Burfat. consil. 16. num. 44. & seq. vol. 1. Bardel. consil. 22. num. 20. Mohed. decis. 6. num. 2. de priuileg. Afflic. decis. 128. num. 10. ¶ Licet de iure ordinario non posse Principem derogare priuilegio semel concessio malint Pet. Barbof. in Rubr. 1. part. num. 6. sol. matrim. Matienço in l. 11. gloss. 9. numer. 4. tit. 7. & in l. 6. gloss. 1. num. 5. & seq. fol. 295. & gloss. 2. numer. 28. tit. 10. lib. 5. recop. fol. 298. videndi plures vtriusque classis apud Aug. Barbof. clausula. 41. numer. 7.

41. num. 13. & 14. pag. 48. Mastrillo tamen citatis locis has opiniones bene explicat, & per legem tamen generalem potest Princeps iuri primogenituræ derogare, vt tenet idem Matienço in l. 7. gloss. 7. numer. 8. & 9. tit. 7. lib. 5. recop. Peregr. de fideicom. art. 52. n. 13. Pelaez 2. partis initio num. 567. qui in 4. part. quæst. 1. limitat. 6. num. 75. ex Aym. Craueta consil. 135. numer. 31. ait, quod Princeps poterit tollere ius primogenituræ semel per donationem concessum, ut in eius facto originem ius quæsitum sumpsit, secus verò si ex facto alterius emanarit, & initio. 2. part. num. 435. ¶ alia vitur distinctione, vt videlicet Princeps possit præiudicare in iure querendo spe non approbato, vt per Anchar. consil. 292. Dominus Papa Alciat. reg. 3. præsumpt. 11. num. 7. ¶ non verò præsumitur velle tollere ius quæsitum ex causa onerosa, nisi habeat noticiam claram illius iuris, & ex plenitudine potestatis non verò ordinario iure, secundum Fel. in cap. fin. num. 3. vers. Ad illud autem, de constitut. Peregr. d. art. 51. ex num. 116. cum seqq. pluribus, vbi latè de materia Craueta de artiq. temp. 1. part. in princ. numero 54. cum duobus seqq. conducunt plures relati supra sub numero. 125. immò etiam de plenitudine potestatis non potest dominia rerum tollere, vt nouissimè plures referendo tenent Aceb. in l. 1. numer. 23. tit. 1. lib. 4. recop. Ceball. comm. contra com. tom. 4. quæst. 906. num. 155. D. Io. del Castillo quod id. controu. lib. 2. cap. 28. & lib. 3. cap. 6. num. 8. & de tertius. 6. 41. sub num. 2. vers. Ad do Mart. de clausul. 1. part. clausula 259. num. 9. in vlt. impress. & de iurisd. 4. part. cent. 2. casu 195. per totum. And. Fachin. lib. 8. controuers. cap. 63. vers. Contrarium docuerunt multi. Bobadilla in politica lib. 2. cap. 16. num. 152. Peregr. d. art. 51. num. 127. vers. Verum hæc, & ex n. 130. cum seqq. vbi bona vitur distinctione, & alij plures penes Aug. Barbofa clausula 41. n. 24. & 15. pag. 49. & penes Amayam li. 1. obseruat. c. 1. n. 51.

131 Sequitur etiam econtra ius adquisitum sine facto adquirentis (loquor respectu eorum, qui dixi supra n. 112. & seqq.) tolli non posse, ex text. in l. id. quod nostrum. 11. de reg. iur. l. fin. de pactis. l. vtro procuratori. 15. vers. Alia causa, l. aliud. 126. de solut. l. art. Prætor. 10. §. si debitorum, 15. Qua in fraud. cred. & notatur in l. quæsitum 67. 14. de signor. l. si quis, 12. de man. testam. l. si cum Heremes. 7. C. locati. Gonçalez d. reg. 8. cancel. gloss. 16. n. 116 Zephal. consil. 12. n. 33. com. 1. Gozadino consil. 4. n. 19. præter allegatos ab Aub. Barbofa citato loco d. n. 24. & 32. ¶ quod extendit Bald. in l. si constanti. n. 4. per illum textum C. de donat. propter nupt. etiam si ius quæsitum spe tantum sit, vt si per legem, seu per contractum fuerit in spe irreparabili ius concessum, non possit in præiudicium alterius tolli, quem sequuntur Lass. in d. l. fin. col. 1. de constit. Princip. Dec. in cap. quoniam. num. 25. extra eod. & consil. 239. col. 3. vers. Sed breuiter his non obstantibus, & consil. 607. num. 12. Carol. Ruin. consil. 86. num. 2. col. pen. vol. 1. Rol. à Valle consil. 10. num. 37. vol. 3. Io. Guttier. consil. 11. num. 18. & alij superius ad idem relati; ¶ etiam si ius quæsitum fuerit ex facto alicuius tertij, ex notatis in d. l. fin. de pactis. l. sensus. 3. C. eod. Auend. in cap. 17. præter. num. 8. 1. part. Aceb. in l. 10. num. 8. tit. 6. lib. 2. recop. Roder. Suarez consil. 9. n. 19. Hier. Grat. resp. 81. n. 21. Aret. consil. 74. n. 10. ¶ Quia ius radicatum ex lege, contractu, seu quasi contractu operatur saltem spem considerabilem, & probabilem ex causa de præterito radicatum, vt probat ex multis suo solito more Andr. Tiraq. de iure

primog. quæst. 40. num. 9. & quæst. 43. num. 20. Oldrad. consil. 214. num. 27. Rayn. consil. 3. num. 2. & 6. & 10. fin. vol. 1. Aret. consil. 3. circa fin. ¶ Et quòd ius in spe quæsitum retractati non possit, probat idem Andr. Tiraq. citato loco. Dec. consil. 468. numer. 26. Octavian. Cacharan. decis. Pedam. 119. numer. 7. Vldar. Zafio de feud. alienat. col. 17. vers. Cum enim. Peregr. de fideicom. d. art. 52. nu. 15. 35. & 81. ¶ Quia ius alterius tollere sine iusta causa non tantum est contra ius posituum, sed etiam contra diuinum, quo cauetur ius suum cuique tribui, & ne indebitè quis lædatur, cap. sacis peruersum, 56. dist. cap. inuultum, 16. quæst. vlt. Paulus Fufcus de visitat. lib. 2. cap. 25. q. 1. num. 13. Bald. in l. 2. num. 4. C. Quib. ex caus. serui pro præm. conducunt tradita per Martam d. casu 1. 5. ex num. 15. cum seqq. ¶ Maximè à iudicibus, quibus ius suum cuique impediendi manus est, & sicut tenentur res familiares. & ius carum Domino tribuere, gl. in l. sanctio legum, de penis Bart. in l. 1. col. 5. vers. Item secundum, & tertium membrum, de cordis. indeb. Bald. in l. 1. r. 17. C. Quomodo & quando iudex. Zephal. consil. 79. num. 21. vol. 1. & consil. 254. num. 5. tom. 2. ¶ Ita maiori ex ratione honorem, & bonam famam non auferte, sed potius eam protegere debent, ex Otalora de nobilitate, 3. part. cap. 1. num. 6. & seqq. D. Regens à Ponte consil. 9. num. 30. tom. 2. ¶ etiam de minimis considerationem habendo. l. & in maioribus, 10. C. de appellat. Arias Pinel. in Rubr. 1. part. cap. 2. num. 8. & 24. C. de rescind. Matienço in l. 12. glossa, 3. num. 2. tit. 6. lib. 5. recop. ¶ Quia agitur de auferendo iure alterius de minimis curandum est. vt in l. 1. §. illud. de coniug. cum emancip. lib. eum, & in l. quamuis 13. vt in p. legat. l. 1. §. cum dicitur si cui plusquam. l. si proprietarius, 22. in fin. princ. de dam. escl. & ex eodem Matienço ibidem ex Bruno, & Tello Fernandi, & arg. tradita à Gom. in §. poenales, num. 4. in fl. de ar. Cobarr. lib. 1. var. cap. 1. num. 11. & 12. Menoch. consil. 36. n. 44. lib. 1. ¶ & procedit etiam de iure canonum, quod de minimis etiam curat, vt in cap. de appellationibus, 11. de appellat. Io. Zephal. consil. 223. n. 34.

142 Ex quibus infertur primò, quòd semel gratia facta officij, seu dignitatis quæ requirit puritatem, seu sanguinis nobilitatem, si iam ad informandum processum fuerit circa prætenforis, & sui generis qualitates, cum res non possit dici integra, & versetur in ardua hominis causa, non libera manet facultas eum eiciendi, nec remouendi à consequutione officij, & sui honoris, ni causa magna, & iusta existat, & ad quod facit, quod supra tradidimus circa acquisitionem iuris ad rem, maximè circa præsentationem, & prouisionem, quæ omnia huic adduci possunt, ad quæ iudices in similibus, causas plurimum debent respicere.

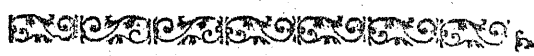
143 Infertur secundò intelligentia illius regulæ renunciationem videlicet iuris quæsitum meram donationem esse, ex l. in adibus, 9. in princ. de donat. l. si maiores, 25. C. de transact. l. 6. tit. 7. part. 1. cum alijs plena congestis manu per And. Tiraq. in l. si unquam. verb. Donatione largitus, à numero. 173. cum seqq. C. de reuocand. donat. ¶ vt videlicet intelligatur de iure radicato, & certo, vt loquuntur prædicta iura, non verò de incerto, & quòd deficere ex contingentibus valet, atque intelligi debent, Coarr. lib. 2. var. cap. 4. num. 8. Matienço in l. 7. gloss. 6. numero 7. tit. 10. lib. 5. recop. Io. Guticir. qui alios fert alleg. 3. numer. 14. & tradita per Ant. Peregr. d. art. 52. n. 11. & 15. ¶ Et hoc sensu verum est, quod tra

dit Bald. consil. 183. Refutatio facta absque causa, lib. 47. quod videlicet, si renunciatio sit inofficiosa, possit æque reuocari, ac donatio, veluti renunciatio legati relicti in testamento legitimo donatio dicitur, cum recta via à morte testatoris in legatarium transeat fictione iuris, ex Bart. Dec. & Doctoribus in l. non fraudantur, de reg. iuris. And. Tiraquell. de retrac. lib. 1 §. 25 gloss. 1. nu. 13. in fin. Franc. Butsar. consil. 118. num. 8. lib. 2. & hoc sensu verum est, quod dicitur, am. sum videri, quod potuit acquiri, & non acquiratur. l. 3. que in fraud. cred. l. siue quid. 27. ex quib. caus. maior. licet aliud sit de iuris rigore, l. non videtur, §. 3. vbi Dec. num. 3. l. non potest videri, 208. de regul. iuris. August. Barboza Axioma, 25. numer. 2. & 3. pag. 19. Pelacz d. 2. part. intro sub n. 9.

145 Infertur tertio verus intellectus illius distinctionis, de qua D. Christoph. de Paz de tenuta lib. 1. cap. 32. num. 55. 66. & 68. quod videlicet si prætenfor in ordinum Senatu. Ecclesia Toletana, atque in collegijs maioribus & in alijs communitatibus ius adquisitionem habeat ex gratia iam facta, seu vigore præsentationis seu electionis non ita facile possit repelli, sicut possit nullo quæsto iure, & sic requiritur maior defectuum probatio ad eius repulsum, quod verè ex iam dictis colligi videtur. † Non verò illud, de quo principaliter ibi agit Paz, nempe iudices non posse suos instruere animos, dum ius quæsitum est ex reprobatis, sed ex legitimis, plenis, & iure approbatis informationibus; posse tamen dum ius quæsitum non est ex reprobatis testibus se instruere, & prætere osorem repellere; † tum quia licet reprobata informationes nullam efficiant fidem, vt ipse probat, & nos suo loco dicemus, ad euertendum tamen ius nullum parua, & nulla vis sufficere debet, arg. text. in l. nam & si sub conditione, §. de iniusto rupto. l. si tutor. 4. C. in quib. caus. in integr. restit. necess. non est, cap. ad dissoluendum. 13. de de sponsat. impub. † tum etiam quia ea in specie res integra videtur esse, saltem quoad iuris acquisitionem quando liberum est gratiam denegare, etiam nullo obice existente, ad notata in l. fideicommissa. 11. §. quamquam. 7. de leg. 3. vbi gloss. verb. voluerit, & in cap. si gratiosè, §. de rescript. in 6. Natta consil. 608. n. 5. vbi. 3. * Nihilominus tamen, si ad informandum circa prætenforis qualitates ventum sit, aliter dicendum ex iure, ratione, & equitate indubium puto, tum quia ex inceptis informationibus ius saltem considerabile consequitur prætenfor, vt repelli non valeat, ni ex iusta causa propter damnum generi ex repulsa obueniens, & iusta causa non oritur ex probationibus reprobatis, quæ nihil sunt, nec probant, & nullum quod est nullam causam, nec impedimentum præstat, l. 4. §. condemnatum, de re iud. cap. non præstat. §. 2. de reg. iur. in 6. Card. Tusch. li. N. concl. 140. per totam, tom. 5. † Tum etiam quia prædicta diiudicatio, & expulsio debet fieri ex iure & ratione, nulla quidem ratio, nec ius dicat, quem repellendum cum infamiae nota vigore eius, quod nihil est, & quod ab ipso reprobatur manet iure, Vantio de nullitat. Quoties, & intra quod tempus, num. 51. relatus à Mariano Antonino. lib. 2. var. resol. 18. n. 3. * Tum denique, quia aduersus æquitatem est lædere proximum propter causam reiectam, & velut falsam damnatam, vt sunt informationes reprobatæ, nisi forte plures sint idonei oppositores, quorum quilibet eligi poterit, etiam nullis reprobatis actis existentibus vt latius dicam infra quæst. 13. §.

4 illat. 1. Infertur quartò ius ad rem facilius adimi, amittique quam ius in re, ex Rota decisi. 8. de renunciati. in antiquis, & facilius renunciari, Rota decisi. 14. nu. 2. illo eod. tit. Flamin. Paris. lib. 7. de resignat. beneficior. quæst. 1. num. 76. * Ita vt nullus postea recusus maneat ad rem semel renunciatam, l. quæritur. 14. §. si venditor. 9. de adit. edict. l. 1. §. videndum, de successor. edict. l. ger. eraliter. 13. C. de non numer. pec. l. si quis usufruandum. 11. C. de reb. cred. Mol. qui alia iura cumulat, de primogen. lib. 4. cap. 4. nu. 44. Hier. Gab. consil. 127. num. 6. lib. 1. * Nec quidem auctoritas superioris requiritur ad eius renunciacionem, ex Innocent. in cap. cum in dubiis, de renunciati. Archid. in cap. deliberatione, de offic. leg. in 6. Card. Zabarella in Clem. sub num. 16. de renunciati. Boët. decisi. 308. sub num. 1. Rota decisi. 7. num. 3. de iure patron. in antiquis, & decisi. 8. num. 2. eod. tit. in nouis, & decisi. 1. nu. 7. de præbend. & decisi. 8. de renunciati. in antiquis. Sed sufficit eam suo notario fieri, ex Philippo Probo ad Io. Monach. in cap. quoniam, num. 3. de renunciati. in 6.

Ius verò in re difficilius amittitur, & tollitur, vt in cap. si is cui. §. de præbend. in 6. cap. fin. de concess. præbend. eod. tit. Rota decisi. 7. de præbend. decisi. 2. n. 1. de renunciati. in nouis. Roman. consil. 329. n. 16. Rolando consil. 11. num. 59. lib. 2. * cuius renunciatio superioris auctoritatem requirit, cap. admonet. 4. de renunciati. Archid. in cap. deliberatione, de offic. leg. in 6. Calderino consil. 3. eod. tit. Io. Prob. ad Io. Monach. in cap. clerici. num. 7. de cleric. coniug. eod. libro faciunt tradita à Ludouico Gomez in reg. Cancellaria de iure quæsto non tollendo quæst. 4. in princip. quare ad eius amissionem pleniore requiruntur probationes, vt superius dictum & probatum manet, & hæc sufficiant pro huius quæstionis enucleatio ne.

QVÆSTIO VIII.

De probationibus, & præsumptionibus puritatis, & nobilitatis, & infectionis sanguinis

- 1 **Introductio quæstionis.**
Probationes in nostro tractatu primum locum obtinent, ibid.
- 2 **Ostendere, quæ probationes desiderantur ex puritate status, per difficile est.**
Duo principia iuris sunt quo ad probationes puritatis quasi pugnant inter se, ibid. & sub num. 7. vbi magis explicatur.
- 3 **Qualitates requisitæ ab statuto necessario probanda liquido sunt, aliàs statuti dispositio locum habere non potest, & quidem adesse tempore oppositionis, nec sufficit si superueniant, & si iure præsumantur.**
- 4 **Causa, & defectus ad repellendum plenissimi sunt probandi.**
- 5 **Qualitas tendens in alicuius præiudicium plenius verificanda venit probationibus.**
- 6 **Causa ad excludendum liquido constare debet.**
- 7 **Macula ad excludendum ex nostris statutis debet ex ver-**

ex veris ostendi probationibus non quidem præsumptiue.
Causa omnis obiectiua probari liquidissimis debet probationibus, ibid.

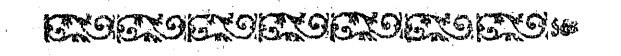
8 **Causa diuisiua sunt, quibus nec probentur qualitates requisitæ ad admittendum, nec macula, nec defectus ad excludendum, quod iurimè notandum est.**

1 **P**ostquam discussimus de statuti puritatis, de natura iudiciorum, quibus agitur de ea probanda, de illius maculæ, & nobilitatis natura & origine, & de forma informatorij conficiendi, & denique de iure quæsto, videre necesse & vtilissimum erit, quæ probationes desiderantur ex prædictis statutis. tum quia, præcipuum in nostra materia, & tractata locum obtinent; † tum quia id ostendere summè difficile iudico, cum videam duo extrema & iuris principia in limine quæstionis ita diuersa, vt inuicem inter se pugnantia videntur, † cum ius notum sit, ad prætenforem admittendum debere specificè, & clarè probari qualitates requisitæ ab statuto, aliàs eius dispositio locum habere non poterit, ex text. in l. cum alium. 17. vbi communiter DD. de neg. gest. latè Andr. Tiraq. de retrac. lig. §. 8. glossa 7. num. 1. Petr. Cauall. de homicid. num. 20. & in resolu. crim. casu 56. num. 29. & 33. §. cas. 115. num. 2. M. l. ch. de probat. concl. 1249. per totam. Gratianus de iure stat. forens. tom. 1. cap. 90. num. 95. & 2. tom. cap. 293. numer. 28. & Marchia decisi. 198. num. 1. & decisi. 214. num. 2. & decisi. 228. nu. 1. Farin. decisi. 78. num. 1. in fin. & decisi. 483. num. 5. & de i. 6. §. 3. num. 1. par. 1. & decisi. 225. num. 2. & decisi. 603. num. 1. par. 2. in posthum. Card. Tusch. in præf. concl. l. 1. Quæst. 126. quæst. per totam. Boët. quæst. 115. num. 3. H. p. Rimini. consil. 63. nu. 4. Pelacz de maiorat. 4. var. quæst. 16. n. 32. & plures alij infra hac quæst. §. 2. referendi vbi de hoc latius, quod in tantum est verum, vt sit necess. probare, qualitatem à lege, seu statuto requisitam tempore oppositionis adesse, nec sufficiat probare quod postea superuenierit, l. 2. de execut. tit. l. g. si es tempore, de rescript. in 6. l. 2. rescript. Perseus. 17. var. 1. 6. Abb. num. 10. Dec. §. in cap. p. b. c. s. t. o. n. e. m. de probat. l. ass. in l. i. in princ. & num. 6. C. de testam. Suar. alleg. 12. num. 5. Auend. e. 13. prator. 13. var. Octauum, & e. 23. num. 7. p. 1. Io. Bapt. Coccin. dec. 113. n. 1. Gracian. Mach. dec. 198. nu. 8. ex Paris. consil. 62. num. 36. vsque ad 44. lib. 4. Et quamuis iure præsumatur, dum specificè lege; seu statuto requiritur, si specificè non probetur nihil. & ex ad ductis per Gracian. discept. fir. tom. 4. c. 74. §. n. 56. & c. 748. n. 16. & 17. & c. 752. n. 42. & cap. 753. nu. 20. & 21. & tom. 5. c. 829. n. 5. & cap. 926. n. 3. cum pluribus allegandis infra §. 2. pluribus in locis maxime num. 51. & 52.

4 **E** contra verò video eodem iure constitutum, ad aliequem repellendam ex defectu in statuto comprehenso, esse necesse, quod perfectissimis defectus probetur probationibus aliàs repelli non poterit, secundum text. in cap. l. 4. per h. 16. cap. accedens. 23. de accusat. cap. 1. cap. vt circa. 4. de elect. in 6. & ex diuersis Rotæ decisionibus in puritatis causis loquentibus probant Ricciol. de neophy. c. 7. num. 18. & Aug. Barboza de officio Episcopi. 1. part. 11. 2. gloss. 17. num. 40. pag. 208. & in alijs est nu. 49. pag. 97. † quia qualitas tendens in præiudicium alicuius plenius verificanda venit probationibus, ex Cassad. dec. io. de præbend. & Rota decisi. 33. p. 1. 1. diuers. pro-

bat Nic. Garcia de benefici. 5. part. cap. 3. num. 211. & part. 6. cap. 2. num. 209. † & ad exclusi. nis pœnam, 6. necesse est quod liquido de eius causa constet, alàs locum habere non poterit per text. in l. 1. de la. ne. 10. 27. de cond. & dem probat Bild. in cap. 1. Quilibet Dominus proprie. p. 11. in v. s. b. feud. & in l. 1. p. 11. 4. C. de his, quæ pœnam. Alex. consil. 33. num. 1. l. b. 2. Pelacz de maiorat. 1. part. quæst. 1. num. 362. var. Ex quibus infero, & num. 364. † Et idè quod macula ad exclusionem horum statutorum debeat ex veris ostendi probationibus, non verò ex præsumptionibus dixit Valençuela consil. 90. num. 17. 2. Et omnis causa obiectiua ex liquidissimis ostendi debet probationibus, ex cap. significasti. de diuers. glos. verb. opponit, & ver. b. apertissimis, & DD. communiter in c. 1. §. si quis igitur, de except. in 6. M. hedano decisi. 130. num. 1. Farin. decisi. 117. sub num. 11. & dec. 177. sub n. 4. & decisi. 125. nu. 4. p. 1. in post. quæ, vt vides contraria videntur, & rem explicatu difficilem constituent; nam requiri ad amissionem plenam qualitatum probationem & ad repulsum, quod liquido defectus constent, non verò præsumptiue, ita pugnantia videntur, vt concurrere, nec medium inter ea constitui possit, † maxime cum casus dentur, 8. vbi nec qualitates ad admissionem probentur, nec ad repulsum defectus, vt accidit, dum probationes contrariè ita manent, vt neutrum probatum dicatur, & inuicem elidantur, vt suo loco dicemus, & dum deficiunt testes, qui agnouerint patres, & auos prætenforis, & sic eorum qualitates improbatæ maneat, vt accidisse commemorat in D. Iacobus Zebedæi maiori Salmanticensi collegio, Valençuel. consil. 50. num. 45. de cuius difficultatis nodo dissoluendo, & de modo, quo qualitates debeant probari ex nostris statutis hac in quæstione, & sequè agendum est, quod vt melius consequatur, & explicitè, & distinctè procedam, quæstionem in tres diuidam partes.

- 1 De probationibus, & præsumptionibus in genere.
- 2 De præsumptione puritatis, an præsumatur, & ita præsumpta sufficiat ex nostris statutis.
- 3 De optimis, & vtilibus illationibus in materia ex precedentibus deductis.

§ I.

De probationibus, & præsumptionibus in genere.

SVM MARIUM

- 1 Probationis utilitas derivatio, definitio & diuisio remissiuè.
- 2 Qualitates sanguinis sunt accidentales, inuisibiles, & in nulla parte resident corporis sensissimæ, & idè difficilia iudicantur probationis. Filiatio, & descendencia ab antiqua radice diffisili sunt probationis; quia sub sensu corporis nequeunt cadere, ibid.
- 3 Qualitates prædictæ possunt probari ex minus legitimis probationibus, & indicis, & præsumptis.

- 5 *Probatio ex coniecturis, & presumptionibus in his, quae sunt difficilius probationis dicitur concludens.*
- 6 *Quae sunt difficilius probationis, probantur indicio, & coniecturis, & in eis qualibet probatio habetur pro plena, & concludenti, n. 7.*
- 8 *Presumptio quid est triplex: Prima iuris, & de iure, n. 9. Secunda iuris tantum, n. 11. Alia hominis, n. 13.*
- 10 *Lex pro certo habet, quod praesumit, aut fingit.*
- 12 *Presumptio iuris dicitur liquidissima probatio. Hominis ita dicitur, quia in homine consistit, sicut praesumptio iuris, quia in lege sistit, numero 14. Potentior vincit iur. em, numer 16. Negativa validior, quam affirmativa, ibid. Quod adducit ad probationem puritatis & nobilitatis, n. 13.*
- 15 *Presumptionem in dubiis non in certis sedem habent.*
- 18 *Quilibet praesumitur manere in eodem statu, & eisdem conditionibus, quas ab origine habuit.*
- 19 *Initium rei inspicendum est.*
- 20 *Res quocumque vadit, secum fert suas qualitates, & condiciones. Gravamine affecta gravata perpetuo manet, usque ad contrarium probetur, numero 21.*
- 22 *Natura omnes homines aequales facit.*
- 23 *Nobilitas ex peculiaribus causis fuit introducta, & ideo non praesumitur, nisi plene probetur.*
- 24 *Quilibet in dubio velut plebeius tractatur, & in compedibus quandoque detinetur.*
- 25 *Qualitas Christiani veterani unde proveniat.*
- 26 *Hispani omnes ex gentilitia gente ad fidem fuerunt conversi. Et habentur pro puris, Christianis veteranis, n. 26.*

Omissis igitur probationis utilitate, derivatione, definitione, & diuisione, de quibus communiter agunt DD. in Rub. ff. de C. & Decretalium de probationibus, & Iof. Malch. & Fulv. Pacian. in suis integris tractatibus de probat. Iac. Menoch. de presump. lib. 1. in praefat. Rebuff. in l. multeres, §. res obesse, verb. probat. de verb. sign. Franc. Duar. lib. 1. disp. cap. 27. & ad tit. de probat. cap. 2. Hugo Donel. lib. 23. comm. cap. 1. Petr. Greg. lib. 43. cap. 9. Medicis de diffinit. 2. part. cap. 3. Paz in praxi, tom. 1. pars. 8. temp. Did. Perez in Rub. tit. 2. lib. 3. ord. glo. 1. Aceb. in Rub. nu. 2. tit. 6. lib. 4. recop. Prop. Fat. plures referens i. tom. quaest. 36. num. Cardoso in praxi verb. probatio, quia non est meum hic agere ex professo de probationibus, & earum natura, quia de hoc integra confici possent volumina, sed tantum de specialibus modis, quibus puritas & nobilitas probari consueverunt, & possunt, quos referam, & ostendam in hac, & seqq. quaestionibus, quare nunc de probationibus in genere non plus agendum, nec immorandum curavi, & quia satis earum tractatio, & explicatio ex praecitata patent.

Sed saltem unum non praetermittam, quod qualitates sanguinis, de quibus probandis nunc agimus accidentales sunt, & inuisibiles, & in nulla resident parte corporis, vt in seq. §. ostendam, & ideo difficillimae iudicantur probationis sicut & fihatio, & descendencia ab antiqua radice, vt ex text. in l. filium. 6. de his qui sunt sui, & in l. Lucius. 83. de condit. & dem. probant communiter DD. quia sub sensu corporis nequeunt cadere, vt probant addu-

cti à Masch. de probat. concl. 409. per totam. ¶ & ideo possunt probari ex minus legitimis probationibus, vt docent DD. ex cap. per duas, 10. §. 2. de verb. de probat. cap. transmissa. 3. in fin. iuncta glossa in verb. indicio, & verb. testibus, Quis filij sit leg. Malch. concl. 733. num. 1. & concl. 791. n. 1. & seqq. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 89. n. 36. & seqq. Card. Paleot. in tract. de notis & spuriis, cap. 23. num. 2. Ducaes reg. 29. n. 4. Burlat. conf. 278. n. 15. & seqq. vol. 3. Alc. resp. 6. nu. 21. Natta conf. 473. n. 12. & seqq. ¶ & ex indicio, & 4 praesumptionibus secundum Lambert. de iure patronatus lib. 2. part. 2. art. 4. quaest. 10. princip. ann. 5. cum seqq. Natta conf. 235. & 378. Burlat. conf. 151. nu. 36. cum seqq. lib. 2. Nic. Boer. acci. 42. num. 52. atque etiam coniecturis ex Burlato cons. 93. num. 1. lib. 1. Celso cons. 10. num. 3. & cons. 44. num. 3. Curt. iun. cons. 210. num. 37. & aliis adductis à Malch. de concl. 409. per totam ¶ & probatio ex coniecturis & praesumptionibus in re difficilius probationis dicitur concludens secundum Cobb. in cap. filius, num. 1. de testam. Sequitur à Rota apud Seraphin. de test. 1459. num. 6. ¶ quod & generaliter constitutum est in omnibus quae sunt difficilius probationis, in quibus probant indicia, praesumptiones, & coniecturae ex text. in l. qui ex iheris. 11. de bon. poss. secundum tab. l. non omnia. §. §. à barbaris, de re milit. l. si vicinus. ff. de nupt. l. consensu. §. super. piagis. C. de repud. cap. veniens. 38. de test. cap. Michael. 13. de filiis presb. probant DD. communiter in l. nam hoc. vbi Salic. num. 2. Rom. 3. C. unde leg. Mantic. de tac. & amb. lib. 8. tit. 25. num. 11. & aliis relatis Alciar. de praesumpt. reg. 2. num. 4. Andr. Tiraq. de retract. convent. presu. à nu. 37. cum seqq. Stephan. Gracian. de script. forens. cap. 192. num. 12. plures allegat. Fat. in l. tom. de delictis, quaest. 20. n. 36. Igu. del Villar. in syna lib. 1. resp. 9. nu. 33. & 34. faciunt tradita à Craueta de antiq. temp. 1. part. in princ. num. 3. & seqq. Oiso de fama. n. 30 Cobb. lib. 3. var. cap. 3. nu. 1. vers. Verum quoties Ant. Marteraten. var. resol. lib. 3. resol. 17. num. 1. & res. 2. 3. 4. 5. vers. Et quamvis testes, & resol. 44. nu. 4. Card. Mantica de tacitis & ambig. convent. lib. 8. tit. 17. nu. 6. Menoch. de arbit. casu 235. Malch. de probat. concl. 1417. num. 11. plures refert Aceb. in l. 6. num. 1. tit. 9. lib. 3. & in l. 4. num. 52. tit. 5. lib. 8. recop. * vbi ait, quod in his quae difficilius sunt probationis, quaelibet informatio habetur pro plena, & concludenti probatione, ex doctrina Bart. in illa stipulatione, la. in fine de verb. oblig. quem sequitur Iass. ibid. num. 18. & 19. de qua doctrina à Valençuela improbata, sed male intellecta plenius disseram infra 2. part. quaest. 6. §. 1. ex num. 19. cum seqq. & his tantum animaduertis circa probationes in genere, transendum est ad secundam nostrae quaestionis partem, quae de praesumptionibus inscribitur, de qua etiam paucis agam, quia nec mei est institui, de ea late agere, ni quatenus opus sit ad nostrum tractatum, & eius intelligentiam.

Est igitur praesumptio probabilis coniectura ex certo signo proveniens, quae alio non edocto pro veritate habetur, ex Bald. in l. Rub. C. de probat. Alc. tract. de praesump. in princ. 3. part. incipit, Veniantus, n. 1. & colligitur ex Hug. Donel. lib. 25. comm. cap. 3. & in l. 1. num. 1. de probat. P. Th. Sanch. in decalog. lib. 1. cap. 10. num. 13. vers. Secundò, & congerit plura Farin. d. quaest. 36. à num. 67. cum pluribus seqq. & probari videtur in l. 8. vers. En auo vera natura, vbi gl. 2. tit. 14. part. 3. exornant communiter Doctores in Rub. extra. de praesump.

Quae

Quae principaliter tripliciter diuiditur, vt alia sit praesumptio iuris, & de iure, nempe dum lex non solum praesumit, sed simul velut de vero & certo disponit, nec probationem in contrarium admittit, ex Alc. de praesumpt. in princ. 2. part. incipit, videndum n. 3. Menoch. eod. tract. lib. 1. quaest. 13. num. 17. & quaest. 8. num. 1. Maich. de probat. lib. 1. quaest. 10. nu. 48. & concl. 1228. à num. 1. Franc. Mantic. de coniect. lib. 2. tit. 3. num. 3. cuius plura exempla habemus in iure, vt in l. cum auro 102. vbi Socin. nu. 73. & 74. de cond. & dem. l. à Dino Pio 15. §. si pignora. 3. de re ind. l. antiquae. 23. C. ad SC. Velletan. l. fin. C. ad SC. Macedon. l. si. C. Arbitr. tit. l. si qui 34. C. ad l. Jul. de adult. cap. 1. cap. is qui si de m. 30. de sponsal. & in aliis iuribus relatis à praecitata DD. in quibus circa rem praesumptam velut de certa statuitur, ¶ quia lex pro certo habuit quod praesumit, seu quia fingit, certum esse id, de qua disponit, vt dixit Accurs. verb. praesumptio, vers. Sed prima habet, in l. fin. de eo quod metus causa. quem praeter ordinarios refert, & sequitur Matth. Wesembek. in paratit. tit. de probat. n. 14. vers. Prima eadem, vs. fine.

Alia dicitur praesumptio iuris, quam superius ex Baldo, & alijs definitimus, quae non reicit in contrarium probationem, sed ius ita praesumit, dum aliud non apparet, quae proprie non dicitur probatio, sed probationis releuatio, vt colligitur ex l. Lucius. 72. vbi Bart. d. cond. & dem. quita tantum releuat ab onere probandi, l. sine possideris. 16. C. de probat. l. ab ea. §. C. end. l. bona fides. §. de positi. Bart. per haec iura, in l. in illa, in fin. de verb. & alia plura cumulat Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. verso de fama, num. 26. Hipolit. sing. 451. incipit. de reu. Menoch. Malch. & alii in locis citatis, ¶ & hoc in sensu dicitur liquidissima probatio, dum videlicet aliud non apparet ex gloss. in l. si tutor. C. de prae. tut. & in l. licet Imperator, vbi Alex. & Iass. de leg. 1. & ex aliis referendis Iatiis in §. seq. huius quaest. pluribus in locis.

Alia praesumptio dicitur hominis, quae in sensu, & iudicio tantum consistit iudicis, quare definitur, vt sit verisimilis coniectura, quae per se plenam non efficit fidem, ni alijs quibus perficiatur, iunctis adminiculis, vt colligitur ex l. instrumenta. §. l. rationes. 6. C. de probat. l. iud. cia. 19. C. de rei vendic. l. absentem. §. de canis. cum similibus explicant Menoch. lib. 1. praesumpt. quaest. 5. num. 16. Malch. d. quaest. 10. & d. concl. 1228. * Sicut igitur iuris praesumptio dicitur, quia à lege, & iure procedit, ita haec hominis nuncupatur, quia in homine tantum consistit, ex Menoch. d. qu. §. 5. à num. 4. cum seqq. quod optime explicat Matth. Wesembek. in d. Rub. de probat. à num. 14 & pluribus relatis à Farin. d. quaest. 36. à num. 85. cum alijs, à quibus res petenda est, nos autem plura omittimus, paucis contenti, quae ad nostrum tantum conducunt tractatum.

Primo, praesumptiones in dubijs tantum sedem habent, non verò in certis, & in quibus veritas apparet, quod communiter probant DD. ex l. fin. de probat. l. conuenus, 127. §. cum ita. de verb. l. si certis annis. 28. C. de pactis. Lambert. de inuention. lib. 2. quaest. 5. primo, art. 19. numero 3. Andr. Tiraq. in l. si unquam, verb. libertis, num. 14. C. de reuocand. vbi adducit text. in cap. si pater, de testam. & cap. veritati. 8. dist. xxx. in l. iura nostra, 26. de testam. tit. quem perpetuo mente tenendum dicit Pelaez de maiorat. 4. part. quaest. 4. illat. 2. num. 27. vbi quasi infinitos adducit ad hoc DD. Menoch. de praesumpt. lib. 1. quaest. 79.

num. 9. Malch. de probat. lib. 1. quaest. 8. num. 16. Aug. Gab. qui bene rem explicat lib. 2. comm. opin. tit. de sententia, concl. 10. Greg. Lop. in l. 3. tit. 14. part. 5. gl. allegationes, Aceb. in l. 3. num. 158. tit. 10. lib. 4. recop. & in l. 2. num. 3. tit. 17. lib. 4. cons. d. & cons. 1. n. 8. Alphon. Natbona in l. 20. glo. 2. 2. numer. 8. tit. 1. lib. 4. recop. Valençuela conf. 63. num. 187. & conf. 90. num. 168. plures cumulat Aug. Barbofa Axioma. 186. numer. 1. pag. 114.

Secundò, quòd in hac praesumptionum materia potentior minori praefertur, & negatiua potentior est affirmatiua, ex l. 1. §. si pendeat. Ad Macedon. l. §. liberti, vers. Sed parvorum, de suspect. tut. sumpta. l. §. consequens, eod. tit. Bald. in l. filium. 1. lect. de his, qui sunt sui, relati à Menoch. libro 2. de arbit. casu. 472. num. 27. Alc. reg. 3. praesumpt. 39. num. 62. Tiraq. de primog. quaest. 24. num. 10. & 12. vbi adducit. l. si sic stipulatus, & vbi l. in 2. tit. ab. de verb. gl. ff. quam dicit singularem Paul. in l. hoc genus, vbi etiam Bart. de cond. & dem. Oldrad. conf. 16. sub num. 1. & alia plura cumulat idem Tiraq. in l. bases, §. hoc sermone limit. 7. de verb. sign. Bart. Cepola in l. venditione, numero 33. de iur. cap. pro emp. Dec. conf. 3. numero 4. Paris. conf. 29. numero 63. lib. 2. Pelaez de maiorat. 2. part. quaest. 4. illat. 8. numero 98. & seqq. quod valde singulare est ad hoc, quòd si quis intendat probare se filium nobilis esse, aut sanguinis puri, cuius sint praesumptiones aliquae verisimiles, si adsint aliae idem negantes aequalis potentiae debent praeferrì, ad quod facit aliud, de quo infra hac quaest. §. 3. illat. 9.

Tertiò omnes res praesumuntur in eodem statu, & cum eisdem qualitatibus manere, quas ab origine habuerunt, ex text. in l. quod dicitur, 5. in princ. vbi Bart. de impens. in res dotal. fact. cap. vnic. de vassallo decepta at at. in vlt. feud. Vldar. Zazio conf. 13. n. 5. lib. 1. & conf. 12. nu. 89. fac. Menoch. lib. 1. praesumpt. quaest. 24. à num. 10. cum seqq. & lib. 6. praesumptio. 64. à num. 1. ¶ & ideo cuiuscumque rei initium inspicere debet ad agnoscendas eius qualitates, l. cui sumus. 56. de cond. & dem. l. qui id quod 32. de donat. l. si filius. 3. C. ad Maced. Crotos conf. 135. num. 7. conf. 37. n. 13. Roland. conf. 33. num. 31. lib. 4. ¶ Et quocumque vadit secum fert omnes suas qualitates, & condiciones l. filio quem pater. 23. de l. b. & possib. l. si vnus. 27. §. pactus ne pretret 2. vers. Quod si non, de pactis, vbi communiter DD. l. cum sumus, 36. de seruit. rest. cum alijs pluribus congestis per Aug. Barbof. Axioma. 199. n. 5. & seqq. pag. 123. ¶ & res semel grauamine affecta grauata perpetuo manet, ex traditis à Mal. lib. 1. primog. cap. 3. nu. 13. cum pluribus seqq. Pelaez eod. tract. i. part. quaest. 48. n. 90. nisi contrarium aperte probetur.

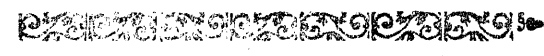
Quartò cum natura omnes in origine, & initio homines efficeret aequales, vt in l. manumissioes, 4. de iust. & iure, princip. in l. de libertis, l. 1. tit. 21. part. 4. ¶ & nobilitas ex peculiaribus causis fuerit postea de nouo introducta, non praesumitur, nec quis nobilis, nisi hoc sufficienter probet, ex text. in l. si vero, §. qui pro rei qualitate, qui satisd. cog. iunctis quae ibi tradunt DD. plura cumulat Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 13. Boëga de inope dicit. cap. 10. nu. 100. Couarr. lib. 1. var. cap. 16. n. 10. in fin. Aueñdaño in cap. 1. Prator. num. 24. 2. part. Aceb. in Rub. num. 83. & seqq. & in l. 4. à nu. 13. tit. 2. lib. 6. recop. Malch. de probat. concl. 1094. à num. 1. Padilla in l. adibus, n. 5. cum seqq. C. de seruit. & aqua. Io. Garcia de nobilit. gloss. 10. numero 1. & gloss. 11. numero 51. & gloss. 12. num.

5. Io. Gattieri. lib. 3. prael. quæst. 14. à nu. 4. cum seqq. Tib Dec. cons. 66. num. 5. lib. 3. Menoch, qui plures cumulat lib. 6. p. 2. sumpt. 60. & cons. 321. num. 11. Did. Perez in l. 6. ver. Ex quo inferitur, tit. 2. lib. 4. Flores de Mena 3. var. quæst. 23. num. 88. Gamma decif. 86. in fin. & decif. 322. num. 3. Valasc. consultat. 191. num. 21. Cabed. decif. 73. num. 10. part. 2. Aug. Barbola Ap. 24. pellat. 164. num. 14. pag. 2. 8. * quare in dubio, & ante apertam probationem nobilitatis velur plebeius tractatur, & in compedibus quandoque detinetur pro debito civili, vt in casu de quo Io. Gutierrez in vram. confirm. 1. part. cap. 16. num. 6. & lib. 4. prael. quæst. 14. num. 10. Aceb. in l. 4. & 7. num. 29. in fin. & num. 30. tit. 2. recep. Narbona in l. 14. gles. i. num. 106. eiusdem tit. & lib. recep. pag. 816. Flores de Mena var. quæst. 23. sub n. 88. pag. 325.

25 Quinto, qualitas Christiani veterani prouenit ex immemoriali obseruatione fidei Catholicæ, non sparsa cum macula Hebræorum, Sarracenorum, nec hæreticorum in aliqua ascendenti linea, vt supra quæst. 1. §. 4. & quæst. 4. §. 2. latè dixi.

26 * & Hispani omnes à temporibus & aduentus D. Iacobi ad Hispanicam regiones ab hinc 1592. anni secundum computationem Card. Baronij tom. 1. annal. Eccles. ann. 34. P. Azorij in 3. moral. 2. part. lib. 1. cap. 7. ver. Dns super sunt. Ambrosij de moralis li. 9. cap. 4. Campanili diuersorij iuris canon. Rub. 7. cap. 6. numero 160. fuerunt ex gentilitate ad Catholicam conuersi fidem, & eam constanter semper obseruauerint, vt statim probabo in initio seq. §.

27 * Qualitas puritatis exinde proueniens Hispanos omnes sequitur & patrociniatur, & omnes habentur pro Christianis veteranis, nisi contrarium probetur, cum præsumi non possit, eis prædictam deficere qualitatem, ex ratione tertia proximè relata, cuius veritatem, & an prædicta sufficiat præsumptio ad veram probandam puritatem in sequenti, videbimus.

§. II.

De præsumptione puritatis, & an detur præsumpta puritas: anque respectu statutorum puritatis sufficiat.

S V M M A R I V M.

1 Hispani omnes præsumuntur Christiani veterani, originem trahunt à Gentilibus conuersis, temporibus Dni Iacobi, & præsumuntur probe, & genuina progenies, non impuri sanguinis, nec infecta radice, n. 2. Contrarium verum, n. 56. & 62. Aduentus D. Iacobi in Hispanicam hodie dubio caret propter auctoritatem Vrèani Papa. VIII. sub d. n. 1.

3 Præsumptio puritatis non sufficit ex nostris statutis ad eorum honores obtinendos. Affirmatiua fundatur, à n. 4. cum seqq. Auctores, qui eam sequuntur, num. 19. Et plura ad propositum inferuntur, à num. 21. cum seqq. Negatiua verior indicatur, & eius fundamentum referuntur, à n. 34. cum seqq. Auctores, qui eam patrocinant adducuntur, n. 59. Et contrariè fundamentis satisfiat, à num. 64. cum seqq.

4 Præsumptionem iuris pro se habens probatam habet suam intentionem, nec plus tenetur probare, & n. 5.

6 Præsumptiones iuris liquidissimæ dicuntur probationes. Ius requirens liquidissimas probationes verificatur in præsumptionibus, ibid.

7 Statutum requirens liquidissimas probationes habet satis in præsumptionibus, ibid.

7 Oriundi ex immaculata patria puri præsumuntur, & boni.

8 Qualitas ex gentilibus conuersis ad fidem deducta quasi naturalis est.

9 Causa naturalis semper in iusse præsumitur, & non reuocari per accidentalem. Qualitas è maioribus proueniens immutabilis, ibid. Proueniens à natura semper adesse immutabiliter præsumitur, n. 10.

10 Quilibet præsumitur esse talis, qualis naturaliter debet esse, nisi contrarium probetur.

11 Habens ex natura certum statum præsumitur illum semper possidere. Naturale quod est per accidentalem umbram non obumbratur, ibid.

12 Negans qualitatem iure nature præsumptam eam probare tenetur, quia contrariam habet iuris præsumptionem.

13 Afferens aliquem indignum id plenè probare tenetur. Maxime dum quis indignus dicitur ex aliqua turpi causa, vt generis macula est, n. 14. Explicatur n. 69.

15 Quilibet præsumitur rectè possidere qualitates prouenientes ex patria & parentibus, & numero 16.

17 Idem est maculam, seu defectum non esse, & non appere, explicatur n. 70.

18 Natus inter Christianos non tenetur probare, Senatium ex puris, & orthodoxis parentibus. Contrarium n. 72. & seq.

Mortuus inuentus inter Christianos præsumitur fidelis, ibid. & n. 74.

20 Nemopraesumitur ortus ex infecta radice, sed ex proba, & genuina progenie.

21 Possessio puritatis Hispanorum sufficit ad illius qualitatis plenam probationem. Titulum possidenti sufficientem tribuit, n. 22. Nec possessor titulum ostendere tenetur, n. 23.

24 Idoneus quilibet præsumitur. Probatio coniecturalis sufficit ad probandum bene-merita, ibid.

25 Probationibus qualitarum contrariis equaliter ex-stantibus, præferenda qua pro puritate est.

26 Testimonia puritatis præferenda eis, qua circa maculam sunt.

27 Testium minori numero pro puritate magis credendum.

28 Testes pro macula, quia nituntur contra iuris præsumptionem debent esse idonei, & maiores omni exceptione.

29 Corruptio iudicis non præsumitur.

30 Testium idoneitas non est necesse probari, sed sufficit præsumpta à iure. Et ita nec articulari, numero 31.

32 Iudicium temerarium, quo indicamus, aliquem esse, è Iudais, vel Mauris, filium Clerici spurium, ex incestu natum, ex adulterio, sine ex alio damna-bili coitu, an constituas peccatum lethale, ubi re-fertur sententia negans. Affirmans verò verior indicatur,

indicatur, n. 31.

35 Qualitas specialiter requisita specialiter debet probari, quia non tantum requiritur quod ad sit, sed etiam vt constet adesse, numer. 36 & sub nume. 63.

37 Bonus, & integer quilibet præsumitur.

38 Bonitas, & integritas specialiter requisita, specialiter debet probari, nec sufficit præsumpta.

39 Puritas ab statutis requiritur, vt ea exstante pos-sint indices prætenorem admittere. Quidquid requiritur ad fundandum iurisdictionem, & potestatem iudicium debet constare, & iudici-bus liquere, ibid.

40 Constare quid significet, conditionem denotat.

41 Præsumptio est veritas verisimilit non certa.

42 Statuta puritatis requirunt puritatem certam, & quod indices de ea habeant suos animos informatores. Iurisdictione concessa in casu certo, ea vt indices non possunt in casu coniecturali & præsumpto, ibid.

43 Petens munus se dignum asserit ad illud assequen-dum, numero 44. Vbi quod positionem inueterans habitum illi positioni necessarium adesse fate-ritur. Allegans qualitates certas eas probare debet, eo mo-do quo consuevit communitas, sub d. n. 43. Officium largitur modo solito, ibid.

45 Statutum non habet locum nisi probatis qualitatibus, quas requirit.

46 Volens peruenire ad finem vult seruari mediis, sine quibus assequi non potest.

47 Libertas naturalis res est, & iure præsumitur.

48 Liberum, seu ingenuum se sciens id probare tenetur.

49 Gratia elargiuntur sub conditione, si qualitates re-quisita interueniant.

50 Gratia Principis ex obseruatione, & consuetudine in-terpretatur.

51 Qualitas sub conditione requisita à lege seu sta-tuto non sufficit præsumpta, nec coniectura-za.

52 Probatio illa requiritur qua ex natura rei haberi potest. Statuta puritatem conditionaliter requirunt. Verba, Donec, & nisi, conditionem important. Condicio ante omnia verificanda ex legitimis probationibus, & adimpleri pro parte non suffi-cit, tam in sensu negatiuo, quam affirmatiuo, ibid.

53 Statuta verum requirunt factum non præsum-ptum. Probatio præsumptiua vera non dicitur, ibid.

54 Statuta de filiis loquens intelliguntur de natura-libus, non de adoptiuis.

55 Qualitas accidentalis non præsumitur.

56 Puritas mutabilis non constans est.

57 Quilibet præsumitur probus, & purus, non natus ex infecta radice. Nisi cum negotium habens, cum eo, quia tunc talis non præsumitur, n. 58. Nec cum adest tertij præiudicium. Nec ad prouidendum officium nec futurum negotium, ibid.

58 Christianus in alterius damnum nemo præsumitur, sicut nec bonus, quamuis regulariter aliud sit.

60 Qualitates verè naturales præsumuntur. Natura sicut est immutabilis, ita præsumuntur qua ab ea procedunt, ibid.

61 Accidentia mutabilia sunt, & non præsumuntur.

62 Descendentia ex veteribus Christianis accedens est, & desistere potest. Catholicum esse non præsumitur, ibid. Qualitates puritatis & nobilitatis accidentales sunt, non naturales, ibid.

63 Puritas deficere potest in genere, non verò in indi-uiduo, qui ab instanti conceptionis suas habuit qualitates.

64 Macula in genere, nec in individuo deficere non potest, postquam semel illos coingensauit.

65 Maior ratio non est, qua quis ab antiquis descen-dat Christianus, quam à conuersis.

66 Puritas quamuis esset qualitas naturalis respectu nostrorum statutorum non sufficeret. Existentia vera puritatis constat ex veris probatio-nibus, non ex præsumptis, ibidem.

67 Statutorum proprium est aliquid de nouo inducere. Statuta puritatis nihil noui petere si præsumpta sufficeret puritas, ibid.

68 Præsumptio puritatis existente potest deficere puritas. Puritas non eo probatur quod macula non probetur, ibid.

71 Idem est quoad puritatis statuta maculam esse, & puritatem non constare ex veris probationi-bus.

72 Baptizatus præsumitur natus ex orthodoxis paren-tibus.

73 Presbyter verè non baptizatus, sed putatus an-terum Corpus dominicum, conficiat in sacrificio Missæ.

74 Differunt, natus ex orthodoxis parentibus præsumi baptizatus, & præsumi purus.

Ad quod in primis necessarid est sciendum communem, & vsque adhuc indubitam extitisse opinionem, quam paulò ante tetigi, quod præsumptio iuris omnibus Hispanicarum origina-rijs patrociniatur: qua Christiani veterani reputan-tur, quia cum otiginem trahant à gentilitate gentis progenitoribus, qui post D. Iacobi maioris Apo-stoli prædicationem statim & libenter Catholi-cam amplexi fuerunt fidem, vt probant Tertulia-nus in lib. aduersu Iudaos cap. de naturitate Chri-sti, fol. 106. Valdes de digni Reg. & Regnor. Hispani, cap. 6 à numero 8 cum seqq. Christophorus de Ca-stro in Historia De pare Virginis Maria cap. 18. Franc. Didacus Moñillo en la fundacion milagrofa de la capilla angelica del Pilar. cap. 5 Augustus Morlanes in allegat. Pro Ecclesia Beate Mariae de Pilari Casarungula numero 10 Gregor. Lopez Madera de excellentis Hispania cap. 6 & in dis-cursibus montis sacri Granatens. cap. 3 fol. 144. Mi-chael Martinez del Villar de voria, & motiue pra-eadem Ecclesia Beata Maria de Pilari numero 15. plures Doctores, quos cumulat Barr. Loren-te en el indice de los auctores, quo afirman la veni-da de Santiago à España, & omnes, qui de eadem re scripserunt, vt fuerunt D. Ioan. à Velasco Castella Conestabilis, Hernando Oxea, Didacus del Ca-stillo, Ferreolus in lib. de Maria augusta virgine lib. 2. cap. 2. D. Anton. part. 1. historia tit. 6. cap. 7. Am-brosio de Morales in Chronicis Hispania 1. part. lib. 9. c. 7 fol. 228 Zurita lib. 1. anal. Aragon. ca. 44. fol. 28 P. Io. Mariana 1. part. Historia Hispanæ lib. 4. c. 20 Hieron. Roman. in Chronica de las republicas lib.

1. capit. 2. & 3 Rhades de Andrada en la historia de las tres ordenes militares, en la de Santiago capit. 1. Garibai lib. 7. cap. 3. & 4. & lib. 23. capit. 72 Maurus Ferrer en la historia de Santiago, Franc. Ferdinando del Castillo en la historia de santo Domingo lib. 1. cap. 1 Ant. Beuter en Chronicas de España 1. part. cap. 23 Fr. Enriquez de Monroi Franciscanus in Apologia aduersus statutum Toletanum. D. Isidorus de uita & morte Sanctiorum capit. 73. quorum aliquos refert August. Barbof. de offic. Episc. 1. part. 3. cap. 8 numer. 28 col. 288 Perezius de Lara de annuvers. & capellan. 2. part. capit. 4. numero 67. Hier. Zaballos comm. contra comm. quest. 900 numero 107. Valençuela consil. 90 numero 56. Et maximè aduentus D. Jacobi in Hispaniam comprobatur hodie auctoritate D. N. Vibani Papæ, V. H. I. qui in breuiatio nouiter excuso in 2. lectione ipsius festi affirmatiuè appositum dictum aduentum, tamquam res certa & indubitata. cum antea sub dubio esset posita his uerbis: *Ad ex Hispaniam adisse & ibi aliquos ad fidem conuertisse ecclesiarum illius provincia traditio est, que per dictum summum Pontificem fuerunt sublata,* & indubiè, & affirmatiuè posita, ¶ præsumuntur omnes probæ ac genuinæ progeniei, non uero impuri sanguinis, nec de infecta nati radice, ex ratione text. in l. cum quidam, 24 del. 2. l. 3. C. de infant. ex. post. c. si de presumpt. cap. cum deputari, 16 de iudic. ca. longinquitate, 64 & cap. seq. 12. g. 2. gloss. uerb. dubitetur, in l. si uero 5. §. qui pro res qualitate, ubi Bart. nu. 5. Iass. 15. Qui sari. cog. Aceb. in Rub. numero. 163 tit. 2. lib. 6. recop. Ioan. Guttierr. lib. 3. pract. g. 13 nu. 3. Hier. Zaballos & Perezius de Lara citatis in locis, Farin. in pluribus decisionibus de quibus supra quest. 2. sub num. 19 maximè decif. 167 à num. 31 & decif. 182 numer. 4 & decif. 204, num. 3. part. 1. tom. 1. quibus fauent Menoch. lib. 1. presumpt. 1. à numero 1. Malch. de probat. concl. 878 nu. 4. quem in alijs conclusionibus, & alios Doctores recenset Farin. de indic. & tortura, quest. 47. n. 277. quatenus probant bonum, & bonæ famæ, & progeniei quemlibet præsumi.

3 Vnde prouenit dubitabilis questio, an hæc puritatis præsumptio sufficiat ex nostris statutis ad eorum honores obtinendos? Et affirmatiua suaderi uidetur. Primò, quia Hispani omnes puri esse sanguinis præsumuntur, ut diximus, ¶ sed habens pro fe iuris præsumptionem probatam habet intentionem, nec plus ei incumbit probare, & onus probandi in aduersarium transfert. Igitur præsumptio pro Hispanis legitimam constituet probationem ad prædictos obtinendos honores.

4 Minor pater ex text. in l. si Chirographum, 24. & l. seq. & l. fin. in fin. de probat. l. generaliter, 24. §. si paterium, 7. de fideicom. lib. 1. cum pluribus alijs adductis à Malch. de probat. lib. 1. quest. 10 n. 50 & concl. 1227. num. 1. & 2. Farin. qui plures refert de indicis, & tortura quest. 47. num. 52. & in nostris puritatis terminis loquendo in decif. 335. numero 1. 2. part. 1. tom. 1. Menoch. lib. 1. presumpt. quest. 13. à numero 2.

5 Confirmatur primò, quia iuris præsumptiones plenæ, & liquidissimæ dicuntur probationes, ex notatis in cap. afferre, 2. de presumpt. & in leg. licet Imperator, 74. deleg. 1. Alciat. de presumpt. 3. part. num. 3. Malch. dist. quest. 10 num. 40 & seqq. Farin. d. quest. 47. num. 292. quare Malch. ibid. num. 41. dixit, quod licet iure specialiter requirantur liquidissimæ probationes, verificantur in præsumptionibus à iure

inductis, & Alex. in d. l. licet Imperator, numero 7. inquit, quòd si statutum lucidissimas ex poscat probationes, iuris sufficiunt præsumptiones, Perezius de Lara in d. 4. nu. 53. Io. à Roxas 1. part. de haret. à num. 322. cum duobus seqq. Igitur pater prædicta ratio.

6 Confirmatur secundò, Hispani ex integra, & immaculata patria sunt oriundi, ut dixi, sed tunc omnes puri ita præsumuntur, ut nihil amplius probare teneantur: Igitur nec in specie proposita. ¶ Minor iure constans est ex textu in l. quod si noli, 31. §. qui mancipia, 21. de Edilit. edict. ubi, præsumptum enim est, quosdam seruos bonos esse, quia nationis sunt non infamata, & in c. si gens Anglorum, 10. & c. seq. 36 dist. 1. 2. ubi, & porque estos fueren es cogidos de buenos lugares, 11. 2. part. 2. Simanc. de Cabol. instr. 50 n. 9. & 10 quem refert, & sequitur Farin. d. g. 47. num. 278. Malch. consil. 222. n. 3.

7 Confirmatur tertio, ab initio catholicæ fidei Hispani gentes eam professi fuerunt, Christum dominum nostrum agnouerunt, & uerum Deum esse crediderunt, qualitatque exinde pronenionis quasi naturaliter Hispanicam sequuta est progeniem, secundum rationem text. in leg. 3. de inter. d. & relog. Perezium de Lara in dist. capit. 4. numero 69. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 12. num. 43. & fufius Valençuela consil. 90 numero 47. ¶ Sed causa naturalis semper inesse præsumitur, nec ab accidentali reiecta censetur, leg. si quis 9. de lib. & posth. leg. 3. §. qui autem, 1. de test. Greg. in leg. 2. gloss. 14. circa medium, tit. 24. part. 4. Malch. de probat. concl. 157. num. 2. & concl. 1577. numero 7. Zaballos commun. contra comm. 4. tom. quest. 905. num. 53. plures apud August. Barbof. Axioma 40 numero 33 & 34 pag. 29. maximè quæ à genere & maioribus proueniunt, quæ immutabiles uocantur in l. in agnatione, 34. de pactis, l. in ra sanguinis 8. de reg. iur. cum alijs inferius adducendis. Igitur non solum pro Hispanis præsumptio est puritatis, sed & immutabilis, & constans in omnibus.

8 Confirmatur quarto, quod ex rei natura, & prima essentia prouenit, immutabile, & semper adesse præsumitur, ex adductis in præced. §. numero 18. & seqq. probantque gloss. & DD. in l. ne codicillos, 5. de codicill. ubi Bald. conclusionem allicit, quòd quilibet præsumitur esse talis, qualis naturaliter debet esse, nisi contrarium probetur, & gloss. & DD. in cap. 10. quæ fides 30. de sponsal. & in cap. si forte 11. uerb. scientia, de elect. in 6. Franc. Marc. decif. 139. lib. 1. Malch. de probat. concl. 1254. numero 86. Franc. Mantica de coniectur. ult. uolunt. lib. 11. tit. 4. numero 2. ¶ Quare Alciat. de presumpt. 1. à numero 1. multis it probat quod certum à natura habens statum, præsumitur illum semper possidere, & per accidentalem umbram, quod naturale est, obumbrari non debet, ut superius dixi, & probat And. Tiraq. de retract. lignag. §. 30. gloss. 1. numero 26. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 11. numero 43. ¶ & qui hanc qualitatem iure naturæ præsumptam negat, id probare tenetur, cum contrariam habeat iuris præsumptionem Bart. in d. l. nec codicillos, 5. num. 1. C. de codicill. Igitur pater prædicta ratio & ueritas huius sententia.

9 Confirmatur quinto, ex uulgatissima ratione, quia asserens aliquem indignum id plenè probare tenetur: at repellens aliquem ab honore prætenso illum esse indignum asserit. Igitur id probare tenebitur, aliàs admitti ille debet, ¶ Maior patet ex text.

10 ex text. in l. seruos, 20. de manum. testam. l. cum pater. 77. §. rego, 15. de l. 1. quoties 18. §. qui dolo, 1. de probat. l. omnimodo, 32. in princ. de inoff. testam. c. dudum, si de presumpt. Anton. Gabr. lib. 7. tit. de probat. concl. 2. num. 9. Menoch. de presumpt. 1. num. 1. Malch. concl. 222. numero 2. Franc. Mantica de coniect. lib. 12. cap. 5. nu. 2. 28. & in puritatis causa loquendo ita dixit Farinac. decif. 494. nu. 12. part. 2. ¶ Maximè cum indignus qui dicitur ex aliqua turpi causa, ut generis macula est, & dixi in quest. 1. §. 2. & quest. 4. §. 2. & §. 7. ex nu. 88. cum seqq. quia tunc debet plenissimè probari, cum multo minus præsumatur ut decifum à Rota fuit, & refert Cæsar Grassis decif. 173. n. 10.

11 Confirmatur sexto, quilibet præsumitur iure, & rectè possidere qualitates, quæ communiter omnibus conueniunt ex patria, & parentibus arg. leg. eum, 21. de probat. ieg. in finalibus, 11. fin. regund. leg. si priusquam 15. de oper. noni nunciat. gloss. in leg. si uero, §. qui. pro res qualitate. Qui satisd. cog. sed omnes in Hispania possident ex gentilibus suis progenitoribus sanguinis puritatem, præsumunt saltem. ¶ Igitur præsumi debet, omnes eã rectè possidere, ut pro talibus semper habeantur, nec amplius probare sit necesse, secundum leg. circa, 14. de probat. leg. §. ubi, e decernis, quo quando aliquo adhibesse por libre, si el otro le demandase en juicio, diciendo que es seruo, col oro respondiese que non es asse, mas que es libre, que esse, que face la demanda, de ha probat, e non el otro, que es en su possession de libertad, si non quisiere, tit. 14. part. 3. cum alijs adductis à Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 11. num. 69. & §. 1. nu. 11. Valençuela consil. 90. nu. 66 & seq. qui hoc extendunt ad omnes status causas.

12 Confirmatur septimo, idem est, maculam seu defectum non esse, & non apparere: sed nos loquimur de presumptione puritatis, dum contrarium non apparet. Igitur ita debet prætenferi admitti sicut, si uerè macula non esset, admittetur. ¶ Maior probatur, in l. cum in l. 33. de contrab. empt. l. cum ita, 33. ad l. 1. omnia 33. §. cum ita, §. species, 5. ubi Bald. de l. 2. l. cum res 47. §. itaque 2. de l. 1. c. solemnitates, 16. §. de Ecclesiarum, de consecrat. dist. 1. Abb. consil. 18. in princ. lib. 1. Dec. consil. 1. n. 13. lib. 1. Farin. dec. 167. n. 55 & 42. adducti per August. Barbof. Axioma. 174. nu. 9. pag. 108. Cardinal. Tusch. lit. P. conclusio. 84. per totam, tom. 6.

13 Confirmatur octauo, & ultimo, natus inter Christianos non tenetur probare se natum ex puris, & orthodoxis parentibus, cum hoc satis ex iuris præsumptione probatum habeat, secundum text. singularem in c. ueniens. fin. in fin. de presbyr. non baptizato, ubi Card. nu. 6. Ancharr. etiam. 6. Barriò 5. Abb. 1. & his relatis ita specificè uoluit August. Barbof. de canonic. cap. 13. numero 33. & de offic. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 35. col. 205. in alijs est num. 45. pag. 97. & Hieron. Zaballos comm. contra com. quest. 900. n. 95. & seqq. Farin. dec. 167. n. 40. cum seqq. part. 1. recent. Ricciol. de neophyt. cap. 7. numer. 9. & 33. in fin. sicut etiam inuentus mortuus in terris Christianorum, præsumitur fidelis, gloss. in c. Presbyterus, 68. dist. & in cap. si eos 148. de consecrat. dist. 4. Ricciol. citato loco numero 10. & utrumque asserit Aloy. Riccius part. 8. collect. 33. 4. in princip. Igitur & si posituè puritas non probetur, admitti debet ex puritatis statutis ille, cuius macula plenè non apparet.

14 Quare hanc sententiam defendere uidetur Bald. Traict. de Purit. & Nobil. prob. Paris 1.

in l. cum ita, 33. §. species, nu. 2. & 3. deleg. 2. & in l. 1. nu. 10. C. si quis omnia causa testam. & Salicet. latè disputans in l. actor. num. 10. C. de probat. Felin. in cap. fin. num. 11. de presumpt. Butt. in cap. vn. num. 11. de seruit. in ord. fac. & alij plures adducti à Menoch. lib. 1. presumpt. 1. numero 36. & aliqui ex allegatis à Malch. de probat. concl. 878. numero 6. Valençuela magis specificè loquens in d. consil. 90. nu. 55. & 70. & nouissimè M. Io. del Castillo controvers. iuris tom. 6. lib. 5. 2. part. cap. 1. 23. nu. 17. ubi plures citat, & rationes reddit, quas nos infra refutamus, & inutiles in nostra dicimus specie. Farin. d. decif. 167. nu. 31. & seq. & num. 39. & decif. 182. n. 4. & decif. 494. à numero 1. part. 1. tom. 2. & decif. 335. num. 1. part. 2. tom. 1. ubi expressè de puritate sanguinis. Fabio de Anno consil. 90. num. 84. & conf. 88. nu. 39. part. 1. Alex. Ludouic. decif. 498. nu. 1. ubi annotat, plures alias refert decisiones, & idem nouissimè facit August. Barbofa de canonic. c. 13. n. 33. & 34. & iterum in Collect. ad. c. 16. n. 4. tit. 23. lib. 2. Decretal.

15 Et quòd nemo præsumatur ortus infecta radice, sed ex proba, & ingenua progenie, probant ex l. 3. Cod. de infant. exposit. & ex cap. cum deputati, 16. de iudic. cum ibi notatis, Ioan. Guttierr. lib. 3. part. quest. 14. numero 3. Aceb. in Rub. numero 163. tit. 2. lib. 6. recop. Pelaez. de maiorat. 1. part. g. 51. numero 24.

16 Ex quibus sequitur primò, quod hæc præsumptio, seu quasi possessio puritatis in Hispanos, & in eorum descendentes deriuata ad plenam sufficiat illius qualitatis probationem, arg. l. liberis, 7. §. fin. de liber. causa. Fulgol. in l. 1. in princ. de probat. Bald. in l. non ignorat. num. 10. Cod. de hie. qui accus. non poss. & consil. 331. numero 2. vol. 1. quibus in locis, duo hac in te notabilia docet, ¶ vnum quod quasi possessio cuiusque qualitatis titulum sufficientem possessori, & successoribus eius tribuit, in quantum plena contrarij non adit probatio. ¶ Alterum, quod qualitates, quæ naturaliter sistant in eo, quibus adhuc est in quasi possessione illarum, ita præsumuntur, ut possessor eorum titulum ostendere non habeat necesse, cum amplius non requiratur, ni quod non probetur contrarium, pro quo est bonus text. in c. 1. de scrutin. in ord. fac. c. dudum, 16. de presumpt. & in c. si quid. 23. dist. 86. cum similibus, quod circa possessionem nobilitatis singulare est, & memoriæ tenendum.

17 Sequitur secundò, quod sicut idoneus quilibet præsumitur, ita etiam ad omnia munera subeunda bene meritis, quia utriusque eadem inest ratio, unde uenit intelligendum, quod nostrates tradunt, ad benemerita uidelicet probanda coniecturalem sufficere probationem, ut docuit Alc. reg. 1. pres. 16. n. 3. & resp. 584. n. 5. Menoc. de arb. cent. 2. casu 4. n. 3. Iass. conf. 184. col. pen. uersic. sed præmissa, vol. 2. prout eos refert Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 22. n. 190. loquens in maioratibus, & primogenijs, ad quæ sufficit præsumpta bene meritorum probatio, inter quam, & nostram speciem nulla uideretur posse assignari recta disparitatis ratio.

18 Sequitur tertio, quod ex duplicibus, & æqualibus informationibus puritatis, & macula erit illa præferenda, quæ pro puritate facit, cui adhæret iuris præsumptio, & in concursu semper præualet opinio, & fama bona, ex d. cap. cum in tua, ubi Abb. nu. 10. de sponsal. atque ita pluries iudicatum fuisse, à Rota Romana recenset August. Barbofa de offic. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. sub nu. 38. in fin. uersic. & §.

contingat, & alijs relatis approbat Valençuela *conf. 92 n. 20. & 215. de cuius veritate agam in seq. §. illat. 10. in fin.*

26 Sequitur quartò, testimonia circa puritatem esse præferenda alijs, quæ circa maculam ferantur, ut voluit Card. in *cap. cum in sua, gloss. fin. de sponsal. Felin. in cap. cum contingat. numer. 2. de rescript. Ant. Gab. de testib. concl. 4. numer. 29. Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 50. numer. 81. Fredric. de Senis *quæst. 74. numero 2. Gutierrez. consil. 35. numer. 27. & 28. Farin. 1. tom. praxi. quæst. 4. numer. 170. Hojeda qui de puritate specifiçè loquitur, de incompatibilit. benefic. cap. 23. numer. 143. & idem defendit Valençuel. *consil. 90. numero 50 & 65. & ibidem numer. 53. ait, quod etiam minori numero testium circa puritatem, & bonam famam sit magis credendum quia se conformant cum iuris præsumptione, & probatur ex cap. fin. de presump. & cap. 1. ubi, illum quem indignum esse, non nohit, dignum debeas estimare, de scrut. in ord. fac. Alber. in leg. qui verò §. qui pro rei, qualitate, numero 7. Qui satisd. cog. Bald. in leg. eam quam, nu. 80. de fideicom. Ang. in repet. sciendum, n. 25. de verbor. Fulgos. in leg. 3. numero 3. de probat. & relati à Farinac. de testib. quæstion. 63. numero 256.***

28 Sequitur quintò, testes ad probandum maculam cum nitantur aduersus iuris præsumptionem, debere idoneos, & omni exceptione esse maiores ex Th. Gramm. super *constitut. Regni, n. 2. fil. 7. & consil. 35. n. 36. relato, & sequito à Tib. Decian. 2. tom. crimi. lib. 8. cap. 33. n. 3. & qui loquuntur in probanda corruptione iudicis, pro quo adest iuris præsumptio ex *l. in sciendum, n. 10. de verbor. Specul. tit. de probat. §. fin. n. 20. verò. Quod quando aliquis, 1. part. pluribus relatis ab Ildephonso Narbona, in *l. 31. glo. 16. numer. 2. & 8. tit. 7. lib. 1. & in *l. 2. o. glossa 18. numer. 64. & segg. tit. 1. lib. 4. recop. quæ ratio cum æquè locum habeat in nostra specie, idem dicendum videtur, quod probat Valençuela *dist. consil. 92. numero 83. & 168.*****

30 Sequitur sextò, quod etsi idoneitas testium expressè in aliqua requiratur constitutione, opus non est specifiçè eam probare, sed sufficit præsumpta à iure, secundum *text. in leg. merito 51. Pro socio, l. quoties, 18. §. qui dolo, de probat. leg. si quis seruum, 9. §. si in seruo, de seruo corrupto, leg. rem apud Labeo. num. 15. §. si communem, 36. de in iur. vbi gloss. leg. nouer. 4. Cod. si seruus exportand. leg. omnimodo, 31. Cod. de inoff. testam. & atque ideo idoneitatem testium specifiçè articulati, nec probari non esse necesse, voluit Narbona in *l. 31. glo. 16. n. 20. tit. 7. lib. 1. recop. & in leg. 82. gloss. 2. à numer. 4. §. tit. 5. lib. 2. eiusdem recop. pag. 240. de cuius veritate ego egi supra §. 5. ex n. 03.**

32 Sequitur septimò, iudicium temerarium, quo indicamus, quem è Iudicis seu Mauris ortum ducere, vel filium esse clericis, spurium, ex incestu, seu ex adulterio aliòve damabili coitu natum, non inducere peccatum lethale, quia qualitates naturales sunt, vt probavi supra, nec culpæ, nec dedecori à prudentibus tribui valent, vt docuit Per. Natura. de *rescrip. lib. 1. c. 4. n. 450. de testam. milit. Lessius de iust. lib. 2. c. 29. dub. 2. n. 14. Azorius in *ss. moral. 3. part. 1. b. 1. 3. c. 1. dub. 4. quot sequitur Diana. in sua nouissima. 5. part. 1. c. 5. & parnis. mater. resol. 68. vbi me hoc loco citat.**

33 Quibus accedere non possunt, quia etsi prædictæ qualitates, postquam homini in natiuitate co-

herent, naturales sint, nec possint ei imputari, tamen cum valde inter nos existimationem lædant, & infamiae notam inurant, vt circa maculam probavi supra *quæst. 1. §. 4. & quæst. 4. §. 2. & circa filios illegitimos in eadem quæst. 4. §. 6. in initio, & postea iudicium temerarium circa eas notabiliter, & in re grauissima proximum lædit, & apud omnes eis opinio minuit, & eum arcere potest à magnis dignitatibus, & honoribus sine iusta causa, proindeque peccatum gignit lethale, vt voluerunt Mol. de *iust. tracl. 4. d. 5. p. 16. numer. 5. Valencia eum. 3. d. 5. p. 5. quæst. 4. p. 1. Soto lib. 2. de iust. quæst. 4. art. 3. §. pari modo, vers. sic. & conuerfo quamvis. Sayr. Claus. Reg. lib. 12. cap. 3. numer. 28. Regin. lib. 2. praxi. si i pænit. numer. 22. Emman. Saa in *summa. verb. iuratio temerarium. numer. 2. Atagon. 2. 2. quæst. 60. art. 3. concl. 2. Salon. ibid. propo. 1. pag. 78. apud Mart. Bonacin. 2. tom. de *rescrip. dist. 2. quæst. 7. de iuratio temerario. punct. 1. preposit. n. 6. vers. sed talis probabilior.****

Sed omnibus his non obstantibus, contraria verior, & tenenda est sententia in nostra quæstione principali, quia etsi præcedens opinio tot sit rationibus munita, & generaliter de iure vera sit in nostra tamen specie nec vera, nec tenenda est nec quidem verum est omnino puritate sanguinis in omnibus Hispanis præsumi, & si verè præsumeretur, quoad nostra statuta non sufficeret, ni specifiçè, & positiuè existat probata. vt ius, & stylus omnium tribunalium intrepidè tenet & obseruat, stylus verò omnibus notus est, & ius ex sequentibus aperte apparebit.

Primo, apud omnes constitutum manet, quòd qualitas specialiter requisita specialiter sit probanda nec præsumpta sufficit, sed à nostris statutis speciali ratione, & sine qualitate puritatis expressitur. Igitur positiuè probari debet, nec præsumpta sufficit. Maior patet ex Bart. communiter DD. in *leg. eum actum, 17. per text. ubi, de neg. gest. & in *l. qui iurasse 26. §. qui parer, de iur. iur. Marfil. in leg. si quis nre quæstio, numero 130. de quæst. Aym. Crauet. de *antiq. temp. 1. part. scil. Queritur etiam à numer. 37. maxime à 40. & consil. 225. per totum And. Tiraq. qui plures cumulat *lib. 1. de retrac. §. 32. gloss. v. numer. 92. Anton. Gabr. lib. 7. concl. 2. numero 9. Menoch. lib. 5. presump. 1. à numer. 56. Malch. de probat. concl. 1147. numer. 11. & concl. 126. numer. 1. Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 7. numer. 18. Auert. de *exeq. mand. lib. 1. cap. 6. numer. 7. & Gregor. in *l. 15. gloss. de buona. 1. 2. 9. part. 4. Alciat. de verb. sign. pag. 45. & reg. 3. presump. 2. numer. 9. Matierço in *l. 15. gloss. 5. à numer. 11. tit. 4. & in *l. 1. gloss. 8. numer. 2. tit. 7. lib. 5. recop. Stephan. Gracian. *discept. forens. tom. 1. cap. 40. numer. 25. & part. 2. c. 183. numer. 28. Aceb. in *l. 6. numer. 14. usque ad 18. tit. 9. lib. 3. recop. Mol. de primog. lib. 2. cap. 6. numer. 19. & 30. Pelaez. eod. tracl. 4. part. quæst. 26. numer. 32. Bobad. in *politica lib. 5. ca. 1. numer. 224. Hier. Zaball. *commun. contra comm. quæst. 90. à numero 112. Narbona. in leg. 82. gloss. 2. numer. 37. tit. 5. lib. 1. recop. & cum ideo desideretur qualitas, non tantum vt adsit, sed etiam vt constet adesse, ex *text. in leg. Diuus. 24. cum *l. seg. vbi Bart. & DD. de testam. milit. l. non ignorat. 9. Cod. de his qui accus. non pos. cum adductis à Io. Lopez in *l. 45. Tauri, numer. 2. & 3. & licet aliàs iure præsumatur, ab statuto ideo specialiter requiritur, vt eius præsumptio non sufficiat, sed vt verè subsistere constet, ex *Alc. reg. 3. pres. 2. n. 6. vers. sed iud. ic.****************

Con-

37 Confirmatur primò, iure quilibet bonus, & integer præsumitur, *l. cum pater 77. §. rogo. 25. de l. 2. l. seruos, 20. vbi gloss. de man. testam. l. omnimodo, 32. Cod. de inoff. testam. si. de presump. 1. & ex pluribus iuris, & Theologiæ auctoritatibus probat Menoch. lib. 1. presump. 1. à n. 1. cum *seg. & presump. 4. à n. 1. & Farin. de iudic. & tortur. quæst. 47. n. 277. At dum bonitas, & integritas specialiter requiritur non sufficit præsumpta, sed specialiter venit probanda. Igitur & puritas, dum specialiter requiritur, Minor patet ex *Alc. numer. 10. & Menoch. 34. & seg. citatis in locis, Malch. concl. 222. numer. 15. cum alijs apud Farin. de test. quæst. 92. à nu. 6. cum *seg. & dum qualitas idoneitatis in testibus requiritur, idem probant Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 53. numer. 64. facit *l. non putatis. §. non queatis, vbi Bart. notat de bon. poss. contra tab. Acebed. in *dist. l. 6. numer. 14. tit. 9. lib. 3. recop.******

39 Confirmatur secundò, ideo puritas ab statuto requiritur, vt ea mediante iudices admittere prætensores valeant, aliàs non, vt ex ipsismet statutis patet: sed dum quid desideratur ad iudicium potestatem, & iurisdictionem debet constare, & iudicibus liquere. Igitur vt liqueat, & constet, probari omnino debet, Minor patet *text. in *l. hoc autem, §. non defendi. ubi constare debet, liquereque Prætori. Quibus ex causis, in poss. eatur, & facit *text. in *l. 2. §. sed si dubitatur, l. si quis ex aliena §. de iudic. l. 1. §. ait Prætor. Nequid in loco publ. l. Prætor. 4. §. docere. 12. de vi bon. rap. Abb. & DD. in *ca. Clericus laicum, de foro compet. Bart. in *l. si finis, §. Iulianus, de damno, in *scil. & in *l. malum interest. de cond. & dem. Andr. Fachin. controu. lib. 11. c. 18. vers. contraria sententia, in *si. Pet. Barbof. in 3. part. Rub. n. 60. sol. matr. & in *l. 1. & 2. nu. 150. de iudic. Moneta de *conseruat. cap. 6. numer. 57. & segg.***********

40 Est enim constare apparere, certum & manifestum esse, *l. cum §. 8. §. modus 10. de transact. leg. cum actum 19. de neg. gest. Rebuff. qui plura congerit in *l.igni, 62. vers. Constat, de verb. sign. fol. mibi, 441. & quod per speciale, & clarum, & non præsumptam probationem patet, Malch. de probat. concl. 75. numer. 21. Card. Tusch. *lit. C. concl. 782. nu. 1. tom. 2. Aug. Barbofa *dist. 66. per totam, maxime numer. 6. vbi plures, pag. 215. & clausul. 25. numer. 6. pag. 26. & hoc verbum denotat conditionem, quæ si non adimpleatur iurisdictionem non tribuit. Steph. Gracian. *discept. forens. 869. numer. 25. & 991. numero 11. & alij ceptis eundem Aug. Barbof. *dist. claus. 25. numer. 3. & 4. & de verbo liquere videatur idem Gracianus *discept. forens. tom. cap. 72. ex numer. 47. maxime, 49. quod diuersum est à præsumptione, quæ in dubiis, & non constantibus vero similis eligit, *text. in *c. constituitis, 45. §. si quis autem, de test. Franc. Mantic. de *consuet. lib. 1. tit. 1. nu. 8. vers. Item præsumptio, & ideo præsumptionem, veritatem verisimilem, non certam dixit Corn. *consil. 197. numer. 7. vol. 3. Farin. de *indic. quæst. 36. n. 77. quæ casui nostro adaptari non potest.************

42 Confirmatur tertio, ex nostris statutis certa requiritur puritas, & quod iudices de ea animos habeant informatos, vt admittere prætensores valeant ex Ioan. Roxas *ing. 104. & adductis supra *quæst. 1. §. 4. & quæst. 4. §. 2. sed dum in casu, seu qualitate certa tribuitur iurisdictioni, non ea vti iudex poterit in casu coniecturali, & præsumpto *ex *text. in *c. 1. de censib. in *c. 1. de pænis, eod. lib. Belluga in *speculo Princip. rub. 11. §. visio, 3. & n. 4. Valençuel. *Tracl. de Purit. & Nobil. prob. Pars 1.********

43 Igitur iudices honores, & officia tribuere non poterunt, si puritas non verè, sed præsumptiuè apparet.

Confirmatur quartò, petens se ad munus cooptati, dignum se asserit esse, possiderique requisitas qualitates; at qui qualitates certas, etiam tacite allegat, tenetur ad earum specificam probationem quia stante sua asseueratione nihil ius præsumit, *l. Diuus, 33. de re iudic. l. cum te. 9. C. de probat. l. si minore 4. C. de integ. rescrip. l. non ignorat. 9. vbi Bald. C. qui accus. non poss. Bart. in *l. 1. n. 25. si cert. pet. & in *l. in illa, 8. à nu. 4. cum *seg. de verbor. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 2. resol. 2. per totam, Brun. à Sole in *locis communib. verb. agens, 2. Aug. Barbof. *Axiom. 19. n. 3. pag. 18. Malch. de probat. *conclus. 1262. à nu. 14. & in *seg. concl. 1263. à nu. 1. Menoch. de *adipisc. rem. 3. numer. 164. Stephan. Gracian. *decis. March. 198. nu. 24. Igitur tenebitur probare prædictas qualitates, quas tacite adesse affirmat, eo modo, & fama, qua probare consuevit communitas seu tribunal, cui se subiecit, ex adductis *sup. quæst. 5. vers. Quibus probatur. ex *nu. 21. & infra, §. 3. illat. 1. per totam, & probat Perezius de *Lara de *annuerf. 2. part. c. 4. n. 27. & 62. cum largiri censetur officium modo solito, ex *l. magistratum, 25. vbi notat Bar. n. 2. Ad *muniop. facit *text. in *l. quod si noluit, 31. §. quia assidua, 20. de *Edil. editio; l. si prius 17. §. rellè placuit, de *aqua, & *aq. pluui. arc.*********************

44 Maior probatur, quia positionem impetrans, habitum illi positioni necessarium adesse fatetur, & asserit. *l. Titio vsusfructus, 96. in *pr. de cond. & dem. l. manumissiones, 4. de *inst. & iure *c. ad dissolendum, 13. §. interloquendo, de *sponsal. impub. c. quod verò formatum, 8. 32. 9. 2. & quæ Bart. & DD. asserunt in *leg. decem. 110. de *verbor. quare impetrans legitimatorem illegitimum se ipsum dicit, *leg. 2. Cod. de iure *aur. annul. vbi Bald. plura similia adducit, & facit *text. in *l. moueor. 4. Cod. si seruus export. venenat. cum similibus congeffis per Nic. Euerard. in *topici, loco. à *prisatione ad habitum, 16. n. 1. & 2. & per August. Barbof. *Axioma. 139. nu. 1. pag. 115. Malch. de probat. *concl. 974. à n. 3. cum allegatis supra *q. 4. §. n. 34. Igitur qui honorem puritatis appetit, illius qualitates possessorem se dicit, & cetera omnia habere requisita.****************

45 Confirmatur quintò ex vulgari iuris regula, quæ est constitutum, non posse locum statuti dispositionem habere, ni specifiçè probatis qualitatibus, quas requirit, vt constat ex adductis ab And. Tiraq. *de retrac. lignag. §. 8. gloss. 7. nu. 1. & à Per. Cauall. de *homicid. nu. 520. & in *resol. crim. casu, 56. numer. 29. & 33. & casu, 125. numer. 2. Stephan. Gracian. *discept. forens. tom. 1. cap. 60. numer. 95. & part. 2. cap. 293. numer. 28. Hipol. Bonacosa in *quæst. crim. verb. *Qualitas, vers. si in *disceptationem, Malch. de probat. *concl. 1249. Cardin. Tusch. in *pract. *concl. 160. lit. Q, tom. 6. per totam, Boerio *quæst. 115. n. 3. Hipol. Rimin. *conf. 69. n. 4. cum alijs supra pro 1. ratione, & pro eius 1. confirmat. adductis.************

46 Confirmatur sextò, qui vult peruenire ad finem illuc peruenire velle videtur seruat medijs, sine quibus assequi non valet, aliàs nihil faceret, quod præsumi non potest, *ex *reg. l. quoties, 80. de *verbor. l. quoties, 12. de *reb. dub. leg. quoties, 67. de *reg. iur. facit *text. in *l. illud, 77. vbi Bart. Paul. & DD. de *adq. *hared. *text. in *c. ex parte, 9. vbi Abb. n. 3. & ceteri Canonistæ de *sponsal. at stylus oranium tribunalium positionem requirit qualitatum probationem. Igitur************

P

præsumendum est, ita eorum honores à quolibet appeti, vt eius qualitatum specifica præcedat probatio.

47 Confirmatur septimò, libertas naturalis res est, & iure præsumitur, l. *latus*, 8. C. de seruis. & aqua, l. *manumissiones*, 4. de iust. & alia apud Pichard. *tract. de nobilit. commun. inter vir. & vxor.* n. 4. & 5. Malch. *de probat. concl.* 280. n. 4. & alij apud Gracian. *discept. forens.* l. 2. m. c. 24. n. 18.

48 Sed nihilominus, se liberum, & ingenuum affrens, id probare debet, quia tunc nihil ius præsumit. Ergo similiter, qui se purum dicit, & si aliàs de iure præsumetur, specificè illam debet probare qualitate, vt in terminis dicit Zaballus d. *quæst.* 900. nu. 122. ¶ Minor patet ex *text. in l. circa*, 14. de probat. leg. 1. ibi, *quoties quereretur genus, vel gentem quis haberet, nec ne, cum probare oportet*, illo cod. tit. vbi glof. subiungit: *si quis dicit se Italicum debet hoc præ se probare, melior text. in l. maritum*, 17. C. de probat. DD. communiter in *d. l. vt circa*, & in *l. prius*, C. de seruis. vbi Bart. n. 7. B. l. 3. Albertic. n. 1. Immol. 24. & docent Menoch. *lib. 1. præsumpt.* n. 1. n. 36. & 37. Card. Tusch. *lib. 6. c. 16. num. 93. lit. Q.* quos & alios adducit Zaballus, d. *quæst.* 900. nu. 116. cum seqq. Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 18. ex n. 25. & c. 20. n. 10.*

49 Confirmatur octauò, concessionis & gratiæ largiuntur sub conditione si qualitates requisitæ interueniant, quod fit expressè in supremo Inquisitionis senatu, alias subintellectum maneret, l. *seruo*, 69. §. *si fundus*, 3. leg. *legatum est*, 116. §. *fin. de leg. 1.* & gratia Principis ex obleruantia interpretatur, & cum grauaminibus, & conditionibus intelligitur solitis, ex *text. in capit. cum dilecto*, 3. de consang. & affin. Ripa in *leg. 2. numer. 2. de priuileg. Dec. in cap. ad hac. nume. 3. de postulat. Mol. de primog. lib. 2. cap. 6. numero 58. fol. 260. Capic. *decis.* 189. cum alijs ad hoc adductis à Pelaez *de maiorat. 4. part. quæst.* 20. numero 327 & 330. ¶ At qualitas sub conditione ac statuto, seu lege requisita verè, & realiter subsistere debet, nec sufficit præsumpta, nec coniecturata, Igitur similiter puritas sub conditione petita.*

51 Minorem probat *text. in l. vlt. Cod. de his qui veniam atatis impetran. & in leg. Lucius*, 83. vbi Bart. & DD. de cond. & dem. Anton. Fab. *lib. 1. iurisprud. 3. princ. 4. pag. 113.* August. Barbof. qui alios refert, *de appellat. verb. 99. num. 16. pag. 201.* & alij allegati ad Ofua. Illigero, ad Donel. *lib. 6. comm. cap. 19. lit. D.* Menoch. *lib. 5. præsumpt.* 1. à numero 35. ¶ Et licet probatio regulariter spectetur, quæ ex natura rei haberi potest, vt ex Bart. & Immol. probat Farin. *de indicijs quæst.* 46. numero 38 & idè filiatio, quæ difficilis est probationis, *gloss. fin. in l. Lucius*, & communiter DD. coniecturis, & præsumptionibus probatur, ex adductis à Malch. *de probat. concl.* 787. *par. 10. am.*, maximè numero 11 Mantic. *de tac. & amb. tom. 1. lib. 8. tit. 19. nume. 6.* tamen si conditionaliter peratur, deficit conditio, d. *leg. Lucius* quia cum verè non possit filiatio probari, nec sufficiens coniecturæ, nec præsumptiones ad implementum conditionis, habetur pro impossibili filiationis adiecta conditio, vt omnes notant, in *d. leg. Lucius*, ratio est penes Felin. in *Rub. numero 3. de probat. Bart. in leg. au. Prator. §. fin. de re iudic. Bald. consil. 165. numero 3. vol. 2.* quod strictius procedit, & bene huic speciei adaptatur. Et in aliquibus statutis, præcipue in Toletano, puritas sanguinis conditionaliter

requiritur, vt constat ex illis verbis & *Donec informis; so prædicta videretur*, & alibi ibi, non nisi clericis illustres aut nobiles, verbum enim *Donec*, conditionem importat, vt in *l. pater Severinum*, 101. §. *fin. vbi Bar. de cond. & dem. l. legatum 17. de ann. leg. l. generaliter*, 32. §. *duas filias*, 6. de *usu. & itidem*, verbum, *Nisi*, vt in *leg. quibus*, 40. §. *quidam Titio*, de cond. & dem. & in *leg. 1. §. idem scribit. depositi*, & ideo ante omnia verificanda ex legitimis venit probationibus, vt in *text. in leg. id quod 19. de const. pecun. leg. quoties 14. §. pen. de nouat. l. necessarii 8. §. quod si pendente*, de *perc. & comm. rei vend. Craucta consil.* 498. numero 8. nec sufficit adimpleri pro parte, sed in totum, ex *text. in l. si heredi plures*, 5. de condit. instit. l. *si in qui ducenta 13. §. utrum*, 3. de *reb. dub. §. pen. in st. de hered. inst. l. ass. in leg. generaliter*, num. 1 & 3 C. de institut. Mantic. *de tac. & amb. tom. 2. lib. 14. tit. 42. num. 9.* Craucta *consil.* 34. n. 5. vol. 3. Hondedeo *consil.* 60. n. 17. vol. 1. Surdo *decis.* 135. in *princ.* quia conditionis natura est, provt iacet impleri non diuisim, nec limitatiuè, sed absolute, & perfectissime ex *text. in leg. qui duobus 23. leg. cum fundus*, 56. de cond. & dem. Tib. Dec. *consil.* 129. num. 47. vol. 3. Craucta *consil.* 349. num. 23. & 25. vol. 5. Hondedeo *consil.* 60. num. 17. & 18. tam in sensu negatiuo, leg. 10. *in quo ita stipulatus*, 129. de *ver. bor. leg. hoc genus*, 106. l. *si ita legatum*, 103. de cond. & dem. quàm in affirmatiuo, leg. *qui sub conditione*, in *leg. cum seruis*, 85. l. *leg. si quis heredem 7. l. generaliter 6. C. institut.* Bart. in *l. 1. nu. 1. de cond. & dem.* Ofalcho *decis.* 145. nu. 9. Craucta *consil.* 406. num. 6 & 7. vol. 3. & *consil.* 74. n. 4. vol. 5. Cornu *consil.* 98. num. 8. vol. 3. & magis speciatim verificanda conditio venit, dum negatiuè concipitur, vt in nostris statutis ex *l. Lucius 83. de hered. inst. l. generaliter. C. de instit. & subst. Abb. in cap. inter ceteras de rescript. Rip. in leg. *heredes mei*, §. *cum ita*, num. 29. ad *Treb. Alex. Trentacinq. de subst. 1. part. cap. 17. numero 38. Mantic. decis.* 247. & 249. *Cephal. consil.* 16. n. 20. vol. 2. & post eos Iosephus Ramon. *consil.* 30. num. 34.*

52 Confirmatur nonò, statuta semper verum factum, non verò præsumptum requirunt, sed præsumptiua probatio non verè talis dicitur, *leg. vn. si ab. testam. ex tab. Bertazol. consil.* 50. n. 6. vol. 1. Cepola *consil.* 57. Verioio, *consil.* 19. numero 15 & 16. Card. Tusch. *lib. 6. c. 16. ad numero 27. v. g. ad 93. lit. Q.* Igitur statuta puritatis intelligi debent de vera, & specifica probatione, nõ verò de præsumpta, ¶ Maior patet ex *l. 3. §. hæc verba*, 6. vbi Bart. *de neg. gest. Greg. in leg. 2. gloss. 4. ante medium*, tit. 31. part. 7. Alphons. à Villagut, *de excons. cuiuscumque disposit. n. 6 & seq. & numero 100* pluribus adductis ab Ofalcho *decis. pedam.* 21. nu. 13 & à Pelaez *de maiorat. 1. part. quæst.* 5. n. 115. cum *seqq.* n. 137 & 140 & 173. Farin. *1. part. fragm. lit. E. nu.* 118. & à Perezio de Lara *d. cap. 4. num. 107 & 109.* ¶ Et si statutum loquatur de filijs, intelligi debet de naturalibus, non verò de adoptiuis, ex *Dec. corf.* 99. Roch. *de Curte de iure patron. fol. 2* faciunt plura tradita ab August. Barbofa, *appellat.* 99. *ex n. 7. §. pag. 207* & interpretari proprie non verò secundum quid ex *l. mercis*, 207. *de verb. sig. l. si maritus*, 15. §. *legis*, ad *leg. l. de adulter.* Franc. Conscius in *Rub. n. 47. vers. undecimò accedat. de legatis.*

53 Confirmatur decimò qualitas accidentalis non præsumitur, cum quotidie mutationem accipiat & alterationem, & vt considerant DD. in *ca. 1. §. si quis rusticum, de pace tenenda*, & relati à Menoch. *lib. 6. pra-*

præsumt. 50. num. 1. & probat August. Barbof. *de offic. Episc. 2. part. allegat.* 10. num. 17. & *Axiom. 5. num. 3. & 4. pag. 7.* cui adde *gloss. in cap. si forte*, 11. *verb. scientia*, *versic. est quoddam extrinsecum, de elect. in 6. ¶* At puritatis qualitas mutabilis est, cum olim puros hodie maculatos videamus, vt inferius dicam, & considerant And. Tiraq. *de nobilit. cap. 10. num. 10. & 13.* Aceb. in *Rub. numero 37. & 159. in fin. & 160. tit. 2. libro 6. recop. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt.* 60. Zaballus *d. quæst.* 900. numer. 118. & 121. Io Gutierrez. *libro 3. præf. quæst.* 14. num. 17. vbi ait; quòd puritas in sola opinione, & reputatione consistit, & ex eis verè, & legitime tantum probatur. Igitur probari erit necesse extare sine diminutione, nec alteratione.

57 Confirmatur vndecimò, & vltimò, nam etsi quilibet generaliter probus & purus, non verò natus ex infecta præsumatur radice, vt superius probaui ex Aceb. in *d. Rub. num. 163.* & Pelaez *d. quæst.* 51. nu. 24. & Gutierrez. *suprà quæst.* 13. nu. 3. ¶ intelligendum est, cum nihil facere habeo cum eo, ut dum speciatim negotium cum eo est, & ex sua improbitate; siue macula damnum timeri valet, non sufficit præsumptio, sed inquirendum est an deficiat, vel nõ prædicta qualitas, & electores debent hominè talis conditionis eligere, vt optime probat vnica, & singularis *glossa verb. scientia*, in *cap. si forte, vers. Dicitur. fo. de elect.* cui accedit alia similis *gloss. verb. testentur*, in *cap. placuit, de infantibus*, 111. & in *cap. si eos*, 148. *verb. contendantus, de consecrat. dist. 4.* Malch. *de probat. concl.* 163. num. 3. & Io. Monach. in *cap. si forte*, num. 9. de *elect. in 6.* vbi Butrio num. 9. & Gemin. *col. pen. Alc. reg. 3. præsumpt.* 2. nu. 12. Fulu. Pacian. *de prebat. lib. 2. cap. 14. nu. 5.* vbi quòd in alterius damnum nemo præsumitur Christianus, quod valde notabile est, sicut nec bonus ex Fel. in *d. cap. vlt. de præsumpt.* n. 12. & alij apud Gracian. *discept. forens. tom. 3. cap. 337. numero 38* etiam antiquus Christianus in præiudicium tribunalium, & contra prohibitionem statutorum, inde bene procedit quod Alc. 3. *præsumpt.* 15. dixit, nempe, ad proeuidendum officii vel futurum negotium neminem bonum præsumi, & sequuntur Menoch. 2. *præsumpt.* 85. numero 8. Mastrill. *de magist. 6. cap. 10. numero 9.* & alij ex præcatis, & quòd in alterius damnum nemo præsumitur bonus præter citatos, probant idem Menoch. 1. *de arb. 99. num. 9. & 5. præsumpt.* 21. numero 19. & 20. Malch. *de prob. 9. 10. numero 26. & concl.* 1006. numero 60. Farin. *1. tom. quæst.* 47. numero 288. & *seqq.* Ofuald. 24. *Don. cap. 19. lit. E. pag. mibi*, 1270. *per text. in cap. cum in iure 31. de off. deleg. nec ex omnia diligencia excusationem electores merentur*, ex Pelaez 1. *part. quæst.* 51. numero 55. Igitur manet ex dictis, quòd puritas non præsumitur, & si præsumeretur, non sufficeret nisi verè, & specificè probata ad obtinendum puritatis munera ex nostris statutis.

59 Quare hanc amplexi sunt sententiam Alc. *reg. 3. præsumpt.* 1. num. 35. & 36. Malch. *de probat. concl.* 878 & adducti à Farin. *d. quæst.* 47. à num. 287. & 294. cum *seqq.* Menoch. *lib. 5. præsumpt.* 1. nu. 35. & 36. Fulu. Pacian. *cod. tract. lib. 1. cap. 7. numero 18.* & specificè loquentes in puritatis probatione; & tenent Perezio de Lara *de ammiss. libro 2. c. 4. numero 38.* Hier. Zaballus *d. g. 900. à n. 110.* cum pluribus *seqq.* Cui verè sententia nihil obstant contrariæ rationes, & fundamenta, quæ habent locum in qualitatibus, quæ hominibus naturaliter insunt, quibus

bonus, & idoneus quilibet præsumitur, nam sicut natura immutabilis est præsumuntur omnia, quæ ab ea procedunt, dummodò contrarium nõ præbetur, §. *sed naturalia, in ff. de iure natur. §. minus*, in *stit. de heredit. qua ab inest. l. eas obligationes*, 8. *de cap. dimittit. leg. 5. titul. 24. part. 4. leg. 34. titul. 34. part. 7.* & iura alia adducta à Pichard. *de nobilit. commun. inter vir. & vx. num. 4.* vt bonitas animi, integritas corporis, & alia his similia, vt subdit idem Pichard. ibi *num. 79.* * quæ autem extra naturam ex accidenti proueniunt, mutabilia sunt, & adesse non profumuntur, quia quotidie accidentia mutantur, tolluntur, & adueniunt cum subiecti alteratione, vt considerauit Pet. Antonin. à Petra *de fideicom. quæstion.* 12. num. 804. & plures apud August. Barbof. *Axioma. 5. numero 4. pag. 7.* & idè nõ præsumuntur. *l. si verò 5. §. qui pro rei qualitate. Quis sit id. cog. l. item veniunt 20. §. cum prædicimus. de petit. hered. l. sine possideris 16. C. de probat. l. cum aliquis 21. C. de iure delibet.* Ripa in *cap. Ecclesia sarrana*, num. 26. *de causa poss. & prop. Dec. in l. ut liberis*, num. 21. C. de collat. Alciat. *reg. 2. præsumpt.* 44. n. 6. & *præsumpt.* 45. numero 65. ¶ Vt est descendencia ex veteribus Christianis, quæ qualitas accidentalis est & potest adesse, & deficere, quod proprium accidentium est, sicut & esse Catholicus, quod natura non efficit, sed voluntas, id velut verius, & tutius eligendo, quòd plurimi decepti, & obcæcati relinquunt, & prauè, quòd dolendum est, spernunt, maximè vt bene considerauit Zaballus *d. quæst.* 800. numero 131. cum Christianorum fides non ab origine proueniat mundi, nec postea omnes illam susceperint, sed vnusquisque suam fait sequutus scilicet, & aut legem, ex qua quidam post multum tempus ad Catholicam sunt conuersi fidem; euenit etiam idem in eorum descendentes, qui si ex eis fuerint, qui statim fidem Christi susceperunt, aut paulò post, Christiani etunt veterani, & puritate fulgebunt, sicut macula, qui ortum capiunt à recenter conuersis, & Christiani noui ab Hispanis nuncupantur, & è nostris repelluntur statutis, omnes equidem qualitates similes nõ naturales, sed accidentales nuncupantur, vt dixit Bald. in *lin. actionibus*, §. *plane*, 4. numero 4. *de in litem iur. & in cap. fin. numero 6. de præsumpt.* And. Tiraq. *de nobilit. cap. 10. numero 3. eleganter*, Otalora *de nobilit. part. 3. cap. 8. numero 11.* Menoch. *præsumpt.* 60. numero 4. *libro 6. & multis adductis Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 54. n. 1. & seqq. pluribus.* ¶ Quod ego intelligo respectu totius generis, in quo adesse, & deficere puritatis qualitas potest, & est velut accidens, quòd non præsumitur, nisi probetur, vt ex relatis colligitur, non verò respectu indiuiduorum, qui ab instanti cõceptionis suas indelebiles habuerunt qualitates, quæ non accidentia, sed naturales dici possunt, cum amplius nec deficient, nec tollantur. * In quo diuersa causa est maculæ, quæ etiam respectu vniuersi generis amplius deficere non potest, & in omnes transit descendentes; puritas verò familiæ per maculam de nouo contractâ deficere valet, vt latius dixi *suprà quæstion.* 1. §. 4. & *quæst.* 4. §. 2. & ideo præsumi non potest, vt notatur in *l. 1. C. de dignit. libro 12. gloss. in d. l. leg. si vero, §. qui pro rei qualitate. Quis sit id. cog. Benincal. de paupertate, & eius priuileg. quæst. 3. n. 56.* Anton. Fab. *ad istul. de prohibita sequestr. definit.* 2. n. 19. & *ad istul. C. Quib. res iud. non nocet. definit.* 3. ¶ Nec quidem maior ratio est, qua quis ab antiquis descendat

Christianis, quam à conuersis, vt considerauit Zaballo, citato loco n. 13. nec vt vna qualitas præsumatur, alia non.

66 Secundò licet verum esset, quòd puritas sit qualitas naturalis, & iure præsumatur (quod negamus) tamen cum specialiter nostra statuta eam realiter adesse exposcant, non fatiantur cum iuris præsumptione, sed eam omninò repellunt, & exposcunt veram puritatis existentiam, quæ veris efficitur probationibus, vt præter cæteros explicuit Alciat. *reg. 3. præsumpt. 2. n. 6. vers. Sed tu dic. & num. 7.* quem ad hoc relatium postea vidi penes Zaballos *dist. 9. quæst. 900. num. 115. vers. Cui doctores*, quibus adde Felin. *in cap. cum in iure, limit. 5. de offic. deleg. Card. in Clem. n. 1. notab. 2.* vbi Anchar. *numero 4. de concess. prebende, Dec. in cap. 2. num. 6. & 7. de elect. Misch. de probat. conclus. 222. num. 10. & 11* & loquendo in statutis exorbitantibus tenent Tiraq. *de retract. l. 6. n. 1. in prin. vers. & facit etiam Gracian. d. sept. fo. 10. 4. c. 742. n. 66.* * & cum proprium sit statutorum, de nouo aliquid statuere ex Franc. *Duar. in l. 3. de acquir. off. & adductis ab Olualdo Illiger. ad Do. cl. ib. 25. com. cap. 2. lit. A. & relatis supra quæst. 4. §. 2. num. 11.* & 12. nihil noui esset per nostra statuta stabilitum, si sufficeret præsumptio iuris, quæ omnibus est communis, & quid speciale non habet sicut enim naturales qualitates, quæ iure semper præsumuntur, specificè probari debent, quando expressè ab statuto requiruntur, ita & puritatis qualitas ex nostris statutis probanda speciatim venit, & iure præsumpta nihil efficit; † non tam quia deficiat præsumptio, sed quia deficere potest puritatis qualitas, non obstante iuris præsumptione, vt plenis probationibus existentibus, iuris præsumptio veritati, & certitudini cedat. Vnde constat minus verè fuisse decusum apud Alex. Ludouic. *decis. 493. num. 3.* quòd eo ipso quòd impuritas non probetur, censetur probata puritas, cum vt patet sit contra iuris regulas, & mentem statutorum, & quia qualitates requisitæ ab statuto, & si iure præsumatur specificè singulæ sunt probandæ ex pluribus congestis per Grac. *in sept. fo. 10. 4. c. 745. numero 10. & c. 748. numero 16. & 17. & c. 752. n. 6. 30. & 40.*

69 Ex quibus satisfactum manet contrariæ sententiæ rationibus præter, 5. 7. & 8. confirmationem. Sed quinta nihil obstat, quia dū agitur de puritate specificè probanda, non est, quia asseratur, prætenso-rem indignum, nec maculatum, sed inquitur, an sit dignus, & purus, quòd diuersum est à confirmationis præsupposito, nisi post factas informationes appareat defectus impediens, quo reprobatur, & repellitur prætenfor, quia causa tunc ad superiores deuoluta per appellationem aliud est dicendum, vt dicam infra §. seq. *illat. 1.* immò dum prætenfor cooptari appetit, se dignum, & purum dicit, vt probauit in 4. & 6. confirmat, quod veris ostendere tenetur probationibus, modo & forma solita in tribunali, & communitate, in qua prætenfor accincta est, vt supra latiùs dictum manet.

70 Septima confirmatio similiter nihil facit, nam eo tantum, quòd macula non apparet, satisfactum non est statutis volentibus, non tantum quòd macula non sit, sed etiam quòd vera, & positua existat probata puritas, & cum idem sit ex eorum mente macula & defectus impediens, ac puritatem ex veris non constare probationibus, illa quia expressè prohibita, hæc, quia non apparendo, incerta est:

cum debeat esse certa, arg. ea quæ notant DD. *in leg. duo sunt. 30. testament. tut. & in cap. cum tibi, 13. vbi, gloss. de testam. & facit text. in d. l. cum in leg. 33. de contrab. em. p. cum similibus, vide infra hac q. 5. §. seq. sub n. 19.*

Nec octaua confirmatio faciat, nam *text. in d. 72. cap. veniens, 3. de presbyr. non bapt. x.* loquitur tantum de præsumptione baptismi eius, qui ex orthodoxis parentibus natus, & inter Christianos commoratus sacro Baptismate insignitus potius præsumitur, quàm Cathecumenus ex violèta iuris præsumptione, vt ex *d. cap. veniens, probant Ludouic. à Patamo de orig. inquis. lib. 3. quæst. 8. à nu. 70. cum segg. Henric. in summa lib. 2. cap. 31. §. 11.* Quibus adde Syluestrū *verb. Baptismus 4. nu. 7. Soto 4. dist. 3. q. vn. art. 9. Fillic. l. tract. 2. cap. 6. nu. 149.* Ioan. de la Cruz. *2. director. de Bapt. in. 7. 1. dub. 3. concl. 2.* relati per Dianam *in addit. 10. ad 2. p. vers. Et prima facie, circa fin. que est post calcem operis, dicentes, quod puer expositus, si videatur natus ante mensē, censendus sit baptizatus, & idèd non debet iterum baptizari, quibus adde alios apud Bonac. *1. de Sacram. quæst. 2. part. 1. num. 0 38. idem August. Barbol. de offic. episc. lib. 2. allegat. 2. num. 8. * vbi num. seq. ait, hanc baptismi præsumptionem officere, quòd licet Presbyter conficiens Sacramentum ex deficientia baptismatis, nec ordinatus existat, nec verum sacrificium conficiat, nec maneat ex eo Corpus Dominicum, tamen vtiliter sibi, & alijs proficiat, sicut verum Sacramentum ex fide præmissa Ecclesiæ virtute, & Dei magnificentia, * quòd plurimùm distat ab specie nostra, quia non bene sequitur ex præsumptione baptismi, quia ex parentibus est ortus catholicis, & inter Christianos commoratus, quòd etiam puritate fruatur, & sit ex puris procreatus. vt ex illo deducunt textu Ricciolus Barbosa & Zaballos, cum bene sequatur, quòd ex parentibus Christianis natus baptizatus existat, sed non quòd purus maneat, de quo vltimo nos hîc agimus, non verò de primo, & licet fatcamur in illo baptismum præsumi, negamus, ideo puritatem adesse, immò illo stante, hanc deficere posse, de quo ampliùs ambigendum nõ est, sicut nec dum quis inuenitur mortuus in terris Christianorum qui licet fidelis præsumatur, non tamen purus, vt satisfaciatur nostris statutis ex eadem ratione.**

§ III.

Proponuntur perutiles quædam illationes ex præcedentibus deductæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Quis probare teneatur puritatem & maculam, Tribunal maculam ad repellendum. An prætenfor puritatem, vt admittatur, n. segg. Quòd Tribunal maculam probare debeat, fundatur, à nu. 2. cum segg. Sed imitatur, n. 9. & 10. Contrarium ostenditur, à n. 11. cum segg. Distinguitur, à n. 15. cum segg.
- Exponitur, n. 19.
- Opposita ratio diluuntur, n. 20. & segg.

3 Possessor

- 2 Possessor honoris puritatis, & suum genus sunt in casu de quæsi possessione illius qualitates.
- 4 Fundans se in aliorum defectu, aut ignobilitate eam probare tenetur.
- 5 Communitas, & eius fiscalis tenentur maculam & alios prætenforum defectus probare.
- 6 Promissus à sede Apostolica non asserunt qualitates requisitas habere, sed immisionem perunt virtute sua: um litterarum, & n. 20. Contrarium, n. 21. & 22.
- 7 Capitulo repellere volenti incumbit onus probandi defectum, seu maculam: præcipuè interposita appellatione, n. 8. Nisi deserta per prouisum fuerit, n. 9. vel ex parte capituli aliqua sit prolata macula, n. 10.
- 9 Veniens per viam querela, seu restitutionis tenetur suam causam iustificare, & iniustitiam sententia ostendere e.
- 11 Communitas non asserit prætenforum maculatum, nec ideo obstringitur ad probandum maculam.
- 12 Prætenfor tenetur suas qualitates probare per commissarium ad hoc electum in communitate.
- 13 Qui vult admitti debet se probare talem, qualis requiritur esse.
- 14 Rem petens certo hominum generi tantum concessam probare debet, se illius generis esse.
- 15 Qualitates sanguinis, & cætera, quæ statuto requiruntur, probari debent in prima instantia per prætenforum modo in communitate solites; secus in secunda instantia appellationis, n. 16. Qualitates etiam negatiue requisitæ per statutum probari debent per eum qui honorem assequi vult, maxime si habeant inclusam affirmatiuam. Et talis probatio debet fieri verè & non præsumptiuè sub n. 14.
- 16 Communitas debet probare in causa appellationis iniustitiam, sententia repulsua, per veras & euidentes probationes, n. 17. Non genericè, sed specificè, n. 18. Non tamen tenetur præcisè maculam admittendi probare, sed sufficit, quòd paritas, & requisitæ qualitates non ita maneat probata: sicut expedit ex statuto, n. 19.
- 19 Idem est maculam esse, ac puritatem non probari eo modo, quo decet, & n. 21. Medium non sufficit probatum, vbi extremi probatio requiritur, ibid.
- Bona fides vbi specialiter requiritur, non sufficit medium; quòd est inter bonam & malam fidem: ibid.
- Dubius an dicatur esse in bona fide; remissiuè; ibid.
- 22 Prouisio datur à Summo Pontifice sub conditione, si adsint requisitæ qualitates. Clausula non obstantibus Statutis non tollit statuta conformata à summo Pontifice, nec qua certam habent formam ibid. & n. 44. Prouisus admitti petit sub tacita conditione sua prouisione, sub d. n. 22.
- Prouisio deficit deficientie eius tacita conditione, ibid. sub d. n. 12.
- Prouisus à Papa dignus & dispensatus præsumitur, & eum non honorantes, & dubitantes de eius idoneitate sacrilegium committunt, non tamen locum habet vbi sunt puritatis statuta, numero 22. Concessiones apostolica non faciunt statuta nec præcisam obseruantiam, ibid. sub numero 22.

- 23 Indices non habent liberum arbitrium reprobandi informationes, nec repellendi prætenforum. Admissus semel in vna communitate si iterum admitti vellet ad alium non est opus alia probatio.
- 24 Præsumptio iuris contrarium asserentem grauioribus onerat probationibus. Communitates non onerantur grauioribus probationibus macula, propter præsumptionem puritatis; ibid.
- 25 Qui contrarium non asserit, non grauat onere maioris probationis.
- 26 Testes, qui magis adhaerent iuri præsumptioni præferuntur contrariis. Testes pro puritate non præferuntur cæteris de macula, quia cessat præsumptio, ibid.
- 27 Expositi & virgo quæsi statuti puritatis locum non faciunt, & n. segg.
- 28 Admittendus ex certis parentibus procreatus esse debet ex nostris statutis, & reuocatur ex incertis parentibus natus, n. 29.
- 30 Improbabile est quòd incertum.
- 31 Expositus cognomen patris ferre non potest.
- 32 Patrem non habet qui incertum habet.
- 33 Suspicio oritur ex incertitudine parentum.
- 34 Spurius & vulgo quæstus non substat potius impositus filii ob delictum patris, & sic nec habebit honores mediante sanguine patris.
- 35 Expositorum, & spuriorum admissio est contra statutorum mentem.
- 36 Spury non debent esse melioris conditionis quàm legitimi.
- 37 Tutor incertus quamuis certiorandus veniat iure non potest dari. Ratio huius proponitur, & ponderatur. Incertitudo non vitiat, quando certitudo speratur, ibid.
- 38 Expositus an præsumatur natus ex legitimo coniugio, an irregulari, n. 41. & 42.
- 39 Filij legitimi raro, aut nunquam à parentibus exponuntur.
- 40 Præsumptio sumenda à communiter accidentibus. Exponere infantem repugnat valde legitima filiationi, ibid.
- 43 Constitutio Gregorij 14. anni, 1591. qua expositi ad prebendas admittuntur adduci ad causas puritatis non potest, & quare.
- 44 Statutum specialiter derogari debet.
- 45 Expositi ex omnium ore incapaces sunt ex puritatis statutis.
- 46 Statutum requirens, quòd admittendum non sit ex Iudæis nec Mauris, nec maculatus admittit expositos ex Perez y de Lara opinione; à qua canerit suaderetur, à n. 48.
- 47 Statuta tantum disponunt quantum loquuntur.
- 48 Discrimen nullum est inter verba macula, & deficientia à nouiter conuersis, aut penitentiatibus.
- 49 Macula an sit, incertum est, incertis existentibus parentibus. A defectus requiritur notitia causa, ibid.
- 50 Statutum maculatos excludens tantum admittit eos, qui certò maculati non sunt.
- 51 Naturales & spury, si certi sunt parentes admittuntur ex puritatis statutis. Ex eis verò, quæ nobilitatem expetunt, naturales tantum, n. 52.
- 53 Incertitudo parentum quando filios excludat & quando non, & n. segg. Si incertum sit, an prætenfor

- for filius sit Petri, an Ioannis, utriusque qualitates probanda sunt, & si ambo puritate, & nobilitate sunt praediti admittendus venit, ibid. Si vero unus nobilitas, & purus est, alter vero non, reiciendus venit, numero 58. & seqq. & quid dum procreatus fuit in figura matrimonij sub n. 63.
- 54 Certum est, quod per necessarias demonstratur consequentias.
- 55 Demonstratio optima deducitur ex duobus combinatis. Totum probatur probatio partibus, ibid.
- 56 Qualitates requiruntur sufficienter deducuntur ex similitudine sanguinis duorum & amplius querendum non est, n. 57.
- 59 Certum ex diuersis non deducitur.
- 60 Extremum unum inhabile totum medium corrumpt.
- 61 Dubium si vertatur, an praetensor sit filius Petri, an Ioannis, quorum alter maculatus & ignobilis est, alter non, non est cur magis praetensor presumatur purus, quam maculatus, nec cur magis nobilitas, quam ignobilis.
- 62 Probationes aequales una alteram tollit & elidit.
- 63 Ratio maior versatur in excludendo eum qui potest esse filius certi maculati, quam in excludendo expositos.
- 64 Exteri huius Regni an admitti possint ex puritate status, & an nobiles repellantur, remissio.
- 65 Testes, qui ex iniuria praesumptione purum praetensorem asserunt, nihil probant; Non plus probant quam eorum ratio, n. 66.
- 67 Negativa, qua a iure praesumitur, probabilis est, & testes de ea deponentes ceteris praefertuntur, hoc tamen ad puritatis statuta extendi non potest.
- 68 Statutum requirens puritatem sanguinis non solum in admittendo, sed in eius ascendensibus indistincte, de omnibus probari requirit, secus si in certo gradu.
- 69 Qualitates diuersae in diuersis probatae informationibus, neutra manens probata, ex veriori opinione, & quid si nec puritas nec macula probentur.
- 70 Praetensor, sicut admitti non potest nullis receptis informationibus, ita nec cum nihil probatum manet. Probatio dubia nihil est in defendendis honoribus, maioratibus, & fidei commissis, ibidem.
- 71 Testes poenitentiam ascendensium firmantes praefertendi eam negantibus. Poenitentia esse potest, & ab aliquibus ignorari, ibid.

Primo ex praecedentibus inferitur, quis teneatur probare puritatem, aut maculam, utrum tribunali, an vero praetensori macula videlicet a tribunali, puritas vero a praetensore, ut admitti valeat vel non. Quod autem a tribunali macula sit probanda suadetur ex eo, quod supra in §. praeced. in principio, & postea dixi, puritatem videlicet iure praesumi, & omnes Hispanos in possessione esse puri sanguinis; atque ideo onus contrarium probandi in aduersarium transferri, & comprobatur ex aliis superioribus pro affirmatiua sententia adductis. Et si forte praetensor, seu alter ex eius familia honorem puritatis possideat, res dubio carere videtur, qui cum sint in vera puritatis possessione, nihil probare tenebuntur, ex notis iuribus in l. cui

necessitas, 39. l. liberia, 7. §. vlt. de lib. causa, l. si is qui 15. §. si seruus, de usufructu, l. circa 14. de probat. l. si prius. quum 15. de noni oper. nunciat. l. eam que, 21. C. de liber. causa, cap. si Iudex laicus, 12. vers. sicut de sentent. ex commun. lib. 6. Thom. Gramm. decis. 67. num. 4. Casan. cons. 54. Bald. in l. ex persona, num. 2. C. de probat. vbi docet hanc possessionem transferre onus probandi in aduersarium negantem. Et quod fundans se in alterius ignobilitate, aut defectu, teneatur illum probare, velut suae intentionis fundamentum, tenent And. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 14. Ios. Matc. de probat. concl. 1094. n. 3. lac. Menoch. lib. 6. presum. 60. n. 5. Fab. de Anna, cons. 80. num. 3. li. 1. ex quibus defendit Valenzuela cons. 90. num. 39. & 66. cum seqq. * quod communitas, & eius fiscalis tenetur maculam & alios defectus praetensoris probare, & conueniunt Fatnac. decis. 227. num. 2. 2. part. & decis. 204. num. 2. & 3. & decis. 181. num. 4. & decis. 196. num. 3. & seqq. 1. part. & cum hac residere videtur Perezus de Lara 2. part. de capellan. cap. 4. num. 24. iuncta num. 23. antecedenti, & Rota apud Io. Bapt. Coccin. decis. 68. num. 1. & nouissimè Ricciol. de neophyt. cap. 7. ex nu. 7. cum seqq. plurib. Aug. Barbof. de offic. Episcopi 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 33. & dicens, quod dum prouisi petunt admitti ad prebendas Ecclesiarum, in quibus sunt puritatis stricta statuta non afferunt se putos in sanguine esse, nec ceteras habere requisitas qualitates, sed petunt immisionem virtute suae prouisionis, quam si capitulum vult excludere, causam exclusionis tenetur probare, ex cap. dilecti, 8. de except. l. 1. in princ. vbi glossa, si quadrup. p. p. p. d. c. & n. 36. ait, quod de iure nemo natus inter Christianos grauiatur onere probandi de esse ortum ex patris, & Christianis parentibus, sed ita de iure praesumitur, ex supra relato cap. veniens, in fin. de presbyt. non baptiz. atque idem repetit de canonic. c. 13. n. 32. & duob. seqq. Vnde capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum incumbit onus probandi maculam secundum reg. l. ab ea parte 5. de probat. & l. 2. de except. & ita sapius responsum extat per Rotam, ut patet ex dec. 176. 1. part. diuers. & ex Seraph. dec. 50. & 355. & ex alijs ibi per Barb. relatis; * quod procedere ait, quando capitulum reiecit prouisum tanquam impurum, & ille appellauit, nam indubiè in causa appellationis onus probandi maculam incumbit capitulo, sicut incumbit in prima instantia, ut tenuit Rota in Toletana portionis, 28. April. 1551. coram Gropperio & decis. 277. numer. 2. in nouissimis apud Farin. 2. p. & dec. 167. ex num. 31. cum seqq. & dec. 204. nu. 2. & 3. 10. 1. recent. eiusdem Farin. & Rota apud Io. Bapt. Coccin. dec. 68. n. 1. 2. & apud Alex. Ludouic. dec. 455. num. 2. & 15. Aloysius Riccius. 8. part. collect. 3364. vers. Ex hinc. quae omnia transcripsit Barbofa ex Ricciol. d. c. 7. ex n. 8. quem omnino vide.

Quod tamen dupliciter limitant iidem Barb. 9. 38. alit. 47. & Ricc. n. 16. & 17. Aloys. Riccius vers. Licet. & seq. citatis locis. Primo ut non habeat locum cum causa appellationis per prouisum esset deserta, ex quo ipse grauiatur onere probandi se purum, quia ex desertione appellationis inurgit praesumptio pro gestis in capitulo, & prouisus cum veniat per viam querelae, seu restitutionis in integrum, tenetur suam causam iustificare, & plene iniustitiam sententiae ostendere, Innoc. in c. tenor de sent. & reind. atque ita decisum à Rota fuisse refert Seraphin. decis. 355. num. 1. in fin. & num. 2. col. mibi. 288. & in

- & in alia Toletana Canonica, 13. Nouemb. 1609. coram Illustriss. Lancelloto. † Secundo, cum ex parte Capituli est aliqua probata macula, ad quam diluendam prouisus tenetur se probare purum explicitè & posituè, ut Rota censuit in eadem Toletana Canonica supra relata & apud Seraphin. decis. 50. vers. Quod si capitulum, col. mibi. 28. quia & tunc prouisus contra probationem capituli poterit suam puritatem ostendere, & probare, ex eod. Seraphin. d. dec. 50. quibus patrocinari videtur Valenzuela. d. cons. 90. n. 39. & vtrumque reperit idem Barbofa de canonic. c. 13. n. 35. Aloys. Riccius d. collect. 3364. in fine.
- 11 Sed contraria sententia probari videtur ex adductis supra in §. praeced. pro vltima negatiua & veriori opinione; & quia numquam Tribunal, nec Communitas asserit praetensorem maculatum ante receptas informationes, alias eum ab initio non admitteret, nec gratiam impatiretur, nec ad informandum accederet: immo idem praetensor se purum dicit, dum admitti petit ad officium, seu honorem puritatis ut superioribus dixi, & probauit. & commissarius eius etiam nomine eligitur à Capitulo, ut dixi supra §. 6. §. 1. ex n. 12. maxime, 20. † & per eum debet suam puritatem probare, alias deficiet, velut deficiente praecipua qualitate, ex l. ait. Prator. 4. §. Docere, 12. de vi bic. rapr. cum multis superioribus allegatis, & congestis per And. Tiraq. de retr. lign. §. 8. gloss. 7. n. 1. * & generaliter loquendo, qui ad honorem, officium, seu maioram admitti vult, tenetur se talem probare, qualem eum voluit esse constituto, vocatio, seu statutum, l. Diuus, 33. de re iud. Brun. à Sole laciis com. verb. agens. 2. Aug. Barb. axion. 19. n. 3. pag. 18. & ex Menoch. cons. 327. nu. 45. lib. 4. & ex alijs docet Pelaez 1. de maior. 9. 50. n. 123. † Et Intendens rem certo hominum generi tantum concessam probare debet, de illius generis, & qualitatis, esse, arg. l. codicillis, 89. alias l. Lucius, 88. §. matre, deleg. 2. l. si ita quis, 135. §. ea, l. 3. de verb. Alc. reg. 3. praesumpt. 17. per totum, Campeg. de dote. §. p. 9. 79. n. 1. Lara, 2. de capell. c. 4. à n. 23. cum seqq. etiam si qualitates negatiue requirantur per statutum, ut tenent gl. in l. 2. vers. Negatiua qualitas, de prob. Bar. num. 5. Alex. 9. Iass. 14. Ripa 13. in l. in illa, l. 1. de verb. Innoc. in c. super his, nu. 10. de accus. Gemin. in c. 1. n. 3. de consuet. in 6. Ant. Gab. de probat. concl. 6. per totum, Alex. cons. 39. in princ. lib. 1. Crau. cons. 111. nu. 6. Mohed. dec. 7. de except. Far. in posth. dec. 116. sub n. 3. & dec. 486. sub n. 2. p. 1. & dec. 457. nu. 3. in fin. & dec. 665. n. 3. p. 2. maxime cum negatiua talis naturae est, ut inclusam habeat affirmatiuam sicut negatiua maculae inclusam habet affirmatiuam puritatis, & è contra, ut suo loco diximus, & per Afflict. dec. 324. n. 6. & per eundem Farin. d. decis. 116. sub d. nu. 3. quae quidem probatio negatiuae qualitatis debet fieri verè, non praesumptiuè, ex Achill. dec. 1. de prob. & ex eodem Far. decis. 468. n. 7. p. 2. in posth. Praecipue vbi agitur de praedictio tertij, ut ibi per eundem Farin. ex Abb. in cap. cum in iure n. 1. vers. sed hoc rano, & ibi Barbatia, n. 2. vers. item cum agitur, de offic. deleg. Menoch. 1. vers. sumpt. 36. in fin. Afflict. decis. 343. n. 6. sicut in nostra specie puritatis probandae agitur de praedictio Tribunalis, seu communitalis, cui damnum prouenit ex receptione maculati contra suas constitutiones, & statuta, & etiam alijs, qui poterant admitti, & habent requisitas qualitates.
- 12
- 13
- 14

Ego verò nihilominus distinctione vti, esse ne-

cesse, arbitror, quia aut loquimur in limine praetensionis, seu in prima instantia, dum agitur de probandis praetensoris qualitatibus ad eum admittendum, & tunc indubiè puto, quod puritas, & aliae requisitae qualitates, quibus pendet admissionis ius, debent plenè probari, cum aliàs deficiat praecipuum admissionis fundamentum, nec sit sufficiens sola praesumptio, ut probauit, & tunc etiam verum est, quod praetensor tenetur probare suam puritatem, & requisitas habere qualitates, non vt asseram, quod ipse inquirat, & producat testes nec suas offerat probationes, sed quod ita probatio qualitatum ex sua parte fiat, sicut Tribunal, seu communitas facere consuevit, & quae requiruntur, vt admitti valeat, ex informatorio solito more facto plenè appareant, atque ita sunt intelligenda adducta pro hac parte fundamenta, & Perezus de Lara d. c. 4. n. 23. & 24.

Aut loquimur in secunda instantia post factas informationes, & sententiam latam, & causam per appellationem ad superiores deuolutam, tunc enim capitulum, seu tribunal ostendit defectus, & impedimenta, ex quibus fuit reiectus praetensor, cum sint causae sententiam expulsiuam, & reprobatariam iustificantes, & capitulum asserat impedimentum adesse ad recipiendum praetensorem, ad cuius probationem omnino tenebitur, l. in bello, 12. §. facta, de captiuis l. quacumque 13. §. 1. de pub. in rem act. Innoc. in cap. transmissa de prescript. Dec. in cap. pro debilitate, col. 4. de offic. deleg. † & quidem veris, & euidentissimis probationibus est ostendendum, ex leg. fin. §. illud, etiam, C. de tempor. appellation. l. fin. circa medium, C. de ord. cogn. cap. cupientes, 16. §. quod si per vngenti in l. glo. §. 1. v. b. plena fides, de elect. in 6. Iass. in l. si quando, num. 8. l. vnde vi, Bart. Chaffan. in consuetud. Burg. Rub. 4. §. 20. in re: x ibi, ou que elle ait empeschement, vers. & allegans, Malch. de probat. conclus. 283. numero 2. & seqq. & in specie Coccin. decis. 68. numero 2. † & probari debet non genericè, sed specificè, ex Chaffaneo citato loco, & Bald. cons. 33. incipit statuto canerur, li. 5. Catd. Tusch. in suis pract. concil. 30. numero 5. & 13. l. 1. tom. 4. & Rebuff. in l. v. n. C. de Metropoli. Berito, lib. 11. & hac in specie accipienda sunt adducta pro prima sententia, & decisiones Rotae Fatnacij, Seraphini, & ceterae à Barbofa & Ricciolo adductae.

Quod non ita intelligendum est, vt in praedicta specie teneatur capitulum, aut communitas probare speciatim maculam admittendi, sed sufficere, si ostendat puritatem non ita manere probatam, sicut expedit ex statuto, quia si ex defectu testium, seu ex obliuione, aut propter antiquitatem parentum non sit sufficienter puritas praetensoris probata, sententia expulsionis à capitulo lata iniustitia nititur, & intertio Promotoris Fiscalis est optime fundata & nihil aliud probare tenebitur, vt sententia confirmetur, cum non maneat probata praecipua qualitas, nec praesumpta sufficiat, nec sit adimpletum cum requisitis per statutum. Nihil igitur amplius requiritur, ni quod capitulum, aut eius Fiscalis iustificationem ostendat sententiae, qua reprobatum informatorium puritatis, & praetensor repellitur, siue sit ex macula verè probata, siue defectus probationis puritatis, quia ex vtroque idem oritur effectus, vt dixi in §. praeced. n. 71. quia vbi extremè probari specialiter requiritur medium probatum non sufficit, vt de medio inter bonam, & malam

fidem ubi p̄stitū bona requiritur, dixerunt Bart. in l. sed si lege, §. si uer. numer. 4. de petit. herod. Fel. in cap. de quarta, num. 31. de prescrip. t. Franc. Beccius consil. 95. numero 19. Socin. lun. consil. 150. numero 19. vol. 1. faciunt tradita per Couarr. in reg. possessor. 2. part. §. 7. numero 3. & per Ferd. Valq. ill. iust. l. 2. contr. 77. & alios apud Ota. ad Don. l. 5. com. 6. 17. lit. A. nouissimē Castillo de testis c. 79. num. 15. vers. verē. sic inter puritatem, & maculam est medium, nempe non constare de illis quod non sufficit, ubi puritas probari potest requiritur, licet contraria nobis sit, decis. 85. num. 4. & seq. apud Farin. part. R. 10.

20 Nec tunc obstat, prouisum non petere immisionem, quia asserat se purum, seu qualificatum, sed vigore suae prouisionis, quae adimpleri debet, nisi plene defectus appareat probatus, ut demonstrat Ricciol. num. 11. vers. additur & num. 12. loco citato Barboia in d. gloss. 17. n. 35. * alias num. 44. quia dupliciter respondeo. Primò quòd defectus manet perfectè probatus, ut non adimpleatur prouisio, quoties puritas, & caeterae qualitates non manent probatae, sicut petitur ab statuto, quamuis macula non ple. è appareat, nam defectus puritatis, & eius probationis eiusdem sunt potentiae, ut superius dixi. 1. Secundò respondeo, quòd prouisio dari censetur à summo Pontifice sub conditione, si ad sint requisitae qualitates, cum non videatur derogasse statutis iustis à suis prædecessoribus confirmatis, ut sunt text. expressi in cap. cum accesserint 8. de consuet. cap. cum ordinem 6. de rescript. cap. dilecto. 63. ubi gloss. v. si dem esset. de appellat. cap. ex parte. 13. de priuileg. ex Felin. in cap. nonnulli. in princip. num. 10. de rescript. & in cap. constitutus, num. 21. vers. Considera reu. eod. tit. & aliis apud Monetam de commut. vlt. vol. cap. 7. num. 190. cum seqq. nec certam formam requisitam ab statuto, nisi illius expressè facta derogatione, ut consiluit Aym. Grauea consil. 572. n. 19. relatus per Cardin. Tusch. l. i. c. conclus. 349. num. 10. tom. 1. & per August. Barbof. clausula 84. num. 3. pag. 97. Mant. de sac. & amb. lib. 3. tit. 9. num. 15. & 21. nec etiam censetur dispensasse cum prouiso, cuius qualitates ignorabat, cap. si eo tempore, de rescript. in 6. Vancio de nullit. ex defectu iuris d. de leg. sub num. 56. Cassad. decis. 9. de rescript. & prouisus, licet sua prouisione nitens, petit sub tacita eius conditione, nempe si qualitates requisitae, prout decet, maneant probatae, quae si deficiat quacumque ex iusta causa, deficit etiam petitio, & ratio eum admittendi virtute suae prouisionis, quae nulla reditur ex deficiente eius tacita conditione, arg. l. 1. §. fin. de cond. & dem. iuncta leg. interdum 37. ubi communitè DD. de verbor. & tenent adducti à Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 30. num. 62. & quamuis videatur, quòd gratia Pontificis faciat nominatum dignum, & quòd dispense. cum eo, l. quidam consuebant, §. 7. de re iud. ita quòd licet indignus sit, debeat ab omnibus honorari, aliàs Sacilegium committent, l. 1. c. de Domest. lib. 12. immò etiam dubitantes de illius idoneitate, l. 3. c. de crim. sacril. locum hoc non habet, dum adfunt puritatis statuta à Sum. Pontificibus confirmata, quorum derogatio non praesumitur, sicut nec alia locum habent de quibus Marc. Ant. Genuen. praet. Eccles. 9. 619. per totam, Cassan. 1. Cataloge. confid. 4. numer. fin. Gracian. 2. discept. 284. num. 14. & Valencuela consil. 82. numero 16. & 18. atque ex hoc bene dicitur, quòd prouisiones Apostolicæ non faciunt statum nec

præcisam obseruantiam dum conditionales sunt ex Lambertino de iure patron. 3. 9. 7. a. 6. & 7. col. 2. post medium. Marefc. var. 2. resol. 30. n. 6. & 8. Ruyn. conf. 34. sub n. 11. vers. & idem in quantum lib. 1. Dec. conf. 126. col. p. n. in fin. cum seq. Aegid. dec. 170. Achill. decis. vn. de statu benefic. dum adest hæc aut similis non adimplendi causa, etsi enim gratia Principis perfecta dicatur ante executionem ex Mol. 2. de primog. cap. 7. numer. 64. & ex pluribus Mastrill. 3. de magistr. cap. 7. numero 59. & seq. & 4. cap. 14. num. 44. tamen dum conditionalis est, non ita, arg. text. in l. Bouem. 47. §. pen. de Adil. edic. & adducta ab Osualdo. 15. ad Don. cap. 11. lit. A. pag. mihi. 1290.

Dixi, quacumque ex iusta causa, nam iudices in iudicandis informationibus puritatis liberum non habent arbitrium eas reprobandi, nec repellendi prætensores, sed quantum ratio, ius, & causae tribuunt, & patiuntur, aliàs reuocanda venit sententia per superiores, vti factum in prædictis decisionibus credendum est.

Vnum tamen est quòd qui in vna Ecclesia seu communitate fuit admissus ad vnum officium, seu præbendam factis informationibus suarum qualitatum, si postea in eadem Ecclesia seu communitate velit admitti ad aliud officium seu præbendam, non est necesse, facere alias informationes, ut de resignante canonicatum, & postea alterū obtinente in eadem Ecclesia dixerunt Ricciol. de neophyt. cap. 7. num. 26. & Barboia de Canonis. cap. 13. sub numero 47. quod in sancto officio seruatur in electis per tribunalia particularia, sed si hi velint admitti ad officium, cuius prouisio, & titulus pertinent ad Inquisitorem generalem, iterum fieri debent suarum qualitatum informationes, sicut seruatur in praxi.

Secundò infertur, quòd licet iuris præsumptio contrarium asserentem grauioribus oneret probationibus, ex text. in l. fin. in princ. Quod met. cap. l. 1. §. per contrarium de lib. agn. Ant. Gam. dec. 82. nu. 2. Meno. conf. 2. 20. num. 48. lib. 3. Malch. de proba. lib. 1. q. 10. n. 38. Mohed. decis. 7. de except. Zephal. conf. 138. num. 18. & conf. 241. nu. 97. & conf. 250. n. 70. Valenc. conf. 92. num. 201. Alex. Ludouic. dec. 498. num. 2. qui duo loquuntur in speciali puritatis probatione, tamen in ea locum hoc habere non potest, quidquid illi sentiant, tum quia puritas non praesumitur, & cessat ratio, quae pariat grauius probationis onus, tum quia etsi praesumeretur, nullum operaretur effectum, quoad puritatis statuta, quae reiciunt præsumptionem illius qualitatis, & expetunt veras probationes. Tum etiam quia tribunal & communitas dum informatorium conficere iubet, nihil affirmat, sed quales sint, intendit prætensores probare qualitates, non maculam tantum, sed simul puritatem inuestigare curat: vt probetur, quæ vere existat, aut puritas, vt prætensores admittatur, aut macula, vt reiciatur, & cum * nullam asserat, non est, cui probandi grauioris onere affligatur arg. text. in l. ea quidem §. & quæ ibi notant Bal. & Sal. not. 2. c. si mancip. ita fuer. al. & adducta à Valenc. conf. 32. n. 38. quid autem sit circa nobilitatis probationem hac in specie dicam infra q. 10. §. 5. ex n. 28. cum seqq.

Tertiò infertur, quòd iuris receptum communiter sit, quòd testes, qui iuris præsumptioni magis adherent, præferantur contrarium asserentibus, etsi numero pauciores sint, ex cap. fin. de presumpt. cap. 1. de

de scrus. in ord. fac. probat Bal. in l. eam quam, nu. 8. C. de fideicom. Fulgos. in l. 3. nu. 3. de probat. Alber. in l. qui vero, §. pro res qualitate, num. 7. Qui satisf. cog. Ful. Pacian. de probat. l. c. 60. nu. 81. Rebuff. traet. de reprobat. test. n. 120. Ant. Gab. tit. de test. concl. 4. n. 23. Boerio decis. 23. nu. 25. atque idè præferendos, qui puritatem asserunt cum iuris præsumptioni magis adhæreant, velint Hojeda de incompatibilitate benefic. 1. part. cap. 23. num. 143. & seq. Hieronym. Ceballos commun. contra commun. quest. 82. 2. à n. 40. Io. Garcia de nobilitate, gloss. 7. in fin. & gloss. 18. §. 1. Gracian. 4. discept. 678. n. 5. & alij apud Valenc. de iust. conf. 90. num. 50. & 52. & 84. substineri tamen non valet, cum deficiat principale fundamentum, quod est præsumptio puritatis, & si non deficeret, non attenditur respectu horum statutorum, vt dixi, immò præferendos, qui maculam asserunt, quia magis specificè loquuntur, ostendam infra 2. part. quest. fin. §. 3.

27 Quartò infertur, quòd expositi, & vulgo quæriti hi statutis locum non facient, nec ex eis dignitates, & honores adipisci poterunt, quia præter tradita à Perezio de Lara in d. l. capit. 4. numero 37. & à me in §. præced. pro negatiua sententia, quæ omnia huc adduci possunt, mihi probatur duplici ex ratione. 1. Prima, quia per hæc statuta aperte cauetur, quòd eligendus, seu cooptandus purus existat ex omni sua ascendencia nominatim ex parentibus, auiis, proauis, & deinceps, & per consequens, quòd ex notis, & certis oriatur parentibus, vt eorum puritas, & nobilitas probari possint, vt & sentit Perezio de Lara numer. 41. incertorum enim incertæ sunt qualitates, l. cum ex pluribus, 31. de manum. testam. 1. Vnde reiciuntur, qui ex incertis sunt progenitoribus, quorum sanguinis qualitates, non possunt probari, vt notat gloss. & DD. in leg. quia semper, §. de in ius vocand. & in leg. filium 6. de his, qui sunt sui, & in leg. vulgo concepti, de statu hom. & in leg. Lucius, ubi Bart. de cond. & dem. Dec. conf. 11. numero 19. 1. Et ideo dicitur improbabile, quia incertum, in Auth. vt hi qui obligatas, §. ut autem, iuncta gloss. verb. incertum, coll. 6. 1. Et sicut expositus cognomen patris deferre non potest, non quia ius prohibeat, sed quia incertum habet, nec habere constat, DD. in d. l. filium, & Rebuff. in l. sub signatum 39. §. incertus, vers. Secundo, de verb. sign. fol. mihi, 302. & faciunt adducta per Couarr. 2. part. de sponsal. & matrimon. cap. 8. §. 5. in princ. ita similiter, nec qualitates

29 substinet paternas, quia incertas habet, sicut nec patrem habere intelligitur, cum incertum habeat, §. si aduersus ea, 13. inf. de nupt. gloss. in d. l. quia semper, nec enim sibi prospicere potest ex bonis parentis tam internis naturæ, & sanguinis, quam externis, & apud Sayr. in thesauro, lib. 6. c. 10. vers. Prima opinio, 1. vbi ait quòd ex parentum incertitudine oritur suspicio eorum infamiae, cui conuenit Decisio Seraphini 1081. n. 3.

34 Confirmatur, nam sicut spurcius, & vulgo quæritus euadit pœnas infamiae patris hæretici, seu proditoris contra maiestatem regiam, quia filius eius incertus est, secundum Cobbarr. lib. 3. var. cap. 8. numero 3. Villadiego, de heret. quest. 13. & verissimam vocat P. Thom. Sanc. in decalog. lib. 2. cap. 27. num. 1. circa fin. ita similiter amittere debet dignitates, & honores, ad quos ascendere est opus, mediante paterno sanguine, & bonis qualitatibus, Traicte Purit. & Nobil. prob. Pars 1.

quæ vtroque in casu incertæ sunt, & sicut in vno ius nocent nec in alio prodesse poterunt, ex eadem ratione, & vulgatis.

35 Secunda ratio est, quia istorum admissio contra statutorum mentem, & finem esset, & hoc velamine admitterentur inficiè, & procaciter maculati, cum magna communitatem, & tribunalium iniuria, & dedecore, & expurij ex maculatis orti parentibus, his abditis, consequerentur, quod ritè capere non possent; 1. atque melioris essent conditionis, quam legitimi, qui ex macula paterna à puritatis arcibus honoribus, ad quos admitterentur expositi, licet ex spurcissimis nati progenitoribus; quod iuri, & rationi omnino repugnat. 1. Ad quod iure vnum confidero circa rationem, qua tutor incertus, licet postea certiorandus veniat, dati pupillo non potest, ex text. in leg. tutor incertus, 20. de testam. tut. §. tutor. 28. inf. del. eg. quamvis incertitudo caeterarum rerum, si postea certiorandæ veniant, dispositionem non vinceret, ex adductis à Petr. Greg. synagm. iur. 3. part. lib. 42. cap. 43. Menoch. lib. 4. presumpt. 107. Couarr. in cap. cum tibi, numero 14. de testam. Spino in speculo gloss. 10. numero 11. cum congestis ab Aug. Barboia Axioma. 116. numero 6. pag. 75. In quo dubio Ioan. Fab. in d. §. tutor. vbi eum sequitur Ognotom. numero 10. inquit, quia incertus tutor potest esse, quidam Ribaldus, qui non tutor, sed destructor esset pupilli, & rerum suarum, & Rebuff. in d. l. sub signatum, §. incertus, vers. Quarto, ait, quia inhabilis & pupillo inimicus sic potest tutor esse, & gloss. in leg. si quis à filio, §. si quis plures, in verb. elegerit, de leg. 1. dixit, quia id esset periculosum & pupillo. Nunc igitur ad rem, si expositus, & incertæ qualitatis homo ad similes cooptaretur dignitates, nonne passim eueniret à Ribaldo, seu Iudæo relaxato ortum trahere, & inhabilem, & tribunalis inimicum ad eius conuolare honores, & dignitates turpissimè quidem, & cum eius ignominia & damno? nonne hoc valde periculosum esset caeteris collegis, & focis, tribunalique ipsi?

38 Ex quibus primò deducitur ratio illius dubij, alias maximè controuersi an filius expositus præsumatur natus ex legitimo matrimonio? cui affirmatiuè respondent Io. de Annan. in cap. 1. de infant. lib. expositi, ubi etiam Anchar. relati & sequenti à Card. Paleoto in traet. de notis & spuris, cap. 63. num. 7. & 8. fol. 73. in 8. vol. tractat. num. DD. quibus nouissimè accedunt Perezio de Lara. in compend. vna hom. c. 7. numer. 50. & alij apud Aug. Barbofam de offic. Episc. 3. p. allegat. §. 1. numero 150. & apud D. Io. del Castillo lib. 4. controuers. 2. part. tomo 6. cap. 124. numero 21. quod certè ex præmissis rationibus defendi non potest. 1. Et quia filij legitimi ex legitimo nati coniugio raro, aut numquam à parentibus exponuntur quantum viles, & pauperissimi existant, cum pietati paternæ repugnet, sed frequentius hoc euenit in filiis extra matrimonium ex illicito coitu habitis; 1. vnde à communiter accidentibus sumenda est præsumptio, potius quam à raro, aut numquam euenientibus, vt melius probant Quintilian. Mandos. de ætate minor. quest. 1. numero 24. fol. 4. & quest. 3. numero 12. fol. 8. Bart. in l. quidam cum filium, de verbor. Couarr. in Clem. §. furiosus, numero 9. de homicid. Menoch. de arbitri. casu 366. n. 10. Petr. Barbof. in rub. 1. p. num. 19. fol. matrim. Pelaez de maiorat. 3. part. quest. 15. num. 183. vbi ad hoc adducit l. fin. in 20. part. 2. l. 20. tit. 3. part. 62

quia, vt optimè dixit Rota apud Seraphin. *decif. 1081. n. 3.* exponere infantem repugnat valde legitima fitioni, quæ sententia mihi verior, & tenenda est.

41 Secundo deducitur, quod expositi irregulares sunt ad ordines, & beneficia ecclesiastica obtinenda, sicut omnes illegitimi, quia infames, vt probaui supra *quæst. 4. §. 6. ex numero 6.* & saltem de iure communi, (secus respectu specialis constitutionis, de qua infra à num. 43) expressè docent Couar. citato loco, & Salcedo *in pract. crim. cap. 14. lit. C. in fin. Mayol. de irregularit. lib. 1. cap. 1. num. 1. Can. delab. aureum. §. de irregularit. à num. 120. Henricq. in summa lib. 11. ca. 20. §. 2. Filiuc. de irregularit. nu. 141. Vazq. 1. 2. disp. 66. num. 48. Io. del. Castillo lib. 2. quotid. controuerf. cap. 19. num. 51. P. Suarez tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 4. nu. 4. Rebell. de obligat. iust. 2. part. lib. 1. quæst. 3. sect. 2. n. 15. Valer. Reginald. in pract. fori pœnit. lib. 30. num. 77. versic. Sep. imo. dicentes securiorem hanc esse opinionem, quibus accedunt Nic. Garcia de benefic. 7. part. cap. 2. num. 8. cum duobus seqq. Mart. Bonacina 1. tomo de irregularit. disp. 7. quæst. 2. nu. 3. num. 10. dicens probabiliorem & Petr. Barbof. in Rub. 1. part. num. 2. §. 1. matrim. Viuald. in rub. de irregularit. num. 23. Vasco de priuileg. pauper. 2. p. 9. 65. num. 201 & nouissimè Hurtado de irregularit. disp. 2. diff. 14. n. 57.*

42 Licet contrariam malint, & tequantur alij plures, ex text. in cap. lator. 5. cap. peruenit. 11. cap. ex tenore. 14. Qui si ijs sint leg. & cap. accedens. 14. de purgat. cap. inter quos est Menoch. lib. 6. præsumpt. 54. numero 20 & de arbit. d. casu 396. numer. 15. & 16. Malch. de probat. concl. 799. Girona tract. de priuileg. explicat. numero 1441. & seqq. Fr. Emman. Roder. tom. 1. quæst. 1. art. 1. & quæst. 14. art. 3. col. 6. Stephan. Gratian. disp. a. forens. ca. 13. num. 31. cum seqq. & cap. 267. numer. 22. & allegati à Nicol. Garcia citato loco num. 7 & à Mart. Bonacin. & à Velasco num. 198. vbi proximè & nouissimè hanc sequitur magis communem asserens Aug. Barbof. de offic. Episc. 3. part. allegat. 51. numero 149. col. 97. vbi à numero 148. cum seqq. pro vtraque differit parte, plures apud Dianam 1. p. tract. 15. resol. 22. & 4. p. 1. 2. resol. 58. sed prima magis rationi consona, & ex præsumptione verisimiliori orta, atque securior mihi semper visa fuit.

43 Et quamvis in puritatis materia loquendo contrarium maluerit, Valençuela d. conf. 90. num. 70. ex Gregorij XIV. constitutione anno 1591. edita, quæ cauetur, quod expositi velut legitimi, & puri sanguinis sint habiti, & admittantur ad omnes Ecclesiarum præbendas, vt referunt P. Henricq. in summa morali Theolog. tom. 2. lib. 14. ca. 8. n. 10. lit. K. in annotatione. & Sayr. in thesauro lib. 5. cap. 10. n. 39. vers. Secunda opinio, tamen in nihilo nobiscum pugnat, tum quia loquimur secundum ius commune, non verò secundum speciales constitutiones, tum quia in Hispania receptam non cognouimus constitutionem illam, maxime in tribunalibus & Ecclesiis quæ statutum habent puritatis tum quia etsi recepta fuisset, intelligi oportet generaliter prout loquitur in omnibus præbendis Ecclesiarum, in quibus alia specialis contraria non sit constitutio, vt est in Ecclesia Toletana, & alijs, quæ habent speciale puritatis statutum, id est statutum confirmatum. † Quod non manet ex illa constitutione derogatum, arg. text. in cap. 1. vbi DD. de constitut. in 6. tenent DD. allegati supra sub

44

numero 21. etiam si haberet clausulam, non obstantibus statutis. ex gloss. fin. in cap. cum non doceat. 3. de elect. in 6. Felin. in cap. nonnulli. numero 10. & in cap. constitutum. numero 21. ve. si. Corf. d. rra 1. et. id. de rescript. cum alijs pluribus allegatis per Aug. Barbofa claus. 84. numero 1. & 2. pag. 96. nisi aliud in contrarium sit constitutum aut consuetum. In cæteris verò in quibus rigidum deficit statutum, & est consuetudo eos admittendi virtute dictæ constitutionis aliud est dicendum, Cuius constitutionis etiam meminit, Nic. Garc. 7. de bene. capit. 2. numer. 26. non tamen nost. a. veræ opinionis contrariam existere ex nostra ratione opin. è volunt. Gratian. 2. 10. discept. 267. n. 41. & Carrança de partu exposito cap. 4. num. 51. in fin. qui nostræ sunt opinionis.

45 Quæ quidem opinio respectu statutorum puritatis, velut verior, & indubitabilior communiter defenditur, & practicitur, vt falsi fuerunt plerique ex DD. qui, etsi asserant expositos legitimos, & non irregulares esse habendos, tamen fateantur aliud esse in Ecclesiis, quæ strictum habent puritatis statutum, ad quarum præbendas inc. pac. es sunt, vt voluit & docet Garcia Girona in d. tract. de priuileg. explicat. n. 1443 & seqq. Percezius de Lata d. c. 4. n. 47. relati ab Aug. Barbofa de officio Episc. d. allegat. 51. n. 151.

46 Sed cauendum esse cenfeo à declaratione huius opinionis, quam ponit idem Lata ibidem à numero 3. cum seqq. dicens, quod si per statutum solum requiratur, quod admittendi non descendant ex Iudæis, vel Mauris, nec sint alia infecti macula, vt si dicat, non admittantur neophyti, nec macula infecti, nam tunc admittendos esse expositos vult, quia statutum est iure contrarium, & cap. eam te, 7. de rescript. & restringendum venit, nec est extendendum ad non expressa, ex text. in leg. si vero, 64. §. de viro. sol. matrim. † Et macula expressè in statuto exclusa non est in expositis, & statuta tantum disponunt, quantum loquuntur ex Bald. in l. testamentum in fin. Cod. de instam. secus verò, si illa adijciatur qualitas, quod sint ex notis parentibus, & puri sanguinis, quæ cum in expositis non possint probari, admitti non poterunt, quem approbant Gratian. tom. 2. discepta. forens. c. 267. & nu. 24. & Ricciol. de neophyt. cap. 7. nu. 33. & Girona citato loco num. 1444. & post hæc scripta vidi hos referentem Velasco de priuileg. pauper. 2. p. 9. 65. 8. 2. num. 199. & seq. Barbofa de canonic. cap. 11. sub. n. 47.

47 Cauendum, inquam, est à prædicta assertione, nam vt supra quæst. 4. §. 3. sub. 6. ex numero 51 probaui, nulla hodie in nostra Hispania differentia è inter hæc verba, macula, & descendencia à nouiter conuersis, aut pœnitentiatis, ex quibus velut effectus macula prouenit, & dum statutum prohibet admitti macula notatum, intelligitur de illo, qui maculam à suis maioribus habuit, qui alio in significato impurus, & Chriustianus nouus dicitur, inter quæ verba nullum est discrimen, & vnum quid significant; nec quidem intelligi tantum statutum potest de illo, qui per se, & suo factio maculam habet, sed etiam de eo, qui è parentibus maculam contraxit, & qui cum incerti sint, est etiam incerta filiorum macula, ad quam sciendum requiritur notitia causæ, id est parentum, vt in leg. 1. vbi notat Ang. de iust. & iure, leg. sed & si quod, 25. §. interdum, de iur. iur. Nic. Eue. sard. in topica loco, ab effectu, numero 7. in fin. & c. ff.

est etiam text. in cap. intelligentia. 6. vbi gloss. verb. ex causis, de verb. sign. Et sic scire impossibile est, an admittendus ex Iudæis, aut Mauris descendat, an ve sit macula infectus, quæ semper è parentibus prouenit, cum ignoremus parentes, nec verificari statuti dispositio potest, nec requisita probari qualitates, vt necesse esse, in præced. §. ostendimus. † Et dum statutum maculatos excludit, tantum admittit eos, qui certò maculati non existant, ex dictis in §. præced. numero 53. & seq. expositi verò, & quorum ignorantur parentes verè puri dici non possunt, cum etsi maculam habeant, ignorantur, sicut ignorantur parentes, & si admittentur fraus statuto fieret, quod dubio mihi caret. Nec obstat statuta puritatis odiosa esse velut contra eum te, de rescript. idè quæ restringenda, si verò 64. de viro. sol. matrim. tum quia omnino odiosa esse negamus supra quæst. 3. §. 2. & 3. sufficienti ratione, tum etiam quia nihil est, quod statuta videntur his, aut illis verbis, cum vtraque idem significant, ac expositus, vt latè demonstrat in d. quæst. 4. §. 3. ex num. 54. cum seqq. volunt quæ Zaballus. Comm. 9. 900. ex n. 135. cum seqq. Carrança de partu exposito. c. 4. n. 51. qui in terminis contra Laram & sequaces loquuntur.

51 Quintò principaliter inferitur, quod si parentes noti sint, admitti poterunt omnes filij tam naturales, quam spurij, & incestuosi in communitarijs, in quibus adest puritatis statutum, quia quoad sanguinem, & eius qualitates, nullum inter eos constituitur discrimen, secundum Bald. in l. fratres, n. 1. vers. Adverte intelligis, C. de inoffic. testam. Abb. in c. in litteris, n. 1. de testib. Auiles in cap. 4. prator. verbo, parentes, numer. 2. Nauarr. cons. 4. n. 2. de iurepator. Valençuel. cons. 10. numer. 15. Io. Gutier. lib. 3. pract. quæst. 61. n. 9. & lib. 4. quæst. 7. n. 14. ni precipiat maneat in statuto exclusi, vt factum quandoque vidimus.

52 Quoad verò statuta, quæ nobilitatem exposcunt, alia est causa filiorum naturalium, qui nobilitate fruuntur paterna, alia quidem spuriorum, qui nascuntur ex incestuoso, & dammato coitu, qui nobilitate non fruuntur, nec admitti poterunt ex prædictis statutis, ex leg. 1. vit. 11. part. 7. Alex. conf. 6. numero 13. lib. 2. relato à Pelæz. de maiorat. 2. part. quæst. 2. num. 108. Otalora de nobilit. 2. part. 3. principalis, cap. 3. num. 8. Auendano in dictionar. verbo, Hijo natural. versic. 1. Ista tamen regula, Roxas de successio. cap. 15. Tiraq. de nobilit. cap. 15. num. 10. Tello in l. 11. Tauri, numero 2. Pereg. de fideicom. art. 22. numero 84. Duenas reg. 69. Paleotus de notis & spuris, cap. 27. numer. 8. Meneles in l. naturalis, in princip. num. 9. & seq. de rescript. verb. Gratian. discept. forens. 3. tom. cap. 554. num. 52. Farin. decif. 681. nu. 3. p. 1. posth. Io. Gutier. lib. 3. pract. quæst. 23. n. 4. vbi plures congerit, & Percezius de Lata in compend. vna hom. cap. 7. numer. 5. Nicol. Garcia de benefic. 7. part. cap. 15. nu. 46. plures apud Aug. Barbofa appellat. 164. num. 7. & seqq. Burlat. cons. 52. num. 27. Menoch. cons. 117. num. 51. Acebedo cons. 24. num. 27. &

53 29. Sextò inferitur, quod si incertitudo qualitatum ex parentum proueniat incertitudine; similiter non sit prætenfor admittendus ex eadem ratione, quia si incertum sit, cuius, Petri videlicet, aut Ioannis filius sit, nec sit maior demonstratio pro paternitate vnus, quam alterius, veriusque sunt probandæ qualitates, & si vterque puritate, & nobilitate

Tract. de Purit. & Nobilit. prob. Pars I. c. ff.

fulgeat, admittendus erit, si verò maculati ambo appareant, reiciendus, cum vtraque specie certæ sint qualitates prætenforis, iuxta quas iudicium ferendum est, & cum certum dicatur, quod per necessarias consequentias demonstratur, certum. 6. de reb. cred. etiam si per relationem ad aliud. l. venditor. 7. §. huiusmodi, de contrab. empt. Andr. Tiraq. in leg. connub. gloss. 5. numero 186. Menoch. de arbit. quæst. 68. numer. 52. Aug. Morla in emporio, 1. parte, tit. 9. de contrab. empt. quæst. 9. num. 9. † Tum quia ex duobus paribus simul iunctis, seu combinatis optima rei deducitur demonstratio, secundum text. in l. gallus, 29. §. ille casus 15. vbi communiter DD. de lib. & posth. & in cap. cum dilectus, vbi Abb. de success. ab intest. gloss. in l. 1. de reg. iur. & in l. Lucius, de hoc qui not. inf. & in leg. profpexit, Qui & à quibus. Bald. id l. testium, col. 7. de testib. Card. Tufsch. lit. A. corol. 503. numero 1. & 2. tom. 1. Aug. Barbofa loco 22. pag. 309. Tum quia ad totum probandum sufficit conuenire testes in singulis partibus, ex quibus rectè totum inferatur ex doctrina Innoc. & Abb. apud Peregr. de fideicom. art. 43. sub numer. 79. in medio, † tum quia proportionaliter requisita deducitur qualitas, & eius probatio ex similitudine sanguinis duorum, à quorum vno certo fuit prætenfor procreatus, quod sufficit, secundum text. in leg. sufficit. 56. vbi gloss. de condi. in deb. Bald. in l. si emancipati. 9. C. de collat. cum congestis ab Euerardo loco, à proportionem; † tum quia, qualitatem, quam inquirimus, à quocumque ex parentibus habemus, nec amplius curandum est, l. 1. vbi Bald. in princ. de liber. & posth. l. hac consultiissima, 8. Cod. qui testam. fac. possunt.

54 Si verò alijs puri, & nobilis sanguinis est, alter verò non, & de vera dubitatur filiatione, nec plus pro vno, quam pro alio probatum apparet, est res dubia, & habemus incertitudinem, & specie magis, quam proposuimus in initio huius illationis, & est idem dicendum, sicut in expositis diximus, quia prætenfor velut incertæ qualitatis admitti non debet, vbi sunt puritatis statuta, † tum quia ex diuersis duorum qualitibus certum quid colligi non valet. leg. Papinianus. 20. de minor. leg. fin. de calumniam. cum similibus, Stephan. Gratian. Marchia decif. 32. numer. 81. & decif. 42. numer. 10. Valençuela cons. 1. numer. 79. & cons. 5. num. 29. & cons. 67. numer. 31. & cons. 92. numer. 30. † Tum quia vnum extremum inhabile totam medium corumpit, l. necessario. 8. in princ. versic. Quod si pendente, de peric. & comm. & rei vend. lib. 2. §. 4. au autem. Rem ratam haberi, cum similibus adductis à Pelæz. de maiorat. 2. part. quæst. 2. n. 32. † Tum quia nulla maior ratio est, qua in specie proposita filius purus reputetur, quam maculatus, arg. text. in leg. si Titius, 16. cum ibi notatis; per Paul. Castrenf. & DD. de condit. instit. & ita non proderit, vbi certa puritas requiritur, ex dictis superius, & in §. præced. † Tum etiam, quia existunt pro vtraque parte æquales probationes, quarum vna elidit alteram, & oppugnat, quasi nihil maneat probatum, ex Donèto lib. 24. comm. cap. 119. nu. 5. Ant. Fab. de error. prag. lib. 19. error. 1. cum alijs, alibi adductis. † Tum denique, quia maior ratio hoc in casu versatur ad excludendum, quam in expositis, in quibus specialis macule timor non est, sed reiciuntur, quia adesse potest; hic verò interuenit certa macula in vno ex parentibus; quæ velut certior, & propinquior magis timenda est, arg. l. 1. §. sed si quis, de carbon.

Q

edicto cap. ubi periculum, de elect. in 6. l. 4. vbi gloss. 2. tit. 17. part. 3. Altamirano de visitat. verb. debeant quidem numer. 30. Barbosa Axioma. 177. num. 1. pag. 110. & magis ad propositum Marc. Ant. Genveni. pract. Eccles. 9. 54. 1. num. 3. & res mihi dubio caret: Vnum tamen est, quod hoc dubium cessabit, dum prætor procreatus est ex coniugata cum suo marito cohabitanti, nam tunc, & si veretur dubium, an ab alio fuerit genitus, censetur filius mariti, non alterius præsumptione iuris, & de iure ut in l. filium 6. de his qui sunt sui, cum cõcordantibus, l. 9. tit. 1. 4. p. 3. l. 7. in fin. vbi gloss. in 2. p. 4. & in sum. & in l. 1. tit. 15. p. 4. & utrobique Greg. & l. 3. tit. 6. p. 6. hæc autem præsumptio non admittit probationem in contrarium etiam quoad nostra puritatis statuta, in quo differt à præsumptione iuris tantum, de qua in præcedentibus, & in tota hac quæst. loquuti sumus. Idem enim procedit, dum dubium vertitur ex quo loco prætor ortum ducat: nam si incertum sit, an ex hoc, vel ex illo originem trahat, & in utroq; adfuit cognomina ascendentium prætoris, & trorumq; sunt probandæ qualitates, & secundum id quod maneat probatum res decidenda erit, ut prædiximus in hac illat. Vnde non bene processisse dicitur in quadam confraternitate cuiusdam vrbis (cuius taceo consulto nomen) quæ statutum rigidum puritatis habet, circa admissionem cuiusdam confratris, in cuius informationibus verteretur dubium, ex quo duorum locorum ortum duceret, & factis in utroque informationibus, constitit de eius puritate, & confratres noluerunt illum admittere propter prædictum dubium; quæ quidem insana, & imprudens fuit determinatio, nec non iniusta, & parum iuridica; & contra ita volentium animas, & conscientias. Quare harum confraternitatum statuta, licet iusta in se sint, ex accidenti tamen magna ex eis oriuntur damna; quatenus tribuunt potestatem laicis ignaris, & illiteratis hæc iudicandi informationes, qui magnos errores in iudicando committunt, tenentur enim litteratos consulere, & eorum dicta, & consilia sequi, aliàs quidem vereor, ne eorum animæ æterno crucientur igne, cum ignorantia eos non excuset in opulenta literatorum ciuitate, quos consulendo possunt ignorantiam, & errores omitttere, quod nisi ita agerent, si confessarius essem, eos non absoluerem, ad quæ multum respicere debent animarum patres, iustitiæque zelatores. Imò plus, quod incredibile videbitur, à pluribus pro constanti audiui in dicta ciuitate esse plures confratres in dictis confraternitatibus, qui ob inopiam, siue ob malitiam, non alios pueros dicunt, & dignos ingrediendi illas confraternitates, nisi qui pecuniis eorum suffragia emunt, ita ut in receptionibus confratrum, quæstum, negotiationem, & viuendi modum habeant, ad quod dicti confratres, vel eorum quidam inter se habent societates, & tractatus ad similia patranda, nec non mittendi libellos secretos ad Tribunal Sancti Officii, & ad Regium Senatum contra puritatem eorum, qui exant admissi ad munera Sanctæ Inquisitionis, & agitur de inquirendo eorum qualitates eodem fine lucrandi ab eis pecunias; qui quidem homines perniciosissimi sunt in Republica, quibus Satan vitur ad plura peccata patranda, & lucrandi plures animas, vñ illis, quorum æterna salus valde mihi difficilis videtur propter difficultatem restituendi honorem proximi iniuf-

tè ablatum, debebant enim acriter puniri per Rectores ipsius ciuitatis, pro quibus faciunt tradita infra, 2. p. quæst. 2. per totam, vbi plura de his malignis delatoribus.

Septimò inferitur, non admittendos huius re- 64
gni exteros, quorum puritas specificè probari non potest, quia distinctio qualitatum sanguinis saltem quoad puritatem, in aliis non est pronunciata, sicut in Hispania, vt refert Did. Velazquez in defenda. Statuti Toletani, cap. 31. vers. apud nationes, pag. mihi 71. atque ita non facile erit probare, an ex Christianis descendant antiquis, an è nouiter conuersis ad fidem, si verò ex antiqua, & nota oriatur familia, aliquando admittuntur, & à supremo sanctæ generalis Inquisitionis Senatu indulta ad eos admittendos indulgeri solent, licet in aliquibus epistolis præcipue in lata Martini 16. Octobris anno 1575. eorum admissio generaliter sit prohibita, pro quibus faciunt tradita circa nobilitatem à Io. Guierri. & ab eo allegatis lib. 3. pract. quæst. 14. ex nu. 24. cum pluribus seqq.

Octauò inferitur, quòd si testes circa puritatem 45
deponentes eam reddiderint rationem, quòd nihil puritati aduersum audierunt, & ex iuris præsumptione dicant prætorem purum, vt non semel de facto vidi, nullam efficiunt fidem, & nihil omnino probant, quorum testimonium corruit ex red- dita ratione, quæ iuris præsumptio tantum est, & sicut hæc per se non sufficit, ita nec testimonium, quod eam pro fundamento habet, ¶ quia cum regulari debeat per rationem, text. in l. cum ratio. 7. de bonis. damnat. l. fideicommissa, 11. §. hæc verba. de leg. 2. cum similibus, si ratio nulla, nullam similiter erit testimonium, secundum Bald. in l. 1. num. 4. in fi. si certum per. & in cap. cum causam num. 15. vbi etiam Abb. num. 6. extra de testib. Malch. de probat. concl. 1369. num. 52. Octau. Caccheran. conf. 66. sub num. 17. lib. 1.

Nonò inferitur, quòd licet negatiua ex sua natu- 67
ra improbalis sit, tamen dum à iure præsumitur, & probari potest, testes pro ea cæteris præferuntur, vt dixit Franc. Curtius Papien. tract. de testib. concl. 26. num. 55. ad medium, & post eum Farinac. de test. quæst. 6. num. 138. quod quidem in nostra puritatis specie locum habere non potest, quia hæc qualitas non præsumitur, & testes eam asserentes remouent sensum ab actu, & nihil probant, si alij sint contrariam qualitatem asserentes, nisi addant alias circumstantias, quatum respectu probatio iure procedat, vt cum Perezio de Lara in d. cap. 4. n. 81. pleniùs ostendam infra 2. part. quæst. vlt. §. 3. cõtra alios aliud volentes.

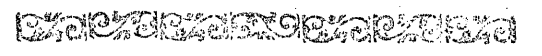
Decimò inferitur, quòd si statutum non solum 68
puritatem requirat, in admittendo, sed etiam in omnibus eius maioribus indefinitè, debet omnium puritas specificè probari, non tantum patrum, & auorum, sed cæterorum etiam, quantumcumque antiquissimi existant, & testes generaliter, & de auditu saltem eorum debent deponere qualitatis vt praxi seruatur, nec ratione antiquitatis præsumi puritas eorum potest, secus verò si ad certum se subiiciat statutum gradum; quia etiam vsque ad illum præsumpta probatio locum habere non possit, ad cæteros tamen gradus appropinquare potest extendi contraria opinio, in quibus specificè illa qualitas non requiritur.

Vndecimò inferitur, quòd si puritas, & macula 66
æque ex diligibus informationibus probatæ manent,

neant, licet è communis sententia sit, vt præualeat, quæ pro puritate extat, quia in concuflu imper præualeat bona fama, ex text. in capit. cum in 2. n. 27. vbi Abb. numer. 10. de sp. fal. & ex pluribus Rotæ decisionibus in puritatis materia loquendo voluit August. Barbosa de offic. Ep. si. 1. part. 1. t. 2. gl. 38. 17. numero 38. a. offic. Et si contingat, & ex alijs probat Hojeda de incompais. benefi. cap. 23. num. 143. & Zaballos comm. contra con. n. 1. num. 92. 82. 1. numer. 40. & seqq. quos sequitur Valenzuela conf. 92. numer. 215. & iterum conf. 90. numero 50. & 51. & 84. & Ricciol. de neophy. cap. 7. ex numero 3. vbi probat, quòd si nec puritas, nec macula probatæ maneat in informatione debet prætor admitti, quia non obstat statutum in casu omisso, & in nu. 22. vbi magis specificè loquitur, & plures citat. Tamen verius est, quòd in proposita specie nulla illarum qualitatum probata manet, nec probatio pro puritate sufficit ad admissionem ex puritatis statutis, tum quia puritas non præsumitur, & sic cessat ratio præcipua contrariæ sententiæ, tum etiam quia vt dixi supra in 3. illat. nulla est ratio, qua testes pro puritate præferantur cæteris contrarium volentibus, tum etiam quia pares probationes contrariæ seipsas elidunt, & fidem tollunt, & ita confunduntur, vt nihil maneat probatum vt paulò superius probaui, & latius infra 2. part. quæst. vlt. §. 3. numer. 51. ¶ Et sicut nullis factis probationibus admitti non potest prætor, ita nec cum nihil est probatum ex æqualitate, & confusi ne probationum, aut aliter, tum quia testes maculam asserentes affirmatiuè deponunt, ne- gatiuè adesse contrariam magis specificè, quare alijs contrarijs præferri debent, vt latissimè probabo, infra 2. parte d. quæst. l. §. 3. contra Zaballos, & alios, & non confundantur, nec eliduntur ex contrarijs, vt prædixi ex præmissa ratione in loco citato clariùs explicata. Tum denique, quia in defendendis his honoribus puritatis, sicut & in maioribus & fideicommissis, ita certa probatio requiritur, vt per dubiam deueniendum sit ad exclusionem, potius quàm ad admissionem, ex Grato conf. 68. n. 8. lib. 1. Natta conf. 200. nu. 8. lib. 1. Rimini. Ian. conf. 50. nu. 55. lib. 1. Cephal. conf. 430. nu. 17. & seqq. & conf. 437. nu. 1. et. 13. & seqq. quos refert, & sequitur Hondedeo conf. 78. numero 8. & seqq. lib. 1. & conf. 51. num. 59. lib. 2. Menoch conf. 522. numero 3. Peregr. conf. 146. num. 11. lib. 1. & conf. 67. num. 1. eod. lib. quos refert & sequitur Fusario de substitut. quæst. 615. n. 51.

Decimosecundò & vltimò inferri potest ex proxi- 71
mè dictis, quòd si statutum tantum requirat, quòd admittendus, nec eius pater, nec auus terminatè in sancto Officio penitentiam non subierit, & sint testes recepti in infortorio sibi met inuicem contrarij, & pugnantes, quorum alij penitentiam sitmant, & alij negant, præferuntur affirmatiui cæteris negantibus, cum esse possit vera penitentia, & quod aliqui ex testibus eam nescierint, ex gloss. verb. Conseruierint, in l. diem proferre. §. si plures, de recept. arbit. Zaballos comm. contra con. quæst. 900. a. n. 82. cum alijs ibi, & à me adductis infra 2. part. quæst. vlt. §. 2. reg. 12.

Ex quibus constitutum manet, quod puritatis 72
qualitas posititiuè, & specificè probanda est, nec præsumpta sufficit, atque ideo solonum erit, nunc videre, ex quibus plenè probari debeat, quod in seqq. quæstionibus ostendam, & de singulis probationis speciebus dilucidè discutiam.

QUESTIO IX.

De testibus, quando in causis puritatis ad testimonium ferendum teneantur, & ex quibus puritas, & nobilitas possint & debeant probari.

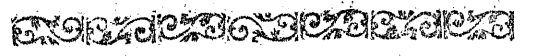
S V M M A R I V M.

- 1 Digniora sunt, quæ viua proferuntur voce.
- Probatio testium primum locum obtinet, ibidem. Et dicitur probatio clara & euidens, 2.
- 3 Qualitates sanguinis sicut maximè consistunt in populi opinionibus, ita per ipsius populi organa sunt probandæ.
- Infirmitas puritatis nulla est, quæ à testibus non incipiat, & inter cæteras optima habeatur, ibid. & in n. 41.

Cum digniora, quæ viua proferuntur voce, sicut in Crin sciper habita ex Iustitiano Imp. in Astib. de instrum. cau. & fido, §. si verò tale, Quæst. 73. merito testimonium probatio primum debet locum obtinere, vt multis probat Malch. de probat. in princ. quæst. 5. a. num. 3. & deinceps, quem laudat Fontan. de part. nupt. Claus. 14. gl. vn. p. 2. nu. 67. ¶ & dicitur probatio clara, & euidens, in text. in 2. in 1. nos. 8. de cohabitatis Cleric. & mulier. præcipue in sanguinis qualitibus exquirendis, quæ maximè consistunt in publica reputatione, & populi opinione, ex Io. Gutier. lib. 3. pract. quæst. 14. nu. 17. & latè dicam in seq. quæst. in princ. & deinceps, & debent probari per ipsius populi organa, & voces; & ita nulla prorsus occurrit puritatis probatio, quæ à testibus initium non summat & inter cæteras optima habeatur.

Et non solum in praxi, sed ab omnibus iuris 6
Doctoribus receptum est, quòd puritatis, & nobilitatis probatio à testibus debet incipere vt probant ex l. 8. cum seqq. l. 33. & seqq. tit. 11. lib. 2. recop. Io Garc. de nobilit. in pluribus locis, maximè gloss. 18. §. 1. & gloss. 25. a. n. 5. Aceb. in Rub. n. 170. l. 2. lib. 6. recop. & Io. Gutierri. citato loco, quibus conueniunt Petra de fideicom. quæst. 11. nu. 105. Peregr. eod. tract. art. 43. n. 87. de quo genere probationis in hac quæstione agendum est, ad cuius meliorem directionem, & explicationem, eam in quatuor partes scindam.

- 1 De obligatione testium ad ferenda testimonia in causis puritatis.
- 2 Quo modo puritas, & macula possint probari per testes de visu.
- 3 De testibus singularibus.
- 4 De testibus de auditu, de cæteris testimonii speciebus in sequentibus dicam quæstionibus.

§. I.

De obligatione testium ad ferenda testimonia in causis puritatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Omnes tenentur, si vocati à iudice fuerint, testimonium ferre tam foro animæ, quam exteriori, cuius sumi plures iure admittunt exceptiones, remissive, n. 2.
- 2 Vtrum testis iuratus, & interrogatus à iudice semper veritatem sciendi teneatur, ibid.
- 3 Testis iuratus toties potest tacere veritatem quoties iniuratus non debet revelare. Iuramentum non tollit sciendi ius, nec non inducit obli-gationem, ibid.
- 4 Qui secretum maculam novit etiam iurando in-terposito eam exponere non tenetur, immò reve-lando peccat. Non tamen debet simpliciter res-pondere, sed ambiguitate, in mente restrictione retenta, ex qua sit vera negatio macula, n. 5. & 54. Quando ad eam declarandam teneatur, n. 35.
- 6 Impedimentum occultum matrimonij ex vi monito-rij denunciandum, nisi oriatur ex infamia, seu pec-cato occulto, n. 7.
- 8 Si a iura puritatis respiciunt publicam utilitatem, ob quam secretum deicere licet.
- 9 Testis iudice interrogatus à iudice tenetur delictum occultum exponere.
- 10 Discrimen est inter secretum per accidens, & inter naturale, illud quidem revelandum iudici est, al-terum verò non nisi ex iusta causa, que autem hac sic dicitur, n. 11. Et inter rem, in qua unus ta-stitit utilis esse potest, & inter eam, in qua nulla v-tilitas ex unico testimonio provenire potest, n. 12. In prima specie tacere non potest testis. In secun-da sic dummodò sciat, ex alijs non posse probari, n. 13. Nemo obligatur ad faciendum actum inuti-lem, sub d. n. 12.
- 14 Detegere maculam occultam familie potest esse contra charitatem autem, & simul contra iusti-tiam, & quo modo.
- 15 Revelatio maculae occulte fieri potest ob bonum finem ad vitandum videlicet proximi damnum, qui vult matrimonium contrahere, vel dum capi-untur informationes à tribunali, seu communita-te.
- 16 Regula generalis tradi non potest ad sciendum, quando testes teneantur propterea maculam oc-cultam apud iudicem, quando verò non.
- 17 Testis qui secretum sive maculam illius, qui commu-niter est bene reputatus, & sic ex alijs probari non posse, eam tacere valet, si verò dubius sit, eam exponere debet, & n. 18. Dum quidem simul sunt alij testes, seu Scriptura, quamvis occulta, quibus probari possit macula, itidem, numer. 19. quia secretum tunc non verè dicitur, n. 20. Pec-catum occultum proximi detegendum non est dum inquiritur causa elargiendi legatum pium, elemosinam, aut gradus in universitatibus, sub d. n. 17. Secus dum agitur de promovendo ad sa-cros Ordines ad beneficium, seu publicum munus dummodò remedium ex revelatione speretur, sub n. 9. Infamia illius, qui per mendacium bonam consequutus fuit famam detegi potest, si ex ea communitas ad potest, sub d. n. 19. Infamia oc-culta paude da est, ne inhabilis officium, aut beneficium assequatur sub d. n. 19.
- 21 Scriptura memoriam perpetuas, & semper loqui-tur, licet fieri, et cetero possit, ut omnes obliget ad tacendum, n. 17.

- 23 Audiens maculam à detractoribus, & i iudicio, puritatem verò à fide dignis, illam tacendo hanc dicere potest.
- 24 Fides detractoribus non profunda.
- 25 Sciens à non fide dignis, verè nescit
- 26 Maculam, aut proximi infamiam sciens à laudibus, & non fide dignis etiam iudicè interrogatus eam exponere non tenetur. Sic ut etiam dum non certè scitur, nec causa, nec ratio scientia, nisi Le-nis, n. 27.
- Scire est veritatem visu, vel alio corporis sensu per-ceptam retinere, & per causas, & primas rationes intelligere ibid.
- Paria sunt nescire & dubitare, ibid.
- 28 Nemo tenetur se exponere periculo leuitatis. Causa sufficiens ad declarandum maculam generis qualis, ibid.
- 29 Sciens maculam à fide dignis, quorum non recer-datur, vel ab ignotis, aut nihil certum scientibus an exponere eam iudice interroganti tenea-tur.
- Audiens maculam sine ratione an probent remissive, ibid.
- 30 Audiens maculam à Titio, qui iam circa eandem est examinatus, an eam declarare tenea-tur?
- 31 Auditum maculae à fide dignis, seu communiter ab omnibus testis exponere tenetur.
- 32 Discrimen inter obligationem denunciandi, & te-stimonium ferendi, & n. 34. Et an locum habeat in nostra specie, n. 33.
- 34 Denunciatio duo copulatione requirit, & qua: Testimonium veritatem tantum exposcit, ibi-dem.
- 35 Resolutio propositi dubij, nempe quando testis macu-lam occultam exponere iudici teneatur.
- 36 Testis sciens descendentiā à sacellis benedictis ex affixis in Ecclesijs, licet per accidens sit arcana, eam iudici exponere tenetur. Et prius pratenso-rem monere, ut se abstineat, quod non admitti-tur.
- 37 Sacella benedicta ideo in Ecclesijs assignantur, ut no-toria omnibus sit poenitentia.
- 38 Praiudicium communitati provenire potest ex ta-curnitate descendentiā à poenitentia per sanctum Officium, temperatur & declaratur, n. 45.
- 39 Sciens maculam occultam eius, in cuius genere adest actus positivus puritatis, eum purum dice-re potest ex veritate, quam efficit res iudicata. Nisi macula publica sit, & per alios possit pro-bari. Si verò tres actus positivi sint, utraque spe-cie eum purum dicere tenetur, n. 40. Si verò pra-zenfor communiter bene sit reputatus, & moribus bonis sit praeditus, testis maculam, quam secretum scit dum est dubius, an per alias possit probari, tacere potest, numero 41. Aliud verò est, si pravis existat moribus, & sit inquieti animi, quia tunc maculam cum pravis moribus dicere iudici de-bet, num. 42. An autem officij puritatis addu-cit magnum puritatis fundamentum, sub d. num. 39.
- 40 Nemo tenetur cum gravi suo praiudicio maculam declarare veluti si eum tangat, vel tumulis, & seditiones in familia timeantur.
- 41 Sciens secretam maculam sub sigillo naturali, aut sub virtuali, quocumque casu eam tacere debet secus verò dum non adest causa iusta ta-cendi,

- 42 eendi, etiamsi cum iuramento secretum promise-rit, sub n. 45.
- 46 Qui tenetur maculam proximo falso iuramentum, siue erroneè aut ignorante, etiam non vocatus co-ram iudice declarare, & veram causam expo-nere ad liberandum pratensorem.
- 47 Testis regularis debet suum responsum circa qualita-tes sanguinis secundum res, aut statum, quo in-terrogatur, quod magis sibi declaratur.
- 48 Testes debent, quod noscunt declarare, & nullum relinquere dubium, cum ratione, etiam de ea non interrogati, siue ex auditu, fama, aut certa scien-tia cum propria credulitate.
- 49 Testes celantes veritatem, quam exponere tenen-tur peccat le habiter, & quandoque ad testi-ficandum tenentur, & n. 50. & 59. E. falsus & perjurus dicitur, & velut talis puniatur, n. 51. & 53. Falsum coram iudice dicentes si damnari sa-lustiant non tenentur iterum comparere ad ve-ritatem dicendam, nisi aliter fieri restitutio non valeat, sub n. 49.
- Preceptum dicendo veritatis est transiens, & so-lum durat cum iudice interrogat, sub d. n. 49.
- 51 Mendacium nunquam licet, & dicitur cum nega-tur, & modò verè scitur, n. 52.
- 52 Testis falsum sine iuramento asserens, aut verita-tem celans ordinaria falsi plectitur poena.
- 53 Nullum, & C. de testibus exponitur.
- Falsus, & fraudulenti, qui verè dicantur, ibid. & n. 58.
- 54 Ambiguitas ubi quando licet.
- Testes servare secretum debent sui testimonij, & eo-rum, de quibus fuerunt interrogati, alijs puniri poterit extraordinarie scilicet, n. 61.
- Proposium in mente re-entum, & non explicatum nisi operatur, sub d. n. 58.
- Iurare duplici sensu, nec ambiguitate non licet ex-tra iudicium, sub d. n. 53.
- Opinio P. Th. Sanchez 3. sum. cap. 6. num. 15. suspecta est, ibid.

plures causæ, in quibus non adstringitur ad prepa-landam veritatem, immò aliquando non debet, & si faciat, lethaliter peccabit Ad quod aliam gene-rale præfigam regulam, Torics videlicet testem iuratum posse veritatem subterfugere tacendo, quoties iniuratus non debet revelare, quia iura-mentum non tollit sciendi ius, nec novam, nec contrariam obligationem loquendi producit, ex l. fi. C. de non num. pecun. docent communiter DD. ex Io. Gutierrez de iuram. confirm. 1. part. ap. 17. num. 2. & ita declarant, & tenent Leonard. Lessius de iust. d. dub. 6. n. 5. Vinc. Filliuc, tract. 40. in 8. præcept. ca. 6. n. 88. vers. Ex his præcept. & cap. 8. n. 23. & plures quos cumulat D. Io. Sancius Abulens, in select. & præf. disp. 46. n. 17. ver. Non eadem causa, qui etsi loquan-tur in diversa specie, est tamen eiusdem rationis, conveniunt, relati per Aug. Barbosa, Axiom. 134. n. 2.

Ex quo inferitur, quòd is, qui secretum maculam novit, non tenetur etiam sub iurando à iudice interrogatus eam exponere, ut tenent Valencia, Rodriguez, & Lessius, n. 45. ver. Secundò locis citatis Azorius d. 3. part. lib. 1. cap. 17. dub. 5. alon. de iust. quæst. 70. art. 1. concl. ult. Soto ead. tract. 4. §. quæst. 6. art. 2. col. pen. Petr. Navarra de rest. lib. 2. cap. 4. n. 219. & segg. Auila de censur. disp. 5. sub. 2. concl. 3. P. Suarez tom. 5. disp. 20. sect. 3. n. 11. P. Th. Sancius in decalog. lib. 3. cap. 6. num. 13. & conf. moral. lib. 9. cap. 5. dub. 1. num. 1. in fin. Sayr. Clau. reg. lib. 12. cap. 14. num. 20. Filliuc. tract. 4. præcept. 8. cap. 3. vers. Secundò. & tract. 14. cap. 2. quæst. 8. num. 29. Val. Regin. d. lib. 2. q. 47. Mart. Bonac. 2. tom. de iudic. subico. disp. 10. quæst. 4. punct. 3. num. 6. & in ultima d. p. e. non sicut. è edua de onere, & oblig. denunci. punct. 1. §. 5. num. 1. & 2. è nostris iureperitis probant Bald. in l. nullum. C. de testib. cum allegatis à Iac. Menoch. lib. 2. de ar-bitr. casu. 355. per totum. Curia Pisana lib. 1. cap. 1. n. 4. Carrasco in aliquas leges nova recep. cap. 4. nu. 10. & adducti à Io. Gutier. can. quæst. lib. 1. cap. 1. à n. 47. cum segg. Aug. Barbosa de offi. Episc. 3. part. alleg. 51. n. 33. col. 69. & allegat. 96. nu. 69. col. 632. Alphons. Nar-bona in l. 32. quæst. 4. à n. 12. tit. 2. recop. p. 8. 49. immò revelando peccat, ut prædicti omnes fatentur & docet P. Ant. Fernandez de Cordoba instruc-tion de co. sessores 2. part. cap. 22. nu. 7. Sed non de-bet negando simpliciter respondere, quod esset mendacium, & nunquam licet, sed ambiguitate uti intelligendo in mente, nescio ita, ut fieri nunc teneat quo sensu verum dicit, & iusta sigilli causa excusat à responsione directa secundum interro-gantis mentem ex Rodriguez, & Th. Sancio, locis citatis & Io. Sancio Abulens in select. disp. 47. n. 10. & ex alijs citatis.

IN causis nobilitatis, & puritatis omnes tenen-tur, si vocati à iudice fuerint ad testificandum, & veritatem dicendam tam iure externo, ut colli-gitur ex l. 3. s. exhibere 9. de tab. exhib. cap. 1. & per to-tum tit. de test. cog. l. 3. in 16. part. 3. l. 6. in 6. libro 4. recop. & expressè in puritatis causis loquendo, ita tenet Perezus de Lita in alleg. 10. cap. 4. numero 14. in fin. & alijs in numero 141. in. quam in animæ interno foro, ut docent D. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 1. ubi Theologi omnes. Sayr. Clau. Reg. libro 12. cap. 27. numero 2. P. Azor. 4. st. moral. 3. part. libro 13. cap. 27. Leonard. Lessius de iust. libro 2. cap. 30. dub. 6. Fr. Emman. Roderic. in summa de ordine iu-dicario, cap. 7. numero 1. Valenc. 2. 2. quæst. 14. disp. 5. punct. 1. vers. Postremo nota dunt. Valer. Regin. lib. 2. 4. p. axio numero 46. Vincent. Filliuc. in 8. præcept. tract. 40. cap. 8. num. 128. & se. Martin. Bonacin. disp. 10. quæst. 3. punct. 3. numero 4. de iudic. publico, tom. 2. & cæteri omnes tam Theologi, quam Iurif-periti.

2 Cuius regulæ plures sunt iure admittæ excep-tiones, quibus aliqui excusantur à ferendo testimo-nio, & tamen sunt ex locis communibus, quia nunc de eis speciatim agere non curavi sed tantum de utili dubio in materia, an semper testis iureiu-rando à iudice rogatus circa generis qualitates te-neatur veritatem ferri: Et quidem sunt etiam

Quod etsi limitetur, dum ex monitorio ad de-nunciandum matrimonij impedimentum adhibetur, an quod scitur in secreto, denunciari debeat, & af-firmatiuè sub lethali peccato respondeant Io. Gu-tierrez can. quæst. lib. 1. cap. 11. nu. 21. & 27. & de mat. im. cap. 59. P. Th. Sancius ead. tract. lib. 3. disp. 1. numero 2. Valer. Regin. lib. 31. num. 228. Martin. Bonac. de ma-trim. quæst. 2. punct. 6. num. 20. Fagundes ad 2. Eccl. so. præcept. lib. 6. c. 5. num. 4. Lazar. de monit. lib. 2. quæst. 12. num. 23. Loryman 2. Theol. mor. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 4. num. 9. Tarren si hoc arcanum impedimen-tum oriatur ex infamia, seu proximi peccato oc-culto, non est obligatio denunciandi cum proprio incommodo, seu alio tum scandalo, ut sequi pote-rit ex macula occulta nobilis familie patrefacta, ex

Fr. Enman. Roderic. in summa 1. part. cap. 217. num. 9. Mart. Bonacina d. iust. lib. 6. d. 20. Fr. Basilius Ponce de Leon d. in pedim. marrim. c. 26. S. 4. vers. Demique. Aug. Barbof. de officio Episcopi. 2. p. 4. reg. 32. n. 26. Quamvis generaliter in omni impedimento occulto liberent ab obligatione denunciandi. idē Basil. de marrim. 5. cap. 34. n. 5. & eo relato, non satisfique laudato Diana 3. par. tr. 4. de Sacram. resol. 221 pag. mibi 150.

8 Sed vrget primò, quòd in nostra puritatis materia hoc procedere non videtur, quia intersunt statuta ob vilitatem, & bonum publicum puritatem & nobilitatem desiderantia, & agitur de vitando maximo damno communitatum ex maculati receptione, & cessat tacendi ius, & adest obligatio exponendi veritatem apud iudicem interrogantē ob bonum publicum interueniens, & ne bonis moribus contrarietur, secundum text. in cap. quanto. 16. de iur. i. c. p. non est obligatorum 58. de reg. iur. in 6. & ex ratione, v. in cap. in malu. 2. quæst. 4. Bald. in l. si. Quæst. 2. cap. 1. ac. Menoch. centur. 6. casu 337. num. 38. Lud. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. quæst. 7. num. 50. Petr. Lazar. tract. de monitor. sect. 1. quæst. 16. n. 5. & ex D. Th. 2. 2. quæst. 70. art. 1. ad 2. docent Soto de iust. lib. 5. quæst. 7. art. 1. vers. Quapropter conclusio. & de detegendo secreto membro 2. quæst. 7. dub. ult. ante 4. conclus. Caiet. & Salon. in d. quæst. 70. art. 1. conclus. 3. Valenc. d. disp. 5. punct. 1. vers. Postremo. Leflio d. lib. 2. cap. 30. dub. 6. numero 47. Nauarr. in d. iust. cap. 18. numero 54. Petr. Nauarra de restitut. libro 2. cap. 4. numero 223. P. Azor. in d. moral. 3. par. libro 13. cap. 31. dub. 4. Vincent. Filliuc. citato loco d. cap. 8. numero 229. vers. Secundo. Mart. Bonacina 2. tom. tract. de restitut. disp. 2. quæst. 2. de obligat. secreti. punct. vnic. numero 9. vbi adducit Mol. Regin. & alios, vnde dicendum videtur, quòd in causis puritatis tenentur testes occultam propalare maculam ratione publicæ vtilitatis, licet vtilitas publica, quam exposcunt prædicti Doctores diuersæ speciei esse videatur.

9 Vrget etiam secundò, quòd testis tenetur, dum iuste interrogatur, delictum occultum manifestare in Inquisitione speciali, nec aliquid tegere poterit, maxime cum periculum in futurum timetur, vt accidit in nostra specie ex receptione maculati, nam communitas periculis exponitur, & dedecore afficitur, vt primò probat D. Thom. 2. 2. quæst. 69. art. 1. Soto de regendo secreto membro 2. quæst. 7. conclus. 1. & ex Syluestro. Nauarro, & Petr. Nauarra. & Leflio tenet ac docet P. Iosephus Aldrete de relig. discipl. euenda lib. 1. cap. 7. numero 12. & ex eodem Soto li. 5. de iust. quæst. 7. art. 1. Azorio in d. moral. 3. par. lib. 13. cap. 28. dub. 2. vers. Si querat. Salon. d. iust. quæst. 70. art. 1. controu. 1. Aragon. ibid. in fin. ad solut. 2. Sayr. Clauis Reg. lib. 12. cap. 20. num. 6. Valencia 2. 2. disp. 5. quæst. 14. punct. 1. ad fin. tenet Mart. Bonacina in iudic. publ. disp. 10. quæst. 3. punct. 3. proposit. 1. numero 5. P. Thom. Sanc. consil. mor. lib. 9. cap. 6. dub. 4. t. Contra Syluestrum, Armillam, & Lefsiu sibi contrarium in locis ibi per Bonacinam relatis, quibus accedit Vincent. Filliuc. in quæst. moral. 2. tom. numero 229. vers. Quarto, & numero 239. vers. Quarto. & Io. Sanc. Abulens. in pract. disp. 43. numero 39. qui alios refert, licet non sequatur, probabiliorem vocat Diana resol. moral. 2. par. tr. 4. 5. miscell. resol. 100. pag. 217. & videtur dicendum, quòd similiter testis circa qualitates generis interrogatus iuridicè maculam occultam iudici exponere tene-

bitur. Ad quorum, & totius materie explanationem tria velur certa præmittenda sunt, primum, maxime existere differentiam inter occultum per accidens, dum quidam casu vidit delictum patrare, aut à suis maioribus, siue à sene defuncto maculam generis nouit, quæ ex diuturnitate temporis in occulto adest, absque aliqua tacendi promissione, & inter occultum naturale, dum traditum est cum onere expresso tacendi, aut virtuali, seu tacito, veluti dum consilium, aut auxilium petitur, aut ex officio, aut ex loco tacendi manet obligatio, quibus speciebus maius adest tacendi ius, quam in prima, in qua dum index veritatem inquiri, non est ius tacendi, sed veritas, pro vt scitur, detegenda est, vt loquuntur DD. proximè citati; in illis verò speciebus etiam cum iureiurando ius tacendi excusat, & omnino reticendum secretum est, vt loquuntur DD. adducti supra n. 4. nisi causa iusta reuelandi sit, vt sunt intelligendi relati n. 8. t. Causa enim iusta reuelandi est, dum consilium bono proximi, aut impeditur eius damnum, siue spirituale, siue temporale, aut interuenit bonū publicum, ex Soto de iust. 5. quæst. 7. art. 1. Leflio lib. 1. cap. 11. d. 9. & 10. Petr. Nauarra. de restitut. libro 2. cap. 4. n. 341. Sayr. Clauis Reg. lib. 11. cap. 6. n. 18. Rebell. de restit. lib. 4. quæst. 2. Bañez 2. 2. quæst. 73. art. 2. dub. 1. conclus. 2. vbi Salon. controuers. 3. conclus. 1. fol. mibi 199. & alias iustas causas vide apud Mod. de iust. & iure tract. 4. disp. 24. per totam, & disp. 26. n. 7. & alibi sæpius, & apud Reginald. li. 24. n. 70. & apud Filliucium tract. 40. n. 129.

12 Secundum præmissum est, quòd etiam constituenda est differentia, dum res de cuius probatione agitur, talis naturæ est, vt vnici testis depositio aliquid vtilitatis sit allatura, vt communiter euenit in inquisitione speciali delictorum, in quibus vnicum testimonium proficit ad plurima, ad infligendam, videlicet, torturam, carcerandum delinquentem, & ad condemnationem in expensis, & ad alios vitales effectus, à quibus priuari lesa pars, aut publica vtilitas in puniendis delictis non debet per taciturnitatem testis in qua specie verissimam iudico opinionem relata supra n. 9. sicut etiam probat quoad reuelandum impedimentum occultum matrimonij. P. Th. Sanc. de marrim. lib. 3. disp. 13. sub. n. 2. in 2. variatione. t. Et dū res probanda, aut iudicium talis naturæ est, vt vnicum testimonium nihil sit profuturum, vt in famæ probatione, & in indaganda puritate, aut nobilitate, aut in alijs in quibus requiruntur plures testes, & vnicus fidem aliquam non facit, nec considerabiles producit effectus, & cum nemo teneatur ad faciendum actum inutilem, & nullius momenti, l. hæc stipulatio. 14. §. 1. vt leg. nom. cau. l. vn. C. de thesaur. lib. 10. Pet. Surd. consil. 307. & cons. 345. num. 17. & decis. 260. num. 5. cum seqq. & decis. 276. num. 4. cum seqq. non debet secretum detegere ex quo nullus speratur effectus, optimè Filliuc. tract. 40. num. 132. Leflio lib. 2. c. 11. dub. 9. n. 63. in fin. in qua specie veriotem iudico sententiam Syluestri verb. testis. quæst. 8. Armillæ num. 10. & Angel. n. 28. eodem verbo Lefsi de iust. lib. 2. cap. 30. numero 49. & Vincentij Filliucij 2. tom. tract. 40. num. 229. vers. Quarto, & n. 230. vers. Quarto. volentiam non teneri testem deponere apud iudicem delictum, quod probari plene, non posse, scit, & conuenit Petr. Nauarra de restit. 2. cap. 4. numero 53. Io. de la Cruz plures de schola D. Th. referens in d. iust. cons-

cient. 2. p. 8. art. 4. d. 13. Diana, & alij apud Io. Sancium locis citatis superius sub n. 9. nec displicet distinctio Soti de iust. lib. 5. quæst. 7. n. 1. in fin. dicentis testem conscium criminis. & quod per alium non peccet probari, minime teneri iudici aperire, dum pro edit per viam inquisitionis, ad quam formandam infamia requiritur, quæ deficit in proposita specie; sicut verò si procedat per viam accusationis ex ratione, quam superius signauimus, sequitur Reginald. lib. 24. n. 157. quamvis contrarium innuere videatur. Filliuc. d. nu. 230. in 4. specie, nostra tamen distinctio magis comprehensua, & vera est quidquid contrarium probabile dicat Diana. 3. par. tr. 4. 5. miscell. resol. 100. quamuis fateatur probabiliorem hanc nostram opinionem.

14 Tertium præmissum est, quòd detegere maculam familie oblitam seu occultam potest esse aduersus charitatem, & non contra iustitiam, v.g. reuelare publicam pœnitentiam ob hæresim iustitiam, aut ob descendentiam à cruce signatis, quæ iam ob temporis transcursum obliuiscuntur communiter est, inducit tantum contra charitatem peccatum, quia sicut ægri ferretur alijs reuelare similem defectum occultum nos tangentem, ita debemus tacere tangentem proximum nostrum, non verò inducit peccatum contra iustitiam, quia nullum ius iniuriati admittit, quod & per sententiam iam fuit sublatum, & non redditum per transcursum temporis, nec per obliuionem. Aliter enim potest insurgere peccatum contra charitatem, & simul contra iustitiam, si reuelatio fiat occultæ descendentiæ à conuersis, quos cornados, aut marranos Hispani vocamus; quòd sit contra charitatem patet ex reddita ratione ad primum membrum huius distinctionis, contra iustitiam verò, quia maiores illius nullum contra fidem patrauerunt facinus, sed conuersionis exercuerunt virtutem, nec infamiam assequuti fuerunt ex iure, nec ex sua culpa. Igitur eos infamare occultam detegendo maculam, erit contra iustitiam; ita tenent Mercado de restitut. cap. 11. vers. Item non transgredere, & Medina in Cõdice restitutionis, 5. 55. & post eos explicat Petr. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 4. à num. 197. cum quatuor seqq. Reginald. lib. 24. num. 8. Sayr. Clauis Reg. lib. 11. cap. 7. num. 27. Arag. 2. 2. quæst. 72. art. 2. dub. 3. Molin. de iust. tract. 4. disp. 33. quamvis in vtroque casu tantum peccare contra charitatem malit. Lefsi de iust. lib. 2. cap. 11. num. 82. sequitur per Filliuc. tract. 40. n. 102. & 103. nisi ita infamatus contemptu habeatur apud audientes infamiam vt Filliuc. ibid. fateatur. t. Quòd non habeat locum, dum reuelatio ob bonum finem fit, & ad vitandum proximi damnum, quod præponderet iniuriæ alteri prouenienti, vt accidit, dum queritur de alicuius qualitatibus ad matrimonium cum eo inuendum, aut capiuntur in formationes causa ingrediendi Ecclesiam, aut collegium, aut ad honores puritatis obtinendos, quibus speciebus reuelatio fieri potest absque peccato, vt ab omnibus receptum video, & speciatim ita explicat Nauarra citato loco num. 301. & 308. & Mart. Bonacina de restit. d. iust. 2. quæst. 4. punct. 8. num. 6. & conducunt tradita per Molin. de iust. & iure tract. 4. disp. 24. num. 8. & disp. 33. num. etiam 8. cum alijs citatis & Reginald. li. 24. n. 79. vers. Moraliter, autem, faciunt tradita per Paul. Laym. li. 3. tract. 3. z. par. cap. 3. n. 5. cau. 2. & 3. & per Filliuc. tract. 40. n. 97. in fin.

His suppositis circa præsens dubium, & ostend-

dendum testium obligationem ad maculam generis iudicio propalandam, tradi non posse arbitror regulam generalem, per quam suas testes dirigant depositiones, cum plures sint speciei, & circumstantiæ; ex quibus obligatio, detegendi arcani variari potest, quare vt omnia complectamur, rem per distinctas casuum conclusiones explicare libuit, quæ ordine sequuntur.

17 Sic igitur prima conclusio, si prætor, cuius in formationes sumuntur, & vniuersa eius familia in puritatis fuerint quasi possessione; & habitus communiter pro liberis ab omni macula, & sanguinis spurcicia, & priuati aliquis nouerit generis libem ex maiorum traditione, siue aliter, quam certò scit non posse probari alijs probationibus, non tenetur iudici interroganti eam exponere; quia in secreto adest, & suum nihil est profuturum, testimonium cum vnus testis in causis puritatis nihil probet alijs contrarijs extantibus Filliuc. tract. 40. nu. 132. Sicut etiam dum agitur de elargienda elemosyna aut gradu litterarum in vniuersitatibus, aut alia munera quæ non elargiuntur nisi præditis rebus moribus, & vita non debet detegere crimen occultum, de quo infamia inquisitus non laborat, sed tantum delictum cuius est, infamia, nisi ex taciturnitate scandalum sequi possit, aut citò simile delictum publicandum veniat, quia his speciebus, & similibus tantum detegi poterit, non aliàs secundum Mol. de iust. & iure. tract. 4. disp. 24. num. 7. t. In dubio autem cum non est certum, nec nosci valet, an alij sint testes, seu probationes eiusdem macule, eam propalare iudici petenti debet, quia ius veritatis dicendæ certum semper est, nec tollitur per dubium subsequens. Sic intelligo Sayr. Clauis Rub. lib. 12. cap. 20. n. 3. 7. 4. & dub. 2. & 3. & Filliuc. tract. 40. sub n. 232. ex alibi copiosè dictis, nisi foue in casu 7. conclusionis infra.

18 Secunda conclusio, si non tantum nouerit maculam, sed etiam testes, aut Scripturæ, cuius iudicialia acta, quibus macula probari possit, secreto non naturali ei innotescant, quæ aliter non valeant apparere, ni ex eius testimonio, tenebitur veritatem, & ceteras ostendere probationes, tum quia iuste rogatur, & abest causa iusta reticendæ, tum quia interuenit damnum communitatis, ad quod vitandum tenetur, & habet bonum & honestum finem reuelandi, vt expresse tenet Mart. Bonacina. de restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 8. num. 6. pag. mibi 76. cum relatis supra præmissis, sub num. 12. Molin. d. disp. 24. num. 6. loquens de promouendo ad sacros Ordines, ad beneficium, seu ad publicum munus, cui dedecus proueniat ex illius admissione, dicens, tunc debet reuelari occultum delictum; etiam si de eo non inquitatur, dummodò speretur remedium, quia tunc ob bonum publicum tacendum, non est. Sicut etiam infamia illius, qui per mendacium bonam consequutus est famam ex qua communitas lædi potest detegi debet, Petr. Nauarra. de restit. lib. 2. cap. 4. num. 141. Lefsi de iust. lib. 2. cap. 11. dub. 107. Reginald. lib. 24. num. 92. Filliucius tract. 40. nu. 106. & 107. & infamia occulta pandenda est ne inhabilis officium, aut beneficium assequatur ex traditis per Sotum de iust. lib. 5. quæst. 7. art. 1. Nauarra. in man. c. 18. num. 31. Lefsi de iust. lib. 2. cap. 11. dub. 9. n. 5. v. Filliuc. tract. 40. n. 129. Paul. Laym. lib. 3. sect. 3. tract. 3. par. 2. cap. 3. num. 5. causa 2. & 3. Bonacina 2. tom. de restit. disp. 2. quæst. 4. punct. 8. nu. 5. dummodò aliter non possit impediri ex præcitat. t. tum quia quòd

aliis testibus, & Scripturis probari potest, non verè secretum dicitur, ex adductis à Genuens. in *pract. Neapolit. cap. 2. n. m. 2.* Lazar. de *monitor. sect. 2. quæst. 11. num. 20.* & apud Martin. Bonacin. in nouissime editis, *disp. 6. de onere & oblig. denuncian. punct. 1. §. 4. propost. 2. num. 4. vers. Secundo sequitur.* quod iterum dixerat in *tract. de censur. disp. 2. quæst. 6. punct. 1. num. 11.* * Maxime si scriptura memoriam perpetuat, secundum Bald. in *liber. 2. num. 7. C. de testa. n. per text. ibi.* & semper scriptura loquitur, & quod continet continendè refert, considerat Masch. de *prob. in princ. quæst. 6. nam. 28. in fi. latè Cardin. Tusch. 22 in pract. tom. 7. l. 3. v. or. c. 1. §. 2. per totam.* Licet scriptura ita secretè fieri possit, vt omnes obliget ad tacendum ex Bar. in *l. si audeat, in princ. de his quib. vt indign. Decius in l. quo iur. el. 73. §. vi. fallum. vers. Clam. de reg. iur. quos sequitur Tib. Decian. *tract. crim. lib. 7. cap. 17. num. 7.* Menoch. de *arbitr. cent. 6. casu. 537. num. 2.* Farinac. *4. tom. quæst. 112. num. 215* & post eos Narbona in *l. 82. gl. 1. §. 1. num. 12. tit. 5. lib. 2. recop. pag. 131.* de qua nos nunc non loquimur Vnde colligitur non tutè, nec ratione consuluisse quemdam Theologum testificaturo in sancto Inquisitionis Officio circa cuiusdam puritatem, qui conficius erat maculæ, & processus ex quo apparebat, vt in suo testimonio maculam, & processum taceret, quia in secreto aderat, nec ab alio præter testem noscebatur, & licet Theologus esset, & doctus enim in hoc non laudo.*

3 Tertia conclusio, qui maculam à detractoribus, & inimicis prætensois, & suæ familiæ audiuit, & à fidedignis, & integris personis eiusdem puritatem accepit, poterit, immò debet, illam tacere, & hanc asserere. & affirmare, ¶ tum quia detractoribus fidem præstare, & quidem eos libenter audire peccato non caret, secundum Nauarr. in *man. cap. 25. num. 4.* docet Lessius de *iust. lib. 2. cap. 30. num. 50. vers. Septimo.* & Vinc. n. Filliuc. in *8. præcept. tract. 40. cap. 8. nu. 73. vers. Sext.* ¶ vbi ait, quod si sciuit à personis non admodum fide dignis perinde esse, ac si nescierit, ex Nauarro, & Lessio allegatis; ¶ tum quia accipiens maculam, aut proximi infamiam à leuibus & non fide dignis non tenetur, nec iureiurando interrogatus, eam iudici exponere, vt apud omnes communiter video receptum, ex P. Th. Sancio de *matrim. lib. 3. disp. 13.* & à Io. Gutier. eod. *tract. cap. 59. num. 11.* & *quæst. can. cap. 11. num. 71.* Sanctarel. *tract. de heresi. cap. 9. num. 16.* Mart. Bonacin. *1. tom. de censur. disp. 2. quæst. 7. punct. 1. num. 13.* & iterum in *ultimo tom. disp. 6. de onere denunc. punct. 1. §. 4. num. 1. vers. Hinc sequitur circa quod labitur Lara. 2. de capillan. 4. n. fin. vers. tenebitur.*

27 Quæ conclusio primò declaratur, vt etiam procedat, dum maculam, nec eius causam non certè scimus, & interrogat de ratione scientiæ nullam aut leuem ostendere valeamus, tum quia dum ita scimus, non verè, nec realiter confici sumus, cum scire propriè sit veritatem visum, vel alio corporis sensu perceptum retinere seu per causas, & primas rationes intelligere, secundum Arist. libro 1. poster. & adductos à Valençuela *cap. 25. num. 2.* & qui dubius est verè est. *l. man. f. s. §. 1. num. 22. §. in autem nescio 2. de fact. Tiraq. in l. si unquam. in princ. n. 96. C. de reuocand. Menoch. de *arbitr. casu 75. n. 7.* Sarmiento *lib. 3. lecllar. cap. 10. n. 5.* Aug. Barbosa *Axon. 78. n. 4. pag. 10.* ¶ Tum quia, nosmetipsos exponeremus periculo leuitatis, & prætensores damno, quod fortassis inuicè pateretur, reuelando*

contra eum, quæ verè & realiter non scimus, Fr. Emman. Roderic. *1. part. cap. 79. n. 7.* Valer. Reginal. in *praxi fori pœnit. lib. 24. numero 63.* Lazario de *monitor. sect. 2. quæst. 12. numero 2.* Campanil. *var. resol. cap. 15. n. 10. vers. Alios.* Vgolin. de *censur. cap. 48. §. 5. vers. Verum.* in fin. Martin. Bonacin. *1. tom. disp. 2. de censur. quæst. 6. punct. 1. n. 12. & iterum d. disp. 6. punct. 1. §. 4. num. 1.* Aug. Barbosa de *offic. Episc. 3. part. allegat. 96. numer. 66.* ad quod aduerte, non esse necesse agnoscere primam maculæ causam, & originem, sed sufficere, eam audiuisse à fide dignis, à suis maioribus, aut communiter ab omnibus, quæ erit iusta causa, & ratio ad testimonium ferendum.

Secundò declaratur præcedens conclusio, vt etiam locum habeat, dum testis maculam audiuit à fidedignis, sed non meminit eorum, aut ab ignorantibus, aut nihil certum scientibus, ex Valer. Reginal. loco citato, & aliis apud Bonacin. *d. quæst. 6. num. 14.* & in *d. disp. 6. punct. 1. §. 4. sub. n. 1. vers. Tertio.* August. Barbosa *d. allegat. 96. n. 67.* Licet quoad primam partem circa maculam auditam à fidedignis, quorum memoria abest, vel qui ignoti sunt, puritatem dubitem in puritatis causis, in quibus testimonia de auditu, etiam ab ignorantibus, & oblitis prodesse possunt, ex infra in 4. declarat. dicendis, maxime iunctis verisimilibus aliis, vt alibi dicam contra Perezium de Lara volentem, quod testes de auditu puro plenè probent in puritatis causis etiam nulla ratione exhibita, nec auctoribus auditus assignatis. licet hæc secunda declaratio intelligi possit in meiè occultis, quam, verisimile est, non plenè posse probari.

Tertio declaratur, vt si macula à Titio fuerit audita, & aliunde eam non agnouerit testis, & Titius fuerit circa idem examinatus, non tenetur de eo testificare, quia eius dictum nihil amplius probat, quàm Titij testimonium, ex Nauarro in *cap. inter verba, num. 192. 11. quæst. 3.* Iacob. de Grassis in *auris decif. lib. 4. cap. 8. num. 3.* Bonacina locis citatis in primo, n. 15. & in secundo numero 2. vers. R. spondeo negativè præcipue si sciat, aut probabiliter suspiceret, Titium in examine tacuisse suam asseritionem, quia tunc in dubium mihi est, non teneri ad de larandum simile auditum, tum quia in vitale in fide est, cum magis non probet, nec efficiat, quam auctoris testimonium. Tum etiam quia se exponit periculo leuitatis, & vt de eius fide dubitetur, ad quod nemo tenetur, subintellige tamen has declarationes pro vt infra in 5. declarat.

Quartò, declaratur prædicta tertia conclusio, quod licet testimonium de auditu parum fidei, in cæteris efficiat causis tamen cum probatio maculæ maxime in opinione, fama, & auditu consistat, tenetur testis iudicè interrogatus exponere, quæ audiuit ab vno, seu à pluribus viris fidedignis, vt ab eis veritas petatur, si adhuc viuunt, aut si defuncti fuerint, vt fidem efficiat testimonium de auditu, vt docent plures ex præcitatis Doctores, & testatur Martin. Bonacina in *d. disp. 6. punct. 1. num. 13. vers. Obi. est.* & in *d. disp. 6. de onere denunc. §. 4. numero 1. vers. Secundo ed. c. n. post medium.* & dicam infra seq. quæst. §. 2. ex numero 22. cum seqq.

Quintò, intellige omnes prædictas declarationes in specie, qua loquuntur prædicti Doctores, nempe dum adest, denunciandi obligatio, ob præceptum superioris, ad cuius obedientiam omnes

tenemur, quia tunc in prædictis causis & speciebus tacendi, & non denunciandi ius est; secus verò cum à iudice vocatur, & iureiurando testis interrogatur, qui debet omnimodam exponere veritatem eo modo, quo eam scit, vt expressè voluit, & declarat omnia supradicta Nauarr. citato loco n. 135. Auila de *censur. 2. part. cap. 5. d. disp. 5. dub. 2. concl. 10.* Sayr. *Clau. Reg. lib. 12. c. 14. numer. 33.* Lazar. de *monitor. sect. 1. quæst. 20. num. 10.* & alij apud Sanctarel. in *tract. de heresi, cap. 9. num. 11.* quos refert, & sequitur Martin. Bonacina in *d. disp. 6. de onere & oblig. denunciand. punct. 1. §. 4. propost. 2. num. 5. vers. Primus est.* ¶ Quæ limitatio si vera est, quoad puritatis materiam, de qua loquimur omnino destruit omnia supradicta, cum non agamus de obligatione denunciandi maculam, ad quod rard eam scientes tenentur, sed de veritate dicenda cum iudicè testis interrogatur, qua in specie secundum prædictos nõ est tacendi ius, sed veritatem propalandi obligatio. Sed nihilominus contrarium verius credo, nam cum adest reticendi extra iudicium obligatio, adest etiam si cum iuramento iuridicè interrogetur testis, vt possit amphibologicè tacere, vt probauimus superius n. 3 Iusta quidem causa excusat à responsione secundum interrogantis mentem, nisi in aliquibus speciebus, in quibus damnum sequi ex testimonio non timetur, vt in specie 3. declarationis supra positæ, & si quæ sunt similes.

34 Nihilominus tamen inter denunciationem, & testimonium plurimum interest; nam ad denunciationem duo copulatiue requiruntur nempe veritas & probatio, vt tenet Mart. Bonacina *d. disp. 6. punct. 1. §. 4. numero 4. vers. Tum quia denunciatis,* testimonium verò veritatem tantum requirit, secundum *text. in l. eos. 4. l. testium. 14. C. de testib. & probant Nauarr. Auila, & cæteri proximè relati, quia denunciatis calumniæ pœnas subit, si opposita non probet, l. 1. §. 1. Ad SC. Turpil. cap. 1. & per totum tit. de calumniat. cap. 2. cap. si quem. 8. §. notandum. 2. quæst. 3. & testis, si veritatem dicat ad plus non tenetur, vnde licet à denunciando defectus probationis, excuset, non ita semper à testificando, vt colligitur ex supra dictis maxime in 2. præmissis. ¶ Ex quibus concludendum est, quoad ferenda testimonia, quod si dictum testis aliquam iudicio est allaturum vtilitatem, & habeat scientiam certam, aut auditum cum ratione, & à fide dignis traditum, non sub sigilli naturalis obligatione teneatur omnino ad dicendam veritatem eo modo, quo eam scit, secus verò si testimonium afferre non potest commodum, aut res sub secreta naturali noscatur, aut si eius scientia sine ratione, aut incerta à vilibus, & non fide dignis tradita, quia tunc cessat propalandi obligatio, vt ex dictis clarè colligitur.*

35 Quarta conclusio, si testis priuatim sciat prætensores descendentiæ à relaxatis, siue reconciliatis, aut pœnitentiis per sanctum Officium, & hoc noverit per sacellum benedictum ex affixis in Ecclesiis, aut per aliam causam publicam, licet per accidens sit arcana, & communiter ignoretur, tenetur sub iureiurando interrogatus à iudice eam propalare, ¶ tum quia affixio illa publicè idè sit, vt notoria omnibus existat pœnitentia secundum *text. in cap. fœlicitas. de pœnit. in 6. Io. Yañes. Parlad. lib. 1. ver. quod id. cap. fin.* Perez de Lara in *d. cap. 4. n. 124. & seq.* & si descendentiæ illa ignoretur communiter, nihil est, sed tantum attendenda præci-

ua causa, quæ publica dicitur, non accidens, nec obliuio exposita sequuta secundum L. suum de *ult. lib. 1. cap. 11. dub. 13. numero 8.* Azorium in *st. moral. 13. part. lib. 13. cap. 6. dub. 8.* Bonacina de *restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 6. num. 4.* Et per contrarium sensum P. Mol. de *ult. & iure. 5. o. 2. art. 4. disp. 24. n. 8. disp. 33. num. 8.* vbi vult, quod prætensores moneri debet secretè de macula, seu defectu sui generis, vt se absteineat quod si non faciat detegi potest, ac debet, quanta cum minori illius iactura fieri possit, sed prædicta monitio sicut non semper tuta, sic nec semper necessaria mihi videtur. ¶ tum etiam, quia communitati, seu tribunali magnum potest sequi ex taciturnitate præiudicium, recipiendo ex defectu probationis maculatum, cui obuiare tenetur, vt colligi potest ex Doctores relatis supra, & ex Soto de *iust. libro 3. quæst. 4. art. 5. in corollario in fin.* & expressus in nostra specie loquendo Petr. Nauarra *d. lib. 2. de restit. cap. 4. n. 30.* iunctis, quæ antea dixerat *sub n. 298. vers. loquimur igitur.*

Quinta conclusio, si prætensores, & suum genus in actuali puritatis fuerit quasi possessione ex actu positio iam obtento, & quis maculam secretè norit, poterit eam tacendo prætensores dicere purum, cum tuta possit conscientia sequi veritatem rei iudicatæ, & deponere contrariam, quam priuatim nouit, & quia ille, & suum genus in quasi possessione sunt puritatis, à qua ex paucorum scientia priuari non debet, arg. *l. liberis. 7. §. fin. de liber. causa.* Bald. in *l. non ignorat. n. 10. C. de his qui accus. non pos. & conf. 351. n. 2. vol. 1.* & quia manutentio officij, quod haberi nisi à puris non potest, est magnum puritatis fundamentum, dixit Rota apud Io. Baptist. Coccinum de *decif. 68. numero 12.* & 13. Aliter atque erit, si scientia maculæ publica fuerit, aut pluribus constet, itaut verisimiliter possit probari, quia debet tunc veritatem, quam scit declarare, cum effectum fortiri possit testimonium, & sententia lata non verè transierit in iudicatum, nisi quoad contrarium probetur, vt suo loco dicam.

Sexta conclusio, si prætensores, & suæ familia fuerint constituti in vera quasi possessione puritatis, quia tres actus positio in legitimis adquisitos habent tribunali, qui ex nostra pragmatica rem efficiunt iudicatam, poterunt testes maculam quomodocumque notam tacere, & eos puros declarare, intelligendo secundum effectum dictæ pragmaticæ, & rei iudicatæ, & iuris indelebilis, quod acquirunt, dummodò omnes actus positio comprehendant lineas maculatas, vt dicam infra 2. part. quæst. 4. aliàs quidem aliud dicendum est. Sicut dum macula, aut defectus acquisitus & ortus fuit post obtentos prædictos actus positio, ad ea quæ diximus supra *quæst. 4. §. 4. ex numero 149. cum duobus seqq.* quia tunc aliud dicendum est.

Septima conclusio, si familia prætensores sit in communi puritatis reputatione & fama, constituta absque vilo actu positio, & testis noscat maculæ causam, est tamen dubius, an sint alij, qui eam sciant, & plenè probari valeat, & prætensores bonis sit præditus moribus, ex cuius admissione nullum communitati verisimilior timeri potest damnum, sequi valebit communem puritatis opinionem, & suam specialem deponere scientiam, & illius intuitu prætensores purum declarare, ita vt ex præ-

posito in mente retento mendacium nō dicat, pro qua conclusione facit doctrina Soti *de iust. libro 3. quæst. 9. ar. 4. in fin.* licet hodie, cum tres sententiae puritatis ius reale generi adquirent, & constituent rem iudicatam, damnū sequi potest notabile communitatis ex hac admissione, & magis dubia reddi hæc conclusio quare ea parce in praxi utendū est.

42 Octava conclusio, si in eadem casu specie, prætenfor inquieti, & elevati animi fuerit, prauisque præditus moribus, ex cuius receptione notabilia damna communitati verisimiliter sequi possunt, debet maculam quomodocumque notam exponere simul cum prauis prætenforis moribus, quia damnum quod inde communitati minatur graue est, cui occurrere, & communitati subuenire tenetur, secundum Syluestrum *verb. Secretum, sub n. 1. Nauarr. cap. 53. num. 53. Mol. de iust. tom. 4. tract. 4. disp. 5. num. 6. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 24. n. 12. 2. Jac. à Grass. de casib. referuat. lib. 2. cap. 35. n. 10. & alios communiter.*

43 Nona conclusio, nemo tenetur cum magno, & graui suo, aut suorum præiudicio maculam, quam scit, declarare, vt si consanguineus sit, & proprium, defectum detegere cogatur, ad quod non tenetur, aut si macula cum non tangit, sed imminet timor mortis, aut alterius maximi periculi, aut tumultus & seditiones inter consanguineos, quibus tacendo iure occurrere potest, ex communiter recepta sententia penes Couarr. *in pract. c. 18. n. 7. Nauarr. c. 25. n. 50. Marc. Ant. Genuen. in pract. Archiep. Neapol. ca. 2. nu. 6. Soto de ratione detegendi secretum, memb. 2. q. 7. dub. 5. Lessio de iust. lib. 2. cap. 30. dub. 6. sub nu. 50. vers. Sexto. Azor. instit. moral. 3. part. lib. 13. cap. 27. dub. 6. Vincent. Filliuc. in 8. præcept. tract. 40. cap. 8. numer. 30. vers. Quinto. Mart. Bonacina disp. 10. ad 8. præcept. quæst. 3. punct. 3. proposit. 1. num. 8. & disp. 6. de onere & obligat. de nunc. punct. 1. §. 3. num. 2. in nouissimè editis, in fine ultimi tom. Aug. Barbof. de offic. Episc. 3. part. alleg. 96. num. 70. qui et si loquantur in denunciatione eadem est ratio in testimonio ferendo ex ratione in initio huius §. proposita, & ita expressè asserit Mart. Bonacina *in d. punct. 3. numero 8. de iudic. publ.* licet rarè sequantur prædicta damna ex testimonio in puritatis causis, quia omnia arcanè fiunt, aliquando tamen ex circumstantiis timeri possunt, & procedet conclusio.*

44 Decima conclusio, si secretum nouerit sub sigillo naturali, aut ex consilio, auxiliōve sibi petito, non potest iusta detegendi in iudicio causa adesse etiam interposito iureiurando, licet interueniat damnum proximi, seu communitatis, esto sit aduersus quosdam ex citatis Doctoribus, vt optimè docent Bar. & communiter DD. *in l. 1. de pranauicat. Ang. in tract. malefic. in verb. falsario, numero 49. Bosius in tract. crim. de carcer. fideiuss. relaxat. numero 30. Prosp. Carauit. in rit. magna Curia. rit. 3. num. 14. & allegati à Menoch. d. cen. 6. casu 537. numero 2. Lazar. de monitor. sect. 2. quæst. 16. per totam, maxime à n. 9. cum seqq. docentque ex Corduba, Nauarro, & Petro Nauarra Lessius d. dub. 6. sub num. 14. vers. Secundo. Soto de regendo secreto, memb. 2. quæst. 7. concl. 4. Vinc. Filliuc. in quæst. moral. d. tract. 40. cap. 8. num. 230. vbi ait, quod dum vertitur damnus totius Reipublicæ reuelare tenetur, Mart. Bonacina. d. disp. 10. in 8. præcept. quæst. 2. proposit. 1. n. 9. & d. disp. 6. de onere & obligat. de nunc. §. 5. n. 1. † Et si igitur receptum sit, quoddam communitatis damnum, seu proximi vertitur, secretum naturale detegi possit, intelligē-*

dum tamen est de grauioribus damnis, quæ communitatibus sequuntur ex inf. & receptione maxime, quia vt præsuppositum extat, verisimile est, quod macula probatio plena non sit habenda, & testimonium erit inutile, & si probari possit, non tanti communitatis damnum est habendum, vt per illum naturale frangatur sigillum. Quare si amicus, Theologus, aut Aduocatus maculam nouerint ex consilio, vel auxilio eis petito, & postea à iudice interrogentur, taceant scientiam prædictam, & si idem aliunde scient, palam faciant, ex citatis, nisi rei status, & periculi magnitudo aliud prudenti suadeant, dum verò non habet causam iustam celandi maculam, de qua per iudicem interrogatur legitime, veritatem fateri tenetur, etiam si promiserit cum iuramento secretum seruaturn, quia iuramentum non tollit obligationem dicendi veritatem, cum aliàs vinculum esset iniquitatis, quæ est communis sententia ex D. Th. 2. 2. quæst. 70. art. 1. ad 2. Reginald. lib. 24. num. 159. Sanchez, Suarez, Layman, Filliuc. apud Bonacin. 2. tom. 2. præcept. disp. 4. de iuram. qu. 1. punct. 4. n. 1. & de restit. disp. 2. q. 2. punct. 1. n. 6. vers. Et hoc valet primò.

46 Vndecima conclusio, si prætenfori falsa opponatur descendencia, seu iniusta macula à maleuolis inimicis, seu cum errore, aut æquiuocatione, qua honoris assequutio detineatur, & quis sciat veram descendenciam & puritatem, & erroris causam, qua detecta prætenfor suum assequatur honorem, tenetur non tantum vocatus & iuridicè interrogatus, veritatem ostendere, sed etiam non vocatus sponte se offerre ad eam aperiendam, & eripiendum prætenforem à simili consilio, & iniuria, absque sui læsione, maxime ex charitate, qua tenetur proximi innocentiae, & honori consulere, secundum D. Thom. 2. 2. d. quæst. 70. art. 1. ad 2. vbi Caietan. & Salon. controu. 2. & ceteri expositores Nauarr. *in d. cap. 25. n. 47. Azor. d. lib. 13. cap. 31. dub. 4. Lessius d. cap. 30. dub. 6. num. 44. Sayr. Clau. Reg. lib. 32. cap. 20. num. 29. Petr. Ant. in quæst. canon. de monitor. quæst. 11. sect. 3. num. 4. & 5. Ant. Fernand. à Cordoua instruct. de confess. 2. part. cap. 82. num. 8. & Vincent. Filliuc. citato loco cap. 8. nu. 229. vbi ait, quod si proximus iniusta labore infamia, quisque sponte tenetur testimonium ferre ad eum eripiendum, & alij plures, quos adducit Martin. Bonacin. *in tract. de homicid. quæst. fin. sect. 1. punct. 11. numer. 3. & 4. & disp. 10. circa 8. præcept. quæst. 3. punct. 3. proposit. 2. numero 10. & è nostris docent Ludouic. à Param. de orig. inquisit. lib. 3. quæst. 7. numer. 50. Alphonf. Narbona *in l. 82. gloss. 5. numero 43. & seq. tit. 5. libro 2. recop. pag. 259. P. Thom. Sanc. cons. moral. lib. 6. cap. 5. dub. 1. n. 4.***

47 Decima secunda conclusio, maior obligatio testificandi circa puritatem interuenit, dum testes interrogantur vigore specialis statuti, quam si ex iure communi, nam et si vtroque casu deponere veritatem debeant, tamen ex diuersitate iurium, causarum, & finis, quibus interrogantur, est diuersa respondendi obligatio, nam statuta requirunt puritatem indefinitè in omnibus ascendentibus propter specialem rationem, & finem, & eo in sensu tenentur testes respondere, ius verò commune certos signat gradus, extra quos quilibet purus iudicatur ad obtinenda munera illo concessa iure: atque idè dum testis interrogatur de puritate ad ordines suscipiendos, ad beneficia obtinenda, ad perpetuam rei memoriam, & ad similia, non tenetur respondere

respondere de puritate in rigore, sed secundum requisitam ex iure communi, vt dixi supra quæst. 4. §. 4. illat. 4. & dicam infra quæst. 4. §. 4. ex num. 29. cum seqq. Ex quo multi, qui testimonium diuersum proferunt in informationibus secretis vigore rigorosi statuti, ac dixerunt in aliis publicis informationibus ex iure communi tueri possunt à peccato, contrarietate & periurio, cum diuersitas testimonij à diuersitate causarum oriatur, quod damnabile non est, immò honestè, & iustè procedit, dummodò animus proferentis rectus sit, & à peccato vacet cogitatione, vt latius etiam in d. quæst. 14. §. 4.

48 Decima tertia conclusio, testes interrogati de puritate tenentur, quod nouerint declarare & nullum relinquere dubium in suo testimonio, & eo modo exponant, quo sciunt, & cum ratione scientiæ, etiam si de ea non interrogentur, si ex auditu, aut publica fama, aut de certa descendencia à conuersis, seu damnatis per sanctum Officium, ita expriment, nec partes iudicium sumant, nec iudicent in vera sit fama, quæ pro macula est, an non, vt dixit Perezus de Lara *in d. c. 4. numer. fin.* quia et si auditus tantum fuerit, cum exponere debent, sicut veram famam, vt dicam in seq. quæst. §. 2. numero 22. & seqq. si verè famam non veram iudicent; ita exponere debent, cum rationibus & causis quas ad sic iudicandum habent.

49 Decima quarta, & vltima conclusio, in speciebus prædictarum conclusionum, in quibus diximus testes ad veritatem dicendam teneri, si fuerint legitime interrogati, & eam celauerint, indubiè lethali peccabunt, & quandoque ad restitutionem tenebuntur, maxime cum obligatio oritur ex iustitia, secus si ex charitate tantum, vt communiter tenent Doctores ex Salon. 2. 2. quæstionis 70. controu. 3. conclus. 5. Lessio *lib. 2. de iust. c. 30. dub. 7. Nauarr. in summa cap. 25. numer. 4. Filliucio tract. 31. de iust. & restit. cap. 3. num. 77. & cap. 8. nu. 196. Syluest. Soto, & Caiet. Valenc. Reginald. & Tolet. ad hoc adductis à Mart. Bonac. d. disp. 10. de accusat. quæst. 3. punct. 3. proposit. 4. n. 15. testes verò legitime interrogati de iustitia veritatem dicere tenentur, vt dicam infra illat. 3. sub num. 59 non tamen testis, qui semel coram iudice negauit veritatem, tenetur iterum se eidem offerre ad illam propalandam, sed sufficit, si damna satisfaciatur, quia præceptum dicendæ veritatis est transiens, & durat solum dum iudex interrogat, secundum P. Th. Sanch. *lib. 3. decalogi cap. 7. num. 8. Pa. Laym. lib. 3. Theolog. mor. tract. 6. cap. 5. ex num. 3. Bonac. 2. tom. ad 8. præcept. disp. 10. quæst. 3. punct. 2. num. 8. & punct. 3. num. 17. Diana de resol. moral. 2. 6. tract. 1. miscell. de quo plurimum dubito, dum aliter restituito fieri non potest, nisi contrarium coram eodem iudicè fatendo, vt in casu mortis, vel mutilationis inferenda; si speretur reuocationem profuturam, etiam cum periculo similibus, aut maioris pœnæ, nam causa innocentis proferri debet, ita Nauarr. 2. de restit. c. 3. n. 271. Lessio *de iust. 2. c. 30. dub. 7. n. 53. Diana 4. p. tr. 4. resol. 99. & in causis puritatis, in quibus alia satisfactio condigna esse non potest, ni contrarium dicendo coram eodem iudice, quod fateri debent iidem DD. cum dicant, damna ex falso testimonio omnino esse retractanda, quod fieri debet modo possibile, & sic dicendo contrarium coram eodem iudice, dum aliter damnus relaxari non potest, quod generaliter lo-***

quendo docet Paul. Laym. *cap. 4. n. 8. vers. His adde, citato loco.*

Ex quibus constat, nullum esse dubium circa incursum peccati mortalis, si scienter, aut cum ignorantia vincibili, aut crassa taceat quod propalare tenetur, secundum DD. communiter, & Pet. Nauarra *de restit. lib. 2. cap. 2. num. 250. cum seqq.* præter alios plures adductos à Mart. Bonac. *ad 8. præcept. disp. 10. quæst. 3. punct. 3. n. 15.* † quia aperte mendacium cum periurio committit, quod nunquam licet, quacunque etiam iusta causa existente, cum intrinsecè malum sit, secundum D. Th. 2. 2. quæst. 100. art. 3. D. Aug. in Psalm. 5. in vers. *Peccata omnes qui loquuntur, reatum in cap. ne quis 14. 22. quæst. 2. Sayr. Clau. trig. lib. 12. cap. 2. num. 87. Nauarr. in cap. humana aures, 22. quæst. 5. Lessius de iust. lib. 2. c. 47. dub. 6. Licet tacere aliquando liceat ex gloss. 1. in d. cap. Nequis, etiam si iurandum interueniat, non quidem simpliciter negando, quod scimus, † quia mendacium interueniet, cum sit aduersus veritatem, quod verè scitur, nolci negare, ex D. Aug. *lib. 1. contra mendacium. cap. 42. D. Th. citato loco, art. 1. † quare si iureiurando adiecto, & iudice interrogante, veritatem directè quis taceat, verè periurus, & falsus dicitur, & iure velut talis puniunt. Presbyteri, 8. vers. si for. tibi, vera suppresserim, vbi communiter DD. præcipuè Bart. num. 1. idem Castrenf. & Bald. num. 7. C. de Episc. & cleric. cap. 3. in fin. vbi etiam communiter DD. Abb. num. 1. 3. & 4. Anchar. Hostienf. 6. in verb. occultat. Annan. 4. Marian. Socin. 2. & 3. iuncto n. 44. vers. Et est aduertendum, & 45. & seq. de crim. falsi. Tib. Dec. tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 10. num. 30. And. Tiraq. de pœnis tempor. casu 49. num. 15. cum seqq. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 310. num. 70. & seqq. Peña in d. tract. 3. part. comm. 122. vers. Falsum autem, & aliis relati ab Aug. Barbof. de officio Episc. alleg. 50. nu. 24. col. 68. & Farin. de testib. quæst. 67. nu. 220. & 227. vbi magis specificè in nostra loquitur specie. † Sed dum iusta causa tacendi adest, debet amphibologia verum sit, in mente retinendo qualitatem, qua existente verum sit, quod proferatur, secundum adductos à P. Th. Sanc. *in decalog. li. 2. c. 7. per totum. Valentia 2. tom. disp. 5. quæst. 13. punct. 2. Mart. Bonac. de iuram. disp. 4. quæst. 1. punct. 12. per totum.***

Ex quibus primò inferitur, quod si testis absque iureiurando prestitito falsum asserat, seu veritatem, quam scit, celet, delictum falsi committere, & ordinaria esse peccendum pœna, vt resolunt Felin. *in cap. 3. num. 5. de test. cog. Iaffo in repet. l. admonendi, nu. 223. de iureiur. Dueñas reg. 153. ad fi. Iul. Claro, §. falsum, nu. 11. Cenedo in collect. ad Decretal. collect. 139. n. 3. Hortens. Caualcari in tract. de test. 3. part. n. 56. Salcedo ad Bern. Diaz in pract. crim. can. cap. 96. vers. Quinto, in nouissimè, Aug. Barbof. post omnes d. alleg. 50. n. 26.*

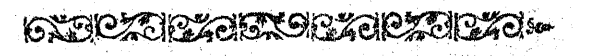
Secundò inferitur verus intellectus ad text. in l. nullum, 14. ibi, quorum voces falsitate, vel fraude non cavere perspexerint. C. de test. & quæ ibi adducunt, Bald. n. 1. in 2. notab. Salic. n. 2. Io. Sicul. 3. exinde colligentes, quod testes, qui dicunt mendaciū, proprie dicuntur falsi, qui verò tacent veritatem fraudulenti vocantur, quos refert, & sequitur Farin. citato loco n. 233 vt intelligantur, verum dicere, quoad secundam partem distinctionis, dum testes veritatem celantes, amphibologia seu circuitu vtuntur, quò tanto mendacium non proferant, secundum communem sententiam de qua P. Th. Sanc. citatò

loco num. 11. 14. & 22. Suarez de iuram. lib. 3. cap. 11. a num. 4. Valencia, & Bonacina locis paulo superius citatis, & idem falsi dici non possunt, sed fraudulentiam tantum, cum fraude utantur, ut mendaciam excludant. ¶ quibus amphibologis uti non possunt, nisi ex iusta causa, alias moraliter peccant, ex Soto de iust. quest. 1. art. 1. circa solut. ad 4. versic. Quid sit iuramentum, & versic. Hactenus de bis. Philarch, de offi. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. ca. 14. paulo post princ. Lessio de iust. lib. 2. c. 52. dub. 9. n. 48. Sayr. Clavi reg. lib. 5. c. 4. num. 15. & D. Io. Sanc. Abalenti, in secl. & pract. disp. 35. n. 1. & 3. & est communis secundum P. Th. Saneium, d. lib. 3. in Decalog. ca. 7. a num. 1. Bonacina citato loco numer. 2. ¶ Si vero ita negent veritatem, ut simul mendaciam dicant, dicendo nescio, cum verè sciant, falsi dicuntur, quia falsum quod est, sicut veram iureiurando exprimunt, in quo falsitas consistit, qui etiam perituri existunt, deficiente verò iuramento, falsi tantum dicuntur, atque ita loquuntur DD. allegati ab eodem Farinac. d. num. 227. ubi expressè asserit hac in specie falsitatem committi, in utroque autem casu peccatum lethale gignit tacere veritatem, ut omnes communiter fatentur, & comprehenditur in quacumque dispositione, seu statuto contra falsos, & similiter qui mendaciam amphibologicam proferunt quoad forum exterius, à quo interiora non attenduntur, nec propositum in mente retentum aliquid operatur secundum text. in l. reperiendi, 7. vbi DD. Cod. de condit. ob causam, l. si maiorem, 25. l. cum doctis, 34. Cod. de transact. cum similibus. Atque idem nullo pacto procedit opinio P. Th. Saneij. 3. summa. c. 6. n. 15. aientis posse quemlibet, uti amphibologia confabulando cum alijs extra iudicium & cum solus adest, nec idem dici mendacem, nec perituum, quod quidem ansam præbet multis fraudibus, & peccatis, & DD. quos citat loquuntur, dum adest iusta causa in iudicio, quæ extra adest non potest, cum nemo tunc iurate cogatur, & sic deficiente causa, aderit peccatum & perituum, quod mihi dubium non continet, nec quod prædicta opinio maximè suspecta sit. Ut bene & summo iure docent plures apud eundem Sanch. n. 12. citato loco, quibus adde Rebell. 1. libr. 4. quest. 10. num. 2. Malder. opuscul. de restitu. ment. al. cap. 4. & 10. Coink. de act. super nat. disp. 10. dub. 1. concl. 3. n. 49. Syluium 2. 2. quest. 89. art. 7. quest. 8. concl. 5. Layman. 4. Theol. moral. tract. 3. cap. 13. numer. 7. & cap. 14. numero 8. quidquid cum Sanch. & alijs dicit Diana 2. part. tract. 1. Miscell. resol. 25. & in 3. part. tract. 6. Miscell. resol. 30. per totam.

19 Tertio inferitur, quando tacens, scienter veritatem in iudicio teneatur ad restitutionem damno- rum exinde prouenientium, nam si existat iusta causa tacendi nulla restituendi obligatio, sicut nec peccatum oritur: si verò abest, utrumque nascitur quia interrogatus iudicè veritatem dicere ex iustitia tenetur, ex cuius violatione prouenit restitutionis obligatio, de quo nemo dubitabit, ut dixi suprà quest. 6. §. 5. illat. 7. vbi similiter ostendi, an ex culpa veniali oriatur restituendi obligatio, quoad verò testem tacèrem, latè differit Mart. Bonacin. 2. tom. in decalogi præcept. disp. 10. q. 3. punct. 3. proposit. 4. per totam, qui alios citet. Et si non desint, qui asserant, testem iudicè interrogatum tacendo veritatem ad restitutionem non teneri, inter quos sunt Vilalob. tom. 2. tract. 12. diffi. 1. num. 12. Io. de la Cruz. in direct. part. 1. pr. 8. art. 4. dub. 1. concl. 3.

Syluius 2. 2. quest. 71. art. 1. quar. 2. concl. 6. Pitigian. in pract. crimin. part. 2. cap. 6. fol. 191. quos sequitur Diana resol. moral. 3. part. tract. 5. in secl. resol. 101. quia non tenetur ex commutativa iustitia veritatem dicere, sed tantum ex charitate & ex obedientia & iustitia legali debita iudici præcipienti. Sed quod maius delictum: Illa quidem iustitia legalis, ratione cuius testis veritatem dicere tenetur nonne magis respicit ad iura partium tuenda, quàm ad aliud itat ob hoc publicè interfit, ne probationes pereant, l. curent. 20. de test. & qui negando, dum fateri tenetur, hoc iure pattem priuat, non tenetur ratione iustitiæ commutatiuæ? Quare veritas hanc sequuntur Malderus 2. 2. tract. 6. c. 12. dub. 9. §. duo tertio. Turrian. 2. 2. disp. 52. nu. 2. & Azor part. 3. lib. 13. cap. 27. dub. 4. & satis probabilem vocat Diana & veriore Bonacina locis citatis, & patet veritas, nam testis iureiurando promittit dicere veritatem, iureiurandum verò promissorium producit obligationem iustitiæ commutatiuæ, sicut quilibet alius contractus Guttier. 1. part. de iuram. confirm. capit. 34. numer. 1. in fin. Sarmiento lib. 1. secl. interpret. 3. Fortun. Garcia in cap. 1. ex nu. 100. extra de pact. Fort. cat. dialogo. 53. contra alios non rectè sentientes, igitur testis ratione iuramenti promissorium tenetur dicere veritatem ex iustitia commutatiua, & sic eam non dicendo, ad restitutionem tenebitur, ita præter relatos, ex D. Thom. 2. 2. quest. 70. art. 4. Filiuc. tract. 40. cap. 8. questio. 9. nu. 252. Mart. Bonacin. ad 8. præcept. decalogi, disp. 10. quest. 3. punct. 3. sub. n. 9. in nouissima impressione, Sayr. Clavi reg. lib. 12. c. 20. n. 25. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 24. num. 163. & 266.

Quarto inferitur, quòd testes, non tantum tenentur veritatem dicere, sed etiam alias circumstantias adimplere, ad quas sui muneris ratione tenentur, ut est seruare secretum sui testimonij, & interrogationum factarum à iudice, quod promittunt aliquando expressè, sub interposito iureiurando, alias tacitè, attenda iuris dispositione, aliter enim quasi falsi puniri possunt, secundum text. in l. qui falso, 16. ibi, vel utriusque parti prodiderint, vbi glossa interpretata est, id est, reuelauerunt testimonia sua, de testibus, l. nullum 11. C. eod. glossa in l. minime, de legib. Roman. consl. 34. 6. n. 12. Hipolit. in Rub. de probat. num. 188. Tib. Dec. tract. lib. 7. cap. 17. num. 15. in vers. vel si secreto testimonium dixerunt, ac deinde illud reuelauerunt. Prosper Catauista in ritus magna Curia ritu, 3. n. 5. Menoch. d. casu. 537. n. 35. & nouissimè docent P. Iosephus Aldrete de religiofa disciplina tuenda lib. 1. c. 10. n. 14. ¶ dicens, quòd saltem pœna extraordinaria arbitraria puniri potest testis reuelas suum testimonium, & factas interrogationes, & Alphonsus Narbona in d. l. 82. gl. 4. n. 45. tit. 5. lib. 2. recap. pag. 252. quod maximè procedit in causis puritatis, in quibus testis publicandi numquam veniunt, & sub iureiurando, aut saltem fide præstita promittunt secretum seruaturus, & idem ad reticèdum strictiori adstringuntur vinculo ex superius & alibi dictis.

§. II. An generis maculæ per testes de visu probari valeat, & quomodo. S V M M A R I V M. 1 Origo, & descendentià à Iudæis probatur per testes.

- testes. Et an de visu hodie possint esse, n. 2.
3 Testes, qui agnouerunt aliquos ascendentes diuertisse à fide Catholica, & obseruasse legem ei contrariam, probant simul cum obseruatione maculam suorum descendentiæ, & n. 4.
Produci in uno iudicio, non profunt in alio, numero 14.
Examinati in alio iudicio, si adhuc viuant repeti debent, ut probent in causis puritatis, numer. 40.
4 Radice probata probantur effectus, & si est infecta, infecti sunt qui ab ea descendunt.
Effectus manent manente causa, ibid.
5 Testimonia antiqua Sancti Officij de crimine contra fidem, an, & quando probent maculam descendentiæ ab eis, & numerus sequ.
Si ex eis itum est in sententiam, res dubia caret, num. 6.
Dubium versatur, an si nulla fuerit lata sententia, prædicta nuda testimonia probent descendentes. Negatiua sententia, ex numero 8. cum sequ.
Contraria velut verior eligitur à numero 16. & sequ.
Qui eam defendant, numer. 33. Contrariis satisfi, n. 38.
6 Res iudicata verum efficit, & nocet descendentiis omnibus, iura sanguinis admittit, & ius quoad omnes constituit.
8 Arceri descendentes ab honoribus suorum ascendentiæ pœna est.
9 Delictum extinguitur & pœna defuncto ante sententiam non delinquente.
10 Delinquens criminofus nō infamis ante sententiam est, nec dicitur.
11 Accessorium ex principali regulatur.
Causa prima salua, & salui sunt prouenientes ab ea, ibid.
12 Infamis ut quis dicatur, sententia requiritur, etiam in crimine hæresis, n. 13. Contrarium, n. 21.
15 Testimonia non probant, sed testes, explicatur, n. 38. & 39.
16 Sententiæ & probationes in crimine hæresis equiparantur.
17 Obseruationes hæretica probata arguunt quemlibet obseruatorem illius hæresis.
Causa probata probantur effectus, ibid.
18 Pœna ipso iure imposita sententiam requirit, non circa delictum, sed quoad modum & formam executionis, n. 19.
Lex, qua præsumit, aut pœnam ipso iure imponit, sententia est, ibidem sub n. 18.
20 Facinus non sententia coinquinat hominem.
21 Hæreticus occultus sine sententia an infamis, & n. 22.
Vbi quòd est irregularis.
24 Filij ex probationibus hæresis patris sine sententia inhabiles sunt.
25 Hæreticus probato delicto infamis.
Radix inhabilis excludit prouenientes ab ea, ibid.
Radice sublata tollitur radicatum, ibid.
26 Infamia iure canonico irrogatur ex solo crimine.
27 Probatio ex visu potentior quàm auditus.
28 Ratio maior est excludendi filios hæretici quàm conuersi de nouo ad fidem, & n. 30.
Probatio...

- maicrum contra fidem, quàm circa eorum religionem.
31 Descendentes veri hæretici non debent esse memoris conditionis, quàm descendentes conuersi.
32 Filij hæreticorum iure sunt inhabiles, conuersi & eorum geniti fauoribus prosequuntur.
34 Probationes per euidentiam facti, aut per confessionem requiruntur, ut filij hæreticorum puniantur, ex delicto patris, contrarium, n. 35. & 36.
35 Probationes dum requiruntur verificantur in legitimis & ordinarijs.
Idem est probare delictum per testes, ac per confessionem, etiam si euident: & concludens requiritur probatio, ibid.
41 Tot testes requiruntur ad probandum maculam in nostra specie, quot requiruntur ad principale delictum probandum.
42 Filij hæretici defuncti apud exteros hæreticos licet non patiantur iuris pœnas, expelluntur ex nostris statutis, atque etiam filij hæretici relapsi conuersi, n. 56.
43 Filij suspecti de hæresi non incurrunt pœnas, declaratur, ibid.
44 Clericus suspectus de hæresi an amittat beneficia.
45 Filius sponte patrem hæreticum reuelans licet pœnas enadat, ex nostris excluditur status.
46 Filij relapsi penitentis relaxati, & combustis pœnis subiiciuntur.

Primo igitur pro certo supponendum est, quòd per testes rectè probatur origo & descendentià à Iudæis, Mahometanis, & hæreticis, vel si asserant vidisse, & cognouisse ascendentes, seu eorum aliquis obituale Moyfi antiquam legem, seu Mahometi sectam spurcissimam, aut hæreticorum errores. ¶ Et licet hodie in nostra Hispania videatur non posse probari descendentià à Iudæis, nec Mauris per testes de visu, cum ab ea expulsi fuerint Iudæi non conuersi ad Fidem Catholicam ab hinc centum trigenti & sex anni, Mahometani verò centum & viginti sex, ex computo propt annos refert Lud. à Paramo de orig. lib. 2. tit. 2. cap. 6. numero 13. & 14. & constare videtur ex l. 2. tit. 1. lib. 8. recop. Garibay. lib. 19. cap. 1. fol. 13. & 72. Io. à Roxas sing. 37. numero 4. Acebed. in l. 2. numero 42. tit. 2. lib. 8. recop. Greg. in l. 1. gloss. vini esen. tit. 24. part. 7. Hieron. Zurita in annal. Arag. tom. 5. lib. 1. cap. 6. Genebrard. in Chronographia, lib. 4. pag. 399. Pius Mirandul. lib. 1. aduersus astrologos cap. 12. Bart. Carrança Archiep. Tolet. in summa parua concilior. ad cap. 3. Concilij 6. Tolet. reperior. inquisit. verb. Iudæus, versic. sed an possint Iudæi expelli, cuius temporis memoria ex visu hodie nemini esse potest, non loquor de auditu, postea in §. 4. acturus de eo) tamen dupliciter euenire potest, quòd sint testes de visu, & cognitu ascendentiæ obseruantium legem Moyfi, seu Mahometi sectam.

Primo si cognouerint, ascendentes alicuius diuertisse à fide catholica post prædictas expulsiōnes, & obseruasse aliquam hæresim, legem aut sectam Christo contrariam, probant illam obseruationem, ut notum iure est, & probatur in cap. vi officium 11. §. verum, in princ. & in c. accusatus, §. 5. licet, de hæret. in 6. cap. eum ad sedem, §. nos prioris, vbi gloss. de restitu. spoliat. Zanchin. in tract. de hæresi.

cap. 11. num. 1. v. f. secundo modo, Jac. Simanc. de cat. h. n. m. l. cap. 6. q. per totum, & in eucharist. tit. 35. Peña in d. r. d. l. 3. part. comm. 11. & segg. Iof. Malch. de probat. concl. 855. numer. 1. & segg. Hier. Zabail. comm. 4. contra. com. quast. 17. numer. 1. f. & per consequens etiam probant maculam illorum, & suorum descendendum, quia effectus est illius obseruationis, ex qua provenit labe in posteros omnes, & probata prima causa, & radix arguit omnes effectus, qui ex ea præcisè solent provenire, ex text. in l. sed & si quod 25. §. inter eum, de v. i. fr. cum similib. & semper effectus manent manente causa, l. semper 5. §. negotiatores, 3. de iure immunit. And. Tiraq. de cessante causa part. 1. n. 18. Surt. conf. 3. o. 2. n. 5. cum causa non possit esse sine effectu, l. n. l. re. conuicti, nu. 108. de l. 3. Corn. in l. admonendi, n. 4. de iure iur. Craueta conf. 201. n. 25. & probata radice infecta, quæ ab ea procedunt eadem laborare infamia constat, ex l. liberorum, 210. de verb. sign. Pelaez de maiorat. 2. part. quast. 6. n. 22. quia omnis radix eam in palmitibus semper eicit virtutem, quam ipsa in se habet, secundum Arist. de generat. animal. lib. 1. c. 19. Neuzan. in sylvia nupt. lib. 4. n. 132. pag. 371. & faciunt tradita ab Antonin. Capicio de f. 18. a. n. 1. cum segg.

Secundò verificari potest in pluribus sancti Officij testimoniis antiquis, quorum plura vidi, in quibus quorundam aduersus fidem crimina & apostasia apparebant, aut descendencia à relaxatis, seu reconciliatis per Sanctum Officium, & nunc dubitatur, an hodie illorum obesse valeant descendentes, & eos maculatos reddant, vt honores puritatis non possint obtinere?

Et quidem si in sententiam itam, & processum est, & fuerit velut apostata, seu hæretici ascendentes, seu eorum aliqui damnati, nullum dubium est quòd impuritas posterorum planè, & ritè maneat probata, tam ex proximè dictis, tum etiam quia sententia, & res iudicata veram efficit rem illam, leg. res iudicata, 207. de reg. iur. l. ingenuum, 25. de statu homin. C. cum in er. 13. cap. quoad consultatiorem, 15. de re iud. & iura sanguinis adimit, & mutat, l. 3. §. sed est de conditione, 2. de iure iur. & in leg. sine contra, 3. in princ. de agnosc. & alend. lib. Alberic. de Statutu, 2. part. quast. 103. num. 2. Pelaez de maiorat. 4. part. quast. 14. numer. 5. iùque quoad omnes facit, de leg. ingenuum, DD. in leg. 2. Cod. Quib. res iud. nocet, Tiraq. de nobilit. cap. 37. numer. 7. & ita nocet omnibus descendentes ex l. 1. §. denunciari, 14. de inspic. ventre, l. 1. de except. rei iud. l. 17. tit. 9. part. 6. & iuribus proximè adductis, & adducendis latè infra in q. 13. & 17. Et specificè in nostra materia puritatis & nobilitatis, sententiam latam contra vnum ex coniunctis sanguine ligare & nocere ceteros omnes, obseruant plures apud Ioan. Garc. de nobilit. glos. 6. numer. 48. & Barbof. de Canonico, cap. 13. num. 38. vbi pluries à Rota ita iudicatum refert, præcipue in dec. 271. n. 2. part. 2. recent. & eotam Greg. X. V. dec. 486. numer. 9. & apud Mohed. dec. 8. A. chil. dec. 5. de sent. & re iud. Crescent. decif. 18. de probat. Coccin. dec. 68. n. 14. & aliis in pluribus.

Maius & præcipuum dubium est, an si aduersus ascendentes nulla fuerit de crimine causa facta, nec sententia lata, ex solis testificationibus in diuersis matricibus, seu processibus inuentis macula sufficienter probata maneat, vt prætenor arceri possit à Sancti Officij muneribus & honoribus? Et negatiua sententia probari videtur. Primò quia arceri deicendentes à dignitatibus, & honoribus ob

contractam in sanguine maculam ascendenti facinoris pœna est, vt patet ex pluribus allegatis supra quest. 2. & alibi, Peña in Director. 1. part. comm. 4. vers. Hæc autem infamia, & colligitur ex text. in c. 2. §. hæretici, & §. ad hæc, & c. statum, 17. de hæret. in 6. f. At delictum simul cum pœna defuncto delinquente ante sententiã, omnino ista extinguitur, vt ad hæredes ex eo nihil transmittatur. Igitur ante sententiã mortuo delinquente arceri eius descendentes ab honoribus non debent.

Minor probatur ex l. si eum 10. §. 2. vers. idem dicendum, si quis caution. l. inde 23. §. hanc actionem, 8. ad l. Aquil. melior, text. in l. 1. ibi, Hæredes non tenent, nec ceteros quidem successores, de priuat. delict. l. de furt. 6. de public. iudic. l. Senatus Conf. 15. §. si propter mortem, ad S. C. Turp. optimus text. in l. crimen, 26. de pœnis, l. pupillum, 111. §. 1. de reg. iur. l. vn. C. ex delicto defunct. l. furti 15. C. de furt. l. 1. cum aliis ibi, C. si res vel accus. mor. §. pen. vers. Et enim certissima, in l. de perp. & ten. p. ad l. 28. tit. 23. part. 3. l. 7. tit. 1. l. 4. tit. 3. part. 7. & vbiq. Greg. & in l. 14. glof. 6. d. tit. 23. Gom. lib. 3. var. c. 1. num. 78. cum segg. Eliza in epistola delict. lib. 1. cap. 38. nu. 2. Ferd. Valq. controuers. iur. ca. 56. à nu. 7. cum segg. vbi hoc extendit ad pœnam status priuatiuam. Iul. Clar. in pract. §. fin. quast. 1. nu. 16. Peregr. de i. r. f. lib. 4. tit. 1. §. 2. n. 1. cum pluribus alijs.

Confirmatur primò, delinquens ante sententiã nec criminofus, nec dicitur commisisse delictum, nec pro infami habetur, etiam si conuictus pluribus sit testibus, vt probatur in l. Atletas, 4. §. calumniator, leg. non alia, 19. de his, qui not. in fam. l. 1. §. quorum, 4. §. quas ere, 5. ad S. C. Turp. Greg. Lop. in l. 2. glof. 6. circa medium, per text. ibi, tit. 1. part. 7. f. At quod non operatur in principali, nec itidem in accessorio, nec ab eo provenientibus. Igitur magis patet prædicta ratio. Minor constat, quia si in prima causa non operatur, nec in postea productis, nec producendis, vt in l. manumissiones, 4. vbi notat Bal. de iust. idem Bald. in c. 1. in pr. Quibus mod. feud. am. & facit text. in l. 1. §. si de conuict. sine causa, & dictum notabile Bal. in l. cum mulier. col. 21. fol. matrim. vbi ait, quod ita se habet causa ad productionem effectus, sicut destructio causæ ad destructionem effectus, prout refert Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 38. ante n. 84. & tradita per Martam de iust. d. 1. part. c. 23. n. 14. & per August. Barb. Axioma, 40. nu. 27. & 28.

Confirmatur secundò, vt quis infamis dicatur, sententia omnino necessaria est: at in specie nostra nulla est lata sententiã, vt præsupponimus. Igitur nec hæretici, nec sua progenies infamia erunt notati, cum idem iuris sit in causa, ac in causato, & e contra, ex l. doctem quam 6. de collat. deducunt communiter DD. quorum aliquos refert And. Tiraq. in tract. cessante causa 1. part. n. 15. Nic. Euerard. in reprecis. loco, à minori n. 6. Barbofa citato loco, nu. 26. Minor probatur in l. 1. §. qui in iudicio, l. furti 6. ac hic qui not. infam. l. infamem, 7. de publ. iudic. l. iniuriam, 10. l. si furti, 8. l. non damnatos, 18. C. illo tit. ex quib. caus. infam. irrog. l. 1. vbi Greg. tit. 6. part. 7. Ant. Gom. lib. 1. var. c. 11. n. 38.

Confirmatur tertio speciatim in crimine hæresis, de quo loquimur, ad cuius infamiam tam hæretico, quam eius filijs, irrogandam sententia declaratoria saltem omnino requiritur, vt probant Bucfat. conf. 14. nu. 18. & 23. Simanc. de cathol. instit. tit. 9. n. 205. Castro lib. 2. de lege pœnali, c. 15. in fin. P. Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 8. cap. 13. post quast. 8. in 7. hæretico

hæretico, pœna, prout eos refert P. Th. Sancius in decalog. lib. 2. c. 26. n. 1. vers. At verius est, Farin. de hæresi quast. 189. n. 56. Igitur deficiente sententia deficiet infamia.

Secundò probatur principalis sententia quia testes in vno producti iudicio non probant in alio, præcipue inter diuersas personas: at nunc agimus de generis probanda macula per testes adductos in fidei causa, & in diuerso iudicio, & inter diuersas personas, vt patet. Igitur testes illi nullam efficiunt fidem in puritatis causis. Major patet ex l. si vnus, 27. §. ante omnia, de pactis, l. sepe, 63. de re iudic. l. Claudius, 16. in fin. Qui potiores, l. Lucius, 21. in fin. de his, qui not. infam. l. 3. de collat. de reg. c. super eo, 15. de offic. de leg. cap. quamvis 25. de re iudic. l. 20. tit. 22. part. 3. & ino. tit. Cod. quib. res iud. non nocet, & Res inter alios acta, vel iudicata alijs non nocere, & passim DD. de quibus infra in q. 13. vbi latè de materia.

Tertio probatur, testes, & testimonia in plurimis differunt, & in fide, & in potestate iudicandi per ea, testes verò plenam efficiunt fidem, & per eos iudices causas discernere debent, non quidem ita testimonia, quæ nec fidem efficiunt, nec per ea iudices iudicare valent: at hæc de quibus loquimur non testes, sed testimonia dicuntur. Igitur nec fidem efficiunt, nec per ea iudices iudicare poterunt. Major aperte constat ex text. in l. 3. §. idem Diuus, ibi, Testibus se non testimoniis crediturum, & in §. Gabino, ibi, Alia est auctoritas præsentium testimoniorum, alia testimoniorum, quæ recitari solent, de testib. bonus text. in cap. tua nos, 8. ibi, in eo casu ad condemnationem eorum sola testimonia non sufficiunt, cum non sit testimonio sed testibus iudicandum, de cohabit. cleric. & mulier. & in c. testes, 15. 3. q. 9. c. si testes, 3. §. Alia est auctoritas præsentium testimoniorum, alia testimoniorum, & quæ recitari solent, 4. quast. 3. exornat D. Christoph. de Paz de tenuit in nostra materia loquendo, 1. part. cap. 32. nu. 82. Pro qua negatiua sententia faciunt DD. quos tacito nomine adducit Azorius in instit. moral. lib. 6. cap. 4. quast. 3. vers. Alij verò:

Contraria tamen affirmatiua sententia mihi magis probatur. Primò quia nullum est iure constitutum discrimen inter sententiam supra hæresim, & inter eius probationes, recipiantur ante, vel post mortem delinquentis, quia vtraque in specie hæreticus, & sua progenies infamia notantur, vt aperte probatur in c. statum, 15. ibi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, de hæret. in 6. vbi quoad hoc equiparantur probationes, & sententia. Igitur habemus textum expressum nostram opinionem probantem.

Secundò probatur dum hæreticalia facta, ritus & obseruationes manent aduersus maiores probata, præsumuntur illius legis, aut lectæ obseruatores esse, secundum text. in c. contra Christianos, 13. de hæret. in 6. Io. à Roxas 1. part. de hæret. num. 303. & seg. Lud. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. q. 9. num. 9. per plures allegati à Farin. de hæresi q. 187. nu. 16. at macula descendentiã provenit ex maiorum alienis obseruationibus contrarijs fidei catholicæ. Igitur probata illa causa, sequi debet macula vel effectus, arg. text. in l. si. C. de nupt. c. transato 3. §. quia non semel, de constitut. Nauar. in c. quis aliquando §. in Luisico, notab. 23. n. 10. de pœnis. dist. 1. Lapus, alleg. 88. n. 8. cum adductis supra n. 4. Et quia testes, qui vnum firmant, ex quo aliud sequitur, censentur for.

maliter super vtroque deposuisse. Bald. in leg. datæ opera, numero 34. vers. scilicet, item nota, quod quando resistit, Cod. Qui accusari non poss. Mandel. Albenf. conf. 83. numero 25. vol. 1. sic deponendo de delicto hæresis, deponit de infamia, quæ ex illo sequitur.

Nec vrgebit, quod etiam si ipso iure imponatur pœna, sententia necessarid requiritur ex pluribus adductis à Peregr. de iure fisci lib. 4. tit. 5. à n. 8. cum segg. Menoch. de recuper. rem. 5. nu. 68. & in tract. de arbit. casu 220. à numer. 6. quia dum lex præsumit, aut pœnam imponit, ipso iure sententia est, secundum Bossium tit. de sentent. num. 47. cum alijs pluribus adductis per Farin. 1. part. praxi. q. 10. num. 70. vers. sed hic non obstantibus, & licet saltem declaratoria requiri videatur, per textum, qui ad hoc videtur expressus in c. cum secundum, 19. de hæret. in 6. & per allegata à Peregr. & Menoch. supra: intelligi tamen debet quoad modum, formam, & executionem pœnarum, sed non vt ideo suspendatur legis dispositio, & præsumptio delicti, nec incurfus infamia, quæ certa est, quoties certum fuerit factum, ex quo procedit, licet executio confiscationis bonorum, in qua potest esse magis, & minus suspendatur, quoad per iudices declaratoria feratur, vt clarè colligitur ex textu in d. cap. cum secundum, ibi, Bona hæreticorum ipso iure de fratrum nostrorum consilio decernimus confiscata, confiscationis tamen huiusmodi executio, vel bonorum ipsorum occupatio fieri non debet per Principes, aut alios dominos temporales, antequam per Episcopum loci, vel aliam personam ecclesiasticam quæ super hoc habeat potestatem, sententia super eodem crimine fuerit promulgata, quoad verò alias pœnas, quæ non pendunt ex futuro euentu, & semper eadem sunt absque augmento, nec diminutione à commissi delicti tempore, seu postquam nototium crimen factum est per probationes, nulla est opus declaratoria sententia, vt cum Bossio & alijs benè intellexit Farin. in d. n. 70. & melius P. Th. Sancius in Decalog. lib. 2. c. 26. n. 2. vbi probat, infamiam pœnam ab hæretico lvi, postquam suum delictum fuerit nototium, & quod nihil aliud requiratur, vt eius filij infames maneant, ni probationes legitimæ, docet in c. 77. n. 28. vbi optimè loquitur, de quo amplius infra in 4. ratione.

Tertio probatur, facinus, non sententia coinquinat hominem: at in specie nostra facinus plenè probatum præsupponimus. Igitur ex sola hæresis probatione etiam sine sententia coinquinatio insurget. Major patet ex text. in l. palam 43. §. fin. ibi, quia factum lex, non sententiam notauerit, de ritu nupt. l. idem sustinuit, 22. de his, qui not. infam. l. in finem, 7. de public. iudic. l. ad tempus, 5. l. eos qui, 12. de decurion. l. 4. §. ad tempus, de re iust. l. subhibis cessum, 16. C. ex quib. caus. infam. irrog. glof. 12. & 14. in l. 5. tit. 16. part. 7. Rebuff. tract. de reprob. 167. n. 224. Bal. in l. quod Nerua, deposit. Io. Cortal. lib. 4. miscell. cap. 2. nu. 8. & in paraphrasi Sacet. d. 1. part. c. 4. numero 14.

Quartò quia & si non desint, qui maluerint ad infamiam ex hæresi esse necesse, quod interueniat sententia, tamen & contraria verior, & receptior est, quam indubie firmat Peña in d. r. d. 1. part. comm. 4. à vers. Hic ita posita, cum segg. Alphonf. à Castro de iust. hæret. punit. lib. 2. cap. 9. Greg. in l. 16. glof. 3. tit. 4. part. 6. P. Th. Sancius in d. cap. 26. n. 2. plures apud Farin. 2. fragm. lit. E. num. 76. & 77.

Cantera in quæst. crim. 7. 1. de tangent. puni. delict. c. 1. de heret. n. 9. vbi ait, dicitur quod etiam si occulturn, est infamia infamia iuris, si autem esset notorius, licet non sententia contra eum prolata, est infamia, non solum infamia iuris, verum etiam infamia facti, differt tamen à Sancio loco citato, cum asserat, quod occultus hæreticus patitur infamiam iuris etiam nulla lata sententia, quod negatur à Sancio, sed non iure, quia verius est, quod Castro, Peña, & Cantera locis citatis opinantur. Et sic hæreticus occultus absque sententia irregularis est, ut fert communis opinio secundum allegatos à Mart. Bonacin, de irregularitat. disp. 7. q. 3. n. 1. & 3. probabiliorum vocat alijs citatis Diana. 4. p. r. 2. resol. 46. & specificè in nostris loquens puritatis terminis tenet, & bene explicat Fr. Emman. Roder. tom. 1. regular. q. 14. art. 8. & P. Th. Sanc. in decalog. lib. 2. c. 25. n. 2. Ricciol. de iure person. lib. 5. c. 17. n. 6. Aug. Barbosa de offic. 24. episc. 2. part. alleg. 10. sub n. 34. in ult. impressione; & similiter filij inhabiles manebunt ex probationibus delicti patris, cuius infamia causa est infamiae filiorum, & vtraque ab eodem fonte provenit, & inuicem vna alteram sequitur, & comitatur, ut expressè voluit Peña loco citato, vers. Hac autem infamia, & faciunt tradita à P. Th. Sancio d. c. 27. n. 28. vbi optime ad propositum loquitur, & dubio caret per l. 4. vbi Azeb. in fine ita animaduertit, tit. 3. lib. 8. recop.

25. Confirmatur primò, pater hæreticus delicto probato habetur ipso facto pro infami & inhabili ad obtinendum puritatis munera, ut probatum manet: sed inhabili existente radice excluduntur omnes, qui ab ea proveniunt. Igitur patet magis prædicta ratio. Minor probatur ex l. 1. §. fratres, & ex ibi notatis, si quis aliq. test. prohib. l. fin. c. de verb. sign. Auth. de heret. que ab int. est. de fer. §. reliquum plura congerit Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 2. n. 81. 83. 85. 118. & seg. & n. 122. & quæst. 4. illar. 1. n. 37. & 38. per cap. 1. §. hoc autem. Que in feud. dars possunt, & quia radice sublata tollitur radicatum l. 1. c. de lat. liber. roll. Marc. Anton. Genuens. pract. Eccles. q. 37. n. 3.

26. Confirmatur secundò, indubitatum est, quod iure canonico ex solo crimine irrogatur infamia, secundum Veroum in c. 1. n. 4. 4. de accus. Viui in commun. opin. verb. Accusare non potest, Card. & Alex. in c. probantur, vers. Notè, quod regulariter, 2. q. 1. Iul. Claro in pract. §. fin. q. 1. 4. n. 9. D. Io. Vela de pœnis delict. c. 5. de accusat. n. 34. vbi ex solo crimine velut infamis ab accusando repellitur. Igitur & ab omni honoris consecutione.

27. Quintò probatur hæc eadem sententia, quia maculata descendit per testes de auditu probatur, ut probabo infra §. 4. At fortior est probatio de visu, & propria scientia, quam de auditu, & nunc agimus, de testibus, qui primæuam maculæ causam agnouerunt, & viderunt, ut significauit Imp. Iustinianus in §. fin. ibi, veritas magis oculata fide, quam per aures animis hominum insigatur, inst. de Grad. cognat. Igitur à fortiori de visu testes maculam probabunt.

28. Sextò probatur concludenter quoad institutum nostrum, etiam si vera esset sententia eorum, qui volunt, infamiam eum non contrahere ex delicto hæresis, qui per sententiam iudicalem non sit damnatus: nam maior ratio versatur in exclusione progeniei illius qui crimen contra fidem probatum

habet, quam eius, qui post fidem susceptam priori cæcitate demissa, eam constanter sublinuit; nec quid contra illam patranit, ut patet, & statim probabo: sed hi excluduntur ex nostris statutis, ut ex eis patet, & suo loco dixi. Igitur maiori ex ratione illi excludi debent.

Confirmatur primò, cum agitur de probanda sanguinis qualitate ad honores suscipiendos, non tam de hæresis maiorum crimine, quam de eorumdem religionis, moribus, & natura quaritur, quæ si non orthodoxe fuerint, remouent suos, & suam progeniem à prædictis honoribus, etiam nullo ab eis patato facinore, quod punitione egeat, nec infamiam iuris producat: sed quæ agimus de probationibus, quæ maiorum religionem, & mores catholicæ fidei contrarias demonstrant. Igitur patet prædicta ratio, & maius fundamentum pro nostra sententia.

Confirmatur secundò, testes de conuersione maiorum ad nostram fidem, quæ virtus est, nec crimen constituit, nec causam præstat ferendæ sententiæ, maculam plenè probant descendit, ut patet ex dictis supra quæst. 4. §. 2. Igitur multo magis testes qui maiorum recessum à fide asserunt catholice, cum grauissimum constituat apostasiæ crimen, etiam si nulla adhuc lata fuerit sententia. Consequens patet, nam si vbi minor ratio est & delictum deficit, sufficientes testes sine sententia; ergo magis debent sufficere, vbi maior interuenit ratio, & grauissimum delictum, quod nigriore parete maculam fatendum est ex adductis ab Euerard. loco à minori, num. 1. & à Barbo. loco 73. pag. 327.

Confirmatur tertio, non debent melioris esse conditionis descendentes hæretici, qui à fidei Christi securo porro ad alienam se traxerunt legem, quam conuersi, qui si pristina cæcitate dimissa nostram fuerunt amplexi fidem, constantè que eam sublinuerunt, ut dicitur in cap. eam 12. 7. vbi gloss. fin. de rescript. cum adductis supra quæst. 3. §. 3. numero 62. sed admissa contraria sententia sequeretur, quod melioris essent conditionis descendentes hæretici, ad quorum exclusionem sententia esset opus, & probationes non sufficienter, quam conuersi progenies, quæ sine sententia ex solis probationibus excluderetur, ut patet. Igitur contrariam admitti sententiam, non solum contra ius esset, sed etiam contra æquitatem, conducit bona ratio tradita à P. Emman. Roder. tom. 1. regul. quæst. 14. art. 2. vers. Quod sequenti ratione probatur, & bene considerauit Franc. Anton. à Soussa in aphorif. in Inquisition. lib. 3. cap. 23. sub numero 23. vers. cul. & quia.

Confirmatur quartò, nam licet ius inhabiles reddat hæreticorum filios ad beneficia, & ordines sacros suscipiendos, ut in d. cap. statutum, 15. cap. 2. §. hæretici, de heret. in 6. P. Th. Sancio citato loco, c. 28. numer. 7. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. num. 40. Filiuc. in practi fori pœnis. tract. 20. cap. 9. quæst. 3. num. 236. & seg. cum alijs apud Mart. Bonac. de irregularitat. disp. 7. quæst. 3. punct. 7. à num. 1. filijs tamen conuersorum fauet, gratijs & honoribus proflequitur, ut in d. cap. eam 12. 7. cum cæteris à me adductis in loco superius citato, & eos admittit ad omnia beneficia, & ordines sacros, ut docet P. Suarez, de censur. disp. 43. sect. 1. numero 8. Filiuc. num. 241. & Mart. Bonac. num. 11. citatis in locis. Igitur patet, maiorem esse rationem repellendi filios hæreticorum quam

quàm reiciendi nouiter conuersos, & eorum descendentes ab honoribus puritatis, & cum hi reiciantur ex solis probationibus, ex maiori ratione esse illos repellendos.

33. Quare hanc sententiam defendere videntur P. Suarez 5. tom. in 3. part. disp. 43. num. 2. P. Azor. inst. moral. tom. 1. lib. 8. cap. 13. post. 8. quæst. in 8. pœna heret. vers. Deinde quæres Filiucius quæst. moral. tract. 22. n. 218. & Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. num. 40. vbi in fine requirit probationem per euidenciam facti, seu per confessionem, ut filij ex patris hæresi sine sententia infames, & inhabiles maneant, quem sequuntur P. Thomas Sancio in d. lib. 2. Decalogi cap. 27. num. 28. Filiucius loco citato Sanctar. de heresi. c. 14. dub. 2. n. 13. Diana, 4. part. tract. 8. resol. 76. vers. Notandum est, quod verè contrariatur iuris regulis, ex quibus docemur; quod dum probationes requiruntur, debet intelligi, de legitimis, & ordinariis tam in ciuilibus quam in criminalibus, secundum reg. l. vbi numerus, 12. de test. cap. in omni negotio, 4. cap. licet vniuersis, 23. extra eod. cap. relatum, 11. cap. cum esset, 10. de testam. cap. 1. & 2. q. 3. cap. si quis testis 3. §. vbi numerus 4. q. 2. & 3. cap. fin. 15. q. 7. exornat Ioseph Matich. de prob. in practi. q. 5. à n. 117. latè ampliat Farin. de test. h. q. 63. à num. 232. vbi n. 234. ostendit, idem esse probare delictum per testes ordinarios, ac per delinquentis confessionem per l. qui sententiam 6. vbi DD. C. de pœnis, cum alijs, quos adducit DD. etiam si euidens, & concludens requiratur probatio, ut per diuina voluit Auend. in cap. 2. Pract. 19. vers. sic utaque tribus testibus, relatus à Narbona in l. 31. gloss. 16. n. 6. tit. 7. lib. 1. recop. pag. 116.

35. Et cum in d. cap. statutum de heret. in 6. tantum requiratur patrem hæreticum esse, aut talem decessisse probari, intelligendum est de probationibus plenè ordinarijs, secundum causæ naturam, & quæ in simili delicto admitti ad plenè probandum solent, non verò de alijs extraordinarijs, & plenioribus probationibus, ni speciatim ita statutum sit, & si in grauioribus delictis pleniores requirantur probationes, sufficientes, non tantum facti euidencia, & confessio partis, sed etiam testes, & præsumptiones legitime, ut est ius constans, sunt etiam pro hac opinione DD. citati supra in 4. ratione.

37. Ex quibus probata manet hæc nostra affirmatiua sententia, & simul contrarijs fundamentis plenè satisfactum præter duas vltimas rationes, de quarum prima, quæ loquitur de testibus in alio iudicio examinatis plenè agam infra à q. 13. vbi ei satisfaciam, & de materia plenissimè actum relinquam, quare hic non plura.

38. Vltima autem ratio desumpta ex textu in l. 3. §. idem Diuus 3. & §. Gabino 3. 4. de test. cum cæteris ibi adductis, nihil obstat, quia illa iura intelligi generaliter debent in omnibus causis, ni aliud statutum iure reperiatur, ut in nostra specie habemus constitutum hæreticos, & eorum filios infames manere ex nudis tantum probationibus absque alio iudicio, nec sententia, ut in d. cap. statutum, & cum quis habens contra se testes ad probandum sufficientes aliquam hæresim, eo solo infamis maneat, & ei probationes noceant, ita etiam & descendentes eius, ex dictis supra n. 25. & dicendis infra quæst. 11. §. 2. inter quos nullum potest constitui discrimen. Præterea in puritatis causis, de quibus loquimur, interueniunt plures aliæ rationes, quæ faciliorem in hoc dubio exitum præbent, tum quia defectus citationis, & publicationis ex quo non plenè probant testimonia, nihil obest in puritatis iudicijs, in quibus non admittuntur citatio nec publicatio, ut dixi supra quæst. 5. tum etiam quia in similibus causis de nihilo alio agitur ni animis iudicum informandis, quod fieri potest ex minus legitimis probationibus, ut specificè probat D. Christoph. de Paz. de tenuit. 1. part. cap. 32. num. 76. & 78. tum denique quia probationes circa sanguinis qualitates de re antiquissima sunt, in qua non possunt inueniri testes de visu, & sufficientes probationes, quæ aliàs non sufficienter, ut dicam infra à §. 4. in 1. & 5. ratione, & quæst. 10. §. 2. in 1. & 7. ratione ex quibus apertè constat, quod licet de iure testimonia, plenè non probent, tamen aliud dicendum in puritatis causis & in alijs, quæ difficilis sunt probationis.

Sed ad pleniorum prædictorum explicationem aliqua inferenda veniunt. Primò quod si prædicti testes, aut eorum aliqui, quorum habentur testimonia adhuc vitam agant, debent de nouo repeti alia nihil probabunt, ut ex forma narrandi, ex probatione verborum, ex vultu eorum, facilius possint rei veritatem iudices eruere & vniuersumque sermoni congruam adhibere fidem, ut in d. l. 3. §. Diuus, vbi gloss. verb. Non testimonio, de testib. & cum propter difficultatem probationis plena testimonio adhibetur fides, illa cessante nihil efficiet, ni de nouo repetantur testes, ut probabo infra à q. 14. §. 2. numero 16. & q. 13. §. 1. sub numero 2.

Secundò inferitur tot testes requiri ad probandum maculam in proposita specie, quot sufficienter ad plenè probandum delictum contra delinquentem, & cum certa in hoc tradi regula non possit, sed iudicium arbitrio relinquatur, qui hoc sumere debent ex circumstantijs, & qualitatibus rerum, personarum & testimoniorum, ut in d. l. 3. §. 1. ob. car. 21. §. 5. testes, 3. de test. ita nec in nostra specie quid certum constitui potest, rei tamen grauitas, pondus, & defectus, qui in prædictis testimonijs interueniunt, plus duorum, aut trium testium exposcunt, maxime cum hi non sufficienter ad defuncti memoriam damnandam, ex d. cap. accusatus, 8. §. in eo. de heret. in 6. Simanc. de carbol. insti. tit. 18. de defunctis, num. 12. 13. & 19. & in Enchirid. tit. 62. numer. 5. fol. 113. in ergo, & cum repeti, nec de nouo examinari non valeant, & patientur alios defectus, maiori numero res eger, ad perfectam constituendam probationem, nisi ex imperfecto velinà iudices in puritatis causis suos instruere animos, ut posse dixi supra ex Paz de tenuit. dict. cap. 32. numero 76. & 78. quia tunc pauciores sufficienter.

Tertio inferitur, quod in specie puritatis probandæ non potest locum habere notabilis opinio P. Henriq. lib. 4. de irregularitat. cap. 5. num. 4. & Emman. Saa. verb. Hæresis n. 4. & P. Th. Sancio in decalog. lib. 2. c. 27. n. 28. & Filiucij quæst. moral. tract. 22. n. 218. vers. inferitur quimò, aientium quod patre hæretico inter hæreticos defuncto filius non patitur pœnas infamiae, nec cæteras, quæ in locis hæresi infectis omnino deficiunt; quia etsi difficultate non careat circa filios eius, qui ex orthodoxa fide ad hæreticos voluntariè transt, & in hæresi decedit, etsi vera int se esset ratione loci hæresibus infecti; respectu tamen nostræ catholicæ patriæ, apud quam quilibet hæreticus, quocumque se transferat, infamia no-

ratur, eiusque posterii dehonestantur, aliud indu-
biè afferendum est, & quidem admitti eorum ne-
mo poterit ad puritatis honores, qui claritatem
sanguinis omnino exposcunt, & transitus ad hære-
ses sanguinem totius posteritatis coinquinat, &
pravos mores, & inclinationes naturales arguit, vt
notabiliter dixit Simanc. de cathol. instr. tit. 35. nu.
15 & Pelaez de maiorat. i. part. q. 51. n. 26. quæ in om-
nes transferantur posteros, atque etiam in habilita-
tionis pœna.

- 43 Quando infertur, declaratio alterius Azorij opi-
nionis, qui li. 8. instr. moral. c. 4. q. 3. vers. si rogat, eam-
dem admittit infamiam in filiis suspecti de hæresi,
quæ in d. c. statutum, imponitur filiis veri hæretici,
quem si intelligas de hæretico ex iuris præsumptio-
ne, qui in effectu saltem pœnarum verè talis dicitur,
vt exemplum habemus in c. contra Christianos,
de hæret. in 6. de quo & nos egimus supra q. 3. § 3.
illat. bene sequitur, & procedit eius opinio. Si
verò suspicio fuerit vehemens, seu levis, & pater
nullam sancti officij pœnitentiam subierit, inhu-
manum esset, filios ita graues pati pœnas, cum nec
facto, nec iure verè hæreticus dicatur, atque ita in-
telligendus venit P. Th. Sancius in d. 27. n. 29. qui
prædictam Azorij opinionem nimis duram appel-
lat, qua etiam specie loquuntur DD. apud Farin.
de hæresi q. 190. num. 86. & q. 191. num. 38 & 67. Ace-
bed. in l. 3. numer. 58. tit. 3. lib. 8. recop. Parlad. 3. quotid.
differ. 108. num. 13. & segg. & atque etiam intelligen-
dus venit Peña in direct. 2. p. comm. 162. col. 6. vers.
beneficia verò, vbi ait Clericum de hæresi suspectum
non ipso iure priuatum manere à beneficiis, licet
quandòque per sententiam priuandus veniat, quod
melius explicuit idem Farin. i. p. flagm. crim. lit. C. n.
268. vbi aperte loquitur de clerico hæretico sus-
pecto de violenta præsumptione, & de vehemen-
ti etiam circa quandam Rotæ decisionem de qua
ibi per eum, cum aliis cõgestis supra quæst. 3. §. 3. n. 33.
45 Quintò infertur, quòd et si iure sit receptum,
quod filius sponte reuelans patrem hæreticum ma-
ner immunis ab omnibus pœnis filijs hæretici im-
positis, vt docent, arg. text. in l. quisquis, §. vlt. C. ad
l. lal. maiest. Peña in direct. 2. p. comm. 15. vers. Hoc ad-
diderint, pag. mibi, 117. Tib. Dec. li. 5. crim. c. 45. n. 5. &
c. 51. n. 8. & P. Th. Sancius in decalog. li. 2. c. 27. nu. 30.
Farin. de hæresi. q. 191. §. 1. n. 37. & ex c. vti inquisitionis
de hæret. in 6. docet Diana 4. p. tr. 8. res. 75. in fin. ta-
men hoc locum habere non potest quoad nostra
puritatis statuta, quia iste filius cum sua progenie
erit exclusus ab eorum honoribus ex rationibus
suprà redditis.

- 46 Sextò & vltimo infertur excludi ex puritatis sta-
tutis filios & descendentes hæretici relapsi cõuersi
maiori ex ratione quàm excluduntur ex iure com-
muni, de qua agunt relati à P. Th. Sanc. in decalog.
li. 2. c. 27. q. 3. n. 23. Mol. de instr. 3. disp. 658. n. 19. A-
zor. li. 8. c. 13. n. 8. pœna Suarez de censur. disp. 43. sect.
3. n. 4. Filliuc. tract. 2. n. 226. vbi n. seq. ex præcitatatis
idem esse ait, in filiis cuiuslibet cõuersi, qui nihi-
lominus fuit comburendus Curia seculari traditus
& quidem summo iure, & conueniunt plures pœ-
nes Aceb. in l. 3. n. 26. & 27. tit. 3. lib. 8. recop. & dicit
vetiorem Parlador. 3. quotid. differ. 108. n. 12.

§. III.

Vtrum puritas, & macula per testes

singulares probari valeant, &
quomodo.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes singulares non probant. Mille tantum pro-
bant quantum vnus.
2 Testis singularis quis dicatur?
Diuersa coniungi non possunt, ibid.
3 Testes singulares deponentes de actibus, qui coniun-
gi possunt, & tendunt ad eundem finem, quando
probent, & n. 9.
4 Fama,
5 Consuetudo,
6 Possessio,
7 Iurisdictio, } Probantur per testes singulares, ex-
plicatur & declaratur, n. 22.
10 Testes de diuersis actibus deponentes, qui tendunt
ad idem, in vnum conuenire censentur.
11 Testes singuli semiplenè probant, & in civilibus
coniunguntur ad plenè probandum, & nume-
ro 12.
13 Hæresis, } Non probantur per
Simonía, } testes singulares &
Vsurá & } quare, n. segg.
Similia, }
14 Testes de diuersis loquentes coniunguntur.
15 Hæresis diuersa coniungi inter se non possunt, & n.
16. 18. & 56.
17 Diuersitas rerum & factorum inducit diuersitatem
in testibus.
19 Differentia inter famam & similes, & inter hære-
sim & cetera delicta.
20 Alius fama & consuetudine licet diuersi videan-
tur tamen eadem sunt respectu cause.
21 Genus per suas species ostenditur, nec contra:
22 Alius fama iurisdictionis, & similia si per se prin-
cipaliter intenduntur probari, non sufficiunt tes-
tes singulares, & quid in crimine hæresis, n. 54.
23 Puritas & macula an per testes singulares proben-
tur, n. segg.
Testes singulares non sufficiunt ad probandum ma-
culam ex certa, & terminata causa, n. 23. Secus
generaliter, n. 25. & segg. Exempla vtriusque ap-
ponuntur, n. 57. cum segg.
24 Testes, non differunt propter diuersas circumstan-
tias, quæ ad idem tendunt.
26 Probatio regulatur secundum subiectam materiam.
27 Qualitates sanguinis sunt fantasticae, non naturales,
non substantia sed attributa accidentalia, varia-
bilia, quæ nec habentur, in corpore, nec in parte
corporis sensitiva: ideoque difficilis probationis.
27 Quæ sunt difficilis probationis.
28 Religio, & n. 54. (actus)
29 Quid in genere per singulos
30 Quæ coniungi possunt.
31 Origo.
32 Quasi possessio.
33 Seruitus.
34 Qualitates sanguinis,
35 Vita honesta, vitiosaue,
36 Fama communis,
37 Diffamatio, & num. 51. & segg.
declaturatur, n. 53.
38 Antiqua,
39 Parentela, & descendencia.
62 Nobilitas,
63 Ignobilitas,
40 Descendencia an probetur per testes singulares, di-
stinguatur,

- singulis, & exponitur, n. 43. cum segg.
41 Cap. licet ex quadam, 47. de testibus.
42 Cap. de parentela, 8. 3. q. 6.
43 Consanguinitas ad dissoluendum matrimonium
probari debet per distinctionem certorum graduum,
explicatur magis sub n. 44.
44 Matrimonium sicut res spiritualis difficiliter dis-
solvitur, quàm contrahitur.
45 Differentia inter probandum impedimenta ma-
trimonii, & inter probationem puritatis & ma-
culæ.
46 Puritas & macula non probantur necessario per di-
stinctionem graduum, & n. 49.
47 Descendencia ad ius patronatus potest probari sine
distinctione graduum.
48 Testes discordantes in summa obligationis qui pra-
ferantur.
50 Consanguinitas & descendencia sine certis proba-
tur gradibus, dum certitudo de essentia non
est.
51 Testes singulares quando probent verba iniuriosa
ad reuocandum palinodiam ex lege nostris Re-
gni, & n. segg.
Iniuria recens non probatur per testes singulares, se-
cus si antiqua, ibid.
54 Testes singulares quando probent obseruationem
fidei, aut legis contraria fidei nostræ.
55 Testes an probent hæresim quam singuli diuerso
tempore, & loco dicunt audisse.
57 Macula per testes singulares quomodo proba-
tur.
58 Rationes, quæ coniungi inter se possunt, coniunguntur
ad probationem maculae secus si coniungi non va-
leant.
59 Testes quorum aliqui dicunt descendenciam à re-
consultis, & alij à pœnitentiis probant. Af-
ferentes maculam descendenciam assignando
diuersos gradus similiter probant, n. 60.
61 Sacelli benedicti vulgò, Sambentis, dicti, probant
non tantum pœnitentiam, sed etiam maculam
descendenciam.
62 Nobilitas probatur per testes singulares, & etiam
ignobilitas, n. 63. Quæ talis dicitur ab ignobili
stirpe, sicut macula ab infecta, n. 64.
65 Testes singulares, vt probent, debent esse plures, fide
digni, & omni exceptione maiores, n. 67. & ita
probant maximè concurrentibus iudiciis, & ad-
ministrulis, numero 68. Ex quacumque exceptio-
ne nihil probant, numero 68. Maximè si de-
fectus reiciatur eo in negotio, de quo agitur nu-
mero 69.
67 Testes singulares nobiles probant.
Nobilitas facit vt dicto nobilitate scietur, ibidem.
68 Specialia duo an simul concurrere possint vel non,
& n. 69.
70 Singularitas diuersificatiua, & adnunciatina
probare potest, secus obstinata.
71 Testes in probanda consanguinitate non est neces-
se quod cognouerint eos, de quorum coniunctione
deponunt in causis, quæ non sunt restricta ad cer-
tos gradus, secus aliter.
72 Testes quorum alij agnouerunt parentes, & alij auos,
alij verò habent noticiam coniunguntur ad plenè
probandum.
73 Testes singulares quando probent in aliis iudiciis,
& quando non.
74 Index deliberare potest, quanta sit testibus sin-
gularibus adhibenda fides. Potest testis vnico

ex coniecturis vobis similibus credere plene, nu-
mero 75.
76 Testis vnico cui nihil opponi potest probat cum
admirulio.

Regula est in iure tam certa, quàm nota & vul-
garis, quòd testes singulares plenè saltem non
probant, ex text. in cap. bona memoria. 23. §. contra le-
gati, de elect. cap. licet causam 9. de probat. cap. tam li-
teris, 23. vbi gloss. verb. soli, de test. cap. cum Ecclesia su-
rina, 3. §. nos igitur, de causa poss. & prep. cap. cum
dilecti 18. de accusat. cap. nihilominus 16. 3. quæst. 9.
Quare Bald. in leg. iururandi, 9. col. 2. num. 4. C. de
test. dixit, quòd mille testes singulares tantum prob-
ant, quantum vnus, quem communiter ceteri fue-
runt sequuti, vt videre est penes Peñam in direct.
3. part. commun. 12. à vers. His ita posita, cum segg.
Simanc. de cathol. instr. tit. 64. num. 69. & segg. & in
enchirid. tit. 37. per totum, lo. à Roxas 2. part. de hæ-
ret. assert. 6. à n. 120. cum segg. bi doctè, & cum ra-
tione loquitur, optime etiam Io. Gutierrez. li. 3. pr. Et
quæst. 1. à numero 4. cum segg. Aym. Craucta de an-
tiqu. imp. 4. part. sect. 1. de iur. n. 7. & 8. & c. 41.
à n. 1. cum segg. Io. Malch. de probat. coniect. 54. nu.
20. Pet. a de fidei cõm. quæst. 12. à n. 501. & alijs plu-
ribus illius quæstionis. Gracian. disp. tom. 4. cap.
68. numero 25. & tom. 5. cap. 909. numero 6. cum cu-
mulatis per Farinac. in suo tract. de test. quæst. 64.
à numero 33. & 37. cum segg. vbi latissime de mate-
ria.

Ratio est, ommissis alijs assignatis à citatis DD.
quòd cum testes singulares dicantur, quia testan-
tur de vnico singulis, & inter se diuersis rebus, di-
ctis, aut factis, quæ inter se coniungi non possunt,
secundum text. in l. Papinianus, 20. in princip. de iur.
nor. l. naturaliter. 12. §. nihil commune l. l. permisseri,
52. de adq. poss. l. Sancimus, 34. vers. sed quid autem, C.
de usuris, est idem, ac si vnusquisque in speciali cau-
sa separatim deposuisset, & solus esset in suo dicto,
& testimonio, & cum singuli per se fidem non ef-
ficient, nec ius plenam vni præster fidem, nec om-
nes simul ad probandum iungi valeant, quia diuer-
si, manet res absque plena probatione, & tantum
cum vnico testimonio, vnde benedicunt prædicti
Doctores, quòd tantum probant testes mille singu-
lares, quantum vnus.

Ex qua ratione deducitur, quòd si dicta testium
non ita diuersa fuerint, nec actus, de quibus depo-
nunt, vt omnes simul tendant in vnum quid, cuius
natura sit formati ex diuersis factis, seu vocibus,
nec consistere valeat absque illa actuum diuersitate,
& si testes singulares existant, coniungi simul
valent, & plenè probant, & exemplum habemus in
probatione famæ, quæ proprie consistit in pluri-
bus, & diuersis populi vocibus, & loquutionibus,
quæ vocum diuersitate probata, dummodò contra-
rietas non interueniat in fama, & quæ probari in-
tenditur, plenè ipsa fama manebit probata. Item
simile in consuetudine habemus exemplum, quæ
ex obseruantia plurium actuum constituitur, l. i. C.
Qua sit longa consuet. l. an in totum 3. C. de adfic. pri-
uari. DD. in cap. fin. de consuetud. Bart. in l. de quibus, n.
12. vbi Iaff. §. de legib. Bald. & Salic. in l. 2. quæ sit
longa consuet. & in possessione, quæ ex pluribus
diuersis factis dicitur, & conseruatur, nempe ex per-
ceptione fructuum, pensionum, locationum, cen-
suum, & collectarum solutione, ratione, & plan-
tatione, ex præceptis, & actibus iuris possessorij

in re factis, signatura, seu connotatione, & clausione rei venit traditæ, clauis receptione, viciniam scientia, & alijs similibus, quæ omnia tendunt ad quid vnum possessionis probandum, vt omnia congerant, & probant DD. ad Rab. & tit. de adquir. poss. præcipue Matth. Welfemb. num. 6. Hug. Donel. lib. 5. comm. ad cap. 6. cum seqq. maximè cap. 8. & 12.

7 † Atque etiam exemplum habes in iurisdictione, cuius exercitium in pluribus consistit diuersis actibus, vt puta in præceptis, multatis, causarum cognitionibus, collectis & perceptione commodorum, & alijs, quibus singulis probatis per singulares testes quos iudici sufficere visum fuerit, manebit iurisdictione probata sicut & fama, consuetudo, & possessio per actus cuique accommodatos, vt quoad iurisdictionem de magis communi pluribus relatis testantur Emman. Barbol. de iur. ad ord. Lusitan. lib. 3. tit. 55. conclus. 3. num. 9. pag. 368. Fatim. d. quæst. 64. à num. 182. cum seqq. † vbi num. 18. bene intelligit, dummodò omnes prædicti actus probati tendant ad eandem iurisdictionis speciem probandam, secus si ad diuersas; veluti si alij asserant merum imperium, & alij de mixto, atque ita intelligendus venit Io. Garc. de nobilit. gloss. 2. §. num. 39. vers. Vnum tamen nota quatenus negat, posse iurisdictionem probari per testes singulares, cum loquatur de probandis certis eius actibus, ad quorum probationem requirantur testes, nec sufficiunt singulares, vt amplius inferius ostendam. Quibus adde Fótanell. de pact. nupt. claus. 5. gloss. 5. part. 1. numer. 60. vbi num. seq. communissimam hanc vocat opinionem, & ait quod testes, qui de singulis actibus deponunt, & tendunt in eundem finem, & ad idem genus probandum, non dicuntur proprie singulares, quia in qualibet specie repræsentatur genus, ad quod plures adducit, quos, & alios nos supra congesimus, quamuis Fontanella ibi hac opinione vtatur ad alia delicta in genere, quod nos validissimis negamus rationibus.

10 Quorum veritas magis ex duplici constat ratione Prima, nam testes qui de singulis actibus eandem causam & originem habentibus, deponunt, conueniunt in vnum quid certum, nempe in vnam causam, & originem illorum actuum, qui semper ab ea solent provenire: & sic in genere saltem perfecte illa probant, vt tenent adducti ab Aym. Craueta de antiq. temp. 4. part. princip. sect. sed eum, num. 14. & à Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quæst. 12. num. 10. & per Farinac. d. quæst. 64. num. 156. & seq. & per Emman. Barbol. loco citato num. 6. maximè cum plures sunt actus ex totidem testibus probati qui veritatem causæ demonstrant, cum non sit verisimile tot testes conuenire in tot actibus licet diuersis, qui ab vnica causa originem trahunt, ni causa ipsa vera existente.

11 Secunda ratio est, quia singuli testes per se simplicem probationem, aut saltem præsumptionem constituunt, vt in l. 1. §. si quis roget, 2. Testam. quem adm. ape. i. Theopompus 14. de dot. preleg. cap. veniens, 10. cap. licet 23. de test. communiter probant DD. vt testantur Villalob. commun. p. no. lit. T. num. 92. Anton. Gabr. de test. conclus. 1. num. 49. Malch. de probat. lib. 1. quæst. 11. num. 2. & 3. cum alijs ibi: † quæ omnes præsumptiones saltem in civilibus, vt sunt prædicta exempla, coniunguntur, ad hoc vt plenè probent, vt voluit gloss. verb. i. givimus, in l. 2. de excusat. iur. & in verb. illorum, in cap. veniens, el. 1. de test. Anton. Gom. tom. 3. de probat. de iur. n. 26. Iul. Claro in pract.

§. si. q. 36. vers. i. si. Malch. de prob. concl. 1223. n. 7. & seqq. Meno. de arbit. q. 89. n. 65. & seq. & de præsumpt. l. 1. q. 39. n. 13. & seq. Valencuela cons. 21. n. 57. & seq.

Ex qua ratione sequitur quod hæresis, simonia, & similia non plenè probantur per testes singulares deponentes de singulis actibus, seu delictis, quod verius esse puro de iure communi (nam in vsuris de iure nostro regio contrarium est statutum, per l. 4. tit. 6. lib. 8. recop. Auend. de exeg. mand. 1. part. cap. 2. n. 19. vers. & idem genus. & 2. part. cap. 28. num. 2. Aceb. in l. 6. n. 5. tit. 9. lib. 3. recop. & alij plures penes Em. Barb. n. 12. citato loco Ign. del. Vlat. in Sylva respons. 9. à numero 58. vbi aiunt, quod debent cum singularibus testibus concurrere alia præsumptiones, Narbona in leg. 8. glo. 2. ex numero 16. tit. 5. lib. 2. recop. †) tum quia in his causis singulares testes non possunt coniungi ratione rerum, quas asserunt, quia omnino sunt diuersæ, nec ratione originis, quia nullam habent præter delinquentis voluntatem, & legem prohibentem, ex quatum ratione coniunctio fieri nullo modo potest; † Tum etiam, quia sicut diuersæ hæreses, loquamur de eis speciatim, vt quæ dicenda sunt ad cætera trahantur) coniungi inter se non possunt, vt efficiant vnum integrale, leg. Sancimus, 34. §. si quid autem, C. de donat. leg. vsuris, 10. C. de vsuris, nec inferri possit de vna ad aliam, & si omnes aduersus vnum principium, & fidei veritatem dirigantur, ita nec testes singulares de diuersis hæresibus testantur coniungi in suis possunt depositionibus, nec inferri de vno ad alium, vt ex omnibus vnum quid probatum maneat: * non enim valet coniungi Trinitatis negatio cum negatione potestatis summi Pontificis, nec inferri de vna ad aliam, nec quidè fidei veritas, aduersus quam omnes diriguntur hæreses, & ex ea dicitur caudas habere ligatas, negata videtur in vna specie, quia probetur eius negatio in altera. & multo minus sequitur fidei veritatem genericè in omnibus negatam existere, cum bene concurrere valeant, non credere vnum articulum, & credere cæteros omnes, nec credendum hoc ex illo esse, cum vnura ab alio sæpe sæpius contingat abesse, nec ex pluribus speciebus probatis etiam plenè genus vniuersum probatum censetur, ni omnibus probatis, aut nisi genus vniuersum appareat absolute, & plenè probatum, quæ quidem cum ita diuersa sint, vt coniungi inter se non valeant, nec coniungi poterunt testes de eis singulis deponentes, ita vt nec ratione rerum, nec per causam, quia criminaliter agitur, nec ratione originis prædicti testes diuersarum hæresum coniungantur ad aliquid in specie, nec in genere probandum, * cum diuersitas rerum, & factorum necessariò inducat diuersitatem in testibus, quæ eos coniungi non sinit, vt docuit Bart. in leg. 1. §. idem Cornelio, de quæst. Felin. in cap. cum causam, colum. 4. vers. Primo casu, de probat. vbi etiam Dec. num. 11. & Paul. Emil. Rot. decis. 98. num. 4. part. 3. Berol. consil. 42. numer. 11. & 12. lib. 3. Ruin. consil. 114. numero 1. lib. 5. Rimin. consil. 429. numero 4. libro 3. Cardin. Tulch. lit. D. concl. 517. per totam, tom. 2.

Et si in vnica tantum specie hæresis testium diuersitas consistat, veluti si vnus dicat, Petrum in foro dixisse, Deum non trinum, & vnum, & alter in domo eadem verba audisse proferat, idem omnino asserendum est, quia nec prædicta species ex his singularibus testibus manebit probata, cum non sequatur

negationem in vno loco fuisse prolatam, eo quod asseram in alio probetur, nec coniungi valeant prædicta testimonia ad quid certum probandum, nam cum intendatur probare Petrum esse hæreticum circa Trinitatis mysterium, quia illud negavit in foro, & in Ecclesia, & in domo, & non certò appareat illud negasse in foro, nec in Ecclesia, nec in domo, nec poterit constare negatum in genere diuinum mysterium, cum huius generis probationem deduci sit necesse ex probatione illarum specierum, quæ plena non est, nec erit similiter quoad genus. Ex quibus rationibus evidentiò constat de veritate huius opinionis, quam ex traditis à Peña, Rox. & Simancas, & ab alijs penes Emman. Barbol. dicit. lib. 3. tit. 55. nu. 2. pag. 367. in locis citatis, quos & alios consultò prætermittò, nam non auctoritatibus fulciri volo hanc sententiam, sed eius veritatem rationibus tantum ostendere intendo.

19 Nec nobiscum pugnat, quod de fama, consuetudine, & iurisdictione superius dixi, ex quarum singulis actibus probatis per totidem testes singulares deducitur earum plena probatio, inter quas, & hæresis crimen magnam constituo differentiam, tum quia illarum rerum tractatio constituit iudicia, ciuilia, in quibus diuersæ probationes coniunguntur ad plenè probandum, non verò ita in criminalibus, vt paulò superius probaui; † tum quia actus famæ, & consuetudinis & similia, licet inter se diuersi videantur, respectu tamen causæ à qua proueniunt, quasi iidem sunt censendi, cum singuli ita suæ causæ iungantur, vt ab eadem semper provenire dicantur, & testes de eis deponentes incidunt in idem, in eandemque causam, præcipue quia actus illi non principaliter per se probantur, sed propter suam causam, & originem, à qua proueniunt, quæ primò à testibus inquiritur, & deducitur ex illa actuum diuersitate per ipsos testes allata, quia cum natura illarum rerum sit, habere diuersitatem in actibus, & in exercitio iuris sui, per ipsam diuersitatem probantur, nec reicere possunt, quod ex suamet natura habet, nec hoc impugnat, nec in eo adest inconueniens. Sicut enim effectus demonstrat causam, sic prædicti testes de diuersis effectibus testantur probant eorum causam nempe famam, consuetudinem, iurisdictionem, quod diuersum est in hæresis, & cæteris criminibus, quorum singuli actus ita in sua essentia perfecti sunt, vt per se tantum constituant reum hæreticum, Simoniacum, &c. independenter ab alia causa; & debent velut perfecti perfecte probari, & qui per se absque alia causa operantur, nec enim intenditur probare quid in genere, sed actus hæresis, & Simoniacæ specialiter, & debent plenè probari, nec generica sufficit, vbi specifica queritur probatio, nec quidem delictum committitur in genere, sed in speciali actu, qui ita probari oportet, vt exinde sequatur probatio, sicut præcessit delictum, genus quod ostenditur per suas species, non verò species per genus, sicut constituitur genus ex pluribus speciebus, non enim plures species ex vnico genere, cuius probatio, vt rei naturæ conueniat, eodem modo fieri debet, vt probetur genus per species, non verò species per genus, & quidem genus probatur ex speciebus, si ipsæ perfecte probentur, cum plura imperfecta constituant vnum perfectum non valeant, sicut etiam non erit certum genus, ni certè appareant eius species,

20 cum quid certum ex incertis prouenire nõ valeat, vt ipsa ratio dicitur. Ex qua ratione primò deducitur, quod si singularis actus famæ, iurisdictionis, & similia, probari intendatur principaliter per se, non quatenus suæ adiunguntur causæ, & velut accessorii suæ, debent per testes non singulares probari, & quilibet eorum per duos saltem testes, vt de iurisdictione cum Ioann. Garcia superius dixi, si verò causa ipsa, nempe iurisdictione per speciales actus in genere probati intendatur, & testes causam scientiæ, & rationem assignantes aiant, vnus quod scit, iurisdictionem apud Petrum esse, quia vidit eum multam imponere, alter quia eius vigore executione fieri agnouit, alius quia præceptum iuris dictionale imponi aspexit, & sic cæteri, simul omnes iurisdictionem plenè probant, cuius verissimam sententiæ auctor fuit Bart. in leg. de quibus numero 24. de leg. b. quem alij fuerunt sequuti, quos refert Farinac. in dicit. quæstion. 54. num. 192. quod etiam procedit in probanda vna origine, seu vno integrali ex suis diuersis partibus, quæ probari debent forma proximè assignata, aliàs secus, atque ita intelligendi veniunt adducti ab eodem Farinac. citato loco, num. 155. & 162. qui nimis generaliter loquuntur.

Secundò deducitur vera resolutio, & responsio ad nostram principalem quæstionem, qua querimus an puritas, seu macula probari possit per testes singulares quia si macula (in qua maior difficultas est) probari intendatur ex aliqua certa, & determinata causa, nempe ex descendencia ab eo, qui fidem deseruit Catholicam, vel quid speciale aduersus eam patrauit, aut qui fuit relaxatus, vel reconciliatus, aliterve punitus per Sanctæ Inquisitionis Offitium, siue quia prouenit à sacello benedicto ex affixis in Ecclesia, seu à nouiter conuerso ad fidem, aut ex similibus debent testes conuenire in eandem causam, & descendenciam, nec sufficiunt singulares alij aliam asserentes, sicut si referant circumstantias diuersas in se, quæ tamen tendunt ad eandem causam, & originem probandam, coniungi valent, vt plenè eam probent, vt rationibus supra ostendi & probant Aym. Craueta de antiq. temp. 4. part. sect. sed enim, n. 9. Emman. Barbol. n. 6. & 7. citato loco, & Ioann. Gurr. ecc. lib. 3. pract. quæst. 12. nu. 8. & alij infra in 4. §. & 6. ratione adducendi.

Si verò puritas & macula probari intendatur generaliter & independenter à certa, & determinata causa, & origine, vt communiter fit, cum prædictæ qualitates inuestigantur vigore statutorum puritatis, ex quibus inquisitio generaliter fit circa qualitates inquisiti, & circa opinionem, & famam; in qua ille, & sui maiores vsque adhuc sunt constituti, & testes singulares admittuntur, & probant plenè; quia omnes modi, & circumstantiæ, quæ possunt excogitari ad probandas prædictas qualitates, per testes singulares probantur, & per consequens ipsæ qualitates, † quantum probatio regulari debet secundum naturam eorum ex quibus constituuntur, arg. text. in leg. cuius effectus 148. de reg. iur. leg. 3. C. de sum. Trinit. leg. vñ non nonam, 14. vers. sic etiam, C. de iudic. cap. quatuor, 17. vbi gloss. vbi dicitur, 12. quæst. 2. cum similibus; ex quorum singulorum probatione apparebit huius rationis, & sententiæ veritas.

Primò, quia vt sæpe sæpius dixi, prædictæ qua-

22

23

24

25

26

27

litates non sunt naturales, sed fantasticae, non substantia, sed attributa accidentaliter variabilia, quae nec habentur in corpore, nec in parte corporis sensitiva ut de nobilitate dixit Andr. Tiracquel. & alij, quos refert, & sequitur Ioan. Gutierrez. *lib. 3. pract. quest. 14. n. 16.* atque idem difficilis sunt probationis, vt ex *text. in leg. Lucius, 83. de cond. & dem. communiter colligunt. DD. & probati in dict. quaest. praeced. & dicam in seq. §. nu. 4. & plenè probantur per testes singulares secundum Bertazol. *conf. 173. numero 5. & seq. Farinac. in d. quest. 64. n. 297.**

28 Secundò, dum agimus de probandis praedictis qualitatibus, praecipue intendimus probare ex qua ascendentes praetensoris fuerint religione an ex Catholica, seu ex aliena, & reprobanda, vt probati late supra quaest. 4. §. 2. sed religio, quae ex pluribus actibus, ritibus, & ceremoniis constituitur per testes probatur singulares, vt dixi supra ex Craueta, & Ioann. Gutierrez, & probat Farinac. *in dict. quaest. 64. numero 159.* Igitur & puritas, & macula velut effectus obseruantiae religionis.

29 Tertio, licet contrariae sint DD. opiniones circa probandum quid in genere per testes singulares, de cuius veritate superius egi, illud tamen communiter magis sequuntur, quod dum non agitur de certis probandis actibus, nec rei, quae probatur, natura hoc necessario requirit, sufficiunt testes singulares de singulis actibus deponentes, vt specifice probant Stephan. Lambert. *de contract. eorum, gloss. 12. numero 26. & eo, alij relatis Farinac. in dict. quaest. 64. numero 164.* at nunc non agimus de probanda puritate, aut macula ex certis actibus, sed in genere, nec illarum qualitarum natura hoc expicit. Igitur testes singulares sufficiunt.

30 Quarto, testes singulares probant, dum eorum depositiones coniungi valent ad vnum finem, idemque obiectum probandum, ex Ioann. Gutierrez. *in dict. quaest. 12. numero 8. Malch. de probat. conclus. 379. numero 14. Aym. Craueta de antiq. temp. citato loco, & in conf. 73. n. 34. ad medium. Petra de fideicom. quaest. 12. nu. 517. in fin. & 597. & in alijs, quos congerit Farinac. *in dict. quaest. 64. numero 147.* Emman. Barbofa *in dict. num. 6. & 7.* quod licet generaliter intellectum difficultate non careat, tamen in his, quae difficilis sunt probationis, & in antiquo consistunt, & possunt constitui ex pluribus vocibus, quae communem efficiant reputationem vera est praedicta sententia, vt superius probauimus, & dicemus infra in 9. ratione: sed dum agitur de probandis praedictis qualitatibus, earum causa principaliter intenditur, quae ex pluribus constitui potest, quorum depositiones valent coniungi ad probationem illarum, vt per se patet. Igitur ad earum probationem singulares testes sufficient.*

31 Quintò, dum agitur de probanda puritate, seu macula, principaliter quaeritur, an aliqua generis sit origo infecta, & an pura sint omnes eius lineae: sed dum agitur de probanda origine, iure admittuntur testes singulares, praesertim si ad genus, & familiam pertineat secundum Felin. sic notabiliter tenentem *in cap. licet ex quadam, 46. numero 2. vers. Secundo restringenda est, de test. Aym. Craueta in d. sectione, sed enim numero 14. & faciunt tradita à Gutierrez. *in d. 9. numero 11.* Igitur patet sententia nostra.*

Sextò, probatur, dum agitur de puritate, seu macula alicuius probanda principaliter intenditur probare quasi possessionem, in qua ille ex communi reputatione habetur circa praedictas qualitates, vt pluribus adductis probat Ioann. Gutierrez. *libro 3. pract. quest. 14. quasi per totam maximè numero 6. iunctis num. 22. & 25. at quasi possessio cuiusque rei per testes probatur singulares, ex Aym. Craueta *in dict. sed enim, numero 11. Antonin. Gabr. *in d. de test. conclus. 2. numero 32. iuncto numero 34. Petra citato loco numero 190. & 591. & alijs ibi, & numero 601. & 604. & 612. & seq. Flores de Mena var. quest. 22. numero 42. Emman. Barbofa numero 8. citato loco. Olafsch. de cis. Pedam. 99. numero 25. Caslar. de Grassis decis. 78. n. 10. Bertazol. *conf. 20. n. 16. in fin. ubi testatur de communi. Igitur & quasi possessio praedictarum qualitarum.****

Septimò, macula generis est velut seruitus quaedam à genere, seu familia debita, vt colligitur ex iuribus adductis à Ioann. Garcia de nobilitat. *gloss. 6. n. 48. vers. immo aunque la executoria, & dicam infra quaest. 13. §. 2. numero 40. & quaest. 17. ex numero 40. at seruitus, per testes singulares plenè probatur, secundum Felin. post Innocent. *in d. cap. licet ex quadam, 2. limit. vers. Iam doctrinam, de test. Anton. Gabr. de test. conclus. 2. numero 595. & 920. licet distinguendum videam Malch. de probat. conclus. 1213. numero 61. & seq. Igitur & macula generis.**

Octauò, qualitates generis, & personarum per testes singulares probantur secundum Bald. *in cap. cum omnes, numero 26. & seq. de constit. Corrado in pract. tit. de test. & de eorum singularit. nu. 25. sub 6. limitat. Petra *in d. quest. 12. nu. 601. vers. idem in moribus, & vers. item in probanda, vita alicuius, & post omnes Farinac. *in dict. quaest. 64. n. 224.* at in informationibus puritatis agitur de probando sanguinis, & generis qualitates. Igitur poterit fieri per testes singulares.**

Confirmatur, vita honesta, seu vitiosa alicuius ex testibus probatur singulares ex Malch. *conclus. numero 37. Petra citato loco numero 595. & 601. vers. Item in probatione honesta vita, Aym. Craueta *conf. 73. sub numero 33. Rimin. *conf. 274. à numero 1. lib. 3. Iosephus Ludou. *conclus. 64. vers. & ad probandum, Farin. *de test. 9. 64. n. 223. & ex alijs Fontan. de pact. nupt. claus. 5. part. 1. n. 58. Emman. Barbofa *remis. ad ord. Lusitan. lib. 3. titul. 55. concl. 3. n. 13. pag. 369.* At macula sanguinis ex vitio maiorum prouenit, & ex obseruantia haereticis, quae omnium maius vitium est. Igitur eodem modo debet probari, sicut eius causa.*****

Nonò probatur, praecipua sanguinis qualitarum probatio consistit in communi reputatione voce, & fama populi, ex Ioann. Gutierrez. *in dict. quaest. 14. per totam. & dicam late in seq. quaest. in princip. & postea, sed communis reputatio, & fama ex testibus probatur singulares, nempe si vnus dicat in platea audiuisse, alius in via, alius in domo, siue quia ille dixit audiuisse à Titio, & Seio, iste à Marco, & Caio, aut quia alter commemorat audiuisse mense Aprilis, alter mense Maii, tamen omnes simul famam, & communem reputationem concludunt, arg. *lob carmen. 21. §. fin. de test. Bart. in leg. de minore, §. plurimum numero 24. de minorib. Peña in director. bene explicans 3. part. commun. 16. vers. rursus si testes, Petra citato loco, quaest. 11. nu. 377. & 449. Gabr. de test. conclus. 2. numero 36. Malch. de probat.**

probat. *conclus. 749. numero 23. Farin. qui alios allegat de indic. & iurura, quaest. 47. nu. 261. & iracund. de test. quaest. 64. numero 253. Emman. Barbofa citato loco n. 14. Igitur fama & communis reputatio praedictarum qualitarum probari poterunt per testes singulares.*

37 Decimò, probatur ex simili ratione cum praecedenti, nam generis macula nihil aliud est, quam quaedam communis diffamatio descendentiæ à conuersis siue poenitentibus per Sanctum Officium, vt probati supra quaest. 4. §. 2. sed quilibet diffamatio ex testibus singularibus probatur secundum Bald. *in leg. 1. numero 8. Cod. de testam. & in leg. ea quidem numero 56. C. de accusat. & allegatos à Cobbart. lib. 3. var. cap. 3. numero 1. Anton. Gabr. *lib. 1. de test. conclus. 2. numero 38. Petra *in d. quest. 12. numero 15. & 13. 54. 598. & numero 611. & 613. & 622. Malch. *conclus. 895. n. 1. conclus. 749. numero 24. & conclus. 895. numero 3. & 4. Farin. *in d. l. part. quaest. 47. nu. 304. & de test. d. quaest. 64. numero 254. Emman. Barbofa supra numero 15. Igitur diffamatio maculae probari per testes poterit singulares.*****

38 Vndecimò, dum circa qualitates generis inquiritur, de adquisitis ab omnibus ascendentibus generaliter quaeritur qui antiquissimi esse solent, & de antiquissima re probanda agitur, quae à viuentibus agnoscere non potuit, nec concordare valent in requisitis, & in qualitatibus rerum nunc non apparentium, inuisibilium, & accidentalium, quorum memoria constans esse non potest. nec nocere singularitas testium, ex ratione *text. in leg. carbonia numero 3. §. duo autem, vers. singe de Carbon. edicto. leg. peregre, 44. in princip. de adq. p. s. Bartol. in d. l. §. duo autem, numero octauo, & Alber. 5. Petra in d. l. quaest. 12. numero 878. Iacob. Egid. *in d. l. de test. numero quinto. vers. scilicet an antiquum sit negocium. Alexand. *conf. 65. numero tertio, & seq. lib. 2. August. *conf. 25. numero 4. Gramm. *decis. 60. numero 7. vers. scilicet. Secundo consideranda testium, & numero 14. & sequenti. Igitur singularitas perit in macula, seu puritate antiqua probanda obesse non debet.*****

39 Duodecimò, & Vltimò, dum agitur de parentela, & descendentiā probanda testes admittuntur singulares, qui alij de vno, alij de alio deponant gradu, ex Felin. *in d. l. cap. licet ex quadam, 47. numero 2. vers. scilicet secundo restringenda est, & alijs allegatis à Malch. *conclus. 411. in fin. gloss. Abb. & ceteri in d. l. cap. licet ex quadam, gloss. in cap. de parentela, 83. 8. quaest. 6. gloss. 1. in fin. leg. 17. titul. 9. part. 4. Emman. Barbofa, numero 23. citato loco & Farinac. de test. *in d. l. quaest. 64. numero 262. sed nos agimus de probando, an praetensor ex maculata proueniat descendentiā, vel non. Igitur poterit probari ex singularibus testibus. Ex quibus aperte hæc sententia absque dubio probatur.***

40 Sed et tria maximè obstant; Primò, quod in probanda descendentiā opus est quod saltem duo testes de singulis deponant gradibus & sic con- testes requiruntur, ex adductis per Farinac. *ibidem numero 266. † Secundo, obstat text. in d. l. cap. licet ex quadam, ubi expressè deciditur, quod testes singulares non probant descendentiā nec consanguinitatem. † Tertio, text. in d. l. cap. de parentela, octauo, in illis verbis, & primò tam in gradibus discordare, iunctis alijs inferioribus ibi, in quibus omnibus non debet aliqua varietas, Tract. de Purit. & Nobilit. prob. P. ars 1.*

vel contrarietas inueniri, 31. quaest. 6. quibus significatur, in probandis descendentiæ gradibus debere testes concordare absque vlla varietate, nec contrarietate, ex quibus singularitas etiam aperte rejicitur.

Quae verissima sunt, & ratione maxima nituntur in specie, de qua loquuntur; nec quidem ideo contra nos pugnant, illud patet, quia praedicta iura, & rationes procedunt in consanguinitate probanda ad effectum dissoluendi matrimonium, ad quod est opus exacta graduum probatio per testes, non singulares depositiones, nempe si duo testes de vno gradu, alij duo de alio, & sic de cæteris deponant, ex quibus rectè descendentiā probata manet nec singularitas; sed concordia adest; dum vero testes discordes, aut singulares inueniuntur, destrunt probationem ad dissoluendum matrimonium; nam si quidam testes à communi stirpe quatuor gradibus distare coniuges asserant, alij verò dicant quinque gradibus differre, qui si ipsis contrariantur, non profunt ad dissoluendum matrimonium; nam si fides praestatur testibus circa quatuor gradus consanguinitatis, coniuges separandi veniunt, quia matrimonium nullum est ratione consanguinitatis in gradu prohibitio, ex *text. in cap. non debet, 8. de consang. & affinit. Conc. Trid. sess. 24. de matrim. can. 3. si verò fides adhibeatur illis, qui in quinque gradibus cognatos esse asserunt, matrimonium iure validum est, cum probatio illinc non extendatur, quo dubio potius ius assistit his, qui pro matrimonio deponunt, † quod difficilius iam contractum dissoluitur, quam de nouo contractatur, ad exemplum rerum spiritualium, leg. *confer. si. 8. in princip. 1. od. de repud. cap. inter corporalia 2. de translat. Episc. p. cap. cum locum 14. de sponsal. cap. ex parte, 9. de conuers. coniug. quae ratio, & species dicitur, licet ex quadam, & dicitur cap. de parentela, diuersae rationis est ab hac de qua nunc loquimur, si verò intra gradus prohibitos omnes testes loquantur veluti alij de secundo, alij de tertio, & alij de quarto probabunt matrimonij impedimentum, quod à quocumque petatur, habetur, ex pluribus adductis à Peregrino de fideicom. *art. 43. numero 63. ex quibus sufficit probatio facta intra gradus à lege, seu statuto signatos.***

Arque ideo contra nos, vt dixi, non pugnat, quia inter probanda matrimonij impedimenta, & inter probationem puritatis, & maculae, de quibus loquimur, maxima adest differentia, cum impedimentum consanguinitatis circa matrimonia gradum obtineat limitatum, vsque ad quartum videlicet; extra quem contrahere permittitur, & contractum non dissoluitur, ni ex apertis, & indubitatis probationibus impedimentum appareat, quod cum in certo gradu consistat, debet certo, & indubitato constare, & si ex probationibus contrarijs certus prohibitus non demonstretur gradus iure matrimonium substat ex praedictis iuribus, vt in magis difficili specie probat Marc. Antonin. Genouen. *in pract. Ecclesiast. quaest. 780. per totam; sed dum agitur de puritate, aut macula probanda, nullus intercluditur gradus, & vtraque procedit vsque in longissimam metam, quate nihil interest, an alij testes de vltiori gradu deponant, & alij de propinquiori, dummodo conueniant omnes in*

eandem stirpem puram, aut maculatam, à qua prætenfor oriatur ex *text. in leg. pronunciatio, 159. §. familia 2. de verb. sign. Cabedo 2. part. decis. 73. numero 13.* † Et in causis patronatus, qui defertur iure nobilis sanguinis, & descendentiæ, quæ non potest probari per distinctionem graduum, & matrimonium poterit probari per famam, & testes singulares secundum Bald. *in cap. un. super. de renunciat. docet L. mbert. de iure patronat. 2. l. b. 2. art. 4. numero 5. in 10. quæst. princip. & alijs pluribus relatis Pelaez de mainar. 2. part. quæst. 8. numero 93.* & in puritatis materia loquendo, ita fuisse à Rota iudicatum in Toletana portione apud Illustrissimum M. antic. *decis. 154. numero 7. & 8. inter impressas testatur August. Barbol. de offic. Episc. p. 1. part. tit. 2. gloss. 7. numero 37.* & probant plures paulò inferius referendi; † cui rei est simile, (licet prima facie diversum videatur) quod passim à Doctoribus traditur, circa testes discordantes in obligationis summa, qui alij de maiori, alij de minori quantitate asserunt, tamen obligationem ipsam probant, ut saltem contracta appareat in minori summa, secundum *text. in leg. diem preferre, 27. §. si plures 3. de arbit. leg. inter pares, 38. in fin. de re iud. leg. Sempronius Proculus, 47. de leg. 1. cap. 1. de arbit. in leg. 16. tit. 22. parte tertia, Parlad. 3. tom. quous. differ. in princip. quæst. 9. numero primo, allegatos plures à Farinac. *dist. quæst. 64. à numero 233.* † Ita similiter in specie nostra, licet testes in gradibus dissonent, conveniunt tamen in eadem originem, & radicem, quæ principaliter intenditur probari, & cum certa sit, & eius qualitates constant, graduum diversitas, seu longinquitas ad rem nihil facit, secundum Felin. *in dist. capit. licet ex quadam, numero secundo, versicul. Secundò restringenda, Aymon. Craueta de antiq. temp. 4. part. sect. sed enim, numero 14.* & alios infra referendos, † Et hoc est, quòd communiter habemus receptum absque contradictione vlla, quòd dum ex natura negotij, de quo agitur, præcisè non requiritur certorum graduum probatio, sufficit, probare in genere consanguinitatem, & descendentiã abique vlla graduum certitudine, nec computatione, ut probant plures adducti à Fuldo. *Paciano de probat. lib. 2. capit. 12. numero 38. Mandol. consil. 83. numero 23. & consil. 356. numero 38. & vol. 1. Peregrin. de fideicom. art. 43. numer. 65. Rubeo consil. 16. numer. 16. Zephal. consil. 137. num. 38. vol. 1. Fab. de Anna consil. 88. num. 22. Et consil. 110. nu. 50. & 51. Puteo decis. 78. num. 1. & 2. lib. 1. Seraph. Oliuar. decis. 799. numero 2.* & quòd in nostra materia non sit opus illa formalis graduum computatio, quæ requiritur in *dist. capit. licet ex quadam 47. de test. communiter receptum est, secundum Io. Garcia de nobilit. gloss. 18. §. 1. numero 3. versicul. Et quo sensu, & allegatos à Cabedo supra & Perez de Lara *dist. 2. part. capite quarto, numero 12. & 11. August. Barbofa dist. gloss. 17. numero 37. & à D. Ioann. del Castillio controuers. Iuris tomo sexto, libro quinquimo, 2. part. capit. 122. sub numero 24.* vbi ait in antiquis non esse necesse, quòd interueniant omnia requisita *dist. capit. licet ex quadam*, licet plerique requirantur, quæ secundum subiectam materiam & regulatas in materia testium doctrinas communiter requiruntur, quia prædictus textus tantum loquitur de probanda consanguinitate in certo gradu ad dissoluendum matrimonium, & requiritur**

plena, & certa graduum probatio, quod dissimile valde est à nostra specie de quo plura etiam congerit. Nicol Garcia *de benefici. 7. part. capit. 15. à numero 28 & nos infra in §. seq. ex numer. 15. cum pluribus seqq.*
 Ex quibus maximè ex decima, & vndecima ratione primò deducitur, veram existere sententiam Ignatij del Villar. *in suo 9. responso numero 48. 10. libro septimo, recop. quæ loquitur de quatuor verbis maioribus iniuriæ, quorum, pœna palinodia recantatio est, sint testes contrarij, aut varij circa tempus, aut locum, vel in vtroque, ita ut singulares existant & calus nouus, & recens fuerit, non probant, & reus absolueudus venit ex deficiente probatione; si verò iniuria antiqua fuerit, & longum tempus transactum, secus dicendum, quia dissonantia in testibus, seu singularitas circa tempus ad defectum memoriæ tribuitur, non ad diuersitatem factorum, cum memoria hominum labilis sit ex iuribus relatis in d. r. r. ratione, & probat *text. in d. l. capit. si. 7. quæst. 7. cum alijs adductis ab eodem Ignac. del Villar. citato loco n. 43. vers. bene verum est, cum numeris 199.* nec mirum si in aliquibus differant, non tamen in substantia verborum in qua omnes conuenire debent, ut dictum, & probatum est in superioribus, & tunc contestes & non singulares esse presumuntur, quæ vtilis distinctio est, & praxi passim occurrens.
 Cui adde, idem esse dicendum, cum agitur non de probandis certis verbis iniuriosis, sed de diffamatione, & diuulgatione eorum in pluribus locis coram diuersis, qui tunc probant testes singulares, tum quia diffamatio constituitur ex diuersitate iniuriarum hic, & alibi illatarum, cui officere non debet diuersitas testimoniorum, tum etiam, quia omnes testium depositiones in vnum diffamationis finem coniungi valent, & illum plenè probant, non verò ita in probandis singularibus verborum prolationibus, quæ cum certæ, & determinatæ sint, debent certè per contestes, non singulares probari, & ita intelligi oportet Craueta *consil. 78. c. l. 1. & 2. Petra dist. quæst. 12. numero 595. & Farinac. dist. quæst. 64. numero 279.* † Quatenus volunt, quòd verba diffamatoria possint per testes singulares probari, quia si eos aliter intelligamus, aut generaliter proxi loquantur, vera non erit eorum sententia, sed in praxi hæc opinio difficultate non caret, maximè quoad imponendum pœnam ordinariam palinodiæ, quæ grauissima est, & durum maximè imponi per testes tantum singulares, ad extraordinariam verò sufficere puto.
 Secundò deducitur vera intelligentia opinionis Iac. Simanc. *de Carol. instit. tit. 64. nu. 75. & 76. & in Enchirid. vol. Relig. tit. 37. de test. singul. n. 6. allegati, & sequuti à Farin. de heresi quæst. 188. §. 9. n. 157. volentis, quod si agatur de probanda obseruatione legis, aut sectæ Lutheranorum videlicet, Sacramentatorum, vel Anabaptistarum, & similium, sufficiunt testes singulares quorum alij de vno ritu, alij de alio testentur, si modo deponant ea forma, quam supra signauimus *num. 22.* & manebit plena probatio illius obseruationis, & reum verè illius legis, aut sectæ sectatorem esse, cuius apparet ritus obseruasse secundum *cap. contra Christianos, de heret. in 6.* & ita praxi seruari apud fidei Tribunalia in Re-**

in Regno Lusitanie cognoui, de cuius iustitia agit late, & nouissimè Fr. Ant. de Soula *in quæst. vn. de testib. singularib. in causis fidei, quæ exat in fine siuorum aphorismorum Inquisitionum, † secus verò si allegentur, & intententur probari certi actus, facta, aut ceremoniæ, in quarum probatione si testes sint singulares, nihil erit probatum cum respectu certorum actuum illa dicatur incerta probatio, quæ nihil prodest ex redditis rationibus, quæ species plurimum distat ab eo, quod de probatione heresis in genere diximus supra n. 19 & seqq. † Et reddit difficilem aliam opinionem eiusdem Iac. Simanc. *in Enchirid. d. cap. 37. n. 8.* quatenus ait, plenam efficere fidem testes, qui vario loco, & diuerso tempore eandem audierunt heresim, si fidedigni, & plures sint, & verisimilia deponant, quam periculofam vocat Ignac. del Villar. *in d. resp. 9. num. 43.*
 Tertio deducitur, quod si in probanda generis macula sint testes, qui eam asserant ea ratione quia agnouerunt ascendentem extra fidem Catholicam fuisse, alij quia consanguineus ex eadem linea eicidus fuit propter puritatis defectum ab aliqua communitate, seu honore, alij, quia ita est publica & communis opinio & ceteri, quia audierunt de eadem alloqui macula, etiam si nec in personis à quibus audierunt, nec in loco, nec in tempore conueniant, seu alias dissimiles assignent rationes, ex quibus singulares existant, quæ tamen possint coniungi ad maculatam descendentiã probandam, plenè ac perfectè probant. † Secus verò erit, si rationes ita contrariæ existant, ut coniungi non valeant ad quid certum probandum, veluti si aliqui impuritate asserant, quia prætenfor descendit determinatè à certa persona, nempe Petro, qui legem Moyfi seruauit, aut qui aliter punitus fuit per sanctum Officium Inquisitionis, alij quia ortum capit ab eodem Petro, qui sectam Mahometi fuit amplexus, alij quia idem Petrus Lutheranus extitit, quia hi coniungi non valent, cum verisimile non sit, vnam, & eandem personam tot leges, & sectas diuersas obseruasse: sicut nec si dicant prætenforem maculatam, alij ex descendentiã ab Hebræis, alij à Sarracenis, alij à Lutheranis, aut si quidam dicant maculam prouenire à conuersis nouiter ad fidem: alij à relaxatis, seu reconciliatis per sanctum Officium, inter quos adest maximum discrimen, nisi appareat circumstantia, quæ eos coniungat, velut si aliquis ex ascendentibus prætenforis conuersus ad fidem postea delinquisse probetur, & idèd punitum per sanctum officium, seu vnus ascendens conuersus, alius punitus appareat, aut vnus Hebræus, & alter Mahometanus, aut Lutheranus probetur, quæ omnia concurrere valent, nec reiiciendi sunt testes de singularibus deponentes, † si verò quidam asserant maculam prouenire à relaxatis per sanctum Officium, alteri à reconciliatis, & denique alij à pœnitentiatis, quia vulgus hæc vocabala confundit, nec discrimen inter ea constituit, nec apponendum est inter testes diuersimodè de eis differentes, quæ omnia probantur ex differentia, quæ adest inter singularitatem adminiculatiam, quæ probat in causis, quas supra retulimus, & inter obseruatiam, quæ cum contrarietate est. & nihil probat ut exemplo Danielis 13. tenet Eymers. 3. part. dist. quæst. 72. vbi Pesa *com. 121. vers. Sed quo aperit, cum pluribus relatis ab Acuña de confess. sol. in**

cit. qual. 21. n. 7. vbi Freitas n. 18. & à Soula eod. tract. 2. part. c. 11. n. 3.
 Quarto deducitur, quòd testes maculam probant, si asserant prætenforem suam originem trahere à relaxatis, seu pœnitentiatis per sanctum Officium, seu à signis crucatis in Ecclesijs ad damnatorum memoriã affixis vulgò, Sambenitos, dictis etiam si descendentiã dissimilibus probent rationibus & gradibus, qui valeant coniungi ad certam descendentiã probandam, & in graduum computatione diuersi sint, velut si alij dicant prætenforem ab stirpe maculata per quatuor gradus distare, & alij per quinque, & sic de cæteris, quia cum graduum longinquitas, seu propinquitas ad rem, non plurimum atineat dummodò certa descendentiã sit, & in ea concordent testes, eorum dissonantia circa gradus, & rationes nihil obstat, ut probant DD. adducti supra n. 47.
 Dixi à signis crucatis, quia plenè probant, non tantum contra ipsum damnatum, sed etiam aduersus eius descendentes, ex ratione *text. in l. ingenuum. 15. de statu homin. c. cum inter. 13. de re iud.* quia cum originem trahant à sententijs latis in sancto Inquisitionis Officio, & sint velut signa executionis eorum, quæ aduersus omnes probant, ut dicam infra, quæst. 17. ita etiam signa crucata, ut probat Perez de Lara. *in d. c. 4. n. 124.* vbi ait, quòd fidem efficiunt, ac si instrumenta essent publica, ex Sicard. *in Rub. de probat. nu. 8.* & meritò cum eorum appositio sit virtute sententiarum, quæ rem efficiunt iudicatam, ex Paramo *de orig. Inq. lib. 1. tit. 2. cap. 5. per totum.*
 Atque eadem locum habent in probanda nobilitate, quæ cum maximè constituitur ex diuersitate actuum nobilium, ut in *l. 7. & 8. & 27. tit. 11. lib. 2. recop. & probat Io. Gutier. lib. 3. pract. quæst. 14. n. 14.* & illorum actuum probatio per testes singulares fieri valeat, oritur nobilitas plenè probata, ut in specie probant Io. Garc. *de nobilit. gloss. 2. §. 1. nu. 33. cum pluribus seqq.* vbi n. 36. idem admittit in probanda ignobilitate, quia contrariorã eadem est disciplina, faciunt tradita per eundem Io. Garc. *gloss. 7. n. 33. & per Valenquel. conf. 90. n. 42.* & sicut nobilitas per actus nobiles probatur, ita etiam per ignobiles ignobilitas, ex Felin. & alijs *in d. c. licet ex quadam. Ant. Gab. lib. 1. tit. de testib. concl. 2. num. 18. & 47.* & alijs à Garcia adductis *in d. num. 33.* † Et sicut macula deducitur ab stirpe infecta, ita & ignobilitas ab ignobili, ex *liberorum. 2. 10. de verb. sign. cap. 2. §. heretici, de heret. in 6. iuncta leg. 2. tit. 21. part. 2. arg. text. in cap. quod dilectio, 3. cap. fin. de consang. & affin. Io. Garc. de nobilit. gloss. 18. §. 1. numer. 4. Bart. Socin. conf. 241. nu. 7. vol. 2.* & stirps probatur testes singulares, ut ex Lata, & Barbosa superius probaui, & ita omnes qualitates, quæ ab ea proueniunt.
 Quæ omnia pluribus concurrentibus intelligenda sunt, primò dummodò testes plures sint, nam cum admittuntur singulares, idem non sufficit numerus, ac si contestes essent, ut probant Simanc. *de Carol. instit. tit. 64. numer. 81.* & allegati à Masch. *de probat. concl. 856. num. 15.* & ab Alphonf. Narbona *in l. 2. gloss. 2. numer. 9. tit. 2. lib. 8. recop. pag. 902.* & in puritatis causis ita communiter obseruatur, quia cum agatur de re vaga, & intellectu imperceptibili, de qua varij varia sentiunt, & de maximo familiarum præiudicio, debet pluribus probari, ut in magis periculosis, & gradibus negotijs

succursu maioris probationis subueniantur, vt in l. de carbon. cum similibus, qualis autem debeat esse numerus certò assignari non potest, sed iudicium arbitrio relinquitur, vt personarum, & dictorum qualitatibus, & circumstantijs pensatis ratione id regulent, & arbitrentur.

66 Secundò intellige, vt indubitabili procedat hæc nostra opinio, si cum testibus singularibus concurrant aliq̄ coniecturæ, & præsumptiones, quibus in omnibus causis sit plena, & firma probatio, secundùm Couarr. lib. 3. var. 3. nu. 5. v. l. Et fac. e. Paul. Castren. conf. 281. incipit, In causa ista. Craueta de antiq. temp. 4. part. 1. c. 1. sed enim, num. 26. quos transcripsit Narbona in l. 82. glof. 2. n. 14. lit. 5. lib. 2. recop. col. 239. ex Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quæst. 12. n. 17. Menoch. de præsum. pt. lib. 1. quæst. 86. Idem Craueta conf. 73. num. 26. Ant. Gab. lib. 1. de test. concl. 2. in fin. adductus à Seraph. dec. 1029. nu. 12. col. mibi 42. 2. part. Petra de fideicom. quæst. 12. num. 526. & 604. & nu. 707. cum alijs pluribus penes Farin. in d. quæst. 64. nu. 302. si tamen numero plures sint in probanda puritate, seu macula sufficientes testes singulares, etiam sine alijs iudicijs, & præsumptionibus.

67 Tertio intellige, dummodo fidedigni, & integri testes sint, quia in omnibus causis, in quibus admittuntur testes singulares, debent esse probi, & optimæ opinionis, omnique exceptione maiores, vt in causis nobilitatis animaduertit Io. Garc. in d. glof. 2. §. 1. num. 40. & quod iudex possit testibus singularibus fidem præstare, si eos videat integros esse, & fidedignos, docent plures adducti à Ioan. Gutierrez. d. quæst. 12. n. 15. & à Farin. d. quæst. 64. num. 304. cum seqq. Narbona in l. 35. glof. 2. num. 4. lit. 25. lib. 4. recop. pag. 714. Et quòd si testes nobiles sint, quamvis singulares probent, docet Marc. Ant. Genuen. pract. Eccles. quæst. 672. numer. 4. præter allegatos à Farin. citato loco, & ab Emman. Barbo. remiss. ad Ord. Lysitan. lib. 3. tit. 55. concl. 3. numer. 44. pag. 370. Neuzan. in sylv. nupt. lib. 5. numer. 123. quia nobilitas est causa, qua stetur dicto nobilis ex Craueta conf. 244. num. 6. in princ. Crot. conf. 332. nu. 10. vol. 3. Rota apud Farin. dec. 469. num. 3. in fi. p. 1. posthum. † Immo quod ex quacumque exceptione, quam patiuntur singulares testes nihil probent, ne duo specialia simul concurrant, singularitas videlicet, & defectus alter, contra l. cum post. 69. §. gener. 4. de iure dotium. l. 1. cum ibi notatis, Cod. de dot. promiss. & plures allegatos penes Aug. Barbo. Axioma. 211. numer. 1. pag. 128. tenet idem Narbona alijs relatis in leg. 82. glof. 2. numer. 55. & 82. lit. 5. lib. 2. recop. pag. 241. & 244. & in l. 2. glof. 5. numer. 11. & 12. lit. 2. lib. 8. recop. pag. 908. † quod intelligi potest in puritatis causis, dum defectus talis est, vt per eum testis repelleretur, vt si inimicitia, aut similis defectus fuerit; secus vero si ex eo non reiciatur, vt si scæmina sit, quæ producitur ad puritatem probandam, licet in cæteris negotijs non habeatur pro integra, quare si singulares fuerint, fidem efficient, cum respectu horum iudiciorum non concurrant duo specialia in prædicta specie, præterquam quòd non omnino verum est, quod iure sit prohibitum concurrere duo specialia, quod omitto, quia non huic multum prodest. Interim tamen video Alciat. in c. 1. in princ. vbi Paris. n. 2. de præscrip. Corral. in l. qui liberor. n. 184. de nupt. Barbo. in l. 1. §. p. nu. 47. fol. marrim. Fachin. 8. contron. ca. 75. vers. Nunc. de singulis. Suarez. in h. quæ-

niam in prioribus ampl. n. 6. per l. singularia. si cert. per. l. licet. §. 2. de iure dot. §. si ab hostibus. in fi. Quib. mod. ius pat. pot. fol.

70 Quarta intellige omnia prædicta in singularitate diuersificatiua, & adminiculatiua, secus vero in obstatua, quæ nullam fidem efficit, generaliter loquendo in omnibus causis, & si iudices testibus singularibus possint fidem ex iusta causa præstare, vt superius dixi, & probant Couarr. citato loco numer. 5. vers. Hinc. profecto. Ant. Gab. 8. concl. 2. num. 62. Petra d. quæst. 12. numer. 517. 534. 623. & alijs, Menoch. de arbitr. casu 90. num. 6. Farin. d. quæst. 64. nu. 310. non tamen ita in singularitate obstatua, in qua testes sibi ipsis inuicem contrariantur, & fidem ad inuicem tollunt, secundùm adductos à Peña in d. comm. 121. vers. Vltimo est. Gabr. citato loco num. 9. vers. Et hæc non infringit. Farin. d. quæst. 64. num. 312. Narbona in l. 2. glof. 2. num. 11. cum seq. lit. 2. lib. 8. recop. pag. 902. præter adductos supra numero 59.

71 Quintò intellige, quod etsi testes circa parentelam deponentes debeant agnouisse eos de quorum lineis, & gradibus testimonium ferunt, secundùm text. in d. capit. licet. ex quadam 47. ibi, Personas expressis nominibus, vel demonstratione, vel circumloquutione sufficienti designent, & ab utroque latere singulos gradus clara computatione distinguant, de test. Andr. Tiraq. de retract. signag. §. 1. glof. 16. nime. 1. Iosephus Ludou. de probat. concl. 1. illat. 85. Petr. Anchar. conf. 52. incipit, Pro clariori decisione, col. 2. vers. Vltimum creditur. Phil. Corn. conf. 78. n. 5. & seqq. vol. 3. tantum tamen procedit, dum agitur de probanda parentela restricta ad certos gradus, & cum solemnitatibus, de quibus in d. ca. licet ex quadam, non verò vbi gradus certi, nec requisita illa requiruntur. † Quare si sint testes, qui agnouerint patres, & auos, alij parentes tantùm, & alij solam eorum habuerint notitiam, plene omnes simul probantur ex redditis rationibus, & licet requiratur, quòd sint, qui maiores agnouerint, aliàs plena non erit probatio, fallit tamen dum propter eorum antiquitatem, non sunt qui eos agnouerint, vt dispositum est in l. 8. ibi, O si no ay memoria de auer conoiedo à su padre ò à su abuelo, a lo rænos dispongan del de oidas, tit. 11. lib. 2. recop.

72 Sextò, quòd etsi maiori ex causa testes singulares non probent in alio iudicio præter id, in quo fuerunt producti, vt infra quæst. 13. latius probabo, tamen in puritatis causis aliud dicendum est, tum quia testes singulares in eis probant, & in cæteris status causis, vt probant superius, tum etiam quia ex eis possunt iudices suos influere animos, dum tantum proceditur veritate inspecta, vt suo loco dixi, & faciunt tradita supra numero 97.

73 Septimò, & vltimò prædicta omnia intelligenda veniunt, ni iudici aliud visum fuerit ex testium rationibus, qualitatibus, & alijs circumstantijs, in cuius arbitrio relinquitur, quanta fides præstanda sit singularibus testibus, vt præter supra adductos probant Bald. in cap. super hoc, n. 12. per illum text. de renunciat. Ant. Corset. sing. quod incipit, duos testes, quos sequitur Corral. in l. admonendi, nu. 96. de iure iur. Craueta conf. 75. n. 22. & conf. 134. n. 37. & Iosephus Ludou. dec. Lucensi. 3. nu. 14. & 15. Socin. conf. 262. n. 62. lib. 2. conf. 11. n. 6. lib. 3. Marfil. sing. 114. incipit Vltimum.

74 Quod in tantum procedit, quòd si cum vnicò, & singulari

singulari teste concurrant coniecturæ, & verisimilitudines potest iudex ei plene credere, vt docent Bar. in l. 1. §. dem Cornelio, de quæst. Menoc. de arbitr. casu 99 in fi. Socin. iun. conf. 56. n. 5. lib. 4. plures apud Aug. Barb. in collect. ad c. 4. n. 10. lit. 20. lib. 2. Decretal. & ita considerauit Rota in Placentina bonorum die 5. Nouembr. 1584. apud Seraph. Oliuar. dec. 676. n. 2. col. mibi 678. in nouissima impressione. † Ex qua ratione dixit eadem Rota apud eundem Seraph. dec. 1000. n. 3. col. 1150. quòd vnicus testis cum administris, cui nihil opponi possit, probat matrimonij contractum, etiam si dubius fuerit de tempore contractus, quod est singulare, & vtile esse potest, & conueniunt Io. Andr. in c. 1. n. 4. vers. Nam & ut dicit, de successione. Cefar. de Grassis dec. 3. n. 6. de probat. Io. Bapt. Coccin. dec. 462. n. 1. atque ita intelligendus venit Valencuela conf. 90. n. 125. quatenus de teste singulari loquitur, in cuius specie est magnum dilectum, cum loquatur de confessione maritis, aut aui, quæ secundùm eum nepoti nocere non debet, de quo latè agam infra 2. part. quæst. 6.

§. IV.

De testibus de auditu, quatenus regulariter probent, & quid in puritate, & nobilitate probanda sit seruandum.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes debere deponere de his, quæ perceperint ex quibus sensibus corporeis, quo pacto intelligendum. De auditu regulatè non probant, n. 2. Limitatur plures, n. 3. & seqq.
- 4 Nobilitas & cætera qualitates similes probantur per leues probationes. Quæ difficilis sunt probationis, nu. 4.
- 5 Filiatio,
- 6 Consanguinitas,
- 8 Quæ probantur iudicijs, & præsumptionibus,
- 10 Memoria,
- 11 Dominium,
- 12 Antiqua limitatur, nu. 16. 23. 39 & 56.
- 7 Consanguinitas, descendens, & qualitates sanguinis per iudicia, & præsumptiones probantur, & n. 9.
- 13 Probationes requiruntur secundùm naturam negotij,
- 14 Antiqua ex leuibus probantur probationibus.
- 15 Testes de auditu puro sine ratione an probent, & ubi agitur de magno praiudicio, nu. 16. & seqq. Doctores contrarij conciliantur circa prædictum dubium, n. 17. & verius, n. 21. Opiniones consulenti non tantò habenda sicut scriptorum, in fin. n. 15.
- 18 Solemnitates capit. licet ex quadam, 47. de test. non requiruntur in leuibus, secus in magni ponderis.
- 19 Descendens usque ad quatuor gradus agnoscipotest à viuensibus.
- 20 Probatio consanguinitatis in certo gradu non oritur ex testibus de auditu, & fama. Probatio specifica ubi requiritur, non sufficit generica, ibid.

Probantur testibus de auditu.

- 22 Gradus certi non sunt præsumpti in probanda puritate, & generis maculam.
- 23 Testes de auditu ut probent, an concurrere fama debeat, declaratur, n. seqq.
- 24 Probatio auditus tunc simul requiritur famam cum ex facto commodè oriri fama potest.
- 25 Discrimen inter testes deponentes de solo auditu, & inter testantes de fama.
- 26 Testes deponere possunt de auditu absque eo quòd sit fama.
- 27 Indefinita equipollet vniuersali.
- 28 Testibus deponentibus de fama de ea plene consistere debet.
- 29 Probatio consanguinitatis, & puritatis non requirit exactam computationem graduum.
- 30 Testes deponentes maculam ex puro auditu absque alia ratione an probent? Affirmatiuè respondetur, ex n. 31. & seqq.
- 31 Negatiua ut verior eligitur, & fundatur, nu. 33. & seqq.
- 32 Opinio antiquissima originis probatur ex nudo auditu.
- 33 In incipio causa calumniandi danda non est.
- 34 Probatio nuda auditus sine ratione non prodest, maxime in causis arduis. Causa in qua agitur de honore familiarum grauior est cæteris, ibidem.
- 35 Testes faciliè inueniuntur qui dicunt sic, & sic rem audiuisse. Dilectum vniuersi faciliè sequitur multitudo.
- 36 Mendacis locu dandus non est.
- 37 Testes in causis status rationem sui dicitis etiam non interrogati reddere debent.
- 38 Cautè agendum est, ne ex probatione auditus nobiles familia iniuriam patiantur.
- 39 Auditus probatio in antiquis an admittatur ex iure partiarum in omnibus causis. Respondetur negatiuè, ibidem & duobus numero seqq. Contrarium velut verius eligitur, numer. 42. & seqq.
- Parentela, consanguinitas, nec qualitates sanguinis non comprehenduntur in dispositione legum partiarum circa probationem auditus, in d. nu. 39.
- 40 Dilectio taxatiua ita firmat dispositum, ut omne aliud negot. similia & eiusdem rationis includit, numero 49. Et ita penitus excludit extraneas, ut cuncta ad rem pertinentia includat, nu. 50.
- 41 Dispositio iuræ communis circa probandum edificia, & aqueducta antiqua an extendatur ad omnes casus antiquos.
- 42 L. si arbiter, 28. de probat. L. 29. tit. 16. part. 3. expenduntur & declarantur, in n. 49. & 51.
- 43 Lex tot casus comprehendit, quos ratio amplectitur. Ius idem ubi eadem ratio, ibid.
- 44 Extensio dispositionis quando locum habeat, & quando comprehensio.
- 45 Ratio scripta in lege, aut statuto facilius extenditur, quam non scripta. Et comprehendit omnes casus qui sub ea degunt, etiam in penalibus, & correctorijs, n. 46.
- 47 Positio generis includit proprie omnes suas species.
- 48 Ratio non scripta in dispositione cuius una tantum assignari potest, idem de expressa operatur.

- 52 Verbum, talis, est idem, quod familia.
L. 28. tit. 16. part. 3. intelligitur, ibid. & numero 53.
- 54 Tempus antiquum quale distinguitur, n. 55.
- 56 Probatio auditis an noceat ei, qui est in quasi possessione qualitatum sanguinis per honorem actualiter possessum.
Possessio non tollitur per probationes privilegias, & presumpas, ibid.
- 57 Possessio est causa presumendi verum dominium, & proprietatem sanguinis.
Magis presumitur pro possessione, & titulo quam pro auditu, ibid.
- 58 Possessio honoris sanguinis prodest possidenti, ut ex-
poliari non possit per testes de auditu, secus si no-
uiter agatur de obtinendo in alio Tribunali, seu
communitate.
- 59 Possessio honoris, ut tolli non possit per testes de au-
ditu, prodest possidenti tantum, non vero ceteris
suis consanguineis. Ratio disparitatis traditur, n.
65. & seqq.
- 60 Familia ius non acquirit ex uno, seu duobus adli-
bus possitibus possessis ab uno, seu duobus ex ea
genitis.
- 61 Negativa totum concludit.
- 62 Sententia status prodest omnibus, non tamen nocet,
si transferit in rem indicatam, secus aliter num.
63.
- 64 Nemo in plus gravatur quam in eo quod consen-
sit.
Probationes, puritatis in uno recepta tribunali in
alio nocere non debent, ibid.
- 65 Discrimen nullum est inter ius quæsitum admissio
ad honorem puritatis, & inter quæsitum generi
ex illius admisione, contrarium, numer. 66. &
seqq.
- 67 Possessor ut spoliatur, pleniores requiruntur proba-
tiones.
Duplex vinculum maiori vi dissolui debet.
Defectus tituli contra possidentem probari oportet
per veras probationes, non per auditum, ibi-
dem.
- 68 Probationes quibus aliquid reprobatum debent esse
manifeste.
- 69 Turpius eiicitur, quam non admittitur hos-
pes.
- 70 Testes de auditu integri esse debent, & unde su-
menda eorum qualitates. Et audisse pluribus non
ab uno tantum n. 71.
Ab auctoribus fidei dignis, num. 74. A maioribus, &
antiquioribus, non ab aliis, num. 76. Ante litem
motam, & de tempore auditu, numero 77. De
propria credulitate, num. 78. Qui ab antiquiori-
bus audisse dicunt ceteris preferendi sunt, nume-
ro 79.
- 72 Discrimen inter probationem certi aditus ex certis
personis, & inter probandum famam ex diuersis
vociibus, & auditu, n. 73.
- 75 Testes, qui puritatem asserunt, eo quod ita audie-
runt à Prætoribus, seu à consanguineis, domesticis,
& familiaribus non probant.
- 76 Collaterales maiores non dicuntur. Testes de audi-
tu doponeere debent non odio, amore, timore, vel
commodo procedere, cum aliis requisitis remissi-
us, sub n. 79. vers. Ostendit.
- 80 Probatio auditis etiam in antiquis suspicione la-
borat.
- 81 Sicut facile est audire, ita facile est credere.

- 82 Homines ex natura faciles ad credendum.
- 83 Testimonium de auditu est præter, & contra for-
mam, & regulas iuris.
- 84 Indices quid attendere debeant circa probatio-
nem auditis, & suum dirigendum arbitrium,
num. 85.

ET si communiter receptum sit, quod testes de-
bent deponere de his, quæ per ceperint sub ali-
quo ex quinque seſibus corporis, ut pluribus pro-
bat Menoch. lib. 5. præsumpt. 21. num. 10. intelligen-
dum est, dum testis præſentialiter adfuit, aut ad se
negotio potuit, non vero dum ex aliorum rela-
tione aliquid cognouit, ut Calistratus Papa opti-
mè significauit in cap. testes, 9. 3. quæst. 9. † quare tes-
tificans de his, quæ ab aliis auditu percepit, fidem
regulariter non facit, ut iuris regula est, tam nota,
quàm omnium communis, & vultus, ex text.
in l. testium, 18. vers. Nisi quinque testes, C. de test.
cap. tam literis, 33. in princ. ibi, nisi de auditu tan-
tum, cap. licet ex quadam 47. vers. Statutum, de test.
& vtrouque DD. & Canonistæ in cap. prætoribus, 27.
illo eod. tit. text. in d. cap. testes, 15. 2. quæst. 9. & de in-
re regio. l. 28. tit. 16. part. 3. vbi Gregor. gloss. in l.
2. §. pen. de aqua & aqua plu. arc. & in Auth. de
hered. & falc. sub cap. 2. §. fiat igitur inventarium, vers.
Si vero ad sunt aliqui, ibi, Et insurandum testium.
dicentium se, & adfuisse eis, quæ gesta sunt, & vidisse,
quæ tunc agebantur. Nouel. 1. Specul. de teste,
§. 1. num. 53. & 54. Ferrar. in praxi, in forma opposit.
test. verb. de auditu, Bald. & communiter DD. in l.
si arbiter, de probat. Maranta in speculo tit. de testium
producl. numero 10. Masch. de probat. concl. 151. nu-
mero 1. cum seqq. Fulu. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 9.
numero 11. & seqq. Menoch. de arbit. casu 475. nu-
mero 4. & conf. 149. numero 2. lib. 2. Cachetan. conf.
66. numero 18. Seraphin. decis. 102. numero 2. & 4. ex-
plicat latè quando testis de auditu probet, vel non,
Cantera in suis quæst. crim. tangunt. probat. quæst.
2. numero 19. vsque ad 22. pag. mibi, 172. & seqq. Ro-
man. consil. 312. Decio consil. 172. colum. 2. Cuman.
consil. 78. Curt. Iun. consil. 17. Aym. Craueta de
antiq. temp. 1. part. sect. Viso de fama, & numero 2.
præter allegatos à Farin. 2. tomo de testib. quæst. 69.
à numero 2. cum seqq. vbi latissimè de materia,
præter congestos per Emman. Barboſa remiss. ad
ord. Lusit. lib. 3. tit. 55. concl. 2. n. 1.

Quæ regula etſi generalis, & in iuris ratione ve-
ra sit tamen plures habet limitationes, quibus in
specie nostræ quæſtionis aliud suadetur, quod vi-
delicet puritas, macula, & nobilitas per testes de
auditu probentur. † Primò, quia ut in §. præced.
tetigi omnia, quæ sub corporis sensu nequeunt
cadere, difficilis sunt probationis, ut sunt prædi-
ctæ qualitates, consanguinitas, descendentia, &
parentela, & similes, ut ex l. Lucius, 83. de cond.
& dem. communiter colligit DD. adducti à Masch.
de probat. concl. 409. per totam. Menoch. de arbit. cent.
5. casu 465. numero 11. Cabedo decis. 73. numero 12. at
omnia quæ difficilis sunt probationis testibus de
auditu probantur. Igitur & omnes prædictæ qua-
litates. † Minor patet ex adductis per Bald. & DD.
in d. l. si arbiter, de probat. Io. Andr. Abb. Anchar.
Fel. Butr. & Annan. in d. cap. licet ex quadam. Aym.
Craueta d. sect. Viso de fama, sub numer. 4. vers. Et
vbi sufficeret testimonium de auditu. Minsing. ob-
seruat, 58. numero 2. centur. 6. Menoch. d. l. ca-
su 475. Masch. concl. 104. à numero 1. & concl. 395.
num.

- num. §. Fulu. Pacian. eod. tract. d. cap. 9. num. 45. Farin.
de testib. quæst. 69. nu. 48. immò quod nobilitas & si-
miles qualitates probentur per leues probationes,
tenuit Rota decis. 14. de præbend. in antiq. & apud
Ægid. decis. 114. & apud Farin. decis. 79. num. 1. in fin.
p. 2. postibum.
- 5 Confirmatur primò, ut plenè prædictæ qualita-
tes probentur, apparere prius est necesse filiatio-
nes aliquorum saltem ascendentium vsque ad præ-
torum, ut ratio, & praxis quotidiana suadent: at
filiatio per testes de auditu rectè probatur. Igitur &
qualitates, quæ per probationem filiationum inue-
stigantur. † Minor constat ex adductis à Peregr. de
fideicom. art. 43. num. 81. in fin. Masch. de probat. concl.
797. num. 19. Iaff. cons. 114. nu. 18. vol. 1. Franc. Aretin.
conf. 37. num. 2. & seq. Rubeo conf. 19. dub. 3. à num. 14.
cum seqq. cum aliis adductis per Farin. d. quæst. 69.
num. 63. cum duobus sequentibus. Emman. Barboſa nu.
13. citato loco. Barboſa eius filius, in collect. ad cap.
33. n. 14. tit. 20. lib. 2. Decretal.
- 6 Confirmatur secundò, per consanguineorum
qualitates agnoscitur, ut prætor debitis sit præ-
dictis qualitatibus, & admitti ad prætorum pos-
sit honorem, cum vnum, & communem sangui-
nem omnes habeant, ex adductis à Pelæz de maio-
rat. 2. part. quæst. 6. numer. 400. & 401. & à me supra
quæst. 4. §. 1. numero 1. & seqq. Sed consanguinitas
per testes de auditu probatur, secundum Masch.
Pacian. Peregr. & Farin. num. 103. & seqq. Emman.
Barboſa num. 9. locis citatis. Igitur & ceteræ quali-
tates.
- 7 Secundò probatur principalis opinio, de qua lo-
quimur, quia consanguinitas, & descendentia, &
sanguinis qualitates probantur per iudicia, & præ-
sumptiones; † sed omnia, quæ iudiciis, & præsum-
ptionibus possunt probari, probantur etiam per tes-
tes de auditu, ut communiter tenent DD. in cap.
prætoribus, de testib. Iaff. in Reg. num. 9. & seqq. de iure
iur. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 9. num. 42. lit. E.
Alex. conf. 187. In hac causa, num. 15. vers. Prætoribus in
casibus, lib. 2. Honded. conf. 15. n. 38. † Igitur & prædi-
ctæ qualitates. † Maior probatur ex text. in l. filium.
6. de hie qui sunt sui, gloss. verb. quoties, in l. 1. de probat.
docet Masch. in d. concl. 409. num. 3. Franc. Aret. conf.
37. numer. 2. vers. Venio igitur ad secundum. Pelæz
de maiorat. 2. part. quæst. 7. num. 72. & pluries reso-
lutum fuisse à Rota refert Nic. Garc. de benefice. 7.
part. cap. 15. sub numer. 28. paulò post principium, &
num. 29. & idem format. Seraphin. decis. 1282. num. 6.
col. 311.
- 10 Tertio probatur, dum agitur de puritate pro-
banda, nihil aliud queritur, ni qualis sit memoria
hominum circa eam, ut ex Io. Gutierrez. lib. 3. præst.
quæst. 14. à num. 14. cum seqq. dicam in seq. quæst. at
memoria cuiusque rei apud homines extare pro-
bat per auditum. Igitur & prædictarum qualita-
tum. † Minor patet, ex traditis per gloss. & DD. in
d. l. si arbiter, de probat. & in l. 2. §. idem Labro, de
aqua, & aqua plu. arc. vbi Cuman. num. 3. Immol. 6.
Curtio in l. 1. num. 59. §. cert. per. Butr. in d. cap. licet ex
quadam, nu. 8. Hecc. Artil. in tract. de test. vers. Testis
de auditu, num. 20. fol. 260. Masch. concl. 104. numero
9. & 10. Emman. Barboſa num. 18. citato loco, Barboſa
filius in collect. d. 33. n. 19. tit. 10. libro 2. Decretal.
- 11 Quarto dominium, & proprietates cuiusque rei
per testes de auditu probantur secundum adductos
per Masch. citato loco numer. 18. vers. Contrarium.
Menoch. de arbit. lib. 2. casu 475. num. 11. vers. Ego
Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

certè, Emman. Barboſa, supra n. 8. cum qua opinione
alijs relatis residere videtur. Farin. in d. quæst. 69. nu. 17;
sed dum agitur de probandis qualitatibus sangui-
nis, præcipuè inuestigatur eius proprietates, & quasi
possessio, quam apud omnes prætorum, & suum ge-
nus habent, ut dixi in præced. §. nu. 32. Igitur & san-
guinis qualitates.

Quintò probatur, iure receptum est, quod in an-
tiquis testes de auditu plenè probant; at cum de
puritate, & descendentia probanda agitur, qualitas
antiquissimæ ascendentis, & originis inquiritur,
quæ plerumque ob temporis longinquitatem obum-
brari solet, cap. longinquitate, 64. in princ. 12. quæst. 2.
l. 2. tit. 21. p. 1. Perezus de Lara de annuerf. 2. part.
cap. 4. numero 11. Igitur ascendentia antiqua, puri-
tas, & macula generis plenè per testes de audi-
tu probari poterunt. † Maiorem probat text. in
leg. si arbiter. 28. de probat. vbi Doctores commu-
niter. l. 29. vbi Greg. tit. 16. part. 3. Franc. Ripa n.
87. & Cagnol. post num. 223. in l. 1. si corsum per. Ma-
ranta in speculo, 6. part. vers. Tertium productio, nu. 18;
Felin. in cap. veniens, el. 1. numer. 16. de test. Ant. Gab.
qui plures refert, & de magis communi testatur,
tit. de test. concl. 3. à num. 1. Aym. Craueta de antiq.
temp. 1. part. d. sect. viso de fama, num. 2. Masch. d. con-
cl. 104. per totam, & concl. 365. numero 5. & 8. & concl.
419. à num. 9. Menoch. d. casu 475. numero 10. & seqq.
& conf. 241. numero 23. libro 3. plures cumulat Ioan-
Garc de nobilit. gloss. 18. §. 1. numero 7. Scalibi ibi, Pelæz
de maiorat. 4. part. quæst. 20. num. 306. fol. mibi 233. in
tergo. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. d. cap. 9. numer. 45.
& alios plures cumulat Nic. Garc. de benefice. 7. part.
cap. 15. num. 35. & latè de hac re agit Farinac. in d. l. 1.
quæst. 69. à num. 135. cum seqq. Puteo decis. 78. libro 1.
Phil. Dec. conf. 321. num. 8. Bart. Socin. conf. 29. num. 1.
lib. 1. Corneo cons. 33. num. 22. lib. 1. & conf. 12. lib. 3. &
cons. 317. num. 3. lib. 3. Aretin. cons. 37. num. 2. vers. Ve-
nio igitur ad secundum. Natta cons. 135. num. 6. libro 2.
Butlat. cons. 343. nu. 70. lib. 4. Roman. cons. 26. & cons.
109. & cons. 424. & in l. si vero, §. de viro, fol. matrim.
Barbat. cons. 6. & cons. 18. lib. 2. Zephal. consil. 137. sub
num. 45. lib. 1. Tib. Dec. respons. 77. num. 3. lib. 3. atque
ita fuisse per Rotam iudicatum testatur Seraphin.
Oliuar. dec. 799. num. 2. 1. part. col. mibi. 847. nouissi-
mè, latissimèque D. Io. del Castillo controu. iur. tom.
6. lib. 5. 2. part. cap. 122. ex num. 24. & Ant. Peregr.
de fideicom. art. 43. numero 81. & seqq. Emman. Bar-
boſa remiss. ad ord. Lusitan. lib. 3. tit. 55. conclus. 2.
numero 5. Barboſa eius filius in collect. ad d. cap. 33.
num. 6.

Ratio est, quia ius exposcit probationes secun-
dum naturam cuiusque causæ, & cum alia sit scien-
tia rei nouæ, & alia antiquæ, & ignotæ, diuersæ re-
quiruntur probationes formæ, & in nouis, quantum
scientia ex visu esse potest, testes de visu ius requi-
rit; † in antiquis vero, cum non ita sint, quæ ea no-
uerint, ut ait IC. in d. l. si arbiter, & in d. l. 2. §. idem
Labeo, & d. l. 29. part. leuioribus sufficiunt probatio-
nes, & testes de auditu maiorum sufficiunt, l. cen-
sus. 10. de probat. Masch. concl. 1224. numero 3. cum
seqq. Menoch. de arbit. casu 15. Simon de Prettis
de interpret. defunct. vol. libro 5. dubit. 4. & vlt. numer.
223. cum seqq. quos & alios adducit Pelæz de ma-
iorat. 1. part. quæst. 45. numer. 9. Perezus de Lara in
nostra loquens materia puritatis, de annuerf. &
capel. libro 2. cap. 4. numero 11. † vbi ait, ex hac ra-
tione admitti testes de auditu etiam puro, & nul-
læ redditæ ratione, nec eorum, à quibus audierunt

expressor. ex Petra de fideicom. quast. 11. num. 55. Zephal. conf. 1. 7. num. 45. & Barnabas Cornaçano dec. 45. num. 10. quod in nostra materia valde periculosum est, & plurimum habenas laxas, nec sequendum puto, vt ratione inferius ostendam, ex numero 31.

Quare hanc sententiam communiter amplectuntur DD. quos retulimus supra nu. 12. & magis specificè circa probationem nobilitatis, & puritatis eam sequuntur Auend. in dictionar. verb. Iudic. vers. Descendit de genere Iudeorum. Salced. in pract. crim. can. cap. 22. alias 23. num. 20. Nauarr. conf. 6. sub tit. de huer. Castro lib. 1. de iusta huer. punit. cap. 23. Hojeda de incompatibil. benefic. 1. part. cap. 23. à numero. 40. licet seq. num. aliquo modo dubitare videatur, vt infra ex num. 71. dicam, & explicabo, Masch. de probat. concl. 512. num. 8. Aceb. in rub. num. 170. tit. 2. lib. 6. recop. Io. Gutier. lib. 3. pract. quast. 14. num. 17. & 18. Mantic. decif. 274. num. 9. ad hoc cum aliis adductis per Barbofam de Canon. 16. cap. 13. num. 40. vbi plures decisiones Rotæ recitet. & circa nobilitatem auctorem in d. collect. c. 33. Decretal. n. 9. 10. & 11. Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 45. num. 10. vbi loquitur de antiqua affinitate probanda, & in quast. 51. num. 23. vbi de descendencia à Iudeis, & quòd dum agitur de probando, quòd quis descendit à tali gente, vel parentela antiqua sufficientes testes de auditu, probat in 2. part. quast. 7. num. 77. ex eodem Masch. concl. 60. num. 72. & concl. 511. num. 1. cum seqq. & concl. 840. per totam. Aretin. conf. 37. num. 1. Curt. Iun. conf. 220. num. 44. & 46. lib. 2. idem Pelaez in 4. part. quast. 20. num. 338. & seq. & num. 344. vbi de descendencia antiqua probanda, & plures alij allegati à Nicol. Garc. de benefic. d. 7. par. cap. 15. numero 35. Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 11. & 14. cum pluribus cumulatis per D. Io. del Castillo lib. 5. tom. 6. controuer. iur. 2. part. cap. 122. per totum. Peregr. de fideicom. art. 43. ex num. 81. Fabio de Anna conf. 88. num. 7. vbi alios adducit, & in nu. seqq. alias imperfectas admittit probationes circa nobilitatem antiquam, latè Valençuel. conf. 90. à n. 72. cum seqq. & conf. 92. num. 190. & conf. 93. n. 34. & 36. licet in causis puritatis, de quibus agit in d. conf. 90. & 92. in contrarium inclinari videatur, quia hoc magis erat commodum causis, de quibus ibi agebat, vt passim consulentes efficiunt, respiciendo non tam veritatem, quam commodum sui clientuli, notant Crauera de antiq. temp. 1. part. sect. Propositum. 3. num. 48. & 4. p. sect. materia. nu. 48. pag. mihi 207. Minjing. li. 6. obseru. 60. & alij apud Oluald. ad Don. lib. 26. comment. 4. c. 2. lit. A. pag. mihi 1399. contra allegatos per Emman. Barbofa remiss. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 64. §. 1. numero 6. pag. 412. nos verò verum, quod est, tantum amamus, & admittimus.

16 Sed hanc opinionem quadrupliciter limitatam video per DD. Primo, vt non intelligatur, dum agitur de magno præiudicio, quia dubitant, an sit necesse, quod eadem solemnitas, quæ requiritur in d. cap. licet, ex quadam, interueniat in probatione consanguinitatis, dum agitur de ea ad alios fines præter dissolutionem matrimonij, & sunt qui affirmatiuè respondeant ex d. l. 28. tit. 26. part. 3. Io. Garc. de nobilit. gloss. 18. num. 4. & seqq. & gloss. 19. §. 1. numero 5. post medium, secundum gloss. & Bart. in d. l. 2. §. item Labeo, de aqu. & aqua pluui. arc. Pelaez de maiorat. 2. part. quast. 7. numero 62. in nouissima impressione, vbi adducit Paul. Castren. consil. 56. nu.

4. part. 1. & tenet Hippolit. Rimin. consil. 363. num. 120. vsque ad num. 165. vol. 4. quam opinionem maxima ratione fundari dixit Valençuel. in puritatis materia loquendo cons. 90. num. 73. Contra Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. num. 81. Ias. consil. 16. dub. 3. à num. 18. vol. 1. Franc. Aretin. consil. 37. numero 2. & seqq. Rubicum consil. 16. dub. 3. & numero 14. vsque ad 18. Simon de Petris lib. 5. de coniect. vlt. volunt. dub. 4. & vlt. ex numer. 222. fol. mihi 246. Hier. Zaball. com. contra com. 3. part. quast. 778. Nicol. Garcia de benefic. tom. 2. 7. part. cap. 15. à numero 28. adductos à D. Io. del. Castillo controuer. quotsd. tom. 6. lib. 5. 2. part. cap. 122. num. 1. & contra alios infra referendos.

Sed conciliare has contrarias opiniones conatur idem Valençuela ibidem num. 75. & ante eum Farinac. d. quast. 69. num. 133. & duobus seqq. vt quæ asserit, solemnitates d. cap. licet, ex quadam, non requiri extra speciem illius textus, obtineat locum in causis leuibus, & parui præiudicij. Altera verò affirmatiua in arduis, & magis ponderis, quæ causis matrimonialibus similes existant, quod etiam ita formant adducti à Crauera de antiq. temp. 1. part. d. sect. viso de fama, ex numero 3. cum seqq. Barbat. consil. 330. numero 160. Zephal. consil. 250. numero 19. lib. 2. Mazzol. consil. 4. num. 166. & decimū tradit Ant. Capic. decif. 193. num. 4. ¶ vt videtur esse causæ honoris, & famæ, quæ cæteris omnibus magis habentur, & plures ab hominibus æstimantur, ex Arist. 4. Ethic. cap. 3. cap. deservores. 6. quast. 1. Paul. in l. si qui aduocatorum. numero 2. c. de postulando, Petr. Gerard. sing. 1. numero 10. & sing. 33. numero 4. & seq. & sing. 82. numero 7. Couarr. lib. 1. var. cap. 11. numero 4. Peguera quast. crim. cap. 13. numero 2. & sic videtur, quod in eis requirantur eadem solemnitates, quæ in d. cap. licet ex quadam, exprimuntur.

Prædicta tamen distinctio sustineri nequit, nec vlla ratione, nec auctoritate iuridica fulcitur, quia rationes decidendi, d. cap. licet, ex quadam, duæ tantum sunt. Prima, quia in eo agitur de propinqua descendencia quæ regulariter loquendo agnoscitur potuit à viuentibus vsque ad quartum videlicet gradum, vt clarè demonstratur in eodem text. ibi, cum iam quartum gradum prohibitio non excedat, & clariùs in l. 2. ibi, Falta el quarto grado que llamamos visabuelos, porque deudo en aquel tiempo non se pueden acordar los onnes. tit. 3. part. 2. de qua Io. Garc. gl. 12. & d. gl. 18. §. 1. & gloss. 10. nu. 4. & idè non habet locum probatio auditus, nisi cum requisitis illius textus.

Secunda decidendi ratio est, quia in matrimonij dissolutione certorum consanguinitatis graduum probatio necessaria est, quæ non oritur ex auditu incerto, & generali, sed ex testimoniis & rationibus certis cum distinctione graduum, quia vbi requiritur probatio specifica, non sufficit generalis, l. interpositas, 13. C. de transact. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 16. numero 4. Honded. conf. 29. vol. 2. Valençuel. 8. numero 29. & consil. 90. numero 152. & sicut sunt certi prohibitionis gradus, ita ex certa probatione constare debent, vt resoluunt plures allegati à Nicol. Garc. de benefic. 7. part. cap. 15. à numero 28. cum pluribus seqq. & dixi in §. præced. numero 43. & 44. cum seqq.

Ex quibus rationibus verior oritur distinctio prædictarum opinionum, quòd, videlicet vbi cuique certi gradus consanguinitatis requiruntur non sufficiat

sufficiat probatio auditus, nisi cum qualitatibus, dist. cap. licet ex quadam, vt exemplum est in successione in quibus inter collaterales decem gradus assignati iure sunt, quare non sufficit probare consanguinitatem in genere, sed in specie per graduum distinctionem, vt de facto defendisse commemorat Pelaez de maiorat. d. quast. numero 92. & Marelcotto var. 1. resol. 70. numero 1. & 3. Graciano §. discept. 999. numero 6. & 7. & numero 13. qua specie vera est prima opinio supra relata; at vbi certi gradus non requiruntur, aut de re antiqua agitur, cessant prædictæ rationes, & per consequens dispositio, dist. cap. licet ex quadam, vt optime declarat, & defendunt Greg. in l. 20. gloss. 1. tit. 9. part. 4. Masch. de probat. concl. 419. à numero 6. Anchar. consil. 52. numero 7. & Alex. conf. 52. lib. 3. Natta consil. 388. lib. 2. Alc. reg. 1. presump. 8. numero 9. cum pluribus adductis à Nic. Garc. de benefic. d. cap. 15. à numero 28. & à me supra ex numero 12. cum seqq. ¶ vt verificatur in probatione puritatis, siue genitris macula, in qua nulli sunt gradus præfiniti: sed prædictæ qualitates indistinctè petuntur ab omnibus ascendentiis, etiam antiquissimis, & memoriam hominum excedentibus, in quibus non est necesse seruari solemnitates, d. cap. licet ex quadam. Immo quidem seruari impossibile esset, sicut nec habere memoriam omnium ascendentium, & cum prædictæ qualitates à certo non proueniunt gradu, huius incertitudo actum non vitiat, sed sufficit per auditum stirpem puram, au maculatam probari, nulla etiam graduum adhibita distinctione, vt pluries censuit Rota apud Aug. Barbof. de offic. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. n. 37.

23 Secundò nostra principalis opinio limitatur, vt probatio auditus tantum locum habeat; cum simul fama concurrat probata cum alijs adminiculis secundum DD. communiter in d. cap. licet ex quadam, vbi Ioann. Andr. numero 3. Hostiens. 2. Abb. 3. Fel. 1. Ant. Gab. de test. concl. 3. num. 3. Aym. Crauera de antiq. temp. 1. part. sect. V. viso de fama, à numero 3. Hojeda de incompatib. benefic. cap. 23. numero 14. Farinac. d. quast. 69. numero 134. & sequitur hanc opinionem in materia puritatis specificè loquendo Valençuela conf. 90. n. 72. & 83. quibus fauet d. l. 29. tit. 18. part. 3. ita vt secundum hos sola auditus probatio etiam in antiquis non sufficiat, nec plenè probet.

24 Cuius limitationis duplicem constituo declarationem, seu distinctionem. Primam ex Nicol. Garc. in dist. 7. part. cap. 11. numero 45. vers. Tamen id intelligendum videtur; vt probatio de auditu tunc famam simul requirat, cum ex factis, seu rebus, de quorum agitur probatione, commode oriri potest fama; quia sunt ita publica; & sensibus exposita, vt pateant oculis, & hominum iudicio, sicut ædificia, & fabrica antiqua; quæ visibilia sunt, & omnium oculis palam exposita: scilicet verò si abscondita, & imperceptibilia existant, sicut puritas, & macula, descendencia, & parentela, quæ non ita sunt visibiles, nec ad oculum omnibus patent, & ideo circa has qualitates probandas, famam cum auditu concurrere, non est necesse, vt probant allegandi infra sub num. 32.

25 Alteram verò distinctionem constituo inter testes deponentes de solo auditu maiorum, & inter asserentes specificè publicam famam, sicut eam

constituerunt Felin. in cap. diligenti, numero 12. in prima. de prescript. & Alex. conf. 5. vol. 4. quos refert & sequitur Petra de fideicom. quast. 13. numero 72. ¶ Quia possunt esse testes, qui de auditu deponant maiorum absque eo, quod adsc fama, vt rectè voluerunt Iul. Clar. in pract. quast. 62. numero 8. Crauert. consil. 178. & post eos Ant. Fab. in C. lib. 9. tit. 20. de fin. 5. numero 3. & censuit Rota apud Seraphin. decif. 488. numero 1. col. mihi. 470. vbi dixit, non ideo, quod testes asserant audiuisse à suis maioribus etiam publicè, probant famam, tum quia non apparet, quod sui maiores constituent maiorem populi partem; ¶ tum quia huiusmodi dictum vel indefinitum verificatur, si à duobus ex suis maioribus audiissent, ex traditis ab Alex. consil. 80. sub numero 8. vers. Dominus Franciscus de Gandino octauus testis, lib. 3. & consil. 146. numero 4. & 5. lib. 7. Sed non ideo quòd non probent sicut testes de fama, sequitur non probare velut testes de auditu maiorum. ¶ Quare si de fama directè testes deponant, debet constare de ea ex aliorum testium depositione, seu ex alijs probationibus, & de omnibus, ex quibus ipsa constituitur fama, quia tunc est fundamentum distorum testium, qui nihil probant, ni apparet id, in quo suas fundant depositiones, vt in specie de qua Seraph. decif. 488. & infra in proxima quæstione specialiter agam, & ita loqui videtur Hojeda loco citato, vbi numero 140. hanc communem appellat, licet in contrariam propendere videatur. Si verò testes deponant de solo auditu maiorum, qui fortè eis maculam præternoxiis, & eius familiæ aperuerint, plenam efficient fidem; modò concurrant requisita, de quibus speciatim inferius agam, etiam sine fama, nec alijs adminiculis, nec indicijs, aliàs testes de auditu hac in specie non probarent, si alijs probationibus in antiquis indigerent, nec vera esset hæc sententia, de cuius veritate asserimus; & iuribus, & rationibus probabimus.

Quibus conducit, quod Perezus de Lara constituit in d. cap. 4. numero 12. dum agendo de hac auditus probatione in causis puritatis, dixit, quod ni parentela, & puritate probanda non est opus illa tam exacta computatio graduum, & solemnitas probatio, sicut exposcit, text. in dist. cap. licet ex quadam, de test. vbi requiri fama videtur, simul cum auditu ex DD. allegatis à Farin. in d. numero 134. quæ solemnitas non requiritur in specie nostra; secundum Latam, & DD. quos adduximus supra in §. præceden. numero 50. ¶ Immo magis hoc ampliat idem Perezus citato loco numero 11. asserendo, quod etiam si testes sint de auditu puro, nec reddant rationem, nec dicant, à quibus audierunt, probant in puritatis causis, & ita expressè docet, necesse non esse, quod alia probatio concurrat cum probatione auditus, nec fama quidem, nec adminicula, vt apertè sensus demonstrat.

Quod an verum sit in sensu, quo expressè loquitur Lara, videndum est, nempe an sit verum, quod testes de auditu plenè probent maculam, etiam si nuditer deponant, nec rationem, nec auctores auditus expresserint? & affirmatiuè respondendum videtur, secundum Petram de fideicom. quast. 11. num. 505. & Zephal. consil. 137. numero 45. ¶ quia cum non aliud agatur, ni opinionem antiquissimè

mæ originis probare, sufficere, si tantummodò fiat per eundem opinionis auditus, secundum l. 8. ibi, *Perose el abuelo busuera si de tam antiguo, que los testigos no lo pudieron conocer, que a lo menos depongan del de uidaa tit. 11. lib. 2. resp.* & resoluunt Craueta de antiq. temp. d. l. l. *Viso de fama, num. 30. & seg.* Pe. reg. de fideicom. 1. 43. sub num. 81. in fin. Malch. de probat. conclus. 410. à num. 1. Couar. in pract. cap. 21. n. 7. Ioan. Garc. dist. gloss. 18. §. 1. num. 1. & 2. Cabedo de cis. 76. num. 16. † Ego verò in praxi huius opinio- nis circa qualitates sanguinis probandas plurimum inuenio difficultatis, & periculi, tum quia ampla inimicis relinquitur via calumniandi, & falsas maculas cooperiendi, qui præ maximè in simili- bus causis palliatè, & absconditè solent interue- nire, cum maxima nobilium familiarum iniuria, & detrimento, quod nullibi licet, tum quia de re graui, & nimis præiudiciali agitur, vt ostendit text. in l. si inimicitia. 4. §. si autem status, de his quib. vt in- dign. & nulla grauior, nec maioris ponderis occur- rere valet causa, quàm vbi agitur de honore fami- liarum, ex l. 2. §. en. de orig. iur. Ferd. Vazquez con- tron. illustr. cap. 11. nu. 7. & segg. & ex alijs rectè pro- bat Valençuela conf. 92. numer. 76. & 81. † Tum quia de facili testes inueniuntur, qui dicunt sic, & sic rem audiuisse, vt animaduertit Anchar. conf. 1. 4. vol. 2. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. d. sed. Viso de fama numer. 9. & 12. probant Petra de fideicom. quest. 13. num. 82. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 475. & segg. Cuman. conf. 77. col. 2. vers. Ad quartum, & di- ctum vnus, etiam sine ratione, & causa, faciliè sequitur, etiam, text. aureus in cap. cum in in- uentute. 12. vers. Sciens quod dictum, vbi gloss. verb. facile sequitur, de purgatione can. notat Malch. concl. 748. num. 7. faciunt tradita per Valençuel. conf. 90. numero 74. à quibus si ratio non exquiratur facile mendacia cooperientur, & sicut vera sequerentur, † quibus non est dandus locus, l. si pater. 4. §. quotiens. vbi Bened. à Plumbino nu. 1. de manum. vindict. cap. per tuas. 12. vers. Nos autem, Qui filij sunt leg. cap. nuper. 4. vers. Licet obuiet, de Bigamis, cap. quicumque. 81. dist. † Tum denique, quia speciale est in status, & puritatis causis, quod testes etiam non interrogati iuri dicti reddant rationem, secun- dum Ant. Gom. tom. 3. var. cap. 12. numer. 10. vers. Et idem est, quando deponunt. Farin. de testib. quest. 70. num. 45. Emman. Barbofa in remis. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 55. concl. 4. num. 7. pag. 371. maximè cum hæ qua- litates non sensu corporeo, sed intellectu tantum cognoscantur, & tunc testes etiam non interrogati sui dicti debent rationem reddere, vt nouissimè probat in specie Barbofa de canonicis. cap. 13. nu. 44. quare verius puto, quod testes de auditu rationem sui testimonij reddere debent, seu eos nominare, à quibus audierunt, aut tam plures esse, & fidedigni integri, & maiores omni exceptione, vt verum dicere iudicibus persuadeant, aut alia concurrant que eorù dicta verisimilia efficiant, aliàs nihil mihi probabunt, † Et quidem in auditu probatione cir- ca puritatem cautè agendum est, ne honor fami- liarum ex tam imperfecta probatione iniuria pro- sternatur, & plurimum sunt consideranda requisi- ta, quæ inferius proponam, atque ita intelligendi veniunt Nicol. Garc. & ab eo allegati in d. 7. part. cap. 15. num. 35. & à me superius tradita, quatenus prædicti volunt, quod testes de auditu etiam sine fama, nec adminiculis, si neque requisitis text. in dist. cap. licet ex quadam, probant consanguinita-

tem, vt procedat eorum opinio, dum in re graui, & nimis præiudiciali testes sui dicti rationem red- dunt, & plures, & expectatæ fidei sunt, & expri- munt auctores auditus, seu alias circumstantias, quæ animos iudicum ad credendum inducant, aliàs imbecillis, & sine ratione auditus, quæ quidem magis iuri, & æquitati, & rationi conue- niunt.

Tertiò limitatur principalis opinio ex nostro septem portitarum iure, quo statutum habemus, testimonium de auditu tantum admitti in casu spe- ciali antiquorum ædificiorum, cum exclusiua om- nium cæterorum casuum, & specierum etiam an- tiquarum, vt apertè decidit in d. l. 29. ibi, *Mas en otro pleito non debe ser cabido testimonio de oida, sinon como desuso diximos, tit. 16. part. 3. & in l. 28. precedenti, dixerat Rex Ildephonus, quòd testimo- nium de auditu non debet admitti ni in casibus à iure expressis, & cum puritas, nec paten- tela expressæ non sunt in prædictis legibus, vide- tur dicendum, quòd non possint ex auditu pro- bari.*

Quæ sententia confirmatur primo ex prædicta 40 dictione taxatiua, seu exclusiua cæterorum ca- suum, quæ ita affirmant dispositum, vt omnes aliud neget, sicut probatur in l. qui sella. 7. vers. Qui actum, l. inter actum 2. cum l. seg. l. Lucius 37. de seruit. rust. l. si quis alia. 18. §. si cum ius haberet. Quemadm. seruit. amit. l. qui aliena. 32. alias. l. liberto. 31. §. libertos. 4. de neg. gest. l. 3. §. cum Titio, de adm. leg. l. fin. C. de patr. potest. l. ob as. 12. C. de præd. minor. l. 3. C. de patrib. qui fil. dist. ax. cap. cum Ecclesia surina. 3. de causa poss. Bart. & DD. in l. si quis ius dicenti. Andr. Tiraq. de retractu conuent. §. 1. gloss. 6. num. 2. cum segg. Placa in epitome delict. lib. 1. cap. 1. numer. 16. Ant. Gabr. de ver- bor. signif. conclus. 5. lib. 6. Aym. Crauet. de antiq. temp. 4. part. in princ. à num. 97. cum segg. Fulu. Paci- an. de probat. lib. 1. cap. 31. vbi latè de hac re agit. Igi- tur negat, & excludit puritatem, & descenden- tiam.

Secundo confirmatur ex iure communi in d. l. si 41 arbit. 28. de probat. & in d. l. 2. §. idem Labeo. 8. de ag. & aqu. plu. arc. ex quibus fuit deducta d. l. 29. part. vt notat ibi Greg. gloss. 1. quibus cauetur, quòd si agatur de probandis ædificiis seu aquarum torren- te, cuius initij memoria non sit, non extantibus, qui meminerint, sufficere adesse, qui audierint, & gl. in d. l. si arbit. & in dist. §. idem Labeo, querit, an ad alios casus, quorum non extet memoria, sit ex- tendenda illorum iurium decisio, & resoluuit, ne- gatiuè, prout refert Io. Garc. d. gloss. 18. §. 1. num. 14. (licet ego non inueniam prædictas glossas ita de- cidere, ajunt quidem tantum casus dictorum iu- rium esse speciales, quod diuersum est ab eo, quod Garcia affirmat) & quamvis Bart. & post eum cæ- teri illam reiiciant opinionem tamen cum appro- bata existat per d. l. part. nobis non licebit eam rei- icere, & Bart. & sequaces approbare, quod certè maximè torit Ioannis Garcia mentem citato lo- co numero 14. vers. Sed aduerse ad vnum, vt à com- muni recedere sit coactus, quàm & nos probamus, & expressè Garcia reijciendo amplectuntur Ni- colaus Garcia de cap. 15. n. 35. in fin. & D. Io. del Ca- stillo tom. 6. controuer. lib. 5. part. 2. cap. 122. à num. 27. quem post hæc scripta vidi,

Sed inquam, mihi non tanti Ioannis Garcia ar- 42 gumentatio præponderat, vt à communi recedere audeam, quæ vtroque iure verissima semper vili- mili

mihi fuit: nec aliquod oppugnat d. l. 29. part. in qua, sicut in prædictis iuris ciuilibus legibus, ratio adscri- pta est. E porque (inquit) acaee muchas vezes, que a tales labores, como estas son antiguas, que non a ome ninguno vino que las viese fazer, por ende ruiseron por bien los Sabios antiguos que fçieron las leyes antiguas, que en tal pleyto como esse, que valiese testimonio de oidas, & conuenit d. l. si arbit. ibi, *potest enim hoc memoria non teneri, intra annum (puta) factum, cum interim nemo si eorum, qui meminerint, & iterum in fine ait, cum memoria operis facti non extaret, quia igitur in factis tam antiquis vita hominum nec memoria superesse non potest, vt sint qui de visu, & propria scientia possint deponere, admittitur probatio, quæ ex natura rei haberi potest, & si ex temporis transcurso testes de visu non sint, de au- ditu admittuntur, quod certè exteri debet ad omnes casus similes. qui ob tempus longinquum non possint per testes de visu probari, & idè rectè à DD. communiter extenditur ad probationem puritatis, & descendentiar antiquæ, quod & verisimum, & iuris ratione indubitatum esse iu- dico.*

Primò, quia lex tot casus comprehendit, quot ratio amplectitur, l. neque leges, 10. l. non possunt, 12. de legib. l. 1. tit. 33. part. 7. vbi gloss. fin. Cic. in 2. capit. Valcat (inquit) agitur as qua pur. bus causis paria iura desiderat, nihil enim iure tritius, quàm vbi eadem ratio, idem ius constitui debeat. l. illud. 12. in princ. ad l. Aquil. l. ratio. 16. de sp. rat. l. lex Julia. 4. de fundo dotali. l. Titio. 108. de verbor. latè Donel. lib. 1. comm. cap. 14. Nic. Euerard. loco, à simili, verb. li- bertia, numer. 45. C. de reuoc. don. Palac. Rub. in l. 1. Tauri, num. 51. idem Io. Garc. in prefat. numer. 48. & adducti à Zaballo comm. contra com. quest. 540. nu- mer. 4. Menoch. de arbitr. casu 84. num. 9. & de re- cap. rem. 14. num. 20. Petr. Pek. citato loco lib. 4. cap. 5. numer. 6. plura tradit Farin. 1. part. fragm. lit. E. nu. 51. & segg. Aug. Barbofa supra nu. 7. † quando enim in pluribus casibus eadem est ratio, ea ipsa decidit omnes, non per extensionem, sed sicut species ge- neri inest, sed quando ratione specie differunt, sunt tamen similes, habet extensio locum, id est, pro- gressio de termino ad terminumque adæquatone- nem, & paritatem; vt totidem verbis dixit Of- uald. Illegit. ad Donel. d. lib. 1. cap. 14. lit. A, cui conueniunt congesti à Barbofa citato loco nume- ro 4.

Quod præcipuè locum habet, dum ratio in le- 45 ge, seu canone specificè scripta inspicitur, quia tunc ex vi comprehensionis omnes casus ipsa adæ- quantur ratione, ex dist. l. nominis, §. 1. tenent Eue- rard. & Pekius locis citatis, Aym. Craueta dist. 4. part. in princ. n. 90. & segg. & sed. videamus modo, n. 19. Alphon. à Villagut. de extens. leg. cor. & pæn. si- mul, n. 36. & segg. latissime Farin. citato loco n. 166. & segg.

Ampliatur primò, nam expressio rationis tanti 46 est, vt licet in pœnalibus, & correctorijs extensio non fiat, ex vi scriptæ rationis comprehensio viden-

tur omnes casus, qui rationi insunt, secundum text. in l. emptor. 65. §. fin. ibi, *& ea reddita ratione, de re uendic. l. in fideicommissi. 3. §. cum Pollidius, ibi, idque sibi mater adeo placuisse testamento comprehendisse, de usur. l. cum mulier. 47. vbi Alex. sol. matrim. l. his solis. 7. ibi, satis etiam cautum putamus, C. de reuoc. don. cum adductis ab Aug. Morla in emporio. 1. part. tit. 1. de legib. quest. 6. numer. 16. Euerard. & Villagut. & Fatnac. numer. 78. & 168. citatis in locis, Me- noch. de recap. rem. 14. numer. 18. & segg. Aym. Cra- ueta 4. part. de antiq. temp. in princ. numer. 86. & segg. & in S. videamus modo. numer. 18. & segg. cum aliis postea adducendis, & ita maiori ex ratio- ne species nostra in dictis comprehendi iuribus de- bet.*

Ratio est, quia sicut positio generis includit pro- 47 prie & naturaliter omnes suas species, ita expressio rationis capit omnes suos casus, qui sub ea mili- tant, ex natura ipsius rationis expresse quæ faci- lius, quàm tacita extenditur, secundum text. in l. est differentia. 9. in quib. caus. pig. tac. cont. cap. quod à re. 3. de cler. coning. refert Palac. in d. l. Tauri, nu. 42. §. 4. & seg. & docent Paul. Castren. in l. si vero, §. de vi- ro sol. matrim. & in l. quamuis, in fin. C. de fideicom. Immol. in d. §. de viro, 2. fall. vbi latius Iass. in l. de quibus, 32. de legib. & in Auth. Quas actiones, num. 21. C. de sacros. Eccles. Ripa numer. 63. & moderni in l. si constanti, sol. matrim. Abb. in cap. fin. de re script. & in cap. nihil de elect. Zaballo comm. contra com. quest. 540. num. 3. Fulu. Paciano de probat. lib. 1. cap. 31. num. 45. & in pœnalibus loquendo, Immol. in d. §. de vi- ro, num. 24. idem admittit sicut in correctorijs, & solet allegari text. in cap. 1. §. sed quia natura, Qua fuit prima causa benef. amit. in visibus feud. & gl. sin- gularis verb. Italia, in cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6. & tenent Zaball. & Morla citatis in locis, & Villa- gul. num. 15. & segg. Dec. in l. factum, §. in pœnalibus, 7. fall. de reg. iur. Craueta d. S. videamus modo, à n. 18. Marc. Ant. Eugen. conf. 49. post num. 19. & seg. quare maiori ex ratione debet prædictarum legum dis- positio comprehendere omnes casus antiquos, quos visus, nec vita hominum assequi non valent, cum extensio fauorem contineat, quòd facilius proben- tur res difficilis probationis, vt in specie, de qua nunc loquimur.

Ampliatur secundo supradicta iuris regula, vt 48 locum etiam habeat, vbi ratio in lege, seu cano- ne scripta non est, sed vnica tantum assignari po- test, quia tunc expressa censetur, & operatur exten- sionem, seu vt melius dicam comprehensionem, se- cundum gloss. & communiter DD. in l. quamuis, C. de fideicom. & in l. non Ambium. C. de legib. & ad- ductos plures Andr. Tiraq. in tract. de cessante cau- sa, limit. 21. à num. 7. cum segg. Ripa citato loco nu- 71. Villagut. in d. rub. de extens. leg. cor. & pæn. si- mul, num. 63. & segg. & de extens. leg. pen. respectu meræ pœnæ. num. 23. & alij adducti à Farin. d. lit. E, num. 173. & 180. cum segg. & idè licet prædicta ra- tio non maneret scripta in dictis iuribus, cum vnica sit, debebat omnes antiquos comprehendere ca- sus.

Nec obstant contraria, non primùm ex dictio- 49 ne taxatiua, seu exclusiua aliorum casuum, de qua in d. l. 29. part. quæ tanti Ioanni Garcia momenti fuit, vt à communi verissima eum recedere coëge- rit, quia dupliciter respondeo. Primò naturam di- ctionis taxatiuæ esse excludere tantum dissimilia, similiaque, & quæ similes sunt rationis amplecti,

ad quod adduci solet. l. 1. §. 1. si mens. fals. mod. dix. gloss. in l. l. ubi etiam DD. C. de sacrif. Eccl. et gloss. et text. in l. ob. es. 12. C. de prad. m. in. et in l. ita nobis cordis. 28. C. ad l. l. de adult. Corrafin l. admo nendi. 2. part. num. 48. de iurcir. Fulu. Pacian. d. cap. 31. num. 6. cum seq. Fatin. citato loco num. 235. et seq. vbi ex eodem Paciano, & Euerardo huic rei, quamdam d. nat. interpretationem & intelligentiam plures apud Anguit. Barbofa diction. 97. num. 5. et 8. pag. 230. et d. 401. num. 8. pag. 371. et d. 330. num. 2. pag. 375. et Et ita penitus excludit extranea, ut cuncta ad rem pertinentia includat. text. in Clem. exiui. §. cum autem natura, vbi Card. de verb. sign. quare dixit Bald. in l. nullus. C. ad l. l. maiest. dictionem taxatiuam excludere tantum dissimilia, de quo plenè egit Euerard in capitulo loco, à natura taxatiuorum, num. 4. vers. Secundo limitatur, et in loco, à ratione legis larg. num. 25. et loco ab usitato, num. 11. præter alios relatos infra 2. part. quæst. 4. art. 3. ex numero 7. et cum ratio prædictorum iurium æquè interuenit in probandis qualitatibus antiquissimæ familiæ, necessariò eorum decisio obrinere locum debet, etsi quidem ratio hæc aliquid contineat difficultatis ex consideratione Paciani, & Farinac. num. 356. et seq. citato in locis, omnino dissoluetur.

51 Secundo respondeo, quod illa verba d. l. 29. Mas en otro pleito non debe ser cabedo testimonio de ordo, sinon como de suso diximos, videlicet in eadem lege cum dixit quod in antiquis, quorum memoria de visu esse non potest, testes de auditu possunt referri, verificantur non solum in casu speciali expresso, sed in omnibus contentis in ratione expressa, ibi, Son tan antiguas que non à on e ninguno visio, e ue las visse fazer, quæ comprehendunt omnes antiquos casus, qui cognosci nec videri à viuentibus non potuerunt, quia clausula, seu verba generalia ad proximè specialia dicta referri debent, text. in l. se de certa. 31. vbi Iass. n. 2. plura iura adducit, C. de transact. Peregr. de fideicom. art. 16. nu. 104. cum seqq. Aug. Barbol. clausula. 6. 2. ex n. 1. pag. 71. et clausula. 70. ex n. 1. pag. 76. et à nobis infra 2. part. quæst. 7. ex num. 28.

52 Pro quo intellectu, primo expendo verba illa, que en tal pleito como este, tale enim est idem, quod si nile, & refertur ad orationem proximam, in qua fuit appositum, & quam directè respicit, videlicet, a los tan antiguos, que non a ome, &c. ex adductis à Peregr. de fideicom. art. 29. numer. 15. et 28. Alex. conf. 101. numero 13. circa fin. lib. 7. Card. Seraphin. decis. 822. numero 2. Aug. Barbol. clausula. 178. pag. mibi. 179. ergo expressè voluit textus comprehendere omnes casus antiquos, qui per testes de visu probari non valent, ut hi omnes per testes de auditu probentur.

53 Secundo pro eodem intellectu expendo text. in l. 8. tit. 11. lib. 2. recop. ibi, Pero si el aque lo oniere fido tan antiguo, que los testigos no le pudieron conocer, que à lomenos depongan del de oidas, quam ad hoc ponderant Couar. pract. quæst. 21. numer. 7. Cabedo dec. 73. n. 16. quos refert & sequitur Perez de Lara d. cap. 4. n. 1. ex quibus deducitur, quod etsi in causis puritatis, & nobilitatis præcisè requiratur, quod testes agnouerint patres, & auos prætenforis, tamen si ob illorum antiquitatem nemo sit, qui de visu deponere valeat, auditus sufficere, & patet huius opinionis veritas.

Nec itidem obstat. l. 18. eiusdem tit. et part. 2.

qua Io. Garcia probat testimonium de auditu non posse admitti nisi in casibus à iure expressis, quia apertè comprehensum manent in illa lege omnes antiqui casus, qui in memoria hominum ob eorum antiquitatem consistere non valent, & comprehensio non præcisè debet esse specialis, sed sufficit, quod con. p. ehendantur sub vnica ratione expressa in dictis iuribus quæ velut genus comprehendit omnes suas species, & casus antiquos, & per consequens puritatem, & maculam, nobilitatem, & ceteras sanguinis qualitates, quæ ab antiquo proueniunt, ut probatum manet, & conducunt tradita per D. Ioan. del Castillo tom. 6. controu. lib. 5. 2. part. cap. 12. ex n. 24.

54 Quod autem dicatur tempus antiquum, ut probatio de auditu admittatur, licet arbitrio iudicium re in qui quidam malint, ut resoluunt Menoch de arbit. casu 1. num. 1. Franc. Viuio lib. 11. comm. opin. 144. tom. 1. Masch. d. l. conc. 41. numer. 7. et 8. Aluar. Valasc. de iure emph. quæst. 9. numer. 22. Alex. conf. 187. num. 12. lib. 2. Paris. l. 1. §. 1. n. 23. lib. 1. Iass. conf. 114. lib. 1. Burlat. conf. 93. n. m. 4. lib. 3. Tib. Decian. resp. 18. num. 2. o. lib. 1. et post omnes Acebed. n. 24. n. 2. lib. 1. b. 6. et cop. et Tamen regulariter loquendo, distinctio valde commoda, & rationi consona à quibusdam proponitur inter tempus antiquum respectu instrumentorum, quod centum annorum esse debet, & respectu testium in quibus sexaginta anni sufficiunt, secundum Nic. Garc. de benef. 12. part. cap. 2. num. 261. cum seqq. maxime num. 264. in medio, et seq. et à Rota ita fuisse resolutum refert Seraph. decis. 75. num. 2. et dicam ego latius infra in quæst. 10. seq. §. 3. ex numero 14. et in quæst. 15. §. 3. ex nu. 50. quare hæc pro nunc breuiter dicta sufficiant.

55 Quartò, & vltimò limitatur hæc nostra principalis opinio, ut locum non habeat, cum is, aduersus quem deponunt testes, est in puritatis, & nobilitatis quasi possessione actuali, veluti si possideat officium sanctæ Inquisitionis, insigniam D. Iacobi, siue militarem aliam, aut præbendam in Ecclesia Tolctana, aut similem obtineat honorem, cui officere non poterit probatio auditus maculæ, aut ignobilitatis, tum quia præsens itatus, id est, ipsa actualis possessio repugnat, requiritque veras probationes, & reicit priuilegiarias, & præsumptas, sine p. fidei. 16. C. de probat. cum similibus, tum quia sicut possessio ipsa certa est, ita per veras & certas probationes tolli, & amitti debet, probatio quidem auditus imperfecta, & incerta est, tum quia possessio est causa, ut præsumatur verum dominium, & proprietatis sanguinis, ex l. fin. C. de rei vendit. et ex Abb. Ripa & aliis tradit Io. Garcia de nobilit. gloss. 18. §. 1. numero 10. Io. Gutier. lib. 3. pract. quæst. 14. numer. 34. et seqq. vbi ad hoc adducit Aym. Craueta de antiq. semp. 1. part. sect. V. iso in hac prima. sub num. 2. vers. V. el si præsens, et sect. V. iso de fama. n. 32. et seq. Vl. reg. 3. præsumpt. 21. num. 15. et in nostra puritatis materia loquentes probant Perezius de Lara in d. cap. 4. num. 15. vbi adducit decis. 176. num. 6. et 7. in nouissimis. Rotæ Rom. & Valer. in d. cons. 99. n. 83. vbi præter prædictos adducit Ripam in l. rem, quæ nobis in fin. de acquir. poss. et Vldat. Zalusum consil. 5. num. 3. lib. 1. tum denique, quia simile officium, seu dignitas semper possidetur virtute sententiæ approbationis informationum puritatis, & cum titulo, pro quo magis præsumitur, quam pro contratio auditu & fama, ut ex Afflicis. decis. 1. 8. num.

num. 16. tenet Arifimino Tapatò lib. 1. tit. de publica voce et fama. vers. Et una sepè.

56 Quam limitationem intelligitur ego intelligo. Primò eam eodem Perezio de Lara in d. cap. 17. ut tantum locum habeat in Tribunali, collegio, seu communitate, in qua admissus fuit ad officium, seu dignitatem, qui nunc de eam habet aditus probationem, per quam repele nec ab officio & possessione priuari non poterit, nisi veras, & legitimæ appareant probationes, maculæ, & descendentiæ ab infectis, respectu vero alterius Tribunalis, & communitatis locum habere non potest, cui alterius factum nocere non debet: & ideo, si post aditum honorem in vno, appetat postea cooperari in alio nocebit ei auditus probatio, sicut si alibi non fuisset admissus, conuenit Ricciol. de nephy. cap. 7. §. 26. et 27. et Lara de capellan. 2. part. cap. 4. num. 2. et 21. ad locos per Auguit. Barbofa de ff. l. Episc. l. p. ut. 2. gloss. 1. sub numero 48.

57 Secundo intelligo respectu ipsius admissi tantum, non verò totius sue familiæ, & cognationis, nec quidem respectu filiorum eius, quia si post admissionem alius eiusdem familiæ, & descendentiæ ad niti appetat in eodem Tribunali, & communitate, in qua alter fuit cooperatus, & habeat plenam probationem suæ maculæ, & impuræ descendentiæ per testium ad tum repelendiens ex legitimis probata apparet probationibus, tum quia & si ex adepto munere familia sit in quasi possessione puritatis, est tantum usque ad contrarium probetur per legitimas probationes, ut sunt testes de auditu, sicut probatum manet, & dicemus infra in quæstio. 3. et quæstio n. 7.

58 Tum quia verius est, quod generi nullum ius queratur in vnico, seu ex duobus actibus positius obtentis in Tribunalibus, quæ statuta stricta puritatis habent, ut apertè constat ex nostra Pragmatica in §. Item porque auiedo en todas las materias, in illis verbis. Pero si los tres no fueren cumplidos, y solamente buyere vn, o dos, declaramos que no se a de dar por passada en cosa juzgada, la nobleza, y limpieza, ni los descendientes tendran adquirido derecho alguno, y que se les ayen de buyar nuevas prouenas de su caldad, en la forma ordinaria. Nota igitur verba, ni adquirido derecho alguno, quæ omne ius generi negant ex vno, seu duobus actibus positius nobilitatis, & puritatis, tam videlicet in proprietate, quam in possessione, tum cum particula negatiua addita illi verbo, derecho alguno, ita iuris acquisitionem negat, ut quancumque excludat, leg. qui uti, 69. hac verba 124. leg. urbana familia. 66. leg. verb. 181. de verb. signif. Petr. Rebuff. in leg. Labeo, 14. §. rem omisistis in fine, illo eodem titulo, & tunc proceditur ad informationem, & indicatur, ac si nullum ius genus adquisitionem haberet per regulas ordinarias iuris, & sic per testes de auditu, & per famam, quod mihi omni dubio caret. Esto sit contra Perezium de Lara in d. l. ca. 4. numero 17. vbi contrarium sequitur, ut demonstrant verba illa, vel illius consanguineis ex illa parte, ex qua est macula adscribitur, quod nec iure verum, nec praxi receptum, nec mihi placet.

59 Sed his duo maximè obstat videntur, vnum, quod desumi potest ex eodem Perezio de Lara in d. l. ca. 4. numero 18. & ex regula iuris qua cauetur, Tract. de Purit. et Nobilit. prob. Pars I.

quod sententia lata in causa status, licet alijs nocere non possit, prodesse tamen non solet, ut probatur præter adducta per Laram in leg. cum alium, 26. §. si de neg. gestis, l. loci corpus, 4. §. si fuerit, si se ut vndie, l. commune 10. quemadmodum, l. vni amia, l. si cum vno, 4. §. si ex nox. caus. §. q. atur, l. vni amia, 6. §. si quis ex huc, de inflic. testim. 3. §. se et si forte, de iudic. l. 2. §. ex huc, de verb. leg. ad probationem, 12. Cod. de probat. leg. 21. tit. 2. leg. 5. et 13. part. 3. Gregor. in leg. 7. v. b. Los veros herederos, tit. 15. parte 4. DD. communiter in l. sepè, per de re iudic. et ex alijs traditis à Cobbar. in pract. cap. 32. numero 1. Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 4. lib. 2. num. 32. Menchaca cont. auer. si si sequ. libro 2. cap. 23. numero 32. et causæ status sunt ea, in quibus agitur de puritate, & nobilitate probanda, quantum sententia licet consanguineis non noceat, debet tamen prodesse.

Dico tamen verum esse in nostra materia, quod ex vnico, seu duobus actibus positius non adquiratur ius aliquo generi vniuerso, seu consanguineis, ut superius ex nostra Pragmatica dixi, & si aliquod queri posset, non esset considerabile, et excludendas ordinarias probationes prædictarum qualitatum. Nec obstant prædicta iura, quia loqui sunt intelligenda, dum lata sententia tranfit in rem iudicatam, quæ verè talis dicitur ex l. 1. et 22. part. 1. probant Acebed. in l. 12. num. 4. tit. 5. lib. 3. recop. Pelaez de maiorat. 1. part. quæstio. 1. num. 274. in eis verò quæ feruntur in summarijs iudicijs, quæ nunquam rem efficiunt iudicatam, ut sunt quæ late fuerunt in puritatis causis, ut dicam infra quæstio. 1. §. numero 53. aliud est dicitur d. m., quia horum iudiciorum sententiæ tantum sustinentur, donec aliud probetur, nec quidem afferendum est, quod ex admissione vnus ius queratur vniuerso generi, & communitati grauamen, ut non possit rejicere alium ex illo genere, licet sint ordinariæ probationes de eius macula, cum communitas ius admissi approbauerit pro vna tantum vice, & non pro toto genere, nec ad semper. Et præiudicium sibi afferre in plus, iure non probatur, sicut in rationem, text. in leg. nauis onusta, 4. §. cum auerem. Ad leg. l. h. de i. l. l. leg. Titia cum testam. 34. §. qui in vita, §. leg. vnum ex familia, 67. §. si remedi. 8. de leg. 2. leg. l. 34. in fine, de usufruct. leg. l. 1. §. interdum, ad leg. falcid. & notata in leg. 1. Cod. si plures vna sententia condemnauer. Bart. in leg. 2. §. item, numero 5. si quis in ius vocatus, Bald. in leg. 2. in fine, Cod. de seruit. Iacob. in i. act. feud. v. b. Et cum adhar. entibus, numero 14. Alexand. conf. 48. v. f. u. numero 9. vltim. 6. Molin. de p. imog. libro 1. cap. 4. numero 10. Peregr. in l. si se commiss. artic. 1. numero 33. et artic. 34. numero 72. Card. Tusch. pract. conclus. 116. per totam littera O, tom. 5. Marian. Anton. variar. resolut. libro 1. resolut. 94. numero 4. et resolut. 11. numero 40. Et quia probationes receptæ in vno Tribunali de diuersa persona nocere alteri non debent, ex text. in l. 1. l. si eum frater, C. res inter alios acta, l. 2. C. de fide instrum. gloss. in l. 2. vbi Dec. nu. 44. C. de edendo, Abb. & communiter Doctores in ca. quamvis, de re iudic. l. 1. in d. l. cap. 4. numero 19.

Alterum, quod obstat dixi supradictæ intelligentiæ, & proximè dictis, est, quod videtur nullum discrimen constitui posse inter ius queritum admissio ad honorem, & inter queritum vniuerso suo generi, quia ut dicam infra quæstio. 13. §. T

a. *sententia circa qualitates sanguinis alicuius laza nos tam cum puram dicit, quam uniuersum suum genus, ex quo in illum omnes qualitates, & iura sanguinis procedunt, leg. 3. de interd. & releg. cum similibus, quæ indiuiduant, & non possunt diuersio iure ceteri inter ipsomet eiusdem generis, & familia, & quod vni prodest, debet etiam omnibus prodesse, secundum text. in l. si a se, g. 6. Juliae, & in l. exceptio, 28. iuncta gloss. ibi, de excep. vbi in d. l. 19. & 21. in 22. part. 3. Suarez in leg. post rem iudicatum excess. l. 1. num. 10. de re iudic. Parlad. rer. quod. lib. 2. cap. fin. 3. part. 3. num. 1. Pelaez de meurat. 4. part. 9. cap. 1. in 2. iunctis alijs pluri bus, quæ est in dict. quest. 3. §. 2. & in quest. 17. referam.*

Dico etiam, quod in prædicta specie, & hac de qua loquimur, adest maxima differentia ratio, nam licet approbata maneat in vno actu positiuo puritas totius generis, est tantum vique ad aliud probetur, sicut & sententia sanguinis reprobatia non in plus uniuerso generi nocet, nisi vique ad contrarium probetur, quæ est velut tacita conditio in omnibus sententijs circa puritatem latis, vt infra questio. 17. numero 53. & hæc probatio fieri potest solito more tam per testes de auditu, quam per famam. ¶ Sed cum agitur de spoliando admissio, non tam spoliandus veniat à sua & sui generis adquisita puritate, sed etiam ab officio, quod actu & verè possidet, ad quod pleniores requiri probationes nemo est, qui ambigit, ex text. in cap. super his, 6. de accusat. cum alijs adductis à Perez. o de Lara in d. l. cap. 4. sub numer. 56. versu. Secus autem si iam sit electus, de quo etiam supra in questione 6. §. 1. tum quia hic duo concurrunt vincula, quæ maiorem requirunt probationem, & debent maiori vi dissolui, ex vulgatis adductis ab August. Barbosa Axioma 79. numero 1. pagina. 50. tum quia possidet iusto titulo, cuius defectus probati debet propterea per veras, & legitimas probationes, non per auditum, quo existente potest deficere veritas, ¶ & probationes, quibus aliquid reprobat, debent esse manifestæ, text. in §. item de bonum, ubi gloss. de iur. iur. sup. iur. Rebuff. de reprobat. testam. numero 8. Ioan. de Annan. consil. 97. incipit, in causa, colum. 2. Valençuela consil. 4. numero 72. tum etiam, quia in primo casu agitur de repellendo, in secundo vero de admittendo de nouo ad officium non possessum, ad cuius denegationem minor probatio requiritur, ¶ cum turpius eiciatur, quam non admittatur hospes secundum cap. quemadmodum, 25. de iur. iur. Nauar. consil. 1. numero 6. de iur. & Barrac. Perez. de Lara d. l. cap. 4. sub numer. 56. Tum denique, quia praxis omnium tribunalium ita obseruat, & fieri de facto non semel vidi, alicuius generis, ex quo aliquis ad honorem puritatis semel admissus fuit, haberet ius adquisitum, & præcipuum ad ceteros honores eiusdem communitatis, quod nec cogitandum esse, ius apertum admonet, & verissima quidem est hæc opinio, nec quid continet difficultatis.

70 Sunt igitur vera omnia supra dicta circa probationem auditus, si intelligantur cum aliquibus requisitis substantialibus, vt plenè probet. Primò enim requiritur, quod testes integri sint, expectatæ fidei, & maiores omni exceptione, vt probatur in d. l. cap. licet, ex quadam, ibi, nisi

forte personæ gr. mas extrinsecus, quibus fides sit in re, id est bona, vbi gloss. & communiter Doctores quos referunt Fulu. Pacian. de probat. libro 1. cap. 9. numero 40. Hojeda de iur. in part. 3. benef. d. d. cap. 23. num. 40. versu. quæ de decl. ar. & Fatinac. d. d. l. quest. 69. num. 94. & num. 106. D. Ioan. del Castillo controver. iur. tom. 6. lib. 3. pa. 1. cap. 1. in 2. versu. 10. Marefcottus, variis. 1. d. l. 70. sub nu. 8. Graecian. 5. de sepe. 969. num. 9. quæ qualitates non tam sumenda sunt ex auctoritate, seu diuinijs testium, quam ex eorum integra fide, & fama bona, secundum celebrem glossam, in d. l. cap. licet, ex quadam, verb. personæ vbi communiter Doctores de testibus, facit, text. in cap. si testes, 3. d. l. testium 1. vbi bona gloss. verb. Di. quæ. 4. quest. 3. & licet ibi, & in §. seq. incipit, Testium fides, inspiciantur dignitas, & grauitas testium, intelligendum est, si fides, & integritas semel admittit, quia non tantum dignitati, & grauitati tribuendum est, quantum fidei, & bonitati personarum, §. fin. in §. d. d. de susp. l. 1. cum adductis à Fatinacio, in d. l. numero 94.

71 Secundò, quod audierint non ab vno, sed à pluribus saltem à duobus seu tribus, vt probat text. in d. cap. licet, ex quadam, & l. 20. ibi C. si dicitur lo q. non nisi, si de 3. non aucto, nisi 18. de bo. 2. c. 2. in l. 9. part. 4. & tenent communiter Doctores, quos referunt Craueta in d. l. si de f. u. a. num. 11. Anton Gabr. de test. conclus. 3. num. 4. l. b. 1. Maschard. de probat. conclus. 104. num. 10. & conclus. 395. num. 6. Menoch. de arbit. casu 475. num. 12. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 9. num. 37. & à Fatinac. num. 79. & à D. Ioan. del Castillo num. 12. & Marefcottus citatis in locis. Hojeda citato loco, cap. 23. num. 40. versu. Hæc tamen communiter, vbi in versu. Sexto declaratur, ait, debere ab eisdem testes audiuisse, ita vt contestes existant, secus si à diuersis, nam tunc singulares essant, & non probarent ex Craueta citato loco num. 12. & alijs, quos refert, & Valençuela d. l. l. consil. 99. numero 77. vbi idem omnino dicit, & consentit Ioan. Garc. de nobil. gloss. 1. sub n. 4. circa medium.

72 Quæ declaratio destrueret videtur maxima ex parte ea, quæ supra in §. precedenti tradidimus circa testes singulares, sed vt vtrumque concilietur, & intelligatur, dicendum puto, quod si testes tantum deponunt de auditu duorum, vel trium, & vnusquisque diuersum signet auctorem, ita vt inter se non conueniant in personis, à quibus audierunt, non plenè probant; quia tunc nullus auditus manet probatus nisi ex vnus testis assertionem, quæ non probat, nec cum alijs coniangi valet, quamvis Peregrin. de fidei. consil. 1. d. l. 43. sub numer. 80. circa fin. dicat, sufficere si à diuersis testes audierint, ex Abb. Hostien. Innoc. & Butrio in d. l. cap. licet, ex quadam, qua in specie sunt intelligendi Hojeda, Valençuela, & Garcia locis citatis: si verò testes non tantum intendunt probare certum auditum ab eisdem, sed etiam famam, & publicam reputationem, & dicant publicè audiuisse, etiam si addant certos auditus à diuersis personis probant ex dictis in præced. §. aut si ita testes plures existant, & deponant, quod valeant coniungi ad plenam probationem, eorum diuersitas non efficit, secundum tradita in proximè citato loco. ¶ Ratio disparitatis est, quia in prima specie intendunt testes probare auditum certos, & necesse

necesse ex certa probatio, & quod omnes conueniant in eadem re, & in eisdem auctoribus, à quorum singulis, duobus saltem, audiisse debuerunt, vt inde certitudo, quæ inquiratur appareat, arg. leg. in repositas, 18. Cod. de transact. Alex. consil. 133. stantibus his numero 13. vol. 7. In secundò verò casu probati intenditur fama, quæ ex natura sua vaga, & diuersa est, hinc inde circumiens, nec mirum si per eandem diuersitatem auditus probetur, aut si plures existant testes diuersorum audituum, ex quibus iudices possint suos instruere animos, & eos coniungere ad plenam probationem, quare in hoc membro plures testes requiruntur, quàm in primo, vt suppleat prædictum diuersitatis defectum; & plurimum iudices debent respicere formam testimoniorum, quia maximè distat, & quod eum probationem sui testimonij, & credulitatis asserant, quia in hac specie plus efficiunt fidei quàm in prima, secundum distinctionem traditam in præced. §. n. 2.

74 Tertio requiritur, quod auctores auditus fide digni, & integri fuerint ex telacis iuribus, & d. l. leg. 20. per. ibi, Quo lo exera a omes de mala fama, o a otros quales que fueren, enemigos, mal querientes, o a sales, que si illos mesmos viesen a testimoniar, que non recibian su testimonio, & probant communiter DD. secundum Menoch. de presump. lib. 1. quest. 2. num. 44. Mojeda, & Castillo numer. 13. & Fatin. num. 94. & 106. & segg. citatis in locis. Afflic. in c. vn. nu. 31. si de inuest. inter Domin. & Vassal. l. is oritur, Zeph. phalo consil. 82. num. 45. lib. 1. Corn. consil. 78. numero 6. in fin. Hip. Rimini. consil. 363. numero 75. & segg. lib. 4. & alij adducti à Valençuela d. l. l. consil. 90. nu. 78. Ratio est, quia absurdum esset, illos admitti, quorum repellentur auctores vt notabiliter dixit Petra de fidei. com. quest. 13. num. 62. Marefcottus d. n. 8.

75 Vnde sequitur ex aduerso, non admitti, quia asserant audiuisse puritatem ab ipsomet prætenfore, seu eius consanguineis, domesticis, & familiaribus qui omnes etiam suspecti dicuntur, vt probauit Rota apud Seraph. d. l. 1075. n. 3. & dicam latius infra q. 11. de consanguinitatis.

76 Quarto asserere testes debent à suis audiuisse maioribus, & antiquioribus, non verò ab alijs, qui non tam rectè & specificè poterunt gradus, & puritatis qualitates agnoscere, & distinguere, an scilicet macula prætenforis, & suæ familiæ obueniat ex hac, aut ex illa linea, seu descendentiâ, cum multoties ob consanguinitatem, seu conjunctionem prætenforis cum impuris maculam testes asserant cum errore & deceptione, quæ omnino abiit, vt probatur in d. cap. licet, ex quadam, ibi, ab antiquioribus quidem suis, & iterum ibi, si accepisse à suis maioribus, vbi notant gloss. & communiter DD. & alij allegati ab And. Tiraq. de retr. l. sign. 9. 1. gloss. 1. l. lat. 83. & Ant. Gabr. d. concl. 3. de testib. numero 6. Peregr. d. art. 43. sub numero 80. vbi ex gloss. in d. l. ca. licet, ex quadam, ait, intelligendum de maioribus eorum, de quorum agit ut parentela, non verò testium, Gracian. 5. de sepe. 969. numero 9. Ioseph. Ludouic. de probat. concl. 1. l. 83. Castillo numero 15. & 18. Hojeda d. num. 40. versu. Ratio declaratur, qui alios adducunt, Valenc. numer. 81. citatis in locis, vbi ait, quod testes debent deponere, audiuisse à suis maioribus adiuuicem de illa parentela, lineis, & gradibus colloquentibus, & alios cumulat Farin. Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

d. 9. 69. n. 110. vbi in num. segg. dixit, quod hi à quibus testes audiuisse deponunt debent esse ascendentes, & non collaterales, ex Hector. Emilio tract. de testib. de auditu n. 56. fol. 271. & in Rub. testis affinitate deponens, n. 9. & 10. fol. 127. quia cum in d. ca. licet, ex quadam requiratur, quod auditus à maioribus proveniant, non potest verificari in collateralibus, qui maiores non dicuntur secundum Bal. in d. cap. licet, ex quadam n. 2. & c. in maioribus, Card. Tusch. l. 1. M. concl. 21. num. 5. 10. 5. August. Barbos. appellat. 137. nu. 5. pag. 244. quod certè loquendum præcisè non est in puritatis probatione, nec quidem in causis matrimonialibus, in illa, quia non requiritur solemnitates d. cap. licet, ex quadam, vt superius probauit, in his etiam, quia verba illa illius textus, ab antiquioribus quidem suis, & illa, accepisse à suis maioribus, non sunt præcisè intelligenda de ascendentibus, & maioribus in rigore, sed de quibuslibet alijs antiquioribus extraneis fide dignis, qui, si vitam agerent, testimonium ferre possent circa eandem descendentiâ, quæ per quoslibet testes extraneos, si integri fuerint, probari potest; ita vt maioritas non tam ex sanguine, quàm ex antiquitate & notitia maiori sumenda sit, & verbum antiquiores, & maiores non tantum accipitur pro antiquis ascendentibus, sed etiam pro quibuslibet ætate senioribus defunctis, vt ex eodem verbo aperte constat, & probant And. Tiraq. de primog. q. 1. numero 11. Rebuff. in l. 2. verb. maior. pag. 23. de verb. sign. Stephan. Gracian. de sepe. forens. c. 456. nu. 82. & 83. Card. Tusch. l. 1. M. concl. 19. n. 3. tom. 5. Aug. Barb. citato loco n. 1. Alex. consil. 4. Ponderat. n. 2. & 3. lib. 5.

77 Quintò requiritur, vt dicant audiuisse ante litem motam, & sic de tempore auditus testificari debent, vt ex eo iudices agnoscere valeant, quanta sit fides depositionibus adhibenda, & quantum auditus præcesserint opinionem, quæ probati intenditur, ex d. ca. licet, ex quadam, ibi, ante litem motam, d. l. 20. part. 1. ibi, & aunge dixisse, que lo ego a muchos, despues que el pleito fue comenzado. vbi Gteg. gloss. 4. Craueta de antiq. temp. 1. part. 1. d. l. 1. de fama nu. 6. Match. de probat. 410. nu. 29. Paciano cod. tract. lib. 1. cap. 9. n. 39. Menoch. de arbit. casu 475. num. 14. versu. Quarto requiritur, & consil. 431. nu. 45. versu. Tercia est ratio, lib. 4. Hojeda d. num. 40. versu. secundo declaratur. Fatin. num. 96. & segg. Valençuela nu. 76. Castillo, 11. citatis in locis Alex. consil. 82. nu. 3. vol. 5. Dec. consil. 321. num. 8. Hondedeo, consil. 17. n. 47. lib. 1. Riminald. consil. 363. n. 50. lib. 4. Pelaez. de maiorat. 1. part. 9. 45. n. 20. Graciano d. de sepe. 969. nu. 10. vbi, n. segg. ponit rationes, & in nu. 12. immitat dum testes examinantur in loco longinquo, quod in facto antiquo non admittit.

78 Sexto requiritur, quod testes non tantum deponant à maioribus, seu antiquioribus audiuisse, traditumque accepisse, sed simul propriam asserant credulitatem, & intelligentiam, nempe quod ita intellexerunt ab eis secundum Felin. in ca. tam litem, num. 4. de test. Hector. Emil. de test. de auditu. numer. 49. fol. 270. & simul quod ita verum esse testes indubiè credunt, vt patet ex d. cap. licet, ex quadam, ibi, & credere ita esse, vbi communiter DD. & ex leg. sola, vbi, gloss. verb. sola, C. de test. l. 26. vbi gloss. 8. tit. 26. part. 3. & gloss. in l. cum hi. verb. audier. Prætor. in §. vult, igitur oratio, vbi Bald. n. 2. de transact. Ant. Gabr. de test. d. concl. 3. nu. 7. Match. de probat. concl. 363. n. 16. Fulu. Pacian. n. 40. Hojeda d. nu. 40. versu.

Quarto de lavatur, Casillo. 19. Valéguet. 88. Farin. 99. locis citatis, Boë. conf. 30. n. 7. & idem Farin. q. 68. n. 15. & seq. ait, quod non tantum debent testes dicere, se ita credere, sed etiam, se ita firmiter credere & quod in eorum conscientia non dubitant, secundum Bal. in c. de sum. Trin. quem refert Iass. in Rub. n. 11. de iurjur. licet eum non sequatur, & Cyn. in l. 1. de iurjur. n. 9. vers. Pmo casu, in fin. C. de test. & licet verum credam: quod testes debent afferre propriam credulitatem, sufficit tamen si eam simpliciter asserant, absque magis firma assertione ex qua, & ex iuramento satis cetera colliguntur, ut velle videtur Iass. citato loco.

79 Septimo intelligenda omnia prædicta sunt, ut testes de auditu, qui ab antiquioribus rem accepisse asseruerint, maiorem efficiant fidem, quam qui à iunioribus ut ex text. in l. si. de fide instrum. & in l. si qua sunt. 5. Famil. et c. in l. si chor. 79. §. 1. de l. 3. firmavit gl. in verb. vers. one. vers. vel se. 1. res. in d. c. licet ex qua. & est simili gl. in l. cum quid. ubi etiam communiter DD. de reb. red. And. Tiraq. de p. reg. p. r. n. 48. in n. seq. id ampliat & intelligit in certis speciebus, licet in alijs non, Minfin. ger. b. f. n. 1. 3. b. f. p. r. n. 4. Seraph. de. 533. n. 2. col. 511. & dec. 1169. num. 2. tom. 2. col. 146. ubi notabiliter dixit, quod testes nimis animosè deponentes, quod ipsi melius sicut articulata, & totam rem antiquam, quam antiquiores, & qui de eo tempore fuerunt deponunt in verisimile, & idè sunt suspecti, nec probant, quod valde singularè est.

Octavo animadvertant, quod etsi plura deducantur requisita ad probationem auditus per Doctores ex dict. cap. licet ex quadam, quorum aliqua nunc omittimus, ideo est, quia vel sub relatis comprehenduntur, vel necessarè non sunt ad probandum puritatem & nobilitatem, de quibus nunc agimus, videri tamen poterunt per Doctores relatos supra, & breviter omnes congerit Ant. Pezreg. de fidei com. art. 43. numer. 80. vnum tamen non omitram, quod testis proprio iuramento firmare debent, se ad ferendum testimonium in causa ipsa odio, amore, timore, vel commodo non procedere, ut totidem demonstratur verbis in dict. cap. licet ex quadam, & colliguntur relati, & communiter omnes.

80 Quæ omnia simul in auditu probatione concurrere requiruntur, quia hoc genus probationis, etiam in antiquis maxima laborat suspitione, fragile, & præsternabile à DD. appellatur, ut constat ex adductis per Crauet. de aniq. temp. d. sect. visio de fama, numer. 9. Meno d. casu. 475. numer. 7. & seq. & à Far. d. q. 69. num. 1. quia sicut ex se facile est audire, ita facile est credere, quamvis nec fundamentum, nec veritatis tramitem, quod dictum est, capiat, ut ex cap. cum in inveniunt, 10. vers. scientes, de purg. cano. considerat Masch. de probatio. concl. 748.

81 n. 7. Immo sunt homines prave naturæ, & faciles ad credendum l. 1. §. dolum, de eo, per quem factum erit, c. Deu. 2. q. 1. c. quomodo, 75. n. 9. cap. iudicantem, n. 30. quest. 5. cap. si quis prepropera 27. ubi gl. verb. videtur 50. dist. capit. si quis vero 23. 86. dist. ita ut nec tranquillitas, nec portus securus puritati, nec honori nobilium inveniatur, quin facile ex pravis loquutionibus, auditu & levi hominum credulitate decora proferantur familiaræ & posteriori dehonestentur, cum maximo Regni, & reipublicæ detrimento, ut latè probavi supra quest. 1. §.

6. & dicam infra 2. part. q. 1. §. 1. & seq. & facit text. in cap. in docens 23. quest. 4. † atque ideo communiter receptum est à DD. quod testimonium de auditu est, præter, & contra formam & regulas iuris, ut in d. cap. licet ex quadam, & Heët. Amil. de test. de auditu, numero 6. & 7. Fulu. Pacian. d. c. 9. n. 13. & alijs adductis tradit Farin. d. q. 69. num. 7. & clariùs numero 8. † Ex quibus iudices harum causarum plurimum animadvertere debent, an testes aliqua ex parte suspecti sint, an odio, an inimicitia, an ex meliori contrariorum testium ratione fragilitentur seu eorum fides diminuat, quia his & similibus casibus facile fidem amittunt, nec credi debent, ut animadvertunt Craetera n. 9. Menoch. 8. locis citatis, Cuman. conf. 77. col. 2. vers. Ad quarum, Hipolit. Rim. conf. 187. n. 56. & seq. & conf. 222. n. 25. in si. lib. 2. Curt. Ian. conf. 17. n. 1. lib. 1. Valencuela conf. 92. n. 195. & coll. cti à Farin. d. q. 1. n. 1. c. 1. & omnibus probè pensatis pro suo arbitrio ex iure, ratione, & æquitate regulato inspicere debent, quanta sit testibus de auditu fides adhibenda, secundum Abb. in cap. cum litteris n. 9. de test. Heët. Amil. n. 11. Menoch. 1. & 2. vers. Ego pavite. Farin. 47. & 102. locis citatis, ita ut potius illis fidem præstent, qui magis rei veritati accedunt, & verisimilia deponunt ex Rebuff. ut de probat. c. 1. n. 25. Rel. à Valle conf. 24. n. 55. lib. 1. & conf. 27. n. 27. lib. 3. Anton. Gab. de test. o. cl. 4. n. 28. lib. 1. Aud. Tiraq. in l. si unquam in presu. n. 42. C. de reno. ard. Vi labob. in arario comm. opin. l. 1. T. num. 100. Menoch. de retinenda rem. 3. n. 721. Masch. concl. 1364. n. 8. de quo latius agam infra 2. part. quest. fin. & hæc sufficiunt pro huius quæstionis enucleatione, nam cetera, quæ ad testes pertinent in sequentibus erunt videnda quæstionibus, sed priùs de fama & communi reputatione agamus, quæ similis est his, quæ de auditu diximus.

QVÆSTIO. X.

Quatenus puritas, & nobilitas per famam, & communem reputationem probentur.

S V M M A R I V M.

- 1 Probatio per famam, & per auditum similatur.
- 2 Fama quid sit, & in quo consistat, & n. 3. Ex vana voce populi, nihil, n. 4. In quo à rumore differat, n. 7. Ex quo oriatur, n. 7. Bona ex bonis factis oritur, & mala ex malis, n. 9. Publica quemlibet constituit in quasi possessione in genitibus, & nobilitatis, n. 5.
- 3 Rumor quid sit attendendus non est, sicut nec erronea vulgi opinio.
- 6 Statutum de fama loquens est intelligendum de vera.
- 10 Infamia quid sit, & perpetuo durat.
- 11 Puritas, & nobilitas ex quibus proveniant, tales sunt sicut vulgi opinatur.
- 13 Puritas & nobilitas verè est, quem talem vulgus iudicat.
- 15 Existimatio communis plus est in probatione puritatis, & nobilitatis, quam lex.
- 16 Nobilitatem dicere nihil est, nisi addatur pro tali

- 17 Articulus de reputatione & fama magis necessarius est, quam dicere, ortum dicere à tali, domo, seu stirpe nobili.
- 18 Probatio nobilitatis, & puritatis per famam, & communem reputationem tantum procedit, & que ad contrarium probatur. Et dum reputatio, & opinio communis est,
- 20 Virtus huius quæstionis quanta?

1 Q Via similis est probatio puritatis, nobilitatis, quæ per famam, & communem fit reputationem ei, quæ per auditum efficitur, de qua egimus in præced. quæst. & §. ut constat ex pluribus iuris Doctoribus, qui has duas probationum species confundunt, promiscuè de eis agendo, ut videre poteris ex allegatis supra, & inferius adducendis, & aperitè constat ex Io. Garcia de nobilit. gl. 18. §. 1. numer. 6. & 7. de ea nunc agere decrevi, & licet tractatum de testibus, quibus puritas potest probati, scindere videatur, re tamen vera non officio, quia etsi diuersæ appareant, plurimum similitudinis habent, & quasi vinculo cognationis iunguntur, præterea quia fama per testes præcipuè probatur, de quibus insimul agendum est, sed priùs quid fama, & quot eius sint species breviter dicam.

2 Fama igitur est vox alicuius tei in populo orta ex fidedigna, & verisimili causa, ut colligi potest ex Bart. in l. de iur. & plurimum de quæst. & communiter DD. quæ consistit in hominum iudicijs, & credulitate, dum ex solo auditu iudicium formant circa res, aut facta proximi, alijs cum iusta causa, quæ in primis attendi debet, ut infra dicam, & est vera fama, de qua iura & DD. communiter loquuntur, ut text. in l. 5. §. eiusdem quoque, ubi, alias veluti consentiens fama confirmat rei, de qua quaritur, fides, de test. ubi, gl. off. verb. confirmat. cap. qualiter & quando, 24. vers. ex quibus auctoritatibus, de accusat. cap. illud. §. si se verò Episcopus, in sim. ibi, præsertim cum ei non nisi per famam de sententia contra eum probata constaret, de cler. excom. cap. si testes, §. si sine publicis, (qui delumptus videtur ex d. l. 3. §. eiusdem) 4. quest. 3. † Aliàs sine iusta & legitima causa, & tunc non fama, sed vanus rumor dicitur, qui attendi non debet, ut in l. miles, 11. §. mulier, 12. ad l. Iul. de adulter. in illis verbis, falsis rumoribus inducitur, & ita intelligitur text. in cap. 2. de elec. ubi gl. off. populi, adducit bonum text. in leg. si confiter. 12. de appellat. & meliorem in leg. decurionum filij, 12. ubi, vana voces populi non sunt audiendæ, nec enim vocibus eorum credi oportet, Cod. de pœnio, ex ratione text. in cap. cum de inuenture, 12. §. scientes, de purgat. canon. Zaball. comm. contra comm. q. 302. numero 3. & 4. sicut nec quælibet erronea vulgi opinio leg. si dicitur. 56. in princ. de emic. Mantica de iac. & amb. lib. 3. tit. 7. numer. 33. de quo etiam supra egimus in præced. quæst. & §. † Ex quibus dixit Rolandus conf. 16. lib. 4. non debere attendi famam probatam per vanam vocem populi Bald. conf. 112. num. 4. part. 3. Aym. Grauet. conf. 366. num. 4. Corn. conf. 329. num. 5. vol. 1. & conf. 130. num. 6. lib. 4. Matth. Matthes. sing. 5. ubi ad d. i. n. 12. Fab. de Monte in tract. fin. regund. cap. 59. num. 8. quam differentiam inter famam, & umorem elegantissimè descripsit Cephal. conf. 549. numer. 49. & seq. † Dicens, quod ideo rumor non inducit famam, quia vana vox est sicut somnium, quod læpissimè à vero deuiat;

3 Quæ fama sicut in hominum iudicijs consistit, ita & ipsi homines ei causam præstant ex suis factis, aut bonis, aut pravis, & sceleratis, ut considerant Bart. numer. 55. & seq. Alex. à numer. 6. Marfil. 47. & seq. in d. leg. de minore. §. plurimum, de quæst. explicat Masch. citato loco, numer. 2. & 3. † Ex bonis igitur factis bona oritur fama, quæ existimatio vocatur, & iure definitur, ut sit dignitatis in republica illæ status legibus, & moribus comprobatus, ut in l. pen. §. existimatio, de exar. d. cognit. l. 1. tit. 6. part. 7. Matth. Weseembek. in Rub. de his, qui not. infam. numer. 1. ubi etiam DD. communiter, Pet. Gregor. syntagm. iuris, 3. part. lib. 31. c. 1. 6. nu. 5. videndus Vgo Donel. lib. 8. comm. cap. 6. fol. mibi, 1022. v. bi Osuald. Illiger. l. 1. F. & G. Masch. citato loco, n. 3.

4 Ex pravis etiam factis prava oritur fama, quæ in nostra iuri infamia vocatur, quasi non fama, dum existimatio apud bonos, & honestos viros graua existit, de qua loquitur text. in d. l. de minore, §. plurimum, de quæst. l. 1. §. 2. §. fin. l. qui vocem, 3. cum seq. de his, qui not. infam. & in l. 1. & per totum, Cod. eod. leg. 2. de obseq. à liber. & libert. præst. † Et sic definiti potest, ut sit læsæ dignitatis status moribus & legibus improbat, ut per text. in d. l. pen. §. existimatio definiti communiter DD. maxime Bart. & Paul. Cast. in d. l. 1. de his, qui not. infam. Angel. in tract. de malefic. in verb. Quod fama publica

vulgi enim opinio, & vagus incertis sedibus rumor, qui sua præconia ignorat, falsò sibi nomen famæ vindicat, sola enim fama est, quæ ex pluribus causis originem trahit, & quæ verisimilibus nititur coniecturis quam integri testes dicant, totius esse municipij, & ut post Bart. in d. l. §. plurimum, tradiderunt Socin. conf. 166. numer. 1. vol. 2. & additiones ad Matthesil. d. sing. 51. numer. 12. & ad Guid. Papa qua. Gratianopoli, 301. Quibus adde Bald. in rub. numer. 10. & 11. Cod. de probat. & in cap. vestra, numer. 5. cubabit. Cleria. & mul. Capta tract. de notor. in presu. numero 22. cum sequent. Simon. Schard. in lexicon. iur. verbo, rumor. fol. 824. fama enim dicitur, dum consentit tota ciuitas, seu vicinia, aut maior eius pars, tumor verò, dum pars tantum, ut puta tertia, vel quarta ciuitatis, vel viciniae, idem Bald. in leg. ea quidem num. 2. C. de accus. glof. & DD. in cap. super eo, de eo, qui cognouit consang. ubi Abb. num. 3. Ioan. Andr. & Ancharan. z. Hostiens. & Card. Alex. de Neuo. 3. vers. ad 6. Hier. de Monte, de fin. regund. cap. 55. numer. 3. & 4. Garçon, de præsumpt. cap. 33. numero 27. Ioan. Calder. in repet. cap. vestra numero 21. & sequentibus, de cohabit. cler. & mul. 21. 31. l. ibi, vult. num. 6. Bart. enim ibi sequuntur Hippolyt. de Martil. in d. §. plurimum num. 52. Gabr. Saray. ad Matthesil. sing. 51. num. 11. & sequentibus fol. 214. Burfat. conf. 34. numero 20. & 21. vol. 1. Idem Masch. concl. 895. ex numero 5. Farin. d. l. quæstion. 47. ex numero 148. cum sequentibus, & numero 309. cum trib. sequentibus, Hieronymus Laurent. decis. 20. Rota, Auenionens. numero 14. Aym. Crau. conf. 134. nu. 6. prope fin. vol. 1. † de qua vera fama, non de rumore populi intelligendum est statutum quod famam pro vera requirit probatione, ut multis probat And. Tiraq. de nobilit. c. 37. n. 97. pag. mibi, 546. & plura cymulat Masch. de probat. concl. 746. per totam, maxime à n. 5. & Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 1. à n. 39. cum seq. per doctrinam Bart. in d. l. de minore, §. plurimum, n. 32. de quæst. relata per Rotam apud Io. Baptist. Coccium dec. 215. n. 5. cum cæteris relatis. Hic. add. 31. infra pag. 504.

5 Quæ fama sicut in hominum iudicijs consistit, ita & ipsi homines ei causam præstant ex suis factis, aut bonis, aut pravis, & sceleratis, ut considerant Bart. numer. 55. & seq. Alex. à numer. 6. Marfil. 47. & seq. in d. leg. de minore. §. plurimum, de quæst. explicat Masch. citato loco, numer. 2. & 3. † Ex bonis igitur factis bona oritur fama, quæ existimatio vocatur, & iure definitur, ut sit dignitatis in republica illæ status legibus, & moribus comprobatus, ut in l. pen. §. existimatio, de exar. d. cognit. l. 1. tit. 6. part. 7. Matth. Weseembek. in Rub. de his, qui not. infam. numer. 1. ubi etiam DD. communiter, Pet. Gregor. syntagm. iuris, 3. part. lib. 31. c. 1. 6. nu. 5. videndus Vgo Donel. lib. 8. comm. cap. 6. fol. mibi, 1022. v. bi Osuald. Illiger. l. 1. F. & G. Masch. citato loco, n. 3.

6 Ex pravis etiam factis prava oritur fama, quæ in nostra iuri infamia vocatur, quasi non fama, dum existimatio apud bonos, & honestos viros graua existit, de qua loquitur text. in d. l. de minore, §. plurimum, de quæst. l. 1. §. 2. §. fin. l. qui vocem, 3. cum seq. de his, qui not. infam. & in l. 1. & per totum, Cod. eod. leg. 2. de obseq. à liber. & libert. præst. † Et sic definiti potest, ut sit læsæ dignitatis status moribus & legibus improbat, ut per text. in d. l. pen. §. existimatio definiti communiter DD. maxime Bart. & Paul. Cast. in d. l. 1. de his, qui not. infam. Angel. in tract. de malefic. in verb. Quod fama publica

præcedat. numero 8. Fr. Emman. Roderic. in praxi regular. tit. 2. c. 13. n. 5. & 6. infamia autem semel contracta perpetuo durat, quia licet in fama iuris tollatur, facti verò tollere totus Deus potest, vt in l. 6. vbi gloss. 5. tit. 6. part. 7. rectè dixit Tib. Decian. tract. crim. com. 1. lib. 5. cap. 48. nu. 31. Tiraq. de nobilit. cap. 5. num. 18. Ofuald. ad Don. lib. 18. comm. ca. 8. lit. Kx pag. mibi 329. & dixi supra quæstion. 2. numero 54.

11 Vnde prouenit circa probationem nobilitatis, & puritatis de quibus agimus, & quæ à maioribus in posteros deriuantur, & proueniunt, si præcesserunt præclara, & bona facta ascendentium, orietur bona fama, & opinio puritatis, & nobilitatis descendentium, sin verò fuerint praua erit similiter fama praua, & orietur macula, siue ignobilitas, dummodò facta bona, siue mala eius generis fuerint, ex quo prædictæ constituantur qualitates, alias secus, vt specificè supra quæst. 1. §. 4. & 2. per totum.

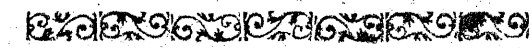
12 Prouenit etiam, quòd prædictæ qualitates puritatis & nobilitatis plerùmque tales reputantur, quales in fama, & communi hominum opinione inueniuntur, vt ex text. in leg. cum Delationis, 18. §. Asinum, 2. de fundo instructo, l. 1. §. 1. de flumin. d. l. pen. §. exstimatione, l. prouidendum, 7. C. de postul. vbi gloss. Bal. & Salic. ad fin. C. si seru. aut libert. ad Decur. aspir. lib. 10. & ex l. si pro ea, 10. Cod. mandati, probant Bart. Cassan. in Catalogo glor. num. 3. part. 8. confid. 16. in prima. & infra referendi; † & ille purus, seu nobilis iudicatur, quem talem vulgus opinatur, & e contra, vt in l. 8. ibi, el buis ieren pacifica mente en reputation y possessim de bombres hijos dalgo, tit. 11. lib. 2. recop. probat Ioann. Guttier. lib. 3. pract. q. 14. à n. 6. cum seqq. Aceb. in Rub. num. 159. tit. 2. lib. 6. recop. Couar. lib. 1. var. cap. 16. num. 10. & in pract. c. 21. n. 7. Mariengo in l. 7. gloss. 4. n. 3. tit. 8. lib. 5. recop. Io. Garcia de nobilit. gloss. 7. per totum, Fatim. 1. part. praxi q. 47. n. 101. & dec. 551. nu. 2. & decif. n. 1. p. 2. in posthu. n. Menoch. 2. illu. tr. contron. 84. ex n. 15. Baptista Costa de remed. subsidiar. c. 7. o. illat. 3. num. 8. & est opima decisio Seraph. 2. o. 7. num. 6. & 7. lib. 1. & alij apud Aug. Barb. Appell. 264. sub n. 15. pag. 258. † immò quod in probatione harum qualitatū plus existimatio cōmunis efficiat, quàm lex, ex Ripa resp. 26. nu. 8. lib. 2. refert. Io. Guttier. citato loco n. 6. in si. ex quibus oritur ratio illius notabilis dicti Baldi in l. 2. per illum text. C. si seru. aut libert. ad Decur. aspir. lib. 10. † quòd fama publica constituit quemlibet in quasi possessione ingenuitatis, & nobilitatis, quem refert, & approbat, Andr. Tiraq. de nobilit. c. 12. n. 8. in fin. & ante eum Fel. & Dec. in cap. veniens, el. 1. de test. quos referunt Ioan. Guttier. citato loco, numer. 7. & Valençuela conf. 90. numer. 37. † Et idem Tiraq. citato loco numer. 6. circa medium, ait, hoc in tantum esse verum, quod ad probandum nobilitatem, non sufficit dicere quem esse nobilem, nisi addatur, quòd pro tali vulgò reputatur quasi ipsa nobilitas ex sola vulgi opinione sistat, ad quod ibi plures adducit, idem ad litteram refert non tamen Tiraque. Io nominato, Malch. de probat. concl. 1095. nu. 8. vbi alios plures adducit, inter quos est Couar. lib. 1. var. c. 16. n. 10. Menoch. de arbit. casu, 670. n. 4. Guido Papa de 88. incipit, sed quæro an nobilitas, coi. pen. 6. † & idè dixit Chaffan. conf. 64. numero 11. quòd in nobilitatis probatione magis necessarius est articulus de ramo, & stirpe nobili, cum dictum

hoc absque illo nullum sit secundum adducta per Tiraq. in d. ca. 10. n. 6. Socin. conf. 246. vers. Prima ratio. 2. quem ad hoc adducit Chaffan. in suo Catalogo 8. part. confid. 16. vers. & idè casu, & per Malch. de probat. d. concl. 1095. num. 12. Gut. numer. 8. citato loco.

14 Quod dupliciter limitatur, Primò, vt probatio per famam, & communem reputationem tantum procedat, vsque ad contrarium probetur, cum populi assertiones quòdoque mendose appareant, vt in l. Barbarus, 3. de offic. Prætor. & in l. si priuatus, 17. Qui & à quibus, cum similibus supra relatis, & infra §. 1. in si. referendi, & docet Bart. Chaffan. d. confid. 16. vers. & horum, Andr. Tiraq. citato loco, sub n. 6. in si. vbi ait, quòd huic communi opinioni standum est tantisper, dum mendacem esse appareat, quem referendo sequitur Iosephus Malch. citato loco, n. 10.

16 Secundo limitatur, vt tantum procedant prædicta, dum reputatio, & communis opinio fuerit immemorialis ex latè traditis ab Oralora de nobilit. 13. part. ca. 7. per totum, & alijs relatis à Io. Gut. in d. q. 14. n. 9.

17 Prouenit denique, & apertè apparet, quanta sit vtilitas huius quæstionis, in qua sumus acturi quo modo puritas, & nobilitas probari valeant per famam, & communem reputationem, quæ in primis attendi debet in harum qualitatū verificatione quod vt ritè, & perfectè, debitèque cum distinctione ostendatur vniuersam quæstionem scissam in sex partes tradam & agam in

- 1 De fama probatione in genere, quatenus, generaliter probet in causis omnibus.
- 2 De forma & modo probandi puritatem, & nobilitatem per famam, & communem reputationem.
- 3 Quomodo secerni valeat fama, quæ meretur fidem ab ea, quæ infirma, & debilis est, vt rectè agnoscat eorum fides.
- 4 De his, quæ cum fama concurrere debent, vt fidem mereatur.
- 5 De praxi, & modo diiudicandi per contrarias famas eiusdem rei.
- 6 An vno, eodemque tempore, & loco concurrere valeant dua fama contrariæ, quæ simul vere sint.

§. I.

De fame vi, quanta iure sit, & quatenus probet.

S V M M A R I V M.

- 1 Fama non plenè, sed semiplenè tantum probat, & n. 2.

Præcipuè in ciuilibus, non in criminalibus, numero 3.

Nec

Nec in ciuilibus arduis, num. 4.

Nec probat simul cum vnico teste de visu, numero 5.

Nisi simul habeat plures testes de auditu, numero 6.

Vel alia concurrant adminicula n. 7.

Vel si fama vehemens fuerit, n. 8.

Et simul plura substantia concurrant adminicula, n. 11.

Proficit ad torquendum, 12.

Et ad inquirendum, n. 12.

Et ad captiuitatem, n. 14.

Maximè si oriatur statim post delictum, secus si ex interuallo, n. 15.

Fragilis fallax & perniciosa est, n. 16.

9 Testes circa famam deponentes loqui de præterito debent, non vero tantum de presenti. Explicatur, n. 10.

1 Regula iuris certa est, quòd fama, licet pluribus testibus & ritè sit probata, non plenè regulariter probat ex iuribus superius adductis, & notatis constituit DD. in l. de minore 10. §. plurimum, de quæst. & in cap. veniens, el. 1. de test. l. 3. vbi Greg. gloss. 1. tit. 30. part. 7. Ant. Gom. 3. tom. var. cap. 13. de tortura reor. num. 10. Couar. in epitome 2. part. cap. 8. §. 3. numer. 3. & plures penes Ioseph. Malch. de probat. concl. 753. numer. 11. Peña in direct. 3. part. commun. 110. lit. K. vers. Primum ergo dicit, & penes Farin. 1. tom. de iudic. & tortura q. 47. numer. 3. & seqq.

2 Dixi, non plenè, quia saltem semiplenam probationem ex fama oriri communiter asserunt DD. per relata iura, vt videre est penes Canteram in quæst. tangens. probat. quæst. 3. de iudicis sufficient ad tortur. sub num. 8. vers. in alius autem casu, ag. 21. col. 1. vbi vtitur pluribus distinctionibus, quibus rei veritatem demonstrare conatur. Ignat. del Villar in Sylua resp. 9. 2. par. n. 13. vbi præter plures DD. adducit pro hac sententia text. in c. illud, 11. de præsumpt. & in c. ex litteris, 32. de iureiur. Malch. num. 6. Farinac. 36. locis citatis.

3 Quòd intelligendum est primò in ciuilibus, pro vt loquuntur prædicti DD. dummodò plenè, & legitimè fama maneat probata, secus verò in criminalibus, in quibus pleniores requiruntur probationes & fama etiam legitimè probata semiplenam non efficit probationem, nec sufficit ad torturam ni iunctis alijs adminiculis, vt rectè ad torturam ni iunctis alijs adminiculis, vt rectè ad torturam Ignac. del Villar, Canteram, & alij citati, Simanc. in encheirid. tit. 52. de tormentis, num. 19. Peña in direct. 3. part. commun. 11. vers. Primum ergo, vbi in vers. seq. limitat in fama vehementi, quæ semiplenè probat, secundum eum ibi, & bene explicat, quæ dicatur vehemens fama. Villalob. comm. opin. verb. fama, num. 7. Iul. Claro in pract. crim. §. fin. quæst. 21. & omnium latius Malch. concl. 754. à numero 1. cum seqq. & Farin. d. quæst. 47. numero 59 & alibi passim, Fr. Anton. à Soussa in aphor. fin. libro 2. cap. 24. numero 16.

Secundo intelligendum est, vt locum non habeat in causis ciuilibus arduis, quæ criminalibus equiparantur, vt probant DD. communiter in cap. 1. de appellat. Bal. in cap. veniens, num. 7. de test. vbi ad hoc adducit text. in l. propter litem, 21. vbi bonus casus, de excusat. cur. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 41. num. 11. Malch. d. concl. 74. numer. 15. Decio, consil. 210. visopuncte, in fin. Burlat. cons. 97. num. 17. vol. 1. Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

Alc. resp. 6. num. 13. Valençuel. conf. 90. num. 107. & conf. 92. numer. 192. vbi plures refert Farin. lupià n. 64.

Tertio intelligè, vt nec fama simul cum vnico teste probet in criminalibus, nec in ciuilibus arduis, vt probant Ant. Gom. lib. 3. var. ca. 3. num. 7. & 10. adducti à Peña in d. comm. 110. lit. C. vers. Secunda regula est, gloss. & DD. in d. cap. veniens de test. Malch. d. concl. 754. num. 3. Menoch. citato loco, q. 40. num. 10. & d. q. 41. nu. 9. Iul. Clar. in d. §. fin. q. 63. vers. fin. Zaball. comm. contra comm. q. 32. numer. 5 & Valençuel. d. conf. 90. num. 187. secus autem erit in ciuilibus ordinarijs, in quibus diximus famam semiplenè probare, cui si adiungatur testis, qui aliam efficit semiplenam, plenè simul probabunt, vt declarat Dec. in d. cap. 1. nu. 4. de appellat. Felim. in d. cap. veniens, n. 6. in fin. Malch. de probat. l. 1. q. 11. n. 6. & in d. concl. 753. n. 11. Menoch. lib. 1. præsumpt. q. 41. n. 4.

Quarto intelligè, nisi simul cum fama concurrant plures testes de auditu, quia tunc plenè omnes simul probabunt, secundum adductos per Malch. d. concl. 753. num. 11. & per Farin. d. quæst. 47. numer. 77. secus verò si testis de auditu vnus tantum fuerit, vt ibi per eos. Quod ego in causis de nouo emergentibus non admitterem, in quibus probatio auditus à probatione fame vix segregari potest, & difficillimum erit, ni fortè qui committere delictum viderunt mortui, siue absentes fuerint à quibus alij audierint, quæ in specie pagis illis fame origo tribuenda est, quàm ex illorum auditu aliam præter famam constituere, probationem, in antiquis verò indubitabilius procedit hæc sententia.

Quinto intelligè, nisi cum fama alia concurrant adminicula, quibus plene in ciuilibus probabit, secundum gloss. in l. vbi adhuc 29. C. de iur. & Dotium & in cap. cum in diocesi, 15. verb. manifeste, de vsuris, quæ ad hoc citat d. cap. ex litteris 12. de iueiur. cap. si duo 4. 35. q. 6. Alc. reg. 3. Malch. de probat. d. concl. 753. nu. 19. nam & si prædicti DD. & alij adducti à Farin. citato loco n. 86. generaliter loquantur intelligendos puto in ciuilibus tantum præter d. gloss. manifeste, quæ apertè loquitur in vsurarum criminibus, tamen Malch. & ab eo citati loquuntur in ciuilibus, quia in tota illa conclusione, quatenus fama probet in ciuilibus, explicat, quia in seq. concl. 754. specialiter de criminalibus agit, præterquam quod alij DD. ita hoc explicant, constituentes famam in criminalibus, cum alijs adminiculis semiplene tantum probare, vt ex pluribus docuit Ignac. del Villar. in d. resp. 9. in 2. part. sub nu. 13. & de communi testatur Iulius Clar. in pract. crim. §. fin. q. 21. vers. fama sola, adductus cum alijs à Peña d. 3. var. direct. commun. 110. lit. E, reg. 3. num. 4. Immo ex Dec. in d. cap. veniens, n. 13. de test. & ex Rota decif. 16. in nouis, voluit Valençuela in d. conf. 90. nu. 186. & seq. quod etiam cum alijs adminiculis plenam, nec semiplenam fama constituat probationem in causis arduis, quod certe nimis stricte procedit, quia saltem semiplenè probat, & si adminicula vrgentissima fuerint plusquam semiplenè poterit probare, dummodò cum omnibus requisitis fama probata maneat de quibus infra, & in sequentibus §. latius erit agendum.

Sexto intelligenda veniunt de fama vehementis, alijs secus, vt superius ex Peña tetigi, & probant Bar. & Alex. in addit. ad eam lit. C. in d. l. de minore;

g. plurimum, de qua. Bal. in cap. i. §. iniuria, de pace iuram firm. in v. s. b. allegati plures apud Masch. d. concl. 754. n. 5. & apud Menoch. d. casu. 251. n. 2. & li. 1. p. 1. n. 89. n. 32. Farin. supra n. 78. & 29. vbi ex Masch. & aliis ait, iudicium arbitrio relinqui, qualis sit vehemens fama, & in seqq. n. regulas tradit, quibus arbitrium iudices regulare debeant, quod & bene explicat Peña d. comm. 110. lit. K. vers. sed tota diffinitas, & seq.

9 Septimò intel'igas velim, dummodò testes de fama deponentes non tantùm loquantur de presenti tempore, sed etiam de præterito, quia si deponant de tempore præsentis, nec famam probant, vt decimum pluries fuisse resoluunt Caputaq. dec. 9. part. 1. Rota apud Seraphin. dicit. 1075. n. 4. o. 87. & dec. 1103. n. 4. vbi adducit Abb. in cap. lices ex quadam, n. 3. de test. Corn. cons. 168. n. 12. lib. 2. Roman. singul. 753. idem Seraphin. dicit. 1271. n. 1. vbi ampliat, in nu. 2. etiam si à duodecim vel tredecim annis hæc intellexit, asserat, quia assertio hæc verificari potest etiam de præterito, ex singulari Bart. Doctrina in l. C. de iur. iur. 13. de v. n. p. Fontanella, 5. de pass. n. 2.

10 G. ff. de iur. iur. 7. §. Quod ego intel'igo. dum testes deponunt de fama antiqua, quia tunc non sufficit quod fama nunc sit, sed quod antea per plurimos fuerit annos, in quibus recenter orta nihil probat, vt in seqq. §. dicam. In factis vero de nouo emergentibus, vt puta ante duos, vel tres dies optimè probantur testes, qui de tempore præsentis asserant famam esse quod verificatur in illis paucis diebus, intra quos eiusdem famæ origo fuit.

11 Octauo intelligenda omnia prædicta sunt, si in probatione famæ concurrant plura substantia'ia requisita sine quibus nihil omnino probabit, vt videlicet in iure h. abuerit à causis verisimilibus, grauius & vrgentibus, non à falsis & apparentibus, ab honestis & fide dignis personis, non à vilibus, maleuolis, nec inhonestis, inimicis, nec æmulis inquisiti, quia sicut hæc causæ nihil per se probant, nec probabit fama ex eis orta, vt singula speciatim probabo infra in hac quæst. §. 4.

12 Et tunc, etsi omnia hæc concurrant, non plenè, dixi famam probabit, nisi semiplenè tantùm in criminalibus verò ad torquendum sufficit concurrerentibus adminiculis aliis, vt probati ex Peña, Cátera & Ignac del Villar citatis in locis, & probant Simanc. de catholic. instr. tit. 65. n. 36. & in enchirid. loco citato, Peña, de fideicom. quæst. 13. n. 137. Masch. d. concl. 754. n. 5. cum segg. Menoch. lib. 1. de præsump. 9. 89. n. 13. Iul. Clar. in pract. §. fin. quæst. 21. ver. fama sola, estque communis, & apud practicos passim seruata.

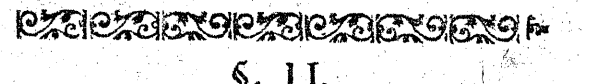
13 Efficiet tamen sola absque adminiculis indicium ad inquirendum ex text. in c. qualiter. & quando, 24. de accusat. docuit Fel. in v. mens. n. 14. ad fin. vers. Vnde sufficit sola fama, de text. Boffio in de inquisit. n. 27. in fi. Iul. Clar. in d. §. fin. 20. vers. ad inquirendum. Masch. concl. 513. n. 2. & in relata concl. 754. n. 19. Menoch. citato loco 9. 88. n. 6. Fr. Ant. à Soussa in aphorism. inquisit. li. 2. c. 25. §. 15. vbi adducit Farin. in q. 47. n. 37. cum communi.

14 Proficiet etiam fama nuda ad capturam, ex l. si vacancia, §. c. de bon. vacantib. lib. 10. c. d. cap. qualiter & quando, c. inquisitio, 21. de accusat. Masch. d. n. 19. Paris de Puteo in tract. s. iudicat. verb. captura, cap. 2. n. 5. Ang. de malefic. verb. quid fama publica n. 4. vers. aduocandum tamen est. & alit etiam in hæresis cri-

mine, in quo ad capturam provenire non poterunt iudices, si adit saltem semiplena probatio, secundum Simanc. de catholic. instr. tit. 16. n. 1. & seq. §. tit. 43. n. 12. & in enchirid. tit. 25. n. 2. cum pluribus relatis per Farin. de hæresib. 185. n. 7.

Quæ omnia maximè procedunt, dum fama orta est statim post delictum commissum, quia tunc eidem crimini inesse videtur, ex l. quod ait, 23. §. fin. l. l. de adulter. l. 3. §. cum igitur, 9. de vi, & arm. non tantum ad inquirendum, & carcerandum sufficit, sed ad torquendum etiam, vt probat aliquibus relatis Peña d. comm. 110. K. vers. Denique sola fama, Masch. d. concl. 754. n. 11. Farin. d. g. 47. n. 13.

Quæ parua famæ auctoritas, & fides ab eius fragilitate proveniunt, cum fama per se sit fragilis, fallax, & perniciofa, & vt plurimum transmissa ab eis, qui nocere cupiunt, & qui de illo, famam esse desiderant, & quod omnium aures inimici malum circummeant, quare fidem non meretur, nisi aliis iunctis, quibus verisimilis appareat, vt bene considerat ex Bart. B. l. Paris. de p. teo, Ioan. Gutierrez. cons. 35. n. 26 ad hoc adductus in puritatis causis per Valençuel. d. cons. 90. nu. 182. vbi ex elegantibus philofo. horum dictis, & bonis iuribus hoc confirmat, & referre etiam posset plures ad hoc congestos per Farin. d. g. 47. n. 9. & est receptum quod fama est deterior testis, quam haberi potest, secundum Afflictis in consil. humanit. notab. §. vers. sitem quæro, in fin. numer. 20. refert Valençuela citato loco n. 183. & per transitum Farin. citato loco n. 164. quæ nunc breviter dicta sufficiant, cum nec plura expediant in re tam vulgari, nec omnia omittere ex hac ratione fuit expediens, cum ad intelligentiam eorum, quæ in seqq. §. dicenda sunt, valde conducere valeant.

§. II.

Vtrum puritas, & nobilitas per famam, & communem reputationem probentur, & quomodo.

SUMMARIUM.

- 1 Puritas & nobilitas an plenè per famam, & communem probentur reputationem. Negativa probatur, & Dañores qui eam tuerentur recensentur, Contraria affirmatiua eligitur & exornatur, n. 2. cum segg.
- 2 Quæ sunt difficilis probatio.
- 3 Filiatio,
- 4 Possessio,
- 5 Proprietas,
- 6 Patronatus,
- 7 Virtus, & animi qualitates,
- 8 Status cuiusque,
- 9 Antiqua,
- 10 Origo,
- 11 Stirps,
- 12 Radix,
- 13 Descendentia à Indio, & Mauris, n. 18.
- 14 Nobilitas, Legitimitas, ibid.
- 15 Puritas,
- 16 Macula,
- 17 Probatio per famam potior quam per aditum.

Probantur per famam, & communem reputationem.

- 9 Parva sunt esse tale, & haberi pro tali.
- 10 Ad incorporatum acquisitionem tria requiruntur.
- 11 Fama, & communis reputatio præstat bonam fidem, titulum & quasi possessionem, ibid.
- 12 Statutum requirens probationem ex usu, verificatur interveniente fama & communi reputatione, testibus deficientibus, qui possint de visu deponere.
- 13 Communis opinio venit appellatione legis in statuto de lege loquenti, ibid.
- 14 Fama an probat in arduis, & præiudicialibus causis antiquis, negatur à quibusdam. Et verius contrarium: faceret ab aliis, de quibus, num. 14.
- 15 Nobilitatis reputatio nobilitatem comprobatur.
- 16 Qualitas sanguinis non rectè probaretur si fama non sufficeret.
- 17 Nemo esset qui hodie, etsi spurcissimus, suam puritatem non probaret, si fama non sufficeret.
- 18 Probatio per famam, & per auditum differunt.
- 19 Testis auditum exponere coram iudice debet & si fama non sit, & n. 23.
- 20 Non debet per res iudicatas sumere, n. 24.
- 21 Eius factum referre, & iudicium est iudicare, numero 26.
- 22 Idem est putare, ac ignorare.
- 23 Fama non manet probata eo quod testes eam adesse credant.

EX prædictis videtur inferri, ac iure probati, quod puritas, & nobilitas plenè ex fama, & communi reputatione ostendi non valeant, tum quia nihil probant in causis arduis, sicut omnes sunt, quæ ad statum pertinent & honorem concernunt, ex l. inimicitia 9. in fi. de his, que vt indign. tenent. Bart. Chaffan. in Catalogo lib. 1. consil. 2. num. 2. ex l. licet 103. de verbor. sign. & ex Alc. resp. 65. num. 5. lib. 5. & ex alijs docet Valençuela d. cons. 90. nu. 9. & cons. 92. numer. 76. & cons. 95. num. 75. vbi quod nulla grauior considerari potest causa, quàm illa, in qua agitur de fama & honore familiarum, quod & nos pluries docuimus, tum etiam, quia aut consideramus causas puritatis, & nobilitatis velut ciuiles ordinarias, & tunc semiplenè tantùm famam probare diximus, nec quidem pleniorum efficere potest probationem in quacumque causa, vt constat ex allegatis in §. præced. aut eas consideramus velut similes criminalibus, seu capitalibus, quibus iure æquiparantur honoris causæ ex l. iusta 9. de manum. vind. l. si quidem 7. Quod met. causa l. Julianus, 26. si quis omnia causæ estam. gloss. verb. ob culpam in §. suspectus autem, in §. de suspect. iur. l. si in re per l. admohendi, num. 218. vers. textus ex prædicta conclusione de iure iur. ad hoc adductus per Chaffan. citato loco num. 4. Alc. num. 14. §. pra. & in resp. 2. num. 6. lib. 7. in nouissima impressione Ioann. Corral. miscell. lib. 4. cap. 2. num. 10. Dec. in l. actionibus, num. 21. de in litem iur. Lancelloto de duello 5 part. concl. 98. Menoch. consil. 94. à numer. 1. 10. n. 1. & tunc nec semiplenè probat fama nec communis reputatio, vt supra satis demonstrauimus. Igitur neutro modo, puritas & nobilitas per famam plenè probare poterunt.

Quare expressè hanc defendit opinionem Valençuela d. cons. 90. nu. 5. vbi maximè increpat Acebed. Auend. & Saleed. contrarium tenentes in locis allegandis, & in pluribus illis consilij numero

ris plura adducit in confirmationem suæ sententiæ, & in num. 160. & 161. & August. Barbof. de officio Episcopi, part. 2. §. 17. numer. 41. vbi cum in nu. 40. antecedit, dixisset, sanguinis maculam debere concludenter probari, postea ita ait, idè per famam concludenter probari non potest, nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat potuisse oriri ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non delibitetur, atque ita pluries iudicatum à Rota fuisse testatur, & conuenit D. Ioann. del Castillo controuers. iuris lib. 5. tom. 6. part. 2. cap. 123. sub num. 17. & seq. & quidem prædicta transcripsit Barbofa ex Ricciolo de Neophyt. cap. 7. numero 18. & 19. & etiam quasi ad litteram repetit de canonicis c. 13. numero 36. 37. & 40. quod an verum, & quomodo concurrere debeant prædicta requisita in sequentibus videbimus.

Contraria verò sententia alijs pluribus vrgentioribus, & sequendis rationibus probatur, videlicet quod puritas & nobilitas plenè, & concludenter probantur per famam, & communem reputationem, vt ex sequentibus apparebit rationibus. Primò quia fama probat plenè in his, quæ sunt difficilis probationis: sed nobilitas, & puritas difficilis sunt probationis, vt pluries probati. Igitur poterunt per famam probari.

Maior patet ex traditis per Dec. in d. cap. 1. n. 41. de appellat. Hipol. de Marsil. in d. l. de minore §. plurimum num. 84. & seq. de quæst. Iul. Clar. in d. §. fin. quæst. 21. col. 3. Boffio de partu supposito n. 20. Masch. de probat. concl. 853. n. 22. Bart. ab eo cum alijs allegatus in l. si quidem, C. sol. matrim. & in l. continuus, §. cum ita, de verbor. & idem Masch. conclus. 791. num. 7. & Menoch. qui explicat ea, quæ sunt difficilis probationis de arbit. iudic. casu 89. num. 87. cum alijs ibi, & casu 116. Surd. consil. 293. ex num. 31. vbi latè vol. 2. Farinac. decis. 481. n. 3. vol. 1. in posthum. vbi ita sæpè fuisse decusum testatur. Acebed. in l. 6. à numero. 1. tit. 9. lib. 1. recop. quem & alios allegat Alphonf. Narbona in l. 82. gl. 2. n. 20. & 21. tit. 5. lib. 2. recop. vbi ait, quod fama, & alia quælibet informatio habetur pro exacta, & plena probatione in his quæ sunt difficilis probationis conuenit Zaball. commun. contra comm. quæst. 302. n. 10.

Ex qua ratione cum filiatio ita sit difficilis probationis, vt velut impossibilis iudicetur à DD. vt dixit Masch. concl. 787. nu. 5. & concl. 791. nu. 3. vbi adducit Menoch. de arbit. casu 89. num. 88. etiam si causa status sit & grauiissima, quæ huic, de qua agimus, assimilatur, vt ex Rota dec. 404. num. 2. part. 3. lib. 3. diuers. sacri Palacij probat Valençuela cons. 68. num. 69. tamen ex fama, & communi reputatione probatur, vt resoluunt idem Masch. d. concl. 791. à num. 4. Menoch. citato loco num. 89. pro qua opinione adducunt text. in l. filium 6. de his, qui sunt sui, & in cap. transmissa 3. vbi gloss. verb. à vicinia. Qui filij sunt legitimi, cap. per tuas 10. ibi, & eius filius nominatus fuit, de probat. vbi communiter DD. Petra de fideicom. quæst. 11. num. 439. cum segg. & in numero 441. n. fin. de magis communi firmat contra alios aliud volentes, & Farin. in d. quæst. 47. nu. 94. & 96. hoc saltem intelligentes quoad onus contrarium probandi in aduicarium transferendum, & quoad vtrumque effectum plenè fama probat antiquam filiationem, de qua nos agimus, vt testatur idem Masch. citato loco n. 9. Couarr. in epitome, 2. part. cap. 8. §. 3. num. 9. in fin. lac. Put. dec. 418. numero 24.

pari. 2. Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 45. num. 6. vbi post sexaginta annos antiquam vocat filiationem. Nouissimè tamen ad intelligentiam d. l. Lucius, vide Car. ranc. de partu leg. 1. quast. 20. ex n. 33. cñ sequē ribus, vbi n. 39. concludit, non posse dari necessariā, & concludentem probationem filiationis quoad partem, quod evidens est.

4 Secundò probatur, in informationibus puritatis, & nobilitatis ex statutis præcipue quæritur circa proprietatem, & possessionem qualitatum prætenforis, & sui generis, vt notum est: at possessio, & proprietates cuiusque rei famam concludenter probantur. Igitur & puritas & nobilitas.

Minor patet quoad proprietatem ex pluribus adductis ab Andr. Tiraq. de iure primog. 17. præf. num. 107. per gl. ff. in leg. at qui natura, §. cum me absente, de neg. gest. & in l. libris, C. de agric. & consil. lib. 11. & de præscript. §. 1. glo. 4. vbi latius, Aym. Craucta de maiorat. 4. part. quast. 20. num. 311. & 341. quibus adde plures allegatos per Farinac. citato loco num. 106. & 108. Quoad verò possessionem probant communiter DD. in cap. veniens 10. de test. & in cap. quid sit nouale, 21. de verb. sign. plures adducti ab Anton. Gabr. de restitut. spoliat. conclus. 5. num. 109. Petra de fideicom. quast. 13. num. 138. Masch. conclus. 753. num. 23. Menoch. de recuper. rem. 15. nu. 4. Craucta conf. 34. num. 13. Pelaez n. 113. Farin. num. 129. & seqq. locis citatis.

5 Confirmatur primò, quia fama interueniente antiqua possessione plenè ius patronatus probat, secundum Bald. in l. cum super, num. 1. C. de rei vendit. Lancell. de arreniat. 2. part. cap. 6. de arreniat. lite pend. in præf. num. 651. Marian. Antonin. var. resolut. 209. num. 43. lib. 1. Pelaez d. quast. 20. num. 307. & 378. Nicol. Garcia de benefic. 5. part. cap. 9. num. 83. & seqq. August. Barbosa de offic. Episc. 3. part. alleg. 72. nu. 43. Farin. d. quast. 47. n. 133. Puteo, dec. 60. & dec. 140. in fin. & dec. 242. lib. 1. Dec. conf. 157. in fin. Rota apud Seraphin. dec. 1103. num. 6. col. vbi, 120. & dec. 1120. num. 4. col. 133. & decif. 1141. numer. 6. col. 138. part. 2. Igitur & puritatem, & nobilitatem ex eadem ratione.

6 Confirmatur secundò quasi possessio iuris incorporalis, & inuisibilis iure plenè per famam probatur, vt sunt omnes qualitates sanguinis, virtutes, & cæteræ animi qualitates, & proprietates, ex l. prouidendum, 7. vbi notat Bald. C. de postul. l. ff. in leg. admonendi, num. 246. de iur. iur. Fel. num. 6. Dec. 41. in d. cap. veniens, de test. idem Dec. in d. cap. 1. nu. 38. de appellat. Alexand. ad Batt. in d. l. de n. ore, §. plurimum, post nu. 38. l. i. vbi etiam Masch. n. 103. de quast. Tiraq. de nobilit. c. 10. n. 8. & cap. 37. n. 84. Farin. n. 101. citato loco. Igitur patet veritas dictæ rationis.

7 Tertio probatur maior, & fortior probatio est, quæ ex fama provenit, quàm ex auditu: sed auditus in casu & materia nostra sufficit ad plenā probationem, vt probauit supra in præced. quæst. 8. 4. per totum. Igitur ex maiori ratione sufficit fama & communis reputatio.

Maior patet, quia certior, & indubitabilior probatio est, quæ à pluribus provenit, quàm à paucis, vt per se patet, & probatur in cap. licet ex quadam, vbi per testes numero plures, de test. & in cap. in nostra 32. eod. cap. licet cau. an. 9. de probat. & in specie de qua loquimur Seraphin. decif. 1482. numer. 1. & 3.

sed fama est assertio plurium, & totius populi, auditus verò sufficit, si proveniat à duobus, seu tribus antiquioribus, seu maioribus, vt probauit supra in d. §. 4. Igitur probatio per famam fumior auditu erit, vtitur hoc argumento Felin. in dist. cap. veniens, 10. sub num. 16. vers. & adducunt ratiōes, extra de testib.

Quarto fama, & communis hominum reputatio non solum in antiquis, quæ agnoscit à viuis non potuerunt, vt inferius in 7. ratione, dicam, sed etiam in his, quæ hominis vitam non excedunt, plenè status possessionem probat, vt constat ex iext. in leg. si mater tua 6. C. Ne de statu defuncti. l. 1. vbi Bald. C. si seru. liber. 11. 10. Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 10. num. 8. vers. Hinc quoque est, in fine, Masch. conclus. 753. num. 40. & alij adducti per Zaball. comm. contra cer. quast. 202. n. 11. Valencuela conf. 90. n. 37. sed nos agimus de probando in antiquis, statum, & quasi possessionem puritatis, & nobilitatis. Igitur ex maioritatem rationis prædictæ qualitates per famam plenè probantur.

Quinto probatur, paria sunt esse talem, & haberi p. q. tali, secundum Bald. in leg. conuenticula num. 6. C. de Episcop. & cler. & in leg. cum super, C. de rei vendit. Innocent. in d. cap. veniens, 34. num. 4. de verb. sign. plures apud August. Barbof. Axioma. 174. num. 12. pag. 108. Perezium de Lara in d. cap. 4. num. 100. sed per famam & communem reputationem apparet qualiter quis reputetur, & sit habitus circa sui generis qualitates. Igitur nulla melior probatio puritatis, & nobilitatis esse potest quàm publica vox, & fama, illorum enim æquiparatorum eadem est ratio, & debent esse iidem effectus, l. Gallus 29. §. & quid sit autum, de lib. & postib. Flam. Paris. de cor. fid. benefic. quast. 27. num. 74. & quast. 28. num. 82. Zeph. conf. 138. numer. 25. Gratus r. ff. 19. num. 19. l. 1. idem Perezium de Lara citato loco num. 201. Alphons. à Villag. de extens. leg. corrector. & pæn. simul. num. 4. cum alijs pluribus August. Barbofa Axioma. 14. num. 1. pag. 15. & loco 6. n. 1. pag. 306.

Sextò probatur, ad incorporalia adquirenda tria requiruntur, nempe bona fides, titulus, & quasi possessio, vt patet de bona fide in l. 2. de præscript. longi temp. l. bona fides, 110. de verb. sign. de titulo. in l. 4. C. de præscript. longi temp. l. nullo 24. c. de rei vendit. & de quasi possessione, in l. fin. §. 25. de usufruc. sine possessione 3. de reg. iur. in 6. sed fama & communis reputatio hæc producit omnia. Igitur incorporalia, & sic puritas, & nobilitas per famam probari poterunt.

Minor patet, fama, & reputatio communis inducit bonam fidem, secundum Batt. in l. Celsum num. 4. de usufruc. maxime in immemoriali quasi possessione, vt nos loquimur, & in specie nostra requiritur, ex notatis in cap. de præscript. in 6. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. casu 42. num. 2. Præstatque titulum, qui ex immemoriali quasi possessione, & eius communis opinione oritur, ex l. 2. §. ductus aqua, de ag. & aqua plu. arc. cum similibus. Et denique quasi possessio etiam provenit ex communi reputatione, secundum notata per DD. in leg. Barbarius 3. de offic. Prætor. l. 2. vbi etiam, DD. C. si seru. aut libert. ad Decur. lib. 10. quæ omnia latius probat Ioann. Gutierrez lib. 3. quast. 3. præst. quast. 14. d. num. 18. cum seqq. & conducutur congetta per Salgado de reg. prot. l. 1. part. præst. iud. 3. num. 25. & seq. & numer. 132. & habent locum in probanda generis macula,

macula, & ignobilitate, quia contrariotum eadem est disciplina, vt considerant ad propositum Ioan. Garcia de nobilit. gl. ff. 7. nu. 23. Valencuela conf. 90. nu. 42.

Septimò & vltimò probatur, nam receptissima, indubitabilis DD. opinio est, quod in antiquis fama plenissimè probat: at nos agimus de probanda puritate, & nobilitate ab antiquissimis maioribus provenienti, & sic de re antiquissima, & qualitate probanda, vt patet & sæpius probauimus. Igitur indubitabile similiter erit, quod fama plenè prædictas probat qualitates.

Maior constat ex his, quæ notat DD. in l. admonendi, maxime l. ff. nu. 242. & Cortas 3. part. num. 83. de iur. iur. & in d. cap. veniens, de test. lib. 1. & in d. cap. quid sit nouale, de verb. sign. multa cumulat Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 45. d. n. 8. cum seqq. & 4. part. quast. 20. d. numer. 310. cum pluribus alijs ibi, Aym. Craucta de antiquitat. 1. part. 9. vbi in hac parte, d. numer. 1. Dueñas, eg. 299. limitat. 7. Auend. de ex. q. mand. cap. 8. cap. 6. numer. 5. Villalob. commun. opin. verb. fama, num. 8. & 11. Alciat. reg. 2. præsum. p. 3. num. 3. & omnium iatus Petra de fideicom. quast. 11. num. 42. & seq. & quast. 12. num. 30. Menoch. l. lustr. quast. cap. 8. num. 11. Brun. à Sole in suis locis communibus, verb. fama 2. Masch. de probat. conclus. 105. per totam, & consil. 753. num. 7. cum seqq. Stephan. Gracian. de iur. forens. cap. 78. numer. 35. & 36. Menoch. de arbit. c. 2. nu. 4. Valac. de iur. emphyt. quast. 9. num. 25. & seq. Mench. in l. adhibu. num. 5. C. de feruit. & aqua, Brian. de fin. reg. d. cap. 55. num. 14. & 17. Zaball. comm. contra comun. q. 302. num. 8. Franc. Celd. de empt. & vend. cap. 21. num. 16. & adducti à Ioan. Gutier. dist. quast. 14. num. 33. & plures per Nicol. Garcia de benefic. 11. part. cap. 1. num. 250. D. Ioan. del Castillo contrariet. iuris com. 6. libro 5. 2. part. cap. 123. num. 8. Gamma decif. 29. numero 1. vbi Flores de Mena, & alij congetti per Farinac. dista quast. 47. num. 106. & 117. & Cardin. Tusch. in sua conclus. præst. tom. 3. l. iura F. conclus. 66. num. 10. cum seqq. & tom. 8. l. iura V. conclus. 31. num. 9. 2. August. Barbof. de offic. Episc. 1. part. tit. 1. cap. 2. numer. 75. colum. 248. & à Rota decifum tradunt Ioan. Bapt. Coccin. decifio. 68. numero 4. & Seraphin. decif. 330. num. 9. 1. part. colum. 251. qui ex hoc docet in decif. 449. num. 2. & quod est probatio de visu expressè ab statuto requiritur, & simul in re antiqua, ita vt visus non possit attingere meras tot antonorum probatio per famam supplet probationem de visu, & reddit rationem, num. 3 quia fama in antiquis etiam ad effectus grauis præiudicij plenè probat ex Cassador. decif. 2. de probat. Alexand. conf. 57. præf. fin. lib. 2. Ruino consil. 113. num. 8. lib. 5. pro quo faciunt tradita per Gracia. tom. 2. discept. forens. cap. 268. num. 52. & 53. quæ Seraphini decifio valde notabilis est in propofita specie, maxime quia fama & communis opinio tanti est, vt veniat appellatione legis in statuto de lege loquenti, secundum Beronum consil. 91. n. 16. & seq. Tib. Dec. consil. 59. nu. 30. tom. 5. August. Barbof. appellat. 129. numer. 8. pag. 239. Ioan. Maria Coratio de commun. opin. in præf. nu. 32.

Etsi enim non defuerint, qui asserant, quod fama, & communis reputatio, etsi publica & antiqua fuerit, non plenè probat, maxime in arduis, & præiudicialibus causis, ex l. sola 4. vbi vulgo notatur. Cod. de testibus, & tenent Phil. Corn. conf. 216. lib. 3. Gregor. in leg. 13. tit. 3. part. 6. & in gl. ff. 1. Rub.

in 7. part. 7. Rota decifio. 176. 1. part. inter nouissimas, & alijs relati per Crauet. citato loco numero 2. vers. ficuti contrarium quod in d. sola fama, Farinac. in dist. quast. 47. numero 107. imò velint, quod nec femiplenam efficiat probationem, ex d. l. leg. de m. no. re §. plurimum de quast. Canonist. e. in dist. cap. 1. de appellat. & Millis in re perior. verb. fama, Alciat. re. spo. 6. numero 21. & respons. 129. numero 3. libro 5. Sigismund. Lofredo consil. 8. numero 4. & tamen præ. 14. dicti DD. nec iure, nec ratione nituntur, nec rectè id probant, tum quia similes antiquæ & incorporatæ qualitates ab omni destituerentur probatione, nec vilo pacto possent probari, cum tantum ad famam probationem recurus sit, cum ob diuturnitatem aliter probari non est possibile, vt in prædictis iuribus probatur, & loquuntur præcitati Doctores præcipue in puritatis, & nobilitatis causis in quibus præmaximè quæritur, an prætenfor genit. que suum in illarum qualitatum opinione sunt, & fuerint maiores, & antiquiores eius, quæ nisi per auditum, & famam publicam, in qua opinio consistit, & per tradita ab antiquioribus, qui in tempore maiorum prætenforis fuerint, probari nequit, tum quia ita magis communiter, & verè à DD. lublinter, & praxis temperantrepidè seruauit, vt testatur Farinac. dist. num. 107. in fine, vbi quod ita hæc opinio in Rota Romana canonifata manet, & constat ex decifionibus Coccini & Seraphini supra adductis. Imò quod vulgi opinio sit inspicienda in probatione qualitatum sanguinis, qua nulla ferè est maior probatio ad verificationem nobilitatis, probant ex leg. 6. tit. 2. libro 4. ordin. vers. Pero sit, & ex leg. 9. tit. 1. libro 2. recip. Acebed. in leg. 1. numero 164. in tit. 2. libro 6. recip. & Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 51. numero 309. fol. 286. ad quod faciunt adducta supra in principio huius quæstionis ex num. 12. cum seqq. Et licet quidam nostri temporis audaciores quam vtilitas boni communis exposcit, quique ex eis sunt, qui in propria causa loquuntur, velint defendere, & quod magis est, anfi fuerint scriptis in publicum exponere harum qualitatum probationem impossibile esse & insufficientem, maxime per famam, & auditum, ex illa ratione, quia in numerando cuiusque ascendentes vsque ad 12. generationem inueniunt 4906. progenitores, & cum videatur impossibile horum omnium qualitates agnosci, & de eis famam veram ortiri, præcipue, cum velint ex Adamo deducere puritatem, dicunt similem probationem nimis asperam & crudam, cui addunt alias rationes, quibus omnino euellunt Hispanicam nobilitatem, & nobilitatem, quas referre pudet, & consulto omitto. Quod quidem omne magis fantasticum est, quam verum, & rationale, tum quia origo puritatis in Hispania non ita antiquitas æstimanda venit, vt excedat tempus expulsiōis Iudæorum & Maurotum, quod non est vltra 136. annos, vt dixi supra quast. 9. §. 2. nu. 1. cuius memoria inter homines difficilis non est, tum quia præcipua probatio similitum qualitatum magis in reputatione, & communi hominum opinione consistit, quam aliunde, vt superius apertè probauimus, & ita per eandem reputationem, & famam optime potest probari, tum quia horum expulsiō per statuta iusta & vtilis per experientiam facta est, & eorum qualitates aliter probari non possunt, aut saltem difficile est. Igitur erit etiam iustum hoc probationis genus, tum

quia etiam probatur ex pluribus, quae in discursu diximus, maxime supra quaest. 4. §. 2. ex num. seqq. & infra 7. part. quaestio. 9. §. 1. ex numer. 9. vsque ad 7.

15 Quare pro certo constituo, quod nobilitas, & puritas, & caeterae qualitates sanguinis, & omnia requisita ad earum verificationem probantur. Plenè per famam publicam, & communem reputationem, quod & praxi, & communi acceptatione receptum est, cuius ratio, ut praeter tradita supra aperte constet, singula, quae ad rem pertinent inuestigamus. Primò iure constitutum est, quod omnis origo, stirps seu radix per famam plenè probatur: secundum Malchard. de probatio. conclusio. 60. numero septimo, & conclusio. 512. à numer. 1. cum sequentibus, & conclusio. 804. num. 2. 4. & 5. vbi numer. 6. hoc explicat, ut procedat, dum agitur de origine, & genere antiquo probando, & faciunt tradita per Menoch. libro 6. praesum. pt. 15. numer. 48. & per Ar. tin. conclusio. 37. num. 1. Alexand. consil. 90. lib. 6. Curt. Iun. concl. 220. nu. 40. & 46. Boerio de. 13. nu. 16. Ang. consil. 16. 4. visis processibus. post. prime. Alberic. de status. 3. part. 9. §. 76. adducti, & sequuti à Pelaez de maiorat. 4. part. quaest. 20. num. 340. pag. mibi 235.

16 Secundò manet constitutum, quod descendencia à quacumque origine seu stirpe ritè per famam probatur ex eodem Malchard. in locis citatis, maxime conclusio. 512. à numer. 1. & conclusio. 840. & conclusio. 1141. num. 24. & conclusio. 409. cum sequentibus, Fulu. Pacian. de probat. libro 2. capit. 2. Menoch. l. b. 6. praesum. pt. 25. numero 48. Calcan. consil. 8. relacz citato loco, 2. part. quaest. 7. num. 77. & 89. vbi quod intendens probare descendenciam à tali genere, familia, seu domo, potest id facere per testes, seu famam publicam Nicol. Garcia de benefic. 7. parte capit. 15. numero 28. vbi ait, quod haec descendencia poterit probari per enunciatiuam plurium instrumentorum, ex illa maxime ratione, quia aequipollent famae, quae sufficit ad probationem huiusmodi descendenciae, ut dictum manet, & probat ex decisio. Putei 17. libro 2. & alijs de quibus ibi per eum, & per nos infra quaestio. 15. §. 3. numero 3.

17 Tertio constitutum est, quod nobilitas probatur per famam & communem reputationem. secundum la. in admonendi. nu. 246. c. 1. in nobilitas. de iur. iur. Bald. per illum text. in leg. prouidendum. C. de postulandi. Menoch. de arbit. casu 670. num. 4. adductum, & approbatum per Malchar. de probat. conclusio. 1095. num. 8. & clariùs in num. 11. Couat. lib. 1. var. cap. 16. num. 16. And. Tiraqu. de nobilit. cap. 10. num. 8. Bart. Chaffan. in Catalogo gloria mundi 8. part. consil. 16. §. 20. Daenias reg. 299. fall. 3. Acebed. in Rub. num. 158. & seqq. tit. 2. libro 6. recop. Ioan. Garc. de nobilit. dict. gloss. 18. §. 1. per totum, latissime Ioan. Gutier. libr. 3. praet. quaest. 14. num. 17. 33. & seqq. Guido Papa sing. 251. & decisio. 196. nu. 1. Franc. Matc. deci. Delphin. 805. num. 7. & 34. lib. 1. Farin. qui plures refert, 1. tom. de indic. & tortur. quaest. 47. num. 101. & seq. & decisio. 71. nu. 1. part. 1. in posthum. & decisio. 283. num. 1. part. 2. etiam in posthum. & neminem contrarium asserentem vidi, quibus adde Zabali. in d. 94. 302. num. 11. per l. 5. de varijs & extraord. cogn. Sicut etiam legitimitas ascendendum probatur per testes de fama. ex quo excludunt quamlibet maculam illegitimitatis, ut bene ad nostrum propositum probant Caesar de Grassis decisio. 6. num. 4. qui si-

ly sim legit. & Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 554. num. 53. & puritas generis, ut censuit Rota decisio. 107. num. 49. & decisio. 494. num. 4. recentior. & apud Mant. deci. 154. & apud Alex. Ludou. decisio. 498. nu. 4. & apud Ioan. Bapt. Coccin. deci. 68. nu. 4. & ideo optime dicitur, quod communis reputatio nobilitatis nobilitatem comprobat Io. Garc. de nobilit. gl. 7. n. 11. Mol. 2. de primog. cap. 31. & n. 32. P. Mol. 2. de iust. disp. 114. nu. 3. Fulu. Pacian. de probat. c. 29. num. 45. Rota apud Fatinac. deci. 248. nu. 1. & deci. 250. num. 4. lib. 1.

18 Quattò macula & descendencia à Iudæis, Mauris, & alijs infectis probatur per famam, & communem hominum reputationem, secundum Auend. in dicto. verb. Iudic. Salced. in praet. crim. cap. 22. nu. 2. vbi ait, quod dicta generis probati potest per indicia, & famam, ut qui eam patiuntur, longè ab honoribus puritatis rejiciantur, quia in antiquis fama pro plena habetur probatione, Acebed. in leg. 22. num. 311. 6. lib. 1. & in Rub. num. 162. tit. 2. libro 6. recop. vbi ait, quod aliquem oriti à natione Iudaica, seu Mahometana ex sola fama & communi reputatione probatur, ex pluribus, quos ibi refert. (quos maxime increpat Valençuela d. consil. 90. à n. 5.) & in nu. 16. firmat, nulli dubium circa hoc vsque adhuc fuisse, Hojeda de in. comparib. benef. 1. part. cap. 23. Zaballo commun. contra commun. quaestio. 500. à n. 84. cum seqq. pluribus, Castro de iusta heretic. puni. lib. 1. capit. 7. Did. Cantera in suis quaest. crim. tang. probat. tit. de indic. sufficiens, ad tortur. sub nu. 8. col. 3. pag. 211. ibi, & tunc aut tractatur de probanda nobilitate, aut ignobilitate, aut si tractatur de probatione, quod aliquis sit nobilis, vel quod sit ignobilis ex genere Iudaorum, vel Sarracenorum. probato, quod ille sit in illa possessione, & quod ita sit fama inter antiquos, patet illa nobilitas, vel ignobilitas, Ioan. Gutierrez libro 3. praet. quaestio. 14. numero 17. vbi haec. Exemplum etiam habemus in probanda Iudaica, aut Mahometana stirpe posteritate in qua dubitare non potest, nisi quod de sola opinionone, reputacione, & fama comprobetur, vbi plures ad hoc adducit Pelaez de maiorat. 1. part. quaest. 51. numero 17. vbi quod macula in ista materia probatur per indicia, & famam, & postea idem repetit in numero 207. & addit, quod consistit in arbitrio iudicis, quis dicatur Christianus antiquus, vbi plures citat, & in quarta parte quaestione vigesima numero 309. vbi quod origo Iudaorum probatur per famam, & ex Auendano & Castro citatis in locis & ex Aretin. consil. 37. & scriptis per Malchard. de probat. conclusio. 511. numero 1. Perezius de Lara in dicto cap. 4. numero 14. in fine, & numero sequitur, vbi probationem ex auditu, & fama aequat, quod plenius explicat in numero 10. in fine. vbi ex gloss. in lege prim. de probat. ait, quod cum probatio generis sit impossibilis, probatur per indicia, famam, & testes de auditu, & alijs praesumptionibus, & paulò inferrius dicit, si quidem si sit fama plenam probationem facit, cum tractetur de factis excedentibus hominum memoriam, & in his quae sunt difficulte probationis, Fatinac. decisio. Rota 167. numero 23. & decisio. 182. per totam, & decisio. 277. numero 2. & decisio. 135. num. 2. part. 1. & decisio. 294. num. 4. 2. part. & Ioan. Baptist. Coccin. decisio. 68. num. 4. & 10. Atque nouissime Fontanel. de pact. nupt. claus. §. gloss. 1. parte prima, numero 103. vbi de macula Iudaica, vel Sarracena loquens, ita prosequitur, quod magis consistit in fama, reputatione, & opinione quam in alio, & idè

& ideo per famam, reputationem, & opinionem solet id probari, & pro sufficienti probatione haberi. 3. ex quibus patet, quod sicut haec opinio verissima est, ita & receptissima apud omnes iuris DD. & quantum sine dubio procedat.

Et licet Valençuela, Ricciolus & Barbosa in locis supra citatis his pugnare videantur, tamen vera non efficiunt, nec quidem potuerunt ratione, nisi dum aliqua deficiunt requisita ad plenam famam probationem, quod & nos asserimus, ut infra in §. 4. dicemus, licet cum aliquibus temperamentis, quia praedicti DD. nimis rigidè contra maculam loquuntur probationem. ¶ Itavt raro, aut nunquam qualitas illa per famam posset probari, & omnes etiam impuri admitterentur contra statutorum mentem & finem. Valençuela quidem in d. consil. 90. numero 37. ait, famam constituere in quasi possessione ingenuitatis, & in d. num. 179. ait, quod per famam concludentur generis probatur macula, & in §. 99. n. idem prosequitur, & in consil. 92. num. 193. & 194. Barbosa verò in d. gloss. 17. n. si. cumulat requisita, quae famae coniungi debent, ut plenè per eam generis probetur macula, & postea factus fuit

20 in d. 1. part. quaest. 3. cap. 2. num. 75. ¶ quod in antiquis plenè probat, vnde negare non poterat, idem locum habere in probanda labe, & infectione generis antiquam memoriam hominum excedenti, licet si omnia seu aurentur iuris requisita in famae probatione circa generis maculam, nemo esset hodie, qui maculatus appareret, nec reiceretur ex nostris statutis, quae superflua manerent, ut bene animaduertit Christoph. de Paz. de ienuta 1. part. ca. 32. n. 89.

21 Ex quibus magis aperte constat, quod in praeced. quaest. §. 4. numero 25. & seqq. dixi circa differentiam, quae adest inter probationem auditus, & probationem per famam, licet plures & relatis DD. promiscuè & confusè de eis egerint, velut si eadem probationis esset species, cum possit haec probatio fieri per testes de auditu absque publica fama, quae ex maioris partis populi scientia constituitur, auditus verò praecedere à duobus, siue tribus antiquioribus sufficiens, etiam absque fama, & sine maioris partis populi scientia, quam distinctionem aperte constituit ex Fel. in cap. si diligenti, numero 11. in prin. de rescript. & Alexand. consil. 25. vol. 4. Petra de fideicom. quaest. 13. numero 72. & colligitur ex Malch. dict. conclusio. 753. numero 12. & Fatinac. dict. quaest. 47. numero 77. & seq. vbi differentiam magnam constituunt inter famam, & testes de auditu, quod & expressius patet ex Nicol. Garcia de benefic. 7. part. cap. 15. numero 25. paulò ante fin. in versic. & quavis, dict. leg. 9. part. 4. vbi ait, quod in factis antiquis, in quibus commodè non datur fama, ut sunt descendencia & parentela antiqua probant plenè testes de auditu nulla interveniente fama, quod in dubium esse, mihi videtur. Imò possunt concurrere simul probatio famae, & auditus, & se ad invicem coadiuvant vsq; ad probandi totalem perfectionem, Couat. in Epit. cap. 8. §. 3. num. 6. Mich. Grassius comm. opin. lib. 2. c. 16. quaest. 2. Hercul. de negat. nume. 87. Fatinac. d. quaest. 47. numero 106. & 107. E. tom. Suar. in lib. recept. sent. verb. facta numero 36. Tob. Non. consil. 89. num. 13. Mandel. Alben. consil. 83. nume. 5. & sequentibus, Honded. consil. 17. num. 503. vol. 1. Rota decisio. 171. numero 7. & decisio. 594. n. 3. lib. 1. diuers. Caputaq. decisio. 337. nu. 7. & 8. lib. 3. & dixi infra §. 4. n. 35. & duob. sequentibus.

22 Ex quo discrimine, & recta differentia colligitur vera ratio illius sententiae quam proponit Perezius de Lara in dict. cap. 4. numero fin. vbi ait, perperam sentire de hac probatione tentantes defendere, licere testi de auditu & fama interrogato, dicere, nescire, nec audiuisse maculam, si sibi videatur, quod auditus non habet pro se famam: quod certe tentare dicere, nec quidem cogitare, nescio qua ratione aliquis valeat, quia ab ea, & omni iure abhorret praedicta assertio, maxime ex supradicta ratione, praeter tradita à Lara, nam ideo testis interrogatur, an maculam audierit? seu famam receptam circa eam inspexerit? quia utroque modo macula aequè probari potest, & sicut tenetur respondere maculam per famam scire, ita similiter si per auditum absque fama, quae praecise cum auditu concurrere ad plenam maculae probationem, non est necesse, ut ex Nicol. Garcia & alijs probavi, & in praeced. quaest. citato loco. ¶ Et quidem ita testis interrogatur à iudice, ut aperte colligitur ex Tom. Saucto in Decalog. libro tertio, capite sexto, numero 13. & 14. & ex adductis à Mart. Bonacina 1. tom. disp. 2. de censur. quaestio. 6. puncto 1. numero 13. versicul. vbi est, & in nouissime impressis quaest. 6. de onere denunc. §. 4. numero primo, versicul. Secundo edita; post medium, & quidem inter has duas probationum species nulla potest concludens differentia assignari, nec testis habet causam tergiversandi in depositione sua magis dum auditus solus est, quam dum fama simul interuenit, utrumque quidem aequè exponere coram iudice testis debet, quae est vera ratio dictionis huius, assignatae verò rationes per Laram, etsi veterae in se sint, non tamen primum obtinent locum in praedicta specie; ¶ quia & si verum sit, quod 24 testis non debet partes iudicis sumere, nec iudicare, an sit fama, vel non? sed simpliciter, quod scit, exponere, ni iusta existat recidendi causa, secundum Bartol. in leg. qui testamento, §. fin. de testamento. Decian. consil. 256. numero quarto; & 5. Cacheran. consil. numero 55. Bald. consil. 322. Præsumendum est, in fin. vol. 4. Dec. consil. 448. nume. 31. & 32. Crauetta consil. 134. numero 43. Emil. Verall. decisio. 164. numero 2. & 3. part. Rota decisio. 107. numero 33. lib. 2. diuers. ¶ 25 quia idem est putare, ac ignorare, leg. qui fundum, §. 8. seruis secundo, Pro emptore, Verall. citato loco Augustinus Barbosa Axioma. 174. numero 27. pag. 109. ¶ & restium est factum referre, iudiciumque 26 iudicare, Cephal. consil. 104. num. 26. Romin. Iun. consil. 80. num. 11. Rota apud Io. Baptist. Coccinum decisio. 422. num. 8. pag. mibi 564. ¶ nec quidem ideo 27 quod testis iudicet, quod fama est, manebit fama probata, si deficiant substantialia requisita, secundum Malch. concl. 749. num. 11. & alios apud Laram ibi, & nos infra à §. 4. tamen locum habere rantum possent, si fama, ut auditus probaret, praecise requireretur, cum verò auditus per se sine fama plene probet in casibus, de quibus loquimur, testis tenetur auditum declarare ex nostra ratione, non vero ex assignatis per Laram, licet non omnino à re alienae existant. Vnde palam constat, quod quaelibet dispositio nobilitatem, seu puritatem requirens, siue sit hominis, siue legis, seu statuti, verificabitur, & locum habebit, dum qualitas illa manet probata per famam, & communem reputationem, de quo nemo cordatus dubitabit. Sed

quidem manet ingens dubium, quid dicendum de dispositione, quæ dictæ conditioni addit, quod in contrarium non sit fama, nec rumor, ita, *Siendo noble, y l'ympro de toda mala raza de Indios y Moros fin que ay fama, ni rumor alguno en contrario*, an tunc ad exclusionem sufficiat quilibet rumor maculæ, quomodolibet probatus, etiamsi constet, non esse veram famam: Et ego censo distinguendum esse inter dispositionem hominis, & inter legem, seu statutum, nam lex, & statutum debent intelligi de rumore iusto, & iudicio, & sic de vera fama, non verò de rumore iniusto, & recenti & sine causa iusta, quia hoc esset iniquum, & reprobum, quod à lege & statuto multum est alienum: & debet interpretari modo, quo absit omnis iniquitas, & iniusticia, & maneat sensus rationi conforus, quamvis verba improprientur, ex pluribus adductis in *18 f. a 2 part. quæst. 1. gloss. 8. ex numero 7.* & sic sumendo rumorem pro fama iusta ex bona causa orta, etiamsi sequatur verborum duplicatio, & reddatur inutiis adiectio verbi, *rumor*, quod admittitur causa vitandi absurdi & iniquitatis, ex vulgaris adductis per Castil. *5 part 2. controuers. 166. ex numero 6. cum sequenti* Gratian. *5. discept. 834. numero 11.* Mantio. *de coniect. titul. 7. per 11. & 6. titul. 1. numero 13.* Fular. *de substit. quæst. 320. numero 45.* Dispositio autem testatoris propriè intelligenda venit, & sic prædicta verba sumenda pro rumore in rigore, & quod voluit testator excludere illum qui contra se habet rumorem maculæ, & descendentiæ, à Iudæis, & Sarracenis, quamvis constet non esse legitimam famam. Tum, quia liberum est ei, bona sua cui maluerit relinquere, & adimere, etiam ex iniusta causa, ex vulgaris, & à nobis conceptis *supra quæst. 4. §. 7. in princip. & quæst. 13. §. 4. numero 23.* Tum qui in indagando voluntatem testatoris, non tam inspicendum est, quod iustum est, quam quod voluit testator, hoc enim iustum censetur, quamvis aliàs iniustum videatur, Stephanus Gratian. *5. discept. 863. numero 16.* Tum quia verba testatoris propriè intelligenda veniunt, *leg. iubemus. §. fin. Cod. ad Trebel. cum similib.* Tum quia difficilior extenditur hominis dispositio, quam legis, vel statuti, *cap. susceptum, de rescripti. in 6. capit. cum in illis de proband. eod. lib. Craueta de antiq. temp. 4 part. 5. videmus, numero 13.* Bald. *consil. 481. numero 2. vol. 1.* & sic etiam difficilior coarctatur, & difficilior receditur ab eo, quod voluisse testatorem, compertum est, ita Petr. Surd. *consil. 10. numero 27. & seq.*

Quod verum puto, dummodò absit fraus, vel eius suspicio, ex parte substituti, vel alterius, quare recens rumor impunitatis non debet nocere, nec qui spargitur à colligantibus, nec æmulis, aliàs daretur occasio fraudibus, & quod esset in cuiusque potestate, vocatos priuare à simile successione, spargendo rumores contra eorum puritatem, quo nihil est, quod ius magis abhorreat, voluntas testatorum; sed rumor debet ab antiquo provenire, & probari per testes fide dignos, & maiores omni exceptione, alias nihil fiet: quod maxime iustum est, & valde conueniens voluntati testatoris. In quo iudicio magna ex parte habere locum arbitrium iudicum, quia non potest tradi certa regula circa sufficientem probationem huiusmodi rumoris.

Est tamen aduertendum, quod ad probandum

nobilitatem ex nostris statutis non est necesse, quod interueniat omnes solemnitates legis Cordubensis, sed sufficit fama, & communis reputatio, vt diximus, quia est articulus incidens, & minoribus ostenditur probationibus, vt specificè docent Otorala *de nobilit. 3. part. cap. 8. numero 11.* Ioann. Garc. *ead. tract. gloss. 1. numero 33.* & faciunt tradita per Bald. *in leg. non ignorat numero 6. 10. Cod. Qui accul. non poss.* Menoch. *lib. 6. presumpt. 60. numero 8.* Vincent de Franchis *decis. 630. numero 3.* Ioseph. de Sesse *decis. 11. ex nume. 14.* & sic proprietas, & dominium cuiusque rei incidenter deducuntur ex simplici quasi possessione iustificatur, Bar. *in l. quidam in suo num. 4. C. de cond. inst. Gloss. in l. sicut §. sed si quaritur, verb. possessoris, si seruit. vindic. Masch. concl. 539. numero 9.* Menoch. *6. presumpt. 63. nume. 6.* Et filiatio, & parentela ad effectum succedendi lauiorem probationem exposcit, quia incidenter de ea tractandum est, ex adductis à Paciano *2. de probat. c. 6. numer. 18 & 16.* Petr. *de fideicom. quæst. 11. ex nu. 478.* Steph. Gratian. *3. discept. 554. nu. 18.* Parif. *7. nu. 41. & 46.* Gem. *conf. 27. nu. 8.* Fab. *de Anna conf. 86. nu. 5.* Ferrer. *conf. 49. nu. 18. 28. §. 3.* Cephalo *conf. 435. nu. 52. & 76. & seq.* Carol. Bardeloni *conf. 32. num. 15.* Petr. Surd. *conf. 1. numero 65. & 66.* Rota *decis. 357. libr. 1. diuers. Seraphin. decis. 1282. libr. 2.*

§. III.

Quomodo fecerni valeat fama, quæ fidem meretur, ab ea quæ infirma, & debilis est.

S V M M A R I V M.

- 1 *Fama verum continet, & raro falsum inuenitur, quod vniuersi dicunt. Econtra sæpe fallit, blanditur, & mendacia spargit, numero 2. & 3. Quare nec spernenda, nec amplectenda omnino, numero 4.* Quod explicatur ex numero 5. cum seqq. Antiqua, constans, inconcussa, & solida amplectenda, recens, instabilis, & contrariata reicienda, nu. 5. Antiqua pro veritate habetur, ibid. Huiusce rei noua ratio, n. 11. & 12. Veritas filia temporis, d. n. 5. Mendacium non senescit, ibid.
- 3 *Aliud est esse, aliud dici, aliud esse opinionem, aliud veritatem, vel famam multum antiquam.*
- 6 *Antiquitas attendenda, etiam in exponendis Sacra Scriptura dubijs. Non mutata standum est, nu. 8. Plura specialia in iure habet, ibid. n. 7. Mos fidelissima antiquitatis retinendum, n. 7.* Ius patronatus probatur per antiquas presentationes per transcursum immemorialis, per famam antiquam, & per descriptionem factam in antiquissimo lib. n. 9.
- 10 *Perseuerantia per multos annos veritatem arguit, & ex ea fama antiqua firmitatem accipit, nu. 11. Veritas tempore crescit, & decrescit mendacium, ibid.*
- 12 *Existimatio communis pro lege habetur. Fama antiqua habet vim notorij, ibid.*
- 13 *Testes de auditu, & fama non per se, sed per antiquitatem*

Quæst. X. §. III. Quomodo fecerni valeat, &c. 231

- tiquitatem fidem efficiunt.*
- 14 *Aliquam tempus quod? referuntur diuersæ sentent. 1. ibid. Dicitur post senium annos numer. 15. & 18. Maxime quoad instrumenta, quoad testes vero sufficienti anni sexaginta, num. 18. Vbi quod hæc opinio procedit respectu filiationis, & legitimitatis.*
 - 18 *Testes, qui penitentiam, aut conversionem ascendentium per famam, aut per auditum deposunt post senium aut sexaginta annos probant.*
 - 17 *Immemorialis quomodo probetur, non sufficiunt centum anni, sed adit aliquæ in itinere memoria.*

Est igitur supra relata sententia, vera, verissimaque rationibus fulcitur sed in practica pluribus concurrentibus, ea vt cauti, debent iudices, de quibus nunc, & in seq. agere decreuimus. Ad quæ in primis duo præmittenda sunt, (vt huiusce rei ratio, & practica melius percipiatur) vnum in famæ commendationem? alterum in eius detestationem. † Nam primo, illud ei tribuitur, vt verum semper aut maxime contineat, & sequatur ex Lipsio Epist. 79. ad Germ. *vt fama commendatio raro fit ex arbitria, & vt Petrarcha Dialogo. 14. ait. Quod sæpe fama facit, vt quidam fulgor ex tenebris nasci possit* quia natura eius illa est, vt nihil inuestigatum, aut occultum sinat, vt Plutarchus dixit, & Martialis canit his versibus.

Certus abest auctor, sed vox hoc nunciat omnis, Credi tibi, verum dicere fama soles.

Et Horat. de arte poetice.

Aut famam sequere, aut sibi conuenientia finge.

Cui adtipulatur Curtius lib. 8. vbi inquit. *Fama bella constat, & sæpe etiam quod falso creditum est veri vicem obtinuit, & raro falsum inuenitur, quod vniuersi dicunt, vt dicitur in 7. Ethicor. & probat Baldus, in leg. quicumque 4. sub numero 2. Cod. de seruus fugitiuus.* Ex quibus constat famæ iure credendum, verumque, quod ipsa spargit, plerumque apparere, atque ideo fama verax maxime esse solet.

Alterum enim huic contrarium est, vt nec veritati prospiciat, nec vera spargat, sæpe enim fama fallit, blanditur, & mendacia spargit, quæ omnia comprehensa inueni in quodam Philolopho, dum dixit. *Fama quodam modo videtur non semper veritatem prospicere, & audire, quam ob causam sæpe numero fallit, & tum ad gratiam blanditur, tum etiam mendacia spargit* cap. etiam conuenit Nicetas in Alex. *Fama* (inquit) *sæpe veritatem opprimis, nec certi quicquam adfert.* Vnde Ouid. 9. Metam. dixit:

Fama loquax peruenit ad aures, Deianira tuas, qua veris addere falsa Gaudet: Et est minimo sua per mendacia crescit.

Et Seneca in Herc. Tragæd. 4. breui omnia comprehendit, inquitens.

Contemne famam, fama vix vero fauê.

Quare multum hoc commendatur à Nicetas libro primo, in Alexand. dum dixit. *Non semper fama probanda sunt aures, nec siquidem eam pro vero foris celebrat, is statim, ut talis est formidandus, quæ si quis pro simulo tradidit spernendus, nec reijciendus.* Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

ciendum est, quod maxime obrinet in honore, nobilium existimatione, & bonitate, qui à maleuolis facile spernuntur, & denigrari solent, vt Pet. Amilius lib. 10. animaduertit. Fama (inquit) *nihil vniuersi, nihil moribus magis mendax in bonos, quibus adde Zaballos commun. contra commun. quæst. 302. numero 3. & 13. Simanc. de cathol. institut. tit. 65. a num. 38. cum seqq. Menoch. de presump. lib. 1. quæst. 89. & numero 30. Masch. de probat. conclus. 748. a numero 5. & seqq. plura alia cumulat Valencuela consil. 90. numero 182. per pluraque Fatinac. in dict. quæstion. 47. numero 7.*

Quæ est ratio rationis, quam proposuimus supra hæc quæstion. §. 1. numero 16. nempe ideo minime famæ credendum, quia fragilis res est, fallax, mendax, perniciofa, & vt plurimum ab inimicis transmissa, qui nocere cupiunt, voluntque malè famam esse, siletque virtutem, atque ideo famam peiorem esse testem & deteriorem, quam haberi possit, & sicut nec sermoni disperso, cui indignitas fortè initium dedit, credulitas incrementum, sic nec indiffereti vulgi iudicio, nec notorietati, nimum hîc tribuendum esse, dixit Quintil. libro quinto, capite 3. Oluald. Illiger. ad Donel. lib. 12. comment. cap. 2. 22. lit. F. fol. m. bi. 1024. & postea etiam vidi apud Valencuelam d. consil. 90. numero 185. quare Bald. consil. 4. part. 4. & consil. 98. numero 5. 1. part. & ex eo Petra de fideicom. quæst. 13. numero 145. dixit, aliud esse dici, aliud esse, aliud esse opinionum. aliud veritatem, vel famam multum antiquam.

Quare cum aliàs verax, aliàs fallax esse fama soleat, nec spernenda erit nec omnino amplectenda, vt animaduertit Nicetas vbi supra hæc verbis, *sed fama, vt non omnino vana, præsertim iam celebris, non quidem plane est contemnenda sed ad res gestas eorum qui vel malè vel bene audiunt, tanquam ad Lydium exigenda, sæpe etiam oculo iudicium permittendum, & sic ea vel tanquam vera probanda est, velus falsa repudianda.*

At quomodo vera, aut falsa apprehendi poterit, & falsa à vera fecerni? hæc amplectatur, illa, vt falsa reiciatur, circa quod regula à nostris tradita solet, vt antiqua, constans, inconcussa, solida, nec in aliquo labefactata, velut vera amplectatur, probeturque, ex text. in cap. de parentela, 8. 35. quæst. 6. Bald. in l. conuenticula, nu. 9. C. de Episc. op. & cleric. Menoch. consil. 191. num. 86. num. 3. Ioan. Garcia dict. gloss. 18. §. 1. numero 13. Masch. de probat. conclus. 748. numero 10. Gracian. 1. tom. discept. forens. cap. 78. numero 35. Valencuela consil. 92. numero 191. & seq. Fatinac. d. quæst. 47. numero 163. & 164. vbi alios plures refert; licet Bald. & Petra in locis proximè citatis veritatem à fama seingere videantur, hoc in recentis facti probatione explicant, non verò in antiquo, in quo notorium facit fama, & pro veritate habetur, ita vt veritatem, & famam in antiquo facto pro eisdem haberi fateantur, vt colligitur ex alle-gatis ab eodem Petra citato loco numero 146. quod etiam considerauit Rota apud Seraphin. decis. 75. num. 1. & decis. 1491. numero 2. & decis. 1499. numero 2. & conueniunt Bald. in l. conuenticula (Cod. de Episc. & Cler. Cæpol. consil. ciuil. 38. numero 11. Menoch. consil. 552. nu. 14. vol. 6. & quia veritas filia temporis nuncupata fuit à Poeta apud Aul. Gell. lib. 12. noct. attic. 14. in si. mendacium verò, (vt est in prouerbio) non senescit. Ant. Maria Coratius de communi opin. lib. 1. tit. 5. n. 9.

6 Ex qua ratione provenit, quod antiquitas omnino attendi debet, & procedit etiam in dubijs Sacrae Scripturae exponendis, quia pro veritate habetur, ut planè constat ex cap. de quibus, 3. 20. dist. cap. Domino Sancto, 28. in fin. dist. nec quidem testibus, nec eorum verbis fides praestatur, sed antiquitati, quam in suis afferunt testimonij, & in capit. notificamus, 3. 5. 9. 6. quia constat antiquitas omnem tollit suspicionem, ut in cap. si veritas, 7. 34. dist. quare dicitur, quod loco legis, & veritatis habetur, per l. 2. §. pen. de aqu. & aqua pluvi. arc. l. testamenta, 18. l. Sancimus 27. Cod. de testam. cap. cum causam 42. docet Bal. in l. de quibus, n. 88. de legib. & in l. exemplo, 7. nu. 4. Cod. de probat. ¶ & quod retinendus est mos fidelissimae antiquitatis, probant d. l. antiqui, 3. si pars hered. per. d. l. 2. §. demque, aq. pluvi. arc. leg. in finalibus 11. Fin. reg. capit. ridiculum, 12. dist. gloss. verb. antiquitas, in capit. quanto, de translat. prelat. & docet Pelaez de maiorat. in initio 1. part. numero 4. 7. atque ideo Ioann. Monach. in capit. statutum, numero 5. de rescript. ¶ dixit, quod antiquitati non mutata standum est, pro quo faciunt tradita per Barroel. Beld. Paul. Immol. & Florian. de Sancto Petto numero 23. in leg. legata inutiliter, in fin. de leg. 1. quare antiquitati plura tribuuntur in iure specialia, ex adductis à DD. in capit. sicut, de re iud. & in capit. Alb. ricus, de test. Sim. de Prettis de interpret. deserv. volunt. lib. 2. in i. pre. 1. dub. 2. numero 85. Malch. de probat. conclus. 75. & conclus. 406. numero 3. & conclus. 1317. numero 15. & conclus. 1354. à numero 5. cum seqq. plura tradit Andr. Tiraq. in tract. de praescript. praecipue à pag. 74. usque ad 80. alias à pag. 95. usque ad 111. & in tract. de primog. in praes. numero 107. pag. 38. alias 458. vbi veritatis magnam esse auctoritatem probat ex illo Quidij lib. 4. Factorum.

Pro magno teste vetustas creditur.

Et lib. j. Metam.

Saxa, (quis hoc credit: nisi sit pro teste vetustas) Ponere duritiam capere.

Et antiquitati plurimum tribuendum est gloss. in leg. antiqui natura §. cum me absente vbi Ang. de neg. gest. probat Pelaez de maiorat. 4. part. quast. 20. numero 310. & seqq. vbi adducit Alciat. reg. 2. praesumpti. 3. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. à princip. & postea quasi per totum tractatum, Cardinal. Tusch. lit. 2. A. conclus. 339. & conclus. 340. per rotas, tom. 1. & ex Tiraquelo in dist. tract. de praescript. & ex Messia in leg. Tolosi, 9. part. fundam. 2. numero 29. & 30. tradit idem Pelaez citato loco quadraginta duo specialia antiquitati à iure tradita, & concessa. Et sic nulla efficacior potest inueniri probatio harum qualitatum, quam publica reputatio, ita antiqua, ut memoriam excludat hominum, ex Innoc. in cap. veniens, numero. 4. & 6. de verbor. sign. Bald. in leg. sine possidentis numero 18. Cod. de probat. Cuiac. obseru. 26. col. 1. Menoch. praesumpti. 18. num. 15. ¶ Et quod ius patronatus per antiquas praesentationes probetur, ex Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 18. numero 44. cum seqq. & ex pluribus aliis August. Barbof. de offic. episcopi, 3. part. allegat. 72. num. 28. & seq. Ioan. Baptist. Coccin. decis. 174. numero 5. & decis. 209. num. 3. & per transcursum immemorialis multis probat Nicol. Garcia, de benef. 5. part. capit. 9.

numer. 82. & alibi, Ioann. Baptist. Coccin. decis. 25. num. 1. & 2. & ideo per famam antiquam etiam optime probari testantur idem Garcia ibi, n. 8. & idem Barbofa in d. allegat. 72. n. 43. col. 396. & Coccin. d. decis. 174. n. 2. vbi n. 1. dixerat quod ius patronatus probatur ex descriptione facta in antiquissimo libro, ex Ripa in cap. cum Ecclesia futrina, numero 97. de causa poss. & prep. Bald. cons. 310. lib. 5. Dec. consil. 135. numero 2. Ferrer. consil. 293. numero 9. lib. 2.

Quorum ratio est, quia perseverantia constans 10 eiusdem rei per plurimos annos eius veritatem arguit, & ideo fama antiqua, si adhuc durat vera, sin verò falsa citò opprimitur, ex D. Hieron. ad Marcel. vbi inquit, Falsus rumor citò opprimitur, & vita posterior iudicat de priori, si annos praeterito fama mentita est, aut certe verum dixit, cessit & vitium, cessavit & rumor, cui etiam conuenit elegans Francisc. Petrarch. Dialog. 25. ibi, D. gravis in meum nomen surgit infamia R. refert, quibus orta radicibus, si veri, vniet, augetur, alioqui mox arefcit, ac defluet, & in Dialogo. 24. vbi, Alieni te criminis dolor attingere potest, non infamia, verum loquor, falsa enim ut sit dura, durabilis non erit, & infamiam, & gloriam, ut longqua sit, tu tu quidem ex agello animi propria viem falce messueris, cum tempus faciat crescere veritatem & submergere mendacium, ut rectè dixerunt Tacito libro secundo, Historiae, & Liuiio libro secundo, decada. 3. Vnde antiqua fama, & constans, vera omnino praesumitur, noua verò, & inconstans, facilis, leuis, & non credibilis.

Ex quo infero, quod etsi ratio communis, qua 11 fama in antiquis plenè probet, sit ab omnibus illa recepta, quod in antiquis sufficiat, & recipiantur informis, & praesumptiua probatio ob difficultatem probationis, ex d. leg. si arbitri, 18. de probat. & dist. leg. 2. §. idem Labeo, 8. de aq. & aq. pluui. arc. d. l. 29. tit. 16. part. 3. adducti à Malch. d. concl. 753. numer. 21. & concl. 654. numero 9. & concl. 761. numero 7. & concl. 1124. numero 6. & à Farinac. d. quast. 47. numero 91. & seq. rationem verò huius rationis, & decidendi dictorum iurium, ego in hoc constituo, quia fama de antiquo facto ob suam stabilitatem, & constantiam per tantum tempus, & vera est, & verissima iure praesumitur, & si enim regulariter non probet, ex l. 3. §. eiusdem, vbi gloss. verb. confirmat. de test. in capit. l. l. u. d. s. vbi gloss. verb. in hoc, de clerico excomm. cap. si testis, 3. §. saepe etiam vbi gloss. verb. fama, 4. quast. 3. Petra de fideicom. quast. 13. numero 135. cum aliis adductis supra §. 1. in princip. ideo est, quia noua & recens fama non habet pro se stabilitatem, & constantiam praesumptionem; qua deficiente potest esse vera, & falsa potest esse, & cum similis incerta probatio, quae deficere, & adesse potest, sit iure nulla leg. natales. 10. Cod. de probat. capit. 2. de translat. prelat. fama non idoneam efficiet probationem: illa vero quae diu, firmiter, atque constanter persistit, habet pro se iuris, & veritatis praesumptionem optime ex Cuiac. libr. 3. obseruat. 26. & ex alijs docet Menoch. lib. 1. praesumptio. quast. 18. num. 15. & ex dictis supra numero 5. & sequentibus quare vera, & plena in antiquis probatio est fama: ¶ & haec est 12 ratio, qua communis existimatio pro lege habetur ex Ripa resp. 26. numer. 8. lib. 2. vbi statuit, quod non solum lex, sed etiam magis quam lex existimatio communis est, sequantur plures relati ab Andr. Tiraq. de nobilit. capit. 10. per totum. Menoch. de arbitri,

de arbitri. casu 670. numero 4. Io. Gutierrez. lib. 3. pract. quast. 14. num. 6. qui sunt intelligendi de existimatione communi antiqua, quae praedicta ratione, non verò de recenti, & noua, ex nulla ex causa velut lex potest, nec debet haberi, nec obseruari. Et ideo dicitur, quod fama antiqua habet vim notorij ex gloss. ord. in l. atqui natura, §. si cum me absente, de neg. gest. tenent Cyn. Bart. & communiter DD. in leg. si quidem sol. marum. Bal. Ang. & Salic. in l. proprietaria. C. de probat. & in Auth. Quas actiones, Cod. de sacrosanct. Eccles. & in alijs locis de verbis Andr. Tiraq. tract. de praescript. §. 1. gloss. 4. veris. Decimo quinto, vbi plures congerit, Et quod fama in vim antiquitatis plenissimam inducat probationem, maxime circa iura sanguinis, docent Ias. in leg. admonendi numer. 246. de iureiur. Marquardo tract. de fama liber. 2. cap. 7. Farin. dist. quast. 47. numer. 101. & sequentibus, Dec. consil. 595. numero 5. & 6. Franc. Aret. consil. 37. numero 1. Butiat. consil. 151. numero 37. vol. 2. Fab. de Anna consil. 110. numero 52. usque ad 59. libr. 2. Caputa quast. 277. numero 4. cum sequentibus, vol. 1. & decif. 6. numero 1. volum. 2. Paulo Fulco singular. 46. lit. D. pag. 162. ¶ quare optime dicit Ioan. Garc. in d. gloss. 18. §. 1. numero 2. quod ideo testes de auditu, & de fama plenè probant, quia antiquitas adest, cui fides praestatur, à iure, non verò auditui, nec famae, nec testium depositioni, secundum dist. capit. notificamus. 3. 35. quast. 6. & haec etiam est ratio eorum quae tradit Pelaez. de maiorat. 2. part. quast. 7. à numero 77. cum seqq. & alijs locis, de quibus supra.

14 Sed quod tempus antiquum dicatur, ut vetustas tam magnam vim (ut diximus) habeat? Diuersae sunt DD. sententiae, & opiniones quas sigillatim recenset Menoch. de arbitri. lib. 2. centur. 1. casu 3. per totum, quaedam referunt Malch. de probat. concl. 103. à numero 1. & Farinac. dist. quast. 47. à numero 113. cum sequentibus pluribus, & in tract. de testib. quast. 69. à numero 132. & omnium latius D. Ioan. del Castillo controuers. iur. tom. 6. lib. 5. part. 2. capit. 122. ex numero 15. qui plures adducunt, & ab eis poterunt sumi in hoc dubio, quae opus fuerint, ego verò quod certius est in sequentibus subiiciam:

15 Primò illud apud omnes absque dubio constitutum manet, tempus antiquum dici post centum annos, ex l. an usufructus, 6. de usufr. l. fin. Cod. de sacrosanct. Eccles. & Ias. in l. admonendi, num. 203. de iureiur. & in leg. cum aliquis, numer. 7. vbi communiter DD. Cod. de iure de liber. adducto ad hoc per Io. Gutierrez. consil. 1. num. 5. Villalob. in sua comm. lit. A. num. 106. & ist. F. num. 8. gloss. Parisiens. in consuetud. tit. de matern. feud. §. 5. nu. 63. Padilla in l. 3. m. 15. C. de diuers. rescript. Couart. in pract. quast. 21. numer. 5. vers. Quartus casus, & numer. 7. vers. Si in duobus casibus; Michael Grassus lib. 1. comm. opin. lib. 2. opin. 144. Franc. Leo. in thesauo. 2. part. capit. 21. numer. 5. Tiraq. in leg. si unquam, verba omnia, nu. 31. Cod. de reuocand. don. Menoch. controuers. illustr. cap. 84. nu. 15. Auendaño de exequent. mand. 1. part. cap. 6. num. 6. Btunior à Solo in locis comm. verb. antiquitas; Card. Tusch. lit. A. concl. 341. tom. 1. Mariana Anton. var. resol. lib. 2. resolut. 80. numer. 11. Dueñas reg. 269. fillent. 7. Suarez in thesauo recepti. sentent. verb. antiquitas, numer. 187. Aym. Craueta de antiq. tempor. 1. part. in princip. num. 4. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 37. vers. Alibi dicitur. Petra de fideicom. quast. 13. numero 147. Menoch. de nobilit. & Nobil. prob. Pars I.

noch. numero 6. Masch. 1. locis citatis. Aug. Moila in emporio. 1. part. quast. 11. numero 7. Zaballo contra com. quast. 45. numero 13. Farinac. dist. 9. quast. 70. à num. 112. & in tract. de testib. quast. 69. à numero 142. cum seqq. Nic. Garcia de benef. 12. part. cap. 2. num. 263. Aug. Barbofa de offic. Episc. 3. part. allegat. 72. numero 55. & appellat. 18. pag. 153. Ofasch. decis. 981. numero 8. Ant. Gamma decis. 31. numer. 3. & decis. 388. num. 1. Iac. Pute. decis. 209. num. 6. lib. 2. Perr. Surd. conf. 245. numero 24. Capella Tolosana 440. & Farin. decis. 570. & 584. in nouissimis. Zephal. conf. 150. numero 18. lib. 2. Natta conf. 66. 2. num. 15. Hippol. Riminal. conf. 6. numero 44. vol. 1. Burfat. conf. 171. num. 33. vol. 2. & conf. 330. num. 13. vol. 3. Siluan. conf. 36. numero. Ioan. Baptist. Coccin. decis. 69. numero 8. & decis. 155. numero 7. quiloquitur respectu instrumentorum.

Secundò illud certum ex praedictis in nostra materia deducitur, quod si testes per famam, vel auditum deponant de penitentia, aut conuersione ascendentium, quae ante centum annos praecesserunt, secundum praedictam opinionem probabunt plenè, & secundum adducta à Pelaez. de maiorat. d. quast. 45. num. 13. Tiraquelo, Menchaca, Auendaño; Gamma, Syluano, Barbofa num. 36. vers. Quam antiquum, locis citatis, licet secundum veniorem opinionem de qua inferius nu. 18. sufficienter sexaginta anni.

Tertio constitutum etiam apud omnes est, quod 17 immemorialis constituitur ex centum annis, ut communiter volunt DD. ex Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 12. num. 70. Masch. de probat. concl. 1214. nu. 53. Flamin. de confident. 9. 18. numer. 136. Valasc. consil. 95. numero 6. & plures ex supra citatis ita defendunt: sed ego puto, quod in immemoriali non potest aliquod signari tempus à quo valeat incipere, cum ad eius numerationem opus sit innotescere aliquod initium, quo attentò immemorialis non potest procedere, cum verè sit memoria, à cuius defectu nomen immemorialis sumit, quare certius est, quod immemorialis corrumpit initio cognito, & ex annorum certitudine, ut bene probat Io. Garc. d. gloss. 12. num. 71. post med. & nu. seqq. hanc optime probat opinionem pluribus relatis Pelaez de maiorat. 4. part. quast. 20. à nu. 223. & 227. cum seqq. Miol. lib. 2. de primog. cap. 1. num. 60. & probant text. in l. 2. §. Labeo, ibi, aut cuius memoria non existat, de aqua & aqua pluui. arc. l. si arbitri, 28. de probat. l. hoc iure §. duellus aqua, 4. de aqua quorund. & est. & l. 41. Tauri, ibi, Que nuncia videron, nisi per con. dicit lo contrario, ex quibus iuribus constat quod essentia, & natura immemorialis consistit in eo, quod non sit memoria principij, alias corrumpit, ut optime considerauit Valençuela consil. 46. nu. 15. & consil. 93. num. 38. & nouissime pluribus comprobat Castillo §. contron. 93. §. 8. nu. 48. & 54. & de testib. c. 267. 68. Quae autem sint necessaria ad probationem huius immemorialis passim recensent DD. nec meum est de hoc hinc agere, videantur gloss. in capit. de praesumption. in 6. Couart. in reg. possessor. 2. part. §. 3. numer. 7. Ioann. Garc. sup. à 3. & in tract. de expens. & meliorat. cap. 9. numer. 9. Balb. de praescript. 2. part. 5. part. princip. quast. 6. numer. 43. Moneta de decimis, cap. 5. num. 77. Mol. de primog. lib. 2. d. cap. 6. num. 31. alter Mol. Theol. de iust. tract. 2. dist. 76. m. 1. Malch. concl. 1036. Zaballo comm. contra com. quast. 45. num. 2. Brun. à Sole in locis communib. verb. testis. ibi. Card.

Tulch. tom. 5. concl. 187. lit. M. & tom. 6. lit. P. concl. 512. Valençuel. conf. 100. n. 25. vbi alios refert Aloyf. Riccius in praxi fori Eccl. fol. 128. De quo nouissime, & latissime agit Castillo tom. 7. de testib. c. 27. per totum.

18 Quare illud etiam certum, seu saltem praxi seruatum, & rationi conueniens valde est, & declaratur omnia prædicta, quod antiquum tempus respectu testium dicatur post sexaginta annos, secundum Caputaq. decis. 6. numer. 3. & decis. 298. part. 3. Paul. Granunt. theoremate. 22. n. 5. Farinac. in d. quest. 47. n. 116. in fi. & in tract. de testib. d. quest. 69. nu. 145. Butsat. conf. 51. à n. 29. l. b. 2. Rota dec. 155. n. 13. part. 2. diuers. Amil. Verall. dec. 5. & dec. 298. n. 1. lib. 3. Et hoc sensu dicitur quod respectu filiationis & legitimitatis tempus antiquum efficitur per sexaginta annos, ex dec. 523. lib. 2. apud Puteum. Malch. concl. 511. de descendenti. n. 6. Alben. conf. 83. nu. 3. cum seq. lib. 1. Alex. conf. 90. n. 8. & 9. lib. 6. Caputaq. dec. 5. n. 3. p. 3. & sequitur Rota dec. 234. n. 2. p. 2. recent. refert Gracian. discept. for. tract. 5. c. 969. n. 7. imò quod magis est, tempus viginti, aut triginta annorum dicitur antiquum ad probandum filiationem ex eodem Gracian. 3. tom. cap. 468. nu. 36. & 37. vbi pro hoc adducit Barbaciam conf. 68. col. 3. lib. 4. Ferret. conf. 49. numer. 3. Rotà diuers. decis. 357. numer. 8. & 9. p. 1. In instrumentis vero requirantur præcisè centum anni ex Puteo dec. 2. lib. 1. Caputaq. dec. 28. numero 4. part. 1. Rota dec. 85. 1. part. & dec. 288. in princ. 1. part. & utrumque amplectuntur Paris. Flamin. de confid. v. ensic. quest. 8. numero 235. Nicol. Garcia de benef. 5. part. cap. 9. numer. 92. & part. 12. cap. 2. numer. 264. & 265. August. Barbola de offic. Episc. 3. part. alleg. 72. numer. 38. & quod filiatio post sexaginta annos antiqua dicatur ex Puteo dec. 418. numero 2. part. 2. tradit Pelaez. 1. part. quest. 45. nu. 16. licet postea n. 18. ex eodem Puteo dec. 518. n. 2. part. 2. contrarium velle videatur, nisi dicamus hic loqui, dum adhuc sexaginta anni non fuerunt transacti, in primo vero loco post eorum transcursum, quæ vera, & congrua videtur intelligentia, & conciliatio, sed intelligendum est, dummodò intendatur probare filiationem per testes, non vero si per instrumenta secundum relatum distinctionem. Quamvis loquendo in instrumentis tempus antiquum dici post quinquaginta annos velit Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. num. 83. in fine.

Ex his quæ usque adhuc diximus, colligi potest, quæ sit fama quæ veritatem constituit, quæque fidem non mereatur, sed quia hoc non sufficit, sed alia plura requisita in eius iuridica probatione interuenire debent, idè de eis in seq. §. agere distinctè decreuimus.

§. IV.

De his, quæ famam sociare debent, & in eius probationem concurrere, vt plenè probent.

S V M M A R I V M.

Fama vt probet, multis debet esse vestita adminiculis. Antiqua non recent, nec post inceptam litem, aut præsentem, num. 2. & 13. Præsumitur

- 1. *Orta ante litem, num. 3. Non varia, sed vniformis, numero 6. Explicatur, numero seq. A bona origine initium sumens, numero 9. Et non plus creditur quam sua causa nu. 10. A causa rationabili, seu coniectura verisimili, nu. 11. Eius origo, & causa à testibus expectari debet, numero 12. Incipiens ex imprudenti causa nihil est, num. 14. & 15. Ab inimicis, seu amicis consanguineis, seu familiaribus incipiens non probat, numero 16. & 17. Nec à maleuolis, viliis, & suspectis, n. 18. Testes per verbum presentis temporis deponentes circa famam nihil probant, sub d. nu. 2. Probant tamen si deponant per verbum temper, ponitur ratio, sub n. 3.*
- 2. *Interpretatio illa sumenda est, quæ nocet ei, qui se fundat in probatione dubia. Non tamen contra præsentem in causis puritatis, n. 5. Tempus præsumitur quod minus præsentori noceat, ibid.*
- 3. *Causa varietatis, & contrarietatis in testibus circa famam magna debet esse, vt eis fidem solat.*
- 4. *Informatio vix est constans, & vniformis circa generis maculam. Fama raro inuenitur perfecte probata, ibid.*
- 5. *Origo fama à testibus expectanda in recentibus, secus in antiquis, numero 20. & sequentibus. Et quid in puritate & nobilitate probanda, nu. 27.*
- 6. *Causa infamia si non nocet, nec ipsa infamia. Vniuersus circa maculam causas variat, & immutat, ibid.*
- 7. *Testes famam asserentes eius auctores assignare debent, præcipue in recentibus, secus in antiquis, nu. 20. & seqq. Testes non est necesse quod expriment originem, nec auctores fama, ibid. sub n. 21.*
- 8. *Oblivio in antiquis præsumitur, etiam in proprio facto, n. 21.*
- 9. *Testes circa famam integri esse debent, & numero plures, numero 24. De huius ratione, numero 34. Non inimici, nec amuli, nu. 26. Vnanimiter deponere debent, non alij alia dicere, nu. 27. Præsentem credulitatem asserere, nu. 28. Audiuisse à maiori parte ciuitatis. Sufficit, si dicant audiuisse publice, n. 29.*
- 10. *Quod pluribus notum est per plures probari debet. Quod populus scit per ipsius organa & voces debet patere, ibid.*
- 11. *Arbitrio iudicum relinquuntur, quid fama, & testes circa eam probent.*
- 12. *Idoneitas testium circa famam an specificè probanda, concluditur negatiuè, n. 32.*
- 13. *Testibus de fama disponentibus de ipsa fama constare per plures debet.*
- 14. *Testimonij fundamentum probari oportet, vt fidem efficiat.*
- 15. *Fama, & auditus concurrere in eadem causa possunt. Vt coniungantur cum alijs imperfectis probationibus ad plene probandum, debent esse & perfecte probari, & quomodo intelligatur, & quid in immemoriali.*
- 16. *Imperfecta coniunguntur ad plene probandum in his, quæ sunt difficultis probationis.*
- 17. *Coniunctio imperfectarum probationum non fit in causis arduis, nisi in antiquis.*

- 18. *Iudices in conferendis honoribus publicis sequi possunt scientiam priuatis, & omisere publicam, sequendo circumstantias verisimiles, licet de rigore iuris non plenè probent. In iudicando tamen, ex imperfectis probationibus prudenter multa considerare debent maxime in causis puritatis, & nobilitatis, & quare, n. 40. & seqq.*
- 19. *Homines honores ab alijs tollendo, se honorare putant, & quod purissimum est maculare solent.*
- 20. *Peccatum grauissimum constituit honore proximum priuare, & iuramento ei tribuere, quem non habet.*
- 21. *Mendacium, nec periurium committendum non est pro totius mundi bono, & etiam iocofum peccatum mortale est, n. 45.*
- 22. *Veritas quocumque modo in iurando deficiat producit peccatum. Materia qualibet etiam tenuissima si deficiat in iuramento assertorio constituit lethale peccatum, ibid.*
- 23. *Bonum, ex malo aliquando sequitur non tamen semper licet.*
- 24. *Nemo pro alterius honore propriam occidat animam.*
- 25. *Afferere quod liceat aliquando veritatem tacere, & asserere falsum pro honore proximi, nec pro alia causa non solum peccatum, sed hæreticum est.*

Cum fama, etsi antiqua imbecillis sit, & imperfecta probationis species iuris attentio rigore, & aliquando ob difficultatem probationis admittatur, vt plenè probet, non de qualibet fama intelligendum est; sed de illa tantum, quæ pluribus sit vestita & conuicta requisitis, & circumstantiis, vt animos iudicum ad credendum inducere valeat, idè nunc speciatim has circumstantias, & requisita proponam, vt nihil ad plenissimam rei intelligentiam deficiat, & vt clariùs procedam, quædam sunt consideranda circa famam ipsam, & alia circa eius probationem, de quibus sigillatim despiciam. Circa ipsam famam primum requisitum erit, quod ex prædictis aperte constat, nempe vt fama sit antiqua, inconcussa, & stabilis, quia si recens post inceptam præsentem, aut litem, aut paulo ante nulla est, nec iudicum animos ad aliquid mouere debet, ex d. cap. licet, ex quadam, 47. de testib. d. l. 29. tit. 9. part. 4. & relatis in præced. quest. §. fin. num. 77. & probant Petta de fideicom. quest. 11. num. 379. & 9. 13. num. 116. & seq. Ios. Malch. de probat. concl. 747. num. 30. & alij adducti à Valençuela conf. 92. num. 184. Menoch. conf. 191. num. 86. Farin. d. quest. 47. num. 172. Nic. Grac. de benef. 12. part. cap. 2. num. 251. quia tunc magis præsumitur rumor quàm fama, & qualiter & quando, ob. 2. vbi glos. verb. inquirendum de accusat. probat in nostra specie pluribus relatis Barbof. de Canon. cap. 15. num. 42. nec quidem in minino nocere, nec prodesse debet, quæ post litem, seu præsentem orta inuenitur, secundum adductos à Gabr. lib. 1. de test. concl. 3. num. 7. ex d. cap. licet ex quadam, vbi glos. verb. ante litem motam, docet Valençuela d. conf. 92. num. 184. Rota apud Seraphin. dec. 11. 03. num. 4. ex Abb. in d. cap. licet ex quadam, num. 3. Phil. Corn. conf. 198. num. 12. lib. 2. Roman. conf. alius singul. 753. & idè si testes deponant de fama per verbum est nihil probant, vt ex Corneo citato loco, & ex Caputaquens. dec.

9. part. 2. probat Alex. Ludouic. dec. 498. num. 12. Et principalem opinionem etiam probant Ojeda de incompatib. benef. 1. part. cap. 23. numer. 140. Anchar. conf. 253. n. 2. Burlat. conf. 192. n. 33. Honded. conf. 302. n. 74. vsq. ad 77. vol. 1. Amil. Verall. dec. 9. numer. 1. lib. 2.

In dubio verò præsumitur orta fama ante litem motam, maxime dum testis non fuit specialiter interrogatus de tempore, vt decisum à Rota fuisse in causa Toletana portionis mense Decembris anno 1593. refert Montic. l. in reperitor. verb. testis. fol. mibi. 388. col. 2. vers. 1. quam decisionem referunt, & sequuntur Gracian. discept. for. tom. 1. cap. 78. nu. 37. & 38. & tom. 3. cap. 597. nu. 14. vbi quod sufficit, si testes deponant per dictionem semper, quæ est conuictiua temporis, & sic intelligitur testasse de tempore anteriori liti, quod maxime est singulare. Malch. de probat. concl. 749. nu. 31. Farinac. d. quest. 47. n. 175. & licet ibidem, num. 172. & seq. & Petta d. quest. 11. num. 379. alios contrarium tenentes referant, intelligi debent, dum testis interrogatus de tempore nihil omnino dixit, quia tunc debet interpretatio fieri quæ minus lædat, & aduersus producentem arg. text. in cap. inter dilectos. vbi Bald. de fide instrum. Alex. conf. 35. vbi scriptura. col. 2. vers. Quando scriptura, lib. 1. Burg. de Paz conf. 2. num. 85. & conf. 27. num. 31. & conf. 34. num. 40. & quia semper interpretatio est facienda aduersus eum, qui se fundat in probatione dubia ex textu in l. veteribus, 39. de pactis, l. quidquid. 99. de verbor. Petr. Gregor. syntagm. in 3. par. lib. 48. c. 9. num. 15. Craueta conf. 863. num. 1. & seq. lib. 5. Alex. conf. 14. num. 8. lib. 5. Io. Franc. Purpurat. conf. 116. n. 11. & conf. 144. num. 1. etiam in materia fauorabili, secundum Decium in l. in hoc, num. 7. C. vnde cognati. Surdo conf. 5. num. 47. & seq. lib. 1. & conf. 483. num. 5. lib. 4. Sed cum in specie puritatis probandæ, de qua loquimur, præsentor non producat testes, nec specialiter in eorum dictis suam fundet intentionem, aliud dicendum videtur, & quod præsumi debet tempus, quod minus ei nocet; si testis de eo interrogatus nullum exprimat, immo idem erit, & si non interrogatus tempus, & rationem taceat, cum debeat in causis status rationem sui dictis reddere, etiam si non interrogetur, vt ex Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 12. numer. 10. vers. Et idem est quando deponunt, & ex alijs probati supra quest. 6. §. 4. numer. 15. & ex contrario magna sequerentur damna, quate securius iudico, quod in vtraque specie seruetur communis opinio, quam supra relati sequuntur, maxime Malch. d. concl. 749. num. 10. Afflict. dec. 324. num. 103. Decio conf. 575. num. 8. Curt. Iun. conf. 122. nu. 4. cum alijs à Farin. relatis citato loco numer. 173. quia æquior est, & maxime in his grauissimis causis sequenda vt in specie nostra maluit Valençuela conf. 92. numero 171.

Secundum requisitum est, quod fama vniformis, & constans apud omnes sit, non varia, nec cum contrarietate aliqua, quia tunc nihil probat, secundum Bald. in l. conuenticula, num. 8. C. de Episc. & cler. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 18. §. 1. numer. 13. Farinac. d. quest. 47. nu. 163. Iac. Menoch. conf. 191. num. 86. tom. 2. & loquendo in nostra specie puritatis probandæ decent August. Barbola de offic. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. num. 41. & de canon. cap. 13. num. 41. Valençuela d. conf. num. 194. & censuit Rota apud Ioan. Bapt. Coccin. dec. 68. numer. 18. & Zaballus in d. quest. 900. num. 91. & idem in omni

bus causis generaliter loquendo docet, *1. tom. com. contra com. quast. 20. num. 1. & 6. †* Sed intelligendi sunt, dummodo causa varietatis & contrarietatis magna sit, & orta ab initio cū ipsa fama, & amplectatur à fide dignis, nec amicis, nec inimicis prætenforis, nec suæ familiae, & sic intelligo Masch. *de probat. concl. 235. num. 4. & concl. 750. nu. 2.* cum allegatis à Farinac. *in d. g. 47. num. 163. †* aliàs vix informatio erit, in qua fama impuritatē (nam in puritate uniformitatem sæpius vidi) tam inconculsè, & firmiter probetur, vt à nemine controuertatur, & contrarietur, etiam si spurcissimus sit prætenfor, & notata apud omnes sua familia, in quo ratō, aut nunquam omnes conueniunt testes, sed aliter, atque aliter sentiunt, vt generaliter in probatione famæ considerant Iul. Clar. *in praxi, §. fin. quast. 6. num. 14. vers. Sed ceriè hac opinio Barroli. & vers. Postremo. & Paul. Emil. decis. 7. num. 1. lib. 2. & dec. 289. num. 1. & 2. lib. 3. & approbat Cassador. decis. 7. num. 7. de probat. & Burlat. cons. 87. num. 45. lib. 1. & cons. 330. nu. 157. vers. Et quod difficile sit, lib. 3. Grammat. conf. 42. n. 8. dicens numquam vidisse plenè, & completè famam probatam, vnde in puritatis materia loquendo, benè considerauit Christoph. de Paz *de tenuit. 1. parti. c. 32. num. 89.* vbi ait, quod si in puritatis probatione stricta hæc iuris regula obseruaretur, nemo esset etiam spurcissimæ stirpis, qui suam puritatem cum maiori testimonio numero, nõ probaret, cum maximo communitatum derimento, & statutorum transgressione, quid autem in contrarietate probationum fieri à iudicibus debeat, in seq. §. ostendam.*

Tertium requisitum est, vt iudices inspiciant originem famæ, quod generale est in omnibus causis, quarum origo in primis inspici oportet, vt latè probaui supra quast. 6. §. 3. quia vt fides famæ præstari valeat, necesse est, vt à bona origine initium sumat, cui, si nunc adesset, crederemus, secundum Alex. consil. 50. num. 11. lib. 5. Afflict. decis. 337. numer. 2. & ex pluribus in causa puritatis loquendo censuit Rota apud Ioan. Baptist. Coccin. decis. 68. numer. 5. & fama sine causa potius vanus rumor dicitur, qui attendi non debet, secundum text. in l. si priuatus, 17. Qui & à quibus, l. de uisionum. 12. C. de tenis, cap. 2. de elect. Procem. partita. 1. vbi glof. 4. Valencuel. consil. 90. numer. 189. & cons. 92. num. 172. & 175. Simanc. de cathol. instit. tit. 65. num. 41. Barbosa de canonis d. cap. 13. sub numer. 1. Quare si à vilibus, & turpibus personis oritur, nihil est, nec iudicum animos mouere debet. ex text. in cap. cum sporeat. 19. cap. inquisitionis. 21. §. fin. de accusat. Felin. in cap. veniens. numero 17. vers. Et aduersè. de testib.

Ex quo plura inferuntur, primò quod confititò de causa, & origine famæ, non plus credi debet ipsi famæ, quam suæ origini, & causæ crederetur, ex Bald. in cap. veniens. el. num. 8. de test. Io. Gutier. consil. 53. numer. 25. Valencuel. d. co. s. 90. numer. 181. quare si ab vnus tantum auditu fama oriatur, nihil plus efficiet, quam ille efficeret, si testimonium ferret, *arg. l. cum fundus. 56. in fine de cond. & dem. d. cap. liceat ex quadam. vers. Non utique. de test. cap. c. 10. i. quast. 1. 2. ibi, à vn ome solo, vbi glof. 1. in medio. tit. 9. part. 4. Zephalo consil. 150. numero 122. tom. 1. Aretin. consil. 37. numero 4. Masch. d. concl. 749. n. 17.*

Secundò inferitur, quod fama debet provenire à causa rationabili, seu coniectura verisimili, cuius

signat per plura exempla à Bart. in l. de mirore. §. plurimum, n. 17. de quast. Felin. in d. cap. veniens, n. 17. Peguera decis. in 17. à numer. 21. Petra de fideicom. quast. 11. num. 449. & quast. 13. num. 110. & 128. in fin. & ex causis probabilibus, non alienis à negotio, de quo quaritur, secundum Aym. Crauet. conf. 621. num. 2. Andr. Sycul. conf. 28. num. 19. conf. 38. num. 17. vol. 3. Non enim oriri debet à vanis causis, leuibus, nec à nudis rationibus. Ex eodem Crauet. consil. 366. num. 45. Corn. conf. 329. num. 15. vol. 1. & conf. 130. n. 6. lib. 4. Fabian. de Monte tract. fin. regund. cap. 56. nu. 8. Bald. conf. 123. num. 4. part. 3. additio ad Matth. Matthesil. sing. 51. numer. 12. aliàs maxime suspecta est, vt ex Mantica decis. 274. num. 9. & decis. 312. numero 3. probat Barbosa d. d. cap. 13. de canonis. sub d. numero 41.

Tertio inferitur ex proximè dictis, quod à testibus de fama ferentibus testimonium inquiri debet eius origo, & causa, vt ex ea iudices deliberent quanta sit eis fides adhibenda, ad quod tenentur testes etiam non interrogati, secundum Bar. in d. §. plurimum, n. 1. 19. communiter sequitur vt constat ex Dec. in d. cap. veniens. num. 35. de test. & in d. cap. 1. nu. 52. de appellat. & de communi testatur Simancas de cathol. instit. tit. 63. nu. 16. & Iul. Clar. in praxi §. fin. quast. 6. vers. Illud tamen. Villalob. comm. opin. lit. F. vbi fama, post num. 7. vers. Requiritur tertio, cum adductis per Masch. d. concl. 749. num. 12. & 25. vbi quod expressio hæc necessaria est, vt agnoscat, an sit vana vox populi Natta cons. 473. num. 16. & cons. 362. num. 9. lib. 2. Phil. Corn. consil. 233. lit. D. lib. 2. Petra d. quast. 11. n. 450. & d. quast. 13. n. 109. in fin. & n. 12. & aliis ibi plures apud Farin. d. quast. 45. n. 216. quam illationem intelligas velim pro vti dicam infra ex n. 20.

Quartò inferitur, quod fama initium sumens post prætenforionem, seu post inceptas informationes nihil est, nec aliqui probat, secundum adducta per Petram d. quast. 15. num. 117. Carrer. in praxi. tit. 2. de indic. & tortura. §. secundum indicium, num. 12. & que ad 17. Burlat. cons. 20. num. 27. & cons. 34. num. 20. & cons. 35. num. 24. vol. 1. & cons. 166. num. 28. & consil. 192. numer. 33. vol. 2. & consil. 331. numer. 14. vol. 3. & consil. 437. numero 8. vers. Hic non obstantibus, vol. 4. Thom. Gramm. conf. 42. num. 9. in fin. & voto 34. n. 7. Bertazol. conf. 234. n. 6. Claud. ad eundem Bertazol. ad cons. 62. lit. B. Gracian. cap. 78. numero 37. tom. 12. plures apud Farin. d. g. 47. ex num. 176. quod intelligas velim, dum ipsa prætenforio seu informatio causa fuit infamiae ex aliqua incidenti qualitate, seu circumstantia, quæ nihil omnino probat: si verò fama antiqua iam oblita suscitata fuerit eo in tempore, optimè probabit, non tam quia incipit, sed quia antiquitas deriuatur, faciunt pro hoc tradita à Bart. in d. §. plurimum, n. 16. & 17. vbi Alex. lit. C. Salic. in l. ea quidem, num. 114. C. de accus. Matfil. in d. §. plurimum, numer. 51. Bosio in d. de partu supposito num. 21.

Quintò inferitur, quod et si, vt multoties euenire vidi, fama ex eo oriatur, quod prætenforis pater, seu alius ex sua agnatione seu familia alicui se alligauerit prætenforioni, & inceptis informationibus è vita ereptus, seu ex prauis moribus, & quotidianis rixis, aut ob eius vxoris maculam, vel ob similitudinem, & æquiuocationem cognominum, ex qua praua orta est existimatio suarum qualitarum seu ob alias similes causas non fuerit prætenforum seu ob alias similes causas non fuerit prætenforum honorem assequutus, siue admissio elongata fuerit,

fuerit, nullo modo officere debet prædicta infamia, quotquot sit probata testibus, sicut nec officeret eius causa, *arg. l. ob datem. 6. C. de collat. & quæ ex ea deducunt DD. vt refert Nic. Tiraq. in tract. cessante causa, 1. part. num. 15.* Nic. Euerard. in topicis loco, *A maior, 16. nu. 6.* quia magis hac in specie operantur prauæ hominum cogitationes, quam ipsæ causæ: sicut enim patrem, seu cognatum morte præuentum absque alia macula, ex prauis moribus non obtinere, aut vxoris labes, vel cognominum æquiuocatio sufficientes causæ non essent, ad filium ex alia vxore putæ, vel cognatum, quos illius vxoris macula non attingit, repellendum, ita nec falsa ex eis orta fama, cum vulgus causas variat, & immutet, huic annexendo maculam alterius, & ab hoc remouendo quam habet, & factum ex vna causa, ex alia factum credendo, & diuulgando pro certo, quod verè fallum existit, ita vt ex causarum falsa mutatione, mutati, & fallaces non veri orientur effectus, vt optimè docuit Cornel. Tacit. l. b. v. annal. pag. mibi 110. Ad id maxima queque ambigua sunt, dum alij quocumque audita pro compertis habent, alij vera in contrarium vertunt, & gliscit utrumque posteritati quæ non idè dixi, quia dubium continet. Sed quia aliquos vidi plurima damna, & expensas pati ex similibus causis, quibus non est dandus locus à rectis, & timoratis iudicibus, & quidem pro viceribus Christi obsecro, dum similes causæ interfunt, non vexent prætenforos cum nouis dilacionibus, & expensis, quia qua liber dilatio in honoris affectione damna affert plura, & corda affligit, & multo minus respiciant, si macula dicta, aut audita est, cum id nihil sit, si veritas in contrarium adest, vt in fine huius, §. amplius animaduertam.

Sextò inferitur, quod fama ortum sumens ab inimicis prætenforis seu alicuius ex sua familia nihil probat, ni quatenus aliis verisimilibus iudicium fuerit munita, secundum Hieron. Gratun. ressp. 45. num. 1. lib. 2. Burlato consil. 20. num. 36. libro 1. & consil. 368. num. 14. tom. 4. nec incipiens ab illis qui se offensos sentiebant, idem Burlat. conf. 20. num. 25. tom. 1. & cons. 315. numer. 5. consil. 330. numer. 59. lib. 3. vt utrumque refert Valencuel. in d. consil. 92. num. 165. & seg. Farin. d. quast. 47. sub num. 156. vers. vbi inferit. Et dum fama ab inimicis orta aliis est vestita argumentis verisimilibus, non tam ei, quàm argumentis præstabitur fides, maxime in antiquis, & in quibus veritas aliter haberi non potest, quod & an argumenta fide digna sint, iudicium prudentiæ, & arbitrio relinquatur, atque ita intelligere volo Bart. num. 15. in fin. & Hippol. de Matfil. n. 157. in d. de minore, §. plurimum, de quast. & alios adductos à Masch. d. concl. 749. num. 20. & à Farin. supra numero 157. quatenus asserunt inhabilitatem testium de fama deponentium suppleri ex argumentis probabilibus.

Septimò inferitur, quod si à prætenfore, seu eius consanguineis, amicis, seu spargatur vox, seu causa, qua purgare intendunt infamiam, seu labem iam diu contractam seu præsumptam, assignando aliquam bonam originem seu æquiuocationem, quæ alium suadeat, nec fidè meretur, nec est attendenda ex text. in l. nullus 10. de test. in omnibus, 10. C. eod. cap. de casero 14. extra illo tit. & ex Zephalo consil. 225. & ex Bald. in l. miles, §. mulier, per illum text. ad l. Iul. de adulter. Voluit Masch. concl. 748. numer. 8.

& Farin. d. n. 156. vers. vbi multo.

Octauò inferitur generaliter ex prædictis, quod fama debet ortum trahere à fide dignis personis, quia sicut eis si deponeret fides plena daretur, ita & famæ ab eis oritur. Econtra vero, à si maleuolis, vilibusve personis, vel aliter suspectis, nullam meretur fidem, vt communiter volunt DD. ex text. in cap. qualiter & quando, 24. ibi, non quidem à maleuolis, & à maledicis, sed à prouidis, & honestis, de accusat. Bart. in l. de mirore, §. plurimum, n. 15. de quast. vbi etià Card. Alban. num. 2. Masch. concl. 754. num. 7. & 21. & seg. & concl. 748. n. 9. Zaballos d. quast. 900. n. 90. Nauar. conf. 66. num. 4. de smonia Menoch. lib. 1. de præsumpt. g. 1. num. 44. plures in specie apud Barbof. de canonis. d. cap. 13. sub num. 41. Aret. conf. 73. n. 10. & seg. Additio ad Matth. Matthesil. sing. 51. numero 12. Flier. Grat. ressp. 157. n. 26. lib. 2. Rol. à Valle, consil. 16. num. 10. l. b. 1. Valer. quel. consil. 92. num. 10. 167. Farin. d. num. 156. cum satis absurdum videatur admitti illos quotum repellentur auctores, vt optimè considerat Petra de fideicom. quast. 13. numero 62. plures apud Farin. in proximè citato loco.

Nonò inferitur, quod testes famam asserentes debent eius auctores assignare, vt melius possunt iudices scire, quanta sit famæ fides adhibenda, secundum Bart. in d. §. plurimum, num. 23. Innocent. in d. cap. qualiter & quando num. 1. Villa ob d. l. F. fama, num. 7. vers. nota tamen, Herculan. de probat. da negatiua num. 312. Iul. Clar. d. quast. 6. vers. an plius, Petra, d. g. 11. num. 378. & d. g. 13. numer. 11. & 131. Farin. d. g. 47. numer. 229. & seg. Masch. d. concl. 749. numer. 13. vbi quod hæc declaratio debet fieri, etiam si testes non fuerint interrogati, cui conueniunt adducti per Farin. numer. 230. citatò loco.

Quas duas illationes intelligas velim in causis de nouo emergentibus; pro vt prædicti loquuntur DD. non verò in antiquis, quorum causæ, rationes, & auctores non ita nõsci possunt, sicut recentēs immò tunc obliuio præsumitur, *l. p. 7. §. 4. de acquir. ressp. cum adductis ab And. Tiraq. de præscrip. §. 1. glof. 4. num. 92. vers. p. streuo, l. qui in prouincia; 57. §. 1. de ritu nup. Auth. de trionte & semisse, §. illud, cell. 3. cap. longinquitate, 12. quast. 12. Gregor. in l. 10. glof. 3. quast. 4. tit. 26. part. 4. Menoch. lib. 6. præsumpt. 32. numero 1. Masch. concl. 1127. num. 1. vbi late, † & si regulariter in proprio facto obliuio non præsumatur, tamen in factis antiquis decem annorum, & vltra etiã præsumitur, vt notatur in l. si id quod. 25. in princ. & in l. si de eo 4. §. si forte, de acquir. ressp. & in l. furtum, 38. §. 1. de vsu cap. & in l. i. vbi glof. C. de sita. fugit. cum prope infinitis congestis à Pelaez de maiorat. 4. p. quast. 20. num. 164. & seg. Marantà in l. is potest n. 227. limit. 3. deleg. And. Tiraq. in l. si vnguam, ver. b. omnia; numer. 31. C. de renouand. And. Gail. obseruat. 48. num. 20. lib. 2. Sebast. de Medicis de casibus fortuitis. 1. part. quast. 5. numer. 173. Card. Tusc. lit. I. concl. 22. numer. 15. tom. 4. Aug. Barbosa Axioma. 11. numero 3. pag. 71. quare post id tempus in testibus obliuio præsumitur, vt ex l. 115. vers. spero si el escriuano, tit. 18. part. 3. Seraphin. de priuileg. ruram. priuileg. §. num. 12. Masch. proximè citato loco rum. 31. Alex. consil. 65. num. 4. lib. 4. Ang. consil. 25. numer. 4. Grammat. decis. 60. numer. 9. probat idem Pelaez citato loco numero 16. in medio. Quare receptum in praxi est, quod nõ sit opus, testes exprimere originem nec auctores*

famæ, quia sine his optimè probant, quamvis nihil aliud dicant, quàm quod audierunt publicè ut dicam infra sub num. 29. & de praxi testantur sequendo Bald. in cap. praxi, col. 1. in fin. & col. 2. in princ. de testib. Caputaq. decis. 7. & decis. 208. num. 7. p. 2. & decis. 289. p. 3. & Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 59. num. 15. & 16. Callador decis. 3. num. 9. de probat.

22 Farinac. decis. 150. num. 4. tom. 2. in posthum. † Unde dum agitur de puritate, & nobilitate probanda per famam, & communem reputationem si inspicimus harum qualitatum originem, quæ pletumque antiquissima solet esse; nec poterunt testes assignare causam primæviam, & earum initium, nec primos auctores nominare, nec tam exacta probatio requiritur, alias hæc probatio, si ita fieri esset opus, quasi impossibilis redderetur.

23 Hæc sunt, quæ circa ipsam famam concurrere debent, ut prodesse valeat, & integram fidem mereatur; restat videre, quæ requiratur circa eius probationem. Primum quidem principale requisitum, quod in famæ probatione intervenire debet, est quod testes eam asserentes sint integræ opinionis, fidei exactæ, & maiores omni exceptione, ut communiter omnes firmiter, ex textu in d. cap. qualiter, & quando 24. de accusat. l. 26. tit. 1. & l. 3. tit. 30. part. 7. Dec. in d. cap. 1. n. 7. de appellat. Simanc. de cathol. instr. tit. 65. nu. 37. Petra d. quest. 13. num. 109. & 124. cum segg. Malch. de probat. concl. 748. n. 37. Gracian. discept. for. 2. tom. cap. 310. n. 87. & 88. Laurent. Occa conf. 60. nu. 58. & segg. tom. 2. crimin. Hier. de Monte tract. fin. regund. cap. 55. n. 9. Valençuel. d. conf. 92. nu. 168. & Farin. d. quest. 47. numer. 210. & segg. vbi utriusque classis DD. refert, quæ testium qualitates an sint probandæ inferius dicam ex num. 31. cum segg.

24 Secundò requiritur, quod numero sint plures, & licet communiter duo sufficiant, qui famam asserant, & eam à decem saltem audivisse deponant, & publicè à cæteris, qui maiorem populi constituent partem, ut videre est per plures allegatos à Malch. in d. conf. 749. nu. 38. & à Farin. d. quest. 47. num. 208. & segg. Ego tamen certius puto, quod plures de illa deponere debent, quia si prædicti fuerint, quod ad considerandam, seu inducendam famam, requirantur ad minus decem personæ, secundum Salic. in l. eo quidem. col. 3. circa princip. C. de accusat. & Bosio in d. indic. numer. 69. Carrera in pract. crim. in tract. de indicis. §. secundum indicium, numer. 18. idem Malch. citato loco numero 1. & 21. vbi ait, quod res tunc dicitur notoria, nec testes tenentur dicere, à quibus audierunt, nec originem assignare, & quod sufficiant septem testes, probat Abb. conf. 71. numer. 5. & Dec. in cap. 1. num. 47. de appellat. Burlat. conf. 87. num. 46. lib. 1. Petra de fideicom. d. quest. 13. num. 128. & plures allegati à Farin. citato loco num. 262. licet in num. 169. dicat, quod nec fama probata per decem testes absque aliis coniecturis ad torturam sufficit. Illud tamen mihi certum est, plures numero testes esse debere ad hoc, ut famam probent in causis puritatis; & nobilitatis, & in cæteris, in quibus de iure plenè sola probat fama, tum quia prædictæ causæ gravissimæ sunt, & terminari non debent per paucorum testimonia, tum quia probatio famæ per se fragilis est, & dum ad plenam probationem admittitur, debet ex pluribus constare, & plenissimè apparere, † Tum etiam, quia cum nihil aliud fama sit,

quàm notitia maioris partis civitatis, aut municipij, debet pluribus probari, quod pluribus notum est, & cum ex Cicer. in topicis, nihil aliud fama sit, quam multitudinis testimonium, & totius populi sermo, oportet, quod idem populus, seu multitudo testimonium dicat, & quod populus scit, & per plures loquitur, per plures etiam voces, & organa pateat, atque probetur, ut pereleganter docuit Hugo Donel. lib. 25. comm. tit. de probat. cap. 6. statim. post princip. vers. Nam si fama, vbi Ouald. lit. C. & D.

Tertio requiritur quod non sint inimici, nec æmuli prætenoris, nec suæ familiæ, quia omnino à testimonio repelluntur, ni ad effectum de quo infra quæst. 12. §. 3. dicam, ut probant Marfil in d. §. plurimum, num. 108. & Nata conf. 473. num. 22. Burlat. conf. 35. num. 22. Malch. d. concl. 749. vbi ait, quod non debent admitti viles, nec mulierculæ, ex quibus provenire veritatem perdifficile est, ut in l. aditum. 8. cum l. seg. & l. ex libere. 15. de quest. l. ob carmen. 21. §. fin. de test. Auth. de test. §. si vero ignoti. In roc. & DD. in cap. cum P. Manonela, de accusat. Tib. Dec. res. 4. n. 36. lib. 3. ex quibus dixit Valençuela d. conf. 92. nu. 83. quod testes viles non probant contra virum gravem in causis honoris, & quia fama per testes non bonæ famæ minime probatur, Hipol. de Marfil. citato loco nu. 99. Marc. Ant. Nata conf. 473. num. 22. Burlat. conf. 35. num. 22. tom. 1. & quidem debent esse omni exceptione maiores, secundum præcitos, & Laur. de Occa conf. 60. nu. 58. & segg. tom. 2. crimin. Hier. de Montefide fin. regund. cap. 55. numer. 9. latè Farin. d. quest. 47. ex numero 210.

Quarto requiritur, quod prædicti testes uniformiter de fama deponant, non verò dum alij alia dicunt, & deponunt, ex his, quæ adducunt DD. citati supra ex num. 6. & per Farin. d. quest. 47. nu. 163. quod intelligendum est, dum testes sibi ipsi contrariantur, ita ut non possit ex eorum depositionibus, quid colligi certum, & utrorumque rationes inter se pugnant existant, aliàs secus, quia non est quærenda in testibus omnimoda uniformitas, maxime in causis puritatis, in quibus difficillimum esse, dixi supra citato loco, & in cæteris causis quavis testes discordent, in aliquibus circumstantijs eorum non minuitur fides, vbi explicat Malch. d. concl. 747. n. 25. vers. opiniones huiusmodi, cum nu. seg. in d. glo. nu. 28. vbi id rationibus, & auctoritatibus comprobatur.

Quinto, testes circa famam debent suam asserere credulitatem, nempe quod credunt id, quod fama dicit, existere verum, ut in præced. quæst. §. 4. requisito. 6. dixi, & docent infamie probatione Abb. Fel. & cæteri, in d. cap. veniens, de testi. Bald. numer. 19. Hippol. de Marfil. 52. in d. §. plurimum. Corrad. in pract. de test. §. dicta testium assumendo, num. 54. Nata cons. 18. num. 12. & licet Bart. in d. §. plurimum, nu. 20. sequutus à Nauarro in cap. non sunt audiendi. n. 12. 2. quest. 3. Hect. Emil. tract. de testib. de auditu, lit. A, num. 10. Capella Tolosana decis. 380. ante numero 9. vers. Quod si testis dicit, contra Abb. & Felin. dicit, sufficere, si testes asserant se audivisse publicè à maiori parte civitatis, etiam si de propria credulitate nihil dicant, quia cum asserant audivisse à maiori parte populi, subintelligitur quod testes ita credunt, quod verum non puto, tum quia illud non bene sequitur, cum id dicere possint, & non credere ex suis specialibus rationibus, tum etiam

etiam, quia nullum discrimen reddi potest inter famam, & inter probationem auditus, in qua hæc opinio absque dubio procedit, ut dixi citato in loco.

29 Sextò requiritur, quod testes asserant, famam audivisse à maiori parte civitatis, secundum Bart. in d. §. plurimum, num. 13. Dec. in d. cap. 1. num. 53. de appellat. & in d. cap. veniens, n. 36. de test. Villalob. verb. Fama, num. 10. Petra d. quest. 11. nu. 376. Malch. concl. 514. num. 1. & d. concl. 749. num. 22. Surd. conf. 472. num. 20. lib. 4. Barbosa de canonis. cap. 13. num. 43. & plures relati à Valençuel. d. conf. 92. num. 183. veriorum vocat Zaball. comm. quest. 20. num. 4. & à Farin. d. quest. 47. num. 217. vbi in num. segg. declarat, non sufficere, si testes, deponant audivisse à pluribus quia hoc verificatur, si audierit à tribus, seu quatuor, qui famam non probant, cui adde Marc. Ant. Natam conf. 170. num. 5. lib. 1. Zephal. conf. 250. numer. 22. tom. 2. Hipol. Riminald. conf. 22. numero 28. lib. 2. & adductos ab ipsomet Farinac. de test. 69. numer. 112. cum segg. & in d. quest. 47. numer. 238. At si nominatis duobus, vel tribus personis fide dignis, à quibus audierunt, & postea testes subdant publicè ab alijs audivisse, plenè probant famam, secundum Bart. num. 23. & Marfil. 55. vers. Et idè testis debet nominare, in d. §. plurimum, cum adductis Malch. d. concl. 749. numer. 17. & à Farinac. d. quest. 47. num. 234. Gracian. discept. forens. tom. 2. cap. 310. num. 84. Immo in probatione maculæ, & infectæ descendentis, sufficere, si testes eam publicè in illa civitate audivisse deponant: & semper à suis maioribus usque nunc, & antea ab omnibus accepisse, atque receptum semper vidisse, ex quo, & sufficienti testium numero probata manebit fama, & simul puritas, seu macula prætenoris, & suæ familiæ, nec alia poterit congruentior inveniri probatio rei tam antiquæ, secundum Accurs. per text. ibi in l. de probat. Meneses in l. adibus, numero 3. C. de servit. & aqua. Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 10. numero 13. Hojedja multis relatis de incompatibilit. cap. 23. ex numero 140. Ioan. Garc. gloss. 18. §. 1. numero 3. & segg. Perezium de Lara d. cap. 4. num. 23. & quod sufficit, si testes dicant, publicè, vel notoriè audivisse, tenent Bald. in cap. praxi, num. 10. de test. & in cap. litteras, numero 2. de presump. Salic. in l. ea quidem, numero 110. & 120. C. de accusat. Corrad. in pract. tit. de testib. 3. dicta testium assumendo, post numer. 54. vers. Et hanc famam probari. Iul. Clar. in pract. §. fin. quest. 6. numer. 14. Malch. concl. 496. numero 19. & concl. 749. numero 4. & 5. Franc. Turcanus in suis commun. opin. 43. circa fin. Paris. conf. 52. in fin. vol. 3. Caputaquens. decis. 7. numero 1. vol. 2. & decis. 289. numero 1. & 2. vol. 3. Farin. d. quest. 47. numero 217. & segg. & 236. & 257. & segg. Et quod ita practica-tur, nec ab hoc esse recedendum ex Malch. concl. 749. numer. 5. testatur Gracian. discept. for. tom. 1. cap. 78. numer. 40. & tom. 3. cap. 597. numer. 15. & 16. Et licet non desint, qui asserant, quod testes famam probantes debent affirmare auditum à maiori populi parte, aliàs nihil probabunt, quos consulti d. omitto, semper tamen observatum vidi, quod testes maculam auditam à suis maioribus, & semper ab omnibus accepisse asserant, efficiunt plenam probationem, in quo nullum mihi dubium est, nec plurimum hesitandum. Quam praxim hodie servari, firmiter Iul. Clar. in pract. §. fin. quest. 6. numero 4. contrariam vocans nimis

asperam, Malcar. concl. 496. numero 19. & concl. 749. numer. 4. & 5. Gaudino in rub. Qui ad famam probationem possint & debeant admitti, numero 14. Franc. Turzan. in commun. opin. 43. in fin. Pald. Grandunt. theorem. 22. numero 6. Paris. conf. 52. numero 51. & sequenti. vol. 3. Portio conf. 39. numero 22. & 23. Calcan. cor. fi. 8. num. 11. Burlat. conf. 87. numero 47. & conf. 90. numero 6. Francif. Monald. conf. 31. numer. 92. & sequentibus lib. 1. Calador. decis. 7. numer. 7. de probat. Peguera decis. crim. 27. num. 35. Addit. ad Bertazol. conf. 162. lit. D. vers. Et tamen magis communis opinio, vol. 1. Achil. Pedroch. conf. 39. numer. 258. & 259.

Septimò intelligas velim, omnia prædicta, tam quoad numerum, & probationem testium de fama, & communi reputatione deponentium, quàm quoad cætera requisita, ut iudicium prudentiæ & arbitrio omnia relinquuntur, qui ex circumstantiis rerum, & qualitatibus personarum diiudicent fidem, quam testes merentur, & an fama probata maneat, secundum Bart. in l. proprietate. C. de probat. allegatum per Fel. in d. cap. veniens, num. 11. vers. Quapropter non puto, & in cap. veniens, in 3. col. vers. Querit. Bart. extra de dolo & contumacia. Hip. de Marfil. in d. §. plurimum, numero 108. in fin. Ducñas reg. 301. fallent. 1. Menoch. de arbit. iud. casu 261. num. 3. lib. 1. de presump. quest. 89. nu. 33. Malch. concl. 753. sub num. 6. vers. Hæc igitur opinio, & concl. 754. num. 7. Farinac. d. quest. 47. nu. 2. 6.

Sed manet dubium, an supposito principali testium requisito, nempe integritatis, & idoneitatis, & quod sint omni exceptione maiores, quia alias famam non probant, ut dixi, opus sit, prædictas qualitates probare specificè, an verò præsumptæ sufficiant? & videtur, quod probatio specifica requiratur, cum in d. cap. qualiter & quando, expresse requirantur. Prædictæ qualitates, & idè probati specificè debent, ex his quæ latè cougessu supra quæst. 8. §. 2. & in casu de quo loquimur probat Valençuela conf. 92. num. 170. ad quod adducit Auend. in d. diction. ver. b. Cestum bre. concl. 4. in fi. Mal. de primog. 4. part. cap. 20. numero 1. Aceb. in l. 6. nu. 14. tit. 9. lib. 3. & in l. 1. numero 16. tit. 7. libro 51. recop. franch. decis. 644. numero Cornazan. decis. Lucens. 62. numero 6. Pelacz de maiorat. 4. part. quest. 20. numero 1. qui in hoc loco nihil de hoc dicit. postea verò in quæst. 26. numero 37. multis probat, qualitatem requisitam specificè probari debere, & prædictam opinionem tumentur Dec. in d. cap. 1. numero 59. de appellat. & relati ab additionat. ibi, lit. A. Ant. Gabr. tit. de probat. concl. 11. numero 6. Gracian. discept. for. 2. tom. cap. 391. numero 30. & tom. 3. cap. 537. num. 18. Mol. 2. de primog. cap. 6. numero 30. Menoch. 3. presump. 1. numero 36. Aceb. 26. & Martienc. gloss. 8. n. 2. & 3. in l. 1. tit. 7. lib. 5. recop. Gutierrez. qui de communi testatur de gabellis, quest. 163. numero 9. & 1. c. & in specie Zaballus com. quest. 900. ex numero 110. Barbosa de canon. cap. 13. sub numero 41. Zephal. conf. 65. numero 53. vol. 1. & conf. 225. numer. 53. lib. 2. Malch. concl. 222. num. 14. & concl. 1360. num. 7. Farinac. d. quest. 47. numer. 211. vbi plures.

Contraria tamen sententia in hac specie verior mihi videtur, tum quia dum ita simpliciter prædicta requiritur qualitas, ut non velut præcipua consideretur, nec ratio decisionis in ea consistat, non est necesse specificè asticulari & probari, vq.

volunt allegati à Menoch. lib. 6. *presumpt. 92. num. 9.* tum quia respectu huius qualitatis nihil speciale præter iuris regulas hoc in casu introducitur, quod alias non lubstineretur, cum introductum sit iure, quod per testes fama probetur, & quodd illa in antiquis probet, nec in illo textu requirantur per modum conditionis idoneitas, & integritas testium, vt probat Narbona (quem in diuersa specie loquendo rejeci supra *quæst. 6. §. 6. circa fin.*) in *l. 82. glof. 2. à numer. 10. cum seqq. tit. 5. lib. 2. recop.* tum etiam, quia in famæ probatione specialiter loquendo, ita receptum est per DD. quos refert, & sequitur Farinac. *d. quæst. 47. numero 48. & 62.* vbi cum Baldo quendam tradit distinctionem, alteram in *numer. 212. & seqq.* in his verò causis puritatis testes debent esse ex integrioribus, & commissarius verbaliter capiet informationem circa eorum qualitates, vt latius dixi supra in *d. quæst. 6. §. 5. numero 103. cum seqq.*

33 Ex quibus sequitur, quod in præced. quæst. 9. §. 4. numero 25. & seqq. constitui, nempe quod si testes deponant circa famam puritatis, vel maculæ, debet constare plenè de ipsa fama, tum quia testes asserunt, quod prætor maculatus est apud plures, & debet hoc ex pluribus probari, vt paulò antea ex Donelo dixi, tum quia hæc in specie non tantum testibus, quam famæ, & communi reputationi, qua pro maculata habetur familia, fides adhibetur, vt ex dictis in præced. §. apertè constat, & ita fama ritè & rectè probari debet. Tum etiam quia testium, & maculæ fundamentum est ipsa fama, & debet plenè probari, aliàs deficit testimonij fides, *arg. l. nam origo. 8. Quod vi, aut clam. l. egi. 26. de except. rei iud. l. sed in eadem. 15. de aqu. & ag. plu. arc. cap. veniens. 3. de presb. non baptiz. cap. cum Paulu. 28. 2. quæst. 7. Nauarr. in cap. cum contingat. causa 8. numero 4. de rescript. & consil. 15. numero 1. de regular.* Et est ratio, qua plures testes requiri ad famæ probationem supra constitui, numero 24. aliter enim nec fama, nec qualitates manebunt probatæ, quia per famam ad cognitionem qualitatis peruenitur, & deficiente fama deficiet probationem qualitatis est necesse: sin verò testes de particulari deponant maiorum auditu, nihil efficiet defectus famæ, quia non est fundamentum intentionis, nec testimonij, & deficiente nihil tollit, sicut nec ponit inesse veri auditus, vt latius citato loco probaui, atque ita intelligo Hojeda. *de incompatib. benef. cap. 23. numero 141.* & est videndus Greg. Lopez, qui in *l. 8. glof. 1. in fin. tit. 9. part. 4.* optime & breuiter docet, quando famam cum auditu concurrere sit necesse, & quando non.

35 Amplius enim assero, quod probationes per famam, & per auditum concurrere simul possunt in eadem causa circa eandem rem, velut si quidam testes deponant de speciali maiorum suorum auditu, alij de publica voce & fama, vt aperte docent Masch. *concl. 753. numer. 13.* & Farinac. *dist. quæst. 47. num. 77. & 78.* & si vtraque imperfecta fuerit probatio, coniungi poterunt testes simul ad plenam efficiendam probationem ex *l. Gallus. 29. §. ille casus. 13. de lib. & postb.* ad hoc communiter allegata per DD. adductos ab Ant. Gab. *lib. 1. tit. de probat. conclus. 1. Felin. consil. 2. numer. 17. vers. Primo adduco.* & probat Perezius de Lara in nostra pu-

ritatis materia in *dist. cap. 4. numer. 43. & 44. & numero fin.* quia etsi regulariter receptum sit, quod vt fama coniungi valeat cum aliis probationibus imperfectis ad plenè probandum, debet ipsa perfectè probari, aliàs nec coniungi, nec probare poterit, vt voluit Masfil. in *d. §. plurimum, numero 112. cum seqq.* & adductis à Pelaez *de maiorat. 4. part. quæst. 20. numer. 208. Hip. Rimin. consil. 363. numero 145. vol. 4. Laur. ab Occa consil. crim. 60. numer. 64. vol. 2. diuersorum,* hoc tamen debet intelligi, dum fama ad plenam non admittitur probationem, & agitur de re non difficilis probationis, quia cum eo in casu fama tantum semiplenè probet, vt dixi in §. 1. supra. Si non fuerit legitime probata, erit imperfectissima probatio, & nec indicium efficiet, ita vt nec valeat coniungi cum aliis probationibus. Sed in specie nostra & in antiquis, in quibus plenè probat, & sunt quasi impossibilis probationis, vt dixit Perezius de Lara in *dist. cap. 4. n. 43. & 44. & numer. fin.* aliud dicendum est, & fama coniungi potest cum alijs ad plenè probandum, vt de auditu dixerunt Dec. *consil. 14. numer. 14.* & Paris. *consil. 75. numer. 20. lib. 1.* & in immemoriali etiam dixit idem Dec. *consil. 148. numer. 5.* In qua plures considerationes, quæ alias imperfectissimæ essent, coniunguntur ad plenè probandum, secundum Bald. in *cap. accedens. col. 2. vt lite non contest.* & in *consil. 136. numer. 2. lib. 1. Rimin. in l. 2. numer. 5. l. de bon. poss. contra tab. Neuizan. consil. 27. numer. 21. Barbac. consil. 43. col. 2. lib. 1.* & faciunt tradita per Mol. *lib. 2. de primog. cap. 6. num. 2.* & per Rebuff. *tract. de nominat. quæst. 11. nu. 8.* & per Nattam *consil. 237. nu. 8. lib. 2.*

Nec facit, quod hæc imperfectarum probationum coniunctio fieri non potest in causis arduis, & grauibus, provt sunt hæc, in quibus de qualitibus generis probandis agitur, secundum Bald. in *dist. cap. veniens. el. 1. de test.* & Cacialup. in *l. ad monendi, numero 135. de iur. iur. Ant. Gab. lib. 1. com. opin. tit. 1. concl. 1. numer. 12.* quos circa probationem nobilitatis adducit Pelaez *d. 4. part. quæst. 20. num. 201.* quia non habet locum in his, quæ tam per antiquitatem, quam ex sua natura sunt, non solum difficilis, sed quasi impossibilis probationis, vt supra & sæpius dixi, maximè cum agatur præcipue de informandis animis iudicum, quod fieri potest ex imperfectis probationibus eorum arbitrio, vt specificè probat Christophor. de Paz *de tenuta 1. part. cap. 32. numero 76. & 78.* Et iudices in conferendis honoribus publicis ex scientia priuata, omissa publica, procedere possunt, & se informare ex circumstantijs, quæ sibi verè videantur, licet in iuris rigore non plenam efficiant probationem, secundum tradita per Siluestr. *verb. index. 2. quæstio. 5. Salon. de iust. 2. 2. quæst. 67. art. 2. Sayr. Clau. reg. lib. 12. cap. 8. numero 26. Mart. Bonacin. 2. tom. de iudicio publico, disp. 10. quæst. 2. punct. num. 7.* quo omnis cessat difficultas.

Sed nihilominus iudices in iudicando ex imperfectis probationibus multa prudenter considerare debent, & simul aliàs circumstantias inuestigare, ex quibus rei veritas, aut magis verisimile apparere valeat, quia agitur de re grauisima, ex qua magna, & irreparabilia proueniunt damna, & prædictæ generis qualitates maximè iudicijs hominum expositæ sunt, qui

qui ex diuersis affectionibus, & causis diuersa sentire solent, aliquando puritatem asserendo, vbi aperta circumspicitur macula, aliquando verò labe infectas nobilissimas, & clarissimas acclamando familias, vt ad aliud considerauit Petra *de fidei commiss. quæst. 13. num. 81.* & ad nostrum propositum Hojeda *de incompatib. benef. cap. 23. numer. 10. & 20.* & alij adducti per Valenzuela *consil. 92. numer. 87.* Hoc quidem ex inimicitijs, & æmulationibus aliquando prouenit, vt quotidie vidimus, & etiam ex prauis hominum inclinationibus, qui honorem proximo tollendo se honorare putant, & etiam quod purissimum est maculare solent, *arg. text. in cap. cum in cunctis 5. 2. 11. quæstio. 3. cum adductis supra quæst. 1. §. 6.* Illud etiam ex alijs duabus causis prouenire solet, aut ex beneuolentia, & amicitia cum prætoris, seu cum alijs ex lua familia, quibus maculam veram tacent, & aperiant puritatem fallam tanquam veram. Tum quia dicunt (vt non semel audiui) & quod magis est dolendum, asserunt, nullum peccatum, nec peritium fallam gignere asserionem, etiam iuratum ob bonum proximi, & eius honorem tuendum; in quibus certè omnibus speciebus grauisimum interuenit peccatum: in prima quidem, dum proximi honor tollitur, & puritas indebitè maculatur, & labe generis falsò iureiurando asseritur, patet proximi iniuria, & damnum, ac per consequens peccatum grauisimum, in quo nemo est, qui dubitet. In secunda verò specie similiter enorme peccatum, & peritium interueniunt, absque vlla hæsitacione; nec dubio, licet aliqui ignari, aut prauæ conscientie contrarium credere ostendant, tum nullibi liceat ob totius mundi bonum, nec ob propriam nec proximi vtilitatem minimum mendacium, nec peritium committere, quia intrinsecè praua sunt, secundum D. Thom. & communiter Theologos *2. 2. quæstio. 98. articulo primo, & quæstio. 100. articulo 2. & contra aliquos recentiores tenet Martij. Bonacin. ad 8. Decalogi præcept. disput. 10. quæstio. vn. punct. 2. sub numer. 1. vers. Ex quo patet.* Et quomodo cunctique deficiat in iureiurando veritas peccatum lethale constituit, vt Magist. in *3. dist. 39. Soto de iust. lib. 8. quæst. 2. articulo 1. P. Suarez de relig. libro 3. de iuram. cap. 2. numero 3. Sayr. Clau. reg. lib. 5. cap. 4. num. 7.* & ceteri communiter, maximè in iuramento asseritorio, in quo veritatis defectus semper, & indistinctè, & in quacunque materia, siue magna, siue leue, siue mediocri, aut leuissima est peccatum mortale; & quidem grauisimum; cum directè aduersetur præceptis decalogi primæ tabulæ; nempe secundo, de non assumendo nomen Dei in vanum; & per quod grauisima iniuria, quantum est ex parte iurantis, Deo fit, dum in testem falsitatis adducitur; vt probant plures quos nouissime congerit Doctissimus Diana (me hoc loco citato) *5. part. tract. 5. de par. et. mater. resol. 4.* tum quoniam etiam peritium iocofum est peccatum mortale, dummodo interueniat actio delibetata, ex eodem D. Thom. *d. quæst. 98. art. 3. ad 2.* Soto citato loco *art. 3. conclus. 2. Couar. lib. 1. var. cap. 1. num. 2. & in cap. quamuis, 1. part. §. 6. numero 5. Sayr. Clau. reg. citato loco, & Suarez vbi supra cap. 4. num. 5.* P. Thom. Sanc. plures alios referens in *Decalog. lib. 3. cap. 4. num. 6. & 7.* ita vt in nostra specie famam maculam, & eam iureiurando negans ob proximi honorem Deo opprobrium, quantum in

se est, quærit, & proximum honorando dehonestat ipsam Deitatem tradendo eam in testem falsi, quo nihil abominabilius, horribiliusque ratio Christiana dicat, & apertè docet; tum quia & si aliquando bonum ex malo proueniat, nihilominus secundum ius naturale & diuinum nec pro salute, nec proximi honore mendacium proferendum est, vt in *cap. ne quis arbitretur, 14. 22. quæst. 2.* optimus quidem est text. in *cap. primum, 8. eiusdem causæ, & quæstionis; per totum, maximè in §. non est igitur mendandum, vbi ita hoc decidi expressè videtur & ratione demonstrat text. in cap. quisquis, 80. vers. Vterque, 1. quæst. 3.* & si commodum ex falsitate sequatur, velut damnosa iure puniuntur, vt in *cap. relegendis, 45. vbi glof. 1. 23. quæst. 5.* & ideo D. Aug. in *lib. de consil. 1. vltor. & vlt. vt refertur in cap. nec artificia se; 13. 22. quæst. 2.* dixit, quomolibet quis mentitur occidit animam, & supra Psalmos bene in nostro proposito consulit his verbis, *Perfeciis non conuenit mentiri; eo pro temporali vita cuius morte, sua vel alterius occiditur anima, licet autem si non falsum dicere, verum tacere, vt si quis non vult h. mentem ad mortem perdere verum taceat, sed non falsum dicat; ne pro corpore alterius animam suam occidat, cui etiam conuenit D. Bernard. supra Matth. Si propter (inquit) timorem mortis tacere veritatem impietas est, quomodo non est maior impietas propter miserum ventrem; & honoris vani spem tacere veritatem? videtur meliorem facere gratiam panis, & honoris, quam gloriam veritatis.* Similiter pro alterius honore propriam animam occidere nemo debet, facit, quod tradit Peña in *direct. 3. parte commun. 122. colum. 5. versicul. Par ratio eorum, & in terminis ita docet P. Anton. Fernandez à Cordaba in *su instrucion de confesores, 3. part. docum. 1. sub numer. 5. in fine fol. 212.* in nouissima impressione. Tum enim dicere, quod est licitum maculam veram proximi tacere; & cum mendacio falsam puritatem ob eius honorem iureiurando exponere; absque peccato, hæreticum esse iudico, cum ex diametro se opponat secundo Decalogi præcepto, de non assumendo nomen Dei in vanum, & octauo iunctis traditis à D. Thom. *2. 2. d. quæstio. 100. articulo 3.* & per Martij. Bonacin. *2. tom. in Decalog. disput. 10. quæstio. vn. punct. 2. numero 1. vers. Ex quo patet, pag. 279.* optime Delrius *disquisit. magis. lib. 5. sect. 10.* in quo nullum dubium esse mihi videtur. Et si mendacium excludat aliqua amphibologia in mente retenta, cum abest iusta causa, ex omnium ore constituit lethale peccatum, & dicere contrarium erroneum erit, aut saltem temerarium, ad ea, quæ diximus supra quæstione nona, §. 1. per totum.*

Quæ etsi nostram principalem quæstionem partem attingere videantur ex duplici tamen ratione illa hic inserui. Prima, quia sæpius intellexi errorem prædictum apud nonnullos receptum, & frequenter obseruatum fuisse, quibus & suis conscientijs consulere ex prædictis decreui, vt eji-ciant ignorantiam, si vlla est, potius quam malignitas, & suas animas à peccato intactas hac in parte seruent. Secunda, vt animaduertam, quam de facili homines ad asserendam puritatem, aut maculam falsò dimoueantur, vt iudices cautè in earum dijudicatione ex fama, & communi reputatione procedant, ne per falsam, seu mendacem famam maculatum purum dicant, nec impurum qui ex patris parentibus originem trahit.

49 Circa quæ omnia aduerte vnum valde notabile, & memoriæ tenendum, quod nemo in hac materia, vsque adhuc considerauit, quod licet dixerim, non esse necesse in causis puritatis assignare primæuam causam maculæ, nec famæ, nec auditus eius, quia hoc est valde difficile, imo aliquando impossibile propter diuturnam obliuionem: non tamen affirmari, non requiri causam in fama, & auditu. Imò contrarium constanter assero, nempe causam legitimam requiri, vt famæ & auditui maiorum credatur; et si enim aliquando specificè non appareat, non obesse quin fama, & auditus probentur legitime extant secundum tradita in hac quæstione, & in §. ultimo precedentis quæstionis.

50 Hoc autem non est, quia causa non requiratur, sed quia præsumitur in antiquis causam iustam præcessisse, ex qua orta fuit fama, vel auditus, ex congeitis §. præced. ex numer. 5. & 6. & probatur in cap. illa autem, in dist. 12. vbi melior text. de iure ad propositum. Quoties enim effectus apparent, præsumitur proportionabilem causam præcessisse ad eorum productionem. *Item de in rem verso, 6. de vsuris, l. si filius, 10. C. de petitione hereditat. cum adducendo infra secunda parte, quæstione 9.*

51 §. 3. num. 42. Et sic fama, & auditus, legitime probari, ideo fidem efficiunt in antiquis, quia præsumitur, sufficientem præcessisse causam, quæ est vera ratio decidendi, text. in leg. si arbitet, 28. de probation. leg. 2. §. idem Labeo, de aqua pluvia ar. cend. leg. 29. tit. 16. parte 3. vbi propter antiquitatem creditur auditui, & famæ, non quidem ita, vt simpliciter eis credatur, cum in alijs pluribus iuribus fidem non mereri decidatur, vt in leg. 10. §. 1. 8. Cod. de testibus, cap. licet ex quadam, 47. cod. leg. 28. tit. 1. parte 3. cum allegatis in præced. quæstio. §. 4. numero 1. & 2. Sed ideo creditur, quia propter antiquitatem præsumitur iustam, & legitimam præcessisse causam, cui in illis iuribus creditur, non simplici auditui, & famæ, ex quo magis explanatur ratio, de qua §. precedenti, numero 11.

52 Vnde constat, quod si appareat causa auditus, & famæ, non plus eis credatur, quam ipsi causæ, etiam si simus in antiquissimis ex supra dictis, maxime numero decimo, & sequentibus, & probauit Rota in causa puritatis apud Mantuam de cisione 274. numero nono, & decisione 317. numero tertio, & in alijs, de quibus Barboza de Canonie. capite trigesimo, sub numer. 47. Et Quare si in informationibus puritatis appareat bene probata aliqua causa insufficientis ad credendum, vt erit error, æquiocatio, falsitas, vel vana vox, siue credentia, quibus nitantur aliqui testes ad maculam prætenforis, & eius famam firmandum, etiam si extant alijs, qui ex fama, & auditu eandem maculam asserant, quantumvis constanter, sine tamen expressione illarum causarum, præsumendum est, eandem illam insufficientem causam habere, & ita eis non est credendum, maxime dum existunt plures testes de puritate prætenforis.

54 Hoc enim casu cum extet causa falsa, seu erronea quorundam testium, eadem venit præsumenda in cæteris, in quibus non potest præsumi iusta causa, cum aperte adfit falsa in alijs, qui eandem labis asserunt famam, & auditus. Expressio enim illarum causarum iniustarum facit cessare omnem præsumptionem pro fama ab alijs assera, vt ex Glossa verb. transtus, in

§. multis, institutio. de libert. docet Menochius 2. præsumptio. 10. numero 60. Et quoties actus sustinetur ex legis præsumptione, quolibet vitio certo inualidatur, quia tunc præsumptio cessat, vt optimè multis exemplis exornat Aymon: Cræueta de antiquitat. tempor. quæria parte, sect. Absolutio differentijs, numero 62. Et sic quamvis in concessionibus Principis iusta causa præsumatur, vt in capit. cum à nobis, 28. in fine, de testibus, Clementin. unic. de probation. cum similibus: tamen vna expressa, quæ iusta non sit, cessat præsumptio, & concessio non valet. Ita Alciatus 13. præsumption. 8. numero octavo, Menochius de iusta præsumptione decima, numero 59. & 60. Et quamvis solemnitas actus propter antiquitatem præsumatur in leg. filius familiaris, 10. Cod. de petitione hereditat. leg. qui in aliena, 6. §. sed etsi, 3. de acquirend. hereditat. cap. continebatur, 2. vbi Doctores, de his, quæ sunt à Pralat. Tamen si appareat quibet defectus, cessat præsumptio, & totum corruit. Sic Cræuet. numero 60. loco citato, & plures apud Gratianum 3. dist. 1. de re iud. 168. numero tertio, Casanate consilio 43. numero 122. prima parte. Sic enim in nostro casu, quamvis fama antiqua pro se iuris præsumptionem habeat, cessat tamen ex qualibet probata causa, quæ iniusta, & erronea appareat, vt notauit Bartolus in dicta lege. *Cum de in rem verso, in principio, per te xum in leg. Si certis annis, Cod. de pactis, leg. unic. §. sed etsi sub conditione, vbi etiam notat Baldus, Cod. de Latin. libertat. sol. lend.*

55 Vnde etiam consequenter provenit, quod præsumptio non tantum cessat vbi certitudo apparet, vt in leg. final. in principio, quod met. caus. leg. cum de indebitio, 25. de probation. leg. si certis annis, 28. Cod. de pactis, leg. in rebus, 30. Cod. de iur. dot. Lambert. 2. de iur. patronat. quæstione quinta princip. artic. 19. numero tertio, cum alijs puribus, sed etiam vbi interuenit causa insufficientis, erronea, seu falsa, ex qua res præsumpta poruit provenire, vt in nostra specie, nam tunc similiter cessat præsumptio. Tum, quia semper præsumptio in dubijs locum habet, gloss. in leg. unic. §. accedit, Cod. de rei uxor. act. Menoch. 1. de præsumpt. quæstione octava, numero 2. & libro 4. præsumpt. 83. numero 63. Dum autem est causa certa, ex qua potuit oriri, debet regulari ex ipsa causa, ne certum per dubium vincatur, leg. ordinata, 24. §. fin. de liber. can. Tum, quia certum est, quod plerique ex dictis testibus fundant sua testimonia in falsis, & erroneis causis, ex quibus orta fuit, secundum eas, mala vox illius familiæ, & est dubium, an cæteri etiam eiusdem nitantur falsis causis, seu an fama, quam simpliciter asserunt, ex eis fuerit nata, sicut natam fuisse verisimile est: quo quidem dubio extante, nihil probant, leg. neque naturales, 10. Cod. de probatio. cap. in presentia, extra, eodem Casanate consil. 57. num. 49. Tum quia falsis causis apparentibus, in quibus quidam ex prædictis testibus famam maculæ fundabant, oritur præsumptio, quod cæterorum testimonia fundata in eadem fama, eodem vitio laborant, quo tollitur, aut saltem euanescent præsumptio pro ipsa fama, l. 1. C. de fid. instr. lib. 10. Menoch. 2. præsumpt. 75. numero 33. Et quod præsumptio præsumptione tollatur, probant leg. Divus, 7. de in integrum restitut. l. quidam testam. 30. de vulg. leg. l. qui, & aduersus

aduersus quos, l. final. C. de institut. & substitut. capit. tua, 26. de sponsalibus, cap. asserio, 2. de præsumptis omnibus, Tiraquell. in leg. si unquam, verb. donatione largitum, numero 150. Cod. de revocand. Valasco de partition. cap. 38. numero nono, Malchard. conclus. 405. numero primo, conclus. 882. numero 15. conclus. 1147. numero 27. conclus. 1224. & 1377. numero 73. cum sequentibus, Menoch. 1. de arbit. quæstione 76. numero decimo octavo, & 1. de præf. quæst. 30. & de recuperand. remed. 15. numero 353. & 387. & consil. 101. numero quinquagesimo quinto & consil. 343. numer. 38. Farinac. 3. part. crimin. quæst. 84. ex numero 102. & parte quarta, consil. 102. numero 49. & alij communiter.

64 Tum quia licet falsitas vnus testis non bene deducatur ex falsitate alterius, sicut nec falsitas vnus instrumenti ex falsitate alterius, quamvis ab eodem Notario sint confecta, vt communiter docent Doctores, secus ratione causæ, quæ omnibus communis sit, vel possit esse: nam si falsa sit, falsum reddit id omne, quod in ea fundatur, vel fundari præsumitur, leg. qui tacum, 26. de exception. rei indicat. leg. nam origo, 8. quod vi aut clam, leg. final. Cod. unde vi, cap. ad restitutionem, 22. de accusatio. nibus, cap. 1. cum Paulus, 1. quæst. 1. Flamin. de re signat. quæst. 25. num. 16. aut saltem non dignum fide, ad quod quælibet suspicio sufficit, ex Decio consilio 175. numero quarto, & consil. 189. colum. 1. consil. 448. numero 28. Neuzian. consil. 8. numero 37. & sequent. Cræuet. consil. 134. numero 26. & 39. Grammat. consil. 30. colum. 1. Clar. §. falsum, versic. Trita est, & alij. Tum etiam ratione connexionis, quia omnes deponunt de eadem re, id est, de eadem opinione, & communi fama impuritatis, quæ indiuidua est, & immutabilis, quorum aliqui assignant quædam eius erroneas, & falsas causas, quibus corruit eorum testimonium, & cum cæteri hanc eandem opinionem & famam asserant, quamuis sit sine expressione illarum causarum, corruit etiam eorum dicta, necesse est; non enim præsumi potest quod testando omnes eandem rem, alij veris, alij falsis nitantur causis, ex vulgaris.

67 Tum, quia cuiusque iudicij acta indiuidua, vt dicemus infra quæstio. 13. §. 4. numero 54. Et potest inferri de ratione quorundam testium ad rationes aliorum, ita vt horum depositiones ex illis declarari debeant, ex adductis à Farinac. de testibus, quæstio. 68. numero 56. Et certum est, quod generalitas quorundam testium limitatur, interpretaturque per specialitatem signatam ab alijs, vt docent Dec. in cap. in presentia, numero 92. de probat. Senior Iun. consil. 69. num. 16. volum. 1. Mandel. Albenf. consil. 9. num. 23. Lancel. Galliaul. consil. 117. numero 31. & consil. 1. §. num. 20. vsque ad 23. Socin. jun. consil. 109. num. 16. l. 1. b. n. Casar de Grass. decis. 8. num. 11. de causa possess. & propriet. August. Barbol. collect. ad cap. 16. sub num. 3. r. 20. lib. 2. decretal. Vnde dicta eorum, qui circa opinionem, & famam maculæ simpliciter deponunt, debent declarari ex specifica ratione cæterorum, quæ si nulla, & insufficientis sit, neutrorum depositiones fidem efficiunt, l. quid Labeo 13. de compensat. vbi Bart. Tum denique, quia licet verum sit, quod ratio insufficientis vnus testis non tollit fidem alterius, qui bona nititur ratione, vt ex Albert. in cap. 1. quæstio. 16. numero quadragesimo quinto, in dicto numero 46. versic. In secundo vero casu de her. et. in 61. docet Farinac. de testibus, quæstio. 65. numero 33. Secus tamen est, quando ratio quorundam testium destruit, &

reprobat tam suam, quam aliorum dicta: vt in causa nostro rationes erroneæ, & insufficientes illorum testium ad fundandam opinionem, & famam infectæ originis, destruunt ipsam famam, quæ est etiam fundamentum cæterorum, & eius originem demonstrant, ex qua regulari res debet, vt specificè docent Alexand. consil. 10. numero undecimo, col. 2. Paris. consil. 107. numero 51. Carol. Ruyn. consil. 51. numero 14. libro 1. philip. Corn. consil. 198. numero 16. & consil. 232. num. etiam 16. libro 2. & faciunt quæ diximus supra ex num. 9. cum sequentibus. Et quamvis potuerit esse, quod præter illas causas à prædictis testibus insufficienter adductas, adfuit & alia, ex quibus posset legitima oriri fama maculæ illius familiæ; tamen non constant, & attenui debent causæ, quæ patent, non quæ latent, leg. in lege 77. de contraben. empt. l. cum res, 47. §. itaque, 2. de legat. 1. Ricciolus de iur. person. tractat. de Neophyt. cap. 7. n. 5. & alij.

72 Ex quibus quidem, cum officium Quæsitio- ris Fidei agerem in quadam ciuitate (cuius nomen tacere expedit) iudicauit quasdam informationes difficiles nimis; quibus accumulata fuerant alia duæ duorum consanguineorum vltimi prætenforis, quæ à peritissimis iudicibus antecessoribus meis reprobatæ manebant: & cum idem ex meo iudicio expectaretur, easdem approbauit, & pyrur prætenforem declarauit; non sine quorundam admiratione. Et quidem secundum supra dicta, & meum dictamen iustissimè feci, & tuta anima, manebant quidem in primis informationibus illius pulchræ familiæ plura mendacia, & falsitates, quibus alij curabant illam maculare, erant enim, sicut apparebant, inimici, alij verò errore lapsi asseriebant maculam ex falsa descendencia; alij verò propter detentionem in admisione duorum primorum prætenforum, alijque ex alijs incertis causis, cum quibus licet & essent alteri, qui constanter ex publica fama, & auditu maiorum illam familiam maculatam appellabant, tamen iudicauit eiusdem rationibus, & falsis causis eos niti: præcipue, quia considerauit, quod opinio maculæ incepit probari mendacijs, & falsitatibus, quæ in primis interueniebat informationibus illius familiæ, factis ante triginta annos, in quibus prius fuerunt interrogati duodecim testes seniores, qui puritatem absque contrario auditu asseruerunt; & postea voluntariè comparuit quidam iuuenis triginta annorum, qui maculatum dixit prætenforem; nominauitque ad hoc quosdam testes, qui interrogati puritatem prætenforis firmarunt, falsumque contrarium, quod dictus iuuenis assererat: post quod successerunt alia causa; & rationes incertæ, & cum vitio prauæ voluntatis, quibus indices creuit opinio maculæ illius familiæ; ita vt pravum illud initium fuerit diffusum, & auctum vsque ad finem, & verificatum; quod principium vitiosum finem producit vitiosum, leg. 3. vbi Baldus Cod. commun. de leg. cap. miramur, §. 1. dist. 61. cap. Principatus, 1. quæstio. 1. Policrates libro 8. cap. 23. Menoch. 6. præsumpt. 17. numero 1. Molin. 1. de primogen. cap. 2. num. 8. Et quæ dicitur malum influit in sequentes actus, dixit Fontanell. de pact. nuptial. clausul. 7. gloss. 2. parte septima; numero 25. Et ideo verum esse non potest, quod falso principio infirmatur, leg. cum filius, §. heres, de legat. 2. Cræuet. consil. pro genero, 1000. numero 37.

75 Anton. Monach. Florent. *deciso. 48. numero 6.* † Et licet hoc procedat, dum finis dependet à principio, quia tunc debet secundum illam regulari, aliter secus, *ut in leg. 3. si quis cum minore, 1. de minor. l. si quis, 12. de vit. nuptiar. Alciat. 2. presumpcio. 32. numer. 2. vers. ubi verò, Menoch. ubi supra.* † Et sic de rigore videbatur non habere locum in nostro casu, tamen saltem de facto verificatum fuit. Sicut etiam dictum Paris de Puteo *de syndicat. part. Quidam latro famosus, numero 5.* relatum per Valenquel. *consil. 90. numero 184.* dicentis, quod aliquando mala fama originem capit ab his, qui pravo animo affecti cupiunt, quod oriatur & infurgat mala fama, & eam fingere, & seminare procurant, cum de facili ex vnus dicto plurimorum credulitas oriatur, *ut in capit. cum in inuentione, de purgat. canonie.* verificaturque aliud dictum Fabij Quintiliani *5. institutio. Orat. capite tertio, declamat. 11. & 18.* ubi ait, *Famam esse sermonem sine vilo certo cœli re dispersum, cui malignitas dedit initium, & credulitas incrementum ex falsa inuentionum vulgantium fraude* (cuius meminimus, & exornamus infra secunda parte, quæstione prima, gloss. 1. numero tertio,) vt factam credidimus in supra relata specie, & causa. *Que quidem nœca resolutio in Supremo, & in vltimo Inquisitionis Senatu, per septem peritissimos iudices fuit confirmata, & vltimam illam executioni tradere, sicut factum fuit.* † Habes quidem in ea notabilem limitationem prædictorum, quam iudices harum causarum memoriæ tradere debent, eueniet quidem hoc frequenter in similibus causis, & si non attendatur, multoties nobiles, & puræ familiæ in debitè suo honore spoliabuntur ex inimicorum fallacijs, ex falsis causis, & ex fama, seu rumore exinde orto, contra omne ius & rationem, & quidem contra bonum commune, cuius interest tutamen familiarum nobilium, & conseruatio in suo honore, & nitore, in bonâque apud omnes existimatione, & fama, vt multoties diximus. Vide amplius de hoc *infra 2. part. quæst. vltim. §. 3. post n. 42.* positum in his addendis.

78 † Ex quibus etiam, & ex dictis supra §. 2. maxime numer. 11. & §. 3. per totum, vbi plura congeessimus tam ex Iure Ciuili, quam Canonico, necnon ex plurimis probatissimis & doctissimis viris circa probationem per famam, & opinionem antiquam, quæ traditio maiorum vocatur, dum intenditur probare rem ita remotam, quam ex visu nemo est qui possit firmare, vt præmaximè sunt puritas, & nobilitas, sicuti pluries diximus, atque etiam praxi receptissima à tot, tantisque Tribunalibus, & communitatibus, in quibus adsunt puritatis statuta, obseruata à probis, sanctis, & doctissimis viris, quot sunt omnibus noti, apparet, quam ingens sit temeritas, & offensa tantorum virorum, & Doctorum, asserere, quod incautè valde asserit quidam nostri temporis Neotericus, cuius taceo consulto nomen, qui loquendo de probatione puritatis sanguinis ex nostris statutis per famam communem, apposuit hæc verba, *Pues por publica voz y fama es cosa ridicula, a que no puede aseruir hombre de razón.* O quidem blasphemiam humana! (vt sic loquar) cum tot notissima iura, tot Patrum dicta, tot Sacræ Rotæ decisiones in proprijs terminis, sicut recensuimus, recondemimusque statim, tot intrepidam obserua-

tiones in probatissimis communitatibus, & Tribunalibus, sub quæ degunt nostræ totius Hispaniæ magni, doctissimi, & sanctissimi viri, exinde violatas aspiciam, affectasque iniuria maxima, cum ridicula, ridiculique tanti viri, earum dicta, & praxis, dicantur à parum cordato viro, & eorum solidæ rationes, quasi infanorum esse, quæ maior temeritas, & audacia? Offenduntur etiam Summorum Pontificum probatissima Decreta, & Sanctæ Matris consuetudo declarandi, & exponendi Sacram Scripturam ex antiqua traditione (cui similis est opinio, & fama antiqua, de qua agimus) *ut in capite, de quibus, 3. 30. distinctione capite, Domino Sancto, 28. in fine, 50. distinctione,* quia antiquitas recepta omni caret suspitione, *capit. fraternitatis, 34. distinctione:* Quare loco legis & veritatis habetur, *leg. hoc iure, 3. §. dicitur agere, 4. de aqua quotidiana, docet Baldus in leg. de quibus, numero 88. de legibus, & in leg. exemplo, numero quarto, Cod. de probatione, & alij, quorum plures adduximus in dicto §. 3. ex numer. 6.* Et in nostra materia puritatis, & nobilitatis probandæ, & similibus, non testibus, non famæ, non auditui fides præstat, sed fidelissimæ antiquitati, quanti plurimorum testimoniorum ratione asserunt, & iustæ causæ, quæ ipsi antiquitati inesse præsumitur, vt prædiximus, & probauimus, & constat ex capite, quanto, 3. de transl. Episcop. Et certè aduersus dictum Auctorem retorqueri maiori ratione possunt ipsiusmet verba, non simpliciter sicut ipse protulit, sed in forma, qua fuerunt prolata per Nicolaum Papam, & referuntur in capite, *ridiculum, 5. distinctione 12. Ridiculum, inquit, est, & factis abominabile deducum, ut temporibus nostris vel falso insinulari Sanctam Dei Ecclesiam permittimus, vel eas traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus, pro libitu semper errantium infringi patiamur.* Nihil, meo videri, huic audaciæ aptius, præter alia supra à nobis congesta. Et quidem quantumvis dictus Auctor aliquas afferat pro sua opinione auctoritates, non solum non concludunt, verum nec ad rem aliquid faciunt: probant quidem imbecillitatem famæ, nempe recentis, ad quam plura & nos supra selegimus aptiora, & eas libenter fatemur; non verò ita in fama, & traditionibus antiquis, quas à maioribus nostris accepimus, quarum vim multis probauimus, probantque communiter omnes, præter quosdam, quos adduximus supra §. secundo numero trigesimo, quorum aliqui non omnino differunt; alijque in antiquis non loquuntur, & præter Abbatem Ripam, & Tobiam Nonium loci relati per Ioannem Garciam, *de nobilit. gloss. 18. §. primo, numero octauo, ubi numero sequenti eos reprobat,* phantasiâque eorum vocat rationes. Idem effecit Ioannes Gutierrez 3. præli. quæstione quatuordecima, ex numero 34. & alij communiter. Et quod si certissima nostra opinio, & indubitatè procedat, tenent plures apud Barbofam *de canonic. capit. 13. numero 36. & 37.* vbi plures per Rotam iudicatum tradit, ita vt hodie absque temeritate negari non possit, ita vt neminem alium vsque adhuc viderimus, qui fuerit ausus aliud asserere de fama antiqua, constanti, & solida, non labefactata, nec in aliquo contradicta, & cum cæteris iuris requisitis probata, de quibus supra in hoc eodem §. latè egimus quamvis cum

cum aliquibus temperamentis, propter naturam huius qualitatis, & difficilem eius probationem propter mentem statutorum, & praxim omnium Tribunalium, & communitatum, quæ est optima rerum interpres. Et decisiones Rotæ, quas pro sua assertione opinio Auctor prædictus, præcipuè apud Manticam *deciso. 274. num. 9.* expressè loquuntur in fama non ritè probata, quod & nos asserimus, & idem patet ex eadem Rota apud eundem Manticam *decisione 317. numero decimo septimo, & in Cordubens. damid. portion. 11. February 1628. coram Reverendissimo Patre Domin. Durand. & in alijs, quas referunt Ricciol. de Neophyt. capt. 7. numero 19. post tractat. de iur. person. & Augustin. Barbofi de canonic. capite tertio, numero 40. & 41.* præter alias per me ipsum congestas supra §. 2. sub numer. 17. & 18. ita vt nihil firmum, nec bene intellectum pro sua exquisita asserat opinione, quibus firmis rationibus motus Auctor ipse, ante quam aliter, & apertè convincatur, sponte debebat prædicta abraderè verba, & à sua irrationabili opinione deinceps recedere, ex à nobis congestis *infra 2. part. quæst. 9. §. 3. n. 44.*

§. V.

De praxi iudicandi per famas contrarias.

SUMMARIUM.

- 1 Testibus de contrarijs famis eiusdem rei loquentibus qui præstantur ostenditur, nu. 1. & 9.
- 2 Natura fama est, vniuersam esse, non variam, nec contrariam.
- Ignorantia rei publicæ, & omnibus communis non præsumitur, ibidem, & nu. 31.
- 4 Testes si dicant nescire famam publicam reprobant, & efficiunt suspecta contraria testimonia.
- 5 Fama contraria sicut cætera probationes inuicem confunduntur, & eliduntur, & nu. 5.
- Nisi maior sit ratio pro vna, quam pro altera, nu. 6.
- Vel sit aduersa possessio vnus, nu. 7.
- Vel sit pro ea maior verisimilitudo, aut præsumptio, nu. 8.
- 9 Testes præferendi in probatione fama, qui magis digni, fidei digni, & maiori sint muniti ratione, et si pauciores existant, nu. 10.
- Alias æquales numero, plures præferuntur, nu. 13.
- Et qui præferantur an qui sunt pro puritate, an qui pro macula, nu. 17. & 19.
- 14 Qualitas qua pro se habet præsumptionem facilius probatur.
- 15 Nobilitas iure non præsumitur, & quibus probetur. Macula debet probari validissimis probationibus, ibidem.
- 16 Fama antiquior præferenda. Testes deponentes de fama per verbum est, non probant, ibid.
- 17 Testes pro macula cæteris pro puritate an præferantur, explicatur, n. 19. Firmantes puritatem magis specificè non loquuntur, n. 18.
- 19 Tempus ex quo macula familiarum Hispaniæ derivatur propinquius est memoriæ hominum quam tempus puritatis, & n. 20.
- 20 Testes puritatem firmantes de re agunt remotè, & antiquissima, firmantes verò maculam de pro-

Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

- pinquiori, & magis specialis, numero 21. Si numero pauciores existant, sufficientes tamen ad probandum arbitrio iudicium, quibus hoc iudicandum relinquitur, circa maculam cæteris præferuntur, nu. 22. & 23. Nisi specialibus rationibus per plures reprobentur, n. 24. Etiam si positum asserant cæteri puritatem, nu. 25. explicatur, nu. 26.
- 26 Macula familia apud partem populi considerabilem ad repellendum sufficit ex nostris statutis.
- 27 Probatio qualitatum generis necesse non est, quod sit vniuersa, & omnino constans.
- 28 Qualitates sanguinis velut accidentales considerantur, & inuisibiles, & n. 30. Et ideo probari sine contrarietate perdifficile est, n. 30.
- 31 Stabilitas, & vniuersitas fama requiritur in recentis factis, secus in antiquis.
- 32 Scientia non præsumitur in factis antiquis.
- 33 Memoria hominum infirma, & labilis.
- 34 Discrimen est inter probationem nobilitatis, & macula, & qualis, n. 35.
- 36 Testes plures pro nobilitate cæteris præferuntur.
- 37 Opinio communis excusationem in vtroque foro præstat.
- Statutum de lege loquens verificatur in communi opinione, corrigens communem opinionem correctorium non declaratorium dicitur, ibid.

AT nunc perutiliter, ac necessariò agendum est de quotidiano dubio, quid sit iudicandum, dum simul sunt testes de publica fama maculæ, & alij de fama puritatis eiusdem familiæ, quibus præstantior sit adhibenda fides? quod non omnino conuenit cum eo, de quo acturi sumus infra 2. part. quæstio fin. §. 3. per totum, circa testes contrarios in puritatis informationibus, quia hæc contrarietas euenire potest ex diuersis causis præter famam, de qua specialiter hic erit discutendum, & in citato loco de cæteris generaliter videbimus, licet vtrumque magnam inter se affinitatem habeat, & in vnum quasi incidat. Et in primis quid de iure communi sit constitutum, videamus, & postea an sit speciale aliquid ex natura harum causarum circa hoc discutiemus.

Et in primis constituendum est, quod natura famæ, & communis opinionis est, vniuersitatem habere, & non varia, nec contraria esse, vt aliquid probet. & dixi supra in præced. §. ex nu. 6. dum verò sunt contrarij testes; eueniunt omnino eius fidem, quia præsumitur quod si vera esset, eam non ignorarent, cum non præsumatur ignorantia rei publicæ, & quæ omnibus nota esse præsupponitur, ex ratione text. in *regula, 9. §. sed facti, 2. de iur. & facti ignor. cap. 1. de postulat. Prælat. cap. cum illorum, 32. de sent. excomm. gloss. in l. si tutor. §. C. de peric. tutor. tenent communiter omnes, quos referunt Farinac. d. quæst. 47. num. 171. & August. Barbofa Axioma 113. sub numer. 6. pag. 73. † Imò, & si eam testes non directè contradicant, sed non scire, nec eam audiuisset asserant, famam; & eius fidem reprobant, ex reddita ratione; secundum Burfat. *consil. 216. numero 79. libro 2. Ayim. Craveta consil. 57. numero 9. in fine versic. tertio respondeo;* & testium dicta pro fama suspecta plurimum manent, secundum Dec. *in cap. 1. nu. 51. de appellat. & in d. cap. veniens, n. 30. de test. & adducta per Nattam consil. 67. 2. num. 403.**

4 Vnde apud omnes communiter constitutum est, quod famæ contrariæ inuicem confunduntur, & fidem evertunt, cum non sit maior ratio, qua vni credatur, quam alteri, vt notatur in leg. ob carmen. 21. §. fin. de test. & in cap. nostra. eodem titul. secundum Bart. in d. l. de minore, §. plurimum, num. 25. vbi Alexand. in addit. sub num. 19. littera A. de quaest. Bald. in l. ea quidem, num. 54. C. de accusat. Maschard. de probat. conclus. 235. num. 4. Roland. à Valle consil. 3. num. 58. & 59. lib. 1. Paris. consil. 67. nu. 107. lib. 3. Bursat. consil. 20. num. 27. & seq. lib. 1. & consil. 132. nu. 4. volum. 3. Zephal. consil. 65. num. 54. lib. 1. sicut hoc verius est in qualibet alia probatione, quæ æquali numero & potentia contraria extat, secundum Franc. Duar. contra alios communiter disput. annu. uer. lib. 2. disp. 33. & in comment. ad tit. de iur. iur. cap. 30. & in posteriori parte, cap. 7. versic. alterum est absurdum, & ad tit. de arbit. ad fin. principij versic. Diximus iuris andum de ferri. fil. mibi. 162. Hug. Donel. lib. 2. 4. commun. cap. 19. num. 5. (reiectum tamen quoad hoc à Petro Weisbec. consil. 228. num. 7.) Anto. Fab. de error. pragmat. lib. 19. errore 1. quibus ad stipulatur Corradus in contextu l. admonendi, numero 62. de iur. iur. latè Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 2. 4. cap. 19. littera Q. pag. mibi 1274.

5 Dixi, cum non est maior ratio, quia adesse poterit, qua vna alteri præferatur, & habeatur in fide potior, quod esse potest, aut ex natura rei, de qua fama constituitur, aut ratione testium, & dictorum, ratione quidem rei, fama præfertur, dum pro illa adest iuris præsumptio, l. inter pares, 38. de re iudic. l. merito, 51. Pro socio, cum similibus Card. Alban. in l. testium, §. eiusdem, num. 6. de test. Hier. de Monte de fin. regund. cap. 55. num. 19. Roman. consil. 241. num. 2. cum seqq. & Bursat. consil. 98. nu. 17. tom. 1. cum adducendis in fra. 2. part. quaest. §. 2. reg. 11. & in materia puritatis loquendo, famam pro puritate generis esse præferendam probat Valençuela consil. 90. num. 214. vbi ad hoc adducit Hojed. de incompatibilibus de test. 1. part. cap. 23. nu. 142. & seqq. † Et idem est, dum adest possessio adquisita pro aliqua ex duabus famis, quæ omnino præferri debet, ratione possessionis, quæ verum dominium facit præsumere, l. bona fides, 48. de acquir. rer. domin. leg. bona, 178. de re iudic. l. 2. C. de probat. l. certum, 22. C. de rei vendic. leg. circa 14. vbi bonus text. de probat. & faciunt quæ dixi supra in præced. quaest. §. 4. ex num.

7 56. cum seqq. circa probationem auditus. † Et similiter quæ maiori verisimilitudine, & validioribus nititur præsumptionibus, omnino præferri debet, secundum Bald. in cap. 1. §. fin. qui fund. dari poss. Felin. in cap. cum oporteat, num. 5. de accusat. Alexan. consil. 88. lib. 7. Anchar. consil. 225. num. 6. Bursat. consil. 98. num. 17. volum. 1. cum alijs apud Morot. resp. 29. numero 24. & resp. 34. numero 10. & cæteri communiter.

8 Ratione quidem testium, & dictorum multa consideranda sunt, quorum plura in præced. §. congeffi, nec hîc repetere licet, nisi ea, quæ magis ad rem nostram pertineant. Primò debet attendi dignitas, & maior testium fides, & rationes suarum depositionum, vt dixit Bart. in d. l. minore, §. plurimum, nu. 26. de quaest. Salic. in l. ea quidem, colum. 37. de accusat. præferendo eos, qui maiori verisimilitudine nituntur, vt in cap. licet causam, 9. de probat. Marc. Anton. Natta. consil. 473. numer. 20. & Gozad. consil. 8. num. 46. & qui digniores fuerint, & maiorem mereantur fidem, Salic. citato loco, num. 128.

Dec. in casu, 1. num. 61. de appellat. Masc. de probat. conclus. 750. num. 1. Hier. de Monte de fin. regund. cap. 55. num. 10. & 17. Rip. Rimim. conclus. 2. 8. num. 49. volum. 2.

Secundò, in tantum digniores testes, & verissimi nitentes ratione præferendi sunt, vt etiam si pauciores numero sint, à iudicibus sequi oporteat, ex l. ob carmen, 21. §. fin. versic. Non etiam ad multitudinem, de test. l. 4. versic. Ecce res a los dichos, titul. 16 part. 3. Anton. Gabr. lib. 1. tit. de test. conclus. 4. nu. 30. & 35. Bart. in d. §. plurimum, num. 26. vbi etiam Hip. de Marfil. nu. 99. Bald. in cap. dilectus, nu. 1. de appellat. Abb. in cap. cum oporteat, num. 11. de accusat. Natta consil. 473. num. 23. atque ita fuit resolutum per Rotam apud Seraphin. dec. 1. 482. num. 1. & 2. part. volum. 577.

Tertiò, prædicta etiam locum habent, dum in diuersis locis diuersæ sunt famæ eiusdem rei, nam illius loci fama sequenda est, quæ melioribus rationibus, adminiculis, & dignioribus fuerit munita testibus, vt voluit Bart. num. 28. Marfil. 61. citato in loco, Salic. in d. l. ea quidem, num. 128. Ioan. Maschard. in d. conclus. 750. num. 7. Sed hoc intelligendum puto, ni aliqua sit specialis ratio, qua magis credi debeat fama vnius loci, quam alterius, nam loquendo in nostra puritatis materia. fama originis præferri debet, vt de testibus loquendo dixi supra quaest. 6 §. 3. Farinac. d. quaest. 47. n. 169.

Quarto, fama posterior tollit priorem, quia censetur melius considerata, & magis consona rationi, qua primam vincit, ex text. in l. qui bona, 13 §. si quis stipulatus, 12. de damn. inflic. l. 2. qui ordo in possess. seru. Bart. in d. §. plurimum, numer. 27. Anton. Gabr. titul. de test. conclus. 4. num. 25. versic. Et nota, Maschard. de probat. conclus. 235. num. 4. & d. conclus. 750. num. 2. cum alijs adductis per Farinac. d. quaest. 47. num. 165.

Quintò, si testes in dignitate, & ratione æquales existant, qui sunt plures numero præferri debent, & fama ab eis asserta est potior habenda secundum Bart. nu. 26. & Marfil. 99. in d. §. plurimum, Abb. in cap. cum oporteat, numer. 11. de accusat. Carol. Ruyn. consil. 14. num. 13. lib. 4. Gozadin. consil. 13. nu. 40. per quos ita censuit Rota apud Seraphin. in d. dec. 1482. nu. 2. part. 2. col. 577. pro quibus facit, quod tradidimus infra 2. part. quaest. §. 2. reg. 10. loquendo de testibus, sed prædicti DD. loquuntur speciatim in famæ probatione.

Quæ generaliter in omnibus causis, de quarum probatione per famam agitur locum iure habent, & iudices debent ex eis iudicare. Et similiter in causis puritatis locum obtinent, aliquibus ex prædictis regulis exceptis quæ ex peculiari ratione in eis non admittuntur, nec attendi, est in tribunali bus consuetum: de quibus nunc erit agendum. Sed quidem prius constituendum est, quod plurimum interest, an qualitas, quæ probari intenditur, habeat pro se iuris præsumptionem, an non, vt superius probaui quia si præsumatur à iure, erit contenta minori probatione: si verò non habeat pro se iuris præsumptionem, maiori eget probatione, † vt exemplum habemus in nobilitate, quæ iure non præsumitur, & ideo ad eius probationem non sufficiunt duo testes, secundum Ioan. Garcia. de nobilit. gloss. 2. §. 1. num. 38. & seq. & gloss. 12. num. 52. & gloss. 25. nu. 1. & 2. dicentem fortiores probationes requiri contra fiscum, leuiore pro fisco, qui nititur iuris præsumptione, quæ pro ignobilitate est,

est. Et quod ex hac ratione ad probandum nobilitatem requirantur saltem quatuor testes, probant Ias. in l. secundum, num. 10. de verbor. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quaest. 31. num. 9. Fulu. Paciano de probat. cap. 5. num. 18. Dec. consil. 150. Rimim. consil. 52. num. 129. & consil. 53. nu. 16. & post omnes Pelaez de maiorat. 4. part. quaest. 20. num. 200. & seqq. & idem dicendum esset de macula, quæ secundum quosdam non præsumitur, & debet probari validissimis probationibus, vt specificè per text. in l. de minore, 10. §. plurimum §. de quaest. probat. Valençuel. consil. 90. nu. 179. vbi agit de mala fama generis, postea verò plura sunt consideranda, quorum nunc tantum referam, quæ ad famam pertinent, cætera verò infra in 2. part. quaest. §. 2. & seqq. latius dicam, & proponam.

16 Primò quod in causis puritatis illa fama præferenda est, quæ antiquior fuerit contra quartam rationem supra positam, quia magis accedit origini ipsius rei & maiorem continet verisimilitudinem, & fidem meretur, sicut antiquiores testes præsumuntur melius scire res suo in tempore gestas, quam iuniores quam tumentur Bart. in l. sed & si leges, §. de eo autem, nu. 2. de petit. hered. Alexan. ad eundem Bart. in d. §. plurimum, num. 19. littera D. Maschard. de probat. conclus. 235. nu. 4. Fulu. Pacian. eodem tract. lib. 1. cap. 50. num. 81. Ioan. Gutier. consil. 35. num. 27. Farinac. qui plures allegat, & distinctiones adhibet in d. quaest. 47. num. 168. cum seqq. quæ opinio in nostra specie mihi verior videtur, licet ab aliquibus generaliter loquendo non probetur, de quo latius infra 2. part. quaest. 9. §. 2. reg. 7. & ideo testes qui de fama deponunt per verbum præsentis temporis tantum, & non de præterito, non probant, sicut nec recens fama, quam afferunt ex Phil. Corn. consil. 198. sub nu. 12. lib. 2. Caputaquenc. dec. 9. part. 2. Alex. Ludou. dec. 498. n. 12.

17 Secundò constituendum est, non esse veram opinionem illorum, qui malunt testes pro puritate præferri asserentibus maculam, quia magis specificè loquuntur, & se conformant cum iuris præsumptione, quam putant esse pro puritate, inter quos sunt Hojed. de incompatib. h. ensic. cap. 23. nu. 142. & seqq. Valençuela consil. 90. nu. 50. & 84. & ex his D. Ioan. del Castillo controuer. iur. lib. 5. tom. 6. 2. part. cap. 123. sub num. 17. quis præsumptionem puritatis negauimus cum verioribus rationibus, & fundamentis supra quæst. 8. §. 1. & licet daretur prædicta puritatis præsumptio, nullam posset operari effectum, vbi sunt stricta puritatis statuta, ex quibus omnino rejicitur, vt ibi probaui. † Nec quidem testes puritatem firmantes magis specificè loquuntur, quam testantes maculam, vt Hojed. voluit citato in loco, quia verè contra est veritas, cum maculam asserentes de re propinquiori, & magis speciali deponant, quam cæteri, siquidem puritas prouenit ex omnibus indistinctè ascendenti, etiam in infinitum, saltem respectu memoriæ hominum, macula verò oritur ab speciali delicto ascendenti, cum fide Catholica deuiantur, seu à nouiter conuerso ad fidem, † quod in nostra Hispania excedere non potest metas 136. annorum, qui tempore expulsi ab ea Iudæi fuerunt, vt dixi supra quaest. 9. §. 2. in princ. quod tempus propinquius est hominum memoriæ, quam illud, in quo Hispani omnes fuerunt conuersi ad fidem per D. Iacobum, cum disset 1593. annis, pro vt dixi supra quaest. 8. §. 1. in fin. † à quo præsumptio

puritatis, quam prædicti volunt deriuatur, & testes puritatem testantes rem longissimam, & remotissimam dicunt, quæ si ita longi temporis non esset, talis vt requiritur, non existeret, quia puritas prouenit ab omnibus ascendenti, etiam antiquissimis indistinctè, macula verò ab vno; vel pluribus eorum, & sic à propinquiori tempore, & causa, & oritur ex magis speciali facto, nempe à recessu à fide catholica, seu ab obseruatione legis Moyfi, aut Mahometi, aut hæreticorum, quæ in tempore, & in specie magis est adhæret memoriæ hominum, quam puritas, quæ à continuata, & indefinita fidei obseruatione deriuatur, atque ita adhæret memoriæ hominum non ita certè potest. † Vnde prouenit, quod testes maculam firmantes testantur rem magis propinquam, & prouenientem ab speciali causa, quæ melius esse potest in memoria hominum, quam testes, qui puritatem firmant, quæ est magis indefinita, & imperceptibilis intellectu, & ideo qui maculam afferunt præferri cæteris debent, ex eadem ratione, qua nititur Hojed. pro sua contraria opinione, de quo latius egam infra 2. part. quaest. ultim. §. 3. & ex eodem sequitur, quod fama maculæ debet præferri alteri, quæ puritate est, & sic practicitur in omnibus tribunali bus, in quibus degunt puritatis statuta, dummodo concurrant aliqua specialia, de quibus in citato loco.

Tertiò, si fuerint testes etiam numero pauciores, sed arbitrio iudicum sufficientes ad probandum, & maculam familiæ per publicam asserant famam & reputationem, etiam si alij extent, qui puritatem eiusdem familiæ per eandem famam rationem afferant, illi de macula præferendi sunt cæteris, dummodo in rationibus specialibus reprobati non maneant per alios numero plures, quia de re magis speciali deponunt, & quæ hominum memoriæ magis adhæret, & ideo pleniorum meretur fidem vt dixi in præcedenti ratione. & sic intelligere volo Perezium de Lara in d. cap. 4. à nu. 60. sequutum per Christoph. de Paz in tract. de re natus. p. cap. 32. à n. 76.

Dixi, arbitrio iudicis sufficientes, nam non quilibet maculæ assertio etiam per publicam famam semper sufficiens censenda est ad declarandum maculam prætenoris, sed dum ex numero, & testium fide, rationibus, & verisimilitudine, quas asserunt, seu aliter concurrunt, iudices pro suo prudentiæ arbitrio & conscientia possunt deliberare, an plenam testes efficiant fidem, & probationem, quæ est regula magis certa, quam ex iure in simili specie tradi potest, cum totum hoc arbitrio iudicum reliquatur ob diuersitatem rerum, & qualitatum, quæ interuenire solent in similibus causis, nec sinunt, quid certum constitui, vt iure passim probatur, & nos diximus in pluribus huius tractatus locis.

Dixi etiam, dummodo in rationibus specialibus reprobati non maneant, quia si testes, qui maculam asserunt per publicam famam, in eius comprobationem alias speciales adducant rationes, veluti certam descendenti, parentelam, filiationem, aut consanguinitatem, aut aliam quamlibet specialitatem, quam veram non existere, cæteri plures melioribus ostendant rationibus, & simul puritatem publicè notam dicant, hi cæteris præferendi sunt, quia eos reprobant in suis rationibus specialibus,

quæ generalibus sunt potiores, dummodo substantiales, & fundamentum sint assertæ maculæ, aliâ si tantum accessoriarie fuerint, & ex eis macula præcipue non inducatur, non sunt in consideratione, nec ideo, quod ab alijs in hoc reprobentur, amittent fidem in principali, in quo intacti manent, nec quidem fama maculæ, etiam adducta per pauciores testes ad probandum sufficientes reprobata dici debet per alios, qui ex contraria fama puritatem asserant absque alia ratione, quia ex supra reddita hi succumbere debent, cum de re magis generali, & imperceptibili deponant, ut dixi.

25 N. c. facit, quod regulariter loquendo, testes, qui famam puritatis adducunt, simpliciter non solum præsentem dicere purum, sed positivè, nempe habitum communiter ab omnibus pro tali, & ita auduisse à maioribus, & antiquioribus suis, & contrarium nunquam dictam, nec auditum intellexisse, ex quo videtur, quod ceteri contrarij testes, etiam in fama reprobati manent per positionem illam specialem, & constantem saltem ex plurium assertione. † Quia in terminis statutorum puritatis, de quibus loquimur, sufficit, quod familia habita sit pro maculata, apud partem populi considerabilem, ut prohibitio inducta per eadem statuta locum habeat, cum loquantur non solum de vera macula, sed etiam de audita, & recepta apud probos, & honestos viros, & si sint alij, qui sentiant contrarium. Præterea quod experientia docuit, testes facile positivam asserere puritatem, eo tantum, quod maculam non audierint, siue quam sciunt, volunt suppressere ob amicitiam, seu ob aliam causam, ut dixi in §. præced. versic. Sed nihilominus, ex num. 4. de quo non plurimum curandum est, si sit macula sufficienter per alios testes, & rationes probata, ut manet dictum, & latius dicam infra 2. part. quæst. §. per totum.

27 Quare animadvertere est necesse, quod in probatione qualitatum generis non est inspiciendum, quod in testibus circa famam qualitatum sanguinis sit omnimoda uniformitas, & constantia absque contrarietate, nec varietate vlla, ut iure generaliter requiritur in probatione famæ, ut dixi supra in hoc eodem §. ex num. 2. & in nobilitate loquendo dixerunt Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 18. §. 1. num. 13. & Ioan. Gutier. lib. 3. præcl. quæst. 10. num. 16.

28 † Quia prædictæ qualitates puritatis, & maculæ velut accidentia considerantur, & quidem inuisibilia, & nullo actu extrinseco visibili, neque vlla nota, aut signaculo exteriori discernuntur ab alijs contrarijs qualitibus, ut bene consideravit Ioan. Gutier. citato loco num. 17. & Malchar. conclus. 1090. & alij penes Menoch. lib. 6. præsumpt. 6. num. 4. nec percipi, nec agnoscî ab omnibus uniformiter est possibile, maxime cum proveniant à facto antiquo maiorum quod notum esse non potest omnibus, qui nunc vitam agunt, ut statim latius dicam. † Et ideo expositæ sunt diversi hominum iudicij, nec probari possunt omnino absque contrarietate, & diversitate vlla, maxime macula, circa quam plerumque contrarietas invenitur, nam puritas pluries uniformiter probatur, ut quotidie vidimus, & ideo difficillimum est, & raro vidimus, quod macula generis ita constanter, & inconcusse probetur, ut in aliquo non labefactetur, & inde provenit, quod eius probatio contraria, & varia plerumque existit, † quia est attributum accidentale, invisibile in nulla residens parte corporis sen-

sitiua, nec exteriori visibili, ut ex Barr. in l. 1. num. 62. & 71. C. de dignit. lib. 12. Chassan. consil. 64. num. 9. probat Andr. Tiraquel. de nobilit. cap. 10. num. 13. & Ioan. Gutier. citato loco num. 16. & si in huius qualitatis probatione uniformitas in testibus præcisè requireretur, quasi impossibilis esset eius probatio, & dispositio statutorum facta ex eius defectu locum habere posset, ut etiam dixi in §. præced. n. 8.

Et si enim iure stabilitas, & uniformitas in fama requiratur, intelligi oportet in casu recenti, & notabili publico, velut homicidij, seu alterius grauisissimi delicti, aut eventus, quorum, si adsit publicitas, & fama, notitia apud omnes esse, præsumitur, & varietas, seu contrarietas fidem tollit ex ratione text. in l. regula 9. §. sed si facti, de iur. & fac. ignor. & adductis supra sub num. 2. & nobilitate ex pluribus exponit Farinac. dist. quæst. 47. num. 170. & seg. 32. † At in factis antiquis, quæ oculis non patent, nec aperte omnibus constant, ut sunt sanguinis qualitates, quæ ab antiquissimis progenitoribus proveniunt, scientia communis non præsumitur, sed potius obliuio, & ignorantia, ut alibi dixi, & probavi, & constat ex text. in leg. hoc iure 3. §. dicitur aqua 4. de aqua quotid. & leg. si id quod 25. in princ. de adquir. possess. multa tradit Ioseph. Malchard. de probat. conclus. 1127. num. 1. Acebed. in l. 1. 4. num. 16. tit. 4. lib. 4. recop. Petra de fidei co. nmiss. quæst. 12. num. 855. & 878. Menoch. l. bro 6. præsumpt. 32. num. 1. Auend. de excep. mand. 1. part. cap. 1. num. 29. Franc. Mantica de coniect. vitim. vol. lib. 2. tit. 5. num. 29. Simon. de pretis eodem tract. lib. 4. dub. 9. num. 12. † Quia hominum memoria infirma, & labilis est, ut in leg. peregrè 44. in princ. de acqu. poss. & alijs adductis à Tiraq. de prescript. §. 1. gloss. 4. num. 90. Seraphin. de privileg. iur. am. privileg. 3. num. 12. & non mirum, si macula maiorum ab aliquibus ignoretur, & si aliquando eos puros testes positivè dicant, præter alias causas, quas superius dixi, ideo hoc efficiunt, quia fortè maculam, non audierunt, & adherent iuris præsumptioni quam esse, & sufficere putant ex strictis statutis puritatis, ex qua positivam puritatem asserunt, ut sæpius expertus sum, quod quidem nihil est, cum sint alij, qui contrariam noviter qualitatem, ut censuit Rota apud Seraph. decis. 675. num. 1. part. 1. col. 677. & dixi supra q. 8. §. 3. illat. 8.

Nec facit, quod de nobilitate dixi ex Ioan. Garcia gloss. 18. §. 1. num. 13. & ex Ioan. Gutier. d. quæst. 14. num. 16. in cuius probatione requiritur famam omnino generalem, & constantem sine contrarietate, nec varietate vlla. Quia magnū discrimen considero inter nobilitatem, & puritatem, si quidem nobilitas habet actus externos visibiles, quibus nobiles ab ignobilibus, secernuntur, secundum eundem Graciam gloss. 7. per totam, & Acebed. in rub. nu. 95. & 96. tit. 2. lib. 6. recop. & ad propositum consideravit ex text. in l. manumissiones 4. de instit. & ex §. 1. instit. de libert. Ioan. Gutier. d. quæst. 14. num. 36. † maxime quia nobiles in Hispania magis noti sunt, & segregantur in reputatione communi ab ignobilibus, quam secernuntur puri à maculatis, cum non omnes puri actus positivos obtineant, ex quibus à maculatis distinguantur, nec omnes labe notati reiecti sint ab honoribus puritatis, & sint multi, qui similes honores nunquam petierunt, nec est causa, qua inter se distinguantur, nec eis similis defectus imputari potest ex traditis per Dec. consil. 66. num. 65. & seg. adductum per Farinac. decisio. 575. num. 3. part. 2. in possibum. atque ideo difficilior

difficilior est puritatis, quam nobilitatis probatio.

Et nihilominus idem Ioan. Gutier. in d. quæst. 14. n. 8. ex Chassan. consil. 4. num. 1. cui etiam convenit Perezus de Lara in d. cap. 1. num. 74. & alij quos ipsi referunt, voluit quod & si in probanda nobilitate hinc inde testes existant contrarij, alij communem nobilitatis reputationem testantes, & alij ignobilitatis si plures pro nobilitate existant, cæteris præferantur, & maneat ritè nobilitas probata, quia in antiquis plurium opinio sequenda est, secundum text. in l. 1. ibi & sans crebrior apud veteres opinio est, de offic. quæst. 1. Athletas, 4. ibi, & generaliter ita omnes opinantur, de his qui not. in fam. l. Dui, 27. post medum, ibi, plurimum etiam iuris auctorum, de iure patris. cap. nov. num. 2. ibi, & quorundam sit opinio à pluribus approbat., de verb. sign. Nevizan. in sylvia num. 165. num. 1. cum seg. & licet in contrarium sit veritas in utroque foro opinio communis excusationem præstat, ut multis probat idem Ioan. Gutier. quæst. 13. à nu. 32. cum dubiis seg. & plures cumulari Oluualds ill. ger. ad Douclum lib. 25. comm. cap. 2. littera A, versic. Quæ si in certum desinat, pag. mibi 1395. & seg. in princ. de probat. conclus. 1. 43. n. 1. & faciunt tradita per Zaballo tom. 1. commun. contra commun. quæst. 1. per totam, & ideo statutum de lege loquens verificatur in communi opinione secundum Berouim consil. 91. num. 16. & 17. Tiber. Dec. co. §. 59. num. 30. tom. 5. August. Barbos. appellat. 129. n. 8. pag. 23. & si communem opinionem statutum corrigat, dicitur correctorium non autem declaratorium, velut si legem corrigeret, secundum Felin. in cap. si. in §. fallent. n. 2. vers. Nec obstat, de constit. Rusticus in tract. Ad & quando positi in conditione ce. seantur vocat. part. 1. c. 8. n. 11. Matra de iurisdict. 4. part. ca. u. 29. n. 13. sed in maculæ probatione diuersimodè res se habet, ex supra reddita ratione.

§. VI.

An vno eodemque tempore circa eandem rem, in eodem loco concurrere valeant duæ contrariæ famæ, quæ verè tales dici valeant?

S V M M A R I V M.

1. Fame duæ contrariæ eiusdem rei, & in eodem loco an simul possint concurrere. Affirmativa fundatur, ex n. 2. Eius auctores referuntur n. 5. & 6. Contraria probatur ex n. 7. Et eius auctores proponuntur, n. 10. Conciliatur eadem opinio, n. 11. Et noviter dicta Doctorum intelliguntur, & sine contrarietate esse ostenditur, n. 12.
2. Fame consistit in hominum dictis.
3. Iudicia hominum diversa sunt.
4. Contraria simul extare non possunt, nisi sint compatibilia in subiecto, quo consistunt.
6. Fame duæ contrariæ invicem confunduntur & eliduntur.
7. Fame est opinio recepta in maiore civitatis parte.

- Partes duæ simul maiores eiusdem rei esse non possunt, ibi id.
- Sed omnino æquales, aut inæquales, inter quas maior non datur, n. 8.
9. Fame est multitudinis, seu populi sermo. Populus idem pro ut integer est diversa loqui non potest, ibi id.
11. Fame duæ vere simul esse non possunt, secus per accidens, seu apparenter.
13. Discrimen inter famam & rumorem.
14. Rumor non unus, sed plures esse solent, & ex quibus constituitur.
15. Asera mens credula est.
16. Credulitas etiam crassa excusat à culpa. Perisurum non adest dum iuramentum à mente inrantis non deviat, ibi id.
17. Contrarietas probationum in causis puritatis vnde oritur.

At nunc his pro coronide adungere decreui illam questionem tam telestam quam huic rei, de qua agimus utilem, & ad prædictorum radicalem intelligentiam necessariam. An videlicet in vno, eodemque tempore, & loco, duæ famæ possint circa eandem rem adesse contrariæ? † Et affirmativa sententia suadet ex eo, quod fama in hominum iudicijs, & dictis consistit, ut ex Barr. in d. §. plurimum, & Bossio in pract. tit. de inquisit. nu. 78. & ex alijs ostendi supra in principio huius quæstionis: † At eorum assensus, iudicia, & opinioniones diversæ; & inter se pugnantes plerumque existunt, arg. text. in l. hac consultissima 8. versic. At cum humana, C. de testam. & multis probat Zaballo in præfat. ad quæst. commun. contra commun. à nu. 128. & notat commune dictetium, tot capita tot sententias, cum adducendis infra 2. part. quæst. 7. ex nu. 1. Igitur nihil pugnant erit, quod adint simul eiusdem rei duæ contrariæ famæ, sicut concurrunt duæ contrariæ opinioniones.

Secundò probatur, nam etsi duo contraria simul existere non valeant, ex l. Pomponius, 40. §. sed & in fin. de procurat. si inter me 15. de except. rei iudic. l. hac verba 124. paulo post princ. de verb. sign. ff. intelligendum tamen est, nisi compatibilia sint in subiecto, quo consistunt, elegans text. in l. si quis ante, 10. §. si non Pomponius, l. ibi, quod si factum, vtrumque procedit, iunctis adductis in eodem §. & in princ. legis, de adquir. possess. notant Andr. Tiraquel. de nobilit. cap. 28. num. 13. Farinac. in praxi crimin. 4. part. consil. 30. num. 62. August. Barbos. Axioma 58. sub numer. 3. at duæ famæ contrariæ compatibles sunt in eadem civitate, cum duæ diversa sentire, & opinari valeant. Igitur patet intentum.

Quare hanc sententiam defendere videtur Bart. in l. is potest, nu. 19. de adquir. hered. & in l. de minore, §. plurimum, n. 26. de quæst. quem sequitur Bald. in l. simater tua, 6. in princ. C. ne de statu defunctorum, post quinquennium quæ. velut recenset Fulvius Pacian; de probat. lib. 1. c. 50. n. 90.

Quibus accedere videntur, qui asserunt, quod famæ contrariæ æquales numero testium, & in verisimilitudine eodem loco, & tempore existentes confunduntur inter se, vnaque alteram tollit, ut sunt allegati à Malchard. de probat. conclusio. 235. num. 4. Fulv. Pacian. dist. lib. 1. cap. 49. num. 59. & capit. 50. numer. 77. Farinac. de iudicij & iorura dist. quæst. 47. num. 68. Card. Tulch. tom. 3. littera F, conclus. 67. num. 8. Paris. consil. 23. num. 24. lib. 1. & consil.

146. num. 11. lib. 4. Valençuela consil. 92. numer. 209. quæ opinio verificari non valet nisi in duabus famis contrarijs in eodem loco circa eandem rem existentibus.

7 Contraria autem sententia magis probatur, nam fama est opinio, seu traditio quædam recepta velut vera in maiori oppidi parte, ex Bart. in d. §. plurimum n. 13. & seqq. Petra de fideicommiss. quest. 11. nu. 3; 6. & 443. cum plurius alijs Masch. de probat. consil. 748. n. 1. & consil. 749. n. 1. & alijs adductis supra quibus addendus Ioan. Yañez Parlad. lib. 3. quoad id. differ. in princ. quest. 17. n. 3. at duas maiores partes simul in vna eademque re, nec in eadem ciuitate, nec oppido esse, ipsa non finit rerum natura. Igitur duæ famæ contrariæ eiusdem rei simul extare non possunt.

8 Confirmatur primò, quia cuiusque rei partes, aut æquales sunt, aut inæquales, in quo medium dari non potest: si æquales, nulla maior altera erit, & in nihilo distabunt, nec maioritas inter eas dari valebit, l. ille à quo, 13. §. inemptivum est, 4. ad S. C. Trebell. gloss. in l. 1. §. veteres, de acquir. possess. Nicol. Euerard. qui plura adducit in topicis loco, A pari, nu. 1. & 2. si verò inæquales extiterint, alia erit maior, alia minor. cum minor dicatur respectu maioris, sicut maior respectu minoris. Quare cum fama consistat in maiori ciuitatis parte, & ipsius ciuitatis duæ simul maiores partes esse, nec fingi non valeant, similiter nec duæ simul famæ contrariæ eiusdem rei dari poterunt, cum deficiant eorum fundamenta quæ sunt duæ partes maiores. Igitur & eandem famas contrarias deficere necesse est.

9 Confirmatur secundò, fama est multitudinis, seu populi sermo, & testimonium, vt ex Cic. in topicis probat Hugo Donel. lib. 25. committ. de probat. cap. 6. statim post principium, vers. nam si fama, vbi Ouald. litt. C. at impossibile est, vt eodem tempore idem populus, pro vt populus integer est duo contraria circa eandem rem sicut vera loquatur, quod concurrere erat necesse, vt duæ famæ simul esse possent. Igitur patet veritas huius opinionionis.

10 Atque his rationibus huius opinionionis fuerunt Doctores communiter in leg. is potest. 18. de acquir. hered. vbi Bald. in princ. l. a. n. 90. Alex. 16. l. mola col. 2. vers. item adde. & Roman. nu. 10. vers. & an turchis famia Carol. Ruin. consil. 13. nu. 15. lib. 4. Valençuela consil. 92. n. 208. Fulvio Paciano de probat. lib. 1. c. 50. n. 91. cum seqq.

11 Nihilominus tamen vtramque opinionionem distinctione subtrahere posse arbitror, quia verè & realiter duas simul famas eodem tempore & eodem loco esse circa eandem rem impossibile est, ex eademmet natura, per rationes adductas in duobus numeris præcedentibus, tque ita intelligendi sunt Doctores præallegati in eius confirmationem: per accidens verò, seu apparenter aliud afferendum est, quia optime accidere potest, quod in vnica causa, duæ famæ contrariæ maneant probatae per tot testes, & rationes, ita vt diuersæ videantur, atque ita loquantur, & intelligi debent DD. & eorum rationes pro prima affirmatiua sententia, & intelligunt, & distinguunt prædictas opinioniones Aret. citato loco, vers. adde in quantum, & Fulvio Paciano numero 9. lib. 1. & faciunt tradita per Menoch. consil. 376. nu. 43. vers. Respondetur secundo, ad hoc tempore, Mantica de tacit. & ambig. tom. 2. lib.

23. tit. 5. num. 11.

Et ideo inter vtriusque sententiæ DD. nullam contrarietatem, nec dissonantiam inuenio, cum aperte Bart. & Bald. pro affirmatiua allegati loquantur casu, quo duæ contrariæ famæ probatae manent per æqualitatem probationum, quod accidere potest, certissimum est, & quotidie de facto vidimus, & ita intelligendus est idem Baldus, quem sibi contrarium dicit Pacianus citato loco, num. 9. quia in d. l. si mater, in princ. loquitur in terminis negatiuæ sententiæ circa duas veras contrarias famas, in dicta verò, leg. is potest, in princ. pro vt intellectam relinquo dictam primam affirmatiuam sententiam de duabus famis apparentibus non verè, sed de facto per æqualitatem probationum, de quibus hoc in loco Baldus loquitur, & ita eius sententia in vtroque loco rectè procedit & non rectè nota contrarietatis ei per Pacianum opposita.

Sed magna in hoc differentia est inter famam, & rumorem, cum fama duplex contraria eiusdem rei in eodem loco, & tempore verè dari non potest, licet possit per accidens: rumor verò vtroque modo & verè, & realiter, & per accidens multiplex esse poterit; imò per vulgare est rumores contrarios concurrere circa eandem rem in eodem loco, & tempore, iuxta illud Ouidij.

— Passim commenta vagantur
Milia rumorum, confusaque verba volutant,
E quibus hi vacuus implent sermonebus aures.

Et cum rumor non vnus, sed plures esse soleant, nihil implicat eorum concursus, vt bene probat idem Pacianus d. cap. 50. num. 93. quia ad rumorem nec causa verisimilis, nec maior populi pars requiritur: imò rumoris proprium est, esse vnam sine ratione & sine fide, variūque in populo vt supra in §. 1. dixi, cum ortum trahat à varijs, & contrarijs hominum credulitatibus, vt Seneca dixit in Hercule Oreo allu. §. scena, 4. † Quod miseramens credula est, facit l. 1. §. dolum, 2. de eo per quem erit, bonus text. in cap. cum in cunctis, 52. 11. quest. 3. vbi gloss. verb. maledicorum, in fine, cap. nullum, 10. 30. quest. 5. & faciunt iura tradita per Valençuel. consil. 90. nu. 74. † Et ex hac ratione prouenit, quod credulitas etiam crassa excuset à culpa, cum proueniat à naturali hominum facilitate, secundum Socin. in d. §. dolum, num. 13. Floriano de Sancto Petro in l. 1. n. 7. si mens, fals. mod. dix. Decio consil. 178. col. 3. & consil. 192. ad fi. Marc. Ant. Eugen. consil. 9. nu. 62. l. 1. v. 1. Zeph. consil. 75. num. 10. libro 1. & maxime à periurio, quod non interuenit, dum iuramentum à mente Iurantis non deuiat secundum Hipolit. de Marfil. in l. 1. §. præterea, n. 3. ad leg. Cornel. de fals. Zeph. consil. 230. n. 15.

Ex quibus oritur contrarietas, & dissonantia, quam quotidie experimur in informationibus puritatis, nempe ex hominum credendi facilitate, malitia & odio, & inde etiam plerumque prouenit diuersitas rumorum circa sanguinis qualitates, quæ varijs, ac diuersis hominum iudicijs, & opinionibus subijciuntur, vt in principio huius quæstionis probaui, quæ sufficiant pro huius dubij declaratione, redeamus nunc ad testium materiam vt polliciti fuimus in fine præcedentis quæstionis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XI.

Quatenus consanguinei in puritatis, & nobilitatis causis ad testimonium admittantur, quomodo, & ad quid.

Pluries vidi in puritatis causis consanguineos ad examen adduci, & dubitari an hoc liceat, & sit expediens, ex aliquibus causis & rationibus, quæ pro vtraque parte offerebantur, quare conueniens, & vtile esse iudicavi, prædicta nunc diluere dubia, & ostendere, quando ad consanguineorum examen peruenire, quandoquidem ab eo abstinere expediat, quod vt facilius, & clariùs appareat, hanc quæstionem in duas tantum partes diuisam tradam, in quarum.

- 1 Causas, ob quas non liceat ad consanguineorum accedere examen, ostendam.
- 2 Causas peculiare referam, quibus licitum, & vtile sit accipere eorum testimonium.

§. I.

Ex quibus causis ad examen consanguineorum accedere non liceat in puritatis, & nobilitatis probatione.

S V M M A R I V M.

- 1 Sanguinis coniunctio affectionem producit, fidem minuit, & aliquando omnino tollit.
- 2 Consanguinei testes idonei non sunt, maxime in criminalibus, & in civilibus arduis, n. 3. Et dum agitur de ulciscenda consanguinei iniuria, num. 4. Et de probando sanguinis qualitates, nu. 6. Tales dicuntur à con & sanguine, quasi eundem sanguinem habentes, n. 7. Participes sunt laudis, & vituperij sui consanguinei, n. 10. Compelli non possunt ad ferendum testimonium, & intra quot gradus, n. 12. Et quid in causis puritatis, nu. 31. Nisi dum aliter veritas haberi non potest, n. 14. Sponte veniens ad ferendum testimonium pro suo consanguineo admittendum non est, secus si contra, n. 15. Et dum examinatur, consanguineitas adscribatur in initio examinis, n. 6. Explicatur prædicta magis ex n. 17. Etiam interrogari de macula sui consanguinei eam propolare iudici non tenentur, n. 20. Distinguitur, n. seqq. usque ad 26. Si verò interro-

gati maculam aperiant, probant, secus si puritatem, & ratio discrimine, 27.

Quoad sanguinis qualitates repelluntur à testimonio, etiam in longissimo gradu, n. 31.

Et prædicta etiam intelliguntur de consanguineis habitis ex illicito coitu, n. 32.

Eorum defectus ex alijs adminiculis, an suppleantur, n. 33. & seqq.

In vno ex eis sanguinis sunt qualitates, sicut in omnibus, n. 37.

Velut partes & interesse putantes admittuntur dum agitur de probando sanguinis qualitates, nu. 39.

3 Causa honoris gravissima, & omnibus de familia pertinent, n. 8.

6 Nemo in propria causa testimonium ferre potest, nec in ea, ex qua commodum reportare potest, sub nu. 8. Nec dum laus, decus, aut vituperium, n. 10 & 11.

Etiam dum veritas aliter haberi non potest, numero 38.

9 Iniuria facta vni, vniuersa eius sit familia.

11 Familia vniuersa illustratur ex singularum honoribus, & debonestatur ex opprobrijs.

13 Filij mortaliter peccant testificando contra patrem.

14 Memoria sui prior est penes consanguineos.

17 Testes sponte se offerentes ad testificandum se suspiciosos efficiunt.

18 Præsumptio est pro testimonio consanguinei deponentis contra consanguineum.

19 Fides quam meretur testimonium consanguinei relinquitur ab iure iudicum, & n. 27.

21 Nemo cum graui damno testificare tenetur, nec propriam detegere infamiam nec se vltro prodere. Nec suo dicto privare se tenetur honoribus, num. 22.

Nec cum gravibus discordijs, & dissensionibus inter eos qui sunt de familia, n. 23.

Seius aliter, n. 26.

Vbi quid in causis puritatis. Iudex remotus ab officio per sententiam propter infamiam non tenetur se infamem faceri, sed tantum se iudicem esse non posse, sub n. 21.

24 Causa tacenda non iuratus predest ad non loquendum iuratus.

25 Conuenit aliquando tacendo concurrere damno, quod loquendo timeri valet.

28 Testimonium consanguinei tanto firmiter iudicatur quanto à suspitione magis exci at alienum.

29 Amicitia ex sanguine oria excludit mendacium, dum consanguineus testificat contra suum consanguineum.

30 Nemo presumitur odio consanguineos habere.

31 Sanguinis dilectio indefinitè post plures gradus procedit.

32 Nati ex illicito consanguinei dicuntur.

33 Defectus testium quando ex alijs suppleantur, & n. seqq.

35 Nihil quod est suppleri non potest.

36 Probabilitas testium ex interesse & commodo proueniens ex alijs non suppletur.

37 Singuli ex communitate admittuntur ad testificandum pro sua communitate, & an differant à consanguineis?

38 Testes inhabiles licet admittantur ad probandum, quod per alios haberi non potest, intelligitur dum actus nec habitus alij poterunt adesse, secus si

habitu potuerunt, actu vero non adfuerunt. 48 Testes commodum reportantes verisimilia deponentes probant.

1 Cvm præsumptio non tantum iuris sed & naturalis sit rationis quod coniunctio sanguinis affectionem in consanguineorum causis producit, vt constat ex C. litteras, 14. vers. præsumptio, de præsumpt. & probat Alciat. reg. 1. præsumpt. 23. & ideo testium fidem minuit, & aliquando omnino tollit, secundum Iaf. in l. dilicantibus, num. 6. in fin. C. de testam. Abb. in cap. in super, nu. 9. vers. dubium est pulchrum, de test. & in cap. videatur, in fin. qui matrim. accus. possess. Ripa resp. 3. nu. 6. lib. 4. Craueta consil. 281. num. 4. lib. 6. Cacheran consil. 55. Iac. Menoch. consil. 49. num. 21. cum communi DD. schola; ¶ sequitur, quod consanguinei & affines in sui coniuncti causa testimonium ferre non valeant, quod simul cum reddita ratione probatur in cap. accusatores 12. ibi, Nec etiam consanguinei accusatoris aduersus extraneos testimonium dicant, quia propinquitatis, & familiaritatis, ac denominationis affectio veritatem impedire solet amor carnalis & timor, atque auaritia plerumque sensus hebetant humanos, & peruertunt opiniones, vt quæstus pietatem putent, & pecuniam quasi mercedem prudentiæ, 3. quæst. 5. cap. absens, 18. 3. quæst. 9. probant Speculat. tit. de test. §. 1. nu. 9. & 19. Lanfranc. in cap. quoniam, num. 60. de probat. plures relati ab Anton. Gabr. lib. 1. de test. conclus. 13. a numer. 1. & à Maschard. de probat. conclus. 412. num. 1. & 2. & conclus. 1363. numero 42. & 43. præter alios, quos plena manu congerit Farinac. 2. tom. de test. quæst. 54. a numer. 1. cum segg.

3 Sed dubium est, an consanguinei omnino à testimonio sint repellendi, an verò eorum fides tantum minuatur: In quo etiam diuersæ sunt Doctorum opiniones, quas referre non libuit, ne in re tam communi vagari videamur, duo circa nostrum dubium certa sunt. Primum, quod dum agitur de criminali causa consanguinei omnino repelluntur à testimonio ferendo per iura superius relata, quæ in criminalibus loquuntur, & per text. in l. parentes, 6. C. de test. vbi communiter Doctores, & in cap. similiter, 10. 3. quæst. 5. gloss. 2. in cap. cum oporteat, de accusat. vbi Abb. num. 3. Felin. 3. & in dist. cap. litteras post num. 8. vers. in secundo casu, de præsumpt. Zephal. consil. 82. num. 24. & consil. 99. num. 59. volum. 1. & consil. 272. num. 11. volum. 2. Natca consil. 315. num. 8. & consil. 354. nu. 4. volum. 2. Anton. Gabr. de test. d. conclus. 12. num. 22. Maschard. de probat. conclus. 408. num. 12. & conclus. 412. num. 6. vbi plures, sicut etiam arcentur à ferendo testimonio pro consanguineo in causis civilibus grauibus, quæ æquiparari solent criminalibus, ex text. in l. propter litem, 21. §. 1. de excusat. iur. cap. 1. de rebus, spoliat. & Bald. & Salic. & Paul. & communiter Doctores in d. l. parentes, C. de test. Felin. in cap. cum oporteat, nu. 3. de accusat. & adductis ab eodem Maschard. consil. 68. num. 10. & conclus. 408. num. 15. Antonin. Gabr. loco citato nu. 28. Menoch. de arbit. casu 104. nu. 4. & lib. 2. præsumpt. 53. nu. 3. Farinac. d. quæst. 54. numero 25.

4 Secundum, quod multo magis consanguinei repelluntur à testificando, dum agitur de vlciscenda iniuria consanguineo illata ex rationibus, de quibus inferius, vt communiter fatentur Doctores, sequentes ducem suum Bart. in l. qui testam.

mento, 20. §. per contrarium, num. 7. de testam. & in l. lex Cornelia §. 1. de iniurijs, Angel. & Salic. in l. 1. C. de raptu virg. Felin. in d. cap. cum oporteat num. 1. fall. 3. & in d. cap. litteras, num. 8. de præsumpt. Ant. Gabr. d. conclus. 13. num. 29. & conclus. 14. a numer. 11. Alciat. reg. 1. præsumpt. 23. num. 2. vers. aut tractetur de iniuria, Menoch. lib. 2. præsumpt. 53. num. 2. Duchas reg. 383. ampliat. 1. Phil. Dec. consil. 133. vers. considerandum est, & consil. 163. vers. quarto allegatur, Paris. consil. 152. vers. discurrendo igitur, volum. 4. Thom. Grammat. consil. 58. nu. 7. Craueta consil. nu. 1. est que communis abque contradicatore.

Ex quibus sequitur, quod cum causæ puritatis, & honoris grauißimæ sint, & dicantur de magis arduis, vt ex text. in l. iniuriæ 9. §. si autem, de his que vt indigni. Bald. in cap. ex ratione, colum. 2. de appellat. Craueta consil. 168. num. 2. & ex alijs plures in hoc tractatu dixi, & agatur de probando honore puritatis, aut generis ignominiosa macula, quæ vniuersam coinquinant familiam, aut honorant, satis demonstratiue ostenditur, quod nemo ex eadem familia testimonium ferre possit, nec interrogari de illius qualitatibus, quia in propria causa testimonium proferret contra text. in l. nullus 10. de test. l. omnibus 10. C. eodem l. 18. vbi gloss. 1. tit. 16. part. 3. nec liceat cum interrogare de macula sui generis, nec cogere ad propriam contumeliam propalandam, secundum text. in l. 2. §. Divus, de iure fisci, cum similibus, quæ quidem amplius ex sequentibus exponanda veniunt.

Primò, quia consanguinei tales dicuntur à consanguine, quasi communem, & eundem sanguinem habentes, seu ab eodem sanguinis fonte provenientes, vt ex gloss. in §. 1. in fin. de leg. agn. successi probant Hostien. in summa tit. de consanguin. & unde dicatur, Rebuff. in concord. Rub. de reg. ad pralat. nominat. fac. §. 1. vers. consanguineus pag. 174. docent Pelacz de maiorat. 2. part. quæst. 6. nu. 400. Mart. Bonac. de marim. quæst. 3. de impedim. punct. §. 1. nu. 2. & in puritatis & nobilitatis informatorijs de nihilo alio probando agitur, ni de qualitatibus sanguinis prætenforis, qui idem & communis est omnibus eius consanguineis, qui si ad testimonium ferendum admittentur, in suamet deponerent causa, quod nullibi licet.

Secundò probatur, & confirmatur præcedens ratio, nam existimationis & status causæ non tantum ad eos qui litigant, & quorum aguntur nomine specialiter pertinent, sed etiam vniuersam eorum agnationem, & singulos ex ea attingit, vt ex notatis in leg. 1. cum omnibus suis §. 8. & in l. 2. & 3. de lib. causa, & in l. vni. vbi Bald. C. de raptu virg. l. 6. in fi. vbi gloss. 6. tit. 23. part. 3. l. 2. vbi gloss. 1. tit. 11. part. 7. gloss. verb. eorum, in l. lege Cornelia §. in princ. vbi Bart. de iniur. idem Bart. in l. qui testamento, §. quacumque num. 7. de testam. Io. Redim. de maiest. Princip. verb. sed etiam per legitimos tramites num. 199. sed nemo in causa, quæ se attingit, seu attingere potest admittitur ad testimonium ferendum, nec fidem, si admittatur, facit, ex d. l. nullus 10. de test. d. l. omnibus, C. eodem cap. in super §. in fi. extra illo tit. leg. 19. tit. 16. part. 3. ergo, &c.

Tertiò probatur, & præcedentes confirmantur rationes, quælibet iniuria vni tantum de familia illata totius familiæ esse censetur, & omnes consanguinei iniuriati manent, secundum Bald. in d. l. vni. C. de raptu virg. Bart. in l. 3. §. si minor, de suspent. iur. & in leg. si ita stipulatum, §. Chrysogonus, de verbor. Felin.

Felin. in d. c. cum oporteat, n. 3. vers. fallit tertio, extra de accusat. Malch. concl. 68. n. 4. & 5. & concl. 408. nu. 10. & 11. & tradit plura Farin. d. quæst. 54. n. 9. & 3. 10. g. 105. ex n. 288. at ex macula oritur iniuria vniuersæ familiæ, vt sæpius dixi Igitur magis patent præcedentes rationes.

10 Quarto probatur, & confirmatur minor præcedens, nam quoties ex causa testem honor, laus, decus, seu vituperium attingere potest, nec idoneus est, nec fidem facit, ex notatis per DD. in c. cum à nobis, 28. de test. & in c. inter ii. de excessib. Abb. per d. iura in c. cum dilectis, n. 12. de elec. Alex. consil. 14. n. 9. lib. 6. & consil. 156. In causa accusationum, nu. 8. vol. 6. Phil. Corn. consil. 141. n. 9. vol. 1. & consil. 217. n. 6. vol. 4. Aym. Crauet. consil. 102. n. 10. Bertazol. consil. ciuil. 21. n. 28. lib. 1. Burlat. consil. 116. n. 23. & 24. Gracian. discept. tom. 4. c. 7. 27. n. 13. plures adducunt Malch. de probat. concl. 1363. n. 3. Faun. de test. quæst. 60. nu. 21. sed consanguineum laus, seu opprobrium attingere potest ex causa, in qua agitur de sui consanguinei puritate probanda, Igitur testis idoneus in simili non erit causa.

11 Minor patet, nam tota illustratur familia, & de ea singuli ex honoribus, quos cognati capeßunt, & econtra denigratur, si ex sanguinis defectu aliquis repellatur ab officijs & honoribus puritatis, vt eleganter docuit text. in leg. 3. §. si emancipatum §. de bon. poss. contra tab. leg. 3. 2. ibi §. 1. & contra suum o. de honora de sui parentes del. tit. 9. part. 6. & notatur in leg. 1. §. si & si feruus 13. de inspic. ventre, & per Bart. in l. si rogatus, de manum. vndict. Bal. in leg. nec filium Cod. de nupt. adducti à Ioann. Lup. in reposit. cap. per vestras, §. 7. num. 3. de donat. inter, Ioan. Velazq. in defens. Statuti Toleiani cap. 34. maxime in vers. recte quidem & segg. pag. 77. Pelacz de maiorat. 1. part. 9. n. 7. & 17. Gracian. d. forens. 3. tom. cap. 590. n. 17. Igitur ex probatione puritatis, & nobilitatis singulis consanguineis laus, aut vituperium provenire valet, & in puritatis materia loquendo ita ruetur Perezus de Lara de capell. 2. p. c. 4. nu. 26. in fin.

Sed post hæc generaliter dicta magis specificè de quatuor videndum est: Primò an aliquando cogi valeant consanguinei ad testimonium ferendum in causa puritatis sui consanguinei. Secundò, an sponte veniens ad testificandum maxime de macula sit admittendus, & examinandus.

Tertiò, an de factò examinati etiam sub iureiurando veram sui consanguinei maculam, aut defectum in conscientia foro propalare teneantur. Quartò, an sponte, seu coacti examinati fidem aliquam efficiant, quæ omnia valde vtilia in materia sunt.

12 Circa primum, certa iuris regula est, quod consanguinei cogi ad testificandum non debent, nempe ascendentes, & descendentes sine aliqua graduum præfinitione, collaterales verò vsque ad quartum gradum contra suum consanguineum, sicut nec pro eo possunt ex text. in lege Iulia, 4. leg. iniuri, 8. in finalibus verb. de test. l. parentes 6. Cod. eodem, quibus consonat l. 11. tit. 16. part. 3. leg. fin. tit. 30. part. 7. vtrouique Gregor. Lopez, estque communis omnium opinio, secundum relatos ab eodem Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 2. de probat. delict. nu. 24. vers. Quod est verum, Lessio de inst. lib. 2. cap. 30. nu. 27. Card. Tulch. tom. 1. tit. C. concl. 201. Mart. Bonac. 20. 2. in decalog. disp. 10. in 8. præc. 9. 3. p. un. 3. sub nu. 3. 13 vers. Quarto, ¶ Vbi in seq. vers. air, filios lethali ter Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

peccare testimonium ferendo aduersos suos parentes, quia faciunt contra reuerentiam parentibus debitam, secundum Simanc. de cathol. instit. tit. 29. n. 24. & latius in lib. de patre heretico à n. 14. cum segg. Sayr. Clauireg. lib. 12. c. 24. Valer. Regin. in praxi fori poenitent. lib. 20. n. 26. & alios.

14 Sed limitatur à quibusdam, dum aliter veritas haberi non potest, vt tenent DD. Cæsarei iuris in dist. l. lege Cornelia, & Canonistæ in cap. 1. de test. cog. secundum Anton. Gom. dist. numero 24. in fin. vbi testatur de communi, licet dubitare videatur maxime in ascendentibus, & descendibus Gregor. Lopez in d. l. 11. gloss. 1. d. tit. 16. part. 3. & de omnibus loquendo Gabr. Pereira tract. de manu, reg. cap. 10. num. 36. quorum doctrina magis probabilis mihi videtur, & praxi sequenda quamvis contrarium habeant P. Th. Sanc. conf. mor. lib. 6. cap. 2. dub. 18. num. 9. sed DD. communiter in omnibus indubitanter loquuntur, vt patet ex allegatis per Farin. in d. g. 54. n. 13. & quæst. 78. n. 108. & per Dianam res. moral. 3. part. tract. 5. mis. coll. refoi. 63. pag. 202. Lazar. de monit. secl. 3. g. 11. num. 18. quod accidit in causis puritatis, dum intenditur probate descendentiam ab aliqua stirpe, in qua per alios testes nihil certi inuestigari valet, cuius memoria verisimilius, & certius apud consanguineos esse solet, & ab eis peti debet, vt pluries fieri vidi, & speciatim examinatus fuit pater cuius filius ad officium Sanctæ inquisitionis admitti postulabat, & ex eius dicto à quodam reconciliato provenire constitit, de quo latius in seq. §.

15 Circa secundum dubium est etiam alia certa regula, quod consanguineus sponte veniens ad ferendum testimonium contra suum consanguineum admitti, & examinari debeat, secus verò si pro eo testimonium ferre velit, vt apertè constat ex nostro iure septimpartitarum in d. l. 11. vers. Perosi algemo, tit. 16. p. 3. & in d. l. fin. tit. 30. part. 7. Bart. in d. l. leg. Iulia, num. 1. & in l. qui testamento, §. quacumque, num. 6. de testam. Felin. in d. cap. cum oporteat, numer. 3. limit. 6. de accusat. plures adducti ab Anton. Gabr. de test. concl. 14. num. 8. iuncto nu. 31. Gig. tract. de crim. laesa maiest. lib. 2. g. 9. n. 2. Simanc. de cathol. instit. tit. 64. nu. 47. & 48. in fin. Carrer. in pract. tract. 2. de indic. & variis, §. contestis, vltimo, num. 9. Malch. de probat. in pr. 1. tom. 95. nu. 68. Viniio comm. opin. 92. n. 18. And. Gaylib. observat. 100. n. 14. vers. nolentes tamen, Ant. Gom. lib. 3. var. c. 12. nu. 24. vers. sed pulchrum dubium, Farinac. d. g. 54. n. 16. & quamvis de iure communi loquendo contrarium teneat in parentibus circa liberos & econtra P. Thom. Sanc. conf. mor. lib. 6. c. 2. dub. 9. nu. 1. & dub. 18. nu. 1. & c. 5. dub. 17. tamen de iure partitarum aliud fatetur in d. dub. 18. num. 3. ex Greg. in d. l. 11. verb. de su grado Montalu, in l. 9. verb. Padres, in fin. tit. 8. lib. 1. fori, & sic nos quoad hoc intelligendi sumus, ¶ & quando ita sponte consanguineus ad testimonium venit, in initio suæ declarationis exprimi debet, vt ex Bart. in auth. de sanctiss. Episc. §. 1. col. 9. animaduerit Greg. in d. l. 11. gloss. fi. tit. 16. part. 3. & in omnibus causis ita in Sanctæ Inquisitionis Officio seruatur.

16 Et licet Maschin allegata concl. 48. num. 28. & Farin. in d. quæst. 54. num. 107. & ab eis relati hoc intelligant, dummodò coniuncti, & consanguinei postquam sunt vocati sponte ad testificandum veniant, secus verò si sponte omnino se offerant, quia tunc valde se suspectos reddunt, ex adductis per

Bart. in l. post legatum, §. si vero, num. 1. de his, quæ vt indign. Tiber. Decian. tract. crimin. 1. tom. lib. 3. ca. 23. num. 63. Immol. num. 28. in fin. Dec. 66. in cap. 2. extra de test. & ab eod. Malch. concl. 137. numer. 44. & per Cardinal. Tusch. lit. 7. concl. 223. numer. 1. Ego verò circa id confidero, quod regulariter loquendo consanguinei non debent vocari ad testimonium, quia prohibitum in dictis iuribus, & quia discordiæ inter familias seminarentur, quod valde nocivum est publico bono, vt inferius dicam numero 25. 18 ¶ & dum consanguineus non vocatus ad testimonium se sponte offert, adest alia præsumptio pro fide sui testimonij, qua non præsumitur odio deponere contra suum consanguineum, sed veritatis zelo accedere, ex adductis per DD. in capite litterarum, per text. ibi, de presump. iunctis traditis à me infra in 4. dubio, quæ quidem præsumptio fortior est, quàm desumpta ex spontanea oblatione, licet causa esset per se, quæ diminuat, vel tollat eius fidem: Atque idem iudicio relinquendum iudicum arbitrio, quanta sit præstanda fides consanguineorum assertionibus attentis causis, circumstantijs, & personarum qualitatibus, secundum Iacob Menoch. de arbitr. iudicium casu, 474. numero 56. & 57. 20 Circa tertium dicendum est, quod etsi testes interrogentur de macula sui consanguinei speciatim, seu generaliter de qualitatibus suæ familiæ & forte causam noverint impunitatis non tenentur in conscientia foro eam iurando coram iudice proflare; sed rectè, & tunc poterunt amphibologia, seu æquiuocatione vtendo, & iuxta restrictionem aliquam in mente conceptam, eam negare. Quod probatur, quia aut eundemmet testem eadem attingit verecunda macula, aut non. ¶ Primo casu certissimum est, non teneri ad eam denunciandam, cum ei ex simili confessione graue sequeretur damnum, cui obuiare erit fas æquiuocè respondendo, nemo enim propriam fateri tenentur infamiam, seu turpitudinem, secundum nota in leg. 2. §. item Dini. 2. in fin. de iure fisci, cap. si peccauerit. 19. 2. §. 1. cap. memo 10. 12. quæst. 1. Paz. in pract. tom. 1. de confess. numer. 10. Ioan. Sancius Abul. in suis select. & pract. disp. 4. sub numero 22. in fin. & numero 25. Pet. Barbota in leg. cum Prator. 12. §. fin. num. 135. de iudic. Couarr. pract. cap. 18. numer. 7. in princip. adductus à P. Thom. Sancio consil. mor. lib. 6. cap. 5. dub. 8. & faciunt tradita à Mart. Bonacina 1. tom. tract. de censu, disp. 2. §. 6. punct. 1. num. 3. & repetit disp. 6. de onere & oblig. denunc. punct. 1. §. 3. num. 3. qui etsi in diuersa specie loqui videatur, dum in monitorij vim aliena manifestari iubentur, nam tunc proprium delictum ostendere nemo tenetur, idem locum habet in nostra specie testimonij ferendi sub iurando, cum non agatur de crimine puniendo, sed de maiorum & generis qualitatibus probandis ad iudicum animos informandos, & honores suscipiendos, immò vtroque casu nemo tenetur se vitro proderet l. minus grane 7. C. de test. l. vit. C. de edendo Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 4. lib. 2. n. 1. etiam sententia lata circa suam infamiam, qua Iudex esse non possit, quia nec tunc cogi debet ad fatendum suam infamiam, sed tantum, vt dicat, se iudicem esse non posse, arg. l. ante pen. in fi. de suspect. int. 2. relegatorum 7. in fin. de interd. & relog. Pet. Barb. n. 134. citato loco licet contrarium habeamus A. cebed. in l. 3. n. 5. tit. 3. lib. 8. recop. conueniunt tamen Couarr. pract. 6. 18. n. 7. in pr. adductus à P. To. San-

cio cons. mor. lib. 6. ca. 5. dub. 8. * à quibus honoribus 22 nemo ex suo facto, nec dicto priuari tenetur, nec ad id vlla adstringitur lege, atque adest ius reticendi, & vtendi æquiuocatione, dum iuratus responderit, secundum ea, quæ tradidit supra quæst. 9. ex nu. 54. & 57. & alibi ibidem, & cum maculam sui coniuncti tacere possit, vt statim dicam, & latius infra 2. p. q. 6. §. 3. illat. 4. multo magis propriam, quia maior adest ratio. Si verò eundemmet testem macula, de qua interrogatur aut quam noscit, non attingit; quia sua consanguinitas ex alia pura linea prouenit, distinguendum videtur, quia aut ex declaratione maculæ damnum testi prouenire verisimiliter potest, aut dissensiuos, & discordiæ inter consanguineos oriri, & tunc etiam, certum, & constans est apud omnes, quod non tenetur, consanguinei maculam, seu defectum proflare; sed potest tacere æquiuocè respondendo, & vtendo in mente aliqua restrictione, qua inspecta verum sit, quod dixit, & negatio maculæ verificari, & à falso eripi valeat. ¶ Ratio est, tum quia habet iustam reticendi causam non iuratus, quam iuramentum non tollit secundum Lessium de iust. libro secundo, cap. 3. lib. 6. numero quinto, cum alijs adductis supra in dict. quæst. 9. §. 1. numero 3. tum etiam, quia nemo tenetur cum graui sui, suorumve damno, & periculo testimonium ferre, & cum exinde oriri incommoda valeant, nempe familiæ dissensiones, odia, & inimicitia, quæ bono communi, & paci aduersantur reipublicæ, eis occurrere licet, ¶ & conuenit tacendo consulere damno, quod loquendo timeri valet, secundum Bañez 2. 2. quæstion. 70. art. 1. vbi etiam Saloni. Reginald. in pract. fori poenitent. lib. 24. numero 48. Lessio de iust. lib. 2. capite 30. dub. 6. numero 50. Sayr. Clau. reg. lib. 2. capite 20. numero 27. & 28. Ioann. Sancius Abulens. in suis select. & pract. disput. 43. numero 32. paulo post. princip. Mart. Bonacin. 1. tom. de censur. disp. 2. quæst. 6. punct. 1. sub numero quinto, vers. quia commune bonum, & 2. tom. in decalog. disput. 10. in 8. præcept. quæst. 3. punct. 3. proposit. 1. numero 8. vbi in versicul. ex quo patet [ita prosequitur] consanguineos, & affines raro teneri ad testandum contra alios sibi sanguine iunctos, nam damnum vnius redundat in alierum, & ex testificatione consanguineorum oriuntur familiarum dissensiones, & odia, & inimicitia, qua bono communi, & paci Reipublicæ aduersantur, & idem repetit in dict. disput. 6. de nouo addita de honore & obligat. denunc. punct. 1. §. 3. sub numero 5. & habetur in nouissima impressione anni 1627. in fine vltimi tomi Reginald. lib. 24. numero 162. ad quæ etiam faciunt tradita per P. Thom. Sancio de matr. lib. 4. disp. 4. numer. 11. & 12. ex quibus constat hanc opinionem procedere ex omnium communi assensu. Aut, inquam, damnum nullum, nullæque dissensiones timeri possunt, vt cõmuniter dicendum videtur in iudicij puritatis, de quibus loquimur cum in eis semper magnum seruetur secretum, & testium depositiones numquam publicentur, ex quibus prædicta incommoda timeri non valent; & sic verius videtur, quod in proposita specie consanguineus, quem macula non attingit, possit, & debeat eam coram iudice proflare, vt expressè voluit in obligatione denunciandi, Mart. Bonacin. 1. tom. de censur. dict. quæst. 6. punct. 1. numero 5. in fin. versicul. 1. vbi, secus si valeat denun-

denunciare sine graui damno, quod & iterum repetit in d. disp. 6. de onere & oblig. de iure sub. nu. 5. quod verum intelligo, licet aliquando etiam in his arcanis iudicij iustus timor prædictorum damnorum possit obuenire, vt sæpius vidi, & dum verisimilis fuerit, non verò affectatus, primam opinionem sequi secus quisque poterit. 27 Circa quartum, & vltimum dubium certum est quod si consanguineus examinatus purum præteritorem dixerit, nihil omnino probat, quia in suamet deponit causam, & commodo ex supra dictis, quæ hic repetere non licet, si verò maculam sui consanguinei asseruerit, distinguendum videtur, quia aut sponte à nemine vocatus ad examen accedit, & tunc ab eo meriti inquiri debet causa qua motus ad denunciandum fuit, & rationem expectare maculæ, quam asserit, & an eummer attingat labes, aut non, & ex omnibus probus iudex inuestigare debet rei veritatem, & fidem quam meretur. quia certam hac in re regulam tradere perdifficile iudico, secundum tradita supra in dub. 2. ex numer. 17. quam speciem & casum, licet incontingibilis videatur, tum de facto vidi in quadam causa ardua. ¶ Sin verò vocatus à Commissario fuerit; & maculam sui consanguinei aperuerit, non solum plenam efficiet fidem, vt dixi superius in secundo dubio, & aperte probatur in dicta lege 11. in fin. ibi, e valdralo que dixerit ben assi cerno si non ouiesse ningun d'ibdo con el, vbi gloss. fin. tit. 16. part. 3. & apertius in dict. lege fin. tit. 3. part. 7. sed etiam tanto firmiter erit eius testimonium, quanto à suspitione odij longius abest, vt significat text. in cap. litteras 14. §. nos verò, versicul. Praferim in fratrem quem tanquam charissimum non asseruisset hereticum, nisi fuisset accusatus & de fidei orthodoxæ, de presump. & in cap. non asseruimus, 13. quæst. 2. ¶ & quia inter consanguineos ortam ex sanguine amicitiam natura peperit, Menoch. lib. 4. presump. 39. numer. 70. Pet. Surd. de alim. tit. 6. quæst. 21. numer. 4. P. Thom. Sanc. de matrim. lib. 6. disp. 26. num. 2. Manrica de tacit. tom. 2. lib. 13. tit. 20. numer. 2. cum seqq. Stephan. Gratian. disp. forens. cap. 100. num. 4. quæ verisimile mendacium in proposita specie non suadet, vt ex Cic. in Lelium, & ex alijs optime probat Simanc. de cathol. instr. tit. 4. à num. 7. cum seqq. & in enchirid. tit. 135. de test. numer. 26. Malch. de prob. conclus. 837. numer. 17. vbi adducit Crauetam consil. 220. num. 9. ¶ dicentem, quod præsumitur suos consanguineos gratis odio habere, & consil. 6. numer. 6. ex eadem ratione dixit quod testibus deponentibus aduersus sibi coniunctum magis quam alijs creditur, atque idem voluit Phil. Dec. consil. 163. numer. 11. versico. & ad hoc accedat. dicens, quod deponens aduersus eum, quem amare præsumitur, verum dicere intelligendum est, ad quod videnda sunt tradita per Anton. Gabr. tit. de test. concl. 4. n. 88. lib. 1. & per Bertazol. consil. 33. nu. 1. lib. 1. Hip. Rimin. consil. 8. r. nu. 28. & consil. 52. num. 117. vol. 1. & in pluribus alijs consilijs, quæ congerit Fatinac. de test. quæst. 54. numer. 79. de quo etiam dicam infra 2. part. quæst. 6. §. 1. ex numero 25. cum seqq. 31 Quæ omnia, maxime quæ docent, consanguineos nec examinandos, nec fidei mereri in causis puritatis, intelligenda sunt. Primò, in omnibus consanguineis quocumque gradu existentibus, nam & si generaliter loquendo gradus consanguinitatis impediens matrimonium, & fidem limitentur vs-

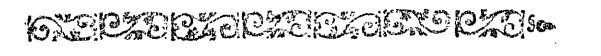
que ad quartum inter collaterales, vt iam dixi, & probat, dict. leg. 11. part. & adducti à Malch. de probat. lib. 1. in presat. quæst. 5. num. 61. & per Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 1. n. 34. in primo. & postea Fatin. d. quæst. 54. à num. 19. cum seqq. & Mart. Bonac. 2. tom. in de. can. log. disput. 10. in 8. præcept. quæst. 3. punct. 3. sub num. 3. versico. Quarto, sanguinis quidem affectio, & qualitates nulla præclusa progreditur meta, de quibus in puritatis informatorijs agitur, & similiter ad omnes etiam in longissimo existentes gradu extendi prohibitio debet, vt etiam dicam infra quæst. 17. §. 4. num. 81. & explicat Paz. de tenuta 2. p. cap. 85. num. 126. Secundo, intelligenda sunt, vt locum etiam habeant in consanguineis habitis ex illicito coitu, sicut in procreatis ex coniugio legitimo, quia omnes æquè à natura iura habent sanguinis, & verè consanguinei dicuntur, vt notant Ioann. Andr. in arbor. consanguinitatis in vniuersali quæst. Abb. in c. de litteris, n. 1. de test. 8. Nauar. consil. 4. n. 2. de iure par. Aniles in c. 4. de m. gl. parientes, n. 2. Ant. Peteg. de si deicom. art. 22. nu. 85. & alij allegati supra q. 8. §. 3. n. 51. Tertio, quod licet regulariter loquendo defectus prouenientes ex consanguinitate, & affinitate testium suppleri valeant ex numero, & alijs adminiculis, vt plenè probent, ex adductis à Carver. in pract. crimin. de indicio & iurata §. vlt. numero 5. Anton. Gabr. de testib. conclus. 13. numero 17. & conclus. 15. numero septimo, Malch. de probat. conclus. 26. numero 5. conclus. 68. numero 15. & 16. Corneo consil. 17. 2. numero 22. lib. 2. Nat. consil. 32. numero 20. 1. part. Cæsar. Grassis decis. 10. numero 10. locum habet, dum consanguinei non omnino repelluntur nec fidem amittunt, sed aliquantulum probant, vt expressè docuit Malch. dict. numero 15. & ceteri allegati; non verò cum omnino repelluntur, & nullam prorsus efficiunt fidem. ¶ Sicut in specie de qua loquimur, quia deponendo circa puritatem consanguinei, sunt testes in causa propria ex qua commodum capiunt, & nihil probant, ex dict. leg. omnibus 10. in illis verbis, dicendi testimonij facultatem in uia summouerunt, quam bene ad prepositum ponderat Bald. ibi. Cod. de test. bonus text. in leg. 21. ibi, non debe ser recibido, testimonio del uno por el otro, vbi gloss. 1. tit. 16. part. 3. etiam si commodum non principaliter, nec directè, sed accessoriè, & per consequentiam eis proueniat, secundum eundem Bald. in leg. distansibus, numero 4. Cod. de testan. Malch. conclus. 1363. numero 1. & 2. O. falc. decis. pedament. 79. numero 40. Bertazolo consil. 124. numero 3. & consil. 334. numero 1. & consil. 351. numero 4. & consil. 517. numero 12. Causale. decis. 1. numero 48. part. 2. Craueta consil. 99. numero 2. Cæsar de Grassis decis. 72. numero 6. Valenzuela consil. 4. à numero 51. cum seqq. ¶ Et quidem eorum inhabilitas alijs quantumvis legitimis adminiculis non suppletur, nec numero, etiam si inæqualis valde sit, tum quia eorum coniunctio, quantumvis remota omnem eis tollit fidem, & non manet; quod suppleri possit, ex text. in leg. sed si manente, §. de precario, tenent Baldus in leg. falsus, numero 3. Cod. de furtis, & in leg. si quis ex argentarijs, §. cogentur, vbi etiam Angel. numero 6. de edicto, Anton. Gabr. supra conclus. 35. num. 4. & seqq. Malch. citato loco, num. 8. Baiard. ad Iul. Clar. quæstion. 24. num. 128. ad fin. Pro quo etiam est text. in l. 4. §. 1. de damn. infello, & cum iura per Cagnol. in l. 1. num. 4.

de iudic. Menchaca qual. usu fr. eq. cap. 14. numer. 1. & 2. & per Pet. Barbof. in d. l. 1. art. 1. numer. 21. de iudic. Tum quia, dum inhabilitas provenit ex interesse, & commodo testium, ex numero nec ex aliis praesumptionibus non suppletur, vt receptum communiter video apud omnes, secundum Socin. in l. si quis in a. num. 6. de reb. dubiis, Bertazol. conf. 178. nu. 8. lib. 2. Rolando. conf. 98. nu. 34. lib. 4. Aym. Craueta de antiq. tempor. 1. part. sect. quid in libro nu. 19. & conf. 42. circa fin. & consil. 172. nu. 2. Phil. Corn. conf. 42. circa fin. lib. 1. & consil. 172. nu. 20. lib. 2. Iof. Ludouic. concl. 70. versio. Hec tamen conclusio. Villalobos in suis comm. lit. M. nu. 143. versio. Quod intelligit, Farin. de testib. q. 60. num. 14. & q. 62. num. 318. & 340.

37 Quarto intelligenda veniunt omnia praedicta procedere ea maxime ratione, quia licet sanguinis qualitates aequae & generaliter pertineant ad omnes de genere, quo sensu dicendum videbatur, quod consanguinei possunt testimonium ferre circa communes omnium qualitates, sicut quilibet de communitate in testem admittitur, & probat in causis suae communitatis, vt in text. in c. verso loco, 5. de prebat. vbi communiter DD. c. cum nunciis 12. c. in super 6. c. veniens 28. de test. leg. 18. versio. Pero en pleyo, tit. 16. p. 3. & communiter DD. tamen sanguinis qualitates ita ad quemlibet de genere pertinet, vt singulos proprii, & principaliter attineant, & sunt ita in vno, sicut in omnibus simul, & tunc abfque dubio admitti non debent, sed omnino repelli, secundum Abb. n. 2. Fel. 6. Dec. 16. in c. in super, de test. idem Felin. in d. c. veniens, num. 21. versio. Secundo limita, illo eod. tit. & optime explicat Masch. de probat. concl. 295. n. 19. & Gregor. in gloss. 6. d. 1. 18. parti. 2a.

38 Et licet in proposita specie, & quando testi laus, aut vituperium ex causa sequi potest, & aliter veritas non valet probari, admittatur adferendum testimonium, & ne veritas pereat, quia illa probatio tantum exquiratur, quae ex natura rei haberi potest, vt in specie probant Abb. num. 12. & Buttrius 40. in capite dilecti, de elect. & faciunt tradita per Decium in d. cap. veniens n. 16. & 17. de test. intelligendum est in causis, & negocijs, quae ex sui natura coram alijs non aguntur, nec tractantur, ni apud eosmet, qui in testes adducuntur, vt est actus secretae electionis, & capituli, seu consistorij, quia tunc admittuntur, qui actui interfuerunt, vt optime declarat Felin. in d. c. veniens, num. 21. versio. procederet absque dubio cum actu nec habitu alij interuenire non potuerunt, Si vero actus ex sua natura agi, & tractari potuit coram alijs, licet accidentaliter defuerint, non debent admitti, qui commodum ex eo sunt lucraturi, & licet alij actu defuerint testes, habitu tamen adesse potuerunt, vt optime explicat Masch. dict. conclus. 295. numer. 18. versio. sed istum postremum, & facit quod tradidit in conclus. 1305. numero 15, & Menoch. de arbitr. casu 106. numero 2. & Bart. de Capua singul. 4. incipit, sed an vnus, & Petra Sancta sing. 124. nu. 1. versio. quod limitarem, Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. viso de fama, n. 18. & 19. folio mibi 97. & in specie puritatis ex rei natura plures inueniri possunt, qui de vera sanguinis qualitate deponant, et si casu deficiant, non idem consanguinei admitti debent, & si admittantur de facto, nullam fidem efficiunt, ex redditus rationibus, & quia hoc colore passim admitterentur cum graui communitatum damno, & statutoru fraude.

Quinto, omnia praedicta intelligenda tantum sunt, vt consanguinei velut testes in similibus admittantur causis, & fidem efficiant, non vero vt aliquando velut patres, & interesse habentes in causa audiantur, & attendantur rationes, quas pro sua puritate, & iure adduxerint, & alijs comprobentur testibus, & scripturis, ad sciendum, & inquirendum rei, & honoris proximi veritatem, & rectam semitam, & si vt testes de facto examinentur, eorum rationes inuestigentur ad eundem effectum, Tum quia testes, qui commodum ex suo testimonio portare valet, verisimilia deponens probat, & credi debet, secundum adducta per Surdum, consil. 490. numero 46. & decis. 55. sub num. 3. & decis. 107. numer. 7. & faciunt tradita per Craueta ad adductum per Farin. de test. quast. 75. nu. 141. tum quia sicut idem praetor audiendi debet, & eius rationes, & allegationes considerari, poterunt indices ad eius rationes, & allegationes considerari, poterunt indices ad eius consanguinei fundamenta respicere, & suos circa veritatem instruere animos, secundum ea, quae ex allegatis, & probatis deduci valeant, vt dicam infra quast. 13. §. 4. illat. 5. ex n. 68 & faciunt tradita infra q. 17. §. 2. ex n. 18 & 19.

§. II.

An in puritatis, & nobilitatis causis consanguineorum testimonia prodesse ad aliquid valeant, & examinari vtiliter possint a Commissario.

S V M M A R I V M.

- 1 Puritas & nobilitas probantur per filiationes, & descendencias, qua primum locum obtinent in probando dictas qualitates.
- 2 Consanguinei probant melius quam alij filiationem, descendenciam, & consanguinitatem, & nu. 3. Et exornatur, n. segg. Probant, qua sunt difficilia probationis, & qua nisi per eos probari possunt, nu. 8. & 9. & 10. Melius quam alij sciunt facta & coniunctiones consanguineorum, nu. 11. Aliquando tamen eas ignorant, immo & proprium nomen quidam ignorant, num. 12. Idonei sunt testes in causis matrimonialibus, n. 14. Suam stirpem melius sciunt, num. 15. & 16. Domestici dicuntur, n. 17.
- Et quidem magis idonei quam ceteri domestici, nu. 20. & 21.
- Numquam in causis puritatis examinantur nisi in defectu, n. 22.
- Quare admittuntur ad probandum parentelam, & descendenciam, non vero puritatem, n. 23.
- Nec parentelam, nec descendenciam probant, si ali- quod emolumentum inde reportare valeant, nu. 24. Et sic nec nobilitatem, sub num. 25. Et quid tunc facere debeat commissarius informans, numero 25. Regulariter circa descendenciam, & consanguinitatem idonei sunt ceteri, quia plenior solent gradum habere notitiam, & arboris genealogiae, & scire facta coniuncti in his, qua concernunt iura sanguinis, & processum naturae, non in ceteris, num. 26. Procedit etiam, in pro-

- in probando negatiue descendenciam, & consanguinitatem, n. 27.
- Et filiationem, nu. 28. Etatem, n. 29. & segg. Nisi veritatur in eorum commodum nu. 31. Limitatur, numer. 32. & duobus segg.
- 4 Inhabiles, & n. 5.
- 6 Domestici.
- 7 Lucrum habentes, con-
- trarium, n. 24.
- 8 Consanguinei,
- 9 Differentiam inter probationem puritatis, & nobilitatis & inter probandum descendenciam & parentelam, & n. 23.
- Parentela, & descendencia difficilia sunt probationis, sub n. 4. supra.
- 11 Testes aptiores sunt, qui factum de quo queritur, melius scire possunt.
- 12 Nomen proprium quidam ignorant.
- 13 Matrimonij causa ardua est, & grauissima.
- 14 Domesticum testimonium regulariter non admittitur.
- 18 Domestici probant parentelam, & descendenciam, & qua melius scire possunt, quam alij, n. 19. Nisi producent eos de domo sua deducatur, & imperare possit, n. 21.
- 22 Parentela & descendencia antiqua melius per consanguineos probari solet.
- Testis idoneus dicitur, quamvis dubitetur an lucrum in causa habeat, sub n. 23.
- 24 Portantes commodum ex suo testimonio admittendi non sunt ad testificandum, & sic nec ad nobilitatem probandam, sub n. 25.
- 25 Commissarius informans non accedit ad examen consanguineorum, qui interesse habent in hac descendencia, magis quam in alia.
- Nobilitas quatenus per consanguineos propinquos & familiares possit probari, ibid.
- 27 Connexorum eadem ratio.
- Descendencia negatiue probatur eodem modo quam affirmatiue, ibid.
- 28 Natiuitas filiorum magis nota est, solet consanguineis, quam ceteris.
- 29 Et id per consanguineos probatur, & erit optima ratio, scio etatem, quia sum consanguineus pater, seu vicinus, n. 30. Nisi in eorum commodum veritatur, n. 31. Vel agatur de probando puncto natiuitatis, n. 33. Vel si consanguineus sit minoris aetatis, aut aequalis eum eo, de cuius etate agitur, nu. 34. Per librum parentis, ex n. 35. & Parochia, nu. 40.
- 32 Producent consanguineum in testem non potest ei opponere defectum consanguinitatis.
- 33 Liber patris probat filiorum etatem, contrarium, nu. 37.
- Conciliantur opiniones, ut liber patris defuncti probet, secus si adhuc viuat, Mortuus pius probat, quam viuus, n. 38. Vel si lucrum ex illa probatione ei provenire possit, n. 39.
- 36 L. etiam 16. de probat.
- Parentes an sint idonei testes circa etatem filiorum sub n. 38.
- 40 Liber Parochia in quo adscribuntur nomina baptizatorum, & contrahentium matrimonia probant, non solum baptismum, sed etiam etatem baptizati, & non solum matrimonium, sed etiam consanguinitatem, si in eis referatur, & idem originem generis.

Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

Postquam vidimus causas, & rationes, quibus accedere ad examen consanguineorum nec vtile, nec licitum est, agendum restat de his, ad quam probationem ad iure valent, & plenam efficiunt fidem, quia vtile in nostra puritatis materia semper iudicatum, & praaxi quotidie seruatum est.

Ad quod sciendum est, quod in puritatis, & nobilitatis probatione simul, & aequae principaliter agitur de filiatione, & descendencia probanda, quia cum praedictae qualitates a maioribus proueniant & descendentes tales esse appareant, quales con- stiterit eorum fuisse maiores, & quilibet radix propria eiicit virtutem in palmires, qui eiusdem naturae semper iudicantur, vt ad propositum ex alijs probat Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 11. n. 7. & 16. ad sciendum cuiusque qualitates, probandae in primis sunt qualitates parentum, quod omnino fieri oportet per filiationes, & descendencias, & idem manent hae qualitates velut aequae principales, ac puritas & nobilitas, immo videtur, quod digniorem obtineant locum, cum hae qualitates probari non valeant, ni prius constet de filiationibus, & descendencia usque ad eundem praetorem, de cuius sanguine queritur, ita vt per has perueniatur ad illas. Et cum consanguinei admittantur ad probandas filiationes, parentelam, & descendenciam, vt late dicam inferius, magnum locum obtinent in informationibus puritatis & idem eius explicatio non erit iniucunda, sed vtilis, & valde commoda.

Est igitur tam iure certum quam praaxi obseruatum, quod consanguinei, & affines admitti possunt, & aliquando debent ad probandum descendenciam, & parentelam suorum consanguineorum, ex quo maxima prouenire solet vtilitas, cuius veritas, & iuris ratio ex sequentibus constabit, & apparebit.

Primo quia in causis difficilis probationis testes inhabiles, qui aliam non admitterentur, producuntur: sed descendencia, & parentela difficilior sunt probationis, vt saepius probauit ex leg. Lucius 83. de cond. & dem. & multis probat Masch. de probat. concl. 409. n. 1. Celsus Hugo conf. 31. n. 9. Menoch. conf. 816. n. 24. Igitur consanguinei admitti poterunt ad filiationem, descendenciam, & parentelam probandam.

Maior multis probatur, primo quoad testes inhabiles generaliter loquendo ex text. in leg. non omnes §. a barbaris 6. de remil. & in leg. Diuus 9. versio. sed aliter veritas, de quast. in l. consensu 2. §. super Plagij, c. de repud. c. veniens, 38. vbi omnes DD. de test. c. si vbi Abb. in 2. no. ab. de testib. cog. Alber. in l. parentis, n. 1. c. de test. Emilio de test. verb. testes affines n. 47. Croto eod. tract. 3. part. nu. 88. Ant. Gab. d. concl. 13. n. 14. in glo. n. 27. Menoch. de arb. iud. casu 116. per totum, & per plures alij adducti a Farin. de test. qm. 62. n. 28.

Maior secundò probatur speciatim in testibus domesticis, qui etsi inhabiles, admittuntur in his, quae sunt difficilis probationis, maxime in eis, quae melius, quam alij, scite valent, ex lege quoties 3. Codice de naufrag. libro undecimo, & ex text. in d. glo. capite veniens. & in ca. super prudentia 1. 14. quast. 2. voluerunt Bart. in leg. si quando, col. fin. de si. qualiter ergo, tunc probabitur, Cod. unde vs. Masch. in leg. 1. §. ad quilibet, numer. 4. de quast. Bern. Diaz. rego 746. fall. 4. Anton. Gabr. de test. concl. 10. n. 4. & seg. Craueta de antiq. temp. 1. part. §. viso de fama n. 15.

7 Maior tertio probatorum in testibus, qui lucrum seu honorem ex causa, in qua testimonium dicunt, sunt reportaturi, qui testimonium ferre possunt, & fidem faciunt in causis, quæ ex sua natura sunt difficilis probationis, ut nos loquimur, secundum Abb. n. 12. Ant. de Butr. 40. in cap. dilecti, de elect. faciunt tradita per Malch. de probat. concl. 3. n. 13. & per Menoch. de arbitr. casu. 106. n. 8. & probati in præced. §. n. 38.

8 Maior quarto similiter probatur circa consanguineos, qui etsi à testimonio regulariter repellantur, admittuntur tamen in causis, quæ ob difficultatem probationis aliter nisi per eos probari non possunt, secundum Alber. in l. parentes, n. 2. vers. sed numquid isti. C. de test. Croto de test. 3. part. n. 88. & Emilius eod. tract. verb. testes affines, n. 47. 1. part. adducti per Ant. Gabr. de test. concl. 13. n. 14. in glo. n. 27. Cæsar. de Grassis dec. 12. n. 10.

9 Nec his obstat ex pluribus dixi in præced. §. quod videlicet consanguinei admitti non valent ad puritatem probandam, quamvis adsit magna difficultas, quæ nisi per eos probari non possit, quia est magna differentia inter puritatis, & descendentiæ probationem, de qua dicam infra in §. ratione pro dubio principali, n. 05.

10 Secundò principalis sententia probatur, quia cum descendentiâ, seu filiatio per consanguineos intenduntur probari, est in defectu aliarum probationum, & testium, ita ut aliter nisi per eos probari non valeant: at tunc indubiè admittuntur consanguinei, & domestici, & commodum reportaturi, ut probatum manet. Igitur patet veritas huius sententiæ.

11 Tertio probatur, illi sunt aptiores testes, qui factum, de quo queritur, melius scire possunt, & eius veritatem aptius eruere, ex text. in leg. eurent. 16. de test. leg. eos testes 5. Cod. eod. Ferrata Papiens. in præct. de forma iuram. testium, verb. dicere veritatem in principio. at consanguinei melius, quam alij, facta, ascendentiâ, & descendentiâ suorum consanguineorum cum distinctione graduum scire præsumuntur. Igitur circa prædictas qualitates, melius quam alij testimonium ferre poterunt.

Minor patet per text. in l. ollani, 9. in fin. unde cognati, l. quidem, 15. in glo. l. 16. de probat. l. de iure l. 7. C. de integ. vers. leg. filium 37. C. de liber. causa, cap. cum in tua, 21. de sponsal. cap. videtur 3. Qui matrimon. accusat. poss. cap. videtur. 2. 35. quest. 6. leg. 15. ubi gloss. 2. & 3. tit. 9. part. 4. ex quibus ita docuerunt Barbacia. consil. 62. numer. 16. tom. 4. Duënas reg. 125. Bertazol. consil. 579. nu. 9. lib. 2. Menoch. consil. 203. n. 39. Perezius de Lara in puritatis causis loquens in d. c. n. 26. ubi ait, quod consanguinei genealogiæ atque borem suæ agnationis, & descendentiæ melius scire, præsumuntur, & exornant plures inferius n. 26. referendi.

12 Et licet aliquando contrarium euenire soleat, ut non tantum generis qualitates, & descendentiæ ignorentur à coniunctis, immò & proprium nomen, ut quibusdam euenisse commemorantur in l. fin. de hered. instit. ubi Bald. & Iass. num. 2. referunt quosdam patrem & filium, qui reciprocè propria alterutrum nomina ignorauerunt, quod & euenit Messalæ Coruino, pro ut referunt Solinus Polihistor. cap. 7. Plinius lib. 7. naturalis historia ca. 24. Pet. Crinit. lib. 1. de honesta disciplina, cap. 12. Orbilio Grammat. idem etiam euenit, pro ut etiam vtrum-

que refert Menoch. de arbitr. lib. 2. casu. 26. num. 5. & lib. 6. presumpt. 45. n. 41. & seqq. de quibus agunt DD. in l. si in nomine 4. C. de testam. Rom. Alexand. & Iass. in l. si in nomine 32. de verb. obl. g. tamen cum raro hæc auidant, non sunt in consequentiam trahenda.

Quarto probatur, & simul quod consanguinei 13 sint in similibus causis integri, & omni exceptione maiores, quia in matrimonij causa velut ardua, & grauissima secundum cap. fin. vers. & quamvis, de procurat. in 6. cap. licet ex quadam, de test. Corraf. lib. 3. miscel. 4. in princip. Franc. Duar. 1. tom. ad tit. de iure iur. ca. 9. in 2. tom. ad eundem tit. cap. 4. Carotio q. 4. n. 6. testes integri, & omni exceptione maiores requiruntur, ut in d. c. licet ex quadam. Sed consanguinei in ea iure admittuntur ad consanguinitatis impedimentum probandum. Igitur erunt in causis puritatis testes integri, & maiores omni exceptione.

Minor probatur ex d. cap. cum in tua, d. c. videtur, cap. 1. 2. & 3. cap. de parentela 5. & 8. 35. quest. 6. exornant. Abb. Felin. & Butr. in c. quoties 5. de test. & adducti ab Anton. Gabr. de test. concl. 13. §. 13. n. 11. Farinac. de test. quest. 54. nu. 64. & 191. Paril. consil. 58. nu. 22. tom. 4. Menoch. consil. 199. numer. 37. Malch. de probat. concl. 1035. numer. 20. ubi reddit rationem, quia isti melius suam stirpem scire præsumuntur, ex d. cap. videtur 3. Qui matrim. accusat. poss. & eandem rationem reddit in pluribus alijs locis de quibus infra n. 26. Gracian. de sept. forens. 3. lo. e. 557. nu. 13.

Quinto domesticum testimonium, etsi regulariter non admittitur ex l. testes eos, 24. de test. l. 1. §. ad questionem, de q. l. etiam 3. de test. c. in litteris, 24. extra eod. c. si testes, 4. q. 2. consonat. l. 8. ut. 16. part. 3. tamen admittitur, ubi veritas aliter haberi non potest, & domestici verisimiliter sunt magis informati, quam extranei, ut in specie consanguinitatis, & parentelæ probandæ, in quibus idonei sunt testes, & omni exceptione maiores: at consanguinei 17 domestici dicuntur, ut in l. vñ. Cod. de emendat. præpinq. quam de hoc adducunt Langleus lib. 2. c. 2. c. 2. c. 2. fol. 125. glo. verb. de familia, in c. in litteris 24. de test. Farinac. 2. tom. de test. quest. 55. numer. 6 & faciunt tradita per Bart. in l. 3. in præd. Syllan. Franc. in c. si pater, col. 55. vers. Decimo septimo de testam. lib. 6. Laur. de Pallat. in tract. quod extraneis in masculis. numer. 161. Sim. de Prettis de interpretat. vl. volunt. fol. 289. n. 23. relatos à Fular. de substi. 9. 375. Igitur admitti debent ad probandum prædictas qualitates.

Maioris prima pars, nempe quod domestici admittuntur ad probandum descendentiâ, & parentelam, quorum veritas aliter haberi non potest, probatur ex l. consensu 8. §. feruus, Cod. de repud. l. 3. Cod. de naufrag. lib. 11. & vtrouique DD. & Hipol. de Marfil. in præct. §. diligenter, numer. 81. Corrad. de offic. Pratoris in caus. ciuili. tit. de test. nu. 42. Zephal. consil. 110. à numer. 29. Anton. Gabr. de test. concl. 20. n. 47. Malch. de probat. concl. 124. n. 48. & concl. 533. numer. 15.

Secunda maioris pars, quod domestici ad probandum admittantur, quod ipsi scire melius possunt, quam extranei, probatur ex text. in leg. 3. Cod. de naufrag. lib. 11. cap. veniens 38. fin. ubi communiter DD. de text. cap. super prudentia 14. quest. 2. & ex alijs iuribus adductis à Felin. in litteris, numer. 6. extra de test. Hipol. de Marfil. in l. 1.

in l. 1. §. ad questionem, n. 4. de quest. Corrado, Malch. & Ant. Gabr. con. l. 10. num. 40. & 41. citatis in locis, Craueta de antiq. rom. 1. part. sect. v. de fama, nu. 15. Diaz reg. 7. 4. 6. fall. 4. & per alios plures, quos isti referunt.

20 Tertia maioris pars, quod domestici probent consanguinitatem probatur, & simul omnia prædicta declarantur, ut quod diximus de domesticis admittendis ad probandum impedimentum matrimonij intelligatur proprius, & certius de consanguineis quam de alijs, qui in domo producentis commorantur, qui licet domestici dicantur, tamè cum producens eos imperare possit, & de domo sua producat, nec probant, nec admitti debent, ex text. in l. pen. de test. cum similibus, de quibus intelligendus est text. in cap. in litteris, 14. extra illo tit. consanguinei vero, qui etiam domestici dicuntur, quos producens imperare non potest, nec de domo sua producit, admitti debent, circa quod apud DD. nullum dubium inuenio, licet in cæteris domesticis magnum contineat difficultatem propter decisionem text. in d. cap. in litteris, ubi gloss. verb. familia, Fel. & communiter DD. ita exponunt, & pro certo ex pluribus tradidit Farin. de test. q. 55. numer. 108.

21 Quæ magis indubitanter procedunt dum parentela & descendentiâ antiqua est, & ea causa alijs testibus probari non potest, quia tunc solitum est occurrere ad consanguineos, qui verisimiliter pleniorum eorum solent habere notitiam, siquidem alijs possint testibus probari, numquam vidi consanguineos adduci ad testimonia ferenda in similibus causis, sed in antiquis, quæ aliter probari non possunt, admittuntur, & probant, ut docent communi DD. ex l. 2. C. quando quis quibus quartæ pars, deb. lib. 10. & cõstat ex Betlach. in suæ superior ver. domesticus, n. 23. Craueta de antiq. rom. 1. part. sect. v. de fama, ex n. 14. cum quatuor seqq. ubi bene hanc rem explicat & adducti per Ant. Gabr. lib. 1. tit. de test. concl. 10. n. 63. Campeg. de test. reg. 11. fallens. 9. Diaz reg. 7. 4. 6. fallent. 24.

22 Sextò probatur reddendo differentie rationem, qua consanguinei non admittuntur ad puritatem probandam, ut diximus in §. præcedenti, & admittuntur ad ferendum testimonium circa descendentiâ, & parentelam nempe quia ex puritate semper & certò magna provenit utilitas, & honor, non solum vniuerso generi, & familiæ, sed æquè principaliter singulis consanguineis, ut probati in præced. §. & in similibus, consanguinei nullo in casu admittuntur, secundum Abb. in eap. in super numer. 20. vers. hoc membrum, & vers. nec obstant iura, de test. Fel. in d. cap. veniens numero 21. lim. 2. de test. Cæsar. de Grassis decis. 72. numero 8. cum alijs adductis in citato loco ex numero 8. cum seqq. præcipuè quia naturaliter omnes honorem suum seruate iuste, siue iniuste intendunt, ut probati supra quest. 1. §. 5. per totum. & non est cur eis de honore, & putitate propria deponentibus fides præstetur: at in parentela, & descendentiâ generaliter loquendo non ita certum commodum, & utilitas considerari valeat, cum non pertineat ad honorem ipsius familie, quod iste, ut ille proveniat ex sua prima stirpe, aut ex certo patre ex ea oriundo sit procreatus, nec singularis ex ea honor exinde sequitur, quia etsi ille ab alia oriatur origine, manebit familia in suo pristino honore, & dignitate, quæ minui ea ratione non potest, & certum

iure est, quod dum testi nullum sequitur lucrum, etiam si dubietur, an provenire ei valeat, non repellitur à testimonio ferendo, ex adductis per Felin. in cap. in super numer. 12. in fin. vers. videmus, etiam, de test. & ab And. Tiraq. in tract. de iudic. in reb. exiguis, paulò post princ. vers. & id quidem non absque, quem refert, & sequitur Malch. de prob. eonel. 1363. num. 60. in fin. Farin. tract. de test. quest. 90. numer. 56.

Ex qua differentia aperte infertur, quod si consanguineis ex probatione descendentiæ, seu parentelæ aliquod certum commodum, & interesse oriari valeat, non sunt integri testes, nec quidem admitti ad examen debent nec admissi fidem efficiunt, ex redditus rationibus, & probat ex l. omnibus, 10. C. de test. Malch. de probat. concl. 410. numer. 38. quod eueniet, & ego sequerer, dum ageretur de probando aliquam puram, & bonam descendentiâ, & de fugiendo prauam, & maculatam, quia tunc consanguinei, quos idem dolor & macula, quam fugere intendunt, tangere potest, deponerent in causa in qua eis commodum, & magnum sequi interesse valet, nempe asserendo bonam & puram descendentiâ, & negando maculatam. quæ fortè certius in veritate est, quare nihil mihi hac in specie præbent, nec probi iudices in minimo eis fidem præstent, quia etsi consanguinei in aliquibus causis admittantur in testes, fallit, dum quilibet in eis adest suspicio, ex Anton. Gabr. de testib. concl. 2. num. 2. Alciat. reg. 1. presumpt. 2. numer. 4. Alex. consil. 24. num. 25. vol. 2. Socin Iun. consil. 86. n. 20. vol. 2. Soc. Sen. consil. 17. lib. 1. Paril. consil. 35. numer. 32. & consil. 58. n. 15. vol. 1. Marc. Ant. Genuent. q. 704. nu. 2. in præct. eccl. nec informantes ad eorum examen accedant, 35

etiam si difficillima fuerit probatio, sed sumant testes ex altera nobili, & pura familia, ex qua prætenfor intendit provenire, qui nullum ex hoc commodum sortiuntur, & erunt omni exceptione maiores, quod de facto in difficillimis negocijs consulti, & sequuta fuit utilitas magna, & ex cõtrariò magnum absurdum; atque hoc pacto intelligas velim opinionem Cabedi decis. 73. n. 11. relati per August. barbof. Appellat. 164. n. 5. dicentis nobilitatem probati posse per consanguineos, propinquos & domesticos nempe ut loquantur, de probanda nobilitate indirectè per probationem descendentiæ, parentelæ, & consanguinitatis, ad quam de iure admittuntur prædicti, secus de probando directè nobilitatem cuius commodum quæ ad eos pertinet, & testes integri esse de iure non possunt, ut constans est ex superioribus, in quo mihi nullum dubium est.

Quare extra prædictum casum apud omnes receptum est, quod dum alij testes præter consanguineos non agnoscunt parentelam, nec descendentiâ, nec eorum habent notitiam, accedere potest ad consanguineorum examen, qui non solum idonei, sed etiam cæteris idoneiores fuerunt semper habiti, quia præsumitur pleniorum graduum, & coniunctiois sanguinis habere notitiam, quam extranei, ex iuribus supra in §. ratione principali allegatis, tenent communiter DD. & Bart. in l. qui duos, numer. 12. vers. Quarto dixi quod oportet, de reb. dub. & in repetit. Auth. ingressi, à numer. 690. C. de Episcop. & cler. Bald. in leg. quoniam sororem, C. de iure deliber. Abb. numer. 2. Anton. de Butr. 9. in d. cap. quoties, de test. ubi etiam Felin. numero 2. in hæc verba, Consanguineus non so-

lum non est suspectus in testimonio, sed etiam est melior ceteris testibus, scilicet ubi agitur de probanda consanguinitate, quia genealogia censetur melius nota consanguineis, quam ceteris, ut dicitur in l. de testibus, §. 1. ubi dicitur, quod ubi notantur gl'off. & DD. maximè Hostiens. in cap. super eo, el. 2. de test. sumptu arg. à contrario sensu, quare etiam Barbacia consil. 62. numer. 16. tom. 4. dixit, quod consanguinei facta consanguineorum, & genealogie arborum aptius quam extranei scire presumuntur, cui etiam concernunt, quæ tradunt Duenas reg. 125. Natta consil. 108. numer. 3. 1. part. Rol. à Valle consil. 3. incipit, De natio modo, numer. 200. versic. quod coniunctum presumitur, & consil. 29. Facta fuit donatio, numero 39. versic. ex qua coniunctio Menoch. consil. 203. numer. 16. Bertazolo consil. crimin. 179. numer. 9. libro 2. ubi ait, coniunctum presumi scire facta coniuncti, maximè in his, quæ concernunt iura sanguinis, & processum natura, Bart. Albert. numero 4. & Gilken. 18. & 19. in leg. parentes 6. C. de test. Hostiens. in summa tituli de test. §. 1. versic. ubi autem, Sforcia reg. 427. fall. 6. Viuius commun. epin. verb. testificari, verb. limitatur in casu matrimonialibus, Paris. consil. 52. numer. 22. tom. 4. Menoch. consil. 109. numer. 37. Malch. de probation. concl. 407. numer. 1. & segg. maximè numer. 4. ubi ait, quod procedit optime presumptio, ut coniunctus sciat facta sui coniuncti, quoad mores, processum naturæ, iura sanguinis, & diuitias, non autem quoad cetera facta occulta, ex pluribus, quos ibi cumulat, & in concl. 410. numero 33. ait. Isti in modis autem testes sunt aptiores, & magis idonei ceteris testibus, quia coniunctionis sanguinis gradus censetur magis notis consanguineis, & in numer. segg. ex Fel. citato in loco, constituit, quod in similibus causis maior debet fides consanguineis dari, quam extraneis, & quod fortius est ex Bart. in l. si quando C. unde vi, ait, consanguineis extantibus alios admittendos ad testimonium non esse, quia isti meliores sunt ceteris testibus, (quod sequendum non credo in puritatis causis) ex Paris. d. consil. 58. & ex alijs, de quibus ibi, idem Malch. concl. 512. numer. 9. ubi ait, Ut etiam admittantur testes consanguinei, ipsi enim presumuntur scire gradus, & descendentiæ consanguinitatæ, ut docuit Bart. & alij plures, quos ibi refert, & in concl. 1035. numer. 20. ubi etiam quod consanguinei melius suam stirpem scire presumuntur, ex c. 35. q. 6. & alijs iuribus, de quibus ibi, Ant. Gab. de test. concl. 13. numer. 11. ubi plures refert, Cotrad. citato loco numer. 44. & faciunt tradita per Farin. q. 54. numer. 64. & 191. ubi plures etiam refert.

27 Ex quibus primò deducitur, quod cum conexorum eadem sit ratio, & statutum in vno stabilitum censetur in alio c. quanto 3. de iudic. cap. preterea, 9. de transact. c. transato, 3. de consil. c. de iure 16. de iure patron. Abb. in c. querelam, 24. n. 9. de elect. Paul. Castrenf. consil. 12. n. 14. lib. 3. omnia prædicta etiam habebunt locum, cum agitur negativè de parentela descendentiæ, seu consanguinitate, nempe ad probandum, quod quis ex certa non sit familia, nec descendat à tali stirpe, quia tunc similiter consanguinei & qui sunt ex illa familia, aut descendentiæ ad testimonium admittuntur, ut notavit Bal. in cap. cū in tua n. 1. de test. Ant. Gab. de test. concl. 9. n. 6. Malch. d. concl. 410. n. 36. intelligendum tamè, dummodò ex negatiua probatione utilitas testibus nõ sequatur, aliàs secus, secundum tradita supra in versic. ex qua differentia, n. 24.

Secundò deducitur: quod cum filiorum natiuitas debeat consanguineis magis esse nota, quam alijs ex ratione l. ceteris, 9. unde cognatis, l. de tutela, 7. C. de integ. restit. min. l. sancimus 24. C. de nupt. gl. verb. nescire, in cap. paratus 2. 23. q. 1. et in probanda filiatione testes idonei, immò & ceteris omnibus aptiores, ut probant gl'off. & DD. in l. etiam matris, 16. de probat. l. parentes 6. C. de test. & in c. videatur. Qui matr. accus. poss. Malch. de probat. concl. 1087. numero 2. Menoch. libro 2. præf. 51. à numero 45. usque ad 50. hoc explicat provt nos infra numero 33.

Tertiò deducitur ex eadem ratione quod si agatur de græte alicuius probanda consanguinei integri sunt testes, & admitti debent, & plenè probant, ut apertè colligitur ex text. in d. l. de tutela, 7. ubi, quem ignorat a tatis sua non fuisse, tam ignota rebus, quam sanguinis proximitas arguit, C. de integ. restit. probant Bart. & communiter DD. in leg. de atate, 43. de minor. & in l. cum de atate, 13. de probat. Sforcia Oddo tradit. de restit. in integ. 1. part. quest. 37. n. 47. Mauric. cod. tradit. cap. 316. numer. 4. & cap. 317. per totum Vincent. de Franch. dec. 119. n. 9. Menoch. d. præf. 51. n. 42. cum segg. Cardin. Tusch. tit. T. conclus. 201. n. 83. & idè erit optima ratio, scio atatem, quia sum consanguineus, pater seu vicinus, secundum Bart. in d. l. de atate, n. 7. & in l. si certum per. docet Ioann. Mauric. d. cap. 317. Oddus numer. 72. Menoch. d. n. 42. & 50. citatis in locis Anton. Gab. lib. 1. tit. de præf. consil. 6. n. 38. vers. contrarium, & numer. segg. qui meliores sunt testes circa hoc quàm extranei, ex Decio in d. l. si certum per. docet Io. Mauric. d. cap. 318. Car. Ruin. consil. 194. numero 3. vol. 1. cum eius veritatem melius scire presumantur, ut ex l. filium 6. de his qui sunt sui, & ex alijs docuit Bal. in d. l. de tutela, per text. ibi, C. de integ. restit.

Quod tripliciter intelligendum existimo. Primo nisi probatio atatis tenderet in magnum consanguinei commodum, quod in aliorum utilitatem per consequentiam saltem verteretur, quia tunc non erunt testes integri ad atatem sui consanguinei probandam, ut clare deducitur ex gl'off. in d. l. etiam 16. de probat. ubi DD. & in cap. cum dilectus, extra de accusat. & bene ita distinguendo docet Sforcia Oddo in d. quest. 17. n. 67. versic. & idè oportet, sic distinguendum, ubi plures commodorum species exempli gratia refert, inter quas nostro tractatui illa maxime conducit, ut videlicet si agatur de consanguineo admittendo ad munus, seu honorem, ex quo ceteris certa utilitas provenire possit; immò & si incerta esset, & coniunctio magna, ut in parentibus, & fratribus, quia nec tunc hi idonei essent testes, circa quod videndi sunt plures penes Farinac. de testib. quest. 54. à num. 77. Sed hoc habet vnam fallentiam communiter receptam, nisi aduersarius eos in testes producat, quia non poterit postea consanguinitatem eis opponere, & ita plenè probabunt, ut ex text. in l. si quis testibus 17. C. de testib. & ex alijs docuit Malch. consil. 669. sub num. 12. Card. Tulch. lit. T. concl. 201. numero 84.

Intelligendum est secundo, ut locum prædicta regula habeat, dum atas genericè parum magis, aut minus probari intenditur, ut frequentius fit, & loquuntur DD. citati, secus vero si agatur de puncto natiuitatis probando, quia tunc cessat presumptio.

presumptio scientiæ consanguineorum, cum plerumque partus secretè fiat, ut in specie considerata Bart. in d. l. de atate, n. 7. de minorib. & cum sit actus momentaneus, potuit fieri absque consanguineorum, & vicinorum scientia ex adductis à Malch. de probat. concl. 407. n. 6. quam distinctionem in specie proponit Menoch. d. presumpt. 51. à n. 45. cum tribus segg.

34 Intelligendum est tertiò, ut locum habeat proposita regula, dummodò consanguineus, qui de atate alterius testimonium fert maior sit natu illo de cuius atate agitur, ut notant in d. l. 1. si certum per. Paul. Castrenf. numer. 23. inf. 20. Alex. 17. Roman. post numer. 13. Aret. 12. Ripa 45. Cagnol. 102. limit. 2. Curt. Iun. 43. Fel. in cap. in luteris, numer. 5. de presumpt. Menoch. lib. 6. præf. 24. numer. 19. & 41. secus verò si fuerit minoris ætatis, siue æqualis, aut parum plurius quia tunc illius scientiæ presumptio omnino cessat ex præcitat. & in specie probat Bald. n. 2. in fin. & Salic. in d. l. de tutela, C. de integ. restit. Mauric. citato loco cap. 318. n. 2. vers. Quod autem Menoch. d. presumpt. 51. numer. 48. & segg. Malch. concl. 669. n. 20.

Quartò ex eadem similiter ratione deducitur, quod cum patri filij natiuitas melius, quàm alijs cognita fuerit, erit circa eius atatem testis melior, & quod eius libro in quo natiuitas filij est adscripta, plena sit adhibenda fides, ut volunt plures rellari à Mauricio citato loco cap. 317. numer. 2. & cap. 320. Alc. reg. 2. præf. 14. numer. 10. Sforcia Oddo tradit. eod. l. part. quest. 37. numer. 92. Mandosio reg. 18. cancell. quest. 8. à numero 1. cum segg. & in tract. de atate minor. quest. 3. numer. 2. Menoch. d. arbit. casu 116. numer. 3. & de presumpt. libro 2. d. præf. 51. numer. 9. licet postea contrariam sequatur sententiam, sed hanc sequuta fuit Rota apud Seraph. decis. 1331. numero 8. Caputa quest. 314. numero 6. part. 2. Curt. Iun. consil. 118. numero 8. & Carol. Ruin. consil. 31. numero 7. libro 3. & post omnes Lara in compend. cap. 25. numero 11. & 12. Emman. Barbofa remiss. ad Ordim. Lusitan. libro 3. tit. 56. §. 1. sub numero 17. pag. 393.

36 Quorum præter dictam rationem fundamentum est, in d. l. etiam 16. de probat. cui consenat l. 14. tit. 16. part. 3. licet plurimi afferant, hoc non probari in dictis iuribus inter quos fuit Alc. d. presumpt. 14. numero 10. Perera in l. si curatorem, verb. minoribus, numero 13. C. de integ. restit. Gilken. in d. l. parentes, n. 19. C. de test. qui videndus est pro explicatione d. l. etiam, & simul Alc. citato loco. Budeus in prioribus annotationibus ad pandectas, ad licum de atate, C. de probat. Hug. Donel. in l. non nudæ, numero 2. C. de test. in d. l. parentes, n. 10. C. de test. quia hic de ea agere non cuxavi, nec meum fuit institutum.

37 Quare præter relatam contrariam & negatiuam sententiam plures sequuntur, certius arbitantes patris librum semiplenè tantum probate, sicut nec ipsiusmet patris testimonium etiam iuratum plenè efficeret probationem, quos plena manu refert Menoch. d. casu 5. numer. 4. & 5. & d. presumpt. 51. n. 10. & Malch. d. concl. 670. numer. 14. & 15. Ctaueta de antiqu. tem. 1. part. scilicet. V. idem, & abundè à num. 34. cum segg. & alios plures refert Pereira citato loco, numer. 13.

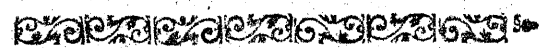
38 Sed distinctionis fœdere vti, esse necesse, arbitror, ut plenè prædictæ contrariæ sententiæ in-

telligantur, quod videlicet defuncti iam diu patris liber, in quo natiuitas filij adscripta est in tempore non suspecto, plenè probet, saltem quoad contrarium apertè probetur, ratio est, quia cum patris filij natiuitatem scripsit, non cognouit, nec scire in vita potuerit litem, seu causam, in qua gratem filij probare nunc intenditur, nullus suspitionis locus adest, quæ fidem demereat, ut non abs re longè descripsit eleganter Hug. Donel. in d. l. parentes, n. 10. C. de test. Et generaliter est receptum, quod liber mortui plus fidei efficiat, quam viuus, ex Bald. in l. comparationes, n. 14. C. de fide instrum. & in l. inter cartulas, C. de conueni. sicut deb. Gracian. dec. 94. numer. 10. & 11. & tom. 3. discept. for. cap. 423. numer. 14. & tom. 4. cap. 710. numer. 7. Secus autem, si pater scribens adhuc vitam agat, seu in vita litem motam præuidere potuit, etiam tunc suspitioni magnus est locus, veluti qui commodum, aut saltem affectionem magnam in sui filij lite habet, quæ specie iam supra dixi, quod parentes, nec consanguinei non probant, atque ita bene distinguentem vide Malch. in d. concl. 669. numer. 14. & clarius in concl. 670. numer. 14. & 15. ex Craueta & Socino quos allegat, & alios penes Laram dist. cap. 20. numer. 10. atque ita intelligenda venit opinio eorum, qui volunt, parentes idoneos esse testes circa atatem filiorum, quos plena manu congerunt Farin. de testib. q. 54. n. 177. & Aug. Barbofa in collect. ad c. 22. tit. 20. lib. 2. Decretal.

Cui satis conueniunt, qui negant plenam fidem adhibendam libro parentis dum eimet aliqua potest inde prouenire utilitas, ut eos refert, & bene docet Sforcia Oddo in d. quest. 37. n. 92. vers. Pro concordia, nec damnis est inter patrem, & filium, ut bene animaduertit idem Malch. d. concl. 669. numer. 16. & concl. 679. numer. 16. atque idè vbi cumque iudex suspitionem, aut commodum patris viderit, nõ debet eius libro fidem præstare, ex dec. Lucens. 29. ampliat. 26. vers. Verus tamen videtur opinio, apud Ios. Ludouic. qui plurimum iudicum arbitrio hac in parte tribuit, quod etiam facere videtur Menoch. d. casu 116. numer. 4. & dist. presumpt. 51. numer. 12. vers. Existimauerim ego, qui omnino hac in re videndus est.

39 Quintò ex eadem similiter ratione deducitur, quod cum parochiarum liber in quo baptizatorum, & patrum eorum, & similiter coniugum, & testium nomina adscribuntur ex dispositione sacri Concilij Trident. sess. 24. cap. 2. & de reform. matrim. cap. 1. in fine, absque vlla sit suspitione verus, nec in eo fraus valeat presumi, cum nihil utilitatis nec commodi parochi ex simili percipiant scripturæ, ut optimè considerauit Mauric. in d. tradit. de testibus, in integ. quest. 321. plenam efficit fidem, non tam ad Baptismum, seu matrimonium probandum circa quæ nullum est dubium, ex Fel. in cap. cum causam, numer. 2. de probat. Malch. de probat. concl. 163. numer. 3. & concl. 673. per totam maximè numero 18. Sed etiam ad atatem baptizari probandam, ut prædicti probant, quos sequuntur Ias. in l. admodum nendi, numer. 139. de iur. iur. Bald. in l. fin. numero 15. C. sine censu, vel resig. Salic. in l. exemplo, paulo post princip. C. de probat. Sforcia Oddo de restit. 1. part. quest. 73. à numero. 42. & 83. Mandosio in d. reg. 8. cancell. quest. 19. Sebast. Sapia in d. l. de atate, n. 133. de minor. quos nominatim sequuta fuit Rota apud Seraphin. dec. 1138. numer. 2. part. 2. col. mibi 151. & eam amplexus fuit Menoch. d. presumpt. 51. à numero. 52.

cum segg. Lata d. cap. 26. ex num. 1. cum segg. Valen-
 cuel. conf. 72. num. 87. ubi alios allegat Farin. 1. part.
 fragment. lit. 2. nu. 141. ubi num. seg. ex pluribus ait,
 quod cum ex generali consuetudine receptum sit
 sacro baptismatis laucio pueros induere post
 octauum, aut decimum diem natiuitatis, etiam
 nulla eius facta mentione predictos libros plenè
 probate etatem computatam à baptisni die, quod
 etiam locum habet in probanda filiatione bap-
 tizati, quæ ex inscriptione cum parentum nomi-
 nibus colligitur, & predictorum librorum fides ad
 omnia exenditur, & parochi persona de publico
 sic electa ad illud munus, & ad alia licet hoc non
 fateatur Decius conf. 120. num. 1. Capra conf. 57. num.
 3. reprehensi & refutati per Mandosium citato lo-
 co) quare plenam efficiet fidem, ex eod. Malch. d.
 concl. 673. numer. 18. Io. Gutierrez de matrim. cap. 60.
 numer. 9. Th. Valafcus allegat. in iis tom. alleg. 72. nu-
 mero 106. & in terminis Nicol. Garc. de beneficiis. 7.
 part. cap. 11. num. 32. ubi ita à Rota resolutum fuisse
 commemorat, maxime addito aliquo adminiculo,
 & iterum censuit Rota apud Ioannem Baptist.
 Coccinum de f. 219. num. 5. ubi alias refert eiusdem
 Rotæ decisiones, idem facit Ricci. 8. p. collect. 477.
 per totam, ubi plura ad propositum. Et quod origo
 generis probatur per dictos libros probant Rebuff.
 de pacificapossess. nu. 217. Genoa de scriptura priuata
 lib. 5. tit. de libris pleban. quest. 3. Malch. concl. 1147.
 num. 21. Gonzalez ad reg. 8. cancell. gloss. 9. §. 1. à n. 12.
 Piafec. in praxi Episc. 1. parte cap. 1. nu. 9. refert Aug.
 Barbosa de offic. paroch. cap. 7. n. 5. Licet Hieronimus
 Zaballo comm. contra comm. 5. tom. 0. quest. 4. n. 80. &
 81. Hoc intelligat, vt tantum procedat ad proban-
 dum baptismum, seu matrimonium, ad quæ princi-
 paliter predicti libri habentur in parochialibus,
 & respexit constitutio Concilij, secus verò ad pro-
 bandam filiationem, quæ secundariò, & accessoriè
 in eis continetur, Contenit Marta z. juris dict. c. 8.
 n. 23. tamen prima sententia Nicolai Garcia mihi
 magis in causis, de quibus loquimur, probatur, cum
 ob suspitionis defectum, tum quia sicut fides, quæ
 indiuidua est, prestatur plena in vno, prestari debet
 in alio, quod certè ex ipsis libris constat, tum etiam
 quia sumus in antiquis & in qualitatibus difficilli-
 me probationis, in quibus minor sufficit probatio,
 vt pluries dixi in duabus præcedentibus questio-
 nibus, & circa etatem considerant Doctores supra
 allegati, vt expressè testatur Farinac. in d. n. 141. ra-
 tione, & auctoritatibus loquens, cum quibus hæc
 nostra clauditur questio.

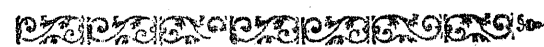
QVÆSTIO XII.

De testibus inimicis in puritatis, & Nobilitatis probatione admittendis, & quatenus probent.

Postquam vidimus, qui à testimonio
 parcentur propter affectionem amo-
 révem, videamus, qui propter odium,
 & sic de inimicis, ad quod suppono, quod
 nulla est causa, quæ ita subiecta, & expo-
 sita sit hominum calumniis, & inimico-
 rum veritatis, & malignitatibus, sicut

hæ, in quibus agitur de nobilitate, &
 & puritate probanda, tum propter ipsa-
 rum causarum, & iudiciorum naturam,
 arcanam, & exquisitam eorum formam,
 vt sæpiùs alibi dixi, tum etiam ex quasi
 naturali, & ab initio imbibita morta-
 lium inuidia honoris proximi, quem
 dehonestando se honorare putant, vt
 dixi supra quæst. 1. §. 6. tum etiam quia
 nihil frequentius, quàm vt puri & nobi-
 les ab inimicis in honore lædantur, &
 omnia mala sustineant, quatenus iidem
 inimici excogitare valent, vt ex l. 1. §.
 præterea inimicorum. 24. de quæst. & ex
 aliis multis in nostra specie probauit
 Valençuela consil. 92. à numer. 129. & ali-
 bi. Ex quo magna damna prætenforibus
 oriuntur litibus detentiones, an im-
 mensæ causarum dilationes proue-
 niunt, & iudicibus dubia magna enaf-
 centur, eorumque mentes confusè ni-
 mis inuoluunt, quare tantis damnis oc-
 currere, quantum de iure valeamus, &
 docere, quando inimici admitti possint,
 quàmque admissi fidem efficiant, me-
 rectè facturum existimavi, & vt hoc
 faciliùs, atque distinctiùs efficere va-
 leam, commodè totam quæstionem di-
 uidere decreui in tres partes, quæ se-
 quuntur.

- 1 Qui dicantur inimici, maxime circa iudicia puritatis probanda.
- 2 Quatenus repellantur à testimonio ferendo, & admissi fidem efficiant.
- 3 An sint cause, ex quibus admitti valeant, & admissi qualem, & quantam efficiant fidem.

§. I.

Qui dicantur, seu dici valeant inimi- ci in puritatis, & nobilitatis causis vt à testimonio reiiciantur, & non probent.

SVMMARIVM.

- 1 Inimicus ex causa inimicitia dicitur, sicut amicus ex causa amicitia.
- 2 Causa circa inimicitiam inspicienda.
- 3 Animus etiam, quamvis causa non appa- reat.
- 4 Odium sine causa ad inimicitiam sufficit. Causa sine eius scientia inimicum non reddit, secus ex parte iniuriantis, ibid.
- 5 Causa inimicitia cognita inimicum testem reddit, quamvis palam se amicum dicat.
- 6 Inimicus etiam præsumptus dicitur.

- 7 Inimicitia ex coniecturis, & presumptionibus proba- tur, declarata vt n. segg.
- 8 Discrimen est inter probandum inimicitiam, & eius causam.
- 9 Inimicitia non tam ex causa, quàm ex animo regu- landa.
- 10 Causa inimicitia à quocumque inceperit inuicem utrosque inimicos signat, fallit vt n. 30.
- 11 Causa gravis & capitalis inimicitiam grauem constituit, secus leuis, & pauci momen- ti.
- 12 Inimicitia grauis oritur ex lite criminali n. 12. ex verbis iniuriosis, n. 13. Et ex testimonio in causis puritatis circa alicuius maculam, n. 14. Et ex famosa actione, seu status controversia, n. 15. & ex causa matrimoniali, n. 16.
- 14 Testimonium esse causa potest inimicitia.
- 17 Inimici dicuntur consanguinei inimici nostri vsque ad quartum gradum, & ulterius arbitrio iudi- cum. Et omnes qui sunt eiusdem familie, nume- ro 18. Et qui inimici sint consanguinei nostri, numero 19. Amici inimicorum, n. 20. Complices, habitantes, consultores, & assidue conuersantes cum inimico, n. 21. Reconciliati, num. 22. De recenti, secus de antiqua reconciliatione, num. 23. Explicatur, nu. segg.
- 23 Reconciliatio inimicorum antiqua attenditur, secus recens, ad quam inspicienda est tempus exanni- nis, n. 24. Et qua dicatur antiqua, seu recens relinquatur arbi- trio iudicum, n. 25. Ad quod inspicienda est conditio naturalis reconci- liati, n. 26.
- 27 Causa affectata, seu procurata ad inimicitiam non prodest.
- 28 Causa potius quàm factum inspicienda.
- 29 Homines sunt, qui ad se iudicium in committendis delictis, causam inimicitia procurant.
- 31 Arbitrio iudicum relinquatur qualis sit sufficiens causa inimicitia.

Sicut amicus dicitur cum causa inimicitia in-
 teruenit, ex singulari, text. in l. lata. 223. §. ami-
 cos, de verb. sign. ubi communiter notant DD. & in
 l. amicis. 26. in princip. de excusat. ut ita simili-
 ter inimicus, cum inimicitia adest causa secundum
 text. in l. si quis testib. 17. C. de test. Auth. de test. cap.
 7. incipit. si verò quis dicat odiosum, coll. 7. nouel. 90.
 quæ sumenda est non tam ex causis exterioribus,
 & apparentibus, quàm ex interno cuiusque ani-
 mo, elegans & singularis text. in l. in ratione,
 11. §. cum quidem, 3. in fin. ad l. Falcid. docent
 communiter DD. maxime in discursu allegan-
 di.
 Ex qua verissima regula primò inferitur, quod
 ad inimicitiam eius causa est in primis, & semper
 inspicienda, vt talis inimicitia iudicetur, qualis
 præcesserit causa, ex adductis à Carrer. in pract.
 12. de iudicio. §. in. numer. 8. Iul. Claro. §. in. quæst.
 21. vers. Inimicitia vrgens, & quæst. 24. vers. Item
 9. uero, Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 12. num. 14. ante me-
 dium, & num. 20. vers. Si verò repellitur propter inimi-
 citiam, & Menoch. lib. 1. de arbit. quæst. 89. num. 51.
 & 52.
 Secundò inferitur, quod animus testis, etiam si

causa non appareat inspicere debet, vt inimicitia
 grauis, seu leuis præsumatur, ad quod adducitur,
 text. in cap. inquisitionis. 21. §. tertio dubitationis, ibi,
 respondent, quod non diligunt eos, extra, de accusat. cap.
 accusatores. 2. 3. quæst. 5. Alber. in l. si inimicitia, n. 2. de
 his quibus vt indig. & in l. matum. C. quod met. causa.
 Præposit. in cap. quod vero, circa fin. 3. quæst. 5. Iul.
 Clar. in pract. quæst. 24. num. 30. iunctis ibi traditis
 per Baiardum, Corrad. de offic. prator. in caus. civil.
 ut. de test. §. perforas testium assumendo, num. 65. circa
 fin. Malch. de probat. concl. 899. num. 40. Bertazol.
 conf. 170. n. 17. lib. 1. & conf. 251. n. 16. lib. 2. Olsach. conf.
 66. n. 12. 26.

Quas duas illationes intelligere oportet ita, vt
 odium in animo per se tantum sufficiat, etiam si de
 eius causa non constet, quia ex odioso veritatem
 expectare non est conueniens, ex dictis iuribus, &
 d. Auth. de test. §. si verò quis dicat odiosum, causa ve-
 ro inimicitia per se tantum, absque eo quod in ani-
 mum fuerit reuocata, & perueniat ad notitiam iu-
 ruriati, cum inimicum non reddit, cum iniuriam
 ignoret, secundum Cynum & Alberic. in l. fidei-
 commissum. C. de fideicom. Baiard. ad Iul. Clar. in d.
 quæst. 24. n. 42. Tib. Decian. qui alios refert libro 2.
 crim. cap. 25. à num. 9. cum segg. Bertazol. conf. 215. nu-
 mero 16. vol. 1. Thom. Gramm. voto 6. sub nu. 19. Aliud
 quidem est respectu iniuriantis, qui ex illata iniu-
 ria inimicus præsumitur, & si causa ignota fuerit
 ei, contra quem fert testimonium secundum Bart.
 in l. 1. in fin. de his qua, vt indigno. Sequitur com-
 munitè, vt constat ex Hipol. de Marfil. in l. 1. §.
 præterea, num. 3. de quæst. & sing. 17. vers. Quod est ve-
 rum, Felin. in cap. repellantur, num. 6. de accusat. & ex
 singulari dicto Innocentij in cap. cum l. & A. in fine,
 de re iud. Croti de test. 3. part. num. 98. vers. Sexto pro-
 cedat. Malch. qui alios allegat concl. 900. numero 3.
 Simon de Prettis consil. 15. numer. 58. Grammat. ci-
 tato loco numer. 5. & 6. Si autem inimicitia cau-
 sa nota fuerit testi, etiam si palam se amicum dicat,
 eum repellit præsumpta inimicitia & odiù, secun-
 dum Marfil. in l. 1. §. præterea, numer. 3. de quæst. cum
 adductis pluribus ab Ant. Gom. d. cap. 12. sub numero
 14. & à Gig. de crim. lesa maiestatis lib. 2. tit. Quo-
 modo, & per quos crimen lesa maiestatis probetur, à
 numero 31. & per Malch. concl. 857. numero 33. Bur-
 sat. consil. 345. numero 11. & 12. Bertazol. consil. 474.
 numer. 27. libro 2. Rol. à Valle consil. 24. numer. 44.
 lib. 1. atque hoc est, quod de causis certis, & effe-
 ctibus occultis inimicitia docuerunt Tib. Decian.
 d. cap. 25. num. 13. & Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 18.
 n. 7.

Tertio inferitur, quod non tantum inimicus di-
 citur, qui verè, & palam talis est, sed & præsumptus
 & velut talis repellendus est à testimonio, ex ad-
 dit. ad Barr. in l. 3. sub lit. N. de test. Marfil. numer. 3.
 Gig. 32. Tiber. Dec. 12. citatis in locis, & relatis ab
 Hojeda de incon. paribil. benefic. cap. 23. numer. 149.
 vers. Quod extenditur primò Valençuel. consil. 92. à
 numero 109. & 125. qui duo loquuntur in terminis
 puritatis probanda. Et ideo receptum est, quod
 inimicitia ex presumptionibus, & coniecturis proba-
 tur, vt ratiocinatur Malch. d. concl. 899. nu. 4. & 5.
 cui adde allegatos per Baiard. ad Iul. Clar. d. quæst.
 24. n. 13. Corrad. in d. §. personas testium assumendo, n.
 65. ve. f. Ita etiam per coniecturas, Bertazol. conf. 528.
 n. 6. lib. 2.

Sed obstat, quod similiter receptum est ad repel- lendum testem ob inimicitiam debè re manifestè

eius causam probari ex eodem Masch. nm. 2. Tiber. Dec. 31. citatis in locis Th. Grammat. conf. 44. nm. 8. & decif. 34. nm. 24. Igitur non sufficit per coniecturas, nec præsumptivè. Sed intellige, quod discrimen est inter inimicitiam, & eius causas, quæ manifestè probari, & constare debent, vt loquuntur DD. proximè allegati: at ex ipsis causis ita probatis poterit inimicitia præsumptivè deduci, vt expressè loquuntur in numero præcedenti allegati Doctores.

9 Quartò inferitur, quòd et si causæ inimicitia apparentes, & iniustæ communiter reputentur, & ex eis motus sit animus ad odium, inimicitia exinde oritur, non tam ex causis quàm ex odio animo, secundum notata in l. 1. de his, quæ ut indign. cap. non est crudelis, z. 23. quæst. 5. gloss. in l. sororem. 10. C. de his quib. ut indign. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 28. numer. 9. Masch. concl. 299. numer. 22. & censuit Rota apud Seraphin. decif. 1076. numero 4. & decif. 1069. sub numer. 2. vbi optimum exemplum.

10 Quintò inferitur, quòd non debet attendi, vnde proveniant causæ, an ex testis facto, an ab eo adversus quem deponit, nec quis eorum in culpa fuerit, quia à quocumque præcesserit causæ, in vicem inimici dicuntur ex allegatis per Iass. in l. hereditas numero 4. C. de his quib. ut indign. & in l. si filiam tuam, nm. 2. C. de ineffic. testam. Corrad. numer. 65. & Ant. Gom. 14. vers. Quod etiam extendit citatis in locis Couart. de sponsal. 2. part. cap. 3. §. 5. nm. 7. Masch. de probat. concl. 857. nm. 12. Menoch. d. quæst. 28. nm. 9. quia tunc non tantum inspicitur, vnde proveniat causa, quàm eius effectus, vt optime docet idem Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 89. nm. 38.

11 Sextò, omnia prædicta intelligi oportet de causis inimicitia capitalibus, seu grauibus, secus verò in leuibus, & pauci momenti ex textu in l. 1. §. præterea, de quæst. & ibi communiter DD. & in l. 3. §. fin. de test. & in l. 3. §. fin. de adm. leg. Abb. Innoc. & Canonistæ in cap. cum oporteat, de accusat. Iul. Clar. in præf. quæst. 24. vers. Item quærit. Ant. Gom. d. nm. 14. vers. Intellige tamen, latissime Farin. de indic. & tort. quæst. 49. à numero 2. cum pluribus seqq. quæ autem dicatur causa capitalis, seu grauis infra dicam in 19. illatione, vbi iudicium arbitrio relinquere probabo. & latius in seqq. illat. & seq.

12 Septimo, illud certum est ex lite, seu accusatione criminali oriri causam capitalem inimicitia, vt communiter volunt DD. ex l. qui cum maior, 14. §. accusatore, de bon. lib. 1. cap. meminimus. 13. de accusat. l. 13. vbi gl. 3. l. 12. vbi gl. 2. tit. 16. part. 3. l. 6. vbi gl. 7. cum duabus seqq. tit. 33. part. 7. Ant. Gom. d. nm. 14. Iac. Menoch. lib. 5. præsumpt. 42. nm. 6. plura adducit Farin. d. quæst. 49. à n. 24. cum seqq. Gracian. Archiep. dec. 133. n. 20.

13 Octavo, etiam illud certum est præcipuè in puritatis causis, quod qui conuicia iniuriola aduersus aliquem protulerit, præsumitur eius inimicus, maxime si verba illata aduersus sanguinis fuerint qualitates, ex l. item apud Laborem. 15. §. conuictum 3. cum seqq. de iniur. notat cum communi Ant. Gom. citato loco vers. Intellige tamen. Tib. Decian. d. lib. 3. crim. cap. 25. nm. 52. Plaça de delictis, cap. 28. numero 24. Anton. Gamma decif. 266. numero 18. Pelacz de maiorat. 1. part. quæst. 48. nm. 108. in fin. quod maxime procedit, si maculam, aut defectum alium

in vulgum sparserit, siue feminauerit, quia malo animo, & odio fecisse præsumitur, vt ex l. si inimicitia, 9. §. sed & si palam, de his quæ ut indign. voluit, & bene Masch. citato loco n. 41. latè cum ampliationibus ad nostram speciem tangentibus Farin. 1. tom. praxis quæst. 49. ex n. 38. cum seqq. & nos infra. 2. part. quæst. 3. n. 9.

Nono inimicitia præsumitur in his causis, si prætenfor, aut aliquis ex sua familia testimonium tulit contra puritatem alicuius, qui postea deponat maculam eiusdem prætenforis, aut suæ familiae, præsumitur e quidem vindictæ, seu rationis causa deposuisse, vt sæpius de facto vidimus, atque ideo Rota apud Seraphin. decif. 1376. nm. 4. censuit inimicum illum, qui in sancto Inquisitionis Officio deposuit, & generaliter, quod ex testimonio oriatur suspicio inimicitia probatur, ex textu in cap. cum P. 10. ibi, quia in testimonium illius causa adductus fuerat, de accusat. vbi notat Abb. Fel. Butr. & communiter DD. Bart. nm. 10. & Alberi. in auth. si resiste, C. de test. adducti per Baiard. ad Iul. Clarum in d. quæst. 24. nm. 45. Farinac. d. quæst. 49. à nm. 76. & seq.

Decimo ex famola actione, seu status controuersia oritur præsuppta inimicitia, quæ fidem testi tollit, ex d. l. si inimicitia. 9. §. si de his, quæ ut indign. Tib. Dec. in d. lib. 3. cap. 25. nm. 46. & 48. Villalob. in ius comm. lib. 7. n. 48. Masch. d. concl. 899. n. 6. Menoc. lib. 5. præsumpt. 4. n. 2.

Vndecimo cum causa matrimonialis grauiissima reputetur à iure, vt præced. quæst. probaui, ex cap. fin. vers. Et quamuis, de procurat. in 6. cap. licet ex quadam, de test. cap. pen. de resist. in integr. & in l. 3. §. quæcumque, vbi gl. & communiter DD. de iure iur. Corrad. lib. 3. miscell. 4. in princ. Franc. Duar. 1. tom. ad tit. de iure iur. cap. 9. & 2. tom. ad eundem tit. cap. 4. Carrot. quæst. 9. princ. quæst. 4. nm. 6. inimici sunt, qui in ea degunt, vt bene probat Dec. dicit. lib. 3. cap. 25. n. 47.

Decimosecundo, omnia prædicta intelligenda sunt, non tantum de principali inimico, cum quo causa inimicitia fuit, sed etiam de omnibus, qui ei accedunt, nempe consanguineis ex adductis ab Ant. Gom. d. cap. 12. n. 14. Masch. concl. 857. nm. 49. & concl. 859. nm. 31. per l. Athleta, 8. alias, l. si duas. 6. §. dat remissionem, de excusat. tur. quod in puritatis causis loquendo animaduertunt Hojeda d. cap. 23. de incompatibil. benefic. à n. 149. & Valençuel. d. conf. 92. n. 131. Et intelligitur vsque ad quartum gradum, seu vt melius opinor vltimus arbitrio iudicum ex Bar. in l. 3. §. si tutor, in fi. de suspel. tur. Menoch. de arbitr. casu 262. nm. 3. Gracian. Archiep. decif. 133. nm. 22. & 23.

Decimotertio inimici dicuntur omnes, qui sunt de familia, quæ seditionem, seu inimicitiam habet cum altera familia, secundum Bal. in l. vn. C. de raptu virg. & in cap. si vasallus, in princ. si de fundo fuer. controu. & Abb. cap. cum P. Manconella, nm. 2. de accusat. Fel. in cap. cum repellatur, illo eod. tit. tenet Io. à Roxas sing. 199. numer. 8. & ponit exempla, vt in Italia Guelphi, & Gybellini, & in ciuitate Ianuensi Aurij, & Fregossi, & Neapolitana ciuitate Gasconi, & Vascolleti, & Florentia Alcauitæ, & Alamani, & in Nauarra Viamontefis, & Agramontefis, & in Turre Iulia, & Castrocafatis in Hispania inter familiam Chauensem, & Vargensem, & in Vbeta, & Baëcia inter Carauafalenses & Couenfes, & alia plures in singulis ciuitatibus, & oppidis,

& oppidis, cui adde Masch. concl. 857. nm. 51. Gig. citato loco quæst. 2. nm. 28. Farin. quæst. 53. numer. 38. Fr. Emman. Roderic. in praxi regul. tit. 11. cap. 11. numer. 34. Burlat. conf. 46. numero 9. vers. Margarita, ex quibus in puritatis informati testes recipiendi non sunt, dum agitur de puritate probanda alterius familiae, cum inuicem inimicitiam habeant, nec ab eis veritas expectari possit ex mutuis inimicitijs, & odijs.

19 Decimoquartò, prædicta extenduntur ad inimicum consanguinei prætenforis, qui etiam huius inimicus præsumitur esse, secundum Bart. in l. tutor, §. si tutor, & ibi Alex. in addit. de suspel. tur. Alex. in leg. si ita stipulatus, §. C. vrsignoni, numero 21. de verbor. Tib. Dec. dicit. cap. 25. numer. 17. Masch. dicit. concl. 899. nm. 39. maxime si ex offensa, seu iniuria procedat, ex DD. in l. 1. §. præterea, maxime Bartol. & Matfil. numer. 55. & 57. Carer. in præf. de iudicis, 2. §. quartum indicium, numer. 6. Tib. Dec. citato loco nm. 67. Gig. quæst. 7. numer. 13. Masch. 12. supra. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 89. nm. 53. Rol. à Valle conf. 24. nm. 39. & seqq. lib. 1. ex ratione, quam tradidimus in præced. quæst. quia videlicet iniuria facta vni de familia indicatur velut facta omnibus, ex l. lex. Cornelia, 5. in princ. vbi DD. de iure, & communiter omnes in l. vn. C. de raptu virg. And. Tiraq. de pot. temp. causa, 15. numero 68. Menoch. casu, 262. n. 11.

20 Decimoquintò, extenduntur ad amicos inimicorum, qui similiter velut inimici repelluntur, ex gloss. verb. cum inimicis, in leg. 1. §. cum patronus, de offic. Prat. Tib. Dec. d. cap. 25. post numer. 13. Corrad. in præf. tit. de test. §. personam testium assumendo, numer. 65. vers. Item si quis esset magnus amicus. Masch. conclus. 857. numer. 50. vers. Hæc amicus. vbi in fine loquitur de eo, qui iniuit parentelam, seu confederationem cum inimico capitali, & in nostra puritatis materia probat Valençuela dicit. consil. 92. n. 132.

21 Decimosexto, prædicta ampliantur, vt ex eadem aut maiori ratione locum habeant in complicibus habitantibus, consuetibus, & assidue conuersantibus, cum inimico, quia hi omnes etiam præsumuntur inimici, ex l. per. §. in factum, Naua, camp. stab. & ex c. accedens, 4. ut lite non contest. c. repellantur, 7. c. cum oporteat, 19. de accusat. c. accusatoribus, 3. quæst. 5. per quæ iura ita docuit Tib. Dec. d. c. 25. n. 15. & 68. Innoc. Abb. & Fel. in c. cum l. & A. extra, de re iud. Bart. & Salic. in l. si quis, C. de test. Ias. Alex. & Immo in l. liberi, per text. ibi, de inoffit. testam. Bertazol. consil. 98. n. 5. & 6. lib. 1. videndi per plures alij allegati per Farinac. in dicit. quæst. 49. nm. 57. cum sequentibus.

22 Decimoseptimò ampliantur in inimico reconciliato, qui nihilominus in præterito odio manere præsumitur, arg. leg. in ipsius 5. Cod. Fam. erecis. & textu in cap. accusatores 2. in ord. 2. quæst. 5. vbi gloss. & DD. in cap. per tuas in verb. Inimicitias, de simon. Innoc. numer. 6. Abb. eod. Fel. §. in dicit. cap. cum oporteat, de accusat. Alc. reg. 2. in præsumpt. 2. numer. 4. Ant. Gom. d. cap. 12. sub numer. 14. vers. Quod intelligo, nisi talis reconciliatio. Couart. in præf. cap. 18. nm. 3. Iul. Clar. d. §. fin. quæst. 24. vers. Sed si sequuta fuit reconciliatio. Tib. Dec. d. cap. 25. nm. 2. 1. part. Mich. Craff. comm. opin. lib. 2. cap. 17. quæst. 32. Masch. concl. 853. nm. 47. & concl. 200. n. 9. Craueta consil. 9. nm. 1. lib. 1. Bertazol. consil. 474. nm. 24. & 26. lib. 2. Roland. consil. 24. n. 35. lib. 1.

Sed intellige in inimico reconciliato de recentibus, vt loquuntur prædicta iura maxime, dicit. cap. accusatores: secus verò si reconciliatio antiqua fuerit & sequantur signa concordia, & perfectæ reconciliationis, quia non censetur inimicus, cum odium, & inimicitia præcedens ex temporis transcurso oblita præsumatur, vt communiter explicat DD. secundum Ant. Gom. Decian. & Masch. citatis in locis, & per text. in d. l. §. præterea, explicat Masfil. ibi numer. 7. de quæst. Innoc. in d. cap. cum oporteat, de accusat. Mich. Craffus in suo comm. lib. 3. c. 17. quæst. 37. ¶ circa quod inspicere oportet an tempore examinis antiqua fuerit reconciliatio, & præcesserint amicitie signa, vt ad testimonium admitti valeat, & probet; aliàs secus, Masch. d. concl. 900. n. 10. vers. Licet prædicta reconciliatio, & Tib. Dec. citato loco nm. 1. in fin. & nm. 34. Roland. in d. consil. 24. nm. 31. Alc. Craffus, & Gomefius citatis locis, ¶ qualis autem dicatur antiqua, seu recens reconciliatio, nihil certum assignari potest, atque ita relinquuntur iudicum arbitrio, qui ex circumstantijs, & qualitatibus personarum, & rerum, id inuelligare & percipere debet, vt pro veritate agnouit Iul. Clar. in d. §. fin. quæst. 24. vers. Sed quid si sequuta sit reconciliatio, in fin. & ex Campeg. tract. de test. reg. 23. fallent. 3. & reg. 26. in fi. probat Ios. Masch. d. concl. 900. sub n. 10. in fin. ¶ In quo plus conditio naturalis inimici reconciliati inspicere oportet, quia sunt homines, quos nec ratio nec longissimum tempus dimouere possunt ab odijs, & rancoribus semel susceptis, de quibus omnibus videndus latissime Farinac. de indicis & tortura, 1. tom. quæst. 46. à n. 109. cum seqq.

Decimo octauò, prædicta omnia intelligenda sunt, ni causa inimicitia fuerit procurata, seu affectata ab eo, qui exceptionem opponit, quia similis fraudulosa cautela ei prodesse non potest, tunc quia quælibet procurata causa non iuuat, text. elegans vbi Bart. notat in leg. 1. §. cum quis latrones, 26. vers. Plerique enim, de quæst. ¶ tum etiam quia causa potius quàm factum inspicere oportet, l. si tantum, 13. ad l. SC. Maced. cum similibus, allegati ab Aug. Barbola Axiom. 40. numero 1. & 2. pag. 27. Atque ita hanc sententiam amplectuntur communiter DD. in d. §. cum quis latrones, & in l. sed & si quis 4. §. 1. vbi etiam bonus text. si quis in dicit. & allegati per Cottam in suis memorab. vers. Inimicitia capitalis, in fin. Tib. Dec. citato loco numer. 16. & 28. atque etiam Ant. Gom. d. nm. 15. vers. Item etiam limitia, & alij apud Baiard ad Iul. Clar. in d. §. st. 24. nm. 40. quod relinquuntur iudicum arbitrio, vt in proxima deelaratione animaduertam, ¶ & certè summè hoc notandum est nam malicia humana vsque adeò creuit, vt sint homines agnoui quidem aliquem huiusce conditionis, à quo & similibus semper me Deus tueatur, & prospiciat, cum sint prauæ conditionis, & naturæ, & nūquam eis deficit delinquendi, & male agendi cogitatio, & ita se semper prospiciunt, & clypeant similibus inexcogitatis, & malitiosis cautelis, qui causam rixæ, & inimicitia procurant cum illis qui suorum flagitiorum testes esse possunt; tam post commissa crimina, quàm ante, vt eos in iudicio rejicere valeant, & inimicos ostendere, qui certè extra lucem in tenebrarum conspectu ambulat, & in eorum corde numquam deficit criminandi, & male agendi voluntas, & pœnæ timor eos cogit ad se tuendos similibus astutijs, & præcau-

tionibus, & ad se liberandos à commissis, seu committendis facinoribus de quo mirè agit Malch. de probat. d. conel. 857. nu. 54. vbi in vers. Hac limitatio, casum de facto, qui eimet euenit eleganter refert, & in vers. quia quidem sententia, ait, quod & si consilio de inimicitia ante, seu post delictum enata, non sit curandum, à quo inciperit eius causa, vt supra nos probauimus, tamen fallit, dum inimicitia superuenit ex facto illius, aduersus quem testis producit, dummodò dolose inimicitia causam dederit, quia tunc libimet nocet, & testis integer, & idoneus manet. Ego verò idem dico, dum inimicitia procurata præcesserit delicto, quia tunc spe saltem in mente erat, & præcautionis causa inimicitia præuenta fuit; & in vtroque eandem inuenio rationem, sed non ita facilem probationem dolosi animi.

31 Decimonond, omnia prædicta nempe an in inimicitia causa capitalis, seu grauis fuerit? an præsumptio sufficiens an animus motus ad inimicitiam sit à quo iniuriosa verba, testimonium, amicitia, seu familiaritas cum inimico, par, & reconciliatio, siue procurata causa sufficienter maneant probata, & graues sint aut non? remittuntur iudicium arbitrio, qui tunc omnibus pensatis & iuris ratione inspecta liberent, quod rectum, & iustum sit, in quo omnes conueniant DD. secundum Bajard. n. 25. Ant. Gom. 14. Tib. Dec. 16. 6 ig. quæst. 2. nu. 22. & 37. Malch. 36. locis citatis. Menoch. de arbitr. casu 160. n. 2. & lib. 5. præsumpt. 42. nu. 3. Th. Gramm. dec. 34. nu. 28. Lud. Peguera dec. crim. 17. n. 9. Alex. conf. 288. V. fo processu. n. 8. lib. 7. qui pro hoc adducunt glos. in c. 2. verb. hesterium, in fin. vers. Tu dicas, 3. quæst. 5. & in cap. cum oporteat, 19. verb. inimicos, in fin. solut. arg. de accusat. & alios quos adducit Marfil. in d. l. 1. §. præterea, n. 53. de quæst.

§. I I.

Quatenus inimici à testimonio repellantur, & admissi fidem efficiant.

S V M M A R I V M.

- 1 Inimici à testimonio repelluntur præcipue in grauib. causis inimicitia inconuenientè probata. Nec admissi fidem efficiunt, numer. 2. Etiam in criminibus exceptis, numer. 3. Et si causa inimicitia leuis sit, numer. 4. Nec efficiunt indiciam, nec præsumptionem, numer. 5. Quamuis existant in articulo mortis, numer. 6. Nec ex eis iudices se instruere possunt, nume. 7. In causis puritatis aduersus non debent ad aliquid probandum, num. 8. Nec suppleantur ex aliis amissionibus, nec præsumptionibus, nu. 10. Non præsumitur, quod vera dicant, nec bene cogitent, sed quod facile mentiantur, vt deponant ex odio & inimicitia, n. 11. In iurium est fidem eis in minimis etiam præstare, n. 13.
7 Iudices non possunt suos animos ex inimicis instruere.
9 Probationes tantò magis pleniores requiruntur, quantò de grauiori causa agitur.
10 Lex omne malum de inimico præsumit.

Postquam vidimus, qui sint, vel dici valeant inimici, sequitur videre effectus huius inspectio- nis, quid videlicet inde inferatur, quod sint inimici: duo, inquam, maxime sequuntur: primum, vt nec ad examen admitti valeant, secundum quod & si de facto admittantur nullam efficiant fidem, quæ duo sigillatim probabo, & explicabo.

Quod igitur repellantur inimici, nec ad examen admittantur, probatur, ex d. ant. de test. §. si vero quis dicat, cap. repellantur, 7. de accusat. l. 22. ibi per qual- quiera destas maneras, que oya enemistad entre los o- mes non deben testigar los unos contra los otros, en quanto la enemistad durare, tit. 16. part. 3. quod in criminalibus omnino seruatur, quia si pars citata ad videndum producere testes grauem opponat inimicitiam, offeratque incontinenti probaturum, differtur examen, & probationes reiciuntur, & iudicatur super assertam inimicitiam, vt ex omnium consensu, maxime in ant. si testes, §. si vero dicatur, Cod. de test. glos. verb. infames, in cap. ex parte, 7. vbi etiam communiter DD. de test. explicant allegati per Baiard. ad Clarum, in dist. quæst. 24. numer. 25. Nisch. Crausius in comm. lib. 2. capit. 17. quæst. 23. Malch. conel. 694. numer. 6. Menoch. de arbitr. casu 239. numer. 8. & 11. & similiter idem seruari debet in causis ciuilibus grauib. quæ criminalibus æquiparantur: secus verò in non tam arduis, quia inimicitia exceptio tamen non impedit, sed reseruatur ad diffinitiuam, vt explicant præcitati, & alij adducti à Farinac. de test. quæst. 53. n. 117.

Quod etiam semel admissi nullam efficiant fidem probatur, in l. 3. in princ. ibi, vel an inimicus, de test. l. 1. §. præterea, de quæst. l. si quis testis, 17. Auth. si testis & in corpore vnde sumitur. C. de test. d. c. repellantur. 7. cap. cum P. 10. c. meminimus, 13. cap. cum oporteat, 16. de accusat. quibus consonat l. 13. vbi glos. 3. l. 22. vbi glos. 2. tit. 16. part. 3. l. 6. vbi glos. 7. cum duabus seqq. tit. 33. part. 7. & passim DD. obseruant, tam in dictis iuri- bus, quam adducti ab Ant. Gom. d. lib. 3. var. cap. 12. num. 14. Iul. Clar. in pract. §. fin. d. quæst. 24. vers. Item quare. Valençuela conf. 77. num. 49. Mazeraten. var. lib. 3. resol. 36. num. 21. & seqq. Farin. d. quæst. 53. num. 3. cum seqq.

Quod primò ampliatur, vt locum habeat in crimi- nibus exceptis ex text. in c. per tuas, 32. vers. Nos vero, vbi glos. verb. inimicitia, de simon. & ex d. l. 13. vbi glos. 3. tit. 16. part. 3. Ant. Gom. lib. 3. var. c. 12. n. 14. vers. Et in tantum hoc est verum. Menoch. lib. 1. de arbitr. quæst. 28. à n. 2. Maceraten. citato loco resol. 37. Malch. conel. 857. n. 40. & ex aliis pluribus allegatis per Farin. 1. tom. quæst. 12. n. 39. & de test. quæst. 53. à n. 5. cum seqq. & per Narbon. in l. 2. glos. 6. n. 2. tit. 12. lib. 8. recop.

Secundò ampliatur, vt non tantum locum habeat, dum inimicitia capitalis interuenit, sed etiam si leuis tantum, quæ sicut in criminalibus repellit & fidem tollit ita in his grauissimis puritatis causis, vt speciatim vouerunt Valençuel. conf. 92. n. 122. & seqq. & Hojeda de incompatib. benef. c. 23. n. 149. & generaliter loquendo probat relati per Farin. d. quæst. 53. nu. 53. & seqq. à quo idem transcripsit Narbona citato loco n. 6. sed declara hoc proxi dicam in §. seq. circa primam causam, & inferius hoc in §. in 6. ampliatione.

Tertiò ampliatur, vt non tantam fidem plenam non efficiant, verum nec indicium, nec minimam præsumptionem, secundum Bart. in l. mayis, nu. 3. vers.

vers. Quando non debet, de quæst. Marfil. in l. 1. §. Di- uis Antonius, numer. 1. ad fin. de tu. Ant. Gom. dist. cap. 12. num. 20. vers. Si vero respellitur propriè inimici- tiam. Menoch. d. quæst. 28. num. 5. Alex. conf. 127. num. 11. lib. 4. Bald. conf. 138. numer. 1. vol. 3. Marfil. conf. 15. num. 6. Burlat. conf. 14. num. 16. Thom. Grammat. conf. 58. num. 10. & conf. 17. num. 1. præter plures allegatos à Farin. d. quæst. 53. num. 12. & seqq. & quæst. 62. nume. 283.

6 Quartò ampliatur, vt etiam nulla fides præste- tur inimico, et si in articulo mortis fuerit constitutus, vt fuit auctor Bald. in cap. 1. §. vajalli. n. 6. extra quare, de pace constantie, in v. lib. feud. quem ceteri postea fuerunt sequuti, vt resoluit Ant. Gom. lib. 3. var. c. 13. num. 15. Iul. Clar. d. §. si 9. 1. vers. Assertio vul- nerati, Malch. conel. 463. n. 32. vbi num. seq. rationem reddit, & conel. 900. nu. 4. & 7. vbi meliorem ratio- nem, cum cæteris allegatis per Farinac. citato loco n. 11.

7 Quintò ampliatur, vt nec iudices valeant suum intruere animum ex inimicorum testimoniis, quia cum nullam proferat efficiant fidem, nihil manet ex quo se instruere possint, vt in simili de testibus per sententiam reprobatis dicam infra seq. quæst. §. 4. ex numer. 1. & faciunt tradita per Bartol. in l. filiusfam. num. 6. de donat. & per Amod. de Ca- stello, in tract. syndicati, numer. 147. relatos per La- cob. Menoch. lib. 1. de arbitr. d. quæst. 28. à num. 1. cum seqq.

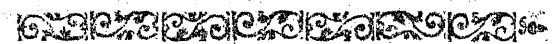
8 Sextò ampliatur in his puritatis informatiis, & causis, in quibus inimici admitti non debent ad aliquid probandum, vt tetigi in 2. ampliat. quia de grauisima, & ardua causa agitur, vt læpius dixi ex leg. 3. §. per. de orig. iur. Bartol. in l. quæ omnia, de procurat. Alex. in l. sepe, num. 10. & in l. si victim, num. 2. de re iud. Pelacz. de masor. 4. part. quæst. 14. nu- mero 56. vers. Et cause nobilitatis. Io. Redin. de impe- rat. maiest. verb. Sed etiam per legitimus tramites, nu- mero 199. vbi grauissimas appellat causas in quibus agitur de puritate probanda Ferd. Vazquez con- trou. illust. cap. 11. à num. 7. Zephal. conf. 688. n. 8. Bur- lat. conf. 191. num. 13. lib. 2. & iure constitutum est in eis seruari, quod in grauioribus vitæ causis, Craue- ta conf. 2. num. 18. vers. Maxime, & conf. 168. num. 2. vers. Causa. Polidoro Ripa obseruat, 20. numer. 3. † Et tantò magis requiruntur probationes pleniores, quantò de grauiori causa, seu delicto agitur, nam eò magis consulendum est, quo grauius periculum intenditur, l. 1. §. 2. de carb. edict. c. p. quis cam. 2. 42. dist. c. miramur. §. §. quod si in quibuslibet, vbi glos. verb. quanto. 61. dist. l. 4. vbi glos. 2. tit. 17. part. 3. & glos. 4. quæst. 2. in l. 2. tit. 11. part. 6. Hug. Dou. in l. actor. 23. n. 13. & in l. fin. num. 4. C. de probat. Io. Redin. citato lo- co nu. 68. Non solum in testium numero, & proba- tionum plenitudine, & claritate, sed & in idonei- tate, & integritate testium, ex d. l. vlt. vbi Donel. & DD. C. de probation. c. testimonium. §. 4. ex 1. a eos. Bart. in tract. de test. §. testes porro, in princ. & idè in causis puritatis nullo modo admittendos esse inimicos probant multis Hojeda in d. tract. de incompatib. be- nef. cap. 23. num. 147. & Valençuel. d. conf. 92. nu. 119. & 122. & seqq.

9 Septimò ampliatur, vt nec ex aliis indicijs, nec præsumptionibus fides inimicorum valeat supple- ri, quia cum nulla sit, nihil manet, quod supplementum accipiat, vt in l. sed si marit. e. §. de precar. & di- xi circa consanguineos in præced. quæst. §. 1. ex n. 53. nisi indicia & præsumptiones in causis puritatis

Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

per se sufficiant, vt iudices ex eis possint suos in- struere animos, vt dicam infra à §. seq. in 3. cautia.

Ratio autem horum est quia nec inimicos vera dicere, nec suo inimico bene cogitare præsumi po- test. Sed potius aduersa adducere, & facile menti- ri ex d. l. 1. §. præterea. 24. de quæst. & omnia mala cogitare, vt inimicis noceant, cap. repellantur. 7. vbi glos. verb. quia infestationes, de accusat. Pet. Surd. conf. 477. numer. 2. Tib. Dec. res. §. 1. num. 128. vol. 1. & sic semper præsumitur ex odio, & inimicitia depone- re, l. 3. in princ. de test. Burlat. conf. 349. num. 12. lib. 4. Valençuel. conf. 92. à numer. 127. cum seqq. † Quare lex omne malum de inimico præsumit, nec vera dicere de his, quæ inimico nocere valent, vt in l. 3. §. si. de adm. leg. l. si inimicitia. §. de his, quæ vt indigni cum congregatis per Parit. de Puteo in tract. syndica- tu, verb. tortura. 3. cap. 3. incipit, Mandauit Rex, n. 16. Gandin. de præsumpt. & indic. in d. vbi. nu. 19. Me- noch. lib. 6. præsumpt. 29. num. 26. Farin. d. quæst. 49. num. 88. & conf. crim. 27. nu. 9. infam. & conf. 30. nu. 32. & 92. Maceraten. lib. 3. var. resol. 6. num. 12. & re- sol. 37. num. 4. And. Fachin. conf. 79. n. 28. lib. 1. relati ad propositum per Narbon. in l. 2. glos. 6. n. 4. tit. 21. lib. 2. rec. op. & dixi supra §. 1. §. 6. n. 5. † quæ in iurium maxime erit, eis fidem etiam in minimis dare, ad quod adducunt DD. text. in Auth. si verò, c. de test. d. c. repellantur. 7. d. c. memoriamus. 13. d. c. cum oporteat. 19. vbi Canonista de accusat. cap. si testes, 3. 4. quæst. 3. vt patet ex allegatis per Valençuel. d. conf. 77. nu. 49. & per Farin. qui velut verius, nec indicium inimi- cum facere tradit in d. quæst. 62. nu. 270. Ex quibus constitutum manet, inimicos in nullis causis, admit- ti debere, nec admissos fidem facere, & multò mi- nus in his puritatis iudiciis ob suam grauitatem, & magnum pondus, quæ magis sunt hominum cà- lamnijs exposita, sed quia peculiare sunt causæ, ex quibus admitti solent ad speciales fines, videamus, quæ hæ sint.

§. III.

An sint causæ peculiare, ex quibus i- nimici admitti valeant in puritatis causis ad aliquos vtilis effectus.

S V M M A R I V M.

- 1 Nihil tam vtile, quod aliquando non noceat, & econ- tra nihil tam noxium, quod aliquando non pro- fit.
2 Inimici tam anima, quam corporis aliquando pro- sunt, & nu. 5. & in causis puritatis, num. 7. cum seqq.
3 Bonum ex malo aliquando sequitur, sub n. 2.
4 Hæres commodum aliquando offert.
5 Salus aliquando nocet.
6 Morbus vtilis corpori esse solet, ibid.
7 Bellum vtile.
8 Ex inimicis firmendum id, in quo nobis prodesse pos- sunt.
9 Inimici præsumuntur melius scire de factis, quam alij, & eos facilius detegere, n. 9. Dirigere possunt iudices in viam inueniendæ veritatis numero 16. Ex eorum dictis & rationibus ostendi veri- tatis potest, distat enim persona à testimonio, nume. 16.

- vo 17. & 33. Aliquando veritatem agnoscent, numero 18. Prosumt ad inquirendum, numer. 19. & 24. Deserviunt ad coadiuvandum alias probationes, numer. 26. explicatur, numer. 30. Si deponunt in fauorem pleniorum quam alij efficiunt fidem, numer. 27. Quamvis ab affectione, & amore longius distant, tamen firmiter eorum reputatur testimonium, in fauore inimici, numer. 28. Prodesse solet in puritate & nobilitate causis, numer. 31. Non sunt spernandi, numer. 32. Aliquando incommoda ex eorum sequuntur examine, numer. 34. & sequ. Completis informationibus non deserviunt ad recipiendum nouas, numer. 37. In initio informatorij possunt examinari, non vero postquam perfectum est, numer. 38. Ex illo damnatum non sequitur, nec pratensores conqueri possunt, numer. 39. & sequ. Ex macula ab eis asserita, & per alios non probata reijci pratenfor non debet, n. 36. & sequ. maxime 45.
- 10 Macula ab inimicis demonstrata facilius insequitur, & probatur. Venatio per canes signata facilius a velocioribus insequitur, & capitur, ibid.
- 11 Commissarius informans se instruere & dirigere potest ex i. inimicorum dictis, & testimonijs ad eruendum veritatem non ad aliud. Eius munus, n. 12. Maculam inquirere debet ab eis, qui eam verisimiliter scire possunt, ibid. n. 14. Cognitis inimicorum dictis, potest melius insequi maculam pratenforis, n. 25.
- 12 Macula & defectus ab eis peti debent, qui melius sciunt, & facilius eos patefaciunt, qui inimici sunt, & n. 14.
- 13 Puritas melius probatur cognito an sit aliqua macula. Contrario cognito agnoscitur & aliud, ibid. & numer. 15.
- 16 Testimonium & fides differunt ab eo, quod iudices ex inimicis se possint instruere ad dirigendum, informatorium.
- 17 Veritas ostendi potest ex inimicorum testimonijs. Defectus personales testium differunt ab eorum testimonio, ibid.
- 20 Indices inquirere possunt ex qualibet probabilis coniectura. Testis quantumvis inhabilis constituit probabilem coniecturam ad inquirendum, ibid.
- 21 Testimonij ferendi prohibitio impedimento non est iudici, ut eo uti possit ad inquirendum.
- 22 Iudices veritatem omnibus inquirere debent modis, & nihil intactum relinquere, ad quod magnas habent habenas; & pro veritate debent conari quantum possunt, numer. 28. Non tamen ex quolibet dicto specialem instruant inquisitionem, numer. 30.
- 25 Inquisitio specialis institui non debet ex quolibet testimonio, secus generalis.
- 29 Iudices inimicis ex interuenientibus causis fidem praestaere possunt. Inhabilitas testium ex adminiculis suppletur, ibid.
- 30 Inimicitia capitalis omnem fidem tollit, secus leuis. Nil quod est superari non potest, ibid.
- 33 Testimonia inimicorum circa maculas generatim aliquando conueniunt cum registria sancti Officij, & praeferunt ad registra perscrutanda, & ad detegendum praeferentium vana subterfugia.
- 34 Honor nullus est, qui sit secretus ab inimicorum calumnijs.

- Familia olim pura & nobiles hodie debonestatione laborant ex falsis calumnijs, ibid. & numer. 35.
- 35 Status a iusta esse non deserviunt eo, quod ex accidenti aliqua sequantur damna ex eis.
- 36 Publicatio testium si fieret in his puritatis causis, macula impossibilis esset probationis. Inimicorum dicta accepta in sensu inuidioso incommoda non afferunt, ibid.
- 37 Perfectio informationibus noua inquisitio ex inimicorum delationibus fieri non oportet. Ante perfectionem vero recipi eorum dicta poterunt, n. 38.
- 39 Inquisitio incipiens ab inimicis in casu legitimo & necessario nimis dura non est. Nec pratenfori, nec eius consanguineis iniuriosa, n. 41.
- 40 Statuta ad vnguem sunt seruanda.
- 41 Petens honorem sine requisitis qualitatibus sibi imputet, si reijciatur.
- 43 Veritas defendit eos, qui eam pro se habent, & si aliquando in obscuro sit, tandem per se ipsam emergit, & mendacium manifestat, n. 44.
- 45 Indices faueant nobilibus & puris, oppressis calumnijs inimicorum.
- 46 Reijcere pratenforem ex inimicorum assertionibus iniustum, inhumanum, & contra ius, & conscientiam. Et qui hoc faciunt poenas luere in vtriusque bonis tam animae, quam corporis, n. 48. Et eadem patientur calumnias, n. 50.
- 46 Mendacio nihil Deo abominatius.
- 49 Errorem non resistentes eum approbant. Ferdinandus Menebacha de successuum progressu, lib. 1. §. 4. n. 45. Intelligitur.

Sicut nihil in rerum natura tam vtile est, quod aliquando non noceat, vt significauit Ouidius lib. 2. de Tristib. ad Augustum ita.

Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit. Nil prodest, quod non ledere possit idem.

Vbi multis exemplis rem comprobatur & vt medici dicunt, nullum medicamentum est, quod adeo magnifice proficit, quin aliqua ex parte noceat Galeno Meth. c. 11. ita similiter nihil tam inuile, seu noxium quod aliquando non proficit, vt multis ait Plinius lib. 27. cap. 3. quod licet comprobare multis diuersarum rerum exemplis possem, in terminis inimicorum, de quibus loquimur, tantum huiusce rei veritatem ostendam, quod patet tamen ex animae inimicis quam corporis, nam licet hostis animae, tanquam leo rugiens, semper quaerat, quem deuoret, prodest tamen hominibus ad meritum incrementum; & similiter serpens a natura comparata occidendis hominibus, quaedam non ipse significatur, tamen nonnuquam eis est pharmaceut salutare, vt vtrumque amplectitur, & demonstrat Andr. Tiraq. de nobil. cap. 31. n. 566. & 598. pag. mibi 486. in alijs est 372. Et ex malo bonum aliquando sequitur, cap. elegantes 45. 23. 9. 5. vbi gl. verb. bona, per text. in cap. nerui, in §. 13. dist. 6. & ex haeresi fidei inimica nobis plura comoda proueniunt, quae recensentur a Peña, in direct. 1. comm. 44. n. 194. vbi dicitur, P. e. n. c. m. misericors, & sequ. Et constat ex D. Paulo 1. ad Corinth. c. 11. ibi, nam oportet & haeresis esse, ut quibus probati sunt manifesti fiant in vobis. tamen licet inimicus corpori inimicus dicatur, & salus dulcis, & socialibus amica; tamen aliquando ille prodest, hęcque eimer nocet corpori, de illius utilitate loquitur, text. in cap. 1. cap. n. s. cum pridet, 10. §. 1. tra. v. d. causa, de renuntiat. cap. v. l. l. cauenda, 6. 15. quae. 1. cap. 1.

- cap. potest fieri, §. 1. Egritudo carnis, vbi gloss. verb. debilitandum, & Archid. de poenit. dist. 1. Abb. in cap. cum infirmitas, de poenit. & remiss. Benedict. in cap. Reuincius, verbo, mortuo itaque testatore el. 1. nu. 9. & 10. de testam. plura cumulat Andr. Tiraquell. in d. cap. 31. a num. 514. cum pluribus sequentibus. De salutaris vero incommoitate, & damnis loquutus fuit D. Basilii in tract. de legendis gentiliu libris, supra Platon. vbi inquit, Ego vero bonam valetudinem, qua in summo sit ex medicis semper ausi saluacem, & afferuit Hippocrates lib. 1. aphorism. capit. 3. & refertur in cap. ne tales, 29. de consecrat. dist. 5.
- 5 t Et inimici plura hominibus commoda afferre solent, nempe armorum exercitium, dexteritatem, astutiam, & audaciam, ex quibus plerumque salus prouenit, vt dixit Seneca in Hercule, et tag. d. 1. Omnis inquit in ferro est salus, & de belli utilitate loquens plura dixit Bart. Chassan. in Catalog. glor. mundi, 3. part. in princ. & consil. 3. & 11. v. s. Militia huius. t Ex quibus consilium est, vt sumamus id, in quo nobis prodisse inimici valeant, vt elegantissime docuit D. Chryostomus in suis similibus, dum inquit, Sic enim apes facie ad opus, & foetum calore conuoluntur, vbi operunt mella maturescere, tum expellunt, ac trucidant, ita ab inimicis quoque sumendum, si quo pacto per occasionem prodesse possint.
- 7 At licet capitales inimici prorsus sint inuiles ad fidem efficiendam: estne vtile quid, in quo circa puritatem, & nobilitatem probandam prodesse nobis valeant? potestque causa adesse, seu ratio aliqua, qua examinari legitime, & vtiliter valeant? Est quidem & multiplex, quod vt melius ostendam duo praebenda sunt. t Primum, quod praesumitur inimicos melius inimicorum defectus scire, quam alij ex illo D. Chryostomi in Moral. v. vultures inquit, ad excubita corpora odore feruntur, sana non sentiunt, sic inimicus, si quid deliquerit, statim olfactu occurrat ad recta facta stupidi, in quo inimici prodesse possunt, sicut canes venatorij, qui venationem olfactu, & demonstrant, licet nihil magis efficiant.
- 9 Secundum, quod prava, & defectus ab inimicis notij facilius dereguntur, & propalantur, cum semper cogitent id, in quo magis inimicis noceant, secundum l. 1. §. praterea, de quae. & considerauit Rimin. consil. 81. num. 43. volum. 1. inter consilia matrimonialia diuersorum, & non solum malum inimici non tacere, sed & aliena dicere solent, vt in §. praeced. plenè dixi ex num. 11. t vt patefacta macula, seu alio defectu veritas postea eius insequatur ex alijs veris probationibus, sicut venatio per canes odore olfacta, & demonstrata ab alijs velocioribus postea insequitur, & capitur, ex quibus duabus rationibus plures effectus & utilitates, deducuntur, quarum aliquas ordinariè, & sigillatim proponam.
- 11 Prima causa, & principalis utilitas, quam nouiter, & diligenter explicare intendo, est, vt commissarius harum informationum melius dirigatur in inquisitionem maculae, si vlla fuerit, cuius, quia plures sunt rationes, singula proponam, & explicabo. t Prima, quod cum commissarij informantismunus sit inquirere & indagare veras praetensores, & sui generis qualitates, & an aliqua sinistra laboret sanguinis macula, eam expetere debet ab eis, qui verisimiliter eam sciunt, & facilius patefaciant, ex ad ductis per Felin. in cap. in nostra, tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars 1.

num. 10. & 11. de test. Hojeda d. cap. 23. de incompatibilit. n. 148. & Bertazol. consil. 348. n. 5. lib. 2. Hier. Grat. consil. 81. num. 36. lib. 2. & censuit Rota Seraph. decis. 550. num. 2. 1. part. colum. 529. & faciunt tradita in praeced. quaest. §. 2. num. 11. Et cum hi sint inimici, qui melius scire, & detegere facilius solent inimicorum defectus, vt dixi supra num. 7 & 8. ab eis eos expetere commissarius poterit, & aliquando debet. Secunda ratio est, quia nullus aptior modus puritatis probandae assignari valet, quam agnoscere, an aliqua sit macula, seu eius suspicio, tum quia ex huius perfecta agnitione certe praeuenitur ad cognitionem alterius, arg. textus in l. 1. de his qui sunt sui, Princ. in sit. eodem, & de tutel. §. illud, vbi gloss. de societate, leg. & si contra. 35. in fi. de vulg. & pupill. l. pen. de solut. & tradit Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 7. num. 23. t Tum etiam vt commissarius melius informatus circa praetensores obiecta, & directionem probationis, quae melius ab inimicis habentur, ferro viam aperiat per contraria transeundo, secundum Bald. in l. precibus, num. 48. C. de impub. & alijs subdit. Zaball. comm. contra comm. tom. 3. quaest. 790. num. 53. Ignac. de Villat. in sylua resp. 5. 1. part. num. 2. & congerit plura Bart. Chassan. in Catalogo glor. mundi, 12. part. consil. 23. v. s. quo ad rationationem, Pelaez de maiorat. 1. part. in initio, n. 9. Curt. Iun. consil. 78. in princ. Socin. Iun. consil. 39. nu. 19. & dum magis veritas conteritur, magis effusus nebulis elucescit, idem Zaballo quaest. 825. nu. 26. plures cumulat August. Barbof. Axioma, 224. nu. 1. pag. 139. t vt inimicorum oppositionibus contra inquisitum cognitum, melius qualitates eius agnoscere, & insequi valeat, ex dictis iuribus, ex textu in leg. h. ac verba, 12. 4. de verb. signif. atque ita rectius munus suum conficiat, & dirigat inquisitionem qualitatum praetensoris. Tertia ratio est, quia dissimiles sunt testimonij prohibitio, & fidei danda negatio ab eo, quod iudex inde occasionem, & initium sumat probandae veritatis ad quod quilibet sufficit testis, nam (praeter inferius tradita) etiam inimicus dirigere potest iudicem in viam intelligendi veritatem propter circumstantias per eum adductas, & demonstratas, ex quibus iudex valeat viam probationis aperire, t & quia licet inimicus appareat, etiam apparere potest veritas per dictum, & rationem suam, distat enim persona testis inimici, in qua sunt defectus a dicto testimonio eius, in quo veritas inspicere potest absque defectu, vt ex Iosepho Ludou. dec. 86. num. 12. 2. part. tenet Hiero. Zaballo loquendo in causa probandae puritatis communi. contra communi. quaest. 821. nu. 16. & 17. maxime, quia hic non agimus de punitione delicti, sed de eruenda veritate secundum statuta tribunalis, seu collegij, & eius ordinationem, vt subiungit idem Zaballo citato loco nu. 18. Quarta ratio est praecedentium confirmatoria, licet plerumque inimici a veritate plurimum aberrare soleant, verum tamen aliquando agnoscent, secundum Carol. Paschal. de vitijs & virtutibus, cap. 9. Eiam hostes inquit veritatis veritate agnoscent, quoties se in eius sententiam conclusus sentiunt, neque enim veritati semper adherere, neque continuo aberrare inimicos credendum est, ex Polybio lib. 1. Est enim ad probandum, & ad fidei executionem inimici inuiles videantur, tamen eis vtimur, vt nobis saltem in hoc profint, vt macula

lam, quæ fortè in obscuro est, palam faciant, viamque probationi aperiant: quod nisi agerent, fortè macula occulta maneret, & indignus ad similes immeritè cooperaretur honores, cum magno tribu- malium, & communitatum incommodo, & detri- mento, de quo latius infra.

19 Quinta & præcipua ratio est, quod licet dixe- rim, inimicos posse produci, & examinari in puri- tatis informationibus, & aliquando debere, non ita intelligendum est, ut eis fides adhibeatur, sed tantum, ut si vlla fuerit macula per eos patefiat, patefactaque inquiratur, an vera seu falsa sit; ad inquirendum igitur qualis rei sufficit noti- tia, ad congesta per Farinac. 1. tom. quæst. 1. num. 48, & quæst. 11. num. 16. versic. Adverte secundo, & quæst. 46. num. 26. & si examinentur, qui nec fidem effi- ciunt, nec admitti ad examen debebant, quia ius eis resistit, proderunt tamen saltem ad inquiren- dum, etiam si vnicus tantum fuerit, quod ex se- quentibus probatur.

20 Primò, dum probabilis est rei coniectura, lici- tum est iudici inquirere eius veritatem: sed per tes- tis dictum, quantumlibet sit inhabilis, est iudici rei coniectura probabilis, ut utrumque probatur in cap. sicut vobis, 9. ubi gloss. pen. & Felin. num. 5. & Aret. de testibus. Igitur licet inimicus a testimonio iuris repellatur, eius dictum saltem ad inquiren- dum sufficit.

21 Secundò, cum iure interdicitur testimonium, tantum est, ut velut integer testis ad examen non admittatur, non verò ut iudicem dirigat ad veri- tatem, & eo ut iudices possint ad inveniendum veritatis semitam, ut probat tex. in l. Divus Adria- nus, 6. de custod. & exhibit. reor. gloss. & Bald. n. 1. & 2. lect. in l. etiam, de probat. ubi alia iura adducit. Igi- tur licet iure testimonium inimicorum interdi- ctum sit, non erit iudici interdictum eis uti ad e- ruendam veritatem circa puritatis, & nobilitatis probationem.

22 Tertio, non solum licet, sed iudex omnino tenetur, ita iudicium peragere, ut in eo omnimodo appareat veritatis series, & eam omnibus modis & vijs inquirere, & inuestigare, leg. 2. C. de edendo, cap. iudicantem, 11. 30. quæst. 5. cap. indices, 4. 3. quæst. 7. l. 11. ubi gloss. tit. 4. l. 3. tit. 2. 2. part. 3. Speculat. tit. de sent. §. qualiter auctem, num. 17. Maticio in dialogo velat. 3. part. cap. 41. nu. 4. Sed inimici melius, quam alij possunt in causis puritatis viam maculæ iudi- ci aperire, ut superius probavi. Igitur non solum possunt, verum & debent inimicos ad clariùs e- ruendam maculæ veritatem interrogare.

23 Quæto, iudices in ordine ad probandum, & in- quirendum veritatem nihil intactum relinquere debent, quo eam assequi valeant, ex text. in l. mari- tus, 95. in fi. ad l. falsis, indices, 9. C. de iudic. ad quod largas habet habenas, & debent pro veritate cona- ri, quantum possint, ut ex Floriano de Sancto Pe- tro consil. 15. num. 13. dixit Valençuela consil. 11. n. 57. Igitur poterunt iudices, si opus fuerit, inimicis uti, & eos examinare in puritatis causis.

24 Quare ita hanc sententiam generaliter loquen- do velut veriore communitè amplectuntur Doctores ex Felin. & Aret. in d. cap. sicut nobis, 9. de test. Bald. in l. cunctos populos, sub num. 42. in fi. C. de sum. Trin. & in l. servos, 8. C. de testib. Bossio tit. de inquisit. num. 52. 56. & 57. Blanc. de iudic. nu. 322. Iul. Clar. in præf. §. si quæst. 24. versic. Vidi etiam ple- rumque, Menoch. lib. 1. præsumpt. quæst. 88. num. 12.

Roman. consil. 451. num. 8. Grammat. consil. 47. nu. 12. & seg. rectè explicat Farinac. de test. quæst. 53. nu. 14. & 15. ubi hac verba, Pro concordia tamen & se- cundum veritatem dicere potest, quod sufficiat ad inquirendum generaliter, hoc est, ad iudicem in- struendum, ac ad illum inducendum ad aumen- dum informationes super delicto, quo casu iusti- ber testis est idoneus, & hoc modo procedat se- cunda opinio, secus quoad inquirendum specialiter, hoc est, ad formandum, & transmittendum inquisitionem contra aliquem, quia tunc ni- hil operatur inimici testimonium, qui etsi in puritatis speciali probatione non loquatur, sed in delictis, tamen ex eadem, & maiori ratione ad nostram puritatis speciem accingi valent.

Sed animadvertendum duxi ex Bossio num. 7. & Farinac. 16. citatis in locis, non temerè debere iudices ex quocunque inimici testimonio, seu asser- tione certam, & terminatam maculæ, aut delicti speciem ab omnibus inquirere testibus, nec eam speciatim interrogare, quia exinde ingens oriri posset prætoris gravamen, arg. l. 1. §. quis quæsti- nem, 21. de quæst. Sed tantum speciatim ab eo no- minatos, & in contestes datos circa qualitates in- quiriti interrogare generaliter, & si aliqua iusta interueniat causa, poterunt eos de speciali susci- tari macula, & magnum testium integrorum nu- merum adducere, & alijs licitis, & iure permissis modis veritatem inquirere, ita ut res certa maneat, & sine dubio informationes, de quo latius egi su- pra in quæst. 6.

Secunda causa, & utilitas sit, quod licet in §. preced. in 2. ampliè dixerim, quod in criminalibus & arduis causis quocunque inimicitia repellit ini- micum a testimonio ferendo, accipiendum est tantum quoad plenam probationem, & fidem, & ut dici non possit testis omni exceptione maior, ut explicuit Farinac. d. quæst. 53. num. 53. in fin. non verò quoad indicia, & adminicula, quæ saltem possint iuvare alias probationes, si levis tantum inimici- tia, secundum Bart. communiter receptum in leg. si maritus, nu. 3. vers. quandoque non debet examina- ri propter inimicitiam, de quæst. Marfil. in l. 1. §. Di- vus Antonius, num. 1. ad si. vers. aut non debet, illo eod. tenent Brun. de indic. 1. par. quæst. 2. num. 1. 2. & 21. ad medium, Carrer. in præf. tit. de indic. §. fin. nu. 8. Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 12. num. 20. versic. si verò repellitur propter inimicitiam, & faciunt tradita per eundem Farinac. citato loco n. 52. quod maxi- mè relinquatur iudicium arbitrio, ut dicam inferius in 4. causa.

Tertia causa, & utilitas est, quod testi depo- nenti in favorem sui inimici, & sic asserenti eius puritatem, & nobilitatem, non solum sit creden- dum sicut cæteris testibus, sed etiam plenius, quia sicut eum repellimus, si contra inimicum depo- nat, quia non est verisimile, quod inimicitia eum sinat veritatem dicere, ut paulò ante dixi, ita in favorem loquendo, magis ei credendum est, cum non sit verisimile contra veritatem inimico fauif- se, nec quod ei nocivum est, tacuisse, ut ex Polibio superius dixi, num. 18. Et quæto inimicus ab as- sertione & amore longius abest, tantò firmitus re- putari debet eius testimonium, arg. ea, quæ in præ- ced. quæst. tradidij §. 1. ex num. 29. & ita generaliter tradidit nullo in terminis Doctore citato Farin. d. qu. 53. nu. 67.

Quarta causa, & utilitas est, quod possunt iudi- ces

ces ex alijs circumstantijs, qualitatibus, & verifi- cationibus inimicis fidem præstare, tum ex l. 3. §. 1. de testibus, cum vulgatis, tum etiam ex regula, & sen- tentia communi, quod testium inhabilitas supplè- tur ex alijs adminiculis, & coniecturis, quæ relin- quantur iudicium arbitrio, l. ob carmen, 21. §. si de ce- stibus, l. stipulatus sit, 4. de usur. l. 2. in princ. de ex- cusat. 1. in or. l. invidia, 19. C. de rei vendic. l. instrumen- ta, 5. l. rationes, 6. l. r. o. epistolis, 13. l. non nuda, 14. C. de probat. cap. præterea, 27. de testib. cap. illo vas 4. de pignor. cap. ad nostram, 5. de empt. & vendit. Bald. in l. ea quidem, num. 63. de accusat. Anton. Gabr. tit. de testi- conlus. 20. nu. 4. Marfil. sing. 343. Hieron. Grat. consil. 52. in fi. lib. 2. Dec. consil. 146. sub nu. 14. Carol. Ruin. consil. 147. num. 6. lib. 2. Cræueta consil. 53. nu. 7. & con- sil. 198. num. 5. † Quod intelligendum est secun- dum qualitatem inimicitie, quia si capitalis fuerit omnino fidem tollit, & suppleri non potest ex a- lijs quantumcunque legitimis, & vehementibus adminiculis, ut ex leg. sed & simonente, §. de procar. explicuit Cræueta de antiq. comp. 1. part. sect. quod in l. bro officialis, num. 17. in fin. & Anton. Gabr. de testi- conlus. 77. num. 8. Roland. a Valle consil. 98. nu. 34. lib. 4. Natta consil. 298. num. 10. lib. 1. Thom. Gram- mat. desir. 11. num. 2. Farinac. d. quæst. 53. num. 12. Nec iudex ex arbitrio poterit fidem testibus inimicis præstare, nec animum suum instruere etiam alijs interuenientibus adminiculis, ex dictis supra in præcedenti §. num. 7. nisi adminicula, & coniectu- ræ, ita virgates per se fuerint, ut ex eis valeat suum informare animum, si verò levis causa ini- micitiæ fuerit, potest iudex ex alijs fidem adhibe- re, quia fides omnino non deficit, licet maneat de- minuta, quæ suppleri potest, & capere supplementum ex alijs circumstantijs, & adminiculis, ut vo- luerunt Bart. in d. l. maritus, num. 2. de quæst. Anton. Gom. lib. 2. var. cap. 12. nu. 20. vers. Si verò repellantur propter inimicitiam, cum alijs adductis supra sub nu. 26.

Ex quibus primò patet ratio, qua est consue- tum in puritatis, & nobilitatis inquisitione admit- tere prætorum inimicos, & ab eorum testimo- nio incipere informatorium, etsi pluries dubita- re viderim apud Doctos & prudentes viros de e- ius iustitia, tamen reprobè pensata, nec à ratio- ne, nec à iuris deuiat regulis, imò aliquando ita fieri, suadet rei natura, gratitas, & difficilis rei probatio, ut ex redditis rationibus plene con- stat.

Secundò patet, quod inimici in similibus cau- sis non omnino sunt spernendi, sicut nec odiosi delatores rejiciendi, nec exasperandi, utcumque moveantur, siue zelo iustitiæ, siue odio, & inimi- citia, quia plerumque gratia ostendunt delicta, & spernendas generis detegunt maculas, & hoc facere aliquando pertimescunt ob potentiam, & metum delinquentium, & prætorum, secun- dum Mastrill. de magistrat. lib. 6. cap. 2. nu. 53. & Bo- badilla lib. 5. Politica, cap. 1. num. 75. & nouissime tenet in vifitationibus generalibus loquendo Gabr. Berart. in speculo vifit. cap. 3. num. 66. quod pluries in puritatis iudicijs quærit, ut experientia quoti- die docuit. † Et quidem non semel vidi in capi- talium inimicorum depositionibus omnimodam maculæ adesse veritatem, licet modus narrandi, & aliæ circumstantiæ odium, & pessimam ostende- bant voluntatem, quorum dicta comprobata vidi in antiquis sancti Officij instrumentis & libris, ad

quos perquirendos plurimum, inimicorum depo- sitiones profuerunt, quæ nisi exarent, veritas in tenebris suffocata maneret. Et similiter ad dete- genda prætorum falsa subterfugia, quibus ori- ginem, & ascendentiã aliam probare intendunt, ad excludendum veram maiorum maculam, val- de viles inimicorum chartulæ, & denunciatio- nes fuerunt, atque ita pluries experientia docuit inimicas assertiones non despiciendas, nec con- temnendas, non quidem ut eis fides præstetur, ut pluries dixi, sed in quantum scopum præbent in- dagandæ veritatis, per alios testes, & instru- menta.

Ex omnibus vsque adhuc dictis duo maximè probata manent, vnum quod in his puritatis cau- sis inimici non omnino repelluntur, sed eis uti possunt commissarij ad faciendâ maculam, si vlla sit, inquirendam, & probandam per alios testes & probationes; alterum quod etsi recipiantur inimi- ca testimonia non ideo est, ut alijs saltem defi- cientibus fidem mereantur, imò tunc rejici, & sperari omnino debent.

Sed ex his totidem sequuntur pericula, & diffi- cultates. Et illa quidem magna est, quæ ex primo sequitur, & ex inimicorum depositionibus recep- tis in similibus puritatis causis, cum nullus sit ho- nor, nec nobilitum familiarum splendor, qui à cal-umniantium scorpionum morfu securus euadat, nec puritas, nec nobilitas, quæ inimicorum insi- dijs non periclitetur, ut dixit Nicetas Choniates in manual. Commen. lib. 2. pag. 83. Nihil (inquit) tam sanctum est, quod calumnia tentare non audeat, constatque omnes ad nocendum esse proclives, & pluries vidimus familias ab initio clarissimas, & postmodum nostris his temporibus fallacijs cal-umniantium, & inimicorum insidijs periclitan- tes, & nebulis dictorum, & hominum credulitate conspersas dedecore, ut optimè considerauit Ce- nedo in collect. 6. lib. 6. Decretal. pag. 399. & ex eo Va- lençuel. consil. 90. num. 210. circa medium, quæ dama- oriuntur ex inimicorum examine admisso im- puritatis informationibus, ut bene describitur à Segura Druallos in direct. iudic. Ecclesiast. 2. part. cap. 14. num. 28. & à Cenedo citato in loco, ubi in hæc prorumpit verba, Quo iure, qua ratione funda- ri potest, ut alicuius perclarissimum genus nulla forsitan ignobilitatis Agarenorum, Iudæorumve macula cædatum perpetuò diffametur? hac præ- fertim ætate in qua mætuoli quidam, & inuidi sunt homines, quorum ministerio Sathan vitur ad homines nobilissimos, & claris natos parenti- bus diffamandum, qui cum primum compertum habent suarum testificationum publicationem subticendam, linguas suas sicut serpentes acunt, audaciùs infamant, audaciùs falsa testificantur aduersus nobiles, hi enim, ut plurimum ab alijs in- uvidia vexantur, & calumnijs afficiuntur, & sunt positi tanquam signum ad sagittas, quorum pro- gentes inimici eorum, aut inuidi plebei ab anti- quo ita dijudicare præsumunt, ut ab Adam velint deducere originem, non ut velut nobiliorem, & antiquiorem commendat aliquem, sed ut alicuius falsi nominis sumpta occasione calumniæ ali- quid introducant.

Fareor quidem libenter maxima huius generis dama in republiã nostra sequi, purissimâque & nobilissimas familias plurimum decoloratas, & diffamatas manere per inimicorum insidias, &

calumnias, & per horum iudiciorum arcanam naturam, vt Cenedo dixit, & Segura descripsit. Sed eis responderi potest, tum ex his, quæ pro iustificatione statutorum puritatis communiter traduntur, quorum aliqua diximus supra in quæst. 2. cum non ideo iusta desinant esse, quod ex accidenti aliqua sequatur damna, vt & probat Did. Velasquez in defen. statuti Toletan. cap. 18. in princ. & postea;

36 † tum ex superius dictis, quia in iudicijs similibus publicatio testium fieret, nullus auderet maculam generis, & si veram & publicam aperire, & deficeret veritatis probatio; quæ publicè interest: tum etiam, quia si inimicorum dicta eo sensu accipiantur, quem diximus, nulla orietur damna, cum iudices eis plenè credere non possint, nec quidem si capitales sint, ex eorum dictis præsumptionem, nec iudicium deducere: sed tantum vt ex illis alias inquirent probationes, quæ si non inueniantur, nec ex informatio appaerant, nihil plus quæri debet, ni prætensores admittere ad munus prætesum, in quo magna interuenit iustitia, & rectitudo, cum tantum ex eis veritas quærat, quæ si inueniatur, sequenda est, vel sit contra, aut in prætensores fauorem, sin verò inimicorum maneat nuda dicta nihil proderunt. † Postquam igitur impletæ sunt informationes ex inimicorum assertionibus tantum absque alijs verisimilibus causis, puto non licere nouas incipere Inquisitiones, nec admissionem, nec possessionem prolongare, & detinere, quia ex eo grauius, & non iusta sequerentur damna, ad quæ non debent sufficere inimicorum delationes, sed omnino sunt rejiciendæ, vt summus fecit Pontifex in cap. cum in inueniunt, 15. vers. Quia tamen eius suggestio non de charitatis radice procedere videbatur, nolimus aures nostras, quasi malignis delationibus inclinare, de præsumpt. † Quia quod supra dixi inimicos examinari posse à Commissario, intelligendum est in iudicio informatio, seu ante eius finem, in quo poterit Commissarius inimicos examinare cum expressione, aut relatione inimicitia; & eius causæ, vt possit aptius inquisitionem agere veritatis, & eam dirigere, non quidem vt inimici per se sufficiant ad secundam conficiendam inquisitionem, quæ valde esset damnosa, & maxima sequeretur iniuria prætensores, & suæ familiæ, & non tuta conscientia integerrimi eammittere poterunt iudices, quæ est notabilis in hac materia declaratio omnium præcedentium, & quidem omnino seruanda, pro qua faciunt Doctores allegati supra numer. 29. & hæc nostra pragmatica in §. 1. Ordenamos y mandamos, & quæ in eius declaratione dicenda sunt infra 2. part. quæstio. per totam.

39¹ Et si etiam videatur aliquibus, quod fieri prima inquisitio, incipiendo ab inimicis nimis esse durum, & præiudiciale valde, certè si fiat, vt dixi, ad inquirendum tantum, absque eo, quod vlla eis fides præstetur, nec damnum oriri posse, nec fieri præiudicium arbitror, tum quia statuta puritatis stricta omnibus iubent modis inquirere maculam, si vlla fuerit, ex quibus melius rei veritas aperiri valeat, vt aptius puritas, quam requirunt, probetur, quod commodius & certius fit per inimicos, ex rationibus supra redditis, vnde in genere inquisitionis iniuriam sequi non puto, cum ita strictè fieri statuta commendent, † & sunt ad vniuersam seruanda, & in omnibus adimplenda, l. 3. §.

hæc verba, 6. de neg. gest. l. 1. §. hoc interdicitur, de Fontes, Add. Gaylio obseruat. 33. lib. 2. † tum quia et si prætensores, aut eius consanguinei ex tam stricta inquisitione conquerantur, audiri non debent, cum exinde nulla eis fiat iniuria; nam aut inimici nobiles, & puros eos asserunt, & tunc eis, & suæ familiæ gloria, & decus maius: aut impuros & ignobiles eos dicunt, & siquidem vera est assertio, sibimet impotent, aut ei, qui prætensores se accinxit; † cum dignitatem, & honorem audaciter, & auidè sine requisitis appetierit qualitatibus, cui dici poterit illud Matth. 22. 11. Amicos quomodo hoc intrare vis, non habens vestem nuptialem? quia, vt inquit D. Hieronym. lib. 3. super eodem cap. A quis impudens, quod veste sordida mundicijs pollueris nuptiales; Sumitur enim ibi, velis nuptialis puritate, & splendore animæ in modum vestis virtutibus contextæ, & contra vestis non nuptialis pro macula, & impuritate vitæ, secundum eundem Hieronymum, Euthymium, & ceteros expositores, si verò assertio vera non est, & maculam falsò inimici asserunt, quia puritas, & requisitæ qualitates prætensores, & suum condecorant genus, damnum eis ex hoc provenire non valet, cum inimici nullam efficiant fidem, si ex alijs, quod asserunt, non constat, & si interim aliquod sequatur præiudicium, præterquam quod non oritur ex statutis, quæ iusta sunt, nec ex iudicijs, qui rectè procedunt, † cum veritatem pro se habeant, eamque ipsos defendet, vt Cic. in Vatin. Tantam semper (inquit) potentiam veritas habuit, ut nullis machinis, aut consilijsquam hominis ingenio, aut arte subueri poterit, & licet in causis nullum patronum, aut defensores obtineat, tamen per se ipsa defenditur, & pro Marco Celio, O magna vis veritatis, qua contra hominum ingenia, caliditatem, solertiam, contraque fidas hominum insidias facile se per se ipsam defendat; & pro Cluentio. Multorum improbitate depressa veritas emergit, & innocentia defenso interclusa respirat. Et certè quisquis veritate fretus est, hunc nulla vis dejicere, nulla fraus illicere, nulla perturbatio mentis dimouere poterit, vt doctus quidam dixit. † Et si fatear, quod indebitè multoties ab inimicis turbantur prætensores, iniuriaque prementur, tamen et si ab omnibus eorum impugnetur veritas, & omnes generis suadela vna cum mendacio aduersus eam armentur, & per tempus in obscuro eam destituant, tandem per se ipsam emergit, & mendacium manifestat, vt dixit Polyb. Histor. libr. 3. Quia quemadmodum sol à nubibus saepe incipitur, sed nunquam funditus suffocatur, ita veritas aliquando laborare potest, extingui verò nunquam, secundum Stobæum in Apoph. 48. & iterum libr. 6. Ignis quo pluribus lignis obruitur, eò magis accenditur: sicut & virtus, & veritas, quo magis oppugnantur, eò magis emicant, atque illustrantur, & secundum Tertullian. lib. de præscript. Veritas obnubilari potest, quia non est Deus: extingui non potest, quia à Deo est, exornant Ioan. And. in cap. damnatus, num. 11. de summa Trinit. Petr. Gregor. lib. 17. de repub. cap. 3. num. 8. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 31. num. 4. Floriano de sancto Petro consil. 15. nu. 11. relati per Valensuel. consil. 11. nu. 53. Et sic eueniet illud Pro. uerb. 12. 6. Verba impiorum insidiantur sanguini: os iustorum liberauit eos. Et si igitur interit magnis subiciatur prætensores procellis, & calamitatibus, is se eis semet subiecit, sua mente, & sponte eas patitur; dum prætensores facit ingressus. † Sed non

41
42
43
44
45

non ideo Iudices charitate in similibus causis denudari debent, sed potius iuri nobilium, & iniuste oppressorum fauere, libenter, & benignè eos accipere, & breuitati plurimum consulere, vt consilii Oralora, de nobil. 3. part. cap. 1. à n. 6. & refert Valensuela consil. 92. nu. 237. Ego verò cum de inimicorum calumnijs, & fallacijs conticisset, statim eorum machinis viam præcluderem, & prætensores libentissimè admitterem ad prætesum munus absque nouis inquisitionibus & sumptibus, etiam si contra, inimici asserant causas per se iustas, falsas tamen & coloratas, per quas non licet præiudicium iuri afferre prætensores.

46 Alterum periculum, quod ex prædictis sequi superius dixi, est, quod sunt quidam, qui ex sola maculæ assertionem, etiam si falsa appareat, prætensores, & suum genus maculatum iudicant, quod certè maximum, delictum est, & correctione dignum, atque in animæ foro valde periculosum, & quod peius & notabilius est, sunt communitates, quæ ita intrepidè obseruant, vt nunc inuehi cogar, nec detineri valeam in eosmet puritatis tam cupidos qui, non tantum iuris humani, sed etiam Dei, & naturalis rationis, iustitiæ, & æquitatis penitus oblit, audeant asserere, quod inimicorum falsæ assertiones tanti sint, vt sufficiant ad excludendum prætensores veris prædictum qualitatibus, qui, inquam, licet puritatis veritatem agnoscant, potius mendacijs, & fallacijs adhærent veritatibusque nigrescunt splendorem, & mediocritate extollunt execrabilem prauitatem, qui non factum, sed dictum intuentur, & quidem verum deserunt factum, & falsum amplectuntur dictum, falsum discernentes pro vero, & verum pro falso, † & si profecerat mendacium dolosus testis: quo abominatius Domino Deo nihil, Prou. 12. 22. eis non solum est abominatione dignum, sed defensione, & illud velut tale sequitur, quid ineptius? quid execrabilius? quid perniciosius? certè nihil. † Sciant enim tantum mali sectatores, quod in vtroque foro prauè agunt, & in vtriusque bonis tam animæ, quam corporis pœnas luunt, quia vt dixit D. August. supra Matth. Non miror productes veritatis sunt, qui non ita libere defendunt veritatem, quam defendere oportet, quam hi, qui mendacium pro veritate, aut loquuntur, sequuntur. † Et qui errori non resistunt, eum approbant, suamque lædunt animas, & Deum, text. in cap. error. 86. dist. cap. nolite timere, 86. 11. quæst. 3. † Et fortè, vt non semel euenit, huiusce rei defensores, & suum genus eadem in pœnam postea patientur calumnias in suo honore, & sanguinis qualitatibus, quia vt dixit Cened. in d. collecti 6. pag. 399. plures, qui in suo sanguine plurimum confidebant, infecti ex similibus causis, & calumiosis maculis postea apparuerunt. Nemo mortalem (inquit Cenedus) qui domus sua statum, & dignitatem augere contendit, se credat à simili calumnia tutum, vt huius sententiæ contrariis velis assumere partes; nam pleròque vidimus, qui in se nimium confidebant, & generis sui claritatem illam esse putabant; postmodum calumniarum insidias periclitantem prospeximus. † Atque de his communitatibus, seu hominum opinionibus loqui videtur Ferdin. Vasquez à Menchaca de success. progressu lib. 1. §. 4. m. 45. secundum impressionem Venetiæ anni 1564. vbi ita ait. Que nota ad probationem filiationis, quæ quotidie nobis occurrebat, dum eram collega D. Iacobi Zebedei Salmanticensis Collegio, vbi, & in similibus Collegijs, ideo isthac fre-

quentius occurrunt, quia Sarracenorum, & Iudeorum de genere ad talia Collegia ex more, vel lege ipsorum non admittuntur, quod non magnopere laudo, & vteror ne crucientur huius mali auctores, experius loquor, Collega enim sui, quia intelligi non potest, de ipsis fundatoribus, seu erectores statutorum puritatis, qui iuste & sanctè fecerunt, in quo non potest esse dubium ex traditis supra quæstio. 2. sed de his intelligendus Menchaca est, qui potius dicto & fallæ opinioni adhærent, quam veto facti, & qualitati, quod maxime, vt dixi, damnabile est, nec sequendum, nec quidem cogitandum, ad quod adduci potest hæc nostra pragmatica in §. Item porque algunos, de quo infra 2. part. quæstio. 7. agendum est, in illis verbis. Y particularmente los Collegios no contentandose con la afirmatiua de que sean limpios, sino que requieren, que no se aya oido de cir, ni dudar lo contrario: de la qual calidad, y su aueri guacion se a dado ocasion a que muchas familias que den notorias insultamente, por la malicia, y odio, con que muchos caminan en esta materia, quo sensu intellectus Menchac. optimè loquitur, alias substineti, nec à temeritate eripi eius dictum non valet, & finita quæstione 11. de inimicis transeamus ad aliam.

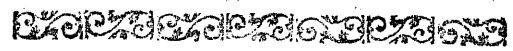
QUESTIO XIII.

De testibus in alijs iudicijs productis & examinatis: quatenus probent in his.

DVM in nobilitatis causis in regijs Cancellarijs actitatis, siue ad patronatus, & legata ad pias causas, & ad præbendas Ecclesiarum obtinendas assumuntur informationes circa puritatem, & nobilitatem parentelam, & descendentiam, solent frequenter accumulari ad informatoria puritatis de quibus loquimur: nec non aliquando alia probationes, seu testes examinati circa puritatem, & qualitates eiusdem generis, & familiaræ in eodem Tribunali, seu in alio ad consanguineum admittendum ad simile munus, & dubitatur qualis, & quanta sit eis fides adhibenda, estque quæstio valde utilis, necessaria, & quotidiana in puritatis iudicijs, quare nunc de ea agere decreui accuratè, & sigillatim per quatuor partes dubia discutiam, in quibus agam;

- 1 De aliquibus præmissis necessarijs ad faciliorem quæstionis intelligentiam.
- 2 De testibus examinatis in iudicio, quod nondum lata est sententia, & manent nuda testimonia: aut si lata est sententia est in eorum fauorem.
- 3 De fide testium eueruatorum, & reprobat-

torum per sententiam, cui plurimum lucis nunc erit condonandum. 4 De aliquibus vitibus illationibus ex procedentibus deductis, & questionem valde rangentibus ad maiorem eius explanationem.

§. I.

Proponuntur aliqua necessaria ad intelligentiam quaestionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Acta vnius iudicij regulariter in alio fidem non efficiunt. Et en facta in iudicio criminali proficiunt in civili, & contra. Et facta coram iudice seculari an probent coram Ecclesiastico, an facta in iunuario probent in pitorio. 2 Res inter alios acta aliis non nocet, nec probat, facit tamen iudicium, & semper plene potest probare, maxime in tribus interuenientibus, de quibus ibi, & n. 4. Testes in alio iudicio examinati si in secundo examinari potuerunt, & non fuerunt examinati nihil probant, ibid. Negligens inuari non debet, ibid. Testes mortui probant in alio iudicio maxime in antiquo, ibid. Arbitrio iudicium relinquitur fides, quam efficiunt testes examinati in alio iudicio, ibid. 3 Iudices se informare possunt ex actis in alio iudicio. 4 Praesumptiones saltem arbitrio iudicium oriuntur ex actis in alio iudicio, etiam coram iudice incompetenti facta, n. 6. 5 Confessio Clerici facta coram iudice laico facit praesumptionem coram Ecclesiastico. 6 Probationes circa statum alicuius aequae omnibus prodest, & nocere locum habet in qualitatibus permanentibus, secus si ex tempore mutationem accipiunt. 7 Mutabilia ex sua natura stabilitatem habere non potest praesumpti. 8 Probationes & testes profunt, & nocent omnibus quibus sententia prodest, & nocet, n. 10. 9 Sententia circa maculam nocet omnibus eiusdem generis in omnibus quae a sanguine separationem non accipiunt, & n. 12. 10 Argumentum de probationibus ad sententiam & contra iure valet. 11 Macula patris concludit impuritatem in filio. Sententia lata a nobilitatem in proprietate omnibus nocet, ibid. 12 Sententia lata circa ingenuitatem eius quoad omnes constituit. Et acta circa alienigenam infamiam probant quoad omnes, n. 16. Lata pro nobilitate omnibus prodest, secus si contra eam, n. 19. Pro loco ceteris prodest, secus aliter, n. 20. Circa adulterium prodest adultero, non tamen nocet, n. 21. Sicut ius casibus nocet, ita & suis casibus prodeste debet, n. 22.

- 17 Probatio consanguinitatis, filiationis & descendencia intacta quoad omnes manet. 18 Discrimen est inter sententiam favorabilem & nocivam.

Præmitto primò, quòd acta vnius iudicij regulariter in alio fidem non faciunt ex l. quod eustandi, S. C. de condit. ob. turpem. Bart. in l. 2. §. hoc edito, in fine, de vi bonor. rapt. Iass. & communiter DD. in l. 2. C. de edendo Villalob. comm. opin. lit. A. numer. 42. Diaz. reg. 10. adducti ad hoc per Iul. Clar. in §. fin. quast. 54. numer. 2. Tib. Dec. in l. 1. §. 1. tom. 1. lib. 4. cap. 11. numer. 5. Card. Tusch. concl. 265. lit. R. cuius quia sunt diuersae rationes quibus ampliatur, & limitatur, nec meum est hic de omnibus agere, videantur præter citatos, ad sciendum quando acta iudicij criminalis probent in civili, Bal. numer. 19. & Dec. 44. in l. 2. C. de edendo, Felin. in cap. causam, qua numer. 23. de test. Musch. de probat. conclus. 351. numero 3. Card. Tusch. in Præcl. lit. P. conclus. 790. tom. 6. & lit. S. concl. 175. numer. 11. Gracian. de sepi. forens. tom. 2. c. 287. numer. 14. & 15. Capicio de eis. 107. numero 3. Caputaquens. decis. 57. 105. 106. & 107. Ioann. Bapt. Coccin. decis. 119. numer. 2. Rota apud Farin. decis. 639. numer. 3. part. 2. recent. & an facta in civili probent in criminali, Bart. Paul. Alex. & Ang. in d. §. hoc edito, Iul. Clar. citato loco, Bosio tit. de punitibus violent. numer. 117. Cevallos comm. contra comm. 1. tom. quast. 296. & 487. Sigism. Scaccia de iudicis lib. 1. cap. 74. Malch. de probat. concl. 34. numero 4. Card. Tusch. in Præcl. concl. 61. numer. 11. lit. A, & an facta coram iudice seculari probent coram Ecclesiastico, Abb. numer. 10. Fel. 4. Dec. 60. Arer. 21. in cap. ar. si clerici, de iudic. Malch. concl. 33. numero 24. & concl. 149. Card. Tusch. citato loco, numero 2. Valençuel. conf. 68. numer. 46. Capella Tolofana decis. 199. vers. item fuit quæsitum, & an facta in iudicio summario probent in plenario, videnti Per. Surd. de aliment. tit. 1. quast. 126. numero 4. And. Gail. lib. 1. obseruat. 103. Capia in trakt. de notorio memb. 1. numer. 28. & 29. Malch. concl. 33. numer. 47. & concl. 348. numer. 9. & 10. Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 28. numer. 47. 51. & 59. & 4. part. quast. 14. numero 118. Card. Tusch. numer. 7. & 8. citato loco Valençuel. conf. 90. numer. 119. Paul. Tusch. sing. lit. A, numer. 8. Natta conf. 532. numer. 10. lib. 3. & quando facta in possessorio probent in peritorio Malch. d. concl. 33. numer. 31. & segg. Paz de tenuta c. 32. per totum, Menoch. conf. 366. nu. 14. & 40. & conf. 367. n. 21. Puteo decis. 171. alias. 166. li. 1. in correctis, Card. Tusch. lit. S. concl. 175. numer. 17. & segg. & n. 28. & segg. Riccius 8. p. collect. 3229. & de omnibus his speciebus vide Guido Papa, & eius additionat. quast. 139. per totam.

Præmitto secundò, quòd regula iuris, Reg. inter 2 alios acta non nocere, nec prauidicium generare, licet in iudiciis, & probationibus in eis factis locum habeat, quæ aliis non nocent, nec plene in diuersis iudiciis probant, secus tamen quoad praesumptionem, & adminiculum, ex quo aliis nocere solent, secundum gloss. & DD. in l. 1. de except. rei iud. & l. si duo patroni, 13. de iureiur. & in l. non debet, 74. de reg. iur. & in l. 2. C. de edendo, & in l. 2. C. Quibus res iud. non nocet. Bar. in l. assentia, de appellat. & adductos plures per. And. Tiraq. in trakt. res inter alios acta, limit. 19. Menoch. conf. 1. post. nu. 205. Zephal. conf. 176. nu. 31. vol. 3. immò & semiplene probate possunt, vt communiter docent DD. in l. sepe, pen.

pen. de re iud. Bart. numer. 32. & 45. Curt. in numer. 138. in l. admonendo, de iureiur. Felin. in cap. quomodo, sub numer. 13. de sent. & re iud. Card. Tusch. d. concl. 265. numer. 57. & 58. & 63. & duobus segg. lit. R. & lit. S. concl. 175. numer. 91. 94. & 95. Aym. Craueta conf. 258. numer. 16. in fin. & de antiq. temp. 2. p. in princ. numero 49. sequenti à Menoch. de arbit. casu 111. numer. 2. & à Malch. concl. 33. numer. 37. & concl. 1273. numer. 3. & 4. vbi tripliciter hoc intelligit. Primò, vt procedat, dum examinati testes amplius examinari non possunt, nam si produci potuerunt in secundo iudicio, nullam efficient fidem, cum negligentia illius adscribatur, qui eos iterum produceret potuit, & neglexit, ex Bart. numer. 45. & Menoch. 2. citatis in locis, & ex eodem Malch. d. concl. 37. n. 14. & Curt. Sen. conf. 76. n. 4. Secundo in antiquis, ex præmissa ratione, cum mortui eo in casu iam existant, secundum Aym. Craueta in d. numer. 49. & Curt. Sen. d. conf. 76. n. 4. & Franc. Aretin. conf. 15. vers. & istud indubitanter, Malch. d. concl. 33. n. 12. Tertio vt remittatur iudicium ad iurisdictionem, seu præsumptio orta ex testibus in alio iudicio examinatis, secundum Abb. in d. cap. quomodo, numer. 3. de re iud. Hipol. Marfil. in l. quæstio modum, n. 60. de quæst. Alc. in 2. n. 29. C. de edendo, And. Tiraq. d. limit. 19. Couarr. in præcl. cap. 13. n. 4. vers. ceterum, sequenti per Menoch. citato loco n. 6. vbi plures coniecturas refert, quibus iudices vti poterunt ad suum dirigendum arbitrium. Quæ præ maximè locum habent in iudiciis summaris, vbi præcipit agitur de animis iudicium informandis, qui veritatem allicere possunt ex auctoritate in diuersis iudiciis, vt aperte colligitur ex l. ob carmen. 21. §. si testes, 3. ibi, confirmantque iudex motum animi sui ex argumentis & testimoniis, & que rei aptiora, & vero proximiora esse confecerit, de test. cum adductis à Malch. de probat. d. concl. 33. numer. 28. & 29. quia verè, & constanter receptum est, quòd ex auctoritate in diuersis iudiciis argumenta & praesumptiones arbitrio saltem iudicis oriuntur, vt docuit gloss. in d. l. si duo patroni, verb. habiturum, de iureiur. & in d. l. 1. verb. prauidicium, de except. rei iud. Iass. in d. l. 2. C. quibus res iud. non nocet, & adducti per Anton. Gabril. 2. comm. concl. 1. nu. 402. Andr. Tiraq. & Couarr. numer. 4. citatis in locis, Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. §. propositum nostrum, numer. 29. & §. viso de fama, numer. 28. & 2. part. in princ. numer. 44. & hoc etiam procedit, si acta coram iudice incompetenti facta fuerint, quæ saltem in vim adminiculum, & iudiciorum admitti possunt, vt colligitur ex sul. Claro & adductis ab eo in præcl. crim. libro 5. §. fin. quast. 96. verb. Quarto etiam si Iudex Ecclesiasticus, & per Malch. d. concl. 33. à numero 24. cum segg. & in confessione à clerico facta coram iudice laico, & producta postea apud Ecclesiasticum ex multis probat Farin. 3. tom. quast. 81. de reo conuicta, & confesso numer. 201. & 206. Malch. concl. 352. numer. 1. Card. Tusch. præcl. lit. A. conclus. 642. numer. 17. & segg. & alij allegati supra sub numer. 1. quòd indubitanter procedit, & locum obtinet in statutis casibus, de quibus loquimur, ex text. in l. ingenuitas 25. de statu hom. vbi communiter D. D. & adducti per Strophanum Lamberteng. de contract. eorum, §. gloss. 2. numer. 13. & ex iuribus & DD. infra in discursu citandis maxime in præmissis, §. & in §. seg. vbi multipliciter.

runt omnes DD. communiter, quòd acta recepta in iudicio circa qualitates, quæ ad statum alicuius concernunt, æquæ omnibus nocent, & proficiunt, vt inferius præmissis, §. vsque ad numer. 16. & dicam eos referendo in §. seg. tamen intelligi debet in qualitatibus, quæ statum permanentem habent, secus vero si ex temporis transcurso mutationem accipiant, quia tunc non sufficient probationes receptæ in præterito iudicio ad probandum, nunc existere prædictas qualitates in esse præterito, & cum non sequatur existere sicut existebant probationis tempore, & sine mutatione, quam habent ex suamet natura, secundum text. in l. spadonem, 13. §. qui absolutus, 13. de excusat. lit. & probant communiter DD. constituentes exemplum in ætatis probatione, vt patet ex Bart. in l. de atate, numer. 17. de minor. Manric. trakt. de resti. in integ. cap. 224. numer. 1. Sforcia Oddo eod. trakt. 1. quast. 37. numer. 125. vers. Quartum verò, Malch. concl. 677. nu. 3. & 4. adducti per Farin. 1. part. fragm. lit. A, in verb. Et as, n. 110. Præmitto quattò, quòd illis omnibus, quibus res nocet iudicata, nocent similiter acta, probationes, & testes, vt est regula recepta communiter per DD. ex text. in l. sed si possessori, 11. §. fin. & l. seg. & in l. in duobus 28. §. colonie, de iureiur. l. sed & si exceptio, 18. de emulion. l. lego Iunia, 24. de manum. l. fundum. 16. de except. cap. inter dilectos 6. §. in omnibus autem, vers. nec attestaciones, de fide instrum. Bart. in l. 2. nu. 4. & §. Iudicium solui, Iass. Alex. & Dec. numer. 62. & Alc. 69. in d. l. 2. C. de edendo, Innoc. & Bal. numer. 8. & Fel. 4. in d. cap. causam qua, et. 1. de test. Peregr. de fideicom. art. fin. nu. 31. Card. Tusch. in præcl. concl. 174. numer. 23. & 62. & 92. & seg. lit. S. tom. 7. Aug. Barbofa loco 99. numer. 4. pag. 332. & in collect. ad. c. 17. numer. 10. tit. 27. lib. 2. Decretal. & Salgado de regia protecl. 4. part. cap. 8. numer. 301. & seg. alij adducti per Berraçol. conf. 125. à numero 1. & conf. 129. à numero 13. vol. 2. Valençuel. qui etiam alios plures refert, conf. 92. numer. 20. & mol. de primog. libro 4. c. 8. nu. 5. Iacob. Menoch. de arbit. casu 111. numer. 3. optimè Io. Garci. de nobilit. gloss. 25. numer. 8. vbi agit de testibus inferis in rebus iudicatis vulgo executorias, qui possunt, & nocent omnibus, quos res tangit iudicata, conducuta tradita ab eodem Card. Tuschio d. concl. 265. numer. 53. lit. R. tom. 7. Gracian. de sepi. forens. 2. c. 287. n. 9. Et contra omnibus, quibus non nocet sententia, nec nocent probationes, testes, nec alia acta causæ, ex citatis, & ex Bart. in l. si mater, §. item si rem de except. rei iud. Agid. Bosio in præcl. crim. tit. de parti supposito, numer. 23. Peregr. de fideicom. art. 53. numer. 31. & 36. Alex. conf. 61. numer. 9. & conf. 208. numer. 16. & conf. 33. numer. 7. lib. 2. Matth. de Afflict. deo 396. numer. 2. Vincent. de Franch. decis. 145. numer. 10. 10. Guttier. conf. 1. numer. 4. & post omnes Pelaez de maiorat. 1. part. 9. 14. numer. 31. Barbofa d. n. 10. Præmitto quintò, quòd si aliquis ex ascendentibus fuerit velut maculatus per sententiam damnatus, aut eius saltem macula legitime fuerit probata nocet omnibus suis descendentibus indistinctè, secundum l. 1. §. quomodo, de ventre in spic. l. si patroni, 55. §. fin. ad S. C. Treh. l. ex contractu, 44. §. fin. de re iud. & ex aliis iuribus à DD. congestis, & per molin. de Hispan. primog. lib. 4. cap. 8. n. 5. Menes. in l. vnus ex familia, §. si de falsicia, numer. 4. de leg. 1. Arias Pinel. in l. 1. 3. part. n. 48. C. de bon. mater. Men.

chaca lib. 1. de success. creat. §. 6. num. 28. Couarr. in d. c. 13. nu. 6. Simanc. de primog. lib. 4. cap. 23. Io. Parlad. rer. quotid. libro 2. cap. fin. §. 9. numer. 23. Salgado de reg. procell. 4. part. cap. 8. numero 31. Quod præcipue locum obtinet circa ea, quæ quantitati sanguinis, & statui personarum concernunt, & ab eis segregari non valent, quia tunc sententia, & probationes omnibus ex eadem profapia, & radice indistinctæ, & indubiè profunt, & nocent, per l. Papinianus 8. §. si ex causa 16. de in offic. testam. & tenent cõmuniter DD. adducti per Ant. Gamm. decis. 383. num. 2. Card. Tusch. lit. S. concl. 174. numer. 48. & Aloyf. Riccio. 8. p. collect. 320. alij in §. seq. al. legandi, qui licet loquantur in sententia, seu re iudicata, idem etiam debet esse in testibus, & alijs probationibus, † cum de sententia ad probationes iure sequatur argumentatio, & econtra, vt in præcedenti præmissio probauit, & probant Dec. in l. 2. numer. 66. C. de edendo, & Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 5. numer. 6. Aug. Barbofa argument. loco 99. numer. 4. pag. 332. & concludit & demonstrat hæc ratio; † nempe quod sicut sententia, qua macula patris declaratur, concludit impuritatem in filio, ita similiter dum macula patris probata manet, censeri debet macula probata in filio, quia quocumque modo impuritas patris concludit impuritatem in filio, secundum Farin. decis. 335. numer. 2. in fin. tom. 1. sicut evenit in proprietate nobilitatis, quam de solar dicimus, cuius probationes, & sententia lata in fratri causa cæteris prodest & nocet, quia quoad proprietatem non potest alter nobilitas esse, & alter frater plebeius, ex auth. si quis liberus, in fin. C. de natural. liber. Greg. verb. los otros hermanos, in l. 7. tit. 15. part. 4. explicat Io. Garcia de nobilit. gloss. 6. numer. 48. cuius plures alias rationes in seq. §. assignabimus. † Et quod sententia lata circa ingenuitatem omnibus præiudicet, tenent communiter omnes in d. l. ingenuum, & Couarr. in d. cap. 13. n. 4. & c. 14. nu. 15. & 16. Brun. à Sole in locis comm. verb. res 12. Cardoso in practi. verb. res, n. 25. nu. 1. segg. Thom. de Thomassat. in florib. leg. reg. 273. Malch. de probat. concl. 394. numer. 29. & concl. 1243. & concl. 1267. n. 2. Menchaca quæst. vsufreg. 13. n. 13. om. segg. Marian. Anton. var. resol. 106. n. 7. 38. & 45. lib. 1. & resol. 1. n. 7. sib. 3. Cæl. Argel. de contrad. legitimo q. 2. nu. 114. & q. 7. n. 80. & q. 10. nu. 164. & cum pluribus ampliat, & limitat Card. Tusch. practi. concl. 265. per totam. lit. R. tom. 6. & concl. 174. num. 50. lit. S. Gracian. discept. forens. tom. 2. c. 3. 28. nu. 11. Pet. Surd. consil. 577. Menoch. de retin. rem. 3. num. 571. & consil. 28. n. 28. & consil. 75. n. 92. & consil. 103. num. 7. & consil. 384. n. 12. consil. 472. n. 14. Hier. de Laurenc. Auenion. decis. 82. num. 1. † Et quod magis notabile, quoad nostrum est institutum sententia, & acta circa alicuius infamiam probant quoad omnes, secundum Feder. de Senis consil. 23. num. 4. in fin. vers. Arguitur primo, & num. 5. & 6. vers. solutio proit cum ad hoc refert Card. Tusch. in d. concl. 265. num. 51. lit. R.

Præmitto sextò, quod dum manet probata sanguinitas, filiatio, aut descendencia alicuius, si postea agatur circa eandem qualitates inter alias personas coram eodem iudice seu diuerso, præteritæ probationes intactæ manebunt, & nocent & proderunt in secundo iudicio, sicut in primo, ex text. in l. 1. §. fin. cum l. seq. de libe. agnos. d. l. 20. vers. utro si decimus que si aliquo se rationa pro fixo,

vbi gl. 22. tit. 22. part. 3. Couarr. in 4. decretal. 2. part. cap. 8. §. 3. n. 2. & in d. cap. 13. n. 5. Alex. qui plura adducit in d. l. sepe n. 51. & 60. & 61. de re iud. Peregr. de fideicom. ars. ult. n. 44. Card. Tusch. lit. S. concl. 174. nu. 49. & ita in facti contingencia consulit Io. Gutierrez. conf. 1. n. 3. & 4. vbi defendit, quoddam probationes factas ex petitione cuiusdam ad quamdam capellaniam, quæ ad certam familiam pertinebat, prodesse illius filio in alia lite inita cum alijs personis, & cæteris omnibus nocere.

Præmitto septimò, quod generaliter iure loquendo, differentia est inter sententiam, & probationes, quæ nocent, & inter eas, quæ profunt, nam illæ velut fauorabiliores ad alios facilius extenduntur vt eis profunt, quàm quæ nocent, Craueta conf. 206. in prin. c. Card. Tusch. in practi. d. concl. 265. num. 50. lit. R. vt plura habemus in iure exempla. † Primum in sententia lata pro nobilitate patris, seu fratris, quæ filiis, & fratribus cæteris prodest, per l. si communem, 10. ibi; Videri vultis ceteris proderit, Quemadmod. seruit. amitt. Auth. si quis liberus, in fin. C. de natural. liberis, Greg. per text. ibi, in l. 7. gloss. 6. tit. 15. part. 4. Perezus de Lara de annuif. & capel. 2. part. 4. num. 17. Valençuel. conf. 90. nu. 45. Gracian. discept. for. d. cap. 456. nu. 93. tom. 3. secus autem erit, si contra eos iudicatum circa suæ nobilitatis possessionem, ne hoc contrarium videatur eis, quæ diximus supra ex numer. 11. maxime sub numer. 13. nam tunc non ita filiis, nec cæteris fratribus nocebit, secundum Orator. de nobilit. 2. part. 3. princ. c. 8. 10. Garc. eod. tract. gloss. 6. num. 48. Fab. de Anna conf. 89. num. 4. & 5. lib. 1. Pelæz de maiorat. 2. part. 9. 4. illat. 2. num. 32. vbi ad hoc affect, l. ad probationem 22. C. de probat. & plures adducit Valençuel. conf. 92. à num. 66. & in num. 69. reddit rationem disparitatis. † Secundum exemplum est in locis, quia si sententia lata fuerit in vnus fauorem cæteris prodest, secundum Alex. in l. sepe, pen. num. 12. de re iud. Aym. Craueta consil. 206. num. 7. Pet. Surd. conf. 180. n. 13. & conf. 231. n. 6. vol. 2. Rota decis. 132. n. 8. 2. part. diuersor. Card. Tusch. lit. S. concl. 174. n. 30. & 110. secus enim erit, si sententia feratur contra focium, aut recipiantur probationes quia cæteris focis non nocebunt, ex d. l. loci Corpus 4. §. si fundus, si feruit. vendic. l. 2. tit. 2. p. 2. Bart. ex l. ex duobus, q. 4. vers. secundo est dicendum, de duobus reo, Greg. in l. 5. §. 1. tit. 2. 3. part. 3. qui etsi loquantur in sententiis, idem ius, eademque ratio est in probationibus, vt iam dixi in præmissio. 4. † Tertium exemplum est in probationibus, & sententia criminis adulterij, quæ profunt alteri adultero, sed non nocent, secundum text. notabilem in l. denunciare, 17. §. quaritur. 6. ad leg. Jul. de adulter. & in l. per crimine 12. C. eod. Card. Tusch. practi. concl. 265. num. 15. lit. R. tom. 6. & lit. S. concl. 174. num. 98. & 109. & 112. & concl. 176. num. 5. Ricci. decis. 2. capol. 1281. p. 2. Aug. Barbof. in additam. ad remiss. Ord. Lusitan. lib. 5. tit. 25. sub num. 26.

Præmitto octauò & vltimo, & est velut illatio præcedentis, quos sicut sententia, aut probationes in suis casibus (quos iam diximus) nocent focis descendentes, & consanguineis, ita in suis casibus prodesse debent, secus vero econtra, quia sicut profunt, nocere non valent, cum sit inter hæc diuersa ratio, vt colligi potest ex iuribus allegatis superius, & probatur in l. si à 10. §. Iulianus de excepti. rei iud. & gloss. in l. exceptio, 28. cod. tit. 1. 19. & 21. tit. 2. part. 3. & tenent allegati à Pelæz de maiorat.

4. p. 9. 14. n. 17. dicenti, in graui negotio hoc expertum fuisse, nisi in aliquibus specialibus casibus; quos supra reuocauimus, in quibus æquè profunt, & nocent omnibus sententiæ, & probationes, quibus sic præhabitis transeamus ad specialem quæstionis explicationem.

§. II.

De fide testium & probationum super quibus nulla fuit lata sententia: aut si fuerit lata, est in earum fauorem: quatenus aduersus alios probent.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia & probationes contra qualitates sanguinis vnus causa an nocent omnibus eius successoribus. Negatur, à n. 2. cum segg. Qui hanc defendunt, n. 14. 15. & 16. Afirmatur, ex n. 17. cum segg. Eius sequaces referuntur, n. 53. & 54. Dupliciter intelligitur, n. 55. & 57. Contraria satisfi ex n. 59.
- 3 Probationes receptæ sine citatione nec nocent, nec robur habent.
- 4 Actorum vis oritur ex iudice, & solemnitatibus iudiciorum. Iudicium non comprehendit nisi eos, qui interfuerunt & fuerunt vocati, ibid. Nisi sit de iure in diuiduo, n. 60.
- 5 Informationes receptæ circa puritatem, & nobilitatem summaria sunt.
- 6 Probationes summaria in alio iudicio nihil probant fallit, vt in n. 61.
- 7 Acta iudicialia eis nocent, & profunt, qui interfuerunt, & suum præstiterunt consensum, declarata, vt n. 62. Vnius iudicij in alio nec profunt nec nocent, etiam inter easdem personas.
- 9 Probationes vnus iudicij, vt probent in alio duo requiruntur.
- 10 Sententia in causa status eis tantum nocet, qui ius minus principale habent: secus si æquè principale, & n. 20. Contrarium, n. 21. & segg. Fura sanguinis æquè omnibus de genere pertinent, ibid.
- 11 Sententia & probationes receptæ in causa heredis coheredibus non nocent, explicatur, n. 24. & segg.
- 12 Probationes receptæ in causis status facilius profunt, quàm nocent, dum separationem recipiunt, secus si sint in diuidua, n. 67.
- 13 Testimonia & testes differunt & in quorexplicatur, n. 68. remissiuè.
- 14 Acta iudicialia non probant contra diuersas personas, & inter quos lra inita non fuit, n. 15. Et maxime in puritatis causis, n. 16.
- 17 Testes producti in vna causa circa statum, & coherencia sanguinis probant in quacumque alia, & inter quascumque personas, & n. 53.
- 18 Sententia in iudicatum transacta prodest & nocet omnibus eiusdem generis, & familia circa statum & sanguinis qualitates. Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

- 19 Sententia circa ius coherenti persona omnibus prodest, & nocet: secus in rebus externis, quæ aliter, atque aliter haberi possunt, n. 21.
- 22 Macula postquam semel genus coinguinavit indelibilis est. Sententia circa nobilitatem, quæ desolat, dicitur omnibus etiam non vocatis nocet, ibid. Secus si circa possessionem nobilitatis, n. 23.
- 24 Sententia, quæ bonum commune & utilitatem respicit omnibus nocet etiam non interessentibus, & n. 65.
- 25 Sententia & probationes receptæ contra auctorem omnibus nocet eius successoribus, & n. 43.
- 26 Consanguinei quoad iura sanguinis successores sunt primi auctoris, seu genitoris.
- 27 Nobilitas à primo nobili prouenit. Macula à primo maculato oritur, à quo extenditur in omnes progenitos, qui succedunt in illa obscuro iure, & praua hereditate, ibid. Repertur in singulis successoribus ea forma & qualitatibus, sicut fuit in primo infecto, n. 28. Et probata in vno, prima origo maculata ostenditur, n. 29. & 33. Decurrit in omnes progenitos velut per medium instrumentale, ibid.
- 30 Impurus dicitur, quia ab stipe impura derivatur, & ab honoribus excluditur, quia descendit ab eo quibus sue facinoræ, aut ob prauam religionem ab eisdem exclusus erat.
- 31 Medium in habile impedito coniunctionem extremorum.
- 32 Productio non fit, cum initium à non initio sumitur.
- 33 Probationes circa vnus maculam totum genus maculatum ostendunt.
- 34 Sententia circa maculam non fertur de iure specialit vnus sed totius generis. Maculatum non facit, sed talem esse declarat, n. 35. Primam originem macularam dicit, numero 36. Nocet omnibus eiusdem generis & originis, numero 38.
- 37 Statuta puritatis vtuntur verbo Progenies, quo vnus sam ascendentiã puram esse debere ostendunt.
- 38 Probationes circa alicuius maculam omnibus consanguineis nocent.
- 30 Sententia lata circa ius commune pluribus eis omnibus nocet.
- 40 Macula sanguinis est velut quadam seruitus realis, & residet in vno ex familia sicut in toto genere.
- 41 Sententia & probationes circa seruitutem realem omnibus profunt, & nocent.
- 42 Sententia lata in causa plures producenti effectus simul amplectitur omnes. In primum heredem lata nocet substituto & legatario, ibid.
- 44 Prohibitio vni imposta imponitur omnibus eius successoribus.
- 45 Verum maiorum perpetuatur in posteros.
- 46 Medio destructo manet destructum & consequens.
- 47 Probatio facta circa bona testatorij præiudicat omnibus eius successoribus.
- 48 Res iudicata facit ius dum est eadem res, eadem persona, & causa.
- 49 Qualitas sanguinis eadem est in singulis de genere, & sanguinis qualitates.

- 50 Omnes de familia, quoad iura sanguinis saltem representatiue velut unus considerantur. Persona eadem dicitur vere & representatiue, ibid.
- 51 Quilibet petit honores puritatis velut unus de populo.
- 52 Probationes vnus iudicij quando probent in alio. Recepta circa descendentiā, & sanguinis qualitates omnibus eiusdem generis nocent, sicut profunt, & n. 53. & 54. Nempe probata descendentiā, & comprehensioe in linea maculata, n. 55.
- 55 Macula velut ius reale, & perpetuum in omnes transit, & non potest esse in vno de familia, & deficere in alio velut ius indiuiduum.
- 56 Ius indiuiduum semper vnum est, nec secerni potest.
- 57 Probationes, ut alteri noceant, debent recipi legitime, & omnibus iuridicis seruati.
- 58 Sententia ut noceat tertio legitime ferri debet, & licet caudē, & diligenter defendi. Testes indebitē examinati presumptionem efficiunt, ibid.
- 59 Sententia & probationes, ut aliis noceant, sufficit, si interueniat quilibet legitimus defensor, & contradictor. Probationes minus perfecte sufficiant ad iudicium animos informandos, ibid.
- 60 Consanguinei omnes virtualiter, & ex rei natura consensum prestant in iudicio ailitato per vnum ex eis circa iura sanguinis omnibus coherentiā, & n. 66.
- 61 Damnum socijs prouenit ex facto vnus circa ius indiuiduum.
- 62 Consanguinei quare grauentur circa iura sanguinis maculati per factum vnus. Descendentes maculam patiuntur, non ex se, sed ex facto maiorum suorum ibid.
- 63 Consanguineus comparans ad petendum honorem, & ad probandum suas qualitates comparat nomine totius generis. Defensor & contradictor legitimus dicitur quilibet ex consanguineis, ibid.
- 64 Actus dum potest facere ab vno sine prauidicio aliorum, eis non nocet secus aliter.
- 65 Factum vnus alteri nocere intelligitur de iure diuiduo, secus de indiuiduo, & inseparabili. Sententia non facit ius in his que tempore mutantur, ibid.

IN quinto præmissis diximus, quod sententia lata aduersus ascendentem, qua fuit pro maculato declaratus, nocet eius descendenti, & similiter nocent probationes, in quibus macula eorumdem probatur, de cuius veritate, & simul an idem sit, quoad collaterales, circa quos maius vertitur dubium, videamus, nam vtriusque eadem est ratio, & ab vno iuris principio prouenit vtriusque solutio, quoad nostram puritatis materiam, & causas nobilitatis, desolat conuicido quæ in hoc saltem conueniunt, vt patebit ex dicendis.

Ex prima facie magis suaderi videtur negatiua pars, quod videlicet nec descendenti, & multo minus collateralibus probationes in alio iudicio receptæ nocere valeant, & probari videtur ex seqq.

Primo quia testium receptio, & ceteræ probationes sine admonitione, & citatione nec probant, nec aliquid robur habent: sed probationes, de quibus loquimur, eis carent, vt supponimus. Igitur nocere non citato, nec aliquam aduersus eum fidem efficere poterunt.

Maior patet, ex text. in l. si quando 19. Aurb. sed & si quis, C. de test. cap. 2. extra eod. l. 23. tit. 16. part. 3. Paz. in praxi 8. item p. nu. 54. Anton. Gom. lib. 3. var. 6. 22. num. 20. Aug. Morla in enporio 1. part. tit. 11. n. 27. & 28. & plures quos plena manu congerit Farinac. de test. quest. 72. à nu. 1. cum seqq. qua ratione ad hoc vtuntur gloss. & Decius in l. is apud quem, n. 44. C. de edendo.

Secundò probatur, actorum vis & potentia ex iudice, & sollemnitatibus iudiciorum proueniunt: sed iudicium tantum comprehendit specialiter ei subiectum, vel sit pars, vel sit adherens. Igitur eius vis & potentia extendi ad liti non subiectos non valebunt.

Maior probatur ex leg. in fundus 18. comm. diuid. leg. fin. C. de fideicom. lib. 1. Hugo Donel. lib. 26. comm. capit. 4. vbi Ouald. Illiger. in A. vitur hoc eodem argumento Bal. in l. 2. num. 3. & 4. C. de si de instrum. quem approbant, & sequuntur Alex. in sepe, nu. 9. de re iud. Pil. Dec. in d. l. 2. n. 446. de edendo.

Tertiò probatur, loquendo specialiter de testibus examinatis in puritatis causis, nam informationes receptæ circa puritatem in tribunalibus, quæ stituta habent statuta, summarie sunt, vt docent Perezus de Lara de annuer. & capellan. 2. part. c. 4. n. 91. & Aug. Barbof. de officio Episcopi, 1. part. tit. 2. gloss. 17. n. 39. ¶ sed probationes summarie in iudicio informatorio receptæ nihil omnino in alio probant, etiam inter eandem personas: Igitur multo minus contra alias.

Patet minor ex Alberico in l. iurisurandi 7. sub nu. 3. vers. sed quid si iudices, C. de test. & ex adductis per Ant. Gab. lib. 2. comm. epin. tit. de exception. concl. 2. nu. 62. & per Menoch. de re iud. c. 5. num. 120. & Villadiego in all. de malefic. cogit. per sequit. nu. 8. vers. sed numquid, Couarr. in pract. quest. 24. n. 8. Robert. Maranta in spec. iudic. 6. part. vers. inquisitio, num. 8. Pelaez de maiorat. 4. part. qua. 14. n. 118. Christoph. de Paz. tract. de tenuta 1. part. cap. 32. n. 2. Paul. Merenda consil. 86. num. 54. inter consilia matrimonialia diuersorum, Valençuela consil. 90. n. 115. vbi loquitur in nostra puritatis specie, & hanc sequuta fuit Rota apud Æmilium, decis. 207. numero 9. lib. 2.

Quartò probatur, facta in iudicio, vel extra, eis nocent, qui suum præstiterunt consensum, non verò aliis: sed in specie, de qua loquimur, qui in secundo interfunt iudicio, in primo nullum adhibuerunt consensum, vt supponimus. Igitur acta primi, nihil proderunt in secundo.

Maiorum probatur text. in l. 3. vbi gloss. 1. plura alia congerit iura, cum legibus seqq. C. res inter alios acta, c. inter dilectos 6. vers. Porro, de fide instrum. l. 20. vbi gloss. 1. tit. 22. p. 3. qua ratione ad huius rei comprobationem passim Doctores vtuntur.

Quintò probatur, acta vnus iudicij in alio nec profunt, nec nocent etiam inter eandem personas, si alia res, aut causa in iudicio vertatur, ad aliūve agatur finem: sed in iudicij puritatis agi videtur de re diuersa, & causa, & plerumque ad diuersum, & distinctum finem, & inter alias personas.

Ligi-

Igitur in eis alterius iudicij probationes nihil efficiunt.

Patet maior in leg. sed est exceptio, 18. de euic. leg. cum antea 5. Cod. de recept. arbit. per quæ iura ita volunt Innoc. & Bald. numero 7. in capt. causam quest. 11. de test. Dec. in dicta lege 2. numero 62. Cod. de edendo, Masch. de probat. conclus. 33. à num. 1. maxime num. 47. & seq. Christoph. de Paz. citato loco n. 7. Bertazol. consil. 155. à num. 5. & consil. 359. à num. 13. vol. 2.

Confirmatur, nam vt res iudicata, & probationes vnus iudicij in alio noceant & probent, maxime duo requiruntur, vnum quod secundum iudicium inter eandem agitur personas, inter quas præcessit anterior, secundum text. in l. acta 45. de re iud. cum lite 2. iudic. solus l. 2. C. de edendo, vbi Cagnol. num. 127. Rebuff. in l. 1. num. 4. Cod. de sentent. aduersus fiscum latu, lib. 10. Angel. Aret. consil. 71. numero 72. lib. 1. c. r. m. d. uer. for. Burlat. consil. 145. num. 41. tom. 2. Calcan. consil. 8. numero 48. Alterum quod subsequens causa sic se habeat ad primam, vt sententia lata in vna patiat exceptionem rei iudicatæ in alia secundum text. in leg. in duobus 20. §. colonus, de iure iur. leg. fundi, 18. de except. l. fundum Tizianum 16. cum leg. seq. illo eod. tit. Bald. Alexand. & DD. in dict. leg. 2. Cod. de edendo, Carol. Ruyn. consil. 59. num. 5. lib. 4. cum alijs infra adducendis ex numero 48. cum seqq. sed hæc duo in nostra specie deficiunt vt per se patet, ergo indubiè assignata procedit ratio.

Sextò procedit hæc opinio, quia ius ortum ex sententia lata in causa status eis tantum nocet, quorum non principaliter interest, non verò eis, qui ius æquè principale habent, quorum ius non potest tolli, nec adimi ex alterius facto, quia per potentiam vnus iuris sublata non minuit æquale ius alterius: sed nobilitas, & puritas sanguinis æquè ad omnes de familia pertinet, & tangit, vt per se patet. Ergo ius vnus tolli non potest per sublata ius alterius.

Probatur maior ex adductis per Andr. Tiraq. tract. de nobilitat. cap. 37. numero 7. pag. 521. Mol. & alijs superius adductis in §. præced. præmissis. 3. & per Pelaez de maiorat. 3. part. quest. 4. illat. secunda, numero 32. vbi ex hac ratione probat quod sententia aduersus fratrem in causa status lara fratri non nocet per d. l. ad probationem 22. C. de probat. Peregrin. de fideicom. art. 53. numer. 45. Fab. de Anna consil. 17. num. 20. & 22. & faciunt adducta per Valençuela consil. 90. n. 49. & text. in l. interrogatam 34. C. de liber. causa.

Septimò, quod probationes receptæ in vnus causa suis non noceant consanguineis, probatur, quia probationes, & sententia in coheredis iudicio lata cæteris nec nocent, nec profunt coheredibus: sed consanguinei coheredes sunt qualitatim sanguinis leg. emancipatum, 7. §. fin. de senat. leg. 3. de interdict. & releg. leg. 2. versicul. la tercera, ibi, porque los viene adelante como heredad, tit. 2. part. 3. plures apud Peregr. num. 44. citato loco eum alijs infra referendis. Igitur probationes receptæ in consanguinei causa cæteris esse non poterunt.

Probatur maior ex text. in l. si cum vno. 22. l. iudicata, 26. de except. rei iud. l. a sententia, 5. ibi. Quamvis & sine appellatione tunc est coheres, l. si qui separatum, 10. §. fin. de appell. l. 20. vbi gloss. 1. tit. 22. p. 3. Donel. lib. 2.

Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars. I.

22. comm. c. 5. vers. nondum facta. & est communis, & indubitata conclusio secundum plures adductos à Peregr. n. 40. citato loco, & Fufario de subit. quest. 622. n. 5.

Octauò, licet probationes receptæ in causa status prodesse alijs valeant, nocere verò non ita possunt: at nos magis querimus an noceant, quam vt profint, quia in illo maius dubium. Igitur certum est quod alijs nocere ins non finit.

Patet maior ex adductis supra in §. præced. ex nu. 18. ex leg. ad probationem 22. C. de probat. & ex Aurb. si quis liberos, ibi, & si vni ex multis filiis testimonium quolibet ex prædictis modis prabuerit, cæteris ex eadem muliere natis ad legitimam iura sufficit, Cod. de natur. liber. & adductis per Bart. in leg. ex duobus 9. 4. de duob. reu. & in l. 1. num. 2. de consensu, Io. Fab. in §. præiudicialibus nu. 42. inst. de act. Couarr. d. cap. 13. pract. num. 15. Menchaca li. 2. controuers. vsusfreq. cap. 23. nu. 13 Franc. Aret. consil. 29. numer. 22. Olalco de eis. 157. cuius rationis discrimen reddunt Paul. Castr. consil. 139. n. 7. 1. part. Aym. Craucta consil. 747. n. 37. & Fab. de Anna hos adducens consil. 89. num. 1. & consil. 59. n. 11.

Nonò & vltimò probatur, nam testimonia, & testes maxime quoad fidem differunt, vt clarè ostenditur in leg. 3. §. idem Dinius, ibi. Testibus se non testimoniis crediturum, & in §. Gabino, ibi, alia est auctoritas presentium testimonium, alia testimoniorum, que recitari solent, de test. quæ verba canonicata extant, in cap. testes 15. in ordine, & quest. 9. & est bonus text. in cap. sua nos 8. ibi. In eo casu ad condemnationem eorum sola testimonia non sufficiunt: cum non si testimonio, sed testibus iudicandum, de cohabit. cleric. & mulier. sed nos loquimur de testimoniis in alijs iudicijs receptis. Igitur nullam in alijs efficient fidem.

Vnde iure generaliter constitutum habemus, quod acta iudicialia non probant contra diuersas personas ex relatis iuribus & text. in l. 2. Cod. Quibus res iud. non nocet. l. fin. de re iud. l. si cui. 7. §. iisdem 2. de accus. cum super 17. c. quamvis 25. de re iud. & adductis per Tindar. in tract. de test. 3. part. quest. prima cap. 1. num. 5. Aluar. Valalc. consil. 33. numero 3. Menoch. consil. 147. num. 3. tom. 2. & consil. 546. numer. 12. tom. 6. Vincent. Honded. consil. 145. num. 42. tom. 1. nec in diuersa causa & lite alicuius sunt momenti ex adductis ab Affinio in praxi iudic. §. 15. numer. 14. Doctores in dict. l. 2. de edendo, maxime Bald. n. 18. & 33. Alexand. 14. Purpur. 96. Dec. 51. Socin. Seniof. reg. 11. Burlat. consil. 145. num. 42. lib. 2. Io. de Amicis consil. 137. num. 1. cum adductis in §. præced. præmissis.

Atque apertius probati videtur hæc sententia in text. leg. subemus 41. versicul. Verum etiam, Cod. de libert. causa, cap. Albericus 43. de test. cap. inter dilectos 6. in omnibus, versicul. Porro, de fide instrum. in quibus iuribus probatur, sententiam, nec probationes alijs, non nocere, nisi illis, per quos lis inita fuit, & probant Alciat. in leg. certis annis, numero 44. sequenti, Cod. de pact. & plures adducti per Masch. conclus. 1273. numero primo, Cardinal. Zabarel. consil. 138. numero primo, Pet. Surd. consil. 472. numer. 39. & consil. 547. numero quarto, lib. 4. & Ioann. Garcia de nobilitat. glossa 25. numero octavo, in fine vbi vult, quod sententia in causa nobilitatis lata respectu collateralium presumptionem tantum efficiat, quo plenam probationem omnino excludit.

A a 2

16 Et magis specificè loquendo in puritatis causis ita decilum fuisse à Rota testatur Paul. Emil. dec. 207. n. 9. lib. 2. quem approbat, & eius verba refert, Valençuela conf. 90. n. 15. vbi alios adducit præcipuè Alber. in l. iur. iur. v. 7. sub n. 3. vers. sed quid si iudex, c. de test. Gundifalvus à Villadiego de malef. cognosc. per Inquisit. n. 8. vers. sed numquã, quos Rota in prædicta decisione fuit sequuta.

17 Contraria autem, & affirmatiua sententia alijs rationibus, & fortè vigentioribus probatur nempe quòd testes producti in vna causa, & iudicio circa descendentiã & qualitates sanguinis efficiunt eandem fidem in qualibet alia causa, vbi de eisdem agitur qualitatibus, quam præstant in illomet iudicio, quo producti, & examinati fuerunt: & probatur ex sequentibus.

18 Primò, quia omnibus quibus res iudicata nocet, nocent similiter acta probationes, & testes ex communiter recepta regula, de qua supra in præced. §. præmissò. 4. & 3. at res iudicata circa statum & sanguinis qualitates lata prodest, & nocet omnibus eiusdem generis & familiæ. Igitur acta probationes, & testes.

Minor patet ex dist. leg. ingenuum, 25. & ex alijs à DD. ibi adductis, de statu hom. leg. 1. 2. & 3. de l. b. et. causa, leg. 20. vers. scilicet. otro si decimos. que si aliquis, in illis verbis. Talis iuris como esse emperera al palacio a todos sus parientes, & paulò inferius; ca el jureo, que fuere dado contra el en esta rason, non tan solamente emperera a el, mas aun a todos los otros sus parientes que lo quisieren conradesor, tit. 22. part. 3. & ita tenent Abb. in c. pen. vers. Sextus casus, vbi etiam communiter DD. de re iud. Alexand. & Immol. in l. pen. ff. eod. & alij adducti per Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 17. nu. 3. & cap. 17. n. 2. cum seqq. plures apud Barb. in c. 17. nu. 18. tit. 27. lib. 2. Decretal. Vbi præclare late hoc declarat, dummodò fuerit sententia de iure coherenti personæ ex Bal. & DD. in l. 2. C. Quib. res iud. non nocet. Gregor. Lop. in leg. 7. glos. 9. tit. 15. part. 4. Fab. de Anna conf. 17. nu. 19. vers. & generaliter, plura adducit Pelaez loquens de sententia lata contra nobilitatem patris, de maiorat. 2. part. quæst. 4. illat. 2. n. 28. & à Io. Garc. de nobilit. qui bene loquitur in nostro proposito gloss. 6. numero 48.

20 Quod etsi difficile reddatur propter rationem, 6. pro contraria sententia adductam, in qua diximus, hoc procedere respectu eorum, qui ius non æquè principale fuerunt consequuti, vt probauit Vincent. de Franch. decis. 527. à num. 17. cum seqq. 3. part. Couart. dist. cap. 13. num. 5. & cum consanguinei iura sanguinis equè principaliter possideant, videbatur dicendum, quòd sententia in vnus causa lata alteri non possit nocere, secundum d. Aut. si qui liberos, Cod. de natur. liber. & probant Perezus de Lara 2. part. de capellan. cap. 4. nu. 17. in fin. & n. 18. & alij superius relati, hoc tamen dupliciter intelligendum est.

21 Primò in rebus externis, seu in iurib. realibus, quæ aliter atq; aliter existere possunt, & quorum natura mutari ex accidentibus solet, non verò in coherentibus personæ, quæ mutari, nec aliter se haberi, ex ipsa non possunt natura, vt sunt iura sanguinis semel adquisita, leg. Dni 27. §. 1. vers. Nec ea res, de liberali causa, leg. si à 107. Cod. de in gen. manum. l. 5. tit. 2. 4. par. 4. l. 12. in fin. tit. 21. part. 2. cum adductis ab Anton. Pichard. de nobilit. communio inter vir. & vxor. numero 6. & dicam infra 2. part.

quæst. num. 50. & duobus seqq. quæ ita sen per existunt, sicut à principio fuerunt, vt exemplum habemus in macula generis, quæ postquam semel illud coinquinauit, perpetua, & immutabilis existit, in qua est idem ius, & ratio, ac in nobilitate, quæ desolari, dicitur, cuius sententia & probationes equè omnibus etiam absentibus, non vocatis nocent, & pro sunt, non solum descendentibus, & fratribus, sed etiam ceteris collateralibus, vt bene ex Angel. in Auth. vt liceat matri & auia, §. ad hæc, per illum tit. & Orelora de nobilit. 2. part. 3. princ. cap. 8. num. 6. & ex alijs Ioann. Garc. d. glos. 6. nu. 43. vers. Immo aunque, & ex Alexand. in l. fof. n. 51. vers. 7. dem etiam sentit Angelus, de re iud. Catell. Corta in memorabil. lib. verb. sententia dicta pro vno ex multis fratribus, Tiraq. de nobilit. c. 17. n. 3. censuit Rota apud Io. Baptist. Coccin. decis. 68. n. 14. atque ita sunt intelligendi adducti ab eodem Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 37. num. 7. & à Pelaez citato loco m. n. 2. qui non loquitur in propòsita specie, sed in fidalgijs adquisitis ex actu continuatione, & qua possessione, quæ sicut deficere possunt in vno, etiam si existant in alio eiusdem generis, similiter ipsa fidalgia, velut effectus illarum, in quibus habet locum prædicta regula ab eis adducta, de iure æquè principali, aut non principali, de qua nunc nos etiam loquimur.

Secundo in rebus, & iuribus pringatorum, quæ nullo modo respiciunt bonum & vitilitatem communiem; non verò in eis, quæ bono omnium communi concernunt, vt sunt statuta, ex quibus puritas, & nobilitas requiruntur ad publica munera subeunda, vt probauit in quæst. 3. §. 3. per totum, quorum sententia & probationes, licet contra vnum de familia dirigantur, probant aduersus omnes eiusdem generis, vt communiter receptum est, ex text. in l. cum qui 30. §. in popularibus, de iure iur. l. 50. vbi gloss. 1. tit. 11. & l. 20. vbi gloss. 28. tit. 22. part. 3. gloss. Alber. & Alex. in dist. §. in popularibus, & idem Alex. in l. sapi. num. 59. & 60. vers. aut igitur circa id de re iud. & in causa puritatis hoc velle videntur plures adducti à Farinac. dec. 335. n. 3. vers. vbi etiam essent persona, tom. 1. de quo latius infra in responso ad 6.

Secundò mihi hæc eadem principalis probatur sententia, quia probationes, & sententia aduersus auctorem habitæ nocent omnib. eius successoribus ex text. in l. si a se her. §. fil. si mater. l. §. item Iulia. 3. l. except. 28. de except. rei iud. ex contractu. 44. de re iudic. l. 1. §. denunciari, de ventre in f. ic. l. 21. vers. Otro si decimos, tit. 22. part. 3. l. 17. tit. 9. part. 6. Malch. de probat. concl. 667. n. 37. præter adductos supra §. 1. præmissò. 5. & infra n. 43. * Sed omnes descendentes successores, & hæredes sunt sanguinis, & maculæ suorum ascendentiũ & sententia & probationes aduersus vnum de familia verà diriguntur in eosdem ascendentes, qui fuerunt prima origo infecti sanguinis, in omnes posteros postea deriuati, Igitur nocebunt æquè omnibus eiusdem generis.

Minorem probo ex leg. mancipatum 7. §. fin. de senator. leg. 3. ibi, non à patre sed à genere, de interd. & releg. leg. 22. vers. scilicet. la tercera, ibi, porque les viene de luene como heredad, tit. 21. part. 1. quia vt inquit Aristot. lib. 5. Rhetor. capit. 15. Nobilitas est maiorum quidam splendor, & claritas in posteros deriuata, & Boëcius lib. 3. de consolat. Philosophiæ, prof. 6. Nobilitas, inquit, est quadam laus veniens de meritis parentum, & plura congerit huc conducentia Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 51. n. 6. 14. & seqq. & magis ad nostrum propòsitum Christoph. de Paz. de tenuia 3. part. ca. 85. num. 150. vbi ex pluribus iuribus hæredes vocat sanguinis successores, & faciunt iura relata à D. Ant. Pich. de nobilit. communio. inter vir. & vxor. num. 6. & adducta supra q. 3. 6. 2. n. 26. & per Aceb. in Rub. tit. 2. num. 64. lib. 6. recap. & Ioan. Gutierrez lib. 3. præctice. quæstion. 13. nu. 93. & 94. & de iuramen. confirm. 1. part. cap. 6. nu. 55. Menchaca de success. creat. lib. 3. §. 2. n. 74. & seqq. & videnti sunt adducti infra 2. part. quæst. 6. §. 1. n. 7. cum pluribus seqq.

22 Confirmatur, nam sicut nobilitas à primo nobili in vniuersam eius deriuatur progeniem, argument. leg. vnum ex familia, 67. §. 2. delegat. 2. leg. 3. de interd. & releg. cum specialibus, & bene considerat Ioan. Gutierrez lib. 3. præctice. quæstion. 13. numero 86. & 87. ita similiter macula provenit à primo infecto nempe à Iudæo, seu Mauro, reconciliato, aut relaxato per sanctum officium, à quo velut à fonte spargitur in omnes progenitos, leg. libero rum, 220. de verborum significat. Socinus consil. 241. numero 7. lib. 2. Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 8. numero 224. & omnes in ea succedunt, velut in quadam praua hæreditate, & obscuro iure vniuersali argument. leg. fin. Cod. de liber. & probauit latius supra quæst. 1. §. 4. & quæst. 4. §. 2. † in quolibet eorum eadem forma & qualitas macula reperitur, sicut fuit in primo infecto, qui origo & causa fuit infectionis aliorum, text. in leg. in ratione, 21. §. si filio. 6. ibi, Ut enim opes patris, & contributio legatorum inde capiunt firmam, & originem, ad leg. falcid. leg. iuror. 65. vers. scilicet. & non vitium, de fideiusor. leg. quod id quod, 33. de donat. cum alienatis per Valençuela consil. 94. numero 14. † Et genera probata in persona vnus prima origo maculis maculata ostenditur, ex qua ad illud descendit, velut per medium instrumentale, quo infecto decurrit simul cum sanguine in omnes primogenitos, secundum Bald. consil. 989. libro secundo, relatum apud Pelaez, de maiorat. 2. part. quæstione secunda, numero 87. qui plura ad propòsitum cumulat eodem loco à numero 81. cum pluribus seqq. † Et idè impurus dicitur, quia ab origine viciosa deriuatur, in qua totius rei status includitur ex Bald. in leg. fin. numero 11. Cod. de iur. & seq. hered. Valençuela conf. 51. numero 24. & à similibus honoribus excluditur, quia ab eo descendit, qui ab eisdem ob sua facinora, aut ob semitam prauæ religionis exclusus extitit, vt ex l. Gaius. 23. de manum. in simili dixit Bald. in l. bonorum Cod. Qui admitti. Matth. de Afflict. in consuet. Neapolit. in proem. post mundi machinam num. 17. & 18. † Et quia sanguine iungitur cum extremo inhabili ad eandem honores, quo ab eisdem excludi necesse est, secundum l. qui sella, 7. §. fin. l. vria prædia 31. de seruic. rust. l. fin. de flumin. plures apud August. Barbof. Axioma 51. numero 2. pag. 56. & Axioma 145. numero 4. pag. 94. Immol. in le. qui habeat. 47. de vulgar. Bald. consil. 162. numero 279. lib. 1. Butlat. conf. 97. numero 8. lib. 1. Roland. conf. 57. numero 57. lib. 3. † nec enim fieri ad eum potest productio, cum initium à non initio sumat respectu rei, de qua agitur text. in leg. quacunq; gerimus 11. de oblig. & act. Guillelm. Benedic. in cap. Raimuncius, verb. duas habens filias, numero 175. de testam. fol. 32. † Et ita vno ex genere macula per probationes notato vniuersum genus eo-

dem vlcere afflicto ostenditur, aut saltim linea, ex qua morbus provenit, eadem coinquinata labe demonstratur, non solum si hoc appareat in persona per lineam descendenti, sed etiam in collateralibus, dummodò originem capiat à primo maculato, à quo collaterales ceteri proveniunt, cum omnes eodem sanguine, & per consequens eisdem qualitatibus iungantur, vt amplius dicam inferius.

Ex quibus inuolida & nullius effectus ostenditur ratio, supra pro contraria sententia adducta, qua diximus consanguineos cohæredes sanguinis existere, & videri, quòd probationes nec sententia aduersus vnum ceteris nocere non valeant. Quia dum contra vnum de familia sententia fertur, circa maculam, aut impurum esse probatur, non est tantum circa ius speciale illius, nec quia per se impurus sit, sed circa ius vniuersale totius generis, & quia ab origine descendit impurus, & ex maculato genere, & familia natus, labe dicitur dehonefatus ex traditis per Oratoram de nobilit. 2. part. 3. princip. capit. 9. numero 7. & sequentibus, Andr. Tiraquel. eod. tractat. capit. 35. numero 4. & 5. Aloysium Riccium collect. 733 part. 4. & alios congestos per Valençuel. consil. 90. numero 114. & per Fab. de Anna, consil. 17. à numero 3. cum sequentibus, & per me supra numero 26. † Et sententia, nec probationes illum non efficiunt maculatum, sed talem à suis maioribus esse declarant, & probant, secundum celebrem text. in leg. & ex diuerso 35. §. 1. ibi, & Index sententia declaravit meum esse, de rei vendic. leg. Pomponius 40. §. sed & sic, de procurat. melior text. ad propòsitum in leg. sicut 8. §. sed si quaritur 3. vers. scilicet. & si quidem, ibi, qui a per sententiam non debet seruitus constitui, sed qua est declarari, si seruit. vindic. vbi glossa Bartol. & communiter DD. de quibus inferius. † Vnde principaliter prima origo imputata declaratur, & per seã vniuersum genus, & per consequens singulos ex ea provenientes eadem laborare nota ostenditur, vt optime ex relatis iuribus probat Ioann. Garcia de nobilitat. glossa 6. numero 48. † Et hæc est ratio, qua statuta puritatis vtuntur verbo progenie, quod descendentiã significat, vt de ea & vniuerso genere informationes sumantur, & ostendatur ipsa progenie, & genus purum, aut maculatum, vt ex Rotæ pluribus decisionibus ostendit. August. Barbola de officio Episcop. 1. part. tit. 2. gloss. 17. numero 37. Ricciol. de neophit. capit. 7. numero 29. † Vnde sicut sententia aduersus auctorem lata nocet æquè successoribus, ita cum informationes sumantur & sententia feratur circa qualitates vniuersi generis, & descendentiæ, licet sit sub nomine prætenforis tantum, debent nocere omnibus descendentibus, & successoribus eius, in quo omnes de familia, & genere comprehenduntur, vt probat singularis text. in l. liberta. 31. §. fin. aliàs est l. qui aliena, 31. de neg. gest. & Ioann. Garcia sub d. n. 48. vers. Immo aunque la executoria Salgado, 4. de reg. præst. c. 8. n. 324.

Quæ omnia etsi dubio careant, pluribus alijs exornationis causa confirmabo. Primò sententia lata circa ius pluribus commune, & si feratur aut probationes recipiantur in vnus causa tantum ceteris omnibus nocent: at macula & ceteræ sanguinis qualitates ius commune statuunt apud omnes eiusdem generis, vt patet & manet probatum, Igitur sententia & probationes circa eandem

qualitates omnibus æquè nocebunt.

Maiores patet ex text. in leg. sed si possessoribus. §. fin. cum l. seg. de iur. iur. l. Papinianus §. si ex causa 16. de iust. iustam. & ex Bald. m. 17. Alexand. 13. & Ang. in l. 2. C. de edendo. & ex aliis apud Malch. de probat. concl. 33. n. 30. Anton. Peregr. de fideicom. d. art. 53. n. 49.

40 Confirmatur secundo sanguinis impuritas est velut quædam seruitus realis in genere, & familia constituta, quæ sicut tota residet in toto, & tota in qualibet eius parte, secundum text. in l. si cui 9. de seruit. l. certo generi 13. §. 1. vna constituitur 23. §. fin. de seruit. iust. de quo latius infra, quæst. 17. ex nu. 35. vlt. que ad 52. ita similiter macula tota residet in singulis de familia, sicut constituta est indiuidualiter in vniuerso genere, vt manet probatum: Sed probationes, & sententia circa seruitutem realem à pluribus debitam nocent omnibus etiam ignorantibus quia implicat esse in vno, & deficere in alio. Igitur similiter nocebunt omnibus eiusdem generis.

Minor probatur in eleganti text. in l. si de communi. 1. 9. arg. a contrario sensu, si seruit. vindic. vbi gl. verb. damno, & Bart. in vers. Quandoque vnus ex sociis perdit rationabiliter. l. loci corpus 4. §. si fundus 3. eiusd. tit. per quem ita tenet Anton. Peregr. d. art. 53. sub n. 43. Salgado. 4. part. & reg. pro. et. c. §. n. 351. in mol. & DD. in l. 2. §. ex bis n. 17. vers. sed numquid nocebit, & n. 8. vs. aduertendum, & n. 49. de re iud. vbi etiam Vlder. Z. sius n. 20. quæ magis communis, & veterior opinio est.

42 Confirmatur tertio, sententia lata in causa plures producente effectus, effectus simul amplectitur omnes, & rem iudicatam in omnibus paritat sententia & probationes circa maculam cuiusdam, primam eius respiciunt causam, & originem, quæ plures in effectu complectitur, vt per se patet. Igitur apprehendent omnes, qui illius causæ effectibus fruuntur.

Maiores constat ex l. Papinianus §. si ex causa 16. de iust. iustam. l. 20. vers. Mas aum a todos los otros, tit. 22. p. 3. & faciunt tradita per Bart. in l. in diem. 9. de aqua & aqua pluri. arc. Oldrad. cons. 94. in pr. vers. tertio. 5. Calcan. cons. 62. adductos à Rebuff. in lib. concord. Rub. de collat. pag. 259. Alex. cons. 156. numer. 3. lib. 2. & notabiliter loquitur Nicol. Boer. de cis. 204. numero 42. & decis. 255. numer. 12. col. vlt. Peregr. d. art. 53. numero 19. & 49. Card. Tusch. lit. S. concl. 174. numero 15. plures congerit Fularius de substit. quæst. 622. per totam, vbi latè ampliat, & limitat, qui loquuntur de sententia lata contra primum hæredem, quæ nocet substituto, & cæteris legatarijs.

43 Confirmatur quarto, omne, quod vni obstat, obstat similiter omnibus successoribus eius: sed probationes circa maculam diriguntur principaliter ad maiorum qualitates, quibus nocere nullum dubium est, vt probatum relinquo. Igitur & generaliter omnibus eius successoribus.

Maiores probatur ex eleganti text. in l. si duobus 12. §. si prius, de contra tab. reg. Quod ipis, qui contraxerunt, obstat, & successoribus eius obstat. 143. de reg. iur. melior textus de iure, in l. Dico Marco. 11. vbi, si tamen prioris gradus liberus, per quos id priuilegium ad vltiorem gradum transgreditur, nulla violati prioris macula adspicit, C. de quæst. vbi descendentes amittunt priuilegium ex antecessoris obstaculo

(qui boni textus sunt ad iustificanda nostra puritatis statuta) & exornat ex pluribus Pelaez de maior. 2. part. 9. §. 4. illat. 2. n. 14. & 15. Peregr. m. 34. & segg. & nu. 46. citato loco, Cardin. Tusch. d. l. cor. 1174. num. 61. & 66. Salgado. 4. de reg. pro. et. c. §. de numero. 302.

Confirmatur quinto, omnis prohibitio alicui per legem, seu per hominem imposita in iure successorio, eo ipso imposita censetur in omnibus eius successoribus, & descendentes, vt est text. in l. nullus 44. C. de decur. ion. lib. 10. & exornat latè D. Io. del Castillo quæst. controu. lib. 3. c. 15. n. 63. & tom. 6. lib. 5. cap. 129. num. 13. & segg. Peregr. de fideicom. art. 26. num. 2. & art. 27. num. 18. Pet. Sui. d. cons. 41. num. 7. & consil. 85. n. 1. vlt. 1. Dec. consil. 31. & Rolar. d. consil. 74. n. 2. lib. 1. & dicitur ipsa ratio, quia securdura Ioan. And. in c. ad apostolica, de re iud. in 6. vadiæ appropria necesse est, vt rami decidant: & vbi caput suspensum est suspensæ etiam sunt, qui ab eo proueniunt, Craueta de antiq. i. em. 1. part. sect. Quarto l. m. i. n. 80. Mantica de tac. & amb. lib. 2. tit. 16. n. 4. Fulario de substit. 9. 317. ex nu. 2. cum segg. at ex probatione maculæ oritur prohibitio obtineri di hono. in puritatis eis, qui illius maculæ causæ fuerunt, vt per se patet clare demonstrat. Igitur necesse est, quod vniuersam eorum progeniem etiam arceant à prædictis honoribus.

Confirmatur sexto, ex probatione maculæ constant culpa, & demerita maiorum, qui ei causam præbuerunt, vt sæpius probauit & per se patet: at vitiosa qualitas maiorum perpetuatur in posteris, & semper eos velut comitatur, vt probat vnicus singularis text. in leg. vna possessionem à maioribus contracta perditur. & successorem auctoris sui culpa comitatur. Cod. de acquir. posses. exornat Marth. de Afflic. Neapolit. decis. 96. incipit. In sacro Concilio. Igitur sicut vitium maiorum, ita & eius probationem successoribus nocere omnibus, exit necesse.

Confirmatur septimo, medio destructo, manet & destructum consequens: sed probationes circa maculam maiorum destruit medium, quo sanguinis qualitates, & merita in posteris decurrunt, qui se habent velut consequens deductum à maioribus ipsis. Igitur manebit destructum consequens, quod est vniuersa stirps & descendencia maiorum.

Maiores patet, ex text. in l. mater. 33. §. si filius. l. qui habebat. 47. de vulg. vbi Ioann. de Immol. l. 1. §. vbius rei, de offic. eius, leg. sed & ho. 33. §. prater, de procurat. l. quod per manus 10. de iure codicill. l. si homo mortuus 69. vbi Iass. de verb. l. non dubium 5. Cod. de legib. August. Barbof. qui plures refert Axioma. 10. nu. 2. pag. 21. Craueta consil. 202. numer. 28. & consil. 75. incipit, Accusator, nu. 27. tom. 1. Burfat. consil. 97. num. 8. lib. 1. Tass. consil. 148. col. 1. lib. 2. Valenquela consil. 32. num. 120.

Confirmatur octauo, probatio facta circa bona, quæ in potestate fuerunt testatoris, siue sit confessio, aut per testes, vel per instrumenta prædicat omnibus ab ea causam habentibus ex titulo singulari, aut vniuersali: sed nullum discrimen constitui potest inter bona externa, & iura sanguinis naturalis: Immo maior est ratio in his, quæ perpetua & immutabilia sunt, quam in illis, quæ armiti, & deficere passim solent. Igitur maiori ex causa horum probatio omnibus indistinctè nocebit.

Maiores

Maiores patet ex adductis per Bart. in leg. si superat. de pignori. Ripa in leg. si aliquam rem, nu. 42. vers. Intelligitur non probent, de acquir. posses. Felin. in cap. iur. dil. Elos. nu. 22. de fide instrum. Menoch. lib. 3. præsumpt. 101. num. 16. Malch. de probat. concl. 778. num. 38. Pelaez de maiorat. 4. part. 9. 14. nu. 47. Peregr. de fideicom. d. l. articul. 33. num. 36. & 37. Arct. consil. 36. numer. 3. Bart. Socin. consil. 89. num. 16. lib. 1. & consil. 68. numer. 6. lib. 4. Car. Ruin. consil. 108. numer. 23. & consil. 128. numer. 19. lib. 2. & Crauer. consil. 29. num. 1. Natta consil. 460. num. 9. lib. 2. Roj. à Valle consil. 82. num. 38. lib. 2. Tac. Put. dec. 225. n. 4. & 5.

48 Confirmatur nono, vbi tria concurrunt eadem nempe res, eadem persona, & eadem agendi causa, res iudicata ius facit, & probationes plenè probant ex text. in leg. Julianus 3. cum duabus sequentibus, leg. si quis 7. per totam, l. si mater 11. l. cum queritur, 12. cum l. segg. de except. ei iud. de quibus omnibus agit Donel. lib. 22. comm. cap. 5. Anton. Peregr. d. art. 53. sub num. 40. Card. Tusch. in præf. concl. 75. numer. 34. tit. 8. Riccius. 8. p. collect. 3229. l. m. 2. Salgado de reg. pro. et. c. 8. numer. 275. & & faciunt tradita per Christoph. de Paz de reuota cap. 22. numer. 40. vers. versus tamen ipse putat: sed hæc omnia simul concurrunt in quolibet iudicio, quod de qualitatibus generis probandis agitur. Igitur probationes vnus iudicij in alio simili puritatis probabunt contra omnes eiusdem generis.

Minor patet ex probatione singulorum: petitur quidem eadem res, nempe sanguinis eadem qualitas, quæ eadem est in vniuerso genere & in eius singulis, cum ab vna proueniant causa sanguinis in fluenti, & temper est eiusdem virtutis, & potentia in omni suo causato leg. si focer. 44. in fin. sol. matrim. l. Titia, 19. de ann. leg. l. si mater. 3. C. de infest. & substit. Bald. in l. 1. numer. 3. de senat. Io. Gutierrez. lib. 3. præf. quæst. 6. numer. 6. ¶ Sunt etiam eadem personæ, quia omnes de familia circa hoc velut vnus censentur, sicut fuit vnus primò maculatus à quo omnes deriuantur, & sunt eius hæredes, arg. text. in leg. qui in ius 17. alias 137. de reg. iur. leg. hares, 22. de vlt. cap. Auth. de iur. iur. ab hærede præstito, in princ. facit leg. 1. §. in locum. Quorum legat. leg. sumnum. 24. §. adiciatur, 1. de damn. infest. glo. verb. personas, in l. & an eandem. 14. de except. rei iud. l. i. l. arg. a capite, vt comprehendas successores auctoris & rei vniuersales, & etiam in rem. Bald. in leg. si tibi, §. pactum conuentum, nu. 4. de pact. Dec. consil. 236. num. fin. Rebuff. in leg. nihil aliud 24. §. item quidam, de verb. sign. Puteo decis. 332. num. 3. lib. 6. Catd. Tusch. in præf. conclus. 174. n. 45. in fine, & n. 67. lit. S. tom. 7. & in notis terminis puritatis probandæ considerant Alexand. Ludouil. d. c. 498. num. 8. quia eadem persona intelligitur verè, & interpretatiuè, secundum gloss. verb. concurrunt in d. l. leg. & an eandem. Io. Franc. Ponte decis. collateralis, 32. num. 2. Valenquela consil. 68. num. 74. Salgado de reg. pro. et. c. 4. p. c. 8. n. 320. & 326. ¶ Ad eamque eadem petendi causa, cum quilibet, velut vnus de populo, affirmans habere requisitas qualitates, honores appetat, & sibi largiri impetret, etiam si iure præsentationis, aut nominationis nitatur, & saltem idem ac in præcedenti iudicio virtualiter affirmat, arg. ea, quæ notant DD. in l. hæredes mei, 57. §. cum ius, ad Trebel. & quæ latius dixi supra quæst. 7. ex nu. 65. cum seqq. pluribus, & quæst. 8. §. illat. 1. per totam.

Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

Confirmatur Decimo, ex qualibet de vniuerso opinionum DD. circa prædicta, tam quæ afferit, quod probationes vnus iudicij probant in alio, dum niter eadem personas agitur de eadem re, & ad eandem finem, quam tuerent Innoc. sequutus per Bald. in cap. causam que, et. l. num. 8. de test. Bart. m. l. 2. num. 5. iud. solus, Dec. in l. 2. num. 62. C. de edendo, Bertazol. cons. 155. à n. 1. & cons. 359. à n. 13. vol. 2. quæ alia, quæ docet, quod dum sententia parit exceptionem rei iudicatæ, probationes plenè probant, vt dixi supra, §. 1. præmissio. 4. & refert Bertazol. in dictis consilijs: sed in causis puritatis omnia hæc concurrunt, vt paulò antè probauit, & dicam infra in q. 17. Igitur alterius iudicij probationes in eis plenè probabunt.

Quæ omnia maxime fundata in eo principio communiter recepto, quod vbi res iudicata nocet alijs, eisdem similiter nocent actæ, probationes, & testes ex adductis supra in §. 1. præmissio. 4. plenè meo iudicio probant hanc nostram affirmatiuam sententiam, ex qua pro indubitato tradimus, quæcumque informationes circa descendenciam, & sanguinis qualitates prodesse, & nocere omnibus, qui sunt eiusdem generis, & lineæ, & tam maculam quam puritatem & si aliæ defunt probationes, posse per eas iudicari, quam defendunt Io. Gut. consil. 1. num. 4. & 5. Menoch. lib. 3. præsumpt. 101. num. 16. Malch. consil. 33. num. 38. & concl. 78. num. 38. Craueta consil. 29. num. 1. Puteo decis. 225. num. 4. & 5. 1. part. & Alex. Ludouil. decis. 498. numer. 6. & 9. Alex. consil. 35. num. 4. & consil. 61. nu. 9. & consil. 298. nu. 6. lib. 2. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 14. numero 126. ¶ Et quod probationes pro qualitatibus familie acceptæ prolant omnibus, qui sunt eiusdem familie etiam in diuerso iudicio, probat ex text. in cap. quoniam frequenter 5. vt l. i. non con. test. c. significauit. 41. de test. plures DD. quos congerunt Io. Garc. de nobilit. gloss. 48. per totam. Orator. cod. r. ad. 5. p. c. 1. Fatinac. de test. 9. 76. c. 1. numer. 1. Card. Tusch. ad. irati lit. T. conclus. 155. & seg. & quod etiam noceant probant ex text. in l. 1. fin. & l. segg. de libori agnos. post Cyn. Bald. Salic. Arg. Fulg. f. Butr. & Abb. quos refert Alex. in d. l. sape, numer. 60. & 61. de re iud. & Ant. Peregr. de fideicom. d. art. 53. n. 44.

Sed intelligenda est dupliciter prædicta sententia. Primò procedere tantum si probata plenè maneat descendencia ab eadem stirpe, & origine maculata, aut pura, quia velut reale ius perpetuum, & vniuersum ad omnes exiit, & cum suo onere transit, & in omnibus probatum equè manet, text. in d. l. qui alius, alias l. liberto. 31. §. fin. de neg. gest. & velut indiuiduum non potest esse in parte generis, & familie, & in alia deficere, sed indistinctè omnes, & vniuersos comprehendere, text. est in l. ad certam. 61. sicut 9. l. pro parte n. de seruit. ¶ quod est propriam cuiusque iuris indiuidui radicati in sanguine, quia nec scindit, nec diridi valet text. est in l. 2. §. item si ex factis, 5. vbi bonus textus ad hoc, vt ex facto socij omnes teneantur, l. stipulationes, 72. de verbor. l. ea que in parte, 152. de reg. iur. cum similibus, & bene explicat Io. Garc. d. gloss. 6. numer. 48. Peregr. de fideicom. d. l. art. 55. Card. Tusch. lit. S. conclus. 174. numero 11. si vero descendencia ab eadem origine, & stirpe non plenè maneat probata, nihil actum erit, nec probationes probabunt.

Secundo intelligendum modo probationes fue-

sunt facta iudicē cum solemnitatibus debitis, & solitis in similibus iudiciis, & coram iudice competente, & cum iusta causa, quia ex quocumque defectu alijs nocere non debent, ex *lex. in l. Herennius, §. 1. in fin. de iur. leg. §. 1. Quem fraud. cred. l. si quis plurimum, §. 1. si quis ante 2. vers. sed si subiecit. de leg. 1. l. 36. tit. 5. part. 5. vbi late Gregor. verb. amendores, Roman. consil. 12. per plura congerit Valencuela consil. 60. à num. 61. cum seqq. maxime num. 66.*

57 † Sicut & sententia debet, vt alijs noceat ferri cum debitis solemnitatibus in omnibus instantiis, & Tribunalibus, vbi ad constituendum rem iudicatam de iure agere est necesse; alijs ex quocumque defectu alijs nocere non debet, ex adductis à Peregr. de fideicom. art. 4. 4. & expressis *dist. art. 57. ex num. 57. Seraphin. de privileg. iuram. privileg. 35. num. 53. & Baeza de decima iur. cap. 2. num. 174 & ad hoc vt sententia noceat successoribus in his, quæ ad sanguinem, & genus pertinent debent lites cautè, & cum magna diligentia defendi, vt ex alijs voluit Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 14. num. 37. in fin. de quo latius agam infra in quest. 17. vbi proprius locus licet testes indebitè examinati adminiculum, seu iudicium saltem efficiant, ex gl. & Bal. in cap. 1. §. si duo de pace tenenda in vrbibus feud. Alex. in l. milites numer. 7. vers. Quintimo testes, C. de testam. mil. Malch. concl. 682. numer. 5. & concl. 1367. n. 18. plura Farin. 74. de testib. quasi per totam maxime n. 109. & alijs Io. Bapt. Coccin. dec. 31. nu. 6. & decis. 173. num. 4. quibus adde alias intelligentias, de quibus infra in §. 4. in illationibus ibi propositis.*

59 Nec principale huic, & verè sententiæ obstant in contrarium adducta. Non primum, quia iudicia puritatis ex sua natura reiciunt solemnitatem citationis, & ceteras, quas retuli supra in quest. 5. & eius defectus in similibus probationibus nocere non debet, & sufficit interuenire quemlibet legitimum defensorem, seu contradicteorem, vt alijs noceant acta & probationes, quia omnes per illum citati intelliguntur probant Couarr. in *pract. cap. 13. Latè. Salgado 4. de reg. protel. c. 8. num. 30. & Parlado lib. 2. rer. quod. cap. fin. §. part. 5. §. 6. 22. Ant. Gom. in l. 40. Tauri num. 77. Pelaez d. quest. 14. num. 8. præsertim in causis, in quibus tantum agitur de iudicium animis infornandis, ad quod suffiunt minus perfectæ probationes, secundum Baldi doctrinam in l. 2. §. filius in fin. vers. ex hoc nota. Qui fals. cog. Christoph. de Paz de tenuia 1. part. cap. 32. n. 67.*

Nec secundum quidquam ponderat, quia sufficit, quod ius vniuersale, & indiuiduum deducatur in iudicio à quolibet ex Dominis, vt cæteris idem ius habentibus præiudicet, ex *d. l. 2. §. item si ex facto 3. de verbor. & ex alijs iuribus supra pro hac sententia adductis, iunctis traditis supra ex numero 10. & infra ad 4. & 6. rationem pro contraria sententia.*

61 Nec tertium, quia loquitur de probationibus receptis in iudiciis summariis, vt probet in plenariis, quæ maiorem requirunt solemnitatem, à qua carent summaria iudicia: non verò, vt admitti valeant in alijs summarijs causis, in quibus defectus solemnitatis opponi non potest, & tantum agitur de infirmado animos iudicum circa merita, & qualitates præsentorum, quod fieri potest ex minus legitimis probationibus, vt superius late dixi & probaui.

Nec quartum rem adstringit, quia interueniente vno consanguineo in iudicio, quo de iure vniuersali agitur cum cæteris agi virtualiter videtur, & ex rei natura omnes suum præstant consensum, & vnius existentia est in nomine omnium, & idem operatur, ac si omnes comparerent in iudicio, dummodo legitime eorum ius defendatur, arg. *l. si de somnuni. 19. si feruit. vindic. leg. an vnus 11. l. si cum vnus 14. §. 1. illo eo. sit. cum adductis supra in confirmatione 2. arg. ex n. 27. quia ille vnus est legitimus contradicteor, & defensor nomine omnium, l. loci corpus 4. §. sed & si duorum 4. §. feruit. vindic. cum similibus.*

Nec quintum nobis pugnat, quia non est nouum quod ex facto vnus socij in re iudiciua, & inseparabili nocumentum alijs proueniat, vt dixi ex *d. l. 2. §. item ex facto. de verbor. & dixerunt multi penes Peregr. de fideicom. d. art. 53. n. 43. Card. Tusch. in *pract. concl. 174. n. 11. lit. S. tom. 7. vbi ad hoc adducit *text. in l. loci corpus 4. §. si fundus, vbi DD. si feruit. vindic. Præterea quia licet videatur, quod omnes de familia ex vnus facto in re tam ardua, & maximi præiudicij grauantur, & quod acta ab vno tantum, seu propter vnum cæteris omnibus noceant: tamen non est hoc propter probationes contra illum receptas, nec principaliter propter factum illius, arg. *l. ex diuerso, 35. §. 1. de rei vendic. d. l. sient 8. §. sed si queratur 3. vers. Etsi quidem, si feruit. vindic. sed tantum per accidens, seu instrumentaliter, quia per illas probationes patefit macula à maioribus, contracta, ex quibus descendentes maculam patiuntur, & tenentur ex facto maiorum, qui eis illam prauam, & maculatam reliquerunt hereditatem: ideo igitur ex vnus sententia, aut probationibus prægrauantur omnes, quia maiores eorum id voluerunt, arg. *text. in l. in executione, 85. §. quod si stipulatus, de verbor. l. inter cohæredes, 44. §. quod ex facto, 5. Famil. v. c. iuncta per celebri Donell interpretatione in l. 2. §. sex factis, n. 4. de verbor. & concludit ratio optima tradita à Did. Velaçq. in *defens. statuti Teletani c. 34. in prin. vers. respondeo, pag. mihi 77.******

Nec consideratione dignum est sextum, quia illum intellectum relinquo superius post primam rationem pro hac sententia, & locum non habet, dum agitur de bono, & vtilitate publica, ad quæ ratione sententiæ lata aduersus vnum, & probationes receptæ omnibus nocent, cuius naturæ sunt causæ, de quibus agimus ex dictis supra q. 3. §. 2. vt expressè voluit Alex. in *l. sepe, pen. n. 60. de re iud. ibi. Aut agitur circa id quod respicit publicum interesse, vt quia pars petis, se admitti ad honores, & opponitur de illegimitate & tunc sententia facit ius quoad alios respectus eiusdem interesse principalis, arg. *d. §. in popularibus, ex notabili distinctione Bart. in l. cum filiusfamilias, de verbor. quem refert, & sequitur Peña in l. director. 3. p. comment. 164. vers. Non obstat. Felin. in c. quamuis 25. n. 9. de re iud. vbi adducit Burrium in e. causam. Qui filij sui legit. & conueniunt tradita per Oldrad. consil. 255. num. 3. vers. pratorca, Feder. de Senis consil. 153. col. 1. vers. item assignati, Berioio cons. 137. num. 15. lib. 3. & his relat. Card. Tusch. in *pract. concl. 488. lit. E. tom. 2. & concl. 174. num. 1. & 3. lit. S. tom. 7. Ant. Peregr. de fideicom. d. art. 53. sub num. 41. & idem placuit Cobarr. in *pract. cap. 13. n. 5. vers. Quorum resolutio, Paz in *pract. de re iud. cap. 43. sub n. 6. ex Ant. de Sutrio quem allegat, in cap. causam n. 14. Qui filij sint legitimi, & est verissima sententia. † Et consanguineus,*****

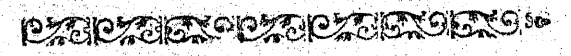
guineus, qui immersionem petit ad quam cæteræ sanguinis qualitates requiruntur, ad earum verificationem comparet nomine nomine totius generis, cuius singuli ad hoc ius habent, & legitimi dicuntur contradicteores arg. *l. loci, 4. §. sed & si duorum 4. §. feruit. vindic. & titulo legitimo possident qualitates sanguinis suorum maiorum, quod sufficit vt legitimi dicantur defensores, & ex suo facto præiudicent alijs secundum Dec. in *l. fin. num. 41. C. de edicto, D. Adriani tit. Menoch. de adipsa. rem. 4. n. 381. & seqq. Ant. Gom. in l. 41. Tauri, num. 150. Burg. de Paz consil. 39. nu. 14. Rol. à Valle consil. 78. habita diligenti consideratione, num. 5. & 27. lib. 3. Gozzadin. consil. 6. Prima facie, n. 89.**

Nec quidquam facit septimum, cui satisfactum plenè manet supra in nu. 34. cum seqq. quare idem hic repetere non licet.

67 Nec octauum verum contradicteor, quia procedit dum socius, aut rei poffessor ex rei natura potest actum facere sine aliorum præiudicio, vt accidit in iuribus, quæ diuisionem patiuntur, secus verò dum ex natura rei, de qua agitur, non potest ius illius, à iure aliorum diuidi, nec separari, nec potest præiudicium vnus sequi absque aliorum nocumento, vt si agatur de seruitute, & sanguinis qualitatibus, quæ indiuiduæ sunt, nec diuersimodè se habere possunt, vt plenè superius probatum manet.

68 Nec nonum validè pugnat, quia iura illa habent plures limitationes, quarum aliquas in superioribus retulimus, & satisfactum specialiter eis manet supra q. 9. 2. ex n. 38. cum seqq.

69 Nec faciunt iura pro contraria sententia adducta supra num. 14. & 15. & quæ loquuntur in diuersis causis & rebus, quarum ius diuiduum est, & potest definere esse in vno, & non debet huic nocere, quod alteri obfuit, cum factum suo auctori tantum noceat, non alteri, & sic intelligitur regula. *Res inter alios acta alijs non nocet, & sententia non facit ius in eis, quæ tempore mutantur, si ab arbitro, 10. Qui satisd. cog. leg. si rem meam 17. cum l. seq. de except. res iud. leg. Dni fratres, 17. de iur. patron. C. tunc ex litteris, vbi Abb. n. 4. de integ. restitut. Andr. Titaq. in *pract. cessante causa 1. part. n. 232. fol. 87. Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 1. illat. 1. num. 75. secus autem est in rebus indiuiduis, & perpetuis, vt sunt iura sanguinis, & latè traditis in superioribus, & probant superius allegati numero 63.**

§. III.

De fide testium enertuatorum, & reprobatorum per sententiam.

SVM MARIVM.

1 Testes reprobati per sententiam an probent, vel non? quæ de hoc dubio agant. Affirmatiua probatur, ex num. 2. cum seqq. Negatiua verò, ex n. 29. cum seqq. Conciliantur hæc due opiniones, & dupliciter intelliguntur, ex n. 48. Et circa puritatem & nobilitatem veritas ex pluribus ostenditur conclusionibus, à numero 51. cum seqq. Acta iudicialia perpetuam habent firmitatem, &

semper probant, n. 13.

3 Compensatio est per sententiam reprobatur indicando contra eam firma manet.

4 Sententia certis præiudicatur finibus nempe absolute, & condemnatione.

Fidem adimere testibus non est in manu iudicis, ibid.

5 Index ferendo sententiam iuxta dispositiones testium contrarias reprobatur & reicit.

6 Testes reiecti per iudicem infames non manent, & n. 7. Contrarium, r. 39.

8 Acta iudicialia notarietatem constituunt, & quidem à principio, n. 10.

6 Testes aliorum nomine veniunt, & etiam faciunt rem notoriam, n. 11.

12 Probationes iudiciales rem notoriam efficiunt.

14 Fides testium reprobatorum per sententiam facile ex alijs suppletur.

15 Probationes reprobata per sententiam fidem amittunt cum sententia transit in iudicatum, secus aliter. Ratio differentia, n. 17. & seqq.

16 Verbum sententia, accipiendum de sententia proprie dicta.

Sententia proprie dicitur, quæ in rem transit iudicatum, ibid.

17 Sententia in iudicatum transacta veritatem constituit ad semper, & omne ei contrarium mendax, & falsum reddit, secus quæ non transit in iudicatum, n. 19. & n. 48. & seqq.

18 Ex veritate dispositi sequitur falsitas sui contrarii.

19 Sententia, quæ non transit in iudicatum verum efficit non ad semper, sed tantum vsque ad contrarium probetur, & admittit probationem in contrarium.

20 Testes reprobati per sententiam, quæ non transit in iudicatum non omnino fidem.

Sententia maior est vi, quàm testium, ibid.

41 Fides testium regulanda ex alijs.

Acta iudicialia indiuidua, ibid.

Compulsatio aliorum integri fieri debet, ibid.

42 Testes, vt fidem faciant debent unum examinari per legitimam iudicem, aut commissarium.

43 Persona & industria commissarij electa est ad examen testium.

44 Facultas recipiendi iuramentum, & examinandi testes personalis est, nec delegari potest.

Commissarius ad recipiendas informationes circa puritatem non potest extrahere informationes iam factas in alio iudicio, ibid. contrarium, ex n. 58. & in §. seqq.

45 Index pronuntiando contra dicta testium eos vel falsos dicit, vel tales, quibus verà etiam dicentibus credere non oportet.

46 Testes reprobati à parte inhabiles, & infames manent.

Reprobatio iudicis, & reprobatio partis pari passu ambulat. Imò reprobatio iudicis efficacior, ibid.

47 Testis pertinaciter reprobatus, & eius fides in omnibus reicitur tribunalibus.

48 Testes & probationes reprobata per sententiam transactam in rem iudicatam nihil probant, secus si sententia non transierit in iudicatum, & num. 50.

49 Sententia lata in causis puritatis non transit in rem iudicatam. Nec lata in iudicio possessoris, nec in tenuia.

- 51 Testes & probationes reprobata, quoad unum non manent reprobata quoad aliud. Separationum separata est ratio, ibid. & sub numero 54.
- 52 Possessorium iudicium admixtum habet causam proprietatis, sed tamen caret solemnitatibus iudicialibus: & ideo sententia in eo lata non facit iudicatum in proprietate.
- 53 Sententia lata in iudicio eodem cum secundo ita probationes elidit contrarias, ut nihil probent, secus dum ita sunt diversa, ut sententia, & probationes simul concurrere possint. Et ita conciliantur predicta contraria sententia, n. 54.
- 55 *L. Gestis*, fin. C. de re iudicata, explicatur. Acta approbata à iudice firmitatem perpetuam habent, secus reprobata, qua aliis nocere non debent, numer. 56. Nocentes inter quos fuerunt facta, secus aliis, nisi in vim administrulorum, numer. 57.
- 58 Testes reprobati per sententiam in nobilitatis causis absque fide omnino manent, nec possunt compulsi per Commissarium in iudicio puritatis, & n. seqq.
- 59 Causa puritatis non subiiciuntur regulis iuris communis. Tamen iudices in iudicando debent se conformare cum regulis iuris non ex suo arbitrio tantum.
- 60 Casu dantur, in quibus testes reiecti per sententiam non omnino absque fide manent, explicatur in seqq. conclusionibus.
- 61 Testes producti in iudiciis ordinariis nobilitatis reprobati per sententiam manent, & pro suo absque fide, quoad aliud simile iudicium. Et etiam quoad iudicium extraordinarium, in quo summarie agitur de probando nobilitatem ad obtinendos honores, n. 62.
- Testantes ignobilitatem ea ratione, quia litigans ab Hebrais descendit per lineam paternam, contra quos lata sententia, amittunt fidem tam quoad ignobilitatem quam quoad impuritatem, numer. 63.
- Secus si maculam Hebraicam adquisitam asserant post nobilitatem, quia tunc per sententiam non manent enervati, n. 64. Sicut si maculam asserant per maternam lineam, n. 65.
- Generaliter loquentes de macula generis, sine expressione lineae, ex qua dimanat, non manent reprobati omnino per sententiam contrariam, nisi quatenus intelligi possunt de linea paterna à principio adquisita nobilitatis, n. 66.
- Per eos solam reprobati non possunt informationes, numer. 69.
- Si asserant maculam Sarracenam non reprobantur quoad eam per sententiam nobilitatis, numer. 70.
- Nec per admissionem in communibus, in quibus descendentes à Mauris non repelluntur, ut Ecclesia Regni Granata, n. 71.
- Examinati in iudiciis summaris puritatis circa maculam non reprobantur per admissionem, & probationem informativam, n. 72.
- Et circa qualitates generis in communibus, in quibus non sunt stricta puritatis statuta, sed sufficit iuris communis dispositio, manent integri etiam lata sententia contra eos. Si deponant extra gradum iure signato, n. 83.
- Et qui deponerunt in sancto Officio circa delictum contra fidem, & simul maculam delinquentis as-

- serunt, manent integri quoad eam, si delinquens absolutus à delicto fuerit, n. 75.
- Verè ex sententia reprobati, ut in tribus prioribus conclusionibus nihil probant, secus aliter, cum eorum depositiones cum sententia simul possunt concurrere, n. 77.
- 67 Reprobatio debet clara, & evidens esse. Et eius probatio, numer. 68. Ex sententia virtualiter saltem constare debet, n. 69.
- 74 Testes extra articulo non probant, nisi in his qua concernunt ad contentam articulis & ad demonstrandum rationem sua depositionis.
- 76 Qualitates generis plurimum conducunt ad expeditionem causarum fidei.
- Testes falsi in principali, falsi etiam sunt in accessorio, ibid.
- 78 Iudex non potest etiam ex consensu partis fidem prestare testibus verè reprobatis per sententiam.
- 79 Testes, quos diximus non manere per sententiam reprobatos, eam efficiunt fidem, quam merentur eorum personarum rationes, & negotij circumstantia iudicium arbitrio.

OMnia vsque adhuc dicta sunt accipienda de testibus, & probationibus illæsis, & non reprobatis per sententiam iudicalem, quia aut nulla fuit lata, aut fuit in earum fauorem, quæ rectè probant in omnibus status causis, præcipue in quibus agitur de publicis honoribus obtinendis. Aft quid erit, circa testes & probationes per sententiam reprobatas, quæ lata sit aduersus eas, & testium dicta, & depositiones? in quo certè maius versatur dubium, de cuius enodatione ex professo agunt Rebuff. 3. tom. ad leges gallicas, Rub. de reprob. test. glof. unica, numer. 4. pag. mibi 858. Christoph. de Paz in suo tract. de remota 1. part. cap. 32. à numer. 28. cum pluribus seqq. & Valençuela conf. 97. in 1. eiu. parte, que incipit à numer. 8. cum seqq. præter quos rationes pro vtraque annexam parte, & postea quid tenendum, verum iudicium, & meum proponam assensum, speciatim in causis nobilitatis, & puritatis per singulas & distinctas conclusiones cuiusque speciei, quæ in facto accidere possunt, quibus res magis expedita, & plenius explicata manebit, quam vquam extitit.

Et affirmatiua pars, nempe eandem ex reprobatis probationibus fidem oriri, quam ab initio ante reprobationem effecerant. Probatur primò, nam acta in publicam semel iudicialiter redacta indaginem, & à iudice solemniter approbata perpetuam habere firmitatem, constitutum iure habemus? at probationes, de quibus loquimur, semel à iudice receptæ fuerunt, & per iudicalem receptionem approbatæ extiterunt, saltem quoad fidem, quam ex iure efficere potuerunt. Igitur ex superuenienti sententiæ casu suam amittere perpetuam firmitatem non potuerunt. Maior patet ex text. in *l. gesta*, fin. C. de re iud. & in *l. publicati*. 2. C. de testam. & quemadmodum testam. aper. & vtrouque glof. & DD. & in *l. nazione*. 55. de heret. in C. Theodosiano libro 16. & probant DD. infra referendi.

Secundò, compensatio in iudicio proposita intacta in sua vi, & robore manet, & si aduersus opponentem fuerit iudicatum, vt sunt textus expressi in *l. si autem*. 8. §. si quocumque modo. de negot. gest. l. quod in diem. 7. §. si rationem, de compensat. at inter-

eam & probatione nulla recta rationis differentia assignari valet. Igitur & idem ius adesse debet.

- 4 Tertio, iudicialis sententia certis præcluditur finibus nempe absolute, aut condemnatione tantum. Card. Tufch. *lit. S. conel.* 132. tom. 7. Sed adimere fidem testibus diuersum est, cum hoc in iure consistat, & secundum illud debeat iudicari, ex vniuerso & singulari text. in *l. ex stipulatione*. 7. *unila glof. verb. finibus*, C. de sent. & interloquit. Igitur sententiæ vis ad reprobandas probationes extendi non poterit, maxime si hoc expressè non designat.
- 5 Quarto si aliqua ratione prædictis testibus fides per aduersam tolli possit sententiam, ea maxime esset, quia iudex contrariorum testium fidem sequutus velut falsa reieceret, & reprobaret aliorum dicta, & testimonia: tunc testes sicut falsi reiecti iniuria notarentur, quod ius non patitur. Igitur, vt infamiam euadant fidem illorum manere asserendum est. Minor constat ex celebri, & singulari text. in *l. Lucius*. 21. ibi, nihil proponi cur hi, de quibus queritur infamiam loco habere debeant, cum non oporteat ex sententia sine iusta, siue iniusta pro alio habita, alium praguarari, de his qui not. infam. cui conuenit de iure canonum, text. in cap. cum dilectus, 2. in fin. de ord. cogit.
- 7 Confirmatur dicta testium per sententiam reprobata non velut falsa iure habentur, ex *d. l. Lucius*, & *d. cap. cum dilectus*, ibi, quasi ex falso testimonio non habentur. Igitur à contrario sensu, & fidem mereri, & nisi veritate fatendum est, cum in pendenti esse non valeat, sed adesse, aut omnino deficere debeat.
- 8 Quintò iudicialia acta ab initio notorietatem in perpetuum constituunt, cap. cum olim. 24. vbi Abb. numer. 3. de verb. sign. cap. v. extra. 7. de cobabit. cleric. & mulier. cap. pen. in princ. de causa poss. & prep. l. Divus 14. de offic. Præsidis. l. qui sententiam. 16. C. de sententia, Dec. in cap. ex infirmatione. numer. 19. de appellat. & in *l. cum quid*, nu. 26. si cert. pet. Contard. in *l. vn. limit.* 9. numer. 19. & seqq. C. si de moment. pess. Menoch. de recuper. rem. 1. numer. 232. & de arbit. iud. casu. 166. numer. 6. Malch. conclus. 1107. numer. 13. & 14. plures apud Aug. Barbofa *Axioma*. 8. numer. 1. pag. 8. Tib. Dec. *resf.* 10. numer. 79. & *resf.* 18. numer. 45. vol. 1. & *resf.* 47. numer. 7 lib. 3. Craueta *consil.* 303. numer. 5. part. 2. Zephal. *consil.* 37. numer. 32. lib. 1. Socin. *consil.* 36. numer. 18. Steph. Gratian. *decif.* 9. nu. 9. Th. Grammat. *decif.* 36. numer. 38. Ioseph. Ludou. *decif.* *Persina* 20. numer. 2. 1. part. tunc testium depositiones proprie actorum nomine veniunt. Igitur perpetuam obtinebunt firmitatem, & notorietatem semper efficient, Minor probatur ex *l. 2. de appellat.* l. 3. C. *Qua sent. sine appellat. rescind.* glof. & DD. in *l. acta de re iud.* & in cap. quoniam contra. de probat. glof. & Bart. in *l. illud*. C. de sacros. Eccles. Aniles in cc. Prator. cap. 26. vers. Ordenados. n. 8. Afinius in *praxi*, §. 14. & cap. 3. n. 1. & 2. & cap. 27. n. 4. Matth. Mathesil. *sing.* 1. numer. 3. Guid. Papa *quæst.* 616. numer. 2. & 3.
- 10 Confirmatur primò, nam robur & notorietas, quæ oritur exactis iudicialibus, non tantum incipiunt post factam publicationem, sed etiam antea ab initio, vt maluit adduci per Contard. *d. l. vn. limit.* 25. Craueta *consil.* 247. numer. 5. Socin. qui plura referunt *consil.* 96. numer. 15. vol. 4. contra Malch. de probat. *concl.* 1107. n. 24. & 25. vers. Sed tamen. Igitur ex post facto per sententiam tolli non poterunt;

Confirmatur secundò, quia testes, postquam in publicam & iudicalem formam redacti sunt, quocumque tempore efficiunt rem notorie probatam, ex text. in *l. si. C. de probat.* & in cap. cum olim. 34. cap. significauit, 41. de testib. docuit Barr. in *l. tutor*. C. de pere. tut. Capra *tract. de notorio memb.* 1. in fin. nu. 52. Iac. Menoch. de recuper. ord. rem. 1. n. 217. & rem. 15. nu. 265. Malch. *d. conel.* 1157. n. 18. Craueta *consil.* 121. numer. 2. & 3. Igitur etiam post latam contrariam sententiam.

Confirmatur tertio, ex robore & effectu perpetuo ceterarum probationum præter testes, quæ semper & omni euentu probant, & rem notoriam efficiunt, vt communiter est receptum, ex *d. cap. cum olim*, 24. cap. super quibusdam, 26. verb. sign. cap. quæsitum. 17. ibi, probati vel alios notorium, extra de temp. ordin. glof. in cap. euidencia, de accusat. DD. in cap. dudum el. 2. de testib. Dec. in *d. cap. ex infirmatione*, nu. 72. de appellat. & *conf.* 191. numer. 9. vers. Quarto facit Butr. in cap. si notab. 6. de temp. ordin. Capra numer. 47. in fin. Comard. n. 26. Malch. 17. locit citatis Craueta *consil.* 249. n. 17. & *consil.* 299. numer. 7. Th. Grammat. *decif.* 36. numer. 38. & *dec.* 69. numer. 37. Igitur earum vis, & effectus non poterunt per sententiam tolli, aliàs perpetue definerent esse, nec notorium efficiere.

Sexto probatur, acta publica fidem omnibus faciunt, quocumque, & omni euentu etiam inter extraneos ex *d. l. gesta*, §. fin. C. de re iud. tradunt Barr. & Iass. in *l. 2. numer. 23. vers. Limita secundo*, C. de edendo. Iac. Menoch. *consil.* 484. numer. 22. lib. 2. Sed non ideo quod sententia aduersus ea feratur, acta publica definant esse, id est, à iudice, & tabellione in publicam redacta formam, secundum Malch. de probat. *concl.* 32. numer. 3. Igitur velut acta publica etiam post contrariam sententiam fidem efficiunt.

Septimo testes per sententiam reprobati si aliquam amittunt fidem, ita minima est, vt facile aliis suppleatur coniecturis, vt ex Guillemo Bened. in cap. Rainuncius, verb. mortuo itaque restatore, in *si. de testam.* refert Gerard. Maynard. *dec. Testam.* 8. lib. 4. Igitur saltem certum est, quod omnino fidem non amittunt.

Octauo probatur apertius in causis puritatis, de quibus loquimur, nam si aliqua ratione fides testium per oppositam sententiam subuicetur ea maxime esset, quia sententia in rem transiens iudicatam pro omnimoda habetur veritate, & omne ei contrarium efficeret falsum, & fide indignum, vt dicam infra in confirmat. 3. & 4. & 5. primæ rationis pro contraria sententia; at prædicta ratio in sententia circa puritatem locum habere non potest, cum nunquam transeat in iudicatum, vt dicam infra quæst. 17. §. 1. n. 53. nec præsumptionem veritatis habeat, nisi vsque ad contrarium probetur. Igitur indubitabilis hæc sententia procedet in puritatis causis.

Confirmatur primo & si testibus per sententiam reprobatis fides deficiat, intelligi oportet de ea, quæ proprie sententia dicitur, ex *l. 1. §. qui in perpetuum*, §. ag. vcl. per. Pelæz de maierat. 1. part. quæst. 65. numer. 57. at sententia, quæ in rem non transit iudicatam, proprie talis non dicitur, vt ex text. in *l. 1. tit. 21. part. 3.* probant Aceb. in *l. 12. n. 4. tit. 5. lib. 3. de recuper.* & idem Pelæz loco citato *quæst.* 1. nu. 274. & faciunt tradita per Couatr. *cap. 25. prati.* numer. 3. vers.

Quintò, Sigism. Scaccia de appellat. quæst. 17. limit. 6. n. 7. & 30. Card. Tusch. præf. concl. tom. 7. lit. I. concl. 106. n. 10. & concl. 180. n. 4. & 5. Mich. Crass. comm. epim. tom. 2. lib. 7. tit. 8. n. 3. pag. 244. Puteo decij. 266. num. 3. lib. 2. in correctis. Igitur patet magis prædicta ratio.

17 Confirmatur secundò, reddendo discriminis rationem inter sententiam simplicem, & inter eam, quæ in rem iudicatam transit, nam transeundo sententia in iudicatum, verò, quod disponit pro nunc, & ad semper ita constituit, vt nunquam contrariam admittat probationem, ex text. in l. res iudicata. 20. 7. de reg. iur. Menoch. lib. 2. præsumpt. c. 7. numer. 48. Card. Mantica de tacite & ambig. conueni. tom. 1. lib. 7. tit. 11. n. 5. & præsumitur quòd omne ei contrarium mendax sit, & falsum, & reprobatum maneat, arg. text. in l. si quis cum totum, 7. §. & generaliter. 4. de except. res iud. cum similibus. ¶ Quia ex veritate dispositi sequitur falsitas sui contrarij, l. si quis ante. 10. in prin. de acquir. p. s. l. inter me. 15. in fi. de except. rei iud. cum adductis per Nicol. Euerard. in topicis loco, A. contrarij aduersis, & c. num. 10. & l. co. Ab. ex phyl. i. n. 11. Aug. Barbosa, axioma. 58. numer. 3. pag. 38. ¶ Sed cum sententia non transit in iudicatum, licet executioni tradatur probationem in contrarium admittit, & non facit verum, quod statuit, nisi pro nunc tantum, & quoad probetur contrarium, nec quod ei opponitur ad semper falsum præsumitur, immò si postea per alias probationes rem aliter se habere ostendatur, sententia rescinditur, ex adductis à Perezio de Lara de capellam. 2. part. cap. 4. num. 90. & 91. & dicam infra q.

18 17. §. 1. num. 53. ¶ In qua specie testes contrarij reprobati non manent, nec eis omnino deficit fides, sed tantum vsque ad rem aliter se habere clariùs probetur, quod effici poterit, non tantum ex aliis testibus, & probationibus, sed etiam ex ipsismet iam productis, & per sententiam non sequitis, iunctis aliis, cum quibus plenam fidem faciant, quia certum est, quod per se plerè numquam probabunt, nec tunc dici poterit, quod per sententiam sint omnino eneruati, licet eorum fides minuta ex parte maneat, & quasi mortua, dum extat sententia firma, nisi ex aliis suscitetur probationibus, eo modo, quo eadem tolli potest sententia per aliam contrariam, inter quam, & probationes nullum est discrimen, dum prima sententia non transit in iudicatum, vt supra pluries dixi.

19 Nondò, idem etiam probatur in cæteris causis, quarum sententiæ in rem transeunt iudicatam, nempe in nobilitatis iudiciis, in quibus de eius possessione, & proprietate agitur coram nobiliu iudicibus: quia si appareant testes maculam maiorum cum ignobilitate testantes, non manent reprobati per sententiam latam pro nobilitate, nam si aliqua ratione id euenire possit, ea maximè esset, quia sententia nobilitatis non esset compatibilis cum macula: at cessat prædicta ratio, cum sint compatibiles nobilitas, & macula sanguinis in eodem subiecto. Igitur deficit prædicta ratio, & manet oppositum, quod defendimus.

20 Minor patet, nam potest ex linea recta longinqua nobilis quis esse, & ex obliquo macula denigrati, vt quotidie experientia docet, & præsupponit Valençuela conf. 92. num. 58. vers. Nec obstat. Et licet concois omnium sit sententia, quòd macula laborans per descendentiã paternam à Iudæis nõ

possit nobilis declarari, vt probat Io. Gutierrez. lib. 3. præf. quæst. 14. num. 99. Otalora de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 7. ex num. 16. cum segg. & 4. part. princip. cap. 6. num. 1. Ignac. del Villar. in sua s. i. u. a. r. e. s. p. o. n. s. o. 13. num. 36. & an plures congesti per Christoph. de Paz. de tenuta cap. 32. num. 48. & per Valençuel. conf. 92. num. 36. Intelligendi tamen sunt dum ipsa nobilitas à Iudaica illa radice provenit, quòd esse nõ potest, secus verò ex postfacto, siue per accidens ex vinculo sanguinis pest aduqsitam nobilitatem cõtracto, ex quo macula provenit re nobilitate illa manente potest, vt explicant Io. Garç. Otalora, & Gutierrez in d. num. 99. & allegati à Paz. in d. numero 48.

21 Confirmatur, quoties sententia, & eius effectus concurrere possunt cum probatione adhærenti, ei non præiudicat, l. si iudex. 10. vbi glos. fin. de his qui sunt sui. l. si quis à liberis. 5. §. si vel parents, & §. si l. e. r. de liber. agnos. Bart. & DD. in d. l. quod in diem, §. 1. de compensat. & Abb. & Canonistæ in cap. suborta, de re iud. cum aliis adductis à Christoph. de Paz citato loco n. 46. & à nobis infra n. 53. at sententia nobilitatis, & eius effectus concurrere possunt cum macula generis, vt diximus. Igitur sententia reprobare non poterit testes, nec alias maculæ probationes.

22 Nec tunc obstabit quòd prædicti testes manent reprobati quoad ignobilitatem, quam principaliter asserunt, & in omnibus incidentibus, & sic in macula quam in comprobationem asserunt ignobilitatis, ex DD. in l. si ex falsis, vbi Sal. numer. 14. & Bald. 15. C. de transact. & adductis per Iul. Clarum, in præf. §. fin. quæst. 53. vers. Sed quare. ¶ & quòd testimonium in vno falsum vitietur in totum, probant ex text. in cap. si ad scripturas. 7. 9. dist. cop. p. n. a. 17. cap. nihilominus. 16. 3. quæ. 9. adducti à Narbona in l. 30. gloss. vn. num. 24. tit. 7. lib. 1. recip. & Card. Tusch. lit. T. concl. 248. num. 1. & 3. quia est maxima differentia inter testes falsos in vno, de quibus loquuntur præcitati, & inter reprobatos per sententiam, quia in illis non potest iusta nec honesta causa falsitatis considerari; in his verò possunt adduci per plures causas probationis, quæ testium non minuunt fidem circa ea, quæ deposuerunt extra spicicm, in qua fuerunt expressè reprobati, vt bene considerauit Ant. Fab. in ratione decidendi d. l. Lucius. 11. de his qui not. infam. cum potuerint duci ad sic deponendum ex aliqua iusta causa, & auditu maiorum circa ignobilitatè quæ non fuit sequuta à iudicibus, & similiter ex iusta & vera causa ad testandum maculam, quæsi ex sufficientibus testimonijs appareat sine defectu probata manebit, & non oberit sententia contraria, & ex hac causa testes per sententiam reprobatos falsos non existere dixit IC. in d. l. Lucius.

23 Contraria tamen sententia etiam concludenter probatur ex sequentibus. Primò, quia certum est, quòd sententia iure reprobat testes, & cæteras probationis species, aduersus quas fertur, secundum textum singularem, in cap. suborta. 21. ibi, si præfati Innocentij privilegium Alexandro fuit in iudicio præsentatum, & ipse iulit sententiam contra illud intelligitur reprobasse, de sent. & re iud. vbi gloss. verb. reprobasse, hoc extendit ad testes, quam sequuntur Abb. & Felin. & communiter DD. ibi, quibus concinit, & fauet text. in d. l. Lucius, ibi, Fide non habita refectione, & paulo inferius ibi, an testes quorum testimonium reprobatum est, de his qui not. inf. d. cap. cum dilectus.

24 Minor patet ex text. in cap. mulieri. 34. de iure iur. vbi Innoc. & DD. communiter Bald. & Alex. n. 16. Dec. 6. 2. Ripa 21. Alc. in fin. in l. 2. C. de edendo, Bart. in l. Papiuanus, §. sed neque impu. eris, n. 1. de ineffic. testam. Bald. in l. si quis hoc genus, n. 5. de Episcop. & Cleric. Fel. in ca. ap. iulium. 30. sub. num. 13. de rescript. Alc. reg. 3. præsumpt. 2. vers. §. exio, Bernard. Diaz. reg. 12. limit. 4. adducti à Malch. de prob. concl. 184. num. 13. & 29. Fatim. 3. tom. quæst. 81. numer. 107. Aluar. Valac. consult. 33. in princip. Phil. Cotneo consult. 229. col. 5. vers. si. & esset canum, Crauera conf. 341. num. 14. tom. 3. conf. 678. nu. 8. tom. 4. C. putaq. decij. 197. lib. 1. cum allegatis à Paz. n. 30. & à Valençuela, 41. locis citatis.

25 Confirmatur tertio, effectus præcipuus sententiæ, & rei iudicatæ est, rei decitæ veritatem ostendere, & notoriam efficere, l. 1. de re iud. l. res iudicata. 207. de reg. iur. Valençuela d. conf. 92. n. 56. at veritate posita in vno ex contrarijs, in altero mendacium & falsitatem apponere necesse est, cum simul vera esse non valeant. Igitur testimonis per sententiam approbata, & vera effecta aliorum contrarium mendacium, & falsitatem ostendere fatendum est.

26 Minor passim per dialecticos patet, & in iure probatur ex text. in l. Pomponius. 4. §. si is, in fin. de procurat. l. sicut certo. 5. §. si d. v. b. u. s. v. e. h. i. c. u. m. c. o. m. m. o. d. a. t. l. 3. §. ex contrario, de adquis. poss. l. si inter me, & de, 15. in fin. de except. rei iud. l. hæc verba, ille aut ille, 124. de verb. signific. Nicol. Euerard. in topicis loco à contrariis, numero 11. Augusti. Barbosa, Axioma 58. num. 3. & 4. Hieron. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 54. num. 24. & gloss. 52. n. 6. ¶ quod & à Dei potentia omnino remouetur, qui non valet implicationis causa efficere, quòd duo sint contraria simul vera,

27 leltus, in fin. ibi, testes etiam quorum testimonium reprobatur, de ord. cognit. ¶ Sed id quod reprobatur, omnino reicitur, & impugnatur, vires, fides, & effectus omnes ei tolluntur, vt ex pluribus docuit Rebuff. in l. mulieris, 12. §. res abesse, vers. ¶ in probare, & vers. Reprobare, de verb. signific. fol. m. b. i. 117. & quòd reprobare & reicere sit idem patet ex Aug. Barbosa, clausula. 151. numero 8. pag. 151. Igitur testes per sententiam reprobati nec vim, nec fidem vltimè habebunt.

28 Confirmatur primò, instrumenta in iudicio producta, & per sententiam tacite siue expressè reprobata, quoad fidem inefficacia manent, vt voluerunt Felin. per text. in d. cap. suborta. in c. quoniam contra, num. 40. de proba. Cassad. decij. 8. num. 6. de rescript. Paul. Emil. dec. 21. n. 40. 1. part. Rota decij. 2. de rescriptis, in nouis; at testes, & instrumenta pari passu ambulant, quoad fidem, & iuris effectus, text. est in l. in l. in exco. c. n. 15. C. de fide instrum. & in c. cum Ioannes, 10. extra cod. Card. Tusch. in §. concl. 235. n. 9. tom. 4. & lit. P. concl. 772. n. c. tom. 6. Aug. Barbosa ap. pellat. 119. n. 4. pag. 235. Igitur & testes reprobati inefficaces.

29 Confirmatur secundò testium, & instrumentorum fides non maior est, quàm propria oris confessio, vt latè probabo infra à 2. part. quæst. 6. §. in pr. & specifice in nostra casus specie probant Christoph. de Paz n. 31. & Valençuela 40. locis citatis: at si iudex contra partis confessionem calculum ferat suum, vltimè nec probat; nec confitenti nocet, nec quidem in minimo vim habet confessionis. Igitur multo magis locum in testibus, & cæteris habebit probationibus.

30 Minor patet ex text. in cap. mulieri. 34. de iure iur. vbi Innoc. & DD. communiter Bald. & Alex. n. 16. Dec. 6. 2. Ripa 21. Alc. in fin. in l. 2. C. de edendo, Bart. in l. Papiuanus, §. sed neque impu. eris, n. 1. de ineffic. testam. Bald. in l. si quis hoc genus, n. 5. de Episcop. & Cleric. Fel. in ca. ap. iulium. 30. sub. num. 13. de rescript. Alc. reg. 3. præsumpt. 2. vers. §. exio, Bernard. Diaz. reg. 12. limit. 4. adducti à Malch. de prob. concl. 184. num. 13. & 29. Fatim. 3. tom. quæst. 81. numer. 107. Aluar. Valac. consult. 33. in princip. Phil. Cotneo consult. 229. col. 5. vers. si. & esset canum, Crauera conf. 341. num. 14. tom. 3. conf. 678. nu. 8. tom. 4. C. putaq. decij. 197. lib. 1. cum allegatis à Paz. n. 30. & à Valençuela, 41. locis citatis.

31 Confirmatur tertio, effectus præcipuus sententiæ, & rei iudicatæ est, rei decitæ veritatem ostendere, & notoriam efficere, l. 1. de re iud. l. res iudicata. 207. de reg. iur. Valençuela d. conf. 92. n. 56. at veritate posita in vno ex contrarijs, in altero mendacium & falsitatem apponere necesse est, cum simul vera esse non valeant. Igitur testimonis per sententiam approbata, & vera effecta aliorum contrarium mendacium, & falsitatem ostendere fatendum est.

32 Confirmatur quartò ex simili cum præcedenti, nam positio vnus ex contrariis necessariò affert destructionem alterius: at sententia veram efficit partem: quam eligit, & approbat, vt probatum manet. Igitur contrariam destruere omnino certissimum est.

33 Maior patet ex l. si Titius, 16. de condic. insti. leg. scriptura. 14. C. de fide instrum. gloss. in l. sed & si pupillus, 11. §. pen. verb. institor. de institor. act. Ioan. Cotra. c. in l. qui liberos, num. 14. 4. de ritu nupt. Petr. Surd. conf. 487. n. 34. & conf. 524. n. 20. & conf. 573. n. 34. volum. 4. cum citatis, & approbatio vnus ex duobus propositis videtur includere reprobationem alterius, & e contra, l. Tribunalis, 20. §. fin. de testam. milit. c. Nonne, 5. de præsumpt. D. Barbosa in l. cum Prator. in prin. numer. 37. 53. & seq. de iudicis. Surd. decij. 195. num. 3.

34 Confirmatur quintò, absurda vitanda sunt, l. nam absurdum, 7. de ben. lib. i. leg. 5. vbi gloss. 4. tit. 8. part. 6. plures apud Augusti Barbosa, axioma. 2. num. 1. pag. 4. sed ex contraria affirmatiua sententia maximam sequeretur absurdum, igitur vitanda, & reicienda venit, & nostra negatiua amplectenda sicut vera.

35 Minor probatur, nam sanguinis qualitates indiuiduæ sunt, & iudicium similiter circa ea indiuiduum debet esse: at diuiduum esset, si eius sententia puras ostenderet sanguinis qualitates, & contraria probatio maculatas demonstraret, quod implicat, nec simul concurrere ius, nec ratio patiuntur. Igitur absurdum sequeretur, & iudicium secummet pugnet, vt vtrumque aperte probatur, in l. si pariter, 9. §. fin. in fi. de liber. causa. & l. iudicata. 29. de except. rei iud. l. ex ca. 9. de postul. & in l. fin. §. ita tamen, 1. C. de sent. passis, Ioan. Garç. de nobilit. gloss. 18. in prin. num. 4. Otalora cod. tract. cap. 9. num. 23. n. 2. Ant. Fab. in suo Codice lib. 3. part. 1. de sum. tit. & communitet omnes.

36 Tertio principalis sententia probatur loquendo in causis nobilitatis, uam sententia non solum sortitur effectum in principali, sed etiam in accessorio: at puritas sanguinis nobilitati accessorie saltem inest, cum impurus nobilis declarari non possit, ex Io. Gutierrez. d. lib. 3. præf. quæst. 14. n. 99. cum cæteris allegatis supra sub n. 21. Igitur sententia pro nobilitate puritatem etiam comprehendet, & damnabit omne contrarium.

37 Maior patet ex text. in l. si iudex, 10. de his qui sunt sui. l. quod in diem. 7. de compensat. l. duobus, 19. de except. rei iud. l. 1. vers. Sed non vique, ad Turpil. l. 1. & 2. C. si ex falsis instrum. per quæ iura ita tenent communiter DD. in d. c. suborta. 21. de re iud. quare Casar de Grassis decij. 13. n. 9. dixit, quòd quando tacitum infertur de necessitate ab expressis, in eo sententia præiudicat ex Socino conf. 751. nu. 4. lib. 2. & probat Valençuela conf. 68. nu. 63. & 64. & probatur in l. si cum tibi. 4. C. de iudic. vbi Bart. Bald. & Paul. Alex. & Iac. idem Bart. in l. iulianus verum debitorem, nu. 5. de condic. indeb. O. Cauian. Ofalschi. pedam. dec. 64. nu. 9. ¶ Et dum aliquid reprobatur reprobatum etiam manet quidquid in eius venit concomitantiam, secundum Bald. in l. partum, circa prin. C. de collat. pro. vt eum refert, & sequitur Cepola conf. erim. 4. c. 4. n. 4. Hippol. de Marfil. conf. 125. n. 33. & adducta infra in §. ratione.

38 Confirmatur quartò, effectus præcipuus sententiæ, & rei iudicatæ est, rei decitæ veritatem ostendere, & notoriam efficere, l. 1. de re iud. l. res iudicata. 207. de reg. iur. Valençuela d. conf. 92. n. 56. at veritate posita in vno ex contrarijs, in altero mendacium & falsitatem apponere necesse est, cum simul vera esse non valeant. Igitur testimonis per sententiam approbata, & vera effecta aliorum contrarium mendacium, & falsitatem ostendere fatendum est.

39 Minor passim per dialecticos patet, & in iure probatur ex text. in l. Pomponius. 4. §. si is, in fin. de procurat. l. sicut certo. 5. §. si d. v. b. u. s. v. e. h. i. c. u. m. c. o. m. m. o. d. a. t. l. 3. §. ex contrario, de adquis. poss. l. si inter me, & de, 15. in fin. de except. rei iud. l. hæc verba, ille aut ille, 124. de verb. signific. Nicol. Euerard. in topicis loco à contrariis, numero 11. Augusti. Barbosa, Axioma 58. num. 3. & 4. Hieron. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 54. num. 24. & gloss. 52. n. 6. ¶ quod & à Dei potentia omnino remouetur, qui non valet implicationis causa efficere, quòd duo sint contraria simul vera,

40 Confirmatur tertio, effectus præcipuus sententiæ, & rei iudicatæ est, rei decitæ veritatem ostendere, & notoriam efficere, l. 1. de re iud. l. res iudicata. 207. de reg. iur. Valençuela d. conf. 92. n. 56. at veritate posita in vno ex contrarijs, in altero mendacium & falsitatem apponere necesse est, cum simul vera esse non valeant. Igitur testimonis per sententiam approbata, & vera effecta aliorum contrarium mendacium, & falsitatem ostendere fatendum est.

37 Quarto sententia fertur pro parte magis probata & veriori, & reicit contrariam velut non veram nec sufficienter probatam, cuius probationes per contrarias victæ, & elisæ manent. Igitur patet huius sententiæ veritas. Antecedens patet ex text. in l. Julianus, 60. & quæ ibi passim DD. notant. de condit. indeb. & in l. pro curator. ad exhibendum, 8. §. 2. Rem ratam haberi, & in leg. si inter me, & te. 15. in fin. de except. rei iud. l. diuisi fratres, 27. §. 1. de liber. causa. Bart. in l. duobus, 28. §. 2. ad fidei iussore, nu. 4. vers. Nam in dubio, de iure iur. & in l. 2. §. hoc edicto, nu. 3. vers. Tamen in sententia, vi bon. rapt. Calcan. consi. 75. numero 43.

38 Quinto sententia non tantum eius dispositum probat, sed etiam omne necessarium antecedens, ex l. quod in diem, 7. de compensat. d. l. duobus, 19. de except. rei iud. & facit rem iudicatam non solum in decisis, & determinato, sed etiam in eius præsupposito. l. 1. vers. Sed non vique ad SC. Turp. Bart. in l. eius qui delatorum, 13. de iure si. Fel. 136. Rodolphus, nu. 35. de rescript. & in vtroque verum constituit, quod decidit, vt probauit superius: sed ex veritate vnus ex contrariis sequitur velut necessarium antecedens reprobatio, & destructio alterius vt patet, & puritas sanguinis est præsuppositum nobilitatis, vt superius & Ioan. Gattier. & alii dixi. Igitur sententia, quæ approbat, & eligit partem vnã destruit omnino alteram, & si feratur pro nobilitate, comprehendit etiam puritatem, & reiciat generis maculam, & probationem eius.

39 Vnde colligit Valençuela d. consi. 92. nu. 57. & 58. quod testes maculam generis firmantes per sententiã reprobati falsi existant, in hæc verba. Et tam illud sit veritas, de necessitate colligitur, quod depositiones dictorum testium sunt vere falsas, & mendacium machinatum pro obscurando, & maculando honore, & splendore illius nobilis viri, & suæ familie. arg. ca. beatus, §. ille. 22. quæst. 2. nam hoc operatur positio veritatis contraria mendacio, conuincit enim illud ex contrariorum natura, l. an inutilis, 8. §. acceptum, de acceptat. l. pro vt. 80. de solut. l. si mortis, 17. Qui & a quibus. Paul. Castrensi. consi. 180. visis omnibus, nu. 2. part. 2. Hactenus Valençuela.

40 Sexto probatur, testes pauciores per plures reprobati velut falsi iure habentur, & puniuntur: sed maior vis est sententiæ, quàm testium, arg. text. in l. sub specie, Cod. de re iud. & tenent Ioann. Gattier. de iuram. confirm. 2. part. cap. 7. numero 5. & Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 17. comm. capit. 7. lit. A. Igitur maiori ex ratione testes per sententiam reprobati velut falsi, & nullæ fidei habendi sunt. Maiorem probant Baldus in dict. l. Lucius, numero 6. l. de his, qui not. infam. Petra de fideicom. quæst. 12. nu. 1091. relatus cum pluribus alijs per Farinac. de test. quæst. 65. nu. 7. & 8. & communiter Doctores.

41 Septimo fides testium non ex eorum nudis dictis sumenda est, sed simul ex cæteris iudicij actis, cum quibus regulanda est: tunc victa, & sublata est per alias potentiores probationes, quas sententia sequuta fuit, vt per se patet. Igitur nullam in testibus reprobatis fidem manere, certum est.

Maior probatur, quia acta iudiciorum indiuidua sunt. l. in omnibus, 68. de reg. iur. c. quarenti, 26. de offic. deleg. Claud. Præteius de reg. iur. lib. 1. c. 1. tit. 1. quare compulsatio, extractio & editio actorum integrè fieri debent, cap. cupientes, 16. de elect. in 6. Stephan.

Gracian. discept. forens. c. 121. n. 28. Cagnoli. in l. 2. n. 35. & seq. C. de edendo, vbi etiam Bolognet. n. 19. de quo latius infra §. seq.

Octauo, vt testes fidem efficiant examinari, & interrogari debuerunt per commissarium ad hoc electum per Tribunal, aut per communitatem: sed testes in alijs iudicijs producti, à diuersis iudicibus fuerant examinati, vt per se patet. Igitur nullam producent fidem in iudicijs puritatis, de quibus loquimur.

Maior patet ex auth. apud eloquentissimum, Cod. de fide instrum. l. 3. §. Diuus, ibi, nam ipse interrogare soleo, de test. capit. si quis testium, 8. de test. gloss. verb. ciuili. in clem. 1. vbi etiam DD. de offic. & potest. iud. deleg. Valençuela d. consi. 92. numero 80. ¶ quia persona commissarij, & eius industria specialiter electa ad eorum fuit examen, vt probauit supra quæst. 6. §. 2. ex numer. 4. & probant Cauallus decisi. 46. numero 384. de contract. 1. part. Bald. consi. 297. lib. 1. Alex. Rau. consi. 7. numero 4. lib. 1. & his relatis Christoph. de Paz d. cap. 32. numero 83. vbi seq. numero, ait, ¶ quod facultas recipiendi iuramentum personale; & idem non posse subdelegari ex relatis ab eo, & per Farinac. in suo tract. de test. quæst. 7. à numero. 175. inde inferens, quod commissarij non possunt similes extrahere probationes, & si de facto eas compulerint, nullam efficiunt fidem, vt probant idem Paz numero 53. & 85. & sub numero 89. & Valençuela numero 61. & 62. citatis in locis de cuius veritate infra latè agam in sequent. §. illat. 2. per totam.

Nono, facit ratio Antonij Fabri in rational. ad l. Lucius, 21. de his, qui not. infam. in hac verba, Hoc ipso igitur, quod pronunciauit contra eorum testimonia, illud etiam in necessarium antecedens pronunciaisse videtur, vel falsos eos esse, vel tales, quibus etiam vera dicentibus, credi non oporteat; quorum prius infamata, posterioris verò habet eos iam pro infamibus, aut saltem pro his qui non sint integre fidei, omnimodo ergo inter infames habendi sunt. Igitur nulla est causa, qua eis fides præstari valeat.

Decimo probatur, nam testes reprobati aperte absque fide inhabiles, & infames manent, secundum text. in c. 1. vers. Cæterum, de except. l. fin. ibi, Ca assuetudo abunda la verguença, que passo el testigo en ser desechado del testimonio e fin car en fama por ello, tit. 1. part. 7. at reprobatio partis, & iudicis pari passu ambulat, &c. Igitur & testes pro iudicis reprobati sententiam absque fide manebunt.

Minor patet ex text. in leg. si pignora, 50. de iur. iur. vbi Cynus leg. profittitidos, §. §. sed & si proponas, de iure dot. leg. 1. Cod. si ex causa iudic. pign. cap. Auiles in capit. Prator, 1. gloss. verb. ni consentiran, numero 21. Rjmin in l. 1. numero 531. Cod. qui admitti. Craueta consi. 248. numero 1. Zephal. consi. 254. numero 16. & consi. 255. numero 3. Hier. Grat. resp. 133. numero 7. vol. 1. & resp. 63. numero 5. vol. 2. immò quod reprobatio iudicis efficacior sit, quàm reprobatio partis voluit Iass. in leg. à Dimo Pio, si empiror, numero 3. de re iud. plures apud Augustin. Barbosa axioma. 93. nume. 25. pag. 59.

Vndecimo probatur ex more seruato id omnibus tribunalibus, quod testis pertinenter reprobatus, & reprobationis causa legitime demonstrata reicitur omnino, & absque fide manet, vt iudicatum in Tolosano Senatu refert Gerard. Maynard.

nard. decisi. 98. lib. 4. & passim apud nos seruatur: at nulla maior reprobationis causa, & reprobatio esse potest, quàm sententia iudicialis præferri in iudicatum transacta, vt superius probauit. Igitur manet hæc opinio sufficienter ratione demonstrata, & eius veritas plenè comprobata, quam tenent Paz n. 32. & 85. & Valençuela n. 8. cum seqq. pluribus locis citatis.

48 Quam & ego probō adhibitis tamen duabus declarationibus. Prima, vt locum habeat in sententijs reprobatorijs, quæ transeunt in rem iudicatam, quia ita efficiunt verum suum dispositum, vt contrarij mendacium ostendant, ex latè supra traditis: secus si sententia in iudicatum non transeat, vt si fuerit lata in iudicio summario, ¶ cuius natura est sententia lata in causis puritatis secundum Perezium de Lara de annuer. & capellan. 2. part. cap. 4. numero. 92. Aug. Barbola de officio Episcopi, 1. part. tit. 2. gloss. 17. numero. 39. & lata in iudicijs possessorijs, & in tenuta, vt ostendit Christoph. de Paz citato loco numero 10. & 39. ¶ Cuius iudicij probationes tam ex parte aëoris, quàm rei, etiam contra eas sententia feratur, probant postea in iudicio proprietatis absque noua productione, & examine, quia vtrumque noua productione, & examine, quia vtrumque iudicium ex diuersis constituitur causis, secundum text. in leg. naturaliter, 12. §. nihil commune. de adq. poss. leg. si duo, 3. vbi possid. l. cum fundum, 18. §. fin. de vi & vi arm. leg. & an eadem, 14. §. fin. de except. rei iud. latè Menoch. consi. 31. numero. 48. lib. 4. ¶ Nec idem quod probationes per sententiam maneat quoad vnum reprobata, sequitur manere quoad aliud, dict. leg. & an eadem, 11. l. si cum testamento, 21. in princip. leg. si in iudicio, 23. de except. rei iud. Separatorem enim separata est causa & ratio l. cum, 18. de neg. gest. plura quæ adducit Valençuela consi. 1. n. 79.

49 Nam & si iudicium possessorium ex dispositione leg. 45. Tauri, admixtam habeat causam proprietatis vt communiter docent DD. ex leg. 2. §. quædam, ibi, nam proprietatis causam continet hoc interdictionum, de interd. leg. §. hoc autem, de itinere aliquo priuato, DD. in l. fin. Cod. de edicto D. Adriani toll. l. 12. tit. 14. part. 6. Couar. lib. 3. var. cap. 5. numero. 6. Mol. de priuileg. lib. 3. cap. 13. à numero. 10. Pal. Rubi & ceteri in dict. leg. 45. Tauri. Matienço in leg. 8. gloss. 4. tit. 7. lib. 5. recop. Paclad. lib. 2. rerum quoda. cap. fin. 3. part. in princip. numero 1. latissime Pelæz de maiorat. 31. part. quæst. 24. à numero 19. cem pluribus seqq. tamen cum ex sua natura sit iudicium summarium, nec exceptiones, nec defensiones admittat, quæ altiorum requirunt indaginem, & alij careat solemnitatibus ordinarij iudicij, secundum text. in leg. in hac actione, 3. §. ibidem, 13. Ad exhibend. gloss. verb. quamvis in leg. 2. Cod. de edicto D. Adriani toll. Greg. in leg. 7. gloss. verb. possession. tit. 4. part. 5. & in leg. 2. tit. 14. part. 6. verb. Luengo. Pelæz, citato loco à numero. 24. & quæst. 15. num. 35. cum seqq. eiusdem part. sententia in eo lata non efficit rem iudicatam in proprietate, vt resoluunt Christoph. de Paz & Pelæz, citatis in locis qui in d. quæst. 24. num. 74. vers. Ex prædictis rationibus, & numer. 75. ait, esse hoc tenendum digito alligatum, nec probationes reprobatur, nec eam rem tollit sententia fidem, quoad proprietatis iudicium.

50 Secundo intellige locum habere hanc vltimam negatiuam sententiam quoties iudicium posterius fuerit idem cum primo, cuius sententia pariat in

illo exceptionem rei iudicatæ, nec sit causa, qua probationes contrarie consistere simul possint manente sententia, quæ aliter proferrri non valuit, in contrarias abolendo probationes, vt loquitur text. in d. c. suborta, 21. de re iud. & DD. pro hac opinione superius allegati sic intelligendi veniunt, & loquantur Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 1. in exordio n. 19. Io. Yañez. Parlador. rer. quæst. lib. 2. ca. 11. §. 11. amè pliat. 4. n. 18. Ruino consi. 71. ex n. 4. lib. 1. Magon. dec. Florent. 3. num. 26. Cachetan. decisi. Ped. 64. numero. 39. Rota Gemens. decisi. 63. n. 2. Secus autem erit, cum sententia & eius effectus concurrere possint cum probationibus, aduersus quas fuerit lata, quæ tunc illatæ, & intactæ in suo pristino manent robore, vt ex l. si index, 10. vbi gloss. fin. de his, qui sunt sui. l. si quis à liberis, 5. §. si vel parents, 8. & §. solent. 18. de agn. & alend. lib. 2. arg. l. sancimus, 27. C. de test. & cap. cum renunciat, 32. quæst. 1. Bart. in l. quod in diem, §. 1. numero 2. de compensat. Abb. num. 9. in dict. cap. suborta, & vtrouque DD. Accut. in l. pon. de his, qui sunt sui. Alberic. in l. fin. autem, §. si quocunque, de neg. gest. & in d. leg. quod in diem, §. si rationem, in fin. Innoc. in cap. vlt. num. 2. vers. Sed contra ponamus, de ord. cognit. Angel. consi. 200. & 217 per totum Roman. consi. 4. 12. & ex alijs adductis à Christoph. de Paz citato loco n. 46.

51 Ex quibus duabus declarationibus duo alia ad propositum vtilia inferuntur. Primum, conciliatio prædictarum duarum sententiarum, quæ sibi pugnant videntur, nempe vt priua affirmatiua accipiatur dum sententia lata, qua probationes reprobata videntur, non transit in rem iudicatam, aut consistere simul potest cum ipsi probationibus, quæ compatibles sunt cum eadem sententia, & suo disposito, text. est in leg. neque naturales, 10. leg. matrem, 17. Cod. de probat. leg. non hoc, 4. Cod. unde legit. & unde cogn. leg. si inter me, 15. de except. rei iud. & faciunt tradita per Bald. in leg. vni in 8. morab. & opposit. 9. Cod. si seruus extero, & in leg. 1. Cod. de diuers. rescript. Secunda verò negatiua sententia intelligenda est de probationibus, quæ reprobantur per sententiam transactam in rem iudicatam, cum qua consistere simul non possunt, quia tunc destructæ, & illis omnino, & ab quæ fide manent ex regula contrariorum supra posita, quæ probatur in l. Papinianus, 20. in fin. princip. de minorib. l. Pomponius, 40. §. sed & te, in fin. de procurat. Paul. Cast. in l. si uxor tua, num. 14. Cod. de impubert. Bald. in l. si uxor tua, nume. 1. C. de bon. auct. iud. possid. Menoch. lib. 4. præsumpt. 36. num. 24. & lib. 6. præsumpt. 38. num. 17. cum adductis supra n. 16. & 32. & ita vtriusque fundamenta loquuntur, & sunt intelligenda.

Nec his obstat text. in l. gesta, fin. Cod. de re iud. cuius plures fuerunt assignati intellectus per DD. quos omnes recentent Paz. à num. 90. cum seqq. & Valençuela à num. 8. cum alijs pluribus locis citatis, inter quos communior & vulgaris est, & mihi magis placet, & rei, de qua agimus aptius accommodatur, nempe, vt loquatur de gestis à iudice, quæ valida & legitima semper sunt censenda, maxime ea, quæ non solum coram ipso facta, sed etiam approbata fuerunt, quasi aliud sit de reprobatis, & ab eo non sequentis in sua decisione, seu aliis à iure annullatis, quibus perpetuò præstari limitas ab Imperatoribus in dicta lege non est credendum, saltem vt omnibus indistinctè noceant, quod maximum esset absurdum in iure; secundum

dum notata per DD. in leg. si duo patroni, 12. de iure iur. & per Bartol. Cym. Dec. & Alc. & DD. in leg. 2. Cod. de edendo, per que ita etiam intelligitur text. in dist. capit. quoniam contra, 11. de probat. maxime ex traditis per Bart. Bartol. numero 17. & Cagnol. 56 in dist. leg. 2. Ex quibus nec gesta, nec approbata à iudice fidem efficient in aliorum damnum & nocumentum, qui in iudicio non interfuerunt, sed tantum quod ipsum nudum gestorum factum, id est, ut omnibus constet, rem ita in illo peractam fuisse iudicio, non vero quoad effectum, & probationem, pro ut textum illum intelligunt DD. relati per Malch. de probat. conclus. 33. numero 33. & seqq. Phil. Dec. in capit. 1. numero 24. de fide instrum. Hier. Grat. resp. 95. numero 18. tom. 8. Marc. Anton. Matta consil. 294. numero 3. & consil. 309. numer. 5. Bursat. consil. 75. numero 8. tom. 2. Zephal. consil. 215. numero 57 in fin. lib. 2. Et quod regulariter loquendo prædicta iura accipi non debeant de probatione in damnum aliorum, sed tantum in vim iudiciorum, & adminiculorum, ut dixi in princ. huius quæst. & docent in dist. leg. 2. præter supra relatos Bald. numero 18. Alex. 14. Purpur. 96. & seqq. Ripa. 33. Fab. 2. Ioan. à Vicomerca 52. & Petr. Greg. 13. in agm. iur. vniu. 3. part. lib. 47. capit. 41. numero 12. A sinus in praxi iudic. capit. 17. §. 15 à numero 12. Malch. numero 36. & seqq. citato loco. Socin. Jun. consil. 37. numero 1. lib. 4. Bald. consil. 42. numero 1. b. 3. Rol. à Valle consil. 85. numero 5. lib. 2. Natta consil. 98. numero 5. Rebuff. resp. 136. numero 9. alias quidem interpretationes, & intellectus dist. leg. 2. a relatis sumi poterunt, eas enim nunc referre nec expedit, nec institutum patitur.

58 Secundum, quod inferri diximus, est verus intellectus opinionis Christophori de Paz à numero 50. cum sequentibus, & Valençuela à numero 31. vers. Et cessat omnis difficultas, cum numer. sequentibus, citatis in locis, pro certo constituentiam testes reprobatos, in iudicio nobilitatis absque fide omnino manere, nec posse compulsi per informantem in causis puritatis, quia nullum bonum operantur effectum per rationes superius pro neganti sententia adductas. Et quia licet puritatis causa non subiiciantur regulis iudiciorum ordinariarum, nec iuris egeant solemnitatibus, ut in quæst. 5. latè probauimus, procedit tantum quoad iudicij ordinem, non vero quoad fidem probationum, nec ad iudicandum, in quo ius sequi debet, & fides deduci ex eius regulis, non ex iudicij arbitrio, & voluntate, etiam in his summarissimis causis, secundum text. in leg. 2. Codicis de noxal. capite cum dilectis, §. de consuetud. & allegatas à Paz. numero 53. & 54. & cum prædicti testes reprobati per sententiam, & per ius, maneat absque vlla fide sequi eos iudices in iudicando non poterunt, Et quæ quidem opinio ita generaliter intellecta nullo valet pacto sublineri, quia casus dari possunt, in quibus valeant concurrere probationes contra quas fuit sententia lata cum disposito per ipsam sententiam, nec omnes in his causis, in rem transeunt iudicatam: cuius rationes mendaces relinquunt contrarias probationes, quæ ex diuersa causa, & sine valebunt subsistere, & fidem efficere, etiam intacta sententia manente, quod ut perfectè explicatum maneat, & prædicta opinio cum materia completè intellecta, præsertim quoad nostrum probatæ puritatis pertinet institutum, singulas species quæ ex facto occurrere

possunt, per distinctas explicare libuit conclusiones, ut ex eis in casus contingant, quod aptius rei de qua agitur, accommodetur, sumi à iudicibus valeat.

Sit igitur prima conclusio testes ignobilitatem, & maculam generis firmantes in iudicij ordinarijs nobilitatis coram nobilibus iudicibus in cancellarijs regijs, à regio procuratore fiscali producti omnino manent reprobati, & absque fide per sententiam contra eos pro nobilitate latam, & transactam in rem iudicatam, ut in simili iudicio etiam inter easdem, aut dissimiles personas, & circa eandem rem producti, nec compulsi non valeant ad vtilem effectum, quia cum sint velut inutiles reiecti in vno iudicio, vel sit, quia eorum depositiones, verisimiles uon apparerint, vel non ad rem pertinentes eorum rationes, vel quia victæ manent per contrarias fortiores probationes, non poterunt prodesse in alio simili iudicio, in quo eosdem pati defectus, est necesse, arg. text. in leg. non potest, 12. cum leg. sequens. de legibus, leg. 1. Cod. qua sit longa consues. capit. inter ceteras. 4. de rescript. capit. in causis. 19. de re iud. cum similibus. leg. 1. tit. 33. part. 7. & faciunt iura tradita supra §. præcedenti, numero 9. & 48. cum quatuor seqq. atque ita agnouit Christoph. de Paz in d. c. 32. n. 48.

Secunda conclusio, idem dicendum est, dum agitur de nobilitate summariè probanda ad obtinendos honores, ad quos requiritur, ut circa ordines militares suo loco manet dictum, ad quos assequendos non proficiunt, nec nocent testes adducti in dictis ordinarijs iudicijs, & per contrariam reprobati sententiam, cum non possint, nec eorum mortua fides ex post facto suscitari, ut probent in eadem re, circa quam aboliti manent, leg. cum ex causa. 9. in fine Cod. de remiss. pign. cum congestis per Valençuela consil. 73. numero 11. & ex eadem ratione de qua in præcedent. conclus. Et quia si non fuerunt viles ad rem, de qua ibi agebatur, nec proderunt rei, de qua hic agimus, quæ in substantia vna & eadem est, ut per se patet, quoad puritatem vero aliud esse potest, ut infra in 4. & 5. conclus. dicam.

Tertia conclusio. testes, qui in ordinarijs nobilitatis causis pro sui testimonij ratione maculam ex iudicis per paternam adduxerint lineam exinde deducentes ignobilitatem per contrariam sententiam, in qua ipsius generis nobilitas declarata fuit, enervati omnino, & absque fide manent, tam quoad ignobilitatem, quam quoad maculam, cum illa ex hac proveniat, & sicut manent reiecti circa vnam, reiecti etiam est necesse circa aliam, & extante nobilitate non potest adesse macula Hebraica per rectam paternam lineam, nec compatibilis est sententia nobilitatis, nec eius dispositum cum macula simili, secundum Montaluum, & Gregor. Otalora. Ioann. Garcia Ioan. Gutierrez, Canter. Pelaez adductos per Christoph. de Paz numero 48. & per Valençuela 36. locis citatis, & ab Ignac. del Villar. in resp. 12. numero 36. & à nobis supra num. 21. quare compulsi non debent ad aliud iudicium ordinarium, nec informatorium, quia in utroque eadem ratio, & sic omnino intelligendi sunt Paz. d. num. 47. & seqq. & Valençuela d. d. num. 31. cum seqq. citatis in locis;

Quar-

64 Quarta conclusio, si testes in prædictis nobilitatis iudicijs ordinarijs Hebraicam maculam generis ostendant contractam post adquisitam nobilitatem ex matrimonio inito cum impura ab aliquo ex maioribus non manent reprobati, nec minuta eorum fides per sententiam latam pro illius generis nobilitate cum in hac specie nobilitas, & macula concurrere possint, & sententia compatibilis est cum testium assertione, & macula de nouo adquisita antiquam nec lædat, nec tollat nobilitatem, ut probant Io. Garc. de nobilit. glos. 7. n. 19. vers. sed adde. Otalora cod. tract. 2. part. 3. princ. c. 7. n. 28. & dixi supra d. n. 21.

65 Quinta conclusio, si testes speciatim generis signent maculam paternam etiam antiquam, non manent reprobati, nec fide minuti per sententiam nobilitatis, cum qua concurrere eorum testimonium possint, quia nobilitas paternam maculam non excludit maternam, ex ratione reddita in præcedenti conclusione, quæ eadem esse videtur cum hac, sed clarioris doctrinæ gratia eam hic appositimus.

66 Sexta conclusio, si testes generaliter de generis loquantur impuritate, absque vlla graduum, sexuum, nec linearum distinctione, non manent in totum reprobati per nobilitatis sententiam, etiam in iudicatum transactam, ni quatenus intelligi valent de macula proveniente à recta paternâ origine, à qua incipit eius nobilitas, ut in terminis tertie conclusionis. Quatenus vero intelligi possunt de impuritate orta post adquisitam nobilitatem, seu ex maternâ generatione, ut dixi in duabus præcedentibus conclusionibus, non manebunt reprobati, nec fide minuti ex assignatis rationibus;

67 Et quia reprobatio debet clara, & evidens esse, non dubia, nec equiuoca, sed concludere causam certam exclusionis, arg. text. in l. nam hoc. 4. Cod. de cognati. cap. in presentia 8. de probat. Zabarel. consil. 139. num. 17. Menoch. consil. 233. numer. 7. & consil. 288. num. 12. lib. 3. Pet. Sured. consil. 513. n. 13. & consil. 534. num. 40. lib. 4. Et cum de probatione testium agitur debet eius probatio manifesta esse, text. cum glos. in §. item verborum 13. de iur. iur. sipul. Rebuff. in tract. de reprob. test. num. 8. lib. 4. ad l. Gal. Ioan. de Annan. consil. 97. incipit, in causa. lib. 2. Valençuela consil. 41. numero 72. quod etiam locum habere debet in reprobatione inducta per sententiam, quæ directè, aut saltem virtualiter ex ea constare erit necesse, quate in hoc dubio plurimum operabuntur coniecture, & præsumptiones, & iudices instent in fortiores, qui ex prædictis testibus iunctis alijs suos instruere valent animos, non quidem ex solis dictis testimonijs, quæ verè dubia in proposito existunt specie, & non sufficient ad repulsum prætenforis, sed concludentes requiruntur probationes per moralem certitudinem iudicij arbitrio ex August. Barbosa. de officio episcopi. 1. part. tit. 2. glos. 17. numero 4. & per obaui supra quæst. 8. in principio.

70 Septima conclusio, dum testes originem maculæ à Sarracenis deducunt siue per paternam aut maternam lineam, siue primus nobilis è Sarracena cæcitate ad fidem respuerit, non reprobantur, nec fide minuuntur propter sententiam nobilitatis, cum qua eorum assertio concurrere potest & nobilitas incipere à Mauro, & eius descendentes nobiles declarari ut ex Barbo. l. 1. n. 62. C. de dignit. lib. 12. tenent Io. Garc. de nobilit. at. glos. 48. n. 1. & Io. Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars. 1.

Gutierrez. lib. 3. pract. quæst. 14. n. 98. vers. nihilominus. ita ut compatibilis sit nobilitas cum descendentiâ Mahometana, cuius macula licet nobilitati non officiat, claudit ingressum ad puritatis honores, ut suo loco diximus.

Octava conclusio ex eadem ratione eadem erit seruandum in quacumque Ecclesia siue communitate ex cuius statuto non repellantur progeniti à Mauris, ut est in omnibus Ecclesijs cathedralibus, & collegiatis Regni Granatæ, quarum sententiæ admissionis, & approbationis informationum præbendati non reprobant, nec reiciunt testes, nec fidem eorum minuunt, qui à Mauris descendentiâ asserant, quæ receptionem, nec approbationem illam non potuit impedire: sed optimè comparitur cum ipsa sententia, & suis effectibus, & ita testes, & eorum fides intacti manent.

Nona conclusio, testes producti in puritatis iudicijs, & examinati vigore statuti rigorosi maculam prætenforis, & sui generis testantes, non omnino manent reprobati, & absque fide post sententiam admissionis qua illius puritas fuit declarata, quia cum similes sententiæ non transeant in iudicatum velut latæ in summario iudicio, non efficiunt verum dispositum, nisi tantum vltique ad contrarium probetur, quod effici potest non solum ex alijs probationibus, sed simul ex prædictis testibus, qui licet per se plenam probationem nullibi efficere valeant, cum eam minutam ex contraria habeant sententia, tamen præsumptionem producent, ut alijs extantibus, quæ pro arbitrio iudicij simul cum illis sufficiant, plenam maculæ probationem generent, quod comprobari poterit ex adductis superius ex nu. 48. cum pluribus seqq.

Decima conclusio, testes examinati circa qualitates generis in communitatibus, quæ statutum rigidum non habent, & ad munera, quæ puritatem in rigore non expostulant, sed sufficiunt ad ea obtinenda iuris communis dispositio, dum generis adduxerint maculam extra gradus per ipsum ius commune signatos, non enervantur per sententiam approbatoriam, quæ non reprobat prædictos testes, nec eis contraria existit, quia testimonijs eorum veris manentibus subsistit iure sententiæ dispositio quæ non impeditur per descendentiâ à Iudeis, nec Mauris post gradus à iure signatos, in quibus loquuntur, ex eis, quæ dixi supra quæst. 4. §. 2. ex numer. 3. & seqq. & infra quæst. 14. §. 4. ex numer. 29.

Nec obstat quod in proposita specie videntur testes loqui extra articula & interrogationes, quæ sunt de certis gradibus, extra quos eorum procedit responsio, & licet præuè agant secundum P. Thom. Sanc. in decalog. lib. 3. capit. 28. numero 18. & dixi in citatis locis, nullam efficiunt fidem ex text. in cap. de testibus. 29. vbi glos. & communiter DD. extra de test. & alijs adductis per Faxin. tract. de test. quæst. 71. à numero. 1. Card. Tusch. l. 1. concl. 131. numer. 1. & seqq. quia possunt ea forma deponere, ex qua in omnibus fidem mereantur, ut si dicant, scimus non descendere ab auis viam masculinam, nec è parentibus per femininam, qui extra fidem decesserint catholicam, quia proauus, seu tritauius hereticus migravit, seu conuersus, aut reconciliatus fuit ad fidem, & postea ceteri ab ea non deviarunt, sed constanter subsistuerunt, quæ est optimè

B b

ratio testimonij, & non responsum extra articula, & plenè probant testes ita deponentes, vt communiter & constanter omnes tenent DD. inter quos Aug. in l. 2. de iurisfd. omni. iud. Fel. in d. c. de testibus, sub n. 3. in 2. & 3. declarat. quos sequuntur Masch. de probat. concl. 137. n. 4. & 5. & allegati per Farinac. n. 30. loco citato, & per Pelaez 1. part. quæst. 44. nume. 26. Card. Tufch. in d. concl. 231. n. 11. & 12.

75 Vndecima sit conclusio, si in causis fidei in sanctæ Inquisitionis Officio appareant testes, qui maculam delinquentis, & sui generis afferant, vel aliqua sint producta instrumenta, ex quibus descendit à maculari probetur, siue testes sint, qui aduersus aliquem ex illius ascendentibus testimonium ferant circa aliquam obseruationem fidei contrariam, & postea reus fuerit absolutus in sua manent intacti fide, nec absolutoria sententia eos tangit, nec fide minuit, cum nihil commune habeat macula cum delicto, de quo ibi præcipue agebatur, & possit reus ille maculatus existere, & à delinquendo vacasse, faciunt tradita supra quæst. 9. §. 2. per totum, maximè in numer. 28. & seqq. † nec sententia maculam respexit, sed delictum, licet qualitates generis plurimum conducant ad fidei causarum expeditionem ex Eymérico in direct. 3. part. in modo conuinandi processum per accusationem, in princip. vbi Peña com. n. 18. lit. A. vers. Et interrogari. Simanc. de cathol. instit. tit. 1. §. 4. à numer. 14. & in Enchirid. tit. 2. 7. de interrogat. in princip. Lud. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. quæst. 4. à nu. 37. nisi appareant falsi in principali, quia fidem minuant in accessoria macula, ex Iul. Claro in præf. §. fin. quæst. 53. nu. 8. Masch. de probat. concl. 743. per totam. Card. Tufch. in tract. lit. T. conclus. 258. num. 3. & 4. vbi alios plures adducit, & Farin. tract. de test. quæst. 67. §. 6. ex n. 111.

77 Decima secunda conclusio, dum testes per sententiam reprobatos diximus in tribus prioribus conclusionibus, nulla ex eorum testimonijs oritur fides, nec indicium, nec minima præsumptio, & tunc optimè procedit opinio Christoph. de Paz numero 50. cum seqq. & Valençuel. à numer. 31. cum

78 seqq. citatis in locis, † nec quidem ex consensu partium poterit iudex eis vllam adhibere fidem, cum efficere non possit, quod habeant, quod non est, secundum Abb. Fel. & Io. de Anna in cap. nulli, de accusat. Menochium conf. 23. numer. fin. Paz. citato loco numer. 31. vbi ait, quod iudex eos admittere non potest ex Ant. Gabrielis, & Rotæ auctoritatibus ibi per eum adductis. † Dū vero diximus, testes non manere reprobatos per sententiam eam efficient fidem, quam ex rationibus, & verisimilibus, quas adduxerint, & secundum numerum, rei, & personarum qualitates, & negotij, de quo agitur, naturam, mereri iudices pro suo iudicent arbitrio, circa quod regula certa assignari non valet, cum incerti sint casus, & euentus in similibus iudicijs in iuribus notis, & passim in nostro tractu adductis, nunc hæc sufficiant pro huius dubij explicatione, quod ita enodatum, & explicatum nullibi videbis.

§. II.

De aliquibus vtilibus illationibus in materia huius quæstionis ex præcedentibus deductis.

S V M M A R I V M.

1 Iudices in collegijs an suos possint instruere animos. Ex testibus verè per sententiam reprobatos, resoluatur negatiuè contra Paz. n. seqq.

Et contrarium est contra omnem rationem, & expressam iuris dispositionem.

2 Collegium prouisione præbendarum publicum ponit edictum, quo vocantur oppositores, & promittit ius seruandum in qualitatibus requisitis diuiscandis quod adimplere tenentur vno ex tribus modis, aut iure, quo eis fidem præstare est prohibendum, n. 3.

Aut variis qua dicitur testibus reprobatis, quia nihil sunt, nullam esse fidem præstandam, numero 4.

Aut ex arbitrio, quod iure regulandum, venit, numero 8.

3 Testimonia reprobata nec indicium, nec præsumptionem efficiunt.

Quod nihil est, nihil habet, ex quo iudices se informare queant. ibid.

6 Ex nihilo fides, nec præsumptio non deducitur.

Sententia testes reprobat, aut velut mendaces, aut velut non fide dignos, ibid.

7 Fides non fide dignis præstari, nec indicium ex eis deduci potest.

8 Arbitrium iudices regulare debent ex iure, & ratione.

9 Iudices possunt se instruere ex imperfectis probationibus.

10 Imperfectum est aliquid licet integrè, ex quo iudices poterunt suos instruere animos.

11 Reprobatum nihil habet, quod possit dirigere animos iudicum.

13 Sententia probationes contrarias ita reprobat, vt nihil in eis maneat, quod suppleri valeat.

13 Oppositor ad collegium, qui ius adquisitum non habet, non potest repelli iustè ob reprobatas probationes.

Collegium non potest repellere prætensorem ex iniusta & damnata causa, ibid.

14 Princeps non potest sine iusta causa ius adhuc non questum tollere ex veriori opinione.

Papa non potest aliquem priuare beneficio sine causa, ibid.

15 Oppositio saltem tribuit ius considerabile quod tolli non potest nisi ex iusta causa licet hoc non intelligatur respectu aliorum oppositorum.

Nonitij quamvis arbitrio religionis expelli possint intra annum probationis, intelligitur iusta existente causa, non ex libero, & absoluto arbitrio, ibid.

Officium concessum arbitrio concedentis auferri sine iusta causa non potest, ibid.

Idonior eligi debet, aliàs peccatum interueniet lethale, etiam si habeat contra se testes per sententiam verè reprobatos, ibid.

16 Iuramentum in testibus non est de substantia.

17 Iudices pro arbitrio iudicantes non possunt credere testibus non iuratis, maximè in iudicandis informationibus puritatis, n. 20.

18 Testimonium sine iuramento non omnino nullum est, cum præsumptionem efficiat ad informandum conscientiam iudicum, in causis parui valoris, seu in magnis, n. 19.

21 Statutum constituere non potest, quod ex testibus reprobatis per sententiam repellatur quis ab honore præsenso. Captiuum & insursum secundum ius interpretandum venit, ibid.

22 Iudices nec ex consensu partium possunt fidem testibus reprobatis præstare.

23 Fundator, aut testator in sua fundatione potest præcipere quod non admitatur, qui contra suam puritatem, vel nobilitatem testes habeat reprobatos.

24 Oppositor equaliter dignus, qui testes contra se testes habet reprobatos omitti potest, & eligi alter æque dignus.

25 Iudices in elargiendis publicis honoribus possunt se qui propriam scientiam, & omniterè publicam, nisi iudicialiter procedatur, quia tunc aliter ex sententia auctoritatis.

26 Acta vnius iudicij ad aliud quando extrahi, & compulsari possunt, vel non, præcipue ad puritatis iudicia, rationes dubitandi aliquorum Doctrinam proponuntur, n. 27.

Extrahi possunt quia aliquando probant, & ad minus indicium consistunt, n. 28. & 30.

Aliquando eorum est necessaria extractio, n. 33.

29 Iudices debent se instruere ex indicijs, præsumptionibus & testimonijs non plerè probantibus.

31 Acta alieni iudicij non perueniunt ad repellendum prætensorem, sed ad inquirendum veritatem, & num. 34.

32 Medium est inter plenam & nullam probationem, quod est semiplenè probare, aut indicium, seu præsumptionem efficere.

33 Acta & probationes alterius iudicij necessariò sunt compulsanda, dum testis est qui se ad illa refert.

34 Causa sunt plures ex quibus legitime possunt compulsari, & extrahi probationes alterius iudicij ad causas puritatis.

35 Vtilitas extrahendis testibus & alijs probationes ad accumulandum in causis puritatis probatur ex sufficienti partium enumeratione.

Promotor fiscalis potest petere extractionem declarationum probationum ad plenius fundandam intentionem, ibid. Immo ad hoc omnino tenetur, n. 36.

Et iusta est petitio, n. 42.

36 Copia maior probationum fundat melius intentionem agentis.

37 Litium euentus incerti maximè sunt.

38 Iudices non semper eadem de eodem sentiunt, Probatio probationem non excludit, ibid.

Absurdum non est, ut quis multo modò sibi caueat, ibid.

Iudex, nec fiscalis non debent se adstringere ad vnam tantum speciem probationis, ibid.

Allegationes leuium & reprobatorum permittuntur in iudicio.

Iudices sunt qui magis mouentur ex inanibus & inutilibus rationibus, quam ex solidis & iudicijs, ibid.

Probatio omni euentu restringenda non est, ibid.

Index probationem negandi grauare dicitur, ibid.

Perfectum quod est alijs non indiget indumentis.

40 Vtilitas extrahendis probationes alterius iudicij, dum macula semiplenam tantum habet ut probationem euadens est, etiam dum nulla macula nec

suspicio manet probata, n. 41.

41 Iudices veritatem insequi omnibus debet modis.

Macula esse potest, & non probari per receptas informationes, quæ ex habitis in alijs iudicijs suppleri possunt, ibid.

42 Fundamentum sua intentionis nemini negari potest.

43 Probationes alieni iudicij vel possunt maculam probare, vel viam illius probationi aperire, Quod distinctione clarius ostenditur, numero 44.

45 Probationes reprobata verè per sententiam an compulsari iuste valeant, & resoluitur quod non ad aliquam ex eis deducendam fidem. Nisi ad inquirendum, n. 47.

Et ad probandum qualitatem in qua non fuerunt reprobati, & ponitur exemplum, numero 48.

46 Exceptio rei indicata ei prodesse non debet aduersus quem fuit inuocata, & n. 61.

48 Testium dictis approbatis per sententiam quoad vnum, manent etiam approbata eorum personarum.

49 Reprobato vno ex oppositis reliquum approbatum manet.

50 Testes examinati in vna causa, vt probent in alia debent denno examinari, si commode possunt, Nisi pars in aliud consentiat, n. 53.

51 Fides præstatur testibus in alijs iudicijs examinatis propter antiquitatem, secus aliter. Et quia per alios veritas haberi non potest, n. 52.

54 Acta extrahi debent integrè & sine scissione, si fuerint conexa, aliter secus, n. 55.

Iudicium indiuiduum est, ibid. n. 54.

59 Commissarius informans potest in compulsari redigere qualiacumque acta, & informationes, quia ad hoc habet potestatem, contra Christoph. de Paz.

51 Testium productio in diuersis iudicijs frequens est.

58 Communitates maiores, in quibus adsunt puritatis iurata non solent inter se communicare informationes puritatis, nisi tribuitalia Inquisitionis inter eam, non inter alias, esset tamen utile, si inter emnes fieret.

59 Fiscalis regius quando possit facere compulsare acta alterius iudicij, & quando non.

60 Exceptio rei indicata obstat in omnibus deductis in iudicio ex quo emanauit.

63 Inducta in eorum fauorem operare non possunt. Ad vnum finem contrarium non operantur, numero 64.

65 Probationes verè reprobata compulsari non debent, quia nihil, nisi sententia super eas non fuerit lata, vel non directè eas reprobet, numero 66.

67 Testes & probationes reprobata in causis puritatis per tres sententias, seu per tres actus positiuos compulsari non debent.

68 Acta & probationes circa aliquum statum nocens omnibus.

69 Quilibet de familia, & genere poterit ostendere suam puritatem, & sui generis contra aduersæ probationes, & sententiam, etiam in via prætensorie, n. 75. In quolibet existat gradu, n. 81.

70 Contradictor, seu defensor legitimus est qui

- damnum ex iudicio pati potest.
- 71 Quilibet, qui ex iudicio interesse capi potest admittitur ad tuendam suam rem, & ad faciendum ea, que principalis.
- 72 Sententia in causa puritatis in iudicio non transit.
- 73 Consanguineus agere potest de iniuria tangenti omnes de genere, etiam si omittatur a principali.
- 74 Successor maioratus potest interire iudicio cum possessore in coactio, & illo in iudicio causa adesse, & facere que principalis, & in eadem stare.
- 76 Causam non defendens pro mortuo quoad illam habetur.
- 77 Paria sunt non esse in verum materiam, & esse inhabilem.
- 78 Lis pro derelicta habetur, si indebit defendatur. Vidua dicitur, qua inhabilem habet maritum, ibid.
- 79 Filius orbatu dicitur, qui habet patrem inhabilem. Ecclesia habens inutilem prelatum videtur dicitur. Civitas non dicitur habere sibi in utilem habeat, ibid. remissio. Legatus Orphanus & clericum prestari potest in utroque foro habenti partem inutilem, contra Thom. Sancium, ibid.
- 80 Paria sunt non defendere, & non legitime defendere. Defendere proprie quid sit ibid.
- 81 Consanguinei ad propulsandas iniurias se omnino consanguineorum admittuntur in certo gradibus, alia tamen est ad defendendum causa puritatis, quia indefinito admittuntur.
- 82 Defectus notitie ascendentiura suppleatur ex aliis informationibus eiusdem descendentiura. Negatur ex num. 83. Affirmativa dicitur, ex numero 88. Dummodo diligentia adhibeat in requirendo testes, qui agnouerint matrem, n. 94.
- 83 Qualitates requisite sunt probandi speciatim in singulis pretensoibus, nec sufficit, si ad litem probata in alia causa, persona, & tempore, numero 84.
- 84 Forma actus seruanda alias corrumpit, deficiente deficit rei substantia, 85. Per equipollens adimplere nota sufficit, numero 86. Statutum disponens prater ius commune dicitur formam dare, sub n. 84. Sententia lata contra eum formam nulla est numero 84.
- 87 Puritas & nobilitas probari non possunt nisi agnoscantur maiores ex quibus derivantur.
- 88 Probationes sanguinis sicut nocent prouide debent.
- 89 Forma statutorum puritatis est, quoad illa qualitas conficitur ex legitimis probationibus, nec ad plus extenditur.
- 90 Probatio optima oritur ex combinatione duarum informationum.
- 91 Iudices se informare possunt ex manus legitimis probationibus.
- 92 Forma non substantialis per equipollens adimpleri sufficit.

- 93 Probationes profunt omnibus quibus sunt committentes circa sanguinis qualitates, in nocere possunt extraneis, sicut consanguineis, n. 95. Et ponitur exemplum, distinguuntur, n. 104. Ut nocent in alio iudicio iura conueniunt debent, eadem res, persona, & causa, 96. Et quod iudicium in quo fuerint recepta ad iudicium sit contra legatum o contradicere, n. 97.
- 97 Defendens reprobatu partes non debet sursum, alius alteri non nocet, n. 99.
- 99 Extraneus eadem persona dici non potest verè nec interpretatiue.
- 100 Diverfitatem demonstrat diversitas rei, sicut & persona.
- 101 Identitatis effectus tolluntur data dissimilitudine.
- 103 Illatio ex diversis non inducitur, nec quid certum.
- 102 Probationes ut probent in alio iudicio debent adesse in primo iudicio legitime defensor.
- 104 Discrimen est inter testes & instrumenta.
- 105 Testes fidem capiunt ex iudicio & iudiciorum quo sunt producti.
- 106 Iudicium non extenditur ad alias personas prater interessentes.
- 107 Instrumenta vim capiunt ex persona publica, & solemnitate, & a suo initio dicitur probatio probata. Eadem efficiunt inter omnes quibus sunt committenda, n. 109. Etiam si fuerint producta in extranei causa, numero 109.
- 110 Testes etiam in extranei causa magnum efficiunt presumptionem arbitrio iudicium, n. 111.

Inferitur primò ex omnibus vsque adhuc dictis, maximè ex præcedenti vltima conclusione in eius prima parte, quod non potest sustineri opinio Christophori de Paz numero 67. cita to loco, volentis, in collegiis posse iudices informationum puritatis suos instruere animos ex testibus per sententiam reprobatis, quia oppositor nullum ius adqisitum habet, nec virtute electionis, nec præsentationis per patronum, ad quod evertendum non est opus maioris indaginis. Quod (inquam) sustineri non potest, quia fidem præstare prædictis testibus etiam ad minimum est aduersus omnem rationem, & expressam iuris dispositionem, ut diximus, & fatetur idem Paz, secundum quam dirigere debent iudices suum arbitrium, & ius instruere animos: † præterquam quòd dum medicum generale Collegium publicè exponit, ut qui voluerit, se ad vacaturas opponat, expressè promittit ius seruaturum in qualitatibus, & ceteris requisitis diiudicandis, ad cuius impletionem omnino tenetur per Mol. 2. de primog. cap. 5. numero 58. vers. Hac autem, P. Mol. 2. de iud. dist. 595. numero. fin. Io. Gutierrez. 2. can. cap. 11. numero. 55. Nicol. Garc. 7. de benef. cap. 16. numero. 40. Marefcot. 11. var. cap. 32. ex num. 19. sub obligatione restitutionis eligendo minus dignum, in qua specie cessant opiniones contrariæ, de quibus apud eundem, & alios communiter, penes Barbof. de off. Episc. 3. p. alleg. 60. n. 68. & de off. parochi, c. 2. n. 105. & in remiss. ad Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 18. n. 117. pag. 488. optime Ant. Dian. 4. par. tract. 4. Miscell. a re sol. 2. 10. ibi quia eligens dignum omisso digniori non solum peccat contra

iustitiam distributivam, verum etiam contra commutativam ortam ex illo quasi contractu prout ius ex aduersariis propositi & ex fide in illo data, quod adimplere tenetur vno extribus modis, aut secundum iuris dispositionem, aut ex ratione, sive ex suo libero arbitrio & voluntate, qui sunt omnes modi, ex quibus iudices causas diiudicare valent, nec alius est, nec excogitari potest. † Si iure Collegium procedere malit, propt omnino debet ex præcatis non poterit fidem reprobatis adhibere testibus, ut probatum manet, & idem fatetur Paz, in quo nec amplius immorandum, nec decet, cum plura circa hoc dixerimus, quæ non inficiamus prædictis aduersariis. † Si verò secundum rationem iudicare eligat, nulla est, qua testibus reprobatis, & nullis omnino existentibus præstetur fides, quam ipsi nec habent, nec merentur, fides enim testi quoniam non ex voluntate iudicantis pendet, sed ex veri similitudine, congruentia, dignitate, meritis, moribus, fortuna, constantia, & religione si nul, ut in l. i. §. fin. l. 3. in p. no. l. ob car. n. 2. unde est vbi Barr. & D. D. l. 4. l. i. §. fin. l. 4. c. eod. quæ omnia in reprobatis deficiunt testibus, ita ut nihil maneat, cui iudices adherendo credere, nec finos valeant instruere animos, quod ex aliquo sumi necesse est, ex nihilo enim aliquid deduci non potest, nec instructio ad animos informandas oriri. † Et quidem ipse Paz ita fatetur citato loco n. 50. & 51. constitutus, nulla omnino esse reprobata testimonia, nec iudicium, nec administraculum constituere. quod pugnat cum dicta assertionem eiusdem, qui potestatem collegis tribuit informandi suos animos ex dictis testibus, nam si nihil sunt quomodo ex nihilo se iudices informare poterunt? quomodo quibus fides omnino deest, fidem adhibebunt? vel quomodo ipsa testimonia præstare poterunt materiam ad animos iudicum informandos, quam non habent, & si aliquam habuerunt, subitam & elisam habent per contrariam sententiam? † Ex nihilo enim fidem deducere, nec præsumptionem natura ratio, & ius abhorrent, arg. l. q. uisus 6. Qu. falsæ. cog. l. si ut proponis 4. §. leg. C. Quomodo & quando iudex Bal. & Salic in l. ea quidem per text. ubi, notab. si mancipium ita fuerit. l. i. in l. i. §. hac autem verba, n. 13. Quod quisque iuris. Fel. in cap. ex temore, numero 7. de rescript. Rebuff. resp. 24. §. 59. Aym. Cratieta consil. 2. 16. n. 12. faciunt tradita supra quæst. 1. §. nex num. 33. & quæst. 12. §. 2. num. 5. & 7. & prædicti testes aut per sententiam reprobantur velut mendaces & falsi, aut tanquam non fide digni, ut tot species consideravit Ant. Fab. in suis rationali. rom. add. l. Lu. cium, 2. de his qui not. infam. in dubitacione. † Si verò velut non fide dignis fidem præstare iudices velint, aut suos instruere animos, ipsa ratio dicitur, non licere, nec esse expediens; si quidem tanquam mendacibus & falsis, qui asserere poterit, quòd ipsi mendacibus & falsis fides præstetur? aut quòd iudices possint suos animos ex falsitate & mendacio ad iudicandum instruere? nemo quidem cordatus, & prudens hæc asserere audebit, arg. text. in l. i. §. quæsitum, de appellat. l. fin. C. de natal. res. cap. post. l. 27. cap. ad aures. 8. cap. constitutus 19. cap. ad audiendum, 11. de rescript. c. si proponente, 4. c. ad. tit. c. si motu proprio, 23. de prob. in 6. Clem. 1. c. 1. §. 6. vers. que si caritas, 18. p. 3.

inque unum redditur, ut idem constituit Paz eodem loco n. 62. & nos infra 2. par. quæst. 9. §. 1. in princ. & postea, quare iudico prædictam opinionem non solum esse contrariam, & naturalem rationem, sed etiam aduersus ius diuinum, quo semper veritat em legi iubemus, & quod eis proximos accedi t, ut aperte iubetur Deuter. 17. 4. & probat Mat. Bonac. in 8. præcep. dist. 10. q. 1. par. 2. numero 201.

A dicit Paz iure esse constitutum, quòd iudicibus liceat ex imperfectis probationibus animam suam instruere, dum ius parti quæsitum non est, ve oppositor ad collegium ante electionem nullam habeat ius, ut ipse probat ex Iass. & aliis in d. non, 67. E in imperfectis (inquam) transeat, at ex reprobatis, & nullis quomodo? † Estne quia imperfectum, & reprobatum idem sit absit nullo modo, si quidem imperfectum est aliquid, licet defectus aliquot patitur, l. sanimus 34. in fin. C. de donat. l. 1. C. quinzim. tur. de excus. cap. ubi l. 157. quæst. 1. cap. dilectio. 7. §. potest, c. 9. cap. 3. c. a. res. 8. de par. dist. 1. quæ ex aliis suppleri facile possunt ex text. in l. non non 28. l. qui sapies, 3. ex quib. caus. maior. l. si p. ures, 9. §. unum. de pact. g. off. in verb. imp. si uile in fin. a. p. q. u. undam, 13. dist. 23. & in d. cap. nihil verb. vel p. q. u. yero, in fin. 7. quæst. 1. & in d. cap. res. sunt, verb. allesta, de par. dist. 1. faciunt tradita per Ant. Gab. de test. con. 17. numero 8. Pet. Sard. corf. 32. numero 73. Hipol. Rimin. cons. 409. num. 28. habent quidem probationes imperfecte aliquid fidei, ex quo valeant iudices suos informare animos: † sed reprobate nihil habent, quod dirigere animos rectè valeant iudicum, nec ex aliis suppleri quantumcumque fortissimis adminiculis, arg. l. sed est manente, 5. in fin. de precario, multis probat Farin. de test. q. 92. n. 37. † quia idè per sententiam reiecta fuerunt, quia vel per se, vel respectu aliarum probationum inueniuntur aut falsum aliquid continebant, ex quibus nihil manet, quod suppleri valeat, nec saltem sufficiat ad qualem qualem informationem, ut voluit Dec. consil. 94. col. unum. relatus ad propositum per Hieron. Gabr. consil. 159. numero 14. & vterque à Malch. de probat. conclus. 1370. numero 12.

Insuper, eum sufficiens ratio, quod oppositor ad Collegium possit absque causa repullam pati, quia ius ei quæsitum deficit, quare videtur esse precipua ratio Christoph. de Paz, & D. D. quos allegat ibi d. r. 68. aientium, Principem posse iusta etiam causa non existente, ius adhuc non quæsitum tollerere. Nequaquam quidem, quia præter magnum discrimen, quod est inter illam, & hanc speciem, cum omni euento collegium teneatur, iudicare ex iure, & ratione, sicut promissit in edicto vacaturæ, non vti uti suprema potestate valet, quæ apud Principem tantum est, nec possit prætenlorem repellere ex iniusta damnata causa, sed sum ius seruare omnino debet & sic fidem promissam adimplere, ex dictis supra quæst. 6. §. 5. † Atque loquendo in terminis prædictorum D. D. prædicta opinio nec vera, nec tenenda est, propt eam defendit & magis probat Molina, quem Paz allegat pro sua opinione, lib. 1. de primog. cap. 2. num. 31. quæ sicut veterioris & communior, & seruanda est, ut constat ex Bal. in senia, & Aluar. in cap. 1. Quomodo mod. fuit ad l. part. Jul. Claro §. feudum, quæst. 73. in fin. Couar. lib. 3. var. cap. 6. num. 5. Menchaca de success. creat. §. 1. numero 29. & 31. Burg. de Paz in primog.

Tauri num. 327. & 331. Matienço in l. 7. gloss. 5. num. 4. tit. 7. lib. 7. recop. per l. qui testamentum 10. C. de testam. & cap. 1. de alienat. feud. paterni, & l. 40. & 41. Tauri, quæ iura etiam adducit idem Burg. de Paz conf. 9. nu. 7. plus omnium completè Pelacz de maiorat. 2. part. in initio à nu. 486. cum segg. pluribus, ubi pro vtraque parte rem differit Zaball. comm. contra comm. quæst. 577. per totam, & ex consulentibus, Iass. conf. 168. nu. 10. lib. 4. Socin. Jun. conf. 76. num. 18. & 33. lib. 1. Dec. conf. 239. dub. 3. Alex. conf. 104. vol. 4. Celsus Hugo conf. 113. num. 10. Paul. Castr. conf. 164. num. 5. & 6. part. Zephal. conf. 186. lib. 2. Alc. resp. 188. numer. 2. Menoch. conf. 187. per totum, quibus adde alios apud Anton. Gabr. de iure quæstio non toll. con. v. 3. num. 36. & quod Papa sine causa non possit aliquem suo privare beneficio, voluit Zaball. comm. quæst. 528. ubi plures, & quasi infinitos congerit August. Barbosa claus. 41. num. 31. & num. segg. alios refert contrarium tenentes. Et licet supra in q. 7. ex num. 12. dixerim, quod ex oppositione non queritur ius in his, quæ sunt iuris communis, sicut est oppositio ad Collegium, & sic videbatur, quod de facili possit tolli, ex Alc. reg. 3. presump. 11. num. 7. & Pelacz citato loco n. 485. tamen in proposita specie certum est, quod saltem ius adquiretur considerabile ex oppositione ex Nicol. Garc. de benef. 4. part. c. 3. nu. 61. quod absque iusta causa tolli non potest, maximè cum comperat ex ipsius Collegii statuto, secundum Ant. Aug. in epit. iii. de provisione & opposit. §. 1. & Puteum dec. 251. lib. 3. ex quibus ita censuit Rota apud eundem Nicol. Garc. citato loco n. 66. in fin. & quamvis hoc non intelligatur respectu aliorum oppositorum, quorum ius æquale est, ut in prædicto loco probavi; tamen cum ex eis idoneior eligi oporteat, aliàs lethale orietur crimen ex violatione iuris, quod dignior habebat, etiam si dignus elegatur, ut cum veriori tenent Pet. Navarra de restitut. lib. 2. cap. 2. num. 138. & lib. 3. cap. 5. num. 10. & Valquez de benef. cap. 2. §. 4. dubio 19. numer. 141. Mart. Bonac. de restitut. d. sp. 1. quæst. 12. punct. 12. sub num. 7. si dignior habeat contra se aliquos testes per sententiam reprobatos, qui de eius deposuerint macula in aliqua lite, ut in specie duarum priorum conclusionum in præced. §. eligi in conscientia debet, quia testes illi non præstant iustam expulsionis, nec præteritionis causam, cum nihil sint, nec probent. Pro quo mirabiliter facit, quod licet nomicij arbitrio religionis repulsam patientur intra annum approbationis ex Abb. nu. 3. Hostienf. 4. Anchar. 2. in cap. apostolicam, de regularib. hoc tamen intelligendum venit, si iusta subit causa, ut dicunt præcitati, & cum eis Collectar. num. 19. in d. cap. ad apostolicam, Fr. Emman. Roderic. reg. quæst. 21. art. 11. vers. & si possunt. tom. 1. Portel. dub. regul. verb. Novitius maculatus n. 17. in addit. maximè postquam religio admisit probationem faciendam circa religiosi mores & generis qualitates, etiam si adsit rigidum puritatis statutum, quia tunc prædictum arbitrium non debet esse liberum nec absolutum, sed regulari ex iusta causa, iure & ratione, ut rectè voluit Rota apud Ioann. Bapt. Coccin. decis. 115. num. 23. 14. & 15. quæ oriri non potest ex probationibus reprobatis, ut per se patet. Atque ita peccare mortaliter religiosum, qui negat suffragium novitio idoneo sine iusta causa, tenent Suarez 3. de religion. libr. 4. cap. 1. §. 7. & alij apud Dianam, 3. part. tractat. 2. de dub. Regular. resolution. 16. contra Sanchez 5. sum. capit. 4. num. 59. Peregr. ad conf. Cleric. Regul. 2.

part. cap. 5. lit. B. §. 1. qui nostram probabilem appellat, & similiter concessio officio, proxt concedenti videatur, vulgò per el tiempo de mi voluntad. quæ arbitrium boni viri significant, absque iusta causa auferri non poterit, Abb. in cap. verum 7. nu. 6. de foro comp. Bald. in l. pecunia, vers. quæro hic de statuto, C. de condit. ob caus. Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 55. in addit. num. 21. latè Gracian. discept. for. tom. 1. cap. 167. per totum maxime, num. 41. & 42. & ex numer. 46. & segg. latissimèque Mastrillo de magistr. 1. cap. 27. ex numer. 16. maxime 23. 24. 26. & segg.

Et confirmatur principalis opinio, quia et si iuramentum in testibus non sit de substantia, vt est text. in cap. iuris, 39. de testi. tenent Bal. in cap. conguineis, in fin. de re iud. quem sequitur Iass. in l. admonendi, nu. 226. de iur. iur. And. Gail. lib. 1. observat. 101. num. 1. & plures congesti per Farin. de test. quæst. 74. num. 111. & faciunt tradita per Ildephon. Narbona in l. 83. gloss. 3. num. 4. tit. 5. lib. 2. recop. 245. † Iudices pro arbitrio iudicantes non poterunt testibus credere non iuratis ex Clem. supè. vers. nec sic. de verbor. sign. tenet Iass. citato loco n. 225. Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 26. per totam, Malch. de probat. concl. 1368. num. 5. & 6. in fin. † & testimonium sine iuramento omnino nullum non est, cum saltem presumptionem efficiat quæ est sufficiens ad informandum iudicis conscientiam secundum Ripam in d. l. admonendi n. 197. ex gloss. in cap. 1. §. si duo, de pace tenend. recitat plures idem Farin. citato loco n. 126. Malch. d. concl. 1368. nu. 7. ubi ait, † quod iudices in causis, in quibus proceditur absque iuris solemnitatibus, possunt non iuratis testibus fidem præstare & suam ex eis conscientiam instruere, secundum Ripam & cæteros supra adductos, hoc ego intelligo in causis parvi valoris, non verò in grauib. & arduis, in quibus diligenter iudices debent se de veritate informare per testes iuratos, non per alios, secundum Socin. reg. 4. 24. fall. 4. sequuntur per Farin. supra num. 108. † atque ita servari debet circa iudicandas informationes puritatis licet ad informationem privatum valeant iudices vii testibus fidedignis non iuratis ex Iass. numer. 220. cum segg. Ripa 197. Malch. 14. & 15. in citatis locis post Innoc. in cap. cum intria, de sporsalibus.

Quam opinionem amplia, vt etiam locum habeat, et si contrarium per statutum decideretur, tum quia maxima niteretur iniquitate, & iniustitia repellendo ex iniusta causa eum, qui aliàs admitteretur, quo maior iniuria fieri non potest, tum etiã quia honor læderetur proximi ex reprobatis, & omnino nullis testibus, & ex nihilo gravissimum orietur damnum, & in iuria, quod nec ius, nec ratio sinunt, tum denique quia simile captiosum & iniquum statutum ex iure communi accipiendū, & intelligendum est, etiam si exinde superfluum reddetur, secundum gloss. & DD. in l. si. §. in computatione 9. C. de iure decub. & Nicol. Euerard. in raptio loco, A ratione legis stricta n. 14. & loco, à vi generationis n. 5. And. Gail. lib. 2. observat. 37. n. 7. cum communi.

Hanc verò nostram opinionem tuerunt Bal. & Salic. in l. servus. C. de testibus Oldrald. conf. 192. in fin. apud Magon. dec. Lucensi 39. n. 17. Franc. Personal. conf. 7. n. 22. lib. 1. & conf. 1. n. 55. & segg. ubi quod nec ex consensu partis iudices testibus reprobatis fidem possunt præstare, Menoch. conf. 23. n. 28. vol. 1.

Sed

Sed tripliciter limitatam accipias. Primò si ita per fundatorem, aut testatorem disponeretur, cuius voluntas servari omnino oportet, cum possit suam legare rem cui voluerit, cum conditionibus, & gravaminibus quot libuerit, ex Pelacz de maiorat. 1. par. quæst. 51. n. 2. & segg. Perezio de Lara de capellan. 2. p. c. 4. n. 2. & 10. cum alijs adductis supra q. 4. §. 7. in prinç.

Secundò limita oppositoribus æqualiter dignis quorum quilibet curè eligi potest, & omitti, qui contra se testes habet reprobatos per sententiam, non quidem ex hac ratione, sed ex altera nempe quia æqualiter dignis quocumque euentu eligi, & nominari potest, secundum gloss. 1. Io. And. & Abb. in cap. cum autem, 24. de iur. iur. cum pluribus alijs congestis per Aug. Barbof. de offic. Episcop. 3. part. allegat. 72. numer. 199. & faciunt tradita per And. Tiraq. de primog. q. 17. opin. 1. numer. 105.

Tertio limita, nisi privatum certè sciant, quod macula assera per testes reprobatos vera est, quia tunc poterunt sequi propriam Scientiam, & omittere publicam sequuntur per sententiam, vt voluit Salon. 2. 2. quæst. 67. art. 2. & ex alijs Mart. Bonac. in 8. Decalogi præcept. d. sp. 10. quæst. 2. punct. 2. n. 7. quod intelligo dum agitur de graçis elargiendis, si vero peruentum sit ad iustitiæ limites veras sequi oportet probationes, & si certè iudicium scientiæ aduerfentur, secundum D. Thom. 2. 1. quæst. 67. art. 2. l. illi. c. 1. §. veritas, de officio Præsidis, cum communi, de qua nos alibi.

Inferitur secundo vera intelligentia, & praxis illius dubij, quotidianæ in foro observationis, & de facto pluries contingens, quædo extrahi, & compulsari possint acta vnius indicij ad aliud, vt aliquid præbet, & quidem loquendo specificè in nostra materia puritatis probandæ de hoc agunt prædicti DD. sæpius in hac quæstione allegati Christoph. videlicet de Paz num. 50. & 51. & Valençuela num. 120. in locis citatis, constituentes, quod nec iure, nec conscientia licet tribunalibus, nec eorum commissarijs extrahere, dum qualitates prætenforum inquirunt, ex alijs informationibus, proc. effibus & actibus in alijs tribunalibus, & iudicij, testes in eis examinatos, & per sententiam reprobatos, quod & ante prædictos voluisse videtur Cenedas in collect. ad lib. 6. Decretal. collect. 6. & Io. Segura Dauales in Director. Indic. eccl. fact. 2. p. c. 14. à num. 19.

Cuius opinionis duæ præcipuè rationes à prædictis ostenduntur, de quarum vna supra latissimè egimus in duobus præcedentibus §. 9. nempe quia prædicti testes velut in alijs indicijs præcipuè summatim examinati fidem non efficiunt in diuersis, & si iterum producantur eorum testimonia, secundum eorum opinionem, quam supra completè diluimus, Altera est deducta à fine ad quem prædicti testes extrahi, & compulsari solent, qui plerumque petuntur ad maculam & expulsionis causam probandam, cum nunquam extrahantur informationes illius, qui Collegium intravit, aut qui fuit honorem adeptus, sed illius, qui non fuit admissus, vt profecquitur Valençuela in d. conf. 90. nu. 120. dicens. (Et hoc sufficiebat ad persuadendum æquissimis, & candidis istarum rerum est maioribus, quod non deberent petere huiusmodi processus informativos sancti Officij, & multo minus informationes, quæ sunt in collegijs, nam ultra inconuenientiam

quæ proponuntur, est certum, quod in rigore non faciunt nec possunt facere fidem in alio tribunal, maximè contra tertium, & quia regulariter curiositas hæc, quamvis prima facie iusta videatur, potest multum dubitari de iustitia finis illius, si quidem vidimus, quod nunquam possulantur informationes illius, qui Collegium intravit, sed illius, qui non fuit ad illud admissus, euidentis argumentum, quod non petuntur in fauorem, & maiorem confirmationem illarum, quæ sunt factæ & receptæ ad militares habitus, sed ad ipsas deturbandas, nam si fuissent male, & reproba factæ de ordine illius tribunalis, non erat opus quætere, nec mendicare mutuum, quod domi, & penes se haberent D. Ambros. libro 1. offic. cap. 32. dicens. Nam qui habet non mutuatur, & arg. l. 1. de thessar. lib. 10. cap. super Abbates, in fin. gloss. verbo componendum, de decimis, & c. ad condemnandum, & reprobandum eius hoc medio, hæcenus Valençuela.

Quæ rationes non solum per eas, quæ in præced. §. proposuimus, sed in semetipsis probatæ, & victæ manent, ex rationibus præcedentibus patet, tum quia similia testimonia, & infirmationes probant plenè, quoties agitur de probanda eadem descendentiæ, seu macula in persona aha eiusdem generis, vt dictum & probatum manet, tum quia licet ad aliud proficere non valerent, ni ad adminiculandas alias probationes, & presumptionem adducendâ, vt indubitabile est ex dictis in §. 1. in prinç. huius quæst. præmissis, 2. & in §. præced. concl. 9. tit. 8. & vtiliter extrahi & compulsari possent, nec reprehensione esset dignum, † cum iudices possint, & debeant ex indicijs, præsumptionibus, & testimonijs etiam non plenè probantibus veritatem inuestigare, & inquirere, vt docuit I. C. in l. 3. §. eiusdem & in l. ob carmen, 21. §. si testes, 3. de test. tum etiam, quia sicut contestis assignatus per aliquem ex testibus examinatis iure rectè producitur ad inuestigandum rei veritatem & fidem, quam testis ille meretur, vt probavi supra quæst. 6. §. 4. reg. 7. & passim praxis seruatur, ita iuste, & commode extrahi acta alterius indicij poterunt ad eundem effectum, si fuerit testis, qui illa in confirmationem sui adduxerit testimonij, tum denique, quia certum non est quod testes sine citatione examinati non probant, nec constituunt indicium, vt Valençuela voluit, quia certius est, quod testes circa sanguinis qualitates probant in diuerso iudicio, & inter diuersas personas etiam sine citatione, vt supra in §. 2. latè probavi, † & generaliter in omnibus causis loquendo saltem efficiunt præsumptionem, etiam inter eos, qui citati non fuerunt, nec iudicio appaerunt ex adductis per Malch. de probat. concl. 682. à numer. 3. cum segg. sequutus ab Alphonso Modocio dubitat. iuris §. lex est. dubitat. 36. numer. 3. & per Narbon. in l. 83. gloss. 3. numer. 2. tit. 5. lib. 2. recop. quæ quidem præsumptio iustam præstat causam extrahendi & compulsandi prædictos testes, etiam si non ita certum sit, dixi quod plenè probant in status causis, vt supra ostendi.

Quod etiam Valençuela rationes per se ipsas suam demõstrant debilitatem patet euidenter, nã quæ vnde collegit Valenc. quod dum petuntur prædictæ informationes, est cum sine reprobandi alias, & reiciendi prætenforem per eas tantum, & non per factas de nouo in quibus maculam non

esse probatam, præsunt, cum aliis frustra mutuo ab alijs peteretur? ... nonne inter plenam, & nullam probationem medium est? ...

Et cum similes informationes petuntur, non semper ad maculam probandam, sed tantum ad rei veritatem inquirendam, vel sit, in fauorem, aut in odium prætenforis, ut sapius extrahere videtur...

Quæ omnia concludenter confirmantur ex ratione deducta à sufficienti numeratione omnium specierum, quæ in dubio proposito excogitare valent...

met, quæ ad accumulandum petuntur ab alio tribunali, seu communitate. Si ex illis, aut maculam plenè probatam continent, aut semiplenè abest omnis probatio omnino, in prima specie probationis plenæ, nullum damnium, nec iniuria considerari valet...

probata, adest etiam utilitas magna, & ius extrahendi, tum quia iudices, sequi veritatem omnibus debent modis, ...

ex pluribus adductis à Valenquæ. d. conf. 92. m. 2. & segg. pluribus. Dixi, ad aliquam conficiendam fidem non possunt, quia extra hanc speciem dari possunt casus, ad quos licita sit eorum extractio & compulsatio...

33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46

47 48 49 50 51 52 53

suprà hac quæst. §. 2. per totum, defedi valeat, quod etiam abique nouo examine prædicti plenè probent testes aduersus omnes, tamen securius iudico, quòd iterum producantur, & examinentur, & sic fieri consulo.

54 Secundò intelligas, dummodò integrè, & sine scissione omnia extrahatur acta, quia iudicij tenor vnus, & indiuiduus est, ex l. in omnibus 68. de reg. iur. cap. 9. n. 26. de offic. de l. probant Christoph. de Paz citato loco n. 66. & probant præter ab eo adductos Fntu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 66. n. 4. Ioann. Yañez Paslad. rer. quorid. lib. 2. ca. 9. Salgado de reg. protell. 2. part. c. 13. n. 118. Maiana de ord. iudic. 6. part. acta 10. n. 56. ubi n. 9. ait, idèd omnia edenda, & cõpulsanda quia Index poterit ita meliùs de causè se instruere meritis, & veritatem discernere visis vtriusque partis allegationibus. ¶ Quòd intelligendum est, dum omnia acta, & gesta ad vnum quid probandum tendunt, quæ cum sint connexa separari non poterunt, ex Phil. Dec. in c. 1. n. 27. vers. prædicta conclusio, de probat. & tenet Pacian. loco citato n. 49. cum allegatis à Barbof. Clausula, 38. n. 3. pag. 40. secus si separatas contineat res, ex quibus pars concernens completè extrahi potest, cæteris extraneis ommissis, secundum text. in l. 1. §. edenda, 3. ibi, quibus quis vnus non est compellatur edere, l. argentarius 10. §. edi autem, 2. de edendo, ubi communiter DD. & in l. 2. C. eod. Bar. & Bal. in l. præcibus, C. de precib. Imperat. offerend. lall. in Rub. num. 8. de noui oper. nunciat. Specul. de fide instrum. §. 17. vers. sed si omnia docet idem Pacian. d. c. 66. n. 38. de quibus præter citatos videantur Scaccia de iudic. lib. 1. c. 100. And. Gail. lib. 1. obseruat. 106. §. 135. Bellon. lib. 2. sup. n. 12. & Guido Papa decis. 1. & decis. 241. & seq. Minfing. lib. 1. obseruat. 11. & ad cap. 1. numer. 39. de probat. à quibus, quæ hîc deficiunt, videri poterunt quæ latius de hoc nunc agere institutum non paritur.

56 Tertio intelligas, quòd prædicta extractio, & compulsatio fieri possit à commissario informanti, cui omnimoda, & completa à tribunali data est potestas ad omnia agenda, quæ ad rei veritatis indagacionem pertinent, seu pertinere valeant, non tantùm ad testes de nouo examinandos, sed etiam ad extrahendos, & accumulandos examinatos in aliis iudiciis, & ad compulsandas quascumque scripturas, & libros antiquos, & si quæ alia ad rem conducere valeant, ipsius enim commissarij persona, & industria ad omnia indistinctè fuit electa, vt suo loco dixi, esto sit aduersus Christoph. de Paz. d. capit. 31. à numer. 86. cum seqq. vbi probat, commissarium non posse vti testibus iam examinatis, qui non testes, sed testimonia dicuntur, quæ in pluribus differunt, ex l. 3. §. idèd, & §. idem Diuus, & §. Gabino, de test. cum adductis suprà h. quæst. §. 2. numer. 13. Nec commissarius scire potest qualitates testium examinatorum ab alijs, nec qualem mereantur fidem, quæ omnia nihil ad rem efficiunt, tum quia commissarij potestas completa est ad omnia efficienda, ex quibus rei veritas possit ostendi, ad quam conducere possunt testimonia recepta in alijs iudiciis, vt iam dixi, tum etiam quia non est nouum, sed maximè frequens, testes in vno iudicio examinatos produci in alio, quamvis à diuerso fuerint examinati iudice, nec plenam efficiant regulatè fidem, vt planè colligitur ex d. l. 3. cum suis §. §. & apertius in l. ob carmen. 21. §. si testes, vers. confirmant, de test. & alibi latius de

hoc dixi, nec nullam mihi continet dubitationem.

Quartò intelligas, quòd in meis temporibus numquam vidi similes probationum extractiones peti, nec fieri ex receptis in communitatibus maioribus in quibus rigorosa existunt statuta puritatis velut in ordinum Senatu, Ecclesia Tolletana, nec collegiis, in quibus resita secretè agitur, vt inter casmet acta non communicentur, nisi inter sancti Officij tribunalia, quæ est diuersa vnum Sanctæ Inquisitionis corpus constituunt, & sic sibi met inuicem præstant, quidquid alteri deest, non verò cæteris communitatibus, inter quas vtiqum hæc informatio, fieret communicatio, quia magna ex hoc eis sequeretur utilitas, & qualitates ab staturis requisitæ probarentur, faciliùs ex quo licèt damnum aliquibus sequi possit, alijs, qui iniuste detinentur, commoda proueniunt magna, & quod plus est veritas magis radicis deducetur, quod publicè interest, vt dixi suprà quæst. 3. §. 2. in princ. & constat ex adductis à Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 51. n. 5. sed vidi pluries ab alijs communitatibus peti, & exhiberi processus, & informatioes qualitatum in eis receptas, & tradi prædictis maioribus tribunalibus, & accumulari alijs informationibus & ex omnibus simul causam terminare solitum est.

Inferitur tertio vera resolutio illius dubij, quando Regius Promotor Fiscalis in Cancellarijs regijs circa nobilitatis causas possit se iuuare depositionibus testium receptis in alijs iudicijs, cuius veritas est, quòd dum testes per sententiam directè reprobati manent, non possit eis vti ad effectum probandi, nec administrandi alias probationes, tum quia res iudicata omnia in actis deducta ita decidit, vt qui eam contra se habet, non possit in suum concurrere commodum quodquid ex illo iudicio, ¶ cum in omnibus ei obstat rei iudicata exceptio, vt in l. si quis cum totum, 7. §. ancillam, 1. vers. totiens eandem rem l. si à te, §. 1. vers. si alicui, de except. rei iud. ¶ ne ei contra quem iudicatum est proficit rei iudicata exceptio, vt dixit glos. in d. l. si à te, §. 1. per l. euidenter, 16. eod. tit. l. ex diuerso, 35. §. 1. vers. non debere enim lucro possessoris cedere fructus cum vicium sit, de rei vendic. ¶ & ne inducta in odium fauoret operentur, l. in C. de præpos. agent. in reb. lib. 12. Menoch. lib. 4. præf. 127. n. 5. Burlat. cons. 86. n. 30. lib. 1. Rol. à Valle cons. 23. n. 16. lib. 4. Surd. cons. 46. n. 18. lib. 4. Aug. Barb. Axioma. 58. numer. 14. pag. 39. ¶ quia inductum ad vnum finem contrarium regulariter operari non potest, l. legata inutiliter, 14. de adim. Tib. Dec. resp. 14. numer. 14. vol. 1. Craucta cons. 236. numer. 8. vol. 1. & cons. 153. numer. 37. lib. 2. Surd. cons. 495. numer. 7. lib. 4. Stephan. Gracian. decis. 47. numer. 31. plures apud Aug. Barbof. Axioma. 70. numer. 9. pag. 51. & Axioma. 99. n. 4. pag. * tum etiam quia nihil probant, & ad nullum deferuire valent effectum, & inutilis extaret extractio, & nihilo se iuuare intendet Promotor Fiscalis secundum tradita per Bart. in l. Paulus, à numer. 1. de re iud. Alex. and. in l. sapa, numer. 12. eod. tit. Gregor. Lopez in gloss. 3. l. 5. tit. 25. part. 3. Rota decis. 132. numer. 18. part. 2. diuersarum sacri Palatij, Magon. decis. Lucens. 98. numer. 17. Pet. Surd. cons. 190. numer. 13. & cons. 231. numer. 6. vol. 2. Craucta cons. 206. numer. 7. faciunt tradita per Ioseph. de Sesse de inhib. cap. 4. §. 1. numero 12. Purpurat. cons. 1. 2. numer. 21. & cons. 204. numero 1. & cons. 416. numer. 9. Burlat. cons. 31. numer. 43. lib. 4. Zephal.

Zephal. cons. 37. n. 48. vol. 1. & inutilia refecanda sunt, ex vulgata, ¶ dum autem circa testes sententia lata non est, aut non manent per eam directè reprobari, optimè Promotor Fiscalis eos petit in suum postea extrahere fauorem, & accumulare in altera lite, secundum suprà traditam distinctionem, ex rationibus pro hac parte superius adductis, quas hic repetere non est fas.

57 Inferitur quartò, quòd dum in causis puritatis præcesserint tres actus pontius circa idèd genus, & lineam, qui efficiunt rem iudicatam, & conseruunt ius perpetuù puritatis vniuerso generi ex dispositione nostræ pragmatice de qua infra 2. part. 2. & 4. si in informationibus factis circa eandè lineam sint testes, qui maculam asserant eiusdem generis, manent omnino elisi & reprobari per illos tres actus positiuos, & idèd extrahi, nec compulari non poterunt ad aliquem effectum cum totam vim amissam habeant, & deficiat omnis ratio, & ius extrahendi, vt clarè res ipsa demonstrat.

58 Inferitur quinto, quòd sicut probationes & acta circa statum, & puritatem alicuius facta nocent omnibus eiusdem generis, & familie per lineam infectam, & nota inde sequuta vniuersum inficit genus, vt probauit, & constat ex notatis per Bart. in leg. lex. Cornelia, in princ. de in iur. & à Baiardo ad Clarum, §. in iura, n. 37. Seraphin. in v. act. de priuileg. inyam. prinil. 32. numer. 42. Menoch. de arbit. casu 262. à numer. 1. M. sch. de probat. concl. 68. numer. 4. P. Th. Grammat. decis. 32. numer. 2. & 3. Olafico decis.

59 Pedana, 5. numer. 6. & decis. 104. numer. 3. ¶ ita similiter quilibet eorum poterit probare contrarium, & veritatem aliter se habere, esto sit post iudicium, seu præsentionem inceptam, seu post reprobatoriam sententiam, quia omni tempore admitti debet ad damnum sibi inde obueniens resarciendum, & iniuriam illatam propulsandam, contrariam probando veritatem, vt specificè tenuit Rota apud Seraphin. decis. 50. vers. si. Quod se captiuum refert, & probat Ricciol. de neophyt. c. 7. numer. 20. & 23. vbi loquitur post exclusionem præsentoris & per Laram de capellan. 2. p. c. 4. numer. 90. Aug. Barbofa de off. episc. 1. p. tit. 2. §. 17. sub. numer. 48. & de Canonici, c. 13. numer.

70 45. ¶ tum quia omnis, cui damnum minatur, seu potest contumelia tangere, legitimus contradicitor, seu defensor est, secundum Bart. & DD. in d. l. lex Cornelia, & in l. 1. §. item aut, eod. tit. de iur. iur. Socin. in c. olim. sub n. 20. extra alio eod. tit. Menoch. numer. 4. Baiard. in locis citatis, ¶ tum quia ille, quem interesse, seu iudicij euentus quolibet modo attingere potest, poterit ius suum tueri in iudicio comparere, probationes adducere, & audiri debet, si ijs inspectis, 29. de iuss. testam. l. principaliter. 19. Cod. de libera. caus. Couart. in præf. c. 28. Ant. Gom. in l. 40. Tauri n. 73. plura tradit Pelæz de maior. 4. p. q. 14. à n. 89. &

72 90. ¶ tum quia sicut sententia puritatis non transit in rem iudicatam respectu ipsius præsentoris, multo minus respectu vniuersi generis & suorum contingenteorum, ad ea, quæ adducunt Perezius de Lara de capellan. 2. p. cap. 4. n. 61. Aug. Barbofa de off. episc. 1. part. tit. 2. gloss. 7. numer. 19. tum etiam quia ita appetè probatur in l. 1. per totum maximè in fin. eum l. seqq. de liber. causa ¶ atque idèd ex iniuria vndequæ vniuerso generi obuenienti vnusquisque ex eo agere iudicio potest ex Ioann. Fab. in §. sed si libero homini, numer. 3. per text. ibi, in l. de inur. & faciunt tradita à Pet. Surd. Mantuana decis. 7. à numer. 11. cum seqq. & decis. 89. numer. 4. vbi hoc extendit Tract. de Purit. & Nobil. p. ob. Pars. I.

dit, etiam si remissa iniuria fuerit à principali, seu causa eius derelicta, quia eius factum, aut omisio non potest ius aliorum tollere, nec minuire ¶ Et rectè voluit Anton. Gom. in d. l. 40. Tauri, numero 77. quòd maioratus successor poterit interesse iudicio cum possessore inchoato, & illo inuito causa adesse, & probationes offerre, cæteraque facere, quæ principali possit, per d. l. principaliter. 19. in fi. C. de liber. caus. quod si ita procedit in habenti ius in spe, multo magis locum obtrinebit in eo, qui in iure læsi sanguinis successit, ex Ant. Gom. bene explicat Pelæz in d. q. 14. numer. 13. & 14. vt intelligatur, quod ita admitti debet, sicut admitteretur principali, & in eodem litis statu, & in eadem forma agendi abique discrimine vllò, ¶ & sicut post extitum præsentoris admitti ad prosequendam litem possent, ita & in eius vita, si causam deserat, aut negligenter defendat, contingenti admitti valent, tum ex d. c. is, ¶ tum quia si causam non defendat, quoad illam pro mortuo haberetur, bonus text. in l. 1. §. si quidem, Quod cuiusque vnusquisque, cap. inter corporalia, de translat. episc. gloss. in l. 4. c. 16. part. 3. Bart. in repetit. l. Barbarus, nu. 2. p. si v. edum, de offic. prator. & in l. 4. §. aliter, in princ. de re iud. ¶ Et idem est non esse in rerum natura & adesse inhabilem, l. sed & si medica 6. §. si siue, 2. de bon. lib. l. 1. §. si par. d. de coniug. cum e. an. ip. liber. eius, §. præd. §. v. de success. liberorum, Bal. in auth. nouissimè 9. §. & in duabus seqq. Cod. de in ff. testam. Guillier. Bened. in capit. Rannuncijs, verb. testamentum, c. 1. n. 156. de testam. Peregr. de fideicom. art. 38. n. 1. usque ad 6. Cald. Pereira de nominat. Emphy. 93. nu. 60. plures apud Augusti. Barbof. axioma. 174. nu. 13. cum seqq. 18. 20. 22. & 23. pag. 108. ¶ & lis pro derelicta habetur, si ab inhabili, aut indebite defendatur, sicut mulier vidua dicitur, quæ inhabilem habet maritum, gloss. in leg. vit. verb. orbitates, C. ad l. l. de Plagiar. Couart. in præf. c. 7. n. 2. Matienço in l. 6. gloss. 1. n. 4. tit. 10. lib. 5. recop. Alex. cons. 104. nu. 4. vol. 1. Rol. à Valle. cons. 9. nu. 34. vol. 1. & cons. 96. nu. 15. vol. 3. ¶ & filius obatur, qui habet patrem inhabilem, l. cum hæc est institutio, 52. de adq. hæred. Bal. in l. si furiosus, nu. 1. et c. 2. de euat. furiosi, Ang. in d. l. 1. §. quidem, Quod cum vnusquisque, Grac. 4. de septe. 666. n. 8. vbi n. 9. de exore habenti vitum inhabilem, & nu. 10. de Ecclesia, quæ habet inutilem Prælatum, & nu. 11. de ciuitate habenti syndicum inhabilem, de quibus & alijs videndi lall. in l. quoties, qui satisf. cog. Alex. in l. si q. v. d. nam, ad muni. ip. gloss. & Salic. in l. fin. ad l. Flan. de Plagiar. Iodocus Damhonderius in suis parib. & simit. verb. esse mutui, & nouissimè P. Thom. Sanci. cons. mor. super impress. 2. tom. lib. 4. n. 2. dub. 13. pag. 78. (Quamuis hoc non amittat in legato orphanis relicto, quod non possit capi ab habenti patrem inutilem opinatur, ex insufficienti ratione, meo videri, nam potissima ratio similis legati est maior necessitas, & pietas quæ in Orphanis inuenitur, quam in alijs: at multo maior considerari valet in habentibus patrem inutilem, & omnino pauperem, nempe oñus alendi se, & patrem furiosum, aut perpetuo morbo laborantem, aut redimèdi cum ab hostibus, quæ onera non considerantur in habenti patrem mortuum, & sicut hæc magis testator inducere, et ad pietatè præstandi legati sic & nos ad nos conformandū cū hac præsupra voluntate, l. Titian. 25. §. 1. de li. & possib. Pelæz de maior. 2. p. q. 3. n. 64. & 71. plura apud Meno. 4. præf. 67. n. 18. Mantica de conuict. 1. tit. 19. Peregr. de fideicom. art. 11. n. 31. Intric. de subsit. cent.

3. *quæst. 72. Fufat. eod. quæst. 276. ex num. 12.* & in eadem specie ita tenent Gracian. citato loco, numero 8. & Perez de Lara de anniverf. l. c. 21. num. 32. & Diana tract. 2. miscell. refol. 52. vers. tertio. & 4. part. tract. 4. Miscell. refol. 140. vbi pro hac adducit Ioan. Mariam. Nauarium de elect. f. 7. q. 7. nu. 3. in nouissima edit. Et ad fundamentum P. Th. Sanc. latis it ex eo, quod per æquitatem aliquando receditur à proprietate verborum testatoris, l. in h. 16. de cond. & dem. l. qui filium 74. §. fin. ad Treb. cum congestis per Dec. in l. omnibus, n. 5. de reg. iur. Pelaez. de maior. 2. p. initio, nu. 435. & segg. & in similibus legatis piis faciendâ est lata interpretatio, sicut in qualibet vltima voluntate ex iuribus allegatis per Grac. num. 406. loco citato, & 611. ex n. 15. & per Mantica. 3. de consuet. tit. 18. n. 2. & segg. 2. de sac. & amb. tit. 4. n. 63. Pelaez de maiorat. l. 9. n. 33. per l. in testamentis, 12. de reg. iur. *) Tum etiam, quia etsi causam defendat, sed non accuratè & legitimè, est idem, ac si non defenderet, & tunc sequens interestatus ad defensionem admittitur, cum non rectè defendere, & in iudicio non adesse, paria sint, l. qui repudiantis, 13. §. fin. de inoff. testam. l. si idem 55. de iur. l. si seruus 50. §. si quis ante 2. de leg. 1. l. p. 5. §. C. de pign. l. fin. §. illud. C. de temp. appell. Bar. in l. cum filius in princ. de verbor. Alex. cons. 84. nu. 4. lib. 3. Crauet. cons. 21. nu. 10. & ex aliis defendit Pelaez in d. q. 1. 4. n. 62. & segg. Barb. d. axiom. 174. n. 18. defendere quidem est, ita iudicio adesse, vt non deficiat vsque ad finem, l. item air. Prator. 21. §. fin. ex quib. causis maior. l. 2. §. defendi 3. & seg. Quib. ex causis in poss. eatur. idem Aug. Barbof. d. 81. n. 3. pag. 223.

81 Circa quod animaduertendum duxi, quod licet à propulsandis iniuriis consanguinei iure admittantur intra quartum aut sextum aut septimum gradum, secundum diuersas DD. sententias de quibus Iacob. Meno. de arbitr. casu 262. n. 2. ex Ang. in d. l. lex Cornelia n. 1. in fine, de iniuriis. Herculano tract. de cau. c. 19. n. 4. Baiardo ad Iulium Clarum in d. §. iniuria, n. 37. tamè cum sanguinis qualitates ad omnes consanguineos æquè pertineant, & sint perpetuæ, & de longè veniant, ita similiter ad earum defensionem omnes consanguinei in quocumque existant gradu admitti debent, quæ est ratio illius opinionis, quæ hoc relinquit iudicium arbitrio, quia sunt iniuria, quæ omnes coinquinant consanguineos sine distinctione graduum, quam tucetur, Menoch. dist. casu 262. numero. 3. & 4. Tib. Dec. tract. crimin. 1. p. lib. 3. c. 25. num. 67. ex Bart. in leg. tutor. §. si tutor. in fin. de suspent. tut. Marfil. in l. 1. praterea num. 55. de qu. & alij ab eis, adducti, quam rationem ad aliud bene considerat Paz de tenuia 2. p. c. 85. n. 126.

82 Inferitur sexto solutio alterius dubij, quod non semel in facto vidi, an dum extat quidam admissus ad honorem puritatis, & postea alius eiusdem generis idem appetit, in cuius informationibus desunt memoria, & noticia suorum auorum, & filiatio- nes plenè probatæ non manent, & patent in alterius informatorio, possit hic defectus ex primis suppleri informationibus. ¶ Et videtur quod non, quia statuta puritatis exposcunt, quod prædictæ qualitates specificè, & certè in singulis probentur prætenforibus, & ita in praxi, & stylo omnium tribunalium seruatur, quod ad vnguem adimplendum venit ex text. in l. 3. hac verba, de neg. gest. l. 1. §. hoc interdicitur, de Fonte, And. Gail. lib. 2. obseruat. 33.

84 ¶ nec sufficit, quod qualitas in vno requisita fuerit

in alio, nec in alio interuenerit tempore, vt ex Calcan. cons. 15. n. 23. tradit Rota Rom. Sacri Palatii dec. 1161. n. 2. part. 3. lib. 3. nouissim. sed apertè debet dum honor impartendus est, non oportet, 52. de l. 2. d. si quis cum habere, §. de suis & l. hered. cum allegatis à Mol. de primog. lib. 1. c. 13. n. 38. Valençuel. cons. 23. nu. 161. maxime cum pro forma requiritur, & respicit publicam vtilitatem, secundum Paul. Castr. in l. 1. standi causa, n. 3. C. de testam. quæ omnino debet seruari, aliàs actus corruit l. cum hi §. si Prator. 17. de transact. l. scimus 22. §. si verò postquæ 12. C. de iure delib. l. si. C. de pradiis curial. lib. 11. cum pluribus adductis per Valençuel. cons. 3. n. 18. & à Pelaez de maior. 1. p. q. 15. n. 85. & 4. p. q. 1. limit. 1. à n. 117. Aug. Barbof. Axioma 100. ex n. 3. pag. 64. & statutum aliquod determinans vltra ius commune, vt in nostra specie dicitur dare formam ex Soc. cons. 92. col. 3. vol. 4. Marfil. cons. 65. n. 14. Crauet. cons. 182. n. 10. Marta de iurisd. 4. part. casu 94. n. 15. & si contra eius formam sententia feratur nulla est, ex l. non dubium de legib. Garc. 1. discept. 18. n. 1. Valençuel. cons. 3. n. 28. ¶ quia 85 deficienti forma dicitur deficere rei substantia, ex Bal. in l. non codicillum, n. 4. C. de testam. And. Tiraq. in l. si vniquam, verb. reueratur, n. 76. C. de reuocand. don. Menoch. de adipse. rem. 4. n. 710. * atque idè non potest per æquipollens adimpleri, ex Bal. Ang. & Socino in l. 1. de lib. & possib. Martiè ex in l. 1. §. 4. n. 20. tit. 4. lib. 5. recap. cum adductis à Pelaez d. 4. p. q. 20. n. 179. & 180. ¶ cum ad puritatem probandam, quæ 87 est principalis qualitas ad admissionem necessaria, & quæ probari requiritur, necesse sit probare qualitates ascendendum saltem patrum, & auorum, quod aliter fieri non potest, ei agnoscantur illi, de quorum qualitatibus agitur, vt dixi supra q. n. §. 2. in princ. sequitur, quod nec puritas possit probari, cum eius causæ, & origo ignoretur, nec vniquam fuerit à testibus cognita, nec audita, vt supponimus nec sufficiat alia æquipollens probatio ex dictis supra & in q. 8. §. 3. illat. 4.

88 Sed contraria sententia magis probatur ex omnibus præcedentibus, tum quia sicut probationes sanguinis contrariæ nocent omnibus consanguineis, ita maiori ex ratione favorabiles prodesse debent ex l. si à 10. §. 9. §. Iulianus, de except. rei iud. glof. in l. exceptio. 28. illo tit. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 14. n. 17. dixi supra hac quæst. §. 1. præmis. 7. maxime in qualitatibus adherentibus, & nõ principalibus, vt prædictæ sunt: * Tum quia forma assignata à prædictis statutis tantum est, vt ante admissionem puritatis ex legitimis constet probationibus, speciatim à parentibus & auis, & generaliter à cæteris ascendētibus, ex eorum noticia deductis, & fieri poterit ex omnibus probationibus legitimis, & cum circa status, & sanguinis qualitates probet testes in aliis iudiciis, examinati, vt diximus, sequitur quod saltem in probatione, inopia sufficiant ex vulgatis. * Tum quia optima probatio est, quæ ex coniunctione fit dissimilium probationum ex l. Gallus. §. & quid si tantum, de liber. & possib. & ex aliis cõgestis per Nicol. Euerard. in specie, loco, à cõiunctione seu combinar. duar. l. Octau. Cacheran. cons. 41. n. 26. Card. Tusch. lit. A. concl. 503. n. 1. & 2. & ex aliis alibi per me adductis. * Tum quia cum agatur de iudicium animis 91 informandis, fieri poterit non solum ex integris, & perfectis probationibus, sed etiam ex defectuosis, & ex aliis adminiculis, secundum adducta per Alc. in l. Neracius, nume. 4. de verb. sign. & cons. 30. iuribus statuit, à numero. 14. & consil. 4. 2. per totum, lib. 2. Iass. in leg.

in leg. huiusmodi §. legatum, numero 19. de leg. 1. & consil. 120. lib. 4. & Bald. consil. 18. §. statuto ciuitatis Verona numero. 1. lib. 2. Ioan. Vincent. de Anna consil. 627.

92 ¶ Tum etiam quia quæ requiruntur pro forma, sufficit, si adimpleantur per æquipollens, maxime dum pro substantia non requiruntur, vt hic, ex Rebuffo in l. quod iussit 14. in præf. numero. 20. de re iud. & Albert. Brun. in tract. de forma & solenni. act. tit. 1. ex quibus constat forma & solennitas actuum, Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 36. numero 47. Hic add. 4. Et quamvis pro substantia forma hoc requiretur, adhuc non officeret eius defectus, nam dum forma, vt sic, adimpleri non potest, sufficit, si modo quo p. offit, adimpleatur, ex Petro Barbofa in l. diuortio, §. in eadem numero. 29. in fine, & numero. 30. solut. matrimon. Velasco. 1. de privileg. pauper. quæst. 53. numero. 37. Ripa in l. 1. numero 38. per text. ibi, de verbor. obligat. Alex. Raudens de analog. capit. 38. numero. 82. Franc. Mol. de ritu nupt. lib. 1. cap. 25. numero 45. Roland. à Valle consil. 43. ex numero 30. cum sequentibus, lib. 2. Suid. decisio. 268. numero. 18.

93 ¶ Tum denique, quia nulli dubium vsque adhuc extitit, quod probationes circa descendentiã, & bonas generis receptæ qualitates profunt omnibus consanguineis, quibus sunt communes ex text. in leg. si communis 10. vbi, vlt. vna vniuersis prædicit, leg. loci corpus, 4. §. si fundus; si seruus, vendic. leg. polibonus, 6. §. si quis ex his, de iustic. testam. l. 2. §. ex his, de verb. auth. si quis liberus, in fi. C. de natural. liber. dicta l. 5. vbi glof. 3. tit. 23. part. 3. & l. 7. vbi glof. 9. tit. 13. part. 4. Alexand. in l. si p. n. 31. de re iud. Hier. Magon. decis. Lucen. 98. n. 17. Perez. de Lara de capellan. 2. part. c. 4. num. 17. ¶ atque ita seruari debet, dummodo prius adhibita sit omnis diligentia in requirendis testibus, qui parentes & auos cognouerint, quia hæc est forma pro substantia requisita, & seruata, etiam si plures sint receptæ informationes qualitatium illius generis; si verò post adhibitam omnem diligentiam, testes non inueniantur, poterunt iudices ex aliis informationibus eiusdem generis, & descendentiæ rem decidere, & prætenfori rem admittere, cum satis inhumanum videatur in simili specie eum repellere, ex defectu probationis, quæ constat ex simili earumdem qualitatium indagine alio in tempore legitimo facta.

94 Inferitur septimo, & vltimo, alterius dubij responsio, nempe an informationes receptæ circa puritatem sanguinis possint nocere, aut prodesse extraneis, sicut consanguineis, v. g. quidam in sua prætenfione probant se oriri ex tali stirpe, & linea; non verò ex alia, quam impitam, & infectam esse suspicabatur, & erat dubium an ex hac, an ex illa proveniret, & postea alius ex maculata familia, quam ille alter deuitauerat, maneat appetat in eodem tribunali, in quo alterius manent informationes, ex quibus constat macula noui prætenforis, sed fuerint factæ ex extraneæ petitione, qui non fuit ex illa procreatus familia, sed ex alia diuersa, quare merito dubitatur, an similis maculæ probatio nouo noceat prætenfori? Ratio dubitandi consistit in eis, quæ latè tradidimus supra h. q. §. 2. per totum, vbi tradidimus, quod probatio maculæ, seu alterius sanguinis qualitates nocet omnibus, qui eiusdem sunt familia; vnde oritur regula constants & generalis, quod probationes qualitatium, quæ generi vniuerso conueniunt, nocent omnibus, qui eiusdem sunt generis, ex adductis in duobus §§. præcedentibus pro affirmatiua.

tuus sententijs de quibus ibi, quas nunc non repeto, & sic idem in propofita specie dicendum videbatur.

96 Sed contrarium in nostro dubio verius videtur, nempe quod prædictæ informationes non plenè probent, nec nocent extraneis, qui è diuersa sunt familia, à qua primus prætenfor oriundus erat. Primo quia, vt nocere possent tria concurrere erat necesse, eadem personæ, & eadem agendi causa iuxta text. in leg. Iulianus, 3. cum duabus sequentibus, leg. si quis 7. & quasi per totum tit. de except. rei iud. cum similibus sup. à in d. 6. 2. adductis; at in proposito dubio nec ad eam res, nec eadem persona. Igitur nocere non posse, fatendum est.

97 Patet minoris prima pars, quia primus prætenfor non egit de probando veras qualitates generis secundi prætenforis, sed negauit se ex illo descendere, asserendo ab alio diuerso provenire, quod differt ab alterius fine, qui firmat, se ex illo genitum, & requisitas habere qualitates, ita vt primus reproboratoris potius quàm defensoris partes sumplerit, ¶ quod alteri nocere non potest, secundum tradita in l. frater à fratre 38. de cond. & indeb. c. 1. de notis ex liber. ventre, vbi glof. fin. plura iura adducit. Nec quidem ius pati debet, quod vna familia alieno opprimatur exemplo, vt bene dixit Simachus scribens Imperatoribus Arcadio, & Theodosio, ita vt vtriusque finis diuersus existat & loqua: vt de diuersa re.

98 Minoris secunda pars probatur, quia primus prætenfor non est eadem persona cum secundo nec verè, nec interpretatiuè, non verè quia realiter diuersa est, nec interpretatiuè, quia eiusdem auctoris successores non sunt, nec ab eadem proveniunt origine, nec sunt eiusdem generis, quorū vnū interuenire erat necesse, vt interpretatiuè eadem dici possent persona, ex glof. verb. concurrunt, in d. l. & an eandem 14. de except. rei iud. cum similibus adductis supra in d. §. 2. ex n. 49. ¶ Vnde patet diuersa esse iudicia & aliam agendi causam, cum res, finis, & personæ diuersæ sint, vt in d. l. & an eandem, l. cum de hoc, 27. de except. rei iud. * & data dissimilitudine tolluntur effectus idoneitatis, vt dixit glof. in ca. si enim, verb. numquid, 28. quæst. 1. Iass. in l. 2. §. 1. & §. ex his, de verb. oblig. Greg. in l. 1. verb. la semejanca, in 33. part. 7. Menoch. de arbitr. casu 84. Card. Tusch. præf. concl. tom. 2. tit. D. concl. 527. Auguf. Barbof. Axioma 74. ex num. 1. pag. 48. * & ex diuersis non rectè inferitur, nec vnum quid deduci potest, l. Papinianus 204. de minor. l. fin. de calumniat. leg. naturaliter 12. §. nihil commune de adq. poss. nec coniunguntur ad ex eis fidem deducendam, Batt. in l. 1. §. idem Cornelio 4. de quæst. Felin. col. 4. vers. Primo casu, & Dec. n. 10. in cap. cum causam, de probat. Paul. Emil. dec. 98. n. 4. p. 3.

103 Secundo probatur, vt probationes vnus iudicij in altero probent, opus est, quod in primo iudicio legitimus existeret contradictor, & defensor, & quod ritè suum compleuerit munus, secundum Bart. Alex. Ias. Rip. & Immo. in l. filius familias, §. Dini, de leg. 1. Felin. in cap. pen. n. 16. de re iud. Francisc. Mantica de consuet. lib. 12. tit. 6. n. 6. Aluar. Valasco. de iure empit. q. 10. n. 3. Couar. præf. q. 16. nu. 6. Ant. Padilla in l. vnū ex familia, §. si de falsodia, n. 2. de leg. 1. cum pluribus congestis à Tiraq. de primog. q. 35. n. 18. at prædictus primus prætenfor non fuit legitimus contradictor, cum nõ fuerit de familia, nec

in eius comparuerit nomine, sed velut prorsus extraneus. Igitur probationes in eius præensione receptæ alienam non poterunt prægrauare familiam. Sed nihilominus, vt radicatus percipiatur huius dubij veritas, distinguendum esse arbitror, inter probationem testium, & instrumentorum, nempe quod testes recepti in extranei causa plenam non efficiant fidem in alterius præensione: Instrumenta verò, si publica fuerint, & antiqua, & de descendencia vltimi loquantur præentoris, plenè probent, etiam si producta extent in extranei causa, & poterunt produci postea in alia quacumque ad eundem effectum.

Ratio autem differentie in eo videri in eo constitit, nam testes fidem, & vim accipiunt peculiari- ter ex iudice, & iudicio, in quo sunt producti, ex text. in leg. ut fundus, 18. comm. diuid. leg. fin. 6. Cod. de fideicom. lib. 28. comment. capit. 4. vbi

104 Osuald. Illiger. l. 1. §. 1. & cum ipsi iudicium ex sua natura ad alios non extendatur, extra quos actitatum fuit, seu ab eismet causam habent ex dictis iuribus, & l. pen. 63. de re iud. & notatur in l. 1. si plures vna sent. Bart. in l. 1. §. item, n. 6. si quis in suo vocatus, Bal. in l. 2. in fi. C. de seruit. Alexand. cons. 48. visis n. 9. vol. 6. ita nec eius effectus, nec probationes in eo receptæ: at instrumenta non ex iudicio, sed ex persona publica & solemnitatibus legitimis seruatim vim capiunt, l. Celsus 10. de probat. l. in donatio- nibus 31. C. de donat. e. post cessionem, 7. vbi Canonistæ de probat. Bal. & DD. in l. qua. 22. C. de episc. & cler. itavt confectionis tempore dicatur probatio probata non probanda Bal. in d. l. quoties, n. 6. in fi. de iudic. & in l. 2. in pr. C. quando sitis, vel priuat. Hipol. in l. si quis, n. 140. de q. Alc. reg. 3. praef. 33. n. 18. Socino cons. 12. Quoniam in fi. vol. & Dec. cons. 118. visis, in pr. Zephal. cons. 4. à n. 22. vol. 1. Hier. Grat. resp. 28. n. 2. & resp. 46. n. 1. lib. 1. §. quare inter omnes, quibus communia sunt fidem efficiunt, & probant, vt in l. 4. §. si cum l. eq. Famil. erisc. l. procurator. 7. C. de edendo, c. G. perpeius, 12. in n. cta. glof. de fide instrum. & faciunt adducta per Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 64. n. 89. Aceb. in l. 3. n. 10. tit. 5. lib. 4. recop. Io. Garc. de nobilit. glof. 2. §. 1. n. 4. & 8. Paul. Emil. decis. 294. p. 1. §. & si in extranei informationibus adducta fuerint in- strumenta publica æquè probabunt in omnibus iudiciis, & contra omnes, de quorum ascendencia, & parentela mentionem efficiant, cum non ided, quod in extranei iudicio fuerint producta, quoad ceteros amiserunt fidem, quos idem tangere potest, in quo plurimum à testibus differunt, vt bene considerauit Malch. de probat. in princ. 7. 6. à n. 14. cum seqq.

Denique, quod de testibus diximus, intelligen- dum est quoad plenam probationem, quia saltem magnam efficiunt præsumptionem in qualibet extranei causa, secundum glof. in l. si duo patroni, in pr. de iureiur. & in l. 1. de except. rei iud. & in l. 2. C. de e- dendo, vbi communiter DD. & in l. 2. C. quibus res iud. non nocet. Bar. in l. à sententia, de appellat. Zephal. cons. 17. §. n. 31. vol. 3. Menoch. cons. 1. post. n. 206. §. arbitrio iudicum relinquendam, qui ex personarum qualitatibus, & negocij circumstantiis, & dictorum rationibus percipient qualem, & quantam mereantur testes fidem, ex vulgata l. 3. §. 1. de test. l. 1. verfic. nam si quidem, ad S. C. Turpill. l. 40. verfic. entonce de- be catar el jugador, rit. 1. 6. l. 118. in fin. ibi, entonce es en aluedrio del jugador de desfecharia, o otorgarla, que va- la si quisere, & iterum paulò inferius, titul. 18. p. 3.

105 Ratio autem differentie in eo videri in eo confi- stit, nam testes fidem, & vim accipiunt peculiari- ter ex iudice, & iudicio, in quo sunt producti, ex text. in leg. ut fundus, 18. comm. diuid. leg. fin. 6. Cod. de fideicom. lib. 28. comment. capit. 4. vbi

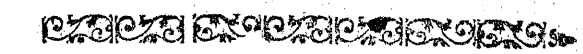
106 Osuald. Illiger. l. 1. §. 1. & cum ipsi iudicium ex sua natura ad alios non extendatur, extra quos actitatum fuit, seu ab eismet causam habent ex dictis iuribus, & l. pen. 63. de re iud. & notatur in l. 1. si plures vna sent. Bart. in l. 1. §. item, n. 6. si quis in suo vocatus, Bal. in l. 2. in fi. C. de seruit. Alexand. cons. 48. visis n. 9. vol. 6. ita nec eius effectus, nec probationes in eo receptæ: at instrumenta non ex iudicio, sed ex persona publica & solemnitatibus legitimis seruatim vim capiunt, l. Celsus 10. de probat. l. in donatio- nibus 31. C. de donat. e. post cessionem, 7. vbi Canonistæ de probat. Bal. & DD. in l. qua. 22. C. de episc. & cler. itavt confectionis tempore dicatur probatio probata non probanda Bal. in d. l. quoties, n. 6. in fi. de iudic. & in l. 2. in pr. C. quando sitis, vel priuat. Hipol. in l. si quis, n. 140. de q. Alc. reg. 3. praef. 33. n. 18. Socino cons. 12. Quoniam in fi. vol. & Dec. cons. 118. visis, in pr. Zephal. cons. 4. à n. 22. vol. 1. Hier. Grat. resp. 28. n. 2. & resp. 46. n. 1. lib. 1. §. quare inter omnes, quibus communia sunt fidem efficiunt, & probant, vt in l. 4. §. si cum l. eq. Famil. erisc. l. procurator. 7. C. de edendo, c. G. perpeius, 12. in n. cta. glof. de fide instrum. & faciunt adducta per Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 64. n. 89. Aceb. in l. 3. n. 10. tit. 5. lib. 4. recop. Io. Garc. de nobilit. glof. 2. §. 1. n. 4. & 8. Paul. Emil. decis. 294. p. 1. §. & si in extranei informationibus adducta fuerint in- strumenta publica æquè probabunt in omnibus iudiciis, & contra omnes, de quorum ascendencia, & parentela mentionem efficiant, cum non ided, quod in extranei iudicio fuerint producta, quoad ceteros amiserunt fidem, quos idem tangere potest, in quo plurimum à testibus differunt, vt bene considerauit Malch. de probat. in princ. 7. 6. à n. 14. cum seqq.

Denique, quod de testibus diximus, intelligen- dum est quoad plenam probationem, quia saltem magnam efficiunt præsumptionem in qualibet extranei causa, secundum glof. in l. si duo patroni, in pr. de iureiur. & in l. 1. de except. rei iud. & in l. 2. C. de e- dendo, vbi communiter DD. & in l. 2. C. quibus res iud. non nocet. Bar. in l. à sententia, de appellat. Zephal. cons. 17. §. n. 31. vol. 3. Menoch. cons. 1. post. n. 206. §. arbitrio iudicum relinquendam, qui ex personarum qualitatibus, & negocij circumstantiis, & dictorum rationibus percipient qualem, & quantam mereantur testes fidem, ex vulgata l. 3. §. 1. de test. l. 1. verfic. nam si quidem, ad S. C. Turpill. l. 40. verfic. entonce de- be catar el jugador, rit. 1. 6. l. 118. in fin. ibi, entonce es en aluedrio del jugador de desfecharia, o otorgarla, que va- la si quisere, & iterum paulò inferius, titul. 18. p. 3.

Denique, quod de testibus diximus, intelligen- dum est quoad plenam probationem, quia saltem magnam efficiunt præsumptionem in qualibet extranei causa, secundum glof. in l. si duo patroni, in pr. de iureiur. & in l. 1. de except. rei iud. & in l. 2. C. de e- dendo, vbi communiter DD. & in l. 2. C. quibus res iud. non nocet. Bar. in l. à sententia, de appellat. Zephal. cons. 17. §. n. 31. vol. 3. Menoch. cons. 1. post. n. 206. §. arbitrio iudicum relinquendam, qui ex personarum qualitatibus, & negocij circumstantiis, & dictorum rationibus percipient qualem, & quantam mereantur testes fidem, ex vulgata l. 3. §. 1. de test. l. 1. verfic. nam si quidem, ad S. C. Turpill. l. 40. verfic. entonce de- be catar el jugador, rit. 1. 6. l. 118. in fin. ibi, entonce es en aluedrio del jugador de desfecharia, o otorgarla, que va- la si quisere, & iterum paulò inferius, titul. 18. p. 3.

Denique, quod de testibus diximus, intelligen- dum est quoad plenam probationem, quia saltem magnam efficiunt præsumptionem in qualibet extranei causa, secundum glof. in l. si duo patroni, in pr. de iureiur. & in l. 1. de except. rei iud. & in l. 2. C. de e- dendo, vbi communiter DD. & in l. 2. C. quibus res iud. non nocet. Bar. in l. à sententia, de appellat. Zephal. cons. 17. §. n. 31. vol. 3. Menoch. cons. 1. post. n. 206. §. arbitrio iudicum relinquendam, qui ex personarum qualitatibus, & negocij circumstantiis, & dictorum rationibus percipient qualem, & quantam mereantur testes fidem, ex vulgata l. 3. §. 1. de test. l. 1. verfic. nam si quidem, ad S. C. Turpill. l. 40. verfic. entonce de- be catar el jugador, rit. 1. 6. l. 118. in fin. ibi, entonce es en aluedrio del jugador de desfecharia, o otorgarla, que va- la si quisere, & iterum paulò inferius, titul. 18. p. 3.

Paul. Castr. in l. admonendi, n. 39. de iureiur. Arias Pin- nel. in l. 2. 3. p. c. 4. & vlt. n. 44. C. de re iud. vend. qui- bus huic nostræ quæstioni finem imponamus, in cuius materia nihil aliud debet aliunde desiderari.

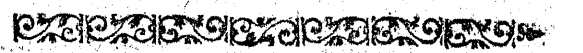

QVÆSTIO XIV.

De testibus ad perpetuam rei memo- riam circa puritatem, & descendencia coram iudicibus ordinariis examinatis, & à partibus productis in iudiciis puritatis, & de eorum fi- de, & effectum.

Is quæ in præcedenti quæst. discuf- simus, affinis est alia quæstio quoti- diana, & in praxi sæpius præ manibus habita, de fide videlicet, quam efficiunt testes examinati ad perpetuam rei memo- riam, & partibus postea in iudicio producti, quia passim in puritatis iudi- ciis solent à præentoribus offerri infor- mationes ad rei perpetuam memoriam circa suam descendencia, & puritatem, de quarum fide dubitari pluries vidi, in quo semper diuersas inueni opiniones, cum quidam plus quàm semiplenè eis præ- buerint fidem, alij in adminiculorù vim eas acceperint, cæteri verò omnem ab eis abstulerint effectum, in quo iudiciorum conflictu, opere prætium me facturù pu- tauì, si huiusce nodi difficultatè dissoluà secundum iuris principia, & iudiciorum puritatis naturam, ad cuius perfectiorem declarationem, in quatuor partes vniuer- sam deerei scindere quæstionem.

- 1 Quo iure introductum fuerit testium exa- men ad rei perpetuam memoriam.
- 2 De forma & solemnitatibus requisitis in eo- rum examine.
- 3 De fide testium ita examinatorum in omni- bus causis generaliter loquendo.
- 4 De fide, quam specialiter mereantur produ- cti in puritatis iudiciis.

§. I.

Quo iure examen ad perpetuam rei memoriam introductum fuerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes regulariter de iure loquendo non recipiuntur ad perpetuam, rei memoriam, nisi ex parte rei, quia non est in eius voluntate ius agendi in iudicio numero 2. Et ex parte actoris, dum

testes sunt senes, aut valetudinarij, vel timetur de eorum absentia, vel morte, num. 3. Quod iure admissum est ex æquitate contra eius rigorem, num. 4.

- 5 Examen ad rei perpetuam memoriam habet locum quoties verisimiliter timetur probationis periculum, & veritatis occultatio. Et cessat ex parte rei quoties agere in iudicio potest, sicut ex parte actoris locum habet, quoties ei desistere potest probatio, num. 6.
- 6 Actor si fuerit paratus ad agendum non possunt ex parte rei testes examinari nisi senes aut valetudinarij fuerint, vel timeatur absentia, quia tunc iudicialiter agere potest, & cessat potissima ratio eos recipiendi.
- 7 Reus antequam petat examen testium ad perpetuam petere debet quod actor citetur ut si iudicio statim agat differatur examen.
- 8 Examen testium ex parte rei non habet locum dum vices actoris sumit, ut in actione confessoria, & in interdico uti possidetis.
- 9 Actor potest petere examen testium ad res perpetuam memoriam, dum non est in eius potestate iudicio agere, ut in debito in diem, vel sub conditione, vel si ei non sit permittum comparere in iudicio nisi quibusdam testibus examinatis, qui ad perpetuam peterunt examinari, num. 10.
- 10 Examen testium ad rei perpetuam memoriam ortum ducit ex iure civili, contrarium verum; n. 12. Ex iure canonico & regio, n. 14.
- 11 L. 3. §. dua 5. de carbon. edicto.
- 12 L. in lege Aquilia, 40. ad l. Aquil. l. fin. C. de usur. pup. l. 1. C. ut nemo inuit. ag. Auth. sed & si quis, C. de test. explicatur verisimilè.
- 13 Aquis & ratio suadent, quod probationes non pereant.
- 14 Examen testium ad perpetuam admittitur de iure regio in causis nobilitatis.

Pro certo, & absque cõtrouersia acceptum est, quod regulariter loquendo nullo iure receptio testium sine litis contestatione ad rei perpetuam memoriam probatur, atque ided fieri oportet, extraordinariam esse, dum ex aliqua permittitur causa, quia in eo deficiunt plura substantialia requisita, vt fidem efficiant sic examinati testes, quod communiter probant DD. de l. 3. de test. l. 3. §. dua 5. de carbon. edicto, l. sola. 4. C. de test. cap. quoniam frequenter §. vt lite non contestat. vbi communiter DD. cap. significatit; 41. cap. Albericus 43. de test. leg. fin. vbi glof. 2. & 3. tit. 10. leg. 2. tit. 16. vbi glof. 4. & 6. cum ill. leg. part. 3. l. 1. 4. tit. 8. lib. 2. fori, vbi glof. 1. leg. 125. styli, vbi Paz. in princ. & DD. communiter in dictis locis, & in amb. de test. §. fin. nouell. 90. Did. Perez in l. 1. glof. 5. verfic. Quare 12. pag. 518. colum. 3. verb. testigos, tit. 3. lib. 3. eod. Ioann. Garc. de nobilit. glof. 48. per totam, Plaça de delict. cap. 19. numer. 17. Michael Chaff. com. opin. lib. 2. cap. 17. quæst. 28. in princ. Vigius eod. tract. opin. 922. numer. 1. & 2. opin. 623. And. Gail. lib. 2. obseruat. 19. à nu. 1. Menoch. lib. 2. præsumpt. 54. numer. 1. Malch. de probat. in princ. quæst. 5. numer. 43. & concl. 1373. à numer. 1. cum pluribus aliis adductis à Barin. de test. quæst. 76. à numer. 2. vbi latè de materia.

Quæ regula ita ab omnibus communiter recepta duas præcipuas continet limitationes ex omnium consensu, iure, & praxi admittas. Quarum præcipuas

ma est in reo, qui ante litis contestationem, & ad perpetuam rei memoriam producere testes potest examinandos coram iudice causæ, quod introdu- ctum ea maximè fuit ratione, quia cum non sit in eius potestate initium litis, nec agere, cum veluerit, possit, ei permittum fuit, suas ad futurum iudicium præuenire defensiones, vt communi ore factentur DD. in d. amb. sed & si quis ab aliquo, C. de test. maximè Bart. nu. 5. Bald. 11. Paul. 2. Salic. Alber. Ang. omnes in vum. 2. Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 1. iuner. 19. Malch. de probat. concl. 684. numer. 1. Matienço in dialogo relator. 3. part. cap. 50. Ioann. Garc. d. glof. 48. numer. 2. cum adductis per Farina. in d. quæst. 76. numer. 11. in d. numer. 22. Cardin. Tusch. conclus. 157. à numer. 1.

Secunda limitatio est in actore, cum testes, ex quibus se iuuare intendit, senes seu valetudinarii sunt, vel proximi longissimè absentia, & de eorum morte, absentia, & diuturna verisimiliter timetur, quod aperte probatur in d. cap. quoniam frequenter, §. vbi Nisi forte de morte testium timeatur, vel absentia diuturna, & inferius ibi, Valetudinarij, & alij testes, de quibus ex aliqua rationabili causa timetur, etiam lite non contestata sunt procul admittendi, vbi exornant glof. & communiter DD. text. etiam est vbi iuris casari, DD. in l. lege Aquilia, 40. ibi, & in- terim testibus quoque id probare possunt, qui testes possunt, n. 6. esse eo tempore, quo conditio exitit, ad l. Aquil. quibus consonat, l. 2. verfic. E est seria quando los testigos por quien huuieste de probar su intención, fuesen viejos, o enfermos, de manera que remiesen, que se morerian antes que dixessen su testimonio, o si per ventura los testigos fuesen apareados para ir en buesca, o en romeria, en otro lugar deniesen de hazer gran tardança, vbi Gregor. 16. part. 3. Ioann. Garc. d. glof. 48. numer. 2. verfic. ex qua regula, & Matienço in d. cap. 30. numer. 7. limit. 1. Malch. d. conclus. 684. numer. 2. Anton. Gom. d. l. cap. 1. nu. 19. verfic. actor verò, Menoch. de præsumpt. 54. n. 2. Farin. d. 97. 76. n. 82. Card. Tusch. supra numer. 12.

Quorum ratio consistit non in iure stricto, sed in æquitate tantum, vt colligitur ex dictis iuribus, & animaduertunt Ioann. Garc. d. l. numer. 2. Matienço sub numer. 3. verfic. sed quod testes, locis citatis, ne videlicet occasione momenti pereat probandi facultas, atque ita ius cesset, & iusticia, quorum practica & exercitium ex probationibus pendet, leg. duo sunt, 30. de testam. 1. Malch. de probat. in princ. quæst. 1. numer. 2. cum seqq. in d. numer. 5. † Vnde regula constituitur à DD. vt toties valeant testes ad perpetuam rei produci memoriam, & examinari, quoties verisimile est probationis periculum, aut veritatis occultatio, ex d. cap. quoniam frequenter, ibi, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, vbi glof. & ordinarij omnes vnanimiter tenent, vt patet ex citatis, & adductis à Farinac. citato loco n. 10. & ab aliis, de quibus infra, §. 3. in princ.

Ex qua decidendi ratione deducitur, vt quoties, reus in iudicio prohibito agere possit, aut probationes ex postfacto actori deficiere, timeri valet, toties deficiat prohibitio ex parte actoris, & permittio ex parte rei, exemplum huius esse potest, cum reo volente ad perpetuam rei memoriam testes adducere, fuerit præsens actor ad agendum paratus, nam tunc à iudice recipi prædicti testes non poterunt, nisi senes, aut valetudinarij fuerint, qui etiam ex parte actoris recipi possunt, nam deficiit præci-

pua ratio qua alij admitti valeant, teste Abb. num. 4. & Ioann. Andr. num. 10. in *fi. de iur. iur. iur. Zabarell. col. 2. v. si autem veniet adversarius*, Bellam. n. 1. in *fi. d. cap. significavit. de testib.* quare voluit Bal. 7 in *leg. in C. de usuris*, quod dum reus intendit producere testes antelitis contestationem petere ante debet, quod actor citetur, ut si velit, statim agat, & differatur examen testium ad tempus litis probatorium, quod etiam refert Farin. in *d. quæst. 7. 6. nu.*

8 74. † Alterum exemplum constitui potest in iudicijs, quibus reus partes actoris sumere potest, ut in interdico vti possidetis & in actione confessoria, de quo latius agit Matienço in *d. cap. 50. num. 4. & 5. DD. in d. l. cap. significavit*, Farin. citato loco num. 72. vbi differentiam constituit inter remedium *d. cap. quoniam frequenter* et *d. cap. significavit*, qui pro hoc videndi sunt, non enim meum est hinc de eo latius agere.

Exemplum alterius ex parte actoris constitui potest in specie *d. l. in lege Aquilia*, 40. ad l. *Aquil.* cum debitum est in diem, vel sub conditione, de quo ante existentiam agi non potest quia tunc poterit actor ad suam actionem fundandam testes ad perpetuam memoriam producere, & debent examinari, sicut producti à reo ad luas exceptiones fundandas, & probandas, exornant Matienço in *d. cap. 50. n. 7. limitat. 2.* vbi videte poteris alia exempla, & apud Iuris Cælesti DD. in *d. Auth. sed & si quis, C. de test.* & apud Pontificij iuris interpretes in *d. cap. quoniam frequenter*, & in *d. cap. significavit*, & adductos, à Michæle Crasso in *sujs comm. opin. l. 1. 2. cap. 1. 7. quæst. 29.* And. Gail. lib. 1. *observat. 92. sub n. 2.* Socin. reg. 404 aliud exemplum posuit Bar. in *d. l. in lege Aquilia*, in *fi. ad l. Aquil. & in l. de etate, n. 3. vers. Quod intelligendi est, de minor.* & apud Card. Tusch. in *T. concl. 157. à n. 11. cum seqq.* † Quando actor non potest agere, nec litem contestari, nisi testibus quibusdam examinatis, poterit eos ante litem ad perpetuam memoriam producere ex reddita ratione, quam insignem Bartoli doctrinam police cateri communiter fuerunt sequuti, ut videre poteris penes Bal. n. 8. Salic. c. 7. Fulgol. 1. Ang. 3. in *d. Auth. sed & si quis*, Iacob. Musing. *cent. 4. observat. 71. vers. Posteriore vero*, ex quibus poterunt omnia dubia, quæ circa hoc ex facto accident, dilui, ideo enim plus rationibus rem ostendere studeo, quam auctoritatis niti, ut facilius radix rei percipiatur, & cateri diluantur casus.

11 Ex quibus satis constare videtur, quod examen testium ad rei perpetuam memoriam ortum ducit ex iure civili, de quo plures ex allegatis loquuntur DD. & specialiter probati videntur in *d. l. leg. in lege Aquilia*, 40. & in *d. Auth. sed & si quis, C. de test.* & in corpore vnde sumitur quod est *Auth. de testib. §. si. l. ult. C. de usu. pup. l. 1. C. ut nemo in iur. agere vel accusari cog.* tenent communiter omnes paucis exceptis de quibus infra

12 At iure civili hanc sententiam, nec ex dictis legibus & iuribus, nec alibi probari, sed potius contrarium verius iudico, nam ita aperte reiectum videtur ab Vlp. I. *Cum d. l. 3. §. de a. 6. de carbon. edicto*, vbi licet ob prædictas causas testium examen obtuendum pupillum ad rei perpetuam memoriam eligere potuit I. C. id tamen prætermisit, & iuridicam causæ cognitionem maluit, quam testium productionem absque causæ cognitione admittere, & non solum eam non approbavit, sed & nullius momenti esse iudicavit, cum aperte spreverit

quod & confirmatur ex *l. 3. de test. & l. sola, 4. l. eod.*

Nec obstant iura pro contraria sententia supra, 13 & communiter à DD. adducta, quia eruditè omnibus sigillatim satisfacit, ac explicat, & hanc nostram tueretur sententiam Hug. Donel. in *l. 4. à num. 6. cum seqq. pluribus*, & in *d. Auth. sed & si quis, per totam, C. de test.* quem etiam referendo approbat Osuald. Illiger, ad eundem Donel. *lib. 25. comment. c. 9. l. K. & L.* meum autem non est hinc agere de huius rei veritate, sed, quid sit praxi servandum tantum ostendere.

Ad quod sufficit iure canonico, & Regio expressè ita esse stabilitum, communique stylo, & praxi omnium tribunalium consummatum, quod & ut ita servetur æquitas, & ratio æquè, & aperte suadent. Iure igitur canonico ita cauetur in *d. cap. quoniam frequenter, d. cap. significavit, 41. d. cap. Albericus, 43. de testib.* Iure autem regio Hispano constitutum habemus in *d. l. 2. tit. 16. part. 3. & in l. 14. fori legum l. 175. styli l. 8. l. 19. & 20. & 33. tit. 11. lib. 2. recop. 1. & quitas enim & ratio suadent, ne veritas & probationes pereant, ut dixit Venuleius in *l. carent. 2. de test. l. 1. §. sed & si servus, de instro. venire Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 19. de fin. 7. sub n. 4.* & dum necessitas expostulat, ex eis consulendum est, *test. in l. pen. de inst. reg. restit. l. & si nihil 133. de reg. iur.* atque ita in praxi quotidie servatur.*

Quare hoc ita speciatim in iure nostro statutum est in causis nobilitatis, quæ & si semper pro gravissimis, & de magis arduis habitæ sint, ut animadvertit Pelaez de *causis nobilitatis*, 4. p. 9. 14. num. 56. *vers. & causa*, tamen probationes ad rei perpetuam memoriam admittuntur, ut patet ex dictis legibus recopilationis proximè allegatis, & explicant è nostris Accusab. Otorala in *suo tract. de nobilitate*, 5. part. *prim. c. 5. per totum* Ioann. Garcia *eod. tractat. d. l. gloss. 18. per totam*, Matienço in *d. 3. part. Dialogi cap. 50. num. 8.* vbi ait, quod prædictæ leges debent intelligi, & declarari ex relatis iuris Pontificij iuribus & locum habere in omnibus causis, & speciebus, de quibus loquuntur, de quo etiam egit nonissimè alios remissivè accumulando Idelphon. Narbona in *d. 33. glossa, 9. tit. 11. lib. 2. recop. pag. 271.*

DE REQUISITIS AD EXAMEN TESTIUM AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

§. II.

De forma, & solemnitatibus requisitis in examine testium ad perpetuam rei memoriam.

S V M M A R I V M.

- 1 *Decretum iudicis requiritur ad examen in perpetuam memoriam.*
 - 2 *Iudex competens adiri debet, qui examen committere potest, si testes distent, vel requirere iudicem illum territorij, n. 3. Non tamen in causis nobilitatis, n. 4.*
 - 3 *Citatio partis adversæ requiritur, & fieri debet personaliter, si certa est, si vero non sufficit fieri per proclama. Nisi in longinquo sit, & periculum interueniat in mora, vel se absente maliciose, num. 6.*
- Vel causa sit parvi valoris, num. 7.*

Quæst. XIV. §. II. de forma examinis, &c. 289

Fiscalis regius citandus est in causis nobilitatis ad examen testium in perpetuam, sub d. numero 5.

- 5 *Absentia testium, & eius causa constare debet, ut probent ad perpetuam examinari, & sufficit eorum assertio.*
- 9 *Publicatio testium ad perpetuam requiritur, ut plene probent, & quando fieri debeat. Testes ex parte actoris valedudinarij, & senes non publicandi, & quare, num. 10.*
- idem in testibus ex parte rei, vel ut verius amplectimur, n. 11.*
- Nisi ex eius voluntate, n. 12.*
- Ex quo nullum alicui præiudicium gignitur, numero 13.*
- 14 *Reus etiam facta publicatione testium ad perpetuam poterit postea in lite alios adducere, & debent examinari.*
- Testes ad perpetuam examinari debent custodiri in archivio publico, licet de factis hoc non servetur ex ministeriorum misericordia, & qui superfluit fuerint denotati in lite debent examinari, alios non probant, n. 16.*
- 17 *Contradictor certus esse debet ut possint testes ad perpetuam examinari.*
- 18 *Actor & reus relatiua sunt, & actor dicitur respectu rei, sicut reus respectu actoris, nec est actor si desinat reus, nec contra reus si desinat actor.*
- 19 *Cautela est, qua testes ad perpetuam produci valeant, certo contradicte non existente, nempe quod diffamatio procuratur, & citetur diffamator.*
- 20 *Testes ad perpetuam examinari denunciari debent adversario, si absens fuerit vel moveri lis intra annum. Qui vilis est nec currit ne à die scientiæ, & sperandi potestatem numero 21.*

PRimo enim pro forma requiritur ad informationes ad perpetuam, quod interueniat decretum iudicis, ut in causis nobilitatis loquendo aperte deciditur in prædictis legibus Regni præcipue in *l. 33. n. 12. lib. 2. recop.* vbi iubetur, quod Regius Fiscalis se opponat prædictis in informationibus ad perpetuam; circa quod necesse est, ut interueniat prædictum decretum, & generaliter in omnibus causis loquendo, ita de iure communi docent æquali consensu DD. in relatis iuribus, & refert Iacob. Menoch. *lib. 2. præsumpt. 54. num. 3.* & Andr. Gail. *d. observat. 94. post nu. 2. vers. Proinde.* Roland. à Valle *conf. 23. nu. 20. lib. 3.* & Hipol. Rimin. *conf. 145. num. 5. lib. 2.*

Secundò requiritur, quod iudex sit, qui de causa cogniturus est in principali, aut saltem qui de ea cognoscere potest, ut intelligunt omnes DD. *d. cap. quoniam frequenter, & d. cap. significavit*, & expressè deciditur, in *d. l. 8. & 19. & 33. in versis.* Si aliquo quis fieri hazet, ibi, *Y que para ello se recibian tambien los testigos por solos los dichos alcaldes en la forma dicha*, & constituunt DD. superius adducti; Card. Tusch. *d. l. T. concl. 156. num. 1.* & licet in omnibus causis de iure communi hoc intelligant DD. † nisi testes abfuerint à loco iudicij, & iudex commode non valeat illuc accedere, quia tunc poterit examen committere, aut alterum iudicem requirere, quod testes in suo territorio existentes interroget, ex Abb. num. 13. Felin. Butrio, & Marian. num. 10. in *d.*

cap. quoniam frequenter. Iass. in *l. ad moneudi, num. 208. de iure iur.* Andr. Gayl. *d. lib. 1. observat. 73. num. 3. & 4.* Rolando *cons. 23. num. 12. & 18.* † Tamen in causis nobilitatis iudices debent se conferre in locum testium ex causa iusta impeditorum, & non committere eorum examen, patet ex *l. 14. & 15. 33. 36. & 37. d. tit. 11. libro 2. recop.* nisi forte testes extra regnum degant, ut in *l. 34. eiusdem tit.* speciatim hic casus excipitur, & probat & exornat Narbona in *d. l. 23. gloss. 1. per totam*, maximè *n. 6. pag. 265.*

Tertiò requiritur citatio partis aduersus quam testes producuntur, ut patet ex *d. cap. quoniam frequenter, vers. Porro, ibi, siue quia peremptoria citatio venire contendit, d. cap. significavit*, & dictæ leges regni, in quibus regius Fiscalis in causis nobilitatis citari iubetur, ut in *d. l. 33. vers. Si aliquo quis fieri, probant Matienço in d. cap. 50. n. 12.* & Io. Garc. *d. gloss. 48. num. 16.* And. Gayl. *d. observat. 93. num. 2. & 4.* quæ citatio si constat de aduersario certo, aut qui possit aliquod ius habere, debet esse personalis, ut voluit Garcia ibi & Abb. n. 21. Bald. 6. Bellam. *§. 1. n. 11. & 11. in d. cap. quoniam frequenter, & in d. cap. significavit.* Bart. in *l. 4. §. Prator, n. 19. de damn. infectis, & in l. 1. l. d. Auth. sed & si quis, n. 7. de test.* vbi etiam Salic. num. 7. Alber. 2. Card. Tusch. *d. l. T. concl. 155. n. 8. & seq. & concl. 157. n. 7.* Si verò specialiter de eo non constat, debet citatio fieri per proclama aut per edictum, ex Zabarella, & ante eum Innoc. in *d. cap. Albericus, o. l. vers. Quid si non appareat, de test.* Matienço citato loco num. 12. Card. Tusch. *d. concl. 157. num. 8.* † Nisi forte pars in longinquo loco abfuerit, & commodè absque periculo in mora ad probationem, & examen citari non valeat, ex Abb. n. 3. Bald. 4. Anchar. 6. Bellam. 12. & Zabarell. & Marian. 9. in *d. cap. quoniam frequenter.* And. Gail. *lib. 1. observat. 94.* Matienço n. 13. citato loco, vel si calumniosè se absente, ne citetur, quia tunc sufficit citatio ad donum, ne sua fraus illi prosit, ita in specie voluerunt, & rectè Bart. in *d. l. 4. §. Prator, n. 29. & seq. de damn. infectis.* Salic. in *d. Auth. sed & si quis, col. 3. vers. Sed vbi actor, C. de testib.* Bald. in *d. cap. significavit, n. 4.* vbi Immol. *post n. 8.* † & si aliqua dubitatio esse potest circa personalem citationem Erit respectu causarum parvi præiudicij, quia in causis arduis, & magis momenti, ut sunt hæc, de quibus loquimur, nullum dubium cõtinet, nisi quod personalis requiratur, ut traditum bene intellectum relinquit Battin. *d. S. Prator ait, n. 20. & seq. & in d. Auth. sed & si quis, l. 1. n. 7. ad fin.* vbi Salic. n. 7. Paul. 3. Bald. 7. *post medium.*

Quartò requiritur, quod de testium absentia, & de eius causa constet saltem præsumptivè, ex Bart. in *l. in lege Aquilia, not. ab. 2.* Florian. 4. Fulgol. 2. ad *l. Aquil.* Marian. Socin. in *d. cap. quoniam frequenter* n. 20. vbi ait, sufficere, si constet per ipsorum testium iuramentum, & idem volunt præcitati, & ex eis Menoch. *de arbit. casu 62. n. 5.* Card. Tusch. *d. concl. 155. n. 8.* ex quo etiam dixit idem Marianus, quod esse necesse testem duplex præstare iuramentum, vnum de veritate dicenda, & aliud circa causam, ex qua anticipatur examen, quod & voluit Felin. ibidem; Velt. in *præf. lib. 6. cap. 1. num. 3.* Roland. *cons. 23. nu. 20. in fin. lib. 3.* quod in praxi nunquam servatum vidi, nec esse necessaria prædicta duo iuramenta sed vnicum sufficere de veritate dicenda, ut voluit Viuius. *comm. opin. 923. num. 2.* & Roland. *supra num. 12. & 13.*

Quintò requiritur, quod testes ita recepti ad

perpetuam memoriam publicentur, ut in *d. cap. quoniam si equiter*, & *glos. in d. cap. significavit*, & in *d. l. 2. part. Card. Tulch. d. conel. 155. n. 10.* Sed in huius requisiti intelligitiam video Doctores nostros plurimum esse discordes, nam Arcus ab Otalora in *d. 5. part. cap. 1. n. 4.* voluit quod publicatio indistincte fieri debet, quandocumque testes recipiantur ad perpetuam rei memoriam, seu ante litem contestationem, Marienco in *d. cap. 50. n. 10.* indistincte voluit contrarium, nempe quod publicatio necessaria non sit, sed tantum, ut in scriptis redigantur testes & a notario signati, & clausi producenti tradantur, secundum formam *12. c. in d. cap. quoniam frequenter. & dist. l. 2. part.* praterquam in casibus, quibus iure permittitur actori, aut reo omnes suos producere testes, quia tunc fieri poterit publicatio cum poterit pars omnes, quos voluerit, testes ad examen ferre, & si hoc omiserit, & facta publicatione ne praecludatur ei via alios adducendi, sibi imputet, sicut verò cum tantum senes, aut valetudinarij adduci permittuntur, qui tunc non est, quod imputari valeat, nec inductum in eius fauorem in odium veriti oportet, cum facta publicatione non possit alios producere, quod magnum esset praeiudicium, & ita velle videtur Io. Garc. *d. glos. 48. n. 17. sequenda glos. in d. cap. significavit*, & reprobando Otaloram in loco citato, quod & ante voluerunt Barr. in *d. l. in lege Aquilia, col. 4. vers. Sed publicatio differat*, & in *Aub. sed & si quis. l. 1. de test. n. 2. & 3. seq. & 2. de test. post num. 2.* Paul. *n. 2. & 3. ibidem.* Bald. *post n. 8.* Salic. *7.* Alber. *2.* & tenent in *d. cap. quoniam frequenter.* Abb. *num. 7.* Hostiens. *9.* Bald. *6.* Immo. *3.* Butr. *n. 5. nisi forte*, *num. 6.* Marian. Socin. *11. & in d. cap. significavit.* Io. Andr. *num. 15.* Bald. *2.* Bellam. *11.* Butr. *5.*

10 Ex quibus infertur, quod regulariter loquendo actoris testes, qui plerumque senes, & valetudinarij sunt, publicandi non veniunt, nisi in lite post eius contestationem, testes verò rei, cum possit omnes, quos voluit producere, erunt publicandi statim ex Paulo Cast. *post num. 2.* Bald. *11.* Ang. *2. in d. Aub. sed & si quis.* & idem Ang. in *Aub. de test. 8. ex hoc verò n. 41. cum segg. glos. verb. publicatio, in d. cap. quoniam frequenter*, ubi Abb. *n. 7. & in §. sunt alij similia glos. verb. testis, in dist. cap. significavit. per tex. ibi ubi etiam Innoc. Hostiens. Ioan. Andr. num. 7. Abb. 3. Immo. Zabarel. col. 1. Fel. num. 3. Arer. 16. & segg.*

11 Quae opinio, & si communis videatur, in puncto iuris contraria mihi verior videtur, ne inductum in fauorem reorum in eorum vertatur perniciem, & tollatur facultas alios adducendi testes in lite postea inita, si forte eos habeat, & quidem aequitatis ratio ad dictum fauorem inducendum ex postfacto in rigorem & iniquitatem converteretur aduersus omne ius, & vulgaria iura, atque ita tenent in specie Speculator, *11. de test. §. nunc tractamus, n. 5. quem sequuntur Io. Andr. num. 15. Butr. 5. Bellam. 10. & 12. in dist. cap. significavit* Corrad. in *pract. tit. de test. §. de receptione ante litem contestatam, casu 36. n. 48.* & atque idem voluit Abb. in *d. cap. significavit, n. 3. vers. Postquam tamen dici sequitur* a Zabarel. *ibid.* Quod in praedicta specie possit publicatio fieri ipso reo volente, non verò infiant, & contradicente, & summam rationem, & aequitatem habere videtur, licet contradicentem habeat. Arer. in *ead. cap. significavit, n. 8. in fin. & num. 19.* quia fauor constituit in eo, quod testes, qui post litem contestatam

iure recipi erat necesse, recipiantur antea iusta malente causa, & sicut post litem contestationem plures alij a reo produci poterant, & a iudice examinari, ita & dum recipiuntur ante contestationem litem iusta ex causa, quae ex necessitate subrogatur in alterius loco, cuius naturam sapere debet ex vulgatis, & tunc testes clausi seruantur, vsque ad publicentur in lite debito tempore, ac si in ipsa met causa producti, & examinati fuissent, & hoc examen praehabitu debet omnes operari effectus quos produceret receptum in ipsa lite. **†** Nec obstabit ex hoc gigni actori praeiudicium, in cuius fauorem tendit dictorum testium publicatio, quia verè nullum considerari valet, cum idem citetur, ut ab initio conscius sit personarum testium, & eis opponere valeat in lite, quot habeant defectus personales, & suo tempore fiet eorum publicatio, ut simul aduersus eorum dicta opponere, quod quid voluerit, possit, ut communiter tenent DD. sequentes *glos. verb. testis, vers. Item contra illos, in dist. cap. significavit*, ubi Io. Andr. *ad num. 13. cum segg. Abb. Butr. 5. Bellam. 14. Immo. 5. Zabarella col. 2. pro qua est text. in d. Aub. de testibus, §. & hoc verò*, ubi animaduertit Ang. *num. 37. notab. 4. & fin. & num. 43.* Cynus & Alber. in *d. Aub. sed & si quis. C. de test. idem Alberic. in dist. l. in lege Aquilia, num. 5. ad l. Aquilia.*

14 Et si forte maluctis contrariam defendere, & praedicare opinionem, ita accipere, ut possit postea reus post litem contestatam producere omnes, quos testes velit, qui omnino examinari debent, & tunc ex illa opinione eundem habebis effectum, ex Abb. *num. 4. in fin. fallent. 17.* Immo. *13.* Butrio *14.* Marian. *13. in §. & 169. in cap. facti etiam de testibus.* Bald. in *cap. veniens. l. 2. post princ. illo eod. tit. adducti ab Ant. Gab. l. 1. tit. de testibus. conel. 21. num. 83. & segg. Socin. reg. 403. fallent. 13. Carpeg. reg. 268. fallent. 54. & 66. & fatetur esse communem Arer. qui contrariam sequitur in *d. cap. fraternitatis*, *num. 19. ubi n. 20.* quamdam constituit distinctionem relatam ab eodem Gab. citato loco *n. 86.* quam nec referre, nec sequi libuit.*

15 Quae securius in dico, in omnibus causis sequi, quod nos circa testes ad perpetuam productos in nobilitatis probatione constitutum habemus in *l. 19. tit. 11. lib. 2. recip. n. 1.* nempe, quod patribus non tradantur, sed in archiuo publico clausae reponantur informationes vsque ad litem adueniat tempus, ex qua cautela manebit res absque vilo falsitatis periculo, etiam sine publicatione, de qua è nostris testentur Arcus ab Otalora *de nobilit. 5. part. princ. cap. 1. cum. 5.* Marienco in *d. 3. part. sui Dialogi, cap. 50. sub num. 11.* Io. Garc. *d. glos. 48. num. 18.* ubi detestatur magnam omissionem in praedicta dispositione seruanda ex ministrorum culpa, & fociordia, ex qua non parua oriuntur damna, ad quae vitanda, vti nam in omnibus causis strictè obseruaretur praedicta dispositio, cum ita fraudibus & cautelis quorundam via praecluderetur, maximè cum de tertij agitur praedictio, quia tunc cautius res agenda est, aut saltem informatio clausa apud tabellionem seruati, & parti non tradi debeat, vt sit communiter, licet praxis magis alfidue seruet contrarium, indebitè tamen, vt supra ex Otalora, Marienco, & Io. Garcia dixi.

16 Sexto principaliter requiritur, quod testes examinati ad perpetuam qui superstitis fuerint de nouo, atque iterum, repetantur, & examinentur in termino

termino probatorio post initam litem, aliàs nullam efficient fidem, vt iure nostro constitutum habemus in *l. 14. tit. 8. lib. 2. §. 1. l.* quod aliter iure communi obseruari ex praecedentibus deducitur, vt testatur in specie Marienco in *d. cap. 50. num. 14. vers. Ex quibus*, licet in hoc etiam incidere videatur, quod tradidit Abb. in *d. cap. quoniam frequenter*, *1. n. vers. Quare satis equè*, quae sequitur Marian. *ibid. n. 11. in §. vers. Subdit etia Dominus meus*, & alij in dictis locis.

17 Septimo, requiritur, quod si possessor actualis velit testes examinari ad perpetuam habeat certum spe saltem contradictorem, aliàs loquum non habebit sua petitio, vt rectè voluit Bald. in *d. cap. significavit, n. 7. de test. & in Aub. sed & si quis, n. 5.* & alibi ibidem, & constat ratione, **†** quia possessor non ideo, quod possessor est, dicitur reus, sed respectu actonis, sicut & actor talis dicitur respectu rei. *l. in tribus, §. de iudicis, l. 1. de except. l. propterandum, §. & si quis m. 2. C. de iudic. ita vt reo deficiente, nec adesse possit actor, nec reus dici deficiente actore atque ideo nec admitti tanquam actor, nec tanquam reus, quia vtraque deficit qualitas, **†** Sed Bald. in *d. Aub. sed & si quis, col. 3. vers. Causa*, **†** docet cautelam, qua similis possessor re tueri valebit ad testes examinandos ad perpetuam, nempe quod procul diffamationem seminari circa malam fidem, siue causam possessionis, vt possit aduersus diffamationem suam dirigere actionem, & ex hac causa facere citare ceteros qui opponi vellent, quam approbavit Salic. *n. 4. in dist. Aub. sed & si quis. C. de test. §. 2. quo agunt citato Baldo, Io. Garc. in d. glos. 48. n. 7. & Farin. in d. quæst. 76. n. 71.**

20 Octauo, & vltimo requiritur, quod testes ita examinati ad rei perpetuam memoriam denuncientur aduersario, si abens fuerit, vel quod si intra annum moueatur, aliàs firmitatem suam omnino amittent vt aptè probatur in *d. cap. quoniam frequenter, vers. Sed si actor, vt lite non conest. & in d. l. 2. vers. Oro si dicimus, que si a quel contra qui recipiessen los testigos non fuessen s'once en la tierra, que so deben fazer saber, quando quier que venga fasta un año, o mouer pleito contra el, sobre aquella cosa en que fuessen l. 5. testigos recibidos, in l. 1. c. part. 3. explicant glos. & DD. in d. cap. quoniam frequenter*, & in *d. cap. significavit. per tex. ibi. & in d. cap. Albericum*, & Legista in *d. Aub. sed & si quis.* Vinius *comm. opin. 923. n. 3.* Audi. Gayl. *lib. 1. obseruat. 92. n. 4. & obseruat. 94. n. 3.* Card. Tulch. in *d. conel. 155. n. 5.* Ioach. Minuting. *centur. 4. obseruat. 71. vers. Tertio.* Menoch. *lib. 2. præsumpt. 54. n. 3.* **†** ubi in *vers. Præterea*, animaduertit, quod dictus annus est utilis, nec carrit ni à die scientiae, & experiundi potestata simul, ita vt scientia sola non sufficiat, quod etiam voluit Gaylius *d. obseruat. 92. n. 5.* & ante eos idem animaduertit glos. *verb. vtra annum, vers. Et iste annus.* & Abb. *n. 9.* Hostiens. *10.* Bald. *7.* Immo. *3.* Butr. *17. in §. vlt. in §. vlt. in §. vlt.* Anchar. *7.* Marienco in *d. cap. quoniam frequenter.*

21 Illud quod praecipue ex praecedentibus deducitur, est, quod testes examinati ad rei perpetuam memoriam praedicta forma, & solemnibus seruatis plena efficiant fidem, vt tam ex verbis, quam ratione praedictorum iurum colligitur, ex verbis quidem d. l. in lege Aquilia. *40. ubi. Et inter alia testibus ad probare p. §. §. ad l. Aquil. d. Aub. sed & si quis, ibi, & perinde valebunt, ac si eo presente recepissent*, & in corpore vnde luminat, *C. de test. & in cap. Alter. cum 43. in §. ubi, de positiones ipsorum in scripturam publicam redigi facientes, de test.* Ex ratione etiam colligitur, de qua in *d. cap. quoniam frequenter, ibi, ne veritas occidatur, & probationis copia* s. iuris casibus subrahatur, & in *d. cap. significavit, ibi, vnde sumens ne processu temporis probationis copia valeat deperire*, & in *d. l. 2. part. ibi, Quae si ante non se recipiessen pudra ser que perderet el demandador, o el demandado su derecho*, quae omnia omnino cessarèt, si testes ita producti, & examinati fidem non efficerent plenam, quod confirmant, & exornant DD. superius adducti, maximè Marienco in *d. cap. 50. num. 4.* **†** ubi ait ex mente omnium requiri (praeter requisita superius in §. praeced. proposita) quod sententia iudicis interueniat interrogatoria, ad hoc vt similes attestaciones fidem efficiant, quod deficere ait in nobilitatis causis, in quibus requisitum hoc non seruatur ex Otalora *d. 5. part. cap. 1. num. 4.* nec quidem puro, requisitum hoc necessarium esse, cum fides oriiri debeat ex ipsius testium depositionibus, & rationibus, quibus iudex credit, non verò ex iudice tantum, nec enim ideo, quod in dictis iuribus dicitur specialiter, vt iudex ex eisdem testibus publica efficiat monumenta, accipiendum est, vt id fiat per interrogatoriã sententiam, sed ex eius praesentia, & publici notarij subscriptione, & signo, vt passim in practica fit *cap. 1. & fin. de fide instrum. notarij communiter DD. in dist. cap. 1. & adducti per Farin. tom. 1. quæst. 24. num. 60.* Hieron. Oliues in *conu. ad leges Sardinia, cap. 122. num. 4.*

Sed hoc dupliciter intelligi oportet. Primo vt dare fidem praedictis testibus examinatis ad perpetuam rei memoriam, ita accipiatur, vt nõ transgrediatur personas eorum, qui specialiter fuerunt citati, vt aduersus alios nullo s probent, vt animaduertunt DD. in *d. cap. significavit*, maximè Abb. *num. 9.* Immo. *8.* Butr. *12.* Arer. *15.* Florianò in *d. l. in lege Aquilia, num. 11.* additio. ad Barr. *col. 2. lit. D.* Ang. in *d. Aub. de testibus, §. & hoc verò, num. 40.* & confirmant, & intelligi potest ex dictis in praecedenti qua

- 2 Sententia iudicis non requiritur, vt praedicti testes probent.
 - 3 Fides testium ad perpetuam non transgreditur personas, quae citata fuerunt, nec contra alios probant.
- Immo non presunt ei qui eos producit velut reos si postea in iudicio velut actor compareat, num. 4.
- Nec rec. pri ad defensionem, seu ad exceptionem presunt ad fundandum actionem, nec petitionem, nec loquendo in una re presunt in alia, num. 5.
- Nisi causa ex qua testes ad perpetuam examinantur communis sit iam actori, quam reo, quia tunc procedunt, vel compareat eos producus velut actor, aut sicut reus, num. 6.

Illud quod praecipue ex praecedentibus deducitur, est, quod testes examinati ad rei perpetuam memoriam praedicta forma, & solemnibus seruatis plena efficiant fidem, vt tam ex verbis, quam ratione praedictorum iurum colligitur, ex verbis quidem d. l. in lege Aquilia. 40. ubi. Et inter alia testibus ad probare p. §. §. ad l. Aquil. d. Aub. sed & si quis, ibi, & perinde valebunt, ac si eo presente recepissent, & in corpore vnde luminat, C. de test. & in cap. Alter. cum 43. in §. ubi, de positiones ipsorum in scripturam publicam redigi facientes, de test. Ex ratione etiam colligitur, de qua in d. cap. quoniam frequenter, ibi, ne veritas occidatur, & probationis copia s. iuris casibus subrahatur, & in d. cap. significavit, ibi, vnde sumens ne processu temporis probationis copia valeat deperire, & in d. l. 2. part. ibi, Quae si ante non se recipiessen pudra ser que perderet el demandador, o el demandado su derecho, quae omnia omnino cessarèt, si testes ita producti, & examinati fidem non efficerent plenam, quod confirmant, & exornant DD. superius adducti, maximè Marienco in d. cap. 50. num. 4. ubi ait ex mente omnium requiri (praeter requisita superius in §. praeced. proposita) quod sententia iudicis interueniat interrogatoria, ad hoc vt similes attestaciones fidem efficiant, quod deficere ait in nobilitatis causis, in quibus requisitum hoc non seruatur ex Otalora d. 5. part. cap. 1. num. 4. nec quidem puro, requisitum hoc necessarium esse, cum fides oriiri debeat ex ipsius testium depositionibus, & rationibus, quibus iudex credit, non verò ex iudice tantum, nec enim ideo, quod in dictis iuribus dicitur specialiter, vt iudex ex eisdem testibus publica efficiat monumenta, accipiendum est, vt id fiat per interrogatoriã sententiam, sed ex eius praesentia, & publici notarij subscriptione, & signo, vt passim in practica fit cap. 1. & fin. de fide instrum. notarij communiter DD. in dist. cap. 1. & adducti per Farin. tom. 1. quæst. 24. num. 60. Hieron. Oliues in conu. ad leges Sardinia, cap. 122. num. 4.

Sed hoc dupliciter intelligi oportet. Primo vt dare fidem praedictis testibus examinatis ad perpetuam rei memoriam, ita accipiatur, vt nõ transgrediatur personas eorum, qui specialiter fuerunt citati, vt aduersus alios nullo s probent, vt animaduertunt DD. in d. cap. significavit, maximè Abb. num. 9. Immo. 8. Butr. 12. Arer. 15. Florianò in d. l. in lege Aquilia, num. 11. additio. ad Barr. col. 2. lit. D. Ang. in d. Aub. de testibus, §. & hoc verò, num. 40. & confirmant, & intelligi potest ex dictis in praecedenti qua

§. III.

De fide testibus ad perpetuam rei memoriam examinatis praestanda.

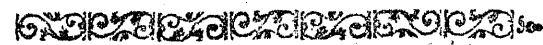
SV M M A R I V M.

Testes ad perpetuam rei memoriam examinandi ser

4 stione. † Quod tam strictè procedit, vt nec ei; in cuius fauorem, & à cuius petitione fuerit recepti, quoad fidè profint, ni quatenus adfuerit qualitas illa, cuius nomine examen præcessit, v.g. testes fuerit recepti quoad fidè profint, ni quatenus adfuerit qualitas illa, cuius nomine examè præcessit, v.g. testes fuerit recepti ex pitione Petri velut reus, qui futurus speratur, cõparet in iudicio postea velut actor nõ profint ei actori probationes, quæ velut à reo petitæ, & factæ ad perpetuam fuerit, vt per DD. maximè Hostien. n. 1. Innoc. ver. Item videtur. Ioan. And. n. 9. Bald. 5. Butr. 6. Bellam. 5. Aretin. 25. in d. cap. significauit.

5 Secundo intelligas velim, quòd sicut personas non transgreditur fides dictorum testium, ita similiter nec causas, ob quas eorum fuerunt receptæ depositiones, veluti si ad defensionem, seu exceptionem, nihil efficiet, quoad actionem, seu petitionem ex gl. verb. testes, in d. cap. significauit, vbi etiam Bal. n. 9. & in d. Auth. sed & si quis, n. 8. C. de test. quod etiam extenditur ad res, vt loquentes de vna non valeant ad aliam extendi, l. & an eadem. 14. cum similibus, except. rei iud.

6 Quæ duo ego intelligo, dum factum fuerit testium examen ad petitionem rei, vt non idem concederetur ei, si fuisset actor, quia tunc ita cohæret examen defensionis rei, vt ad aliud deseruire non possit, atque ita intelligo citatos Doctores, secus verò cum causa examinis communis est, tam actori, quàm reo, nempe si fuerint examinati senes, aut valetudinarij, aut qui citò se absentare intendunt, quia tunc nihil est, quod fidem eorum impediatur, siue reus, cuius nomine examinati fuerunt, sit conuentus, aut conueniat, quare igitur ei comparenti velut actori prodesse non valebunt prædicti testes, cum etiam nomine actoris examinari debebant, si eo nomine idem peteretur; atque ita intelligere volo Immol. in d. cap. significauit, num. 8. in si. ver. Et adde etiam, & Nellum de test. num. 77. vbi contrarium volentes carpit, ex quibus omnes occurrentes casus dilui poterunt, sunt enim medulla regulæ totius materiæ.

§. IV.

De fide quæ specialiter in causis puritatis, & nobilitatis secundum rigorosam statuta oritur ex testibus ad perpetuam rei memoriam examinatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes ad perpetuam rei memoriam examinati circa sanguinis qualitates an probent in iudiciis puritatis, de quibus præcipue agimus. Affirmatiua pro ratione dubitandi fundatur, ex nu. 2. cum segg. Doctores, qui volunt, quod saltem aliquid probent, referuntur, n. 10. Negatiua velut verior amplectitur, & probatur, ex nu. 11. cum segg. Doctores pro ea referuntur, numer. 40. & sub. num. 4. 2.
- 2 Examen testium ad rei perpetuam memoriam locum habet, quoties quis in iudicio agere non potest.
- 3 Agere iudicialiter circa puritatis, & nobilitatis causam non semper in nostra est potestate, ibid.

- 3 Testium penuria circa probandas sanguinis qualitates euenire potest interim quo est iurum, vel honor vacat, quando licitum est eorum examen.
- 4 Testes ad perpetuam produci possunt quoties potestas agendi est in alterius voluntate. Facultas agendi in causis puritatis est in potestate illius, qui honores impartitur non in alio, ibid.
- 5 Testes ad perpetuam respectu causarum puritatis defectus non patiuntur. Contrarium, à numero 13.
- 6 Acceptio personarum in iudiciis non habenda.
- 8 Defectus citationis, litis conscriptionis & publicationis non nocent, dum ex officio proceditur, necdum agitur de inferendis iudicium animis. Nec in probandis sanguinis qualitatibus, & statu personarum, num. 8. Nec ad aliquem admittendum ad honorem, officium, aut beneficium, n. 9.
- 10 Testes ad perpetuam sine citatione, & sine aliis solemnitatibus saltem aliquid probant. Circa sanguinis qualitates producti in causis puritatis nihil probant, nec iudicium, nec immunitatem præsumptionem efficiunt ex multiplici ratione, de qua nu. 11. & segg.
- 12 Experientia rerum magistra animos iudicum dirigit in veritatis sententiam.
- 13 Citationis defectus tollit fidem testibus ad perpetuam etiam in causis puritatis, de quibus loquimur, n. 14.
- 14 Acceptio personarum non habetur hic in qua veniunt, ex natura rei, & ipsorum iudiciorum.
- 15 Testes ad perpetuam non examinati coram iudicibus, qui de causa sunt cognituri, fidem non efficiunt.
- 16 Iudices in causis puritatis se instruere debent ex testibus integris, & fide dignis. Et examinari ad perpetuam circa qualitates sanguinis suspecti sunt ex multiplici causa, n. 17.
- 17 Forma ab statuto data velut substantialis seruari debet.
- 18 Sententia contra statuti formam nulla est.
- 19 Fama & communis reputatio perire non possunt, sicut nec vulgus in quo consistunt, & numero 21.
- 20 Testes ad rei perpetuam memoriam, nisi ex causa, & necessitate examinari non possunt. Mors tam citò aduenit iuueni quàm seni, ibid.
- 22 Causa sunt, ex quibus testes ad rei perpetuam memoriam circa puritatem possent produci, nisi ex contrario essent, qua aliud magis suadent.
- 23 Nobilitas in communi opinione consistit, & probatur testibus ad perpetuam, nisi incidens esset probatio ad carcerum relaxationem, & similia, numer. 24. Huius ratio ostenditur, numero 25.
- 24 Probatio nobilitatis ad carcerum relaxationem, & ad similia nihil prodest in causa principali, quia desunt in ea, plura substantialia, & habet plurimum suspicionis.
- 26 Stylus velut lex seruandus. Euerteretur seruatus in tribunalibus puritatis ex admissione testium ad per-

- perpetuam, n. 27. & magis specificè, n. 28.
- 29 Testes ad perpetuam non probant puritatem in rigore prout requiritur per statuta. Descendens ex Iudæis, & Mauris post secundam generationem, & si ex relaxationis descendat potest à testibus puris declarari, dum ad perpetuam memoriam interrogantur, vel ad munera ex iure communi subeunda, ibid.
- Præsumendum non est, quod iudicium non est, ibid.
- 30 Iuramentum intelligitur secundum ius commune, dum deficit speciale statutum, cuius virtute exhibeatur.
- 31 Iudex non stans rigido statuto non potest testes interrogare de puritate indefinita, & in rigore. Facilius iudicis maius quàm partis, ibid.
- 32 Testes non tenentur iudici iniuste interroganti respondere secundum factam interrogationem, sed prout fieri legitime debebat. Puritatem firmantes dum non adest statutum rigidum, sed ad rei perpetuam memoriam, siue ad obtinendum munera ex iure communi concessa, intelliguntur de puritate secundum ius commune, non de puritate in rigore, n. 33. Etiam si generaliter de puritate omnium ascendentium loquantur, n. 35.
- 34 Probatio debet de necessitate concludere.
- 36 Testes iniuste rogati non tenentur eo in sensu respondere, sed amphibologicè.
- 37 Responsio eo in sensu accipi debet, quo testes respondere tenebantur, non in alio, n. 39.
- 38 Verba intelligenda in aptiori significatione, & restringuntur ad verisimilia, & ad magis habitilia.
- 39 Testes respondere præsumitur eo in sensu quo debebant, n. 37. Iniuste interrogati, & si directè respondeant, non probant, n. 40. Si dum interrogantur circa puritatem ex iure communi purum prætere dicant, & postea interrogati ex rigido statuto maculatum eundem asserant, probant, & non sunt falsi, nec contrarij, numero 41.
- 42 Testimonia contraria probant diuersis respectibus, & dum utraque comparantur, n. 43.
- 43 Contrarietas non datur nisi respectu vnius subiecti, & eisdem finis, secus in diuersis. Peccatum potest interuenire ex mente testium, quod in re ipsa non est, ibid.
- 40 Maculati cautelas vitantur informationibus ad perpetuam, & ad quædam.
- 45 Puri & nobiles raro simili vitantur cautela.
- 46 Cautela abundans suspicionem non caret.
- 47 Quilibet etiam impurissimus de facili inuenit testes, qui eum purum dicant. Et id eò parum probant etiam in ordinariis iudiciis, numero 48.
- 49 Iudices cautelas occurrant, & testibus calumniosè productis in nihil credant.
- 50 Testes ad rei perpetuam memoriam, nec iudicium faciunt frustratorijs sunt, & nullius momenti, tamen aliquando profunt ad inueniendum maculam producentis, n. 51. Et ad ostendendum circumstantiam sine qualitate obliam ex temporis transcurso, n. 52.
- 53 Communitas & tribunal capis informationes qualitatatum præsertorum sui, & illorum nomen.

Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars I.

- 54 Probationes factæ coram iudicibus incompetentibus nihil probant.
- 55 Testes examinati ad perpetuam non probant deficienti iure cuius virtute possent examinari. Nec ante factam gratiam honoris, aut officij, numero 56. Et multò minus post eam, n. 60. Ius sanguinis non consideratur velut principale, sed velut medium, quo assequuntur honores, & officia puritatis.
- 58 Ius medium, seu accessorium nihil est si deficit principale.
- 59 Adversario deficienti deficit omne ius examinandi testes ad perpetuam.

Di xi copiosè, & breuiter ius formam, solemnitates, & fidem testium, & eorum examinis ad rei perpetuam memoriam; nunc verò ad præcipuum nostrum institutum puritatis, & nobilitatis probandæ accedamus; in quo dissimiles rationes, & causæ esse videntur, ex quibus magis dubitari potest de effectu, & fide, quam efficere possunt in similibus iudiciis, de quorum natura circa hoc & quid praxi sit seruandum, pro utraque parte ostendendo rationes in sequentibus agam, & nouiter ostendam.

Et videtur, quòd nulla sit differentia inter puritatis statuta, & eorum iudicia, & inter cætera ordinaria negotia; sed potiùs maior ratio, & causa, qua eis plena præstetur fides in his iudicijs quàm in alijs. Primò, nam quoties in alicuius potestate non est, in iudicio agere, est verisimile periculum amittendi ius, & probationes, & se tueri, quisque poterit hoc remedio ex æquitate introducto, & petere testes ad perpetuam examinari: at non semper, in nostra est potestate circa puritatis causas iudicialiter agere, nec ad cõmunitates & tribunalia, quorum honores puritatem requirunt, ad illum occurrere effectum. Igitur poterunt circa puritatem, & nobilitatem testes ad perpetuam produci, & producti plenam efficere fidem. Maior patet ex adductis per Matienç. in d. c. 50. n. 3. Io. Garc. d. gl. 48. n. 15. Vestio in præcl. lib. 6. cap. 2. Rubr. de test. & eorum in d. d. l. 1. n. 3. Siat. in simili præcl. iudic. cap. 16. post num. 100. & DD. communiter in supra relatis iuribus.

Confirmatur primò, interim quo minus seu officium vacat, seu gratia vacatura sit, testium penuria prouenire potest propter mortem, aut absentiam eorum: at tunc agere ad qualitatum probationem nec fas, nec solitum est, & probationes perire possunt, quod iustam præstat causam prædictos examinandi testes, vt superius ex d. cap. quoniam frequenter, d. c. significasti, d. l. 2. part. & alijs probauit. Igitur patet prædicta ratio, & huius sententiæ veritas.

Confirmatur secundò, quoties causa agendi in voluntate alterius est, extat ratio recipiendi testes ad perpetuam, arg. in d. l. in lege Aquilia, 40. vbi notat omnes ad l. Aquil. And. Gayl. lib. 1. obseruat. 2. n. 9. Socin. reg. 404. fallent. 1. & tenent cõmuniter omnes: sed agendi facultas in causis puritatis est in voluntate illius, qui potest honorum gratias impartiri, quarum vigore ad informandum proceditur. Igitur ante obtentam gratiam poterit quis suas probate qualitates, ne senes pereant, qui sunt illatum meliores testes.

Secundo idem principaliter probatur, quia nul-

las defectus tribui potest testibus circa qualitates sanguinis examinatis ad perpetuam rei memoriam ut plenam non mereantur fidem. Quod ita probat, si defectum vllum continent, ex omiffa pronenit citatione, aut ex litis cōestatione, siue ex publicatione, vt superius in §. 2. probauit similes defectus in specie puritatis probandæ testium non minuit fidem. Igitur nullum continent defectum ex quo cam amitta nt.

6 Maiorem probat, in iudiciis nulla est personarum acceptio habenda, l. nullus 14. in medio, C. de iudicis, cum similibus: sed testibus receptis ex parte tribunalis non similis obest defectus, vt late probaui supra quæst. 5. per totam. Igitur nec nocebit testibus ex parte prætenforis receptis.

7 Confirmatur primò, nam vbi cumque agitur de informandis iudicum animis, seu ex officio proceditur prædicti non nocent defectus, quia interuenire necesse non est prædictas solemnitates, ex gl. verb. regulariter, & Hostiensis numer. 2. casu 23. Innoc. numer. 1. Butr. 4. Marian. 21. fallent. 35. in d. cap. quoniam frequenter. Speculatur. de testib. §. nunc tractemus, numer. 2. casu 50. at in peritatis informatoris ex officio proceditur ad informandos iudicum animos, vt sæpius probaui, & res ipsa docet, igitur patet intentum.

8 Confirmatur secundò, nam dum agitur de probandis sanguinis qualitatibus & personarum status, & conditione similes non nocent defectus, vt etiam probaui d. gloss. verb. regulariter, in d. cap. quoniam frequenter, & communiter DD. maxime idem Hostiensis numer. 26. Marian. 49. & 50. Monticelo in repertorio de lite non contestata, fol. 69. Igitur aperte patet prædicta ratio, & hæc affirmatiua sententia.

9 Confirmatur tertio, similiter dum agitur de qualitatibus alicuius probandis ad officia, beneficia, & honores obtinendos prædictis non obsunt defectus, vt probat d. c. quoniam frequenter, §. porro, vbi gloss. verb. regulariter. in fi. & verb. electione, & ibi probant communiter DD. ex c. vn. vers. Sed liceat, de eo, qui mit. in poss. causa rei serui. in c. Innoc. n. 1. Io. And. 2. & 4. Hostiens. 3. 14. & 26. Abb. ante n. 1. Immol. 4. Butr. post. 4. & in d. §. porro 4. Zabarel. 1. & 7. Mariano 18. & 80. in d. c. quoniam frequenter. Speculat. citato loco n. 1. Ang. in autb. de test. §. & hoc vero, n. 37. Corad. in pract. de test. except. ante litis cōest. n. 48. Igitur apertius probatur prædicta ratio & scētia.

10 Quare, quòd testes ita recepti in specie puritatis saltim aliquid probent, pro certo constituit Farin. d. dec. 494. n. 3. part. 1. ex traditis per Bart. in l. admittendi, n. 41. de iur. iur. Abb. in cap. cum olim, n. 6. de privilegio, & Anchar. in d. c. quoniam frequenter, n. 6. vers. Sexiò nota, & vers. Nunciatio autem. Decio in c. in nomine Domini, n. 27. de test. & idem asserit. Aym. Crauet. cons. 198. n. 1. Gracian. discept. for. 2. tom. c. 269. n. 50.

11 Sed mihi contraria verior temper visa fuit sententia, & in prædictis tribunalibus frequentius seruata, vt non solum plenam non efficiant fidem ita examinati testes, quòd nemo cordatus vsque adhuc dubitauit, verum nec indicium, nec minimam præsumptionem, loquor quidem specialiter in causis puritatis, & nobilitatis, de cæteris nihil nunc dico, de quibus in præcedentibus late egi. Quod igitur ad puritatem attinet hoc ita substantanter assero (licet in causis occurrentibus non defuerint, nec de-

ficiant contradictores) tam ductus ratione & iure, quam ex effectu dictarum depositionum, & ipsorum negotiorum experientia, quæ in iudicialibus est optima magistra, & rectè animos iudicum dirigit in veritatis semitam, text. est elegans in l. legatis, 65. §. ornatricibus, 3. de leg. 3. c. quam sit Ecclesia, 6. in princ. de elect. in 6. gloss. verb. experientia in ex. traug. ad conditorem. Joannes. 12. de verb. sign. Ias. in l. qui Romæ. 12. n. 26. de verb. Io. Neuzano in sua sylua nuptiali, in verb. Est nubendum, n. 7. Menoch. de recuper. 12. n. 24. late Aug. Barbola Alex. 88. n. 1. pag. 55. & loco 45. n. 1. pag. 318. quam opinionem sigillatim ex prædictis ostendam.

Primò iure mihi probatur ex defectu citationis interesse putantium, vt dixi supra §. 2. requisito 3. & probatur in d. cap. quoniam frequenter, §. porro, d. l. 2. part. vers. emp. 9. vbi gloss. 4. ex traditis per DD. in d. l. 1. ap. Albericum. vbi etiam Innoc. numer. 6. Card. & Felin. numer. 1. tenent And. Gayl. d. obseruat. 94. n. 2. & 4. lib. 1. Io. Garc. d. gloss. 48. numer. 16. Hier. Zaball. comm. contra comm. quæst. 427. n. 1. Matienço d. cap. 50. numer. 12. † Et licet dixerim paulò superius, quòd citatio in iudicijs puritatis non requiritur, intelligi oportet respectu ipsius prætenforis, quem citare non est necesse ad testes videndos iurare respectu verò ipsorum tribunalium, & communitatum aliud est dicendum, nec interuenire acceptio nem personarum opponi potest, quia ex iudiciorum natura hoc venit, cum aliter qualitatium probatio fieri non posset, sicut expedit, vt dixi supra in d. quæst. 5. & dicam infra in responsione contrariorum.

Secundò iure probatur hæc eadem opinio, quia similia testium examina plerumque fiunt ante alios iudices, numquam verò in eisdem tribunalibus, & communitatibus, in quibus adfunt harum causarum proprij, & competentes iudices; sed vt fidem aliquam efficiant, necesse est, quòd examinentur coram iudice, qui de causa est cogniturus, vt in d. §. 2. in 2. requisito dixi, & probatur ex text. in l. cum hi. §. 8. transactio. 19. de transact. quem ad hoc notant Bart. ibi, & August. Morla in emp. iur. 1. p. tit. 2. de iur. iudic. in princ. numer. 76. Abb. numer. 12. in d. cap. quoniam frequenter, & d. cap. significauit, numer. 10. vbi etiam Arer. n. 14. Butr. in cap. si clericum laicum, de foro compet. Andr. Gayl. obseruat. 93. numero 1. lib. 1. Petr. Gerard. de Petra sancta sing. 69. licet hoc ibi limitet, nisi necessitas interueniat, & alij congesti à Farinac. de test. quæst. 76. numero 133. Igitur testes examinati coram diuersis iudicibus nullam prorsus efficiant fidem in prædictis causis & tribunalibus.

Confirmatur, nam quasi omnia puritatis statuta disponunt, aut saltim praxis ita seruauit quotidiana, quòd iudices per se, ex fidedignis testibus se instruant, & inquirent prætenforum qualitates, non verò ex suspectis, nec productis ab ipso prætenfore, nec ab alia suspecta persona, quod & stylus, & praxis omnium tribunalium obseruat, quæ sequenda est, & melius explicat statutorum mentem, leg. si de interpretatione, 37. de legib. cum similibus. † Et cum prædicti testes per alios iudices sint examinati, & præsentati per ipsum prætenforem, aut per consanguineum eis redduntur suspecti ex multiplici causa, & non seruat formam prædictorum statutorum, quæ velut substantialis, & necessaria ad veritatis indagacionem seruari oportet.

1. cum hi. §. 8. si Prætor, 17. de transact. l. scimus. 22. §. si vero postquam. 12. C. de iure delib. Pelaez de maior. rat. 4. part. quæst. 20. n. 178. & seq. & Valençuela cons. 37. n. 18. vbi n. 28. multis probat, quòd sententia cōtra statuti formam nulla est, etiam si defectus medicus sit ex Ias. in l. si vnus, n. 4. C. de testam. Fel. in c. cum dilecti, n. 10. vers. Amplia decimo, in princ. de rescriptis. & And. Tiraq. de retract. lib. 1. §. 1. gloss. 21. numer. 11. & in tract. de reb. exiguis, & iudic. in eis serend. vers. Hoc autem. Gratian. discept. forens. 1. tom. cap. 18. numero 1.

19 Tertio iure probatur, puritas, & macula sanguinis plerumque in fama, & communi reputatione, & existimatione constituit, vt probatum non semel manet; at fama nec communis reputatio perire non possunt, quia neque vulgus, in quo fiunt, leg. proponatur. 76. de iudicijs. Igitur nihil est, quo testes circa puritatem & nobilitatem examinari possint, ad rei perpetuam memoriam; nec examinati fidei efficiant, procedit hæc ratio, ex Salic. in d. ant. sed est que n. 9. C. de testib. & ex Farinac. in d. quæst. 76. n. 7.

20 Confirmatur, nam testes ad rei perpetuam memoriam non nisi ex causa, & necessitate instanti produci, nec examinari valent, nec in hoc adest discrimen inter reum & actorem: pro reo enim saltem minatur, mors, quæ tam iuueni, quam seni præterit est, text. in l. senatus, 35. §. mortis causa 4. de donat. causa mort. Ioan. Garc. d. gloss. 48. numer. 4. iuncta agendi impotentia, legitima est causa prædictos recipiendi testes, in actore eadem interuenit ratio, de qua supra §. 1. n. 3. † at cum res in fama & communi reputatione consistit, prædicta abest causa, quia fama, nec reputatio communis, sicut nec vulgus, in quo consistit, perire non potest. Igitur deficit iusta causa recipiendi prædictos testes, & sic etiam, vt recepti fidem efficiant.

21 Fateor quidem quoad præcedentem rationem, quòd si alia relatæ, & referendæ deficerent rationes, causæ interuenire possent, ex quibus rectè circa puritatem testes ad perpetuam examinari possent, vel si causa falsa macula, & eius reputationis lateret communiter, quæ senibus quibusdam esset nota, seu timor esse posset, quod communis puritatis reputatio valeat mutari ob inimicorum fallacias, & versutias, aut obliuioni tradi ob temporis transcursum; aut propter æquiuocationem aliquam, quæ frequens esse solet in similibus qualitatibus, quæ iustam præstant causam examinandi testes ad perpetuam, ex eodem Sacilic. dist. numero 9. & Farinac. numero 9. in citatis locis, Ioan. Bapt. Vincemela cons. 1. numero 23. iuncto numero 14. inter cons. feud. diuersor. † Atque hæc eadem ratio licet nobilitas in communi reputatione, & fama plerumque consistat, vt ex pluribus probat Ioan. Gurtier. pract. quæst. 14. numero 6. cum sequentibus, & latius dixi supra quæst. 10. §. 2. tamen possunt circa eam recipi testes ad perpetuam rei memoriam, & plene probant, vt patet ex dispositione text. in leg. 8. & 19. §. 33. etul. 1. lib. 5. recop. & docent Otalora de nobilit. part. capit. 1. Matienço in dist. capit. 50. numero 8. Ioan. Garcia dist. gloss. 48. Narbona in dist. leg. 33. gloss. 9. pag. 271. inter quam, & puritatem nulla rectè potest assignari ratio differentia, licet in modo examinatis. & in causa agendi deficient plura in testibus examinatis apud iudices ordinarios circa puritatem, quæ eis fidem tollunt, & ad nihilum

in puritatis strictis iudicijs profunt.

Simile & ad propositum optimum habemus exemplum in nobilitatis probatione incidenter facta ad carcerem relaxationem, & similia, coram iudicibus ordinarijs, quæ postea in principali nobilitatis iudicio, nihil probat, nec quidem ad minimum prodest, nec allegati, nec præsentati valet, vt aperte constitutum est, in leg. 8. & in l. 33. vbi Quando se deduxerit la hidalguia por in cidentia para salir vno de la carcel, o otros fines semejantes; declaramos que la probanza ay autos, que sobre ello hizierem no se puedan presentar, ni allegar, ni tener por acto positiuo para la hidalguia en lo princ. pal, vbi Alphon. Narbona gloss. 12. tit. 11. de los alcaldes de hijos dalgo, lib. 2. recop. pag. 273. † Cuius ratio est, præter traditam à Narbona ibi n. 2. quòd dictæ probationes fiunt coram iudicibus incompetentibus respectu iudicij principalis, & in eis deficient plura substantialia, & plerumque interueniunt testes viles & suspecti, & non tanta indagine, & debitis requisitis examina fiunt, sicut dum principaliter agitur de nobilitatis iure & maximæ fraudes fierent, quibus regius Fiscus valde exhauriretur, & magnis grauaretur damnis, sicut & tribunalia, & communitates fraudarentur facile, & prædictæ admitterentur puritatis informationes, in quibus interuenit eadem omnino ratio, sicut diximus in nobilitatis iudicijs.

Quartò ratione probatur, nam cuiusque tribunalis stylus, & modus est seruandus velut lex, ex adductis per Viuium dec. 1297. lib. 1. & dec. 401. numero 32. lib. 2. Ant. Gamma dec. 17. numero 7. Curr. Iun. cons. 65. numero 19. Petr. Surd. dec. 135. numero 2. & lib. 2. Guido Papa dec. 198. Valençuela cons. 94. numero 90. Menoch. lib. 2. præsumpt. 8. à numero 14. cum segg. cum adductis supra quæst. 4. §. 4. numer. 107. † At ex admiffione prædictarum informationum, maxime, vt aliquid probent, euerteretur omnino stylus, & modus nostrorum tribunalium, & ex cautelis impurorū ad suum commodum maxime sagacium statuta quotidie turbarentur, & pate-rentur transgressionem. Igitur nec admitti testes ad puritatis perpetuam memoriam, nec aliquid probare, licet admittantur, debent.

Minor patet, stylus, modus, & natura horum iudiciorum est clam in omnibus procedere, vt prætenfor non sciat, nec scire valeat, qui sunt testes producendi, nec postea quid pro testimonio tulerint, ne eos alloqui, præuenire, nec muneribus corrumpere, nec de eis con-queri valeat, vt probaui supra quæst. 5. & cum ex partis petitione testes ad perpetuam examinentur præcedente ipsius præuentione, alloquutione, & præsentatione, & plerumque corruptione, si admitterentur in prædictis tribunalibus, eorum stylus & ordo diu seruata, & substantialis, & natura subuerteretur iudiciorum, & passim impuri caperent honores, & fraudibus excluderentur, qui clari sunt sanguinis, & tribunalia extenderent bonis, & implerentur malis, cui damno nihil est simile, nec ferendum à probis iudicibus.

Quintò ab effectu probatur, quia similes depositiones, dum abest rigidum puritatis statutum, non conuincunt puritatem in rigore in omnibus indistinctè ascendentibus requisitam. nam etsi intendens suam puritatem probare ex Iudicis, seu ex Mauris verè descendat: dummodò non sit

Neophytus, nec filius, nec nepos per viam masculinam, aut filius per maternam hæreticorum damnatorum per sanctum Officium, dum hoc appetit non maiori ex causa, nisi quod sit memoria semper suæ (quam non habet) puritatis, siue ut appareat se suosque puros esse, & velut tales reputatos communiter, vel ut factis innumeris ordinibus, aut obtineat beneficium, seu munus ad quod assequendum non interuenit speciale puritatis statutum, sed sufficit iuris communis depositio, potest iure & tuta conscientia à testibus

30 Christianis veteranis declarari, quia hos iusjurandum, & eius assertio intelliguntur secundum ius commune, quod semper in prædictis speciebus attendendum est, *l. quære, l. 1. §. inter locatorem, l. Locati, Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 14. numero 8. Pelacz. de maiorat. l. part. quæst. 60. sub nu. 7. nempe ut sit Christianus veteranus, non proit in rigore ab his requiritur status, sed secundum iuris communis dispositionem ad munera, quæ ab ipso iure communis elargiuntur obtinenda, ut doctè probat P. Th. Sanc. l. b. 2. in Decalog. c. 28. quæst. 2. n. 16. (quem sequitur Laurent. Portel. dub. regul. verb. Nouititer, maculatus nu. 27. in addit.) vbi asserit, quod non stante rigido statuto non potest iudex testes interrogare de puritate in rigore (cui ego addo, nec ex petitione, nec requisitione partis, quæ ius mutare non potest, & omnino se conformare debet cum eius dispositione, nec plus quoad hoc concessum habeat, quàm iudex, cuius maior est auctoritas & potestas *l. in l. à D. no Pio, §. si emptor, num. 3. de re iud.*) sed intra limites iuris communis, extra quos deficit iusta interrogandi causa, & iniuste rogatur, cui eo in sensu saltem testis non tenetur respondere, nisi in quantum verba iure intelliguntur, ut constat ex traditis à Couart. *lib. 1. var. c. 2. n. 2. Ioan. Guttier. lib. 1. præc. quæst. 60. n. 5. & expressius ex Nauarro in man. cap. 25. num. 47. Salcedo ad Bern. Diaz. in præc. crim. can. cap. 116. tit. iuramento de præmissis interrogare, lit. A. vers. 7. Anoque pari ratione, tenent à contrario sensu plures allegati à Vinc. Filliuc. *tract. 40. in 8. præcept. cap. 8. num. 228. & à Mart. Bonacin. disp. 10. in idem, 8. præcept. quæst. 3. punct. 3. de teste, numero 4. vol. 2. omnes constituentes, quod testes non legitime, & secundum ius interrogati veritatem aperire, immò nec respondere nullo modo tenentur. Quare etsi in nostra specie deponant testes, Christianum esse veteranum, qui eos produxit, & non descendere à Iudæis, nec Mauris, nec à relaxatis, nec reconciliatis per sanctum Officium, intelliguntur loqui secundum dispositionem iuris communis, pro ut etiam fuit facta interrogatio, ita ut habeat ille, de cuius sanguine quaeritur, hanc qualitatem, in quantum sufficit de iure communi, non verò in quantum rigide, & indeterminate requiritur ex nostris statutis, vnde secundum ea nihil probant: probant quidem attento iure communi, si ritè & legitime secundum prædicta fuerint examinati; nec idè conuincunt, nec probant attentis nostris puritatis statutis, quæ maximè rigidam exposcunt puritatem, cum etiam eo in sensu veritatem dicant, & probent, in hoc verò falsum asserere possunt, quare similis probatio non per necesse concludit puritatem eo in gradu, quo per statuta requiritur, *l. non hoc, c. unde legit, & unde cognati, cap. in præsentia, 8. de probat. Petr. Surt. consi. 513. num. 13. & consi. 534. num. 45. lib. 4. Capra consi. 10. num. 12. Menoch. consi.****

233. numer. 7. & consi. 288. numer. 12. lib. 3. Alc. resp. 203. numer. 6. vnde constat, quod licet fides præstetur, prædictis testibus circa id, quod ab eis exquiri potest & ipsi respondere tenentur, nihil omnino probant respectu statutorum puritatis, de quibus loquimur.

Quod dupliciter & notabiliter amplia, Primò, quòd etiam testes interrogati à iudicibus ordinarijs circa puritatem ad perpetuam rei memoriam indefinitè, & generaliter de omnibus ascendentibus eo in sensu respondeant, & asserant puritatem, siue negatiuè dicendo, quod nesciant descendentiam ab impuris in aliquo gradu, siue positiuè asserendo ex omnibus maioribus purum existere, adhuc nihil in proposita specie, nec quoad nostra probantur statuta. Ratio est, quia testes ita interrogati, ut dixi, iniuste rogantur, & habent iustam causam respondendi amphibologicè, non in sensu interrogationis, sed restrictionis retentæ in mente respondentium, qua attendita verum sit, quod asserant, & est communis omnium Theologorum, ut patet ex adductis per Nauarr. *in cap. humana aures. 22. quæst. 5. in quæst. 1. numer. 9. & per P. Thom. Sancium in decalog. lib. 3. cap. 6. numero 23. & per Mart. Bonacin. tom. de iuram. disp. 4. quæst. 1. puncto 12. numer. 5. vers. Secundò sequitur, quod cum in prædicta specie iniuste interrogatur, potius præsumendum est, responsionem fuisse eo in sensu, quo testes respondere tenebantur, & debebant, quàm alio in debito, & stulto, & sic secundum restrictionem in mente retentam, & non secundum interrogationem iudicis iniuste rogantis, ex qua similem iniustam, & stultam responsionem præsumere nõ debemus, sed potius legitimam & cordatam. Et generaliter loquendo verba intelligi debent in significato rei anteriori, *l. quoties idem sermo, 67. de reg. iur. & ad ea, quæ verisimiliora sunt, restringuntur, leg. creditor. 60. §. Lucius 4. mandati. Card. Tusch. l. 1. V. concl. 98. & concl. 147. numero 4. Flores de Mena var. quæst. 24. numero 33. lib. 2. Et ad magis habilia, *l. ut gradatum, 11. §. & p. lege. 1. de numer. & honor. l. 1. in princ. Cod. de sacros. Eccles. Menoch. de adpisc. rem. 4. numer. 755. & de rein. rem. 1. numer. 38. Franc. Molina de ritu nupt. lib. 3. quæst. 85. numero 61. Calda Pereira de poss. eligendi, cap. 1. numero 57. Et cum testes non debebant respondere secundum interrogationem iudicis, quia iniusta, sed alio in sensu, ut diximus, ita respondisse est præsumendum, secundum Lapum *allegat. 39. numero 7. vers. Septimum*, allegatum per Card. Tusch. *d. lit. V. concl. 142. numero 5. & alios adductos per Aug. Barbosa Axioma. 222. numero 44. pag. 138. qui non est præsumendum, quòd iuridicum non est Bald. in l. nulla, numero 3. Cod. de iure dot. Mantica. de tac. & amb. lib. 12. tit. 14. numero 5. & tit. 19. numero 37. Præterquam quòd omni euentu dubium est, an testis secundum iniustam responderit interrogationem, an non, si extra eam, & modò, quem diximus, nihil certè probat, ut patet, & manet dictum; si verò secundum eam similiter nihil probat, quia testes iniuste interrogati, etsi directè respondeant, & nihil iure probant, *ex text. in l. fin. vbi Bald. & DD. C. de test. Ant. de Butr. in cap. 1. numero 25. de test. cog. Maxil. singul. 201. incipit, Testes examinari. Corneo consi. 277. numero 3. lib. 3. Aym. Craueta consi. 2. numero 7. Ruin. consi. 149. num. 24. lib. 5. atque ita quacumque facie rem inspicias manet æquiuoca dictorum testium fides, & dubium an in hoc, an in illo*****

in illo sensu responderint, quod nihil est.

41 Secundò amplia ad vnum valde singulare, & mente tenendum, quod si testis in informationibus ad ordines, seu ad beneficia obtinenda, seu ad alia munera, quæ iure communi elargiuntur, seu in examine ad perpetuam asserat quemdam purum, & sine macula, & descendere à Christianis veteranis, & circa id esse publicam vocem & famam, & postea interrogatus vigore statutorum puritatis iudicem contrarium deponat, nempe illum eundem esse descendentem à Iudæis, seu Mauris extra gradus à iure communi signatos, aut sine expressione graduum impurum, & pro tali dicat communiter habitum, nec perituros est, nec falsus, nec contrarius, nec fide in vitro caret, quia vtrumque testimonium potest veritate niti, & in sua specie probare ex diuersis respectibus & causis quæ verè existant, *Andr. Tiraq. de nobilit. cap. 22. n. 13. Farinac. in praxi. 4. tom. consi. 30. num. 62. relati per Aug. Barbosa Axioma. 58. numero 3. in fin. ex quibus optime conciliantur, non solum ad vitandum fallum, sed etiam ad probationem effrendam, quia quia vtrumque simul compatitur, ut magister iterum dicit Baldus in leg. vnic. nor. ab. 8. & opposit. 9. Cod. si seruus extero. Et multis probat Dec. in l. vbi pugnantia, numero 4. de reg. iur. Alc. reg. 2. præsumpt. 3. item Dec. consi. 517. numero 4. Boer. quæst. 25. numero 2. Menochius lib. 5. præsumpt. 23. numero 9. & 10. Gracian. discept. for. tom. 5. cap. 894. num. 5. & cap. 899. numero 8. Mantica de tac. & amb. tom. 1. lib. 9. tit. 3. sub numero 4. Contrarietas enim vt nocet, & non possit concurrere debet esse, & considerari respectu vnus subiecti, & eiusdem finis, *l. C. de iur. Paul. in l. manumissiones, numero 8. de iust. & iur. Gracian. 5. discept. 922. num. 24. Surt. consi. 230. num. 3. lib. 2. item Gracian. 894. numero 5. & 6. nec inter diuersa potest esse contrarietas, nec oppositio inter se ex iuribus vulgaris adductis ab Euerardo in topicis locis, à separatis, sub num. 2. & per Valenque. consi. 5. num. 26. & consi. 67. num. 32. & consi. 1. num. 99. & magis specificè Mantica de coniect. §. tit. 14. nu. 20. Gratian. d. cap. 922. nu. 24. licet ex alio capite, & mente testis possit falsitas, periturius, & peccatum interuenire in proposita specie, quod iudicum, & confessariorum curæ relinquitur ex varijs deducendum causis, & circumstantijs, quæ ita nullibi notata videbis.**

44 Sextò principalis opinio probatur, ex ipsamet experientia, & solitis fieri in similibus causis, nam plerumque qui macula sanguinis laborant his vtuntur informationibus ad perpetuam, & cautè seniores testes producent qui melius in secretis informationibus veritatem possunt propalare, & verisimiliter vocandi sunt per commissarium, vt primò puritate firmantes, postea maculam asserere non audeant, quæ est vulgaris, & visitata impurorum cautela ad se honorandos; & puro reddendos, qua tribunalia decipere intendunt, & ita hoc pharmaco se mederi curant, & communitates coinquinare sua infectione, & suis prauis moribus, & inquietis animis commouere, & perturbare, quæ damna non prouenirent si testes scirent, quæ à nobis tradita sunt in præcedenti ratione ab effectu, quod se tueri possent, & in publicis informationibus desiderio infecti consulere, & in secretis veritatem aperte dicere, sine perituri, nec peccaturi timore.

45 Quod & aliis confirmatur; primò nam num. Tract. de Purit. & Nobil. prob. Pars. I.

quam, aut rarè vidimus, quòd nobiles, & puri simili vtantur cautela, nec de informationibus ad perpetuam vquam curarunt, quia sua fortè veritate, & puritate freti eam omittunt, & verum probare intendunt, maculati verò eas frequenter procurant, & inde commodum reportare non debent ex ratione text. in l. §. simili mod. fin. Et quòd cauit. in iudic. sistendi, §. item tria onera 9. inst. de excus. far. tur. Thom. Actiacus tract. de ludo Scachor. quæst. 8. princip. n. 6. Immo simili vti cautela non serupulo, & fraudis caret suspitione arg. quæ adducunt Bald. consi. 447. nu. 4. l. b. 1. & Andr. Tirab. de retractu conuenc. in præfat. num. 17. & 18. Card. Tusch. l. 1. A. concl. 67. numero 43. Aug. Barbosa Axioma. 3. num. 10. vbi plures, & magis in specie, quòd tunc fraus præsumatur, probatur expressè ex d. cap. quoniam frequenter, vbi glos. verb. in fraudem, ait hoc esse ex præsumptione iuris, & de iure, & assentiuntur ibi Abb. n. 12. Bal. 7. immol. 4. Marian. 12. vt licet non conuicta. Gaylio 1. obseruat. 92. num. 4. & 6. Menoch. 1. de præsumpt. quæst. 69. numero 5. de lib. 2. præsumpt. 54. numero 3. Farinac. de testib. quæst. 76. ex numero 167. & 169.

47 Confirmatur secundò, nam quilibet etiam impurissimus, & abiectissimus & pessimus facile inuenire potest testes, qui illum boni putum, & optimi dicant sanguinis, & iureiurando asserant, vt optimè dixit Io. à Roxas de heret. 1. part. num. 350. & melius Anchar. consi. 194. vol. 2. Aym. Craueta de antiquit. temp. 1. part. sect. 1. de fama, n. 9. & 11. & Petr. Ant. à Petra de fideicom. quæst. 13. n. 82. Et idè similes testes etiam in iudicijs ordinarijs parum, aut nihil efficiunt. Menoch. consi. 101. n. 56. vers. Non obstat, vol. 1. Ludouic. Peguera de decis. crim. 17. num. 13. in fin. vers. Quamuis illud negandum non sit, & faciunt allegati per Ant. Gabr. 11. de testib. concl. 4. n. 25. vers. Contrarium colligitur. Mascha. de probat. tom. 1. concl. 235. n. 3.

49 Tertio confirmatur, nam iudices similibus prætenforum cautelis debent occurrere, & testibus calumniosè productis in nihilo credere, vt facile colligi potest, *ex l. Prator, 7. de iudic. l. p. operandum, 13. §. si autem vtraque 8. Cod. de iudic. cap. calumniam. 4. de penit. l. 8. tit. 3. l. 7. tit. 27. part. 3. & per testes ritè examinatos rem diiudicare, & ex alijs præsumptionibus & circumstantijs, quæ in similibus negotijs occurrere solent.*

50 Quæ opinio de iure probatur in leg. si quando 19. Cod. de testib. & in cap. in nomine Domini. 2. extra eod. vbi communiter Doctores constituentes, quòd nec indicium faciunt, inter quos Abb. num. 24. Felin. 3. Aretin. in princ. Ruin. consi. 46. numero 2. lib. 4. Rota apud Farinac. decis. 38. numero 1. nouiter nouissimarum, plures apud Card. Tusch. l. 1. T. concl. 163. num. 15. vbi de communi, & num. 19. & 22. & 34.

51 Ex quibus constituo pro verissimo, quòd prædictæ informationes ad perpetuam nihil probant nec aliquam merentur fidem, nec quidem mihi minimam efficiunt præsumptionem, suspitionem, nec adminiculum, vt nec eas perlegerem, sunt enim frustratorix, & nullius momenti; licet fatear, quòd aliquando plurimum profuerunt ad eruemdam contra producentes veritatem ex peculiari qualitate, seu ascendente probata, & collata cum libris, & scripturis sancti Officij, palam eorum ab impuris aperiebatur descendentiæ, & veretanda macula, qui læsi valde ex sua man-

serunt defensione, quare iidemmet infecti, & impuri caute his vti debent informationibus ad perpetuam, quia prodesse parum, multumque nocere possunt.

52 Licet etiam fatear, quod dari possunt casus cum circumstantiis verisimilibus, quae animos iudicum suadere valeant ad confirmandum aliquam qualitatem ex conducentibus ad puritatem per has ad perpetuam informationes, veluti si alicuius nobilitatis viri pura & bona descendencia ex hominum obliuione, aut malitia periculitari videatur per confusionem, seu errorem, aut falsam credentiam similitudinis cum alia non ita pura, & nobili, & vt perpetuo obliuioni non tradatur, curat, quod examinentur aliqui fide digni senes, ex quorum dictis & rationibus perpetuae veritas tradatur memoriae, cum quibus si concurrant aliae rationes verisimiles, quae suadere valeant iudicibus ad sic credendum, & quod praedictae informationes non fraudulenter factae fuerunt, sed ex iusta, vera, & necessaria causa, nam tunc poterunt iudices animos suos his applicare informationibus, & verisimilibus circumstantiis, & rem secundum eas decidere. Ex pluribus quae in simili adducam infra 2. parte quaest. 6. §. 4. ex n. 4. cum seqq. vbi agam de confirmanda confessione insufficienti ex verisimilibus causis concurrentibus, quod etiam locum eadem ex ratione obtinet in caeteris probationum speciebus. Extra verò hanc speciem nihil mihi efficerent, nec probarent.

Quam opinionem probare videntur Doctores adducti supra in §. 2. pro requisitis quae concurrere debent in his informationibus, vt aliquid probent, quae omnia aut saltem principaliora in eis deficiunt, & pro ea adduci specialiter possunt praeter relatas supra numero 50. Aretinus consil. 173. col. 3. Hier. Gabr. consil. 178. num. 33. lib. 1. Th. Gramm. voto. 30. num. 7. & 8. alii adducti à Menoch. de arbitr. lib. 1. quaest. 33. num. 7. & 8. cum aliis supra num. 50. relatis.

53 Nec his obstat citationem, nec publicationem in puritatis iudiciis non esse necessariam, circa quod non potest esse peior praetentoris conditio, cuius probationes admitti debent cum eodem defectu, quia hoc procederet si praetentor teneretur probare suas qualitates, & testes ad hoc producere posset, & pars aduersa illius maculam, nam tunc aequalitas inter vtrumque seruari deberet, sed cum communitas vtriusque nomine informationes capiat, & instruat, non potest praetentor eius partes sumere, nec offerre probationes coram alijs iudicibus, & si de facto efficiat, nihil ei proderunt ex omiffa forma, & licet citari non debeat ad videndum iurare testes recipiendos per commissarium communitatis, nec eorum fiat publicatio, nec interueniant aliae solemnitates fauore communitatis, & causa facilioris veritatis probationis contra ipsum praetentorem, ratio esse non potest, vt ex sua parte inscia communitate sumantur informationes, quae statuis, & ordinationibus contrarietur, & solitum tollant, & euerant ordinem, & jus tribunalis minuantur, & veritas offuscetur, quia illius iussu examinari debent testes per commissarium ad hoc electum, & publicari in capitulo communitatis, seu in tribunali, quod vicem substitinet citationis & publicationis, quibus caret praetentor ex natura horum iudiciorum, nec ab eis priuari poterit communitas, nec tribunal per fa-

ctum ipsius praetentoris, nec factae eorum alijs iudicibus incompetentibus respectu harum causarum probare aliquid debent, ex text. & per totum tit. in l. cum notatis ibi per DD. C. si à non compet. iud. Bald. in Auth. Clericus, n. 11. vers. Deinde quaeritur. C. de Episc. & Cler. Albertin. de agnos. haret. quasi. 25. n. 43. vers. Et quamuis. Bartolus, Aucter. in tract. de potestate iud. secml. super Eccles. reg. 4. n. 31. Carol. Ruin. consil. 124. in prin. lib. 5. Guido Papa decis. 2. oz. n. 6. & dec. 419. n. 1.

54 Nec obstat altera prima difficultas, & ratio dubitandi cum duabus eius confirmationibus de quibus supra ex n. 2. & duobus seqq. nam defectus copia agendi in his tribunalibus, nec timor inopiae probationum, nec mortis testium, nec aliae rationes, de quibus in dictis locis possunt his informationibus valorem praestare, quia & si omnia haec euenire possint ex dilatione informatorij officij, seu honorem petendum, ex quo oriri posset causa iusta conficiendae informationis ad perpetuam, deficiere etiam debet eius fides. Quod vt clarius percipiatur distinguendum est inter informationes factas ante elargitam gratiam officij, seu honoris, vt plerumque accidit, & inter factas post eam obtentam; In prima specie nullum est ius ad honorem, seu officium respectu cuius, & eius amissionis fieri valeant praedictae informationes, nec est, quid amittatur, cum nec sit quid saltem spe quaesitum, quo iure principali deficiente, deficiere etiam debet, quod in eius consequentiam venit. Nec interest, quod sit ius sanguinis, cuius conseruatio principaliter intenditur, quia dupliciter respondeo. Primum, quod ius hoc respectu tribunalium, & communitatum etiam post gratiam factam, & ius aliquod adquisitum, non consideratur velut principale, sed velut medium, & circumstantia, qua mediare assequi, seu amitti principale potest, idem enim puritas inquiritur, vt si ad sit honor, de quo principale agitur, assequi valeat; aut macula quaeritur, vt existens obiectum constituat, quo amittatur honor, & cum ius sanguinis sumatur velut medium, seu accessorium deficiente iure principali in considerationem non venit, arg. l. tunc inuoluit, 12. de pecul. leg. l. cum principalis. 178. de reg. iur. Bart. in leg. Gracian. §. illud. numero 4. de fideiuss. Iass. in leg. ex 100. 8. numero 6. de leg. 1. & in leg. quod in rerum. §. si quis. post numer. 2. sod. tit. Menoch. de retin. rem. 1. numer. 129. & lib. 4. praesumpti. 86. num. 16. & consil. 26. num. 35. lib. 1. Card. Tusch. lit. A. concl. 77. num. 16. tom. 1. Aug. Barbosa Axioma. 4. numer. 12. & 13. Secundo respondeo, quod etsi ius sanguinis velut principale considerari posset, cum deficiat aduersarius, qui opponi se valeat, aut à quo timor litis prouenire speretur, deficiet omnino ius, quo testes producuntur ad perpetuam ex his dixi supra §. secundo ex num. 17. & per consequens, quo efficere fidem valeant.

55 Si verò testes ad perpetuam producuntur post factam honoris, seu officij gratiam, vt in secundo distinctionis membro, similiter cessat omne ius eos producendi, cum possit statim tribunal, seu communitas incipere informatorium, & si illud omittat poterit praetentor petere, quod fiat, & causa post gratiam factam consideratur in statu litis contestationis, & est iudiciu quasi inceptum, & praetentor, cum ea acceptauit, saltem tacite assensus fuit, requisitas habere qualitates, & deficiere contrarias, quod est litem contestare, & habet certum aduersarium, certoque

certoque iudices, quos adire debebat, & aduersarium citare, ex quibus deficit omne ius producendi testes coram alijs iudicibus supra adductis, & in specie docuerunt Abb. num. 4. vers. Imputetur ergo illi. Io. Andr. verb. in iur. in. num. 10. Zabarella col. 2. vers. Si autem venerit aduersarius. Bellam. num. 1. in fin. d. cap. significauit. de testib. Bald. in l. fin. C. de usur. additio ad Bart. in d. l. in lege Aquilia, col. 4. l. 2. C. ad l. Aquil. Pacienf. in pracl. forma. Quando producantur testes ad aeternam rei memoriam, & simul deficiunt caeterae omnes qualitates & requisita, quae interuenire debebant, & sicut vno deficiente deficeret simul testium fides, maiori ex ratione ea carere debent deficientibus omnibus substantialibus, vt patet, ex quibus nostra quaestio completè enodata, atque explicata manet.

QUESTIO XV.

Quomodo puritas, descendencia, & parentela per instrumenta, & eorum verba enunciatiua probentur.

SVMMA RIVM.

- 1 Instrumenta cum testibus magnam habent affinitatem, & similitudinem.
2 Testes quodam sensu sub appellatione instrumenti comprehenduntur, aliquando verò potiores habentur, n. 5. Aliquando potiora sunt instrumenta, num. 4. & 6.
3 Instrumentum sumitur pro omni eo quolis instruitur, & tunc comprehendit testes.
4 Probatio per instrumenta a aliquibus speciebus testibus praefertur, & numer. 6. In alijs verò probatio per testes praefertur instrumentis, numero 5.
7 Scriptura constat perpetua, & immutabilis esse lingua hominum varia, & mutabilis, ibid.
8 Praesumptio est in factis antiquis fuisse potioris memoriam apud illos, qui instrumenta confecerunt.
9 Instrumentum & scriptura semper loquuntur.
10 Fides potior in antiquis habetur instrumentis quam testibus, maxime in exquirendis sanguinis qualitatibus, num. 11.
11 Schedula regia in antiquis plenissime probat.

Postquam late egimus de testibus, & eorum singulis speciebus, & de fide circa probationem qualitatum sanguinis, consonum erit agere de instrumentis, quae cum testibus magnam habent affinitatem, & vtrorumque probatio valde iure assimilatur, & quasi in omnibus parificatur, vt plane constat ex text. in l. in exercendis, 15. C. de fide instrum. l. testium. 18. C. de test. cum Ioannes, 10. de fide instrum. Gracian. discept. tom. 5. cap. 88. 7. num. 39. In tantum vt quodam sensu sub instrumentorum nomine, etiam testes contineantur, vt aperte dicitur text. in l. 1. de fide instrum. siquidem instrumenta dicuntur ab instruendo, l. notionem. 99. §. instrumentum de verb. sign. l. instrumentum. 8. l. quaesitum est, 12. & quaest. per totam in. vbi notant omnes, de instrum. & Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars Ie

instrum. leg. & in iudiciorum tractatu sumuntur pro omni eo, qualis instruitur, & fides oriri valet, l. de fide instrum. vbi passim omnes, quo sensu & testes contineri nulli dubium est, vt in cap. peruenit. 4. §. nos igitur, de test. cog. Specular. in tit. de instrum. edit. §. instrumentum. Iass. in l. admonendi, num. 322. & seq. de iur. iur. Bertazol. de clausul. instrum. in rub. num. 2. Card. Tusch. concl. 235. nu. 9. lit. 7. tom. 4. & concl. 771. num. 2. lit. P. tom. 6. & alij penes Aug. Barbof. appellat. 119. numer. 4. vbi bene ex alijs locis explicat, & D. D. communiter in dictis locis & rubricis.

56 Sed alio in sensu, & quidem proprie instrumentum sumitur pro scriptura, quae fidem facit, & causam instruit, vt notant omnes in Rub. ff. de C. & Decret. alium, de fide instrum. & Bart. in l. Labeo, de supellectil. leg. Lamfranc. in cap. quoniam, verb. instrumentum, de probat. Quo in sensu patet vim testes, & instrumenta continere dicuntur in praerogatis locis, nisi in aliquibus speciebus, quae tantum admittunt probationem per instrumenta, quas refert glos. verb. scriptura, in cap. extra de co. sib. ex qua omnes communiter ibi, & alij alijs in locis referunt, in quibus potior est instrumentorum, quam testium probatio, & in alijs in quibus tantum testes interuenire solent, nec confici instrumenta fuit consuetum, vt in quibusdam hominum exterioribus factis, quae ab eorum vnica, & priuata tantum prouenire solent voluntate, siue delictum perficiant, siue alium quelibet extra crimen actum, in quibus potior est testium, quam instrumentorum probatio, & traditis per Abb. in d. c. cum Ioannes, de fide instrum. quae est melior, & magis comprehensua distinctio, quam tradita per Malch. de probat. tom. 1. in princ. quaest. 6. a num. 20. cum seqq. Tunc agitur de probando aliquo hominum facto, circa quod confici potuit in sui initio instrumentum, & scriptura, & tunc praevalet instrumenti probatio, vt in l. consue. 10. l. si arbiter. 26. de probat. Gracian. tom. 3. discept. cap. 526. num. 4. 6. 47. & 48. Tunc quia scriptura constans, perpetua, & absque mutatione est. Greg. in proem. per tex. ibi, tit. 18. part. 3. & testium lingua varia, inconstans, & labilis esse dicitur, vt dixit Imp. Iulianus in l. hac consultissima. 8. vers. At cum humana. C. qui testam. fac. post. Malch. d. quaest. 9. sub num. 23. in fin. Gracian. d. n. 47. Tunc etiam quia praesumitur in facto antiquo plenior rei notitia fuisse apud eos, qui tunc instrumenta confecerunt, quam in testibus, qui nunc de eadem re testantur, cum magis rei, de qua quaeritur, accesserint, arg. text. in l. si ita testamento. 15. §. melior, in fin. de instrum. leg. l. octavi. 9. in fin. Unde cognati, l. 1. §. 1. de sum. Tunc quare dictum, quod instrumentum omne, quod continet, constanter dicitur, & semper de eo loquitur, l. Ariani, §. C. de haret. Malch. d. quaest. 6. num. 18. in fin. latè Card. Tusch. lit. S. concl. 82. per totam, tom. 7. & receptum quod in antiquis potius verbis instrumentorum praefertur fides, quam testibus, ex glos. magistra in cap. tertio loco, de probat. Ant. Peregr. de fidei om. art. 4. sub nu. 19. Bald. consil. 420. num. 4. vol. 1. Rolà Valle consil. 2. num. 59. lib. 1. Burlat. consil. 235. num. 47. Marcellino de Mauro alleg. 2. num. 7. Seraphin. dec. 336. num. 7. & decis. 553. num. 2. & quoad puritatem, & nobilitatem probauit Perenzius de Lara de annuif. & capellan. 2. part. cap. 4. nu. 57. & 58. & Oralora de nobilit. 1. part. 3. part. princip. cap. 7. num. 17. in fin. Ioan. Garc. eod. tract. gloss. 4. num. 33. Io. Gutierrez. lib. 3. pracl. quaest. 13. num. 23. Tib. Dec. consil. 21. lib. 1. & consil. 7. num. 31. & consil. 66. num. 5. lib. 3. Dd 4

1 Franc. Otoman. conf. 35. num. 3. † Et quod schedulis regis, & scripturis antiquis certior, & verior fides adhibeatur in probandis sanguinis qualitatibus maluit Valençuela conf. 90. n. 136. & seq. de quorum veritate & intelligentia hac in quaestione agere de creui, quam vt clarus eius procedat explicatio, in tres diuidam partes.

- 1 De generali instrumentorum probatione, quam iure efficiunt in omnibus causis.
- 2 An puritas, seu macula directè per instrumenta probari possint.
- 3 Quid dicendum circa indirectam probationem, & quæ ad eam concurrere valeant, & debeant.

§. I.

De instrumentis, & eorum fide, & de eis, quæ interuenire debent, vt probent.

SUMMARY.

- 1 Instrumentum, vt plene probet, publicum esse debet.
- 2 Omnis scriptura, Priuilegium,
- 3 Omne quo causa instruitur,
- 4 Acta iudicialia.
- 5 Testamentum, Codicillum,
- 6 Lauda, Sententia,
- 7 Omnis charta continens gesta, inter partes,
- 8 Confessio,
- 9 Scriptura priuata, Scriptura priuata probat & instruit iudicium, & comprehenditur sub nomine instrumenti improprie, & non secundum communem usum loquendi, ibid. Et sic non comprehenditur sub statuto mentionanti instrumentum, numero 10.
- 11 Statutum proprie intelligendum est.
- 12 Instrumentum non tantum probat, quæ expresse continet, sed etiam quæ tacite, directè, ex natura dispositionis & contractus, & ex suadente necessitate colliguntur. Et in omnibus his quæ executioni mandantur, n. 13. Et quæ enunciativè profert principaliter propter se, secus si propter aliud, & inter eosdem enunciantes, secus quoad alios, numerus 4. Falsum redditur propter enunciationem falsam ad actum necessariam, non verò si non ita necessaria, nu. 15. Appellatur probatio probata, n. 19. Ad probandum nulla indiget fori disceptatione, n. 17. Nisi eius fides suspèdatur per oppositas obiectiones vel tollatur per potentiores probationes, num. 18. Vt probet, debet quid certum, & inambigibile continere, num. 9. Laqueus conditionaliter non probat, nisi existente conditione, num. 20. Nec firmiter, nisi verificetur relatio, n. 21. Vel confert ex ipsa scriptura, n. 22. Referendo certam quantitatem probat, & nocet quamvis eius causam ad aliud referat, n. 23. Secus si utrumque iugiter, &

Instrumenti nomine continentur.

effuscatum maneat, n. 24. Quod virtualiter, & in consequentiam continet expressum dicitur, n. 25. Vt probet verisimile continere debet, n. 26. Principiè si non verisimile adsit in principaliori eius parte, numer. 28. Eius fides non minuitur per cancellationem, nisi intercidat substantialem partem, numer. 29. Approbatum in totum censetur, à producenti, num. 30. Explicatur num. seqq.

- 14 Enunciativa instrumenti probat inter enunciantes, principiè si fuerit necessaria ad actum, secus si propter aliud, nam tunc si falsa existat non reddit instrumentum falsum, secus autem si fuerit necessaria ad actum, n. 15.
- 21 Relatio nihil prodest nisi de relato constet.
- 25 Expressum dicitur, quod virtualiter, & in consequentiam continetur.
- 27 Falsitas presumpta non extenditur ad partes instrumenti verisimiles, nisi presumptio falsitatis sistat in principaliori parte instrumenti, quia tunc totum reddit falsum, n. 28.
- 29 Cancellatio instrumenti in substantiali parte illud inefficax reddit, secus si in non substantiali. Producentis instrumentum totum approbare censetur, & ea quæ contra eum faciunt, etiam si loquatur narrativè, & enunciativè, & in accessoriis, num. 31. Etiam si fuerit protestatus, se eo velle in utilibus, & non quæ possunt nocere, n. 32. Idem est in testibus, ibid.

At nequam ad specialem puritatis & nobilitatis probationem per scripturas & instrumenta deueniam, aliqua circa eorum fidem in genere proponere breuissimè decreui, vt quæ postea in nostra specie sunt dicenda, plenius intelligantur ex præhabitis fundamentis, & rationibus.

Primo instrumentum, vt per se plene probet abique aliis indumentis esse debet publicum in publicam redactum formam, & sigillo subsignatum per publicum notarium, seu tabellionem, de quo in l. 1. vbi notant omnes, C. de iureiur. propter causam. l. Imperatores, 29. de probat. l. scripturas. 11. C. Qui petior. & in Auth. de instrum. cau. & fide, l. 54. tit. 16. p. 3. vbi Greg. Innoc. & DD. in cap. 1. in princ. de fide instrum. per c. cum dilectus, 9. illo tit. Lamfranc. in c. quoniam, in verb. instrumentum, num. 2. de probat. Ferrata in forma. produc. instrum. verbo, Exhibens, num. 5. Couar. in pract. c. 20. numer. 5. & 6. Masch. de probat. in d. quaest. 6. à num. 73. Parlad. lib. 2. ver. quotid. cap. 20. per totum.

Secundò, nomine instrumenti comprehendimus omnem scripturam factam de quocumque hominum actu, siue pendeat ab vnus tantum voluntate vt gratia, quæ priuilegium dicitur, & vltima voluntas, testamentum, & codicillus, siue à plurium placitis, & consensu, vt sunt fere omnes contractus, ita explicuit Specular. d. tit. de instrum. edit. §. 1. Abb. in rub. & in c. 2. de fide instrum. sequenti à ceteris omnibus, & refert Matth. Wefembek. in rubric. ff. od. n. 2. vbi & DD. communiter. † Atque ita hoc generali significato comprehenditur id omne, quod proficere potest ad instruendum causam, vt supra dixi de testibus, & testimoniiis, † & de actibus iudicialibus dixerunt Paul. Castr. conf. 430. in quadam, num. 3. lib. 1. Ang. conf. 49. Card. Tusch. in pract. concl. 235. num. 3. cum seqq. lit. l. Aug. Barbosa d. appellat.

- 5 119. n. 5. * Idem testamentum, & codicillus, vt in l. si idem, 7. vbi Iaf. n. 1. C. de codicill. Stephan. Ranchin. 6 concl. 290. p. 1. Aug. Barbof. citato loco n. 6. † vbi subdit, quod etiam continentur lauda, & sententiae, ex Castrenf. conf. 423. pro confirmatione, col. fin. vers. Non obstat statutum lib. 5. Maslil. Sicilia dec. 25. n. 3. Card. Tusch. d. concl. 235. n. 8. † Et generaliter omnis charta continens gesta inter partes, secundum Abb. conf. 64. venio in fin. lib. 1. Thelaus. quaest. f. vers. lib. 2. q. 17. num. 4. Farin. in praxi q. 155. num. 16. Rebuff. in l. 99. vers. Secundo instrumentorum nomine, p. 420. de verbo. sign. atque etiam priuilegium, ex eodem Rebuffo vers. Quarto Aug. Barbosa sub num. 6. citatis in locis. † Et denique confessio ex Rota. dec. 387. contra Rebuffum supra ver. Quinto, veluti refert Barbosa sub d. num. 5.
- 9 Tertio scriptura priuata testibus & subscriptione munita, & quælibet alia, quæ probationem efficiat instrumenti nomine comprehenditur, text. in l. notionem, 99. §. instrumentorum, de verb. sign. l. instrumenta, §. l. exen. pla. 7. C. de probat. l. 1. tit. 18. p. 3. & ex Abb. probat Masch. d. q. 6. num. 119. & 125. Pelaez de maiorat. 1. p. q. 65. num. 31. & 32. Card. Tusch. d. concl. 235. à princ. & alij apud Aug. Barbof. citato loco num. 1. quia cum probet instruere iudicium & causam potest. Parlad. ver. quotid. lib. 2. c. fin. §. 5. num. 14. & 15. Sed intelligenda est hæc comprehensio improprie, ex Rebuffo in d. l. notionem, §. instrumentorum, & non secundum communem vsum loquendi. Aceb. in l. 1. num. 27. cum seqq. tit. 21. lib. 4. recop. Pelaez citato loco num. 33. præter alios plures relatos penes Aug. Barbof. d. appellat. 119. num. 2. * & sic non comprehenditur scriptura priuata sub statuto instrumenti mentionem facienti, secum Barr. in d. l. notionem, 99. §. instrumentorum, de verb. sign. Fel. & Dec. in Rub. de fide instrum. Matth. Wefembek. in paratit. ad eundem tit. num. 1. circa medium. Masch. citato loco, num. 126. cum duobus seqq. Card. Tusch. in pract. concl. 100. n. 7. lit. V. som. 8. August. Barbof. n. paratit. ad eundem tit. num. 1. circa medium. Masch. citato loco, num. 126. cum duobus seqq. Card. Tusch. in pract. concl. 100. n. 7. lit. V. som. 8. August. Barbof. n. paratit. ad eundem tit. num. 1. §. si se qui, de exercit. act. l. 3. vbi gloss. Bal. & Salic. C. de noxal. act. cap. porro 7. de priuileg. & secundum vulgarem loquendi consuetudinem, l. librorum 54. §. quid tamen 4. de leg. 3. Fel. in c. per tuas, de prob. & dixi latius supra quaest. 4. in principio.
- 12 Quarto instrumentum non tantum probat ea, de quibus expresse loquitur, sed etiam quæ sub expressis tacite, aut directè comprehenduntur, quæ nihilominus pro expressis habentur, aut si colligantur ex natura ipsius dispositionis, aut contractus. Pelaez de maiorat. 1. par. q. 13. n. 26. aut ex contrahentium mente, l. tale pactum, 40. §. fin. de pact. Menochi. conf. 95. n. 36. aut ex verbis, l. Lucius 45. in l. 1. gl. verb. an ad matrem, de vulg. l. nominis; & rei, 6. §. verbum, ex legibus, 1. de verb. sign. Mol. de primog. lib. 1. cap. 17. n. 28. parat. apud August. Barbof. Axioma 89. n. 5. 6. & seqq. pag. 56. aut ex suadente necessitate; Ant. & Abb. in cap. cum olim, de censib. Puteo decif. 184. n. 2. lib. 1. siue ex vfu quotidiano, l. f. C. de fideic. Bal. in d. errore col. 1. vers. & est alia, C. de testam. Boët. dec. 217. n. 6. † Atque idem instrumentum executioni mandari posse non solum in expressis, sed etiam in tacite, seu indirectè subintellectis, ex pluribus relatis probat Parlad. ver. quotid. lib. 2. cap. f. §. 1. amplias. q. à num. 18.
- 14 Quintò, instrumentum non tantum probat, quod assertiue, & dispositiue continet, & de quo princi-

paliter partes fenserunt, & inuicem stipulati fuerunt, sed etiam quæ enunciativè profert, vt communiter probant DD. ex text. in l. Publia, 26. §. fin. de p. s. l. apertum, 14. C. de contrab. & comm. stipulat. Auth. si quis in aliquo, vbi Bar. Bal. & DD. C. de edendo maxime inter ipsosmet enunciantes, & contractantes, vt resoluunt plures adducens Masch. de probat. concl. 622. n. 28. & n. 51. & seq. & cum necessaria fuerit ad actum, de quo principaliter agitur, Greg. in l. 32. verb. reida, tit. 11. p. 5. Io. Guttier. lib. 3. pract. 9. 17. n. 64. secus verò si propter aliud non ita principale fuerit emissa, & postea de eis principaliter dubitetur, quia nihil tunc probant, text. in l. non epistolia, 13. cum l. seq. C. de probat. c. si Papa 10. de priuileg. in 6. c. si de success. ab int. est. vbi communiter DD. Masch. à num. 1. cum seqq. Ioann. Guttier. num. 60. & 61. citatis in locis. † Vnde si necessaria ad actum fuit enunciatio & falsa appareat, reddit totum instrumentum falsum, ex DD. communiter in l. si ex falsis, C. de transact. maxime Bart. n. 12. Paul. 2. Ang. 2. Alex. 11. Salic. 12. Fulgos. 8. Rom. 35. Curt. Iun. 46. Rimin. 4. Alciat. 14. vbi etiam late Padilla, And. Fachin. lib. 9. controuers. cap. 79. vers. istis ergo, Ant. Gab. lib. 7. concl. 3. num. 3. Menoch. lib. 5. praef. 21. num. 6. & 27. Masch. de probat. 742. numer. 2. aliter verò si emissa fuerit propter aliud non æque principale, quia et si falsa existat, non totum reddit instrumentum falsum, vt explicant præallegati, maxime Anton. Gabr. numer. 3. Menoch. 6. Masch. 3. citatis in locis.

Sextò cum instrumentum ex pluribus fide dignis conficit, ex persona videlicet publica, testibus, & pattium presentia, quæ omnia rem manifestam efficiunt, merito appellatur probatio probata à Baldo in l. quoties 3. C. de iudic. Ang. in l. in creff. 2. ne rab. de solut. Hipol. in Rub. de probat. & plures congesti per And. Tiraq. de retrat. signag. §. 2. gloss. l. n. 2. Alc. reg. 3. praef. 13. n. 8. Flam. Parif. de confid. benef. q. 28. n. 25. plures congerit Emman. Barbof. in remis. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 26. num. 1. pag. 283. Menoch. de arbitr. casu 105. n. 41. Masch. concl. 907. à num. 1. Paul. Emil. decif. 424. à n. 1. 2. p. Marc. Anton. Eugen. conf. 31. n. 1. & conf. 72. n. 34. vol. 1. Zephal. conf. 11. num. 22. vol. 1. Hier. Grat. res. 28. num. 2. res. 16. num. 1. lib. 1. Io. Bapt. Ferrer. conf. 266. num. 6. vol. 2. Socin. conf. 89. num. 17. vol. 1. & conf. 2. vol. 3. Rol. à Valle consil. 40. num. 8. & consil. 76. num. 8. lib. 2. † quia instrumentum ad probandum nulla indiget fori disceptatione, ex eod. Bal. in l. Imperator. col. 2. de statu hom. Marc. Ant. Eugen. d. conf. 72. num. 35. Io. Baptista Ferrer. d. num. 6. Nic. Bellon. conf. 70. num. 16. Craueta conf. 11. num. 7. Zephal. consil. 238. num. 2. & consil. 285. num. 10. † Nisi suspendatur eius fides per oppositas obiectiones, aut per contrarias tollatur pleniores probationes, vt limitaui idem Masch. d. concl. 907. numer. 2. & 3. & faciunt tradita per Fel. in cap. quoniam contra, nu. 10. de probat. Castad. decif. 8. numer. 6. de rescript. Cautalciano decif. numer. 4. 1. p. Paul. Emil. decif. 99. numero 1. & 3. p. 2. Rota decif. 2. de rescriptis in nouis.

Septimo, ad hoc vt instrumentum probet, debet quid certum, & sub oratione perfecta indubitabili referre, l. 3. C. de falsa causa adiecla leg. Specul. de instrum. edit. §. restat. paulo ante fin. Hier. Grat. consil. 122. num. 19. vol. 2. † Vnde si conditionaliter loquatur, nihil probabit, ni conditionis constet existentia, secundum Suarez in l. post rem indicatam, limit. 3. Ant. Gom. in l. 64. Tauri, num. 7. Couar. lib. 3.

2. var. cap. 11. Parlad. quod. lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 12. limit. §. num. 39. late Ioann. Guttier. lib. 3. §. 39. à n. 13. cum seqq. plures congerit Emman. Barbol. citato loco in principio. n. 10. pag. 286. ¶ Tunc quidem si per relationem ad aliud, nisi prius de illo constet ex text. in l. ait. Prator. 5. §. si iudex, de re iud. l. 1. & quasi per totum tit. C. de sent. que sine corza quanti. auth. si quis in aliquo, C. de edendo, late Masch. de probat. concl. 92. à nu. 1. Parlad. citato loco limit. 3. à num. 24.

22. ¶ Nisi relatio ita fiat, vt de relato expressè & specificè in forma disponenti constet in ipsamet scriptura ex Bar. n. 5. §. 1. Gag. 97. in d. auth. si quis in aliquo, Bal. in l. si donatio, C. de don. sequutus à Io. Guttier. consil. 25. nu. 7. Masch. citato loco num. 17. Parlad. d. limitat. 3. n. 1. vers. sic. Hoc tamen accipias, Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 74. num. 19. * Vnde si certæ quantitatis obligationem contineat, licet eius causam referendo ad aliud, probat, & nocet ex Rebuff. ad l. gall. tit. de schedul. recogn. in prafat. nu. 65. Ioann. Guttier. consil. 23. num. 8. vt in exemplis de quibus Parlad. proximo loco num. 21. & 26. Pelaez d. q. 64. num. 18. quia tunc certum existit instrumentum, certata res obligatio, & per consequens dispositio, ¶ Aliud autem est si vtrumque incertum, & offuscatum maneat, ex Bal. in l. de leg. 1. & in l. 2. C. de except. rei iud. Lancell. de attentatis, 2. part. cap. 12. de attentatis appellat. p. n. l. limit. 3. num. 7. Menoch. de re. cap. rem. 1. num. 225. Gregor. in l. 3. verb. securamente, tit. 13. p. 3. Emman. Barbol. in remiss. ad ord. Lusit. lib. 1. tit. 78. §. 4. n. 10. pag. 8. ¶ Licet quod instrumentum virtualiter, & in sequentiam continet, expressum dicatur, secundum Bal. in l. vbi adhuc num. 17. & 18. C. de iure dot. & facit text. in l. si cum tibi 4. C. de iudic. vbi Bar. Bal. Paul. & Iass. & tradita per eundem Bar. in l. Julianus verum dubitorem, num. 5. de condi. indeb. Angel. consil. 257. col. fin. vers. Quibus concludo dictas condemnationes, per alios apud Ofalc. decif. pedam. 64. numer. 3. præter alios adductos ab Aug. Barbola axioma 89. num. 4. & 5. & 9. & 12. pag. 56.

26. Octauo instrumentum, aliàs nihil probabit ex text. in l. qui habebat 101. de leg. 3. cap. quia verisimile 10. de præsumpt. multa congerit Masch. concl. 914. numer. 1. Immo tunc falsi vitio laborat DD. in d. iuribus, Rol. à Valle consil. 100. n. 114. & seq. lib. 4. Carol. Ruyn. consil. 1. n. 2. ad fin. Aym. Craueta consil. 202. numer. 48. Zephal. consil. 76. n. 52. & consil. 85. num. 38. vol. 1. & consil. 287. numer. 21. lib. 2. Marc. Ant. de Amata, Marchia decif. 60. n. 7. sed sunt intelligendi circa partem, in qua est inuerisimilitudo, non vero vt in totum redatur instrumentum falsum; ¶ quia cum falsitas à præsumptione proueniat, non poterit extendi ad cæteras verisimiles partes, vt communiter tenent DD. in d. l. ex falsis, C. de transact. præcipue Bal. num. 14. Salic. 12. Alberic. 4. Cynus 5. Aret. 2. Iass. 11. Belapert. col. 2. Alex. 12. Rimin. 4. Alc. 14. Fel. in cap. fraternitatis, num. 17. vbi etiam Butr. n. 4. de hered. Ant. Gab. lib. 7. concl. 3. n. 9. limit. 3. Iac. Menoch. lib. 5. præf. 21. num. 12. Masch. concl. 74. 2. nu. 17. posuit optimum exemplum Bart. in l. filius, §. sequens, ad l. Corn. de fals. sequutus à Gab. & Menoch. n. 13. citatis in locis, ¶ nisi inuerisimilitudo, aut falsi suspicio sit in principaliori parte instrumenti, à qua cætera pendent, & vim capiunt, quia tunc omnia corruunt, ex notabili doctrina Baldi in d. l. si ex falsis, numero 14. Salic. 12. C. de transact. faciunt tradita per Bar. in leg. fin. numer. 3. C. de testum. Menoch. de ad. pif. rem. 1. num. 709. & seqq.

Nono, licet regulariter instrumenti cancellatio eius fidem non minuat etiam si fuerit facta per eundem notarium, & testes, secundum DD. in l. si vnus, C. de testam. Speculator, & eius adductor Io. Andr. 111. de instrum. edit. 1. ostenso, vers. illud quoque præterendum, verb. verior est, tamen si interscindant partem substantialem, illud ita nullum reddit, vt nec semiplenè probet, arg. text. in l. cum Pater. 77. §. cum imperfecta 22. de leg. 2. cap. cum venerabilis 7. de relig. domib. ex litteris, 3. cap. inter dilectos, 6. de fide fide instrum. gloss. & DD. in l. 1. §. si rosa, de secund. tab. Anton. Gom. in l. 45. Tauri, n. 145. explicant late Parlad. d. §. fin. 1. p. §. 12. limit. 8. Masch. concl. 255. à nu. 2. & concl. 256. à num. 4.

Decimo, & vltimo producens instrumentum totum approbasse censetur, & sicut ei prouent, quæ pro eo sunt, ita & debent nocere, quæ aduersus eum retorqueri valeant, l. si quis ex argentiarius 6. §. 1. institum, 6. de edendo, l. si aduersarius 3. C. de fide instrum. l. cum precum 9. C. de liber. causis, l. cum venerabilis 6. de except. vbi Abb. n. 40. in si. vers. Nota quod, acerb. in l. 1. n. 50. tit. 8. lib. 4. recop. And. Tiraq. de retract. conuention. ad fin. tit. n. 9. plura Masch. concl. 916. à n. 1. & per totam. Iacob. Mandelo, consil. 59. n. 11. Aym. Craueta consil. 201. n. 6. Celsus Hugo consil. 120. n. 35. Aloysius Riccius collect. Decif. 12916. 3511. & 3800. Morocio resp. 16. n. 3. Boerio decif. 33. n. 31. Caualcant. decif. 1. n. 25. Guido Papa sing. 814. Aug. Barbol. clausula, 104. num. 13. pag. 119. ¶ quod est ab aliquibus limitetur, vt tantum locum habeat in eis, quæ disposita sunt, non vero in accessoriis, narratiuis, nec enunciatiuis, ex l. Aurelius, 28. §. fin. de liber. l. Bal. & Fel. in d. cum venerabilis, n. 23. de except. Rimin. Sen. consil. 104. n. 24. vol. 1. Io. Zephal. consil. 236. n. 18. vol. 2. tamen verius, & receptius est, quod in omnibus approbasse censetur, tam in dispositiuis, quàm in narratiuis, & enunciatiuis per text. in e. cum olim, 19. de censib. & notata in l. post legatum 5. de his, que vt indign. defendit Iass. in l. si cui serui, §. si à filio, n. 17. de leg. 1. Bal. in l. alia, C. de his quib. vt indign. Alex. consil. 30. incipit, & allegatis, nu. 1. vol. 7. Rol. à Valle consil. 2. n. 116. vol. 1. Io. Baptista Ferret. consil. 271. n. 6. Zephalo consil. 226. n. 210. 2. Aym. Craueta consil. 77. num. 8. vol. 1. Afflic. decif. N. capol. 25. n. 11. & 12. plures apud Emman. Barbol. in remiss. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 55. §. 12. n. 2. pag. 391. ¶ Quæ probatio etiam procedit, dum producens protestatus fuerit, se tantum vti velle eo instrumento in eis, quæ sibi prodesse valent, non vero in aliis, quia & tunc ei nocebunt omnia, quæ ei aduersa inde deducantur, vt ex gl. verb. die, in l. 1. §. 1. de edendo Ias. in l. non solum, §. morte 16. de noui oper. nunciat. & in l. edita, in fin. C. de edendo, Aym. Craueta de antiq. temp. 1. p. sectione, viso de verbis, no. 37. Minchaca, illustr. 9. lib. 1. c. 2. n. 9. And. Tiraq. de retractu conuent. ad fin. tit. n. 9. Aceb. in l. 1. à n. 50. tit. 8. lib. 4. recop. Zaball. comm. contra comm. q. 696. n. 1. Parlad. lib. 2. rer. quod. d. c. fin. 1. p. §. 5. num. 21. Boerio decif. 33. num. 31. Aym. Craueta consil. 201. num. 6. Caualcant. decif. 1. n. 25. tunc alius relatus per Valençuel. consil. 40. n. 60. Sicut etiam producens testes in iudicio non poterit protestari; se in tali & tali parte eis vti velle, & in aliis non, vt bene cum veriori docet Gracian. discept. for. tom. 4. c. 7. 49. n. 10. & seqq. quod in causis puritatis, de quibus loquimur, vile esse solet, quia non semel ex scripturis, & instrumentis à prætenforibus productis probatam vidi descendentiã maculatam, ex quibus aperta fuit veritas aliàs quidem puritas ex eis apparuit, quæ ex inimicorum

corum versutiis, & descendentiã aliena periclitari inceperat, & aliorum dubiorum claritas constitit, & constabit huius quæstionis utilitas ex dicendis in seqq. §.

§. II.

Vtrum puritas, & nobilitas per instrumentum directè probari possint.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumenta duplicem efficiunt probationem, directam, & indirectam. Puritas & nobilitas, dicitur esse per instrumenta probari non possunt, ibid.
- 2 Tabellio instrumentum conficere non potest nisi de factis, aut volitis in sua presentia.
- 3 Puritas, nobilitas, descendentiã, & parentela inuisibiles sunt, nec in hominum consuetudine voluntate, & num. 4. Instrumentum de prædictis qualitatibus frustra fit, & d. n. 3. & 4. Causa remota remouetur effectus, ibidem numero 3.
- 5 Instrumentum factum de his, quæ nec interuenire, nec explicari potuerunt confessionis tempore nihil probat, etiamsi apparere potuerunt, non tamen comparuerunt, num. 6.
- 7 Consanguinitas, & descendentiã non possunt probari per instrumenta nisi per enunciatiua.
- 8 Verba enunciatiua instrumentorum non plenè probant, nisi inter easdem personas ad illum actum tantum, non ad alios, num. 9.
- 10 Instrumentum probat inter contrahentes tantum.
- 11 Assertio vnus aliis nocere, nec prodesse potest.
- 12 Instrumenta antiquissima in quibus quæ nobilitas dicitur faciunt magnum signum nobilitatis.

Duplicem ex instrumentis oriri posse probationem apud omnes prædictos receptum est, directam vnã, indirectam aliam, & totidem oriuntur dubia in proposta hac quæstione, circa primam certissimum est, quod ex eis directa circa prædictas qualitates deduci non poterit probatio, cum nec fieri directè instrumenta valeant, veluti de rebus, quæ ab hominum non pendunt potestate, nec constituuntur ex consensu eorum nec voluntate, sed per naturam deductam ex parentibus à cunabulis proueniunt, quod ex notationis causa ex pluribus ostendam.

Primo, quia tabellio conficere instrumentum non potest, nisi de his rebus, quæ tempore extant scripturæ, quas ipse vidit, aut quas à presentibus accepit partibus aliquid de nouo volentibus, quod in eorum sitat voluntate, ita vt de factis, aut volitis in suam præsentia, & conspectu fidem præster ex text. in cap. testes 15. 3. quæst. 9. gloss. verb. cognoscit. in cap. statutum alias, statumendum est 38. 2. quæst. 6. Innoc. in cap. fraternitatis. 4. num. 1. vers. sed contra, aut fin. de hered. gloss. verb. instrumentum, in cap. series 26. vbi Abb. Fel. Card. & Bal. de test. Paul. Castren. in l. cum res, num. 4. in fin. de probat. Greg. in l. 6. gloss. 1. circa fin. tit. 5. part. 5. Aceb. in l. 13. num. 29. tit. 25. lib. 4. recop. ¶ At puritas, & nobilitas, descendentiã & parentela

rela inuisibiles sunt, nec ab hominum proueniunt voluntate, sed è parentibus naturali generationis actu præcedenti. Igitur circa prædictas qualitates fieri instrumentum non poterit, & per consequens nec eas directè probare, cum remota causa remoueantur effectus, cap. cum cassente, 60. de appellat. cap. & si Christus, 26. de iur. iur. plura apud August. Barbot. Axioma 40. num. 4. pag. 27.

Minor patet ex l. 1. in princ. de inspic. ventre, text. in d. cap. series, 26. vbi Bal. nu. 1. vers. oppono quod per instrumentum, de test. & in l. non epistole, 13. C. de probat. vbi idem Bal. n. 2. dixit, necessitudinem consanguinitatis à natura ordinari, ex genitalibus principiis, oriri, non accidentali sermone, nec voluntate nuda produci, & in n. 3. infert sororè per epistolam non effici, nec velut soror cohæres cõstitui, Matth. Vuelsemb. in paratit. ub. de fide instrum. 4. vbi ita loquitur. Que verò ab ordine, & ratio cur in natura manant, de his frustra fit instrumentum, frustra quoque rogatur notarius, nisi causa à iudice cognita, & decreto eius intercedente, exemplis gratia, super statu, morte, consanguinitate, cap. series vbi Innoc. n. 1. Panorm. nu. 3. Felin. n. 3. & 4. de test. Natiuitate alicuius perperam fit instrumentum, quia nullam fidem facit, cum harum rerum fides non de scripturis, sed ex naturali facto sit sumenda, nisi tale instrumentum causa plenè cognita, corperatque veritate, & mandante iudice sit confectum, l. instar, vbi DD. de iure fisci, lib. 10. Bal. in rub. n. 7. C. cod. tit. & etiam vtrumque amplectitur. Io. sephus Masch. de probat. concl. 411. num. 25. ex d. l. non Epistole, vbi etiam eleganter Hugo Donellus n. 4. & 5. C. de probat. Card. Tusch. lib. 7. concl. 81. n. 68. & 102. & 155. plures congerit Monde. consil. 83. n. 15. lib. 1. quod & alijs probabo infra 2. p. q. 5. à n. 6. cum seqq.

Secundò probatur, nam etsi tabellio, siue notarius instrumentum conficiat de his, quæ nec constare, interuenire, nec verè, & realiter explicari poterunt confessionis tempore, nihil erit instrumentum, nec fidem efficiet, sed fumum tantum, vt in simili dixit Iacob. Puteus Rotæ dec. 454. n. 11. & decif. 210. n. 2. lib. 2. sed nec puritas, nec descendentiã realiter potuit interuenire, nec apertè explicari, dum notarius instrumentum confecit, vt supra manè probatum. Igitur non solum non potest instrumentum circa prædictas confici qualitates, sed etiam si de facto conficiatur, nihil omnino probabit.

Maior patet ex textu in §. si. inst. de fide iussor. auth. si quis in aliquo, C. de probat. per quæ iura ita voluit Bar. in l. sciendum 30. n. 3. & 5. C. de verb. oblig. & in d. auth. si quis, n. 9. Paul. Castren. in l. neque natales n. 5. C. de prob. & consil. 42. & 317. Masch. d. concl. 411. num. 24. estque omnium communis absque contradiçtorè.

Quod ampliatur, vt procedat, etiam si res potuerit apparere, & tabellioni constare, & non apparuit tempore rogationis etiam si antea constiterit, quia tunc instrumento non creditur, nec tabellioni, vt publicæ personæ, sed velut priuatæ, secundum Fel. in cap. si cautio, numer. 69. de fide instrum. Aceb. in d. l. 13. tit. 25. libro 4. recop. & consentiunt regnicolæ omnes. Igitur multo minus dum nec apparuit res, nec apparere potuit.

Tertiò probatur, si pacto aliquo descendentiã, & consanguinitas per instrumenta probari possunt, poterunt tantum per enunciatiua verba in eis ap-

posita, vt docent gloss. & DD. in d. cap. series, de test. & infra latius probabimus: sed verba enunciativa plenè non probant. Igitur predictæ qualitates non poterunt per instrumenta probari.

Minor patet ex text. in l. epistola 52. vbi Bar. & DD. de pactis l. hac scriptura, 6 vbi latius idem Bar. de donat. l. non nudis 4. non epistolis, 13. C. de probat. text. in cap. per tuas, 10. vbi Dec. num. 37. extra eod. in cap. fin. de success. ab intest. DD. plures allegati à Ioann. Gurtierr. lib. 3. pract. 9. 17. n. 60. & Masch. de probat. concl. 541. n. 2. & concl. 622. à nu. 1. latè Card. Tusch. in V. concl. 8. maximè in his, quæ à voluntate partium non pendent nec valent otiri, ex notatis per gloss. & DD. in l. si donatione, 13. C. de collat. & tenent Dec. in cap. quoniam contra. r. 182. extra de probat. Alexum d. l. si donatione, n. 11. C. de collat. & tenent communiter omnes per text. in l. contrahitur 4. de pignori. l. contractus 17. de fide instrum. cum similibus.

Confirmatur, nam etsi verba enunciativa plenè probare aliquo possent pacto, tantum esset inter ipsasmet consentientes partes eadem proferentes verba, & in eo solummodo actu, de quo actum principalitèr fuit, extra verò nec ad alios actus, nec personas nihil omnino probabunt, vt in exemplis de quibus Greg. in l. 31. gloss. 2. tit. 11. part. 5. & in aliis, de quibus Masch. d. concl. 522. à numero 19. cum seqq. Card. Tusch. in d. concl. 81. numer. 11. & seqq. & relati in præced. §. numer. 14. at nos agimus de probanda consanguinitate, & descendentiâ inter alias & dissimiles personas. Igitur verba enunciativa quoad eas nihil poterunt probare.

Quartò probatur hoc idem, etiamsi instrumentum super consanguinitate, & descendentiâ fieri posset, tantum deferuirit ad fidem efficiendam inter ipsosmet contrahentes, nõ verò inter extraneos ex text. in l. si vnus, 27. §. pacta 4. vers. ante omnia de pactis, & ex aliis iuribus Couarr. lib. 2. pract. cap. 20. n. 9. sed nos agimus de probandis predictis qualitatibus inter omnes. Igitur similis probatio procedere non potest.

Confirmatur, si aliquo modo predictæ qualitates ex instrumentis probari possent, erit, quia contrahentes eas verbo tenus proptè scriptæ sunt asseruissent, aliter quidem nullo modo: sed illorum asseritio aliis non potest commodum, nec præiudicium afferre. Igitur patet predicta ratio & huius sententiæ veritas.

Minor patet ex text. in l. Seta 28. in primo. ad S. C. Felician. in l. duobus, 28. vbi Iass. nu. 1. de iure iur. Cyn. & Bar. in ant. sed iam necesse, in fin. C. de donat. ante nupt. Pet. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 48. num. 9. & conf. 81. num. 72. Rol. à Valle conf. 58. num. 14. lib. 3. Natta consil. 94. num. 7. Hier. Grat. rescript. 54. numer. 39. tom. 1.

Quare hanc opinionem velut iure indubitam præter supra relatos tuentur Fulgos. in d. l. non nudis, C. de probat. sequutus per Felin. in cap. per tuas 10. num. 17. vers. tertio nota, de probat. & alij relati per Masch. de probat. d. concl. 411. numer. 19. vers. in alia omnia, omni serupulo carer, nisi forte stemus in antiquissima re, & instrumentis indubitæ fidei in quibus quis nobilis dicatur, quia hoc erit magnum signum veræ nobilitatis eius, & descendentiæ ex traditis per Seraphin. decis. 207. numer. 4. & per Fatim. decis. 283. numero 2.

& 4. p. 2. in posthum.

§. I I I.

Vtrum puritas & macula, descendentiâ, & parentela indirectè saltem per instrumenta possint probari.

S V M M A R I V M:

- 1 Puritas & nobilitas indirectè saltem per instrumenta probari possunt, & numer. seqq. maximè num. 46.
- 2 Descendentiâ & parentela per famam probari possunt, ibid. & n. 3.
- 3 Fama per instrumenta & scripturas probatur, ibid. & n. 2. & 3.
- 4 Instrumentum & omnia in eo contenta vera presumuntur. Præsumptio pro instrumento est, ibidem præcipuè inter easmet partes, & contrahentes numero 5.
- 5 Et in re nouiter enata n. 6.
- 6 Instrumentum aliis damnum afferre non potest.
- 7 Qualitas sanguinis non antiqua probari non potest per instrumenta, secus si antiqua, num. 8. & seqq. latè.
- 8 Antiqua ex lenioribus, & præsumptiuè probantur probationibus. Per monumenta, & census auctoritatem, n. 11.
- 9 Et maior fides instrumentis, quàm testibus præstanda, n. 12.
- 10 Probatur per enunciativa instrumentorum, n. 17. & 30.
- 11 Enunciativa instrumentorum quoad omnes saltem præsumptiuè probant.
- 12 Instrumenta maiorem in antiqua fidem faciunt quàm testes.
- 13 Memoria hominum labilis atque mutabilis. Verba instrumentorum firma & constantia, ibid.
- 14 Antiquitas loco legis, & veritatis habetur, aliquando per se sola plenè probat, n. 15.
- 15 Et plurimum tribuitur in materia probationum, num. 16.
- 16 Scriptura priuata robur tribuit, n. 19.
- 17 Antiquum melius per instrumenta quàm aliter probatur.
- 18 Scriptura priuata quamvis per se non probet probat tamen in antiquis, & n. 19.
- 19 Consanguinitas & filiatio probantur per notas in scripturis priuatis, & per memorialia, ibid. sub num. 18.
- 20 Instrumentum defectiuum probat in antiquis, & n. 21.
- 21 Exempla instrumentorum eadem, & n. 23.
- 22 Exemplatio propter antiquitatem præsumitur legitime facta.
- 23 Enunciativa circa descendentiâ & parentelam apponi in instrumentis solet à consanguineis. Probat si apponatur ab eis, qui verisimiliter rem scire possunt, num. 26.
- 24 Prolata ab auctore præiudicat omnibus ab eo causam habentibus, n. 27.
- 25 In antiquis plenè probat, n. 30.

Geminata an plenè probet, sub n. 57.

28 Nominatio facta à testatore in suo testamento probat filiationem, & consanguinitatem, maximè in antiquis, n. 29.

29 Descendentiâ & consanguinitas per instrumenta probantur. Etiam in præiudicium omnium quos tangit, etiam si non interfuissent, n. 32.

30 Etsi obiter de eis mentionem faciant, n. 34. Idonitas cuiusque rei vel persona probatur per duplicem enunciativam diversorum notariorum, sub d. n. 31.

31 Instrumenta inter alios celebrata in antiquis tertio nocent, & faciunt probationem notoriam, num. 35.

32 Et rem de qua loquuntur, n. 36. Etiam si mentionem indirectam de ea faciant, num. 27.

33 An virtualiter, & in consequentiam, num. 38. & 40.

34 Nisi obscure & incertè loquantur, n. 39.

35 Incertum dicitur dum intellectus plurimum laborat in intelligendo.

36 Expressum dicitur quod ex verbis virtualiter colligitur.

37 Discrimen versatur in probanda descendentiâ & parentela, & in probanda puritate, & nobilitate ex instrumentis.

38 Maculam referre in instrumentis nec congruit nec decens est.

39 Puritatem in instrumentis referre superuacuum & infructuosum est.

40 Alius positus puritatis & nobilitatis referri possunt in instrumentis, & procedit ad eorum probationem.

41 Decretum iudicis iuste & seruatis solemnitatibus latum præsumitur.

42 Ascendentiâ cognita faciliè cognoscuntur descendentiæ qualitates.

43 Ex cognitione causæ faciliè denentur in cognitionem causati.

44 Causa originaria in primis inspicienda.

45 A primordio tituli posterior formatur euentus.

46 Tempus antiquum dicitur centum excedens annos.

47 Præcipuè in instrumentis, in testibus sexaginta sufficiunt, n. 51.

48 Et quidem in instrumentis centum compleri esse debent, n. 52.

49 Enunciativa ut probet ab integritate & fide dignis oriri debet, secus si à suspectis, nisi in antiquissimis, & simul concurrant alia consuetudine, numer. 54.

50 Clara & non dubia nisi à Principe probata, numer. 55.

51 Non ab uno sed à pluribus n. 56.

52 Duplex saltem, non vna, n. 57.

53 Geminata quando probet vel non, ibid. Vnica enunciativa non probat nisi simul habeat præsumptiones & consuetudines, n. 58. & 59.

54 Duplex verò in diuersis instrumentis probat aduersus quoscumque, n. 60.

55 Et quid in causis puritatis, n. 63.

56 Et quid in ordinariis iudiciis nobilitatis, numer. 64.

57 Prolata per vim & motum non probant, n. 65.

58 Nonnullum instrumentorum non plenè probat, numer. 66.

59 Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars I.

Nisi plura sint, nu. 68.

56 Ius patronatus probatur per enunciations factas ab eisdem patronis, & iustellis personis dummodo in antiquissimis sumis, & concurrant alia consuetudine.

61 Descendentiâ & parentela plenè probatur per diuersas enunciations instrumentorum, & ponitur exemplum. Non verò si singuli gradu per singula probentur instrumenta, nisi alia adminiculis fulciatur, n. 62.

62 In causis verò puritatis sufficit, si uterque gradus ex vnico probetur instrumento, ex quo indices se instruere possunt, n. 63.

63 Non verò in causis plenariis nobilitatis, n. 64.

64 Enunciations prolata per vim vel metum, vel à liam suggestionem non probant, nisi alia concurrant præsumptiones, & consuetudine.

65 In instrumentis plura enunciativa nouiter confecta magnam efficiunt præsumptionem, immò secundum quosdam plenè probant, n. 68.

66 Relatio concursus plurium instrumentorum verisimilitudinem inducit.

67 Matrimonium probatur ex scriptura dotis antiqua, si recens fuerit secus.

68 Instrumenta defectiua inuenta in publico archiuo plenè probant.

69 Vtilitas instrumentorum ad sanguinis qualitates probandas magna est.

70 Genealogia recepta in sancto Inquisitionis officio instrumentis simulantur, earum autè tractatio alio a priori loco accingetur.

Diuersam quidem est circa secundam probationem speciem, quia indirectè saltem predictæ qualitates per instrumenta antiqua possunt probari. Primò, quia descendentiâ, & parentela per famam probari possunt, vt multis supra quæst. 10. §. 2. per totum probati: sed fama optimè per scripturas probatur. Igitur & descendentiâ & parentela.

Patet minor ex adductis per Bald. & Salic. in leg. cum aliquis, C. de iure de liber. Aym. Crau. de antiqu. temp. l. p. §. ampliatur nunc, n. 14. Petra de fideicom. 9. 11. post. n. 451. & 9. 13. n. 148. Hieron. de Monte de similib. regund. c. 6. n. 2. Valasco de iure emphy. 9. n. 25. Fatim. l. p. de indic. & iur. 9. 47. n. 27. & 275. Caputaq. dec. 37. p. 3. Rota dec. 130. n. 1. p. 2. diuers. & apud Ioann. Baptist. Coccin. dec. 130. n. 3. vbi de pluribus enunciativis, Masch. de probat. concl. 751. vbi ex Albano conf. 64. n. 24. ait, quod longe melius probatur fama per instrumenta & scripturas authenticas, quàm per testes.

Atque ad rem eandem, de qua nunc agimus probandam vtuntur hoc eodem argumento Bal. n. 4. vers. item quod dicit, & DD. in d. l. cum aliquis 21. Simon de Pretis interpretat. ult. vol. lib. 2. interpret. 2. dubio ult. à n. 225. Pureo dec. 518. lib. 2. Alex. cõf. 90. n. 1. & 2. lib. 2. Caputaquens. dec. 344. n. 2. Masch. concl. 1419. n. 12. & seq. Nicol. Garc. de beneficio. 7. p. 6. 15. n. 32. vbi alios refert, & in vnionis probatione loquendo (provt etiam loquitur Masch. citato loco) l. p. c. 2. à n. 149. cum seqq. Rota apud Fatim. dec. 163. n. 2. & dec. 211. n. 1. & dec. 465. n. 3. & decis. 472. nu. 1. & dec. 541. n. 3. tom. 1. Garc. discept. for. com. §. c. 918. nu. 4. & 5.

Secundò probatur, quia instrumentum, & omnia in eo contenta vera esse præsumuntur, text. in l. cum precibus, 18. de probat. c. cum Ioannes, 10. de fide

Gemb

E c

instrum. Alc. reg. 3. presump. 13. nu. 7. Greg. in l. 40. glof. 6. tit. 11. p. 5. Valençuela conf. 2. numer. 16. quia pro instrumento, & scriptis in eo semper est iuris presumpcio, Autb. de instrum. caut. & fide. s. si vero moriantur omnes, vol. 6. Igitur quælibet facta in instrumento relatio circa filiationem, & descendentiæ præsumi vera debet.

5 Nec vrget hoc verum inter ipsafact partes, & contrahentes provt loquuntur iura suprà tradita, & text. in d. l. cum aliquis, 21. vbi, glof. verb. ex hoc, & communiter DD. Cod. de iure de liber. l. optimam, 14. Cod. de contrah. & commut. stipul. quem textum licet ad nostram hanc opinionem probandam adducat Perezus de Lara in d. cap. 4. numer. 57. nihil facit, nec probat, nisi dum his est inter eadem personas,

6 ita vt pro nostra opinione adduci non possit. loquuntur igitur prædicta iura in probatione rei noviter enata, quæ an sit vera aliis facile ostendi potest probationibus, vnde licet inter contrahentes ipsos præsumantur vera, quæ illorum volutate appofita in instrumento fuerint, alijs tamen damnus afferre non potest, nec debet, ex adductis per August. Morl. in empot. part. tit. 11. g. 1. n. 2. in fin. & superius §. præced. n. 11. quod etiam in nostra materia de puritate probanda locum habere poterit, dum qualitas, de qua agitur, noua, non antiqua, est, vt in specie probandæ filiationis nouæ, quam verifimile est, multis posse probari testibus, & alijs probationibus, atque ideò per instrumenta inter alios confecta plenè iure probari non valet, nisi è patribus præsentis ortu verba capiant, quia tunc paterna assertio plurimum filiis nocebit, nisi contrarium aperte per æquiuocationem, aut errorem fuerit probatum.

8 Loquimur igitur nos de antiqua descendentiâ probanda, quæ difficilis est probationis, & sumitur illa, quæ rei naturæ melius accommodatur, & aptius potest rei veritatem demonstrare, & inter omnes commodior illa semper fuit habita, quæ ex legitimis, & antiquis oritur instrumentis propter antiquitatem, & ipsius rei diuturnam consistentiâ, quæ efficit, quod omnia in eis adscripta vera præsumantur etiam in tertij præiudicium, quod, quia est præcipuum huiusce rei fundamentum, complete probare, & explicare decreui.

9 Primo, quia in rebus antiquis probandis leniores præsumptiæ & adminiculatiæ sufficiunt probationes, vt tenent communiter DD. in l. censu 10. l. pen. de probat. cap. olim, 2. de censib. ca. cum causam 13. de probat. c. veniens 38. de test. & alia cumulat Aym. Craueta de antiq. temp. 1. parte, sect. viso de fama, nu. 30. Malch. de probat. concl. 103. à n. 12. Tac. Menoch. de arbit. casu, 255. Pelacz. de maiorat. 4. p. 9. 20. nu. 309.

10 Sed enunciativa instrumentorum verba quoad omnes saltim præsumptiuè probant, vt per text. in d. l. non epistolis, 13. ibi, quasi ad sororem, C. de probat. placuit Fel. in c. per tuas, n. 12. extra illo eod. tit. late Carol. Ruyn. conf. 14. n. 13. lib. 5. Malch. concl. 622. n. 21. & segg. Card. Tusch. lit. P. d. concl. 81. n. 22. & 76. Igitur plenè probant descendentiâ & parentelam antiquam.

11 Confirmatur primò, vetera monumenta, & census auctoritate sequi in antiquis iubemur à I. C. Papiniano in l. in finalibus, 11. Fin. regund. & probant, ex text. cum glossa in c. causam, 13. vbi DD. maxime Bal. n. 6. Fel. 4. & 3. extra de probat. idem Bal. in rub. n. 60. & 74. C. de fide instrum. & conf. 468. n. 2. p. 3. Phil. Com. conf. 17. & conf. 299. n. 1. vol. 1. Barbac.

conf. 6. n. 1. lib. 2. Socin. conf. 194. n. 1. lib. 2. Marian. Socin. conf. 2. n. 13. lib. 4. Paul. Paris. conf. 1. n. 26. lib. 1. & conf. 27. à n. 15. lib. 2. Igitur in probandis prædictis antiquis qualitatibus vetera sequi omnino debemus monumenta.

12 Confirmatur secundò, in antiquis iure constitutum habemus quòd instrumentorum verbis, magis quàm testibus fides sit præstanda, vt in text. leg. censu 10. leg. si arbitri 28. de probat. & in alijs iuribus cumulatis per Malch. de probat. tom. 1. in princ. g. 6. n. 11. Alex. conf. 177. in causa & l. 1. n. 5. lib. 6. Socin. conf. 166. in causa communitatis, col. 1. & conf. 187. in controuersia, col. 7. vers. non omisso, lib. 2. lo. Neuzian. conf. 25. n. 16. & conf. 100. n. 1. 4. ¶ quia testium memoriam labilem, atque mutabilem, & contra instrumentorum verba firma, & constantia dixit Imperator Iustianus in l. hac consultiissima, 8. §. at humano, C. qui testam. fac. pos. probant, & exornat gloss. in c. 1. 150 loco, de probat. Bal. conf. 420. n. 4. vol. 1. Rol. à Valle conf. 2. n. 59. lib. 1. Burlat. conf. 235. n. 47. Marcelin. de Mauro allegat. 2. n. 7. Seraphin. Oliuar. dec. Rota, 339. n. 7. & dec. 553. n. 2. l. res prædictæ qualitates, puritas & macula per testes plene probantur, vt suprà quæ sit. late probant. Igitur melius per instrumentorum verba.

14 Confirmatur tertio, reddendo rationem prædictorum, nam antiquitas loco legis, & veritatis habetur, per l. 2. §. pen. de aqua & aqua pluui. arc. l. testamenta 18. l. sancimus 27. de testam. c. cum causam, 42. de test. docet Bal. in l. de quibus, n. 88. de legib. & in l. exemplo 7. n. 4. C. de probat. Immo aliquando per se sola absque instrumento, nec alio admipiculo probat, & vclut vera attenditur ex Craueta de antiq. temp. 1. p. d. sect. viso de fama, n. 20. & ex alijs ostendit Malch. concl. 103. n. 15. & 16. ¶ Quare in probationum materia plurimum antiquitati esse tribuendum docuit And. Tiraq. prescrip. §. 1. glof. 4. & plura cumulat Pelacz. de maior. 1. p. 9. 45. n. 8. & 4. p. 9. 10. n. 110. & cum antiquum melius per instrumenta, quam aliter probetur, vt suprà pluries dixi, & probant, sequitur, quòd per instrumenta sanguinis antiquæ qualitates melius probentur, quàm per probationes alias.

17 Confirmatur quartò, iuris regula, nempe quòd enunciativa instrumentorum verba non plene probant, de qua suprà in præced. §. nu. 8. communiter à DD. limitatur in antiquis, & vetustis rebus, in quibus plenam efficere probationem omnes fatentur, vt speciatim dicam infra num. 30. & interim aliquibus confirmationibus exornationis causa ostendam; nam licet scriptura priuata non recognita, nec testibus, nec literarum comparatione fulcita nihil probet ex text. in l. 114. vers. Pero si aquel, vbi glof. 11. & in l. 116. vers. mas s'lo negare, tit. 18. part. 3. & tenent per plures adducti per Parlad. lib. 2. ver. quotid. cap. fin. 1. p. §. 5. n. 16. Corral. in l. admonendi 3. p. n. 46. vbi etiam comuniter DD. iureiur. tamen in antiquis, & si simplex fuerit, semipleme saltim probat, vt quidquid alij velint, docent Ial. in d. l. cum aliquis, n. 6. C. de iure de liber. Anton. Capic. dec. 86. n. 4. Hipol. sing. 43. Schuiff. conf. 19. in fi. cetur. 1. Matth. Vvesembek. in paratit. rub. de fide instrum. n. 6. ante f. Aym. Craueta de antiq. 1. p. sect. viso de verbis enunciativis, n. 1. Io. de Amicis conf. 101. in 30. plures cõgerit Malch. concl. 1309. à n. 1. vbi late rem hanc explicat, & alios adducit Pelacz. de maior. 4. p. 9. 20. à n. 315. & segg. & quòd consanguinitas & filiatio probentur in antiquis per notas in scripturis priuatis, & per

& per memorialia, dixerunt Bal. in l. neque natales, col. 1. C. de probat. Salic. in l. etiam, ff. eod. Paris. conf. 10. n. 58. lib. 2. Alban. conf. 83. n. 13. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 86. Igitur multo magis enunciativa verba antiquorum, & legitimorum instrumentorum plenè probantur.

19 Patet consequens, nam priuata scriptura nihil ex se probat, ex l. nuda, 26. de donat. l. instrumenta 5. cum duabus li. segg. C. de probat. l. si de conuers. fisci dubitor. lib. 10. c. 2. de fide instrum. Craueta nu. 6. loco proxime citato, & antiquitas semipleme ei præstat robur, vt dixi, at verba enunciativa ex se saltim semipleme probant, vt in principali ratione ostendi, & Craueta suprà §. l. P. opofitum nostrum, n. 30. & alij relati. Igitur si eis antiquum adiungamus tempus, sufficientiam ad plenè probandum condonabimus.

20 Confirmatur quintò, instrumentum defectuum mortuo notario ad summum semipleme tantum probat, vt colligitur ex adductis per Aym. Crauet. de antiq. 1. tem. 1. p. sect. Octaua datur limitatio, n. 17. & 3. p. sect. vidimus in genere, n. 19. quem refert & sequitur Malch. de probat. concl. 8. n. 3. plures apud Gracian. Marob. deo. 94. n. 11. & 12. at simile defectuosum instrumentum in antiquis plenè & perfectè probat. Igitur & legitimi instrumenti verba enunciativa plenè in antiquis probantur.

21 Minor patet ex adductis ab eodem Craueta vbi proxime d. sect. Octaua, datur limitatio, n. 17. vers. Quod ipsum, vtique concederem, & conf. 274. numer. 5. vol. 2. cum pluribus adductis à Valdes in addit. ad Suarez. in de las deudas, pag. 43. Anton. Gabr. comm. opin. ut. de pres. concl. 1. à n. 1. Alex. conf. 1. n. 20. lib. 4. Paris. conf. 114. lib. 2. Zephal. conf. 52. n. 5. lib. 2. Th. Gramm. dec. 79. nu. 21. Menoch. lib. 2. presump. 80. à nu. 1. Malch. d. concl. 98. n. 4. & in terminis de nobilitate probanda Fab. de Anna conf. 88. numero 25. 1. part.

22 Confirmatur sextò, exemplis instrumentorum iure nulla fides datur ex l. 2. de fide instrum. c. 1. extra eod. l. 114. vers. Cuius aliquos, sine legis, tit. 18. part. 3. Sarmiento lib. 4. sect. in l. Gallus, §. idem credendum, n. 9. de liber. & posth. maxime in tertij præiudicium. Rimin. Sen. conf. 718. n. 5. lib. 4. Valençuela conf. 92. n. 24. ¶ At in antiquis aliud seruatur, quia eis plena fides præstat. Igitur & verbis enunciativis instrumentorum.

Minor patet ex pluribus adductis per Couarr. præf. quasi. cap. 21. num. 7. vbi ita sancitum esse circa nobilitatis probationem in iure nostro regio in quadam pragmatica quam additio, ait esse l. 8. tit. 11. lib. 6. recop. licet vt credo errore labatur, Malch. de probation. conclus. 389. numer. 14. & 15. Menoch. conf. 7. numero 1. cura segg. Thom. Grammat. conf. 60. num. 6. & dec. Genue 12. numer. 4. & in nobilitate idem voluit. Fab. de Ann. conf. 18. numer. 23. ¶ quia ex temporis diuturnitate præsumitur exemplationem legitimè factam ex Florian. in leg. 2. de fide instrum. Boerim quasi. 28. n. 1. 5. Aym. Craueta de antiq. temp. 3. part. sect. vidimus in genere, n. 2. & 4. Menoch. lib. 2. pres. 80. & post eos Pelacz. de maiorat. 1. p. 9. 62. n. 75.

23 Confirmatur septimò, verba enunciativa circa parentelâ & descendentiâ apponi in instrumentis plerumque solent à parentibus, fratribus, & consanguineis, qui melius sciunt gradus consanguinitatis, & descendentiæ ex adductis suprà quæst. 11. §. 2. numer. 11. & num. 26. & raro extranei similia

inferunt verba instrumentis: at enunciativa circa consanguinitatem ab illis appofita, qui melius eam scire, verifimile est plenè probant. Igitur maiori ex causa in specie nostra enunciativa verba à parentibus & consanguineis emanata integram efficient fidem.

Ad minorem probandam adduci solet text. in l. quidam 15. de probat. quam ad hoc adducunt allegati & sequuti per Fel. in d. cap. per tuas, 10. sub numer. 12. §. secundo restringe, vers. & licet contrarium, vbi etiam Aret. & Ruin. conf. 53. n. 10. lib. 1. & conf. 141. n. 10. lib. 5. Fab. de Anna. d. conf. 88. n. 32. Zephal. conf. 192. n. 38. & considerauit Rota apud Fatim. dec. 405. n. 4. 10. 1. & apud Io. Bapt. Coccin. dec. 199. n. 10. Card. Tusch. lit. S. d. concl. 81. n. 79. tom. 8. Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 76.

27 Cui & illud fauet, quod dum enunciativa verba prolata fuerint ab auctore præiudicant omnibus, qui ab eodem causam habent, siue titulo vniuersali, aut singulari, secundum Bart. in l. 1. §. si heres, ad Treb. Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Ampliatur nunc, n. 22. & 23. Sim. de Prettis de interpretat. defunct. volum. 1. lib. 1. solut. 5. num. 21. & lib. 5. dub. 4. & vlt. n. 356. Matienço in l. 6. glof. 7. num. 11. tit. 8. & in l. 1. glof. 2. nu. 4. tit. 9. lib. 5. recop. Pelacz. de maiorat. 4. part. quasi. 14. num. 45. & segg. Anchar. conf. 44. col. 2. Bal. conf. 389. lib. 4. & Franc. Aret. conf. 112. in fin. Cuman. conf. 155. Bar. Socin. conf. 11. col. 1. & conf. 133. col. 2. & conf. 82. col. 2. vers. secunda conclusio, lib. 3. Card. Tusch. d. concl. 81. num. 14. & segg. at omnes sanguinis causam à suis consequuti fuere maioribus, vt patet, & plures probant, Igitur ab eis enunciatio facta nocebit descendentiis omnibus, & proficiet.

28 Faut etiam & aliud, quòd si testator in suo testamento aliquem filium, vel consanguineum nominauerit, manet ex hoc probata filiatio; & consanguinitas, ni contrarium aperte probetur, vt voluerunt Peregr. de fideicom. art. 43. n. 77. & 86. Simón de Prettis de interpretat. vlt. volum. lib. 5. dub. 3. interpret. 2. solut. 4. n. 215. Malch. de probat. concl. 411. ex numer. 10. & alij plures apud D. Ioann. del Castilló controuers. lib. 5. tom. 4. cap. 123. ex nu. 7. & segg. Franc. Aretin. conf. 37. colum. 2. vers. Secundus modus, Pet. Surd. dec. 143. numer. 4. Alc. conf. 335. numer. 3. vbi ad nostrum propositum optimè loquitur, & faciunt tradita per Bart. in l. quod Senatus, §. item per contrarium, de liber. agn. Immol. in l. ex hac, de donat. quem sequuntur Felin. num. 12. Aret. & Dec. num. 7. in cap. per tuas, de probat. Menoch. de arbit. casu 89. nu. 72. cum segg. Paul. Castr. conf. 175. col. fin. vers. & si ita est, vol. 2. Alex. conf. 181. nu. 1. lib. 7. Iaff. conf. 106. n. 12. vol. 1. Carol. Ruyn. conf. 100. vol. 2. Igitur patet intentum.

29 Faut etiam & tertium, nam licet nominatio sola filiationem non probet, nec alijs præiudicet, vt ferè omnes communiter tenent sequendo glossas in leg. non epistolis, 13. & in leg. non nudis, 14. Cod. de probation. & in cap. per tuas, extra illo eodem titu. & in cap. transmissa. Qui filij sine legit. in cap. Michael, de filijs presb. cap. l. iud. de testam. fallit tamen in antiquis, in quibus plenè filiationem probat, ex adductis à Menoch. d. casu 89. num. 84. Iaff. conf. 34. num. 7. vol. 1. Alex. conf. 90. col. 6. Socin. Iuh. conf. 138. numer. 2. vol. 3. Phil. Dec. conf. 35. & Barbac. conf. 6. vol. 2. etiam in cuiusque præiudicium, vt ex text. in cap. cum causam, 13. cum glossa verb. lib. 6. antiquis, vbi marginalis alia iura citat, de probat.

& communiter DD. ca. ad audientiam, §. nos igitur, ubi etiam gl. verb. consulem, de prescript. Rebuff. in tract. de nominat. p. n. n. 4. Phil. Dec. cons. 135.

30 Ex quibus omnibus primò manet constitutum apud DD. communiter, quòd instrumentorum verba enunciatiua plenam, & absolutam in antiquis efficiunt probationem, vt ex traditis per Bal. Alber. & Salic. in d. l. cum aliquis, C. de iure deliber. Abb. & Butr. in cap. cum dilectus, de success. ab intest. gloss. & DD. in e. cum olim, de censib. passimque nostrates colligunt, vt patet ex plena manu congestis à moderno Parisio cons. 41. num. 2. Phil. Dec. in l. ex his, l. i. m. 4. C. de testam. medi. & cons. 159. n. 6. Franc. Marc. dec. 208. n. 5. p. 1. Natta cons. 283. n. 8. & cons. 618. col. 2. Zephalo cons. 90. n. 6. & 2. d. 4. lib. 1. Rimin. lun. cons. 26. n. 26. & cons. 76. n. 1. l. 1. Caball. in millelog. 62. p. 1. Aud. Gail. lib. 2. obs. 71. Fab. de Anna d. cons. 88. n. 25. Crauea de antiq. temp. l. f. f. E. Amphatur. n. 12. Raudens. de anal. §. c. 24. n. 61. & 2. lib. 1. Genua de verb. enunciat. lib. 2. q. 33. n. 9. & 13. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 83. Gratian. 3. de sept. §. 4. n. 50. Alex. Trentac. 1. variat. resolut. 2. numero 83. Barlat. cons. 151. numero 38. lib. 2. Rimin. cons. 339. numero 4. lib. 3. Alben. cons. 83. ex num. 3. Malch. concl. 106. per totam, & concl. 62. d. n. 15. cum segg. lo. Gut. in pract. lib. 3. q. 17. à n. 69. Nic. Garc. de benef. §. p. vlt. d. n. 88. & p. 7. c. 15. n. 32. & Iatius 12. part. c. 2. à n. 248. cum segg. Aug. Barb. de officio Episc. 3. part. allegat. 60. n. 55. col. m. 351. & allegat. 7. n. 41. vbi alios adducit, Iac. Menoch. lib. 3. praescript. 133. n. 22. Pelaez. de masorat. 4. part. q. 20. n. 317. vbi antea in n. 14. dixerat, quòd instrumentorum verba enunciatiua in antiquis extraneis praedudicant ex Menoch. de arbit. casu 11. n. 12. Malch. concl. 1268. n. 8. Aret. cons. 42. & Dec. cons. 11. Hipolit. segg. 505. Card. Tusch. l. V. d. concl. 81. à n. 87. cum segg. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 83. & art. 44. ex n. 19. atque idem identita cuiusque rei, vel per longè probatur in antiquis per enunciatiua diuersorum notariorum, vt per Bal. & Salic. in l. cum aliquis, Fel. n. 4. Aretin. 21. in c. om. causam de prob. Marelc. var. resolut. 7. n. 41. & 42. Achil. dec. 5. de iure patr. n. 11. cum inferius adducendis.

31 Secundò etiam manet constitutum, & communiter omnes probant, quòd descendentiis, & consanguinitas optimè per antiqua probantur instrumenta, quomodo cumq; de eis mentionem efficiat, per text. in d. c. series, 26. vbi Bal. Fel. & DD. de test. l. 1. in l. Prat. ait. & in l. si quis ex argentiario, §. prator, nu. 20. & 21. de donato, Abb. & Fel. in cap. tertio loco, de probat. Malch. concl. 411. à n. 19. cum segg. Simon, de Pretis de iure p. etar. vlt. vol. lib. 5. interpretat. 2. dub. vlt. à n. 225. Nicol. Garcia citato loco dicit. 7. part. cap. 15. numero 32. Mando (consil. 83. numero 3. & optimè Alexand. consil. 90. numero 12. & per totam lib. 6. Zephal. consil. 90. numero 24. lib. 1. Fab. de Anna dicit. consil. 88. numero 9. Puteo de cis. 58. lib. 2.

32 Cælar. Grassi de cis. 181. numero 10. † quod non tantum intelligi oportet in praedictis eorum, qui instrumenta rogauerunt, sed etiam omnium, quos eadem descendentiis & parente tangit, aut tangere potest, sic notabilius voluit idem Alexand. dicit. consil. 90. numero 2. & 2. incipit, à vlt. ex his est responsum. Malch. de probat. concl. 411. numero 22. Perrezius de Lara de ar. n. v. §. capellan. 2. p. cap. 4. numero 56. & ex pluribus quos refert, contra nonnullos tenet Peregr. de fideicom. art. 43. numero 84. & est de mente omnium relatorum supra, & ex rei natura colligitur, † et confirmatur ex eo, quod

suprà diximus generaliter, nempe, quòd instrumenta inter alios celebrata in antiquis tertiò no-cent, vt præter adductos probauerunt communiter DD. in d. l. cum aliquis, n. C. ad. de iure de liber. idem Malch. concl. 1273. n. 8. Socin. consil. 86. col. 1. lib. 1. Menoch. consil. 1. numero 206. vlt. & anti-qua instrumenta lib. 1. * Vnde si continet etiam obiter Titium fuisse filium Sei filiatione manebit probata concurrentibus requisitis de quibus infra, ex Anton. in d. cap. cum dilectus, de fide instrum. Co-uart. in epistola de spon. lib. 2. cap. 8. 2. part. §. 3. num. 9. Pelaez. d. 4. part. quæst. 20. num. 319. Peregr. d. n. 83. Iaff. consil. 34. num. 7. & consil. 114. num. 5. lib. 1. de quo agit Rota deci. 176. tom. 1. per totam apud Farina-cium.

33 Tertiò constitutum manet, quòd probatio, quæ per instrumenta fit antiqua dicitur notoria, vt doctissime docuit Bal. in d. c. cum causam, de probat. & in aut. quas actiones, C. de testam. Menoc. de arbit. casu 89. n. 96. Alex. consil. 15. vol. 5. Decio. consil. 428. n. 5. Veroio con. 19. n. 11. lib. 2. ita vt qui per instrumenta antiqua suam probat intentionem, dicatur, eam probare per notorietatem rei, quæ refertur ex facti euidentiis, vt probauit, Alex. in l. naturaliter §. nihil commune, n. 63. de acquir. p. s. ex gloss. ver. b. notorietatem in c. vestra 7. de cohabit. et. et. mul. Abb. & Butr. in c. si significauerunt, de res. spon. l. 1. Bellam. de c. 404. n. 1. certum est, quòd instrumenta rem notoriam efficiunt. ex text. in l. cum p. et. b. 18. C. de probat. l. ad fide-rium 7. C. mandati, c. licet causam 9. de probat. ca. cum dilectus, 6. de donat. & adductis ab And. Tiraq. de re-tract. l. 1. §. 2. gloss. 1. n. 20. & segg. Capra de notorio, 1. memb. n. 51. Menoch. de reuer. rem. n. 214. Crauea cons. 10. n. 7. Natta consil. 51. n. 19. lib. 1. Ioseph. Ludou. dec. Lucen. 35. n. 7. cum segg. p. 11. Olasch. dec. p. edam. 17. n. 1. † quod non tantum procedit circa eas, de quibus directè, & principaliter loquuntur, sed etiam in accessoriis, de quibus indirectam efficiunt mentionem, vt potest esse exemplum in specie, de qua lo-quimur, & probant Abb. in c. olim, n. 10. de censib. Contard. in l. vni l. m. 9. n. 29. C. de mem. poss. Malch. concl. 1107. n. 21. Farin. in l. tom. de delictis & pœ-nis q. 21. n. 25.

34 Quartò constitutum etiam est, quòd sufficit, si instrumenta enuncient descendentiis, aut consanguinitatem virtualiter, licet expressè & palam de eis non loquantur, secundum Socin. in l. ambiguo, nu. 7. de reb. dub. Paris. consil. 44. numero 5. lib. 1. Aym. Crauea consil. 149. n. 11. & à Rota decifum tradit idem Nic. Garcia in d. tract. de benef. 12. p. c. 2. sub n. 256. Ioseph. de Sesse decif. 202. n. 31. Ant. Monach. Lucen. si decif. 33. n. 10. Nec contrarium est, quòd infra intellectu z. dicam, † quia ibi directè procedunt, dum enunciatiua verba ita sunt, vt eorum (sensu certè colligi non valeat, aut dum intellectus plurimum laborat intelligendo, ex notatis per DD. in l. signa-do 35. §. & generaliter, C. de officio testam. Bal. in aut. hoc inter liberos, in princ. C. de testam. Pelaez. de maio-rat. 2. p. in iusio n. 124. Socin. lun. consil. 122. n. 23. lib. 1. Valençuela consil. 83. n. 47. † secus autem erit, si ex im-puls verbis enunciatiuis certò, virtualiter saltim, colligatur id, quod queritur, nam tunc pro expresse habetur & velut tale operatur, vt in l. si mem-rem, de hered. inst. ex gloss. verb. Italiae, in cap. 1. de i. em-por. ordin. lib. 6. & in Clem. 1. verb. eligatur, de elect. Bart. in l. vxorè, §. agri plagam, vlt. respondendo, de leg. 3. Bal. in l. ad probationem, C. de probat. Menoch. lib. 4. praescript. 34. n. 32. Alex. consil. 144. n. 16. lib. 6. Dec. consil. 64. n. 3.

68. n. 3. Zephalo consil. 133. n. 8. lib. 1. Ioseph. de Sesse, & Ant. Monach. locis citatis.

41 Quintò constitutum manet magnum discrimen esse inter probandas qualitates descendentiis, & consanguinitatis, & inter probandum puritatem, siue maculam, nam illæ enunciari valent in instrumentis ad plures vitales effectus, vt manet probatum, & quotidie fieri vidimus præcipue in testam-entis, & dotium instrumentis & aliis puritas ve-rò, & macula non ita, tum quia non sunt qualita-tes circa quas conuentio, seu dispositio cadere po-est, nec quidem fieri de eis mentio in instrumen-tis ad aliquem vitalem effectum, † tum quia nec congruit maculam referre in eis, velut iniuriosum, & iure prohibuit, secundum text. in l. lex Corne-lia §. si quis librum 9. §. si litem apud Labonem 15. §. generaliter 27. vlt. hanc autem ferè, de iniuria. §. in-suria autem, instituit. eodem. & faciunt tradita per Bald. in rub. numer. 17. C. de fide instrum. cum etiam quia licet enuncietur, nihil quoad eam probantur enunciatiua instrumenta nec aliæ scripturæ ex-ratione text. in leg. vlt. §. illo pro omdubio, 6. Cod. de lat. lib. coll. & ex alijs, de quibus infra, 2. part. quæst.

42 5. quali per totam; † nec quoad puritatem cum re- enunciatio suspecta, & sine iusta causa, quæ adesse non potest, vt similes referri in scripturis qualitates possint sine affectionis, & interest- se suspicione, quæ fidem omnino tollit, vt con-siderauit Rota apud Fatim. decif. 160. numero 9. 1. part. & faciunt tradita inferius requisito. 1. & circa consanguineos supra quæst. 11. §. 1. in princ. & postea pluribus in locis, nisi fortè e-nunciantur actus positivi obtenti in tribunali-bus, seu communitatibus, † quarum honores de-ferantur ad rem iudicantem efficiendam, & ius reale generi adquirendum, quæ in antiquis plu-rimum profunt ad illorum actuum probationem, & ad legitimam qualitatam possessionem demora-strandam, arg. text. in leg. iuste possidet, 12. leg. Puz-ponius, 14. §. si iussu, 9. de acquir. poss. leg. si bona fi-dei, 48. de acquir. rer. dom. leg. fin. Cod. de rei vend. dic. gloss. fin. in leg. quadam 7. 6. de rei vend. Bart. in l. pen. numero 3. & 4. de condi. in deb. † & decretum iudicum cuius virtute actus positivi sunt obtin-entus iuste, & seruatis debitis solemnitatibus latum præsumitur, ex notatis in leg. si quis exhibendum, 18. de excep. rei iud. leg. Heremian, 63. §. Gaja, 1. de em. l. vbi Cardinal. Alban. numero 2. Masch. de probat. 101. conclus. 1230. numero 2. Marc. Anton. Natta consil. 52. 5. numero 17. Zephal. consil. 678. numero 3. lib. 2. Barlat. consil. 193. numero 46. lib. 1. & consil. 320. numero 2. torn. z. Burg. de Paz. consil. 35. numero 2. & consil. 40. nu-mero 11. Purpurat. consil. 520. numero 1. Tiber. Dec. re-spons. 37. numero 25. vol. 2. Menoch. consil. 100. numero 234.

43 5. quali per totam; † nec quoad puritatem cum re- enunciatio suspecta, & sine iusta causa, quæ adesse non potest, vt similes referri in scripturis qualitates possint sine affectionis, & interest- se suspicione, quæ fidem omnino tollit, vt con-siderauit Rota apud Fatim. decif. 160. numero 9. 1. part. & faciunt tradita inferius requisito. 1. & circa consanguineos supra quæst. 11. §. 1. in princ. & postea pluribus in locis, nisi fortè e-nunciantur actus positivi obtenti in tribunali-bus, seu communitatibus, † quarum honores de-ferantur ad rem iudicantem efficiendam, & ius reale generi adquirendum, quæ in antiquis plu-rimum profunt ad illorum actuum probationem, & ad legitimam qualitatam possessionem demora-strandam, arg. text. in leg. iuste possidet, 12. leg. Puz-ponius, 14. §. si iussu, 9. de acquir. poss. leg. si bona fi-dei, 48. de acquir. rer. dom. leg. fin. Cod. de rei vend. dic. gloss. fin. in leg. quadam 7. 6. de rei vend. Bart. in l. pen. numero 3. & 4. de condi. in deb. † & decretum iudicum cuius virtute actus positivi sunt obtin-entus iuste, & seruatis debitis solemnitatibus latum præsumitur, ex notatis in leg. si quis exhibendum, 18. de excep. rei iud. leg. Heremian, 63. §. Gaja, 1. de em. l. vbi Cardinal. Alban. numero 2. Masch. de probat. 101. conclus. 1230. numero 2. Marc. Anton. Natta consil. 52. 5. numero 17. Zephal. consil. 678. numero 3. lib. 2. Barlat. consil. 193. numero 46. lib. 1. & consil. 320. numero 2. torn. z. Burg. de Paz. consil. 35. numero 2. & consil. 40. nu-mero 11. Purpurat. consil. 520. numero 1. Tiber. Dec. re-spons. 37. numero 25. vol. 2. Menoch. consil. 100. numero 234.

46 Sextò etiam relinquitur constitutum, quòd licet vt prædiximus puritas, nec macula probari di-rectè non valeant per scripturas, & instrumenta, indirectè tamen poterunt, & earum probatio-nes plurimum & exinde valoris capiunt, nam cum sint qualitates à maioribus prouenientes, & tales existant in progenie, quales inueniuntur in pro-genitoribus, vt pluries probauit, & ostendit Pelaez. de maiorat. 1. par. quæst. 51. num. 7. & 16. ex cognitio-ne maiorum, quæ melius ostenditur per instrum-entorum enunciatiua, facile iunctis testibus, & alijs probationibus deuenit in cognitionem qualita-tum descendentiis, ad quorum puritatem, vel ma-

culam ostendendum necesse est, quòd radix appa-reat. & origo, à qua proueniunt; atque idem vtitur instrumentis, & scripturis antiquis, vt per eas pro-bata radice descendentiis, facilius deueniatur in cognitionem qualitatam illius, & descendentiis ab ea, † cum ex cognitione causæ deueniatur in cognitionem causati, leg. 1. in princ. vbi Ang. de iust. & iur. l. iura, de legib. leg. sed et si quid 25. §. inter dum; 1. de usufr. notat Nicol. Euerard. in topicu 1000 ab effectu, in fin. & plures apud August. Barbolam A-xioma 40. nu. 28. pag. 28 & faciunt tradita per Bal. in l. 1. l. 1. num. 3. vlt. in eadem glossa, de crias, And. Tiraq. in tract. cessante causa, limit. 7. † & idem origi-naria causa est in primis attendenda, l. quid quod, 33. in princ. de don. l. tur. 69. de fideiuss. † & à primor-dio tituli posterior formatur euentus, l. vlt. C. de im-ponenda lucratua descript. latè Anchart. consil. 339. Pro-maiori, num. 12. Gratian. discept. for. tom. 2. c. 21. 4. n. 21. & c. 359. nu. 5. & tom. 4. cap. 64. n. 13. & ita rediuis dirigitur iudices in agnoscendas præterforam qualitates, & in iudicium circa informationes fe-rendum.

35 Septimò est communiter apud omnes confi-tutum, quòd tempus antiquum dicitur centum ex-cedens annos, ex text. in l. usufructus, §. 6. de usufr. l. 1. Cod. de sacros. Eccl. DD. in d. l. cum aliquis, C. ad. de iure deliber. Iaff. in l. ad morandi numero 254. & §. 9. de iureiur. Dec. in cap. 1. num. 47. vlt. sed in contr. a iur. de appell. Ripa in l. rem qua à nobis, numero 57. de adq. poss. Suarez. in thesaur. recepti. sent. verb. ant. quum; num. 187. Villalob. in sui comm. opin. lit. A, num. 106. & lit. F, num. 8. Ducñas reg. 299. §. l. l. 7. Aym. Cra-uea de antiq. temp. in princ. numero 4. Petra de fidei-comm. quæst. 13. numero 147. Zephal. consil. 150. nume-18. lib. 2. Natta consil. 662. nu. 15. Hipol. Rimin. consil. 6. num. 4. vol. 1. Barlat. consil. 15. numero 33. vol. 2. & consil. 330. num. 13. vol. 3. Menoch. de arbit. lib. 2. ca. su 3. num. 6. vbi septem opiniones recenset, cum a-liis allegatis à Malch. de probat. conclus. 103. num. 11. August. Motla in emp. 1. part. quæst. 1. n. 7. Io. Gut. consil. 1. numero 5. Zaballus, comm. contra comm. q. 30. 2. nu. 9. Nicol. Garcia de benef. 12. p. cap. 2. nu. 263. Pe-regrio. de fideicom. art. 43. numero 83. Card. Tusch. l. V. d. concl. 81. numero 89. & alij apud August. Barbolam appellat. 19. pag. 153. † Quod indubium est in proba-tione rei antiquæ per instrumenta, quorum respec-tu debet excedere tempus centum annorum, vt rectè explicant Puteus decif. 212. lib. 1. Caputa quæst. decif. 28. num. 4. part. 1. Rota decif. 185. part. 1. decif. 288. in princ. 2. part. Flamin. de resignat. benefice. quæst. 28. numero 235. Nicol. Garcia citato loco 5. par. cap. 9. num. 91. & part. 12. cap. 2. num. 265. August. Bar-bolam de officio Episc. d. 3. part. allegat. 62. numero 55. in fin. & allegat. 72. numero 18. Peregrin. & Tusch. locis citatis; aliud quidem est respectu relictum, nam suf-ficiunt sexaginta anni, secundum eundem Capu-taq. decif. 5. num. 3. & decif. 298. p. 3. Butl. consil. 151. à nu-29. lib. 2. Paul. Granuc. theorem. 23. n. 4. & 5. p. 3. Ro-ta decif. 155. num. 13. part. 2. Farin. 1. part. pract. crimin. quæst. 47. nu. 116. in fin. & tract. de testib. quæst. 69. nu-mero 145. Nicol. Garcia d. cap. 9. nu. 92. & d. 12. part. cap. 2. num. 265. & August. Barbolam in proximè cita-tis locis, de quo & nos alibi nempe supra, q. 9. §. 3. nu-18.

36 Quare quòd in verbis enunciatiuis instrum-entorum non dicatur tempus antiquum, nisi quod metas centum excedit annorum, etiam transferunt octoginta & nouem anni, tradidit ex notatis Fel-

in cap. cum causam de testib. Iac. Puteus decif. 359. nu. 9. 2. part. & refert Pelaez de maiorat. 1. part. quasi. 45. numero. 3. And. Gail. lib. 2. observat. 71. n. 20. Malch. concl. 622. nu. 16. sed sufficit. si sit parum minus, aut plus centum annorum, ut censuit Rota penes eundem Puteum decif. 209. part. 3. in fin. & quod nonaginta anni tempus dicantur, antiquum, in instrumentorum enunciativis, tradit ibi idem Puteus, & probat Malch. concl. 14. n. 12. Nicol. Garcia d. 12. part. cap. 2. nu. 266. licet plurimum circa hoc operetur iudicis arbitrium attentis circumstantiis, & negocij qualitatibus, ut optime ex pluribus probavit Menoch. de arbit. casu 3. n. 1. Burlat. consi. 151. nu. 29. & segg. lib. 1. Fatim. d. quesi. 47. nu. 15. & 116. de quo etiam videndi sunt plures, quos plena manu congerit Pelaez dist. quesi. 45. n. 15. & Peregr. d. art. 43. n. 83. & per nos loco supra citato.

53 Quæ omnia intelligas velim quatuor concurrentibus requisitis, siue conditionibus. Primum, quod periona, à quibus enunciatiua emanaverint, integræ sint fide dignæ & in nihilo suspectæ, quia sicut auctores famæ harum debent esse qualitatum ut dixi supra quasi. 10. §. 4. ita auctores instrumentatorum, ex quibus ipsa probatur fama, ut dixi in prin. huius §. ex qua ratione specificè ita asserunt Hiero. de Monte de finib. regni d. cap. 60. nu. 10. Castillo. 5. controu. 123. n. 8. Puteo dec. 49. lib. 3. Io. Baptist. Coccin. decif. 105. nu. 6. 8. & 10. decif. 235. nu. 6. Caputaquens. decif. 377. part. 1. 3. Rota dec. 130. nu. 2. part. 2. Nicol. Garcia de benef. 5. part. cap. 9. nu. 88. & 12. part. 6. 2. n. 257. & seg. 1. vbi ait, quod si enunciatiua plurimum instrumentorum antiquorum appareant emanasse à suspectis, non habebunt vim publicæ vocis & famæ, nisi forte in antiquissimis, & simul concurrant aliæ coniecturæ, ut dicam infra in 3. requisito, & concludunt tradita per Marc. Anton. var. resolut. lib. 1. resolut. 109. n. 47. Achilles dec. 7. de iure patron. Puteo dec. 149. lib. 3. Fatim. dec. 148. n. 3. 1. p. & dec. 91. n. 2.

55 Secundum requisitum est, quod verba enunciatiua aperta, & clara Oldrad. consil. 262. per totum sint, & absque dubio significant, ex Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Ampliatu nunc. nu. 26. Nicol. Garcia d. 12. part. cap. 1. nu. 255. Rota decif. 168. nu. 9. part. 2. Ioann. Baptist. Coccin. decif. 180. nu. 6. licet in enunciatiuis generalibus prolatis à Principe aliud voluerint Bal. consil. 227. numero 7. post versic. Porro in Principe, idem Craueta eod. tract. 1. part. in prin. nu. 14. Malch. de probat. conclusif. 622. n. 11. volentes, quod probent eo in sensu, qui verissimilius percipi valeat, dixi sup. numer. 38. & duobus seqq.

56 Tertium requisitum est, quod instrumenta, & verba enunciatiua emanaverint non ab vna, eademque persona; sed à diuersis, ex Aym. Craueta citato loco nu. 17. & Franc. Aret. in cap. cum causam, de probat. Hier. de Monte citato loco n. 7. & 10. & ca. 66. n. 7. Malch. d. concl. 622. n. 11. Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 84. vbi plura, & art. 44. n. 19. Tota dec. 388. 1. part. diuers. Io. Bapt. Coccin. decif. 369. nu. 9. & decif. 242. n. 1. & decif. 377. nu. 1. & 2. & ex aliis adductis à Nic. Garc. d. e. 9. n. 87. & seg. in d. e. 2. n. 254. licet in d. e. 9. nu. 91. referat, decifum fuisse à Rota, quod ius patronatus possit probari per enunciatiua facta ab eisdem patronis, & suspectis personis, dummodò simus in antiquissimis, & sint administratæ alijs coniecturis, quem refert & sequitur

novissimè August. Barbosa de officio episc. 3. part. 1. allegat. 72. numer. 41. Ioann. Baptist. Coccin. d. 11. §. 235. numero 6. & decif. 242. numero 2. & decif. 383. numero 5. vbi quod probant enunciatiua quæ emanant à personis suspectis si recipiunt præsumptionem, & fomentum ex actu in quo sunt enunciatiua ex Ach. decif. 1. de confess. & decif. 7. de iure patron. Puteo dec. 149. lib. 3.

57 Quartum requisitum est quod sint plures. duæ saltem enunciatiua eiusdem rei in diuersis factæ instrumentis, nec vnica sufficiat, ex traditis ab Alex. in l. ex his sub nu. 2. C. de testam. mil. Valasco de iure empir. quasi. 9. nu. 2. 4. Aym. Craueta citato loco nu. 14. & 15. Hieron. de Monte citato loco nu. 9. Malch. d. concl. 622. nu. 18. Nicol. Garc. de benef. 7. part. cap. 15. nu. 34. & part. 12. cap. 7. nu. 259. Puteo decif. 209. lib. 2. Rota decif. 185. & dec. 383. & seg. nu. 1. part. 1. Card. Tusch. lit. S. conclusif. 81. nu. 94. & Peregr. locis superius citatis & quamvis verba enunciatiua genita per se dispnant, & plene probent, ex adductis per Barbac. consil. 37. nu. 1. & 2. lib. 3. Adversus ad Roman. consil. 191. spe. Et Abilia Domine, numer. 4. vers. non inducit, vbi cumulat plures, Aym. Craueta consil. 405. de illo quaritur, nu. 4. & consi. 434. nu. 11. Card. Tusch. tom. 3. lit. G. concl. 18. & tom. 8. lit. V. concl. 81. numer. 162. cum segg. tamen hoc ego intelligo inter eosmet, ex quibus ipsa emanarunt verba, secus quoad alios, etiam in antiquis, in quibus enunciatiua, ut probent à diuersis emanasse, debent ut dixi in precedenti requisito, quamvis ipsa geminato plus roboris tribuat, quam simplex enunciatio.

58 Ex quibus omnibus plura ad quæstionis pleniorum explicationem inferuntur. Primum, quod vnica enunciatio in vnico facta instrumento antiquissimo nihil probat, ex Franc. Aret. in dist. cap. cum causam numer. 20. de probat. vbi etiam Felin. n. 4. Craueta citato loco nu. 19. Croto consi. 34. nu. 17. lib. 1. Farin. dec. 160. numero 6. & dec. 169. nu. 2. Io. Baptist. Coccin. 69. & dec. 436. nu. 4. † nisi fuerit administrata cum alijs coniecturis, & præsumptionibus, quæ simul animos iudicum suadeant ad id credendum, ex Vitali de Gambara tract. de clausulis, titul. Quando verba enunciatiua in privilegijs n. 5. August. Barbosa de officio episc. 3. part. allegat. 72. sub. nu. 41. Afflictis dec. 83. nu. 1. Farin. dec. Rota. 25. numero 2. in fin. tom. 1. Cardinal. Tusch. tom. 8. lit. S. conclusif. 81. nu. 73.

60 Inferitur secundò, quod si fuerint duæ saltem enunciatiua in duobus antiquis instrumentis circa alieius descendentiæ, & consanguinitatem probant plene in quocumque iudicio & aduersus omnes etiam extraneos, quibus eadem linea, & sanguis sint communes, ex adductis per Menoch. de arbit. iudic. casu 111. nu. 1. 2. Malch. dist. concl. 411. nu. 22. & conclusif. 622. nu. 26. & conclusif. 628. numero 8. & alijs allegatis à Pelaez de maiorat. 4. part. qualf. 20. numero 314. & Ioann. Guttierr. lib. 3. pract. qualf. 17. nu. 69. Aymon. Craueta citato loco nu. 19. Puteo dec. 209. nu. 1. lib. 9. Achill. dec. 8. nu. 2. de iure patron. Fatim. dec. 312. n. 6. & dec. 91. sub. nu. 2. ante fin.

61 Inferitur tertio, quod descendentiæ & parentela plene probantur, si earum singulis gradus in diuersis sint probati instrumentis, v. g. si in duobus referatur, A. filium fuisse B. & ex alijs duobus, B. filium extitisset C, & ex alijs duobus C. procreatum fuisse à D. &

à D. & sic de singulis, ut probant Alexan. in d. consil. 90. lib. 6. Franc. Aretin. consil. 37. post nu. 1. vers. secundus modus, & Paris. consil. 133. post nu. 252. vers. & quoniam ipse Illustrissimus Marchio, vol. 1. quos referendo sequitur Io. Malch. de probat. conclusif. 512. nu. 4. † In hoc autem animadvertam, quod si vtriusque gradus probatio ex vno tantum appareat instrumento, debet alijs fulcitiis administrari, ut plena euadat, & completum fortiatur effectum, aliàs deficiet eius fides, ut superius probaui illat. 1. & probant Hieron. Gratus respons. 104. nu. 5. vol. 1. Romin. Iun. consil. 12. nu. 12. vol. 1. Fab. de Anna consil. 88. n. 31. quia in nostra loquuntur specie nobilitatis probatæ, † licet in causis puritatis ad effectum informandi animos iudicum sufficiat probatio descendentiæ per singula instrumenta singulis enunciatiua gradus, ex qua vnica cum alijs testibus, & probationibus circa ascendentiæ qualitates poterunt iudices pro suo arbitrio informatorium diiudicare, cum hoc efficere valeant ex minus legitimum probationibus, secundum Christoph. de Paz

62 63 64 de tenuta 1. part. cap. 32. nu. 67. † cuius contrarium seruari debet in plenarijs iudicijs nobilitatis, quæ agitantur in Cancellarijs regijs coram nobilibus iudicibus, in quibus plenæ requiruntur probationes, & iudices strictè causam decidere debent, nec poterunt supplere defectus, cum non tam liberum habeant arbitrium, sicut in summarijs puritatis iudicijs, in quibus principaliter agitur de animis iudicum informandis circa prætenoris, & sui generis qualitates, ut pluries dixi, & probaui.

65 Inferitur quarto, quod enunciatiua prolata per vim, metum, aut per aliam suggestionem non plene probant, secundum Aret. in cap. cum causam n. 21. vers. sed tamen aduerue de probation. & confirmari potest ex pluribus superius relatis, licet hi defectus suppleri possunt ex alijs administrari & probationibus, secundum Achill. dec. 1. de confess. & dec. 7. de iure patron. Puteo dec. 149. lib. 3. Eug. consil. 44. n. 65. ex quibus ita censuit Rota apud Farin. dec. 405. n. 3. 1. part.

66 Inferitur quinto, quod et si ex præcedentibus illud maximè oriatur, quod verba enunciatiua nouorum instrumentorum plene non probant, ut in §. præcedentibus probaui, & probant adducti per Malch. d. concl. 622. à nu. 1. & à Io. Guttierr. lib. 3. pract. qualf. 17. nu. 60. Io. Bapt. Coccin. decif. 105. n. 11. tamen cum instrumenta plura sint, & enunciatiua aliquid concorditer referunt in tempore non suspecto ad minus maximam efficiunt præsumptionem ex traditis per Paul. Castr. in d. l. cum aliquis. 6. nu. 6. de iure de iher. & Dec. in d. cap. 1. nu. 18. in fin. de appellat. Aym. Craueta in d. sect. Ampliatu nunc, numer. 15. Tib. Dec. d. 32. numer. 90. cum segg. lib. 2. Cardin. Tusch. lit. V. concl. 81. numer. 76.

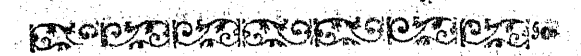
67 Io. Bapt. Coccin. decif. 147. numer. 2. † cum maxima verisimilitudo oriatur ex relatione eiusdem rei à pluribus pariformiter eodem tempore facta, ut rectè considerauit Socin. consil. 187. numer. 16. vers. confirmantur prædicta. numer. 1. & refert Farin. decif. 176. numer. 1. & decif. 371. numer. 3. vbi alios refert; † & quod si plura instrumenta enunciatiua sint, etiam non antiqua, nec excedant metum centum annorum plene probent ex Verallio decif. 28. lib. 1. censuit Rota apud Farin. decif. 472. numer. 2. 1. part. præcipue inter eademet partes, ex Pet. Surdo decif. 83. numer. 13. & consil. 8. numer. 46. refert.

Io. Baptist. Coccin. dec. 141. n. 3. & alij penes Ant. Pegr. d. art. 43. sub n. 84. & art. 44. sub n. 19.

69 Inter textum, quod & si receptum sit communitè apud omnes, quod matrimonium ex instrumento dotis probatur secundum rationem texti in l. 3. de iure dot. & Bal. quem ceteri postea fuerunt sequuti in cap. series, de test. & Fel. & DD. in cap. illud. de presump. saltem semiplene in præiudicium eorum qui rogauerunt dotis instrumentum, & non verò aliorum, ut explicuit Malch. d. concl. 622. 46. Gracian. d. d. sept. for. 3. tom. 1. 468. n. 42. tamen in antiquis non solum matrimonium manebit probatum ex dotis instrumento quoad ipsos contractantes, sed etiam quoad omnes maximè illorum descendentes ex ratione, 7. confirmationis supra positæ num. 25. & 26.

70 Inferitur septimo, quod cum publici archiui magna sit auctoritas, ex adductis per Ioff. de Sesse de cif. regni Avagon. 21. per 101. nu. 2. Malch. concl. 399. à n. 2. Pelaez de maior. 1. p. 9. 62. à n. 56. instrumenta, & processus inuenti in secretario Sancti Officij, aut in alio publico archiuo plenam efficiunt fidem, & si aliquot patiantur defectus, qui ratione loci supplentur, ex adductis ab eodem Pelaez supra q. 95. quasi per totam Bal. consil. 400. in Episcopa, col. 1. lib. 4. Zephthal. consil. 239. n. 5. Craueta consil. 274. n. 6. & consil. 758. n. 7. de quo latius infra 2. p. 15. vers. sed maius dubium, ex n. 35. cum seqq.

71 Inferitur octauò, quod cum omnibus præcedentibus, quanta sit instrumentorum utilitas circa probandas sanguinis qualitates, quæ indirectè saltem ex eis probantur. Et si hic agendi locus esset de genealogijs in sancto Inquisitionis Officio receptis, quæ plurimum instrumentis, & scripturis simulantur, quia confessiones sunt & sub nomine instrumenti continentur, ex Rota decif. 389. contra Rebuff. ad l. 59. vers. quinto, de verb. sign. pag. 420. provt refert Aug. Barbof. de appell. 119. sub n. 5. in fin. faciunt tradita per Menoch. de adipiscenda, tomed. 4. n. 103. & de recuper. remed. 1. n. 221. & per Gracian. d. d. sept. for. tom 4. c. 749. n. 22. & 23. & expresse tenet Craueta de antiq. temp. 1. part. sect. Quarto limitatur, nu. 87. cum de eis specialis in nostra pragmatica mentio fiat, de earum fide differendum est, infra 2. p. q. 6. quare nunc omittam earum tractationem, cum necessario sit proponenda ad explicationem nostræ pragmaticæ, nec sapientius expediat de eadem re agere, & cum dictis finem huic imponamus quæstioni, quia satis complete materiam differimus.

QVÆSTIO XVI.
De identitate familiæ, personarum, & matrimonij probanda.

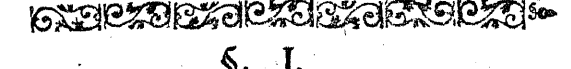
- S Y M M A R I U M:
1 Dabitur magna oriuntur in iudicijs puritatis circa identitatem eorum, qui antiquis continentur instrumentis, in genealogijs & in sacellis benedicti
2 Origo certa demonstranda est ad probandum puritatem sanguinis.
3 Persona semper debet esse certa.
4 Probationis dubie, incertæ, & nihil concludentis nulli sunt effectus.
5 Afferens maiores & ascendentes prætenoris esse.

quibus scripturis continentur, hoc probare de-
bet.
6 Identitas personarum, & rerum in instrumentis con-
tentarum ita est probanda, ut eorum certitudo
perfectè demonstretur.

Dum sanguinis qualitates, descendentia, & fi-
liario probati intenduntur per antiqua mo-
numenta, & per genealogias, & sacellos benedi-
ctos ex affixis in Ecclesiis: sapius dubitari, & ma-
gnæ otiri difficultates solent, circa identitatem fa-
miliz, personarum, & matrimonij, quo fuere suscepti
filij, nempe an adscripti in monumentis, & aliis
scripturis iidemmet sint, cum nunc quæritis, quod
omnino apparere necessariò requiritur, ut proba-
tio ex eis desumpta perfectè concludat, & compre-
hendat illum, de cuius qualitatibus sumuntur in-
formationes, aliàs nulla erit probatio, dum incerti-
tudo interuenit personarum, quarum descenden-
tiæ, & qualitates incertæ similiter manebunt, ¶ nã
in primis certa, & determinata constitui debet ori-
go, seu persona a qua prædicti dicantur provenire
effectus, & descendentia gradus numerari valeant.
vt ex l. hoc est 2. & l. fin. §. nam quoties 9. & §. septimo
gradu, 18. vers. Patri maiores, de gradib. & affin. &
optimè explicat Pichard. in princ. n. 7. inf. illo eod. tit.
¶ & ius semper personam certam attendit, non ve-
rò, quæ tacitè aut incertè vt in l. fin. pro socio, l. Pa-
pianus 28. Mandati, l. filius fam. 15. de in rem ver-
sol. cum pater 29. de iure dot. l. si ita stipulatus, 126. §.
Chrysgonus 2. de verbor. cum adductis in specie no-
stra loquendo per Alexand. Ludouil. decis. 455. nu-
mer. 7. & Mantica de tac. & amb. lib. 3. titul. 10. num.
1. ¶ alias dubia manebit probatio, cuius nulli sunt
iure effectus l. neque natales 10. C. de probat. l. nam
hoc 4. C. unde legitimi, cap. in presentia 8. vbi Ca-
nonista, de probat. plures cumulat August. Bar-
boli. Axioma 191. numer. 3. pag. 117. & incerta, &
nihil concludens, secundum adducta per Bal. in l.
pen. C. de sent. qua sine certa quantis. Phil. Corn. conf.
264. Presentis, 3. part. Alex. Trentac. var. resolut. lib. 1.
tit. de seruit. resolut. sub numer. 19. vers. hac prima de-
claratio, Marian. Antonin. eod. tract. lib. 1. resolut. 46. n.
6. ¶ In qua animus iudicis quiescere non valet, nec
certa ferri sententia, vt multis probat Surd. conf. 151.
n. 48. & 49. lib. 2. relatus per Grac. discept. forens. cap.
640. num. 29. & bene ad propositum nostrum, cap.
736. num. 63. in l. n. 65. & cum intenduntur probari
descendentia & qualitates sanguinis à maioribus
provenientes, & asseratur, illosmet esse, qui in scri-
pturis nominantur, debet hoc in primis apparere,
& constare, circa quod infurgere magna solent du-
bia, & inextricabiles oriri difficultates, quæ præ-
sentem quæstionem vtilissimam, & valde necessa-
riam efficiunt.
6 Quare identitas personarum, & rerum, quæ ex
antiquis petuntur instrumentis, est ita demonstran-
da, vt eius certitudo perfectè demonstretur, secun-
dum text. in l. 1. C. si vnus ex plurib. appell. Bar. in l. in-
ter stipulantes, §. 1. numer. 3. de verbor. l. fin. in l. nam
hoc, numer. 12. C. unde leg. Menoch. lib. 6. presump-
t. §. numer. 3. & seqq. & conf. 21. num. 32. lib. 1. Fulu. Pa-
cian. de probat. lib. 2. cap. 15. num. 19. & 20. Dec. conf. 13
col. fin. & conf. 9. in fin. Simon. conf. 167. num. 9. Ber-
tazol. conf. 154. nu. 8. vers. præterea, vbi in addit. lit. E,
Aym. Craueta conf. 67. num. 7. & conf. 112. numer. 3. &
conf. 198. num. 4. & conf. 269. n. 3. Alciat. respons. 403. in-
cipit. Non repugnansibus, num. 2. Thobias Nonio

cons. 2. num. 59. lib. 1. Pet. Surd. decis. 55. num. 1. & dec.
336. num. 22. & dec. 339. num. 5. Stephan. Gracian. dec.
Marchia, 148. num. 2. Rota dec. 982. num. 6. para. 3. lib.
3. & dec. 1088. Cornazan. decis. Lucens. 16 numer. 2.
maximè dum ex ea præiudicium alteri oriri time-
tur, vt ex Franc. Marc. dec. 609. num. 4. vers. & pari-
ter disti testes, par. 1. tenet Gracian. discept. forens. tom.
4. cap. 790. num. 4. tenent alij plures in discursu re-
ferendi, de cuius principij explicacione, de proba-
tione identitatis hac in quæstione agendum est,
& vt cum debita procedamus distinctiõne, &
claritate.

- 1 Agendum est de illis, qui ad identitatis pro-
bationem tenentur.
- 2 Quomodo, & quibus concurrentibus eius pro-
batio fieri oporteat, & in primis quæ
forma identitatem familia ostendi tu-
re sit constitutum.
- 3 De personarum identitate.
- 4 De identitate matrimonij probanda.
- 5 Generalia quadam proponam ad dictorum
faciliorem intelligentiam.

§. I.

Quis teneatur ad identitatis proba-
tionem.

SUMMARIUM.

- 1 Due diuersa sunt circa hoc dubium sententia Do-
ctorum. Prima, pluralitatem non presumi, sed
probendam ab alleganti, identitatem verò præ-
sumi. Referuntur iura & DD. pro hac opinione,
n. 9. & 10. Secunda est opinio neutram presumi
sed ab alleganti probendam, n. 23.
Conciliatur utraq. opinio, & in idem incidere of-
fenditur, n. 54. & seqq.
- 2 Facta non presumuntur.
Res omnes facta sunt à natura, vel ab homine, ibid.
& sub n. 13.
- 3 Lex amplectitur certitudinem.
Incertitudo facit deficere decisionem & iuris sim-
plicitatem, ibid.
- 4 Pluralitas mater est incertitudinis, & confusio.
Dualitas ad rei interitum parata est, unitas verò ad
conservationem, ibid.
- 5 Factum incertum ius certum non admittit vbi plu-
ralitas, ibi confusio, ibid.
- 6 Presumptio iuris de illis semper est, in quibus deci-
sio locum habere potest.
- 7 Presumptionem iuris pro se habens nihil tenetur
probare.
- 8 Presumptio euidens est probatio.
- 10 Error potius presumitur quàm pluralitas, n. 10. in
fin.
- 11 Identitas non ex solo nomine, sed simul ex aliis si-
gnis & demonstrationibus probatur.
L. si in rem. 6. de rei vendic. & n. 15. & seqq.
L. 1. §. si quis argentum 4. de positi, explicantur, n. 18.
& seqq.
- 12 Quantitas eadem bis legata an vnum vel plura
constituat legata, & n. 23. cum seqq.
L. cum centum 9. in princ. de adimend. leg. ibid. &
n. 23. & seqq.

- 13 Pluralitas rerum presumitur non verò factorum, nec
individuum, secundum quorundam opinio-
nem.
Contrarium verius ostenditur, n. 14.
- 14 Nulla est differentia inter res, factas, & individua
quoad nostrum dubium, n. 14.
Presumitur saltem aduersus eum qui identita-
tem probare tenetur, sub n. 33. in fin.
- 15 Identitas non presumitur, si verè adsit pluralitas,
vel diuersitas, n. 26.
- 16 Presumptio in certis locum non habet.
- 17 Identitas nominis arguit corporis identitatem nisi
plures sint eiusdem nominis.
- 18 Speciem auri cum pondere exprimere debet, qui e-
ius identitatem velit probare.
- 19 Identitas cuiusque rei, vt presumatur, debet signari
cum sufficienti demonstratione, & n. 20. & 22.
& 30.
- 21 Rei incerta certa non sunt qualitates.
Paria sunt non esse, & non apparere, ibidem.
- 23 Qualitates diuersæ diuersam constituunt rem.
- 24 Qualitas noua adueniens emi diuersum eis consti-
tuit, & aduersam præstat essentiam Adiecta
generi facit aliud transire in aliam speciem, nu-
mero 25.
- 27 Quantitas eadem eadem forma & verbis bis legata
vnum tantum legatum constituit.
- 28 Pluralitas rerum, qua communiter solent multi-
plicari, presumitur, si multiplicari non so-
lent, ibid.
Quarum veritas ostenditur, num. 29. & seqq. maxi-
mè, 35. & seqq.
- 30 Identitas rei non sufficienter demonstrata presumi
non potest.
Equi mortui non probatur ostendendo mortuum
fuisse in genere sine certis signis, & ratio, nume-
ro 31.
- 31 Natura licet plures producat eques non tamen eius-
dem coloris, & signorum.
Identitatem presump. ptam pro se habens non tenetur
eam probare euidentioribus probationibus,
ibid.
- 32 Identitas, nec pluralitas non presumitur sed pro-
bati ab alleganti debet.
Allegans probare tenetur, ibid.
Discrimen nullum est inter res, quæ multiplicare
solent, & quæ non, quoad identitatis probati-
onem.
- 38 Identitas rerum, quæ multiplicari solent, eodem
modo probatur, ac illarum, quæ non solent multi-
plicari, n. 37.
- 38 Quilibet tenetur ad fundandum suam intentionem
rem ostendere per duas saltem demonstratio-
nes.
- 39 Res per duas demonstrationes certè redditur mora-
liter loquendo.
- 40 Identitatem rei demonstrata per duas demonstra-
tiones euertere debet aduersarius negans per a-
lias potentiores probationes.

Circa quod duæ constituuntur sententiæ, quæ
vulgò diuersæ, aut inter se contrariæ repu-
tantur. Prima est afferentium, quod pluralitas
personarum, & aliarum rerum numquam presumi-
tur, & idem omnino venit probanda ab eo, qui
eam allegat, aut suam in ea fundat intentionem,
identitas verò presumitur iure, ita vt nihil sit ne-

cesse probari per eum qui eam, pro se habet, quæ
opinio probatur ex sequentibus.
Primo, quia facta iure non presumuntur: at res,
& personæ facta sunt naturæ, aut hominis, vt pa-
tet, nec probatione indiget. Igitur præsumi plu-
res non possunt, si vnica tantum appareat, vel si
plures esse non apertè constet. ¶ Maior patet ex l.
in libello. 12. §. fidei, de capt. & postulat. reuoc. cap.
cum in iure, 31. de offic. deleg. & ex pluribus ad hoc
congestis per Menoch. lib. 6. presump. 14. numer. 1.
cum citatis à Valençuela cons. 3. num. 20. & consil. 8.
num. 35. & consil. 57. num. 17. & consil. 65. num. 20. &
pluribus apud August. Barbosa Axioma. 93. nu. 27.
& 28.
Secundò probatur, certitudinem rerum lex &
amplectitur, & sequitur, reicitque omnino earum
incertitudinem, quia vbi adest, deficit decisio, &
iuris simplicitas, l. vbi pugnantia, 148. vbi Phil Dec.
de reg. iur. l. 1. C. de furtis, & alia iura statim alle-
ganda: ¶ at pluralitas mater est incertitudi-
nis, confusio, & contrarietatis. Igitur identi-
tatis rei præsumi, cautiùs & iustius est, quàm plu-
ralitas.
Minor patet ex l. duos sunt Titij. 30. de testam. iur. l. in tradendis. 7. commun. praed. l. si fuerint. 10. de
reb. dub. l. Prator. 7. in princ. & in §. quod autem, & §.
si mihi plures, de iur. melior. text. de iure, in l. ita fi-
dei 40. ibi, cum diuersitas rerum obscurum faciat lega-
tum, de iure fisci gloss. 2. circa fin. in l. quoties in stipu-
lationibus, 80. vbi Iass. num. 7. de verbor. Bar. in l. si in
rem, 6. in princ. num. 1. de rei vendic. quem & alios
adducit Bertazol. consil. 114. num. 12. 1. part. Fatinac.
decis. 277. num. 4. in fin. part. 2. Alex. Ludouil. decis.
455. num. 8. cum Matrill. §. de magist. cap. 2. num. 3.
adductis suprâ quæst. 7. nu. 62. quare dictum, quod
dualitas ad rei interitum parata est, vnitas verò
ad eius conseruationem, l. 3. §. pen. in fin. de adm. iur.
l. 2. §. non sime. 11. de orig. iur. cap. gaudemus. 8. §. quid
verò, de diuor. cap. in apibus. 7. quæst. 1. cap. 1. 94. dist.
Luc. de Peña in l. quicumque, col. pen. vers. Nec possit,
C. de exat. & exeq. lib. 12. 10. Baptist. Coccin. dec. 138
num. 4.
Confirmatur primò, ius ad causarum decisionem
certa, & determinatam speciem, certasque causas,
& personas exposcit, cum de incerto facto ius cer-
tum constitui non valeat; at hoc omne incertum
redditur ob pluralitatis præsumptionem, certum
verò ex identitate; quia vbi pluralitas abi est con-
fuso, vt dixit iuris, & philosophiæ doctissima
Bald. in l. hac consultiissima nu. 6. C. qui testam. fac. poss.
Alex. Ludouil. decis. 455. num. 3. Igitur dicendum
est, potiùs identitatem præsumendam quàm plu-
ralitatem; si hæc ex veris non appareat probatio-
nibus.
Maior constat ex textu in l. si fidei iur. 29. §. non
male, l. Mandati, l. vt responsum, 15. C. de transact. cap.
iuenis. 3. cap. de muliere. 6. de sponsal. Paul. Cast.
consil. 21. n. 37. part. 3. Bald. cons. 364. certum est, circa
medum, lib. 3. relatus ab Aug. Barbosa Axioma. 93.
numer. 5. pag. 58. cum adductis suprâ quæst. 6. §. 7.
num. 6.
Confirmatur secundò, præsumptio iuris semper
congruit eis, in quibus eius sententia certum for-
riri, & producere potest effectum, sed pluralitas ef-
fectus legis impedimento esse solet, identitas verò
numquam, ex iam allegatis iuribus. Igitur huiusce
præsumptionem ius allicere, illius verò numquam
debet, ¶ Maiorem probat text. in l. si quis à filio, §.

mente, lib. 6. cap. 2. num. 31. vers. *Primum distinctionis.* Mantica de consuet. lib. 6. tit. 11. num. 26. & 27. cum seq. Ant. Gom. tom. 1. var. cap. 12. num. 38. Spino de testam. gloss. 8. de leg. p. in relicto. num. 36. Menoch. lib. 4. presump. 1. 12. num. 9. & cons. 1247. nu. 2. lib. 13. Card. Tusch. lit. L. concl. 75. per totam. tom. 5. P. Mol. de iust. & iure. 1. tom. 1. tract. 2. dist. 201. num. 4. 5. & 6. ubi bene limitat ad nostrum propositum & calum d. l. cum certum. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 12. diversum tamen videtur in legato eiusdem speciei in eodem duplicato testamento, nempe in vno pure, in alio vero conditionali, quia vltimum relicto tantum debetur ex ratione text. in l. non ad ea. 89. de cond. 1. & dem. & explicat Peregr. & supra relati. Ratio discriminis est, quia quantitas duplex potest esse, & sic saepius legari, praestarique ab haerede: speciei vero eadem, vna, non duplex potest esse, & sic nisi semel legari non potest, sicut nec praestari, & statur eius vltimae dispositioni, quasi per eam recessum sit a prima, vt expressè tradit IC. Vlpian. in d. l. plane 34. §. sed si non corpus. 3. de leg. 1.

28 Quae opinio vera, & tenenda videtur, maxime adhibita acuta, & optima declaratione, seu distinctione Philippi Decij in d. cap. in praesentia. col. 6. notab. 9. n. 43. de probat. aientis distinctionem Ioannis Andreae de qua supra rursus num. 13. substinere non posse ex rationibus ab eo assignatis, & a nobis paulò superius, sed verius esse, quòd si res facta, aut actus attentis eorum qualitatibus soleant ab hominibus, vel à natura multiplicari, vt in exemplo equi conducti mortui, de quo ibi per eum, & per Ioan. Andr. loco citato. praesumatur pluralitas, non verò identitas, hoc ita suadente ipsius rei natura & quod frequentius accidit. Si verò multiplicari non soleant, pluralitas non praesumitur, sed identitas, vt possunt esse exempla ingressus monasterij, testamentum, matrimonium, peculium, & similia, quorum natura, & communiter accidentia hoc planè suadent, quem refert, & sequitur Masch. in d. concl. 1179. nu. 20. & 21. ubi etiam pro hac distinctione adducit Syluanum cons. 57. num. 36. vers. *At quis dixerit,* & Philipp. Corneum consil. 144. col. 3. in fin. lib. 4. quos etiam refert, & hanc Decij distinctionem meliorem appellat Farin. in fragment. d. verb. identitas, num. 22.

29 At ego Decij hanc distinctionem, itavt iacet generaliter intellectam non amplector, tum quia destruit omnia, quae in hoc §. dicta sunt, aut saltem maxima ex parte, & sunt contraria iura, quae supra pro ea adduximus, tum etiam quia probata certa ex nomine, & aliqua alia demonstratione non potest praesumi, quòd sit alia eiusdem nominis, earumdemque demonstrationum & qualitatum, quia & si natura plures soleat efficere res similes, non tamen solet creare plures, quae in omnibus assimilentur, nec easdem habeant demonstrationes, & signa. Quare intelligas velim Decium, & eius sequaces, vt loquantur, dum probatur res in genere abique debitis, demonstrationibus & signis, ex quibus de ea certò constare non valeat, vt in proposito equi exemplo, quia si conductor probasset equum, quo equitabat, itinerando decessisse nihil alio probato, nihil ageret, quia simul probare debebat demonstrationes quasdam, quae ostendere possent, eumdemmet equum fuisse, qui fuit conductus, qua specie loquitur Ioan. Andr. in cap. auditis, per illum text. vers. Si

per illam consisterit, de praescript. & alij congesti per Masch. citato loco n. 17. & per Farinac. n. c. & 7. Ratio est, quia plures equi, qui in sua specie similes sunt, passim habentur, & à natura producuntur, non verò eiusdem proportionis, coloris, figurorum, & qualitatum, licet esse, & produci, & si raro valeant, quare pluralitas eorum in genere acceptorum, non solum praesumitur, sed & verè est, provt verò talia quis habet signa, & demonstrationes non ita, sed potius identitas, ni forte aliud probetur, quia licet esse possit, quòd sit alius similis in signis, & demonstrationibus, cum raro hoc eveniat, iure non praesumitur, nisi probationibus demonstratur, vt dixi supra ex num. 17. ad interpretationem, l. 1. §. si quis argentum. 40. depositi, atque ita conciliandos esse Doctores, qui hac in re contrarii videntur, vt ex relatis patet, & amplius dicam infra ex nu. 35. Ex quibus in nostro principali dubio, illud singulariter manet constitutum, quòd dum identitas iure praesumitur, non tenetur illam probare evidentiore probationibus, qui suam intentionem in ea fundatam habet, secus verò si non ita praesumatur, quod ex dicendis in seqq. §. §. clarius constabit.

30 Secunda verò sententia circa quaestionem principalem est, quòd nec identitas, nec pluralitas praesumitur, sed specificè probari debet ab eo, qui in aliqua earum se fundat. Quae ex regula iuris satis trita & nota probatur, nam qui in iudicio pro iure suo aliquid allegat, id omnino probare tenetur. Igitur allegans pluralitatem, seu identitatem eam omnino probare debet. Antecedens, iure passim probatur, praecipue ex text. in l. 2. de probat. l. actor. 23. C. cod. l. observatio. 10. C. de non num. pecun. l. 1. §. si quis dicatur, de quaest. & DD. communiter in dictis locis, gloss. communitè recepta in cap. notificasti 33. q. 1. §. 5. Couar. in cap. alma mater. 1. part. §. 1. num. 5. vers. *etiam species, de sentent. excomm. in 6.* Alex. Trentacinq. var. resol. 2. per totam Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 6. per totum Masch. cod. l. act. concl. 78. per totam & concl. 934. num. 2. & concl. 1254. numer. 1. & seqq. Hugo. Donel. lib. 25. comment. cap. 2. per totam. Stephan. Gracian. Marchia decij. 198. num. 24. & passim plures alij praecipue apud August. Barbof. axioma 19 numer. 2. & 3. & axioma. 20. numer. 3. pag. 18. & axioma. 191. numero 1. pag. 117.

31 Ex qua ratione hanc secundam sententiam defendunt Purpurat. in l. cum quid. num. 147. si cert. per. rat. & adducti à Simon de Prettis de interpretat. de funct. volunt. dub. 4. & vlt. num. 309. cum seqq. Menoch. de praesump. lib. 1. quaest. 48. numer. 19. & lib. 6. praesump. 15. num. 2. & cons. 80. n. 43. lib. 1. Malc. concl. 875. num. 11. & concl. 1179. n. 57. & seqq. Fulv. Pacian. d. lib. 2. cap. 15. num. 43. Card. Tusch. verb. *Pluralitas cons. 368. num. 17. tom. 6. Farin. d. part. fragment. verb. identitas, num. 9.* ubi in Rota sic decisum asserit Pe-laer de maiorat. 4. part. quaest. 20. nu. 10. Carol. Ruin. cons. 141. numer. 4. & cons. 65. vol. 5. Dec. cons. 101. & cons. 210. num. 9. Paul. Castren. cons. 115. In causa quae vertitur lib. 2. Phil. Corn. cons. 144. col. fin. volum. 4. Barth. Socin. cons. 149. col. 4. lib. 4. Aim. Craueta consil. 198. num. 4. vers. *Pro quo facit.* Marefcott. var. resolut. 12. numer. 1. & 2. ubi quòd pluralitas praesumitur aduersus eum, qui identitatem probare tenetur.

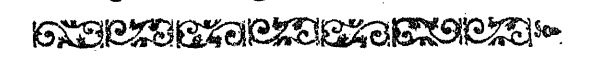
32 At praeter omnes ego has opiniones in vnum, & idem incidere arbitror, nam prima, quae asserit ide-

titatem praesumi, requirit, quòd persona per nomen & cognomen assignetur, seu res per duas saltem demonstrationes, & in effectu saltem à secunda in nihilo deviare videtur, quae idem omnino exposcit, quia etsi eius sequaces asserant, quòd identitas, seu pluralitas probari debent ab eo, qui eas allegat, iidem etiam fatentur, quòd haec probatio fieri debet per nomen & cognomen personae, aut per rei duas demonstrationes, ex quibus fatentur, identitatem rei siue personae manere probatam, vt in seqq. §. §. probabo, & pluries probavit Rota apud Seraphin. dec. 600. n. 5. & dec. 1344. nu. 2. & dec. 1475. n. 4. circa pluralitatem verò nulla inter eos fuit dissonantia quia pariter omnes fatentur debere ab alleganti probari, in quibus omnibus omnes conveniunt, & vtraque opinio in idem incidit, & vtriusque iidem sunt effectus.

33 Nec tunc aliqua distinctione rerum, nec factorum, nec quidem eorum, quae multiplicari solent, aut non, vti erit necesse, vt in n. 8. retuli, quia res & facta siue multiplicari soleant, aut non, probari debent ex nomine, & duabus demonstrationibus, ex quibus eorum identitas plenè manebit probata, & qui ad probationem tenetur, ita suum ritè adimplebit munus, & intentionem ostendet plenè fundatam, quod verum coniciis vnde cumque rem inspicias, nam si velis probare identitatem rerum quae ex natura sua multiplicari non solent, & quarum identitas ex omnium communi assensu iure praesumitur, vt est ingressus monasterij, de quo in d. c. in praesentia, 8. de probat. testamentum, & matrimonium, & similia, debes eam probare sufficientibus demonstrationibus, v. g. ingressus monasterij identitatem per assignationem ingredientis, & loci, quem ingressus fuit, ex quo vnicus ingressus ita probatur, vt alius non praesumatur. Et matrimonij per expressionem coniugum, & parochiae, in qua fuerunt sponsalia, aut benedictiones initae, aut coram quo parochio, aut testibus. Et testamentum ex nomine testantis, & notarij, aut aliquorum testium aut ex aliis similibus demonstrationibus, & sic de caeteris, quae ita demonstrata sufficienter manent, & eorum identitas probata. Quod idem omnino inuenies in probanda cuiusque rei identitate, etiam si multiplicari soleat, quam iure non praesumi per plurimi asserunt, nam eam sufficienter probabis per duas saltem demonstrationes, l. Stichum. 6. de l. 1. nominatum. 34. de cond. & dem. Cujac. lib. 2. observat. 6. 39. & ius tuum plenè manebit probatum, vt omnes fatentur absque villo discrimine inter res, & facta, quae multiplicari solent, aut non, contra Decium, sequaces.

34 Ex quibus illud maxime constitutum manet, quòd quilibet plenè rem ostendere tenetur ad suam fundandam intentionem saltem per duas demonstrationes, quae non solum eam sufficienter demonstrant, sed & eius identitatem probant, & onus contrarium probandi in aduersarium transferunt, atque ita intellectas, & conciliatas accipies diuersas Doctorum opiniones, quas supra retulimus, quae in effectu saltem non differunt, vt probauimus, nam quae asserunt identitatem debere probari per allegantem, eum obstringit ad rem certis demonstrandam signis, quibus moraliter loquendo certa reddatur, vt nulla circa eam possit moraliter loquedo verisimilis oriri dubitatio, licet possibile sit, aliàs res esse similes, quibus eadem etiam conuenient demonstrationes, ad quod & pluralitatem proban-

dam tenetur aduersarius, qui contra se habet praesumptionem identitatis rei demonstratae per duo signa, qua in specie loquitur alia contraria opinio, quae rerum identitatem praesumit, & debet intelligi de identitate rerum sufficienter demonstratarum, quo pacto nullam inter eas dissonantiam inuenies, sed omnimodam consonantiam, amicitiam, & rectam rationem, quod dubium ita explicitum, & nodarum nullibi videbis, licet plures doctissimi de eius egerint intelligentia.

§. II.

De forma probandi identitatem. Et primò quo pacto familiae probetur identitas.

S V M M A R I V M.

- 1 Dubium triplex circa formam probandae identitatis.
- 2 Vniuersalia particularibus praeserenda.
- 3 Identitas familiae probatur per identitatem cognominis, & armorum, n. 4. Ex nominatione, & tractatu, n. 19. Et ex iure sepeliendi in sepulchro familiae, & ex habitatione maiorum in certa domo, n. 20.
- 5 Signum demonstrat signatum, cuius est, esse praesumitur signatum, n. 6.
- 7 Arma non solum probant familiae identitatem sed & eius qualitates. Diuersitas nominis destruit similitudinem armorum, ibid. Nobilitas consecuta concessa per concessionem armorum factam à Principe, ibid.
- 8 Cognomen, aut arma familiae ferens habet suam intentionem fundatam, & praesumitur eius esse familiae, n. 9.
- 10 Nomina non mutant sanguinis qualitates, sed signa sunt, quibus vna familia ab altera discernitur, n. 11. Eius effectus est demonstrare rem, & eius qualitates, n. 13. Ab effectu nominis res caetera non praesumitur, n. 14. Vis eorum in iure magna, n. 11. Nomen à quo remouetur, & vigor, titulus & effectus, n. 16. Honorifica non praesumitur honore carere, n. 17. Plurimum conferunt ad agnoscendam cuiusque familiam, & agnationem, n. 18.
- 12 Appellatio omnis ad declarandas, & signandas res videtur imposita.
- 14 Res non praesumitur caetera ab effectu nominis.
- 21 Identitas nominis tantum efficit praesumptionem probandam familiae, maxime si nomen simplex & nudus sit ab omni alia demonstratione, vel intendatur probare gradum certum alius plenam efficit probationem, saltem ad transferendum onus probandi in aduersarium, n. 22.
- 23 Descendentia ex aliqua familia probatur per nomen, & armorum declarationem.
- 24 Intendens privilegium alicui concessum familiae debet in specie probare ex ea esse, nec sufficit nomen nec arma ferre.
- 25 Nomen ferre familiae non sufficit ad probandum puritatem & nobilitatem.
- 26 Praesumptio est, quod plures idem ferentes nomen in eodem loco commemorantes eiusdem sint familiae.

- 1. cum si in diuerso loco commoretur, numer. 29. & seq.
- 27 Pluralitas rerum & personarum frequentior est, quam familiarum.
- 28 Fe. eius nomen alicuius familiae presumitur ex eadem esse.
- 29 Diuersitas locorum arguet diuersitatem in familia, nisi loci confines sint, quia tunc erit qualis qualis identitatis presumptio.
- 30 Diuersitas adiuncta nomini arguit diuersitatem familiarum.
- 31 Qualitas adiuncta cognomini vnius familiae facit eam ab alia differre.
- 32 Diuersitas eidem rei adiecta non potest, nec illa a se ipsa differre.

Postquam agnouimus, quis subeat onus identitatis probandae, aliud se offert principale videndum, quod ad probationis formam attinet, circa quam maxima insurgere solent dubia, in iudicijs, & informationibus puritatis, & nobilitatis, quae ad tria capita maximè reducuntur, quia aut versantur circa identitatem familiae, aut personae, aut matrimonij, de quibus sigillatim per singulos §. agendum est. Et primò se offert identitas familiae, quae velut magis principalis, & vniuersalis ceteris praefertur specialibus debet, & praehabenda est eius tractatio, vt postea ad magis specialia progressum faciamus, & ordinem Iuriscòsultorum sequamur, qui semper vniuersalia particularibus praehabuerunt, & omnes notantur in Rub. de in offi. et. am. iur. d. iii. de rei vendicat. & vtrouque Matth. Vvesembek. in prin. & faciunt text. in l. i. de edendo. l. de pupillo. §. si quis riuos. ii. de noui operis nouiciat. l. praecipimus. 32. C. de appellat. & vtrouque gloss. §. fin. inf. Per quas personas. Iass. in l. 3. C. de edendo.

Familie igitur identitas per identitatem cognominis probatur, vt communiter video receptum ex text. in l. cum precum. 9. C. de liber. causa, & ex Bar. in l. eto. §. si iure. de leg. 2. idem Bart. Alc. & Rebuff. in l. prononciatio. §. famuliz. de verb. sign. Alex. in l. ex factis. §. si quis rogatus. nu. 51. cum pluribus seqq. ad S. Treb. Bart. Chalfane. in Catalog. glor. mundi. i. part. confid. 41. in prin. Iass. in l. eum qui. §. in popularibus, n. 20. de iure iur. Menoch. lib. 6. praesumpt. 15. num. 48. Malch. concl. 117. §. 24. & seq. Pelaez. de maiorat. 2. part. quæst. 7. n. 87. & 89. Farinac. d. verb. identitas. nu. 18. Gracian. 4. discept. 645. n. 10. & ex consulentibus probarunt. Alex. consil. 125. num. 5. & 6. lib. 7. Zephal. consil. 90. nu. 18. lib. 1. Calcan. consil. 8. num. 2. & consil. 9. num. 1. Signorol. consil. 81. num. 5. Fab. de Anna in causis nobilitatis loquendo consil. 88. nu. 1. vbi alios refert, & facit tradita per Franc. Aretin. consil. 37. col. 1. & consil. 102. col. 3. & alij referendi, & relati à Gratiano citato loco.

Similiter ex armorum identitate identitas praesumitur familiae, nam sicut nomina ad cognoscendos homines adiuuentia fuerunt, ita arma ad agnoscendas familias, arg. l. 1. §. si intelligatur. 6. de adilit. edict. leg. quod si neque. 14. in fin. de peric. & comm. rei vend. l. stigmat. 3. vbi omnes C. de fabri cens. lib. 11. Guttierr. lib. 3. p. 1. quæst. 6. nu. 105. & seqq. Gracian. d. nu. 16. Et ita habent in loco cognominum, vt aiunt Callaneus. Catalog. consil. 54. & additionator ad Mol. d. de primog. cap. 5. 6. & 7. Anchar. consil. 113. numer. 5.

Annan. consil. 86. Pro expeditione. n. z. † Et per signum agnoscitur signatum, vt per dicta iura tenent communiter DD. praecipue Bald. in aut. b. Distota. C. de donat. ante nupt. & in cap. causa. col. 2. d. 3. probat. Felin. in cap. nonnulli. num. 1. de iudic. Ripa in l. 1. numer. 74. §. certum per. Cepola in d. l. Labeo. §. si intelligatur. numer. 7. & 8. de adilit. edict. Mariençoin l. 6. gloss. i. 2. & 3. tit. 12. lib. 5. recep. Malch. conclus. 160. & 551. per totas. Carol. Ruin. consil. 99. num. 17. lib. 1. & Decif. Genuæ 201. num. 2. cum seqq. Petr. Surd. consil. 126. num. 15. † Et cuius signum est, praesumitur res esse signata. l. defensionis. 7. C. de iure fisci. l. 10. Bar. in tract. de insign. & armis. & notat Peregr. de iure fisci. lib. 7. tit. 3. num. 10. Oldald. consil. 6. vers. Secunda ratio. Rebuff. ad l. Gallias. tit. de mercat. min. vendent. ar. 1. gloss. 2. n. 26. Ant. Gom. in l. 45. Tauris. num. 3. & 7. Gonzalez ad reg. cancellar. gloss. 60. num. 62. cum seqq. Soar. tom. 1. comm. opin. lib. 4. tit. 41. num. 6. pag. 65. Brunior à Sole locis communib. ver. b. Res. §. Malch. de probat. concl. 91. & conclus. 157. num. 3. cum seqq. & concl. 160. numer. 4. & conclus. 551. Menoch. lib. 3. praesumpt. 64. Curia Philip. tom. 2. lib. 1. cap. 7. num. 11. cum seqq. Afflic. de iur. 23. num. 3. & 4. Boer. de iur. 105. num. 9. Olafch. pedam. de iur. 40. num. 2. Hieron. Laurenc. Auenionens. de iur. 30. num. 2. & per has rationes ita principale tenent assertionem praeter Anchar. & Annan. superius allegatos Bart. Chalfan. in catalogo gloria mundi 2. part. confid. 41. per totam. Malch. de probat. concl. 1141. nu. 24. & Pelaez. de maiorat. 2. part. quæst. 7. sub nu. 89. † & idem per arma non solum identitas probatur familiae, sed etiam eius qualitates, & nobilitas, vt multis probat Ioan. Guttierr. lib. 3. praesumpt. 16. d. n. 105. cum seqq. & cum refert Pelaez. de maiorat. 2. part. quæst. 4. illat. 8. n. 160. plura ad hoc videri poterunt penes Andr. Tiraq. de nobilit. c. 6. nu. 14. & 15. Vincent. Turtur. de nobilit. genti. l. 7. col. 97. Iacob. Gutherium de iure Manium lib. 2. cap. 22. nouissimè Fr. Basili. de Leon. var. discept. quæst. 7. fol. 260. col. 1. Æneum Robert. lib. 4. ver. iudicat. c. 4. nisi forte in nomine differant, cuius diuersitas destruit similitudinem armorum: vt ex l. si idem. C. de codicill. & ex pluribus alijs iuribus probat Bart. Chalfan. in catalogo. 1. part. confid. 48. c. 3. n. 7. quem sequitur Pelaez. d. 2. part. 9. n. 101. praecipue si arma fuerint à Principe concessa, quia ex hoc concessa censetur nobilitas, vt ex Io. Rainald. de nobilit. l. 9. 3. quæst. princ. docet Mastrill. 3. de magistrat. c. 10. n. 115.

Quare secundum regulam traditam in §. praeced. qui familiae cognomen, aut arma fert, habet suam intentionem fundatam, nec plus probare tenetur, sed contrarium volens diuersitatem agnationis, & familiae probare specificè debet secundum Iass. in d. 4. in popularibus, nu. 20. Abb. consil. 6. num. 12. ex quibus ita docuit Malch. d. concl. 1179. num. 24. & 25. & Pelaez. d. quæst. 7. num. 88. vbi n. 90. † ex his rectè inferit, quod in causis nobilitatis, de quibus in regijs agitur cancellariis, ferens cognomen nobilium, & illustrium, à quibus allegat descendere, praesumitur, quod sit illius nobilis familiae & agnationis, maximè extantibus alijs coniecturis, & adminiculis, & regius fiscalis, & conciliium tenentur apertissime docere contrarium, quod summè notandum est in similibus puritatis, & nobilitatis causis.

Cuius praesumptionis ratio illa esse potest, quod & si nomina per se non praesent sanguinis qualitates, nec quae à natalibus sunt mutare, nec minueri valeant,

- 11 valeant, vt rectè ex text. in l. epistola. 52. in prin. de pactis. l. assumptio. 6. in prin. Ad municip. l. non nudis, 14. C. de probat. l. neque professio. 5. C. de testam. l. ex his verbis. 7. de testam. milit. l. si te & filios. 7. C. de ingen. man. l. nec volens. 6. C. de liber. causa, probat Io. Guttierr. lib. 3. praesumpt. quæst. 16. n. 106. cum seqq. † Tamen quatenus signa sunt, quibus vna familia ab altera seceratur, ex text. in l. si in nomine. 4. C. de testam. l. ad recognoscendos. 10. C. de ingen. man. l. 2. Cod. de mutat. nom. Seneca lib. 4. de benefic. c. 8. plura tradit Chalfan. d. 1. part. confid. 48. casu 7. p. et totum. † Quia omnis appellatio ad declarandas, & signandas res videtur imposita, vt dixit Cassador. lib. 6. var. epist. 18. Bart. in d. l. tract. de insign. & armis. num. 4. Abb. & DD. in cap. 1. de iudic. idem Bart. Chalfan. d. 1. part. confid. 1. Stracha de mercatura 2. part. nume. 71. Menoch. de arbit. casu. 318. & de nobilitate loquens Io. Guttierr. d. l. quæst. 16. numer. 105. & circa puritatem sanguinis Perezius de Lara de annuvers. & capell. 2. part. cap. 4. numer. 137. & seq. latè Vgon. Brencienfis tract. de imposit. nomin. pag. 23. Marc. Ant. Eugen. consil. 74. numer. 7. tit. 1. Marc. Ant. Amata de iur. M. vchis. à num. 27. & seq. ex text. in suo sua gloss. in l. D. nu. 25. ver. b. ex isto nomine, de bonis damn. † ex nomine rectè demonstrata, & signata videtur familia, cum is sit finis, & effectus cuiusque nominis, vt signata rei qualitates demonstrat, l. 1. de officio Prat. ver. b. l. defensor. nihil. §. Cod. de defensor. curat. Bald. consil. 18. num. 2. part. 2. Perezius de Lara in compend. vite hom. cap. 13. numer. 42. † nec res ab effectu nominis carere praesumitur, text. est. in l. 3. §. appellata, si cert. pet. D. Hieron. epist. 15. ad Paulin. relatus in c. si cupis. 5. vbi gloss. l. 26. quæst. 1. Pet. Ricciard. in rubr. numer. 33. de bon. poss. † quia vis nominis magna in iure consideratur, itavt quæ nomine differunt, censentur effectus, & essentia differre, l. à nullo. 4. vers. Quæ nomine differunt, effectus carebunt, Cod. de feris; si idem. 7. C. de codicill. And. Sicul. consil. 40. nume. 34. & seq. vol. 4. † & remotio nomine remouetur, vt vigore, titulus, & effectus rei, l. fin. in fin. vbi Bald. & Salic. C. de officio. testam. l. durno. 2. iuncta gloss. Cod. de frument. Alex. lib. 11. Bald. & Odofred. in d. l. à nullo, Cod. de feris Nicol. Euerard. in loco ab Erymologia; num. 1. † & honorificum nomen non praesumitur honore catere, l. 1. de iur. l. fin. in fin. Cod. de ineff. testam. Auth. de defensorib. curat. in prin. collat. 3. §. est & aliud. inf. de donat. cap. clerici. 1. 21. dist. cap. Clericus. 5. 12. quæst. 1. cap. pendenda. 33. 24. quæst. 1. Bald. in d. l. 1. de iur. Paul. Castren. consil. 307. num. 2. part. 2. † ex quibus receptum est, quod ad cognoscendum cuiusque agnationem, & familiam plurimum conferre illius nomen, ex 1. Reg. cap. 25. 25. Guil. Bened. in cap. Raynancius. in princip. num. 54. de testam. Bern. Diaz. in praxi crim. cad. cap. 7. vbi etiam Salced Nicol. Euerard. d. loco, ab Erymologia; Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 18. num. 40. Perezio de Lara d. cap. 4. 4. nu. 134. & seqq. & alij apud Valençauela consil. 90. nume. 157.
- 12 Similiter ex nominatione, & tractatu praesumitur identitas familiae, & inducit legitimam probationem consanguinitatis, & parentelæ, vt indubie probant Bar. in l. non nudis, C. de probat. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. c. 12. à num. 10. Ioseph. Malch. eod. tract. concl. 411. Ant. Peregr. art. 45. n. 88. vbi plura, & apud D. Io. del Castillo contraverf. iur. tom. 6. lib. 5. part. 2. c. 123. n. 5. Velazquez Valençauela consil. 90. n. 81.
- 13 Praesumitur etiam ex iure sepeliendi in sepulchro familiae, quod nullo modo pertinet, nisi ad eos,

qui sunt de familia, text. in l. si sepulchrum. 4. l. ius sepulchri. 13. Cod. de relig. & sumpt. fieret. Paul. in d. l. si sepulchrum. nu. 4. Ioan. Annan. consil. 10. & 26. in fin. vbi Bolognet. in fine apostille. Geminian. consil. 3. in prin. vers. In contrarium. Iidem praesumitur ex habitatione maiorum, aut alicuius eorum incerta domo, quæ non pertinet ad alios nisi qui sunt alicuius certæ familiae ex ratione text. in l. pater. 38. §. Iulius Agrippa. 4. de leg. 3. & per text. in l. 1. Cod. de praedio; & omn. reb. nauic. lib. 11. tenent Bald. in praem. Decretal. verb. Rex pacificus. nu. 84. Otalora de nobilit. cap. 4. numer. 8. cum duobus seqq. 2. part. And. Tiraq. eod. tract. cap. 37. num. 23. Ioan. Garc. eod. tract. gloss. 18. n. 28. cum seqq. Farin. de iur. 372. ex nu. 4. & de i. §. 4. n. 6. & de iur. 676. n. 8. §. 1. 1. recent. & de i. 4. n. 4. p. 1. in posthum.

Sed hæc omnia intelligunt Iac. Menoch. d. l. lib. 6. praesumpt. 15. n. 48. & ex eo Farinac. d. l. v. b. den. 11. as. nu. 18. ita vt nominis identitas sufficiens non sit ad plenè probandum agnationis, & familiae identitatem, sed tantum ad praesumptionem efficiendam quod ego intelligo de nomine simplici, & nudo ab omni alio adminiculo, & dum agitur de descendencia & agnatione probanda in gradu certo, quia tunc nominatio simplex non concludit, quod quaeritur, nempe graduum certitudinem, vt accidit, si agatur de matrimonij dissolutione, & de successione propinquois, ad quæ non sufficit agnationis nomen, nec arma, sed certi gradus specifica requiritur probatio ex adductis per Malch. de probat. concl. 73. n. 6. Sim. de Prettis lib. 3. de interpretat. defunct. volunt. dubit. 4. vlt. nu. 224. cum seqq. Iass. consil. 81. lib. 1. Decio consil. 121. n. 12. & post eos Pelaez. d. 9. 7. n. 94. vbi plures alios adducit in versi. Et quod per regulam. Peregr. de fideicom. art. 43. ex n. 63. & seqq.

Aliud quidem erit, cum de re agitur, ad quæ graduus certitudo necessaria non est, quia tunc identitas nominis demonstrat identitatem agnationis, & familiae saltem ad transferendum onus probandi in aduersarium, & concurrentibus aliquibus coniecturis, & adminiculis plenè probat ad vtrumque effectum ex dictis supra ex n. 8. † Et dum quis intendit descendere ex aliqua agnatione, seu familia poterit id probare per nomen, seu armorum delationem, ex traditis per Men. d. lib. 6. praesumpt. 15. n. 48. Malch. de probat. concl. 1141. n. 24. Calcan. consil. 8. cum alijs superius relatis, † nisi intendat priuilegiu datum alicui familiae, ad cuius assequatione debet in specie probare, se eiusdem familiae esse, nec sufficit generalis ex nomine probatio, secundum tradita per Malch. citato loco n. 24. & per And. Tiraq. lib. de retract. §. 1. gloss. 16. n. 2. & 4. Dec. consil. 321. n. 9. Menoch. consil. 10. n. 14. & consil. 321. n. 7. lib. 4. Pelaez. in d. 9. 7. n. 95. † vnde ad nobilitatis & puritatis probationem non sufficit familiae nomen nisi alijs iunctis adminiculis, ex quibus iudices valeant suos animos ad id credendum suadere.

Quod indubium videtur, dum in eodem loco degunt plures eiusdem cognominis, quia tunc vehemens oritur praesumptio, quod omnes eiusdem sunt familiae, tum quia verisimile non est, (licet quandoque eueniat) quod in vno eodemque opido plures distinctæ eiusdem cognominis existant familiae & agnationes, absque certa aliqua earum distinctione, vt in exemplo de quo statim, tum etiam quia sicut ex nomine, & cognomine alicuius deducitur praesumptio identitatis pertinet

nam, mox ex ratione cum non vnus tantum, sed plures eiusdem sunt cognominis, praesumendum est eundem omnes esse familiae, & cognomen pluribus communem ab vna, & eadem provenire radice, & causa, nisi contrarium aperte probetur. Et similiter, dum manet probatum, aliquem ex illo cognomine, & ciuitate, ad alteram accessisse, causa ibi commo randi, praesumitur processisse ex eadem familia, sicut constat ex eadem esse origine, vt eleganter Fab. de Annato. ff. 110. numero 67. & 68. Vincentius de Ann. singular. 359. Caued. decis. 73. numero 9. lib. 2.

27 Et confirmari videtur, nam frequentius contingere solet personarum, & privatarum rerum, & in diuersorum pluralitas, quam familiarum, & generis, quae constituntur ex vniuersitate, & pluralitate personarum, & ideo difficilius, & rarius enenire solet, & sicut personae identitas ex nomine, & cognomine tantum praesumitur, ita & familiae ex identitate cognominis allati a pluribus.

28 Atque ita iure constitutum habemus, quod dum quis peculiare cognomen alicuius generis, & familiae ferat, praesumitur illius esse familiae, & generis, vt probatur, in l. uxorem pregnantem, 29. ibi, nomine patris vicitatis, de manum. testam. l. cum precum. 9. ibi. nomine cognomen, quo liberi tantum nuncupantur ad ece. rit. C. de liber. causa. l. 23. ibi. Porque siempro los omes, et noxae del Padre ponon primeramente delante, iur. 2. part. 3. & in terminis docuerunt Bar. in rubr. n. 4. fol. mar. sm. vbi etiam Petr. Barb. l. part. n. 23. idem Bart. in l. n. 9. ad municip. Felin. in precum. Greg. num. 29. Dec. in l. 2. appellata, l. et. vlt. n. 5. si cert. pet. Cabedo dec. 73. n. 13. Igitur si plures eodem vocitentur cognomine eiusdem esse familiae praesumendum est.

29 Quae opinio dupliciter venit limitanda. Primum ex locorum diuersitate, quae familiarum arguit diuersitatem, etiam eodem cognomine interueniente, ita vt praedicta sententia intelligatur in pluribus eiusdem nominis in eodem commorantibus loco: secus si in diuersis habitent. In quo distinctione vti esse necesse arbitror, nam si oppidi plurimum distent, absque dubio constituent magnam familiarum diuersitatem, arg. aequa tradiderunt. Zephal. concl. 174. n. 28. & 91. tom. 2. Hier. Grat. resp. 44. n. 27. & resp. 66. n. 28. vol. 2. nisi forte contrarium probetur, & tunc praesumitur pluralitas, potius quam identitas, atque ita velle videntur relati per Farinac. d. verb. idene ius, n. 19. ibi, & locorum diuersitatem arguit, & facit, quod dixit Masch. d. concl. 1179. num. 41. Si vero consuetudines existant, qualis qualis insurgit praesumptio identitatis familiae ex cognominum similitudine, quam iudicum arbitrio relinquere necesse est.

30 Secundo limitanda venit praedicta sententia, nisi cognomen familiae diuersam ab alio adiunctam habeat qualitatem, quia tunc diuersitas illa diuersitatem agnationum, & familiarum arguit, frustra er go distinctio illa apponeretur, inter cognomina, si eiusdem essent familiae, & quae ex natura a se ipsa differre non potest, vt exemplum habes apud Menoch. d. praesumpt. 15. num. 48. & 49. & apud Farinac. citato loco num. 18. de familiaris Fontanae de Paueris, & Fontanae de Arcellis: has enim familias Fontanae diuersas esse, demonstrant ille de Paueris. & Arcellis diuersae qualitates, & Et generaliter dum agnationi coniungitur qualitas, quae significat agnationum pluralitatem, praesumuntur plures, & non vnus, vt consulerunt Bart. Socin.

inter consilia Cartij Iunioris consil. 40. col. 6. Paris. consil. 51. numer. 10. & consil. 88. numer. 36. lib. 2. & consil. 1. numer. 39. lib. 3. & post omnes ita voluit Pelaez de maiorat. 2. part. quast. 7. numer. 97. & quia imperite diuersitas illa eidem adiceretur rei, secundum text. in cap. cum in tua, 30. de decimis, cap. quia circa. 22. de privileg. cognominum. 29. 12. quast. 2. Bald. in c. 1. nu. 7. de Capitan. qui cur. vend. in vrbibus feud. Christoph. de Castellion. consil. 26. n. 11. Cepola consil. 16. n. 9. nec ex ea identitas praesumi potest, text. in l. Papinianus. 21. de mirrib. l. fin. de calumniat. l. fin. de receptor. cum similibus.

§. III.

De identitate personae probanda;

SVMMA RIVM.

- 1 Probatio minor sufficit in antiquis.
- 2 Identitas personae per praesumptiones, & coniecturas in antiquis probatur, & ex leuioribus probationibus, numer. 3. Et per publicam vocem, & famam, n. 4. Imò per qualem qualem probationem etiam semiplenam, numer. 5. Ex nomine, & cognomine, nu. 6. & 26. Et per duas demonstrationes quamuis alia non conueniant, sub n. 6. Et ex qualitate peculiari personae, nu. 7. Et ex vicinitate in aliqua certa parochia, num. 8. Ex solo nomine proprio non probatur, nisi adiecto alio signo, vel demonstratione, num. 9. & 19. Nec cum eiusdem nominis verisimilis est pluralitas, numer. 10. Vel dum plures sunt eiusdem nominis, secus aliter, n. 11. Ex diuersis non praesumitur, num. 12. Praesumitur tamen, & probatur ex nomine singulari vulgò, Nombre postico, num. 17. Nisi probetur eodem tempore alios eiusdem existisse nominis, nu. 21. Fundi ex solo nomine probatur, numer. 23. & 24. Et per duo consilia, & si alia expressa differant, sub num. 33. Persona ita ex nomine, & cognomine probatur, vt procedat etiam si geminum quicquid nomen ferat, nam ex quolibet eorum probatur identitas, num. 29. Non tamen dum sunt duo nomina propria tantum, nisi eis cognomen, aut aliud signum addatur, num. 30. Vel si eorum coniunctio non usitata fuerit, n. 31. Vel sit modica differentia nominis, num. 32. & 33. Si nomen potest pluribus conuenire ostendi debet cum duobus saltem demonstrationibus, num. 34. Probatur ex scripturis, & instrumentis, in quibus sit nomen, & cognomen illius, de quo queritur, numer. 35. In grauius, & criminalibus causis non praesumitur, num. 36. Contrarium verius secundum aliquos, num. 39. Ex nomine, & cognomine, aut cum duabus demonstrationibus, aut dum singulare est nomen, non tam praesumitur, quam probatur, n. 39. & 40. Nullum discrimen est inter causas criminales, & civiles, quoad identitatis probationem, nu. 41. In antiquis leuior sufficit probatio, numer. 42. Constatudo persona de nominibus, & demonstrationibus curandum non est, num. 43.
- 15 Singularitas nominis habetur loco sufficientis demonstrationis, sumenda ex vso, & consuetudine loci, numer. 16. Specialis hominem demonstrat, numer. 20.

Duplicatio

Duplicatio nominis singularis non praesumitur, ibid.

- 17 Nomen singulare vulgò Nombre postico probat identitatem, & sub num. seq. Ex triplici apponitur causa, num. 18. Assumitur ab hominibus, vt à ceteris distinguantur, nu. 27. & 41. Personam signat, & probat, num. 28. Nomen geminum personam ostendit, & probat identitatem quodlibet eorum, num. 29. Explicatur in duobus nu. seqq. De eius modica differentia non curandum, num. 32. & 33. Pluribus conueniens identitatem non probat, n. 34. Nomen, & cognomen, aut duae demonstrationes non tam faciunt praesumere identitatem, quam eam perfecte probant, n. 39. Etiam in poenaliu, n. 40.
- 19 Pluralitas nominum vulgarium praesumitur, & non est necesse probari, destruit praesumptionem identitatis, numer. 21. Fundi non praesumitur, numer. 25. In criminalibus praesumitur ad excludendum delictum, n. 36. & 37. Dum ex pinguioribus constat probationibus destruit probationem, seu praesumptionem identitatis, nu. 46. Aut si ex maiori ratione, aut verisimilitudine, n. 48. Praesumitur ad excludendam falsitatem, n. 47.
- 21 Probatio pluralitatis tollit praesumptionem identitatis. Et superueniens tollit praesumptionem praecedentem, n. 22.
- 22 Praesumptio cedit veritati. Differentia constituitur inter probationem identitatis fundi, & personae ex solo nomine, & num. seqq.
- 28 Persona ex nomine ostenditur, & probatur.
- 32 Differentia modica nominis non arguit personam diuersam, nec de ea plurimum curandum, numer. 33.
- 35 Instrumentum, & scriptura in qua continetur nomen illius de quo queritur, eius probat identitatem.
- 37 Pluralitas praesumitur vt testes à contrarietate eripiantur.
- 38 Causa puritatis, & nobilitatis grauiissima, & criminalibus simulantur.
- 42 Probatio minor identitatis sufficit in antiquis.
- 43 Persona ex veris constatudo probationibus, non est curandum de nominibus, & demonstrationibus. Quia nihil inter est, quo nomine, aut signo quis agnoscat, n. 44.
- 45 Essentia rei dum constat non attenditur diuersitas, & identitas nominis.
- 47 Qualitas, quae simul cum identitate manere non potest, eam excludit.
- 48 Probationes, & praesumptiones maiores vincunt minores.

Maius quidem est secundum dubium de identitate personae probanda, ad cuius, & nostri instituti plenioris explicationem animaduertam, quod in materia puritatis, & descendentiæ, de quibus praecipue loquimur, plerumque inquiritur persona, quae iam diu à viuis clata fuit, & sic de re, & descendentiæ antiqua, cuius minor exigitur, & sufficit probatio, ex pluribus dictis, & ex text. in l. census. 10. l. pen. de probat. l. qui ex liberis. 11. de bon. poss. secund. tab. & in cap. olim. 20. de censib. cap. cum uisum. 13. de probat. & tenent communiter D. D. in rap. veniens. el. 2. de rest. & Aym. Craueta de antiq. temp. 1. part. celi. v. fo de fama, num. 30. Masch. de probat. concl. 103. numer. 12. & faciunt tradita à Pelaez Traict. de Purit. & Nobil. Prob. Pars 7.

de maiorat. 2. part. quast. 7. n. 77. & 78.

Quare constitutum est apud omnes, quod personae identitas in antiquis potest per praesumptiones, & coniecturas probari, vt consulti responderunt Alex. consil. 69. n. 1. lib. 2. Rimin. consil. 234. nu. 11. & seq. lib. 2. Zephal. consil. 69. n. 20. & consil. 70. nu. 25. lib. 2. Pet. Surd. consil. 4. n. 68. Paris. consil. 104. nu. 23. lib. 1. Phil. Corneo consil. 61. & consil. 165. & consil. 180. lib. 3. Tib. Dec. resp. 17. n. 9. & 21. lib. 3. quibus adde Afflic. dec. 23. n. 3. & 4. Alex. Ludou. dec. 455. n. 9. & 10. Gracian. d. i. fo. pt. tom. 5. c. 883. nu. 9. & c. 897. n. 9. & c. 959. n. 14. Marefc. var. resol. 12. n. 39. & Seraph. Rota dec. 1461. nu. 5. col. 554. & dec. 462. nu. 8. vbi num. seq. ait, & identitatem in antiquis leuioribus probari probationibus, ex Cassad. dec. 3. num. 2. de procurat. & Socin. consil. 166. n. 2. lib. 2. quare etiam decifum à Rota fuit, quod identitas potest probari per publicam vocem, & famam, vt refert idem Seraph. dec. 1499. n. 2. col. in hi. 603. Sim. de Preris lib. 5. de interpret. vlt. vol. dub. 4. n. 340. fol. mibi. 556. Barbac. c. 6. per tot. vol. 2. Siluan. consil. 57. n. 4. & seqq. & faciunt tradita à Pelaez in d. q. 7. n. 77. & nu. 89. vbi magis specificè loquitur in nostra specie, & 4. p. 9. 20. n. 6. in medio. Menoch. d. praesumpt. 15. nu. 36. & consil. 21. n. 13. & vbi ex Socino, Ruino, & Decio ait, sufficere qualem qualem probationem. Masch. concl. 874. n. 6. & d. concl. 1179. num. 36. & alij congesti per Card. Tusch. verb. identitas, concl. 3. n. 11. Farin. eod. verb. n. 3. & in decif. 119. num. 4. & decif. 277. num. 5. & decif. 407. n. 3. part. 2. & licet in d. verb. identitas, n. 4. alios contrarium volentes referat, tamen in antiquis, vt dixi, nullam hanc sententia, continet dubitationem, nam contrarij loquuntur in notis & recentibus, quorum diuersa est ratio, in tantum, vt aliquibus sufficere videatur semiplenam probationem identitatis in antiquis, vt voluerunt Socin. Dec. Siluan. & Paris. adducti per Gracian. d. i. fo. pt. tom. 5. cap. 883. n. 9. vbi nu. 8. dixerat, quod de facili praesumitur identitas corporis ex Ancharr. consil. 194. in causa & quastione Ioannis, ad fi. Craueta consil. 193. n. 2. post princip. verbi. Facit.

Et nihilominus est receptum apud omnes, quod etiam in non antiquis identitas personae ex eius nomine, & cognomine probetur, sicut cuiusque rei per duas demonstrationes, veluti si ita demonstratur Petrus Martinus de Peruffo, vt exemplificauit Bart. & post eum communiter DD. in l. demonstratio. 110. 17. num. 4. de cond. & dem. Dec. in l. hoc consil. 15. num. 15. Cod. qui testam. fac. poss. & consil. 33. num. 9. in fin. Alex. consil. 183. num. 17. lib. 6. Crauet. consil. 112. nu. 3. cum aliis adductis per Masch. d. concl. 875. nu. 2. & concl. 1179. num. 28. Pelaez d. quast. 7. numer. 81. Menoch. d. praesumpt. 15. num. 36. & 34. & num. 44. & seqq. Card. Tusch. d. i. fo. pt. verb. identitas, concl. 3. numer. 11. & 28. & conc. 14. num. 12. & verbo Pluralitas, concl. 31. 8. num. 15. Farin. citato loco numer. 12. & 15. lit. l. in 2. fragmentorum parte, & post omnes Perezus de Lara in compend. vitae hominum, cap. 15. numero 59. & quod identitas rei, vel personae ita probetur per duas demonstrationes, vt etiam procedat, quamuis aliqua non conueniant demonstrationes, si forte assignentur, ex l. pen. §. pater fam. de leg. 3. tenent Bart. in leg. demonstratio falsa, numero. 24. de cond. & dem. Menoch. de arbitr. casu. 105. numer. 12. Surdo, qui ita omnes tenere asserit, consil. 44. num. 15. usque ad 20. lib. 1. Gracian. d. i. fo. pt. tom. 5. c. 912. nu. 33. qui alios refert.

Similiter etiam probatur identitas ex qualitate

peculiari personæ, de qua quæritur, accommodata, v. g. si probetur Ioannem, de quo quæritur, filium fuisse certorum parentum, seu Mariam doxille uxorem, aut quod in certa domo, seu parochia vixit, aut quid simile, quia tunc ex illa speciali qualitate, etiam vnica, identitas personæ plenè probata manebit, secundum Lass. 7. vers. 7. *in ex sola præfatione, & Ripa 21. vers. Tertio nota, in l. si quis in fundi vocabulo, de leg. 1. Dec. in c. prudentiam, §. sexta, n. 40. de leg. Aym. Craueta conf. 19. n. 2. Phil. Corp. conf. 206. in fin. lib. 4. Menoch. conf. 80, n. 4. 2. vol. 1. tenet Fulu. Paci. de probat. lib. 6. cap. 15. n. 28. Gracian. discip. tom. 4. cap. 745. num. 86. Marefcott. var. 1. cap. 12. num. 38.*

8 Ex qua ratione receptum etiam apud omnes est, quod si nomen aliquis in certa parochia commorantis à testatore fuerit expressum, inuèto quodam in eadem parochia eiusdem nominis. ceterum illum eundem esse, de quo sensit testator, ex Bart. communiter recepto in l. si quis verum. §. si inter duos, in fin. de l. 2. et in rem, de rei vendit. Menoch. d. præsumpt. 15. n. 44. Aym. Craueta conf. 370. n. 4. vers. 1. ubi si quid legatur, & plures ex allegatis per Farin. d. ver. identitas, n. 10. Card. Tusch. eod. verb. cor. 1. 3. n. 26. et seq. et verb. pluralitas concl. 368. n. 1. et seq. et à nu. 14. cum aliis ibi, qui asserunt exempli gratia, quod si Clarucia fuerit nominata à testatore in Parochia Sanctæ Mariæ, inuenta vna Clarucia in eadem parochia colligitur esse eadem, de qua sensit testator, conuenit Peregr. de fideicom. art. 44. numer. 47.

9 Ex quibus sequitur sententiam eorum, qui asserunt, quod ex sola expressione nominis proprii præsumitur identitas personæ, vt ex eodem Bart. vbi supra tenent allegati per Masch. in d. concl. 1279. à nu. 24. & à Fulu. Pacian. d. lib. 1. cap. 48. num. 72. et seq. d. lib. 2. cap. 15. num. 49. & à Card. Tusch. d. ver. identitas, concl. 3. à n. 26. et in verb. Pluralitas, concl. 168. à n. 1. cum pluribus aliis, quos & alios congerit Farin. citato loco verb. identitas à n. 50. & Pelaez de maiorat. 4. art. quæst. 20. n. 1. et 5. et seqq. vel falsam esse, vel intelligendam, pro vt eam intellexit Menoch. d. præsumpt. 15. n. 44. alio videlicet signo, aut personæ demonstratione scate, cum ex sola nominis proprii expressione, nec possit dici certificata persona, nec sufficienter demonstrata, quia aliæ passim eiusdem nominis inueniri possunt, quibus

10 inspectis incerta reddatur; nec identitas dici poterit probata, cum pluralitas eiusdem nominis verisimiliter sit extitura, ex dictis supra h. q. §. 1. & dicendis in seqq. atque ita explicuit Nicol. Euerard. in topicis loco. 4. ab etymologia, ubi n. 7. circa fin. & loqui sunt intelligendi, idem Bart. in d. l. demonstratio falsa, quæst. 7. de cond. et dem. Dec. in l. hac consultissima, nu. 15. C. qui testam. fac. p. §. et in cap. in præsentia, num. 10. de probat. Bald. in l. edita, num. 118. C. de edendo, et consil. 285. lib. 2. Lass. in leg. eum qui, §. in popularibus, num. 21. de iure iur. Alexand. conf. 16. num. 12. lib. 5.

11 Et idem prædictam sententiam aliis duobus modis intellectam à Doctoribus inuenies. vt procedat, dummodò non appareat fuisse alios eiusdem nominis, secus si plures existere constet, quia tunc diuersitas illa identitatem præsumi non sinit, nisi de ea constet ex veris, & specificis probationibus, secundum Paul. Castrensem in d. l. hac consultissima, num. 6. vers. Sed non apparet ex processu, et in d. l. demonstratio falsa, num. 5. vers. Quod si capitur vnus,

Fel in cap. cum Ioannes, num. 9. vers. Sed et eum, de fide instrum. & ibi aut eum Abb. col. ult. vers. Sed extra gloriam quare. Dec. consil. 36. numer. 4. et consil. 101. col. 2. et consil. 20. num. 9. vers. Ad hoc facit. Corneo consil. 46. col. 2. post mediam, vers. Nec probatur identitas, lib. 3. Natta consil. 97. numer. 7. lib. 1. Christophor. de Castellion. consil. 26. num. 11. Capola consil. ciuil. 16. num. 6. Bald. in cap. 1. numer. 7. de Capitan. qui Cur. vend. in vrb. feud. Quintil. Mandos. in reg. Cancellar. 11. referuat. quæst. 1. numer. 1. fol. 6. ad hoc adducit à Pelaez d. 4. part. quæst. 20. num. 13. Masch. d. concl. 875. numer. 2. & idem in effectu voluit in d. concl. 1179. num. 27. & Felu Pacian. eodem tract. lib. 1. c. 48. à nu. 84. in fin. cum seqq. et lib. 2. d. cap. 10. n. 48. Gracian. discip. for. tom. 3. c. 153. nu. 58. Gard. Tusch. verb. identitas, concl. 3. num. 19. et 20. Farin. qui plures alios allegat, d. ver. b. identitas, nu. 13. & aliis ibi. Nec potest ex diuersis, & separatis vnum quid præsumi, dom. etiam pluralitas appareret, vt dixit Bart. in l. 1. §. idem Cur. reuo. de quæst. Felin. in cap. cum causam, col. 4. vers. Præsumptio probat. ubi etiam Deci. 2. num. 11. Paul. Emil. Ro. d. consil. 93. numer. 4. part. 3. Albano consil. 83. numer. 12. Verioio consil. 187. nu. 4. vol. 1. C. 101. Ruin. consil. 51. n. 19. vol. 5.

Secundò intelligunt DD. prædictam communem sententiam, vt identitas hominis tunc præsumatur ex proprij nominis identitate, cum nomen fuerit singulare, vt exemplum assignant in nomine Gallopressus. Accursij famulus, in quo ipse exemplificauit in d. l. hac consultissima, verb. Et inasencia, C. qui testam. fac. poss. vel vt voluit Cynus fuit bidellus Azonis, vt refert Fulu. Pacian. d. cap. 1. §. n. 50. vbi multis numeris seqq. hanc fundat opinionem, & Masch. in d. l. concl. 1179. à nu. 29. & Card. Tusch. in d. l. conclus. 368. num. 28. & in d. verb. Pluralitas, concl. 368. numer. 15. Farin. citato loco numer. 14. vbi num. seq. cum eodem Fulu. Paciano in d. cap. 15. num. 54. docuit, quid sit præsumendum, dum nomen non est omnino vulgare, nec singulare, sed in quodam medio existens, nempe vt hac in specie identitas in ciuilibus præsumatur, in criminalibus verò non ita, nisi ad inquirendum, seu torquendum, alia existentis præsumptione, & quod idem seruari debeat in probanda identitate rei, quæ nomen habet singulare voluit ex Menoch. d. præsumpt. 15. num. 29. cum seqq. Pelaez d. 4. part. quæst. 20. num. 9. Ratio est, quia ipsa singularitas nominis loco sufficientis habetur demonstratione, cum eius duplicatio præsumi non valeat, nec sit in iuris, nec hominis consideratione, text. in l. iura, 3. cum tribus legibus sequentibus, de leg. 1. v. s. 12. C. de usuris. Peregr. art. 44. sub numer. 45. Marefcott. var. 1. resol. 12. num. 37.

Et hæc nominis singularitas accipienda est respectu vsus, & frequentia nominum cuiusque ciuitatis, seu oppidi, quia hic singulare erit nomen, quod alibi frequens & commune est, arg. l. Labeo, 7. §. Tubero, ibi. Motibus ciuitatum et vsu rerum, de supellect. leg. 1. cum de lanionis. 18. §. item cacabos. 3. vers. Optimum ergo, de instrum. et instrum. leg. cap. ex litteris, 7. de sponfal. Glossa ordinaria in l. liberorum §. quod tamen Cassius, de leg. 3. Card. Mantica de coniectur. vlt. volut. 1. lib. 3. c. 12. §. nu. 1. Steph. Gracian. discip. for. 7. cap. 78. numer. 19. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 11. n. 68. et 69. et gloss. 14. numero 62. Et idem si nomen singulare fuerit appositum ex quadam peculiari ratione ad melius signandum hominem,

minem, seu ex aliquo euentu, dicto, aut facto, aut similitudine vulgò nomine postico, vt probat ex sacræ paginæ litteris Perezius de Lara in comp. v. 18. in h. m. cap. 13. num. 20. et vbi ait, quod nomina imponuntur à proprietate rerum, vel ab euentu, vel ex aliquo dono gratia & vtriusque ostendit exempla, & ex prædicta ratione, & DD. superius adductis. Et conueniunt tradita per Viuium tom. 2. comm. opt. d. iur. for. lib. 9. tit. 18. vers. Sed aliquando mutatur pag. mib. 153 & per Gracian. discip. for. cap. 567. num. 65.

19 Ex quibus illud certissimum est quod ex nomine proprio abique alia demonstratione identitas hominis nullo modo probari poterit, quia si loquatur de nominibus vulgaribus indubitate est eorum multitudinem, & varietatem, incertum enim est, an hic Ioannes, seu hic Petrus sit, de quo quæritur, nec tunc erit necesse nominum pluralitatem probari, quia per se stat, omni in loco plures horum nominum existere, ex text. in l. emptorem, 12. in princip. §. 1. vbi notat Bart. de ab. empt. l. ciues. 11. vbi gloss. & Bald. C. de appellat. cap. tua nos 8. vbi Innoc. numer. 2. in fin. de cohabit. cler. et nul. cap. v. l. 7. illo est, cap. 3. de test. et eundem, 9. de accusat. Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 1. num. 42. Menoch. de recuper. tom. 15. numer. 294. Valenguela consil. 96. numer. 14. Farinac. 1. tom. quæst. 21. num. 81. Narbona in l. 20. gloss. 19. numer. 19. tit. 1. lib. 4. recop. pag. 53. latè Masch. conclus. 1108. à numer. 1. vbi numer. 2. ait, quod non admittit probationem in contrarium, etiam si contra fit iuris præsumptio, vt in numero 4. ibidem, quo sensu falsa est sententia, de qua supra numer. 11. et si verò de singulari nomine dicimus, quod eius potest præsumi identitas, non ex nomine tantum est, sed simul ex singularitate, quæ cum eo concurrat, & speciatim hominem demonstrat, & qui tali nomine identitatem probauerit, plenè suam ostenderit intentionem, cum certò res; seu persona constet ex nomine certo, aut demonstratione, quæ certitudinis vicem obtinet, ex text. vbi communiter DD. in l. certum est, 6. de reb. cred. l. stipulationum, 74. cum l. seq. de verbor. & tunc vera est sententia, de qua supra n. 13. & seqq. et si verò postea aduersarius proberit alios illo tempore eiusdem extitisse nominis, nec appareat ex peculiari probatione, quis eorum sit de quo nunc agitur, & quæritur, destruit alterius probationem, cum non sit locus præsumptioni identitatis, si verè pluralitatis sit arg. text. in l. Diuus. 7. de integram rest. l. si de probat. l. iure nostro, 26. de testam. cap. veritatis 80. dist. Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 4. illat. 2. n. 37. et probatio superueniens præcedentè tollit præsumptionem, secundum Menoch. lib. 1. præsumpt. quæst. 31. n. 7. Valenguela consil. 71. num. 21. pro qua opinione adducitur text. in leg. si iidem co. di. cill. Cod. de codicill. Bald. in leg. ex legato. Cod. de legat. & consil. 194. column. fin. vers. Facit etiam lib. 2. Alexand. consil. 6. consideratis, num. 6. lib. 5. Dec. consil. 15. n. 54. lib. 1. cum adductis à Card. Tusch. in suo practico verb. D. veritas, concl. 57. et verb. nominatio, concl. 58. et verb. identitas, concl. 3. n. 11. quia præsumptio semper cedit veritati, l. si in prima quæst. met. cal. cum de indubio, 25. de probat. l. nuptura fisisum, 57. de iure dot. l. in rebus, 30. C. eod. Card. Tusch. lit. F. 2. concl. 61. 2. per totam, tom. 6. & Aug. Barbof. Axiom. 186. n. 1. vbi plures pag. 114. optinè Peregr. de fideicom. art. 44. n. 45. & 46.

20 Si verò de singulari nomine dicimus, quod eius potest præsumi identitas, non ex nomine tantum est, sed simul ex singularitate, quæ cum eo concurrat, & speciatim hominem demonstrat, & qui tali nomine identitatem probauerit, plenè suam ostenderit intentionem, cum certò res; seu persona constet ex nomine certo, aut demonstratione, quæ certitudinis vicem obtinet, ex text. vbi communiter DD. in l. certum est, 6. de reb. cred. l. stipulationum, 74. cum l. seq. de verbor. & tunc vera est sententia, de qua supra n. 13. & seqq. et si verò postea aduersarius proberit alios illo tempore eiusdem extitisse nominis, nec appareat ex peculiari probatione, quis eorum sit de quo nunc agitur, & quæritur, destruit alterius probationem, cum non sit locus præsumptioni identitatis, si verè pluralitatis sit arg. text. in l. Diuus. 7. de integram rest. l. si de probat. l. iure nostro, 26. de testam. cap. veritatis 80. dist. Pelaez de maiorat. 2. part. quæst. 4. illat. 2. n. 37. et probatio superueniens præcedentè tollit præsumptionem, secundum Menoch. lib. 1. præsumpt. quæst. 31. n. 7. Valenguela consil. 71. num. 21. pro qua opinione adducitur text. in leg. si iidem co. di. cill. Cod. de codicill. Bald. in leg. ex legato. Cod. de legat. & consil. 194. column. fin. vers. Facit etiam lib. 2. Alexand. consil. 6. consideratis, num. 6. lib. 5. Dec. consil. 15. n. 54. lib. 1. cum adductis à Card. Tusch. in suo practico verb. D. veritas, concl. 57. et verb. nominatio, concl. 58. et verb. identitas, concl. 3. n. 11. quia præsumptio semper cedit veritati, l. si in prima quæst. met. cal. cum de indubio, 25. de probat. l. nuptura fisisum, 57. de iure dot. l. in rebus, 30. C. eod. Card. Tusch. lit. F. 2. concl. 61. 2. per totam, tom. 6. & Aug. Barbof. Axiom. 186. n. 1. vbi plures pag. 114. optinè Peregr. de fideicom. art. 44. n. 45. & 46.

Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars I.

21 Qua in specie magnam considero differentiam inter probandum hominis identitatem, & inter probationem identitatis rei vt puta fundi per nomen tantum; quia fundorum & rerum nomina non solent ita in eodem loco multiplicari, sicut hominum, & raro inuenies duos fundos eiusdem nominis sine aliqua qualitate diuersificantis, ex qua ratione communiter receptum est, quod fundi identitas probatur plenè per eius nomen, secundum Bart. in d. l. demonstratio falsa, in primo, num. 4. de condit. et dem. Menoch. d. præsumpt. 15. n. 32. et seq. et præsumpt. 30. n. 10. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 15. n. 31. Farin. in d. 2. part. fragm. verb. identitas, n. 58. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 20. nu. 5. maxime cum non apparet alius fundus eiusdem nominis, quam enūciatus ex adductis per Card. Tusch. d. verb. identitas, concl. 3. num. 14. et num. 25. et concl. 4. num. 10. & Farinacito loco num. 59. et quod non præsumatur pluralitas fundi in contractu adducti, singulariter probauit Franc. Aret. in cap. scribis, de rescript. et consil. 37. col. 1. et consil. 102. n. 3. & Mazarius tract. de fideicom. §. 5. secundum Pelaez in d. 4. part. de maiorat. quæst. 20. num. 6. Peregr. d. art. 44. numer. 48. et seqq.

Sed in hominis identitate probanda non aliter nomen sufficit, nisi simul cognomen eius, aut alia appareant demonstrationes, secundum text. in l. demonstratio falsa, 17. de condit. et dem. & communè DD. sententiam ex adductis à Craueta conf. 198. post n. 2. vers. Et alibi scribit Pelaez, et consil. 169. n. 4. Matth. Mathesil. in l. 1. n. 3. §. si vnus ex pluribus, cuius optata impressa habentur, in tom. 1. singularium DD. auctoritatum, & pluries approbauit Rota apud Seraphin. Oliuar. d. consil. 17. n. 1. et dec. 489. n. 2. et dec. 1475. n. 4. et dec. 1493. et 1499. n. 1. Masch. de probat. conclus. 875. n. 1. et abique dubio cum hac opinione concludit Fulu. Pacian. eod. tract. lib. 2. cap. 15. n. 4. vers. Concludendum est, vbi de hoc actum iterum relinquere, ait in lib. 1. cap. 48. in fin. Card. Tusch. d. verb. identitas, concl. 3. n. 28. Farin. eod. verbor. 16. vbi præter alios adducit Petr. Mazarium de fideicom. §. 55. in fi. et ex Decio consil. 33. n. 9. & Aym. Craueta conf. 112. n. 3. tenet Pelaez d. 2. part. de maiorat. quæst. 7. n. 81. Peregr. n. 45. et 46. citato loco, Gracian. discip. for. 7. n. 56. et 57. vbi ait, quod dicens alium fuisse eiusdem nominis & cognominis, debet id probare, ex Bartol. Lass. Natta, & Rimini. Iun. quos allegat.

Ratio est, quia nomen & cognomen homines assumunt, vt à cæteris distinguantur, et per ea inter omnes discernantur, & demonstrantur, vt dixi supra h. q. §. 2. numer. 11. & 12. & probatur Exodi cap. 33. 11. ibi. Noui te ex nomine, & inuenisti gratiam coram me. & Tobia cap. 5. 18. et in l. recognoscendo, 10. C. de ingen. manum. l. vni. C. de mutat. nom. l. Diuus, 35. de bon. damnat. vbi gloss. v. b. ipso nomine, §. si quis in nomine, 15. vbi Ant. Pichard. plura cumulat, in fi. de leg. Abb. & DD. in cap. 1. de iudic. Bart. in tract. de insign. et armis. numer. 4. Cels. in addit. ad Bald. in 1. constituit. Cod. 2. num. 26. Pelaez de maiorat. 2. part. 9. 16. num. 105. Valenguela. consil. 90. numer. 155. et quæst. 7. num. 81. Ioan. Gutiérrez. lib. 3. pract. quæst. 16. num. 105. vbi DD. de lib. et possib. §. 1. in fi. de exhered. liber. Nicol. Euerard. in locis legal. loco, ab etymologia, num. 7. in fin. Simon. de Preteris de interpretat. vlt. volum. libro 3. dicit. et solut. r. num. 6. tam ex proprio, quam ex appellatioe soli

ff

conuenienti, ex l. Titius. 25. in princip. de liber. & possib. Gratus consil. 5. num. 6. relatus à Perez. de Lara in compend. cap. 13. num. 15. in medio, & non præsumitur, quod in eadem agnatione. & familia plures sint eiusdem nominis, vt ex Abb. consil. 6. num. 12. probat Masch. d. concl. 1179. num. 25. & contrarium asserens, debet probare, secundum Iass. in l. eum qui, §. in popularibus. n. 2. de iur. iur. Pelaez d. quast. 7. num. 8. e.

29 Quod primò ampliatur, vt etiam procedat dum quis geminum fert nomen, aliàs sic, aliàs aliter se nominando, nam sicut ipse ex quolibet eorum nominum rectè demonstratur, ita & eius identitas probatur, text. in l. Lucius Titius. 14. §. fidei. liberi. ex Paulo Cast. consil. 273. Vsa relatione, col. 1. post medium, vers. Non obstat id, quod dicitur. Francisc. Marc. decis. Delphim. 21. part. 1. Annan. consil. 17. numer. 10. Aym. Craueta consil. 34. 2. num. 8. & consil. 564. numer. 5. Menoch. de presump. 15. numer. 45. in fin. Card. Tusch. in d. verb. identitatis. concl. 3. numer. 10. & verb. nomina, concl. 58. num. 17. Farin. citato loco num. 17. † Et licet dubitet, dum quis duo tantum fert nomina propria, indubitanter procedit, dum cuique eorum additur cognomen, aut vnum ex duobus proprijs nominibus adiiciendo, aut vni nomini diuersa adhaerendo cognomina, dummodò ex alterutro in cognitionem personæ deuenire valeamus, & homo per ea certiorandus veniat, nam his speciebus per vtrumque simul, aut separatim, identitas probari poterit; secus verò, si duo sunt propria nomina nuda absque cognomine, quia tunc ex vnico tantum non poterit plenè identitas probari, ex adductis superius num. 19. Et tunc est vera Farinacij relata opinio. † Poterit tamen ex illis duobus nominibus simul, identitas probari, si eorum coniunctio vtitata non fuerit eo in loco, ita vt ambo simul efficiant vnum singulare nomen, & indubitatam moraliter loquendo personæ demonstrationem ad identitatis probationem, ex superius dictis.

31 Ampliatur secundò, vt etiam procedat prædicta resolutio, si aliqua sit modica differentia nominis, quia tunc diuersitatem personarum non arguit, ni magna sit, & dubiam reddat personæ cognitionem, vt ex Cassaneo consil. 10. num. 13. & Aym. Craueta consil. 370. num. 4. in fin. & d. consil. 564. numer. 4. & Menoch. d. presump. 15. num. 45. docet Card. Tusch. verb. diuersitas, concl. 517. & verb. nomina, concl. 58. & verb. identitatis, concl. 3. num. 11. † quia si de re, aut persona constare potest, non est curandum de parua differentia inter enunciatum, & enunciantem, arg. qua notantur in l. si oleum, 10. in fi. de dolo, l. si quis fundum, 10. Locati. Bald. in l. 2. quast. 12. vers. Sed num. quid sufficit. C. de rescind. vbi adducit text. in l. quamvis, 32. de condit. & dem. adducti per Tirag. de iudic. in reb. exiguis, vers. His accedit. & in alijs pluribus ibidem, Sebast. de Medicis de reg. iuris. reg. 5. in princ. numer. 1. & seq. & ampliat. 207. & 218. & 378. secus verò est, si diuersitas magna sit in nomine, quia tunc diuersam arguit rem, & personam. l. si idem. 7. C. de codicill. Bart. ex numer. 14. & Paul. numer. 5. in l. demonstratio, de cond. & dem. Natta consil. 672. numer. 37. Rota apud Ioan. Baptist. Cocchin. decis. 289. numer. 1. quamvis sufficere in probando identitatem rei, quod conueniant duo confinia, licet plura alia expressa differant, teneant Bart. in d. l. demonstratio falsa, num. 14. Paul. in l. si in nomine,

in fi. C. de testam. & alij plures penes Hier. de Monte, de fin. reg. cap. 37. num. 4. Peregr. de fideicom. art. 44. n. 50. & 51. vbi testatur de communi Marefcott. var. 1. resol. 12. num. 23. Crauet. consil. 198. num. 2. vers. Neque obstat, & in responsio pro genero, num. 526. Cephal. consil. 443. num. 35. & 38.

34 Vbi tamen nomen potest pluribus conuenire, debet saltim cum duabus demonstrationibus ostendi persona, ex Bart. in de l. demonstratio falsa, num. 14. vbi etiam Paul. & ceteri DD. de cond. & dem. sic intelligendus Bald. in l. hac consultiissima, col. 1. vers. Quare quid si nomen, vbi etiam Paul. C. qui testam. fac. poss. Menoch. d. presump. 15. num. 36. & 39. cum alijs pluribus ibi Masch. in d. concl. 875. num. 2. & d. concl. 1179. nu. 28. Marth. de Afflict. decis. 245. n. 6. ita intellectus à Pelaez d. 2. part. 9. 7. num. 56. Alex. Ludouil. decis. 455. num. 18. & hoc sensu potest substineri sententia eorum quos plena manu refert Farin. in d. 2. part. fragm. 1. §. 1. num. 12. quod sumendum est ex vsu, & loci consuetudine, vt paulò ante dixi num. 16.

35 Ex quibus deducitur, quòd si quis scripturam seu instrumentum in iudicio producat, in quo nomen & cognomen continetur illius, de quo agitur, non tenebitur probare illum eundem esse, magis specialibus probationibus, quia ex eo tantum illius identitas præsumitur de quo quæritur, nisi appareat alios fuisse eiusdem nominis, & cognominis tempore facti instrumenti, seu quod alijs conuenire valeant, quia tunc alia saltim demonstratio requiritur ex prædictis videretur, vt voluit ex Bald. sic singulariter tenet, in l. neque natales. 10. n. 7. vers. Circo hoc dubitat. C. de probat. quem ceteri ibidem fuerunt sequuti. Iass. in l. 2. n. 15. C. de bon. poss. secund. tab. Fel. in cap. series, n. 4. de testib. Masch. concl. 670. n. 18. ex illa ratione, quod pluralitas non præsumitur, & ex adductis in præced. §. pro quo etiam facit dictum Sarmienti in l. 1. n. de lib. & possib. quem & alios refert, Pelaez in d. quast. 7. n. 91. & seq. vbi prædictam proponit rationem, & Peregr. de fideicom. art. 43. num. 85.

36 Nec tunc oberit, quòd in grauibz, & criminalibus causis identitas non præsumitur, sed potius pluralitas, si per eam delictum excludatur, secundum Bald. in l. si duo rei, §. in fin. de recept. arbit. Menoch. in d. presump. 15. num. 18. Bertazol. consil. 251. numer. 39. tom. 2. Phil. Corneo consil. 273. lit. B, vol. 3. Aym. Craueta consil. 244. in causa inquisitionis, numer. 2. Burlat. consil. 116. Ex alijs, numer. 29. vers. Rursusque identitas, vol. 1. relati à Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 48. numer. 84. & à Farinac. d. verb. identitatis, à numer. 21. † vbi, numer. 73. ait, quod pluralitas potius præsumitur, quam identitas ad delicti exclusionem, & Masch. de probat. conclus. 1174. numer. 54. Menochius d. numer. 18. Card. Tusch. lit. I. conclus. 3. numer. 29. Aug. Barbosa Axioma, 179. numero 10. pag. 111. & vt testes eripiantur à contrarietate præsumitur pluralitas actuum, & rerum, ex textu in cap. cum tu, 16. vbi DD. de testib. Masch. de probat. concl. 1174. n. 51. §. 5. & seq. Menoch. num. 15. & seq. Aug. Barbosa num. 4. locis citatis, idem Menoch. de arbit. casu. 213. num. 40. & alij infra num. 47. referendi, † Et cum puritatis, & nobilitatis causæ grauißimæ sint, & iure criminalibus affimilantur, l. si quidem. 7. Quod metus causa, l. iusta, §. de manum. vindicta. l. Iulianus. 26. §. si quis omnia causa testam. l. licet. 103. de verbor. signif. Alc. resp. 65. num. 5. & 14. lib. 1. videbatur dicendum, quòd in eis ad maculam

culâ generis excludendâ potius præsumatur pluralitas, quam identitas, etiam si nomen proprium cum cognomine appareat.

39 Sed prædicta opinio, licet ab aliquibus ex præcitatâ DD. velut vera proponatur, alijs contraria verior, & certior visa fuit, & quamvis illis assentiamur, qui volunt, potius præsumere pluralitatem, quam identitatem ad vitandum delictum, quod in se verum putamus, adhuc nobis, nec superius dictis contrarij non extant, quia nos loquimur, dum persona demonstratur ex nomine, & cognomine. aut ex duabus demonstrationibus, quæ specie, non tam præsumimus identitatem, quam verè esse probatam asserimus & procedit non tantum in ciuilibus, verum etiam in criminalibus, & præiudicialibus, causis, vt fert communis Doctorum opinio, inter quos fuerunt Fel. in cap. cum Ioannes, sub n. vers. Sed dictum Domini Cardinalis, extra de fide instr. num. Bald. consil. 70. cum apparet de condemnatione, lib. 4. Aim. Craueta consil. 198. videtur iste locus, n. 2. vers. Alibi, scribit Baldus, lib. 1. cum alijs allegatis à Iulu. Paciano in d. cap. 15. à numer. 15. cum seqq. & iterum lib. 1. cap. 48. num. 83. & 84. & omnes congerit Farin. citato loco num. 76. Giacian. d. script. fideicom. cap. 554. num. 56. & 57.

40 Et verè neminem contradicentem vdeo dum persona apparet ex nomine, & cognomine seu ex duabus saltim demonstrationibus, aut ex singulari nomine, quia his speciebus omnes fatentur, quòd identitas satis etiam in pœnalibus manet demonstrata, si non aperte constet, alios fuisse eiusdem nominis, & cum eisdem demonstrationibus ex dictis supra num. 11. & 13. cum seqq. & expressè in delictis loquendo, ita tenet Pacian. in dicit. cap. 15. à num. 47. cum seqq. Farinac. citato loco num. 77. & DD. quos adduximus supra num. 36. & 37. contrarium volentes loquuntur de nomine tantum absque alia demonstratione, quod verè fateor, & probaui supra latè, non solum loquendo in criminalibus, sed etiam in ciuilibus; † ita vt nullam videam contrarietatem inter prædictos DD. nec dissonantiam in assignando formam probandæ identitatis in ciuilibus, & criminalibus, vt Pacianus voluit in citatis locis, licet ex natura harum causarum, & iuris dispositione euidentior requiratur probatio iudicatis in criminalibus, quam in ciuilibus, ex notis iuris regulis. † Quibus & adde aliam rationem, quod omnes prædicti DD. agunt de probanda identitate personæ, quæ adhuc vitam agit, vt ex eisdem patet, circa quâ facilior inuenitur probatio, quam in probanda identitate defuncti, & antiqui, qui ignotus fuit vitam nunc agentibus, & deficient etiam demonstrationes, ex quibus certò eius possit persona signari, quia in specie minor sufficit probatio, vt diximus in principio huius §. & in iudicijs puritatis, de quibus nos loquimur, numquam, aut rarò versatur dubium circa identitatem eorum, qui apud nos degunt, sed semper de persona antiquissimi defuncti, de cuius progenie, & qualitatibus dubitatur, in quo minor sufficit probatio, ex iam dictis.

43 Pro complemento autem dictorum animaduertat velim, quod ratio, quæ ex nomine & cognomine, seu ex duabus demonstrationibus identitas personæ, & rei plenè probatur, est quia ex eis rectè persona signatur, & demonstratur, quare si aliter persona appareat, non est plurimum de nominat-

bus, & demonstrationibus curandum, si errorem interuenisse ex veris ostendatur probationibus, si in nomine. 4. C. de testam. §. si quidem in nomine, 30. in fi. de leg. 1. §. ita. 8. §. sed & cum. 2. de ben. poss. secund. tab. Alc. lib. 4. disp. et. cap. 1. Romano consil. 343. num. 11. Socino reg. 119. † Nihil enim interest, quo nomine; aut signo quis agnoscat, si modo constat de quo agitur, & de quo assumi debet cognitio text. in l. Lucius Titius, 14. ibi. Exotem seruum, qui & Pysyllus vocatur, de fideicom. libert. d. hac consultiissima 8. in princip. C. qui testam. fac. pos. explicat bene post alios D. Franc. Sarmient. in l. 2. de lib. & possib. Masch. de probat. concl. 1179. numer. 39. cum seqq. Menoch. consil. 3. num. 27. & consil. 8. num. 16. lib. 1. Burgos de Paz consil. 27. ex num. 9. † & dum de essentia rei constat diuersitas, aut identitas nominis non attenditur ex Barr. consil. 179. numer. 2. lib. 1. Io. de Annan. consil. 17. num. 10. Aym. Craueta consil. 880. num. 4. atque his relatis ita censuit Rota apud Farinac. decis. 506. num. 3. 1. part. † Et idèd si ex veris, & legitimis probationibus, siue ex instrumentis, ex rebus iudicatis, & ex alijs coniecturæ, & sufficientes appareant præsumptiones, ex quibus non identitas, sed pluralitas potius demonstratur; ceteris præferendæ veniunt, secundum Crauetam consil. 198. num. 2. Anchar. consil. 194. Carol. Ruyn. consil. 31. num. 6. vol. 4. & consil. 158. numer. 2. † veluti si probata appareat qualitas, quæ existeret non possit identitate manente, ex qua suspicio insurgat falsitatis contra prædictum instrumentum, seu alias scripturas, nam vt falsitas euitetur, potius pluralitas præsumi oportet, ex adductis per Bald. in l. Galus, §. ille casus. de lib. & possib. Ang. in l. ambigua, de legib. gloss. in cap. in ultra, de test. Abb. & Butr. in cap. ex litteris, de sponsal. resoluuit Carol. Ruyn. d. consil. 51. num. 10. & 20. lib. 5. Menoch. de arbit. casu. 213. numer. 4. & lib. 6. presump. 15. ex numer. 15. cum seqq. Masch. dicit. concl. 1179. numer. 51. cum alijs adductis per Farin. in d. verb. identitatis, numer. 85. latius in trall. de test. quast. 65. à num. 38. cum seqq. & à nobis supra num. 37. † Et denique quoties cum identitatis probatione, seu præsumptione occurrunt aliæ præsumptiones, seu probationes, quæ pluralitatem ostendunt, cum maiori efficacia, aut verisimilitudine, corruere debent primò receptæ informatioes, quia minores præsumptiones, & probationes semper maioribus cedunt, ex text. in l. Diuina, 7. vbi gloss. verb. ex firmari, de integr. restituit. l. non solum, 67. de ritu nup. iur. l. quia autem, 6. §. non simpliciter, 3. si quis omnia causa testam. l. mater. 2. C. de calumniat. Menoch. lib. 1. de presump. quast. 30. à numer. 1. & lib. 6. presump. 64. num. 46. & consil. 22. num. 22. Aug. Barbosa Axioma, 86. num. 3. pag. 114. Cepola consil. eunt. 27. numer. 12. Cephal. consil. 23. num. 33. lib. 6. & consil. 142. num. 9. lib. 2. quæ autem potentiores, præsumptiones dicuntur, relinquunt iudicium arbitrio, vt pluries dixi.

§. IV.
De matrimonij identitate probanda.

- 1 *Veritas huius dubij, & quæstiones disputanda præsumuntur.*
- 2 *Identitas, non pluralitas matrimonij præsumitur, & num. 9.*
- 3 *Consensus, & voluntas non præsumuntur.*
- 4 *Pluralitas actuum hominum non præsumitur, & num. 12.*
- 5 *Matrimonium & ceteri contractus sunt actus hominum.*
- 6 *Matrimonium est contractus.*
- 7 *Contractus identitas non pluralitas præsumitur.*
- 8 *Identitas actuum, qui reiterari non solent, præsumitur, non pluralitas.*
- 9 *Matrimonium secundum difficiliter contrahitur quam primum.*
- 10 *Faciliter reiterantur, quæ à sola incipiunt hominum voluntate, quàm eæ, quæ præter voluntatem ex accidenti dependent.*
- 11 *Matrimonium secundum contrahi non potest nisi mortuo primo coniuge, & n. 13.*
- 12 *Mors non præsumitur, nisi probetur.*
- 13 *Filij præsumuntur nati ex primo matrimonio, secundo non apparente.*
- 14 *Effectus deficiunt, deficiente causa.*
- 15 *Causatum plus non potest habere, quàm influens causa.*
- 16 *Causa remota remouentur effectus.*
Cohabitatio continua parentum in antiquis sufficit quoad legitimæ filiorum, ibid.
- 17 *Filij præsumuntur legitimi, si parentes coniugatos habeant.*
Præsumptio honestatis sumenda, non luxuria, ibid.
- 18 *Præsumptio magis honesta præferenda.*
- 19 *Filius legitimus, non spurius, nec illegitimus præsumitur, & maiori ex causa in antiquis.*
Præsumitur natus post matrimonium parentum contractum, non antea, n. 21.
Etiã si de fornicatione ante matrimonium constet, num. 22.
Nec præsumitur natus post patris Sacerdotium, sed antea, n. 27.
Naturalis potius, quàm spurius præsumitur, num. 27.
- 20 *Præsumptio honestior præferenda, & qua minus laedit proli, n. 24.*
- 21 *Subtilisandum non est in causis filiationis propter periculum illegitimitatis.*
- 22 *Vxor potius præsumitur, quæ domi retinetur, quàm concubina.*
- 23 *Præsumptio magna est contra eos, qui magis volunt, esse spurios, & illegitimos, aut descendere ab eis, quàm ex legitimis nuptiis procreatos.*
Vera descendentiæ obumbrari per commenta, & fictiones infidelium non licet, ibidem.
- 24 *Duplici matrimonio extante recurritur ad magis verisimilia ad sciendum ex quo fuerint filij procreati, & ad instrumenta & scripturas, num. 30.*
Et ad libros baptizatorum, & coniugum in Ecclesiis, & parentum, & ad notas priuatarum scripturarum, n. 31.
Ad nominationem parentum, ad famam, & communem reputationem, alimentatorem, & alios modos de quibus, n. 32.
Ad præsumptiones, & coniecturas magis verisimi-

- les, num. 33. & 36.*
Hoc dubium maxima cura deliberandum, n. 37. & seq.
Et si causa expostulet iudicium differatur, docti, & periti consulantur, n. 39.
- 32 *Filiatio directè probari non potest, & aliquando ex parte matris, n. 34 & 35.*
Probat ex præsumptionibus, & coniecturis, num. 36.
- 33 *Judices in indicando circa dubiam descendentiã cauere se habere debent. Præferant pinguior probaciones, & præsumptiones, & qua fortior fuerit, & si opus fuerit differant iudicium & doctos consulant, n. 39.*
- 34 *Causa grauior maiori studio discutienda.*

Tertium verò dubium circa identitatem matrimonij plurimum huic tractatui de puritate, & nobilitate probanda conducit, quia non semel dubitare vidi an auus, seu proauus prætenforis coniugium fuerit secundo initus? & an prætenfor in primo, aut in secundo fuerit procreatus? in quo plurimum interesse solet; nam licet auus, seu proauus purus extiterit, contraxit tamen semel cum impura, & dubitatur, an ab ea, seu ex alia fuerit conceptus pater, aut auus prætenforis, & solet insurgere dubium ex diuersitate testium, & informationum, aut ex allegatione; & assertione ipsius prætenforis, qui clarioris rei gratia, aut ob maculam fugiendam asserit secundum coniugium à suo maiori contractum cum impura, à qua ipsum non provenire, demonstrat, aut contra firmat se procedere à secunda, non à prima uxore, quam maculam decoloratam fuisse autumat. Quod plurimum certè animos iudicum conuassare solet, dubiamque valde harum informationum diiudicationem reddere. Vnde nunc, pro vi iure fieri potest, his dubijs occurrere curauit, ut tantæ rei prudentissimi æstimatores iudicium & arbitrium recta valeant dirigere via, & grauissimæ rei diiudicatio deinceps non tanta procedat difficultate, & confusione, maxime ex iuris principijs, quæ nos hac in re tantum iuuare possunt, non verò certa, & infallibilis regula quæ magis in facti contingentia, & circumstantijs, & iudicij prudentia consistit. Et in primis animaduertit nō meum esse animum hic agere de matrimonij præsumptis, quæ olim præsumebantur ex copula post sponsalia, & ex diuturna cohabitatione, & ex consensu præsumpto, quia hodie omnis dubitatio cessat per Concilium Tridentinum, quo omnis præsumptio sublata est in contrahendo matrimonium, ut bene animaduertit Flores de Mena 3. var. q. 23. n. 71. & duob. seqq. & P. Thom. Sanc. qui plures congerit de matrim. 3. dist. 40. n. 2. & 3. qui sunt omnino videndi quoad prædicta dubia. Quoad nostrum verò institutum duo maxime discutienda sunt. Primum an matrimonij pluralitas, seu identitas præsumatur? Secundum, quo pacto probari possit, iterum fuisse matrimonium initum, & ex quo eorum fuerit conceptus prætenfor, proueniãtve. Primum quidem ex certis iuris prouenit principijs, secundum magis in factis, quam in iure consistit.

Circa primum resolutiue dicendum est, quod matrimonij præsumitur identitas, non verò pluralitas, & probatur primò, matrimonium in facto, & voluntate hominum consistit, text. in l. nuptias 31. de reg. iur. l. si quis 26. C. de nuptiis, & omnes passim ex Mat-

- Martino Bonacina de matrim. quæst. 2. punct. 1. à nu. 2. cum seqq. Tat voluntas, nec consensus velut quid facti non præsumuntur, textus celebris in l. consilio 7. §. quæsitum est. 3. de curat. furiosi, i. ann. Gutierrez de matrim. cap. 46. num. 8. & 9. Hier. Grat. com. 59. num. 20. vol. 1. Valençuela consil. 4. num. 3. & 4. Igitur nec matrimonium velut effectus è consensu proueniens.
- 4 Secundò probatur ex communi omnium assensu, volentium, quòd actuum hominum pluralitas numquã præsumitur, sed identitas ex text. in l. Pomponius 5. in fin. de rei vendicat. l. si. C. de reb. cred. l. omnium 19. vers. nec institutus hares. fin. C. de testam. cap. in presentia 8. vers. verum, de probat. Bar. in l. si in rem. num. 1. de rei vendic. Alex. in l. quid si nominatum, nu. 4. de liber. & posth. & in l. qui iurasset §. si pater, num. 5. de iur. iur. & adducti à Menoch. d. præf. 15. num. 3. cum seqq. & de arbit. casu 21. nu. 9. Malch. d. concl. 1179. n. 2. & 9. & 18. & seq. Card. Tusch. d. ver. b. identitas, concl. 3. num. 22. & 25. & ver. b. pluralitas, concl. 368. nu. 3. Aug. Barboza ex omnia 179. num. 2. & seqq. pag. 110. Natta consil. 275. num. 4. ib. 2. Aym. Craucta consil. 112. n. 4. & consil. 198. sub n. 1. Burlat. consil. 106. num. 13. lib. 1. & alij congesti à Fatim. d. ver. b. identitas, num. 20.
- 5 ¶ sed matrimonium sicut ceteri contractus in actu hominum consistit, ut significatur in d. l. consilio 7. §. fin. de curat. furiosi, cum similibus. Igitur eius pluralitatem non præsumi, certissimum est.
- 6 Confirmatur primò, nam matrimonium contractus est, ut in l. 1. & 2. de sponsal. l. nuptias 31. de reg. iur. cap. consultationi, 28. de sponsal. l. 5. sit. 2. part. 4. P. Th. Sanc. de matrim. lib. 1. d. sp. 1. n. 7. & Io. Gutierrez. eod. tract. cap. 1. à nu. 1. Mart. Bonacina, tom. 1. l. o. eodem tract. quæst. 2. punct. 1. nu. 3. ¶ at contractus identitas, non pluralitas iure præsumitur. secundum text. in cap. iohannes. 10. vbi communiter DD. de fide instrum. Dec. in l. hac consulti ssime, 3. n. 18. C. Quæ testam. fac. post. Aym. Craucta consil. 158. num. 2. & consil. 382. n. 6. & consil. 425. n. 5. vel. 3. Ioseph. Ludouic. decif. Lucens. 13. n. 32. Card. Tusch. præf. conclus. d. ver. b. pluralitas, concl. 368. n. 6. & 8. Fatim. d. ver. b. identitas, num. 26. Aug. Barboza num. 5. citato loco. Igitur similiter matrimonium vnum non duplex erit præsumendum.
- 8 Confirmatur secundò, omnes conueniunt, quòd pluralitas actuum & rerum, quæ ex sua non solent iterari natura, non præsumitur, sed identitas, ut secundo Decium in cap. in presentia, num. 43. notab. 9. de probat. tenent. DD. citati suprà §. 1. nu. 28. sed matrimonij natura est vnitas indissolubilis, ex Matth. 19. 6. & 1. Corinth. 7. 10. exp. fin. de condit. apposit. P. Thom. Sancius de matrim. lib. 2. d. sp. 13. Mart. Bonacina supra quæst. 2. punct. 11. per totam. Igitur maiori ex causa identitas, non pluralitas est præsumenda.
- 9 Tertio magis specificè circa nostrum dubium probatur nam si verum est quòd matrimonij contractus iure nō præsumitur, ut probauit, etiam cum non cōstat aliud præcessisse matrimonium ex Menoch. lib. 3. præsumpt. 1. à nu. 1. & consil. 199. n. 2. vol. 2. Malch. concl. 1023. à nu. 1. & multis probat Ioann. Gutierrez. de matrim. cap. 40. num. 2. vbi ait, quòd asserens matrimonium tenetur id probare, cum non præsumatur, videndus, quia plura ad propositum cumulat Card. Tusch. in præf. tom. 5. lit. M. concl. 128. per totam, Peregr. de fideicom. art. 43. num. 70. & 71. Mart. de iuris. 2. c. 8. n. 17. Pacia, 2. de probat. 16. n.

1. & ita maior difficultas est in contrahendo secundum matrimonium post primum contractum, quia huius dissolutionem præcedere, est necesse. Igitur ex vrgentiori ratione eius identitas, & non pluralitas præsumi debet.

Confirmatur primo, facilis ea reiteratur, quæ à sola pendent hominum voluntate, quàm quæ solum ex ea incipere non valent, nisi simul ex accidenti, seu casu interuenienti, qui in hominum non consistit voluntate, ut per se patet: ¶ sed reiteratio matrimonij post primum contractum non tam à voluntate contrahentium incipere potest, nisi simul à morte alterius coniugis, cum aliter contrahi non valeat, ut nota iura, in l. quid ergo 13. §. 2. de his. qui n. l. vsum. l. neminem 2. C. de incest. nupt. l. cum, qui duas, 18. C. ad l. Iul. de adult. cap. gaudemus, 8. de duortio, cap. in presentia 19. de sponsal. cum à me congestis in quest. de duplici matrim. Igitur reiteratio matrimonij præsumi nullo modo potest.

Confirmatur secundo retenta maiori præcedentis confirmationis, nam etiam ea, quæ à voluntate hominum solum pendent, reiterari non præsumuntur, & sic nec eorum pluralitas, secundum text. in leg. omnium 19. C. de testam. DD. communiter in l. 22. C. de bon. poss. secundum l. b. Menoch. lib. 6. d. præsumpt. 15. n. 3. Malch. d. concl. 374. n. 6. & 10. & alij apud Fatim. n. 27. & apud Angust. Barboz. ex n. 2. cum seqq. locis citatis. Igitur multo minus reiteratio matrimonij, quæ simul cum voluntate vnus, à morte alterius pendet.

Confirmatur tertio, ad matrimonij reiterationem omnino alterius mors requiritur coniugis, ut probauit, sed mors non præsumitur, nisi probetur ex celebri gloss. in l. sed & si de sua, 34. vbi Bar. Ang. Immol. & DD. de acquir. hered. & in l. 2. §. si dubitatur, vbi etiam Bar. Quemadmodum testam. aper. adductis à Villalob. comm. opin. l. 1. v. n. 43. Ant. Gabr. lib. 1. tit. de præsumption. concl. 6. num. 7. Hier. Gab. consil. 134. num. 4. lib. 1. Menoch. de adp. em. 4. numer. 607. Malch. concl. 1074. numer. 1. Fatim. 2. fragm. part. lit. M. num. 308. Igitur nec matrimonium iteratum præsumi poterit, quia mortem præcedere, necesse est.

Quam sententiam communiter sequuntur DD. ut constat ex allegatis supra num. 9. & à Malch. de prob. concl. 1022. n. 2. & 3. Bar. consil. 42. vol. 1. Cephal. consil. 384. n. 6. & 7. vol. 3. Socin. de iun. consil. 36. n. 5. Natta consil. 431. n. 9. Corneo consil. 78. n. 3. vol. 1. Alc. consil. 9. n. 18. lib. 1. & alios penes Menoch. 3. præf. 15. ex n. 1.

Ex quibus ad nostrum propositum deducitur. Primo quòd non appatendo contractum secundum matrimonium, filij nati præsumuntur, ex eo, quod apparet, coniugio, non vero ex alio, quod non præsumitur, & sic multo minus eius effectus, quòd deficiere causa deficiente, necesse est, sed est quis, 23. §. interdum; de usufructu, l. semper §. negotiatores 3. de iure immo. i. Traq. 1. part. nu. 17. de cessante causa, Euerard. in topicis loco à virtute finis sub num. 9. circa medium pag. mibi, 884. Surd. consil. 302. num. 5. ¶ Et in causato non potest esse magis quàm in fluenti causa, l. quominus 2. de flumin. l. & si amice, 9. tu fin. ad l. Iul. de adult. Pelacz de maiorat. 2. p. 2. n. 115. plura Card. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 138. quasi per totam, ¶ & dum causa tollitur eius arcentur effectus, DD. communiter in tit. multo magis; C. de sacros. Eccles. Paul. Call. in l. maritus C. de prescrip. Bar. Socin.

concl. 268. lib. 2. Alc. resp. 69. n. 1. Aug. Barbosa *Axioma* 40. ex n. 4. & aliis pluribus ibi, pag. 27. vnum tamen in proposito est, quod si post parentum mortem, quatuor an inter eos verè fuerit contractum matrimonium, & conlitterit eos per longum cohabitasse tempus, licet exinde in eorum vita, non presumatur matrimonium, vt saltim post Concilium Tridentinum verius est, & defendunt Couarr. Matienço & alij penes Flores de Mena 3. var. q. 23. nu. 71. & seqq. tamen post eorum mortem ad legitimandum filios, sufficere probare longi temporis cohabitationem secundum gloss. & Abb. in cap. la. zor. *Qui filij sint legit.* sequitur per Couarr. in 4. 2. p. c. 1. sub n. 5. & per Menoch. 3. p. r. s. n. 70. 77. Et matrimonium non apparente filius illegitimus potius presumitur, quam legitimus, nam sine matrimonio legitimus esse non potest: matrimonium verò non presumitur: igitur nec legitimitas. Quo argumento ad hoc bene vitur Fuluius Pacianus, qui testatur de magis communi 2. de probationib. cap. 6. ex num. 1. vbi plures hoc tenentes refert, & rationibus defendit, ex nu. 9. vers. Sed propter has variationes, cum n. sequentib. Couarr. 2. de matrimo. cap. 8. §. 8. in principio. Malcard. concl. 786. nu. 7. Castillo 5. conuener. 124. vbi latissime, & alij quamplurimi, contra nonnullos apud Gratianum *disceptation.* 135. nu. 34. & *disceptat.* 266. nu. 23. & *disceptat.* 408. n. 49. E contra veto, probato matrimonio, filij legitimi presumuntur, etiam si parentes contrarium asseruerint, ex ratione text. in l. miles, §. qua propter 9. ad l. Iul. de adulter. & quamuis probetur adulteram matrem, & in lupanari extitisse, ex dicto §. qua propter, & prosequitur idem Pacianus ex n. 29. cum sequentibus citato loco, & sequuntur cap. per tuas 12. Quis filij sint legit. cap. 6. §. 2. ex numer. 24. cum seqq.

Ex quo patet, ex probatione filiationis simpliciter non inferri probatam legitimitatem, cum bene sequatur filium esse, sed non legitimum, nisi aut matrimonium inter genitores probetur, aut quasi possessio legitimitatis, nempe habitum & reputatum communiter esse, vel fuisse pro filio legitimo, vt bene Marefcotus 2. *variar. cap.* 83. nu. 16. Petrus Barbosa *rubr. 1. part. num.* 16. *solut. matrimo.* Gratian. 2. *disceptation.* 135. nu. 43. Malcard. *concl.* 799. nu. 28. Casanate *concl.* 8. nu. 6. Intelligi, dum agitur de probanda filiatione summarie ad honorem, & similia, secus si ordinarie, quia tunc plenè requiruntur probationes, & non sufficere quasi possessio, vt bene explicat Fontan. *de pact. nupt. claus. 6. gl. 2. p. 4. n. 5.* nisi sumus in antiquis, quia tunc probata filiatione, sufficere quoad legitimitatem, probare parentes fuisse habitos, & reputatos pro coniugibus; imò quòd si defuncti extant, sufficere quasi possessionem matrimonij, quoad legitimandos filios, ostendit Pacianus 2. de probationib. dicto capite 16. ex num. 60. cum sequentib. circa quæ videndus Menochius 6. *presumptio.* 54. ex num. 10. cum sequentib. vbi tres contrarias refert opiniones: ipse verò num. 20. & sequent. sequitur eam, quæ asserit, quod probata filiatione, presumitur legitimitas, Peregrinus *de fideicommiss. art.* 43. ex nu. 70. & 71. vbi concludit in antiquis, probata filiatione, presumi legitimitatem secus in recentibus, vt si agatur de vindicanda paterna hereditate, quia tunc debet probari per legitima matrimonia, quem referendo sequitur Gratianus *disceptation.* 83. n. 1. & 2. & tom. 3. *discept.* 468. ex n. 14. cum sequentib. & *discept.* 554. n. 48. & 49. latè Castillo 5. *conuener.* 124. per totam, Malcard. *dict.*

concl. 799. n. 15. Casanate *dict. concl.* 8. n. 7. vers. Quæ fortius.

Quæ vt intelligas, declara pluribus modis. Primo, quòd ad constituendum antiquam filiationem sufficere viginti, vel triginta anni, *Gl. 1. in l. 1. tit. 13. part. 4.* Gratian. *dict. disceptat.* 468. n. 36. & 37. Secundo, quòd sola nominatio, & tractatus parentum constituant filium in quasi possessione legitimitatis, quoad præiudicium ipsorum parentum, non quoad extraneos, nisi tractatui consenserint, ex Paleot. *de nob. & spur. capit.* 22. in fin. Menoch. *de arbitrar. cas.* 89. n. 72. & lib. 6. *presumpt.* 53. numero 23. & sequentibus, Gratian. *discept.* 754. numero 32. tom. 4. vbi plura, Malcard. *concl.* 790. n. 48. & *concl.* 799. nu. 14. & alij apud Casanate *dicto concl.* 8. n. 5. Tertio, quòd sufficit, si probetur quasi possessio matrimonij, etiam putatiui, cum vnus ex coniugibus bona fide, quia ex hoc videtur probata legitimitas ad omnes effectus, ex Bald. in *Ambrosie. Si quis. C. de naturalib. liber.* Matienço in l. *gl. 1. nu. 4. tit. 9. lib. 5. Recopil. Molin. 3. de primog. cap. 1. ex num. 12.* vbi additio plures congerit, Gregor. in l. 1. *gl. 5. tit. 13. part. 4.* Pelaez 3. *de maiorat. q. 15. n. 129.* & 130. Peregrin. *artic.* 24. nu. 70. Lara in *compendio vicia homin. cap. 1. ex num. 5. cum sequentib.* Gironda *de primog. ex n. 1192. cum sequentib.* Gratian. 1. *discept.* 83. ex nu. 21. & *dict. discept.* 754. nu. 49. vbi n. 50. ait, quòd si pater filium dicat legitimum, & eum instituat, deducitur presumptio contracti matrimonij, & legitimitatis, quod valde notabile est. Quarto, quòd si pater aliquem filium simpliciter nominauerit, intelligitur esse legitimum, ex adductis à Menochio 6. *presumpt.* 64. n. 20. & 21. & sequentib. Paciano *lib. 2. dict. cap.* 16. n. 85. & 86. ex cap. per tuas 12. *Quis filij sint legit. cap. 10. de probat.* quod est notandum circa genealogias sancti Officij, in quibus parentes suos nominant filios, suamq. fatentur maculam, & impuritatem, nam iam vidi, horum descendentes probasse non fuisse verè filios, sed adoptiuos, aut receptos causa eos alimentandi & pietatis, aut ex precibus veri patris propter honorem matris seruandum, quæ præmaximè phantastica sunt, & à vero aliena, nihilominus tamen aliquando obtinuerunt, nescio rationem, scio verè fictiones prædictas esse, & velut veras admittas contra nostra statuta, & communiter ad honorem, & tranquillitatem, & contra aperta iura adducta à nobis inferius, vers. Tertio, in fin. Et licet plura circa hæc possem cumulare, & aduertere, pro nunc omitto, sunt enim hæc nostra tempora multum periculosa ad horum tractationem, quando video nostrorum statutorum honorem, & estimationem apud maiores nostros tanti habitam, istis calamitosis temporibus à pluribus contemptam, & vili habitam: velit Deus, quòd damna exinde non experiamur. Quinto, quòd filius existens in quasi possessione legitimitatis, quia hereditatem paternam possidet, vel quia habet aliquam presumptionem pro se, vel quia sit admissus ad actum requirentem legitimitatem, vt ad honores, & officia Reipublicæ. illam requirit, probare se legitimum non tenetur, sed aduersarius debet contrarium probare legitimis, & veris probationibus, l. sed est probari, 7. de excusat. in l. 1. *et gradatim.* 11. §. fin. de numer. & honor. Pacian. singula probans 2. de probat. cap. 16. nu. 70. & 73. & 77. & in alijs locis ibi per eum citatis, Ioannes Garcia *de nobilit. gloss.* 20. nu. 15. & alij plures apud Casanate *dict. concl.* 8. n. 4. iuncto ibi 10. &

10. & de omnibus his vide nouissimè Castillo 5. *dict. conuener.* 124. per totam, vbi latissime.
 18. Secundo deducitur, quòd nec filij poterunt presumi nati ex illicito coitu, si habeant parentes coniugatos, cum potius honestatis presumptio, quam luxuriæ sit sumenda, ex celebri textu in l. filius, qui 15. de condit. instit. Quintilian. lib. 1. instit. orator. cap. 12. Orosius lib. 9. de gloria, Cic. lib. 1. offic. vers. & huiusmodi, Seneca lib. 13. epist. 78. & lib. 2. epist. 121. Pollicrat. lib. 8. de nugis curialibus, cap. 15. Pet. Gregor. lib. 9. de repud. cap. 1. n. 1. & lib. 24. cap. 8. nu. 8. Franc. Conan. lib. 1. comment. cap. 1. † Et quòd honestior presumptio semper sit præferenda, docuit Malch. *concl.* 1230. nu. 15. Ludouic. Zentus in *resp. m. pro vxore num.* 771. & seq. quia licet veritatis sententiam sequendam suademur, ita honestatem semper præferendam, vt dixit Plinius lib. 4. ep. 57. 10. & facit text. in l. merito 31. in principio, pro socii. † Et quoties quis filius alicuius apparet, legitimus potius est presumendus, quam spurius, aut illegitimus ex l. ex factio 17. §. si quis 109. ius, ad S. C. T. reb. & Alc. resp. 268. tom. 2. Natta *concl.* 537. nu. 4. 7. Aym. Craueta *concl.* 116. in princ. Dec. *concl.* 54. sub num. 5. latè pluribus nouissimè cumulat D. Io. del Castillo *conuener.* 124. §. 1. tom. 6. c. 124. per totam. Fulu. Paciano *de probat. lib. 2. cap. 16. ex num. 50.* plures apud Peregrin. *de fideicom. art.* 43. nu. 70. & 71. Gratian. *discept.* for. tom. 1. cap. 135. nu. 31. cum seqq. & quòd in antiquis presumatur ex urgentiori ratione legitimitas, probat ex Alex. *concl.* 51. vol. 1. & *concl.* 90. vol. 6. Nat. *concl.* 215. col. 2. & seq. Zephal. *concl.* 1. 7. numer. 45. Malch. *de probat. concl.* 799. nu. 15. Pelaez *de maiorat.* 3. p. q. 13. nu. 184. & est communis abique controuersa, etiam aliquibus coniecturis contra existentibus, ex Achill. *dec.* 11. *quis filij sint legit.* Io. Bapt. Coccin. *dec.* 7. nu. 2. & 4. † & sic filij presumuntur nati post contractum matrimonium, & non ante, Bal. in l. *neque naturales.* C. de probat. Nicol. Enerard. in *topici loco* 101. *de communis et accidentibus.* n. 4. in fi. & nu. 5. Pelaez *de maiorat.* 2. p. q. 1. n. 83. † etiam si de fornicatione ante matrimonium constet, secundum Salic. in d. l. *natales.* n. 3. C. de probat. Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 24. n. 70.* Achil. & Coccin. locis citatis; † nec subtrahendum in causis filiationis esse propter periculum illegitimitatis dixit Innocent. in cap. *cap. cum in his.* in n. 3. de clandest. *desponsat.* Pelaez *de maiorat.* 3. p. q. 15. n. 184. † & semper sumenda est presumptio, quæ minus lædat prole secundum Malch. *concl.* 882. à nu. 1. cum seqq. Ludou. de Sardis *tract. de legit. §. de probatione filiationis.* nu. 14. in vol. 5. *tract. Doct.* Io. Guttier. *lib. 2. pract.* q. 13. Menoch. *concl.* 199. nu. 15. lib. 2. Zephal. *concl.* 435. nu. 81. lib. 2.
 25. † & sic potius presumitur vxor, quæ domi retinetur quam concubina, text. est. in l. in concubina, 3. in princ. vbi *gl. off. verb. habere.* & DD. communiter, *de concubin.* Malch. *concl.* 1423. vlt. nu. 17. Pelaez 3. p. d. q. 15. nu. 88. † & filius non presumitur natus in sacerdotio patris, sed ante clericatum, ex text. in *inter ceteros.* vbi Fel. ex Ripa, *de rescript.* & in ca. 2. de filijs presb. & in cap. *uenies.* de accusat. Burg. de Paz. *concl.* 26. n. 44. & Roland. *concl.* 2. n. 43. lib. 4. * vt ita presumatur naturalis, & non spurius, Ægidius Bosius *tit. de coitu damnato.* & panib. n. 77. Matienço in l. 9. *gl. 3. n. 6. cum seqq.* in l. 8. lib. 5. *recep.* Gratian. *discept. for.* 1. tom. c. 135. n. 31. cum seqq. Menoch. *de arbit. casu.* 94. nu. 32. & lib. 6. *pres.* 54. n. 15. & *pres.* 55. nu. 18. vbi latè Malch. *concl.* 1089. à nu. 1. cum seqq. & videatur Ignac. del Villar optime distinguens,
 Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars 1.

& alios Doctores adducens in sua *syntaxi* resp. 7. p. 4. num. 25. & 26. & Ioann. Gut. lib. 2. *pract.* q. 112. ex n. 1. vers. *contrarium* & P. Thom. Sanc. *concl. mor. lib.* 4. c. 3. dub. 6. & faciunt pro omnibus his adducta supra q. 8. §. 3. *illat.* 4. vers. *ex quibus*, à numer. 28. cum seqq.

Tertio deducitur magna presumptio aduersus eos, qui potius appetunt filios esse spurios, & illegitimos, aut ab illegitimis descendere, quam ex legitimis nuptiis procreatos causa fugiendi maculam, aut ignobilitatem, qui aliquando audiendi non sunt, ni euidentissimis nitantur argumentis, & probationibus, sicut & hi, qui asserunt, se procreatos ex secundis nuptiis ex alia vxore, seu marito, quia contra se habent iuris presumptionem, secundum text. in cap. *transmissa* 3. *Qui filij sint legit.* & dixi supra quæst. 6. §. 4. reg. 15. num. 48. & seqq. & similibus cautelis, & inuitatis modis curant se puros, & nobiles effecere, & leuitere communitates, & tribunalia, quæ sanguinis splendorem, & morum rectitudinem expolcunt, & licet aliquando ex facto familia accidant, tamen præmaximè simulantur, quate iudices veritatem recipere, & veras attendere probationes, & iuris debent presumptiones, & non sequi apparentias & fictiones pretenforum, nec ex qualicunque probatione suos instruant animos, sed ex ea, quæ verifimilior fuerit, quia non licet per commenta & fictiones veram descendentiã mutare, nec veritatem vincere, ad quod sunt boni ex. in l. *fideicommissum* 76. de condit. & dem. l. *filio quem pater.* 28. de liber. & post. l. *pen. §. sed ne articulum.* C. de adoptione, de quibus latius alibi.

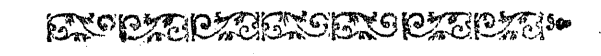
Circa aliud dubium, dum matrimonium secundo contractum apparet & dubitatur, an ex primo, an ex secundo pretenfor fuerit genitus, aut procreatus, nec inueniuntur veræ, & legitime probationes, nihil certi statui potest, cum in facto hoc totum consistat, & eius circumstantiæ, & verifimilitudines variæ, & incòstantes esse soleant; quate iudices ad hæc debent probationibus magis verifimilibus, & inquirere, quas rei natura melius assequi valet; † inter quas præcipuum obtinent locum instrumenta, & monumenta antiqua, ex Bal. *concl.* 420. n. 4. vol. 1. Valençuela *concl.* 100. nu. 43. & censuit ita Rota apud Seraphin. *dec.* 339. n. 7. & *dec.* 532. nu. 2. & latè dixi in *præced.* q. † Et libri coniugum, & baptizatorum in Ecclesijs parochialibus existentes ex Zaballo *comm. contra comm.* tom. 5. q. 4. n. 80. & 81. Nic. Garc. *de benef.* p. c. 15. n. 33. & etiam libri parentum in quibus filiorum adscribere natiuitatem solent, secundum l. *etiam.* 16. de probat. Menoch. *de arbit. casu* 116. n. 23. & lib. 1. *pres.* 51. n. 9. & Aym. Craueta *de antiq. tem. 1. part. sect. 1. vidimus abundè.* n. 34. cū duobus seqq. de quibus plenè supra egi quæst. 11. §. 2. *illat.* 4. & 5. & notè, & memorialia priuatarum scripturarū, secundum Peregrin. *de fideicom. art.* 43. n. 89. ex Bal. in l. *neque naturales.* col. 1. C. de probat. Salic. in l. *etiam.* de probat. Paris. *concl.* 10. n. 58. lib. 2. Alban. *concl.* 83. n. 13. † Deinde nominatio parentum, & facta & communis reputatio, ex quibus filiatio maxime antiqua probatur, vt communiter volunt DD. per text. in l. *filium* 6. de his, qui sunt sui, & per e. per vestras 10. in verb. *communiter.* de prob. & in c. *transmissa* 3. vbi *gl. off. verb.* à vicinia. *Qui filij sint legit.* & per allegata à Menoch. *de arbit. casu* 89. nu. 86. Malch. *d. concl.* 733. nu. 10. & *concl.* 791. à nu. 1. cum seqq. Peregrin. *de fideicom. d. art.* 43. nu. 87. & 88. plures cumulat. Farin. 1. tom. de indic. & ort. q. 47.

n. 94. & Castro Palao in opus. moralis tract. 1. diff. 3. p. 1. s. 1. n. 2. cura segg. & per alimentacionem, que plurimum confert ad probationem filiationis secundum Bal. in l. non ignorat. g. n. 4. C. de his qui accus. non pof. Craucta conf. 958. n. 36. apud Garcia n. discep. for. i. tom. c. 135. n. 49. vbi ex n. 47. alios modos probandi filiationem proponit, & in 3. tom. c. 562. n. 1. & segg. & ex n. 70. cum segg. & c. 867. n. 27. & 28. & per alios plures modos, quibus filiatio probatur, quos omnes nunc singillatim recensere nullo modo expedit, nec institutum patitur.

33 Deinde etiam vti oportet presumptionibus, & coniecturis verisimilibus cum tam ratione antiquitatis, quam ex natura rei directe probari descendenti, & filiatio non valeant, vt l. Lucius, 83. de condit. & dem. & probant communiter DD. iuris Cælarei in l. neque professio, l. de testam. & Pontificij iuris Affectæ in cap. per tuas, 10. de probat. Bald. conf. 337. lib. 5. Ant. Gabr. lib. 1. tit. de presumpt. concl. 4. à nu. 1. Masch. de probat. concl. 787. à nu. 2. & concl. 796. à nu. 1. Peña tract. de fideicom. q. 11. nu. 242. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 6. nu. 25. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 89. à nu. 1. lib. 6. pref. 53. à nu. 1. Cabedo decif. 73. nu. 12. p. 2. Farin. decif. 289. num. 2. † & licet fuerit filiationis ex parte matris, quæ semper certa est, quia semper 5. de in ius vocande, iuncta l. vulgo concepti, 13. de statu hom. l. 5. ad fin. i. 19. p. 4. l. 11. i. 13. p. 6. Ant. Pich. in princ. §. 6. n. 27. in si. de heredit. que ab intest. & potest directe probari, ex traditis per Masch. de probat. concl. 788. n. 1. & 2. † nempe si tempore partus interfuerint, qui partum viderint & natiuitatem asserere iudicio valeant, quæ nominatur directa filiationis probatio, tam quia de re antiqua agimus & ceteris, & transcursus temporis eandem asserere solent difficultatem in probatione filiationis ex parte matris, quæ ex rei natura habet respectu patris, qui non ita certus est, vtraque per coniecturas probari potest, vt receptum esse ex Verouo & aliis testatur idem Masch. citato loco n. 8. & Menoch. d. casu 89. n. 84. † & quidem ex multis presumptionibus simul iunctis, quarum singulæ non sufficient, poterit probari filiatio, & ex quo matrimonio à parentibus inito filius processerit, vt probant Couarr. de sponsal. 2. p. c. 8. numer. 7. & Masch. concl. 896. à nu. 1. cum segg. Valenguela conf. 28. n. 11. nec quidem in similibus dubiis congruentior probatio inueniri poterit, tam ratione antiquitatis, quam difficultatis probationis, ni indicia, & presumptiones, nec ius, nec natura rei alios modos signant, nec nos certiores asserere possumus.

37 Et quia magnas, & indissolubiles in proposito dubio vidi ortas difficultates, animaduertant iudices, si non appareat à quo prætenor descendat an à coniuge puro, an à maculato, quod de re actua, & valde graui agitur, vt magis ac magis veritatem inquirant, & omnibus completis & maxima cura inuestigatis, sequantur, quod verisimilius si bi videatur, † quia dum causa grauior, & dubitabilior est, maiori cura & studio insecutari debet ex ratione text. in l. 1. §. si quis, de Carbon. edicto, c. vbi periculum, de el. in l. 1. §. 1. tit. 37. p. 7. cum similibus, & animaduertunt Butrius in c. 1. n. 7. de confessis, in 6. Marata disp. i. in 16. plures apud Aug. Barbof. axiom. 177. nu. 1. pag. 110. præferant quidem pinguioribus probationes, & presumptiones, quæ magis verisimiles esse solent l. 3. §. 1. de test. cum de indebito, 25. in princ. de probat. in l. si quis, C. comm. de success. Pot.

Surd. conf. 1. n. 60. qui loquitur de præferendo plures presumptiones, & quod præferatur, quæ est fortior docuit Menoch. lib. 1. præsumpt. p. 9. nu. 1. cum segg. & lib. 6. pref. 64. n. 46. & conf. 22. n. 22. per text. in l. Diuus 7. de in integ. restit. l. n. solum 61. §. 1. de iura nupt. † & si opus fuerit, iudicium differat, & doctos consulant viros circa propositum dubium, (arcano seruat in rebus, & personis particularibus) vt in filiatione dubia speciatim consulit Masch. concl. 766. n. 5. vers. in hac re quid sit sentiendum, & si omnibus completis res merè dubia maneat, decidenda erit, ex dictis supra quæst. 8. §. 3. illat. 6. & ex latius dictis infra 2. part. q. 9. §. 4. regula vltima.

§. V.

Quædã breuiter proponuntur ad perfectiorem prædictorum explicacionem.

S V M M A R I U M.

- 1 Verosimilius semper præferendum. Presumptiones semper habent locum dum plene deficiunt probationes, ibid. Probatio destruit presumptionem, ibid.
- 2 Diuersitate existens non habet locum identitatis presumptio. Corpus rei si constat de nominibus, & demonstrationibus curandum non est, ibid.
- 3 Pluralitas præsumitur ex communiter accidentibus.
- 4 Presumptio validior tollit debiliorem.
- 5 Pluralitas præsumitur ex diuersitate rerum, temporis, loci, aut personarum, & forma, n. 6. Et causa, n. 7.
- 6 Forma dat esse rei.
- 7 Causa diuersa diuersam rem demonstrat, & constituit diuersos actus, n. 8.
- 9 Diuersitas considerabilis identitatem excludit, & pluralitatem demonstrat in rebus, actibus, & personis.
- 19 Presumptio propinquior rei de qua agitur excludit presumptionem identitatis, aut pluralitatis.

Omnia prædicta, tam quæ pertinent ad identitatis probationem, quam ad eius presumptionem, intelligenda veniunt, vt tantum locum habeant, dum aliud verisimilius non apparet, quia cum probatio insurgens ex presumptione identitatis, & ex probatione aliquarum demonstrationum, maxime præsumptiua sit, vt ostendunt Phil. Corn. conf. 144. lib. 4. Zabarella conf. 18. & patet, quia ad eam occurrimus in defectu pleniorum probationum, & fortè præsumendo, quod non est, & ided, si appareat aliqua directa probatio, corrumpit altera presumptioniua pluralitatis, siue identitatis, vt resoluit Aym. Craucta conf. 24. 4. num. 2. Phil. Dec. conf. 36. numer. 7. vbi ait. Neque obstat, quod præsumatur esse iidem testes, ex quo habent idem nomen ex notatio in l. demonstratio falsa, quia cum sit solum presumptio nihil operatur contra perfectam probationem, quod & ratio ipsa suadet. † Vnde colligitur, quod si aliunde constat cognominum diuersitatem in ciuitate, aut in oppido esse, non poterit familiæ,

miliæ, nec personarum identitas præsumi, secundum text. & notat in eo, in l. si iudicium C. de iudi. l. 7. C. de codicillis, & ex Bart. in l. si in rem, n. 6. de rei vendicat. Fel. in cap. cum Ioannes, n. 9. de fide instrum. & plures cõgesti per Farin. d. verb. identitas n. 19. Ant. Peregr. de fide instrum. art. 44. n. 41. vbi n. 52. bene probat, quod non plurimum curandum est de nominibus & demonstrationibus rei si aliàs de eius corpore constat ex ratione text. in l. cum seruo 63. §. si de contrab. emp. l. patronus 35. §. liberis 2. de leg. 3. l. quibus diebus, 40. §. qui dotalem 4. de cond. & dem. Bart. in leg. demonstratio, quæst. 7. de condit. & dem. Paul. Casti. conf. 117. lib. 2.

3 Quod non solum procedit, dum habetur in contrarium plena probatio, sed etiam cum alia fortior concurrat præsumptio, veluti si res, aut actus ea natura sit, vt communiter soleant iterari, quia tunc à communiter accidentibus iteratio, & sic pluralitas actuum præsumitur, & deletur alia identitatis coniectura, secundum Phil. Dec. ita re dè distinguentem in d. c. si presentis, n. 41. de probat. intellectum tamen pro vti diximus supra §. 1. ex n. 2. §. f. & generaliter constitutum habemus, quod præsumptio debilior tollitur per validiorem, vt communiter probatur per textum in l. Diuus 7. vbi glo. verb. existimari, de restit. in integ. l. non solum, 67. de iura nupt. quia autem, 6. §. non simpliciter, 3. §. si quis omnia causa testam. l. mater. 2. C. de calumniar. Menoch. lib. 2. præsumpt. q. 30. n. 1. cum segg. & lib. 6. pref. 64. n. 46. & conf. 22. n. 22. Burg. de Paz conf. 16. n. 3. Zephal. conf. 23. n. 33. lib. 1. & conf. 242. n. 10. lib. 2. & conf. 178. nu. 14. Roman. conf. 156. n. 4. Cepola conf. ciuil. 2. nu. 12. Marc. Ant. Eugen. conf. 15. n. 25. & cõf. 76. n. 7. 4. lib. 1. August. Barbof. axiom. 186. n. 3. pag. 114. vbi nu. 4. ait, idem esse, si contra vnã presumptionem identitatis concurrant plures pluralitatis, quia hæ sunt præferendæ ex leg. 3. §. 1. de test. leg. cum de indebito, 25. in princ. de probator. auth. si quis, C. comm. de success. Surd. conf. 1. n. 60.

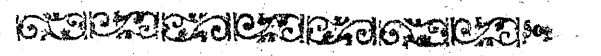
Atque similiter, si inter vnũ & alterum actum interueniat aliqua rerum, temporis, loci, aut personarum diuersitas, oritur præsumptio pluralitatis actuum, aut rerum, qua victa manebit identitatis coniectura ex gl. in l. Pantomus, §. et. de adq. heredit. & tenent. Socin. Ruin. & Euerard. relati, & sequenti à Iacobo Menoch. d. præf. 15. n. 22. Socin. conf. 24. vifis diligenter, vers. tertio, relatus, & sequens à Masch. conclus. 1179. numero 42. & à Farinac. citato loco n. 25.

6 Idem etiam erit, dum interuenit forma diuersa, ex qua oritur fortior præsumptio pluralitatis, quam identitatis quia diuersitas formæ diuersarum rerum demonstratiua est, & cum forma det esse rei, sequitur tot esse res, quot earum formæ ex Bald. & Fel. in c. cum Ioannes, de fide instrum. idem Bal. in repetit. l. edita n. 118. C. de edendo Car. Ruyn. conf. 137. n. 12. Masch. d. concl. 11. 9. n. 40. Menoch. de arbit. casu 113. n. 25. & in d. præsumpt. 15. n. 11. cum segg. Farin. citato loco n. 30.

7 Sicut etiam cum interuenit diuersa causa, quæ præsumptio est diuersarum rerum ex Bart. Bald. & communiter DD. in l. si re debemus, de verbor. Iass. in l. planè, §. si edend. n. 11. de leg. 1. Alc. in l. triticum, n. 2. vbi etiam idem Iass. n. 8. de verbor. Th. Gramm. decif. 103. n. 59. Car. Ruin. conf. 31. nu. 4. Card. Tusch. in præf. verb. diuersitas, concl. 117. num. 14. vbi hanc dicit communem, licet eam impugnet videatur cum aliis sequacibus, Menoch. de præf. 15. n. 4. & §. Tract. de Purit. & Nobli. Prob. Pars 7.

de arbit. lib. 2. casu 213. n. 11. & segg. tamen verisimam esse coniectio, pro qua facit, quod voluit Bal. in l. edita col pen. C. de edendo, † quia diuersæ causæ diuersos actus constituunt, itavt coniungi non valeant, vt in simili dixit Bar. in l. 1. §. idem Cornelio, de quæst. Felin. in cap. cum causam, col. 4. vers. primo casu, de probat. vbi etiam Dec. num. 1. Paul. Emilio decif. Rotæ. 98. nu. 4. part. 1. Idem enim est, dum interuenit qualitas diuersa addita rei, vel cognominis, quia & tunc pluralitatem demonstrat, donec contrarium probetur, ex Baldo in c. p. cum Ioannes, num. 4. vbi Felin. nu. 8. de fide instrum. Menoch. 6. præsumpt. 15. nu. 49. Hippol. Rimin. conf. 83. 6. n. 8. & 19. vol. 5.

Quorum omnium ratio est, quia diuersitas existens in parte considerabili actus, aut rei identitatem excludit, & pluralitatem demonstrat, cum in vnica re, aut actu, quid diuersum considerari non possit, nec verisimile sit, arg. text. in l. 3. §. si vnus 7. §. non dixit Prator. §. de adquiren. heredit. si maritus 10. C. de donat. inter l. illam 19. C. de callat. Heron Grat. resp. 44. num. 27. & resp. 66. nu. 28. vol. 2. Burg. de Paz conf. 8. num. 1. lo. Zephal. conf. 205. n. 5. & conf. 214. num. 91. & conf. 244. n. 28. tom. 2. † & quoties cum præsumptione identitatis concurrat alia præsumptio propinquior rei, de qua agitur, fortior iure reputatur, atque ita præualere & vincere debet, vt etiam superius probaui, ex gloss. verbo, existimari, in l. Diuus 7. per text. ibi, de in integ. restit. l. non solum 67. de iura nupt. l. quæ autem, 6. §. non simpl. ceter. 3. §. si quis omnia causa testam. l. 2. C. de calumniar. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 30. à nu. 1. Burg. de Paz conf. 16. n. 3. Zephal. conf. 23. n. 14. Marc. Ant. Eugen. conf. 15. n. 15. & conf. 74. lib. 1. Roman. conf. 156. num. 4. quibus præcluditur quæstio celebris de identitate probanda.

QVÆSTIO XVII.

De sententia circa puritatem, & nobilitatem quatenus noceat, vel proficit in vna causa, quæ lata fuit in alia.

S V M M A R I U M.

- 1 Sententia & probationes pari passu ambulat, lata circa qualitates sanguinis nocet & prodest omnibus eodem in alio sanguine, nu. 2. Et probatur latè n. segg. Lata per senatus superiores ab ipso Principe censetur lata, n. 3. Et facit ius quoad omnes, n. 4. Circa ius vniuersale prodest omnibus, quibus illud in commune est, n. 5. Et circa puritatem lata est de iure vniuersali totius generis & familie, n. 6. Circa ius pluribus commune omnibus nocet, n. 8. Eius præcipuus effectus est sanguinis aduerso iura, n. 10. Circa statum personarum facit ius inter omnes, & circa habilitatem personæ, & qua quis Hermaphroditum declarat, n. 11. Contra ius principale nocet omnibus habentibus ius in consequentiam, & declarat ius vniuersale totius generis, n. 12.

- Contra institutum substituto nocet, n. 13.
- Circa maculam generis declarat primas stirpis infirmitatem, n. 14.
- Viam precludit omnibus eiusdem generis ad suscipiendas honores, n. 15.
- Extinguit ius totius generis, n. 17.
- Probat non solum expressa, sed etiam connexa, & adhaerentia, n. 20.
- Circa ius individuum omnibus praedicit, n. 21.
- Circa primam causam, & originem comprehendit omnes effectus inde provenientes, & lata contra matrimonium praedicit filiis, & cognatis, n. 22.
- Contra unum ex correis debendi alteri etiam non comparenti nocet, n. 23.
- Praecipue si lata fuerit contra legitimum contradicentem, aut defensorem, n. 24.
- Circa maculam patris nocet filiis, n. 24.
- Et etiam collateralibus, ex n. 28. cum seqq.
- Contra fratrem in causa nobilitatis, quando noceat ceteris fratribus, n. 33.
- Vbi ponitur differentia inter sententiam latam in causa nobilitatis, & puritatis, & in n. 35. & seqq. & in n. 54.
- Et lata circa nobilitatis proprietatem, qua vocatur, desolat, omnibus nocet, n. 28.
- Sequitur naturam rei circa quam fertur, numer. 39.
- Lata in iudicio summario puritatis nunquam transit in rem indicatam, n. 53.
- Circa causam sanguinis uniuersum amplectitur generem, n. 51.
- Ius nouum non creat, sed quod iam erat declarat, n. 52.
- 7 Macula generis provenit ab inquinamento contrario per summum auctorem ex heresi, aut ex infidelitate.
- 8 Singuli de familia possident qualitates sanguinis ex titulo suorum maiorum, & eisdem in iudicio deducit quilibet ex ea cum pretendit honorem puritatis, n. 9.
- 9 Exceptio rei iudicata toties obstat, quoties eadem res ab eisdem petitur.
- 10 Iura sanguinis aequè omnibus de familia pertinent. Causa exclusiua, à progenitoribus proveniente omnes aequè comprehendit descendentes ibid.
- 16 Suspicio in capite familia totam familiam suspectam reddit.
- Aqua que ducitur ex Castello dicitur ab eo pendere tanquam à capite, ibid.
- 18 Radice amputata necesse est, quod rami arescant.
- 19 Fistula ducens aquam excacata impedimento est, ut cetera aquam non recipiant.
- 21 Consanguinei connexi & uniti eodem sunt sanguine.
- Quilibet sequitur naturam sui progenitoris, ibid: n. 19.
- 22 Matrimonio impugnat per sententiam filij ex eo nati praedictum accipiunt.
- 24 Heres, } Legitimi sunt
- 25 Possessor, } contradicentes
- 26 Pater, } & defensores.
- 28 Collaterales an praediciantur per sententiam latam circa maculam sui collateralis. Omnes habent ius aequè principale, & unus non est legitimus contradicitor respectu ceterorum, n. 29.
- Ratio, qua versatur circa descendentes in iuribus

- sanguinis, locum habet in collateralibus, & quoad omnes genus purum aut maculatam declaratur, n. 30.
- Et quod sententia lata circa statum, & ius sanguinis omnibus noceat tenent Doctores relati, n. 32.
- 31 Iura sanguinis in omnes descendentes ab ascendentibus proneniunt.
- 33 Frater damnus non patitur ex sententia lata in causa sui fratris circa nobilitatem si postea uerius contrarium probet, vel dum sententia lata fuit circa possessionem, n. 35.
- Secus si in proprietate, n. 38.
- 45 Praetor quandoque admittitur ad contrarium probandum contra latam sententiam.
- 35 Puritas & iura sanguinis in possessione & proprietate eadem sunt, nec secerni ualent, & n. 37.
- 36 Nobilitas ex deficienti possessione plebeius declarari potest.
- 37 Frater potest nobilitas declarari, & alter frater ignobilis.
- Puritas semper eadem est, & non potest in uno fratre esse, & desicere in alio, ibid.
- Nobilitas reputari possunt quibusdam ex eorum ex una familia, & domo, & alij ex eadem non, ibid.
- 39 Qualitate unius fratris probata, constat etiam probata qualitate aliorum fratrum ut in quo eorum.
- Sententia sequitur naturam rei circa quam fertur, ibid.
- 40 Macula & puritas non tam sunt in indiuiduis quam in uniuerso genere.
- 41 Ius reale semel constitutum qualitatem tribuit indelebilem. Est tanquam accidens, totum in tota, totum in qualibet parte, n. 42.
- Habet causam continuam, & perpetuam, n. 43. Maxime in iuribus sanguinis, qua unum quid constitunt in omnibus, n. 44.
- Transit cum sua qualitate, n. 49.
- 44 Iura sanguinis continuationem habent, & unum quid in omnibus & singulis produunt.
- 45 Omnis rei accedens censetur eius pars indissolubilis, nec alterationem admittit, & semper idem est in omnibus, n. 46.
- Inherens rei in quemcumque transit, n. 50.
- 47 Graueni unum impositum transit in omnes, nec mirum si ex imposito uni alij praegrantur numer. 48.
- 49 Ius indiuiduum transit cum sua qualitate: sanguini inherens omnes comprehendit, n. 51.
- 52 Macula non ideo in unius persona declaratur, quia per se maculatus existat, sed quia ex genere maculato descendit.
- 54 Discrimen constituitur inter sententiam latam in summario iudicio, que in rem non transit indicatam, & inter latam in plenario. Ad hanc euentendam nemo audiat, ad illam uero sic, n. 55.

PLura ad hanc quaestionem pertinentia congesti supra in quaest. 12. per totam, maxime in tribus prioribus §§. vbi de rebus in aliis iudiciis examinatis, & eorum fide late egi; † quia cum testes, & sententia pari passu ambulent, quoad probationis effectum, ut communiter tenent Doctores ex text. in l. sed si possessor, 11. §. fin. cum l. seq. leg. in duobus, 28. §. Colonius, de iur. iur. cap. in dilectos. 6. §. in omnibus autem, versic. Nec attestaciones, de fide instrum. Ioann. Garcia de nobilit. gloss. 25. numero 8. Pelaez

- Pelaez de maiorat. 4. part. quaest. 14. num. 31. Valencuela consil. 92. num. 20. cum pluribus alijs adductis in d. quaest. 13. §. 1. praenot. 4. & n. §. 1. pluribus in locis, quoties nocet sententia, nocent probationes & testes, ut praedicti afferunt, & nos asseruimus in citato loco. & licet videatur, quod bis agamus de eadem re, duplici ex causa id efficere non erubescimus, tum quia ibi tantum de sententia adduximus, quantum opus fuit ad veritatem illius questionis ostendam circa fidem testium, & aliarum probationum in alijs iudicijs productorum: nunc uero magis speciatim & completè, quae ad sententiam pertinent, pertractabimus, tum etiam, quia cum hac quaestione nostrum tractatum, & iudiciale puritatis ordinem perfecimus, & omnia ad rem tangentia complectimur, sine qua & tractatus incompletus maneret, & interitus debitus progredieretur ordo.
- † Quare sicut ibi asserui, quod testes, & probationes receptae in unius causa nocent omnibus, qui eundem sunt familiae, & descendendae, ita hic regula certa, & constans assignanda est, quod sententia lata in causa consanguinei, nocet, & prodest ceteris omnibus eodem iunctis sanguine per eandem descendendam, & lineam, ut probauit Rota apud Farinac. dec. 355. sub n. 3. 2. part. nouissim. & apud Mohed. dec. 8. Crescent. dec. 18. de probat. Achill. dec. 5. de sent. & re iud. plures apud Barbosa de canonicis, c. 13. nu. 38. qui omnes speciatim in materia puritatis loquuntur.
- 3 Quod ab omni dubio alienum esse videtur in sententijs latis per Senatum supremum Inquisitionis, & regium Ordinum, quae latae censentur ab ipso Principe, ex text. in l. 1. §. de aqua autem. ibi, & putat de ea restitutione sensur, quam vel Princeps, vel Senatus induit, de p. f. l. de l. quod Principis, 23. de aqua, & aqua pluuiarum melior text. in l. quisquis, 5. in princ. C. ad leg. l. u. maiest. l. 1. c. de praepost. Lambert. lib. 17. Gregor. Lopez. in l. 2. gloss. 3. ut. 9. part. 1. Matienço in Dialogo reiator. 1. part. cap. 4. num. 9. ubi adducit l. 1. vers. La d. d. a. ut. 2. part. 7. Simanca lib. 7. de repub. cap. 6. num. 2. † & faciunt ius quoad omnes tam in uilitate, quam in d. mmo, text. est in l. fin. c. de legib. leg. 28. tit. 8. l. 14. tit. 22. part. 3. cap. in casus, 19. de re iud. plura tradunt Pelaez de maiorat. 4. part. quaest. 22. numer. 53. cum seqq. Curt. Iun. consil. 60. num. 7. Valencuela consil. 39. num. 64. plura quoad utrumque congerit Perez. de Lara in compend. uita h. m. c. 1. num. 58. & 59. Et speciatim, quod sententia Senatus faciat ius quoad omnes probant, ex text. in l. filius emancipatus. 14. ibi, Sic enim inueni Senatus consuisse, Ad leg. Corn. de fals. d. l. fin. Cod. de legib. Ant. Gamma decis. 33. num. 2. ubi Flores plures adducit, Ant. Thesaur. in praefat. decis. Pedam. nu. 32. & in sententijs Cancellariae loquens multis probat Valencuela consil. 73. numer. 53. & consil. 40. num. 55.
- 5 In causis uero status, & qualitatum sanguinis in dem maiori ex causa esse, & seruari debere in sententijs, omnibus quorumcumque iudicum probatur ex legq. Primò quia sententia lata circa uniuersale ius plures aequè tangens, aequè omnibus prodest, & nocet, ex notatis in l. Papinianus. 8. §. si ex causa, 16. de inoff. testa. n. 8. & communiter DD. in l. ex contractu, 4. de re iud. cum cumulatè à Peregr. de fideicom. art. 53. n. 49. & 50. † At sententia lata circa puritatem unius versatur circa ius uniuersale commune omnibus eiusdem generis & familiae, ex text. in l. emancipatum. 7. §. fin. de Senator. l. 3. de inter. & Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars 7.

releg. l. 2. vers. La tercera. tit. 21. part. 2. Ioan. Gutierrez. lib. 3. pract. quaest. 13. n. 9. & seq. Pelaez de maiorat. 1. part. quaest. 51. num. 6. cum alijs congestis infra à 2. part. quaest. 6. §. 1. ex n. 7. Igitur omnibus aequè nocere, & prodesse debet.

Secundò, id etiam probatur, sententia lata aduersus cohæredè ex contractu cum testatore inito, ita nocet ceteris omnibus cohæredibus, ac si aduersus omnes nominatim lata fuisset, & omnes simul in iudicio comparuissent: at macula generis provenit ab inquinamento cōtracto à suo auctore ob commissam heresim, & infidelitatem, ex quibus, non minus, quàm ex contractu tenetur secundum l. 1. in pr. cum. §. segg. l. ex maleficio. 4. cum alijs ibi de oblig. & all. pr. §. 1. de oblig. ex maleficio. Igitur sententia lata circa generis maculam in causa unius ceteris nocere debet.

Minor patet, ex text. in l. in contractu, 4. de re iud. & omnes ex ea ita obseruant, secundum Arias Pin. in l. 1. 3. part. num. 49. Cod. de bonis mat. n. & faciunt text. in l. ex omni. §. 5. §. quod si ita stipiat. n. 1. de verb. & in l. inter cohæredes, 4. §. quod ex fact. §. fam. etc. §. uti ea iura interpretatur Don. in l. 2. §. item si in factu. n. 4. de uerbor.

Tertio, quoties in iudicio agitur per legitimum defensorem de iure plures tangenti omnibus etiam non citatis prodest, & nocet sententia lata secundum text. in l. cum non inso. 3. de collat. de reg. l. 1. §. de nunciari, de uentre inspiciend. l. 1. de excep. rei iudic. tenent DD. infra in discursu referendū: sed quilibet de familia ex titulo suorum maiorum sanguinis possident qualitates, quarum singuli legitimi sunt defensores. Igitur sententia lata circa eandem sanguinis qualitates aduersus unum, ceteris nocebit consanguineis.

Minor constat ex opinione cōmuni, de qua Dec. in l. 1. n. 41. C. de edicto D. Ad. ian. toll. Anton. Gom. in l. 45. Tauri. n. 150. Menoch. de adipis. remed. 4. n. 581. Sebast. Monticuli. de inuentario c. 9. n. 44. 2. Gozzadino consil. 6. Prima facie, nu. 89. Rol. à Valle consil. 78. Habita diligenti consideratione, n. 5. & 2. lib. 9. Burg. de Paz consil. 39. n. 14.

Quartò probatur, exceptio rei iudicatae toties obstat quoties eadem res ab eisdem petitur: at dū post latam sententiam circa qualitates sanguinis in unius causa alter consanguineus honores in d. dit puritatis, in iudicium deducit eandemmet generis qualitates, & dicitur eadem persona interpretatiuè saltem cum prima, ut ait gloss. verb. concurrunt, & uerb. personas, in leg. & an eadem, 11. de excep. rei iud. Igitur & ei obstat prima sententia saltem uel que ad contrarium aperte probatur, ut inferius latè dicam.

Maiorem probò ex text. in l. si quis cum totum, 7. §. 1. de excep. rei iud. Alexand. in l. sapè, num. 12. de re iud. Ronchegald in l. ex duobus, la. 2. nu. 37. de duob. reis Greg. Lop. in l. 5. uerb. comp. ueris, tit. 23. part. 3. Aym. Crauer. consil. 306. n. 7. Per. Surd. consil. 13. & consil. 132. n. 6. uol. 2. Rota dec. 132. nu. 18. part. 2. diuersorum sacri Palacij.

Quintò probatur, praecipuus sententiae effectus est sanguinis adimere iura, ex text. in leg. 3. §. 1. sed & si de conditione, 2. de iur. iur. & in leg. siue contra 3. in princ. de agnos. & alend. lib. Alber. de statu. 2. part. quaest. 103. n. 2. Pelaez de maiorat. 4. part. 9. 14. n. 5. at iura sanguinis aequè ad omnes de familia pertinent, nec in uno esse possunt, & in alio deficere. Igitur sententiam latam circa ius unius in

qualitatibus sanguinis omnibus nocere consanguineis, est necesse.

Minor patet ex text. in l. hoc accusare 12. §. in omnibus, de accusat. Aurb. Quibus modis naturales efficitur, §. si quis ergo filius, latè Andr. Tiraq. in leg. si unquam, verb. Donations largitus, n. 288. C. de reuoc. donat. & causa exclusiua à progenitoribus proueniens omnes æquè comprehendit descendentes ex ratione text. in l. in ratione 11. §. si filio 6. ad l. falcid. l. qui id quod, 33. in princ. de donat. l. tutor. 69. de fideiuss. multa congerit Pelaez d. 2. part. quæst. 2. à n. 84. cum seqq. & nos suprà quæst. 2. ex n. 36. cum seqq.

- 11 Sexto probatur ex vulgatissima regula, quod sententia lata circa statum & personarum conditionem, pro veritate habetur, vt faciat ius vbique, & inter absentes, & non vocatos, ex text. in l. in genibus, 27. de statu homin. præcipuè circa qualitates personis coherentes, secundum Cyn. Bal. Salic. & Ang. in l. 2. C. Quib. res iud. non nocet, adductos ab And. Tiraq. de nobilit. c. 27. n. 2. & seqq. & in tract. res inter alios acta, l. m. 18. Paz. de reuoc. d. c. 43. n. 2. Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 25. de si. n. 2. & lib. 9. tit. 29. de si. n. 6. vbi de sententia lata circa nobilitatem. Alex. Ludouic. dec. 498. n. 9. vbi plures Gracian. discept. for. 10. 2. cap. 32. Acebed. in l. 1. n. 7. t. 1. 9. lib. 7. recep. Marian. Anton. l. var. resol. 128. Felician. de consub. 3. c. 2. n. 14. Gonçal. ad reg. 8. Cancell. 9. p. 1. ex n. 85. Parlad. 2. quodid. c. fin. §. 1. n. 1. Peregr. de fideicom. art. fin. m. 4. n. 11. tom. 5. c. 869. n. 16. vbi etiam loquitur de sententia lata contra vel pro habilitate personæ, Bald. in l. pen. de re iud. pluribus in locis, & col. 18. sub. n. 66. vers. ex hoc in foro, dixit quod sententia, qua quis heremaphroditus declarat, ius quoad omnes facit, approbat Stephan. Lamberteng. de contract. eorum. gl. 2. verb. mulierum n. 13. pag. mibi 153. Oalora de nobilit. 2. par. 5. partis principalis, c. 8. à n. 1. cum seqq. Couarr. in præcl. c. 15. n. 5. Igitur patet huius sententiæ veritas. Cuius contrariis plenè satisfactum manet, in d. q. 13. §. 2.

12 Confirmatur primò, sententia lata aduersus ius principale æquè nocet omnibus, quibus communicatur, nempe si feratur aduersus heredem omnibus nocet fideicommissariis, & legatariis: sed sententia in causis puritatis declarat ius vniuersale totius generis, ex quo velut principale in ceteros deriuatur vt probauit latè in dict. quæst. 13. §. 2. Igitur omnibus nocebit.

Maiores probatur ex opinione magis recepta, quam tueritur Bar. & Alexand. in l. v. quoque, de re iud. adducti ab Anton. Gab. lib. 2. comm. opin. tit. de citatione concl. 1. n. 310. Sim. de Prettis de inst. pres. de fuerit. vol. lib. 5. dub. ult. m. 17. Marzar. de fideicom. quæst. 72. Anton. Peregr. eod. tract. art. 53. ex n. 46. Alexand. conf. 84. num. 10. lib. 3. Burlat. conf. 203. num. 19. lib. 2. Zephal. conf. 179. num. 15. lib. 2. Socin. Iun. conf. 181. n. 95. lib. 2. Hieron. Gabr. conf. 43. n. 43. contra Couarr. in præcl. d. c. 13. nu. 6. Iacob. Poteum dec. 91. d. 2. lib. 2. Valenquel. conf. 6. n. 20. & 21. Christoph. de Paz. d. c. 43. de tenuia, n. 3. vers. vltimus, latè Fusario de sub. lit. 9. 622. per totam. Barbofa in collect. ad c. 17. nu. 25. tit. 17. lib. 2. Decretal.

13 Confirmatur secundò, sententia lata in creditorum fauorem aduersus institutum substituto nocet secundum Bar. in l. in diem, de aqua & aqua plu. ui. ar. Peregr. d. art. 53. n. 5. 2. per text. in d. l. ex contra. Elu. de re iud. l. 1. §. de nunciari 14. de ventre inspic. l. Papi. nianus, §. si ex causa 16. de inoff. testam. & in d. si patronus §. si ad Treb. Rebut. in tract. concord. Rub.

do collat. pag. 259. Alex. conf. 156. n. 3. lib. 2. Oldrad. conf. 94. dub. 3. à n. 16. vers. quod sententia Boer. dec. 204. n. 42. & dec. 255. num. 12. Igitur ex eadem ratione nocere debet in nostra specie omnibus consanguineis.

Confirmatur tertio, per sententiam maculæ infectio totius generis, maximè primæ stirpis directè declaratur, ex text. in l. 3. de interd. & re leg. qui aliena 32. & in aliis est, l. l. herito. 31. §. fin. de neg. gest. Io. Garcia de nobilit. gloss. 6. n. 47. & Io. Gut. lib. 3. præcl. 9. 13. nu. 94. & præcluditur via suscipiendi honores sanguinis, vt ex nostris patet statutus, & sententia macula ipsa omnes apprehendit, ita & per ficutiam via præcluditur omnibus eiusdem generis, ex doctrina Bar. in leg. si eo tempore, Cod. de reniss. pign. Matth. de Afflict. dec. 235. Innocent. in cap. cum super, de re iud. faciunt tradita à Pelaez 2. part. quæst. 2. à num. 81. cum pluribus seqq. & vbi caput familiaris suspectum est, eandem suspicionem omnia eius membra habent, Ias. in leg. aperiissimi, numer. 7. Cod. de iudic. Surd. decis. 41. num. 8. & 9. bene probat Paz. dicit. cap. 43. de tenuia sub num. 1. circa fin. sicut aqua quæ ducitur ex castello dicitur ab eo pendere tamquam à capite leg. 1. §. ait prator. §. leg. de angua. quætid. & s. in. Gracian. discept. forens. 2. part. ca. 396. num. 8. Fusario de substitut. quæst. 317. ex numero 2. cum seqq. & cum illa sententia extinguit ius totius generis, & sic extinctum ad omnes deriuatur, ex text. in leg. l. ex decigali 31. vers. c. leg. 1. rem quæst. de pignor. Dec. in leg. aliud, §. absurdum, de reg. iur. gloss. per illum text. in leg. qui aliena, §. fin. de neg. gest. gloss. & Bar. in l. si de communi, si feruit. vendic. cum adductis ab Alex. in d. l. sepè, n. 48. de re iud. & cum stirpis sanguinis, ex qua deriuatur in vniuersam sobolem eius qualitas, amputata per sententiam maneat, rami aridi, & sine fructu manebunt, secundum Afflict. in capit. 1. numero 16. de nat. feud. Mantica de tacit. & amb. lib. 22. tituli. 16. numero 4. in fin. Aymon. Craueta conf. 163. numero 4. & 5. & sicut fistula, ex qua ducitur aqua, 19 excæcata impedimento est, vt aqua vltierius ducatur, ita cum genus dehonestatum macula per sententiam dicitur, impedimento perpetuo est omnibus, qui ex eo ortum ducunt, vt optimè considerat Pelaez de maiorat. 2. quæst. 4. illar. 2. num. 28. cum quilibet semper sequatur naturam sui genitoris, Bal. in leg. 1. n. 2. & seq. de senat. Afflict. m. c. 1. num. 45. de success. frat. Mantica de tacit. & amb. lib. 22. tit. 16. n. 4.

Confirmatur quarto, sententia amplectitur, & probat non solum expressa sed etiam omnia connexa, & quæ illis adhaerent, text. in leg. si cum tibi 4. vbi Bart. Cod. de iudic. cap. 1. §. ex contrario, de inuestit. de re aliena facta, vbi Afflict. numero 7. Hippolit. in rub. num. 387. de fideiussor. Andr. Tiraq. in tractat. res inter alios acta, pag. 28. Auiles in capit. 1. corrector numero 17. ex ratione quam tradunt Dec. in leg. 1. numero 6. Cod. de bon. poss. secund. tab. Menoch. de presumpt. lib. 4. presump. 39. num. 4. Corflet. singul. verb. argumentum, Fuluio Pacian. l. de probat. c. 26. n. 53. & cum consanguineis vniti, & connexi eodem sint sanguine, de quo fertur, sententia, ex in leg. 1. §. consanguineos autem, 14. de suis & leg. hered. Mart. Bonacin. de matrimon. quæst. 3. punct. 5. §. 1. nu. 2. August. Barbofa de officio Eps. coop. 13. p. alleg. 51. n. 153. sequitur, quod omnes in sententia complctantur.

Confirmatur quinto, quoties in iudicio deducitur ius

tur ius indiuiduum, præiudicat sententia omnibus ad quos pertinet ius, vt probat Anton. Peregr. d. art. 53. num. 43. & Paz. d. cap. 43. de tenuia num. 8. Parlad. 2. quodid. cap. fin. §. 1. num. 1. Pinel. in l. 1. 3. part. num. 5. C. de bon. matern. Salgado. 4. de reg. protel. c. 8. n. 350. Felician. 3. de consub. cap. 2. nu. 1. latè Gonçal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. ex num. 84. vt in sententia lata contra præsentatum, seu nominatum receptum est, quod noceat patrono in possessione saltim, ex text. in cap. cum olim, 7. vbi Card. de casu pess. & pr. p. Abb. n. 21. & Immolin. cap. pen. de re iud. tenent adducti per Lambert. de iure patron. lib. 2. quæst. 11. art. 9. Couarr. in præcl. cap. 14. num. 1. Pelaez de maiorat. 3. part. quæst. 15. n. 11. Salgado. n. 330. & seqq. citato loco sed ius sanguinis indiuiduum est inter omnes consanguineos, vt notum est. Igitur patet sententia nostra.

Confirmatur sexto & offenditur, quod sententia lata aduersus originem & primam causam apprehendit omnes effectus inde prouenientes quia sententia lata aduersus matrimonium præiudicat filiis ex eo natis, qui se legitimos dicunt successores ex text. in leg. 1. §. si l. 3. in princ. de agn. & alend. lib. 1. 20. vers. arro si decimos, que si alguno vbi Greg. gloss. contra el padre tit. 22. p. 3. elegantissimè Bal. in l. 2. vers. sed que sunt sententia, §. quib. res iud. non nocet. Couarr. de sponsal. 2. p. c. 8. §. 3. n. 2. plures apud Paz. d. c. 43. n. 4. quamvis ex n. seq. aliud suadere conetur quam defendit ab Alexandri, & aliorum oppugnationibus Pelaez de maior. 3. parte. q. 15. n. 88. cum duobus seqq. inter quam & nostram speciem reatum rationis discrimen assignari non potest. Igitur eadem dispositio.

Confirmatur septimo, quia sententia lata contra vnum ex correis debendi alteri etiam non compati nocet, secundum text. in l. ex duobus 18. iuncta gl. & Bar. in 4. g. Ang. & Auet. sub n. 9. de duobus reis, Alex. in l. sepe, n. 42. de re iud. Ang. in l. 2. in fi. C. de si de instrum. Peregr. de fideicom. art. 42. Card. Tusch. præcl. concl. 174. num. 128. lib. 3. tom. 7. Salgado. 4. de reg. protel. c. 8. numer. 357. sed omnes consanguinei sanguinis sunt correi. Igitur patet interuentum.

Quæ omnia absque controuersia procedunt, dum sententia lata fuit aduersus legitimum contradicentem, & defensorum, ad quem causa principaliter attinet, & à quo ius in ceteros deriuatur, v. g. aduersus heredem ad quem principaliter attinet testamenti defensorio, à cuius iure cæterorum ius pendet, vt in dict. leg. Papi. nianus 8. ex causa 16. de inoffic. testam. dict. leg. ex contractu 44. de re iud. plures regnicolæ apud Christoph. de Paz. de tenuia cap. 43. num. 1. cum aliis pluribus allegatis suprâ, & à Peregrin. num. 49. & 50. loco citato * Possessor maioratus respectu successorum, leg. 1. §. de nunciari. 34. de ventre inspic. Couarr. in dict. cap. 13. præcl. Peregrin. num. 48. in loco citato, & omnium latissimè Pelaez dicit. 4. part. quæst. 14. à numer. 1. Latiusque Salgado de regia protel. 4. part. cap. 8. ex n. 302. cum seqq. & numer. 311. cum alijs paulo inferioribus allegandis. † Patet in causa filiationis ingenuitatis & matrimonij, leg. 1. §. fin. cum l. seqq. de agnos. & alend. lib. dicit. leg. ingenuum 25. de statu homin. leg. Dini 27. §. 1. de liber. causa, Couarr. in dict. quæst. 13. numer. 5. Farinac. decis. 335. numer. 3. & decis. 294. numer. 5. & 9. part. 2. Pelaez de maiorat. 3. part. quæst. 15. numer. 189. & seqq. † Atque similiter in nostra specie, sententia lata circa maculam pa-

tris nocebit filijs & descendentes, Perezus de Lara de annuati. & capellan. lib. 2. cap. 4. n. 28. Farinac. decis. 335. numer. 2. & 3. part. & decis. nouissima, 282. numer. 4. & 5. D. Ioann. del Castillo tom. 6. lib. 5. controuers. 2. part. cap. 123. num. 19. quia lex multum confidit de eo ad quem principaliter causa spectat, vt tradunt Cyn. Alex. & alij apud Peregr. d. art. 53. sub n. 49.

Maiores quidem dubium versatur circa collaterales, quibus præiudicium afferre sententiam latam contra suum consanguineum nec rationi, nec iuri congruum viderit, licet ab eadem proueniant radice, & stirpe, ex text. in leg. duobus 38. de liber. causa l. 1. §. patronum §. si ingen. esse dic. cum adductis suprâ in d. quæst. 13. §. 2. num. 11. cum seqq. † qui eorum respectu non potest dici consanguineus legitimus contradicentor cum omnes ius habeant æquè principale, nec sententia eis præiudicium afferre poterit, ex Couarr. citato loco, num. 5. Fab. de Anna confil. 17. num. 10. & 22. Vincent. de Franch. decis. 587. à num. 17. cum seqq. 3. part. Pelaez 2. part. de maiorat. q. 4. illar. 2. n. 32. Anton. peregr. d. art. 53. sub n. 44. vers. ubi tamen.

Nihilominus tamen in specie nostra aliud dicendum est, tum quia rationes omnes, quæ obtinent in descendentes locum habent in transuersalibus, tum quia prima radix, & genus vniuersum macula notatum per sententiam declaratur, & comprehendit omnes eodem infectos sanguine, tum etiâ quia vbi agitur de bono communi tuendo ad quod respectu puritatis statuta sententia omnibus, quos res tãgit, nocet, & tum etiam, quia sicut iura sanguinis ex patre non tantum in filios transmittunt, sed principaliter ex genere proueniunt, ita ad consanguineos, & collaterales omnes pertinent ex ipso genere iura sanguinis absque discrimine vilo, vt patet ex text. in l. cum qui 3. de interd. & re leg. Ioann. Garc. d. nobilit. gloss. 7. n. 27. Oalora eod. tract. 1. part. cap. 5. num. 1. cum seqq. Ioann. Gutierrez. lib. 3. præcl. q. 13. à n. 92. cum duobus seqq. quæ & alias rationes suprâ h. q. & in d. quæst. 13. §. 2. per totum congesti, & latius probauit, vnde sumenda sunt, ne eadem pluries relegantur.

Ex quibus, & aliis relationibus hæc sequuntur sententiam præter relatos suprâ Bart. in leg. posthumus §. si quis, de inoff. testam. & latius Alexand. in dict. leg. si patronus, §. adiones, à num. 2. ad Treab. bel. Andr. Fachin. lib. 7. controuers. cap. 103. & relati à Couarr. in dict. quæst. 13. Arias Pinel. in leg. 1. 3. part. num. 48. Cod. de bonis matern. Menchac. lib. 1. de success. creat. §. 6. num. 28. Meneses in leg. vnum ex familia, §. si de falcidia, numer. 14. de leg. 2. Christophor. de Paz de tenuia 2. tom. cap. 32. numero 73. Peres de Lara dicit. cap. 4. num. 31. Pelaez, qui latè de hoc agit, & plures recitet 4. part. quæst. 14. per totum, Anton. Gamma decis. Lusitan. 383. n. 2. vbi bene docet, quod sententia lata circa qualitatem personæ facit ius inter alios, vbi Flores de Meña eius additionator ad notab. 1. plures congerit, Ioseph. de Sefle dec. Regni Aragon. 4. n. 13. & 50. & Ioann. Gutierrez. confil. 1. n. 3. cum alijs ibi, præter relatos à nobis suprâ n. 27. & alibi, & licet plures ex dictis loquantur in possessore maioratus respectu successorum, idem omnino per necessariam consequentiam locum habere debet in puritatis sententia respectu omnium eiusdem generis, sanguinis, & descendentiæ, ex dictis.

Et quamvis contrarium voluisse videatur Quæst. 13. §. 2. per totum congesti, & latius probauit, vnde sumenda sunt, ne eadem pluries relegantur.

lora de nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 8. & Ioann. Garcia cod. trall. gloss. 6. num. 48. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 4. silat. 2. num. 10. in meo Codice est nu. 32. Fab de Anna consil. 89. numer. 4. & 5. libro 1. Valençucia consil. 90. num. 112. volentes, quod sententia lata contra fratrem in nobilitatis causa alijs fratribus non præiudicat, loquantur tamen respectu nouarum probationum, quibus rei veritas plenius apparuit, quàm in primo constitit iudicio; nam ceteri poterunt postea contrariū probare, & nouum instruere iudicium, & obtinere non obstanti alia fratris contraria sententia, itaue eius præiudicium tantum sit, quoad contrarium vberius probetur, quod & nos etiã in puritatis sententia admittimus, & asserimus, quæ non sic generi, & consanguineis nocebit, vt amplius non possint audiri, nec contrarium probare, sed tantum pronunc, & vsque me-

34 lius veritas probetur: Immo & plus fatemur quod non tantum fratres, & consanguinei, sed & ipse, qui aduersam obtinuit sententiam poterit ostendere, rem aliter se habere, & probata contraria veritate, debet prima rescindi sententia, & honorem præsentium obtinere, cuius contrarium seruatur in iudicijs nobilitatis, quorum sententia in rem trãsit iudicatam, & ita nocet ei, contra quem fuit lata, vt audiri amplius non debeat, licet contrarium validissimis ostendat probationibus, & quamvis magnam efficiat aduersus alios fratres presumptionem ex dictis quest. 1. §. 1. præmissio. 2. tamen nõ omnino nocet, cum audiri possint, & contrarium probare, vt sæpius dixi.

35 Est & in alio magna differentia inter sententiam nobilitatis latam in plenario iudicio & inter prolatam in summano puritatis, de genere nos principaliter loquimur, nam in iudicijs puritatis agitur de eius possessione, & proprietate simul, & secerni vna ab alia non valet, & eius sententia fertur in proprietate, & possessione, quod diuersimodè se habet in nobilitate, cuius proprietas secerni potest à possessione, & sententia ferti circa possessionem separatam à proprietate, vt passim in practica fit, & constat ex traditis à Ioann. Gutierrez, lib. 3. præll. quest. 19. per totam, Otalora, Garcia, Acebedo & alijs in locis ibi per eum relatis. † Ex quo discrimine prouenit, quod verè nobilis ex deficienti actuali possessione plebeius, & tributarius possit per sententiam declarari, & cum possessio in facto personali consistat

36 text. in l. 3. in princip. & in leg. quemadmodum 8. & passim per totum tit. de adquis. poss. † poterit esse penes fratrem, & deficere in alio, quod & in filio respectu patris admittit Ioann. Garcia in diel. gloss. 12. numer. 48. licet contrarium sentire videatur Zaballo commun. contra commun. quest. 636. numer. 11. & quod ex eadem domo orti possint alijs nobiles reputari, alijs non, dixit Socio. consil. 246. numer. 3. vers. quocumque autem, vol. 2. Farinac. decis. 535. numer. 5. par. 2. & decis. 555. numer. 2. part. 2. in posthum. Fontanell. decis. 228. n. 19. quod omne econtra accidit in puritate, quæ cū semper vna sit tam in proprietate, quam in possessione perpetua & constans est in omnibus & non potest alia in vno, & alia in alio esse, sed semper vna, & eandem in omnibus eiusdem generis, & proinde eis omnibus nocere, & prodesse debet. † Quod euenit etiam in nobilitatis proprietate, quæ vulgo desolat, dicitur, cuius sententia aduersus vnum lata nocet æquè omnibus eiusdem familiae, quia fertur circa ius reale, naturale, indiui-

duum, & vniuersum quoad omnes, ex text. in leg. qui aliena, 32. in alijs est leg. liberto. 31. §. si. de neg. gest. Ang. in auth. ut liceat mariti & auis. ad hoc, docet Ioann. Garcia gloss. 6. numer. 48. vers. Imo aut que la executoria, vbi in fine hanc quem constituimus inter proprietatem, & possessionem differentiam assignat, & eam sequimur aliud agens Ioann. Gutierrez lib. 3. præll. quest. 14. numer. 141. & 142. Anton. Fab. C. tit. 29. de finit. 12. num. 6. lib. 9. † quare sicut puritas, aut macula constituit ius reale perpetuum, & indiuiduum in toto genere, & vniuersa agnatione, ita similiter sententia de eiusdem qualitatibus lata amplecti debet omnes, quibus eadem communis sunt qualitates, quia sententia semper naturam sequitur rei circa quam fertur, cum nouum ius nõ inducat, sed vetus declaret, ex text. in leg. sicut 8. §. si quidem 4. si seruit. vindic. lex. ex aduerso. 35. §. vbi autem, de rei vendic. l. non potest 23. l. non quemadmodum 34. de iud. l. Pomponius, 13. §. si in ius 9. de adquis. l. quid tamen 21. §. si arbitri. 10. de recept. arbitri. Bar. in leg. exceptio. 28. de except. rei iud. l. ass. in leg. ex hoc iure, numer. 4. 4. de inst. & iure plura congerit Pelaez de maiorat. 4. part. quest. 20. num. 282. atque hoc sensu verè dicitur, quod probata qualitate vnius fratris censetur probata aliorum fratrum vtrinque coniunctorum, ex Ang. citato loco in fin. Alexand. in leg. sepe num. 51. vers. idem etiam sentit. Angelus, de re iud. Tiraq. de nobil. cap. 17. n. 3. Corta in memorabilibus, verb. sententia dicta pro vno ex multis fratribus, sequenti à Rota penes Ioann. Coccin. dec. 68. n. 4. & dec. 105. n. 1.

40 Cuius rei ratio etiam illa est, quod ius puritatis, siue macula non tantum inuenitur in indiuiduis personis, sed in vniuersa familia & genere à sui initio, cui semper inhæret (licet puritatem ex post facto mutari posse, maculam verò non ita alibi dixerim) ex text. in leg. qui aliena, alias leg. liberto 31. §. si. de neg. gest. leg. imperatores 7. de public. & vellig. & ex alijs iuribus congestis per Anton. Gom. lib. 2. var. cap. 15. numer. 28. vers. Secunda solutio sit. Bar. Paul. Fulgos. & Alexand. adducti ab August. Lascia in emp. 1. part. tit. 6. num. 11. qui in duobus numer. segg. rem hanc bene explicat. Hug. Donel. lib. 11. comm. cap. 1. in princip. & cap. 10. vers. quo pesto, & cap. 13. circa princip. Brisson. lib. 2. de solut. tit. de acceptilati. pag. 377. † vbi probat, quod ex constitutione iuris realis qualitas indelebilis generi, & fundo imprimitur, ex leg. quid aliud, 86. de verb. sign. quæ semel in iura hæret, nostra vt voluntate non possit non in iura videri, Bronch. lib. 2. assert. 3. & refert Oluald. Illiger. ad eundem Donel. in d. cap. 10. lit. E. † Et ius reale inest rei tamquam accidens in subiecto, secundum Nauarr. de vsurio §. 21. numer. 83. Simanc. de Carholicijs institut. tit. 9. numer. 120. Parlad. lit. 1. ver. quotid. cap. 4. §. 8. num. 20. & 21. & est totum in tota, & totum in qualibet parte, sicut anima inest corpori humano l. si cui 9. de seruis. leg. certo generi, 13. §. si totius. leg. via constitui 22 §. quocumque, de rustic. Gracian. discept. forens. tom. 51. cap. 84. 2. num. 4. † Et postquam ius reale semel rei accessit, seu per sententiam inesse declarat, habet causam continuam, & perpetuam, secundum

42 text. in leg. ult. de contrab. empt. leg. cogi 16. §. inde queritur, 3. ad Treb. l. cum fundo, 36. de seruit. rust. l. cum cui, 13. C. de de hered. act. Pereira in l. si curatores verb. sua facilitate, n. 80. C. de in integr. restit. Corral. in l. seruiture. 4. num. 25. vers. Constitui planè, de seruit.

44 sentit. Ioan. del Castillo de vsu fructu, cap. 11. † Maxime in his, quæ per sanguinis deferuntur continuationem, quæ vnum quid in omnibus constituit successoribus, secundum Curtium Senior. consil. 44. in fin. Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 6. num. 276. † & onus rei accedens censetur eius esse pars indissolubilis, text. in l. fundi partem, 79. de contrab. empt. cap. cum locatus, 10. vbi Abb. de fide instrum. Valençuela consil. 33. numer. 44. & seg. vbi adducit l. 6. §. fin. tit. 20. part. 1. Acoeb. in l. 1. num. 7. tit. 5. lib. 1. recop. † Quia nec diuisionem, nec alterationem admittit, nec potest in vno deficere, nec pro parte deberi, sed idem in omnibus esse, aut deficere omnino, l. lici, 4. §. si fundus, 3. §. si seruit. vnde. com. sinitibus. † etiam si vni tantum grauamen impositum fuerit, transit in omnes, qui ab illo processerint. Ioan. Lupus & Castillo in l. 2. Tauri, num. 19. ex doctrina Bart. in le. qua conditio, de condit. & dem. † nec mirum quod ex

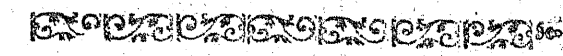
48 grauamine vnius alij prægrauentur, text. singularis in l. si seruit. 1. §. non autem mirandum, 14. de leg. 1. quem idem Bart. citat. in l. Titia Seio, §. Seis liberta, de leg. 2. Zachus in l. heredes mei, §. cum ita part. 6. num. 18. 2. pag. 923. ad T. eb. † & semper ius indiuiduum transit cum sua qualitate, l. sed si heredo, §. constituta, vers. At si venditor, de in ius vocando, 1. conuenit. 18. §. si fundus, 2. de pignorat. act. l. debitorum, 15. C. de pignor. l. 1. in fin. Cod. si mancip. in ver. no prohi. Ludou. Rom. singul. 793. n. 1. C. clar. de Gradis decis. de sepulch. 6. † & onus semel in iura eas rei in quæcumque transit, l. 2. vers. Et licet ad sicuti, de alim. & cibar. leg. l. Praetor. 15. de noxal. act. l. & post litem, 12. §. res qua. 2. fam. ere. l. 2. C. in quib. caus. pign. Dinus consil. 4. numer. 2. Hier. Zaballus tom. 3. comm. contra comm. quest. 828. numer. 18. plura apud Angul. Barbol. axioma. 199.

51 numer. 5. & dubijs segg. pag. 123. † Quare sententia lata circa causam sanguinis inherentem vniuersum amplectitur genus, & nocet omnibus indefinitè secundum gloss. communiter receptam in d. l. qui aliena, §. fin. verb. prædico, de neg. gestis, & in nobilitatis causis probat Io. Garcia citato loco, † vbi rationem reddit, quia sicut sententia ius, seu onus fundi non de nouo imponit, nec obligationem constituit, sed quæ iam erat, declarat, ita sententia circa puritatem, & nobilitatem non ita fertur, quia prætor per se purus, aut nobilis sit, aut econtra ignobilis, aut maculatus, sed quia è genere nobili est, aut è puro, ignobili, aut maculato, & quia à radice his prædicta prouenit qualitatibus, quæ in primo talis declaratur, & per consequens prætoris, qui ex ea deriuatur, ex d. l. sicut autem. §. §. & si quidem 4. vbi gloss. verb. declarari, Bart. & communiter DD. si seruit. vindic. cum alijs congestis supra, & quæ adducit Pelaez d. 4. part. quest. 20. num. 282. & Garcia d. gloss. 6. num. 48. ex quibus patet, quàm verum sit, iuri & rationi consonum, quod sententia circa sanguinis qualitates proficit, & nocet omnibus, qui eiusdem generis, & propiæ sunt, saltem vsque ad contrarium probetur, quod & praxi receptum, & à Doctoribus probatum est.

53 Dixi, vsque ad contrarium probetur, quia cum informationibus puritatis summariè res agatur, sententia lata pro puritate, aut contra nunquam transit in iudicatum, vt in terminis ex Bart. Raudensi consil. 17. d. num. 54. part. 6. Decis. Genua. 3. d. num. 6. & 9. am aduertunt Perezius de Lara de animers. &

capellan. 2. part. cap. 4. numer. 91. & nouissime Ricciol. de reaphy. cap. 7. numer. 24. Aug. Barbola de offi. Episc. 1. part. tit. 2. gloss. 17. numero 39. par. ext. in cap. fin. de presumpt. vbi communiter DD. maxime Abb. numero 15. immol. §. 8. & 12. & alios adductos per Salgad. de reg. protel. 2. part. cap. 13. ex numero 2. i. cum segg. & numer. 42. Sequitur, quod postea contrarium probari, & sententia retractari, & prætoris admitti ad muuus præsentium: similiter atque post sententiam latam pro puritate, & post admissionem prætoris ad honorem, seu officium, poterit ex plena macula, seu defectus probatione remoueri à possessione obtenti muneris, vt non semel factum vidi in supremo sanctæ Inquisitionis senatu, licet clariore tunc requirantur probationes, quam in initio prætoris, vt dixi supra quest. §. 1. ex numero 1. cum segg.

54 Ex quo oritur tertia differentia inter sententiam latam in iudicijs summarijs puritatis, quæ nunquam transit in rem indicatam, nec ius tribuit irrevocabile, & perpetuum, & admittit quando cumque probationum in contrarium, & retractari potest, vt dixi, & inter sententiam latam in iudicijs ordinarijs nobilitatis in regijs Cancellarijs, quæ in rem transit indicatam, & ius irrevocabile tribuit ei, pro quo fuit lata: nec postea subverti, nec reuocari potest, ni ex falsis testibus, aut instrumentis ortum capiat, & tunc seruatis solemnitatibus, quas præfinit l. 34. vers. Ven to que toca à rãuper, tit. 11. libro 2. recop. † Et idèd vtriusque sententia effectus diuersi sunt, quia lata in ordinario iudicio nocet ei contra quem prodita fuerit, nec amplius auditur contra eandem rem, l. eleganter, 23. §. si quis post transactionem, 3. de condit. indeb. l. 1. C. de l. postquam liti. 4. C. de patris, cum pluribus adductis infra 2. part. quest. 4. art. 1. per totum, lata verò in iudicio summano tantum nocet, vsque ad contrarium probetur, vt probatum manet.

§. I I.

Proponuntur declarationes vtilis ad omnia præcedentia.

SUMMARIUM.

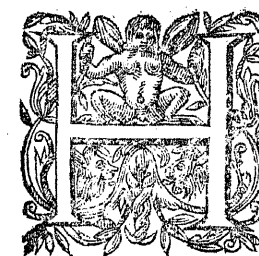
- 1 Sententia lata circa maculam generis, aut dubium existens circa qualitates integrantes sanguinis impedimentum constituit ad alium admittendum eiusdem generis, & lata circa puritatem non efficit, vt aliu admittatur sine nouis informationibus, n. 2. & 8.
- Plus nocet contraria, quam fauorabilis specialiter in causis puritatis, nam regulariter contrarium iure stabilitum habemus, n. 3.
- Lata pro socio prodest, non tamen alijs nocet, numer. 4.
- Pro adultera prodest adultero, non verò contra, numer. 5.
- In fauorem collegatarij ceteris prodest, non tamen nocet, numer. 6. Contra fratrem ceteris non nocet, numer. 7.
- Pro puritate patrii filijs prodest, numer. 8. Et in casibus

TRACTATUS
DE PURITATE, ET
NOBILITATE PROBANDA

AD SPECIALEM EXPLICATIONEM
nostræ Pragmaticæ latæ Matriti 10. Februarij an. 1623.
figillatim per singulos §§.

SECUNDA PARS.

VCVS QVE latè egimus de his, quæ à Iure, & Doctoribus circa puritatem & nobilitatem probandam fuerunt tradita, & quæ in omnibus tribunalibus, & communitatibus apud quas stricta puritatis habentur statuta, fuerunt observata, quæ velut præmissa ad pleniorrem huius pragmaticæ intelligentiam præhabita fuerunt: nunc deveniendum est ad specialem ejus explicationem, vt sciamus, quid

per eam novi circa puritatis, & nobilitatis probationem constituatur, quidque deinceps sit servandum, † quia cum legis novæ noui aliquid statuere proprium sit, †
text. in l. leges. 7. l. humanum. 8. C. de legib. cum similibus, visis, quæ vsque adhuc fuerunt servata, & simul quid per hanc pragmaticam sanctionem novi sit stabilitum, apparere erit necesse, quid immutatum, quid verò de nouo sancitum habeamus secundum Bald. in auth. *Quas actiones, vers. Sed ego dico, C. de Sacros. Eccles. Marc. Ant. Genuenf. practic. Eccles. quest. 660. n. 3. vt deinceps obedienter, ac vtiliter id servemus, ex his quæ notantur in l. item si fundi. 9. §. huic vicinus. 4. de vsufr. vbi Bald. l. sed & si plures. 10. §. filio impuberi 2. vbi Angel. de vulg. l. 1. §. item quaritur. 17. vers. Ego Ofilio, de aqua quotid. & astina, cap. translato. 3. de constitut. cap. quanto. 3. de iudic. faciunt tradita per Ant. Gabr. lib. 5. comm. tit. de præscript. concl. 2. num. 30.*

QVÆSTIO PRIMA.

De præmissis, & rationibus decidendi huius Pragmaticæ. Ad interpretationem, §. 20. in princip. incipit, Y porque el odio, malicia, y otros respetos.

TEXTVS VERBA.

A Porque el odio, malicia, y otros respetos, y accidentes particulares se an hecho tanto lugar en el modo de la calificacion de la nobleza y limpieza en los actos que se requieren, B con tan poco credito, y consuelo de la nacion, C con tanta inquietud, y discordia en la republica, D con tanta costa de las haciendas, y vidas, E y peligros en las conciencias, F que se juzga en el gobierno por la cosa mas digna de reparo, assi por el remedio de inconuenientes tan grandes, y de losquales tanto daño resulta al Reyno en comun, y particular, G como porque se conseruen en su primitiua calidad, y institucion los santos statutos, y los vtiles, y loables fines del beneficio comun a que se encaminaron, y que de su buen uso se an experimentado. H y que siendo tan conuiniente en la substancia, no se pongan en estado de perjuizio por los accidentes en el modo.

SVMARIUM.

1. Ratio recta debet esse ad modum regulae, dicitur dux intellectus, & nervus dispositionis, numero 2. Eius anima & spiritus, nume. 3. Gubernat, & regit eorum dispositionem, numer. 4. Est idem quod ipsa lex, numer. 5. Omnes suos determinat casus, numer. 6. Inspicienda potius quam verba, numer. 7. Si generalis sit dictio legis extendit dispositionem, non vi extensionis, sed ipsius rationis comprehensione, numer. 8. Sin vero limitata restringit dispositionem, n. 9. Per eam ampliatur, & limitataur omnia dispositio, n. 10. In statutis potius inspiciuntur quam verba, n. 11.

REGULA & lex non quam formosa, sed quam recta sit quaeritur, bona autem ex eo est, ratio explicata, & recta sit, ad naturae suae voluntatem accommodata, ut Seneca dixit lib. 2. epist. 77. Quia ratio est dux intellectus secundum Anchar. consil. 254. statuto cauetur, num. 4. Roman. consil. 503, num. 7. & seq. & nervus dispositionis legis, ut ex text. in l. non dubium, §. de legib. colligunt Rol. à Valle consil. 6. n. 18. lib. 4. Verioio consil. 87. nu. 50. Vincent de Anna allegat. 70. num. 57. ¶ feu vt dixit Bald. in l. si quis servus, 20. nume. 7. C. de furis. Et ipsius anima, & spiritus, quem sequuntur Phil. Dec. in cap. secundo requirit, numer. 1. de appellat. & adducti per Pet. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 4. 4. num. 15. & quest. 11. num. 6. Andr. Tiraq. in l. si unquam, verb. libertis, num. 38. C. de reuoc. donat. Mol. de primogen. lib. 1. cap. 5. numer. 8. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 58. numer. 115. Aug. Barbosa axioma 197. numer. 1. pag. 121. ¶ Ratio enim est, quae gubernat, & regit totam dispositionem, text. in leg. cum ratio, 7. de bon. damnat. & in leg. si de commissis, 11. §. hac verba, 9. de leg. 3. gloss. in leg. iurisdictionum, 7. §. quod fore, 11. de pactis, & in §. item si quis postulante, 12. in tit. de act. Alex. consil. 75. numer. 3. vol. 5. Marc. Ant. Eugen. consil. 67. num. 8. lib. 1. Tib. Dec. resp. 7. numer. 14. cum seqq. lib. 1. ¶ Immo ratio est ipsa lex, ita vt nec lex sit extra rationem, nec ratio ipsa aliud quam lex, vt notant gloss. in verb. rationem, aut legem, in leg. 2. Cod. qua sit longa consuetudo. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 58. numer. 115. Marc. Ant. Genuent. pract. Eccles. quest. 214. numero 7. ¶ Et sicut genus comprehendit suas species, ita & ratio omnes suos determinat casus, ex congestis ab Andr. Tiraq. in d. l. si unquam, in verb. libertis, num. 15. Cod. de reuocand. donat. Hugo Don. lib. 1. comm. capit. 5. post med. Ant. Fab. iurisprud. lib. 1. comm. cap. 5. post. med. Ant. Fab. iurisprud. lib. 1. princ. 1. illat. 3. ¶ ita vt non legis verba, sed eius ratio sit inspicienda, leg. scire, 13. §. aliud, 2. vers. Sed. & si maxime, de excusat. leg. adigere, 6. §. quamvis, 2. de iure patron. capit. statutum, 8. §. sed sciendum est, d. l. 61. Archid. in capit. vbi periculum in verb. ratio, de elect. in 6. Andr. Tiraquel. d. verb. libertis, numero 47. Fularo de substitut. quest. 480. numero 40. Menoch. consil. 998. numero 13. ¶ quia ratio generaliter dicto legis extendit dispositionem ex text. in l. 2. §. si mater, 23. ad SC. Tertul. & multis probat Andr. Tiraq. in tract. cessante causa, 1. part. numer. 149. Flam. Parif. de resignat. benefic. lib. 5. quest. 4. numer. 12. Nicol. Euerard. loco, à ratione legis larga, numero 1. Angulo de maiorat. in l. 6. gloss. 2. numer. 2. Aym. Craueta consil. 227. n. 3. non quidem vi extensionis, sed ipsius rationis comprehensione, l. nominis, 6. §. verbum, de verb. signif. l. illud, 13. C. de sacros. Eccles. l. hie solus, 7. ibi

Satis etiam tacitè causum putamus, Cod. de reuoc. donat. gloss. verb. Italia, in cap. 1. de tempor. ordin. in 6. Gonzalez in reg. 8. cancell. §. 7. proximi, nu. 125. Marc. Ant. Genuent. pract. Eccles. quest. 582. nu. 2. & quest. 615. num. 4. & congerit alios plures Pelaez citato loco 2. part. quest. 6. n. 520. & seq. & Aug. Barbosa axioma 197. nu. 7. pag. 112. ¶ E contra vero generale dictum restringitur ad limites specialis rationis, ex text. in l. cum pater, 77. §. dulcissimi, 20. de leg. 2. l. milites, 13. in princ. de re milit. cum concordantibus adductis à Nicol. Euerard. in topicis loco, à ratione legis stricta, n. 1. & deinceps. ¶ generaliter quidem omnis dispositio ampliatur, & limitatur, per rationem, l. vnum ex familia, 67. §. fin. de leg. 2. l. si se qui animo, 27. de adq. poss. l. in l. id quod, nu. 7. de leg. 1. Rota apud Farinac. decif. 10. num. 2. part. 1. Surdo consil. 67. nu. 20. & seq. Octauiano Glorif. resp. 2. num. 35. & resp. 5. nu. 58. & resp. 10. num. 57. Quia semper ratio trahit ad se dictum, & in suam naturam conuertit ipsum, & destruit dictum, si ei non cõgruit, tota enim virtus dispositionis stat in ratione: nam omnis ratio est quoddam argumentum. Verba sunt Baldi in leg. conuenticula, numero 7. C. de Episcop. & cleric. & in l. fin. numer. 5. & 6. vbi etiam. l. a. de officio Procurat. Casar. Bosl. de opposit. contra testes, numer. 73. Barfar. consil. 197. num. 35. vol. 2. Bertaz. consil. 118. num. 10. lib. 2. Hippol. Rim. consil. 451. ex nu. 15. vol. 4. & consil. 828. nu. 16. & 17. vol. 7. vbi eleganter, 47. lib. 1. gloss. post. nu. 4. Cic. in Part. Cernenda sunt diligenter, ne ea nos fallant vitia, quae virtutem videntur imitari, & facie text. in c. forte, 14. q. 5. c. sepe, 41. dist. Farin. consil. 32. nu. 62. lib. 1. nam vt ait Seneca de formul. honesta vite, Sapè mendacium specie virtutis obcluditur. Et Epist. 45. lib. 6. Vitia nobis sub virtutum nomine subrepunt, temeritas sub titulo fortitudinis later. Et lib. 22. Epist. 121. Mala interdum speciem honesti obtulerunt, & optimum ex contrario nunt. Sunt enim vt scies, virtutibus vitia confinia, & perditis quoque, ac turpibus rebus similitudo est. Et Cic. de nat. Deor. Omnibus veris falsa quaedam adiuncta sunt tanta similitudine, vt nulla insit iudicandi, & assentiendi nota.

Quid. i. de rem. amor.
Et mala sunt vicina bonis, errore sub illo
Pro vitio virtus erimina saepe tulit.
Horat. 1. Epist. ad Lollium.

Plerumque modestus.
Occupat obscuro speciem taciturnus acerbi.
¶ Et quod in statutis inspicienda sit ratio, & mens statutentium, & non verba, dixit Card. Tusch. pract. concl. 31. nu. 16. lit. R. tom. 6. ex Mariano Socino consil. 35. circa predictam. col. 2. vers. Et quamvis, lib. 1. Bald. consil. 44. Si tenemus, in fin. lib. 4. Alex. consil. 54. n. 6. & seq. lib. 4. Parif. consil. 12. n. 52. lib. 2. & consil. 83. n. 13. & 14. lib. 3. Quae vis rationis cum tanta sit, meritò noster inuictus Rex Philippus à rationibus suae dispositionis initium sumit, & prius nobis eas praeculis proponit, quam suam principalem sanctionem, vt ex praehabita illarum notitia facilius huius virtutem, ac vim agnoscere valeamus.

GLOSSA. I.

De odiis, & malitiis, introductis in puritatis, & nobilitatis probationibus.

SVMARIUM.

SVMARIUM.

- 1. Odijs, & malitijs occurrendum est, & n. 7. maxime cooperitis, & palliatis cum velamine publicis boni, n. 2.
- 2. Calumniatores plerumque suam malitiam, & prauum animum cum boni velamine cooperiunt. Infames sunt, sub n. 5. Tumultus grauissimi in republica oriuntur ex veneno in visceribus dissimulato, ibi.
- 3. Mendacis dat malignitas initium, & credulitas incrementum.
- 4. Calumnia tanto magis nocent, quanto sub dissimulacione verbuntur.
- 5. Calumniatores velut nequissimi repellendi. Calumnia contra publicam est vitiositas, & dolum habet annexum, ibid. Iudices ex officio calumnias & fraudes repellere debent.
- 6. Calumnia contra honorem familiarum nobilium in causis puritatis, de quibus loquimur magna nobis afferunt damna.
- 8. Iudices animum calumniandi ex iudicijs, & coniecturis perpendent. Animus ex coniecturis & praesumptionibus probatur, ibid.
- 9. Delatores prae maxime ex odio, & malitia procedunt. Nemo ad denunciandum maculam proximi cogitur & raro iure in denunciando facti, ibid.
- 10. Delatores falsa macula contra honorem proximi grauius puniri debebant, licet ita fieri non sit solitum.

IN primis, inquam, ait noster Rex, Porque el odio, malicijs, & otros respetos, y accidetes particulares se an hecho en el lugar en el modo de la calificacion, de la nobleza, y limpieza en los actos que se requieren, ¶ Odijs enim hominum, & malitijs iuste ac rectè vi pracluditur hac in parte per nostram sanctionem. Est enim latens, & occulta res odium, & idèd magis imperio exitiosa, quia sicut ex festuca incensa, aut lucerna neglecta domi, nonnumquam conflagrat vrbis tota: sic ex priuatis odijs, ac diffidijs publica pernicijs oritur, vt dixit Erasmus. ¶ Maxime quidè ex odijs, & malitijs cooperitis cum velamine publici boni, & apertèd veritatis, quo plerumque odiosi calumniatores nituntur, ad malitiam, & fraudulolum cooperiendum animum, cum peiora sint, recta odia, quam aperta, & agnosciamet, qui odium ostendit, vt Seneca in prouerbijs dixit, & ex veneno in visceribus dissimulato grauissimi soleant in republica oriri tumultus in his, quae ad decus, existimationem & hominum famam conducunt, aduersus quem solent inimicorum insidiae insurgere falsum & mendacem spargendo sermonem, ¶ cui malignitas dedit initium, & credulitas incrementum, vt ostendit Quintilian. lib. 5. institut. oratoriar. cap. 3. Deslamat. n. 18. Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 12. comment. cap. 22. lit. F. fol. mibi, 1024. Valençuela consil. 90. nu. 185. Menoch. lib. 1. de praesumpt. quest. 1. n. 39. ¶ Quae tantò magis nocent, & sunt, periculosa, quanto sub dissimulatione veniunt, vt ad aliud dixit Cicero in orat. in Caium Verrem act. 3. Nulle (inquit) sunt occultiores insidiae, quam haec, quae latent in simulatione cordis. maxime si ex boni causa, & re fingatur vt dixit Siluan. lib. 3. de gubernat. Dei. Magis damnablem malitiam, quam in tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

entius bonitatis accusat, & reatum impij esse pium nomen. Hic addit. 47. pag. 511. ¶ quare aduersus similes honoris alieni calumniatores insurgit Imperator Iustinianus in proem. instit. ibi. Sed etiam per legitimos transtas calumniarum iniquitates expellat, vbi Io. Redin. de maiestate Principis in eisdem relatis verbis à n. 2. plura ad hoc adducit iura, cum calumnia semper sit contra publicam vtilitatem habeat dolum annexum, aperiat viam fraudibus, & sit semper proferenda ex multis traditis à Signorol. consil. 55. per totum, ad hoc adducto per Card. Tusch. l. 1. C. concl. 9. n. 28. tom. 1. vbi etiam n. 29. ait, quòd calumnia consistit in animo, & numquam est sine dolo, ex l. 1. de dolo. Abb. consil. 8. viso toto circa si. vers. Calumnia propter calumniam Paul. lib. 1. sentent. c. p. 5. & sic iuste calumniatores infamiam iure patiuntur, l. 1. §. 4. Calumniator, de his, qui not. infam. faciunt tradita per Cujac. lib. 6. obiectat. 3. & lib. 5. sentent. Pauli c. 16. Menoch. de arbit. casu. 19. 8. Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 8. comm. c. 8. lit. O. pag. mibi, 34. Valençuela. consil. 96. n. 3. & 26. & iudices fraudes, & calumnias ex officio repellere debent. Ioan. Bapt. A. fin. de execut. §. 3. cap. 19. & seqq. refert Osuald. ad Donel. lib. 2. 2. comm. cap. 2. lit. A. sub fine, pag. mibi, 896. Menoch. de recuper. rem. 15. numer. 326. & seqq. Farin. i. tom. crim. quest. 33. num. 25. & speciatim in puritatis causis loquendo animaduertunt Cenedo in collect. ad lib. 6. Decretal. collect. 6. Segura Dauillos in allegat. d. rectorij iudicium Ecclesial. 2. part. cap. 14. num. 28. quibus accedit Valençuela consil. 90. num. 185. & etiam idem considerauit Alphonf. Hojeda in suo tract. de incompatibil. benefic. 1. part. cap. 23. numer. 10. in hac verba, ¶ quia experimento compertum est in his informationibus, quam plurima reperiri falsissima testimonia, & quae fundamento aliquo carent, & non alio sine sunt, quam vt honor proximi ledatur, & eius etiam familia, quod negari non potest esse maximam causam odij, & inimicitiarum, ac fortassis necium; praeterea ex praefatis informationibus, seu inquisitionibus insinita lites oriuntur, pro vt experientia longa nos docuit, & quam nulla familia nobilissima, & illustrissima maxima notata fuerunt insania, ex quibus consideracionibus videtur, non posse negari predicta statuta pacem, & vnitatem Christiani populi perturbare, (cui in hoc ex alibi dictis non assentior, & quia hęc ex prauorum hominum culpa proueniunt non ex statutorum iustorum iniuria, quae plurimas alias nobis afferunt vtilitates vt bene dixit in proposito Did. Velazquez in defensione statuti Toletani, cap. 34. in fine, pag. mibi 79.) & iterum ait, sub numero. 129. vers. Vltimo. Addendum est praefatis, quòd in informationibus, quae fieri solent ratione praefata, multa fraudes, ac mendacia & subite, ac falsa historia, & perjurya solent intervenire propter inuidias, & contentiones, vt supra dictum est. haec tenet Hojeda. ¶ Quibus equidem malitijs totis viribus à iudicibus occurrendum est, text. in l. m. fundo, 38. de rei vendit. leg. si ligatarius, 15. Cod. de leg. l. magis, 5. §. si pupillus, 5. de ver. oron. & capit. fin. de cen. sib. in 6. cum similibus. Flam. de confident. benefic. quest. 31. numer. 61. Marian. Antonin. var. resolut. 51. numer. 31. resolut. 62. tom. 5. lib. 1. Card. Tusch. lit. F. conclus. 475. per totam, tom. 4. Valençuela consil. 33. numero 32. & consil. 44. numer. 48. de quo alibi laepius egimus, ¶ qui animum malitiosum, & venenatum ex coniecturis & iudicijs perpendent, vt aliàs voluit August. Barbosa de officio Episcopi. 2. part. d. legat. 32. num. 22. pag. 266. cum alijs in pro-

babilia sint animi interiora quæ soli Deo patent, gloss. in leg. 2. de interrogat. a. El. & in capit. de occidendis, 2. 3. quæst. 5. & in clero. ex ini. de Paradiso, de verb. sign. & sic probatur malitiosus animus ex signis coniecturis, & præsumptionibus ex congectis, per Menoch. de arbit. casu. 361. nu. 2. & lib. 5. præsumpt. 40. a. num. 1. cum segg. & lib. 6. præsumpt. 35. nu. 1. Masch. de præbar. concl. 9. 4. num. 4. Catd. Tusch. lit. A. concl. 336. nu. 2. tom. 1. Mantica de tac. & amb. lib. 1. & tit. 2. num. 3. Neuzan. in syla nupt. lib. 6. nu. 16.
† In his igitur causis voluntarij delatores plerumque ex odio, & malitia procedunt, cum iuste hoc facere raro cogantur, arg. text. in l. 1. S. huius de officio eius qui mandata est iuris. d. l. qui testam. 20. §. mulier. Qui testam. fac. p. 10. Gutier. lib. 1. canon. 20. n. 12. Zephalo cons. 321. n. 2. cum segg. lib. 8. Barbosa citato loco n. 21. † & ceteri, qui præsentum honorem malitiosè, & falsis impedire allegationibus, & maculis oppositis tentat, arbitrio iudicij grauius puniri debebat, sicut qui falsò impedire matrimonium intendunt secundum text. in c. cum in hibito, 3. §. fin. ubi gloss. fin. & Anchar. nu. 3. de clandestin. de sponsat. Menoch. de arbit. casu. 453. n. 2. Vgolin. de potestate Episc. c. 15. §. n. 6. & licet fieri non sit solum in puritatis causis fieri amen debebat, de quibus etiam videnda sunt, que tradidimus supra 1. part. quæst. 1. §. 6. per totum, ubi de his latè actum reliquo, nunc enim dicta sufficiant, cum dicendis infra à gloss. §. n. 30. & 31.

GLOSSA. II.

De utilitate Regni in conseruatione familiarum nobilium.

SVMMARIVM.

- 1 Familia nobiles nobilitant ciuitatem & Regnum plusquam cætera omnia, & n. 3.
- 2 Ciuius in Regni defensione plusquam Regi tribuitur.
- 3 Cuius nobilitant ciuitatem non tam ex numero quam ex nobilitate & integritate, & nume. 4. & segg.
- 4 Reges Hispania cæteris Regibus sunt preferendi propter innumerabilia Regna, coronas, & subditos, ut velut Diu habentur, sub d. n. 3.
- 4 Virtutes ex nobilitate maiorum prouenire solent.
- 5 Nobilitas ex posteris ad virtutes exemplo maiorum excitat.
- 7 Multitudo multoties deficit, dum paucorum fortitudo vincit.
- 8 Melior unus bonus, quam multi iniqui.
- 9 Ciuitas magis felix, dum magis nobilissimas conseruare intendit familias, Cuius instrumenta sunt, quibus urbes felicissima fiunt, ibid.
- 10 Regnum augetur, dum ciuium res, honor, & morum flores recitudo, & sub n. 11. Contra verò dum priuatorum res malè se habent, ibid.
- 11 Ciuium virtus ad rem publicam accommodatur, ibid, sub n. 10.
- 11 Honor Regni Regique augetur per dignitates subditorum.
- 13 Vasalli fideles plus conseruam ad regiam coronam quam reddunt.

- Milites pecunia conducti in necessitate deficere solent, ibid.
- 14 Reipublica interese habere nobiles qui honoratè viuunt, & quod integra sit eorum fama, ab eisque gubernari.
- 15 Nobiles non tantum esse in reipublica expedit, sed & quod tales appareant.
- 16 Nobilitas que non apparet, & calumniantium linguis suffocatur, alius dici non potest, nec debet.
- 17 Reipublica interese, saluas esse familias à vera macula, & fideiis fordibus, & quod honesta non misceantur infideli, ibid. n. 18. Et quod tranquille suo statu fruantur, n. 21.
- 16 Damna magna Reipublica oriuntur ex commixtione familiarum nobilium, cum maculatis.
- 20 Pacta qualibet, quibus nobiles nobiliores redduntur iure subsinuntur. Interpretatio illa sumenda, que pro nobilitate est, ut augetur numerus nobilium, ibid.
- 22 Nobiles à Regibus honorandi.
- 23 Causa iusta dispensandi in matrimonio est, ne nobilitas ignobilis miscetur.
- 24 Nobilitas est causa iusta dispensandi in matrimonio.
- 25 Specialia multa iure sunt recepta ad conseruandum familias nobiles.
- 26 Papam indulgere posse, monachum ad tempus uxorem ducere usque ad procreationem saltem filiorum, ne stirps nobilitatis sine prole finiat, nec certum, nec securum est.
- 27 Dispositiones testatorum, quibus successores prohibentur contrahere cum maculatis laudabiles.
- 28 Thesaurus magnus est ortum ducere à parentibus bonis, & à contra magnum dedecus ab infidelibus oriri parentibus.
- 29 Calumnia aduersus pueros, & nobiles non tantum ledunt ipsos, sed etiam Reipublica.
- 36 Publicè interese, moderari damna prouenientia ex oppressione nobilium.
- 31 Favor publicus interuenit, dum agitur de interese reipublica.
- 32 Causa nobilitatis, & puritatis inter grauissimas numerantur, & nulla alia grauior esse potest, numero 33. Et missimè sunt tractanda, n. 34. Vbi familia honor interuenit tractatur de magno præiudicio, n. 35.
- 36 Arma familia eius sunt signa, & memoria, & aboleri pro lugubri & fatali reputatur, numero 37.
- 38 Honorem aboleri mendacis, & calumniis lugubri, & enormis est.
- 39 Calumniatores alieni honoris puniri debebant grauissimis, & pertinenscendis pœnis.
- 40 Fides nostra pragmatica qualis?
- 41 Hispania plurimum interese habet in familiarum nobilium conseruatione.
- 42 Publicè interese ne iudicia puritatis & nobilitatis, ex calumniis prolongentur, & quod earum probationes debito fiant ordine, numero 43.

It etiam, con tam poco credito, y consuelo de la nacion, quia nihil regnum & ciuitates condecorat plique nitore, & fulgoris eis affert, quam

quam pulchre familiarum & ciues nobilitate, & animi strenuitate, & virtutibus præditi, atque condecorati, nonque obsecrationibus, nec vlla denigrati ignominia, quia ut inquit Cicero pro Sestio, Reipublica velle est, nobles esse homines, dignos maioribus suis, & idem etiam Lycurgus dixit Non alijs mœnibus munienda esse ciuitatem, quam ciuibus strenuis quibus in regni defensione plusquam Principi tribuitur, ut ipsemet ostendit Lycurgus, Multum, (inquit) habet momenti Principis integritas, sed multo plus ciuium recta institutio, & obsequium, unde dictum ciues nobiles nobilitate ciuitatem, non tam ex eorum numero, quam ex nobilitate, & integritate, quia & si in capit. 14. Prouerb. verific. 28. dicitur. In multitudine populù dignitas Regis, & in paucitate plebis nominata Principis, ex quo Reges nostri Hispania præferri debent alijs Regibus & Principibus, quia habent plura Regna, & Coronas, subseqe plures, & quasi innumerabiles subditos, ut probat Bailol. Chaffaneus in catalogo gloria mundi, 5. part. confid. 37. & alibi ibi, Mastrill. 1. de magistr. capit. 4. numero 18. atque idem velut Diu vocantur, ut ait gloss. ubi b. Lubemus, in l. subemus, nulli 14. Cod. de sacros. eccle. Bald. in ant. h. h. o. 4. amplius, verbi, an filij Regis, Cod. de fidei. comm. † tamen hæc multitudo magis æstimauda est ex amplitudine familiarum, & ludit ortum nobilitate & claritate, ex qua interea, & exterius proueniunt virtutes, ut ex Arist. Rhetor. ad Theodetem lib. 2. cap. 12. docuit Masch. de probat. concl. 110. 73. num. 7. Pelaez citato loco nume. 2. 2. quæ posteros ad virtutes exemplo maiorum excitat, ex Abb. in cap. venerabilis numero 4. de præbend. & ex pluribus cumulatis per And. Tiraquel. de nobilit. cap. 20. numero 22. cum segg. Menoch. de præsumpt. lib. 1. 9. 15. numero 24. Masch. concl. 153. numero 10. & 11. Pelaez citato loco nume. 2. 2. quæ ex numero familiarum, & ciuium, † quorum multitudo multoties deficit, dum paucorum fortitudo vincit, sicut vnus prudens pariam à plumbus deperditam recuperavit, ut Ecclesiast. 9. 14. & 15. Inuentusque (inquit) est in ea vir pauper & sapiens, & liberavit urbem per sapientiam suam; quia melior est vnus timens Deum, quam mille filij impij, Ecclesiastici 16. 3. & melior est vnus cum iustitia quam multi cum iniquitate. Prouerb. 16. 8. sic enim melius est pauciores habere bene instructos & fideles ciues, quam plures imitidos, & scordes, unde optimè amaduicitur Iocoides, de pace inueniens, * eam demum ciuitatem felicem nominandam non que ex promiscua hominum calumne multos ciues temere colligit, sed que anteq. assiduas & primas familias conseruare studet, in hoc relatus per Did. Velas. in defensione Tolotani statuti cap. 34. versic. Publicè interese, pag. 77. cuius rei ipse Iocoides in Nicocle ratione reddit, Hos enim quædam velut instrumenta esse video, ut urbes, & felices sime, & amplissima fiant.

Et quia in tantum regnum augetur, in quantum florent ciuium, res motum recitudo, & sanguinis nobilitas, quæ origo cæterorum est. Quæmodum igitur iunctis nauis navigationis saluæ propostita est, hæc enim expeit eorū quisque eadè ratione ciuibus omibus est conseruanda saluæ propostita, eorum unitas autem est reipublica, quo fit, ut necessario ciuic virtus ad Reipublicam accommodatur, ut sunt verba Aristotelis lib. 3. Politica cap. 3. & vt Hierax dixit, quidquid patris prodest, id in gelu particulari est commune, etenim totum nullum est sine partibus, & v. Traç. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

Et in leg. in lege 77. de contrah. empt.
 Et idem non mirum, si reipublice interfit, quod civium status, & existimatio intacta & incolumis evadat, non solum a vera macula, sed etiam a calumniarum linguis, & fictitij sordibus, ut significavit Vlp. I. C. in l. 1. §. sed & si servus, 13. de infic. vntre, dicens, quod ordinum & familiarum dignitatem saluam esse publice conducit vtilitati. Did. Velasquez in defen. statuti Toletani, ca. 14. versu. publicè interest. Rota apud. Farin. decis. 60. sub num. 2. in novissim. & Impm. in l. super statu 9. Cod. de qual. constituunt, & quod status conuulsa cautè agantur, ne forte alienæ, & fordida stirpes splendidas, & ingenuis natalibus audeant subrogari, & facit ratio tradita ab Imp. Iust. in leg. si qua illustri, 5. ibi, cum in posteribus ingenuis & illustribus (quibus castitatis observatio precipuum debitum est) nominari spurios, satis iniuriosum, satisque acerbum, & noxia temporibus indignè esse iudicemus, ad S. C. Orfician.
 18 * & idem cognoscere nationes, ne claræ & honestæ familiarum pereant, & confundantur commixtione, & suppositione infectorum, ex dictis iuribus publicè interesse, dicunt Guilielm. Benedic. in ca. Rainucium, in princ. num. 57. de testam. & Pelaez in d. 9. §. 1. num. 19. vbi num. seq. ¶ duo magna reipublicæ damna recenset, quæ oriuntur ex confusione nobilium, & maculatorum, vnum ipsi soboli, cuius nobilis splendor deletur in sui, & reipublicæ detrimentum, alterum quod provenit ex ipsa languinis confusione, qua mores in malum mutantur, pro quo faciunt text. in l. 3. tit. 2. p. 2. l. fin. ibi, ca non seria quisada cosa, que la sangre de los nobles fue e embargada, ni ayunada a tan viles mugeres, tit. 14. p. 4. ¶ Ad quæ vitanda substinentur iure quæcumque pacta nobilium, quibus ipsi & suæ agnationes, nobiliores redduntur, ex adductis ab Alex. Trentacinq. in tract. substitutionum, lib. 4. c. 7. num. 23. ad fin. Ioan. Gutierrez. lib. 2. canon. ca. 25. per totum. Ripa resp. 131. num. 25. faciunt tradita per Matth. de afflic. in constitut. Neapolit. lib. 3. rub. 19. §. 20. & quod in dubio benignior responsio sumenda est pro nobilitate, ut numerus augeatur nobilium, voluit Rota apud Farin. decis. 575. n. 5. p. 2. post hum. ex Bal. conf. 183. in fin. lib. 2. Vincent. de Franch. decis. 2. nu. 28. versu. 12. rator. & Menoch. conf. 277. nu. 1. & segg. quos citat.
 21 Ex quibus omnibus summo iure receptum est, quod publicè interest, ut nobiles ciues, & præclaræ familiarum tranquillè fruantur sua decora, & fulgida opinione, & statu, ut dixit Greg. in l. 16. gloss. 2. in melio. tit. 18. p. 3. & in l. 6. gloss. 4. §. 5. circa fin. tit. 11. p. 6. & in l. fin. gloss. 2. post medium. tit. 33. p. 7. Couart. lib. 3. var. c. 5. num. 5. versu. tertio lo. à Roxas in epitome successiom. cap. 3. nu. 20. Mol. lib. 1. de primog. c. 18. nu. 1. & c. 4. num. 8 & 28. Hier. Zaball. qui plura adducit comm. contra comm. q. 67. 4. n. 12. cum segg. Ant. Gamma decis. Lusit. 224. nu. 10. vbi additiorum. Flores de Mena aliòs adducit, & idem plurimum nobiles à Regibus honorandos commendat. text. in l. tit. 2. p. 3. & in l. 5. tit. 15. p. 6. & in l. 5. tit. 2. lib. 2. recop. Bobad. lib. 1. politica. cap. 4. numero 6. vbi tres huiusce rei rationes effert, quarum præcipua est magna vtilitas quæ ex nobilibus Regi, & Regno proveniunt.
 22 Secundò, ex dictis provenit, & receptum est, quod vbi cumque agitur, ne sanguis nobilis cum vili miscetur, iusta sit dipensandi in matrimonio causa, ratione publicæ vtilitatis, ut voluit Sforzia Od-

do in tract. de restitut. in integ. 2. part. quasi 60. art. 22. num. 17. & ex eo Pelaez de maiorat. 1. part. quasi. 51. n. 104. ¶ & generaliter quod nobilitas sit iusta dipensandi causa inter contrahentes matrimonium probant ex pluribus P. Th. Sancius de matrim. lib. 3. disp. 1. c. 19. nu. 5. & 31. Io. Gutierrez. eod. tract. cap. 128. n. 13. * & multa similia specialia iure introducta habemus ob familiarum splendorem seruandum, & vitandum damnum publicæ vtilitatis in amissione nobilium quæ ratio vsque adhuc creuit, ut ausus fuerit asserere Bald. in leg. si tibi filius, de adop. ¶ quod Papa potest indulgere monacho vxorem ad tempus ducere vsque ad procreationem filiorum, ne stirps nobilis sine prole finiatur, nec reipublica familia careat nobili, licet de hoc notabilis dicto dubitauerit And. Tiraq. de nobilit. cap. 20. nu. 186. pag. 128. & de eo agunt Ioann. Selua in tract. de beneficio 2. part. quasi. 2. n. 55. Couart. in c. 2. de testam. nu. 10. & 11. Caldas Pereira de nominat. emp. lit. 9. 20. n. 29. post Abb. in cap. ex publico nu. 11. de conuers. conu. ingat. & Dec. conf. 1. 2. nu. 4. Portio conf. 154. nu. 15. Nicol. Boerio decis. 20. num. 30. & alij apud Pelaez de maiorat. 1. p. 9. §. 1. ex nu. 34. à veritate alienum dicit P. Thom. Sanc. de matrim. lib. 8. d. 5. §. 8. quia certum tempus contrarium est vinculo indissolubili matrimonij, cum aliàs fateatur id facere posse Pontificem duobus in casibus, nempe ex consensu vxoris post habitam prolem, & ratione publicæ vtilitatis, & boni totius regni ex fundamentis & Doctoribus ibi per eum adductis nu. 7. & 8. cui assentire videntur allegati per And. Tiraquel. citato in loco.
 Provenit etiam tertio, multum laudabile esse testatorum dispositiones, quibus successores prohibentur contrahere cum maculatis seu ignobilibus, ne sanguis labe coinquinatus in Reipublica & familiarum perniciem vertatur, ex Bal. in l. nec filium, versu. siud vltimum, C. de secundis nuptijs, Alex. conf. 22. num. 4. versu. vnde vno probatur, lib. 1. Hipolit. Rimin. d. conf. 222. n. 106. lib. 2. Socin. Jun. conf. 39. nu. 42. lib. 3. latè Pelaez de maiorat. 1. p. d. 9. §. 51. per totam, maxime, n. 23. & segg. faciunt à me tradita supra 1. part. q. 4. §. 7. quasi per totum.
 Provenit quarto, quod cum sit magnus thesaurus aliquem fuisse ortum ex parentibus bonis, ut ex Arist. & alijs tradidit Simanch. de cathol. instit. tit. 50. n. 8. cum segg. & Pelaez in d. q. 51. num. 40. conueniunt Gloss. in Extranaq. ad conditorem. versu. honorem. de verb. sign. D. Thom. 1. 2. quasi. 2. art. 2. Nauarr. in tract. de simib. bon. ad luum nu. 45. & è pluribus dixi supra 1. §. 2. & e contra sit magnum dedecus, & infamia ab infectis oriri parentibus, ut latissimè probauit supra d. q. 1. §. 4. & q. 4. §. 2. ¶ & quoties puri & nobiles viri falsò & calumniosè in suo læduntur honore, & nobilitate, non tantum eis damna, & suæ proveniant familiarum, sed etiam Reipublica, Regnum, & Princeps maxima prægrauentur iniuria, ut probatum manet, ¶ non solum tantis medicis lam adhibere dānis priuato respicit iuri, sed etiam publico concernit favori, & vtilitati text. in leg. in vulneratus si in fin. versu. multa ad l. Aquil. cum similib. bu.
 Cùm enim agitur de interesse reipublicæ, fauor interuenit publicus ex notatis per Bar. & DD. in l. 2. §. exerecitu, de his qui not. infam. idem Bart. in leg. quemadmodum, C. de agricol. & censu. lib. 11. Iass. in l. 15. qui pro emptore, nu. 367. de vsucap. & in consil. 118. lib. 1. colum. 3. Phil. Dec. in leg. instrumentis, 12. num. 1. de

numer. 1. de reg. iur. Curt. Iun. consil. 275. numero 3. lib. 2.
 32 Provenit quintò, quantum sit magna ratio qua non semel dixi, causas status, & in quibus agitur de probatione nobilitatis, & puritatis esse inter magis arduas, & graues connumerandas, qua vno ictu agitur simul de proximi & integre familiarum honore, ac totius Reipublicæ vtilitate, quod omne constituit rem grauissimam, & magni ponderis arg. text. in locat. 4. §. sed & si quis, & quæ ibi notat Paul. Cast. de leg. 1. Sforzia Oddo de leg. iur. in integ. q. 18. art. 8. n. 52. & magis aperte probat text. in l. si inimicitia. 9. §. sed est paria, de his que ut indig. Bal. in c. in ratione. col. per. de appellat. Socin. Jun. conf. 373. n. 42. tom. 2. & conf. 117. n. 24. lib. 3. Aym. Craueta conf. 108. num. 2. Th. Grammat. decis. 2. num. 12. ¶ & nulla maior, nec grauior causa, nec quidem in reprobatione, & opinione hominum pondere recepta inuenitur, quam illa, in qua de honore & fama ciuium, & familiarum nobilium agitur, ex text. in l. 2. §. pen. de orig. iur. tenet Bart. in l. qua omnia, de procurat. Alex. in l. sapè n. 10. & in l. vltim. n. 2. de re iud. Zephal. conf. 68. n. 8. Burfat. conf. 101. n. 13. lib. 2. Valquez controuer. lib. 1. c. 1. d. num. 7. Pelaez de maiorat. 4. part. q. 14. n. 56. versu. & causa nobilitatis.
 34 ¶ Et idem mitissimè tractandæ sunt, ne quis in honore lædatur, secundum Alciat. conf. 2. n. 5. lib. 7. in nouissima impressi. ne. Barfat. conf. 191. numero. 13. tom. 2.
 35 2. Iacob. Menoch. consil. 96. numero. 15. lib. 1. ¶ quia vbi vertitur familiarum honor, dicitur tractari de magno præiudicio, ex Phil. Dec. in l. ut vix; in fin. de iust. & iure Ioan. Vinc. de Anna, allegat. 132. n. 11. Craueta conf. 2. nu. 18. & conf. 168. n. 2. Zephalo conf. 39. num. 4. & conf. 3. n. 5. Menoch. eo. f. 202. n. 91.
 36 10. 3. ¶ Quia si aboleri insignia, quæ tantum sunt signa, & memoria honoris familiarum, secundum text. in l. legatum. 4. in fin. de admin. rer. ad cur. per. in. & in l. Quintus. 7. versu. hac autem, de annuo leg. Pelaez de maiorat. 2. part. q. 4. tit. 8. num. 77. Greg. Lopez in l. 3. tit. 4. part. 6. gloss. fin. Molin. de primog. c. 14. numero. 47. Mol. Theolog. tom. 3. de iust. & iure, d. 5. §. 615. numero. 9. ¶ pro lugubri, & fatali communitate reputatur, ex Bart. in l. 2. §. nec est, de operib. public. Tib. Dec. conf. 2. num. 223. & conf. 3. num. 95. ad hoc adducto ab Ant. Thefauro decis. Pedam. 270. n. 1. & faciunt tradita à Cepola de seruic. vrb. ban. præditi, de pichuris, numero. 7. col. 2. in fin. versu. vnde pone, Lambert. de iure patron. q. 5. princ. art. 4. numero. 9. & segg. Petr. Anchar. conf. 356. ex serie testamenti. in fin.
 38 ¶ Quid erit dum non signum, in quo nulla adest substantia, & ad placitum fuit appositum, sed iplamet res principaliter signata, magis laboribus adquisita, & plerumque pretio empta sanguinis, ipse, inquam, honor, adquisita gloria maiorum, bonum nomen, & fama abolerentur, & mendacijs, atque prauorum abraduntur cautelis, ¶ quid igitur erit lugubrius, quid enormius, quid grauius, ¶ ut grauissima animaduersione puniatur huiusce magnæ rei graffatores iniqui, ¶ arg. text. in l. qui liberalitate, c. 2. in fin. cum l. seq. in princ. de op. ib. public. & tradita per Auend in cap. Prætor. 1. part. c. 1. numero. 4. Cepola numero. 10. citato loco, & Menoch. de recuper. rem. 15. num. 48. & de arbit. casu 281. num. 4. Roman. conf. 355. ¶ de quo in nostra pragmatica non agitur, sed tantum de assignando congruam formam in recipiendis, & iudicandis informationibus puritatis, & nobilitatis, ¶ ut deinceps nobiles, nec puri, quorum honor vertitur in splendo-

rem reipublicæ calumnijs non prægrauentur, nec detractionibus dehonestentur, & per consequens vniuersum delustretur Regnum similibus ciuium, & subditorum iniurijs, nec suum amittat splendorem, qui è ciuibus strenuis, & nobilibus prouenit.
 Provenit sexto genuina, & principalis nostræ pragmaticæ ratio, & verus intellectus prædictorum verborum nostri textus, quibus significatur quantum vniuersa natio Hispana habeat interesse in conseruatione familiarum nobilium, & earum honoris, quantumque patiatur damnum, & dehonestationem ex illarum iniuria, & calumnia opressione in sua fulgida, & decora fama: & denique quantum publicè expediat agnationes nobilium saluas existere à calumniarum strepitu, & quod puritatis & nobilitatis probationes non obscurentur fallacijs, nec earum iudicia ex calumnijs prolongentur, nec detineantur, ut & probat text. in l. ementi. 29. de testam. in l. 1. §. sed & si seruis, de infic. vntre, Ant. Fab. lib. 7. ad tit. 10. C. de re iud. dist. fin. 7. n. 4. & expresse in puritatis, & nobilitatis iudicijs loquendo sic tenet Valenzuela conf. 92. n. 135. ¶ & quod informationes prædictarum qualitarum debito fiant iure, & rationes, ¶ ut seruatis iustissimis communitatum statutis, seruetur etiam ciuium, & totius Regni honor, & nomen, & ita deinceps prædictæ non sumantur informationes, ¶ con tan p. co. credito, y consuelo de la nã cion.

GLOSSA III.

De pace & concordia Reipublicæ seruanda.

- S V M M A R I V M.
- 1 Discordia & rixæ magna Reipublica afferunt damna.
 - 2 Pax est tranquillitas boni.
 - 3 Concordia & charitas sunt præcipua nexa, & vincula corporis mystici & naturalis.
 - 4 Corpus naturale per suarum partium concordiam, & annexionem conseruatur.
 - 5 Corpus mysticum ex singularum discordia destruitur, ibid.
 - 6 Res parua crescunt concordia, & magna discordia dilabuntur.
 - 7 Concordia dulcis, & eius nomen blandum, & suauis.
 - 8 Reges, & ciuitates concordiam appetere debent.
 - 9 Rex est caput, prosector, & conseruator.
 - 10 Reipublica iure diuino, & naturali, n. 11.
 - 11 Defensio est de iure diuino, & naturali.
 - 12 Potestas Regibus suis tributa principaliter ad Regni defensionem, & in necessitatibus denegari non potest, n. 13.
 - 13 Alias esset Christum negare, n. 14.
 - 14 Regum manus, & quidem præcipuum est quætere subditorum tranquillitatem, & pacem, &

- quantum hoc melius adquirent, tantum melius; & laudabilis suum munus implebunt, num. 17.
- 17 Magnitudo regia Deo similatur, dum sunt in Regno, qua Deus in mundo facit.
 - 18 Laus est regnantis subditorum otiosa tranquillitas.
 - 19 Utilitates ex concordia & pace ex D. Augustino referuntur.
 - 20 Specialia in iure sunt stabilita ob pacem & tranquillam concordiam.
 - 21 Scandala sunt vitanda.
 - 22 Princeps & eius Consilium ob bonum pacis possunt compellere partes ad transactionem.
 - 23 Iudices ex officio possunt partes compellere ad concordiam ob bonum pacis.
Statutum fieri potest ad cogendum litigantes ad concordiam, ibid.
 - 24 Papa ob pacem potest non solum dispensare in matrimonio, sed etiam dissolvere iam contractum.
 - 25 Nobilitatis & boni nominis adquisitio amissione discordias magnas in republica parit.
Verba pauca multoties homicidum perpetrarunt, & civitates integras emergerunt, ibidem.

Contanta inquietud, y discordia en la Republica, quia cum odium suscipit rixas, & vniuersa delicta opperiat charitas Prouerb. 10. & discordia, & rixas pessima Reipublicae, & Regno afferant damna, cum nec ciuitas in seditione possit esse beata, nec in discordia dominorum domus, vt dixit Cic. 1. de finib. bon. & mal. † & sicut pax est tranquillitas boni secundum D. Thom. 1. 2. q. 70. 3. art. 3. ita & discordia est genitrix malorum * quare Plato de Republica animaduertit, quod nihil pernitiosius est ciuitati, quam diuisio, vt & nihil melius quam vnio. † Quare discordia est acerimus hostis ruina cuiuscumque ciuitatis, & loci, hostis intrinsecus bellantium, & bellorum fomes; hinc Catholicorum discordia creuit infidelium populos, deperdita enim fuit tota Ptolomaida cum nomine Christiano, in Syria pro discordia Catholico- rum insula Rhodus, vt tradit Iulius Ferrerus de re naualis lib. 6. n. 27. fo. 337. * Concordia enim, & charitas sunt praecipue nexus & vincula, quibus quasi indissolubiler annectuntur omnia corpora mystica, quae ad similitudinem corporis naturalis requirunt concordiam pro sui conseruatione. * Sicut enim naturale corpus per suarum partium concordiam, & annexionem conseruatur, & per earum dem discrepantiam resoluitur, & perit, ita & mysticum corpus ex singulorum discordia inordinatur, & omnino destruitur, sic ex D. Paulo 1. ad Cor. 12. probat D. Ioann. Ramirez in tract. de confirmat. ord. D. Jacobi cap. 23. numer. 1. * Quia paucae res crescunt concordia, & maximae cum discordia dilabuntur, vt dixit Io. Ferrerus lib. 6. de homag. c. 1. in princip. tom. 10. 2. p. 117. * Et concordia non modo ipsa dulcis est, sed etiam eius nomen blandum, & suauit: tum res ipsa, vt sapientes dicere audio, salutaris, hac enim agri, hac vrbes, hac pes priuatae, hac Reipublicae, hac enim Regna constituuntur, & diu seruantur ex B. Facio hist. lib. 9. Quid enim (vt inquit Polibius lib. 4.) vel aequalitatem in Republica, vel suauitatem, vel libertatis incandescens nomen laudaremus, si nihil omnino esset pacis ante ponendum, quia nihil in Republica plus deside-

vari debet, quam aequalitas, & concordia, quae est mater omnis felicitatis Republicae, haec a finibus repellit hostem, auget opibus Regnum, ornamentis illustrat, praesidiis firmat, vt & dixit Io. Demetrius in Poloniae historia. Et concordia humilia extollit, obscura clarificat, & non modo Reipublicam, & Regnum conseruat, verum etiam amplificat, & Regnum conseruat, verum etiam amplificat, & immortalitate donat, ex Bonfino lib. 3. verum Vngaricar. & Nacionus in Julian. Orat. 1. optima est, (inquit) concordia, & vt vna consentiant ciuitates gentes, & familiae, ac cuncta sigillatim natura legem, ordinem sequantur, quae omnia distinxit, & composuit, totumque hunc mundum vnum ex pluribus fecit, † & ideo Reges suis ciuitatibus, & Regno tranquillitatem & concordiam omnino appetere debent, vt Natalis Comes lib. 3. historia. Primum (inquit) omnium bonorum humanorum pax est, & tranquillitas populorum, quam Principes in primis debent procurare; quia cum Rex sit caput, protektor & conseruator reipublicae, ex Cassadoro lib. 4. var. epist. 42. Gregor. in l. 2. gloss. 3. ut. 19. p. 2. & in l. 4. gloss. 6. ut. 15. p. 5. Fulco in tract. de visitat. c. 32. n. 5. Hieron. Zaballas comm. contra comm. 9. 897. n. 105. Moneta de conseruator. cap. 3. sub n. 2. plures nouissime congerit Salgado de regia protecl. p. 1. preclud. 2. ex n. 75. Paul. Castren. consil. 21. n. 9. vol. 3. Roland. consil. 8. n. 22. lib. 2. * & quidem iure diuino, & naturali, quo defensio prouenit, rex in l. ut vim. 2. de iust. & iure, tenentur Princeps, & Reges ad reipublicam in discordiis degentem protegendam, l. 3. tit. 11. part. 2. D. Th. 2. q. 62. ar. 7. ex adductis ab Auil. in c. 22. prator. verbo la paz Agia de exhibit. auxilij fundam. 22. & seq. quod est Regum praecipuum munus, c. Regum officium, 23. c. administratores, 26. c. Principes 20. 23. q. 5. c. cum deuotissimum 8. 12. q. 2. c. ab Imperatoribus 10. 23. q. 11. Epist. interclaras, C. de sum. Trinit. l. on. C. Quando imp. inter pup. & vid. Ierem. c. 2. 1. 2. c. 23. 3. cum allegatis a Zaballo in d. 9. 8. 97. n. 182. & seq. Peguera de iust. 92. Agia citato loco fundam. 27. plura las fillo. de tertis. c. 9. num. 26. vers. & superiore. & n. 27. † & ideo dicitur principaliter 12 ad Regni defensionem tributam fuisse regibus potestatem a Deo Domino nostro, DD. in l. ex hoc iure, de iust. & iure. Imper. tit. de pace tenenda, & eius violat. l. 2. tit. 1. l. 2. tit. 10. l. 26. tit. 14. p. 2. Couart. in pract. c. 35. n. 3. Ludouic. Com. in §. v. v. n. 22. vers. nam secundum legem Dei, in st. de al. Corlet. de potest. Reg. q. 1. & q. 41. Vlcarin. de regim. in mundi in 2. q. 2. questionis princip. Restaur. Castald. de Imperat. 9. 4. Oldrad. consil. 4. Afflict. decif. 94. † Quod auxilium & defensionem in seditionibus impetiri reculsare Rex non poterit manente regia potestate, cum sit onus affixum, & cohaerens ipsi regiae potestati, Olibano de iure fisci c. 3. n. 40. c. 11. a. n. 49. cum seq. c. 14. n. 113. & seq. Bobadilla lib. 2. politica c. 16. n. 87. * & vt ait Olibanus citato loco, quod negare reipublicae, seu Regno auxilium in discordiis esset Christum negare. * Quare praecipuum Regum munus est reipublicae inquirere tranquillitatem & pacem ad subditorum, & vasallorum conseruationem Hieron. Zaball. in epistola regia n. 11. in principio tractatus de violentis, Agia citato loco fundam. 23. Olibano d. c. 14. n. 6. vt in pace & felicitate viuant, vt dicebat Xenophon, 3. de dilis & factis Socrates, refertque Mastrill. 3. de Magistr. c. 1. n. 79. * Vnde 16 quanto maiorem in seditionibus tranquillitatem in discordiis concordiam, & in bellis pacem regno Reges

Reges adquirent, tantum melius, & laudabilis suum munus implebunt, magis; laudandi sunt ab hominibus, & praemiandi a Deo, qui totam prouinciam faciunt pace gaudere, violentias cohibent, iustitiam seruant, & disponunt, quod agendum est ab hominibus suis legibus, & praecipue Dei similitudinem gerit, dum agunt in regno, quae Deus in mundo, vt totidem dixit verbis Bart. Chassan. in Catalogo gloriae mundi 5. p. considerat. 3. vers. sic ergo iustificari in medio. † Vnde Cassador lib. 1. epist. 22. dixit, quod decet apicis regalis curam generaliter custodire concordiam, quoniam ad laudem regnantis trahitur, si ab omnibus pax ametur; quid enim est, quod Principem melius praedicet, quam quietus populus, conuersus senatus, & tota reipublica morum honestate, vestita, & lib. 2. epist. 19. item inquit, Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas, quem in alijs locis refert idem Chassaneus citato loco confid. 16. in princip. † Nec mirum quidem cum ex concordia, & pace tot commoda & utilitates sequantur, quot refert D. Augustin. in lib. de serm. Domini in monte, inueniens, concordia est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis; haec similitates tollit, bella compefcit, iras comprimit, superbos calcat, humiles ampat, discordias sedat inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari, haec, quam accipit, teneat, qui perdidit, repetat, qui amittit, acquirat, sine tamen iustitiae administratione, pax assistere nequit, † quare ad pacem & concordiam, totque utilitates obtinendas, & Reipublicae tranquillitatem seruandam, sedandos tumultus, rixas & concitationes multa iure specialia introducta sunt, quae alias non permitterentur, vt ex tex. in l. cum pax 77. §. dulcissimum 20. de leg. 2. l. qui decem. 16. in fine, ad l. Corn. de sicar. & in l. aquissimum 14. aliis l. si cuius §. aquissimum, de usufr. l. cum oportet. 6. §. non autem hypotecam 2. vers. in autem res, C. de bon. qua liber. cap. cum teneamur 6. de proband. cap. 2. vbi bona glossa, de dispensat. impub. Hostiens. tit. de foro compet. vers. ex praescriptis, col. 4. Auferrius de potestate ecclesiast. super laicos numer. 26. & tradit Pelaez de maiorat. 4. p. 92. a. numer. 20. cum seq. Greg. in l. 58. gloss. est, tit. 6. p. 1. Quelada in suis diuersis q. c. 19. numer. 1. in fin. & ante omnes Specul. tit. de compet. iud. addit. §. generaliter, numer. 29. vers. 21. trigesimo quarto, † maxime vbi scandala timeri valent, quae omnino vitanda sunt, vt in d. cap. cum teneamur, & per adductos a Tiberio Dec. in pract. crimin. tom. 1. c. 10. numer. 3. vers. Decimo l. mita, & late per Franc. de Borcelinis de duobus fratribus numer. 20. tom. 6. 1. part. fol. 174. & hoc ita valde interest boni communis, vt ex pluribus docet P. Th. Sancius de matrim. lib. 8. disp. 19. numer. 9. † & eadem ratione poterit Princeps & suum regium consilium ob bonum pacis cogere partes ad transactionem, seu compromissum faciendum ex Abb. & Fel. in rub. de treuga & pace, eodem Abb. in c. fin. num. 4. de maior. & obed. per c. plac. r. 90. dist. Zalus in l. si conuenient. numer. 10. de re iud. Maranta in suo speculo 6. p. num. 164. Lancel. Contrato in templo iudicum, 6. p. de pace, concl. 102. a. numer. 1. cum seq. Padilla in rub. nu. 14. C. de transact. Afflictis de off. 149. nu. 7. Mastrillo 3. de magistr. c. 4. numer. 95. & 99. & numer. 278. 279. & seq. & quod ceteri iudices valeant ex officio, partes compellere ad concordiam ratione scandali, & pacis, & ex alijs causis specialibus, refe-

runt idem Padilla ibi numer. 5. & in l. trafigere, n. 90. illo tit. C. de transact. Mol. de primogen. lib. 4. c. 9. n. 30. Paris de Puteo de syndacatu in verbo, concordia, numer. 9. Io. Gracianus Falcon. reg. 319. numer. 80. Afflictis, & Conradus citatis in locis, non tam in ciuilibus sed etiam in criminalibus; vt late probat Marta plures referens de iurisd. 2. p. tit. 2. ex numer. 10. cum seq. & quod fieri possint statuta ad cogendum litigantes ad concordiam ex Io. de Anna in c. 1. n. 13. vers. vtrum autem quis, de male dic. & ex Grat. consil. 115. numer. 5. lib. 1. Mantica de iac. & amb. 10. 2. lib. 2. 7. tit. 13. numer. 7. * Atque eadem ratione poterit Papa non solum dispensare ad contrahendum matrimonium, sed etiam ad iam contractum dissoluendum ex adductis a Menoch. lib. 2. praef. 10. numer. 4. 2. & a Pelaez de maiorat. 4. p. q. 2. 2. sub numer. 21. circa fin. vbi in numer. seq. alia plura congerit, plures congerit & bene explicat quoad dispensandum in matrimonio contrahendo P. Th. Sanc. de disp. 19. numer. 8. * & cum nulla res discordias ingentiores reipublicae pariat, quam nobilitatis, & boni nominis adquisitio, amissio ve, vt dixit Aristot. lib. 1. politica. Nobilitas generis, & diuicia principia & fontes sunt seditionum, quia vt Reginus de amicitia inquit. Multi habentis plures mali per calumnias, quam per hostes accipiunt, & multis iam iniuria maior f. Ela est propter auriu in infirmitatem, quam inimico in infidias ex quibus sequitur, quod animaduertit D. Io. Chy. stomus supra a Matth. 5. Parua verba multoties homicidij perpetrare, & ciuitates integras emertere, quam recte & summo iure in nostra hac pragmatice ob seditionum, & discordiarum pericula, regniq. & regnicolarum tranquillitatem & pacem salutifera & vtilis adhibetur medela circa conficiendum, & diu dicandum informationes puritatis & nobilitatis, nec deinceps in tribunalibus & communitatibus procedatur, con tanta inquietud y discordia en la reipublica.

GLOSSA IV.

De vtilitate diuitiarum, & ciuium in Republica.

S V M M A R I V M.

- 1 Odis & seditiones minuum facultates, & mortem ciuibus afferunt, & damna reipublica augent.
- 2 Regna & ciuitates e ciuibus & pecuniis maximae constant.
Ciuitas eget ciuibus ad sui conseruationem & diuitiis ad illorum educationem, ibidem.
Reipublica interest plures habere ciues ibidem.
Modus introductus vsque adhuc in iudicandis puritatis informationibus afferebat mortem ciuium, & amissionem diuitiarum, ibid. & n. 18.
- 3 Diuitia conseruant familias, & n. 7.
Vtilitatem personarum regunt, n. 4.
Ciues celeberrimos faciunt, n. 5.
Per se nobilitant, n. 6.
Ciues in honore facile conseruant, n. 8.
Honestatem & dignitatem praestant, n. 9.
Honor secundum eas mensuratur, n. 10.
Sunt dignitatis & familia sustentaculum sine quibus fordescit, & decreuit dignitas, n. 11.
Inopia fordescit familias, & carum negrefcit

- plendorem, vilitas est, aut saltem vilitalis causa, sub d. n. 3. & 4. & 11. Amittit nobilitatem. num. 7.*
- Dignitas per eam perit, sub n. 9.*
- Nullus honor ex inopia, sub n. 10.*
- 6 *Nobilitas fati dicitur, qui diues est, e contra vero si pauper.*
- Impetium per ciuium diuitias augetur & abundat, sub num. 11.*
- 12 *Reipublica interest locupletes ciues habere, & sub num. seq.*
- 13 *Princeps curare debet, quod ciues locupletes sint, & ne plurimum erogent, nec deprimantur, numero 15.*
- Causa iusta dispensandi in matrimonio est conseruatio diuitiarum in familia, ibidem.*
- Diuites nobilibus in omnibus equiparantur, ibid.*
- Iniuriarum actio competit aduersus eum qui diuitum diffamat de paupertate.*
- 14 *Theauri Princeps peces subditos diuites inueniunt, & n. 27.*
- Opes melius a subditis possidentur, quam sunt in publicis arariis.*
- 19 *Ciues in tempore subueniri debent ne ex dilato inuamine incurabilis fiat eorum plaga & inopia.*
- 17 *Princeps non minus hominibus, quam pecunia publica debet uelle esse consultum.*
- 19 *Nobiles ad vindictam excitantur ob oppressionem honoris.*
- 20 *Honor defendi potest manu armata.*
- Duellum permissum ob tuendum honorem quamuis aliud sit ex noua Concilij Tridentini decisione, ibid.*
- 21 *Gratius est honore priuari, quam omnibus bonis temporalibus.*
- 22 *Homicidium permissum est honorem, qui aliter tueri non ualet in utroque foro, in causis puritatis hoc locum habere non potest, n. 23.*
- 24 *Iniuriatus uerbis atrocibus si aliter se defendere nequit, potest iniuriantem occidere, & eum qui conatur eum in iudicio magnis calumniis assicere, secus iure externo.*
- 25 *Delationes macule in causis puritatis solent mortes adducere, & causare.*
- 26 *Regis & reipublica interest ciuium vitam incolumentem reddere.*
- 27 *Augmentum diuitiarum prouenit ex tuitione ciuium.*

1 **C**on tanta costa de las haziondas y uidas, ex Codijs discordijs & seditionibus, licet per plurima orientur damna, ut dictum manet, illud tamen precipuum est, quod facultates, & diuitias minuunt, & aliquando prorsus euellunt & ciues morte misera & uita traducunt, ita ut ex eis damna reipublice magis augeantur, & duplicentur, ut optime considerauit Vegetius lib. 3. cap. 10. † & colligitur ex Lucio lib. 9. de cade. 4. Regna igitur & ciuitates de cibus & pecunijs maximè constant, quia ut inquit Arist. lib. Oeconomicor. Ciuitas seu Regnum est multitudo domorum agro & pecunijs sufficienter abundans ad bene uiuendum, cum diuitijs egeat ad ciuium educationem, & ciuibus etiam ad ipsius conseruationem, quare dicitur interesse Reipublice plures ciues habere, ut Melch. fun. lib. 1. 9. polit. 26. & refert Maftrill. 1. de magistr. e. 23.

n. 11. & sic ex abusu recepto circa probandas sanguinis qualitates in predictis tribunalibus oriebatur diuitiarum amissio, & ciuium mors, eriebatur equidè totius Regni destructio, quod maximè constat ex dictis duabus rebus, quarum certè ommissio illius consumptio est.

Quod certè primum de diuitijs constat, nam per se principaliter conseruant familias, secundum lex. in l. & quia hoc s. iuncta gloss. de interreg. ad. & in leg. Titia 34. §. Lucius Titius, reliquie 6. ubi Bal. de leg. 2. adducti ab And. Tiraq. de primog. 9. 23. num. 12. pag. 211. Chassan. in consuetud. Burgund. rub. 7. Fama Maria fol. princ. & in Catalogo gloria uindis p. princ. 269. col. 1. consider. 22. Paris. consil. 7. 2. n. 30. lib. 4. Crauetta consil. 75. num. 17. & consil. 164. num. 4. e contra uero absque diuitijs sordescunt, & earum splendor obscuratur, ex text. in l. quisquis §. s. filij, C. ad l. ludi. maicel. cap. 6. quis testium 8. ibi paupertate depressi, de test. cum adductis à Pelacz de maiorat. 1. p. 9. n. 36. Marc. Ant. Natta consil. 675. num. 11. Tib. Dec. resp. 1. num. 290. & resp. 6. num. 69. vol. 1. Menoch. consil. 51. n. 27. lib. 1. & consil. 116. n. 2. lib. 2. Valençuela consil. 40. num. 12. & consil. 98. num. 50. Tiraq. de nobilit. c. 25. Menoch. consil. 177. num. 16. Gracian. decept. tom. 5. c. 924. n. 41. & quod paupertas uilitas sit, aut saltem uilitatis causa, patet ex l. 2. in primo. uers. quid enim C. quando & quib. quarta pars deb. ad quod plura nouissimè cumulat Aluarez de Velasco de prouileg. pauper. 1. 9. 6. num. 3. cum seqq. maximè 6. 7. & 9. 14. n. 7. † quia familiae sicut personae uilitas ab diuitijs tegitur, & illius splendor per egestatem obscuratur, text. in leg. eos qui uentilia, 12. in fin. de Decurion. & sicut fides sine operibus mortua dicitur, ita nobilitas sine diuitijs, Bonus de Curte de nobilit. p. 7. num. 4. Bacca de impo. c. 16. n. 2. Valasco ubi supra, † & ciues ex diuitijs celeberrimi fiunt, secundum text. in l. si res pupillar. 50. de adm. ist. 1. 1. & utrumque Bart. Chassan. in Catalogo 5. p. consil. 22. † & diuitiae per se nobilitant, ex Albert. in l. imperatores de Decurion. Matienço in l. 7. gloss. 4. num. 2. & 3. tit. 7. libro 5. recop. & satis habetur nobilis, qui ciuis est, l. nobiliores, 3. C. de commercio & mercat. Andr. Tiraq. de nobilit. c. 3. per totum, Pichard. in tract. de nobilit. comm. n. 81. Aug. Barbosa appellat. 164. num. 5. Ioann. Gutierrez lib. 3. pract. 9. 13. n. 84. & lib. 4. 9. 16. ex num. 19. cum seqq. maximè n. 21. Fontanella de pact. nupt. claus. 7. gl. 3. p. 15. n. 58. Immo nobilitas ubi paupertas est, contemptui, & ludibrio est, manca & mutila, & mortua sicut fides sine operibus, ut multis probat And. Tiraq. d. tract. de nobilit. c. 25. n. 9. & 10. pag. mibi 149. Bacca, de mope. c. 16. num. 2. & alij Valas c. ubi supra 1. p. 9. 36. n. 11. † Immo & acquirit nobilitas absque diuitijs facile amittitur, & difficulter conseruatur, text. in l. ad subeunda 45. C. de Decurion. lib. 10. & in l. 2. C. de praeiis minor. eod. lib. Oralaria de nobilit. 2. p. c. 3. num. 4. Pelacz de maiorat. 1. p. 9. 1. num. 14. † & per diuitias ciues in honore facile conseruantur, ex Tiraq. Soto. Simanc. & Peralta recenset & probat Hierony. Zaballo comm. contra com. 9. 674. n. 19. Flamin. Paris. de resignatio. ne beneficior. lib. 13. 9. 150. & sequenti, † & cognatorum honestas, & dignitas propter diuitias assequuntur, quae eadem ratione pereunt propter inopiam, l. pietatis 6. C. de suspensio iur. auib. de test. §. Sancimus, & facit l. 12. uers. la quarta, tit. 7. p. 2. Menoch. consil. 117. numer. 2. lib. 2. Iac. Porcius consil. 11. numer. 13. † & per diuitias solet honor mensurari, amplior ex magnis paruus, aut nullus ex mi-

minutissimis reputatur diuitijs, ex Lanceloto in templo iudicum lib. 1. c. 2. de reg. n. 18. ubi citat Cepolam in tract. de Imperat. milit. elig. §. diuitijs, † quae sunt precipuum sustentaculum dignitatis, & familiaris, sine quibus sordescit, & decrefcit dignitas, & honor familiae Ant. Padilla in rub. nu. 4. uers. Secunda ratio, C. de fidescom. Sylua nuptialis lib. 4. n. 9. cum seqq. Guillerm. in cap. Rannocius, uers. Dnas habens filias, n. 131. cum seqq. de testam. Burg. de Paz consil. 3. n. 44. & consil. 9. n. 6. Laur. Syllan. consil. 1. n. 39. Menoch. consil. 116. n. 3. & consil. 126. n. 28. Flamin. citato loco, cum pluribus alijs congestis à Pelacz d. q. 1. n. 29. & cum iam diximus, reipublica interest, habere plures nobiles, & familias amplas, quibus in pace honorari, & in bello defendi ualeat, & imperium magis ac magis per ciuium diuitias augetur, & abundet, ut in a. iudices sine quoquo suffrag. §. 1. uers. consideramus. Mantica de iac. & amb. lib. 23. tit. 3. n. 34. som. 2. † Sequitur quantum Regni, & ciuitatis interit locupletes ciues, & sub se habere plures subditos diuitijs plenos, ex §. pen. ubi glo. uers. mali, in l. de his qui sunt sui, de ex ar. bon. lib. 23. tit. 7. de bonis damnat. & in §. a. uers. de defensorib. ciuit. & in §. 1. a. uers. ut omnes obed. iudic. Summa titul. 14. ubi gloss. 1. alia iura adducit, part. 1. l. 2. uers. e como qui er. ubi gloss. 20. & leg. 9. in fin. titul. 1. leg. 7. tit. 9. uers. e sobre todo, part. 2. Bart. in tract. represal. in 7. quast. princip. ad testium, sub num. 4. uers. prater ea, in concessione. Bald. in a. iud. sed omnino, num. 41. & 43. & C. ne uxor pro marito. And. Tiraq. de iure primogen. quast. 4. num. 13. & in loco nuper adducendo, Odrald. consil. 94. colum. 2. & 1. maximè sub num. 8. Hieron. Zaballo comm. contra com. quast. 578. num. 22. Matienço in leg. 1. gloss. 2. titul. 10. & in leg. 7. gloss. 3. & 4. per text. ubi in 7. lib. 5. recop. Tiber. Dec. resp. 25. num. 63. vol. 1. Valençuela consil. 99. num. 49. ubi alios plures congerit, Pelacz in d. i. part. quast. 1. i. num. 30. † & Princeps curare debet, quod subditi & uasalli locupletes sint, a. uers. ut iudic. sine quoquo suffrag. §. cogitatio, ubi gloss. uers. locupletibus, nouella, 8. atque hac ratione inter causas dispensandi per Papam in matrimonio recensetur conseruatio diuitiarum in eadem agnatione, cum ita abundet regnum uiris nobilibus, ac locupletibus, qui commodius ipsi inseruiant ex leg. 1. §. denunciare, uers. publicè de uentre in §. p. & §. 1. A. uers. de defensorib. ciuit. & in a. uers. ut omnes obed. iud. And. Tiraq. de primogen. quast. 21. numer. 12. sic tenet Gallego de cognat. §. si res. cap. 22. num. 11. & seqq. Emm. Roderic. 1. tom. cap. 237. num. 2. conclus. 1. in 2. aditione. Vega, 2. tom. cap. 14. casu, 167. relati à P. Thom. Sancio de matrimon. lib. 8. d. sp. 19. num. 30. Atque idèdè diuites eisdem, ac nobiles, prosequuntur fauoribus, furca non suspenduntur, uiles non patiuntur poenas, nec tormentis subiiciuntur, & pro eis semper praesumitur, sicut pro nobilibus, & denique appellatione Principum comprehenduntur, ut omnia haec speciatim recenset ac probat Ioann. Gutierrez lib. 4. pract. quast. 16. ex num. 19. unde iniuria est diuitem diffamare de paupertate ex Bertaz consil. 89. n. 9. & seq. & Iul. Clar. in pract. §. summa in princ. ubi Bariard. num. 6. Farinac. 3. tom. quast. 105. sub num. 26. † Cuius ueri thesauri sunt habere subditos diuites, Xenophon. lib. 7. de Padiia Cyri, refert Valençuela sub d. i. num. 49. ubi quod diuitiae melius sunt apud priuatos, quam in fisco Principis Maftrill. de magistr. cap. 1. num. 66. † & idèdè non solum ratione conseruandi regnū, sed propter sui ipsius utilitatem

Princeps debet suos uasallos iuuare, & causam magnarum erogationum, sumptuum, & substantiae exhauriendae tollere, ne subditi deprimantur, ut est text. in l. prouincialium 8. C. de erogat. milit. annona 12. Luc. de Peña in l. 2. n. 6. C. de iur. iudic. lib. 10. Sim. de Pretis de interpretat. uol. 1. fol. n. 43. num. 30. † sed praesentis damno prouidendo, ita eis consulere, ut ne ex dilato inuamine difficilis, incurabilis fiat eorum plaga, & inopia, ut aliàs dixit Vlp. I. C. in l. 3. §. praesens, ubi sine diuitijs, frequenter his oppressis simul uiris, & uiribus respublica destituantur, de numer. & honor. quam legem ad hoc ponderauit Franch. decif. 2. num. 27. † & Princeps non minus hominibus cuiusque loci, quam pecuniae publicae debet uelle esse consultum; ut dicere solebat Imperator Traianus referente Plinio 2. libro 10. epist. 116. & confirmatur ex Innocentij 8. responso, in cap. 1. ubi, officij nostris debitum remedijs inuigilat subditorum, quia dum eorum excutimus onera, dum scandala remouemus ob ipsis, nos in eorum quiete quiescimus, & fouemus in pace, de offic. & potest. iud. deleg. in 6. & concordat text. in cap. 1. paulo post princip. de restit. spoliat. eod. lib. & facit l. 2. tit. 10. p. 2. & tradita ab Acebedo in l. 1. numer. 3. & in l. 17. num. 1. tit. 10. lib. 5. recop. Federic. de Senis quast. 185. num. 1. Rimin. Inn. consil. 56. numer. 75. lib. 1. Maftrill. 3. de magistr. c. 4. num. 31. Igitur magnoperè decet, quod Princeps subditorum fuorum sumptibus, & magnis erogationibus subueniat, ne paupertate depressi sibi & regno deficiant.

De secundo autem membro circa mortem ciuium & eorum amissionem plane constat, nam ut refertur in supra relatis nostrae pragmaticae uerbis, ex rigidis puuitatis, & nobilitatis probationibus, & ex fallacijs, & calumnijs ab inimicis excogitatis, & clam oppositis & delatis in his occultissimis iudicijs multorum necesse ortu fuerunt, de quibus etiam ante nostram pragmaticam testatus fuit Alfonso de Hojeda de incompatibilit. benefic. cap. 23. num. 10. † nam oppressio nobilium in causa sui honoris eos incitat ad uindictam & calumniantium homicida patranda, quia nulla res proximior eis occasionem praestat, quam proprii honoris offensio, quia cum uerecundum sit, eum inultum relinquere, ut diximus supra 1. part. quast. 1. §. 8. per totum, & probat Bar. Chassan. in consuetud. Burgund. tit. de iustices §. 5. gloss. 5. in n. a. Grace, num. 165. & in Catalogo 1. part. consil. 2. num. 3. ubi ad hoc adducit text. in l. miles 11. §. socer. 3. ad l. ludi. de adulter. † & possit ad defensionem honoris resistere manu armata, immo & duellum permissum ad eum tuendum, secundum Bald. in cap. 1. in a. princ. 5. col. de pace tenenda, in uisibus feudor. Chassaneus ultimo citato loco n. 2. licet hodie aliud seruandum credo ex constitutione Concilij Trid. sess. 14. de reformat. & adductis per Valentiam tom. 3. quastion. 17. par. 1. & per Filiuc. tract. 29. c. 7. n. 145. Mart. Bonacina tract. de censuris diff. 2. quast. 6. punct. 4. nu. 11. & de restit. propter homicid. d. sp. 2. quast. vbi punct. 10. nu. 9. † Er grauius sit suo aliquem honore priuate quam bonis omnibus temporalibus, ut in text. in cap. nisi cum prouider. 10. §. Non autem, uers. pro graui quoque, de renunc. Luc. de Peña in l. filius C. de Decurion. lib. 10. Bald. consil. 482. num. 3. Iass. notab. 3. in l. reprehendenda, C. de inst. & subtit. Crauetta consil. 795. num. 5. & consil. 370. nu. 8. Philip. Corn. consil. 162. num. 8. vol. 1. cum adductis in d. quast. 1. §. 1. faciunt tradita per Ioann. Gu-

22 tierr. lib. 4. pracl. quest. 19. num. 10. ¶ Arque idēd ad tuendam famam & proprium honorem est permis- sum homicidium tam iure externo, secundum A- uendaño de exegund. mandatis cap. 19. num. 13. Lata de alimentis in princip. num. 34. Iul. Claro in §. homi- cidium, num. 36. Malchar. de probaton. conclus. 490. num. 8. & 11. Fatinac. tom. 4. de homicid. quest. 135. a n. 41. & 44. Pelacz & ab eo citati, de maiorat. 1. part. question. 51. num. 53. quam iure interno animæ, vt vo- lunt Pet. Nauarra de restitution. lib. 2. cap. 3. num. 376. Manuel. Roderic. in summa capit. 136. num. 12. cum allegatis à Martino Bonacina tom. 2. de restitu- tion. dispensation. 2. question. vlt. sect. 1. punct. 10. à num. 5. cum seqq. Filliuc. tractat. 40. ex n. 48. vbi in seqq. tu- rum practicè non iudicat aliquibus in speciebus

23 ¶ Et licet hoc verificari non valeat, aut saltem val- de sit difficile in specie, de qua loquimur quia præ- dicti DD. loquuntur, dum quis in fragranti impetu læditur in honore, quē aliter eripere non valet, ni- lædente occidendo, quia tunc licere, omnes faten- tur, & in specie nostra nec honor coram, nec in fragranti læditur, sed præmaximè clam & absente præsentore, qui aliter sibi succurrere valet & tunc occidere inuaforem honoris non licet, secundum optimam distinctionem Leonardi Lessi de iust. & iure lib. 2. cap. 9. dub. 12. num. 78. qui alios refert, ¶ & dum quis contumelijs atrocibus per verba aut si- gna afficitur, occidere inuaforem poterit, dummo- dō aliter suum prospicere honorem non valeat, se- cundum Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 3. n. 51. Iul. Clar. ci- tato loco ver. idem & multo magis, Pet. Nauarra de restitut. lib. 3. cap. 3. num. 376. Emman. Roderic. in dist. cap. 136. num. 12. Lopez 1. part. cap. 62. ver. quandoque sequenda est. contra Lessium citato loco, Azorium & alios, apud Dianam, 5. par. resol. 12. tract. 4. de homi- cid. & quōd liceat clam occidere eum qui in iudi- cio conatur nos magnis calumnijs afficere, docent Bañez 2. 2. quest. 64. art. 7. dub. 4. conclus. 2. & in resp. ad 2. Pet. Nauarra de restit. lib. 2. n. 289. & 290. Pet. Thom. Sanc. in decalogum tom. 1. lib. 2. cap. 39. num. 7. licet ex præcepto positio non occidendi in foro exteriori propter plurima ex hoc prouenientia dā- na temperent Coinch de alib. super. disp. 32. dub. 2. num. 12. Syluius 2. 2. quest. 64. art. 7. quest. 6. Diana re- sol. moral. 3. part. tract. 5. miscel. resol. 97. pag. 216. & me citato tract. 5. de homicid. resol. 7. ver. Aduertit, quare à prudentibus hæc opinio licet in se vera, consulenda non est, vt animaduertit Bonacina ci- tato loco num. 8. ver. Dixi ¶ Sed negati non potest, quōd ex delationibus iniurijs in secretis purita- tis iudicijs plures causam sumunt ad plura homi- cidia, & assassina pattanda, quorum damnis nostra pragmatice mederi intendit, ¶ quia regis & reipu- blicæ interest ciuium vitam incolumem reddere, vt superius probaui, & probent ex l. ambiguitates 2. in fin. ibi, Augeri enim magis nostram reipublicam & multo hominibus legitime progenitis frequentari volu- mus, C. de indict. viduit. toll. Aceb. in l. 4. num. 1. tit. 10. lib. 5. recop. And. Barbac. conf. 45. num. 16. lib. 4. Va- lençuela conf. 99. num. 48. ver. nullum enim orna- mentum ¶ & ex tuitioe ciuium prouenit diuitia- rum augmentum in republica, bonus text. in anth. vt iudices sine quoguo suffragio §. cogitatio, ver. consi- derantur enim, quia licet questus immoedijs immi- nunt imperio, attamen nostri subiecti incrementum maximum percipient, si indemnes à iudicibus conser- uentur, & imperium & sic abundabit utens subiectis locupletibus: & uno hoc inuadit ordinem plurarum,

& innumera erit ubertas l. 2. C. de omni agro deserto, lib. 11. Bal. consil. 410. nu. 5. ver. Nam thesaurus Prin- cipis non est sicus, sed subdit bene se habentes, lib. 5. fol. 108. & ne homicidia sequantur, nec diuitiæ Regni exhauriantur propter citium læsum hono- rem, sanctè, ac iustè Princeps, & Rex noster Philipus his incommodis salutari occurrit me- dela, modum præfigendo, quo deinceps purita- tis & nobilitatis qualitates, non inquirantur, nec inimicorum calumniæ tanti damni sint, nec subfineantur, con tanta costia de las haciendas y vidas.

GLOSSA V.

De anima & conscientia illæsis ser- uandis, & de obligatione Regum remouendi causas ruinæ subdito- rum suorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Conscientia est sensus anime cognoscentis bonum & malum.
- Dicitur à Conscio quasi se ipsum agnoscat, nume- ro 3.
- 2 Faciens quod conscientia malum indicat lædit ani- mam.
- Anima est, qua operatur per suas potentias & sensus, ibid.
- Et dicitur esse causa peccati ob potentiam volunta- ris, n. 4.
- 3 Conscientia præstat causam meriti aut reatus pecca- ti, & est regula humanorum actuum, ibid.
- 4 Peccatum dirigitur aduersus Dei placitum, & pa- tratur aduersus Deum, vel aduersus proximos, utrumque verò aduersus rectum rationem, nu- mer. 7.
- 5 Proximus lædi potest tripliciter, vel in bonis spiri- tualibus, vel temporalibus, num. 9. vel in corpore, num. 10.
- 6 Iniuria contra honorem proximi ex odio illata pec- catum gignit mortale. Non tam si falsa, & si ve- ra existat, & occultata maneat, n. 12.
- Cum obligatione restitutionis ibid.
- Et contra defunctum, cui & eius liberis fama deper- dita restitui debet, nisi infamia vera & publica existat, n. 13.
- 7 Dicens aliquem ortum ducere à Judæis, Saracenis, aut hereticis peccat mortaliter: immo grauius quàm ex alia personali diffamatione, cum plures tangat, n. 15.
- Iniuria plures tangens grauior quàm pauciores, ibid. sub n. 15.
- 8 Iniuria facta Religioso, qua prauidicium affert Cœ- nobio aut religioni grauior est, quàm si illius per- sonam non egrediatur.
- 9 Conuictum publicum factum absenti non est pecca- tum, secus si in presentia fiat.
- 10 Infamia publica in absentia percontari licet.
- 11 Peccata multipliciter oriri possunt in causis puri- tatis, quæ recensentur hic, & n. seqq.
- Inquirens maculam generis ob prauum finem mor- taliter peccat, ibid.
- Nisi in ista interueniat causa, & qualis sit, nume- ro 20.

- Aut inuincibilis ignorantia, n. 22.
- Aut si deficiat dolus, & gaudium damni proximi, n. 23.
- Declaratur, n. 24.
- 21 Interrogatio macule generis licita est, dum licitè eam restituisse possumus, & dum grave versimile damnum vitæ non potest, n. 24.
 - 22 Quilibet præuidere tenetur damnum proximi, quod versimiliter ex suo facto evenire potest. Culpa est non cogitare quod potest evenire, ibid.
 - 23 Denunciatio falsa macula, aut cum animo iniu- riandi peccatum mortale constituit.
 - 24 Mendacium procatum mortale.
 - Animus calumniandi iudis, ibid.
 - 25 Odiu etiam in bono opere le- hale est.
 - 26 Damnum proximo in debet illatum etiam.
 - 27 Denunciatio maculam proximi prauum animum habere præsumitur.
 - Nemo tenetur se offerre ad testificandum, dum vita seu honor proximi in periculo est ibid. re- missiue.
 - 28 Affectans petere damnum proximi suspectus red- ditur.
 - 29 Testis falsam asserendo maculam, aut quam nescit, aut audit à non si sedignis, aut numeribus aut precibus corruptus, aut veram indicio tacendo peccat mortaliter.
 - 30 Indices iudicare debent attentis qualitatibus re- quisitis, & secundum veritatem & versimili- tudinem, n. 34. Non secundum extraneas & alienas consideraciones, n. 35. Nec ob incertos de- fectus & maculas d. Elia ab inimicis, & feminatas sine causa, n. 36. Nec secundum errorem probacionum, & testium, n. 38.
 - 31 Causa nobilium ex leuitate testium indicari non debent.
 - Familia nobiles sine causa lædi non debent, ibid.
 - 32 Error probacionum & testium non attendendus.
 - Superat idololatriam contra cognitam, veritatem dimicare, ibid.
 - Error cum non restituitur approbatur, ibid.
 - 33 Operari contra proprium assensum nemo debet. In- iuste facit, & peccat mortaliter, n. 40.
 - 34 Indices maculatum dicere, quem purum putant, non debent.
 - 35 Denunciatio fieri non debet, ni ex vera causa & facili probatore, & dum necessitas denunciare exposulet alius suspectus redditur denunciatus n. 43. vbi quod in causis puritatis à denunciando abstinere debent.
 - 36 Principes animabus subditorum consulere debent. Superior corripere, & coercere Christianos debet de omni peccato, tollendo, quæ ad illud incitant, & procurando, quæ ab illo expellunt, ibid.
 - 37 Rex Hispania defensor est legi Christi, & de sua subditorum conscientia plurimum curare debet.
 - 38 Magna damna oriuntur ex offensa Dei.
 - Regnum instabile est, vbi sanctitas deficit, ibid.
 - Ruina morum peior est vna murorum, ibid.
 - Superiores regimur animarum cunctis præferre de- bent rebus, ibid.
 - 39 Specialia per plurima iure consuetudinibus ob vitan- dum peccatum.
 - 40 Periculo tanto efficacius occurrendum est, quanto motus ex eo speratur damnum.
 - Causa que respicit salutem animarum censetur fi- nalit, ibid.
 - Constitutio Papæ in terra sibi subiecta in tempora- ria tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars I II.

- libus, ubique seruanda, si salutem animarum respiciat, ibid.
- 41 Damnum nullum maius, quàm quod animam alligatam tenet.
 - 42 Anima pretiosior corpore, & omnibus rebus præfe- renda, n. 51. Eius favore exte- sio admittitur, nu- mer. 52.
 - 43 Animæ iuris non attendendi dum agitur de salu- te anime.
 - Sententia & res iudicata vim amittunt ratione peccati, & gravaminis conscientie, ibid.
 - 44 Iudices officium suum impartiri debent dum est pe- riculum animarum etiam si non petatur, ibid.
 - 45 Tutius est necessaria omittere, quàm cum periculo conscientie vniuersa lucrari.

Y Peligro en las conciencias, conscientia equi- dem est sensus anime cognoscentis bonum & malum, secundum Bolognin. ad Io. de Annania consil. 34. n. 9. Card. Tusch. tom. 2. litt. C. concl. 74. 2. de prin. Aug. Barb. axioma iuris 52. n. 3. & conuenient ex D. Th. 2. 2. q. 79. art. 13. & ex D. Anto. 1. p. tit. 3. q. 9. & 10. allegati à Filliucio 2. tom. tract. 21. c. 4. n. 13. & à Paulo Laym. lib. 1. tract. 1. c. 2. n. 1. & bene in seqq. explicat, & Menoch. 1. de arb. q. 8. n. 41. ¶ & ideo faci- ens quod conscientia malum indicat lædit ani- mam, cum ipsa sit, quæ operatur per suas poten- tias, & sensus Aristot. de anima 2. 2. & communiter omnes, ¶ & dicitur conscientia à conscio, quasi se- ipsam agnoscat, & quid sit bonum & malum sciat D. Th. 1. p. q. 79. art. 13. Io. de Annania consil. 34. n. 5. Barb. citato loco, n. 2. ¶ Anima verò quatenus ha- bet potentiam voluntatis, sine qua peccatum esse non potest, dicitur esse causa peccati, Io. Sanc. A- bulens. q. 25. n. 26. Mart. Bonac. 2. 10. tract. de peccatis disp. 2. q. 2. punct. 3. n. 15. & communiter omnes, ¶ & ideo conscientia quatenus operanda agnoscit boni- tatem, aut malitiam actuum anime præstat cau- sam meriti ex bonis operibus, vel ream facit pec- cati & pœnæ, secundum Valentiam, tom. 2. disp. 6. q. 16 punct. 1. Vasquez 2. p. disp. 117. & 119. Mart. Becanum tract. 2. c. 8. & alios quam plurimos, & sic dicitur conscientiam esse regulam humanorum actuum ex P. Th. Sanc. in decalog. lib. 1. c. 1. n. 3. Mart. Bonac. de peccatis disp. 2. q. 4. punct. 6. n. 8. & n. 23. ver. si ve- rō. ¶ Peccatum autem dirigitur aduersus Dei pla- citum, D. Th. 1. 2. q. 71. art. 6. D. Aug. lib. 2. contra au- stum c. 27. P. Th. Sanc. in decalog. lib. 1. c. 1. ¶ & patratur directè aduersus ipsam deitatem, vel aduersus pro- ximos nostros, utrumque tamen aduersus rectā & naturalem rationem D. Th. 2. 2. q. 71. art. 2. plures apud Vasqu. 1. 2. disp. 90. c. 1. & apud Azorium Ciavi regia 1. p. lib. 4. c. 1. questio 30. ¶ Proximus verò lædi tripliciter potest, vel in bonis spiritualibus, quæ immediate pertinent ad vitam conscuendam, vt sunt gratia, virtutes, & perfectiones, vel quæ non ita immediate, vt est intellectus, voluntas & me- moria, Valencia tom. 3. disput. 5. quest. 7. punct. 5. & alij plures. ¶ Secundò in bonis temporalibus, vt sunt facultates & pecunie, §. 1. in §. de oblig. ex de- licto l. 1. de furis, Gell. moll. arca. lib. 11. cap. 18. & fa- ma & honor, litem apud labeonem 15. §. ait Pra- tor. 25. de iniurijs Paul. lib. 5. tit. 4. ¶ Tertio in cor- pore, illud vulnerando litem Mel. 11. d. 3. ad leg. Aquil. glo. in leg. si in rixa, 17. ver. vniuersum, ad leg. Cornel. de sicar. vel occidendo, l. in de Noratius, 23. §. si dolo 9. ad leg. Aquil. leg. 1. §. 1. ad leg. Cornel. de sicar. Ad nos verò nunc non pertinet agere de

his omnibus peccatorum speciebus, sed tantum de his, quæ pertinent ad secundam speciem in secundo eius membro, quæ expectant ad famam & honorem proximi, & sunt homini magis nociua, & periculosa ex his quæ tradidimus supra 1. part. quæstio. 1. §. 1. & sequentibus, de quibus loquitur noster textus in propositis verbis, ibi. y peligro en las conciencias, & quia ex odio & malitia aduersus proximi honorem, & bonum nomen illata iniuria gignitur lethale & grauissimum peccatum in Deo, & proximi magnam offensam, & conscientie grauamen, secundum D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 2. Soto de iust. & iure lib. 5. q. 1. art. 2. & est communis omnium secundum Mart. Bonacina. de restit. disput. 2. quæstio. 4. punct. 1. numero 7. 11. & non solum ex falsæ maculæ impositione, sed & in vera extat, sed tamen occulta peccat aduersus proximi & charitatem, secundum distinctionem positam supra in 1. part. quæstio. 9. p. 1. præmissio 3. non aduersus proximi, sed aduersus Deum. Roder. in summa cap. 2. p. 1. de iust. & iure lib. 5. c. 59. Valer. Reginald. lib. 2. c. 5. Molin. de iust. tom. 4. tract. 4. disputat. 5. num. 1. & 2. & est apud omnes indubia & communis opinio, qui simul cum peccato mortali restituendi obligationem iniungunt ex eod. Nauarro d. n. 52. Petr. Nauarra 2. 2. c. 4. n. 459. Reginald. num. 47. citatis in locis, Filliucio tract. 14. cap. 2. quæstio. 8. num. 39. & ex alijs apud Mart. Bonacina de censur. disput. 2. quæstio. 6. punct. 1. num. 7. & tract. de restit. disput. 2. quæstio. 2. punct. vn. num. 4. Ioan. Sanc. Abulens. qui de communi restitatur in suis præcl. disputat. 46. num. 10. & Et si igitur talis macula, seu infamie occulte manifestatio aduersus iam defunctum fiat, vt plerumque in causis puritatis euenit, quæ vertatur in filiorum & descendentium derisum, & dehonestationem, non solum peccatum producit lethale, ex Nauarra d. cap. 4. num. 351. Azor. 3. part. lib. 13. cap. 4. dubio 3. Salon. 2. 2. quæstio. 62. art. 2. controuer. 21. conclus. 3. Rebello lib. 4. de restit. quæstio. 3. num. 5. Molin. de iust. tract. 4. disput. 4. in fin. & disp. 45. sed etiam insurgit obligatio restituendi famam deperditam ipsi defuncto, seu etiam filijs & descendentibus ex eodem Mol. disp. 4. 4. num. 3. Rebello quæstio. 11. citatis in locis, nisi fortè ita publicè commisit defunctus delictum ex quo irrogata fuit infamia, & damnatus fuit, aut aliter publicè constat, vt nulla noua ex manifestatione contrahatur infamia, aut scientia, quia tunc peccatum, nec restituendi obligatio non insurgit, secundum Molin. d. tract. 4. disputat. 18. & in d. disputat. 44. numero 3. Rebell. d. lib. 4. de restit. quæstio. 11. numero 3. & Et in nostra specie, & materia loquendo, dicens aliquem ortum ducere à Indæis, Sarracenis, aut hæreticis, quod licet verum, occultum est, mortaliter peccat, quia in re graui præcipue apud Hispanos, qui ægrè ferimus similem diffamationem, & magis quam aliam quamlibet, vt tenent Molin. tom. 4. disputat. 16. numero 5. Azor. 3. part. instit. moral. libro 13. dub. 2. Medina in instruat. quæstio. 14. §. 35. fol. 182. Petr. Nauarra d. cap. 4. de restit. sub numer. 307. vbi quod similis manifestatio notabiliter denigrat famam cuiuspiam, licet in alijs natalium defectibus contrarium admittat, & in omnibus generaliter hanc nouissimè admittit Mart. Bonacina de restit. disputat. 2. quæstio. 4. punct. 2. num. 11. contra Reginald. libro 24. numero 79. Leonard. Lessium de iust. lib.

bro 2. cap. 2. dubio 3. numero 15. Sayr. in Clauis reg. libro 11. cap. 6. numero 8. sed hi non cognouerunt, quantum similis descendencia, & macula apud Hispanos detrimentum, & incommoda afferat, quantumque ægrè communiter ab omnibus feratur, quia non illius essent opinionibus, imò contrariam verioreni facti fuissent ex suismet conuicti rationibus. Quibus & addo, quod maiorem incutit iniuriam, & grauius patitur peccatum, qui vni de familia similem infligit dehonestationem, quæ suos omnes tangit cognatos, quam si iniuria illius personam non egrediatur, tum quia grauior iniuria est plures tangens quam pauciores, ex text. in leg. 1. 2. §. 3. de liber. causa, & traditis à Farinac. 3. tom. quæstio. 105. à num. 388. cum segg. & tum quia licet iniuria aduersus religiosum cuiusdam cænobij tacto eius nomine illata, referendo videlicet delictum ab aliquo ex eo patratur, videatur, quod non constituat lethale peccatum, cum nemo in particulari læsus inueniatur, tamen si generaliter inferatur aduersus communitatem, omnes, qui ex ea sunt, infamando, aut si vnus delictum reuelatum ad totam dirigatur communitatem, aut omnes ex ea tangat, nullum versatur dubium circa maius & grauius peccatum quam si vnus tantum iniuriam pateretur, secundum Petr. Nauarra de restit. libro 2. cap. 4. numero 357. & sequentibus, Molin. de iust. tract. 4. disputat. 27. num. 3. Sayr. Clauis reg. libro 11. cap. 6. num. 21. Azorium instit. moral. libro decimo tertio, cap. 7. 3. part. sequutos à Mart. Bonacina d. tract. de restit. disputat. 2. quæstio. 2. punct. vn. numero 40. & qui in seg. numero vers. Dices, constituit differentiam, dum conuictum fertur in absentem, aut in præsentia iniuriati, nam hac in specie nec verum potest referri crimen, nec infamia, qua proximus valde contristetur, ex quo lethale oritur peccatum secundum Petr. Nauarra de restit. libro 2. cap. 4. numero 309. & sic veniunt intelligendi Bañez & Salon. 2. 2. quæstio. 72. artic. 2. conclusio. 2. Valencia tom. 3. disputat. 5. quæstio. 16. punct. 2. Valerius Reginald. in praxi fori penitent. libro 24. numero 100. & Rebell. libro 4. de restit. quæstio. 11. numero 8. & In absentia verò infamia, & publicum proximi delictum percontari licet, quia tunc grauius non denigratur, nec læditur proximi honor, & fama secus si falsum sit crimen aut infamia occulta, nam vtroque casu alijs referre non licet, & ita sunt intelligendi DD. superius adducti. In nostra tandem specie multiformiter animæ peccata oriri, & committi valent, quæ in quatuor comprehenduntur speciebus, aut inquirendo, aut denunciando, aut testificando, aut iudicando, inquirendo quidem, cum quis absque iusta causa, quæ exculpationem præstet, sed animo se delectandi ex malo proximi aut alio prauo fine inquiret defectus natalium, aut qualitates generis, quia tunc lethale querit peccatum secundum Diuum Thom. 2. 2. quæstio. 167. artic. 2. ad. 4. Corduba in summa quæstio. 57. Nauar. in man. cap. 23. numero 26. Petr. Nauarra de restit. d. cap. 4. sub numer. 390. vers. Decimo octavo, & num. seg. & plures quos adducit Mart. Bonac. d. tract. de restit. d. 2. quæstio. 4. punct. 11. n. 3. Dixi, absque iusta causa, quæ exculpationem præstet, nam possunt interuenire plures exculpantes cause, veluti

veluti si inquisitio fiat ad receptionem, seu admissionem collegij, seu alterius communitatis, seu ad impetrandum honorem, contrahendum matrimonium, aut ad id simile, vt voluerunt Corduba & P. Nauar. & Mol. disput. 24. num. 7. & 8. citatis in locis, quibus speciebus sicut est licitum testimonium occultæ maculæ, siue defectus, vt bene tradit Mart. Bonacina puncto 8. n. 5. & 6. loco citato, ita erit licita interrogatio, & inquisitio, vt etiam dixi supra i. part. quæstio. 1. §. 1. n. 18. in quo omnes conueniunt, quæ fiat cum inuincibili ignorantia grauis damni prouenientis ex inquisitione, aut interrogatione: nam exculationem habet non solum à mortali culpa, sed etiam à restitutione, secundum Bonacina d. punct. 11. num. 3. & aut si non interueniat dolus, nec gaudium damni proximi, sed quædam curiositas, aut leuitas, quæ à mortali saltim excusatur, secundum D. Thom. Nauar. & Petrum Nauarram citatis in locis. Sed ego indistinctè hoc ita intellectum non admitto, nisi dum ex interrogatione graue versimiliter non imminet damnum, quod antea timeri, & præueniri potuit, cum rei periculosæ fiat interrogatio, ex qua defectus proximi manifestari valent, & ei grauia damna oriri, cum quo periculo vana curiositas erit peccatum mortale, cum facile possit animaduertere, quantum valeat proximo exinde damnum sequi vt sentit Mart. Bonacina & Nauarrus citatis in locis, & nam quilibet præuidere tenetur damnum proximi, quod ex suo facto rei natura & status præsens facile euenturum indicat, arg. text. in leg. in d. em. §. si de aqua & aqua pluuiar. & in leg. §. si. autem sub conditione. §. 1. de canon. del. §. Vldat. Zafius consil. 12. num. 39. lib. 1. plures apud Scephan. Accian. tom. 2. disp. cept. §. in cap. 35. §. 1. num. 34. cum duobus segg. & tom. 5. cap. 754. num. 15. & culpa est non cogitare, quod potest euenire, leg. qui bona 13. §. 2. leg. in hac 24. de damn. §. Alexand. consil. 41. num. 5. in fin. lib. 3. Cræuet. consil. 170. num. 11. Sued. consil. 39. num. 43. & 44. lib. 3. & consil. 365. num. 3. eod. lib. & quæ notanda sunt ad plura peccata huius speciei vitanda, cum videam plures similes rei curiosos interrogantes maculas nobilitum familiarum, & eas annotantes in suis albeolis, & retinentes in memoria, quod perpetuo dehonestate manent, & si aliquando ratione finis excusari valeant, vt dixit Petr. Nauarra supra, præmaximè tamen prauus animus, & dolus interueniunt, & deinde per plura peccata, quæ nemo doctus euitabit. Secundò denunciando falsam maculam siue verbis siue scriptis, aut vera existente & publica cum animo injuriandi, & damnificandi proximi, non verò ad iustitiam obtinendam, nec declarandum veritatem, in quibus speciebus committi peccatum mortale omnes fatentur, tum ob mendacium in præiudicium proximi & contra ius honorem, cap. in hi 12. cum segg. 22. quæstio. 2. Couar. lib. 1. var. resol. 2. n. 1. Ioan. Gutier. i. pract. quæstio. 60. num. 4. Parled. 1. var. quæstio. 4. n. 1. & secundum tradita à DD. Theologis ad D. Thom. 2. 2. quæstio. 100. art. 3. & à Summistis vers. de i. in i. Azor. instit. moral. 3. part. lib. 13. cap. 1. Sayr. Clauis reg. lib. 2. cap. 2. num. 3. tum ex calumnia & calumniandi animo l. 1. §. 1. l. ab accusatione 7. §. si ad. S. C. T. sup. l. Athletas, 4. §. calumnia: §. d. hic qui not. infra, cum similibus, tum etiam ratione odij in animo concepti, quamvis veretur circa boni operis, & veritatis exercitium, Tracl. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

ex Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 17. n. 116. & lib. 24. nu. 79. & Eman. Saa verb. Charitas num. 8. Mart. Bonac. 2. tom. disp. 3. quæstio. 4. punct. vn. ac charitate sub n. 7. vers. secundo, pag. 169. & communiter omnes ad D. Thom. 2. 2. quæstio. 14. per totum, & tum denique ob damnum proximo illatum indebitè, l. §. §. 1. ad l. Aquil. l. 1. §. item 15. ait Prator. 20. de inur. & ex D. Thom. 2. 2. quæstio. 73. art. 1. Mol. de iust. tract. 4. disp. 27. & communiter Doctores ad S. Thom. ibi, & quæstio. 62. art. 6. Rebello de oblig. iust. 1. part. lib. 1. quæstio. 2. Lessio de iust. lib. 2. cap. 27. dub. 5. & Generaliter autem loquendo denunciatio maculam proximi intendens consequutionem honoris aut officij prauo incedere animo, & pessimè esse præsumitur voluntatis, cum ad hoc iure nullo teneatur vt dixi supra h. q. §. 1. n. 9. & secundum Nauar. in man. c. 15. nu. 17. Bonac. 2. tom. ad 8. præcept. Decalogi disp. 10. q. 3. punct. 3. n. 9. Leonard. Lessium eod. tract. lib. 2. cap. 30. dub. 3. & allegando prætextos maculam, affectat eum à præsentio honore rejicere, & maculatum declarari, & cum nullo cohonestari tægmine valeat, venenata habere præsumitur vitæ, secundum Iacob. Menoch. cor. §. 1. 2. lib. 2. & alios adductos in nostra materia loquendo per Valer. quæstio. 92. n. 134. & faciunt tradita infra q. 2. n. 8. §. 55. Tertio peccatum lethale oriri valit ex testimonio veluti cū testis iurando falsam asserit maculam, aut quam nescit, aut audiuit à non fidedignis, velut veram & certam asserit, aut eam profert precibus, aut muneribus corruptus, aut cum veram maculam quam in iudicio propalare iure iurando tenebatur tacuit, nam in his omnibus speciebus peccatum mortale patitur, ex D. Thom. 2. 2. quæstio. 70. art. 1. & ex pluribus adductis à Mart. Bonacina 2. tom. de iudicio publico, disp. 10. quæstio. 3. punct. 3. n. 4. P. Thom. Sancio in præcept. Decalogi lib. 3. cap. 7. n. 1. versio. arg. idem est, & nu. 2. & alijs ibi, de quo latius egi supra 1. part. quæstio. 9. §. 1. per totum. Tertio test etiam interuenire peccatum ex testimonio ratione odij, prauæ voluntatis & animi nocendi proximo, & si verum sit quod præfertur, ex dictis superius circa denunciatores, inter quem, & testem nullum potest assignari rectum discrimen, quod passim in similibus puritatis iudicijs euenire solet, de quo non amplius, quia in citato loco fufius de eo actum reliquimus. Quarto in iudicando potest interuenire peccatum, dum iudices non attentis qualitatibus requisitis, nec quæ actu interueniunt in præcelsis persona, & genere iudicant, cum omnino teneantur prædictas respicere qualitates, ad ea quæ notat Fel. n. 18. in l. 4. in cap. cum accessisset, de consuet. Roch. de Curte de iure patron. verb. Honorificum, quæstio. 3. col. 1. Cæsar. Lambert. eodem tract. lib. 2. 3. part. art. 7. in quæstio. 5. in princ. & iudicium ferre secundum veritatem, aut quod verosimilius appareat, nam contra non poterunt tuta anima iudicare, ex ratione text. in leg. si seruum §. 1. §. sequitur 3. de verb. & in cap. Abbate sanè 3. §. secus autem, vers. quoniam est, de sent. & re iudic. in 6. Valençuela consil. 11. num. 58. plura Mart. Bonacina 2. tom. de iudicio publico disp. 10. quæstio. 2. punct. 2. à n. 1. & Nec quidem poterunt iudicare, nec animos suos instruere ex extraneis, & alienis considerationibus à iure, & facto, & de eis, quæ ex actis apparent, ex text. in leg. si Cod. de consuetibus, libro 12. an. de iur. & s. misse, §. consideremus, collation. 3. nouell. 18. Bald. B 2

in cap. in G. nesi de elect. & in cap. nihil 13. eod. titul. Aym. Craueta consil. 15. n. 9. idem Valenquela consil. 97. n. 156. cum adducendis infra quæst. fin. vbi late de instructione iudicum harum informationum puritatis. † Poterit etiam interuenire peccatum, dum iudicant iudices aduersus puritatem & honorem proximi eo tantum, quod macula assera fuit ab inimicis & vulgo dicta, & seminata sine causa, quia tunc potius amplecti debent veritatem quam hæc dicta absque fundamento, nec vanos populi rumores, secundum tradita supra 1. par. qu. 10. in princ. & quæst. 12. §. 3. ex n. 46. & dicemus infra quæst. † nec ex leuitate testium causæ nobilium iudicari debent, vt dixit Cic. in orat. pro Sulla, nec dandus est locus, quod nobiles familie sine causa legantur, vt dixit Simanch. Imp. Theodotio, & Arcadio lib. 10. epist. 47. vbi neque enim ius fuerit, vt vna familia nouo opprimatur exemplo, tunc attendi debet error probationum, nec testium, l. cum salua 6. vbi communiter DD. C. de iuris & facti igno. sed veritas, quia secundum D. Aug. epist. 43. nuptat idololatram contra veritatem cognoscere, & cum error non resistit approbatur, elegans text. in cap. nolite timere 86. 11. quæst. 3. & melius 1. cap. error. 86. dist.

39 Omnes equidem prædicti tam denunciatore, quam testes, & iudices non debent aliquid aduersus proprias operari conscientias, nec contra id, quod verum esse sciunt, aut verisimilibus ducti causis tale esse putant, quia semper, quod ratio, & conscientia verum & iustum agnoscunt, faciendum, & sequendum est, vt communiter probatur ex D. Paulo 2. Roman. 14. † & operans aduersus id, quod esse verum, & iustum putat, quantum in se est, facit quod est fallum, & iniustum, & extat prohibendum ex lege Dei, & sufficit ad constituendum peccatum, ex Becano 2. par. 1. tit. 1. cap. 4. quæst. 7. n. 5. Valencia 2. tom. dist. 2. quæst. 14. punct. 4. dub. 3. Sayr. Clavi reg. lib. 1. cap. 4. num. 15. P. Thom. Sanc. in dec. 02. l. b. 1. n. 1. a. n. 1. cum segg. qui late hanc rem explicant, † quare nec asserere debent maculatam, quem purum esse intelligunt, nec purum, quem maculatam esse putant, in dubio equidem testes testimonium esse debent ex modo, quo rem aut maculam sciunt, & exponere rationes pro vtraque parte, quæ rem dubiam reddunt, nec dubium pro certo adducere poterunt, † denunciatore vero in dubio neminem denunciare debent, nisi denunciationis causam veram, & probati posse, sciant, Franc. Eman. Roder. in summa 1. parte cap. 79. n. 7. Campanil. de diuers. iuris canonici Rub. 11. cap. 5. nu. 100. vers. alios. Matt. Bonac. tom. 1. de censur. dist. 2. quæst. 6. punct. 1. n. 25. & in notissimè editis de onere & oblig. denunc. dist. 6. punct. 1. §. 4. nu. 1. per textum, & August. Barbol. de officio episcopi 3. par. alleg. 96. nu. 66. col. 632. † quod intelligendum est, vbi obligatio denunciandi interuenit, quia si deficiat, suspectus maxime denunciatus redditur, quare in puritatis causis, in quibus onus denunciandi maculam omnino deest, abstinere à denunciando omnibus consulo, nisi in testes fuerint vocati, quia tunc veritatem exponere tenentur, aliàs sponere compantes præter suspicionem magna ex parte fidem amittunt, & animi passionem, & venenum demonstrant, & à probis viris plerumque moleste feruntur. Iudices verò an contra propriam conscientiam ex probatis iudicare in similibus causis debeant, quidque in du-

bijs efficere valeant dicemus infra quæst. vbi vbi propria sedes.

Quare cum non solum oporteat Catholicos Principes in suis regnis vitam curare politicam, sed etiam animabus, & subditorum conscientijs salutem inquirere & adhibere medelam, vt text. in leg. 2. de legibus, & ant. vt non luxurientur homines contra natur. in princ. & ex D. Th. 1. 2. q. 92. art. 1. & q. 95. a. 1. maluit Couar. in c. quædam p. 2. par. 1. n. 24. quia vt inquit Sum. P. oisef in c. nouis. 8. de iudic. ad officium superioris pertinet de quolibet peccato mortali corrumpere omnes Christianos, & si correctionem contempserint, per distinctionem coercere: nam cuius est ordinare homines ad finem, eiusdem etiam est cognoscere de medijs, quibus perueniant ad finem, licuti medici [vt inquit Nauar. in d. cap. nouis. notab. 6. nu. 14] cuius est iudicare de sanitate corporis, etiam est iudicare de ijs, quæ conferunt eam, vt corpori applicentur, & de his, quæ impediunt eam, vt tollantur, refert Paul. Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 4. num. 2. † & cum legis Christi, & suæ Ecclesiæ principalis noster Rex defensor sit, vt dixit Io. Redin. de maiestate Rex. verb. Imperatoriam, num. 3. Valenquela consil. 99. num. 27. plura congerit Salgado de reg. protell. lib. 1. par. 1. l. 2. ex num. 72. & plurimum debeat de sua, & subditorum conscientia curare, vt multis probat Aniles in cap. Prætor. in proem. gloss. conscientias. † quia præter Dei offensam, quæ est maius damnum, ex polluta mente & reprehensibili conscientia magna oriuntur damna, quæ recenset Bobadilla in politica lib. 1. cap. 3. num. 59. cum segg. nec diu consistere potest, vbi sanctitas deficit, secundum illud Senecæ in Thieste. Vbi non est pudor, nec cura iuris, sanctitas, pietas, fides, instabile regnum est, quia ruina morum peior est ruina muros, vt ex Seneca, & Innocentio probat Marc. Anton. Genuens. in practiceb. Ecclesiæ. quæst. 519. num. 3. quare reges, & superiores regimen animarum cunctis debent præferre rebus cap. cum sit art. 14. vbi gloss. verbo cum de atate & qual. 1. cap. principum 12. quæstio. 2. Gracian. dist. 1. fore. 1. tom. 1. cap. 123. num. 16. † & ideo iura pericula conscientia, & peccandi mortaliter maximè fugiunt, multa statuendo specialia ad vitandum peccata, & alia statuendo in animæ fauorem ex gloss. verb. insinuatione, in cap. lator. 7. de sent. & re iudic. & in cap. sciatis cuncti, verb. alios, de elect. in 6. Craueta de antiq. temp. part. 4. §. videamus modo de aliquibus limitationibus, num. 10. Tiraquel. de priuileg. pia causa priuileg. 161. Couar. de sponsul. 2. par. 1. cap. 6. in princ. num. 12. Aceb. in l. 2. num. 4. tit. 1. lib. 5. recop. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 39. Fatinac. in fragm. 1. part. littera E. num. 109. & 111. August. Barbola axioma 26. num. 3. & 4. pag. 20. & multis probat P. Th. Sancius de marr. lib. 1. dist. 36. nu. 5. vers. præterea, & lib. 3. dist. 1. num. 8. in Decalog. lib. 6. cap. 15. num. 36. post medum, Zaballo cum allegatis per eum tom. 3. comm. contra comen. quæst. 140. n. 13. † quia tantum salubrius, & efficacius periculo occurrendum est, quanto ex eo maius intenditur damnum, l. 1. §. sed & si quis, de Carbon. edicto, cap. vbi periculum 3. de elect. in 6. & in l. 4. vbi gla. 2. tit. 17. part. 3. plures apud August. Barbol. axioma 177. numer. 1. pag. 110. vnde prouenit quod causa, quæ salutem respicit animarum semper censetur finalis ex leg. si quis pro redemptione 36. C. de donat. Barr. in l. 2. §. fin. num. 2. de donat. Mantica de ma. & amb. lib. 3. tit. 2. n. 41. &

41. & ita licet constitutio Papæ circa jus ciuile non sit necesse seruari nisi in terris Ecclesiæ in temporalibus subiectis, tamen si salutem respiciat animarum, vbi que seruanda est, vt ex gl. in cap. 2. de reg. iur. DD. in c. si de prescrip. & in c. vlt. de secund. nupt. docet Gracian. in addit. num. 3. ad dec. March. 224. † nullumque excogitari valet majus, quam quod infelicem diuitem animam, & conscientiam detinet alligatam, secundum text. in cap. fin. de consuet. cap. pen. in fi. de consanguinit. & affinit. cap. cum ecclesiæ 9. de simon. † cum corpore pretiosior sit; Matth. 23. & Luc. 12. 23. cap. sedulo 38. dist. cap. precipuus 2. quæst. 132. cap. cum infirmitas, prope fin. de pen. nit. & remiss. Cardoso in practi. verb. anima, † imò omnibus rebus velut magis pretiosa sit præferenda, l. sancimus, 21. in fi. C. de sacros. ecclesie. d. op. præcipuus, Tiraq. de priuileg. pia causa in præf. n. 9. Mantica de iacitis & amb. g. conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 28. n. 10. Malch. concl. 1171. n. 5. Menoch. lib. 4. præsumpt. 112. n. 4. & præsumpt. 183. n. 134. Io. Gutier. in repet. l. nemo potest in 486. de leg. 1. Marian. Ant. variar. resol. lib. 2. resol. vlt. casu 37. Card. Tusch. in pract. concluf. 313. num. 1. littera A. tom. 1. atque ideo salus animarum in primis inspicienda est, cap. ius canonicum 4. dist. † & ejus fauore admittitur extensio etiam in odiosis & pœnalibus & exorbitantibus, Marta de iurisdic. 4. part. casu 85. nu. 10. & 11. ex Craueta Farini. & alij citatis, Marc. Anton. Genuens. prædic. ecclesie. q. 772. † nec attendi debeant apices juris dum agitur de salute animæ, secundum Andr. Tiraq. citato loco priuileg. 164. Hieronym. Zaballo commin. contra comen. quæst. 73. nu. 1. Gracian. dist. forens. tom. 2. cap. 393. n. 13. in tantum, quod licet vis & effectus rei iudicatæ tanti sint, vt dicemus infra q. 4. art. 1. per totum tamen corrumpit dum peccatum & conscientia grauaem interueniunt; ex Bald. in l. cum allegas, n. 11. C. de vsur. Tiraquel. de retract. conuent. §. 1. §. 2. ex n. 37. Ioan. Bapt. Lupus de vsur. comm. 2. §. 3. num. 19. Marant. specul. 6. p. art. 1. nu. 154. Vant. de nullit. tit. quotiens & intra quod temp. num. 8. Salgado de reg. protell. p. 4. cap. 3. num. 116. & licet officium suum iudices nisi petentibus impartiri non debeant, l. 4. §. 8. de dam. infel. §. vbi DD. §. 14. de noui oper. nunc tamè aliud est vbi agitur de animæ periculo, text. in c. placuit 9. dist. 90. gl. in cap. cupientes, §. vel si personas verb. consummatio, de elect. in 6. Abb. in rub. de reug. & pac. Ripa in d. l. 4. §. 8. n. 24. Vincenc. Carot. de reued. contra presu. dit. sent. & except. 132. num. 33. & ideo concier tæ omni euentu in primis subueniendum est, † quia tantius est necessaria omittere, quam cum conscientia periculo vniuersa lucrari, vt in text. cap. quanto 4. de consuet. cum superius relatis. Vnde fauor animæ ita procedit, vt præualeat fauori filiorum, & alterius cuiusque piæ causæ, quantumvis fauorabilis sit, ex illo 10b 2. 4. Pellem pro pelle, c. c. qua habes homo, dabis pro anima sua, docet Ruffic. in l. cum auus, lib. 2. c. 3. ex n. 1. cum segg. & refert Valasco de priuileg. p. 2. p. special. tit. volunt. n. 4. & 5. post q. 64. vbi ait, quod tunc cessat præsumptio d. l. auus 101. de cond. & dem. Et quælibet alia tam pro filijs, quam pro alia quacumque causa pia, quia fauor animæ careris omnibus præferendus est, ex qua ratione optimæ quæstiones diluuntur, quas apud præcitatos vide, nam non nostri est instituti singulas profequi; quare apte, & iuste huic incommodo, & immenso periculo nostra obtuia fuit Pragmatica: ne amplius puritatis, & nobilitatis

causæ progrediantur, cum tot reipublicæ damnis, cum odijs & discordijs, & denique quod perniciosius omnium est, con pelgro en las conciencias.

GLOSSA VI.

De fine legum, & specialiter nostræ Pragmaticæ.

SVMMARIVM.

- 1 Lex est quadam regula agendorum.
- 2 Regula dirigit in rectum, & deuiat ab obliquo. Legio sita est virtutes dirigere, & vitia prosternere, vbi & medelam damnis imponere, & iniurias cohibere, nu. 3. Internus est iustitia & equitas, Finis ad quem est adeptio iustitia, n. 8.
- 4 Pragmatica nostra in rectum dirigit informationes & iudicia puritatis & nobilitatis, & tollit abusum vsque adhuc seruatum, ex quo plura pullulabant damna, num. 5. est commoda priuatis, famulys propitia, & statutorum obseruatis, num. 6.
- 7 Legio est commune respicere bonum & tunc dicitur anchoram esse firmissimam rerum publicarum, n. 9.
- 10 Abusus vsque adhuc seruatus circa obseruationem statutorum plura damna afferbant.
- 11 Lex debet statuere, quod utilitas & equitas faciendum suadent.

¶ **Q**ue se in zga en el gouerno por la cosa mas dignade reparo, assi por el remedio de inconuenientes iam grandes, y de los quales tanto dano resultã al Reino en comun, y en particular, † quia cū lex nihil aliud sit, quam quædam regula agendorum ex D. Th. 2. p. q. 90. art. 1. Azorio in stit. moral. tom. 1. lib. 5. cap. 2. quæstio. 1. Valencia 2. part. tom. 2. dist. 7. quæst. 1. punct. 2. Mart. Becanus tract. 3. cap. 1. quæst. 1. nu. 15. † & effectus regulæ sint, dirigere in rectum, & deuiare ab obliquo, ita similiter legis finis est virtutes dirigere, vitiaque prosternere ex Cic. lib. 1. offic. Matth. Welembek. in rub. de legib. n. 6. & utilitatem respiciendo priuatorum publicæ consulere utilitati, vt infra q. 7. dicam, † quod sit rerum damnis imponendo medelam, & priuatorum iniurias cohibendo, l. vt visum, §. de iust. & iur. cap. olim, 12. de rest. spoliar. cap. sign. fical. 16. de homicid. cap. si vero, 3. de sent. excomm. † quæ duo ex hac nostra Pragmatica oriuntur, quia in primis dirigit in rectam viam & modum puritatis & nobilitatis iudicia, & informationes recipiendas circa prædictas qualitates, & eis vtilem, & rectam præfigit formam, quæ deinceps in his procedatur causis cum debita animaduersione, & æquitate. † Deinde tollit, & omnino euellit plura damna, & iniurias prouenientes ex abusu valde rigido, & parum æque modo introducto in aliquibus collegijs, & communitatibus circa conficiendas, & dijudicandas sanguinis qualitates & informationes, ex quo plurium familiarum nobilium deonestatio, & denigratio proueniebat, & simul plura damna & iniuriæ tam puritatis, quam vniuerso regno pullulabant.

6 Ex quibus prouenit, quantum hæc nostra sanctio commoda sit priuatis, propria sanguinis qualitatibus, quantumcunque familiarum splendorem incolumem seruet, statutorumque sit obseruatrix, & calumniarum fomenta cohibeat, ex quibus cætera, quæ recensimus, proueniunt damna, quæ per consequens ex hoc salutifero simul arcentur antidoto, quo etiam utilitatem magnam, & tranquillam concordiam vniuerso quærit regno, & illud perlostrat cum nobilium familiarum defensione, & condecoratione, quam principaliter intendit, ita ut ex omnibus simul illius directè inspicatur bonum, & quæ sunt partes rectæ legis, & æqui iuris ex Horac. lib. 1. satyra, 1. quia is est finis legum, publica videlicet salus. & ciuium tranquillitas ex Corra. ad l. 1. n. 1. de statu hom. & hinc lex duodecim tabularum salus (inquit) populi, suprema lex esto & ideo Ang. Matheac. 8 de i. de via i. c. p. 9. n. 5. ait, & finis iustitias legis est iustitia & equitas, quam ut umbra corpus, legum hominum finis & tranquillitas reipublicæ: finis ad quem est adeptio iustitiæ, (copus autem seu finis, cui hæc iustitia quæritur, est reipublica & societatis ciuili conseruatio. & quam reipublicarum anchoram firmissimam Solon esse dixit, & conducunt Arist. 4. politicor. cap. 1. l. 5. de legib. cap. 1. erit autem lex. 2. 4. dist. & tradita infra seq. gloss. num. 1. & quæst. 7. & cum abusus in obseruandis statutis tot incommoda & damna regno, & priuatis vsque adhuc attulerit, hæc nostra Pragmatica omnium inferuens commoda, atque utilitati, quæ ipsa est iusti prope mater, & æqui, respiciens, quod ipsa utilitas & æquitas suadent, statuit & ordinat, secundum text. in l. quia actio num. 11. de præscrip. verb. l. sed an via, 12. de pignor. & hypoth. & tradita à Petr. Barbofa in l. 1. par. 1. à num. 65. & part. 7. n. 49. & 5. solut. matrim. Seraph. de priuilegiis. priuileg. 10. 4. num. 3. P. Th. Sancio in tract. de matrim. lib. 1. dist. 1. n. 4. quo, incommodum illud commodum reddit, & damna præterita tollendo, utilitatem affert magnam, & vniuerso regno, & priuatis singulis, vt supra relata demonstrant verba.

GLOSSA VII.

De statutorum obseruatione, & utilitate.

S V M M A R I V M.

- 1 Leges & statuta ob publicam bonum perpetuo esse debent.
- 2 Officia publica dignis largiri oportet. Nobilior quando quis est, tanto dignior reputatur ad publica munera subeunda, ibid. Nobilitas iusta est causa dispensandi in pluralitate beneficiorum, ibid. Utilitas per experientiam demonstrata seruanda est. Experientia rerum dux & magistra, ibid. à qua argui potest ad ceteros omnes casus, n. 4.
- 5 Statuta puritatis utilia sunt, & interest publico, quod intacta obseruentur, & n. 6. Familias puras separari à maculatis publicè inue-

- 7 Statuta puritatis non solum non tolluntur ex nostra noua sanctione, sed principaliter seruari iubentur.
- 8 Proœmium legum & statutorum causam finalem demonstrat, & n. 9.
- 10 Finis nostra pragmatica duplex, obseruatio statutorum puritatis, & forma iusta & æqua faciendi & iudicandi informationis.

6 **C**omo porque se conseruen en su primitiua calidad, y institucion los santos statutos, y los utiles y loables fines del beneficio comun, à que se excomunicaron, y que de su buen uso se an experimentado. ¶ Quia statuta, seu leges factæ ob publicam utilitatem (vt omnes eam pro fine habent, cap. erit autem lex. 2. 4. dist. 1. de legib. Arist. 4. politic. cap. 1. Dux. lib. 1. dist. 11. Ang. Matheacio de via iuris, cap. 1. num. 5. Theologi plures apud Mart. Bonacin. 2. tom. tract. de legib. dist. 1. quæst. 1. punct. 1. num. 1. ver. Dicitur ad bonum commune, & gubernationem reipublicæ, §. fin. proœm. in stat. Raynaldus Corfus lib. 2. indagat. cap. 13. Turamin. lib. sing. de legib. 2. part. cap. 2. num. 24. ita ut per eam à subtili juris dispositione deuietur, vt in l. quia actio num. 11. de præscrip. verb. l. sed an via. 12. de pign. cum similibus) debent perpetuo, & constanter manere, ex text. in cap. 1. & 2. 25. quæst. 1. probant Rebuff. in tract. de nominat. quæst. 5. à num. 40. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 15. num. 59. vers. Et quæ inducuntur, & maxime, quæ spectant, ad electionem personarum ad publica officia, quæ largiri dignis oportet, arg. text. in l. nam reipublicæ, 4. de noui operis nunciat. & in l. seruam, 33. §. publicè, de procurat. gloss. verb. appellatum, in l. reus delatus, 7. §. si. de numer. & honor. Abb. in cap. ex parte 7. n. 6. de testib. Valensuela consil. 76. n. 38. & quanto nobilior quisquam est, tanto dignior iure reputatur, vt in text. in l. honor. 14. §. de honoribus, 3. de numer. & honor. l. honores, 7. §. si quis 2. de Decurion. l. 1. C. de conditio in public. bon. lib. 10. auth. Praefides, C. de Episcop. auth. cap. de multa 28. in §. de præbend. latè Andr. Tiraquel. de nobilit. cap. 20. ex num. 1. ubi sub nu. 13. dicit, quod nobilitas est iusta causa dispensandi circa pluralitatem beneficiorum, ex Innoc. in cap. dudum, ad fin. vers. 1. item si Papa, de elect. pro quibus sunt videnda quæ tradidimus supra 1. part. quæst. 1. §. 2. ex num. 26. ¶ præcipue cum utilitas statutorum puritatis & nobilitatis per experientiam demonstratur, vt hic dicitur, quæ omnium rerum dux & magistra est, secundum text. in l. legatio, 63. §. cernaticibus, 3. de leg. 3. cap. quam su. 6. de elect. in 6. gl. ff. verb. experientia, in extrayag. ad conditorem, Ioannis 22. de verb. sign. l. as. in l. res obligata, num. 16. de leg. 3. & in l. qui Roma 121. num. 26. de verbor. loan. Neuzian. in ylvva nuptiali, nu. 7. Menoch. de recuper. rem. 12. num. 24. Alexand. consil. 153. v. i. s. narra. u. num. 8. volum. 5. ¶ A qua arguere licet ad ceteros omnes casus, ex cap. multiis 47. dist. Card. Tusch. lit. sera E. conclus. 648 per totam, tom. 3. Aug. Barbofa axiom. 88. pag. 55. & loco 45. pag. 118. Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 1. sub nu. 307. Vbi etiam eam rerum sustentaculum rectè appellat, & cum puritatis statuta non solum ab initio adinuenta, & constituta fuerint ob publicam omnium utilitatem, sed etiam ex postfacto ipsa experientia plures vtilis exinde sequutos demonstrauerit effectus & quasi cum digito publicam significauerit utilitatem, plurimum interest, & reipublicæ Hispaniæ maximè

maximè expedit, quòd statuta puritatis, & nobilitatis intacta custodiantur; & intrepidè obseruentur, absque tamen corruptela, nec abusu in forma, & modo; quò fuerint stabilita, & vtilia esse inceperunt, vt exinde meliùs, & faciliùs fines communis utilitatis, ad quos adinuenta fuerunt, consequantur, quia cum eorum institutio, & erectio fuerit ob tribunalium, & communitatum pacem, & splendorem seruandum, & ex quibus præcipue totus componitur orbis, & ob puritatem, & nobilitatem familiarum meliùs agnosendum, & separandum à maculatis, & infectis radicibus, vt reipublicæ, & vniuerso expedit regno, ex l. 1. §. pen. de impic. ver. re. l. super statu. 9. C. de quæst. Guil. Benedic. in cap. Rainuncius, in princ. n. 57. fol. 9. de iustam. & à viuis doctissimis, & sanctissimis adinuenta fuerunt ob bonorum suarum communitatem, vt probant supra 1. part. quæst. 1. §. 2. publicè interest seruari eo modo, & forma, & ad eos fines, ad quos fuerunt erecta, & comparata, in quo nunc non amplius est immorandum, cum per se pateat, & in præcitato loco latè de hoc actum relinquamus.

7 Illud verò ex his verbis specialiter inferendum, & notandum est, quòd non solum puritatis statuta per nostram pragmaticam non tolluntur, verum nec in parte minuuntur, quòd ita verum aperte apparet, vt causa fualis ipsius sanctionis sit horum statutorum conseruatio in sua primæua qualitate & institutione, vt melius fines ad quos erecta fuerunt, assequantur, & ex eis bono communi vtilius cõsulatur, & ne tor bona, & utilitates quor vsque adhuc experientia docuit, ex eorum abusu, & corruptela impediatur; & nè ex pharmaco ex eis introducto mortifera venena communi bono sequantur, quibus damnis occurrere intenditur, non verò vim minuire statutorum, vt clarè supra relata demonstrant verba, & quæ cum adscripta sunt in proœmio huius constitutionis causam finalem demonstrant, ex text. in l. fin. iunctis his, quæ communiter ibi notant DD. de hered. inst. & in l. demonstratio falsa, vbi Batt. & Immola in §. 1. n. 14. de condit. & dem. idem Batt. in l. si iure, num. 2. de leg. 3. Bald. in l. 1. numer. 17. C. de falsa causa adiecta leg. Paul. Castren. in l. si quis, in princ. n. 82. vers. Seprius fallit, de leg. 3. Iass. in l. si filius, num. 21. de lib. & posth. & in l. eam quam, num. 18. C. de fideicom. Hier. Cagnolin. l. 1. num. 36. de orig. iur. Parputat. in l. 3. numer. 110. de reb. cred. & si cert. pet. And. Tiraq. in uall. cessante causa, num. 64. Greg. Lopez in l. 21. per text. ibi, ut. 1. part. 6. Lud. Mol. de primog. lib. 1. cap. 5. num. 1. Gonzalez in §. 7. proœm. reg. 8. cancel. lar. num. 22. & 192. Iass. consil. 1. num. 13. lib. 1. Roland. consil. 49. num. 34. & 61. lib. 1. & consil. 67. num. 72. lib. 3. Hier. Grat. respons. 44. num. 18. & resp. 36. n. 2. vol. 9. 2. ¶ & speciatim quòd proœmium statutorum causam finalem dispositionis denotet dixit Menoch. lib. 6. presump. 2. à princ. Tib. Dec. consil. 3. num. 116. lib. 1. Grat. consil. 44. num. 18. lib. 2. Aug. Barbofa axiom. 191. num. 1. & 2. vbi plura cumulat, & itidem proœmium legis, vt in d. l. fin. de hered. inst. l. eam pater, 77. §. dulcissimè, 20. de leg. 2. Menoch. citato loco nu. 2. Curt. Iun. consil. 18. num. 2. ¶ ita vt duo sint huius constitutionis fines, vnus obseruatio statutorum puritatis in sua primæua natura, & institutione: alius tradere modum & formam, qua informationes puritatis, & nobilitatis deinceps sumantur, & iudicentur debita cum iustificatio

ne, & æqualitate, ne damna, & iniuriæ, quæ quotidie oriebantur ex inordinato abusu, & valde stricto vsque adhuc seruato in aliquibus communitatibus, & quæ etiam oriebantur ex falsis rumoribus, & inimicorum calumniis, & verbis iniuriosis, de quibus in sequentibus quæstionibus, radicibus decerpentur; ne amplius pullulent, ita vt prædictorum statutorum utilitas amplectatur, & abusus superfluous, & iniuriolosus reiciatur, & inde euadat incolumis, & experiatur utilitas publica, quæ principaliter intenditur ex ratione prædictorum verborum, videlicet, porque se conseruen en su primitiua calidad, y institucion los santos statutos, &c.

GLOSSA VIII.

De iniquitate, & absurditate legum & statutorum vitandis.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex & statutum emendandum propter iniquitatem & absurdum, & restringendum ad limites iustitiæ & æquitatù, num. 2.
- 3 Priuilegium propter abusum excinguitur, & eo male vtens eius utilitate priuatur, nu. 4.
- 5 Lex incommoda & inutilia redditur inefficax.
- 6 Statutum à prudentibus redargui non debet, nec ita custodiri, vt capiosum, & iniuriusum existat, num. 7.
- 7 Absurda vitanda, etiam restringendo dispositio-nem, & impropiando verba, recedendo à proprio intellectu.
- 8 Princeps non potest statuere, quòd iniuriusum, & capiosum est.
- 9 Potestas Principis in bono, & utilitate abundanter consistit, & reicit omnem iniquitatem, & iniuriatiam, quia iunc potius tempestas, quàm potestas dicitur. Contractus iniqui ad æqualitatem redigendi, ibid.
- 10 Pragmatica nostra intendit emendare rigidam sermone procedendi circa iudicandum qualitates sanguinis introducta in quibusdam communitatibus.
- 11 Æquitas suadet iniurias tollere, & rerum quarere veritatem. Leges & statuta tolli, & mederi possunt, ibid. Qui potest actum facere, potest illum qualificare, ibid.
- 12 Obseruantia iniqua legum & statutorum mederi oportet.
- 13 Statuta ita seruanda vt ultra modum non noceant.
- 14 Lex incidens in iniquitatem nullam vim habet, & saltim abroganda venit.
- 15 Utilitas euidentis facit recedere ab eo quòd olim æquum visum fuit. Leges non semper vtilis, ibid. Emergens de nouo, nouo indiget auxilio ibid. Morbus nouus nouo indiget antidoto ibid. Omnia non semper utilia, ibid.
- 16 Statuta interpretanda, vt aliquid operentur ultra ius commune, nisi absurditas, aut iniquitas sequatur, num. 17.
- 18 Dispositio iniqua reducenda ad ius commune.

etiam si nihil ita operetur. 19 Lex & statutum declaratur ex obseruantia, ad noxam tendens seruari non oportet. 20 Finitis nostra Pragmatica qualis.

H Y Que siendo tan conueniente en la sustancia, no se ponga en estado de perjuicio por los accidentes en el modo, & quia si ex obseruantia legis latae ad bonum commune, & publicum iniquitas vlla, absurdumve sequatur, lex & statutum venit emendandum, text. in lex facta, 43. in princ. ibi, Etenim iniquum incipit fieri beneficium Principis, de vulg. & pup. & in l. Neracius, 191. in fin. de reg. iur. l. rescripta, 7. c. de precib. imp. offer. auth. in medio litis non fieri sacras formas, c. 2. §. si vero dicitur causa, vers. Et hoc dicitur, collat. 3. nouel. 113. l. 1. & 2. & 10. l. 14. lib. 4. recop. text. in cap. suggestum, 9. de decimis, vbi probatur, & quod & si lex aliquid expresse subeat, cuius obseruatio iniqua reddatur ex aliqua superuenienti causa, debet restitui ad id tantum, in quo iustitia, & equitas consistunt, vbi ita hoc notat Abb. num. 1. & 3. & Ant. de Butrio num. 1. & 2. Rebuff. in tract. de decimis, quast. 14. num. 29. gloss. ordinaria, & notabilis in cap. decet, 16. de reg. iur. in 6. & vbi ait quod propter abulum extinguatur privilegium, similes glossae in cap. renouantes, 6. verb. priuilegium, ante fin. 22. dist. & in cap. priuilegium, 63. in quast. 3. Specul. in tit. de instrum. edit. §. nunc autem, in fin. facit etiam text. in l. sed cum ab herede, 2. ibi, Praferem si nouum beneficium cum alterius iniuria postuletur, vbi gloss. fin. ad SC. Treb. & in l. 2. §. merito, 10. & §. si quis a Principe, 16. ne quid in loco publico, l. nos. ann. 4. C. de emancipat. liber. cap. ex tenore, 16. cap. quia nonnulli, 43. de rescript. cap. ex tuarum, 5. de auctorit. & vbi pally, l. 17. tit. 10. lib. 5. ord. Rebuff. citato loco num. 16. adducti a Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 3. num. 16. & quast. 51. num. 7. & ab Aug. Barbosa axioma. 8. num. 4. pag. 51. & concludunt etiam text. in c. cum olim, 16. vbi gloss. verb. sine prauidicio, de consuetud. cap. licet, 4. in fin. de era. stat. Episc. cap. licet, 12. de officio ordin. Rosenthal. de iudic. cap. 9. uenbro 1. concl. 34. nu. 1. & 2. Afflictis de dec. 3. 4. num. 2. & quod male vtiens priuilegio, aut alia concessione ea priuari debeat propter abulum, probat text. in l. iudic. 11. C. de iudic. & in l. eos, 3. C. de aqueductu, lib. 11. & in l. 43. tit. 12. part. 3. Pelaez citato loco quast. 16. num. 3. Suarez de legib. lib. 8. cap. 36. per totum. Card. Tulch. lit. P. concl. 754. tom. 6. Aug. Barbosa axioma. 150. numero 8. pag. 116. Pro quibus facit primò, si cum lex incommoda, & non utilis reipublicae manet, cessat eius vis, atque potestas, ex Castro, de l. penati, cap. 5. Salas de legib. disp. 11. sect. 3. Suarez cod. tract. lib. 6. cap. 9. num. 3. & ex aliis penes Mart. Bonaciu, tom. 2. tract. de legib. disp. 1. punct. vlt. §. 2. nu. 7. multò magis cessare, seu abrogari debet legis, aut statuti abusus, si ex eo iniquitas sequatur, manente ipso statuto & lege, & eius vlti in primaria sua forma & obseruantia, ita vt incommodis, & abusa cessantibus maneat intacta, & inuolabilis utilitas dispositionis reipublicae, tribunalibus, & priuatis commoda. Facit secundò, quòd lex, seu statutum ita praxi seruari debet, vt exinde redargui a prudentibus non valeat, secundum text. in d. lex facta, 43. In princ. de vulg. & pup. & in l. Saluisus Aristo, 6. de leg. praestand. Vbertus Zuch. in l. fin. num. 39. C. de edit.

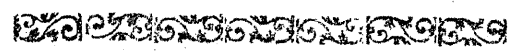
Ho D. Adriani toll. Bald. conf. 194. ad euidenciam, lib. 1. & cony. 85. vol. 3. Ioan. Zephal. conf. 13. num. 12. & conf. 76. num. 8. lib. 1. & conf. 146. num. 20. Socin. Iun. conf. 1. num. 128. & conf. 122. nu. 2. 4. vol. 3. & censuit Rota decif. 294. num. 8. 2. part. sacri Palatii. Valençuela conf. 87. num. 86. & alios congerit Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 1. num. 298. & cum praxis & stylus circa probandas sanguinis qualitates in quibusdam seruatis tribunalibus, & communitatibus maxima fuerit dignis reprehensione ex tot iniuriis & damnis, quot pluribus obuenerunt familiis puris, & nobilibus, & quae vidimus, & experientia docuit, & nos ter recenlet textus, sequitur, quam iuste, ac sanctè ex hac nostra tollitur, & derogatur sanctione. Facit tertio, quòd statuta, quae iusta & vtilia reipublicae extant, manerent captiosa, & iniuriola ex prauo modo, & abusu praxi, subditis iniuriola, & magnum gigneretur absurdum contra iuris regulas, ex text. in l. scire oportet, 13. §. aliud, 2. ibi, Erat igitur in deteriore ordine de excoisat. tit. l. in ambigua, 19. de legib. l. nam absurdum, 7. de bon. liberi. Bart. in l. omnes populi, quast. 9. de iust. & iure. Albert. Brnn. de statutis, art. 5. num. 12. Nicol. Euerard. in loco ab absurdo, 23. per totum. Maximè num. 2. & 9. Peregr. de fideicom. art. 11. num. 45. vers. Hac tamen. Card. Mantica de consuet. vlt. vol. lib. 3. tit. 7. à princ. & de tacite & ambig. conuent. lib. 2. tit. 13. per totum. Card. Tulch. & Aug. Barbosa locis citandis, Phil. Dec. conf. 19. num. 3. vers. Suadetur. Rol. à Valle conf. 61. Relecta, nu. 20. lib. 3. Zephalo conf. 210. num. 12. tom. 2. faciunt tradita per Valençuel. conf. 4. num. 65. & conf. 12. num. 23. & conf. 9. num. 71. vbi de puritatis statutis loquitur, & conf. 97. nu. 52. & 193. & propter vitandum absurdum quolibet dispositio restringitur, l. 2. C. de noxal. act. l. vt grauidatim, 11. §. 1. de numer. & honor. Nicol. Euerard. loco cit. 23. ab absurdo, numer. 4. & 6. Card. Tulch. lit. A. concl. 66. num. 38. tom. 1. Aug. Barbosa axioma. 2. nu. 3. etiam impropiando verba statuti, & recedendo à propria significatione ex Euerardo d. num. 4. Tulcho num. 17. & 21. Barbosa num. 4. & 6. locis citatis. & Et procedunt haec omnia, vt nec tacite, nec expresse possit princeps contrarium statuere, quia consistunt in ratione naturali, quae suadet iniquum arceri, & damna à republica tolli, & subditos ab iniustis oppressionibus tueri, vt colligitur, ex d. l. 10. in fin. tit. 14. lib. 4. recop. & tradunt Abb. in rept. cap. per tras, num. 21. de arbit. Fel. in cap. ad euidenciam, 31. num. 4. vers. Bene fateor, de rescript. Tib. Dec. conf. 25. num. 51. vol. 1. & principis potestas in bono & utilitate abundanter consistit, & reitric omnem iniquitatem, & iniustitiam, quae omnino regiae & supremæ opponitur potestati, & excessus iustitiae tempestas & rigor potius dicitur, quam plenitudo potestatis, cap. Imperatores, 98. cap. non semper, 92. cap. qui resistit, 97. 11. quast. 3. cap. non licet, 11. dist. & alia iura diffusè congeita per Syluestrum Aldobrandin. conf. 1. à nu. 96. vsque ad 118. & à nobis supr. 1. part. quast. 7. ex num. 11. quod etiam locum in contractibus habet, nam si iniqui tractu temporis efficiantur, vel in infinitum crescant, per iudicem sunt reducendi ad aequitatem, vt est text. in l. cum quidam, 17. de vsur. docet Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 18. p. 1. num. 116. Et quibus patet, quòd licet nostra Pragmatica non intendat emendare, nec in parte tollere, nec minuere

minuere statuta puritatis prout in se sunt, & dixi superius in antecedenti glossa; corrigi tamen modum, & formam procedendi seruatae in quibusdam collegiis, & communitatibus circa probandam puritatem, & nobilitatem, quae nimis stricta erat, & aduersus iuris regulas mentem statuendum, & ipsorum statutorum laudabilem, & vtilitem finem, vt ex relatis appareret verbis, quod probu- cedit tam iure, quàm aequitate. & Quae oportet iniurias tollere, & rerum quaerere veritatem, & non ex alienis, & extraneis iudicare praesertim, qui si ex magnis causis, & incriminatis poterant in totum praedicta tolli statuta, seu in parte mendi & modificari, vt constat ex dictis, & dicendis rationibus, & iuribus, & magis in specie probandis Abb. in cap. sum aures diffise, de consuet. num. 2. Ripa r. p. 2. num. 6. Zephalo conf. 1. num. 15. & 23. lib. 1. Menoch. conf. 210. num. 15. cum seqq. lib. 3. Et is, qui potest ad rem facere, vel desistere melius possit illum modificare, & qualificare, l. vide vna, 4. §. iura, c. 2. l. in altitudinibus, §. 1. & 2. de in litem. iur. Gratian. dist. 1. c. 4. cap. 769. nu. 4. & cap. 800. num. 1. de dec. conf. 113. num. 3. lib. 1. Becc. conf. 101. num. 25. Mantica de dec. & amb. tom. 1. lib. 4. tit. 28. num. 1. p. 1. & melius multò mendi, & suppleri poterit obseruantia iniqua, & iniuriola praedictorum statutorum, & tolli modus ab extra ortus in consuetudinibus, & diuicandis sanguinis informatiis, quae procedunt contra mentem ipsorum statutorum absque lege, & ratione, siue aequitate inducta, sed ex voluntate, & vsu aliquorum communitatum, vt factum esse inique constat, & damna inde orta quotidie vidimus, & experientia docuit, vt in nostro textu significatum habemus, & ad aliud bene considerauit Salgado de reg. iur. c. 1. part. 1. num. 4. Quod praeter supra dicta amplius iure procedit, quia statuta ita seruari debent, & maxime oportet, vt ultra modum non noceant, ex notabili textu in l. in summa, 2. §. 1. ibi Sic tamen si non ultra modum noceat, de aqua, & aqua ar. l. nemo, 5. ibi, nemo curiam nostram immensi pulset iniuria, C. de digni, lib. 12. pro quo etiam facit text. in l. 43. ibi, E despues aquellos agunos In el Rei dio usaren del en tal manera, que torne en d. de muchos conunalmen- te, vbi Greg. gloss. 2. tit. 18. part. 3. & text. in cap. rescripta, 15. vbi glossa verb. quod non leat, 25. quast. 2. & vbi ait, quòd lex statim, dum incidit in iniquitatem, nullam omnino vim habet per text. in d. l. ex falso, 43. de vulg. & in cap. quia sancta, 28. §. verum, 63. dist. Did. Perce. in l. 6. gloss. 1. tit. 11. lib. 1. ord. Menchac. controuers. illustr. cap. fin. ex numer. cum seqq. Salas de legib. disp. 2. sect. 8. ex num. 50. quibus adde text. in l. si quis suo, 33. §. 1. C. de inoff. testam. l. cum quis 13. C. natur. lib. vbi ab Imp. Iustin. leges antiquae inique abrogantur, vide Ant. Fab. i. iurispr. princ. 2. confut. 22. & cum ab eo, quod diu vsum fuit æquum, recedi nunc oportet propter euidentem utilitatem ex l. pen. de consuet. princip. tenet Alphonf. Moutaluis in l. 7. gloss. 1. in fin. tit. 11. l. 2. §. 1. ad quod etiam faciunt adducta ab Acebedo in l. 8. nu. 5. & 6. tit. 6. lib. 6. recop. & per Valençuel. conf. 33. num. 173. nam non omnia omni tempore, loco, & conditione vtilia sunt, esset quidem lex tyrannica si mutatis causis constitutionis, & rationibus introductionis cessantibus illa eadem impertaret, vt inquit Petr. Greg. lib. 10. de repub. cap. 5. num. 17. & videantur Conan, lib. 1. comm. cap. 1. num. 5. Cor-

ral. in l. 1. n. 7. & 8. de iust. & iur. Hermannus Vulterius in princ. num. 7. in l. de iust. & iur. Ang. Mattheacio de via iuris, lib. 1. cap. 21. num. 3. 4. & cap. 23. num. 11. Hugo Donel. lib. 1. comm. cap. 1. circa princ. vbi Ouald. Illiger. lit. A. atque hoc est, quòd dicitur causam emergentem de nouo, nouo indigere auxilio, l. 1. in princ. de ventre in spec. l. oratione, 7. de feruis, l. de atate, 11. §. ex causa 8. de inoff. test. cap. fin. de in inogrum restitu. Roman. in l. si vero, §. de viro, nu. 83. fol. marim. Gonzalez ad reg. S. canceller. gloss. 4. num. 97. Card. Tulch. lit. E. concl. 145. per totum tom. 3. Rol. à Valle conf. 1. num. 159. cum seqq. lib. 2. Craueta conf. 264. num. 5. & 6. Petr. Surd. conf. 418. num. 9. Ant. Monach. Lucensi decif. 21. num. 22. sicut nouus morbus, nouo indiget antidoto, cap. caeterum, 5. de iuram. calum. Thetaur. Pedam. decif. 236. num. 11. cum seqq. & Similitudine licet statuta ita interpretari debeant, vt aliquid ultra ius commune operentur, vt ex aliis docuit Simon Schar- dius, de fidei part. 7. cap. 2. num. 53. & cap. 7. num. 35. Marra de iurisdict. 4. part. casu 62. num. 11. & casu 85. num. 30. per Fel. in cap. si autem, nu. 2. vers. Primus, nisi statuta, de rescript. & per Marfil. in l. patre, vel maritus, num. 19. de quast. & tamen si ex eis, quae indubite laedatur, secundum ius commune veniant interpretanda, vt iniuria non sequatur, nec captiosa existant, licet superflua exinde maneat, ex gloss. & DD. in l. fin. §. in computatione, C. de iure aeliber. & in l. cum à matre, in fin. vbi etiam Bald. C. de rei vendic. docet Nicol. Euerard. in locis legalibus loco, à raiione legis stricta, num. 14. & loco, à uigeminationis, num. 5. And. Gaylio lib. 2. obseruat. 33. num. 7. quem refert Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 26. comm. cap. 2. lit. A. p. 12. m. 1391. & dispositio, quae iniuriola manet, reducenda est ad ius commune, etiam si tunc per se nihil operetur, ex text. in l. si quando, 35. vbi Bald. in princip. C. de inoff. testam. DD. in l. 4. §. Presor ait, de damno infecto, cap. 1. vbi gloss. de consuet. in 6. Ign. del Villar. in l. iudic. resp. 1. in 2. part. cap. 3. num. 4. & faciunt tradita à Pelaez de maiorat. 1. part. quast. 5. num. 190. Facit etiam quòd cum statutum, seu quaelibet alia dispositio declarari, & interpretari debeat ex obseruantia subsequuta secundum tradita in cap. cum dilectus, 8. de consuetud. & in cap. cum de beneficio, 5. de prebend. in 6. Bart. in l. semper in stipulationibus, vbi additio, de reg. iur. Innoc. in cap. olim, de verb. sign. Phil. Probus ad Io. Monach. in cap. ei cui, num. 28. & seqq. de prebend. Abb. in cap. testam. ca- ri, de sepultura. Ioseph Ludouic. tit. de consuetud. concl. 10. Io. Garc. de nobilit. in dicit. numer. 56. Phil. Dec. conf. 538. viso puncto, num. 3. tom. 2. Vcrojus conf. 91. num. 10. lib. 3. Petr. Surd. decif. 129. num. 19. Ioseph Ludouic. decif. Perusina 29. num. 32. & horum statutorum obseruatio, & practicanandi modus iniquus & iniuriolosus in aliquibus existat communitatibus, dicendum est, quòd praedicta statuta redduntur iniusta, & iniqua saltem pro ea parte, quae iniquè obseruantur, quòd ferendum non est, & rescandam venit, maxime in causis honoris, quae in grauitate & interesse caeteris omnibus antecel- lunt, vt pluries dictum & probatum manet. Sicut omnes legum interpretationes iniquae, sicut vitio- sae, improbandae veniunt, optimè Ant. Fab. i. iurispr. princ. 2. confut. 2.

84. Domina Azolina, nu. 4. & 5. Rol. à Valle conf. 1. num. 159. cum seqq. lib. 2. Craucta conf. 264. num. 5. & 6. relati per Aug. Barbosa axiom. 81. num. 3. pag. 51. & quod lex, quæ certò noxia est, in conscientia non obliget, tenent plures apud Menchac. lib. 1. contremis. illust. cap. fin. num. 2. Salas de legib. disp. 1. sect. 8. num. 52. Martin. Bonacina 2. tomo tract. de legib. disp. 1. quæst. 1. punct. 1. num. 11. unde non solum tenetur Princeps iniquas leges tollere, sed etiam vitare omne illud propter quod sua lex reddatur suspecta subditis, optimè Greg. in l. 16. gloff. 3. tit. 1. p. 1.

20 Ex quibus omnibus sequitur ratio, & finis nostre pragmaticæ sanctionis, quæ intendit tollere abusus ex causa statutorum puritatis introductos circa probandas sanguinis qualitates, & simul vnicuersum regnum tueti, & intactum seruare à tot damnis, odiis & malitiis, à tot prauis, & impoliticis maculis, quibus eius denigrabatur splendor à totque discordiis, & reipublicæ perturbationibus, ex quibus pax communis euertebatur, à tot diuitiatum, & ciuium amissionibus, quæ regni vires dissoluebant, à tot denique immanibus contra Deum, & conscientias facinoribus, ex quibus catholicorum conscientia grauebantur, & animæ in gehennam detrudebantur, & ab aliis perplurimis damnis, quæ quotidie ex hoc abusu in toto pullulabant regno, cum maleuoli, & calumniatores exinde scopum, & anam fumebant puras, & nobiles maculandi familias, itavt deinceps iniuriis, & superfluis abtractis & sublati, maneat modus & stylus debitus, & iustus in parisi, & nobilibus qualificandis, & in probandis infectorum maculis & defectibus, & illi nullum in suo sanguine, & honore iniustum patiantur detrimentum, nec ex horum receptione tribunalia, & communitates grauentur, nec subiectis careant, qui præditi sint qualitatibus in suo sanguine, & genere requisitis per nostra instituta, & ex omnibus ita constitutis, & rectè seruatis utriusque simul consultum sit, ne deinceps tot damna sequantur ex prædictis statutis, & que fiendo tan conuentiones en la sustancia, no se pongan en estado de perjuicio por los accidentes en el modo.

Q V Æ S T I O I I.

De schedulis seu libellis secretis, vulgò dictis, Memoriales sua firma, in causis puritatis, & nobilitatis oblati: ad explanationem huius Pragmaticæ in §. Ordenamos, y mandamos, que de aqui adelante ninguna persona, &c.

VERBA TEXTVS.

Ordenamos y mandamos, que de aqui adelante en ninguna persona de qualquier estado, y condicion que sea, no pueda dar, ni de, como ni tan poco admitir, ni admita memoriales sin firma, y que si se admitieren en algun Confesso, Tribunal, Yglesia, Collegio, o otra comunidad, donde sea necessaria calificación de nobleza, y limpieza, no se les dé credito, ni hagan fee, si fueren generales, y no

dieren razon particular de las cosas que conuieren, aunque citen, y senalen testigos; y aunque aleguen fama publica, y solo se puedan admitir en orden a inquirir, y no para otro efecto, quando individuaren, y senalaren Sambenito, o penitencia; y el anno en que se dió, con expresion de la persona, a quien toca, de la Yglesia, o parte donde está, del parentesco que tiene con el pretendiente, o con otros individuos tan particulares; que verisimilmente induzgan el animo, a que nos es malicia. Y assi mismo se puedan admitir, quando manifestaren escrituras con iguales calidades a las dichas, o en caso que citanbo testigos, se den antes que el informante parta, porque en tal caso se podran examinar los testigos, que en el se citan, como pudiera el informante examinarlos por si mismo, y assi no hayan fee en quanto citados en el memorial, sino en quanto lo que dixeren examinados.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudicia puritatis, velut secreta inquisitio, causam præstant offerendi secretos libellos, & chartulas contra puritatem, & nobilitatem.
2 Libelli occulti offerri, nec accipi non possunt, nec fidem efficiunt, nisi ad inquirendum si verisimilem signauerint causam; secus nec ad inquirendum proficiunt, & nu. 3. & 39. & 54.
4 Iudices illud fidem præstare his secretis libellis, nec eorum virtute inquirere debent. Possunt tamen sumere excitationem adquirendum ex eis, secretò tamen, non publicè, sub nu. 31.
5 Prælati non debent recipere chartulas, quas rusticis contra suos rectores clandestinè offerunt.
6 Delatores occultis perniciosissimi reipublicæ, & peiores furum, & nu. 29.
A Romanis fuerunt intercepti, & è reipublica euelsum, 7.
8 Detrahens secretò proximum interdillum iure diuino & positivo, & peccatum constituit lethale.
9 Detrahor homicida dicitur, quia nos prinat à fama, & nu. 11.
10 Veritas non solum hac vita naturali, sed etiam post mortem per bonum nomen & famam.
12 Detrahitio non solum verbis, sed scriptis fit.
13 Loquimur non minus per scripta, quam per verba. Scripta manent, & persistant memoriam, & semper loquuntur, ibid.
14 Conuicium, quo proximum vocamus Iudeum, Sarracenum, aut hæreticum, aut ab eis ortum trahere, ita scripto ac verbis fit.
15 Offerens libellum occultum contra alicuius puritatem censetur libellum famosum conficisse, & lethaliter peccat, cum ad aliud non possit deservire nisi ad infamandum proximum, & si bene sine fiat, raro deficiet odium, ex quo peccatum gignitur, nu. 17.
16 Scheda simplex nihil probat, nec sufficit ad inquirendum.
17 Peccatum raro deficiet in oblatione occultæ libellorum ratione prauis animi, & odij.
18 Delatores macula, & defectuum proximi semper fuerunt valde suspecti.

Consi-

- Consilium est, ut omnes se abstineant à similibus delationibus, ibid.
19 Offerens secretos libellos non solum peccat, sed tenetur ad restitutionem, quæ fieri debet eo modo, quo lapsa fuit fama, & honor proximi, num. 20. Si falsò honor fuit ablatu se mentitum futuri debet, nu. 21. Si autem verè, & infamia occulta erat, non tenetur patimodiam restantare, sed ad sapius laudandum, vniuersum, nu. 22. Si littera fuerint oblata in aliqua communitate, vel tribunali, nisi fieri debet restitutio, nu. 23.
22 Delatores fusa macula exarsissis puritatis debent poeue, & nu. seqq. Non tamen est solutum, num. 27.
25 Libellum famosum se idem ordinaria pœna puniunt, et arsi libellus careat nomine scribentis, aut offerentis, nu. 26.
Actio inuicem habet, dum quis prohibet honorem alicui detrahi, sub d. num. 26.
Denuncians non tenetur puniri, nisi pro se habeat unum testem, vel si nam, sub d. nu. 26.
Occultas alienum honorem, seu laudem furi similis est, sub d. nu. 26.
28 Tribunalia etiam leduntur ex oblatione libellorum falsa macula.
30 Inquisitores hæretica prauitatis non debent procedere ad specialem inquisitionem virtute libelli absque subscriptione, sed ad generalem tantum, & qua forma, nu. 31.
32 Præcis Cathalonia apponendi arcam clausam in atrio domorum visitationis, ut litteræ secreta contra syndicos proticiantur, omnino velut perniciofa damnatur.
33 Delatores secreti non omnino resciciendi.
34 Libelli & scheda secreta, nec plenè, nec semiplenè probant, nec iudicium efficiunt, nec ledunt ei, contra quem fuerint oblata, nu. 43.
35 Quod non sufficit ad inquirendum, nec iudicium facit, nisi ex ratione & causa iusta, nu. 38.
36 Exceptio firmæ regulam in contrarium.
37 Argumentum à contrario sensu in legibus validum.
39 Verisimilitudo ad inquirendum sufficit, quæ si deficiat in secretis libellis ad nihilum proficiunt, num. 40.
Et tunc etiam per se nihil operantur, nu. 42.
41 Libelli occultis continentes delictum absque sufficienti demonstratione nihil sunt, magna suspitione laborant, nu. 44.
45 Dolus præsumitur ex actu clandestino,
46 Clandestinitas præstat presumptionem contra facientem.
47 Facta in occulto suspitione non carent, & nu. 53.
48 Actus nocte celebrati habent presumptionem contra se.
49 Tenebra aptiores ad malum.
50 In granibus cum alterius detrimento non licet ex leuibus vagari causis.
51 Veritas secreto non eget, & vera loquens publicè exire oportet.
52 Libelli secreti ex malicia oriri præsumuntur.
53 Iniusti magis sunt, quæ magis occultè procedunt.
55 Præsumptio est contra illum, qui iustas, quod alteri grane infertur damnnum, præcipue si non habeat interesse, nec commodum.
56 Delator, & testes ab eo nominati suspecti valde sunt, & præsumuntur inimici, nu. 57.
58 Inimicitia præsumpta sicut vera à testimonio repel-

- lit, & sufficit, si probetur per testes, aut per coniecturas, nu. 59.
60 Falsitas præsumitur ex clandestinitate profertentis.
Instrumentum factum clam, & in abscondito falsum præsumitur, ibid.
61 Suspicio falsitatis tollit fidem, sicut vera falsitas.
62 Delatio cum præsumptione malignitatis rescicienda venit.
63 Scriptura calumnia nullam in iudicio vim habet.
Inimici quando in causis puritatis ad testimonium admittuntur, ibid.
64 Libelli occultis quando profertentis, vel non, ad inquirendum, & nu. seqq. Generales absque subscriptione, causa, nec verisimilitudine nihil sunt, nec ad inquirendum sufficiunt, nec dum subscriptionem habet, eius tamen auctor non apparet, nu. 65.
Cum subscriptione profertentis ad inquirendum, etiam sine certa causa, nec demonstratione, & in primis ab auctore recognosci debent, & qua forma, num. 67. Et testes cum maxima cautela examinandi, & instrumenta, & scriptura compulsa, ibid. & nu. 68. Sine subscriptione, cum expressione testium accipi possunt ad illos generaliter examinandos, antequam commissarius inter se conferat, postea secus, nu. 69. Sine specialibus interrogationibus, num. 70. Et etiam profertentur post iter inceptum, dummodo informatorium non sit clausum, nec perfectum, nu. 71. & 73.
Et si accipiantur nullam omnino fidem efficiunt, nisi ad inquirendum, nu. 75. & seqq. Et si famam publicam, & testes afferant post informatorium perfectum accipi non debent, nu. 78. Si verisimiles adducant rationes, & causas accipi possunt ad inquirendum etiam post informatorium clausum, Nisi ad sint pro ea parte res actus positius, quia tunc nullo casu debent admitti, num. 80.
Explicatur, & ponitur discrimen inter famam & scripturas, nu. 83. & seqq.
68 Suspicio efficit, ut maiori cum cautela res agatur.
70 Interrogationes speciales non debent fieri ob secretos libellos, etiam si habeant subscriptionem profertentis.
72 Oblatio chartularum in tempore æquipollenti facta idem operatur.
73 Inclusio vnius est exclusio alterius, & è contra.
74 Casus æquipollentium nunquam exclusus censetur.
76 Referens non plus efficit fidei, quam relatum, & num. 77.
79 Littera nullius suffulcit auctoritate circa qualitates sanguinis nihil probant.
81 Verisimilitudo ad inquirendum sufficit, & tollit præsumptionem falsitatis.
Et fidem præstat probationibus aliis inuolidis, num. 82.
83 Macula non minus probatur per famam communem, quam per scripturas, & instrumenta.
84 Æquiparatorum eadem ratio, & effectus.
85 Fama res est incerta & fragilis, a maleuolis ortum capiens, exposita captiombus, refugium inimicorum, & calumiantium, asserta in simplicis scriptura suspecta, nec quid verisimile continet, nu. 86. & sub nu. 87.
87 Perfecta ex imperitiis subverti non debent.
88 Penitentia certa, sacellus benedictus, instrumenta, & scriptura inuidia maximam verisimi-

- liendinem continent.
- Probatio ex scripturis euidentior, quam qua per famam, ibid.
- 89 Libelli afferentes maculam, qui ex informatorio iam recepto non apparet suspecti sunt, & nu. 90.
- 90 Notorium ab omnibus sciri praesumitur. Facta praesumitur omnibus nota, ibid. Scriptura verum continere possunt, & ab aliis ignorari, ibid.
- 91 Testes, aut causa existentes in receptis informationibus circa quauilibet suspicionem contra praetensem sufficiunt ad inquirendum, & constituendum nouas informationes.
- 92 Libelli occulti, ut verisimilem ad inquirendum causam praesent, an continere debeant certum gradum descenditiae, aut consanguinitatis. Affirmatiua proponitur, & probatur, ex nume. 93. cum seqq. Negatiua verior dicitur, & probatur, ex nu. 102. cum seqq.
- 94 Expressi dicitur declarari, ita facta ut intellectus non laboret in intelligendo, & dum individualiter exprimitur, nu. 95. Maxime dum requiritur pro forma, nu. 96. Dum ex noua requiritur lege non sufficit si generaliter interueniat, nu. 97. Nec per equipollens, nu. 98. Certi gradus requiruntur cum omnibus suis qualitatibus, nu. 100. Specialis magis mouet, quam generalis, nu. 101. Pro expresso habetur quod sufficit ex natura actus, nu. 105. & 107. Et quod refertur in genere, nu. 108. Maxime si ex eo colligatur, quod queritur, nu. 109. Facta in lege ob maiorem declarationem non coarctat regulam, nu. 112. & 113.
- 99 Factum non sufficit narrare nisi exprimat modum facti.
- 100 Gradus certi regulariter exprimendi sunt.
- 103 Probatio maculae, & puritatis gradum certum non desiderat.
- 104 Interpretatio dubiorum sumenda est ex natura rei, de qua agitur.
- 105 Verba intelligenda secundum naturam actus cui adherent.
- 106 Expressum dicitur, quod sufficit ex natura actus, nu. 107. Et quod in genere refertur, nu. 108. Si ex eo colligatur quod queritur, nu. 109.
- 110 Dispositio, qua unum refert gratia maioris claritatis restringenda non videtur.
- 111 Alternatiua verificatur in qualibet eius specie.
- 112 Exempla regulam non coarctant, & nu. 113.
- 114 Probatio maior oritur ex assignatione certorum graduum.
- 115 Intellectus verus nostri textus.

Um iudicium, in quo de probanda nobilitate, & puritate agitur arcanum omnino sit, & occulte in omnibus procedatur, & sit secreta inquisitio circa qualitates inquisiti facta per tribunal, seu communitatem, ut supra 1. part. quaest. 5. late probauit, adest maior commoditas, & occasio offerendi iudicibus secreta libellos, & chartulas contra puritatem, & nobilitatem praetensorum, quia clandestinitas similitudine iudiciorum usum malignis, & calumniatoribus praebet ad plurima pessima patrandam, cum ad falsa tendenda testamonia quia numquam publicantur, tum ad schedulas, seu libellos secreta offerendos, quibus fallax maculae, &

defectus continentur, quia sperant semper illius rei ignaros praetensores extituros, ex quibus maxima oriebantur damna, iniuriae, & calamitates, tam in honore, & integra eorum fama, quam in expensis, & dilationibus, quibus in dies praetensores indebitè afficiebantur, & eorum familiae prauo denigrabantur nomine, cum tot regni, & reipublicae damnis, quot superius retulimus, quibus nunc sanctio nostra salubriter, & opportunè salutarem adhibet melam, qua deinceps tanta pracludantur incommoda, sic statuendo.

Quod similes schedulae, seu libelli occulti à nemine offerantur, à nemineque accipiantur, & accepti nullam mereantur fidem, nisi quatenus specialis ratio, seu verisimilitudo in eis expressa suadeat, etiam si testes assignent, publicamque allegent famam, licet tunc, si porrigantur antequam commissarius proficiatur ad praetensoris originem, poterit testes assignatos examinare, sicut per se posse, quamuis assignati in schedula non fuissent, qui fidem efficient, non quatenus citati, sed quatenus examinati deposuerint; poterit etiam accipi ad inquirendum, si praetensoris descenditiam à facellis benedictis, aut à praenitentiaris per sanctum Officium Inquisitionis oriri asserant, & hoc per verisimiles rationes, aut per instrumenta, aut per authenticas demonstrant scripturas. Quod dubium, & quaestionem nostram in terminis disputatam pro vtraque inuenio parte penes Hieron. Zaballo comm. contra comm. quaest. 821. à numero 10. cum seqq. pluribus, & apud Perezium de Lara de annu. & capellan. cap. 4. à numero 113. cum seqq.

Quod quidem iustissimum est, & iure comprobatur ex textu celebri, in cap. Inquisitione, 21. §. tertia dubitationis, in veris. Nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto procedendum est ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus faciendam, de accusat. ex quo omnes DD. colligunt, quod similes occulti libelli, siue chartulae nec vllam efficiant fidem, nec ad inquirendum mouere debent animos iudicum, ut ibidem tenet glossa verb. in occulto, vbi pro hoc adducit text. in cap. quidam, 2. §. 5. quaest. 1. & facit text. in cap. testes, 3. quaest. 9. l. 3. cum l. seqq. de famos. libell. in C. Theodosiano, cap. licet Heli, de sim. omnia, l. vna. C. de famos. libell. l. 3. vbi Greg. gloss. pen. tit. 9. p. 7. & tenent ordinarij omnes in d. cap. inquisitione. Abb. num. 4. Fel. n. Ioan. Andr. 6. Butr. 22. Ioan. Anan. 2. Franc. Aretin. 6. Marian. Secin. ibidem, & in cap. qualiter & quando, 2. de accusat. Nauarr. tom. 2. rubr. de iudicis, §. 13. num. 62. Greg. in l. 3. gloss. 5. tit. 9. part. 7. Hier. Zaballo in d. quaest. 821. à numero 19. cum seqq. vbi adducit Boffium in pract. crim. tit. de iudicis, num. 7. Simanc. de cathol. instit. tit. 44. num. 10. in fin. & in Enchirid. tit. 22. de inquisit. num. 8. Iul. Clar. in practi. §. fin. quaest. 5. nume. 4. circa medium, vbi ait, quod omnes, contra quos fuit processum ex huiusmodi denunciationibus factis per personas incertas & occultas fuerunt per Senatum absoluti, & specialiter alios refert Baiard. ad eundem Iul. Clar. in d. §. fin. quaest. 73. numer. 42. Segura in director. iudic. 2. part. cap. 3. num. 10. Auiles in cap. prior. verb. En iusticia, nu. 18. Menoch. conf. 94. nu. 18. & 12. vol. 1. Iac. de Graff. de casib. referuat. lib. 1. cap. 19. nu. 9. & 10. late Mastrill. 6. de magistr. cap. 2. ex num. 47. maxime 49. Aldrete de religio. a disciplina tuenda, lib. 1. cap. 7. in 29. & 30. Fr. Ant. à Soussa

- in aphorismis Inquisitor. lib. 2. cap. 3. n. 11. Nec iudices memorialibus ita clanculo emissis fidem debent adhibere, nec illicò maculam seu delictum in eis contentum inquirere aduersus honorem, & bonam familiam & generis famam maximè post completas puritatis, & nobilitatis informationes, ex quibus sufficienter qualificati extant praetensores ad quorum diffamationem, & honorem emissionem aut saltem cum eius periculo scelesti quidam homines, & ut platum eadem quam asserunt face coinquinati, non zelo iustitiae, sed ex odio & malitia particulari fabricare conueniunt ex his, quae notantur ab Speculatore tit. de inquisi. §. 2. veris. Vt autem, §. vbi subdit, quod praetati non debent passim recipere chartulas, quas frequenter rustici contra suos Rectores clanculo offerunt, ex text. in cap. Sacerdotibus, 4. circa medium, 1. quaest. 1. cui adde oportum textum in cap. cum inuentur. 15. veris. Quia tamen eius suggestio non de charitatis radice procedere videtur, velimus aures nostras quasi malignis delationibus inclinare, de presump. & tenet Balthasar Altamirano tract. de visitat. in verbo, à metropolitanis vero, num. 69. † Sunt enim huiusmodi delatores perniciosissimi reipublicae & deteriores, quam qui substantias, & aliorum praedia diripiunt, vt ex cap. deteriores, 15. cap. ex merito, 13. §. 6. quaest. 1. tenet d. gloss. verb. in occulto in d. cap. inquisitione. Mastrill. num. 48. citato loco. † Et ob id non sine causa à Romanis fuerunt interempti, vt refert Plinius lib. 2. in panegyrico ad Traxanum, & Constantius Imperator illos in republica adesse prohibuit, vt habetur in l. pen. Cod. de delator. lib. 10. nam. vt inquit Plato in Comedia 18. in Stichos, nemo in istis delationibus bellorum curiosus est, qui non sit malentus faciunt tradita à Bouad §. poli. ca. 1. n. 75. & seq. Mastrill. §. 4. supra.
- 8 Quod non iure tantum positio procedit, sed & diuino hoc prohibitum extat, vt in Psalm. 106. 6. Detrahebunt in secreto proxi. mo suo hunc persequer, & ex D. August. refertur, in cap. nimium sunt inquieti, 37. §. 1. tom. 1. §. 1. per, & in cap. qui peccat, 40. in princ. 23. quaest. 4. & refert etiam d. gloss. verb. in occulto, ad tradita per D. Thom. 2. 2. quaest. 7. art. 1. ad 3. vbi Bañez & Salon. art. 7. Sotum lib. 1. de iust. & iure, quaest. 15. art. 1. ad 2. Mo. de iust. tit. 4. disp. 27. Petr. Nauarram de rest. v. lib. 2. cap. 4. nu. 12. cum seqq. Rebellum de obligat. iust. l. b. 4. de restit. quaest. 1. Azorium v. lib. 1. moral. 3. part. lib. 13. c. 15. qui omnes firmiter, detrahentem scietò proximo suo mortaliter peccare.
- 9 Quare detractor homicida dicitur Ioan. 1. canon. c. 3. Omnia qui detrahit fratri suo homicida est, & omnis homicida non habet partem in regno Dei, & sanctus Clemens detractionem inter genera homicidiorum recensuit, in c. hom. idolorum de pens. dist. 1.
- 10 † Nam non solum viuimus hac vita naturali, sed etiam post mortem bono nomine & fama, qua apud alios viuimus, vt dixit D. August. in c. non sunt audierit, 11. quaest. 3. & in c. do. 12. quaest. 1. dixi supra 1. part. quaest. 1. §. 3. maxime 7. & 8. † & si detractor nos priuat fama, & bono nomine, priuat etiam vitam sicuti explicuit glossa verbo, detrahit. in d. homicidiorum.
- 12 Quae detractio non tantum fieri potest verbo, vt praedicti loquuntur DD. sed etiam in scriptis, vt in specie nostra, tum quia eodem modo loquuntur per scripta, ac per verba, text. in l. lex Cornelia, §. §. 1. & in litem. apud Labeanem, 15. ab hac autem ferè, de iniuria. Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

rius, §. iniuria autem, in ff. eod. Ant. Gom. lib. 2. var. c. 6. num. 1. Iacob. de Graff. in decis. casuum conscientio, 17. n. 2. lib. 2. part. 2. † tum etiam, quia maior iniuria est, quae fit in scriptis, quam per verba, quia haec volunt, & deficient; scripta vero manent, & perpetuant memotiam; ex text. in l. Arriani, 6. C. de haeret. tenet Maschard. de probat. lib. 1. quaest. 6. nu. 18. in fin. & semper loquitur, Craueta de indemnitate mulierum ex statu Ferraria, nu. 31. atque ita specificè docet Mart. Bonacina 2. tomo, tract. de restit. d. sp. 1. quaest. 4. punct. 9. nu. 2. Iac. à Graffio de casib. referuat. lib. 1. c. 19. n. 7.

Vnde fluit, quod cum dicens proximum ortum fuisse ex Iudaeis, aut à Sarracenis, aut haereticis in eius absètia mortaliter peccet, si talis defectus aut non verus sit, aut occultus maneat, secundum Mol. tom. de iust. disp. 16. n. 5. Azorium 1. part. 1. §. moral. lib. 13. c. 7. dub. 2. Medina in instrum. quaest. 14. c. 35. Bonacina d. disp. 2. quaest. 4. punct. 2. n. 11. & alios citato iur. prà quae 1. gloss. ex n. n. cum seqq. ita similitè, si defectus ille scriptis tradatur, aliquid mitterat, vt ei sit notus, erit mortale peccatum detractionis quod omni caret dubio.

Et in nostr. specie qui clanculo tacito suo nomine schedulam iniuriosam mittit, aut defect ad Tribunal seu communitatem, seu ad iudicem circa aliquem similem defectum centum libellum famosum confecisse, si hoc efficiat; vt de eo inquitur, aut ad proximum infamandum, secundum Mol. d. tract. de iust. 4. d. sp. 30. & Finell. casu. 12. & ex eis voluit, & bene declarat Mart. Bonacina d. tract. de restit. d. sp. 2. quaest. 4. punct. 9. nume. 5. Iac. de Graffio de casib. referuat. lib. 1. cap. 19. num. 9. & 10. vbi extendit etiam si contra nocentem deferatur ex gloss. in l. eum qui, de iniur. & Turcremat in c. iure, §. 9. 1. & ita grauissimè peccat, quia si defectum factum defert, nullum est dubium, si verum & occultum similiter peccat, cum exinde nullus bonus possit oriri effectus. † quia schedula illa nihil per se probat, nec ad inquirendum sufficit, vt in d. cap. inquisitor. §. 1. tertia dubitationis, de accusat. ita vt tantum deferuiat ad proximum infamandum, in quo consistit peccatum.

Et licet dum verum schedula defectum refert qui possit probari, deficere possit peccatum, si cum bono fine, & intentione fiat ob bonum videlicet publicum, & vt veritas pateat, ex Turcremat. in §. 5. 9. 1. Iac. de Graffio citato loco n. 13. & 14. tamen tamen eueniet, quod animus nudus sit ab odio & à praua proximum laedendi intentione, & gaudendi suo damno: immò verior, quod ita semper est, quo sine plerumque cellulae offeruntur praedictae, & idè raro deficit peccatum, & grauissimum quidè etiam, si causas, & testes assignent, quibus macula possit probari, vt bene docuit Martin. Bonacina, & relati per eum citato loco. † Et quidem semper prauè iudicatum vidi de intentione, & sine similitudine delatorum, qui sponte maculam occultam defertunt, & plerumque vidi inimicos esse, & praecessisse rixas, & discordias inter referentes. & praetores, aut eorum maiores siue cognatos qui causa & stimuli fuerunt ad similes deferendas maculas, in quo raro, aut numquam meo videri saltem in intentione, & sine poterit deficere peccatum mortale, pro quo faciunt tradita per Ang. consil. 233. in causa, col. 3. Paris. consil. 15. numer. 30. lib. 2. & consil. 152. numero 16. vol. 4. Menoch. consil. 149. numero 22. lib. 2. cum adductis supra praeced. quaest. glossa

numero 9. & gloss. 5. numero 30. & 31. & infra h. q. numero 55. & sic consulo, vt se omnes abtineant a similibus schedularum oblationibus aduersus inimicos, & proximorum honorem, & puritatem, vt peccatum effugiant, & simul sinistram suspicionem, quæ semper oritur contra similes delatores, quod & est de mente prædictorum Doctorum.

19 Ex quibus sequitur primò, quòd ex prædictis secretis schedularum oblationibus non solum oritur peccatum lethale, vt dixi, sed etiam obligatio restituendi, saltem dum macula vera non est, aut manet occulta, quæ ad tacendum obstringat, quia in his speciebus contra iustitiam honor læditur proximi, vt tenent relati Doctores. & Summa, Armilla & Syluester verb. libellus. Mol. de iust. & iure, tract. 4. disp. 35. numer. 6. Zechius de casibus reservationis, casu 17. Nauarr. in cap. Sacerdos, numer. 6. de penit. dist. 6. Petr. à Plaça in Epitome delictor. lib. 1. c. 3. num. 4. Iacob de Graff. dec. 138. numer. 17. relati à Prosp. Farinac. 3. tom. praxi crim. quæst. 105. num. 439. & Mart. Bonacina d. disp. 2. de restitut. quæst. 4. punct. 9. nu. 7. verbi. Quod vero teneatur, in quo nullum dubium est.

20 Est igitur, & magnum circa modum & formam restitutionis, & quidem illud mihi certissimum est, quod fieri debet eadem forma, & modo, quo honor, & bona fama ablata, & publicata fuit, itavt æqualitatem causæ infamantis reduci debeat honoris restitutio; & si publicè infamia fuit sparsa, publicè restitutio fiat, vt ex Saa, verb. infamare, num. 8. & Sayr. in clau. regia. lib. 12. cap. 4. num. 9. Petr. Navarra de restitut. d. lib. 2. cap. 4. num. 442. & declarat in num. 443. Mart. Bonacina loco proximè citato n. 8. optimè Iac. de Graff. de casib. reservat. lib. 1. c. 19. n. 10. Reginald. lib. 10. n. 57.

21 Et si macula, seu infamia publicata falsa fuit tenebitur libellum conficiens falsitatem fateri, & lementum fuisse, vt docent communiter Doctores, nonnullis refragantibus, ex Petr. Navarra citato loco numero 375. cum seqq. vbi latè rem disputat, Soto de iust. lib. 4. quæst. 6. art. 3. in solut. ad 4. Soto quæst. 4. art. 1. Molina de iust. tract. 4. disp. 41. numero 3. & 4. Rebell. de obligat. iust. lib. 4. quæst. 13. numero 7. Sayr. Clau. reg. citato loco cap. 3. numer. 23. Salon. 2. 2. quæst. 62. art. 2. conuener. 13. conclus. 2. licet contrarium quoad recantandam palinodiam sentiat Mart. Bonacina citato loco puncto 15. sub numero 4. verbi. Non existimo tamen, & verè nescio causam dubitationis, quia nec assignata per Bonacinam conuincit; nec ego inuenio condignam satisfactionem honoris semel iniuste ablati; & verè tales diffamatores, & falsi detractores externo iure grauissimis puniri debebant pœnis admodum flagitij honoris ablati, qui est pretiosior gemma omnium honorum externorum, & cuius læsio difficilè curatur, & recuperatur difficilior, itavt nemo condignam adhibere satisfactionem valeat, atque ita palinodiam cantandam in specie propòita probant summa Angelica verb. libellus, numer. 2. in fin. Iodoc. in pract. crim. capit. 125. post numero 6. adducti per Farinac. in dist. 3. part. quæst. 105. numero 457. † Dum verò in libellis continetur macula, seu infamia vera, secreta tamen, ad cuius arcanum omnes scientes obstricti erant, non teneatur infamans palinodiam recantare, nec falsum dixisse fateri, sed tantum ad laudandum sæpius infamatum coram eisdem apud quos diffamatio præcessit, quod sufficit in hac spe-

cie ad condignam satisfactionem, de quo contra alios alibi dixi, cum Molina. Lessio, & alijs apud eundem Bonacinam dist. punct. 15. numer. 2. † vnde prouenit quòd offerentes prædictas chartulas, seu libellos in communitatibus & tribunalibus, in quibus agitur de probandis qualitatibus infamatis, tenebuntur eius famam & honorem restituere apud eadem tribunalia, & communitates coram quibus diffamatio, & chartularum præcessit oblatio seruata eadem forma in restitutione, quæ fuit in diffamatione, itavt restitutio fiat eodem modo, quo videatur æquè honorem manere compensatum, ac læsus fuit, secundum æstimationem, & arbitrium boni, ac sapientis viri, & prudentis confessorij, ex præcatis.

Inferitur secundò, quòd similes proximi infamæ canes latratores, falsi, & iniusti detractores etiam in foro fori puniri debeant cum grauissimis, & pertimescendis pœnis, vt in Sicilia aliquando factum commemorat Mastrill. nu. 49. loco citato, maximè postquam falsas, & improbas suas esse assertiones conuicti, quia certè eorum facinora grauissima, & horribilia sunt, quibus nullus est honor, qui à maleuolis hisce hominibus non proferatur, & denigretur, quibus Satan vitur ad seminandum passim in republica perturbationes, & ad maxima patranda facinora, cum tot regni damnis, & animarum pernicie, quot in præterita recensimus quæstione, quare isti ita iure sunt odiosi, vt leuissima soleant torqueri causa, vt in cap. illi, qui, 5. quæst. 5. animaduertit Marc. Ant. Genuen. in pract. cab. Eccles. quæst. 6. 85. n. 5. † Pro quo iure facit, quòd scribens libellos infamatorias aduersus alicuius honorem punitur ordinaria pœna imposita contra libellos publicantes, vt de mente omnium Legistarum, & Canonistarum probauit Farinac. in dist. quæst. 105. nu. 472. vbi Turcrematam, Bonifac. de Vital. & quamdam Pij V. constitutionem recenset, quæ plurimum huc conducit, † etiam si careat libellus nomine illius, qui eum scripsit, publicauit, aut obtulit, in quavis communitate ex text. in d. l. lex Cornelia, §. si quis librum, 9. ibi, Vel sine nomine, de iniur. & famos. libell. Summa Armilla verb. libellus verbi. Pertinet ad detractionem. Iul. Claro in pract. crim. §. in quæst. 63. num. 28. verbi. Libelli famosi auctor. & post omnes Farin. citato loco num. 473. Et iniuriarum pœna locum habet aduersus eum, qui prohibet honorem alicui decerni, provt hi delatores conantur, secundum Bal. in l. obseruare, §. antequam. nume. 3. de off. procons. Corduba de Lara in l. si quis à liberis, in princ. ex num. 30. de liber. agn. Gracian. discept. forens. tom. 1. cap. 110. ex num. 23. Gerardo singul.

33 Sicut malitiosè denunciatis puniri potest. Conuarr. var. 2. c. 9. n. 1. Menoch. de arbit. casu, 321. vbi n. 33. ait, quòd potest conueniri actione iniuriarum, cui conueniunt Clar. lib. 5. §. iniuria, in princ. & §. si quæst. 53. n. 4. & quæst. 62. n. 4. Vnio tom. 1. com. lib. 4. tit. 10. n. 67. pag. 320. Malch. concl. 24. & concl. 36. nu. 44. & seqq. nisi pro se habeat vnum testem. Menoch. supra ex numer. 7. & casu 177. numer. 8. & 9. Malch. d. concl. 24. numer. 11. Syluan. consil. 51. numer. 24. Rota Bonon. dec. 46. vel publicam famam. Iass. in leg. 1. numero 23. de eo per quem factum erit. Bonacol. com. erim. part. 1. verbo. accusator. fol. 5. & part. 2. verb. communis opinio, fol. 12. Clar. §. fin. quæst. 62. numero 8. Menoch. de arbit. d. casu, 177. numero 12. & dist. casu, 321. numero 29. & consil. 145. numero 24. Guido de casib. 49. Ductas reg. 268. versicul. Quinto fallit. & alienum

alienum honorem, seu laudem occultans furi comparatur, & eisdem pœnis dignus est, vt arg. leg. hereditarium. 68. in fin. ad leg. falsæ. & Iass. in tit. iust. de act. in fin. tenet Gracian. discept. c. pit. 111. numero 23. quæ omnia, & alia, quæ ad propositum afferri poterant in nostra specie locum habere;

27 nulli dubium erit, † ita vt iudices tribunalium, in quibus puritatis informationes capiuntur, & qui iurisdictionem ad puniendum habent, possent similes punire huius grauissimi delicti patratores; sed video, ita fieri, non esse solitum; ne fortè pœnas pertimescentes se abtineant à maculis prætorum apertendis, quia ita fieri valde conuenit, & est propitium ipsimet communitatibus, & tribunalibus; sed nihilominus iustissimum, & opportunum erat valde, quòd aliquando falsi delatores punirentur, ad reprimendum aliquorum audaciam qui valde sunt voraces in detrahendo, & destruendo alienum honorem, cuius conseruatio, & integritas communiter interest; & licet falsas aperte maculas timendum veniret, non verò veras redit, & boni viri tacere curarent, ex qua non solum puniri non debent, verum & laudandi sunt, si vocati, & legitime interrogati efficiant; quorum 28 vtramque ipsi conuenit tribunalibus, † quæ etiam lædantur, & dehonestantur ex læsione honoris nobilitum, quia aut eis carent ratione falsæ assertionis, aut si eos admittant, non tamen carent dehonestatione, quæ licet falsa appareat, non id nomen omnibus est, qui impostam norunt maculam; itavt ex similibus detractioibus etiam tribunalia, & communitates valde lædantur, & debeant eas non admittere, & aliquando earum punire auctores.

29 Inferitur tertio, quàm verum sit, quod superius per transennam terigi, circa hos fallorum criminum, & infectionum delatores, qui iudicibus & communitatibus clanculo libellos, & fictitias chartulas offerunt, nempe maligniores furibus esse, & detestabiliores, quàm deuatores agrorum, vt probatur in capit. deteriores, 15. c. quæst. 1. capit. detractiones, 10. 3. quæst. 4. & ex alijs iuribus docuit Bobadilla in politica, lib. 3. capit. 6. numer. 28. & lib. 5. capit. 1. numer. 74. vbi subdit. T. confirme à derecho, o su instancia, & requisition prima o publica, o debe el juez hazer informacion, ni proueer cosa alguna, ex dist. capit. inquisitionis, & iuribus similibus superius adductis; & in dist. capit. 1. numero 75. verbi. Hæres delatores, refferit optimè horum delatorum mores, & damna reipublicæ ex eis prouenientia, quæ omnia maiori cum ratione, locum habere debent in causis puritatis, de quibus loquimur, quæ ob suam clandestinitatem, & exquisitam formam magis exposita sunt calumniantium versutijs, & cautelis quàm cetera iudicia, vt supra sæpius dictum manet.

30 Inferitur quartò, quàm iure procedat opinio volentium; quòd Inquisitores hæreticæ prauitatis non possunt procedere, nec ad inquirendum, nec puniendum crimen hæresis contentum in libellis clam absque ullius subscriptione obiat, nec quidem ad examinandum testes in eis relatores, cum res sit multum suspecta, & inprobis ansa daretur infamandi, quos voluerint, quod est pessimi exempli, nec sequendum in nostris saculis, quæ plena sunt malitijs, & inuidijs hominum, vt rectè defendunt Iacob. Simanc. de cathol. in st. tit. 44. numero 10. in fin. & in Enchirid. vel. relig. tit. 22. de inquisit. numero 8. pag. 27. Læ. Zech. in summa. p. tit. 11. de fide Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pais II.

rubr. de hæresi, capit. 11. numero duodecimo, versic. Declaratur verò, quos refert & sequitur Farinac. de hæresi, quæst. 185. numero 68. vbi sic practicari asserit in supremo vrbis sanctæ, & generalis inquisitionis tribunali (quem nouissimè refert & sequitur. Fran. Anton. de Soussa in aphorismis Inquisit. libro secundo, capit. 3. numero 11.) & improbat opinionem Ludouici à Paramo de orig. Inquisit. libro tertio, quæst. 9. à numero 91. cum tribus seqq. volentis, † quòd testes assignati in prædictis libellis occultis possint per Inquisitores examinari maxima cautela, & prudentia adhibita, & tacito nomine denunciati, nempe interrogari generaliter de scientia alicuius hæresis, & postea magis speciatim de asserita hæresi, & denique, si negauerit, magis speciatim de loci, & temporis circumstantijs, in genere tamen sine expressione petitionarum, nec certi diei, nec loci provt mos est in sanctæ Inquisitionis officio, articula interrogationum concipere, & magis in specie explicat Paramus citato loco numero 94. à quo non plurimum dissentio, cum hoc fiat absque iniuria denunciati, cuius nomen uel sit, vt eum agnoscant proponi non debet, & si nihil contra eum asserant ab iniuria & infamia incolumis manet, vt subdit Paramus ipse in dist. numero 94. in fin. aliquandoque non displicuit Anton. Diana 4. part. tract. 8. de off. & potest. Inquisit. resolut. 4. & hoc magis indubiè in practica adduci poterit, si testes in primis generaliter interrogentur de hæresi in abstracto, & postea, si audierunt, aut viderunt talia verba dicere, aut actus facere sine alia interrogatione magis speciali, quæ est vltima, quæ solet fieri in sancto Officio, & hac in specie omitti consulo, vt omittantur pericula, quæ ex contraria euenire solent, licet tunc etiam possit malitia esse ex parte scribentis, annotando in literis inimicos & æmulos, ad præstandum ansam vindictæ, & calumniæ, & sic prudenter hac opinione vtendum est, pro quo facit dictum Zabarella, qui in dist. §. tertia dubitationis, numero 7. dixit, quòd licet ex similibus schedulis non sit formanda inquisitio, tamen possunt esse quædam excitationes ad formandum inquisitionem, & sequitur Iac. de Graff. de casib. reservat. libro primo, capit. 19. numero 11. in fin. & conducunt tradita per Mol. de iust. & iure, tom. 3. tract. 4. disp. 35. sub numero secundo, vbi non bene sensit, de assensu cuiusdam Inquisitoris nolentis secretò indagare circa hæresim contentam in scheda secreta, per dist. §. tertia dubitationis, in quo tantum prohibetur publica inquisitio ex libellis secretis, non verò occulta ad præcauendum damnum si secretis, non verò occulta ad præcauendum damnum si quod in futurum euenire possit, & bene considerat Mastrill. c. de magistrat. 6. 2. sub n. 53.

Inferitur quintò, quòd praxis Cathalonæ ap- 31 ponendi arcam patuam clausam in atrio domorum visitationis, vt hora occulta valeant cellulae, & memorialia secretè apponi contra iudices & officiales visitandos, perquam dura & rigida est existimanda ex dictis, & quia occasionem maleuolis, & inimicis præstat se iniuste vlciscendi machinis, & fallacijs, & affligendi iniurijs, & falsis impositionibus prædictos iudices, & officiales, & caute indices visitationis his cellulis vti debent, vt ex Petro Gregorio synt. agm. iuris, lib. 3. cap. 12. numero 8. verbi. Idque circa iudicij formam, docet nouissimè Gabriel. Berart. de visitat. cap. 3. numero 65. & seq. vbi

33 subdit, quod non omnino secreti delatores sunt reiciendi, quia dum delicta publice deferre non audent, secreti ea eijciunt, & veritate aliquando nituntur, & ad eorum probationem per plurimum deferunt, secundum Mastrill. de magistrat. lib. 6. cap. 2. numer. 53. Bobadillum dist. lib. 5. politica, cap. 6. num. 75 Molina proximè citato loco Mastrill. dist. num. 53.

34 Infertur sextò, quod schedulæ, & libelli prædicti occultè oblati absque alicuius subscriptione, nec plenè, nec semiplenè probant, nec quidem vllum indicium, nec suspicionem efficiunt, vt planè constat ead. cap. inquisitionis, §. tertia dubitationis, de accusat. & similiter ex nostro textu in suprâ relatis verbis, & ratione probatur, nam si ad inquirendum sufficit qualis qualis præsumptio, indicium, seu diffamatio, ex text. in c. sicut nobis, §. super quo, vbi gloss. pen. de testib. Salic. in l. ea quidem, num. 41. C. de accusat. Ang. de malefic. in verb. hac est quedam inquisitionis, §. 2. Principaliter in hac materia numer. 30. & Bossio, tit. de inquisit. num. 8. & 61. adhibita distinctione Iulij Clari in pract. quest. 20. vbi. Ad formandum, & prædicti libelli, seu schedulæ, nec ad inquirendum sufficiunt, sequitur planè, quod nec indicium, quod & aperte probatur in dist. §. tertia dubitationis, vers. Ad hac respondendum, in iuncto vers. Nec ad petitionem, & ex nostro textu in illis verbis, No se les de credito, ni bagan fee, quæ ex subiecta materia, quatenus subest, nec ad inquirendum sufficere, non tantum sunt intelligenda de fide plena, sed etiam de qualibet præsumptione, seu iudicio, quia si aliquod efficerent, sufficeret saltem ad inquirendum, quod etiam negatur hoc in loco in vers. Y solo se pueden admitir en orden a inquirir, quæ verba constituunt exceptionem præcedentium, & fitmant regulam in contrarium, ex text. in l. nam quod liquido, §. fin. de penul. leg. l. cum Prator. 12. in princ. de iudic. l. Tribunus. 20. §. fin. de testam. milit. Couart. in cap. alma mater, 1. relect. par. §. 11. num. 15. de sent. excomm. lib. 6. Nicol. Euerard. qui plura iura adducit loco, §. de except. ad regulam, numer. 11. Zephal. conf. 150. numer. 16. tom. 1. Aug. Barbosa axioma, 85. n. 4. pag. 53. cum adductis à Card. Tufcho pract. concl. verb. exceptio, concl. 422. per totam.

35 Sed obstant verba illa eiusdem textus, No se les de credito ni bagan fee, si fueren generales, y no dieran raçon particular de las cosas que conuiniere, quæ demonstrant, quod secreti libelli causam, & peculiarem maculæ assignantes rationem, plenam efficient fidem, per argumentum à contrario sensu, secundum text. in l. 1. §. huius rei, de offic. eius, l. qui testamento, 70. §. mulier, 6. de testam. l. sequens questio, 68. de leg. 2. cap. cum Apostolica, 7. in fin. de his que sunt à Prælati sine consensu Cap. & cap. cum virum, 12. de regular. Petr. Surd. de aliment. tit. 5. quest. 3. nu. 75. & quest. 11. numer. 2. Ioan. Neutizan. lib. 1. §. lina nupt. Non est nubendum, num. 2. Franc. Mantica de coniectura vlt. vol. tit. 14. & leg. num. 11. & de iactis & ambig. conuent. tom. 1. lib. 2. tit. 14. & infra congesta per Nicol. Euerard. loco à contrario sensu. & per August. Barbosa loco. 27. à nume. 1. cum seq. vbi largissime pag. 311.

36 Sed intelligi oportet prædicta verba secundum inferius posita, & à me paulò superius relata, Y solo se pueden admitir en orden a inquirir y no para otro efecto, vbi postquam prohibentur prædictas, accipere litteras, ni rationem, & causam

maculæ peculiarem demonstrent, subiungitur, quod casu illo, & alijs, quibus accipi, & admitti permittuntur, sit tantum ad effectum inquirendi, non vt fidem accipiant, nec per se mereantur in minimo credi, ita vt si simpliciter loquantur absque ratione, & causa maculæ, quam referunt, nec fidem efficiant, nec ad ad inquirendum profint, nec vllum omnino operentur effectum, ni ad testes, quos signauerint, examinandos, vt in specie, de qua infra in casu, 3. conclus. Si verò causam verisimilem demonstrent descendentiæ à penitentiatibus per sanctum Officium, aut à facellis benedictis ex affixis in Ecclesijs proficient solum ad veritatis inquisitionem, vt patet ex inferioribus verbis, Que verisimiliter induzgan el animo a que no es malicia, & nam ex verisimilitudine, quam afferunt, deducitur saltem præsumptio sufficiens ad inquirendum, secundum text. in cap. 1. c. siturum, 45. ibi, quia verisimiliter non videtur, de testib. cum adductis à Franc. Mantica de coniectura vlt. vol. lib. 1. tit. 1. numero 8. & Petr. Anton. Petra de fidei con. quest. 9. num. 74. in fin. Philip. Corn. consil. 197. numero 7. in princ. vol. 3. August. Barbosa axioma, 223. per totam, maxime numero 1. in fin. & numero 2. quæ si deficiat, deicit etiam causa inquirendi, & ad nihilum proficient libelli, vt optimè ex multis explicuit Mart. Bonacina 2. tom. tract. de restitut. dist. 2. quest. 4. punct. 5. qua specie procedit prima pars huius versiculi. Et iura superius allegata loquuntur dum libelli occulti continent delictum commissum, absque aliqua demonstratione verisimili, quare nec probant, nec efficiunt præsumptionem ad inquirendum, cum per se nihil sint, nec ex ratione causæ, quam assignant, probant, cum nulla sit, ex quo mutuam saltem sufficientiam capiant, nec cum causam contineant verisimilem per se aliquid operantur, sed per verisimilitudinem sufficientem saltem ad inquisitionem veritatis instruendam, & tunc superlegendum erit admissioni præsentis, donec veritas ex factis informationibus appareat, vt in terminis voluit Perezus de Lara de annuif. sar. & capellan. 2. part. cap. 4. num. 123. vers. Si tamen aliquid verisimilitudinis & dicemus inferius in conclus. 6.

37 Infertur septimò prædictos libellos, & chartulas non lædere cum aduersus quem oblatæ fuerunt, tum quia eis omnis de fidei, quæ nocere valeant, vt probauit superius, tum etiam quia ita iure constitutum habemus, vt in leg. vn. in fin. ibi, Huiusmodi autem libellum alterius opinionem non ledat, Cod. de famosis libellis, vbi glossa, & communiter Doctores, & est canonicata in cap. fin. in fin. 5. quest. 1. Zaballo in d. quest. 821. nu. 22. & 23.

38 Ratio verò, qua his schedulis, seu occultis libellis verisimile non continentibus, nec ad inquirendum fides præstat, illa est, quia ex eo quod absque subscriptione authoris clanculo offeruntur, magna aduersus eos, & offerentes oritur sinistra suspicio, tum quia ex actu clandestino mendacium & dolus præuulque præsumitur animus, vt in textu in l. non existimo, §. 4. de admin. tut. l. 2. de effraclor. capit. cum ex iuncto. 12. de heretic. Malchard. conclus. 447. numero 55. & conclus. 531. numero 43. & conclus. 802. numero 41. Fatinac de delictis 1. tom. quest. 18. num. 68. & ex clandestinitate præsumitur contra facientem leg. fin. de ritu nuptiar. gloss.

gloss. l. 1. C. de interd. matrim. quam ad hoc pōderat Gregor. in l. 3. verb. aldeano necio, 117. part. 6. Menoch. de arbitr. casu 104. n. 1. & lib. 5. pref. 3. 7. 107. vbi plures, & facta enim in occulto suspicione non carent. c. 1. §. porro, vt eccles. benef. Menoch. de arbitr. centur. 6. casu 529. & lib. 2. pref. 91. n. 4. And. Tiraq. de pœn. temp. causa 11. n. 11. & de reu. act. 12. in prefat. d. n. 13. Malch. concl. 8. 5. num. 33. & Menoch. lib. 4. pref. 12. n. 7. & idèd actus nocte celebrati habent præsumptionem contra se, secundum allegatos per Emman. Barbol. remiss. ad ord. Lusitan. lib. 3. tit. 60. n. 2. pag. 406. Felin. in c. consilium, n. 9. de offic. deleg. per textum ibi, & in c. Anastasius 9. in fi. 19. dist. ex ratione text. in d. c. consilium, 2. 4. vers. Nec vero de offic. deleg. & adductis à Malch. de probation. concl. 532. sub nu. 43. quia tenebræ apiores sunt ad patrandum malum, vt inquit text. in l. 1. §. de iussuendo ventre, 10. vers. mulier, 3. in fin. de i. spic. ventre, quem ad hoc ponderat Meneles, in l. non inuicem, n. 2. C. de transact. cum adductis ab Aug. Barb. of. Axioem. 141. nu. 1. pag. 89.

39 Et semper præsumitur contra eum, qui recta via non incedit, sed per artractus & circuitus, vt in l. qus fiscales 7. C. de nauicular. lib. 11. tenent. Bald. & Salic. in l. cum prepo. c. de nauico fœnore, Crauet. consil. 115. num. 5. Menoch. lib. 5. pref. 17. 3. numer. 108. & quia non licet in tantâ re cum alterius detrimento ex leuibis vagari causis, Tiraq. 7. in princ. vbi gloss. verb. ce. cum de insur. l. item exigit, 16. de dolo. Ludou. à Paramo de origine inquisit. lib. 3. quest. 6. sub numer. 91. vers. in cor. & si macula in eis assera vera esset, palam cum subscriptione saltem portingerentur libelli, & schedulæ prædictæ, maxime in his iudicijs, in quibus res tanto agitur atcano, vt timor eos offerenti exinde oriri non possit, vt inquit text. in cap. quidam 2. post. princ. §. quest. 1. Dum quisquis veraciter loquitur semetipsum innotescere non debet fornicare, oportet, vt publicè exeat, & quacumque in contestatione sua loqui præsumpsit, ubi dicitur, præsumitur quidem, quod prædictæ schedulæ, & libelli ex malicia oriuntur proferentis, vt clarè probatur hoc in loco, ibi, a que no es de malicia, & probant DD. suprâ relati, præcipue Simanc. & Paramo sub numer. 91. vers. innotescit, citatis in locis, animaduertuntque Tib. Dec. consil. 32. numer. 65. vol. 1. Giuba consil. 17. numer. 33. & consil. 51. numero 28. & consil. 63. numero. elegantissime Petr. Binius consil. 177. numero 12. lib. 2. in illis verbis. Nam cum quis consuetudinem non tenet cursum, vel a communis sensu consuetudine abhorret inuicem, & inuicem iter habet, malamens, malus est illi animus, mentemque suam verfare videtur ad aliquam malitiam, & fraudem, cuius laqueus aliquem irretiat, capiet, & circumueniat, & Aristor. lib. 7. Ethic. dixit, magis inuisi sunt, qui magis occultè procedunt, & Socrates lib. 5. hist. eccl. fialtica ait, ea, quæ occultè geruntur, in prohibitiuâ suspensione plenissima sunt, vt utrumque refert Simanc. de cathol. instit. tit. 40. sub n. 9. & alia Fr. Emm. Roderic. regul. 9. art. 1. post medium, & quare fidem non merentur, nec vllum operari debent effectum, nec ad superlegendum informatorij d. iudicationi, nec admissioni, præsentis si ex testibus examinatis obiectum sufficienter probatum non appareat, vt patet ex nostro textu, & expressè ante eum docuerunt Perezus de Lara in d. cap. 4. num. 123. & Hieron. Zaballo in d. quest. 821. num. 19. quia præmaximè similes libelli ab inimicis præsentis, & suæ familiar

offerri solent, vt ipsemet probauit Lara ibidem ex Matco Ant. Cucho lib. 4. in fin. maior. tit. 8. num. 83. & Zaballo d. loco numer. 37. & semper præsumitur contra illum qui inlat, vt alteri graue inferatur damnum, ex Abb. in cap. in omni negotio, col. 3. de testib. Alex. consil. 154. numer. 11. vers. ex quibus apparet, lib. 5. Paris. consil. 152. num. 16. lib. 4. Natta consil. 161. num. 10. in fin. & num. segg. Ferrer. consil. 346. nu. 4. Menoch. consil. 141. num. 21. Berta. ol. consil. 170. nu. 6. Card. Tufchi. tit. A. concl. 237. tom. 1. & l. 1. T. concl. 223. numer. 5. tom. 8. cum adductis suprâ numer. 18. præcipue dum non habet certum commodum, nec interesse in causa, vt ex Alex. & Craueta probat Iacobus Menoch. lib. 1. pref. 3. num. 109. Emm. Barbol. remiss. ad Ord. Lusitan. lib. 5. tit. 142. num. 4. pag. 370. & vt dixit Tertulianus, malum est, quod occultatur, vt refert Ant. Fab. in Cod. lib. 9. tit. 15. d. fin. i. numer. 2. * nec quidem delator, nec testes ab eo nominati idonei sūt, immò valde suspicendi de inimicitia, cum is, qui se sponte offert ad testificandum in causa graui aduersus alterum inimicus capitalis iurè præsumitur, vt bene considerant adducti à Iul. Claro in pract. §. fin. 9. 2. 4. vers. sic, sed num. quod ille. Tib. Dec. pract. crim. 1. p. lib. 3. c. 25. d. num. 62. cum plur. b. 1. 99. & alij adducti à Fatin. 1. tom. de indicijs & toruris, 9. 49. sub n. 7. & 10. 2. de testib. 9. 53. num. 49. & 50. * & similiter præsumuntur inimici omnes, qui ab illo producuntur, & citantur velut vius factionis, & confederationis, ad tradita per Tib. Dec. d. c. 25. n. 1. & per Malch. de prob. concl. 857. num. 50. in fin. Menoch. lib. 5. pref. 43. n. 17. Gig. in tract. de crimine lesa maiest. lib. 2. tit. 11. Quomodo & per quæ crimen lesa maiestatis prob. 2. nu. 29 & faciunt tradita per Farin. in d. 9. 49. n. 17. & leg. * Inimicitia igitur præsumpta ita à testimonio repellit, sicut vera, ex Innoc. in c. cum l. & A. de sent. & re iud. Bal. in aub. si testis, C. de testib. & in l. prescriptione, c. si contrarius vel util. pub. Gramm. consil. 58. num. 10. Franc. Burs. consil. 276. n. 1. lib. 1. Rimin. d. consil. 84. n. 7. tom. 2. Petrus Foller. consil. 137. n. 2. 10. Vincent. Honded. consil. 102. n. 28. & consil. 102. n. 66. & consil. 105. n. 67. lib. 1. & sufficit, si inimicitia probetur per testes, aut per coniecturas, vt docuit Bald. in d. aub. si testis, nu. 4. C. de testib. Salic. in l. 3. n. 2. C. illo iur. Menochio lib. 5. pref. 43. nu. 3. de quo latius suprâ l. par. q. 12. §. 1. illat. 3. & præcipue quia ex clandestinitate nominis proferentis falsitas præsumitur, vt probat Ludou. à Paramo d. lib. 3. 9. 6. sub n. 9. in fin. Menoch. lib. 5. pref. 20. n. 35. & 41. ex Craueta consil. 827. & consil. 862. n. 5. & consil. 864. nu. 3. sicut etiam instrumentum factum clam, in abdito, & obscuro falsum præsumitur, vt libdit idem Menoch. n. 36. citato loco Farin. de falsit. 9. 153. nu. 225. ex Ruino consil. 35. n. 11. vers. quarta consilium a ist, & ex Craueta d. consil. 862. n. 4. & sola suspicio falsitatis, sicut falsitas vera facit, quod scriptis fides non adhibetur, ex Dec. consil. 448. n. 28. & consil. 602. num. 7. Carol. Ruin. consil. 35. n. 9. vol. 4. Aym. Craueta consil. 3. 4. n. 29. cum ceteris per Paramum adductis, & per Menoch. lib. 1. pref. 17. 9. 99. n. 5. & per Farin. de falsit. & simul. 9. 152. ex nume. 10. & 9. 156. num. 150. & ex utraque suspicione tam falsitatis, quam inimicitie effectum operari non debent clandestini libelli, tum quod magis malignitatis præsumptione laborat delatio reicienda omnino à probis iudicibus venit, capit. cum in iuncture 15. vers. quia tamen eius suggestio non de charitatis radice procedere videbatur, nolimus aures nostras quibus malignis delationibus inclinare, de præsum. p. & sicut 63

qualibet calumniosa scriptura vim in iudicio obtinere non debet, l. 2. de fide instrum. & malitig hominum refecandæ veniunt, in fundo, §. de rei vend. Donel. lib. 14. comm. c. 25. vers. hac dico de eo gene- re, plures apud Aug. Barb. Axioma, 143. n. 1. pag. 93. & licet supra 1. part. quæst. 12. §. 3. probauerim, quod inimici debent, & possunt aliquando admitti ad ferenda testimonia in puritatis causis, intelligendum venit, dum in formatorium in fieri est, nõ verò post eius perfectionem quia tunc, nec ius patitur, nec ratio, quod informationum diiudicatio, nec præforis admissio impediatur per inimicorum depositiones, quæ verè nihil in se sunt, nec valent professe, nisi ad inquirendum, quod tunc cessat, dum ex plenis, & iam perfectis constat probationibus contrarium, de cuius ratione amplius inferius dicam.

64 At dices, hæc ita dum nec ad inquirendum sufficiunt prædicti libelli, & chartulæ; quid dicendum, dum saltem ad formandam inquisitionem prodesse valent, atque quomodo, seu qua regula agnoscere poterimus, an sufficiant libelli ad inquirendum, an; & cum utriusque dubij diuersi sint, & distincti casus, & species quæ diuersas continet rationes, ad perfectionem propositi dubij responsionem de singulis agere per distinctas conclusiones decreui, ex quibus cuiusque casus vera poterit sumi decisio.

65 Sit igitur prima conclusio, schedulæ, seu libelli occulti, & generales absque porrigentis subscriptione muniti, in quibus macula, & ignobilitas generis detegantur siue earum peculiari ratione, & causa, nec porrigi possunt, nec admitti debent in tribunalibus, cum nocere plurimum valeant & sint plerumque confecti à maleuolis, & inimicis prærentoris & continete solent res vagas, incertas, & falsas. vt in hoc nostro textu probatur in illis verbis. Ninguna persona no pueda dar, ni de, como ni tan poco admitir, & c. iunctis verbis, si fueren generales, y no dixeran razon particular, & c. & idem etiam probatur in d. c. inquisitionis, §. tertia dubitatio, vers. nec ad petitionem, & faciunt text. in l. lex Cornelia §. si quis librum §. ibi, vel sine nomine, de iniur. & famos. libell. & in l. v. c. de famos. libell. & in l. 3. ibi, ea las ve-gadas encubierte mente bechando aquellos escritos ma-los en los grandes señores, tit. 9. p. 7. quæ iura & si in diuersa specie loqui videantur, tamen in ratione sui ad nostram speciem adduci possunt. Atque idem erit, si cum subscriptione fuerint, non tamen subscribentis appareat persona, quia incognita; quia tunc idè est, ac si nullius subscriptione fuerint muniti, tum quia maior suspicio adest falsitatis, tum etiam quia illo colore nostra fraudaretur constitutio, tum denique quia paria sunt subscriptionem nõ esse, ac eius auctorem non apparere ex vulgatis de quibus supra q. 8. §. 2. n. 17. & hæc conclusio indubie procedit, & eam probant DD. supra relati ex n. 2. cum segg.

66 Secunda conclusio, si schedulæ seu libelli occulti, & clandestini non fuerint, sed proferentis manu traditi, aut subscripti, etiam sine speciali maculæ causa, nec ratione, porrigi possunt, & accipi quocumque in tempore à tribunalibus, in quibus de puritatis & nobilitatis agitur probatione, vt constat ex hoc nostro textu, ibi, no admita memoriales sint firma, & ex d. c. inquisitionis §. tertia dubitatio, ibi, qui libellum infamacionis porrigunt in occulto, per argumentum à contrario sensu aperte colligitur,

quia tunc cessant rationes suspitionis, quas supra retulimus, saltem quæ finales fuerunt ad horum iniuriam constitutionem, pro qua conclusione etiam facit text. iam supra adductus in cap. quidam 2. post princ. §. 9. 1. & tradita per Mol. de iust. & iure, tract. 4. disp. 35. Mart. Bonacina de resit. disp. 2. §. 4. p. 9. n. 5. quod & vsus omnium tribunalium comprobatur. & à Senatu Sanctæ Inquisitionis receptum nonnumquam vidi, & tunc ipsi libelli, & schedulæ recognosci debent à subscribenti, porrigenti, & peti rationes, & causæ maculæ, & quibus motus fuit ad libelli confektionem, & delationem maculæ, & si fortè testes assignentur in chartulis, & in testimonio subscribentis, aut delatoris examinari oportet cum cæteris contestibus ab eisdem testibus datis, & à singulis ratio, & causa maculæ seiscitari, & interrogationibus exquirenda est veritas omnium, quia suspecti manent, vt superius dixi ex n. 55. cum segg. & maiori cum cautela, & circumspectione interrogari debent, ita vt ex omnibus rei veritas, & mens delatorum, & testimonium aperiantur, ne ex palliatis inimicorum machinis honor nobilium pereat, aut periclitetur, qui à iudicibus deferendus non est, sed potius pro viribus prospiciendus, & ex eadem ratione exquirendæ, & extrahendæ sunt scripturæ, aut probationes aliæ, quas chartulæ, seu earum auctores, aut testes, cum interrogantur, signauerint, vt quotidie fit, & alibi latius probauimus. Si verò subscribens incognitus sit, nihil horum faciendum, nam idem est, ac si non fuerint subscripti, vt dixi superius sub n. 65.

67 Tertia conclusio, libelli, seu schedulæ sine subscriptione, cum testium tamen expressione portecta antequam commissarius nominatus ad conficiendum informatorium in iter se contulerit, accipi poterunt ad testes signatos examinandos, sicut examinari poterat per commissarium, etiam si nullæ essent oblata chartulæ, nec libelli, vt aperte deciditur in hoc nostro textu, ibi, o en caso que citando testigos se den antes que el informante, & parva por que en tal caso se podrá examinar los testigos, que en el se citan, como pudiera el informante examinarlos por si mismo, quia exinde nulla sequitur prærentori iniuria, nec oritur iniustitia, cum sit liberum commissario, quos maluerit testes producere, & examinare, & poterit eligere nominatos in chartulis oblatis, & ita earum inquirere veritatem, & caueat tamè ab interrogationibus specialis maculæ, ad quas omne ius deficit, & ratio, cum prædicti libelli nullam efficiant præsumptionem, cuius ratione deueniri valeat ad speciales interrogationes, sed examen fiat per articulos generales tantum, pro quo expende verba illa superius relata, como pudiera el informante examinar per si mismo, & sicut per se absque vllis litteris non posset speciales maculæ facere interrogationes, ita nec cum illis in specie huius conclusionis, quia libelli nihil causæ adducunt, cum nihil sint pro quo etiam faciunt tradita per Ludouic. à Paramo de origine inquisit. lib. 3. §. 6. n. 94. & per Grassis & Molin. locis citatis supra n. 31. in fin.

68 Quæ conclusio ampliatur, vt etiam procedat, si chartulæ proferantur postquam commissarius in locum originis fuerit profectus ante informatorium perfectum, & clausum, siue accipiantur in tribunalibus, seu communitate, & ei mittantur adhuc in loco informatorii degenti, & in testium examine laboranti, seu aliter eidem offerantur ante clausuram

72 ram infirmationum, quia his speciebus poterunt testes citati examinari, cum eadem sit in eis ratio & tempore congruo offerantur, nihil enim interest, quod oblatio chartularum in tempore æquipollenti fiat, ex text. in l. fidei commissaria §. si cui. 11. de leg. 3. l. si mater. 3. C. de inst. & sub. l. si quid 5. C. de donat. que sub modo, & DD. communiter in dictis iuribus. Ignac. del Villar in Sylua resp. 9. n. 51. p. 1. Hier. Grat. resp. 121. num. 9. Burgos de Paz consil. 32. num. 17.

73 Nec obert expressio illa, antes que el informante parva, quæ demonstrare videtur, esse necesse oblationem chartularum sine subscriptione fieri ante iter inceptum per commissarium, & esse exclusiuam cæterorum casuum, secundum text. in l. si cum dicitur. 22. soluto matrim. & in l. commodissime 10. de lib. & post, cum similibus adductis ab Aug. Barbof. Axioma. 120. ex n. 1. pag. 76. & quia casus æquipollentium numquam exclusus censetur per quocumque taxatiuam, aut exclusiuam dictionem superadditam, ex l. in d. l. si mater. 3. C. de inst. & in l. v. in princ. si quis ius dicenti nõ obierit. Paul. Castren. conf. 300. in q. 1. in antiquis, Nicol. Euerar. loc. ab æquipollentibus 101. n. 8. Pelæz de maiorat. 1. p. q. 22. n. 2. & dicitur idem in effectu esse, vt per Bar. in l. fraus, de legit. Rol. à Valle conf. 49. n. 25. vol. 3. & eadem ratio facit exclusionem cessare, secundum Thom. de Thomastat. in flor. b. legum. reg. 148. Menoch. conf. 197. n. 8; vers. non obstat primo, Mandel. conf. 164. per totum, vbi multipliciter declarat, Card. Tusch. l. 1. concl. 71. n. 85. & 86. tom. 4.

74 Quarta conclusio, chartulæ seu libelli, dum recipi possent, diximus, nullam per se fidem efficiunt, nisi ad inquirendum afferat maculæ veritatem, & quam merentur verisimilia, scripturæ, & testes, quos afferunt, postquam fuerint examinati, seu quæ appareat ex descendenti à pœnitentiatis, seu facellis benedictis in eis contentis, ad quæ se referre, necesse est, vt aliquid operentur, & cum in referente plus fidei, non possit, adesse, quam in relato, sequitur, quod si fidem non efficiunt, ni quatenus constet esse in eis quæ referunt, text. est in l. asse 10. 10. 77. de hered. inst. l. in testamento 27. §. si ita scripsero, §. 8. de cond. & dem. Peregr. de fideicom. art. 16. ex n. 2 Aug. Barbof. clausula. 5. ex n. 3. cum segg. pag. 6. Ouald. Illiger. ad Don. lib. 17. comment. cap. 6. l. v. Ad. in fine pag. mibi: 485. Hieron Zaballo commun. contra com. n. 95. n. 14. Aceb. in l. 7. n. 60. tit. 11. lib. 8. recop. Paul. Emil. dec. 81. & 204. n. 4. Valçuela conf. 51. n.

75 17. & quod in referente maior fides inesse non possit, quam in eo, cuius sit relatio, probant ex textu in l. si pro or maritus, 32. sol. matrim. l. in l. qui sic stipulatur 47. n. 58. de verb. & in d. l. asse toto. de hered. inst. Aceb. & alij relati supra, & à Menoch. conf. 847. n. 3. & aperte probatur in nostro textu, ibi, Tansi nõ havan sè en quanto citados en el memorial, sino en quanto dixeran examinados, quod verè absque hesitatione procedit.

76 Quinta conclusio, si prædictæ chartulæ, & libelli famam publicam & reputationem communem afferant, & in eius comprobationem testes adducant, postquam informatorium puritatis confectum est, & commissarius recessit à loco originis, nec accipiendi sunt, nec accepti fidem merentur, nec ad inquirendum proficiunt, nec est super sedendum, nec immorandum in testium, & cætorum calculatione, & diiudicatione, nec quidem in prærentoriam

77 foris admissione, si alia non obstant, vt probatur in præsentibus, Taugue alleguen fama publica, & ita venit intelligendus Perezus de Lara in d. cap. 4. n. 123. in prima casus specie, & approbati videtur per nostram pragmaticam in hoc §. opinio Hieronymi de Zabellos in d. quæst. 821. à n. 19. cum segg. vbi hanc negatiuam opinionem amplectitur, & iure quidem ex rationibus supra adductis, quam hodie canonizatam in hac nostra habemus pragmatica, & iure probatur, quia litteræ similes nullius suffulæ auctoritate, præsertim confectæ circa qualitates quæ dispositioni hominum non subiciuntur, nullam omnino merentur fidem, ex textu in l. non epistolæ, 13. l. non iudis, 14. C. de probat. text. in c. 2. ibi; non videtur alicuius firmiatis robur habere, de fide instrum. Afflicis dec. 8. n. 6. in fin. Hieron. Grat. conf. 66. nu. 22. vol. 1. Masch. de probat. concl. 111. à num. 1. & concl. 284. numer. 5. cum adducendis infra à quæst. 5. ex num. 3.

78 Sexta & vltima conclusio si libelli, & schedulæ sine auctoris subscriptione verisimiles reddant rationes, assignando prærentoris descendentiæ à Sacellis benedictis, seu à pœnitentiatis per sanctum Officium, cum expressione temporis pœnitentiæ, aut cum distinctione graduum, aliorumve indiuiduorum specialium, quæ ita rem verisimilem efficiant, vt potius indagandæ, & apericndæ veritatis occultæ animum demonstrant, quam indumentum prauæ & malignæ conscientiæ, debent admitti, quocumque offerantur tempore, siue sit informatorium perfectum, & clausum, siue non, Nisi per eam partem, qua maculam signant, adsint pro prætendenti tres actus positivi, quia tunc nec in hac, nec in altera specie debent admitti similes libelli vt noue ac expresse statuitur in scheda regia quam infra post §. 2. art. 4. in quæst. 4. & ibi notauimus littera. F. & poterunt iudices contentorum veritatem inquirere, & cum verisimilitudo, quam continent prædictæ schedulæ; ita suadeat, ex text. in l. non est verisimile 23. in princ. quod metus causa, & in l. peculium, autem, 10. in princ. aliàs est l. sed si damnus, §. si præterea, 4. & l. si filius 54. §. si quis fin. de pecul. cum adductis ab And. Tiraq. in l. v. inquam, in præfatione num. 34. C. de renouand. don. & ab August. Barbof. axioma 223. ex num. 1. cum segg. pag. 139. & præsumptionem falsitatis excludat, secundum Bal. in l. fin. col. 12. circa medium, C. de edicto D. Adri. toll. Abb. n. 12. in fin. Host. §. 10. And. post. 29. Bellarmer. post. 12. Butrio. 19. vers. dicit etiam, Innocentius, n. 3. vers. & si contra has suspiciones, in c. inter dilectos, de fide instrum. Bajard. ad Clar. §. falsum, nu. 232. Menoch. lib. 5. præf. 20. n. 14. & 53. Bertazol. conf. 398. n. 16. & conf. 521. n. 7. & quasi per totum consilium. & præstat fidem probationibus aliis inualidis, & supplet quocumque defectus, vt ex Immola in l. edicta, in fi. C. de edendo, probat Masch. de probat. concl. 1409. nu. 17. & in specie probat textus noster in vers. T solo se pueden admitir en orden a inquirir, y no para otro efecto, quando indiuiduaren, y señalaren Sambenito, o penitencia, & c. que verisimiliter in duxgan el animo, a que no es de malicia, & probatur in adductis supra sub n. 38. & 39. atque ita loquitur, & intelligendus est Perezus de Lara in d. cap. 4. n. 123. in secunda casus specie, vers. si tamen aliquid verisimilitudinis, vbi expressè huius fuit opinionis, & quidem rectè.

79 At licet hæc duæ vltimæ conclusiones aperte in 83. Traç. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II. C. 4.

80 rationes, assignando prærentoris descendentiæ à Sacellis benedictis, seu à pœnitentiatis per sanctum Officium, cum expressione temporis pœnitentiæ, aut cum distinctione graduum, aliorumve indiuiduorum specialium, quæ ita rem verisimilem efficiant, vt potius indagandæ, & apericndæ veritatis occultæ animum demonstrant, quam indumentum prauæ & malignæ conscientiæ, debent admitti, quocumque offerantur tempore, siue sit informatorium perfectum, & clausum, siue non, Nisi per eam partem, qua maculam signant, adsint pro prætendenti tres actus positivi, quia tunc nec in hac, nec in altera specie debent admitti similes libelli vt noue ac expresse statuitur in scheda regia quam infra post §. 2. art. 4. in quæst. 4. & ibi notauimus littera. F. & poterunt iudices contentorum veritatem inquirere, & cum verisimilitudo, quam continent prædictæ schedulæ; ita suadeat, ex text. in l. non est verisimile 23. in princ. quod metus causa, & in l. peculium, autem, 10. in princ. aliàs est l. sed si damnus, §. si præterea, 4. & l. si filius 54. §. si quis fin. de pecul. cum adductis ab And. Tiraq. in l. v. inquam, in præfatione num. 34. C. de renouand. don. & ab August. Barbof. axioma 223. ex num. 1. cum segg. pag. 139. & præsumptionem falsitatis excludat, secundum Bal. in l. fin. col. 12. circa medium, C. de edicto D. Adri. toll. Abb. n. 12. in fin. Host. §. 10. And. post. 29. Bellarmer. post. 12. Butrio. 19. vers. dicit etiam, Innocentius, n. 3. vers. & si contra has suspiciones, in c. inter dilectos, de fide instrum. Bajard. ad Clar. §. falsum, nu. 232. Menoch. lib. 5. præf. 20. n. 14. & 53. Bertazol. conf. 398. n. 16. & conf. 521. n. 7. & quasi per totum consilium. & præstat fidem probationibus aliis inualidis, & supplet quocumque defectus, vt ex Immola in l. edicta, in fi. C. de edendo, probat Masch. de probat. concl. 1409. nu. 17. & in specie probat textus noster in vers. T solo se pueden admitir en orden a inquirir, y no para otro efecto, quando indiuiduaren, y señalaren Sambenito, o penitencia, & c. que verisimiliter in duxgan el animo, a que no es de malicia, & probatur in adductis supra sub n. 38. & 39. atque ita loquitur, & intelligendus est Perezus de Lara in d. cap. 4. n. 123. in secunda casus specie, vers. si tamen aliquid verisimilitudinis, vbi expressè huius fuit opinionis, & quidem rectè.

nostro textu probentur, difficultatem continent, cum non minus macula, & generis infectio per famam publicam, & communem probetur reputationem, ut late demonstravi supra 1. p. q. 10. §. 2. per totum, quam per descendentiā à Sacellis benedictis, & à pœnitentiis per Sanctum Officium, ut supra etiam late dixi 1. p. q. 4. §. 2. & duobus seqq. & videbatur dicendum, quod sicut expressio pœnitentiæ, & descendentiæ à Sacellis benedictis causam probet verisimilem inquitendi veritatem, & detinendi inforatorium, & admissionem prætenforis, donec constet veritas contentorum, & fiant novæ informationes, ita debebat idem operari expressio famæ & communis reputationis, quæ in harum qualitatū probatione præcipue attenditur, ut late probavi in d. q. 10. in princ. ex n. 12. cum seqq. & cum sint res æquales, & nostro iure æquiparatae, & eandem cōtineant rationem, debebant per eandem dispositionem regulari, & eosdem producere effectus, arg. ex in l. Pomponius scribit. g. vers. & quemadmodum, de negot. est. in l. 1. §. ceteros 16. l. si ideo 40. §. si de adz. hered. l. Galus 25. §. & quid si in unum 5. de liber. & pœsi. Aul. Gellius lib. 2. notitium At. car. cap. 16. Plamin. Paris. de confid. benef. q. 27. n. 7. 4. & q. 28. n. 8. Zeph. conf. 138. n. 15. Hier. Grat. resp. 91. n. 19. lib. 1. præter allegatos ab Aug. Barbol. axioma 14. ex n. 1. pag. 15. & loci 5. pag. 306.

85 Sed ratio disparitatis inter prædicta in eo, ut pœsumo consistit, quod fama ex sua natura vaga, incerta, & fragilis est, secundum Io. Gur. conf. 35. n. 25 à malevolis plerumque, & calumniatoribus ortum capiens, nec quidquam certi habens, ex cumulatis per Fatin. 1. ton. de iudiciis & tort. q. 47. n. 7. cum seqq. Valenzuela conf. 90. n. 18. & ex alijs adductis in d. q. 10. in princ. & §. 1. & 2. ex n. 2. cum seqq. & idem exposita multorum captationibus, & aniam præbens & scopum inimicis, & æmulis dehonestandi honestas, & nobiles familias, ita ut sit fama velut refugium quoddam inimicorum, & calumniantium, atque indumentum, quo suam cooperire solent malignitatem, & mendaciam, asserendo maculam, quæ non est quia dictam, seu auditam publicè, & quia eius est communis fama, quæ fortassis ab eisdem sumptis initium, & fuit seminata abque alia causa, nec ratione, & idem fama simpliciter asserta in occultis libellis, non solum per se, & per suam fragilitatem suspecta manet, sed etiam per ipsosmet libellos clandestinè oblatos, qui maxima laborant suspitione, ut iure, & rationibus probavimus, & vnde cum que rem inspiciamus, nihil est verisimile, & ex quo saltem nova instrui possit inquisitio, nec detineri inforatorium legitime confectum, nec assequutio honoris, cum tanto

87 prætenforis detrimento & iactura, nec debeant perfecta ex imperfectis subverti, arg. text. in l. pœnitentiis 9. ubi superfluo detractio l. placuit, 29. de usuris, bonus text. in l. non est dubium 50. ad l. fal. l. siue generalis 61. de iure dotium l. 1. §. sed si mihi 5. l. que exvin. secus 65. de verbor. et si enim fama legitime probata cū requisitis, de quibus in d. q. 10. §. 4. plenè maculam probet, in simplici tamen asserta scriptura non est habenda pro fama legitima, non solum, ut probet, verum nec ut præsumptionem ad inquirendum efficiat, cum nihil contineat verisimile, nec causā habeat, ex qua inquireatur, præsertim cū magis præsumatur vana vox populi ab inimicis ortum capiens, quàm vera & legitima fama, sicut auctor libelli inimicus, aut suspectus præsumitur, ut

suprà dixi ex n. 44. cum seqq. & descendentiā verò à certa pœnitentiā, seu à sacello benedictio, & probatio per certas scripturas, & instrumenta res individuas, & constantes sunt, pro quibus etiam simpliciter assertis maior est præsumptio, verisimilitudo, quàm pro incerta, & fallaci fama, tum propter earum individuitatem, & certitudinem, & per loci assignationem, & alias demonstrationes verisimiles, quas adesse præsupponimus, tum etiam quia sicut probatio, quæ oritur ex scripturis, pœnitentijs, & similibus certior & evidentior est, quàm proveniens ex fama, ut colligi facile potest extraditis supra in d. q. 10. §. 2. in princ. iunctis congestis in q. 15. in princ. ita etiam maior & potentior esse debet præsumptio, quæ oritur ex earum allegatione & expressione, quàm publicè famæ in prædictis libellis.

88 Facit etiam alia ratio, quia si libelli & chartulæ asserant famam, & communè maculæ opinionem, & ex inforatorio legitime, & plene confecto de ea non appareat, sed potius de communi puritate, & nobilitatis reputatione, euidenter constat falsitas, & suppositio maculæ per chartularum auctores, tum quia cum fama sit totius, aut maioris populi partibus notitia, ut suo loco dixi, verisimile non videtur, quod omnes testes examinati tam ignorauerint, tum etiam quia si dicunt libelli maculam publicam esse, præsumitur, quod omnibus notoria sit, & à nemine ignoretur, text. in regula 9. §. sed factis, 2. de iuris & facti ignor. gloss. & DD. in l. si inuitor petimus. C. de peric. iur. & dum extrat fama præsumitur ab omnibus sciri ex Alex. conf. 187. n. 8. lib. 2. Masch. concl. 1299. n. 2. pro quo faciunt plura tradita supra q. 10. §. 5. ex n. 2. quare assertio famæ in prædictis libellis suspecta de falso manet, nec quid operari debet, quæ ratio non habet locum in scripturis, & in alijs individuis demonstrationibus, quæ possunt esse veræ, & à pluribus cōmuniter ignorari, ut sæpius accidit, & per se patet.

89 Dixi, sed potius de communi puritatis reputatione, quia præsuppono quod omnes testes in informationibus & mendaciam, asserendo maculam, quæ non est quia dictam, seu auditam publicè, & contrariam nullo modo probent qualitatem, si vero sint testes contrarij, aut causæ siue defectus existant in informationibus, qui novam de fidei et inquisitionem, aliud esse dicendum, & nihil dubium nisi quod eorum vi poterit specialis fieri inquisitio circa veritatem defectuum, siue assertæ maculæ, non vero virtute chartularum licet testes in eis signati possint examinari hoc prætextu, sicut in specie tertij conclusionis si ita expedire commissario fuerit visum, qua in specie non habet locum decisio nostri textus, nec nos nunc de ea loquimur, alibi de ea dicturi, præcipue infra in duabus ultimis quæstionibus: licet hoc magis in facto arbitrio, & prudentia commissarii, & iudicum quàm in iure consistat.

90 Sed nunc pro prædictorū declaratione dubitari potest, an sit necesse quod libelli & chartulæ, quæ asserunt prætenforem descendere à sacellis benedictis, seu à pœnitentiis per Sanctum Officium assignent certum, & terminatum descendentiæ gradum, ut admitti ex iusta valeant causa & eorū virtute communitates, & tribunalia possint ulterius ad inquirendum procedere, & supersedere in iam receptis informationibus, & in earum calculatione, & diiudicatione, & in admissione prætenforis, Et affirmatiua sententiā, nempe quod expressio

certi gradus descendentiæ requiratur, suaderi videtur ex illis nostri §. verbis, con expressio, & c. del parentesco, que tunc concl. præcedente, quæ videtur expresse requirere assignationem certæ consanguinitatis, & descendentiæ, & eius gradus, & quia expressio nihil aliud est, quàm declaratio rei demonstrata ita facta, ut intellectus non labore in intelligendo, arg. ea quæ tradunt DD. in l. si quando 35. §. & generaliter 3. de iustitia, testam. Bald. in autb. Hoc liberos, in princ. C. de testam. Pelaez de maior. 2. part. 2. inio n. 124. Socin. Iun. conf. 122. n. 23. lib. 1. Valenzuela conf. 83. n. 42. & quidem individualiter exprimi necesse est, ex textu in l. 2. vbi Paul. Cast. & Iaff. de lib. & pœsi. & in c. ne captande 3. vbi Dominicus, & Phil Franc. de concess. præbende, in 6. And. Tiraq. in l. 16. connubiali, gloss. 7. verbo, in p. 2. n. 47 fol. 317.

91 Maxime cum expressio requiritur pro actus forma ex d. l. 2. de lib. & pœsi. Ripa l. n. 64. de vulg. & pup. & alij adducti ab And. Tiraq. citato loco n. 98. & 158. & 188 Card. Tusch. l. r. C. concl. 358. n. 60. tom. 1.

92 Aug. B. ubi clausula 95. n. 60. pag. mibi 109. & cum expressio per novam requiritur legem, nō sufficit, si generaliter interueniat, ut per Ang. in §. si verò expressio, per text. ibi, in autb. de iustitia & semisse, Bar. in leg. centurio col. 7. vers. quid dicemus, vbi etiam Ang. & Immola, de vulg. & pup. Roman. in autb. si mulier col. 1. C. ad l. falcid. vbi pro hoc adducit textum in l. si quis, in princ. q. 22. vers. sed hoc ita locum de leg. 3. & in l. si C. de iudiciis vidui. toll. Oldrald. conf. 248. n. 4. in 4. q. u Alex. conf. 222. col. 3. vers. quia respondeo lib. 4. Roman. conf. 75. Nescio qua ex re, & consil. 79. Totum fundamentum: nec sufficit, si per æquivalentem exprimitur ex Iafin l. prætor. in princ. col. 4. vers. ex qua diligenter, de noui oper. nunciat. Lancel. Polit. de subst. iur. de subst. vulg. in q. 2. And. Tiraq. in d. gloss. 7. n. 89. & seq. vbi etiam plura ad hanc rem cumulat, nec sufficit narrare factum, nisi exprimat modus facti ex gloss. in c. d. vltus filius de rescriptis, Th. Grammat. decis. 66. n. 16. Pelaez de maior. 1. p. q. 3. n. 5. in medijs, vbi pro hoc adducit Ant. Perez. gr. de fideicom. c. 1. 23. ex n. 52. cum seqq. & quare videtur, quod fieri debeat expressio gradus certi in specie, de qua loquimur, ut alijs dixit per glossam quā singularem appellat in c. ut circa, verb. omnia, & in §. de elect. in 6. Rebuffus in præxi benef. in 3. p. signatura verb. & de speciali, n. 3. Pelaez d. 1. n. 9. 22. n. 95. & magis in specie loquendo, quod expressio gradus ita fieri debeat, ut per eam constet consanguinitas in specie, non verò in genere, atque ideo, quod eius gradus exprimat sigillatim cū omnibus suis qualitatibus, & circumstantijs, tenet ex text. in c. ad aures 8. c. si proponente 42. de scriptis, idem Rebuff. citato loco n. 16. & quia expressio ita facta magis mouet quàm generalis, ut in l. si apud Labonem, 35. §. hoc editum 26. de iuribus cum non egeat aliqua declaratione, sicut generalis ex text. in l. emp. tor. 47. §. de pactis, & in l. cum Aquiliana 5. de transact.

93 Contrariam autem negatiuam sententiam in nostra specie verior esse iudico, videlicet quod sufficiat generaliter referre, quod prætenfor descendit à tali infecta radice pœnitentiæ, aut à Sacello benedictio siue aliqua graduum præfinitione, tum quia probatio puritatis, & maculæ nec requirit numericam graduum præfinitionem, sed tantum descendentiā ab stirpe pura, aut maculata generaliter, & indefinitè probari, ut ex Io. Garcia, & Cabedo voluit Perezius de Lara in d. 2. p. 4. m. 12.

certi gradus descendentiæ requiratur, suaderi videtur ex illis nostri §. verbis, con expressio, & c. del parentesco, que tunc concl. præcedente, quæ videtur expresse requirere assignationem certæ consanguinitatis, & descendentiæ, & eius gradus, & quia expressio nihil aliud est, quàm declaratio rei demonstrata ita facta, ut intellectus non labore in intelligendo, arg. ea quæ tradunt DD. in l. si quando 35. §. & generaliter 3. de iustitia, testam. Bald. in autb. Hoc liberos, in princ. C. de testam. Pelaez de maior. 2. part. 2. inio n. 124. Socin. Iun. conf. 122. n. 23. lib. 1. Valenzuela conf. 83. n. 42. & quidem individualiter exprimi necesse est, ex textu in l. 2. vbi Paul. Cast. & Iaff. de lib. & pœsi. & in c. ne captande 3. vbi Dominicus, & Phil Franc. de concess. præbende, in 6. And. Tiraq. in l. 16. connubiali, gloss. 7. verbo, in p. 2. n. 47 fol. 317.

94 Maxime cum expressio requiritur pro actus forma ex d. l. 2. de lib. & pœsi. Ripa l. n. 64. de vulg. & pup. & alij adducti ab And. Tiraq. citato loco n. 98. & 158. & 188 Card. Tusch. l. r. C. concl. 358. n. 60. tom. 1.

95 Aug. B. ubi clausula 95. n. 60. pag. mibi 109. & cum expressio per novam requiritur legem, nō sufficit, si generaliter interueniat, ut per Ang. in §. si verò expressio, per text. ibi, in autb. de iustitia & semisse, Bar. in leg. centurio col. 7. vers. quid dicemus, vbi etiam Ang. & Immola, de vulg. & pup. Roman. in autb. si mulier col. 1. C. ad l. falcid. vbi pro hoc adducit textum in l. si quis, in princ. q. 22. vers. sed hoc ita locum de leg. 3. & in l. si C. de iudiciis vidui. toll. Oldrald. conf. 248. n. 4. in 4. q. u Alex. conf. 222. col. 3. vers. quia respondeo lib. 4. Roman. conf. 75. Nescio qua ex re, & consil. 79. Totum fundamentum: nec sufficit, si per æquivalentem exprimitur ex Iafin l. prætor. in princ. col. 4. vers. ex qua diligenter, de noui oper. nunciat. Lancel. Polit. de subst. iur. de subst. vulg. in q. 2. And. Tiraq. in d. gloss. 7. n. 89. & seq. vbi etiam plura ad hanc rem cumulat, nec sufficit narrare factum, nisi exprimat modus facti ex gloss. in c. d. vltus filius de rescriptis, Th. Grammat. decis. 66. n. 16. Pelaez de maior. 1. p. q. 3. n. 5. in medijs, vbi pro hoc adducit Ant. Perez. gr. de fideicom. c. 1. 23. ex n. 52. cum seqq. & quare videtur, quod fieri debeat expressio gradus certi in specie, de qua loquimur, ut alijs dixit per glossam quā singularem appellat in c. ut circa, verb. omnia, & in §. de elect. in 6. Rebuffus in præxi benef. in 3. p. signatura verb. & de speciali, n. 3. Pelaez d. 1. n. 9. 22. n. 95. & magis in specie loquendo, quod expressio gradus ita fieri debeat, ut per eam constet consanguinitas in specie, non verò in genere, atque ideo, quod eius gradus exprimat sigillatim cū omnibus suis qualitatibus, & circumstantijs, tenet ex text. in c. ad aures 8. c. si proponente 42. de scriptis, idem Rebuff. citato loco n. 16. & quia expressio ita facta magis mouet quàm generalis, ut in l. si apud Labonem, 35. §. hoc editum 26. de iuribus cum non egeat aliqua declaratione, sicut generalis ex text. in l. emp. tor. 47. §. de pactis, & in l. cum Aquiliana 5. de transact.

96 Contrariam autem negatiuam sententiam in nostra specie verior esse iudico, videlicet quod sufficiat generaliter referre, quod prætenfor descendit à tali infecta radice pœnitentiæ, aut à Sacello benedictio siue aliqua graduum præfinitione, tum quia probatio puritatis, & maculæ nec requirit numericam graduum præfinitionem, sed tantum descendentiā ab stirpe pura, aut maculata generaliter, & indefinitè probari, ut ex Io. Garcia, & Cabedo voluit Perezius de Lara in d. 2. p. 4. m. 12.

13. & Nic. Gar. de benef. 7. p. 15. n. 28. Aug. Barbol. de offic. Episc. 1. p. 17. §. 2. gloss. 17. n. 47. & ex alijs probavi supra 1. p. q. 9. §. 3. & 4. & ex cuius natura sumenda est interpretatio, & intelligentia nostri dubij, secundum text. in leg. si uno 16. c. c. c. & in l. si stipulatus 4. de usur. & in l. Proculum 19. de usuf. velu. & in l. insulam. 6. de præscript. verb. Riminald. in l. 1. n. 47. Quod quisque iur. Paris. conf. 88. n. 21. lib. 1. & Socin. conf. 27. n. 44. vol. 3. plures apud Aug. Barbol. axioma 130. n. 6. pag. 82. Card. Tusch. l. r. C. concl. 96. tom. 8. & atque intelligi verba debent, secundum naturam actus, cui adherent ex text. in l. damni infelli 18. §. si is 5. vers. cui consequens, & l. damni, 45. §. 1. de dam. infell. & in l. circa 19. & in l. except. 0. 18. C. de locate. Bart. in l. stipulatio ista, in princ. de verbor. Minifing. cent. 1. obseruat. 54. n. 4. Cald. Percira in 17. d. de renouat. ad emphyth. q. 18. n. 3. August. Barbol. axioma 222. n. 6. 8. & seq. pag. 135. & tum quia verba illa con expressio, verificantur si descendentiā absque vlla gradu ostendatur præfinitione in dictis libellis, & chartulis, arg. l. si. C. de facie. Hier. Zaball. comm. contra comm. q. 51. n. 8. & q. 82. n. 156. & c. 10. decis. 127. & quia id pro expresso habetur, quod sufficit ex natura actus, & dispositionis, secundum Ancharr. conf. 393. Vsa diligenter gratia, n. 3. quem refert, & sequitur Pelaez de maior. 1. p. q. 15. num. 26. & expressum dicitur quod in genere refertur, ex text. in l. qui usum fructuum, 18. de verborum. Bart. in l. 1. n. 7. in l. centurio col. 1. de vulg. Bald. in l. prætor. de noui oper. nunciat. And. Tiraq. in l. 16. connub. gloss. 7. n. 8. 6. & 87. fol. 310. Paris. conf. 18. num. 18. lib. 1. Meno. conf. 310. num. 3. li. 3. & maxime si ex eo sufficienter colligatur, quod queritur, arg. text. in l. tale pactum 40. §. fin. de pact. & in l. iam hoc iure 4. de vulg. notat Bal. in l. iacol. fin. C. de his qui ante apert. tab. Phil. Dec. in l. humanitatis n. 7. C. de impub. Simon de Pretis l. b. 3. de interpret. v. l. vol. fol. 12. num. 11. Craucta conf. 138. & conf. 149. num. 11. & conf. 257. num. 6. & tum etiam, quia et si prædicta verba expresse voluissent, assignari parentelam cum graduum distinctione, non ita esse accipiendum, ut necessario semper ita fieri debeat, sed tantum, ut similis graduum expressio habeatur pro sufficienti demonstratione ad recipiendum libellos, & eorum virtute inquirendum circa coherentium veritatem, si vero aliæ causæ sint citra gradus certos sufficientes ad eundem effectum, si verisimilitudinem contineant, ut clarè demonstrant verba illa, o parte donde esta el parentesco, & alternatiua enim illa, O, non solum verificatur in illa specie, sed etiam in cæteris omnibus expressis, & similibus, text. in l. si heredi plures, 5. de cond. & dem. & in l. si is qui ducit, 13. §. cum ita 2. & §. utrum 3. de reb. dub. c. inter cæteras, 4. vbi communiter DD. de rescriptis, ex quo satis colligitur, non esse necesse, quod numeratio interueniat specifica graduum, cum aliæ causæ ad verisimiles extra eam sufficiant ad prædictos effectus, ut manet probatum, & ex nostro textu constat præterea, quia prædicta verba gratia maioris declarationis, & in vim exempli apposita fuerunt quæ regulam, nec dispositionem non coarctant, nec minuunt, ex text. in l. damni infelli, 30. §. fin. de dam. infello, & in l. 1. §. quod vulgo, 25. de & vi armata gloss. singul. vbi communiter notant DD. verb. præfidentes, in Clem. 1. de rescriptis, quam plurimum commendat Nicol. Euerard. in spec. loc. à ratione legis larga, num. 38. Aug. Barbol. axioma 120. num. 2. pag. 55. & melius axioma 120. numero 13. & nec

expressio facta in lege ratione maioris frequentationis & ad magis suam demonstrandam mentem regulam coarctat, nec reicit casus similes, Gloffa. in l. un. verb. sponsam, C. de raptu virgin. & gl. in d. verb. presidentes. Alex. conf. 119. n. 91. lib. 6. licet veru sit, quod ex assignatione graduu ab infecta radice oriatur maior presumptio veritatis, quæ erit iusta causa recipiendi libellos occultos, & inquirendi ex eorum virtute, ex eis, quæ dixi supra 1. p. q. 4. §. 1. n. 54. & 55. sed non est ita præcise necessaria, vt semper interuenire debeat.

11) Deniq; præter supradicta verus intellectus nostri text. circa prædicta verba non est, vt requirat assignatione parentelæ per distinctione graduu, sed tantum significant, quod si litteræ occultæ assignent facillum benedictum, seu penitentiam maiorum, cum expressione loci, vbi adest memoria, aut probatio eius, aut cum consanguinitate, quæ est inter penitentiam & præsentem, non per distinctos gradus, necessario saltem, sed per generalem expressiõnem descendentiæ à simili infecta radice, dummodo per se, aut per alias verisimiles causas suadeat animos iudicum ad credendum, quod non ex malitia procedit, possint schedulæ admitti, & assignata inquiri macula, qui intellectus plane procedit, & suadet ex ipsis textus verbis.

Q V Æ S T I O III.

De verbis iniurijs contra puritatem, & nobilitatem prolatis in rixis, conuenticulis, & priuatis loquutionibus; an quid probent, anque aliquam mereantur fidem ad interpretationem §. Otro fi, que las palabras

TEXTVS VERBA.

Otro si, que las palabras, que se ayan dicho en pèdencia, o extrajudicialmète en corrillos, o en conuersationes, no obsten, ni sean de impedimento, para los actos de nobleza, y limpieza, quanto quiera se ayan diuulgado, y esparcido, y llegado a noticia de muchos, y que los testigos que depusieren dellas, como no tengan mas noticia de la calidad del pretendiente, que auerlas oydo, ni si huuo causa, ni razon para dezirlas, no obste a la pretensio de nobleza, y limpieza como esta no aya procedido, ni se funde en otro principio, pero si hecha aueriguacion dellas per las informantes, hallaren, que huuo fundamento para poderlo dezir, por estar notada la persona, o por otras razones de escrituras, Sambenitos, penitencias; es nuestra voluntad, que obren lo que huuiere lugar de derecho, por que en tal caso no obraran las palabras por si, sino la causa y fundamento que ay contra el pretendiente aunque no se dixeran.

S V M M A R I V M.

1 Verba facile proferuntur, & facile ad omnes transferunt, & creduntur, n. 3.

- 2 Vana multa sub celebri vulgatur nomine.
4 Humana mens credula est.
Vanam vocem, & dictum vnius facile sequitur multitudo, ibid.
5 Promior est ad malum, quam ad bonum omnis ætas ab adolescentia sua.
Dictum vnius vires sibi acquirit eundo, ibidem.
Paruum in initio magnum crescendo efficitur in fine, ibid.
6 Fama plerumque falsi nuntia confirmat, Ab inimicis ortum capit, n. 7.
7 Inimici seminare solent verba iniuriosa infamandi causa, sine minuenda opinio, n. 8.
9 Fama non plus fidei tribuendum, quam eius meretur origo, ab inimicis orta nullam facit fidem, num. 10.
11 Verba per se non possunt esse causa macule. Nec nocentur, quantumuis proferantur in rixis, conuenticulis, & priuatis loquutionibus, ni quatenus ex alijs legitime vera appareant, num. 12. & 15.
13 Voces vanae populi non sunt audienda, nec robur habent, 14.
16 Verba calore iracundia prolata nihil sunt.
17 Conuictians ex iracundia excusatur, dummodo factio animo peniteat.
18 Iniuria perficitur ex mentis deliberatione & ex reuocatione in animum.
19 Ira est irrationabilis perturbatio mentis, adimit rationem & mentem, n. 20.
20 Macula velut magis iniuriosa in nostra Hispania deseruit inimicis ad vindictam, & ad iniuriandum inimicos, Prouenit à certa causa, & factio, & quales, n. 21. & 27.
Quod omne consistit in facto, n. 23.
24 Qualitas à certo proueniens factio ex ipso facto probanda venit, & n. 27.
Et sine facto non sufficit, n. 25.
Nec probatio per verba, n. 26.
28 Efficitur probantur per suam causam.
29 Actus ex quo plures participant in primis est attendendum.
30 Causa prohibitionis attendi debet, non remota, nec secundaria.
31 Verba factum probant, quod ex ipsis oritur, alijs secus.
32 Verba respectu factorum incerta sunt, & ex eis factum non sequitur.
33 Probationes per facta firmiores sunt, quam per verba.
34 Verbis non attenditur, dum res per factum potest probari.
35 Factum, quod verba proponunt, si verum facile apparet, aliter secus.
Factum patet, non verò factum latet, ibidem.
36 Causa macula, & factum per sensum æquabilem apparere debet, non per verba, nec per discursum intellectus.
37 Maculam alicuius proferens necessario se refert ad aliquam causam ex eis, à quibus prouenire solent.
38 Relatio veritas pendet ex relati veritate.
39 Relatio naturam sumit illius, ad quod fuit facta, & secundum illud restringitur & limitatur, nec fieri potest ni ad id quod certum est, & corruis si incerto maneat, & velut erronea reicitur, & improbat.
40 Verba nihil efficiunt, dum quod dicunt, non apparet

- paret in sua causa.
41 Macula generi aliunde prouenit, & ex eo debet probari.
42 Causa tum esse non potest, nisi appareat causa.
43 Causa sanguinis semper eadem est in omni suo casu.
44 Qualitates sanguinis regulantur per suam causam, non per verba.
45 Verba non plus efficiunt quam apparet ex earum causa.
46 Facta maioris sunt potentia, quam verba & mutare non semper possunt sanguinis qualitates, num. 42.
48 Causa in primis à iudicibus inspicienda, & sub num. 73.
49 Verba tantum sunt signa conceptuum, verum & earum demonstrationes, & per se nihil operantur. Nec potestatem habent mutandi sanguinis qualitates, num. 50.
Iura sanguinis è maioribus proueniunt, ibidem.
Immutabilia sunt, n. 51.
Principes, nec leges circa ea potestatem non habent, num. 52.
Nec mutari debent ex nudo verbis, nec voluntate, num. 53.
54 Fama est opinio voce manifestata circa cuiusque sanguinis qualitates.
55 Infamatio ex multorum voce nascitur, dicitur immunitio, nota seu priuatio fama, n. 62.
Nota nominis, est natus honoris, n. 63.
Probatio per famam, & communem reputationem circa sanguinis qualitates nõ tollitur per nostrum textum, ut in pte quidam vulgo opinantur, vt probatur ex d. n. 55. cum seqq.
56 Nota publica circa maculam alicuius probat, & equiparatur scripturis, & descendenti à penitentia, & à facillis benedictis, n. 57.
Et est idem ac fama publica, seu infamia, numero 61.
Dicitur quasi signum, & notat quasi ignominia signari, n. 64.
Notatus idem ac infamatus, n. 65.
58 Equiparatio multorum eisdem signat in omnibus effectibus.
59 Equiparatorum idem est iudicium, valet de vno ad aliud argumentum, num. 60.
62 Notati infames dicuntur & numeris seqq.
86 Verba nostri textus. Que obren loque huuiere lugar de derecho, explicatur.
67 Verba quantumuis in plurimum aures perno laucunt, nihil probant, & n. 69.
68 Rumor ortus ex verbis contumeliosis nihil est, & num. 77.
69 Verba orta ex hominum leuitate, & credulitate parupendenda sunt.
70 Fama antiqua, & constans plenè probat.
71 Differentia inter rumorem & famam.
72 Matrimonium impeditur per famam non per rumorem.
73 Origo fama inspicienda, non nomen, n. 75.
74 Insimium cuiusque rei inspicere oportet.
76 Vis originis transfunditur in omne ab ea derivatum.
78 Testimonia nihil probant, magis quam eorum ratio, & causa, ampliantur & restringuntur per rationem, n. 79.
80 Ratio testium potius inspicienda quam verba.
81 Testes reddentes rationem incongruam nihil pro-

bant, maxime circa qualitates generis, in quibus etiam non interrogati rationem reddere tenentur, numer. 82. Et circa infamiam, numero 85.
84 Differentia non est inter verba prolata in presentia, & in absentia, & n. 80.
Contrarium, n. 88. & seqq.
85 Rixa in presentia fit.
86 Verba dicta in conuenticulis, & priuatis loquutionibus in absentia iniuriam proferuntur.
87 Iniurians presentis tantum peccat sicut absentis conuictians. Contrarium tenent Theologi, n. 88. & seqq.
88 Contumelia dicitur iniuria in presentia illata, & constituit inanis peccatum, quam detractio, num. 89.
89 Detractio est iniuria verbalis in absentia facta.
90 Presentis plus læditur quam absentis.
91 Rapina maius delictum est quam furtum.
92 Detractio & contumelia peccatum gignunt mortale & obligant ad restitutionem.
93 Peccatum ex detractioe & contumelia ex duplici sumitur capite, aut ex grauitate iniuria, aut ex damno ex ea sequuto, n. 94.
Iniuria, vt gignat peccatum mortale grauis esse debet, leuis leuis gignit peccatum, & nullam restituendi obligationem, n. 95.
Nisi ratione damni ex ea prouenientis, ut si fiat persona in dignitate constituta, n. 96.
Aut si amittatur res grauis, quia tunc & leuiale erit peccatum, & obligatio restituendi, n. 97. & 98. & 99.
Vbi de verbis Iudai, Sarraceni, & heretici.
97 Conuictium circa defectus naturales alicuius, velut quod sit spurius, ignorans, imprudens, caecus, gibbosus, &c. quando mortale peccatum & actionem iniuria producat, & n. 98.

Sicut nihil est, quod facilius, ac leuius perficiatur, quam verba, ita nec quod magis debeant parupendere prudentes, nec iure vilioris sit effectus, quando quidem velocius proferuntur, tanto vilius estimantur, & quanto facilius exeunt, tanto citius transiunt, ad omnium aures, & in vulgum sparguntur, Ita vt multa vana, sub celebri vulgatur nomine vt dixit Cornel. Tacit. lib. 5. annal. & facit text. in l. Paullum eius, 92. fin. de hered. insti. bonus text. in l. Decurionum 12. C. de penis Gandin. tract. malefic. tit. de quæst. n. 36. Caucarita in rixis magna curia vic. regni Neapol. viii 4. num. 10. ¶ maxime ea, quæ ad infamiam & contra proximi tendunt honorem, sicut cito proferuntur, exeunt, & sparguntur in omnes, ita plaudunt hominibus, & creduntur, & fidem leuiter merentur, quia secundum Senecam Iunior in Herculi. Oeoo actus 5. scena 4. ¶ Humana mens credula est, & vanam vocem, & dictum vnius facile sequitur multitudo, & in cap. cum in inuentus 1. 2. vers. vn. de nos, de purgat. canon. vbi gl. in verbo facile sequitur, reddit rationem, ¶ quia promior est ad malum quam ad bonum omnis ætas ab adolescentia, c. omnis 1. 12. q. 1. a. ubi de monac. S. sanctimus, vers. triennij vero collas. 1. atque ita dictum ab vno sibi vires acquirit eundo, & in initio paruum, & ex quasi nihilo incoactum facile crescendo transit, & in plures spargitur, & magnū cito conspicitur, & admirabile, ¶ vnde falsū nuntia plerumque confirmat omnium 6

fama, vt dixi supra i. q. 10. §. 1. n. 16. & §. 3. n. 2. & 3. & §. 4. n. 14. & §. 5. & docent Malch. de prob. conc. 748. n. 7. & Menoc. de praes. lib. 1. q. 1. n. 39. & alij à me allegari citatis in locis, & cum initium infamiae praemaxime ab inimicis oritur, qui omnia cogitant mala, vt damnium inferant inimico, l. 1. §. praeterea 24. de q. c. repellantur 7. de accusat. Rom. conf. 7. visis, necessitate, col. 1. P. Sord. conf. 477. n. 1 & in rixis, conuenticulis, & priuatis locutionibus, tam in plateis, quam domi iniuriosa proferunt verba contra inimicos, vnde originem sumere infamia solet, non aliam habens rationem, nec fundamentum, nisi si malitiam, & indignationem, ¶ qui plerumque haec proferunt infamandi inimici causa vt in leg. 1. §. 2. l. item apud Lebeonem, 15. §. sed quod addicitur 5. §. §. sine vnus 12. de iniuria, seu minuendae opinionis causa, vt in leg. 3. C. eod. tit. notat Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 18. comm. c. 6. lit. H.

¶ quare cum non plus fidei fama sit tribuendum, quam eius meretur origo, secundum Philip. Corn. conf. 1. §. 8. num. 16. & conf. 232. num. 16. lib. 1. Alexand. conf. 10. num. 1. lib. 1. Catol. Ruyn. conf. 51. num. 14. lib. 1. & latius probati in dist. quast. 10. in princip. §. 4. ex num. 9. cum seq. & talia proferentis verba inimici praesumantur, vt dixi supra dict. quast. 10. §. 1. num. 13. & probant Riber. Decian. 1. part. crimin. lib. 3. cap. 25. ex num. 52. Plaça de delict. cap. 28. num. 19. vers. ab eadem radice, Gig. de crimin. lesa maiest. lib. 2. tit. quomodo & per quos crim. lesa maiest. probet. quast. 2. num. 9. Anton. Gom. tom. 3. var. tit. de probat. delict. num. 14. vers. intellige tamen non solum si ea proferant in praesentia, sed etiam in absentia iniuriati, Blanc. de indic. num. 104. vbi, num. 1. o. & seq. ampliat in prolatis per scripturam, & in eo, qui malam famam de altero seminat, Malch. de probat. concl. 8. n. 4. sicut vtumque refert Farinac. alios adducens 1. part. praes. crimin. q. 49. n. 39. & seq.

¶ de quibus ortum fuit conuictum, licet postea in plures divulgentur, sicut nec ipsismet inimicis, sic nec fama inde ortae fides praes. lauda erit, ex Burfato conf. 20. numero 36. libro 1. & conf. 358. numero 34. tom. 4. Hieron. Grat. esp. 45. numer. 1. faciunt plura tradita per Farinac. 1. part. praes. quast. 47. ex numero 103. de quo etiam latius in dict. quast. 10. §. 4. illat. 8. numer. 18. ¶ si dict. verba per se non possunt esse causa infectionis, & maculae, quae à certo prouenit initio, non à verbis, nec ab hominum voluntate, ita nec eam poterunt probare, nec necesse sanguinis aliorum, quae à maioribus prouenit, leg. 1. eque professio. §. C. de restam. cum alijs inferius referendis, & magis expressè decidit in nostro textu, qui incommodis ex iniuriis prouenientibus verbis apte, & commodè vtile adhibet remedium, statuendo ita.

¶ Quod iniuriosa verba in rixis, conuenticulis, & priuatis prolata loquutionibus, quantumcumque in plurius pernoauerint aures, fidem non efficiant, nec testes illa in suis afferentes testimoniis robor habeant, nec potitati, nec nobilitati afferant praedictum, nisi quatenus vera, aut rationabilia per alias legitimas ostendatur causas, & probationes, vt erunt instrumenta, poenitentia, facellum benedictum, & antiqua nota, ex quibus, & similibus vim capere possunt, per se quidem nullam habent, pro qua decisione est text. melior de iur. in leg. 1. §. 1. n. 1. ibi, nam si vera voces, sine, nec ad libianam per clientulas effusa, diligenter inue-

stigabimus, Cod. de offic. rell. provincian. & in leg. de curationum 12. ibi, cumque à populo exclamatum esset, verum dixerunt vane voces populi non sunt audienda, nec enim uocibus eorum credi oportet, quae do aut noxum crimine absolui, aut innocentem condemnare considerat, C. de poenis & in l. si confet. 12. de appellat. cap. 2. vbi communiter DD. de elect. & in leg. si priuatis, 17. Qui & à quibus manum. leg. miles 1. §. mulier. 12. ad leg. ful. de adulter. & in leg. Dico Marco 3. Cod. qui manum. non poss. adducti à Guiljelmo Benedicto in cap. Rainucius verb. Pare m. r. uo, el. 1. numero 191. de restam. Neuzan. in Sylua nuptiar. lib. 4. numero 103. Andr. Tiraquel. de nobilitat. cap. 3. num. 97. in medio, pag. 546. & Gregor. in leg. 3. glo. 1. tit. 3. part. 7. Malchar. de probat. concl. 748. numer. 5. ¶ vbi de vana voce populi, & rumore vulgi, qui nullos habet certos auctores, causas, nec probabiles rationes ad sic credendum, Canteri in suis quastion. crimin. rarianti. probation. delict. quast. on. 3. de indicis & tortura sub numero 8. Ignac. del Villar. in sua Sylua resper. §. 9. in 2. eum parte, numero 15. ante fin. Perezius de Lara in materia poenitentis legens in dist. 2. part. cap. 4. num. fin. col. 2. post medium, & plura adducit Farinac. 1. tom. de indic. & tortura quast. 47. numero 8. in medio, & letitis in num. 15. Joann. Gutierrez conf. 35. sub numero 24. ante fin. Valenzuela conf. 92. numero 172. cum duobus, epp. ¶ qui omnes probant similes populi, & vulgi voces nullum habere robur, nec firmitatem, nec quidem attendi debere, quia plerumque falsi iurata pronunciant, & mendacia spargunt in omnes sine causa & origine.

Præterea, quoad verba in rixis, & hominum contentionibus prolata contra honorem, & puritatem generis constat eadem ratio, immò & maior, quia plerumque in rixis, & discordijs verba indeliberatè proferuntur, ¶ iræ calore conuoluta nihil efficiunt, nec in iure ad aliquid profunt, secundum rationem text. in leg. quidquid 48. de reg. iur. & in leg. 3. de duorcijs leg. 1. §. quare piffit. 5. vbi, & in consilium calorem calumnia vicio carere, ad S. C. Turpil. & in leg. 2. ibi, seu calorem, Cod. de abolit. crimin. & in leg. si non conuicti 5. ibi, si autem in rixam inconsulto calore prolapsus, C. de in iur. tu. Et interpretatiõne And. Caylij libro 1. obseruat. 106. quem sequitur Ouald. Illiger, ad Hug. Donel. lib. 15. comm. cap. 24. lit. G. & in eadem videtur Farinac. de poen. temper. quast. 8. numero 30. tom. 3. ¶ & quod hac ratione excusetur conuicti-ans iracundiæ calore propter animi commotionem, dummodo sedato animo postea poeniteat, voluerunt & leg. 7. Cod. si quis imp. n. alexis. Salic. ibi, & And. in leg. si non conuicti 5. C. de in iur. & in practica crimin. ad verb. iniuriosa numero 16. & Felin. in cap. sic ut litteris numero 2. & 3. de in iur. Welfembek in paratiel. ad tit. de iniurijs sub numero 4. vers. Pro quo optime facit, plura cumulat Farinac. 3. tom. quast. 91. numero 32. & quast. 105. numero 149. & 151. ¶ quia tunc, & iniuriandi animus, & mentis, de- liberatio in proferente deficiunt, nec enim reuocasse in animum verba iniuriæ calor iræ prælume- re sinit, arg. leg. 3. §. 1. ibi, cum enim iniuria ex affe- ctu faciens consistat, & leg. non solum. 1. ibi, qui do- lo facit, & leg. si quis seruum 26. ibi, sed hoc circum- que tunc locum habere potest, quatenus ille, qui sua- det, animum iniuria facienda habet, de in iur. quod omne deficit, si iræ calor interueniat, ex iuribus superius allegatis, ¶ & quia cum ira sit irratiõna-

bilis perturbatio mentis, ex Aristot. lib. 4. Ethicor. cap. 5. Hugo lib. 2. de Sacramentis, animum nocendi, rationem & mentis admittit considerationem ex Paulo Horofcio lib. 5. non minus, quam ebrietas, aut infamia, vt dixit Erasmus, & secundum Cic. 4. Tuscul. Ira est incitium infamiae, quia vt dixit Cato maior, iratus ab infano tempore tantum distat, & secundum Laërt. Diogen. de vita & morib. Philosophor. ira immoderata insaniam gignit, & concinit Franc. Petrarca Soneto, 186.

Ira est breuis furor, qui non reprimis, Est furor longus, qui suum possessorem, Aut ad dedecus, aut ad mortem ducit.

Nec enim ira, atque indignatio præstant conturbato animo, quid tutissimum sit, consulendi locum, ex Xenoph. lib. 4. Cyriped. nec quod verum, nec rationem habeat, nec fundamentum, sed plerumque profertur iniuria, quæ primò in mentem venit, & magis deseruit ad contristationem, & de- honestationem aduersarij, absque tamen veritatis consideratione, ¶ & cum maculata descenditiam tantum suos in nostræ Hispaniæ de honeste regione, primò in mentem inimicorum venit, & eam vlciscendi se causa, & si sit falsa, & mendax, vt inconsideratè projiciunt, quare nec fidem mereri, nec quidquam operari, nec vllum sortiri debet effectum contra iniuriati existimationem, ¶ tam verborum ratione, & suarum virtum, & naturæ, quam ex proferentis mente, quæ ratione iracundiæ ab iniuriandi cogitatione, & veritatis ponderè præmaximè caret.

Deinde quoad verba nuda narratiua maculae ratio nostræ constitutionis patet, nam dum alicuius profertur puritas, seu nobilitas ideo est, quia eius existimatio & qualitates sui generis lætæ manent ex aliqua sufficiente causa, quæ sit potens ad maculam, aut sanguinis defectum infligendum, siue ob notam communem, & publicam infamiam, siue ob descenditiam à poenitentis per sanctum Officium siue à facellis benedictis, quæ ex legitimis scripturis, aut probationibus constat, ¶ cum hæc in facto consistant, secundum textum in leg. ob hæc verba 20. de bis, qui not. infam. & in leg. ea qua 13. leg. verbum 17. leg. interloquutio, 19. Cod. eod. & in leg. 2. de obseq. a libert. præst. & in nostris terminis specificè docet Hieron. Zaballus commun. contra commun. quastio. 821. numero 15. vers. sic quarto confirmatur hæc opinio, & faciunt tradita per Valenzuela. conf. 8. num. 35. ¶ & cum res, aut qualitas à certo prouenit facto, factum ipsum in primis probari, & inspicere debet, secundum Bald. in leg. 1. numero 24. vers. sic, in dist. Cod. de emancip. liber. Crauera. conf. 75. numero 15. Rota apud Farinac. decisio 480. numero 2. in fin. nec quidem vbi factum adesse est necesse, verba sufficiunt, secundum Alexand. conf. 21. viso processu, in fin. numero 7. libro 1. & allegatos à Cardinal. Tusch. littera F, conclus. 21. per totam, tom. 3. August. Barbo. Axioma. 93. numero 12. pag. 59. ¶ nec qualitas absque facto, nec contra factum sine qualitate sufficit, ex text. in leg. denunciatio 17. §. quid tamen 3. ad leg. Julia. de adulter. leg. penult. §. docere, Ne quis eum Barr. in leg. Dico, col. 1. de re iudic. Cyn. in leg. 2. C. de prob. l. si in dist. §. docere, num. 3. & in leg. prator. §. docere. 12. per text. ibi, vt honor. r. apt. & in leg. vt vim, num. 3. de iust. Dec. in l. vi. num. 40. C. de edicto D. Adriani toll. & in cap. licet casum num. 24. vbi etiam Feljo.

de probat. & conf. 180. Andr. Tiraquell. lib. 1. de re tract. §. 8. glo. 7. num. 1. cum seq. & §. 32. glo. 7. num. 93. Alciat. lib. 1. de verb. significat. col. 4. Gozadino conf. 70. Reverendissime Domine, numer. 10. Matth. de Afflic. in consil. Neapolit. lib. 1. rub. 17. num. 27. fol. 61. ¶ & qualitatem probari oportet per ipsum indiuiduum factum, non per extranea verba, quæ cadunt supra factum, nec factum, nec qualitas ex verbis oritur, ad tradita communiter per Doctores in leg. manumissiones de iust. & iure, & facit text. in leg. sed est quid 25. §. interdictum de usufruct. ¶ & quæ ex facto procedunt, non nisi per factum ipsum probari valent, leg. 1. §. non tamen 36. ad Silaniam. Elcob. ne ratiocin. cap. 15. num. 44. Cardin. Tusch. littera F, conclus. 21. tom. 3. August. Barbo. Axioma 22. num. 47. pag. 138. Zephalo conf. 240. num. 14. lib. 2. Malchard. de probat. conclus. 732. num. 3. ¶ quia ad probandum effectus, de eorum prius constare debet causa text. in l. 1. §. item illud 21. ad S. C. Syllan. cap. 1. de foro comper. in 6. DD. in cap. Romana, §. contrahentes, cod. tit. & lib. 1. mol. & modernis in cap. ceteri de iudic. & Bald. in l. prescrip- tione 2. C. si contra ius vel utilit. vbi etiam commu- niter DD. ¶ & dum ex vnicuique actum plures indi- uiduè participant, actum ipsum, & causam princi- paliter attendi, & apparere oportet, vt ex text. in l. si quis nec causam 4. cum ibi notatis, de reb. cred. tenent Bald. in l. reos, col. 1. §. C. de accusat. Ripa in l. ex facto, num. 14. de vulg. Audi. Tiraq. in tract. essan- te causa limit. 22. numer. 22. Ioan. Gutier. lib. 3. præst. quast. 1. num. 11. Ioan. Zephalo. conf. 141. verba statuti, num. 5. volum. 1. Valenzuela conf. 33. num. 114. ¶ & cum ex causa prohibicio vim capit, ipsa causa de- bet probari, nec remota sufficit, nec secundaria, secundum text. in leg. socium 60. §. 1. pro socio, Barr. in leg. sed est plures, §. in arrogato, de vulg. Dec. in l. certi conditio. §. quoniam, num. 7. de reb. cred. est cert. pet. Menoch. lib. 2. de arbitr. casu 287. num. 18. Rol- land. à Valle conf. 48. nu. 30. & seq. volum. 2. & con- sil. 82. num. 14. volum. 3. & facit text. in leg. verum 40. de iur. ¶ & si quodammodo verba probare factum possunt, est, cum ex verbis de necessitate deducitur factum, aliàs secus, secundum lal. in leg. sciou- dum, sub numero 2. per textum ibi, de verbor. ¶ ratio est, quia probationem claram & constantem esse conuenit, & verba respectu factorum incerta sunt, cum eis manentibus, facta deficere possunt, nec ex dicto factum sequatur, nec veritas leg. non nudis 14. leg. cum precibus 18. Cod. de probat. cum similibus, ¶ & certiores, & dilucidiores reputan- tur probationes per facta, quam per nuda & sim- plicia verba, quæ facta plerumque sunt, facta ve- rò constantia & certa, quæ in primis attendi de- bent ex text. in l. item legato 49. §. parui. 4. de leg. 3. voluit Bald. in l. non ignorat. 9. num. 5. C. de bis, qui ac- cus. non poss. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 38. num. 4. Menoch. lib. 2. præsumpt. 1. num. 83. Fulu. Pa- ciano de probation. libro 2. cap. 12. numero 19. ¶ Et cum res probati potest per factum, ex quo incepit, verba non attenduntur, nec aliquid operan- tur, ex text. in l. non omnes 5. §. fin. de re milit. leg. pec- culy est 4. §. 1. in fi. de pecul. Malchard. de probat. in princ. quast. 2. num. 19. Alexand. conf. 1. viso proces- su in fi. num. 7. lib. 1. & conf. 44. num. 6. lib. 7. Egid. Bellam. conf. 9. num. 17. vers. item non obstat, Socio- no conf. 92. viso instrumento num. 10. lib. 4. Cardin. Tusch. in practica. conclus. 21. per totam l. F, tom. 3. August. Barbo. Axioma 93. numero 12. pag. 59. &

35 *axioma* 222. *num.* 47. *pag.* 138. ¶ quia si vera sunt verba, quæ fuerunt prolata, & verum sit ignominia factum, aut nota, ad quam ipsa respiciunt verba, manifestum erit, si verò falsum non ita, secundum Innocent. in *cap. exiripanda colum. si. prope si. de prebend.* notat Fulu. Pacian. *illo tractat. de probat. lib. 1. cap. 50. num. 3.* vbi ad hoc adducit Guid. Papa *sing. 619. & Nattam consil. 283. num. 4. vol. 2.* quia factum patet non verò factum latet, *cap. quanto de transla.*

36 *Episcop. Gracian. Archiep. dec. 64. nu. 2.* ¶ ad quod necesse est, quod causa maculæ, & sic factum, ex quo processit per sensum appareat æquabilem, non per discursum intellectus, nec per verba, ex traditis per Batt. in *l. solam. C. de test. Malch. de probat. consil. 426. sub n. 4.* quare cum verba calumniæ se ferri omnino debeant ad aliquam certam illius causam, quarum plures supra retulimus, & omnes in facto consistant, si veræ fuerint palam erant, & veniunt necessariò probandæ, aliis verbis simpliciter prolatis nulla omnino erit adhibenda fides.

37 Confirmatur, nam cum macula provenire non possit, nisi ab aliqua ex prædictis quatuor causis, aut ex eo, quod maiores ab hæreticis Iudæis, aut Sarracenis proveniant, qui asserit aliquem impurum, necessariò se refert ad aliquam earum, *arg. l. 1. & quæ ibi notat Angel. de inst. & iure, à qua omnis vis provenit, leg. rem non noxam 14. C. de iudic. Valençuela consil. 25. nu. 20.* ¶ maxime cum aliæ non sint, à quibus possit macula provenire, & cum relationis proprium sit, perinde veram esse, ac verum apparet id, ad quod facta est, vel fieri debet ex *text. in leg. asse 1010 77. de hered. inst. & in leg. si testamentum 8. ibi, tanquam testator ipsas institutiones eisdem clausulis copulasset, Cod. de instit. & substitut. & in leg. 8. tit. 3. in fin. & leg. 9. versic. e por toller est danda, tit. 5. part. 6.* And. Tiraquell. *latif. sive in leg. 10. connub. gloss. 7. verb. exprez. à num. 182. cum segg. fol. 321. & Anton. Peregrin. de fideicommiss. articul. 10. numero 11. & articul. 51. numero 37.* Ioan. Gutierrez libro 3. *prædict. quæstione 15. numero 41. & quæstio. 17. numero 46.* Antonius Grammat. *decisio. ne 206. numero 14.* ¶ & relatio siue expressa, siue tacite (subintellecta naturam sumit ex veritate illius, ad quod fuerit facta, vel fieri debebat, ex eleganti Baldi doctrina in *leg. adeo S. cum quis, de adquir. rer. domin. & consil. 338. ea qua veniunt. libro 2. Vancio de nulli. ex defectu citat. numero 138. Dec. consil. 618. numero 7.* & sic restringitur, & limitatur ad illud, quod in relato continetur, Phil. Dec. *consil. 63. sub numer. 6. versic. nec obstat, Carol. Bardel. consil. 61. nu. 42. Rimin. consil. 34. num. 6.* Ioseph. de Sesse *Arvag. decisio. 125. num. 41. & decisio. 187. numer. 110.* quia fieri non potest, nisi ad id, quod certum est, *Baril. consil. 122. Clarissimus, nu. 3. & seg. lib. 1. & consil. 2. num. 51. & seg. lib. 3. Paul. Castren. consil. 91. in fin. lib. 1.* & sic relatio nihil est, dum relatum in incerto manet, *dist. leg. asse 1010, 77. de hered. inst. leg. si ita scripsero 38. de cond. & dem. leg. ait Prætor. 5. §. 1. de re iudic. Marian. Antonin. lib. 1. var. resolut. 38. numero 5. & resolut. 64. numero 7. & lib. 2. resolut. 8. num. 11. P. Surd. consil. 5. nu. 57. & velut erronea relictor & improbatum secundum Dec. *dist. consil. 64. Orlau. Glorit. resolut. 12. num. 24. Menoch. consil. 1. num. 96.* sequitur quod verba iniuriosa maculam generis denotantia non plus poterunt operari, quam verum esse constet id, quod proferunt*

40 ex aliqua prædictarum causarum, ¶ ex quibus si ni-

hili verum constet, verba nihil per se efficere poterunt, text. elegans ad propositum in *auth. si quis in aliquo documento mentionem faciat alterius documenti, nulla ex hac memoria fiat exacliio, nisi aliud documentum, cuius memoria in secundo facta est profertur, C. de edendo, Paul. Castr. consil. 139. nu. 3. part. 1. Rol. à Valle consil. 8. nu. 21. lib. 3. Zephal. consil. 200. num. 7. tom. 2.* Hieron. Zaball. *commun. contra commun. quæst. 4. 4. per totam, & Gracian. discept. forens. 3 tom. cap. 501. nu. 16. & tom. 5. cap. 957. n. 50.* ¶ cum non possint per se esse causa maculæ, & infectionis, quæ generi aliunde provenit, & aliunde à sua origine, & causa debet probati *leg. qui id quod 33. de donat. leg. tutor. 69. de fideiussor. Pelæz de maiorat. 2. part. quæst. 1. nu. 148. ¶ & ad causatum constitutum, de eius causa prius debet constare, ex notatis in *leg. sed & si quid 25. §. interdum de usufr. comm. similibus, ex qua regulari debet, Pelæz de maiorat. 2. part. num. 15. plures apud August. Barbof. *axioma 40. num. 27. & 28. pag. 28. & axioma 80. num. 1. pag. 50.* ¶ maxime ex causa sanguinis influenti, quæ semper eiusdem est virtutis in omni suo causato nec potest plus habere virtutis, & potentia, quam ab illa procedit, secundum Bald. in *leg. 1. numero 2. de senator. relatum à Ioan. Gutierrez libro 3. prædict. quæstio. 16. numer. 95.* ¶ unde maiori ex ratione debent per causam, & primam originem regulari qualitates sanguinis, non verò verbis attendi, sed id, quod aspiciunt, & ex quo verificanda veniunt ex *text. in l. non omnis 19. de reb. cred. & si cert. per. nec plus operari poterunt, quam ex illo appareat, est text. in l. 1. §. falsatus, & ibi Bart. de iur. ad l. que privato, & in l. voluntaria 12. C. de excusat. tur. l. si. Cod. ne vxor pro marito, ¶ & semper inspicienda est causa verborum, non ipsa per se verba, *l. cum tale 72. §. si. de cond. & dem. l. verum 2. de furis gl. in l. legata invulter 14. de aliment. leg. cap. intelligencia 6. & ibi gloss. verb. ex causis, de verbor. significat. cap. nisi Christus 26. §. quædam, vbi etiam gloss. verb. ex causa secunda, de iur. iur. præter tradita ab August. Barbof. *axioma 222. num. 38. pag. 138.* Cardin. Tusch. *lit. V. conclusi. 22. num. 44. tom. 8.* ¶ & licet facta maioris sint potentia, quam verba *text. in leg. 1. amen sine culpa 48. §. si qui seruum 3. de adilitio edicto, cap. dilecti filii 52. versic. cum autem plura est, de appellat. cum alijs plurimis congestis à Ioan. Roxas de hæretic. 1. part. à numero 287. cum segg. & ab August. Barbof. *axioma 93. num. 9. pag. 58.* ¶ non tamen semper iura sanguinis inducere, nec mutare possunt ex *leg. 3. de interd. & releg. cum similibus And de Isernia in cap. 1. §. ceteri. Quis dicitur Dux, & ex eo Ioan. Gutierrez lib. 3. quæstio. 16. numer. 96. vers. actiones autem, quare multo minus verba, quæ non tantæ sunt potentia, & per quæ rerum veritas regulari non debet, sed ex eius causis, ¶ quæ in primis inspicere debent, & à iudicibus investigari, vt consilii D. Gregor. *ad cap. 29. Iob. in explicatione illorum verborum, causas, quas nesciebam diligentissimè investigabam, & ait Sanctus Doctor. Ad proferendam sententiam nunquam præcipites esse debemus, ne indistincta remere iudicemus, nec qualibet malè audita nos memet, nec passim dicta sine probatione credamus, quia verba tantum sunt signa rerum & earum demonstrationes, l. ad recognoscendos, C. de ingen. man. leg. vn. C. de mutat. nom. exornat plura addita per Tiraquell. in *leg. si unquam, verb. liberis, numero 15. & 18. Cod. de riuo. donat. & ceteri congesti per August.********

gust. Barbof. *Axioma 222. num. 2. pag. 135.* & deferre debent ad eas, earumque causas demonstrandas, & inquirendas, non verò ad aliquid per se operandum, nec efficiendum, nec probandum, vt summo iure constitutum habemus in hoc nostro textu, & pragmatica.

50 Aliter enim potestatem haberent nuda inimicorum verba, & voluntas adimendi puritatem, & nobilitatem sanguinis, quæ à maioribus & genere tantum proveniunt, vt est *text. in dist. leg. cum qui 3. de interd. & releg. leg. 2. tit. 21. leg. 6. tit. 27. part. 2.* Otalora de nobilitat. 1. part. cap. 5. à numero. 1. cum segg. Ioann. Gutierrez. *lib. 3. prædict. quæstio. 13. numero 92. & 94.* ¶ & quæ ex sua natura, provt in singulis adiunt personis, immutabiles sunt, ex *text. in leg. ius agnationis, 34. de prædict. leg. iura sanguinis 8. de reg. iur.* Ioann. Gutierrez citato loco

51 numero 95. cum aliis statim citandis, ¶ ita vt Principes nec leges potestatem non habeant eas mutandi, nec constituendi *text. in leg. sed & pecunia, 2. §. quo Senatus consulto, de usufruct. ear. ver. leg. Diuis, 2. §. Diuis, de liber. causa, leg. si à re, 7. C. de ingen. manum, §. fin. de leg. agnat. tur. consonas, leg. 5. tit. 24. part. 4. leg. 34. vbi Gregor. tit. 34. part. 7. quæ iura ad propositum referunt Ioann. Garc. de nobilit. gloss. 7. num. 17. Ioann. Gutierrez. *d. quæst. 13. nu. 93. & plures alij apud D. Ant. Pichar. in sua disputat. de nobilit. communicat. inter vir. & vxor. num. 4. & segg. nu. 69.* ¶ mutarentur ex nudis inimicorum calumniantium verbis, & ex eorum nuda voluntate, à quibus non pendent, *d. leg. ius agnationis, l. assumptio 6. in princip. ad municip. & de in col. l. origine 4. C. de municip. origin. lib. 10.* quod quidem ferendum non est, nec quod verba iniuriosa in conuenticulis, & rixis prolata causa esse possint maculæ probandæ, & ignobilitatis, & quidem nec decet, quod præiudicium afferant, & id suadent naturalis ratio, & æquitas, vt nouiter, & vtiliter in præsentem stabilitum habemus.*

54 Sed cum fama nihil aliud sit quoad nostrum institutum, quam opinio, quæ de cuiusque generis sanguine vulgo habetur, vt ex Bald. & DD. in *leg. 1. C. de his quibus infam. irrog. docet Matth. Vvefembek in rub. nu. 1. de his qui not. infam. seu est omnis opinio de cuiusque sanguinis qualitatibus voce manifestata, secundum Menoch. *lib. 1. præsumpt. quæst. 1. num. 4.* ¶ & omnis infamia ex multotum voce nascatur, vt ostendit Osuald. Illiger. ad *Donel. lib. 18. comm. cap. 6. lit. D.* videtur, quod ex nostri textus verbis his. *Quanto quierat que se ayan diuulgado, y esparcido, y legado a noticia de muchos, tollatur probatio puritatis, & nobilitatis per famam, & communem populi reputationem, aduersus ea, quæ late tradidimus supra 1. part. q. 10. §. 2. per totum, vbi copiosè probauimus, quod nobilitas, puritas & macula generis probantur per famam, & communem reputationem, tam iure, quam praxi omnium tribunalium, quod multum esset restringere probationes dictarum qualitatum. Et per nostrum textum in relatis verbis vulgo homines opinantur, quod macula generis iam non potest per famam probati, ni vere appareat eius prima causa, & initium per legitimas probationes, & multi hac ex causa decepti, & hoc errore nixi officia appetiere puritatis, quorum macula per publicam famam probata subtrahere, & suo errore emisso, amiserunt officia, & intactas reliquerunt purissimas communitatum aras, &**

Tract. de Purit. & Nobilit. Prob. Pars II.

fuis expensis tam in honore, quam in bursa nostram intellexerunt sanctionem.

Nam ius commune, nec praxis omnium communitatum circa probandas generis qualitates per famam & communem reputationem nec tolluntur per nostrum textum, nec minuuntur, sed potius approbantur, vt clarè constat ex illis verbis, *O por estar notada la persona,* quæ statuunt, quod verba iniuriosa in rixis, & priuatis loquutionibus prolata fidem capere ex nota publica possunt, sicut ex descendencia à pœnitentiatis, & à sacellis benedictis per scripturas, aut aliter probata, ¶ quæ omnia in nostro textu purificantur, non quidem, vt tunc verba per se aliquid probent, sed quia à causa proveniunt legitima, quæ ex se plenè probat etiam si nulla iniuriosa præcessissent verba, & sicut descendencia ab infectis probata sufficit ad exclusionem; ita si probetur nota generis, ¶ quorum æquiparatio eandem demonstrant dispositionem, & eandem product in singulis effectus, ex *reg. text. in leg. iam hoc iure, 4. de vulg. & pup. l. quamuis 4. C. de impuber. Roman. consil. 308. num. 4. Stracha tit. mandati, in princip. numero 11. Marc. Antonin. Eugen. consil. 48. numero 7. lib. 1. ¶ & æquiparatorum idem est iudicium, 59 *text. in leg. Gallus 29. §. & quod si tantum 5. de lib. & posthum. Flamin. Paris. de confid. benefic. quæstio. 27. num. 74. & quæst. 28. num. 82. Zephal. consil. 138. numero 25. Hieron. Grat. resolut. 91. num. 19. lib. 1. & similibus iuris dispositio, arg. l. illud 32. cum similibus; ad leg. Aquil. plures cumulat August. Barbof. *axioma 14. numero 1. pag. 15.* ¶ & idem de vno ad aliud valet argumentum, si per legem eorum fiat æquiparatio ex notatis ab Alexand. in *d. l. Gallus §. forsitan. num. 4. Archid. Dominic. & DD. in cap. relatum 37. dist. Gracian. discept. forens. cap. 258. nu. 70. Menoch. lib. 2. de arbitr. iudic. casu. 55. numero. 5. Pet. Surd. *decis. 19. nu. 16. & 21. Flamin. Paris. consil. 49. num. 86. lib. 3. plures apud eundem August. Barbof. loco 6. pag. 306.****

Verba enim illa, *por estar notada la persona,* nihil aliud significant, nec volunt nisi *por estar infamada,* notatum quidem, infamatum, sicut nota infamiam, significat, vt iure passim accipitur, & probatur pluribus in locis, vt in *leg. 2. in princip. ibi, ignominia causa ab Imperatore missum hoc nota laborare, ergo est Dux cum exercitibus præest, dimissus fuerit, notatur, & si Princeps dimiserit, & adierit ignominia causa se miserit, ut plerumque facit, non dubitabis, vt ex edicto Prætoris eum infamia esse notatum, & in *leg. furti 7. §. 2. ibi, infamia notabatur, leg. liberorum 11. §. non solent, 3. infamia notabitur, & §. notatur. 4. notari ignominia, & omnibus ferè legibus illius tituli, de his qui not. infam. & in *leg. 1. §. Demigre. ibi, hoc enim puto notam non enadere, ibi gloss. de postulando, & in *leg. 2. §. in ano, ibi, ne patri nota filius maculetur, de Decurion. leg. milites 13. §. irreuerent. vbi gloss. de re milit. & in *leg. turpia, 54. ibi, notandi magis legatary, id est infamandi, iuncta gloss. verb. pro non scriptis, de leg. nec infames, 12. vbi gloss. verbo notat, C. de Decurion. lib. 10. leg. neque famosis 2. vbi Lucas de Pena & Ioann. de Platea, *C. de dignitat. lib. 12. ¶ Vnde Accursius in *leg. 1. C. de quibus irrogatur infam. dixit, infamia est imminutio, nota, seu priuatio fame. Alciat. in *leg. impuberum 3. numero 18. de iurisdist. Omn. iudic. Rebuff. in *leg. Marcellus 9. verb. notat, versic. notare præcrea, de verb. sign.*********

fol. mibi 92. Hug. Donel. lib. 18. comm. cap. 6. versio. deinceps, & versio. hoc existimationis, ibi, inde dicitur infames esse, qui notantur, vbi Oluald. Illiger. 63 lit. G. & lit. I. pag. mibi 284. † Est que infamia facti, quia nota nominis, & nœvus honoris, ex Freher. 64 de existimat. cap. 1. nu. 10. † nota enim dicitur quasi signum, & notati quasi ignominia signati, vt in leg. lex Cornelia, §. 5. eodem 10. ibi, in notam aliquorum producit de iniuriis, Docuit Rebuff. in d. vers. notare, atque in nostro vulgari sermone idem significant, notar, infamar, nota, infamia, estar notado, estar infamado, o tener mala fama, vt vltus comprobatur & ostendit Sebastianus Couart. in thesauro lingue Hispana verbo, Nota. † Quare quatenus textus noster ait, por estar notada la persona. idem vult, ac si diceret, por estar difamada, o por tener mala fama cerca de su tiempo: a la persona, veluti si apud plures genus pro maculato fuerit habitū, & probat, quod si macula legitime per famam probetur, probata similiter erit impunita generis, & si verba iniuriosa probata circa maculam fuerint, quia fama antiqua circa eam extat, & quod pretor, & suum genus sunt denigrati macula, & hoc ex aliis legitimis constitit probacionibus, plene probabunt. 66 Et exinde primò intelligenda veniunt verba illa, Que obren lo que huuere lugar de derecho, quæ loquuntur tam in probatione maculæ, & iniuriæ per famam, & communem reputationem, cuius ius inueteratum, & intactum manet, quàm in probando descendentiā ab infectis, & pœnitentiatis, & à facellis benedictis, quæ omnia adæquata manent, & sunt eiusdem virtutis ex iuris dispositione, de qua prædicta loquuntur verba, & ad sciendum an verum sit conuicium, & verba iniuriosa, necne, erit regulandum per quamcumque dictarum causarum indistinctè, & absque discrimine vlllo, vt ex dictis constat. 67 Secundò veniunt intelligenda alia verba, quæ difficultatem vrgebant. Quanto quera que se ayan divulgado, y esparcido, legado a noticia de muchos quæ loquuntur de eisdemmet nudis, & simplicibus verbis prolatis in rixis, conuenticulis, & puritatis loquutionibus, dum eorum veritas non constat ex aliqua prædictarum causarum, nec est origo, nec ratio sufficiens ad credendum, quia tunc nec ipsa verba sufficiunt ad maculæ probationem, † & multo minus fama, seu potius dicam rumor ex eis ortus, licet vndique sparsus fuerit, & ad plurium aures peruolauerit, qui similiter nihil probabit, ex iuribus superius adductis, & ex textu in eam cunctis, 11. quæst. 3. ibi. De vestra igitur sanctitate abstitit Christianorum iudicio ea, quæ maledicorum hominum rumoribus conficta credimus in qualicumque modulo suspitionis adduci, quia & sacri eloqui testimonium tenemus, vt maiora mala cum forsitan dicuntur, nisi probata credi non debeant, & in cap. nullum 30. quæst. 5. † & licet verba in pluriūm pro uolauerint aures, & credantur, cum non ex iusta proueniunt causa, sed ex inconsulta lenitate, & hominum credulitate attendi non debent, Ecclesiastic. cap. 19. 4. & text. in l. i. §. dolum, de eo per quem factum erit, cap. si quid vero. 86. dist. cap. non solum 9. quæst. 3. & in l. 8. vbi gloss. l. i. tit. 13. par. 2. & gloss. 6. in l. 2. tit. 6. par. 7. Floriano in l. 1. nu. 6. si memor. fals. mod. dix. Car. Ruyn. consil. 158. n. 23. lib. 3. Socin. Jun. consil. 36. nu. 29. lib. 2. Curt. Jun. consil. 122. n. 1. lib. 2. Th. Gramm. consil. 4. n. 8. & 9. Bursat. consil. 20. n. 30. † sed cum non est rumor, sed fama antiqua, & con-

stans à proba, & legitima incipiens causa fidem plenam efficit, ex latè congestis supra in d. quæst. 10 §. 2. per totum. † Quam differentiam inter rumorem, & famam constituit Lanceiolorus in epistola aduersus detractores Baldi posita ante indicem operum ipsius Baldi, in nouissima impressione, & alij congesti à Farinac. de indic. & conuicta. quæst. 4. 7. nu. 2. & à Menoch. lib. 1. præsumpt. quæst. 1. ex nu. 39. & probant communiter DD. in cap. super eo de consang. & affinit. P. Thom. Sanc. de natiuit. lib. 1. dispur. 71. nu. 18. Ioann. Gutier. eod. tract. cap. 36. nu. 16. † volentes, quòd etiam contractus matrimonij impediri valeat per famam confanguinitatis siue alterius impedimenti, non tamen per rumorem, cui nullibi attendendum est, † & cum origo famæ in primis inspicienda sit, & sciendum quantam mereantur fidem, vt ex Phil. Corn. consil. 198. nu. 16. & consil. 232. lib. 2. Carol. Ruin. consil. 51. nu. 14. l. b. 1. Paris. consil. 107. nu. 51. lib. 1. † Sicut in quacumque re initium & prima uia causa inspicere oportet, ex text. in l. quid id quod 33. in princip. de donat. l. 2. §. paruique referre, de priuileg. cred. & in l. tutor. 69. de fideiussor. & in l. si filius fam. 3. C. ad S. C. Maced. Petr. Suid. de alimentis, tit. 7. quæst. 34. nu. 4. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæst. 80. nu. 105. & consil. 12. 4. nu. 23. & consil. 133. nu. 3. & consil. 152. nu. 20. vol. 2. Craucta consil. 131. nu. 15. & consil. 144. nu. 2. Roland. à Valle consil. 79. nu. 10. lib. 3. & consil. 32. lib. 4. † nec curandum est de nomine, an fama, anve rumor vocetur, sed de origine à qua vim omnia capiunt. Mandos. reg. 27. Cancellar. quæst. 20. nu. 4. & reg. 30. quæst. 2. nu. 2. Hieron. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 31. nu. 46. † nam eadem essentia, & vis, quæ inuenitur in origine transfunditur cum eisdem qualitatibus in omne deriuatum ex l. in uisione. 11. §. si filio 6. ad l. falcid. Burg. de Paz quæst. civil. 3. nu. 17. Angel. consil. 110. & post eum Valdar. Zafius consil. 14. nu. 51. lib. 1. † quare si inspicimus verba prolata in rixis, conuenticulis, & priuatis loquutionibus, quæ in se nihil sunt, nullamque vim, nec robur habent, idem dicemus de rumore ex eis nato, qui similiter nihil erit, nihilque probabit, vt planè deducitur, & significatur in nostro textu, in quo conuenit cum regulis & ratione iuris, vt ex dictis patet. 78 Ex quibus infertur primò ratio illius declarationis nostri textus ibi. Y que los testigos que depusier en dellas, como no tengan mas noticia de la calidad, del pretendiente, que auer las oydo, ni si huuo causa, ni razon para desir las, no obsten a la preuension de la nobleza, y limpieza, quia, vt iam dixi, testium dicta, & testimonia regulantur & interpretantur per suam causam & rationem, nec amplius probant, quam ipsa ratio, & causa, quæ inspicitur, & attendi in primis debet, ex text. in l. cum hi 8. §. vlt. igitur 8. de trans. & leg. 2. §. circa, de doli excepti. l. cum tale 7. in fin. de cond. & dem. l. sola 4. vbi glossa alia adducit concordantia, & DD. communiter, C. de testib. auib. de testib. §. & licet, ibi, aut etiam causam testimonij forte faciunt manifestam, nouel. 90. & in cap. cum causam, 37. ibi, prudenter inquirens de causis de testib. cap. si testes 3. §. sola, 4. §. 3. l. 26. v. gloss. §. tit. 16. par. 3. * ita vt secundum rationem amplectitur, & restringatur fides testium, & suarum depositionum, vt per DD. in dictis locis, & per Bald. in l. conuenticula, num. 5. C. de Episc. & clericis. Masch. de probat. quæst. 5. nu. 121. & consil. 1369. nu. 18. & plures alios apud

apud Farin. 2. tom. tract. de testib. quæst. 70. nu. 12. Gracian. discept. forens. tom. 4. ca. 678. nu. 13. Martil. sing. 6. 21. Octau. Cacheran. consil. 66. sub nu. 17. lib. 1. 80 † & potius inspicienda est causa testimonij, & eius ratio, quam comprehensio & narratio verborum. Mol. de primog. lib. 1. cap. 5. nu. 9. Ioann. Gutier. lib. 3. pract. quæst. 106. nu. 4. Rol. à Valle consil. 6. nu. 20. lib. 4. Hieron. Grat. resp. 13. nume. 45. lib. 1. Aym. Craucta consil. 243. nu. 4. Ioann. Andr. Georg. 81 allegat. 6. n. 21. † & idem si testes reddant rationem congruam, & non sufficientem, erit idem ac si nullam omnino reddidissent, & sic fidem nullam non efficiunt ex Bertazol. consil. 251. nu. 40. & consil. 295. nu. 10. extra alios allegatos per Farin. citato loco nu. 10. † maximè dum interrogantur de qualitatibus personarum, & de puritate & nobilitate generis, quæ ad statum hominum pertinent, quarum rationem etiam non interrogati reddere debent, secundum Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 12. 83 nu. 10. Roland. consil. 3. nu. 52. lib. 1. † & in probanda fama, seu infamia hoc idem defendunt Cagno. in l. nu. 13. 4. de reb. cred. Abb. & Felin. in cap. cum causam, de testibus Masch. de probat. concl. 1375. nume. 8. cum pluribus apud Farin. nu. 48. citato in loco, & cum prædicta ratio testium, nempe quia audierunt maculam, seu alium defectum in rixis, conuenticulis, & in aliis loquutionibus priuatis, nihil in se sit, nec probet, ex supradictis, nec eorum dicta, & depositiones probabunt, nec aliquam efficiunt fidem ex eadem ratione. 84 Infertur secundò, quòd in hoc nostro textu nulla constituit differentia inter verba iniuriosa in absentia prolata, & inter prolata in præsentia, vt patet ibi, que se ayan dicho en pendencia, † quæ præsentialiter fit, secundum text. in l. si ex plagis, §. 2. §. tabernarius, l. ad l. Aquil. & colligitur ex traditis à Iacob. Menoch. de arbitr. iud. casu 349. nu. 6. & casu 350. nu. 3. Masch. de probat. concl. 1280. & ex adductis à Narbona in l. 20. gloss. 12. à numer. 83. cum segg. tit. 1. lib. 4. recop. pag. 483. iunctis aliis verbis ibi, O extrajudicialmente en corvullos, o en conuenciones, † quæ in absentia iniuriati habentur, & parificantur cum dictis in præsentia, vt hic, & in text. in l. item apud Labeonem, §. conuicium, 7. vbi gloss. verbe absente, de iniuriis, & in l. i. tit. 9. part. 7. & l. i. tit. 10. lib. 3. recop. Salic. in l. C. si quis impetrat. maledix. Abb. & DD. in cap. 1. extra, de maledicis. Plac. in epitome delict. cap. 1. post numer. 2. vers. Quam sententiam. Couart. lib. 1. var. cap. 11. nu. 2. Ant. Gom. lib. 3. var. cap. 6. de iniur. nu. 2. & 5. Did. Perez in l. fin. tit. 1. lib. 2. ord. D. Io. Vela de pœnis delict. cap. 16. de iniur. nume. 25. Parlad. lib. 1. ver. quotid. cap. 17. nu. 41. & segg. Aceb. in l. 1. nu. 7. & 8. tit. 10. lib. 3. recop. & plures quos allegat Farinac. 3. tom. 87 de variis ac diuersis crim. quæst. 105. nu. 83. & 84. † vbi ex Iodoc. in pract. crim. cap. 136. nu. 5. ait, quod tantum peccat, qui præsens lædit, sicut absens in d. quod grauiori, quis afficiatur iniuria, dum absens est, quam dum præsens, cum suum possit honorem statim defendere, & iniuriam expellere, quod absens non potest, voluit Accb. citato loco in d. num. 7. 88 Contrarium tamen receptum video penes sacre pagine DD. sequentes ducem suum, & inextinguibilem lucernam cæteris omnibus de mundo clariorem, ac verioem D. Th. 2. quæst. 73. art. 1. & 2. constituentes quòd contumelia, quæ dicitur iniuria præsentialiter illata, ex Nauarro in

summa cap. 18. nu. 111. & segg. Azor. inst. moral. 3. part. lib. 13. cap. 5. Bañez & Salon. 2. 2. quæst. 72. art. 1. Mol. de iust. tract. 4. disp. 18. Sayr. Clau. reg. lib. 12. cap. 4. nu. 2. & cæteri communiter, † constituit maius peccatum, quam detractio, quæ dicitur in absentia occulta denigratio, ita Sanctus Doctor in d. art. 2. ad 2. vbi Salon. Bañez & cæteri Rebell. ad obligat. iust. lib. 4. de restitut. quæst. 1. Azorius citato loco cap. 6. dub. 3. Mart. Bonacina 2. tom. de restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 1. nu. 3. & quæst. 5. punct. 1. nu. 8. 90 † vbi reddit rationem, quia præsens & sciens magis inuitè fert iniuriam, quam absens, qui ignorantie ratione, & minoris inuoluntarij, non ita graniter læditur, † Sicut rapina, quæ in præsentia fit, maius constituit crimen, quam furtum in absentia factum, l. 1. l. 2. §. si in re deposita, 24. de vi bonor. raptor. l. 1. de effraктор. l. si re expulsa, 12. C. ex quib. causis infam. irrog. & DD. in dictis locis, & iuribus, & in rub. ad leg. l. ul. de vi publ. & de vi priuata, plura alia iura, & DD. allegat Farinac. de furtis quæst. 166. nu. 82. & Mart. Bonac. ad nostrum propositum in relatis locis, & in quæst. 8. punct. 1. nu. 1. & 3. 92 Illud quidem certum est, quòd ex vtraque tam ex detractioe, quàm ex contumelia lethale oritur peccatum in animæ foro, ex DD. citatis, & Soto de iust. & iure lib. 5. quæst. 15. art. 1. ad 3. & de detractore fatentur Petr. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 4. à num. 267. cum segg. pluribus Leonard. Lessius lib. 2. c. 11. dub. 19. nu. 101. dicentes teneri ad restitutionem, idem voluit Salon. de iust. d. quæst. 73. art. 2. controuers. 20. Mol. de iust. tract. 4. disp. 41. Sayr. Clau. reg. lib. 11. cap. 3. nu. 17. Valer. Regin. in pract. sibi pœnit. lib. 10. nu. 335. & communiter DD. & de infingente contumeliam passim etiam docent omnes ex Valencia tom. 3. disp. 5. quæst. 16. punct. 2. Rebell. lib. 4. de restitut. quæst. 1. nu. 8. Reginald. lib. 24. numer. 100. cum segg. Bañez & Salon. ad D. Th. 2. quæst. 73. art. 2. Lessio & Azor adductis à Mart. Bonac. citato loco disp. 2. quæst. 5. punct. 2. nu. 1. & segg. 95 Peccatum autem, & obligatio restituendi sumi debent ex duplici capite, aut ex grauitate, aut enormitate dicti, quo detractio, siue contumelia infertur: † aut ex damno inde sequuto, nam infamia debet esse grauis ex qua lædatur valde existimatio apud bonos ex Bañez, & Salon. 2. 2. quæst. 62. art. 2. controuers. 12. etiam si infamia vera existat, dummodò secretò maneat, ex Petr. Nauarra de restitut. lib. 2. cap. 4. nu. 308. Mol. de iust. tract. 4. disp. 29. nu. 7. † Ex leuis ergo delicti manifestatione non oritur peccatum lethale, nec obligatio restituendi, ex eodem Petro Nauarra nu. 3. 6. & 12. citato loco. Lessio de iust. lib. 2. esp. 9. dub. 3. Azor. inst. moral. 3. part. lib. 13. cap. 7. n. 4. & 5. Sayrus Clau. reg. lib. 11. cap. 6. nu. 2. Arag. 2. 2. quæst. 73. art. 3. ad fin. Reginald. d. lib. 24. nu. 76. † nisi dampnum notabile exinde oriatur, cuius ratione interueniet peccatum lethale, & restituendi obligatio, quod ex duplici capite oriri potest, aut ratione dignitatis, & officij, nempe Episcopi, Iudicis, Sacerdotis, aut religiosi, qui magis lædi possunt ex defectu leui, quàm alij ex graui, ex Arag. in d. art. 2. Petr. Nauarra d. cap. 4. nu. 15. vers. Adde prædicta, & nu. 316. Sayr. Clau. reg. d. cap. 6. nu. 3. Valer. Regin. nu. 80. citato loco. Mart. Bonacina 2. tom. de restitut. disp. 2. quæst. 4. punct. 2. nu. 7. vers. In propositione, † aut ratione rei amissa, ex leui detractioe, quæ si magis fuerit valoris constituit peccatum lethale. 97

v.g. generaliter loquendo, manifestatio defectus naturalis animi, vel corporis per se peccatum graue non constituit, vt si detegatur proximi ignorantia, prauum iudicium, impertinentia, imprudentia, temeritas, magnus natus, siue quod sit gibbosus, cocles, claudus, & sic dissimilibus, vt tenent communiter DD. & ex Bart. de Medina docet Petr. Nauarr. citato loco nu. 306. & segg. Reginald. num. 79. Sayr. num. 4. locis citatis. Filliuc. tract. 40. num. 98. † Sed si exinde sequatur priuatio alicuius beneficij, siue alterius magnæ rei, aut si dictum sit conuicium in præsentia cum maxima proximi veneratione, contristatione, aut cordis dolore constituit peccatum lethale ratione damni, vt demonstrant Arrag. 2. 2. quæst. 73. art. 2. dub. 4. Petr. Nauarr. num. 306. paulò ante fin. & bene considerauit Mart. Bonacina num. 11. citatis in locis, qua specie verum puto in foro exteriori competere ex simili conuicium actionem iniuriarum, alias secus, atque ita intelligo Grammat. decis. 14. num. 19. & alios apud Farin. d. quæst. 105. num. 24. & 224. † Et ex eadem ratione idem erit dicendum, dum quis detrahit proximo in absentia, dicendo ortum ducere à Iudæis, Sarracenis, seu hæreticis ex quo poterit priuari à consequitione officij, & honoris magnæ æstimationis, & valoris, de quo etiam alibi diximus, quibus manet satis nostra quæstio explicata, quoad vtrumque forum, & noster textus perfectè intellectus, & explicatus.

Q V Æ S T I O I V.

De re iudicata, seu de tribus sententijs in causis puritatis, & nobilitatis latis; quatenus profuit descendentiibus, vniuerso generi, & familie. Ad interpretationem S. Ytem porque auiendo en todas las materias limite, huius Pragmaticæ.

Huius §. quatuor sunt diuersæ partes. Prima, in qua agitur de ratione decidendi sequentis dispositionis, & de auctoritate rei iudicatæ, à principio vsque ad verba illa, A penas hallaron entrada las leyes. Secunda à verbis sequentibus, Ordenamos, y mandamos, que en quarto o quartos, vbi agitur de auctoritate rei iudicatæ trium sententiarum, quæ lata fuerint circa puritatem, & nobilitatem, & de transitu in rem iudicatam. Tertia in vers. Y porque auiendo de obrar los tres actos, vbi referuntur tribunalia, in quibus sententiæ seu actus positivi obtineri debent, vt rem efficere valeant iudicatam. Quarto in versic. Y porque conforme a derecho, vbi agitur de non retractandis tribus sententijs, quæ iam sunt transactæ in rem iudicatam per instrumenta falsa, seu de nouo reperta, alijsve causis, & rationes, quibus de iure inflecti res solet iudicata, de quibus singulis, vt res melius maneat expedita, per singulos articulos agendum erit, atque ita res plenè explicata manebit.

gulos articulos agendum erit, atque ita res plenè explicata manebit.

ARTICVLVS I.

De auctoritate rei iudicatæ, & ratione decidendi nostræ constitutionis, qua continetur à principio huius §. vsque ad verba, A penas hallaron entrada las leyes.

TEXTVS VERBA.

Y Tem porque auiendo en todas las materias limite y termino, que las califique por ciertas, para que de alli adelante se tengan por tales, desde que estan passadas en cosa juzgada, se considera por poco inconueniente, que las de esta calidad no tengan, sino antes disposicion perpetua, y que tras de muchos actos positivos de nobleza, y limpieza obtenidos caual y justamente por los medios ordinarios, y juridicos, no se executarian, para que los descendientes por linea recta adquieran derecho, sino que queden sujetos, a que los efectos de odio, y malicia, que cada dia se experimentan sean mas poderosos, que la auctoridad de la cosa juzgada, y que la vehemente presumpcion de verdad, que induse, contra la qual a penas hallaron entrara las leyes.

S V M M A R I V M.

- 1 Lites finire publicè interest.
2 Iudicium precipuum munus est finire lites. Nemo ius suum consequatur, ni litibus finis imponeretur, ibid.
Res publica perpetuò iurgijs conquassaretur, si lites finem non acciperent, ibid. Quo malo nullum vniuerso, nu. 3.
4 Res iudicata iure fuit adinuenta ad finiendum lites. Et dicitur sententia à qua non est prouocatum, seu à qua prouocare non licet. Propriè dicitur cum appellatione, nec alia ex causa impediri suspendi rescindi nequit. In quo à sententia differt, à qua licet prouocare, nu. 5. Et in alijs de quibus in nu. segg. Finem controuersis imponit, nu. 9. & segg. Eius auctoritas à fine litium procedit, quæ tanta est, vt seruari publicè intersit, nu. 11. Nulla ex iusta causa rescindi potest, nu. 12. Eius respectu nulla iusta est, nihil amplius queritur, ni an iudicatum, nec contra eam allegans audiendus est, nu. 13. & 24. Causam permanentem habet, nu. 14. Veritate semper nisi præsuntur, nu. 15. Iustitia præsumptionem habet, nu. 16. & 17. Rem certam, & euidentem constituit, notorium & manifestum facit, nu. 18. Etque natura altera, nouum ius, & originem creans, facit ens de non ente, de vero falsum, de falso verum, de indebito debitum, & contra, nu. 19.

Purgat

Purgat quodcumque rei, & litis vitium, nu. 20. Adquiris parti ius irrevocabile, nu. 21. Præsumptionem iuris, & de iure constituit, nu. 22. Quasi ius inter omnes statuit, nu. 23. De eius veritate inquiri non amplius permittitur, nu. 24. Non de illa, sed secundum illam iudicandum, nu. 25. Iustitia non attenditur, sed sententia, nu. 26. Per eam lis finita dicitur, nu. 27. Vltimus lis contestari, nec nova institui non potest, nu. 28. Ratio tanta auctoritatis est publica utilitas, nu. 29. In causis nobilitatis, & puritatis locum vsque ad huc non obtinuit, nu. 30. Ex quo pericula, & ingens damna oriebantur, nu. 31. & 32. Ob que vitanda de nouo statuitur in nostro textu, quod tres sententia in causis puritatis, & nobilitatis obtineant auctoritatem rei iudicatæ, nu. 33. Sententia à re iudicata differt in eo, quia ab illa prouocare licet, non ab altera. Pro veritate, sicut res iudicata, non habetur, nu. 6. Lites non finit, nu. 7. Diffinitio dicitur à fine, quia finem litibus imponit, nu. 10. Lis finitur per rem iudicatam non per sententiam, & nu. 9. & nu. 27. Condemnatus non dicitur appellatione pendente. Causa nulla iusta est ad rescindendum rem iudicatam. Iustitia non attenditur, sed sententia transacta in rem iudicatam. Partes vltimus non audiuntur post rem iudicatam. Damna ingentiora sunt, quanto de maiori re agitur. Macula generis acerbissima nota, ibid.

Inis litium, & controuersiarum, à quo pax, & tranquillitas publica, publicè interest, text. est in l. non distinguemus, 32. §. quæsumus 16. de recept. arbit. & in l. fin. pro scio, l. seruo inuito, 16. §. cum Praetor, ad S. C. Trebellia, & in l. fratris, 10. C. de transfact. l. proponendum, 13. C. de iudicijs, l. terminatio, 3. C. de fruct. & lit. expens. cononat. l. 9. tit. 6. part. 6. vbi glos. 3. & 4. & in l. 7. tit. 1. lib. 2. recop. vbi Acebed. & in l. 1. tit. 4. lib. 4. eiusdem recop. Emm. Barbofa remiss. ad ord. Lusit. lib. 3. tit. 86. n. 1. pag. 438. Hieron. Zaball. comment. contr. 1. commun. quæst. 830. n. 8. Peregr. de fideicommiss. art. 55. sub n. 56. in fi. † Et iudicium precipuum est munus finiendi lites, l. quidam, 21. in fin. de reb. cred. Summa tit. 22. part. 3. tum quia nemo vnquam ad ius suum consequendum perueniret, tum quia res publica iurgijs, & magnis concitationibus conquassaretur, † quod malo nihil est paci, & concordia ciuium magis contrarium, vt in textu in l. singulis 6. de exceptione rei iudic. & elegantissimè considerauit Hugo Donel. libro 27. commun. cap. 1. in princ. Peregrinus citato in loco, † ad que damna vitanda, iurgiaque sedanda iure fuit res iudicata adinuenta, quæ dicitur sententia, vt in l. qua de re 74. iuncta l. iudex 55. l. cum querebatur 62. de re iudic. Ofuald. Illiger. ad Don. d. lib. 27. comment. cap. 2. littera F, à qua non est prouocatum, seu à qua prouocare non licet, text. in l. ad solutionem 5. C. de re iud. cap. quoad consultationem 15. extra de re iud. tenent contra Ferdin. Vasquez controuers. vsus seg. quæst. 35. num. 2. Corral. ad l. sing. num. 25. n. 2. de statu hom. Petr. Fab. in l. res iudicata tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars I l. 207. pag. 90. vbi etiam Cagnol. n. 6. de reg. iur. Cæde. in clem. vn. n. 790. de sequestrat. Coler. de præs. lib. 3. part. cap. 12. nu. 86. Ofuald. Illiger. ad eundem. Don. d. cap. 2. littera G, vbi ait, † quod propriè res iudicata dicitur, cum appellatione, aliæ de causa pronunciatum impediri, suspendi, rescindi nequit, sententia verò etiam cum ab ea prouocatum est, vel prouocari potest, quod liquido probatur in l. eleganter 23. §. 1. de condit. indeb. & in alijs iuribus à Cædeo adductis, † neque legimus sententiam pro veritate haberi, vt res iudicata Corral. citato loco, quo faciunt, & hæc confirmant, quæ latè tradit Lancelotus de attentat. 2. part. cap. 4. in præfat. à nu. 213. cum segg. † quia lis non aliter finita dicitur, nisi per rem iudicatam, & sententia per remedium aliquod suspensa, asseritur adhuc causam durare, ac litem pendere Daniel Mollerus lib. 2. semelstrum cap. 1. n. 2. † nec appellatione pendente condemnatus quis dicitur, ex text. in l. sciendum 15. §. si fundum 6. qui satisd. cog. Andr. Gayl. lib. 1. obseruat. 147. n. 10. & seg. † & ideo à Modestino in l. 1. de re iud. iudicata res dicitur, quæ finem controuersiarum pronunciatione iudicis accepit, quia finem ita sumit, vt nihil amplius desiderari valeat, text. in l. qui Roma 12. 2. §. duo fratres 6. de verbor. & in l. ad peremptorias 2. Cod. sent. rescindi non poss. Tac. Put. dec. 376. n. 2. & 7. lib. 1. Zephal. consil. 186. n. 47. Phil. Corn. consil. 228. nu. 1. Iac. Menoch. lib. 1. de arbit. quæst. 52. nu. 2. † Ideò que diffinitiuè sententia dicitur à fine, quia finem liti imponit, vt egregiè ex Salic. in l. 1. C. quando prouoc. non est necesse, tenet Valenzuela consil. 72. nu. 32. vbi nu. seg. refert verba Cassiodori libro 1. par. epist. 5. in hunc modum loquentis, in immensum trahi non debet finis a litigia, quæ enim dabitur discordantes pax, si nec legitimis sententijs acquiescitur: vnus enim inter procelas humanas partis intractus est, si homines feruida voluntate preceunt vndosis iurgijs errabunt Petr. Greg. synegm. iur. lib. 3. cap. 5. num. 26. vbi & alios refert, † atque inde etiam pendet rei iudicatæ auctoritas, de qua in l. non inuicem 2. C. de transfact. l. pen. C. de re iud. quæ tanta est, vt seruari, non inflecti publicè intersit, ex text. in l. seruo 65. §. cum Praetor 2. ad S. C. Trebell. † & ideo nulla ex causa rescindi, quantumvis per se iusta sit, & legitima, decisum habemus, in l. Imperatoris 35. de re iud. sub specie 4. C. eod. & in l. sub prætextu 19. C. de transfact. † quia nulla iusta visa est respectu rei iudicatæ, quæ eam rescindere valeat, & ideo nec amplius querendum, ni an iudicatum? post rem iudicatam 66. de re iud. l. 15. vbi Gregor. tit. 11. p. 5. nec contra eam allegans audiendus est l. singulis 6. de except. rei. Bald. in l. Arrianus, n. 2. C. de liber. causa Alexand. consil. 147. n. 8. lib. 6. Rota dec. 1434. p. 3. lib. 3. sacri Palacij, † quia causam habet permanentem ex eodem Baldo in l. 1. n. 1. versic. quarto & n. 3. versic. ex his apparet, C. quando prouoc. non est necesse, Valenzuela d. consil. 72. n. 24. sicut & veritas, quæ etiam immutabilis est, l. assumptio 6. in fin. principij, ad municip. & de incolis, qua niti res iudicata semper præsumitur, leg. res iudicata 207. de reg. iur. cap. cum inter. 13. in fi. cap. quoad consultationem, 13. de sens. & re iud. Aug. Barbofa axioma 200. num. 1. pag. 124. Menoch. lib. 1. præsumpt. 67. n. 48. & probatur in hoc nostro textu ibi, Y que la vehemente presumpcion de verdad que induse, † quia semper pro se iustitiæ præsumptionem habet, cap. cum super 17. de sent. & re iud. Th. Gram. dec. 24. n. 6. Afflictis dec. 13. n. 28. † (quod & 17

quando pro sententia solemnibus, & iustitia sit iuris praesumptio, videndum est penes Crauetam de antiquit. temp. 2. part. sect. 1. Ferd. Valquez illustr. controuer. lib. 1. controuer. 39. Alexand. Trentacinq. lib. 2. pract. resolut. tit. de sententia resolut. 4. Tremque euidem, & certam constituit, cap. vestra 7. de cohabit. cleric. & mul. Zephal. consil. 57. nu. 34. tom. 1. & consil. 180. nu. 1. Mandel. consil. 90. nu. 5. Valençuela consil. 68. n. 28. notorium & manifestum facit, text. in l. emptorem 12. in princ. de act. empr. d. cap. vestra, cap. si de cohabit. cler. & mul. Bart. & Imol. in l. 1. de novi oper. nunciat. plures congesti ab Aug. Barbosa axioma 200. nu. 5. pag. 124. & à Prosper. Farinac. 1. tom. de delict. & poenis, qu. 21. n. 35. & seq. Zephalo d. consil. 180. n. 2. & consil. 265. nu. 8. tom. 2. & consil. 614. n. 34. Oñalcho dec. Pedam. 34. nu. 4. Estque natura altera nouum ius, & originem creans, l. 2. §. si. cum l. seq. de liber. agnosc. Natta consil. 524. nu. 5. Curtio consil. 177. nu. 12. & 13. lib. 2. Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 417. nu. 35. vbi quod facit ens de non ente, de vero falsum, & de falso verum. & de debito debitum, & è contra & conuenient tradita per August. Barbosam axioma 200. ex nu. 3. pag. 124. & per nos infra, art. 4. n. 27. b. g. & purgat, quodcunque rei, & litis vitium, ex traditis per Lancelotum de attentatis in d. 2. parte in praefatione n. 214 cum alijs, & acquirit parti ius irrevocabile, l. huiusmodi 84. §. Si b. de leg. 1. l. si tu liberum in fin. deleg. 2. l. apud Aufidinum 20. de optione leg. Card. Tusch. pract. conclus. 267. nu. 85. littera R, tom. 6 August. Barbof. axioma 200. nu. 4. pag. 124. Valençuela qui alia iura adducit consil. 72. nu. 40. praesumptio nem iuris & de iure constituit secundum Cuman. in l. qui Roma 122. §. duo fratres, nu. 7. de verb. & Zephalo consil. 458. n. 16. lib. 4. Afflictis dec. Neapol. 13. n. 28. Aym. Craueta consil. 103. nu. 2. lac. Menoch & ab eo allegati lib. 1. praesumpt. 61. nu. 4. Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 403. nu. 6. & 7. quia & quasi ius inter omnes statuit, vt notatur in l. 1. de re iud. & tenet Hieron. Grat. resp. 9. n. 9. & resp. 117. n. 8. & resp. 139. n. 1. vol. 1. Decif. Genue 134. n. 7. & decifum in causis puritatis in Rota Romana tradit Farin. dec. 204. n. 4. & dec. 494. nu. 5. & 9. part. 1. & dec. 335. n. 3. p. 2. recent. nec magis iure quaeritur, ni an iudicatum, idque seruati iubetur, nec de veritate inquiri amplius permittitur, l. 1. C. de condit. indeb. Bald. in cap. nihil. de elect. Valençuela consil. 40. nu. 51. Hier. Zaballo commun. contra comun. qu. 840. nu. 2. Et ideo dicitur non de illa, sed secundum illam iudicandum, vt in cap. in ijs 4. dist. & in l. qualem 19. in princ. de recept. arbit. & in l. si Prator. 75. de iudicij. l. cum putarem 36. famul. heres. Probis ad Io. Monach. in cap. Romana, n. 7. de appellat. nec attendi debet iustitia, sed sententia, Baldus consil. 405. ante finem, 1. part. Vldatic Zasius consil. 3. nu. 3. lib. 1. & ceteri commuiter, quare lis iure dicitur finita per rem iudicatam, vt dixi superius, & probat text. in cap. 1. de litis contest. in 6. Petr. Surd. de aliment. tit. 6. quæst. 8. nu. 3. Pureus dec. Rota 311. nu. 2. & 3. lib. 2. & vltimus partes audiri non valent, nec litem contestando, vt in l. si. C. de sent. rescindi non posse, d. sap. 1. de litis contest. & in l. elegantior 23. §. si quis post transactionem 3. de condit. indeb. l. postquam liti. 4. C. de pact. cap. sicut 16. vbi Felin. de sent. & re iud. Auiles in cap. 11. prator. gl. verb. iuz gada, n. 5. Alc. resp. 374. n. 1. nec aliter secundam litem statuendo, Alex. consil. 94. lib. 1. & consil. 42. lib. 4. Marc. Ant. Natta consil. 153. n. 8. additio ad Mo-

hed. dec. Rota 4. tit. de transact. Freder. de Senis consil. 128.

At rei iudicatae tantæ auctoritatis, & firmitatis causa, qualis? quam diximus, vtilitas videlicet publica in litibus finiendis, iurgijs sedandis, & contentionibus vitandis, quibus tranquillitas & pax, statulque reipublicæ incolumis seruatur, quæ omnia per sententiarum & iudicatarum rerum firmitatem nanciscuntur, & expedit lites certum finem, & terminum habere, vt in omnibus feliè causis generaliter locum vsque adhuc obtinuit, & fuit obseruatum, præter in causis nobilitatis, & puritatis, quarum sententiæ in iudicijs latae summarijs nunquam in rem transibant iudicatam etiam si pluries circa vnus generis qualitates receptæ fuerint informationes & ipsum genus purum, & nobile per sententias declaratum, nam postea in omnibus prætensionibus inceptis à quocunque eiusdem generis de nouo sumebantur informationes, & iterum, ac iterum iudicabantur, ac si nunquam eadem res probata, nec iudicata esset, quia horum iudiciorum sententiæ in rem perpetuam non transibant iudicatam, vt probauit supra 1. part. quæst. 17. §. 1. nu. 53. quod maximè communi bono periculosum quotidie experientia docuit, & quasi digito signavit ob maxima damna, quæ vniuerso regno, & nobilibus oriebantur familijs ex malitijs, & calumnijs inimicorum, & improborum hominum, boni communis, & quietis perturbatorum, quibus perpetuo occasio manebat de viciscendi, & cordium vlcera, & venena disseminandi aduersus bonos & puros viros, quorum honores, & sublimatio inuidia malos carpunt, & deteriores reddunt.

Et cum in hisce iudicijs de magis arduis, & grauioribus agatur causis, vt considerauit Rota apud Farinac. dec. 267. sub nu. 13. vbi maculam acerbissimam notam vocat, tanto ingentiora sunt, quæ proveniunt damna & pericula ex perpetua anfa, & nullo securo portu maculadi claras, & cãdidas familias, quarum denigratio in totius regni vertitur perniciem, inhumanum & parum æquum visum fuit, quod in tanta re commune iuris deficiat auxilium, & finis litium, qui in ceteris omnibus causis iure constitutus est, & quod post plures sententias iuste, ac legitime obtentas circa generis qualitates, & post manutionem, & condecorationem plurium officiorum, & honorum, qui nobilibus, & puris tantum tribuuntur, obtrineat nihilominus locum malitia, & odium, præponderetque auctoritate rei iudicatæ, quæ aliàs rescindi nec inlecti non potest, & vix casus datur, quo iure everti res valeat iudicata, vt elegantissimè in nostro textu ratione traditur, & tantis damnis opportunum adhibetur remedium, quo finis, & auctoritas iudicatæ rei tribus puritatis, & nobilitatis tribuitur sententijs, & hominum machinationibus, & malitijs via præcluditur, & deinceps bono communi, & honori nobilium familiarum rectè consulitur, vt ex sequentibus apparbit articulis.

ARTICVLVS II.

De tribus sententijs latis circa puritatem, & nobilitatem eiusdem stirpis & familiae, quatenus,

quatenus, & quibus casibus efficere valeant rem iudicatam, iusque generi adquirant reale: ad interpretationem huius §. in vers. Ordenamos, y mandamos, que en quarto, o quartos.

TEXTVS VERBA.

Ordenamos, y mandamos, que en quarto, o quartos en que huviere tres actos positivos de limpieza, y nobleza (cada vno en el acto que se requiere) se tenga por passada en cosa juzgada, y executoriada, y que en su virtud se adquiera derecho real a los descendientes por linea recta, para quedar calificandos por nobles, y limpios para todos los actos, que se ofrecieren por aquella parte, y baste probarse la descendencia de las personas que obtuvieron los dichos tres actos al modo, que se platica en las hidalguias, y que esto se entienda, aunque los dichos tres actos se ayan ganado en diferentes sexcos, tribunales, comunidades, o colegios, o en vno mesmo, o respecto de vn quarto, o de dos, o de tres, o de todos, segun los comprehendieren los actos, pero si los tres no fueren cumplidos, y solamente huviere vno, o dos, declaramos, que no se a de dar por passada en cosa juzgada la nobleza y limpieza, ni los descendientes tendran adquirida derecho alguno, y que se les aya de hazer nuevas pruebas de su calidad, en la forma ordinaria, y en llegando a tres, se causara el dicho derecho real, y los comprehendera.

SVMMARIVM.

- 1 Tres sententia, seu actus positivi obtenti in tribunalibus nominatis in nostro textu efficiunt rem iudicatam, & ius reale adquirunt vniuerso generi, & probationem non admittunt in contrarium, nu. 4. & 6. Etiam inter diuersas personas, nu. 12. & 13.
- 2 Tres sententia conformes de iure transeunt in rem iudicatam, ibid.
- 3 Et pariunt suspensionem calumnie aduersus assertentem contrarium, nu. 7. & 8.
- 4 Actus puritatis excludunt macula suspensionem, & constituunt familiam in quasi possessione puritatis, enervant testes asserentes maculam de auditu & fama, nu. 3.
- 5 Quasi possessio in causis status transfert onus probandi contrarium in aduersarium.
- 6 Actus positivi nobilitatis extrajudicialiter acquisiti faciunt probationem vberiorum ceteris circa ipsam nobilitatem.
- 7 Malitijs occurrendum est.
- 8 Specialia duo in presenti statuuntur circa probationem puritatis & nobilitatis, & in idem ratione vsus & styli tribunalijs vsque adhuc seruatum notabile est, nu. 15.
- 9 Res iudicata vt exemptionem pariat circa eandem rem, causas & personas ferri debet, & qualibet harum deficiente deficit vis rei iudicatæ, nu. 11.
- 10 Omnes de familia quasi vnus interpretatiue saltem iudicantur.

- 14 Sententia circa ius plures tangens omnibus parit exceptionem rei iudicatæ.
- 15 Sententia aduersus puritatem & nobilitatem sufficit ad obstatulum constituendum omnibus eiusdem familiae. Circa statum lata facilius prodest quam nocet, & ius inter omnes constituit, nu. 17.
- 16 Contrariorum eadem est disciplina, nisi tendant ad diuersum finem & rationem, nu. 19. & 22. vel sint diuersæ potentia, nu. 20.
- 17 Separata diuerso censentur iure.
- 18 Actus positivi, vt profint de iure communi integri, & legitime obtenti esse debent, ex falsa descendencia, aut instrumentis obtenti non profunt, nu. 25.
- 19 Sententia ex falsa causa lata quando sit ipso iure nulla, quando vero non, remissive, ibid.
- 20 Nulla est ipso iure falsitate in ea expressa, aut in actus, secus aliter, nu. 24.
- 21 Lata ex vna causa non prodest in alia, nu. 26. & 62.
- 22 In vna linea, non prodest in diuersa, nu. 27. & 61. & seqq.
- 23 Et in vno tribunali, non prodest in alio, nu. 28.
- 24 Omnia tamen hac limitantur ex nostra pragmatice, nu. 29.
- 25 Nullitas notoria non comprehenditur in dispositione nullitatem generaliter excludente: dicitur, que in sententia, vel in actis aperte continetur, ibid.
- 26 Et que ex publico constat instrumento, nu. 31.
- 27 Nunquam reiecta censetur, nu. 22. Non prohibetur probita appellacione, nu. 33. & 51.
- 28 Etiam à tribus sententijs conformibus, nu. 34. & 60.
- 29 Nec notorium gravamen, ibid. sub n. 34.
- 30 Ex actis apparens impedit viam executivam, nu. mer. 35.
- 31 Et si ex actis non appareat impedit executionem obligationis cameralis, nu. 36.
- 32 Sententia ipso iure nulla nullius est effectus, & impune resisti potest, nu. 38.
- 33 Secus si non sit nulla ipso iure, sed annullanda veniat, nu. 39.
- 34 Nulla ipso iure nihil est, nu. 40. Nomen, nec effectus sententia non habet, nu. 41.
- 35 Qua annullanda venit prodest, donec infirmetur, nu. 42.
- 36 Actus positivi in quo apparet expressa falsa causa, an prodesse valeat, casus ex falso proponitur, & quod non prodest probatur, nu. 22. & 44. & seqq.
- 37 Sententia lata expressa causa ea deficiente redditur inefficax, & cessante causa deficit sententia. Circa dominium vnus, non extenditur ad aliud, nu. 46.
- 38 Vis eius à futura non pendet probatione, nu. 47.
- 39 Causa expressa in sententia censetur finalis, qua deficiente deficit sententia.
- 40 Absurdum sequeretur, si vnus frater purus, alter maculatus iudicaretur.
- 41 Ius indivisum aliter hic, aliter ibi esse non potest, ibidem.
- 42 Sententia in dubio censetur lata ex causa ex qua ferri non debebat, & probat omne, quod ex necessitate infertur, nu. 50.
- 43 Lata alio non edolito, seustantibus actis proustant, interloquutoria est, vna diffinitiva habens, nu. 51. & 58.
- 44 Nulla redditur ex probationibus contrarijs postea habitis, nu. 52.

Inimici est si se referat ad acta ex quibus patet iniustitia, n. 53.

Prohibita appellations ex tribus sententijs habet locum prohibito, etiam si aliqua earum sit absoluta ab observatione iudicij, seu alio non edocto, sive stantibus actis prout stant, n. 54. & 58.

55 Argumentum a contrario sensu locum habet in sententijs.

56 Quae ex sensu contrario colliguntur dicuntur venire ex mente legis, aut sententia.

57 Dispositio specialis specialiter debet derogari.

60 Sententia nulla non habetur in consideratione.

63 Comprehensio dei et regulari ex ascendenti probata ex actis cum ea ex qua provenit novus praesentor, qui se invari vult ex actu positivo.

64 Sententia ex actis interpretatur.

65 Actus positivus, in quo nulla fit mentio ascendenti, nec cognominum novi praesentoris an ei prodesse valeat. Quod non probatur, n. 66. & 67.

Contrarium verus de iure stricto, non vero ex declaratione facta per nostrum Regem Philippum IV. n. 68.

66 Res iudicata locum non habet in qualitate circa quam specialiter lata non fuit, nec qua ex actis non constat.

67 Cognomina familia plurimum deseruiunt ad eius qualitates probandas.

68 Sententia circa qualitates fertur de stirpe, & origine, & omnes ab ea provenientes comprehendit. Et qua in eius verbis, & ex natura rei virtualiter comprehenduntur.

Lex interpretanda venit ab eo, qui eam tulit, ibidem.

Princeps vna lex est, ibid.

69 Actus positivi descendens an proficiat ascendens. Negativa proponitur ex num. 70. cum seqq.

Contraria affirmativa refertur, ex num. 75. cum seqq.

Vox ex iure stricto, non vero prout declaratum agnoscimus a nostro Rege Philippo IV. ut animadvertimus, sub n. 82.

70 Dispositio ad diuersas non extenditur personas etiam ex identitate rationis.

71 Differentia est inter ascendentes & descendentes.

72 Qualitates sanguinis ascendenti in descendentes veniunt, non e contra.

Privilegium descendens ad ascendentes non pertinet, ibid.

Pater non succedit in maiori filij, ibid.

73 Actus positivi succedunt hodie loco informati.

74 Subrogatum habere debet omnes qualitates illius in cuius locum subrogatur, & transit cum eisdem oneribus, & grauaminibus, nisi fiat ad rem diuersae naturae, n. 82.

75 Infirmationes paritatis non de uno tantum sunt, sed de omnibus, qui sunt de genere.

76 Effectus potentiores sunt in causa, quam in causato.

77 Causa agnoscitur ex effectibus.

78 Qualitates extremorum signant qualitates medij.

79 Extensio fit ad alias personas ex identitate rationis, & ex eadem equitate, n. 80.

81 Dispositio favorabilis facilius extenditur.

82 Qui nomen comprehendit praevium, non vero in materia stricta interpretationis.

Interpretatio nostri textus stricta fieri debet, ibidem.

83 Ignominia filij dedecum est patri, & consanguineorum.

84 Honor & dignitas filij est honor, & dignitas patri.

85 Parentes Inquisitorum gaudent privilegio fori sancti Officij.

86 Actus positivi proficiunt collateralibus sicut descendenti. Contrarium verus attendit declaratione nostri Regis Philippi IV. sub n. 93.

87 Collaterales de eadem dicuntur agnatione, & consanguinei vocantur, n. 88.

De familia sum, profapia & genere, n. 90.

Descendentes sunt a prima radice, n. 92.

89 Dispositio circa iura sanguinis comprehendit omnes, quibus sanguis ille communis est.

91 Puritas & nobilitas generis semel probata primam radicem, puram & nobilem reddit.

92 Qualitates radices demonstrant singulorum qualitates.

93 Consanguinitas remota comprehenditur in dispositione nostri textus. Contrarium verus ex nova declaratione, ut hic animadvertimus, ubi specialiter probare requiritur, per distinctos gradus probari oportet, n. 102.

94 Gradus ad deducendum comprehensionem actuum positivorum quomodo computandi. Sufficere videtur probare descendens in genere per auditum & famam, n. seqq. Contrarium, quod specificis gradus numerari & computari debeant verus, ex n. 97.

96 Propter quod unumquodque tale, & illud magis.

95 Puritas & macula probantur sine praescriptione graduum.

97 Gradus certi specificis sunt probandi, dum agitur de re ad quam certis requiruntur, & num. 102. & 114.

98 Probatio generica non prodest ubi specifica requiritur, incerta nocti aequiparatur, n. 99. & 101. Debet de necessitate concludere, etiam in causa favorabili, num. 100. maxime dum plus & minus adesse potest, n. 101.

102 Nobilitas generica probatio non sufficit ubi specialia requiruntur.

103 Dispositio interpretatur ex subiecta materia, & secundum rem de qua agitur, n. 104.

105 Comprehensio ex duobus dyndicari debet & esse debet certa, n. 114.

106 Iudicium certum deduci non potest, ni cognitio omnibus, qua intervenire est necesse.

107 Idem est non esse, & non apparere, & apparere confusum est idem, ac non apparere.

108 Idem est non probare, ac probare confusum.

109 Diuersorum diuersa ratio.

110 Agnatio constat ex diuersis gradibus propinquitatibus, & remotioribus.

Familia habet diuersas derivationes & descendencias, ibid.

111 Consanguinitas qua ad certum gradum requiritur probari certos exposcit gradus, alias nihil fit, num. 112.

113 Differentia est inter probationem qualitatum per actus positivos, & inter eam qua fit per famam & communem reputationem, & per auditum.

115 Nobilitas per comprehensionem in executoriam probatur per certos gradus.

116 Probatio graduum potest fieri in nostra specie per famam & communem reputationem, & per auditum.

1 Tres sententiae, seu actus positivi obtenti in tribunalibus, quae stricta puritatis & nobilitatis obtinentur statuta, & omnes recensemus infra art. 3.] circa eandem stirpem, & lineam efficiunt rem iudicatam & ius adquirent reale uniuerso generi, & singulis descendenti ab eadem stirpe & linea : vt descendenti tantum probata, qualificata omnes maneat, & possint obtinere quocumque nobilitatis, & puritatis honores in omnibus regni tribunalibus & communitatibus indistincte ad exemplum trium sententiarum, quae in ceteris negotijs, & causis rem constituunt iudicatam ex clem. 1. de re iud. c. 1. 2. vers. ca. tenemus, ubi gloss. 2. tit. 23. part. 3. l. 3. vbi Aceb. num. 2. l. 1. tit. 17. l. 2. vbi etiam idem Aceb. tit. 19. lib. 4. recop. l. 1. tit. 14. vbi gloss. 3. lib. 2. fori, Couar. 12. pract. cap. 15. num. 9. & cap. 15. a num. 1. Paz in practi. 5. part. tom. 1. cap. 2. num. 9. & adducti per Cened. 12. collect. ad clement. collectan. 19. Hieronym. Zaballo commun. contra comun. quaf. 808. num. 98. & 104. & quaf. 830. num. 52. & deinceps & inferius adducendi.

2 Ex quibus etiam ante nostrae Pragmaticae sanctionem fuit etiam in Rota Romana decif. 176. per totam 1. part. in nouissimis 24. Ianuar. anno 1578. in quodam Ouetensi canonicatu, quod actus positivi puritatis excludunt quocumque contrariam maculae suspicionem, & constituunt familiam, & uniuersam agnationem in quasi possessione puritatis & nobilitatis, text. est in liberis 7. §. si quis ex seruitute §. de liber. causa, consonat text. in l. 5. vers. sic. e. decimos que quando alguno, tit. 14. part. 3. Bald. in l. non ignoratur, num. 10. C. de his qui accusant, non possess. & consil. 351. num. 2. vol. 1. Fulgof. in l. 1. ante num. 1. de probat. conuenit etiam eadem Rota apud Ioan. Baptif. Couenit, dec. 68. num. 12. & duob. seqq. & apud Farinac. dec. 335. num. 4. vbi pluries ita fuisse decifum commemorat, & decif. 494. num. 7. 1. part. & dec. 204. num. 4. 2. part. recent. Seraph. dec. 29. num. 4. Caes. de Grassi dec. 2. num. 1. vers. sic. quarto, qui filij sint leg. Alexand. Ludouil. dec. 493. num. 10. vbi annotatio plures refert, & loquens de officio familiaris sancti Officij docet eadem Rota apud August. Barbof. de canonicis cap. 13. num. 39. & facit tradita per Ioan. Garcia. de nobilit. gloss. 11. num. 69. & §. 1. ibid. num. 11. quibus adde eundem Farinac. dec. 315. nu. 9. tom. 2. & eundem Seraph. decif. 355. num. 6. vers. sic. maxime quod habuit, & §. 1. ibid. num. 11. quibus adde eundem Farinac. dec. 315. inter consil. crimin. Farinac. & decif. 182. num. 8. part. 1. nouiff. apud eundem. Et quod puritas & nobilitas recte probentur per gradus, honores, & magistratus, qui nisi puris & nobilitas dari non conlueuerunt, eadem decernit Rota apud eundem Farinac. dec. 71. num. 4. p. 1. & dec. 551. num. 3. & decif. 575. num. 1. & 4. p. 2. in posthum. ¶ quae possessio hodie ex dispositione nostri textus non tantum transfert onus contrarium probandi in aduersarium, vt in status quasi possessione de iure olim erat receptum ex d. l. liberis 7. §. fin. & l. cui necessitas 19. in princ. de liber. causa, l. ordinata 24. in princ. eod. tit. & in l. si is qui 15. §. si quis, de vsu cap. & in l. eam qua 21. C. de

liber. causa, & in cap. si index laicum 12. vers. sic. de sent. excommunic. in 6. gloss. verb. si alij, in l. si solentibus 7. C. de fide instrum. Bald. in l. ex persona, num. 2. C. de probat. & in d. l. non ignorat. num. 10. vers. 12. contrarium, C. de his qui accusat, non possess. Fulgof. in d. l. 1. ante num. 1. vers. sic. sed venio ad expositionem, de probat. Th. Grammat. decif. 67. num. 4. Chaffan. consil. 54. per totum, Malchard. de probat. conclus. 1196. per totam : sed etiam vberius puritati, & nobilitati consulitur, & statuitur, quod tres actus positivi non tantum uniuerso generi quasi possessionem dictarum qualitatuum adquirent, sed etiam ius reale perpetuum, & irrevocabile tribuant, & quocumque in contrarium tollant probationem, & prohibetur quod deinceps nihil sit ita potens, vt praedictum iuri ita quaesito afferre valeat.

Pro qua decifione facit, quod si actus positivi nobilitatis extrajudicialiter adquisiti tanti iure sunt ad ipsam probandam nobilitatem, vt antecellant ceteris probationum speciebus, & sint alij omnibus potentiores ad probandum, vt ex Barthol. in l. 1. num. 100. Cod. de digni. lib. 12. tenent communiter Doctores ex Couar. lib. 2. variar. cap. 16. num. 10. circa si. Ioan. Garcia de nobilitat. gloss. 7. nu. 22. & gloss. 12. in principio, & postea Guido Papa d. 1. 88. vers. sic. & a populo nobiles, & dec. 387. num. 2. & post omnes Ioan. Gutierrez lib. 3. pract. questio. 14. numer. 13. cum seqq. per textum in l. capitulum 28. §. solent quidam 13. de penit. & in l. si constet. 11. de appellat. multo magis praeferi debent actus positivi puritatis & nobilitatis obtenti ex iudiciali sententia, & legitima cognitione causae & rei probatione, & ita praedictas probare qualitates, vt omne contrarium euellant, & rem ita certo demonstrant, quod certum ius perpetuum, & indelebile adquirent, & ita constat, quod huius textus decifio non tam iuris nititur ratione, sed etiam equitate uniuerso regno propitia, & vtili.

Praterea facit iuris ratio, qua tres sententiae efficiunt rem iudicatam, quia cum sint conformes pariunt maximam calumniae suspicionem aduersus contrarium asserentem, & probantem, & volentem earum impedire executionem, vt considerat Summus Pontifex in d. clement. 1. & Couar. in d. cap. 25. num. 1. ¶ quia maxime decens visum fuit malitij hominum occurrere, l. si prator. 7. §. de iudic. in fundo 38. de rei vendic. & Impetator Iustinian. in l. preperandum 15. §. si autem utraque 8. C. de iudic. cap. calumniam 4. de penit. cap. penultim. de censib. in 6. ex tra uag. malitij hominum, de auctorit. & vsu pallij, inter communes, & consonat text. in l. 8. tit. 3. & in l. 7. tit. 22. part. 3. Hieronym. Zaballo d. quaf. 830. nu. 53. August. Barbofa axiom. 143. n. 1. & 2. pag. 93. & alia iura supra adducta & considerat nostra Pragmatica, vt diximus, & exornauimus supra quaest. 1. in glossa 1.

In quo circa puritatis informatoria duo specialia statui videntur in hoc nostro textu, vnum respectu iuris communis de quo superius : alterum respectu vsus, & styli horum tribunalium, & communitatum, quae puritatis & nobilitatis stricta habent statuta, ¶ quia in primo, vt sententiae ius reale constituunt, & rei iudicatae exceptionem pariant, necesse est, ferri circa eandem rem, in eadem agendi causa, & inter easdem personas, vt aperte probatur ex l. cum quaeritur 12. cum duobus legibus seqq. l. cum de hoc 27. de except. rei iud. Capu-

& ex alijs iuribus & Doctoribus ostendit Vancius de nullitat. rital. quis possit dicere de nullitat. nu. 33. & sequentibus, Cardin. Tusch. l. 1. c. 1. conclus. 400. nu. 2. ex Lapo allegat. 123. nu. 3. in fin. & nu. 18. & 19. August. Barbosa clausula 9. nu. 27. & 28. pag. 13. Equate licet prohibita sit appellatio à tribus conformibus sententijs, quæ efficiunt rem iudicatam, & ius adquirunt reale ex adductis supra, nullitas tamen exclusa non censetur à quacunque earum, secundum Menoch. d. casu 9. nu. 2. Anton. Gabr. de except. conclusio. 4. Afflict. decisio. 183. ubi additores, Ludovicus Gomez in compend. signatur. numer. 84. v. scilicet confirmatur ista opinio, Cacherano decisio. Pedam. 142. nu. 24. quam communem, & receptam vocat opinionem Acebed. in l. 4. ante nu. 1. 11. 17. lib. 4. recopil. sicut nec notorium gravamen, quo extante le cum non habet prohibitio appellacionis ex adductis à Gonzales a regul. 8. cancell. r. gl. 9. 1. nu. 24. Lancelot. de a. tentatis par. 2. cap. 12. limitat. 8. numero 28. cum sequentibus, Stephan. Gracian. Disceptation. forens. con. 1. cap. 4. nu. 17. & tom. 3. cap. 494. nu. 2. Seraphin. de privileg. iurament. 7. nu. 46. Mirquelan. de commissis. 1. part. numero 79 in 2. in p. r. pagin. 302. Cenedo in pract. & canonic. quest. 07. 45. numero 44. libro 1. Scaccia de appellat. quest. 1. 16. limitat. 1. numero 34. Cardinal. Tusch. littera A. conclusio 400. à nu. 5. Matra 1. part. clausula 11. numero 7. & 8. † Ino quod & plus est, si ex actis appareat nullitas, impedit viam executivam, quæ per appellacionem non impeditur, secundum Alexand. consil. 77. nu. 11. lib. 2. Tiber. Dec. consil. 45. numero 1. volum. 1. Gigas de pensionibus quest. ultim. numero 9. Cassadoro decisio. 0. de rescript. † & licet nullitas ex actis non perfectè appareat, sed altiorum requirat indaginem, admitti potest ad impediendum executionem obligationis cameralis ex Rota, Cassadoro, Tiraquel. & alijs tenet Nicolaus Garcia de benefic. 1. part. cap. 1. 5. à nu. 4. 9. & principalis opinio nostra suadet ex illis huius S. verbis, y que en su virtud se adquiere derecho real a los descendientes por linea recta, † sententia quidem nulla ipso iure vim non habet nec ius acquirit, nec vllum operatur effectum, nec meretur executionem provt in simili probat Avend. respons. 26. nu. 8. circa medium, sicut de mandato dixit Navar. in cap. cum contingat, causa 1. & causa 8. nu. 4. de rescriptis, & tenet Valençuela consil. 48. nu. 44. † & sic licitè & impune resisti potest, etiam si per appellacionem præiudicium rejici sit permillum, ex Dec. in cap. si quando nu. 4. & seq. de offic. delegat. Baibac 17. cap. ex literis, per illum text. iuncta gl. 1. nu. 14. de officio delegat. Lancelloto de a. tentatis cap. 1. nu. 51. Prop. Farinac. in pract. crimin. de carcibus & carcerat. quest. 12. nu. 100. & 116. de quo amplius infra art. 4. §. 2. ex n. 32. cum pluribus seq. præcipuè ex n. 66.

39 Sed dum causa non est expressa in sententia, nec ex actis appareat, sed ex novis probationibus, & causis allegatis seu quia lita sit ex falsis testibus, seu instrumentis proderit, nec causæ postea reperit, quamvis iusta sit, attendi debet, nec infringere sententiam potest, nec eius vim minuire ex noua nostri textus constitutione præcipuè infra in §. y por que conforme ad erecto.

40 Ratio discriminis inter hos duos casus illa est, quia sententia, quæ ipso iure nulla est, velut nihil

iure consideratur, Vldatic. Zasius in l. cum querebatur nu. 3. de re iudic. Valençuela consil. 32. nu. 39. nec sententia dici valet, ex Avendano respons. 26. nu. 6. † cum nec nomen, nec effectus habeat sententiæ, secundum text. in l. si se non oblitui 4. §. condemnatum 6. de re iudic. & in l. prolatum 4. C. de sentent. & interlog. omni iudic. Menoch. d. casu 9. cent. 6. casu 542. nu. 16. Navar. in cap. cum contingat, remed. 3. nu. 1. & 2. de rescriptis. de quo latius infra art. 4. nec vtilem sortitur effectum, ex cap. non prestat 52. de regul. iur. in 6. Aceb. in l. 1. nu. 48. tit. 1. lib. 5. recopil. Andr. Fachin. lib. 8. corruer. cap. 44. in fin. † Sententia verò quæ à suo initio nulla non est, sed venit à iudice annullanda, valida est, & suum sortitur effectum, quare à nostra Pragmatica retractari postea prohibetur, quia potentior est nullitas à principio apparens, & constans ad impediendum, quam ea quæ ex postfacto venit ad retolendum argum. l. p. re furioso 8. de h. qui sunt sui, l. si filius, qui in potestate 7. del. ber. & posth. l. posthumus 12. in princ. de iustro rupto, l. un. C. de v. sup. cap. transform. Valençuela d. consil. 22. nu. 36. & hanc esse mentem huius textus nullum dubium est.

Ex quibus sequitur etiam stante hac nostra Pragmatica, casus (quem iam de f. & o vidi) decisio, quo opponebatur quidam prætenfori, quod originem trahebat à quibusdam relaxatis, seu reconciliatis per sanctum Officiam, illa expressa ratione, quia ex eisdem proveniebat quidam nomine R. cuius fratrem vtrinque coniunctum fuisse aum, seu proavum prætenforis allerebatur, & in comanere eandem maculam, velut eiusdem originis, tandem prædictus prætenfor admittus fuit eb defectum probationis illius fraternitatis fuit eb defectum probationis illius fraternitatis ad familiaturam sancti Officij, & in sententia approbationis informatotij apposita fuerunt hæc verba, por quanto no consta que L. fuisse hermano de R. & postea horum fraternitas in alia causa alterius descendens dicti L. plenè fuit probata per instrumenta, & adminicula alia, quæ defecerunt in prima prætenfione. Dubitavi an prædictus actus positivus simul cum duobus alijs possit ad rem proficere iudicatam.

Ex ex prædictis pattem negatiuam amplexus fui quia negari non potest ex falsa causa latam fuisse sententiam, & nullam extitisse ex prædictis verbis in ea expressis, quæ falsa apparuerit ex novis probationibus, † cum iure sententia lata causa expressa ea deficiente maneat inefficax, & nulla, ex l. 3. vbi notat Bald. & Ioan. Scharidus, r. 3. ad ex b. Ant. Fab. l. b. 12. coniect. 13. & etiam si ex actis falsa appareat causa, l. si rem meam 17. de except. rei iud. Ioan. Zanger. 3. part. c. 17. n. 53. Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 22. comm. cap. 5. lit. V. pag. mibi 927. & quod cessante causa sententia cesset, etiam si transacta in rem fuerit iudicatam, probant ex text. in l. si mater 11. §. eandem 4. & in l. si is qui hies 25. in princ. de except. rei iud. & i. l. si Fullo. 2. vbi notat Bald. de condit. sine causa, adducti plures ab Andr. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 8. gl. 7. nu. 4. Alc. de præsumpt. reg. 4. præsumpt. 16. r. 5. & 6. Robert. Maranta in speculo aureo. 2. part. ver. expedit. a. nu. 148. Messia in l. Toleti part. vlt. concl. n. 24. Sarmiento lib. 2. de l. e. i. r. p. r. cap. 12. nu. 3. Barr. Socin. co. 80. col. 1. lib. 1. Burg. de Paz conf. 39. n. 18. & post omnes Pelacz de maor. 4. bart. qu. 1. limit. 1. nu. 74. Card. Tusch. l. 1. S. conclus. 146. tom. 7.

Et si

46 Et si videatur, quod prædicta iura & Doctores loquuntur in diuersa specie, dum causa domini ex postfacto mutatur, ex qua etiam mutatum dominium censetur, circa quod fuit sententia lata, quæ extendi non potest ad dominium ex alia adquisita causa secundum d. l. si mater, §. eandem, & l. & an eadem, 14. de except. rei iudic. & nos loquimur de causa comperta ex supervenienti probatione, non mutata, quæ per sententiam videtur exclusa, † cum eius vis à futura nõ pendeat probatione, nec ex ea possit mutari per text. in l. elegantior 23. §. si quis possit 3. de condit. indeb. l. fin. C. sent. rescindi non poss. cum similibus adductis supra in præced. art. tamen cum prædicta causa sit in ipsa adscripta sententia cetera esse finalis, & omnimodum fundamentum illius, Menoc. lib. 6. præsumpt. 2. à princ. Alex. consil. 55. Quoniam in princ. lib. 5. qua falsa existente, nullum est dubium, ni quod ipsa corruat sententia, velut nulla ratione & fundamento nitens, quæ est ratio DD. quos retuli, supra numero 21. & sequ. maxime in rebus ex sua natura indiuiduis, quæ aliter hic se habere, aliter ibi nequeant cessante maximo ab-

47 surdo, † quod sequeretur si duo fratres vtrinque coniuncti diuersarum sanguinis qualitatum indi-

48 carentur, & vnus eorum impurus ex descendencia à relaxatis, & reconciliatis per sanctum officium, & alter quasi eandem non traheret originem, purus per sententiam maneret, quod ex rei natura esse non potest, secundum l. lori. 4. §. si fundus 3. & l. si de communi, 13. per argumentum à contrario sensu, si seruit. u. vindic. l. 1. v. 17. de seruit. l. quid aliud 86. de verb. signific. Ioan. Garcia gloss. 6. nu. 48. quod dubium cessaret, si in prædicta sententia illa non fuissent adscripta verba, quæ indistinctè omnibus eiusdem generis prodesset, cum in dubio censetur lata ex causa, quæ profertur debebat, secundum ius, & rei naturam, ex notatis in leg. si quis ad exhibendum, 18. de except. rei iudic. Paul. Castren. consil. 136. colum. fin. lib. 1. Ayra. Craveta consil. 23. numero 2. & consil. 34. numero 9. & consil. 188. numero 8. lib. 1. & consil. 102. numero 18. Rota Rom. decis. 112. numero 2. part. 2. diuersor. Hondedeo consil. 21. numero 45. tom. 2. plures apud Aug. Barbof. axioma. 200. numero 21. pag. 124.

Præterea quia verba illa, Por quanto no consta que R. fuisse hermano de L. illud significant, quia fraternitas L. & R. non extabat probata, & licet constaret, quod R. infectus esset, & descendebat à relaxatis & reconciliatis non tamen apparebat, quod ipse fuisset illius frater, & nec ab illa origine maculata ottum duceret, ex quo R. & sua prolapia maculati declarantur, & omnes qui ex ea procedunt, & cum postea constet, quod L. ex eadem fuit, virtualiter saltim impurus per eandem dicitur sententiam, † quæ probat omne quod ex necessitate ex suo infertur disposito, l. si iudex. 10. de his qui sunt sui, l. 2. Codic. de ordin. leg. 1. Codic. de ordin. Iudic. Alexand. consil. 49. nu. 1. b. 7. Dec. consil. 43. Prætenfori. numer. 9. & si eandem L. sententia purum dicat ex defectu probationis fraternitatis hoc effecit, quæ si extaret, non efficeret: vt ipsa demonstrant verba, † quod idem est, ac si diceret alio non edotto, seu, stantibus actis, provt stat. quæ & si diffinitiva à Doctoribus dicatur, seu interlocutoria vim diffinitivæ habent, ex traditis per Felianum, in Rub. de re iudic. colum. ante penult. & per Couatr. 1. v. 11. v. 1. num. 8. † & per Rotam apud Ludouicum Gomez dea. 84. impressa cum decisio. Coc-

cini, ex contrarijs postea habitis probationibus inutulis redditur saltim adhibita iudicis declaratione secundum Aleiat. in l. calumniator. de verb. signific. & alia tradita per Anton. Thefaur. dec. 81. & per Cardinal. Tusch. l. 1. S. conclus. 168. cum duobus seq. tom. 7. & sententiæ verba hoc aperte convincunt quæ si ita feratur, quia hoc non constat, aut illud non apparet, constando illo, aut alio apparente cessare debet sententiæ vis, & dispositio, ex præcitatatis & dicendis.

Pro quo etiam facit, quod licet sententia ex eisdem actis iniusta, notoriè iniusta non dicatur, ac propterea nulla non sit, tamen aliud est. Dum ipsa sententia ad acta se refert, quia tunc notoriè iniusta & nulla est, ex Rota apud Puteum dec. 401. & apud Ioan. Baptist. Coccin. decisio. 78. numero 5. & apud Farinac. decisio. 170. sub numero primo parte secunda, recent. & cum prædicta sententia se refert ad acta per dicta verba, por quanto no consta, nempe ex actis, que R. fuisse hermano de L. ex quibus, & simul ex novis probationibus constat de eorum fraternitate, dicendum est, esse notoriè iniustam, & nullam, ac ided ad nullum proficere effectum.

At huic rationi graviter duo obstant videntur. Primum hæc nostra Pragmatica in dicto paragra-

49 pho, y por que conforme a derecho, vbi deciditur, quod tres actus positivi nullis novis probationibus subverti possint, & simul resolutio, quam posui supra ex numero 39. circa sententiam, quæ nulla non est ipso iure, licet retractanda veniat, & prodest ex nostra Pragmatica ad actus positivos, & ad efficiendum rem iudicatam, nec postea subverti potest, quibuscumque alijs supervenientibus probationibus, † Secundum decisio Antonij Thefauri. 112. numero 9. & 13. quæ probat, quod stante simili statuto, vt à tribus sententijs non possit appellari, habet locum prohibitio appellacionis, etiam si aliqua earum sit absolutoria ab observatione iudicij, seu alio non edotto, siue stantibus actis provt stant, quod plurimum adversus nos pugnare videtur.

Sed ad primum responderetur, quod in illis sententiæ verbis, por quanto no consta que L. fuisse hermano de R. specificè includitur contrarium, nempe, quod constando ser hermano, non ita causa decidetur, quia cum argumentum à contrario sensu locum habeat in sententijs ex text. in leg. Põmpo-

50 nius, 40. §. sed ita quæ 2. in fin. de procurat. leg. si inter me & te. 15. de except. rei iudic. Nicol. Everard. in locis legalibus loco, à contrario sensu numero 34. Francisc. Mantica de iactis & ambiguit. libro 2. titul. 14. numero 4. & 14. cum adductis à Cardinal. Tusch. in pract. l. 1. c. 1. conclus. 498. numero 61. & 62. tom. 1. Augustin. Barbosa in locis commun. argumens. loco 27. numero 28. pag. 313. † & quæ ex sensu contrario colliguntur, venite dicantur ex mente specifica, & a-

51 pertissima legis aut sententiæ, vt ex l. si locuples. 1. in fin. de manumiss. testam. docent gloss. & DD. in l. qui testament. 70. §. mulier. 6. Qui testament. fa. possit. Nicol. Everard. Mantica, & Augustin. Barbof. sub numero 1. citatis in locis, Valençuela consil. 23. numero 46. admittit probatio in contrarium ex mente ipsius sententiæ, quæ specialiter ex dictis verbis admittere eam, sinit, † nec circa hoc potest derogari ex generali dispositione nostræ Pragmaticæ, ex l. doli clausula, 119. de verb. l. sed & si per prætor. 125. §. hac clausula, ex quibus causis

Et si

maior. & alij adductis per Valençuelam *consil.* 83. num. 340. & *consil.* 8. num. 32. vbi ait, quod specialis prouiso debet specialiter derogari, aliàs firma manebit, bene August. Barbol. *axioma* 7. numer. 9. pag. 46. aliter enim huic dubio satis ire poterit ex traditis supra ex numer. 29. *cuo* seq. & ex num. 39. *cuo* / 19.

58 Secundum verò ex Antonij Thefauri *decis.* 122. num. 9. & 23. similiter nihil facit, nec nobis obstat, quia loquitur dum appellatio à tribus sententijs statuto prohibetur, vt prohibitio locum habeat, etiam si vltima fuerit lata ab obseruatione iudicij, vel alio non edocto, vel stantibus actis prout stant, quæ cum diffinitiva sit, seu vim habeat diffinitiuæ statuto comprehenditur ex Couar. *in d. d. l. cap. 1. 25. num. 5. versic. quinto.* Gracian. 2. *discept.* 348. ex num. 14. cum seqq. Magon. *decisio.* 32. numero 55.

59 At nos non loquimur de remedio ordinario appellationis, sed de nullitate notoria sententiæ, quæ nunquam exclusa censetur; ex l. si expressim 19. de *appellat.* & Vancio *in d. tit. quis possit dicere de nullit.* num. 33. & seqq. Did. Perez *in l. 6. tit. 16. libro 3. ordin. fol. mibi 1295.* Acéb. *in l. 7. numero 95. tit. 18. lib. 4. recopil. & in addition. ad curiam Pisanam lib. 4. cap. 6. num. 100.* † nec sententia nulla in consideratione habetur, Auendano *di. l. v. sp. 76. num. 7.* vbi antea num. 6. *versic. si verò isti iudices,* dixerat, quod lex de sententiâ loquens intelligi debet de valida, quare nullitas habet locum etiam contra tres sententias conformes ex Ludouic. Gomez *in compend sig. ar. numer. 84. versic. confirmatur ista opinio.* Anton. Gabriel. *de except. conclus.* 5. Menoch. *lib. 2. de arbit. casu 9. num. 12.* Cacheran. *decisio. Pedan. 142. numero 34.* Afflicti, *decisio.* 83. Augustin. Barbol. *axioma* 200. numero 6. pag. 124. Rota apud Ioan. Baptist. Coccin. *decisio.* 78. numero 3. & *decis.* 234. numero 7. & *decisio.* 491. numero 2. & apud Fatinac. *decisio.* 574. numero 1. part. 1. & *decisio.* 307. num. 1. part. 2. recent. Gracian. *discept. forens. tom. 1. cap. 118. num. 47.*

60 † nec sententia nulla in consideratione habetur, Auendano *di. l. v. sp. 76. num. 7.* vbi antea num. 6. *versic. si verò isti iudices,* dixerat, quod lex de sententiâ loquens intelligi debet de valida, quare nullitas habet locum etiam contra tres sententias conformes ex Ludouic. Gomez *in compend sig. ar. numer. 84. versic. confirmatur ista opinio.* Anton. Gabriel. *de except. conclus.* 5. Menoch. *lib. 2. de arbit. casu 9. num. 12.* Cacheran. *decisio. Pedan. 142. numero 34.* Afflicti, *decisio.* 83. Augustin. Barbol. *axioma* 200. numero 6. pag. 124. Rota apud Ioan. Baptist. Coccin. *decisio.* 78. numero 3. & *decis.* 234. numero 7. & *decisio.* 491. numero 2. & apud Fatinac. *decisio.* 574. numero 1. part. 1. & *decisio.* 307. num. 1. part. 2. recent. Gracian. *discept. forens. tom. 1. cap. 118. num. 47.*

61 Ex quibus etiam inferitur, quod si negata vera descendencia, quasi ex illa qualitates prætenforis probentur, & ad honorem admittatur, & postea alter ex prima descendencia, quæ fuit reiecta, plenè & legitimè ostendat probationibus gradus consanguinitatis cum illo, qui hoc negando obtinuit, non prodeit ei actus ille positiuus, qui non fuit obtentus ex linea, à qua vltimus oritur prætenfor, sed ex alia diuersa, nec admissus ille fuit, velut consanguineus alterius, & sic prodesse non poterit actus positiuus ex vna linea obtentus descendentibus ex alia, *argum. l. si cum argenti 21. §. si fundum, de except. rei iudic. cum similibus superius allegatis,* † nec sententia ex vna causa lata operari potest, velut lata ex alia *argum. text. in l. Papi. ianuo 20. de minorib. l. neque natales 10. Cod. de probat. l. si maritum 10. C. de donat. inter. cum adductis supra n. 26.*

62 Et probari apertè videtur in hoc nostro textu ibi, *segun los comprehendierven los actos,* quæ apprehensio ex informatorio regulari debet, & ex ascendencia, & origine in eo probata, regulata postea cum probatione alterius, *argum. text. in l. ait Prator 5. §. si iudex, de re iudicata, Zephal. consil. 77. num. 34.* Hieronym. Grat. *resp.* 40. num. 42. lib. 2. Rota sacri Palatii *decisio.* 369. num. 11. part. 1. † Et sententia ex actis interpretationem accipit, & prout in eis probatum manet, intelligi debet, ex

63 Et probari apertè videtur in hoc nostro textu ibi, *segun los comprehendierven los actos,* quæ apprehensio ex informatorio regulari debet, & ex ascendencia, & origine in eo probata, regulata postea cum probatione alterius, *argum. text. in l. ait Prator 5. §. si iudex, de re iudicata, Zephal. consil. 77. num. 34.* Hieronym. Grat. *resp.* 40. num. 42. lib. 2. Rota sacri Palatii *decisio.* 369. num. 11. part. 1. † Et sententia ex actis interpretationem accipit, & prout in eis probatum manet, intelligi debet, ex

64 Et sententia ex actis interpretationem accipit, & prout in eis probatum manet, intelligi debet, ex

gloss. in leg. si quis ad exhibendum, vbi Bart. *de except. rei iudic. & in leg. penult. C. de sentent. que sine certa quant. Ias. in leg. sub pra. ex. in la 2. num. 6. C. de transact. vbi etiam Padilla num. 6. Felin. in cap. licet hely, num. 18. & 19. de simonia.* Roland à Valle *consil.* 41. num. 15. cum seq. volum. 3. Matth. Mathefil. *ing.* 141. Petr. Barbola *in rubr. 3. p. vii. num. 47. soluto marim.* Et si linea, de qua principaliter actum est in informatorio, & quam sententia fuit sequuta, differat ab ea, quam secundus prætenfor assert, non poterit ad eam extendi, ex iuribus adductis supra ex nu. 23. cum quinque seqq. quod indubitatum est.

65 Sed dubium maius versatur circa alium casum, quem iam etiam habui de factò, dum in receptis informationibus ad actum positiuum ex quo alter se iuuare intendit, non est facta mentio ascendencia, nec lineæ, nec cognominum, in quibus aliqua adest macula suspicio, & se comprehendere alicui nouus prætenfor, & probat descendere ab eadem radice, & origine, an iuuare se possit ex illo actu positiuo? Et videtur quod non, † cum

66 res iudicata locum non habeat in qualitate, circa quam sententia specialiter lata non fuit, aut quæ ex actis non constat, cuius identitas specificè probari debet, ex *text. in l. cum quaritur 12. cum l. seqq. de except. rei iudic. Bart. in aut. qui semel, nu. 30. Cod. de probat. Rebuff. in tract. de except. num. 505. & seqq.* Valençuela *consil.* 79. num. 136. Donel. *libro 22. commun. cap. 5.* quæ certificari debet ex ipsa sententia, aut declarationem accipere ex informationibus receptis, ex adductis superius numer. 64. & ab Osualdo Illigero ad Donel. *lib. 27. commun. cap. 6. litera M.* † & cum cognomina familia plurimum deseruiant ad eius qualitates probandas ex adductis à Pelaez *de maiorat. 1. part. questio. 51. num. 283.* & ex alijs probauit supra *1. part. quest. 6. §. 3. numer. 42.* dum deficiunt, non videtur esse completam qualitatum informationem, & cum vtrumque deficiat in proposito specie, deficere debet effectus iudicatus rei, & eius utilitas, ex citatis iuribus.

67 At contrarium magis suadetur in rigore iuris, quia in puritatis casibus, & sententijs non tantum qualificantur, puri & nobiles declarantur ascendentes specialiter in articulis nominati, & de quibus testes interrogati nominati fuerunt, sed cæteri omnes absque distinctione etiam in longissimo gradu, à quibus alij deriuantur, & proueniunt, & informatorium sumitur, & testes interrogantur generaliter de omnibus, & sententia fertur circa primam stirpem, & originem, & illis omnibus etiam indistinctè utilitas prouenire debet, ex *textu in l. emancipatum 7. §. si de Senatorib. l. 3. de interd. & releg. l. 2. tit. 2. part. 3.* Io. Garcia *de nobil. gl. 6. nu. 48.* Io. Gutier. *lib. 3. pract. qu. 13. n. 92. & 94.* de quo plura dixi supra *1. part. qu. 4. §. 2.* & quæst. 13. §. 2. nec enim nouum est ex mente sententiæ, & natura rei, de qua lata est, comprehendi, quod ex eius verbis expressè non colligitur, ex notatis per DD. *in l. miles 6. §. 1. & in l. vlt.* vbi Franc. Duar. & Hugo Donel. *de re iudic.*

68 At hoc verum ex iure stricto, & inspecta natura rei de qua agimus sed cum lex interpretari debeat ab eo, qui eam tulit *l. 1. cum de nouo 11. §. si vers. si enim C. de legib. Morla in emptio tit. 1. de legib. qu. 11. nu. 21.* And. Fachin. *contro. vers. iuris lib. 1. cap. 3. versio 1. etia est conclusio.* Alphonf. Modic. *dubitat. iuris 1. p. §.*

69 Et quibus etiam dimanat alterius quæstionis solutio, nempe in descendentiis actus positiuus ita proficiant ascendentiis, sicut è nostro textu actus, qui à maioribus fuerint obtenti, suis profunt descendentiis, v. g. pater habet tres filios insignijs militaribus condecoratos, seu in collegijs maioribus, in sanctæ inquisitionis Officio, Ecclesiæ Toletana, & vult cooperari in aliqua ex his communitatibus, non habet alios actus positiuos, ni tres, et totidem filijs, aut quod idem est, vnum, aut duos ex filijs, & cæteros ex alijs coniunctis: queritur an actus positiuus filiorum proficiant, vt ex eis cooperari pater valeat in prædictis communitatibus?

70 Et videtur quod non, primò, quia in nostra pragmatica specialiter statutum habemus, quod ascendentiis actus positiuus descendentiis tantum profunt, vt patet ibi, *adquerra derecho real a los descendientes por linea recta,* & iterum ibi, *Y baste probar se la descendencia de las personas, que obtuvieren los dichos tres actos,* & videtur, quod extendi non possit ad alias præter expressas personas, ex adductis per Cæpalam *consil.* 7. num. 16. Alc. *resp.* 326. n. 1. Roman. *consil.* 92. n. 3. Rol. à Valle *consil.* 24. n. 9. lib. 3. Zephal. *consil.* 59. nu. 26. tom. 1. Marc. Ant. Eugen. *consil.* 18. n. 52. & *consil.* 45. n. 34. & *consil.* 85. n. 9. lib. 1. cum extensio ad diuersas personas, etiam ex identitate rationis non procedat, ex *text. in l. ex pluribus 4. 2. de adm. tut. l. non solum 67. §. si puella 5. de ritu nupt. & in l. cordonem 4. 1. de oper. liber. Bald. in l. 1. in prin. C. de legib. Phil. Dec. in l. in omnibus, n. 6. de reg. iur. Ant. de Butrio *in cap. sanè, de priuil.* Pet. Surd. *de alim. tit. 2. q. 15. nu. 94.* † maximè quia inter descendentes, & ascendentes maxima est differentia in eis, quæ à natura proueniunt, vt in *textu in l. nam & si parentibus 15. in prin. de iust. testam. cum similibus.**

71 Secundò quia sicut qualitas sanguinis ab ascendentiis in descendentes deriuatur, secundum *text. in l. vnum ex familia 67. §. 1. deleg. 2. l. 2. de interd. & releg.* Bart. & alij plures apud Afflicti *in consil. Sicilia lib. 7. rub. 9. nu. 30.* Ioan. Gutier. *lib. 3. pract. q. 13. n. 92. & 94.* Pelaez *de maiorat. 1. p. q. 5. n. 7. in fin.* non e contra à descendentiis in ascendentes ordine retrogrado. quod implicat, ex adductis ab And. Tiraq. *de nobil. c. 19. 2.* & à Flores de Men. *in addit. ad dec. 112.* Antonij Gamma. Io. Garcia *de nobil. gl. 12. nu. 47.* sequita similiter actus positiuus, per quos ipsa sanguinis qualitas conseruatur, in descendentes deriuari rationi & naturæ magis est consonum, non verò e contra à filijs ascendere ad parentes debent, cum naturalis præteretur or

p. §. des est, dubit. 15. nu. 1. & Princeps viua lex nuncupetur, *l. 1. de constit. princ. §. sed & quod Principi, in §. de iura natur.* & noster Rex Philippus IV. consultus circa quædam dubia an materia nostri textus dixerit, non fuisse suam mentem quod decisio nostri textus comprehendat, nisi tantum eos, quorum mentio facta fuerit in informatorio; cuius virtute fuerint obtenti actus positiuus, nec extendatur ad alias lineas, nec parentelas præter ibidem expressas, vt etiam dicam inferiùs sub nu. 82. & 93. verius videtur, quod linea, & cognomina, quæ non fuerint deducta in informatorio specialiter non maneant qualificata, nec deseruiant ad adquirendum ius reale, & indelebile, quo plura dubia orta circa intellectum nostri textus cessant, & verè intelliguntur.

69 Ex quibus etiam dimanat alterius quæstionis solutio, nempe in descendentiis actus positiuus ita proficiant ascendentiis, sicut è nostro textu actus, qui à maioribus fuerint obtenti, suis profunt descendentiis, v. g. pater habet tres filios insignijs militaribus condecoratos, seu in collegijs maioribus, in sanctæ inquisitionis Officio, Ecclesiæ Toletana, & vult cooperari in aliqua ex his communitatibus, non habet alios actus positiuos, ni tres, et totidem filijs, aut quod idem est, vnum, aut duos ex filijs, & cæteros ex alijs coniunctis: queritur an actus positiuus filiorum proficiant, vt ex eis cooperari pater valeat in prædictis communitatibus?

70 Et videtur quod non, primò, quia in nostra pragmatica specialiter statutum habemus, quod ascendentiis actus positiuus descendentiis tantum profunt, vt patet ibi, *adquerra derecho real a los descendientes por linea recta,* & iterum ibi, *Y baste probar se la descendencia de las personas, que obtuvieren los dichos tres actos,* & videtur, quod extendi non possit ad alias præter expressas personas, ex adductis per Cæpalam *consil.* 7. num. 16. Alc. *resp.* 326. n. 1. Roman. *consil.* 92. n. 3. Rol. à Valle *consil.* 24. n. 9. lib. 3. Zephal. *consil.* 59. nu. 26. tom. 1. Marc. Ant. Eugen. *consil.* 18. n. 52. & *consil.* 45. n. 34. & *consil.* 85. n. 9. lib. 1. cum extensio ad diuersas personas, etiam ex identitate rationis non procedat, ex *text. in l. ex pluribus 4. 2. de adm. tut. l. non solum 67. §. si puella 5. de ritu nupt. & in l. cordonem 4. 1. de oper. liber. Bald. in l. 1. in prin. C. de legib. Phil. Dec. in l. in omnibus, n. 6. de reg. iur. Ant. de Butrio *in cap. sanè, de priuil.* Pet. Surd. *de alim. tit. 2. q. 15. nu. 94.* † maximè quia inter descendentes, & ascendentes maxima est differentia in eis, quæ à natura proueniunt, vt in *textu in l. nam & si parentibus 15. in prin. de iust. testam. cum similibus.**

71 Secundò quia sicut qualitas sanguinis ab ascendentiis in descendentes deriuatur, secundum *text. in l. vnum ex familia 67. §. 1. deleg. 2. l. 2. de interd. & releg.* Bart. & alij plures apud Afflicti *in consil. Sicilia lib. 7. rub. 9. nu. 30.* Ioan. Gutier. *lib. 3. pract. q. 13. n. 92. & 94.* Pelaez *de maiorat. 1. p. q. 5. n. 7. in fin.* non e contra à descendentiis in ascendentes ordine retrogrado. quod implicat, ex adductis ab And. Tiraq. *de nobil. c. 19. 2.* & à Flores de Men. *in addit. ad dec. 112.* Antonij Gamma. Io. Garcia *de nobil. gl. 12. nu. 47.* sequita similiter actus positiuus, per quos ipsa sanguinis qualitas conseruatur, in descendentes deriuari rationi & naturæ magis est consonum, non verò e contra à filijs ascendere ad parentes debent, cum naturalis præteretur or

Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

do, & nature opponeretur, atque ideo descendentiis priuilegia ad ascendentes non pertinent, secundum *l. 1. de senar.* sicut & pater in maioratu filij, & in his, quæ deferuntur iure sanguinis non succedit Greg. Lop. *in l. 7. gl. 1. tit. 26. p. 4.* per text. ibi Mantic. *de iac. & amb. 2. tom. lib. 26. tit. 8. n. 19.* & sic vidimus, quod sententia lata pro nobilitate filij non prodeit patri, vt probat Iosephus de Sesse Arrag. *dec. 4.* & refert Emman. Barbol. *in remiss. ad lib. 4. ord. Regni Lusit. tit. 92. n. 8. in prin. pag. 194.* & eius filius August. Barbol. *de offic. episc. 2. par. alleg. 1. num. 21.*

72 Tertio, quia actus positiuus succedunt hodie in loco informatorij, quod confici debebat ad obtinendum ex puritatis statuti, in quo debet constare de origine & qualitatibus parentum, & aorum saltem admittendi, vt dixi supra *1. p. qu. 6. §. 3.* ex nu. 14. & in informatorij filiorum respectu patris non queritur nisi de parentibus tantum, qui aut filiorum sunt, nec regulariter solet in eis fieri mentio aorum parentis, qui proau filiorum sunt, † & cum in subrogato debeant adesse omnes qualitates eius, in cuius locum subrogatur *ex text. in l. si eum 10. §. qui iniuriarum, si quis cautionib. vbi gl. & DD. in l. parabolam 18.* vbi Bald. *C. de episc. & cleric. & in cap. Ecclesia,* vbi canonistæ, vt *l. iis pendente cum similibus,* Hieron. Zaball. *commun. contra comm. q. 828. nu. 86.* plura cumulat August. Barbola *axioma* 213. n. 1. pag. 129. & transire debet subrogatum cum oneribus & grauaminibus illius *ex l. 1. §. hoc actio locum 10. si quis testam. lib. esse in §. 1. Ma- tienço in l. 1. gl. 8. num. 1. tit. 4. lib. 5. recop. Aluar. Valasc. *consil.* 132. n. 26. Stephan. Gracian. *dec. 155. n. 10.* Hier. Gratus *resp.* 5. n. 52. vol. 2. Jacob. Mandel. *consil.* 107. n. 2. dicendum videbatur quod descendentiis actus positiuus prodesse non valeant suis ascendentiis.*

73 At contrarium magis suadetur ex ratione de qua superius, quia et si in informationibus puritatis specialiter tantum queratur de parentibus, & auis prætenforis tamen queritur generaliter de vniuersis ascendentiis, & omnes cum sua stirpe & progenie puri, aut nobiles per sententiam declarantur, & cum omnes descendentes sanguinis qualitates à suis consequantur maioribus, sententia circa puritatem & nobilitatem filiorum declarat eandem qualitates adesse in parentibus, & cæteris ascendentiis, & vniuersam ascendentiis qualificat, & amplius probatur, † tum quia effectus potentiores sunt in causa quam in causato, vt sapius probauit *ex l. dotem 6. de collat. bon. Pelaez de maiorat. 1. p. 7. §. 1. n. 51.* & vim capiunt à sua causa, secundum Arist. *lib. 1. poster. Ias. in l. in suis, n. 34. & in l. si perceperit, §. pure, nu. 1. de lib. & possib. Ang. in l. qui Roma, §. duo fratres, q. 1. de verbor. & ex natura & 77.*

74 potentia effectus deuenit in notitiâ potentia, & naturæ causæ *text. in l. cuius effectus 14. §. de reg. iur. l. 3. C. de sum. Trip. l. rem non nouam 14. circa fi. de iud. pro om. in §. quorum utramque viam,* vbi Ang. *cap. quatuor 27. vbi gl. 1. 12. q. 2.* Bart. *in reser. l. si is qui pro emptore in 6. quest. princ. n. 67. de vsucap.* Valençuela *consil.* 25. nu. 19. per necessariam consequentiam declarata puritate, & nobilitate filij quæ est effectus proueniens à prima radice, deuenit in cognitionem puritatis & nobilitatis ipsius radiciis, & omnium maiorum & ascendentiis, † tum etiam quia probatis qualitatibus extremorum deuenit in notitiâ medij, & qualitarum ipsius, *ex l. 3.*

Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

minor, de minor. l. 1. si quis ius dicenti, cum adductis à Malch. de probat. conel. 730. n. 1. & à Pelacz de maior. rat. 4. p. 9. n. 11. & 12. Nicol. Euetard. loco ab ex. rē. mia, n. 1. Menoch. lib. 6. prafumpt. 36. per totam, Aug. 79 Barbol. axim. 145. n. 1. pag. 94. ¶ tum denique quia non est nouum, quod ex identitate rationis, & æquitatis dispositio legis extendatur ad alias personas præter nominatas, & comprehendat omnes, qui militant sub eius ratione, ex adductis à Ioan. Garcia de nobil. in diuifione n. 48. & à nobis supra 1. p. q. 9. §. 4. ex n. 43. cum feqq. ¶ & ubi eadem interuenit æquitas, locum debet dispositio habere, ex Bald. in l. si quis, num. 3. C. de inter. d. matrim. Io. And. Georg. alleg. 18. nu. 4. & 5. Valençuela conf. 75. nu. 21. Ant. Monach. Lucenfi dec. 55. n. 34. & Bononienfi dec. 62. sub n. 4. & Florent. dec. 18. n. 19. & decif. 70. n. 45. per text. in l. si. C. ad leg. falc. cap. cum dilecti 4. de confirmat. util. maxime dum fauorabilis est vt hæc, de qua agimus, & probauit supra in hac 2. part. q. 1. gl. 2. & passim per totam quæstionem, ¶ quæ facilius ad alios extenditur casus, & personas, secundum Bart. in l. si constante in 9. qu. 1. partis principalis. solut. matr. & in l. si quis in graui, §. utrum ad S. C. Syllan. Paul. Castrenf. in l. bona fide, depositi, Alc. lib. 5. para. dox. cap. 9. ¶ & quamvis subrogentur actus positui in loco informatorij, quod confici debebat ad admissionem, est ad diuersum finem, nempe ad efficiendum rem iudicatam, & conferendum ius certum & perpetuum generi, quod non tribuebat informatorij, nec esse potest diuersum inter eos, qui sunt eiusdem generis, tam descendentes, quam ascendentes, & collaterales. & tunc non est necessesse, quod subrogatum sapiat naturam illius in cuius locum subrogatur, cum fiat ad rem diuersæ naturæ, text. in l. cum in fundo 78. §. si fundus 4. de iure dotium, Pet. Surd. de alim. tit. 5. q. 1. n. 34. Franc. à Souf. fa in re per. l. fœmina 1. p. n. 229. de reg. iur. Card. Tufc. lit. S. conel. 757. n. 57. Rimin. Iun. conf. 113. n. 129. Menoch. conf. 427. n. 8. quæ opinio de iure attenda generalitate nostri textus, & natura rei de qua agimus, verissima est, ni contrariam haberemus declarationem nostri Regis Philippi IV. ad nostrum text. sicut accepit à doctissimis viris suis consiliarijs fide dignis, qui mihi certum fecerunt, quod consultus circa quædam dubia huic similia respondit, non fuisse suam mentem, quod actus positui extenderentur ultra nominatos in informatione principali, quæ tantum sumi solet de patribus, & auis, & sic cæteros non qualificat, & cum in informationibus filiorum non quæatur, nisi de eorum patribus & auis specialiter saltem, qui sunt tantum patres patentum suorum, his proficere non poterit actus positui à suis filijs obtenti, cum deficiat specialis informatio suorum aorum, qui sūt proauit filiorum, & de nouo sumi debet, & sic per hæc declarationem habemus quod circa interpretationem huius decisionis strictè est procedendum, cū alias nomine aui proauus contineatur, ex Petr. Surdo de alim. tit. 1. q. 13. n. 10. Fular. de substit. q. 13. n. 3. Aug. Barbol. appell. 30. nu. 3. pag. 156. nisi firmus in materia odiosa, & stricta, quia tunc non comprehendit dixit Bart. conf. 56. quia factum n. 3. lib. 2. Cardin. Tufc. tom. 3. conel. 656. n. 15. Aug. Barbosa citato loco, qui hos ita citat.

83 Aliàs vidimus, quod ignominia filij dedecus est patris, & consanguineorum, in textu in l. 1. §. si emancipatus 5. de bon. poss. con. a tab. Rebuff. in l. iusta interpretatione 101. de verbor. sign. Pelacz de maior.

1. part. q. 51. n. 7. ¶ & e contra filiorum dignitatibus, 84 & honoribus parentes etiam fruuntur, non solum ex eis, quæ obueniunt ex sanguinis qualitatibus, circa quas nullum videtur esse dubium, sed etiam ex exterioribus, ubi maior aderat dubitatio ex adductis ab Andr. Tiraquel. de nobilit. cap. 16. num. 5 & 6. & relatis à me supra 1. p. q. 1. §. 3. ex num. 25. cum feqq. & faciunt tradita per Ant. Gamm. 1. p. decisio. Lusitan. 112. & per Io. Aloysium Riccium in praxi fori ecclesiastici 545. per totam, Farinac. in praxi qu. 141. nu. 60. August. Barbol. in addit. ad remiss. ord. Lusit. lib. 4. tit. 92. nu. 290. ex quibus & alijs id probat Alphons. Narbona in l. 20. gl. 1. n. 51. & seg. tit. 1. lib. 4. recop. pag. 370. ¶ ubi addit, quod parentes inquisitorum gaudent privilegio fori, vt conueniantur & iudicentur sicut ipsi inquisitores in tribunali sancti Officij, & non eorum alijs iudicibus, quæ extensio maiori ex ratione locum habere videbatur in nostra specie.

Ex eademque ratione deducitur, quod utilitas actuum positiuorum non solum possit transire ad descendentes, & ascendentes, sed etiam ad quoscunque transversales, qui eiusdem lineæ fuerint secundum sanguinis comprehensionem, quæ eiusdem generis & stirpis sunt, & inueniuntur coniuncti cum obtinentibus actus positiuos, ¶ tum quia omnes de eadem agnatione dicuntur ex text. in l. pen. unde legitimi, & princ. in l. de leg. agnat. tit. 1. & de legit. agnat. succ. Menoch. conf. 424. n. 2. & 4. lib. 5. & in alijs locis apud Aug. Barbol. appellat. 135. nu. 7. pag. 242. Peregr. de fideicom. art. 22. n. 21. ¶ tum etiam quia collaterales consanguinei vocantur, cum eodem sint sanguine coniuncti, & qualitas sanguinis pluribus communicata eos quasi coniungit, l. 1. ubi gl. i. tit. 6. p. 4. Card. Zabarella in Clem. 1. q. 11. n. 9. de consang. & affinit. Auiles in cap. prior. c. 4. verbo parientes, n. 2. verbor. consanguinei, Ant. Peregr. n. 25. citato loco, ¶ tum quia dispositio loquens de sanguinis iuribus comprehendit indistinctè omnes, quibus idem sanguis communis est, vel sint legitimi, seu illegitimi, natura enim ipsa sanguine eos coniungit. Abb. in cap. in iureis, n. 1. de test. Io. And. in arbore consanguinitatis parte principal. Auiles citato loco, Nauar. conf. 4. nu. 2. de iure par. & ideo sanguine coniunguntur, quia ab eadem stirpe & origine proueniunt ex citatis, & que transversales de familia, profapia, & genere esse dicuntur, in l. pronuntiatio 195. §. familia, verbor. communis iure, de verbor. sign. & in cap. progeniem 163. qu. 3. Menoch. lib. 4. praf. 8. n. 2. Franc. Mantica de consuet. lib. 8. n. 12. & ex auctoritate Rotæ Romanæ probat Nic. Garc. de benef. 7. p. c. 15. sub n. 28. Peregr. d. art. 22. nu. 26. latè Aug. Barbol. appell. 94. ex n. 1. pag. 191. ¶ quare probata puritate, seu nobilitate vnus stirpis, seu originis à qua transversalis etiam prouenit, manet radix ipsa indistinctè omnibus qualificata, quia ab eo oriuntur dempro nemine, Rom. in l. 1. ad Sillan. Phil. Corn. conf. 234. n. 2. in 4. & probati videtur ex hoc nostro textu ibi. Respecto de vn quarto, o de dos, o de todos, segun los comprehendieren los aïos, ¶ & probatis qualitatibus radicis comprehenduntur omnes, qui ab ea deriuantur, & licet sint collaterales illius, qui actum obtinuit, sunt tamen descendentes à prima origine, de qua principaliter agitur, & cuius qualitates directè inquiruntur, vt contra non videtur facere illa verba nostri textus, se adquiera derecho real a los descendientes por linea recta, ¶ quæ verificantur in quolibet consanguineo, 9 qui

qui descendat ab stirpe qualificata, ratione cuius descendens dicitur, licet respectu obrinentis actû positiuum sit collateralis, & ideo comprehendi videbatur in nostra sanctione non solum consanguinitas proxima, sed etiam remota, vt constat ibi. Respecto de vn quarto, &c. quæ verba etiam de collateralibus videbatur esse intelligenda, sicut de iure probant Io. Garcia de nobil. gl. 6. n. 48. & gl. 25. nu. 8. & gl. 41. n. 3. Io. Gut. lib. 3. praf. q. 14. n. 14. Perezius de Lara lib. 2. de anniuers. & capellan. cap. 4. n. 18. latè Ioseph. de Sesse Arag. dec. 4. n. 6.

Quod certè de stricto rigore attenda generalitate nostri textus bene procedit, non verò attenda declaratione nostri Philippi IV. de qua supra sub num. 8. 2. quia dixit, suam mentem non fuisse, quod lineæ non comprehendat in probationibus receptis manerent qualificata, etsi eiusdem sint generis, & familie, sed tantum quæ speciatim sint expressè in informatorio, in quo non possunt comprehendendi collaterales, cum non dicantur de linea, secundum Ant. Peregr. de fideicom. art. 22. n. 24. Menoch. lib. 4. praf. 88. n. 11. Fular. de substit. q. 345. nu. 1. plures penes Aug. Barbol. appell. 135. n. 2. pag. 242. bene tamen est, quod actus positiuus fratris proderit cæteris fratribus, & eis quibus aui expressi in informationibus communes sunt, cæteris verò nullo modo, quod expressè colligitur ex dicta declaratione nostri potentissimi Regis, in quantum ait, quod non manent qualificati nisi ascendentes expressi, de quibus specialiter testes interrogantur, qui sunt patres & aui, & sic potest tantum debet omnibus filijs & nepotibus, & cæteris per hanc viam & lineam, non per alias, ita vt ad transversales non extendatur utilitas actuum positiuorum nisi ad patruales tantum, quibus aui comprehendendi in informatorio factio communes sunt, non ad alios, vt colligitur ex prædicta declaratione.

94 At quomodo probabitur horum actuum positiuorum comprehensio, vt intelligantur verba illa nostri textus. T haste probatse la descendencia de las personas, que obtuviere los dichos ras aïos, al modo que se pratica en las hidalguias, & videtur dicendum, quod sufficit, si descendencia probetur per communem reputationem, & famam absque vlla graduum distinctione ex traditis supra 1. part. q. 9. §. 3. & 4. & à Perezio de Lara de capellan. 2. p. c. 4. n. 1. 2. & 11. Nicol. Garcia de benef. 7. p. c. 15. à n. 38. Aug. Barbol. de offic. Episcopali p. tit. 2. gl. 17. n. 37. ¶ ex quibus ostendimus, quod ad probandum maculam, aut puritatem generis in materia, de qua agimus, non est opus probare descendenciam per distinctos gradus, nec cum alijs requisitis, de quibus in cap. licet ex quadam, de testib. vt etiam probat Ant. Peregr. de fideicom. art. 43. nu. 65. & cum hîc principaliter agatur de probanda puritate & nobilitate per actus positiuos, videtur sufficere si eo modo

95 probentur, ¶ quo prædictæ probantur qualitates, ob quas probatio per actus positiuos fuit adinuenta, arg. aub. multo magis, C. de sacros. Eccles. l. fin. C. de instit. & substit. Bald. in l. pèrens, n. 31. C. de pactis Valençuela conf. 33. n. 161. præcipue cum in similibus causis sufficiat probare qualitatem stirpis absque vlla graduum distinctione, quæ satis factum it statutorum dispositioni, vt à Rota iudicatum fuisse ostendit Barbosa in d. gloss. 17. n. 37. idem debere seruari videtur in specie nostra.

97 Contrarium verò verius conjicio, nempe quod debeat probari descendencia, & comprehensio actuum per specificam graduum distinctionem, nam agitur de re, ad cuius completam cognitionem certa, & determinata requiritur probatio, & quæritur, an actus positui amplectantur omnes lineas prætensoris, qui de nouo cooptari appetit, in quo potest plus, & minus adesse, & comprehendere agnatio & cognatio simul, & omnes lineæ ascendencium, aut earum aliqua, alias plures, alias pauciores & dimidia tantum aui, seu auiæ, velut si proauit, vel proauit descendenciam includant actus positui, qui octauam ascendenciam parte amplectuntur, & si superiùs ascēdamus minorem inueniemus comprehensionem. Vnde necessariò apparere est necessesse, quam lineam, seu partem specificam apprehendant actus, vt scire possimus lineas, quæ in actibus comprehenduntur, & manent qualitate, an omnes, seu earum plures, aut pauciores, & quales sint, ¶ quia si tantum modò probetur descendencia, seu parentela in genere absque graduum distinctione, sed confusè, & obscure, erit similiter probatio obscura & confusa, quæ non prodest, ubi specificam requiritur, arg. l. 4. tit. 2. p. 2. Auēd. in dictionar. verb. columbre, verbor. utem aliud, Phil. Dec. conf. 134. nu. 6. Ludou. Morocius res. 90. n. 8. ¶ Ex qua nihil certi colligi potest, vt dixit pluries Rota, apud Farinac. dec. 127. n. 7. & dec. 176. num. 8. & dec. 232. num. 9. & dec. 311. nu. 2. & dec. 311. nu. 2. & dec. 361. num. 8. n. 1. & dec. 318. n. 4. p. 2. & Io. Bapt. Coccin. dec. 68. nu. 24. & dec. 104. nu. 15. & dec. 203. nu. 16. & dec. 289. num. 2. & 5. & dec. 289. nu. 2. & 5. & dec. 379. nu. 9. & Fulu. Pacianus de probat. lib. 1. cap. 3. nu. 19. in fi. ubi noctis, in qua nihil inspicitur, eam æquiparat, quæ nihil in proposito probat, l. certum 6. de confessis, l. si fuerit, 10. de reb. dub. l. neque natales 10. l. non nudis 14. l. non epistolis 13. l. ad probationem 21. C. de probat. c. in presentia 8. extra eod. Craueta conf. 276. n. 4. & conf. 725. n. 5. & 898. n. 22. Phil. Corn. conf. 254. n. 6. lib. 4. ¶ quia debet de necessitate concludere ex dictis iuribus, & ex l. non hec 4. unde legit. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 46. n. 27. Malch. eod. tract. conel. 473. n. 9. plures, quos allegat Valençuela conf. 92. nu. 216. quod procedit in quacunque causa etiam fauorabili ex Hondedeo conf. 31. n. 33. & conf. 39. n. 19. tom. 2. Natta conf. 673. n. 20. Stephan. Gracian. dec. 4. n. 55. Valençuela citato loco, nu. 218. ¶ & indubium est, quod vbicumque probatio specificam requiritur aut ex lege, aut ex natura rei, generica non sufficit, ex text. in l. inierpositas 13. C. de transact. Alex. conf. 133. nu. 230. vol. 7. maxime quando sub genere comprehenduntur species diuersæ operationis & effectus, secundum Andr. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. §. 10. 16. nu. 4. Hondedeo conf. 39. vol. 1. vt in specie de qua loquimur, sunt diuersi gradus & lineæ plures, & minoris operationis, quæ maiora & minima comprehendere potest, vt ex dictis, & ex re natura indubitè patet.

Et dum requiritur specialis consanguinitatis probatio, necesse est, quod quilibet gradus sigillatim, & distinctè ostendatur ex adductis per Malchard. de probat. conel. 410. à nu. 8. & 18. Fulu. Paciano eod. tract. c. 12. à n. 44. Nicol. Garc. de benef. 7. p. c. 15. n. 28. Hier. Zaballos 3. tom. contra a comm. q. 779. n. 48. & 50. Alc. reg. 1. praf. 8. nu. 8. Peregr. de fideicom. art. 43. n. 63. Anchar. conf. 52. n. 7. & 8. Alex. conf. 52. lib. 10. Natta conf. 388. lib. 2. incipiendo à communi stirpe, & parente, à quo cæteri gradatim descendunt, vt constat ex cap. licet ex quadam, ibi, singulos gradus clarè comprensione distinguant, de test. tenent

ac etiam expressum habemus in Bulla confirmationis huius Pragmaticae Urbani Papae VIII. de qua infra in calce huius quaestionis, & notabimus ibidem littera O, de quibus etiam dixi in d. quaest. 2. In quibus communitatibus, tam in strictis statutis omnem reiciantur maculam, quantumvis de longinquo proveniat, & in ordine procedendi circa praetensorum qualitates inquirandas, cum interrogacionibus, & articulis strictis, quam in sigillo servando, & testes fidedignos, & qualitates eligendo, in eorumque veridico examine, & copioso numero, in inquirenda, & scrutanda macula etiam remotissima in quocumque gradu, lineave, in commissarij periti & sagacis electione, in cunctis rimandis, atque pensandis, in informationibus factis dijudicandis, & in ceteris alijs proceditur maxima cum deliberatione, & rectitudine, vt notum est, & probatur in hoc nostro textu ibi, es in isto que san. de tribunales graves, y enteros donde con debido conocimiento de causa se ayatradado y determinado la materia, ita vt summo iure sententiae in eis late pro se habeant iuris & veritatis praesumptionem, & iuste inter ceteras omnes eligantur, vt si tres fuerint, efficiant rem iudicatam, & generi tribuant ius reale, & perpetuum indelebile, & quod nullis factis informationibus, sed descendencia, aut filiatione tantummodo probata ab eisdem obtinentibus actus positivos copari vbi que valeant omnes eiusdem generis, & lineae ad vniuersos honores, & officia puritatis & nobilitatis. ¶ Seclusis omnibus alijs actibus positivis in alijs tribunalibus & communitatibus obtentis, quantumvis similia stricta praedictarum qualitarum habeant statuta, & procedant stricte in conficiendis & dijudicandis informationibus, vt patet ex illis verbis. ¶ No de otro tribunal, y Iglesia, 4 Collegio, y comunidad alguna, ¶ quae verba taxativa sunt & omnia caetera excludunt tribunalia, & communitates, etiam in quibus eadem adsit ratio, text. in l. cum in testamento 202. de verbor. signific. in l. contractus 23. de reg. iur. l. 1. C. de patrib. qui filios distinx. l. ob. 12. C. de pradijs, & alijs reb. minor. cap. cum ecclesia Sutrina 3. de causa poss. & prop. cap. contingit 5. de fide instrum. ¶ Quia dispositio facta in rebus, seu personis, seu communitatibus certis, extendi non potest ad alias praeter expressas, & habetur pro dispositione personali, vt dixi supra art. praeced. ex nu. 70. & praeter ibi adductos exornant And. Tiraq. de retractu lignag. 26. gl. 1. nu. 58. Matth. Wefembek conf. 45. de regalib. n. 33. vol. 1. Ant. The- 6 saw. 9. 5. n. 2. & 9. 90. n. 4. ¶ Et inclusio certorum est exclusio aliorum, videndi Pelaez 1. p. 9. n. 34. Valençuela conf. 5. n. 19. & conf. 23. n. 6. conf. 33. n. 160. conf. 5. n. 149. plura apud Aug. Barbof. axioma 120. ex n. 1. pag. 76. 7 Sed obstare videtur, quod natura dictionis taxativae est, ita dissimiles casus excludere, vt similes eiusdem includat rationis, ex textu in l. rationes 6. C. de probat. Clem. exiui, §. cum autem, de verbor. signif. Rebuff. qui plura adducit in l. pratum 31. verb. dum taxat, vers. quanto limita, de verbor. signif. pag. mibi 170 Franc. Mantica de coniectur. lib. 5. tit. 14. n. 24. P. Th. Sancius de matr. lib. 7. disp. 31. n. 6. Aug. Barbofa de offi. Episcopi 3. p. alleg. 102. n. 19. Menoch. lib. 4. praef. 39. n. 4. cum adductis à Pelaez de maiorat. 1. p. 9. 22. 8 n. 18. & 22. ¶ quare receptum, quod limitaria lex ex identitate rationis extendatur, seu potius comprehendat casus similes per text. in l. hie solus 7. C. de

revocond. don. Bart. in l. si constituti 1. p. 9. n. 38. soluto matrim. Alciat. de verbor. signif. lib. 2. pag. 46. Callad. dec. 6. de iure patron. n. 11. ¶ quod & locum habet in qualibet dispositione limitatoria ex lal. in d. l. si constanter, n. 73. Menoch. de adips. rem. 4. n. 34. & vtrumque probat Pelaez loco citato nu. 17. & seg. & nu. 21. praecipue in materia favorabili, quia tunc lex ad certas personas limitata non excludit ceteras, in quibus eadem aequitas versatur, ex Alexand. Rauden. de analog. cap. 15. n. 84. & Octavia. Vulpel. de praepositi. & adverb. sub. d. tamum vers. & quod, refert Aug. Barbof. d. 401. sub n. 9. in fin. pag. 571. igitur textus noster comprehendit quacumque alias similes communitates, quae eadem rectitudine, & iustificatione procedant in sanguinis qualitatibus probandis & dijudicandis. Sed haec intelligenda sunt de taxativis simplicibus, vt tantum, solum, & c. ex P. Th. Sancio, & Barbofa in locis citatis, licet etiam in dictis, & similibus dictionibus contrarium voluerit Rebuff. in d. l. pratum 31. per l. iulianus 30. de petit. hered. & in l. 31. §. interduum, de negot. gestis, l. sine Neratius 23. §. 1. ad leg. Aquil. Dec. conf. 328. nu. 5. & cor. f. 476. n. 2. O. falc. deo. Pedam. 167. n. 14. in quibus licet contrarij maneant praedicti Doctores, tamen tamen conveniunt quod taxativae dictiones, quae praecisam habent naturam, ita restringunt dispositionem, vt nihil praeter expressa in oratione admittant, quantumvis similia sint, & eiusdem rationis, vt est dictio ¶ tantummodo, ex textu in l. servi nomine 16. de usufruct. l. 1. vbi Bart. se quis ius dicit, l. inter illam 2. 7. de verb. signif. l. hie solus 7. C. de revocond. donat. Corral. in l. hered. d. iudicium, n. 17. C. de impub. & alijs subdit. Franc. Mantica de tacitis & ambig. conveni. tom. 1. lib. 4. tit. 33. n. 11. cu. segg. pluribus, Menoch. de retin. poss. rem. 5. nu. 73. Pet. Rebuff. in l. pecunia 178. vers. postremo, pag. mibi 812. de verb. signif. vbi plura iura adducit, Aug. Barb. d. 403. n. 1. pag. 572. Verojo conf. 178. n. 68. lib. 3. Florian. conf. 150. n. 7. & dictio ¶ duntaxat, ut in l. 2. §. cum Titio, de adm. leg. l. 2. C. de legib. cap. cum in partibus 17. de verb. signif. §. statutum 11. §. in nullo, vbi Archid. de rescript. in 6. capit. 1. de iure iur. eod. lib. Malch. de probat. consil. 1393. n. 37. Octau. Vulpel. de praepositi. & adverb. sub. hae d. pag. 28. Catd. Tusch. in praef. consil. 88. nu. 2. lit. D. tom. 2. Aug. Barbof. d. 97. nu. 3. & 4. vbi plures pag. 130. ¶ Idem est in dictione ¶ Penitus, ex Alex. in l. qui usufructum, de verb. oblig. Hieron. Zaballo in d. quaest. 828. n. 22. Octau. Vulpel. citato loco sub hac dictione, pag. 72. Aug. Barbof. d. 249. plures alios adducit Matth. Mathesil. 15 singular. n. 5. ¶ & omnino, ex textu in l. non omnis 19. in fin. de reb. cred. & in l. si quis ab alio 13. de re iudic. & alijs iuribus adductis ab eodem Rebuffo citato loco, vers. §. primum igitur, pag. 811. Matth. Mathesil. lan. citato loco, nu. 2. August. Barbofa pluribus cum mulatis d. 240. num. 12. cum duobus segg. pag. 290. & in tract. de offi. Episcopi 3. part. allegat. 95. num. 6. Zeph. phal. consil. 253. num. 33. tom. 2. Hieron. Gratus rescript. num. 23. & rescript. num. 91. volum. 1. ¶ Similis est dictione. ¶ Prorsus, cap. statutum 11. §. in super vers. prorsus riva, de rescript. in 6. cap. praesentium 2. §. praeter ea de rescript. eod. lib. capit. ad aures 6. de praescript. Rebuff. citato Octavia. Vulpel. de praepositi. & adverb. dist. protius, pag. 83. August. Barbofa d. 274. num. 1. & 2. pag. 516. ¶ quae ita praecisam naturam habent, vt nec modificationem, nec extensionem admittant, ex text. in l. gracie 8. §. illud 7. de fideiuss. Menoch. de recuper. rem. 14. numero 5. & singularia omnia, quae

quae alias admitti possent, excludant, l. p. n. praesentio, l. vir. ab eo 49. de iure dotium, l. cum filiofam. 1. de leg. 1. & caetera quae excogitari possunt, cap. statutum 11. de rescript. in 6. Decio cor. f. 113. Hieron. Grat. 18 rescript. 65. n. 23. & rescript. 86. nu. 3. lib. 2. ¶ quia ex propria vi, & natura vniuersaliter disponunt, ex leg. fin. vbi DD. C. qui testam. fac. post. glossa in clem. 2. de aucte, & 19 qualitate, lal. in l. p. cuniaris n. 26. de feris ¶ timo vniuersaliter negatiue, & abique personarum exceptione operantur, ex gl. in l. nemo potest, verb. obligari, de reg. iur. in 6. And. Tiraq. in l. si unquam verb. revertetur, nu. 245. C. de revocond. donat. Ignacius del Villar in sua Sylva rescript. §. nu. 4. l. b. 1. cuius etiam naturae est dictio, ¶ no otro, ¶ quae omnimodam praecisionem habet & similia eiusdem rationis excludit, ¶ quia verbum, ¶ no, est similitum repetituum, text. in l. §. ius 3. in d. 2. §. of. verb. alia pot. a, vbi etiam Dec. n. 34. C. de ser. iur. Socin. in l. quidam regulatus n. 2. de reb. dub. And. Tiraq. in l. 16. connubili, gl. 1. n. 2. & 48. Rebuff. in concord. rub. de collat. §. praeferatque ordinari, gloss. verb. dispensationem, lal. Menoch. de recuper. rem. 9. nu. 256. Matienço in l. 3. gl. 2. nu. 2. vbi plura adducit in 8. lib. 5. recop. Acebedo in l. 2. n. 74. in 10. §. 8. recop. quali infinitos cumular August. Barbofa d. 26. a. n. 1. cum segg. pag. 201 22 ¶ cui adiecta particula ¶ no, quae caetera omnia excludit & negat, ex text. in leg. §. 10. §. 1. de annuis seg. Ctau. conf. 308. n. 5. Zeph. phal. conf. 58. nu. 76. lib. 1. Aug. Barb. d. 219. nu. 1. pag. 283. & facit regulam in contrarium in omnibus non expressis Lancellor. de attentatis iure pend. in praef. nu. 347. pag. 60. ¶ & fortior est ad negandum quam affirmatiua ad affirmandum secuti, l. filiusfam. n. 7. §. par. 4. de donat. gl. in l. hoc genus de cond. & dem. Rebuff. in l. boues 8. §. hoc sermo, de verb. signif. Menoch. de recuper. rem. 14 nu. 4. & facit tradita per eundem de arbit. casu 498. n. 41. plures apud August. Barbof. ax. om. 158. n. 3 pag. 102. ¶ expressae excluduntur & negantur similia, & eiusdem rationis, vt in simili tenent Vvinius tom. 2. comm. opin. lib. 9. tit. 34. n. 6. Benedic. Aegidius in repetit. l. ex hoc iure 1. par. 1. cap. 11. nu. 39. de iust. & iure, ita vt actus positivi ex alijs tribunalibus, Ecclesijs, collegijs, & communitatibus, etiam si idem habeant statutum strictum, & procedatur in probandis sanguinis qualitatibus, & in iudicandis informationibus cum eisdem solemnitatibus, & circumstantijs, & cum eadem iustificatione, quae seruantur in communitatibus & tribunalibus expressis, nullo modo proderunt ad efficiendum rem iudicatam, & ius reale generi acquirendum, quod nullum dubium continet, & ad litteram in nostro habetur textu.

ARTICVLVS IV.

De non retractandis tribus sententijs, seu actibus positivis per instrumenta de nouo recepta, nec annullandis per falsa: ad interpretationem §. Y porque conforme a derecho.

TEXTVS VERBA.

Y Porque conforme a derecho, algunas vezes se rebuelue sobre la cosa juzgada, o por instrumentos nuevos, o por auer confiado,

que los presentados eran falsos, o por otras causas estatuidas en derecho; toda via en esta materia: Ordenamos, y mandamos que los tres actos en la forma dicha, de tal manera hagan cosa juzgada, y causen derecho a los descendientes, que aunque despues de ellos se descubriese alguna cosa, o razon, que pudiera ser impeditiva, si se huviera sabido antes de alguno dellos, se conseruen, y duren en su fuerza y vigor la auctoridad, y efectos de la cosa juzgada, y del derecho adquirido en su virtud, pues es mas credito de la mesma nobleza y limpieza sustentar tres calificaciones, con que esta probada, que descubrir (aunque sea por accidente, cuya noticia sobrenino) que se dio, y le an gozado personas, a quien no se les debia.

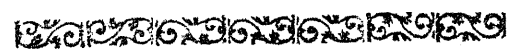
S V M M A R I V M.

- 1 Actus positivi, si tres sunt retractari non possunt, ex qualibet causa, etiam si iure fuerit alius admittitur, §. 6.
2 Res iudicatae efficiunt praesumptionem iuris & de iure, ex quibusdam causis iure infringitur, n. 5.
3 Praesumptio iuris & de iure qualiter nullam admittit probationem in contrarium, n. 4.

Postquam in praecedentibus §. §. decisum nobis traditum est, quatenus & quibus in casibus tres sententiae, seu actus positivi rem efficiant iudicatam, & ius reale generi acquirent, quibus vero non, quod explicatum reliquimus in praecedentibus articulis, in praesenti proponuntur eorum magni effectus, magnaque vis & constantia, ¶ nempe quod nulla ex causa quantumvis legitima, a iure que approbata annullari, subvertique possint tres actus positivi etiam si ex ea iure fuerit permittum in alijs negotijs telis adversus rem iudicatam pugnare, ita vt maior sit praestita fides, ac vis per nostram pragmaticam his actibus positivis, quam de iure communi rebus tribuitur iudicatis, ¶ quae licet constituant praesumptionem iuris & de iure, cuius magna est vis, veluti rei competentae, & veritatis notae, ex text. in cap. qui fidem 31. & quae ibi notantur, de sperat. & pluribus congestis penes Malchard. de probat. in princ. quaestio 10. numero 48. & penes adductos supra quaestio 8. §. 1. ex numero 9. & a Fulu. Paciano de probat. libro 1. capit. 51. numero 1. ¶ vbi ait, quod praesumptio iuris dicitur, quia a iure introducta, & de iure appellatur, quia transit in vim legis, seu quia inducit firmum ius vt ex B. Id. in leg. sine possidetis, numero 6. Cod. de probat. refert Menoch. de praesumptio. libro 1. quaestio 3. numero 18. vbi a numero 15. cum sequentibus, plures descriptiones refert Mantica de coniectur. ultim. vol. lib. 0. 1. tit. 2. numero 3. Prosp. Farinac. i. tom. quaestio 36. numero 200. cum segg. ¶ quae nullam admittit probationem in contrarium, ex l. a Divo Pso 15. §. si pignora 3. de re iud. leg. antique 23. Cod. ad S. C. Valerian. leg. fin. Cod. ad Macedon. Malchard. d. l. quaestio 2. omni. 49. Mantica citato loco, Fulu. Pacian. lib. 1. cap. 4. numero 30. & in d. l. capit. 1. numero 3. Menoch. d. l. quaestio 0. numero 19. & libro 4. praesumptio. numero 16. & alij relati a Valençuela consil. 8. numero 14. ¶ tamen causae quaedam speciales sunt, ex quibus haec praesumptio

sumptio iuris & de iure orta ex re iudicata tolli, & infringi potest, ut sunt instrumenta de nouo reperta, aut si sententia lata fuerit ex testibus, seu instrumentis falsis, quæ infringunt, & enervant rem iudicatam, quod per nostram pragmaticam in puritatis causis tollitur & disponitur, f quod actus positivi, & res iudicata ex eis orta, & ius reale semel adquisitum non infringantur, tollantur, nec minuantur ex prædictis causis, nec ex aliis quibuscumque, si quæ sunt, quibus potest subverti res iudicata, & præsumptio iuris & de iure, quæ ex ea oritur, quia sicut ius veritatem ex re iudicata præsumit, nisi contrarium ex aliqua prædictarum causarum probetur; ita nostra pragmatica veritatem trium actuum positiuorum præsumit etiam extantibus prædictis causis, aut qualibet alia, quæ ut plenè explicem, hunc diuidere articulum in duas partes decreui.

- 1 De veritate circa rem iudicatam infringendam per instrumenta de nouo reperta, per falsa, & per alias causas.
2 An etiam generalitate nostri textus stante dari possit causa, qua subvertantur tres actus positivi, ut nec descendentes, nec generi profint.

§. I.

An iure communi dentur causæ, ex quibus res iudicata infringi valeat & quæ sint.

S V M M A R I V M.

- 1 Res iudicata an retractetur prætextu instrumenti de nouo reperti. Affirmatiua communiter defenditur à DD. cuius fundamenta proponuntur, ex num. 2. cum seqq. Eius sequaces referuntur, num. 8. Contraria velut verior proponitur, probatur, & aduersus communem defenditur, ex num. 11. vsque ad 19. Eius DD. referuntur, num. 20. Contrariis satis it, ex num. 21.
2 Restitutio in integrum etiam maioribus ex iusta indulgetur causa. Ignorantia probabilis iusta est restitutionis causa, ibidem. Contrarium verum, n. 21. & seqq.
3 Veritas ex accidentibus mutari non debet.
4 Actio in id quod interest competit aduersus eum, qui rationes, & instrumenta abscondidit, & non edidit, & nu. 29. & seqq. Restitutio in integrum conceditur aduersus eum, qui instrumenta abscondidit si soluendo non sit, ibid.
5 L. si mater 11. in princ. de excepti. rei iudic. explicatur, & n. 31. vsque ad 36.
6 Equitas sequenda, & rigori præferenda est.
7 Textus noster expenditur pro hac affirmatiua opinione.
9 Res iudicata rescinditur per testes de nouo repertis contrarium, n. 10.
11 Auctoritas rei iudicata per restitutionem rescindi non debet.
12 Minores non restituuntur ex lesione casuali.

- Defectum notitiam instrumenti esse potest penes maiores, sicut penes minores, ibid.
13 Res iudicata retractari per instrumenta de nouo reperta graue est. Reperire idem quod inuenire de nouo, ibid.
14 Verbum restitui est idem quod restitui & redintegrare.
15 Res iudicata & transactio eodem passu ambulant, & n. 46.
16 L. Imperatores 25. de re iudic. expenditur.
17 Auctoritatibus non standum, sed rationi.
18 Doctorum turba opinionem sequitur absque delectura: omnia. Ratio vniuersa potius inspicienda, non plurium auctoritates, ibid.
19 Doctor vnus velut greges & aues alterius sequitur vestigia.
21 Restitutio ratione ignorantia iure non admittitur & num. seqq.
23 Clausula generalis intelligi debet secundum specialia expressa, & casus præcedentes, num. 24.
26 Res iudicata est veritas, & ex falso verum reddit. Et de debito debitum, & de debito non debitum, & de non ente ens, & de ente non ens, num. 27. Aliud non verum, nisi quod est iudicatum, numero 28.
29 Dolus causa est restitutionis, & actionis in id quod interest, num. 30.
31 Res iudicata propter vniam causam rescinditur propter aliam: licet propriis loquendo diuersum inchoetur iudicium, n. 32.
33 Res iudicata ex vna causa, quando noceat in alia: Rei vindicatio includit omnes causas inducentes dominium, ibid. Et qui ex ea petit omnes inducit in iudicio, n. 34.
35 Actiones in personam differunt à rei vindicatione.
36 Mulieres ex sua facilitate restituuntur.
37 Aequalitas, quæ adest in substituendo rem iudicatam præfertur contraria. Scripta in iure omnino alteri præfertur, n. 38. Cerebrina ex proprio capite, non aequitas sed iniquitas dicitur, sub n. 40.
39 Lex quantumvis dura seruanda est, dum eius verba clara sunt.
40 Rigor scriptus præfertur aequitati non scriptæ.
41 Enunciatio nihil potest in esse decisionis.
42 Restitutio non potest inducere approbationem.
43 Res iudicata an restituatur prætextu testamenti nouiter reperti. Affirmatiua proponitur, & probatur hic, & n. seqq. Contraria negatiua magis probatur ex n. 49. Contrariis satis it, ex n. 52. cum seqq.
44 Iuramentum & sententia æquiparantur. Iuramentum rescinditur per instrumentum de nouo repertum, ibid.
45 Sententia ex testamento melius considerata rescinditur.
46 Sententia & transactio vim eandem habent. Transactio rescinditur per testamentum nouiter repertum, ibid.
47 Sententia contra testamentum dicitur lata contra ius gentium. Lata contra ius, consuetudinem, vel statum nulla est, & nu. 63. Ferris non debet nisi lesto testamento, n. 48.
48 Transactio fieri non debet nisi prius legatur totum testamentum, & n. 64.

- 50 Conditio indebiti nihil contra sententiam operatur.
51 Sententia & testamentum eandem vim habent. Argumentum de testamento ad sententiam & contra validum, ibid. Par imparem vim non habet, ibid.
52 Iudicium nouum oritur ex petitione noua rei, & num. 53.
54 Sententia comprehendit omnia iura partium.
55 Transactio non extenditur extra cogitata, est stricti iuris, num. 56. Æquiparatur rei iudicate, n. 57. Non extenditur ad augmentum rei circa quam facta fuit, n. 58. Extenditur ad legatum eiusdem rei factum in alio testamento, n. 59. Facta circa contenta in testamento, & in scriptura idem operatur, n. 62.
61 Instrumentum circa aliam rem diuersum censetur.
62 Diuersa rei diuersa ratio.
65 Transactiones captiosæ nulla sunt ipso iure.
66 Voluntates defunctorum non impediunt publicè interest.
67 Ius querendum facit propter minimum statim recipiendum renunciatum.
68 Sententia lata ex privilegiariis probationibus retractatur ex nouis instrumentis, & non transit in rem iudicatam, num. 69. Fertur ex causa imperfecta, num. 70. Et ob inopiam probationum, num. 71.
70 Facilitas tolluntur, quæ iure speciali proueniunt, quàm quæ ex iure communi.
71 Sententia lata ex inuicivando ob inopiam probationum infirmatur earum copia superueniente.
72 Utens instrumenta aduersus sententiam ex privilegiariis probationibus iura e prius debet antea eorum non habuisse notitiam.
73 Restitutio in integrum an sit necessaria ad infringendum sententiam latam ex privilegiariis probationibus, affirmatiue ab aliquibus respondetur ex rationibus de quibus in præfati, & in numer. seqq. Contrarium verum & receptum, ex n. 76.
74 Restitutio est in integrum amissa causa redintegratio. Requiritur vbi ius permittit retractari sententiam, n. 75. Contrarium verum, num. 76 & 82. Explicatur, num. 84.
77 Permissum ex Principio constitutione non eget restitutionis auxilio, & si ex æquitate procedat ius ordinarij dicitur, n. 78.
78 Equitas iuri scripto opponitur, ita ut postquam semel scripta est, non aequitas, sed ius nuncupatur num. 81.
80 Ius æquitate plenum est.
83 Verba, ex integro causam agere, non important restitutorem in integrum.
85 Restitutio sicut competit in nobilitatis causis, reuocatur per nostram pragmaticam, numero 86. & 87.
87 Extraordinarium auxilium non est necessarium, vbi ordinario agi potest, & n. 88.
89 Sententia, & res iudicata ex falsis instrumentis, & testibus lata retractatur. Et nunquam transit in rem iudicatam, n. 90. Maxime cum falsitas ex actio, aut ex ipsa sententia constat, n. 91. Restitutur etiam hoc per nostram pragmaticam, numero 92.
90 Condit

Esti firmitas, & auctoritas rei iudicatæ tantum iure sunt, ut supra ostendi in art. 1. huius quaestionis, non defunt causæ, ex quibus inflecti, & rescindi possint, de quibus, & quot iure sunt, & de earum veritate nunc agere decreui, & ad quatuor dubia omnia reducuntur. Primum, circa instrumenta de nouo reperta. Secundum, circa testamentum recenter adinuentum. Tertium, de sententia lata ex priuilegiariis probationibus retractanda per noua instrumenta, & an opus sit in integrum restitutio.

Quartum, de instrumentis & testibus falsis de quibus singulis agamus, ut plenam nostri textus intelligentiam sinamus.

Circa primum, an res iudicata retractari possit prætextu instrumenti nouiter reperti, varij extant DD. alii sic, alii aliter sentientibus, quod igitur ex eo retractari possit sententia per auxilium restitutionis in integrum ex clausula generali, si quamibi iusta causa esse videbitur, ut in l. 1. §. fin. ex quibus causis maiores, communior, & præxi receptior opinio est, & probatur ex sequentibus.

Primo quia iusta quælibet causa ex æquitate deducta sufficiens est ad restitutionem etiam in causis maioribus, ex d. l. 1. §. fin. & ex l. sed & si 26. §. fin. ex quibus causis maiores & obseruanti communitet DD. sed ignorantia probabilis est iusta & legitima restitutionis causa, secundum textum in l. 1. §. si quis autem 18. de itinere actûque priuato, cum similibus. Igitur in nostra specie ex ignorantia instrumenti largiri debet restitutio aduersus rem iudicatam.

Secundo veritas mutari ex accidentibus non debet, l. assumptio 6. ad municipal. nec imagine naturæ obumbrati, leg. filio, quem pater, 23. de lib. & posth. cuius obumbrationem detegi publicè interest, ex notatis in l. illicitas, 6. §. veritas 1. de officio præsid. l. cum falsa 6. C. de iuris & facti ignor. l. 1. §. si nisi quæ modo 10. C. de lasin. libert. toll. at hic agimus de veritate detegenda per nouas & legitimas probationes. Igitur admitti restitutio in integrum non solum debet, sed & publicè ita fieri expedit.

Tertio aduersus eum, qui rationes, seu instrumenta abscondit, & non edit, in id quod interest, actio competit, secundum text. in l. argentarius, 10. §. fin. de edendo: at quoties actio in id interest indulgetur, si igitur non est soluendo, restitutio aduersus prius iudicatum impartitur, ex text. in l. fin. §. 1. de eo per quem factum erit. Igitur si is, qui abscondit instrumentum, non est soluendo, restitutio competere debet aduersus principalem, ne propter alienum dolum iste lucrum faciat, ille verò damno efficiatur, secundum d. §. 1. & sic sententia lata, etiam transacta in rem iudicatam, rescindi debet, argumentum hoc procedit ex Sforcia Oddo de rest. in integ. 9. 72. art. 3.

Quarto pro hac sententia videtur textus expressus in l. si mater 11. in princ. si peteret rursus hereditatem obstruam exceptionem rei iudicate. Nerasius ait, ego exceptionem obesse ei rei iudicate non dubito sed ex causa succurrendum erit, quæ vniam tantum causam egit rupti testamenti, de excepti. rei iudic.

Quinto, ex æquitate quæ est pro hac opinione, & ante omnia sequi oportet, etiam si rigidum ius aliud suadeat, & iudex probus ante oculos eam debet semper habere text. in l. quod si Ephesi, 4. de eo, quod certo loco, l. in omnibus 90. vbi latè Per. Fab. de reg. iur. & in l. placuit 8. C. de iudic. Roman. conf. 469.

num.3. Ancharr.conf.289.num.3.& consil.401.num.3. Marian.Socin.conf.1.1.19.lib.1.qua maximè ad hanc opinionem substinendam moti fuerunt, Hieron. Zaballus,comm.contra comm.ques.542.n.6.10. Garcia de nobilit.gloss.6.§.2.n.10.Boetio quem prædicti allegant,decis.307.

7 Denique probatam hanc opinionem habemus in hoc nostro textu,ibi.¶ perque conforme a derecho algunas vezes se rebuelne sobre la cosa juzgada, por instrumentos nuevos, o por aver confiado que los presentados eran falsos, &c.ita vt hodie videatur,quod hæc opinio procedat absque aliqua difficultate,&indubia sit.

8 Ex quibus communiter ab omnibus ferè amplexa est hæc affirmatiua sententia, vt videre licet apud Immol.Ioann.Andr.& Abb.in capit.vltra tertiam de rebib.Alexand.Angel.Paul.Castlenf. & l.c.num.11.& eundem Immol.in l.Imperatores, de re iudic. & apud alios adductos ab Anton. Gabr. lib.2.commun.conclus.rit.de restitu.in integ.conclus.2. Sforziare Oddum eod.tract.ques.72.art.3. Gregor.Lopez in l.19.gloss.9. tit.22.part.3. Padilla in leg.sub præ. exius, numer.7. Cod.de transact. Ioann. Garc.de nobilit.gloss.6.§.2. a numer.5.cum aliis ibi, Ioan.Gutierr.de iuram.confir.2. cap. capit.7. numero 8.vbi ex Padilla refert,quod ita regij auditores pronunciarunt,& post omnes Hieron. Zaballus citato loco ques.48.num.10.& dist.ques.542. per totam,maximè a versio, sed his non obstantibus, & ques.840.num.25,qui alios allegat pro hac sententia.

9 At prædictam opinionem non tantum locum habere in instrumentis, sed etiam in testibus de nouo repertis, quibus res iudicata subuerti potest voluit Ioann.Garcia in dist.5.2. numero 10. quem laudat dicens hanc sententiam non esse contemendam Zaballus in d.ques.547.nu.6.per l.in exercendis lib.15.C.de fide instrum.cui ego addo meliorem textum ad propositum in l. argentarius 10. §.fin.ubi, alys instrumentis & testibus, de edendo, vbi in simili casu specie equipantur testes, & instrumenta, pro vt etiam adæquantur generaliter in omnibus libris & causis in dist.leg.in exercendis, & docent omnes communiter, & explicat elegantissimè Donelus in leg.iurisyndi.9.num.19. Cod.de rebib. & Ofualdus ad eundem Donel.lib.25. comment. capit.15. lit. K. & L. ¶ Licet huic sententiæ contrarij existant Ioann.Gutierr. supra numer.5. & idem Ofualdus lib.27. commun. capit.7. lit. B, quibus & ego accedo, hanc sententiam & opinionem tantum admittens in sententijs, quæ non efficiunt rem iudicatam, vt sunt, quæ feruntur in summarijs iudicijs, & in puritatis informationibus, & in causis matrimonialibus, & similibus, in quibus indubiè procedit, in cæteris verò, quæ transitum faciunt in rem iudicatam, nullibi admitterem, nec præticatam, cum ea admiffa res iudicata effectum non fortiretur, & respublica magnis iurgijs, & litibus obnoxissetur, quod nec substinendum, nec farendum est.

10 Sed contrariam principalem sententiam non solum in testibus, sed etiam in instrumentis probant alij ex iuri magis consonis rationibus, & fundamentis. Primò, quia auctoritas rei iudicatæ per in integrum restitutionem eludetur aduersus ea, quæ adduximus supra h.ques. art.1. ex textu in leg. seruo.65. §. cum Prator. 2. ad S. C. Trebel. cum similibus.

11 Sed contrariam principalem sententiam non solum in testibus, sed etiam in instrumentis probant alij ex iuri magis consonis rationibus, & fundamentis. Primò, quia auctoritas rei iudicatæ per in integrum restitutionem eludetur aduersus ea, quæ adduximus supra h.ques. art.1. ex textu in leg. seruo.65. §. cum Prator. 2. ad S. C. Trebel. cum similibus.

Secundò, restitutio in integrum minoribus etiam non competit, si fortuito fuerunt casu laesi, secundum text. in l. verum, 11. §. si lecupletis, cum alijs, de minorib. & adducta per Rebuff. de restitu. gloss. 2. m. 8. Cald. in l. si curatorem verb. vel aduersarij dolo nu. 12. cum segg. Hug. Donel. lib. 21. comm. ca. 10. circa princ. at non producere instrumentum ex defectu notitiæ seu propter ignorantiam casu fortuito potius tribui debet, cum quilibet industrius, & diligens eodem morbo laborare possit. Igitur restitutio ex nouis instrumentis nec habebit locum in causa maioris, verum nec in lite minoris 25. annis, ex d. §. si lecupletis.

Tertid, sub prætextu nouorum instrumentorum postea reperorum iudicatas restaurariis exemplo graue esse iure aperto constitutum est in d. leg. sub specie 4. Cod. de re iudic. in cap. inter monasterium 20. & cap. Suborta 21. in fin. de sent. & re iudic. at hoc intelligi oportet, vbi ex ignorantia non fuerunt producta instrumenta, hoc enim volunt verba illa, nouorum instrumentorum casu reperorum, reperire enim de nouo inuenire, quod antea latebat, significat, vt ex præbatis patet auctoribus, Festus lib. 16. Franc. Conan. lib. 3. comm. cap. 3. numer. 4. refert. Ofuald. Illiger ad Donel. lib. 4. comm. cap. 10. lit. B. pag. mibi 194. quia si scientiam litigator eorum habuit, & noluit producere, nulla manet dubitatio, vt fatetur idem Zaballus, d. g. 840. num. 25. versio. sed omiffa. Igitur indubitatum est, quod restitutio locum in proposita specie habere non poterit.

Confirmatur prædictum fundamentum, nam verbum restituo non solum comprehendit ius ordinarium appellationis, sed & propriè extraordinarium restitutionis, quia nihil aliud restaurare significat, quam restituere, & redintegrare, vt ex Amb. Calep. in dictione, restaura, patet, & iure etiam sæpius restaurare pro restituere, & econtra sumitur, vt probat Rebuff. in l. restituere 75. versio. Quinto, de verbor. signif. itav promissua hæc sint verba. Igitur restitutio ex nouis instrumentis aduersus iudicatam rem aperte extat prohibita in d. l. sub specie.

Quartò probatur expressè ex text. in l. sub prætextu 19. C. de transact. vbi rem ita decisam habes, sub prætextu instrumenti post reperti transactionem bona fide finitam rescindi iura non patiuntur, & transactionis & rei iudicatæ vis, & effectus iidem sunt, & absque differentia, vt patet l. seg. Non minorem 20. C. illo tit. Igitur habemus in iure decisam expressè hanc opinionem, à qua resiliere non licebit, nec possumus, quia ius repugnat apertum.

Quintò est etiam textus expressus idem in specie decernens in dist. leg. Imperatores 25. ibi. Quamquam sub obreitu nouorum instrumentorum restitui negotia minime oporteat de re iudic. ex qua & ex leg. sub specie suis deductu l. 19. in versio. Orosi si decimos que non se pueat, vbi gloss. 8. & 9. animaduertit lit. 2. 2. part. 3. vbi ad litteram decisum hoc dubium habemus, vt opinionibus locus non relinquatur.

Ex quibus facillè colligi potest, quantum hæc sententia veritate nitatur, iure, ac ratione, licet non tanta auctoritate, sicut præcedens contraria sit fulcita, & ided praxi receptam asserunt eius sequaces. Ego verò nudis DD. auctoritatibus, si ratione non fuerunt munitæ, adherere non soleo, ratio me ad se trahit, nõ nuda dicta, & assertiones, vt docuit cæteris elegantius Iustinianus Imp. in leg. 1. §. sed neque.

neque ex multitudi. 6. Cod. de volere iure enuol. sed neque (inquit) ex multitudine auctorum, quod melius, & iustius est, iudicatur, cum possit forsari, & deterioris sententia, & multos, & maiores aliqua ex parte superare, & generaliter hoc idem placuit Curtio Iuniori, consil. 63. numer. 1. & consil. 160. numero 11. de quo plura videnda penes Ofuald. Illiger. ad Donel. lib. 28. commun. capit. 2. lit. A. pag. mibi 1397. & segg. & penes adductos à Maschi. conclus. 1143. numero 6. ¶ Solet enim turba Doctorum opinionem sequi, absque tamen delectu rationis, nec legis, quare non sequentium pluralitas, sed vnus ratio vrgentior, ac fortior inspicienda & sequenda est, ex Menoch. lib. 2. p. sumpt. 7. numero 39. versio. cum vero, Alciat. ab eo adducto eod. tract. reg. 2. presump. 5. 1. nume. 2. & probat D. Ioann. Sancius Abulensis in suis select. & præc. disputat. 14. numero 8. & disputat. 29. numer. 7. & disputat. 44. numer. 67. & 68. & disputat. 48. numero 4. Marc. Anton. Genuen. præc. Eccl. iust. qual. 94. numer. 4. & quest. 583. num. 3. ¶ quia fortè doctrinæ contrariæ rationes ex proposito non discussere, sed vnus sequitur alterius vestigia, tamquam greges, seu aues, quarum vna alteram sequitur, vt aiunt Nauarr. in man. cap. 27. numer. 289. Emman. Saa verb. Dubium sub fine, Azor. institut. moral. tom. 2. lib. 2. cap. 17. questio. 6. Valer. Reginal. praxi fori panis. lib. 13. numer. 92. & 105. P. Thom. Sancius de matrim. lib. 3. disputat. 44. numero 2. & iterum in dealog. lib. 1. cap. 9. numero 9. & eo relato D. Ioann. Sancius Abulens. in dist. disputat. 44. numer. 63. versio. nec oberit. in fin. & Mart. Bonacina 2. tom. de dist. in l. specifica & numerica pec. cat. disputat. 2. quest. 4. punct. 9. numer. 12. ¶ Quare huic neganti adhæreo sententiæ, sicut & fecerunt Cumanus in dist. leg. 7. operatores, & Fulg. in leg. arbitro, §. dolo, de dolo malo, & consil. 181. quibus relatis assentitur Andr. Fachin. l. 1. controuerf. capit. 51. per totum. Marc. Ant. Genuen. præc. eccl. 9. 600.

21 Nec vim vllam contrariæ rationes habent: non primam, nam & si aliqui ex nostris pluries restitutionem admittant ratione ignorantie ex prædicta generali clausula si aliqua mihi iusta causa esse videbitur, vt constat ex allegatis à Maurilio de restitu. in integ. capit. 38. Sforz. Odd. 1. part. questio. 8. & 9. Chopin. de priuileg. iustic. libro primo, part. 2. capit. 1. & 5. loquuntur tamen, aut dum ignorantia prouenit ex naturali personæ conditione, defectu aut sexu, vt in minore, rustico, muliere, &c. & tunc erit hoc verum, si ignorantia talis fuerit, vt in alio industrius, & diligenti moraliter non inueniatur, tunc verò si in alio quolibet maiori, & perito cadere posset, quia tunc omnibus negabitur restitutio, arg. leg. verum 11. §. item non restituitur 4. cum leg. seg. de minor. cum adductis supra in z. ratione pro hac sententiâ; ¶ Aut prædicti loquuntur alio in sensu, & tunc vers non existet eorum sententia, cum casualis ignorantia per se non possit esse iusta restitutionis ratio ex superius dictis. ¶ Et quia illa clausula generalis debet intelligi in terminis specialium edicti Pratoris & in similibus expressis ex text. in leg. fin. §. cum dulcia, de tritico, vino, & oleo leg. & in capit. sedes 15. vbi communitè DD. de rescripti. Pelæz de maiorat. 2. part. quest. 12. numero 26. August. Barbosa clausula 62. ex numero 1. pag. 71. ¶ quia dum generalis clausula apponitur post specialem restringitur secundum casum præcedentem, ex Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

22 Ad secundum responderetur, quod dms ad est res iudicata, ad est etiam veritas, nec plus de ea inquiri oportet, in hoc enim consistit rei iudicatæ auctoritas, vt verum efficiat id, de quo loquitur, vt pluribus dixi hac eadem quest. art. 1. & probat, si præcedens nostræ pragmaticæ in princip. & ided cum satis ex ipsa re iudicata appareat iudica veritas, fas non erit, sed omnino superfluum, & iure veritum amplius de ea quæti ex instrumentis, & testibus, de nouo repertis, ¶ quia iudicata res etiam ex falso verum reddit ex leg. 1. de re iudic. l. res iudicata, 207. de reg. iur. & de indebito debitum, & de debito indebitum, Ang. Aretin. consil. 40. capio primam, num. 39. & segg. versio. cum sententia, & de non ente ens, & de ente non ens, l. in l. Iulianus, colum. 2. num. 2. de condit. indeb. Curt. Iun. consil. 26. numer. 6. lib. 1. & postquam est iudicatum dubitari non liceat an verum id sit, l. 1. C. de condit. m. ab Bald. in capit. nihil, de elect. Card. Tusch. lit. R. ednclus. 67. num. 54. & seg. tom. 6. Zaballus commun. contra commun. quest. 840. numer. 2. de quibus plura supra art. 1. ¶ quia ex eo veritas constans apparet, nec aliud est verum, quod est iudicatum de quo postea inquiri superfluum, & veritum est, l. si. C. sent. rescind. non posse, ca. 1. de litis contestat. cum similibus alibi adductis, quare dicendum, quod res iudicata omnibus præponderat instrumentis, & testibus postea repertis, nec per eos de illius veritate, & iustitia quæri, nec dubitari licebit.

Ang. in leg. obligatione generalis, de pignor. Decio conf. 379. numero 12. Marta de clausul. 4. part. clausula 1. numero 5. Card. Tusch. lit. C. conclus. 309. numero 6. tom. 1. August. Barbosa numero 4. Pelæz 62. locis citatis, & cum causæ expressæ in edicto Pratoris diffimiles sint, multumque vrgentiores, & grauiores, vt sunt reipublicæ causa a sentia, vinculoium obstrictio, & hostium potestas, vt in d. l. 1. & per totum 1. ex quib. caus. maiores, quibus adaptari nullo modo poterit casualis ignorantia instrumentorum & testium, ¶ Quare ea in specie edictum restitutorium Pratoris locum habere non poterit, vt explicant communiter ferè omnes in dictis iuribus, & Hugo Donel. lib. 21. comment. capit. 5. fol. mibi, 1194. quibus concinit Andr. Fachin. in d. cap. 51. in respons. ad 1. & assentitur Matth. Welembek in paraisil. ad tit. ex quibus causis maiores, nume. 10. circa medium, quatenus negat ex facto ignorantie restitutionis auxilium competere, & contrarium improbabile appellat, quam per plures rationes cõprobat Menchaca lib. 2. controuerf. illust. cap. 75. magis iuridicam & veram vocat Hieron. Zaballus commun. contra commun. quest. 48. sub numer. 11. & ex numero quinto, plures pro hac adducit Doctores Ofuald. Illiger. ad Donel. lib. 21. com. capit. 5. lit. D. & Ar. Pin. in auct. nistrici. n. de. ex nume. 58. C. de bon. mai. Laudatus à Sarmiento lib. 2. select. cap. 10. num. 1. versio. Præterea, & versio si esset, & fuffimè ac nouissimè Fontanl. de pall. nupt. claus. 4. gloss. 12. ex n. 85. vbi vtramque opinionem refert, & adstruit, & ex n. 85. distinguit pro vt nos.

Ad secundum responderetur, quod dms ad est res iudicata, ad est etiam veritas, nec plus de ea inquiri oportet, in hoc enim consistit rei iudicatæ auctoritas, vt verum efficiat id, de quo loquitur, vt pluribus dixi hac eadem quest. art. 1. & probat, si præcedens nostræ pragmaticæ in princip. & ided cum satis ex ipsa re iudicata appareat iudica veritas, fas non erit, sed omnino superfluum, & iure veritum amplius de ea quæti ex instrumentis, & testibus, de nouo repertis, ¶ quia iudicata res etiam ex falso verum reddit ex leg. 1. de re iudic. l. res iudicata, 207. de reg. iur. & de indebito debitum, & de debito indebitum, Ang. Aretin. consil. 40. capio primam, num. 39. & segg. versio. cum sententia, & de non ente ens, & de ente non ens, l. in l. Iulianus, colum. 2. num. 2. de condit. indeb. Curt. Iun. consil. 26. numer. 6. lib. 1. & postquam est iudicatum dubitari non liceat an verum id sit, l. 1. C. de condit. m. ab Bald. in capit. nihil, de elect. Card. Tusch. lit. R. ednclus. 67. num. 54. & seg. tom. 6. Zaballus commun. contra commun. quest. 840. numer. 2. de quibus plura supra art. 1. ¶ quia ex eo veritas constans apparet, nec aliud est verum, quod est iudicatum de quo postea inquiri superfluum, & veritum est, l. si. C. sent. rescind. non posse, ca. 1. de litis contestat. cum similibus alibi adductis, quare dicendum, quod res iudicata omnibus præponderat instrumentis, & testibus postea repertis, nec per eos de illius veritate, & iustitia quæri, nec dubitari licebit.

Ad tertium dico, quod licet restitutio concedatur in specie d. leg. argentarius 10. §. fin. de edendo, vt d. leg. fin. 1. de eo per quem actum erit, non tantum est ob non redditas rationes, sed instrumenta, sed ob dolum argentariorum, seu eius, qui in iudicio stendi impedimento fuit, ¶ vt igitur actio in id, quod interest, competat in specie dictorum iurium solum interserire necesse est, vt in leg. 1. eiusdem

tit. de eo per quem factum erit, & in l. ubi exigitur, & in primo, de edendo, quo deficiente deficit actio, & restitutio, d. l. 1. §. si rem 3. d. l. ubi exigitur; & si doloso soluendo est, aduersus eum de dolo actio competit, si non soluendo non est, ne ex dolo eius qui lucrum faciat, restitutio largitur, non quidem, ut dixi, ex non redditis rationibus, seu instrumentis, sed ex commisso dolo, ex quo restitutio iure competit ex toto ut ff. de dolo.

- 31 Ad quartum respondeo, præsupponendo quod in d. l. si mater, 2. in primo, de except. rei iudic. non videtur agi de nouis instrumentis, seu testibus producendis aduersus rem iudicatam, sed de rescindendo iudicatum ex vna causa propter aliam, quod iure permissum extat, tam in d. l. leg. si mater, §. si quis autem, 2. cum seqq. quam in l. etiam eadem 14. l. si rem 17. leg. si quis, 18. cum aliis ibi, de except. rei iudic. Cortal. in l. actionibus 5. num. 10. de in litem iurande, Sigismundo Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 50. numer. 24. Pet. Gilken. ad l. 1. num. 63. Cod. de edendo, Hugo Donel. lib. 2. commun. cap. 5. versicul. non est satis, plures adducti à Pelaez de maiorat. 4. part. quasi. 1. limit. 1. numero 74. & patet ex ipsomet contextu, d. l. leg. si mater, ibi, sed ex causa succurrendum erit ei, quæ vnam tantum causam egit rupti iustantiæ, & expressè in decidentibus, ut sunt text. in d. l. leg. sub specie 4. Cod. de re iudic. & l. g. sub preterito. 19. Cod. de transact. & d. l. leg. in perationes 35. de re iudic. & d. l. leg. 19. tit. 22. part. 3. quæ & aperta nituntur utilitate publica, atque idèd subuerti prætenti priuata æquitatis, nec iure licet, nec erit expediens, quoties enim verba legis clara, non ambigua extant, & ita casum decidunt, ut æquitatis rationi profus aduersentur nec possit æquitas teneri quin lex offendatur, omnimodò lex quamtòvis dura seruanda est, secundum reg. text. in leg. prospexit, 12. §. 1. Qui & à quibus, leg. 1. Cod. de legib. Aristot. lib. 1. rethor. capit. 3. D. August. in lib. de relig. capit. 31. & refertur in capit. 3. dist. 4. Cortal. lib. 2. miscell. capit. 18. Franc. Duaren. ad rub. de iudic. fol. 159. & seqq. Ioann. Garcia de expensis capit. 1. numero 28 & seq. Andr. Tiraquel. de retract. lignag. §. 358. l. 1. & in leg. si vnamquam 8. verb. libertas, numero 65. Cod. de renouand. donat. Anton. Fab. lib. 1. iurisprudencia, princip. 2. illat. 3. Andr. Fachin. qui plura breuiter adducit lib. 1. controuers. capit. 3. plures apud August. Barbof. axioma 136. numero 20. pag. 87. Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 1. comment. capit. 13. litt. F. Salomon. in comment. de bono & aqno, in leg. 1. §. 1. de iust. & iure, confert Soto de iure lib. 1. quæstion. 6. art. 7. & quasi. 7. art. 3. & lib. 3. quæstion. 4. art. 5. & cum hæc opinio probetur ex prædictis expressis iuribus, nitaturque æquitate fauoris publico concernenti, omnino præferenda est contrariæ sententiæ saltim in veritate & ratione, quamtòvis communior altera sit, quod veritati obesse non potest. At hoc est, quod dicitur rigorem iure scriptum præferendum æquitati non scriptæ, talis leg. quod Ephefi, §. interdum, in fin. de eo quod certo loco, cum aliis adductis per Cardin. Tusch. in pract. conclus. 112. numer. 16. & 17. tom. 3. & conclus. 330. litt. I. tom. 4. & per August. Barbof. axioma 15. quasi per 10. ram, & licitum non est cerebrinam æquitatem ex proprio capite inducere ad constitutendum nouas opiniones ex Bald. conf. 97. super primo quæsto, num. 2. vers. si licet. l. b. 4. & conf. 138. secundum ea, vers. quia erubescimus, lib. 3. Fulgol. consil. 158. Domina Gracolina.
- 32 Immo hac in specie non infringitur sententia, & res iudicata ex prima causa per secundam in iudicio allatam, sed aliud diuersum constituitur iudicium ex nouæ causæ interuentu, iudicia enim ex causis distinguuntur, ut in prædictis iuribus probatur, quod plurimum ab specie de qua loquimur differt.
- 33 Sed illud difficilè reddit Vlpiani responsum in d. l. leg. si mater, & à nobis superius assignatum, quod in illo textu fatetur I. C. rem iudicatam ex vna causa nocere, si ex alia postea agatur, cum in cæteris citatis iuribus non nocere appareat. Sed verè magna est differentia inter prædicta iura, & textum in d. l. leg. si mater, nam cum aperte loquatur de rei vindicatione ex causa rupti testamenti in qua mater succubuit, velut non domina, quia testamentum ruptum non apparuit, postea agenti eadem vindicatione, licet ex causa alia, obstat exceptio rei iudicatæ; declarata enim non domina ex vna causa, declaratur etiam ex omnibus, & nam qualemcumque domipum aduersus habuit, in primo vindicationis iudicio deducit, secundum text. in §. itaque adquisitum, 5. eiusdem legis, quare ni causa noua orta fuerit post primum iudicium obstat rei iudicatæ exceptio, nisi æquitatis succursu subueniatur, ut in d. l. leg. si mater, & cætera verò iura supra adducta loquuntur de actionibus in personam, quæ à rei vindicatione differunt in hoc, ut aperte explicat. I. C. in leg. & an eam dem, 14. §. actiones 2. de except. rei iudic. cui consonat leg. 25. vers. Pero si el demandador, tit. 2. part. 3. explicat Hug. Donel. in d. l. capit. 22. vers. non est satis, Cortal. in d. l. leg. in actionibus 10. de in litem iurando.
- 36 Ex quibus prouenit vera solutio huius argumenti, & rationis contrariæ, nam cum mulier illa sexus imbecillitate inducitur ante aperturam tabularum iudicium rei vindicationis quasi ex rupto testamento intempestiuè inchoauerit, & ex causa rupti facta existente victa fuerit, posteaque apertis pupillaribus tabulis, cum impuberi filio defuncto substitutus non esset, & mero iure ad ipsam filij hæreditas pertineret, vaide rigidum, & parum

æquum visum fuit, quod ex muliebri facilitate decepta agens ex falsa causa, & omittens veram exprecipiato iudicio ante aperturam testameti hæreditatem iure suam, iusque rationabile amitteret propter ineptum muliebri factum, quæ specie, & similibus leges ex æquitate mulieribus subueniunt text. in leg. 2. §. verba 2. melior textu in leg. si mater, 23. ad S. C. Veleian. leg. si sine. C. eod. cum similibus, ut & I. C. fecit in specie d. l. leg. si mater, cuius, ut vides, est diuersa ratio, quæ huic veræ sententiæ non extat aduersa.

Ad alterum ex æquitate considerata à Ioann. 37 Garcia, Zaballo, & Boerio dupliciter responderetur. Primò, quòd in proposita specie concurrat fauor, & æquitas publica, quæ publicè interest res iudicatas subtraheri, ex aliqua verò causa non subuerti, nisi expressè iure approbata fuerit, quæ omnino præferri debet utilitati priuatae secundum textum in leg. vni. §. fin. Cod. de cad. toll. & in leg. utilitas 3. Cod. de prim. epilo. lib. 12. & in cap. 3. de postulat. orat. cap. 3. §. 1. quæstion. 1. leg. 8. vers. canon. Jera, tit. 28. part. 3. Auendasio in cap. 12. prator. numero 18. 1. p. Marc. Mantua sing. 573. numero 1.

Secundò quòd opinio nostra probatur ex iuribus apertis, & expressè in decidentibus, ut sunt text. in d. l. leg. sub specie 4. Cod. de re iudic. & l. g. sub preterito. 19. Cod. de transact. & d. l. leg. in perationes 35. de re iudic. & d. l. leg. 19. tit. 22. part. 3. quæ & aperta nituntur utilitate publica, atque idèd subuerti prætenti priuata æquitatis, nec iure licet, nec erit expediens, quoties enim verba legis clara, non ambigua extant, & ita casum decidunt, ut æquitatis rationi profus aduersentur nec possit æquitas teneri quin lex offendatur, omnimodò lex quamtòvis dura seruanda est, secundum reg. text. in leg. prospexit, 12. §. 1. Qui & à quibus, leg. 1. Cod. de legib. Aristot. lib. 1. rethor. capit. 3. D. August. in lib. de relig. capit. 31. & refertur in capit. 3. dist. 4. Cortal. lib. 2. miscell. capit. 18. Franc. Duaren. ad rub. de iudic. fol. 159. & seqq. Ioann. Garcia de expensis capit. 1. numero 28 & seq. Andr. Tiraquel. de retract. lignag. §. 358. l. 1. & in leg. si vnamquam 8. verb. libertas, numero 65. Cod. de renouand. donat. Anton. Fab. lib. 1. iurisprudencia, princip. 2. illat. 3. Andr. Fachin. qui plura breuiter adducit lib. 1. controuers. capit. 3. plures apud August. Barbof. axioma 136. numero 20. pag. 87. Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 1. comment. capit. 13. litt. F. Salomon. in comment. de bono & aqno, in leg. 1. §. 1. de iust. & iure, confert Soto de iure lib. 1. quæstion. 6. art. 7. & quasi. 7. art. 3. & lib. 3. quæstion. 4. art. 5. & cum hæc opinio probetur ex prædictis expressis iuribus, nitaturque æquitate fauoris publico concernenti, omnino præferenda est contrariæ sententiæ saltim in veritate & ratione, quamtòvis communior altera sit, quod veritati obesse non potest. At hoc est, quod dicitur rigorem iure scriptum præferendum æquitati non scriptæ, talis leg. quod Ephefi, §. interdum, in fin. de eo quod certo loco, cum aliis adductis per Cardin. Tusch. in pract. conclus. 112. numer. 16. & 17. tom. 3. & conclus. 330. litt. I. tom. 4. & per August. Barbof. axioma 15. quasi per 10. ram, & licitum non est cerebrinam æquitatem ex proprio capite inducere ad constitutendum nouas opiniones ex Bald. conf. 97. super primo quæsto, num. 2. vers. si licet. l. b. 4. & conf. 138. secundum ea, vers. quia erubescimus, lib. 3. Fulgol. consil. 158. Domina Gracolina.

37 Tertiò probari videtur hæc eadem sententia in textu in l. si ex testamento, 20. cum l. seq. in princ. de except. rei iud. vbi sententia ex testamento lata mutari potest, si postea melius ipsum inficiatur testamentum, quæ videtur nostri dubi expressè decisio.

46 Quarto sententia, & transactio vim eandem habent, text. est in l. non minorem, 20. C. de transact. sed transactio retractari potest præteritum testamento noniter reperti, secundum text. in l. Imperatores, §. cum transactio, & in l. non est ferendum, 12. de transact. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

Gracolina num. 3. Anton. Monach. de ref. Florent. 70. num. 31. Cardin. Tusch. lit. F. conclus. 311. nu. 16. tom. 3. August. Barbof. axioma 85. nu. 2. pag. 52. Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 26. comm. 6. 2. lit. F. pag. 1402. quæ non æquitas, sed iniquitas nuncupatur, talis in d. leg. quod si Ephefi, §. interdum, in fine, de eo quod certo loco Cardinal. Tusch. numer. 17. citato loco, Tiber. Dec. conf. 38. nu. 42. & seq. lib. 1. Grac. discept. for. tom. 4. c. 64. nu. 15. & seqq. Mantica, de tacit. & amb. lib. 1. §. 17. 7. 17.

- 41 Ad aliud denique vltimum adductum ex nostri textus verbis, quibus approbari videtur contraria sententia, dicendum est, quòd non loquitur dispositiuè, sed enunciatiuè, & relatiuè ad id, quod ex iure ab aliquibus receptum est, & aliquando praxi seruatum, quod quidem verè negari non potest, nec dicta verba aliquid decernunt, nec adiciunt, nec minuunt prædictas opiniones nec iuris veritatem, & quod proprium est enunciationis ex textu in cap. si Papa 1. in princ. de priuileg. in 6. gloss. in leg. vni. Cod. Quando non petent. part. DD. in l. ex his verbis 7. C. de testam. militar. præcipue cum verificatur in prædicta contraria opinione aliquando praxi recepta, quæ excludit noster textus ab actibus positius puritatis & nobilitatis transactis in rem iudicatam, qui subuerti nullo modo possunt per instrumenta de nouo reperta, & cum prædicta verba nostri textus coarctent prædictam opinionem contrariam ut non habeat locum in actibus positius puritatis, non potest dici, quod eam approbent, argum. text. in l. legata v. uisiter, 14. in fine princip. de alim. leg. & quæ tradunt Menoch. lib. 4. presump. 139. num. 5. Pelaez de maiorat. 2. part. initio, num. 187. Ruyn. consil. 24. num. 8. l. b. 5. Cæsar. de Grassis dec. 2. num. 13. de donat. Rota dec. 4. 6. num. 1. part. 1. sacri Palatii, præcipue cum relatiuè sint prædicta verba, quæ restringuntur secundum ea, ad quæ se referunt, Dec. conf. 63. sub num. 6. vers. nec oblat. Rimin. conf. 34. n. 6. Carol. Bardel. conf. 61. n. 42. Ioseph. de Sesse Aragon. dec. 125. n. 41. & dec. 187. n. 110.
- 43 Huic autem quæstioni affinis est altera, an res iudicata restitui possit præteritum testamenti de nouo reperti? In qua affirmatiuè, sunt qui respondeant, Primò per d. l. si mater, 11. de except. rei iudic. vbi mater ex nouo testamento restituit aduersus iam iudicatum, & decisum.
- 44 Secundò quia iuramentum, & sententia æquiparantur in text. in l. nam & posteaquam, 9. §. si uis, 3. de iure iurando, immò maiorem quam res iudicata auctoritatem habet, ex l. 2. §. 1. de iur. iur. Hogol. Donel. lib. 2. 4. commun. c. 16. vers. ad fin. Ant. Fab. de error. 5. Pragmat. lib. 19. error. §. in initio, Ouald. Illiger. ad eundem Donel. qui multis comprobat d. lib. 2. 4. c. 17. litt. X. at iusturandum per testamentum postea repertum rescinditur, & retractatur secundum l. fin. C. de reb. cred. Igitur & sententia maiori ex ratione, secundum præcitatos.
- 45 Tertiò probari videtur hæc eadem sententia in textu in l. si ex testamento, 20. cum l. seq. in princ. de except. rei iud. vbi sententia ex testamento lata mutari potest, si postea melius ipsum inficiatur testamentum, quæ videtur nostri dubi expressè decisio.
- 46 Quarto sententia, & transactio vim eandem habent, text. est in l. non minorem, 20. C. de transact. sed transactio retractari potest præteritum testamento noniter reperti, secundum text. in l. Imperatores, §. cum transactio, & in l. non est ferendum, 12. de transact.

Etiam Igitur & sententia. Quintò sententia lata contra testamentum dicitur lata contra ius gentium, secundum Theophil. in §. ius autem gentium, de iure natur. Bart. in l. interdum, num. 17. de condit. indubit. & ita consuluit Munoch. consil. 50. lib. 6. & Valençuela conf. 69. num. 220. at sententia lata contra ius, consuetudinem, aut stylum nulla est ipso iure, l. cum prolati, 32. de re iudic. l. prolati, 4. de sent. & interloquat. omni. iud. cap. inter ceteras. 9. extra de re iudic. Cyn. in l. 2. Cod. Quando prouoc. non est necesse, Guido Papa in prouoc. dec. circa fin. Igitur & sententia lata contra testamentum.

Sexiò sententia ferti de his, quæ in testamento continentur, ni inspectis, & cognitis verbis ipsius testamenti iure non potest, & l. 1. §. ratio, 1. Quæmadmod. testam. aper. plures apud Peregr. de pacific. comm. art. 53. numer. 38. sicut nec transigi valet, l. de his, 6. de transact. Igitur sententia lata non cognitis, nec lectis testamenti verbis non solum rescindi poterit ex eodem testamento, verum & nulla extabit. Argumentum procedit ex Sforcia Oddo de restit. in integr. 2. part. quæst. 73. num. 17. & ex aliis quos allegat Hier. Zaballo comm. contra commun. 9. 838. à n. 8. cum seqq. qui hanc tuentur sententiam.

At contrarium probant alij relati ab eodem Zaballo ibid. num. 5. & Andr. Fachin. lib. 1. controuers. cap. 52. vers. contrarium per iura supra in præcedenti dubio adducta, & alia quæ affert idem Fachin. ibi, vers. Quorum, & Zaballo à nu. 1. quibus probatur, quòd res iudicata per instrumentum postea repertum non potest retractari, ut supra à num. 13. cum seqq.

Deinde si aliquo modo ex testamento retractari potest, quod iudicatum est, idèd erit, quia ex eo in debitum apparet, quod debitum sententia dixit, aut è contra: at hoc in casu auctoritas iudicatis omnino probationi præfertur, aduersus quam indebiti conditio nihil operatur ex text. in l. si fidiussor, 29. §. in omnibus, 5. Mandati, l. 1. Cod. de condit. indebit. Igitur & præferri omnino iudicatum testamento debet.

Denique sententia & testamentum eandem vim habent, text. in l. non est mirum, 16. de pignor. act. leg. hac consultiissima, 8. vers. et. cum humana, Cod. Qui testam. fac. poss. vbi testamentum sententia appellatur, & quod valeat argumentum de sententia ad testamentum, & e contra tenent Euerard. in repetit. legal. loco 21. Cardin. Tusch. litt. A, concl. 507. numero 2. tom. 1. August. Barbof. loco, 99. numer. 2. pag. 332. & loco, 111. numero 2. pag. 335. at quod est par in parem vim non habet, text. est in leg. nam magistratus, 4. de recept. arbitr. leg. ille à quo, 13. §. tempus unum. ad S. C. Trebell. l. præcipimus, 32. C. de appellat. Pelaez de maiorat. 3. part. quæst. 14. numer. 11. Igitur testamentum aduersus sententiam vim vllam habere non potest, Quare Hieronym. Zaballo in d. 9. 838. numer. 9. hanc opinionem de iure fatetur veriore, & contrariam æquitati magis consonam esse, cui rationi satis responsum manet supra ex num. 37. cum seqq.

Nec huic veræ sententiæ contraria docent fundamenta, non primum cui supra ex n. 3. cum seqq. satisfactum manet. Nec secundum de quo inferius in num. 6. 8. & seqq. late agam, & Nec tertium, quia d. l. ex testamento, 20. l. seq. de except. rei iud. loquuntur, cum in secundo iudicio alia res à prima dis-

uella petitur, vt patet ibi, quod non fit petitum, quod nec actor petere potest, nec iudex in iudicio sensisset, & iterum ibi, non est deducta in superius iudicium uel
 53 *Etis causa*, tunc enim & noua petitio, nouumque iudicium inchoatur, & ideo non mirum, si denuo agi possit ex testamento postea reperto, vt explicuit Hugo. Donel. lib. 2. comm. c. 5. *vers. quod si constabit. fol. mibi*, 1243. And. Fachin. vbi proxime, *vers. ego autem*, Paul. Emil. dec. Rot. 148. n. 5. 3. part. Cæsar. de Graffis dec. 12. num. 7. & seq. de appellat. cum aliis adductis à Valençuela conf. 86. num. 53. & seq. & alij communiter.

54 Nec quartum quidquam facit, nam diuersa ratio in sententia versatur, in qua omnia partium iura comprehensa censentur, & lata ex omni causa qua profertur potuit & debebat, secundum notata per DD. in l. si quis ad exhibendum, 18. de except. et iudic. & per Paul. Cast. conf. 136. col. fin. lib. 1. Aym. Crauenta conf. 23. num. 2. & conf. 74. n. 9. & conf. 188. numero 8. libro 1. Honded. conf. 21. num. 45. tom. 2. Rota dec. 112. numer. 2. part. 2. diuers. t in transactione verò transigentes tantum cogitasse censentur, quæ in scriptura, quam nouerant, continebantur, non verò alia, vt expressè deciditur in d. l. rō est ferenda, 12. de transact. explicat And. Fachin. in d. cap. 52. *vers. ad primum* t Atque hinc dictum transactionem omnino stricti iuris, ex textu in l. cum mota. 6. & in l. sine apud 18. vbi Iass. num. 8. & 23. C. de transact. idem Iason. in rub. num. 6. & 7. de pætu,

57 & alij communiter, t nam & si transactio æquiparetur rei iudicatæ, vt dixi in argumento, & præbat text. in l. 2. de iureiur. l. vnic. C. de errore calculi, Florianiano de sancto Petro in l. cum putarem num. 5. fam. mil. et sicund. intelligendum est de rebus, causis & probationibus, de quibus specialiter senserunt contrahentes, secus quoad extensionem ad alia, vnde si postea appareat testamentum, seu scriptura alia, de qua non cogitauerunt, tempore contractus, rescindit contractum ex iuribus & rationibus allatis supra. t In quo interuenire videtur differentia, dum certa quantitas in testamento continetur, & postea in Codicillis, aut in alio testamento, quod tempore transactionis non apparuit, mutata in plus vel minus inuenitur, nam tunc cum sit diuersa res ex text. in §. præterea 6. de inutilib. stipulat. cum similib. transactio facta in vna nocere non debet in alia, ni constet de contraria testatoris voluntate, nec quidem facta in simplici legato nocere debet in augmento eiusdem legati relicto in alio testamento, seu codicillo, de quo tempore transactionis non constitit, vt apertè deciditur, in d. l. Imperatores. 3. §. cum transactio. & d. l. non est ferendum. 12. de transact. t sed dum idemmet legatum non mutatur in alio testamento, sed iterum legatur, aut in totum admittitur eadem specie, videtur quod sustineri debeat transactio, nec mutari possit, & confirmatum legatum primi testamenti in secundo postea reperto, & sic transactio plenum debet operari effectum, nisi aliud appareat expressè, aut ex coniecturis, ex dictis supra 1. p. 9. 16. §. 1. ex n. 23. cum quotuor leq. & ex præcatis iuribus, & rationibus in legato vero quantitatis aliud est, vt dixi citato loco. t Ex quo etiam patet nullam esse differentiam inter instrumenta, & testamenta, quæ colligi videbatur ex dictis iuribus, & ex d. l. sub prætextu. 19. C. de transact. in qua constitutum

habemus, quod transactio per instrumenta de nouo repetita non rescindatur, quod si intelligatur de instrumento, quod eandem re in qualitate & quantitate contineat, nullum orietur dubium, si verò instrumentum diuersam referat speciem, aut quantitatem, qualitatēve, aliud dicendum, & quod in simili specie, non loquatur text. in d. l. sub prætextu, sed decidi lis debet per dicta iura in d. §. cum transactio, & d. l. non est ferendum. t quia simile instrumentum velut diuersum, & de diuersa loquens re debet suum operari effectum, nec impediti per factam transactionem circa aliud, quod si admittatur in sententia, quæ etiam ad rem diuersam non extenditur ex text. in l. et an eadem, 14. l. si cum testamento, 21. in princ. l. si in iudicio 23. de except. rei iudic. nullum absolum iure intellectum inuenies t quia diuersæ rei separata est ratio. l. de seruo. fin. de calumniat. l. cum 18. de neg. gestis, l. si maritus. 10. C. de donat. inter. de quo aliquid dixi, & plures DD. reperiunt supra 1. part. q. 16. §. 1. ex num. 23. vsque ad 27. quæ vltima discriminis ratio à me nouiter considerata puto quòd sit finior, verior, & efficacior, quam prima ex Fachineo citato loco sumpta.

Nec quintum obstat, nam loquitur in diuersa specie, cum sententia lata contra testamentum certum, & in iudicio deductum nulla sit, quia aperta nititur iniustitia, nos verò agimus, cum sententia fuit lata ignoto, & non deducto in iudicio testamento, ex quo rescindi, iura non patiuntur, velut ritè, & legitime à principio lata, vt latè supra probauimus.

Nec denique sextum quidquam facit, quia licet verum sit, quòd iudici non liceat, sententiam proferre ni cognitis, & visis testamenti verbis, si tamè vno lecto, & inspecta in eo testatoris voluntate pronunciauerit, retractari iudicatum non poterit per aliud non visum testamentum, quæ inter se species sunt diuersæ, & diuersam continent rationem: præterquam quòd specialis est iuris constitutio in vltimis voluntatibus & alimentis, qua de eis non potest ferri sententia non viso testamento, aut antequam alimenta debeantur, transigere; t tum quia captiose plerumque esse solent similes sententiæ, & transactiones, l. cum Aquiliana. 5. de transact. tum quia si de contentis in testamento ferenda est sententia, aut est transigendum, inspicere oportet, quæ illa sint. d. l. 1. §. ratio, vltim. quemadmodum. aper. nam aliter nec decisio iudicis, nec partium conuentio fieri poterit, ni cognita re, & causa, de qua agitur, l. 1. vbi Ang. de iust. Euerard. in topicis legalib. loco ab effectu in fin. t tum quia hæc media esse possent mutandi, aut aduersandi vltimas voluntates, & earum exitum, quem non impedire publicè interest, l. 3. de testam. quemadmodum. aper. l. 1. C. de sacrasanct. eccles. toto tit. si quis aliquid testare prohib. t denique quia multi modico præfenti contenti, magna relicta, vt ipote alieno labore parta, & inexpectato obuientia, facillè repudiant, l. cum hi. 8. de transact. in princ. videndi Cujac. in l. 1. in fin. de transact. & lib. 3. obseruat. cap. 37 Hugo. Donel. in rud. 9. fin. numer. 4. & in l. de alimentis. 7. numer. 3. C. illo tit. de transact. quæ omnes rationes omnino cessant, dum viso testamento fertur sententia, licet aliud diuersum postea appareat, & peculiare ita sunt, vt nobis non obtent.

Circa tertium casum principalem in principio pro-

propositum de sententia lata ex priuilegiariis probationibus, v.g. ex iureiurando, indubiè afferendum est, quòd retractari potest ex nouis instrumentis, cum ita iure decium habeamus in textu in l. admonendi. 31. de iureiur. l. 15. vbi gloss. 8. & 9. l. 25. vbi gloss. 11. part. 3. DD. communiter in d. l. admonendi Andr. Fachin. lib. 10. controuerf. cap. 27. Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 38. Menoch. de arbit. casu 241. Anton. Fab. de erro. Pragmat. errore. 5. Cujac. lib. 18. obseruat. 35. Sforcio Oddo de restitut. in integ. 2. part. quæst. 74. & seq. Guido Papa dec. 201. numero 1. & dec. 243. numer. 3. Hugo Donel. lib. 24. comment. cap. 19. vers. iam de vi. Hieronym. Zabail. commun. contra commun. quæst. 840. t quia sententia ex simili priuilegiaria probatione non transit in rem iudicatam, vt communiter DD. & Padilla in l. error. Cod. de iuris & factis ignor. idem Zabailos citato loco num. 16. Fulu. Paciano de probat. lib. 1. ca. 47. numer. 86. t tum quia cum sententia oriatur ex causa imperfecta, & ex iure specialis, vt est probatio ex iuramento, facillè tollitur, quæ ea, quæ proueniunt ex iuris communis dispositione. l. eiu. milit. 34. §. militaria, missis, 1. de restam. milit. t tum etiam, quia delatum iuramentum est, & ex eo lata sententia ob inopiam probationum, & copia earum emergens illam infirmare debet, vt ex Euerardo Bronchorst, docet Osualdas Illiger. ad Donel. lib. 24. c. 19. tit. D. pag. 128. t & idè instrumentis nouis vti volēs aduersus iudicatum ex iureiurando iurare necesse habet, eorum notitiam antea non habuisse ex Corrac. in d. l. admonendi. 2. part. à n. 37. Guido Papa, Ant. Fab. Menoch. Seraph. supra adductis.

73 Sed est dubium, an restitutio in integrum hoc sit casu necessaria: an verò ordinario iure agi possit: & restitutionis auxilium omnino restitui multis probat Sforcia Oddo de restitut. in integ. quæst. 74. art. 5. & refert Zabailos in d. quæst. 840. n. 4. Quod probant primò ex d. l. admonendi, per illa verba, ex integro causam agere, quæ restitutionem inuenere videntur, t quæ est in integrum amissa causa redintegratio l. 2. C. in quibus causis restitutio in integ. necess. non est. Hugo Donel. lib. 21. comment. c. 4 in princ. Sforcia Oddo tract. de restit. part. quæst. 1. art. 4. Mauric. eod. tract. c. 1. nu. 1. aliter Rebuff. tom. 3. tractat. de restitut. in pract. n. 3. cum seqq. Franc. Cald. in l. si curatorem, verb. implerare, n. 4. C. de in integ. restit.

75 Secundo, quia non semel iure receptum est, quòd in similibus retractandis sententiis opus est vti beneficio restitutionis ex text. in l. seruo. 65. §. cum. Prætor. 2. ibi. etiam publicè interest restitui propter rerum iudicatarum auctoritatem, vbi gloss. ad S. Trebell. l. Diuus. 3. ibi. in integrum causam restituendam, l. Imperatores. 15. ibi. restitui negotia minus oporteat, de re iudic. l. duci. 27. ibi. cum non haberet probationum instrumenta, quæ postea repererit, iunctis verbis. vel in integrum restitutio concessa de pæna. l. 2. ibi. ex integro de causa audiantur, Cod. si ex falsis instrum. Igitur idem oratione seruare debemus in specie d. l. admonendi.

76 At contrariam sententiam multis defendunt Zabailos in d. 7. 840. n. 3. & à n. 8. vers. sed opinionem contrariam, & in nu. seqq. And. Fachin. lib. 11. controuerf. cap. 27. moti ex eo, quòd ex Principum constitutionibus permittitur in proposita specie ex integro causam agere, vt in d. l. admonendi, in principio demonstratur. t Et dum ex Principum constituta

tionibus aliquid permittitur extraordinario iuris auxilio non eget, text. in l. in causis, 16. in princ. de minor. l. cum incedit. 6. arbit. iur. l. vn. C. de iur. iur. lib. 10. sequitur in proposita specie necessitatem non esse restitutionem.

Confirmatur, nam etsi dispositio d. l. admonendi, ortum duceret ex Principis beneficio & æquitate, & quali ex priuilegio, non idèd minus ciuile, & ordinarium esset ius ex notatis in l. in omnibus, 90. de reg. iur. t Et iudicis est iuris æquitatem sequi, l. placuit. 8. C. de iudic. nam etsi æquitas iuri stricto opponatur, l. 1. C. de legib. cum similibus, ita vt plerique asserant, æquitatem scriptam non esse, vt constat ex Aristot. lib. 5. Ethic. ca. 10. Francisc. Duar. lib. 2. disput. cap. 18. Franc. Conan. lib. 1. comment. cap. 11. nume. 5. Hugo. Donel. lib. 1. comment. cap. 13. Mattheacio lib. 1. de iuris iuris, n. 17. & seq. Turamino lib. sing. de legib. 3. part. cap. 3. num. 23. & seq. Pet. Fab. in d. l. in omnibus, de reg. iur. And. Fachin. lib. 1. controuerf. cap. 3. Ant. Auguft. lib. 4. emendat. cap. 8. t non idèd est, quia iuri stricto æquitas deficiat, immò illud æquitatem plenum inuenies, vt in l. de pætu, cum infinitis propè similibus, nec quia postquam æquitas reductur ad ius scriptum, & commune, suos amittat effectus, & naturam, cum potius exinde eos potentiores sumat, sed quia postquam scripta, non magis æquitas, sed ius dicitur scriptum, ita vt nomen, non effectus amittat, nec naturam, vt animaduertunt præcitati, ferè omnes, quare & si prædicta Principum constitutio sola nitatur æquitate non idèd eget restitutionis auxilio, sed via ordinaria est agendum, sicut in alia qualibet causa, quæ restitutione non indigeat, vt explicat Andr. Fachin. in d. c. 27. vers. nec tollitur.

Deinde etiam hoc probatur, quia priuilegiatum ius non eget restitutionis auxilio ad retractanda iudicata ex nouis probationibus, vt patet ex l. videmus, 4. §. item videndum, de in litem iurando, leg. quis adulterij, 34. C. ad l. Iul. de adulter. aut. nouo iure C. de pæna iudicis qui malè iudic. Igitur similiter necessaria non erit restitutio in integrum in specie d. l. admonendi, de qua nos loquimur, pro qua sententia alias rationes adducit Zabailos in citato loco, quas hic transcribere non curauim.

Atque idèd hæc sententia verior iudicatur, nec obstant rationes superius ex opposito adductæ. Non primum, quia verba illa, ex integro causam, agere, non important restitutionem in integrum, vt nec in l. si diuersa, 14. C. de transact. & passim in aliis iuribus.

Nec secundum, quia iura in eo adducta loquuntur in specialibus, & de sententia ex ordinariis probationibus lata, quæ si retractari ex aliquo indulto, ratione speciali potest, erit restitutio in integrum necessaria, vt in principio huius §. constituit: & nos loquimur de retractanda sententia ex priuilegiariis probationibus, quæ facillè rescinduntur, vt superius dixi numer. 70. & dixit Andr. Fachin. in d. cap. vers. sed fundamentum hoc est debile.

In nobilitatis autem causis nullum dubium est, nisi quòd iure minoris restitutio fisco competat aduersus rem iudicatam ex omiffis probationibus seu instrumentis de nouo repertis, vt ex Angel. & aliis probat And. Tiraq. de nobilitat. cap. 37. num. 95. qui loquitur etiam absque restitutionis auxilio, Ioann. Garcia. de nobilitate, gloss. 6. à numer. 2. cum sequentibus, vbi latè, t ex nostra verò Pragmatica

in causis puritatis & nobilitatis in tribunalibus & communitatibus, in quibus sunt stricta qualitatium statuta, de quibus & nos loquimur, hoc etiam restitutionis auxilium interdicitur, cum tres sententiae sine actus interueniant positiui, ut ex illis verbis constat. *O por instrumentos nuevos, & paulo inferius, Y causen derecho a los descendientes, que aunque despus de ellos se describriese alguna causa o razon, que pudiera ser impedida, si se huviera sabido antes, de alguno de ellos, se conserven, y duren en su fuerza y vigor la autoridad y efectos de lo que en cada, ex quibus colligitur, quod in hoc §. excluditur retractatio trium sententiarum, & actuum positiuorum per restitutionem in integrum virtute instrumentorum posita repertorum, † & quod si tertia sententia, aut actus positiuus deficiat similiter aliquo auxilio uti necesse non est, quia tunc nullum ius generis questum est, & iure ordinario agi potest, ut patet ex §. 2. huius Pragmaticae, de quo supra art. 2. ibi, *Pero si los tres no fue en complicas, y solamente huviere uno o dos, declaramos que no se a de dar por posada en co'a inzagada la nob. 7. y limpi. 2. 3. ni los descendientes tendran adquirido derecho alguno, † nec extraordinario beneficio uti necesse est, cum iure ordinario agi possit, ex text. in l. in causa. 16. de minor. cum similibus; ita ut neutro in casu aliquid restitutio valeat operari.**

87 Circa quartum casum in principio huius §. propositum de instrumentis, & testibus falsis, certum etiam habemus ius constitutum, quo sententia, & res iudicata eorum virtute lata retractari iubetur, ut in textu in l. qui agnatis 11. de exception. in l. Diuus, 33. de re iudic. in l. si ex falsis 22. C. de transact. l. si uteris 2. Cod. de fide instrum. 1010 titul. Cod. si ex falsis instrument. & in cap. licet causam. 9. de probation. & in l. 13. vbi gloss. tit. 2. 2. & tit. 26. per totum part. 3. Doctores in d. l. Diuus. Canonice in dist. cap. licet causam, Padilla in d. l. ex falsis, a num. 2. vbi num. 4. plures refert, Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. lastis, a num. 154. cum sequentibus. Sebastian. Bancius de nullitat. ex defectu processu, a numero 112. cum sequentibus. Donel. in d. l. Diuus, 33. Osuwald. Illiger. ad eundem Donel. libro 27. commentar. cap. 7. post lit. l. & adducti supra articulo 2. numero 23. Garcia Mastillo decisio. 97. numero 5. vbi ait, * quod sententia lata ex falsis testibus numquam transit in rem iudicatam, quae retractatio, si falsitas non constat ex actis, fieri erit necesse per restitutionem in integrum, ut dicitur habemus scriptum in dist. leg. Diuus, & animaduertunt Caldas, & alij praecitati, * si vero ex actis, seu ex sententia falsitas colligatur, seu ex testibus, aut ex instrumentis ipso iure sententia est nulla, nec restitutiue in integrum eget ex distinctione, de qua supra in d. art. 1. & numero 23 & 24. de quo etiam inferius in seq. §. ex numero 32. cum seqq. vbi latius de hoc. * Quod auxilium restitutionis ex falsis instrumentis, & testibus etiam reicitur per nostrum textum, & Pragmaticam in tribus sententijs latis pro puritate & nobilitate alicuius familiae in praedictis communitatibus & tribunalibus, ut nec praetextu falsorum testium, & instrumentorum vilo possint modo retractari, ut clarè deciditur in illis verbis, *o por auer conlado que los presentes eran falsos, quod quomodo intelligi oporteat in seq. §. ostendam, quia de his haec pro nunc sufficiant.*

§ II.

An iure assignari possint causae, ex quibus etiam stante decisione generali huius Pragmaticae tres actus positiui subuerti, vimque amittere valeant.

S V M M A R I V M.

- 1 Dispositio generalis generaliter intelligenda etiam in eis, quae tempore decisionis potuerunt incognita esse, num. 2. Maxime ubi non est ex quo restringenda veniat salua ratione recti sermonis, num. 3. etiamsi maior sit ratio in vna specie quam in alia, num. 4. etiamsi materia sit odiosa, num. 5. ex ratione restringitur, num. 6. Et secundum ius interpretatur, num. 7. Et ex verisimilitudine, & quod disponens verisimiliter comprehenderet, n. 8. Et excluduntur, quae non admisisset, numer. 9. Nec quod prudens non admisisset, sed reprehensione dignum iudicaret, n. 11.
- 2 Intellectus abstrahi vitandus.
- 3 Generalitas quomodo intelligenda, ibid.
- 4 Actus positiuus obreutes propter dolum, & fraudem obreutes prodesse non potest.
- 5 Ius abhorret sententias latis ex dolo.
- 6 Circumuentio iudicis, prodesse non debet ibid.
- 7 Dolum remissum per nostram Pragmaticam non est credendum.
- 8 Remissio doli valida non est.
- 9 Leges abhorrent inuitare ad fraudes, & non valens si dolum futurum condonant, n. 18.
- 10 Et cupiunt vitare fraudem & dolum, n. 19.
- 11 Actus agentium operantur ultra eorum intentionem, ut fraus vitetur.
- 12 Opinio illa sequenda ob quam fraudibus obuia tur.
- 13 Nemo ex suo dolo commodum reportare debet.
- 14 Dolum in quolibet excipitur actum.
- 15 Dispositio generalis non comprehendit facta dolo, vel fraude, nec quae iure sunt specialiter prohibita; nec quae inducunt, ad peccatum, ibid.
- 16 Abolitio criminum generaliter facta a Principe criminis sui non comprehendit, ibid.
- 17 Nemo alieno dolo pragruari debet; nisi ex eo se inuuar intendat, num. 25.
- 18 Dolum vnius ex genere commissus circa ius omnibus commune, omnibus nocet. Auctoris successoribus nocet, n. 26. in fin.
- 19 Filij non debent reportare lucrum ex dolo patris.
- 20 Filij dolum patris, nec haeres dolum defuncti, nec successor sui auctoris, allegare non potest, ibid.
- 21 Ius secundarium regulatur ex iure principali.
- 22 Actus sine bono initio non gignit productionem in alios.
- 23 Corruptum in radice corruptum est in consequentia.
- 24 Principio sublato corrumpunt omnia ab eo pronenientia.
- 25 Consequentia ex prauo initio praua redditur.
- 26 Actus positiuus nullus prodesse non debet, & num. 33.

Sema

- Sententia ex quibus nulla dicatur, remissiuè, ibid.
- 34 Nullitas notoria exclusa non censetur, etiam dum lex nullitatem expresse excluserit, expressa in sententia, seu in actio eam inefficacem reddidit, num. 35.
 - 35 L. 4. tit. 17. lib. 4. recop. locum non habet in nullitate prononenti ex defectu substantialium iudicij, ibid.
 - 36 Substantialia iudicij qualia, ibid.
 - 37 Error expressus sententiam vitiat.
 - 38 Nihil & nullum equiparantur.
 - 39 Effectus non oritur ex actu nullo.
 - 40 Ex nihilo nihil fit.
 - 41 Non entio nullo sunt qualitates.
 - 42 Non entia nec formam nec materiam habent nec subiectum, nec substantiam in qua dispositio iuris verificatur.
 - 43 Actus nullus nomen non meretur.
 - 44 Tabula, earum dispositiones, num. 43.
 - 45 Executor,
 - 46 Permutatio, Obligatio, ibid.
 - 47 Instrumentum,
 - 48 Vnio,
 - 49 Citatio,
 - 50 Processus,
 - 51 Collatio,
 - 52 Renunciatio,
 - 53 Transactio,
 - 54 Contractus,
 - 55 Conditio,
 - 56 Optio,
 - 57 Captura,
 - 58 Sententia,
 - 59 Dispositiones facta in testamento nullo non subsistentur.
 - 60 Executor nominatus in testamento nullo nihil facere potest.
 - 61 Fideiussio non cadit sub contractu nullo.
 - 62 Pignus nec hypotheca iidem.
 - 63 Instrumentum nullum tradi executioni non potest.
 - 64 Nec obsecrum, nec offuscatum, n. 50.
 - 65 Iurisdiclio non dicitur praesentia per citationem nullam.
 - 66 Praescriptio non interruptitur per citationem nulliter factam, nec per processum nullum.
 - 67 Crimen stellationis non habet locum in contractu nullo.
 - 68 Actus requisitus non habetur pro completo si nulliter fiat.
 - 69 Conditio a testatore posita non dicitur adimpleta, si nulliter adimpleatur, ibid.
 - 70 Eximens captum è manibus familia excusatur si captura nulliter notorie fuisse decreta à iudice, secus aliter, num. 61.
 - 71 Captus iniuste an licite fugere possit, remissiuè, sub d. num. 61.
 - 72 Paria sunt, non esse, & nullum esse.
 - 73 Paria sunt, non fieri, & fieri illegitime.
 - 74 Paria sunt, non esse & inhabile esse.
 - 75 Menio faciendae non est de actu nullo.
 - 76 Sententia nulla non transit in rem iudicatam, nec parit exceptionem, n. 68.
 - 77 Nullitas sententiae notoria attendenda, non vero, quae ex alijs circumstantiis inferitur.
 - 78 Sententia executioni tradita sprete appellacione nulla est, & non proderit ad actum po-

simos, numero 75.

- 71 Appellatio executionem & iurisdictionem suspendit, & reddit causam ad statum litis contestationis in prima instantia, n. 71.
- Et tollit praesumptionem, quae pro sententia est, num. 73.
- Et reddit nulla acta postea facta, n. 74.
- 76 Sententia notorie iniusta pro tale non habetur, nec proderit ad actum posituum.

Quamvis difficultate non careat propositum dubium propter generalitatem nostri textus, qui generaliter intelligendus videtur ex iuribus vulgatis in l. 1. §. generaliter, de leg. praestand. & in l. de pretio. 8. de publicana, & in l. in lege. 29. locat. & in l. non aliter 69. de leg. 3. Alciat. resp. 108. num. 1. & resp. 171. num. 4. & alij apud August. Barbof. axioma. 73. num. 6. pag. 46. & axioma 106. num. 3. pag. 68. † etiam in eis quae tempore decisionis potuerunt incognita esse, ut est text. in l. cobaredè, 41. §. qui patrem, 5. de vulg. & in l. doli 119. de verb. & in l. sanctio legum, 41. de penis, Alexand. cons. 11. incipit. viso ac ut oportet, a num. 10. cum seqq. lib. 2. Hieron. Grat. resp. 29. num. 9. vol. 2. Zephalo cons. 36. num. 14. rom. 1. licet contrarium voluerint Roman. cons. 294. Haec confessio, circa fin. Aug. Barbof. d. axioma. 73. num. 10. per locum Aquiliana, 5. de transact. † maxime ubi non est quid expressum, ad quod restringenda veniat salua ratione recti sermonis, ex optima doctrina Bart. in l. empt. §. Lucius, de pactis, & in l. Aurelio §. Gaius in 9. §. pronc. de liber. leg. Alex. cons. 117. incipit visis supra narratis lib. 1. Curc. Iun. cons. 161. num. 16. lib. 3. Afflictis dec. 185. num. 8. Zephal. citato loco n. 13. & 21. Marc. Anton. Eugen. cons. 13. numer. 9. lib. 1. † etiam si sub speciebus comprehensis sub generalitate sit maior ratio in vna quam in alia, ex d. l. 1. §. generaliter, de leg. praestand. l. 1. §. uxori, de auro & argent. leg. l. 1. §. quod autem, de aleator. Andr. Tiraq. de retractu lignag. §. 1. gloss. 14. nu. 102. Petr. Sürd. in tract. de aliment. tit. 1. quæst. 12. 4. nu. 10. Aym. Craueta cons. 92. num. 4. & consil. 133. num. 5. Ioan. Gutier. consil. 5. 5. num. 5. † vbi seq. num. 6. hoc extendit, etiam si materia sit odiola, & conuenit idem Craueta consil. 118. numero 14. & seqq. Andr. Tiraq. in l. si vniquam in praefat. n. 19. C. de renouand. donat. relatus ab Aug. Barbof. d. axioma 73. sub n. 6.

Sed quia generales dispositiones, & decisiones per rationem restringuntur, ex Pelacz de maioribus 1. part. quæst. 1. numero 198. per Bald. cons. 48. Quia verba lib. 4. Aug. cons. 281. col. 1. Aym. Craueta decisio. Pedam. 122. num. 8. Garcia Gironda de privilegio seu exempt. sign. num. 277. per l. cum pater. 77. §. dulcis finis 26. de leg. 2. l. si de certa re, 31. C. de transact. † & secundum ius interpretantur, per notata in l. haredes mel. 57. §. vim ita, vbi Bart. num. 4. ad S. C. Trebellian. idem Bart. in l. ut iuristurandi §. si liberti, num. 5. de oper. libert. Gregor. in l. 2. verb. maioris, & in l. 3. gloss. 7. ad fin. tit. 13. part. 6. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 13. num. 2. Socin. Iun. cons. 168. num. 63. volum. 2. & faciunt text. in l. si duc. 38. de adquirend. hared. l. 2. in fin. C. de condit. inserit. † & tantum includunt ea quae verisimilia sunt & quae dispones verisimiliter comprehendisset, argum. text. in l. in obligatione generali, 6. de pignor. l. 3. de eiusl. qui pecul. 46. de pecul. cap. veniens, 16. cap. Quintanalis. 23. de iur. iur. cap. fin. de offic. vicarij in 6. Card. Tulch. ut. G. concl. 31. num. 2. tom. 6. Petr. Sürd. cons. 7. num. 17. Aym. Craueta cons. 150. num. 5. * & excludit omnia, quae non ad-

missile text. in l. si debitor. 39. vers. verisimili, de con-
 trah. emp. cap. quia verisimile, 10. de presump. cap. li-
 ceat causam 9. de probat. Andr. Siq. in l. si unquam,
 in presat. num. 44. C. de renocand. don. Philip. Dec.
 10 conf. 226. vers. Quarto, & ultima, lib. 2. † nec enim
 credible est comprehendere voluisse legillato-
 rem, quod ex se captiosum est, ex text. in l. cum A-
 quisiana, 5. de transact. et frates, 35. de pactis, Alex-
 and. conf. 46. col. 6. lib. 1. Aym. Craucta conf. 70. num.
 11 † nec quod quilibet prudens non comprehen-
 disse, sed potius reprehensione dignum iudicaret,
 ex l. ex facte, 43. in princ. de vulg. l. Iulianus, 6. alias. l.
 Saluus, de leg. praesat. Alberic in l. qui dicit,
 §. 1. per illum textum de manum. testam. cum adductis
 12 † Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 1. num. 297. † & in
 omnibus absonus intellectus, & comprehensio vi-
 tari debet, ex text. in l. si forte oportet, 13. §. aliud, 2. de
 excusat. iur. et i. l. si patronus, 12. §. ex testamento, 5. de
 bono lib. et. et in l. non ambigua, 19. de leg. 1. nam ab-
 sonum, 7. de oper. libert. Valençuela conf. 4. num. 65.
 & ita quælibet generalitas restringenda est se-
 cundum habilitatem actusque naturam, & secun-
 dum subiectam materiam l. vi gradatum, 11. §. si le-
 ge, de nu. et. et hnd. quod 67. de reg. iur. cum simi-
 libus congestis per Castillo, 5. controu. cap. 86. à n. 4.
 & cap. 87. à num. 7. maxime 12. D. Ioseph. Vela in d.
 cap. 1. num. 159. de offic. ordm. quare dispositio hu-
 ius textus, quantumvis generalissima sit, duas pa-
 titur limitationes, quæ excusari meo videri non
 possunt, de quibus sigillatim in sequentibus ag-
 gam.
 13 Prima limitatio sit, quod dispositio nostri tex-
 tus procedat, dum de falsitate ita simpliciter pos-
 itea apparet, vt per nullam probationem constet
 de dolo, & fraude prætenforis, qui actum positium
 obtinuit vitute falsorum testium, & instrumen-
 torum, tunc enim eo prætextu retractari non po-
 terit res iudicata ex tribus actibus positius; secus
 autem erit si de dolo obtinentis simul cum falsita-
 te constet, aut quia ipse per se aut per alium instru-
 mentum falsum fabricauerit, quia nemo exinde
 commodum debet reportare, nec actus positius
 ita obtentus proficiet, nec descendibus eius,
 14 † tum quia ius sententias ex dolo latas abhorret,
 text. in l. si Prætor, 75. vers. Marcellus, notat. de iudic.
 l. ex transactio. 10. C. de transact. l. et si non cognitio, 3.
 C. si contra ius vel util. publicæ. ne circūuenisse iudi-
 cis religionem profit, secundum, l. 1. C. si tutor fals.
 allegat. excusauerit. Præf. l. 17. de minor. Paz de tenu-
 ta. 1. p. cap. 14. num. 19. latè Surd. conf. 268. num. 15. lib.
 15 2. * tum etiam quia nec credendum est, quod doli
 clausula remissa maneat à nostra Pragmatica, ex
 textu in l. si vnus, 27. §. illud, 3. de pactis, l. 1. §. illud, 7.
 de pactis, l. contractus, 23. vers. excepto eo, de reg. iur. l. 5.
 vbi gl. 1. & 2. tit. 10. p. 5. l. 29. vbi gl. 1. & 2. l. 20. vbi gl.
 si. tit. 1. p. 3. Aug. Douel. lib. 16. comm. cap. 6. Anton.
 Gom. lib. 2. var. 14. num. 24. vers. item inferitur. Padil-
 la in d. l. transactio. 30. C. transact. Immo talis rem-
 16 missio valida, veluti contra bonos mores, esse non
 potest, text. in l. 1. §. planè, de tutel. & ration. distrah.
 l. in pluribus locis quos cumulat Pelaez de ma-
 iorat. 1. part. quest. 12. num. 110. cum alias ad dolosas
 17 cauillationes & fraudes inuitaret, * quod omnino
 leges abhorrent, ex d. l. si vnus, §. pacta, de pactis, & in
 l. illud, 5. de pactis d. tal. cum similibus, Deltio in d. l.
 contractus cap. 27. pag. 258. de regul. iuris. Dueñas reg.
 94. Mohedano dec. 296. num. 1. Valençuela, conf. 72.
 num. 20. Gracian. discept. for. tom. 3. c. 402. numero 21.

* quare rescriptum, & lex pœnam futuro condo-
 18 nans delicto, seu dolum futurum permittens non
 valet, ex Beuff. in l. 3. à num. 18. cum seqq. de iur. iur.
 docuit Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 16. comment.
 cap. 6. l. C. in sine, † & fraudes euitate, quantum fieri
 19 potest, leges cupiunt, text. in l. in fundo, 38. de rei
 vendic. l. 1. §. ille autem, C. de laiciis liberi, 101. Meno-
 ch. lib. 4. presump. 190. n. 21. Hieron. Gratus resp. 53.
 num. 69. vol. 1. Valençuela conf. 72. num. 21. nec qui-
 dem dolum alicui patrocinari debet, l. 1. de dolo, a-
 pud 4. de doli. except. l. si ab hostibus, 10 §. 1. solut. ma-
 trim. l. itaque, 12. in princ. de furtis, l. ita demum 31. de
 recept. qui arbit. remunerandi, 6. §. Mauricius, 7.
 Mandati, l. fin. de reb. cred. l. si creditoribus, 5. C. de
 seruo pign. dato manum. cum adductis à gloss. in d. l.
 transactio, & in d. l. 1. C. si tu. fals. alleg. † & ita actus
 20 agentium ultra eorum operantur intentionem ad
 excludendum dolum, Alexand. conf. 37. V. si in princ.
 lib. 3. relatus à Cardin. Tusch. l. 1. C. de l. 15. num. 12.
 & vterque ab August. Barbofa axioma 12. nu. 8. pag.
 13 † & illa opinio sequenda est, per quam fraudi-
 bus obuiatur, Feder. de Senis conf. 125. num. 5. vers. ista
 pars videtur, & conf. 93. num. 6. Tib. Decian. conf. 4.
 num. 33. lib. 1. Marian. Antonii. variar. resol. 30. num.
 31. & resol. 62. num. 5. lib. 1. Card. Tusch. l. 1. C. de l. 15.
 475. per totam tom. 4. † nec ex falsitate vli um quis,
 22 nec sui capere lucrum debent, in l. ne ex dolo, 13. de
 dolo, Pelaez de maiorat. 2. part. quest. 4. tit. 1. numer.
 26. Rom. conf. 246. num. 4. Craucta conf. 100. num. 11.
 Zephal. conf. 65. num. 5. lib. 1. plures apud Augustin.
 Barbol. axioma, 102. num. 1. & 2. pag. 65. † quare in c. mi-
 23 ni dispositione, & actu dolum exceptus esse vide-
 tur, l. creditor, 60. §. Lucius, 4. mandati. cum simili-
 bus Alphonf. Narbona, in l. 13. gloss. 4. n. 19. tit. 18. lib.
 5. recop. Mantica, de tac. & amb. lib. 26. tit. 11. num. 37.
 & in specie quòd dispositio generalis, non com-
 prehēdat ea, quæ dolo, vel fraude fuerint facta, do-
 cent Federic. de Senis conf. 125. num. 2. Roman. conf.
 108. in fin. Philipp. Corn. conf. 70. n. 28. nec speciali-
 ter prohibita, nec quæ ad peccatum inducunt, Io-
 ano. de Immola conf. 52. in princ. Fulgof. conf. 146.
 n. 1. Craucta conf. 158. n. 9. & conf. 160. num. 5. de quib.
 24 bus videndi Cardin. Tusch. l. 1. G. conc. 31. per totam
 tom. 4. Augustin. Barbol. axioma 106. ex tom. 4. cum
 seqq. pag. 68. Sicut nec remissio criminum per Prin-
 cipem facta falsi crimen remittit ex Barr. in l.
 Lucius in fin. ad S. C. Turp. Cenedo ad Decretal. col-
 lect. 26. num. 2. pag. 143. Farin. de falsitate, quest. 150.
 num. 20. Menoch. consil. 301. numer. 16. & conf. 306.
 num. 11.
 Nec tunc oberit, quòd in proposita specie non
 24 tantum agitur de dolo eius, qui actum positium
 fuit adeptus, sed etiam de coërcendis ex eo ca-
 teris suis descendentibus, & consanguineis, qui
 prægrauari alieno odio, nec delicto non debent,
 sicut nec potest dolum egredi personam commit-
 tentis, text. in l. Fulcinus 7. §. quid si aduersus, 7.
 Quibus ex caus. in poss. eatur, gl. 1. in l. 46. tit. 13.
 part. 5.
 Quia dupliciter respondeo. Primò, quod descen-
 25 dentes, & consanguinei adducunt fraudem suo-
 rum maiorum, & ex ea iuuare se intendunt, & pro-
 prium dolum allegare intelligitur ex text. in l. si
 creditoribus, 5. in fin. C. de seruo pignori dato manumiss. l.
 filios, 4. C. de renocand. his, quæ in fraud. cred. Auth. de
 iureiurand. à moriente præf. in princ. colum. 5. ani-
 maduertit Padilla in d. l. transactio. num. 1. præte-
 rea quia cum in cuiusque causa & præensione cir-
 ca

ca qualitates sanguinis, quæ à genere proueniunt,
 non tantum agatur de iure illius, sed etiam totius
 generis, cuius nomine recipiuntur informationes,
 & producuntur instrumenta. dolum commissus ge-
 26 neri & singulis ex eo nocere debet, ex traditis su-
 præ 1. part. quest. 13. 6. 2. nu. 18. & 19. & 26. cum aliis
 ibi, † & quia ex fraude seu dolo parentum filios
 reportare lucrum non debere, constitutum habem-
 27 mus, in l. in heredem, 26. de dolo, l. quod diximus, 16.
 quod autem in 19. Quod metus causa, l. in heredem, 5. de
 calumniat. l. si quis, 18. de regul. iur. Pelaez de maiorat.
 2. part. quest. 4. tit. 1. nu. 41. atque idèd sicut nemo
 proprium dolum allegare potest, l. mercalem 5. C. de
 condit. ob. iurp. caus. l. cum proficariis 4. C. de renocā.
 don. inter dilect. 8. de dona. ita nec filius dolum
 parentis, Paul. Castren. conf. 48. in fin. lib. 2. Craucta
 conf. 125. num. 4. nec hæres dolum defuncti, nec suc-
 28 cessor sui auctoris, Craucta ibidem, & conf. 507. nu.
 9 Bald. conf. 133. Pater Cæcilianus, i. ca. v. e. i. u. m., vers.
 quia hæres, lib. 1. Signorol. de Homod. conf. 110. num.
 4. & conf. 12. in fin. & conf. 257. in fin. & conf. 110.
 Quidam Placentinus, in fin. referunt Card. Tusch.
 l. 1. T. concl. 404. num. 13. on. 8. & Augustin. Barbol.
 Axioma, 221. num. 2. §. 3. pag. 13. & hoc est, quia ex-
 inde commodum reportare non possunt, & quan-
 do dolas auctoris nocere succedunt, & quando
 non videatur rex expressus in l. apud casum, 4. §. de
 auctorit. 27. §. auctorit. 31. & vtrouque gl. de dolo ex-
 cept.
 27 Secundò respondeo quod omnes tam descen-
 dentes illius, qui ex dolo actum positium obtinuit,
 quàm tranfuerfales intendunt se iuuare ex facto,
 & honore eiusdem, & omnes regulari debent per
 ius illi quæ situm, nec plus iuris assequi possunt,
 quam eorum auctor habuit, text. est, in l. in ratione,
 11. §. si filio, 6. ad l. si ad l. iuror. 69. de fideiussor. & in l.
 qui id quod 33. in p. ne. de dona. qui cum te eo actu
 28 iuuari non possit propter dolum suum, ex redditis
 rationibus, ita similiter nec ceteri, † & cum actus
 à principio non sumit bonum initium, gignere
 non potest productionem in alios, ex textu in l.
 quacumque gerimus 11. de ali. & oblig. Pelaez de ma-
 29 iorat. 3. part. quest. 1. num. 91. † Et quod corruptum
 est in radice, corruptum est in consequentia, l.
 qui rem 20. vbi Bal. Cod. de l. i. c. u. cum adductis per
 Zilius conf. 5. numero 95. lib. 1. & conf. 8. num. 30.
 eodem l. b. & omnia corrupta, quæ ab ea proueniunt,
 l. liberorum, 2. 10. de verbor. signific. Alexand. conf. 88.
 num. 3. lib. 6. Socino 241. num. 7. lib. 2. & facium text.
 in l. sequitur, 4. §. de illo. l. iust. 44. §. & si possessor. de
 30 vsu cap. l. ancilla 12. C. de furtis. † quia principio su-
 blato corrumpunt omnia ab eo proueniencia, l. egi, 26.
 de except. rei iudic. cum similibus, Zephal. conf. 17.
 num. 12. & conf. 128. num. 34. Valençuela conf. 29.
 31 numero 28. † Et ex illicito & prauo principio om-
 nis consequentia ex eo deducta illicita, & praua
 redditur, l. 1. §. huius res, de offic. eius, l. 2. §. mutui da-
 4. de iure e. alicuique priuati, Auth. ut indices sine quo-
 quo suffrag. post princ. §. cogitatio. vers. & sic uno
 principio illicito dato, vbi gloss. coll. 2. nouell. 8. cap. prin-
 cipatus, 25. vbi gloss. verbo principio, 1. questio. 1. Euri-
 pides in Æolo, de malo principo malus finis exiit,
 Stob. ferm. 4. Ioan. Andr. in reg. mora n. 22. de regulis
 iuris, Bal. in l. 3. numer. 1. Codic. comm. de vsu cap. non.
 Paul. Castren. consilio 5. numer. 21. volum. 3. Aym.
 Craucta consilio sine responso pro genere, nu. 37. plura
 apud Augustin. Barbola axioma, 30. numer. 2. pag. 21.

& axioma, 54. numer. 3. pag. 34. quare nullo ex capi-
 te; nullaque ratione prædictus actus positius
 dolo obtentus nec obtinenti, nec aliis prodesse
 poterit.
 Secunda autem limitatio est, dum nullitas no-
 32 toria in sententia; seu in processu informatio
 inuenitur, veluti si nondum completum fuerit,
 & deficiat inquisitio alicuius originis, aut si appa-
 reat falsitas notoria, vt etiam dixi in præced. art.
 2. ex num. 29. cum sequentibus, seu alia nullitatis
 causæ, præcipuè prouenientes ex omnia forma
 substantiali quas recensere non curo, quia videri
 poterunt penes Vancium de nullitate processus &
 sententie. Lancel. Corrad. de officio Prætor. in causis
 civilibus, vrb. sententia, vbi casus 163. coniungit,
 quibus dici sententia nulla potest. Ioan. Gutierrez
 lib. 1. præf. quest. 76. Menoch. de adpiscend. rem. ca.
 4. à n. 879. cum segg. Ioachin. Minsing. lib. 1. ob. et
 33 not. 20 & 27. & 62. cum duabus sequentibus, & lib. 5. ob-
 seruat. 91. & sequentibus, & lib. 6. obseruat. 4. And. Ga-
 yl. lib. 1. obseruat. 127. & 135. Anton. Gamma decisio.
 227. vbi Flores de Mena eius addicionator, Curc.
 lun. conf. 65. num. 19. † quia si sententia, ex qua or-
 tus fuit actus positius, nulla notorie sit, vt ex ea,
 aut ex actis nullitas appareat prodesse non pote-
 rit ad efficiendum cum aliis rem iudicatam, nec
 ad ius reale generi adquirendum, quod & si diffi-
 le videatur respectu generalitatis nostri textus, ni-
 hilominus tamen mihi indubiè, ita sequendum
 suadetur, † tum quia & si expressè nullitas reiice-
 34 retur, exclusa non esset notoria, de qua loquimur,
 vt probaui in supra citato loco, & præter ibi ad-
 ducta probant, Socin. lun. consil. 37. numero 38. lib. 2.
 Car. Ruyn. consil. 114. num. 16. lib. 5. Barbacia consilio
 1. colum. 2. lib. 2. Menoch. consil. 117. num. 68. † tum
 35 etiam quia conspicua nullitatis causa seu error
 expressus in sententia, seu apparens ex actis eam
 inefficacem omnino reddit, & non comprehendit-
 tur in generali dispositione ex textu in l. 1. C. de erro-
 36 ror. calculi, l. 1. §. 1. C. de sentent. sine appellat. & vtrou-
 que Doctores l. 13. tit. 2. 2. part. 3. vbi gloss. 2. & 3. & in
 aliis iuribus adductis à Vancio de nullitat. ex defen-
 ditu processu numer. 129 & 130. Ripa in l. qui Roma §.
 duo fr. 21. n. 30. in fin. de verbor. Medicis de casibus
 fortuitis 1. part. quest. 2. nu. 24. Menoch. & ab eo ad-
 ducti in d. c. n. 110. num. 66. cum aliis sequentibus, & ita
 colligi videtur ex 1. part. nostri textus, de qua su-
 præ art. in illis verbis, y que tras de muchos actos
 positivos de nobleza y limpieza obtendos catal y vltimo
 monte por los medes ordinarios, y iurisdicos, no se exe-
 cutorien, & c. sententia quidem & actus positius
 in quo conspicuus adest error, & nullitas, iustus
 nec iudicis appellari non potest, vt constat ex
 dictis, & constabit ex dicendis. Nec huc adduci
 potest text. in l. 4. tit. 17. lib. 4. recopit. cum adductis
 ad eius explicationem per Aceb. & Gutierrez ibi-
 dem. Mexia in l. Toleti. 2. part. fund. 1. Paz de tenuta 1.
 part. cap. 14. ex numero 5. Torreblanca de magia. lib.
 3. cap. 30. ex num. 40. quia continet diuersam spe-
 37 ciem & rationem cum maxime loquamur in nul-
 litate prouenienti ex defectu substantialium, quæ
 etiam per d. l. 4. reiecta non censetur, vt bene Gu-
 tierrez lib. 3. præf. quest. 17. num. 13. Torreblanc. d.
 cap. 30. ex numero 8. substantialia autem dicuntur iu-
 dicij quæ lege, statutove seruari iubentur, cap.
 deleg. Bal. in l. prolatum, C. de iudic. & in l. 1. de lib. &
 possibi

36 Facit etiam, quod dispositio huius Pragmaticæ locum habere non potest in sententia & actu positivo, velut in nihilo, quia nihil & nullum æquiparantur ex Vldar Zasio in l. cum quærebatur num. 3. de re iud. c. & ex eo Valençuela conf. 32. num. 36. qui in numeris seqq. pluribus hoc probat exemplis, 37 † & sicut ex nihilo effectus non oritur, ita ex actu nullo. l. sicut Patronus. 48. §. si autem nuptiæ, de oper. libert. l. nuda 55. de contrab. empt. cap. non præstat. 52. de reg. iur. in 6. gloss. & DD. in cap. ex tenore de reser. Nauarr. in cas. cum contingat. rem. 3. num. 2. de reser. script. Franc. Marc. de. Delphin. 155. nu. 1. tom. 2. Chalfan. in consuetud. Burgund. rubr. 3. §. 8. num. 5. Aceb. in l. 1. num. 4. 8. tit. 1. lib. 5. recop. Andr. Fachin. lib. 8. controuers. cap. 44. in fin. Zephal. conf. 64. num. 17. & consil. 98. numero 47. & consil. 164. nu. 17. Tiber. Decian. conf. 8. num. 268. lib. 1. Marc. Anton. de Amatis. decisio. Mar. ch. 48. num. 21. Roland. à Valle conf. 63. numer. 23 & cons. 76. num. 21. lib. 1. plures apud 38 Augustin. Barbofa axioma 164. nu. 1. pag. 103. * quia ex nihilo nihil fit, l. fin. de constitut. pecun. l. Seia. 26. de tut. & curat. datu. l. eius de reb. dub. Aristot. lib. 1. de gener. & corrupt. Cald. Pereira de empt. & vend. cap. 3. numero 15. Farinac. in praxi crimin. part. 4. conf. 60. num. 90. vbi additio proce eos refert Augustin. Barbofa axioma 161. pag. 102. Aceb. in l. 1. num. 9. tit. 2. lib. 4. recop. Mexia in l. Tolet. 2. parte fundam. 7. † & non entis nullæ sunt qualitates, l. 1. com. prad. l. eius qui in preuincia. 41. si certum petatur. l. item eorum. 6. §. sed si ita. Quod cuiusque vniuersit. nom. l. quidam referunt. 14. de iure codicil. l. in actionib. 5. de in litem iur. cap. ad audientiam. 3. de ecclesiast. adific. Ant. Gom. lib. 1. var. cap. 1. num. 9. Valençuela conf. 38. Augustin. Barbofa Axioma 162. nu. 1. pag. 102. † & non estia, nec materiam, nec formam habent. l. actor. 23. C. de prob. Bal. in l. de quibus n. 21. de legib. nec subiectum, nec substantiam, in qua iuris dispositiones verificari, & consistere valeant, l. non putauit. 8. §. non quæuis. 2. de bonor. poss. contra tab. Tiraq. de retract. lign. §. 2. n. 3. Acebedo in l. 10. n. 13. 11. lib. 5. recop. Lafarte de gabellis c. 14. num. 2. * quia nullum quod est nec actus nomen meretur. l. sicut patronus. 48. si autem nuptiæ, de oper. libert. l. statuit. 3. C. de sent. ex periculis recit. Nauar. ad c. cum contig. rem. 3. num. 2. de reser. script. Cotta in memorabilibus iuris. verb. actus nullus. Zephal. conf. 109. num. 2. † Et idem nec tabulæ nullæ dici tabulæ possunt. l. 2. §. 1. Quæmadmodum testament. aper. Rimina d. in l. posthumo. num. 595. C. de bonor. poss. contra tab. † nec substituentur dispositiones in eis factæ. l. filio. 17. de in iusto rupto. princip. insi. de hered. qua ab intest. cum similibus DD. in dictis iuribus. & in rub. de in iusto rupto. Cald. Pereira in tract. nominat. emphit. quest. 10. num. 29. Flores de Mena in addit. ad Gamm. decis. 126. Aluar. Valasc. consil. 6. † Nec executor in eis nominatus officium exercere potest, ex Rebuffo tom. 1. ad l. Gallias tit. de sentent. proxi. in praxi. num. 74. † & similiter permutatio nulla talis dici non potest. Hier. Grat. respons. 123. num. 16. lib. 2. sicut & obligatio. l. quousiens. 6. Qui satisfidare cogunt. Zephal. consil. 109. num. 1. & 3. * & idem fideiussio sub ea non cadit. l. qui contra. 12. d. cum lex. 47. de fideiussor. l. i. §. de buum. cum qui Ephefi §. de consuet. pecun. † nec in ea pignus nec hypotheca constitui potest. gloss. & Bart. in l. 2. in fin. de condit. indebit. notat Ial. in l. ex his. de condit. indebit. Ant. Fano de pignor. 3. part. m. b. 48. 1. num. 8. † Et instrumentum nullum dici instrumentum non valet. Thom. Grammat. vol. 0. 25. n. 12.

& decif. 27. num. 4. Roman. conf. 294. num. 3. versio. statutum enim. vbi apostilla in verbo validi, referunt Card. Tusch. lit. V. conclus. 100. numero 7. tom. 8. Augustin. Barbofa appellat. 119. nu. 7. pag. 235. † Nec executionem meretur etiam flante statuto iubente quod executioni mandetur quodlibet instrumentum. Hipol. de Marfilis in tract. de fideiussorib. relatus à Valençuela d. conf. 32. num. 80. præter proximè citatos, † nec quidem obcurum, & offuscatum, 50 Menoch. de recuper. rem. 1. num. 225. pag. 238. Lancelot. de autent. appellat. pendente. limit. 9. num. 7. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 68. & 81. nec simulatum, Rebuff. ad l. 99. vers. 21. num. 4. 20. de verbor. sign. † Vnio etiam nulla non dicitur vnio, 51 ex Calderino conf. 26. tit. de præbend. Decio num. 20 Felin. 2. in princip. ex tenore de reser. script. idem Dec. conf. 126. num. 4. tom. 1. * Et citatio nulla est, tanquam si facta non fuisset, nec per eam dicitur preuentia iurisdictionis. per text. in cap. proposuisti. 19. vbi Doctores de foro competent. cum adductis à Tiber. Decian in tractat. crimin. tom. 1. cap. 21. num. 4. lib. 4. Seraphin. de privileg. iurament. 7. num. 38. * nec interrupta præscriptio, vt in l. si pater. vbi gloss. & Bal. C. ne de statu defuncti. Balb. in tractat. præscript. part. 6. quest. 4. num. 27. cum aliis relatis à Pelaez d. 1. part. quest. 48. nu. 164. Gracian. disceptation. forens. cap. 2. num. 36. Emman. Barbofa remiss. ad ordin. Lusitan. lib. 1. tit. 62. §. 4. lib. 4. tit. 79. §. 1. numero 2. sicut nec interrumpitur per processum nullum, Flamin. Patif. de resignat. lib. 2. questio. 2. numero 48 Emman. Barbofa num. 3. citato loco. † Collatio etiam beneficii nulliter facta necesse habet, vt iterum confirmetur, aliàs nihil operabitur Ioan. Lep. in cap. per vestras. notabil. 4. num. 28. cum sequentibus Quintil. Mandof. regul. 29. Cancell. questio. 9. Ioan. Gutierrez lib. 2. practica. cap. 11. num. 41. † sicut & beneficii renunciatio nulliter facta idem operatur, ac si facta non fuisset, vt censuit Rota decisio. 67. tit. de verum permutat. & decisio. 293. incipit. Quod in quibus ubi beneficia. eod. tit. in antiquis. † & translatio nulla nihil operatur. l. interpositas 13. Cod. de translatio. vbi Purpurat. numer. 48. & 102. & 122. Messia in l. Tolet. vltim. part. conclusio. à numero. 5. * Atque idem stellionatus crimen locum non habet, vbi contractus extitit nullus, ex Craueta consil. 6. num. 105. plures quos adducit Menoch. consil. 381. num. 6. 4. part. * nec conditio imposita à testatore, nec actus requisitus pro facto, nec pro adimpleto habetur, si nulliter fiat, lib. hæc conditio. 10. de condit. & dem. cap. si electo. 26. de elect. in e. adducti à Rebuffo in praxi benefic. tit. de dispensat. ratione atatis vers. vel dissimili. Andreas Tiraquel. in l. bones. §. hoc sermo. limitat. 1. num. 1. cum sequentibus. * sicut & optio nulliter facta nihil operatur, nec ius iterum optandi tollit. singularis text. in l. cum ita legatar. 9. §. 1. de optio. leg. * Et idem si captura nulliter à iudice decreta fuerit, excusatur eximens captum de manibus familiæ, ex text. in l. 1. & 2. cum sequentibus. Ne quis eum, qui in ius vocatur. Socin. in tractat. de citatione, art. 34. numero 21. limitat. 11. Pelaez de maioratibus 1. part. quest. 48. numero 169. versio. & eximens, * quos ego intelligo, dum persona capta exemptionem notoriam, vt non capitur habet, secus si non ita notorie captura iniusta sit, veluti cum non exemptus calumniosè capitur, tunc enim eximens eum à manibus familiæ perinde tenebitur, ac si iuste fuisset captus, vt probatur in text. in l. sed eximendi. §. item si quis

si quis eum. Ne quis eum, qui in ius voc. & est ita intelligendus dictus titulus, & dubium celebre an iniuste capus licite fugere possit de quo Tiraq. in præfation. retract. lign. num. 69. Nauar. de regular. comm. entar. 4. num. 63. Mençhac. illustr. cap. 10. nu. 53. Couarr. 1. variat. cap. 10. versio. in secundo. & num. 110. Lara in l. si quis à liberis. §. sed utrum. ex num. 24. de lib. agnat. Cardof. p. axi. verbor. carcer. à num. 16. Perez in l. 1. tit. 4. lib. 3. ordin. pag. 545. Cened. ad Decretal. Collecta. 43. num. 2. Aceb. in l. 8. num. 7. tit. 9. lib. 3. recop. Miscad. de probation. conclus. 80. numero 17. Ioan. Gutierrez de iurament. part. cap. 57. ex numero 25. Seraphin. de privileg. iurament. 132. numero 1. cum aliis penes Emman. Barbof. ad remiss. ordin. Lusitan. libro 5. tit. 48. §. 3. num. 3. pag. 313. quæ omnia hanc habent rationem, † quia patia sunt non esse, & nullum esse. l. 1. §. 1. Quod cuiusque vniuers. nom. l. non putauit. 8. §. non quæuis. 2. de contra tab. Afflicti Neapolit. decis. 366. num. 10. Flamin. Parisio de resignat. lib. 8. questio. 8. num. 34. cum sequentibus. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 5. num. 8. Farinac. in praxi. 1. part. questio. 15. numero 45. cum sequentibus. & part. 5. quest. 1. 4. n. 118. Augustin. Barb. axioma 161. num. 5. pagin. 103. † Et non fieri, & fieri illegitimè idem est, d. l. quousiens. Qui satis d. cog. l. 2. Cod. de success. ed. Ioan. in authentico. ex causa numero 18. Cod. de liber. veter. plures cumulat Augustin. Barbofa axioma 92. num. 9. & sequentibus. pagin. 57. And. de Ilin. & Afflicti. in cap. 1. §. præterea. Quæ sit prima causa beneficii. am. in vltimo feud. † Et est idem non esse, aut inhabilem esse, Andreas Tiraquel. in l. 16. connub. gloss. 3. num. 43. fol. 304. Pelaez de maiorat. 3. part. quest. 15. numero 158. plura apud Cardin. Tusch. lit. P. conclus. 87. ex numero 1. cum sequentibus. & ab Augustin. Barbofa axioma 174. ex numero 8. cum pluribus seqq. & eadem ratione receptum est, quod de actu nullo, non sit opus mentionem facere, gloss. in verb. de factis. in cap. cum nostris. de conce. præb. d. 3. in c. si subiectum, verbo postorius. de iure patron Felin. in d. c. ex tenore, de reser. scripta. 66 Similiter sententia nulla, nec sententiæ nomen meretur, nec vllum potest effectum operari, si se 4. §. condemnatum, vbi Ripa numero 24. de iudic. l. prolatam. 4. C. de serien. & inter. leg. cum. iud. elem. pastoratis. §. ut legitur. de re iudic. Tiraquel. in l. bones. §. b. e. sermone. in. 1. 9. de verbor. sign. Matth. Mathefil. in l. 2. C. de sent. ex peri. recit. Menoch. lib. 2. d. 25. arb. centur. 6. conf. 542. num. 16. Th. Grammat. l. 70. 25. numero 12. & decif. 27. numero 6. Nauar. citato loco Afflicti decisio. 182. num. 4. Franc. Aret. conf. 56. n. 1. Roland. à Valle. of. 56. num. 1. lib. 1. Marc. Anton. Eugen. conf. 189. lib. 1. Decius consil. 475. num. 35. tom. 2. † & idem non transit in rem iudicatam ex traditis per Vancuro de nullitat. ret. quousies, & intra quæ tempus. num. 8. Cald. Pereira quest. forens. 37. à princip. lib. 2. Acebed. in l. 2. num. 23. tit. 17. lib. 4. recop. Marian. Antonin. var. resolut. 77. num. 14. & resolut. 109. numer. 3. & 4. lib. 1. Amator Rodriguez in modo viuentis processum. cap. vlt. 2. part. numero 10. & 11. Sordus consil. 6. numero 3. Magon. Luceni decis. 62. numero 15. & decif. 9. numero 5. † nec parit exceptionem rei iudicate, d. leg. 4. §. condemnatum de re iudic. Rebuff. ad l. Gallias, tom. 1. tit. de f. ment. excom. art. vlt. num. 4. 2. pag. m. bi 256. Andr. Tiraq. de retract. lignage. v. 1. gloss. 2. à numero 5. Ioann. Bapt. Coccin. decif. 234. num. 7. & decif. 491. num. 2. Cardin. Tusch. lit. S. conclusio. 154. tom. 7. quod in

tantum est, vt sententia nulla non constituat litis pendentiam, secundum Lancelot. de autent. part. 2. cap. 4. num. 475. Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 581. n. 65. Gabr. consil. 52. num. 6. & 7. lib. 1. & consil. 31. num. 14. & 15. lib. 2. Olasc. decif. 144. num. 8. ex quibus constat, quod sententia notorie nulla velut nullius effectus talis nominati non valet, nec aliquid prodest, nec per se, nec cum aliis efficit rem iudicatam, secus cum nullitas non ita notoria est, quia tunc prodesse poterit ex dispositione nostri textus. 69 Vnde si sententia expressum habeat, quod prætor puritate, aut nobilitate fruatur, quia à certa origine, & radice descendere constat, quod erroneum ex actis appareat, nec similis descendenti probata maneat, nulla erit, nec prodesse poterit: si verò ex actis non constat contrarium, sed quod existat, cuius ratione verum sit, quod sententia narrat, & si postea ex aliis probationibus error, siue falsitas detegatur, non erit curandum de simili nullitate, cum notoria non sit, & præsumitur, quod sententia lata fuit ex causa vera quæ ex actis apparet, ex notatis in l. si quis ad exhibendum 28. de except. rei iudic. Aym. Craueta consil. 23. num. 2. & consil. 74. num. 9. nec subuerti poterit ex posthabitis probationibus ex dictis in §. præcedenti. 70 Similiter cum in sacrosancto Inquisitionis officio potestas sit promotori fiscali appellandi à sententia approbatoria tribunalis ad supremum Inquisitionis Senatorem, si sententia præter appellatone executionem mandetur, & ei titulus officij tradatur, similis actus positiuus, quia nullus, non proderit descendibus, nec consanguineis, † quia cum appellatio executionem & iurisdictionem suspendat, l. 1. in fin. ad Senatuse. Consult. Tur. p. l. furit. 6. §. 1. de his qui not. infam. Bald. in l. sta. den. un. num. 6. C. de procurat. Gregor. Lopez in l. 5. glo. 5. tit. 13. part. Menoch. de rem. rem. vltim. num. 60. & lib. 1. arb. iudic. quest. 90. numer. 59. Couarr. in prælio. cap. 23. numero 1. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 47. numero 30. Hietonym. Grat. res. 119. numero 9. lib. 1. Guido Papa sing. 771. & 846. † & reddat causam ad statum litis contestationis in prima instantia, d. l. ita demum. 13. C. de procurat. l. fin. §. illud. C. de temp. appellat. Couarr. in d. cap. 23. num. 1. cum duobus seqq. Maranta de ordine iudic. 4. part. dist. 6. numero 41. Franchis decif. 370. numero 17. Craueta consil. 220. numero 6. & alij ex supra allegatis, † & tollat presumptionem, quam pro sententia esse, diximus supra art. 1. d. l. furit, in cap. princip. de his qui not. infam. & per text. in cap. cum ad sedem, de restitu. spoliat. tenet Innocent. in cap. bo. d. de elect. Alexand. consil. 117. numero 4. lib. 7. Vi lalobos in arario commun. opin. l. 1. numero 183. † reddatque nulla omnia acta post appellationem ex traditis per Marant. vbi supra dist. 16. numero 4. Rebuff. ad reg. as consil. tractat. de sentent. & exequui. artic. 3. glo. 3. tom. 1. Paulo Emilio de iustion. 60. numero 4. part. 1. Olasc. decisio. vedam. 84. Iacob. Puteum decif. 170. lib. 1. † atque ita velut actus, nullus prodesse non poterit ad vllum effectum, nec similis casus dici poterit exclusus per nostram Pragmaticam, & iam non semel vidi in Inquisitione Granateni, quod supremus Senatus iussit omnia reponi in pristinum statum, & auferri titulum familiaritæ, qui traditus fuit præter appellatorem promotoris Fiscalis, donec prouocationis virtute

omnia finis terminaret, & idem Senatus omnibus visis sententiam proferret.

76 Et cum sententia notoriè iniusta pro tali non habeatur ex Mariano Antonin. variar. resolut. 77. n. 4. lib. 1. Petr. Surd. decisio. 260. n. 30. & cons. 61. num. 24. & æquiparetur sententiæ nullæ ex eodem Mariano Antonino num. 13. citato loco, Cardinal. Tufch. in pract. concl. 267. num. 109. & seq. lit. R. tom. 6. Augustin. Barbos. axioma. 206. num. 7. pag. 124. erit in nostro casu idem dicendum de sententia notoriè iniusta, ac diximus de nulla, quod dubitatione caret.

Ex quibus omnibus satis constat, & probatum manet, quòd attentis verbis huius textus tantum excluditur reuocatio actuum positiuorum per instrumenta, & per alias probationes de nouo reperas, & per nullitatem, & falsitatem intrinsecam actorum, quæ vim amittunt ex nostra Pragmatica; nisi dolus prætoris interfuert, seu nullitas, aut falsitas sit notoria, in quibus non habebit locum decisio huius textus ex rationibus supra redditis, & manet textus hic, & vniuersa quæstio satis enucleata, atque explicata.

QVÆSTIO VI.

De Catalogis, seu registris descendentiæ à locæis Mauris, seu alijs maculatis, libros verdes, o del becerro, appellatis: ad interpretationem §. Otro si, por que muchas personas con malicia, huius Pragmaticæ.

VERBA TEXTVS.

Otro si, porque muchas personas con malicia, y curiosidad natural, mas que per conueniencia, ni otro buen efecto, conseruan en su poder libros que llaman verdes, o del becerro, y registros, y Catalogos de descendientes, fabricados sin mas auctoridad ni causa, que las que les o frecio sumisima indignaciõ, de que an resultado, y resultan irreparables, y injustos daños, assi de la nobleza y limpieza como del gouierno, y quietud publica: pues solo con vere escritas en estos libros y registros algunas familias, se calificã por notadas, y el depouer un testigo, que las a visto en ellos, o oydo dezir que lo estauã, basta para tropieço, y reparo, siendo en lo ordinario lo mas cierto, que no tienen suffancia, ni saben la causa, y fundamento de su origen. Ordenamos y madamos, que ninguna persona de qualquier estado, calidad, y condicion que sea, no pueda tener ningun libro en su poder, registro, ni catalogo, ni otro papel, en que trate de qualquiera cosa, que pueda ser de nota en materia de limpieza de familias, o descendencias, y que queme los que tuuiere, so pena de quinientos ducados, aplicados por tercias partes, camara juez, y denunciador, y dos años de destierro del lugar donde fuere vezino, y

de esta corte cinco leguas.

SVMARIVM.

- 1 Libris & registri, in quibus priuati adscribitur series maculatum retineri prohibentur, & comburi iubentur. Plura de iura ex eis oriuntur, n. 2. & n. 13. & 14.
- 2 Nihil sunt in fide, magni tamen in effectu & operatione, sub d. n. 2. & n. 3.
- 3 Priuati scriptis nulla iure datur fides, ibid.
- 4 Fabulosa, apocrypha, & iniqua fallacia continent, sub numero 6. & 7. veritatem mutant numero 13.
- 5 Velut inutiles rescandi, n. 15.
- 6 Funt ad dehonstandum nobiles familias, & ad distamandum proximos, n. 18.
- 7 Prohibiti sunt, quia magni in damnis, & pernicie reipublice, n. 32.
- 8 Qui retinentur in communitatibus, & tribunalibus ob iustam causam an contineantur in d. s. p. s. p. s. p. nostri textus, ibid. & n. segg.
- 9 Et an tunc aliquid probent, ex n. 35. & segg.
- 10 Scriptura priuata nec velut instrumenta fidem efficiunt.
- 11 Priuati scribens nec velut testis fidem capit.
- 12 Fides maior scriptura non adhibetur, quam daretur scribenti.
- 13 Macula & ignobilitas subiaceere non debent scriptura priuata cuiusvis.
- 14 Adscriptio & si vera aliquando existat in libro & catalogo propter publicum exemplum iniqua redduntur.
- 15 Exempla praua vitanda, ibid.
- 16 Fides nulla adhibenda libris & annotationibus priuatis, ut parant obligationem, & multominus in sanguinis qualitatibus, que voluntate non constituantur, n. 9. & 10.
- 17 Fura sanguinis euelli passionibus non possunt nec fuito alicuius, n. 11.
- 18 Consanguinitas non ex scripturis sed ex natura prouenit.
- 19 Inutilia rescanda veniunt.
- 20 Finis iuris, & speciatim nostra Pragmatica est, peccatum metum, & exemplo subditos a delinquendo arcere.
- 21 Regum officium est Regni cuius.
- 22 Nihil reipublica permissio sua, quam dehonstare nobiles familias.
- 23 Libelli infamatorij retineri iure prohibentur, & inueniuntur lacerari debent, n. 21.
- 24 Retinens libellos infamatorios tenetur demonstrare auctorem, aliàs ipse auctor præsumitur, mortaliter peccat, n. 22.
- 25 Punitur tamen iure externo sicut auctor, numero 24.
- 26 Ex curiositate excusatur iure anime, n. 25.
- 27 Non tamen post promulgationem nostræ Pragmaticæ, n. 26.
- 28 Libros prohibitos retinens ex curiositate aut huius fine excommunicationem & cetera incurrit peccata, sub d. n. 26.
- 29 Dolus requiritur in retinenti libellos infamatorios, Post nostram sanctionem ex sola retentione præsumitur, n. 28.
- 30 Dolus præsumptus verus dicitur, n. 30.
- 31 Faciens contra legem dolus præsumitur.

- 31 Libelli infamatorij statim lacerandi, aut comburendi.
- 32 Intereff publicè, quod qualitates admittendorum ad publica munera nota sint.
- 33 Dispositio cessat ex eius cessante ratione.
- 34 Scriptura deficiente vim capiunt ex archiuo publico, & numer. 37. modificatur, numer. 41. & segg.
- 35 Apecha inuenta in archiuo publico probat.
- 36 Archiuum dat robur scripturis, præcipue antiquis, num. 40.
- 37 Ad quod plura concurrere opus est, numer. 41. & 42.
- 38 Catalogi in secreto sancti officij hodie adinuenti plurimum proficere possunt, & quare.
- 39 Genealogia & testimonia deficiente inuenta cum alijs authenticis in sancto Officio probant.

dimus & abundè numer. 21. Tufchus in pract. concl. tom. 7. lit. S. concl. 80. per totam. † & quidem iniquum maximè est, quod sub inimici malignantis, & dolosi propria annotationis manu, quem velit faciat impurum, & ignobilem, argum. text. notabilis in l. fin. ibi iniquum esse possessorem, ut sub propria annotationis manu, unusquisque sibi faciat debitorum, C. de conueniend. sicut debitor. l. exemplo 7. C. de probat. Optimus text. in l. omne. §. illo proculdubio, C. de Latina libert. toll. in illis verbis, licet hoc dixerit, vel scripserit, quod voluerit eum esse latinum superuacua adesse latinitatis aboletatur, & ita fiat civis Romanus, ne modi, qui ab antiqua observatione in civitatem Romanam homines perducebant, per priuatorum voluntates deminui videantur, nam etfi veritas aliquando etiam priuati adscribitur, vt plerumque his catalogis fabulosa, apocrypha, & iniqua annotantur, † & si aliquando adscriptio vera sit, propter publicum exemplum iniqua redditur ex textu in l. obseruandam, 47. de iudic. leg. 1. in princip. de S. C. Macedon. l. diuus, 33. de re iudic. leg. 3. sed ex Senatus Consulto, ad leg. Cornel. de sicar. & in leg. si quis aliquid, 38. §. qui aduocatus, §. de pænis, & in leg. exemplo, 7. vbi notat Hugo Donel. Cod. de probat. Costanus libro primo quæstion. iuris cap. 16. numero 3. Valençuela consil. numero 103. & probari videtur ex hoc nostro textu in vers. siendo en lo ordinario lo mas cierto, quo demonstratur, aliquando saltim vera esse adscripta in prædictis catalogis. & libris. sed quia vt plurimum fallacia sunt prohibitio generaliter præcedit, quod ratione & iure constat, ex relatis.

Et quia generaliter loquendo apud Doctores communiter receptum manet quòd nulla est fides adhibenda libris, catalogis, nec annotationibus priuatis, ex textu in leg. instrumenti, §. leg. rationes, 6. leg. exemplo, 7. Cod. de probat. gloss. in cap. 2. de integ. restitut. & in clement. §. 1. verb. rationem, de usuris. Couarr. in pract. cap. 22. num. 8. Mascbard. de probat. conclusiones 978 Menochius de arbit. lib. 2. casu. 91. in fin. & consil. 13. num. 15. & consil. 39. num. 28. & 72. Andr. Fachin. lib. 11. controuers. cap. 34. Valençuela consil. 78. num. 64. decis. Rotæ 37 §. 1. part. in nouissimis. Muñoz de Escobar de ratiocinijs cap. 17. nu. 9. Aym. Craucta de antiq. temp. 1. part. sect. V. §. de verbis n. 13 & 14.

Quod si procedit in his, quæ à voluntate, & consensu hominum producuntur, vt sunt obligationes, quæ vires & exitum exinde capiunt, ex textu in l. 1. §. conueniend. vers. adeo, de pænis, l. in quibuscumque, 45. de obligation. & act. † multo quidem magis locum habebit in sanguinis qualitatibus, quæ constitui voluntate non possunt, & ex natura ira inherant, vt nec voluntate euelli nec passionibus subuerti possint, nec scripto earum necessitudo contineri, ex text. in l. de liber. causa, & in l. non epistolis 13. C. de probation. vbi eleganter Donel. numer. 7. & in l. neque professio, §. C. de testam. Bart. in l. cum falsa, C. de iuris & facti i. genor. Alciat. in l. non nudis, C. illo tit. de probation. Tiber. Dec. consil. 20. num. 81. libro 3. Simon. de Pret. tit. lib. 2. de interpretat. defunct. volunt. solut. 2. à numero 59. Otalora de nobilitat. 2. part. 3. partis princip. cap. 9. numer. 16. & 27. vel aliter, latè Andr. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 32. gloss. vnic. numero 34. Ioan. Gutierrez lib. 3. pract. quæst. 84. numer. 2. † Ea igitur, quæ à natalibus personæ & sanguini

semel coherent, ex neutrius facto subverti, euelli nec minui possunt, elegans text. in l. *assumptio*, 6. l. *ordine*, 15. §. *fin. ad munus*, & idem in d. l. *non episcopi*, 13. aperte constitutum habemus, quod confanguinitas, quæ à natura & sanguine provenit, non potest episcopalis coniungi nec eius qualitas constitui ex cuiusquam consensu nisi conceptionis tempore infusa à natura fuerit, text. in l. *ine agnitionis*, 34. de *partis*, l. *intra sanguinis*, 8. de *regul. iur.* §. *fin. in fin. de legit. agnat. ut. optimus text. in l. si te*, 7. C. de *ingen. manumiss.* & in l. *Dini*, 27. §. 1. vers. *nec ea res de liber. caus. l. 5. tit. 24. part. 4. l. 34. tit. 14. part. 7.* vbi Gregor. ergo sequitur, quod ex prædictis catalogis, seu registis nulla vilitas, nec honesta scientia, nec necessaria probatio possunt oriri secundum ius & rectam rationem, quia *fiendo en lo ordinario, lo mas cierto, que no tienen sustancia, no se sabe la causa, y fundamen. de su origen. nullam vtilem operationem foruri poterunt.*

13 Nisi causam esse malignitatis & odij propter vltionem, & vindictam alicuius recepti damni, indignationis, & æmulationis nempe annotando in prædictis catalogis, & libris non secundum veritatem, sed ex propria indignatione, odio, & malitia inimicorum familias, quæ illustres & puræ semper extiterit, ut deinceps notatæ, & denigratæ tam graui maneant de decore, & infamia, omittendo fortassis proprias, & coniunctorum impuras fallacias, & spurcissimas maculas, itavt fallaci mutatione loco maculæ, & infectionis puritatem imponant, & ignobilitatis loco nobilitatem, & e contra substituunt, in nihilo veritatis & iustitiæ metam obseruantes, quibus grauisimis damnis, & notissimis totius regni iniuriis, indignationibus, & odijs, quibus plerumque nituntur prædicti libri & catalogi, in præfenti locus præcluditur, & medela salutaris adhibetur.

14 Ex quibus non solum deducitur, quantum in sui ratione & fide nihil sint, sed etiam quantum ingentes, & magni in tot damnis & reipublicæ subuersionibus & in alijs effectibus prauis, & plurimum nocuis, qui ex eis oriuntur in vniuerso regno cum sint malignantium recursus, & præbeant inimicis anam & scopum vlticendi iniurias, & nocumenta nobilibus inferendi, præstantq; mendacis fundamentis, veritatem fugant, inter ciues rixas seminant, contentionibus, & seditionibus reipublicæ affligunt, litibus, & iurgijs incitamenta præstant, falsitatibus & periurijs causam, nobilibus & puris de honestationem, diuitiis penuriam, & diuitibus afferunt paupertatem, & alia similia & maiora gignunt damna, vt consideratur in hoc textu, ibi, *de que an resultado, y resultan irreparables, e injustos daños, assi de la nobleza, y limpieza, como del gobierno, y quietud publica*, & vnde si prædicti catalogi omnimodò sunt inutiles ad omnem finem bonum resecandi iure veniunt, text. in l. *an inuitis*, 8. de *acceptil. l. malum*, 242. de *verb. signific.* atque similiter, si causa sunt innumerabilium damnorum tam reipublicæ & vniuerso regno, quam priuatis, & omnium communem vtilitatem, perturbant debent omnino tolli, & prohiberi, vt dixit Cicero *lib. 1. officior.* & passim iure probatur, * & hic est finis totius iuris, & speciatim huius §. *pænarum met. & exer. plo subditis à delinquendo arcere, l. si quis forte*, 6. §. *si quos*, 1. in *fin.*

15 Nisi causam esse malignitatis & odij propter vltionem, & vindictam alicuius recepti damni, indignationis, & æmulationis nempe annotando in prædictis catalogis, & libris non secundum veritatem, sed ex propria indignatione, odio, & malitia inimicorum familias, quæ illustres & puræ semper extiterit, ut deinceps notatæ, & denigratæ tam graui maneant de decore, & infamia, omittendo fortassis proprias, & coniunctorum impuras fallacias, & spurcissimas maculas, itavt fallaci mutatione loco maculæ, & infectionis puritatem imponant, & ignobilitatis loco nobilitatem, & e contra substituunt, in nihilo veritatis & iustitiæ metam obseruantes, quibus grauisimis damnis, & notissimis totius regni iniuriis, indignationibus, & odijs, quibus plerumque nituntur prædicti libri & catalogi, in præfenti locus præcluditur, & medela salutaris adhibetur.

16 huius §. *pænarum met. & exer. plo subditis à delinquendo arcere, l. si quis forte*, 6. §. *si quos*, 1. in *fin.*

1. *capitalium*, 28. §. *famosos*, 15. de *pœnis, cum similibus*, & bene significat Plato in Gorgia. † Et regum officium est regni tuitio ab oppressionibus, & iniurijs potentium, malignorum, & reproborum hominum, tam in corporibus, & rebus, quam in honore, ex glossa & DD. in l. *ad adictos*, vbi Paul. de Castro num. 6. C. de *episcop. audient.* Benedic. in cap. *Raymuncius, verbor. & uxorem*, numer. 155. de *testament.* Auend. in cap. 6. *Prætor*, num. 12. *Auiles in cap. 1. gloss. terra*, à num. 1. *Chaffan. in catalogo glorie mundi*, 5. part. cor. sid. 19. *Olibano de iure fisci*, cap. 8. num. 30. & cap. 11. numer. 53. *Couart. in pract. cap. 35. num. 3.* *Salcedo in practica. crimin. canon. cap. 102. lit. A. Cenedo in collect. ad decretal.* 37. num. 9. *Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 9. num. 31. & 32. Jul. Clar. quest. 36. num. 24. & Gregor. Lopez in l. 13. gloss. 14. tit. 13. part. 2. Io. ph. de Sesse de inhibition. cap. 8. §. 2. & alijs, Hieronym. Zaballo commun. contra commun. in epistola regia, à numer. 26. & quest. 897. numer. 102. cum pluribus alijs sequentibus. & quest. 899. numer. 141. & segg. vnde commodè & iustè hac in parte tantis damnis consultum est per nostram Pragmaticam.*

Facit etiam pro ratione prædictorum, quod similes libri & catalogi ideo plerumque sunt, vt familiae de honestentur, & diffamandi aliquem gratia, quo perniciosus, & detestabilis in republica nihil; quare omni iure sub grauisimis pœnis interdicti sunt, vt patet ex textu in l. *lex Cornelia*, 5. §. *si quis librum ad infamiam alicuius pertinetem scripserit, composuerit, ediderit, dolove malo fecerit, quo quis eorum fieret, etiam si alterius nomine ediderit, vel sine nomine, de iniurijs*, & conducunt text. in l. *ob carmen*, 21. in *princip. de testibus*, & in l. *in cui*, 18. §. *fin. de testament. l. vnic. C. de famos. libelli.* & in cap. *quidam maligni*, 5. quest. 1. & in l. 1. 16. vbi gloss. 2. & 3. tit. 1. part. 6. & in l. 3. vbi gloss. 1. & 4. tit. 9. part. 7. de cuius crimine pœna & origine agunt Alexand. ab Alexand. libro 6. *dierum genal. cap. 10.* *Couart. libro 1. variar. cap. 2. numero 1.* *Plaça epitom. delict. lib. 1. cap. 3. numero 2.* *Anton. Gomez lib. 3. var. cap. 6. numero 1.* *Jul. Clar. in pract. §. vlt. quest. 68. numer. 25. vers. libelli.* *Did. Pelaez in rub. tit. 9. in princ. & deinceps libro 8. ordin. cum alijs pluribus adductis à Prosp. Farin. de var. & extraord. crim. q. 105. num. 466.*

Quæ interdictio non tantum scribentibus, & publico in loco affigentibus, seu alijs libellos publicantibus est iure imposita, sed etiam retinentibus domi, ex *Bursato conf. 20. num. 55. lib. 1.* *Bajard. ad Jul. Clar. quest. 68. n. 64.* *Zephalo conf. 341. num. 7.* in *fin. lib. 3.* tenet *Farinac. in d. quest. 105. numer. 454.* vbi numero sequenti probat, quod retinens similem libellum penes se, tenetur demonstrare illius auctorem, alijs ipse auctor præsumitur, ex ibi per eum adductis, & num. 465. ex textu in sui ratione in l. *ciuile est*, 5. C. de *furr. cum similibus*, & maxime cum libellus famosus non solum confici, & retineri prohibeatur, sed etiam si inuentus fuerit statim lacerari, & comburi iubetur, in l. 1. C. de *famos. libelli.* & in l. 3. tit. 5. p. 7. *Anton. Gomez lib. 3. var. cap. 6. num. 1.* *Plaça in d. cap. 3. num. 2.* *D. Ioan. à Vela de pœnis delict. cap. 16. vers. vlt. e.* *Farinac. in d. quest. 105. numero 460. & 464.* vnde quocumque titulo fuerit adeptus ex sola retentione pœnas luet, qui eum possederit, vt ex præcatis patet.

In foro autem interiori nullum dubium est, nisi quod

quod mortaliter peccet similis libelli auctor, si delictum occultum publicum fiat causa infamandi proximum, secundum *M. l. de infect. & iure tractat. 4. disp. 15.* *Martin. Bonacina tom. 2. de restitut. disp. 23. quest. 4. puncto 9. num. 1.* † Dum verò quis infamatorium libellum casu inuenit, si solus legat, & fecerit retineat mortaliter non peccare, noc contrarie excommunicationem papalem, quæ ex libellis infamatoris incurritur, docent *Molin. citato loco num. 5.* & *Finellus casu 12. num. 9.* *Graff. lib. 1. de capibus referuatis. cap. 9. conclus. 6.* & eis relatis idem *Martinus Bonacina citato loco numer. 9.* 24 *vers. quarto*, † Licet fateat, quod iure externo puniatur eadem pœna, qua illius auctor, si cum libello inueniatur, nec iustam probet retentionis causam, ex *Farinac. & alijs supra citatis*, † Quo sensu possent in conscientia fore excusati, qui ex curiositate ad familias nobiles, & puras discendendas alijs maculatis, & ignobilibus similes secretò retinent catalogos absque aliena iniuria, vt tenuit *Finell. casu 12. numer. 13* ex quo & alijs ita docuit *Bonacina citato loco num. 4. in fin.* † de quo ante nostræ Pragmaticæ publicationem non dubitarem, sed postea, quia in conscientia obligat, & retineri prohibet dictos catalogos ob magna damna obuenientia ex eorum retentione, plurimum dubito, immo verius credo contrarium, & quod secretò retinens mortaliter peccet, & per confessorios moneri debeat vt eos laceret seu comburat, aliàs reluctanti absolutionem non impatiure, cum alijs illuloria maneret lex nostra. Sicut etiam retinentes libros prohibitos sola ex curiositate etiam ad eos confutandos, suo nomine aut alieno, in domo propria siue extranea incurrit pœnam excommunicationis, & ceteras secundum *Tolet. in summ. de Bulla cœnæ, excommuni. n. 24.* *Graffus 1. decision. lib. 4. cap. 18.* *Alterius in Bulla cœnæ lib. 5. c. p. 7. vers. tenentes*, *P. Thom. Saucius in summ. lib. 2. cap. 10. num. 40. & sequentibus.* *Farinac. de heresi quest. 180. num. 39.* & 43. *Anton. Soussa in Bulla cœnæ disp. 15. num. 2.* & in *Aphorism. inquisit. lib. 1. cap. 21. numer. 17.* & 28. *Bonacina de censur. in partic. disputat. 1. quest. n. 2. puncto 4. num. 15.* *Suarez de fide tract. 1. disp. 20. sect. 2. num. 71.*

27 Et licet ad puniendum retinentem similes catalogos & libros ab aliquibus requiratur dolus, vt probari videtur in d. l. *lex Cornelia*, §. *si quis librum*, ibi, *dolove malo fecerit*, & ex alijs iuribus supra adductis, defendit *Bursatus conf. 4. numer. 31. vers. Quinto & vltimo*, & per textum in l. *maiores feruoritate*, 4. C. ad l. *Cornell. de fals.* tenet *Zephal.*

28 in d. *conf. 341. num. 25. cum sequentibus*, † tamen possit huius legis promulgationem contrarium verius credo, immo ex sola retentione dolum præsumi, cum sit absque commodo, & necessitate retinentis, & vtilis tantum ad proximorum iniuriam infamiam & de honestationem, vt plerumque sit, præmaximè, si per aliquot dies continuos retineatur, aut aliquibus tradatur ad perlegendum, nam tunc nec iustam, nec legitimam excusationem enotissimè criminis patratore intendere poterit: † tum quia aduersus legem facit secundum *B. l. de f. 33. num. 3. lib. 3.* *Crauetta conf. 193. num. 3.* *Malch. de p. obat. concl. 532. num. 47.* *Mench. lib. 5. præsumpt. 3. num. 76.* & segg. tum etiam quia si alter auctor libri fuit, ad quid ipse tandiu illum penes se retinet? ad quem honestum finem? ad quam permissam voluptatem, seu solatij

Tract. de Purit. & Nobilit. Prob. Pars II.

causa per lectionem? certe nulla ratio iusta inueniri poterit, qua à dolo saltem præsumpto tueri se possit, † qui etsi præsumptus, verus dolus dicitur, 30 *l. 1. §. si mensor falsus. d. d. l. quod Nerua, 32. de p. f. l. dolus est*, 44. *in l. si fideiusor. 19. mandati. l. dolum*, 6. C. de *dolo*, *Garç. de nobilit. gloss. 17. num. 33.* *Ioann. Gutier. conf. 16. num. 4.* non quidem proprie, sed re, & effectu, interpretatione intrinsecus desumpta *Delrio. in l. nemo 113. cap. 1. pag. 126. de reg. iur. videndus* *Oualdus Illiger. ad Donel. lib. 6. comment. cap. 7. lit. l.* † tenebatur quidem cum statim lacerare, comburere, & nemini perlegendum tradere ex d. l. *u. C. de famos. libelli. d. l. 3. part.* & ita refert expressè *decisum & iustum extare à Summo Pontifice Pio V. in quadam sua bulla*, ad nostrum *Farin.* in præallegata *quest. 105. numero 459* & similiter in hoc nostro textu, ibi, *no pueda tener ni tenga ningun libro en su poder, registro, ni catalogo, ni otro papel, en que trate de qualquiera cosa, que pueda ser de nota en materia de imp. ex. de familiaritas, o descendencias, y que queme las que se retiene.*

Catalogi igitur & prædicti libri à priuatis confecti, retentive nihil sunt, quia nihil probant nec fidem efficiunt: & sunt perhibiti, quia magni in damnis, magnique in præiudicijs, & reipublicæ, & priuatorum perniciem. Videamus nunc an idem sit seuandum in aliquibus tribunalibus, & communitatibus, in quibus similes obseruantur libelli, & catalogi infectorum, & descendentiū à Molai-cis, & Sarracenis, seu penitentijs per sanctum officium. Et resolutiue dicendum cenleo, quod in prædictis communitatibus cessat prohibitio, quia deficiunt omnes eius rationes, tum quia clam & secretè habentur absque iniuriandi animo, & sine calumnia, nec indignatione, ad vtilem & bonum finem ius suum tuendi, vt prætorum qualitates pateant, ne abscondantur, nec obliuioni tradantur; † interest enim quod in prædictis communitatibus admittendorum qualitates notæ sunt ex text. in l. 1. §. *pen. de ventre in f. l. super statu*, 9. C. de *quest. ne post admissionem maculati alios decipiant*, & illa queent, ac communionis affluactione inficiant lanos, vt ad aliud dixit *Guilielm. Benedic. in cap. Raymuncius, in princip. numer. 57. de testam. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 51. num. 2.* & sic quod non admittantur, qui aliqua nota macule laborant; in quo non solum prædictarum communitatum; sed etiam totius regni vtilitas versatur, vt suo loco dixi, tum etiam, quia sicut ipsis communitatibus hoc plurimum de et, ita nec alijs nocumentum trahit, cum non ad aliquorum iniuriam, sed ad iuris proprii tuitionem habeantur, *l. nullus 55. de reg. iur. cum similibus*. Tum quia sicut possunt ab inimicis inquirere veritatem maculæ, & descendentiæ, & an vlla sit suspicio infecti sanguinis, vt probauit supra questione 12. §. 3. 1. part. ita licitè & honestè catalogos similes retinere valent, vt exinde inquirendi saltem facultatem habeant, maxime quia in prædictis communitatibus tantum seruari solent catalogi, quia à fidedignis fuerunt oblatis legitima causa, ita vt sinistra non laborent præsumptione, & omnibus pensatis causa, modo, & sine licitè custodiantur, vnde cessant omnes rationes nostri textus cum respectu communitatum non interueniat indignitas, falsitas, nec iniuria, malitia, nec vana curiositas; sed adest magna vtilitas;

34 bonus finis, & iustitia notoria; ¶ quare dispositio cessare debet omnino, ex textu in l. adgere 6. §. quavis 2. de iuro patronat. & in l. quod dicitur 32. de pactis & in cap. cum cessante, 60. de appellat. Io. Guier. de iuram. confirmat. 1. part. cap. 51. nu. 6. Mellia in l. Toleti 2. part. fundam. 1. num. 13. Marc. Anton. Eugen. conf. 65. num. 12. & probari videtur ex hoc nostro textu ibi, porque muchas personas con malicia, y curiosidad natural, mas que por conueniencia, ni otro buen efecto conseruan en su poder libros, &c. Igitur si non à personis priuatis, nec ex malitia, nec curiositate, sed per conuenientiam, bonum finem, vtilem effectum custodiantur, & ratio cessabit, & constitutio locum non habebit, sed contrarium potius ex prædictis iuribus, & textu in l. 1. §. huius rei, de officio eius cui mand. est iuris. & in l. qui testamento, 20. §. mulier. 6. de testam. & in l. sequens quast. 68. de leg. 2. & in cap. cum apostolica, 7. in fin. de his qua sunt à prelat. sine consensu. cap. cum virum 12. de regular. Franc. Mantica de consuetur. ult. vol. lib. 3. tit. 15. num. 11. Pet. Surd. de aliment. 1. tit. 5. quast. 3. n. 75. & 9. 11. n. 2. Neui-gian. in sylvia nuptialis lib. 1. Non est nubendum, n. 212. Hier. Grat. resp. 7. n. 45. vol. 2. Zephal. conf. 51. nu. 14. tom. 1.

35 Sed maius dubium est, an aliquam tunc efficiant fidem? loquimur enim de catalogis descendentiū à Mofaïcis, Sarracenis, & hæreticis, seu pœnitentiatis, & de alijs memorialibus priuatis absque Notarij sigillo, & non in forma probanti qua authentica sint, nec quidem alicuius subscriptione munita. Et nullam omnino efficere fidem probatur ex adductis supra, cum fuerint à priuato confecta, & nullius auctoritate suffulta, nihil enim habet, quod ad fidem etiam minimam nos inducat, nec maiori hæc opinio eget comprobatione, quam quæ supra diximus & congesimus.

36 At quodd saltem aliquam efficiant fidem suaderetur, quia plerumque similes catalogi in archiuo, & secreto communitatis apponuntur cum alijs authenticis scripturis, & testimonijs, & ratione loci fidem eis præstandam probat ant. ad hac, C. de fide instrum. cap. ad audientiam 13. vbi latè Felin. à num. 11. de prescript. Clem. 1. in fin. de iureiur. & alia plura iura adducta ab Auiles in cap. 19. prator. glos. ofen. Malch. de probat. concl. 71. num. 61. Aym. Craueta de antiq. sem. 1. part. §. quarto limitatur, ex num. 2. & conf. 274. num. 6. & conf. 758. num. 7. Marc. Ant. Natta conf. 672. numer. 34. lib. 4. Socin. reg. 264. vers. Primò facit. Franc. Purpurat. conf. 120. numer. 10. & conf. 270. num. 18. D. Garcias Mastrillo decif. 43. num. 11. Ioseph. de Sesse decif. regni Aragon. 21. à numero 3. per totam, & allegatis ab Emman. Barbof. remiff. ad ord. Lusitan. lib. 3. tit. 61. in princ. pag. 409. vbi plures.

37 Quod etiam procedit, si scripturæ plures patiantur defectus sine subscriptione, & absque die & anno, aut similes alios ex Bart. in d. ant. at si contraclum col. 1. de fide instrum. Roman. conf. 105. tenet Auiles in d. cap. 19. nu. 11. ante medium, ¶ & quod plus est, & magis facit pro hac sententia, licet apocha per se non probet, si tamen inueniatur in publico archiuo sine subscriptione, & sine testibus probat plenè ex Bar. supra & in d. ant. ad hac, Bal. in rub. C. de fide instrum. & in l. si vnus, circa medium, C. de testam. Paul. in ant. si quis in aliquo C. de edendo, Iafin l. admonendi, num. 97. de iur. Abb. n. 6. & Felin. 9. in cap. 2. de fide instrum. & ex alijs, quos in specie refert Malch. de probat. concl. 111. num. 9. & 10.

vbi reddit rationem, ¶ quia archiuum dat robur scripturæ non authenticæ ex Boerio decif. 105. nu. 11. Hieron. Grat. confil. 122. Phil. Corneo confil. 171. num. 10. vers. & ideo videtur vol. 1. cum alijs adductis per eundem Maschard. ibid. in dist. num. 10. ¶ quod minus dubium continet in antiquis, de quibus plerumque agit in puritatis causis, quæ plenè probantur ex qualibet scriptura defectuola, prout diximus supra i. p. q. 15. §. 3. ex n. 18. cum pluribus seqq.

Quod quidem ita generaliter assertum, nec verum credo, nec defendi potest, maximè vt plenam similes epochæ, aut catalogi efficiant, fidem, etiam si in archiujs publicis inueniantur, simul cum alijs authenticis scripturis, cum ex se nullam efficiant fidem & omnes omnino deficiant solemnitates, ex quibus aliquam mereri possent, nec ratione loci plenè eis creditur, ad quod plura requiruntur, quæ in præfenti deficiunt, vt præcitati animaduertunt, & probant Ioann. Andr. ad Specular. titul. de instrum. edic. §. nunc videndum. Tiber. Decian. confil. 24. num. 48. lib. 1. Verard. decif. 41. part. 1. Olafch. confil. 7. Beltrand. resolut. 3. numer. 2. lib. 1. adducti à Mastrillo in dist. decif. 43. num. 1. quia nec authentici sunt, nec ex authenticis exemplati, nec res, quas continent, scriptis directe probati possunt, nec scripturæ de eis confici, vt dixi supra 1. part. in dict. quæst. 15. §. 2. nec quidem manu publica, nec testibus roborati manent, & denique deficiunt in eis omnia substantialia, ex quibus fidem mereri possent.

Quare dicendum puto, quodd parum, aut nihil fidei efficiant ratione loci tantum, ni alia concurrant, ex quibus mutuum accipiant & roborentur, aut ex longo tempore, siue ex littera alicuius probi viri, & fide digni, aut notam aliquam habeant, quæ causam, aut certum auctorem demonstrent, ex quo fidem mereantur, nam tunc ex his, & ratione loci poterunt magnum præstare adminiculum quo aliæ vestiri valeant probationes ¶ In sancto verò inquisitionis officio plerumque olim exhibebantur inquisitoribus, qui in inquisitione generali territorij degebant, nec tunc credendum mendaces recipiendos, nec seruandos cum alijs scripturis authenticis, sed quia ex auctoritate offerentium, aut ex alijs fide digni visi fuerunt, siue ex rationibus, & alijs circumstantiis, ex quibus plurimum operari solent.

Denique vnum animaduertam, quodd genealogiæ seu testium depositiones defectiuæ, quæ cum alijs testificationibus, & genealogijs authenticis inueniuntur ex eadem littera, aut forma, qua ceteræ authenticæ, & sine defectu, efficiunt absque difficultate eandem fidem, ac aliæ & etiam si non sint eiusdem litteræ, dum modò annotatæ, aut subscriptæ appareant eadem manu, qua ceteræ eiusdem libri, quia tunc in eis inueniuntur qualitates requisitæ à prædictis Doctoribus secundum Rotam apud Farin. dec. 418. n. 4. 2. part. in quo nullum dubium inuenio. Quanta autem sit hodie prædictarum genealogiarum fides, qualiterque noceant descendentijs in sequenti quaestione despiciam, de hac enim dicta sufficiant.

Q V A E S T I O VI.

De confessionibus, seu genealogijs in Sancto Inqui.

Inquisitionis officio acceptis, in quibus maculam sententur ascendentes: quatenus noceant tam consistentibus ipsis, quam eorum descendentijs, & de adminiculis, quibus oportet esse roboratas vt plenè probent: ad interpretationem §. Item porque en algunos consejos y tribunales.

VERBA TEXTVS.

Item porque en algunos consejos y tribunales, particularmente en el de la Inquisicion, en su primera institucion se entienda, que algunas personas, que fueron llamadas a ellos, preguntados de si mismos y de su calidad, confesaron algunas cosas, que no fueron ciertas, ni tuuieron causa, ni razon para ello, y estas tales confesiones an perinducado a sus descendientes, siendo asy, que conforme a derecho, si se probasse lo contrario de lo que contienen, no pueden perjudicar, porque la verdad no se muda por sola la voluntad. Ordenamos, y mandamos, que si las dichas confesiones no estuviere ayudadas de algun otro adminiculo, o razon, de que se pueda inducir, que no esta la materia en solos terminos de confesion, no basten impedir la nobleza y limpieza, sino que se proceda a calificarla, como si no las huuiesse, y segun lo que resultare sea la determinacion, regulando esto conforme a derecho.

S V M M A R I U M.

- 1 Genealogia tripliciter capitur in sancto officio. A reis denunciatis pro heresi, ex testibus examinatis, n. 3. Et in generali territorij inquisitione dum descendentes à maculatis genealogiam exhibere cogebantur, n. 4. Hi duo modi ab vtroque iam recesserunt, n. 5. 2 Qualitates sanguinis plurimum conferunt ad faciliorem expeditionem causarum fidei. 3 Confessiones ascendentijs in quibus propriam maculam passiverunt, an descendentijs noceant, vel non? ibidem. Et examinatur in §. seqq.

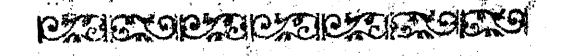
Tripliter confessiones seu genealogias accipi consuetum fuit in Sancto Inquisitionis officio. Primò à reis denunciatis ob heresim, hæresimve suspicionem, qui in prima audientia ante omnia interrogantur de parentibus, auis, de vxore, vel vxoribus, aut maritis, de filijs & nepotibus, patris & ceteris transuersalibus, quorum habent memoriam & notitiam, & sciscitantur de eorum omnium, & sui generis qualitatibus, ¶ quia ex sanguine, & qualitate generis suspicio sumi potest contra personam ad faciliorem delicti probationem, vt iussam extat à Dominis supremi Senatus sanctæ Inquisitionis pluribus in locis, præsertim in instructione, 14. ex latis Toleti à Domino Ferdinando Valdes generali Inquisitore, anno Domini 1561. quod & olim obseruatum fuit ex Emerico in directior. 3. part. tit. de modis interrogandi reos, & tit. Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

Observanda ab Inquisitoribus in examine hereticorum, vers. Primo dies aduertendum. Simanc. de Cathol. instit. tit. 44. de modo procedendi, num. 14. & in Enchirid. violata religionis titul. 27. de interreat. in princ. Lud à Patamo. de originibus, lib. 3. q. 9. n. 54. vers. at ubi ad interrogaciones venum est, adducti plures à Farin. de heresi q. 135. n. 9. Valencuela in specie nostra loquens conf. 90. n. 86. quod & hodie intrepidè, & generaliter in omnibus seruatur tribunalijs.

Secundò olim dum testes in fidei causis, seu ad reorum defensionem siue ad probationem delictorum seu ad alias causas producebantur in generali interrogatione de sui generis rogabantur qualitatibus, an ab antiquis Christianis ortum trahant, an à nouiter conuersis, an à pœnitentijs per sanctum Officium, quatum interrogationum plures in registris, & libris antiquis extant, ad inuestigandum fidem quam mereri possunt.

Tertio dum ex generali territorij Inquisitione descendentes à Iudæis, Mauris, relaxatis, & reconciliatis cogebantur proferre descendentiam & genealogiam suam, cum expressione sui, & suorum sanguinis qualitatibus, & exhibere indulta habilitationis ad ferendas res prohibitas, ne eorum descendencia & macula lateret, sed nota semper esset in sanctæ Inquisitionis Officio: ¶ sed hi duo vltimi modi iam ab vsu recesserunt, manent tamen in scripturis antiquis multi, qui maculatam descendentiam, & suorum parentum pœnitentiam libenter fuerint passi, in vtriusque speciei interrogationibus; de quibus professionibus nunc queritur, nempe quam inducant probationem aduersus descendentes consistentium. Ad cuius veram intelligentiam & clariorem dicendum expositionem in sex partes vniuersam diuidam tractationem.

- 1 Proponam plures iuris rationes, quæ suadere videntur, quodd similes confessiones plenam contra descendentes efficiant fidem. 2 Alias contrarias pro negatiua parte referam rationes. 3 Veram intelligentiam & conciliationem prædictarum rationum, quoad ius commune attinet explicabo. 4 Adiciam verum intellectum nostri textus. 5 De adminiculis in genere, de quibus noster loquitur textus. 6 Referam quadam specialia adminicula ex quibus maiorum confessiones vestiri possunt ad plenè probandum.

§. I.

Proponuntur iuris rationes, quæ partem affirmatiuam propolite quæstionis suadent.

S V M M A R I U M.

- 1 Confessiones ascendentijs circa maculam propriam

- nocent eis, & descendentiis suis certam & indubitam rem efficiant, & luce meridiana clario-rem, notoriam & manifestam, admittuntur aduersus rem iudicatam, & contra presumptionem iuris & de iure, n. 2.
- Efficiunt uel iorem probationem quam cetera alie, num. 3.
- Confitentis nocent, nu. 4. Contra libertatem probant, nu. 5.
- 3 Probatio nulla melior quam propria oris confessio.
- 7 Macula & sanguinis qualitates à maioribus in descendente: et si proueniunt, nec esse possunt in parentibus, & deesse in filiis.
- 8 Pater in filium transferre non potest puritatem, quam se non habere, factus est.
- 9 Macula patris concludit impuritatem in filio.
- 10 Filius pars uiscerum patris, & pro uno ambo reputatur, sub n. 13.
- 11 Quod patri nocet circa sanguinem, nocet filiis.
- 12 Causa quod inest, inest suo causato.
- 13 Confessus pro iudicato habetur.
- 14 Pater & filius eodem nexu sanguinis iunguntur.
Confessio & factum unius ex coniunctis alteri nocet, ibid.
- 15 Confessio non solum confitenti nocet, sed etiam omnibus causam ab eo habentibus, maxime circa possessionem & proprietatem rerum, n. 16. Limitatur in §. seq. sub n. 21.
- 18 Pater & filius diuerso iure esse possunt circa nobilitatis possessionem, non uero circa eius proprietatem, nec circa maculam, n. 18.
Quo sensu uerum quod ex eadem domo alij possunt nobiles reputari, alij non, & quod probata nobilitate unius fratris non censatur probata nobilitas aliorum, secus aliter, ibid.
- 19 Confessio parentum circa statum filiorum prodest, & nocet filiis.
- 20 Professio parentum circa filios, qua olim fuerit, libera est ab omni suspitione, n. 21.
- 21 Nemo ita amens, ut suos filios neget, aut negligat.
- 22 Confessiones circa maculam à maioribus facte absque suspitione sunt, sicut & confitentis persona, n. 23.
- 24 Presumptio est, quod quis suum honorem tueatur, non quod deserat.
Ignorantia qualitatum proprii generis non presumitur, ibid.
- 25 Nemo tam crudelis presumitur, ut suum honorem perferat, & deserat.
- 26 Quisque presumitur esse acerrimus sui honoris defensor. Et appetere dignitatem sua agnationis, n. 27. Et uelle quod melius, & utilius fuerit, num. 28.
- 29 Homines, honoris immodici appetentiores sunt.
Sanguinis coniunctio omnem fraudis suspitionem excludit, ibid.
Contra humanitatem & religionem facit, qui est contra suum consanguineum, ibid.
- 30 Sanguinis dilectio presumere non sinit, quod falso quis sibi, & suis maculam tribuat, sed ueritatis zelo.
- 31 Nemo sibi falsò crimen imponit: nec presumitur se, nec suum sanguinem, nec consanguineos odio habere, n. 32.
- 33 Infamia maior ceteris pena est.

- 34 Quilibet, si potest, suam asserit puritatem & nobilitatem, & se honorat obseruando religionem, quam sui obseruauerunt parentes, n. 35.
Imponere sibi falsum crimen ex quo sibi mors aut filii damnus sequatur peccatum gignit mortale, sub d. n. 33.
Peccatum non presumitur, sub d. n. 33.
- 36 Filij procliuus sunt religioni parentum.
- 37 Confessiones circa maculam quando subuerti possunt alijs probationibus.
- 38 Probatio magis antiqua in antiquis praefertur, & sub n. 39.
- 39 Nemo presumitur lobi in notorijs.
Qualitates generis magis nota sunt consanguineis quam ceteris.
Confessio sub nomine instrumenti continetur, sub d. n. 39.

Quod ascendentiis confessiones ipsis, & eorum descendentiis noceant circa generis qualitates probati uidentur ex seq. Primò, qui confessio ita iure plenam efficit probationem, secundum text. in l. 1. §. si quis ultro, de quest. l. si confessus, §. de custodia ueorum, & in l. si quis in hoc 10. Cod. de episc. & cler. l. qui sententiam 16. Cod. de penis, cum alijs congestis ad Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 12. numer. 3. Menoch. conf. 2. numer. 14. vol. 1. D. Ioseph. de Sesse decif. 125. numer. 14. vol. 2. ut certum, & indubitatum id, quod fatetur, efficiat, ex textu in l. generaliter 12. §. & quidem C. de reb. cred. & in l. ult. C. de fideicom. Menoch. lib. 2. presump. §. 1. numer. 39. & luce meridiana clariùs rem, de qua loquitur, ostendat, ut ex l. 12. tit. 14. part. 3. tenet cum alijs Gregor. ibid. gloss. 2. & eam efficit notoriam, & manifestam, idem Menoch. de recuper. rem. 1. numer. 22. † ubi à numer. 217. cum pluribus seqq. plura cumulat, & praecipue ait, quòd tanta est vis confessionis, ut admitatur aduersus rem iudicatam, & contra praesumptionem iuris & de iure, quod & confirmat in consil. 180. numero 24. vol. 2. † quia nulla est probatio melior quam propria oris confessio, l. v. C. de confessis, cum congestis à Maranta de ordine ind. tit. de confessis, n. 2. Cavalcan. decif. 1. numer. 98. Hier. Grat. esp. 13. numer. 48. vol. 2. Marc. Ant. Eugen. conf. 30. numer. 11. & 12. & consil. 90. numer. 38. lib. 1. † quare confitenti omnino nocere debet, aduersus quem macula manebit probata, & eam infringere nequaquam ualebit, secundum textum in l. in antiquis, 23. C. ad S. C. Velleian Ripa in l. si uinquam quest. 16. n. 32. C. de reuocand. donat. † Quod & admissum est in confessione contra libertatem, quae si iudicialiter fuerit exhibita confitenti nocet, ut probatur in l. inuenimus 41. in fin. C. de liber. causa, & in l. 6. ubi glossa 4. tit. 13. part. 3. † Igitur nocere etiam debet omnibus descendentiis ipsius confitentis.

Consequens patet, nam puritas, & macula, sicut & cetera sanguinis qualitates à parentibus & maioribus in filios & descendentes proueniunt, & deriuantur ex l. 3. de interd. & in l. 1. & l. 2. uerfi. porque les viene tit. 21. part. 2. Rota apud Farin. decif. 249. numer. 2. part. 2. per l. fin. cum sua materia, de senator. ut alijs alibi saepius probauit, praecipue supra 1. part. quest. 4. §. 2. numer. 46. & quest. 13. §. 2. ex numer. 27. cum pluribus alijs ibi, & quest. 17. numer. 31. & qualis in maioribus fuit sanguinis qualitas, eadem in posteris esse, fatendum est, secundum Neuzan. in sylua nupt. lib. 4. numer. 132. Pelaez. de maiorat. 1. part. quest. 51. numer. 16. nec possit in patre, uo, & in ceteris

- teris puritas deficere, & in filiis & descendentiis inueniri, sicut nec quoad illos macula plenè probata manere, & in his deficere probationis copia, † nec quidem pater possit transferre in filium puritatem, quam ipse ex suo ore, & confessione non habebat, text. in l. nemo potest §. 4. de reg. iur. l. obseruare 4. in fin. de offic. proconsul. l. traditio 20. in princ. de adq. rer. dom. & in cap. Daybertum, 24. 1. quest. 7. cap. quod autem §. in fin. ubi gloss. ult. de iure patro. Zephal. conf. 164. numer. 6. tom. 2. Aug. Barbof. axioma 160. numer. 2. pag. 102. † Immo uerissimum est, & receptum, quòd impuritas patris & maiorum concludit impuritatem in filiis, & in ceteris descendentiis ut constat ex Prosp. Farin. decif. 335. numero 2. & 3. part. 2. Perezio de Lara de amiser. & capellan. lib. 2. capit. 4. numero 28. Alex. Ludouif. decif. 498. numero 5. Igitur patris confessio nocet filio, & alijs descendentiis, sicut ipsi patri, & ceteris maioribus.
- 10 Confirmatur primò, nam cum filius sit pars uiscerum patris, l. cum scimus 21. §. in. Cod. de agric. & censu. lib. 12. uoàque & eadem caro, capit. contradicimus 21. §. 1. 35. quest. 1. Arist. lib. 1. magn. moral. cap. 14. & lib. 5. Ethic. cap. 6. gloss. 1. in l. 1. tit. 25. & gl. 12. in leg. 1. tit. 20. p. 2. Meno. lib. 4. pres. 18. numer. 17. & lib. 5. presump. 33. numero 11. Aluar. Valafcus consult. 122. numero 25. & consulti. 126. numero 5. eadem sanguinis qualitas in patre existens in filio etiam erit, † & quidquid circa iura sanguinis prodest uel nocet patri, nocebit & proderit filio, & ceteris descendentiis, arg. l. si quis 7. de except. rei iud. Ant. Fab. in suo Cod. lib. 7. tit. 3. de §. 1. 7. numer. 2. & expressius & elegantissimè cecinit D. Gregor. Nanziazenus in eam. ad Nicobolum. tom. 2. fol. 1284. lit. D. in hac uerba.
Gloria nãque patri natorum fama, decif. que.
Vt uisus natis est gloriæ, fama parentum.
Gratia communis, labes communis utriusque.
- 12 Quia regulare est, quòd omne, quod causae, siue toti inest, inest uidentur suo causato, & patri secundum Bald. in l. de senator. & in l. nominationes, C. de appellat. & de parte quoad totum loquitur text. in l. qua de tota 76. de re uendic. & in l. iuris gentium 7. §. ad 6. ubi Iaf. & DD. & in l. si uisus 27. §. si cum decem, §. cum seqq. illo eod. tit. & in l. si cui. 72. in princ. de l. 1. Arist. lib. 3. Physic. & lib. 1. de calo. Bar. in l. quibus n. 55. de legib. Aug. Barbof. loco legalis, 82. nu. 1. pag. 329. & loco 114. n. 1. pag. 339. Igitur quidquid patri nocet in iure sanguinis, nocebit filiis, & ceteris descendentiis.
- 13 Confirmatur secundò, confessus in iure pro iudicato habetur, l. 1. de confes. & iudicatum pro ueritate, leg. res iudicata, 207. de reg. iur. ar. pater & filius iidem in iure sunt, & pro uno reputantur, maxime in his, quae à natura & genere proueniunt, leg. fin. Cod. de impuber. leg. 2. tit. 5. part. 6. gloss. 6. in l. 7. tit. 13. part. 6. & multis probat And. Tiraq. in leg. si uinquam in prefat. numer. 15. & 23. Cod. de reuocand. donat. ad propositum Farin. decif. 135. n. 3. 2. part. Igitur confessio patris, & iudicatum pro macula eis pro ueritate accipi debet, etiam respectu filij, & descendentiis.
- 14 Confirmatur tertio, pater & filius eodem sanguinis nexu coniunguntur, d. l. fin. Cod. de impuber. l. 2. uerfi. ca como quier. tit. 5. part. 6. plura cumulat Valensuela conf. 95. n. 67. & 69. sed factum & confessio unius ex ita coniunctis iure nocet alteri etiam absenti, &

inuito, ut apertè probatur in l. in duobus 28. in princ. de iureiur. propter unitatem obligationis Duar. in l. 10. ad tit. de iureiur. c. 15. Hugo Donel. lib. 14. comm. c. 15. ante fin. ubi Ouald. Illiger. lit. G. pag. mibi. 1235. Igitur factum & confessio patris in nostra specie omnino filiis nocere debet propter unitatem sanguinis utriusque.

Confirmatur quartò, confessio non solum confitenti nocet, sed etiam omnibus causam ab eo habentibus, ex textu in l. idemque erit. 16. §. fin. pro ficio, & ex traditis per Bart. & DD. in l. si super actum, 3. de pign. Ioan. And. in addit. ad Specular. tit. de iustam. §. nunc tractemus, idem Bart. in l. si de te §. fin. de except. rei iud. Purpurat. in l. 2. numer. 125. Cod. de edendo. Dec. in cap. si clerici, numer. 13. de iudic. Jacob. de Sancto Georgio in tract. de Homagio ocl. §. uel f. probatur Abb. conf. 38. numer. 1. lib. 2. Roman. conf. 29. Aym. Craucta conf. 29. Carol. Ruyn. conf. 50. numer. 13. lib. 1. & consil. 108. numer. 19. lib. 2. Barfat. conf. 46. numer. 31. Afflic. decif. 129. Bal. conf. 389. lib. 4. Cuman. conf. 555. Farin. decif. 119. numer. 1. decif. 180. numer. 4. decif. 349. numero 2. & decif. 575. numer. 4. 2. part. Gracian. discept. for. tom. 4. c. 662. nu. 8. & c. 665. nu. 19. & c. 716. numer. 20. & faciunt tradita per Sim. de Prettis de interpret. ult. vol. lib. 5. dist. 4. & ult. n. 356. fil. 555. & per Matien. in l. 6. gloss. 7. numer. 11. tit. 8. & in l. 1. gloss. 2. numer. 4. tit. 9. lib. 5. recop. † maxime quoad rerum, & qualitatum dominium, & proprietatem, secundum Bar. in l. non solum §. liberationis de liberat. leg. Franc. Aretin. in d. conf. 36. etiam si ficta fuerit confessio, per reg. d. l. si superatus, tenent Dec. & Purpurat. in locis citatis, & cum negari non possit, quòd descendentes causam sanguinis à suis habeant maioribus necessariò fatendum est, horum confessiones illis omnino nocere.

Nec oberit, quòd accidere in nobilitate solet, 17 nempe posse patrem in eius quasi possessione ignobilis, & tributarius declarari, & filius nobilis, & exemptus, quòd mirabile uocat Io. Garc. de nobilit. gloss. 12. nu. 48. qua specie patris confessio, filiis non nocebit ex adductis per Pelaez. de maiorat. 4. part. quest. 14. numer. 55. & nos dicemus inferius in seq. §. maxime nu. 27. † quia cum nobilitas habeat actus externos ex quibus eius quasi possessio constituitur, aut per contrarios amittitur, possunt in filio actus ad possessionem sufficientes adesse, qui defuerunt in patre, & sic potuit iste ignobilis, ille uero nobilis declarari, quo sensu uerum est, quòd ex una domo, & familia possunt alij nobiles reputari, alij non, ut dixit Socinus conf. 246. numer. 3. uerfi. quocumque autem distorum, lib. 2. & sensuit Rota apud Farin. decif. 535. n. 5. 2. part. Fontanella decif. 228. n. 13. & quòd probata nobilitate unius fratris, non probatur nobilitas alterius nisi probata nobilitate ascendentiis, Afflic. de consil. Regni lib. 1. sub rub. 9. de illicita portat. armor. incipit, intentionis nu. 48. uerfi. sed quaro de questione, sequitur And. Tiraq. de nobilit. co. 17. n. 2. & seqq. refert Farin. citato loco, inspecto tamen sanguinis & proprietatis iure, de quo nunc agimus non potest alia sanguinis qualitas in patre inueniri, & alia in filio, quia cum in utroque à concepto semiplene una, & eadem fuerit à natura qualitas in fixa, ac immobiliter unicuique adhaereat, & eadem, quae fuit in patre, in filium deriuetur, & transferatur, nulla differentia inter eos considerari ualeat, ut ex Oroscio Lusitano Io. Garcia, And. Tiraq. & alijs probat Io. Gutier. lib. 3. praes. q. 11. n. 92. cum duobus seqq. de quo plura alibi dixi, quare pro-

bata macula patris per eius confessionem siue per aliam probationem, erit etiam per necessariam consequentiam filij probata macula.

19 Secundò principaliter probatur, nam iure constitutum habemus, quòd patris professio circa statum & aetatem filiorum prodest, & nocet filiis vt constat ex textu in l. cum de aetate, l. etiam 16. & in l. interpretatio 29. §. mulier. de probat. iuncta interpretatione Doneli in l. non tunc, l. 4. num. 2. Cod. de probat. Et plura nouissimè commincent de hac, & alijs professionibus vitatis apud Romanos, Alphonf. Carranga de parit. leg. 5. §. 3. num. 102. per totum, vbi vers. Alia demum, agit de professione aetatis, & in vers. Alia demum, de status professione, §. vbi ait quòd professio, de quo in prædictis iuribus est parentum amentiam, qua apud acta publicè de statuta, & aetate filiorum profitentur, quia olim impossita necessitas omnibus erat Romanis apud acta profittendi liberos suos, eorum statum, & natiuitatem, vt ibi probat ex Iul. Capitolin. in vita Marci Antonij Philosophi, & exinde status & aetas filiorum plenè probata manebat, vt ex dictis iuribus subdit idem Donelus à n. 5. cum seqq. eodem in loco cui adde Gracian. dicitur, l. 15. n. 15.

21 Cuius constitutionis rationem, quæ plurimùm huic rei de qua agimus, conducit, reddidit idem Donelus in l. parentes 6. num. 10. C. de testib. & reassumit Ofualdus Illiger, ad eundem Donel. lib. 23. comm. c. 7. l. H. quia videlicet, duæ res has parentum professiones præcipuè aduersus liberos ab omni vindicant falsi suspitione, tum tempus, quo professio fit, quia in nullum adhuc cõmodum, nec damnum filiorum vertitur, quòd timeri valeat, tum ex persona profitentis, cum nemo ita sit amens, vt agnoscat liberos non suos, nemo ita impius, vt suos, qui sunt, neget, aut negligat.

22 Ita similiter confessiones maculæ descendentiæ à parentibus factas, & tempus, & personæ confictum ab omni fraudis suspitione vindicant, tempus quo ab hæreticæ præiurantis inquisitoribus interrogantur de sui generis qualitatibus, vt liberè respondeant & interrogatis secundum veritatem satisfaciunt ab omni mendacio & fraude liberum est, cum tunc liberè poterint suo, & suorum prospicere honori, §. & secundum eum interrogatis satisfacere. Persona similiter patris nihil suspitionis habet, qui semper se, genus, & liberos suos amore prosequitur, & diligit, aut saltem ita præsumitur: nec credendum vo uille famam bonam, bonumque nomen & puritatem suam, filiorum, & totius generis spernere; nemo enim ita amens vt maculam non suam, seu à se ipso alienam, velut propriam agnoscat, nec etiam tam impius, vt suam, quæ est, & à suis possideret puritatem, & honorem neget, & negligat, ex ratione textus in l. 1. de bonis eorum, cum similibus, Mascha. de probat. concl. 71. n. 4.

23 Persona similiter patris nihil suspitionis habet, qui semper se, genus, & liberos suos amore prosequitur, & diligit, aut saltem ita præsumitur: nec credendum vo uille famam bonam, bonumque nomen & puritatem suam, filiorum, & totius generis spernere; nemo enim ita amens vt maculam non suam, seu à se ipso alienam, velut propriam agnoscat, nec etiam tam impius, vt suam, quæ est, & à suis possideret puritatem, & honorem neget, & negligat, ex ratione textus in l. 1. de bonis eorum, cum similibus, Mascha. de probat. concl. 71. n. 4.

24 * Immd certis præsumendum est, quòd eam tueri maluerit, & libetis eam integram relinquere, secundum Sforci in tract. de cen. pendiosa 6. part. nu. 6. quòd si omisit; dõd ita fecisse credendum, quia veritatem diligere maloit quàm mendax petiurium committere arg. text. in c. litteras 14. vers. quamquam verisimilibus de præsumpt. et si enim inter illas duas res à Donelo consideratas medium dari valeat, ignorantia videlicet, qualitatium sui generis, tamen nullo modo iure præsumitur, vt in l. si filium 37. C. de lib. r. caus. l. ibi, qui tam proxima necessitudine coniunctus, condicioris vgorantiam simulare non potest, nec is,

bene considerat Io. Gut. lib. 3. quæst. 14. nu. 140. in fin. & lib. 4. quæst. 14. n. 9. Ant. Fab. in C. lib. 7. tit. 4. de iur. l. 1. n. 1.

Confirmatur hoc idem primò, quia tam crudelis in se, & filios nemo præsumi debet, vt suum, & suorum honorem profertant, & deserat, vt ex D. Aug. refertur in cap. nullo 10. 12. quæst. 1. Petr. Greg. syntagm. iur. 2. part. lib. 38. c. 1. num. 11. cum seqq. Bart. Challan. in Catalogo glor. mundi 1. part. c. 1. vers. quidquid. n. 6. Phil. Corneo conf. 162. n. 8. vol. 1. Tib. Dec. res. 1. num. 116. lib. 3. Immd accerimus sui honoris defensori quisque profumitur Franc. Burlat. conf. 12. num. 13. vol. 2. nec se, & suos lædere, nec offendere, nisi ex veritate, & iusta causa est præsumendum ex adductis à Menoch. lib. 5. præsumpt. 14. num. 1. & ex illo Isaiæ 42. 8. quod refertur in l. 5. vbi, egeredo contra la palabra que el dño por Esaias Profeta, no enagenaras tu honra, ni la de tus a cirro, tit. 15. part. 2. §. sed potius appetere honorem & incrementum dignitatis suæ agnitionis, ex Mantica de consuetud. vlt. volunt. lib. 6. tit. 15. nu. 1. & 2. Nicol. Ebènius decif. 204. num. 3. docet Pelæz de maiorat. 2. part. quæst. 6. num. 445. §. & quod optimum est vilius fuerit sibi & suis præsumitur velle, vt probat ex alijs Io. Guertier. lib. 4. præf. quæst. 8. num. 45. & 46. Menoch. lib. 3. præsumpt. 33. num. 2. * quia homines honoris immodici appetentiores sunt, vt tradit Aggidius lib. 1. de regimine Princip. 4. part. Guillem. Bened. c. in c. Ruynerius gloss. numer. 26. & latifin è And. Tiraq. de nobilit. cap. 13. numer. 1. pag. 196. Accbedo in leg. 1. numer. 56. tit. 6. lib. 6. recop. & sanguinis coniunctio omnem fraudis suspitionem excludit l. non solum 67. in princ. de ritu. nupt. l. pen. §. 3. quod falsi tutoris, Menoch. lib. 5. præsumpt. 4. numer. 17. Farinac. decif. 452. num. 4. 2. in posthum. & facit bonus text. in l. sancimus 22. C. de pœnis l. 1. & 2. de liber. caus. l. 5. de iniurijs, ita vt humanitatem ac religionem offendere cenlearur qui aduersus suum consanguineum insurgit, l. humanitatis 13. C. de excessu. glos. in l. aut affinitate, de procurat. Horat. Lucius in ter. conf. crim. Tilet. conf. 161. nu. 14. vlt. fol. 198. Igitur patet supra dicta ratio.

Confirmatur secundò, quia sanguinis proprii naturalis dilectio, non constituit verisimile, quod non solum falso, verum nec in dubio, tam graui infamiz nota, se & suos sponte dehonoriare fuerit ausus, sed quòd ipsa motus veritate, & iniecurando perterritus suam impunitatem, & descendentiã à maculatis professus fuerit, arg. text. in c. litteras 14. vers. quamquam verisimilibus, de præsumpt. Ioseph. de Selle decif. Arag. 119. num. 63. tom. 2. ibi, creandum est sue assertioni quia cum se condemnaret de acciprimo crimine, non est credibile, quemquam fallurum, si non esset verum id, quòd asseruerat, & postea num. seq. ex Abb. Immo. Butrio & Felino in d. cap. litteras, probat, §. non esse præsumendum, quòd quis falsum sibi crimen imponat, ex quo grauis eis irrogetur pœna, quare Hippolit. in præf. rim. §. expedita, ait, quòd nemo præsumitur ita demens, vt fateatur delictum non commissum, propter quod imponatur magna pœna, & dicere contrarium est imago falsitatis, cum sit remotum à verisimili, §. quia secundum Bald. in d. cap. litteras, nemo præsumitur se odio habere, nec proprium sanguinem, & sic nec consanguineos, gloss. in leg. 1. de in ius vocand. Bologna. conf. 24. sub. num. 3. Farin. d. decif. 618. num. 10. 2. part. in posthum. & faciunt plura tradita per eundem Farinac. de testib. 9. §. 4. n. 79. vbi alios adducit Iul. in leg. nec is,

33 nec is, prope fin. de acquir. hered. Fulu. Pacian de probat. lib. 2. cap. 15. numer. 45. §. & cum nulla maior sit infamiz pœna, ex textu in l. quid ergo, l. 3. §. fin. de his qui nos, infam. l. 4. tit. 13. l. 6. tit. 21. part. 2. Rebuff. in l. v. gloss. 1. num. 170. C. de sent. qua pro eo quod interest, And. Tiraq. in tract. de rebus exiguis, vers. Sep. tuage sim. pag. 74. Menoch. de arbitr. casu 493. num. 4. Auendaño lib. 1. de exec. mandat. cap. 19. n. 17. cum alijs traditis à Pelæz de maiorat. 1. part. 9. §. 1. num. 9. & ad nostrum propositum per Rotam apud Farin. decif. 167. num. 3. in fin. 1. part. ex Couart. in reg. peccatorum 1. part. nu. 6. de reg. iur. in 6. §. lib. 1. var. cap. 11. num. 4. & nobis supra 1. p. q. 1. §. 1. sequitur quòd nec credendum, nec verisimile sit, quemquam falsò sibi & suo generi maculam tribuere, sed potius hoc fecisse propter veritatem, & iurifurandi religionem, & cum sibi imponere graue crimen ex quo sibi mors, aut filijs damnum sequatur, mortale gignat peccatum, secundum Nauart. in man. cap. 18. nu. 28. Petr. Nauarra de restitut. lib. 1. cap. 4. num. 34. Reginald. lib. 24. n. 90. vers. Quarta conclusio, Bonacin. de restitut. 4. §. 2. q. 4. punct. 10. nu. 3. Filiuc. tract. 40. ex n. 33. cum seqq. §. n. 113. §. seqq. vbi num. 114. vers. Quartus, loquitur de eo qui sibi hæresis & proditoris crimen imponit, & peccatum non præsumitur, Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. ex n. 1. Madera ca. 3. animadu. vers. 2. præsumi non potest, quòd falsò sibi simile delictum siue maculam imponat, & facit quòd licet natus ex coniugata præsumatur filius veri mariti, & non amafij, vt apud omnes passim constans est, tamen contraria confessio matris probat & nocet filio, ex nostra ratione quia non est verisimile tantum scelus matrem fuisse falsam, nisi sic veritas existeret, vt expresse consulerunt Ancharr. conf. 225. col. 1. in princ. Gozadino conf. 12. n. 22. Burs. conf. 17. n. 1. & conf. 88. n. 10. & conf. 98. num. 5. & post eos Iosephus Ramon. conf. 22. nu. 5. & 11. qui plures refert.

34 Immd semper expertus sum, quòd dum interrogantur suspecti in sanguine infecto circa qualitates suorum ascendentiũ, si possunt, suum prospiciunt honorem, & afferunt puros & nobiles suos maiores, etiam si à conuersis, & pœnitentiam passis notoriè originem trahant. Qui verd olim maculatam à conuersis, seu pœnitentiat descendentiã profitebatur, aut erat, quia ob notorietatem veritatem subterfugere, non valebant; aut quia de ascendentiã à Iudæis & Mauris, plurimùm gratulabantur, & se honoriare putabant, §. quòd nouum non est, quia vnusquisque ea religione, se cõtãve esse, qua parentes sui fuerunt, honoratur, arg. l. quisquis, §. 5. filij, Cod. ad leg. Iul. maies. cum alijs adductis à Ludou. à Paramo de orig. inquisi. lib. 3. quæst. 9. numer. 163. P. Thom. Sanctio in decalog. lib. 2. cap. 27. num. 7. & 10. cum seqq. §. vbi num. 13. & 14. ait, quòd ex parentum imitatione, & infectione oritur quædam pronitas ad eadem parentum vestigia infrequenda, ad quæ est naturalis procliuitas ex sanguine deriuata, & ad parentum prauos sequendos mores, & quòd filij sunt procliuēs ad religionem parentum, quotidie vidimus, & olim in descendentijs Iudæorum, & Maurorum sæpè sæpius eueniebat, vt ostendit Alphonf. Hojeda de incompatibilit. benefic. cap. 21. num. 23. num. 29. ante fin. dicens, quòd vtinam ex hac descendentiã aliquam sentirent infamiam, seu dedignationem, quod etiam considerant Vincencius de Acosta discusso contra Iudæos cap. 24. Matiana histor. Hispan. lib. 26. cap. 1. in fi. Fil-

liucio de statu clerico, tract. 41. c. 5. nu. 6. sub vers. notandum secundò.

Tertiò hoc idem probari videtur, quia si aliqua ratione confessiones ascendentiũ subiecti possent, vt non probent suam & suorum descendentiũ maculam, idèò maximè esset, quia postea contrarium appareat probatum per testes, nam per instrumenta etiam antiqua directè puritas probari non potest, vt suo loco dixi, §. & cum in probandis generis qualitatibus agatur de re antiqua, potior fides præstanda est confessioni antiquæ ascendentiũ, quàm testibus nouiter examinatis, qui de facto tam antiquo habere non possunt certam memoriã, nec notitiã, tam plenam saltem, sicut ascendens defunctus, qui pleniorẽ, & certiorẽ notitiã circa sui generis qualitates habuit, sicut verisimile est, quàm iuniores testes: præcipuè cum fuerint prædictæ confessiones exhibitæ in prima inquisitionis erectione, vt demonstrat textus nofter in illis verbis, particularmente en el de la inquisicion, en su primera institucion, quo tempore vnusquisque qualitates notissimæ omnibus erant, maximè quæ ab eorum religione proueniebant, quia vsque tunc quam liberat quisque liberè obseruabat, §. atque idèò nec fraudari, nec errore labi præsumi potest, arg. l. regula 9. §. sed si facti, de iuris & facti ignor. cum similibus, & plenior præstatur fides Confessionibus antiquis ascendentiũ, quàm de positionibus testium denudè examinatorum, arg. l. censu 10. l. si arbitror. 28. de probat. gloss. verb. testium vers. item consideratis Iudex in cap. reuio loco, §. de probat. Bal. num. 3. & Felin. post. numer. 5. in cap. cum causam de probat. idem Bald. conf. 420. nu. 4. vol. 1. & conf. 109. in princ. lib. 4. Rol. à Valle conf. 2. nu. 9. lib. 1. Socin. Sen. conf. 187. num. 18. lib. 2. Craueta conf. 54. num. 15. Decio conf. 146. nu. 14. Paris. conf. 104. n. 46. lib. 1. Burlat. conf. 225. nu. 47. Rota apud Farin. decif. 24. num. 3. & 4. 1. part. & decif. 166. nu. 7. 2. part. & apud Seraph. Oliuar. decif. 339. nu. 7. & decif. 553. nu. 2. qui de instrumentis antiquis loquuntur, & eadem ratione locum debet habere in confessionibus, quæ appellatione instrumenti continentur, secundum Rotam decif. 389. relata ab Aug. Barbosa appellat. 119. num. 5. in fin. contra Rebuff. ibi allegatum cum alijs à me adductis supra 1. part. q. 15. §. 3. sub num. 71.

Præterea quia cuiilibet de genere, præcipuè si fuerit ex antiquioribus, & maioribus, magis notæ sunt qualitates, & descendentiæ suæ familiæ, quàm alijs, ex textu in l. ollau. §. in fin. vnde cognatis, & in leg. si filium 37. Cod. de liber. causa capiti. cum in tua, 27. de sponsal. capit. videtur. 3. Qui maritum accus. possunt, Perezius de Lara de capellan. 2. part. cap. 4. num. 34. Menoch. conf. 203. nu. 39. quare non solum videtur, quòd confessio ascendentiũ circa propriam maculam plenè probet aduersus omnes, sed præferri debeat cæteris probationibus de nouo receptis.

CONTRARIÆ SENTENTIÆ RATIONES PROPO-
NUNTUR.
S Y M M A R I V M:
1. Confessiones ascendentiũ circa propriam maculam

lam, nec sibi nec descendens nocet, probatur, n. segg.

Confessio circa statum consenti non nocet, si postea probetur contrarium, ibid. Veritatem tollere, nec mutare non potest, numer. 2. Ut noceat debet esse circa res, qua veniant ex hominum voluntate, numer. 4. Spurius neminem facit, numer. 5. Errore facta non valet, numer. 10. & 15. nullum operatur effectum, numer. 12. Alii se haberi probando, non attenditur, numer. 16. Exhibita velut a teste in vno iudicio non nocet in alio, numer. 18. Facta de crimine quod non apparet non nocet, numer. 19. Aliis non nocet prater consentientem, numero 21. Regula, quod nocet omnibus causam a consentienti habentibus, limitatur dupliciter, ibid. nocet tantum in his qua a consentienti proveniunt, numer. 22. Patrius non praeiudicat filiis nec descendens, numer. 27. Circa statum filiorum non affert nocendum, numer. 25. Matris, filio circa legitimitatem non nocet, numer. 26. Patrius circa suam ignobilitatem filii non praeiudicat, numer. 27. Prodest non tamen nocet, numer. 28. Non constituit natales, numer. 30. Nec servitutem, numer. 31.

- 3 Veritas errore nec falsa asseveratione non tollitur, nec fraudatur factio nec voluntate contraria, nu. 6. Sempet praesentia, n. 14.
- 5 Natus ex legitimis nuptiis sua confessione spurius effici non potest.
- 6 Puritas & nobilitas non a patre sed a genere proveniunt, n. 23.
- 8 Iura sanguinis aequè omnibus eiusdem generis competunt.
- 9 Factum praedecessorum successoribus non nocet.
- 11 Factum errore nullum est.
- 13 Errans fateri non videtur.
- 15 Error & favor annullant actum, non attenduntur probando rem aliter se haberi, n. 16.
- 17 Ignorantia qualitatum proprii generis aliquando evenit. Nobilis qui se ignobilem fassus fuit probando contrarium in carcerari ob debitum non debet, ibid. Ignorantia qua iurata sanguinis cadit circa alienum factum, ibid.
- 19 Error & ignorantia intervenire possunt circa incorporabilia maiori ex causa, ibid.
- 20 Sententia lata virtute confessionis alijs non praeiudicat.
- 21 Factum unius minus nocet quam plurimum.
- 24 Filij praedecessorum accipere non debent ex parentum confessionibus, n. segg. usque ad 27.
- 30 Natales, non confessio, assignant qualitates sanguinis.
- 31 Servitus, nec libertas non inducuntur per confessionem.

Sententia contraria iure verius probari videtur, nempe quod ascendentium professiones filijs, & ceteris descendens prodisse valeant, nocere verò non ita, nec contra eos aliquam efficere fidem. Primum quia confessio circa statum facta consentienti non nocet, quin postea agere possit de sua libertate. ac si adversus eam sponte factus non fuisset, ut aperte probat textus in l. nec si volens, 6. & in liberos, 1. & in leg. parentis 22. l. interrogatam 24. l. subemus 41. C. de liber. causa consonat text. in l. 6. tit. 13. par. 3. vbi Gregor. Igitur multo minus nocet eius liberis, & descendens, qui saltim per con-

trariam probationem obnoxij non erunt parentis confessioni.

Confirmatur, confessio veritatem tollere, nec mutare non potest, dum quis contrarium alijs legitimis ostendit probationibus, etiam si oppositum scierit, & sponte fuerit confessus, ex l. xxiij. in leg. cum falsa 6. de iuris & facti ignor. Paul. in l. illud, numer. 3. Quando appellandum sit, & tantum nocet usque ad contrarium probatur, ut in d. l. interrogatam, 24. C. de liberali causa, vbi gloss. in cap. ex parte, de confess. vbi etiam gloss. ult. & Anton. de Butrio numer. 18. & in capit. sacro 48. de sent. excomm. ¶ quia veritatis gestorum vis tanta est ut nec erroribus, nec falsa tolli, nec minui valeat asseveratione, ex d. leg. cum falsa, leg. assumptio. 6. ad municip. & in l. lictas 6. §. veritas, de offic. praesid. Abb. in cap. examinata, numer. 20. de iudic. Morocius respons. 29. numer. 34. & respons. 46. numer. 33. in fin. Igitur confessiones parentum non nocere debent, ut contrario probato subtrahi possunt.

Secundò probatur, ad hoc, ut confessio noceat praestari debet in rebus quae incipere, seu deficere possunt ex hominum consensu, & voluntate, textus est in l. Neracius, 23. §. fin. ad l. Aquil. & in l. in confessionibus, 13. de interrog. act. unde receptum, quod eius rei confessio, de qua quis disponere non potest non sit valida, ni quatenus de eius constat veritate ex Avend. in c. 29. prator. n. 12. 2. part. Ioann. à Roxas de successione cap. 9. numer. 17. Thom. Grammat. de i. 81. n. 6. Achil. decis. 4. de conf. Rota apud Farin. decis. 90. numer. 6. 2. part. & de iur. 768. numer. 7. part. 1. posthum. Gracian. discept. forens. tom. 3. cap. 282. n. 8. at puritas, & macula ex natalibus & sanguine proveniunt, non verò à priuatore voluntate, ut saepius probauit. Igitur nec confessio de eis facta nocere, nec prodest, debet, ni quatenus veritas ex alijs appareat probationibus.

Confirmatur, nam qui ex legitimis est natus nuptiis, non potest sua confessione spurius effici, quia neutrum voluntate, & consensu, ex textu in l. filium 6. de his qui sunt sui, & in l. iust. etia 29. §. 1. de inoffic. testam. & in l. 3. in princ. de liber. agnoje. Valençuela conf. 90. r. 30. ex ratione supra explicata; ¶ quia veritas factio, nec voluntate fraudari non potest, nec debet, ut probatur in praesenti ibi, Poque la verdad no se muda por sola la voluntad, exornat Forcatul. in sphaera legalis pag. 9. Ioann. Cortal. lib. 4. miscellan. ca. 20. Arias Pinel. in l. 2. 3. par. 6. 2. numer. 3. 2. C. de rescind. vend. l. Couarr. lib. 1. var. cap. 1. numer. 4. Igitur similiter macula confessio generis qualitates mutare non poterit, nec debet.

Tertiò probatur, unde utilitas provenire non potest, nec poterit praedecessorum, nec damnum, ex iuribus vulgaris; at puritatis & nobilitatis utilitas, nec à patre, nec ascendente provenit, sed ab universo genere, text. in l. 3. in medio, de inced. & re. leg. l. emancipatum 7. §. fin. de senator. l. si ardeator. 22. §. 1. de adopt. l. Dim fratres, 17. de iure patron. leg. Paulus respondit. 47. §. fin. de bonis liber. & in l. 3. tit. 21. par. 3. And. Tiraq. de nobilit. cap. 30. n. 4. & 5. Orlolara cod. tract. 2. part. 3. principal. ca. 9. n. 7. & segg. Io. Aloysius Riccius collect. 735. par. 4. & alij adducti supra 1. part. quæst. 13. §. 2. n. 26. Igitur à nemine ex ascendens praedecessorum generi inferri circa eius poterit qualitates.

Confirmatur, ius sanguinis aequè omnibus successoribus competit, & consideratur velut ius quoddam successorium, ex leg. 2. vers. la tercera tit. 2. part. 3.

part. 3. cum adductis supra 1. part. d. quæst. 13. §. nu. ¶ at quod est iussor non potest per factum praedecessorum aufertur, nec minui, id quod nostrum 11. de reg. iur. l. constitutus 2. l. de donation. l. vxor. par. 1. n. 20. C. de leg. b. Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 1. n. 251. cum ab eis utilitas non proveniat. Igitur patet superius fundamentum.

Quartò probatur, quia plerumque similes ascendentium professiones circa sui generis maculam errorem, seu fallam nituntur causa, vel non semel experientia docuit, & considerat voster inuictus Rex in praesenti ibi, preguntados do si mesmos, y de su calidad confesaron algunas cosas, que no fueron ciertas, ni tuvieron causa, ni razon para ellos, ¶ quod ex se nullum est text. in l. si per errorem, 15. de iuris. leg. in omnibus §. de oblig. & act. l. in totum 76. de reg. iuris. Seraph. de priuileg. iuram. 61. numer. 26. Couarr. in cap. quamvis pactum, 2. part. §. 6. à numer. 10. de pallio in 6. Ferdin. Vasquez controuerf. v. s. v. §. 47. numer. 3. ¶ & confessio erronea, seu ex falsa causa nullum operatur effectum, text. in leg. non fatetur 2. de confessis, l. de azate, n. §. qui iusto, 10. de inerrig. act. & in leg. inde Neracius, 23. §. fin. ad l. Aquil. cap. si de confess. Simanc. in enchirid. viol. relig. tit. 29. n. 6. plures apud Farin.

de reo confesso & conuicto quæst. 81. numer. 1335. ¶ quia errans fateri non videtur, leg. nihil confensui, 1. 6. §. fin. de reg. iur. docet Bald. in leg. 1. numero 2. Cod. si minor se n. or. Arzer. & faciunt tradita à Petro Surdo de aliment. tit. 7. quæst. 6. numer. 19. & quæst. 7. numero 4. Menoch. lib. 2. praesumpt. 19. numer. 9. Alciat. respon. 97. numer. 3. Roland. à Valle consil. 13. numero 22. & consil. 32. numero 70. volumin. 2. Zephal. consil. 220. numero 29. tom. 2. Rota decis. 1166. numero 2. part. 3. lib. 3. nec ipsi consentienti nocet; leg. sed & si me puerem, 2. 2. de condit. in deb. leg. error. 7. vbi DD. C. de iuris & facti ignor. Bart. in dict. leg. non fatetur, de confess. Burg. de Paz. consil. 43. numer. 42. nec extranea quis obligatur confessione, lat. lex 21. alias l. inde Neracius, 23. §. si quis n. vbi Florian. numer. 3. ad l. Aquil. Roland. consil. 13. numero 29. vol. 1. Rota decis. 83. numero 2. part. 1. maxime ostendo errore in dict. l. cum falsa 6. Cod. de iur. & facti ignor. cum alijs superius allegatis, Paul. Castren. in leg. illud, numero 3. Quando appell. sit, allegati à Farinac. citato loco, faciunt adducta à Pelaez de maiorat. 4. part. quæst. 10. 14. numero 49. iuncto numer. 51. plura apud August. Barbosa axiomat. 49. numero 3. pag. 33. ¶ quia veritas semper praeferritur debet, l. confessionibus 13. de interrog. act. gloss. in leg. vni. Cod. de confess. Morocius respons. 29. numero 34. & respons. 46. numero 33. in fin. & in puritatis causa de facto consuluit Valençuela consil. 90. à numero 97. cum pluribus segg. & à numer. 139. vers. aliud ostendere errorem, vbi loquitur de quodam fatuo, & stupido, qui ignorantia ductus apud inquisitores haereticæ prauitatis propriam fuit fassus maculam, & ignobilitatem; aduersus quam pronunciatum fuit in regia Granatenfi Cancellaria, vt recenset idem

Valençuela citato loco nu. 144. ¶ & rectè quidem si conspicuus apparuit error, & furor, ex d. l. error. 7. C. de iuris & facti ignor. leg. 5. vers. otro si decimos, vbi gloss. 4. tit. 13. part. 3. Bald. in l. edita, 2. lectura, vers. sepe accidit, C. de edendo, Ant. Gabr. tit. de confess. concl. 6. n. 11. cum alijs adductis ab Aug. Barb. axiom. 82. n. 3. ¶ Imò probando aliter rem se habere confessionis ostenditur error, ex d. l. non fatetur, vbi notatur, de confess. Bart. in l. error, n. 14. & in l. si post. n. 2. vbi etiam Bal. C. de iuris & facti ignor. idem Bal. in dict. l. de azate, §. Celsus, de inerrig. act. Abb. consil. 118. nu. 5. Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

part. 2. Roland. à Valle, consil. 69. numer. 49. lib. 2. Burg. de Paz. consil. 25. numer. 64. Ioseph. Ludouic. decis. Loucens. 26. nu. 29. & circa alia ex quibus error probatur, vel praesumitur, videatur Card. Tusch. lit. C. concl. 650 per totam tom. 2. Igitur patet hæc sententia, & nostri textus ratio.

Confirmatur, nam ignorantia qualitatum proprii generis quandoque datur, vt colligi potest ex adductis per Anton. Gom. in leg. 79. Tauri, numero 4. & Baeca de inope debitor. cap. 16. numero 96. Acebedo in leg. 4. numero 29. tit. 2. lib. 6. recop. Amelcua de potestate in se ipsum libro secundus, cap. 23. numero 15. constituentes, quod nobili assenti se ignobilem per ignorantiam proderit probatio postea habita suæ veræ nobilitatis, vt incarcerati nò possit, quò nouissimè sequitur, & rem exornat Alphonius Narbona in leg. 14. gloss. 1. à numero 37. cum segg. tit. 2. lib. 6. recop. pag. 810. vbi numero 77. bene ait, quod hæc ignorantia cadit circa alienum factum, non circa proprium, contra Ioann. Gutier. lib. 4. praes. quæst. 14. numer. 9. nisi forte nobilitas praecesserit ex facto notabili cuius ignorantia verisimilis non videatur. secundum text. in cap. cum illorum, de sent. excomm. Tiraquel. de nobilitat. cap. 37. numero 110. Menoch. de praesumpt. l. 6. praesumpt. 23. numero 80. & de arbit. cosu. 308. numero 7. Malch. de probat. lib. 2. conclus. 617. numero 2. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 5. numero 11. & priuileg. 68. numero 8. & quod error & ignorantia interuenire possit in his incorporalibus rebus, suaderi videtur ex eis quæ congestimus supra 1. part. quæst. 11. numer. 12. & maxime obtinebit locum in puritate & macula, quæ nullos actus exteriores habent per quos detegantur, & ostendantur, ita vt prædicta ratio nostri textus summo procedat iure.

Quintò probatur, quia confessio, velut à teste exhibitam in vno iudicio circa proprium delictum, seu maculam in alio nec nocet nec prodest, non solum alijs, verum nec eidem consentienti, ex Felino in cap. capitulum, de rescript. limit. 2. Aluar. Valasc. conf. 33. nu. 1. Mandos. conf. 43. nu. 11. Guido decis. Delphin. numer. 315. relati à Valençuela consil. 90. numero 133. veriorum vocat Gracian. discept. forens. tom. 2. c. 287. nu. 17. & 18. contra allegatos per Farin. 3. tom. de reo confesso & conuicto 9. §. 1. nu. 102. Igitur multo minus filijs & descendens.

Confirmatur ex illo vulgari, quod sola confessio acerrimi criminis si aliàs de facinore patratu non apparet, attendi non debet, ex l. 1. §. Diuus. Senecus, 17. de quæst. & de leg. inde Neracius, 23. §. fin. cum leg. seq. ad l. Aquil. Felin. in ca. auditus n. 30. de praescript. Thom. Grammat. decis. 2. numer. 38. & 39. Surdo decis. 114. numer. 14. sed inter delictum & maculam generis nulla videtur congrua disparitatis ratio. Igitur patet intentum.

Sextò probatur, nam etsi sententia lata contra puritatem noceat omnibus descendens, vt latè probauit supra 1. part. quæst. 13. §. 2. & quæst. 17. tamen non procedit, dum sententia fertur virtute confessionis, quæ sicut non nocet alijs, ita nec sententia eius virtute lata per textum in leg. quò testamentum 17. de probat. leg. §. tit. 14. par. 3. Bar. in leg. sapi. vbi etiam Alex. numero 127. de re iud. Immol. in l. facta, §. si hæres, de re iudic. And. Tiraq. de retrac. lib. 1. gloss. 18. numer. 85. cum segg. Arias Pinel. in l. 3. part. numero 50. Cod. de bonis matern. Anton. Pegr. de fideicom. ar. 53. nu. 37. & 61. Intrig. de substit.

cent. 3. quæst. 73. n. 148. Fufario eod. tract. 9. 622. n. 27. & 29 Menoch. conf. 500. n. 9. & conf. 688 n. 35. in fi. Philip. Dec. conf. 183. in fi. & conf. 172. n. 2. Oldrald. conf. 64. n. 22. Butfat. conf. 151. n. 19. lib. 1. & post omnes Pelaez de maior. 4. p. 9. 14. nume. 3. Igitur patet veritas huius sententia.

21 Confirmatur nam, regula, quod res inter alios acta aliis non præiudicet, ita locum habet in confessione, sicut in cæteris omnibus rebus ex textu in l. certum 6. §. sed an & ipsos 4. de confessis, & in l. Seia 28. in princ. ad S. C. Velleian. Abb. & Felin. n. 12. vers. litem intellige, in c. 2. de fide instrum. latè Alex. in d. l. fape, nume. 132. de re iudic. cum adductis à Iosepho Malch. de probat. concl. 386. per totam, & à Pelaez citato loco num. 40. Alex. Ludouic. decis. 455. nume. 12. Immo maiori ex ratione hoc in confessione procedit, cum ab vniuerso tantum voluntate, incipiat, & finitur, & sic ille post se alteri quæsitum auferre vt considerant Malch. citato loco num. 2. & in specie puritatis probandæ Farin. decis. 167. n. 16. 1. p. reuert. ceteri autem actus à plurium factis, seu placitis proueniunt, & ideo maiorem debeant vim habere, vt in cap. prudentiam. 2. de offic. & leg. leg. Pontenusa 36. de re iud. Menoch. lib. 6. pref. 85. numero 1. & 2.

Et quamvis in præced. §. numero 15. & 16. dixerimus, confessionem omnibus nocere, qui causam à confitenti habent, habet tamen duas præcipuas limitationes, vna de qua supra numero septimo, nempe quia filius non debet damnum pati ex confessione patris circa sanguinis qualitates, quas ab eo non habuit, sed à genere. Altera quod prædicta regula habet locum in successoribus voluntariis, non in necessariis, vt bene ex aliis dixit Anton. Peregr. de fideicom. ar. 53. num. 37. 50. & 61. sicut quilibet est respectu sanguinis, quem necessariò accepit non voluntariè.

22 Septimò probatur, si aliqua ratione ascendenti confessiones præiudicare possent, ea maximè esset, quia descendentes ab eis qualitates sanguinis haberent, secundum text. in l. d. & in l. d. & in l. d. §. fin. pro fidei, & adducta à Malch. concl. 386. nume. 38. Menoch. lib. 3. pref. 101. n. 16. Pelaez. citato loco n. 42.

23 Vbi n. 47. plures congetit; & prædicta ratio non est, vera, quia causa sanguinis à confitenti non prouenit, sed ab vniuerso genere, vt sæpius dixi ex l. 3. de interd. & re leg. & facit l. locatio. 9. §. caruus verum, 6. de public. & re leg. l. 2. n. 1. p. 2. Oralora de nobilit. 2. p. 3. principalis. 9. n. 7. Padilla in l. transactione, n. 5. C. de transact. & quæ ad propositum adducit Pelaez citato loco n. 53. Igitur causa cessante, debet etiam effectus cessare.

24 Ex quibus rationibus traditum à DD. communiter habemus, quod patris confessio non præiudicat filiis, & per consequens nec cæteris descendenti- bus, si eius rei facta fuerit, cuius utilitas, nec veritas ab eius non oritur assensu, ex Bart. in l. certum §. si quis abesse, nume. 3. de confis. Bald. in l. generaliter, nume. 16. Cod. de non numer. pec. Afflicti decis. 175. num. 4. Paris. eo 37. 92. num. 18. Aym. Craucta conf. 93. num. 2. Per. Guid. de alimentis, in 7. princ. leg. 30. num. 11. Gracian. discip. forens. tom. 2. cap. 267. nume. 32. & 31.

25 Similiter etiam iure receptum habemus, quod parentum confessiones circa statum filiorum receptæ vilius eis non afferant nocumentum, ex text. in l. 8. Iulianus, de liber. agnosce. & in l. non epistolis 13. l. non nudi 14. C. de probat. l. neque professio, vbi Bart.

Iaf. & reliqui, C. de testam. §. fin. inst. de adoption. & in leg. transactione 26. C. de transact. Menoch. lib. 6. præsumpt. 55. n. 20. Gregor. Lopez in l. 9. glof. 1. & 4. per text. ibi, tit. 14. part. 3. Oralora de nobilit. 2. part. 3. princip. dist. cap. 6. n. 16. Annæus Robertus lib. 2. rer. iudic. cap. 18. & in nobilitatis causis idem multis probat Fab. de Anna conf. 17. num. 22. & conf. 80. num. 11. lib. 1. & in nostra puritatis materia latè comprobatur Valençuela in dist. conf. 90. nu. 18. cum sequenti pluribus.

Sicut nec matris confessio filio in quasi possessione legitimationis nocet, etiam si afferat, cum in adulterio concepisse, vt communis omnium fert sententia, tum in d. l. filium de his qui sunt sui, tum in c. per duas 10. de probat. pro qua adduci potest text. in cap. causam quæst. 4. in princ. Qui filij sint legit. secundum intellectum glossæ verbo, sed est ita, vbi Ant. col. 2. & n. 5. in cap. prouenit. illo eod. tit. 1. 9. tit. 14. part. 3. glossa & communis in c. ex transmissis, illo tit. Qui filij sint legit. Tellus in l. 11. Tauri nu. 3. cumulatè plures Io. Gut. lib. 1. canon. quæst. ca. 38. n. 30. cum sequenti Menoc. lib. 6. pref. 53. n. 6. Malch. de probat. concl. 366. per totam Gracian. discip. forens. tom. 2. c. 207. n. 32. Martia. 2. de iuris d. c. 8. n. 26. Carrança de par. n. c. 5. sect. 2. ex n. 38. And. Gayl. lib. 2. obseruat. 97. n. 8. Io. Neuizanis in sylua nuptiali, lib. 1. n. 83. Alc. de præsumpt. reg. 3. pref. 37. Boerio dec. 299. num. 3. & 6. Phil. Corn. conf. 293. in fi. lib. 4. Pelaez de maiorat. 3. p. in initio n. 22. & 9. 15. n. 119. vbi n. seq. id intelligit in proprietate, non verò in possessione per l. 1. §. si cui ventrem, de vrsu. ventre, & Alc. in l. Stenola, n. 29. de lib. & posth. quod meo iudicio convincitur ex ratione text. in l. miles 11. §. que propter 9. ad l. Iul. de adul. de qua infra numero 29.

Arque inde prouenit, quod extante patris confessione, qua se ignobilem, & tributarium appellauit, nihilominus eius filij iudicio postea agere poterunt pro sua nobilitate, vt si hanc plenè qualitatem probent, nihil noceat contraria patris confessio, per text. in l. interrogatam 34. C. de liber. causa & in d. l. transactione, 26. de transact. Ant. Padilla in d. l. cum falsa, n. 6. & in l. error. nu. 32. C. de iur. & facti ignor. Brisson. lib. 1. sect. 6. 5. Io. a Roxas de successione, 2. n. 28. Guido Papa dec. 115. Chaffan. conf. 64. nu. 31. Oldrald. conf. 133. n. 3. Pelaez de maior. d. 9. 14. nu. 55. Valençuel. conf. 90. n. 94. & in causa propria sic obtinuisse in Neapolitano senatu refert Fab. de Anna conf. 17. n. 22. & conf. 80. n. 11. lib. 1. quod in nostra materia & valde singulare, notandum, & memoria tenendum est.

Ex quibus tandem traditum est, quod patris assertio filiis non noceat, licet plurimum eis prodesse valeat, ex text. in leg. 1. §. Iulianus, 12. in fine, ibi, grande præiudicium adferri pro filio confessio patris, de liber. agnosce. vbi glof. in verb. pro filio. plura iura adducit ad probandum, quod licet plurimum filiis proficit, tamen nocere eis nullo casu valet, vbi DD. hanc communiter celebrem sequuntur glossam.

Ratio atque prædictorum omnium est, tum tradita à I. C. Papiniano in l. miles 11. §. que propter 9. ad leg. Iul. de adulter. ibi, cum possit & illa adultera esse, & impubes defunctum patrem habuisse, quæ huc facile accommodari potest, etiam, nam quæ pertinent ad conditionem, & statum personatum, ad sanguinisque qualitates, ita natalibus sine alicuius facto per naturam incurrunt, vt postea deficere nec mutari haud valeant, & velut insitæ naturæ cuiuspiam,

cuiuspiam, præferri debent cæteris omnibus attributis ex nudis assertionibus & verbis proueniens, & cum natalibus, & non confessione assignent statum, & qualitates sanguinis, secundum text. in l. non nudis, 14. de probat. d. l. neque professio, §. C. de testam. cum aliis supra relatis, explicat Franc. Conanus lib. 2. cõmentarior. c. 4. n. 2. & vbi ait, quod cum libertas non sit voluntatis nostre nec liber est, qui vult, nec cum vult, definit esse liber, parentes enim naturales non confessio assignant concinit Sim. de Prettis de interpretatione defunctor. volum. lib. 2. solut. 2. à n. 59. & conuenient Buitonius, Padilla & Scalij superius relati, cum Tiberio Deciano conf. 20. n. 83. lib. 3.

§. III.

Conciliantur, & intelliguntur prædictæ contrariæ rationes, secundum ius commune.

SVMMA RIVM.

- 1 Confessio qua confitenti nocet, nocet etiam causam ab eo habentibus. Iudicialis nocet confitenti, nu. 3. Extrajudicialis non ita nu. 4. Si eam expressè renocaueris, secus aliter, nu. 5. In vtraque specie admittitur probatio in contrarium, n. 6. Cum discrimine tamen, nam iudicialis requirit probationem erroris: extrajudicialis vero simpliciter euocatione contenta est, n. 7. & 9. Vbi quod etiam si fuerit deliberata, iudicialis interim, quo contrarium non probatur, nocet, n. 8. Circa maculam factam antiquitus præfertur noua probationi per auditum & famam, nu. 10. & 19. Extrajudicialis quando resoluitur in vniuersam assertionem contra alios, nu. 20. & sequenti. Si nocet confitenti circa maculam, factam indistinctè nocet successoribus eius, n. 23. Extrajudicialis verbo, vel epistola facta præsumptionem constituit, numer. 24. Facta in Sancto Officio Inquisitionis iudicialis est, & ita probat, n. 25. & sequenti.
- 10 Probatio antiquior præfertur circa probationem macule, verisimilior est, n. 11. Assertioni antiquorum magis credendum, sub d. numero 11.
- 12 Oblitio parit contrarietatem & dissonantiam in testibus circa probationem antiquam. In re antiqua præsumitur, ibid.
- 13 Testes seniores pauciores iunioribus pluribus præferuntur. Probatio contra confessionem antiquam debet prouenire ab eorum tempore in quo facta, ibid.
- Auditus & fama admittitur dum deficit certa rei cognitio, n. 14.
- 15 Confessio confitenti nocet, & probat etiam contra verum.
- 16 Confitens contra se plenè creditur, & n. 17. & 34.
- 16 Pater admittitur in testem contra filium dum veritas aliter haberi non potest. Probatio erroris confessionis debet esse vrgens, aperitissima clare, liquetissima, & manifestissima in superlat. uo. gradu, sub nu. 39.
- Confessio propria infania præfertur testibus etiam pluribus contrarium assertentibus, nec ad concordiam tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars I. E.

- diuina reducuntur, sub n. 18.
- 21 Confessio circa proprium defectum probat. Descendentibus conuenit quod sua sint, ibid.
- 22 Macula immutabilis est.
- 24 Epistola missa non plenè probat.
- 27 Testis an probet, & sibi noceat in præstationibus examinis, & n. 33.
- 28 Interrogationes testium circa accidentalia qua concernunt ad negotij meliorem expeditionem attenduntur, sicut principale, & n. 31.
- 29 Probatio principalis non vitiat per accessorium.
- 30 Interrogationes factæ in Sancto Officio circa qualitates testium & reorum, respiciunt ad melius erigendam veritatem, considerantur velut principale, n. 31.
- 31 Favorabile facilius præsumitur, quam odiosum. Consanguineus contra suum consanguinum testimonium ferre non tenetur, maxime si continentur iura & dissonantes inter consanguineos, numero 39.
- Et interrogatus contra suos consanguineos, quomodo respo. dere debeat, n. 40.
- 35 Nemo tenetur proprios detegere delictus nec turpitudinem, & n. 36.
- Est valde iniuriosum & ignominiosum, ibid.
- Sicut nec filius turpitudinem patris, nec successor delicti, seu auct. ris allegare, ibid.
- Nec testimonium ferre cum graui sui, & suorum damno, nu. 38.
- 37 Diffamans se, vt ineptus reddatur administracionem officij publici, ex quo ceteri damnum accipiunt, peccat mortaliter.
- 40 Testis qui excusationem à testimonio habet interrogatus de facto quomodo respo. dere debeat.
- 41 Nemo est dominus sua fama, sicut non est dominus sua vita, contrarium, n. 45.
- Conciliatur, sub nu. 43.
- 42 Fama propria voluntate amitti sicut diuina potest, nisi in aliorum damnum redundet, nu. nere 43.
- Vt de nouam distinctionem, ibi.
- 44 Pax & concordia familiarum utilior reipublicæ, quàm bonum aliud.
- 45 Damnis propriæ familia in primis occurrendum quàm alienis.

At vt prædicta contraria plenè intelligantur, & nouiter ac vtiliter conciliantur, ego præter omnes plurimum interesse constituo, quod in materia puritatis probandæ, de qua loquimur, confessio probet, aut non contra ipsum confitentem, vt noceat, aut proficit descendenti, & causam ab eo habentibus, nam si confessio ei præiudicet, filiis & descendenti eius plurimum similiter nocebit ex dictis supra §. in principio, & postea, & cum illa confessio confitentem inficiat, nocere deriuatis ex eo erit necesse secundum Bald. in leg. in. nume. 14. in leg. fin. de verb. sign. And. Tiraquel. de primeg. quæstion. 2. nume. 16. Socino conf. 28. nu. 24. lib. 1. Anton. Fab. in suo C. lib. 7. tit. 3. definit. 7. num. 2. si verò aduersus confitentem fidem non efficiat, multo minus contra filios, & cæteros descendentes, arg. text. in l. Iulianus 60. de cond. & ind. & in leg. nec est vera 9. Cod. de acquir. & off. leg. 1. Cod. de neg. gest. cum similibus, & quia fortior est prohibitio, & damnum in causa prima, quàm in caulatis, ex text. in

leg. dosem quam 6. de collat. bonor. leg. quia parentis iuncta gloss. soluto. matrim. leg. fin. de instis. & substitut. gloss. verb. proficilo. in clement. un. de relig. & venerat. Sanct. Aldobrand. in §. filiusfamil. numero 21. institut. Quib. mod. in patria potest. solu. Ludouic. Zuntus in responso pro uxore numero 163. & in terminis Pelaez de maiorat. 1. part. quæst. 51. numero 52. cuius veritas & ratio vt perfectius maneant explicata, quatuor regulis siue conclusionibus rem ostendam, quibus nouè & perfectè illucidata manebit.

3 Sit igitur prima regula, quòd si confessio iudicialis fuerit, & in forma iudicij necessarij exhibita noceat, & plenè aduersus confidentem probet, ex textu in l. interrogatam 2. 4. Cod. de liber. causa, quam sic intelligit Salicetus ibi, & diel. leg. iubemus 41. Cod. eod. titul. & aptè significatur in illis verbis, verum etiam voce propria eiusdem Elii apud aliud iudicium pauperat, quod conditionis seruiliu videretur, & diel. leg. 6. versic. mas si alguno le mandase. ubi etiam ita interpretatur Gregorius gloss. 4. titul. 13. part. 3. & text. in leg. cum precum 9. vbi Bald. & Salic. C. de liber. causa leg. rura. Cod. de omni agro deserto. lib. 11. l. ne satisfactio. 21. rem ratam haberi. Ial. in leg. 4. §. editiones. num. 13. de edendo. Socin. in cap. fin. num. 56. de libelli oblat. Maschard. conclus. 347. num. 16. Cardin. Tufch. lit. §. concl. 646. num. 5. Roman. consil. 23. vbi Mandol. lit. A. num. 1. Ioann. de Amicis consil. 48. num. 11. Rota decisi. 1160. num. 7. & 8. part. 3. lib. 3. diuersor. si verò exhibita fuerit in iudicio voluntario, quamvis confidenti noceat, non ita aliis, text. in l. certum 6. §. sed an & ipsos 4. de confessis, vbi Bart. numer. 1. & 2. Cuman. num. 2. in fin. & numer. 3. Abb. in capis. ex parte numer. 10. de confessis, Phil. Corn. consil. 17. num. 20. lib. 4. Rota apud Ioann. Baptist. Coccin. decisi. 152. num. 3. & apud Farinac. decisi. 334. n. 5. 1. part.

4 Secunda regula, si extraiudicialis confessio fuerit, etiam si apud acta, & in iudicis præsentia exhibita appareat, nec confidenti, nec alijs nocebit, ita loquuntur iura supra in §. 2. adducta, & probat, diel. leg. 9. part. versic. otro si decimos que si alguno. Bald. Salic. & DD. in diel. quòd si volens 6. Cod. de liber. causa, intellige igitur hanc regulam de confessione coram iudice, non velut iudice, sed velut priuato, seu tamquam teste prolata, vt declarant Azo. & Fab. in diel. l. interrogatam, quibus & conueniunt cæteri.

5 Tertia regula, quæ est declaratoria præcedentis tunc verum est, quòd confessio coram iudice, seu apud acta exhibita, non verò in iudicij disceptatione nulla est, & nihil probat aduersus confidentem, cum expressè eam reuocauerit, quia si cum perseverantia absque vlla contrarietate ex parte confidentis maneat, noceat & probat aduersus ipsum vt explicatur à gloss. fin. in diel. leg. interrogatam, quam sequi videtur Salic. ibi, sed intelligit, dum in figura iudicij facta fuit confessio, quòd est contra mentem expressam dictæ glossæ, & Greg. Lop. in gl. 3. d. l. 6. p. qui loquitur apertè in confessione extraiudiciali coram iudice, non velut iudice, nec in figura iudicij prolata, & probatur in diel. l. interrogatam, verb. apud acta, vbi ita animaduertunt. Bald. Salic. Azo. & Ioann. Fab. quod verissimum & tenendum iudico.

6 Quarta regula, vtraque in specie, vel sit facta confessio in iudicio, vel extra apud acta, vel aliter extraiudicium, admittit probationem in contrarium vt probat, diel. leg. l. imperatores 29. §. si mulier,

in fin. de probat. & in diel. leg. interrogatam, & vtrouque Doctores communiter, & diel. leg. 6. partia ex ratione de qua superius, ne ex sola confessione contra naturam influxum, & veritatem natales officiantur, & mutantur, sed adest magna differentia inter iudiciale confessionem, & extraiudiciale apud acta, siue aliter, quia dum confessio iudicialis est, vt subuerti valeat, ex alijs legitimis probationibus error constare debet, vt volunt Doctores, communiter in dictis locis, & expressè decidit diel. leg. 6. partia, versic. Pero si ante, ibi, probare per cartas valederas, opor. buenos testigos de como es libre, & probatur in hoc nostro textu, ibi, siendo assi que conforme a derecho si se probasse lo contrario de lo que contuene, no pueden periuudicar, porque la verdad no se muda por sola la voluntad, & interim verò dum contrarium non probatur omnibus nocet, gloss. in d. l. interrogatam, & in l. 2. verb. ancillam, C. de ingen. & manum. Bald. Dec. & Purpurat. in leg. 2. Cod. de edendo, Arest. consil. 36. num. 3. Ruin. consil. 128. numer. 16. vol. 2. & consil. 76. num. 14. vol. 5. Menoch. consil. 2. numero 573. vol. 1. si verò confessio apud acta tantum exhibita fuerit, ex sola confidentis reuocatione irrita manet, & etiam quælibet alia extraiudicialis provt intelligunt, & exponunt gloss. fin. in diel. leg. interrogatam, & Gregor. in gloss. 3. diel. leg. 6. partia etiam deliberata fuerit, provt cum communi tenent Ial. Felin. Padilla, Ducñas Maschard, Gutierrez & Gregorius apud Zaballos commun. contra commun. quæstion. 668. per totam.

Animaduertam igitur ad pleniorè præcedentis regulæ intelligentiam, & securiorè practicam circa probationem maculæ, quod non videtur plena & legitima probatio, si extante ascendentis antiqua & iudiciali confessione post longum tempus probetur contrarium per testes de auditu, aut per publicam famam, & reputationem, quia cum profitentis persona, & professionis tempus ab omni suspitione eam vindicent, & omnimodam veritatem in antiqua existere suadeant confessione, ex adductis supra §. 1. num. 38. non poterit vinci per aliam recentiorè probationem ex temporis interuallo postea prouenientem, scàm commune præsens iudicium, & assensus contrarius non possit reuocare antiquiorè probationem verissimiliorem capientem ortum à causa rei propinquiori, arg. text. in leg. si chorru 79. §. 1. de leg. 3. capit. de quibus 20. dist. cum similibus alibi adductis, & à Pelaez de maiorat. secunda parte, quæst. 45. numero octuauo, & quarto, part. 20. numero 310. cum sequentibus, quia assertioni antiquiorè magis est credendum, quam iuniorum ex pluribus congestis per Andr. Tiraquel. de primog. in præfat. numero 148. & 188. & segg. Anton. Maria, Corrac. de com. opin. libro primo, titulo quinto, numero 10. 11. & 14. Neuzan. in sylua nupt. lib. 5. ex numero 4. in fin. & sub numero quinto, & quia præsumitur, contrarietatem post longum tempus interuenientem potiùs ortam ex veritatis obliuione, quam ex alia legitima causa, ex textu in leg. qui in prouincia 57. §. 1. vbi bonus textus, de ritu nuptiar. leg. peregrè 44. in princ. de adquir. poss. Auth. de triente & semisse, §. illud, colum. 3. & in leg. furium 37. in fin. vbi gloss. pen. cum leg. §. de vsucap. Maschard. de probation. conclus. 1123. numero tertio, & 9. Menoch. libro 6. præsumpt. 32. numero 1. latè Pelaez. de maiorat. 4. part. quæst. 20. numero 162. cum duobus segg. Gregor. Lopez in leg. 10. gloss. 3. quæst. 4. tit. 26. part. 4.

part. 4. & quod obliuio rei antiquæ præsumatur, docent Maranta in l. is potest. numer. 227. limit. 3. de leg. 1. Andr. Gail. lib. obseruat. 48. numero 20. Sebalt. Medicis de calibus fortuit. 1. part. quæst. 3. numero 17. Cardinal. Tufch. lit. l. conclus. 22. numero 15. tom. 4. adducti per August. Barbof. axioma 113. numero tertio, pag. 73. quare nouiori præferri debet probationi, qualis qualis antiqua probatio, quæ & si defectiua ex antiquitate roboratur, suppletur, & plenè probat, quæ aliàs non probaret, ex pluribus adductis supra 1. part. quæst. 15. §. 3. ex numero 8 cum seqq. & testes seniores licet pauciores præferuntur iunioribus, ex gloss. & DD. in leg. cum quid de reb. cred. Farinac. qui plures adducit, de testib. quæst. 95. numero 175. & per nos alibi, atque ita videtur, quòd probatio debet prouenire ab eomet tempore, quo exhibita fuit confessio, & constare, quòd tunc rei veritas aliter se habeat, & exinde appareat concludenter confessionis error, & falsa causa, quod efficere non poterit noua probatio sumpta ex communi reputatione & auditu, quæ ex temporis & memoriæ mutatione aliter sentire potest, ac olim fuit veritas, & pro quo expendi potest ratio text. in leg. si arbiter 38. de probation. & in lege secunda, §. idem Labo, §. de aqua & aqua pluuia arc. leg. 19. titul. 16. parte tertia, vbi in rebus antiquis probandis, primò queritur, an quis sit, qui meminerit, & in defectu veræ scientiæ & probationis admittitur auditus probatio, non verò aliter, ex quo sequitur, quod præferatur omnino quælibet probatio proueniens ab illo tempore, & rei verissimiliori notitia, cuiuslibet probationi postea emergenti sumptæ ab extraneis, & fortè fallacibus coniecturis, & quæ ex communi auditu, & fama sumuntur, & cum in specie nostra sit aperta confessio antiqua, quæ tam ex tempore, quo fuit prolata, & veritas rei magis nota erat, quam ex confidentis persona, qui certam rei scientiam habuisse præsumitur, meritò præferri debet alteri de nouo receptæ, vt etiam dixi supra h. q. §. 1. numero 39. & præcipuè, quia ascendens deposuit de factis suorum maiorum, & de sui generis macula, quæ eummet tangit, & ipse contra se fuit loquutus, plenam iure efficit probationem, etiam si secundariò aduersus tertium retorqueatur, vt in specie textus in leg. finis 20. cum leg. seq. de iuris iur. & in l. quæro, §. 8. fin. de adilitio editio. Bart. explicat. in leg. cum filius fam. in princ. colum. si. versic. tertio contingit, de verbor. oblig. Carol. Ruyn. consil. 19. numero 6. versic. vel tertio respondetur lib. 5. & quod afferenti contra se aliquod plenè credatur, tenet Aym. Craueta consil. 6. numero 62. & sequitur Pet. Surdus decisi. Mantuana 107. numero 4. ex Socino lun. consil. 91. numero 19. versic. quod etiam vel ex eo, lib. 2. & sicut etiam deponenti contra se delictum, ex text. in cap. litteras. 14. §. nos vero, versic. Quamquam verissimiliu, de præsumpt. Anton. Gabr. lit. de testib. concl. 4. num. 88. lib. 1. Maschard. de probat. concl. 857. numero 17. Dec. consil. 193. numero 11. versic. & ad hoc accedit, Craueta citato loco & consil. 220. num. 9. Bertazol. consil. 334. num. 5. lib. 1. & testimonium patris aduersus filium admittitur, & plenè probat, in casu quo aliter veritas haberi non potest, secundum Anton. Gom. lib. 3. var. cap. 1. 2. de probat. numero 24. versic. aduertendum tamen, cum alijs adductis à Farinac. de testib. quæst. 44. numero 171. atque etiam facit, quòd confessio circa propriam infamiam præferri debet testibus etiam pluribus.

Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

tribus contrarium deponentibus ex adductis per Bart. numero 8. & per Ial. numero 11. in leg. 2. §. credisum si certum petatur, & per Innoc. & cæteri in cap. cum contingat, de offic. deleg. Socin. consil. 44. numero 2. in fin. lib. 4. & Craueta consil. 171. numero 11. Gracian. tom. 3. discept. 543. numero 5. vbi quòd tunc non debent reduci ad concordiam, cum aliter sit secus. & Vnde confessio ascendentis antiqui circa sui sanguinis qualitates meritò præferri debet alijs contrariis probationibus de nouo receptis, nisi falsa, & erronea ostendatur esse per alias similes antiquas probationes, aut talis naturæ sint, quòd suadeant animos iudicum ad contrarium credendum, quæ opinio verissima est, si cum confessione ascendentis concurrat adminicula, vt plenè dicam in seq. §. si verò deficient adminicula præferri debet noua contraria probatio ex speciali decisione nostri textus, dummodò quidem sit vigenis apertissima, & clara, sicutque per testes omni exceptione maiores: tum quia hoc expolcit natura confessionis, quæ omnibus probationibus maior est, Bal. consil. 192. Proponitur, col. 2. ad fin. lib. 2. Craueta consil. 61. num. 15. lib. 4. & consil. 614. num. 5. ad med. lib. 7. tum etiam quia error confessionis probandus venit per liquidissimas probationes, ex Abb. in cap. quia versimile, not. 2. de præsumpt. Butt. in cap. super hoc, de renunciat. Dec. consil. 105. Pro tenuis colum. 2. numero 4. versic. cum ergo sit probatio erroris Veroci. consil. 147. numero 34. lib. 2. Surd. consil. 6. numero 11. post princ. versic. ita vt qui contrarium, lib. 1. & consil. 192. numero 13. ad med. lib. 2. Craueta consil. 75. numero 34. & consil. 56. numero 3. & per manifestissimas in superlatiuo gradu, §. item verborum, de inutil. stip. DD. in l. si quis neges, vbi Bart. colum. fin. quemadmod. testam. apert. Bald. in leg. exercendis, Cod. de fide instrum. & consil. 37. de fin. lib. 1. Alexand. consil. 43. numero 24. lib. 4. Ioan. de Annan. consil. 97. numero 2. refert, ac probat hæc omnia Gracian. discept. for. tom. 4. cap. 789. numero 5. 6. & 7. ex quibus magis veritas huius opinionis elucescit.

Ex quibus infero primò, declarationem illius opinionis, nempe quòd licet confessio parentum apud acta extraiudicialiter facta coram tabellione noceat confidenti, donec reuocauerit, eam tamen aduersus filios, & descendentes resoluitur in dispositionem vni testis, nec maiorem habet vim vt ex Bald. & Iacobino in leg. 1. numero 3. de probat. voluit Valençuela in diel. consil. 90. numero 12. assignans exemplum in sequentibus numeris in depositione matris ex mandato iudicis exhibita in aliena lite circa filijs ætatem, statum, & conditionem, vt in specie diel. leg. etiam. 16. de probat. leg. 14. versic. Pero si, titul. 16. part. 3. Bald. in leg. qui testamento, 20. §. quacumque. numero 4. de testam. & alij adducti ibi per eundem Valençuelam, & nos supra §. 1. ex numero 19. & Sed ego inter speciem, de qua loquuntur iura & DD. relati, & inter probationem maculæ inuenio maximum discrimen, tum ex superius dictis, & quia prædicta confessio circa proprias qualitates fuit in propria causa, & iudicio exhibita non in aliena, vt procedunt contraria, & plenè contra profitentem, & suum probabit genus, & probare debet contra cæteros descendentes, quibus conuenire debet, quod suæ stirpis contentis, ex notatis per Ang. in leg. de quibus, de legibus. vbi communiter DD. & facit leg. sed & si quid 25. §. interdum de vsu fructu. cum traditis per Bal. in leg. licet. l. 1. §. 1.

num. 3. *vers. in eadem glossa. de feris* & ad And. Tiraq. 22 *in tract. cessante causa. limit. 7.* † tum etiam quia qualitas ex macula proueniens, postquam semel genit coinquinavit immutabilis est, & perpetua, nec ab eo auelli potest vilo ex facto ex dicendis infra in seq. §. num. 18. & cum macula generis per vnius confessionem constat, & probatur apparere etiam debet, cum omnibus suis qualitatibus in omnibus proueniens eodem genere, † tum denique, quia & si fateamur, quod similis confessio directe non prejudicet alijs eiusdem generis, indirecte tamen aliud erit fatendum, quatenus probando contra confidentem circa rem indiuiduam & communem, necesse est, quod praedictis ceteris eodem sanguine iunctis, vt suo loco latius ostendimus.

24 Secundò infero, quod si confessio extraiudicialis fuerit, non tamen facta coram persona publica, sed verba tantum, aut in epistolis missis, vt in specie textus *l. Imperatores 29. in princ. vers. sed epistolis, de p. ob. r.* licet non plenam efficiat probationem, aliqualem tamen praesumptionem facit, ex text. in *l. g. fin. de interrogat. act. & in leg. publica. 26. fin. de positi.* & est verior opinio, quam relata per Farinacium 3. tom. de reo consilio & confesso quaest. 82. numero 23. cum sequentibus Maichard. de probat. conclus. 346. numero 9. iuncto numero 8. & probatur in dict. l. Imperatores, in illis verbis, *sed epistolis, quae exoribus missis allegantur, si de fide eorum constat nonnullam vicem instrumentorum obtinere decretum est,* vbi Accurtius hoc notat gloss. 1. & in d. l. neque professio, verb. praedictat, Cod. de testam. quem ceteri sunt sequuti, & est bonus textus in d. l. publica. 16 §. fin. de positi, defendit Peregr. de fideicom. art. 43. num. 72. in fin. & num. 73. estque vera sententia, iuxta quam venit intelligendus, Aym. Craueta de antiq. temp. 1. 7. sect. videmus & abunde, num. 38. vsque ad num. 44. vbi agit de probatione epistoliarum qui omnino videndus est, nam & si contra nos existere videatur, loquitur tamen in dissimili specie.

25 Tertio infero, quod cum plerumque confessiones in sancto Inquisitionis officio ab ascendentibus emissae iudiciales sint, quia in tribus illis modis, quibus ascendentium confessiones extant receptae in illo venerando tribunali, quos supra retuli in principio huius quaestionis, accipiuntur coram inquisitoribus, non velut testibus, sed velut iudicibus, & debent plenè probare iunctis adminiculis aduersus confidentem ex traditis in dictis quatuor regulis, quod nullum dubium continere videtur in duabus primis speciebus relatis supra in principio huius quaestionis, cum fuerint in vero prolata iudicio, & in legitimo examine emissae. † In tertia verò de qua eodem loco numero 4. maior videtur versare difficultas, sed cum iussu iudicis secundum vsum olim seruatum, & receptum in sancto officio fuerint genealogiae, & confessiones coram notario receptae, mihi eandem vim habent, itavt de iure communi aduersus confidentes probet. ni aliud veris ostendatur probationibus.

27 Sed obstare videtur, quod praedictae omnes confessiones, & genealogiae ex iudicium officio fuerint expeditae in praefationibus examinum tam reorum, quam testium, & in tertia specie producti ascendentes fuerunt ex officio absque vlla iudicij dilcipatione, vt sui generis qualitates ostende-

rent, quarum nec minimam esse rationem habendam docuerunt Bal. numer. 15. Alc. 35. Padilla 21. in fin. in l. se ex falsi, Cod. de transact. & ex alijs specificè in nostro casu loquens probat Valençuela conf. 92. à num. 126 vsque ad 130. quia testium & reorum depositiones circa accidentalia extrinseca, & aliena à negotio principali attendi non debent ad constituendum veram probationem, nec quidem ad falsi crimen puniendum, cum fuerint extra principale negotium interrogati, vt subdit idem Valençuela ibidem n. 29. cui conveniunt plena manu congesti per Farin. de testibus 9. 66. num. 24. & 9. 67. n. 136.

Quod quidem alienum est à negotio, & specie, 28 de qua agimus ex multiplici ratione, tum quia interrogationes, quae in sancto Inquisitionis Officio circa generis qualitates denunciatorum, fiunt, ita principali adhaereat negotio, vt ad eius meliorem expeditionem concernant, quo casu attenduntur sicut principale ex Alciat. quem refert, & sequitur Iacob. Menoch. lib. 5. praesumpt. 22. numer. 22. & Farin. in dict. quaest. 67. numero 137. † tum etiam, 29 quia opinio praedictorum volentium, quod falsitati, nec variationi circa accidentalia, & extranea non sit attendendum, intelligenda venit quoad principalem probationem, quae per accessoriam vitari non debet aduersus iuris regulam, vt explicant adducti à Petro Ant. Petra de fideicom. quaest. 12. numero 9. iuncto numero 1352. Menoch. lib. 5. praesumpt. 25. à numero 16. Maich. de probat. conclus. 1161. numero 5. Cardin. Tusch. lit. T. conclus. 257. numero 9. tom. 8. non verò quoad probationem, quae exinde oriri potest, si falsitas, nec variatio non appareant, quia nullibi scriptum videbis, quod testes & rei fidem non efficiant in circumstantijs principalis negotij, aliàs frustratoriae, & nullius essent momenti similes interrogationes, quod asserendum non est, † tum etiam, quia praedictae interrogationes fiunt in sancto Inquisitionis Officio ex communi & recepto vsu, & stylo in omnibus fidei negotijs ad melius eruendam veritatem, & reorum qualitates inquirendas, ex quibus non leues summi possunt praesumptiones & indicia, vt constitutum habemus in instruct. 14. Domini Valdesij Toleti anno 1561. Simanch. in archid. iud. 27. de interrogat. numero 1. Peña in director. 3. part. comment. 16. lit. A. vers. & interrogatus, pag. 116. 422. & ceteri communitur, † & non debent velut accessoria simpliciter considerari, sed simul ac quae cum principali, argum. l. si quando. 11. Cod. de iniurijs. §. fin. in l. de satisdat. Stephan. Gracian. decis. 237. à num. 18. & tom. 1. discept. 100. num. 61. & tom. 4. discept. 745. numero 22. & 25. ipso vsu, & stylo approbante, vt in dictis iuribus, † tum quia dissimile est, 32 considerari accessoria ad fidem eis praestandam ab eo, vt ex eis crimen inducatur falsi, cum illud velut fauorabile facile admittatur nec sit causa, ex qua eis denegetur fides, huic verò, velut graue crimen, & odiosum, difficiliùs attenditur, ex text. in l. merito, §. pro socio, & similibus, ex quo quidam voluerunt, quod falsitas commissa in accessorijs non sit punibilis, inter quos sunt relati supra pro cōtraria parte, * tum denique, quia etsi testis in 33 praebulis suae depositionis, aut in alia parte examinis aliquid fateatur contra seipsum, nocet sibi, & plenè probat in quocumque alio iudicio ex Bat. in l. 1. numer. 1. de falsi. in l. 2. numero 24. Cod. de edendo. Diaz. reg. 121. ampliat. 4. Cuman. consil. 194. col. 2.

col. 2. ante medium vers. respondetur quod in modis, Petr. Sured. cons. 35. & deo. 309. n. 8. & segg. Farinac. de reo consilio & confesso in 3. tom. quaest. 81. n. 102. licet contrarium defendant adducti à Valençuela conf. 90. n. 133. & nobis in praeced. §. n. 18. itavt ex omnibus praedictis verior appareat haec nostra opinio de iure communi, quid sit ex noua nostrae Pragmaticae dispositione in seq. §. dicam.

Quarto infero declarationem illorum, quae tetigimus supra num. 28. & dixi supra 1. part. quaest. 11. §. 1. ex num. 20. cum segg. de eo, qui in iudicio asserit proprium delictum, & de parte deponente contra filium, & de consanguineo contra suos consanguineos, qui & si iuridicè sub iureiurando interrogentur, non tenentur directe contra se, (praeter reum iuridicè citae proprium crimen legitime interrogatum) nec contra suos respondere in animae foro, * cum nemo iure obstrictus maneat ad proprios naturae, vel generis detegendos defectus, vt maculam, vt rectè docet D. Ioan. Sancius Abulenſis in suis selectis, & pract. disp. 4. 6. sub nu. 23. vbi ait, quod quis non debet manifestare, se rusticum esse, humilis prolapsae, aut ex illegitimo matrimonio, vel 36 ex impuro sanguine, & genere ortum, † tum suos nemo proprios defectus, nec turpitudinem manifestare cogatur, secundum text. in l. §. Diuus, de iure fisci, cap. si peccauerit, cap. nullo. 2. q. 1. & non nos detegi defectus sit inhumanum valdeque iniuriosum, vt ait text. in l. 2. in princ. vers. quod iniuriosum, quando & quibus quarta pars deb. lib. 10. Rota apud Ioan. Bapr. Coccin. decis. 437. num. 3. nec filius turpitudinem patris, nec haeres, nec successores turpitudinem defuncti, nec auctores allegare, nec dicere debeat, vt ex multis probat Augustin. Barboſa axioma 221. n. 2. & 3. pag. 133. & ex simili testimonio, aut confessione se, & suos à conſequentione maximi honoris, & vtilis boni priuari, ad quod non tenetur, vt subdit ipse Sancius Abulenſis. num. 23. & faciunt tradita per Couarr. lib. 2. var. cap. 2. sub 37 numero 8. † Et quod diffamans se, aut ineptum reddens ad obtinendum, seu administrandum officium, seu bonum aliud temporale, ob quod damnificantur proximi, quibus eius opera erat necessaria, committit peccatum lethale contra charitatem docuerunt Nauarr. in man. cap. 48. numer. 28. & Per. Nauarr. de restitut. lib. 3. cap. 4. num. 124. Laudatus à D. Ioan. Sancio Abulenſi citato loco sub nu. 23. in fin. Reginald. lib. 2. 4. numer. 89. Luis. Turrian. disp. 54. dub. 1. num. 13. Filliuc. tractat. 40. numero 114. vers. seruis, & faciunt tradita per Martin. Bonacin. tract. de restitut. disp. 2. quaest. 4. punct. 10. num. 1. vers. dixi, fol. 77. * Et quod generaliter loquendo, nemo cum graui sui, suorumve damno teneatur testimonium ferre, ni in damnum publicum vertatur, verissimum, & receptum est, ex Nauarro in man. cap. 25. numero 50. Azor. inst. moral. 3. part. lib. 13. cap. 27. dub. 6. Leonardo Lessio de inst. libro 2. cap. 30. dub. 6. numero 50. Valer. Reginald. in practi. fore pens. lib. 24. num. 48. † Et dum inter familiares, & consanguineos rixae, & dissensionis timeri possunt, adesse iuncta, & legitima excusationis causa ad noni testificandum, secundum Sayrum in clauis reg. lib. 12. cap. 20. num. 23. & segg. Bañez & Sator. 2. 7. quaest. 10. art. 1. Reginald. citato loco, Auila de censuris 2. part. cap. 5. disputat. 5. dub. 2. Lazario in tract. canonic. quaest. sect. 2. quaest. 14. num. 12. & de monitor. sect. 3. quaest. 11. Martin. Bonacina in nouissimo tract. de onere & obligat. denunciandi §. 3. num. 5. in medio, & in locis infra ad-

ducendis. † Et poterit de facto interrogatus à iudice æquiuocatione vti, & iuxta restrictionem in mente conceptam interrogatis satisfacere, ex Nauarr. in summ. cap. 25. d. num. 50. Soto de regendo seruito membro 2. quaest. 7. concl. 4. Azor. inst. moral. 3. part. lib. 13. cap. 27. dub. 6. Lessio & Reginald. citatis in locis. Martin. Bonacina de publico iudicio disp. 10. q. 3. punct. 3. n. 5. & tract. de censuris disp. 2. quaest. 6. punct. 1. n. 5. Et ex eadem ratione locum habebit, dum quis de propria macula, & defectu sui generis interrogatur, maxime cum generaliter loquendo nemo debeat seipsum infamare proprios detegendo defectus, * quia non est dominus suae famae, sicut non est dominus suae vitae, ex Bal. & Fel. in cap. 1. de restib. cog. tenet Ioan. Lup. in tract. de regno Nauar. 3. p. §. 2. & in repet. rub. de don. inter vir. & vxor. §. 6. num. 4. Socin. in repet. cap. ad audientiam, de homicid. ex Theologis, Caetano 2. 2. quaest. 73. art. 2. & in sum. verb. de restib. Valencia tom. 3. disp. 5. quaest. 17. punct. 2. † Et licet alij contra malint ex contraria 42 ratione, videlicet quia quilibet est dominus suae famae, sicut est dominus suarum facultatum, cum fama propria adquiratur industria, sicut adquiruntur diuiciae, & facultates, & ita propria voluntate amittere famam sicut diuicias potest ex quibus fuit Nauarr. in man. cap. 18. num. 27. & adducti à Petr. Nauarra de restitut. lib. 3. cap. 4. num. 113. & 115. vers. magis ergo, Bañez 2. 2. q. 7. art. 2. disp. 2. Rebell. de oblig. inst. 9. n. 1. relati per Sayrum in clauis reg. lib. 11. c. 3. n. 31. & à Mol. de inst. & iure, tract. 4. disp. 27. n. 3. * tamen 43 dum amissio propriae famae redundat in filios, seu in familiam, & genus non poterit quis eam prodigere absque lethali peccato, in quo omnes eque consentiunt, vt cum Lessio. Rebello Soto, & Molina explicat Martin. Bonacina de restit. disp. 2. q. 4. punct. 10. n. 1. vers. Dixi in suo genere, & Ioan. Sancius Abulenſis in suis selectis & pract. d. 1. 46. sub n. 9. vers. quod tamen falsum, cum alijs in fine huius numeri allegandis, quare prauè agit, qui iureiurando suos, suorumque palam facit defectus vel sint generis, aut personae ex supra dictis. Vnde ego ad conciliandas, & verè intelligendas praedictas contrarias opiniones circa dominium propriae famae, & circa facultatem prodigendi eam, distinguendum puto, inter famam & honorem adquisitum à maioribus, qui communis est omnibus de familia, cuius nemo eorum est dominus, itavt eum amittere absque peccato valeat, propter aliorum immane detrimentum, argum. text. in l. 2. de seruis. l. vnus. 27. in princ. de pact. l. si quis 6. §. 1. comm. prad. l. vnus 34. de seruis iustic. Caepolla de seruis. cap. 14. Padilla in l. 3. C. de seruis. Cujac. ad African. in l. fundus 31. de seruis. rurs. Don. lib. 11. comm. c. 9. ante medium. Et inter famam ex propria industria adquisitam, quae si filiis iam communicata est, amitti non poterit sine peccato, cum ius quaesitum filijs ab eis auelli non possit, l. fin. de pact. cum similibus. Bal. in l. si constanter, in fi. C. de donat. Valençuela conf. 59. num. 9. sin verò alijs communicata non est, sed tantum manet penes adquirentem, velut dominus eam prodigere, & amittere poterit, dummodo hoc faciat sine aliorum detrimento, vel scandalo, quae specie veram puto Nauarri & sequacium opinionem Pro qua distinctione faciunt tradita per Reginald. lib. 24. n. 89. & per Molinam de inst. tract. 4. disp. 37. ex n. 11. cum segg. & per Filliuc. tract. 40. num. 57 & 114. & per Lessium de inst. libro 2. c. 11. dub. 6. n. 33. & alijs penes Bonacin. 3. tom. tract. de restib. disp.

44 ^{put. 2. q. 4. p. 10. num. 1. v. 17. Dixi.}
 Licet attenda opinione, quam defendimus supra 1. p. q. §. 1. qua ostendimus, puritatis statuta bonum respicere publicum, & quod reipublicæ interest defectus familiarum detegere, & probat Pelaez de maiorat. 1. p. q. §. 1. n. 5. & 6. & quod etiam diximus supra eadem, 1. p. q. §. 1. n. 1. nempe, quod interueniente publico bono tenetur quilibet cum propria, & suorum iactura veritatem propalare, difficilis videtur prædicta communis sententia, tamen ab ea recedere non auro, & in casu contingentia eam consulerem, & practicarem, quia non est minus publicum bonum pax & concordia familiarum, & civium, qui subvertitur per similes depositiones, & testimonia, cui bono consulere licebit altero omisso, præterea quod damnum, quod communitatibus provenit ex omisso testimonio non ita certum, & minans est, ut semper ad similia obliget testimonia.

45 *Nisi forte coaptandus ita sit pranis præditis moribus, iuris & contentionibus detus, quod magna pericula communitati, & reipublicæ ostendat, & minetur, & tunc licebit magis propriæ familiæ damnis occurrere quam alienis, ut specificè docet Roman. conf. 364. Dum secundum in prin. n. 2. Anch. conf. 436. In iis dubiis, in prin. ubi quod prius, nostris quam extraneis subuenire debemus, circa quod plures nouissimè congerit August. Barb. axion. 4. 2. n. 4. pag. 10. maxime cum communitas in prædictis damnis aliunde sibi valeat subuenire, & alias sumere probationes, ad ea quæ comminiscuntur Valencia 2. 2. disput. 3. quæst. 4. v. 1. n. 3. Bañes 1. 2. quæ. 36. artic. 4. in final. Martin. Bonacina 2. tom. disput. 3. de charitate, quæst. 4. punct. 4. num. 5. & 6. vers. Dixi modo.

§ IV.

De vero intellectu, & ratione nostri textus

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio parentis contra filios, & descendentes an efficiat plenam probationem, Quod dubium de iure non erat plene solutum, numero 2.
 - Non nocet, nisi quatenus alio est munus adminiculi, num. 1.
 - 4 Filiatio ex nominatione cum adminiculis plene probatur.
5 Confessio. Testimonium	Omnia suspecta num. 5. Emanata contra statum, Mariti, Tutoris, Prælati, Patris, De recepto, Facta in alio iudicio, Sine fide plena, Extrajudicialis, Inhabilitum, In causa propria, De alterius commissione,	Cum adminiculis probat, & nocet tertio.

- 6 Sententia virtus confessionis præiudicat successoribus, si alius sit munus adminiculi.
- 7 Seruus vel res gravis ex sola confessione induci non potest. Seruus fieri ex sola confessione gravis est, ibid. Maculam generi constitui ex sola confessione gravissimum, ibid.
- 8 Confessio propria macula an noceat collateralibus, si cum adminiculis sit, & n. segg. Vnius alteri non nocet, ibid. Et hoc in causis puritatis loquendo probant DD. relati, n. 13. Contrarium ex n. 14.
- 9 Confessio ex sententia pari passu ambulat. Sententia contra nobilitatem fratris non nocet, ibid.
- 10 Confessio fraternitatis alteri sive sanguinis consanguinitatis alteri non nocet, nisi velut eadem personæ considerentur, num. 11.
- 11 Fratres diversa sunt persona.
- 12 Confessio non transgreditur personam consentientem.
- 15 Consanguinitas per distinctos gradus, & per eandem lineam debet probari, ut confessio collateralibus noceat, & n. 17.
- 16 Fratritas debet probari ex utroque latere, ut fratris noceat confessio, secus in fauorabilibus, quia tunc facilius præsumitur.
- 18 Confessio rei diuidua alteri non nocet, secus si diuidua sit.
- 19 Confessio patris circa statum filij ex qua ei emolumentum provenire potest, non probat.
- 20 Pater cogitur filium agnoscere, nisi evidentissimè ostendat probationibus alterius filium esse.
- 21 Confessio patris circa filij seruitutem non nocet.
- 22 Seruus personalis est.
- 23 Seruus non est idè quia pater, aut consanguineus in seruitute sit.
- 24 Seruus est quis ex serua nascitur.
- 25 Possessio seruitutis, aut libertatis in primis inspicenda.
- 26 Tempus conceptionis, quoad seruitutem inspicendum.
- 27 Confessio propria seruitutis cum adminiculis nocet consentienti, nisi contrarium plene probet, numero 28. Frater vnus in libertate, alter in seruitute potest esse, sub n. 28.
- 29 Macula totius generis est, non potest dari in vno, & desicere in alio eiusdem generis.
- 30 Vnus maculatus, & simul purus esse non potest.
- 31 Omnes confessiones suspecta adminiculis suppletur.
- 32 Et confessio emanata contra statum dispositionem.
- 33 Mariti.
- 34 Tutoris.
- 35 Prælati.
- 36 Patris.
- 37 De recepto.
- 38 Facta in alio iudicio.
- 39 Tertio nocet.
- 40 Testimonium sine fide plena.
- 41 Extrajudiciale.
- 42 Inhabilitum.
- 43 In causa propria.

Ed omnia, quæ diximus in præcedentibus §§. præcipue loquuntur, & locum obtinent in probatione, quæ ex iure communi oritur ex confessione maculata ascendenti aduersus consentientem, nunc videndum est de ea, quæ deduci potest aduersus eius descendentes, in quo maius versabatur dubium ex eodem iure communi, ut ex redditibus rationibus facile quisque colligere valet, & est quod principaliter querimus in hac quæstione, & in quo consistit præcipua explicatio, & intellectus nostri textus. ¶ Et videtur dicendum, quod ex parentis confessione oriatur plena probatio contra filios, & cæteros descendentes circa eorum sanguinis qualitates, ex dictis supra in §. 1. per totum, quod vsque adhuc seruatum vidi in praxi in pluribus causis, & negotiis quorum informationes reprobatæ fuerunt ex vnica ascendenti confessione propriæ maculæ; licet recte omnes nouiter examinati puritatem concluderent, & optimam assererent opinionem, quod & expressè fatetur noster textus illis in verbis. *¶ Et si tales confessiones an perinducant a suis descendentes.*

2 Sed negari non potest quod aduersus descendentes non eandem vim habent, sicut contra ipsos consentientes, quibus etiam ex peculiaribus causis nocere aliquando non possent, ex relatis supra in §. 2. per totum, & ex dicendis infra ex numero 8. cum seqq. sed quanto minor sit fides confessionum respectu descendentium, iure non habebamus dispositum, nec in praxi vere cognitum, quare huic dubio consulunt, & satisfactum est per textum nostrum, in hoc vers. *Ordinamus y mandamos, que si las dichas confisiones; cum seqq. verbis.*

3 Quibus statutum habemus, quod confessiones ascendentes deinceps non noceant descendentes, nec plene aduersus eos probent, nisi quatenus alijs sint munita, & corroborata adminiculis, & probationibus, ita ut maculæ probatio non maneat in terminis nudæ confessionis, aliter enim sperni debeat, & causa regulari secundum ius per nouas receptas probationes, quæ quidem constituto, nec in iuris ratione noua est, nec dici potest extra iuris regulas, cum aliud simile constitutum habeamus in vnico, & singulari textu in l. cum scimus. 21. in principio; Cod. de agricol. & cens. libro 1. ubi statuitur, quod scripturis, nec confessionibus, in quibus aliquis seruum se esse adscribat, non sit fides præstanta, nec vllum præiudicium ei, nec suis, ex illis generetur circa suam conditionem, & statum, nisi etiam ex alijs argumentis aliquod accesserit incrementum, pro quo etiam faciunt iura supra in §. 2. in principio adducta. Et sunt videndi Ant. Fab. in leg. libro 7. tit. 1. desinit. 19. & Guido Pap. quæst. 272. & melius in q. 315. per totam.

4 Facit etiam de iure pro decisione nostri textus, quod licet filiatio per patris nominationem non plene probetur, secundum text. in l. non epistolis, 13. cum l. sequenti, Cod. de probation. & in l. neque professio, 5. Cod. de testamentis, Dec. in cap. per tuas, numero 28. de probation. Rebuff. tractat. de nominat. quæstio. 1. numero 2. Car. Ruyn. consilio 13. numero 7. & consilio 36. numero 6. volumin. 1. & consilio 51. numero 6. volumin. 5. Zephal. consilio 48. numero 15. Aym. Crauetta consilio 249. numero 10.

quia à natura provenit, sola & ex nominatione constitui, nec probari non potest, textus in l. Gaus Senu, 12. in fin. de iure patronat. Bald. & Doctores in d. l. non epistolis; attamen si alia adminicula concurrant plene probatur, saltem ad transferendum onus probandi contrarium in aduersarium, ut ex Decio citato loco intelligit Mascard. conclusione 790. numero 10. ubi in numero 16. ex pluribus quos adducit, hoc extendit ad omnes sanguinis qualitates, quarum possessio, seu quasi, constituitur per nominationem & alias coniecturas, late explicat Fulu. Pacian. de prob. lib. 2. c. 12. ex n. 7. cum seqq. plurib. Menoc. de arbit. casu. 89. n. 79. cum seqq. Gracian. de sepi. for. 10. 3. c. 562. num. 24. & 25. quia ad hoc multa requisita exposcunt, Ruyn. conf. 35. n. 6. & 7. lib. 5. Rota apud Io. Bapt. Coccin. dec. 64. n. 2. & 3. & dec. 105. ubi plures, & apud Farin. dec. 347. numer. 2. p. 1.

Et confirmatur amplius, nam omnes confessiones de iure suspectæ ex verisimilibus suppletur adminiculis, ut tradunt Salic. in l. mater, C. de contrah. empr. Alexand. in l. edita. in fin. C. de edendo, & consil. 18. num. 2. & 3. lib. 3. late And. Tiraq. in l. si vnquam, verb. Donatione largitus, ex numero 100. cum seqq. C. de reuoc. a. d. don. Crauetta de antiquitat. temp. 1. p. sect. Propositum nostrum, numero 69. Farinac. acc. 359. numero 4. part. 1. in posthum. Matelcot. part. 1. resolut. 3. numero 9. Gloss. fin. in l. 3. tit. 14. p. 3. Fontanel. la de p. et. nupt. claus. 6. gl. 3. part. 7. numer. 21. & allegat di inferius maxime numero 6. Ut in confessione emanata contra statum dispositionem, secundum And. Tiraq. citato loco vsque ad numero 104. Achill. de Grass. decis. 160. alias 1. de confess. Gracian. de sepi. for. cap. 493. numero 10. tom. 3. & cap. 677. numero 49. & 50. tom. 4. & c. 878. numero 14. 15. & 17. & cap. 890. numero 25. tom. 5. gloss. in cap. dudum. l. 2. verb. de veritate, ad medium, de elect. Paris. in cap. fin. nu. 54. vers. tertia conclusio, de præscript. Et in confessione matris facta de bonis uxoris probant Salic. & Mascot. citatis locis, num. 9. Mascard. concl. 30. num. 8. & latius in concl. 362. num. 104. Matienço in l. 2. num. 7. & 9. tit. 2. lib. 5. recop. Pelaez de maiorat. 1. p. q. 52. sub num. 52. vers. multum tamen, & 4. p. quæst. 14. num. 53. ubi plures cumulat Socin. conf. 82. & conf. 122. lib. 3. Gozadino conf. 42. Decio conf. 536. vers. & ad hoc etiam facit, Crauet. conf. 406. Gracian. Archiep. decis. 105. num. 20. Farin. decis. 96. num. 2. & decis. 127. num. 3. & decis. 359. num. 2. p. 1. in posthum. & decis. 15. num. 2. & decis. 451. num. 1. p. 2. etiam in posthum. Et in confessione tutoris emanata per modum voluntariæ iurisdictionis, ut per Rot. apud Farin. dec. 374. per totam, 1. p. Gracian. de sepi. for. tom. 4. cap. 7. 6. num. 25. Et in confessione prælati circa res aut causâ suæ Ecclesiæ, siue monasterij admittit And. Tiraq. num. 102. citato loco, & faciunt tradita per eundem lib. 1. de retrah. §. 1. gloss. 28. n. 80. & 87. & Masc. concl. 367. num. 13. & 14. Marc. Anton. Genuel. practica. Eccles. q. 582. nu. 4. Gracian. de sepi. for. tom. 4. cap. 797. nu. 15. & tom. 5. cap. 870. num. 3. Farin. d. decis. 374. nu. 2. Aym. Crauetta de antiquitat. 1. part. sect. Propositum nostrum, num. 69. & 73. ubi num. 70. ait, quod licet confessio patris dicentis se habuisse pecunias à filio, regulariter non probet, si tamen concurrant alia adminicula fidem faciunt, cui conueniunt. Dec. in l. si donationem, col. 5. vers. ulterius addit dicit, C. de donat. Tiraq. num. 100. citato loco, lal. conf. 189. circa legitimat. tionem, col. 2. in post. princ. lib. 2. Car. Ruyn. consil. 142.

nit inter seruitutem, & inter generis maculam, 35
 ¶ nam illa non tam generis est, quam personæ, atque ideo personalis nuncupatur, & vniuersum genus non comprehendit, vt notant Barth. & Doctores in l. de seruitut. vbi Ioan. Corraf. num. 13. & faciunt iura, & Doctores adducti à D. Ant. Pichard. in §. seruitus, in §. de iure person. ¶ Nec sequitur, quod quis sit seruus eo tantum, quod suus pater, frater, aut consanguineus seruus existat, aut e contra, ex cuius qualitatis natura vtrumque accidere potest, quæ mutationem recipit, & alterationem, cum quotidie videamus, quod heri seruus hodie sit liber, & pater extitulis de statu hominum, de manumissionibus, & de liberali causa. 37
 ¶ Et licet bene sequatur, quod seruus natus sit, qui ex ancilla fuit ortus ex text. in l. & seruium, §. si de statu hominum, §. serui autem, §. in §. de iure person. non tamen bene sequitur, seruus natus fuit, ergo seruus manet, cum multi casus accidere valeant ex quibus ad libertatem potuit accedere; ¶ nec id queritur, an seruus natus sit an sit in seruitutis possessione, aut libertatis, ex text. in l. circa eum 14. de probation. & in l. liber. 7. §. final. de liber. causa, & in l. eam qua 21. C. eadem cum pluribus similibus. Et quod non præsumatur pro libertate, nec pro seruitute, sed tantum attendatur in quo statu, & possessione quis sit, cum ita possit nasci seruus, ac liber, multis probat, & bene Fulu. Pacian. 2. de probat. c. 19. ex num. 24. cum plurib. seqq. 39
 & cap. 10. num. 13. ¶ quamvis in dubia possessione conceptionis tempus inspicere oporteat, d. l. eam qua 21. vers. sed si contraria, gloss. in l. matrem, verb. conuenit. C. de probat. Pelaez de maiorat. 3. part. in præf. numero 17. quare patri, nec alteri asserenti filium seruum esse, non est credendum, cum eo incio causa sequendi libertatem potuerit accedere, nec ideo filius in possessione erit seruitutis, sed ex statu 40
 & possessione actuali causa dimetienda, erit, si vero proprietate seruitutis confessio exhibita fuerit aliis concurrentibus adminiculis nocebit contenti, cum necessario illi nota esset quælibet mutatio, si vlla fuisset, ex textu in l. inuenimus, 4. in fin. de liber. causa, l. 6. vbi gloss. 4. tit. 13. part. 3. ¶ Et nihilominus admittit probationem in contrarium ostenso errore, aut falsa confessionis causa, ex text. in l. Imperatores, 29. §. multier. 1. de probation. elegans text. in l. nec omiffa. 15. & in l. interrogatam. 24. C. de liber. causa, secundum distinctionem traditam, in §. præcedenti, paulo post principium regum. 4. nec poterit aliis fratribus nocere, cum non repugnet, vnum in libertate, alterum in seruitute existere, bonus & elegans text. in l. multis, 17. C. illo tit. de liber. causa. 42
 Sed macula totius est familiæ, & communis omnibus, qui sub ea degunt, nec mutationem, nec alterationem recipit, nec genus semel maculatum purum postea effici potest, sicut nec vnus purus, & ceteri eiusdem generis, & lineæ maculati, cum omnes omnino eisdem frui qualitibus debeant, & confitit de generis macula per vnus ascendentis confessionem cum adminiculis aliis, ex dispositione nostri textus, necesse est, quod omnibus noceat; quia casus dari non potest, quo idem genus maculatum, & purum existat, nec quidam ex eo puri, & quidam maculati. argument. text. in l. eum qui 23. in principio de vsucap. cum similibus adductis per Tiraquel in l. si vniquam, verbo, donatione largium, numero 244.

pag. 281. C. de renouand. donation. ¶ Nec vnum, & idem corpus purum, & maculatum existere potest, text. in l. si puriter, 9. in fine. l. duobus. 30. de liber. causa, l. vltim. C. comm. de manum. l. fin. C. de commun. seruo manum. ita vt magna sit differentia inter seruitutem, & maculam, quoad nostrum institutum, vt vidimus

§ V.

De adminiculis, quid sint, & qualia debeant esse, vt alias coadiuuare valeant probationes.

S V M M A R I V M.

- 1 Adminiculum dupliciter capitur proprie, & improprè. Et idem est duplex, aliud vehemens, & aliud non vehemens, n. 2. Aliquando sumitur improprie pro verè, & legitime probationibus, n. 3. Casus non potest dari, quo plerè probent numero 6. Freqentiùs tamen sumitur pro iudicio ad induendum alias probationes, n. 7. Probationes adminicula non dicuntur, numero 8. Perficiunt semiplenam probationem, aut plusquam semiplenam, n. 9. Adesse debet probatio principalis cui accedant, num. 10. Idem adminiculum ad iudicium, & circumstantia, n. 11. Probati debent per duos saltem integros testes, & quid in criminibus exceptis, n. 12. testes & non singulares, n. 13.
- 3 Domestica instrumenta & probationes nihil probant, & num. 4. & 5.
- 7 Probationes imperfecte per adminicula suffragantur.
- 9 Probatio semiplena suppleri potest ex adminiculis.
- 12 Testes circa adminicula integri, & testes esse debent, num. 13.
- 14 Confessio exhibitæ à viro bona indolis, & fama plus probat quam à suspecto, & n. 15. A vili & abiecto, & non cordato parum probat, numer. 16.
- 15 Vir bonus plus alio creditur. Confessio circa proprium delictum plenè probat, ibid. Mente capti, & indiscreti nihil probat, sub numer. 16. Nulla si est adminiculari non potest, numero 17.
- 18 Existimatio persona quo ad fidem multum attendenda.
- 19 Qualitates conscientis inspicienda sunt secundum tempus confessionis.

Circa secundum dubium ex superius propofitis ante numero 8. §. præcedentis, circa adminicula, quorum mentio in nostro textu fit, sciendum est, quod adminiculum iure dupliciter accipitur, proprie videlicet, & improprie. Proprie dicitur iudicium ex verisimilibus causis deductum per se non probans, sed imperfectæ adiectum proba-

probationi reddit eam plenam, & perfectam, vt deducitur ex l. fin. vbi Bal. C. familiarit. causa. idem Bal. consilio 3. numero 3. adducti ab Anton. Gabr. tit. de probat. conclusio 1. in principio, Farinac. de of. 557. numero 3. part. 3. aut aliter adminiculum dicitur, quod addicit ad veritatis præsumptionem, vt ex Socino consilio 187 numero 4. vol. 2. tenet Petrus Anton. à Petra de fideicommiss. questione 13 numero 15.

- 2 Et est duplex, aliud vehemens, quod est supplementio defectus alterius probationis, per se solum non operans, sed cum alia probatione cooperans, ex text. in capite ultimo de success. ab intestat. l. instrumenta, §. C. de probation. Guido Papa dec. 441. Achil. dec. de confess. Rota decisione 376. part. 1. recent. aliud est non vehemens, & dicitur aliqualis rei probabilis confirmatio ex text. in l. 2. §. 1. de excusat. tur. vt definit, ac distinguit Bal. in lege ea quidam. 7. post sequitur, §. C. de accusat. quem ceteri omnes fuerunt sequuti, Menoch. libro 1. præsumpt. quæst. 42 numero 2. vbi adducit Boët. decisione 64 numero quarto Petr. Anton. à Petra in dicto tractatu de fideicommiss. questione nona numero 120 Farinac. de indic. & tertura qu. 36. à n. 213. cum seqq.
- 3 Improprè aliquando sumitur adminiculum pro veris, ac legitimis probationibus, vt in dicta lege instrumenta §. C. de probation. quam licet Menoch. in dicta questione 7 numero 58 cum aliis intelligat de adminiculis vehementibus, tamen rectius Hugo Donel. in eadem lege instrumenta, numero 13 eam accipit de probationibus legitimis, quod patet, nam ibi agitur de instrumentis domesticis adminiculandis ad plenam efficiendam probationem, & supposito quod instrumenta domestica nihil probant vt statim probabo non possunt sufficere adminicula proprie sumpta, ad plenam fidem instrumentis domesticis præstandam, quam per se non efficiunt, nec supplementum præstare, cum deficiat, quod suppleri valeat.
- 4 Tum quia ita in testibus domesticis constitutum est, à quibus in nihilo instrumenta differunt, vt constat ex notis iuribus, in lege testes, 24. de testibus, lege 1. §. ad quæst. onem, de questione & in lege etiam, 3. Codice de testibus, capite in literis 24. vbi communiter Doctores illo titulo de testibus, capite si testes 3. §. testes, 4. questione, 3. capite super prudentia 1. 14. questione 2. & ex aliis, quæ congerit Speculator. in titulo de testibus, §. 1. numero 11. versiculo item excipitur, quod est domesticum, Malchard. de probat. conclus. 33 numero 1. & conclusio 1357 numero 45. ¶ tum quia domestica instrumenta similiter nihil sunt, nec quid probant, vt ex auth. de iur. iurando à moriente præfatio, §. sed hæc quidem, colat. §. titulo 3. nouell. 48. dixit idem Donel. ibidem, à numero primo cum sequentibus, & numero fin.
- 6 Tum etiam quia si sibi loqueretur Imperator de adminiculis vehementibus absque dum magnum in iure sequeretur quia daretur casus, in quo semiplenæ probationi, aut quidem minori plena præstaretur fides, quod credendum non est ex supra dictis, quia si instrumenta domestica nihil sunt, nec probant, vt diximus, deficit principalis probatio, cui adminicula accedant, & manent nuda ab alia probatione, & per se plenè non probant, quare si eis plena præstaretur fides absurdum sequeretur, quæ ex imperfectis probationibus deduci non potest, & adminicula absque principali probatione, cui adhæreant, plenum fortiterent effectum, contra omne ius, & adducta supra in Tract. de Purit. & Nobilit. Prob. Pars II.

principio huius §. & dicenda inferius, ex num. 10. Quare ex subiecta materia aliquando adminicula sumuntur pro veris ac legitimis probationibus: frequentius tamen pro iudiciis, quibus aliæ suffragantur probationes, vt patet ex textu in cap. finali ibi, non tanquam sufficiens probantes sed tanquam vehementer adminiculantes assertiorem Abbatia, de successibus ab intest. & in cap. præerea 2. 7. ibi ac alia legitima adminicula suffragantur, de testib. & in cap. per tuas, 32. ibi, an alia et. in adminicula suffragantur & paulo inferius alia adminiculis suffragantib. de Simonia, gloss. & canonista in capite cura causam, 13. de probat. & probant præcitati, & Malch. de prob. concl. 35 numero 1. & seqq. August. Barbosa, appellat. 115. numero 2. pagina 233. Ac ideo adminicula per se probationes non dicuntur, sed probationum auxilia seu coadiutricia, vt voluerunt Bal. numero 10 & Anton. de Butri, in d. capite cum causam, Abb. in cap. præerea, de testib. per l. si duo patrum 13. de iur. iur. Farinac. 2. part. de of. 18. numero 3. ¶ Et dum est semiplena probatio perfici potest per adminiculum vehemens, quod efficit aliam semiplenam secundum veriore opinionem, si verò plusquam semiplena sit principalis probatio, & fuerint adminicula non vehementia, similiter perfici poterit ex adductis à Malchard. vbi proxime quem & alios sequitur Farin. in d. quæst. 16. n. 216. vbi in numero seq. ait quod adminicula non vehementia non in totum supplere possunt imperfectam probationem, sed aliquantulum, quod ego intelligo de probatione semiplena tantum, cui si succedant adminicula non vehementia, quæ non semiplenam, sed qualem qualem constituunt probationem, non poterunt eam perficere, quia semiplenam, quæ deficit, per se non constituunt, sed si probatio plusquam semiplena fuerit, poterit suppleri per adminicula non vehementia, ad quod certa regula constitui non potest, sed arbitrio iudicis relinquatur ex Iosepho Ludou. de of. Lucens. 62. num. 5. & seqq. animaduertit tamen, quod licet aliqui constituant differentiam inter adminiculum, & præsumptionem, in nostra specie nulla constituenda est, nec nos eam constituimus in dictis, & dicendis. Ex quibus inferitur primò, quod si deficiat probatio principalis, cui accedant adminicula, vt in specie nostri textus est ascendentis confessio, non poterunt per se tantum efficere plenam probationem, ex supra traditis, & probat Anton. Gabr. de probat. conclus. 1. in principio, Hypolitus Masfil. sing. 205. numero 3. cum aliis allegatis à Farinac. de of. 763. numero 5. parte 2. Inferitur secundò, quod adminiculum, indicium, & circumstantia idem sunt, & passim iure confunduntur vnum pro alio sumendo, vt in lege fin. C. faml. eriscund. vbi Bald. numero 7. Petr. Anton. à Petra de fideicommiss. quæst. 9. numero 120. in fine & numero 138. Farinac. d. quæst. 36. numero 168. vbi numero 275. ait quod coniectura adminiculum dici potest secundum Mantia. de coniect. vlt. volunt. libr. 1. tit. 1. rub. coniectura vnde dicatur, & quid sit, & Malch. de prob. lib. 1. §. 14. n. 9. Ad quod primò animaduertam, quod singula adminicula, seu iudicia quantum leuia, seu remota sint, debent plenè probati per duos saltem integros testes, vt constat ex Malchard. de probat. concl. 894. nu. 2. Menoch. de arbit. iudic. casu 270. num. 23. & tract. de præsumpt. libro 1. quæstio. 91. numero 2. Iulij

Clar. in praxi quaestio. 22. in princ. Olasco decisio. Pedam. 79. arte num. 31. Boffio de indicis numer. 18. & segg. qui in numer. 15. dixit quod testes debent esse omni exceptione maiores, cum non possint adminicula probari cum duobus inhabilibus testibus, cuius opinionis fuit Anton. Gom. 3. tom. var. cap. 15. numer. 18. vers. item etiam, quem sequitur Menoch. in d. quaest. 91. numero 5. Olasco citato loco numero decimoquarto & decimoquinto, Maschard. alios adducens de probatio. conclusio. 894. numero tertio, licet in criminalibus exceptis quidam malunt, quod indicia substantialia probari possint per testes inhabiles, vt refert & exemplis exornat Farinac. tractat. de testibus quaestio. 56. numer. 77. & 78. † sed in eo principali quod diximus, nempe debere esse duos saltem testes, vt adminiculum probent, nemo dissentit, imò fatentur omnes, quod debent esse testes, & non singulares etiam in exceptis criminibus, secundum Bart. in l. in quaestibus, ad leg. Jul. maiest. quem ceteri sunt sequuti, ex Campe. de test. reg. 10. vers. si, sexto quia, & Corrad. de offi. Prator. in causis civilibus, tit. de test. in sect. Personas testium aggrediendo vers. secundo crimine laesa maiestatis, & alij quos plena manu congerit idem Farinac. 1. tom. quaest. 37. numer. 32. & quaest. 56. n. 72. & 77. & in quaest. 62. n. 31. & 387. in tract. de testibus.

14 Secundò animaduertam, quod plurimum concludit haec rei qualitas contentis, quia si fuerit vir bonæ indolis, & famæ, & honoris non immeritor extiterit, plus fidei meretur, ex traditis per Matfil. in pract. §. di. gener. num. 118. quem refert Claudius in addit. ad Bertazol. consil. 225. lit. A, quibus, etsi contrarij existant Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 13. numer. 16. vers. quod extenditur Maschard. de probat. conclus. 1129. n. 12. & alij quos allegat Farinac. 1. tom. quaest. 46. numer. 48. eorum ratio non habet locum in specie de qua loquimur, † cum confessio propriæ maculae non sit ad commodum confitentis, sed potius ad damnum, & famosam notam, quare facilius ei credendum est, argu. l. visio. C. de confess. & quæ supra diximus §. 1. ex nu. 22. cum segg. & in 1. part. quaestio. 11. §. 1. ex nu. 27. cum segg. & testes plenè creduntur in eis, quæ contra se deponunt, & confessio circa proprium delictum plenè probat licet alijs non noceat, ex adductis per Crauer. nu. 62. in loco quem referunt & sequuntur Ioan. Monticell. in reperor. testium verb. asserenti testem esse in dignitate, pag. mibi 87. colum. prima vers. fina l. Ludouicus Zantus in suo consilio pro uxore, num. 105. Anton. Gab. tit. de testib. conclus. 4. nu. 88. lib. 1. Bertazol. consil. 334. numer. 5. lib. 1. cum alijs pluribus.

16 Quia si vilis, & abiectus, seu parum cordatus, nec sano intellectu extiterit non tantam efficiet fidem aduersus descendentes, vt de vili probatur in text. in l. 3. in princ. ibi, an plebeius sit, de testib. amb. de test. b. §. sancimus, ibi, & non quosdam artifices ignobiles, neque vilissimos, neque nimis obscuros ad testimonium procedere, coll. 7. tit. 2. novel. 90. quorum saltem assertio valde fide minuitur ex receptiori Bart. opinione in leg. ex libero, in fin. de quaestio. quem sequuntur Hippolytus de Matfil. ibidem, Crotus de testib. 3. part. numero 24. vers. sed contra istam opinionem, Boffius de tortura testium, numero 8. Corrad. de offi. Prator. in causis civilibus, §. 2. tit. de testibus vrb. Personas testium aggrediendo, verb. viles num. 83. cum adductis à Masch.

de probat. conclus. 1362. n. 36. Et in mente capris, & indiscretis, & similibus, quorum recordantur glos. & DD. in l. nec codicillos, C. de codicill. & in l. si cum dotem §. si maritus in solut. matrim. probant Placa de delictis lib. 1. cap. 29. numer. 6. Stracca in tractat. de mercatura part. 3. à numer. 28. cum segg. & quod nullam omnino efficiant fidem malunt Specular. de teste §. 1. numero 88. vers. item quod est furiosus, Iacob. Ægidius in suo tract. de test. num. 7. Campe. de test. reg. 11. 4. ampliat. 1. & seg. Maschard. de probat. concl. 828. per totam, & concl. 1364. numer. 23. & in facti contingencia in nostra materia puritatis, & in specie de qua loquimur latè probat Valèscuela conf. 90. à n. 140. cum segg. † Et cum confessio nulla est, adminiculari non potest, nec aliquid probat, quantumvis fortissimis, & vehementissimis sit adminiculis munita, quia cum nihil sit, non est, cui accedere adminicula possint, ex l. si. de costit. pecun. cum similibus alibi adductis, & faciunt tradita supra ex n. 10. & quæ aliquot patiuntur defectus, & non possunt probare velut legitimæ confessiones fortioribus indigent adminiculis, † Et quod existimatio personæ quoad fidem multum sit attendenda constat ex d. l. in princ. de testib. & ex text. in l. si is qui 17. §. si. de usucap. cap. cum ad monasterium. 6. de statu monach. & in cap. non cogantur 3. 4. dist. & cap. Episcopus 7. 10. quaest. 1. & maxime in honestate, & integritate, quia improbi, & vulgares non tantæ fidei sunt, ex l. legitimos §. 1. de legum. iur. Menoch. de arbitr. iudic. casu 190. nu. 12. † quæ qualitates inspiciendæ sunt secundum tempus confessionis, non ex postfacto eueniens, argum. text. in l. 1. qui potiores in pign. hab. & in l. 17. tit. 13. part. 5. Roder. Suarez in l. post rem iudicam, in declarat. regni limit. 7. quæ omnia debent probi iudices attendere, & inuestigare, quia cum agatur de ardua, & graui causa, debet cum magna deliberatione, & prudentia terminari, ex Barbacia consil. 54. lib. 1. Zephal. consil. 76. nu. 34. lib. 1. & faciunt tradita per Menoch. consil. 96. nu. 15. lib. 1. & Barlat. consil. 191. nu. 17. som. 3.

Tertio animaduertam, quod videtur probari in nostro textu, quod in causis puritatis & nobilitatis, etsi grauissimæ, & arduæ, vt pluries diximus, admittitur coniunctio imperfectarum probationum ad plenè probandum, ex reg. text. in c. cum causam qua 13. de probat. & c. praxerea 27. de test. cum similib. apud Ant. Gab. de probat. conclus. 1. n. 1. Barbol. in l. 2. in princ. nu. 80. & 85. & segg. solut. matrim. Maschard. conclus. 1034. numer. 24. & 25. Marc. Ant. 1. variat. resol. 55. numer. 16. & 2. resol. 7. numer. 23. Aceb. consil. 28. numer. 84. & 85. Menoch. consil. 692. numero 24. libro 7. adductus à Gratiano 4. discept. 505. numero 16. & faciunt tradita per Fontanel. de pasc. nupt. claus. 5. gloss. 5. part. 1. numer. 70. Et in proposito confessionis suffragandæ Seraph. decisio. 559. numer. 2. Postio de manutent. decis. 293. numer. 12. & segg. Non tamen admittenda, dum singulæ probationes imperfectæ manent in suo genere, id est, dum singulæ perfectæ non extant probatæ saltem duobus testibus, vt iam diximus, & probant Gom. 3. var. cap. 12. n. 26. Ant. Gabr. citato loco, Maschard. concl. 1224. nu. 33. & segg. Menoch. 1. de arbitr. 9. 4. 6. & 3. part. 39. n. 6. Barbol. Axiom. 209. n. 2. Aceb. consil. 30. n. 43. Postio de manutent. decis. 314. n. 11. & alij communiter.

Quarto animaduertam, iure non esse decilum, quot & quanta debeat esse adminicula ad corroborandam confessionem, sed relinqui iudicium arbitrio, & prudentiæ,

prudenciæ, cum diuersa fiat, & possint ex diuersis causis oriri, quæ non semper sunt eiusdem virtutis, nec valent vna regula contineri, nec dimitti, & tunc relinquuntur arbitrio iudicum, ex Menoch. 2. de arbitr. casu 47. nu. 4. & segg. Michard. conclus. 1311. sub n. 53. Pegret. dec. crim. §. num. 33. Ioseph. Ludouic. Lucensi de. §. 62. num. 2. & 5. & sequentibus, & ex alijs communiter, circa quod duo tantum subjiciam.

23 Primum, sufficere quodlibet adminiculum verisimile, etiam si vnum fuerit tantum, nam textus noster in singulari loquitur, vt patet ibi: No est videren ayudadas de algun otro adminiculo, o raxon: quod secus esset, si loqueretur in plurali, quia tunc vnum non sufficeret, sed saltem duo concurrere esset necessesse. Tum, quia forma verborum debet attendi, & adimpleri, l. non solus in 10. §. similiter 6. de administ. tue. l. hoc accusare 12. §. omnibus 4. de accusat. cap. in demeritibus, §. sed cum eas de elect. in 6. Tum etiam quia pluralis locutio duobus saltem contenta est, secus singularis, cap. pluralis locutio 4. de reg. iur. c. notatis ibi per DD. & in similibus vulgaris. Et in specie adminiculorum docet Bald. consil. 429. vol. 3. junctis traditis per Grammaticum de. 18. n. 16.

Secundum, quod hoc adminiculum debet esse tale, vt ea appareat maculam esse probatam, nõ tantum per vnicam confessionem sed etiam ex aliqua alia verisimilitudine, qua iudicio prudentum videatur ascendens confessionem verum continere, & sic iudicio interpretandæ esse illa verba nostri textus: De que se puda inducir, que no esta la materia en solos terminos de confession, sed quod sit munita ex aliqua alia verisimilitudine, argum. text. in l. si ceteri 4. in d. l. B. l. sumario, C. de quaest. cap. in fidei fauorem, ibi: si testificantes fisa non dicere presumantur, de heretic. in 6. & faciunt iura tradita supra hunc §. n. 6. & congesta per Farinacium 1. part. praxia crimin. quaest. 43. n. 177. Ex his his autem adminiculis nonnulla subjiciam in segg. clarioris doctrinæ gratia, quæ saltem pro exemplis deferuiant, omnia enim recensere, quasi impossibile iudicatur, vti bene dixit Pacian. 1. de probat. cap. 2. per totam.

§ VI.
De aliquibus adminiculis in specie, quæ in præsentia ad iuci & considerari possunt.

S V M M A R I V M.

1 Geminatio confessionis magnum constituit adminiculum, libertati præiudicium afferit, nu. 2. Obligationem seruicij inducit, nu. 3. Plurimum operatur, nu. 4. Fortius ius tribuit actui celebrato, nu. 8. Tollit defectus incoerentitudinis, erroris, & falsæ causæ, nu. 9. & 10. Erroris prætextus non potest reuocari, nu. 11. Confessiones irritas validas reddat, numero 15. Filiationem probat, numero 16. Et descendentiæ ex aliqua stirpe, nu. 17. Ex interuallo non incontinenti facta debet esse, sub num. 17. vbi opinio distinguitur.

2 Confessio geminata probat contra libertatem, & obligationem seruicij inducit, nu. 3. Extrajudicialis, plebè probat, nu. 6. etiam in præiudicialibus & gravibus, num. 7. Erroris prætextus non potest reuocari, nu. 11. etiam si lata fuerit n. 12. Contrarium, nu. 13. & 14. Filiationem probat, n. 16.

1 Verba repetita præsupponunt id, quod est satis veridicum, sal. que firmum. Maximam deliberationem, & enicam voluntatem demonstrant.

8 Multiplicatio fortius ius tribuit actui celebrato.

16 Filiatio geminata filiacionem probat.

17 Consanguinitas, & descendentiæ per verba probantur geminata.

18 Verba, en solos terminos de confession nostrò textus explicantur.

19 Adscriptio publici census quid sit & adminiculum constituit.

20 Confessio vna adminicula aliam.

21 Testis vnus de macula adminiculae confessionem.

22 Testes duo, vel plures de auditu, aut de fama adminiculum constitunt, & n. 28.

24 Instrumenta def. fluosa, aut non legitime authenticata constitunt adminiculum. Testes non legitime examinati faciunt adminiculum, ibid.

25 Nota priuata adminiculum faciunt.

26 Similitudo nominis maculari adminiculum constituere potest.

27 Correctura & circumstantia verisimiles adminiculant.

At hæc de adminiculis in genere diximus, nunc de alijs quæ confessioni ascendenti ad iuncta sufficiunt, magis specificè videamus. Et sit primum geminatio confessionis, vt clarè probatur, in d. l. cum semus 22. C. de agricol. & consil. lib. 1. vbi postquam fuit constitutum, quod non plebè sit credendum confessioni contra libertatem, ni cum alijs argumentis adiuuetur subijungitur limitatio hæc, nisi post scripturam confessionis alia sit depositio, quia tunc ex utroque genere obligationis id est tam scriptura quam confessionis, vel de confessione talem non esse credendum, qualem se & se spicit, & apud acta deposita, † per quem notat ibi Bar. nu. 6. quod confessio geminata ita plenè probat, vt libertati præiudicium afferat, quem sequitur Nicol. Euerard. in topicis legalis, loco sui geminationis, n. 2. & ita per Senatum iudicatum refert Anto. Fab. in C. lib. 7. tit. 3. de finit. 4. per totam, & Ioan. d. Plarea in d. l. cum semus, n. 2. vers. si autem ait, † quod geminata confessio non solum probat, sed etiam obligationem seruicij inducit, quia per reiterationem actus vel per alia argumenta sit præiudicium causæ status, & libertatis pro qua esset in dubio interpretatio faciendæ, vt in l. quod res sub a 20. de reg. iur. cui conuenit Ias. §. personam, n. 48. in l. de act. & Ant. Gom. lib. 2. var. c. 11. n. 6. est que ad idem bonus textus in l. si. C. de plus petit, ibi, et an actibus soluet, & secundis confessibus, sine insinuatione sint, sue non, etiam in hoc casu suam obtinebunt similitudinem, talibus enim cautionibus hoc obijcere non oportet, vbi secundis confessionibus nihil est, quod obijci possit.

Et amplius probatur, nam geminatio plurimum operatur, l. Ballista 32. ad Trebet. l. 4. iuncta q. vlt. de pignor. act. & ex notatis in cap. si cautio de fide instr. And. Tiraq. in l. si unquam, verb. euerit. n. 49. C. de reuoc. don. Gig. de pensio. 9. 00. nu. 5. Emm. Costa in l. si est cautiones fallent, 14. C. de non num. pecun. Puel. in l. 23.

part. 2. cap. 2. a. num. 4. & cap. 4. nu. 31. C. de rescind. & in rub. 1. part. n. 14. vers. inde etiam, & n. 43. C. de bonis matern. Menoch. de arbit. c. 23. nu. 37. & consil. 10. num. 1. Mantica de iactis, lib. 19. tit. 2. num. 6. Stephan. Gracian. discip. forens. 395. nu. 35. Mar. Antonin. var. resol. 61. num. 6. & resol. 110. num. 1. lib. 1. & resol. 1. num. 3. lib. 3. Cardinal. Tusch. littera G. consil. 28. Ioseph. de Sesse dec. 230. nu. 14. & alios penes August. Barbof. axioma 12. num. 14. pag. 13. & axioma 105. num. 1. pag. 66. Hieron. Zaball. comm. consil. 2. p. 2. num. 56. & 28. num. 21. & 43. Ioan. Gutier. lib. 2. p. 1. q. 17. & 18. num. 128. qui plures refert, & prima etiam cumulat circa effectus geminationis. Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 22. a. nu. 96. cum dicitur ad num. 119. † quia repetita verba praeterponunt id, quod est satis validum satilque firmum, ut dixit Imperator Iustinianus in l. un. versic. cum nemini, C. de emendat. Cod. Zaballo citato loco, n. 73. maximam deliberationem, & enixam voluntatem demonstrant, d. l. Ballista 32. ad Trebell. cap. & si Christum 26. de iurjurando, tenent praalle-gati DD. & adducti ab August. Barbofa d. axioma 105. num. 1. pag. 66. Fontanella de pact. nupt. claus. 7. gloss. 2. p. 2. num. 56. † Et in confessione receptum est, quod est iudicialis nisi semiplene non probet ex textu in l. quero 58. §. si de adulterio edito, l. 7. tit. 13. part. 3. at geminata plene probat, & velut iudicialis efficitur, secundum Felin. in cap. si cautio, num. 14. & 40. cum sequentibus, de fide instrum. Decian. consil. 596. nu. 6. Marth. de Afflic. decis. 377. num. 5. & plures relati ab August. Barbofa d. axioma 105. num. 2. & ab Anton. Gab. tit. de confess. conclus. 3. per totam, † ubi ex alijs num. 3. hoc ampliat ad casus praedictos, & graves, ut in maleficijs, & atrocibus delictis, ex eodem Felin. in d. cap. de hoc, de simon. idem volunt plures allegari à Ios. Masch. conclus. 350. num. 24. & conclus. 498. num. 16. quem & alios refert Farinac. 3. tom. quest. 81. num. 13. licet nu. seq. de hoc dubitet cum eodem Maschard. & alijs, sed mihi verior videtur prima sententia per text. in d. l. cum scimus 21. C. de agricol. & cens. lib. 11. qui loquitur in status causis quae gravissimae sunt, & criminalibus comparantur, † & multiplicatio fortius ius tribuit actui celebrato, aut confesso, ut ex Peralt. in l. Mevius §. cum quis, nu. 6. deleg. 2. probat Pelaez de maiorat. 1. part. quest. 22. num. 96. & confirmat Paris. consil. 19. num. 12. lib. 2. Cardin. Tusch. in d. l. conclus. 28. nu. 32. August. Barbofa nu. 4. citato loco.

2. numero 54. libro tertio, & facit text. in capit. & si Christus 26. de iurjurand. Barbac. consil. 43. volum. 2. Dec. consilio 1. numero 1. & consilio 504. colum. fin. Olalchi. decisione 38. numero 16. Roland. consilio 61. numero 39. & 40. volum. 2. Octau. Glor. resp. 1. numero 59. part. 2. Barbofa sub numero 1. supra, Gracian. discip. forens. tomo 4. capit. 651. numero 6. & cap. 737. num. 4. & 5.

Secundò, quia geminatio tollit omnem errorem, deceptionem & falsam causam, ut ex Tiber. Decian. consil. 39. & consil. 46. num. 30. vol. 2. Rol. à Valle consil. 28. num. 43. & consil. 44. à numero 1. vol. 4. scripsit Maschard. de probat. conclus. 1470. numer. 5. Ioan. Gutier. in d. quest. 17. num. 130. Cardin. Tusch. num. 75. August. Barbofa 16. citatis in locis, Chafsan. in Catalogo glor. mund. 4. part. consil. 6. versicul. quarto praedicta sententia fuit iniqua ubi agit de confessione Pilati geminata, cum saepius dixit, se nullam invenisse in Christo Domino causam, eum ad mortem damnandi, ex quo iniustitiam sententiae deducit.

Quare confessio geminata erroris praetextu non potest revocari ex gloss. verb. iterare, in d. cap. si quis iratus 2. questio. 3. & in cap. fin. verb. iusta, de iurjurand. & in cap. ex litteris, verb. ad monita, de divorcio, quam singularem appellat Bald. in l. unie. C. de confess. & in l. si quidem, C. de except. tenent Ias. in l. errorem, C. de errore calculi Menoch. consilio 178. numero 12. volum. 2. Ioachin. Minfinger. decad. 11. consilio 1. numero 18. ubi numero 17. † dixerat, quod confessio vi illata geminata errore reuocari non potest, ex gloss. in leg. 26. de custod. reor. & ibi Angel. in leg. unie. Cod. de confess. licet contrarium voluerit Gregor. in leg. §. gloss. 4. tit. 13. part. 3. † ubi ait, quod & si cum simili confessione alia concurrant indicia extra geminationem, nihilominus possit reuocari, Thom. Grammat. voto 10. nu. 34. & seq. Tiber. Decian. resp. 33. num. 61. lib. 1. Socin. l. un. consil. 180. à numero 8. libro 2. Riminald. Sen. consil. 372. per totum, argument. text. in leg. de citate 12. §. ex causa, de interrogat. act. l. 1. C. de errore calculi, † quia nullo casu error veritati est praefertendus, cui in omni euentu locus esse debet, & æquitas ita feruandum suadet, pro quo videndi sunt plures penes Farinac. in d. questio. 81. numero 224. cum duobus seqq.

Tertid, quia geminatio confessiones, quae nullae extant, validas & legitimas reddit, & eis praestat vim plenae probationis ex Felin. in cap. si cautio, nu. 39. de fide instrum. Hieronym. Grat. consil. 81. nu. 47. & consil. 150. numero 12. & ex alijs Laurent. Syluan. consil. 57. num. 16. & ita confessio ex iracundia facta, licet nulla, per geminationem validatur ex gloss. notabili in d. cap. si quis iratus, quam dicit singularem Tindarus in tract. de test. cap. 6. num. 18. Igitur ex maiortate rationis confessiones, de quibus agimus plene adminiculatae per geminationem manebunt.

Quartò probatur, nam licet confessio, seu nominatio per se filiationem non probet ex notis iuribus adductis supra in §. 4. numero quarto, aliud tamen est dicendum, si geminata fuerit, secundum Paul. Castren. in leg. non epistolis, Cod. de probation. Paleot. in tractatu de nobis, & spurijs, cap. 23. numero 1. Idem Castren. consilio 191. Viso puncto in facto Francisci, sub numero 5. volum. 2. Paul. Emil. consil. 94. numero 9. & his relatis Maschard. de probat. conclus. 790. numero 46. & faciunt tradita per

per Menoch. consil. 215. numero 54. libro 1. & consilio 508. numero 16. lib. 4. & licet M. l. i. in d. in citato loco numero praedicti agitur de iura, contrariam sequatur sententiam, loquitur cum nominatio extrajudicialiter fit, & enunciatiue, & non assertiue, nos vero loquimur de confessione iudiciali, & assertiue facta, cuius maiorem vim, nemo est, qui nesciat.

Quare Alexand. in consil. 135. num. 9. lib. 7. tradit, quod geminatio etiam enunciatiue facta circa descendendum ab aliqua stirpe & progenie, constituit magnam probationem, & est idem, ac si dispositiue prolata fuisset, quod dictum laudat, & extollit Pelaez de maiorat. 1. part. q. 12. numer. 117. & 118. ubi à numero 8. cum pluribus sequentibus, de actibus geminat is agit, & de eorum magna vi, circa quam plura congerit, qui omnino ad rem videndam est. Sed intelligenda sunt praedicta omnia dummodo geminata confessio ex intervallo fiat, secus si incontinenti, quia tunc vna & eadem tantum esse videtur ut bene declarat Anton. Fab. in Cod. 7. tit. 13. de test. 4. numero 1. & sequentibus & cum venum gloss. in l. si coheredit, de vgnor. act. & in cap. ab eo verb. instanti, de appell. in 6. Paris. consil. 7. n. 20. versic. nec obstat, lib. 3. Roman. consil. 227. n. 3. Tiber. Dec. consil. 37. num. 92. lib. 2. Cephal. consil. 94. infra lib. 1. Mantica de iur. & arb. §. tom. 2. lib. 19. tit. 2. nu. 20. §. sed hoc fa. è. ubi ait, quod hoc intelligitur in actibus hominum, sed in verbis, quorum multiplicatio in eodem filo orationis magis exuberantem ostendit veritatem, d. l. Ballista, ubi notat gl. & Barr. ad Trebell. cum adductis à Tiraq. in l. si vnguam, verb. revertitur, nu. 43. & 44. C. de reuocand. Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. gl. 7. p. 2. n. 57. & 58. & seqq.

Nec obstant verba illa nostri textus, O ratione, de que se pceda inducitur que non est la materia en solos terminis de confessio, ubi requiritur videtur, quod adminicula sint extra confessionis naturam, ne probatio maneat in terminis solius confessionis, nam illa verba, en solos terminis de confessio, intelliguntur de vna & sola confessione, non vero excludit duas geminatas confessiones, quarum vna adminiculatur, & adiuuatur per alteram, quod valde dissimile est, & non manet probatio in terminis vnius confessionis, quod etiam aperte procedit in d. l. cum scimus, ubi & si vnica confessio seruitutis invalida repereretur, tamen geminata admittitur, inter quam & nostram speciem nullum potest constitui discrimen.

Secundum adminiculum sit publicus census adscriptio de quo specialiter in d. l. cum scimus, ubi, quatenus, vel ex publico censu adscriptio, dicitur quidem census tabula de civium censu, & bonorum estimatione coram censoribus à populo Romano signata, ut referunt Livius lib. 1. & 4. Cicer. lib. 3. de legibus, Alc. ad Cornel. Tacit. lib. 1. versic. germanicus, Hugo Donel. in l. un. exercendū 15. nu. 3. versic. item census, de fide instrum. Osiuald. Illiger. ad eundem Donel. lib. 25. commentar. cap. 8. de fide instrum. l. 1. l. & nostris Rodriguez de redditibus, & Felician. & Averd. de testibus cap. 1. ubi plures alias acceptiones, & significationes huius verbi, census, referunt Alva. Valafe. de iure empir. quest. 32. num. 1. cum seqq. Covar. lib. 3. variar. cap. 7. num. 2. Otalora de nobilitate 1. part. cap. 2. per totum, Mol. Theolog. 2. part. de iust. disp. 380. & 381. in principio colum. 826. & in 3. parte de tributo, disp. 651. Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

num. 1. Ioan. Yañes Parlad. lib. 3. diff. quod d. 7. numero 1. Ioan. Garter. de publico, quod d. 1. Card. Tusch. in pract. tom. 1. lib. 2. vers. confiteor, c. 1. §. 188. Martin. Bonacina de testat. d. sp. 3. quest. 4. de test. par. 1. un. num. 2. qui non tantum adminicula dici possunt, sed potius plenae, ac legitime probationes, ut in l. confis. 10. de probat. sed intelligitur respectu civis, cuius bona & familia recensentur, ut iuxta eius facultates tributa populo Romano penderentur, quia eiusdem professione, & protestatione facta fuit adscriptio, respectu vero aliorum quorum nomina per illius declarationem adscribuntur, ut sunt filij, servi, & similes & respectu eorum descendendum non plene census probantur libi, sed saltem magnum efficiunt adminiculum, quod confessioni iunctum plene probabit, in d. l. cum scimus, patet, quod nunc accomodari potest antiquis monumentis, in quibus adscripti extant descendentes à iudeis, à Mauris, qui tributum vulgus, se de, sol. ebant, quorum aliqua vidi inter scripturas quorundam tribunalium, & communiatum & etiam adscriptio tributorum ignobilium, & plebei: tum vulgus padron del pacho, quae plurimum conducere solent ad similes qualitates, & descendencias probandas, atque ita intelligo Farinac. d. c. 5. n. 6. p. 2. post. sum. Et quod negativa plebeiae qualitat. seu conditionis saltem evidenter demonstratur per inspectio-nem librorum Republicae, quibus non reperitur familia adscripta inter plebeios, docent per l. si vbi D. D. C. de reb. cred. Barr. in l. Titus ex coeres, n. 2. de leg. 1. & in l. placet, num. 9. C. de sacros. Eccles. Paul. Castren. in arch. si quis in aliquo, circa si. C. de edendo, Dec. consil. 213. n. 6. Roland. consil. 99. num. 31. vol. 2. Mandel. Alben. consil. 111. nu. 7. vol. 1. Aym. Craveta consil. 111. nu. 13.

Tertium adminiculum erit, si forte sit aliqua aha genealogia, seu confessio alterius consanguinei eiusdem descendenciae, nempe fratris, seu aliorum, qui ex eadem linea maculam eandem signaverit, quae simul cum altera constituet plenam probationem, & per se magnum adminiculum, tum quia sunt duae confessiones eiusdem rei, quae inter se geminatae dici possunt, & licet à diversis prolatae, eiusdem tamen sunt familiae, tum quia sunt testes & velut consanguinei melius sciunt sui generis qualitates, & descendencias, & plenam constituunt probationem, tum etiam quia efficacius per eos manebit probata, quam per geminatas confessiones ab eodem ortas, arg. text. in cap. licet 23. de testib. cum similib. & faciunt tradita supra 1. p. quest. 15. §. 3. n. 56. sicut etiam confessio ab extraneo orta, quamvis alteri non noceat, constituit tamen coniecturam, & adminiculum secundum Per. Suid. dec. 325. n. 11. relatum à Farinac. d. c. 34. n. 6. 1. part.

Quartum adminiculum constituet testis, qui deponat de observatione alicuius sectae haereticae, aut pravorum rituum contra aliquem ex ascendentibus ex his, quae dixi supra 1. part. q. 9. §. 1. cum testis de visu circa similes observationes plusquam indicium constituat, & movere potest iudices ad credendum, ex adductis per Menoch. de arbit. m. d. c. casu 47. n. 64. Maschard. de probat. conclus. 158. num. 5. & conclus. 131. numero 45. Tib. Dec. consil. 18. numero 68. volum. 1. etiam si de propria credulitate firmiter tantum deponat, nam etiam facit magnum adminiculum, ut ex Angel. consil. 3. numero 2.

& ex Rota dec. 9. nu. 12. part. 2. diuersor. docet Fatina dec. 102. n. 11. p. 1.

22 Quintum adminiculum efficiunt duo testes, aut tres de auditu, quia cum probent in puritatis iudicij, si numero plures sint, & secundum requisita congesta sup. l. p. 9. §. 4. si pauci fuerint, constituantur adminiculum magnum ad plenè corroborandum ascendens confessionem ex pluribus adductis per Menoch. conf. 475. num. 5. Roland. à Valle conf. 82. num. 56. vol. 2. Zephal. conf. 140. num. 29. lib. 1. Bald. conf. 219. col. 2. lib. 4. Aym. Craveta conf. 277. col. 3. & in tractat. de antiq. l. 1. part. 1. §. 1. vlt. num. 4. circa si. imò quod etiam vnicus testis de auditu adminiculum constituat censuit Rota apud Seraph. dec. 293. nu. 2. sed in causis grauib. status, de quibus loquimur, & in criminalibus leue adminiculum constituere vetius iudico.

23 Sextum adminiculum potest constitui, si prater ascendens confessionem fuerint aliqui testes de fama & communi reputatione, licet per se, nec per eorum numerum non sufficiant ad plenè probandum, iuncti tamen confessioni plenam efficiunt fidem, & probationem, cum saltem magnum constituant adminiculum & presumptionem, vt colligitur ex allegatis sup. & ex Tib. Dec. in d. conf. 18. nu. 68. Th. Gramm. conf. 21. n. 7. Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de iudicij & tortura, §. octauum iudicium n. 14. in fi.

24 Septimum iudicium seu adminiculum erit, si dubitatio forte versetur circa descendentiã ab aliqua impura stirpe, & ascendens aliquis fateatur quod descendit ab illa infecta radice, seu à relaxato, seu reconciliato per sanctum Inquisitionis Officium, quæ confessio poterit coadiuari ex instrumentis non legitime authenticatis, aut defectoris, aut alijs testibus nulliter examinatis, qui licet non plenè probent, constituunt tamen sufficiens adminiculum ex adductis à Fatina. ex Rotæ placitis dec. 18. n. 3. part. 2. Verall. dec. 206. nu. 6. p. a. Io. Bapt. Coccin. dec. Rota 68. n. 15. & dec. 31. nu. 9. & dec. 173. n. 4. & per Gracian. discept. forens. 2. tom. cap. 269. num. 50. & §. 1. & c. 365. num. 39. & multum magis coadiuabit vnicum instrumentum legitime authenticatum, ex adductis supra l. p. q. 15. §. 2. per totum.

25 Octauum adminiculum sumi potest ex registris, & libris sancti Officij alteriusve tribunalis, aut communitatis, ex quibus appareat cognatio illa pratenfori, de cuius agitur qualitatibus, suspecta de aliqua macula ex notis, quæ per se non possint plenam efficere fidem nec probationem, vt passim inveniuntur in secreto sanctæ Inquisitionis, de quibus dixi supra quæst. 5. præced. circa fin. pro quo faciunt tradita per Anton. Peregrin. de fidei commiss. artic. 43. num. 86. ex Baldo in leg. neque natales. colum. 1. Cod. de probat. Salicet. in leg. etiam, ff. illo tit. Paril. conf. 10. num. 58. vol. 2. Alban. conf. 83. num. 23.

26 Nonum adminiculum assignari potest, si in originis loco fuerit aliquo modo notatum cognomen constituentis, & pratenforis, & si non plenè constet identitas cognominum, nec quod pratenfor simile ferat cognomen ex eadem linea, nec quod macula certa laborer, dubia re manente ex nouiter receptis informationibus, quia si adiciatur confessio ascendens manebit sufficienter adminiculata, & omne simul plenè probabit, quia ex cognominis similitudine oritur adminiculum

magnum & præsumptio identitatis familiaris, vt latè probavi supra l. part. quæstio. 16. §. 2. per totum, & quod ex nota, seu infamia non perfectè probata oriatur sufficiens adminiculum constat ex Decio, Corneo, & Craveta allegatis infra quæst. §. 3. nu. 87. & ex alijs allegatis n. 88. ibidem.

Decimum & vitimum adminiculum constitui poterit ex coniecturis verisimilibus, & circumstantijs deductis ex ipsomet negotio, & ex informationibus & demonstrationibus actorum, ex quibus probi, & periti iudices dijudicabunt, an confessio ascendens plenè, ac legitime sit adminiculata, quibus huius rei investigatio pro suo arbitrio maiori ex parte iure commissa est, quia nulla certa regula, & infallibilis, nec omnium casuum & specierum comprehensiva potest assignari, sed ex cuiusque negotij circumstantijs, & qualitatibus sumenda à iudicibus est. text. in l. 3. §. eiusdem quoque, de testib. & conuenit text. in l. de minore 10. §. plurimum, de quæst. & ita tenent Doctores communiter, vt constat ex adductis ab Anton. Gom. 3. tom. var. cap. 13. num. 13. versio. finaliter & resolutiue dico, Menoch. de arbit. iudic. centur. 3. casu 270. à num. 2. cum seqq. & Malchard. de probat. lib. 1. quæst. 15. num. 15. & conclus. 839. num. 7. & quos plena manu congerit Fatina. de iudic. & tortura quæstio. 37. num. 19. 2. ubi in num. seqq. docet, quo modo iudex probus suum debeat regulare arbitrium, ex quibus satis explicata, & enucleata manet nostra hæc 6. quæstio, & huius textus decisio exornata.

Q V Æ S T I O VII.

De obligatione, & effectu huius pragmaticæ quatenus obliget omnia tribumalia, communitates, & collegia ad eius obseruationem: ad explicationem §. Item porque algunos de los tribunales, &c.

TEXTVS VERBA.

Item porque algunos de los tribunales, y comunidades, que requieren actos de nobleza y limpieza apropiada mas que otras, las calidades de la probanza, y calificacion; y particularmente los colegios, no contentandose con la afirmatiua, de que sean limpios, sino que requieren, que no se aya oydo dezir; ni dudar lo contrario: de la qual calidad, y su aueriguacion, se a dado ocasion, a que muchas familias queden notadas iniustamente por la malicia, y odio, con que muchos caminan en esta materia, y si ahora corriesse en la mesma forma, demas de los inconvenientes referidos, se haria perjuicio a las demas comunidades, y tribunales, en lasquales se requiere nobleza, y limpieza. Ordenamos y mandamos, que todo lo dispuesto, y contenido en esta ley se guarde, cumpla, y execute uniforme, e yguualmente en todos los tribunales, comunidades y colegios sin excepcion, ni diferencia alguna.

S V M

S V M M A R I V M.

- 1 Assensus hominum diuersi sunt. Natura hominum prona est ad dissentendum; ibidem.
- 2 Equalitatem esse in communitatibus quasi impossibile iudicatur.
- 3 Communitates quadam magis stricte indicant puritatis causas, quam alia.
- 4 Iudices tenentur sequi veritatem.
- 5 Audire falsos detractores lethale est peccatum.
- 6 Statutum nullum, aut saltem iniustum est, si excludat illum, contra cuius puritatem falsus est rumor. Collegium Conchense simile statutum non habet, ibidem.
- 7 Finis nostra pragmatica sicut velle legis est damnis salutarem adhibere medelam.
- 8 Legis natura est pro communitate ferri, & n. 9. Et communitati non singulis imponi, n. 10. Obligatio similiter communitatis, & omnes ligat, ibidem.
- 9 Contrarium, n. 11. & seqq.
- 11 L. 1. §. planè de constituti. Principi. §. sed & quod Principi, in l. de iure natur. explicatur, & n. 14.
- 12 Leges plures in utilitatem privatorum fuerunt latae.
- 13 Jus publicum & priuatum differunt.
- 13 Jus publicum renunciari non potest. priuatum verò sic ibid. & n. 24.
- 14 Constitutiones Principum a. versumodè feruntur, si generales leges nuncupantur, si ad certum territorium, si municipale, si ad certam personam, si privilegia dicuntur.
- 15 Regnum ex diuersis constituitur, quæ singula illud componunt.
- 16 Leges, quæ ad singulos diriguntur, totius Regni utilitatem respiciunt.
- 17 Totum seruatur singulis eius partibus seruatiõ.
- 18 Constitutiones personales non ita publicam respiciunt utilitatem.
- 19 Communitas dupliciter accipitur, pro communitate vniuersali omnium, & pro collectione plurium alicui muneris inferuentium. Quibus leges aptissime accommodantur, n. 21.
- 20 Ius ciuitatis municipale vocatur.
- 22 Lex communis est, & si eius tenor de certa sit persona, Et si particulariter concessa sit, tamen reddita ad ius commune communis efficitur; numer. 23.
- 24 Ius respiciens bonum commune tam in prima, quam in secunda intentione non est renunciabile, secus tamen, si in executione priuatam respiciat utilitatem.
- 26 Lex utilis esse debet, alias talia dici non poterit. Interpretatur ita, vt sit utilis, non damnoza, nec fraudulenta, ibid.
- 27 Tribunalia omnia, & communitates sub nostra lege comprehenduntur, & ex n. 32. cum seqq.
- 28 Clausula generalis intelligitur secundum expressam, & eis similia. Et si generaliter intelligi debeat tamen restringitur secundum specialia expressa, n. 29. In fine posita refertur tantum ad præcedentiã, numer. 30. Etiam in instrumento, & de lege, n. 32. Nisi posita fuerit ad diuersum finem, n. 32. Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

33 Posita ad vnum finem, aliud operari non possunt. Nec ad qualificandum vnum capitulum, qualificanti aliud, n. 34.

35 Verbum, omne, totum includit.

36 Verba, sin excepcion, ni diferencia, vniuersalia sunt, & omnia includunt. Habent vim clausula, omnia & singula, quæ omnia comprehendit, ac si singula manerent comprehensa. Non admittit limitationem nec aliquid prætermittunt, sunt verba geminata, & enixam voluntatem demonstrant, nu. 37.

28 Argumentum de maiori ad minorem, & e contra de minori ad maiorem quando procedat, & numer. 29.

Cum hominum assensus non semper æquales existant, vt colligitur ex textu in leg. item si vnus 17. §. principaliter 6. de recept. arb. & in cap. literis 19. de rescript. cap. quia diuersitate n. 5. de concess. prob. cap. sicut 151. versio. si possent, de consecrat. dist. 4. Mantica de iacit. & ambig. lib. 6. tit. 8. nu. 1. Marc. Anton. Colum. in tract. de eccles. reddit. orig. 3. p. c. 34. num. 2. quia natura hominum prona est ad dissentendum, vt in l. 1. §. si. de acquir. poss. vbi gloss. alia iura adducit, Perez. de Lara in compend. vte hom. c. 1. sub num. 60. bonus etiam text. in l. 4. circa fin. ad S. C. Trebell. & in l. 2. §. Deinde quia difficile 9. de orig. iur. cap. si. ubi gloss. 1. dist. 63. Vnde illud vulgare, Totè capita, quot lentus. Et Perlius.

Velle cuique suum est, nec voto diuisus vno; Et Ouid. lib. 1. de arte amandi. Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figura.

Ita similiter & communitates, quæ ex hominibus constituuntur, non semper eadem sentiunt, nec eadem obseruant: imò equalitatem in eis adesse, quasi impossibile iudicatur, vt significatur in d. cap. quia diuersitatem, & colligi potest ex Plinio lib. 2. epist. 12. Nauar. in man. cap. 27. num. 299. Arias Pin. in l. 2. 1. part. cap. 3. num. 39. Cod. de rescind. Zaball. commun. contra commun. quæst. 1. num. 4. refert Valenguela conf. 90. nu. 13. Hermosilla ad prolog. 5. part. gloss. 1. num. 1. quod in iudicandò causas puritatis apertè demonstratur, quia in quibusdam communitatibus, in quibus sunt puritatis statuta, magis stricte fit qualitatium dijudicatio, quam in alijs; in his potius veritas inspicitur, quam excogitata à malevolis macula, & magis vera puritatis existentia attenditur, quam falso asserta, & quantumcunque publicè sparsa macula: In illis verò, non tam veritas sequitur, quæ existit, quam falsa labes, quæ abest, dictum creditur, & verum reficitur, calumnia amplectitur, & veritas negligitur, mendacium velut bonum sequitur, & veritas velut prava relinquitur, & hoc omne vnica ex ratione, quia falsa macula semel ab inimicis prolata ab alijs audita fuit, licet claritas generis verè appareat, ita vt fortior sit vox nuda & falsa, quam euidens existentia facti, & nulla fides illius huius veram probationem vincat, & illi vis præstetur, quæ non est & ab hac tollatur robur, & soliditas, quam iure, factò, & ratione, habet, & ex pravo aliquarum communitatum assensu vana vox populæ fidem, quam non habet, capiat, cum proximorum iniuria, Dei offensã, & animarum iactura, cum totè regni damnis, & incommodis, quot supra in 1. quæst. huius 2. partis proposui, & de his iterum dixi.

4 *supra* 1. part. *questio* 12. §. 3. ex *num.* 46. & alijs locis de quibus *infra* *num.* 5. in *fine*, † & cum iudices teneantur sequi veritatem, vt probauimus *infra* *in questio* 9. pluribus locis, & probant Martin. Bonacio. 2. *tom.* 1. *de iudicio publico* *disput.* 10. *questio* 2. *num.* 2. *de* *num.* *cum* *segg.* August. Barbosa plures referens *axioma* 224. *num.* 2. §. 5. *pag.* 139. † & audire falsos detractores lethali animas afficiat culpa, secundum Navar. *in man.* *cap.* 8. *num.* 37. & Petr. Navarra *de restitut.* *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 335. *cum* *segg.* Soto *de iust.* *lib.* 5. *questio* 10. *art.* 4. Aragon. 2. 2. *questio* 72. *art.* 2. Salon. *videm* *questio* 73. *art.* 4. *conclusio* 2. Azor. *in* *st.* *moral.* 4. *part.* *lib.* 13. *cap.* 7. *de* *lib.* 10. P. Molin. *de iust.* *lib.* 4. *disput.* 34. *lectio* *ead.* *tract.* *lib.* 2. *cap.* 11. *de* *lib.* 4. *Rebell.* *de* *obligat.* *lib.* 1. *part.* *lib.* 4. *qu.* 6. *num.* 2. Valer. Regin. *in* *praxi* *scri* *ponit.* *lib.* 24. *num.* 95. Sayr. *claus.* *reg.* 11. *cap.* 9. *num.* 39. cum alijs pluribus, sequitur, quantum sit iustitiae, & charitati contraria praedicta dijudicatio per falsos rumores, & iniustas detractiones, & quantum conscientia laedatur, de quo dixi *supra* 1. part. *questio* 1. §. 6. *per* *totum*, maxime *num.* 10. & *questio* 3. §. 3. *illat.* 5. *num.* 46. & *alibi*, & vereor, quod multi hac ex causa in gehennam crucientur, † cum videam, nullum statutum decidere, quod admittantur, qui falsum rumorem maculae contrarium habeant, licet aliud innuere videatur D. Franciscus de Amaya *obseru.* *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 52. dicens ita constitutum in suo Concheni Salmanticensi Collegio, vt macula verè, aut falsò audita impedimento sit ad ingressum collegij, idem firmat D. Io. Delarrea *Gran.* *dec.* 4. *num.* 10. quod certè à fundatore non fuit constitutum, vt in originali statutorum illius collegij constat, sed tantum, vt expellantur descendentes Hebraeorum, & Agatenorum etiam in longissimo gradu, cui postea per eisdem collegiales additus fuit auditus verus, siue falsus, inique tamen, & iniuste aduersus fundatoris mentem, & ipsorum conscientiam, & quidem eorum, qui post eos ita obseruant, quorum animarum ruinam timeo, & nescio, qua via, aut ratione hoc defendere valeant, quod & mihi fuit falsus, secretò tamen, Doctus & Christianus vir eiusdem collegij, asserendo, quod in originali statutorum rigor hic non continetur, sed additus postea per collegiales, quod mihi nullo iure fieri potuit, cum iniquum sit, & reprobum, & abhorreat viris æquis, & prudentibus, & iuste per hanc nostram tollatur pragmaticam. Et huc respexit doctissimus Minchaca eiusdem collegij alumnus *1. de success. progressu.* §. 4. *num.* 45. dum acriter inuehitur in praedictam obseruantiam per verba sic intelligenda, & per me ipsam relata *supra* 1. part. *questio* 12. §. 3. *num.* 51. vbi id etiam animadvertimus.

7 Cuius finis est, his, & alijs occurrere damnis, & assignare salutarem, & vtilem formam procedendi in causis puritatis & nobilitatis, & maxime decet, quod intrepide, & vnanimitè ab omnibus obseruetur, & ita nunc statuit, quod omnes eius ordinationes, quas recensimus in praecedentibus quaestionibus obseruentur, & indistinctè custodiantur in omnibus communitatibus, tribunalibus & collegijs absque differentia, nec distinctione, quod maioris declarationis gratia, & vt aptius, & sine difficultate custodiantur, additum, & expressam fuit in praesenti constitutione, quia & idem de iure communi stabilitum habemus, † & natura & virtus legum est, pro communitate fer-

ri, & ad obseruationem omnes obligare, non privatorum commodis tantum prospicere, nec quibuldam imponi, aliisque non ligare, ob bonum omnium commune leges ferantur, non singulorum, nisi consequenter, & omnes omnino tenentur, & legi subiacent, quia cum cives, & communitates sint aequaliter regni totius, & civitatum participes, lex etiam communis esse debet eis omnibus, non in paucorum odium, seu gratiam praeferi, † sed sicut medicus impetiret faceret, si partem corporis tueatur, & reliqua deferat; ita legislator totam curare rempublicam, & cuique debet parti providere, vt docuit Franc. Conam. *lib.* 1. *comm.* *cap.* 8. *num.* 6. *fil.* *in* *lib.* 33. ex quo transcripsit Aug. Morla *in* *emporio* *lib.* 1. *part.* 1. *in* *princ.* *num.* 16. quibus adde Anton. Petelium *de* *exterior.* *Principum* *maner.* *lib.* 5. *cap.* 18. *fil.* *in* *lib.* 358. *Simanc.* *de* *republica* *lib.* 4. *cap.* 6. *per* *totum*, maxime *num.* 8. † Quare communitè receptum est, quod de natura legis extat communitati, non singulis imponi, omnibusque communem esse necesse, non tantum priuatis latam *ex* *l.* 1. *de* *2. iura* 8. *de* *legib.* *l.* 1. *leges* 3. *l.* *leges* *facratissimae* 9. *C. eod.* *cap.* 1. *de* *constit.* *cap.* *licet* 18. *de* *regular.* *cap.* *privilegia* 3. *disput.* 3. *cap.* *erit* *antem* *lex.* 2. *disput.* 4. *l.* 1. *in* *l.* 1. *lib.* 1. *ord.* *in* *vbi* *Did.* *Perez* & *l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 2. *recap.* vbi Aceb *gloss.* 2. *in* *l.* 2. *tit.* 1. *part.* 1. & *gloss.* 4. *l.* 2. *tit.* 1. *part.* 2. cum alijs traditis à Morla *d.* *num.* 16. Burg. de Paz *in* *praem.* *leg.* *Tauri* *num.* 441. & Anton. Gom. *in* *l.* 1. *Tauri*, *sub* *num.* 5. Nicol. Vigel. *lib.* 1. *digest.* *cap.* 4. *questio* 3. *reg.* 1. *Conar.* *in* *var.* *cap.* 13. *num.* 8. Gutier. *praxi.* *questio* 65. *num.* 4. & 19. Menoch. *1. praesumpt.* *questio* 46. *num.* 31. Castillo *5. con-* *trouers.* 89. *num.* 163. & *seg.* qui plures refert, non tamen omnes fideliter secundum D. Ioseph. Vela. *in* *cap.* 1. *part.* 1. *sub* *num.* 158. *de* *offic.* *ordin.* *Navar.* *in* *cap.* *inter* *verba* 11. *questio* 3. *conclusio* 5. *num.* 45. Medina, à Valquez *in* *l.* 2. *D. Th.* *questio* 90. *art.* 2. *Salas* *de* *legib.* *tract.* 14. *disput.* 2. *sect.* 7. *num.* 43. P. Suar. *eodem* *tract.* *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 2. *cum* *segg.* & earum obligatio omnium communis est, & vniuersos ligat, *d.* 2. *l.* *leges* 9. *C. de* *legib.* *constitutiones* 12. *C. de* *in* *er.* *et* *fac.* *ign.* *l.* 15. *tit.* 1. *part.* 1. Hug. Don. *lib.* 1. *commun.* *cap.* 17. Franc. Duar. *ad* *tit.* *de* *legib.* *cap.* 5. quare leges in abstracto fieri, absque vlla personarum acceptatione, nec respectu, nisi tantum ratione publici boni, & vtilitatis, dixit Valenzuela *consil.* 90. *num.* 21.

Aduersus quam sententiam communitè opponi solet *text.* *in* *l.* 1. *de* *planè*, *ibi*, *ex* *his* *quodam* *sunt* *personales*, *de* *constit.* *Principi.* §. *sed* *et* *quod* *Principi.* *versic.* *Planè*, *in* *st.* *de* *iure* *nat.* *et* *gent.* *et* *civili*, vbi proponitur quaedam leges personales appellari, quae & si cum persona extinguantur, vt *in* *l.* *omnibus* 68. *de* *reg.* *iur.* tamen leges, & constitutiones nominantur in dictis iuribus.

Secundò opponuntur plura iura, quae ad privatorum vtilitatem lata fuerunt, vt *ex* *tit.* *de* *senat.* *et* *de* *offic.* *Consul.* *de* *offic.* *Praefecti* *prator.* *cum* *segg.* *titul.* *vsque* *ad* *fi.* *lib.* *primi* *Digestorum*. Aliaque plura introducta sunt ad vtilitatem minorum, & mulierum, quibus & eorum privatae vtilitati prospicitur, parentibus specialibus auxilijs provideretur, & etiam filijsfam. seruis, ingenuis, libertinis, aliisque personarum generibus speciali legum provisione fauetur, vt ex pluribus iuribus pater, & est notum, quae nunc colligere non curavi, quia ad institutum principale parum attingit, sed ad quaestionis nostrae explicationem, haec ita tantum sufficiant.

Quod etiam invenitur in hac nostra pragmatica, quae nominatim loquitur de certis tribunalibus, communitatibus & collegijs, vt supra in q. 4. art. 3. dixi. Igitur non est de legis essentia, vt pro communitate feratur.

13 Tertio obstat distinctio iuris publici, & privatorum, de qua passim mentio fit, & docemur, quod iuri publico privati renunciare non possunt *ex* *text.* *in* *l.* *ius* *publicum* 38. *de* *paolis* *cap.* *si* *diligenti* 12 vbi communitè Doctores *de* *foro* *compet.* privato verò apprimè id licet, vt *l.* *partium* 46. *de* *paolis*, *leg.* *quod* *favore* *C. de* *legib.* *et* *in* *l.* *quis* *in* *conferendo* 20. *C. de* *paolis*, *cap.* *quod* *ob* *gratiam* 61. *de* *reg.* *iur.* *in* *l.* 6. Igitur sunt iura communitati imposita, & alia, quae privatorum commodis tantum inserviunt, vnde sequitur, quod non est de essentia legis, quod pro communitate feratur, & velle ita videntur *gl.* *in* *d.* *l.* *de* *legib.* *et* *in* *d.* *l.* *iura* 8. *et* *in* *d.* *cap.* 1. *de* *constit.* *Paul.* *in* *d.* *l.* *per* *text.* *in* *l.* *amissione* 5. *in* *fi.* *de* *capitis* *diminut.* *et* *expressus* *in* *l.* 2. *Cod.* *de* *legib.* *et* *in* *leg.* *neque* *Dorotheum* 61. *et* *in* *leg.* *Dollitij* 6. *Cod.* *de* *decurion.* *libro* 10. cum alijs pluribus consultò omissis.

14 At verior & receptior est prima opinio, à qua non est recedendum ex praecitatis iuribus, & Doctoribus. Nec ei obstat in contrarium adducta, non primum quia in eo relata loquuntur de constitutionibus Principum, quae diversimodè feruntur ad diversos effectus, quia quandoque generales sunt, & verè & proprie leges nuncupantur ex dictis iuribus: quandoque verò ad certum territorium ad certam dignitatem personam, & privilegia dicuntur, *d.* *lin* *omnibus* 68. *leg.* *privilegia* 15. *6. de* *reg.* *iur.* & extinguuntur cum ipsa persona, vt in arg. dixi, & probant *text.* *in* *l.* *quia* *taie* 13. *solus* *matrim.* *et* *in* *leum* *patronus* 28. *in* *fin.* *de* *leg.* 2. nec ad exemplum trahuntur *d.* *sed* *et* *quod* *Principi.* *versic.* *Planè*, *in* *st.* *de* *iure* *natur.* de quibus accipi debent, & loquuntur iura in ratione dubitandi adducta ex Minigierio, & Pichardo *in* *d.* *l.* *sed* *et* *quod* *Principi.*

15 Ad secundum trifariè responderetur. Primò quod regnum vniuersum, & respública constituuntur ex pluribus personarum conditionibus, statu, sexu, aetate, dignitatibus, & officijs, quae omnia simul conducunt, & perficiunt praecipuum communitatem vniuersi regni, & cum inter se diversae sint, diversamque contineant rationem, non possunt eisdem gubernari legibus, sed cuique consulendum est ex necessitudine, ratione & statu peculiari, quem habet, & ideo sunt quaedam constitutae leges ad iudicium munus, aliae ad minores vigintiquinque annis, ad maiores etiam aliae, & quaedam sexum respiciunt foemineum, & servilem conditionem, & sic caeterae ad diversa hominum officia, & operas, quae omnia, & alia plura vniuersam constituunt rempublicam, & regnum. † Et licet singulae leges singulis accommodentur, & dirigantur speciebus, tamen ob totius communitatis conservationem & publicam vtilitatem feruntur, quia cum regni communitas, & vtilitas ex pluribus rebus, tam genericis, quam speciebus constituantur, dum cuiuslibet generis, seu speciei conservationi consulitur, respicit directè, & aequè ipsam communitatem vniuersam, † nam servatis partibus, ex quibus tota communitas constituitur, & componitur totum servari, erit etiam necesse, *arg.* *text.* *in* *l.* *sed*

hoc *tempore* 3. *versic.* *expedit* *enim*, *in* *st.* *de* *hæ.* *qui* *sunt* *sui*, explicat Valencia 2. *part.* *tom.* 2. *disput.* 7. *questio* 1. *num.* 2. §. 4. Suarez *lib.* 1. *de* *legib.* *cap.* 6. *num.* 8. Salas *eodem* *tract.* *disput.* 1. *sect.* 8. *num.* 47. & 48. Valquez 2. *part.* *disput.* 191. *cap.* 2. & his & alijs relatis Mart. Bonacina *tom.* 2. *tract.* *de* *legibus*, *disput.* *num.* 1. *sub* *num.* 1. *in* *fin.* *versic.* *dicitur* *ad* *bonum*, & faciunt *text.* *in* *l.* *præfens*, *de* *muner.* *et* *honor.* *capit.* 1. *de* *offic.* *deleg.* *in* *6. capit.* 1. *de* *restitut.* *spoliat.* *l.* 2. *tit.* 10. *part.* 2. atque ita accipi debet hæc nostra pragmatica, quatenus de certis loquitur tribunalibus, & communitatibus, quæ hoc sensu legum capaces sunt, & quia eius dispositio ob bonum publicum lata fuit, vt probavimus *supra* 1. part. *questio* 3. §. 2. *per* *totum*.

Nec oberit, quod constitutiones personales ex eadem ratione ad publicam etiam vtilitatem respicere possunt, quia hoc remotè euenit, cum vnica persona non ita respiciat vniuersam vtilitatem, sicut collectio plurium eiusdem muneris, & officij, sexus, seu dignitatis, absque hac enim respública conservari non possit, aut difficulter, sicut potest vnica remota persona, nec idèd quia Principis beneficium vnus vtilitatem respiciat, respicit publicam. Præterea attendi id debet, quod principaliter agitur, & Princeps ex privilegio personali non publicam intendit vtilitatem, sed personam, cui largitio fit, nec idèd lex nuncupari potest.

Secundò responderetur, quod communitas potest dupliciter accipi. Primò pro communitate vniuersali omnium, quæ humanum genus nuncupatur, quo naturà omnes homines sociati sumus, de qua legem condendam, & nostrum institutum non dubitatur. Secundò sumitur pro vniuersitate, seu collectione hominum in civili societate viuentium, seu commorantium, vt docent communitè Doctores *in* *vrb.* *quod* *cuiusque* *vniuersit.* *nom.* *et* *in* *l.* *vniuersitatis*, *in* *st.* *de* *ver.* *diuis.* † Hæc autem dupliciter considerari potest, aut quatenus civitatem, seu oppidum constituit, cuius constitutiones ius municipale nuncupantur, aut pro quodam hominum genere alicui munerè deservientium non tantum in singulis oppidis, & civitatibus, sed in vniuerso regno, vt piscorum, naviculariorum, vt *in* *l.* *quod* *cuiusque* *vniuersit.* *nom.* *agricol.* *colarum*, *scribarum*, *collegiorum*, *tribunalium*, *aliarumque* *communitatum*, de quibus in hac nostra sanctione, & aliarum similium, quatenus non solum respública, sed vniuerso deserviant regno, in quibus leges apprimè constitui possunt, quæ non tantum privatorum commodis, sed totius regni, cuius praecipua pars singulae sunt, & vtilitati communi consulunt, & deserviant, ex Iac. Cusac. *lib.* 3. *obseruat.* 8. Baro. *in* *l.* 1. *de* *constit.* *Principi.* & hac in specie intelligi debet ratio dubitandi secunda, de qua superius n. 12.

Tertio & vltimò responderetur, quod & si leges, quandoque pro certis personis ferantur, (vt in exemplis positis in ratione dubitandi) cum verbis peculiaribus eisdem directis personis, hoc quoad formam est ipsarum legum, & praecipuus earum finis dirigitur ad totius regni, & communitatis conservationem, qui propinquus dicitur, & si in executione posterior sit, fuit tamen prior in legislatoris mente, vt bene explicuit Aug. Morla *in* *emporio* *d.* *tit.* 1. *in* *princ.* *num.* 18. quia vt dixi, opus est ad totum tuendum singulas eius partes prospicere & conservare.

Ex quo inferatur solutio *ad* *text.* *in* *l.* 2. *C. de* *legib.*

l. n. que Dorotheum, & l. Doctus, & ad similia supra pro contraria adducta, quæ loquuntur in personis indiuiduis & certis, & tamen verè leges sunt, quod & frequentissimè accidit in iure Pontificio, cuius plures canones inter certas loquuntur personarum, quia ut inquit Salas de legib. disp. 1. tit. 2. sub num. 44. & si formaliter ad singularem personam dirigantur, tamen virtute, & effectu multos obligant, quod dicitur in privilegijs, quatenus privilegia sunt, & priuatis singulis conceduntur, quæ non possunt leges nuncupari. & si enim omnes teneantur ad illud non impugnandum, tamen in vniuersis tantum utilitatem vertunt, quod est contra legem naturam, & non ita considerauit Salas citato in loco, ubi fieri videtur, quod privilegia leges nuncupari possunt, quod non solum verum est, imò absurdum magnamque verò non, & virtutem legum verè consequuntur, cum ex priuato commo ad publicum, & commune fuerint translata per in corpore iuris infertionem, quæ publicationis locum obtinet, & extunc non privilegium, sed lex omnium communis, & publica nuncupari debet, loquitur enim in vniuersa persona, & apprehendit communiter omnes, & ex particulari iam generalis facta est lex, & velut talis reducta in corpore iuris, quare in utilitate & obligatione omnes apprehendit ut docent Wesembek in paratilis ad rub. de legib. n. 4. in fi. Greg. Lop. in l. 2. gloss. 2. tit. 18. part. 3. Menoch. lib. 6. praesumpt. 40. num. 25.

24 Ad tertium verò principale dubium respondetur, quod non idèd, quod sunt leges, quæ renunciationem patiuntur dici potest, quod latè non fuerunt ad communitatem, nec ad bonum publicum, quia tam ex, quæ renunciationem excludunt, quam quæ eam admittunt, ob communitatem & eius bonum latè fuerunt, cum hæc tamen distinctione, quod si lex tam in primæ intentione, quam in secundaria executione publicum respiciat bonum & utilitatem, ut sunt leges punitiue delictorum, ante crimen patratum, ex text. in l. si vnus 28. §. pacta que tu perem, de pactis, cum similibus, renunciationem omnino rejiciunt, ex d. l. ius publicum, d. cap. si diligenti 12. l. surrogatum 7. §. si possit 14. glo. tit. de pactis. Si verò in primæ intentione publicum inspexerint utilitatem, prout omnes respiciunt, in executione verò priuata, prout sunt ferè omnes leges ad contractus pertinentes renunciationem non spernunt, quoad executionem quæ omnino priuata est & renunciabilis, ex d. l. pactum 46. l. quod fauore 6. l. si quis in conferendo 29. & alijs supra adductis, prout eas intelligit Couar. ex Nauarro, & alijs in cap. quamvis pactum, in intro 1. part. 6. de pactis, in 6. & ex eo tenent omnes tam jurisperiti adducti à Morla citato in loco num. 19. Marienço in l. 2. gloss. 3. nu. 18. tit. 2. lib. 5. re. op. Ferd. Monchaça de suo. eff. creat. lib. 3. §. 28. numer. 34. & per plures August. Barbof. axioma 135. num. 13. & 14 pag. 85. vbi bene rem explicat, quam Theologi congeffi per Suarez tom. 2. de religione tract. de curam. lib. 2. cap. 26. num. 2. Rebell. de oblig. iust. lib. 1. quest. 9. num. 9. P. Th. Sanc. in decalog. lib. 3. cap. 9. num. 3. & adducti à Mart. Bonacina 2. tom. de legib. disp. 1. quæ. 1. num. 1. veris. dicitur ad bonum, & constituentes, quod omnes leges ad communitatis utilitatem in prima saltem intentione latè fuerunt, & hoc est de earum essentia & substantia, ut ferantur absque personarum intuitu, & accep-

25

tionis, & obligent omnes indistinctè, & absque exceptione vlla ad obseruationem, ut expresse etiam decifum habemus in hoc nostro textu, ubi, Quo modo lo dispensato, & contentio in esta ley, se guarda y cumpla, y exccute vniforme, y igualmente en todas los tribunales, comunidades, y collegios sin excepcion, ni diferencia alguna, quæ decifio, & eius ratio satis iure comprobatur ex iuribus & Doctoribus supra relatis.

Ex quibus etiam deducitur, quod non tantum requiritur ad legis validitatem & essentiam, ut pro communitate feratur, sed etiam quod sit propria utilitati, & commo ipsius communitatis, & singulorum, ut probatur ex iuribus relatis, & explicant communiter Doctores, & adducti superius, & ab Anguiano in suo nouissimo tract. de legib. controuers. 1. per totam, & Aristot. tit. 4. i. oistis. cap. 1. & D. Isidorus lib. 5. etymolog. Sarmiento lib. 1. selectar. cap. 12. num. 6. Salas tract. de leg. b. in d. d. ff. 1. tit. 8. per totam, P. Suarez eodem tract. lib. 1. cap. 7. per totum, cum adductis à Mart. Bonac. 2. tom. eod. tract. disp. 1. quest. 1. num. 1. veris. dicitur ad bonum, & num. 2. Valençuela consil. 62. num. 22. pag. 443. vbi ait, plurimum ad legem interpretationem prodesset hoc requisitum, cum semper leges intelligi debeant, ut omnino communi prospiciant utilitati, fraudemque & dolum excludant, sicut & facit hæc nostra sanctio, quæ ob bonum omnium commune, & publicam utilitatem fuit constituta, & adinuenta. ut constat ex verbis relatis, & dictis in eorum explicatione supra in quest. 1. & eius glossis, & faciunt tradita supra 1. part. quest. 3. 2. per totum, vnde sumenda erunt, quæ hic deficiunt.

27 Sed nunc pro coronide huius questionis & explicationis nostri textus dubitari poterit de intellectu illorum verborum, in todas los tribunales, comunidades, y collegios. an accipi debeant de illis tantum, quæ expressè fuerunt in §. Y por que hauiendo de obrar, de quo egi supra quest. 4. art. 1. an verò de cæteris omnibus, quæ in nostra sunt Hispania præter ibi assignata & descripta, & dicendum videtur, quod non debent extendi ad alia præter ibi expressè, quia clausula illa generalis debet intelligi secundum specialia expressè, non de diuersis ex text. in l. de certis 31. vbi l. 2. plura iura adducit, C. de transact. Cardin. Tusch. l. 1. c. 1. consil. 309. num. 6. tom. 1. Cell. Vgon. de clausul. pag. 4. 4. colum. 2. Marta eodem tract. part. 4. claus. 1. num. 5. August. Barbof. clausula 62. num. 4. & 6 sed tantum de similibus expressis loqui est intelligenda, secundum text. in l. si quis dulcia, de vine, tit. 10. & oleo leg. cap. 1. edes 15. de rescriptis, Pelaez de matr. rat. 2. part. quest. 12. num. 26. & 27. Gracian. reg. 412. Cardin. Tusch. num. 1. Barbofa §. 6. citatis locis cum allegatis supra 1. part. quest. 9. §. 4. num. 51. in fi. & licet clausula generalis simpliciter apposta generaliter prout loquitur, intelligi debeat, ex text. in l. emptor. 47. §. Lucius de pactis, tamen si post aliquas speciales sequatur, intelligi secundum eas debet, ut ex Angelo in l. obligatione generali, de p. b. gn. & ex alijs tenet Pelaez in d. quest. 12. num. 62. Tusch. & Barbofa & alij citati, & clausula in fine posita, sicut hæc, de qua agimus, refertur tantum ad præcedentia expressè, non ad diuersa, text. in l. talis scriptura 30. de leg. 1. l. 2. o. §. C. de fundo s. script. l. 1. vbi Doctores C. de liber. præteriti cap. inquisitioni 7. cap. secundo requirio 41. de appellat. Auiles in cap. 1. 1. prætor. gloss. lo fijo ascho, nu. 1.

29

Ioan. Gutier. lib. 3. pract. quest. 29. numer. 11. Hieron. Zaballus commun. contra commun. quest. 828. num. 131. & clausula in fine legis, seu instrumenti refertur ad expressè, & contenta in eodem instrumento, & lege, non ad alia; ex adductis à Morla in empirio 1. p. tit. 6. in princ. num. 94. Igitur similiter clausula hæc generalis in fine huius pragmatice apposta, debet tantum intelligi de tribunalibus & communitatibus in ea expressis, non verò de alijs diuersis, & si loqui de alijs voluisset, ea omnia expressisset.

32 Sed contrarium verius conjicio, nempe quod in prædictis verbis licet generalibus, & positis post specialia comprehendantur omnia tribunaalia, collegia, & communitates Hispaniæ, etiam præter expressè in d. §. Y por que hauiendo de obrar, quia illa specialia expressè fuerunt ad certum & terminatum finem, videlicet, ut actus positui in eis obtenti, si tres fuerint, rem constituentur iudicata, ut manent dictum in d. quest. 4. art. 2. at clausula hæc generalis, de qua in nostro textu ad alium & distinctum finem apposta fuit, circa obseruantiam vniuersalem huius pragmatice in omnibus regi tribunalibus, & communitatibus nulla dempra, & non potest redigi ad terminos illorum, quæ diuersæ sunt, nec secundum eas intelligi, cum aliud operaretur, quam id, ad quod fuit apposta contra legis, & disponentium mentem, secundum text. in l. legata iustititer, 14. de adim. leg. facit text. in cap. ad nostram 3. de appellat. Cardin. Clem. 1. §. ad hoc opposit. 3. de præben. Rebuff. resp. 57. veris. nec me mouet, Aym. Crauea consil. 231. nu. 10. plura apud Aug. Barb. axioma 80. nu. 10. p. 51. & axioma 99. num. 4. pag. 73. & nec quidem posita ad qualificandum vnum capitulum, seu casum referuntur ad alia, ex text. in l. si sumptum, 27. in princ. quando dies leg. ceda. Bart. in l. si de reb. dub. Alexand. consil. 158. num. 7. lib. 6. Rebuff. resp. 9. veris. item quando Paul. Amilius decisi. 3. 19. num. 3. part. 3. Rota decifio. 698. num. 15. part. 1. diuersor. sacri Palatii, Stephan. Gracian. discept. forens. cap. 796. num. 18. & cum diuersa contineant infetti non potest de vno ad aliud, l. Papiasianus, exuli 20. de min. l. si de calumniat. cum similibus.

33 Præterea verbum illud todos appositum in hoc textu ita generale est, ut nihil excludat, text. in l. Iulianus 68. aliàs incipit, l. testatorum, deleg. 3. leg. à procuratore 13. C. mandati, cap. soluta 6. de maior. & obad. l. 1. de penu leg. l. mochi in fine principij, vbi Bart. & Doctores communiter de iur. l. si l. à procuratore 13. C. mandati l. 2. de hered. instit. plura apud August. Barbof. axioma 168. num. 1. pag. 105. & d. 241. nu. 16. pag. 292. & similiter verba, sin excepcion ni diferencia, vniuersalia sunt, & omnia includunt, ex textu in l. creditores 10. de verb. sign. ita vti nullum tribunal, collegium, nec communitatem excludant, text. in l. lege locacionis 29. locati l. non aliter 69. deleg. 3. Alc. resp. 103. num. 1. & resp. 271. num. 4. tam tribunaalia & communitates expressas in d. §. Y por que hauiendo de obrar, quæ cæteras omnes totius regni absque distinctione vlla, Thias 41. §. Stichus seruu 14. de fideicom. liber. Minfing. centur. 2. obseru. 10. nu. 3. Carol. de Grassis de except. exceptio. 1. cum seqq. & 37. & habent enim hæc verba vim clausulæ omnia & singula, quæ omnia comprehendunt, gloss. in cap. vti cura, de iur. patr. in 6. Marta de claus. p. claus. §. 3. alias 87. in vlt. impress. Cenedo post lib. canon. q. sing. 72. Card. Tusch. l. 1. c. conclus. 296. ac si comprehen-

sa singulariter essent, Card. Tusch. ibid. num. 1. & 2. Fufar. de subst. q. 296. nu. 39. Marta citato loco n. 3. Socin. consil. 3. n. 17. vol. 3. Oldrad. consil. 300. Factum tale, Tib. Dec. consil. 64. n. 39. lib. 2. Rol. consil. nu. 73. lib. 3. quia non admittunt limitationem, gloss. v. b. omnia, in cap. ut circa, de elect. in 6. Marius Alterius de censur. tom. 1. disp. 15. lib. 5. cap. 1. lit. C. & disp. 5. cap. 2. lit. D, nec aliquid prætermittunt Iafin l. 1. n. 24. deleg. 1. & in l. Titia, §. fin. n. 4. de verb. oblig. Cenedo d. sing. 72. nu. 1. Mandof. reg. 31. Cancell. q. 2. n. 2. vol. 20. pag. 95. tom. 1. Rebuff. in concord. tit. de forma l. 2. et. exccut. mand. apost. verb. omnia & singula, pagin. 633. Card. Tusch. citato loco n. 8. & 19. Olasc. dec. 90. n. 6. & sunt verba ita geminata ut enixam voluntatem importent, ut ad nostrum propositum dixit Alex. consil. 216. Nec arguendi, n. 27. veris. septimo, lib. 2. Card. Tusch. l. 1. c. concl. 321. n. 1. tom. 2. & quod clausula generalis geminata importat, ut nulla distinctio, nulla restrictio, aut nulla limitatio fieri possit, dixerunt Marta d. 4. p. clausula 5. ex n. 1. August. Barbof. clausula 62. nu. 16. Crauea consil. 135. num. 5. & consil. 94. & consil. 30.

Denique hoc etiam probatur quia nullum dubium est, quod huic legi subiciantur communitates expresse in d. §. Y por que hauiendo de obrar que velut maiores, & cæteris principaliores speciatim ibi nominatæ fuerunt, ut patet ibi, es iusto que sean de tribunales graues, y enteros, in quibus maiorium reuerentia, & cum causæ cognitione generis iudicantur qualitates, ut diximus supra q. 4. art. 3. & necesse est, quod hæc comprehendantur cætera omnia, quæ velut minor omittuntur in illa dispositione secundam rationem l. qui pignoris 36. veris. longè minus, de adquir. possess. l. 3. C. de condit. in deb. l. si non singuli 5. C. si certum petatur leg. si quando 19. veris. nullo magis. C. de testib. l. 1. in princ. veris. & nullo magis, & §. & ut lenius 1. veris. & nemo potest, C. de rei vxo. al. Aush. ut terminatus sit n. clerico. c. 2. incipit, illud quoque veris. nullo magis, cap. quemadmodum 25. post princ. de iur. iur. cap. inter corporalia 2. in princ. vbi Butr. de translat. Episc. adducta plura per Valençuela consil. 33. nu. 265. & plures apud Aug. Barbofa loco 73. per totum, pag. 326. & quod non e contra procedit, dum eliguntur communitates, & tribunaalia velut maiora, & præminentiora, maioris reuerentia & auctoritatis, ut actus positui in eis obtenti profint ad rem iudicatam efficiendam, & ius reale generi adquirendum, quod non comprehendit cætera tribunaalia & communitates minores, quæ velut tales omiffæ fuerunt, cum inter eas non procedat argumentatio de maioribus ad minora, nisi negatiue, & distinctiue, secundum text. in l. 2. C. in quib. caus. restit. in integ. necesse non est, cum alijs adductis supra, & à Jac. Menoch. de arbit. iud. lib. 1. q. 54. n. 57. & ab Aug. Barbofa loco 67. à n. 1. cum seqq. vbi plura pag. 324. & ex vtroque quidem magnum sequeretur absurdum, si minora tribunaalia, & communitates maioribus circa id æqualia fierent, & differrent, si non essent comprehensa in hac vltima declaratione, & dispositione nostri textus, nec obstricta manerent ad obseruationem nostræ pragmatice, sub cuius dispositione maiora & excelsa tribunaalia, & communitates comprehensas habemus, quæ omnia aperte decisa extant in eisdem pragmatice constitutione, & in verbis expressis nostri textus quem & cæteros §§. & constitutiones huius pragmatice complete explicatas relinquimus.

Q V A E S T I O VIII.

De officio Promotoris fiscalis in his puritatis informationibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Fiscalis officium in puritatis informationibus quale, n. 3. & 16. *Dicitur velut Chrysolus quo spurcicia metallorum a puro & liquido segregantur, n. 2. Quando electus & ad quid ex numer. 11. à Principis eligitur, numero 12. Duo eligi solent, numero 13.*
- 4 Fiscalis officium variè sumitur. Est genus cistae in qua non vine & oliua immittuntur, n. 5. *Sumitur pro pecunia publica, seu Principis patrimonio, n. 7.*
- 6 Fiscella vas est vimineum seu iunceum quo lac coagulatur dum caseus exprimitur, aut quo os boum involui solet, ne dum arant germina virentia percipiant.
- 8 Confiscatio est damnatorum bona in fiscum deferre.
- 9 Bona publica quae olim erant, & in quo differant à fisco.
- 10 Avarium populi Romani quale, olim.
- 11 Publica persona eligi sibi consuetum ad defensionem fisci.
- 14 Officium fiscalis honorificum, succedit loco officij iudicij, n. 11.
- 15 Pecuniam publicam defendit fiscalis. *Pecunia nervus regnorum, ibid.*
- 17 Fiscalis electus in sancto Officio contra hereticos & ad defensionem verum fiscalium.
- 18 Defensio honorum postea in sancto Officio addicta fuit aduocato fiscali.
- 19 Fiscalis in sancto Officio eligitur à Domino Inquisitore Generali, & perinde est ac si à summo Pontifice eligeretur.
- 21 Fiscalis Deum praeculis habeat, est medium inter Tribunal, seu communitatem & inter praeferentem, & ad quid. Prædium esse oportet prudentia, fide, industria, & iuris prudentia, n. 22. & 28. *Diligente scientia munus exercere non poterit, tua anima, n. 23. Et ad ostendendum officium tenetur, n. 24. Tenetur ex in peritia & culpa, n. 25. Et ad ea praestanda, quae quislibet eiusdem conditionis praestare solet, n. 26. Præferentem, & inimicorum calumnias arcere debet, n. 28. & 33. Loco officij iudicij est, & potest facere quod iudex n. 32. Veritatem sequatur, etiam in suorum praeferentis, n. 33. & 34. Quia fiscalis est, non probetur verum agnoscere, n. 35. Diligens esse debet, n. 37. Augendum auctoritat. in sui tribunali, n. 38. De minimis non curet, n. 39. Nec ea omittat, & quomodo hoc intelligatur, n. 40. & 41.*
- 27 Privatus quislibet se peritum dicens culpam praestare maxime recipit a mercede.
- 28 Sententia & prudentia ad quid deserviant.

- 29 Calumniantium fumenta restitenda.
- 30 Iudex ex officio calumnias repouit, & non debet attendere exceptionem calumniarum, n. 31.
- 36 Delatores non semper attendendi, nec revo. e. di.
- 39 Minima non curanda, nisi dum vitari potest detrimentum notabile, n. 40. & seq.
- 42 Temeritas vicium magnum, Et plus ipsi temerario, nocet quam alteri, n. 43.
- 44 Calliditas inconsiderata commodum nunquam irabii.
- 45 Calumniæ in fisci causis arceri debent.
- 46 Fiscalis sicut Iudex nunquam malè agere debet. *Lura partium divitiè non alleget, n. 47. Allegationes, & defensiones fisci ostendat, non tamen impugnet, n. 48. Suspicionem fugiat allegando in favorem praeferentis, n. 49. Calumniosas ne instituat oppositiones, n. 50. Nec iniustam maculam, n. 51. Nec propter odium, nec vindictam aliquid faciat, n. 52. Aliàs in foro animae tenebitur, etiam de levi culpa secundum quosdam, n. 53. Constando de iure praeferentis acquiescat in oppositionibus, numero 54. In exteriori foro etiam tenebitur ad damna, n. 55. & 58. Non tenetur de praesumpta calumnia, de vera sicut Iudex tenetur, n. 56. Ex non probata macula non tenetur, n. 57. Subterfugia praeferentis subvertat, n. 58. Et cavillationes cavillationibus comprimat, dummodo absint mendacia & fraudes, n. 59. Nisi praeferentis iustam habeat causam, n. 63. in dubia causa dubium existat, extraordinariis cautelis ne utatur, n. 64. Defensor qui est impugnare non debet. Suspicio oritur ex allegatione in favorem illius, contra quem munus dirigitur. Calumniosa oppositio non istruenda. Cavillationes cavillationibus comprimenda sine fraudibus, & mendacijs. Uxoriam in bello iusto insidijs assequi iustum est. Malitia per malitiam rellè occurritur, ibid. Calumnia non vitatur, sed prudentia, qui alium fallit, ne fallatur, ibid. D. Paul. 2. Corin. 12. n. 6. Prudentia est iniquitati occurrere. Fraudis exultio dolosa non iudicatur, ibid. Doli boni species est per dissimulationem sua tueri. Cautelis vitandum non est in iusta causa. Fiscalis quam formam debet servare in videndis informationibus puritatis, & n. 66. Brevitatis semper studendum. Loquacitas nimia solet stomachare legentes, & animis tedium inferre, ibid. Melius est pauca & idonea verba effundere, quam multis inutilibus legentes praegravare, ibid. Allegationes veritatem continere debent. Fiscalis non solum inserat, quae contra praeferentem faciunt, sed etiam quae in eius favorem, appellare possit à mercedia inquisitorum, numero 69. An in controversa causa appellare teneatur, n. 70. & seq. Ubi quod à sententia iniusta debet appellare, secus à iusta, n. 77. & seq. In dubia causa si vult potest omittere appellationem, numer. 84. 85. & seq. Et unde dubium debeat dimittere, n. 92. & seq. *Cyriac.**

- Caueat à frivola appellatione, n. 95.
- 70 Fiscalis similatur procuratori Caesaris, scire tenetur quando sit appellandum, vel non, numero 83.
- 71 Procurator tenetur provocare à sententia contra dominum laicam, aliàs ad interesse tenetur actione mandati, n. 78. Si sententia iniustitia nitatur, aliàs, secus, n. 77. & 78.
- 72 Negligentia praesumitur in eo, qui non vitatur remedijs ad negocium opportunis.
- 73 Dolus committit, qui cum potuit non appellavit.
- 74 Paria sunt non defendere, & non legitime defendere.
- 75 Defensio appellationis dicitur quaedam translatio, seu alienatio.
- 77 Procurator non tenetur appellare à sententia iusta, & numer. 78. & 79. Sed tantum ad denunciandum Domino sententiam intra appellationis tempus, numero 80. Et an sit appellandum, vel non, ex consilio advocati sumere debet, numer. 81.
- 82 Consilium periti excusationem praestat.
- 84 Appellatio in dubio interponenda, contrarium, ex numer. 85.
- 85 Praesumptio est pro sententia, & n. 89.
- 86 In dubio favendum est honori & fama proximi.
- 87 Causa puritatis plus habet pietatis pro parte praeferentis, quam pro parte trib. malis.
- 88 Praesumptio iuris constituit in quasi possessione qualitatibus, & fundat agentis intentionem.
- 89 Indicandum in dubio pro possidente, & pro eo, qui ex contrario magnum acciperet nocementum, numer. 90.
- 91 Probati plena requiritur ad privandum possessorem à sua possessione.
- 92 Dubium ut fiscalis omittere possit appellationem unde sumendum, non quolibet sufficit, sed illud quod verè dubium est, n. 93.
- 94 Fiscalis relationem contentorum in actis debet cum eis mittere ad consilium supremum inquisitionis.
- 95 Appellatio frivola non interponenda.

Postquam completæ, & perfectæ sunt puritatis informationes, de quarum singulis partibus usque adhuc latè egimus, solent tradi in aliquibus tribunalibus promotori fiscali, ut eas perlegat, annotet, defectus probationis suppleri curet, oppositiones instituat, & maculatum à bono & puro segreget, & ex quo ab aliquibus Fiscalis nominatur Chrysolus, quo spurcicia, siue metallorum scoria purgantur, & separantur à puro & liquido metallo, ut dixit Plinius lib. 31. & 34. quia præcipuum eius munus circa has informationes est, ita disjungere defectus omnes à cæteris, quæ in informationibus continentur, ut facile sit videre, quid probatum maneat, an puritas, siue macula, & utrum informatorium dignum appareat approbatione, reprobatione, quod quo iure & forma fieri oporteat, hac in quaestione ostendam, & in primis breviter videndum est, quis fiscalis, quidque sit fiscus, à quo nomen sumit, & cui inseruit.

Fisci verbum variè sumitur ex congestis à Pergrin. de iure fisci lib. 1. cap. 1. Rosio lib. 1. memorabil. Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

cap. 12. Valencuela in rub. à numero 18. Cod. de iure fisci, Rebarbo lib. 4. var. cap. 4. Barbosa in leg. 1. 7. part. à numero 7. fol. matrim. Sebast. Couarr. in suo Thesuro lingua Hispana verb. fisco, ex quorum veteri sententia, fiscus est, genus cistæ vimineæ, vel sparteæ, in quam vineæ, sed oliuæ immittuntur, ut subiectæ prelo exprimentur, ut quidquid humoris habeant, per scissuras exsudent absque faece, & sine fordibus, sext. in leg. sed add. 19. §. illud nobis 2. vers. fisco autem. Locati, & vnde fiscella pro vase vimineo, seu iunco, quo lac coagulatur, dum caseus exprimitur, item & pro capistro, quo boum os involui solet, ne dum arant, germina virentia percipiant, ex Plinio lib. 18. cap. 9. Caton. de re rustica cap. 54. tenet Ambros. Calepin. verb. fiscella, & è nostris probant Oromanus, Butrusius & Brilonius de verb. sign. in verb. fisco, quibus cistis sparteis ad maioris summæ pecunias, capiendas, & exportandas veteres utebantur, ut refert Ascarius. Vnde quia maior est publicæ pecuniæ, quam privatae summæ, factum est, ut fiscus pro pecunia publica seu Principis sumatur patrimonio, per metonymicam figuram sumendo id, quod continet, pro eo quod continetur, ut in leg. 1. de inst. & iure, & passim in iure evenit, observant Barbosa, numero 9. Peregr. 2. & 31. citatis in locis, Gregor. in 1. 31. gloss. 1. tit. 13. part. 5. & communiter & passim DD. & confiscare dicitur damnatorum bona in fiscum deferre, nam res fiscales propriæ, & privatae Principis dicebantur, text. in leg. 2. hoc interdictionum, 4. nequid in loco, & ad differentiam earum, quæ in populi Romani patrimonio erant, & ob id dicebantur publicæ, quæ differentia notatur in leg. pacta 72. in fine, de contrab. empt. Aliud namque Populi Romani avarium fuit, quod in æde Saturni ædificatum erat, aliud Principis quod fiscus dicebatur, ad illud enim per publicationem, ad hunc per confiscationem bona deferbantur, licet hi termini confundantur in textu in leg. si mandavero, 22. §. is cuius Mandati, & publicatio proprie ad Populum Romanum pertineat, ut est textus in leg. in honoribus 8. §. non alias, 1. de vacat. & excusat. muner.

Huius autem fisci, seu regalis patrimonij defensionis causa publica persona eligi consuetum fuit ab Adriani temporibus, ut ex Aelio Spartiano in ipsius Adriani vita refert Præcius de verbis iuris, verb. Patronus fisci, Ioann. Garcia de nobilit. gloss. 3. numero 17. Simanch. de cathol. instit. tit. 53. in fine, plures apud Mastrill. de magist. cap. 9. numero 64. qui aduocatus fisci dictus fuit, ut patet, ex rub. & tit. Cod. de aduoc. fisci, Hug. Donel. lib. 18. comment. cap. 5. & alij ex relatis supra. Nunc autem vulgò fiscalis à re cui inseruit, dicitur, & qui eligi solet à Principe, leg. 1. de officio Procons. Caesaris, l. 1. & 2. tit. lib. 2. recop. Mastrill. sup. à numero 65. Peregr. de iure fisci 7. part. tit. 2. num. 5. Afflictis decis. 366. num. 3. & dno eligi solent ex l. binos 10. l. post duos 15. c. de aduoc. divers. iudic. d. 1. tit. 13. lib. 2. recop. vbi Acebedo, Peregr. in d. cap. 2. nu. 2. vnde ad fernendum civ. lib. 5. & criminalibus causis alter, ut colligitur ex d. l. 1. recop. & vltus comprobatur maxime in cancellariis regijs, vbi semper duo sunt fiscales, Mastrill. supra n. 66.

Quorum officium valde honorificum est, & magnis eo condecorati honoribus prosequi debent, ex d. l. binos, vbi gloss. ait, fulcièdos esse honoribus, & Balsibidem notab. 2. dixit, quod dignitate

annexam habent, & merentur specialia privilegia, quare olim ex equestri dignitate eligi solitum erat, vt ex Cornelio Tacito refert Alc. in l. si quis in conscribendo, C. de pactis, Mastrill. sup. à num. 70. & segg. quod & comprobatur duplici ex ratione.

15 ¶ Prima, nam cum fiscalis succedat loco officij iudicis nobilis, ex Iulio Claro qui alios refert libro 5. receptar. sent. §. fin. quæst. 3. num. 6. Bern. Diaz in practica crimin. can. cap. 5. Aceb. in l. 1. sub num. 3. tit. 13. lib. 2. recop. debet & eius officium nobile & honorificum reputari. * Secunda, quia cum pecuniæ publicæ inferuiant eamque ab inuaforibus defendant, quæ dicitur regnoium neuus, ex Vlp. l. C. in l. 1. §. in causa tributorum, 20. de q. Marc. Tullius in orat. pro L. Manni'ia, Lefio Zechio lib. 2. de principe c. 3. n. 1. Franc. Patricius libro 7. de regno, tit. 6. Quintilian. declamar. 34. Hier. Frachetta lib. 1. de principe c. 14. in fin. faciunt tradita per Bobadilla lib. 5. Politica c. 4. in prima. refert plures alios Valençuela conf. 99. n. 2. qui tantæ rei incumbit valde honorari debet, & ab vniuerso regno tueri, in cuius vtilitate suam dirigit munus.

17 Ad cuius igitur exemplar in vltima sancti Officij erectione in supremo Senatu Sanctæ Inquisitionis, & in cæteris totius regni Tribunalibus Promotor Fiscalis fuit electus, qui similiter omnibus causis, tam civilibus, in fisci rerum, & causarum defensione, quàm criminalibus in hereticorum, & fautorum accusatione adductus erat, vt refert Simanc. de Cathol. in fin. tit. 33. num. 3. & 4. in glo. num. 11. Peña in Director. 3. part. c. 1. v. versic. sed cum hodie, pag. mibi 415. ¶ licet postea in aliquibus Tribunalibus defensio causarum ciuiliu aduocato fiscali adhibita fuit, ne promotor his intentus munerari accusandi, & puniendi hæreticos, quod præcipuum est, deficeret, vt refert idem Simanc. in dist. 2. tit. itavt peculiare munus promotoris fiscalis in Sancto Inquisitionis officio reorum accusatio sit ex Ludou. à Paramo de orig. Sancta Inquisitionis. lib. 3. quæst. 9. num. 15. Simanc. citato loco, Peña in dist. comm. 14.

19 Qui eligi solet à Domino Inquisitore generali ex summi Pontificis ad eligendum ampla commiffione, & delegatione; quæ electio perinde est, ac si ab ipso summo Pontifice fuisset facta, arg. text. in leg. pater. 22. ibi. solam enim electionem filio concessit, de manum. vindicta, & in leg. item eorum 6. §. si decuriones, ibi. is videtur ab ordine electus. Quod cuiusque vniuersi. nom. cap. 10. cui 15. de prebend. lib. 6. & aliorum iurium, apud Ludou. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. quæst. 1. n. 38. vsque ad 50. & in defensione iurisdic. Sancta Inquisit. regni Sicilia. c. 1. n. 11. P. Mol. de iust. & iure tract. 5. disp. 2. §. de quo latius dixi supra 1. parte quæst. 6. §. 2. n. 24. & 25.

20 Cui etiam accedit, & pertinet, (vt accedamus paulatim instituto nostro puritatis,) perlectio informationum puritatis, & annotatio, & oppositio defectuum, quæ potest esse ad duplicem effectum, Primum, vt suppleatur quod in eis deficiat, circa probandum originem, & filiationem, & inquirendum qualitates in vera maiorum origine, quæ vulgò secundas diligencias, nuncupantur, vt omnibus cum suis circumstantiis plenè ac perfecte probatis melius circa contenta & requisitas qualitates à iudicibus diiudicatio fiat. Secundo, postquam omnia completa & existent, ad annotandum, & opponendam obiectiones, & impedimenta tam contra puritatem, & nobilitatem generis,

(vbi nobilitas requiritur) quam aduersus vitam, & mores prætenforis, & contra cognitionem, notitiam, & originem maiorum, & ad plenè allegandum de facto, & iure probationem & ita indices omnibus visis, & consideratis secundum vtriusque partis iura & iustitiam, suum calculum, & sententiam proferant, & causæ tractatio, & diiudicatio cum parte legitima fiat, ex capit. vn. de lisis contell. cum similibus.

Virumque autem vt plenè, ac iustè adimpleat Promotor Fiscalis ante omnia Deum & conscientiam præ oculis habere debet, & animaduerrere, quòd inter duo contraria medium tenet, nempe inter auctoritatem tribunalis, seu consilij cui inferuit, & inter obseruantiam inuiolabilem statutorum, & constitutionum, vt neminem non puri sanguinis, seu ignobilis illuc introire sinat, ad quorum implementum omnino tenetur ex cap. 1. de constitut. cap. fin. cod. tit. in 6. cap. qui resistit. 11. quæst. 3. Rebuffo res. 12. vers. item, cum alijs adductis ab Henrico de Botis in tract. de synodo episc. 3. part. art. 1. num. 253. vbi ait, quod in animæ iudicio lethali- ter peccat. & inter prætenforis & sui generis honorem, & bonum nomen non prætermittendam, secundum Otaloram de nobilit. 3. part. cap. 10. num. 6. Valençuel. conf. 92. num. 237. sed mitissimè eius causam tractandam ex l. 1. C. de secund. nupt. Alc. res. 306. num. 4. in antiqua in præsente, Cepola conf. crim. 23. num. 12. maxime in his arcanis indicijs, in quibus inscius est prætenfor omnium, quæ in in- formatorio probata extant, tam contra se, quam in sui fauorem, & eorum, quæ allegari oportet ad ius suum tuendum, cuius causa à iudicibus faueri debet, & non sperni à Promotore fiscali, ne ex defectu defensionis ius suum percat, quod quia ex parte fiscalis summa cum cautela, & sagaci mente fieri conuenit, formâ statim tradam, quæ vtrumque rectè adimplere valeat.

Ad quod vti debet prudentia, fide, & industria, 22 quibus præditus esse oportet, ex text. in l. 1. circa fi. C. de aduoc. diuers. iudic. & in l. non noua 14. §. patroni autem causarum, C. de iudic. Simanc. de Cathol. in fin. tit. 53. num. 1. & in enchirid. violata religion. tit. 20. n. 2. Lud. à Paramo de orig. inquisit. lib. 3. quæst. 9. num. 41. atque etiam iurisdictionem, vt in toto tit. C. de aduoc. fisci, Hugo Donel. lib. 8. comm. cap. 5. fol. mibi 102. & non inscius experientia negotiorum ex l. 2. C. de postul. & in l. petitiones 5. §. nec de cetero 4. C. de aduoc. diuers. iudic. Simanc. & Paramo. num. 37. in locis citatis. Peregr. de iure fisci lib. 7. cap. 2. numer. 6. cum quibus munitus optimè suum peragere poterit munus, vt in textu in l. sciendum 4. §. 1. & S. ordine 5. de legation. & in l. nemini 11. C. de aduoc. diuers. iudic. ¶ quia si scientia, & industria media 23 saltim, aut omnino deficiat, non tuta poterit anima talè peragere munus. l. 2. C. si seruus aut liber. ad Decurion. as. lib. 10. Suarez & Auend. adducti ab Aceb. in l. 2. num. 4. tit. 16. lib. 2. recop. Soto & Nauarro, vt recenset Paz in praxi annot. 5. numer. 10. plures congerit Farinac. tom. 3. praxi crim. quæst. 111. art. 16. per totum à num. 435. cum pluribus segg. ¶ & quod non solum in foro animæ peccet, sed & tenetur ad renunciandum officium, sine quo, aut sine proposito renunciandi absolui non possit, tenet communiter Theologi ad D. Thom. 2. 2. quæst. 76. art. 2. Caietano in summa verb. iudicio peccata, Nauar. in man. cap. 25. num. 12. Sayr. Clauis reg. lib. 12. cap. 13. num.

numero 2. Valer. Reginald. libro 27. praxi fori panit. numero 957. Mart. Bonacina 2. tomo d. iudice publi. co, disp. 10. quæstione 2. puell. 3. numero 1. ¶ & si licui enormis læsio ex eius imperitia, & facto oboccurat non dubito. nisi quòd ad restitutionem teneatur eo modo, quo negocij qualitas permittat ex lege 13. titulo 6. p. 1. 3. leg. 2. titulo 1. 9. libro 2. ordino 1. 6. titulo 8. libro 2. recop. vbi Acebedo maxime numero 3; & ex D. Thoma 2. 2. quæst. 71. a. titio 3. concl. 1. tenent communiter DD. Theologi & Summi- stæ ex Soto de iust. lib. 5. quæst. 8. articulo 3. concl. 1. & alij relati ab Aug. Morla in empirio i. p. tit. 2. 9. 9. num. 9. fin. Mastrill. supra n. 87. ¶ & ex officio semel suscepto tenetur scire, & præstare ea, quæ quilibet ciuidem conditionis, & officij præstat ex Nauar. sup. c. 4. n. 10. Mol. 10. 2. de iust. disp. 730. n. 2. Sayr. Clauis reg. lib. 10. tit. 2. c. 8. n. 9. Azor. in iust. moral. lib. 4. 3. p. c. 1. quæst. 6. Mart. Bonacina 2. 2. ad. de restit. disp. 1. 9. 2. p. m. 7. n. 1. 9. & 20. quæst. segg. ¶ & quilibet priuatus in proposito speciei damni peritum dicit, tenetur ad restitutionem damnotum, ex Syluestro verb. consil. 9. 7. Nauar. in d. c. 5. n. 27. & multo quidem magis interueniente officio, & mercede pro eius exercitio ex adductis à Mart. Bonac. d. p. m. 7. n. 20. v. respondendo secundo, & v. Dixi nisi forte.

28 Scientia igitur requiritur in cognoscendo negocij qualitates probationes, & cætera, quæ in iure constitunt, de quib. latè egimus in hoc tractatu quasi per totum, vnde sumenda erit. Experientia & prudentia versantur in obuiandis prætenforum astutijs, & tergiversationib. quibus aliquando veritatem falsis allegationibus, & testibus obumbrare solent, & tribunalium auctoritatem commouere, & subuertere intendunt. elegas tex. in l. fisci 3. de aduoc. fisci, aliquando etiam & non minori ex ratione in persequendis, & maculosis impositionibus in familijs puris & nobilibus, ¶ quia omnibus modis calumniantium fomenta restringenda sunt, ex textu in l. celebrandis, 19. vbi notat Bald. Cod. de nuptiis, faciunt tradita supra quæstionem 4. articulo 2. numero 7. & 8. & per August. Barbosa axiomate 143. n. 1. & 2. pag. 93. ¶ maxime quia cum Index ex officio calumnias repellere debeat ex glossa notabili verb. calumniisam, in lege qui cum maior, §. si patris, de bonis liber. & in lege vbi pater, verb. pater, vbi notat Ial. numero 11. Codice de trans. ¶ nec exceptionem calumniosam attendere expediat, sed eam index ipse ex officio repellere debeat, ex textu in l. mercatorum 5. vbi Bald. & Salic. Cod. de condit. ob. l. 4. p. caus. & latè explicat Ioann. Redin. de maiest. Princip. verb. sed etiam per legitimis trametes, à num. 130. cum pluribus segg. & ex copiose traditis à Ioann. Baptista Affinio de execut. §. 3. cap. 19. & segg. notat Osuald. Illiger. ad Donel. libro 22. commun. capite 2. littera A in fine ¶ & cum promotor fiscalis officij iudicis loco existat, vt superius dixi, immò in nihilo à iudice differat, quidquid iudex ex officio facere potest, possit & fiscalis secundum Bern. Diaz in dist. cap. 4. Felin. & alij ab eo adducti in capite cum clamor 53. num. 4. de restit. Præposit. in c. de accusatione, 2. quæstione 8. Mileo in pract. fol. 3. numero 3. Iul. Claro in pract. §. fin. quæst. 3. num. 6. circa med. num. & quæstione 10. num.

31 6. ¶ poterit & fiscalis, cum aliquando debeat calumniosos occurrere delationibus, quia non tantum eius officium præcipue in Sancto Inquisitionis officio versatur in maculis & infectionib. prætenforum veris opponendis, & omnibus modis pro-

bandis, sed etiam si aliqua facie mendaces & supposititiæ appareant fallitatem aperiendo, & veritatem in omnibus sequendo, vel sit contra vel in prætenforis fauorem, temper enim amplectenda est ¶ ex text. in l. pen. de prebatione capite quæst. 36. 2. quæst. 7. Dec. in cap. quoniam contra, notat. 4. de probat. & in capite si duobus, numero 9. de appella. Ioan. Neuzanis in sua sylua nuptiali lib. 5. Quomodo sit iudicandum, num. 112. Menoch. libro 1. præsumpt. quæst. 31. numero 4. atque diligenda, lege cum ita legatum, 61. circa fin. de cond. & dem. capite fraternitatis 6. de frigid. & malest. cap. veritate 4. 8. dist. Per. Gregor. libro 17. de repub. capite 3. numero 6. Roland. à Valle consil. 11. numero 3. & cons. 88. numero 1. vol. 3. ¶ nec enim idè quia fiscalis est prohibetur verum agnoscere, ex textu eleganti in lege quoniam, 9. ¶ nec vti- que 6. in sine de adm. iur. & in lege si fidei iusser. 29. ¶ quædam 4. mandati, vbi gloss. verb. de apicibus, & in lege & si non cognitio 4. Cod. si contra ius vel vtiit. publ. quare Sancti Officij promotor fiscalis hæresis & mendacij accusator dicitur, & veritatis vbi- cumque adit protector & insequutor.

Ad quod consequendum animaduerti oportet, 36 quod non semper attendi, nec admitti debent calumniæ delatorum, nec quidem omnino spernenda, maxime cum ex alijs probationibus veræ apparent, aut verisimiles continent causas, aliàs reuici debent ex Ioan. Garcia de nobilit. te gloss. 3. num. 22. cum segg. Mastrillo de magistr. cap. 7. num. 4. per plurimum quidem mendaces sunt, licet aliquando ad veritatem aperiendam & insequendam plurimum prodesse soleant, vt de inimicis dixi supra parte 1. quæst. 12. §. 3. saltim enim ad inquirendum sufficere solent, quod & quando procedat, & admitti noua inquisitio valeat latè explicui supra hæc 2. part. quæst. 2. vbi hoc videndum est.

Quia etsi diligens esse oporteat, lege del. genter 5. 37 lege rogatus 33. mandati. §. is qui exequitur 4. inst. cod. l. generaliter 10. l. à tutoribus 33. de administr. iuror. lege consilio 7. de curatione furiosis sui aut prætenforis vitio tribunal, siue communitas, cui inferuit, & cuius gerit negocia, aliquid patiatur detrimentum, ex dicta lege tertio Codice de aduocatione fisci, lege finali in fine Codice de bonis vacantibus libro decimo lege omnes terra alias quarta Codice de annoni & tribut. cod. libro * & ita in omnibus age- 38 re, vt honor & autoritas sui tribunalis, aut communitatis augeatur, potius quàm diminuat, ex text. in lege non intelligitur 3. §. Diui fratres 5. §. sicut enim de iure fisci, ¶ tamen non tenetur, nec debet de apicibus, id est de minimis, & rebus leuib. & contemnendis, de quibus contendere hominis est peruicacis, plurimum curare, d. leg. si fidei iusser. §. quædam mandati, iuncta vera Hug. Doneli interpretatione libro 13. commun. cap. 13. vers. sed & quædam, exceptiones. pag. mibi 650. vbi exorat Osuald. Illiger. littera G faciunt plura tradita per August. Barbof. axiomate 150. ex num. pag. 86. & axiomate 151. numero secundo & segg. ¶ nec quidem dico vt ita 40 minutissima deferat, vt nullam omnino earum agat memoriam in sua oppositione, cum potius ea omnia inferere consulam, nullo prætermisso, ne viam se calumniandi relinquat, & suspicandi, ea prætermisisse propter amorem, seu pretium, quod non semel à prauis quorundam iudicis ex pettus sum, ¶ sed tantum assero, quòd non ita vilia accipiat, nec opponat, sicut magna, & ex celsi pontiforum veris opponendis, & omnibus modis pro-

ne ex omissione damnum sibi obuenerit, seu mali seipsum causa oriatur, nec ex oppositione rigore plena temerarius appareat, nec prætensorem suæ familiæ detrimentum, seu expensæ indebitè proueniant, ita ut utriusque damno prudenter prospiciat, & sibi à calumnia præsumpta, & simul prætenforem ab iniusta tucatur vexatione.

42 Cùm temerarium esse vitium magnum gignat, ut in lege eum quem temere 79. de iudic. Platca in l. hi qui, numero 3. C. de consuet. fisci debet. Thom. Grammat. decis. 83. numero 3. C. de consuet. fisci debet. Thom. Grammat. decis. 83. n. 1. & iure seuerè punitur, ut in text. in l. seuerius 14. C. de archiep. int. idem Th. Grammat. decis. 39. à num. 8. facit text. in l. famosi 7. §. 1. vers. quamquam, ad l. in l. maiest. & in l. si quis obrepserit 29. ad l. Corn. de fals. c. 1. de maledic. c. 1. §. si quis, de sentent. excomm. cap. 2. ne cler. vel monachi in 6. de quo plura cumulat Prosp. Farin. 3. tom. praxiis crim. quest. 90. à num. 56. usque ad 62. Franc. Valençuela in l. vn. num. 8. C. de iur. exalior. libro 10. † & temeritas plus nocet ipsi temerario, quàm alteri, ex text. in l. 2. C. de pœna iud. qui male iud. & ex D. August. refertur in cap. temerarium, 49. 11. quest. 13. cap. in tantum 9. dist. 21. cap. sacro 48. de sentent. excomm. † & licetè magnum afferre solet damnum, calliditas tamen inconsiderata commodum nunquam trahit, ut in text. in l. sed & si hereditas, 11. §. 1. vers. interdum tamen, ad exhibend. l. si duo 5. in princ. si quis caus. in iudic. sistendi, l. verum est 63. §. hoc quoque facere. Pro socio, † & idèd calumnias in fisci causis arceri, & cõcremari iusta ex causa constiturū habemus in l. iustas 6. C. de iure fisci, † & sic ut Iudex nunquam agere malè debet, ita & qui officio iudicis, vtiur vt Promotor est fiscalis, secundùm Parif. de Puteo de syndic. verbo euidentia, c. 2. qui alios adducit, Aceb. in l. 2. n. 3. t. 7. lib. 3. recop.

47 Vt autem fiscalis veritatem agnoscat, & faueat prætenfori, qui iustam habeat causam, & cætera, quæ vsque huc diximus meliùs intelligantur, & promotori nullum calumniæ obuenerit damnum, animaduertat oportet, quod non debet iura partium directè allegare, velut si patronus existeret causæ, vt aliquando vidi, sed ita quòd suo officio vtens, & fiscalis apparens suū contradictoris munus dirigat cū dissimulatione, & prudentia adimpleat, & contraria opponat, vt simul veritatem, & iustitiam prætenforis ostendat, ne cū valdè oneret, nec expensas augeat, nec damna scilicetetur, nec causæ dilationes, quod quidem vtrumque per diltretionem rectè contingere & dirigere potest, & suo officio vti, & iustitiam prætenforis non exturbare, cùm non debeat apparere partis aduersæ aduocatus, etiam in notoria puritatis probatione, cùm semper munus fiscale exercere, & ostendere debeat, hoc est defensiones fisci ostendere, & allegationes in eius fauorem instruere contra prætenfores, & eius causam defendere, & eam non impugnare oportet ex cap. 1. de nativ. ex libero ventre, Roman. consil. 251. numero 1. & Valençuela consil. 95. num. 76. † & ex allegatione in prætenforis fauore suspectum se efficeret, quod maximè fugere debet, vt Imperator fecit in lege aperitissimi, 16. C. de iudic. nec etiam suas oppositiones ita dirigat, vt nimis fiscalis, & contradiçtor videatur, & iura alterius deturbentur, sed omnia pro & contra complectatur, & singula distinctim annotet vt suum munus adimplendo veritatem, & iustitiam causam agnoscere ostendat, in quo præcipuū locum

obtinere prudentia, qua inter hæc duo licet contraria videantur, medium statuere poterit saluti ferum, & expediens valde, quia regula circa hoc tradi certa non potest, sed sumenda erit ex cuiusque negocij qualitibus, & circumstantiis.

Caucat igitur omnino, ne calumniosas instigat oppositiones, vt docet elegans textus in l. ge non est ignotum 6. Cod. de adm. tut. lege meminerunt 6. in fine, Cod. unde vi, lege 2. Cod. de his quib. vt indigni lege quotiens 9. §. sicut 5. v. idcirco; de adm. tut. Pet. Barb. in l. eum qui temere. nu. 204. de iudic. Mastrell. sup. nu. 85. † nec iniustam puro, & nobili maculam imponat, dista l. quotiens 9. §. nec visig; l. si bonam 11. Cod. eod. & animaduertit Peregrin. de iure fisci lib. 7. c. 2. n. 7. qui alios adducit Ludouic. à Parano de orig. inquisit. lib. 3. quest. 9. n. 43. † nec quidem propter odium, & vindictam, aliãve causam suam vel alienum commodum tangentes inquisitiones, nec oppositiones contra puritatem, & nobilitatem prætenforis intendant, ex textu celebri in d. l. non est ignotum 6. v. ne sub prætextu, C. de adm. tut. † quia saltem in animæ iudicio ad restitutionem tam honoris adempti, seu deminuti, quàm expensarum tenebitur, ex adductis à Parlad. verum quot. d. libro primo capite secundo numero primo & deinceps, Guido Papa sing. 521. Osualdo Illigero ad Donel. libro de iure octavo commentariarum capite tertio litera XX. circa medium, versiculo ad fisciens, Peregrin. citato loco, immò de leui culpa quemlibet aduocatum teneri tenent plures apud Dianam resolutio moral. secunda parte tractatus primi miscell. resolutione quinquagesima nona vbi alios pro contraria refert & sequitur, † & quandocumque constitit de prætenforis iure & de sua puritate, & nobilitate acquiescat in oppositionibus, & exquisitas omittat inquisitiones, ne sint impedimento, vt prætenfori ius suum citè tribuatur, quia dilationes in causis honoris plus nocere solent, quàm in cæteris aliis, et si grauissimis, & capitalibus, faciunt tradita à Menoch. de arbitrio iudicis casu 494. Parlad. in dicto capite 2. num. 23. Osuald. citato loco in princ. † & non solum in animæ iudicio tenebitur, sed & in exteriori foro ad omnia, quæ accusatorem calumniantem obstringunt, ex Ludou. à Parano de orig. inquisit. lib. 3. qu. 9. nu. 39. latè Ioann. Gutierrez. in pract. lib. 3. quest. 21. per totam, maximè à num. 11. cum seqq. † quia & si non teneatur de præsumta calumnia, ex lege fin. Cod. de fruct. & litium expens. quia non pro libito procedit, sed ex officij necessitate, lege 1. Codice de delator. libro 12. Acebedo in lege 5. num. 2. titulo 13. lib. 2. recop. Peña de director. 3. parte commun. 14. versic. sed cum hodie Ioann. Gutierrez. in d. quest. 21. numero 5. & 7. seq. tamen ex calumnia euidenti, & apertè probata tenebitur, sicut Iudex, arg. lege 2. in fine Cod. de his qui accus. non poss. Acebedo citato loco, numero 5. & 6. Ioann. Fab. in lege non est, Cod. de adm. tut. Rebuff. in tract. de expens. articulo 1. glossa 2. numero 19. & 20. Iul. Claro d. libro 5. §. fin. quest. 10. Capella Tholofana quest. 6. Boer. decis. 324. numero 1. Anton. Thezuro quest. forens. libro sing. quest. 45. numero 1. & 5. Thom. Grammat. decis. 50. numero 21. per l. succurri, de excusat. tut. Segura Danalos in director. iudic. cõlesiast. 2. part. cap. 11. numero 2. 6. & seq. bene explicat Gutierrez. in d. questione 21. num. 16. vbi ita iudicatum fuisse in Consilio regali refert & in numero 18. & 19. amplius de eodem agit, † non tamen idèd quòd fiscalis non probat oppositionem, seu macu-

maculam, quam afferuit, & probate intendit, tenebitur, ex leg. 1. Cod. de aduocat. diuers. iudic. sed tantum dum euident, & certa apparet calumnia, prout in dist. leg. 2. C. de his, qui accusare non possunt, & explicat Doctores, superius adducti. In animæ verò foro indistinctè tam ex præsumpta, si verè adfit, quàm ex euidenti tenebitur calumnia, ex superioribus adductis, communi, & indubitabili omnium sententia,

58 Illud tamen ego consulo, quòd si de macula prætenforis absque dubio constitit sibi, & vt plerumque est fieri solitum, prætenfor ob suam potestatem, seu diuitias peruertere conetur veritatem falsas adducendo tergiversationes & descendencias siue testes corrumpendo aut alia impedimenta probationi veritatis apponendo, ex quibus sit timor tegendi, & suffocandi veritatem & cooperiendi maculam veram, & demonstrandi puritatem, quæ omnino abest, vt non semel vidi. Promotor fiscalis curet hæc subterfugia subvertere, † & cauationes cauationibus comprimere, text. aureus in cap. cepientes, 1. 6. in princ. vbi gloss. verb. malignantium, & Anchar. & communiter Doctores, de electione in 6. Ripa in leg. 1. §. quia autem, nume. 13. Quorum legat. Ioann. Redin. de maiest. Principis, verb. Sed etiam per legitimos tramites, numero 147. Couarr. lib. 1. var. cap. 2. numero 1. Alciat. reg. 3. presump. 27. numero 2. Ioann. Neuzian. lib. 3. Sylua nupt. numero 54. Menoch. lib. 5. presump. 3. ex numero 38. Bertazol. consil. 478. numero 10. & 11. Osuald. Illiger. ad Hug. Donel. lib. 18. & commun. cap. 3. lit. V. n. dummodò absint mendacia & fraudes, ex dict. gloss. verb. malignantium, Couarr. citato loco, Ioann. Gutierrez. lib. 1. pract. quest. 60. numero 4.

60 Parlad. in dist. cap. 2. numero 17. † quia vt inquit D. August. & refertur in cap. Dominus 2. 23. quest. 2. cum iustum bellum suscepit aperta pugna, an instig. vincas, nihil ad iustitiam interest. & malitiæ per malitiam occurritur iustè, nec calumnia vitur, sed prudentia, qui alium fallit, ne fallatur, vt dixit Albericus Gentilis libro secundo, de armis Roman. cap. 11. pag. 111. Gayllius de arresis imperij cap. 11. numero 34. atque ita intelligere volo Paul. 2. Corinth. 12. 15. ego vos non grauauis, sed cum essem astutus, dolo vos cepi, nempe ad eos eripiendum à peccato, quod licet, sicut medicò, vt infirmum à morbo eripiat † Cum iniquitati occurrere prudentia, nec dolo iudicetur fraudis exclusio, elegans textus in l. cum pater, 77. §. Titia, 31. ibi, sed inquit ait occurrere, prudentis autem fecerit, si ex testamento fratris hereditatem repudiauerit, & intestatam possessionem accepit, nec videtur dolo fecisse, cum fraudem excluderet deleg. 2. exornat Menoch. libro quinto, presump. 3. numero 37. & seqq.

62 Quia doli boni species est, si quis per dissimulationem suam datur leg. 1. §. 2. de dolo, exornat Osuald. Illiger. ad Donel. lib. 15. commun. cap. 40. lit. C. & disto lib. 18. cap. 3. lit. V. n. † si verò dubia causa extet, aut prætenfor debitis sit præditis qualitibus, non debet Promotor his vt cautelis, nec eximis cautulationibus, cum possint causa esse pomprimendi, & operiendi veritatem, nisi forte in causa dubia opus esset, vt contrariæ calumniæ, & fallaciæ vitentur, & tunc sobriè eis vti debet, ad hoc tantum vt inquisitio veritatis in rectum dirigatur, non verò, vt in maculam & in alios defectus cautela deflectatur, & præpenderent bonis fortè qualitibus, vt potest euenire in

causa merè dubia, & prætenforem per plurimum grauare in modo probandi suas qualitates, qua in specie, nisi fraudes contrariæ aliud suaderent ad eas euitandas. † Ego etiam sicut ipsa causa dubius existerem, & in neutram verterer partem, nisi ad id, quod ex perfectis, & finitis informationibus verius, mitius, & æquius apparcat, illud tantum curarem, vt semper diligens, & industrius, atque integer commissarius eligatur, ex quo magis expectetur veritas, qui solet esse præcipua clavis aperientis veritatis.

Forma igitur, quam seruare Promotor fiscalis poterit in informationibus perlegendis, atque notandis hæc commoda, facilis, & vtilis visa mihi semper fuit, vt in duas principales partes informatorium, & eius visionem diuidat. Imprimis perleget testium depositiones circa originem prætenforis, suorum parentum, & auorum, & ante testes examinati eos cognouerint, aut eorum notitiam habuerint per articula interrogatorij, quæ del. cohocimien. 10. y. naturalitas, vulgò appellantur, nempe an probatum maneat, quòd testes conouissent auos saltem prætenforis, aut sufficientem haberint eorum notitiam, ac omnium originem plena ratione signauerint, vt inde inuestigari possit fides, quam circa principales qualitates generis, quas formauerint, testes merentur: nec non, vt exinde deducatur, an plene, & perfectè maneant informationes circa omnia substantialia requisita, an verò defectu aliquo laborent, & vt constet, an aliunde originem trahat pater, aut auus, alius auus supernus ascendens prætenforis, secundum communis aut tribunalis vsum, & stylum, ex his, quæ dicta fuere supra 1. part. quest. 6. §. 3. ex numero 14. cum seqq. quia si eorum noua aperiat origo, petere omnino debet, vt illuc informationes sumantur circa inquisiti qualitates, quæ semper inquiri oportet in originis loco, circa quod offerri solent aliæ speciales inuestigationes, ac inquisitiones, quæ deducuntur ex negocij qualitibus, & circumstantiis, quas vulgò, nuncus diligencias, appellamus, & nunc de eis nihil certè constituere possumus, quia nihil constans habent, sed ex cuiusque negocij natura, & qualitibus, & ex testium dispositionibus, & contentis in productis instrumentis probus fiscalis coniecturare, & sumere debet, ac petere quidquid ex eis ad causam iustam, & meliorem expeditionem, & plenioram veritatis probationem expedire visum fuerit.

Ac his probè pensatis, & diligenter perpen-

iudicetur vera probatio qualitatum prætenforis, & si constet scripturas publicas, siue acta iudicialia aliarum litium ad pleniorum probationem illic conferre, esse necesse, seu consentaneum ita fieri, accumulare faciat, & transcribere copiam ex libris & registris Sancti Officij, & quid sit proprium, & accommodatum ascendente prætenforis, & omnia simul in vnum colligere, etiam omnibus ita constitutis & probè pensatis, dubia adhuc pro utraque parte res maneat, excogitare debet, quæ via & forma possit veritas aperiri, quod ab ipsismet actis, & informationibus petere debet, ita ut in omnibus veritas expedita, & competita eluceat, tam in actis informatoij, quàm in oppositionibus ipsius promotoris, in quibus debet omnia in vnum colligere dubia, cum expeditione, & distinctione sigillatim cum probationibus cuique accommodatis, & breuiter relatis inferere, leg. ampliorum 39 §. in refut. oris, i. Cod. de appellat. gloss. in leg. 1. quod metus causa, Ioan. And. in præmissis de orietal. verb. Gregorius, in princip. quia breuitati semper studendum est, Franc. Arétin. consil. 1. decreta-ram tam diu, in princ. & nimia loquacitas solet stomachari legentes. Paul. Castren. consil. 191. in prim. cap. lib. 2. & Roland. consil. 39. numero 2. lib. 2. & consil. 61. in princip. libro tertio, & tedium inferre secundum Bald. consil. 155. Loquacitate omnia, lib. 2. Curt. lun. consil. 29. in princip. Cardinal. Tusch. lib. B. consil. 127. tom. 1. & lit. S. c. nelu, 893. numero 31. tom. 6. relatus ab August. Barbosa axioma 38. numero primo, & 2. pag. 25 & melius est pauca & idonea effundere verba, quàm multis inutilibus legentes prægrauare, ut in textu in leg. tanta 2. §. sed & si quid 17. Cod. de vetere iure enucleando, Barbosa axioma 146. numero 5. pag. 94. ita ut facti vera species cum omnibus dubijs & probationibus ex suismet facile sit colligere scriptis, & allegationibus, in quibus oportet aduertenter, & veris rationibus niti, nihilque falsò subtrahere, secundum text. in l. 1. §. quæsitum, ibi, vel falsò, vel non ita se habere, quæ scripta sunt, de appellat. l. 2. l. sed et si legibus 5. Cod. si contra ius vel util. publ. leg. fin. Cod. de his, qui à non dom. manum. cap. super litteris 20. de rescriptis, & alia seruare, quæ diximus supra 1. part. quæstion. 6. §. fin. alias maxime in causa suspectus fiet.

83 Et non tantum decet vera conscribere, & omnia prætenfori aduersa allegare, & opponere, sed & quod æquum est, & maxime rationi consensum iudico, & semper seruari consilui, ut etiam omne illud quod prætenfori prodest, quodque sua aperitur puritas, & nobilitas, præcipue si ex eo appareat aspersa macula supposititia esse, & falsa, probus fiscalis inserat; ita ut semper videatur veris prospicere, & velle veritatem videri, quia, ut superius dixi, veritatem in omnibus sequi, & diligere debet, & prætenfor ignarus est eorum, quæ ei aduersa extant in informatoio, nec diluere potest dubia, nec allegare, quod sua interest, & possit, qui puritate, & nobilitate est præditus, ab illis qualitatibus indebite denudari ex defectu probationum & intelligentiæ rei, quibus damnis poterit Fiscalis occurrere, si bona mente, & animo sit præditus, absque sui moneris, & integritatis læsione si eam formam obseruet, quæ supra signauimus ex n. 47.

89 Postquam verò inquisitores in sancti officij tribunalibus sententiam tulerint, quæ informatio-

nes approbauerint, liberum est Fiscalis ius appellandi ad supremum, & regium Inquisitionis Senat. ex Ludouic. à Paramo de origin. Inquis. lib. 2. titul. 2. cap. 4. numero 14. & comprobatur ex vfu, & stylo omnium tribunalium; nec tunc poterunt Inquisitores procedere ad vltiora, nec suam sententiam executioni tradere, aliàs contra factum nullum erit, ut dixi supra hæc 2. part. quæst. 4. ar. 4. §. 2. numero 70. † Sed est dubium, an omnino pro- uocare teneatur dum controuersa puritatis causa est, & dicendum videtur, quod sic, nam ita iure constitutum est in quolibet procuratore, & cum Fiscalis assimiletur procuratori Cæsaris secundum Alciat. in leg. præses, numero 12. Cod. de transact. † videtur, quod teneatur omnino provocare, ut in quolibet procuratore constitutum est, in leg. libro 31. §. item, 2. in fin. ibi, poterit ei supputari, si cum possit, non appellasset, de neg. gest. l. si procuratorem, §. quod & ad actionem, 8. ibi, si seruunt, inculcabat eis necessitas provocandi. Mandati, leg. si pro ea. 10. ibi, & appellations contra bonam fidem in iudicio vsum, Cod. l. minoribus, 6. Cod. de his, quibus ut indigni, in iudicio, 17. nec eandem ultra nisi provocacionis causa extendere, vbi gloss. & communiter DD. de procurat. l. 23. ibi, Pero quando ei in iudicio dessem contra el, o contra aquel ei yo personero fuisse de nese alçar, vbi gloss. 7. titul. 5. leg. 3. ibi, si dessem la sentencia contra el sobre aquel pleito, en que es dado por personero de nese alçar della, vbi gloss. 1. & 2. titul. 23. part. 3. leg. 13. styli, vbi Paz in principio & deinceps & in leg. 157. à numero secundo, † alias negligencia præsumitur in eo, qui non vitit remedijs ad negocium opportunis, ex text. in cap. licet Episcopus, 28. de præbend. in 6. Bath. Socin. consil. 263. col. 4. lib. 2. Craucta consil. 132. numero 4. & alij apud Pelaez de maioratib. 4. part. quæst. 40. numero 55. † immò dolum committit, 73 qui cum potuit non appellauit, d. l. leg. procuratorem, §. quod & actionem, 8. ibi, casum dolo versati sunt, si non provocauerunt. Mandati, l. dolo est, 44. l. l. o. titul. leg. 22. vbi, Fumus onds si aquelles, titul. 22. part. 3. Rebuff. tom. 3. ad l. Gallicæ titul. de appellat. ar. 3. gloss. 2. numero 14. Baeza de deima in ter. cap. 2. numero 174. Setaphiu. de præiud. in v. m. mens. prinileg. 31. numero 53. Menoch. consil. 175. numero 17. † quia paria sunt non defendere, quod quilibet tenetur, & defendere minus legitime, & cum omissione, secundum text. in leg. qui repudiavit, 17. §. fin. de inoff. testam. leg. si idco. 55. de iudi. leg. præses 5. Cod. de pignor. leg. fin. §. illud. in verb. summa, Cod. de tempor. appellat. Bart. in l. cum filius, in princip. de verb. oblig. Alexand. consil. 84. numero 4. lib. 3. & faciunt tradita per Aym. Crauctam consil. 21. numero 10. † & desertio appellacionis dicitur quædam translatio seu alienatio, text. in l. in summa 65. de condit. indeb. quare hanc opinionem communiter defendunt Doctores, secundum Paz in præxi. annot. 4. de procurat. numero 4. Villadiego in sua politica cap. 1. de la instrucion, sub numero 3. Aceb. in l. 1. numero 1. titul. 18. lib. 4. recep. vbi adducit Menchac. controuers. v. infrequent. cap. 19. numero 1. qui de communi testantur tam de iure ciuili, quàm pontificio. Ioan. de Montealegre in sua præxi. titul. lib. 1. cap. 6. à numero 75. cum segg. Hugo Donel. lib. 18. comment. cap. 16. v. quæritur amplius, §. 1. m. lib. 1065. vbi Ouald. l. r. c. & segg. cum allegatis ab Hieron. Zaballoz commun. contra commun. quæst. 397. in quo nullum inuenio dubium, † immò procurator tenebitur ad interesse partis actione mandati, ex d. l. 1.

d. l. si procuratorem, §. quod & ad actionem, Mandati, d. l. libro 31. §. item, de negot. gestis, d. gloss. verb. appellare, in d. cap. penultim. de procurat. Montealegre in d. cap. 5. nu. 75. † Quod intelligendum est, dum sententia iniusta fuerit nam si aperte iustitia nitatur, appellatio friuola, & iniusta erit, & ad eam obligare præcise similiter iniustum erit, nec tunc ad appellandum teneri velle videtur text. in d. l. si hi, qui procuratorem, §. quod & ad actionem, 8. ibi, si hi, qui pro te fidem seruare in maiorem quantitatem damni, quam debuit ratio exigebat, scientes auxilium appellacionis omiserunt, mandati, d. l. si pro ea, 10. ibi, & iniuria iudicio damnatum, C. illo eod. tit. d. cap. penult. ibi, si iusta causa excusabat, de procurat. † Ex quibus iuribus expresse requiritur ad hoc, ut procurator appellare, & ex omissione teneatur, quod iniuria, & iniustitia sententia nitatur, ut intelligit Greg. Lopez in l. 10. gl. 10. in fin. tit. 5. part. 3. Io. Yañez Palador, lib. 2. v. r. quæst. 8. §. fin. explicat Montealegre in d. cap. 6. numero 78. intelligens illa verba d. l. 23. part. 2. ibi, Pero quando el in iudicio dessem contra el, & d. l. 3. ibi, si dixerit la sentencia contra el, ut loquantur de sententia lata non solum contra intentionem, & petitionem, sed etiam aduersus iustitiam partis, * & indubium videtur, quod in hac specie procurator nec appellare teneatur, nec ex omissione conueniri possit actione mandati, cum re vera nihil amiserit, nec damnum domino ex suo proueniat factò, nec quid contra bonam fidem fecerit, † sed tantum tenebitur ad denunciandum domino sententiam intra appellacionis tempus, ex d. l. 3. part. 1. ibi, como quier que se debe alçar, o facer lo saber a su dueño del pleito, vti docet Montealegre in d. cap. 6. nu. 76. licet vere d. l. part. 2. aliud suadere videatur.

Et an sit à sententia appellandum, vel non, procurator ex sui aduocati consilio sumere debet, qui iustitiam, aut iniuriam facit actis & iure inuestigare, & scire melius poterit, ut communiter explicant DD. in d. l. iniustus, §. de procurat. Montealegre d. n. 79. qui si consulat omittere appellacionem, procurator ad nihilum tenebitur, † quia consilium periti fuit sequutus, ex l. Polla 2. cum ibi notatis, C. de his, quibus ut indigni, Bald. in cap. 1. post princip. Qui feud. dare poss. refert Euerardus in topicis legal. loco, à communiter accidentibus sub num. 4. cum adductis per Menoch. de recuper. rem. 11. nu. 19. Gracian. discept. forens. tom. 2. c. 235. ex n. 30. cum segg. vbi plura Fulu. Paciano de probat. lib. 2. g. 4. n. 156. Rebuff. in ant. habita verb. examinat. Guido Papa dec. 277. Matth. Wefembek consil. 43. n. 65. Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 20. comment. cap. 2. lib. 2. & lib. 26. cap. 3. sub lit. H. pag. 1405. † promotor autem fiscalis cum iurispeticus esse debeat, ut dixi supra sub n. 22. & segg. facilius sibi sua scientia & opera consulere poterit, nec adire alium debet, nec poterit ex hac causa excusari, verè eundem enim esset consilium desiderare, & ex eo excusationem intendere in causa, quam ex officio inuestigare & scire tenetur, ut in l. 2. §. Serasus, 43. de orig. iuris, & turpe erit, aliorum manibus querere, quod apud se inuenire debet, ut dixit Innocent. in c. cum in capitulo, n. 1. de elect. refert Benedictus Egidius Lusitanus in dilectorio aduocator. v. 2. sub n. 2. v. quod aduocato, vbi alios refert, maxime in puritatis causis, quæ cum arcanæ, & secretæ sint alijs propalare, nec ad hunc finem, raro licitum erit.

84 Sed quid dicendum dum causa dubia tam factò, Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

quam iure existit, & magis suaderi videtur, quod appellandi necessitas incumbat, quia in dubijs tutior pars eligi debet, & cum appellatio Domino nocere non valeat, & omissio in appellando magnum afferat damnum, & irremediabile, ex traditis à DD. in l. v. n. §. si procurator, si quis ius dicens non obtemp. facit l. si procurator, 10. v. r. quod si piensem C. de procurat. Io. Bapt. Costa de falsi sententia & ignor. inf. pest. 52. And. Fachin. lib. 10. controuers. cap. 7. vbi pluribus relatis distinctione rem explicat, Carrocios decis. 60. atque ita hanc affirmatiuam sententiam defendit Montealegre in d. cap. 6. numero 79. in fin. quam generaliter in causis ciuilibus, & criminalibus loquendo veriotem, & securiorem iudico.

85 Aft promotor fiscalis Sancti Officij licet à sententia pro puritate iniusta appellare omnino teneatur, in dubia tamen causa quæ probationes equales pro & contra habet, & res potest aliter, atque aliter se habere, nec plus est, ex quo ad vnam, quam ad alteram partem flecti debeat, poterit tota conscientia appellacionem omittere, tum quia in pari causa pro sententia est præsumendum, ut dixi supra hac. 2. p. q. §. 1. in princ. & considerat Montealegre in d. n. 79. * tum etiam, quia in dubijs potius honori, & bonæ proximæ famæ inhærendum est, quàm in contrariam partem iudicium ferre, ex textu in l. h. enim causa 4. §. quid ergo, vbi gloss. 2. v. r. & est verum, de susp. p. et. tutor. & Ialim l. huiusmodi, §. legatum, nu. 19. de leg. 1. & consil. 126. lib. 4. Bal. consil. 83. incipit, statuto ciuitatis Verona, n. 1. lib. 2. Io. Vinc. de Anna sing. 627. Alc. in l. Neracius n. 4. de verb. sign. & resp. 30. incipit, verbis statuti, à n. 14. & resp. 42. per totum lib. 2. & in terminis puritatis probandæ tenet Alphonsus Hojeda de incompatibil. benef. 1. p. c. 23. num. 143. & seg. & cum Io. Baptista Valençuela corf. 92. num. 245. dixi supra 1. part. g. 6. §. 1. numero 28. & alibi sapius, sed accipiendum dubium est in nostra materia, provt dicam infra segg. §. 3. numero 96. † & causa pietatis est potius respectu prætenforis, & vniuersæ suæ familiæ, & generis, quorum causa grauior reputari debet, quàm tribunalis, seu communitalis, quæ non tam ex admiffione ejus, qui dubiam possidet maculam, amittit, nec damnum capit, sicut prætenfor & consanguinei ejus, qui ex re pulsa, & reprobatione informatoij magnam infamiam notam accipiunt, & suum honorem & reputationem amittunt, & eorum causa plus fauenda est, ut pluries dixi, quod & magis dubio caret, nam aut de iure præsumptio est pro Hispanorum puritate, ut diximus ex aliquorum opinione supra 1. p. q. 6. §. 2. † quæ constituit in quasi possessione illius qualitatis, ut ex Soto de iust. lib. 7. g. 3. ar. 2. col. 3. v. r. hic vero, quem sequuntur Aragon 2. 2. g. 88. ar. 9. paulo post princ. notab. 2. tenet P. Th. Sancius in Decalog. lib. 1. c. 10. num. 1. Mart. Bonac. 2. 10. disff. 2. de distinctione specifica & numerica peccat. g. 4. pun. 7. num. 14. & fundat agentis intentionem, secundum Couarrubias 2. var. c. 6. in princ. Menoch. de reamed. 8. num. 6. cum pluribus congeffis à Valençuela consil. 25. num. 32. † & in dubio iudicari debet pro prætenfore possidente, & sententia in ejus fauorem iusta, & ex iuris dispositione lata censetur, ex iudicibus notis in l. fin. C. de rei vendic. l. 2. C. de probat. cum similibus, Pelaez de maior. 4. p. g. 14. num. 110. Nic. Garcia de benef. 2. 10. 7. p. c. 2. à num. 13. cum segg. P. Th. Sancius in Decalog. lib. 1. c. 10. à num. 9. cum segg. Io. Sancius Abulen. in suis selectis & pract. disff. 42.

per totum maxime à rum. s. Martin. Bonac. in d. q. 4. p. 7. n. 13. vers. infra etiam. Aut nulla est præsumptio puritatis, nec quasi possessio eius ratione, ut defendimus supra citato loco, tamen ex alio capite idem interuenit effectus, ratione videlicet vitandi in proximo magnum nocumentum in suo honore, sicut in casu dubio tenemus vitam proximi prospicere, quod nocumentum quemlibet constituit in quasi possessione qualitatis fauorabilis, ut rectè probat D. Io. Sancius Abulens. in sua selectis d. sp. 51. n. 9. per totum, & ad eum priuatum à prædicto possessionis iure plena requiritur probatio, aliàs ei nocumentum inferri non poterit, ut subdit idem Sancius in d. n. 9. & faciunt iura supra add. et. & probat Labientem, s. de penis, & DD. citati, & Salom. 2. 2. q. 63. a. 4. controuer. 2. concl. 2. Salas 2. 2. q. 21. tit. 8. d. sp. v. 1. sect. 12. n. 115. Pet. Ledesma, 2. tom. summa tit. 8. c. 22. post concl. 1. diffio. 1. Sayr. Clau. reg. lib. 1. c. 11. n. 4. atque ita sententia pro puritate ex dubijs lata probationibus ex utroque capite tam iure externo, quam interno iusta existit quam promotor fiscalis sequi tuta anima poterit, omittendo appellationem, ut ex dictis patet.

92 Nec quidem ex hac opinione fiscalis ansam & scopum sumat, ad non appellandum in causis, ex quibus qualis qualis dubitatio deduci potest, quia ra. d. inuenietur causa, in qua aliquid non vertatur dubium, sed tantum ut loquutus fui, dum omnibus ritè, ac accuratè pensatis manet mens verè dubia in neutram inhærens partem, text. in l. in ambiguo 3. & passim per totum ut. de reb. dub. Mart. Bonac. de distict. spec. f. p. c. at. 2. to. d. sp. 2. q. 4. p. 6. n. 5. & 7. n. 1. & dum res incerta manet, tam pro, quam contra prætensores, accipiam etiam causam dubiam pro ut ad propositum supra explicabo in seq. 93 q. 3. n. 6. & §. 4. ex num. 16. cum seqq. ita ut non sit in potestate promotoris fiscalis ex quolibet dubio appellationem deferere, sed dum causa merè dubia manet secundum naturam & qualitatem rei, de qua agitur, non ex æquali tantum numero testium, sed principaliter ex eorum dictis, & rationibus, quia quandoque minor numerus sufficit ad reprobandum informationes, ut infra in seq. q. 3. dicam, & ex maiori ratione ad rem merè dubiam efficiendam, & ad causam iustam appellandi constituendam secundum circumstantias, & rerum qualitates, unde dimittendum erit hoc iudicium, & causa appellandi, aut omittendi appellationem, ad quam aliquando tenebitur in animæ foro sub lethali peccato, veluti si ex admissione aliquid aritari speretur scandalum, aut dedecus provenire tribunali, seu cõmunitati, quod per appellationem mēderi possit.

94 Dum denique in casu licito appellationem interposuerit, debet de causa & iure suo ex legibus, & rationibus allegare in supremo sanctæ Inquisitionis Senatu, & simul mittere eam actis informationis breuē & compendiosam narrationem negotij & ejus facti, ut iustum extat in epistola generali ad omnes inquisitiones latæ Matrili die 9. Maij anno Domini 1622. obseruando ea, quæ tradidimus supra i. p. q. 6. §. fin. vbi docuimus formam conficiendi relationem, t̄ caueat quidem ne iniustam, aut friuolam interponat appellationem, cum ob propriam conscientiam, quia tenebitur ad expensas, & damna exinde prouenientia, ex textu in l. eos 6. §. de re iudic. l. a. proconsulibus, 19. C. de ap.

pellaz. l. 5. in fin. C. Quorum appell. non recip. c. repræhensibilis, 26. extra eod. c. 1. de elect. in 6. Abb. in c. inter cetera, de appellat. tum etiam ob proprium honorem, & reputationem coram superioribus, qui plurimum dedignantur ex similibus appellationibus, & ob alia damna exinde pululantia quibus & peritus fiscalis adiicit alia, pro ut expolcant circumstantiæ qualitates. & natura negotij quo de agitur, quia nihil plusthuic quæstioni addere libuit, nec est opus.

Q V Æ S T I O I X.

De iudicum officio in puritatis informatorijs, & de forma quam feruare debent in eorum diiudicatione.

Postquam larè egimus de modo conficiendi informationes puritatis, & nobilitatis, & de singulis probationum speciebus, & de fide, quam ex eis deducere possunt iudices, & de explicatione nostræ pragmaticæ, & de Promotoris fiscalis officio cum quibus totum concludimus tractatum operæ pretium esse duxi nunc pro coronide agere, de modo diiudicandi has informationes, & de praxi iudicij huius & quomodo iudices suum officium, arbitrium, & calculum dirigere debeant, ut munus suum ritè perficiant, & præsertim de numero testium, an minori circa generis maculam maior sit si les præstanda ad intelligentiam oppositarum opinionum, & maximæ controuersie inter duos concius Toletanos, Alphonsum Perezium de Lara, & Hieronymum de Zaballo, qui inter se plurimum circa hoc dubium propugnât, & distant saltem ex eorum mente, ad quorum omnium explicationem vniuersam quæstionem in quatuor partes diuisam tradam, in quibus agam.

- 1 De arbitrio iudicum in puritatis informationibus dirigendo, & ex quibus regulando.
2 De his, que seruare iudices debent in ferenda sententia in puritatis causis.
3 De testium numero, an minor de macula præferri debeat maiori circa puritatem: ad verum intellectum opinionum Lara & Zaballo.
4 Prosequuntur regula ad instructionem iudicum circa indicandas puritatis informationes.

§. I.

De arbitrio iudicum in puritatis informationibus dirigendo, & ex quibus regulando.

formationibus dirigendo, & ex quibus regulando.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuta puritatis non tradunt certum modum probandi sanguinis qualitates.
2 Qualitates sanguinis in factis & communi reputatione consistunt. Quæ sine arbitrio iudicum relinquuntur, n. 5. v. 6.
3 Arbitrio iudicum non determinata relinquuntur: Et generaliter omnes probationes, n. 4. Et qui dicatur Christianus antiquus, n. 5. Et quis conuersus, nobilis, aut purus, num. 6. Relinquuntur omnia, quæ iure certo statuta non possunt, num. 8.
7 Arbitrium non regulandum ex placito, nec ex libera voluntate, sed ex iure & ratione, & ex negotij natura & æquitate, n. 10. v. 17. Ex regulis boni viri, num. 14. Cessat, ubi certa iuris constitutio est, n. 9. Boni viri est certa perpetua & stabilis lex, numer. 51. In causis puritatis dirigi potest ex auditu, & fama contra nonnullos, n. 19.
9 Ius omnia peccatum comprehendere non potest.
11 Potestas libera, & absoluta procedendi regulanda venit ex iure, ordine, & forma ab eo introducta.
12 Iudices omni euentu iure & ratione niti debent.
13 Iudex bono viro simlatur. Vir bonus non ex libito, sed ex iure, & ratione procedit, ibid. Quis talis dicatur, n. 15. & 16.
16 Iudex non dicitur, quò sensu, & cupiditate ducitur ad sic iudicandum, sed ex æquitate & ratione, num. 17. Et sicut in suamet vellet causa, n. 18. In causis puritatis dirigere suum potest arbitrium ex auditu & fama, n. 19 & seqq.
20 Maculam probari per quamcumque iudicis suspicionem, quomodo intelligendum, & numer. seqq. De vehemēti non tamen de leui suspitione accipiendum, num. 21. Doctores dictum intelligendum venit secundum leges & auctores, quos allegat, sub d. numero 21.
22 Quæ sunt difficultates probationis ex vehemēti probantur suspitione. Præsumptiones, & coniectura vehementes etiam in materia obiectiua plenè probant, ibid.
23 Præsumptio vehemens qualis, sufficiens est ad plenè probandum in antiquis, n. 24.
25 Iudex ex actis deducere potest iudicia, & præsumptiones ad plenè probandum maculam.
26 Potestate tributa iudicandi ex arbitrio, facultas videtur concessa aliquid relaxandi ex iuris rigore, & quod relicto extremo rigore seruetur æquitas, & tunc iudex sequi potest probationes persuasivas, n. 27.
27 Probationes, quæ non sufficiunt coram iudice propter iuris subtilitatem, sufficiunt coram arbitratores.
28 Ferdinandus Menchaca lib. 1. de successionum creat. §. 4. num. 45. explicatur. Macula plenè probatur per auditum, & famam

veram, non verò per auditum vanum, & sine ratione, ibid.

- 29 Iudex debet secundum acta iudicare, nisi in impartiendis honoribus, & officiis publicis, & in arbitrariis, n. 30. Explicatur, n. 35. Et in arduis, & grauibz causis, in quibus aut scientia priuata sequenda est, aut acta mittenda superiorum relatione propria scientia, numero 31. Et quid in causis puritatis, ex n. 33. vsque ad num. 36. Cui committitur iudicare secundum conscientiam, & prudentiam suam, debet sequi publicam, & communem sententiam, & omittere propriam, ibi num. 36. Electores possunt uti scientia habita in confessione ad eligendum, sub n. 30.
32 Consiliarij regij possunt ex propria scientia iudicium ferre.
33 Macula occulta existente iudices secundum probata sententiam ferant, secus si non ita arcaua, quia tunc noua sumenda sunt i. formationes, numer. 34. Iudex potest in causis honoris examinare, ex officio testes in calculo ferenda sententia ad coadiuandum alias probationes, & ad eruendam veritatem, sub d. l. n. 34. Informationes debent accipi circa qualitates sanguinis omni cura, & maxima diligentia.
38 Veritatis locus semper præstandus maxime in arbitrariis in quibus ex æquitate iudicandum est; num. 39.
40 Equitas scopus est iuris civilis. Iudicia esse debent cum plena æquitate & paternâ pietate, ibid.
41 Causa puritatis ex magis arduis sunt, & debent agi maxima cum deliberatione & æquitate, num. 42.
43 Cautius agendum ubi maius periculum versatur.
44 Causa, quæ plures tangit, grauior est, quàm si unum tantum.

Cum in statutis puritatis non tradatur, nec assignetur modus, quo puritas, & nobilitas specialiter probentur, nec forma diiudicandarum informationum, hoc totum juris dispositioni relinqui videtur, de qua vsque nunc egimus, & arbitrio iudicum, de quo in præfati agere destinauimus, quod in proposita specie præcipuum sibi vindicat partem, t̄ tum quia prædictæ qualitates magis in factis, & communi reputatione consistunt, quàm in iure secundum in l. 1. ad S. C. Turpillian. & dicta supra 1. part. quæst. 10. in princ. & in hac 2. part. quæst. 3. numero 22. & 23. & tunc præcipuum locum obtinet arbitrium iudicis, t̄ tum etiam quia non determinata iudicum arbitrio relinquuntur, ex text. in l. 1. vbi Baldus de iure deliber. & ex alijs iuribus adductis à Valengueta consil. 90. numero 21. & à Ioann. Garcia de nobilitat. gloss. si. numer. fin. in fine. Corra libro 4. miscellan. 12. num. 5. Neuzanis in sylna nuptiali libro 5. numero 74. Menoch. de arbitr. libro 1. in præf. num. 5. & quæst. 14. num. 3. cum seqq. Moneta de distribut. quotid. part. 3. quæst. 10. ex numer. 4. relatis ab Augustin. Barbosa axiomata 32. numero 1. pag. 21. vbi numero 3. declarat, quando & quibus verbis deducatur liberum, seu regulatum arbitrium, & plures ad hoc adducit

4 † & generaliter omnes probationes, & earum fides à iudicio arbitrio pendet, vt in l. 3. vers. tu magis, de test. vbi communiter DD. & Auend. resp. 31 num. 5 in fine Couar. libro 1 var. cap. 1 sub numero 2 Anton. Com. tom. 3 var. cap. 12 num. 2 & cap. 13 num. 12 & 14. post princ. Arias Puel. in l. 3 part. capite 4 num. 4 & C. de rescind. vend. Aceb. conf. 28 numero 5 76 † Et idem bene dixit arbitrio iudicum relinquatur, quis dicatur Christianus antiquus, ex Aceb. in l. 22 numero 4 tit. 7 libro 1 recop. & in lege 1 numero 162 tit. 2 libro 6 eiusdem recop. & Alphons. de Castro in l. 1 bro 1 de iusta hær. punit. lib. 1 capite 7 fol. 44 Auendaño in dictionario verbo descendentes, fol. 2. col. 2 Ioan. Gutier. libro 3 prael. quest. 1 numero 17 quibus adde Ignac. del Villar in Sylva resp. 12 nu. 39 * dicentem, quòd iudicis arbitrio relinquatur, quis conuersus dicatur, & D. Christophor. de Poz trallatu de reuota 1 parte capite 32 numero 76 vbi ait, quòd in probatione puritatis, & nobilitatis plurimum prodest iudicis arbitrium, ex Ioan. Garc. de nobilit. glossa 12 numero 24 * quod non est intelligendum, vt ita arbitrio iudicum probationes relinquatur, quòd placito & liberæ eorum commendentur voluntati, sed debet regulari ex iure, & rationibus vt explicauit Ioan. Corraf. in lege aduocandi prima parte num. 96 de iur. iur. & Menoch. de arbit. libro 19. 77 Marc. Ant. Eugen. conf. 27 n. 67 Roman. conf. 376 col. result. & conf. 451 per totum Aceb. conf. 28 n. 77 Iof. Ludouic. decif. Lucens. 3 numero 16 & 27 atque ita constitutum ab Imperatore Iustini. in pluribus authenticorum locis, eos referendo commemorat Ofuald. Illiger. ad Donel. libro 26 comment. cap. 2 lit. A & idem in nobilitatis causis probat Ioan. Garcia d. glossa 7 sub nu. 28 vers. tum etiam pro iudicibus noto. Simanch. de cathol. inst. capite 34 numero 12 & libro 4 de repub. capite 16 numero 7 & 14 & multis etiam probat Christoph. de Paz in trallatu de reuota capite 32 numero 54 & 55 in fine. & ita pluries à Rota fuisse iudicatum commemorat Aug. Barbosa clausula 10 n. 2 pagina 14.

8 Ratio quorum est, nam cum quid relinquatur iudicum arbitrio sit necessitate ita suadente, dum omnes euentus, facta, & circumstantias rerum velut infinitas prope ius non potest amplecti, vt significat, textu in libro fin. lege, 24 locati, l. in venditionem, §. de tempore 3 de bon. auctor. iudic. p. ssid. capite de causis 4 §. 1 de offic. delegat. cum similibus, probant Menoch. & alij allegati supra numero 3. Mantic. de tac. & amb. libro primo tit. 15. numero 20.

9 * & idem tantum habet locum in causis & speciebus, de quibus à lege speciatim prouisum non est, nam vbi constitutio legis inuenitur arbitrium iudicis cessat, ex d. libro in lege, d. l. 1. de iuro deliber. & iuribus proximè adductis, Doctores in capite ex licentia 11 de constitut. capite in his, 3. dist. 4. idem Menoch. de presump. libro primo quest. 44 num. 2

10 Gabriel. conf. 27 numero 6. * & in quibus est commissa potestas iudicandi non ex mera iudicis voluntate, sed ex negotij natura. prout ius æquum fuerit necessarid iudicare adstringuntur argument. l. qui restituer. 68. de rei vindic. l. nummus. 3. de in litem iurando, † immò etiam si esset concessa libera, & absoluta procedendi potestas, procedere debent ex arbitrio regulato iure & seruatis eius ordine & forma ex text. in l. quando, 35. de in off. testamento, & ex alijs probat Menoch. eod. tract. de arbit. iudic.

lib. 2. questio. 7 num. 38. & quest. 13. num. 13. & in puritatis materia loquendo probant Christophor. de Paz in d. cap. 32 num. 104. Plura nouissimè D. Iosephus Vela in prael. cap. 1. p. prima ex num. 138. de offic. Ordin. * quia generaliter, & omni euentu iudices iure & ratione niti debent, & secundum eam procedere, ex text. in l. si verò, 64 solut. in arrimon. l. interpretatione, 42. de pœnie, l. certa ratione. §. C. quando prouoc. non est neces. l. 1. C. de modo multar. l. 1. Tauri. vbi scribentes omnes. Oldrad. conf. 15. nu. 3. Andreas Fachin. lib. 10. controuerf. cap. 32. vers. tertia est sententia in fin. † Sicut bono viro, cui index similitur, Menoch. in d. proœm. de arbit. num. 6. & 9 per plura iure committuntur, non vt pro libito, sed ex iure, & ratione iudicet, secundum rationem textus in l. si societate, 6. Pro socio, d. l. si in lege, 24. locati, l. hæc venditio. 7. in princip. de contrahen. empt. & in l. si sic legatum. 75. de lege 1. l. 1. de lege 2. † Et semper cum quid arbitrio relinquatur alicuius, intelligitur secundum boni viri regulas, vt in l. in personam. 22. §. generaliter, de regul. iuris, rectè Ofuald. Illiger. ad Donel. lib. 26. comment. capite 11. sub lit. I. pag. 1437. * Bonus enim vir dicitur, qui legibus & rationi consentanea constituit, Menoch. citato loc. nu. 8. Hugo Donel. lib. 18. comment. cap. 13. vers. Ac defensione, vbi Ofuald. Illiger. lit. M. pag. 1391. ait, Bonum vi. um dici æquitatis æstimatorem, hic enim bonus vir, non iudex, non iurifconsultus, non orator, sed æquitatis sacerdos, & arbiter, qui intellectu solo comprehenditur, cuius arbitrij certa perpetua, & stabilis lex est, Iac. Cujac. tractat. 6. ad African. in initio, & conueniunt tradita à Petro Gregor. syntagm. iuris § part. l. b. 47. cap. 19. num. 3. & per Valenquela. conf. 92. num. 101. * & num. seq. 16 ait, quòd vir bonus, nec probus iudex non dicitur, qui sensu & cupiditate ducitur ad sic iudicandum, sed secundum text. in l. continuum. 137. §. cum ita. 2. de verb. oblig. quia ea quæ viro bono, & legibus consentanea sunt, ageret. * Vnde iudex cuius arbitrio iudicium relinquatur, debet ex æquitate, & ratione iudicare ex supradictis, & alijs congeftis à Valenquela in dicto consilio nonagesimo secundo numero centesimo decimo primo & sequentibus & consilio nonagesimo, numero vigesimo quinto & sequenti vbi num. vigesimo 9. Iudices harum causarum monet, quod ex iuris regulis & pietatis intuitu suum dimittantur arbitrium circa honorem, & reputationem familiarum nobilium, † & quòd faciant sic, sicut in suamet vellent causa, Deci. in lege personam, §. generaliter, vbi Cagnolus de regulis iuris, & Marta tractatu de clausulis, tertia parte clausula secunda numero quarto in fine. Augustin. Barbosa clausula undecima numero 2. pag. 15. præter allegatos ab eodem Valenquela d. num. 29.

Ex quibus eodem loco num. 30. & seqq. improbat opinionem Acebedi in lege 22. num. 3. tit. 7. libro primo recop. vbi docet maculam generis probari per famam, per auditum, & per indicia, de quibus egimus latè supra 1. parte questione octaua §. 1. in princ. & quest. 9. §. 4. & questione 10. §. secundo. * vbi probauimus, quòd prædicta Acebedi opinio procedit, tam ex iure communi, regio & canonico, quàm ex praxi omnium tribunalium, & assensu Doctorem, & quòd iudices dirigendo & suu regulando arbitrium per communè famam & auditu maiorum, & per verisimilia indicia rectè efficiet secundum ius, & æquitatè; nec Valenquela

contra

cõtrarium iure asserere posset, nisi maiori ex parte destruendo probationes puritatis, quæ sicut prædicta qualitas, in fama & communi reputatione consistunt, & cum agatur de re difficilis probationis habent locum indicia, & præsumptiones & probant generis maculam, quæ inuisibilis est, & in nulla certa residens parte corporis, vt suo loco latè probauimus, † Quod reicere Valenquela magis apertè videtur, illud est, quod eodem loco assent idem Acebedus, nempe quamlibet iudicis suspicione sufficere ad probandum generis maculam, ex Bart. & DD. in leg. in illa stipulatione, 8. de verborum. & quidem quatenus intelligi potest hæc generalis doctrina de qualibet leui suspicione, iustè, & rectè reicitur, & damnatur à Valenquela; † sed non ita generaliter intelligendus Acebedus venit, vt id admittat etiam in minima, & leui suspicione, cum apertè loquatur de vehementi saltem, prout loquuntur, Barth. in fin. & Iaf. numero 18. in dist. l. in illa stipulatione, 8. de verbor. quos ipse allegat, & secundum quos intelligi debet ex Barth. doctrina in leg. num. solum, §. libera rationis verba, numero 10. de liberat. leg. Abb. in cap. in super, 6. numer. 4. de testib. Ioan. Gutier. lib. 1. praelic. quest. 2. numero 22. & alijs apud Ofuald. Illiger. ad Donel. lib. 26. comment. cap. 2. lit. A, pag. 1399. post medium, & apud Valenquela ipsum conf. 35. numero 14. † Qui asserunt, quòd ea, quæ difficilis sunt probationis, & quæ liquidò probari non possunt, poterunt ex vehemèti suspicione, ex leg. non omnes, §. §. à Barbaris, 6. de re milit. quod passim, & communiter à Doctores est receptum, vt constat ex pluribus allegatis per Mafchard. de probat. conclus. 676 numer. 6. & concl. 830. numer. 4. Pet. Ant. à Petra de fideicommiss. quest. 13. numero 29. idem Acebed. conf. 28. numer. 69. † & generaliter quod in materia obiectiua etiam præsumptiones & coniecturæ vehementes plenam efficiant probationem, tenent Menoch. de presump. lib. 1. q. 96. Craueta conf. 73. numer. 19. & pluries Rota iudicatum testatur Farin. decif. 425. sub numer. 4. part. 1. in posthumb. & faciunt tradita per Ioan. Baptist. Coccin. decif. 297. numero 7. & decif. 473. numer. 4. Est igitur vehemens opinio, siue præsumptio ea, quæ ita adhæret animo iudicantis, vt contrarium est persuaderi difficile sit ex Franc. Mantica de consuetud. lib. 1. cap. 2. numero 2. refert Farin. de indicio & tortura, l. tom. 9. 36. numero 156. siue est applicatio animi boni viri ad valde verosimile ex Menoch. de presump. lib. 1. q. 5. numero 12. & q. 8. sub numero 1. per text. in capite fin. de successione. ab intest. idem Farin. citato loco à numero 112. † Et vtròque modo sumpta vehemens suspicio est magna, & sufficiens ad plenè probandum in antiquis, & in his, quæ difficilis sunt probationis, in qua specie loquitur Acebed. ex optimo iure, & sine causa & ratione reprehensus extat à Valenquela. † Ex actis igitur poterit iudex deducere præsumptiones & indicia, ita vrgentia, vt maculam probatam boni viri arbitratu possit iudicare, quòd dici non potest aduersus ius, nec iniquum dici potest vt voluit Valenquela & ex præcis liquidò constat, † & dum aliquid relinquatur alicuius arbitrio tribuitur ei facultas aliquid relaxandi de iuris rigore, vt pluries censu Rota apud Farin. decif. 85. numero 4. & decif. 179. numero 2. part. 1. & decif. 284. numero 5. & decif. 440. numero 8. & decif. 387. numero 1. part. 2. recent. Seraphin. decif. 1154. numero 1. Marquel. de commiss.

part. 1. pag. 331. numero 156. & pag. 401. numero 36. & part. 3. pag. 3. in ultim. impress. † Et operatur quòd relicto extraneo rigoroso seruetur æquitas, Rota decif. 462. numero 3. part. 1. & dec. 506. numero 1. part. 2. recent. refert Augustin. Barbof. clausula 10. numero 4. & 5. pag. 14. Quod intelligendum est in causis puritatis non solum de fauore prætenforum, sed etiam communitatum, vt intactè ob omni labe seruentur, quod publicè interest, & vt admittantur probationes ob difficultatem rei, quæ alias non admitterentur, vt pluries dixi, atque probaui & sic potest iudex sequi probationes persuasivas, Aym. Craueta de antiquis imp. 1. p. sect. Octaua datur, numero 9. Gracian. discip. forens. tom. 4. cap. 706. num. 2. & Mar. b. h. dec. 68. numer. 3. quia probationes quæ non sufficiunt coram iudice propter iuris subtilitatem, sufficient coram arbitratore, ex Bald. in l. folam. in fine C. de testib. tenet Gracian. tom. 2. cap. 236. num. 48.

Vnde etiam intelligendus venit Ferdin. Valquez à Menchaca, qui libro primo, de success. creat. & progressu, §. 4. numer. 45. insurgere videtur aduersus puritatis statuta, & contra modum inductum circa eius probationem præcipuè in collegiis, de quibus loquitur, quem valde commendat & laudat idem Valenquela in dist. consil. 90. numero 19. vt loquatur non de probanda puritate per famam, & communem reputationem nec per testes de auditu, & per alios legitimos modos, quos late recensuimus supra in 1. parte huius tractatus; sed de stricto, & valde rigido probandæ puritatis modo introducto in quibusdam communitatibus, maxime in collegiis, in quibus requiritur, quòd nec macula vere existat, nec sit dicta, nec audita, etiam si falsa constiterit, & cum mendacio à malenolis excogitata, vt de collegio Conchenfi recenset Franch. Amaya obseruat. iuris libro 2. cap. 6. numero 33. & dixi in præced. quest. 3. & quest. 4. art. 3. & quest. 7. & numero 3. cum seqq. & probaui supra 1. part. quest. 12. §. 3. ex numero 34. cum sequentibus, quod & reicitur in hac nostra Pragmatica, §. Item porque en algunos de los tribunales, ibi, y particularmente en los collegios, no contentandose con la afirmatiua de que sean honestos, sino que requieren, que no se haya oydo decir, ni andar lo contrario, quod maxime inhumanum est, & iure & ratione reprobatur, nec quidem ferendum; quia secundum veritatem iudices debent iudicare, non secundum dicta, & falsò assera, qua in specie intellectus Menchaca, prout apertè loqui videtur, & ratione loquitur, nec absurdum continet, nec nobis contrariatur, nec in minimo facit pro Valenquela opinionem.

Dixi, secundum veritatem. Nam etfi communis omnium tam iuris, quam sacræ paginæ DD. sit sententia, quòd iudex debet secundum acta, & probationes iudicare, non secundum propriam conscientiam, & si contrarium sibi euident fuerit ex vulgari textu in l. illicitis, 6. §. veritas, de offic. prelat. cap. pastoralis. 28. §. quia vero. de offic. delegat. & traditis à Ioan. Corrafio lib. 4. miscellan. cap. 49. Ferdinand. Vazquez Menchaca illustr. controuerf. 144. Iacob. Cujac. lib. 12. obseruat. 19. Couar. lib. 1. var. cap. 1. 1. Ioan. Gutier. canon. quest. libro 2. cap. 1. 19. Aug. Morla in emporio iuris. 1. part. tit. 2. quest. 1. & alij plures adducti ab Ofualdo Illigero ad Donel. lib. 26. comment. cap. 3. lit. B. & ab August. Barbof. axioma 131. numero 2. pag. 82. & clausula 24. numero 6.

pag. 26. quibus & Theologi assentiuntur, vt patet ex D. Thom. 2. 2. quæst. 67. art. 2. vbi ferè omnes interpretes Valencia tom. 3. disp. 5. quæst. 11. punct. 2. Regina id. in praxi fori penitent. lib. 21. num. 3. Sayr. Clauis regia lib. 12. cap. 8. num. 13. Filiuc. tract. 40. ex 114. 168. quibusdam tamen reclamantibus inter quos Pet. Navarra de restitu. lib. 2. cap. 3. nu. 161. Leonard. Lessio lib. 2. de iust. & iure cap. 29. dubio. 10. Emman. Saa. verb. iudex. quos referendo sequitur Martin. Bonacina 2. 1. omo. disp. 10. de iudicio publico quæst. 2. punct. 2. num. 2. † attamen in officiis & honoribus publicis impartiendis poterit iudex suam priuatam scientiam sequi, quia merita cuiuspiam ex eo ipso. non ex aliorum dictis sumenda sunt, secundum Syluestrum in summa vers. iudex 2. quæst. 5. Salion. de iust. & iure in 2. 2. quæstion. 67. artic. 2. Sayr. Clauis regia, lib. 12. cap. 8. numero 18. & ex aliis docet idem Bonacina citato loco num. 7. In tantum vt possint electores vti scientia habita in confessione ad non eligendum indignum, qui aliàs dignus habebatur, vt docent Nauarr. conf. 3. numero. 4. de statu monach. & in cap. sacerdos, num. 146. de pœnit. disp. 6. Ioan. Gutier. de matrim. cap. 60. num. 10. Porres. dub. regul. verb. electio, num. 9. & plures alij apud Barbof. de iure eccl. 1. cap. 19. num. 143. modò non prodatur confessio directè, nec indirectè, vt bene Nauar. & alij adducti per Barbof. ibi. Et in his, quæ sunt iudici arbitraria propriam scientiam sequi potest, secundum Bald. consil. 310. Aut mulier, num. 2. lib. 1. relatum ab Aug. Barbofa d. axioma 131. sub numero. 3. † & in causis capitalibus, & aduis, aut iudex debet sequi veritatem certè & priuatam sibi notam, si in actis aliquid sit, cui ipse, & scientia sua adherere possint, aut cum ampla veritatis relatione superioribus causam mittere ex textu, & eius ratione in l. 1. in finalib. verbis, de quæst. & ex multis consulit Ioan. Gutier. in d. cap. 29. num. 10. & 11. Ferdin. Vazquez Minchaca d. controuers. 14. numero. 5. Ouald. Illiger, ad Hug. Donel. lib. 26. comment. cap. 1. lit. K, & conuenit. Petr. Navarra citato loco sub num. 153. & seq. vbi num. 156. docet, quid faciendum, dum non est aditus ad superiorem, & nouissimè Narbona in l. 35. gl. 5. num. 4. 2. lit. 3. lib. 1. recop. pag. mibi. 38. quod in causis puritatis in sancto Inquisitionis officio indubiè fernarem, remittendo ad supremum consilium informationes cum veritatis narratione, † vbi, & in regio ordinum Senatu poterunt Domini Consiliarij ex propria scientia iudicare aduersus acta, & probationes, ex Barth. Chaffaneo in catalogo gloria mundi. 7. pars. confid. 3. effectus 8. Menoch. lib. 1. de arb. iudic. 9. 8. num. 21. & casu 98. num. 12. & 13. Lancel. Cotrad. in templo iudic. lib. 1. cap. 1. §. 3. verb. iudicare secundum conscientiam, Guido Papa decif. 29. & alij allegati ab Oualdo Illigero d. lit. B. licet contrarium maluerit Ioan. Gutier. d. cap. 29. in fin. non vero ferre possem, ex probationibus dicere maculatum eum, qui purus certò mihi constitisset.

33 At quid si puritas ex informatorio appareat, & iudici certò constet, prætenforem maculatum existere? Et ego arbitror, quòd si macula communiter in obscuro sit, posse secundum probata sententiam ferri, vt colligi potest ex Aragon. 2. 2. quæst. 62. art. 1. Leonard. Lessio de iust. & iure lib. 2. cap. 29. dub. 11. Petr. Navarra de restitu. lib. 2. cap. 3. numero 281. & seq. Sayr. Clauis regia, libro 12. cap. 8.

numer. 22. Couar. lib. 1. var. cap. 1. numero 7. vers. tertium etiam, & in pract. cap. 26. nu. 6. Anton. Gom. in l. 76. Tauri num. 9. † Sed si non ita arcana extet macula, & possit probari, debet iudex iterum informatorium conficere, & integros examinare testes, à quibus speretur veritas, vt receptum est iure, quod in causis honoris & status possit iudex ex officio examinare testes in calculo ferendæ sententiæ ad coadiuandum probationem receptam ex Bald. in aubent. ampliore. C. de appellat. Dec. in cap. 1. notab. 2. de excepti. Gracian. disceptat. 36. vers. 3. tom. cap. 468. num. 43. Rom. conf. 479. in fin. numero 4. vbi Mandol. verb. conclusionem. Crauet. conf. 134. numero 1. Marchia decif. 198. num. 22. apud eundem Garcian. præcipue cum in his causis agatur de iudicum animis informandis, qui facilius poterunt rem ad veritatis viam dirigere, nam ex actis sic extantibus & simul ex priuata scientia, verius puto, non posse iudices prætenforem repellere, sed debere factas sequi probationes, aut veritatem, quam priuatim sciunt, inquirere, & probare.

Licet obstare videatur, quod paulò ante dixi ex communi Doctorum sententia nempe posse iudices in publicis officiis impartiendis propriam sequi scientiam, omiffa publica, & alijs iudicis probationibus. Sed intelligi debet, dum iudices ex propria inquisitione sine scriptis, & pro sua voluntate, & motu conferunt officia & honores, nec ad hoc sumunt informationes meritorum iudicialiter, nam tunc poterunt scientiam priuatam sequi, omiffa publica, & contrarijs probationibus: sed dum necesse est iudicialiter procedere ad meritorum probationem deponi debet scientia priuata, & sequi probationes receptas circa prætenforis qualitates, † quia cum informationes sumantur pro vt jus dicat iudicari debent, pro vt iustitia exposulat, quæ ex actis deducenda est, non ex scientia priuata iudicis, vt dixit Yuo Carnotensis epist. 140. iudicibus non alia esse credenda (licet vera essent) nisi qua iudicario ordine comprobantur, & manifestu testimonio, facit text. in cap. quoniam contra 11. de probat. cap. quamvis, 73. 11. quæst. 3. Et sic vidimus esse receptum; quod licet causa iudici sit commissa, vt procedat secundum conscientiam, & prudentiam suam, cui simular arbitrium boni viri, non poterit iudicare ex scientia priuata, sed ex communi, & publica, secundum Menoch. de arti. iur. lib. 1. quæst. 8. numero 44. Moneta de commutat. vltim. volunt. cap. 7. num. 146. Marchian. de commiss. p. 1. pag. 202. nu. 77. in vltima impress.

Quod vt melius iudices assequi valeant, & iudicium suum dirigant, curare debent, vt informationes circa qualitates ita peragantur, vt totius rei veritatem ad lucem deducant, & eam sequentes, iustitiam cum æquitate tueantur, & secure suæ consulant conscientiæ. Imperatores, 29. in fin. de probat. l. 2. C. de edendo, cap. iudicantem. 11. 30. 9. 5. cap. iudices, 4. 3. quæst. 7. l. 3. tit. 22. l. 1. tit. 4. part. 3. vbi gloss. 1. Cicer. libro 1. offic. * cui debitum semper locum præstare debent, l. 3. §. penultim. de iur. iur. l. non est nouum, 5. C. de edendo, & iura alia adducta per Zephal. conf. 546. numero. 66. & conf. 569. numero. 5. & simul æquitatem in omnibus præferre. l. in omnib. 90. de regul. iuris, l. placuit 8. C. de iudic. Hugo. Donel. libro 1. comment. cap. 13. vers. Deprehenditur, plures apud Augustin. Barbof. axioma

39 axioma 15. numer. 1. pag. 16. † maxime in arbitrariis, in quibus iudicium ex æquitate metiendum est, vt in text. l. vir bonus, 18. iudicatum solui, cap. nunc autem. 7. vbi Prepositus. 21. dist. Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. qu. 13. numero. 15. Auiles in cap. Prætor. 2. gloss. parcialidad num. 8. Aym. Crauera consilio 190. nu. 5. & consil. 517. num. 7. vers. in arbitrio, & iudicatum pluries à Rota tradit Augustin. Barbofa claus. 60. n. 5. & 6. † quia æquitas est scopus iuris ciuilibus, & similiter debet esse iusti iudicis, de Mattheacio lib. 1. de via iuris cap. 1. num. 5. quare iudicia esse debent plena æquitate, & paterna pietate, cap. Diacani. 23. §. Hinc propter. 93. dist. cap. serpens. 47. de pœnit. dist. 1. Valencuela conf. 92. nu. 233. & num. seq. plura alia cumulat, quod maxime in puritatis iudiciis ob eorum pondus, & rei grauitatem obseruandum est ab omnibus iudicibus.

41 Quia cum causæ puritatis, & nobilitatis ita ardua, & grauissima sint, vt pondere, & grauitate cæteras omnes præcellant, ex text. in l. si inimicitia. 9. §. si autem status de his quibus, vt indign. Barth. Chaffan. in catalogo gloria mundi, lib. 1. confiderat. 2. num. 2. & supra 1. part. quæstion. 1. §. 1. latè probaui, & alibi sæpius, quare capitales appellantur, in l. liceo, 103. de verbor. signific. † arbitrium hoc præstari à iudicibus debet maxima cum deliberatione, & æquitate ex Barbacia conf. 54. lib. 1. & Zephal. conf. 76. num. 41. lib. 1. † tum quia vbi maius periculum vertitur attentius, & cautius est agendum, vt supra 1. part. quæstion. 12. §. 1. numero 8. & 9. & in terminis probat Perceus de Lara de annuers. & cappellan. 2. part. cap. 4. numero 122. in fine, & probat l. 4. tit. 17. part. 1. vbi gloss. 2. & gloss. 4. quæst. 2. in l. 1. tit. 11. part. 6. & tradit Abb. in cap. series. 26. num. 5. de testibus. † tum etiam quia agitur de causa non vnum tantum, sed plures tangenti, ex quo grauior est, & attentius debet iudicari ex traditis per Alciat. respons. 306. num. 4. aliàs consilio 2. numero quinto, libro septimo Viguez. instit. Theolog. cap. 20. num. 9.

- 13 Testes digniores cæteris præferuntur.
- Nobiles in causis nobilitatis præferuntur, ibid.
- 14 Christiani veterani præferuntur alijs in causis puritatis, quæ qualitas probanda est, num. 15.
- 16 Testibus senioribus & antiquioribus magis creditur, & melius informant, num. 17. Et originariis, num. 18.
- 19 Fama non est necesse, quòd sit vniuersalis in causis puritatis.
- 20 Nemo est, qui maiori testium numero suam non probeat puritatem.
- 21 Contrarietas testium ex quibus proueniat in causis puritatis.
- 22 Iudices possunt sequi testes numero pauciores circa maculam deponentes.
- 23 Fama posterior tollit priorem regulariter loquendo, sed in causis puritatis.
- 24 Instrumenta pleniora in antiquis efficiunt fidem.
- 25 Oblitio ex temporis diurnitate præsumitur.
- 26 Consanguinei, & affines circa puritatem nullam efficiunt fidem, tamen consanguinitatem probant, nisi in ea pariter interessati existant.
- 27 Testibus distinguendis parentelam & coniunctiones præstantior adhibetur fides.
- Opinio Doctorum distinguendum præferenda, ibid.
- 29 Descendentia, & deriuationes diuersa in eodem genere sunt.
- 29 Testes numero plures maiorem efficiunt fidem, & circa famam bonam, quam qui circa malam, & sic præferuntur qui circa puritatem sunt, & num. 31.
- 32 Præsumptio iuris est pro bona fama.
- 33 Testibus affirmantibus plus creditur quam negantibus.

§. II.

De his, quæ feruare iudices debent in ferenda sententia in puritatis causis.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudices Deum & conscientiam præ oculis habeant, & in Dei sunt timore, Prudentia, & fortitudine præditi, & ad quid, num. 2.
- In loco occulto & secreto informationes puritatis iudicent, & perlegant, num. 3.
- Eorum prudentia elucet in discernendo quibus probationibus sit magis credendum, 1. 4.
- 5 Rationes testium in primis inspiciendæ secundum eas amplianda sepi restringenda eorum testimonia. Plus attendenda, quam dictum, num. 7.
- 8 Probationes ponderosiores præferenda.
- 9 Verisimile magis sequendum, quod non est imaginem habet falsitatis, num. 11.
- Est quod maiori ratione sulcitur, num. 12.
- Testes asserentes non verisimile de falso suspecti sunt, nec credi debent, sub num. 11.
- 10 Verba ex verisimili restringuntur.

Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

In primis iudices in ferendis sententijs Deum & conscientiam præ oculis habeant, quod est initium, & origo iustitiæ, & inueniendæ veritatis vt in l. rem non nouam, 14. C. de Iudeis, & in cap. 1. de re iudic. & gloss. ibi, verb. Deum, & Doctores communiter l. fin. tit. 17. part. 3. Anton. Gomez tom. 3. var. cap. 13. nu. 30. in fine. Matienço in Dialogo reatorum 3. part. cap. 24. nu. 4. cum adductis per Aceb. in l. 3. in princ. tit. 4. lib. 8. recop. attendereque plura alia de quibus in l. obseruandum 19. de offic. Præs. & in l. nec quidquam, 9. §. obseruare. 4. de officio Proconsulis, & leg. & in l. 13. tit. 4. part. 3. l. 18. tit. 8. p. 2. l. 2. & 8. tit. 7. lib. 1. l. 2. lib. 2. tit. 2. fori, & vtrouique Montaluis, l. 3. tit. 4. l. 6. tit. 15. lib. 2. l. 1. tit. 12. lib. 8. ordin. vbi Didac. Perz, & in l. 5. tit. 19. eod. lib. 8. Anton. Gomez lib. 3. var. cap. 6. numero 7. vers. ex quibus resultat consilium summe necessarium, & alia de quibus DD. passim, & nos in discursu, sed illud præcipuum est, quod semper sunt in Dei timore, quo nunquam quis à recta aberrat via, vt dictum manet Paralipomenon. 1. cap. 19. ibi, non enim hominis exercebitis iudicium, sed Domini, & quodcumque diiudicaueritis in vos redundabit, sit timor Domini vobiscum, † ad quod vti necesse erit & prudentia & fortitudo, ex Platone de legib. Dialog. 2. prudentia vt cuncta scienter, & pondere ruminet, & plena consideratione maturòque iudicio præponderet; fortitudine, vt nullus humanus timor formidove ad ferendum cogat iniquum iudicium, vt Flato ibidem eleganter utrumque animaduertit.

Deinde iudices in loco tuto, occulto & secreto congregati, vt ex Marco Antonio Cucho lib. 4. in *stius maior. titul. 8. num. 81.* notat Perezus de Lara de *amitor. & capellan. 2. part. cap. 4. nu. 122.* merita cuncta causæ rimari, & ordine rerum plena inquisitione discutere, ac vigilanter debent, testes cum testibus, instrumenta cum instrumentis, rationes cū rationibus, & verisimilibus conferre, & prudenter rationabiliterque iudicare, quibus debeat plenior fides dari, vt disertè docemur, in *cap. indicantem. 11. quest. 5. & in l. x. titul. 14. part. 3. l. 3. titul. 22. eiusdem partite,* & vtrouque Gregor. cum aliis iuribus adductis à Paz in *praxi tom. 1. temp. 11. à numero 1. cum sequentibus*, Nauarro 1. *tom. in cap. humana aures, quest. 2. numero 8. & tom. 2. in cap. nouit. 1. notab. numero 14. extra de iudiciis.* Vancio de nullitate. *22. Qualiter processus, & sententia qui dicuntur nulli. reparari possint, à numero 2.* Matienço in *Dialogo. 3. p. c. 39.* † quia iudicum prudentia elucet in discernendo quibus probationibus sit magis credendum, vt optimè ex Cicero. in orat. pro Marco Fonteio docet Valençuela *conf. 92. n. 88* quod vt facilius reddatur, & rectius prædicta collatio, & diiudicatio fiat, quantum ex iure deduci potest, ceteras, & viles proponam regulas ad iudices in semitam iustitiæ, & veritatis dirigendos, cætera ex circumstantiis negocij, & ex propria industria, & prudentia sumenda sunt.

5 Prima sit regula, quòd vtroumque testium rationes respiciant, vt præferantur, qui maiori, & fortiori nitantur ratione, quæ est dictorum & testimoniorum regula, qua dime-tuntur & lectum ratio. 7. de bonis damnat. l. cum pariter. 77. §. dulcissimis. 20. de leg. 2. l. fideicommissa 11. §. hac verba, 9. de leg. 3. vel extendendo dictum ad limites ipsius rationis, ex l. hac. ratio. 4. de cædummiator. l. 2. §. si mater 23. ad Senat. Consult. Ter-tulian. seu restringendo intellectum verborum prout subiecta patitur ratio, ex d. §. dulcissimis. l. adigere. 6. §. quamuis. 2. vbi Bart. de iure patronat. l. si is qui animo. 27. vbi Paul. Castren. & Doctores de adquirend. possess. l. milites agrum. 13. in prin-cip. de re militari, & relati per Augustin. Barbo-los. axioma 197. numero 11. & in puritatis causis probat & aduertit Hojeda in d. cap. 23. numero 146. † quia ratio testium plures attendi debet, quàm dictum; ex Socino *consilio 42. numero 27. lib. 1. Paris. consilio 88. numero 58. & 60. lib. 3. Se-raph. decis. 469. numero 3.* Brun. à Sole in *locis communibus verbo ratio. 2.* relatus ab Augustin. Barbo-losa numero 10. loco citato, per d. §. dulcissimis, † atque ita ex ratione testium depo-sitiones interpretari debent tradidit Bald. in l. presbyteri sub numero 14. *vers. item testes contrarij, C. de Episcop. & cleric. Felin. in cap. in nostra numero 10. de testib. numero 161. Curcius eod. tractat. concl. 19 numero 40. & concl. 16. numero 55.* Hector. Amilius *verb. testis affirmans, numero 21. Malch. de probat. concl. 1366. numero 61. Farin. 2. som. de testib. quest. 70. numero 19.* † & iudices debent sequi probationes ponderosiores, ex l. ob carmen. 21. §. si testes. 3. de testib. Bart. in l. si duo numer. 4. *vti possideis.* Menoch. de retinenda rem. 3. numero 718. Aym. Craueta *conf. 6 numero 50.* & specificè in nostra materia Riccioli de neophyt. cap. 7. numero 21. & alij adducti per eundem Farinac. *decis. 494. sub numero 11. part. 1. vbi nu. 11.* in materia puritatis probandæ ait, quòd proba-tiones debiliores pro præsumptione puritatis præ-

ferri debent ponderosioribus, quæ sint pro ma-cula generis, quia aduersus iuris nituntur præ-sumptionem, quod & voluit Hojeda d. cap. 23. *numer. 143.* Phil. Corn. *conf. 176. in fin. lib. 4. Ancharr. conf. 189. numero 7. vers. secundo.* & ita fuisse à Rota decisum asserit idem Farin. citato loco, sed hoc in causis puritatis reprobaui supra. 2. part. quest. 8. §. 3. illat. 2. pondus quidem probationum sumen-dum est ex vi rationis, & verisimilitudinis, vt statim dicam.

Secunda regula, illud attendi debet in te-9 stibus pro, aut contra puritatem deponentibus, quod verisimilius esse ex circumstantiis, & qua-litatibus occurrentibus, apparuerit, ex *textu in l. cum de aate. 13. de probat. l. ob carmen. 21. §. si testes vbi communiter DD. de testib. l. 41. tit. 16. part. 3.* Nicolaus Euerard. in *locis legalibus, loco à vero-simili, numero 3.* Hieron. Zaball. *commun. contra commun. quest. 900. à numero 100. cum segg.* Hojeda d. cap. 23. numero 142. Ioan. Garcia de nobilit. *gloss. 25. numero 4.* qui in probanda puritate, & nobili-tate loquuntur, & generaliter loquendo plures eumulat, Farin. de testibus, d. quest. 65. numero 128. † quia amplitudo verborum restringitur secun-dum verisimile ex *textu in l. si quis. ita 16. §. si quis 3. & §. proinde 4. de testam. tit. Alex. conf. 76. numero 4. lib. 4. plura Pelæz. de maior. 2. p. initio, numero 146. cum segg. † & quod verisimile non est imagi-nem habet falsitatis Bart. in l. 1. C. de seruis fugit. per l. qui habebat, 101. de leg. 3. vbi Bal. col. 3. cap. quia verisimile, 10. de præsumpt. vbi communiter DD. Tiraquel. in l. si vniquam. in princip. numero 40. C. de reuocand. Surd. de aliment. tit. 8. quest. 12. numero 24. Malchard. *concl. 740. num. 35. & concl. 1364. num. 4* Menoch. de arbitr. lib. 2. *casus, 85. & consil. 1. num. 258. & conf. 2. num. 300. & conf. 28. numero 15. & conf. 188. num. 11. & conf. 199. num. 12.* Craueta *conf. 61. num. 9.* Socin. *consil. 149. n. 8. lib. 1. Grammat. decis. 28. in princip. Seraphin. decis. 211. num. 3.* plures eumulat Valençuela *conf. 97. num. 2.* & idè testes asserentes non verisimile de falso suspecti sunt, Abb. in *cap. quia verisimile. in fin. de præsumpt. Deci. conf. 94. colum. 2. in fin. Craueta conf. 171. n. 6.* Grammat. *decis. 103. num. 78.* & credi non debent ex eodem Craueta *conf. 134. num. 137. & conf. 171. num. 6.* Paris. *conf. 107. num. 70. lib. 1.* Curcio *lun. conf. 17. num. 6.* Valençuela *conf. 92. nu. 211.* † verisimile enim erit, quòd maiori 12 ratione fulcitur, & vrgentioribus argumentis con-firmatur, & naturæ rerum plus accedit, circa quòd plura tradit Malch. de probat. *concl. 1230. à num. 13.* & de effectu verisimilitudinis in materia probatio-num *concl. 1409. per totam,* & adducti ab August. Barbo-los. axioma 223. *per totam, pag. 139. & loco. 121. pag. 337.* & à me infra seq. §. ex nu. 9. & 27.*

Tertia regula, testes digniores sine suspitione, 13 nec exceptione pleniorè efficiunt fidem, ex d. l. ob carmen. §. si testes, vbi gloss. & DD. de testib. cap. in nostra, 32. vbi etiam DD. extra illo tit. l. 40. vbi gl. 2. tit. 16. part. 3. Hojeda d. cap. 23. numero 145. Ioan. Gar-cia d. gl. 25. n. 6. vbi agit de testibus nobilibus præfe-rendis plebeis in causis nobilitatis, alios plures eumulat Barbo-losa in *collat. ad c. 32. n. 5. tit. 20. lib. 3. De-cretal. Farin. in d. q. 65. nu. 114.* vbi numero *seq.* etiam agit de prælatione nobilium; † Et similiter in cau-sis puritatis Christiani veterani pleniorè effi-ciunt fidem, & idè omnino debent examinari, vt iussum extr. in regio Senatu sanctæ Inquisitionis, quò habemus statutum, vt omnes testes puri,

puri, & inter eos Ministri sancti Officij produ-cantur, & idem iure obseruari video in cæteris 15 communitatibus, & tribunalibus; † & in aliqui-bus qualitas puritatis testium specialiter probari iubetur, vt ex ea deducatur, quantam mercantur fidem, cum non sit præsumendum, quòd verè no-biles in plebeis nobilitatem asserant, nec puri san-guinis puritatem in maculatis esse, & econtra, ex qua ratione hoc verisimile est, non quia, dum aliquid probatur aduersus iuris præsumptionem requirantur testes omni exceptione maiores, & integri, vt ex Thom. Grammat. *super consuet. regni fol. 77. numero 2. & conf. 35. numero 56.* Tib. Decian. *tract. crim. 2. tom. lib. 8. c. 38. numero 3.* maluit Alphonsus Narbona in l. 31. *gloss. 16. numero 8. tit. 7. lib. 1. recop. pag. 116.* quia cum nulla sit iuris præsumptio in causis puritatis, vt latè aduersus communem probaui *sup. 1. p. q. 8. §. 2.* & similiter nulla erit præ-dicta ratio, licet in specie, de qua prædicti lo-quuntur, possit vera esse, & de quo nunc nihil, quia nihil ad nos, & quia in præcitato loco, & in *paragraphe 3. illat. 3. & 8. eiusdem questionis,* de eo latè egimus.

16 Quarta regula sit, quòd in his puritatis cau-sis plus creditur testibus antiquioribus, & se-nioribus; qui præsumuntur pleniorè noticiam ascendentiæ, & qualitatum habere, quàm iuniores ex iuribus adductis à gloss. & DD. in l. cum quid, de *reb. cred. & si cert. per. & in cap. licet ex quadam. 47. verbo. personæ, de testib. & adductis ab Ant. Gab. lib. 1. de testib. concl. 4. numero 68.* Tiraq. in *præfat. de primog. n. 148. & seg. Malch. de probat. concl. 1293. & 1296. n. 4.* Menoch. Barbo-losa n. 6. & 7. loco citato lib. 6. *præsumpt. 47. numero 3.* Phœb. *decis. 66. numero 7. & 8.* & Farin. in d. q. 65. numero 175. cum adductis *sup. 1. part. q. 9. §. 4. requisito 7. & h. p. 2. q. 6. §. 3. ex nu. 10. cum segg.*

17 Quinta regula plenior fides præstanda est tes-tibus melius informatis de descendentiâ, pa-rentela; & gradibus, de causis puritatis, aut maculæ de matrimonii ab ascendenti-bus initis, ex quibus in similibus causis plerumque solent dubia, & concitationes oriri, secundam adducta per Felin. in *cap. in nostra, numero 10. & n. extra de testib. Ant. Gab. in d. concl. 4. à numero 64.* Bertazol. *conf. 348. numero 5. lib. 2.* Hojeda in d. cap. 23. numero 148. cum adductis per Farin. d. quest. 65. numero 165.

18 † quare cum testes originis melius informati præsumantur circa iniquitas qualitates, vt supra 1. part. quest. 6. §. 3. numero 2. & 8. dixi, cæteris sunt præferendi, vt volunt omnes ex *textu in l. clam possidere. 6. §. qui ad nudinas, de adq. possess. DD. in cap. quoribus, & in cap. in nostra, de testib. gloss. in cap. fin. de offic. Archid. Bald. in cap. 1. §. si res, de pace tenende, in v. sibus feudor. Alex. ad Bart. in l. de mitor. §. plurimum numero 19. de question. Felin. in d. cap. in nostra, Afflictis *decis. 83. numero 1.* Philip. Corn. *conf. 245. numero 19. lib. 1.* allegati ab Ant. Gab. de *test. d. concl. 4. numero 64.* cum allegatis in præci-tato loco.*

19 Sexta regula, si agatur de puritate, seu macula pro-banda per famam & communem reputationè, pro-ut maxime fit, non est necesse, quòd fama ita con-stanter, & inconcussè probetur, vt à nemine con-trarietur, quia & si in puritatis probatione pluries vniformitas interuenire solet, & testes in eam conueniant, ratio tamen de macula vniformiter de-ponere solent tum quia ita experientia quotidiana

Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

docet, tum etiam, quia vbi non est neccorietas ma-gna, aut capitales interueniunt inimicis, liben-tius testes puritatem asserunt, quàm maculam di-cunt, tum quia maculæ qualitas à longinquo pro-uenit, & nõ omnibus nota esse solet, † tum denique, 20 quia aliàs nullus esse, qui æquali, & inquam ma-iiori testium numero suam non probaret puritatem, vt considerat D. Christophor. de Paz. *1. part. de re-nuta cap. 32. num. 89. circa medium.* † Ex quibus pro-21 uenit contrarietas, quæ interuenit solet in puri-tatis informationibus, magis quàm in aliis causis, cum videamus, quòd maculam generis ignoran-tes eius puritatem firmant, quia non audierunt contrarium, cuius ratio diuersa est in macula, quæ ita facile non asseritur, ni causa sit inimicitia, aut malignitatis, † Vnde iudices cum videant testes, 22 circa famam contrarios, si pro macula existant in-tegri cum sufficienti ratione, etiam numero pau-ciores, poterunt sequi eorum depositiones, vt latius in §. sequenti disseram, & notandum est, quia communiter in omnibus causis Doctores requi-runt, quòd fama sit constans, perpetua, & incon-cussa, vt plenè probet, vt vtrumque explicui *suprà. 1. part. quest. 10. in §. 1. & 2. vbi latè de hoc.*

Septima regula, si in propofita specie duæ famæ appareant contrariæ, vna prior, posterior altera, 23 licet regulariter posterior tollat priorem; vt com-muniter iure receptum est, ex Fuluio Paciano de *probation. 1. part. cap. 50. à numero 82. cum segg.* & ex aliis congestis à Farinac. de *iudiciis & tortura qu. 47. à nu. 165.* in puritatis tamen causis, in quibus de re antiqua agitur, aliud verum conicio, & quòd præferri debeat prior, quæ propinquior est origini puritatis, aut maculæ, dummodo suo tempore re-cepta fuerit, & pro vera à maioribus habita, nec postea comperta sit causa deceptionis, erroris, aut falsitatis, quæ prior etanescat fama, tum quia veri-similior est, quæ à rei origine emanat, & causæ propinquior fuit, vt dixi *suprà. 1. part. question. 10. §. 4. requisito. 3.* tum quia, sicut testis senior in his cau-sis præferendus est, vt superius in reg. 4. constitui, quia præsumitur melius antiqua agnouisse facta, ita etiam præferri debeat antiquior fama, quæ orra fuit in tempore, quo melius rei veritas agnosci potuit, † tum quia sicut instrumenta pleniorè 24 præstant in antiquis fidem, quia suo tempore me-lius veritas constabat; ex *Authent. de instrument. caut. & fide, §. in his, collat. 5. conuenit l. 115. vers. onde depues, tit. 18. part. 3.* vbi gloss. 7. *facit. l. contrahiunt. 4. de pignor. cum adductis supra. 1. part. quest. 15. §. 2. & hac. 1. part. quest. 6. §. 1. sub numero 39.* ita & fama antiquior nouæ præferenda erit. † tum etiam 25 quia diuturnitas temporum obliuionem parit, & mutatio famæ antiquæ ex lapsu memoria, & temporis transcurfu prouenire præsumitur, l. pe-regre 4. de adquirend. possess. l. futurum 37. in fin. cum l. seq. de vsucapion. bona. l. vs. vni. Perosi. *et. efrmano, titul. 18. part. 3.* plura tradit And. Tiraquel. de præ-script. §. 1. *gloss. pag. 72. vers. postremo.* Malchard. de *probation. consilium. 27. numero 5. & 9.* Pelæz. de *maiorat. 4. part. quest. 20. numero 26.* cum sequenti-bus, tum denique, quia in longo temporis tran-scursu plura euenire possunt, quibus fama prior mutetur, cum varij sint rerum euentus, quorum noticia in breui amittitur, & contrariæ hæc causa iusta incipiunt præsumptiones, vnde merito an-tiquiori famæ standum est cum verisimilior sit in causis antiquis.

26 Octava sit regula, quod cognatis & affini-
bus circa puritatem nulla sit fides præstanda
cum deponant in causa propria, & suum tan-
genti honorem circa verò gradus descendentiæ
antiquæ, & circa parentelam debent cæteris
aliis præferri ex dictis supra. l. p. q. 11. §. 1. & 2. sed si
agatur de ascendentiâ maculata, quam prætenfor
intendit reiicere, & assumere aliam puram &
nobilem, ex quo par consanguineis prouenit
sommmodum, erunt pariter suspecti, & nullam effi-
cient fidem, cæteri verò qui à nobili & pura oriun-
tur radice, quam nouus prætenfor appetit, interes-
se non habent exinde, & erunt testes fide digni, &
eorum testimonia sequenda, vt in præcitato loco
dixi.

27 Nona sit regula, quod præstantior sit fides
adhibenda testibus distinguendis coniunctio-
nes, qualitates & cognomina ascendentiæ &
maiorum prætenforis, vt si diuersæ fuerint
descendentiæ, aut familiæ, quarum alia puritate
nitatur, alia verò macula laboret, & vtriusque
differentiæ rationes signauerint, quia cæterorum
testimonia magis explicant, & demonstrant verita-
tem, qua milli contradicunt, quare aliis sunt præ-
ferendi, ex gl. communiter recepta in cap. vi circa
verb. præterito, de elect. in 6. Speculat. tit. de arbit. §.
fin. vers. quid ergo si de quibusdam, Ioan. Neuiçan. in
sylua nuptiali lib. 5. num. 2. Farinac. tom. 2. de testib.
questio 65. numero 191. Sicut eadem ratione recep-
tum, quod opinio Doctorum distinguendum cæ-
teris sit præferenda & à iudicibus sequenda, ex tex-
tu in l. adeo, 7. §. cum quis. 7. vers. est tamen, de acqui-
rend. rerum domin. Afinio in praxi §. 4. cap. 10. num.
9. Menoch. lib. 2. præsumpt. 71. numero 47. refert Ol-
uad. Illiger ad Donel. lib. 26. commentar. cap. 2. lit.
A. pag. 1398. in fine, Neuiçan. in Sylua nupt. lib. 5. nu-
32. & alij plures quos cumulat Anton. Maria Co-
rat. de comm. opin. lib. 1. tit. 6. ex numero 80. cum seqq.

28 Præcipue cum in vno genere & familia sint di-
uersæ descendentiæ, & deriuationes, & per con-
sequens solet interuenire æquiuocatio circa qua-
litates, cum non omnes easdem trahant descen-
dentiæ, & lineas, & sic nec easdem possideant
qualitates, secundum Paris. conf. 51. numero 10. & seq.
libro secundo. Zaballus commun. contra commun.
questio 822. numero quadragesimo, & seqq. tom. 3.
Valençuela consilio 92. sub num. 215. post medium.

29 Decima regula, testes plures numero cer-
tiorum fidem efficiunt quam pauciores, ex
textu in l. 3. §. eiusdem, de testibus, l. fin. vers. lex
etiam, c. de fideicommiss. cap. ex litteris, 3. de
probat. cap. in nostra, 32. de testib. l. 4. ibi, & fue-
gen mas, ut. 16. part. 3. Abb. in d. cap. in numero,
numero 1. & in cap. liceo causam 9. §. ex premissis,
per text. ibi, quod Ecclesia per testes numero
plures, quibus potius lex veritatis assistit, de
probat. vbi Zabarella notab. 1. Phil. Decio
numero 28. Verob. gloff. in l. ob carmen. §. fin.
dubo in pari, ibi, & alij tantum stant numero ma-
iori, de testib. Farinac. qui plures cumulat in d.
quest. 65. num. 107. & in nostra puritatis materia
loquendo decisio. 355. numero 6. 2. part. Perezius de
Lara de amniuers. & capell. d. c. 4. num. 61. Valençuela
conf. 92. num. 207. cuius veritatem in seq. §. vide.

30 Undecima regula est, quod plenior adhibetur fi-
des testibus circa puritatem deponentibus, velut de
bona fama, quæ adesse præsumitur, maxime in
Hispanis, qui à gentilibus originem ducunt,

& ex quibus hodierni Christiani veterani pro-
ueniunt, vt late dixi supra. l. p. q. 8. §. 2. & pro-
bant in puritatis materia loquendo Hojeda de
incompatibil. benefic. cap. 23. numero 143. & multa
congerit Valençuela conf. 90. à numero 50. cum aliis
ibi, & conf. 92. numero 115. & pluries Rota iudica-
uit vt in decis. 264. numero 4. in fin. & decis. 494. nu-
12. part. 1. in recent. & apud Ioan. Baptista Coccin.
decis. 68. numero 11. & apud Alexand. Ludouic. decis.
455. numero 3. & 16. & decis. 498. numero 15. & 16. &
aliis relatis tenet Ricciolus de neophytis, cap. 7.
numero 21. & 22. Barbol. de canonic. cap. 13. numero
46. & generaliter probatur per Bald. in d. l. ob car-
men. §. fin. ante numer. 1. de testibus, & assentitur
Innoc. in c. auditis. de præsumpt. Abb. numero 9. Butr.
46. Dec. 91. Verob. 50. in cap. licet causam, de probat.
Anton. Gabr. lib. 1. commun. opin. tit. de testibus
conclus. 4. numero 23. ¶ vbi in numer. seqq. probat, 31
quod testes deponentes circa bonam famam præ-
ferendi sunt aliis contrarium asserentibus etiam si
pauciores numero existant, ex Hector. Amilios
de test. verb. testes bonam, vel malam famam à
numero 14. cum seqq. Hercule. de negatiua numero 307
vers. planè, Mascard. de probat. conclus. 223. per 10.
ram, & conclus. 234. à numero 2. & conclus. seq. per 10.
ram, & conclus. 125. numero 9. & 10. Menoch. de rei-
nenda remedi. 3. numero 722. cum aliis ad hoc addu-
ctis per Farinac. tom. 2. quest. 47. numero 182. & seqq.
& tom. 2. de test. d. q. 65. numer. 151. Paciano de probat.
lib. 1. cap. 50. numero 81. & in puritatis materia ex-
pressè loquendo Valençuela d. conf. 90. num. 53. &
Rota apud Ioan. Bapt. Coccin. decis. 68. num. 11. ¶ ex 32
ea ratione, quia cum testibus de fama bona, & pu-
ritate concurrat iuris præsumptio, quæ omnino
præferri debet, ex cap. fin. de præsumpt. cap. 1. de scri-
ptis in ord. fac. Bal. in l. eam quam, numero 8. C. de f-
deicomm. Angel. in repetit. l. sciendum, numero 25. de
verbor. Alberic. in l. qui verò, §. qui pro rei qualitate,
num. 7. Qui satis d. cog. Fulgol. in l. 3. num. 3. de prob.
de cuius veritate late egi supra. l. p. q. 8. §. 3. illat. 3.

Decima secunda regula est, quod testibus affir-
mantibus plus credatur, quam aliis pluribus
negantibus, ex gl. in l. diem proferre, §. si plures.
verb. consenserint, de recept. arbitr. adducti plures à
Malch. de probat. conclus. 1374. num. 6. Fulv. Pacian-
eod. tract. lib. 1. cap. 36. num. 12. Perezio de Lara d. cap.
4. numero 79. Hieronym. Zaballus commun. contra
commun. tom. 4. quest. 900. à numero 82. cum aliis ibi,
Farin. in d. q. 65. numero 200. Valençuela conf. 41. nu-
76. & sic videtur quod testes firmantes puritatem
& nobilitatem etiam numero pauciores præferri de-
bent aliis pluribus illas negantibus qualitates, de
quarum trium regularum vltimarum veritate in
sequenti §. despiciam

§. III.

De testium numero, an minor circa macu-
lam præferatur maiori asserentium pu-
ritatem: ad verum intellectum trium
præcedentium regularum, & concilia-
tionem oppositarum opinionum Lara
& Zaballus.

S V M M A R I U M

Testes pauciores circa generis maculam præfe-
rentur

causam, & initium, numero 100.

2 Macula sicut qualibet infamia in facto con-
sistit.

6 Ratio nulla in causis puritatis est potior, qua præ-
ferantur pauciores testes pro macula.

16 Communitates præferre testes pauciores circa ma-
culam quomodocumque deponant irrationabile
esse.

17 Ratio sufficiens, quid sit, & num. 18. Omnino præfe-
renda, num. 19. & 23. Melior in testibus atten-
denda, numero 20. Dicitur Dux intellectus 3
num. 21. Et certa veritatis demonstratio, nu-
mero 22.

25 Arbitrium adhibendum testibus verisimiliora
deponentibus.

26 Ratio sufficiens, & maior verisimilitudo
idem.

27 Verisimile est, quod ratio verisimile facit, vnum
pro alio iure sumitur, n. 28.

31 Negatio quæ affirmatiuam inclusam habet fidem
non detrahât testimonio.

32 Puritas prouenit à longiori facto, macula à propin-
quiori hominum memoria.

33 Macula hodie antiquior non est quam 136. an-
nis.

Testi deponenti de facto propinquo magis creditur,
quam deponenti à longinquo.

37 Fama illa præferitur, quæ oritur ex verisimiliori-
bus causis, & coniecturis, sub n. 35.

Memoria in rebus multum antiquis non omnino
constans, & vniuersalis est.

38 Macula opinio aliquando oritur ab errore, & ma-
litiâ hominum.

39 Præsumptio est pro frequentius accidentibus.

40 Probatio persuasua, & verisimilis sufficit dum
proceditur sola facti veritate inspecta.

41 Euidencia non querenda in his quæ sunt difficilis
probationis, sed humana certitudo.

42 Fama ex vera & iusta causa præcipue in antiquis
oriri præsumitur.

Effectus demonstrant proportionabilem causam ad
eorum productionem, ibid.

Consuetudo orta præsumitur ex iusta causa, ibid.
sub n. 42.

44 Consilium mutare sapientis est, & salubre.
Melius est se ipsum corrigere quam ab alijs corri-
pi, ibid.

45 Probationes omnes iudicibus sunt arbitraria.

46 Dicitio qualicumque omnes casus etiam imper-
fectos comprehendit.

47 Probatio perfectior semper attendenda.

48 Iudex non potest sequi imperfectam probationem
& relinquere perfectam.

49 Si iudex non potest facere, quod sequatur minus
perfecta probatio, & omittatur perfectior, si-
cut nec quod fides præstetur unico testi, nume-
ro 30.

51 Probationes contrariæ inuicem eliduntur, & oppu-
gnantur.

52 Arbitrium iudicum ex ratione iuris, & natura
rei regulandum.

53 Probationes & sententiæ patri passu ambulanti.

55 Iudex procedens sola facti veritate inspecta potest
sequi leniores probationes, & quomodo hoc in-
telligitur, & n. seq. & probationes non conclu-
dentes & persuasuas dummodo veritas alium-
de appareat, n. 61. Et recepti & absque iuribus
lennitatibus, veluti testes absque iuramento
Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

- n.62. Et sine citatione, num. 63. Et eas, quibus ratio & ius assistant, n.66. Non potest pro libito procedere, n.67.
- 36 Veritas non deducitur ex leuibus probationibus omissis pinguioribus.
- 37 Arbitrium sumptum ex leuibus, omissis pinguioribus probationibus, iniquum & iniustum est, & magis esset leuitas, quam rectum arbitrium, immo cum iniquitate, num. 58. Inualidum, n.59.
- 60 Probationes leues qua dicantur.
- 62 Veritas non consistit in solemnitatibus iudiciorum.
- 64 Clausulas, sola facti veritate inspecta, reducit iudicium ad terminos iuris naturalis & gentium, quo solemnitates iudiciorum tolluntur. Non vero, qua tendunt ad reperendam veritatem, num. 65. Intelligitur de illa veritate cui ratio & ius assistit, num. 66.
- Non vero ut iudex adhibeat arbitrium cui maluerit, num. 67.
- 68 Iudices omni euentu tenentur sequi, ponderosiores probationes, nisi aliud statuto decernatur, num. 80.
- 75 Statuta puritatis excludunt tam positiuam maculam, quam eius auditum, & reputationem, & iusti hoc decernere potuerunt, num. 80.
- Et saltem praxis ita seruandum suadet, ex qua statuta interpretanda veniunt, numero 81.
- 76 Equi paratorum idem ius, & iudicium & num. 77.
- 78 Distincta, etsi diuersa, habent tamen inter se similitudinem & conformitatem.
- 79 Macula est minima impedimento est ex nostris statutis, atque etiam qualibet reputatio macula in papulo.
- Fama illa magis attenditur, que excluditur per statutum, sub num. 80.
- Causa prohibitiua, & qua nocet preferenda, maxime si prima est in mente statuti, ibidem.
- Macula, & eripere ab ea communitates in mente statuti in primis sunt, sub dict. num. 80.
- 82 Determinabile altero fauorabilius non pariter determinandum, nisi per legem vel statutum alium statuatur, ex num. 86.
- 84 Fama magis perfecte probata preferenda. Nisi aliud sufficiat ex mente statutorum, numero 95.
- In parte populi considerabili sufficit, n. 86. & 95. & seq.
- 86 Macula postrema, & eius reputatio & fama idem sunt, quoad puritatis statuta.
- 87 Suspicio macule oritur ex testibus de eius fama testantibus, quamuis perfecte famam non probent, & eis attentis non potest dici genus sine macula esse, numero 88.
- Præses potest e ciuitate eicere homines non solum male, sed & suspecta fame, sub numero 27.
- 89 Communitates & tribunalia grauantur ex admissione eius, qui contra se habet aliquos testes de reputatione macula.
- 90 Praxis seruanda, & ab ea non est recedendum, etiam si fuerit contra statuti mentem, vel non recta, nec iuridica est incongrua, & impropria, n. 91.
- 91 Conueniendū facere potest legitimam probationem, que alia legitima non est.

- 92 Macula per certam originem & causam potentior est, quam assignata per famam & reputationem.
- 96 Dubium non manet circa macula suspensionem dum adsunt testes numero & qualitate sufficientes, qui contra alios plures de ea deponant.
- 98 Sex concurrere debent in testibus, & in eorum dictis pro macula generis, ut plene probent.
- 100 Nemo hodie esset, qui suam puritatem non probaret cum maiori testium numero.

Eo nunc aliquantulum superledendum est in prosecutione regularum quia tres præcedentes magnam continent difficultatem quoad probationem puritatis, licet in aliis causis generaliter, & passim iure admittantur, de quarum vera intelligentia agendum nunc est, antequam ulterius progrediamur, cum plurimum conducant, & utilitatis afferant huic nostro tractatu, & quaestioni, & ut recte iudices suum dirigant arbitrium, & iudicium in causis puritatis.

Circa quod non parua dissensio est inter duos concius Toletanos Licentiatum videlicet Alphonsum Perezium de Lara, & Hieronymum de Zaballo, ille in d. lib. 2. de annu. & capell. d. cap. 4. a num. 60. cum seqq. iste in suis quaestionibus communibus contra communes quest. 900. a num. 84. cum pluribus seqq. Lara igitur tradit, quod pauciores testes circa generis maculam deponentes præferuntur pluribus aliis puritatem afferentibus ex consuetudine recepta, & obseruata in omnibus tribunalibus, & communitatibus, cuius obseruationis, & consuetudinis plures ostendit rationes contra decimam & vndecimam supra assignatam, & tunc quia sunt testes macula affirmatiui, & præferri debent cæteris etiam plurimis negantibus, ut in duodecima tradidimus regulam, tum etiam, quia eum macula, sicut qualibet infamia, in facto consistit, quod notum paucioribus esse potest, & cæteris pluribus absconditum, pauciores certam maculam aut infamiam afferentes præferendi veniunt, & cum hi magis specialiter loquantur ex Iacobo Sancto Georgio in l. ob carmen, §. fin. post nu. 27. de test. cum adductis ab Ant. Gabr. d. ii. de testib. lib. 1. concl. 4. num. 70. cum seqq. Farin. d. quest. 65. num. 170. quo sensu intellecta opinio Saliceti in l. ea quidem 1. col. qu. 11. C. de accusat. & Archidia. in cap. in omnibus 2. quest. 4. Roman. cons. 167. num. 10. cum adductis ad eodem Gabriele citato loco nu. 25. vers. contrarium colligitur, & à Monticello in repertor. test. pag. 427. col. 1. vers. 2. & pag. 446. colum. 2. vers. tertio, & per Masch. de probat. concl. 235. num. 3. optime procedit, & vera est, licet reici videatur à Farin. de iudic. & tortura 1. tom. quest. 47. n. 83. & qui intelligi debet de infamia generaliter asserta abique certo facto, à quo dicatur provenire, & cum ex qualitate generalis infamiae non possit colligi causa, & origo certa, reicitur infamia per contrariam assertionem bonae fame: secus vero dum certum factum, à quo provenit infamia, assignatur, nempe si dicant testes auum conuersum, aut poenitentiarum extitisse, aut si certa infamiae species assignetur, videlicet quia procreatus fuit ab eo, qui coquinatus extitit facinore diuine laese maiestatis, aut quia descendit à Iudæis, seu Mauris, quæ specificatio vincere debet quamlibet

quamlibet aliam generalem assertionem bonae fame, & puritatis, etiam si maior testium numerus purum dicat prætenorem, quia non descendit ab impuris, nec maculatis, & quod ita tenet communis reputatio, ut aliàs de iure receptum est ex adductis infra num. 55. & quia in specie negari non potest, quod pauciores testes circa macula ab Hebræis, aut Sarracenis, aut hæreticis specialius loquantur, quam plures contrarij, qui ignorare potuerunt maculam, & deicendentiam illam, quæ ignorantia tribui non potest firmantibus descendentiã à macularis, cum puritatem reiciant per specialem macula scientiam, quam asserunt, & idè cæteris sunt præferendi, etiam afferentibus positiuam puritatem, quod efficiunt èd solùm, quod maculam nesciunt, ut infra plenius, & clarius dicam, & contrariis satisfactionem, ex qua ratione euidentius probatur Lara opinio, quam per adductas ab eo.

Zaballos verò Lara ita generaliter loquentem carpit, & reprehensione dignum iudicat, & eius opinionem tantum admittit, dum pauciores testes verisimilia deponunt, & negociis, quæ per verisimilia, & magis rationabilia iudicari debent, & est ratio æquè omnibus causis communis, ex textu in l. ob carmen, 21. in fine, ibi, & proximiora esse comperit, de testib. & in cap. licet causam 9. vers. ex præmissis de probat. & in cap. in nostra 23. de testib. & vtroque communiter DD. cum late allegatis à Farinac. de testib. quest. 65. num. 128. Valençuela consil. 41. num. 78. & consil. 92. num. 201. in fine, & 202. & tum etiam, quia numerus nec maior nec minor inspicere oportet, nisi quod vero proximius appareat, ex text. in d. l. ob carmen, §. fin. ibi licet impari numero, & d. cap. in nostra 32. ibi, quia etiam ad multitudinem tantum respicere non oportet, vbi communiter Doctores & pauciores testes cum verisimilitudine præferri pluribus debent, aliàs nullo modo, ex d. l. ob carmen in fin. vers. non est ad multitudinem, explicat Abb. num. 4. Ant. de Butr. 7. Florean. in sumario in d. cap. in nostra, Phil. Dec. in cap. licet causam, post num. 92. & seqq. de probat. adducti à Corrado in præf. rub. Personar. testium aggregando, num. 8. & ab Ant. Gabr. d. concl. 4. numero 55. iuncto numer. 30. Card. Tusch. lit. T. concl. 255. numer. 18. 20. & 22. & concl. 257. numer. 13. tom. 8. & sicut & minus digni præferuntur magis dignis si verisimili nitantur ratione, secundum And. Tirac. in l. si unquam in præfat. num. 43. C. de reuocand. donat. Ant. Gabr. citato loco numero 32. & 43. Farin. num. 135. & seqq. citato loco, & quamvis pauciores inhabiles sint, & minus idonei ex Aym. Craucta de antiquit. temp. 1. part. selt. Quarto limitatur, numero 37. Petr. Sured. cons. 490. num. 46. & dicit. Maurus 55. sub num. 3. & cons. 107. num. 7. Farin. 1. tom. quest. 47. num. 158. quia non verisimilia deponentes, quamuis idonei sint, de falso suspecti sunt, & nihil probant, ut dixi in §. præced. sub n. 111. & etiam de negatiua deponent, plenius credi debent ex Baldo in l. diem proferre, §. si plures, in omni que testura, de recept. arbit. Tirac. num. 46. & Ant. Gabr. 33. locis citatis, Alc. consil. 436. T. testibus de fraudantibus nu. 2. & secundum aliam editionem resp. 7. colum. 1. lib. 6. Dec. consil. 534. Procedendo

breuiter num. 13. vers. & quia tales pro communi, Socino Jun. consil. 183. numero 13. & 14. lib. 2. Card. Tusch. in d. concl. 257. num. 9. & maxime si negatiua resoluti possit in affirmatiuam, qui tunc plene probant Geminao consil. 142. num. 6. vers. item est aduertendum, Card. Tusch. d. lit. T. concl. 260. num. 16. & si verisimilitudo proxima sit, & remi de qua agitur immediatè respiciat, proptè optime declarat Phil. Dec. in cap. licet causam, numero 94. de probat. And. Tirac. num. 43. vers. Quod tamen intelligitur, & Ant. Gabr. num. 30. vers. sed potest concordare, locis citatis, de quibus omnibus videndus Farin. irach. de testib. quest. 65. a n. 128. cum seqq. & aliàs enim si æqualitas interueniat, nec sit maior verisimilitudo in vtrorumque testimoniis, præferri debent plures testes paucioribus, immo si deponant de bona fama præferuntur, etiam si pauciores sint, ut probaui supra in 10. & n. regula, & dixi latius Hier. Zaballo in d. qu. 900. a num. 86. cum seqq. cuius opinio ex his, & aliis ab eo adductis adstrui videtur, & vera esse apparet, quod nec ego dubito, ut inferius dicam, quamvis D. Christophor. de Paz in suo irach. de reuoc. 1. p. cap. 32. num. 74. & 89. has opiniones speciatim recensens, & nostrum dubium difficile appellet, & in Lara propendat lententiam ex ratione de qua inferius illat. tamen nec ipse calluit, nec satis perpendit dubij huius difficultatem, sicut nec alij plures, qui de eadem egerunt, ut ex dicendis constabit. Quorum plures post hæc scripta vidi referentem Castillo 5. controu. 123. n. 17. vbi ait merito confutasse Cenillos prædictam Lara opinionem, quod non ita esse, clarè ex dicendis constabit.

In qua dissensione, & contrarietate uec dicendum puto Lara affirmasse, quod communitates, in quibus causæ puritatis strictè iudicantur, præferant testes pauciores, quomodocumque maculam generis referant cum ratione, aut verisimilitudine, aut sine ea; nec credendum est, nec quidem cogitandum, quod si ita hoc intelligeret Lara approbasset, nec iuris rationes adduxisset pro simili irrationabili consuetudine, aliàs enim res ipsa cum ratione, & iure pugnet; aut nullo modo pugnat, quia & in casu rationabili, & cum iuridica ratione loquitur, cum in primis requiratur, quod testes pauciores maculam firmantes sufficientem adducant rationem, ut expressè dixit in n. 72. & Sufficiens enim ratio quid est? nisi sufficiens ad credendum id, quod asseritur, & sufficiens ad non credendum contrarium, ita ut credamus, quod ipsa ratio verum demonstrat, & non credamus, quod ab ea fecernitur, ut Cic. 4. Tusculam, dixit, si quidem testes pauciores cum ratione sufficienti maculam asserunt; aut sufficiens est ratio per se tantum, quia ipsa per se inspecta fidem meretur; aut sufficiens etiam respectu contrariorum testium & rationis eorum, qui puritatem firmant. In prima specie dum ratio sufficiens est per se tantum, & non respectu rationis aliorum testium, qui forte afferunt fortiore rationem, potius insufficientis dicitur respectu negocii, quo de agitur, cum sit e contra alia fortior, & potentior, quæ alteram vincere, & omnino debet præualere; & si enim per se sufficiens, insufficientis efficitur per aliam vrgentiorē adductam per contrarios testes, & non potuit eam Lara sufficientem appellare respectu negocij, de quo nunc agitur, nec ita fecisse credendum est: & appellauit igitur rationem

sufficientem etiam respectu rationis traditæ ab aliis contrariis testibus, quia maior & fortior videtur, quo casu verè sufficiens dicitur, & omnino absque dubio sequenda est, & debent præferri testes, qui ea nituntur, quamvis pauciores, pluribus aliis, ex superioribus dictis, & traditis à Ioan. Gutierrez. lib. 2. pract. qu. 106. n. 4. Mol. lib. 1. de Hispan. primog. c. 5. num. 9. Aym. Craucta conf. 243. nu. 4. Rol. à Valle conf. 6. n. 20. lib. 4. † quia ratio melior in testibus attendi debet, licet numero pauciores sint ex pluribus traditis supra, & per Ant. Gabr. lib. 1. de testib. concl. 4. n. 60. & 68. & per Farin. de testib. d. qu. 65. num. 173. per textum in l. ob carmen. 21. in fin. de testib. & probatur in l. 40. ibi, maguer. que los otros

20 que dixesen el contrario fuesen mas, tit. 16. p. 3. † nam cum ratio nihil aliud sit quam dux intellectus, secundum Bald. in l. de quibus, n. 101. de legib. aut motus animi vera à falsis distinguens, ex Cic. lib. 1. de inuent. rhetor. tenet idem Bald. in l. non omnium, in addit. n. 1. illo eod. tit. de legib. † quare certa demonstratio veritatis appellatur à Montauo in l. 2. glos. 3. verbo. probo mexor, tit. 8. lib. 2. fori, sequitur quod dixit Cicero pro Planc. *Gravior & validior est decem virorum bonorum sententia, quam totius multitudinis imperitia*, sententiam illorum vocat, quia rectitudine, & ratione munita est, horum autem imperitiam, quia sine rationis, & rectitudinis regula profertur, † ita ut paucorum testium ratio potius ante omnia sit inspicienda, quam numerus, & assertiones plurium; & ideo receptum, & traditum est iure, quod testes cum causæ redditione præferendi sunt cæteris, etiam in numero impari pluribus existentibus, ut ex multis docuit in puritatis materia loquendo Hojeda d. cap. 23. numero 146. & generaliter loquendo plures ad hoc adducit Farin. de testib. quæst. 70. num. 19. vbi num. seg. probat ex Baldo in d. l. de quib. de legib. & ex aliis pluribus quod fides testis cum ratione non debilitatur per contrarias assertiones sine ratione, ita ut pateat ratio opinionis Perezij de Lara, & quantum de iure procedat.

24 Nec, dissentit Zaballo citato loco n. 98. vbi tradit, quod pauciores deponentes verisimilita debent præferri pluribus aliis contrarium volentibus, ex textu in d. l. ob carmen. 21. §. si testes, ibi, *credendum est, quod natura negocij conuenit*, & iterum ibi, *quæ rei aptiora, & vero proximiora esse comperit, de testib. cū adductis ab Ant. Gab. d. concl. 4. n. 28. Malch. de probat. consil. 1364. num. 8. Menoch. de reinenda remed. 3. num. 721. & loquendo in materia puritatis probant Hojeda d. c. 23. n. 142. & Valençuela conf. 92. num. 210. cum segq. præter alios adductos ab eodem*

25 Zaballo loco citato; † atque ideo indices debent suum adherere arbitrium testibus verisimiliora deponentibus, ex textu in l. 3. vers. tu magis, de testib. & Rebuff. in tract. de reprob. test. n. 15. Rol. à Valle conf. 24. n. 55. lit. c. & conf. 27. n. 27. lib. 3. Valençuela conf. 41. n. 78. à quibus non dissentit Lara præcitato loco, nec aliud vult, ni præferre testes verisimiliora ratione munitos. † Sufficiens ergo ratio quid nisi maior verisimilitudo est, aut qualis potest maior verisimilitudo appellari, quam maior, aut sufficientior ratio? & e contra, † verisimile enim nihil aliud est, quam quod ipsa ratio proximum, & vero simile facit, ex textu in l. milite 8. vers. oportet, C. de quest. amb. de testam. imperfect. in fine. principij cel. 8. & colligitur ex quali infinitis iuribus adductis ab Ant. Tiracq. in l. si vimquam, in presat. num.

37. C. de reuoc. don. Card. Tufsch. in V. concl. 161. num. 1. eo. 8. Aug. Barbosa axioma 213. n. 1. pag. 139. Quare idem est sufficiens ratio, quam exposcit Lara in d. n. 72. quam verisimilitudo maior requisita à suo concine Zaballo à n. 98. cum seg. & licet inter verisimilitudinem & rationem discrimen assignari valeat, quoad nostram tamen speciem omnino idem sunt; & sic passim iure eis utimur, † verisimile quod est pro ratione assignado, & e contra, ut passim videre poteris, & in l. non est verisimile, 23. Quod metus causa, l. cum de atate 13. & l. circa 14. de probat. & in l. in persona 3. l. neque natales 10. l. sine possidetis, 16. l. ad probationem 22. C. illo rit. de probat. cap. quia verisimile est, 10. de presump. cum pluribus similibus.

Quod & clarius exposuit idem Lara in n. 78. & 29. 81. vbi prædictam resolutionem tradit casu, quo plures testes puritatem asserentes illam conijciunt rationem, quia nullam maculam in genere agnouerunt, nec à maculatis descendere præterforem audierunt, quæ ratio insufficientis est, ut ipse asserit, Lara, & probat textus in l. actor. 23. C. de probation. cap. super hoc 5. in fin. vers. porro, de renunciat. cap. accusator. 2. 6. q. 5. l. 2. tit. 14. part. 3. cum congestis à Fulvio Paciano d. probat. lib. 1. c. 37. à num. 1. † remouent enim sensum actus, potuit enim euenire, quod hoc idem, quod plures testes nec viderunt, nec audierunt, & alij audierunt, & viderunt, secundum Franc. Aret. in d. cap. in nostra, num. 17. & 19. & 22. vbi etiam Felin. n. 5. & 8. Bal. in l. 1. n. 7. C. de bon. poss. secundum rab. & adductos ab Ant. Gabr. de testib. lib. 1. concl. 4. num. 6. & apud Farin. de testib. quæst. 66. num. 228. Seraphin. Oliuar. decis. 607. n. 1. & 2. & decis. 675. num. 1. quibus pluribus ita insufficienter ratiocinantibus merito præferri debent pauciores maculam firmantes reddita ratione; quia viderunt, & cognouerunt ascendentes ludæos, Mauros, aut hæreticos reconciliari, seu penitentiarum, seu ita audiuisse à suis maioribus, & semper pro talibus habitos communiter accepisse, quæ ratio, ut Lara ait, percipitur sensu corporeo, de quo, ut plenè concludant, deponere testes debent, & dicitur sufficiens tam in se, quam respectu alterius rationis adductæ per contrarios testes, ut ex Bal. in l. suam num. 6. in fin. C. de testib. & in cap. cura causam, à num. 2. vbi canonizæ extrà eod. & ex aliis plena manu congestis penes Farin. de testib. q. 70. n. 128.

Sed tunc maximè obstat, quod frequentius accidere solet in depositionibus testium circa puritatem, qui non tam negant maculam audiuisse, sed & simul quod viderunt, & audierunt semper à suis maioribus, & senioribus & ab omnibus communiter præterforem reputatum esse pro puro, & clari sanguinis, & sic simul cum negatiua affirmatiuam adducunt, & positiuam puritatem asserunt, quare adhærens negatio fidem non detrahit testimonio, ex adductis à Malch. de probat. concl. 70. numero 9. & à Fulvio Paciano eod. tractat. lib. 1. cap. 36. numero 19. & à Farinac. de testib. quæst. 65. num. 215. & 217. & seg. nec maior ratio est, quæ affirmatio maculæ adducta per pauciores testes præferatur affirmatiuæ puritatis assertæ à pluribus, sed potius est contrariæ adest ratio, de qua in regula, quæ est fundamentum sectatorum huius sententiæ, inter quos fuit Hojeda in dict. cap. 23. n. 144. & Valençuela consil. 90. numero 49. cum segq.

Ego

32 Ego verò præter omnes, quorum nemo nec dubium dissoluit, considero magnum rationis discrimen inter puritatem, & maculam, quia puritas prouenit à longiori facto sumptæ fidei catholicæ semper, & intrepide obseruata à maioribus omnibus absque eo, quod memoria sit eius, qui primò eam fuit amplexus; alias eius descendentes puri non essent, atque ita est qualitas ab antiquissimo, & incognito facto proueniens, & ideo intellectu imperceptibilis, & ex sua natura incerta. Macula verò præximè orta est ab alio facto propinquiori memoriæ hominum, & certiori, nempe ab obseruatione sectæ, seu legis contrariæ nostræ catholicæ, seu à crimine contra fidem à maioribus commissio, siue à penitentia ab eisdem elata in Sancto Inquisitionis officio, † quæ omnia est antiqua non tamen ita longinqua, vt hodie excedant metam centum & triginta sex annorum ex his, quæ dixi supra 1. part. quæstio. 9. §. 2. in princ. quorum memoria verisimilior est, & opinio maculæ plerumque prouenit ex prædictis factis, ex aliquo eorum, vt sæpius expertus sum ex libris Sancti Officij, quæ sicut magis propinqua, ita & magis specialia sunt, & opinio ab eis proueniens magis verisimilis, velut à facto incipientis, quod verisimiliter nosci, & sciri potuit, † & testes opinionem maculæ firmantes testantur de re magis speciali, & propinquiori memoriæ hominum, & debent contrariis præferri ex supra adductis, & ex doctrina Bart. communiter recepta in l. carbonianum 3. §. dua, de carbon. edicto, aientis non ita credi testi deponenti de facto longinquo, sicut creditur deponenti de propinquo, refert Arefmus. Teparus 1. tom. lib. 1. tit. de probat. prælar. ver. testi deponenti, quod non solum intelligendum est respectu loci, sed etiam respectu temporis, maximè cum puritas proueniat à defectu memoriæ obseruationis alienæ sectæ, aut criminis contra fidem, & ab opinione communi inde prouenienti: macula verò à memoria delicti, aut obseruationis contra fidem, & à fama, & reputatione exinde incipienti, & ita merito præferri debent testes maculam firmantes, quia de actu magis affirmatiuo, speciali, certo, & sensu corporeo perceptibili deponunt, † sicut de iure habemus constitutum; quod licet testes pro bona fama præferantur pluribus testibus de mala, vt diximus supra in d. regula 11. tamen pauciores testantes de mala fama alicuius in specie præferuntur pluribus de bona fama in genere, secundum Alexand. conf. 150. In causa & lire, numero 17. vers. constat autem lib. 5. Card. Tufsch. lit. T. conclus. 255. num. 15. Aug. Barbosa axioma 107. sub num. 14. pag. 70. Farin. 1. tom. praxis crimin. quæst. 47. num. 193. & seg. quæ in puncto iuris verior est, quam contraria ab aliis sequitur, & etiam præferuntur qui seruum morbosum dicunt, ex Bald. in amb. omnes num. 8. C. com. de success. Felin. in cap. in nostra numero 12. de test. Capot. in l. quero. §. in de adil. editio Coita in memorab. verb. Adilio reddibitoria. Nicel. in concord. gloss. 26. Gregor. in l. 40. verb. Yguales, in 16. part. 3. Alexand. conf. 63. & conf. 148. numero 2. libro 2. & generaliter loquendo in probatione per famam illa præferenda est, quæ ex verisimilioribus causis, & coniecturis ortum habet, vt in nostra specie fama maculæ oritur, ex pluribus adductis per

numero 1. & per Farin. 1. tom. praxis quæst. 47. numer. 167. † & quia defectum memoriæ, seu notitiæ adducentes allegant ignorantiam ex sua parte, non verò ex parte existentia rei, quæ esse potest, & ab eis ignorari, & si positiuè puritatem generis testentur, præsumitur magis ex defectu memoriæ prouenire, quam ex defectu veræ maculæ ab aliis assertæ, quia communiter dum infectio, & labe, & eius causa ignoratur, quilibet pro puro reputatur, & clari sanguinis, & velut talis à testibus ex publica opinione, & fama positiuè declaratur, vt pluries vidi, & expertus sum, † maximè hodie cum memoria hominum circa prædicta facta, & maculas, quæ ab eis proueniunt, non ita omnibus constans sit, vt ab omnibus sperari debeat concorditer, & indifferenter vnde bene dixit Christophor. de Paz de tenua 1. part. cap. 32. num. 89. quod nemo hodie erit, qui maiori testium numero suam non probet puritatem, & si natus sit ex genere spurcissimo ex prædicta ratione, cuius veritatem me experientia docuit.

Nec nobis pugnat, pluries paucorum dicta non ab hæretico vero facto, nec penitentia maiorum, nec ab alia iusta causa prouenire: sed ab errore, seu malitia testium, & inimicorum, vt aliquando vidimus & dici non potest tunc præferendos paucos circa maculam, extantibus aliis ex contrario pro puritate, nec quod deponunt de re magis verisimili, & propinquiori veritati, quæ aliquando falsa & erronea visa fuit. † Quia hæc in specie, dum error, aut malitia non apparet, & testes fidedigni maculam cum ratione asserunt, præsumere debemus, quod frequentius accidere solet, præcipuè in materia probationum, secundum Bal. consil. 390. Tam profundè lib. 2. Craucta de antiq. temp. 1. part. sect. Materia singulariariæ num. 118. Menoch. de presump. lib. 1. quæst. 18. num. 1. & lib. 6. presump. 14. num. 20. & presump. 19. num. 5. Euerard. in topicis loco 101. 4. communiter aduentibus, numero 2. & cumulat nouissimè plures Aug. Barbosa loco 20. num. 1. & 4. pag. 308. Gracian. discept. for. tom. 5. cap. 967. numero 31. Mantica de iac. & amb. lib. 23. tit. 9. num. 2. † & vbi proceditur sola facti veritate inspecta sufficit probatio persuasiva, & verisimilis secundum Bald. in l. solam, in fin. C. de testib. Dec. in cap. dilectis, de iudicis. & consil. 595. & consil. 631. & 690. in fin. Aretin. consil. 62. vers. Præterea dicit, & consil. 84. vers. & hoc maxime est dicendum, & consil. 127. vers. & certe in casu nostro, idem Bald. consil. 244. Donatio, in fin. lib. 1. Stephan. Gracian. Marchie decis. 68. num. 3. cum aliis adductis supra 1. part. quæst. 5. num. 43. cum duobus segq. & inferius numer. 63. & supra h. quæst. §. 1. sub num. 27. in fin. † & in his, quæ sunt difficilis probationis non est querenda euidentia, sed humana certitudo secundum Aristot. ethic. 1. cap. 1. in princip. & cap. 7. circa fin. vbi D. Thom. lect. 5. & 11. & 2. 2. quæst. 70. art. 2. Lara in compend. vitæ hominis cap. 12. numero 7. & vbi sunt testes de macula cum qualitatibus, de quibus infra numero 98. habent verisimilitudinem, faciunt probationem persuasivam, quam sequi iudices possunt, etiam pluribus aliis in contrarium extantibus ex supra dictis. † Immo dum adest reprobatio infamitæ, & maculæ ex vera & iusta causa prouenire præsumendum est, quia dum apparet effectus, præsumitur proportionabilis causa ad eius productionem ex text. in l. si in

stipulatus fuero, te fisti, 97. §. possum 1. de verbor. l. cum de in rem verso. 6. de usuris l. si filiusfam. 10. C. de petit. hered. Bald. in l. siue possidetis numero 19. C. de probat. And. Tiraq. de cessante causa ex numero 1. usque ad 17. Menoch. lib. 1. praesumpt. 18. numero 16. Card. Tusch. lit. E. conclus. 49. num. 1. tom. 3. Burlat. consil. 370. vol. 4. & sic cum testes dicunt publice audiuisse, etiam non nominatis personis, a quibus audierunt, nec origine, a qua prouenit fama, probant, quia praesumitur a fidedignis audiuisse, & a bona origine fama oriri ex Bal. in cap. praeter ea, col. 1. in fin. de testib. & in cap. litteras, num. 2. de praesum. Casiod. decis. 3. de probat. numero 9. & Caputaq. decis. 289. part. 3. sicut & constituto de consuetudine praesumitur ex infra causa processisse, ex d. l. cum de in rem verso, cap. illud. 12. dist. tenet idem Bald. in l. de quib. vers. ex praedictis apparet, de legib. Gracian. 1. rom. discept. forens. cap. 184. num. 22. Idem Bald. in c. cum venissent, de eo qui mittit. in possess. Dec. in c. 2. n. 8. de probat. Tiraq. de retract. consang. in proem. n. 7. in fin. Menoch. 2. praes. 1. n. 4. Hae autem praesumptio causae iustae per existentiam effectus procedit, & habet locum, dum nihil contrarium adest; sed, cum si appareant aliqua causa friuola, iniusta, malitiosa, seu vanae credentiae quorundam testium, quibus fuerunt moti ad firmandum illam famam obiectae descendente; tunc enim, quia adest certa, iniurataque; eius radix probata, cessat praesumptio pro fama, quae in certis locum non habet, l. fin. in princ. quod met. ca. l. fin. de probat. Barbof. axiom. 186. n. 1. p. 114. & illa probatio fallax, seu insufficientis causae facit cessare contrarium iuris praesumptionem, l. si chirographum. 24. l. cum de indebito 25. de prob. l. nuptura 57. in fin. de iure dot. l. vlt. C. si minor se mai. Menoch. 1. praes. 9. n. 7. & 8. Valenc. consil. 7. n. 21 quod habebit locum, non solum quoad testes, qui firmanunt maculam, ducti ex illa insufficienti causa, sed etiam quo ad alios, qui eandem famam, vel auditum maculae asseruerunt sine expressione illius causae: nam tunc praesumitur, quod illa vox & fama, seu auditus habent eandem vitiosam causam, quam habuerunt assertiones aliorum testium, quorum testimonia horum dicta declarant, & exponunt, ex Dec. in c. in praesentia n. 92. de probat. Mandel. Alben. consil. 9. n. 23. & alij alibi adductis, dummodo omnes labem asserant per eandem lineam, seu si ex diuersa, vel si diuersam speciem maculae asserant, vel ut si alij dicant maculam Hebraicam, alteri Sarracenam, nam his speciebus cessat omnis illatio ex dictis illorum, ad horum testimonia, quia omnino diuersa, ex vulgatis. Dum vero omnes conueniunt in certa macula eiusdem lineae, quae indiuidua est, procedit recte argumentatio, & sic apparendo quod causa, quam aliqui ex testibus asserunt in confirmationem sui testimonij, fallax, aut insufficientis est, praesumitur eadem causa nisi aliorum testimonia, & sic neutris erit credendum, ex rationibus circa idem adductis supra 1. part. quast. 10. §. 4. post num. 22. in his addendis positus.

43 Amplius quidem principalis institutio, de qua agimus, constat ex eodem Lara in numer. 83. vbi per rationes aequales testium tam affirmantium maculam, quam eam negantium, plus fidei negantibus tribuit, dum eorum ratio, licet negatiua, cadit in sensum corporeum, ex l. qui testimonio 20. vers. Non tamen intelligentiam, in fine, de testam. Farinae. qui plures adducit, quast.

68. numero 63. & quast. 70. numero 127. verbi gratia testes circa maculam rationem illam reddunt, quia praeterea originem trahit a conuerso, seu maculato, quem agnouerunt, & alij dicunt puritatem eiusdem, quia non ab illo conuerso, nec maculato descendit, sed ab alio puro & nobili, a quo & vxore procreatum acceperunt, & pro tali habuerunt; quia in specie ratio testium affirmantium in se sufficiens est, respectu vero rationis aliorum testium insufficientis iudicatur, cum sensu corporeo etiam percipiatur, & ideo propter rationes aequales testes plures pro puritate aliis sunt praefereudi paucioribus, vt asserit Lara, quod non ita falsus esset, si eius sententia fuisset, quam laus conciuis Zaballo ei tribuit.

Ex quibus inferitur primo, quod si Lara eius opinionis fuisset, vt doceret testes pauciores de macula, quomodocumque loquantur, praefereudos etiam plurius contrariis extantibus iuste & cum ratione carperetur ab Hieronymo Zaballo, & posset moneri, vt maturius rem considerando, non pœniteat consilium mutare, ex illo D. Hieronymi in praes. ad Isaiam, Melius est se ipsum corrigere, quam ab alijs corrigi, ad exemplum D. Augustini qui librum retractationum fecit, & ita docemur a Iustiano in aub. de nuptiis in princip. vers. Maioris autem, collat. 4. Novella 22. ibi, Non enim erubescimus, si quid melius etiam horum qua ipsi prius diximus adnueniamus, hoc sancire, & competere prioribus imponere, correctionem, nec ab alijs expectare corrigi legem, aub. vt fratrum filij, coll. 9. l. Diui fratres, 17. de iur. patron. l. nonnunquam 6. de collat. bonor. cap. si quando, 5. de rescript. Rebuff. in tract. nominar. quast. 17. numero 4. Sigilm. Scaccia de appellation. quastion. 17. lim. 47. mem. 1. numero 33. Andr. Fachin. 12. controuerf. 73. in principio Cardin. Tusch. lit. M. concl. 435. tom. 5. cum alijs adductis ab August. Barbofa axiom. 55. num. 3. pag. 35. intellectus vero prout nos intelligimus, & ostendunt relatae rationes ab omni iusta caret reprehensione maxime quia post haec nostra scripta idem Perezius de Lara sic se expoluit in compendio vita hominis nuper impresso cap. 1. sub numero 48. vers. quia nonnulli, illis in verbis, & reddunt, (nempe testes pauciores circa maculam) sufficientem rationem, non volui me restringere ad purum dictum, sed ad sufficientem rationem a testibus traditam, in qua adest debet causa sufficientis defectus, vt dictis testium fides adhibeatur, regulando eam secundum ius, quamvis haec aliquantulum pugnant videantur, cum eis, quae ipse auctor dixerat eodem loco numero 11. vbi ad maculae probationem admittit testes de auditu puro aliqua sine ratione, quem in hoc repellimus supra parte, 1. quastione 9. §. 4. numero 15. & 30. cum alijs seqq.

Inferitur secundò, quàm abs re prorsus sit ratio de qua Christophorus de Paz in suo tract. de reuota 1. part. cap. 32. a num. 76. usque ad 79. dicens, quod ideo in specie proposita minori testium numero praestantior adhibetur fides, quia probationes sunt iudicibus arbitrariae ex Bar. in l. Lucius, num. 3. de his, qui not. infam. praecipue in causis puritatis & nobilitatis per plurimum prodest iudicium arbitrium, ex Ioan. Garcia glos. 12. numero 24. & 38. Valencuela in puritatis causa loquendo consil. 90. a num. 21. & consil. 92. a num. 94. circa medium, cum traditis supra hac quast. 5. a numero 5. & 6. quia sum-

les probationes, licet debeant esse liquidæ, & ex utraque parte constare, non tamen iuris subtilitas in eis attenditur, cum solem fiant ad instructionem animi iudicum, qui propendere sanè poterunt aduersus praetensorem dem sunt testes, & si pauciores, qui de eius testantur macula, quamvis per maiorem numerum contrarium probetur, animus enim ex qualicumque instruitur probatione, ex traditis supra numero 40. & infra num. 61. Et dictio qualicumque omnem imperfectam probationem, & casus comprehendit improprios ex Rebuffo in hereditores col. 4. de verbor. sign. & ex alijs quos idem Christophorus citat, Valencuela consil. 63. numero 58. & seqq. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 3. quast. 6. numero 43. & seqq. dicens, quod praedicta dictio est vniuersalis, & includit ea, quae impropria sunt, Phil. Dec. consil. 559. numero 2. & quae alias non comprehenduntur, Carol. Ruin. consil. 18. numero 19. lib. 2. Burg. de Paz. quast. 11. numero 34. August. Barbofa dictio 299. numero 1. pag. 319.

47 Quae ratio abs re, inquam, prorsus est, quia nec conuincit, nec iuri, nec quidem, vt pace tanti viri loquar, iurisperito conuenit, tum quia in re tam ardua, & graui praestare fidem improprae & imperfectae probationi relicta propria & perfectissima incongruum maxime est, omnique iuri & rationi contrarium, & abhorret a fide bona, & inspectione veritatis, quae quilibet probus niti iudex debet, vt superius in §. 1.

48 dixi, tum quia esset in potestate iudicis solum adhibere animum cuiicumque imperfectae probationi, & pro libito quemlibet infectum & maculatum efficere contra ius & rationem, de qua in text. in l. vlt. §. illud procul. d. n. 6. C. de latina libert. toll. exemplo 7. C. de probat. cum

49 similibus, tum etiam, quia & si hoc ita statuto comprehensum maneret, velut iniuriosum & captiosum seruari non oporteret, secundum gloss. in l. cum a matre, vbi Bald. numero 11. C. de rei vendit. & in l. fin. §. in computatione sub numero 19. vbi additio l. i. C. de iure deliber. Andr. Gaylio lib. 2. obseruat. 33. numero 7. tum etiam, quia etsi statutum iubeat, quod vnico testi fides plena praestetur, inualidum nec seruandum docuit idem Paz citato loco numero 63. quia imperfecta dicitur probatio; nec lege, nec consuetudine hoc statui potest, secundum adductos per Ant. Gab. de testibus conclus. 1. numero 5. & 6. & 11. Pet. Anton. à Petra de fideicom. quast. 12. numero 561. Mascard. de probation. lib. 1. quast. 11. numero 10. Farinae. de testibus quast. 63. numero 8. vbi in quatuor numeris seqq. rem satis ample, & apte explicat, quod fortius seruandum est, dum minor testium numerus eliditur, & reprobat per maiorem numerum, vt ex Baldo in l. 2. §. filius vers. l. dem statutum. Quis satisd. cogant. & ex alijs docet idem Paz

51 ibid. numero 61. tum quia contrariae probationes aequales extant, inuicem oppugnantur, & eliduntur, ac si nihil maneret probatum, arg. l. nihil. 12. de reg. iur. l. aliud est 71. de verbor. sign. l. si pro patre, 10. §. versum. de in rem verso. l. 1. de iuris, & ita ex veriori sententia egregie docent Franc. Duar. disput. amiuers. lib. 12. disputat. 33. & in comment. ad tit. de iureiur. cap. 30. & in posteriori parte, cap. 7. vers. alterum est absurdum, & ad tit. de arbit. ad finem principij, vers. diximus iniurandum de ferri. fol. mibi 162. Hugo Donel. lib. 24. comment. cap. 19. num. 7. Anton. Fab. de error. deced. 19. err. 1. qui-

bus adstipulatur Corraf. in l. admonendi numero 92. de iureiur. Igitur multo magis minor testium numerus elius per maiorem manebit, vt iudices nihil habeant, cui possint suum adhibere iudicium, & praedicta ratio Christophori de Paz communis est ad omnes probationes cuiusque negocij & causae, quae arbitrariae sunt, l. 3. §. 1. de test. & possent iudices semper pro arbitrio minori testium numero fidem praestare potiore, quod absurdum est. Quare generaliter constituendum est, quod iudicum arbitrium in omnibus probationum generibus, & causis & iure & ratione venit regulandum, vt fatetur idem Paz, & simul pro cuiusque negocij qualitatibus & circumstantiis, ex adductis ab Aym. Craueta consil. 75. numero 22. & consil. 174. numero 37. Iosephi Ludouicis decis. Lucens. 3. numero 14. & seqq. & sicut idem Paz in eodem loco a num. 57. usque ad 64. docet, quod iudex ex libero arbitrio procedens non potest vti probationibus reprobatis per ius, per sententiam, aut per alias probationes potentiores, fateri idem debet in causis puritatis, in quibus nullum est praecipuum ius, ex quo contrarium seruari possit, nisi esset intrinseca ratio in macula generis, ex qua, & ex modo narrandi testium oriatur sufficiens causa admittendi, & sequendi pauciores testes pluribus, omisiss, vt manet dictum. Et licet Paz ibi loquatur de probationibus per sententiam reprobatis, idem est, si reprobandur per alias potentiores probationes, inter quas, & sententiam idem interuenit ius, & ratio, parique ambulat passu, ex text. in l. sed si possessori, 11. §. fin. & l. leg. & in l. duobus 28. §. coloms. de iureiur. l. fundum 16. de except. l. lege Iunia 24. de manum. Ias. Alexand. & Dec. numero 62. in l. 2. Cod. de edendo, Valencuela consil. 92. numero 20. Menoch. de arbit. casu 11. numero tertio, cum alijs adductis supra 1. part. quast. 13. §. 1. praemisso.

Sicque vera Larae opinionis ratio, quod ideo minor testium numerus circa generis maculam efficit plenior fidem, quam plures circa puritatem, quia maiori ratione, seu vt Zaballo loquitur de similitudine muniti sunt, cum restentur rem a facto magis speciali prouenientem, & adhaerentem memoriae hominum, quae melius sciri, & nosci potuit, quam puritatis qualitas, quae a meta prouenit longiori, & imperceptibili, & a defectu memoriae alicuius maculae, quae cedere debet scientiae aliorum testium, etiam numero paucorum, vt iure probatum relinquimus, & simul quod nihil sit speciale quoad hoc in puritatis causis, sed ita seruatur ex natura harum qualitarum, & dispositione iuris, quam supra adduximus, & eam non fuit assequutus Paz, sicut nec alij caeteri, & ideo eius ratio nec conuincit, nec ad rem facit.

Inferitur tertio intelligentia cuiusdam doctrinae Iacobi Menochij lib. 1. de arbit. iudic. quast. 24. num. 4. dicens, quod dum iudex potest procedere sola facti veritate inspecta, poterit sequi leuiore probationes, & secundum eas iudicare, vt videlicet intelligatur, si facti veritas ex leuibus appareat probationibus, & ex alijs simul aliunde habitis, quod sumi debet ex ratione, & verisimilitudine, quae fit cum dictis probationibus, quia non poterit iudex suum accommodare arbitrium leuibus probationibus sine ratione, nec verisimilitudine, aut sine aliquo adiuncto, & causa, ex qua veritas facti

facti deducatur, & omittit pinguioribus probationibus, cum aliter non sit procedere facti veritate inspecta, quae non deducitur ex leuibus indicibus, & probationibus, sed ex ponderosioribus & ex eo, quod rationabilis, & verisimiliter apparet, ex Montaluo in l. 2. gloss. 3. *probo mexor. tit. 8. lib. 2. fori*, Maranta de ord. iudic. 4. part. tit. 3. *an iudex sit competens*, numero 39. dicenti, debere intelligi de illa veritate cui ius patrociniatur, refert Barbosa *clausula 173. numero 8.*

57 pag. 170. *†* & quidem iniquum & iniustum esset arbitrium sumptum ex leuibus, omittis pinguioribus probationibus, quod magis esset iudicis leuitas, quam rectum arbitrium, ut deducitur ex l. *continuis*, 137. §. cum ita 2. de verbor. oblig. l. *societatem* 76. §. arbitrorum. cum l. *seg. pro socio*, Velluga in speculo Princip. rub. 31. numero 3. Aym. Craueta *consil. 612. numero 12.* & *consil. 657. vers. viri plane boni arbitrium*, Hondedeo *consil. 64. numero 24. tom.*

58 2. *†* & esset arbitrium cum iniquitate, contra l. *vir bonus* 18. iudic. solui, cap. nunc autem 7. DD. maxime Propositus, 21. dist. Alexand. in l. conuenerit. nu. 14. de iuris. omn. iudic. Menoch. lib. 1. de arbit. *quasi. 13. numero 15.* Auiles in cap. prior. 2. gloss. *part. 39. ciuitad.* numero 8. *†* quod velut iniquum valorem rei praestare non potest, ex Aym. Craueta *consil. 190. numero 5.* Auiles citato loco faciunt plura tradita à Tiracquel. de retractu lignag. §. 35. gloss. 1. num. 31. Cardin. Tusch. lit. I. *conclus. 330. numero 17. tom. 4.* August. Barbosa *axioma 15. num. 4. pag. 16.* vbi alios refert, & Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 26. *comment. cap. 3. lit. F. pag. mibi 1401.* *†* intelliguntur enim leues probationes in dicta Menochij opinione respectu numeri, & inhabilitatis testium, non vero respectu leuis rationis, & verisimilitudinis testimoniorum, alias enim res ipsa pugnaret cum iure, ratione, & officio & nomine iudicis, *†* & si quidem possit iudex virtute huius clausulae admittere probationes non concludentes & persuasivas ex Stephano Graciano *Marchie decis. 68. num. 3.* Neuzan. *syn. nupt. lib. 5. sub numero 123.* & probationes leuiores vt ex Menochio citato loco dixi Maranta 1. p. *clausula 368. numero 8.* Roland. *consil. 7. numero 36.* hoc tamen intelligitur, dum veritas aliunde apparet ex Aym. Craueta de antiq. tempor. in 9. *partic. 1. partis principalis numero 6. & segg.* Quae incipit octauo datur, vti hos refert August. Barbosa *dist. clausula 173. numero 15. pag. 171.* *†* & similiter accipi potest de probationibus facti omittis iuris solemnitatibus, ex quibus & ex earum rationibus, & verisimilibus causis sumi potest veritas, quae non in solemnibus, sed in re ipsa consistit, & percipitur ex testium depositionibus, fide, & ratione, etiam iuramento omisso ex Bart. in l. *filium fam.* numero 5. de donat. quem sequuntur Ias. in 2. *lect. numero 225.* & Roman. numero 95. in fin. in l. *admonendi, de iure iur.* idem Roman. in rub. numero 34. de arbit. & *consil. 20. numero 3. & seg. vbi Mandol. lit. C. Alexand. in l. milites, numero 78. C. de testam. milit.* Corrad. in *pract. rub. de test. numero 11. vers. Quando statutum*, Socin. *reg. 42. §. fallent. 3.* Tiber. Dec. *consil. 56. numero 107. in fin. lib. 2. licet contrarium voluerint adducti à Malch. de probat. concl. 1368. numero 5. & 6.* *†* & etiam si fuerint sine citatione recepti ex Bart. in l. 2. C. de naufrag. li. 10. ad hoc allegato per additionatorem Abbatis in cap. 2. *lit. A. vers. Item adde quod vbi cumque*, vbi etiam Aret. numero 11. de testibus, Hypolit. in l. de vnoquoque numero 88. de re iud. An-

ton. Gabr. *tit. de citat. conclus. 1. numero 341.* faciunt tradita per Malchard. *concl. 683. numero 42. & 44.* & per Farinac. de testibus, *quasi. 72. à numero 78. cum tribus segg.* *†* atque ita iudicium reducitur ad terminos iuris naturalis, & gentium, quo solemnitates iuris ciuilibus omittuntur, ex Valasco de iure ephyri. *quasi. 6. numero 12. & consult. 145. numero 10.* Brunior à Sole in locis commun. *verb. clausula*, 46. Menoch. *consil. 180. numero 7. in fin.* Aloyf. Ricc. in *collect. decis. part. 3. collect. 699. effect. 1. †* & quod per similem clausulam remittantur iuris ciuilibus solemnitates, dixit Aldrete de relig. *discip. tuenda lib. 1. cap. 8. num. 14.* Craueta de antiquis. 1. *part. sect. octauo datur. num. 9.* non tamen ea, quae tendunt ad reperiendam veritatem. Rota Bononi. *diuersor. decis. 30. numero 28. & decis. 65. numero 140.* *†* & sic intelligitur de illa veritate, cui ratio, & ius patrociniatur ex Maranta de ordine iudic. 4. *part. tit. 3. an iudex sit competens, numero 39.* August. Barbosa *numero 8. citato loco, †* quod est procedere sola rei veritate inspecta, non vero pro libito partem, quam maluerint, arbitrari, & contrarium omittit, esto ius veritas penes maiorem numerum testium, siue apud minorem, quorum fides, ratio, & verisimilitudo inspicere debent, *†* & iudices semper omni euentu, & 68 foro tenentur ponderosiores probationes sequi ad iudicandum, vt docet P. Thom. Sancius in *Decalogum lib. 1. cap. 9. numero 44.* & Ioann. Sancius Abulenti. in *housissimis suis selectis & pract. disput. 44. numero 51. vers. in secundo status. fol. 412.* Martin. Bonacina de iudicio publico *disp. 10. quasi. 2. punct. 2. nu. 1. in 2. somo.*

Opinione itaque Lara intellecta, atque vt vides explicata contra assensum Hieronymi de Zaballo, constat probatum, quod non tantum hinc in causis, attendi debet numerus testium, quam eorum rationes & verisimilitudo, quas sequi omnino iudices oportet, & debent, vel à pluribus, siue à paucioribus adducantur testibus. *†* Difficultas enim versatur, dum simul cum rationibus, & verisimilitudinibus aequalibus circa puritatem, & maculam impates extant testes, quibus maior fides sit adhibenda; & si maior numerus pro macula est, dubio res caret, cum eis sit potior praestanda fides, & secundum eos iudices declarare debent, quia dum maior testium numerus est cum aequali ratione praefereendus, & sequendus est, ex traditis superius in *praeced. §. reg. 10.*

Maius enim dubium est cum excessus testium est pro puritate, paucioribus maculam asserentibus, quibus eorum praestantior sit adhibenda fides, dum vtrorumque rationes eandem habent vim; & videtur, quod pluribus tam ratione maioris numeri, quam ex bona fama, quam asserunt, secundum tradita supra *reg. 10. & 11.*

At in proposita specie loqui videtur Perezus de Lara citato loco *num. 61. vers. sed nihilominus*, vbi de praxi indubitata asserit, quae seruatur apud omnia tribunalia, & communitates, vbi sunt puritatis statuta nempe adhibendi maiorem fidem minori testium numero, quia licet supra ex *num. 16.* intelligendum Laram dixerim, dum ratio paucorum testium fortior, ac credibilior est, quam contraria à pluribus asserita, vt ex eodem Lara probauit in superioribus; tamen quia videtur in praedicto loco aliquid speciale tribuere praedictis communitatibus, & tribunalibus praeter ius commune, non potest specialis alter casus adduci, qui ratione

ratione non careat, nisi cum pauciores testes ex pari ratione generis testantur maculam, contra alios plures, qui puritatem eiusdem familiae asserunt, quod quidem speciale ex superius dictis valde notabile est.

72 Cuius veritas, & ratio, vt plenius intelligantur, resque omni dubio careat, praeter omnes, quos viderim, animaduertam, quod dum minor testium numerus testatur maculam ex publica fama, & auditu maiorum, & tam parus existit vt plene per se non probent famam, vt si minus, septem fuerint, secundum opinionem Abbatis *consil. 72. num. 4.* Burfat. *consil. 87. num. 46. lib. 1.* & Dec. in *cap. 1. num. 47. de appellat.* Pet. Anton. à Petra de *fidicomm. quasi. 13. nu. 128.* Malch. de *probation. conclus. 749. nu. 21.* Farinac. 1. *tom. praxi, quasi. 4. 7. nu. 27. in fin.* aut si loquantur testes de maiorum suorum auditu, non vero cum requisitis, de quibus supra *diuimus 1. par. quasi. 9. §. 4.* & ita plene auditum non probent, nec plenam mereantur fidem, non poterunt praeferi pluribus contrariis testibus cum simili ratione loquentibus, sed iudices debent secundum plures iudicare, cum integri maneant, nec debilitentur per pauciores, quod certe nullum dubium continere videtur.

73 At si testes pauciores viderint, & cognouerint ascendentes praetensoris haereticos, seu conuersos, aut poenitentiatos per Sanctum Officium, & contentes fuerint, aut singulares eo modo, quem proposui supra *1. parte quasi. 9. §. 3.* aut aliter maculam asserant, non ex fama publica, nec auditu maiorum, praefereendi sunt pluribus puritate firmantibus ex reputatione communi, & auditu, cum testes de speciali infamia praefereantur pluribus loquentibus de bona fama, vt supra dixi *nu. 35.* & deponentes ex proprio visu & cognitu praeferi alijs omnino debeant: vt iure constitutum habemus, & probauit supra in *dist. quasi. 9. §. 2.* si vero plures testes in proposita specie aequali loquantur ratione praeferi debent paucioribus, vt ex Lara superius probauit *num. 43.*

74 Si vero omnes testes tam plures, quam pauciores loquantur de fama & communi reputatione, seu auditu maiorum, & pauciores per se plene & cum debitis requisitis famam suae auditum probent reddendo sufficientem rationem ceteris non inferiorum, sed saltem aequalem praeferi pluribus debent, tum quia macula per eos sufficienter probata manet ad excludendum praetensorem ex mente statutorum puritatis, & communi praedicti omnium tribunalium, quam sequi oportet, vt statim specialiter probabo, tum etiam quia assertio plurium non conuincit, quod pauciores non audierint maculam, & suo tempore viderint de ea esse communem reputationem, nec quod positum, & verè genus praetensoris maculatum non maneat, cum extante macula, & veritate à paucioribus asserita, possit esse, quod aliquando ceteri contrarium audierint, quorum dicta non tollunt veritatem aliorum, quae ab illis ignorari potuit, tum etiam, quia ex paucorum testium numero saltem septem genus praetensoris maculatum apparet in parte oppidi considerabili, quod sufficit, in statutorum prohibitioni locus sit, vt statim latius ostendam ex *num. 86.* tum denique, quia pauciores testes, qui maculam asserunt, specialius loquuntur, quam puritatem firmantes, & debent praeferi ex

dictis superius ex *num. 1.* cum seqq. & ex *num. 32.* Et si videatur, quod fama probari non possit cum debitis requisitis per pauciores testes, cum habeat contra se plures numero, hoc intelligitur generaliter loquendo in causis de nouo emergentibus, & quae ita oculis patent, vt circa ea possit adesse uniformis & communis fama, secus in sanguinis qualitatibus, quae inuisibilia, & imperceptibilia sunt, & quasi impossibile est dari in eis constantiam, & uniformitatem, vt bene Nic. Garcia *7. de benef. 11. n. 45. vers. Tamen id intelligendum videtur*, & dixi supra *1. p. q. 9. §. 4. numer. 24.* & sic ex nostris statutis non requiritur, vt dixi supra *1. p. q. 10. §. 4. nu. 6. & 27. & §. 5. ex numer. 27.* & quod enim hic dicimus, intelligendum est, dum pauciores testes tam in numero, & integritate, quam rationibus per se famam probant, quia tunc manet genus & familia Praetensoris maculata apud magnam populi partem, vt statim probabimus, quamvis de iure in ceteris causis aliud sit, in quibus vniformitas requiritur, & plures paucioribus praefertur testibus.

Quae omnia eo maxime confirmantur, quia statuta puritatis duo copulatiue expresse requirunt circa illam qualitatem probandam: primum, quod praetensor non descendat à Iudaeis, Mauris, haereticis, nec poenitentiatos per Sanctum Officium. Secundum, quod non sit in ciuitate, seu oppido suae originis pro tali habitu vt demonstrant verba illa, *o an oido decit*, ita quod non solum vera descendencia maculata excludatur, sed etiam putatiua, tum quia haec illa vera praesumitur ex dictis supra *num. 42.* tum etiam, quia idem est esse talem, ac communiter haberi pro tali, & reputari vt probant Perezus de Lara in *dist. cap. 4. numer. 100.* Valençuela *consil. 90. numero 193.* Tiber. Dec. *consil. 5. numero 32. libro 1.* Cardin. Tusch. *lit. P. conclus. 84. numero 22. tom. 9.* August. Barbosa *axioma. 97. numero 2. pag. 61. & axioma 174. numero 12. pag. 108.* *†* tum quia, cum praedicta duo in statutis aequiparentur, idem ius in vno, ac in alio est seruandum; ex *text. in l. iam hoc iure, 4. de vulg. & in l. quamuis 4. Cod. de impuber. Roman. consil. 308. num. 4.* Valençuela *consil. 83. numero 138.* *†* & idem iudicium est habendum, ex *text. in leg. 77. galus. 29. §. & quid si tantum. 6. de lib. & posthum.* Hieron. Grat. *respon. 91. numero 19. libro 1.* Zephal. *consil. 138. numero 25.* Flamin. Paris. de *confident. benef. quasi. 27. à numer. 74. & quasi. 28. numer. 82.* relati à Valençuela citato loco *nu. 139.* *†* & si quidem disunctiue ponantur, ac idem videantur diuersa ex Gonzalez ad *reg. 8. Cancellar. gloss. 48. num. 17.* tamen habent inter se similitudinem, & conformitatem ex Seraphino *decis. 393. numer. 8.* August. Barbosa *Distione; 363. numer. 3. pag. 357.* *†* & cum quaelibet macula, etsi minima, in ascendencia impedimento sit ex puritatis statutis, vt dixi supra *1. part. quasi. 4. §. 2. ex numer. 39. cum segg.* ex Perezio de Lara in *dist. cap. 4. numer. 73.* & Valençuela *consil. 90. numer. 43.* ita similiter quaelibet maculata reputatio in populo, seu in parte ejus considerabili, vt est in septem, vel octo testibus nocere debet, maxime si iuncta fuerit cum sufficienti ratione, etiam si maior populi pars bene fuerit informata circa praetensoris qualitates, & appareat ex maiori numero testium, nam pars male informata, & apud quam praetensor pro maculato habetur, quae ex minori testium numero probatur, erit attendenda secundum nostram statuta, & praxim omnium tribunorum

80 lium, † quæ hac in specie hoc decernere poterunt, & iudices ad ita seruandum tenentur, ex adductis ab Osuald. Illigero ad Donel. lib. 26. *commem. cap. 1. lit. F. pag. 1401.* & quia illa fama magis attendenda est, quæ excluditur per statutum, quam quæ admittitur ex notabili doctrina. Bald. in leg. qui accusare, numer. 4. Cod. de edendo, & considerauit Rota apud Ioann. Bapt. Coccin. decis. 215. numero 6. & quia hoc casu concurrunt duæ causæ, vna permissiua, altera prohibitiua, & hæc alteri præferenda est, leg. si R. fin. 4. vbi laf. numero 1. & 2. Cod. de testam. milit. Petr. Barb. in leg. cum Prator. 12 §. final. numero 2. 02. de iudic. sicut ex duabus causis, quæ nocet præferenda venit, leg. 3. §. fin. cum l. leg. ad Silan. leg. Fulcentium 7. §. 8. quid ergo, 6. Quib. ex causis poss. Barr. in leg. cum vir. in fin. de v. cap. adductus per Barb. sup. numero 206. plura apud Tiraquel. de retrac. leg. §. 30. gloss. v. numero 19. Mantic. de tacit. & amb. 2. tom. lib. 14. tit. 13. numero 15. Gracian. discept. forens. 2. tom. cap. 355. numero 19. August. Barb. axioma. 40. numero 35. maxime quia macula generis, & eripere ab ea tribunalia, & communitates, primò in mente statutorum fuit, quare etiam in primis ad exclusionem est consideranda, dum pro se sufficientem habet causam, arg. per contrarium leg. 3. §. 1. de iure fisci, & quæ ex hoc textu colligunt Viuius *commun. verb. causa* 14. *Immol. consil. 35.* In casu præmissis, verficul. ad tertium, eolum. 4. adductus per Tiraquel. numero 31. in fin. & ab August. Barb. citatis in locis, & vide adductos à me sup. à 1. part. quæstion. §. 3. sub numer. 70. licet in cæteris causis, iudices sequi debeant pinguior probationes, ex traditis à P. Thom. Sancio in decalog. lib. 1. cap. 9. numero 4. & à D. Ioann. Sancio Abulensi in d. d. d. sp. 4. 4. numero 51. ver. in secunda, fol. 4. 2. aliàs raro macula per plures testes probaretur, vt dicam inferius.

81 Et quamvis non in omnibus statutis expressa habeatur opinio, reputatio, & fama communis, tamen adest in practica omnium tribunalium & communitatum, in quorum articulis interrogationum velur præcipua apponitur clausula famæ & reputationis prætenforis, & eius ascenditium, quæ ita debet seruari, & secundum ea interpretari statuta, vt in leg. si de interpretatione 37. cum alijs, de legib. leg. 4. Pro legato, leg. 1. Cod. de de iud. libert. 108. Docent Abb. in cap. cum dilectus, numero 7. vbi melius Anton. de Butr. numero 50. de consuetud. Aldonand. in §. ex non scripto, in §. de iure natur. Decis. Rotæ 256. numero 5. & 6. lib. 2. diuers. Tiber. Decian. consil. 44. numero 5. & 17. lib. 2. Viuius decis. 66. numero 3. Aym. Craueta consil. 766. numero 7. & 8. vol. 2.

82 Quæ quidem resolutio magnas in iure continet difficultates, quæ prima facie indissolubiles videntur. Primùm, quòd dum vnum determinabile fauorabilius est altero, non determinatur pariformiter ab eadem dispositione, vt expressè decifum habemus in le. si ita scriptum 16. de m. num. testam. & in l. si seruus liber. 19. de statu liberi, Pelæz de maiorat. 1. part. quæst. 22. numero 226. & idèd necesse est, quod sint eiusdem potentia, & rationis, ex lafon. in leg. miles §. decem, numero 4. de re iudic. Dec. in leg. in testamento, numero 8. Cod. de testam. milit. Immol. & Alexand. in leg. Gaius, soluto matrim. cum adductis à Pelæz citato loco, numero 220. & cum vera generis macula potentior, & certior sit, quam eius fama, & communis reputatio, vt per se patet,

non debent in mente statutorum pari passu ambulare, nec pariformiter determinari, ex quo destrui omnino videtur ratio superius numero 76. posita.

Secundò obstat, quod diximus superius numero 73. circa testes, qui cognouerunt maiores diuertisse à fide catholica, seu pœnitentiam passos fuisse in Sancto Officio, qui, etsi pauciores, sunt præferendi pluribus puritatem firmantibus ex fama & communi reputatione, non verò si omnes æquè loquantur de eadem cognitione, & tractatu maiorum, quorum puritatem, qui numero plures sunt, asseruerint, quia tunc præferendi sunt paucioribus contrarium firmantibus. Igitur idem fateri debemus in testibus de fama, seu auditu maiorum & quod plures eorum paucioribus sint præferendi.

Tertiò obstat, quod fama in maiori populi parte consistit, & dictis supra 1. part. quæst. 10. §. 4. numero 29. & §. 6. numero 7. eiusdem quæst. & in supra posita specie fama perfecta exiit pro puritate, quam maior testium pars asserit, & quæ ex iuris regulis debet vincere contrariam famam à paucioribus asseritam, ex Ioann. Gutierr. lib. 3. pract. quæst. 14. numero 8. & ex Perezio de Lara in d. cap. 4. numero 74. Chaffaneo consil. 64. numero 11. qui loquuntur in nobilitatis probatione. Igitur idem erit dicendum in puritate probatione.

Quartò obstat, quod pluries dixi, nempe in dubio debere iudices declarare pro puritate prætenforis cuius honor fauendus est ex quo non tantum damnum prouenit communitati, sicut prætenfori & suæ familiæ ex repulsa, & reprobatione informationum, & in specie proposita clarior & euidentior probatio est pro puritate, quam pro macula. Igitur sequenda est pars maioris numeri testium ex vrgentiori ratione.

Fateor quidem, quod ex prædictis redditur difficillima prædicta mea resolutio, & quod generaliter loquendo de iure eam non admitterem, sed in puritatis causis, de quibus specialiter loquor, tam ex verbis, & mente statutorum, quam ex praxi recepta in quasi omnibus tribunalibus, in quibus puritas strictè requiritur, de qua testatur Perezius de Lara in præcitato loco, ab ea recedere non curo, sed in occurrentibus casibus in praxi eam seruabo, nec prædictæ difficultates in minimo obuiæ sunt, nec mentem opprimunt. † Non prima quia etsi magna differentia possit considerari inter maculam generis, & eius famam, tamen quoad puritatis statuta pro eisdem considerantur, quatenus volunt, quod macula positiuè non sit in admittendo, nec sit habitus pro maculato, quod verificatur in parte considerabili ciuitatis, quæ ex probabili ducatur ratione ad eum maculatum censendum, qui purus dici non potest, cum maculam habeat, apud plures, vt sunt septem, vel octo testes, qui de alijs idem sentientibus testantur, † aut saltem est maxima contra eum suspicio, & contra suam puritatem, qua extante admitti non oportet, pro quo faciunt tradita per Dec. consil. 163. col. 2. in fin. & per Corn. consil. 101. col. 2. & consil. 198. col. 4. lib. 2. adductos à Craueta consil. 621. numero 12. vol. 4. vbi ait, illud planè admittam ad m. n. cum, aut suspitionem, ex fama induci, cuius probatio perfecta non sit. Sicut non solum homines malæ famæ, sed & suspectæ, ejci possunt à Repub. à Præsidibus ob eius pacem & quietem, ex Bal. in l. ex factis propinquatur, in fin.

in fin. de hered. inst. & in cap. 1. §. si dominus de noua forma fidelit. Auend. 2. part. cap. 9. numero 14. plures apud Mastrill. 3. de magistr. cap. 4. numero 227. Natt. consil. 625. vol. 3. † & prædictis testibus circa maculam extantibus non dici potest, genus prætenforis sine macula esse, Rol. consil. 3. n. 48. vol. 1. P. Sord. consil. 151. n. 78. & 79. ver. Te iud. multis testibus, vol. 2. & consil. 311. n. 77. & 78. vol. 3. vbi adducit Brunum consil. 127. in 6. considerat qui & alios refert, & etiam idem dixit & bene considerauit idem Perezius de Lara in d. c. 4. n. 72. & iterum refert in compendio vitæ hominum 115. c. 1. sub n. 48. & quia numerus pag. 15. col. 1. † Ex quibus veris admissiōe plurimum grauantur, & dehonestantur communitates, in quibus cooptatur ita notatus, cui malo iustè, ac ritè occurratur per dicta statuta; quorum dispositiones sequi debent iudices, non tantum aperte constitutas, sed quas inueterata praxis seruandas demonstrat, ex textu in l. si de interpretatione 37. de leg. 6. P. Thom. Sancio in Dialog. lib. 2. cap. 27. numero 4. in medio ve. si tandem, † à qua non est recedendum, l. certi iuris, 17. C. de iudic. l. in iud. 23. de legib. Barr. in l. diuturna, illo est. Natta consil. 4. 6. numero 18. Zephal. consil. 272. numero 144. Craueta in responsu pro e. numero, numero 317. † etiam si praxis fuerit contra verum intellectum statuti. Immola & Butrio in cap. cum dilectus, de consuetud. late Tiber. Decian. consil. 44. vol. 2. Pet. Sordo consil. 39. numero 8. & si recta & iudicialia non sit Craueta consil. 497. numero 15. vol. 5. & consil. 701. numero 54. vol. 4. & consil. 752. numero 15. vol. 5. idem Sord. consil. 335. numero 26. & 27. vol. 3. Ande Fachin. lib. 4. controuers. cap. 1. Nicol. Garcia de benefic. 1. part. cap. 5. numero 85. & seqq. Lazar. de blispheim. quæ. 5. numero 21. si incongrua. Abb. in cap. cum ad seuen, numero 26. de restit. sp. l. & in d. d. cap. cum dilectus, numero 7. de consuetud. allegati per Manticam de tacit. & amb. lib. 1. tit. 17. numero 22. & impropria. Roman. in leg. 3. §. hoc aut em, numero 3. ad Syllan. plures apud eundem Manticam, tom. 1. lib. 4. tit. 28. numero 1. in fin. certum enim est quòd, consuetudo facere potest legitimam probationem illam, quæ aliàs legitima non est, cap. cum dilectus, 9. vbi DD. de fide instrum. Felin. in cap. 2. column 3. de probat. Ioann. Oroscius in leg. tabularum numero 4. de edendo.

92 Minus obstat secunda, quia magna interuenit disparitatis ratio inter asseritiones maculæ per certam originem, & causam, & per assignationem personæ certæ, à qua prouenit, & inter famam, & reputationem impuritatis, nam in prima specie testes inter se pugnantès directè existunt, & se ipsos elidunt, & euertunt, cum testentur de vnicò, & certo actu in eisdem personis, qui non potest diuersimodè se habere, nec considerari ratione sui ipsius, nec respectu aliorum, & debet semper vnus, & certus esse quare præferri debent plures, qui cum sufficienti ratione de eò deponant, & destruant omnino pauciores contrarium asserentes, quorum dicta non possunt simul sustineri per diuersas intell. etis, & fines, quia veritatur circa individuum actum, maxime si diuersam descendentiã assignent, ex quo plures destruant omnino contrarios testes, & præferendi sunt ex omni iure & ratione. † In secunda verò specie, cum omnes testes asserunt famam, communem reputationem, siue auditum maculæ, potest verum esse vtrorumque testimonium, & plures maculam à paucis per auditum

aut per reputationem asseritam ignorasse, & pauciores veritatem dixisse, quibus nota fuit macula, quam cæteri plures ignorarunt, & eam tacuerunt ex obliuione, aut ex defectu notitiæ, & idèd firmarunt positiuam puritatem, vt communiter fiti, quoties ignoratur macula & sic meritò pauciores præferendos diximus, si tamen concurrant requisiti, de quibus inferius numero 98. Et confirmatur ex eo, quod videmus quotidie, dum macula generis in fama, & auditu tantum consistit, quæ præximè de longinquo venit, & idèd constans apud omnes non est, sed à pluribus ignoratur propter temporis transcursum, & defectum memoriæ, & si vera in se sit, † & quamvis individuum factum antiquum ignorari similiter possit, tamen cum ex sua natura vnum fuerit, & constans, non admittit variationem, & inconstantiam in testibus, quorum minor pars vincit maiorem, quod aliter est in auditu, & fama, quæ varia, & inconstans solet esse, & sic non requiritur vniuersitas testium in eius probatione, vt suo loco dixi, & cum possit esse verum, quod pauciores maculam à suis audierint maioribus, & cæteri ignorarint, creditur illis quoad auditum, & obstat prætenfori ex statutorum mente, & dispositione.

Nec quidem tertia difficultas ad rem facit, quia vt iam dixi, licet fama in rigore sumpta consistat in maiori populi parte, sufficit tamen quoad puritatis statuta si macula proberetur eo testium numero, qui de iure sufficit ad famæ probationem, etiam si contrarij extant alij plures testes, qui attendi non debent, cum eis non obstantibus inueniatur, prætenfor maculatus apud partem populi considerabilem, & malè reputatus circa suas qualitates, in quo verificatur auditus expressus in statutis, & in forma probandæ puritatis recepta in omnibus tribunalibus & communitatibus, nec quærenda est omnino famæ stabilitas circa sanguinis qualitates, vt suo loco dixi, quia cum ab antiquo proueniat, non mirum si ab aliquibus ignorentur, nec omnes possint vniuersam eorum notitiam habere, nec de eis pariformiter sentire, & in antiquis habilis memoria citò decidit, & prouenit obliuio, & cum commissarius pro libito testes examinandos eligat quos plures nequaquam noscit, solet vocare amicos, & affectos prætenforis, qui etsi maculam sciunt, propalare nolunt & libenter firmant puritatem, quæ non est, vt pluries expertus sum, & differentia, quæ adest inter probationem puritatis, & nobilitatis, de qua loquuntur DD. adducti in obiectione, manet explicita supra 1. p. q. 10. ex n. 34. & seqq.

Denique quarta nihil contra asserit, nam, etsi pluries dixerim in dubio prætenforem fauendum, hoc est, dum ex causis, rationibus, & verisimilibus dubius iudex pro vtraque manet parte, in exquirendo, an macula vera existat, aut sufficiens sit eius diffamatio. Dum verò septem, aut plures testes probi, & fidedigni cum ratione, & alijs requisitis paulò inferius referendis maculam asserunt, non est dubium saltem in hoc, quod prætenfor apud illos graues, & probos viros, & apud cæteros, quos nominant, maculatus existit, qui efficiunt magnam populi partem sufficientem, vt in ea verificetur, & locum habeat statutorum prohibitio.

Idem quidem maiori cum ratione dicendum est,

dum manet pro vtraque parte par testium numerus, & ratio, quia si testes maculam firmantes per se famam probent, & probabunt maculam sine dubio, vt ex præcedentibus patet, nec maiori indiget probatione.

98 Quæ omnia velim intelligas sex requisitis concurrentibus, alijs nullo modo. Primum, si plures numero, septem saltem, sint, vt iam dixi, licet maior numerus contrarius existat: aut sint præsumptiones & indicia, sine probationes alijs, ex quibus possit numerus suppleri, iudicum arbitrio, quibus hoc magis committitur, quam numero certo testium, in quo certa statutis regula non potest, vt dixi sequius. Secundò quoddam deponerunt in originis loco, in quo originarij fuerunt maiores de quorum agitur descendencia, & puritate, qui omnino præferri debent. Tertio, quod testes pauciores, qui maculam asserunt, fidedigni, integri, & omni sint exceptione maiores, & in nihilo suspecti. Quarto, quod loquantur de fama, seu auditu antiquorum, à quibus sine hæsitacione, nec dubio scientiam maculæ acceperunt & quod in illorum tempore acceptum pro vero fuit, non enim debent loqui de nouo auditu, nec fama recenti, quia tunc præferendi non sunt. Quintò, quoddam afferant rationes, & causas verisimiles, & sufficientes ad mouendum animos iudicum ad sic credendum.

99 Sextò, quod rationes contrariorum testium non sint talis naturæ, vt euellant, & omnino destruant rationes illorum, qui maculam asserunt, quorum exempla superius apposui, & singula suis locis probaui, quibus concurrentibus puto verissimam, & æquam existere hanc meam resolutionem.

Ex quibus colligitur, non omnino admittendam Alphonfi de Hojeda opinionem in dict. tract. de incompatibilitate beneficii. 1. part. cap. 23. num. 14. vbi constituit, quod testes asserentes descendencia à Christianis veteranis sunt præferendi affirmantibus infectam radicem, quia magis in specie deponunt, & sunt magis credendi, quam cæteri in genere de maculata stirpe testantes. Quia licet prædicta ratio in se vera sit, quoad testes magis specificè loquentes, ex adductis ab Anton. Gabr. lib. 1. de testib. concl. 4. numer. 70. & 72. & à Farinac. tract. de testib. quest. 65. numero 170. de quo etiam superius dixi, quoad cætera vero inanis, & nullius momenti est, nam quæso, vnde colligit Hojeda, quod testes puritatem firmantes loquantur in specie, & qui maculam asserunt genericè: quia ait vidisse plures, qui consanguineos maculatos habentes per se puri existebant, & nobiles ex vtraque linea, quæ ratio euidenter nulla est, & nihil conuincit, cum è contrario sit alia similis æquè potens, nam pluries vidimus, quoddam habens consanguineos puros, & nobiles, impurus & ignobilis per se maneat quod & colligitur ex eademmet Hojedæ ratione contrario sensu sumpta. Nec ex hoc dici potest, testes circa maculam magis specificè loqui, cum in vtraque eadem sit vis & iidem effectus absque discrimine vllò, ex iuribus nostris, & cumulatim per August. Barbof. axiom. 58. numero 11. pag. 38. licet ex alia ratione hoc optimè sequatur, ex facto nempe, & origine maculæ, quæ propinquior est memoriæ hominum, & sciri melius potest, quam causa & initium puritatis, quæ à longissima meta prouenit nec sensibus ita subiacet eius origo, sicut maculæ, quæ etsi ab aliquibus ignoratur, non tam est, quia deficit, sed quia ad eorum memoriam non accessit,

quod euenire potest, vera macula extante, & veris deponitionibus paucorum testium, quæ merito cæteris pluribus præferri debent, cum soleant, dum deficit memoria maculæ, positium puritatem firmare, quod maculam, nec eius testimonia non excludit, maximè quia ad certiorandum puritatem non est hominibus opus aliqua species puritatis, nisi quoddam eis macula non innotescat, ad maculam igitur requiritur certum maiorum factum contra fidem, aut quod sit auditus, siue opinio probabilis, & verisimilis descendencia maculæ, itavt qui maculam asserit, magis specificè loquatur, quam puritatem firmans, quare ille huic præferendus venit, ex iuridica & constanti ratione, & ex experientia, optima rerum magistra, & indice, quam quotidie in his causis vidimus, etsi aliquando contrarium eueniat, raro tamen, nec in consequentiam trahendum. ¶ Vnde prædicta opinio Alphonfi de Hojeda vel intelligenda venit, dum qualitatium certum initium assignatur per testes, vt in specie, de qua supra numero 43. aut loquenda non est, quia generaliter intellecta, nemo esset, qui sui generis puritatem non probaret, non solum per æqualem numerum testium, sed etiam per maiore, & sic frustrata maneret puritatis statuta, tribunalia, & cõmunitates, vt iam dixi cum Christophoto de Paz. dist. tractatus de tenua 1. part. cap. 32. n. 89. ex quibus hoc magnum dubium perfectius explicatum manet quàm vsque adhuc extitit, & eius ratio euidentius est demonstrata, & defensa à quorundam oppugnationibus, quare ad prosequutionem regularum reuertamur.

§ IV.

Prosequuntur regulæ ad instructionem iudicum circa puritatis causas diiudicandas.

S Y M M A R I V M

- 1 Testes qui pro se habent fortiores præsumptiones, & adminicula potiorum efficiunt fidem.
- 2 Instrumenta legitima potiora in antiquis præstant fidem, quam testes.
- 3 Confessiones circa propriam maculam cum adminiculis, magis quam testes credenda sunt.
- 4 Insurandum non deferendum prætoris circa dubia occurrentia in infortorio nisi ex magna causa, & cautela.
- 5 Peccata multa ex delato iureiurando oriri possunt in causis puritatis.
- 6 Insurandum verisimiliter peieraturo non deferendum, nisi ex iusta causa, n. 8. *¶* Quod deferens sine causa plusquam homicida est, num. 7.
- 7 Instrumenta à prætoris non excipiuntur nisi ex causa, & cum cautela.
- 8 Identitas probanda eorum, qui in sacellis benedicti, scripturis, & genealogijs antiquis conuenerunt.
- 9 Sententia lata circa maculam generis à iudicibus omnino sequenda est.
- 10 Iudices in dubia puritatis causa, quid facere debeant, & n. 677.

- 13 Dubia cum doctis viris consulenda.
- 14 Filiatio dubia per diuersas præsumptiones consulenda cum viris doctis. *¶* Consilia plurimum tutiora, ibid. *¶* Vbi multa consilia, multa salus, ibid.
- 15 Testes non iurati suffiunt ad instructionem iudicum.
- 16 Iudices cogitent potius de honore prætoris dubia causa manente, quam contra eum.
- 17 Sententia benignior in dubijs præferenda & æquior, num. 8. *¶* Et tutior, n. 24.
- 19 Benignius & æquius est iudicare pro honore, & bona fama proximi.
- 20 In dubio pro possidente iudicandum.
- 21 Possessor manentendus est.
- 22 Præsumptio est pro bona existimatione personarum, & secundum eam iudicandum.
- 23 Satius est errare bene opinando, quam errare male iudicando.
- 25 Possessor in dubio se queri potest in sua possessione, non solum loquendo in terminis iustitiæ, sed etiam aliarum virtutum, n. 27.
- 26 Causa certa per dubiam subuerti non debet.
- 27 Opinionem probabilem sequi secus possumus.
- 28 Dubium ab opinione differt; contrarium verum, ibid. *¶* Opinio in dubijs, non in certis locum habet. *¶* Sequi eam debemus, quia est rationabilior, æquior, iustior, & benignior. *¶* A communi non recedendum. *¶* Et quid in foro anime. *¶* Pro amico non datur nec est. *¶* Probabilem sequi possumus omnia probabiliora in foro anime, & quid in foro exteriori, ibid.
- 29 Iudices medium iustitiæ teneant, extrema fugiant, num. 32. *¶* Iustitia in medio, iniustitia in extremis consistit, d. num. 29. & 31.
- 30 Veritas ex quibus sumenda in causis puritatis.
- 33 Iudices, que in iudicando animaduertere debeant.

Decima-tertia regula est, quod testibus melius adminiculatis & munitis fortioribus indicijs & præsumptionibus plenior sit adhibenda fides, argum. text. vbi communiter omnes in lob carmen. 21. §. fin. in illis verbis, confirmantique index notum animi sui ex argumentis, de testibus, vbi Bald. in nu. 1. notab. 2. Iul. Claro in p. ar. 9. 13. vers. Quartus est casus, Anton. Gabr. de testibus lib. 1. concl. 4. num. 89. Per. Ant. à Petra de fideicom. q. 12. num. 190. Maschard. de probat. concl. 119. num. 7. Roland. consi. 24. num. 56. lib. 1.

Decimaquinta regula constitui potest circa genealogias, & testium deponitiones inventas in sacro Inquisitionis officio, quæ si duæ ad minus sunt, seu vna confessio, cum alijs demonstrationibus, & adminiculis plenè probant, ex adductis supra q. 6. §. 4. testes verò plures requiruntur, vt dixi supra p. 9. §. 2. quibus potior adhibenda est fides, vt ex dictis in locis citatis plenè constat, etiam si è contrario sint alij testes de auditu, quibus præferri debent confessiones maiorum, & testes de visu, quia melius rem de qua agitur, scire potuerunt, vt diximus in dictis locis.

Decimasexta regula animaduertit, quod etsi à quibusdam iudicibus prædicari viderim ad iudicandas puritatis informationes, experere à prætoribus, siue ab eius consanguineis ascendencia, filiationes, parentelam & consanguinitatis gradus circa quos dubia versabantur, vt exinde plenius appareant sanguinis qualitates, adhibita ad hoc interrogatione cum iuramento quod semper tutum non iudico, nec vt fiat, consulo, nisi ratio, & cum maxima deliberatione & cautela & deficientibus alijs modis ad illud dubium probandum, cum magna sit suspicio contra prædictos tegendi quod nocuum est, & aperiendi: fauorabile quamvis falsum sit, & commentitium & non teneantur in conscientia foro proprium dedecus, nec consanguineorum de tegere, nec viam aperire per quam in eius deueniatur cognitionem, etiam cum iureiurando, vt dixi supra quæstion. 6. §. 3. illat. 4. Et ex similibus testimonijs peccata graua oriri possunt.

Tum ex intentione non recta iurandi, & respondendi, prout diximus in præcitato loco tum ex inferta falsitate, cuius maximum vertitur periculum in similibus interrogationibus, & sequatur parua utilitas, cum fidem non efficiant in fauorabilibus, quæ plerumque præferunt, & contraria regunt, nisi veritas ex alijs legitimis appareat probationibus, quare prudenter cogitandum est, an periculum, aut peierandi verisimilitudo vertatur in exquirendis similibus interrogationibus, anque nec essitas eas inquirendi magna sit, aliter enim non licet pluries expertus sum.

Nec semper promotor fiscalis tuta anima poterit deferre simile iusurandum secundum Petr. Gregor. lib. 5. synagm. 6. n. 6. & plures adductos per Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. casu. 192. num. 3. Anto. Fabi. in suo Cod. ad tit. de iureiurand. definit. 44. num. 5. & Leonardum Lessium de iustit. lib. 2. c. 43. sub. 10. Suarez de iurament. lib. 3. cap. 14. n. 19. Valencia 2. 2. disputat. 5. quæstion. 21. part. 4. Valer. Reginald. in præxi fori penitent. lib. 18. numero 76 Mol. de iustit. tom. 2. disp. 335 & P. Tom. Sancium in Decalog. lib. 1. cap. 8. num. 7. Martin. Bonacin. 2. tom. tractat. de iurament. disput. 4. quæst. 1. punct. 1. num. 2. vers. tertio, & num. 3. quo facit.

Quod deferens iusurandum verisimiliter peieraturo plusquam homicida dicitur in cap. ille, qui hominem. §. 22. q. 5. & ex Soto, & Fuluio Paciano tradit Ouald. Illiger. ad Donel. lib. 2. 4. comment. cap. 13. lit. J, pag. mibi 225. sed intelligendum est, dum sine causa iusta defertur, secundum præcitatos omnes.

Et index ex officio procedens, & non ad petitionem partis, exigere potest ex iusta causa aut ex certa lege iusurandum ab eo, à quo peritium speratur, secus iusta causa, & necessitate cessante,

ex actu in ca. clericos, de cohabit. cleric. & mulier. & Valer Reginald. d. lib. 18. num. 77. & P. Thom. Sancio d. cap. 2. num. 3. Martin. Bonacina citato loco quare securius iudico abstineri à similibus interrogationibus prætenforum, & suorum consanguineorum, nisi iusta causa, & suadente necessitate, ut prædixi.

9 Decima septima regula similis præcedenti suadet, quòd non inquirentur à prætenfore, nec eius consanguineis testamenta, nec alia instrumenta ad dissoluendum dubium circa parentelam, descendentiam, & filiationem, nec ad certos consanguinitatis gradus inuestigandos, nec ad lineas ascendentiæ aperiendas, nec probandas, cum ex eo facile deuenire possint in cognitionem dubiorum, quæ in informatorio adfunt, quòd maximè est periculosum in hisce causis, & præstat causam, & incitamentum conficiendi falsificas scripturas ad proprium subueniendum honorem, ut passim absque simili impulsu solet euenire. Expeti tamen poterunt prædictæ scripturæ, dum certò constat de aliqua authentica, & legitima, vel si habeatur notitia executoriæ, & testamenti, ut similis, ex qua spectetur nodi difficultatis solutio, & veritas, quia tunc cessant contrariæ rationes, & pericula, ita ut in genere, & indeterminate non liceat expetere scripturas, in specie verò certas licet & aliquando expedit.

10 Decima octaua regula constitui potest in probatione maculæ per facella benedicta, quæ *Sambenites* vulgò vocantur, & per genealogias & confessiones ascendentium, siue per processum aliquis pœnitentiari in sancto Officio, & tunc iudices plurimum curare debent, quod identitas personarum probetur debita cum claritate, ut constat vnum, & eundem esse ascendentem prætenforis, de qua dicitur, & illum, qui in instrumento, aut in genealogia continetur, quod dirigere debent ex illis, quæ la è tradidimus supra 1. part. 9. 16. per totum, vbi de probatione identitatis perfectè egimus, aliàs dubia erit probatio maculæ, nec pro ea poterit iudicare, nisi alia sint, quibus suum adherere iustè valeant iudicium, & arbitrium.

11 Decima nona regula suadet, quòd si aliqua sit sententia contra puritatem alicuius cognati eiusdem lineæ, à qua prouenit prætenfor, & ex informatorio constat macula probata sine errore, nec deceptione, debet à iudicibus sequi, & secundum eam iudicari, nisi aliud magis specificè probatum ex nouis appareat informationibus, aut detegatur, errorem interfuisse in primis, quo rei veritas magis elucescit, aut sententiã latam iniquitate laborare & iniustitia, quia tunc sequi debent vltimam probationem, priori relicta sententiã, & eius informationibus, de quo plura superius dixi 1. p. 9. 17. per totum.

12 Vigesima, & vltimam regulam constituo in dubia probationum causa, cuius veritas adhuc nancisci non potest, nam eam inquirere omni cura, & studio iudices debent ex ratione textus in l. illicitas, §. veritas, de officio Præsidis, l. fin. C. de probat. & in cap. ex litteris, 32. de iure iur. cap. iudicantem, 11. 30. 9. 5. Anton. de Butrio in cap. 1. numer. 7. de confes. in 6. Matanta dispus. 1. numer. 16. Paul. Castren. consil. 381. numer. 1. part. 1. etiam si ad eam consequendam aliquæ causæ addatur dilatio, ut dicit Ioan. Salisberr. in Polycrati. lib. 5. cap. 12. ibi. Dum causa anceps est

dilatatio prætenfor, si non contentiois saltem decisionis, & est optimus textus in l. idem Põ. onius. al. as Pomponius art. 13. §. si. de recept. arbiter. Et poterunt cum aliis doctis viris, & experientia præditis consulere causam, & exciscitari solutionem dubiorum, tunc eis, ex quibus poterunt deuenire in cognitionem prætenforis, & sui generis, quia huius reuelatio, nec ostendere extraneis sumptas informationes nullo euentu licet, quia consilium à Sancto Spiritu habemus inquirendi cum diligenti studio, dum necessitas expostulat, ab aliis, quid & qualiter iudicare debeamus, teste magistro Didaco Aluarez à Medina Episcopo Traiensi super Isaiam cap. 1. numer. 51. in illis verbis *Quarta iudicium*, de quibus videndus Valençuela consil. 70. numero 87 & Surd. consil. 151. numer. 48. & 49. lib. 2. relatus per Gracian. discept. forens. lib. 4. cap. 640. numero 19. & cap. 736. numero 65. Et in filiatione iudicanda ex pluribus coniecturis, & præsumptionibus, ita resoluit Mascard. de probat. concl. 795. numer. 5. in fine, vbi in seq. numer. hæc addit verba *Antonii Pij vestigijs insistens, qui nihil, vel in bellis vel in ciuilibus negocijs egibat, de quo non prius corserit, cum granibus viris, dicens, æquus est, ut ego tot talibusque amicorum consilium sequar, quam ut tot, tal'que amici meam vniuersam sequantur voluntatem, nullum abhorrens à quorundam ingenio, qui consulo p' se suo dicunt, vos sedulo consulitis, sed aliud mihi suadet p'ileum meum, ut scriptum relinquit Iulius Capitolinus*, quia iudicium tutius relinquit, cum ex plurimorum sententijs confirmatur, text. in cap. prudentiam, 21. in fine principij, de officio deleg. & vbi consilia multa, multa salu. Proverb. 11. 14. ex Archid. consil. 157. summa prudentia, numer. 3. referunt Cardin. Tusch. lit. C. concl. 764. à princip. tom. 2. & Augustin. Barbofa axioma nu. 1. pagin. 35. Et poterunt etiam suos instruere amicos ex iudicio aliquorum virosum fide dignorum qui de veris qualitatibus prætenforis eos informant ad extraiudicalem veritatis indagacionem, ad quod saltem proficere solent testes non iurati, secundum gl'f. in c. 1. §. si duo de pace tenenda, Ripa in l. admonendi, numer. 197. de iure iur. & alij plures plena manu congesti per Fatin. de testib. 9. 64. numero 109.

Postquam igitur omnia completa manent, & deueniatur ad visionem & diuicionem informatorij, si nihilominus res merè dubia maneat, potius iudices cogitent de puritate & honore prætenforis, quàm de eo repellendo sine aperta, & constanti causa: quia, ut sæpius dixi, non tantum existimationis ex admissione communitas amittit, quantum dedecoris, & infamiae prætenfor, & eius familia consequuntur ex repecta, & vbi minus periculum timetur iudex inflectere debet, ut etiam dixi supra 1. part. quasi. 6. §. 1. vers. quare quod, in numero 28. & in præced. 9. numero 86. & in hac eadem quasi. §. 3. numero 96. ex regula vulgari, quia in dubijs benignior est proferenda sententiã, text. in leg. proximè, 3. de his, quæ in testam. de lentur. & in leg. si fuerit, 10. §. fin. de reb. dubijs Barth. in leg. re conuicti, numero 32. de leg. 3. Signorol. consil. 173. numero tertio, Iacob. Simanch. de cathol. institut. cap. 64. de testib. numero 95. plures apud August. Barbof. axioma, 78. numero 1. & 2. pag. 49. Et quod æquius est præferri debet, atque oportet, leg. 1. §. si quis vltro, de quasi. leg. fin. in fin. de offic. Præsid. l. maiorem. 8. de pacis. l. 1. §. si ego, si pars hered. per. l. 1. C. de legib. l. placuit. 8. C. de iudic. cap. fin. de transact. And. Tiraq.

Tiraq. de retr. aduent. ad fin. n. 61. Suarez cons. 3. n. 36. Benignius autem & æquius est, quod consistit in proteccionem honoris, & bonæ famæ proximi, secundum Oratoriam de nobilit. 3. p. cap. 1. n. 6. cum seqq. D. Regens de Ponte consil. 9. num. 30. tom. 2. Valençuela consil. 92. num. 237. cuius rei plures alias rationes cumulat in consil. 96. à n. 201. cum seqq. & Menoch. consil. 96. lib. 1. & consil. 227. num. 1. & sex seqq. lib. 3. & idem conclusit Vincent. Franch. decis. 2. n. 28. & dec. 207. num. 8. Fab. de Anna consil. 80. n. 28. lib. 1. & consil. 8. num. 39. in fine, Seraph. Oliuar. decis. 162. num. 3. quorum rationes non omnes approbo, ut suis locis dixi, & nunc omitto, ne longior fiat hic tractatus, cum iam excedat metas, quas in initio sui mihi pollicitus. Dubia autem causa, non tam lumenda est numero testium, ut in præcedenti §. dixi numero 96. quàm ex causis, & circumstantijs, admodum, & rationibus verisimilibus, quæ in primis attendendæ sunt, ut sæpius latè probaui.

Quæ omnia maximè procedunt, si prætenfor fuerit constitutus in quasi possessione puritatis ex obrento honore, seu officio illam requirenti qualitate, quia tunc iudices in dubio pro ejus puritate debent iudicare, ex reg. textus in l. in part. 128. de reg. iur. & in cap. in part. 65. eod. tit. in 6. Couar. in regul. off. for. 1. p. §. 7. numero 4. & resoluit Adrianus in 4. de testib. q. de p. script. §. hoc supposito, quod lib. 2. p. 2. ad 2. Soto de iust. libro 4. 7. art. vlt. Corduba libro 3. 7. 8. ad 1. Vazquez 1. 2. 9. art. 6. disp. 65. cap. 27. per totum. Sayr. Clari reg. libro 1. cap. 16. numer. 30. vbi plures, cum aliis congestis per Martin. Bonacina 10. 2. disp. 1. de restit. quasi. 2. punct. 2. numer. 5. & seq. §. incidenti, numero 1. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 85. numero 7. & 8. relatus à Pelæz de maiorat. 4. p. 9. 13. numero 110. Et cum quilibet debeat in sua possessione manentem, nisi sit aperta, & iusta ratio in contrarium, ex cap. querelam, 24. de elect. cap. consultationibus 19. de iure patronat. Castadoro dec. 8. in fin. de restit. spoliat. & dec. 10. n. 7. in fin. de re scriptis. Paulus Æmilius dec. 1. Rota 320. numero 3. & 4. part. 2. Et Maximè in dubijs, quæ conducunt ad bonam, seu malam existimationem personarum, pro qua est præsumptio, & interpretatio faciendâ, ad quod tenemur ex iustitia lege, secundum D. Thom. 1. 2. quasi. 19. art. 4. Eadem eo Theologi omnes, & resoluit Lessius lib. 1. de iust. & iure, cap. 29. dubit. 4. numero 36. Quia fatius est errare bene opinando, quàm errare male iudicando, secundum eundem D. Thom. 2. 2. q. 60. art. 4. ad 1. Martin. Bonacina 2. tom. tract. de restit. disp. 2. 9. 7. punct. 3. proposi. 1. numero 2. vers. respondeo cum

sancto Thoma, Et in dubijs sequi debemus, quod tutius fuerit, & ex quo minus damnus oriri speratur ex reg. In dubijs quod tutius est eligi debet, ut probatur in cap. ad audientiam. 12. cap. significasti, 16. & 18. de homicid. cap. inuenis, de sponsalib. Syluester. verb. dubium, 9. 4. & verb. Homicidium 3. 9. 1. Ang. verbo, dubium, numero 1. & 2. Adrian. quodlib. 2. punct. 2. Martin. Nauarr. in cap. si quis, de penit. disp. 7. à num. 35. & in man. cap. 27. num. 279. & 284. Soto libro 3. de iust. 9. 4. art. 4. Sayr. Clari reg. libro 13. cap. 3. numero 23. Lessius de re. 23. d. 13. P. Mol. tract. 4. disp. 17. & alij adducti à Mart. Bonacina. d. punct. 3. num. 2.

Quod non tantum procedit ex parte iudicium, sed etiam respectu eiusdem possidentis, qui in dubio se iuri potest in possessione, quam habet,

aut loquamur in externo, aut in interno foro, ut communiter tenent DD. ex ratione text. in l. qui desinat, 24. de rei vend. §. commodum, & §. v. in uenda, iust. de interd. l. 1. 27. tit. 2. part. 3. cum similibus pluribus, pro quo faciunt congesta per Augustinum Barbof. axioma. 182. num. 5. pag. 113. & in interno foro loquuntur P. Thom. Sancio de matrim. libro 2. disp. 4. 1. num. 47. Ioan. Gutier. eod. tract. cap. 29. num. 18. Martin. Bonacina, tom. de legib. disp. 2. 4. 4. punct. 7. num. 20. & latius in d. tract. de restit. disp. 1. 9. 2. à n. 4. cum seqq. D. Ioan. Sancio Abulens. in selectis, & præct. disp. 42. sub. num. 7. & disp. 43. per totum, vbi plures illationes viles in foro conscientie inferit, & quilibet possessor se iuri potest in possessione iam facta, & si dubium proueniat, an eam amiserit, Et quia causa certa per dubiam subuerti non debet, nec iudices absque iusta ratione ea recedere, ex d. cap. querelam. 24. de elect. & d. cap. consultationibus, 19. de iure patronat. Et tenent DD. citati, & locum habet prædicta regula non tantum in terminis iustitiæ, sed æqualiter in cæteris omnibus virtutibus dummodò debita adhibeatur diligentia ad veritatem dubij assequendam, ex P. Thom. Sancio in Decalog. lib. 1. cap. 10. num. 11. & de matrim. lib. 1. disp. 9. & lib. 2. disp. 4. 1. n. 12. cum alijs pluribus cumulat à Martin. Bonacina d. tract. de restit. disp. 1. 9. 2. punct. 2. §. incidenti, à n. 1. cum seqq. & D. Ioan. Sancio Abulens. d. dispus. 4. 2. n. 7. & sequentib. contra Vazquez, & plures alios quos adducit Abulens. n. 6. in citato loco, de quo latius agere non meum est, nec institutum patitur.

Quæ omnia intelligenda sunt de rebus merè dubijs in rigore, in quibus iudices se veri debent in tutiore partem, & in possidentem fauorem ex dictis; non verò in dubijs ratione opinionum oppositarum, quia si vtraque probabilis sit poterit iudex, quam maluerit sequi, ut ex P. Thom. Sancio lib. 2. de matrim. disp. 41. num. 30. & in Dialog. libro 1. cap. 9. num. 53. & ex Vazquez, & Villalobos multis probat exemplis adductis Sancio Abulens. in præct. & select. disp. 4. 4. sub. numer. 54. per totum, & nouissimè Martin. Bonacina tom. 2. tract. de legib. dispus. 2. 9. 4. punct. 9. num. 5. iuncto vers. Respondeo primo, vbi in seqq. multipliciter rem hanc explicat, & iterum de eodem agit in tract. de restit. disp. 1. 9. 2. punct. 2. in §. incidenti, numer. 3. Quamvis ego nullum inueniam discrimen inter dubium in rigore, cum opinio in incertis, & dubijs locum habeat, non in certis, Duaren. lib. 2. disp. 11. Donel. tract. de pignor. cap. 9. relati ab Osualdo ad eundem Donel. libro 1. comm. cap. 8. lit. K. pag. 22. & lib. 5. c. 16. lit. A. in fin. pag. 296. & sicut in dubijs, sic in conflictu opinionum sequendum est, quod rationabilius, & æquius, tutius, & benignius videatur, Neuzan. in Sylua lib. 6. num. 7. Menoch. lib. 2. p. asumpt. 71. num. 38. And. Gail. lib. 1. obseruat. 153. num. 9. Static ob. etia præct. cap. 23. n. 11. & seq. Sic relati per Osuald. infra non quod amico vtilius, ut non bene Lancell. Contad. de offic. Prætor. in caus. ciuil. verb. sententiã, num. 28. Neuzan. Syluanpt. lib. 5. numer. 74. aliàs quidem à communi recedere tutum non est, quia sunt, qui ad interesse obligent, Conrad. num. 21. & 22. & 32. & seqq. citato loco, Rebuffo de priuileg. scholar. 72. quæ non ex numero Doctorum, sed ratione dimetienda, ut dixi supra à b. 2. p. 9. 4. art. 4. §. 1. ex num. 17. & seqq. fateor quidem, cum Theologis relatis sufficere in foro animæ sequi opinionem probabilem, licet communis non sit, in ex-

teriori autem tutius iudico communem, & probabiliorem sequi cum relictis Doctoribus, & congestis plena manu ab Oualdo Illigero ad Donel. libro 26. comment. cap. 2. lit. A, pag. 1395. cum seqq.

29 In vtraque, inquam, specie securius iudico sequi, quod mitius, & humanius sit, non tamen fines iustitiae transgrediendo, cum possint iudices ejus excedere limites, aut valde rigide iudicando, aut nimis large, quorum vtrumque prauum, sed illud pejus, intra limites verò iustitiae tenentur iudicare, non in extremis deambulando, sed in medio persistendo, quo & iustitia, & aequitas simul coniungi possunt, in extremis verò, aut aequitas deficiet, & superabundabit crudelitas, aut transgredientur aequitatis limites, & pusillanimitas erit, & vtroque modo deficiet iustitia, quare in duobus iniustitia consistit, aut in excessu, aut in defectu, hoc quidem mitius includit damnum, illud verò pejus in excessu malum affert, quare iudices in omnibus causis plus flecti debet in partem mitiorem, quam in rigorem quia minus continet periculum, & leuius peccatum animam laedit excessu aequitatis, quam in summo rigore, ut bene docet & probat D. Io. Sancius Abul. citato in loco disput. 40. num. 9. per totum.

30 Ex quibus omnibus sequitur, quod iudices veritatem, magis rationabile, & verisimile insequi debent, quod sumendum est ex instrumentis, scripturis, dictis, rationibus, & dignitate testium, potius quam eorum numero; si verò probatio maculae in fama consistat, & duae contrariae appareant, sequenda est, quae originem à verisimiliori trahit causa, & fidedignis personis, & quae antiquior fuerit, quia verior praesumitur, & veriora antiqua instrumenta genealogiae, & antiqua testimonia recepta olim in sancto Inquisitionis Officio, aut imposita in publico Archivo: & in omnibus ita veritatem, & aequitatem sequantur, ut nec statuta ob bonum reipublicae, & totius regni adiuuentia deferantur, nec spernantur honor, & condecoratio nobilium familiarum. † Medium quidem iustum, & aequabile ferent iudices, & in quantum medium ad aequabilitatem pertinet, ita iustitia in medio, & iniu-

stitia in extremis consistunt, medium enim inter duo esse solet, sicut ius quibusdam tribuitur, idè aequitas, & iustitia inter duo consistit, inter quos enim ius est, duo sunt, in quibus cernuntur res duae; nempe puritas & macula, inter quas eadem erit & paritas, & aequabilitas, sicut & inter communitatem, & praesentem, ita ut interueniat paritas eorum, inter quos ius est, & rerum, in quibus ius expectatur, ut ad aliud significauit Aristot. libr. 5. Ethic. cap. 3. † nam non solum, si infra modum sit verum etiam si modum excedat, ipsis conducere non solet, immò interdum illis magnas affert calamitates, & lues insanabilis conicit, ex Dionysio Halic. libro 8. † & idè Cicero in orat. pro Cluentio, ita aequalitatem, & aequitatem iuris ratione seruandas laudet, ut sapientis esse iudicis animaduertat, si neminit se hominem, & cogitet sibi tantum esse permissum, quantum commissum sit. & creditum, & non solum sibi potestatem esse datam, verum etiam fidem habitam esse, posse, quem oderit, absoluerit, quem non oderit, condemnare & semper non quae velit ipse; sed quid lex, & religio cogat cogitare: animaduertere, qua lege recitetur, de quo reo cognoscat, quae res in quaestione versetur, cum haec sunt videnda: tum illud est hominis magni, iudicis, atque sapientis, habere in consilio legem, fidem, religionem, equitatem; libidinem autem & inuidiam, metum, cupiditates omnes amouere, maxime aestimari conscientiam mentis suae, quam à Deo immortalis accepimus, quae à nobis diuelli non potest, haec tenet Cicero: Et cum his finitu Quaestio, & Tractatus, ad laudem & gloriam sanctissimae Triadis, purissimae, ac immaculae IESU-CHRISTI Domini nostri Genitricis, ac summæ puritatis Matris, ac Dominatricis meae Mariae, cui velut seruituti adiectus me, meaque vniuersa omnia libenter submitto, atque suo nomini consecro omnes meos labores: in cuius duplici festo, Sabbato videlicet ac vespere festi lux sacratissimae Annuntiationis haec omnia finem acceperunt cum suo adiutorio, & fauorabili auspicio, cuius virtute magis quam, ex propria haec assequuta, & perfecta fuerunt.

Finis Tractatus.

INSTRV

INSTRVCIÓN

Brebe, y Summaria, util, y necessaria para los Comissarios, y Notarios de las informaciones de limpieza, y su buen acierto, y direcion.

NO todos los que entienden en hazer informaciones de limpieza son versados en derechos, ni en la inteligencia de la lengua Latina, ni podrán entender lo que cerca dellas hemos dichos en este tratado: por lo qual me a parecido hazer esta brebe instrucion en lengua vulgar, en que comprehendere lo mas necessario para el acierto destas informaciones, que tanto importa al bien comun, y particular de los pretendientes, y familias, y para que este trabaxo sea util a todo genero de personas, y de estados, dandole a cada vno, lo que segun su facultad, y capacidad bastare, y pueda comprehender.

No pongo duda en el primero, y mas principal requisito para el buen acierto destas informaciones, que es en la buena, y recta consciencia del Comissario, y Notario, y fin de probar, y auerignar la verdad, fiel, y legalmente sin attendet a otro respetos particulares, que suelen desuiar del camino derecho a la consciencia mas pura: porque siendo electos por comunidades, y personas tan iustas, y santas, iuzgo lo a de ser la eleccion, y las personas electas tales, quales conuiene para ministerio tan importante, y de tanta entidad al bien publico, y de las comunidades mesmas, y honrras de los proximos, y conseruacion de las familias nobles, que tanto importa al bien de todo el Reyno.

Por lo qual si en algun caso se debe inuiolablemente praticar la opinion de algunos Doctores, que quisieron obligar a pecado mortal, y a restitucion a los Electores de persona digna, dexando la que lo es mas, me parece es en los que nombran informantes para la aueriguacion de la limpieza, y Nobleza, por cuyo descuido, o malicia vemos tantos daños en las honrras de los muy Nobles, y limpios, que por caer su aueriguacion en quien no sabe dirigirla, ni seguir, ni apurar la verdad, padeçen iniustamente, assi en la opinion, como en sus haciendas, afligiendolos con dilaciones, y excessiuos gastos, y en la obseruancia de los sanctos Statutos, y bien de las comunidades, cuya autoridad, paz, y aumento, se disminuye mucho con la admision de los que carecen de calidad y limpieza, y abundan de defectos, y malas costumbres, con que inficionan, y inquietan las mas còcordes, y vnidas republicas, y comunidades, como la esperiencia no lo a mostrado mas vezes de las que quisieramos, y era iusto.

Deben pues para este ministerio ser electos los mas dignos, y expertos en estas materias, no regulando sus meritos, tanto por letras ni santidad, quanto por la experiencia, y inteligencia en estos negocios, pues algunas vezes vemos, que el mas docto, y santo causa graues, y irreparables daños, que escusa el que con menos letras, y santidad, y mas sagacidad, y experiencia en semejantes negocios acierta mejor con la senda de la verdad, aclarandola, y probandola por modos extraordinarios iustos, y aprobados en derecho.

Esta eleccion la haze el tribunal, o comunidad de cuya honrra, o ingreso se trata, no solo en su nombre para auerignar los defectos impedièntes: sino tambien en el del mesmo pretendiente, para sacar a luz su nobleza, y limpieza, librandole de los daños de equiuocaciones, falsas creencias, y vanos rumores, o iniustas opresiones, y maculas impuestas, y fabricadas por enemigos, y maldiscentes guardando el informante vn medio, y recto niuel entre lo vno, y lo otro, de tal manera, que ni mirando demasiadamente por la autoridad de su tribunal, o comunidad, desampare la honrra del pretendiente, y de su familia: ni al contrario por aficiones, o intereses particulares encubra defectos nocibles, y iniuriosos al bien publico, y de las comunidades, siguiendo, en lo vno y otro el peso, y rectitud de la verdad, y iusticia.

Quorum aliquid cum 70 centuribus, etc. fert Mart. Bonac. 2. 10. tract. de rest. disp. 2. q. 2. punct. 12. sub n. 7. vers. si vero impediat, etc. Petr. Naz. nat. eod. tract. lib. 2. c. 2. n. 13. que indistincte vtriusque securior est. Stobus ser. 78. dixi in 1. q. 3. S. 2. n. 23. Probat. 10. C. de iur. lib. 2. c. 2. n. 63. 64.

Dixi sup. p. 1. q. 6. S. 2. n. 23. C. de iur. lib. 2. c. 2. n. 63.

Loqual conseguira facilmente, si con animo . y intencion de acertar , y cumpli con su consciencia, y obligacion, y fin de probar la verdad que se pretende, guarda re las instrucciones, y ordenes particulares de su comission, ^A la fee, y secreto ^B prometido , absteniendose de recibir dones, y dadiuas, ^C y de otra qualquiera cosa que se pueda hazer sospechoso en el negocio, ^D siguiendo el origen, y naturaeltas ^E de los padres y abuelos del que pretende, procurando alli testigos, y personas fidedignas a quien examinar, y de quien se pueda instruir, y informar de cosas particulares, y necesarias para la buena expedicion de la causa, examinar el numero ^G necesario dellos, y contestes ^H que dieren . en la forma debida de derecho, ^I inquiriendo, y preguntando todo lo importante, ^K para claridad y aueriguacion de la verdad, y negocio, ocurriendo ^L a las traças, y calumnias, con que pretenden escurecer la verdad, tanto las partes, como los testigos, y si depusieren de publica fama, y opinion, ^M auerigue el tiempo, que le oyeron, de quica, y en que se funda, si de oydas ^N a sus mayores, pregunte a quien lo oyeron, si a vno, o a muchos, y de su credulidad, ^O y sentimiento, y ofreciendose duda, ^P procure los Generos de Probança posibles, como son testigos muy viejos, y de noticia, ^Q y examinados en otros iuizios, ^R instrumentos, testamentos, y escrituras de dote, ^S los libros de Baptismo, y velaciones de las parroquias onde huieren viuido los ascendientes del que pretende, y probar la identidad ^V de las personas en ellos contenidas, con los de cuya calidad se erra distinguir las descendencias de diuerfos appellidos, ^X matrimonios, ^Z filiaciones, ^Z y declarando qualquier dificultad, que cerca dellas se pueda ofrecer, ^{Aa} abstengase de examinar enemigos, ^{Bb} amigos, y parientes ^{Cc} del que pretende, ^{pp} preuenidos y hablados por el, o por interposita persona, ^{Dd} sino es quando necessaria, y prudentemente viere conuenir, ^{Ee} y recibiendo memoriales con firma, ^{Ff} examine al principal delator, y contestes que diere, procure los instrumentos, Papeles o Sambenitos que señalaren, y no estando firmados ^{Gg} podra examinar los testigos que expresaren, sin particular repregunta sobre lo que se citan: no hauiendo certado la informacion, ^{Hh} porque acabada remitira los memoriales a su tribunal, sin hazer mas diligencia, pero señalando sambenito, o penitencia cierta, ^{Ii} probara la verdad, y descendencia, y lo proprio hara, si constaren de testigos de la informacion principal, o de otra manera, auerigue los actos positivos ^{Kk} del que pretende, haga escriuir todo lo que dixeren ^{Ll} los testigos con sus mesmas palabras, y modo; si vienen voluntariamente, o son llamados al principio del examen, y si fueren citados por otros aduertalo a la margen, y hauiendo recusacion no paffe adelante, ^{Mm} sin consultar a su tribunal, y acabada la informacion, procure hazerse capaz de lo que contiene, para hazer della relacion; ^{Nn} o por escrito, o de palabra a los iuezes, para su mexor direccion, y fee que deben dar a lo hecho, ^{Oo} y mas facil inteligencia de lo actuado, y de las dificultades que se ofrecieren. Loqual es en suma todo, lo que debe guardar el informante, pero para mexor instruirle, y mayor claridad, se ira declarando cada punto de por si, por diferentes §§. que seruiran de glossa a este brebe epilogo.

§. I.

ANte todas cosas debe considerar el tenor de su comission, y cumplir exactamente sus cosas particulares, y aduertencias, de cuya forma no conuiene apartarse, ni de la costumbre, y stilo observado en el tribunal o comunidad donde emana, sin graue culpa de su parte, pues acetandola, tacitamente promete toda buena diligencia, y cuidado en su cumplimiento, de donde nace el obligarse en el fuero exterior a qualquier negligencia, o culpa leue, y aun en el de la conciencia, lo an afirmado hombres doctos, poniendo culpa mortal, y obligacion de restitution: pues saltar en tales casos a lo prometido, se falta en dos cosas grauifimas que son la confianza que del se hizo, y la fee que prometio, como dixo Ciceron, y se adquiere infamia propria, a lo menos de hecho en la reputation comun, como dixo Pedro Fabro con otros, en que se debe mucho reparar por los informantes.

§. II.

⁶ L. diligenter Mandati § si quis exequitur 4 in § eod.
⁷ L. si quis pro eo 46 eod.
⁸ L. si quando, in §. C. de in iuris, § si in §. de suis d. Steph. Gracia. dec. 137 n. 18
⁹ Hugo Don. lib. 3. Cōment. c. 11 vers. de aq. quitate, § omitter DD
¹⁰ Gloss. & DD. in l. 2. procuratore, Cod. mandati.
¹¹ Nauar. in ma. cap. 7 n. 184
¹² Man. Roder. c. 22 n. 2
¹³ Pro Rofcia.
¹⁴ In leg. contra. Jus 24 de r. p. iur. f. l. 2. § in alijs est, fol. 139.

§. II.

PArticularmente debe mucho procurar obseruar las leyes y estatutos de su tribunal o comunidad, como promete y iura al tiempo de acetar la comission, o el officio de Comissario, que vsura, y procedera con toda fidelidad, y diligencia, a que esta obligado por muchas razones, por la entidad, y grauedad de la cosa, que tanto cuydado, y recato pide, y tantos daños recibe de lo contrario: por la fee, y palabra que de ello interpone, por el iuramento que haze, y faltando en cosa sustancial, causa al negocio grauiffimos daños; y assi mesmo peccados de periurio, y infidelidad, con obligacion algunas vezes de restitution, como tienen graues Auctores Theologos, y Iuristas, y lo de mas entidad, y en lo que mas cuydado debe poner, es en la guarda del secreto, que por muchas leyes del derecho comun, y del Reyno, y particulares instrucciones de los tribunales, esta encomendado debaxo de graues penas, y en el sancto Officio ay excommunication mayor ipso facto incurrente, referuada su absolucion al Illustrissimo Señor Inquisidor General, y Señores del Confexo de la santa General Inquisicion, y pena de perdimiento del Officio, y salarios, losquales en el fuero de la consciencia no haze suyos, ni adquiere su dominio, estando con perpetua obligacion de restituir, en que se debe reparar mucho, y no solo a de obseruar lo suso dicho, no descubriendo el secreto a nadie directamente, sino tambien procurando proceder con tanto recato en sus acciones, que con ellas no dé causa, para que presuman los interesados, lo que en secreto haze, disuadiendolos, y desuelandolos con algunos modos, y cautelas agenas de su intento, con que no puedan alañar, ni presumir el fin que lleua, y pretende hazer, ni otra cosa de lo hecho, pues el secreto no solo se reuela con palabras, sino tambien con hechos, y señales exteriores, como probé en su lugar.

§. III.

Abstengase de la torpeza de resibir dones, y dadiuas, tanto del que pretende, y de sus deudos, como de otras interpositas personas, por no grauar su consciencia con peccado mortal, y priuarle de la reputation, y buen nombre de que carecen los iuezes, y ministros cudiciosos, con que se ciegan para no acertar la buena administracion de la Iusticia, pues el recibir, ciega para no acertar con ella, ni a inquirir, ni aueriguar la verdad, que se pretende como dixo Oracio, sin hazer distincion de cantidades grandes, o pequeñas, pues segun Esayas, bien auenturado se llama el juez, que limpia sus manos de todo don, en que comprehende grandes, y pequeñas cantidades, y la de menos consideracion, y en cosas manuales, y de comer, y beber hazen los efectos como grandes, segun el Ecclesiastes. Ni tam poco distinga los tiempos, antes, o despues de acabado el negocio, pues lo dado despues, se presume ser por lo pasado, y en efecto es lo mismo.

§. IV.

YGeneralmente, se debe guardar de otra qualquiera causa de sospecha, pues los iuezes, y personas publicas, no solo se an de abstener de mal obrar, sino tambien obrando bien, de dar causa, para poderse presumir lo contrario. Haya de la assidua comunicacion con el pretendiente, y sus deudos, y amigos, domesticos, y familiares, y por el contrario con sus enemigos, y emulos, y con los de contrario bando, y parcialidad en los lugares donde las ay; hauiendose indifferentemente con los vnos, y con los otros, porque de lo contrario resultan grandes inconuenientes al credito, y reputation del informante, y le suelen como a sospechoso recular. A los

¹⁴ Quos retulit § par. 4. § 5 in prin. § de ob. cept.
¹⁵ Moli. de iust. tom. 4. tract. 4. disp. 4. Regin. lib. 24. n. 106.
¹⁶ Quas retulit d. q. 6 § 5.
¹⁷ Ex Epist. generali ad omnes Inquisitiones 22. inuarij anni 1618.
¹⁸ Per text. in c. statutum 11 § si quis autem de vescrip. in 6 Mol. d. 2. iust. trac. 2. disp. 88. nu. 12. § postsumus, Mart. Bonac. de restit. disp. 1. p. q. 3. pun. 3. n. 9.
¹⁹ 1. p. q. 6 § 5. nu. 23. § 4.
²⁰ L. 4. tit. 14. l. 7. tit. 5. lib. 2. ord. 1. 31. tit. 7. lib. 2. recop.
²¹ Lib. 2. ser. sa. ryr. a. dicam si potero male uerū exi mas omnis corrup. tus iudex.
²² C. 33. Beatus uir qui ex. uis manus suus ab omni munere.
²³ C. 20. mens. § dona exco. cant. oculos in dicunt.
²⁴ L. si. Cod. ad l. lul. repetund. c. si quis obie. cerit 1. q. 1. Ti. ber. Dec. lib. 8. crim. c. 38. n. 15. Bobadil. lib. 2. polit. c. 11. n. 77.
²⁵ L. aperitissim. 16. C. de iud. l. 1. uidue; 18. C. de nup. c. cum ab omni lo de uita § bon. cleric. c. ad de. uimus. 41. § cum iuris de simon.
²⁶ L. 3. § casti. 2. uer. impu. b. que eis. § 5. quatuor. de admio. iustor.

testigos trate los con beneuolencia, y cortesia, no asperamente; ni con palabras decompuestas, haviendose de manera con ellos. que no le sientan con amor, ni odio a parte alguna, escriuiendo lo que dicen, y haziendoles las preguntas necesarias con blandura, y no de modo, que puedan presumir, recibe mejor lo que es en fauor de la vna parte, que de la otra, haziendo vn mismo semblante a lo vno, y al otro sin diferencia alguna.

§. V.

Siga el origen, y naturalezas de los ascendientes del que pretende, tanto para inquirir las calidades de sangre que prouienen de los mayores, cuya origen sea de mirar ante todas cosas segun Baldo y otros, ²⁷ porque tales son en los descendientes, quales se hallan en sus progenitores: ²⁸ quanto por la fee mayor, que hazen los testigos examinados en la naturalezas, ²⁹ que los de otras partes, losquales no estaran tambien informados de las calidades de los mayores, y en cada lugar examinara por lo menos dose testigos, sino es en algunas comunidades donde ay costumbre de mayor numero, que aquello obseruara puntualmente.

Y porque en algunas comunidades, y tribunales ay diferente obseruancia en esto, requiriendo en vnas yr a la vltima naturaleza de los ascendientes, aunque sean bisabuelos, o rebisabuelos, y mas arriba en qualquier grado, de que aya noticia: otras se contentan solo con hazer informacion en la origen de los padres y abuelos, no haviendo sospecha en las calidades de limpieza, y Nobleza; porque si la ay se procura alli aueriguar la verdad, aunque sea de ascendiente en remotissimo grado, pero siendo corriente la informacion, no se inquiera mas, que en la origen de los abuelos, en loqual guardara la costumbre ³⁰ de su tribunal o comunidad, de que en particular se informara antes de partir, nonobstante, que los mas seguro es hazer informacion en la vltima naturaleza que se alcançare; pero en qualquiera manera no exceda de la costumbre, y no hallando en la naturaleza noticia del ascendiente cuya calidad se procura aueriguar, probara si a hauido alli personas del apellido, o apellidos que tocan al pretendiente, y si ay del vna, o mas familias, y diuersas descendencias, y su calidad, y reputacion de limpieza, ³¹ todo con mucha claridad.

Y si en el lugar de la naturaleza, por su cortedad no huuiere bastante numero de testigos, examinara los que faltaren, en el lugar, o lugares mas cercanos como lo aduertie *Perez de Lara*, ³² y se pratica.

Y haviendo algun error en la Genealogia del que pretende, cerca de la origen, nombre, o apellido de algun ascendiente, o sea con malicia, o sin ella, pruebelo con testigos, o escrituras, y prosiga en la informacion segun la origen, nombres, y apellidos verdaderos, a que sea de estar, y no a la assercion del pretendiente, por cuya voluntad no se muda la verdad, ³³ y la de los apellidos importa mucho para probar la calidad, como en su lugar probé, ³⁴ y examinara los testigos necesarios en la origen verdadera, no haziendo caso de la erronea; y falsamente puesta; pero haviendo duda, de qual de dos ciudades, o lugares aya sido algun ascendiente, hechas las debidas diligencias en probar, qual sea la cierta, quedando tota via dudosa la probança, auerigue la opinion que en ambas origines tienen los de aquel apellido, para que segun lo probado iuzguen los iuezes, porque de otra manera quedaria mere dubia la probança, y calidad, no suficiente para admitir al pretendiente.

El qual si despues de comensadas las pruebas mudare el nombre, o apellido, o origen de algun ascendiente, debe el informante recibir la aduertencia, pero no se mouera falsamente a creerle, ³⁵ particularmente havienda contra el, en aquella parte mal nombre, nota, o sospecha della, pues se puede presumir lo haze solo por excluir, y saluar aquella dificultad, informarse de la verdad, y esta seguira, no haziendo caso de la nueva origen, nombre o apellido, mas de en quanto se verificare por otras probanças, y razones verisimiles.

§. VI.

²⁷ In l. si n. n. C. d. s. u. d. l. g. q. alijs quos retuli: p. q. 6 §. 1. in princ. q. postea.

²⁸ M. h. de Af. sic improam. post mudi ma. chin. n. 7. q. 18 ad. constitut. Neapol.

²⁹ Ex l. cl. am. p. f. d. e. 6 §. qui ad nundinas, de adq. p. o. s. re. nent allegari i. part. q. 6 §. 3. in princ. q. p. q. 9 §. 1. reg. 5.

³⁰ Ex concessis i. p. q. 6 §. 1. ex n. 14. q. seqq.

³¹ Perez de Lara in loco infra referido n. 4. 6 dixi in d. q. 6 §. 4. reg. 12.

³² De annuierf. q. capellau. 2. p. c. 4. n. 24.

³³ L. assumptis 6 ad municip. cum alijs pas. sim in tracta. tu adductis.

³⁴ Int. p. d. q. 6 §. 3. ex n. 40.

³⁵ Probauit citato in loco ex n. 43.

§. VI.

L Vego que llegue al lugar de la naturaleza, debe inquirir, y procurar, ³⁶ que personas viejas, y de noticia y fee ay en el de quien con satisfacion pueda informarse alli de la calidad del pretendiente, y dificultades que en ella, y en hazer la informacion se pueden ofrecer, para desde luego yr las preuinendo, y tener lugar, y tiempo, para deliberar lo que deba hazer, como tambien para tener noticia de quien se puede fiar, y de los amigos parçiales, y parientes del pretendiente, de sus enemigos, y contrarios, conocerlos y guardarlos prudentemente de los vnos y de los otros, no dar credito a lo que dixeren mas de quanto constare ser cierto por legitimas probanças, y testigos, losquales escogera de los mas fidedignos, y de apasionados, y de calidad que hallare, fiandose para esto de persona confidente, y de quien esté cierto no le engañara, y aunque tiene jurisdiccion para llamarles ante si, con el nuncio, o familiar, y algunos lo usan assi, tengo por mejor, que en persona los procure, y examine incontinenti, sin dar lugar a dilaciones, y a que los preuengan, hablen, o sobornen, loqual guardan los informantes colegiales, y fuera bien lo hizieran todos assi, pero quando no, siense de persona de toda satisfacion.

§. VII.

DEstos escogera los mas a proposito, mandandolos llamar a cada vno de por si, si dar memoria de muchos al nuncio, o a quien los llamare, sino de vno solo, y lo mejor, y mas seguro sera buscarlos por su persona, como queda dicho, examinarlos a por el interrogatorio de preguntas en la forma que dire en el §. 9. Y aunque en casi todas las comunidades, y tribunales ay numero de testigos cierto o por constitucion, o por costumbre, esto se entiende en las causas llanas, y sin dificultad, en lasquales no debe exceder, examinando mayor numero, que es superfluo, y solo siue de dilacion y gastos; pero haviendo dificultad, y testigos que depongan de macula, o nota en la calidad, no debe coartarse al numero assignado, sino al que a menester la causa hasta saber y aueriguar la verdad, en loqual no se puede dar regla cierta, pues las causas y sus circunstancias son varias, y no constantes, teniendo en ellas mayor lugar el arbitrio, y prudencia del informante. Y aunque en otras causas no se puede exceder el numero de testigos señalado, ni los examinados excediendo prueban, ³⁷ con todo la grauedad destas causas, y procurarse tanto en ellas la defensa del que pretende, como la obseruancia de los statutos, tienen lugar el poder exceder, ³⁸ quando el negocio, y circunstancias lo piden: procurara por lo menos llenar el numero ordinario de testigos integros, y sin alguna sospecha, y aunque se examinen otros citados, o defectuosos en caso necesario, no se an de contar con el numero ordinario, el qual siempre se a de cumplir de los fidedignos.

§. VIII.

A Viendo contestes, y dificultad en las informaciones, examinaralos a todos sin dexar alguno, pero no haviendo dificultad, no sera necesario examinarlos; particularmente si no fueren a proposito, pudiendo se hallar otros que lo sean mas, y excediendo del numero no se debe hazer, como queda dicho, y siendo contestes en articulo, y circunstancia principal en causa controuersa, todos se deben examinar sin dexar alguno, o sean en fauor, o en contra del que pretende sin diferencia alguna, y si se diere por conteste alguna persona no en todo idonea, examinarla a y procurara, que conste del defecto, que tuuiere, poniendolo a la margen de la deposicion; con la causa, que huuo para examinarlo.

Tract. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II,

N

³⁶ Vt in simili dixit B. b. ad illa lib. 1. p. 1. l. i. c. 5. n. 23.

³⁷ L. si p. rator. 79 de iudi. Accb. in l. 7. nu. 1. in fin. tit. 7. lib. 4. recop. 8. Rebuff. t. tom. ad l. gall. tit. de reb. gloss. 2. vers. in crim. minilib.

§. IX.

EN cuyo examen se debe esmerar mucho, y procurar lugar secreto, y apartado, donde el testigo pueda declarar lo que supiere, con toda libertad examinandolo por su propia persona, ³⁹ sin fiarlo de otro, asistiendolo desde el principio del examen hasta el fin, y ante todas cosas, el Comissario del santo Officio hara la monicion, que manda la carta acordada, ⁴⁰ cerca de la obligacion, que los Ociales tienen de guardar secreto, y de la excomunion, y penas impuestas contra los transgresores del, para que los testigos digan con toda libertad, y sin rezelo, y supuesto que se prueban calidades inuisibles, e incorporeas, haga, que concluyan en sus deposiciones, de modo ⁴¹ que prueben en el modo, y forma introducida en derecho, para probar semejantes calidades, declarando la opinion en que estan el pretendiente, y sus mayores, cerca de su calidad, y que tal es la publica voz y fama, y si lo a oydo siempre a sus mayores, y mas ancianos, y despues dellos hasta el presente tiempo ser y passar assi, y no lo contrario, saluo si el testigo especificare alguna otra cosa contraria, o diuersa, que aquello se a de escriuir, de todo lo qual dara razon particular, pues della pende la fee poca o mucha, que se le a de dar, porque aunque en otras causas, no preguntado el testigo por el juez, no està obligado a dar razon de su dicho, ⁴² en estas causas por su gravedad se guarda lo contrario, ⁴³ y el testigo està obligado a dar razon de su dicho, sin ser preguntado por ella, cuya obligacion no quita la del buen juez, que siempre la tiene de dirigirle a la verdad, y forma, que pruebe cumplidamente; no contentandose como algunos hazen, con que diga ser verdad lo contenido en el capitulo, o pregunta y en lo que es dado por conteste, sino que refiera lo que sabe, como, y porque razon, a quien, y quando lo oyó, todo muy en particular, pues en el modo, palabras, y circunstancias, consilite la fee que se le debe dar, y hallandole algo contrario, o vacilante en sus razones, procure con nuevas preguntas reducirle a la verdad, y que asiente en ella sin dexar duda, ni cosa indecisa, a que no se farsifaga, aduirtiendo, que deponiendo de fama, sera bastante razon que lo sabe, por hauerlo oydo dezir publicamente, y que si otra cosa huiera lo supiera, por su mucha edad, o noticia, o ser natural, y vafino, y por otras razones semejantes, y si de oydas, diciendo a quien, quando, y en que ocasiones.

Todos los testigos se an de examinar primero verbalmente por el interrogatorio general, hasta la pregunta de las generales, donde declaran si les toca algun impedimento, que le repela, y haviendolo, no lo examinara, si no es que aya sido dado por conteste en cosa particular, y de sustancia, porque entonces, como ya està dicho, todos se an de examinar, y los interrogara generalmente, por las preguntas del interrogatorio, leyendoselas claramente de modo que el testigo entienda muy en particular, lo que se le pregunta, y cada articulo, y respuesta pondra a principio de renglon, escriuiendo todo lo que el testigo dixere, en la forma y palabras, que lo declarare.

Si el conteste no tocara en lo que es citado, o lo declarare cõ notable diferencia en lo sustial, le hara vna repregunta, si a oydo o sabido, que el pretendiente es descendiente de tal descendencia infecta, o de sambenito, o le toque tal macula, segun en lo que es dado por conteste, y si toda via negare, le hara saber en particular, aquello en que es citado, refiriendolo en sustancia brevemente, callado el nombre de quien le cita, y de los demas, en cuya presencia se huiera dicho, o hecho lo particular para cuya prueba se examina, a lo qual satisfara plenamente, sin que quede duda alguna: aduirtiendo, que estas preguntas particulares no se an de hazer mas, que a los cõtestes dados por personas fidedignas, porque de otra manera, falta causa justa para hazerlas, y assi no bastara el dicho de vn enemigo, el qual no es suficiente para preguntar particularmente, aunque baste para inquisicion general, como dixere en su lugar. ⁴⁴ Y haviendo testigos, que declarã macula contra el que pretende, a haviendo Comissarios que particularmente interrogã della a todos los testigos, aunque no ayan sido citados, lo qual no apruebo, ni califico, antes lo tengo por sugestion, y cõtra derecho, y razon, y a consejo no se haga, si no es a los expresamente citados en la dicha macula y dados por cõtestes, por testigos examinados, y no de otra manera, y lo proprio a parecido

³⁹ *Vi probauit* 1. p. q. 6 § 4. reg. 10.
⁴⁰ *Lata 22. In nuarij anno* 1618.
⁴¹ *Dixi in d. q. 6 § 4 reg. 1.*

⁴² *Cap. scut 6 in 2da gloss. verb. de causis, de re iud. Ant. Gom. lib. 3 var. c. 12 n. 104.*

⁴³ *Idem Anton. Gom. citato de on. 10 vers. Et idem est quando deponunt.*

Pregunta special de macula quando, y como se debe hazer.

⁴⁴ *In 1. p. q. 12 § 3.*

parecido a hombres doctos, que an tenido por muy duras semejantes repreguntas especiales, y ajenas de todo derecho.

§. X.

Y Dando ocasion el testigo con los particulares que depusiere, puede, y debe el informante hazerle otras preguntas, tanto para declarar su dicho, y que quede sin duda, quanto por ellas, y la respuesta que diere, inducir la fee y credito, que se le debe dar, como està en semejantes negocios graues, y de dificultosa probança establecido en derecho, ⁴⁵ lo qual tiene por la mayor parte lugar, quando el testigo contradixere a lo que otros muchos dicen, o si declara con duda: o cosa no verisimil, o dura de creer, porque en estos casos, y los semejantes, debe el informante vsar de otras preguntas subtilmente, para que respondiendo el testigo, o quite de la duda que resulta de su declaracion, y la objecion que se le puede oponer, o quede conuenido, y deshecho lo que dixere, lasquales repreguntas debe sacar de lo que dize el mismo testigo, y juntamente de la informacion, hauiendo en ella bastante causa sin la qual no se puede preguntar cosa particular, que seria sugestion, y contra derecho, procure hazer todas las preguntas necesarias, y conuenientes ⁴⁶ al negocio, y a su buena direccion, y circunstancias sustanciales, sin dexar alguna, y siendo muchas notelas para la memoria, a parte en vn albeolo porque aunque puede examinar segunda vez al testigo, no es bien, que dello se siguen conuenientes, y ofuscacion de los negocios.

§. XI.

Y Viendo que el testigo en su declaracion, y razones, o el pretendiente en sus alegatos andan con rodeos, y traças calumniosas por encubrir alguna constante verdad, que importa para la justificacion, y claridad de la causa, podra vsar de otra cautela contraria ⁴⁷ a las suyas procurando con ella deshazer su intento, mostrando la verdad contraria, excusando todo genero de fraude o mentira ⁴⁸ que no es licito, aun siguiendo causa justa, pero otros modos, y cautelas estan aprobados, pues como dixo san Agustín, y se refiere en derecho, ⁴⁹ vencer en justa batalla con afechanças no contradixere a la iusticia y amparar su derecho, y la verdad por dissimulados modos, licito es, y se disespécie de buen engaño, ⁵⁰ y ocurrir a la malicia con malicia, y a la calumnia con calumnia, y engañar por no ser engañado prudencia es admitida en derecho, lo qual entiendo yo, quando constando plenamente, y sin duda de macula excluyente, se procuran modos extraordinarios, y fraudulentos para deshazerla, y encubrir la verdad, pero en causa dudosa, escusense demasias cautelas, en grado que puedan preponderar a la verdad, y iusticia del pretendiente, y vstese de las ordinarias dirigidas a declarar la duda, y verdad en su favor, o en contra, procediendo derechamente sin arrimarse mas a vna parte que a otra.

§. XII.

DEponiendo el testigo de fama publica, y comun reputacion de alguna nota, o mal nombre en la calidad del pretendiente, declarara por que linea, y parte le toca, si es descendencia de judios, o moros, o herejes, o penitenciamados, si ay sambenito, la razon, y fundamento que ay para demonstracion de la descendencia que el trae el pretendiente, a que personas lo a oydo, y a quantas, que tiempo a, y en que ocasiones, y aunque no es necesario grado cierto de la tal descendencia, es mejor probança, quando se numeram los grados desde el primer maculado, hasta el pretendiente pero es fuerza saber otras mas circunstancias, y que conste, si la opinion de la tal descendencia es comunmente recibida, o solamente entre algunos particulares enemigos del que pretende, y de su familia, si es antigua, o nuevamente introducida, y si ay algun fundamento o causa particular, porque de todo esto se debe induzir fee que se les a de dar, como lo probé en su lugar. ⁵¹

Traç. de Purit. & Nobil. Prob. Pars II.

N 2

Repreguntas quando se an de hazer a los testigos.

In e licet causam 9. ubi de singulis circ. Hancys subtiliter inquerentes, & ibi Decius a nu. 52. de probat.

⁴⁶ *Dixi in p. q. 6 § 4 reg. 8.*

⁴⁷ *Cap. cupientes 16 in princ. ubi gl. verbo in aliq. an. iura. Et DD. de constitut.*

⁴⁸ *Conat libro 2. var. ca. p. 1. n. 10. Gutier. libro 1. pract. q. 60 n. 4.*

⁴⁹ *In cap. Dominus 2. 23 q. 2. 50*

⁵⁰ *L. 1 § 2. de dole. Of. ald. ad Dec. lib. 15 c. 40 l. G. Et libro 18 cap. 3. lit. Vn.*

⁵¹ *In l. cum pariter 77 § Titio 31 de leg. 2. Ofuald. in locis citatis.*

Testigos de fama como se an de examinar.

⁵² *In t. p. q. 10 § 4.*

§. XIII.

Testigos de oydas como an de ser re-preguntados.

Y Si fuere de oydas a los mayores, debe nombrarlos para segun sus calidades, integridad, y numero darles fee, o no, y el tiempo en que lo oyeron, porque si fue despues de comenzada aquella pretension, o otra de la misma descendencia, no prueban, ni hazen fee, y porque mientras mas antiguos huieren sido los auctores de las oydas, prueban mejor, y mas plenamente, y es de advertir, que aunque algunos Doctores, an tratado destos dos vltimos generos de prueba, conuene a saber de la fama, comun reputacion, y de oydas, promiscuamente como de cosas semejantes, ay entre ellos muy gran diferencia, pues podra auer oydas de algunos viejos particulares, sin que aya fama, que consiste en la mayor parte de la Ciudad, o pueblo, como succede en macula, o negocio muy antiguo, y comunmente olvidado, quedando su memoria en algun viejo; o viejos antiguos, y de noticia solamente, lo qual succede, y experimentamos cada dia, y probé largamente en su lugar.

In i. p. q. 9 § 4. Limitar. 2. deinceps in d. q. 10 § 4. n. 33. § 34.

§. XIV.

Y A los vnos, y otros testigos, tanto que deponen de publica voz, y fama, quanto de oydas a sus mayores, le debe preguntar su credulidad, y sentimiento, si an tenido por cierto, y creydo lo que la fama, y oydas dicen, porque asistiendo a lo contrario, con razon suficiente no prueba oydas ni fama, pues tanto hazen fee, quanto estuieren recibidas comunmente, o se fundaren en razon, la qual falta en el testigo, que mouido sufficientemente, no cree lo que otros dicen, como se prueba en derecho. Y aunque Bartulo, a quien siguiieron otros, dixo, que basta dezir el testigo, que lo oyó publicamente, sin declarar la fee, que el en particular le a dado, pues bastantemente se colige, creerlo por la publica opinion que alega, a que no se presume querer oponerse, con todo en estas causas por su entidad e importancia, y que por su antiguedad, en nuestros tiempos consisten mas en la comun aceptacion, que en otras particularidades y actos constantes, y ciertos, se debe seguir la contraria, pues consiste en textos expressos, y se sigue mas comunmente en particular en causas graues.

In c. licet ex quadam 471. bi, & credere ira esse, de re. lib. 2. l. 16 v. bi glo. 8. n. 26. p. 3.

In l. de minor. 10 § plurimum § nu. 20. de quaest. Nat. var. in c. non sunt audien. di, n. 12. v. q. 3. Capell. To. los. decis. 380. ante n. 2.

§. XV.

Y Pareciendo la probança algo dudosa, tanto por la diuersidad de los dichos de los testigos examinados, quanto por no constar de alguna circunstancia necesaria, o descendencia, en que se funda, y consiste la dificultad de las informaciones, debe con mucho cuydado excogitar algun camino por donde declararla, y que en ninguna manera, quanto fuere de su parte, y el negocio diere lugar, falgan las informaciones con duda, a que no aya satisfecho bastantemente, o hecho las diligencias posibles, y que moralmente se pudieren hazer para aclararla, de modo que no obligue a hazer nuevas diligencias, y nombrar otros informantes con deseredito suyo, pues es cierto, que si huiera hecho de su parte, lo que debia, y çanxado las dificultades, no auria causa para hazer las segundas con tantos daños, y gastos excessiuos, que con dilacion en los negocios se originan de vn mal principio; a que debe por su reputacion, y por excusar los dichos, y otros inconuenientes mirar mucho, y procurar acabar las informaciones que se le cometen, tan perfectamente, que no aya necesidad de mas diligencias, si bien puede auer casus, en que se hagan con justas causas, sin culpa del primer informante, pero lo regular, y mas comun es lo primero.

§. XVI.

§. XVI.

Muchos modos particulares para allanar dudas y dificultades, pueden los informantes sacar de los mismos negocios, de sus circunstancias, y calidades del lugar onde se hazen las informaciones, y de las personas con quien tratan, su direccion, y naturales de la tierra que tengan noticia bastante, losquales no estan sujetos a reglas, ni derechos particulares, y assi se dexan a la prudencia del informante de los generales, y de que en derecho se haze mencion, referire algunos. Y el primero sea procurar hombres viejos, y de noticia, tanto porque suelen en semejantes negocios dar luz a las cosas, y allanar dificultades dando advertencias, y señalando otros testigos, distinguiendo entre diferentes descendencias, y apellidos, que es de mucha consideracion en estos negocios, quanto porque hazen los viejos mas fee, que los moços, y se presume, que saben mejor las cosas antiguas, como se prueba en derecho.

56 Ex turibus ad dultis à gl. ff. de LD. in l. cum quid, ff. de corr. se. §. de Tr. q. 1. p. 2. meo. 12. p. 1. §. no. 10. C. 1. no. 10. §. 9. §. 2. n. 7. §. 2. p. q. 9. §. 2. reg. 4.

§. XVII.

Podra assi mesmo procurar testigos examinados en otras causas, como son las matrimoniales, oposiciones de capellanias, successiones de mayorazgo, obras pias, y para ordenes, y ser cofrades en alguna cofradia, que requiera limpieza, para obtener algun beneficio, o prebenda en Iglesia, o Iglesias de statuto, para patronazgos, y otras cosas semejantes, en que suelen examinarse testigos de la noticia, y viejos, que dan mucha claridad, a semejantes dificultades, y aprouechan para la buena direccion de la informacion, a losquales se les dà mucho credito en semejantes negocios, como largamente probé en su lugar.

57 In i. p. q. 13 § 4. § 3.

§. XVIII.

Los instrumentos, testamentos, escrituras de dote y semejantes, suelen dar mucha luz, y probar dudas en descendencias, y filiaciones antiguas, tanto por ser otorgadas por personas de la misma familia y parentela, que de semejantes dudas saben mas que otros estranos, quanto porque en cosas antiguas hazen mayor fee, que testigos examinados de nuevo, y aunque la limpieza y calidad por ellos no se prueba derechamente, porque sobre cosas naturales y de sangre, no se puede hazer escritura, la qual solo pende de la voluntad de los contrayentes, ni por ella constituir calidad de sangre, como probé en su lugar, con todo indirectamente procede muy bien la probança que de las escrituras se faca, pues probando la descendencia, y parentela, como es sin duda, se puede inferir della y juntamente de la probança de testigos, su calidad, probélo largamente en el lugar citado.

58 L. quidam is de probat. vel. in c. per iun. 10. sub n. 10. §. 2. restringe. i. v. sic. §. licet contrarium de testib. Exama. de. 405. n. 10. §. 10. n. 1.

Pero advierta, que el pretendiente, ni a sus parientes no pida escrituras ni otros instrumentos para probar cosa cierta, porque dello vienen en conocimiento de las dificultades de la informacion, de que se suelen seguir grandes inconuenientes, y toman ocasion para fabricarlas de nuevo falsamente, como muchas vezes se a visto, pero podra pedirlas alguna escritura, o testamento, que specialmente se entienda està en su poder, sin expresar la causa para que se pide, porque desto no se pueden seguir los dichos inconuenientes, de modo que escrituras en general para cierto fin, no es lecito pedir, pero en special la de quien se tiene noticia, sin expresar el fin, es licito, y vtil para buenos efectos.

59 In i. p. q. 15 § 4. in 1. eius part.

§. XIX.

Los libros de Baptismo, y velaciones de las parrochias, prueban no solo el baptismo o matrimonio, sino la filiacion y descendencia, como tienen muchos Doctores, y ensena la pratica. Y aunque Zaballos con otros que el cita dixeron lo contrario, pero habian en probança de filiacion de pocos años, sobre que es verisimil no faltará otras probanças, pero en la antigua, sobre que no pueden testificar, testigos viuos, que de vista digan de aquel tiempo, es mas verdadera la contraria, pues en semejantes casos se admiten probanças menores, y irregulares, y no ay causa por donde desecher los dichos libros, y assi el informante en caso necesario y difficil, los procure

60 Et dixi in i. p. q. 9 § 4. reg. 7.

61 Secunda Ni. col. Garcia de benef. 7. p. 617. n. 13. Malchi. de probat. conob. 163. n. 3. 62 Zaba. los con. mun. con. §. 4. n. 10. §. 4.

Trat. de Purit. & Nobil. Prob. Pars 11.

saque dellos fée autentica , y pongala en las informaciones, lo mismo es en los dichos casos antiguos, el libro onde el Padre asentava los nacimientos de sus hijos, y las Historias, y Chronicas de España, como prueban hablando en nuestra materia, Lara, Juan Garcia y otros. 63

63
Quos adduxi,
1 p. q. 6 § 4. reg.
15.

§. XX.

Pero es necesario, que conste de la identidad de las personas, conuiene a saber que las contenidas en las escrituras, testamentos, libros de las parrochias e informaciones, registros, genealogias antiguas, fueron los ascendientes del pretendiente, y los mismos de cuya calidad se trata, en que, como cosas antiguas, suele auer muchas equiuocaciones, y similitudes en los nombres, loqual se prueba con presunciones, y indicios, como en casos de dificultosa probança, y con el nombre, y cognombre de quien se trata, no constando auer auido en aquellos tiempos otras personas que lleuassen semejantes nombres y apellidos, y por otras demonstraciones, como auer viuido en tal barrio, parrochia, auer sido hijo, padre o hermano de cierta persona, o casado se con tal muger, o ser de tal officio, o auer tenido algun nombre extraordinario, o postigo, y tan singular, que comunemente no se aya acostumbrado en aquella ciudad, o lugar, o auer tenido en su persona alguna señal particular, que al juicio de qualquier prudente varon, baste para hazer cierta persona que se procura, o para demostrarla fufficientemente, aduirtiendo que el nombre, y cognombre, no es fufficiente prueba de la identidad de la persona, quando consta auer auido otros en aquel tiempo, que se ayan llamado del proprio nombre, y assi es necesario, probar algunas mas demonstraciones, y lo proprio se a de obseruar, si constare auer se nombrado con dos diuersos nombres, pero si la diferencia, que ay, es poca, no suele definir en semejantes casos, ni constituir pluralidad de personas como latamente dixo en su lugar. 64

64
In p. q. 16 § 3

§. XXI.

Lo proprio debe obseruar en probar la identidad de familia, y descendencia, quando ay diuersidad de personas de vn mesmo apellido, y se duda si son todas de vna stirpe, y prouienen de vnos mesmos ascendientes; en loqual se a de estar a la comun reputacion, porque si son tenidos todos por vnos, se debe assi probar con bastante numero de testigos, y lo proprio, si son diuersos, particularmente si en ellos ay diuersas qualidades: con que se distingan, como en el exemplo, que trae Iacobo Menochio, 65 pero en caso de duda, se presume, ser toda vna mesma familia, pues la identidad del nombre lo muestra assi, y si fueran diuersos, huiera distincion, que assi lo declarase, como ordinariamente suele suceder, sobre loqual debe el informante hazer exacta diligencia, probando la diuersidad, o identidad de la descendencia, y apellidos, distinguiendo las lineas que tocan al pretendiente, y las que no, probando las calidades de la vna, y otra, para escusar toda duda, y confusion, que la suele auer grande en semejantes casos.

65
Per ea que dixi
1 p. q. 36 § 2
per totum.

66
Lib. 6. presum.
p. 15 nu. 43
c. seq.

§. XXII.

Y porque se suele ofrecer duda en saber de qual de dos matrimonios contraidos por algun ascendiente, prouiene, el que pretende porque se alega de su parte o declara algun testigo, que procede del primero, o segundo matrimonio, temiendo que alguno dellos se contraxo con persona infecta, y procura mostrar no tocarle aquella macula, debe ante todas cosas aueriguar, si huuo dos matrimonios, probandolos clara y explicitamente haziendo las diligencias muy cumplidamente de fuerte que conste no auer casado mas que vna vez, o ser ciertos los dos matrimonios, y juntamente de qual procede el que pretende, aueriguandolo por los modos que dixe en el §. 20. y en los siguientes, y no hallando bastantes probanzas procure probar algunos indicios, presunciones, y cosas verisimiles, porque en casos tan antiguos y dificultosa probança son el comun refugio, sin que se hallen otras mas legitimas, y plenas, como mas largamente arriba queda dicho. 67

67
In p. q. 16 § 3
4. et 7. 29.

§. XXIII.

§. XXIII.

Tambien suelen ofrecerse muy graues dificultades en las probanças de filiaciones, en si tal ascendiente fue hijo de Pedro, o de Juan, porque consta que vno dellos estuuu casado con muger infecta, y se duda de qual deseiendo el pretendiente; en loqual es de aduertir, que esta prueba de su naturaleza es dificultosa, aun en las filiaciones de poco tiempo, y se prueban por indicios y presunciones, por la publica reputacion, y por educacion, nominacion, institucion de heredero, por los apellidos, y por otros modos establecidos en derecho, y es la ordinaria prueba testigos viejos, que depongan por lo menos de la comun reputacion, escrituras, testamentos, libros de Baptismo, possession de bienes que ayan sido de alguno dellos, y otras coniecturas, que suelen sacarse de los mismos negocios.

En loqual se a de aduertir, que es ordinario refugio, y euasion de los infectos, alegar, que no les toca macula, porque su abuelo, o bisabuelo, no fue hijo del infecto, que el vulgo dize y afirma, sino de otro, aunque sea admitiendo adultetio en alguno de sus mayores, o que lo crió alguno de aquella linea infecta en su casa de limosna, o que fue expósito, o le sirvió como criado, y no como hijo, dando diferente naturaleza, y ascendencia, y otras cosas semejantes, hijas las mas vezes de su imaginacion, que de verdad, y lo peor es, que hallan Christianos que assi lo iuren, y afirmen, cosa lastimosa, como algunas vezes he visto en casos notorios, y patentes, y no con poca culpa de los informantes, que por ellos se hazen verisimiles estas patrañas, no den lugar a ellas, procuren testigos fidedignos, instrumentos y otros generos de prueba sin sospecha, no favorezcan semejante gente, que quien entra con estas y otras maquinias, siempre viuirá con ellas, y contaminara las comunidades, y tribunales, con otros nocibles enredos, e inquietudes, a que no es iusto dar lugar, y en estos casos a de auer muy clara prueba, para deshazer la presuncion de derecho, que los tales tienen contra si. 68 Y si de hechas todas las diligencias, resultare duda cerca de la filiacion, y de si es hijo el pretendiente, o lo fue su padre, o su abuelo de vno de dos, de losquales alguno fue infecto, o estuuu casado con maculada, sin poderse aueriguar, de qual con certidumbre, pruebe la calidad de ambos, para que segun esto se haga el juicio, como probé en su lugar. 69

68
Vim c. transf.
missa 3. vers.
aut legitim. 1.
qui filij suis
legitim.

69
In 1 p. q. 36 § 3
illat. 6.

§. XXIV.

El primor del buen informante, consiste en disponer las cosas de modo que no quede duda, ni dificultad de las sobredichas, sin apurarse, y constar su verdad, o por lo menos auer hecho tan cumplidamente las diligencias necesarias, que despues no aya necesidad de otros, como dixe en el §. 15. pues en las causas notorias y llanas, muy poco obra la industria, ni es tan necesaria la inteligencia de cosas en las dudosas, y dificultosas debe luzir el buen informante, y con mayor cuydado y vigilancia, dirigir la informacion, de modo que cesse toda duda, y dificultad, como se aduertie, y se aconseja 70 en derecho.

70
In c. ex literis
de iur. iur.
iuribus ad pro
positum addit.
His per Valen
quel. cons. 70
n. 87.

§. XXV.

Y aunque para mejor apurar dichas dificultades y dudas, acostumbran algunos Comissarios examinar a los que tienen por enemigos del pretendiente, de sus deudos, y familia, dando con ellos principio a las informaciones, se siguen, vtilidad, y daños, porque si bien suelen los enemigos ser mas curiosos que otros en saber los defectos, y mas faciles en decirlos, con que dan luz a los informantes; suelen tambien leuantar muchas quimeras e inuenciones, poniendo macula en lo mas limpio, y agendrado, con que hechan a perder, y dilatan los negocios, 71 y assi se debe vfar dellos con gran tiento y cordura, en caso de necesidad, quando se sienta dificultad en las calidades, y no modo, con que probarse, y esto solo para abrir camino a la probança, y procurar medios, por donde mas facilmente dirigirla, pero no para probar con ellos macula, ni cosa que obste, pues es cierto, que en estas causas no hazen fée alguna, como ni en otras qualesquiera 72 y fuera de lo dicho, no debe el informante erer dichos originados de enemigos y sospechosos, ni vanos rumores sin fundamento, que suelen en estas materias de limpieza y Nobleza, dificultar lo mas

71
Vtrique pro
bati 1 p. q. 16 §
3. 2. 7. c. seq. §.

72
L. 1. §. 1. p. 1. c. 1.
de quest. crim.
adductis in d.
q. 12 §. 2. et 3.
2. cum seq.

llana, y macular lo mas limpio, atendiendo siempre que le pueden engañar, no crea todo lo que le dizen, oya, inquiera, aguarde a lo que se probare, antes de moverse y persuadirse a creer dichos sospechosos, y de secretos delatores, y acabada la informacion, crea lo mas bien probado, mas verisimil, mas piadoso, y mas seguro: ni tan poco facilmente se determine a examinar los contestes que dieren los enemigos, particularmente para preguntarles en special la macula que ellos afirman, por cuyos solos dichos no se puede inquirir specialmente, aunque se podra en general por el interrogatorio ordinario, sin hazer les pregunta particular, ⁷³ segun está recibido en derecho, y apunté arriba en el fin del §. aunque debe mucho mirar, y atender las razones, y causas que dan. ⁷⁴ Debe procurar probar las causas de enemistad, advirtiendo, que a los testigos que examinare sobre ellas, no les a de preguntar por personas, ni causas en special, por que desta manera se vendria en conocimiento de los testigos, que an depuesto contra la calidad del pretendiente, que es de grande inconueniente en estas materias, sino en general si el pretendiente tiene algunos enemigos, quien son, y porque causas.

⁷³ Doctores in
c. cum sit no
bis q de testib.
explicat Fati-
nac. de test. q.
53 n. 14 c. 15.

⁷⁴ L. adigere 6 §
quamuis 2 de
iurepatr. dixi
1 p. q. 6 § 2. m.
28.

⁷⁵ Ve animad-
uertit Cicer.
pro Lucio Fla-
co 2 dixi in
d. q. 12 § 1 n. 18

Y porque suele auer en algunos lugares enemistades capitales y antiguas, entre algunas familias entre si opuestas, debe excusar examinar a los vnos en negocio, o informaciones de los otros, ⁷⁵ porque raras vezes dizen verdad (saluo como queda dicho en caso muy dificultoso, y necessario, procure testigos desapassionados, que no sean de la parcialidad, y faccion contraria, ni dela del pretendiente, atendiendo que en negocios de familias encontradas, es difficultosissimo probar la verdad, pues cada vna suele probar lo que quiere con testigos de su faccion, como la experiencia cada dia nos lo dize, y assi es necesario mucho cuydado en saber hayr, de quien no se espera diga verdad, y buscar a quien con satisfacion se pueda dar credito, pues vemos familias muchas, nobilissimas, y limpiissimas, desdoradas por dicha razon, y de no auer los Comissarios hecho la debida inquisicion, ni procurado testigos desapassionados, dexandose llevar de los contrarios enemigos, an resultado muchos, y irreparables daños.

§. XXVI.

^C Or el contrario debe tambien excusar examinar parientes, y amigos del pretendiente, porque ni dellos se puede esperar verdad, ni hazen fée en sus dichos, porque son testigos sospechosos, y los deudos deponen en causa propria, pues las calidades de sangre son a todos comunes, y assi nunca debe examinarlos cerca dellas, en loqual no ay excepcion alguna. ⁷⁶

⁷⁶ Ex traditis 2
p. q. 4 per 1 § 1
201 m.

Pero suele ofrecerle muchas vezes duda en la descendencia, parentela, o filia-
cion, y no hallarse testigos estraños, y ser fuerza examinar parientes, que suelen tener mas prompta noticia de las cosas pertenecientes a sus familias, y descendencias, y por esto se reputan en derecho por mejores testigos ⁷⁷ que otros; por loqual en caso necesario podra el Comissario, aprovecharse dellos en semejante caso y necesidad; advirtiendo no examinarlos en las preguntas de calidad, sino en lo tocante a las dichas particularidades de descendencia, y filiacion tan solamente.

⁷⁷ Dixi in d. q. 11
§ 2.

Pero caso ay en que deben excusar examinar los deudos, cerca de la descendencia ⁷⁸ desta o de aquella linea o stirpe, quando son notablemente interesados en descender desta, mas que de aquella, como seria si auiendo dos familias diuersas de vnos mesmos apellidos, estuuiere la vna mal opinada, y la otra bien, y alegasse el pretendiente que descende de la buena, y ay testigos que esto niegan, y es necesario examinar deudos para mayor claridad del negocio, deben ser los de la buena, y limpia descendencia; porque no son interesados, en que el pretendiente sea, o dexa de ser su deudo antes es mas verisimil, excusaran su parentesco, si realmente no lo fuere, pero no a de examinar a los que son claramente deudos del pretendiente, y les importa con ygualdad ser de la buena descendencia, y excluir la mala, porque son ygualmente interesados, podra tambien examinar a algunos, de los que son de la familia notada; a quien procura desecher el pretendiente, para saber si son deudos, y por que parte, y no para otra cosa, pero estos no son testigos tan idoneos como los otros, particularmente, si an conocido que el pretendiente procura excluir su parentesco, y los que diximos, que no se deben examinar en este caso, son todos aquellos, que estan en duda, si son desta
o de

⁷⁸ Ex l. ex omni-
bus, to C. de
testibus Mal-
char. de pro-
bat. concl. 410
nu. 38.

o de quella descendencia, y en quien concurre la mesma razon, que en el preten-
diente.

§. XXVII.

^D e Scusefe tambien de examinar a los que entendiere, o con razon presumiere estar hablados, o preuenidos de parte del pretendiente, con cuyos ruegos se haze sospechoso el testigo, ⁷⁹ y aunque en otras causas, y negocios es licita la preuencion, y que las partes hablen a los testigos, y los instruyan en el hecho de su iusticia, con todo, los demasiados ruegos se tienen por sospechosos, y corrompen los testigos, particularmente en estas causas de limpieza, onde con tanto recato, y secreto se a de proceder, y importa que las partes no preuengan, ni hablen los testigos, ni entiendan, quales se an de examinar, ni an sido examinados.

⁷⁹ Cap. quous
de testibus, l. 3
tit. 7 lib. 2. re-
cop. Fatin. de
testib. 2. 67 n.
267.

§. XXVIII.

^A Vnque causas podra auer que obliguen a examinar dichos testigos, y otros sospechosos, como es, si fueren dados por contestes en punto sustancial, en que no sean notablemente interesados, entendiendose que saben la cosa que se pretende probar, mejor que otros, o si fueren tales personas, de quien se tenga satisfacion, de que en qualquier acontecimiento diran verdad de lo que supieren, y en los dichos casos debe el informante exortarles mucho a dezirla, y a descargar su consciencia, representandole la obligacion que a ello tienen, en virtud del juramento, y ser preguntados juridicamente, y con repreguntas sacadas de su mesmo dicho, y de otros testigos que le ayen dado por conteste, conque lo haga venir en la verdad que se pretende, y le ayude la memoria, si a caso estuuiere defectuoso en ella, advirtiendo, que estas especiales preguntas sin bastante causa, y que conste de la mesma declaracion, o de otros testigos, como queda dicho, no se pueden hazer.

§. XXIX.

^S Velen algunas vezes darse memoriales de cosas particulares al informante secretamente, vnas vezes firmados del delator, o delatores, y otras sin firma, siendo firmados, examine a los contenidos reconozcan el memorial: si no dieren razon, de lo que en el dizen, preguntefela, con la causa que los mouio a darlo, si hablaren equiuoca, y dudosamente, declarense no permita quedar algo con duda, procure saber, y escudriñar su animo, que por la mayor parte no es bueno, sino originado de odio, y enemistad, y assi deben probar lo que dizen con otros testigos fidedignos, mayores de toda excepcion, procurar los papeles y escrituras que citan; y lambenitos a que se refieren, probar la descendencia que del tiene el pretendiente, hazer todas las demas diligencias necesarias para saber, y averiguar la verdad de lo que contienen, y en casos semejantes, quando se dan contra persona de buena opinion, procure mas descargar al pretendiente, que hazer diligencias extraordinarias contra el, pues por la mayor parte proceden de odio, y mala voluntad, loqual se consigue, con examinar personas viejas, fidedignas, mayores de toda excepcion, y con otras diligencias, con que se deshaga la macula opuesta, o se pruebe cumplidamente, con loqual aura cumplido el informante con su obligacion.

§. XXX.

^P Erò recibiendo dichos memoriales sin firma occultamente, si no huuiere acabado, ni remitido a su comunidad la informacion, podra examinar los testigos que citaren, sin hazerles particular pregunta sobre la macula que expresan, porque falta toda causa para ello; pues estos tales memoriales raras vezes, o nunca contienen cosa verisimil en quanto a testigos, fama, o oydas, ni prueban ni aun para inquirir specialmente como en su lugar probé, ⁸⁰ però no auiendo acabado la informacion, puede el Comissario examinar los testigos que citare, como pudiera no estando citados

⁸⁰ In 2 p. q. 2 p. 67
211 m.

generalmente por el interrogatorio ordinario, sin pregunta particular, como queda dicho, y citando assi mesmo tambien escrituras, o otros generos de pruebas semejantes, con que se pruebe la descendencia maculada, podra procurarlas y compulсарlas probando la verdad de la tal descendencia, y macula, y la identidad de las personas como dixere poco antes. Y lo mismo hara quando estando firmados dichos memoriales, no pareciere o fuere incognita la persona que los firmo, pues en efecto es lo mismo, que sino estuiesse firmados.

§. XXXI.

P Erò auiedo acabado la informacion, no debe hazer diligencia alguna sobre lo contenido en dichos memoriales sin firma, sino juntamente con la informacion, remitirlos a su tribunal, dandole cuenta de lo que sienten de lo en ellos contenido, segun lo que huviere resultado, y colegido de las diligencias hechas, y de los testigos examinados, porque acabada, y cerrada la dicha informacion, no se puede inquirir en virtud de dichos memoriales, segun derecho, y nueva pematica. ⁸¹ Porque por la mayor parte contienen cosas inciertas, y no verisimiles, originadas de los enemigos del pretendiente, no suficientes para hazer nuevas diligencias, ni particular inquisicion sobre la macula que contienen para lo qual segun derecho son necesarios indicios, y presunciones verisimiles, ⁸² lasquales faltan en dichos memoriales sin firma.

⁸¹ Cap. inquisitioni 2. §. res sita dubitatis de accusa. Pragmatica nostra, n. vnde qua nos in. 2. p. 9. 2.

⁸² Cap. sicut nobis 9. §. super quo, ubi gloss. si pen. de testib. Jul. Clar. bene distinguens in p. actio. qu. 10. ubi sic. ad formandum.

⁸³ Tenet Lara lib. 1. c. 4. n. 123 ubi sic. si tamen aliquid veri similitudinis. Et dixi in d. qu. 2. ex nu. 37 cum seg. et n. 80. Et seg.

§. XXXII.

D E que se infiere, que conteniendo cosas verisimiles, y razones suficientes por expresion de escrituras, o penitencia, o sambenito de algun ascendiente del pretendiente, o individuando parentesco cierto, o otras cosas semejantes, debe el Comissario en qualquier tiempo que los recibiere, hazer inquisicion, ⁸³ y diligencia muy exacta, por las escrituras que señalaren, y examinar los testigos que citaren, procurando averiguar las penitencias, o sambenitos que alegaren, y la descendencia, o parentesco que dellos tiene el pretendiente, y no auiedo mas que dichos memoriales, y faltando otras presunciones, o indicios, debe examinar a los testigos generalmente por el interrogatorio, sin hazerles pregunta particular de lo contenido en dichos memoriales, porque por si no prueban cosa alguna, mas de lo que pareciere por otras probanças, y presunciones legitimas, lasquales faltando falta toda razon, y derecho para hazer preguntas particulares, de lasquales suelen seguirse graues daños al pretendiente, y nota a su linaje, lo qual se debe obuiar todo, lo posible, en particular faltando para ello causa, y razon suficiente, qual ayá de ser esta, se dexa al aluedrio del prudente Comissario, que por la diuersidad de casos, y negocios, no se puede dar regla cierta.

§. XXXIII.

Y Porque segun la nueva pematica, ⁸⁴ auiedo tres actos positivos de limpieza, o Nobleza adquiridos en los tribunales, Iglesias, o Collegios en ella expresados, se le adquiere derecho real a los descendientes, para sin mas informacion poder ser admitidos a qualesquier officios, y honrras, que requieran limpieza o Nobleza, debe el Comissario probar, y averiguar, si el pretendiente tiene en su favor alguno, o algunos actos positivos, declarando el parentesco, que ay entre el y las personas que los obruieron, y por que linea, o lineas les tocan, y en que grados con toda claridad y especificacion, ⁸⁵ de modo, que conste, si se comprehenden por vno o mas quartos, y quales son, procurando en quanto fuere de su parte aya en todo claridad, y distincion de cosas.

⁸⁴ De qua l. d. egi supra 1. p. q. 4. per totam

⁸⁵ Rationem tra didi in d. q. 4. art. 2. ex n. 24.

§. XXXIV.

§. XXXIV.

Y Porque no solo de las personas de los testigos, y su calidad, sino tambien de sus dichos, y modo de dezir, y de otras circunstancias, se infiere el credito que se les debe dar, a de procurar que se escriua, lo que el testigo dixere por la palabras, y modo, ⁸⁶ que lo testifiere, sin mudar, ni alterar cosa alguna, aunque el modo, y palabras sean toicas, y poco veras, porque essas, y no otras se an de escriuir, y si el testigo fuere llamado, digalo assi el Notario al principio del examen, y lo propio si compareciere de su voluntad, porque es muy diferente la fee que en este caso mereçe, ⁸⁷ y si fuere dado por conteste por otro testigo, declararlo assi a la margen, diciendo, examinose por lo que dize tal testigo en tal parte, de modo que las informaciones procedan en todo, y en sus circunstancias sin dudas, ni tropieços, que suelen ser muy dañosos en estas materias.

⁸⁶ Dixi in p. 2. §. 4. reg. 2.

⁸⁷ Ex congestis per Ferrin. de testib. qu. 80. n. 1. cum seg.

§. XXXV.

S Velen los pretendientes algunas vezes recusar por sospechosos a los Comissarios, y Notarios, como pueden segun derecho, ⁸⁸ y no deben despues de recusados proceder a examen de testigos, ni otras diligencias, sino remitir a su tribunal la recusacion con las causas, para que alli se determine, si se le a de dar acompañado, o quitarse las informaciones de todo punto, porque, aunque pudiera nombrarse segun derecho, y con el proceder hasta acabarlas, con todo es muy prejudicial en estas materias, que se halien muchas personas, y juezes al examen de los testigos, por el peligro de falta de secreto que se puede temer, y en los testigos reparo, para no dezir con libertad, que es justo en semejantes materias, y en caso que parezca darle acompañado, su tribunal le señalará el conuiniente para la buena expedicion de la causa, aunque en algunos tribunales no se vfa señalar acompañado por la dicha razon, sino dar por recusado in totum al Comissario. Y si recusare al nuncio o familiar, que llama los testigos, no obstante que la recusacion no es valida, por ser mero executor sin conocimiento de causa, ni iurisdiccion alguna, ⁸⁹ auiedo otro de yqual satisfacion, encarguele este ministerio, por quitar quejas del pretendiente, y por otros inconuenientes, pero no auiedolo a su satisfacion, no haga caso de la recusacion, pues no es valida por dicha razon, o procure los testigos por su persona, y examinelos en sus casas, o en otras partes seguras, y secretas, lo qual juzgo siempre por mejor, como arriba queda dicho.

⁸⁸ Vt latet probat. in in d. q. 6. §. 6. per totum in 1. part.

⁸⁹ Vt dixi in d. q. 6. §. 6. nu. 13. cum seg.

§. XXXVI.

A Cabadas las informaciones procure hazerse capaz de lo que contienen, y de las dificultades que dellas resultan; para cuya mayor facilidad sera conueniente desde su principio, yr apuntando a parte en vn albeolo brebe, y sustancialmente lo que cada testigo fuere diciendo, y lo que constare de las escrituras, y demas papeles que se compulсарen, poniendo con distincion cada linea, dificultad, y a cada vna de por si lo que rocare de las Probanças, sea en fauor, o en contra del pretendiente; porque debe informar a su tribunal o comunidad de lo que sienten cerca de la fee que se puede dar a los testigos, y de la limpieza y partes del pretendiente, brebe y sustancialmente, haziendo relacion de todo lo que contienen las informaciones, o por escrito, sino huviere de hallarse a votarlas, como regularmente sucede en el sancto Officio, y consejo de las Ordenes, o verbalmente, siendo el informante del cuerpo del capitulo o comunidad que mandò hazer las informaciones, como es en la santa Iglesia de Toledo, y en los Collegios, cuyos capitulares suelen hazerlas, y juntamente hallarse a votarlas, que entones basta que verbalmente haga la relacion, e informe el quala de constar de quatro partes, de integridad, verdad, fidelidad, y claridad; de Integridad que comprehenda sustancial, y cumplidamente todo lo que de las informaciones consta, sin dexar cosa alguna. ⁹⁰ Verdad, que lo sea todo lo que conuiniere la relacion. ⁹¹ Fidelidad, que pura y fielmente refiera todo lo que constare de las informaciones sin dolo, fraude, ni cauillacion alguna, y sin quitar, ni añadir cosa, aunque en si sea buena. ⁹² Claridad, que sea clara, no obscura, ni equiuoca: ⁹³ pues de otra manera, mas seria confusion que relacion. ⁹⁴

⁹⁰ L. si quando de volat. in C. Theodos. lib. xi. c. dudum 22. §. cum autem allegationes de el. 2.

⁹¹ L. si. C. de praet. cib. imperat. offer.

⁹² Cap. para 17. in fi. 3. q. 9.

⁹³ L. 2. de his quae pro non script. l. de atate n. §. nihil interest 7. de interrog. at.

⁹⁴ Pelaez de miorat. p. qu. 7. n. 12. vers. hinc dicitur.

^{oo} Loqual es necesario, porque como el juez que examina los testigos, sepa mejor que otros la fé, que se les debe dar, y de la mesma manera, a las demas escrituras, y probanças, y las dificultades que se pueden ofrecer con sus soluciones, y respuestas, es necesario, que el informante que haze dichas informaciones, comunique a los demas juezes su sentimiento particular, y lo que colegió de los testigos examinados, y de los demas verbalmente preguntados, para que mejor puedan votar, y determinar el negocio, en que tiene gran parte el parecer e informe del Comissario informante, como mas bien instruido de la verdad, y de sus circunstancias. Loqual todo tiene mayormente lugar en las informaciones encontradas, y controuersas, donde ay testigos de limpieza, y de macula, porque en las llanas, y lisas se puede excusar lo mas que en esta brebe relacion emos dicho, y si la cumplieren los Comissarios informantes, añadiendo de su prudencia, e inteligencia lo que en special no hemos podido aduertir por su diuersidad de los negocios, sucesos, y circunstancias, es cierto cumpliran con su officio, y obligacion, y consciencia, y excusaran muchos daños, y gastos que de lo contrario suelen seguirse a los pretendientes y a sus familias, y aun a los mismos tribunales, y comunidades.

INDEX

INDEX RERVM, ET VERBORVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam, posterior eiusdem pagina sectiones margini adscriptas denotat: ubi vero vnus solus est numerus, is intelligitur esse marginalis proxime prenotata pagina, Adde quod ubi est numerus 2. & littera p. denotat secundam partem.

A B

A Bolitio criminum generaliter facta à Principe crimen falsi non comprehendit. 2. pars 70.23
& Absque aliqua macula, minimam etiam rejiciunt. 57.45
Absurdum esset dicere hodie non esse Christianos veteranos, qui paulo post Apostolos fuerunt conuersi. 45.83
Absurdum esset, filios infames manere ob crimen læsæ maiestatis parentum, non ob hæresim. 73.45
Absurda vitanda. 289.33
Absurdum sequeretur, si sententia diuersas ostenderet qualitates ab eis, quæ probationes demonstrant. 289.34
Absurdum non est, vt quis multis modis sibi caueat. 300.38
Absurda vitanda & restringendo dispositionem, & impropiando verba, recedendo à proprio intellectu. 2. pars 20.7
Absurdum sequeretur, si vnus frater purus, alter maculatus iudicaretur. 2. p. 51.48.
Abusus vsque adhuc seruatus circa obseruationem statutorum plura damna affererat. 2. p. 18.10

A C

Acceptatio necessaria non est, vt electus ius adquiret ad rem. 156.43
Acceptatio personarum in iudicijs non habenda. 314.6
Acceptatio personarum non habetur in his quæ veniunt ex natura rei, & ipsorum iudiciorum. 14
Accessorium ex principali regulatur. 196.11
Accidentia mutabilia sunt, & non præsumuntur. 175.61.
Accipere scienter contra causam finalem inducit peccatum, & obligationem restituendi. 23.25
Accipere per alios est idem, ac accipere per nosmet ipsos. 123.28
Acta post recusationem inualida. 147.2
Acta iudicialia notorietatem constituunt. 287.9
& quidem à principio. 10
Acta vnus iudicij regulariter in alio fidem non ef-

ficiunt. Et an facta in iudicio criminali profint in civili, & e contra, & facta coram iudice seculari an probent coram Ecclesiastico, facta in summario an probent in plenario, & an facta in possessorio probent in petitorio. 274.1
Actorum vis oritur ex iudice, & solemnitatibus iudiciorum. 278.4
Acta iudicialia eis nocent, & profunt, qui interfuerunt, & suum præstiterunt consensum, 7
declara, vt 292.62
iudicij vnus in alio nec profunt nec nocent, etiam inter easdem personas. 278.8
Acta iudicialia non probant contra diuersas personas. 279.14
& inter quos lis inita non fuit. 15.
& maxime in putitatis causis. 18
Acta iudicialia perpetuam habent firmitatem, & semper probant. 286.2.13
Acta iudicialia indiuidua. 290.41
Acta approbata à iudice firmitatem perpetuam habent, secus reprobanda, quæ alijs nocere non debent. 292.56
nocent eis inter quos fuerunt facta, secus alijs, nisi in vim adminiculorum. 57
Acta vnus iudicij ad aliud quando extrahi, & compulari possint, vel non, præcipue ad putitatis iudicia. 299.26
rationes dubitandi aliquorum Doctorum proponuntur. 27
extrahi possunt, quia aliquando probant, & ad minus indicium constituunt. 28.30
aliquando eorum est necessaria extractio. 300.33
Acta alieni iudicij non petuntur ad repellendum præsentem, sed ad inquirendum veritatem. 31.34.
Acta & probationes alterius iudicij necessario sunt compulsa, dum testis est qui se ad illa referat. 33
Acta extrahi debent integrè & sine scissione, si fuerint conexa, aliter secus. 302.54.55
Acta & probationes circa alicuius statum nocent omnibus. 303.68

Index Rerum,

Acta judicialia instrumenti nomine continentur. 320.4
Actio iniuriarum locum habet, dum quis prohibet honorem alicui decerni. z.p.26.26
 Actio in id quod interest competit aduersus eum, qui rationes, & instrumenta abscondidit, & non edidit. z.p.61.4.29. & seqq.
 textus noster expenditur pro hac affirmatiua opinione. z.p.62.7
 Actiones in personam differunt à rei vindicatione. z.p.64.35
Actor si fuerit paratus ad agendum, non possunt ex parte rei testes examinari nisi fenes, aut valetudinarij fuerint, vel timeatur absentia, quia tunc iudicialiter agere potest, & cessat potissima ratio eos recipere di. 307.6
 Actor potest petere examen testium ad rei perpetuam memoriam, dum non est in eius potestate iudicio agere, vt in debito in diem, vel sub conditione, vel si ei non sit permissum comparere in iudicio nisi quibusdam testibus examinatis, qui ad perpetuam poterunt examinari. 9.10
Actus bonus & malus etiam diuersis respectibus dari non potest. 38.10
 Actus incidens in causam à qua incipere non valebat, an valeat. 83.138
 tres Actus positui aduisti à genere circa suam puritatem vim amittunt, & non profunt descendibus illius, qui postea hæreticauit. 84.149
 Actus sine effectu pœnam non meretur. 202.58
 in spiciendus est, qui habet consistentiam. 59
 Actus nullus pœnam non meretur. 67
 Actus momentaneus non sufficit vbi continuatio requiritur. 106.112
 Actus non pendet ab exequire, sed ab eo cuius nomine executio fit. 123.29
 Actus incidens in causam, à qua incipere non poterat, quando validus. 151.4
 ad Actum inutilem faciendum nemo obligatur. 188.12
 Actus famæ & consuetudinis licet diuersi videantur, tamen iidem sunt respectu causæ. 203.20
 Actus famæ iurisdictionis, & similia si per se principaliter intenduntur probari, non sufficiunt testes singulares. 22
 & quid in crimine hæresis. 206.54
 Actibus singulis singulares testes requiri. 204.29
 Actus dum potest facere ab vno sine præiudicio aliorum, eis non nocet, secus aliter. 284.67
 Actus positui puritatis & nobilitatis referri possunt in instrumentis, & proderit ad eorum probationem. 329.44
 qui potest Actum facere, potest illum qualificare. z.p.12.11
 Actus nocte celebrati habent præsumptionem contra se. z.p.29.48
 Actus ex quo plures participant in primis est attendendus. z.p.37.29
 Actus positui puritatis excludunt maculam suspitionem; & constituunt familiam in quasi possessione puritatis, eneruant testes asserentes maculam de auditu & fama. z.p.47.2.3
 Actus positui nobilitatis extraiudicialiter aduisti faciunt probationem vberiore cæteris circa ipsam nobilitatem. 5
 Actus positui, vt profunt de iure communi integri, & legitime obtenti esse debent, ex falsa descendencia, aut instrumentis obtenti non profunt. z.p.49.23.25.

Actus positui in quo apparet expressa falsa causa, an prodesse valeat, casus ex facto proponitur, & quod non profuit probatur. z.p.50.43. & seqq.
 Actus positui succedunt hodie loco informatorij. z.p.53.73
 Actus positui, in quo nulla fit mentio ascendentiæ, nec cognominum noui prætoris, an ei prodesse valeat. z.p.52.65
 quod non probatur. 66.67
 contrarium verius de iure stricto, non verò ex declaratione facta per nostrum Regem Philippum IV. 68
 Actus positui descendentiæ an profunt ascendentiibus. z.p.52.69
 negatiua proponitur. 70. cum seqq.
 contraria affirmatiua refertur. 75. cum seqq.
 Actus positui profunt collateralibus sicut descendentiibus. z.p.54.86.
 contrarium verius attenda declaratione nostri Regis Philippi IV. 93
 Actus positui, si tres sunt, retractari non possunt ex qualibet causa, etiam si iure fuerit aliàs admittenda. z.p.59.1.6.
 Actus positui obtentus propter dolam, & fraudem obrinentis prodesse non potest. z.p.70.13
 Actus agentium operantur vltra eorum intentionem, vt fraus vitetur. z.p.70.20
 Actus sine bono initio non gignit productionem in alios. 28
 Actus positui nullus prodesse non debet. z.p.71.32.33
 Actus nullus nomen non meretur. 41
 Actus requisitus non habetur pro completo si nulliter fiat. z.p.72.58

AD

Admuniculum dupliciter capitur, proprie, & improprè, z.p.96.1. Et itidem est duplex, aliud vehemens, & aliud non vehemens. z
 aliquando sumitur improprie pro veris, & legitimis probationibus. 3
 Admuniculum, iudicium, & circumstantia, idem sunt. z.p.97.11
 probari debent per duos saltem integros testes, & quid in criminibus exceptis. 12
 contestes & non singulares. 13
Admissus semel in vna communitate, si iterum admitti veller ad alium, non est opus alia probatione. 180.23
Admitti cupiens debet se probare talem, qualis requiritur esse. 179.13
 Admittendus ex certis parentibus procreatus esse debet ex nostris statutis, & recjicitur ex incertis parentibus natus. 181.28.29
 ad *Adquisitionem* incorporaliū tria requiruntur. z.p.226.10
Adscriptio etsi vera aliquando existat in libris & catalogis, propter publicum exemplum iniqua redditur. z.p.75.7
 Adscriptio publici census quid sit? admuniculum constituit. z.p.101.19
Adversario deficienti deficit omne ius examinandi testes ad perpetuam. 318.59
Aduocatus filici quis. z.p.109.11

AE

Equalitatem esse in communitatibus quasi impossibile iudicatur. 448.2
Equiparatio multorum eisdem signat in omnibus effectibus. z.p.39.58
Equiparata eiusdem sunt rationis. 71.20
 Equiparata eandem vim habent. 91.53
 Equiparata

& Verborum.

Equiparatorum eadem ratio, & effectus. z. pars 32. 84.
Equiparatorum idem est iudicium. z.p.39.59.2.p. 133.76.77
 valet de uno ad aliud argumentum. 60
 per *Equipollens* adimplere non sufficit. 304.56
Equitas suadet iniurias tollere, & rerum querere veritatem. z.p.21.11
Equitas sequanda, & rigori præferenda est. z.p.61.6
Equitas, quæ adest in sustinendo rem iudicatam præfertur contrariæ. z.p.64.37
 scripta in iure omnino alteri præfertur. 38
 cerebrina ex proprio capite, non æquitas, sed iniuquitas dicitur. 40
Equitas in i scripto opponitur, ita vt postquam semel scripta est, non æquitas, sed ius nuncupatur. z.p.67.79.81
Equitas (copus est iuris ciuilibis. z.p.121.40
Ærauium Populi Romani quale, olim. z.p.109.10
Æ h opes, vide *Indi*.

AF

Affians petere damnum proximi suspectus redditur. z.p.15.31
Affectiones hominum, corporis temperies, bona vel mala valetudo coniectari possunt licite ex naturalibus qualitatibus, signis & dispositione membrorum. 76.80
 Affectio maior est ad personas natas. 77.91
 immo deficit circa ignotas. 92
 Affectio maior est in rebus propriis & factis, quam in alienis. 90.40
Affectus accidentales acquiruntur ex delicto, non naturales. 76.81

AG

Agaveni, vide *Hebrai*.
Agere iudicialiter circa puritatis, & nobilitatis causam non semper in nostra est potestate. 313.2
Agnati, qui sint. 48.6.7
 Agnati & cognati comprehenduntur sub appellatione familiarum domus, & similia. 15
Agnatio, quid sit. 11
 Agnatio constat ex diuersis gradibus propinquitatibus, & remotioribus. z.p.56.110

AL

Aliud est esse, aliud dici, aliud esse opinionem, aliud veritatem, vel famam multam antiquam. z.p.31.3
Alium est similia repetitium. z.p.59.21
Allegationes leuium & reprobatorum permittuntur in iudicio. 300.38
 Allegationes veritatem continere debent. z.p.114.67.

AM

Amici inimicorum. 265.20
Amicitia ex sanguine orta excludit mendacium dum consanguineus testificat contra suum consanguineum. 255.29
Amissum quando dicitur, quod acquiri potuit, & non acquiritur. 164.147
Amor & sanguis æquiparantur. 50.25
Amphibologys vti quando liceat. 124.57

AN

Anima est, quæ operatur per suas potentias, & sensus. z.p.13.2
 & dicitur esse causa peccati ob potentiam voluntatis. 4
Anima pretiosior corpore. z.p.17.50
 & omnibus rebus præferenda. 51
 eius fauore extensio admittitur. 52

Animi affectus deducuntur ex motu membrorum. 76.77.
 Animus adimplendi promissum tempore iuramenti, si postea deficiat, nihil est. 141.49
 Animus etiam, quamvis causa non appareat. 263.3
 Animus ex coniecturis & præsumptionibus probatur. z.p.5.8
 Animus calumniandi peccatum mortale. z.p.14.27
Antiqua probantur per testes singulare. 207.38
 Antiqua ex leuibus probantur probationibus. 211.14
 Antiqua probantur per testes de auditu. 211.12
 limitatur. 212.16.23.29.36
 Antiqua probantur per famam & communem reputationem. 219.11
 Antiqua ex leuibus, & præsumptiuis probantur probationibus. 326.9
 per monumenta, & census auctoritatem. 11
 per enunciatiua instrumentorum. 17.30
 Antiquum melius per instrumenta, quam aliter probatur. 326.16
Antiquitas attendenda, etiam in exponendis sacre Scripturæ dubiis. z.p.2.6
 non mutat standum est. 8
 plura specialia in iure habet. 67
 mos fidelissimæ antiquitatis retinendus. 7
 Antiquitas loco legis, & veritatis habetur. 326.14
 aliquando per se sola plenè probat. 15
 ei plurimum tribuitur in materia probationum. 16
 scripturæ priuatæ robur tribuit. 19

AP

Apices iuris non attendi dum agitur de salute animæ. z.p.17.53
Apache inuenta in archiuo publico probat. z.p.78.38.
Apostata comprehenduntur sub verbo *hereticus*, 58.69.
Apostoli officium prædicandi habuerunt, & Episcopos sui loco elegerunt. 45.82
Apparere confusè, ac non apparere, idem. z.p.56.107
Appellatio vulgaris pro lege habetur. 46.2
 Appellatio & reuocatio pari passu ambulant. 148.20
 contrarium. 21
 Appellatio omnis ad declarandas, & signandas res videtur imposita. 319.12
 prohibita Appellatione ex tribus sententiis habet locum prohibitio, etiam si aliqua earum sit absolutoria ab observatione indicij, seu alio non edocto, siue stantibus actis provt stant. z.p.51.44.58.
 Appellatio executionem & iurisdictionem suspendit, & reddit causam ad statum litis contestationis in prima instantia. z.p.73.71.72
 & tollit præsumptionem, quæ pro sententia est. 73. & reddit nulla acta postea facta. 74
 deserto Appellationis dicitur quædam translatio, seu alienatio. z.p.114.75
 Appellatio in dubio interponenda. 84
 contrarium. 85
 Appellatio friuola non interponenda. 95
Approbatum semel reprobari non potest. 119.17

AQ

Aqua quæ ducitur ex Castello dicitur ab eo pendere tanquam à capite. 354.16

AR

Arbitrio iudicum relinquitur qualis sit iusta causa ignorantie. 102.48
 Arbitrio iudicum relinquitur qualis sit sufficiens causa inimicitie. 265.38

Index Rerum,

Arbitrio iudicum relinquatur fides, quam efficiunt testes examinati in alio iudicio. 274.2
 Arbitrio iudicum non determinata relinquuntur. 2p.118.3
 & generaliter omnes probationes. 4
 Arbitrium iudicis regulari debet ex iure, & ratione. 297.8
 Arbitrium non regulandum ex placito, nec ex libera voluntate, sed ex iure & ratione, & ex negotij natura & æquitate. 2.p.118.7, 10, 17
 ex regulis boni viri. 2.p.118.14
 cessat, vbi certa iuris constitutio est. 9
 Arbitrium adhibendum testibus verisimiliora deponentibus. 2.p.25.25
 Arcanum manet in terminis virtualis confessionis. 139.22.
 Arcanum frangens in re magna sine dolo an peccet. 339.32. & seqq.
 Arcanum dat robur scripturis. 2.p.78.39
 præcipue antiquis. 40
 ad quod plura occurrere opus est. 41.42
 Argumentum de lege ad statutum validum. 2.2.12
 Argumentum de minori pena ad maiorem, & contra, quando procedat. 61.62
 Argumentum de minori ad maius quam rectè procedat. 62.28
 Argumentum validum de probationibus ad sententiam, & è contra. 71.21
 Argumentum de crimine hæresis, ad crimen læ læ maiestatis humanæ, & e contra, quomodo procedat. 72.38
 & formari debeat. 81.121, 143
 Argumentum de nobilibus ad Doctores validum. 88.10
 non valet de nobilitate sanguinis, ad priuilegiariam, nisi in his, quæ expressa à iure sunt. 89.22
 Argumentum validum de voluntate testatoris ad leges & statuta. 109.148
 Argumentum de probationibus ad sententiam & e contra iure valet. 277.13
 Argumentum à contrario sensu in legibus validum. 2.p.28.37.
 Argumentum à contrario sensu locum habet in sententiis. 2.p.51.55
 Argumentum de testamento ad sententiam, & e contra validum. 2.p.63.51
 Argumentum de maiori ad minorem, & e contra de minori ad maiorem quando procedat. 2.p.107.38, 39
 Arma materna, sicut paterna apponi in conditione possunt. 107.115
 Arma non solum probant familiæ identitatem, sed & eius qualitates. 338.7
 Arma familiæ eius sunt signa, & memoria. 2.p.6.36
 & aboleri pro lugubri & fatali reputatur. 37
 Articulus de reputatione & fama magis necessarius est, quam dicere, ortum ducere à tali domo, seu stirpe nobili. 222.17
 A S
 Ascendens cognita facile cognoscuntur descendens qualitates. 329.46
 ex cognitione causæ facile deuenitur in cognitionem causati. 329.47
 Ascendens in odiosis terminantur in secundo gradu de rigore iuris, secus aliter. 44.71, 72
 etiam si agatur de fidei favore. 73
 Ascendentes, & descendentes differunt. 51. 45 & 2 pars 53.71.
 Ascendentes & descendentes in aliquibus iure differunt, & à Collateralibus. 52.48
 Assensu hominum diuersi sunt. 2.p.103.1
 Asserens maiores, & ascendentes prætenforis esse, qui in scripturis continentur, hoc probare debet. 332.5.
 Asserere quod liceat aliquando veritatem tacere, & asserere falsum pro honore proximi, nec pro alia causa non solum peccatum, sed hæreticum est. 241.47
 Assertio falsi parentis non præiudicat. 124.39
 Assertio prima prætenforis præferenda si pro ea sint adminicula. 128.46
 Assertio vnus aliis nocere, nec prodesse potest. 324.11.
 Assertioni antiquorum magis credendum. 2.p.88.19
 Astrologi sumere debent iudicialia ex puncto conceptionis, non natiuitatis. 76.79
 A V
 Auctores, qui agunt de puritate probanda, referuntur. 24.29
 & qui contradicant puritatis statuti, licet minus rectè. 30
 Auctoritates D. Augustini pro ante natis expeditur, & explicantur. 82.125. cum seqq.
 iura ciuilia pro hac parte adducuntur, explicantur. 83.138. & seqq.
 Pontificia. 74.65
 exponuntur. 82.125. cum seqq.
 de iure Regio. 75.66.
 explicantur. 84.143
 Auctoritas iudicis non requiritur ad renunciandum ius ad rem. 164.155
 secus ad renunciandum ius in re. 157
 Auctoritas rei iudicatæ per restitutionem rescindi non debet. 2.p.62.1
 Auctoritatibus non standum, sed rationi. 17
 Audens maculam à detractoribus, & inimicis, puritatem verò à fide dignis, illam tacendo hanc dicere potest. 190.23
 Audiens maculam à Tirio, qui iam circa eandem est examinatus, an eam declarare teneatur. 190.30.
 Audire sicut facile est, ita facile est credere. 220.81
 Audire falsos detractores lethale est peccatum. 2.p.104.5
 Auditus voluntarius detractionis peccatum producit lethale, & obligationem restitutionis, maxime in eo, qui ad eam incitat. 3.12.14
 Auditus maculæ sine ratione an probet, remissiuè. 190.29.
 Auditus maculæ à fide dignis, seu communiter ab omnibus testis exponere tenetur. 31
 Auditus probatio in antiquis an admittatur ex iure partitarum in omnibus causis. 214.39
 respondetur negatiuè. ibid. & duob. seqq.
 contrarium velut verius eligitur. 217.42. & seqq.
 Augmentum diuitiarum prouenit ex tuitione ciuium. 2.p.12.27
 Aui nomen comprehendit proauum, non verò in materia strictæ interpretationis. 2.p.54.82
 Aures sunt pennæ quibus infamia ad omnium euolat notitiam. 4.24
 Auxilium non est necessarium, vbi ordinario agi potest. 2.p.68.87, 88
 B A
 Apertum præsumitur natis ex orthodoxis parentibus. 176.72
 Bellum

& Verborum.

B E
 Bellum vtile. 269.5
 Beneficium matrimonium contrahendo quando amittit beneficia. 102.57
 Beneficiatus nulliter matrimonium contrahens non amittit beneficia. 102.70
 explicatur. ibid.
 Benignus & equus est iudicare pro honore, & bona fama proximi. 2.p.139.19
 B O
 Bonitas, & integritas specialiter requisita, specialiter debet probari, nec sufficit præsumpta. 173.38
 Bonum publicum exoptat non aliàs admitti ad sanctum Officium inquisitionis, nisi nati ex honestis & puris parentibus. 31.14
 Bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu. 56.39
 Bonum cum malo mixtum amplius bonum non dicitur. 57.45
 Bonum, ex malo aliquando sequitur, non tamen semper licet. 241.47. & 268.2
 Bona publica quæ olim erant, & in quo differant à fisco. 2.p.109.9
 Bona non tanti sentiunt rerum amissionem, sicut gloria & fama. 6.6
 Bonos cum bonis misceri, publicè interest. 76.79
 ex Bono bona, ex malo mala oritur suspicio. 108.13.
 ex eo arguitur qualitas. 134
 Bonus, & integer quilibet præsumitur. 173.37
 B R
 Breuitati semper studendum. 2.p.113.66
 C A
 Calliditas inconsiderata commodam nunquam trahit. 2.p.112.44
 Calumnia est res incurabilis, cuius vulnus, si relinquatur, acerbius fit. 15.3
 Calumniæ tanto magis nocent, quanto sub dissimulatione vehuntur. 2.p.3.4
 Calumnia contra publicam est vtilitatem, & dolum habet annexum. 5
 iudices ex officio Calumnias & fraudes repellere debent.
 Calumniæ contra honorem familiarum nobilium in causis puritatis, de quibus loquimur, magna nobis afferunt damna. 6
 Calumniæ aduersus puros, & nobiles non tantum lædunt ipsismet calumniatis, sed etiam Reipublicam. 2.p.6.29
 Calumniæ in fisci causis arceri debent. 2.p.112.45
 Calumnia non vitur, sed prudentia, qui alium fallit, ne fallatur. 2.p.113.60
 Calumniator famam macolare conatur, licet plurimum habeat splendoris. 14.3
 Calumniatores plerumque suam malitiam, & prauum animum cum boni velamine cooperiunt. 2.p.3.2
 infames sunt. 5
 Calumniatores velut nequissimi repellendi. ibid.
 Calumniatores alieni honoris puniri debent grauissimis, & pertimescendis pœnis. 2.p.7.39
 Calumniantium fomenta restringenda. 426.29
 Cancellatio instrumenti in substantiali parte illud inefficax reddit, secus si in non substantiali. 32.29
 Cap. licet ex quadam, 47. de testibus. 205.41
 Cap. de parentela, 8.31. q.6. 42
 Capitulo repellere volenti incumbit onus probandi defectum, seu maculam. 178.7

præcipue interposita appellatione, nisi deserta per prouisum fuerit. 9
 vel ex parte Capituli aliqua est probata. 10
 Vide Communitas.
 Captura in crimine hæresis non leuiter honorem lædit. 61.20
 Captura nulla nihil est. 2.p.72.60
 Captus iniuste an licitè fugere possit, remissiuè. 61
 Casus omissus in statuto pro omissis censetur. 28.9
 Casus idem simul fauorabilis, & odiosus esse non potest. 38.12
 Caluum circumstantiæ variæ & inæquales. ibid.
 Calus patris filio orthodoxo nõ debet nocere. 73.67
 Casus dari possunt, quibus nec probentur qualitates requisitæ ad admittendum, nec macula, nec defectus ad excludendum, quod summè notandum est. 165.8
 Casus dantur, in quibus testes reiecti per sententiam non omnino abique fide manent, explicatur in seqq. conclusionibus. 292.60
 Casus equipollentium nunquam exclusus censetur. 2.p.31.74.
 Catalogi in secreto sancti Officij hodie adiuuenti plurimum proficere possunt, & quare. 2.p.78.43
 Catholicum esse non præsumitur. 175.62
 Cauillationes cauillationibus comprimendæ sine fraudibus, & mendaciis. 2.p.115.59
 Causa dedecoris arduæ sunt, & debent mitissimè tractari. 5.31.32
 Causa nostræ Pragmaticæ qualis. 19.19
 Causa finalis statutorum puritatis est, immaculatas conseruare communitates, & honores. 23.22
 Causa finalis statutorum puritatis fuerunt prauiores Iudæorum, & Manroorum, & eorum descendendum, contra nonnullos. 46.91
 Causa accidentalis cedit naturali. 74.53
 Causa maior adest in excludendis filiis hæreticis, quam conuetsi. 84.146
 Causa incogitata non manet comprehensa in sententia. 84.150
 Causa proximior potentiores eiicit effectus. 90.48
 Causa prohibitionis manente manet prohibitio. 94.19
 Causa conseruationis fauorabilior est, quam nouæ acquisitionis. 114.15
 in Causis puritatis proceditur ex consuetudine summatariè, de plano, sine strepitu & figura iudicij, hoc est, omissis iuris solemnitatibus, & secundum propriam conscientiam, & veritatem, & sicut Princeps, & Deus iudicaturus esset. 116.43.44
 & an tunc videantur sublatæ probationes, & citatio. 45
 Causam habere, vel de proximo habituram, idem est. 124.34
 Causa exclusionis, seu defectus vterioris ascendens eadem transit vt in omnes descendentes. 127.22
 Causæ leues, friuolæ, & impertinentes non sunt attendendæ. 129.60
 Causa, & defectus ad repellendum plenissimè sunt probandi. 165.4
 Causa ad excludendum liquidò constare debet. 6
 causa omnis obiectiua, probari liquidissimis debet probationibus. 7
 causa naturalis semper inesse præsumitur, & non reijci per accidentalem. 170.9
 causa sufficiens ad declarandum maculam generis qualis. 190.28
 causa prima salua, & salui sunt prouenientes ab

Index Rerum,

ea. 196. 11
 Causa probata probantur effectus. 197. 17
 Causa in qua agitur de honore familiarum grauior est cæteris. 214. 34
 Causa varietatis, & contrarietatis in testibus circa famam magna debet esse, vt eis fidem tollat. 236. 7
 Causa infamiae si non nocet, nec ipsa infamia. 237. 15
 Causae honoris grauissimae. 252. 5
 & omnibus de familia pertinent. 8
 Causa tacendi non iuratus prodest ad non loquendum iuratus. 254. 24
 Causa circa inimicitiam inspicienda. 263. 2
 Causa sine eius scientia inimicum non reddit, secus ex parte iniuriantis. 4
 Causa inimicitiae cognita inimicum testem reddit, quamvis palam se amicum dicat. 5
 Causa inimicitiae à quocumque inceperit inuicem utrosque inimicos signat. 264. 10
 fallit vt 266. 30
 Causa grauis & capitalis inimicitiam grauem constituit, secus leuis, & parui momenti. 264. 11.
 Causa affectata, seu procurata ad inimicitiam non prodest. 265. 27
 Causa potius quàm factum inspicienda. 28
 Causae puritatis non subiciuntur regulis iuris communis. Tamen iudices in iudicando debent se conformare cum regulis iuris, non ex suo arbitrio tantum. 292. 9
 Causae sunt plures ex quibus legitimè possunt compulsi, & extrahi probationes alterius iudicij ad causas puritatis. 300. 34
 Causam non defendens pro mortuo quoad illam habetur. 303. 76
 Causae sunt, ex quibus testes ad rei perpetuam memoriam circa puritatem possunt produci, nisi ex contrario essent, quae aliqd magis suadent. 315. 22.
 Causa remota remouentur effectus. 323. 3
 Causa originaria in primis inspicienda. 326. 48
 Causae puritatis, & nobilitatis grauissimae, & criminalibus simulantur. 344. 38
 Causa remota remouentur effectus. 347. 17
 Causa grauior maiori studio discutienda. 2. p. 5. 38
 Causa diuersa diuersam rem demonstrat. 2. p. 6. 7
 & constituit diuersos actus. 2. p. 68
 Causa iusta dispensandi in matrimonio est, ne nobilis ignobili misceatur. 23
 Causae nobilitatis, & puritatis inter grauissimas numerantur. 2. pars 7. 32
 & nulla alia grauior esse potest. 33
 & mitissimè sunt tractandae. 34
 vbi familiae honor interuenit, tractatur de magno praedicio. 35
 Causa iusta dispensandi in matrimonio est conseruatio diuitiarum in familia. 2. pars 11. 13
 Causae nobilium ex leuitate testium iudicari non debent. 2. pars 16. 37
 Causa quae respicit salutem animarum censetur finalis. 48
 Causa prohibitionis attendi debet, non remota, nec secundaria. 2. pars 37. 30
 Causa maculae, & factum per sensum aequabilem apparere debet, non per verba, nec per discursum intellectus. 36
 Causa tum esse non potest, ni appareat causa. 2. pars 38. 42
 Causa sanguinis semper eadem est in omni suo causato. 43

Causa in primis à iudicibus inspicienda. 48. 78
 Causa nulla iusta est ad rescindendum rem iudicatum. 2. pars 43. 13
 Causa expressa sententia censetur finalis, qua deficiente deficit sententia. 2. pars 51. 47
 Causa agnoscitur ex effectibus. 77
 Causae quod inest, inest suo causato. 2. pars 81. 12
 Causa puritatis plus habet pietatis pro parte praetentoris, quàm pro parte tribunalis. 2. p. 115. 87
 in Causis puritatis arbitrium potest dirigi ex auditu, & fama contra nonnullos. 2. pars 118. 19
 Causae puritatis ex magis arduis sunt, & debent agi maxima cum deliberatione, & aequitate. 2. pars 121. 41. 42.
 Causa, quae plures tangit, grauior est, quàm si vnum tantum. 44
 ratio nulla in Causis puritatis est potior, qua praefertantur pauciores testes pro macula. 2. p. 127. 6
 Causa prohibitiua, & quae nocet, praefertenda, maxime si prima est in mente statuti. 2. p. 134. 89
 Causa certa per dubiam subueniri non debet. 2. p. 139. 26.
 Causatum plus non potest habere, quàm influens causa. 347. 6.
 Cautè agendum est, ne ex probatione auditus nobiles familiae iniuriam patiantur. 214. 38
 Cautius agendum, vbi periculum est in fama, & simul in patrimonio. 114. 16
 Cautius agendum vbi suspicio manet. 128. 52
 Cautius agendum vbi maius periculum versatur. 2. p. 121. 43
 Cautela insectorum causa fugienda maculae, est negare veras filiationes. 135. 49
 Cautela abundans suspicione non caret. 317. 46
 Cautelis vtendum non est in iusta causa. 2. p. 113. 63
 Cautio ne nobiles familiae impuris, & improbis misceantur, intendit, eas ab omni labe praeferuere, quod publicè interest, & fauorabile est. 30. 4
 CE
 Certum est, quod per necessarias demonstratur consequentias. 183. 54
 Certum ex diuersis non deducitur. 59
 CH
 Charta omnis continens gesta inter partes, instrumenti nomine continetur. 311. 7
 Christiani antiqui in obtinendis honoribus Neophytis praeferebant. 45. 81
 Christianus veteranus quis sit. 56. 38
 Christiano nomen quid sit. 57. 49. 54
 Christianus nouus. 55
 Christianus veteranus, & conuersus, purus & maculatus, licet contraria, relatiua sunt, & de vno agendo inciditur in aliud. 58. 58
 Christianus veteranus, & non descendentes à conuersis, nihil differunt. 65. 60. 62
 Christianus transiens ad ritum Iudeorum, vel Sarracenorum praesumitur à Iudeis, aut Sarracenis descendere. 80. 116
 Christianus in alterius damnum nemo praesumitur, sicut nec bonus, quamvis regulariter aliud sit. 175. 58.
 Christianus antiquus quis. 2. p. 117. 5
 Christiani veterani praefertuntur aliis in causis puritatis, quae qualitas probanda est. p. 123. 14. 13
 Chronica & historiae Hispaniae probant. 134. 45
 CI
 Cippus quid sit. 2. p. 70. 17
 Circumuentio iudicij prodesse non debet. 2. p. 70. 4
 Citandus

& Verborum.

Citandus in omni actu p iudiciali qui damnum ex eo sentire potest. 114. 8
 Citari necessaria non est, dum agitur de probanda habilitate alicuius ad ei confrendum aliquam dignitatem, seu officium. 10
 nisi agatur de ea probanda in contradictorio iudicio. 11
 dum agitur de aliquo remouendo ab officio seu dignitate iam possessa. 12
 licet aliud praxi seruetur. 14
 requiruntur tamen pleniores probationes, & plenior ad repellendum causa. 15
 ea opus non est, dum agitur de animis iudicum informandis circa promouendorum qualitates. 18.
 Citationis defectus tollit fidem testibus ad perpetuam etiam in causis puritatis. 314. 13
 de quibus loquimur. 14
 Citari nulla nihil est. 2. pars 72. 52
 Ciuitas in Regni defensione plusquam Regi tribuitur. 2. pars 5. 2
 Ciues nobilitant ciuitatem non tam ex numero, quàm ex nobilitate & integritate. 34 & seqq.
 Ciues instrumenta sunt, quibus vires felicissimae fiunt. 9.
 Ciuium virtus ad rempublicam accommodatur. 10.
 Ciues in tempore subueniri debent ne ex dilato iuuamine incurabilis fiat eorum plaga & inopia. 9. 2. pars 11.
 Ciuitas illa magis beata est, quae maioribus fulcitur dignitatibus, ad condecorationem ciuium. 33. 37.
 Ciuitas non dicitur habere Syndicum si inutilem habeat, remissimè. 303. 79
 Ciuitas magis felix, dum magis nobilissimas conseruare intendit familias. 2. pars 9. 9.
 Ciuitas in seditione non potest esse beata nec in discordia dominorum domus. 2. pars 8. 1.
 Ciuitati nihil perniciosius quàm diuisio, & nihil melius quàm vnio. ibid.
 Ciuitas eget ciuibus ad sui conseruationem, & diuitiis ad illorum educationem. 2. pars 10. 2.
 CL
 Claustrum praestat praesumptionem contra facientem. 2. pars 28. 46.
 Clausula, saluo iure alterius, subintelligitur in omnibus Principis concessionibus. 16. 2. 114.
 Clausula, non obstantibus statutis, non tollit statuta confirmata à summo Pontifice, nec quae certam habent formam. 180. 22. 44.
 Clausula generalis intelligi debet secundum specialia expressa, & casus praecedentes. 2. pars 63. 23. 24.
 Clausula generalis intelligitur secundum expressa, & eis similia. 2. pars 106. 28
 & si generaliter intelligi debeat, tamen restringitur secundum specialia expressa 29.
 infine posita refertur tantum ad praecedentia. 30.
 etiam in instrumento, & lege. 31
 nisi posita fuerit ad diuersum finem. 32
 posita ad vnum finem aliud operari non possunt. 33.
 nec ad qualificandum vnum capitulum, qualificant aliud. 34
 Clericus & laicus patroni, ratione patrimonij indignum praesentantes possunt intra quadrimestre

aliud praesentare, dummodo ignoranter, non scienter hoc fecerint. 159. 81
 Clericus suspectus de haeresi an amittat beneficia. 200. 44.
 CO
 Codicillus instrumenti nomine continetur. 321. 5
 Cognati qui sint. 48. 4. 8
 Cognitione plena, deficiente deficit causae vera diuicatio. 117. 48
 Cognomina eadem si duobus conueniant diuersis familiis, nec sciatur à qua praetentor proueniat, examinentur quidam illarum familiarum, & probentur vtriusque qualitates. 134. 41.
 Cognomen, aut arma familiae ferens habet suam intentionem fundatam, & praesumitur eius esse familiae. 342. 8. 9
 Cognomina familiae plurimum deseruiunt ad eius qualitates probandas. 2. pars 52. 67
 Cohabitatio continua parentum in antiquis sufficit quoad legitimationem filiorum. 348. 17
 Collaterales maiores non dicuntur. 219. 76
 de auditu deponere debent, non odio, amore, timore, vel commodo procedere, cum alijs requisitis, remissimè. 79. v. v. s. 81. 110.
 Collaterales an praediceantur per sententiam latam circa maculam sui collateralis. 355. 28
 omnes habent ius aequè principale, & vnus non est legitimus contradictor respectu cæterorum. 29.
 Collaterales de eadem dicuntur agnatione, & consanguinei vocantur. 2. pars 34. 87. 88.
 de familia sunt profapia, & genere. 90
 Collatio nulla nihil est. 2. pars 72. 54.
 Collegia, & aliae communitates statutum habent puritatis. 21. 7.
 ex Collegijs Hispaniae iudices integerrimi eliciuntur. 32. 25
 Collegia ante deuentum ad electionem faciunt summariam informationem qualitatuum praetentoris, & examen litterarum praecedat, quod quidem cautè fit. 157. 34.
 Collegium in prouisione praebendarum publicum ponit edictum, quo vocantur oppositores, & promittit ius seruandum in qualitatibus requisitis diiudicandis, quod adimplere tenetur vno ex tribus modis, aut iure, quo eis fidem praestare est prohibitum. 296. 23
 aut ratione, quae dicitur, testibus reprobatis, quia nihil sunt, nullam esse fidem praestandam. 42
 aut ex arbitrio, quod iure regulandum venit. 297. 8.
 Collegium non potest repellere praetentorem ex iniusta & damnata causa. 15.
 Comissa nubens Doctore non dicitur indigno numero. 87. 9.
 Commissarius informans omni cura tenetur inquirere veritatem, aliàs ex culpa tenebitur. 22. 18.
 Commissarius nec iudex non debet interrogare testes de puritate indefinita deficiente speciali statuto. 54. 15
 nec testes etsi interrogentur hoc sensu respondere debent, secus stante puritatis statuto. 16.
 Commissarius eligitur ad conficiendum informationes puritatis. 119. 8.
 & quidem dignior est eligendus. 9.
 quibus praeditus esse oporteat. 10
 eius electio ad quem pertinet. 13.

Index Rerum,

tenetur puritatem prætenforis probare, sicut & maculam, & eum eripere à calumniis oppositionibus. 20.
 nulla ex causa debet statuta spernere. 20.23
 veritatem perquirat. 25.27.
 ei, & ab eo factis plena fides datur. 29
Commissarius informationum puritatis in primis Deum & conscientiam præ oculis habere debet. 121.1.
 & suæ mandatæ commissionis fines inspicere, & custodire; à modo & instructione non recedat. 2
 leges suæ commissionis secundum bonam fidem custodiat. 3
 eius industria eligitur. 4
 omnem promittit diligentiam: & se peritum dicit. 5.
 de dolo, & omni culpa tenetur. 6
 & in foro animæ. 8. & seqq.
 violando mandatum infamiam, & dedecus sibi quærit. 122, 12.13.
 à vera fraude, & eius suspicione cauere oportet. 14.
 ab assidua alloquutione cum prætenfore, & cum eius consanguineis, amicis & inimicis. 15
 præcipue si caullationibus, & fallacijs nitantur. 16.
 nisi rationabiliter, & iusta loquantur causa. 18.
 & à munerum receptione. 20
Commissarij sancti Officij munera accipere non possunt. 123. 28
Commissarius veram originem prætenforis sequi debet. 125.1
 & falsam omittit. 7.
 an teneatur sequi originem maiorum post patres, & auos prætenforis. 126.14
 negatiuè respondetur. n. seqq.
 affirmatiuè. 20. & seqq.
 quid si in genealogia mutata sint nomina, & cognomina parentum & auorum prætenforis. 127.29. & seqq.
 ad quod plurimum Commissarius respicere debet. 40.
 & quid si post inceptas informationes vult prætenfor diuersos signare parentes. 128. 43. & seqq.
 ante accessum ad testium examen quid faciendum. 50. & duob. seqq.
 an ab inimicis incipere expediat. 53.
 inimicos non spernat. 54.
 ab eis regulariter abstinentum est. 55.
 nec eis aures præbeat vanas maculas, & defectus opponentibus. 129.60
 si fuerunt partialitates & inimicitia inter prætenforis familiam, & alias, quid faciendum. 62.
 testes ad se vocare potest. 64.
 nuncio qui testes vocat non tradat memoriam omnium, nec plurimum testium. 66.
 personaliter ad domus testium ire non tenetur licet aliquando ire expediat. 67. & seqq.
 securius est ad eorum domus personaliter accedere. 130.69.
Commissarij sancti Officij cogere possunt testes ad comparendum. 130.65
Commissarius accedat ad domos testium, quia securius est. 130.69.
Commissarius occurrat testibus tacentibus verita-

& Verborum.

tem eos interrogando. 131. 7.
 curare debet omnibus permissis modis, & interrogationibus veritatem probare. 8.
 quæ ad hoc seruire debeat. 9. & seqq.
 vide infra verbo *Judex*. 12
Commissarius præstat fidem seruandi constitutiones, & statuta suæ communitatis. 137.1
 facere tenetur, quod integræ frontis homo faceret, & omittit quod prudens omisit. 3
 ex duplici capite tenetur promissam adimplere fidem, seruandi statuta suæ communitatis. 7.
 tam ex iureiurando, quàm ex fide promissa. 9
 ex transgressione mortaliter peccat. 8
Commissarius ad faciendum informationes puritatis quid faciat post propositam recusationem. 147.11.
Commissarius turpiter procedens in peragendis puritatis informationibus in totum debet ab eis arceri. 13
Commissarius informans non accedat ad examen consanguineorum, qui interesse habent in hac descendentiâ, magis quàm in alia. 259. 15.
Commissarius informans te instruere & dirigere potest ex inimicorum dictis, & testimonijs ad erendum veritatem, non ad aliud. 269.11
 eius munus. 12
 maculam inquirere debet ab eis, qui eam verisimilius scire possunt. 14
 cognitis inimicorum dictis, potest melius inspecui maculam prætenforis. 270.25
Commissarius ad recipiendas informationes circa puritatem non potest extrahere informationes iam factas in alijs iudicijs. 290.44
 contrarium. 58. & in 6. seqq.
Commissarius informans potest in compulsum reddere qualiacumque acta, & informationes, quia ad hoc habet potestatem contra Christoph. de Paz. 302.56.
Commissio examinis in causis puritatis non habet locum. 133.29.
 sicut nec in nobilitatis. 30
 nec in grauib. causis. 31.
 nec sufficit si postea apud iudicem testes ratificentur. 32.
 nec quod examen inchoetur apud iudicem. 33.
Commissio ad examinandos testes in causis puritatis subdelegari non debet. 130.68
Commorantes in pagis conuicinis ciuitatis, ciues eius dicuntur. 114.37.
Communitates possunt in sui conseruationem statuta condere. 22.15
Communitas, seu Capitulum an teneatur maculam, seu defectum prouisi probare ad eius exclusionem. 161.101
Communitas, & eius fiscalis tenentur maculam & alios prætenforum defectus probare. 178.5
Communitas non asserit prætenforem maculatum, nec ideo obstringitur ad probandum maculam. 179.11.
Communitas debet probare, in causa appellationis iustitiam sententiæ repulsivæ, per veras & euidentes probationes. 179.17
 non genericè, sed specificè. 18
 non tamen tenetur præcisè maculam admittendi probare, sed sufficit, quod puritas, & requisitæ qualitates non ita maneant probatæ, sicut expedit ex statuto. 19
Com-

Communitates non onerantur grauioribus probationibus maculæ propter præsumptionem puritatis. 180.24.
Communitates maiores, in quibus adsunt puritatis statuta, non solent inter se communicare informationes puritatis, nisi tribunalia Inquisitionis inter eam, non inter alias, esset tamen vtile, si inter omnes fieret. 302.58
Communitas & tribunal capit informationes qualitatem prætenforum sui, & illorum nomine. 38.53.
Communitates quædam magis strictè iudicant puritatis causas, quàm alia. 2. pars 103.3
Communitas dupliciter accipitur, pro communitate vniuersali omnium, & pro collectione plurium alicui muneris inferuentium. 2. pars 105.19
 quibus leges apprimè accommodantur. 21
Communitates præferre testes pauciores circa maculam quomodocumque deponant irrationabile esset. pars 2. 124.16.
Communitates & tribunalia grauantur ex admissione eius, qui contra se habet aliquos testes de reputatione maculæ. 2. pars 137.89
Comparatio zeli ad zelum, nec meriti ad meritum non est facienda in legitima præsentatione. 159. 65.
Compensatio etsi per sententiam reprobetur iudicando contra eam, firma manet. 286.3
Complexio corporea cuiusque eius mores indicat. 76.76.
 Vide *Physognomia*.
Complices, habitantes, consultores, & assidue conuersantes cum inimicis. 265.21.
 reconciliati. 22.
 de recenti, secus de antiqua reconciliatione. 23.
 explicatur. num. seqq.
Comprehensio generalis, aut impropria cessante deficit dispositio, & eius extensio. 37.7
Comprehensio quid? & quid extensio. 8
Comprehensio impropria sufficit ad extensionem. 38.17.
Comprehensio debet regulari ex ascendenti probata ex actis cum ea ex qua prouenit nouus prætenfor, qui se iuari vult ex actu positiuo. 2. pars 52.63.
Comprehensio ex duobus diiudicari debet. 2. pars 56.105.
 & esse debet certa. 114.
Compulsatio actorum integrè fieri debet. 290.41
Concessio Principis idem operari debet in recessa, quod veritas, si adesset, operaretur. 90. 46.
Concessionis Apostolicæ non faciunt statum, nec præcisam obleruantiam, si sint conditionales. 180. 22.
Concordiâ patuæ res crescunt, discordia autem maxime dilabuntur. 32.20
Concordiâ nihil magis decet ad conseruationem. 21.
Concordia & charitas sunt præcipua nexa; & vincula corporis mystici & naturalis. 2. pars 3.5.
Concordia dulcis, & eius nomen blandum, & suauis. 8.
Condemnatus non dicitur appellatione pendente. 2. pars 43.8.
Conditio indebiti nihil contra sententiam operatur. 2. pars 65.50.

Conditio quibus expelluntur descendentes Iudæorum & Maurosum iure probantur honestissimæ, & iustissimæ dicuntur. 27.38
Conditio deficere in prima, aut secunda vice sufficit. 96.66
Conditio adimpleta semel, aliud non requiritur. 102.53.
Conditio contrahendi matrimonium cum femina certa, & certæ agnationis valida. 104.74.
Conditio, si nupsit, iure approbata est. 77
Conditio valet vt successor contrahat matrimonium cum ea, quæ oritur ex turpi progenie, & maculata. 79. & seqq.
 contrarium. 83. & seqq.
 declaratur. 101.103. & seqq.
Conditio nubendi cum stuprata valet. 104.82.
Conditio turpis reicitur. 84
 quæ lædit existimationem, impossibilis iudicatur. 85.
 & nullam parit obligationem. 86.
Conditio respicientem honorem testatoris non adimplens, legato, seu hæreditate priuatur. 103.121.
Conditio ferendi nomen & arma nisi expressa non præsumitur. 122
Conditio contrahendi matrimonium cum nobili an adimpleatur contrahendo cum nobili ex priuilegio. 108.136.
 diuicrimen an constitui possit quoad propositum dubium inter hominum dispositiones, & inter statuta. 137.
 magnum constituit Io. Gutierrez, cuius fundamenta referuntur. 138. & seqq. & 142.
 refellitur. 143. cum plurib. alijs.
 distinguitur. 110.174.
 ex Conditione testatoris deducitur an admittat filios naturales. 111.84
Conditio an valeat, vt nobilis plebeiam ducat in uxorem. 186
Conditio ante omnia verificanda ex legitimis probationibus, & adimpleri pro parte non sufficit, tam in sensu negatiuo, quàm affirmatiuo. 174.32.
Conditio nulla nihil est. 2. pars 72.18
Conditio à testatore posita non dicitur adimpleta si nulliter adimpleatur. ibid.
Conditores statutorum ordinum nobilissimi fuerunt, doctissimi & vigilantissimi. 109.157.
Confessorius sollicitans filias spirituales in sacramento Pœnitentiæ ad turpia, & pœnitentiatus in sancto officio, non comprehenditur in statutis puritatis, nec est inhabilis ad beneficia nisi statutum speciatim repellat pœnitentiatus per sanctum Officium. 40.35.
Confessio patris natales non mutat. 127.36
Confessio clerici facta coram iudice laico facit præsumptionem coram Ecclesiastico. 276.6
Confessio efficacior cæteris probationibus, & si contra eam sententia feratur, amplius non probat. 289.29
Confessio instrumenti nomine continetur. 321.6
Confessiones ascendentium in quibus propriam maculam fassi fuerunt, an descendentibus nocent. 2. pars 79.5
 & examinatur in 55. seqq.
Confessiones ascendentium circa maculam propriam nocent eis, & descendentibus suis certam, & indubitam rem efficiunt, & luce meridiana

Index Rerum,

clariorem, notoriam & manifestam. 2. pars 83. 1
admittuntur aduersus rem iudicatam, & contra
presumptionem iuris & de iure. 2
efficiunt meliorem probationem quam ceterarum
aliam. 3
consentienti nocent. 4
contra libertatem probant. 5
Confessio & factum vnus ex coniunctis alteri no-
cet. 2. pars 84. 4.
Confessio non solum consentienti nocet, sed etiam
omnibus causam ab eo habentibus. 15
maximè circa possessionem & proprietatem re-
rum. 16
limitatur in s. seq. 21.
Confessiones circa maculam à maioribus factæ ab-
sque suspitione sunt, sicut & consentientis persona.
22, 23.
Confessio parentum circa statum filiorum prodest,
nocet filijs. 19
Confessiones circa maculam, quando subuerti pos-
sunt alijs probationibus. 2. pars 83. 37.
Confessio sub nomine instrumenti continetur. 39.
Confessiones ascendentium circa propriam macu-
lam, nec sibi nec descendentes nocent. 2. p. 84.
probatur, num. seqq.
Confessio circa statum consentienti non nocet, si post-
ea probetur contrarium. ibid.
veritatem tollere, nec mutare potest. 2. p. 84.
vt noceat debet esse circa res, quæ veniunt ex ho-
minum voluntate. 4.
spurium neminem facit. 5
errore facta non valet. 10
nullum operatur effectum. 12.
aliter se haberi probando, non attenditur. 16.
exhibita velut à teste in vno iudicio, non nocet
in alio. 18
facta de crimine quod non apparet non nocet. 19
alijs non nocet præter consentientem. 12.
regula, quod nocet omnibus causam à consentienti
habentibus, limitatur dupliciter. ibid.
nocet tantum in his quæ à consentienti proue-
niunt. 22.
patris non præiudicat filijs, nec descendentes. 24
circa statum filiorum non affert nocumtum. 25.
matris, filio circa legitimitatem non nocet. 2. p.
432. 26.
patris circa suam ignobilitatem filijs non præiu-
dicat. 27.
prodest, non tamen nocet. 28
non constituit natales. 30.
nec seruitutem. 31.
Confessio quæ consentienti nocet, nocet etiam causam
ab eo habentibus. 2. pars 85. 1
iudicialis nocet consentienti. 3
extrajudicialis non ita. 4
si eam expressè reuocauerit, secus aliter. 5.
in vtraque specie admittitur probatio in contra-
rium. 6.
cum discrimine tamen, nam iudicialis requirit
probationem erroris: extrajudicialis verò sim-
plici reuocatione contraria est. 7. 9.
vbi quod etiam si fuerit deliberata, iudicialis
interim quo contrariam non probatur, nocet. 8
circa maculam facta antiquitus præfertur nouæ
probationi per auditum & famam. 10, 19
extrajudicialis quando resoluitur in vnicuius testis
assertione contra alios. 2. pars 89. 20. & seqq.
si nocet consentienti circa maculam, saltem iudice-

et nocet successoribus eius. 23.
extrajudicialis verbo, vel epistola facta præsum-
tionem constituit. 24
facta in sancto Officio Inquisitionis iudicialis est,
& ita probat. 25. & seqq.
Confessio consentienti nocet, & probat etiam contra
tertium. 2. pars 89. 15
Confitens contra se plene creditur. 16, 17, 34
Confessio propriæ infamæ præfertur testibus etiam
iuribus contrarium asserentibus. 2. p. 80. 18.
nec ad concordiam reducuntur. ibid.
Confessio circa proprium defectum probat. 21
Confessio parentis contra filios, & descendentes an
afficiat plenam probationem. 2. pars 93. 1.
quod dubium de iure non erat plenè solutum. 2.
non nocet, nisi quatenus alijs est munita admini-
calis. 3.
Confessio omnis suspecta, emanata contra statu-
tum, mariti, tutoris, Prælati, patris, de recepto fa-
cta in alio iudicio, cum adminiculis probat, &
nocet tertio. 5.
Confessio propriæ maculæ an noceat collateralibus,
si cum adminiculis sit. 2. p. 92. 8. & seqq.
vnus alteri non nocet. ibid.
& hoc in causis puritatis loquendo probant DD.
relati. 13.
contrarium. 14.
Confessio, & sententia pati passu ambulat. 9.
Confessio fraternitatis alteriusve sanguinis coniu-
ctionis alteri non nocet. 10.
nisi velut eadem personæ considerentur. 11
Confessio non transgreditur personam consentientis. 12.
Confessio rei diuiduæ alteri non nocet, secus si di-
uidua sit. 2. pars 94. 14.
Confessio patris circa statum filij ex qua ei emolu-
mentum prouenire potest, non probat. 19.
Confessio patris circa filij seruitutem non nocet. 21.
Confessio propriæ seruitutis cum adminiculis, nocet
consentienti. 27
nisi contrarium plenè probat. 28.
Confessio exhibita à viro bonæ indolis, & famæ
plus probat quàm à suspecto. 2. p. 98. 14, 15.
à vili & abiecto, & non cordato parum probat. 16.
Confessio circa proprium delictum plenè probat. 15.
Confessio geminata probat contra libertatem. 2
pars 99. 2.
& obligationem seruitutis inducit. 3
extrajudicialis plenè probat. 2. pars 100. 6.
etiam in præiudicialibus & grauibus. 7.
erroris prætextus non potest reuocari. 11.
etiam si vis illata fuerit, 12
contrarium. 13, 14.
filiationem probat. 16.
Confessio vna adminiculat aliam. 2. pars 101. 20.
Confessiones circa propriam maculam cum admini-
culis, magis quam testes credendæ sunt. 2. pars
137. 3.
Confessio. 57-55
quis sit. 53.
Confessus pro iudicato habetur. 2. pars 81. 15.
Confiscare est damnatorum bona in fiscum deferre:
2. pars 109. 8.
Coniectura eodem modo exquiruntur quoad leges
statuta. 109. 154
& quoad voluntatem testatoris. num. seqq.
Coniecturæ ex quibus filiatio probatur referuntur.
135. 50.
Coniecturæ & circumstantiæ verisimiles admini-
culant

& Verborum.

culant. 2. p. 102. 27
Coniuncti qui sint. 48. 2, 6
Coniunctio armorum non tollit effectum à testatore
præsumtum. 108. 129
Coniunctio imperfectarum probationum non fit
in causis arduis, nisi in antiquis. 240. 38
Coniuncti quæ possunt probantur per testes singula-
res. 104. 30
Coniunctionum eadem ratio, & sunt indiuidua. 58. 60
& 2. p. 260. 27.
Coniuncti qui sint. 48. 19.
quoad sanguinis qualitates repelluntur à testimo-
nio, etiam in longissimo gradu. 255. 31.
& prædicta etiam intelliguntur de consanguineis
habitis ex illicito coitu. 32
eorum defectus ex alijs adminiculis, an suppleantur.
33. & seqq.
in vno ex eius sanguinis sunt qualitates, sicut in
omnibus. 37
velut partes & interesse putantes admittuntur
dum agitur de probando sanguinis qualita-
tes. 39
Consanguinei probant melius quàm alijs filiatio-
nem, descendentiam, & consanguinitatem. 257.
233
& exornatur. n. seqq.
probant, quæ sunt difficilis probationis, & quæ
nisi per eos probari non possunt. 8, 9. 10
melius quàm alijs sciunt facta & coniunctiones
consanguineorum. 11
aliquando tamen eas ignorant, immò & pro-
prium nomen quidam ignorarunt. 12
idonei sunt testes in causis matrimonialibus. 14.
sua stirpem melius sciunt. 258. 15. 16
domestici dicuntur. 17
& quidem magis idonei quàm ceteri de domesti-
ci. 20, 21
numquam in causis puritatis examinantur nisi in
defectu. 22
quare admittuntur ad probandum parentelam, &
descendentiam, non verò puritatem. 23.
nec parentelam, nec descendentiam probant, si
aliquid emolumentum inde reportare va-
leant. 24
& sic nec nobilitatem. 259. 25
& quid tunc facere debeat commissarius infor-
mans. ibid.
regulariter circa descendentiam, & consanguini-
tatem idoneiores sunt ceteris, quia plenio-
rem solent graduum habere notitiam, & arboris
genealogiæ, & scire facta coniuncti in his,
quæ concernunt iura sanguinis, & processum
naturæ, non in ceteris. 26
procedit etiam in probando negatiuè descenden-
tiam, & consanguinitatem. 27
& filiationem. 28
ætatem. 29 & seqq.
nisi vertatur in eorum commodum. 31
limitatur. 22. & duobus seqq.
Consanguinei quod iura sanguinis successores sunt
primi auctoris, seu genitoris. 280. 29
Consanguinei omnes virtualiter, & ex rei natura
consensum præstant in iudicio actiatio per vnum
ex eis circa iura sanguinis omnibus coherentia.
284. 62. 66
Consanguinei quare grauentur circa iura sanguinis
maculati per factum vnus. 64
Consanguineus comparatus ad petendum honorem,

& ad probandum suas qualitates, comparatur nomi-
ne totius generis. 74
Consanguineus agere potest de iniuria tangenti
omnibus de genere, etiam si omittatur à principa-
li. 303. 73
Consanguinei ad propulsandas iniurias suorum
consanguineorum admittuntur in certis gradibus
aliud tamen est ad defendendum causas puritatis,
quia indefinitè admittuntur. 304. 81.
Consanguinei connexi & vniti eodem sunt sangui-
ne. 355. 21
Consanguinei omnes possunt comparere in iudicio,
& causam falsitatis, aut erroris ostendere, & cæ-
tera facere, quæ defensor posset, maximè si cau-
sam deserat, aut non ritè defendat, aut sit negli-
gens. 359. 18. 19
Consanguineus contra suum consanguineum testi-
monium ferre non tenetur. 2. p. 90. 32
maximè cum timentur rixæ & dissensiones inter
consanguineos. 39
& interrogatus contra suos consanguineos, quo-
modo respondere debeat. 40
Consanguinei & affines circa puritatem nullam ef-
ficiunt fidem, tamen consanguinitatem probant,
nisi in ea pariter interessati existant. 2. p. 122. 16.
Consanguinitas quid sit. 48. 1. 5
Consanguinitas ad dissoluendum matrimonium:
probari debet per distinctionem certorum gra-
dum. 205. 43
explicatur magis. 205. 44
Consanguinitas & descendentia sine certis probatur
gradibus, dum certitudo de essentia non est. 50
Consanguinitas probatur per testes de auditu:
21. 6
Consanguinitas, descendentia, & qualitates san-
guinis per iudicia, & præsumptiones proban-
tur. 7, 9
Consanguinitas, & descendentia non possunt pro-
bari per instrumenta nisi per enunciatiua. 323. 7
Consanguinitas & filiatio probantur per notas in-
scripturis puritatis, & per memorialia. 326. 18
Consanguinitas remota comprehenditur in disposi-
tione nostri textus. 2. p. 54. 93
contrarium verius ex noua declaratione, vt hic
animaduertimus, vbi specialiter probari re-
quiritur, per distinctos gradus probari oportet.
2. p. 55. 102
Consanguinitas quæ ad certum gradum requiritur
probari, certos exposcit, gradus, aliàs nihil fit. 2.
p. 56. 111. 112.
Consanguinitas non ex scripturis, sed ex natura pro-
uenit. 2. p. 76. 12
Consanguinitas per distinctos gradus, & per eam-
dem lineam debet probari, vt confessio collate-
ralibus noceat. 2. p. 95. 29
Consanguinitas, & descendentia per verba proban-
tur geminata. 2. p. 101. 17
Consanguinitatem curantes, & negligentes famam, crude-
liter faciunt. 53. 4
Conscientia est sensus animæ cognoscentis bonum
& malum. 2. p. 13. 1
dicitur à conscientia, quasi se ipsum agnoscat. 5
Conscientia præstat causam meriti aut reatus pec-
cati, & est regula humanorum actuum. 5
Conscientia rei amplius certiorari non habet necesse.
142. 605
secus si dubius existat. 68

Index Rerum,

Consensus ab statuto requisitus verus, non fictus esse debet. 90.36.
Consensus filiae ad matrimonium contrahendum ex taciturnitate praesumitur, nisi dum indignus ei eligitur. 104.87
Consensus tacitus idem ac expressus operatur. 116.34.
Consensus ex consuetudine praesumitur. 36
Consensus, & voluntas non praesumitur. 347.3.
Consequentia ex prauo initio praua redditur. 2. pars 71.31.
Consiliarij regij possunt ex propria scientia iudicium ferre. 2. pars 120.32.
Consilium mutare quando liceat. 158.53.
Consilium periti exultationem praestat. 2. p. 115.82.
Consilia plurium ratiore. 2. pars 138.14. ubi multa Consilia, multa salus. ibid.
Consortium vnus saepe multos corrumpit. 32.23.
Consortium quid sit. 49.13.
Constare quid significet. 173.40. conditionem denotat. ibid.
Constitutio Gregorij XI V. anni 1591. qua expositi ad praebendas admittuntur, adduci ad causas puritatis non potest & quare. 182.43.
Constitutio Papae in terra sibi subiecta in temporalibus, vbiq; seruanda, si salutem animarum respicit. 2. pars 16.48.
Constitutiones Principum diuersimodè feruntur, si generales, leges nuncupantur, si ad certum territorium, ius municipale, si ad certam personam, priuilegia dicuntur. 2. pars 105.14.
Constitutiones personales non ita publicam respiciunt vtilitatem. 18.
Consuetudo almae Societatis I e s v detegendi superioribus crimina Religiosorum laudatur. 7.23.
Consuetudo non admittendi nisi nobilem, seruari non debet in ignobile virtute claro. 56.29.
Consuetudo & rei natura inspicere oportet in adimplendis oneribus, & grauaminibus. 107.14.
Consuetudini inueteratae omnes suum praestant consensum. 116.35.
Consuetudo facere potest, quod non scribis nec notarijs fides praestetur. 120.31. iurisdictionem tribuit. ibid. & 33 dicitur mater iurisdictionis. 32
Consuetudo adest in communitatibus & tribunali- bus mittendi ad informationes puritatis militem, collegialem, seu canonicum, & praestandi fidem omnibus ab eis confectis. 35
Consuetudo probatur per testes singulares. 102.4
Consuetudo facere potest legitimam probationem quae alias legitima non est. 2. pars 135.91.
Contemptum sapientem ab infans, puros à maculatis, nobilem à plebeio, nihil ridiculosius. 14.8
Constitutio minus idoneus omnino examinandus, sed in numero idoneorum computandus non est. 129.58.
Contractus acceptari videtur cum omnibus suis clau- sulis, pactis, & conditionibus, etiam ab ignorantibus. 115.22.
Contractus ex consuetis interpretatur. 27
Contractus identitas, non pluralitas praesumitur. 347.8.
Contractus iniuri ad aequalitatem redigendi. 2. pars 20.9.
Contractus nullus nihil est. 2. pars 72.58.
Contradictor, seu defensor legitimus est qui damnum ex iudicio pati potest. 303.70.

Contrahens cum nobili ex priuilegio, non tamen pura, conditionem non adimplet. 100.16. & seqq.
Contrahens tenetur inuestigare qualitates eius cum quo contrahit. 100.26. praesumitur non ignorasse. 27.
Contrahens nulliter cum consanguinea poenas non euadit. 103.62.
Contrahens nulliter matrimonium, aliud contrahere non impeditur. 72
Contrarietas non datur nisi respectu vnus subiecti, & eiusdem finis, secus in diuersis. 317.43.
Contrarietas testium ex quibus proueniat in causis puritatis. 2. p. 124.21.
Contraria contrarijs opponuntur, ita ignobilibus ignobiles, & maculati puris. 155.
Contrarium non aperiens, non grauatur onere maioris probationis. 180.21
Contraria simul extare non possunt, ni sint compa- tibilis in subiecto, quo fiunt. 249.4
Contrario cogito agnoscat & aliud. 269.13.15
Contrariorum eadem est disciplina, nisi tendant ad diuersum finem, & rationem. 2. p. 48.19.22 vel sint diuersae potentiae. 20
Contumacia vera attendenda, non verò quae legiti- mum habuit impedimentum. 71.27
Contumacia toties nocet descendentibus, quoties contrarium probatum non fuerit. 72.30.
Contumacia idèò damnatur, quia pro confesso habe- tur. 70.11.
Contumelia dicitur iniuria in praesentia illata, & Con- stituit maius peccatum, quàm detractio. 2. pars 41 88.89.
Vide Detractio.
Conueni aliquando tacendo concurrere damno, quod loquendo timere valet. 254.25.
Conuersus. 57.55. quis sit. 48.52.
Conuersi, etsi nobiles, iustè à collegiis repelluntur. 33.34.
Conuersi ex antiquissimis Iudaeis geniti praerendi sunt descendentes à Gentilibus. 55.24.
Conuersus, nobilis, aut purus, quis. 2. p. 118.6
Conuictus ex iracundia excusatur, dummodò sedato animo poeniteat. 2. pars 36.17
Conuictum publicum factum absenti non est pecca- tum, secus si in praesentia fiat. 2. p. 14.17.
Conuictum, quo proximum vocamus Iudaeum, Sar- racenum, aut haereticum, aut ab eis ortum trahere, ita scripto ac verbis fit. 2. p. 25.14.
Conuictum circa defectus naturales alicuius, velut quod sit spurcius, ignorans, imprudens, cocles, gib- bosus, &c. quando mortale peccatum & actionem iniuriae producat. 2. p. 41.9.7.98.
Copia instrumentorum in puritatis iudicijs aducta- rio non datur, sed ex officio comprobantur. 116.39.
Copia relationis de iure partibus praestatur, & ad quid. 20.
Copia non verò in causis puritatis. 150.22.
Copia maior probationum fundat meliùs intentio- nem agentis. 300.36.
Corpus rei si constat, de nominibus, & demonstra- tionibus curandum non est. 351.2.
Corpus naturale per suarum partium concordiam, & annexionem conseruatur. 2. p. 8.6.
Corpus mysticum ex singulorum discordia destrui- tur. ibid. Cur.

& Verborum.

Correlatiua ex duobus extremis constituuntur, & non potest esse vnus sine altero, nisi diuersa v- triusque sit ratio. 51.47
Corruptio iudicis non praesumitur. 172.29
Corruptum in radice corruptum est in consequen- tia. 2. p. 71.29
CR
Credibile non est, Deum velle eandem inducere o- bligationem in re parua ac in magna. 141.45
Crimen stellionatus non habet locum in contractu nullo. 2. p. 72.57
CV
Culpa leuis, & leuissima an obliget in foro animae. 122.9
Culpa ad restitutionem obligat, ex aliquorum opinio- ne. 10
Culpa lata in criminalibus non aequipatur dolo. 140.36
Culpa est non cogitare quod potest euenire. 2. p. 15. 25
DA
Dammum socijs prouenit ex facto vnus circa dius indiuiduum. 284.63
Damna magna Reipublicae oriuntur ex commix- tione familiarum nobilium, cum maculatis. 2. p. 6.19
Dammum proximi, quod verisimiliter ex suo facto euenire potest, quilibet prouidere tenetur. 2. p. 15.25
Dammum proximo indebitè illatum lethale. 29
Damna magna oriuntur ex offensa Dei. 2. p. 16.46
Dammum nullum maius, quam quod animam alli- gatam tenet. 2. p. 16.49
Damna ingentiora sunt, quanto de maiori re agi- tur. 2. p. 44.32
Damnus propriae familiae in primis occurrendum quam alienis. 2. p. 9.2.45
DE
Decretum iudicis iustè & seruatis solemnitatibus la- tum praesumitur. 329.45
Defectus non officit, dum existentia non est de sub- stantia. 64.52
Defectus patiens non potest eisdem in alijs dam- nare. 110.70
Defectus tituli contra possidentem probari oportet per veras probationes, non per auditum. 218.67
Defectus testium quando ex alijs suppleantur. 255. 33. & seqq.
Defectus personales testium differunt ab eorum te- stimonio. 269.17
Defectus notitiae ascendentium an suppleantur ex alijs informationibus eiusdem descendendae. 304.82
Defectus negatur. 83
Defectus affirmatiua eligitur. 88
Defectus citationis, litis contestationis & publica- tionis non nocent, dum ex officio proceditur, nec dum agitur de informandis iudicum animis. 314.7
Defectus nec in probandis sanguinis qualitatibus & statu personatum. 8
Defectus nec ad aliquem admittendum ad honorem, offi- cium, aut beneficium. 9
Defectus notitiae instrumenti esse potest penes ma- iores, sicut penes minores. 2. p. 62.12
Vide Causa.
Defensio reprobatoris partes non debet sumere, a- lias alteri non nocet. 305.97.99

Defendere proprie quid sit. 305.80
Defensio est de iure diuino, & naturali. 2. p. 8.11
Defensio bonorum postea in sancto Officio addicta fuit Aduocato fiscali. 2. p. 110.18
Defensor & contradictor legitimus dicitur quilibet ex consanguineis. 285.69
Defensor legitimus debet causam omni cura, legiti- mè, & sine negligentia defendere, vt alijs sen- tentia nocere possit. 359.14
Defensor qui est impugnare non debet. 2. p. 112.48
Deficiens in implemento deficit in principali pro- misso. 141.50
Defuncti & absentes puniuntur ob haesum. 69.1.21
Defuncti corum filijs an noceant poenae. 3
Defuncti negatiua proponitur. 4. & seqq.
Doctores qui eam patrocinantur. 70.13. & 71.24.25
Doctores affirmatiua eligitur. 14. & seqq.
Defuncti bona à filijs confiscantur. 26
Defunctus etsi comparere non possit, verè contra- max dicitur, & quare. 28
Defunctus in eius damnatione pleniores interuenire de- bent probationes. 72.29
Delatio nominis & armorum continuata esse debet, & incipere à tempore congruo. 106.111
Delatio nominis verò statim à tempore adeptae possessio- nis. 113
Delatio perpetua, & sine intermissione. 114
Delatio armorum & nominis sine intermissione & perpetua debet esse, ibidem *versio*, *Ampliatum se- cundo*.
Delationes maculae in causis puritatis solent mor- tes adducere, & caulare. 2. p. 12.25
Delatio cum praesumptione malignitatis rejicienda venit. 2. p. 29.62
Delatores praemaximè ex odio, & malitia procedunt. 2. p. 4.9
Delatores fallae maculae contra honorem proximi grauius puniri debent, licet ita fieri non sit soliti- tum. 10
Delatores occulti perniciosissimi reipublicae, & pe- iores furium. 2. p. 27.6.29
Delatores à Romanis fuerunt interempti, & è republica e- iecti. 7
Delatores maculae, & defectuum proximi semper fuerunt valde suspecti. 2. p. 27.18
Delatores consilium est, vt omnes abstineant à seruilibus delationibus. ibidem.
Delatores fallae maculae grauissimis puniri debent poenis. 24. & seqq.
Delatores non tamen est solitum. 27
Delatores secreti non omnino rejiciendi. 2. p. 28.31
Delator, & testes ab eo nominati suspecti valde sunt, & praesumuntur inimici. 2. p. 29.56.57
Delatores non semper attendendi, nec rejiciendi. 2. p. 11.36
Delictum detractiois aliquando non est peccatum, maxime si fraterna non omittitur correctio. 3.16
Delictum suspectum in fide, si infamiam producat, ardet à consequutione dignitatum, & ponuntur exempla. 40.33
Delictum, non sententia coinquinat hominem, e- tiam si poena infamatoria non sit, sed pecuniaria. 61.40
Delictum graue ex leui facto deduci non potest. 49
Delictum mortè extinguere non habet locum in ha- resi. 70.17.18
Delictum haeresis demonstrat, velut signum prauum animum, & inclinationes naturales ad similia.

Index Rerum,

manere in delinquente à tempore suæ conceptionis. 77.82
 Delictum extinguitur & pœna, defuncto ante sententiam non delinquente. 196.9
Delinquere incipiens pœnitentia ductus quando euadat pœnas. 102.51
Delinquens criminofus nec infamis ante sententiam est, nec dicitur. 196.10
Demerita & ingratitude iustam exclusionis causam præstant, maximè inimicitie & odia superuenientia, & nulla maiora quam Iudæorum. 25.42.43
Demonstratio optima deducitur ex duobus combinatis. 183.55
 Denunciatio maculam proximam prauum animum habere præsumitur. 2. p. 15.30
 Denunciatio malitiosè punitur, nisi pro se habeat vnum testem, vel famam. 2. p. 26.26
Denunciatio duo copulatiuè requirit, & quæ. 191.34
 Denunciatio falsæ maculæ, aut cum animo iniuriandi peccatum mortale constituit. 2. p. 15.26
 Denunciatio fieri non debet, ni ex vera causa & facili probatione, & dum necessitas denunciare expostulat, aliàs suspectus redditur denunciatio. 2. p. 16.42.43
 ubi quod in causis puritatis à denunciando abstinere debent. ibidem
Deportatus pro mortuo habetur. 83.138
 eius filij velut tales iure non considerantur, ibid.
Derogatio in dubio non inducitur. 109.163
Descendentes arcere ab honoribus propter prædecessorum delictum pœnale est, & exorbitans, & strictè venit interpretandum. 27.3
 Descendentes hæreticorum non debere admitti ad tam præclarum munus ipsa dicitur ratio naturalis. 31.10
 Descendentes à sceminis cognati dicuntur. 48.6.8
 & consanguinei. 9
 Descendentes qui sint. 51.35
 Descendentes à Iudæis quantumvis à Principe nobilitati, inspecta nobilitate vera, verè nobiles dici non possunt. 100.19.20. & duobus seqq. incapaces sunt nobilitatis. 22
 Descendentes veri hæretici non debent esse melioris conditionis, quam descendentes conuersi. 398.31
 Descendentes à Iudæis, & Mauris pro turpibus in hispania habentur. 105.92
 Descendens à Iudæis & Mauris indignus est, respectu illius qui puri sanguinis est. 99
 maculatus maculatam ducere in vxorem dignari non debet. 106.104
 Descendentes à maculatis sibi nomina mutare solent. 128.40
 Descendentes arcere ab honoribus suorum ascendentium pœna est. 196.8
 Descendentes maculam patiuntur, non ex se, sed ex facto maiorum suorum. 285.69
 Descendens à Iudæis per lineam paternam non potest nobilis declarari. 288.21
 secus si per maternam. ibidem.
 Descendens ex Iudæis, & Mauris post secundam generationem, etsi ex relaxatis descendat, potest à testibus puris declarari, dum ad perpetuam memoriam interrogantur, vel ad munera ex iure communi subeunda. 316.29
 Descendentes sunt è prima radice. 2. p. 54.92
 Descendentes ex Iudæis, Mauris, & hæreticis in omnibus repelluntur communitatibus, & tribunali-

bus in certo gradu, in alijs vero, quæ strictum statum habent, in infinitum. 2. p. 57.12
 Descendentibus conuenit quod suæ stirpi, z. p. 89.21
Descendens ex veteribus Christianis accidens est, & deficere potest. 175.62
 Descendens & parentela probatur per testes singulares. 205.39
 Descendens an probetur per testes singulares, distinguatur, & exponitur. 43. & seqq.
 Descendens ad ius patronatus potest probari sine distinctione graduum. 206.47
 Descendens usque ad quatuor gradus agnosci potest à viuentibus. 212.19
 Descendens à Iudæis & Mauris probatur per formam & communem reputationem. 218.16
 Descendens negatiuè probatur eodem modo quo affirmatiuè. 260.27
 Descendens & parentela per famam probari possunt. 325.13
 Descendens & consanguinitas per instrumenta probantur. 328.31
 etiam in præiudicium omnium quibus tangit, etiam si non interfuerint. 328.32
 etsi obiter de eis mentionem faciant. 34
 Descendens & parentela plenè probatur per diuersas enunciationes instrumentorum, & ponitur exemplum. 30.61
 non verò si singuli gradus per singula probentur instrumenta, ni alijs adminiculis fulciatur. 62
 in causis verò puritatis sufficere, si uterque gradus ex vnicò probetur instrumento, ex quo iudices se instruere possunt. 63
 non verò in causis plenatij nobilitatis. 64
 Descendens ex aliqua familia probatur per nomen, & armorum delationem. 339.23
 Descendens vera obumbrari per commenta, & fictiones infectorum non licet. 349.28
 Descendens, & deriuationes diuersæ in eodem genere sunt. 2. p. 127.28
 Vide *Consanguinitas*.
Despues, omne futurum tempus comprehendit. 124.37
Detegere maculam occultam familie potest esse contra charitatem tantum, & simul contra iustitiam, & quomodo. 189.14
Determinabile altero fauorabilius non pariter determinandum. 2. p. 134.82
 nisi per legem, vel statutum aliud statuatur. 86
Detractionem aliorum gratam sibi fore ostendens peccat mortaliter. 315
 Detractio non solum verbis, sed scriptis fit. z. p. 25.12
 Detract. est iniuria verbalis in absentiâ facta. z. p. 41.89
 Detractio & contumelia peccatum gignunt mortale, & obligant ad restitutionem. 92
 à Detrahendo proximo, & ab audiendo aliorum infamiam abstinere tutius. 4.20
 Detrahere secretò proximo interdicitur iure diuino, & positio, & peccatū constituit lethale. z. p. 25.8
Detrahitorem quilibet tenetur corrigere nisi iustam excuset causam, & qualis sit. Ad correctionem qui teneantur, & qui non. 3.17
 Detrahitur homicida dicitur, quia nos priuat à fama. 2.25.9.11
Deum offerre, in testem mendacij quatenus constituit lethale peccatum. 141.42
 Deus & veritas læsi manent ex non adimplera fidei iuramenti. 141.47
 Deus in iuramento non solum adducitur in testem actus

& verborum.

actus promittendi, sed & principaliter implementi. 52
 Deus implicatio nis causa facere non potest, quod duo sint contraria simul vera. 28.31
 D I
Dicens aliquem ortum ducere à Iudæis, Sarracenis, aut hæreticis, peccat mortaliter. 2. p. 14.14
 immò grauius quàm ex alia personali diffamatione, cum plures tangat. 15
Dililio taxatiua ita firmat dispositum, vt omne aliud neget. 214.40
 Similia & eiusdem rationis includit. 215.49
 & ita pœnitens excludit extranea, vt cuncta ad rem pertinentia includat. 50
Dilium vnus facile sequitur multitudinem. 214.35
 Dicitur vnus vires sibi adquiret cundo. 2. p. 35.5
Dissimans se, vt ineptus reddatur ad administrationem officij publici, ex quo cæteri damnum accipiunt, peccat mortaliter. 2. p. 91.37
Dissimatio probatur per testes singulares. 205.37.51
 declatur. 53
Differentia magna est inter concessionem nobilitatis & puritatis sanguinis. 92.65.66
Differentia modica nominis non arguit personam diuersam. 34.4.32
 nec de ea plurimum curandum. 33
Difficultas probationis admittit minores, & irregulares probationes. 145.102
Dignitates publici sunt iuris, & condecorant regiam magnitudinem, & tegnum. 33.37
 Dignitas infamia deonestatur per admissionem illegitimi. 94.10
Dignus sanguine purus tutè eligi potest omisso digniori maculato. 119.6
 Dignus omisso digniori eligi an possit. 119.11
 Dignior in dubio præferendus. 159.67
 Digniora sunt, quæ viua profertur voce. 185.1
Disceptatio est præcipua causa ordinatij iudicij. 113.2
 Disceptatio non est propriè in puritatis iudiciis. 117.46.
Discordia & rixæ magna reipublicæ afferunt damna. 2. p. 8.1.
 Discordia genitrix malorum. 2
 acerrimus hostis, ruina ciuitatis. 4
 ubi plura eius mala recensentur. ibid.
 Disiunctiua, etsi diuersa habent tamen inter se similitudinem, & conformitatem. 2. p. 134.78
Disseruim versatur in probanda descendencia & parentela, & in probanda puritate, & nobilitate ex instrumentis. 329.41
 Discrimen nullum est inter res, quæ multiplicari solent, & quæ non, quoad identitatis probationem. 336.32.
Dispositio partim fauorabilis, & partim odiosa an decet. 38.9. & seqq.
 Dispositio eadem plures habere potest fines, & obiecta. 13
 Dispositiones seruandæ prout loquuntur, non in diuersis personis. 44.74
 Dispositio pœnalis etiam ad similia non extenditur. 58.68.
 Dispositio generalis generaliter intelligi debet, & tantum operatur, quantum singulorum expressio. 62.36.
 etiam si maior sit ratio in vno, quàm alio. ibid.
 Dispositio locum habet in criminibus eiusdem speciei, & quæ comprehenduntur ex lata, seu propria significatione. 73.44

Dispositiones defunctorum fraudari non debent ob alienum dolum. 201.46
 Dispositio iuris communis circa probandum ædificia, & aquæducta antiqua, an extendatur ad omnes casus antiquos. 214.41
 Dispositiones testatorum, quibus successores prohibentur cōtrahere cū maculatis laudabiles. 2. p. 6.27
 Dispositio iniqua reducenda ad ius commune, etiam si nihil ita operatur. 2. p. 121.18
 Dispositio specialis specialiter debet derogari. 2. p. 51.56
 Dispositio ad diuersas non extenditur personas etiam ex identitate rationis. 2. p. 52.70
 Dispositio fauorabilis facilius extenditur. 2. p. 54.81
 Dispositio circa iura sanguinis comprehendit omnes, quibus sanguis communis est. 89
 Dispositio interpretatur ex subiecta materia. 2. p. 56.103. & secundum rem de qua agitur. 104
 Dispositio specialis in certis rebus, & personis ad alias non extenditur. 2. p. 58.5
 Dispositio circa certas personas in æquitate consistens non excludit alias, in quibus adest eadem æquitas. 9
 Dispositio generalis generaliter intelligenda etiam in eis, quæ tempore decisionis potuerunt incognita esse. 2. p. 69.1.2
 maximè ubi non est ex quo restringenda veniat salua ratione recti sermonis. 3
 etiam si maior sit ratio in vna specie, quàm in alia. 4
 etiam si materia sit odiosa. 5
 ex ratione restringitur. 6
 & secundum ius interpretatur. 7
 & ex verisimilitudine, & quod disponens verisimiliter comprehenderet. 8
 & excluduntur, quæ non admisisset. 9
 & quod ex se captiosum est. 10
 nec quod prudens non admisisset, sed reprehensione dignum iudicaret. 11
 Dispositio generalis non comprehendit facta dolo, vel fraude. 2. p. 70.23
 nec quæ iure sunt specialiter prohibita, nec quæ inducunt ad peccatum. ibid.
 Dispositiones factæ in testamento nullo non sustinentur. 2. p. 72.43
 Dispositio cessat ex eius cessante ratione. 2. p. 78.34
Diuersa coniungi non possunt. 201.2
 Diuersorum diuersa ratio. 2. p. 56.109. & 66.62
Diuersitas rerum & factorum inducit diuersitatem in testibus. 202.17
 Diuersitatem demonstrat diuersitas rei, finis & personæ. 305.100
 Diuersitas nominis destruit similitudinem armorum. 338.7
 Diuersitas locorum arguit diuersitatem in familijs, nisi loci confines sint, quia tunc erit qualifqualis identitatis præsumptio. 340.29
 Diuersitas adiuncta nomini arguit diuersitatem familiarum. ibid.
 Diuersitas eadem rei adiici non potest, nec illa à se ipsa differre. 32
 Diuersitate existente non habet locum identitatis præsumptio. 350.2
 Diuersitas considerabilis identitatem excludit, & pluralitatem demonstrat in rebus, actibus, & personis. 9
Diuersa, & ordinatim distincta melius intelliguntur. 130

Index Rerum,

<i>Dirisio</i> cum ordine claritatem parit. & tres notabiles effectus producit. Vide <i>Partialis</i> . <i>Dirites</i> nobilibus in omnibus æquiparantur. 2. p. 11. 13 <i>Dirisio</i> conferuant familias. 2. p. 10. 31. 7 utilitatem personarum tegunt. 4 ciues celeberrimos faciunt. 5 per se nobilitant. 6 ciues in honore facile conferuant. 8 honestatem & dignitatem præstant. 9 honor secundum eas mensuratur. 10 sunt dignitatis & familiaris sustentaculum, sine quibus fordescit, & decreuit dignitas. 11 inopia fordescit familias, & eorum nigrescit splendorem, utilitas est, aut saltem utilitatis causa. 2. p. 10. 31. 4. 11 amittit nobilitatem. 7 dignitas per eam perit. 9 nullus honor ex inopia. 10 nobilis satis dicitur, qui diues est, e contra verò si pauper. 6 imperium per ciuium Diuitias augetur & abundat. 11 reipublicæ interest locupletes ciues habere. 2. p. 11. 12. & seqq. Princeps curare debet, quod ciues locupletes sint & ne plurimum erogat, nec deprimat. 13. 15	<i>Domini</i> probatur per testes de auditu. 211. 11 <i>Domus</i> quid sit. 49. 15 Domus nomen quos comprehendat. 12 <i>Donatio</i> facta post literas propter idem facta censetur 118. 32. & quid in foro animæ. ibid. <i>Donatum</i> post litem finitam ex præiudicatis datum præsumitur. ibid. <i>Donec</i> , & nisi, conditionem important. 174. 52
D O <i>Dolor</i> quando nobilis dicitur, & velut talis ad honores admittatur. 87. 9. & seqq. nobili præfertur. ibid. Doctores turba opinionem alterius sequitur absque delectu rationis. 2. p. 63. 8 Doctores vnus velut greges & aues alterius sequitur vestigia. 19 Doctores dictum intelligendum venit secundum leges & auctores, quos allegat. 2. p. 119. 21 <i>Dolus</i> parentum virgini nocebit. 201. 45. & seqq. Dolus nemini patrocinatur. 127. 37 & præsumitur ex tacita veritate. 38 Dolus præsumitur ex actu prohibito, & in eo qui facit quod facere non debet. 140. 33 Dolus verus ad periculum requiritur. 36 explicatur. 37 Dolus præsumitur ex actu clandestino. 2. p. 28. 45 Dolus causa est restitutionis, & actionis in id quod interest. 2. p. 63. 29. 30 Dolum remissum per nostram Pragmaticam non est credendum. 2. p. 70. 15 Dolus in quolibet excipitur actu. 23 Dolus vnus ex genere commissus circa ius omnibus commune, omnibus nocet. 25 auctoris successoribus nocet. 26. in fin. Dolus requiritur in retinenti libellos infamatorios. 2. p. 77. 27. post nostram sanctionem ex sola retentione præsumitur. 28 Dolus præsumptus verus dicitur. 2. p. 77. 30 Doli boni species est per dissimulationem sua tueri. 2. p. 113. 62. Dolum committit, qui cum potuit non appellauit. 2. p. 115. 73. <i>Domestici</i> probant quæ sunt difficilis probationis 257. 6 Domestici probant parentelam, & descendentiã, & quæ melius scire possunt, quàm alij. 258. 19 nisi producat eos de domo sua deducat, & imperare possit. 21	D V <i>Dualitas</i> ad rei interitum parata est, vnitas verò ad conseruationem. 333. 4 in <i>Dubio</i> quid faciendum à Commissario. 118. 28 Dubius an dicitur esse in bona fide, remissiuè. 181. 19 Dubium si vertatur, an prætenfor sit filius Petri, an Ioannis, quorum alter maculatus & ignobilis est, alter non, non est cur magis prætenfor præsumatur purus, quàm maculatus, nec cur magis nobilis, quàm ignobilis. 183. 61 Dubium veritatur, an si nulla fuerit lata sententia, prædicta nuda testimonia probent contra descendentes. Negatiua sententia. 196. 8. & seqq. contraria velut verior eligitur. 16. & seqq. qui eam defendant. 159. 33 contrariis satisficit. 38 Dubium triplex circa formam probandæ identitatis. 338. 1 Dubium vt fiscalis omittere possit appellationem, vnde sumendum, non quodlibet sufficit, sed illud quod verè dubium est. 2. p. 116. 92. 93 Dubium non manet circa maculæ suspicionem dum ad sunt testes numero & qualitate sufficientes, qui contra alios plures de ea deponant. 2. p. 135. 96 Dubia cum doctis viris consulenda. 2. p. 138. 13 Dubium ab opinione differt. 2. p. 139. 28 contrarium verius. ibid. Dubius an rectè possideat, non tenetur dimittere possessionem, & habet locum generaliter in omnibus virtutibus. 23. 27. 28 Dubius qui est, non verè rem noscit. 142. 61 <i>Duellum</i> permissum ob tuendum honorem, quamvis aliud sit ex noua Concilij Tridentini decisione. 2. p. 11. 20. <i>Dumtaxat</i> taxatiuum est, præcisam naturam habet, & omnia excludit. 2. p. 58. 13. 17 <i>Duplicatio</i> nominis singularis nõ præsumitur. 34. 20
E Ecclesia Toletana, & aliæ statutum habent puritatis. 21. 5 Ecclesiæ & communitates non parum condecorant ciuitatem & regnum. 32. 18 Ecclesia habens inutilem Prælatum viduata dicitur. 303. 79.	E C E ffectus bonitatis, vel malitiæ parentum, in filios transferuntur. 9. 22 Effectus præcipuus iurifurandi promissorij est executio promissi. 141. 51 ad Effectus requiritur notitia causæ. 182. 49 Effectus præcipuus sententiæ est rei decisæ veritatem ostendere. 289. 39 ab effectu nominis res catere non præsumitur. 339. 14. Effectus deficient, deficiente causa. 347. 15 Effectus probantur per suam causam. 2. p. 17. 28 Effectus potentiores sunt in causa, quàm in causato. 2. p. 53. 76. Effectus non oritur ex actu nullo. 2. p. 72. 37 Effectus

& Verborum.

Effectus demonstrant proportionabilem causam ad eorum productionem. 2. p. 130. 42 & saltem praxis ita seruandum suadet, ex qua statuta interpretanda veniunt. 2. p. 134. 81	vnica enunciatio non probat nisi simul habeat præsumptiones, & coniecturas. 58. 58 duplex verò in diuersis instrumentis probat aduersus quoscumque. 60 & quid in ordinariis iudiciis nobilitatis. 64 prolata per vim & metum non probant. 65 nouorum instrumentorum non plenè probat. 66 nisi plura sint. 68
E L Electio fieri debet secundum maiorem idoneitatem respectu negotij de quo agitur. 119. 9 Electio Commissarij ad Tribunal, seu communitatem spectat. 14 vt non suo nomine tantum eligat, sed etiam nomine prætenforis. 20 Electio tribuit ius ad rem. 156. 27 quod perfectum non dicitur, 28 facile amittitur. 156. 29. 34 vbi de electionibus ad collegia & Ecclesias. ibid. Electores possunt vti scientia habita in confessione ad eligendum. 2. p. 120. 30 Electus intra mensem non consentiens electioni iure suo priuatur. 156. 29 & etiam intra tres menses post consensum præstitum confirmationem non petat. 30 & sufficit si confirmatio petatur ab amico. 31 & si sine confirmatione concessa se iniecerit in administrationem officij, aut præbendæ etiam iure priuatur. 32 Electus ius ad rem habet, quod difficiliter admittitur. 119. 5 probatio maior requiritur ad repellendum Electum, quàm ad eligendum. ibid. Electus à communitate quando electus dicitur ab ipso meto prætenfore, & quando non. 119. 12. 19 Eligendus an facilius reici possit, quàm iam electus. 118. 4	E P <i>Episcopus</i> loco Apostolorum successerunt, & munus prædicandi habent, & illi quibus ipsi commiserint. 45. 83 Episcopus multa considerate debet ad ordinandos Neophytos, & quæ sint. 45. 89 Episcopus ordinans peragentem solemnem penitentiam per annum à celebratione suspenditur. 60. 8 <i>Epistola</i> missua non plenè probat. 43. 24
E R Errans fateri non videtur. 2. p. 85. 13 Errone communi facta ex æquitate sustentur. 200. 29 Errone primæ nominationis probato veritas præferenda. 128. 48 Error neminem incapacem constituit. 49 Errori non resistentes eum approbant. 272. 49 Error potius præsumitur, quàm pluralitas. 334. 10 Error cum non resistitur approbatur. 2. p. 15. 38 Error probationum & testimonij nõ attendendus. ibid. Error expressus sententiam vitiat. 2. p. 71. 35 Error & furor annullant actum, non attenduntur probando rem aliter se haberi. 2. p. 85. 15. 16 Error & ignorantia interuenire possunt circa incorporalia maiori ex causa. 17 Vide <i>Ignorantia</i> , & <i>Voluntas</i> .	
E M Emergens de nouo, nouo indiget auxilio. 2. p. 21. 15 Emolumentum habere cupiens, præsumitur velle portare onus. 115. 23 Emptiones nobilitatis an expediant, 110. 178	E S Esse tale, & haberi pro tali, paria. 216. 9. Essentia rei dum constat non attenditur diuersitas, & identitas nominis. 345. 45
E N Enunciatio in <i>terminis de confessione</i> , nostri textus, explicatur. 2. p. 101. 18 Enunciatio prolata per vim, vel metum, vel aliam suggestionem non probant, ni aliæ concurrant præsumptiones, & coniecturæ. 331. 65 Enunciatio nihil ponit in esse decisionis. 2. p. 65. 41 Enunciatiua instrumenti probat inter enunciates, præcipue si fuerit necessaria ad actum, secus si propter aliud, nam tunc si falsa fuerit non reddit instrumentum falsum, secus autem si fuerit necessaria ad actum. 321. 14. 15 Enunciatiua instrumentorum quoad omnes saltem præsumptiuè probant. 326. 10 Enunciatiua circa descendentiã & parentelam apponi in instrumentis solet à cõsanguineis. 327. 25 probat si apponatur ab eis, qui verisimiliter rem scire possunt. 26 prolata ab auctore præiudicat omnibus ab eo causam habentibus. 27 in antiquis plenè probat. 30 geminata an plenè probet. 330. 57 Enunciatiua vt probet ab integris & fide dignis oriiri debet, secus si à suspectis. 330. 58 nisi in antiquissimis, & simul concurrant aliæ coniecturæ. 54 clara & non dubia nisi à Principe probata. 55 non ab vno, sed à pluribus. 56 duplex satim, non vna. 330. 57 geminata quando probet, vel non. ibid.	E R Evidentia non querenda in his quæ sunt difficilis probationis, sed humana certitudo. 2. p. 130. 41
E X Examen ad rei perpetuam memoriã habet locum quoties verisimiliter timetur probationis periculum, & veritatis occultatio. 307. 5 & cessat ex parte rei quoties agere in iudicio potest, sicut ex parte actoris locum habet quoties ei deficere potest probatio. 6 Examen testium ex parte rei non habet locum dum vices actoris sumit, vt in actione confessoria, & in interdico Vti possidetis. 308. 8 Examen testium ad rei perpetuam memoriã ortum ducit ex iure ciuili. 308. 11 contrarium verius. 12 ex iure canonico & regio. 14 Examen testium ad perpetuam rei memoriã admittitur de iure regio in causis nobilitatis. 308. 16 Examen testium ad rei perpetuam memoriã locum habet, quoties quis in iudicio agere non potest. 311. 2 Exceptio rei iudicatæ ei prodesse non debet aduersus quem fuit iudicatum. 301. 46. 61 Exceptio rei iudicatæ obstat in omnibus deductis in iudicio ex quo emanauit. 302. 60. Exceptio rei iudicatæ toties obstat, quoties eadem res ab eisdem petitur. 313. 9 Exceptio firmat regulam in contrarium. 2. pars 28. 36 Excessus in modico nocet. 125. 5	

Index Rerum,

Exclusio vnius gradus ceteros omnes excludit. 23.
24.
Exclusus censetur, qui non habet qualitates requisi-
tas. 22.21
Excommunicationis poena est interposita in sancto
Officio Inquisitionis, aduersus reuelantes secreta.
150.8
Excusatio non admittitur senibus extantibus à qui-
bus macula vxoris suscitari poterat. 101.33
Executor cum causæ cognitione recusari potest. 148.
22.
mens non ita. *ibid.* & 23
Executor nullus nihil est, nec effectum habet, nec est
in consideratione iuris. 2.p.72.44.
Executor nominatus in testamento nullo nihil fa-
cere potest. *ibid.*
Exempla nociua vitanda. 56.37
Exempla instrumentorum probant in antiquis. 327
22
Exempla praua vitanda. 2.p.75.7
Exemplatio propter antiquitatem præsumitur legiti-
me facta. 317.24
Excusatio captum à manibus familiæ excusatur si ca-
ptura nulliter notorie fuisset decreta à iudice. 2.
p.72.60.
secus aliter. 61
Existencia veræ puritatis constat ex veris probatio-
nibus, non ex præsumptis. 176.66
Existimatio communis plus efficit in probatione pu-
ritatis, & nobilitatis, quàm lex. 222.15
Existimatio communis pro lege habetur. 233.12
Existimatio personæ quo ad fidem multum atten-
denda. 2.p.99.18
Experientia cerum magistra animos iudicum dirigit
in veritatis semitam. 314.12
Exponens se sponte periculo magis culpabilis est,
quàm qui casu, aut coactus. 84.147
Exponere infantem repugnat valde legitimæ filia-
tioni. 181.40
Expositi & vulgò quæsti statuti puritatis locum
non faciunt. 181.27. & seqq.
Expositus cognomen patris ferre non potest. 181.31
Expositorum spūriorum admissio est contra statuto-
rum mentem. 35
Expositus an præsumatur natus ex legitimo coniu-
gio, an irregularis. 181.38, 41.42
Expositi ex omnium ore incapaces sunt ex puritatis
statuti. 45
Expressio dicitur declaratio rei, ita facta vt intelle-
ctus non laboret in intelligendo, & dum indivi-
dualiter exprimitur. 2.p.31.94.95
maximè dum requiritur pro forma. 96
dum ex noua requiritur lege non sufficit si gene-
raliter interueniat. 97
nec per æquipollens. 98
certi gradus requiruntur cum omnibus suis qua-
litatibus. 100
specialis magis mouet, quàm generalis. 2.pars 33.
101.
pro expresso habetur, quod sufficit ex natura ac-
tus. 106.107
& quod refertur in genere. 108
maximè si ex eo colligatur, quod quæritur. 109.
facta in lege ob maiorem declarationem non
coarctat regulam. 112.113
factum non sufficit narrare nisi exprimat mo-
dus facti. 2.p.112.99
Expressum est, quod ex verbis necessariò, inferitur, &

quod virtualiter inest, & in consequentiam ve-
nit. 64.58
Expressum dicitur, quod virtualiter, & in conse-
quentiam continetur. 321.15
Expressum dicitur quod ex verbis virtualiter colli-
gitur. 328.40.
Expressum dicitur, quod sufficit ex natura actus. 2.
p.33.106.107.
& quod in genere refertur. 108
Ex, *Ex integro causam agere*, non important restitu-
tionem in integrum. 2.p.67.83
Extensio ad diuersa non fit. 37.3
Extensio in delictis fit ex publica vtilitate, non verò
si diuersitas interueniat delicti. 4
vt locum habeat, quæ debeant concurrere. 5.6
fit ex eadem, aut simili ratione. non verò secun-
dum quid, etiam in materia ex sua natura ex-
tensibili. 43.64
Extensio in correctoriis admittitur dum adest ea-
dem ratio, secus dum similis. 37.8
Extensio ex maiori rationis locum habet etiam
in odiosis & strictis. 62.31
propter absurdum vitandum admittitur. 32
Extensio fit ob publicam vtilitatem. 72.46
Extensio locum habet in defanctorum dispositioni-
bus. 111.181
Extensio dispositionis quando locum habeat, &
quando comprehensio. 215.44
Extensio fit ad alias personas ex identitate rationis
& ex eadem æquitate. 2.p.54.79.80.
Exteri huius Regni an admitti possint ex puritatis
statuti. & an nobiles reputentur, remissiuè. 184.64
Extranei etiam ex æquitate ad contrarium proban-
dum admittuntur. 72.33
Extraneus eadem persona dici non potest verè, nec
interpretariuè. 305.99
Extremum vnum inhabile totum medium corrup-
pit. 183.60

F A

F*aciens* quod conscientia malum indicat lædit
animam. 2.p.13.2
Facilius reuertantur, quæ à sola incipiunt hominum
voluntate, quàm ea, quæ præter voluntatem ex
accidenti dependent. 347.10
Facinus, non sententia coinquinat hominem. 197.20
Factum ritè retractari non potest. 100.15
Factum citatione omisso nihil. 114.9
Factum præsumitur quod est consuetum. 115.26
Factum vnius alteri non nocere, intelligitur de iure
diuiduo, secus de indiuiduo, & inseparabili. 283.69
Facta non præsumuntur. 333.2
Factum incertum ius certum non admittit. 5
Facta in occulto suspicione non carent. 2.p.29.47.53
Factum, quod verba proponunt, si verum, facile ap-
parebit, aliter secus. 2.p.38.35
Factum patet, non verò factum later. *ibid.*
Facta maioris sunt potentia, quàm verba, & mutare
non sèper possunt sanguinis qualitates. 2.p.46.47.
Facti prædecessorū successoribus nõ nocet. 2.p.85.9
Factum errore nullum est. 11
Factum notabile excludit præsumptionem igno-
rantia. 2.p.85.17
Factum vnius minus nocet quàm plurium. 21
Facultates condendi maioratus et si denegandæ non
sunt ignobilibus & rusticis, iustum tamen est de-
negari descendentiibus à Iudæis & Mauris. 33.36
Facultas obenta à descendentiibus à Iudæis, vt no-
biles efficiantur tacita hac macula subreptitia est
sicut

& Verborum.

sicut & legitimatio obenta ab spūrio dupliciter,
tacita vna spūritate ordinem dignitatum seruari
publicè interest. 37
Facultas recipiendi iuramentum, & examinandi te-
stes personale est, nec delegari potest. 290.44
Facultas agendi in causis puritatis est in potestate
illius, qui honores impartitur, nõn in alio. 313.4
Falsi, & fraudulentis, qui verè dicantur. 302.56.58.
Falsitas præsumpta non extenditur ad partes instru-
menti verisimiles, nisi præsumptio falsitatis sistat
in principali parte instrumenti. 322.27.
quia tunc totum reddit falsum. 28.
Falsitas præsumitur ex clandestinitate proferentis.
2.pars 19.60.
Famam diligere & lucra negligere, in clyti animi
est. 6.5
Fama bona thesaurus est inæstimabilis, iucundus, &
sicut lilium dans suauitatem odoris, & est res
pretiosa. *ibid.*
Fama bona est multum pretiosa, & omnibus rebus
ditiõr. 7.8
Fama bona plus curanda, & relinquenda liberis,
quàm diuitiæ. 13.
Fama nostra an in dominio nostro. 18.
an famam prodigere quis valeat sine peccato. *ibid.*
distinguitur. 19.
limitatur. 22
Famam propriam prodigere aliquando licet, & me-
ritorium est. 22.
Fama perpetua. 8.7.
Fama dicitur æstimatio dignitatis, quia valde æsti-
matur ab omnibus. 13.4
Famæ damna maiora sunt, quàm possunt æstimari. 5.
Fama lætius spargitur, cum exercetur negotiis & re-
bus aduersis. 15.2
Fama & virtus velut odoriferus flos, cum plus te-
ritur, plus olfacit. *ibid.*
Fama non sine calumnia. 4.
Fama & honor in rebus aduersis plenior gloriæ eua-
dit. 8.9.
Fama, sicut ignis, facile tueri potest, extincta verò
non facile reaccenditur. 16.4.
dum peccatum est remittere famam, erit etiam
peccatum non curare de restauratione famæ.
17.18.
Fama impunitatis demonstrat descendentiã à lu-
dæis, vel è Sarracenis, vel à conuersis, vel à pœni-
tentiatis. 65.56.
Fama probatur per testes singulares. 201.4
Fama, hæresis & cetera delicta differunt 203.19.
Fama communis probatur per testes singulares. 204
36.
Fama quid: in quo consistat. 221.23.
ex vana voce populi, nihil. 4
in quo à rumore differat. 5.
ex quo oriatur. 7.
bona ex bonis factis oritur, & mala ex malis. 9
publica quemlibet constituit in quasi possessio-
ne ingenuitatis & nobilitatis. 15.
Fama nõn plene, sed semiplene tantum probat. 222.13.2
præcipuè in ciuilibus, non in criminalibus. 3
nec in ciuilibus arduis. 4
nec probat simul cum vnicò teste de visu. 223.5
nisi simul plures testes de auditu.
vel alia concurrant adminicula. 7.
vel si fama vehemens fuerit. 8
& simul plura substantialia concurrant admini-
cula. 11.

proficit ad torquendum. 12
& ad inquirendum. 13.
& ad capturam. 14.
maximè si oriatur statim post delictum, secus si
ex intervallo. 15
fragilis, fallax & perniciofa est. 224.16
Fama, & communis reputatio præstat bonam fidem,
titulum & quasi possessionem. 226.10
Fama an probet in arduis, & præiudicialibus cau-
sis antiquis, negatur à quibusdam. 227.13
& verius contrarium fatetur ab aliis. 142
Fama non manet probata eo quod testes eam adesse
credant. 228.27
Fama verum continet, & rarò falsum inuenitur,
quod vniuersi dicunt. 1
econtra sepe fallit, blanditur, & mendacia spar-
git. 2.3.
quare nec spernenda, nec amplectenda omnino.
232.4.
quod explicatur. 5. & seqq.
antiqua, constans, inconcussa, & solida ample-
ctenda, recens instabilis, & contrariata reii-
cienda. 5
antiqua pro veritate habetur. *ibid.*
huiusce rei noua ratio. 11, 12
Fama antiqua habet vim notorij. 232.12
Fama vt probet, multis debet esse vestita adminicu-
lis. 235.1
antiqua, non recens, nec post incepram licem,
aut prætensionem. 2.13
præsumitur orta ante litem. 3
non varia, sed vniuersa. 237.7.
explicatur. num. seqq.
à bona origine initium sumens. 9.
ei non plus creditur quam suæ causæ. 10.
à causa rationabili, seu coniectura verisimili. 11
eius origo & causa à testibus expecti debet. 12
incipiens ex imprudenti causa nihil est. 14, 15
ab inimicis, seu consanguineis, seu familiaribus
incipiens non probat. 237.16.17.
nec à maleuolis vilibus, & suspectis. 18.1
testes per verbum præsentis temporis deponen-
tes circa famam nihil probant. 235.2.
probant tamen si deponant per verbum *semper*;
ponitur ratio. 3
Fama rarò inuenitur perfecte probata. 236.8.
Fama, & auditus concurrere in eadem causa pos-
sunt. 240.35.
vt coniungantur cum aliis imperfectis proba-
tionibus ad plene probandum, debent ritè &
perfectè probati, & quomodo intelligatur, &
quid in memorabili. *ibid.*
Famæ contrariæ sicut ceteræ probationes inuicem
confunduntur, & eliduntur. 246.4.5. & 249.6
nisi maior sit ratio pro vna, quàm pro altera. 6.
vel sit adquisita possessio vnius. 7.
vel sit pro eo maior verisimilitudo, aut præsum-
ptio. *ibid.*
Fama antiquior præferenda. 247.16
testes deponentes de fama per verbum *est*, non
probant. 16.
Famæ duæ contrariæ eiusdem rei, & in eodem lo-
co, an simul possint concurrere. 249.1
affirmatiua fundatur. 2
eius auctores referuntur. 5.6.
contraria probatur. 7.
& eius auctores proponuntur
conciliantur eadem opinio. 11.

Index Rerum,

& nouiter dicta Doctorum intelliguntur, & sine contrarietate esse ostenditur. 12
 Fama consistit in hominum dictis. 7
 Fama est opinio recepta in maiore ciuitatis parte. 7
 Fama & communis reputatio perire non possunt, si- cut nec vulgus in quo consistunt. 315.19.21.
 Fama per instrumenta & scripturas probatur. 325.23
 Fama res est incerta & fragilis, à maleuolis ortum capiens, exposita captionibus, refugium inimico- rum, & calumniantium, asserta in simplici scriptu- ra suspecta, nec quid verisimile continet. 2. pars 31. 85, 86, 87.
 Fama præsuntur omnibus nota. 2. p. 32. 90.
 Fama plerumque falsi nuncia confirmat. 2. p. 35. 6.
 ab inimicis ortum capit. 7.
 Fama non plus fidei tribuendum, quam eius mere- tur origo. 2. p. 36. 9
 ab inimicis orta nullam facit fidem. 10.
 Fama est opinio voce manifestata circa cuiusque sanguinis qualitates. 2. p. 39. 54.
 Fama antiqua, & constans plenè probat. 2. p. 49. 70
 Fama propria voluntate amitti sicut diuitiæ potest. 2. p. 91. 42.
 nisi in aliorum damnum redundet. 43.
 vide nouam distinctionem. ibi.
 Fama non est necesse, quòd sit vniformis in causis puritatis. 2. p. 123. 19.
 Fama posterior tollit priorem regulariter loquen- do, secus in causis puritatis. 23
 Fama illa præfertur, quæ oritur ex verisimilibus causis, & coniecturis. 2. p. 130. 35, 37
 Fama ex vera & iusta causa, præcipuè in antiquis oriri præsumitur. 42.
 Fama illa magis attenditur, quæ excluditur per sta- tutum. 2. p. 133. 80
 Fama magis perfectè probata præferenda. 2. p. 134. 84
 nisi aliud sufficiat ex mente statutorum. 2. p. 135. 95
 in parte populi considerabili sufficit. 2. p. 134. 86, 95
 & seqq.
Familia quid sit. 49. 10, 11, 13.
 Familiaz nomen quos comprehendat. 12.
 Familia ius non acquirit ex vno, seu duobus actibus positiuus possessis ab vno, seu duobus ex ea genitis. 217. 60.
 Familia vniuersa illustratur ex singulorum honori- bus, & deonestatur ex opprobrio. 253. 11.
 Familia olim puræ & nobiles hodie deonestatio- ne laborant ex falsis calumnijs. 271. 34, 35.
 Familiaz nobiles nobilitant ciuitatem & Regnum plusquam cætera omnia. 2. p. 5. 1, 3.
 Familiaz nobiles sine causa lædi nõ debent. 2. p. 16. 37
 Familia habet diuersas deriuationes & descenden- tias. 2. pars 56. 110
Fauor publicus debet præferri. 37. 2
 Fauor publicus interuenit, dum agitur de interesse reipublicæ. 2. pars 6. 31.
Fauorabile facilius præsumitur, quam odiosum. 2. p. 90. 32.
 FE
Ferdinandus Menchaca de successione progressu, lib. 1. §. 4. num. 45. intelligitur. 273. 49
Ferdinandus Menchaca lib. 1. de successione creat. §. 4. num. 45. explicatur. 2. pars 119. 28.
 FI
Filiabus contra puritatem dandus non est locus. 121. 17.
Fideiussio non cadit sub contractu nullo. 2. p. 72. 46
Fides bona excusat obtinentem officium & hono- rem sine qualitatibus requisitis. 23. 25
 Fidei propagatio in publicam vertitur vtilitatem 31. 7.
 & eius causa fauorabilis est. 8
 Fides maior præstatur testi vocato, quam sponte com- parenti. 133. 27
 Fides seruanda tam diuino iure, quam humano, & naturali. 137. 2
 eius interpositio idem operatur, ac iuramen- tum. 4.
 quia iure æquiparantur. 5
 obligat sicut iuramentum. 6
 eam frangens infamis est. 10, 15
 Fides detractoribus non præstanda. 190. 24
 Fides quam meretur testimonium consanguinei re- linquitur arbitrio iudicium. 255. 24.
 Fidem adimere testibus non est in manu iudicis. 287 4.
 Fides bona vbi specialiter requiritur, non sufficit medium, quod est inter bonam & malam fidem. 19
 Fides testium reprobatorum per sententiam facile ex alijs suppletur. 287. 14
 Fides testium regulanda ex actis. 290. 41
 Fides non fide dignis præstari, nec iudicium ex eis deduci potest. 297. 7.
 Fides præstatur testibus in alijs iudicijs examinatis propter antiquitatem, secus aliter. 301. 51.
 & quia per alios veritas haberi non potest. 301. 52
 Fides testium ad perpetuam non transgreditur per- sonas, quæ citatæ fuerunt, nec contra alios pro- bant. 311. 3.
 immò non profunt ei qui eos produxit velut reus, si postea in iudicio velut actor compareat, 4.
 nec recepti ad defensionem, seu ad exceptionem profunt ad fundandam actionem, nec petitio- nem, nec loquendo in vna re profunt in alia, 5
 nisi causa ex qua testes ad perpetuam examinan- tur communis sit tam actori, quam reo, quia tunc proderunt, vel compareat eos producens velut actor, aut sicut reus. 6.
 Fides potior antiquis habetur instrumentis, quam testibus. 319. 10.
 maximè in exquirendis sanguinis qualitatibus. 11.
 Fides maior scripturæ non adhibetur, quam daretur scribenti. 2. pars 75. 5.
 Fides nulla adhibenda libris & annotationibus pri- uatis, vt pariant obligationem, & multo minus in sanguinis qualitatibus, quæ voluntate non con- stituuntur. 2. pars 75. 9, 10.
Filiatio ex quibus probanda. 135. 44.
 primò ex instrumentis & eorum verbis enuncia- tiuis. ibid. & 48.
 ex libris in quibus adscribuntur baptizatorum & coniugum nomina in Parochialibus. 45.
 maximè si filiatio antiqua fuerit. 46.
 ex senibus, & coniecturis. 47.
 Filiatio, & descendentia ab antiqua radice difficilis sũt probationis, quia sub sensu corporis nequeunt cadere. 166. 2.
 Filiatio probatur per testes de auditu. 211. 5.
 Filiatio probatur per famam, & communem repu- tationem. 225. 3.
 Filiatio directe probari non potest, & aliquando ex parte matris. 350. 33, 34, 35.
 probatur ex præsumptionibus, & coniecturis. 36.
 Filiatio ex nominatione cum adminiculis plenè probatur. 2. pars 93. 4.
 Fi-

& Verborum.

Filiatio dubia per diuersas præsumptiones consu- lenda cum viris doctis. 2. pars 138. 14
Filij per parentes nobilitantur, & parentes ex filio- rum nobilitate laudantur. 8. 10
 Filius est portio corporis patris, vna caro, & san- guis. 8. 15. 16
 vbi Filius ibi & pater. 17.
 Filios dissimiles esse parentibus, extra regulam na- turæ. 19.
 Filij ex parentum meritis remunerantur in pluri- mis. 98. 25, 27.
 Filij vt ex honore parentum, sic parentes extollun- tur propter filiorum dignitatè, exponitur. 9. 29, 30.
 Filij indignis adnepos dignus esse non potest 25. 39.
 Filij, & consanguinei ad contrarium probandum ad- mittuntur. 71. 31.
 Filij Antonij Perezij à secretis Philippi II admissi fuerunt ad probandum contrarium in inquisitio- ne Casaragustæ, & obtinuerunt in negotio sui patris, cuius statua combusta fuerat. 32.
 Filij hæreticorum non amittunt beneficium quasi- tum, nec vsum sacrorum Ordinum iam recepto- rum nec dignitatem, nec officium puritatis iam possessum, ab se quens delictum patris. 83. 141, 144.
 ver. ex quibus.
 Filij illegitimi qui: & quot eorum species? quasi in- famiæ nota laborant. 87. 2. 59.
 excluduntur à successione familiarum, & ma- ioratus. 2. 11.
 & à feudis. 3
 & à iure patronatus. 4
 à sacre Ecclesiæ ministerijs sunt irregulares. 6.
 etiam si illegitimitas secreta fuerit. 93. 7.
 cuius rationes proponuntur. 8, 9
 non sunt moribus continentes, nec in fide stabi- les, nec in bello fortes. 10.
 nomine filiorum non comprehenduntur 12,
 nec de parentela, familia, domo, nec cognatione dicuntur. 13.
 non conferunt nomen familie, nec parentum. 14
 dicuntur patri extranei, nec comprehenduntur nomine filiorum vbi agitur de honore & di- gnitate. 15
 iure repelluntur in aliquibus communitatibus. 16
 Filius patri obedire non tenetur in his, quæ perti- nent ad vitæ statum, nisi velit ducere impuram, quia tunc non obediendo grauitè peccabit. 105. 98.
 Filius legitimam renunciare potest. 156. 25.
 hi tamen in fraudem creditorum lucra renun- ciantes peccant mortaliter, & consulentes si- miles renunciaciones. ibid.
 Filij legitimi raro, aut numquam à parentibus expo- nuntur. 181. 39.
 Filij ex probationibus hæresis patris sine sententia inhabiles sunt. 198. 24
 Filij hæreticorum iure sunt inhabiles, conuersi & eorum geniti fauoribus prosequuntur. 199. 32
 Filij hæretici defuncti apud externos hæreticos licet non patiantur iuris penas, expelluntur ex nostris statutis. 199. 42.
 atque etiam filij hæretici relapsi conuersi. 46
 Filij suspecti de hæresi non incurunt penas. 43.
 declaratur. ibid.
 Filius sponte patrem hæreticum reuelans licet pœ- nas euadat, ex nostris excluditur statutis. 44.
 Filij mortaliter peccant testificando contra patrem. 230. 13.
 Filius orbatus dicitur, qui habet patrem inhabilem 303. 79.
 Filij præsumuntur nati ex primo matrimonio, secun- do non apparente. 347. 14
 Filij præsumuntur legitimi, si parentes coniugatos habeant. 348. 18
 Filius legitimus, non spurcius, nec illegitimus præ- sumitur, & maiori ex causa in antiquis 20.
 præsumitur natus post matrimonium parentum contractum, non antea. 21.
 etiam si de fornicatione ante matrimonium con- ster. 22.
 nec præsumitur natus post patris sacerdotium, sed antea. 26
 naturalis potius, quam spurcius præsumitur. 27.
 Filij non debent reportare lucrum ex dolo patris. 2. p. 70. 16.
 Filius dolum patris, nec hæres dolum defuncti, nec successor sui auctoris, allegare potest. 26.
 Filius pars viscerum patris, & pro vno ambo repu- tantur. 10. 3.
 Filij procliuus sunt religioni parentum. 2. p. 83. 36.
 Filij præiudicium accipere non debent ex parentum confessionibus. 2. p. 86. 24. & seqq. vlt. que 278
 Vide *Natum*.
Finis præcipuus promissionis est adimplere pro- missum. 141. 49.
 volens peruenire ad Finem vult seruat is medijs, sine quibus assequi non potest. 173. 46.
Finis iuris, & speciatim nostræ Pragmaticæ est, pœ- narum metu, & exemplo subditos à delinquen- do arcere. 2. p. 86. 16.
 Finis nostræ Pragmaticæ sicut rectæ legis est damnis salutarem adhibere medelam. 2. p. 104. 7
Fiscalis regius quando possit facere compullare acta alterius iudicij, & quando non. 302. 59.
 Fiscalis officium in puritatis informationibus quale. 2. p. 109. 1, 3, 16.
 dicitur velut Chrysolus spurciæ metallorum à puro & liquido segregantur. 2.
 quando electus & ad quid. 11
 à Principe eligitur. 12.
 Duo eligi solent. 13
 Fiscalis electus in sancto Officio contra hæreticos & ad defensionem rerum fiscalium. 17
 Fiscalis in sancto Officio eligitur à domino Inquisi- tore generali, & perinde est ac si à summo Ponti- fice eligeretur. 2. p. 110. 19
 Fiscalis Deum præ oculis habeat. 21
 est medium inter tribunal, seu communitatem, & inter prætenforem, & ad quid. ibid.
 præditus esse oportet prudentia, fide, industria, & iurisprudencia. 22, 28.
 deficiente scientia munus exercere non poterit, tuta conscientia. 23.
 & ad omitendum officium tenetur. 24.
 tenetur ex imperitiâ & culpa. 25
 & ad ea præstanda, quæ quilibet eiusdem condi- tionis præstare solet. 26
 prætenforum, & inimicorum calumnias arcere debet. 28, 33.
 loco officij iudicis est, & potest facere quod ju- dex. 2. pars 112. 32
 veritatem sequatur, etiam in fauorem prætenfo- ris. 33, 34.
 quia fiscalis est, non prohibetur verum agnoice- re. 35.
 diligens esse debet ad augendum auctoritatè

Index Rerum,

fui tribunalis. 37, 38. de minimis non curet. 39. nec ea omittat, & quo modo hoc intelligatur. 40, 41. Fiscalis sicut iudex numquam malè agere debet. 2. p. 112. 46. iura patrium directè non alleget. 47. allegationes, & defensiones filci ostendat, non tamen impugnet. 2. pars 112. 48. suspicionem fugiat allegando in fauorem prætenforis. 49. calumniosas ne instituat oppositiones. 50. nec iniustam maculam. 51. nec propter odium, nec vindictâ aliquid faciat. 52. aliàs in foro animæ tenebitur, etiam de leui culpa secundùm quosdam. 53. constando de iure prætenforis acquiescat in oppositionibus. 54. in exteriori foro etiam tenebitur ad damna. 55, 58. non tenetur de præsumpta calumnia, de vera sicut iudex tenebitur. 56. ex non probata macula non tenetur. 57. subterfugia prætenforum subuertat. 58. & cauillationes cauillationibus comprimat, dummodo absint mendacia & fraudes. 59. nisi prætenfor iustam habeat causam. 2. p. 113. 63. in dubia causa dubius existat, extraordinarijs cautelis ne vtatur. 64. Fiscalis quam formam debet seruare in videndis informationibus puritatis. 65, 66. Fiscalis non solum inferat, quæ contra prætenforem faciunt, sed etiam quæ in eius fauorem, appellare potest à sententia Inquisitorum. 68, 69. an in controuersa causa appellare teneatur. 2. p. 114. 70. & seqq. ubi quod à sententia iniusta debet appellare, secus à iusta. 77. & seq. in dubia causa si vult potest omittere appellationem. 2. p. 115. 84, 85. & seqq. & vnde dubium debeat dimitti. 92. & seqq. caueat à friuola appellatione. 95. Fiscalis similatur Procuratori Cælaris. 70. scire tenetur quando sit appellandum, vel nò 83. Fiscalis relationem contentorum in actis debet cum eis mittere ad consilium supremum Inquisitionis. 2. p. 116. 90. Fisci verbum varie sumitur. 2. p. 109. 4. est genus cistæ in quam vix & oliuæ immittuntur. 5. sumitur pro pecunia publica, seu Principis patrimonio. 7. Fiscoela vas est vimineum, seu iuncum quo lac coagulatur dum caleus exprimitur, aut quo os bouum inuolui solet, ne dum arant germina virentia percipiant. 6. Fistula ducenti aquam excæcata impedimento est, vt cæteræ aquam non recipiant. 354. 19. F L nec Flamma sine fumo, nec sine calumnia fama. 154. F O Fœditas corporis ad animum vsque peruenit, ac legit. 76. 76. Fœmina & posthumi an veniant appellatione posterii. 50. 30. Fœminæ comprehenduntur sub appellatione posterii, progeniei, sobolis, & similibus. 51. 40. Fœminæ excusationem habent circa virorum qua-

& Verborum.

litates inuestigandas. 107. 44. Fœminæ admittuntur in testes in puritatis negotiis. 129. 63. Fons quid sit. 47. 77. Forma & qualitates radicis in quemlibet ex ea ortum deriuantur. 126. 11. Forma actus seruanda, aliàs corrui. 304. 84. ea deficiente deficit rei substantia. 85. Forma statutorum puritatis est, quod illa qualitas constet ex legitimis probationibus, nec ad plus extenditur. 89. Forma non substantialis per æquipollens adimpleri sufficit. 92. Forma ab statutis data velut substantialis seruari debet. 314. 17. Forma dat esse rei. 351. 6. FR humana Fragilitas nihil sanctum, nec vtile intactum relinquit. 24. 32. Fratres de linea dicuntur. 51. 40. Frater dicitur quasi ferè alter, vnus & idem spiritus inter duos diuisus, sunt quasi vna persona, & eiusdem corporis partes. 80. 112. Frater qui turpis est, non habet in officio querelam contra fratris testamentum in quo est turpis hæres scriptus. 106. 106. Frater damnus non patitur ex sententia lata in causa sui fratris circa nobilitatem si postea vberius contrarium probet, vel dum sententia lata fuit circa possessionem. 356. 33, 35. secus sine proprietate. 38. Frater potest nobilis declarari, & alter frater ignobilis. 356. 37. Fratres diuersæ sunt personæ. 2. p. 94. 11. Frater vnus in libertate, alter in seruitute potest esse. 2. p. 95. 28. Fratertitas debet probari ex vtroque latere, vt fratris noceat confessio, secus in fauorabilibus, quia tunc facilius præsumitur. 16. Fraudis exclusio dolosa non iudicatur. 2. p. 113. 61. F V Fundamentum suæ intentionis nemini negari potest. 301. 42. Fundans se in alterius defectu, aut ignobilitate, eam probare tenetur. 178. 4. Fundator potest, quod successores sint puri sanguinis, & quod nubant cum puris, quod adimplere debent, aliàs non admittentur. 99. 2. 3. Fundator grauatus potest successores, vt certum nomen & arma ferant, & prohibere ne ferant arma, nec nomen certæ familiæ. 106. 109, 110. Fundator, aut testator in sua fundatione potest præcipere quod non admittatur, qui contra puritatem, vel nobilitatem testes habeat reprobatos, 299. 23. G E Geminatio confessionis magnum constituit adgminiculum. 2. p. 99. 1. libertati præiudicium affert. 2. obligationem seruitutis inducit. 3. plurimum operatur. 4. fortius ius tribuit actui celebrato. 2. p. 100. 8. tollit defectus incertitudinis, erroris, & falsæ causæ. 9. 10. erroris prætextu non potest reuocari. 11. confessiones inualidas reddit. 15. filiationem probat. 16. & descendendam ex aliqua stirpe. 2. p. 101. 17. ex ex interuallo, non incontinenti facta debet esse. ibidem. ubi optimè distinguitur. Genealogia à prætenfore offertur post factam gratiam, aliàs antea & ad quid. 118. 1. Genealogia antiquæ sancti Officij vera nomina & cognomina ascendentium maculatorum ostendunt. 128. 41. Genealogiæ receptæ in sancto Inquisitionis officio instrumentis simulantur. 2. p. 73. 71. Genealogiæ tripliciter capiuntur in sancto Officio. 2. p. 79. 1. à reis denunciatis pro hæresi, ex testibus examinandis. 7. & in generali territorij inquisitione dum descendentes à maculatis genealogiam exhibere cogebantur. 4. hi duo modi ab vsu iam recesserunt. 5. Genealogiæ & testimonia defectiua inuenta cum alijs authenticis in sancto Officio probant. 2. p. 78. 44. Generalitas restringitur secundùm specialitates additas. 44. 70. Generalitas quomodo intelligenda. 2. p. 70. 12. Generaliter loquentes de macula generis, sine expressione lineæ, ex qua dimanat, non manent reprobati omnino per sententiam contrariam, nisi quatenus intelligi possunt de linea paterna à principio adquisitæ nobilitatis. 293. 66. per eos solum reprobati non possunt informationes. 69. si afferant maculam Sarracenam non reprobantur quoad eam sententiam nobilitatis. 70. nec per admissionem in communitatibus, in quibus descendentes à Mauris non repelluntur, vt Ecclesiæ Regni Granatæ. 71. examinati in iudicijs summarijs puritatis circa maculam non reprobantur per admissionem, & approbationem informatorij. 72. & circa qualitates generis in communitatibus, in quibus non sunt stricta puritatis statuta, sed sufficit iuris communis dispositio, manent integri etiam lata sententia contra eos, si deponant extra iure signatos. 73. & qui depoluerunt in sancto Officio circa delictum contra fidem, & simul maculam delinquentis asserunt, manent integri quoad eam si delinquens absolutus à delicto fuerit. 294. 75. ex Generatione Iudaica multa praua cognita sunt. 43. 67. Generatio quæ sit. 30. 34. Gens quæ sit. 49. 11. Gentiles conuersi à prædicatoribus nostri temporis est idem ac si conuerterentur ab Apostolis. 45. 83. Genu certum personarum iure admitti, & excludi potest. 25. 41. Genu infimum deprimit animum ad bene res gerendas. 25. 46. Genu quid sit. 49. 10. Genu aliquando sumitur pro qualitatibus generis & sanguinis personarum. 49. 10. Genu infimum, & memoria scelerum patrum deprimit animum ad bene agendum. 95. 20. Genu per suas species ostenditur, non e contra. 103. 21. Gerundia vim conditionis habent. 146. 108. Gloria nulla maior, quam quod posteritas ex nostris factis excellentiam nanciscatur. 7. 2. GR Gradus quid sit. 52. 51. Graduum probatio non requiritur in probanda macula. 58. 57. Gradus certi non sunt præfiniti in probando puritatem, & generis maculam. 213. 22. Gradus certi regulariter exprimiendi sunt. 2. p. 33. 100. Gradus ad deducendum comprehensionem actuum postiuorum quomodo computandi. 2. p. 55. 94. sufficere videtur probare descendendam in genere per auditum & famam. ibid. & seqq. contrarium, quod specificè gradus numerari & computari debeant, verius. 97. Gradus certi specificè sunt probandi, dum agitur de re ad quam certi requiruntur. 2. p. 55. 97. 102. 114. Gratia sunt ex natu & voluntate Principis. 90. 38. Gratia Principis interpretatur secundùm modum, & formam solitam. 161. 98. & facta à summo Pontifice de præbenda, quæ sanguinis requirit puritatem, sub eadem conditione facta censetur. 100. & à Rege nostro facta de habitu militari, itidem. 161. 102. adhuc non facta facillè adimitur. 162. 116. 123. denegari potest re integra. 164. 149. Gratia elargiuntur sub conditione, si qualitates requisitæ interueniant. 174. 49. Gratia Principis ex obseruatione, & consuetudine interpretatur. 174. 50. Grauenen vni impositum transit in omnes. 357. 47. nec miru si ex imposito vni alij prægrauentur. 48. qui Grauari potest, potest recusari. 148. 17. Grauatius parere tenetur, & puram ducere. non tantum in primis, sed etiam in secundis nuptijs. 99. 3. 4. & si contraueniat, præsumitur in malâ fide, & velut prædo ad rei, & fructuum restitutionem tenetur. Grauatius si contrahat cum maculata repellitur, & simul eius filij & descendentes, nisi fuerint nati ex putâ ante contrauentionem patris. 100. 8. Grauatius turpiter nubendo grauitate fundatorem offendit, nec tollitur iniuria ex nuptijs postea probè contractis. 12. Grauatius vt cum certa contrahat, si semel interpellatus noluerit, ius amittit. 15. Grauatius ad diligentissimam tenetur inquisitionem. 101. 31. Grauatius excluditur propter nuptias cum impura contractas, quamvis illa decesserit ante consummationem. 102. 49. contrarium. 102. 58. concluditur. 61. Grauatius contrahens sponsalia cum impura, ea mortuâ ante consummationem matrimonij, excusationem non habet, cum per ipsum non extiterit. 102. 51. Grauatius semel recusando contrahere ex præcepto testatoris, licet postea pœnitentia nihil faciat. 104. 78. Grauatius vt ducat uxorem, quæ ex turpi est progenie, & maculata, parere non tenetur. 83. Grauatius ad deferendum arma testatoris sua relinquere non tenetur. 107. 128. sed mixtum ferre potest. 131. in Grauium cum alterius detrimento non licet ex leuibus vagari caduis. 2. p. 29. 50.

Index Rerum,

Heres est legitimus contradictor & defensor. 355.24
Heresis est crimen laesae maiestatis. 73.43
Heresis a naturali prouenit superbia, & ab inclinatione naturali. 76.75
Heresis non probatur per testes singulares, & quare. 150.13. & seq.
Hereses diuersae coniungi inter se non possunt. 202.15.16.18.36
Heresis fama & his similia, differunt. 19
Heresis commodum aliquando affert. 268.3
Heresis omnes prauis moribus sunt praediti, quibus plerumque ad haereses compelluntur. 10.15
ex Haereticorum punitione pax & tranquillitas Hispaniae, quae publice intereest, prouenit. 31.9
Haeretici omnes iidem sunt, conueniuntque in errore, & habent caudas alligatas. 39.20
magis sunt detestabiles, quam Iudaei, & magis nocent cum sua bona apparentia, quam alij pessimi homines. 22
praesumpti non reconciliantur. 25
ex praesumptione iuris, & de iure velut haeretici veri damnantur, nec eis prodest contraria directa probatio. 29
praesumpti vehementer aut leuiter statuto non comprehenduntur si de veris loquatur, & quare. ibidem.
nisi statutum sit de poenitentia, quia in eo comprehenduntur praesumpti si fuerint poenitentia. 30.31
improptere dicti in statutis puritatis non comprehenduntur. 33.32
Haeticus reconciliandus impunitus non debet manere. 60.14
Haeticus contumax velut verus ab Ecclesia iudicatur. 71.22
Haeticus cotinuatè delinquit, & haeresis habes causam continuam, solo consensu perficitur. 78.59
& a tempore perfectionis incipit causa infectionis. 100
Haeticus occultus sine sententia infamis. 197.21.22
vbi quod est irregularis.
Haeticus probato delicto infamis. 25

H E

Hebraei & Agareni, & eorum descendentes abiecti & infames ab omnibus reputantur. 10.4
& sunt seditiosi, cupidi, auari, & perniciosi ad communitates. 7
vbi quod suspecti in fide, inquieti, ambitiosi, & perfidi atque infideles, mendaces, & fallaces. 8
increduli, & duræ ceruicis. 9
cupidi & auari, & vndique mali infectatores, seiplos amantes, elati, superbi, blasphemii, patentibus non obediens, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, &c. 10
ingrati, malum pro bono reddentes. 11
superstitionibus & incantationibus valde dediti. 12
morosi & seditiosi, & qui excitate discordias solent, & omnia exturbare, velut proditores. 13
amicissimi vindictæ, inimicique Christianis. 14
quæ lex Moysi salutaris erat, eam custodire noluerunt, & cum mortifera est, ab ea diuelli nequeunt. 16

peiores quam Iudas Iscariotes. 12.17
Dei placitis semper aduersantur. 18
opera Christi non agnouerunt, demones verò sic. 19
vbi de pluribus damnis ab eis ortis, remissiuè cum sunt medici, mortem ægris procurant. 20
hypocritæ sunt ad decipiendum nos. 21
sunt similes sepulchris dealbatis. 22
vitæ & saluti hominum officiant, & insidiantur cum rixis, seditionibus & magnis ruinis. 23
expulsi ex pluribus regnis, atque prouincijs. 24
habiti apud omnes pro infamibus, abiectis, irritis, oppressis, & vilissimæ conditionis, & facti abominabiles in conspectu Dei, & hominum, & in vulgi saltem opinione viles. 25
& iure communi attentio non possunt habere officia publica. 26
transferunt prædictas qualitates in omnes suos posteros. 27
eorum progenies faciliè ad vomitum redit. 28
quid sit puritas, & macula, & vnde proueniant. 29
quatenus considerentur. 31

H I

Hispania plurimum interesse habet in familiarum nobilium conseruatione. 2.p.7.41
Hispani omnes ex gentilitia gente ad fidem fuerunt conuersi. 168.26
& habentur pro puris, & Christianis veteranis. 27
Hispani omnes praesumuntur Christiani veterani, originem trahunt à Gentilibus conuersis, temporibus Dni Iacobi. 169.1
& praesumuntur probæ, & genuinæ progeniei, non impuri sanguinis, nec infectæ radicis. 164.2
contrarium verus. 168.36.6z
aduentus d.D. Iacobi in Hispaniam hodie dubio, caret propter auctoritatem Vibani Papæ VII. 175.1

Historia, vide Chronica.

H O

Homicidium permissum ob honorem, qui aliter tueri non valet in vtroque foro. 2.p.12.22
in causis puritatis hoc locum habere non potest. 23
Homini plus plaudit malum proximi, quam bonum. 3.10
Homines quod melius est appetunt. 12.1
Homines immodici honoris appetentiores sunt, & optant nominis sui odorem bonum posteris relinquere, etiam post mortem. 7
Homini commune est de alijs malè loqui. 14.7
Homines ex se, vt plurimum, habent quod sunt, ab extra quod venit, minus est. 77.87
Homines ex natura faciles ad credendum. 220.84
Homines honores ab alijs tollendo se honorare putant, & quod purissimum est maculare solent. 241.41
Homines sunt, qui ad se tuendum in committendis delictis, causam inimicitiae procurant. 265.29
Homines honoris immodici appetentiores sunt. 428.29
Honor seruari commendatur in pluribus sacre Scripturæ locis. 5.1.2
Honor sicut ceteris est pretiosior rebus, ita eius amissio maior est omnium bonorum. 5.31
Honor maximum bonorum. 6.8
ob Honorem omnia cooptantur, & de nihilo magis quam de eo curandum est. 7.1
dunt

& Verborum.

dum plus Honoris filijs relinquitur, maior mater parentibus gloria. 8.6
Honor parentum & filiorum iure æquiparatur. 9.28
Honores puris & nobilibus libenter tribui debent. 14.8
Honores augent qualitates possidentis. 3
Honore filio vrentes falsi poena puniendi sunt. 9
Honor malis exhibitus in eorum commutatur ruinam. 13
Honor nimius per inuidiam nobiliores euerit. 13.6
Honoris & lucis coherentia. 15.3
proprium est Honoris non sine æmulis, & calumniatoribus esse. 4
Honor & fama in rebus aduersis plenior gloria euadit. 8.9
de Honore cura maxima esse debet. 16.5
Honorem tuentes plurimum laudantur. ibid.
Honorem spernere vilis animi est. 6
verecundum est Honorem inultum relinquere. 7
deserere proprium Honorem aliquando inducit peccatum lethale. 17.17.21
Honorem totius generis amissum relinquit mortale constituit peccatum. 18.17
negligentia proprij Honoris non commendatur in lacta pagina, sed tantum vt vindicta ita non sumatur, vt proximum ledamus. 24.25
modi, quibus insequi Honorem iniuriatus licitè possit, quales. 26. & seq.
Honor nullus est, qui sit securus ab inimicorum calumnijs. 27.1.34
Honorem petens, sine requisitis qualitatibus sibi imputet, si rejiciatur. 27.2.42
Honor Regni Regique augetur per dignitates subditorum. 2.p.5.12
Honorem aboleri mendacijs, & calumnijs lugubre, & enorme est. 2.p.7.38
Honor defendi potest manu armata. 2.p.11.20
Honore priuari, grauius est quam omnibus bonis temporalibus. 21
Honor & dignitas filij, est honor & dignitas patris. 2.p.84.85
fauendum in dubio honori & famæ proximi. 2.p.115.86

I D

Idem est quod eiusdem est substantia. 65.63
Identitas familiae praesumitur ex identitate cognominum eiusdem loci. 339.19
Identitatis effectus tolluntur data dissimilitudine. 305.101
Identitas personarum, & rerum in instrumentis contentarum ita est probanda, vt earum certitudo perfecte demonstraretur. 332.6
Identitatem probare quis teneatur, diuersæ Doctorum sententia. 333.1
Identitas non ex solo nomine, sed simul ex alijs signis & demonstrationibus probatur. 334.11
Identitas non praesumitur, si verè adsit pluralitas, vel diuersitas. 335.15.26
Identitas nominis arguit corporis identitatem nisi plures sint eiusdem nominis. 17
Identitas cuiusque rei, vt praesumatur, debet signatam sufficienti demonstratione. 19.20.22.30
Identitas rerum praesumitur, si multiplicari non solent. 335.28
quorum veritas ostenditur. 29. & seqq. maxime. 35. & seqq.
Identitas rei non sufficienter demonstratae praesumi non potest. 30

equi mortui non probatur ostendendo mortuum fuisse in genere sine certis signis. ibid.
& ratio. 31
Identitatem praesumptam pro se habens non tenetur eam probare euidentioribus probationibus. ibid.
Identitas, nec pluralitas non praesumitur, sed probari ab alleganti debet. ibid.
allegans probare tenetur. 32
Identitas rerum quæ multiplicari solent eodem modo probantur, ac illarum, quæ non solent multiplicari. 337.36.37
Identitatem rei demonstratæ per duas demonstrationes euertere debet aduersarius negans, per alias potentiores probationes. 40
Identitas familiae probatur per identitatem cognominis, & armorum. 338.3.4
ex nominatione, & tractatu. 339.19
& ex iure sepeliendi in sepulchro familiae, & ex habitatione maiorum in certa domo. 20
Identitas nominis tantum efficit praesumptionem pro identitate familiae, maxime si nomen simplex & nudus sit ab omni alia demonstratione, vel intendatur probare gradum certum, aliàs plenam efficit probationem, saltem ad transferendum onus probandi in aduersarium. 21.22
Identitas diuersitate extante praesumi non potest. 340.32
Identitas personæ per praesumptiones, & coniecturas in antiquis probatur. 341.2
& ex leuioribus probationibus. 3
& per publicam vocem & famam. 4
imò per qualem qualem probationem, etiam semiplenam. 5
ex nomine & cognomine. 341.6.2.6
& per duas demonstrationes quamvis alia non conueniant. ibid.
& ex qualitate peculiari personæ. 7
& ex vicinitate in aliqua certa parochia. 8
ex solo nomine proprio non probatur, nisi adiecto alio signo, vel demonstratione. 9.19
nec cum eiusdem nominis verisimilis est pluralitas. 10
vel dum plures sunt eiusdem nominis, secus aliter. 11
ex diuersis non praesumitur. 12
praesumitur tamen & probatur ex nomine singulari, vulgò, Nombreposito. 342.17
nisi probetur eodem tempore alios eiusdem extitisse nominis. 21
fundi ex solo nomine probatur. 23.24
& per duo constantia, & si alia expressa differant. 344.33
personæ ita ex nomine & cognomine probatur, vt procedat etiam si geminum quis nomen ferat, nam ex quolibet eorum probatur identitas. 29
non tamen dum sunt duo nomina propria tantum, nisi eis cognomen, aut aliud signum addatur. 39
vel si eorum coniunctio non visitata fuerit. 31
vel sit modica differentia nominis. 32.33
si nomen potest pluribus conuenire, ostendi debet cum duabus saltem demonstrationibus. 34
probatur ex scripturis, & instrumentis, in quibus sit nomen & cognomen illius, de quo quaeritur. 35
in grauibz & criminalibus causis non praesumitur. 36
contrarium verius secundum aliquos. 345.39
ex nomine & cognomine, aut cum duabus de-

Index Rerum,

monstrationibus, aut dum singulare est nomen, non tam præsumitur, quam probatur. 39.40
 nullum discrimen est inter causas criminales, & civiles, quoad identitatis probationem. 41
 in antiquis lentior sufficit probatio. 42
 constando de persona, de nominibus & demonstrationibus curandum non est. 43
 Identitas, non pluralitas matrimonij præsumitur. 34.6.2.9.
 Identitas actuum, qui reiterari non solent, præsumitur, non pluralitas. 8
 Identitas probanda eorum, qui in sacellis benedictis, scripturis, & genealogijs antiquis continentur. 2.p.138.10
 superat Idololatriam contra cognitam veritatem dimicare. 2.p.16.38
 Idoneitas testium specialiter aliquando probatur. 12.9.58
 Idoneitas testium probari non est necesse. 145.105
 expressio Idoneitatis in lege aliud operare non potest, nisi quoad specificè probetur. 107
 Idoneitatem maiorem cognosci perdifficile. 159.68
 Idoneitas testium circa famam an specificè probanda. 239.31
 concluditur negativè. 32
 Idoneitas cuiusque rei, vel personæ probatur per duplicem enunciatiuam diuersorum notariorum 328.31
 Idoneus æquè nominatis existentibus gratificationi locus est. 159.68
 Idoneus quilibet præsumitur. 171.24
 Idoneior eligi debet, aliàs peccatum interueniet lethale, etiamsi habeat contra se testes per sententiam verè reprobatos. 298.15
I G
 Ignobiles nobilitati desiderant, & purificari maculati, & aliquando obliquè & fallaciter. 11.9.10.11
 Ignobiles sanguinis puri præferendi Neophytis, & eorum descendentes in obtinendis publicis officijs. 33.28
 Ignobilitas probatur per testes singulares. 207.63
 Ignominia ingentiora affert mala, quam hostium, & inimicorum insidiæ. 3.8
 Ignominia filij dedecus est patris, & consanguineorum. 2.p.54.83
 Ignorantia qualitatum eius cum qua successor matrimonium contraxit, an exculationem præstet. 100.24
 negatur. num. seqq.
 intelligitur. 28. & seqq. nu. 41. & seqq.
 Ignorantia non præsumitur dum agitur de lucro. 32
 Ignorantia affectata præsumitur vbi sunt, qui scientiam præstare poterant. 34
 maximè si facilè inueniri valebant. 35.39
 non excusat, cū quis inuestigare tenebatur. 36.38
 præsertim cū ius tertij lædi potest. 37
 Ignorantia excusat à deferendo nomen & arma. 107.127
 Ignorantia in petitis non præsumitur. 140.34
 maximè cum expressè secretum promiserint. 35
 Ignorantia, nec error non præsumitur in his ad quæ tenemur ex officio. 140.37
 Ignorantia patroni præsumitur, non scientia, & ignorantia vnus ex alijs procedit. 157.45
 crassa, & scientia æquiparantur. 160.81
 qualitatum aliquando excusat patronum indignum præsentantem, & poterit secundo præsentare. 160.91
 probabilis facit quadriennium non currere. 92
 Ignorantia rei publicæ, & omnibus communis non præsumitur. 242.2.231
 Ignorantia probabilis iusta est restitutionis causa. 2.p.61.2
 contrarium verius. 21. & seqq.
 Ignorantia qualitatum proprii generis non præsumitur. 2.p.82.24
 Ignorantia qualitatum proprii generis aliquando euenit. 2.p.85.17
 Ignorantia qualitatis sanguinis cadit circa alienum factum. ibid.
I L
 Illatio ex diuersis non inducitur, nec quid certum. 305.102
 Illegitimus virtuosus, nobilis & de familia dicitur. 56.28
 Illegitimi inhabiles ad successiones. 111.187
I M
 Immemorialis legitime probata nihil est si postea aliquid probetur contrarium. 116.16
 Immemorialis non dicitur vbi adest memoria. 18
 Immemorialis quomodo probetur, non sufficit centum anni, si adsit aliquis initij memoria. 233.17
 Impedimentum, aut absentia patroni ad non præsentandum intra signatum tempus ei prodest. 157.46
 Impedimentum occultum matrimonij ex vi monitorij denunciandum. 187.6
 nisi oriatur ex infamia, seu peccato occulto. 7
 Imperfecta coniunguntur ad plene probandum in his, quæ sunt difficilis probationis. 241.53
 Imperfectum est aliquid licet integrè, ex quo iudices poterunt suos instruere animos. 297.10
 Impetrans priuilegium nobilitatis planè se ignobilem facit. 89.33
 sicut qui petit legitimari illegitimum se dicit. 34
 Impetratio generalis à summo Pontifice non præiudicat præsentati à patrono, nisi cum speciali de rogatione iuris patronatus, quæ præsumendi non est. 160.85.86
 Impone sibi falsum crimen ex quo sibi mors, aut filijs damnum sequatur, peccatum gignit mortale. 2.p.83.33
 Impossibile iudicatur, quod seruato nomine, & fama bona fieri non potest. 6.16
 Improbabile est quod incertum. 181.30
 Impuritas quid sit. 55.21
 Impuritas aliter contrahitur ex iure communi, aliter ex statutis. 22
 Impurum quis sit. 58.57
 Impurus dicitur, qui ab stirpe impura deriuatur, & ab honoribus excluditur, quia descendit ab eo qui ob sua, facinora, aut ob prauam religionem ab eisdem exclusus erat. 181.30
 Impurus nobilis esse non potest. 289.35
I N
 Incapax habilitatur ex gratia Principis. 162.123
 Incertitudo non vitiat, quando certitudo speratur 181.37
 Incertitudo parentum quando filios excludat, & quando non. 183.33. & seqq.
 si incertum sit, an prætor filius sit Petri, an Ioannis, vtriusque qualitates probandæ sunt, & si ambo puritate, & nobilitate sunt præditi, admittendus venit. ibid.
 si verò vnus nobilis, & purus est, alter verò non, rejiciendus venit. 58. & seqq.
 & quid dum procreatus fuit in figura matrimonij. 111.

& Verborum.

in crimine hæresis. 196.13
 contrarium. 197.21
 incommoda plura sequuntur ex admissione 7. 10.6
 Infirmis non plus tribuendum quàm conuersioni. 62.30.
 Infinitas, & pluralitas actuum vitanda, quia confusionem parit. 158.6.2.
 patronus qui potest variare, duos tantum potest nominare, vt infinitas tollatur. ibid.
 Infirmatio puritatis pro incepta habetur postquam Commissarius fuerit profectus ad locum originis. Informatio puritatis nulla est, quæ à testibus non incipiat, & inter cæteras optima habeatur. 185.3.4
 Informatio vix est constans, & vniformis circa generis maculam. 236.8
 Informationibus perfectis noua inquisitio ex inimicorum delationibus fieri non oportet. 272.37
 ante perfectionem verò recipi eorum dicta poterunt. 38
 Informationes receptæ circa puritatem, & nobilitatem summaria sunt. 278.5
 Informationes puritatis non de vno tantum fiunt, sed de omnibus, qui sunt de genere. 2.p.53.75
 Informationes debent accipi circa qualitates sanguinis omni cura, & maxima diligentia. 2.p.120.34
 Infusa primæ causæ semper attendenda. 127.27.
 Ingenuus, vide Liber.
 Ingratitudo & demerita iustam exclusionis causam præstant, maximè inimicitij & odia superuenientia, & nulla maiora quàm ludæorum. 25.42.43
 Ingratitudo patris an noceat filiis natis ante eam commissam. 85.55
 Vide Demerita.
 Ingressus Collegij, & capere pium legatum sine qualitatibus requisitis, quæ fuerunt causa finalis, obligat ad restitutionem. 23.24
 Inhabilis cum conditione impetrandi dispensationem valida, & non priuatur patronus, nec pro ea vice facultate alium præsentandi. 160.83
 facta à Rege nostro Hispaniæ velut patronus tribuit ius ad rem. 84
 Inhabiles probant quæ sunt difficilis probationis. 257.4.5.
 Inhabilitas medijs insuit inhabilitatem in extremis. 25.6.
 Inhabilitas filiorum hæretici est quasi genus irregularitatis non ex infamia procedens. 73.40
 contrarium. ibi. & seqq.
 Inhabilitatis causa ex delicto parentis deducta quæ ratione oriatur. 75.70
 Inhabilitas testium ex interesse & commodo proueniens ex alijs suppletur. 256.35
 Inhabilitas testium ex adminiculis suppletur. 27.29
 Inimicitia ex coniecturis, & præsumptionibus probatur. 261.7
 declaratur vt nu. seqq.
 Inimicitia non tam ex causa, quàm ex animo regulanda. 9
 Inimicitia grauis oritur ex lite criminali. 12
 ex verbis iniurijs, 13
 & ex testimonio in causis puritatis circa alicuius maculam. 14
 & ex famosa actione seu status controuersia. 15
 & ex causa matrimoniali. 16
 Inimicitia capitalis omnem fidem tollit, secus lenis. 271.30
 Inimicitia præsumpta sicut vera à testimonio repel-

niij, 184.63
 Incertitudo facit deficere decisionem, & iuris simpliciter. 333.3
 Incertum dicitur dum intellectus plurimum laborat in intelligendo. 328.39
 Inclusio vnus est exclusio alterius, & è contra. 2.p.31.6.73. & 2.p.58.6.
 Indefinita æquipollet vniuersali. 213.27
 probanda Indicijs & præsumptionibus, probantur per testes de auditu. 210.8
 Indigna dicitur non solum quæ turpis est in se, sed etiam quæ est de inæquali genere, familia, seu nobilitate. 104.88
 Indigni quoad honores in consideratione non sunt. 13.9.
 Indigni ad seruendum in domo Principum, non possunt digni esse ad seruendum in causa Dei, & Reipublicæ. 26.44
 asserens aliquando Indignum id plene probare tenetur. 170.13
 maximè dum quis indignus dicitur ex aliqua turpi causa, vt generis macula est. 14
 explicatur. 176.69
 Inducta in odium, fauorem operare non possunt. 302.63.
 ad vnum finem contrarium non operantur. 64.
 qui proximum indebitè Infamat, grauitè peccat. 4.30.
 Infamare seipsum quando peccat. 6.18
 raro quis se Infamat absque aliorum detrimento. 7.21
 Infamatio ex multorum voce nascitur, dicitur immunitio, nota, seu priuatio famæ. 2.p.39.55.62
 Infamator non liberatur à restitutione per condonationem iniuriæ communis pluribus, si ab vno tantum. 18.24
 Infamans se non tenetur ad restitutionem, nisi in alios infamia vertatur. ibid.
 Infamatus publicè ius bonæ famæ vndique amittit. 4.21.
 olim publicè Infamatus, qui bonam postea assequutus fuit famam, & extare mendatus, infamis pro illo tempore dici potest, cum expressione emendat, dummodo de alio delicto diuerso non infamatus. 22.23
 Infamia plus fugienda, quàm cætera perniciosa. 3.4
 Infamia notati diuersis iure nuncupantur nominibus. 6
 Infamia semel accepta cicatrix nunquam deletur, & audiens Infamiam, & incautè eam veram iudicans, non minus lædit, quàm calumniator. 12
 Infamia proximi publica licitè detegitur non solum vbi publica est, sed etiam vbi ignoratur. 4.21
 nihil est improbius, quàm Infamiam posteris non veteri. 7.4
 Infamia facti perpetua est. 25.34
 Infamia ex matrimonio prohibito contrahitur, etiamsi nulliter initietur. 101.63
 Infamia iure canonico irrogatur ex solo crimine. 190.26.
 Infamia quid perpetuè durat. 221.10
 Infamia publica in absentia percontari licet. 2. p. 14.18.
 Infamia maior cæteris poena est. 2.p.83.33
 Infamia acceptans munus iudicandi tacita infamia, acriter punitur. 23.24
 Infamis irregularis est. 94.9
 Infamis vt quis dicatur, sententia requiritur, etiam

Index Rerum,

lit, & sufficit, si probetur per testes, aut, per con-
 iceluras. 3.p.29.58 59
Inimicus famam non ita vt nota est ferunt, facile
 mentionitur, omniaque mala cogitant vt dama-
 inferant inimico. 14.4.5
Inimici an examinandi in puritatis informatiis.
 129.53.
 spernendi non omnino. 54
 regulariter ab eorum abstinentium examine, 55
 maximè in inquisitionibus lecteri. 56
Inimici non audiendi, si vanas maculas & defectus
 afferant. 129.60
Inimicus causa calumniandi danda non est. 214.33
Inimicus ex causa inimicitiae dicitur, sicut amicus ex
 causa amicitiae. 263. 1
Inimicus etiam praesumptus dicitur. 6
Inimici dicuntur consanguinei inimici nostri vsque
 ad quartum gradum, & ulterius arbitrio iudi-
 cum. 264.17
 & omnes qui sunt eiusdem familiae. 8
 & qui inimici sunt consanguinei nostri. 265.19
Inimici à testimonio repelluntur, praecipue in graui-
 bus causis inimicitia incontinenti probata. 266.1
 nec admissi fidem efficiunt. 2
 etiam in criminalibus exceptis. 3
 et si causa inimicitiae leuis sit. 4
 nec efficiunt indicium, nec praesumptionem, 5
 quamvis existant in articulo mortis. 6
 nec ex eis iudices se instruere possunt. 267.7
 in causis puritatis admitti non debent ad aliquid
 probandum. 266.3
 nec suppleantur ex aliis adminiculis, nec praesump-
 tionibus. 267.10
 non praesumitur, quod vera dicant, nec bene cog-
 itent, sed quod facile mentiantur, & deponant
 ex odio & inimicitia. 11
 iniuriam est fidem eis in miminis etiam praestare.
Inimici tam animae, quam corporis aliquando pro-
 sunt. 268.2.5
 & in causis puritatis. 267.7. & seqq.
ex Inimicis, sumendum id, in quo nobis prodesse
 possunt. 269.6
Inimici praesumuntur melius scire defectus, quam
 alij. 8
 & eos facilius detegere. 9
 dirigere possunt iudices in viam inueniendae ve-
 ritatis. 16
ex eorum dictis & rationibus ostendi veritas po-
 test, distat enim persona à testimonio. 17.33
 aliquando veritatem agnoscunt. 18
 profunt ad inquirendum. 270.19.24
 deseruiunt ad coadiuuandum alias probationes. 26
 explicatur. 30
 si deponunt in fauorem, pleniorum quam alij effi-
 ciunt fidem. 27
 quando ab affectione, & amore longius distant,
 tanto firmius eorum reputatur testimonium, in
 fauorem inimici. 28
 produci solent in puritatis & nobilitatis causis.
 271.31.
 non sunt spernendi. 32
 aliquando incommoda ex eorum sequuntur exa-
 mine. 34. & seqq.
 completis informatiis non deseruiunt ad re-
 cipiendum nouas. 37
 in inquisitorio informatiis possunt examinari, non
 vero postquam perfectum est. 272.38
ex illo damnum non sequitur, nec praetensores
 conqueri possunt. 39. & seqq.
 ex macula ab eis asserita, & per alios non probata
 reijci praetensor non debet. 36. & seqq. maximè 45
Inimicorum dicta accepta in sensu iuridico incom-
 moda non afferunt. 272.36
Inimici quando in causis puritatis ad testimonium
 admittantur. 2.p.30.63
Inimici seminare solent verba iniuriola infamandi
 causa, siue minuendae opinionis. 2.p.361.7
 ex bono *Inisio* bonus oritur processus. 127.25
 secus econtra. ibid.
Initium rei inspiciendum est. 167.19. & 2.p.40.74
Iniuria famosa dupliciter ferit, & triplex producit
 damnum. 3.11.12
Iniuria honoris grauior, quam membri abscissio. 6.
 19.
Iniuriam relinquere inultam vilis animi est. 161
 veterem ferendo Iniuriam inuitas nouam. 2
Iniuria familiam tangeas renunciari non potest, ne-
 que condonari. 8.20
 perficitur operatur Iniurias remittendo, & pa-
 rando cor ad ferendum alias pro Deo. 17.10
 quilibet potest in iudicio sequi Iniurias absque
 peccato. 11
 & extra resistere inferenti Iniuriam. 12
 & eum occidere, si aliter se, & suum honorem de-
 fendere non possit. 13
 quod declaratur. 14
 & etiam potest occidere Iniuriantem fugientem,
 ita vt nec irregularitatem incurrat. ibid.
 & quid in Clericis. ibid.
Iniuria particulari remissa non censetur sublata pu-
 blica satisfactio. 16
Iniuria Regem prosequitur patrocinans maculatos
 ad obtinendum officia publica. 32.27
Iniuria qua vocamus Iudaeum, aut Maurum quomo-
 do in Hispania accipitur. 58.63. & seqq.
Iniuria recens non probatur per testes singulares, se-
 cus si antiqua. 106.51
Iniuria facta vni, vniuersae eius sit familia. 253.9
Iniuriarum actio competit aduersus eum qui diuitem
 diffamat de paupertate. 2.p.11.13
Iniuria contra honorem proximi ex odio illata pec-
 catum gignit mortale. 2.p.14.11
 non tam si falsa, & si vera existat, & occulta ma-
 neat. 12
 cum obligatione restitutionis. ibid.
 & contra defunctum, cui & eius liberis fama de-
 perditata restitui debet, nisi infamia vera & publica
 existat. 13
Iniuria plures tangens grauior quam pauciores. 15
Iniuria facta Religioso, quae praedictum affert Cœ-
 nobio, aut religioni, grauior est, quam si illius per-
 sonam non egrediatur. 16
Iniuria perficitur ex mentis deliberatione, & ex re-
 uocatione in animum. 2.p.36.18
Iniuria, vt gignat peccatum mortale grauis esse de-
 bet, leuis leue gignit peccatum, & nullam resti-
 tuendi obligationem. 2.p.41.95
 nisi ratione damni ex ea prouenientis, vt si fiat
 personae in dignitate constituta. 96
 aut si amittatur res grauis, quia tunc & lethale
 oritur peccatum, & obligatio restituendi. 97.98.
 99.
 vbi de verbis Iudaei, Sarraceni, & haeretici. ibid.
Iniurians praesenti tantum peccat, sicut absenti con-
 uicians. 2.p.41.87
 contrarium tenent Theologi. 88. & seqq.
Iniuriatus

& Verborum.

Iniuriatus verbis atrocibus si aliter se defendere ne-
 quit, potest iniuriantem occidere, & eum qui co-
 natum eum in iudicio magnis calumnijs offendere,
 secus iure externo. 2.p.12.24
Inisio magis sunt, qui magis occultè procedunt. 2.p.
 29.53.
Inobediens semel, quamvis postea obediat nihil faci-
 cit, omnino ius suum amittit, & se indignum red-
 didit. 99.9.10
Inquiens maculam generis ob prauam finem mor-
 taliter peccat. 2.p.14.19
 nisi iusta interueniat causa, & qualis sit. 2.p.19.20
 aut inuincibilis ignorantia. 22
 aut si deficiat dolus, & gaudium damni proximi. 23
 declaratur. 24
Inquisitionis Officium institutum fuit ad puniendos
 haereticos fidei inimicos. 31.6
Inquisitio specialis institui non debet ex quolibet
 testimonio, secus generalis. 270.25
Inquisitio incipiens ab inimicis in casu legitimo &
 necessario, nimis dura non est. 272.39
 nec praetensori, nec eius consanguineis iniurio-
 sa. 41
Inquisitores moribus atque virtutibus alios antecel-
 lunt. 214
Inquisitores haereticæ prauitatis priuilegium resi-
 dendi habent. 92.71
 nisi beneficia curata fuerint. 72
Inquisitores haereticæ prauitatis iudices sunt dele-
 gati à Sede Apostolica, secundum quosdam, & se-
 cundum alios sunt iudices ordinarij. 123.25
Inquisitores, officiales, & ministri sancti Officij sub
 grauibus poenis seruare secretum tenentur. 138.18
 non solum in causis fidei, sed etiam in puritatis
 negotijs. 19
 excommunicationem incurrunt. 21
Inquisitores haereticæ prauitatis in magna sunt di-
 gnitate constituti, grauissimi, & quissimi, & pru-
 dentissimi. 147.7
 inter eos & ceteros iudices, quoad recusatorem
 discrimen nullum. 147.9
Inquisitores haereticæ prauitatis non debent pro-
 cedere ad specialem inquisitionem virtute libelli
 absque subtractione, sed ad generalem tantum, &
 qua forma. 2.p.27.30.31
Institutor maioratus potest onera & vocationes quas
 voluerit apponere. 95.28
Instrumenta, & scripturae inquirendae quando & ad
 quid. 135.42.43
Instrumenta per sententiam reprobata inefficacia
 manent. 289.28
Instrumenta vim capiunt ex persona publica, & so-
 lemnitatibus, & à suo initio dicuntur probatio
 prolata. 305.107
 fidem efficiunt inter omnes quibus sunt commu-
 nia. 306.109
 etiam si fuerint producta in extranei causa, ibid.
Instrumenta cum testibus magnam habent affinita-
 tem, & similitudinem. 319.1
Instrumentum sumitur pro omni eo quo lis instrui-
 tur, & tunc comprehendit testes. 3
Instrumentum & scriptura semper loquuntur. 9
Instrumentum vt plene probet publicum esse debet,
 306.1
Instrumenti nomine quae comprehendantur. 320.2
 & seqq. vsque ad 9.
Instrumentum non tantum probat, quae expressè
 continet, sed etiam quae tacitè, directè, ex natura
 dispositionis & contractus, & ex suadente neces-
 sitate colliguntur. 321.2
 & in omnibus his quae executioni mandantur. 13
 & quae enunciatiue profert principaliter propter
 se, secus si propter aliud, & inter eosdem enun-
 ciantes, secus quoad alios. 14
 falsum redditur propter enunciationem falsam
 ad actum necessariam, non verò si non ita ne-
 cessaria. 15
 appellatur probatio probata. 16
 ad probandum nulla indiget forti disceptatione. 17
 nisi eius fides suspendatur per oppositas obiectio-
 nes, vel tollatur per potiores probationes. 18
 vt probet, debet quid certum, & indubitabile con-
 tinere. 19
 loquens conditionaliter non probat nisi existente
 conditione. 20
 nec si relatiue nisi verificetur relatio. 21
 vel constat ex ipsa scriptura. 22
 referendo certam quantitatem probat, & nocet
 quamvis eius causam ad aliud referat. 23
 secus si vtrumque incertum, & offuscatum ma-
 neat. 24
 quod virtualiter, & in consequentiam continet
 expressum dicitur. 25
 vt probet, verisimile continere debet. 26
 praecipue si non verisimile adsit in principaliori
 eius parte. 322.28
 eius fides non minuitur per cancellationem, nisi
 interdicat substantialem partem. 29
 approbatum in totum censetur à producenti. 30
 explicatur. num. seqq.
Instrumenta duplicem efficiunt probationem, direc-
 tam, & indirectam. 321.1
Instrumentum de praedictis qualitatibus frustra fit. 3.4
Instrumentum factum de his, quae nec interuenire,
 nec explicari potuerunt confessionis tempore
 nihil probat. 5
 etiam si apparet potuerunt, non tamen compae-
 ruerint. 6
Instrumentum probat inter contrahentes tantum. 10
Instrumenta antiquissima in quibus quis nobilis di-
 citur faciunt magnum signum nobilitatis. 324.12
Instrumentum & omnia in eo contenta vera praesu-
 muntur. 125.4
Instrumentum aliis damnum afferre non potest. 6
Instrumenta maiorem in antiquis fidem faciunt,
 quam testes. 326.12
Instrumentum defectuum probat in antiquis. 20.24
Instrumenta inter alios celebrata in antiquis testio-
 nocent. 328.33
 & faciunt probationem notoriam. 35
 & rem de qua loquuntur. 36
 etiam si mentionem indirectam de ea faciant. 37
 aut virtualiter, & in consequentiam. 38.40
 nisi obscure & incertè loquantur. 39
Instrumenta plura enunciatiua nouiter confecta ma-
 gnam efficiunt praesumptionem, immò secundum
 quosdam plene probant. 331.66.68
Instrumenta defectiua inuenta in publico archiuo
 plene probant. 331.70
Instrumentum, & scriptura in qua continetur no-
 men illius de quo quaeritur, eius probat identita-
 tem. 344.35
Instrumentum factum clam, & in abscondito falsum
 praesumitur. 2.p.29.60
Instrumentum circa aliam rem diuersum censetur.
 2.p.66.61

Index Rerum,

vtens Instrumentis aduersus sententiam ex priuilegijs probationibus iurare prius debet antea eorum non habuisse notitiam. 72
Instrumentum nullum nihil est. 2.p.72.48
Instrumentum nullu trahi executioni non potest. 49
nec obscurum, nec offuscatum. 50
domestica Instrumenta & probationes nihil probant. 2.p.97.3.4.5
Instrumenta defectuosa, aut non legitime authenticata constituunt aduinculum. 2.p.102.24
Instrumenta pleniora in antiquis efficiunt fidem. 2.p.123.24.
Instrumenta legitima potiora in antiquis prestant fidem, quam testes. 2.p.137.2
Instrumenta a pretensores non exquirantur nisi ex causa, & cum cautela. 9
Intellectus absonus vitandus. 2.p.110.12
Intendens priuilegium alicui concessum familiae, debet in specie probare ex ea esse, nec sufficit nomen, nec arma ferre. 329.24
Interpretatio in statutis fieri debet de his, quae sunt proprie talia, non vero secundum quid. 28.13
Interpretatio illa sumenda est, quae nocet ei, qui se fundat in probatione dubia. 235.4
non tamen contra pretensores in causis puritatis. 5
Interpretatio illa sumenda, quae pro nobilitate est, ut augeatur numerus nobilium. 2.p.6.20
Interpretatio dubiorum sumenda est ex natura rei, de qua agitur. 2.p.33.104
Interpretatio nostri textus strictè fieri debet. 2.p.54.82.
Interrogans infamiam proximi sine iusta causa, peccat, & qualis dicatur iusta causa. 3.18
Interrogatio maculae generis licita est, dum licitè eam testificare possumus, & dum graue verisimile damnum oriri non potest. 2.p.14.21.24
Interrogationes speciales non debent fieri ob secretos libellos, etiam si habeant subscriptionem proferentis. 2.p.30.70
Interrogationes testium circa accidentalia, quae concernunt ad negotij meliorem expeditionem attenduntur, sicut principale. 2.p.90.28.31
Interrogationes factae in sancto Officio circa qualitates testium, & reorum, respiciunt ad melius eruendam veritatem. 30
considerantur vel principale. 31
Inuolutura praesumitur facta prout est mos. 160.97
Inuidi nobiliores infamare intendunt. 14.6
Inutilia rescandanda veniunt. 2.p.76.15
I R
Ira est irrationabilis perturbatio mentis. 2.p.36.19
Irregularitas filiorum hereticorum oritur ab infamia orta ex delicto parentum, non ex alia causa. 73.47
I V
Iudaei, nec Sarraceni, nec eorum proles tute fidem defendunt. 26.45
nec exercent officium sanctae Inquisitionis. 46
nec Rempublicam, nec Regnum gubernabunt. 47
communitatibus & Ecclesiis rixas portabunt. 48
antiquis Christianis ignominias afferent. 49
ex eorum exclusione plura fuerunt sublata damna. 50
Iudaei & Mauri eorumque descendentes ob prauos mores odio iustitiam habent, & ad omne sunt procliuus malum, & non continentur sub statuto fundato in aequitate. 33.31
Iudaei & Mauri haeretici nisi improprie non dicuntur.

tur. 38.16
dicuntur Christiani transientes ad ritus Iudaeorum, & Maurorum. 19
extant à Domino maledicti, & in eis adest ratio prauorum morum. 44.78.79
eorum prauos mores causam fuisse impulsuam statutorum puritatis, non finalem, minus bene dixit Pererius de Lara, & quare. 45.91
Iudaei illi ex nostris repelluntur statutis, qui fuerint conuersi paucis abhinc annis; non vero qui ab Apostolis, & post eos. 55.25
Iudaei, & eorum descendentes hypocritae sunt, & virtutibus apparentibus alios decipiunt. 62.33.34
Iudices non cuique dicto credere debent. 14.10
Iudices medium, iustum & equabile ferre debent. 197
Iudices oportet clari esse sanguinis. 32.26
Iudices, quae in iudicando animaduertere debeant. 50.33.
Iudex propter sententiam nullam litem suam non facit. 103.68.
Iudices Ecclesiastici iurare debent patrem imperditem matrimonij filij cum maculata. 106.95.96
& contra dum pater, aut tutores volunt virginem indigno in matrimonium tradere, possunt dispensare in denunciationibus. 67
Iudices possunt in causis honoris ex officio examinare testes in calculo ferenda sententiae ad coadiuuandum alias probationes. 114.19
Iudex potest sequi propriam conscientiam omissis probationibus, dum agitur de conferendis officiis, & dignitatibus publicis, etiam si eam habeat in confessione sacramentali. 115.20
Iudex ex officio tenetur in fauorem rei veritatem, & innocentiam aperire. 120.21
malè inquirens veritatem, ad interesse tenetur. 22
Iudices delegati incapaces sunt accipiendi, & retinendi munera. 123.23
Iudicium est veri inquisitio. 131.8
Iudex ex praua inquisitione ob dolum, vel culpam tenetur. ibid.
Iudex à testibus rationem expectare debet. 132.12.14
in concordiam adducere eos debet. 16
numerum eorum excedere non debet. 19
nisi in causis arduis. 20
contestes quo modo examinabit. 21.22
veritatem prudenter, & bonis artibus inquirat. 23
omnia nihilo praetermisso à testibus petat. 133.24
supplere defectus potest etiam dum ex petitione partis proceditur. ibid.
debet testes interrogare diligenter, & non perfunctorie. 25
omnia adscribi efficiat. 26
testes per se examiner, & alii non committat. 29.
& seqq.
deficientibus testibus in originis loco, suppleat ex locis conuicinis. 36. & seqq.
notitia maiorum deficienti in origine, quid agendum. 134.38. & seqq.
dubio existente an pretenso sit ex hac, aut ex illa familia, quid? 41
instrumenta & scripturas inquirat, & extrahere faciat. 42
quid dum vertitur dubium ex binis nuptiis contractis ab aliquo ascendente pretenso sit. 43
quidque dum occultae litterae offeruntur contra pretensores. 135.51
Iudex ex officio cautelis occurrere debet. 128.39
Iudices poenas contra transgressores secretum dimetiri

& Verborum.

metici debent secundum rei grauitatem, personarum, & damnorum. 144.86.
Iudex potest singularibus testibus fidem prestare, & multo melius lex, & Superiorum placitum. 96.
Iudex Ecclesiasticus probatis reculationis causis in totum à cognitione causae remouetur. 147.3.
Iudices omnes reculati valent tam seculares, quam Ecclesiastici. ibid.
etiam Episcopi. 4
& Cardinales. 5
delegati. 6.
commissarius ad recipiendas informationes puritatis. ibid.
Inquisitores haereticae prauitatis. 7
notarius. 148.15.
nuncius, seu familiaris. 17.
contrarius. 18. & seqq.
limitatur. 149.24
Iudici seculari reculato adiunctus datur. 147.10
Iudex relationem implere debet, dum partes discordant. 150.21.
Iudices ius impartendi munus habent. 163.137
& multo magis bonam famam & honorem. 238.
Iudices non habent liberum arbitrium reprobandi informationes, nec repellendi pretensores. 180.23.
Iudex deliberare potest, quanta sit testibus singularibus adhibenda fides. 208.74
potest testi vnico ex coniecturis verisimilibus credere plenè. 75.
Iudices quid attendere debeant circa probationem auditus, & suum dirigendum arbitrium. 220.84.87.
Iudices in conferendis honoribus publicis sequi possunt scientiam priuatam, & omittere publicam, sequendo circumstantias verisimiles, licet de rigore iuris non plenè probent. 240.39
in iudicando tamen, ex imperfectis probationibus prudenter multa considerare debent, maxime in causis puritatis, & nobilitatis, & quare. 40. & seqq.
Iudex remotus ab officio propter infamiam, non tenetur se infamem fateri, sed tantum iudicem esse non posse. 244.21.
Iudices non possunt suos animos ex inimicis instruere. 267.7.
Iudices inquirere possunt ex qualibet probabili coniectura. 270.70.
Iudices veritatem omnibus inquirere debent modis, & nihil intactum relinquere, ad quod magnas habent habenas, & pro veritate debent conari quantum possunt. 22.28
non tamen ex quolibet dicto specialem instituunt inquisitionem. 271.30.
Iudices inimicis ex interuentibus causis fidem prestare possunt. 270.29
Iudices faueant nobilibus & puris, oppressis calumniis inimicorum. 271.45.
Iudices se informare possunt ex actis in alio iudicio. 275.7.
Iudex ferendo sententiam iuxta dispositiones testium contrarias reprobare & reuocare. 287.5
Iudex pronunciando contra dicta testium eos vel falsos dicit, vel tales, quibus vera etiam dicentibus credere non oportet. 290.45.
Iudex non potest etiam ex consensu partis fide prestare testibus vere reprobatis per sententiam. 294.78.
Iudices in collegiis an suos possint instruere animos. 296.1.
extestibus vere per sententiam reprobatis, resolu-

uitur negat inè contra Paz. num. seqq.
& contrarium est contra omnem rationem, & expressam iuris dispositionem. ibid.
Iudices possunt se instruere ex imperfectis probationibus. 297.9.
Iudices pro arbitrio iudicantes non possunt credere testibus non iuratis. 298.17.
maximè in iudicandis informationibus puritatis. 20.
Iudices nec ex consensu partium possunt fidem testibus reprobatis prestare. 221.
Iudices in elargiendis publicis honoribus possunt sequi propriam scientiam, & omittere publicam, nisi iudicialiter procedatur; quia tunc aliter ex sententia auctoris. 25.
Iudices debent se instruere ex indicijs, praesumptionibus & testimonijs non plenè probantibus. 199.29.
Iudices non semper eadem de eodem sentient. 38.
Iudex probatione in negando grauiore dicitur. ibid.
Iudices sunt qui magis mouentur ex inanibus & inutilibus rationibus, quam ex solidis & iudicibus. ibid.
Iudex, nec fiscalis non debent se adstringere ad vnam tantum speciem probationis. ibid.
Iudices veritatem insequi omnibus debent modis. 300.41.
Iudices se informare possunt ex minus legitimis probationibus. 304.91.
Iudices in causis puritatis se instruere debent ex testibus integris, & fide dignis. 314.16
& examinari ad perpetuam circa qualitates sanguinis suspecti sunt ex multiplici causa. 17.
Iudex non stante rigido statuto non potest testes interrogare de puritate indefinita, & in rigore. 316.31.
factum Iudicis maius quam patris. ibid.
Iudices cautelis occurrant, & testibus calumniosè productis in nihilo credant. 317.49
Iudices in iudicando circa dubiam descendentiam cautè se habere debent. 318.38.
praferant pinguiora probationes, & praesumptiones, & quae fortior fuerit, & si opus fuerit differant iudicium, & doctos consulant. 319.
Iudices veritatem sequi debent. 358.11.
Iudices animum calumniandi ex indicijs, & coniecturis perpendant. 2.p.3.8.
Iudices ex officio possunt partes compellere ad concordiam ob bonum pacis. 2.p.8.23.
Iudices iudicare debent attentis qualitatibus requisitis. 2.p.15.33.
& secundum veritatem & verisimilitudinem. 344
non secundum extraneas & alienas considerationes. 35.
nec ob incertos defectus & maculas dictas ab inimicis, & seminatias sine causa. 2.p.16.36.
nec secundum errorem probationum, & testium. 38.
Iudices maculam dicere, quem purum putant, non debent. 41
Iudices officium suum impartiri debent dum est periculum animarum etiam si non petatur. 2. pars 17.53.
Iudices illicò fidem prestare his secretis libellis, nec eorum virtutem inquirere debent. 2.p.25.4.
possunt tamen sumere excitationem ad inquirendam ex eis, secreto tamen, non publicè. 2. pars 27.31.

Index Rerum,

Iudicium præcipuum manus est finire lites. 2. p. 43. 2.
 Iudices tenentur sequi veritatem. 2. p. 104. 4.
 Index ex officio calumnias repellit, & non debet attendere exceptiones calumniosas. 2. p. 111. 30, 31.
 Iudices omni euentu, iure & ratione nitenti debent. 2. p. 112. 2.
 Index bono viro similitur. 13.
 Index non dicitur, qui sensu, & cupiditate ducitur ad sic iudicandum, sed ex æquitate & ratione. 16, 17.
 & sicut in suamet vellet causa. 18.
 in causis puritatis dirigere suum potest arbitrium ex auditu & fama. 19. & seqq.
 Index ex actis deducere potest indicia, & præsumptiones ad plene probandum maculam. 2. p. 119. 15.
 Index debet secundum acta iudicare. 29.
 nisi in partiendis honoribus, & officijs publicis & in arbitrarijs. 30.
 explicatur. 35.
 & in arduis, & gravis causis in quibus aut scientia priuata sequenda est, aut acta mittenda superiori cum relatione propriæ scientiæ. 31.
 & quid in causis puritatis. 33. vsque 36.
 cui committitur iudicare secundum conscientiam, & prudentiam suam, debet sequi publicam, & communem scientiam, & omittere propriam. ibid.
 Index potest in causis honoris examinare ex officio testes in calculo ferendæ sententiæ ad coadiuandum alias probationes, & ad erigendam veritatem. 2. p. 120. 4.
 Iudices Deum & conscientiam præ oculis habeant, & in Dei sit timore. 2. p. 121. 1.
 prudentia, & fortitudine præditi. & ad quid. 2.
 in loco occulto & secreto informationes puritatis iudicent, & pelegant. 3.
 eorum prudentia elucet in discernendo quibus probationibus sit magis credendum. 4.
 Iudices possunt sequi testes numero pauciores circa maculam deponentes. 2. p. 124. 22.
 Iudices in dubia puritatis causa, quid facere debeant, 2. p. 118. 12. & seqq.
 Iudices cogitent potius de honore prætenoris dubia causa manente, quam contra eum. 16.
 Iudices medium iustitiæ teneant, extrema fugiant. 2. p. 139. 29. 32.
 Iudicium in contumacia semper in contrarium admittit probationes. 72. 31.
 Indicia è principali causa nomen accipiunt. 113. 3.
 Iudicium extraordinarium quid. 4. 37.
 inquisitionis quale, & quibus seruatis in eo procedatur. 537. 38.
 vbi an hodie extraordinarium sit.
 in Iudicij puritatis proceditur omittis juris solemnitatibus. 5.
 Iudicium in quo de puritate probanda agitur ordinarium est. ibid.
 contrarium. 4. & seqq.
 Iudicia puritatis non subiicere regulis iuris communis quomodo intelligendam. 117. 42.
 Iudicium temerarium, quo iudicamus aliquem esse à Iudæis vel Mauris, filium Clerici, spurium, ex incestu natum ex adulterio, siue ex alio damnabili coitu, an constituit peccatum lethale, vbi refertur sententia negans. 172. 32.
 affirmans, vbi refertur iudicatur. 33.
 Iudicia hominum diuersa sunt. 249. 3.
 Iudicium non comprehendit nisi eos, qui interfunt, & fuerunt vocati. 278. 4.
 nisi sit de iure indiuiduo. 284. 60.
 Iudicij honor vnus & indiuiduus est. 54.
 in Iudicij puritatis dubia magna oriuntur circa indentitatem eorum, qui antiquis continentur instrumentis, in genealogijs & in facellis benedictis. 332. 1.
 Iudicia puritatis, vel secreta inquisitio, causam præstant offerendi secretos libellos, & chartula contra puritatem, & nobilitatem. 2. p. 24. 1.
 Iudicium certum deduci non potest, ni cognitis omnibus, quæ interuenire est necesse. 2. p. 56. 106.
 Iudicij noui oritur ex petitione nouæ rei. 2. p. 65. 52.
 Iudicia esse debent cum plena æquitate, & pietate. 2. p. 121. 40.
 Iudicandum in dubio pro possidente, & pro eo, qui ex contrario magnum accipere documentum. 2. p. 115. 85. 90.
 Iudicij in nostra Hispania non similitur verbo, *Herije*, nec comprehenditur sub dispositione *l. 2. tit. 20. lib. 8. rec. p. 55.* 6. 3. 4.
 idem dicendum de verbo *Moro*. 6. 5. 66.
 si verò probetur mentem iniuriantis fuisse conuiciandi alterum de actuali obseruatione legis Moysi, aut sectæ Mahometi, paliodiam absque dubio recantabit. 67.
 inter *Juramentum*, & simplicem loquelam Deus non constituit differentiam. 137. 6.
 Iuramentum seruandi secretum tantum obligat, quantum materia grauis, aut leuis est. 140. 39.
 emissum & eius transgressio in re leui, an inducat peccatum mortale? Triplex refertur sententia. 40. & seqq.
 prima ait, mortale esse, violare iuramentum principaliter emissum in re parua: secus si res parua est tantum pars materiæ, hæc eligitur. 141. 45. 46.
 secunda est, quocumque modo constituere peccatum veniale. 140. 41.
 tertia docet esse mortale. 43. & seqq.
 Iuramentum promissorium tam adimpletur in prima veritate, quam in executione. 141. 48.
 immò magis principaliter in executione. 49.
 Iuramentum adimpletum in maiori parte, censetur adimpletum in minima quæ deficit. 54.
 Iuramentum nõ tollit tacendi ius, nec nouam inducit obligationem. 187. 3.
 Iuramentum in testibus non est de substantia. 198. 16.
 Iuramentum intelligitur secundum ius commune, dum deficit speciale statutum, cuius virtute exhibeatur. 316. 30.
 Iuramentum & sententia æquiparantur. 2. p. 65. 44.
 Iuramentum rescinditur per instrumentum de nouo repertum. ibid.
 Iurisdictionem non habens recusari non potest. 148. 19.
 Iurisdictione concessa in casu certo, ea vti iudices non possunt in casu coniecturali & præsumptio. 173. 42.
 Iurisdictione probatur per testes singulares. 201. 4.
 Iurisdictione non dicitur præuenta per citationem nullam. 2. p. 72. 52.
 Iurare duplici sensu, nec amphibologicè non licet extra iudicium. 193. 53.
 contra *Ius* commune quæ feruntur odiosa sunt. 26. 4.
 Iura sanguinis in infinitum procedunt, & perpetua sunt. 52. 54.
 computatio graduum necessaria non est dum agitur de puritate probanda. ibid.
 Iura

& verborum.

Iura propter bonos mores violanda non sunt. 56. 35.
 Ius ex contumacia crimen præsumit. 70. 11.
 Iura loquentia de penis filiorum hæreticorum generaliter loquuntur. 77. 91.
 explicatur. n. seqq.
 Iura sanguinis inspicenda non accidentia. 80. 114.
 Ius posituum pleraque statuit præter diuinum, & illud non potest imitari. 82. 129.
 Ius posituum & diuinum, circa punitionem filiorum nihil differunt. 82. 133, 135.
 Iura sanguinis non subiacent Principi. 92. 63.
 Ius semel extinctum suscitari ex postfacto non potest. 100. 11.
 Ius maioratus, seu vinculi ex non adimpleta conditione ad sequentem in gradu fuit trāsstatu. 100. 13.
 cui iam acquisitum auferri non valet. 14.
 Ius quæsitum facilius retinetur, quam de nouo adquiretur. 114. 13.
 Ius in re difficilius tollitur, quam ius ad rem. 17.
 Ius Canonum obligat præcisè opere, & cum effectu ad adimplendum promissa. 141. 51.
 Ius ad sciendum auferri non potest. 142. 65.
 Ius certum in casu dubio non cadit. 149. 6.
 Ius quæsitum tripliciter consideratur. Primum in spe 153. 2. vsque 25.
 secundò ad rem, de quo 150. 26. & seqq. vsque 100.
 tertio in re. 161. 108. vsque 111.
 sine facto adquirentis tolli potest. 162. 131.
 Ius in spe aliquando intactum à iure seruatur. 153. 2.
 & aliquando non venit in considerationem. 3.
 ratio huius differentia. 4.
 ex qua plura notabilia inferuntur. n. seqq.
 quod à iure ab ipso iure facile tollitur: secus si ab hominum proueniat dispositione. ibid. 112. & seqq. maxime 117.
 minus est, quam ius ad rem, & in re, & sic facilius renouatur. 153. 20, 135.
 tolli sine facto adquirentis non potest. 163. 132.
 etiam si ex facto alicuius tertij quæsitum fuerit. 157. 133.
 Ius ad rem quale? 156. 26.
 & ex quibus adquiratur. num. seqq.
 adquiritur ex admissione ad officium, & ex iussu faciendi informationes. 161. 106.
 dummodò seruatur forma requisita ab statuto, et si vnus, non plures fuerit oppositor, 107.
 facilius adimitur quam ius in re. 164. 153.
 & facilius renouatur, ita ut nullum ius habeatur ad rem semel renouatam. 154.
 Ius quæsitum præiudicari non posse, intelligitur si sit perfectum, dum aliud iure statutum non est. 158. 54.
 Ius variandi pro vna tantum competit vice. 61.
 Ius in re quando adquiratur in honoribus puritatis. 161. 108. & seqq.
 maxime. 111.
 quale, & quando adquiratur. 108. & seqq.
 perfectum est, & si post eius acquisitionem decedat beneficiatus, vacat de nouo beneficium per eius obitum, non verò prima durat vacatio. 108. 109.
 dummodò acceptata fuerit collatio absentis facta, aliàs ius ad rem tantum habet. 110.
 difficilius adimitur, renouaturque. 164. 116.
 Ius quærendum facile tollitur. 162. 112. & renouatur. 114.
 Ius adquisitum sine facto adquirentis tolli non potest. 163. 131.
 etiam si in spe tantum sit, dummodò ex contra-
 ctu, aut ex lege competat. 132.
 etiam si ex facto alicuius tertij quæsitum fuerit. 163. 133.
 Ius requirens liquidissimas probationes verificatur in præsumptionibus. 170. 6.
 Ius idem vbi eadem ratio. 215. 43.
 Ius quæsitum admisso ad honorem puritatis, & quæsitum generi, ex illius admissione nihil differunt. 217. 65.
 contrarium. 218. 66. & seqq.
 Ius patronatus probatur per famam & communem reputationem. 216. 54.
 Ius patronatus probatur per antiquas præsentationes, per transcursum immemorialis, per famam antiquam & per descriptionem factam in antiquissimo libro. 232. 9.
 Iura sanguinis æquè omnibus de genere pertinent. 281. 21.
 Ius indiuiduum semper vnum est, nec secerni potest. 284. 56.
 Ius sanguinis non consideratur velut principale, sed velut medium, quo assequuntur honores, & officia puritatis. 318. 56.
 Ius medium, seu accessorium nihil est si deficit principale. 58.
 Ius patronatus probatur per enunciations factas ab eisdem patronis, & suspectis personis, dummodo in antiquissimis scriptis, & concurrant aliæ coniecturæ. 330. 56.
 Iura sanguinis æquè omnibus de familia pertinent. 353. 10.
 causa exclusiua à progenitoribus prouenire omnes æquè comprehendit descendentes. ibid.
 Iura sanguinis in omnes descendentes ab ascendentibus proueniunt. 355. 31.
 Ius reale semel constitutum qualitatem tribuit indelebilem. 356. 48.
 est tanquam accidens, totum tota, & totum qualiter parte. 42.
 habet causam continuam & perpetuam. 43.
 maxime in iuribus sanguinis, quæ vnum quid constitunt in omnibus. 357. 44.
 transit cum sua qualitate. 49.
 Iura sanguinis continuationem habent, & vnum quid in omnibus & singulis produunt. 44.
 Ius indiuiduum transit cum sua qualitate. 49.
 sanguini inherens omnes comprehendit. 58.
 Iura sanguinis è maioribus proueniunt. 2. p. 39. 50.
 immutabilia sunt. 58.
 Ius indiuiduum aliter hinc, aliter ibi esse non potest. 2. p. 51. 48.
 Iura sanguinis æqualia inter masculos & feminas. 48. 6.
 Ius quærendum facile propter minimum statum recipiendum renouatur. 2. p. 66. 6.
 facilius tolluntur, quæ iure speciali proueniunt, quam quæ ex iure communi. 70.
 Ius æquitate plenum est. 2. p. 67. 80.
 Ius abhorret sententias latas ex dolo. 2. p. 70. 14.
 Ius secundarium regulatur ex iure principali. 27.
 Iura sanguinis enelli pactioibus non possunt, nec facto alicuius. 2. p. 75. 16. 18.
 Iura sanguinis æquè omnibus eiusdem generis competunt. 2. p. 85. 8.
 Ius publicum & priuatum differunt. 2. p. 105. 13.
 Ius publicum renunciari non potest, priuatum vero sic. 248.

Index Rerum,

Ius ciuitatis municipale vocatur. 2.p.105.20
 Ius respiciens bonum commune tam in prima, quam
 in secunda intentione non est renunciable, se-
 cus tamen, si in executione priuatam respiciat
 vtilitatem. 24.
 Ius omnia speciatim comprehendere non potest. 2.
 p.189.
Iusurandum ad sigillum obligat 138.17.
 Iusurandum non deferendum prætorum circa du-
 bia occurrentia in informatorio nisi ex magna
 causa, & cautela. 2.p.137.4
 Iusurandum verisimiliter peierato non deferen-
 dum. 6.
 nisi ex iusta causa. 8
 illud deferens sine causa plusquam homicida est.
 7.
Institutionis mixtum, & ecclesiastici, & laici regu-
 latur sicut ecclesiasticum, in priuilegiis, & com-
 modis. 159.69
 secus quoad diminutionem. 73.
 non censetur derogatum, nisi specialiter deroge-
 tur. 74.
Institutionis mentione facta intelligitur de ec-
 clesiastico. 75.
Iustitia temperantiam sequi debet, aliàs in crudeli-
 tatem cadit. 193.
 Iustitia in medio, iniustitia in extremis consistit. 7.
 Iustitia, & lex in extremis magnas afferunt calami-
 tates & miseria. 8.
 Iustitia non attenditur, sed sententia transacta in
 rem iudicatam. 2.p.44.16.
 Iustitiæ non attenditur, sed sententiæ. ibid.
 per eam lis finita dicitur. 27.
 vltius cõtestari, nec noua institui nõ potest. 28
 ratio tantæ auctoritatis est publica vtilitas. 29.
 in causis nobilitatis, & puritatis locum vsque ad-
 huc non obtinuit. 30
 ex quo pericula, & ingentia damna oriebantur.
 31,32.
 ob quæ vitanda de nouo statuitur in nostro tex-
 tu, quod tres sententiæ in causis puritatis, &
 nobilitatis obrineant auctoritatem rei iudi-
 catæ. 33
 Iustitia in medio, iniustitia in extremis consistit. 2.p.
 140.29,31.
 L A
Lauda instrumenti nomine continentur. 321.6.
 Laus est regnantis subditorum otiosa tranqui-
 litas. 2.p.8.18.
 L E
Legatum duplicatum eiusdem rei in eodem testa-
 mento an duplex sit. 335.23. vsque ad 27
 Legatum relictum cum contumelia legatarij non va-
 let. 304.84.
 Legatum orphanis relictum præstari potest in vtro-
 que foro habenti patrem inutilem, contra Thom.
 Sancium. 103.79
Legitimatio obtenta ab spurio dupliciter tacita vna
 spuritate subreptitia est. 3337.
 Legitimatio facta à Principe cum tertij præiudicio
 non est iusta, immò non potest concedi cum præ-
 iudicio venientium ab intestato. 95.30
Legitimus per subsequens matrimonium velut le-
 gitimus ad omnes admittitur honores & dignita-
 tes. 94.15,17
 ex Principis rescripto an admittatur, vbi legiti-
 mitas præcisè requiritur. 18.
 negatiua proponitur. ibi, & seqq.

& Verborum.

affirmatiua eligitur & roboratur. 95.23. & seqq.
 remanet sicut antea infamis, aut saltem in eo ma-
 net macula originalis indelebilis. 94.18
 contrarium. 95.27.
 Legitimi non dicuntur verè legitimi, sed alchy-
 miæ similes, & legitimi imago. 20.
 nec in maioribus succedunt. 21
 econtra, verè legitimi dicuntur.
 consequuntur patris nobilitatem. 24
 quoad honores nulla est differentia inter legiti-
 mos & legitimos. 25
 adimplent statutum legitimitatem requirens 26.
 nisi aliu d ex mente ipsius colligatur statuti. ibid.
Legitimus probatur per famam & communem re-
 putationem. 228.17.
 Leges & statuta quatenus respiciant bonum publi-
 cum & damnum priuatum ad considerationem
 Sarmienti *lib.1. selectar. c.12. m.1.* 35.48.
 explicatur. num. seqq.
 Leges omnes bonum prospiciunt commune, aliàs
 tales desinunt esse. 49
 Lex, seu statutum filijs imponens pœnam ob patris
 delictum, non intelligitur de pœna in contuma-
 ciam lata. 70.10.
 Leges ciuiles in merè spiritualibus locum non ha-
 bent. 80.120
 Lex facta, 17. §. ex facto, 5. ad Trebell. explicatur. 79.
 138.
 L. Generaliter, 34. §. fin. de ritu nupt. l. emancipatum
 7. §. 1. in fin. l. filiam 9. de senat. l. 2. C. de libert. &
 cor. lib. l. Senator. 11. C. de dignit. lib. 12. §. sed & si,
 Inst. de ingen. 83.139.
 L. 4. tit. 20. lib. 3. recop. intelligitur. 103.73
 Lex quod vult exprimit. 145.95.
 L. cum quidam 26. & l. in fraudem, 145. in princ. de
 iure hsc. conciliantur remissiuè. 155.20
 Lex pro certo habet, quod præsumit, aut fingit. 167.
 10.
 L. nullum, 14. C. de testibus, exponitur. 193.56
 Lex, quæ præsumit, aut pœnam ipso iure imponit,
 sententia est. 197.18
 L. 29. tit. 16. part. 3. expenditur & declaratur. 499.11.
 Lex tot casus comprehendit, quot ratio amplecti-
 tur. 215.43.
 L. 28. tit. 16. part. 1. intelligitur. 216.5,53
 L. etiam 16. de probat. 261.36.
 Lex omne malum de inimico præsumit. 267.12.
 L. gesta, fin. C. de re iudicata, explicatur. 291.55.
 L. 3. §. duæ 5. de Carbon. edicto. 308.12.
 L. in lege Aquilia, 40. ad l. Aquil. l. fin. C. de vsur. pup.
 l. 1. C. vt nemo inuit. ag. Auth. sed & si quis, C. de
 test. explicatur remissiuè. 13.
 Lex amplectitur certitudinem. 333.3.
 L. si in rem 6. de rei vendic. 334.11,15. & seqq.
 L. 1. §. si quis argentum 4. de positi, explicatur. 18. &
 seqq.
 L. cum centum, 9. in princ. de adimend. leg. 334.12.
 13. & seqq.
 Lex est quædam regula agendorum. 2.p.17.1.
 Legis finis est virtutes dirigere, & vitia proster-
 nere. 2.
 & medelam damnis imponere, & iniurias cohi-
 bere. 3.
 internus est iustitia & æquitas finis ad quem est
 adeptio iustitiæ. 8
 Legis est commune respicere bonum, & tunc dici-
 tur anchoram esse firmissimam rerum publica-
 rum. 7.9.
 Lex
 Lex debet statuere, quod vtilitas & æquitas facien-
 dum suadent. 2.p.18.11
 Lex & statutum emendandum propter iniquitatem
 & absurdum. 2.p.20.1
 & restringendum ad limites iustitiæ & æquitatis. 2
 Lex incommoda & inuutilis redditur inefficax. 5
 Leges & statuta tolli, & mederi possunt. 11
 Lex incidens in iniquitatem nullam vim habet, &
 saltem abroganda venit. 2.p.21.14
 Leges non semper vtilis. 15
 Lex & statutum declaratur ex obseruantia, ad no-
 xam tendens seruari non oportet. 19
 Lex interpretanda venit ab eo, qui eam tulit. 2.p.52.68
 Lex limitatoria casus comprehendit similes ex i-
 dentitate rationis. 2.p.58.8
 & similiter quælibet alia dispositio. 9
 intelligitur de dictionibus taxatiuis simplicibus.
 10
 non de his quæ præcisam habent naturam. 11
 L. si mater 11. in princ. de except. rei iudic. explicatur
 2.p.61,53. vsque ad 36
 L. Imperatores 2. de re iudic. expenditur. 2.p.62.16
 Lex quantumvis dura seruanda est, dum eius verba
 clara sunt. 2.p.64.39
 Leges abhorrent inuitare ad fraudes, & non valent
 si dolum futurum condonent. 2.p.70.17,18
 & cupiunt vitare fraudem & dolum. 19
 L. 4. tit. 17. lib. 4. recop. locum non habet in nullitate
 prouenienti ex defectu substantialium iudicij.
 2.p.71.35
 faciès contra Legem dolosus præsumitur. 2.p.77.29
 Legis natura est pro communitate ferri. 2.p.104.8,9
 & communitati non singulis imponi. 10
 L. 1. §. planè, de constitut. Princip. 11
 Leges plures in vtilitate priuatorum fuerunt larg. 12
 Leges quæ ad singulos dirigitur totius Regni vti-
 litatem respiciunt. 2.p.105.16
 Lex communis est, etsi eius tenor de certa sit per-
 sona. 22
 etsi particulariter concessa sit, tamen redacta ad
 ius commune communis efficitur. 23
 Lex vtilis esse debet, aliàs talis dici non poterit.
 2.p.105.26
 interpretetur ita vt sit vtilis, non damnosa, nec
 fraudulenta. ibid.
 L I
Libelli occulti offerri, nec accipi possunt, nec si-
 dem efficiunt, ni ad inquirendum si verisimilem
 signauerint causam. 2.p.24.2
 secus nec ad inquirendum proficiunt. 339.54
 Libellum occultum offerens contra alicuius puri-
 tatem, censetur libellum famosum confecisse, &
 lethaliter peccat, cum ad aliud non possit deser-
 uire ni ad infamandum proximum, & si bono fi-
 ne fiat, tãd deficiet odium, ex quo peccatum gi-
 gnitur. 2.p.25.15,17
 Libellos secretos offerens non solum peccat, sed ten-
 netur ad restitutionem, quæ fieri debet eo modo,
 quo læsa fuit fama, & honor proximi. 2.p.26.19,20
 si falsò honor fuit ablatus, se mentitum fateri de-
 bet. 21
 si autem verè, & infamia occulta erat, non tenen-
 tur palinodiam recantare, sed ad læpius laudan-
 dum iniuriatum. 22
 si litteræ fuerunt oblatae in aliqua communitate,
 vel tribunali, ibi fieri debet restitutio. 23
 Libellum famosum scribens ordinaria pœna puni-
 tur. ibid.

etiamsi libellus careat nomine scribentis, aut of-
 ferentis. 26
 Libelli & schedulæ secretæ, nec plenè, nec semiple-
 nè probant, nec indicium efficiunt, nec cadunt
 ei contra quem fuerunt oblatae. 2.p.28.34,43
 quod non sufficiunt ad inquirendum, nec indi-
 cium faciunt, nisi ex ratione & causa iusta. 35,38
 Libelli occulti continentes delictum absque suffi-
 cienti demonstratione nihil sunt, magna suspi-
 cione laborant. 2.p.28.41,44
 Libelli secreti ex malitia oriri præsumuntur. 52
 Libelli occulti quando profint vel non, ad inqui-
 rendum. 2.p.30.64 & seqq.
 generales absque subscriptione, causa. nec verisim-
 litudine nihil, nec ad inquirendum sufficientes
 nec dum subscriptionem habet, eius tamen au-
 ctor non apparet. 65
 cum subscriptione profint ad inquirendum, e-
 tiam sine certa causa. nec demonstratione, & in
 primis ab auctore recognosci debent, & qua
 forma. 67
 & testes cum maxima cautela examinandi &
 instrumenta, & scripturæ compulsandæ. ibidem
 & 68
 sine subscriptione, cum expressione testium ac-
 cipi possunt ad illos generaliter examinandos;
 antequam commissarius inter se conferat, postea
 secus. 69
 sine specialibus interrogationibus. 70
 & etiamsi proferantur post iter inceptum, dum-
 modò informatorium non sit clausum, nec per-
 fectum. 71,73
 & si accipiantur, nullam omnino fidem efficiunt,
 ni ad inquirendum. 2.p.31.75. & seqq.
 & si famam publicam, & testes afferant post in-
 formatorium perfectum accipi non debent. 78
 si verisimiles adducant rationes, & causas, accipi
 possunt ad inquirendum etiam post informato-
 rium clausum. 80
 explicatur, & ponitur discrimen inter famam &
 scripturas. 83. & seqq.
 Libelli asserentes maculã, quæ ex informatorio iam
 recepto non apparet, suspecti sunt. 2.p.32.89,90
 Libelli occulti, vt verisimilem ad inquirendum
 causam præstent, an continere debeant certum
 gradum descendentiæ, aut consanguinitatis. 92
 affirmatiua proponitur, & probatur. 93. cum seqq.
 negatiua verior dicitur, & probatur. 102. cum
 seqq.
 Libelli infamatorij retineri iure prohibentur, & in-
 uenti lacerari debent. 2.p.76.19,21
 retinens libellos infamatorios tenetur demon-
 strare auctorem, aliàs ipse auctor præsumitur;
 20
 mortaliter peccat. 22
 punitur tamen iure externo sicut auctor. 24
 ex curiositate excusatur iure animæ. 25
 Non tamen post promulgationem nostræ Prag-
 maticæ. 26
 Libelli infamatorij statim lacerandi, aut combu-
 rendi. 2.p.77.48
 Libris mercatorum ex consuetudine fides potest
 præstari, licet de iure aliud seruetur. 121.34
 Liber patris probat filiorum ætatem. 261.36
 contrariu. 37
 conciliantur opinionès, vt libet patris defuncti
 probet, secus si adhuc viuat. Mortui plus probat,
 quam viui. 38

Index Rerum,

vel si lucrum ex illa probatione ei provenire possit. 39
Liber Parochiz in quo adscribuntur nomina baptizatorum, & contrahentium matrimonia, probant, non solum baptismum, sed etiam etatem baptizati & non solum matrimonium, sed etiam consanguinitatem si in eis referatur, & itidem originem generis. 40
Libri & registri, in quibus privatum adscribitur series maculatorum, retineri prohibentur, & combuti iubentur. 2.p.75.1
 plura damna ex eis oriuntur. 2.13.14
 nihil sunt in fide, magni tamen in affectu & operatione. 2.3
 fabulosa, apocrypha & iniqua fallacia continent 2.p.75.6.7
 veritatem mutant. 13
 velut inutiles refecandi. 2.p.76.15
 fiunt ad dehonestandum nobiles familias, & ad diffamandum proximos. 18
 prohibiti sunt, quia magni in damnis, & pernicietate publicæ. 2.p.77.32
 qui retinentur in communitatibus, & tribunali- bus ob iustam causam, an contineantur in dispositione nostri textus. ibid. & seqq.
 & an tunc aliquid probent. 35. & seqq.
Libros prohibitos retinens ex curiositate, aut bono fine, excommunicationem & cæteras incurrit pœnas. 2.p.77.26
Liberis potius honor comparandus quam diuitiis. 7.3
Liberi qui sint. 51.36
Liberum quid sit. 56.43
Liberum non est, quod aliquo seruitutis reatu, obnoxium est. ibid.
Liber in parte, & servus, quis non potest esse. ibid.
Liberum, seu ingenuum se dicens id probare tenetur. 174.48
Liberitas naturalis res est, iure præsumitur. 47
Lineæ quid sit. 49.11
Linea quid. 49.18
Linea idem quod funiculum. 19
 recta debet esse. 20.21
 quid sit? collectiva est, & multorum graduum inclusiva. 24
 tripliciter consideratur. 25
Linea ascendentium unica. 26
 descendentium plures. 27
Lineas duas tantum ab aliquibus considerari. 51.44
 contrarium verius, ut ibid. & nu. seqq.
Linea collateralis in decimo finitur gradu. Descendentium & ascendentium in infinitum procedit. 52.48
 & quoad iura sanguinis etiam. 49
 opinio Cuiacii, Hotomani, & Pichardi circa lineas rejicitur, & veram esse communem probatur. ibid.
Lingua sine auditoribus nihil operatur. 3.12
Lingua tenerum membrum, est tamen in efficacia magnum. 4.26
Lingua varia, & mutabilis. 319.7
Lis pro derelicta habetur, si indebitè defendatur. 303.78
Litium euentus incerti maximè sunt. 300.37
Lites finire publicè interest. 2.p.43.1
Lis finitur per rem iudicatam, non per sententiam. 79.27
Literis occultis oblatis adversus prætensores quid à Commissario faciendum. 135.51

Literæ nullius suffultræ auctoritate circa qualitates sanguinis nihil probant. 2.p.31.79

L O

Locum tutus, & secretus eligi debet ad testium examen. 132.1
Locus aliquando servandum secretum suadet 138.14
Loquacitas nimia solet stomachare legentes, & animis tedium inferre. 2.p.113.66
Loquimur non minus per scripta, quam per verba. 2.p.25.13

L V

Lucrum ex malè partis provenire non potest. 14.12
 sicut **Lux** in oblcuris magis lucefcit, ita & honor cum malitiosis circumducitur tenebris. 15.3

M A

Macula consideratur velut quædam infamiæ nota, qua descendentes apud omnes denigrantur. 12.31
Macula & puritas quid, & unde proveniant. 10.5.29
 quatenus considerentur. 31
Macula generis melius probatur per assignationem certæ personæ à qua proveniat, quam generaliter. 52.55
Macula à filio de nouo acquisita nec parentibus nec fratribus nocet. 57.47
Macula ex Hispanica acceptione ex quot causis oriatur, & quos comprehendat. 65.55.61
Macula ex delicto consurgens cessat respectu filiorum ante delictum natorum. 73.51. & seqq.
 contrarium ostenditur. 75.71. & seqq.
Macula ab vno contracta inficit omnes, qui ab illo proveniunt. 81.124
Macula peccati producit habitum in peccatore, quoad peccandum instigatur. 82.137
Macula initium capit ex certo maiorum factis. 92.68
Macula omnis censetur sublata per legitimationem 95.24
Macula non omnino occulta exculationem grauat non præstat. 101.30
Macula semel contracta in genere indelebilis est. 100.88
Macula in sanguine turpis est. 105.93
Macula, nec ignobilitas generis non probatur, si publicè, & solemniter res ageretur. 117.41
Macula ab vlterioribus ascendentibus provenire potest. 127.21
Macula ad excludendum ex nostris statutis debet ex veris ostendi probationibus, non quidem præsumptivè. 165.7
Maculam, seu defectum non esse, & non apparere. 171.17
 explicatur. 176.70
Maculam esse, ac puritatem non probati eo modo quo decet, idem est. 179.19.21
Macula in genere, nec in indiuiduis deficere non potest, postquam semel illos coinquinavit 175.64
Macula esse, & puritatem non constare ex veris probationibus, idem quoad puritatis statuta. 71
Macula, & descendenti à nonis conuersis, aut pœnitentiis, nihil differunt. 182.48
Macula an sit, incertum est, incertis existentibus parentibus. 49
Maculam secretò nocens etiam iureiurando interposito eam exponere non tenetur, imò reuelando peccat. 187.1.4
 non tamen debet simpliciter respondere, sed amphibologicè, in mente restrictione retenta, ex qua sit vera negatio maculæ. 184
 quando

& Verborum.

quando ad eam declarandam teneatur. 191.35
Maculam, aut proximi infamiam sciens à leuibus, & non fide dignis etiam iudicè interrogatus eam exponere non tenetur. 190.26
 sicut etiam dum non certè scitur, nec causa, nec ratio scientiæ, nisi leuis. 27
Maculam proximo falsè tributam, siue erroneè aut æquiuocè, etiam non vocatus coram iudice declarare, & veram causam exponere quique tenetur ad liberandum prætensores. 191.46
Macula per testes singulares quomodo probetur. 207.57
Macula & puritas an per testes singulares probentur. 21. & seqq.
Macula probatur per famam, & communem reputationem. 217.17
Macula debet probari validissimis probationibus. 246.25
Macula familiæ apud partem populi considerabilem ad repellendum sufficit ex nostris statutis. 248.26
Macula ab inimicis demonstrata facilius insequitur, & probatur. 269.10
Macula & defectus ab eis peti debent, qui melius sciunt, & facilius eos patefaciunt, qui inimici sunt. 12.14
Macula patris concludit impuritatem in filio. 2.5.14
Macula postquam semel genus coinquinavit indelebilis est. 280.22
Macula à primo maculato oritur, à quo extenditur in omnes progenitos, qui succedunt in illo ob- scuro jure, & praua hæreditate. 27
Macula sanguinis est velut quædam seruitus realis, & residet in vno ex familia sicut in toto genere. 282.40
Macula velut jus reale, & perpetuum in omnes trans- fit, & non potest esse in vno de familia, & deficere in alio velut jus indiuiduum. 283.55
Maculam firmantes reprobat non manent per sen- tentiam latam pro nobilitate. 288.21
Macula esse potest, & non probari per receptas in- formationes, quæ ex habitis in alijs iudicijs sup- pleri possunt. 300.41
Maculam referre in instrumentis nec congruit, nec decens est. 329.42
Macula generis provenit ab inquinamento contra- cto per suum auctorem ex hæresi, aut ex infideli- tate. 353.7
Macula & puritas non tam sunt in indiuiduis, quam in vniuerso genere. 356.40
Macula non idè in vnius persona declaratur, quia per se maculatus existat, sed quia ex genere ma- culato descendit. 357.52
Macula non minus probatur per famam commu- nem, quam per scripturas, & instrumeta. 2.p.31.83
Macula velut magis iniuriosa in nostra Hispania deseruit inimicis ad vindictam, & ad injurian- dum inimicos. 2.p.37.20
 provenit è certa causa, & facto, & quali. 2.p.37. 21. & 27
 quod omne consistit in facto. 23
Maculam alicujus proferens necessariò se refert ad aliquam causam ex eis, à quibus provenire solet. 37
Macula generi aliunde provenit, & ex eo debet probari. 2.p.38.41
Macula generis acerbissima nota. 2.p.44.32
Macula & ignobilitas subjacere non debent scrip- turæ priuatae cuiusvis. 2.p.75.6
Macula & sanguinis qualitates è maioribus in des- cendentibus proveniunt, nec esse possunt in paren-

tibus, & deesse in filijs. 2.p.80.7
Macula patris concludit impuritatem in filio. 2.p.81.9
Macula immutabilis est. 2.p.90.22
Maculam generi constitui ex sola confessione gra- uissimum. 2.p.94.19
Macula totius generis est; non potest dari in vno, & deficere in alio ejusdem generis. 2.p.96.42
Maculam probam per quamcunquè iudicis suspi- cionem, quomodo intelligendum. 2.p.119.20. & seqq.
 de vehementi, non tamen de leui suspicione ac- cipiendum. 21
Macula plenè probatur per auditum, & famam ve- ram, non verò per auditum vanum, & sine ratio- ne. 2.p.119.28
Macula occulta existente iudices secundum proba- ta sententiam ferant. 33
 secus si non ita arcana, quia tunc nouæ sumendæ sunt informationes. 2.p.120.34
Macula sicut quælibet infamia in facto consistit. 2.p.126
Macula hodie antiquior non est quam 136. annis. 2.p.129.33
Maculæ opinio aliquando oritur ab errore, & mali- tia hominum. 2.p.129.38
Macula etsi minima impedimento est ex nostris sta- tutis, atque etiam quælibet reputatio maculæ in populo. 2.p.133.79
Macula, & eripere ab ea communitates in mente statuti in primis fuit. 80
Macula positiva, & ejus reputatio & fama idem sunt quoad puritatis statuta. 2.p.135.86
Macula per certam originem & causam potentior est, quâ assignata per famam & reputationem. 2.p.135.92
 vide **Puritas**.
Maculati velut infames ex nostris repelluntur sta- turis. 10.16
Maculati velut paterna labe notati ejiciuntur è communitatibus & honoribus, qui à bonis ha- beri maximè oportet. 12.30
Maculati caueant à præensione honoris puritatem requirentis, & quare. 18.28
Maculati licet jure communi digni reputentur, ex- perientia indigni habiti iuste excluduntur. 25.40
Maculatus, qui præclaris moribus, & virtutibus est præditus, an admitti ex puritatis statutis debeat. 55.25
 quod sic, ex 26
 contrarium, ex 31
Maculatum non esse, & non descendere à conuer- sis, nec à pœnitentiis, idem. 64.56
Maculatus semel non plus denigratur ex matrimo- nio cum impura. 106.107
 nisi macula vxoris major aut certior sit ex aliqua interueniente qualitate. 108
Maculati cautèlosè vtantur informationibus ad perpetuam, & ad quid. 317.44
Magnitudo regia Deo similatur, dum sunt in Re- gno, quæ Deus in mundo facit. 2.p.8.17
Majorum merita ad posteros transeunt, & eos exci- tant ad similem suo exemplo àsequendam glo- riam. 8.11.12
Majorum præclara facta suo exemplo progeniem excitant ad similia. 26
Majorum erectio & foeminarum exclusio præsumitur ex præcepto deferendi arma & nomen. 107.118
 saltem junctis alijs adminiculis. 120
Malenoli pueros nobiles maculare intendunt. 14.1
Mali quod recta via allequit non valent, fallacijs

Index Rerum,

intendunt. 13.9
Malitios occurrendum est. 2.p.47.8
Malitiæ per malitiam rectè occurritur. 2.p.113.60
Mandatum Superioris non seruans lethaliter peccat. 22.16
 Mandati fines excedens ad interesse tenetur. 122.7
 Mandatum reuocatur quocumque tempore deficiat. 148.14
Maranus quis sit. 58.56
Maritus siue mulier repudiare potest sine consensu consanguineorum requisito ad alienandum. 155.22
 & in creditorum præiudicium poterit renunciare lucra constanti matrimonio quæsitæ. 23
 & legatum à marito relictum in præiudicium fisci, si commiserit delictum ex quo omnia bona confiscanda veniant. 24
Mater luxuriosè viuens filiam exhæredare propter luxuriam non potest. 106.106
Materia qualibet etiam leuissima si deficiat in iuramento assertorio constituit lethale peccatum. 241.44
Matrimonium contrahens illegitimè non debet esse melioris conditionis, quam qui legitime. 103.64
 Matrimonium nullum verè tale non est. 66
 Matrimonia etiam libera esse debeant, tamen potest quis ea inuitari spe præmij. 104.76
 Matrimonium sicut res spiritualis difficilior dissoluitur, quam contrahitur. 206.44
 Matrimonij causa ardua est, & grauissima. 258.13
 Matrimonium probatur ex scriptura dotis antiqua, si recens fuerit secus. 331.69
 Matrimonium & ceteri contractus sunt actus hominum. 347.5
 Matrimonium est contractus. 6
 Matrimonium secundum difficilior contrahitur quam primum. 347.9
 Matrimonium secundum contrahi non potest nisi mortuo primo coniuge. 11.13
 Matrimonio duplici extante recurritur ad magis verisimilia ad sciendum ex quo fuerint filij procreati, & ad instrumenta & scripturas. 348.29,30
 & ad libros baptizatorum, & coniugum in Ecclesijs, & parentum, & ad notas priuatarum scripturarum. 31
 ad nominationem parentum, ad famam, & communem reputationem, alimentionem, & alios modos de quibus. 349.32
 ad præsumptiones, & coniecturas magis verisimiles. 33.36
 hoc dubium maxima cura deliberandum. 37. & seq.
 & si causa expostulet iudicium differatur, docti, & periti consulantur. 39
 Matrimonio impugnato per sententiam filij ex eo nati præiudicium accipiunt. 356.22
 Matrimonium impeditur per famam, non per rumorem. 2.p.49.72
Mauri, vide *Iudai*.
 M E
Mediocritas optima in omnibus rebus. 1.95
Medium est inter extrema deambulare. 6
 Medium est inter plenum & nullam probationem, quod est semiplenè probare, aut indicium, seu præsumptionem efficere. 300.32
 Medium inhabile impedit coniunctionem extremorum. 281.31
 Medio destructo manet destructum & consequens. 282.46
 Medium non sufficit probatum, vbi extremi probatio requiritur. 179.19

Melior vnus bonus, quam multi iniqui. 2.p.5.8
Memoria gloriæ acquisitæ nos absentes adesse facit, & mortuos viuere. 8.8
 Memoria parentum in filijs conseruatur cum eisdem qualitatibus honoris, aut dedecoris. 18
 Memoria scelerum paternorum, infimumque genus deprimit animam ad bene res gerendas. 26.46. in fi.
 Memoria probatur per testes de auditu. 211.10
 Memoria stirpis potior est penes consanguineos. 211.14
 Memoria hominum infirma, & labilis. 248.33
 labilis atque mutabilis. 326.13
 Memoria in rebus multum antiquis non omnino constans, & vniformis est. 2.p.130.37
Mendacium nunquam licitum, & dicitur negatur, quod verè scitur. 193.51.52
 Mendacijs locus dandus non est. 214.36
 Mendacium non senescit. 231.5. in fi.
 Mendacium, nec peturium committendum est pro totius mundi bono. 241.43
 & etiam iocosum peccatum mortale est. 45
 Mendacium nihil Deo abominatius. 273.47
 Mendacijs dat malignitas initium, & credulitas incrementum. 2.p.1.3
 Mendacium peccatum mortale. 2.p.15.27
Mens testatoris fraudari non debet. 100.25
 humana Mens credula est. 2.p.35.4
 Mente capti, & indiscreti nihil probant, nulla si est adminiculari non potest. 2.p.98.17
Mentio facienda non est de actu nullo. 65
Meria personarum non attendenda vbi agitur de iustitia. 56.36
Metus infamiæ major quam mortis. 2.2
 Metus honoris iustus est, & exculpationem præstat. 6.17
 Mei qui sint. 51.39
 M I
Milites pecunia conducti in necessitate deficere solent. 2.p.5.13
Ministri sancti Officij examinandi, nisi ex contrario ad sit iusta causa. 129.57
Minor restitui potest aduersus omissum nomen & arma. 107.125
 sicut ex qualibet nocua omissione, & non adimpleta conditione. 126
 Minores nõ restituuntur ex læsione casuali. 2.p.62.12
Minus agendum cum eo qui partem soluit, quam cum eo, qui nihil. 142.54
 de *Minimis* in causis honoris considerandum est. 163.139
 & dum agitur de auferendo jus alterius. 140
 jus pontificium de eis curam habet. 141
 Minima non curanda, nisi dum timeri potest detrimentum notabile. 2.p.112.39,40. & seq.
Mixtum sub simplicibus continetur. 108.130
 M O
Modicum fermenti totam massam corrumpit. 57.45
Modus omnibus in rebus seruandus. 19.2
 & quid sit.
 Modus introductus vsque adhuc in iudicandis puritatis informationibus afferebat mortem ciuicium, & amissionem diuitiarum. 2.p.10.2.18
Moneta in parte falsa in totum rejicitur. 57.45
Morbis vtilis corpori esse solet. 268.4
 Morbus nouus nouo indiget antidoto. 2.p.21.7.15
Mors potius eligenda quam infamia. 2.1.7
 Mors & infamia in multis æquiparantur. 3.3
 Mors naturalis honorifica, infamiæ verò ignominiosa dicitur. 5
 Mors

& Verborum.

Mors tam citò aduenit inueni quàm seni. 315.20
 Mors non præsumitur, nisi probetur. 347.13
Mortuus inuentus inter Christianos præsumitur fidelis. 174.1.74
Mores parentum cum semine transeunt. 33.33
 Mos fidelissimæ antiquitatis retinendus. 252.7
 M V
Mulier contrahens contra formam statuti præsumitur in mala fide esse. 100.27
 Mulier contrahens sponsalia de presenti sine copula non punitur, sicut ex duplici matrimonio. 102.60
 Mulieres ex sua facilitate restituantur. 2.p.64.36
Multiplicatio fortius ius tribuit actui celebrato. 2.p.100.8.
Multitudo multoties deficit, dum paucorum fortitudo vincit. 2.p.5.7
Munera accipere iudicibus omnibus iure interdictum, tam delegatis. 123.22
 quàm ordinarijs. 23
 & Inquisitoribus hæreticæ prauitatis. 24
 & eorum Commissarijs. 123.26
 & Notarijs. 35
 Munera accipere iudicibus interdictum etiam per interpositas personas. 27
 non solum in magnis, sed etiam in exigua quantitate, vt xenia, esculenta poculenta. 30
 ante & post finem litis, siue in formationem. 31
 non solum à principalibus, sed etiam ab eis, quas tangere negotium potest, & qui similem haberè causam sperant. 33
 etiam si sponte offeratur. 26
 petens munus se dignum asserit ad illud assequendum. 173.4.3.44
 vbi quoddam positionem impetrans habitum illi positioni necessarium adesse feretur. 43
Mutabilia ex sua natura stabilitatem habere non potest præsumi. 275.8
 N A
Nasciturus idem ius habent ad fideicommissum quàm iam nati. 162.1.6
 adquirent dominium. Et pro natis habentur quoad suum commodum. 120
Naturales, non confessio, assignant qualitates sanguinis. 2.p.87.30
Natiuitas filiorum magis nota esse solet consanguineis, quàm cæteris. 160.28
 ætas per consanguineos probatur. 29
 & erit optima ratio, scio ætatem, quia sum consanguineus, pater, seu vicinus. 30
 nisi in eorum commodam veritatem. 31
 vel agatur de probando puncto natiuitatis. 260.33
 vel si consanguineus sit minoris ætatis, aut æqualis cum eo, de cuius ætate agitur. 34
 per librum parentis. 35
 & parochiæ. 40
Natura rei non mutatur per diuersos modos loquendi. 66.64
 Natura omnes homines æquales fecit. 167.22
 Natura sicut est immutabilis, ita præsumuntur quæ ab ea procedant. 175.60
 Natura famæ est, vniformem esse, non variam, nec contrariam. 245.2
 Natura licet plures producat equos, non tamen eiusdem coloris, & signorum. 336.31
 Natura hominū prona est ad differendiū. 2.p.10.31
Naturale quod est per accidentalem vmbriam non obumbratur. 170.11
Naturales continentur sub appellatione consanguineorum & coniunctorum, & de linea dicuntur.

48.34
 Naturales legitimis extantibus ad successionem non admittuntur. 95.22
 Naturales an in dubio censeantur vocati. 111.189
 & an succedant. 190
 Naturales & spurij, si certi sunt parentes, admittuntur ex puritatis statuti. 183.51
 ex eis verò, quæ nobilitatem expetunt, naturales tantum. 52
 ex pessimis *Natur* pessimis præsumitur. 8.21
 Nati ante delictum patris an pœnis subiciantur infamiæ. 73.49
 negatiua proponitur. 50. & seqq.
 referuntur Doctores, qui eam tuentur. 68.69
 affirmatiua defenditur. 70. & seqq.
 Doctores qui eam sequuntur, referuntur. 80.117
 & seqq.
 puniuntur ob delictum patris, in criminibus læsæ maiestatis diuinæ & humanæ, vt parentes in eis puniantur, & facilis à tanti delicti patratione arceantur. 71.35
 impuritatis statuti excluduntur, ne sequantur vestigia parentum. 36.52.83
 infames manent ob hæresim patris. 37.59
 irregulares sunt. 40.118
 contrarium. 75.69
 eius qui crimen læsæ maiestatis patrauit infames etiam, & irregulares sunt. 71.41
 absurdum sequeretur si infames & regulares essent, non verò filij hæretici. 45
 in nobilitate lædi non possunt ex facto patris, possunt tamen in effectibus ipsius nobilitatis. 47.48
 Nati ante hæresim verè filij hæretici non dicuntur. 74.57.
 contrarium. 78.95
 si habent certum statum, eis mutari non potest. 74.61.
 Nati ante dignitatem à patre acquisitam ea non gaudent. 64
 orthodoxo, & filij Nato casus patris obesse non debet. 75.67
 eorum inhabilitatis causa qualis. 70. & seqq.
 accipiunt à patribus qualitates naturales à tempore conceptionis. 72. & seqq.
 tales sunt, quales fuerunt parentes. 7.34
 quando eorum educatio attendatur. 85. & seqq.
 acutus puniri debebant ratione educationis ex delicto matris, quàm patris. 77.88
 Nati plus diliguntur à parentibus, quàm nõ nati. 90
 omnes indistinctè plectuntur. 93. & seqq.
 omnes æquè eisdem à parentibus accipiunt sanguinis qualitates. 80.111. & seqq.
 iure diuino medicinaliter puniebantur. 82.125
 & seqq.
 aliàs ad punitionem, aliàs ad medicinam. 131
 nunquam tamen ex timore ne parentum mores imitentur. 82.132
 in eorum punitione non est discrimen inter ius diuinum & positium. 133. & seqq.
 iure ciuili sicut diuino constitutum, ne filij puniantur ob parentum delictum, & nihilominus aliquando puniuntur. 135
 ante delictum patris Natos nihil ex eo trahere, quomodo intelligatur. 135. & seqq.
 non amittunt dignitatem acquisitam ob patris factum. 83.141
 quando parentibus hæreticis succedant. 74.61.
 144

Index Rerum,

si fruantur nobilitate patris heretici, praesumuntur Nati ante eius delictum. 85.152
eis ingratiudo parentis quando noceat in successione. 155. & seqq.
in iure proprio nocere a patre non possunt. 159
ex eisdem parentibus Nati non possunt habere sanguinis diuersas qualitates. 80.111
Nati ante crimen laeae maiestatis humanae patris non subiciuntur poenis ex iure nouo Hispaniae. 81.119.
Nati ante delictum comprehenduntur in decisione text. in cap. statutum, 15. de heret. in 6. 81.122
pro parentibus neutro iure puniuntur, fallit tamen in aliquibus ex causis. 82.135
amittere non possunt acquisitam dignitatem propter patris delictum. 84.141
sicut nec eam acquirere per patrem post eius peccatum. 142
ad successionem patris heretici an admittantur. 144. & 69. 67.
cum suis descendentes excluduntur a muneribus puritatis ex delicto patris. 84.148
Natus inter Christianos non tenetur probare se natum ex puris, & orthodoxis parentibus. 171.18
contrarium. 176. 72. & seqq.
Natum ex orthodoxis parentibus praesumi baptizatum, & praesumi purum, differunt. 74
Nati ex illicito coitu consanguinei dicuntur. 255. 32
Natus ex legitimis nuptiis sua confessione spuris effici non potest. 2.p. 89.5
Vide Filium.

N E

Necessaria omittit tutius, quam cum periculo conscientiae vniuersa lucrari. 2.p. 17. 54
Negatio quae affirmatiuam inclusam habet fidem non detrahit testimonio. 2.p. 128. 31
Negatiua magis negat, quam affirmatiua affirmat. 66. 65.
Negatiua aliquando resoluitur in affirmatiua. 66. 66
Negatiua omnia negat, comprehenditque omnes casus. 99.7
Negatiua, quae a iure praesumitur, probabilis est, & testes de ea deponentes caeteris preferuntur, hoc tamen ad puritatis statuta extendi non potest. 184. 67
Negatiua totum concludit. 217. 61
Negligens iuari non debet. 274. 2
Negligentia in initio maxime nocua. 118. 2
Negligentia praesumitur in eo, qui non vitur remediis ad negotium opportunis. 2.p. 114. 72
Nemo tenetur suos defectus, nec suae familiae prodere. 23. 26
Nemo ex aliena punitur contumacia & mora 70. 9
Nemo melius quam ipse commissarius scire potest fidem, quam testes merentur, & sic diluere occurrentia dubia. 149. 4. 8
Nemo censetur facere, quod non est consuetum. 160. 96
Nemo repellitur per id quod nihil est. 164. 151
Nemo praesumitur ortus ex infecta radice, sed ex proba & genuina progenie. 171. 20
Nemo praesumitur abhorreere a qualitate sua. 110. 171
Nemo tenetur se exponere periculo leuitatis. 190. 28
Nemo tenetur cum graui suo praesudicio maculam declarare, veluti si eum tangat, vel cumulatus, & conditiones in familia timeantur. 192. 43
Nemo in plus grauatur, quam in eo quod confentit. 217. 64
Nemo esset qui hodie, et si spurcissimus, suam puritatem non probaret, si fama non sufficeret. 229. 20

Nemo pro alterius honore propriam occidat animam. 24. 147
Nemo in propria causa testimonium ferre potest. 252. 6
nec in ea, ex qua commodum reportare potest. 8
nec dum laus, decus, aut vituperium. 1. 0. 11
etiam du veritas aliter haberi non potest. 256. 38
Nemo cum graui damno testificare, tenetur, nec propriam detegere infamiam, nec se vltio prodere. 254. 21
nec suo dicto priuare se tenetur honoribus. 12
nec cum grauibis discordiis, & dissensionibus inter eos qui sunt de familia. 13
secus aliter. 254. 16
vbi quid in causis puritatis. ibid.
nec iudex remotus ab officio per sententiam propter infamiam, non tenetur se infamem fateri, sed tantum se iudicem esse non posse. 254. 12
Nemo praesumitur odio consanguineos habere. 255. 30
Nemo ad denunciandum maculam proximi cogitur & ratio iure in denunciando facit. 2.p. 4. 9
Nemo tenetur se offerre ad testificandum, dum vita seu honor proximi in periculo est, remissiuè. 2.p. 15. 30
Nemo ius suum consequeretur, ni litibus finis imponeretur. 2.p. 43. 4
Nemo ex suo dolo commodum reportare debet. 2.p. 70. 22
Nemo alieno dolo praegravari debet, ni ex eo se iuari intendat. 2. 4
Nemo ita amens, vt suos filios neget, aut negligat. 2.p. 82. 21
Nemo tam crudelis praesumitur, vt suam honorem prosterнат, & deserat. 2.p. 82. 25
Nemo sibi falsò crimen imponit, nec praesumitur se, nec suum sanguinem, nec consanguineos odio habere. 31. 32
Nemo praesumitur labi in notoriis. 2.p. 83. 19
Nemo tenetur proprios detegere defectus, nec turpitudinem. 2.p. 90. 35. 16
est valde iniuriosum & inhumanum. ibid.
sicut nec filius turpitudinem patris, nec successores defuncti, seu auctoris allegare. ibid.
nec testimonium ferre cum graui sui, & suorum damno. 38
Nemo est dominus suae famae, sicut non est dominus suae vitae. 2.p. 91. 41
contrarium. 45
conciliatur. 43
Nemo est, qui maioris testium numero suam non probet puritatem. 2.p. 124
Nemo hodie esset, qui suam puritatem non probaret cum maioris testium numero. 2.p. 136. 100
Neophyti & eorum descendentes non sunt admittendi vbi interuenit bonum publicum, & vbi ista expedire videtur. 45. 81
Neophyti ab Episcopatibus reijciuntur, & ab ordinibus sacris. 85
nisi bonae vitae specimen dederint. 86
vel transacto biennio a sua conuersione. 87
haec prohibitio vnde emanauit. ibid.
vel si a natiuitate fonte Baptismatis fuerint initiati. 88
& tunc proprie non dicuntur Neophyti. 89
quae ad eos ordinandos Episcopus inquirere debet. ibid.
eorum descendentes de iure communi non accentur a dignitatibus, nec ab ordinibus. 90
Neophytus quid sit. 17. 48

& verborum.

Neophytus, conuersus, confessus, Christianus nouus. 55
Nescire, & dubitare, paria. 190. 27
Necem defuncti vindicare lex humana iuste cogit haeredem. 17. 16
N I
Nihil tam Christianum quam iniurias remittere. 17. 9
Nihil quod est suppleri non potest. 155. 35 & 1.p. 271. 1
Nihil tam vile, quod aliquando non noceat, & econtra nihil tam noxium, quod aliquando non proficit. 2. 8. 1
quod nihil est, nihil habet, ex quo iudices se informare queant. 297. 5
ex Nihilo fides, nec praesumptio non deducitur. 6
Nihil & nullum aequiparatur. 2.p. 73. 39
ex Nihilo nihil fit. 38
N O
Nobiles & puri iniusti aliquando calumniantur a maleuolis. 13. 2
Nobilis in parte, & in parte ignobilis qui esse non potest. 56. 43
Nobilis & purus potest deficere in probatione suarum qualitatium ob defectum testium, vt euenit de facto. 65. 61
Nobilis vetè dicitur, qui pro tali vulgò reputatur. 87. 4
Nobilis praesumitur bonis praeditus moribus. 87. 6
pro parte esse, & pro parte non esse potest diuersis respectibus. 7
qui ex negligentia amisit ius non soluendi collectas, admitti debet ad dignitates solis concessas Nobilibus. 8
non intelligitur nisi qui a maioribus nobilitatem habet. 88. 20
an amittere & renunciate nobilitatem possit. 23
cum do. b. seqq.
nobilitatem ex priuilegio videt, & vilipendet. 90. 35
Nobilis maculatus ad collegia admitti non potest. 100. 8
Nobilis ex priuilegio non parit pendit nobiles similes sibi. 110. 169
Nobilem dicere nihil est, nisi addatur pro tali communiter habitum. 221. 16
Nobiles ex deficienti possessione plebeius declarari potest. 356. 36
Nobiles non tantum esse in republica expedit, sed & quod tales appareant. 2.p. 5. 15
Nobiles a Regibus honorandi. 2.p. 6. 22
Nobiles ad vindictam excitantur ob oppressionem honoris. 2.p. 11. 19
Nobiles reputari possunt quidam ex ortis ex vna familia, & domo, & alij ex eadem non. 355. 37
Nobilis qui se ignobilem fassus fuit probando contrarium incarcerationi ob debitum non debet. 2.p. 85. 17
Nobiles in causis nobilitatis praeseruntur. 2.p. 112. 15
Vide Purum.
Nobilitas & puritas parentum praesunt filiis ab obtinendum dignitates & honores ex nostris statutis, econtra vero ignobilitas & macula. 8. 24
Nobilitas & puritas ab omnibus appetuntur, & macula reicitur. 13. 1
Nobilitas perit ex mixtione impurorum. 31. 2
Nobilitas ex propria virtute dimetienda. 55. 27
Nobilitas virtutum, vitaeque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem. 28
Nobilitas sicut ius sanguinis immutabilis, eius effectus tolli a lege possunt. 73. 47. 48

Nobilitas quid. 8. 3
praecipua est sanguinis & an naturalis detur. 5
talis est secundum loci consuetudinem. 4
ex priuilegio qualis eius effectus. 38. 11. & seqq.
an sufficiat ad habitus militares obtinendos, & caetera officia solis concessa nobilibus. 14
negatiua pars proponitur. 15. & seqq.
affirmatiua cum suis fundamentis. 28. & seqq.
ad veritatem distinguitur. 91. 56. & seqq.
ex priuilegio permanens non est, cum ad libitum renunciati valeat. 89. 23. 24
& amittitur per inopiam. 25
Nobilitas proprie non appellatur, sed nobilitatis principium. 89. 26
minus praestantior est quam nobilitas sanguinis. 26
priuilegium Nobilitatis impetrans se ipsum ignobilem dicit. 33
Nobilitas ex priuilegio exosa est, velut res ficta, manca & deformis, nobiles eam vident, & vilipendunt, & in comparatione verae nobilitatis est velut alchymia auro opposita. 35
velut vera nobilitas non habetur. 39 & seqq.
ex facto Principis prouenit. 41
concessi censetur cum omnibus suis qualitatibus & honoribus. 42. 45
interpretanda, vt omnia impleat & veram nobilitatem imitetur. 54
eamdem vim habet, ac si ex iure communi competeret. 90. 45
pari passu ambulat cum qualitatibus, quae ex natura proueniunt. 52
adaequatur nobilitati sanguinis. 53
si concedatur cum qualitatibus requisitis per statutum sufficit, aliàs nullo modo. 56. 7
priuilegium immunitatis a tributis non sufficit, vbi sanguinis Nobilitas requiritur. 91. 58
concessum personae non sufficit, vbi etiam requiritur Nobilitas ascendentium. 59
non potest concedi, vt iam mortui nobilitetur. 60
non sufficit vbi sanguinis puritas requiritur. 61
comprehenditur sub statuto Nobilitatem simpliciter requiriti. 69
origo Nobilitatis qualis. 87. 4
Nobilitatis verbum accipitur de ea, quae sanguinis est. 88. 15
Nobilitas a iud, aliud eius priuilegium. 89. 29
veram statuta requirit. 89. 21
renunciari, nec propter inopiam amitti, non potest. 25
perfecta est, quae antiqua est. 27
& praestantior & honorabilior quam acquiritur ex priuilegio. 87. 29
vera a Principe prouenit. 90. 47
differt a puritate sanguinis. 92. 65. & seqq.
Nobilitas vera est, quae pro tali communiter aestimatur. 100. 22
priuilegiata stare non potest vbi naturalis non existit. 100. 25
Nobilitas ex priuilegio continetur sub quacumque dispositione generali de nobilibus loquenti. 110. 167.
Nobilitas empti a vili iuste parit penditur. 111. 77
Nobilitas ex peculiariibus causis fuit introducta, & ideo non praesumitur, nisi plene probetur. 16. 23
Nobilitas probatur per testes singulares. 207. 62
& etiam ignobilitas. 63
quae talis dicitur ab ignobili stirpe, sicut macula ab infecta. 64

Index Rerum,

Nobilitas facit vt dicto nobilis stetur. 208.67
 Nobilitas & cetera qualitates similes probantur per leues probationes. 210.4
 Nobilitas probatur per famam & communem reputationem. 228.17
 Nobilitas iure non præsimitur, & quibus probetur, 246.15.
 Nobilitas quatenus per consanguineos propinquos & familiares possit probari. 2.9.25
 Nobilitas à primò nobili provenit. 281.27
 reperitur in singulis successoribus ea forma & qualitatibus, sicut fuit in primò infecto. 281.28
 & probata in vno, prima origo maculata ostenditur. 29.33
 decurrit in omnes progenitos velut per medium instrumentale. ibid.
 Nobilitas & macula sanguinis compatibles in eodem sunt subiecto. 288.11
 Nobilitas in communi opinione consistit, & probatur testibus ad perpetuam. 315.23
 nisi incidens esset probatio ad carcerum relaxationem & similia. 24
 huiusratio ostenditur. 25
 Nobilitas censetur concessa per concessionem armorum factam à Principe. 338.7
 Nobilitas posteris ad virtutes exemplo maiorum excitat. 2.p.55
 Nobilitas quæ non apparet, & calūniantium linguis suffocatur, talis dici non potest, nec debet. ibid.
 Nobilitas est causa iusta dispensandi in matrimonio. 2.p.6.24
 Nobilitatis & boni nominis adquisitio amissionē discordias magnas in republica parit. 2.p.9.25
 Nobilitatis generica probatio non sufficit vbi specialis requiritur. 2.p.51.02
 Nobilitas per comprehensionem in executoriam probatur per certos gradus. 2.p.56.115
 Vide *Puritas*.
 Nomen bonum contemnens ceteras virtutes negligit. 6.11
 Nominis boni contemptio vitium est cum impudentia, & infamia iunctum. 12
 Nomina eo in significato accipienda, quo communiter accipiuntur, & secundum consuetudinem Regionis. 46.2
 Nomen matris afferre omisso paterno parum honorificum est. 107.116
 Nomen & arma deferre omittens non solum maiori priuatur, sed etiam tenetur ad restitutionem fructuum. 721
 Nomen turpe & inhonestum ad deferendum non obligat, quia importat infamiam & dedecus. 132
 Nomina & cognomina plurimum deseruiunt ad erudendum veras generis qualitates. 118.42
 Nomen proprium quidam ignorarunt. 258.12
 Nomina non mutant sanguinis qualitates, sed signa sunt, quibus vna familia ab altera discernitur. 338.10.11
 eius effectus est demonstrare rem, & eius qualitates. 13
 Nomen à quo remouetur, & vigor, titulus & effectus. 16
 Nomina honorifica non præsumentur honore carere. 17
 plurimum conferunt ad agnoscendam cuiusque familiam, & agnationem. 18
 Nomen ferre familiæ non sufficit ad probandum puritatem, & nobilitatem. 339.25
 Nomen ferens alicuius familiæ præsimitur. ex eadem esse. 28
 Nomen singulare, vugò *Nomine postico*, probat identitatem. 342.17. & seq.
 ex triplici adponitur causa. 18
 assumitur ab hominibus, vt à cæteris distinguantur. 27.43
 personam signat, & probat. 343.28
 nomen geminum personam ostendit, & probat identitatem quilibet eorum. 29
 explicatur. in duob. num. seqq.
 de eius modica differentia non curandum. 32.33
 pluribus conueniens identitatem non probat. 34
 nomen & cognomen, aut duæ demonstrationes non tam faciunt præsumere identitatem, quam eam perfectè probant. 345.39
 etiam in penalibus. 40
Nominatio facta à testatore in suo testamento probat filiationem, & consanguinitatem. 327.28
 maximè in antiquis. 29
Nominatio geminata filiationem probat 2.p.100.19
 Vide *Præsentatio*.
Nominati distinctum ius habent. 85.156
 & id. d. non admittuntur ad maioratum ex presenti iure, sed ex iam acquisito ex nominatione. 157.
Nominatus primò æquè idoneus præferendus est. 158.56.57.
 maximè lite inita cum aduersario, cui secunda præsentatio damnum afferre non potest. 58
 etiamsi fuerit defunctus. 59
 intelligitur. 60
 dum plures nominati à diuersis patronis colligant, & vnus decedit, quia tunc secundo præsentare non potest patronus, sed si præsentatus colligat cum non præsentatis, & moritur, quia tunc alium substituere potest. ibid.
Non esse in rerum natura, & esse inhabilem, paria. 303.77. & 2.p.73.63.
 Non defendere, & non legitimè defendere, paria. 304.80. & 2.p.109.74.
 Non esse, & non apparere, paria. 335.21. & 2.p.56.107.
 Non probare, ac probare confusè, idem. 108.
Non, omnia excludit, & negat, & est fortior ad negandum quam affirmatiua ad affirmandum. 2.p.59.21.23.
 Non entis nullæ sunt qualitates. 2.p.72.39.
 Non entia nec formam nec materiam habent, nec subiectum, nec substantiam in qua dispositio iuris verificat. 40
 Non esse, & nullum esse, paria. 2.p.73.62.
 Non fieri, & fieri illegitimè, paria. 63.
Notans quomodocumque rem arcanam ad sigillum manet obstrictus, qui non debet esse melioris conditionis, quam qui primò eam nouit. 66.67
Notarij & scribæ ab sponte offerenti an recipere aliquid extra taxam possint. ibid.
Nota publica circa maculam alicuius probat, & æquiparatur scripturis, & descendentiæ à penitentiatibus, & à sacellis benedictis. 2.p.39.56.57.
 & est idem ac fama publica, seu infamia. 61.
 dicitur quasi signum, & notati quasi ignominia signati. 64.
 Nota nominis, est natus honoris. 63
 Notæ priuatae adminiculum faciunt. 2.p.102.25.
Notum pluribus per plures probari debet. 238.24
Notati infames dicuntur. 2.p.39.62. & seqq.
 Notatus idem ac infamatus. 65
Notitia maiorum deficiente in loco originis de cognominibus, & eorum qualitatibus testes interrogantur.

& Verborum.

rogentur. 134.38.
Notorium ab omnibus scire præsimitur. 2.p.12.90
Notitas quælibet censetur origo & radix productiua suspicionis. 128.45.
Notitijs quamuis arbitrio religionis expelli possint intra annum probationis, intelligitur iusta existente causa, non ex libero, & absoluto arbitrio. 298.15.

N V

Nubere indigno, & turpem vitam agere æquiparatur. 104.88.
Nullitas notoria non comprehenditur in dispositione nullitatem generaliter excludente. 2.p.47.39.
 dicitur, quæ in sententia, vel in actis aperte continetur. ibid.
 & quæ ex publico constat instrumento. 31.
 nunquam reiecta censetur. 22.
 non prohibetur prohibita appellatione. 33.59.
 etiam à tribus sententijs conformibus. 34.60
 nec notorium grauamen. 34.
 ex actis apparens impedit viam executiuam. 35.
 & si ex actis non appareat, impedit executionem obligationis cameralis. 36.
Nullitas notoria exclusiua non censetur, etiam dum lex nullitatem expressè excluderet, expressa in sententia, seu in actis eam inefficacem reddit. 2.p.71.34.35.
Nullitas sententiæ notoria attendenda, non vero quæ ex alijs extraneis inferitur. 2.p.71.69.
Numerus testium adimplendus ex fide dignis. 129.57.
Numerus testium est determinatus in quibusdam Tribunalibus, & communitatibus. 132.18.
Nuptia solo consensu perficiuntur. 102.52.
Nuptiæ promissæ ritè reculantur ex turpi coniugis conuersatione. 105.90.
Nuptiæ secundæ aliquando dubium producant in probandis qualitatibus sanguinis, & quomodo probari debeat. 134.43

O B

Oblatio chartularum in tempore æquipollenti facta idem operatur. 2.p.31.72.
Obligatio secreti semper intelligitur nisi iusta causa reuelandi adsit. 140.38
 vtilitas eius, in cuius gratiam secretum tacendum venit, iusta est causa reuelandi. ibid.
Obligatio denunciandi, & testimonium ferendi, differunt. 190.32.34
 & an locum habeat in nostra specie. 33
Obligatio nulla nihil est. 2.p.72.45.
Obligatio similiter communis, & omnes ligat. 2.p.105.8.
 contrarium. 11. & seqq.
Obligatio in antiquis præsimitur. 237.20.
 etiam in proprio facto. 21.
Obligatio parit contrarietatem & dissonantiam in testibus circa probationem antiquam. 2.p.88.12
 in re antiqua præsimitur. ibid.
Obligatio ex temporis diuturnitate præsimitur. 2.p.123.25.
Obscurè loqui, & nihil loqui, paria. 150.19.
Observantia, iniquæ legum & statutorum mederi oportet. 2.p.20.12
Observationes hæreticæ probatæ arguunt quemlibet obseruatorem illius hæresis. 197.17

O C

Occilians alienum honorem, seu laudem, furi similis est. 2.p.26.26
 in tempore *Ocurrere* latius, quam post vulneratum exitum. 118.1.

O D

Odium remittere tenetur, non satisfactionem. 17.1.
Odium & fauor simul dantur secundum Cobbar. 38.11.
 explicatur. 13
Odium sine causa ad inimicitiam, sufficit. 263.4.
Odijs, & malitijs occurrendum est. 2.p.2.17
 maximè cooperis, & palliatis cum velamine publici boni. 2
Odia & seditiones minuunt facultates, & mortem ciuibus afferunt, & damna reipublicæ augent. 2.p.9.1
Odium etiam in bono opere lethale est. 2.p.15.28

O F

Officiales sancti Officij debent plurimum respicere graues pœnas impositas contra transgressores secreti. 144.85.
Officium erectum à Ferdinando & Elisabeth contra Iudæos, Sarracenos, & hæreticos, qui & eorum descendentes à tanto munere repelli inceperunt & quare. 21.2.3
 ex quo maximi fructus orti fuerunt. 4
Officium statum habet puritatis. 21.3
Officia publica appetere an licitum. 23.24.
 obtinens Officium contra prohibitionem statutorum, illud renunciare tenetur, aliàs mortaliter peccat. 22.17.19. & seqq.
 explicatur. 25.27
 conferens indigno Officium aut dignitatem, mortaliter peccat, & iudices tenentur ex officio inquirere causam inhabilitatis & infamiae ad repellendum eum. 17.
Officium Inquisitionis solet vti penitentibus publicis. 60.9.
 quæ saltim ex facto infamant. 10.11.
Officium iudicis est loco partis. 31.3.
Officium iudicis cessat statim post propositam reuocationem. 148.16.
Officium largitur modo solito. 173.47
Officium concessum arbitrio concedentis auferri sine iusta causa non potest. 298.15.
Officium fiscalis honorificum, succedit loco officij iudicis. 2.p.110.14.15

O M

Omnia non vna regula dimetienda. 82.134.
Omne quo causa instruitur instrumenti nomine continetur. 320.3.
Omnia non semper vtilia. 2.p.21.15
Omne, totum includit. 2.p.107.35.
Omnes de familia, quod iura sanguinis saltim re-præsentatiue velut vnus considerantur. 283.50.
Omnes de familia quasi vnus interpretatiue saltim iudicantur. 2.p.48.13.
Omnia laxatiuum est, præcisam naturam habet, & omnia excludit. 2.p.58.15.17.

O N

Onus deferendi nomen & arma concernit honorem & commodum testatoris memoriam domus & agnationis conseruat. 106.109
Onus arma & nomen ferendi non solum consanguineis, verum & extraneis apponi potest. 107.11
Onus sponte susceptum etiam sine commodo reportari debet. 115.23
Onus rei accedens censetur eius pars indissolubilis, nec alterationem admittit, & semper idem est in omnibus. 357.45.46.
 inherens rei in quemcumque transit. 50.

O P

Operari contra propriam assensum nemo debet. 2.p.16.36.

Index Rerum,

iniuste facit & peccat mortaliter. 40.
Opes & vita fluxa & caduca sunt, fama verò perpetua dicitur. 8.6,7.
Opes melius à subditis possidentur, quam sunt in publicis arariis. 2.p.10.14.
Opinio bona dicitur est pecunia, & in tenebris proprium splendorem tenet. 6.9.
Opinio prava cura hominum qualitates oriri ab iniuris solet cupientibus, quod oritur fama mala. 15.9.
Opinio media & distinguens præferenda. 141.45.
Opinio P.Th Sancier *sum. cap. 6. num. 15.* suspecta est. 193.51.
Opinio antiquissimæ originis probatur ex nudo auditu. 214.32.
Opinionum consulentium non tantæ habendæ sunt sicut scriptorum. 711.15.
communis *Opinio* venit appellatione legis in statuto de lege loquenti. 227.12.
Opinio communis excusationem in utroque foro præstat. 249.37.
Opinio illa sequenda ob quam fraudibus obuiatur. 2 p.110.21.
Opinio Doctorum distinguendum præferenda. 2.p. 124.27.
Opinionem probabilem sequi securè possumus. 2.p. 139.18.
Opinio in dubijs, non in certis locum habet, ibid. sequi eam debemus, quæ est rationabilior, æquior, tutior, & benignior. ibid.
 à communi non recedendum. ibid.
 & quid in foro animæ. ibid.
 pro amico non datur nec est. ibid.
 probabilem sequi possumus omnia probabiliori in foro animæ, & quid in foro exteriori. ibid.
Oppositio ad capellaniam, seu beneficium, quando ius adquirat. 154. & sequq.
 si proveniat à iure communi, nullum præstat ius specialiter oppositores. 13.
 si verò proveniat ab aliqua speciali dispositione, vocatus expressè ex oppositione consequitur ius ad rem. 15.
 ubi defenditur opinio Io. Gut. *consilio 1. num. 24.* contra Pelæz de Meres. Declaratur amplius prædicta distinctio. 16.
 conciliantur duæ contrariæ opiniones Pelæz de Meres circa propositum dubium. 15.
 vocatis specialiter à testatore tribuit ius in re contra nonnullos. 156.24.
 si verò plures vocentur ex certa descendencia & genere inter eos nullum præstat præcipuum ius 155.17.
 quod etiam locum habet in statuto, seu consuetudine conferendi beneficia originarijs certi territorij. 18.
 ad honores puritatis nullum ius tribuit, nisi specificè nominatis à fundatore respectu extraneorum, non vocatorum. 155.19.
Oppositio saltem tribuit ius considerabile quod tolli non potest nisi ex iusta causa, licet hoc non intelligatur respectu aliorum oppositorum. 298.15.
Oppositiones calumniosæ non instituendæ. 2.p.112.10.
Oppositor ad collegium, qui ius acquisitum non habet, non potest repelli iuste ob reprobatas probationes. 297.13.
Oppositor æqualiter dignus, qui testes contra se testes habet reprobatos omitti potest, & eligi alter æquè dignus. 299.24.

O R
Oratio nulla nihil est. 2.p.72.59.
O R
Ordo difficillimis intellectum præbet, & ordinata confusione pariunt. 111.
 secundum Ordinem omnia fieri debent. ibid.
 Ordines militares statutum habent puritatis. 21.6.
 Ordines militares ad fidei hostes opugnandos fuerunt adveniunt, à quibus bello debellatur: sicut in sancto Officio iurium deprimentur gladio. 32.15.
 Ordines D. Iacobi & Calatravæ non requirunt militem esse Christianum veteranum. Sicut collegia, & ordo Alcantaræ exposcunt, & quomodo accipi debeat remissive. 54.13.
 Ordo clam & secretè procedendi de more servatur in omnibus Tribunalibus, & Communitatibus ubi sunt statuta puritatis. 115.21.
 Ordo sacer accipitur cum tacita conditione servandi castitatem, etsi expressè non vocatur, & quævis eius ignarus fuerit suscipiens. 28.
Originarij melius sciunt qualitates inquisiti. 125.2.8.
Originarius non solum dicitur illius loci in quo quis natus est, sed etiam eius in quo sui hactenus fuerunt parentes. 5.
Origo natalium inspicienda de iure communi in eligendis publicis officijs. 33.30.
Origo vitiosa cum vitio transit. 57.50.
Originem familiarum non implicat puram esse, & aliquem ex ea diuertere à fide. 74.56.
Origo maiorum semper sequenda, sicut & cuiusque rei. 123.3.4.12.
Origo vitiosa vitia sua eiicit in posteros. 126.10.
Origine dubia existente quid agendum à Commissario. 13.
Origo maiorum supra avos an sequenda. 14.
 negatiua proponitur. num. sequq.
 affirmatiua verò. 20. & sequq.
Origo prima in qualitatibus sanguinis exquirendis diligenter inuestiganda. 24.25.
Origo, & descendencia à Iudæis probatur per testes. 19.11.
 & an de visu hodie possint esse. 2.
Origo probatur per testes singulares. 204.31.
Origo probatur per famam, & communem reputationem. 228.5.
Origo famæ à testibus expetenda in recentibus. 236.12.
 secus in antiquis. 237.20. & sequq.
 & quid in puritate & nobilitate probanda. 238.27.
Origo certa demonstranda est ad probandum puritatem sanguinis. 332.2.
Origo famæ inspicienda, non nomen. 2.p.40.73.75.
 vis Originis transfunditur in omne ab ea derivatum. 76.
Oriundi ex immaculata patria puri præsumuntur, & boni. 170.7.
Ortus ex bonis bonus, & ad omnia idoneus præsumitur esse. 8.20.

P A
Palla quælibet, quibus nobiles nobiliores reduntur, iure sustinentur. 2.p.6.20.
Palinodia an recantanda dum aliquis vocatur *Iudicis* o *Moro*. 58.58.61. & sequq.
Papa non potest aliquem priuare beneficio sine causa. 297.14.
Papam indignere posse, monachus ut ad tempus uxorem ducat usque ad procreationem saltem filiorum, ne stirps nobilis sine prole finiatur, nec certum, nec securum est. 2.p.6.26.
Papa ob pacem potest non solum dispensare in ma-

& Verborum.

rimonio, sed etiam dissoluere iam contractum. 2.
 P.9.24.
Par in parem vim non habet. 2.p.65.51.
Par, sed & quod Principi, insit. de iure natur. explicatur. 2.p.105.14.
Parentum laus ex nobilitate filiorum. 8.10.
 ex Parentum qualitatibus sobolis mores deducuntur. 13.
 Parentes & filij pro vna habentur persona. 14.
 Parentes velut regula sunt, quæ mores, & qualitates filiorum dimituntur. 19.
 Parentes causa esse solent virtutis filiorum, qui illorum vestigia plerumque sequuntur. 25.
 Parentes tenentur mediocrem diligentiam adhibere in acquirendis bonis, quibus filij alantur iuxta proprium statum, & eos erudiri facere in aliqua arte, aut facultate. Et similiter tenentur honorem filijs curare suis operibus, & dirigendo eorum mores, ut ea discant, quibus & Deo seruiant, & suo honori & statui consulant. 9.31.
 à claris Parentibus ortum ducere thesaurus magnus. 10.2.
 Parentes ex delicto non acquirunt novas qualitates, ac antea habebant. 75.70.
 eorum scelus, aut virtus tempore conceptionis filiorum plurimum operatur. 71.
 affectus transfundunt in filios tempore conceptionis. 80.
 patri in generatione plus tribuitur, quàm matri. 84.
 parentes in filijs puniuntur. 89.
 plus diligunt filios natos, quàm nascituros. 90.
 Parentes falsi assertio non præiudicat. 177.33.
 Parentes Inquisitorum gaudent privilegio fori sancti officij. 2.p.54.85.
Parentela & descendencia probatur per testes singulares. 105.39.
 Parentela, consanguinitas, & qualitates sanguinis non comprehenduntur in dispositione legum partitarum circa probationem auditus. 214.39.
 Parentela, & descendencia difficilis sunt probationis. 257.4.
 Parentela & descendencia antiqua melius per consanguineos probari solent. 259.22.
Par efficere potest, ut eo absente iudex testes recipiat. 116.32.
 Partes duæ simul maiores eiusdem rei esse non possunt. 250.7.
 sed omnino æquales, aut inæquales, inter quæ medium non datur. 8.
 Partes vterius non audiuntur post rem iudicatam. 2.p.44.28.
Partialitatis, & diuisiones locorum periculosa, & quid à Commissario faciendum. 122.19.
Paruum in initio, magnum crescendo efficitur in fine. 2.p.35.5.
Patria est honor filij, & econtra dedecus vnius, dedecus est alterius. 9.28.
 Pater propter filios de honore curare debet. 8.9.
 Patrem decessisse hæreticum sufficit, ut filij pœnas incurrant. 71.19.
 Pater non potest matrimonium filij impedire, nisi filius maculatam ducat, quia tunc pater iustam habet causam ad impediendam. 105.95.
 quo casu non loquitur Concilium Tridentinum, & ideo Ecclesiastici iudices eum inuare debent. ibid.
 defendit suum honorem & suæ familiarum iustæ & naturali ratione suadente. 96.
 potest exheredare filium ignominioso & indigno nubentem. 106.
 contrarium. 101. & 102.
 ubi quod pater eam in tertio & quinto exheredare poterit, & ei negare dotem, licet contrarium verius.
 Pater habens facultatem condendi maioratum vocare potest filios naturales. 112.194.
 Pater qui errore pro filio agnouit qui non erat, sibi non præiudicat. 127.32.
 Patrem non habet qui incertum habet. 181.32.
 Pater est legitimus contradictor & defensor. 355.26.
 Pater non succedit in maioratu filij. 2.p.53.72.
 Pater in filium transferre non potest puritatem, quæ se non habere, falsus est. 2.p.81.8.
 quod Patri nocet circa sanguinem, nocet filijs. 11.
 Pater & filius eodem nexu sanguinis iunguntur. 2.p. 81.14.
 Pater & filius diuerso iure esse possunt circa nobilitatis possessionem, non verò circa eius proprietatem, nec circa maculam. 2.p.81.18.
 quo sensu verum quiddam ex eadem domo alij possunt nobiles reputari, alij non, & quod probata nobilitate vnus fratris non ceuletur probata nobilitas aliorum secus aliter. ibida.
 Pater admittitur in testem contra filium dum veritas aliter haberi non potest. 2.p.89.18.
 Pater cogitur filium agnoscere nisi euentibus ostendat probationibus alterius filij esse. 2.p.95.33.
Patientia in ferendis iniurijs maius meritum constituit, quàm vindicta. 18.22.
Patriam propriam deserentes suspecti sunt. 126.6.
Patronus ecclesiasticus post factam præsentationem variare non potest. 157.47.
 secus laicus, qui potest variare, aut in diuersis temporibus, aut vno contextu plures nominando. 48.
 ratio differentie inter patronum ecclesiasticum & laicum. 47.49. & sequq.
 à patrono facta vim electionis habet. 157.50.
 plurium collectè, & simul facta an possint reiterari. 63.
 laici dom ecclesiasticus præsentari debebat, & maculati dum purus, inualida, & ius præsentandi ad superiorem redit. 159.81.
 ut laicus variare possit quæ requirantur. 158.35. & sequq.
 indignum præsentans lethaliter peccat. 159.78.
 ecclesiasticus priuatur pro ea vice alij præsentandi. 79.
 nisi infirmum eum patrono laico indignum præsentaret. 80.81.
 præsentare debet eum qui qualitatibus requisitis sit præditus. 160.89.
 & quæ debeat considerari ad ritè præsentandum. 90.
 Patronus qui potest variare, quos tantum potest nominare ut infinitas tollatur. 138.62.
 Patronus quando peccet præsentando idoneum omisso digniori. 159.65.
D. Paul. 2. Corinth. 12.16. intelligitur. 2.p.113.60.
Pax in Ecclesijs, & communitatibus seruari publicè interest. 32.17.22.
Pax, est tranquillitas boni. 2.p.7.2.
Pax & concordia familiarum vtilior reipublicæ quam bonum aliud. 2.p.92.44.

P E
Peccantes publicè palam sunt puniendi. 60.25.
Peccatum quoad forum interius deficit ex defectu advertentiæ. 140.38.
Peccatum occultum proximi detegendum non est.

Index Rerum,

dum inquitur causa largiendi legatum pium, elemosinam, aut gradus in vniuersitatibus. 189.17
secus dum agitur de promouendo ad sacros Ordines, ad beneficium, seu publicum munus, dummodo remedium ex reuelatione speretur. 19.
infamia illius, qui per mendacium bonam consequutus fuit famam, detegi potest, si ex ea communitas laedi potest. 19.
infamia occulta pandenda est, ne inhabilis officium, aut beneficium assequatur. ibid.
Peccatum grauissimum constituit honore proximum priuare, & iuramento ei tribuere, quem non habet. 241.42.
Peccatum potest intervenire ex mente testium, quod in se ipsa non est. 317.43
Peccatum dirigitur aduersus Dei placitum, & patrat aduersus Deum, vel aduersus proximos. 165.6.
vtrumque vero aduersus rectam rationem. 7
Peccatum multipliciter oriri possunt in causis puritatis, quae recensentur hic. 2.p.14.19. & seqq.
Peccatum raro deficiet in oblatione occulta libellorum ratione praui animi, & odij. 2.p.15.17.
Peccatum ex detractioe & contumelia ex duplici sumitur capite, aut ex grauitate iniuriae, aut ex damno ex ea sequuto. 2.p.41.93.94.
Peccatum non praesumitur. 2.p.83.33
Peccata multa ex delato iureiurando oriri possunt in causis puritatis. 2.p.137.5
Pecuniam publicam defendit fiscalis. 2.p.110.16
Pecunia neruus regnorum. ibid.
Penitus taxatiuum est, praecisam naturam habet, & omnia excludit. 2.p.58.4.17.
Perfectum ex superuenienti casu non tollitur. 83.119.
Perfecta ex imperfectis subuerti non debet. 2.p.32.87.
Perfectum quod est alijs non indiget indumentis. 300.38.
Periculo tanto efficacius occurrendum est, quanto maius ex eo speratur damnum. 2.p.16.48.
Permissum ex Principis constitutione non eget restitutionis auxilio. 2.p.67.77
& si ex aequitate procedat, ius ordinarium dicitur. 78.
Permutatio nulla nihil est. 2.p.72.45
Perseuerantia errorem deficere arguit. 128.47
Perseuerantia per multos annos veritatem arguit. 232.10.
& ex ea fama antiqua firmitatem accipit. 232.11.
Persona eius cui defertur honor in primis consideranda. 55.26
Persona turpis dicitur quae pro tali in regione iudicatur. 105.91
Personae egregiae, infirmi, & valetudinarij, senes non debent cogi ad comparandum. 130.67
Persona eadem dicitur vere & representatiue 283.50
Persona & industria commissarij electa est ad examen testium. 290.43.
Persona semper debet esse certa. 312.3
Persona ex nomine ostenditur, & probatur. 343.28
Persona ex veris constando probationibus, non est curandum de nominibus, & demonstrationibus. 345.43.
quia nihil interest, quo nomine, aut signo quis agnoscatur. 44
Persona publica eligi fuit conluetum ad defensionem fiscali. 2.p.109.11.
P H
Physiognomia, complexio, & temperies cuiusque. ibid.
P I
Pignus nec hypotheca itidem. 2.p.72.47

P L
Plebeium nobilitatus, ita est nobilis, ac si nulla praecessisset ignobilitas. 91.51.
Plebeium spernere nobilem ex privilegio non praesumitur. 110.168
Plenitudo potestatis in illicitis potius dicitur plenitudo tempestatis. 154.11.
Pluralitas mater est incertitudinis, & confusionis. 333.4.
Pluralitas ubi, ibi confessio. 5.
Pluralitas rerum praesumitur, non vero factorum, nec indiuiduorum, secundum quorundam opinionem. 334.13.
contrarium verius ostenditur. 14
Pluralitas rerum, quae communiter solent multiplicari, praesumitur. 336.18.
Pluralitas rerum & personarum frequentior est, quam familiarum. 340.17.
Pluralitas nominum, vulgarium praesumitur, & non est necesse probari, destruit praesumptionem identitatis. 343.21.
fundi non praesumitur. 25
in criminalibus praesumitur ad excludendum delictum. 344.36,37
dum ex pinguioribus constat probationibus destruit probationem, seu praesumptionem identitatis. 345.46
aut si ex maiori ratione, aut verisimilitudine. 48.
praesumitur ad excludendum falsitatem. 47.
Pluralitas praesumitur vt testes a contrarietate eripiantur. 344.37.
Pluralitas actuum hominum non praesumitur. 347.4.12.
Pluralitas praesumitur ex communiter accidentibus. 351.3.
Pluralitas praesumitur ex diuersitate rerum, temporis, loci, aut personarum, & formae, & causae. 7.
P O
Panae haereticorum quales sint. 60.13.
Pena arbitraria imponitur ex defectu probationum, si tamen reus manet suspectus. 16.
Pena arbitrariae suspectis impositae quae sint. 61.15
Pena vehementis praesumptionis quae? 17
& lenis. 18.
hodie ob leuem praesumptionem publica non imponitur. 19
an haec omnes statutis comprehendatur. 21. & seqq.
Pena graues imponebantur ob leuia delicta in initio sancti Officij. 64.48
in quibus facile dispensatur per supremum Senatuum. 64.50
Pena aduersus contumaces magis oritur ex contumacia, quam aliunde. 69.4.5.
haereticis respectu filiorum exorbitans est, & restringenda venit. 74.56
imposita filijs haereticorum mortem haeretici pertinacis requirit. 78.102.
eius tempus morte praeccluditur. 103.
nec inspicitur tempus inceptae haereticis. 105.
Pena haereticis respectu filiorum exorbitantior est, & restringenda venit. 74.56
Pena semel contracta ex accidenti non tollitur. 98.54
Pena non habet locum in rursitudine procurata, sed inefficaciter consummata. 103.60.
Pena imposita a testatore, seu fundatore etiam habet locum si matrimonium inualide cum impura contrahatur. 62
contrarium. 66. & seqq.
Pena a testatore imposita incurritur ex actu nullo.

P O

P O
Pena a testatore imposita incurritur ex actu nullo.

& Verborum.

lo. 65
Pena imposita a testatore non deferenti nomen & arma, non habet locum, dum morte praeventus non potuit adimplere. 107.124
Pena etiam infidelitatis & periurij imposita est in sancto Officio contra transgredientes arcanum. 144.86
ad Penam extraordinariam sufficiunt praesumptiones, & indicia. 144.101
Pena ipso iure imposita sententiam requirit, non circa delictum, sed quoad modum & formam executionis. 197.18.19
Penitentia olim triplex, & qualis. 60.13
publica infamiam generat, & irregularitatem secundum quosdam. 150.11
contrarium. 6
solemnis irregularitatem tantum producit. 5
omnis, quae infamiam generat, & irregularitatem etiam. 7
non expressa in statuto, quae non habet eandem rationem, quae est in expressis, statuto non comprehenditur. 61.22
quod etiam locum habet in qualibet constitutione & lege. 23
praesumitur inflicta in sancto Officio propter haeresim. 63.44
Penitentia certa, sacellus benedictus, instrumenta, & scripturae indiuiduae maximam verisimilitudinem continent. 2.p.12.88
Populus quod scit per ipsius organa & voces debet parere. 238.24
Portantes commodum ex suo testimonio admittendi non sunt ad testificandum. 259.24
& sic ad nobilitatem probandum. 25
Pessio generis includit proprie omnes suas species. 215.47
Positio vnus ex contrarijs necessariò affert destructionem alterius. 289.32
è Possessione eijci durius, quam ab initio non admitti. 114.13
Possessio puritatis Hispanorum sufficit ad illius qualitatis plenam probationem. 171.21
titulum possidenti sufficientem tribuit. 22
nec possessor titulum ostendere tenetur. 23
Possessio probatur per testes singulares. 201.4
Possessio non tollitur per probationes priuilegiarias, & praesumptas. 216.56
Possessio est causa praesumendi verum dominium, & proprietatem sanguinis. 57
pro Possessione, & titulo magis praesumitur quam pro auditu. ibid.
Possessio honoris sanguinis prodest possidenti, vt expoliari non possit per testes de auditu, secus si nouiter agatur de obtinendo in alio Tribunalij, seu communitate. 58
Possessio honoris, vt tolli non possit per testes de auditu, prodest possidenti tantum, non vero ceteris suis consanguineis. 217.59
ratio disparitatis traditur. 65. & seqq.
Possessio probatur per famam, & communem reputationem. 216.4
Possessio seruitutis, aut libertatis in primis inspicienda. 2.p.95.38
Possessor honoris puritatis, & suum genus sunt in aequali quasi possessione illius qualitatis. 178.3
Possessor vt spoliatus, pleniores requiruntur probationes. 218.67
Possessor est legitimus contradictor & defensor. 355.25
Possessor manutenendus est. 2.p.139.21

Possessor in dubio se tueri potest in sua possessione, non solum loquendo in terminis iustitiae, sed etiam aliarum virtutum. 2.p.139.25,27
Possessorum iudicium admixtam habet causam proprietatis, sed tamen caret solemnitatibus iudicialibus, & ideo sententia in eo lata non facit iudicatum in proprietate. 291.52
qui Possidet ex decreto Communitatis iuste possidet. 23.26
in dubio pro Possidente iudicandum. 2.p.139.29
Posse qui sint. 50.28
Posthumi & foeminae an veniant appellatione posterij. 30
Potestas exercendi officia publica Iudicis interdicta. 31.32
Potestas absoluta an sit in Principe. 54.11
Potestas Regibus fuit tributa principaliter ad Regni defensionem. 2.p.8.12
& in necessitatibus denegari non potest. 13
aliàs esset Christum negare. 14
Potestas Principis in bono, & vtilitate abundanter consistit, & rejicit omnem iniquitatem, & iniustitiam, quia tunc potius tempestas, quam potestas dicitur. 2.p.2.9
Potestas libera, & absoluta procedendi regulanda venit ex iure, ordine, & forma ab eo introducta. 2.p.118.11
Potestate tributa iudicandi ex arbitrio, facultas videtur concessa aliquid relaxandi ex juris rigore, & quoddam relicto extremo rigoroso seruetur aequitas, & tunc iudex sequi potest probationes peritias suas. 2.p.119.26,27

P R

Pragmatica nostra finis qualis sit. 2.p.7.40. & 2.p.21.20
Pragmatica nostra in rectum dirigit informationes & iudicia puritatis, & nobilitatis. 2.p.17.4
& tollit abusum vique adhuc seruatum, ex quo plura pullulabant damna. 5
est commoda priuatis, familiaris propitia, & statutorum obseruatrix. 6
Pragmatica nostra intendit emendare rigidam formam procedendi circa iudicandum qualitates sanguinis introducta in quibusdam communitatibus. 2.p.21.10
Praxis seruata velut lex attendenda. 54.12
statuta contra ius commune ex eo non interpretanda. ibid.
intelligenda ita vt ei aliquid addant. ibid.
Praxis Tribunalium est optima dubiorum interpres. 79.107
Praxis omnium Tribunalium contenta est si praetensor memoriam parentum & auorum tantum ostendat. 125.19
Praxis Cathaloniae apponendi arcam clausam in atrio domorum visitationis, vt literae secretae contra syndicos projiciantur, omnino velut perniciose damnatur. 2.p.27.32
Praxis seruanda, & ab ea non est recedendum, etiam si fuerit contra statuti mentem, vel non recta, nec iudicialis, et si incogrua, & impropria. 2.p.135.90.91
Praecepta patientiae spectant ad praeparationem animi eam exercendi, non ad verum praecceptum constituendum. 17.22
pro Praecepto patris praesumendum. 104.84
Praeceptum cum indigna contrahendi, non magis obligat, quam generalis nuptiarum prohibitio. 105.89
Praeceptum dicenda veritatis transiens est, & solum

Index Rerum,

obligat, cum iudex interrogat. 193.49
Præsumptum communitati prouenire potest ex rari-
rurnitate descendentiæ à pœnitentiis per san-
ctum Officium. 191.38
Prælati potest renunciare bonis quærendis Eccle-
siæ, aut monasterio absque solemnitatibus. 155.22
Prælati non debent recipere chartulas. quas rustici
contra suos rectoros clanculò offerunt. 2.p.25.5
Præscriptio non interrumpitur per citationem nulli-
ter factam, nec per processum nullum. 2.p.72.53
Præsens plus læditur quam absens. 2.p.41.90
Præsentatio, & nominatio tribuunt jus ad rem, &
quid sint. 157.35.37
fieri debet à patronis post vacaturam. 38
aliàs facta, aut promissio præsentandi nulla est. 39
à patronis laicis intra quadrimestre, & ab eccle-
siasticis intra semestre. 40
à quo tempore currat. 42
Præsentatum à majori parte patronorum præfere-
ndus. 158.64
nisi indignus fuerit, quia tunc præferri debet di-
gnus, à minori parte præsentatus. 66
ex concordia patroni Ecclesiastici, & laici præfe-
rendus præsentato ab aliquo eorum separatim. 77
à patrono rejici potest per collegium, nec capi-
tulum sine iusta causa. 160.87
quia cæteris præferendus est. 88
Præses potest è ciuitate ejicere homines non solum
malæ, sed & suspectæ famæ. 2.p.135.87
Præsumendum non est, quod juridicū non est. 315.29
Præsumitur quod regulare est. 63.45
Præsumitur saltem aduersus eum, qui identitatem
probare tenetur. 336.33
Præsumptio est quod quilibet intendit incremen-
tum honoris suæ agnationis. 13.7
Præsumptio juris & de jure quæ. 39.27
firmum jus statuit, & habetur pro omnimoda ve-
ritate, remissiuè. 28
Præsumptio sicut fictio veritatem imitatur. 71.22
Præsumptio est ex facto hæresis pronum fuisse hæ-
reticum ad illud patrandum delictum à tempore
conceptionis. 75.72
Præsumptione filij parentum motes imitentur quo-
modo dederit huic prohibitioni causam. 77.83,
85. & seqq.
non primariò sed secundariò eam dedit. ibid.
sed simul cum sanguinis infectione, & quomodo
explicatur. 77.86. & seqq.
Præsumptiones, & indicia an probent secreti reue-
lationem. 144.89. & seqq.
Præsumptio est pro patrono, nisi ejus scientia aper-
tè probetur. 157.44
Præsumptio quid. 166.8
est triplex. Prima juris, & de jure, 9
secunda juris tantum. 11
alia hominis. 12
Præsumptio juris dicitur liquidissima probatio. ibid.
hominis ita dicitur, quia in homine consistit, si-
cut præsumptio juris, quia in lege sistit. 167.14
potentior vincit minorem. 16
negatiua validior, quam affirmatiua. ibid.
quod adducitur ad probationem puritatis & no-
bilitatis. 17
Præsumptiones in dubijs, non in certis sedem ha-
bent. 15
quilibet Præsumitur manere in eodem statu, & eis-
dem conditionibus, quas ab origine habuit. 18
Præsumptio puritatis an sufficiat ex nostris statutis

ad eorum honores obtinendos. 170.
affirmatiua fundatur. 4. & seqq.
auctores, qui eam sequuntur, referuntur. 171.19
& plura ad propositum inferuntur. 2. & seqq.
negatiua verior iudicatur, & ejus fundamenta re-
feruntur. 172.34. & seqq.
auctores, qui eam patrocinantur adducuntur. 175.39
& contrarijs fundamentis satisfit. 64. & seqq.
Præsumptionem juris pro se habens probatam habet
suam intentionem, nec plus tenetur probare. 170.45
Præsumptiones juris liquidissimæ dicuntur proba-
tiones. 6
Præsumptio est veritas verisimilis, non certa. 173.41
Præsumptione puritatis existente potest deficere
puritas. 176.68
Præsumptio juris contrarium asserentem grauio-
ribus onerat probationibus. 180.24
Præsumptio sumenda à communiter accidentibus.
181.40
Præsumptio est pro testimonio consanguinei depo-
nentis contra sanguineum. 254.18
Præsumptiones saltem arbitrio iudicum oriuntur ex
actis in alijs iudicijs. 275.4
etiam coram iudice incompetenti factis. 6
Præsumptio est in factis antiquis fuisse potentior
memoriam apud illos, qui instrumenta confece-
runt. 319.8
Præsumptio pro instrumento est. 315.4
præcipuè inter easdem partes, & contrahentes. 5
& in re nouiter enata. 6
Præsumptio juris de illis semper est, in quibus deci-
sio locum habere potest. 333.6
Præsumptionem juris pro se habens nihil tenetur
probare. 7
Præsumptio euidentis est probatio. 8
Præsumptio in certis locum non habet. 335.16
Præsumptio est, quod plures idem ferentes nomen
in eodem loco commorantes ejusdem sint fami-
liæ. 339.26
secus si in diuerso loco commorentur. 29. & seqq.
Præsumptio cedit veritati. 343.22
Præsumptio honestatis sumenda, non luxuriosæ. 348.18
Præsumptio magis honesta præferenda. 19
& quæ minus lædit proli. 24
Præsumptio magna est contra eos, qui magis vo-
lunt esse spurios, & illegitimos, aut descendere
ab eis, quam ex legitimis nuptijs procreatos. 28
Præsumptiones semper habent locum dum plenæ
deficiunt probationes. 350.1
Præsumptio validior tollit debiliorem. 4
Præsumptio propinquo rei de qua agitur excludit
præsumptionem idoneitatis, aut pluralitatis. 19
Præsumptio est contra illum, qui instat, quod alteri
grauè inferatur damnum præcipuè si non habeat
interesse, nec commodum. 2.p.20.55
Præsumptio juris & de jure qualis. 2.p.59.3
nullam admittit probationem in contrarium. 4
Præsumptio est, quod quis suum honorem tueatur,
non quod deserat. 2.p.82.24
Præsumptio est pro sententia. 2.p.115.85, 89
Præsumptio juris constituit in quasi possessione
qualitatis, & fundat agentis intentionem. 88
Præsumptiones, & conjecturæ vehementes etiam in
materia objectiua plenè probant. 2.p.118.22
Præsumptio vehemens qualis, sufficiens est ad ple-
nè probandum in antiquis. 23.24
Præsumptio juris est pro bona fama. 2.p.124.32
Præsumptio est pro frequentius accidentibus. 2.p.129.39
Præsumptio est pro bona existimatione persona-
rum.

& verborum.

rum secundum eam iudicandum. 2.p.139.22
Prætorius consensum præstat circa seruandum soli-
tatum modum & stylium, cum hac conditione velle
videtur, & se subiicit statuto, seu consuetudini
communitatis. 115.21
Prætorius se sponte submittit imperfectæ probatio-
ni, & solitum ordinem approbat, maxime, secun-
dum requisita statutorum, non ex alijs modis ex-
trañe; & iuri non congruentibus. 29
Prætorius in initio melius reicitur, quam post fa-
ctam gratiam. 118.3
Prætorius non assentit determinatis & certis perso-
nis. 119.13
nec approbare videtur personas nõ publicatas. 14
immò nec notas. 15
licet se subdat, vt tribunal, seu communitas com-
missarium informantem eligat, non se subiicit
huic specialiter electo. 16
potest commissarium reculare. 17
& testibus repulsas opponere. 18
Prætorius detecto errore veros potest nominare
parentes quancumque. 127.30
Prætorius, qui post inceptas informationes alios
nominat parentes non facile audiendus. 128.43
Prætorius in sancto Inquisitionis Officio ex obla-
tantum petitione nullum omnino ius consequi-
tur. 161.104
Prætorius reici non debet post inceptas informa-
tiones puritatis. 163.142
ius habet considerabile. 150
habens ius adquisitionem non ita facile repellitur,
sicut dum nullum. 146
Prætorius tenetur suas qualitates probare per com-
missarium ad hoc electum in communitate. 179.12
Prætorius, sicut admitti non potest nullis recepris
informationibus, ita nec cum nihil probatum
manet. 185.70
Prætorium reicere ex inimicorum assertionibus
iniustum, inhumanum, & contra ius, & conscientias.
273.49
& qui hoc faciunt pœnas luunt in vtriusque bo-
nis tam animæ, quam corporis. 275.48
& eandem patientur calumnias. 50
Prætorius quancumque admittitur ad contrarium
probandum, contra latam sententiam. 357.45
Prætorius verè non baptizatus, sed putatiuè, an verum
Corpus dominicum conficiat in sacrificio
Missæ. 176.73
Primogenitus vocatus ab statuto verè talis esse debet.
90.37
à Primogenio tituli posterior formatur euctus. 319.49
Princeps verè nobiles efficere potest. 88.11
& solus potest tribuere plenam & vniuersalem
nobilitatem. 12
est nobilitatis fons. 13
non potest naturales veros mutare. 89.31
ita nobilitatem concedit, vt veros nobiles con-
stituat. 38
eius rescriptum potius intelligitur de nobilitate
ab ipso concessa. 39.40
præsumitur maiorem habere affectionem suis fa-
ctis quam alienis. 41
Principem tangit obseruantia & veneratio dignita-
tis ab ipso concessæ. 90.41
concedit nobilitatem cum suis omnibus qualita-
tibus & honoribus. 42
eius priuilegium interpretandum, vt omnia com-
pleat, & naturam imitetur. 44
& idem operare debet in re concessa, quod veritas

si adesset, operaretur. 90.46
ab eo vera prouenit nobilitas, & in cæteros deri-
uatur. 47
plenissimam habet potestatem in eis, quæ sunt iu-
ris positiuæ. 49
ita priuilegia concedit, vt non solum futura pro-
uideat, sed & præterita omnia tollat impedi-
ta. 51
nobilitatem quam concedit, adæquat nobilitati
sanguinis. 53
effectus naturalis nobilitatis creare potest. 55
nõ verò effectus puritatis sanguinis, 92.65. & seqq.
imitari debet naturam. 67
Princeps suo priuilegio nõ potest mutare qualitates
naturales, nec derogare volutati testatoris. 100.17
Princeps dispensare non potest in grauamine feren-
di nomen & arma. 107.13.21
Princeps non potest nobilitatem concedere quoad
hominum dispositiones, quæ intelligendæ sunt
de vera & naturali nobilitate. 108.18
contrarium. 110.175
Princeps non debet consuli in merè factis. 149.5
quia eorum non habet scientiam. 6
Princeps tollere potest quæ sunt iuris ciuilibus, non ita
quæ sunt iuris naturalis, vel gentium. 1534
Princeps potest tollere, & minuire ius in spe, quod
provenit à iuris dispositione. 5
nisi actu quæsitum fuerit. 6
secus si ab hominum proueniat voluntate, & dif-
positione, & ex leui causa possunt tollere indicta
iure positiuo, secus si ex iure naturali & gentium,
& sic ius ortu ex præscriptione & consuetudine. 7
& potest successorem inhabilem reddere, etiam
in præiudicium sequentis in gradu. 8
nisi inhabilitas ab speciali hominis proueniat dif-
positione, vel sit iam alterius actu quæsitum. 9
si verò illum restituit in vita vltimi possessoris,
proderit aduersus sequentem in gradu, & econ-
tra potest inhabilitare nõ quis ab aliquo acqui-
rat. 10
idem etiam est, dum ius prouenit ex contractu,
quia nec tolli, nec minui à Principe potest, nisi ex
publica vtilitate & preio soluto. 154.11
non habet facultatem derogandi maioratibus,
nec mutandi eius successores. 155.119.120
incapacem habilitat. 125
clausula, Saluo iure alterius, subintelligitur, in
omnibus eius concessionibus. 124.
licet possit priuilegijs derogare, non tamen si ex
eis est ius iam quæsitum, vel proueniat ex contra-
ctu, vel ex bene meritis, vel pecuniis. 125
licet quidam malint quod nec possit derogare pri-
uilegio semel concesso. 126
potest tamen per legem generalem iuri primoge-
nituræ derogare. 127
& sine lege, dum ius primogenituræ ab eo sumptum
originem, secus si à tertio. 128
potest præiudicare in iure quærendo spe non ap-
probato. 156.129
non verò præsumitur velle tollere ius quæsitum,
ex causa onerosa. 130
Princeps non potest sine iusta causa ius adhuc non
quæsitum tollere, ex veriori opinione. 297.14
Princeps & eius consilium ob bonum pacis possunt
compellere partes ad transactionem. 2.p.9.22
Princeps non minus hominibus, quam pecuniæ pu-
blicæ debet velle esse consultum. 2.p.11.17
Principes animabus subditorum consulere debent.
2.p.16.4

Index Rerum,

Princeps non potest statuere, quod iniuriosum, & captiosum est. 2.p.11.8
 Princeps, nec leges circa ea potestatem non habent. 2.p.39.52.
 nec mutari debet ex nudis verbis, nec voluntate. 53
 Princeps viua lex est. 2.p.52.68
 duo Principia iuris sunt quo ad probationes puritatis quasi pugnant inter se. 165.2.7
 ubi magis explicatur.
 Principio sublato corrumpunt omnia ab eo prouenientia. 2.p.71.30
 Priuatio pœna est, & non inducitur ubi non est expressa. 107.123
 Priuationis pœna requirit graue damnum ex secreti violatione. 144.80
 & eget sententia declaratoria. 81
 Priuatus scribens nec velut testis fidē capit. 2.p.75.4
 Priuatus quilibet se peritum dicens culpam præstat maximè recepta mercede. 2.p.111.27
 in Priuilegio omnia censentur comprehensa quæ tunc excogitari potuerunt. 90.45
 Priuilegium residendi in aliquo beneficio, vel præbenda facit, quod præbendarius faceret, verè residendo. 92.70
 Priuilegium instrumenti nomine continetur. 320.2
 Priuilegium propter abutūm extinguitur. 2.p.110
 & eo male vtens eius vtilitate priuatur. 4
 Priuilegium descendentiū ad ascendentes non pertinet. 2.p.51.72
 quæ Probantur per testes singulares, probantur etiam per iudicia, & præsumptiones. 145.99
 Probare delictum per testes, ac per confessionem, idem est etiam si euident & concludens requiratur probatio. 199.35
 Probare inimicitiam, & eius causam differunt. 2.3.8
 Probationes hæresis factæ in vita, & in morte æquiparantur. 71.20
 Probatio est facilis de eis, quæ intra centum annos vitam agere possunt. 126.15
 post eos verò difficilis, immo impossibilis. 14
 Probatio plena oritur ex duorum combinatione, & ex pluribus iunctis quæ simul ad vnum tendant. 134.39.
 Probatio idoneitatis testium potest esse in scriptis, & verbaliter. 146.111,113
 Probatio obscura, & æquiuoca non releuat, & pro nulla habetur. 150.18
 suspecta est. 19
 Probationes in nostro tractatu primum locum obtinent. 165.1
 ostendere, quæ Probationes desiderantur ex puritatis statutis perdifficile est. 2
 Probatio nis vtilitas, deriuatio, definitio, & diuisio remissiuè. 166.1
 Probatio ex coniecturis, & præsumptionibus in his quæ sunt difficilis probationis, dicitur concludens. 166.5
 quæ sunt difficilis Probationis, probantur indicis, & coniecturis. 6
 & in eis quælibet probatio habetur pro plena, & concludenti. 7
 Probatio coniecturalis sufficit ad probandum benemerita. 171.24
 Probationibus qualitatū contrariis æqualiter extantibus præferenda quæ pro puritate est. 25
 Probatio illa requiritur quæ ex natura rei haberi potest. 174.52
 Probatio præsumptiua vera non dicitur. 53
 Probationes iudiciales rem noticiam efficiunt. 179.12

& Verborum.

Probationes æquales vna alteram tollit, & elidit. 184.62.
 Probatio dubia nihil est in deferendis honoribus, maioratibus, & fideicommissis. 70
 Probatio testium primum locum obtinet. 185.1
 & dicitur probatio clara & euidentis. 2
 Probatio ex visu potentior, quàm auditu. 198.26
 Probatio maculæ non tam dirigitur circa crimen maiorum contra fidem, quàm circa eorum religionem. 198.29
 Probationes per euidentiam facti, aut per confessionem requiruntur, vt filij hæreticorum puniantur ex delicto patris. 34
 contrarium. 35.36
 Probationes dum requiruntur verificantur in legitimis, & ordinatis. 35
 Probatio regulatur secundum subiectam materiam. 203.26.
 Probationis quæ sunt difficilis per testes singulares probantur. 27
 Probatio impedimentorum matrimonij, & probatio puritatis, & maculæ differunt. 205.45
 Probationes requiruntur secundum naturam negotij. 211.13
 Probatio consanguinitatis in certo gradu non oritur ex testibus de auditu, & fama. 212.20
 Probatio specifica vbi requiritur non sufficit generalis. 214.54
 Probatio auditus tunc simul requirit famam cum ex facto commodè oriri fama potest. 24
 Probatio consanguinitatis, & puritatis non requirit exactam computationem graduum. 19
 Probatio nudi auditus sine ratione non prodest, maximè in causis arduis. 214.54
 Probatio auditus an noceat ei, qui est in quasi possessione qualitatum sanguinis per honorem actualiter possessum. 216.56
 Probationes puritatis in vno receptæ tribunali, in alio nocere non debent. 217.64
 Probationes quibus aliquid reprobatum debent esse manifestæ. 218.68
 Probatio certi auditus ex certis personis, & probatio famæ ex diuersis vocibus, & auditu differunt. 72.73
 Probatio auditus etiam in antiquis suspicionelaborat. 220.80
 Probatio per famam, & per auditum similatur. 1
 Probatio nobilitatis, & puritatis per famam, & communem reputationem tantum procedit, vsque ad contrarium probetur. 222.18
 & dum reputatio, & opinio communis est. 19
 præcipuè in civilibus, non in criminalibus. 3
 nec in civilibus arduis. 4
 nec probat simul cum vnico teste de visu. 223.5
 nisi simul habeat plures testes de auditu. 6
 vel alia concurrant adminicula. 7
 vel si fama vehemens fuerit. 8
 & simul plura substantia concurrant adminicula. 11
 proficit ad torquendum. 12
 & ad inquirendum. 13
 & ad capturam. 14
 magis si oriatur statim post delictum, secus si ex interuallo. 15
 fragilis, fallax & perniciofa est. 224.16
 Probationis difficilis quæ sunt probatur per famam & communem reputationem. 225.2
 Probatio per famam potior quàm per auditum. 7
 Probatio per famam, & per auditum differunt. 229.21
 Probatio qualitatum generis necesse non est, quod sit vniformis, & omnino constans. 248.27
 Probatio nobilitatis, & maculæ differunt. 249.34
 & qualis. 33
 Probatio puritatis, & nobilitatis, & descendentiæ & parentelæ differunt. 258.9.23
 Probationes tantò magis pleniores requiruntur, quanto de grauiori causa agitur. 267.9
 Probationes circa statum alicuius æquè omnibus prodesse, & nocere locum habet in qualitatibus permanentibus, secus si ex tempore mutationem accipiant. 27.7
 Probationes & testes profunt. 9
 & nocent omnibus quibus sententia prodest, & nocet. 10
 Probatio consanguinitatis filiationis & descendentiæ intacta quoad omnes manet. 17
 Probationes receptæ sine citatione nec nocent, nec robur habent. 278.3
 Probationes summaræ in alio iudicio nihil probant. 6
 fallit, vt. 284.61
 Probationes vnus iudicij, vt probent in alio, duo requiruntur. 279.9
 Probationes receptæ in causis status facilius prosunt, quàm nocent, dum separationem recipiunt. 12
 secus si sint indiuiduæ. 284.67
 Probationes circa vnus maculam totum genus maculatum ostendunt. 281.33
 Probationes circa alicuius maculam omnibus consanguineis nocent. 38
 Probatio facta circa bona testatoris præiudicat omnibus eius successoribus. 282.47
 Probationes vnus iudicij quando probent in alio. 283.52.
 Probationes, vt alteri noceant, debent recipi legitimè, & omnibus iudicij seruatis. 57
 Probationes reprobatæ per sententiam fidem amittunt cum sententia transit in iudicatum, secus aliter. 287.15
 ratio differentiæ. 17 & seqq.
 Probationes si possunt concurrere cum sententia, & eius effectibus, illæ manent. 22
 Probatio probationem non excludit. 300.38
 Probatio omni euentu resurgenda non est. ibid.
 Probationes alieni iudicij vel possunt maculam probare, vel viam illius probationi aperire. 301.43
 quod distinctione clariùs ostenditur. 44
 Probationes reprobatæ verè per sententiam an compulsi iuste valeant. 45
 & resoluit quod non aliquam ex eis deducendam fidem, nisi ad inquirendum. 47
 & ad Probandum qualitatem in qua non fuerunt reprobatæ, & ponitur exemplum. 48
 Probationes verè reprobatæ compulsi non debent, quia nihil, nisi sententia super eas non fuerit lata, vel non directè eas reprobet. 302.65,66
 Probatio optima oritur ex combinatione duarum informationum. 304.90
 Probationes profunt omnibus quibus sunt communes circa sanguinis qualitates. 93
 an nocere possint extraneis, sicut consanguineis 305.95.
 ponitur exemplum, & distinguitur. 104
 vt noceant in alio iudicio tria concurrere debent eadem res, persona, & causa. 96
 & quod iudicium in quo fuerint receptæ actitatum sit cum legitimo contradicte. 97
 Probationes sanguinis sicut nocent prodesse debent. 304.88

Probationes vt probent in alio iudicio debuit adesse in primo iudicio legitimus defensor. 305.103
 Probationes quod non peteant, æquitas & ratio suadent. 308.15
 Probatio nobilitatis ad carcerum relaxationem, & ad similia nihil prodest in causa principali, quia defunt in ea plura substantia, & habet plurimum suspitionis. 315.24,25
 Probatio debet de necessitate concludere. 316.34
 Probationes factæ coram iudicibus incompetentibus nihil probant. 318.54
 Probatio per instrumenta aliquibus speciebus testibus præfertur. 319.4.6
 in aliis verò probatio per testes præfertur instrumentis. 5
 Probationis dubiæ, incertiæ, & nihil conducentis nulli sunt effectus. 332.4
 Probatio minor sufficit in antiquis. 341.1
 Probatio pluralitatis tollit præsumptionem identitatis. 343.21
 & superueniens tollit præsumptionem præcedentem. 22
 Probatio identitatis fundi, & personæ ex solo nomine differunt. 22. & seqq.
 Probatio minor identitatis sufficit in antiquis. 345.42
 Probationes, & præsumptiones maiores vincunt minores. 48
 Probatio destruit præsumptionem. 350.1
 Probatio ex scripturis euidentior, quàm quæ per famam. 2.p.32.88
 Probatio maculæ, & puritatis gradum certum non desiderat. 2.p.33.103
 Probatio per famam, & communem reputationem circa sanguinis qualitates non tollitur per nostrum textum, vt ineptè quidam vulgo opinantur, vt probatur. 2.p.39.55. cum seqq.
 Probationes per facta firmiores sunt quàm per verba. 2.p.37.33
 Probatio generica non prodest vbi specifica requiritur. 2.p.55.98
 incerta nocti æquiparatur. 99.101
 debet de necessitate concludere, etiam in causa fauorabili. 100
 maximè dum plus & minus adesse potest. 101
 Probatio qualitatum per actus positius, & ea quæ fit per famam & communem reputationem, & per auditum differunt. 2.p.56.115
 Probatio graduum potest fieri in nostra specie per famam & communem reputationem, & per auditum. 2.p.57.116
 Probatio nulla melior quàm propria oris confessio. 2.p.80.3.
 Probatio magis antiqua in antiquis præfertur. 2.p.83.38,39
 Probatio contra confessionem antequam debet prouenire ab eomet tempore in quo facta. 2.p.88.3
 auditus & famæ admittitur dum deficit certa rei cognitio, aliàs secus. 3.14
 Probatio antiquior præfertur circa probationem maculæ. 10
 verisimilior est. 11
 Probatio erroris confessionis debet esse vrgens, ac pertissima, clara, liquidissima, & manifestissima in superlatiuo gradu. 2.p.89.19
 Probatio principalis non vitatur per accessoriam. 2.p.91.29.
 Probationes imperfectæ per adminicula suffragantur. 2.p.97.73
 Probatio semiplena asuppleri potest ex adminiculis

Index Rerum,

2.p.97.9. Probationes adinimicula non dicuntur. 8
peficiunt semiplenam probationem, aut plufquam semiplenam. 9
adefle debet probatio principalis cui accedant. 10
Probatio plena requiritur ad priuandum poffefforem à fua poffeffione. 2.p.116.91
Probationis difficilis quæ funt ex vehementi probantur fufpitione. 2.p.119.22
Probationes quæ non fufficiunt coram iudice propter iuris fubtilitatem fufficiunt coram arbitratore. 27
Probationes ponderofiores præferendæ. 2.p.122.8
Probatio per fua fua, & verifimilis fufficit dum proceditur fola facti veritate infpecta. 2.p.130.40
Proceffus nullus nihil efl. 2.p.72.53
Procurator cum generali mandato indignum præfentans vero patrono non iudicat. 159.82
Procurator tenetur prouocare à fententia contra dominum lata. 2.p.114.71
aliàs ad interefle tenetur à fententia mandati, 76
fi fententia iniufitia nitatur, aliàs fecus. 77.78
Procurator non tenetur appellare à fententia iufia. 2.p.115.77.78.79.
fed tantum ad denunciandum domino fententiam intra appellacionis tempus. 80
& an fit appellandum, vel non ex confilio Aduocati fumere debet. 81
Prodeus confanguineum in teftem non potefl ei opponere defectum confanguinitatis. 250.32
Prodeus o teftium regulariter fit cum partis citacione. 114.7
Productio non fit, cum initium à non initio fumitur. 251.32
Proffiffi parentum circa filios, quæ olim fuerit libera efl ab omni fufpitione. 2.p.81.2.22
Progenis quid fit. 50.31
Progenitorum fuorum naturam quifque fequitur. 8.19
Prohibicio vni impofita ad oēs pofteros tranfit. 25.36
Prohibicio ex iure communi tantum locum habet in hereticis defonctis, & eorum defcendentibus intra gradum fignatum, non in cæteris. 55.18
fecus vbi de iure ftatutario. 19
Prohibicio neptiarum ad fpofalia extenditur. 102.50
Prohibicio teftatoris addita prohibitioni legis multum operatur. 111.188
Prohibicio vni impofita imponitur omnibus eius fuccefforibus. 232.44
Prohibitum matrimonium contrahere non meretur pœnam fponfalia de futuro contrahendo, fecus fi de præfenti. 102.55
Proles quid fit. 50.32
Promiffa non adimplens peccat mortaliter. 137.10
Promittens fide præftita manet ita obligatus, ac fi iuraflet. 6
Promotor ficalis potefl petere extractionem dictarum probationum ad plenius fundandum fuam intentionem. 300.35
immò ad hoc omnino tenetur. 36
& iufia efl peritio. 42
Promotor efl ad malum, quàm ad bonum omnis ætas ab adolefcentia fua. 2.p.33.5
Propagatio communitatum ex pace confequitur. 32.19
Propofitiones naturales ad bene, vel malè operandum. 74.44
Propofitiones in mente verentum, & non explicitum in nihil operatur. 154.58
Proprietas probatur per famam & communem reputationem. 226.4
Propter quod vnumquodque tale & illud magis. 2.p.55.95
Proffiffu taxarium efl, præcifam naturam habet, & omnia excludit. 2.p.53.16.17
Profapia quæ fit. 49.14
Profelyti antiqua lege reiciebantur cum fua progenie ab honoribus, cui noftra diuina prouidentia fimilauit ftatuta. 26.52
Prouifiones gratiofæ omnino funt iudicibus ordinariæ. 119.7
Prouifio quid? Ius præftat ad rem. 160.93
facta cenfetur fub conditione, fi in prouifio adfint requifitæ qualitates. 94
& provt fieri folitum efl. 95
prouifiones dignitatum requirunt puritatem fanguinis fub conditione cenfentur factæ, fi adfint prædicta qualitas. 99
illi competit, in cuius mense decedit, qui ius in re confequitur habet. 161.109
Prouifio deficit deficiente eius tacita conditione. 179.12
Prouifio datur à Summo Pontifice fub conditione, fi adfint requifitæ qualitates. 180.22
Prouifio à Sede Apoftolica non afferunt qualitates requifitæ habere, fed immiffionem pctunt virtute fuarum literarum. 179.6.20
contrarium. 180.21.22
Prouifus admitti petit fub tacita conditione fuæ prouifionis. 22
Prouifus à Papa dignus & difpenfatus præfinitur, & cum non honorantes, & dubitantes de eius idoneitate, factilegium committunt, non tamen locum habet vbi funt puritatis ftatuta. ibid.
de Prouifio quod fciendum efl pro noto habetur. 142.63.
Proximus cuius infamia fecretò adefl, efl in quali poffeffione bonæ famæ, à qua priuari per reuelationem non iufte poterit. Quæ ratio adducitur ad teftes, qui deponunt de alicuius macula, ad iudices, & ficales. 143.74
Proximum lædere propter caulam reiectam velur fallam, efl contra æquitatem. 164.31
Proximus lædi potefl tripliciter, vel in bonis fpiritualibus, vel temporalibus. 2.p.13.8.9
vel in corpore, 10
Pudentia efl iniquitati occurrere. 2.p.114.61
P V
Publicatio teftium fi fieret in his puritatis caufis, macula impoffibilis efl probationis. 272.36
Publicè interefl dignitates & familias ita faluas manere, vt fordidæ ftirpes nobilibus non mifceantur. 31.2
nobilitas perit ex immixtione impurorum, ibid.
Publicè interefl nobiles & puros Collegijs admittiti. 31.29
Publicè interefl. mediet damna prouenientia ex oppreffione nobilium. 2.p.6.30
Publicè interefl ne iudicia puritatis & nobilitatis ex calumniis prolongentur. 2.p.7.42
& quod earum probationes debito fiant ordine. 43
Publicè interefl, quòd qualitates admittendorum ad publica munera notæ fint. 2.p.77.33
Vide Reipublica.
Pudicitiam vxorum & filiarum nemo fecurus negligere debet. 8.init.
Pulchrum quid fit. 56.42
Pulchrum non dicitur, quòd aliqua labe obcæcatur. ibid. Puniri

& Verborum.

Puniri debebant velut falii.
Punitio filiorum poft delictam natorum demonftrat magis efl propter crimen paternum. 81.128
Puritas generis ingreffum præftat ad omnes honores: macula verò excludit. 10.13
Puritas, & macula quid, & vnde proueniant. 10.5.29
quatenus confiderentur. 31
Puritas & nobilitas ab omnibus appetuntur, & macula rejicitur. 13.1
Puritas quid fit. 53.1
Puritas dupliciter accipitur; de iure communi, quo certi gradus præfiniti funt. 2
& de iure fpéciali ftatutorum, quo indefinitè procedit. 3
differentia inter vtrumque jus. 4
indefinitè in hispania accipitur. 10
Puritas, indefinitè in hispania accipitur. ibid.
Puritas simplex dicitur, macula verò multiplex. 56.41
ab afcendentibus in defcendentes prouenit, non è contra. 57.46
Puritas confifit in negatiua maculæ. 66.66
Puritas ab ftatutis requiritur, vt ea extante poffint iudices prætenforem admittere. 173.39
Puritas mutabilis, non confians efl. 175.56
Puritas deficere potefl in genere, non verò in individuo, qui ab inflanti conceptionis fuas habuit qualitates. 175.63
Puritas quamvis efllet qualitas naturalis refpectu noftrorum ftatutorum non fufficeret. 66
Puritas non eo probatur quod macula non probetur. 68
Puritatem & maculam quis probare teneatur, an Tribunal maculam ad repellendum, vel prætenfor puritatem, vt admittatur. 178.1. & feqq.
quod Tribunal maculam probare debeat, fundatur. 2. & feqq.
fed limitatur. 9.10
contrarium oftenditur. 11. & feqq.
diftinguitur. 179.15. & feqq.
exponitur. 19
oppofita ratio diluitur. 20. & feqq.
Puritas & macula an per teftes fingulares probentur. 203.23. & feqq.
Puritas & macula non probantur neceffariò per diftinctionem graduum. 205.46.49
Puritas, & nobilitas ex quibus proueniant, tales funt ficut vulgus opinatur. 222.11
Puritas & nobilitas an plenè per famam, & communem probentur reputationem. 225.1
negatiua probatur, & Doctores qui eam tuerentur, recenfentur. ibid.
contraria affirmatiua eligitur & exornatur. 225.2. & feqq.
Puritas probatur per famam, & communem reputationem. 226.17
Puritas & nobilitas probantur per filiationes, & defcendentias, quæ primum locum obtinent in probando dictas qualitates. 257.1
Puritas melius probatur cognitò an fit aliqua macula. 269.13
Puritas fanguinis accessoria nobilitati efl. 289.39
Puritas & nobilitas probari non poffunt nifi agnofcantur majores ex quibus deriuantur. 304.87
Puritas & nobilitas, directè per instrumenta probari non poffunt. 323.1
Puritas & nobilitas, defcendentia, & parètela inuifibiles funt, nec in hominè confiftunt volutate. 334
Puritas, & nobilitas indirectè faltem per instrumenta probari poffunt. 325.1. & feqq. maxime 46
Puritatem in instrumentis referre fuperuacuum & infructuofum efl. 329.45
Puritas & iura fanguinis in poffeffione & proprietate eadem funt, nec fecerni valent. 356.35.37
Puritas patris efl puritas filij. 3.8.8
Puritas femper eadem efl, & non potefl in vno fratre eflle, & deficere in alio. 316.37
Puritas & nobilitas generis femel probata primam radicem, puram & nobilem reddit. 2.p.54.91
Puritas & macula probantur fine præfinitione graduum. 2.p.55.96
Puritas & nobilitas non à patre, fed à genere proueniunt. 2.p.84.7.23
Puritas prouenit à longiori factò, macula à propinquiori hominum memoria. 2.p.129.32
Puri & nobiles in iufte aliquando calumniantur à maleuolis. 13.2
Hispani honoris magis auidi quam exteri. ibid.
Puros & maculatos miteri contra bonum publicum efl. 25.33
Purus ex omnibus, impurus ex vnica dicitur parte. 56.40.44
Purus præfinitur rejicere nobiles impuri fanguinis. 100.179
Purus & nobilis verè efl, quem tale vulgus iudicat. 222.13
Puri & nobiles raro fimili vtuntur cautela. 317.45
Putare idem, ac ignorare. 223.25
Q V A
Q V adriestri Regi patronò non currit. 157.41
Qualitas hinc nõ tam juris efl quam facti. 110.175
Qualitate deficiente deficit jus obtinendi, & retinendi officium, dignitatemve. 23.20
Qualitates fanguinis ab afcendentibus in defcendentes veniunt, non è contra. 57.46
Qualitas delicti probanda efl ad incurfù infamie. 63.41
nec prodeft facti probatio fine qualitate. 42
quia ftatutum locum non habet in prius probata qualitate quam requirit. 43
Qualitas originis infpicienda, nõ fuperueniens. 74.60
explicatur. 81.12.4
Qualitates præcedentes ex fuperuenientibus deducuntur, & e contra fuperuenientes ex præcedentibus. 76.74
Qualitas noua filijs adquiritur ex nouo patris delicto hærefis. 83.140
Qualitas naturalis & priuilegiaria idem. 91.52
Qualitas prolis talis efl, ficut in maioribus fuit. 126.3
Qualitas fanguinis ab omnibus afcendentibus deriuatur. 127.20
Qualitates omnium afcendentium inquiruntur, dum capiuntur informationes puritatis in omnibus Tribunalibus. 127.28
Qualitas idoneitatis femper in teftibus requiritur. 139.91
Qualitas idoneitatis teftium fingularium, an fit probanda. 145.101. & feqq.
Qualitas requifita per modum conditionis probanda efl; fecus fi non requiratur per modum conditionis, fed fimpliciter. 104
Qualitas idoneitatis, & maioritas omni exceptione differunt. 106
contrarium. 110
Qualitates requifitæ ab ftatuto neceffariò probandæ liquidò funt; aliàs ftatuti difpofitio locum habere non potefl, & quidem adefle tempore oppofitionis, nec fufficit fi fuperueniant, & fi iure præfumentur. 165.3
Qualitas tendens in alicujus præjudicium plenè

Index Rerum,

verificanda venit probationibus. 5
Qualitates sanguinis sunt accidentales, insensibiles, & in nulla parte resident corporis sensitiua, & ideo difficilis iudicantur probationis. 16.2
Qualitates predictae possunt probari ex minus legitimis probationibus, & iudicijs, & praesumptionibus, & conjecturis. 3.4
Qualitas Christiani veterani vnde proveniat. 168.25
Qualitas ex maioribus proveniens immutabilis. 164.9
Qualitas ex Gentilibus conuersis ad fidem deducta, quasi naturalis est. 170.8
Qualitas ex Gentilibus conuersis ad fidem deducta, negans qualitatem iure naturae praesumptam eam probare tenetur, quia contrariam habet juris praesumptionem. 12
Qualitas specialiter requisita specialiter debet probari. 1.2.35
quia non tantum requiritur quod adsit, sed etiam ut constet adesse. 3.6.68
allegans qualitates certas, eas probare debet, eo modo quo consuevit communitas. 173.43
Qualitate sub conditione requisita a lege, seu statuto, non sufficit praesumpta, nec conjecturata. 51
Qualitas accidentalis non praesumitur. 174.55
Qualitates vere naturales praesumuntur. 175.60
Qualitates puritatis & nobilitatis accidentales sunt, non naturales. 62
Qualitates sanguinis, & ceterae, quae statuto requiruntur, probari debent in prima instantia per praesentem modo in communitate solito. 179.15
secus in secunda instantia appellationis. 16
Qualitates etiam negativae requisitae per statutum probari debent per eum, qui honorem assequi vult, maxime si habeat inclusam affirmatiua. Et talis probatio debet fieri vere & non praesumptiua. 179.14
Qualitates requisitae sufficienter deducuntur ex similitudine sanguinis duorum, & amplius, quaerendum non est. 183.56.57
Qualitates diversae in diversis probatibus informatiombus, neutrae manent probatae, ex veriori opinione, & quid si nec puritas nec macula probentur. 184.69
Qualitates sanguinis sicut maxime consistunt in populi opinione, ita per ipsius populi organa sunt probandae. 185.43
Qualitates sanguinis sunt fantasticae, non naturales, non substantia, sed attributa accidentalia, variabilia quae non habentur in corpore, nec in parte corporis sensitiua: ideoque difficilis probationis. 10.27
Qualitates sanguinis probantur per testes singulares. 104.34
Qualitates sanguinis non recte probarentur si fama non sufficeret. 229.19
Qualitas quae pro se habet praesumptionem facilius probatur. 246.14
Qualitates sanguinis velut accidentales considerantur, & insensibiles. 248.28.29
& ideo probari sine contrarietate per difficile est. 30
Qualitas sanguinis eadem est in singulis de genere. 283.49
Qualitates receptae circa descendentiam, & sanguinis, omnibus eiusdem generis nocent, sicut profunt. 52.53.54
nempe probata descendentia, & comprehensioe in linea maculata. 55
Qualitates sanguinis individuae sunt, & similiter eorum iudicium. 289.33
Qualitates generis plurimum conducunt ad expe-

ditionem causarum fidei. 294.76
Qualitates requisitae sunt probandae speciatim in singulis praesentibus. 304.83
nec sufficit, si adsint probatae in alia causa, persona, & tempore. 84
Qualitas sanguinis non antiqua probari non potest per instrumenta. 326.7
secus si antiqua. 8 & seqq. late.
Qualitates diversae diversam constituunt rem. 335.23
Qualitas nova adueniens enti diversum ens constituit, & diversam praestat essentiam. 24
adjecta generi facit illud transire in aliam speciem. 25
Qualitas adjuncta cognomini vnus familiae facit eam ab alia differre. 340.31
Qualitas, quae simul cum identitate manere non potest, eam excludit. 345.47
Qualitate vnus fratris probata, censetur etiam probata qualitas aliorum fratrum utrimque conjunctorum. 3.6.19
Qualitas a certo proveniens facta, ex ipso facto probanda venit. 2.p.37.24.27
& sine facto non sufficit. 25
nec probatio per verba. 26
Qualitates sanguinis regulantur per suam causam, non per verba. 2.p.38.44
Qualitates sanguinis ab ascendentes in descendentes veniunt, non e contra. 2.p.53.72
Qualitates extremorum significant qualitates medij. 78
Qualitates radices demonstrant singulorum qualitates. 2.p.54.92
Qualitates sanguinis plurimum conferunt ad faciliorem expeditionem causarum fidei. 2.p.79.2
Qualitates generis magis notae sunt consanguineis quam ceteris. 2.p.83.49
Qualitates consentis inspicienda sunt secundum tempus confessionis. 2.p.58.19
Qualitates sanguinis in facto & communi reputatione consistunt. 2.p.118.2
quae sint, arbitrio iudicum relinquuntur. 56
Quantitas eadem bis legata an vnum, vel plura constituat legata. 334.12.13. & seqq.
Quantitas eadem forma & verbis bis legata vnum tantum legatum constituit. 335.27
Quasi contractus initus cum communitaribus, & Tribunalibus approbatus censetur a praesentore cum omnibus suis qualitatibus & intrinsicis conditionibus servatis ex consuetudine. 25
Quasi possessio probatur per testes singulares. 32
Quasi possessio in causis status transfert onus probandi contrarium in adversarium. 2.p.47.4
Q V E
Que ebren loque hauerer lugar de derecho, explicatur. 2.p.40.66
Querela aliquorum, qui praetendunt jus ex sola oblatione, petitiones rejiciuntur, & sine causa esse dicuntur. 161.105
Q V I
Quidquid requiritur ad fundandum iurisdictionem, & potestatem iudicum, debet constare, & iudicibus liquere. 173.39
Quilibet praesumitur diligere similem sibi. 110.172
Quilibet in dubio velut plebeius tractatur, & in compedibus quandoque detinetur. 168.24
Quilibet praesumitur esse talis, qualis naturaliter debet esse, nisi contrarium probetur. 170.10
Quilibet praesumitur recte possidere qualitates provenientes ex patria & parentibus. 171.15.16
Quilibet praesumitur probus, & pius, non natus ex infecta

& Verborum.

infecta radice. 175.57
nisi cum negotium habemus cum eo, quia tunc talis non praesumitur. 58
nec cum adest tertij praesudicium. Nec ad providendum officium, nec futurum negotium. ibid.
Quilibet petit honores puritatis velut vnus de populo. 283.51
Quilibet de familia, & genere poterit ostendere suam puritatem, & sui generis contra adversas probationes, & sententiam, etiam in vita praesentis. 303.19.75
in quolibet existat gradu. 81
Quilibet, qui ex iudicio interesse capi potest, admittitur ad tendendum suum jus, & ad faciendum ea, quae principilis. 303.74
Quilibet etiam imparissimus de facili inuenit testes qui eum parum dicant. 317.47
& ideo parum probant etiam in ordinarijs iudicijs. 48
Quilibet tenetur ad fundandum suam intentionem ostendere per duas saltem demonstrationes. 337.38
Quilibet sequitur naturam sui progenitoris. 354.19
Quilibet si potest, suam asserit puritatem & nobilitatem, & se honorat observando religionem, quam sui observarunt parentes. 2.p.85.34.55
Quisque suae rei est moderator & arbiter, & potest quascunque conditiones & grauamina in sua apponere dispositione. 99.1
Quisque praesumitur esse acerrimus sui honoris defensor. 2.p.82.26
& apparere dignitatem suae agnationis. 27
& velle quod melius, & vtilius facit. 28
R A
Radice exclusa excluditur quidquid provenit ab ea. 2.p.37
& corrupta, corruptum est quidquid provenit ab ea. 38
Radix cuiusque rei inspicienda, non vero ex post facto accidens. 74.58
plerumque natalium, dum mutationem non accipit. 81.125
Radix quaelibet naturaliter suam virtutem in palmite ejicit. 76.80
Radix pura post haereticale factum commissum ab aliquo descendente, quoad illum maculatur. 79.110.123. & 145
Radix quaelibet suam virtutem in palmite extendit. 126.9
Radice forma, qualitas in quemlibet derivatur ex ea. 11
Radice exclusa excluditur quidquid ab ea provenit. 23
quidquid a Radice est, necesse habet jus naturam sapere. 127.27
Radice probata probantur effectus, & si est infecta, infecti sunt qui ab ea descendunt. 196.4
Radix inhabilis excludit provenientes ab ea. 198.25
Radice sublata tollitur radicatum. ibid.
Radix probatur per famam & communem reputationem. 228.15
Radice amputata necesse esse quod rami arelescant. 354.8
Rapina majus delictum est quam furtum. 2.p.41.91
Ratio eadem versatur in extensione statutorum ac in extensione legum. 29.23
nulla alia circa hoc considerari debet, nisi quod sit dispositio contra jus commune, nec pe. 24
Ratio eadem inuenitur in excludendo descendentes haereticorum, ac in exclusione descenden-

tium Iudaeorum, & Mauro rum, imo & major. 19.21. & seq.
Ratio praetorum morum adest in Iudaeis, quia omnes extant maledicti a Domino. 44.78.79
per Rationem feminalem procedentia ut est puritas, macula, & qualitates sanguinis, tandiu durant in sua specie, quamdiu semen reperitur in sua essentia. 81.123
Ratio eadem versatur in primis ac in secundis nuptijs. 99.5
Ratio eadem versatur in iuramento, ac in voto. 14.46
Ratio non tanta habetur juris quaerendi sicut quaesiti. 162.115
Ratio eadem versatur in eo, qui adest tempore testamenti, sicut in eo qui ex postfacto venit. 111
major Ratio non est, qua quis ab antiquis descendat Christianis, quam a conuersis. 17.65
Ratio major versatur in excludendo eum qui potest esse filius certi maculati, quam in excludendo expositos. 184.63
Ratio major est excludendi filios haereticos quam conuersi de nouo ad fidem. 198.2.30
Rationes, quae coniungi inter se possunt, coniunguntur ad probationem maculae, secus si coniungi non valeant. 207.58
Ratio scripta in lege, aut statuto facilius extenditur, quam non scripta. 215.45
& comprehendit omnes casus qui sub ea degunt, etiam in penalis, & correctorij. 46
Ratio non scripta in dispositione cuius vna tantum assignari potest idem ac expressa operatur. 48
Ratio, quae versatur circa descendentes in iuribus sanguinis, locum habet in collateralibus, & quoad omnes genus parum, aut maculatum declaratur. 355.30
& quod sententia lata circa statum, & jus sanguinis omnibus noceat, tenent Doctores relati. 32
Ratio recta debet esse ad modum regulae. 2.p.2.1
dicitur dux intellectus, & nervus dispositionis, & ejus anima & spiritus. 3
gubernat & regit totam dispositionem. 4
est idem quod ipsa lex. 5
omnes suos determinat casus. 6
inspicienda potius quam verba. 7
si generalior sit dictio legis extendit dispositionem, non vi extensionis, sed ipsius rationis comprehensione. 8
si vero limitata, restringit dispositionem. 9
per ea ampliatur, & limitatur omnis dispositio, in statutis potius inspicitur, quam verba. 11
Ratio vnus potius inspicienda, non plurimum auctoritas. 2.p.63.16
Ratio sufficiens, quid sit. 2.p.127.17.18
omnino preferenda. 19.23
melior in testibus attendenda. 20
dicitur dux intellectus. 21
& certa veritatis demonstratio. 22
Ratio sufficiens, & major verisimilitudo idem. 2.p.128.6
R E
Reconciliatio quando locum habeat, & quando non. 39.25
Reconciliatio quae sit. 60.14
Reconciliatio inimicorum antiqua attenditur. 25.23
secus recens ad quam incipiendum est tempus examinationis. 24
& quae dicatur antiqua, seu recens, relinquuntur arbitrio iudicum. 25

Index Rerum,

ad quod inspicienda est conditio naturalis reconciliati. 26
Recusatio iudicis secularis, & ecclesiastici differunt. 147, 150
Referens ab alijs audita multiformiter peccatum committere potest, & quæ conditiones requirantur, ut peccatum evitetur. 4, 19
Referens non plus efficit fidei, quam relatam. 2, p. 31. 76, 77
Registrum, vide Liber.
Regnum augetur, dum civium res, honor, & morum floret reconditudo. 2, p. 5, 10, 11
Regnum augetur, dum civium res malè se habent ibid.
Regna & civitates è civibus & pecunijs maximè constant. 2, p. 9, 2
Regnum instabile est, vbi sanctitas deficit. 2, p. 16, 46
Regnum ex diversis constituitur, quæ singula illud componunt. 2, p. 105, 15
Regula generalis tradi non potest ad sciendum, quando testes teneantur propalare maculam occultam apud iudicem, quando verò non. 189, 16
Regula dirigit in rectum, & deviat ab obliquo. 2, p. 17, 2
Relatio ex triplici causa fieri potest. Prima ex violentijs, & perturbationibus, quas commissarius sedare non valeat. 149, 1
secunda, ex dabo orto circa modum conficiendæ informationis. 149, 2
licet sufficiens dubium ratio evenire possit in causis puritatis. 37
tertia, cum informationibus perfectus mittere debet Commissarius plenam relationem eorum, quæ continent. 8
quia plurimum conducit, ut Capitulum, capella, seu communitas sciat quantum testes mereantur fidem, & an fieri debeat in scriptis, aut verbis. ibid.
quomodo fieri debeat. 9
continere debet omnia cum suis qualitatibus, & circumstantijs ad rem pertinentibus. 10
recta & vera dicitur, cum omnia in specie, clarè & aperte narrantur. 11
ex quatuor debet constare, primò ex integritate. 12
secundò ex veritate. 13
tertiò ex fidelitate, & puritate. 14
quartò ex simplicitate & claritate. 15
ejus copia prætorum tradi non debet. 150, 22
talis non dicitur, sed subreptio, cum confusè, & indistinctè sit. 150, 16
obscura talis non dicitur, suspicionem continet. 150, 19
Relatio nihil prodest nisi de relato constet. 322, 21
Relatio concors plurium instrumentorum verisimilitudinem inducit. 331, 67
Relationis veritas pedit ex relati veritate. 2, p. 38, 38
Ratio naturam sumit illius, ad quod fuit facta, & secundum illud restringitur & limitatur, nec fieri potest nisi ad id quod certum est, & corruit si in certo maneat, & velut erronea rejicitur, & improbat. 2, p. 38, 39
Relativa quæ sunt separari non possunt. 46, 92
Relaxatio quæ sit. 60, 13
Religio probatur per testes singulares. 104, 28, 54
Relinquuntur omnia, quæ jure certo statui non possunt. 2, p. 118, 8
Remissio doli valida non est. 2, p. 70, 10
Remotio certarum qualitatium contrarias admittit. 64, 57
Renunciatio facta post latam sententiam contra eum qui solvendo non est ex alijs bonis, quia in fidem præsumitur, non attenditur. 150
Renunciatio juris quæ sit quando sit mera dona 163, 143
& tunc dicitur cum sit de jure certo, & radice secus aliter.
inofficiosa quando possit revocari.
Renunciatio nulla nihil est. 2, p. 7
Reperire idem, quod invenire de novo. 2, p. 6
Reprobare est impugnare, & omnino rejicere. 289
Reprobatio vivus ex duobus propositis videtur inde approbationem alterius, & econtra.
Reprobatio iudicis, & reprobatio partis pari peccant. 290,
imò reprobatio iudicis efficacior. ibid
Reprobatio debet clara, & evidens esse, & ejus probatio. 293,
ex sententia virtualiter saltem constare debet.
Reprobatio principali reprobatur omne quod in eam venit concomitantiam. 289,
Reprobati per plures velut falsi habentur.
Reprobati verè, nihil probant, secus, dum eorum depositiones cum sententia simul possunt concurrere. 294,
Reprobatum nihil habet, quod possit dirigere ad alios iudicem. 297,
Reprobatio vno ex suppositis reliquum approbatum manet. 301,
Reputatio communis an excuset. 100,
affirmatur ibi.
intelligitur. 30, & seq.
Res qualibet revertitur facilè ad primam naturam. 31,
Res eadem diverso jure censetur respectibus diversis. 38, 1
Res qualis est in origine, talis est in acquisitione. 57, 51
Res iudicata ex supervenienti causa vim amittere potest. 84, 15
Rei status in origine manet. 127, 2
Res debet referri unde capit statum & originem. 127, 21
Res minima in considerationem non venit, & quando aliter. 141, 53, & seq.
Res semper transit cum suo onere. 143, 68
Res quocumque vadit, secum fert suas qualitates, & conditiones. 167, 20
grauamine affecta grauata perpetuò manet, vbi que dum contrarium probetur. 21
Rem petens certo hominum generi tantam concessam probare debet se illius generis esse. 179, 14
Res iudicata verum efficit, & nocet descendentibus omnibus, jura sanguinis admittit, & jus quoad omnes constituit. 196, 6
Res inter alios acta alijs non nocet, nec probat. 274, 2
facit tamen indicium, & semiplenè potest probare, maximè tribus intervenientibus, de quibus ibi. 4
Res iudicata facit jus dum est eadem res, eadem personæ, & eadem causa. 283, 48
Res omnes factæ sunt à natura, vel ab hominibus. 331, 2, 13
Rei incertæ certæ non sunt qualitates. 335, 21
Res per duas demonstrationes certa redditur, moraliter loquendo. 337, 39
Res non præsumitur carere ab effectu nominis. 339, 14
Res paræ crescunt concordia, & magna discordia dilabuntur. 2, p. 8, 7
Res

& verborum.

Res iudicata iure fuit adiuncta ad finiendam litem. Et dicitur sententia à qua non est provocatum, seu à qua provocare non licet. 2, p. 43, 4
proprie dicitur cum appellatione, nec alia ex causa impediri, suspendi, rescindi nequit, in quo à sententia differt à qua licet provocare. 5,
& in alijs de quibus in num. seqq.
finem controveris imponit. 9, & seq.
eius auctoritas à fine litium procedit, quæ tanta est, ut servari publice inter sit. 11,
nulla ex iura causa rescindi potest. 12,
eius respectu nulla iura est, nihil amplius queritur, nisi an iudicatum, nec contra eam allegans audiendus est. 13, 24
causam permanentem habet. 14,
veritate semper nisi præsumitur. 15
iustitiæ præsumptionem habet. 16, 17
rem certam, & evidentem constituit, notorium & manifestum facit. 18,
estque natura altera, novum ius, & originem creans, facit ens de non ente, de vero falsum, de falso verum, de indebito debitum, & econtra. 2, p. 44, 19
purgat quodcumque rei, & litis vitium. 20,
adquirat parti ius irrevocabile. 21,
præsumptionem iuris & de iure constituit. 22,
quasi ius inter omnes statuit. 21,
de eius veritate inquiri non amplius permittitur. 24,
non de illa, sed secundum illam iudicandum. 25,
Res iudicata ut exemptionem pariat circa eandem rem, causas, & personas ferri debet, & qualibet harum deficiente deficit vis rei iudicatæ. 2, p. 47, 10, 11,
Res iudicata locum non habet in qualitate circa quam specialiter lata non fuit, nec quæ ex actis non constat. 2, p. 52, 66,
Res iudicata efficit præsumptionem iuris & de iure. 2, p. 59, 2,
ex quibusdam causis iure infringitur. 5,
Res iudicata an retractetur prætextu instrumenti de novo reperti. 2, p. 61, 1,
affirmativa communiter defenditur à DD. cuius fundamenta proponuntur. 2, cum seqq.
eius sequaces referuntur. 8
contraria velut verior proponitur, probatur, & adversus communem defenditur. 11, vique 20,
eius DD. referuntur. 19,
contrarijs satisfi. 21,
Res iudicata rescinditur per testes de novo repertis. 2, p. 62, 9,
contrarium. 10,
Res iudicata restaurari per instrumenta de novo reperta graue est. 13
Res iudicata & tractatio eodem passu ambulant. 15, 46
Res iudicata est veritas, & ex falso verum reddit. 2, p. 63, 26,
& de indebito debitum, & de debito non debitum, & de non ente ens, & de ente non ens. 27
aliud non verum, nisi quod est iudicatum. 28,
Res iudicata propter vnam causam rescinditur propter aliam. 31
licet proprius loquendo diversum inchoetur iudicium. 32,
Res iudicata ex vna causa, quando noceat in alia. 2, p. 64, 13,
Rei vindicatio includit omnes causas inducentes dominium. ibid.
& qui ex ea petit omnes inducit in iudicio. 34,
Res iudicata an restituatur prætextu testamenti noviter reperti. 2, p. 65, 43,
affirmativa proponitur, & probatur hic. n. seqq.
contraria negatiua magis probatur. 49
contrarijs satisfi. 52, num. seqq.
Resolutio propositi dubij, nempe quando testis maculam occultam exponere iudicij teneatur. 191, 15,
Responsio eo in sensu accipi debet, quo testis respondere tenebitur, non in alio. 3, 6, 37, 36,
Reipublica interest scire spurios & alios hominum defectus, & quod boni cum bonis misceantur. 31, 3,
Reipublica interest habere nobiles qui honoratè vivunt, & quod integra sit eorum fama, ab eisque gubernari. 2, p. 5, 14,
Reipublica interest, salvas esse familias à vera macula, & fictitijs sordibus, & quod honestæ non misceantur infectis. 17, 18,
& quod tranquillè suo statu fruuntur. 2, p. 6, 21,
Reipublica iure diuino, & naturali. 2, p. 8, 10, 11,
Reipublica interest plures habere ciues. 2, p. 10, 2,
Respublica perpetuò iurgijs conquassaretur, si lites finem non acciperent. ibid.
quo malo nullum maius. 3,
Reipublica nihil perniciosius, quam dehonestate nobiles familias. 2, p. 76, 18
Vide Publicè.
Resolutio est idem quod restitutio & redintegratio. 2, p. 62, 14,
Restitutio obligatio an insurgat ex peccato veniali. 143, 70, & seqq.
absque dubio insurgit ex mortali. 71
& vbi oritur magnum periculum & damnum, & ponitur exemplum. 141, 72
Restitutio obligatio incipit à peccato mortali, non veniali. 123, 11,
Restitutio formæ, dum obligatio manet restituendæ, qua forma fieri debeat. 143, 75,
Restitutio quo pacto fieri debeat dum revelatum est secretum sancti Officij, vel alterius communitatis. 77,
Restitutio in integrum etiam maioribus ex iusta indulgetur causa. 2, p. 61, 2,
Restitutio in integrum cõceditur adversus eum, qui instrumenta abscondidit si solvendo non sit. 4,
Restitutio ratione ignorantia iure non admittitur. 2, p. 63, 21, & seqq.
Restitutio est in integrum amissa causæ redintegratio. 2, p. 67, 74
requiritur vbi ius permittit retractari sententiam. 2, p. 67, 75,
contrarium verius. 76, 82,
explicatur. 84,
Restitutio in integrum an sit necessaria ad infringendum sententiam latam ex privilegiatis probationibus. 2, p. 67, 73,
affirmativè ab aliquibus respondetur ex rationibus de quibus in præsentibus & num. seqq.
contrarium verius, & receptius. 2, p. 67, 76,
Restitutio fisco competit in nobilitatis causis. 83,
reicitur per nostram pragmaticam. 83, 77
ad Restringendum posita non profunt ad ampliandum. 76, 93,
Restitutio non potest inducere approbationem. 2, p. 64, 42,
Revelans verum, licet arcanum, non tenetur fateri se mentitum. 143, 76,
Revelans secretum sancti Officij non acquirit dominium sui salarii. 83,
tenetur statim ad illud non recipiendum, & si recipiat, debet restituere. 144, 84,

Index Rerum,

- Reuelatio maculae occulte fieri potest ob bonum finem, ad vitandum videlicet proximi damnum, qui vult matrimonium contrahere, vel dum capiuntur informationes à tribuni, seu communitate.* 189. 15.
- Res* antequam petat examen testium ad perpetuam, petere debet quod actor citetur vt si iudicio statim agat differatur examen. 308. 7.
- Reges* Hispanie ceteris Regibus sunt preferendi propter innumerabilia Regna, coronas, & subditos, & velut Dei habentur. 2. p. 5. 43.
- Reges*, & ciuitates concordiam appetere debent. 2. p. 8. 9.
- Regum* munus, & quidem præcipuum est querere subditorum tranquillitatem, & pacem. 15.
- & quantum hoc melius adquirant, tantum melius & laudabilius seua munus implebunt. 17.
- Regis* & republicæ inuicem ciuium vitam incolorem reddere. 2. p. 12. 6.
- Rex* Hispanie defensor est legis Christi, & de sua subditorum conscientia plurimum curare debet. 2. p. 16. 45.
- Regum officium* est Regum iustitia. 2. p. 6. 17.
- R I**
- Rigor* scripto preferitur equitati non scriptæ. 2. p. 64. 40.
- Rex* in præsentia sit. 2. p. 41. 85.
- R V**
- Ruina* morum peior est ruina murorum. 2. p. 16. 46.
- Rumor* honestus alterem est patrimonium. 6. 10.
- Rumor* quid attendendus non est, sicut nec erronea vulgi opinio. 221. 3.
- Rumor* & fama differunt. 2. p. 40. 71.
- Rumor* ortus ex verbis contumeliosis nihil est. 2. p. 40. 68, 77.
- S A**
- Sacella* benedicta idem in Ecclesiis affiguntur, vt notoria omnibus sit penitentia. 191. 37.
- Sacelli* benedicti vulgo, *Sambenitos*, dicti, probant non tantum penitentiam, sed etiam maculam descendentium. 207. 91.
- Salus* aliquando nocet. 268. 4.
- Sanguis* quid sit. 51. 17.
- Sanguinis* coniunctio affectionem producit, fidem minuit, & aliquando omnino tollit. 252. 1.
- Sanguinis* dilectio indefinitè post plures gradus procedit. 255. 31.
- Sanguinis* coniunctio omnem fraudis suspicionem excludit. 2. p. 82. 29.
- contra humanitatem & religionem facit, qui est contra suum consanguineum. ibid.
- Sanguinis* dilectio præsumere non sinit, quod falsò quis sibi, & suis maculam tribuat, sed veritatis zelo. 30.
- Sapor* solus maculae multum operatur. 57. 45.
- Sarraceni*, vide *Judai*.
- Satius* est errare bene opinando, quam errare malè iudicando. 2. p. 139. 23.
- S C**
- Scandala* sunt vitanda. 2. p. 9. 21.
- Schedula* regia in antiquis plenissimè probat. 320. 11.
- Schedula* simplex nihil probat, nec sufficit ad inquirendum. 2. p. 25. 16.
- Sciens* à non fide dignis, verè nescit. 190. 25.
- Sciens* maculam à fide dignis, quorum non recordatur, vel ab ignotis, aut nihil certum scientibus, an exponere eam iudici interroganti teneatur. 20.
- Sciens* maculam occultam ejus, in cuius genere ad est actus positius puritatis, cum Purum dicere

potest ex veritate, quam efficit res iudicata. Nisi macula publica sit, & per alios possit probari, 191. 39.

si verò tres actus positius sint, vtraque specie cum purum dicere tenetur. 40.

si verò prætenso communiter bene sit reputatus, & moribus bonis sit præditus, testis maculam, quam secretò scit, dum est dubius, an per alios possit probari, tacere potest. 41.

aliud verò est, si prauis existat moribus, & sit inquieti animi, quia tunc maculam cum prauis moribus dicere iudici debet. 42.

manutentio officij puritatis adducit magnum puritatis fundamentum. 39.

Sciens secretam maculam sub sigillo naturali, aut sub virtuali, quocumque casu eam tacere debet. 192. 44.

secus verò dum non adest causa iusta tacendi, etiam si cum iuramento secretum promiserit. 45.

Scientia non præsumitur in factis antiquis. 248. 32.

Scientia, & ignorantia crassa æquiparantur. 159. 81.

Scientia & prudentia ad quid deferantur. 2. p. 110. 28.

Scire, & scire debere & posse, paria. 101. 40.

Scire est veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptam retinere, & per causas primas rationes intelligere. 190. 27.

Scris consfraternitatum creditur. 120. 30.

Vide *Notarius*.

Scripta manent, & perpetuant memoriam, & semper loquuntur. 2. p. 25. 13.

Scriptis priuatis nulla iure datur fides. 2. p. 75. 3.

Scriptura memoriam perpetuat, & semper loquuntur, licet fieri secretò possit, vt omnes obliget ad tacendum. 190. 21, 22.

Scriptura constans, perpetua, & immutabilis est. 320. 7.

Scriptura omnis, instrumenti nomine continetur. 320. 2.

Scriptura priuata instrumenti nomine continetur. 9.

Scriptura priuata probat & instruit iudicium, & comprehenditur sub nomine instrumenti improprie, & non secundum communem vsum loquendi. ibid.

& sic non comprehenditur sub statuto mentionanti instrumentum. 10.

Scriptura priuata quamuis per se non probet, probat tamen in antiquis. 326. 18, 19.

Scriptura calumniosa nullam in iudicio vim habet. 2. p. 30. 63.

Scriptura verum continere possunt, & ab alijs ignorari. 2. p. 32. 90.

Scriptura priuata nec velut instrumenta fidem efficiunt. 2. p. 75. 5.

Scriptura defectuosa vim capiunt ex archiuo publico. 2. p. 78. 36, 37.

modificatur. 41. & seqq.

Vide *Instrumentum*.

S E

Secretum seruandum in causis puritatis, quid sit. 138. 11.

duplex est, vnum ex natura rei, aliud per accidens. 12, 13.

quilibet illud seruare etiam non iuratus tenetur. 16.

eius violatio magna producit. 20.

manet in terminis virtualis confessionis. 139. 22.

eius reuelatio multis fieri potest modis. 23.

infamiam & crimen producit falsi & proditiouis. 28.

ad-

& Verborum.

aduersus priuatos facta etiam extra ordinem puniuntur. 29.

iustè reuelatur ex necessitate ad petendum videlicet consilium, & ad se informandum circa aliquod substantiale requisitum. 39.

reuelari vni, seu duobus viris taciturnis an sit lethale. 142. 50. & seqq.

erit lethale aperire prætenso, amico, seu familiari eius, vna iudicum testium dicta, & oppositionem fiscalis. 142. 58.

dum non redundat in damnum communitatis, aut alterius, possunt officiales de eo loqui. 59.

citò publicandum reuelari potest. 62.

reuelari potest eis, qui sunt eiusdem communitatis, & ius sciendi habent. ibid.

secus si non habeant. 66.

& qui sint hi in sancto Officio. ibid.

Secretum per accidens, & naturale, differunt, illud quidè reuelandù iudici est, alterum verò non nisi ex iusta causa, quæ autè hæc sit dicitur. 188. 10. 11.

& res, in qua vnus testis vtilis esse potest, & in qua nulla vtilitas ex vnico testimonio prouenire potest differunt. 12.

in prima specie tacere non potest testis. In secunda sic, dummodò sciat, ex aliis non posse probari. 13.

*Seditio*nes & tumulti plerumque oriuntur à macularis. 32. 14.

Vide *Odium*.

Semen malum bonos eicere fructus non potest. 25. 35.

Semen quid sit. 51. 38.

Senatus Regis ordinum statutum puritatis rigide obseruat. Et si ex aliqua graui causa dispensatur, quod rarò fit, à Summo Pontifice confirmatur, & in schedula gratiæ exprimitur. 32. 16.

ex *Sensu* contrario quæ colliguntur dicuntur venire ex mente legis, aut sententiæ. 2. p. 51. 56.

Sententia in contumacem ad hæredes non transit. 70. 12.

non tantam vim habet sicut lata ex veris probationibus, & sic in iudicatum non transit, sed contrarium ostendi potest. ibid.

lata super delicto infamatorio infamiam iuris non producit. 13.

ex plenè probationibus lata non dubium est filijs nocere, aliàs absurdum sequeretur. 15.

ex non plenè iuncta contumacia nocet, quia pro legitima iure habetur. 16.

Sententia contra absentem, & defunctum absque legitima defensione fuisse præsumitur, quæ contumacis personam non egreditur. 69. 7, 8.

Sententia & confessio ob publicam vtilitatem omnibus præiudicant. 71. 25.

lata contra libertatem absentis omnibus præiudicant. 24.

Sententia & probationes in crimine hæresis æquiparantur. 197. 16.

Sententia status prodest omnibus, non tamen nocet, si transferit in rem iudicatam. 2. 7. 62.

secus aliter. 63.

Sententia circa maculam nocet omnibus eiusdem generis in omnibus quæ à sanguine separationem non accipiunt. 275. 11, 12.

Sententia circa nobilitatem proprietate omnibus nocet. 14.

Sententia lata circa ingenuitatem ius quoad omnes constituit. 15.

& acta circa alicuius infamiam probant quoad omnes. 16.

lata pro nobilitate omnibus prodest, secus si contra eam. 19.

pro socio ceteris prodest, secus aliter, 20.

circa adulterium prodest adultero, non tamen nocet. 21.

sicut suis casibus nocet, ita & suis casibus prodesse debet. 22.

Sententia fauorabilis & nociua differunt. 276. 18.

Sententia & probationes contra qualitates sanguinis vnus causa an noceant omnibus eius successoribus. 278. 1.

negatur. 2 & seqq.

qui hanc defendant. 279. 14, 15, 16.

affirmatur. 280. 17. & seqq.

eius sequaces referuntur. 169. 53, 4.

dupliciter intelligitur. 55. 57.

contrarijs satisfiit. 59. & seqq.

Sententia in causa status eis tantum nocet, qui ius minus principale habent. 279. 10.

secus si æquè principale. ibid. & 20.

contrarium. 280. 2. & seqq.

Sententia & probationes receptæ in causa hæredis coheredibus non nocent. 279. 11.

explicatur. 280. 24. & seqq.

Sententia in iudicatum transacta prodest & nocet omnibus eiusdem generis, & familiæ circa statum & sanguinis qualitates. 18.

Sententiæ circa ius coherenti personæ omnibus prodest, & nocet. 19.

secus in rebus externis, quæ aliter, atque aliter haberi possunt. 21.

Sententia circa nobilitatem, quæ *desolar* dicitur, omnibus etiam non vocatis nocet. 22.

secus si circa possessionem nobilitatis. 23.

Sententia, quæ bonum commune & vtilitatem respicit, omnibus nocet etià non interessetibus. 24. 65.

Sententia & probationes receptæ contra auctorem omnibus nocet ejus successoribus. 25. 43.

Sententia circa maculam non fertur de iure specialiter vnus, sed totius generis. 281. 34.

maculatum non facit, sed talem esse declarat. 35.

primam originem maculatum dicit. 36.

nocet omnibus eiusdem generis & originis. 38.

Sententia lata circa ius commune plumbis eis omnibus nocet. 39.

Sententia & probationes circa seruitutem realem omnibus prostant, & nocent. 41.

Sententia lata in causa plures producenti effectus simul amplectitur omnes. 282. 42.

in primum hæredem lata nocet substituto & legatario. ibid.

Sententia vt noceat tertio legitime fieri debet & litem cautè, & diligenter defendi. 274. 58.

Sententia & probationes vt alijs noceant, sufficit, si interueniat quilibet legitimus defensor, & contradictor. 59.

probationes minus perfecte sufficiunt ad iudicium animos informandos. ibid.

Sententia non facit ius in his quæ tempore mutantur. 285. 6. 9.

Sententia certis præcluditur finibus, nempe absolutione, & condemnatione. 287. 43.

¶ *Sententia*, accipiendum de sententia proprie dicta. 287. 16.

Sententia proprie dicitur, quæ in rem transit iudicatum. ibid.

Sententia in iudicatum transacta veritatem constituit ad semper, & omne ei contrarium mendax, & falsum reddit. 172.

Index Rerum,

secus quæ non transit in iudicatum. 18, 48, & seqq.
 Sententia, quæ non transit in iudicatum, verum efficit non ad semper, sed tantum vsque dum contrarium probetur, & admittit probationem in contrarium. 288. 9.
 Sententia reprobat testes, & cæteras probationes aduersus quas fertur. 173. 26
 Sententia non solum sortitur effectum in principali, sed etiam in accessorio. 289. 35
 Sententia fertur pro parte magis probata, & alteram reuocat, & non solum dispositum probat, sed etiam omne necessarium antecedens, & constituit rem iudicatam non solum in deciso, sed etiam in eius præsupposito. 373. 8.
 Sententiæ maior est vis, quam testium. 40.
 Sententia lata in causis puritatis non transit in rem iudicatam. Nec lata in iudicijs possessorijs, nec in renuta. 291. 49.
 Sententia lata in iudicio eodem cum secundo ita probationes elidit contrarias, vt nihil probent; secus dum ita sunt diuersa, vt sententia, & probationes simul concurrere possint. 53.
 & ita conciliantur prædictæ contrariæ sententiæ. 54.
 Sententia testes reprobat, aut velut mendaces, aut velut non fide dignos. 297. 6.
 Sententia probationes contrarias ita reprobat, vt nihil in eius maneat, quod suppleri valeat. 297. 12.
 Sententia in causa puritatis in iudicatum non transit. 303. 72.
 Sententia lata contra eius formam nulla est. 290. 84.
 Sententia iudicis non requiritur, vt prædicti testes probent. 311. 2.
 Sententia contra statuti formam nulla est, & circa puritatem lata est de iure vniuersali totius generis & familiæ. 353. 6
 circa ius pluribus commune omnibus nocet. 8.
 eius præcipuus effectus est sanguinis adimere iura. 353. 10.
 circa statum personarum facit ius inter omnes, & circa habilitatem personæ, & qua quis Hermaphroditus declaratur. 11.
 contra ius principale nocet omnibus habentibus ius in consequentiam & declarat ius vniuersale totius generis. 12.
 contra institutum substituto nocet. 13
 circa maculam generis declarat primæ stirpis inflectionem. 14.
 viam præcludit omnibus eiusdem generis ad suscipiendos honores. 15.
 extinguit ius totius generis. 17
 probat non solum expressa, sed etiam connexa, & adhærentia. 354. 20.
 circa ius indiuiduum omnibus præiudicat. 21
 circa primam causam, & originem comprehendit omnes effectus inde provenientes, & lata contra matrimonium præiudicat filijs ex cognatis. 22.
 contra vnum ex correis debendi alteri etiam non comparenti nocet. 23.
 præcipue si lata fuerit contra legitimum contradicentem aui defensorem. 24
 circa maculam patris nocet filijs. 27
 & etiam collateralibus. 28. cum seqq.
 contra fratrem in causa nobilitatis, quando nocet cæteris fratribus. 356. 33.
 vbi ponitur differentia inter sententiam latam in causa nobilitatis, & puritatis. 35. & seqq. & 54.
 & lata circa nobilitatis proprietatem, quæ vocatur,

desalar, omnibus nocet. 355. 28.
 sequitur naturam rei circa quam fertur. 356. 39.
 lata in iudicio summario puritatis numquam transit in rem iudicatam. 357. 58.
 circa causam sanguinis vniuersum amplectitur genus. 51
 ius nouum non creat, sed quod iam erat declarat. 52
 Sententia lata circa maculam generis, aut dubium existens circa qualitates integras sanguinis impedimentum constituit ad alium admittendum eiusdem generis, & lata circa puritatem non efficit, vt alius admittatur sine nouis informationibus. 358. 1, 2, 8.
 plus nocet contraria, quam fauorabilis, specialiter in causis puritatis, nam regulariter contrarium iure stabilitum habemus. 3
 lata pro socio prodest, non tamen alijs nocet. 4.
 pro adultera prodest adultero, non verò contra. 5.
 in fauorem collegatarij cæteris prodest, non tamen nocet. 6
 contra fratrem cæteris non nocet. 7.
 pro puritate patris filijs prodest. 8
 & in causis puritatis saltem ad magnam præsumptionem. 9.
 vt alijs noceat, debet esse probè lata. 10.
 ex causa falsa comperto errore retractatur, vt veritas sequatur. 11.
 maximè dum non transit in iudicatum. 359. 12.
 lata circa maculam nocet illistantum, qui ex linea proueniunt maculata. 13
 vt alij noceat causa debet defendi omni cura & legitime sine negligentia. 14.
 maximè omittis substantialibus, aut appellatione. 15
 aut productione instrumentorum, & scripturarum. 16
 contra nobilitatem patris à qua non appellauit filijs non nocet. 17
 Sententiæ instrumenti nomine continentur. 321. 6.
 Sententia & probationes pari passu ambulant. 352. 1.
 lata circa qualitates sanguinis nocet & prodest omnibus eodem iunctis sanguine. 2
 & probatur late. num. seqq.
 lata per senatus superiores ab ipso Principe censetur lata. 3
 & facit ius quoad omnes. 4
 circa ius vniuersale prodest omnibus, quibus illud ius commune est. 5.
 Sententia lata in summario iudicio, quæ in rem non transit iudicatam, & lata in plenario differunt. 357. 54.
 ad hanc euertendam nemo auditur, ad illam verò sic. 55.
 Sententia & res iudicata vim amittunt ratione peccati, & grauaminis conscientie. 2. p. 17. 53
 Sententia sequitur naturam rei circa quam fertur. 356. 39.
 Sententia à re iudicata differt in eo, quia ab illa prouocare licet, non ab altera. 2. p. 43. 13
 pro veritate, sicuti res iudicata, non habetur. 6.
 lites non finit. 7.
 diffinitiuam dicitur à fine, quia finem litibus imponit. 10
 tres Sententiæ, seu actus positivi obtenti in tribunalibus nominatis in nostro textu efficiunt rem iudicatam, & ius reale acquirunt vniuerso generi, & probationem non admittunt in contrarium. 2. p. 47. 4, 6.
 etiam inter diuersas personas. 2. p. 47. 12, 3.

& Verborum.

tres Sententiæ conformes de iure transeunt in rem iudicatam. ibid.
 & pariunt suspicionem calumniæ aduersus afferentem contrarium. 7. 3
 Sententia circa jus plures tangens omnibus parit exceptionem rei iudicatæ. 14
 Sententia aduersus puritatem & nobilitatem sufficit ad obstaculum constituendum omnibus eisdem familiæ. 16
 circa statutum lata facilius prodest quam nocet, & jus inter omnes constituit. 2. p. 48. 17
 Sententia ex falsa causa lata quando sit ipso iure nulla, quando verò non, remissiuè. 25
 nulla est ipso iure, falsitate in ea expressa, aut in actis, secus aliter. 24.
 lata ex vna causa non prodest in alia. 26, 62
 in vna linea, non prodest in diuersa. 61. & seqq.
 & in vno tribunali, non prodest in alio. 28
 omnia tamen hæc limitantur ex nostra pragmatica. 29
 Sententia ipso iure nulla nullius est effectus, & impune resisti potest. 2. p. 50. 37, 38
 secus si non sit nulla ipso iure, sed annullanda veniat. 39
 nulla ipso iure nihil est. 40
 nomen, nec effectus sententiæ non habet. 41
 quæ annullanda venit prodest, donec infirmetur. 42
 Sententia lata expressa causa, ea deficiente redditur inefficax, & cessante causa deficit sententia. 2. p. 50. 45
 circa dominium vnius rei, non extenditur ad alium. 46
 vis ejus à futura non pendet probatione. 47
 Sententia in dubio censetur lata ex causa ex qua ferri debebat, & probat omne, quod ex necessitate infertur. 49, 50
 lata alio non edocto, seu stantibus actis provt stant interloquutoria est, vim diffinitiuæ habens. 5, 58
 nulla redditur ex probationibus contrarijs postea habitis. 52
 iniusta est si se referat ad acta ex quibus patet iniustitia. 53
 Sententia nulla non habetur in consideratione. 398. 60
 Sententia ex actis interpretatur. 64
 Sententia circa qualitates fertur de stirpe, & origine, & omnes ab ea provenientes comprehendit. 68
 & quæ in ejus verbis, & ex natura rei virtualiter comprehenduntur. ibid.
 Sententia ex testamento melius considerato rescinditur. 2. p. 65. 44
 Sententia & transactio vim eandem habent. 46
 Sententia contra testamentum dicitur lata contra jus gentium, lata contra jus consuetudinem, vel statutum nulla est. 47. 64
 ferri non debet nisi lecto testamento. 48
 Sententia & testamentum eandem vim habent. 51
 Sententia comprehendit omnia jura partium. 54
 Sententia lata ex priuilegiarijs probationibus retractatur ex nouis instrumentis. 2. p. 66. 68
 & non transit in rem iudicatam. 69
 fertur ex causa imperfecta. 70
 & ob inopiam probationum. 71
 Sententia lata ex iurejurando ob inopiam probationum infirmatur eorum copia superueniente. ibid.
 Sententia, & res iudicata ex falsis instrumentis, & testibus lata retractatur. 2. p. 68. 89

& nunquam transit in rem iudicatam. 90
 maximè cum falsitas ex actis, aut ex ipsa sententia constat. 91
 rejicitur etiam hoc per nostram pragmaticam. 92
 Sécetia ex quibus nulla dicatur, remissiuè. 2. p. 71. 32
 Sententia nulla nihil est. 2. p. 73. 66
 Sententia nulla non transit in rem iudicatam, nec parit exceptionem. 67, 68
 Sententia notorie iniusta pro tali non habetur, nec proderit ad actum positiuum. 76
 Sententia lata virtute confessionis alijs non præiudicat. 2. p. 87. 20
 Sententia virtute confessionis præiudicat successio-ribus, si alijs sit munita adminiculis. 2. p. 94. 18
 Sententia contra nobilitatē fratibus non nocet. 2
 Sententia lata circa maculam generis à iudicibus omnino sequenda est. 2. p. 38. 11
 Sententia benignior, in dubijs præferenda & æquior. 17, 18
 & tutior. 2. p. 129. 24.
Separatorum separata est ratio. 2. p. 51. 54.
 Separata diuerso censentur iure. 2. p. 49. 28
Seruandum in primis est quod ex statutis colligitur. 39. 23
Seruitus probatur per testes singulares. 104. 33
 Seruitus, nec libertas non inducuntur per confessionem. 2. p. 87. 31
 Seruitus velut res gravis ex sola confessione induci non potest. 2. p. 94. 19
 Seruitus personalis est. 2. p. 96. 35
 Seruus & liber, Nobilis & plebeius, idem. 18. 9
 Seruus non est ideò quia pater, aut consanguineus in seruitute sit. 2. p. 96. 33. 23
 Seruus est qui ex serua nascitur. 24
 Seruum fieri ex sola confessione graue est. 2. p. 94. 19
 S I
 Signum demonstrat signatum, cuius est, esse præsumitur signatum. 38. 5, 6
 de *Similibus* dissimilia non debent esse iudicia. 80. 13
 Similitudo effectus denotat similitudine causæ. 73. 42
 Similitudines corporeæ à tempore conceptionis oriuntur. 74. 14
 Similitudo nominis maculati adminiculum constituit potest. 2. p. 102. 26
 Simonia non probatur per testes singulares, & quare. 202. 13. & seqq.
 Sin mancha habent negatiuam, quæ omnes casus, & tempus comprehendit. 80. 45
 Sin exceptio, ni differentia, vniuersalia sunt, & omnia includunt. 2. p. 107. 36
 habent clausulam, omnia, & singula, quæ omnia comprehendit, ac si singula manerent comprehensa. ibid.
 non admittunt limitationem nec aliquid prætermittunt, sunt verba geminata, & enigam voluntatem demonstrant. 2. p. 107. 37
 Singularitas diuersificatiua, & adminiculatiua probare potest, secus obstatiua. 208. 70
 Singularitas nominis habetur loco sufficientis demonstrationis, sumenda ex vsu & consuetudine loci. 342. 15. 16
 speciatim hominem demonstrat. 20
 Singuli ex communitate admittuntur ad testificandum pro sua communitate, & an differant à consanguineis. 256. 37
 Singuli de familia possident qualitates sanguinis ex titulo suorum majorum, & easdem in iudicio deducit quilibet ex ea cum præstendit honorem puritatis. 220. 6

Index Rerum,

S O
Soboles quid sit. 51.35
Socium est maculatore vocari ab eis, qui simili laborant morbo. potius quam ab alijs. 15.1
Solemnitates juris non requiruntur in probandis ex officio qualitibus sanguinis. 114.19
Solemnitates omnes iudicij ex consensu partis possunt omitti. 116.30
 & litis contestatio. ibid.
 & citatio. 31
 publicatio. 33
Solemnitates aliorum iudiciorum recte omittuntur ex statuti puritatis. 40
 nec hoc plurimum à jure communi deviat. 41
Solemnitates c. licet ex quadā, 47. de test. non requiruntur in leuibus, secus in magni ponderis. 112.18
S P
Specialia duo an simul concurrere possint, vel non. 208.68, 69
Specialia multa jure sunt recepta ad conferuandum familias nobiles. 2. p. 6. 25
Specialia in jure sunt stabilia ob pacem & tranquillam concordiam. 2. p. 9. 20
Specialia per plurima jure constituuntur ob vitandum peccatum. 2. p. 16. 47
Specialia duo in presenti statuuntur circa probationem puritatis & nobilitatis, & inductam ratione vsus & styli tribunalium vsque adhuc seruatum notabile est. 2. p. 47. 9, 15
Speciem auri cum pondere exprimere debet, qui ejus identitatem velit probare. 335.18
Spes hereditatis non aditæ renunciari potest in fraudem fisci sine solemnitatibus requisitis ad adquirendum. 155.21
Spurius & vulgò questus non sustinet pœnas impunitas filijs ob delictum patris, & sic nec habebit honores mediante sanguine patris. 181.34
Spurij non debent esse melioris conditionis quam legitimi. 36
S T
Stabilitas, & vniuersitas famæ requiritur in recenti facto, secus in antiquo. 248.34
 qui *Statu* sunt integri dicuntur esse in dignitate. 6.14
Status certus mutari non potest. 74.61
Status cuiusque probatur per famam, & communem reputationem. 226.8
Statuta puritatis velut leges seruanda, & improbari est prohibitum. 22. 9, 10
 & seruari honoratissimum est. Ad vnguemque seruanda. Et iusta sunt, & rationabilia, eaque plures extollunt. 11
 in conscientia obligant sub lethali. 13.13
Statuta ciuitatis obligant. 22.14
Statuta puritatis an debeant restringi ad certos gradus, non verò indefinitè procedere. 24.31. & seq. contra *Statuta* puritatis nocenter insurgentes audiendi non sunt, sed rejiciendi, & sancta statuta honoranda. 26.51
Statuta puritatis licet per accidens nociua videantur, respectu tamen publicæ vtilitatis, quam deseruiunt, intacta seruanda. 53
 restricta ad certas Ecclesias, & communitates iusta sunt. 54
 etiam si communia, & non particularia fuerint. 26.55
Statuta puritatis nec odiosa nec restringenda veniunt. 59
 & non possunt dici nulla nec iniusta. 60
Statuta omnia stricti juris sunt, & velut odiosa stri-

ctè interpretanda; maxime quæ sunt juris communis correctoria. 28.1
 contrarium. 19. & seqq. maxime 25
 puritatis stricti juris esse videntur veluti contra jus commune. 2
 confirmari debent à summo Pontifice, seu à Principe. ibid.
 & puritatis confirmata extant à summo Pontifice. 21.22
Statutum si voluisset casum comprehendere illum expressisset. 28.10
Statutum puritatis intelligendum iuxta verborum proprietatem, etiam si late casum comprehendat, ut loquens in casu vero non extenditur ad fictum, nec præsumptum. 28.12
 in vno genere personarum ad aliud non extenditur. 15
 in vna causa inhabilitatis, seu maculæ ad aliam non adducitur. 16
Statutum loquens de reconciliatis & eorum descendentes in certo gradu de veris intelligendum, non de præsumptis. 29.4
 & de descendentes à Iudæis, & Sarracenis locum non habet in descendentes à Gentilibus. 16
 de pœnitentia ob hæresim locum non habet in pœnitentia iustitiam in sancto Officio ob alias causas præter hæresim. 18
 loquens de certis dignitatibus, & officijs ad diuersa non extenditur. 19
Statuta excludentis à certis officijs, & dignitatibus, non extenduntur ad alias. 19
 vbi agitur de constitutione Clementis VIII. loquenti de descendentes ab Hebræis in Regno Lusitanæ. 19
Statuta puritatis ob Reipublicæ, & totius Regni vtilitatem adinuenta. 31.35
Statuta puritatis intendunt, ne sordidæ, & impuriæ familiæ splendidis, & puris misceantur, & quod notæ sint. 5
Statuta & leges respicientes publicam vtilitatem sunt bonæ fidei, & fauorabilia, & extendenda veniunt. 34.38
 etsi priuati in aliquorum odium vertantur. 39
 etiam si pœnalia sint. 40
 aut correctoria. 41
 aut exorbitantia. 42
 aut aliàs odiosa & restringenda. 43
Statuta puritatis primariò respiciunt vtilitatem publicam; licet secundariò odium maculatis habeant. 35.50, 51
 sunt fauorabilia respectu communitatum, respectu verò infectorum odiosa. 53
 nomen accipiunt à digniori causa & sine, qui fauor est publicus, & sic fauorabilia nuncupari debent. ibid.
Statuta puritatis quando fauorabilia, odiosave iudicentur, ut extendantur, restringanturve. 37.1
 an extendantur ad descendentes quorumcunque hæreticorum. 15 & seqq.
Statuta quæ repellunt reconciliatos per S. Officium an repellant præsumptos. 39.24. & seqq.
 loquentia de descendentes hæreticorum, an comprehendant descendentes ab hæreticis præsumptis. 26
 distinguitur. nu. seqq.
Statuta de capris per sanctum Officium quo modo intelligi ac interpretari debeant. 40.34. & seqq.
 intelligenda de captura iusta & valida, non de iniusta & nulla, in qua nihil operantur. 36.44
 si expressè loquerentur de captura iniusta, seruari non

& Verborum.

non oporteret. 42
 irrationabilia monstruosa sunt. 43
Statutum Conchenfis Collegij non loquitur pro vt seruat. 41.46
Statuta repellunt descendentes à Iudæis, & Sarracenis ob eorum flagitia & prauos mores. 42.55
Statuta puritatem simpliciter requirentia nullo affignato gradu quomodo intelligenda. 44.75. & seqq.
Statuta de nobilitate loquentia intelligenda de nobilitate generis, quia in eo sensu eam vulgus accipit si fuerint facta à viris doctis intelligi debent de quacumque nobilitate juridica. 47.45
 præsumuntur edita à viris doctis. 6
Statutum loquens de posteris, seu progenie, & de similibus, intelligitur de omnibus descendentes in infinitum. 51.43
Statutum simpliciter puritatem requirens sine certis gradibus præfinitione an sit accipiendum secundum jus commune, nec ne. 54.5
 affirmatiua proponitur. 6
 negatiua defenditur. 10
 in dubio censetur se conformare cum jure communi. 6
 & illi non derogare. 7
 ab eo passiuam recipit interpretationem. 8
Statutum dubium ex jure interpretandum. 9
 interpretandum ita vt plus operetur, quam ductum ex jure communi, ne superuacuum maneat. 11
 & jus proprium est, aliquid de nouo inducere. 12
 dum est contra jus commune ex eo non interpretandum. ibid.
Statutum puritatis omnes in conscientia obligat. 55.17
 non tam respicit hæreticorum crimen, quam generationem & prauos mores eorum. 20
 plurimum interest ad informationes puritatis, & examen testium & eorum depositiones, an sint *Statuta* puritatis stricta, an procedatur ex jure communi, & in quo consistat differentia. 14
Statuti non tanta vis sicut consuetudinis. 56.30
Statuta puritatis maculatos repellunt, quantum vis boni & pii existant. 31
 sunt vtilia, & seruanda, licet aliquos officere videantur. 32
Statuta ob bonum publicum non restringenda ex habilitate personæ. 37
Statuta puritatis expellunt pœnitentiam passos & eorum descendentes. 60.12
 loquentia de pœnitentia, extenduntur ad maiorem, non verò ad minorem pœnitentiam in qua non adest eadem ratio. ibid. & n. 33
 exempla ponuntur. ibid. & n. 33
Statuta de pœnitentia ob leuem præsumptionem extenduntur ad vehementè & ad reconciliationem. ibid.
 si verò generaliter loquantur omnes similiter amplectuntur pœnas. 34
 proponuntur aliqua statuta ita loquentia. 35
 intelligenda de publica pœnitentia, non de secreta. 37
 nec de inflicta ex alijs causis præter hæresim, aut ejus suspensionem. 61.38
 loquentia de filijs reconciliatorum intelligenda de illis, qui inuiti fuerunt capti, non de spontè comparentibus. 46
 sed non habet locum in nostris statutis puritatis, & quare. 47
 de conuersis, & pœnitentibus per sanctum Officium an requirant posituè puritatem probari. 64.51
 negatiua proponitur. n. seqq.
 affirmatiua velut verior eligitur. à 54. & seqq.

requirentia puritatem expressè eam probare possunt præcipiunt. 53
 solum requirentia, quod ad mittendū non descendat à pœnitentibus, non exposcunt hanc qualitatem posituè probari, quia negatiua. 65.59
 verisimile non est Statutum voluisse rejicere descendentes conuersos ad fidem, & admittere filios pertinaces. 62.29
Statuta puritatis locum habent quocumque tempore pater fuerit hæreticus, moriatur in hæresi, vel non. 79.106
Statuta puritatis non solum requirunt puritatem in radice, sed etiam posituè in singulis. 79.108
 & totam ascendentiā puram desiderant. 109
Statuta quædam nobilitatem exposcunt. 8.12
Statuta veram exposcunt nobilitatem, & volunt vt honores à nobilioribus possideantur, atque à dignioribus. 89.17
 intelligenda in digniori significato. 89.30
 antiquam, non nouam expetunt nobilitatem. 32
 requirunt casum verum, non præsumptum. 36.37
 eorum deficit dispositio, deficiente qualitate quam requirunt. 91.57
 requirentia nobilitatem sanguinis non admittunt, quæ competit ex privilegio. 91.58
 si requirant quod prætensores & ejus parentes sint nobiles, non sufficit personale privilegium nobilitatis. 59
 si requirant puritatem sanguinis, non sufficit nobilitas concessa. 61
 requirunt puritatem affirmatiua, & expellunt maculam negatiua. 62
 si exposcant nobilitatem simpliciter, locum faciunt cuiusque nobilitati tam sanguinis, quam privilegij. 69
Statuta sunt, quæ legitimitatem exposcunt. 53.1
Statuta & leges non ita abhorrent nobilitatem ex privilegio, sicut nobiles & boni viri. 108.129
 intelligitur. 110.176
Statutum & voluntas testatoris nihil differunt. 104.108. & seqq. & 153.154
 vtrumque pro lege obseruandum. 144
 & eodem modo interpretandum. 145
Statuta sicut leges obseruanda. 146
 & perpetua sunt. 147
Statutorum finis vtilitas est publica. 109.155
Statuta ad vnguem seruanda. 120.24
Statutum requirens lucidissimas probationes habetatis in præsumptionibus. 170.6
Statuta præcitis requirunt puritatem certam, & quod iudices de ea habeant suos animos informatos. 173.42
Statutum non habet locum nisi probatis qualitibus quas requirit. 173.45
Statuta de filijs loquentia intelliguntur de naturalibus, non de adoptiuis. ibid.
Statuta puritatem conditionaliter requirunt. 52
Statuta verum requirunt factum, non præsumptum. 53
Statutorum proprium est aliquid de nouo inducere. 176.67
Statuta puritatis nihil noui peterent si præsumpta sufficeret puritas. ibid.
Statutum specialiter derogari debet. 182.44
Statutum requirens, quod admittendus non sit ex Iudæis, nec Mauris, nec maculatis, admittit expressos ex Perezij de Lara opinione à qua caueri suaderet. 182.46, 48. & seqq.
Statuta tantum disponunt quantum loquuntur. 176.47
Statutum maculatos excludens tantum admittit

Index Rerum,

eos, qui certò maculati non sunt. 50
 Statutum requirens puritatem sanguinis non solum
 in admittendo, sed in eius ascendentibus indi-
 stinctè de omnibus probari requirit, secus si in
 certo gradu. 184.48
 Statuta puritatis respiciunt publicam utilitatem, ob
 quam secretum detegere licet. 188.8
 Statutum de fama loquens est intelligendum de ve-
 ra. 221.6
 Statutum requirens probationem ex usu verificatur
 interveniente fama & communi reputatione, te-
 stibus deficientibus, qui possint de visu depone-
 re. 227.12
 Statutum de lege loquens verificatur in communi
 opinione, corrigens communem opinionem cor-
 rectorium, non declaratorium dicitur. 249.37
 Statuta iusta esse non desinunt eo, quòd ex accidenti
 aliqua sequantur damna ex eis. 271.35
 Statuta ad vnguem sunt servanda. 272.40
 Statuta puritatis videntur vbi *Progenie*, quo vniuer-
 sam ascendenti purità esse debere ostendunt. 281.37
 Statutum constitutivum non potest, quòd ex testibus
 reprobatis per sententiam repellatur quis ab ho-
 nore prætenso. 298.21
 captiosum & iniuriosum secundum ius interpre-
 tandum venit. *ibid.*
 Statutum disponens præter ius commune dicitur
 formam dare. 304.84
 Statutum propriè intelligendum est. 321.11
 Statutum fieri potest ad cogendum litigantes ad
 concordiam. 2.p.9.23
 Statutum à prudentibus redargui nõ debet. 2.p.20.6
 nec ita custodiri, vt captiosum, & iniuriosum exi-
 stat. 7
 Statuta ita servanda vt ultra modum nõ noceant. 2.p.21.13
 Statuta interpretanda, vt aliquid operentur ultra ius
 commune. 16
 nisi absurditas, aut iniquitas sequatur. 17
 Statutum nullum, aut saltem iniustum est, si excludat il-
 lum, cõtra cuius puritatem falsus est rumor. 2.p.104.6
 collegiũ Conchese simile statutum non habet. *ibid.*
 Statuta puritatis non tradunt certum modum pro-
 bandi sanguinis qualitates. 2.p.117.1
Vide Lex.
Stirps quid sit. 49.16
Stirps probatur per famam & communem reputa-
 tionem. 228.15
Stylus probandi puritatem servatus in communita-
 tibus vbi sunt stricta statuta iustus, iuridicus, &
 necessarius, & iure est approbatus. 114.6.40.41
Stylus velut lex servandus. 315.26
 everteret servatus in tribunalibus puritatis ex
 admissione testium ad perpetuam. 27
 & magis specificè. 28

S V

Subrogatum habere debet omnes qualitates illius in
 cuius locum subrogatur, & transit cum eisdem o-
 neribus, & gravaminibus, nisi fiat ad rem diuer-
 sã naturæ. 2.p.53.74.82
Substantiã iudicii qualia. 2.p.71.35
Substitutio fideicommissaria arguitur ex præcepto ar-
 ma, & nomen ferendi. 108.119
Substitutum non est in causis filiationis propter
 periculum illegitimitatis. 349.23
Successio maioratum in infinitum procedit. Gradus
 quoad iura sanguinis indefinitè considerantur.
 40.54
 quomodo considerentur, numerenturve, 50,51
 & seqq.

deserviunt ad numerandum conjunctiones san-
 guinis. 51
Successores non acquirunt ius novum, sed acquisitum
 recipiunt. 85,158
 & ab eo nõ poterit priuari per factum sui patris. 159
Successor maioratus potest interesse iudicio cum
 possessore inchoato, & illo invito causa adesse, &
 facere quæ principalis, & in eodem statu. 303.74
Superior cõtrahere, & cõtere Christianos debet de
 omni peccato, tollendo, quæ ad illud incitant, &
 procurando, quæ ab illo expellunt. 2.p.16.44
Superiores regimen animarum cunctis præferre de-
 bent rebus. 46
Suspicio maculæ producit suspensionem in noua pa-
 trum asserione. 128.44
Suspicio vbi manet cautiùs agendum est. 52
Suspicio in capite familiæ totam familiam suspen-
 dam reddit. 354.16
Suspicio efficit, vt maiori cum cautela res agatur. 2.
 p.30.68
Suspicio oritur ex incertitudine parentum. 181.33
Suspicio falsitatis tollit fidem, sicut vera falsitas. 2.
 p.29.61.
Suspicio maculæ oritur ex testibus de eius fama te-
 stantibus, quamvis perfectè famam non probent,
 & eis retentis non potest dici genus sine macula
 esse. 2.p.33.87,88
Suspicio oritur ex allegatione in fauorem illius,
 contra quem munus dirigitur. 2.p.112.49
 quilibet *Suos* diligit, & bonum exoptat, & de facili
 reddit ad primæuam naturam. 31.11,12

T A

Tabellio instrumentum conficere non potest nisi
 de factis, aut volitis in sua præsentia. 323.2
Tabule nullæ nihil sunt, nec effectum habent, nec
 sunt in consideratione iuris. 2.p.72.42
 earum dispositiones. 43
Tabula, est idem, quod similis. 216.12
Tantummodo taxatiuum est, præcisam naturam ha-
 bet, & omnia excludit. 2.p.58.12,17
Taxatiua omnia excludit, etiam vbi adest eadem ra-
 tio. 4,10,17
Taxatiua dissimilia excludit, admittit tamen simi-
 lia. 7
Taxatiua quæ præcisam habent naturam excludunt
 omnia quæ aliàs admitti possent. 17
 ex propria natura vniuersaliter disponunt. 18
 & absque vlla operantur exceptione. 19

T E

Temeritas vitium magnum. 2.p.112.42
 & plus ipsi temerario nocet, quàm alteri. 43
Temperies, vide *Phylognomia*,
 infelix corporis *Temperatura* velut inuitos ac recla-
 mantes nos ad peccandum trahit. 76.76
Tempus conceptionis inspicitur. 74.55
 duo Tempora considerantur ad decisionem text. in
 cap. statutum, de hæret. in 6. 78.101
Tempus, quo dispositio sortitur effectum, est inspi-
 ciendum. 104
Tempus anterius, vel posterius non producit diuer-
 sas sanguinis qualitates. 79.111
Tempus antiquum quale. 216.54
 distinguitur. 55
Tempus antiquum quod. 233.14
 referunt diuersæ sententiæ. *ibid.*
 dicitur post centum annos. 15,16
 maximè quoad instrumenta, quoad testes verò
 sufficiunt anni sexaginta. 234.18
 vbi quòd hæc opinio procedit respectu filiariorum.
 216.

& verborum.

nis, & legitimaris.
Tempus presumitur quod minus prætenso noceat.
 235.5
Tempus ex quo macula familiarum Hispaniæ deri-
 uatur, propinquius est memoriæ hominum quàm
 tempus puritatis. 247.19,20
Tempus antiquum dicitur centum excedens annos.
 329.50.
 præcipuè in instrumentis, in testibus sexaginta
 sufficiunt. 31
 & quidem in instrumentis centum completi esse
 debent. 52
Tempus conceptionis, quoad feruitutem inspicien-
 dum. 2.p.96.19
Tenebra aptiores ad malum. 2.p.29.49
Tertius ex rescripto Principis lædi non debet. 95.29
Testamentum instrumenti nomine continetur. 321.5
Vide Sententia.
Testantes ignobilitatem ea ratione, quia litigans ab
 Hebræis descendit per lineam paternam, contra quos
 lata fuit sententia, amittunt fidem tam quoad ig-
 nobilitatem, quàm quoad impuritatem. 292.63
 secus si maculam Hebræicam adquisitam asserant
 post nobilitatem, quia tunc per sententiam non
 manent eneruati. 93.64
 sicut si maculam asserant per matrem lineam. 65
Testator, fundator, seu patronus Ecclesiæ, loci pij, si-
 ue capellanæ apponere possunt in limine funda-
 tionis quamlibet prohibitionem, siue generis di-
 stinctionem. 27.56
 voluntas eorum in vocationibus, & conditioni-
 bus primum locum obtinet. 57
Testator potest signare personas ad quas sua bona
 valeant, & ad quas non vadant. 104.78
Testator præcipere potest in suo testamento, ne suc-
 cessor illegitimus sit, & ne illegitimum ducat
 uxorem. 111.186. & seqq.
Testatoris qualitate inuestigandæ ad præsumendum
 qualis fuerit eius voluntas. 109.158
Testator nobilis ex genere præsumitur velle nobili-
 tatem sanguinis. 159
 Princeps supra statuta est, & potest concedere nobi-
 litem, quæ sit quoad ea sufficiens, non verò
 quoad voluntates testatoris. 160
Testator cuiuslibet sit conditionis requirens expref-
 sè nobilitatem generis, non est contentus cum
 priuilegiaria. 161
 idem in statuto. 162
Testator potest graue vocatos, vt cum nobili, non
 plebeia contrahant matrimonium. 108.135
Testimonia puritatis præferenda eis, quæ circa macu-
 lam sunt. 172.26
Testimonia ferre omnes tenentur, si vocati à iudice
 fuerint, tam foro animæ, quàm exteriori, cuius
 sunt plures iure admittæ exceptiones, remissuè.
 187.1,2.
Testimonium veritatem tantum exposcit. 191.34
Testimonia antiqua sancti Officij de crimine contra
 fidem, an, & quando probent maculam descen-
 dentium ab eis. 195. & seqq.
 si ex eis ita est in sententiã, res dubio caret. 196.6
Testimonia non probant, sed testes. 196.15
 explicatur. 199.38,39
Testimonium de auditu est præter, & contra for-
 mam, & regulas iuris. 220.83
Testimonij fundamentum probari oportet, vt fidem
 efficiat. 240.34
Testimonium consanguinei tanto firmitus iudicatur,
 quanto à suspitione magis extat alienum. 255.28

Testimonium domesticum regulariter non admitti-
 tur. 258.16
Testimonium esse causa potest inimicitie. 264.14
Testimonium & fides differunt ab eo, quòd iudices
 ex inimicis se possint instruere ad dirigendum in-
 formatorium. 269.16
Testimonij ferendi prohibitio impedimento non
 est iudici, vt eo vti possit ad inquirendum. 270.21
Testimonia inimicorum circa maculas generis ali-
 quando conueniunt cum registris sancti Officij,
 & proiunt ad registra perferenda, & ad de-
 gendum prætenso vana subterfugia. 271.33
Testimonia & testes differunt, & in quo. 279.13
 explicatur. 285.68. remissuè.
Testimonia reprobata nec iudicium, nec præsum-
 ptionem efficiunt. 297.5
Testimonium sine iuramento non omnino nullum
 est, cum præsumptionem efficiat ad informandũ
 conscientiam iudicũ incausis parui valoris. 298.18
 secus in magnis. 19
Testimonia contraria probant diuersis respectibus.
 317.42
 & dum vtraque compatiuntur. 43
Testimonia nihil probant magis quàm eorum ratio,
 & causa. 2.p.41.78
 ampliantur & restringuntur per rationem. 79
Testimonia si ne fide plena,
 extrajudicialia,
 inhabilia,
 in causa propria,
 de alterius commissione, cum adminiculis pro-
 bant, & nocent tertio. 2.p.95.17
Testes singulares quando probent in aliis iudiciis, &
 quando non. 77.83
Testes quando maculam generis teneantur dicere,
 quando verò non. 85.133.
 & an teneantur dicere maculatos filios natos an-
 te delictum patris. 154
Testis vnicus contra producentem probat, etiam si
 de solo auditu, siue credulitate deponat. 119.18
Testes circa famam deponentes loqui de præterito
 debent, non verò tantum de præteriti. 224.9
 explicatur. 10
Testium idoneitas aliquando specialiter probatur.
 129.8
Testes non sumi debent de partialitatibus oppido-
 rum. 62
 qui deponunt in puritatis causis, debent esse om-
 ni ex parte idonei. *ibid.*
Testes ex officio producantur in causis puritatis,
 non à parte. 151.2
 instructi, præuenti, seu corrupti non examinandi
 in similibus causis, quia nihil probant. 4
 ex alloquutione partis suspecti dicuntur.
 in testes dari præcisè examinandi. 6
 in suis depositionibus concludere debent, & quo-
 modo in causis puritatis. 9
 interrogentur de sua credulitate. 112.10
 non se referant ad interrogationem, articulum,
 nec ad aliud examen, sed factum completè refe-
 rant. 11
 rationem reddere & testes tenentur, & iudex de
 ea eos interrogare. 12. cum trib. seqq.
 regulariter ni interrogati reddere rationem non
 tenentur. 13
 aliud verò in causis status. 15
Testis varius, vacillans, & contrarius ad concordiam
 interrogationibus, & aliis modis adducatur. 16
 extantibus, qui maculam asserant, plures exami-

Index Rerum,

nandi sunt.	17	quia secretum tunc non verè dicitur.	20
etiam extra solitum numerum.	18	Testis sciens descendentiã à sacellis benedictis ex affixis in Ecclesiis, licet per accidens sit arcana, eam iudici exponere tenetur. Et prius prætenso- rem monere, vt se abstineat, quod non admitti- tur.	191.36
cōfesses omnes examinãdi, nullo prætermisso, et quomodo examinandi.	22	Testis regulare debet suum responsum circa quali- tates sanguinis secundum ius aut statutum, quo interrogatur, quod magis ibi declarat. 192.47	
eorum dicta, & quæ de facto accidant adscriben- da formaliter eisdem verbis.	133.26. & seqq.	Testes debet, quod nouerint declarare, & nullum re- linquere dubium cum ratione, etiam de ea non interrogati. siue ex auditu, fama, aut certa scientia cum propria credulitate.	48
examen eorum aliis non committendum.	29	Testes celantes veritatem, quam exponere tenen- tur, peccant lethaliter, & quandoque ad restitu- tionem tenentur.	49.57.59
& seqq.		& falsus & periturus dicitur, & velut talis puni- tur.	193.53
deficientibus in origine Testibus quid facien- dum.	134.36	falsum coram iudice dicentes si damnum satis- faciant non tenentur iterum comparere ad veri- tatem, dicendam, nisi aliter fieri restitutio non valeat.	1.3.49
non vocati accedentes ad testimonium suspecti sunt, maxime si contra prætensores deponant.	24	Testis falsum sine iureiurando afferens, aut verita- tem celans, ordinaria falsi plectitur pœna.	193.55
nisi iussu confessarij ad conscientia exoneratio- nem accedant.	28	Testes seruare secretum debent s. i. testimonij, & eo- rum, de quibus fuerunt interrogati.	134.60
examinati per indebitam commissionem fidem efficiunt.	31	aliàs puniri poterunt extraordinariè saltem.	61
Testes in causa status iure recipiuntur sine liti con- testatione.	6	Testes, qui agnouerunt alicuius ascendentes diuer- tissimè à Fide Catholica, & obseruasse legem ei con- trariam, probant simul cum obseruatione macu- lam suorum descendentiũ.	193.34
Testes singulares sufficiunt in probando reuelatio- nem secreti, etiam in sancto Officio.	144.88	producti in vno iudicio, non profunt in alio.	14
sufficiunt in eis, quæ difficilis sunt probationis.	89	examinari in alio iudicio, si adhuc viuunt repeti- debent, vt probent in causis puritatis.	199.40
debent esse maiores omni exceptione.	90	tot Testes requiruntur ad probandum maculam in nostra specie, quot requiruntur ad principale deli- ctum probandum.	195.41
etiam in sancto Officio.	91	Testes singulares non probant. Mille tantum pro- bant quantum vnus.	201.1
Testibus singulis admisis, necessariò requiruntur eorum idoneitas.	92	Testis singularis quis dicatur.	2
quæ specialiter debet probari.	145.103 & seqq.	Testes singulares deponentes de actibus, qui con- iungi possunt, & tendunt ad eundem finem.	3
& an simul cum eis aliæ præsumptiones, & indi- cia requirantur.	93	quando probent.	9
ex dispositione sancti Officij Inquisitionis nega- tur.	94. & seqq.	Testes de diuersis actibus deponentes, qui tendunt ad idem, in vnum conuenire censentur.	10
Testes singulares, & præsumptiones parificatur.	97	Testes singuli semiplenè probant, & in ciuilibus coniunguntur ad plenè probandum.	11.12
sunt eiusdem potentia.	99.100	Testes de diuersis loquentes coniunguntur.	202.4
Testes in sollicitationis crimine integri debent esse.	146.112	Testes singulares non sufficiunt ad probandum ma- culam ex certa & terminata causa.	203.23
& probatur prædicta qualitas verbis tantum sine scriptis.	113	secus generaliter.	25 & seqq.
Testium minori numero pro puritate magis cre- dendum.	172.27	exempla vtriusque apponuntur.	207.57. & seqq.
Testes pro macula, quia nituntur contra iuris præ- sumptionem, debent esse idonei, & maiores om- ni exceptione.	28	Testes non differunt propter diuersas circumstan- tias, quæ ad idem tendunt.	203.24
Testium idoneitas non est necesse probari, sed suffi- cit præsumpta à iure.	30	Testes discordantes in summa obligationis, qui præ- ferantur.	206.48
& ita nec articulari.	31	Testes singulares quando probent verba iniuriola ad recantandum palinodiam ex lege nostri Re- gni.	51. & seqq.
Testes actorum nomine veniunt.	287.9	Testes singulares quæ do probent obseruationem se- ctæ, aut legis contrariae fidei nostræ.	206.54
& etiam faciunt rem notoriam.	11	Testes an probent hæresim quam singuli diuerso tempore, & loco dicunt audisse.	56
Testes, qui magis adhaerent iuris præsumptioni, præ- feruntur contrariis.	180.26	Testes quorum aliqui dicunt descendentiã à re- conciliatis, & alij à penitentia probant.	59
Testes pro puritate non præferuntur cæteris de ma- cula, quia cessat præsumptio.	ibid.	afferentes maculatam descendentiã assignando diuersos gradus similiter probant.	60
Testes, qui ex iuris præsumptione purum prætenso- rem asserunt, nihil probant.	184.95	Testes singulares, vt probent, debent esse plures.	16
non plus probant quàm eorum ratio.	66		
Testes penitentiam ascendentiũ firmantes præfe- rendi eam negantibus.	185.71		
penitentia esse potest, & ab aliquibus ignorari.	71		
verum Testis iuratus, & interrogatus à iudice sem- per veritatem fateri teneatur.	187.2.		
Testis iuratus toties potest tacere veritatem, quo- ties iniuratus non debet reuelare.	3		
Testis iuste interrogatus à iudice tenetur delictum occultum exponere.	188.9		
Testis qui secreta scit maculam illius, qui commu- niter est benè reputatus, & scit ex aliis probari non posse, eam tacere valet, si verò dubius sit, eam exponere debet.	189.17.18		
dum quidem simul sunt alij Testes, seu scripturæ, quamvis occultæ, quibus probari possit macula, eisdem.	19		

& Verborum.

Testes famam afferentes eius auctores assignare de- debent, præcipuè in recentibus.	237.19
secus in antiquis.	20. & seqq.
Testes non est necesse quod expriment originem, nec auctores famæ.	21.
Testes circa famam integri esse debent,	238.23.
& numero plures.	24.
de huius ratione.	239.14.
non inimici, nec æmuli.	238.26
vnanimiter deponere debent, non alij alia dice- re.	27.
propriam credulitatem afferre.	28
audiuisse à maiori parte ciuitatis sufficit, si di- cant audiuisse publicè.	29
Testibus de fama deponentibus de ipsa fama con- stare per plures debet.	239.13.
Testibus de contrarijs famis eiusdem rei loquenti- bus qui præferantur ostenditur.	245.1. & seqq.
Testes si dicant nescire famam publicam reproban- & efficiunt suspecta contraria testimonia.	4
Testes præferendi in probatione famæ, qui magis digni fide digni, & maiori sint moris ratione, etsi pauciores existant.	246.9.10
aliàs æquales numero plures præferuntur.	13
& qui præferantur, an qui sunt pro puritate, an qui pro macula.	17 & seqq.
Testes pro macula cæteris pro puritate au præfe- rantur.	24.17
explicatur.	num. seqq.
firmantes puritatem magis specificè non loquen- tur.	18
Testes puritatem firmantes de se agunt remora, & antiquissima.	247.29
firmantes verò maculam de propinquiori, & ma- gis speciali.	21
si numero pauciores existant, sufficientes tamen ad probandum arbitrio iudicum, quibus hoc iudicandum relinquitur, circa maculam cæ- teris præferuntur.	22.23.
nisi specialibus rationibus per plures reproben- tur.	24.
etiam si positiuam asserant cæteri puritatem.	25.
explicatur.	26
Testes plures pro nobilitate cæteris præferuntur.	249.36.
Testes consanguinei idonei non sunt.	252.21
maximè in criminalibus, & in ciuilibus arduis.	3.
& dum agitur de vlciscenda consanguinei inju- ria.	252.43
& de probando sanguinis qualitates.	6.
tales dicuntur à con & sanguine, quasi eundem sanguinem habentes.	7.
participes sunt laudis, & vituperij (si consanguinei).	10
compelli non possunt ad ferendum testimonium, & intra quot gradus.	12.
& quid in causis puritatis.	13
nisi dum aliter veritas haberi non potest.	253.14.
spontè veniens ad ferendum testimonium pro suo consanguineo admittendus non est, secus si contra.	15.
& dum examinatur consanguinitas, adscribatur in initio examinis.	16
explicatur prædicta magis.	17.
etiam interrogati de macula sui consanguinei eam propalare iudici non tenentur.	20
distinguitur.	n. seqq. vsque ad 26
si vero interrogati maculam aperiant, probant, secus si puritatem, & ratio discriminis.	27.

Index Rerum,

Testes sponte se offerentes ad testificandum se suspectos efficiunt. 253.17
 Testes inhabiles licet admittantur ad probandum, quod per alios haberi non potest, intelligitur dum acta, nec habitu alij potuerunt adesse, secus si habitu potuerunt, acta vero non adfuerunt. 253.38.
 Testes commodum reportantes verisimilia deponentes probant. 40
 Testes aptiores sunt, qui factum de quo queritur, melius scire possunt. 258.11
 Testis quantumvis inhabilis constituit probabilem coniecturam ad inquirendum. 270.20
 Testes in alio iudicio examinati si in secundo examinari potuerunt, & non fuerunt examinati, nihil probant. 274.2.
 Testes mortui probant in alio iudicio, maxime in antiquis. ibid.
 Testes producti in vna causa circa statum, & coherentia sanguinis probant in quacumque alia, & inter quascumque personas. 280.17.53.
 Testes, quibus est dubium, an lucrum ex causa obueniat admittantur. 289.23.
 Testes indebitè examinati presumptionem efficiunt. 284.58.
 Testes reprobati per sententiam an probent, vel non? qui de hoc dubio agant. 287.3.1.
 affirmatiua probatur. 2. & seqq.
 negatiua vero. 288.76. & seqq.
 conciliantur hæc duæ opiniones, & dupliciter intelliguntur. 291.48. & seqq.
 circa puritatem, & nobilitatem veritas ex pluribus ostenditur conclusionibus. 51. & seqq.
 Testes reprobati per sententiam, quæ non transit in iudicatum non omnino fidem amittunt. 288.20.
 Testes reprobati in vno, manent etiam reprobati in omnibus etiam incidentibus. 23.24.
 nisi fuerint reprobati ex causa, quæ eorum fidem non minuat. 288.25.
 Testes, & instrumenta pari passu ambulant. 28
 Testes reiecti per iudicem infames non manent. 287.6.7.
 contrarium. 290.39.
 Testes reprobati per sententiam falsi manent. ibid.
 Testes, ut fidem faciant, debuerunt examinari per legitimum iudicem, aut commissarium. 42.
 Testes reprobati à parte inhabiles, & infames manent. 40.
 Testis peccinaciter reprobatus, & eius fides, in omnibus reicitur tribunalibus. 290.47
 Testes, & probationes reprobatae per sententiam transactam in rem iudicatam nihil probant, secus si sententia non transierit in iudicatum. 49.50.
 Testes & probationes reprobatae, quoad vnum, non manent reprobatae quoad aliud. 51
 Testes reprobati per sententiam in nobilitatis causis absque fide omnino manent, nec possunt compulari per Commissarium in iudicij puritatis. 292.58. & seqq.
 Testes producti in iudicij ordinarijs nobilitatis reprobati per sententiam manent, & prorsus absque fide, quoad aliud simile iudicium. 61.
 & etiam quoad iudicium extraordinarium, in quo summarie agitur de probando nobilitatem ad obtinendos honores. 62.
 Testes extra articulos non probant, nisi in his, quæ concernunt ad contenta in articulis, & ad demonstrandum rationem sue depositionis. 293.74.
 Testes falsi in principali, falsi etiam sunt in accessorio. 294.76

Testes, quos diximus non manere per sententiam reprobatos, eam efficiunt fidem quam mereantur eorum personarum, rationes, & negotij circumstantiæ iudicium arbitrio. 79.
 Testium dictis approbatis per sententiam quoad vnum, manent etiam approbatae eorum personarum. 301.48.
 Testes examinati in vna causa, ut probent in alia debent denudè examinari, si commodè possunt. 50.
 nisi pars in aliud consentiat. 53.
 Testium productio in diuersis iudicij frequens est. 302.57.
 Testes & probationes reprobatae in causis puritatis per tres sententias, seu per tres actus positivos compulari non debent. 303.67
 Testes & instrumenta differunt. 306.104.
 Testes fidem capiunt ex iudicio & iudice coram quo sunt producti. 105.
 iudicium non extenditur ad alias personas præter interessentes. 106.
 Testes etiam in extranei causa magnam efficiunt presumptionem arbitrio iudicium. 306.103.111.
 Testes regulariter de iure loquendo non recipiuntur ad perpetuam rei memoriam. 307.11
 nisi ex parte rei, quia non est in eius voluntate ius agendi in iudicio. 2.
 & ex parte actoris, dum testes sunt senes, aut valerudinarij, vel timetur de eorum absentia, vel morte. 3.
 quod iure admissum est ex æquitate contra eius rigorem. 4.
 Testes ad perpetuam rei memoriam examinati seruatis debitis solemnitatibus plene probant. 311.1.
 Testes ad perpetuam rei memoriam examinati circa sanguinis qualitates an probent in iudicij puritatis, de quibus præcipue agimus. 313.11.
 affirmatiua pro ratione dubitandi fundatur. 2. cum seqq.
 Doctores, qui volunt, quod saltim aliquid probent, referuntur. 314.10
 negatiua velut verior amplectitur, & probatur. 11. cum seqq.
 Doctores pro ea referuntur. 316.40.42
 Testium penuria circa probandas sanguinis qualitates euenire potest interim quo officium, vel honor vacat, quando licitum est eorum examen. 313.3.
 Testes ad perpetuam produci possunt quoties potestas agendi est in alterius voluntate. 4.
 Testes ad perpetuam respectu causarum puritatis defectus non patiuntur. 5
 contrarium. 314.13. & seqq.
 Testes ad perpetuam sine citatione, & sine alijs solemnitatibus saltim aliquid probant. 10
 circa sanguinis qualitates producti in causis puritatis nihil probant, nec iudicium, nec minimam presumptionem efficiunt, ex multiplici ratione. 11. & seqq.
 Testes ad perpetuam non examinati coram iudicibus, qui de causa sunt cognituri, fidem non efficiunt. 15.
 Testes ad rei perpetuam memoriam, nisi ex causa, & necessitate examinari non possunt. 315.20
 Testes ad perpetuam non probant puritatem in rigore prout requiritur per statuta. 29
 Testes non tenentur iudicij iniuste interroganti respondere secundum factam interrogationem, sed prout fieri legitime debebat. 316.12.
 puritatem firmantes, dum non adesse statum rigidum, sed ad rei perpetuam memoriam, seu ad obtinendum manera ex iure communi concessa, intelligantur de puritate secundum ius

& Verborum.

ius commune, non de puritate in rigore. 33.
 etiam generaliter de puritate omnium ascendentium loquantur. 35
 Testes iniuste rogati non tenentur eo in sensu respondere, sed amphibologicè. 36.
 Testes respondere præsumuntur eo in sensu quod debebant. 39.37
 iniuste interrogati, etsi directè respondeant, non probant. 40
 si dum interrogantur circa puritatem ex iure communi purum prætensores dicant, & postea interrogati ex rigido statuto, maculatum eundem asserant, probant, & non sunt falsi, nec contrarij. 41.
 Testes ad rei perpetuam memoriam, nec iudicium faciunt, frustratorij sunt, & nullius momenti. 317.50.
 tamen aliquando profunt ad inueniendum maculam producentis. 51
 & ad ostendendum circumstantiam, siue qualitatem oblitam ex temporis transcurso. 52.
 Testes examinati ad perpetuam non probant deficienti iure cuius virtute possent examinari. 318.55.
 nec ante factam gratiam honoris, aut officij. 56
 & multò minus post eam. 60.
 Testes quodam sensu sub appellatione instrumenti comprehenduntur. 319.2.
 aliquando vero potiores habentur. 5.
 aliquando potiora sunt instrumenta. 4.6.
 Testis fallam asserendo maculam, aut quam nescit, aut audiuit à non fide dignis, aut muneribus, aut precibus corruptus aut verum in iudicio tacendo peccat mortaliter. 32.
 Testes, aut causæ existentes in receptis informationibus circa quamlibet suspicionem contra prætensores sufficiunt ad inquirendum, & conciliendum nouas informationes. 2.p.32.91.
 ratio Testium potius inspicenda, quàm verba. 2.p.41.80.
 Testes reddentes rationem incongruam nihil probant. 81
 maxime circa qualitates generis, in quibus etiam non interrogati ratione reddere tenentur. 82.
 & circa infamiam. 85.
 Testes seniores pauciores iunioribus pluribus præferuntur. 2.p.89.13.
 Testis an probet, & sibi noceat in præstationibus examinatis. 2.p.90.27.33
 Testis excusationem à testimonio habet interrogatus de facto quomodo respondere debeat. 40
 Testes circa adminicula integri, & contestes esse debent. 2.p.67.12.13.
 Testis vnus de macula adminiculat confessionem. 2.p.10.121.
 Testes duo, vel plures de auditu, aut de fama adminiculum constituunt. 22.23
 Testes non legitime examinati faciunt adminiculum. 2.p.102.24
 rationes Testium in primis inspiciendæ, secundum eas amplianda, seu restringenda eorum testimonia. 2.p.122.5.
 plus attendendæ, quàm dictum. 6.
 secundum eas interpretantur dicta. 7.
 Testes asserentes non verisimile, de falso suspecti sunt, nec credi debent. 2.p.122.11
 Testes digniores cæteris præferuntur. 13
 Testibus senioribus & antiquioribus magis creditur. & melius informatis. 16.17.
 & originarijs. 18.
 Testibus distinguuntur parentelam, & coniunctiones præstantior adhibetur fides. 2.p.124.27.

Testes numero plures maiore efficiunt fidem, & circa famam bonam, quàm qui circa malam, & sic præferuntur qui circa puritatem sunt. 29.31.
 Testibus affirmantibus plus creditur, quàm negantibus. 33.
 Testes pauciores circa generis maculam præferuntur pluribus circa puritatem. 2.p.127.1
 contrarium. 63.
 affirmatiui sunt. 2.
 loquuntur magis specialiter. 3.5.
 circa certam infamiam præferuntur cæteris de bona deponentibus. 4.24.
 verisimiliora deponentes præferuntur. 7.35.
 vel sint numero plures, aut pauciores. 8.
 pauciores cum verisimilitudine præferri debent. 9.25
 sicut minus digni magis dignis præferuntur propter verisimilitudinem. 10.
 & inhabiles præferuntur idoneis ex eadem ratione. 11.
 etiam circa negatiuam. 12.
 maxime si resolui possit in affirmatiua. 13.
 aut verisimilitudo proxima sit ad rem de qua agitur, & eam immediatè respiciat. 14.
 in dubio tamè plures paucioribus præferuntur, cum causæ redditione cæteris præferendi veniunt. 23.
 qui puritatem asserunt eo, quod maculas non noverunt, insufficienter loquuntur. 2.p.128.29
 remouent sensum ab acta, cum alij audisse potuerint, quod ipsi ignorarunt. 30
 quamuis etiam puritatem positivè declarent. 31.33.
 cum seqq.
 maculam firmantes testantur rem magis speciale, & propinquiore memoriæ hominum. 33
 deponenti de facto magis propinquo, plus creditur, quàm deponenti de longinquo. 34.
 loquentes de mala fama in specie, quamvis pauciores, præferuntur pluribus circa bonam famam in genere. ibid.
 sicut etiam qui dicunt seruum morbosum. 35
 adductes pro suo testimonio defectum notitiam allegant ignorantiam ex sua parte. 2.p.129.36
 circa negatiuam cum ratione, quæ in sensum cadit corporeum cæteris præferendi. 43
 minori numero circa maculam, quare præferantur pluribus circa puritatem. 2.p.131.56.
 sine iuramento probant, dum proceditur sola facti veritate inspecta. 2.p.132.63.
 & sine citatione. 63.
 cum æquali ratione, si plures sunt pro macula cæteris præferendi. 69.
 & quid si sint pauciores. 70. cum seqq.
 hic est casus specialis, quo tribunaia, & communitates maiorem præstant fidem minori numero circa maculam, quàm maiori circa puritatem, secundum Perezium de Lara. 71.
 pauciores de fama sine auditu macule, qui de iure famam nec auditum legitime non probent, asserendi non debent. 2.p.133.72.
 si vero maculam propter indiuiduum factum hæresis, siue conuersionis, & certæ penitentia firmant, præferuntur cæteris pluribus puritatem firmantibus, ex fama & auditu. 73.83.
 explicatur. 2.p.134.92. & seqq.
 omnes si fuerint de fama, vel auditu, & pauciores per se sufficiant ad probandum famam, vel auditum macule, cæteris circa puritatem præferri debent. 2.p.137.4.
 si vero numero & ratione æquales existant, qui

Index Rerum,

sunt de macula præferuntur: 2.p.135.97
 circa maculam ex certa causa, vel persona præferuntur cæteris contrarium firmiter per famam & auditum. 92
 contrarij circa famam & auditum maculæ possunt vera dicere, sicut alij ignorare, quod cæteri sciunt, & audierunt. 93
 aliud tamen est, dum maculam ex certo facto & origine afferant. 94
 magis specificè loquentes præferendi cæteris veniunt. 2.p.136.99
 pro puritate, non loquuntur de re magis specifica, quam testantes maculam, sed econtra, nisi simul certam afferant causam, & initium. 100
T
Testi deponenti de facto propinquo magis creditur, quam deponenti à longinquo. 2.p.129.33
 in Testibus, & in eorum dictis pro macula generis, sex concurrere debent ut plenè probet. 2.p.136.98
 Testes qui pro se habent fortiores præsumptiones, & adminicula, potiorè efficiunt fidem. 2.p.137.1
 Testes non jurati sufficiunt ad instructionem iudicam. 2.p.138.15
T H
Thesauri magni & diuitiæ, nihil respectu bonæ famæ. 13.6
 Thesaurus est magnus ortum esse ex parentibus bonis. 7
 Thesaurus magnus est ortum ducere à parentibus bonis, & è contra magnum dedecus ab infectis oriri parentibus. 2.p.6.28
 Thesauri Principis penes subditos diuites inveniuntur. 2.p.11.14.27
T I
Timor ex educatione, & imitatione parentum non cessat in filijs natis ante delictum patris. 74.54
 explicatur. 77.83. & seqq.
T O
Tollit est contra jus diuinum & postium. Nec dominia rerum Princeps tollere potest. 163.36
T olli seruatur singulis ejus partibus seruatis. 2.p.103.17
T R
Traçtio circa probandum puritatem & nobilitatem grauissima est. 5.34
Tranquillitatem nil plus perturbat, quam sociorum sinistra mores. 32.23
Transactio rescinditur per testamentum nouiter perceptum. 2.p.65.46
 Transactio fieri non debet nisi prius legatur totum testamentum. 48.64
 Transactio non extenditur extra cogitata. 55
 est stricti juris. 56
 æquipatur rei iudicatæ. 57
 non extenditur ad augmentum rei circa quæ facta fuit. 2.p.66.58
 extenditur ad legatum ejusdem rei factum in alio testamento. 59
 facta circa contenta in testamento, & in scriptura idem operatur. 60
 Transactio captiue nullæ sunt ipso jure. 65
 Transactio nulla nihil est. 2.p.72.56
 vide *Res iudicata*, & *Sententia*.
Transgressio iuramenti in re parua promissa directè se opponit Deo, & veritati in quibus perijurij peccatum consistit. 141.47
 arcani *Transgressores* multis in vtroque foro puniuntur pœnis, videlicet de jure Regni est imposta priuationis pœna, & etiam in sancto Officio. 144.78.79
Transversales comprehenduntur sub nomine agna-

torum, nisi aliud colligatur ex mente disponentis. 48.7
Tribunalia etiam læduntur ex oblatione libellorum falsa maculæ. 2.p.27.28
 Tribunalia & communitates in quibus est strictum statutum puritatis & nobilitatis, quorum sententia possunt efficere rem iudicatam, & generi adquirent jus perpetuum enumerantur, & cætera omnia præter enumerata excluduntur. 2.p.58.2.3.24
 Tribunalia omnia, & communitates sub nostra lege comprehenduntur. 2.p.107.27.32 & seqq. vide *Communitates*.

T V

Tumulti & seditiones plerumque à maculatis oriuntur. 32.24
 Tumultus grauissimi in republica oriuntur ex veneno in visceribus dissimulato. 2.p.2.2
Turpis ejicitur, quam non admittitur hospes. 1.8.2. & 218.69
Tutor incertus quamvis certiorandus veniat jure non potest dari. Ratio hujus proponitur, & ponderatur. 181.37

V A

Vacatio prima non extinguitur per mortem ejus qui ad rem tantum habuit, secus si jus in re. 156.28
 non perfecta facile resoluuntur. 156.29
 Vana multa sub celebri vulgantur nomine. 2.p.35.2
Variatio in jure quæsitio non admittitur. 158.52
 Variatio patroni laici multis concurrentibus fieri debet. Primo, quod prima nominatio firma maneat. 55
 secundo, quod jus præsentato acquisitum extra præsentationem saluum existat. 58
 tertio quod non nisi semel locum habeat. 61
Vassalli fideles plus conducunt ad regiam coronam, quam redditus. 2.p.5.13

V E

Venatio per canes signata facilius à velocioribus insequitur, & capitur. 269.10
Veniens per viam querelæ seu restitutionis, tenetur suam causam iustificare, & iustitiam sententiæ ostendere. 178.9
Verbum injuriosum sicut sagitta, leuiter volat, & grauius vulnerat. 425
 Verborum ictus, etsi videtur leuis, alio quolibet atrocior censetur. 27
 parua Verba magnos solent creare tumultus. 28
 Verba statutorum strictè accipienda, & vbi cessant cessat statutum. 28.56
 vbi non congruunt non congruit dispositio. 7
 nec habent locum in casu omisso. 8
 Verba vbi cessant cessat dispositio. 37.3
 Verba dispositionis, seu statuti in primis inspicienda ad comprehensionem, seu exclusionem inducendam. 38.14.18
 Verba statuti inspicienda ad sciendum an loquantur de captis tantum, an simul de pœnitentiis. 41.47
 Verba generalia accipiuntur de similibus expressis, non de diuersis. 44.69.71
 Verba *Christianos vitæ* ex communi Hispaniæ acceptione indefinitè accipiuntur. 44.76
 Verba dispositionis intelligenda secundum communem, & vtitatum significatum. 77
 Verborum significatus, & definitio materiam explicant, & dicendis intelligentiam præstant. 46.1
 multoties dum Verborum proprietates attenduntur, veritatis sensus amittitur. 5
 Verba

& Verborum.

Verba à doctis prolata intelligenda secundum loquendi modum peritorum. 5
 à propria Verborum significatione non recedendum, si ea omnes vtantur, si verò non attendantur dispositionis auctores, vt secundum cuiusque conditionem significatio sumatur. 7
 in dubio tamen recedendum non est à proprio significato Verborum. 8
 Verba & mens statutoria in primis attendenda. 54.13
 Verba affirmatiua & negatiua differunt. 66.65
 Verba intelligenda in propria, potiori & naturali significatione. 89.17.18
 Verba statuti, & priuilegij nobilitatis in primis inspicienda. 91.56
 Verba legis facilius, quam hominis extenduntur. 108.140
 explicatur. 110.180. & seqq.
 Verba viri docti propriè intelligenda. 109.156
 Verba intelligenda in aptiori significatione, & restringuntur ad verisimilia, & ad magis habilia. 316.38
 Verba enunciatiua instrumentorum non plenè probant. 324.8
 nisi inter easdem personas ad illum actum tantum, non ad alios. 9
 Verba instrumentorum firma & constantia. 325.13
 Verba parua multoties homicidium perpetrarunt, & ciuitates integras euerterunt. 2.p.9.25
 Verba intelligenda secundum naturam actus cui adherent. 2.p.33.105
 Verba facile proferuntur, & facile ad omnes transeunt, & creduntur. 2.p.35.13
 Verba per se non possunt esse causa maculæ. 2.p.36.11
 nec nocebunt, quantumvis proferantur in rixis, conuenticulis, & priuatis loquutionibus, ni quantum ex alijs legitimis vera appareant. 12.15
 Verba calore iracundiæ prolata nihil sunt. 16
 Verba factum probant, quod ex ipsis oritur, alias secus. 2.p.37.31
 Verba respectu factorum incerta sunt, & ex eis factum non sequitur. 32
 Verbis non attenditur, dum res per factum potest probari. 34
 Verba nihil efficiunt, dum quod dicunt, non apparet in sua causa. 2.p.38.40
 Verba non plus efficiunt quam apparet ex eorum causa. 45
 Verba tantum sunt signa conceptuum, rerum & earum demonstrationes, & per se nihil operantur. 49
 nec potestatem habent mutandi sanguinis qualitates. 50
 Verba quantumvis in plurius aures peruolauerint, nihil probant. 2.p.40.67.69
 Verba orta ex hominum leuitate, & credulitate parui pendenda sunt. ibid.
 Verba prolata in præsentia, & in absentia. 84.86
 contrarium. 88. & seqq.
 Verba dicta in conuenticulis, & priuatis loquutionibus in absentia injuriati proferuntur. 2.p.41.86
 Verba repetita præsupponunt id, quod est satis validum, satique firmum. 2.p.100.5
 maximam deliberationem, & enixam voluntatem demonstrant. ibid.
 Verba ex verisimili restringuntur. 2.p.122.10
 Verba effundere melius, pauca & idonea, quam multis inutilibus legentes prægrauare. 2.p.114.66
Veritas dum magis oppugnatur, magis progreditur in lucem. 15.6
 Veritas visis contrarijs, & re sæpius agitata melius

apparet. 117.49
 Veritas inspicienda tantum dum error interuenit. 127.31.35
 Veritas falsæ opinioni præferenda. 120.26
 Veritas prudenter & bonis artibus à teste elicienda. 23
 diligenter, & non perfunctoriè. 133.25
 Veritas in iuramento principaliter requiritur, quæ eisdem est rationis in magna ac in parua re. 141.44
 Veritas filia temporis. 232. n. 5. in fi.
 Veritas tempore crescit & decrescit mendaciū. 232.10
 Veritas quocumque modo in iurejurando deficiat, producit peccatum. 24.44
 Veritas ostendi potest ex inimicorum testimonijs. 269.17
 Veritas defendit eos, qui eam pro se habent. 272.42
 & si aliquando in obscuro sit, tandem per seipsam emergit, & mendacium manifestat. 44
 ex Veritate dispositi sequitur falsitas sui contrarijs. 288.17
 Veritate posita in vno ex contrarijs, alterum falsum manere necesse est. 289.30
 Veritas secreto non eget, & vera loquens publicè exire oportet. 2.p.29.51
 Veritas ex accidentibus mutari non debet. 2.p.34.2
 Veritas errore nec falsa asseueratione non tollitur. 2.p.84.3
 nec fraudatur facto nec voluntate contraria. 6
 semper præferenda. 14
 Veritatis locus semper præstandus, maxime in arbitrarijs, in quibus ex æquitate iudicandum est. 2.p.120.38.39
 Veritas ex quibus sumenda in causis puritatis. 2.p.140.30
 qui *Verum*, licet arcanum, reuelat, non tenetur fatentur. 143.76
 Vera ex jure stricto, non verò proptè declaratum agnoscimus à nostro Rege Philippo IV. vt animaduertimus. 2.p.54.81
Verisimile semper præferendum. 305.3
 Verisimile magis sequendum. 2.p.122.9
 quod non est, imaginem habet falsitatis. 11
 est quod majori fulcitur. 12
 Verisimile est, quod ratio verisimile facit, vnum pro alio jure sumitur. 2.p.128.28
Verisimilitudo ad inquirendum sufficit. 2.p.128.39
 quæ si deficiat in secretis libellis ad nihilum proficiunt. 40
 & tunc etiam per se nihil operantur. 42
 Verisimilitudo ad inquirendum sufficit, & tollit præsumptionem falsitatis. 2.p.31.81
 & fidem præstat probationibus alijs inualidis. 82

V I

Victoria magis gloriosa, vbi fuerit laboriosa certamina. 157
 Victoriæ in bello iusto insidijs assequi iustum est. 2.p.113.60
Vidua dicitur, quæ inhabilem habet maritum. 303.78
Viles alterius vituperatione se laudare putant. 14.2
 duplex *Vinculum* majori dissolui debet. 218.67
Vindictam non esse sumendam suadet ex pluribus sacre Scripturæ locis, & quomodo intelligi debeant explicatur. 17.9. & seqq.
 Vindicta iniusta, & autoritate propria sumpta non licet, secus legitimis directæ modis. Imò aliquando expedit, vt sumatur, ne detur occasio malis pejus agendi: etiam si offensor dignam offerat satisfactionem. 17.15.16
 Vindicta judicialis in honoris causis an expeditur. 18.27

Index Rerum,

- Violatio sigilli* magna producit damna. 158.20
 infamiam, & crimen producit falsi, & proditionis. 139.28
 adversus priuatos facta extra ordinē punitur. 29
 in re parua lethale non constituit peccatum, secus in magna. 31.39
 in re minima, circumstantia parui præjudicij non inducit mortale, nec est punibilis in foro exteriori. 142.55
Violatio secreti in re minima, seu in circumstantia parui præjudicij, non inducit mortale, nec est punibilis in foro exteriori. ibid.
Viro honesto nihil est bona fama antiquius. 6.15
Vir bonus plus alio creditur. 2.p.118.15
Vir bonus non ex libito, sed ex jure, & ratione procedit. 2.p.118.13
 quis talis dicatur. 15.16
 boni *Viri* est certa, perpetua & stabilis lex. 2.p.118.15
Virgo puella excusationem habet, quia non tenetur inuestigare virorum qualitates. 101.41
 infamia pluries est eorum, quæ à suis aguntur parentibus circa suum statum. 42
 eis sine alia inquisitione obtemperat. ibid.
 debet sequi votum parentum in sui viri electione. 101.43
Virtus & fama velut odoriferus flos, cum plus teritur plus olfacit. 15.2
Virtus & animi qualitates probantur per famam, & communem reparationem. 6
Virtutes ex nobilitate majorum prouenire solent. 2.p.5.4
Vis parua sufficit ad euertendum jus nullum. ibid.
Vis eorum in jure magna. 164.148
Vita non hæc præsens, sed quæ memoria hominum æternat, nuncupari debet. 8.8
Vita honesta vitiosaque probatur per testes singulares. 204.35
Vitium majorum perpetuatur in posteros. 282.45
 non sibi tantum *Vivere*, sed & suis progenitis quisque debet. 8.5
Viuimus non solum hac vitâ naturali, sed etiam post mortem per bonum nomen & famam. 2.p.25.10
- V N
- Vnio* nulla nihil est. 2.p.72.51
 Vniuersalia particularibus præferenda. 338.2
Vnus maculatus, & simul purus esse non potest. 2.p.96.43
Vnuiusquisque siue peritus, siue ignarus, quod optimum est amare præsumitur. 108.141
 explicatur. 111.183
- V O
- Vocatus* non adimplens conditionem oppositam bona amittet. 104.75
Vocatus non obediendo præcepto testatoris inhabilem se reddit. Et adimplere tenetur omnia grauamina, & conditiones, aliàs majoratum amittet. 80
Vocatus ducens vxorem ex præcepto parentum contra dispositionem testatoris, legatum, seu majoratum amittet. 106.108
Voluntas testatoris in potiori intelligenda est significatu. 108.141, 183, *vers. nec facie.*
- Voluntas* testatoris expressa, aut conjecturata adimplenda in nobilitate sanguinis. 149
 conjecturata manifesta dicitur. 150
 & præfertur proprietati verborum. 151
 idem in lege & statuto. 152
Voluntas testatoris nobilis ex privilegio, aut plebei in dubio quomodo accipienda quoad speciem propositam. 110.164. & seqq.
Voluntas, aut error damnum veritati afferre non debet. 125.7
Voluntates defunctorum non impediri publici interest. 2.p.66.66
vanam Vocem, & dictum vnus facile sequitur multitudo. 2.p.35.4
Voces vanæ populi non sunt audiendæ. 2.p.36.13
 nec robur habent. 14
- V S
- Vsura* non probantur per testes singulares, & quare. 202.13. & seqq.
- V T
- Utens* jure aliquo, debet eo vti cum omnibus suis qualitatibus. 115.24
 ob *Vtilitatem* publicam licet recedere à regulis juris communis. 14.44
 etiam si incidenter in alterius odium vertatur. 45
 præcipue cum primò intenditur fauor publicus, secundario odium alterius. 46
Vtilitas publica semper præferenda. 34.47
 fauor, & non odium considerandus. 47
Vtilitas extrahendi testes & alias probationes ad accumulandum in causis puritatis, probatur ex sufficienti partium enumeratione. 300.35
Vtilitas extrahendi probationes alterius judicij dum maculæ semiplenam tantum habent probationem euidentem est. 300.40
 etiam dum nulla macula nec suspicio manet probata. 41
Vtilitas instrumentorum ad sanguinis qualitates probandas magna est. 331.73
Vtilitates ex concordia & pace ex D. Augustino referuntur. 2.p.9.19
Vtilitas euidentem facit recedere ab eo quod olim æquum visum fuit. 2.p.21.15
- V V
- Vulnera* verborum tanto difficilius curantur, quanto facilius proferuntur. 4.29
- V X
- Vxoris* nomine sponsa continetur. 102.55
Vxorem ducere non dicitur nisi post nuptialem benedictionem, & carnalem copulam. 102.60
Vxor vendens triticum extra taxam sine licentia mariti, quia nulliter contraxit, pœnam euadit. 103.69
Vxor ignominiosa dedecori est vniuerso generi. 104.88
Vxor potius præsumitur, quæ domi retinetur, quam concubina. 348.25
- Y
- Y No otro*, taxatiua sunt, præcisam naturam habent, & omnia excludunt. 2.p.59.10, 17.

FINIS INDICIS,